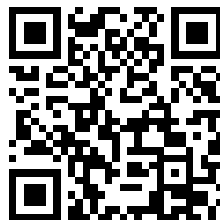

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<http://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Sempervirens

H. Witte

Per Neth
S-1

Arnold Arboretum Library

THE GIFT OF

FRANCIS SKINNER
OF DEDHAM

IN MEMORY OF

FRANCIS SKINNER
(H. C. 1862)

Received Sept. 1708.

SEMPERVIRENS.

SEMPER VIRENS.

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

VOOR DEN

TUINBOUW IN NEDERLAND.

ONDER REDACTIE VAN

H. WITTE, J. C. GROENEWEGEN, R. C. AFFOURTIT EN H. GROENEWEGEN.

NEGENTIENDE JAARGANG.

AMSTERDAM.
M. M. OLIVIER,
1890.

Inhoud van de in den Jaargang 1890 behandelde onderwerpen.

	Bladz.		Bladz.
Nieuwjaarswensch van de Redactie	1	Ricinus	162
Strelitzia	1	Bloemenliefde?	169
Amasonia punicea	7	Cyperus alternifolius	173
De heer C. de Vos over een Rijks-Tuinbouwschool	13	Ergerlijk	175
Het Nederlandsch Tuinbouwblad	18	De kleur der Bladeren V	181
Twee nieuwe Billbergia-hybriden I	25	Een nationaal belang	191
Woekerplanten	33	De kleur der Bladeren VI	193
Vernieuwing van zaaizaad	34	Swainsonia's in den vrijen grond	196
Twee nieuwe Billbergia-hybriden II	37	Bloemkweekerij Flora bij Leiden	200
Veltheimia viridiflora	40	Quesnelia roseo-marginata	205
De knolletjes aan de wortels der peulvruchten	40	Billbergia Saundersii	209
De Antwerpseche Vetplantenkring	43	Cattleya citrina als kamerplant	209
Tusschen vier muren	49	Rosa laxa, als onderlaag	210
Een paar voorloopers	53	Vervalschingen	212
Reimond Christiaan Affourtit	61	Zaadwinning van afgesneden stengels	212
Een verblijdend verschijnsel	63	Kieming der noot van Lodoicea	213
Nieuwe purperbladige planten	65	Wijzigingen die de planten ondergaan als zij op hoogere breedten groeien	213
De Reseda als geneesmiddel	66	De Berlijnsche Tentoonstelling I	217
Bloeiende Orchideeën in een Liefhebbersverzame- ling	66	Rose de la reine	221
Een beetwortel als ampel	68	Senecio Petasites	222
Coelogyne speciosa	73	Een nieuwe heliotroop	222
Billbergia vexillaria	76	Het bestrijken der fruitboomen met nicotine	223
Cattleya labiata Dowiana	77	Russische reuzen Schorzeneeren	224
Eetbare bloemen	81	Bleekselderij	224
De kleur der Bladeren I	85	Het vuren der tuinwortelen	224
Het kweken van Chrysanthemum's I	88	Verteerbaarheid van erwten, boonen, enz.	225
Druifluis Conventie	90	Sherry uit aardbeziën	225
De kleur der Bladeren II	97	De verspreiding van onkruiden door mest	225
Het kweken van Chrysanthemum's II	104	Het beplanten van bloemperken	226
Een oogenblikkelijk redmiddel	105	Nederlandsche Heide Maatschappij	227
Prunus Pissardi als trekheester	116	De kleur der bladeren VII	229
Bloeiende Liliium auratum	116	Een nieuwe Ageratum	234
Het kweken van Chrysanthemum's III	117	Fransche Bromeliaceeën-hybriden	234
De kleur der Bladeren III	121	Een dwerg Banaan	235
Voor inzenders van Conifeeren op de Berlijnsche Tentoonstelling	126	Een eenvoudige en doelmatige gazonsproeier	236
Vooruitgang	128	Een prijscourant van planten uit Japan	237
Kruidkunde voor kweekers	133	Een monsterwintertuin	237
Angraecum Leonis	137	De Berlijnsche Tentoonstelling (met plaat) II	241
Lycaste Skinneri alba	138	Rhodea japonica	245
Tyrasacanthus rutillans	139	Pyrethrum roseum	245
Uit The Gardeners' Chronicle van 8 Maart jl.	142	Het verplanten van boomen 's nachts	248
Het ingezondene te Amsterdam bij gelegenheid van de Vergadering der vaste Commissien op 18 Maart 1890	145	Naar Valkenburg (Limburg)	248
Een proeftuin	150	De Berlijnsche Tentoonstelling III	253
De Maquivruchten als wijnkleursel	150	Azalea mollis	256
De kleur der Bladeren IV	157	Benincasa cerifera	257
Taxodium's	162	Liliium Wittei	257
		Uit de bergstreken van Indië	258
		De Berlijnsche Tentoonstelling IV	265
		Het Pinetum Schoberianum	270

	Bladz.		Bladz.
Papaver bracteatum	270	Navolgenswaardig	404
Anthericum Liliastrum	271	Onze rotstuiu VI	409
Een verrassing	277	Een Affourtitprijs	414
Saxifraga Campari (Wallacei)	280	De bladeren der Paardebloem als groente	416
Lilium Harrisii	280	Op 26 Augustus in Artis	421
Anthurium Scherzerianum	284	Onze rotstuiu VII	433
Freesia's, Kaapsche Meilelietjes	285	Molsalade	442
De bloemenindustrie te Aalsmeer	289	Dr. Herman van Hall	445
Podophyllum pleianthum	292	Buiten overwinterende Fuchsia's	450
Witsenia corymbosa	293	Onze rotstuiu VIII	457
Een bloeiende Amorphophallus Rivieri in den open grond	294	Promotie van den Vlierheester	453
Op 19 Juni in Artis	301	Dictamnus	464
Leucanthemum vulgare semiplenum	304	Tendlera rupicola	464
Nicotiana affinis	305	Een belangrijk handelsartikel	465
De beste Cypripedium's	305	Nog eens de Bouillie Bordelaise	466
Nog eens het Volkspark te Zaandam	308	De aardappelziekte	466
Schomburgkia tubicinus	313	Hyacinthenzeep	467
Dracaena Goldiana	316	Planten-acclimatatie	469
Stapelia erectiflora	318	Onverschelingen op Tuinbouwgebied	477
Oude groote boomen	321	Zand	481
Groote Orchideeën	322	De Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam	490
Uien	322	Tentoonstelling te Utrecht	490
Tuinbouwberichten uit het Westland	323	Vrije invoer van bloembollen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika	490
Uitgaven voor de publieke parken en boomaan- plantingen te Berlijn	323	Brabantsche Bellefleur	497
Beschermende rechten op tuinbouwgebied	325	Swainsonia in den open grond	498
Een mooi voorstel	337	De Waterlelie	499
Het zaaien van Aardbeziën	339	Euryale ferox	500
Nieuwe Amerikaansche roos	339	Gardenia Stanleyana	502
Nieuwe Heester	339	Een Chineesche tuin te Batavia	512
Boschbessen. Vaccinium Myrtellus	339	Middel tegen bladluizen	514
Borago officinalis	340	Onze rotstuiu IX	517
Prunus Pissardi met Coleusbladen	340	Onze rotstuiu X	529
Mest voor Orchideeën	340	Goudgeelbladerige Deutzia gracilis	534
Azalea indica, Docter Mezger	342	Araucaria imbricata	534
Bouillie Bordelaise	344	Tacsonia van Volkemii	534
Getrokken Cannabloden voor de binderij	345	Eryngium serra	536
Onze rotstuiu I	349	Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam	538
Abutilon's	352	Onze rotstuiu XI (Slot)	541
De Mitraria coccinea	353	De roos Maréchal Niel	545
Tweebloemige bloeiwijze van Cypripedium's	353	Nieuwe rozen	546
Nieuwe Zaadplant. Celosia	353	Plectranthus fruticosus	547
Rosa multiflora	354	Een model catalogus	548
Nieuw bolgewas	354	Drie Treur iepen	553
Onze rotstuiu II	361	Overlijden des konings, 23 November	565
Aralia papyrifera	364	De Indische Bekerplanten	566
De Narcissencultuur op de Scilly eilanden	365	Een kunststuk op het gebied van plantendecoratie	575
Tomatencultuur	368	Een herinnering die wellicht voor anderen nuttig kan zijn	577
Onze rotstuiu III	373	Fuchsia coccinea	582
Twee nieuwigheden uit Limburg	377	Begonia Juarezi	584
De Saxifraga sarmentosa als middel tegen hoofd- pijn	380	Rozengeur in den Winter	585
De invloed van de vorst op het kiemen van zaden	380	Om te probeeren	585
Hoe komt het toch dat Timotheegras, Timothee- gras heet?	380	Kroonboompjes van Coleus	585
Een schoone oude beuk	380	Voor de dames	586
Beplantingen van wegen met vrucht- en sier- boomen	380	De Telegraafplant	589
Onze rotstuiu IV	385	Twee Programma's	601
Eene roode Passiflora coerulea	389	Crataegus Lalandei	605
Asparagus retrofractus arboreus	390	De Chrysanthemum Louis Boesher	606
Het zaaien van Varen tegen muren	390	Direkte invoer van Japansche planten	609
Bloei van Amorphophallus titanum op Java	390	Handel in kerstboomen	611
Orchideeën in de volle zon	392	Lobelia queen Victoria	613
Een reus in het plantenrijk	392	Een nieuwe zuiver witte Fuchsia	615
Onze rotstuiu V	397	Fraaie Chrysanthemum's	615
		Mirabilis californica	615
		Nicotiana colossea	615
		Klimplanten langs boomen	616

AFBEELDINGEN.

	Bladz.		Bladz.
Tydaea hybrida grandiflora	7	Encephalartos regalis	343
Theeroos — alba rosea	18	Nieuwe Sonerila's	355
Een specimenplant van Tydaea hybrida grandiflora	31	Gloriosa superba grandiflora	367
Papaver Rhoeas The Shirley	43	Rhopaloblaste hexandra	379
Arnebia cornuta	55	Lilium aaratum var.	391
Spaansche peper — Capsicum annum var.	67	Lilium speciosum	404
Celestial	67	Freesia refracta alba	415
Musa Ensete	79	Montbretia's	427
Sneeuwkllokje	80	Tulpen	439
Colocasia esculenta	91	Het welriekend Viooltje	448
Viola odorata — Belle de Chatenay	103	Het welriekend Viooltje	460
Aster-Anjelier	115	Crocus	475
Grootbloemige Dwerg-Canna's	127	Cyperus esculentus	473
Grootbloemige Dwerg-Canna. Jules Crétien	139	Arum Dracunculus	487
Anthurium Socherzerianum atrosanguineum	151	Leucorum aestivum	499
Lycaste Skinneri	163	Eranthis hyemalis	501
Araucaria exoelsa	175	Een Makartbouquet	511
Fuchsia — Molesworth	187	Solanum capsicastrum	513
Eucharis amazonica	199	Voor onze tuinen	523
Livistona chinensis	211	Azalea mollis, var. Consul Pêcher	535
De Pinksterroos. (Paeonia herbacea fl. pl.)	223	De echte 'Treurwilg (Salix baylonica L.)	547
Een bloemenmand	235	Een bruidsbouquet en nog iets	555
Een bloemenkrans	259	Voor onze tuinen. Trompetbloem —	571
Een kruis van bloemen	271	Trompetboom	573
Een grafkrans	283	Een grafkrans	581
Onze afbeeldingen	294 en 295	Een fantasie bloemwerk	595
Amaryllis—John Ruskin	307	Een grafkrans	607
Rhododendron-Souvenir de J. H. Mangles	319	Een hoefijzer van bloemen	617
Nepenthes Burkei	331		

INGEZONDEN STUKKEN.

	Bladz.		Bladz.
Behandeling der Oranjeboomen, door Een vriend van goede oranjeboomen	9	Het bemesten der planten, door Albertus	81
Mina lobata, door Gebrs. v. W	10	Twee opmerkingen, door A	82
De beplanting onzer duinen, door d. L	10	Een wet ter bescherming der Gentiana's, door J. K. B.	82
Hoe men de Orchideeën in haar natuurstaat aantreft, door A. W. Drost	19	Hoe men de Ficus elastica in de huiskamer kweekt, door J. H. G	88
Uit de bergstreken van Indië, door W. J. Lefebvre	21	Iets over de behandeling van boomen in Stadsparken, Dreven en Lanen, door L. E. G	101
De Chrysanthemum indicum (Kiku) in Japan I, door E. Th. Witte	27	Aan den heer Witte, door J. H. Kottmann	118
Odontoglossum crispum, door S. Bleeker	29	De Secateur of snoeischaar, door v. H	125
De Chrysanthemum indicum (Kiku) in Japan II, door E. Th. Witte	41	Iets over de Japansche Bloemenfeesten, door J. H. G	128
Het bemesten van Orchideeën, door J. K. B	42	Aan de Redactie van <i>Sempervirens</i> , door H. J. v. H	128
Antwoord van den heer C. de Vos	44	Lilium candidum, door C. W. B	139
Nog iets over het Tuinbouwonderwijs, door A. C. Ide	44	Uit de bergstreken van Indië, door W. J. Lefebvre	140
Kalanchoe carnea, door H. P. H	54	Het testament van een bloemist, door v. W. te A	142
Rozensnoei, door I	54	Aan de Redactie, door J. K. Budde	143
Een praktische instelling, door E. Th. Witte	55	" " " " A. v. Namen	143
De markt van Covent Garden te Londen, door A. Bujsman	58	De nummering uwer catalogus is om dol te worden, door M.	149
Vroeg Voorjaar, door F.	59	De Secateur of snoeischaar, door C. de Vos	149
Twee prachtige hybrides van Anthurium Andreanum, door A. G	67	Ter overweging aan M., door V	164
Bezint, eer gij begint, door F	67	Negundo (Acer) californicum, door L. A. Spr.	174
Todea superba, door J. K. B	77	Het kweeken van Lomaria Gibbs, door J. H. G	185
Salix caprea pendula als gazonplant, door Albertus	79	Aralia's I, door J. K. B	185
Voor kleine tuinen, door C. de Vos	79	De Brem, door U. P. S. D.	187
		Een bezoek aan de tuinen van het Kon. Zoöl. Genootschap te 's Gravenhage, door J	197

	Bladz.		Bladz.
Negundo californicum en nog wat, door C. de Vos	198	Een huldeblijk, door H. J. v. Heijst . . .	401
Aralia's II, door J. K. B.	198	Rozenkevers, door G. te D.	403
Geen berookingen meer, door J.	210	Roscoea purpurea, door J. K. B.	403
Geachte Redactie, door L. A. Spr.	210	Hortus plantarum diaphoricarum, door M. Buijsman	403
Hoe men het best het kiemen van fijne zaden, als Begonia's enz. kan bevorderen, door Een plantenliefhebber	224	De Hippeastrum (Amaryllus), vertaald door E. Th. W.	413
Open brief aan den heer Leonard. A. Springer, door C. de Vos	235	De Hippeastrum (Amaryllus), vertaald door E. Th. W.	426
Edelweiss. (Gnaphalium Leontopodium L.) door M. Buijsman	226	Ingezonden, door H.	428
Gentiana's, door H. J. Goemans.	232	Rotterdam Colony, door G. Lotman	429
Een sterke kamerplant, door C.	234	Aan de Redactie, door G. Crans.	430
Hortus plantarum diaphoricarum, door M. Buijsman.	236	Een goed werkende reclame, door S. Bleeker	431
Pelargonium radiatum, door J. K. H.	245	De Hippeastrum (Amaryllus) vertaald, door E. Th. W.	440
Een sterke kamerplant, door C.	245	Agapanthus umbellatus variëteiten, door J. H. K.	441
Anemone palmata alba, door J. K. B.	246	De Montbretia's te Amsterdam, door J. T. v. d. Berg. Jr	441
Openbaarheid, door C. de Vos	246	Cytisus Andreanus, door C. de Vos	443
Dracaena elegantissima var. Affourtitiana, door J. K. B.	258	Viola Blue bell, door G.	443
Aan de Redactie, door R.	260	De Hippeastrum (Amaryllus). vertaald door E. Th. W.	462
Geachte Redactie, door C. Holtaschue.	260	Rotterdam Colony, door G. Lotman	454
Californië, door W. Suermontdt Lzn.	260	Genista Andreana, door P. A.	465
Beoordelingen op tentoonstellingen, door J. H. K. Stanley als reclamemiddel voor een Chrysanthemum-Tentoonstelling, door J. K. B.	262	Afgesneden Gloxinia-bloemen, door J. K. B.	465
Cultuur van de Mina lobata, door J. H. G.	270	Tienduizend Araucaria excelsa, door J. H. Gr.	465
Aan de Redactie, door R.	272	Uit de bergstreken van Indië VII, door W. J. L.	478
Zieke Iepen, door C. A. J. A. O	273	Het ingezondene ter Vergadering der Vaste Commissiën op 25 April jl., door E. Th. W.	474
Iets nieuws, door C. de Vos	280	Edelweis, door H. G. Zg	477
Het uitplanten en overwinteren van de Musa Ensate, door J. H. G.	282	Aan de Redactie, door S. S.	478
Iris Susiana, door J. K. B.	284	De Viola odorata en de tot Sering gepromoveerde Vlier, door C. de Vos	485
Een zeldzaam fraaie verzameling van Cattleya's, door G.	285	De Promotie van den Vlierheester, door J. C. de L.	486
Lilium Wittei, door J. H. K.	293	Houtskool voor Orchideeën, door H. J. G.	487
Aan de Redactie, door R.	296	Lapageria's, door J. K. B.	487
Uit de bergstreken van Indië, door W. J. Lefebvre	296	De Nederlandsche Tuinbouw in het buitenland, door J. H. K.	488
Het Volkspark te Zaandam, door Uw verslaggever	298	Een leuten in het najaar, door H. J. G.	490
Aan de Redactie, door R.	306	Boekertij, door Dr. D. J. Coster.	491
Verschillende geuren, door C. de Vos.	308	Een bamboebosch op Java I, door T. O.	493
Uit de bergstreken van Indië, door W. J. Lefebvre	320	Mesembryanthemum tricolor, door G.	500
Geachte Redactie, door M. Leunenburg	322	Begonia erecta multiflora variëteiten, door H. J. Goemans	500
Tacouia's, door H. J. Goemans	328	Korte aantekeningen uit een Amerikaansch blad, door H. J. G.	502
Kale Iepen, door H. J. Goemans	329	Een bamboebosch op Java II, door T. O.	505
Het plotseling sterven der Abrikozenboomen, door Cin	329	Geura Lindheimeri, door H. J. Goemans	509
Rotterdam Colony, door G. Lotman	330	Nicotiana colossea, door H. J. Goemans	510
Aan de Redactie, door R.	332	Vroegbloeiende Chrysanthemum Mrs. Burrell, door S. Bleeker	510
Een zomeruitstapje, door Uw verslaggever	334	Lapageria's, door S. Bleeker	510
Nieuwe gevuldbloemige Knol-Begonia's, door E. Th. W.	340	De aanstaande Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam, door J. K. B.	511
Epiphyllum Russelianum Gärtnerii, door H. J. G.	342	Een Engelsch liefhebber en zijn ideaal van een tuin, door H. J. Goemans	514
Een Amsterdamsche liefhebbers-collectie, door J. H. G.	342	Aan de Redactie, door J. de B.	515
Aan de Redactie, door J. de Waard	345	Viola Blue Bell, door S. Bleeker	515
Nieuwe Crassula variëteiten, door H. J. G.	353	Aan de Redactie, door G.	522
De eerste Cattleya, door J.	353	Aan de Redactie, door Duumvir	524
Mijnheer de Redacteur, door J. P. Koch.	354	Uit Turkije, door Joh. & A. Dekkers.	524
Anomatheca cruenta, door J. K. B.	366	Druivenkassen, door S. Bleeker	527
Irissen uit zaad, door J. H. K.	366	Glazen parapluie ter bescherming van Pelargonium-perken, door S. Bleeker.	527
Planten, welke in de schaduw gedijen, door J. H. G.	368	Mijnheer de Redacteur, door C. de Vos.	538
Onuitspreekbare namen, door J. K. B.	369	Een nieuwe Begonia. Begonia Baumanni, door E. Th. W.	546
Vergadering der vaste Commissiën op Donderdag 17 Juli jl., door J. H. K.	370	Een tuin van Pampasgras, door E. Th. W.	549
Sanchezia nobilis in den vollen grond, door K.	377	Groote Palmen in 'slands plantentuin te Buitenzorg, door W. G. Lovink	549
Uit de bergstreken van Indië VI, door W. J. L.	378	Druivenkassen, door C. M. Roozenburg	549
Hybriden van Fuchsia Riccartoniana, door v. B.	393	Dubbelbloemige Tropaeolum's voor winterbloeit,	
De nieuwe wet op den invoer in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door v. B.	393		
Mijnheer de Redacteur, door J. J. Timmermans	395		

	Bladz.		Bladz.
door S. Bleeker	556	Catalpa en Tecoma, door C. de Vos	594
Stephanophysum longifolium, door S. Bleeker	556	Aan de Redactie, door J.	596
Uit de bergstreken van Indië VIII, door L.	557	De Awato, door E. Th. W.	598
Nog eens druivenkassen, door S. Bleeker	558	Zieke bladeren van <i>Oncidium lanceanum</i> , door C. A. J. A. Oudemans	604
Mijnheer de Redacteur, door v. Rijswijk. Jr.	558	Houtskool voor Orchideeën-kultuur door, E. Th. W.	605
Iets over het <i>Salix</i> geslacht, door C. de Vos.	571	Hoe moeten de <i>Chrysanthen</i> worden gekweekt, door J. K. B.	607
<i>Benincasa cerifera</i> , door J. de Waard.	571	Een plantaardige electriciteitsgeleider, door E. Th. W.	608
<i>Tacsonia van Volemii</i> , door H. W. Dros	572	De proef op de som, door M. Leunenburg.	610
Het <i>Crysanthemum</i> feest te Amsterdam, door J. K. Budde.	573	Een bloemrijke <i>Cattleya</i> , door E. Th. W.	614
De Japansche Eschdoorns, door J. W. O.	582	Het afslaan der noten, door J. J. v. T. Jr.	616
Het Sterrebosch te Haarlem, door J. A.	584	Geachte Redactie, door Pootman	617
Aan de Redactie, door D. S.	584		
Kompasplanten, door Ap. Z.	585		

VERSLAGEN.

	Bladz.		Bladz.
72ste Algemeene vergadering der Algemeene Vereeniging voor bloembollencultuur	11	De Haarlemsche Tentoonstelling. I.	151
Algemeene Vergadering der Pomologische Ver- eeniging te Boskoop, gehouden op 27 Decem- ber 1889, door P. A. Ottolander.	24	De Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn van 25 April—5 Mei. a. s.	155
Groote Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn 25 April—5 Mei. a. s.	35	De Haarlemsche Tentoonstelling. II.	164
Afdeeling Utrecht en Omstreken v. d. Ned. Maatschappij v. Tuinbouw en Plantkunde	35	De Tentoonstelling van de Leidsche plantenbeurs van 28—30 Maart 1890, E. Th. W.	176
Afdeeling Amsterdam v. d. Ned. Maatschappij v. Tuinbouw en Plantkunde	35	Kunstbloemen op een Tuinbouw-Tentoonstelling	178
Afdeeling Amsterdam v. d. Ned. Maatschappij v. Tuinbouw en Plantkunde	47	Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Ber- lijn van 25 April—5 Mei 1890	179
Afdeeling Groningen en Omstreken v. d. Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, door J. de Waard.	59	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Groningen Omstreken.	179
Afdeeling Leiden en Omstreken v. d. Ned. Maat- schappij v. Tuinbouw en Plantkunde, door E. Th. Witte	68	Tuinbouw-Tentoonstelling te Utrecht	189
Een praktische Tentoonstelling	69	Vergadering der vaste Commissien op 15 April.	201
De Internationale Tentoonstelling van Botanische Geographie, Microscopie enz. te Antwerpen	82	Dertiende Voorjaars Tentoonstelling der Haag- sche Tuinbouw-Vereeniging	202
Groote algemeene Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn 25 April—5 Mei. a. s.	82	Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Ber- lijn van 25 April—5 Mei. 1890	214
De Vereeniging ter bevordering van Tuin- en Landbouw in het Hertogdom Limburg.	83	Vergadering der vaste Commissien van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde op Woensdag 14 Mei 1890.	237
Winterbijeenkomst der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde	83	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken.	249
Verslag van de algemeene Vergadering der Pomo- logische Vereeniging te Boskoop gehouden op 7 Februari 1890, door P. A. Ottolander	92	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en plantkunde, Afdeeling 's Gravenhage en Om- streken.	263
Vaste Commissien v. d. Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde	92	Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cul- tuur.	263
Afdeeling Leiden en Omstreken v. d. Ned. Maat- schappij voor Tuinbouw en Plantkunde, door E. Th. W.	94	Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging te Boskoop, door P. A. Ottolander.	273
Groote algemeene Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn van 25 April—5 Mei	94	Tentoonstelling te Keulen	274
Tuinbouw-Congres te Parijs in 1890	107	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Amsterdam	274
Winterbijeenkomst v. d. Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde	109	Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomo- logische Vereeniging te Boskoop, door P. A. Ottolander	285
Groote Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn van 25 April—5 Mei	119	Verslag van de 74ste Algemeene Vergadering der Algemeene Vereeniging voor Bloembollen- cultuur, gehouden te Haarlem op Maandag 9 Juni	298
Plantenbeurs te Nijmegen	129	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken.	300
Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cul- tuur te Haarlem.	130	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Groningen en Omstre- ken	299
Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cul- tuur te Haarlem	143	Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomo- logische Vereeniging te Boskoop gehouden op 16 Juli j. l., door P. A. Ottolander.	309
		Verslag van de onderlinge Tentoonstelling gehou-	

	Bladz.		Bladz.
den door de Pomologische Vereeniging te Boskoop op Vrijdag 27 Juni j.l.	346	deriksoord, door S. Bleeker	419
Vergadering der Vaste Commissiën op Donderdag 17 Juli j.l.	356	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken, door E. Th. W.	455
Onderlinge Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging, door P. A. O.	358	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling 's Gravenhage en Omstreken, door J. C. Becker	456
De eerste Tentoonstelling in Perzië	370	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken	539
Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken, door E. Th. W.	381	De Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam. (Proces-Verbaal der Jury)	550
Algemeene Vergadering met onderlinge Tentoonstelling, gehouden door de Pomologische Vereeniging te Boskoop op Maandag 28 Juli 1890	382	Het Chrysanthemumfeest te Amsterdam	560
Tentoonstelling te Hilversum 22—24 Augustus 1890	416	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Vergadering der Vaste Commissiën op Woensdag 12 Nov. j.l.	562
Algemeene Vergadering der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde gehouden op 23 Augustus 1890.	417	Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling Leiden en Omstreken, door E. Th. W.	597
Tentoonstelling der Floralia-Vereeniging te Fre-		Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop, gehouden op Maandag 1 December	611

IN MEMORIAM:

Seraphin van den Heede	12
J. A. J. Schokking	48
W. J. van Nieuwkerk	297
Dr. Gerardus Frederik Westerman	237
Benjamins S. Williams	333
Johan Gerrit Jongeling	396
Dirk Bakker	540

BOEKAANKONDIGING:

Darwin's biologische Meesterwerken	46
Handleiding tot de kennis der Flora van Nederlandsch-Indië, door Dr. J. G. Boerlage	90
Illustirtes Gartenbau-Lexicon	106
Tableau synoptique de la culture des Cattleya et Laelia, door H. J. Goemans	118
Bromeliaceae Andreanae, door Ed. André	130
Le Journal des Orchidées, par L. Linden	167
Illustirtes Gartenbau-Lexicon, door Th. Rumpfer	180
Flora von Deutschland, von Dr. Aug. Garcke	213
Naamlijst der Orchideeën, enz. Supplement voor 1889	250
Teysmannia, Redacteur H. J. Wigman	250
Supplement op het handboek tot de praktische kennis der voornaamste Boomen, Heesters en Conifeeren, door C. de Vos	263
A manual of Orchidaceous plants, James Veith & Sons	335
Catalogue des Orchidées cultivées chez Alf. v. Imschoot	345
Max Kolb. Die Europäischen und überseeischen Alpenpflanzen	371
G. A. Kuyk. Nederlandsche vertaling van W. Hempel's Handbuch der Frucht und Gemüse Freiberei	563

VERSCHILLENDE MEDEDEELINGEN:

Blz. 36, 48, 60, 70, 95, 107, 120, 131, 143, 156, 167, 180, 191, 203, 214, 227, 238, 251, 263, 274, 287, 310, 323, 335, 346, 359, 371, 383, 395, 406, 419, 432, 444, 467, 478, 491, 503, 515, 527, 540, 551, 564, 586, 600, 612, 618.

WEEKNIEUWS:

Blz. 84, 107, 120, 286, 310, 323, 335, 358, 383, 419, 431, 443, 480, 503, 515, 540, 576, 586, 599, 611, 617.
--

ANTWOORDEN OP HET VRAAGBORD:

Blz. 9, 12, 24, 36, 120, 144, 168, 204, 240, 252, 264, 324, 456, 468, 480, 504, 588.
--

VRAAGBORD:

Blz. 12, 72, 84, 96, 132, 144, 156, 192, 204, 216, 228, 252, 264, 276, 288, 312, 336, 348, 384, 407, 432, 444, 480, 504, 540, 552, 576, 612, 618.

VERBETERINGEN:

Blz. 72, 168, 456, 468, 492, 588.

CORRESPONDENTIE:

Blz. 48, 60, 72, 84, 96, 108, 120, 132, 144, 156, 192, 240, 252, 276, 324, 384, 408, 420, 463, 552, 612.
--

BLADVULLING: Blz. 60, 72, 168, 420.

RECTIFICATIE: Blz. 360.

BERICHT: Blz. 420.

o. 1. VRIJDAG 3 JANUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

EEN TUINKNECHT,

G., bekwaam in handelskweek- en net tuinwerk kunnende rrichten, kan tegen 1 Febr. 1890 geplaatst worden. Goede stuigen bepaald vereischte.

Brieven franco, onder letter , Advertentie-bureau van DE OER & Co. te Dordrecht. 1

I. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan: 2

000 Boom-slijpen 8 bij 1½	off.	f 2.00
000 „ „ 10 „ 1½	„	2.25
000 „ „ 10 „ 2	„	2.75
000 Stuk „ 10 „ 1½	„	1.40
000 „ „ 12 „ 2	„	2.00
000 „ „ 16 „ 2	„	2.50

bij 5000 100% rabat.

heel en gegalvaniseerd draad, ood koperdraad of dof wit, 5 ct. p. 1000 hoger.

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks,	1.25 M. lang	f 4.—
50 „	1.00 „	3.—
50 „	0.75 „	2.25
50 „	0.50 „	1.75

Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.

100 stuks,	1.25 M. lang	f 1.50
100 „	1.00 „	1.25
100 „	0.75 „	0.75
100 „	0.50 „	0.50

1 Bos rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.55
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Kweekerij of Tuinderij.

Uit de hand TE KOOP: een HUIS, met pl. m. 2500 M². Tuingrond (oude Kweekerij) voor 3500 gulden; gunstig gelegen en direct te aanvaarden. Brieven franco, onder No. 18, Postkantoor Apeldoorn. 9

C. ESCHWEILER,

Boomkweeker,

TE

OUDENBOSCH.

KWEEKERIJ

VAN

Allee-, Sier- en Woudboomen,

Treurbomen.

Klimplanten.

Sierheesters.

Sierstruiken.

Greenblijvende Planten.

Planten om in bloei te trek-
Vruchtboomen. (ken.

Rosen.

Conifeeren.

Bosch- en Haagplantsoen.

Eerlijke en nette bediening. — Billijke prijzen.

4 Prijscurant op aanvraag.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

5 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER.

J. THUS, fabrikant, WEESP. 6

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de tallooze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauw water van op, wascht
de planten daarmee, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuut ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijg-
baar stelden, wordt ze hoe lan-
ger hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en bloembollenhan-
delaars, Linnaeusstraat
55, Amsterdam. 17

Belgische Keislag voor Paden,

LEVERT

F. J. MOERKOERT, te Utrecht,
men herinnert zich de schoone
gelijkende tuinpaden in België
en Frankrijk, licht grijze
kleur — en hard — alleen
vegen is voldoende.

Voor tabletten en paden in
de kassen aan te bevelen. 18

Monsters op aanvraag.

Er biedt zich aan:

een **Tuin- of Bloemistknecht**,
bekend met 't onderhouden van
stadstuinen en bloemisterij. Ook
genegen op een buitenplaats
werkzaam te zijn. Goede ge-
tuigsschriften staan ten dienste.

Brieven franco, bij J. VAN
GERVEN, te Delfshaven 19

CREOLIN.

Wilt gij uw **PLANTEN**,
HEESTERS of **BOOMEN** be-
vrijden van of behoeden voor
alle soorten van **Insecten**, be-
sproei ze dan met een 5% op-
lossing van **CREOLIN**, der
Maatschappij van Chemische
Industrie.

Verkrijgbaar bij alle Apothe-
kers en Drogisten. 28

GEBROEDERS VAN WEVEREN,

Bloemisten, te **HILLEGOM**, 21

bieden aan, franco tegen rembourss,

MINA LOBATA, 50 korrels . . . f 1.25
" " 250 " . . . „ 5.—

bloeiende Klimplant voor den kouden grond, zeer aan te bevelen.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en **CONIFEEREN**,

DOOR

22

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk, Prijs f1.90.

A. L. I. Wernink, te Deventer,

goedkoopste adres voor Broeiglas
en verder alle andere soorten
van Glas, alsook Glazemakers-
Diamanten. 23

Rietmattenfabriek.

Firma **VAN ELTEREN & DE**
HAAS, 24

Vianen aan de Lek.
Puike RIETMATTEN tegen
concurrerende prijzen.
Prijscourant op aanvraag.

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiks-
aanw. na postw. f0.75, bij 25

GEBS. ADMIRAAL,
Boomkw. en bloemisten, te Rijkp.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij **GROENE-
WEGEN & Co.**, Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 26

LANDBOUW-COURANT.

43ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN
G. REINDERS, te Wageningen

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 27

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIKANT VAN

29

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS, waarvan in een
jaar 56 zijn geplaatst.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabrieksprijs.
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij **GROENEWEGEN & Co.** verkrijgbaar. 30

No. 1. VRIJDAG 3 JANUARI 1890. 19^e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

REDACTIE VAN SEMPERVIRENS.

m. g.

INHOUD: Strelitzia. — Tydæa hybrida grandiflora, met een afbeelding. — Amasonia punicea. — Behandeling der Oranjeboomen, in antwoord op de gedane vraag door G. T. v. d. D. onder No. 704. — Mina lobata. — De beplanting onzer Duinen. — 72e algemeene vergadering der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur. — In Memoriam. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord.

Strelitzia.

IK stel mij voor dezen nieuwen jaargang van ons blad te openen met een korte beschouwing van een der edelste plantengeslachten, dat, hoewel niet tot die behoorende, welke als het ware aan de orde van den dag zijn, toch bij de ware plantenliefhebbers hoog in eere staat en gehouden wordt: het geslacht *Strelitzia*. Ik wil daarbij een poosje stilstaan bij den eigenaardigen bloemvorm, welken de meesten, die deze planten zagen bloeien, niet begripen en de meest algemeen gekweekte soorten, welker getal overigens niet groot is, in herinnering brengen.

Hoe groot de verscheidenheid der bloemvormen ook is en hoe uiteenlopend de indruk, dien ze op ons maken, toch vormen we ons van het woord »bloem« een algemeen, zoogenaamd conventioneel begrip, hetwelk we (een wetenschappelijke definitie komt daarbij natuurlijk niet in aanmerking) onmogelijk in woorden zouden kunnen brengen, en waarin we alles, wat men gewoonlijk bloem noemt samenvatten.

Wij vinden de bloemen liever, schooner, bewonderenswaardiger, al naar ze kleiner en daarbij keuriger van bouw of teekening, grooter of schitterender van kleur zijn, maar de indruk dien ze op ons maken, is toch steeds in harmonie met het vage begrip dat we van een bloem hebben. We zien een bloem, en denken daarbij aan een bloem en aan niets anders. Zelfs wanneer in vele gevallen een grooter of kleiner aantal kleine bloemen zoodanig tot een geheel samengevoegd, gegroepeerd zijn, dat ze op verrassende wijze het voorkomen eener afzonderlijke, soms vrij groote bloem verkrijgen (het Madeliefje, de Goudsbloem, de Zonnebloem, de Scabiosa, enz.), is die indruk niet anders.

Daar zijn echter uitzonderingen op dezen regel.

Er zijn bloemen, en ook tot bloeiwijzen gegroepeerde bloemen, die als het ware vloeken tegen het begrip eener bloem, dat we van kind af in ons opkweekten; die we wel, als wij ze voor ons zien, als bloemen groeten, omdat we zien dat ze niets anders kunnen zijn, maar die we toch in den gesloten kring van wat men bloem noemt, met den besten wil geen plaats kunnen geven.

Dit is natuurlijk te meer het geval, naarmate ze in een of ander opzicht meer van den gewonen bloemvorm afwijken.

In de familie der Orchideën is dit verschijnsel niet zeldzaam, ofschoon dan ook niet zóó algemeen als sommigen denken. Het geslacht *Ophrys* b. v. is er van oudsher voor bekend, en gaf zelfs aan enkele oude

schrjvers aanleiding tot de dwaaste buiten-sporigheden. Hij die, om een andere tenoemen, de bloem van *Oncidium Papilio* op eenigen afstand op haar langen, dunnen steel zag wiegelen, weet wat ik bedoel, en dat Prof. Blume, toen hij voor het eerst op Java een aantal bloemen van *Phalaenopsis* op eenigen afstand als witte vlinders op en neer zag zweven, aanvankelijk dupe was van dit optisch bedrog, is er een eigenaardig bewijs voor.

Op geheel andere en niet minder, ja nog op nog verrassender wijze, is dit het geval met de bloemen of liever met de bloeiwijze der *Strelitzia*'s.

De *Strelitzia*'s vormen een zeer goed gekenmerkt geslacht eener familie der *Monocotyledonen*, dat, door bladvorm en over 't algemeen ook door de groeiwijze, een bij uitnemendheid tropisch karakter draagt, (ofschoon het toch niet gezegd kan worden tot de ware tropische planten te behooren, en men het veeleer onder de suptropische moet rekenen) de familie der *Musaceeën* namelijk, waarvan *Musa* als de type kan beschouwd worden. Toch, hoeveel overeenkomst er in de bladeren, voornamelijk der grootbladerige *Strelitzia*-soorten, met die der Bananen is, wijken ze in haar bloei aanzienlijk van dezen af.

Het is thans juist een eeuw geleden dat Will. Aiton's *Hortus Kewensis* verscheen, waarin (1^e deel, bl. 285) de eerste *Strelitzia* werd beschreven en afgebeeld. Deze, de *Str. Reginae*, was in 1773 in Engeland ingevoerd door Jos. Banks, die Solander en Cook op hun, gedurende 1769—71 ondernomen, reis rondom de wereld had vergezeld, en haar in Zuid-Afrika had ontdekt. Aanvankelijk zag men haar voor een *Heliconia* aan, waarvan men toen mede ééne soort, de in 1786 door Anderson uit West-Indië ingevoerde *H. Bihai*, bezat; maar Aiton kwam toch weldra tot de overtuiging dat dit een vergissing was, en men haar als tot een ander, aan *Heliconia* nauw verwant, geslacht moest rekenen, waarvan zij de eerst bekend geworden was. Hij noemde dit geslacht naar Engeland's toenmalige Koningin Charlotte, Gemalin van Koning George III, die uit het Huis van Mecklenburg *Strelitz* afkomstig was, *Strelitzia*, en voegde er als soortnaam den genitief van het woord *Regina* (Koningin) bij, aldus: *Strelitzia Reginae*, de *Strelitzia* der Koningin.

Het behoeft ons niet te verwonderen, wanneer wij lezen dat, toen deze plant voor

de eerste maal te Kew bloeide, dit niet minder sensatie maakte, dan toen men later voor het eerst de *Victoria regia* in haar volle ontwikkeling zag. Ik herinner mij toch hoe men, nu een kleine vijftig jaar geleden, deze vreemd gevormde bloem verwonderd aanstaarde, en zelfs nu nog blijft ze op ons, geheel afgescheiden van hare schoonheid, een eigenaardig vreemden indruk maken.

Men kan dus niet anders dan de eerste invoer der *Strelitzia* terugbrengen tot 1773 en wel in Engeland, ofschoon het onzeker en niet zeer twijfelachtig is, dat er reeds vroeger planten van in Holland kunnen hebben bestaan; immers met Kaapsche planten was men in de vorige eeuw hier elke andere natie ver vooruit. Dit is en blijft echter een volkomen waardeloos gissen. Wanneer ze in Engeland voor de eerste maal bloeide wordt niet gemeld; in elk geval moet dit vóór 1789 geweest zijn.

Niet lang na deze eerste werd, in 1777, volgens Loudon, de veel op de *Reginae* gelijkende *Str. ovata* in Engeland ingevoerd; in 1778 volgde de *Str. angustifolia* en in 1791 de echt vorstelijke *Str. augusta*, op welker bloei men echter lang zou moeten wachten, daar deze zich als een boom ontwikkelt en een hoogen stam moet hebben, alvorens tot bloeien over te gaan. Ook verscheen van dezer bloei de eerste afbeelding pas in 1845, toen Hooker haar in zijn *Botanical Magazine* publiceerde.

Behalve deze, komen hier en daar in de tuinen nog voor *Str. humilis*, een zeer laag blijvende soort; *Str. juncea*, die het vreemde verschijnsel oplevert dat de bladeren geheel als in de bladstelen zijn opgelost en de plant dus een reusachtige Bies (*Juncus*) gelijkt, *Str. spatulata*, een naam die eigenlijk onjuist is, daar hiermede de *Str. parvifolia* wordt bedoeld. Eigenlijk mag men wel aannemen dat *parvifolia*, *angustifolia* en *juncea*, hoewel kennelijk verschillend, niet anders zijn dan variëteiten van één en dezelfde soort, waarbij de bladeren óf tot een minimum zijn teruggebracht, zooals bij *juncea*, óf meer of minder ontwikkeld zijn. Ook de door Andrews als *Str. Principis* onderscheiden soort behoort hiertoe.

Met den naam *Str. Principis*, die, zoover mij bekend is, thans in ons land niet meer voorkomt, schijnt men zich hier vroeger vergist te hebben, gelijk mij uit het volgende blijkt.

In den loop van dit jaar ontving ik voor den Leidschen *Hortus* van den heer Al. Ver Huell, te Arnhem, een portefeuille met eenige bloem-teekeningen van wijlen zijn beide

ouders, die zich indertijd veel met bloemteekenen bezig hielden. Trouwens verschillende werken van de Hooggeleerden de Vriese en Miquel leveren tal van bewijzen van de kunstvaardigheid van wijlen den Schout bij nacht Q. M. R. Ver Huell in dit opzicht. Hierbij nu bevinden zich vier prachtige en met veel zorg bewerkte aquarellen van zijne hand van een viertal *Strelitzia*'s. Dit zijn: *Str. ovata*, *juncea*, *Principis* en *humilis*, respectievelijk geteekend in 1835, 1846, 1848 en 1858.

Omtrent de juistheid van drie dezer soorten bestaat geen de minste twijfel; de *Principis*, echter toenmaals, in 1848, in den Botanischen tuin te Rotterdam en vermoedelijk ook hier en daar elders in ons land, onder dien naam gekweekt, en die als model voor deze teekening diende, kan onmogelijk de door Andrews bedoelde geweest zijn, immers op de bladeren, volgens de hier bedoelde teekening 38 cM. lang en ruim 12 cM. breed, kan onmogelijk van toepassing zijn, wat Andrews in het 6^e deel van zijn *Botanist Repository*, waar hij (tab. 432) de *Str. Reginae* afbeeldt, zegt, dat er nl. in de Engelsche tuinen toen, heel in 't begin dezer eeuw, vier soorten van dit geslacht gekweekt werden, namelijk de *Str. alba* (waarmee hij de *augusta* bedoelde), *Reginae* en nog een tweetal onbekenden, namelijk: »a non descript narrow leaved species, with very long petioles,« die hij *Str. Principis* wilde noemen. Trouwens de teekening van den Schout bij nacht Ver Huell doet geheel aan een *Str. ovata* denken, met wat lichter gekleurde bloemen. Zulk een kleine afwijking bij *ovata* behoeft overigens niemand te verwonderen. De teekening, welke den naam *ovata* draagt, en die zonder twijfel ook deze soort voorstelt, vertoont een nog eigenaardiger afwijking, en wel een tweede bloemscheede, uit de eerste voortkomende.

Nu ik toch van deze prachtige teekeningen spreek, stip ik terloops aan dat die van *Str. humilis* daárom als de belangrijkste mag beschouwd worden, wijl van deze, overigens maar weinig voorkomende en bovendien zeer moeilijk bloeiende soort, nooit een afbeelding werd gepubliceerd. Van *Str. juncea* gaf Edwards in het *Botanical Register* (t. 516) een zeer gebrekkelijke afbeelding. Later (1834—36) verscheen er een in Reichenbach's *Flora exotica* (t. 181, volgens Pritzl), die ik niet ken; beiden onder den juiste naam *Str. parvifolia juncea*. De teekening van Ver Huell doet echter dezen indrukwekkenden bloei pas goed tot zijn recht komen.

Van de tegenwoordig gekweekt wordende *Strelitzia*'s heb ik nog te vermelden de *Strelitzia Nicolai*, die een boomachtige ontwikkeling heeft, evenals de *augusta*. Deze bloeide voor de eerste maal in 1858 in den Botanischen tuin te St. Petersburg. Tot op dien tijd werd ze daar gehouden voor een plant van *augusta*, maar de bloei deed genoeg verschil zien, om haar als een afzonderlijke soort te beschrijven, wat Dr. E. Regel aanleiding gaf haar te noemen naar Prins Nicolas Nicolajevitch, Beschermheer van de Russische Tuinbouw-Maatschappij. Behalve dat de eigenlijke bloembladeren, waarover zoo aanstonds nader, bij deze plant blauw en niet wit zijn, gelijk bij de *augusta*, is er ook wel degelijk verschil in de bladeren zichtbaar die bij de *augusta* van den voet hartvormig zijn en bij *Nicolai* niet.

Daar beiden van denzelfden oorsprong zijn, is het meer dan waarschijnlijk dat beide soorten in verscheidene verzamelingen onder éenen naam (*augusta*) gekweekt worden, of ook dat de *Nicolai* hier en daar als zoodanig voorkomt. Wanneer men niet op den bladvoet let, is het trouwens onmogelijk ze van elkaar te onderscheiden, daar beide soorten dezelfde nobele groeiwijze, even groote bladeren en dus geheel hetzelfde voorkomen hebben.

De bloeiwijze van deze beide fiere, boomvormige soorten komt geheel met die der stamlooze soorten overeen, de bloemen zijn echter wit, bij *augusta* geheel, bij *Nicolai* grootendeels, immers de bloembladeren, die daar blauw zijn, worden door de talrijkere en grootere kelkbladeren geheel beheerscht.

Over het vreemde, daarbij zeer aantrekkelijke voorkomen der *Strelitzia*-bloem, zijn we het zeker wel eens; zien we nu eens waaraan zij dit hoogst eigenaardige karakter te danken heeft.

We hebben hier niet te doen met één afzonderlijke, maar met eenige (3—4) tot eene bloeiwijze of inflorescentie vereenigde bloemen, die aanvankelijk in een bladachtig, toegevouwen orgaan, bloemscheede genoemd, besloten waren. Deze bloemscheede, gelijk altijd op den top van een in dit geval langen bloemsteel geplaatst, neemt, tegen dat de bloemen zullen verschijnen, steeds een min of meer horizontale richting aan.

Ik neem hier de *Strelitzia ovata*, waarvan ik de bloem oogenblikkelijk tot mijn beschikking heb, als voorbeeld; ze komen overigens allen met elkaar overeen, slechts het getal bloemen en de kleur ver-

schillen bij de verschillende soorten, somtijds ook bij planten van dezelfde soort.

Letterlijk alles draagt hier tot de schoonheid van 't geheel bij, zoodat zelfs schijnbare kleinigheden in aanmerking komen.

Wanneer het tijdstip van den bloei gekomen is, heeft de bloemscheede een lengte van 16—24 cM. en een breedte van 3—4 cM. bereikt (bij *humilus* slechts 12 bij 2 cM.)¹⁾; ze is dan groen, purperachtig aan den voet, welke kleur zich langs den bovenrand tot aan de spitse punt voortzet en soms door een geelachtigen tint in het groen overgaat.

Terwijl bij andere planten, welker bloemen in een bloemscheede (*spatha*) besloten zijn, deze zich tijdens den bloei opent (men denke b. v. aan de Aroideeën) blijft zij hier gesloten, zoodat de beide randen dicht tegen elkaar aanliggen en de bloemen zich schijnbaar met geweld naar buiten moeten dringen.

Het allereerst verschijnt een drietal licht of donker, soms zeer donker oranjekleurige bladeren, 10—12 cM. lang en $2\frac{1}{2}$ —3 cM. breed, en gelijktijdig hiermede een donkerblauw pijlvormig blad, door kleur en vorm van de drie anderen zeer in 't ooglopend onderscheiden. Kort hierna dringen weer drie oranje bladeren, met zulk een blauwe pijl achter zich, naar buiten, en dit verschijnsel herhaalt zich na eenige dagen nog eens of tweemaal. Deze bladeren nu, kennelijk tot de afzonderlijke bloemen behoorende, richten zich recht op, en nemen dus een geheel andere richting aan dan de bijna horizontale bloemscheede. Wanneer de laatsten verschijnen toonen de eerst verschenen een lichte neiging tot verwelken, maar zien er toch aanvankelijk nog frisch genoeg uit om aande heerlijkheid van het geheel geen afbreuk te doen.

Waar het de beschouwing der *Strelitzia*-bloem geldt, is men doorgaans te zeer onder den indruk van het sierlijke geheel, om veel op de bijzonderheden te letten. Vaak vroeg ik mij af, waar dit toch eigenlijk wel op gelijkt, zonder een voldoende antwoord op deze vraag te kunnen vinden. Dat het aan iets dierlijks, en wel aan iets uit de tropische vogelenwereld doet denken, is zeker, maar men moet daarin beter thuis zijn dan met mij het geval is om er mee klaar te komen. Een schitterende kuif, dit zal 't wel wezen maar van welken vogel?

Intusschen, hoe vreemd én afwijkend van vorm het geheel ook mag wezen, toch zal

¹⁾ Ik heb hier alleen het oog op de stengellooze soorten. Bij die met een stam, die men hier te lande niet zal zien bloeien, omdat de kassen daartoe niet hoog genoeg zijn, zijn deze verhoudingen anders.

hij, die met de verschillende deelen eener bloem bekend is, ook met deze bloemen wel terecht komen, mits hij begint met het geheel als bloeiwijze te beschouwen.

Het zal hem dan, wanneer hij goed op de bijzondere deelen let, spoedig blijken, dat het eerste viertal glanzend oranjekleurige of gele bladeren met dat blauwe pijlvormige orgaan, dat er blijkbaar bij behoort, alles te zamen ééne afzonderlijke bloem uitmaakt.

De opvatting van deze bloem (ik bedoel hier thans een afzonderlijke bloem) is tegenwoordig eenigszins anders dan vroeger.

Dit blijkt het duidelijkste uit de korte beschrijving die Aiton van de geslachtskenmerken gaf, toen hij de eerste *Strelitzia* publiceerde. Hij zegt daar o. a. dat de kelk *ontbreekt*, dat de bloemkroon driebladerig is en een driebladerig honigbakje de genitalieën (meeldraden en stampers) omsloten houdt.

Deze opvatting is het gevolg hiervan, dat men toen nog minder studie had gemaakt van de gedaantewisselingen van sommige plantendeelen, inzonderheid die van bladachtige natuur zijn, gedaantewisselingen, die zich vooral in de bloemdeelen het sterkst openbaren. Zag men derhalve in een bloem organen van vreemden bouw, die zoo min op kelk- als op bloembladeren geleken en midden in de bloem werden aangetroffen, dan beschouwde men die zoo min als kelk of bloembladeren of als meeldraden, maar noemde ze honigbakjes (nectarieën), gelijk ze dan ook meestal er op ingericht schijnen te zijn om tot verzamelplaatsen van honig of nectar te dienen.

Toen later de leer der gedaantewisseling meer en algemeener gehuldigd werd, vond men daarin tevens den sleutel tot de verklaring van vele tot dusverre minder begrijpelijke afwijkingen in de bloemen, inzonderheid met het oog op de ware natuur van sommige vreemd gevormde organen.

Men bracht ze eenvoudig, naar hunnen stand, of de plaats welke zij in de bloem innamen, tot een der vier serieën: kelk- en bloembladeren, meeldraden en stampers, en *begreep* toen — immers in de meeste gevallen — dat dezer vorm soms gewijzigd was met een bepaald doel, in het belang van de bloem of liever van de bevruchting, hetzij die dan middellijk (door den wind, door insecten of hoe ook) of onmiddellijk geschiedde. Had men zich vroeger door de kleur der bloemdeelen, inzonderheid van kelk en bloemkroon laten misleiden, sedert men had geleerd dat ook deze tot die middelen behoorde, kwam men tot de overtuiging dat het niet nood-

zakelijk de bloemkroon behoefte zijn, die het meest door de kleur in 't oog loopt of aantrekt, maar dat, wanneer aan deze een andere taak wordt opgedragen, de kelk in dit opzicht met den haren belast kan zijn, en dan ook het meest in 't ooglopende bloemdeel moet worden. Men denke slechts aan *Helleborus*.

Zoo nu is het ook hier gesteld.

Oppervlakkig gezien herkent men aan deze bloem slechts tweeërlei organen; 't komt omdat de beide anderen: meeldraden en stamper, aan het oog onttrokken zijn. Er zijn er echter wel degelijk vier, in even geregelde volgorde geplaatst als in elke andere complete bloem, maar een er van onderging een bedriegelijke vormsverandering.

Aiton, en na hem andere schrijvers van vroegeren tijd, herkende aan deze bloem geen kelk, en schreef daarom: Calyx 0 (de kelk ontbreekt). 't Komt omdat hij de drie oranje-kleurige kelkbladeren voor de bloemkroon aanzag. ¹⁾ Tegenwoordig zegt men dat de meeste oranje-kleurige kelk driebladerig is, waarvan er twee aan de onderzijde zoo goed als vlak zijn, terwijl het derde keelvormig is; dit is namelijk niet zoo vlak geopend en heeft van achteren een scherpen kant, eenigszins gelijkende op de kiel van een schip.

De binnen den kelk geplaatste bloembladeren zijn mede drie in getal, maar ze verschillen in vorm. Twee zijn in lengte ongeveer gelijk aan de kelkbladeren, doch ze zijn aan ééne zijde met elkaar samengegroeid en vormen dus één geheel: die blauwe pijlspits, welke in deze bloemen zulk een fraai effect maakt. Aan den voet daarvan zit het derde, mede blauwe, bloemblad, hetwelk echter zóó klein is, dat men het gewoonlijk niet ziet, als men de kelkbladeren niet een weinig uiteenbuigt. Het heeft schijnbaar, zoo klein als het is, met de beide anderen (de pijlspits) niets gemeen, evenmin als b.v. het labellum in de *Orchideeën*bloem op de beide andere bloemkroonbladeren gelijk; toch is er geen twijfel aan dat het tot deze serie der bloemdeelen behoort.

Maar nu de meeldraden en de stamper?

Deze ontdekt men gemakkelijk, wanneer men de beide zijdelingsche slippen van die blauwe pijl een weinig naar achteren buigt; beter nog wanneer men ze geheel van elkaar af doet wijken. Men zal dan vijf vrij staande meeldraden met lange helmdraden zien, en in het midden daarvan een stijl, die, wanneer de bloem volkomen ontloken is zich aan den top in drie draadvormige stempels eplisat.

¹⁾ Enkel en schijnen deze meening ook thans nog toegedaan te zijn.

Men ziet dat het getal drie — typisch voor de bloemdeelen der eenzaadlobbige planten — hier telkens terugkeert, alleen bij de meeldraden uitgezonderd: drie kelk-, drie bloembladeren en een in drie stempels uitlopende stamper, maar vijf meeldraden. 't Komt omdat er steeds een in de ontwikkeling achterblijft.

Wanneer men, gelijk ik vroeger eens met goed gevolg heb gedaan het gunstige oogenblik weet waar te nemen, om deze bloemen te bevruchten (zelfbevruchting heeft in onze kassen niet plaats en in de vrije natuur vermoedelijk evenmin) dan zal men zien dat de in de bloemscheede verborgen vruchtbeginsels weldra gaan zwellen, tengevolge waarvan de wanden daarvan zich meer en uitzetten, tot eindelijk de driehokkige vruchten, die elk eenige vrij groote zaadkorrels bevatten, te voorschijn komen. —

Hier meen ik het voor heden bij te mogen, ja te moeten, laten. Alleen merk ik nog op dat de *Strelitzia*'s, ze mogen dan niet direct tropische planten zijn, toch het beste als warmekasplanten behandeld worden. Zelfs leerde de ondervinding mij vroeger dat ze gaarne met de potten in warme run gegraven staan, in welk geval ze gezondere wortels maken en flinker groeien dan zonder voetwarmte.

De beide stamvormende soorten: *Str. augusta* en *Nicolaï* beschouwe men alleen als sierplanten, immers de tronken meeten een hoogte van 7—8 Meter bereikt hebben, alvorens deze planten bloeibaar zijn, en rekent men daar dan de lange bladstelen en bladeren nog bij, dan krijgt men een hoogte van 10—12 Meter. Kassen van die hoogte treft men hier slechts bij uitzondering aan. De kruidachtige soorten bloeien, als ze eenmaal een zekere sterkte bereikt hebben, geregeld jaarlijks, en behoeven ongetwijfeld tot die planten, waarvan men de meeste voldoening heeft. De *Str. Reginæ* en *ovata* treft men hier en daar nog al aan. De overigen zeldzamer, hoewel de *Str. juncea* in schoonheid der bloem het mogelijk van deze twee nog wint. De plant is echter niet fraai en trekt dus weinig aan, hetwelk trouwens ook met de andere variëteiten van *parvifolia* het geval is. Dit zal dan ook wel de reden zijn van haar verdwijnen uit de meeste verzamelingen. *Str. humilis*, met betrekkelijk klein, wel wat fletsch gele bloem, is de minst fraaie.

Deze oude, maar steeds belangwekkende planten blijven onzen liefhebbers steeds ten zeerste aanbevolen. ¹⁾

22--26 Dec. '89.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Tydaea hybrida grandiflora.

(Met een afbeelding.)

De *Tydaea*'s behorende tot de natuurlijke plantenfamilie der Gesneriaceae, zijn nauw verwant aan de *Achimenes*, waarvan zij indertijd in 1848 door den Franschen kruidkundige Prof. Decaisne afgescheiden en tot een afzonderlijk geslacht zijn gebracht, waartoe thans de van ouds bekende *Achimenes picta*, *A. ocellata*, *A. Hillii* en meer anderen behooren.

Alle de bekende soorten zijn oorspronkelijk uit de tropische gewesten van Midden-Amerika, vele schoone soorten zijn van daar ingevoerd, daaronder munten door haar fraai geschakeerd gebladerte, talrijke mooi gekleurde en sierlijk geteekende bloemen vooral uit de *T. picta*, *amabilis*, *Cecilia*, *Lindeni*, *Warscewiczii*, enz. alsmede een aantal uitstekende hybriden of variëteiten, in den loop der jaren door onderlinge kruisbevruchting der verschillende species, daarvan in de Europeesche culturen aangevonden.

Evenals de *Gesneria*'s, *Achimenes*, *Ligeria*'s, *Dircaea*'s *Gloxinia*'s en meer aanverwante geslachten onderscheiden zich de *Tydaea*'s door haar fraaie en mild-bloeiende bloeiwijze; maar zij zijn boven de genoemde plantsoorten te verkiezen omdat ze van sterker geaardheid zijn, veel langer doorbloeien en vooral als kamerplanten veel voldoening schenken. Tengevolge daarvan is de cultuur der *Tydaea*'s in den jongsten tijd zeer toegenomen; placht men ze weleer hoofdzakelijk door middel van haar schubachtige wortels of gedeelten daarvan voort te kweken, tegenwoordig geschiedt dit evenals bij de *Gloxinia*'s door zaaiing. Deze vermeerderingswijze is veel eenvoudiger en levert daarenboven vele voordeelen op, want de planten ontwikkelen zich veel krachtiger, bloeien milder en brengen veel grooter bloemen voort in eindelooze verscheidenheid van kleuren en teekening.

Evenmin als bij de *Gloxinia*'s worden er geen verscheidenheden op naam meer op nagehouden, men zaait elk voorjaar opnieuw en telkenmale wordt men verrast door een aantal der schoonste variëteiten.

Sedert een drietal jaren dat wij deze cultuurwijze volgden schonk zij ons de meeste voldoening en in steeds toenemende mate

⁴⁾ Ik neem deze gelegenheid waar om te vragen of er bij onze liefhebbers of kwekers ook nog andere soorten dan *Strelitzia augusta*, *Nicolaï ovata* en *Reginae* aanwezig zijn. WITTE.

steeg onze ingenomenheid met de schoone uitkomsten daarvan, die onze verwachting in hooge mate overtroffen; want vroegtijdig uitgezaaid, bloeien de *Tydaea*'s een groot gedeelte van den zomer steeds door tot in December en vormen fraai bloeiende potgewassen, nog verhoogd door haar sierlijk gebladerte.

Het zaad wordt in den loop van Februari gezaaid in lichte zuivere, met een weinig zand vermengde bladaarde, slechts met zeer weinig aarde overdekt, daarna de zaadpotten of testen in de voorkisting eener warme kas geplaatst en met een glasruit overdekt; kortom, zij vereischen aanvankelijk dezelfde behandeling als de *Gloxinia*-zaailingen.

De jonge plantjes, na eenmaal verspeend en later elk afzonderlijk in een potje gezet te zijn, verblijven aanvankelijk op de tabletten of kisting eener gematigd warme kas, nabij het daglicht; later in den loop van Mei in grooter potten overgezet, kunnen ze in een bloembak, waarin zich nog wat bodemwarmte bevindt, overgezet en moeten altijd onder het glas gehouden worden, met behoorlijke inachtneming van luchten, schermen en begieten, zorgdragende dat ze niet te spillig opschieten, wat verhoed kan worden door ruim luchten bij gunstige weersgesteldheid en zorg te dragen dat de planten niet te dicht in elkander staan.

Bijaldien zulks noodig geoordeeld mocht worden, of dat men groote vertakte, rijk-bloeiende planten kweken wil, dan kan men de *Tydaea*'s tegen Augustus nogmaals in grooter potten overzetten, het genot dat zij schenken wordt er des te grooter om.

Het is bijna overbodig er aan te herinneren dat deze planten, zoowel bij het verpotten in Mei als eventueel in Augustus, een humusrijken, nogtans lichten grond vereischen.

Zoodra de bloemknoppen en eerste bloemen zich vertoonen, wat reeds in Juli plaats grijpt, ontluiken de planten verder uitmunten onder 't glas in de koude-kas, die zij tijdens de zomermaanden in vereeniging met de *Gloxinia*'s en andere Gesneriaceeën tot een groot sieraad verstrekken. Zij bloeien evenwel veel langer dan gene, zijn tevens uitstekende kamerplanten en tegen October op een lichte standplaats in de gematigd warme-kas overgebracht, blijven zij flink doorbloeien tot in December.

De bloei ten einde spoedende, tempert men allengs het begieten en bewaart desverkiezende van de fraaiste variëteiten de potten met de knolletjes er in op een droge

vorstvrije plaats om die in het daaropvolgend voorjaar aan dezelfde behandelingswijze te onderwerpen.

Het is aan weinig twijfel onderhevig of ook de Tydaea's zullen evenals de Gloxinia's, weldra met groote voorliefde gekweekt worden, ze zullen niemand teleurstellen.

ARC.

een hoogte van 15 cM. bereikt heeft, zij het dan ook niet in haar volle kracht, reeds zoo goed bloeit, dat men haar onwillekeurig op een zeer in 't oog loopende plaats zal zetten, teneinde dien lieven bloei goed tot zijn recht te doen komen en er zooveel mogelijk genot van te hebben.

Reeds vóór drie jaren had ik er een jonge plant van uit Engeland ontvangen, die echter

TYDAEA HYBRIDA GRANDIFLORA.

Amasonia punicea.

Het wil mij niet duidelijk worden hoe het komt dat deze reeds in 1886 in den handel gebrachte, zeer fraai bloeiende warme-kasplant tot dusverre nog zoo weinig verspreid is; in ons land althans kan men haar nog als geheel onbekend beschouwen, en dit wel terwijl ze inderdaad alle waardeering verdient, en reeds als ze pas

de vermoeyenis der reis niet lang overleefde; sedert maakte ik er geen werk van. Wel ontving ik herhaaldelijk bezendingen planten van daar, maar ik verzuimde telkens deze aan te vragen, niettegenstaande ik haar te Londen bewonderd had, en ik bovendien mij ieder oogenblik door de fraaie afbeelding in het *Botanical Magazine* van hare schoonheid kon overtuigen.

In dezen zomer ontving ik er toch weer een jonge plant van; deze staat nog in het oorspronkelijke potje, is niet hooger dan $1\frac{1}{2}$ Decimeter en loopt aan den top toch reeds in een bloemtros van gelijke lengte uit.

Dit kan het dubbele worden, maar gelijk het nu is trekt deze plant toch ieders opmerkzaamheid en is men eenstemmig waar het de waardeering harer sierlijkheid geldt.

De *Amasonia punicea* behoort tot een door slechts een vijftal soorten gevormd geslacht uit de familie der *Verbenaceae*, dat reeds door den jongen *Linnaeus* beschreven is, maar hetwelk, voor zoover mij bekend is, tot vóór weinige jaren nog niet in de kassen vertegenwoordigd was.

De hier bedoelde plant werd ingevoerd bij de firma J. Veitch & Sons, uit Engelsch Guinea, denklijk door zaden, hetwelk echter niet gemeld wordt. Ze werd het eerst door haar aangeboden in haren *Catalogus* van 1886, waarin tevens een ongekleurde afbeelding voorkomt op de helft der natuurlijke grootte. Uit deze afbeelding bleek een bloemrijkheid, welke der plant zeker zeer tot aanbeveling moet strekken; maar hare eigenlijke schoonheidswaarde moet toch gezocht worden in de kleur.

Hierover nu konden zij, die de plant niet levend gezien hadden, pas oordeelen naar de afbeelding, welke Dr. Hooker er in 1887 van gaf in zijn *Bot. Magazine* tab. 6915, ofschoon die een plant voorstelt met slechts één bloemtros, terwijl er zich, bij een goed ontwikkelde plant (blijkens de afbeelding van Veitch), nog twee kleinere aan den voet van de hoofdtros bovendien, en er twee tot drie bloemen uit elk bladoksel kunnen verschijnen, in plaats van één, gelijk Hooker's afbeelding doet zien.

Deze schijnt dan ook genomen te zijn naar een jongere plant en is maar weinig groter dan die ik thans voor mij heb staan.

De plant heeft stevige, tegenover elkaar geplaatste bladeren, die grof zaagtandig zijn, ruim 20 cM. lengte, bij 5—6 cM. breedte bereiken, en een donkere matgroene kleur hebben.

De bloeiwijze is eidelings, d. w. z., de bloemen komen uit den top der stengels, bij oudere planten ook uit dien der takken voort, en de bloemen vormen een 20—30 cM. lange, eenigszins overgebogen tros, maar zijn allen naar ééne zijde, naar beneden namelijk, gericht. De buisvormige, fijn behaarde bloemkroon is groenachtig geel, 3 cM. lang, terwijl de zoom naar buiten omgeslagen is. Een viertal meeldraden steken aanvankelijk ter lengte van 1 cM. buiten de

bloemkroon uit, en worden in lengte nog een weinig door den stijl overtroffen, maar spoedig buigen de meeldraden zich naar buiten om.

De geheele bloemsteel is donker rood, dicht met haartjes bezet; ook de afzonderlijke bloemsteeltjes en de circa $1\frac{1}{2}$ cM. lange, vijfslippige kelken zijn helder rood, welke kleur tegen het geel der bloemkroon sprekend uitkomt, niet minder fraai, ja nog sierlijker dan bij de bekende *Clerodendron Thompsonii*, welker slechts zeer kort durende bloemkroon wit is.

Dit alles is op zich zelf reeds zeer fraai, maar het grootste sieraad dezer plant zijn de zeer talrijke schutbladeren, waarmede de geheele bloemtros bezet is en die allen, juist in tegenstelling der naar beneden hangende bloemen, naar boven gericht zijn. Deze schitterend roode bracteeën worden (volgens de afbeelding in het *Bot. Mag.*) tot 7 cM. lang en $1\frac{1}{2}$ cM. breed.

De beste voorstelling kan men zich hiervan maken, wanneer men denkt aan de schutbladeren der *Poinsettia pulcherrima*, die echter gewoonlijk wat grooter zijn.

Dr. Hooker kan zich met den naam *Amasonia punicea* niet vereenigen; naar zijn beweren verschilt ze genoeg van de door Vahl onder dezen naam beschreven plant, om haar voor een andere, geheel nieuwe soort te houden, die hij *A. calycina* noemt, onder welken naam hij haar op de daareven aangeduide plaats afbeeldt en beschrijft.

Ik heb op het oogenblik geen genoegzame gegevens onder mijn bereik om dit te kunnen nagaan, slechts een korte beschrijving van Vahl's *A. punicea*, (die van Trinidad afkomstig is) in het 4e deel van Walper's *Reportorium botanices systematicae* ligt nevens mij. Hooker beweert dat deze nieuwelinge daarvan verschilt door de bracteeën en vooral door den grooten kelk.

Walpers zegt dat bij *A. punicea* de bracteeën groter zijn. Dit nu is bij mijne plant niet het geval; ook niet op de afbeelding van Veitch, maar wél op die van Hooker. Van den kelk zegt Walper niets.

Intusschen blijft de heer Veitch deze plant onder den naam *Amasonia punicea* aanbevelen (altijd nog onder de nieuwere planten), alleen geeft hij er *A. calycina* als synoniem bij op.

Ik meende dus, om vergissing te voorkomen, dien naam hier ook te moeten behouden. Zij, die daar belang in stellen, weten nu wat ervan is en tevens dat de *A. calycina* door Hooker afgebeeld en beschreven, dezelfde plant is.

Uit het Vaderland alleen, Britsch Guyana, blijkt reeds genoegzaam dat het een warmekasplant is. Dat ze het in den zomer met een gematigde kas zal kunnen stellen geloof ik wel; intusschen schijnt ze zich hier in de kweekkas zeer goed te bevinden.

Ik hoop er zaden van te verkrijgen; immers in Engeland heeft ze zeer goed vrucht gegeven. Mocht dit het geval zijn, dan zal ze spoedig in genoegzaam aantal vermenigvuldigd kunnen worden om haar behoud ook voor onze warme-kassen als verzekerd te kunnen beschouwen. ¹⁾

14—11,—'89.

W.

NASCHRIFT.

Uit de dagteekening blijkt dat dit stukje ruim anderhalve maand in mijn portefeuille lag. Thans (ik corrigeer dit op Sylvester-avond) staat de plant nog even sierlijk als toen; alleen zijn de onderste bloemen afgevallen, maar de schutbladeren hebben nog hoegenaamd niets van hunne frischheid en hun helderroode kleur verloren. Hieruit blijkt dus dat men er naar 't zich laat aanzien zeker 2½ maand, zoo niet langer genot van heeft. Het uitzicht op zaden is niet zeer gunstig; immers de eerste bloemen zijn afgevallen zonder vruchtzetting. Dit kan het gevolg zijn van het donkere weer. W.

Koude-kas.

Behandeling der Oranjeboomen.

In antwoord op de gedane vraag door G. T. v. d. D. onder No. 704.

Hebt ge een goede oranjerie, voorzien van gestukadoord plafond? Want een oranjerie met glazen dak of een bloemenkas, is bepaald nadeelig voor oranjeboomen in den winter.

Houdt de boomen, zoo als ze thans zijn tot half April of zoo veel later tot dat ze beginnen uit te loopen, neemt ze dan uit de tobben en schud de aarde uit, want die zal wel verzuurd zijn. Verwijder de niet gezonde wortels en kort de grove lange wortels (vooral niet de haarwortels) in, met een goed scherp mes, er voor zorg dragende dat alle wonden hoefvormig gesneden zijn; zet ze dan weêr in grove bladaarde van beuken- of eikenblad, zonder bijvoeging van mest en ook zonder met mest vermengd te zijn in de tobben, en wel zoo, dat de tobben niet wijder zijn dan de wortelen zich van den stam uitstrekken; dan kunnen de boomen weêr in de oranjerie geplaatst worden tot den gewonen tijd, (half- of einde Mei).

De eerste week na het vertobben moeten

¹⁾ Aanvankelijk (1886) werd ze door de firma Veitch aangeboden voor 10 Sch. (ƒ 6.—); in den Catalogus van dit jaar is die prijs reeds tot de helft vermindert.

de boomen bij warm of helder weder dagelijks bespoten worden met sloopwater, (of anders met water dat een poosje aan lucht en warmte is blootgesteld); dit geschiede op het midden van den dag, en wel zoo, dat stam en alle takken goed nat zijn; bij betrokken weder spuit men om den anderen dag. De tweede week geve men wat water op den voet en bespuit als boven, men zal dan zien dat de boomen reeds in de derde week na het vertobben aan kroon en aan wortelgestel beginnen te werken.

Zijn het boomen met enkel korte bloemtakjes en kleine bladeren, dan is het zaak om 5 à 6 weken na het vertobben, op een niet te grooten afstand van den stam de takken van den kroon af te zetten, en dan zelfs de dunne takjes, die nog aan de gesteltakken overblijven, ook op de kroonsnede af te snijden. Vervolgens brengt men ze toch op den gewonen tijd naar buiten, zet ze flink in de zon voor de oranjerie of voor eene schutting, acht gevende om den stam en afgezette takken, zoo lang er de zon op staat, den geheelen dag vochtig te houden, maar vooral niet gieten op de aarde in de tobben voor dat de boomen flink beginnen uit te loopen, want door het natspuiten van den stam wordt de aarde in de tobbe nat genoeg, aangezien de boom nog geen bladeren heeft die uitwasemen. Men zorg ook dat de tobbe niet op den grond staat, maar legge 3 a 4 steenen, of een houten kruis er onder, opdat het overtollige water kan afvloeien, en de warme lucht er onder -- en zoo in den bodem kan dringen.

Is echter het wortelgestel uwer boomen zeer slecht, dan is het beter dat in het eerste jaar na het verplanten de kroon er niet worde afgezet, maar in het volgende jaar, want dan doet de kroon dienst om het zwakke wortelgestel — door het opvangen van licht en warmte der zon — te verbeteren, deze behandelingswijze zet dan de herstelling niet een jaar achteruit, integendeel, zij bevordert die wel 2—3 jaar.

Ik meen er ook nog op te moeten wijzen, dat de boomen vóór het vertobben weinig of geen water moeten hebben, want bij een zwak kroongestel neemt de boom weinig vocht op — en bijgevolgd wordt het wortelgestel bij oranjeboomen nog veel slechter, doordien hun wortels zeer vatbaar zijn om te rotten.

Eindelijk geeft steller dezes de verzekering, dat bij het stipt opvolgen dezer behandeling, de uitkomst verrassend zal zijn, mijn raadgeving berust op een ruim 16jarige eigen ondervinding.

Mocht er nog eenige meerdere opheldering vereischt worden, dan is steller dezes altijd gaarne bereid, die, voor zoover zijne kennis en ondervinding reikt, te verschaffen.

EEN VRIEND VAN GOEDE
ORANJEBOOMEN.

Open grond.

Mina lobata.

De uit Mexico ingevoerde *Mina lobata* is een bloeiende klimplant voor den kouden grond, rankt zeer sterk en is geschikt tot het bedekken van muren of priëlen.

Ofschoon het zaad in de maand Maart in den kouden grond uitgezaaid kan worden, komt het door de koude voorjaren wel wat laat in groei en bloei.

Men doet daarom beter het zaad in een verwarmde kas of bak in Februari uit te zaaien, later de plantjes te verspeenen en dan in April in den open grond uit te planten.

In Augustus komen tal van roode knoppen te voorschijn, die later in geel-witte bloemen overgaan, en tot laat in het najaar bloeien.

Daar dit gewas zeer weelderig groeit, is het aan te raden, de planten te zetten in eenen goed losgemaakten, zeer gewonen tuingrond, vermengd met bladaarde, zonder bemesting en bij voorkeur op een eenigszins beschaduwde standplaats.

Wanneer de *Mina lobata* in Augustus nog sterk groeit en rankt, doet men goed eenige wortels af te steken, waardoor het verdere ranken gestuit en het bloemen aanzetten vermeerderd wordt. ¹⁾

GEERS. V. W.

De beplanting onzer Duinen.

Ingevolge de beschouwing van den heer K. de Bie, in No. 51 van *Sempervirens*, over het art. van Prof. Hugo de Vries, voorkomende in het *Album der Natuur* over Boschbeplanting der duinen, van welks inhoud ik echter persoonlijk geen kennis nam, zij het mij vergund ook mijne beschouwing dienaangaande uiteen te zetten.

Daar waar aangegeven wordt, beplanting met *Pinus sylvestris*, rijst bij mij de vraag: waarom met dat houtgewas? het welk

veel van konijnen te lijden heeft en daarbij weinig handelswaarde bezit, dewijl.... gesteld dat er boomen van opgroeien, zij in de duinen door de uitwerking van de zee-winden, altijd kromme, leelijke dingen zullen worden en waarom niet voorgesteld.... beplanting met *Prunus virginiana*, welke houtsoort niet noemenswaard van de konijnen te lijden heeft en daarbij een zeer prijshoudend en om de vijf jaar hakbaar brandhout oplevert.

Als van zelve leidt een en ander mij tot de vraag: waarom werd mij in 1886 door de hoofd-administratie van het kroondomein geweigerd een stuk duingrond in erfpacht te krijgen, juist met het doel om geheel uit eigen fondsen, in cultuur te brengen door beplanting met genoemde houtsoort en om daardoor te bewijzen dat die thans bijna niets opbrengende zandgronden meer rentegevend konden gemaakt worden, alleen om dezen reden: »het is wet, dat het kroondomein niet in erfpacht uitgeeft.« Het eenige wat uit het door mij aangegevene voortvloeide was, dat de toenmalige rentmeester die zaak zelf zoude exploiteeren en hem een geldelijk bedrag werd verstrekt, waarmede hij persoonlijk de zaak zoude aanvaatten. Door hem werd echter ook de voorkeur gegeven aan de planting met *Pinus sylvestris*, welke toen bij duizenden, onzaakkundig in den grond gestopt werden, daarop halverwege door een sneeuwvlaag bedekt en natuurlijk door de konijnen in één nacht al de koppen afgevreten werden, waardoor allen afstierven.

Slotom van het verslag van den rentmeester aan de hoofd-administratie te 's Gravenhage: »Men ziet, het is geprobeerd en.... 't gaat niet.« Neen zeker, 't gaat niet, bij zulk een behandeling, doch komt en ziet mijn proef bij en in het duin, te Oost-Kapelle (Zeeland), met *Prunus virginiana*, ¹⁾ oordeelkundig gepoot en geheel blootgesteld aan de knaagzucht van de konijnen, ze groeien dat het een lust is om te zien. Reeds tweemaal werden er takkebossen van in den handel gebracht en door de verbruikers geschat, iets boven dergelijke van wilgen, eschdoorn, els of berk en iets beneden dergelijke van esschen-hakhout.

A. L.

¹⁾ Een afbeelding der *Mina lobata* komt voor in *Sempervirens*, jaargang 1886, No. 52, en een uitvoerige beschrijving daarvan in No. 49 van hetzelfde jaar op blz. 387. Blijkbaar heeft ze bijal gevonden maar toch nog niet zooveel opgang gemaakt als ze wel verdiende.

RED.

¹⁾ *Prunus virginiana*. — Virginische troekers, komt ook voor onder de benamingen van *Padus virginiana* en *Cerasus virginiana*. Zoowel onze dendroloog O. de Vos, evenals H. Jäger, te Eisenach en andere buitenlandsche zaakkundige schrijvers getuigen van dit gewas, dat het zelfs in de schraalste zandgronden goed gedijdt.

RED.

72e algemeene vergadering der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur.

Deze vergadering werd den 23sten December, des middags te twaalf uren, door den voorzitter, den heer J. H. Krelage, met een kort woord geopend, waarbij hij de leden welkom heette en er op wees dat door de goede zorgen van de heeren P. W. Voet, te Haarlem en G. van der Weyden, te Noordwijk, de leden eenigszins feestelijk werden ontvangen, daar in de zaal waren tentoongesteld twee collectiën bloeiende hyacinten; hij zeide dien heeren dank voor hunne bemoeiingen en noodigde de leden uit na afloop der vergadering het ingezondene meer nauwkeurig in oogen-schouw te nemen.

De voorzitter drukt verder de hoop uit, dat de besluiten, die de vergadering nemen zal, strekken mogen tot bloei der Vereeniging.

Bij de oproeping bleek dat de volgende afdeelingen, te zamen door 20 afgevaardigden vertegenwoordigd, waren: Bennebroek-Vogelen-zang, Haarlem, Heemstede, Hillegom, Limmen, Lisse, Oegstgeest en Omstreken, Zandpoort, Sassenheim-Voorhout, Schooten-Velsen en Uitgeest, uitbrengende te zamen 29 stemmen.

De afdeelingen Noordwijk en Overveen-Bloemendaal, waren niet vertegenwoordigd.

Behalve de afgevaardigden hadden 69 leden de presentielijsten geteekend.

De notulen der 71e algemeene vergadering worden daarna door den algemeenen secretaris, den heer D. Bakker, voorgelezen en behoudens een paar opmerkingen door de vergadering goedgekeurd.

Tot leden van het hoofdbestuur worden herkozen de heeren P. F. Jansen en Joh. de Breuk, die met 31 December 1889 moeten aftreden, beiden verklaren die benoeming aan te nemen.

In plaats van den heer J. Polman Mooy, die wegens zijnen leeftijd en zijn vertrek uit Haarlem als lid van het Hoofdbestuur had bedankt, werd na herstemming gekozen de heer J. H. Kersten, te Haarlem, die, ter vergadering tegenwoordig, mede verklaart die benoeming aan te nemen.

De voorzitter wenscht den herkozen en het nieuwe lid geluk toe met hunne benoeming en beveelt het hoofdbestuur in hunne medewerking aan. Hij brengt voorts een woord van hulde en dank aan den heer Polman Mooy, (die wegens familie-aangelegenheden de vergadering niet kon bijwonen) voor al hetgeen door hem in de vele jaren waarin hij in het hoofdbestuur zitting had in het belang der Vereeniging is verricht.

De afdeelingen Hillegom, Haarlem en Heemstede worden uitgenoodigd elk een lid aan te wijzen tot het nazien der rekening en verantwoording van den penningmeester over 1889.

Vervolgens werd door den heer Joh. de Breuk verslag uitgebracht van het verhandelde in de algemeene vergadering der Nederlandsche

Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, te Groningen, gehouden den 25sten Juli 11, en door hem als afgevaardigde der Vereeniging bijgewoond. Hij wijst er op, dat door die Maatschappij vaste commissiën in het leven zijn geroepen, waartoe ook verschillende beoefenaren van de bloembollencultuur behooren, voor de beoordeeling van nieuwe en onvoldoend bekende planten. Die commissiën vergaderen steeds te Amsterdam en zullen in 1890 bijeenkomen op 12 Februari, 18 Maart, 15 April, 14 Mei, 19 Juni, 17 Juli, 26 Augustus, 25 September, en 12 November. Op de vergaderingen dier commissiën, gehouden in 1889, zijn reeds bloeiende bolgewassen ingezonden en aan enkelen daarvan certificaten 1ste en 2de klasse toegekend, op de wijze zooals dat in Engeland geschiedt. Te wenschen is het, dat de beoefenaren van het bloembollenvak van deze gelegenheid gebruik maken ter inzending hunner nieuwe soorten van bolgewassen; deze worden daardoor spoediger bekend, temeer daar van de besluiten dier commissiën mededeeling werd gedaan in het *Nederlandsch Tuinbouwblad*. In het bijzonder wordt door den spreker de aandacht gevestigd op de geschikte gelegenheid ter inzending van gebroeiide bolgewassen op den 18den Maart en misschien van bloemen van den vollen grond op den 15den April a. s.

De voorzitter zegt den heer de Breuk dank voor het door hem uitgebrachte verslag, sluit zich aan bij hetgeen door dezen is gezegd betreffende de thans in het leven geroepen commissiën ter beoordeeling van nieuwe en onvoldoend bekende planten, en voegt daarbij, dat niet alleen in het *Nederlandsch Tuinbouwblad*, maar ook in buitenlandsche bladen, in het bijzonder ook in de in Engeland verschijnende, verslag wordt gegeven van de beoordeelingen der planten en van de daaraan toegekende onderscheidingen; hetgeen voor de inzenders dit voordeel heeft, dat hunne nieuwe planten ook in het buitenland spoediger algemeene bekendheid verkrijgen.

Daarna volgden door de afgevaardigden der verschillende afdeelingen de bespreking van de herziening der statuten; de voorstellen tot wijziging daarop betrekking hebbende waren in een bijdrage van den beschrijvingsbrief opgenomen.

Het verslag van de uitvoerige en wel overwogen beraadslagingen die van weerszijde daarover gevoerd werden en die van evenveel kennis als belangstelling ter bevordering van de cultuur der bloembollen, als van den handel daarin getuigen, zou in zijn geheel medege-deeld, hier ter plaatse te veel ruimte innemen, reden waarom wij belangstellenden ter kennisname daarvan verwijzen naar het *Vervolg van de Maandagsche Haarlemsche Courant*, No. 305, van 30 December 1889.

Betreffende de in Maart a. s. te houden tentoonstelling deelt de Voorzitter mede, dat sedert de laatste algemeene vergadering nog de vol-

gende bijdragen zijn toegezegd: van de gemeente Haarlem eene bijdrage van f 700, benevens f 300 voor een op te richten waarborgfonds; van Z. D. H. den Prins von Wied en H. K. H. mevrouw de Prinses von Wied, geboren Prinses der Nederlanden, f 50; van de Haarlemsche Bankvereniging f 50; van den heer A. Roosen Sr., te Overveen f 50; van de heeren Gebr. Bijvoet, te Overveen f 25; van de afdeling Haarlem en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde f 25, onder voorwaarde dat de leden dier afdeling op eenen bepaalden dag vrijen toegang tot de tentoonstelling hebben.

De voorzitter zegt, dat meerdere bijdragen voor de tentoonstelling nog zeer gewenscht zijn, en beveelt deze in den steun van de afdelingen en de leden aan.

De behandeling der statuten had zooveel tijd gevorderd, dat wegens de in het lokaal langzamerhand meer en meer heerschende duisternis de mededeeling van enkele ingekomen en uitgegane stukken moest achterwege blijven en de voorzitter zich alleen bepaalde tot de mededeeling van een ingekomen schrijven uit Beverwijk, waaruit bleek, dat daar ter plaatse met 1 Januari a.s. weder eene afdeling der Vereeniging zou worden opgericht, aanvankelijk met 15 leden. De Voorzitter verheugde zich over dit feit en deelde mede, dat geene termen waren gevonden om die aanstaande leden reeds thans ter vergadering toe te laten. In geval zij in het lokaal tegenwoordig waren geweest, zou hij de vergadering verzocht hebben, toe te staan, dat zij als belangstellenden deze bewoonden.

Ten slotte bedankte de afgevaardigde van Lisse den Voorzitter voor zijne tactvolle leiding van deze vergadering, waarop deze in het midden brengt, dat het ook thans weder is gebleken, dat het veel meer kunst is om met veel moeite niets te doen dan zonder moeite iets.

De vergadering werd daarna door den Voorzitter te omstreeks half vijf uren gesloten.

Na afloop der vergadering werden de tentoongestelde bloembolgewassen door de leden bezichtigd. De heer G. van der Weyden had ingezonden tien exemplaren eener nieuwe enkele witte hyacint, aan welke de naam *Blanche hative* was gegeven en die wegens haren goeden vroegen bloei als aanstaande handelsvariëteit niet zonder verdienste schijnt te zijn. In de verzameling van den heer H. W. Voet vond men een aantal verscheidenheden bloeiende hyacinten, telkens drie stuks derzelfde verscheidenheid in één pot. Daaronder werden opgemerkt dubb. wit *Latour d'Auvergne*, enk. wit; *La Neige*, *Grande Vedette*, enkel blauw; *Grande Vedette*, enkel wit; *Baron van Tuyl*, enkel rood; *Generaal Pelissier*, van Schiller, *Maria Cornelia*, *Garibaldi*, *Lord Wellington*, *Homerus*, enkel blauw; *Willem I*; ook waren er eenige bloeiende grootbloemige *Cyclamen persicum* in deze groep tentoongesteld.

IN MEMORIAM.

Op den 22 December 1889, overleed te Lille, (Rijssel), zeer onverwachts, de heer

SÉRAPHIN VAN DEN HEEDE,

voornaam bloemist daar ter stede, in den ouderdom van 79 jaar.

Wij betuigen hierbij aan zijne nagelaten bloedverwanten onze innige deelneming in dit smartelijk verlies.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 706. Onder den naam *buxiformis* is mij geen *Juniperus* bekend, doch vroeger, toen dit geslacht door de liefhebbers nog niet was op zijde gezet, en ik er meer dan 100 verschillende van cultiveerde, bezat ik er een onder den naam van *J. communis echiniformis*. Knight had haar echter beschreven als *J. Oxycedrus echiniformis*, dat naar mijn oordeel juist is. Doch hoe dit zij, de variëteitsnaam blijft toch dezelfde, zij was gevonden op den berg Etna, en was een echte miniatuur-Conifeer. Zij vormt een kleine bol, eenigszins gelijkende op een opgerolden egel.

Ik houd mij overtuigd, dat dit de ware naam is van den apocryfe *buxiformis*.

Doch hoe is dat dwergje nu aan dien verkeerden naam gekomen? Ik denk, dat die naam gefabriceerd is van *bacciformis*, dat een synoniem is van *J. Hermannii*.

Deze wordt echter een boom. En hoe men de naam van een boom aan een dwerg kan geven, zou onbegrijpelijk zijn, als men niet wist hoe wonderbaarlijk men met namen kan omspringen. En dit vooral is een der geslachten, waarin de verwarring ook vrij groot is.

H.

C. DE Vos.

Oud-boomkweeker.

Vraagbord.

No. 710. Kan een der lezers van *Sempervirens* mij ook den latijnschen naam opgeven van de *Tincababoom* van Borneo, en kent hij ook een werk waar die boom in beschreven is.

B.

No. 711. Wie der geachte lezers van *Sempervirens* zou ons eenige mededeeling kunnen doen, betreffende de waterplant *Trapa natans* of *Waternoot*, en waar zou men er planten of zaad van kunnen bekomen?

B. J. B., te Enschedé.

No. 712. Om veel zaad van *Cyclamen* te winnen, moeten ter bevordering daarvan haar bloemen zeker kunstmatig bevrucht worden. Op welke wijze moet dat bewerkstelligd worden? Een kleine inlichting daaromtrent zou mij en zeker ook vele andere daarbij belanghebbenden, hoogst aangenaam zijn.

Mag ik daarom beleefd verzoeken.

M., Januari 1890.

K. de G....r.r.

„Sempercrescens”
Tuintouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 7

1 FEBR. GEVRAAGD:

een bekwaam Tuintknecht,

P. G., boven de 21 jaar, bekend met broeierij, koude- en warme kasplanten, alsmede Orchideeën en voor oculeren.

Zonder goede getuigen van kwaamheid en gedrag onnoodig zich aan te melden, liefst in persoon of gefrank. brieven.

D. GUSSEKLOO,

Kasteel »Duivenvoorde«
te Voorschoten.

8

M. R A H D E R.

Vruchtboomen.

Heeft eene groote voorraad van:
Hoog- en halfstam Appel- en Pere-
boomen,

Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Perziken, Abrikozen
en Merellen.

Stamrozen, flinke stammen,
zwarte kronen.

Struikrozen op canina, zwarte
struiken.

Catalogi op aanvraag.

ROZEN.

9

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

10

Schitterend Roode

Zwaardlelie,

(*Gladiolus gandavensis*
Brenhleyensis).

Per 10 f0.40, per 100 f2.75.

Fransche Zwaardlelie,

(*Gladiolus gandavensis*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.—, per 100 f8.—.

Nieuwe grootgeklekte
ZWAARDLELIE,
voor den vollen grond.

(*Gladiolus Lemoinei*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.40, per 100 f12.—.

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

GLADIOLUS LEMOINEI HYBRIDUS.

ORCHIDEEËN.

De Nederlandsche en Indische Tuinbouw-Maatschappij „ZEIST”, heeft voorradig de volgende Orchideeën in diverse Soorten en Variëteiten.

CALANTHE'S.

CATTLEYA'S.

COELOGYNE'S.

CYMBIDIUMS.

CYPRIPEDIUMS.

DENDROBIUMS.

GRAMMATOPHYLLUMS.

LAELIA'S.

LYCASTE'S.

MASDEVALLIA'S.

MILTONIA'S.

ODONTOGLOSSUMS.

ONCIDIUMS.

PHAJUS.

PHALAENOPSIS.

SACCOLABIUMS.

SARCOPODIUMS.

STANHOPEA'S.

VANDA'S.

VANILLA AROMATICA.

Alles gegarandeerd **STERKE** en **GEZONDE** planten, waarvan verscheidene in bloei en in knop.

Prijzen per Correspondentie.

Een bezoek aan de Kweekerijen is aan te bevelen.

11

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordelige voorwaarden alle verzekeringen die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche. Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 12

Gevraagd 1 Februari:

een Bloemistknecht,

P. G., bekend met kweken van dubb. Primula en zacht goed, oculeeren van Rozen en onderhouden van tuinen. 13

Franco brieven, motto »Tuinman«, bij den Boekhandelaar J. HEUVELINK, te Arnhem.

Boomkwekerijen, ruim 40 hectaren.

*P. J. Looijmans & Zonen,
Oudenbosch.*

Catalogi op aanvraag.

14

VRAAG DE
beschrijvende Catalogus
VAN
VRUCHTBOOMEN,
VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst-over-Betuwe.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,

Amersfoort. 16

Voor advertentiën en Abonnementen wende men zich tot den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, te Amsterdam, bij wien een abonnementsbrief voor Advertentiën verkrijgbaar is. Alle mededeelingen enz., voor de Redactie van het blad bestemd, gelieve men *franco* te zenden aan het bureau der Redactie Sempervirens, Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

No. 2.

VRIJDAG 10 JANUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 350 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK tot de praktische kennis der voornaamste BOOMEN, HEESTERS en CONIFEEREN,

DOOR 30
C. DE VOS.
Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk. Prijs f 1.90.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 31

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 32

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 33

Er biedt zich aan:
een Tuin- of Bloemistknecht,
bekend met 't onderhouden van
stadstuinen en bloemisterij. Ook
genegen op een buitenplaats
werkzaam te zijn. Goede ge-
tuigschriften staan ten dienste.
Brieven franco, bij J. VAN
GERVEN, te Delfshaven. 34

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE
HAAS, 58
Vianen aan de Lek.
Puike RIETMATTEN tegen
concurrerende prijzen.
Prijscourant op aanvraag.

Kwekerij of Tuinderij.

Uit de hand TE KOOP: een
HUIS, met pl. m. 2500 M².
Tuingrond (oude Kwekerij)
voor 3500 gulden; gunstig ge-
legen en direct te aanvaarden.
Brieven franco, onder No. 18,
Postkantoor Apeldoorn. 59

Gevraagd 1 Februari:

een Bloemistknecht,
P. G., bekend met kweken van
dubb. Primula en zacht goed,
oculeeren van Rozen en onder-
houden van tuinen. 60

Franco brieven, motto »Tuin-
man», bij den Boekhandelaar
J. HEUVELINK, te Arnhem.

VRAAG DE beschrijvende Catalogus

VAN

VRUCHTBOOMEN,
VAN 85
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst-over-Betuwe.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIKANT VAN

36

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS, waarvan in een
jaar 56 zijn geplaatst.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 46

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN
G. REINDERS, te Wageningen

De abonnementsprijs voor dit. elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 47

A. L. I. Wernink, te Deventer, goedkoopste adres voor Broeiglas en verder alle andere soorten van Glas, alsook Glazemakers-Diamanten. 48

Ter overname aangeboden eene nette

Bloemkweekerij,

nabij eene groote Stad, met Woonhuis, Kassen, Bakken en ruim Terrein. Vooral voor Jongelui met eenig KAPITAAL geschikt.

Adres brieven letter A, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 49

De mensch, die Salvia in zijn tuin kweekt, behoeft niet te sterven „de Salernitaansche school.”

De Rheumatiek-plant

OF

50

Salvia Anti-Rheumatica

door F. HALVERHOUT.

Bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar en tegen toezending van 50 cent bij M. M. OLIVIER, Rokin Amsterdam.

ORCHIDEEËN.

De Nederlandsche en Indische Tuinbouw-Maatschappij „ZEIST”, heeft voorradig de volgende Orchideeën in diverse Soorten en Variëteiten.

CALANTHE'S.

CATTLEYA'S.

COELOGYNE'S.

CYMBIDIUMS.

CYPRIPEDIUMS.

DENDROBIUMS.

GRAMMATOPHYLLUMS.

LAELIA'S.

LYCASTE'S.

MASDEVALLIA'S.

MILTONIA'S.

ODONTOGLOSSUMS.

ONCIDIUMS.

PHAJUS.

PHALAENOPSIS.

SACCOLABIUMS.

SARCOPODIUMS.

STANHOPEA'S.

VANDA'S.

VANILLA AROMATICA.

Alles gegarandeerd **STERKE** en **GEZONDE** planten, waarvan verscheidene in bloei en in knop.

Prijzen per Correspondentie.

Een bezoek aan de Kweekerijen is aan te bevelen. 51

JAPANSCH LELIE. (*Lilium lancifolium* (speciosum)).

ALBUM	per stuk	f0.35,	per 10	f3.25,	per 100	f30.—
CORYMBIFERUM		0.20,	10	1.75,	100	16.—
EXTRA		0.48,	10	4.50,	100	42.—
KRAETZERI		1.—,	10	9.—,	100	82.—
LA VESTALE		0.50,	10	4.50,	100	40.—
MULTIFLORUM		0.50,	10	4.50,	100	40.—
PUNCTATUM		0.85,	10	5.40,	100	50.—
PURPURATUM		0.70,	10	6.50,	100	62.—
ROSEUM		0.22,	10	2.—,	100	18.—
EXTRA		0.40,	10	3.60,	100	32.—
RUBRUM		0.22,	10	2.—,	100	18.—
CORYMBIFERUM		0.40,	10	3.75,	100	35.—
EXTRA		0.38,	10	3.50,	100	32.—
MULTIFLORUM		0.30,	10	2.60,	100	24.—
PRAECOX		0.38,	10	3.50,	100	30.—
SPECIOSUM		0.32,	10	2.85,	100	26.—
SCHRYMAKERSI		0.32,	10	2.85,	100	26.—

Twaalf verschillende naar onze keuze f 4.—

Zes 1.80

Verschillenden gemengd per 10 f3 25, per 100 f30.— 52

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 2.

VRIJDAG 10 JANUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De heer C. de Vos over een Rijks-Tuinbouwschool. — Theeroos. — Alba-rosea, met een afbeelding. — Hoe men de Orchideeën in haar natuurstaat aantreft. — Uit de bergstrekken van Indië. — Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereniging, te Boskoop. — Antwoord op het Vraagbord.

De heer C. de Vos over een Rijks-Tuinbouwschool.

IN het eerste nummer van dit jaar van het *Maandblad* van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw, in hetwelk van onzen bekenden veteraan op tuinbouwgebied, de oud-boomkweeker C. de Vos, te Hazerswoude, bijna geregeld opstellen over tuinbouwaangelegenheden voorkomen, treft men thans een beschouwing aan, over de al of niet wenschelijkheid van de oprichting eener Rijks Tuinbouwschool, die zeker vele lezers verwonderd zal hebben doen opzien, en hun de vraag op de lippen hebben gebracht: Hoe heb ik het daar nu mede, nu een oud en ondervindingrijk man, die zoo vaak doorslaande blijken gaf van degelijke kennis van zaken en toestanden, wiens meening door velen op prijs wordt gesteld, met blijkbare overtuiging een gevoelen uit, dat lijnrecht staat tegenover de opinie van alle anderen, waarbij toch óók velen zijn, die volkomen bevoegd geacht worden een zoo belangrijke zaak goed te beoordeelen?

Hoe ongaarne wij haar ook tot het onderwerp eener polemieek maken, hetwelk wij niet beoogen, maar dat toch uit dit schrijven licht kan volgen, terwijl het ons tegen de borst stuit ook maar een woord te uiten, dat den waardigen grijsaard onaangenaam zou kunnen zijn, dringt toch het belang der zaak ons tegen de beweringen van den heer de Vos op te komen.

Had een ander hetzelfde gezegd, we hadden allicht zulk een wederlegging noodeloos, immers niet dringend noodig geacht; nu echter een man, wiens rijpe ondervinding veel vertrouwen inboezemt, zij het ook met de beste bedoeling ter wereld, de pogingen dreigt te verlammen, door anderen in het belang eener goede zaak in het werk gesteld, mogen noch de eerbied voor zijn hoogen ouderdom, noch een veeljarige vriendschappelijke omgang ons weerhouden

onze stem daartegen te verheffen, en althans te trachten de nadeelige gevolgen van zijn vertoog in een blad, dat in zoo veler handen komt, zooveel mogelijk te voorkomen.

Aanleiding tot zijn zeer ongunstige beschouwing vond de heer de Vos blijkbaar in de eerste plaats in een artikel van Dr. Cattie, voorkomende in het *Nederlandsche Tuinbouwblad* van 26 Nov. des vorigen jaars (No. 46) en vervolgens in hetgeen door ons omtrent deze zaak op blz. 542 en 543 van *Sempervirens* werd in het midden gebracht. Daar de nummers dezer bladen op dezelfde datums verschenen, waren die beschouwingen natuurlijk geheel en al van elkaar onafhankelijk, tenzij, wat mogelijk is, Dr. Cattie in 't geen in het voorafgaande nummer van ons blad was gezegd over de vooruitzichten van jongelieden, die zich met den Tuinbouw bezig hielden, maar waarin toch van geen onderwijs gesproken, er zelfs niet op bedoeld werd, aanleiding hebbe gevonden om dit ter sprake te brengen.

Het artikel van Dr. C., waaruit overigens warme belangstelling voor het onderwijs spreekt, liet toch de wezenlijke belangstellenden in het Tuinbouwonderwijs onvoldaan; zelfs werd beweerd dat stilzwijgen voor de zaak nuttiger ware geweest, dan een zoo krachteloos betoog, waarin de Schr. niets meer te berde brengt dan eenige, en dan nog betwistbare algemeenheden, en zich bovendien aan het slot van zijn artikel zulke overdreven voorstellingen maakt, dat deze wel tegenspraak moesten uitlokken.

Inderdaad in een blad als dat mocht men van den hoofd-redacteur, waar die een zaak als het Tuinbouwonderwijs aan de orde brengt meer verwachten dan een stukje van anderhalve kolom.

Het is voornamelijk het slot van dit artikel dat den heer de Vos aanstoot geeft. Om de zaak in haar verband te beschouwen, meenen wij dit hier even in herinnering te moeten brengen.

Na er op gewezen te hebben dat hier te lande van Rijkswege voor de ontwikkeling der jongelieden op tuinbouwgebied niets wordt gedaan, terwijl door de Regeeringen van Frankrijk, België, Duitschland en Engeland scholen voor algemeen tuinbouwonderwijs

en vakscholen voor bepaalde takken zijn opgericht, vervolgt Dr. C.:

- » Tonnen gouds hebben de Regeeringen dezer
- » landen over voor het tuinbouwonderwijs.
- » Terug vloeien die tonnen gouds met ruime
- » woekerwinst, door meerdere productie, door
- » betere productie.
- » Terug vloeien die tonnen gouds verdub-
- » beld, verdriedubbeld door meerderen omzet,
- » door grootere welvaart.
- » Nieuwe wegen van uitvoer worden gezien,
- » voorbereid en geopend.
- » Wij kunnen weer op gelijke lijn komen
- » met onze naburen — door volledig en vol-
- » doend tuinbouwonderwijs.
- » Waar zijt Gij, vertegenwoordiger van het
- » Nederlandsche volk, die — uwe roeping
- » getrouw — hier een belang van het Neder-
- » landsche volk zult ter harte nemen.
- » Met da Costa roep ik hem toe:
- » » Wachter, wat is er van den Nacht.« »

Het lezen alleen van deze geestdriftvolle regels wekt enthousiasme!

Maar natuurlijk bij den één meer dan bij den ander, en zoo kan het ons niet verwonderen dat een bejaard vakman, wiens bloed wat langzamer vloeit, die wat meer noodig heeft dan frazen om warm te worden voor iets, waarin hij niet bijzonder veel vertrouwen stelt, juist in zulk een overdreven voorstelling zwakheid herkent, en in die zwakheid een goed middel meent te zien om zijn tegenovergestelde meening te verdedigen en aannemelijk te maken.

Zien we nu eens even wat de heer Vos daartegen aanvoert.

Dr. Cattie had o. a. ook den wensch uitgedrukt, dat, terwijl thans voor den Landbouw alles en voor den Tuinbouw niets gedaan wordt, de Regeering er eindelijk toe moge komen om zich jegens beiden even welgezind, even mild te toonen.

» Doch die twee zaken staan niet gelijk, « merkt de heer de Vos, naar aanleiding hiervan, op: » Een Landbouwschool behoeft slechts » ingericht te zijn voor twee takken van » bestaan: voor den zuivelboer en den koorn- » boer. Twee scholen zijn dus voldoende, doch » voor den Tuinbouw zouden we er 4 à 5 » behoeven, namelijk voor het vak van boom- » kweeker, van bloemist, van bollenkweeker, » van tuinman en van warmoezier.«

Hij laat hierop volgen tot welk bedrag indertijd de oprichting eener Tuinbouwschool te Boskoop was begroot, toen de Regeering, op advies van Dr. Salverda, zich bereid verklaarde de leeraars te salarieren, als de Gemeente de school voor hare rekening nam.

Dit offer van f 35.000 was of scheen toen deze Gemeente te zwaar, zoodat er van de zaak niets kwam.

De finantiële eischen voor den Tuinbouw zijn derhalve veel hooger dan voor den Landbouw, volgens de voorstelling van den heer de Vos.

Men ziet dat deze zich hier op zijne beurt ook aan geen geringe overdrijving schuldig maakt. Waar de voorstanders van goed Tuinbouw-onderwijs al heel wel in hun schik zouden zijn met één goed ingerichte Rijks-Tuinbouwschool, zou de heer de Vos er 4 of 5 tegelijk willen; of liever hij wenscht die niet, maar gaat uit van het, naar men zoo zou zeggen, onomstootbare beginsel, dat het nog verkeerder zou zijn er één, die toch niet in de behoeften zou kunnen voorzien, op te richten, dan vier of vijf.

Het is een gevaarlijk wapen, dat de heer de Vos met deze bewering den tegenstanders eener Rijks-Tuinbouwschool in de hand geeft.

Men kan nu zeggen: werden nog de geldelijke offers gevraagd voor ééne school, 't zou er mee door kunnen, ware het ook maar om den schijn van onbillijkheid weg te nemen; maar nu een ervaren vakman zegt dat er minstens vier, zoo geen vijf moeten zijn, is het onnoodig daar verder aan te denken. Onverantwoordelijk toch zou het zijn zooveel geld aan ééne, dan uit den aard der zaak gebrekkige inrichting te vermorsen.

En deze redeneering zou gegrond zijn, zoo de bewering van den heer de Vos juist was.

Wij echter durven, zonder de minste aarzeling, beweren dat ééne goed ingerichte school zelfs aan de strengste — mits billijke — eischen kan voldoen.

Wij weten ook zeer goed dat het vak van boomkweeker heel andere eischen stelt dan dat van bloem-bollenkweeker of warmoezier, maar wij weten evenzeer dat het een hersenschim zou zijn, te veronderstellen dat jongelui, van welke school ook, als volkomen rijp voor hun vak naar huis zullen komen, aangenomen dat ze hun leertijd zoo goed mogelijk besteed hebben.

In de school moeten ze veelzijdig ontwikkeld worden; een ontwikkeling geheel en al ingericht naar de maatschappelijke positie, waartoe zij zich voorbereiden. Al wordt daar nog zoo veel werk gemaakt van de praktijk, verder dan tot algemeene manipulaties brengen ze het daar niet, en bij het onderricht hierin kan, moet men letten op het meer speciale vak waaraan de leerling zich wil wijden.

Wij willen noch kunnen hier in bijzon-

derheden treden omtrent de inrichting eener zoodanige school, maar merken alleen op dat men ook hier zijn eischen niet te hoog moet stellen, en het tact en veel zaakkennis zou vereischen, om bij de inrichting daarvan de klippen te vermijden, waarvan het middelbaar onderwijs zooveel last had en nog heeft.

Hiermede willen wij nu niet zeggen dat, nevens een Tuinbouwschool voor algemeene ontwikkeling, speciale vakscholen, natuurlijk op kleiner leest geschoeid, en uitsluitend voor praktisch onderwijs ingericht — zuivere werkscholen dus — niet nuttig zouden zijn, maar we leven hier niet in Utopia, waar geen onbevredigde wenschen meer overblijven, en het gemis dezer speciale vakscholen zou in het minst geen reden zijn om een Tuinbouwschool als niet voldoende aan de eischen en behoeften te beschouwen.

Ook zou men die afzonderlijke inrichtingen voor vakonderwijs allicht aan het particulier initiatief kunnen overlaten, daar toch flinke handelsinrichtingen hiertoe nog veel beter geschikt zouden zijn dan inrichtingen door het Rijk bekostigd en beheerd.

Na er op gewezen te hebben hoe kostbaar zulk een scholental zou zijn, haalt den heer de Vos de woorden van Dr. C. aan, waar deze zegt dat, die tonnen gouds met woekeerwinst door meerdere productie en betere productie zullen terugvloeien.

En hierin juist is het dat voor den heer de V. het groote bezwaar schuilt. »Boomkweekers en bloemisten lijden hier en daar reeds aan overproductie, en is er overproductie aan goederen dan ook aan personen, en als er velen tot bekwame tuinlieden gevormd werden, waar zouden die dan heen moeten?»

Na de hinderpalen opgesomd te hebben, welke ontwikkelde jongelieden in het vinden eener passende betrekking ontmoeten, hetwelk hij vooral hieraan toeschrijft, dat er te veel kweekers komen, hetwelk door de Tuinbouwscholen nog zou bevorderd worden, brengt de heer de V. in herinnering hetgeen ook wij daarvan gezegd hebben.

»De heer W., zegt hij, »was vroeger ook zulk een warm voorstander, doch erkent nu te ver gegaan te zijn, en van een en ander terug te moeten komen. Hij wenscht wel een Tuinbouwschool, doch hij wil er alleen de zoons of pupillen van landbouwers« (lees *tuinbouwers*).

Dit drukt echter niet juist uit hetgeen wij t. a. p. schreven. Letterlijk staat daar:

»Daarom ben ik *nog niet teruggekomen* van de overtuiging dat een goede Tuinbouwschool wenschelijk is.

»Wat echter wijziging onderging, is, mijn opinie omtrent de vraag voor wie zulk een school eigenlijk bestemd is.

»Niet voornamelijk — gelijk ik vroeger meende — voor diegenen, die van afkomst geheel buiten het vak staan, maar *inzonderheid voor de zoons van kweekers: van bloemisten, boomkweekers* enz.

En nu vraagt de heer de V.: als die scholen er waren, wie haar dan zouden bezoeken? »Die buiten het vak staan *moeten* er niet komen, en de kinderen van hen, welke het niet kunnen bekostigen, *kunnen* er geen gebruik van maken. En dat getal is wel het grootste, want al zijn de tuinen en plantenkassen tegenwoordig ruim voorzien, met de geldkasten ziet het er niet zoo rooskleurig uit. Wij krijgen dus weinig leerlingen voor deze dure scholen.

»En is voor die weinigen de school zoo noodzakelijk? Zij kunnen toch de noodige wetenschappelijke kennis wel verkrijgen op de openbare, middelbare of hogere scholen, en de praktijk kunnen zij, zoo al niet bij hunne ouders, dan op particuliere inrichtingen of bij bekwame vakmannen leeren.

»Hoe dan ook ingenomen met goed onderwijs, kan ik in de Tuinbouwscholen niet anders zien, dan een middel om eenige Directeurs en Leeraars een fatsoenlijk bestaan te bezorgen.«—

Men ziet het, de heer de Vos spreekt zijn gevoelen onbewimpeld uit, hetwelk zeker alles behalve gunstig voor de oprichting eener Rijks-tuinbouwschool is. Als men nu bovendien ziet dat er boven zijn artikel geplaatst is het woord *Waarschuwing*, dan mag men het veilig ook een waarschuwing tot de Regeering gericht achten, om toch niet zulke kostbare scholen voor zoo weinig leerlingen op te richten, en daardoor bovendien de tuinbouwnijverheid door toekomstige overproductie eer te benadeelen dan te bevordeelen.

En die overproductie zou bovendien, zoo zegt hij verder, niet anders kunnen verkregen worden, dan door gronden aan den Landbouw te onttrekken en ze voor den Tuinbouw te bezigen. »Of dit doelmatig zou zijn, en de welvaart grooter doen worden, is een vraag waar ik een vraagteeken bij zet.«—

Hieruit, en ook uit meer plaatsen van zijn betoog, blijkt, dat de heer de V., waar hij van Tuinbouw spreekt, de groententeelt voor de markt, zoomede die van fijnere groenten, vooral ook voor conserven, geheel uit het oog verliest, en er is juist in den laatsten tijd bij herhaling op gewezen, dat

de landbouwer, waar de korenbouw te onvoordeelig blijkt, wijs zal doen, al naar het verloop van het getij, de bakens te verzetten, en zich meer op groententeelt te gaan toelagen. Hierop lettende, zou men zeggen dat het vraagteken van den heer de V. wel weg kan blijven, daar de vraag reeds in toestemmenden zin beantwoord is.

Maar dit raakt slechts zijdelings de eigenlijke kwestie. Waar het meer bepaald op aankomt is de bewering van den heer de V. dat wij weinig leerlingen voor deze dure scholen zullen krijgen.

Hetgeen de heer de Vos tegen een Rijks-Tuinbouwschool in het midden brengt, klinkt eigenlijk bijna als de argumentatie van een lid der Volksvertegenwoordiging, die oppositie quand même voert, zoo hier en daar een opmerking hoorde en die nu combineerde tot een vertoog om een ter zake gedaan voorstel te doen vallen. Zeker, die leerlingen, die niet zouden komen, konden dan ook te gelegener tijd wel als middel gebruikt worden om, mocht te eeniger tijd door de Regeering zulk een voorstel gedaan worden (en wij wenschen dat die tijd niet ver meer af zij!) op het onzinnige daarvan te wijzen. —

In elk geval — wij herhalen het — kan er slechts sprake zijn van ééne school, en dit maakt natuurlijk een niet gering verschil. Meer verlangt men niet, en het zou misschien niet eens doelmatig zijn zoo de Regeering meer gaf.

Nu willen wij een zoodanige school hoofdzakelijk (immers weren kan men de anderen niet en het behoeft ook niet) bestemd zien voor zoons van kweekers: bollenkweekers, boomkweekers, bloeumisten, warmoeziers.

Hierop nu antwoordt de heer de V. dat het aantal van diegenen onder hen, die zulk onderwijs kunnen bekostigen zoo gering is, dat men uit dezen kring geen leerlingen genoeg zou kunnen verwachten.

Zou hij hier werkelijk meenen wat hij schreef? Men moet het wel gelooven, maar dan zouden wij toch denken dat hij door een erg beslagen bril keek.

Het komt ons inderdaad wel wat kras voor, te zeggen dat er onder onze kweekers zoo weinig welvaart heerscht, dat er maar enkelen zijn die voor hun zoons behoorlijk onderwijs kunnen bekostigen. Had de heer de V. hier mogelijk alleen het oog op Boskoopsche toestanden? Immers dat hij voornamelijk aan een school voor het vormen van boomkweekers denkt is mogelijk en schijnt zelfs hier en daar te blijken. Dit kan hij allicht beter dan ieder ander beoordeelen, maar ook dan nog zouden wij zijn bewering in twijfel trekken, en gelooven

dat er in die streek kweekers genoeg zijn, die, zonder dat dit een te zwaar offer voor hen zou zijn, gedurende een jaar of drie wel een drie, vier honderd gulden zouden kunnen en willen ten offer brengen aan de deugdelijke intellectuele ontwikkeling van hen, die hen weldra in de uitoefening van hun bedrijf ter zijde zullen staan, om hen vroeger of later daarin op te volgen.

Wij zijn dan ook van een juist tegenovergestelde meening, en houden ons overtuigd dat, wanneer alle Nederlandsche kweekers, die het kunnen betalen, en een of meer tot deze categorie behorende zoons hebben, dezen naar zulk een school zonden, zij spoedig overbevolkt zou zijn.

Hiervoor echter, wij voegen dit er onmiddellijk bij, bestaat geen vrees, zeker niet in den beginne.

Er zouden er toch ongetwijfeld heel wat zijn, die er aanvankelijk niet toe zouden kunnen besluiten, deels uit een zeker wantrouwen in een richting, omtrent welker resultaten men aanvankelijk in 't begin zoo geheel in het onzekere moet verkeerden, deels uit een ander beginsel, dat moeilijker te overwinnen is en bij sommigen zelfs onuitroeibaar vastgeworteld zit.

Wij lezen het bij den heer de V. tusschen de regels: Wij zijn er wel gekomen zonder zulk een school en mijn zaak is zoo goed ingericht, het debouché zoo verzekerd voor zoover dit mogelijk is, dat mijn zoon het er ook wel zal brengen.

Dit zou alles mooi en goed zijn, bijaldien de tijd stil stond. Maar wij herhalen hier de woorden, waarmede wij ons artikel in No. 45 van het vorige jaar aanvingen: »andere tijden, andere zeden.«

Hij, die vroeger met hetgeen hij op de gewone lagere school geleerd had goede sier maakte, staat tegenwoordig, als hij het daarbij liet, in een beschaafden kring telkens met zijn mond vol tanden. De maatschappij toch stelt thans aan hem, die voor beschaafd wil doorgaan, heel andere eischen dan een kwart eeuw geleden.

Natuurlijk; de wetenschap, vroeger voor oningewijden onbereikbaar, werd meer en meer onder het bereik van belangstellenden gebracht; nieuwe industrieën volgden uit de toepassing van wetenschappelijke beginselen, of de bestaanden kregen verbazende uitbreiding of ondergingen een geheele omkeering. Wetenschap en Nijverheid reikten elkaar de hand, steunden en hielpen elkaar, en kwamen op die wijze in de laatste vijf en twintig jaar meer vooruit, dan vroeger in een geheele eeuw.

Die daar geen rekening mede houdt, kan ook onmogelijk met zijn tijd gelijken tred houden; hij raakt onvermijdelijk achter, en men weet wat dit wil zeggen.

De goed verstandelijk ontwikkelden onder de kweekers, zij die een open oog hebben voor wat er niet maar in hun onmiddellijke omgeving, maar ook elders op het gebied van hun werken voorvalt, weten en erkennen dit zonder aarzelen, en ze gevoelen het dat, kunnen zij ook, de tot dusverre door hen ingeslagen richting volgende, zeer goed blijven die zij zijn, dit voor het opvolgende geslacht uit den aard der zaak onmogelijk zal wezen. Zij zijn ervan overtuigd, dat de jonge lieden toegerust moeten worden met de vóór de hand liggende middelen, om in den strijd om het bestaan niet op zij gedrongen, of wellicht geheel ten onder gebracht te worden.

Het is volstrekt onze bedoeling niet hier iets te zeggen, wat iemand, wien ook, zou kunnen kwetsen, maar het is een feit, dat ook bij de bekwaamsten, de beschaafdsten en de best ontwikkelden onzer oudere kweekers de wetenschappelijke en theoretische kennis (deze beiden niet met elkaar te verwarren), zelfs voor zoover die wezenlijk op hun vak betrekking heeft, bitter weinig betekent, terwijl toch vele der nieuwere kweekwijzen dáárop berusten. Het *hoe* weten ze zeer goed, maar achter het *waarom* moeten ze, om de woorden van den heer de V. te gebruiken, maar al te vaak een vraagteeken plaatsen.

Om eens bij de boomkweekers te blijven. Hoeveel zouden er wezen die goed bekend zijn met de samenstelling, d. w. z. den anatomischen bouw, van een boomstam, van de betrekking tusschen de bladeren en de in dezer oksels zittende knoppen, en een aantal andere soortgelijke zaken, waarop hun praktisch werken berust? De heer de V., die de intellectuele krachten in zijn omgeving kent, zal dit wel zoo wat weten; en hij is veel te veel voorstander van verstandelijke ontwikkeling, hij weet te goed dat werktuigelijke handelingen het moeten afleggen tegen die, welke op kennen en weten berusten, tegen rationeele handelingen, om van hem het antwoord te verwachten dat, zoo goed als de tegenwoordige kweekers er zonder die kennis zijn gekomen, ook de jongeren het wel op die wijze zullen kunnen stellen.

Trouwens dat hij voor de jongeren meerdere kennis noodig acht, blijkt uit zijn woorden, waar hij zegt dat zij de noodige wetenschappelijke kennis wel op de openbare scholen kunnen verkrijgen.

Dat hij hier meer bepaald het oog heeft op de hoogere burgerscholen spreekt vanzelf, en tot op zekere hoogte kan dit worden toegestemd.

Hieraan is echter een groot en overwegend bezwaar verbonden, hetwelk alleen door een Tuinbouwschool kan worden uit den weg geruimd.

Het is dit, dat aan die inrichtingen het onderwijs te universeel is, dat er te veel tijd verbruikt wordt voor zaken, waaraan deze leerlingen, die immers zoo vroeg mogelijk met planten en dezer behoeften bekend moeten worden, niets hebben, en er te weinig aan datgene wordt gedaan, waaraan ze allereerst behoefte hebben.

Dit nader uiteen te zetten kunnen wij thans hier niet; zij, die ook maar een flauw begrip van die behoeften hebben, begrijpen het zeer goed.

De Tuinbouwschool moet hún Hoogere Burgerschool zijn. Van al wat in de eerste plaats onderwezen wordt, moet dat gekozen worden, wat een kweeker, tevens handelaar, noodig heeft, en dan nog moet het onderwijs, zal het werkelijk later praktisch nuttig blijken, geheel en al in een praktische richting geleid worden.

Dit wordt dan afgewisseld met handenwerk, ten einde de leerling kunne toepassen wat hij leerde en met de verschillende handgrepen bekend worde.

Zulk een leerling zal, bij het verlaten der school, met zijn wel verdiend diploma in de hand, nog voor geenerlei betrekking volkomen geschikt zijn, maar komt hij dán thuis en gaat hij, dus toegerust, aan het werk, in den zuiver praktischen zin, dan zal hij, met welk speciaal vak hij zich ook mag bezig houden, bij goeden wil, in één jaar daar veel beter in terecht komen, dan zij, die er van 't begin af onafgebroken in werkzaam waren, en die misschien aanvankelijk zich over zijn »gediplomeerde« onhandigheid vroolijk maakten. Wat meer zegt, hij zal dezen spoedig voorbijgaan, terwijl ze hem niet konden bijhouden, allerminst hem later kunnen inhalen.

Zulke resultaten -- en deze zijn geen hersenschim -- zullen hun, die het nut eener zoodanige school voor het jonge kweekersgeslacht aanvankelijk loochenden of betwijfelden, de oogen openen, en weinige jaren zullen voldoende zijn om te bewijzen hoe nuttig en noodig een dergelijke inrichting is.

Mag het dan al waar zijn, dat mogelijk het getal der kweekerszoons of pupillen, die van dit kostbare onderwijs gebruik maken, in het begin niet zoo heel groot, kleiner misschien is dan men wel wenschte, als de school

werkelijk goed ingericht is — en alleen van een Rijksinstelling is dit te verwachten — zal de bevolking ervan gaandeweg toemen, en het is te voorzien dat eindelijk elk eenigszins gegoed kweeker haar voor zijn zoons volstrekt onmisbaar zal achten.

5 Januari '90.

W.

Open grond.

Theeroos. — Alba-rosea.

(Met een afbeelding.)

Deze lieve roos is volstrekt niet nieuw, maar zij bezit een zeer aanbevelenswaardige hoedanigheid en die is, dat zij als zeer mild- en gemakkelijk bloeiend voor de kweeking in potten zeer is aan te bevelen.

Met een netten gevulden bloemvorm paart zij een uitnemende welriekendheid en een liefelijke kleurschakeering, zijnde wit met rozerood in 't hart.

Onder de talrijke rozenvariëteiten zijn er betrekkelijk weinigen, die bijzonder geschikt zijn voor de pot- of kamercultuur en toch doet zich de vraag en de behoefte daarnaar maar al te vaak gevoelen; de hier genoemde is onbetwist eene der beste voor dat doel.

ARO.

Het eerste nummer van *het Nederlandsche Tuinbouwblad* van dit jaar is op den gewonen tijd verschenen, en ziet er even frisch uit als de vorigen. Het titelblad wijst echter op verandering van beteekenis. Allereerst lezen we onder het woord Hoofredactie den naam van Dr. H. van Hall, terwijl dit blad in 't vervolg wordt uitgegeven door den heer K. A. van der Weide, te Apeldoorn. Voorts komt op de eerste bladzijde een breede lijst voor van *vaste* medewerkers, ten getale van *één en vijftig*.

Le Roi est mort, vive le Roi!

In zijn maidenspeech geeft Dr. van Hall de reden op, welke zijn voorganger noopten den scepter neder te leggen, en wij zijn het met den nieuwen Redacteur eens, dat de Maatschappij aan Dr. Cattie dank schuldig is, voor de vele moeite en tal van onaangenaamheden, die hij zich in het belang dezer uitgave getroostte. Voor hem, die eigenlijk buiten den Tuinbouw staat en alleen met vele eigenaardigheden uit die wel niet hermetisch, maar toch tamelijk wel gesloten wereld bekend kon worden, voor zoover belangstelling hem die deed navorschen, moest de redactie van een vakblad dubbel moeilijk zijn, was hij veel meer aan een — niet altijd billijke — kritiek onderworpen, dan anders het geval zou geweest zijn.

Thans staat een man aan het hoofd, die van huis uit plantkundige is, en geruimen tijd als zoodanig nevens den Hoogleeraar Blume aan het Rijks-Herbarium te Leiden werkzaam was, maar wien de kweekers tevens met recht een der hunnen noemen; een gentleman bovendien in den waren zin des woords, en wiens aantrekkelijk karakter hem vele vrienden bezorgde.

Onder die vrienden behoorren ook wij, reeds sedert meer dan het vierde gedeelte van een eeuw. Het spreekt dus wel van zelf dat wij den nieuwen Redacteur van het officieel Orgaan der Maatschappij uit de verte de hand toereiken, met de wensch dat die redactie hem veel voldoening moge schenken.

De eigenaardige moeilijkheden daaraan verbonden, en welke men pas leert kennen als ze zich voordoen, mogen hem aanvaankelijk misschien een weinig desillusionneeren, hij zal spoedig bemerken dat ze wel zijn te boven te komen, vooral wanneer hij gesteund wordt door de belangstelling en de medewerking van vele leden.

Dit brengt ons van zelf op die lange lijst van *vaste* medewerkers, waarbij wij een aantal namen lezen van personen van wie vooruit stellig verzekerd kan worden dat ze er niet aan denken ooit een letter voor het blad op het papier te zetten. Wij hadden niet gedacht dat Dr. v. H. deze verouderde en vrij algemeen los gelaten gewoonte weer in toepassing zou hebben gebracht, daar het toch inderdaad een niets beteekenende parade is, en noodeloos ruimte inneemt, waarmede, volgens het getuigenis van den nieuwen Redacteur zelf, gewoekerd moet worden. Denkelijk zal, wanneer hij begrijpt dat de lezers genoeg van die namen hebben, die lijst ook wel achterwege blijven.

Zeer terecht, naar onze overtuiging, komt de Redacteur in een noot op tegen de opmerking, dat de verslagen der Afdeelingen, enz. te veel uitbreiding verkrijgen, en merkt hij op dat, mag er ook al eens iets in voorkomen dat niet veel zaaks is, zij den band versterken, die de Afdeelingen vereenigt. Ook wij zijn die meening toegedaan, en ruimen wij er vaak in ons blad plaats voor in, veel meer zijn ze nog thuis in het Orgaan der Maatschappij. Zelfs ware het te wenschen dat ze zóó trouw werden ingezonden, dat er in het blad nauwelijks ruimte voor iets anders overbleef. Dit geeft blijk van opgewekt leven in de Afdeelingen en het algemeen belang der Maatschappij wordt er door gebaat.

Nog een korte opmerking ten slotte:

Niet onmogelijk is het, dat wij nu en dan met dien nieuwen Redacteur in meening of opvatting verschillen. In zoodanig geval en waar het pas geeft, zullen wij, nu we met een ouden, goeden vriend te doen hebben, evenmin aarzelen onze meening te uiten, als dit vroeger het geval was. Hetzelfde verwachten wij van Dr. van Hall, terwijl wij

Orchideeën.

Hoe men de Orchideeën in haar natuurstaat aantreft.

Het was in het begin dezes jaars dat de WelEd. heer C. W. R. S. Jr., bekend Orchideeën-liefhebber te Amsterdam, in wiens collectie ik werkzaam ben, mij aanbood eene

THEEROOS. — ALBA-ROSEA.

overtuigd zijn dat hij de goede gaaf bezit van personen van zaken te kunnen scheiden.

Mogen we vele jaren gezamenlijk, ieder naar zijn beste weten en kunnen, werkzaam zijn aan de belangen van onzen vaderland-schen Tuinbouw!

5 Jan, '90.

WITTE.

reis te maken in tropisch Zuid-Amerika, hoofdzakelijk naar Venezuela, om de Orchideeënsoorten, welke in het oostelijk kustgebergte van dat land groeien, te gaan verzamelen, wat door mij natuurlijk met graagte werd aangenomen.

Langen tijd had ik er naar gehaakt om toch eens deze planten in haren natuur-

staat te zien groeien, ten einde mij een duidelijk begrip te kunnen vormen van hare voornaamste levenswensen, want juist de onbekendheid met de wijze waarop de Orchideeën in haar natuurstaat voorkomen, maakt dat men zich daaromtrent wel eens ideeën vormt, die, als men de planten zelf eens zoekt, geheel onjuist blijken te zijn. Dit was ook met mij het geval, ik had mij voorgesteld ze in dicht beschaduwde vochtige bosschen te vinden, doch kwam spoedig tot de overtuiging dat dit geenszins het geval is. De meeste Orchideeën toch waarvan hier sprake is, en die bijna allen gevonden worden in het hier boven genoemde gebergte groeien in open wouden met hooge boomen waar de wind goed door heen kan waaien.

Het waren maar enkele soorten die in de volle zon voorkwamen, daaronder merkte ik op de *Schomburgkia crispa*, *Oncidium Cebolleta* en *ampliatum*, *Epidendrum atropurpureum* en een soort van *Brassavola* met groote witte bloemen.

Ook de *Catasetums* en aanverwante soorten, zooals *Mormodes* en *Coryanthes* tierden het best op een zonnige standplaats, de schijnknollen waren forscher en dikker, dan die van planten die in de schaduw groeiden, de *Cynoches* maakt hierop eene uitzondering, die toch treft men altijd aan op beschaduwde plaatsen, meestal op vermolmden boomstammen.

Aan een paar *Sobralia*'s, welke ik heel toevallig vond, daar er slechts hier en daar een plant van voorkwam, was het ook duidelijk te zien dat een zonnige standplaats een gunstige invloed er op uitoefende. Zij groeiden aan den oever van een zwavellaguna, waaruit een alles behalve aangename geur opsteeg, één exemplaar trof ik aan op een granietblok in het volle licht, waar het zonder de minste aarde enkel van de regen en de vochtige opdamping van het water moest leven. Het was een sterk exemplaar met vele dikke, vleezige wortels die zich over den steen uitspreidden, en korte gedrongen stengels, waaraan men zien kon dat zij goed gebloeid hadden, terwijl een plant, die in de schaduw stond, lang was opgetrokken, en geen enkel spoor van gebloeid te hebben, vertoonde.

Al deze soorten groeiden in een heete, echt tropische temperatuur, dikwijls over dag meer dan negentig graden Fahrenheit in de schaduw. In meer gematigde oorden komen de *Stanhopea*'s voor, gewoonlijk op boomen of op met *Selaginella* en varens begroeide rotsblokken, aan den oever van

een kebrade,¹⁾ of in de onmiddellijke nabijheid daarvan. Het schoonste en sterkste exemplaar dat ik verzamelen konde, *Stanhopea insigne*, groeide zoo, dat ze gedurig besproeid werd door de spatten van een klein watervalletje, waaruit wij kunnen opmaken dat een ruime mate van vocht in den groeitijd door haar zeer gewild is.

Op zulke plaatsen waren ook veel *Gongora*'s aanwezig, waarvan soms kolossale planten om een dun takje gegroeid waren, en van verre gezien het aanzien hadden, alsof het vogelnesten waren, in plaats van planten.

Onder het *Cattleya*-gebied kunnen wij rekenen, die bergstreek tusschen de vijf honderd tot twaalf honderd meter hoogte, hooger komen zij zelden voor, althans de *Cattleya Mossiae* en *Gaskelliana*, welke ik op mijn reis verzamelde, doch ook niet in de heete temperatuur.

Planten in een particulieren tuin in Carupano, en in de botanische tuinen te Trinidad en Demerara, waar het zeer warm is, bewezen dat zij zich daar niet zoo thuis gevoelden als in de meer koelere berglucht. Dit kon ik goed opmerken aan eenige *Cattleya Mossiae* op de Plaza de Bolívar, te Caracas, wat op negen honderd meter hoogte ligt en een aangenaam gematigd klimaat heeft, en waar die planten slechts aan een paal bevestigd waren, er frisch en gezond uitzagen en en rijkelijk bloeiden.

In haar natuurstaat groeien zij meestal op de dikke hoofdtakken der boomen. Men stelle zich zulk een *Cattleya*'s bevattend bosch voor, als liggende tegen een bergelling, bestaande uit groote, niet dicht op elkander groeiende boomen. Nu ligt het reeds in den zin opgesloten, dat de telkens hooger groeiende boomen, ook met hunne kruinen hooger staan dan de meer lager groeiende, zoodat eigenlijk elke boom op zich zelf staat, en vooral aan den wind is blootgesteld.

Op zulke boomen is het nu dat men de fraaiste, krachtigste planten aantreft. Het was ook een opmerkelijk feit dat zij nooit groeiden op boomen met gladde stammen, zooals de palmboom, koeboom en cederboom. Evengoed ziet men ze dikwijls op doode boomen, het kwam mij voor, dat, wanneer de boom dood gegaan was, ook de daarop groeiende plant haar grootste levenskracht verloren had, zes en meer jaren moeten zij dan soms groeien, voordat de schijnknollen zoo sterk waren dat zij eens twee scheuten te gelijk konden voortbrengen.

¹⁾ Een smal bergstroompje.

De koudst vochtigst groeiende Orchideeën waren de *Restrepia elegans*, *Masdevallia Trochilus*, en *tovarensis*, *Odontoglossum Lucianum*, *Anguloa Clowesi* en *Ruckeri*. Als bewijs in hoe groote mate deze soorten eene vochtige atmosfeer beminnen, diene slechts opgemerkt, dat gedurende het regenseizoen, dat samen valt met de groeiperiode der planten, de wolken zeer laag hangen, waardoor de hoog gelegen bergstreken in een dikken nevel gehuld worden, en de planten vocht in overvloed bekomen. Bij de *Masdevallia's* en *Restrepia elegans* is dit ook eigenaardig dat zij groeien tegen de stammen, die zij soms geheel bedekken en niet zooals de meeste Orchideeën op de horizontale hoofdtakken der boomen.

De meest kieskeurige Orchidee scheen mij toe de *Ionopsis paniculata* te zijn, een plantje zonder pseudobulben en allerliefste lichtblauwe bloempjes. Voorts vond ik ze dan op takken van den kalabasboom, een boom met groote op kalabassen gelijkende vruchten, waarvan de dikke schil gebruikt wordt tot het maken van allerlei huishoudelijke zaken, zooals lepels, kommen, enz., en op den Zuid-Amerikaanschen mispel. Een ingezetene van Paramaribo vertelde mij, dat hij er proeven mede genomen had om ze op andere boomsoorten over te planten, doch heel weinig resultaat daarvan gehad had, gewoonlijk gingen zij na eenigen tijd gekwijnend te hebben dood. Ook de *Rodriguezia secunda* groeide gaarne op eerstgenoemde boomsoort. Het was in een klein kustplaatsje in de nabijheid van Porto Cabello, een dorre, woeste streek, waar men slechts doornstruiken, cactussen en langs de kust Mangroveboschjes vindt, dat ik ze opmerkte op twee dezer boomen die een inwoner voor zijn woning had aangeplant, of het anders regel is dat zij daarop groeien weet ik niet, daar het de eenige keer was dat ik ze zag.

Ik zou nog eenige voorbeelden kunnen aanhalen over de wijze waarop de Orchideeën voorkomen, maar dit zou wel wat veel van den lezer gevergd zijn, doch vergun mij nog een enkele opmerking over het verschil tusschen den natten en den drogen tijd. Het was in 't begin van Mei dat ik te Porto Cabello, Venezuela, aankwam. Nu is de regentijd dan meestal reeds aangevangen, doch toen begon hij juist zeer laat het was al half Juni, zoodat ik nog de gelegenheid had den invloed, die het droge en regenseizoen op eenige soorten had, te kunnen waarnemen. Zoo vond ik nog de *Stan-*

hopea eburnea, *Cattleya Mossiae* en de *Gongora's*, in haar rusttijd, zij waren zeer droog en de schijnknollen sterk gerimpeld. Wel is het nu niet aan te bevelen den rusttijd dezer planten zoo sterk na te bootsen dat de schijnknollen gaan rimpelen, want wij weten dat zij zich in de serres niet zoo snel weder herstellen, maar toch leert het ons dat rust, die door het droog houden der planten ontstaat, voor hen gewenscht, ja, noodzakelijk is.

Groot was ook het verschil dat in deze twee tijden in de kracht der zonnestralen op te merken viel. In het droge seizoen zijn zij veel scherper en brandender dan in het regenseizoen, dit is nu goed overeen te brengen met de wijze waarop de planten hier behandeld worden daar de droge tijd samenvalt met den winter in Europa en wij de kassen niet beschermen en de planten dus meer zon en licht bekomen. Geheel anders is het in den regentijd, waarin de groei der planten plaatsvindt.

In dien tijd is de lucht aldaar meestal bewolkt en wanneer ze niet bewolkt is, worden de zonnestralen toch sterk getemperd door de vochtigheid, waarmee de lucht bezwangerd is. Men kan zich geen beter idee vormen van de atmosfeer in den regentijd dan zich een zomerdag bij ons voor te stellen, wanneer een onweersbui in aantocht is, het drukkende en broeiige dat men dan gevoelt komt die atmosfeer zeer nabij. Hoe dit nu overeen te brengen is met het idee om sommige Orchideeën-soorten in de volle zon te kweken is mij niet zeer duidelijk, aangezien hier 's zomers de zonnestralen veel scherper en brandender zijn dan daar in den regentijd.

De gevolgtrekking, die ik maakte was deze: des zomers veel vocht en beschaduwing op een wijze, die het licht niet te veel belemmert, 's winters volle zon en zooveel als mogelijk is rust en altijd een ruime mate van lucht.

A. W. DROST.

Uit de bergstreken van Indië.

Reeds geruimen tijd geleden was 't mijn plan de lezers van *Sempervirens* eens een en ander te vertellen over de bloemencultuur in Java's bergstreken. Eene gunstige gelegenheid, die zich nu aanbiedt grijp ik gretig aan en voldoe daarmee eigenlijk aan eene reeds vroeger in dit blad geuitte wensch, om de in de Tuinbouw hier voorkomende fraaie gewassen nu en dan eens nader te beschrijven. Bovendien hoop ik dat deze regelen in dit zoo veel gelezen Tuin-

bouwblad, gastvrijheid zullen vinden, waaraan haast niet te twijfelen valt.

Vroeger hoorde ik wel eens zeggen en meen 't ook wel eens te hebben gelezen, dat er op Tuinbouw-gebied zoo'n leemte bestond tusschen Nederland en zijne koloniën, en voornamelijk Oost-Indië. Hoewel ik mij geenszins geroepen acht om daarover te oordeelen, verre van daar, valt toch niet te ontkennen dat over 't algemeen in Nederland zelve eene flauwe belangstelling bestaat voor den Tuinbouw, de bloemencultuur, meer speciaal in Indië. 't Kan zijn dat ik mij vergis, doordat een lange jarenreeks ondervinding op dit gebied mij ontbreekt, in dat geval doe ik gaarne amende honorable. Doch bij 't doen van eene onderstelling als deze, ga ik af van 't feit, hoe weinig men in de organen van dit vak in Nederland hoort omtrent 't geen op Tuinbouwgebied, merkwaardig is in Indië. Is dat de oorzaak ervan, dat de eigenlijke stelselmatige bloemencultuur, in Indie zelve eigenlijk pas in hare beginselen is, of is 't aantal harer wezenlijke beoefenaren daar te gering? Deze laatste vraag laat ik over ter beantwoording aan meer hevoegden, en kom liever terug op 't verblijdend verschijnsel der laatste twee jaren, dat in Nederland dan toch de belangstelling in de Indische bloemencultuur eenigszins is toegenomen, getuige de oprichting van eene zaak als de Nederlandsche en Indische Tuinbouw-Maatschappij te Zeist.

't Is waar, dit moge nu wel geen belangstelling in den volstrekten zin des woords heeten. daar zij op uitzicht van geldelijke voordeelen steunt, te verkrijgen door het exploiteeren der Indische plantenwereld, toch dunkt het mij verreweg beter, dan dit door Belgen, Franschen of Engelschen te laten doen. Reeds zooeven sprak ik van flauwe belangstelling; en het is dus een gevaarlijk terrein, waarop ik mij waag, doch ik wil 't beproeven. Als trouwe lezer van *Semprevirens* kwamen mij in den laatsten tijd heel wat onderwerpen onder de oogen, die met 't oog op de zoo verschillende toestanden hier, wel een nader beschouwen waard zijn, vooral van af de hellingen van de Kaur, Smeroe en Gedéh. De lust bekruipt mij dan ook al dadelijk om ook eens een praatje te houden over blauwe bloemen, over de bollencultuur, over goede droge paden, enz., natuurlijk zooals dat hier is. Voor die lezers echter, die niet zoo zeer op de hoogte zijn van Java's gesteldheid van klimaat en bodem, in betrekking tot de bloemencultuur, acht ik eerst een korte uitweiding niet ondien-

stig. Het zijn de bergstreken die ik hier op 't oog heb, en die 't eigenlijke terrein zijn voor de bloemen-cultuur in Europeeschen trant. Natuurlijk wil dit niet zeggen dat men die in de lage streken in 't geheel niet aantreft, doch daar zijn 't meer de tropische planten, die algemeen om hare bloemen worden aangekweekt.

Junghuhn en vele anderen hebben Java in verschillende plantengordels verdeeld. De juiste cijfers, die deze voortreffelijke mannen gaven, willen mij thans niet te binnen schieten, doch het moge voor de lezers van *Semprevirens* voldoende zijn, als ik hun daarvan een ruwe schets ga geven.

We hebben hier nu eenmaal het oog op de gekweekte bloemplanten, en daarvoor is 't zeer lastig voor allen de juiste hoogte op te geven waarop zij willen groeien. Voor de groote cultuurgewassen is dit niet moeilijk. Zeer oppervlakkig genomen, groeit het Suikerriet tot op 800 M. boven de oppervlakte der zee, alwaar de koffie-cultuur een aanvang neemt, om tot 1000 à 1200 M. op te klimmen. Dit is gedeeltelijk ook het terrein voor de Kina, die tot 1500 M. en hooger voorkomt. Deze cijfers zeggen inderdaad niet veel, want evenzeer als men op sommige plaatsen suikeraanplantingen zal aantreffen, die boven de 300 M. hoogte nog voorkomen, eveneens zal men reeds koffie op 600 M. hoogte kunnen aantreffen en hetzelfde is met de Kina 't geval, welke men zeer dikwijls gepaard aan koffie-cultuur op één en 't zelfde land aantreft.

Maar keeren we tot de bloemen terug, de zoogenaamde subtropische, halfharde en koude-planten, welke ik hier meer bepaaldelijk bedoel, en nemen we eens de Koningin der bloemen de Roos tot voorbeeld. Zij is hier ook met recht de Koningin, die overal heerscht, en overal in de bewoonde wereld gevonden wordt. Vanaf de laag gelegene kustplaatsen, als Batavia, Soerabaya, Semarang treft men haar aan in uitstekenden staat en bloei tot op 14 à 1500 M. hoogte in de bergen. Er is echter eene zekere grens, waarop zij 't weligst groeit en bloeit, en dat zijn wel, naar ik de gelegenheid had op te merken, die streken boven de 800 M. waar zij een goede humuslaag voor hare ontwikkeling vindt, waar de duur van den regenmoesson, niet te veel de overhand heeft op die van den drogen tijd. Men zal licht zeggen dit zijn algemeenheden, want b. v. in een klimaat als dat te Buitenzorg, dat voor zeer regenachtig bekend staat, ziet men ook veel mooie Rozen, en dit beaamt ik volkomen, doch men vatte 't niet

te nauw op. Evenzoo zou men uit het bovenstaande de gevolgtrekking kunnen maken, dat de Rozen van West-Java, lang zoo schoon niet zijn als die in 't Oosten van 't eiland, om reden het Westen een vochtiger luchtgestel heeft dan het Oosten; doch dit is geen regel of liever, daarop is geen lijn te trekken. Indertijd zag ik te Soerabaya, bij een bekend liefhebber, prachtige Rozen, zoowel wat ontwikkeling van de struiken aangaat, als de groote en volmaakte vorm der bloemen. Hetzelfde nam ik waar bij een bekend kinaplanter, tevens uitstekend bloemenliefhebber op het Kawi-gebergte, ver in 't Oosten, op minstens 300 M. hoogte, en niet het minst, »last not least«, de voortreffelijke Rozen uit den Buitenzorgschen Plantentuin. Dat hier de besteede zorgen een ruim aandeel hebben in het goede slagen, in deze slechts drie door mij genoemde gevallen, doch plaatsen betreffende zoo verschillend van aard en ligging, zal wel niet behoeven gezegd te worden. Toch zijn het localiteiten, die door hunne bijzondere ligging, en gesteldheid van bodem, voor sommige Rozen-soorten als 't ware uitverkoren zijn. Zoo herinner ik mij nooit, waar ook, beeldiger struikjes van La France gezien te hebben, van stek gekweekt in den vollen grond, hoogstens één voet hoog en overladen met knoppen en bloemen, dan juist bij den tweeden der zooveen door mij genoemde liefhebbers. Velen noemen hier de La France een lastige roos om te kweken, en er wordt heel wat moeite voor gedaan, want een ieder die bloemen heeft, wil ze hebben. Er is dan ook steeds en overal vraag naar La France, eene Roos, die m. i. ten volle de lof waardig is, die men haar in Europa en hier toezwaait, en 't is haast niet denkbaar dat zij wel eens tot de middelmatige zal gaan behooren. Zoo goed als zij echter tiert op die plaats in het Pasaroceansche, hoog in 't gebergte, zoo onwillig is zij te Buitenzorg, alwaar ik er geen goede exemplaren van te zien kon krijgen, 't geen weer te Batavia wél 't geval is, alwaar echter de meeste Rozen in potten gekweekt worden, omdat daar de grond over 't algemeen niet geschikt is, voor gevoelige planten, of de witte mieren eene geregelde cultuur ervan in den vollen grond beletten. Dit laatste vooral is iets waarmede vele rozen-minnaars te kampen hebben, en niet alleen daár, doch ook op vele andere plaatsen, ook hooggelegene, durft men er dikwerf niet aan, een flink rozenbed in den open grond aan te leggen, uit vrees voor die plaag. Als voorbeeld

hieryan haal ik aan, dat ik eens op last van iemand een proef nam, met 't planten van een twaalfstal flinke rozenstruiken, in een perk vereenigd, en wel op eene plaats, die om de witte mieren berucht was. Ik meende veilig te kunnen planten, door als onderlaag in den bodem, kolenasch, en steengruis te bezigen, doch al mijn moeite was te vergeefs, want, hoewel het grondmengsel uitstekend was, bezweken de planten na 3 weken tijds, waarna bleek dat de wortels totaal weggevreten waren en het ongedierte zich zijdelings een weg naar den door hen begeerden buit had gebaand.

Dit is zeker niet het eenige geval van dien aard, doch er is nog een ander euvel en dat zijn in sommige streken de jaarlijks wederkeerende bandjirs, die een tuin in één dag in een woestijnij herscheppen, en waardoor velen in hunne liefhebberij voor Rozen en andere planten tegengewerkt worden. In sommige plaatsen, ook veelal in de bergen is dit zoo hevig, dat er dikwijls niets anders opzit dan te verhuizen, en den tuin, aan een andere plek, die gunstiger gelegen is, opnieuw te beginnen. Doch zoo zou ik van mijn onderwerp afraken. Is La France eene Roos, die hier veel voorkomt, niet minder is dit 't geval met de Sombreuil, eene bekende tevens in ons vaderland, die verbazend zware struiken hier kan vormen en steeds onafgebroken doorbloeit met hare zware schermen van vaste bloemen.

Dit laatste moet echter niet zoo letterlijk worden opgenomen; onafgebroken bloei is eigenlijk 't woord niet, want afwisselend, 't zij met 't begin van den regentijd, in October, 't zij met het einde in April, houden de meeste Rozen een poosje rust; zij bloeien wel is waar dan door, doch merkbaar verschillend van den veelal overdadigen bloei in den Oost-moesson. Rusteloos werkt de natuur hier steeds voort, en men kan 't de planten aanzien, indien men ze een jaar aan haar lot overlaat. In dit geval laat de bloei wel niets te wenschen over maar op 't einde raken ze uitgeput en vormen dan meterhooge massa's van takken en groen, die weinig vorm bezitten. Komt men echter de natuur te hulp, spit den grond om met half verganen paardemest, zoo is het insnijden dier lange takken onnoodig en daarna staat men verbaasd over de massa's bloemen die één struik tegelijk voortbrengt. Ik zag deze manier veel toepassen op de Gloire de Dijon, en zag er meermalen struiken van die tot 5 jaren steeds maar doorgroeiden en in den warmen tijd op een 3 tot 4 M. hoogen bloemberg

geleken, midden in het goed onderhouden grasveld, en bloemen en knoppen, zoo zwaar als men ze maar zelden in Europa te zien krijgt. Tjibodas, Nov. '89. W. J. LEBÈRE.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging, te Boskoop, gehouden op 27 December 1889.

De vergadering, op de gewone wijze door den Voorzitter geopend zijnde, heeft na lezing der notulen van de vorige vergadering, de verkiezing plaats van drie Bestuursleden. Afgetreden waren de heeren P. van Nes Az., P. Hooftman en P. A. Ottolander, welke allen werden herkozen en zich hunne benoeming weder lieten welgevalen. Tot leden der commissie tot nazien der rekening 1889 en begrooting 1890 werden benoemd de heeren J. W. de Ruijter, O. L. Rutten en P. Boer Gz.

Op voorstel van den heer K. v. Nes Jr. werd besloten een aantal nieuwe variëteiten van Aardbeziën aan te schaffen tot onderzoek en beproeving, ten einde te trachten voor de bestaande marktsoorten, welke in hoedanigheid achteruit gingen, betere te verkrijgen.

Een voorstel van den heer J. van Hoff, om een aantal oude beproefde vruchtboomen uit den proeftuin te verwijderen, ten einde nog meer nieuwigheden te kunnen plaatsen werd goedgevonden; terwijl aan de proeftuin-commissie werd opgedragen na te gaan welke boomen nog gemist zouden kunnen worden. Tevens werd aan de leden verzocht opgave te doen van die soorten, die men meende dat ter vervanging van de ouden in aanmerking zouden kunnen komen. Ook zullen nog voor den proeftuin worden aangeschaft, de appel Popoff's striped en de nieuwe Rozen-wildeling Rosa laxa.

Verder wordt nog besloten eene reeks onderlinge tentoonstellingen te houden van Azalea's, Rhododendron's, Clematis, Rozen, enz. Minstens om de 14 dagen zal zulk eene tentoonstelling moeten plaats hebben.

Eindelijk wordt door den Voorzitter voorgelezen een ingezonden stuk voorkomende in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 26 December. In dit stuk wordt in het breede uitgeveid over de weinige belangstelling, die buitenlandsche tentoonstellingen in Nederland mochten verwerven. In het bijzonder werd gewezen op de buitengewoon geringe belangstelling, die door de Boskoopse kweekers daarvoor werd getoond. Verder nog over het weinig beteekenende der Boskoopse Inzendingen op de Parijsche Tentoonstelling, enz.

Dit meer dan gloeiende artikel vermocht echter bij geen der aanwezigen de zoo zeer hegeerde belangstelling te wekken. Zelfs scheen deze geweldige gloed hetgeen van dien aard nog bestond plotseling te verschroeien. Sommige leden gingen zoover dat zij verzekerden zoolang zij leefden geen voet meer te zullen verzetten voor eene buitenlandsche Tentoonstelling. Anderen beweerden dat de inzender blijken gaf van onkunde, waar hij planten, die 3

à 4 of hoogstens 7 dagen op eene tentoonstelling blijven, wil vergelijken met planten die gedurende eenige maanden werden geëxposeerd en wel onder ongunstige omstandigheden van grond en weder. Vooral ten opzichte van Hulsten geldt dit beweren, daar Hulst bij verplanting, zelfs onder de gunstigste omstandigheden, in het eerste jaar veel blad verliest. Nog anderen deden uitkomen dat er van de malaise waarvan door den schrijver wordt melding gemaakt, te Boskoop niet veel te bemerken was. Eenige artikelen als stamheesters en Conifeeren hadden op het oogenblik weinig waarde. Daartegenover was er van vele andere artikelen bijzonder van de uit de Japan ingevoerde plantensoorten nog altijd jaarlijks veel te kort. Dat overigens voor de Modekermissen, waarvoor de schrijver de Boskoopse kweekers in gloed wil zetten, te B. nooit groote belangstelling zal ontstaan zoolang zaken kunnen plaats hebben als het volgende: Een zeker kweeker, zelf weinig van aanbelang in zijne kwekerij bezittende, geeft aan zijn agent te Boskoop last eene partij planten voor eene tentoonstelling te Petersburg aan te koopen. Die agent koopt eene partij, verpakt en expediëert die regelrecht naar Petersburg en de 1e prijs wordt aan dien kweeker toegekend voor planten, die zijn oog nooit aanschouwde voor ze hem een 1en prijs bezorgden. Dit voorbeeld zou nog met anderen kunnen vermeerderd worden van tentoonstellingen te Berlijn en elders, waar kweekers met hunne op zandgrond gekweekte (te Boskoop aangekochte!!!) Conifeeren 1e prijzen behaalden; zelfs zoo ver gaat het dat men soms te B. laat rondzien naar wat eventueel door kweekers aldaar zal worden ingezonden, ten einde daarna zijne inzending te regelen.

Zoolang hij, die er maar geld voor beschikbaar stelt, op deze wijze prijzen kan winnen, achten velen alhier het voordeeliger hunne planten tegen hooge prijzen aan dezulken te verkoopen dan zelf mee te dingen, daar toch de kweeker niet wordt bekroond maar zijn beurs.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten. Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 712. Cyclamen giganteum-variëteiten worden kunstmatig bevrucht en gelukt dit alleen en met zekerheid in de maanden November en December, later wordt de lucht te droog en vervliegt het stof.

Het zal u bekend zijn dat er teelders zijn, die uitsluitend C. giganteum zaad produceeren, ze hebben huizen vol met moederplanten van het donkerst rood tot zuiver wit zonder purper hart, houden deze planten zorgvuldig uit elkaar en leveren daarvan af zaden of plantjes, die een of tweemaal verspeend zijn.

De Redactie van dit blad kan u een goed adres opgeven. v. W.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
LINNAEUSSTRAAT 55. AMSTERDAM.

10

Bijzondere goedkoope aanbieding van Plantenkuipen van Djatihout,
met ijzeren banden en handvaten,
buitengewoon sterk en net afgewerkt. Te leveren nu of in het volgend voorjaar.

KUIPEN VAN DJATIHOUT vervaardigd, zijn zeer sterk en duren jaren, veel langer dan die van andere houtsoorten gemaakt. Zij zijn ook verre te verkiezen boven aarden potten, die telkens breken, en strekken door hun netten vorm elken tuin of buitenplaats tot sieraad, te meer daar elk er naar eigen keus een gewenschte kleur aan geven kan.

De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend.

Hoog en breed	24	centimeter			f	1.15
"	"	"	29	"	"	1.30
"	"	"	32	"	"	1.60
"	"	"	36	"	"	2.30
"	"	"	40	"	"	3.40
"	"	"	45	"	"	4.10
"	"	"	50	"	"	4.70

53

Boomkwekerijen, ruim 40 hectaren.

P. J. Looijmans & Zonen,
Oudenbosch.

Catalogi op aanvraag.

54

TE KOOP AANGEBODEN:

Tijm Sparren van 0,50-2 M.
Elken telgen van ongeveer 2 M.
Te bevragen bij Z. v. d.
BURG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.
Bij groote partijen, Prijs per
Correspondentie. 55

Wordt gevraagd in eene
Bloemkwekerij een

Compagnon,

met KAPITAAL tot uitbreiding
der zaak.

Adres brieven letter Z, bij
den Uitgever M. M. OLIVIER.
Bokin 70, Amsterdam. 57

CREOLIN.

Wilt gij uw **PLANTEN**, **HEESTERS** of **BOOMEN** bevrijden van of behoeden voor alle soorten van **Insecten**, besproei ze dan met een 5% oplossing van **CREOLIN**, der Maatschappij van Chemische Industrie.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten. 37

Gebres. ADMIRAAL,
te RIJP, (N.-Holl.)

Boomkweekers, Bloemisten en Aanleggers van tuinen en boomgaarden. 38

Speciaal-cultuur van **HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN**.

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de tallooze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauwwater van op, wast de planten daarmee, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Bloemisten, Zaad- en bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 39

Gevraagd een Thinknecht,

niet beneden de 22 jaar, P. G., bekwaam in zijn vak, om met 1 Maart in dienst te treden.

Adres: aan den Tuinbaas, buitenplaats »Woudenstein», te Kralingen. 40

Ontvangen: DARI!

Nieuw Kippenvoer om het eierleggen bij winterdag te bevorderen, 10 cent het kilo, bij 100 kilo inclusief de baal 9 gulden, onder rembours bij

WM. SCHUTTE,

41

Diezerstraat, — Zwolle.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in **KOPER** en **IJZER**. 42
J. THUS, fabrikant, **WEESP**.

M. R A H D E R.

Heeft een groote voorraad van:

Vruchtboomen. Hoog- en halfstam Appel- en Per-boomen,

Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Berziken, Abrikozen
en Morellen.

Stamrozen, flinke stammen,
zware kronen. 43

Struikrozen op canina, zware
struiken.

Catalogi op aanvraag.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

GEBROEDERS VAN WEVEREN,

Bloemisten, te **HILLEGOM**, 44

bieden aan, franco tegen rembours,

MINA LOBATA, 50 korrels . . . / 1.25

” ” 250 ” . . . „ 5.—

bloeiende Klimplant voor den kouden grond, zeer aanbevelen.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma **GROENEWEGEN & Co.**, te **AMSTERDAM**. 45

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

No. 3. VRIJDAG 17 JANUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Ter overname aangeboden
eene nette

Bloemkweekerij,

nabij eene groote Stad, met Woonhuis, Kassen, Bakken en ruim Terrein. Vooral voor Jongelui met eenig KAPITAAL geschikt.

Adres brieven letter A, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 58

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiksaanw. na postw. f 0.75, bij 59

GEBS. ADMIRAAL, Boomkw. en bloemisten, te Rijp.

FIJNE DENNEN,

van 1 tot 3 Meter, en prachtig SPABREGROEN.

A. VAN LOHUIZEN,

60 „Waaïenberg“, Epe.

Te Huur bij Nijmegen: eene Bloemisterij

met koude en warme kas, enz.

Te bevragen bij den Heer TH. DE GROOT, te Hees bij Nijmegen. 61

GEVRAAGD.

Tegen half Februari wordt te Haarlem gevraagd:

EEN KNECHT, geschikt voor het onderhouden van Stadstuinen, van den P.G., boven de 23 j., hoofdvereischten zijn: goed grasmaaien, snoeien en binjen

Te bevragen met uitsluitend brieven, No. 20, ten kantore van P. VAN CITTEERT ZONEN, Haarlem. 62

VRAAG DE

beschrijvende Catalogus

VAN

VRUCHTBOOMEN,

VAN

63

SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst-over-Betuwe.

Een Hovenierszoon, P. G.,

oud 23 jaar, die veel lust heeft om zich in het tuinmansvak te bekwamen, zag zich gaarne geplaatst tegen Februari of vroeger bij een Tuinman of Bloemist, tegen genot van kost en inwoning.

Bewijzen van goed gedrag kunnen worden overgelegd.

Brieven franco, onder lett. A, aan den Boekhandelaar J. M. C. POT, Tholen. 64

Wegens achteruitgang van zaken, biedt zich aan een opassend Tuinman, van den P.G., vrij van sterken drank, voor eene vaste betrekking als

Tuinbaas of Tuinknecht.

Hij is bekwaam in de druiven-teelt, het snoeien der vruchtboomen en al wat tot het vak behoort.

Wie helpt aldus.

Adres lett. A, Postkantoor Warmond. 65

C. ESCHWEILER,

Boomkweeker.

TE

OUDENBOSCH.

KWEEKERIJ

VAN

Allee-, Sier- en Woudboomen,

Treurboomen.

Klimplanten.

Sierheesters.

Sierstruiken.

Groenblijvende Planten.

Planten om in bloei te trek-
Vruchtboomen. (ken.

Rosen.

Conifeeren.

Bosch- en Haagplantsoen.

Eerlijke en natte bediening. — Billijke prijzen.

Prijscourant op aanvraag.

66

Wordt gevraagd in eene
Bloemkweekerij een

Compagnon,

met KAPITAAL tot uitbreiding
der zaak.

Adres brieven letter Z, bij
den Uitgever M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 75

ATTENTIE.

Om tegen onbepaalde tijd in
dienst te treden, biedt zich aan
een ervaren tuinknecht, tot
alle richtingen genegen, wat het
vak betreft, P. G., 27 jaar, goede
referentiën zijn te bekomen.
Liefst op een inrichting of bui-
tenplaats. Brieven onder No. 655,
adv.-bureau H. J. TE MEIJ,
Delft. 76

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 77

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

Bijzondere goedkoope aanbieding van Plantenkuipen van Djatihout,

met ijzeren banden en handvaten,

buitengewoon sterk en net afgewerkt. Te leveren nu of in het volgend voorjaar.

KUIPEN VAN DJATIHOUT vervaardigd, zijn zeer sterk en duren jaren, veel langer dan die van andere houtsoorten gemaakt. Zij zijn ook verre te verkiezen boven aarden potten, die telkens breken, en strekken door hun netten vorm elken tuin of buitenplaats tot sieraad, te meer daar elk er naar eigen keus een gewenschte kleur aan geven kan.

De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend.

Hoog en breed	24 centimeter	f 1.15
" "	29 "	" 1.30
" "	32 "	" 1.60
" "	36 "	" 2.30
" "	40 "	" 3.40
" "	45 "	" 4.10
" "	50 "	" 4.70

78

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

79

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Voorjaar.

Voor ieder, die het meest
mogelijk genot wil hebben van
zijn tuintje, ook nog zoo klein,
geen practischer wegwijzer dan

L. E. GERDESSEN'S

„VAN PIT TOT VRUCHT.”

Handleiding

voor Liefhebbers van Ooftboomteelt enz.;
met 64 figuren in den tekst.

Prijs f1.25 Alom verkrijgbaar.

HH. Tuinbazen en leerlingen
ten zeerste aanbevolen. 90

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 82.

SEMPER VIRENS.

No. 3.

VRIJDAG 17 JANUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Twee nieuwe Billbergia-hybriden I. Billbergia leodiensis H. L. B. — Een speciemens-plant van Tydaea hybrida grandiflora, met een afbeelding. — De Chrysanthemum indicum (Kiku) in Japan. — Odontoglossum crispum, syn. Alexandrae. — Woekerplanten. — Vernieuwing van zaai-zaad. — Groote Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn, 25 April—5 Mei a. s. — Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde, afdeling Utrecht en Omstreken. — Verscheidene mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord.

Twee nieuwe Billbergia-hybriden.

I.

Billbergia leodiensis H. L. B. ¹⁾

IN het voorjaar van 1888 ontving ik van den heer J. Maréchal, Hortulanus van den Botanischen tuin te Luik, met een aantal andere Bromeliaceeën, ook twee planten van een hybridische Billbergia, en wel onder den naam Billb. vittata × nutans, waaruit ik dus niet anders kon opmaken, dan dat ze het product waren van zaden, gewonnen van Billb. vittata, nadat deze met nutans gekruisd was.

In den zomer van 1889 bood de heer W. Perring, Hortulanus te Berlijn, mij eene plant aan van Billbergia nutans × vittata, derhalve gewonnen uit zaad van B. nutans, gekruisd met vittata; het omgekeerde dus.

Zulk een hybridisatie vice-versa is altijd zeer interessant, ook al mocht de uitkomst uit een bloemistisch oogpunt niet bevredigend zijn; immers er blijkt uit welke der twee soorten het meest haren invloed doet gelden.

Beide planten kwamen in November en December l. l. hier bijna tegelijk in bloei. De bladeren der Berlijnsche plant zijn smaller en in haar geheel is ze minder forsch; in de bloeiwijze kwamen ze echter, behoudens een klein verschil in den stand der bracteeën, op merkwaardige wijze overeen; overigens, terwijl de stempel van de Berlijnsche plant blauw is, is die van de Luiksche groen, met een zwakke blauwe tint.

Het karakter der bloeiwijze was van beide

planten hetzelfde en deed denken aan nutans maar veel forscher.

Het verwonderde mij in niet geringe mate hier zóó weinig verschil te zien, en vooral dat bij de Luiksche planten, die toch uit van B. vittata gewonnen zaad zouden gekweekt zijn, het karakter dezer plant in den bloei zoo geheel was verloren gegaan; dat zulk een forsche soort door de zooveel zwakkere nutans geheel beheerscht was.

Daar de Berlijnsche plant blijkbaar nog niet krachtig genoeg was om over de grootte der bladeren en der inflorescentie beslissend te kunnen oordeelen, daar de vroegtijdige bloei zoo goed als zeker het gevolg hiervan was, dat deze plant door de reis — ze was uit den pot genomen — in haren groei gestoord werd, wat meer een ontijdigen bloei veroorzaakt.

Die van Luik bloeide normaal, als is het wel aan te nemen dat ze nog in kracht zal toenemen; over deze kon dus geoordeeld worden.

Uit Baker's *Handbook of Bromeliaceae* bleek mij echter dat dezelfde hybride, hetzij vroeger of gelijktijdig, door de firma Jacob-Makoy, te Luik, was gewonnen, welke in 1888 in den tuin te Kew bloeide, en door hem (p. 83, No. 37) als Billb. vittata × nutans beschreven was.

Dit gaf mij aanleiding er met den heer Maréchal over te correspondeeren, en nu bleek dat er een niet onbeteekenende vergissing had plaats gehad, namelijk dat ook de Luiksche planten van B. nutans met vittata gekruisd afkomstig waren. »Ik heb,« zoo schreef de heer Maréchal, »mijne aantekeningen daarvan nagezien en er ook den heer Wiot (firma Makoy) over gesproken, alvorens u te antwoorden. De vergissing (van Baker) vindt haar oorsprong bij Makoy, daar mijne etiketteering juist is. Het is intusschen zeer wel mogelijk dat de werkmán, die de aan U gezondene planten gereed maakte, het belang eener juiste schrijfwijze niet zoo goed begrijpende als wij, de beide namen andersom schreef. Hoe dit zij, ik sta voor de juistheid mijner mededeeling in. Wil ten overvloede nog eens de *Belgique horticole* (1885. p. 250) waar Prof. Morren over deze plant schreef, nazien. Ik merk hier bij nog

¹⁾ H. L. B. beteekent dat de plant in den Leidchen Akademiëtuin (*Hortus Lugduno-batavus*) aldus werd genoemd.

op, dat de planten van Makoy iets krachtiger schijnen, waarbij echter in 't oog gehouden moet worden; dat zij ieder jaar een ander aanzien krijgen, d. w. z. dat de bladeren zich gaandeweg sterker gaan ontwikkelen. Ik heb er thans reeds met bladeren van 80 cM. lengte, terwijl zij eerst smaller en korter waren.¹⁾

Hierdoor kreeg de zaak een ander aanzien, en er bleek tevens uit dat de naam vittato × nutans van Baker (daargelaten dat die dubbele namen, gelijk ook uit het hier boven medegedeelde blijkt, allicht tot vergissing aanleiding geven) onmogelijk kan behouden blijven.

Inderdaad wordt het schrijven van den heer Maréchal bevestigd door hetgeen Morren zeer terloops in de *Belgique horticole* t. a. p. mededeelt.

Sprekende van de hybriden uit Billb. nutans voortgekomen, zegt hij:

»De eerste was het resultaat eener bevruchting van Billb. nutans met B. Barquiniana. Deze is bekend als Billb. Windii en werd bij Makoy gewonnen.

»De tweede is Billb. Joseph Maréchal, product eener kruising van B. nutans en vittata. Deze is tegelijkertijd bij Makoy en in den Hortus te Luik gewonnen.

»De derde is B. Worleana, enz.²⁾

Dat met deze »tweede« dezelfde hybride wordt bedoeld waarvan hier sprake is, daaromtrent bestaat, vooral na de mededeeling van den heer Maréchal, geen de minste twijfel.

Meer dan dit vage bericht heeft Morren van deze plant niet gegeven; vroeger heeft hij er geen melding van gemaakt, en een latere uitvoerige beschrijving zal wel in zijn plan hebben gelegen, maar de aflevering, waarin het bovenstaande voorkomt, is een der laatsten door hem bewerkt. Kort daarna stierf hij.

Of nu Baker, die de Billb. Worleana wel beschrijft³⁾, maar daarbij de *Belgique horticole* niet citeert, de mededeeling van Morren over 't hoofd heeft gezien, dan wel of hij die te vaag achtte om er notitie van te nemen, mag in het midden gelaten worden. Denkelijk is het eerste het geval, daar

anders het vermoeden wel bij hem zou opgekomen zijn, dat de naam vittato × nutans op een foutieve schrijfwijze berustte.

Wat nu den naam betreft, dien Morren terloops opvat, deze moet als een voorloopige beschouwd worden, en is te minder aannemelijk, daar het gebruik van persoonsnamen, geheel onveranderd gelijk hier, bij deze plantenfamilie nog geen toepassing vond.

Dat men dien zelfs in den Hortus te Luik niet aannam, blijkt voldoende hieruit, dat ik de plant zonder bepaalden naam en als hybride van daar ontving.

Ware zij nu alleen of het allereerst daár gewonnen, dan zou zeker niets billijker zijn dan haar den naam van den winner te geven, maar het eerste is bepaald niet het geval, en uit Morrens mededeeling mag men opmaken dat ze zoo niet het eerst, dan toch gelijktijdig bij Makoy werd gewonnen. In elk geval is zij van Luikschen oorsprong, reden waarom mij de naam Billbergia leodiensis (de Luiksche B.) de meeste rede van bestaan scheen te hebben, gelijk men dan ook, na mijn bericht, dezen naam voor de hybride nutans × vittata, zoowel bij de firma Makoy als in den Hortus aldaar heeft aangenomen.

De vraag of deze hybride hare plaats in de collecties waard is, kan onvoorwaardelijk toestemmend beantwoord worden. Zoolks zij daar nu reeds sedert een dag of vijf in mijne werkkamer staat¹⁾, is ze inderdaad een allerliefste verschijning. Het is de bloeiwijze van B. nutans, maar veel krachtiger en veel fraaier, terwijl de plant zelve, althans wat hare houding en wat den blad-vorm betreft, aan den vader (B. vittata) doet denken:

Ziehier hare voornaamste kenmerken.

De geheele hoogte der plant bedraagt 60 cM., zijnde dit dus de lengte van het langste blad, waarbij moet opgemerkt worden dat men in Luik reeds bladeren van 80 cM. had, die dan ook denkelijk iets breeder zullen zijn; de grootste breedte bedraagt hier 6½ cM. De bladeren zijn stevig en de binnensten staan genoegzaam rechtop, terwijl ze alleen aan den top, die geleidelijk spits toeloopt, omgebogen zijn, de ondersten wijken met een breede bocht van de plant af; ze zijn zwak gedoorned, welke doornige zaagtanden 1—1½ cM. van

¹⁾ Dit bevestigt mijn reeds hierboven geuit vermoeden, ten aanzien van de Berlijnsche plant. W.

²⁾ Deze laatste maakte eigenlijk het onderwerp van het artikel uit, daar Prof. M. haar kortelijk beschreef. Ze is voortgekomen uit Billb. nutans, gekruist met B. Moreliana.

³⁾ Hij noemt haar B. Worleyana, welke spelling onjuist is, daar ze genoemd is naar den heer Worlee, Pres. der Tuinbouw-Maatsch. te Hamburg-Altona, en niet Worley.

¹⁾ Dit is de tweede plant die hier bloeit; de eerste bloeide vóór een week of vijf, en heeft nu weer een (zwakkere) bloemsteng uit een zijspuit voortgebracht, hetwelk voor hare bloemrijkheid pleit.

elkaar verwijderd zijn. De bovenvlakte van de oudere bladeren is glanzend groen, de ondervlakte eenigszins poeierachtig grijs; de zich later ontwikkelende, sterkere bladeren vertoonen echter witgrijze streken (zonæ), zoodat het zeer waarschijnlijk is dat ze in dit opzicht het karakter van vit-tata zullen aannemen, al is het dan ook in zwakkere mate, dan dit zich bij gezonde planten dezer laatste soort vertoont.

Hoewel in de bloeiwijze het karakter van *B. nutans* duidelijk herkenbaar is, is het verschil toch groot, en de invloed eener veel sterkere soort blijkt ten duidelijkste. De bloemsteng staat niet, gelijk bij *nutans* rechtop, met een knikking alleen aan den top, maar hangt met een bocht uit de blad-scheede, ter lengte van 20 cM. (25 cM. als de topbloem meegerekend wordt) over, terwijl de gesloten bladkoker 40 cM. hoog is. Ze is met heldere, half doorschijnende, roode schutbladeren bezet, waarvan er aan de voor-mij staande plant vijf zichtbaar zijn; het middelste, grootste, is 8 cM. lang en 2 cM. breed; even als bij *nutans* zijn ze allen naar eene zijde gericht. Aan den voet der ongesteelde bloemen zijn die bracteeën tot groene, rood gepunte schubben gereduceerd, alleen de onderste bloem is nog van een rood, dicht tegen het vruchtbeginsel liggend iets grooter schutblaadje voorzien.

De bloemaar is onverdeeld, enkelvoudig, zooals men het noemt, elke bloem is namelijk op zich zelve aan den steel bevestigd, en ze zitten dus niet ten getale van twee of drie bijeen.

De bloemen zijn acht in getal; de onderste zijn p. m. 1 cM. van elkaar verwijderd, de volgenden staan wat dichter bijeen. Het vruchtbeginsel is lichtgroen, de kelkbuis rose, met blauwe slippen. De bloemkroon is 2 cM. langer dan de kelk; de slippen zijn terug-geslagen, aan den voet groen en verder gelijkmatig blanw (bij *nutans* zijn ze groen en blanw gerand); slechts tegen het licht gezien vertoont zich een flauw groene schijn over het midden; de meeldraden zijn van gelijke lengte als de bloembladeren; de stempel is groen, met blauwachtige tint (Bij de te Berlijn gewonnen hybride is de stempel blauw).

De *Billbergia leodien* is is op verre na niet de schitterendste van dit zoo fraaie geslacht; maar de *nutans* is dit in nog veel mindere mate, en toch aarzelen de ware liefhebbers niet deze laatste onder de ze r aanbevelenswaardige soorten te rangschikken, gelijk ze dan ook in vele verzamelingen wordt aangetroffen.

Ze behoort tot die planten, welke gemakkelijk uitstoelen, en waarvan men dus zonder moeite kloeke planten zal kunnen kweken, die toch, dank zij de stevigheid der bladeren, niet veel plaats vorderen en tijdens den bloei, een zeer fraai gezicht opleveren; dit is trouwens van *nutans* genoeg bekend.

Hoe fraai deze nu ook is, de tweede hybride die ik te vermelden heb, wint het toch van haar, wat de sierlijkheid van den bloei aangaat. Hierop kom ik in het volgende nummer nader terug.

31/12 '89.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Een specimen-plant van *Tydaea hybrida grandiflora*.

(Met een afbeelding.)

Wezen wij in No. 1 van *Sempervirens* dezes jaars op de krachtvolle ontwikkeling en de buitengewone bloemrijkheid der uit zaad gekweekte *Tydaea*'s, die zooveel eenvoudiger is en zoo oneindig meer voldoening schenkt, dan hare voormalige voortkweeking door middel van wortel-stukjes; thans strekt het ons tot een waar genoeg hierbij voor te stellen de afbeelding eener elders uit zaad gekweekte specimen-plant.

Zulk een rijke bloemontwikkeling, zulk een prachtige gevulde bloemen-piramide hebben wij te voren nooit in dit plantengeslacht aanschouwd en dit is geen uitzondering, integendeel, van nu af kunnen de uit zaad gekweekte *Tydaea*'s onder de fraaist bloeiende potgewassen der gematigd warme kas gerangschikt worden, zij zullen die door haar schoone, weken en maanden lang aanhoudende bloei en rijk gekleurde bloemen, die daarenboven zeer sierlijk en grillig geteekend zijn, tot een nieuw, verrassend en zeer in 't oogvallend sieraad verstrekken en met de *Gloxinia*'s die zij als kamerplanten overtreffen, om den schoonheids-palm dingen.

ARC.

Koude-kas.

De *Chrysanthemum indicum* (Kiku) in Japan.

Voordracht gehouden door Dr. Hadjime Watanabe, bij gelegenheid van de herdenking van den voor 100 jaren plaats gehad hebbenden invoer van de *Chrysanthemum*, gevierd in de „Flora”, te Charlottenburg, door de „Verein zur Beforderung des Gartenbaues”.

In het December-nummer van het welbekende Duitsche tijdschrift *Gartenflora* vinden wij, op bladz. 617 en volg. een artikel, dat het hierbovenstaande tot titel voert. Bij het doorlezen

werd onze belangstelling gaandeweg grooter, en daar wij vermoeden, dat het allicht ook velen lezers van *Sempervirens* zal kunnen interesseeren, geven wij het vertaald weder. Het is, zooals men bemerken zal, het verslag over een voordracht door een Japanner gehouden over de cultuur en het gebruik der *Chrysanthemum indicum* in Japan.

Het bedoelde artikel luidt als volgt:

De *Chrysanthemum* der Japanners is van een tuinbouwkundig standpunt gezien in twee groepen te verdeelen. De eerste groep *Nogiku*, zijn de wilde *Chrysanthemum*'s, met slechts één krans van bloembladeren; de tweede groep *Niwagiku* of alleen *Kiku* genaamd, zijn de gevuldbloemige *Chrysanthemums* der tuinen, daarenboven bestaat er nog een eetbare *Chrysanthemum*, *Dyorigiku* genaamd, met gele bloemen, welke echter slechts om de eetbare bloemen wordt gekweekt.

Van de *Niwagiku* (gevuldbloemige *Chr.*) bestaat er, behalve de gewone in den herfst bloeiende soort, nog eene soort, die in den zomer bloeit, *Natsugiku* genaamd, vervolgens eene die des winters bloeit, *Kangiku*, en ten laatste eene soort, die het geheele jaar door bloemen draagt, en die *Fudangiku* genoemd wordt.

De *Nogiku* of wilde *Chrysanthemum* speelt, niettegenstaande hare hoogst eenvoudige bloem, een tamelijk belangrijke rol in onzen ¹⁾ Tuinbouw, even als in onze kunst-industrie, en dat wel juist wegens den eenvoud harer bloemen. De wilde *Kiku* wordt het meeste daar geplant, waar men het landschap een natuurlijk of landelijk voorkomen wil geven.

Indien Gij bijvoorbeeld de lakvoorbeelden op bladz. 440 van het tweede deel van Rein's *Japan* naziet, zult Gij daar de wilde *Chrysanthemum* in samenstellingen met wilde grassen vinden. De geheele teekening stelt dan ook een heide-landschap of »Hara« voor. Op dezelfde wijze vindt men de wilde *Chrysanthemum* dikwijls op andere kunstwerken, die landschappen voorstellen. In den Tuinbouw wordt de wilde *Chrysanthemum* dikwijls gebruikt tegelijk met *Susuki* (*Eulalia japonica*) of daaraan verwante siergrassen, ook worden zij wel geplant aan den voet van rotsblokken, zooals zij trouwens het meest in de natuur gevonden worden.

I. VOORTKWEETING. De gekweekte *Chrysanthemum* of *Kiku* is zeer rijk aan variëteiten, ja er zijn er zóoveel, dat zij bijna ontelbaar zijn. Zij laat zich bij een zorgvuldige behandeling tamelijk gemakkelijk voortkweken. Dit kan men doen door zaden, door stekken van takken en bladstekken en door deeling.

De voortkweeking van zaden geschiedt zeer gemakkelijk, maar de op deze wijze gewonnen planten verschillen meestal zeer veel van de moederplant. Deze wijze van voortkweeking

¹⁾ Men bedenke dat het een Japanner is die spreekt, zoodat hij natuurlijk den Japanschen Tuinbouw bedoelt.

wordt dan ook meestal door de kweekers toegepast, om nieuwe variëteiten te verkrijgen.

De voortkweeking door affeggers is ook zeer gemakkelijk, zoo gemakkelijk zelfs, dat ik mij herinner als kind dikwijls op deze wijze zeer lieve dwergplantjes van ongeveer één voet hoog en met bloemen bedekt gekweekt te hebben. Terloops wil ik hier even opmerken, dat bij ons de kinderen van hunne ouders meestal een tuintje van ongeveer een paar vierkante Meters krijgen, en zoo dus als kind reeds het een en ander van het plantenleven leeren kennen.

De voornoemde kweekwijze is zeer eenvoudig. Men neemt een weinig klei, die men met water wat kneedbaarder maakt. Hiervan vormt men kleine ballen van 3—4 cM. doorsnede. In iedere bal wordt nu een gat gestoken, waar men de stek in plaatst; daarna drukt men den bal tusschen de handen goed vast. Nu worden de stekken met de ballen naast elkander geplant en dadelijk begoten. Om dwergplanten te kweken neemt men twijgen, die reeds met knoppen bezet zijn.

De voortkweeking door bladstekken is zeker de lastigste van allen. Wanneer men een blad met een knop in zijn oksel afplukt, dit op natten kleiachtigen zandgrond legt, het blad, maar vooral niet de knop, met een dunne aardlaag bedekt, en het geheel dan in de schaduw legt, dan zal deze knop ten laatste wortel slaan, en de zoo gewonnen plant geheel gelijk zijn aan de moederplant. De levenskracht van de *Kiku* is inderdaad zeer sterk. Juist omdat het mogelijk is haar uit een blad met knop voort te kweken, is het in onze groote kweekerijen niet geoorloofd dicht langs de planten te loopen, daar het zeer gemakkelijk is een blad te plukken dit in den zak te steken en den kweker zoo zijn specialiteiten, die hij misschien door jaren zorgens heeft verkregen, te ontstelen.

De voortkweeking door middel van scheuring is bij ons te lande de meest gebruikelijke methode. In ons klimaat neemt men in November en December de wortelspruiten van de moederplant af; deze worden dan in den grond gekuuld en tegen de vorst met stroo gedekt. In het volgende voorjaar worden zij dan uitgeplant.

II. DE GROND. De grondsoorten waar de *Kiku* het beste in groeit, zijn ongetwijfeld verschillende kleigronden, die minstens tot op een Meter diepte droog moeten liggen. In veen of zandgronden groeit zij niet, en bovenmatige vochtigheid is haar ook zeer nadeelig. Zelfs wanneer de *Kiku* in een goeden bodem staat, doet men nog het beste haar jaarlijks te verplanten.

III. HET KLAARMAKEN DER BEDDEN. Ik zal nu overgaan U in het kort te beschrijven hoe de liefhebbers bij ons hunne vakken voor *Chrysanthemum*'s in orde maken. Zij nemen daartoe een droog stuk grond, en graven dit op 3 voet diepte uit. In dit gat wordt een laag half verteerde paardemest geworpen,

waarop dan de goed fijngemaakte uitgegraven grond weder uitgestort wordt.

Over het zoo bereide vak wordt nu gier gegoten, en hierna wordt het met matten bedekt, teneinde te beletten, dat de regen de licht oplosbare voedingstoffen doet wegvloeien. Nadat men het vak ook eens met gier en nu met stroo-asch vermengd heeft begoten, laat men het den ganschen winter zoo liggen. Deze methode is zuiver die der praktijk, en ik aarzel ook niet om haar geheel rationeel te noemen, daar de voortdurende vertoering van het stroo koolzuur ontwikkelt en als gevolg daarvan de grond tot onder toe los blijft; terwijl de vorst de bovenvlakte ook nog losser doet worden. In het voorjaar maakt men de bovenkorst met een schoffel goed los, zoodat de zonnwarmte in den grond kan doordringen. Hiermede is dan het vak voor beplanting gereed.

Bij het beplanten moet men zorg dragen, dat steeds de oude stengels worden weggesneden, zoodat slechts jonge spruiten van het voorgaande jaar geplant worden.

Daar men niet altijd gelegenheid heeft een vak op de hiervoor beschreven wijze te bereiden, graaft men dikwijls gaten van een vierkante voet oppervlakte en $1\frac{1}{2}$ voet diepte; deze gaten worden dan met voedzame aarde gevuld. De daarin gebrachte grond wordt daarna gedurende den winter nog nader toebereid, door hem met een mengsel van gier en stroo-asch te begieten. In het voorjaar wordt ook de zich gevormd hebbende bovenkorst losgemaakt, ten einde de zon er goed in te laten doordringen.

E. TH. W.

(Slot volgt).

Orchideeën.

Odontoglossum crispum.

(syn. Alexandrae.)

Gerust mag men zeggen ook in Nederland vinden de Orchideeën voortdurend meer beminnaars. Zelden komt men tegenwoordig bij een liefhebber, bezitter van een of meer kassen, die geene Orchideeën heeft. Slechts als kamerplanten vinden ze nog geene kopers. Biedt men ze als zoodanig zijne klanten aan, dan hoort men gewoonlijk: O neen die Orchideeën, die lastige planten, die moeten we niet hebben, als ze uitgebloeid zijn, hebben we er niets meer aan.

Men bedenke echter wel, dat de meeste in kamers zich zeer lang goed houden, veel langer dan bloeiende Azalea's, Camellia's, enz. Hoe kort heeft men slechts van deze twee zeer gezochte planten, bijv. genot en krijgt men die in de kamers opnieuw in bloei? Hoevelen brengen ze dadelijk na den bloei niet onmiddellijk terug naar hun kweker, om er eerst na verloop van een jaar, weer van te kunnen genieten. Waarom dan ook niet aldus gehandeld met de Orchideeën?

Om daartoe te geraken zou het van zeer veel nut zijn, dat zij, die reeds veel ondervinding in de Orchideeën-cultuur hebben, eens hunne kweekwijze mededeelden, niet slechts eenige mededeelingen over enkele rakkers, doch ten allereerste de volledige cultuur van de verschillende geslachten, de uitzonderingen buiten rekening latende. Eene kweekwijze, dus voor leeken begrijpelijk. Bij ondervinding toch is het me gebleken dat vele liefhebbers Orchideeën hebben, doch niet weten hoe ze te behandelen. Weet men zulks niet, dan is het hier in Nederland al zeer moeielijk het gewaar te worden. In Engeland is zulks geheel anders. Vragen, aldaar in een tuinbouwblad geplaatst worden, dikwijls door 5—10 verschillende vaklui beantwoord. In één nummer vindt men dikwijls 5 maal de kweekwijze van de een of andere plant beschreven. Zulks is zeer leerzaam vooral voor beginners, want ieder schrijver beantwoordt de vraag naar zijne omstandigheden. Die 5 verschillende antwoorden vormen dikwijls één prachtig geheel. Doch kom daarover genoeg, ik zou mijn doel geheel vergeten. Mijn plan toch was het een en ander mede te deelen over de *Odontoglossum*, en wei voornamelijk over *O. crispum*, syn. *Alexandrae*, zooals ze ongeveer behandeld worden in de kweekrij van den heer Sander, te St. Albans (Engeland). Hopende dat meerbevoegden mijn voorbeeld zullen volgen.

De *Odontoglossum*'s worden denkelijk nergens op grooter schaal gekweekt dan te St. Albans. Daar zijn er voortdurend tusschen de 150—250,000 aanwezig. Vijf geheele kassen — waaronder ter lengte van 75 meter — zijn daarmee uitsluitend gevuld. Men moet echter niet denken, dat ze aldaar slechts op de eenige ware manier behandeld worden, neen juist omdat er zoovelen zijn, gaat men dikwijls er wel wat ruw mee om, de eene plant krijgt wel eens te veel, wat een ander te weinig bekommt. Bij een liefhebber zullen de planten er dan ook dikwijls beter uitzien, die kan elke plant afzonderlijk meer in het oog houden, waar men er zoovelen heeft is zulks onmogelijk. Om slechts alleen van het begieten te spreken, doet men dit ginds dikwijls met de broes, terwijl dit bij een liefhebber ten strengsten moet worden verboden. Zooals het voor elke plant nadeelig is, blijft het dit ook voor de Orchideeën, en nog in veel grooter mate; giet slechts die planten, welke het noodig hebben.

Het aantal geslachten onder de Orchideeën is reeds zeer groot, het aantal soorten grenst aan het ongeloofelijke. Alleen van het ge-

slacht *Odontoglossum* geeft de heer Goemans in zijn hoogst interessant werkje er meer dan 100 verschillende op. Het aantal variëteiten staat daar nog buiten.

Over het algemeen kan men zeggen, dat het nog door velen zeer middelmatig verkregen resultaat bij het kweken der *Odontoglossums* te wijten is aan de te hooge temperatuur en te weinig licht en vooral aan de weinige lucht, die men de planten geeft. Dat men begon de planten te warm te kweken, lag ten deele daaraan, dat men niet wist, waar ze in haar vaderland groeiden. Zij, die ze naar Europa zonden, vergaten mede te deelen, op welke hoogte boven de oppervlakte der zee ze voorkomen. Slaan we nu in het zooeven genoemde werkje (*Tableau synoptique de la culture des Odontoglossum*) van den heer Goemans eens even na, waar en op welke hoogte de *Odontoglossum crispum* voorkomt, dan vinden we: Nieuw-Grenada, 2300—2700 meter boven de oppervlakte der zee.

De *O. crispum* behoort dan ook in de koude-kas tehuis, die des winters zelfs niet eens droog wordt gehouden. Te St. Albans werden de kassen, zelfs nog bij weinige graden boven 0. des daags voortdurend vochtig gehouden. Zoo spoedig de vloeren opgedroogd waren, werden ze weer opnieuw bevochtigd. Het was dan ook alles behalve een pleziertje om in zulke kassen te werken. Men stond bibberend van koude de planten te verpotten, want warm werken kan men zich nu juist onder het verpotten van Orchideeën niet. Voor het personeel waren die *Odontoglossum*-kassen dan ook niet zeer gezond, ze waren te vochtig. Eenigen moesten het na een verblijf van eenige weken opgeven, velen klaagden over rheumatiek, uitvallen der haren, enz. Laten we de inrichting der kassen aldaar eens nader beschouwen. In den regel had men één middentablet en 2 zijtabletten. Beiden waren samen gesteld uit een kisting ter hoogte van een 70 cM. die opgevuld was met oude Orchideeënaarde, overdekt met een dun laagje gedroogde paardenmest. In den laatsten tijd verving men dit alles door versche bladaarde. In beide gevallen verkreeg men daardoor eenige broeiing en langzame uitwaseming van voedzame dampen. Iets zooals zich in de bosschen voordoet. Boven deze kistingen plaatste men een latwerk, dat voor het middentablet trapsgewijze opliep en in elk geval een 20 cM. boven de eigenlijke kisting geplaatst was. De hoogste rij van het middentablet kwam dan ongeveer 1,5 à 2 Meter boven de kisting. Daarop werden de planten gezet. De

stellages die ze droegen waren allen van hout, terwijl zelfs deze nog, bij de juist in aanbouw zijnde nieuwe kas, door steenen bogen op 2—3 Meter afstand geplaatst, werden vervangen. De heer Sander beweerde dat men daardoor nog gezonder temperatuur zou bekomen dan met hout. Lucht kon volop gegeven worden, van boven door groote naar buiten uitslaande ramen en van onderen een steen onder het begin van 't dak. Daar waren op elke 3 à 4 steenen 1 halve steen uitgelaten, waardoor de lucht voortdurend naar binnen kon stroomen. Alleen des winters werd zulks getemperd, door het instoppen van stroo. De lucht, die door deze gaten naar binnen kon komen werd echter direct verwarmd door eene buis der warmwaterleiding, die er even boven lag.

Alle paden der kassen waren geplaveid met een soort hardsteen, die voorzien was van gleufjes; maakte men ze dus nat, hetgeen des zomers 3—5 maal per dag moest geschieden, dan bleef het water in de gleufjes staan en kon de bezoeker zonder de voeten nat te maken de kas doorwandelen. Voor het personeel waren deze vloeren echter minder aangenaam, daar ze zeer veel tijd en zweetdruppels (vooral des zomers) kosten om ze rein te houden. Was het buiten vuil, dan werden de paden daarbinnen ook direkt glibberig en voorts had men voortdurend te kampen met het groen worden der gleufjes, wat niet te verwonderen is, daar er voortdurend water in stond. Voor het besproeien der kistingen en paden had men kleine buisjes der waterleiding aangebracht. Deze waren over hun geheele lengte voorzien van kleine gaatjes, als die eener broes, en voorts zoodanig geplaatst dat bij openzetting der kraan de fijne waterstralen de geheele oppervlakte der kisting en paden bevochtigde.

Dit over de kassen nu het een en ander over de planten. Bij aankomst der halfverdroogde schijnknollen werden ze dadelijk los op de tabletten geplaatst, die of sintels of gewone Orchideeënaarde bevatten. *Cattleya's*, *Dendrobium's*, en meer dergelijken kregen eene plaats onder de stellages der warme kassen, alwaar ze met den kop naar beneden hingen, opdat het hart door de besproeiing niet verrotten zou. Daar moesten ze zoo lang blijven tot ze nieuwe wortelen begonnen te maken. De tabletten werden in dien tijd matig vochtig gehouden en de planten werden nu en dan bespoten. Als eenmaal de wortels zich vertoonden begon men ze op te potten. De grondstof bestond uit stukjes peat (vezelgrond) grof rivierzand, gesneden sphagnum en zoo zulks voor-

handen was Belgische terre fibreuse (fijne vezelaarde). Tusschen de peat der Orchideeën-kweekers en die der marktkweekers bestaat een groot verschil. De eerste komt aan in vierkante blokken, die stukgescheurd moeten worden, terwijl de laatste veel gelijkt op onzen boschgrond, is echter meer vezelachtig. De blokken peat zijn slechts dan te gebruiken wanneer ze flink vezelachtig zijn, de licht-bruin rooden bevielen me 't best. Vaak trof men ze aan, die veel hadden van onzen zwarten natten baggerturf.

Planten daarin geplaatst waren binnen

waar men zooveel noodig had, moest in acht genomen worden. Bij groote potten zet men een omgekeerden kleineren op den bodem, waardoor er veel minder andere steentjes noodig zijn en natuurlijk beter werk wordt verkregen. Over de scherven legt men een dun laagje vezelgrond of iets dergelijks om te beletten dat de overige aarde de holte doet verstoppjen. De plant wordt overigens zoo opgepot dat de schijnknollen even boven den rand der pot uitsteken. Boven op de aarde plaatst men dan levend sphagnum of groen boommos. Te St. Albans gebruikte

EEN SPECIMEN-PLANT VAN TYDAEA HYBRIDA GRANDIFLORA.

weinig tijds wortelloos, de Orchideeën-wortels verrotten er onmiddellijk in. Bij het oppotten zorgt men voor goede draineering, vul de pot voor $\frac{3}{4}$ met potscherven of zoo men ze verkrijgen kan met poreuse steentjes er tusschen. Te St. Albans verbruikte men daar veel van. De steentjes slorpen veel water op en geven het langzamerhand weer af. De scherven worden zoodanig geplaatst dat men de meest mogelijke holten in de pot bekomt. Deze wordt dan minder zwaar, en het water vindt eene betere afwatering. Ten derde verbruikt men veel minder materiaal hetgeen ook in eene kweekerij als die te St. Albans,

men uitsluitend dit laatste, denkelyk omdat zulks in grooter hoeveelheid kon worden verkregen. Die mos dient om de aarde versch te houden. Begint de eerste welig te groeien, dan zal ook de Odontoglossum in vele gevallen flink beginnen te schieten. In Nederland zag ik flinke resultaten verkregen met een mengsel als volgt: gehakt sphagnum, boschgrond, stukjes houtskool en een weinig gedroogden koemest. Versche koemest werkt nadeelig, gedroogd en in geringe mate gebruikt is echter niet af te raden. Velen willen, bij het verpotten gaarne de bladerlooze schijnknollen verwijderen, ze bloeien

toch niet meer zegt men. Bloeien zullen ze in vele gevallen niet meer, doch ze teeren langzamerhand weg ten voordeele van de nieuwgevormden. Breekt men ze toevallig af dan nog behoeft men ze niet weg te werpen, ten minste dikwijls vindt men nog aan den voet verborgen oogen, die nog weer flinke jonge scheuten te voorschijn kunnen brengen. In de kweekerij bovengenoemd had men 1 kas geheel ingericht voor het in den vollen grond planten van losse schijnknollen of ziekelijke teere planten. De aardsoort was daarvan geheel dezelfde als bij de potten. Het viel me echter op dat deze planten daar, zoo spoedig ze begonnen te schieten, veelal beter en forscher zich ontwikkelden dan de anderen. Ik meende dit toe te moeten schrijven aan de meer geregelde vochtigheid der aarde.

Vindt men bij het oppotten planten met weinig wortel, die men dus niet stevig genoeg in de aarde kan vastzetten, dan neemt men de toevlucht tot koperdraad, bindt dit over den schijnknol heen en bevestigt dit aan den pot, of beter nog bindt men met koperdraad (ijzerdraad roest te veel) een stukje hout onderaan een schijnknol. Dat houtje dringt dan in den pot en houdt de plant stevig staan. Over 't algemeen pot men niet te vast op, slechts zoodat de plant goed vaststaat.

Vele Orchideeën willen gedurende eenige weken of maanden droog gehouden worden, om de pseudoknollen te doen rijpen en om daardoor een goeden bloei te verzekeren. Dit evenwel is niet het geval met de *Odontoglossum crispum*. Zij groeien voortdurend door. Alleen des winters verlangen ze niet zooveel water als des zomers, nat willen ze echter voortdurend zijn. Velen verpotten ook hunne Orchideeën dadelijk na den bloei, wanneer ze opnielw beginnen te schieten. Vóór den bloei verpot schaadt dit. Bij de *Odontoglossum*'s behoeft men echter niet zoo nauwkeurig op te letten, daar ze voortdurend groeien. Te St. Albans verpotten men ze van October tot Maart, terwijl toch de hoofdbloei in April (koude kas) valt. Het lastigst in kultuur zijn ze des zomers, dan toch is het dikwijls moeilijk de kas vochtig genoeg te houden. Te hooge temperatuur is hun alsdan nadeelig. De temperatuur in de kassen dient dan lager te zijn dan buiten. Ten deele verkrijgt men zulks door het voortdurend vochtig houden der paden en kistingen, anderdeels door doelmatige beschaduwing. Was het eerste uitmuntend ingericht te St. Albans, zooals reeds bij de beschrijving der kassen is op-

gegeven, het laatste wilde me niet bevalen. Men bestreek alsdan toch de glazen met grijze verf, denklijk omdat men er alsdan geheel niet meer naar behoefde om te zien, die verf regende er niet weer af. Het beste is echter volgens mijne meening, als er op een 15 cM. boven het glas een doek gerold wordt dat er nadat de zon verdwenen is weer afgenomen kan worden. Daar de lucht tusschen het glas en 't doek door kan spelen wordt het eerste voortdurend afgekoeld en blijft de temperatuur der kas lager. Die verf zat er in 't najaar (Sept.) nog zoo sterk op dat ze er alleen met kokend sodawater weer was van te verwijderen, tot groot verdriet der ondergeschikten, die juist doordat de verf er moeilijk weer af wilde te hard moesten drukken en menige ruit verbrijzelden, hetgeen niet zelden ten gevolge had, dat zij zelf naar omlaag tuimelden.

Beginnen de planten te bloeien, dan doet men goed den bloemstengel, zoodra men er bij kan komen, zoo laag mogelijk met een weinigje watten te omgeven, hetgeen de slakjes zal verhinderen bij de malsche koppen te komen, waarvan ze eerste liefhebbers zijn. Men doet in elk geval goed dan ook nog des avonds met lantaarnlicht deze minder gewenschte Orchideeën-liefhebbers op te zoeken en te verdelgen.

Van de *O. crispum* bestaan talloze variëteiten, eenige der voornaamste daaronder zijn: *O. Andersonianum*, *O. Ruckerianum*, *O. guttatum*, *O. Warneri*. Behalve de *O. crispum* kweekte men nog tal van andere soorten op volkomen dezelfde wijze, ook daarvan laat ik hier nog eenige volgen: *O. Cervantesi*, *O. cordatum*, *O. luteo-purpureum*, *O. odoratum*, *O. Pescatorei*, *O. constrictum* *Sanderianum*, *O. triumphans*, *O. Uro-Skinneri*, enz. enz.

Hiermede meen ik het voornaamste over mijn onderwerp gezegd te hebben, slechts dit wilde ik er nog bijvoegen, namelijk dat men in de *Odontoglossum*-kassen nog goede resultaten verkreeg met de zeer fraaie klimplanten *Lapageria rosea* en *alba*. Deze schenen het daar wel naar haar zin te hebben; rietegenstaande ze er nog maar kort stonden en ze aan den zuidkant waren geplaatst. Veelal beweert men toch dat ze weinig zon kunnen verdragen. Dit feit staat niet op zichzelf, want eenigen tijd geleden meldde men in een Engelsch blad dat men een *Lapageria* bezat, die den geheelen zomer door in de blakende zon stond, ja dikwijls de bladeren daardoor liet hangen en dat zij toch volop bloeide. Er werd echter

voor gezorgd, dat de kas zeer dikwijls besproeid werd. S. BLEEKER.

Woekerplanten.

Bremraap. is de naam van een plantengeslacht uit de familie der Orobanchaceën en onderscheidt zich door een 2 bladigen of spletigen kelk en eene tweelippige niet gemaskerde, aan den voet vleezige, ras verwelkende bloemkroon. 't Is wezenlijk een zonderling gewas, die Bremraap. In 't voorjaar reeds kan men ze bespieden; wie er dan maar vlug bij is, en haren verderen groei verhindert, kan zich voor de toekomst veel voordeel doen. Alsdan schiet ze een stengel uit den grond, die ongeveer als de jeugdige spruiten der asperges te voorschijn komen. Ze wordt ongeveer een voet hoog, heeft geen enkel blad, en draagt in plaats hiervan eenige droge, vliezige schubben. De wandelaar, die haar niet kent, en ze hier en daar uit het zand ziet verheffen, meent op 't eerste gezicht eenige verdorde oude stengels van den vorigen zomer aan te treffen, maar haar uiterlijk is schraal, bruin, dor. De Bremraap is dan ook geen juweel uit Flora's tuin. Ze vertoont zich eer als een bedelaar naast een rijken heer. -- Is die wandelaar evenwel een fijne opmerker, die de kale stengels nauwkeurig bekijkt, dan ziet hij, dat ze toch wel degelijk leven, en dat ze bloeien ook, en dat de bloemen in de verte veel weg hebben van onze bekende Leeuwenbekken (*Antirrhinum* en *Linaria*). Eveneens zou een oppervlakkige beschouwer beweren, dat de plant leeft als alle andere planten, d. w. z. dat ze haar voedsel uit den grond haalt — maar neen! Dat is hier nu eens »Les apparences sont trompeuses« in den vollen zin. Graaf ze maar eens uit den grond en vestig er dan al uwe aandacht eens op, 't zal u wel duidelijk worden, dat ze niet zelfstandig in den grond bevestigd zit, maar integendeel op de wortels van andere gewassen, waarvan ze leven, en die ze laten slaven en zwoeogen als oppassende ouders voor verkwistende kindertjes. — 't Zijn waarlijk brutale schelmen, listige schuimloopers! Immers, in een eenvoudig nederig éénkleurig kleedje gestoken, zal elke oningewijde zich haast van hare schuldeloosheid moeten overtuigen. Maar ja wel, wie de diefjes van nabij kent, weet veel beter. Wie der Duitschers jerimiaden over deze uitzuigsters hoort, talmt niet langer haar te veroordeelen, ze kwelgeesten te noemen van 't plantenrijk, vijanden van land en arbeid. 't Is dan ook in Duitschland waar de bremraap buitengewoon sterk domi-

neert, voornamelijk op de wortels der hennep- en tabakspplanten. Hier te lande komt ze ook in den hennep voor en volgens verklaringen van vele landbouwers heeft ze ook in de klaver haren intrek genomen, zoodat ze een kanker voor de akkers dreigt te worden. — 't Is eene uitgemaakte zaak, dat ze veel, zeer veel schade aanricht in sommige streken. Waar ze zich éénmaal aan eenen wortel heeft vastgezogen, verwoest ze het weefsel der voedingsplant. Opmerkelijk is het, dat in enkele gevallen gevallen woeker- en moederplant zoodanig saamgroeien, dat men beider grenzen niet meer kan onderscheiden. Men kent 120 plantsoorten, waarop bremraapsoorten gevonden worden; de meeste echter zijn peuldragers (*Leguminosae*).

Tot de meest bekende soorten der Orobanchaceën behooren:

a. De groote bremraap (*Orobanche major*), met eenvoudigen stengel, 4 spletige opgeblazen bloemkroon, woekerend op *Sarothamnus* of bremsoorten (*Sarothamnus* en *Genista*).

b. De welriekende bremraap, *O. caryophyllacea* met eveneens opgeblazen bloemkroon en ruigbehaarde meeldraden.

c. De blauwe bremraap (*O. coerulea*) met buisvormigen kelk en 5 spletige bloemkroon.

d. De takkige bremraap (*O. ramosa*) met vertakten stengel, ongesteelde bloemen, 5 spletige bloemkroon en 3 voudige schutbladjes; in Duitschland »Hanfwürger« geheeten en woekerende op de wortels der hennepplanten.

De overige soorten zijn minder algemeen.

Warkruid (*Cuscuta*) is de naam van een plantengeslacht uit de familie der Convolvulaceën. Dit geslacht kenmerkt zich alleen door bladerlooze woekerplanten. Ze zijn alle éénjarig en bloeien in de maanden Juli en Augustus. Naar men zegt is het Warkruid van Aziatischen oorsprong; tegenwoordig is 't echter over geheel Europa verspreid. Deze parasiet is nu inderdaad een zeer wonderlijk gewas. De plant ontkient in den grond, zendt een worteltje en een stengeltje uit en is en blijft schijnbaar zoo onschuldig als een pasgeboren lammetje, zoo onnachtig als een in luiers gewikkeld kind. — Maar wacht een beetje, ongeduldige lezer; het pasgeboren lammetje wordt weldra een roekeloze, brutale alvernieler; dat kindje wordt nog een schelmachtige booswicht. Nu zult ge wellicht vragen: wat moet dat nietsbeduidende stengeltje dan? Luister, waarde lezer. Vooreerst vertel ik u dit, dat het Warkruid nooit anders dan in gezelschap van bepaalde andere gewassen ontstaat. Alzoo: »Notre seigneur aime la compagnie; mais il ne

brille pas dans ses cercles. « Dit laatste is nog al vrij natuurlijk, wijl de plant zich alleen daardoor ontwikkelen kan. Dit zullen we later zien. Nauwelijks komt ze in de wereld kijken, of ze grijpt reeds om zich henen; ze tast naar alle kanten rond; ze voelt, ze zoekt naar een steun, waar zij haren ranken stengel om heen kan slingeren. Bleef 't nu hier maar bij. Immers dat slingeren is zoo kwaad niet. Dat doen onze erwten- en boonstengels ook. Maar zoo pas heeft het Warkruid niet de gezochte plant bereikt, zoodra heeft het Warkruid niet de gezochte plant bereikt, zoodra heeft ze hare prooi niet in de klauwen, of ze windt er zich oogenblikkelijk om heen. Hierop stijgt zij omhoog en wikkelt weer een paar kronkels om haar steunsel; en dit alles zòd vast en zòd stevig, dat ze al voortgroeierende als 't ware een band om den stengel smeedt, ja een band, die noch rek- noch breekbaar is. Kan 't nu wel anders, dan dat die gewoontijk zoo jong aangetaste klaver-, hennep- en vlas-stengels, welke zich in den groei nog moeten uitzetten, gevoelig gekneld worden, en zich niet kunnen ontwikkelen? 't Is zoo klaar als een klontje. Wat zou er van ons menschen geworden zijn, indien men ons bij onze geboorte een ijzeren band om de lenden had gekronkeld? En toch is dit nog niet het ergste kwaad van den veelvraat. Heeft het Warkruid eenmaal zijne prooi aangevallen, dan zendt het over zijne geheele oppervlakte eene soort wratjes uit; deze wratjes zijn fijne zuigertjes, welke bij nauwkeurig onderzoek in groote massa regelmatig naast elkaar staan. Deze zuigertjes of mondjes komen uit de rankende stengeltjes te voorschijn; verlengen zich en dringen als vaatbundels in den stengel der moederplant. De zuigtepels scheiden daarbij hoogst waarschijnlijk een sap af, dat het weefsel der voedingsplant week maakt. En nu is zuigen de boodschap, en onophoudelijk zuigen. Arme verdraagzame moeder, die aan zoovele vreemde zuigelingen voedsel moet verschaffen! En toch »de geest van verzet wil niet in haar varen!« — Is nu de woekerplant eenmaal meester van haren vijand, dan maakt ze zich los van hare eigene wortels. Waartoe zouden die dan nu ook dienen? Ze heeft ze immers niet meer nodig; ze leeft nu in een lui-lekker land, de gebraden duiven vliegen haar in den mond. De wortels van den parasiet sterven alzoo nu af, maar het overige gedeelte dringt hoe langer hoe dieper in de moederplant. En zoo doende, tiert de woekeraar welig voort; hij vindt het bewerkte sap lekker, heerlijk. Krachtig en frisch ziet

hij er uit en ontwikkelt een ontelbaar aantal takken. Deze takken grijpen op hunne beurt ook weer links en rechts om zich heen, bereiken wederom andere in de nabijheid staande klaver-, vlas- of hennepplanten, breiden zich uit en vormen eindelijk een heirleger van parasieten; eene rooverbende onder bovenstaande gewassen. Na verloop van korten tijd bloeit het Warkruid en brengt duizendvoudige bloemen te voorschijn, waarvan om zoo te zeggen millioenen-voudige zaadjes komen, welke later of in den grond vallen of ongemerkt met de zaden van de aangevallen partij (klaver, vlas, hennep) worden ingezameld, om nog weer later een nieuw leven te schenken aan nieuwe, bedriegelijke »Schmarotzers.« Opmerkelijk is 't verder nog, dat, wanneer het Warkruid niet onmiddellijk na zijne ontwikkeling planten in zijne nabijheid heeft, ze den hongerdood sterft. — Zoodanig is nu in 't kort de levensloop van het fijne, lichtroode, vleezige, gladde draadje, dat tegenwoordig op verschillende akkers heele trossen klaver omwonden heeft; alsof er eene verwarde streng garen om heen zat. Onze landbouwers alhier noemen de plant »Duivels-naaigaren.« Of dit woord voor *Cuscuta* goed gekozen is, weet ik niet. Maar wel weet ik, dat, als Satan zijn naaigaren zoodanig in de war maakt, als het Warkruid om de klaver, enz. zit, zijne wederheft lang werk zal hebben, vooraleer ze er een gewoon kluwen van heeft opgedraaid. Mais raillerie à part! Het onkruid doet in enkele velden veel schade, en zal zich, als 't niet bestreden wordt, hoe langer hoe meer uitbreiden. Ik wandel wel eens voorbij stukken klaver, waarin men geheele plekken met klaver en al heeft uitgesneden. Dit kan zijn nut hebben, vooral wanneer 't vóór den bloeitijd van 't Warkruid geschiedt. Over de bestrijding der woekerplanten evenwel later iets. Laat ik in 't voorbijgaan nog aanstippen, dat thans alhier bekend zijn:

a. Europeesch Warkruid (*C. europæa*), woekerende op brandnetels, hop, walstroo, enz.

b. Thymwarkruid (*C. epithymum*), woekerend op de thym en de heide.

c. Vlaswarkruid (*C. epilinum*), woekerende op vlas, hennep, enz. *Landbouwblad.*

Vernieuwing van zaai-zaad.

Het bestuur der Vereeniging tot ontwikkeling van den Landbouw in Hollands Noorderkwartier, daartoe gemachtigd door de laatste najaars-vergadering der leden, heeft, evenals het vorig jaar, het voornemen van die zaden der zomergewassen, welke op de landbouwtentoonstelling, te Haarlem ge-

houden, met eerste prijzen werden bekroond en vóór 1 Februari a.s. moeten geleverd worden, voor zooverre niet die ter uitzaaing geschikt acht, de hoeveelheden aan te koopen, welke, met dat doel, binnen de grenzen van Hollands-Noorderkwartier zullen worden aangevraagd.

Het bestuur wenscht door zijne bemiddeling allen, die daarop prijs stellen, de gelegenheid te verschaffen, van die zaaizaden eene beperkte hoeveelheid te bekomen. Vooral worden hiermede bedoeld de landbouwers op bedrijven van geringen omvang, die van zaadvernieuwing zelden of nooit werk maakten.

Het bestuur biedt hiervan aan allen, die zulks verlangen, en voor zoover de voorraad strekt, kosteloos de hoeveelheden aan, die hieronder worden opgegeven. De overige gegadigden kunnen het door hen begeerde tegen betaling van den kostenden prijs bekomen. Van de onderstaande zaden wordt kosteloos aangeboden:

Chevalier-gerst, geteeld door J. Breebaart Kz., te Winkel, 0.25 mudden; lange haver, geteeld door K. Molenaar J.Hz., te Wijdenes, 0.25 mudden; Deensche haver van zwarten grond, geteeld door M. Ackerman, te Osdorp, 0.25 mudden; Deensche haver van kleigrond, geteeld door O. Schaap, te Winkel, 0.25 mudden; Friesche haver, geteeld door J. Breebaart Kz., te Winkel, 0.25 mudden; groene erwten, schokkers, geteeld door A. Langereis, te Beemster, 0.10 mudden; kleine groene erwten, geteeld door R. Smit, te Wijdenes, 0.10 mudden; Wijker vale erwten, geteeld door J. Breebaart Kz., te Winkel, 0.10 mudden; capucijners, geteeld door M. Bakker Cz., te Oosterleek, 0.10 mudden; grauwe erwten, geteeld door C. A. Bakker, te Oosterleek, 0.10 mudden; karweizaad, geteeld door J. Breebaart Kz., te Winkel, 0.05 mudden.

Het bestuur stelt er prijs op, de uitkomsten te vernemen, die verkregen worden. Zakken worden bijgeleverd, zonder vergoeding aan hen, die kosteloos zaden ontvangen, tegen inkoopprijs aan hen, die het gevraagde betalen.

De aflevering zal geschieden in Februari 1890 te Alkmaar, te Hoorn en te Schagen, op later te bepalen datums.

De betaling moet tijdens de levering plaats hebben.

Alle landbouwers, die benoorden het Noordzeekanaal hun bedrijf uitoefenen, en ter vernieuwing van hun zaaizaad deze gelegenheid wenschen aan te grijpen, behooren zich met hunne gefrankeerde aanvragen te wenden tot den secretaris der vereeniging,

den heer W. Teengs, te Wieringerwaard, vóór Woensdag 29 Januari 1890.

Groote Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn. 25 April—5 Mei a. s.

Wij ontvingen No. 3 der officiële mededeelingen, betreffende deze grootsche onderneming, waaraan wij het volgende ontleenen.

De tijd der opening dezer lang voorbereide Tentoonstelling nadert met rassche schreden, en de toebereidselen vorderen op een wijze die veel doet verwachten. Door Z. M. den Keizer en Koning werd, op voordracht van den Minister van Landbouw, Domeinen en Boschwezen, de groote gouden Staatsmedaille voor de voortreffelijkste inzending uitgelooft, terwijl door den Minister, met het oog op den grooten omvang der Tentoonstelling, 80 Staatsmedailles beschikbaar werden gesteld. Op alle Staatsspoorwegen in Duitschland, zoomede door vele bijzondere spoorweg-maatschappijen, is vrachtvrijen terugvoer der onverkochte inzendingen toegestaan. Behalve reeds vroeger vermelde Maatschappijen, heeft ook de Landbouw-Club een eereprijs van 100 Mark uitgelooft. Zoowel architecten als kweekers bereiden zich voor om het welslagen der Tentoonstelling op de luisterrijkste wijze te verzekeren; zoo zal voor ééne decoratieve inzending niet minder dan 300 vierkante Meter ruimte noodig zijn. Aanmeldingen van tuinbouwprodukten moeten geschieden uiterlijk vóór 1 Maart. Programma's zijn op franco aanvraag verkrijgbaar bij den algemeenen Secretaris, Prof. Dr. L. Wittmack, Invalidenstrasse 42, Berlin, N. —

Wij weten niet in hoeverre het in het plan ligt der Nederlandsche kweekers om zich bij die gelegenheid in Pruissens Hoofdstad te doen gelden, maar wij meenen hier de verzekering te moeten bijvoegen, dat het er geheel op ingericht is om deze expositie niet alleen grootsch en schoon maar ook *degelijk* te doen zijn, en men alles tracht te vermijden, wat naar overdreven reclame zweemt, en alles te doen, wat niet alleen tot inzending kan aanmoedigen, maar ook wat strekken kan om aan alle billijke eischen der inzenders te voldoen.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Deze Afdeeling zal in het a.s. voorjaar van Vrijdag 11 April tot Zondag 13 April, 1890, in het »Park Tivoli« daar ter stede, een groote tentoonstelling houden van planten, bouquets, enz.

Het daarvan bereids verschenen programma, niet minder dan een en zeventig verschillende wedstrijden openstellende, biedt »Elk wat wils« aan.

Afdeeling Amsterdam.

Het is ons aangenaam te kunnen mededeelen dat deze afdeeling het voornemen heeft

opgevat in de maand November van dit jaar een groote nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling te houden. Er zullen op die tentoonstelling geene andere planten, dan uitsluitend Chrysanthemum's worden gevraagd en de mededinging zal uitsluitend voor Nederlanders geopend zijn.

Het is van algemeene bekendheid dat de Chrysanthemum's hier te lande niet zoo veel en vooral niet zoo goed gekweekt worden als wenschelijk zou zijn, met het oog op de voordeelen, die de kweeking dezer plant kan opleveren.

De Chrysanthemum bloeit in een tijd als er weinig andere bloemen zijn en als juist de bloemen veel worden gevraagd.

Geene andere planten zijn zoo geschikt om daarvan eene afzonderlijke tentoonstelling te houden.

Men teelt de planten in den loop van den zomer als er in de kweekerijen voldoende ruimte beschikbaar is.

Wij twijfelen er geenszins aan of de ontworpen tentoonstelling zal veel bijval vinden. Er zullen flinke prijzen worden uitgelooft voor vragen, waaraan gemakkelijk te beantwoorden is en voor een geschikt lokaal zal gezorgd worden.

Verschillende mededeelingen.

De heer Johs. van den Berg, te Amsterdam, gaf dezer dagen per circulaire kennis, dat hij met 1 Januari 1890, zijn zoon Gerardus Johannes als deelgenoot in zijne zaken (de bloemisterij, Steenpad 2 en bloemenwinkel, Beursstraat 8) heeft opgenomen.

De naam der firma zal zijn: Johs. van den Berg & Zoon.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 711. De *Trapa natans* is een in verschillende streken van Europa voorkomende schijfbaar drijvende waterplant, maar die toch met hare lange, draadvormige stengels tot den bodem reikt en daar met hare wortels in bevestigd is.

Vroeger moet ze ook op enkele plaatsen hier te lande zijn voorgekomen, maar daar men haar in den laatsten tijd nergens meer vond, veronderstelt men dat ze hier uitgestorven is.

Hoewel de bloemen zoo onaanzienlijk zijn dat men in den bloei geen erg heeft, is het toch inderdaad een sierlijke waterplant, welker ruitvormige bladeren tot rosetten van 15 à 20 cM. gegroepeerd zijn. Deze hebben een buikvormig gezwollen bladsteel, die vele betrekkelijk groote luchtholten bevat, waardoor de roset gemakkelijker op het water blijft drijven.

Ligt men tegen het najaar een plant uit het water op, dan ziet men dat er onder en tusschen de bladeren vruchten zitten ongeveer van de grootte eener kastanje, maar met vier stevige horenvormige dorens gewapend (eigenlijk de

vroegere kelkalippen, die na den bloei door groeiden en ten laatste hoornachtig hard worden.)

Deze vruchten bevatten een melige, eetbare kern, waarom ze daar, waar deze plant, of aan haar verwante soorten voorkomen (in China, b.v. wordt er een gevonden met tweehoornige vruchten (*Fr. bicornis*) veel worden ingezameld.

Ze behoort tot een plantenfamilie, die alleen in de botanische tuinen wordt aangetroffen, de Haloragaceën namelijk; gekweekt treft men haar hier te lande alleen in de Hortussen aan; vandaar dan ook dat de zaden hier, zoo ik meen, niet worden aangeboden. In den pas verschenen zaden-catalogus van Haage & Schmidt, te Erfurt zijn ze genoteerd per 100 noten 6 Mark, 5 noten 40 Pfennige (24 cents). De heer B. J. B. heeft dus aan die firma slechts een postwisseletje te zenden van zooveel maal 24 cts. als hij vijftallen van noten wil hebben. Denklijk echter zal een vijftal wel voldoende zijn.

Daar de noten ligt afvallen, zoekt men ze tegen den winter uit de slijk op en bewaart ze in een glas water op een koele plaats. Ze gaan dan in 't voorjaar daarin kiemen, waarna men ze in het vat werpt dat men er voor bestemde en waarin pl.m. 20 cM. water boven de slijk staat. Ze groeien alleen goed op een zonnige plaats.

Natuurlijk kan men de noten ook in een vijver werpen, maar dan heeft men ze niet onder zijn onmiddellijk bereik en wordt de inzameling der noten in 't najaar moeilijker. Men kan ook het ééne doen, zonder het andere na te laten. Denklijk weet B. J. B. er nu genoeg van. W.

Op No. 711. In de Catalogue des Plantes 1890, p. 49, van Haage en Schmidt à Erfurt, wordt de *Trapa natans*, fruits germants, aangeboden à 40 pf. het stuk. A. te K.

Op No. 712. De kunstmatige bevruchting der Cyclamen, zooals dit bij de voornaamste Cyclamen-kweekers wordt toegepast, geschiedt als volgt:

Met de eene hand houdt men de bloem aan den steel vast en klopt met een dun stokje eenige malen tegen den steel aan. Het stuifmeel zal zich dan uit de bloem verspreiden en zich gedeeltelijk aan het pistillum der te bevruchten bloem vast hechten. Men kan zulks na 1 à 2 dagen op dezelfde wijze herhalen zolang er stuifmeel aanwezig is, en bij verkiezing met helder weer, als de zon de kas beschijnt. Is de bevruchting geslaagd, zoo zal men dit spoedig aan het afvallen der bloemen bemerken. Indien de weersgesteldheid minder daartoe geschikt zoude zijn, dan wacht men liever, aangezien de bloemen in eene temperatuur van pl. m. 50° F. drie à vier weken voor bevruchting vatbaar blijven.

Hilversum.

PHIL. HENKEL, bloemist.

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de tallooze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauwwater van op, wascht
de planten daarmede, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijg-
baar stelden, wordt ze hoe langer
hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en loembollenhan-
delaars, Linnaeusstraat
55, Amsterdam. 88

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biadt aan:

1000	Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000	„ „ 10 „ 1½ „	„ 2.25
1000	„ „ 10 „ 2 „	„ 2.75
1000	„ „ 10 „ 1½ „	„ 1.40
1000	„ „ 12 „ 2 „	„ 2.00
1000	„ „ 16 „ 2 „	„ 2.50

bij 5000 10% rabat

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 et. p. 1000 hoog.

Groen geverfde Bloemstokken.

50	stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50	„ 1.00 „ „	„ 3.—
50	„ 0.75 „ „	„ 2.25
50	„ 0.50 „ „	„ 1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100	stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100	„ 1.00 „ „	„ 1.25
100	„ 0.75 „ „	„ 0.75
100	„ 0.50 „ „	„ 0.50

1 Doos ransen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f1.35
Groene Bonquetten-Dozen van af f2.00

M. R A H D E R.

Heeft eene groote voorraad van:

Hoog- en halfstam Appel- en Pere-
boomen,

Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Berziken, Abrikozen
en Morellen.

Stamrozen, flinke stammen,
zwarte kronen.

Struikrozen op canina, zwarte
struiken.

Catalogi op aanvraag.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

Het Bestuur van de
Boom- en Plantenbeurs
te Boskoop, looft uit eene pre-
mie van f75.—, voor 't maken
van eene Beschrijvende lijst
van de bestaande Clematis-
variëteiten.

Condiitien aan te vragen bij
het Bestuur.

K. VAN KLEEF,

Secretaris

87

„Sempercrescens“,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 80

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,

50 korrels f3.—, 100 korrels
f4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,

om van te kweken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f20.—, per 50
f12.50, per 25 f7.50. 89

Verkrijgbaar zoolang de voor-
raad strekt bij G. LOTMAN,
Bloemkweker, te Bussum.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER en WET-
HOUDERS der GEMEENTE
ARNHEM, zullen Vrijdag 31
Januari 1890, 's voormiddags
11½ uur, in het openbaar ten
Gemeentehuize aanbesteden:

Bestek No. 8.

Het leveren en plaatsen van
Pot- en Sierplanten voor de
Bloemperken met het onder-
houd daarvan gedurende het
jaar 1890.

Begrooting f1850.—.

Inlichtingen worden alle
werkdagen, tot den dag der
aanbesteding, tusschen 10 en
12 uur gegeven aan het bureau
Gemeentewerken, ten Gemeente-
huize. Bestek met gezegeld In-
schrijvingsbiljet, tegen betaling
van f0.50 ter Secretarie ver-
krijgbaar. 91

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0,50—2 M.

Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d.
BURG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per
Correspondentie. 92

BETREKKING.

Een BOOMKWEEKER, 46 jaar oud, bekend met het Vak, Handel en Administratie, zoekt wegens sterfgeval, hiest zoo spoedig mogelijk, eene betrekking, tegen billijk salaris.

Franco brieven, letter B K, Boekhandelaar A. J. MATHOT, Boskoop, 67

Tuinknecht.

Als zoodanig biedt zich aan, een Jongmensach, P. G., oud 22 jaren, tegen 1 Maart a.s., goede getuigen van gedrag en bekwaamheid kunnende overleggen.

Franco brieven, aan het Hulp-postkantoor, te De Wijk bij Meppel. 68

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 69

Boomkweekerijen, ruim 40 hectaren.

*P. J. Looijmans & Zonen,
Oudenbosch.*

Catalogi op aanvraag.

70

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

G. REINDERS, te Wageningen

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. 72.—, franco door het geheele Rijk. 71

CREOLIN.

Wilt gij uw PLANTEN, HEESTERS of BOOMEN bevrijden van of behoeden voor alle soorten van Insecten, besproei ze dan met een 5% oplossing van CREOLIN, der Maatschappij van Chemische Industrie.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten. 72

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEEKERIEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

73

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden solide en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER.

J. THUS, fabrikant, WEESP. 74

No. 4.

VRIJDAG 24 JANUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f0.50, elke regel meer 10 oent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,

50 korrels f3.—, 100 korrels
f4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,
om van te kweeken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f20.—, per 50
f12.50, per 25 f7.50. 93

Verkrijgbaar zolang de voor-
raad strekt bij G. LOTMAN,
Bloemkweeker, te Bussum.

Rode Dracaena's.

Bij GROENEWEGEN & Co.,
te Amsterdam, zijn een paar
duizend ROODE DRACAE-
NA'S beschikbaar, die zij aan-
bieden à f20.— de 100 stuks.
94

„Sempercrescens”;

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 95

Het GEMEENTEBESTUUR
van Waalwijk vraagt prijs-
opgaaf voor de levering van
pl.m 96

50 Lindenboompjes,
dik voor de borst 30 centimeters.
Adres: den Burgemeester.
WAALWIJK, Januari 1890.

Gebres. ADMIRAAL,
te RIJP, (N.-Holl.)

Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 97

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

TE KOOP:

extra mooie Eiken Stekken,

met flink wortelgestel.

Op franco aanvraag, worden
monsters toegezonden. 100

Te bevragen bij den Heer
BOELKEN, te Smilde (Drenthe).

Verkoop eener BLOEMISTERIJ.

Ten overstaan van den Notar-
is WALTER, te Apeldoorn,
zal op Dinsdagen 11 en 25
Februari e. k., telkens des
namiddags te één uur, in het
Hôtel »Van der Burg« aldaar,
bij Inzet en Toeslag worden
Geveild, ten verzoeken van den
Heer F. DE SITTER:

Diens Woonhuis, bevattende
13 Kamers en verschillende ge-
riefelijkheden, gelegen aan de
Loolaan, te Apeldoorn, Huize
»Bloemrijk« genaamd, met
daarachter gelegen Koetshuis,
Boom- en Bloemkweekerij
met diverse gemetselde en hout-
ten Kassen en Bakken, Loods
met 2 Daghuurders-woningen,
alles tezamen groot 1—83—65,
in perc., ondermassa's en massa.
Het Huis is elken Maandag en
Dinsdag van 1—3 uur te zien.

De Kassen en Bakken zullen
bij den Toeslag afzonderlijk
worden geveild, met het recht
van benadering voor de koopers
van den ondergrond.

De Heesters, Rozen, Kasplan-
ten en Gereedschappen zullen
op 11 Maart e. k. en 2 vol-
gende dagen telkens des voor-
middags om 10 uur te beginnen,
afzonderlijk op het Terrein wor-
den verkocht, en van welke
Verkoop de Catalogussen van
af 1 Maart e. k. te verkrijgen
zijn ten Kantore van genoem-
den Notaris WALTER. 101

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden solide en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 99
J. THUS, fabrikant, WEESP.

DE
Groentetuin.
Volledige Verhandelng

OVER DE
teelt van groenten in den
vollen grond en in
brocibakken.

DOOR

H. SPRUYT.

Met platen achter den tekst.
102 Prijs: 75 cent.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER en WET-
HOUDERS der GEMEENTE
ARNHEM, zullen Vrijdag 31
Januari 1890, 's voormiddags
11 $\frac{1}{2}$ uur, in het openbaar ten
Gemeentehuize aanbesteden:

Bestek No. 8.

Het leveren en plaatsen van
Pot- en Sierplanten voor de
Bloemperken met het onder-
houd daarvan gedurende het
jaar 1890.

Begrooting f1850.—.

Inlichtingen worden alle
werkdagen, tot den dag der
aanbesteding, tusschen 10 en
12 uur gegeven aan het bureau
Gemeentewerken, ten Gemeente-
huize. Bestek met gezegeld In-
schrijvingsbiljet, tegen betaling
van f0.50 ter Secretarie ver-
krijgbaar. 103

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 104

TE KOOP AANGEBODEN.

Fijne Sparren van 0,50—2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d.
BURG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per
Correspondentie. 105

M. RAHDER.

Heeft een groote voorraad van:
Hoog- en halfstam Appel- en Pere-
boomen,
Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Perziken, Abrikozen
en Nectellen.
Stamrozen, flinke stammen.
zware kronen.
Struikrozen op canina, zware
struiken.
Catalogi op aanvraag.

Vruchtboomen.

ROZET.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

Landbouwverbeteringen

OF

KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsnēffiguren.

Prijs: f 1.25. 108

VRAAG DE
beschrijvende Catalogus
VAN
VRUCHTBOOMEN,
VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst-over-Betuwe. 109

Finale uitverkoop

van den opstal eener Boom-
kweekerij, waarop veel Stam-
Vruchtboomen van 4 à 6 jaar
oud, 7 voet stam, glad en malsch,
goed leverbaar, alsmede tal van
andere Boomen en Heester-
struiken, extra goedkoop of
later publieke veiling.

W. VAN DE PUTTE Cz.,

110 Middelburg.

CREOLIN.

Wilt gij uw **PLANTEN,**
HEESTERS of **BOOMEN** be-
vrijden van of behoeden voor
alle soorten van Insecten, be-
sproei ze dan met een 5% op-
lossing van **CREOLIN**, der
Maatschappij van Chemische
Industrie.

Verkrijgbaar bij alle Apothe-
kers en Drogisten. 111

SEMPER VIRENS.

No. 4.

VRIJDAG 24 JANUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Twee nieuwe Billbergia-hybriden, II. Billbergia Wittmackiana, H. L. B. — Papaver Rhoeas the Shirley, met een afbeelding. — Veltheimia viridifolia. — De knolletjes aan de wortels der peulvruchten. — De Chrysanthemum indicum (Kiku) in Japan, vervolg en slot van bladz. 29.) — Het bemesten van Orchideeën. — De Antwerpsche Vetplantenkring. — Antwoord van den heer C. de Vos, zie Sempervirens No. 2, bl. 13.) — Nog iets over Tuinbouw-onderwijs. — Boekaankondiging. — Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde, afd. Amsterdam. — Afd. Leiden en Omstreken. — In Memoriam. — Verschillende mededeelingen. — Correspondentie.

Twee nieuwe Billbergia-hybriden.

II.

Billbergia Wittmackiana. H. L. B.

IN den zomer van 1888 bloeiden in den Leidschen Hortus tegelijkertijd o.a. Billbergia amœna en vittata. Het grootte verschil in beider groeiwijze, de één met een rechtopstaande, enkelvoudige, de andere met een naar beneden hangende, samengestelde of veeleer pluimvormige bloemtros, het verschil in de grootte der schutbladeren en niet minder ook in de planten zelve, waarvan de ééne laag blijft met betrekkelijk smalle, effen, lichtgroene bladeren, terwijl de andere wel driemaal zoo hoog kan worden, met forsche, zeer breede donkergroene, door witachtige banden of zonae sierlijk geteekende bladeren, gaf mijn zoon toen aanleiding om beide soorten wederkeerig te kruisen, met dat gevolg, dat hij op de amœna een paar vruchten verkreeg van bloemen, door stuifmeel van vittata, en op de vittata van bloemen met stuifmeel van amœna bevrucht.

Daar moest zonder eenigen twijfel iets uit voortkomen, dat zoowel van de amœna als van de vittata aanmerkelijk verschilde, terwijl tusschen deze twee zooveel speelruimte is, dat het ook zeer goed mogelijk, zoo niet waarschijnlijk kon geacht worden, dat zelfs deze twee hybriden onderling nogal verschil konden opleveren.

In November van dat jaar gezaaid, hadden wij er in dit voorjaar van '89 reeds gezonde doorgroeijende jonge planten van, toen ik wat later bemerkte dat men ook elders op het denkbeeld was gekomen om deze soorten te kruisen.

Op een lijst, die ik van den heer W. Per-ring, Hortulanus te Berlijn, van de aldaar gekweekte Bromeliaceeën ontving, mij toegezonden met het doel om door ruil beide collecties te completeeren, naar aanleiding van de verleden jaar door mijn zoon E. Th. Witte uitgegeven lijst dezer planten van onzen Hortus, vond ik toch, behalve enkele andere hybriden, waarvan de in het vorige artikel er een was, ook Billbergia amœna × vittata.

Men was er dus te Berlijn wat vroeger bij geweest, daar men er reeds gevestigde planten van had. Intusschen schijnt men zich daar bij ééne kruising bepaald te hebben, daar toch vittata × amœna op deze lijst niet voorkwam.

Ik nam natuurlijk deze gelegenheid gretig waar om in het bezit eener reeds oudere plant van een onzer hybriden te komen; ik kon dan allicht een paar jaren vroeger dan door mijne planten met haren bloei bekend worden, en men behoeft nu juist niet bijzonder ongeduldig te wezen om daar prijs op te stellen.

Die hoop is nog spoediger verwezenlijkt dan ik mij had voorgesteld; immers thans staat die plant, met een fraaie, goed ontwikkelde bloemtros prijkende, nevens mij.

't Is inderdaad een zeer mooie plant, die mijne verwachting in geen deele teleurstelt.

Wat hare groeiwijze betreft, nadert ze meer tot de sterkere vittata dan tot de zwakkere amœna en overschrijdt ze zelfs de grens tusschen deze twee.

Ook van deze plant moet verondersteld worden dat ze nog veel grooter afmetingen zal verkrijgen. Zoo als ze daar nu staat is ze 55 cM. hoog, en wordt ze gevormd door 13 bladeren, waarvan het langste, d. w. z. op een na het jongste (het jongste komt pas uit den koker te voorschijn) ruim 50 cM. lang en ongeveer $5\frac{1}{2}$ cM. breed is. Ze zijn vrij donker groen, terwijl zoowel de boven- als ondervlakte dicht met witgrijze kleine schubjes bezet zijn en daardoor een grijsachtigen tint hebben. Op beide vlakten zijn nu reeds duidelijke witte banden of zonen zichtbaar, ofschoon op verre na niet zoo duidelijk en scherp begrensd al bij B. vittata. Dat gaandeweg deze teekening.

scherper zal uitkomen is echter niet twijfelachtig; toch zullen de bladeren denkelijk niet zoo sprekend zebra-achtig geteekend worden als van *vittata*.

Terwijl die van *amœna* (de moeder dus) zóó zwak gedoord is, dat ze bijna gaafrandig blijken, en die van *vittata* (de vader) met groote zwartachtige dorens dicht gewapend zijn, bezitten die van de hybride op ongeveer 1 cM. afstand staande stevige, maar iets kleinere, donkerbruine dorens, en hellen ze dus ook in dit opzicht meer naar den vader dan naar de moeder over; ze loopen aan den top rond toe en zijn daar van een slappe, eenigszing ingedrukte vrij groote einddoren voorzien. Eigenlijk zijn ze wat men gepunt (*mucronatus*) pleegt te noemen.

Het is inderdaad merkwaardig hoe deze plant in hare geheele groeiwijze van die afwijkt, uit welker zaden ze is voortgekomen; in die mate zelfs, dat niemand er aan zou denken er eenige, zelfs de minste verwantschap met *B. amœna* in te zien.

Zoo op het eerste gezicht is dit ook met de bloeiwijze het geval; bij opmerkelijke beschouwing valt het echter niet moeilijk er de moeder in te herkennen.

Deze, de *amœna*, heeft een rechtop staande bloemsteel, met een neiging om naar ééne zijde over te hellen, maar deze hangt toch niet met een bocht buiten de plant. Die der *vittata* daarentegen hangt zeer sterk over, zoo zelfs dat al de bloemen met den top naar beneden gericht zijn.

Er behoefde dus van den invloed der *vittata* niet veel bij te komen om de hybride ook een overhangende bloeiwijze te doen verkrijgen, en dat dit zoo zou zijn was dus a priori te vermoeden. Dit is dan ook werkelijk het geval, in dien zin namelijk, dat de bloemtros van deze overhangt; niet echter naar beneden hangt zoo als bij de *vittata* maar van het punt waar ze met den bloemkoker te voorschijn komt af, een genoegzaam horizontale richting heeft, met slechts een flauwe helling naar beneden. De bloemsteel is korter dan bij *vittata*, langer echter dan die van *amœna*, zoodat ook hierin, gelijk in alle andere opzichten, den invloed van den veel sterkeren vader duidelijk herkenbaar is.

Die steel is groen, met een naar den top toenemende roodachtige tint, het onderste gedeelte met fijne viltachtige door- en over elkaar liggende witte haartjes bezet.

Zeër sterk en fraai tevens komt het hybride karakter dezer plant uit en wat men hier gewoon is schutbladeren of bracteeën te noemen. Terwijl toch dezer aantal bij

amœna niet meer dan vier, hoogstens (volgens Morren's afbeelding in *Belg. hort.* 25, t. 1—4) vijf bedraagt, en dit getal bij *vittata* tot 9 à 10 klimt, die, naarmate ze hooger aan den steel gezeten zijn, gaandeweg kleiner worden, heeft de hybride er zeven, niet langzamerhand in grootte afnemende en zodoende ongemerkt in onaanzienlijke schutblaadjes overgaande, gelijk bij *vittata*, maar plotseling ophoudende, evenals bij *amœna*, wat niet belet dat de bovensten kleiner zijn dan die lager, en wel onder de eerste bloemen zitten. De grootsten zijn ruim 10 cM. lang en 2,8 cM. breed, terwijl ze bij *amœna* niet veel meer dan 1 cM. breed zijn. De kleur is heerlijk donker rose, terwijl ze dicht met zeer fijne schubjes bezet zijn.

Houdt men de bloeiwijze rechtop, dan krijgt ze een verrassende overeenkomst met die van *amœna*, en gelijkt bijna niets op die van *vittata*; hier behield dus, evenals in de bloemen zelf, het karakter der moeder weer de overhand.

De onderste bloemen zijn twee aan twee geplaatst, evenals bij *amœna*, maar niet gesteeld zooals bij deze, doch zittend, als bij *vittata*, waar echter de laagst geplaatste bloemen drie aan drie voorkomen. Daar waar de groote schutbladeren ophouden, zijn de verdere bloemen aan den voet van een rood schubvormig schutblaadje voorzien, dat tegen het zeer lichtgroene vruchtbeginsel scherp afgeteekend is. De $2\frac{1}{2}$ cM. lange kelk is lichtgroen, alleen de uiterste toppen der als gewoonlijk tot een buis aaneengesloten kelkbladeren zijn blauw, volmaakt als bij *amœna*.

De bloemkroonslippen zijn sterk naar buiten omgekruld en vertoonen dus weder meer het karakter van den vader, terwijl ze bij de moeder maar juist naar achter omgeslagen zijn. Ze zijn bij deze geelachtig groen, met blauwe spits; hier, bij de hybride, zijn ze zeer fraai blauw, als bij *vittata*; de stempel, die bij *amœna* groen is, zweemt hier naar blauw en helt dus weer naar *vittata* over.

Laat ik hier nog bijvoegen — immers het bepaalt om zoo te zeggen de aantrekkelijke schoonheid dezer hybride — dat de schutbladeren niet geheel teruggeslagen zijn, gelijk dit bij de *Bill. amœna* het geval is; de onderste wijken maar even van den steel af, terwijl de middelsten een genoegzaam rechthoekigen stand hebben; de topbloemen zijn geheel vrij en door het helder blauw der bloemkroonslippen op zichzelf fraai te noemen.

Deze hybride komt dicht bij die, welke door André als *Billbergia Breautéana* in de *Revue horticole* (1885, p. 300) beschreven en afgebeeld is, en waarvan ook Prof. Wittmack in zijn *Gartenflora* 1888, eene beschrijving met niet zeer goed geslaagde afbeelding gaf. De *B. Breautéana* werd gewonnen uit *B. vittata* × *pallens*, zoodat het niet te verwonderen is dat in de bloeiwijze het karakter van *vittata* veel meer uitkomt dan in die van *Wittmackiana*. Bij de eerste hangt ze meer over, terwijl de aar meer samengesteld is en de onderste bloemen, evenals bij *vittata*, drie aan drie geplaatst zijn. Voorts zijn bij *Wittmackiana* de schutbladeren grooter en de bloemen paars-blauw, die indigo blauw zijn bij *Breautéana*. Het verschil tusschen de planten zelf is nog groter; de bladeren der *Wittmackiana* zijn veel stijver en breder dan die van de andere.

De vraag blijft nu: zullen de planten der hier gewonnen hybride van *Billbergia amœna* × *vittata* in alle opzichten met die men te Berlijn verkreeg overeenkomen? In hare hoofdkarakters zeker wel, maar zeer goed mogelijk is het dat ze in een of ander opzicht een klein verschil opleveren, dat evenwel aan de schoonheidswaarden iets toe of af zal doen. De ondervinning leerde dat de hybriden, gewonnen uit *nutans* × *vittata* te Luik bij Makoy en in den Hortus aldaar geen noemenswaard verschil opleverden; terwijl dezelfde te Berlijn gewonnen er in hare hoofdkarakters ook zeer mede overeenkomt, en het zeer goed mogelijk is dat men ze later, wanneer al die planten het maximum harer ontwikkeling hebben bereikt, niet meer van elkaar zal kunnen onderscheiden. Eigenlijk kan men er, bij hybridisatie, volstrekt niet op rekenen dat de verschillende planten, uit één zaaisel voortgekomen niet ten deele in een of ander opzicht zullen verschillen. Slechts bij zeldzame uitzondering echter zal dit verschil van genoeg beteekenis zijn, om ze als afzonderlijke hybriden te beschouwen.

Daar ook deze plant mij uit Berlijn, waar ze hoogst waarschijnlijk nog niet gebloeid had, zonder eigenlijken naam en slechts met aanduiding van oorsprong, was toegezonden, en het dus zaak is haar door een eigen naam te onderscheiden, meende ik niet beter te kunnen doen dan haar te noemen naar den Berlijnschen Hoogleeraar Dr. L. Wittmack, in de tuinbouwkundige wereld goed bekend, o.a. als Redacteur der *Gartenflora*, en die zich veel met de studie der Bromeliaceën bezig houdt.

De *Billbergia Wittmackiana* mag gerustelijk als een goede aanwinst in dit overigens zoo rijke geslacht beschouwd worden. Vergelijkingen gaan bij zulke planten altijd mank. Deze is schooner in dit, die weer in een ander opzicht; deze bevalt den een, die geeft den ander meer voldoening. Waar men, en zeer terecht, de *Billbergia amœna* onder de zeer sierlijke (hoewel minst pretentieuze) soorten meent te moeten rangschikken, zal men zeker hare zooveel schonere dochter met nog meer ingenomenheid ontvangen.

Wat nu de producten der hier in omgekeerden zin toegepaste kruising, namelijk van *Billb. vittata* × *amœna* zullen opleveren, moet de tijd leeren. Zeker heel wat anders, en dan denklijk een minder fraaie *vittata*.

Ik mag de opmerking niet achterwege laten, dat, uit een kweekers oogpunt gezien, deze laatste hybridisatie niet doelmatig kan geacht worden. Hier is het er eigenlijk, zoo dan niet alleen, toch zeker in de eerste plaats en voornamelijk om te doen, te zien welken invloed zoowel de ééne als de andere soort, die het stuifmeel levert, uitoefent; de kweeker wil vooraf zooveel mogelijk zeker zijn dat hetgeen hij zal verkrijgen goed, dat het beter zij dan dat wat hij reeds heeft.

Van dit standpunt gezien is de bevruchting van *Billbergia amœna* met pollen van *B. vittata* volkomen rationeel. Men kan er niet anders dan een *verbeterde* (sit venia verbo!) *amœna* van verwachten; de *vittata* toch bezit karakters, welke der *amœna* niet anders dan ten goede konden komen, en de ondervinding heeft geleerd dat dit vermoeden juist was.

Van de omgekeerde kruising valt echter niets anders dan een in verschillende opzichten zwakkere, dus een *mindere* *vittata* te verwachten, daar toch de *amœna*, hoe fraai ze overigens op zichzelf moge zijn, in alle opzichten bij *vittata* achterstaat.

Voor hem nu, wiens belang het winnen van verbeterde hybriden medebrengt, is dit noodeloze moeite, en verlies van tijd en plaats, daar men toch steeds een aantal zaailingen opkweekt; immers zoolang men niet weet wat men heeft, weet men ook niet wat men opruipt, en gaat men hier dus niet licht toe over.

Ik vestig hierop met voordacht de opmerkzaamheid van hen, die zich met hybridisatie willen bezig houden, en dit ligt op den weg van elken intelligenten kweeker, om van de liefhebbers niet te spreken. Meer en meer begint men zich er ook hier op toe te leggen.

Welnu, wil men het doen met redelijk uitzicht op succes, dan ga men naar vaste grondbeginselen te werk. Meermalen toch bleek het tegendeel; men ging er maar zoo wat in 't honderd op af, zonder zelfs behoorlijk aantekeningen te houden van de namen der planten, die men voor deze bewerking koos, en kweekte daarna de uit verschillende kruisingen gewonnen bastaarden maar door elkaar op, zoodat men met geen mogelijkheid meer kon nagaan wie er de ouders van waren.

Zulk een slordige, laat ik zeggen zorgeloze handelwijze is niet te verdedigen. Gelukkig wekken de mededeelingen van links en rechts gedaan tot meer rationeele handelingen op.

De hier gedane mededeelingen hebben hoofdzakelijk dit doel. Ik geloof niet dat alle lezers er evenveel belang in zullen stellen. Mogen er echter maar eenigen zijn, die zich er door opgewekt gevoelen tot pogingen in deze richting, dan is ook het doel er mede bereikt.

1-1-'90.

W.

Open grond.

Papaver Rhoeas the Shirley.

(Met een afbeelding.)

De Papavers zijn ongetwijfeld een der schoonste sieraden van den zomerbloemtuint. In bloemrijkheid en helderheid van kleuren worden zij door geene andere planten geëvenaard, veel minder overtroffen. Zij bloeien kort, maar de mildheid, waarmede zij haar bloemen voortbrengen is zoo groot, dat men dit nauwelijks opmerkt. De Papaver, die wij nu afbeelden is de Shirley Poppy, der Engelschen, die op deze bloem bijzonder veel prijs stellen. Zij is dan ook inderdaad zeer schoon en daarbij nieuw. Zij komt voor in de meest verschillende kleuren; zij brengt zoowel zuiver witte als vuurroode en anders gekleurde bloemen voort.

Bloembollen-cultuur.

Veltheimia viridifolia.

In dit blad is deze bij uitstek schoone en doelmatige kamerplant meermalen uitvoerig besproken, zoodat ongetwijfeld bij menigeen de begeerte is opgekomen zulk eene plant te bezitten. De tijd om met de kweeking in huis aan te vangen is nu zeer geschikt en het is ons aangenaam te kunnen vermelden dat zij in eene advertentie, in dit nummer, wordt aangeboden.

Groententuin.

De knolletjes aan de wortels der peulvruchten.

Onder de proeven, die bewijzen dat de knolletjes aan de wortels der peulvruchten door bemesting ontstaan, zijn vooral die van Bréal, te Parijs, beslissend. Hij ontdekt namelijk de bacteriën, die deze knolletjes veroorzaken, van de eene plant op de andere in, evenals de kinderen tegen pokken ingeënt worden. Het is daarvoor voldoende de wortels der peulvruchten te prikken met een naald, die men vooraf in een knolletje eener andere plant van dezelfde familie gestoken heeft.

Is eene plant op deze wijze ingeënt en ontwikkelen zich daaraan knolletjes, zoo heeft zij geen stikstofhoudend voedsel noodig.

Zoo kweekte Bréal roode klaver in riviermodder, die geene weegbare hoeveelheid stikstof bevatte en besproeid werd met water dat slechts eene geringe hoeveelheid stikstof kon leveren. Bij den 1^{en} oogst, den 26 Juni, had de plant eene lengte van 1.60 M. en was zij met bloemen bezet; bij den 2^{en} oogst, 16 Augustus, droeg zij rijpe vruchten en bij den 3^{en} oogst, 11 October, was zij met talrijke nieuwe stengels, zeer groene bladeren en met vele knollen aan de wortels bezet.

Landbouw-Courant.

Koude-kas.

De Chrysanthemum indicum (Kiku) in Japan.

(Vervolg en slot van blad. 29.)

IV. KUNSTMATIGE CULTUUR. Men zegt bij ons »Kiku-bloemen te kweken is gemakkelijk, maar Kiku-bladeren te verkrijgen is niet zoo gemakkelijk«. In Japan worden de Kiku-planten naar dezen regel, die voor leeken zonder twijfel veel waarheid bevat, beoordeeld.

De Chrysanthemum's toch, die door leeken gekweekt worden, zijn meestal zeer arm in blad, niettegenstaande zij toch dikwijls zeer goede bloemen dragen. De planten echter, die men bij kwekers ziet, zijn van onder tot boven met fraai groene bladeren bezet. In de kwekerijen onderscheidt men twee soorten van Kiku, namelijk Ogiku — woordelijk groote Chrysanthemum, d. w. z. Chr. met groote bloemen en Chugiku — woordelijk middelmatige Chrysanthemum, dit zijn die met middelmatig groote, doch zeer talrijke bloemen.

Bij de Ogiku of grootbloemige Chrysanthemum, vindt men niet veel stengels aan iedere plant, terwijl iedere stengel slechts een, maar dan ook een zoo prachtig mogelijke bloem draagt. Daar bij deze soort de bloem hoofdzaak is, moet men er voor zorgen dat men haar boven op kan zien, en de plant dus zoo laag mogelijk houden. De stengel is bij ons gewoonlijk niet hooger dan 1 M., waarom deze, wanneer hij nog jong is op een bepaalde hoogte wordt

afgesneden. Dit heeft tot gevolg, dat er aan den stengel talrijke zijpspruiten ontstaan. Van tijd tot tijd worden nu deze zijpspruiten afgesneden, en alleen de sterksten laat men staan. Wanneer nu de knoppen verschijnen, zoekt men den besten en sterksten tak uit, om dezen tot bloem te laten komen, de overige takken worden nu allen weggesneden, en op den tak, die men laat staan, mag zich niet meer dan ééne bloem ontwikkelen. De stengel wordt nu aan een dunnen bamboestok gebonden, teneinde de nog al zware bloem, die, wanneer zij goed is, een halven voet doorsnede moet hebben, rechtop te houden. De scheuten, die zich nu nog mochten ontwikkelen, worden geregeld afgesneden.

Bij de Chugiku, met middelmatig groote bloemen, is het er om te doen zooveel bloemen als mogelijk op ééne plant te verkrijgen. De planten moeten tamelijk veel gegierd worden, om een sterken en krachtigen stengel te verkrijgen.

Ook in dit geval wordt deze, wanneer hij een zekere hoogte bereikt heeft, ingesneden, ten einde zooveel mogelijk zijpspruiten te verkrijgen. Deze spruiten laat men nu doorgroeien, tot dat de bloemknoppen verschijnen, om dan die, welke geen knop gezet hebben, weg te snijden. Om veelbloemige planten te kweken moet men uitsluitend zeer sterke planten gebruiken, daar anders de bloemrijkheid te wenschen zal overlaten. Meer dan eens heb ik ~~over~~ de honderd bloemen aan ééne plant geteld, en in den Keizerlijken tuin heeft men een plant gekweekt, waaraan niet minder dan 300 bloemen voorkwamen.

V. HOOPDVORMEN. Bij ons te lande zijn er twee vormen waartoe men gewoon is de Kiku op te kweken, want hoewel er natuurlijk zeer talrijke vormen zijn, laten allen zich tot deze twee terug brengen. Dit zijn de Hokizukuri = bezemvorm, waarbij alle stengels recht uit den wortel opstijgen, en de Ogizukuri = waaiervorm. —

Om de planten in dezen laatsten vorm te kweken, buigt men de buitenste stengels van een plant, wanneer deze nog jong zijn, naar beneden en houdt ze door wigjes in dien stand; zij zullen dan verder boogvormig in de hoogte groeien. De middelste stengels van de plant laat men echter rechtop groeien, en op deze wijze krijgt het geheel dan eenigszins het voorkomen van een waaijer.

VI. KIKU-AARDIGHEDEN. Tot nu toe heb ik slechts gesproken over werkelijken Tuinbouw; men vindt echter in Tokyo verscheidene kunstwerken uit de Kiku gemaakt; deze noemt men Kikuzaike — woordelijk vertaald Kikuwerken.

Deze aardigheden, want dit zijn het inderdaad, vindt men in verschillende stadswijken, maar de beroemdste en waarschijnlijk ook de oudste vindt men in verschillende tuinen in Dangozaka. Vooral de kinderen scheppen veel ~~vermaak~~ in deze aardigheden. Misschien kan

het u interesseeren een paar bijzonderheden daarover te hooren.

In deze tuinen ziet men historische en dramatische tafereelen of ook wel sprookjes, door poppen in levensgrootte of ook grooter, tot zelfs over 10 M. hoogte, voorgesteld, waarvan de kleederen uit verschillend gekleurde Kiku-bloemen bestaan, en deze zijn wel zoo gekozen, dat de kleur der bloemen overeenkomt met de werkelijke kleur van het kleed. Hiertoe worden echter geene afgesneden bloemen, maar geheele planten gebruikt. De planten worden opgestoken, in kleine potjes gezet en op den achtergrond zoo bevestigd, dat men van voren slechts de bloemen ziet. Tusschen deze poppen ziet men rotspartijen, door dieren gestoffeerde landschappen, enz., waarvan de gestalten uit gevlochten bamboe bestaan, die op kunstige wijze met klimplanten zijn bekleed.

De hiertoe gebruikte planten zijn van een bijzondere soort, met kleinere bloemen; deze worden dan ook voor dit doel gekweekt. De bevestiging aan de poppen enz. geschiedt vóór dat de bloemen ontwikkeld zijn.

VII. VOLKSGEBRUIK. Tot nu toe heb ik over den grond, de kultuur en de vormen gesproken, en ik hoop dat gij, al is het slechts zwak, u zult kunnen voorstellen hoe men bij ons de *Chrysanthemum* behandelt. Ten slotte wilde ik er nog met een paar bijzonderheden over eenige volksgebruiken in Japan aan toevoegen.

Zooals gij waarschijnlijk wel zult gehoord of gelezen hebben, hebben wij bij ons vijf volksfeesten. Aan ieder dezer feesten is een bijzondere bloem of plantensoort verbonden.

Deze feesten heeten Sekku en zijn:

Het eerste, met Nieuwjaar, op den eersten dag van de eerste maand; hiervan zijn de voornaamste planten de Den, de Bamboes, de Mume (*Prunus Mume*), de drie zegenrijkste planten voor den Japanner en de Tukuuso (*Adonis amurensis*). De beide eersten worden bij de voordeur des huizes gezet, de beide laatsten daarentegen in de kamer.

Het tweede, op den derden dag van de derde maand, wordt »het meisjesfeest« genoemd; de voornaamste bloem van dit feest is de Perzikbloem (*Prunus Persica*).

Het derde, op den vijfden dag van de vijfde maand is »het knapenfeest«, en de voornaamste bloem daarbij is de Shobu (*Iris laevigata* var. *Kämpferii*).

Het vierde, op den zevenden dag van de zevende maand, is »het Damesfeest.« Bij dit feest worden geene bloemen gebruikt (waarschijnlijk omdat men geene bloem voor schoon genoeg houdt, zich met de menschelijke bloemen op dit punt te meten). Bij dit feest worden volksliederen op verschillend gekleurd papier geschreven, en, aan bamboestokken bevestigd, in den tuin gezet.

Het vijfde en laatste wordt op den negenden dag van de negende maand gevierd, en de voornaamste bloem hierbij is de Kiku.

Daar de Kiku naar de Chineesche en zoo.

ook naar de Japansche opvatting als het symbool van een lang leven beschouwd wordt, nemen oud en jong aan dit feest deel.

Tot nu toe werden alle deze feesten volgens de oude jaartelling gevierd, waardoor de bloeitijd der dan gebruikte plant met het feest samenviel. Sinds de invoering der Gregoriaansche jaartelling is het echter tamelijk moeilijk geworden sommige bloemen op den bestemden tijd te hebben. De oorsprong en beteekenis dezer feesten zijn mij onbekend, maar zij zijn ongetwijfeld van Chineesche herkomst.

De reden waarom en wanneer de Kiku voor het keizerlijk wapen gekozen werd, is ook onbekend, naar mijne meening is de oorzaak, deze, dat, naar Chineesch-Japansche meening de Kiku zeer sterk en krachtig is, waardoor zij de strengste vorst kan verdragen en dus als symbool van den langen duur van onze Keizerlijke Dynastie zeer goed gelden kan. Deze Dynastie regeert, zooals meenigen weet, reeds sedert 660 jaar vóór Christus, en is dus ongetwijfeld de oudste der wereld.

Het Keizerlijke hofteest ter eere van de Kiku en onze Chrysanthemum-orde zijn ongetwijfeld uit dit wapen ontstaan. Het Japansche wapen is een Kiku-bloem met 16 bloembladeren, die door 16 kleineren verbonden zijn.

Het is gemakkelijk te begrijpen, dat de Kiku-cultuur vooral in de Keizerlijke tuinen zeer hoog ontwikkeld is, wat men het best op de bovengenoemde feesten kan zien. Bij deze feesten is het gewoonte dat Zijne Majesteit tal van edellieden en hooge dignitarissen, even als de Gezanten van vreemde mogendheden, uitnodigt. Bij zulke gelegenheden zijn de tuinen dan ook voor het publiek geopend, ten einde het de fraaie bloemen te laten bewonderen.

E. TH. W.

Orchideeën.

Het bemesten van Orchideeën.

Naar aanleiding van hetgeen ik U over onze Chrysanthemum-tentoonstelling mededeelde kan nog dienen, het volgende, zijnde het resultaat van wat ik gisteren avond op de vergadering hoorde der «Scottish Horticultural Association.» De thesaurier Mr. Alexander Mackenzie, deelde mede dat de netto inkomsten der Chrysanthemum-tentoonstelling £16.883 was, alle uitgaven daarvan afgetrokken, bleef er £4.668 zuivere winst over. Hoe verlokend moet dat sommetje den Nederlandschen Chrysant-kweekers in de ooren klinken en niet minder aanmoedigend voor hen van wie in dit jaar de Chrysanthemum-tentoonstelling zal worden uitgeschreven. Het voorstel van den heer D. P. Laird om in dit jaar wederom O.-kiku-San uitte noodigen tot een wedstrijd, vond, niettegenstaande dat de president Prof. Balfour, eenige bezwaren opperde, algemeen bijval.

Het grootste gedeelte van den avond werd ingenomen door een voordracht, welke ons was toegezonden door den heer F. H. Moore, hortulanus aan den botanischen tuin te Dublin, over zijne ondervinding bij het bemesten der Orchideeën. Het volgende heb ik daarvan genoteerd, en kan zijn nut hebben door het mede te deelen.

Wat de Pleione's betreft zegt Mr. Moore, was ik vroeger niet gelukkig toen ik het gewone compost gebruikte, dit veranderde echter na bijvoeging van drogen koemest. Het succes was gedeeltelijk, dit hing af van het al of niet spoedig ontbinden van den mest. Met vloeibaren mest werden proeven genomen, wat zeer spoedig aan de plant te zien was. Verder verkreeg ik goede resultaten door een dun laagje beenderenmeel over de drainage te strooien, maar het bracht de plant niet tot dat ideaal wat zich de proefnemers daarvan voorstelden. Zijn proefnemingen vervolgende met Pleione's, werd het beenderen-meel tusschen het compost gewerkt, waarbij een weinig — zooveel men tusschen duim en vinger kan pakken — visch-potash werd gevoegd, hetwelk uitstekende resultaten opleverde, dat niet alleen aan de bladeren maar ook aan de pseudo-bulbi te zien was. Een pan van 0,30 M. doorsnede, gevuld met Pleione maculata, die op bovenstaande behandeld werden, bloeide met 137 bloemen. Het was een schilderstuk zonder weerga!

Calanthe masuca, Coelogyne flaccida, Cypripedium barbatum, insigne, Dendrobium nobile, Dendrochilum filiforme, waarvan de heer Moore een duplex had, werden allen met visch phosphate guano bemest, en... met schitterende resultaten. Opmerkelijk was het succes met Dendrochilum filiforme die vroeger maar niet wilde groeien, en nu »like cabbage!» Op de vergadering waren aanwezig twee inflorescentieën van Dendrochilum Cobbianum, waarvan de eene wel, de andere niet gemest was. De inflorescentie welke aan de plant was gegroeid zonder visch-potash had een lengte van pl. m. 0.15 M., terwijl de welbemeste ongeveer de helft langer was zijnde 0.30 M.

Nog werden proefnemingen met goed gevolg gedaan bij: Cymbidium elegans, verscheidene soorten van Masdevallia's, Brocklehurstiana, Pleurothallis velaticaulis, verschillende Dendrobiums, etc. etc.

De schrijver komt tot de conclusie dat over 't geheel genomen, het bemesten der Orchideeën in hun voordeel was. Hoeveel-

heid werd niet opgegeven, toch waren het altijd zeer kleine hoeveelheden, en daar werd het toegediend in 't voorjaar bij verpotting of op den pot, maar nooit in een vloeibaren staat.

De tafel was versierd door zeer schoone afgesneden Chrysanthemum-bloemen, door een takje Rhododendron praecox, hetwelk buiten gesneden was, en haar naam praecox alle eer aandeed, en door een aantal appels »Blenheim peppin« welke van een vijftigjarigen boom waren geplukt: zij zagen er uit om er zoo in te bijten!

Edinburgh, 10-1-'90.

J. K. B.

De Antwerpsche Vetplantenkring.

Onze lezers herinneren zich dat wij bij een vroegere gelegenheid hebben medegedeeld hoe eenige Antwerpsche liefhebbers en kweekers van succulenten zich bij elkaar hadden aangesloten, en aldus een Kring of

aan het leven der Succulenten, hetwelk door deskundigen als een echt kunststuk wordt geroemd, en waarvoor hem dan ook met algemeene toejuiching een ingelijste gouden medaille werd vereerd.

Dit stuk zal door phototypie worden veelvuldigd, ten einde het aan al de bekroonden te kunnen uitreiken.

Immers er is ook sprake van bekroonden; zonder dat een »grote« Tentoonstelling werd gehouden. De Kring houdt namelijk geregeld maandelijks een Tentoonstelling, en deze exposities vonden veel bijval; »verscheidene planten, merkwaardig door hare zeldzaamheid en schoone kweeking werden aan het oordeel van den keurraad onderworpen.«

Dat dit werkelijk het geval moet zijn, blijkt uit de bijgevoegde lijst der bekroningen, waaruit wij zien dat de heer Arthur de Smet (Voorzitter), achtmaal, mevr. Em.

PAPAVER RHOEAS THE SHIRLEY.

Club hadden opgericht, die zij »de Vetplantenkring van Antwerpen« noemden. Wij hadden daar sedert dien tijd niets meer van van gehoord, thans echter ontvingen wij het »Verslag over de werkzaamheden van dezen Kring, gedurende het jaar 1889, voorgelezen op de kamervergadering van 29 December« l.l., uit welk verslag ten duidelijkste blijkt dat het 't Bestuur ernst is, waar het zegt dat deze Kring »uitsluitelijk beoogt het verspreiden van den kweek der Cactus- en Vetplanten.«

Uit dat Verslag blijkt niet alleen dat deze Kring in goeden doen verkeert, immers er werd bijna tweemaal zooveel geld overgehouden dan er is uitgegeven, maar dat er ook onder de leden veel belangstelling en zelfs toewijding wordt aangetroffen.

Zoo ontwierp de Onder-Secretaris, de heer A. Delgoffe, een diploma, geheel ontleend

Nyssens, te Antwerpen, eens, de heer Frans Vermeulen, te Antwerpen, zeven maal, de heer Georges Verrijken, te Antwerpen, zesmaal, de heer A. Goegaert, te Antwerpen, de heer J. Havermans, te Antwerpen en de heer A. Haage Jr., te Erfurt, ieder eenmaal bekroond werden.

Wij deelen deze namen mede, opdat liefhebbers van deze planten er uit kunnen zien waar ze geestverwanten vinden.

Nog merken wij op dat die bekroningen bijna uitsluitend werden toegekend aan inzendingen van Cacteeën, wat te opmerkelijker is, daar de Agaveeën, die eenige jaren geleden aan de orde van den dag waren, hierbij in 't geheel niet voorkomen.

Zulke speciale Clubs werken ongetwijfeld zeer nuttig, en hebben te meer kans van slagen, daar mag aangenomen worden dat alle leden zich voor de bedoelde planten

interesseeren, en dus ook van allen werkelijk belangstelling en medewerking mag verwacht worden. Ook twijfelen wij er niet aan dat ze hier te lande mede wel meer toepassing zullen vinden. Waarom bijv. sluiten zich niet eenige wezenlijke liefhebbers van Rozen bij elkaar aan? W.

Antwoord van den heer C. de Vos.

(Zie *Sempervirens* No. 2, bl. 13.)

Hooggeachte Heer Witte!

Hoe het mij leed doet met U in gedachten te moeten verschillen, zoo voel ik mij toch gedrongen een en ander op Uw schrijven in No. 2 van *Sempervirens* te antwoorden.

Ja! ook ik zeg: »kennis is macht,« en aan die macht is nog groote behoefte. Of daar echter door vele scholen in zal voorzien worden, is de vraag.

In den loop dezer eeuw is er groote vooruitgang op elk gebied. Doch de baanbrekers en voorgangers wijzen op een tijd, toen er nog niet zooveel scholen waren. Zij worden geboren, niet gemaakt.

Nu heeft de geest des tijds ons eene schoolmanie bezorgd. De geest der weetgierigheid ware, dunkt mij, nuttig.

Als ik beweer, dat wij voor den Tuinbouw wel 4 à 5 scholen behoeven, zegt ge, dat ik mij aan geen geringe overdrijving schuldig maak. Doch gij geeft toch toe, dat, nevens een Tuinbouwschool voor algemeene ontwikkeling, speciale vakscholen nuttig kunnen zijn. Doch dan zullen de scholen nog weer vermeerderen.

Ik vrees dat velen, die al de talrijke leer vakken beoefend hebben, en die nu kunnen zeggen, dat het bekende onkruid »Muur« een inlandsche plant is, die op alle gronden groeit, dat de Botanische naam *Alsine media* is, en ook wat de wetenschappelijke kenmerken van geslacht en soort zijn, met het uitwieden of het wegschoffelen der jonge plantjes geen dagloon kunnen verdienen, daar hun de handen verkeerd staan en het hoofd te hoog.

Daarom zeg ik, in navelgong van een onzer vroegere staatslieden: »Jonge lieden, studeer! Doch blok niet teveel, maar vorm uzelf tot levende, werkzame leden der maatschappij.«

Ik strijd niet tegen goed onderwijs en het verkrijgen van kennis, maar tegen de overdrijving. Dat deed dan ook, reeds enkele jaren geleden, de volgende regelen mij uit de pen vloeien:

Het onderwijs is thans de spil,
Waarom slechts alles draaijen wil,
't Moet licht, verlicht zijn, waar men tuurt,

In steden en in achterbuurt,
Zoodat men niemand vinden kan,
Of 't is een wetenschapplijk man.

Neen! het is niet wenschelijk dat alle tuinbouwers Botanisten, Taalgeleerden of Natuurkundigen worden, want wetenschap geeft wel kennis, doch niet altijd brood, en hoofdstudie en handenarbeid gaan zoo zelden samen. Doch genoeg daarvan.

En nu de overproductie. Ik beken het, daarop maakt de groenteteelt eene uitzondering. Die produceert levensbehoeften, en staat dus in zooverre gelijk aan den landbouw, waar zij mede ineenloopt, even als boomkwekerij met de bloemisterij. Erwtten, bruine boonen, bloemkool, enz., behooren tot beider cultuur; krotten en groote boonen tot den tuin-, bieten en paardebouwen tot den landbouw.

Als nu de korenbouw te onvoordeelich blijkt en de landbouwer dus wijs zal doen, al naar het verloop van het getij, de bakens te verzetten, en zich meer op groenteteelt te gaan toeleggen, en ik de groenteteelt voor de markt, zoo mede die van fijnere groenten, vooral ook voor conerven, uit het oog heb verloren, dan zal de landman toch ook wat tuinbouw moeten leeren. En zelf hebt gij vroeger gezegd, dat zoons van landbouwers niet naar de tuinbouwschool moesten gaan.

Het vrome slot van alles is, dat wij elk onze eigene overtuiging wel zullen behouden. Gij ijvert voor verspreiding van kennis, ik tegen overdreven schoolgeleerdheid.¹⁾

Beiden willen wij zoo ijveren dat onze wederzijdsche genegenheid niet verloren ga en ik bestendig mag zijn en blijven

UEd. Dw. Dienaar en Vriend

C. DE VOS.

Nog iets over Tuinbouw-onderwijs.

Als hoofd eener tuinbouwschool kan ik niet nalaten, mijn gevoelen over het een en ander te openbaren, naar aanleiding van verschillende stukken, voorkomende in tuin-

¹⁾ Er is mogelijk niemand meer overtuigd van het schadelijke van overdreven schoolgeleerdheid dan wij, en wij doelden daar dan ook zeer duidelijk op toen we spraken van de klippen, waarvan het middelbaar onderwijs zooveel last had en nog heeft. Dit alleen meenen wij hier te moeten opmerken, wij anders de woorden hier door den heer de V. gebruikt aanleiding zouden kunnen geven dat men ons een geheel tegen onze overtuiging indruischende meening toedichtte. Overigens gelooven wij niet dat het verder noodig is onze opinie nog nader toe te lichten en wenschen dan ook van de voor ons openstaande gelegenheid om het laatste aan 't woord te komen geen gebruik te maken. W.

bouwbladen en in het maandblad (Hollandsche maatschappij voor landbouw).

De stukken, waarmede we kennis gemaakt hebben, waren geheel verschillend. Het eene was getiteld: »Tuinbouwonderwijs« door den heer Dr. Cattie in het *Nederlandsch Tuinbouwblad* van 16 Nov. 11. Deze wil eene tuinbouwschool (van Rijkswegen) gelijkstaande met de Rijkslandbouwschool, welke alleen in staat is, in de behoeften van goed tuinbouwonderwijs te voorzien.

Het schijnt dat men geen kennis wil maken met tuinbouwonderwijs, dat hier te lande reeds gegeven wordt; ja, men wil zich niet de moeite geroosten, om er wat meer van te weten te komen. Men gaat uit van de veronderstelling dat het onvoldoende is, en als zoodanig veroordeelt men het.

Een ander schrijver, nl. de heer Witte, schreef twee stukken in *Sempervirens* van 8 en 15 Nov. 11., getiteld: »Uitersten.« Deze stukken heb ik met veel aandacht en instemming gelezen, en in hoofdzaak ben ik het geheel met den geachten schrijver eens. Ook mijne ondervinding is, dat zich tegenwoordig veel te veel jongelui voor het vak aanmelden. Alle jaren geven zich meer leerlingen aan, dan er geplaatst kunnen worden op de tuinbouwschool te Frederiksoord. Een jongen, die niet voor de studie geschikt is, of niet tot zijne bestemming komt, moet maar bij den tuinbouw geplaatst worden.

Nooit had ik kunnen denken, dat het artikel van den heer Witte, aanleiding aan een kundig man als de heer C. de Vos, had kunnen geven er eene zoo geheel tegenovergestelde conclusie uit te trekken.

De heer de Vos plaatst zijn stuk in een landbouwblad; waarschijnlijk, wijl dit onder de oogen komt van een grooter aantal lezers, dan wanneer het in een tuinbouwblad geplaatst werd, en waarschuwt dan met alle kracht, die in hem is, geen jongelieden in het tuinbouwwak te plaatsen, daar slechts teleurstelling hun deel zal zijn.

Woordelijk overgenomen luidde de raad van den heer de Vos als volgt:

»Als dus iemand, die buiten den tuinbouw staat, zijn zoon of pupil in een van beide vakken wil doen opleiden, zende hij hem naar de landbouwschool en niet naar de tuinbouwschool, indien er zulk een mocht komen. Z. E. spreekt ook niet van hetgeen hier te lande bestaat; dat is hem misschien te min, of ook al te wetenschappelijk. Ook is het best mogelijk, dat hij er niets van weet, daar ik mij althans niet herinner ooit met den heer de Vos in correspondentie te zijn geweest.

Ik wensch hem daarom eenigszins met de resultaten der hier te Frederiksoord bestaande tuinbouwschool bekend te maken. Daarnit zal wel blijken, dat het er nog niet zoo slecht uitziet, als de heer de Vos het beschreven heeft.

Op het oogenblik zijn hier op de tuinbouwschool vierentwintig leerlingen. Hoe het onderwijs hier ingericht is, zal ik thans niet in herinnering brengen. Zeer aangenaam zal het me zijn, een ieder die belang stelt in deze inrichting, alhier te mogen ontvangen. Dat de G. A. van Swieten tuinbouwschool aan haar doel beantwoordt, bewijzen de resultaten, verkregen bij de gehouden eindexamens, welke werden afgenomen door erkende deskundigen hier te lande.

Van de tien jongelieden, die nu als tuinknecht geplaatst zijn, is er slechts één, die niet goed terecht gekomen is. De anderen verdienen nu van 7—10 gulden wekelijks, wat voor jongens van 18—20 jaar niet onaardig is.

Dat er nog wel behoefte bestaat aan jonge tuinknechten van hetzelfde allooi, wijzen de vijf aanvragen, die nu reeds gedaan zijn, voor de zes leerlingen die in Aug. aanstaande hun eindexamen denken te doen. Hieruit kunnen we dus zien, dat het er nog niet zoo slecht voor staat, als de heer de Vos wel gezegd heeft.

Ook zal ik, niettegenstaande zijne beweringen, werken en streven, om zooveel mogelijk jongelieden te krijgen, ten eerste uit de niet bevoorrechte stand; want daarop heeft de Edele stichter dezer inrichting, de heer F. H. L. van Swieten in de eerste plaats het oog gehad; maar ook voor andere jongens, hetzij zoons of pupillen van landbouwers of tuinlieden. Voor hen, die met ambitie bij het tuinbouwwak zijn, zijn de vooruitzichten nog zoo slecht niet, wanneer ze althans hunne eischen niet te hoog stellen, en zich niet verbeelden, dat ze na het doorloopen der school volleerd zijn.

Het schijnt den heer de Vos onverschillig te zijn of het de hier bestaande tuinbouwschool al of niet goed gaat. Maar is de insinuatie niet wat al te kras, dat de tuinbouwscholen hun recht van bestaan hoofdzakelijk daaraan ontleenen, om aan directeurs en leeraars eene betrekking te bezorgen? Ware dit zoo, dan zou het hoog tijd worden om ze zoo spoedig mogelijk op te heffen; maar zoover is het gelukkig hier bij ons te lande nog niet gekomen, en bij kalm nadenken zal de heer de Vos dit zeker wel met ons willen instemmen.

A. C. IDE.

Frederiksoord, 14 Januari 1890.

Boekaankondiging.

Darwin's *Biologische Meesterwerken*, voor Nederlanders bewerkt door Dr. H. Hartogh Heys van Zouteveen en Dr. T. C. Winkler, met het portret van Darwin, talrijke gravures en lichtdrukplaten. Goedkoopje uitgave van Gebr. E. & M. Cohen, te Arnhem en te Nijmegen.

Ik heb even geaarzeld of ik dit belangrijke werk in ons blad wel zou aankondigen, vreezende dat sommigen zulk een aankondiging hier niet aan zijne plaats zouden achten. Deze aarzeling duurde echter niet lang. Het verschijnen van zulk een boek voor zoo geringen prijs toch, moet een évenement geacht worden voor heel het beschaafde Nederland, en is het dus te meer voor elk, die zich, in welke betrekking ook, met de natuur en hare schepselen bezig houdt.

Waar ik het hier niet de plaats voor acht, is een uiteenzetting van wie en wat Darwin was, wat hij was inzonderheid voor elke wetenschap, die zich natuuronderzoek ten doel stelt.

Hoe gebrekkig ook veler denkbeelden zijn omtrent hetgeen hij leerde, omtrent hetgeen men met het vage woord »Darwinisme« wil te kennen geven, en vooral omtrent de bijzonderheden zijner ver reikende theorieën, aan niemand, die ook maar eenigszins op beschaving aanspraak maakt, is het onbekend, dat deze geniale Engelsche geleerde de baanbreker was eener geheel nieuwe natuurbeschouwing, die tot een veel zuiverder waardeering van de levende schepping leidt, dan de subjectieve zienswijzen die men vroeger huldigde, maar die elken deugdelijken grond misten.

Darwin's werk »over het ontstaan der soorten«, veroorzaakte, toen het in 1859 verscheen, onder de natuurkundigen in Europa, en niet onder dezen alleen, een geweldige sensatie. En niet ten onrechte.

Het greep te diep in de heerschende begrippen, en, met hoeveel bescheidenheid ook voorgesteld, maakte zijn theorie te veel waaraan men tot dusverre groote waarde hechtte waardeeloos, om niet te verwachten dat er krachtige stemmen tegen zouden opgaan.

Toch kon het niet anders of zijn duidelijke voorstellingen, met tal van bewijzen gestaafd, van een geleidelijke ontwikkeling der levende natuur, moest weldra ingang vinden bij elk die haar onbevange beoordeelt, en, mag het ook waar zijn dat er nog steeds enkelen gevonden worden, die zich er niet mede kunnen vereenigen, of, zoo ze zich al kunnen vinden met het beginsel, den moed missen om den meester in al zijn consequenties te volgen, dezer aantal wordt gaandeweg minder.

Mocht men het er ook voor houden, dat Darwin zijn eerste belangrijke werk hoofdzakelijk, zoo niet alleen, voor de geleerde wereld bestemde, dit is thans heel anders geworden.

Het sedert ruim een kwart eeuw zooveel uitgebreidere onderwijze aan den éenen, populair

wetenschappelijke boeken en voordrachten aan den anderen kant waren oorzaak dat thans oppervlakkige — in sommige gevallen meer dan oppervlakkige — kennis der natuur in alle rangen der maatschappij wordt aangetroffen, terwijl daarvan vroeger bijna geen spoor aanwezig was. Hieraan paren zich dan ook algemeene, maar veelal zeer onvolkomene, en daardoor onjuiste begrippen van Darwin's ontwikkelingsleer, om de eenvoudige reden dat men er wel nu en dan iets van hoorde of las of er toevallig van opving, hetwelk dikwijls of verkeerd begrepen, of door gemis aan kennis der daarmede samenhangende voorstellingen of feiten, door den één te bekrompen, door den ander al te ruim, door een derde glad verkeerd toegepast werd. Zulke kennis is somtijds nog schadelijker dan in 't geheel geen kennis, wijl ze den één tot volkomen onjuiste voorstellingen en valse begrippen, den ander tot miskenning leidt, miskenning van wat hij ongetwijfeld hoogelijk zou waardeeren, zoo hij gelegenheid had gehad zich beter te onderichten.

De gelegenheid bestond echter slechts voor enkelen. Wel verschenen van verscheidenen van Darwin's werken Nederlandsche vertalingen, maar het was er ver van af dat men kon zeggen dat deze onder het bereik waren van iedereen; ze waren daartoe te duur, hetgeen toch niet belette dat ze allen, deels zelfs na herdrukt te zijn, geheel uitverkocht werden.

Het is daarom dat het toejuiching verdient en ook reeds veler toejuiching vond, dat de heeren Gebr. E. & M. Cohen, na zich van het eigendomsrecht verzekerd te hebben van vier der voornaamste van Darwin's werken op biologisch gebied, daarvan een geheel nieuwe uitgave bezorgen, die wat uitvoering betreft, letterlijk niets te wenschen overlaat, en zoo goedkoop is, dat niemand behoeft te aarzelen, zich deze boeken aan te schaffen.

De hier bedoelde werken zijn.

1°. Het ontstaan der soorten door natuurlijke teeltkeus,

2°. Het variëren der huisdieren en cultuurplanten,

3°. De afstamming van den mensch en de sexuele teeltkeus.

4°. Het uitdrukken der gemoedsaandoeningen bij den mensch en de dieren; waarbij nog komen kleinere, later verschenen, deels nog onuitgegeven biologische geschriften, die ter behoortlijker plaatse in de vier genoemde hoofdwerken werden gevoegd.

Deze Nederlandsche uitgaven zijn bewerkt door Dr. T. C. Winkler en Dr. H. Hartogh Heys van Zouteveen, terwijl de nieuwe uitgave door laatstgenoemden geleerde wordt bezorgd.

Inderdaad deze uitgaaf kan niet te warm aanbevolen worden.

Sommigen vreezen allicht dat die werken te geleerd en voor hen, zoo al niet onbegrijpelijk, dan toch ongenietbaar zijn.

Dezen vergissen zich zeer. Wel is waar kan het geen »lichte lektuur« genoemd worden, en moet men er met zijn gedachten bij blijven; wel zal men hier en daar gedeelten ontmoeten, waarin men minder belang stelt, maar over 't algemeen kan ervan gezegd worden dat hij, die er aan begint, spoedig zijn belangstelling zoodanig voelt klimmen, dat hij niet tevreden is voor hij het werk heeft uitgelezen.

En ongeloofelijk, voor die 't niet ondervond, is het hoe onder die lektuur tal van zaken zich aan zijn herinnering opdringen, die hem vroeger raadselachtig waren, maar waarover voor hem thans, nu hij ze in verband met het gelezene beschouwt, een aanvankelijk wellicht flauw, maar gaandeweg helderder licht opgaat.

Zijn deze werken belangrijk voor ieder, die zich beschaafd acht, inzonderheid zijn ze het voor den verstandelijk ontwikkelde kweeker, waarbij ik meer bepaald het oog heb op de beide eerstgenoemden.

Tot staving van dit beweren haal ik hier de woorden aan van den heer J. H. Krelage, die, met meer anderen, waarbij Prof. Mole-schott, Prof. Hugo de Vries, Prof. Suringar, enz. den uitgevers een aanbeveling voor hun Prospectus zond:

Van het werk over »het variëren der huisdieren en cultuurplanten« zegt de heer K. o. a. dat »vooral dit deze uitgave voor hen, »die den Tuinbouw op rationeele wijze wenschen te beoefenen, bijna onmisbaar maakt. »Mogen ze ook van Darwin's overige geschriften niet geheel onkundig blijven, dit werk, »met zijn schat van waarnemingen op het »gebied van variatie en hybridisatie, behoort »een plaats in te nemen onder hun dagelijkse handboeken«.

Deze laatste woorden van den heer K. tot de mijne makende, geloof ik toch, dat het eerste werk »over het ontstaan der soorten« wel in de eerste plaats in aanmerking verdient te komen. Het is de grondslag waarop al het andere rust.

W.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Amsterdam.

De Afdeeling »Amsterdam« der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, benoemde eene Commissie tot het samenstellen van een programma, voor de in 1890 te Amsterdam te houden Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling. Deze Commissie is gereed met haren arbeid, die op den 4n Februari ter goedkeuring aan de Afdeeling zal worden aangeboden, opdat de verspreiding zoodra mogelijk kunne volgen.

Wij herinneren aan belangstellenden dat de eerste bijeenkomst der Vaste Commissiën tot toekenning van Certificaten aan nieuwe en onvoldoend bekende planten, enz., van de Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zal gehouden worden op 12 Februari a.s., in de

lokalen van het Koninklijk Zool. Genootschap »Natura Artis Magistra«, te Amsterdam.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

De afdeeling Leiden en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hield op Dinsdag 21 Jan. ll. hare eerste vergadering in het jaar 1890.

De Voorzitter opende de vergadering met een korte toespraak, waarin hij, na gewezen te hebben op het doel der Maatschappij, de hoop uitsprak, dat, door het meer en meer bekend worden van dat doel, de Maatschappij en de Afdeeling in bloei zouden toenemen.

Ingekomen was een schrijven van den Algem. Secr. der Maatschappij, waarin deze mededeeling doet, dat drie in Leiden woonachtige leden als donateurs tot de Maatschappij waren toegetreden. Dit schrijven was begeleid van het herziene huishoudelijk reglement der Afdeeling, dat, door het Hoofdbestuur was goedgekeurd.

Toen de keuze van een nieuw Bestuurslid in plaats van Dr. W. P. Weebers, die aan de orde kwam, nam de Voorzitter het woord, om Dr. Weebers hartelijk dank te zeggen voor het vele dat hij voor de Afdeeling had gedaan. Hij hoopte, dat het geen afscheid van Dr. Weebers zou zijn dat hij van hen nemen moest, maar dat het een tot weerziens was.

De uitslag van de nu gehouden vrije stemming was, dat bij eerste stemming, met algemeene stemmen op 2 na, als bestuurslid werd gekozen de heer A. D. D. Schretlen. Daar deze niet ter vergadering aanwezig was, zal de heer Schretlen hem van zijn benoeming kennis geven.

De Penningmeester bracht nu verslag uit over het jaar 1889, waarin bleek, dat de balans met een flink batig saldo sloot. De rekening werd nu in handen gesteld van een Commissie, bestaande uit de heeren Speet, Cornelissen en Schouten, die haar gedurende de pauze zou nazien. Hierna deed de Penningmeester voorlezing van de begroting voor 1890, sluitende met een som van f1004.36 aan inkomsten en f984.— aan uitgaven. Deze begroting werd onveranderd goedgekeurd, nadat de heer Speet nog had opgemerkt, dat er dit jaar tot zijn leedwezen geen post voor een zomerfeestje op voorkwam.

Gedurende de nu gehouden pauze hadden de leden gelegenheid de fraaie planten van de laatst verschenen afleveringen der *Flora Batava*, ingezonden door de heer v. d. Pavord Smits, in oogenschouw te nemen.

Na de pauze bracht de heer Speet verslag uit over het onderzoek der rekening van den Penningmeester. Daar de Commissie geen enkele aanmerking had, stelde hij voor ze onder dankzegging aan den Penningmeester goed te keuren.

Aan de orde kwam nu de datum voor de bijeenkomst der Maatschappij tusschen 20 en 28 Februari. De Secretaris deed voorlezing van de tusschen het Bestuur der Afdeeling en den Algemeenen Secretaris over dezen datum ge-

voerde correspondentie, waaruit bleek, dat, daar de tijd drong, het Bestuur onder voorbehoud van de goedkeuring der Afdeling den datum op Woensdag 26 Febr. had bepaald. De heer Speet vond dezen datum, met het oog op de Katholieken, minder wenschelijk, daar deze dan waarschijnlijk niet aan het diner kunnen deelnemen. De Voorzitter bedankte den heer Speet voor deze opmerking en beloofde dat het Bestuur zorg zou dragen, dat ook de Katholieken zonder bezwaar van het diner kunnen gebruik maken.

De Voorzitter stelde nu voor om namens het Hoofdbestuur als spreker uit te noodigen den heer Galesloot, te Amsterdam, en hem te verzoeken, hetzij over het snoeien van steenvruchtboomen, hetzij over Rozen en rozen-cultuur te spreken. De heer Witte Jr. meende gehoord te hebben, dat de volgende week als spreker van wege de Afdeling zou optreden de heer Bakker, te Purmerend, die dan over het snoeien van boomen en heesters in parken zou spreken. Hij vreesde, indien de heer Galesloot nu ook over het snoeien sprak, dat er dan wel een beetje veel gesnoeid zou worden, en al dat snoeien de opkomst der vergaderingen wen eens besnoeien kon. De Voorzitter stelde na deze opmerking voor den heer Galesloot te verzoeken over Rozen te spreken, welk voorstel werd aangenomen.

Daar de agenda nu was afgelopen werd de vergadering gesloten. Op verzoek van den Secretaris bleef men echter nog wat bijeen, en werden een paar onderwerpen buiten de Afdeling staande besproken.

Uit deze bespreking, die in een zeer gezellige toon werd gevoerd, zullen misschien een of meer voorstellen voortvloeien en indien dit het geval is, zullen de lezers van dit blad er wel nader van hooren. E. TH. W.

IN MEMORIAM.

Dezer dagen overleed te Amsterdam, de heer

J. A. J. SCHOKKING,

die als vervaardiger van natuurkundige instrumenten, bij velen onzer lezers gunstig bekend zal zijn. Hij was gewoon op de tuinbouw-tentoonstellingen in te zenden en was een ijverig bezoeker der vergaderingen van land- en tuinbouw-vereenigingen. Ieder, die den welwillenden man gekend heeft, zal voorzeker met ons zijn heengaan diep betreuren.

Verschiedende mededeelingen.

Naar men ons meldt is te Leeuwarden opgericht »de Leeuwarder uitvoervereeniging van groenten en fruit.« Deze vereeniging heeft ten doel, door onderlinge samenwerking den uitvoer van groenten enz. te bevorderen. Het bestuur bestaat uit de H.H. J. W. Nicolai, P. Botke en R. Bontekoe.

Jhr. de Quarles van Ufford, secretaris der Orchidophilen-Club schrijft in *Het Nederlandsch Tuinbouwblad*, dat op den huize »de Rees,« te

Brummen, niet minder dan 200 Orchideeën in vollen bloei staan en voegt daarbij de zeker voor velen hoogst welkome mededeeling, dat de eigenaar Z. E. van Lansberge steeds gaarne bereid is zijne kassen voor den Orchideeën-liefhebber te ontsluiten.

De eerste veiling van Orchideeën, door de firma Groenewegen & Co., te Amsterdam, in 1890 te houden, zal plaats hebben op Woensdag 5 Maart.

Aan hen, die programma's van tuinbouw-tentoonstellingen hebben te verspreiden en gewoon zijn deze afzonderlijk te doen drukken en verzenden, zouden wij wel eens in overweging willen geven of het niet beter en wellicht ook goedkooper ware de programma's als advertentie in de tuinbouwbladen te doen opnemen. Zij zouden dan ongetwijfeld ruimer verspreid worden, dan veelal geschiedt; aan de juiste adressen komen en vooral beter bewaard blijven.

Cyclamen-Tentoonstelling. De Tuinbouw-Maatschappij te Berlijn hield op den 6den Dec. in den »Club der Landwirte« een Cyclamen-Tentoonstelling, die uitnemend geslaagd is.

Het houden van tentoonstellingen van bepaalde plantsoorten verdient in dezen tijd, nu voor algemeene tentoonstellingen bezwaarlijk een voldoende aantal inzenders te vinden is, alle aanbeveling.

Van wege het Ministerie van Waterstaats, Handel en Nijverheid, is een lijst uitgegeven van personen, wier land- en tuinbouw-inrichtingen, met het oog op de verzending naar het buitenland, tot 1 December 1889, ter uitvoering der Berner Conventie tot wering van de phylloxera, zijn onderzocht en goed bevonden. Deze lijst bevat meer dan 900 namen.

Wij maken onze lezers opmerkzaam op de eenvoudige, stevige en sierlijke deurklinken voor kassen, die geleverd worden door den heer Th. A. de Koster, Ferdinand Bolstraat, te Amsterdam. Zij zijn van geel koper, zien er degelijk en goed uit, sluiten gemakkelijk en geraken niet licht in het ongereede. De prijs is ongeveer f 5.— het stel. Wij doen deze mededeeling omdat wij bij ondervinding weten, dat het hoogst bezwaarlijk is voor kassen een goede deursluiting te vinden.

Correspondentie.

Aan hen, die zich wellicht hebben te beklagen over eenige onregelmatigheid in de Correspondentie, deelen wij mede dat onze mede-redacteur, de heer R. C. Affourtit, ernstig ongesteld is en geheel buiten staat briefwisseling te houden.

C., te D. De beste tijd om hulsten te planten is ongetwijfeld Augustus en September. In het laatst van April of in het begin van Mei kan het echter ook met goed gevolg gedaan worden.

A. F., te G. Veel dank.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „CORONA”,

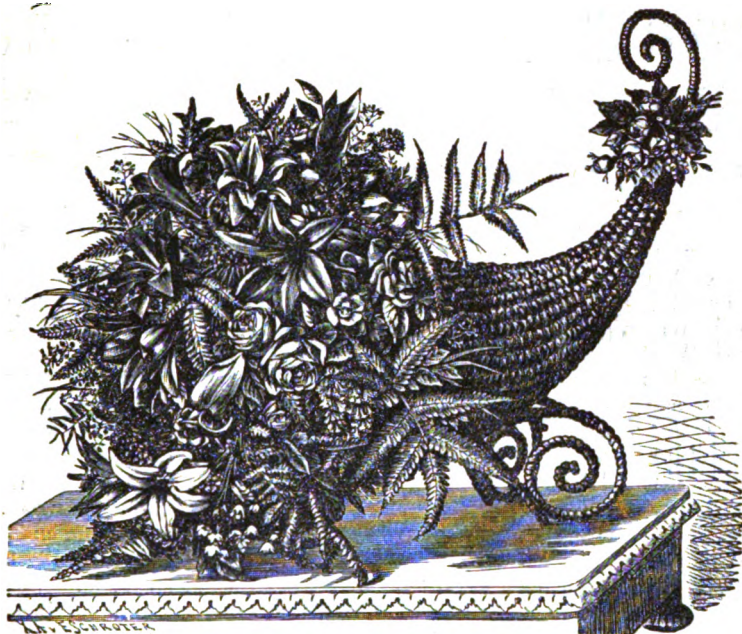
Opvolgster van GROENEWEGEN & Co., AMSTERDAM.

Bloemenwinkels en werkplaatsen voor Kunstbinderij:

Keizersgracht

bij de Nieuwe Spiegelstraat 521.

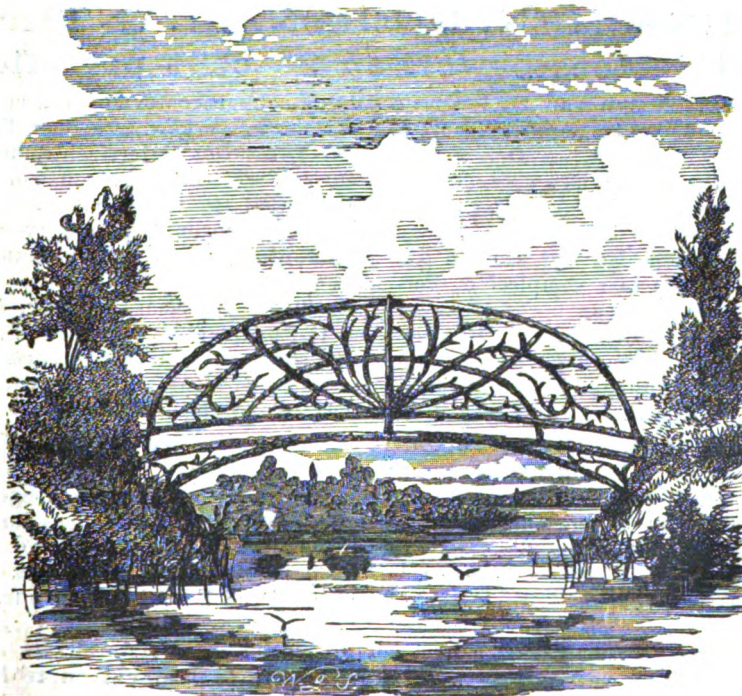
TELEPHOONNUMMER 960.

Kalverstraat
hoek Enge Kapelsteeg 91.
TELEPHOONNUMMER 683.

Verzending van alle Bloemwerken van Kunst en Smaak, Bouquetten, Kransen, Corbeilles, enz., zorgvuldig verpakt, naar alle deelen des lands, tegen billijke prijzen. Makart-bouquetten, gedroogde natuurlijke bloemen en Kunstbloemen.

Versieringen en Tafeldecoratiën.

Salon- en Kamerplanten.

AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

112

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE HAAS, 113

Vianen aan de Lek.

Puik Rietmatten tegen concurrerende prijzen.

Prijscourant op aanvraag.

Veltheimia viridifolia.

Mooie zware exemplaren van deze uitnemende Kamerplant zijn à f1.25 het stuk verkrijgbaar bij

GROENEWEGEN & Co.,

114

te Amsterdam.

OPENBARE VERKOOPING.

om Contant geld.

Op Donderdag 30 Januari 1890, des morgens tien uur, op de Kweekerij »Flora«, van den heer M. J. VAN LAREN, te Oegstgeest, ten overstaan van den Notaris J. W. J. P A P E, te Warmond, van eene partij palmen, varens, Orchideeën, Camellia's, Bromelia's, Yuuca, Begonia's, Fuchsia's, Heliantrop en andere Kasplanten, benevens meubelen en huisraad, behoorende tot de failliete massa van genoemden heer M. J. VAN LAREN.

115

Sparregroen te Koop.

per bos van een Meter dik en een Meter lang, bij groote en kleine partijen, billijken prijs, te bekomen bij J. H. VAN EGMOND, Bloemist, Zuilensteeg, en bij J. VAN KOOTEN, Tuinman, Baarnstraat, No. 16, Utrecht.

116

Darwin, Ontstaan, Varieëeren, Afstamming, Gemoedsaandoeningen, MENSCHEN, DIEREN, PLANTEN.

DARWIN'S Meesterwerken 25 cent per aflevering.

De 1e afl. is verschenen van DARWIN'S Biologische Meesterwerken, voor Nederlanders bewerkt met de nieuwste ontdekkingen, toelichtingen en verklaringen door Dr. HARTOGH HEYS VAN ZOUTEVEEN en Dr. T. C. WINKLER. Deze interessante, hoogst belangrijke Serie wordt zoo bewerkt, dat het door geleerden en minder geletterden kan worden verstaan en begrepen, zij verschijnt in 60 hoogstens 65 afl. à 25 cent, te zamen 6 flinke deelen vormende met talrijke gravuren, en heliotypen. Wat meer verschijnt boven de raming wordt gratis aan de intekenaren geleverd. Na het sluiten der intekening wordt de prijs aanmerkelijk verhoogd, is in pl. m. een jaar compleet en verschijnt als volgt:

DARWIN. Het ontstaan der soorten door natuurlijke teeltkeus, 3e druk, 1 deel.

DARWIN. Het varieëeren der Huisdieren en Cultuurplanten, met platen, 2 deelen.

DARWIN. De afstamming van den Mensch en seksueele teeltkeus, 4e druk met pl., 2 dln.

DARWIN. Het uitdruk. d. gemoedsaandoeningen bij den Mensch en de Dieren; 2e dr. m. pl., 1 dl.

DARWIN. Kleine Biologische Geschriften, welke bij de verschill. hoofdwerken worden ingelascht.

Deze zeer fraaie, populaire en goedkoope uitgave wordt zeer toegejuicht door verschillende voornamen geleerden.

Wij mochten daaromtrent uitvoerige aanbevelingen ontvangen, die van hooge ingenomenheid blijk gaven, o. a. bevat de 1ste aflevering en het prospectus, dat overal gratis te bekomen is, uitvoerige brieven over deze uitgave van: Prof. MOLESCHOTT, te Rome, Prof. SURINGAR, te Leiden, Prof. HUGO DE VRIES, te Amsterdam, Prof. HUBRECHT, te Utrecht, Dr. CATTIE en Dr. v. v. STADT, te Arnhem, KRELAGE, te Haarlem, Dr. DE HAAN, te Winterswijk, WITTE, te Leiden, enz.

117

Vraag in elken wel voorzienen Boekhandel het prospectus en de 1ste afl. ter inzage:

Goedkoope uitgave van Gebr. E. & M. COHEN, te Arnhem en te Nijmegen.

DARWIN's Geïllustreerde Meesterwerken.

à 25 cent per aflevering.

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

N°. 5.

VRIJDAG 31 JANUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 350 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 79, Amsterdam.

Openbare vrijwillige VERKOOPING

ten gevolge van vertrek naar het
Buitenland, op Donderdagen
13 Februari 1890, bij opbod
en 20 Februari d. a. v. bij
combinatie en afslag, telkens
des avonds 6 uur, in het hotel
„DE TOELAST”, aan de
Choorstraat, te Alkmaar,
van: De sedert jaren met succes
gedreven

Boom- en Bloemkweekerij,

genaamd „FLORA”, zeer gun-
stig in de onmiddellijke nabij-
heid van vaarwater en spoor
gelegen, aanden Geestersingel,
te Alkmaar, met Woonhuis,
Loods, Erf, Tuingrond, 5 steenen
Broeikassen, voorzien van Ver-
warmingstoestellen, samen groot
22 aren, 83 centiairen; te
veilen als Bloemisterij met 17
perceelen Bouwterrein.

Inmiddels uit de hand te
Koop. 118

Uitvoerig bij biljetten.

Notaris BACKX,
te Wieringerwaard.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 119

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiks-
aanw. na postw. f 0.75, bij 120
GEBRS. ADMIRAAL,
Boomkw. en bloemisten, te Rijp.

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparten van 0,50—2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d.
BURG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per
Correspondentie. 121

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 122

Lilium auratum.

REUZENBOLLEN, hard,
kerngezond, zeldzaam mooi,
van gemiddeld 38 centimeter
omtrek, beloven een prach-
tigen bloei, in potten geplant.

Per stuk	f 0.75
„ 10 stuks	„ 6.50
„ 25 „	„ 13.75

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 123

VRAAG DE beschrijvende Catalogus

VRUCHTBOOMEN,

VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst-over-Betuwe. 124

M. RAHDER.

Vruchtboomen.

Heeft eene groote voorraad van:
Hoog- en halfstam Appel- en Pere-
boomen,

Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Perziken, Abrikozen
en Morellen.

Stamrozen, flinke stammen,
zwarte kronen.

Struikrozen op canina, zwarte
struiken.

Catalogi op aanvraag.

P
O
N
D
U.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

Veltheimia viridifolia.

Mooie zware exemplaren
van deze uitnemende Kamer-
plant zijn à f1.25 het stuk
verkrĳgbaar bij

GROENEWEGEN & Co.,

182 te Amsterdam.

Landbouwverbeteringen

OF
KLEIGRONDEN,
DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsnĳfiguren.

Prijs: f1.25. 133

Afdeeling Utrecht en Omstreken

DER

Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

TENTOONSTELLING

VAN

PLANTEN, BOUQUETTES, ENZ.

Programma's en Inschrijvingsbiljetten zijn verkrĳgbaar bij de
Secretaris-Penningmeester der Tentoonstellings-Commissie
den Heer HENRI VAN LUNTEREN, te UTRECHT. 134

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 135

J. THUS, fabrikant, WEESP.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 136

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,

50 korrels f3.—, 100 korrels
f4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,

om van te kweken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f20.—, per 50
f12.50, per 25 f7.50. 137

Verkrĳgbaar zoolang de voor-
raad strekt bij G. LOTMAN,
Bloemkweker, te Bussum.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan: 138

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM.	f2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.80

bij 5000 10% rabat

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger.

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Doz rozen-kistjes, 6 stuks, variĳrende maat f1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f2.00

SEMPER VIRENS.

No. 5.

VRIJDAG 31 JANUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Tusschen vier muren. (Kleine tuinen.) — *Arnebia cornuta*, met een afbeelding. — Een paar Voorloopers. — *Kalanchoe carnea*. — Rozensnoei. — Een praktische instelling. — De markt van Covent Garden te Londen. — Vroeg voorjaar. — Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. — Afdeling Groningen en Omstreken. — Verschillende mededeelingen. — Ontvangen Prijs-Couranten. — Bladvulling. — Correspondentie.

Tusschen vier muren.

(Kleine tuinen.)

IN December des vorigen jaars, op een dampigen, regenachtigen, guur-kouden dag, was ik voor het eerst van mijn leven te Alkmaar. Ik had mij van het bezoek aan deze Noord-Hollandsche stad een aangename voorstelling gemaakt, maar, toen ik 's avonds omstreeks zeven uren daar aankwam, vreesde ik dat het bij uitstek ongunstige weer den geheelen indruk zou bederven.

Intusschen kon het gedurende den nacht verbeteren, al zag het er niet naar uit, en, wetende dat in een half etmaal veel kan gebeuren, liet ik door het min gunstige vooruitzicht op den volgenden dag, het genoeg van den avond en allermint mijn humeur bederven.

Na gedurende een paar uren »meine Schuldigkeit« gedaan, d. i. in dit geval als priester van Flora tot de goê gemeente een opwekkend woord gesproken en haar tot bewondering der natuur aangespoord te hebben; na nog een uurtje mij verkneukeld te hebben in het genot eener warme gezelschapskamer in de »Toelast« met aankleve van dien, kreeg het medelijden met den slapeligen kellner de overhand, zoodat ik noode opbrak, om het »moede hoofd« kalmpjes ter ruste te leggen, in afwachting van een mooien winterdag, die immers volgen kón.

Het stond echter geschreven dat die mooie dag niet zou volgen, want 's morgens te acht uren was het nog zóó donker, dat ik meende dat de dag nog verre was.

De lucht was van waterdamp letterlijk oververzadigd; het regende wel niet, maar toch bleek zij grootendeels uit water te bestaan, niet zoo ondoorzichtig, maar dikker en vooral veel natter dan mist.

Zou ik mij nu daardoor laten weerhou-

den, mij laten dwarsboomen in mijn plan, om kennis te maken met het Alkmaarderhout, met de stad, welker zindelijk- en netheid geroemd worden?

't Is waar, de indrukken konden onder zulke ongunstige omstandigheden licht valsch zijn, maar ik heb geleerd in dergelijke gevallen rekening te houden met de omstandigheden. Ik was er nu eenmaal, had er den voormiddag voor bestemd, en wilde dien er nu ook aan geven.

Hu! 't Was om te rillen, die brijge, kil-koude, donkere lucht, maar eenmaal buiten, zet men zich er tegen in en dan gaat het zelfs beter dan men verwacht had. Van den uitgestreken hout — Witkamp zegt dat het 35 Hectaren groot is — zag ik natuurlijk slechts een klein gedeelte; genoeg echter om tot de overtuiging te komen, dat Alkmaar in dit opzicht den Haag en Haarlem niet veel te benijden heeft, en de stad...? Inderdaad, maar zelden gebeurt het dat een vreemde stad op den bezoeker bij zulk hondenweer een gunstigen, laat ik zeggen aangename indruk maakt, en toch was dit werkelijk hier het geval. Noem wat gij daar ziet kleinstedsch, ik heb er niets tegen, maar ontken niet dat het iets huiselijk-gezelligs, iets typisch Hollandsch heeft; dat alles er getuigt van welvaart en die aangename harmonie zelfs in de meer op zij' of achteraf liggende buurten niet wordt verstoord.

Was ik dankbaar, toen ik na een uur of drie wandelens weer warme, droge lucht kon inademen, niet minder voldaan was ik over hetgeen ik had gezien; de voormiddag mocht dus goed besteed genoemd worden.

— Je moet toch, al is 't maar even, mijn tuin eens komen zien; die is wel niet groot, maar ik heb er toch veel plezier in. —

Die 't zei was een oude kennis, dien ik tot mijn verrassing hier terug vond.

't Is niet alles om zoo'n stadstuin te gaan zien, »die wel niet groot is, maar.....« enz. Hier kan alles volgen wat iemand van verveling van top tot teen landerig kan maken; en dan met zulk weer! Enfin, 't is een cijns welke de beleefdheid ons oplegt, en men doet wijs, evenals aan elke andere,

ook aan deze met een vergenoegd gezicht zijn offer te brengen.

Ik was intusschen later zeer tevreden dat ik het had gedaan.

Het bovenstaande is de inleiding voor wat hier zal volgen. Ik had het met minder woorden kunnen stellen, want het komt toch alleen hierop neer, dat ik op een natten, kil-kouden, somberen December-morgen te Alkmaar een kleinen, tusschen vier muren besloten stadstuin heb gezien; maar mijn eigenzinnige pen speelde mij weer parten, en nu het eenmaal staat, moet het maar blijven staan.

Ter zake dus. —

Het is inderdaad opmerkelijk hoe veel genot zulk een binnentuintje, zulk een »lapje grond« kan schenken, als men er de ware partij van weet te trekken, en hoe luttel het in de meeste gevallen geeft.

Er komt tusschen huizen en muren van de planten toch niet veel terecht; mooi dus al, wanneer men er enkele heesters in heeft die blijven leven, en 's zomers nog wat bloemen. Ook verlangt men niet meer, en zou men er dus niet meer kosten aan willen maken.

Zoo denken velen er over.

Anderen vervallen juist in het tegenovergestelde uiterste.

Ze hebben »een tuin« en willen daar dus zoo veel mogelijk van profiteeren. Ze willen er alles en nog wat in hebben: boomen vooral, want »een tuin« zonder schaduw is niets waard; voorts rozen, andere bloemplanten, zaadgoed, aalbessen, kruisbessen, aardbezieën, perziken, fijne peren en de hemel weet wat al meer; in veel gevallen moet »hun tuin« ook nog wat aan de keuken leveren.

Een tuin! Nu, 't mag zoo wezen. De grens tusschen een tuin en een tuintje is moeilijk te bepalen, en ik heb mij wel eens het naieve ongenoegen eener bevallige eigenares op den hals gehaald, door het verkleinwoordje voor haar possessie van mogelijk nog geen Are oppervlakte te gebruiken.

Boomen vooral, en dan bloemen! Dit laat zich in een beperkte ruimte nog al goed vereenigen!! —

Onder dezen zijn er die in hun kleinen tuin jaarlijks veel geld vermorschen, terwijl ze zichzelf voor de bereiking van hun doel hinderlijk in den weg staan.

Ook zijn er, die er met plezier jaarlijks wat voor zonden over hebben, als ze maar konden verwachten dat er dan iets goeds

van kwam; maar ze ondervonden reeds zoo vaak dat ze, met er nieuw plantsoen in te brengen, eer achter- dan vooruit gingen, dat ze eindelijk hebben geleerd tevreden te zijn met wat het is; als het er in den zomer maar wat gezellig uitziet is het mooi. In elk geval hebben ze bij goed weer genot van de frische buitenlucht (niet te verwarren met de frissche landlucht).

Zoo is het, en als zoodanig alleen zijn die kleine tuintjes in veel gevallen van onschatbare waarde, hetwelk vooral hij begrijpt, die, thuis zijnde, ook aan zijn kamers, dikwijls bovenkamers gebonden is.

Hij, die op een fraaien zomermorgen, al zijn het ook maar weinige schreden buiten kan doen, zonder uit te gaan, die na een frissche donderbui op een heeten dag, tegen den avond zich buiten kan verkwikken op eigen grond, mag zeer zeker gelukkig geprezen worden.

Tevredenheid daarmede, dankbaarheid er voor is een bewijs dat men de waarde ervan weet te schatten. Maar als men nu toch, zonder veel onkosten, ja mogelijk voor nog minder dan wat men er voor besteedt, meer, veel meer kan krijgen, is het dan geen dwaasheid met wat men heeft tevreden te zijn, dat men de hand niet uitstrekt naar wat men onder zijn bereik heeft?

Zeër zeker zouden dan ook velen dit doen, als ze maar wisten hoe, en er zijn er ook wel die 't doen, maar dezen grijpen meestal mis, en anderen komt het niet in de gedachten, omdat ze 't niet weten.

Weet ge wat zulk een tusschen muren besloten tuintje van een honderd vierkante Meter — iets meer of minder doet er niet toe — eigenlijk moet wezen?

Een uitbreiding van het huis, een groote kamer in de open lucht, gestoffeerd en gemeubileerd overeenkomstig de ruimte, en waar men winter en zomer genot van heeft.

Ik zeg: winter en zomer, en noem zelfs den winter 't eerst.

In den winter beschouwt men zoo'n tuintje meestal als een verloren hoekje grond, en juist dán heeft het, vooral wanneer men, gelijk meestal 't geval is, er uit de woonkamer het uitzicht op heeft, de meeste waarde.

Hoe treurig en verlaten ziet het er dan uit, aangenomen zelfs dat men het ook dan zindelijk houdt, wat men in de meeste gevallen niet de moeite waard acht.

En toch kan het en moet het juist dán strekken, om het verblijf in zoo'n kamer aantrekkelijk te maken; het moet ook dán een lief gezicht opleveren.

Het tuintje, waarvan ik hierboven sprak, zou zeker niet als model kunnen dienen; daartoe was er te veel onbestemds in, bleek het te zeer dat de eigeaar, ofschoon zeer goed wetende wat hij wil, nu en dan mistaste bij de keus der middelen. Maar het bevestigde de overtuiging dat zoo'n klein, tusschen huizen besloten plekje gron inzonderheid als wintertuin voor den eigeaar van heel wat beteekenis kan zijn.

Daartoe is het natuurlijk noodig dat men het dienovereenkomstig stoffeere, dat men er die heesters voor kiest, welke ook in den winter hun bladeren, hun frisch groen en levendig aanzien behouden.

Meer dan één opgaande boom mag in zulk een tuintje niet staan; eigenlijk is een al te veel, maar hij behoort er toch bij, en men kan hem wel zoo plaatsen, dat hij niet te veel kwaad doet als hij groot wordt; ook kan men de takken nu en dan wat inkorten. Heeft men een blinden muur tot achtergrond, dan plant men in 't midden, een Meter van den muur af, een Kastanjeboom, een Plataan of een Iep. Hij zal er natuurlijk wat eenzijdig worden, maar men kweekt in zulk een tuintje geen woudboomen. 't Is te doen om dekking en om een beschaduwde zitplaatsje.

Daarna moeten groenblijvende heesters het hoofdelement worden.

De keuze van volkomen winterharde sempervirenten is tegenwoordig zóó ruim, dat men in zijn keuze niet verlegen behoeft te zijn, ook al was de tuin viermaal zoo groot, en, men houde dit hier wel in 't oog, ik spreek hier alleen van *kleine* tuinen.

Het is een verkeerde gewoonte, tegen welke niet genoeg kan gewaarschuwd worden, om, wanneer van groenblijvende heesters voor zulk een tuintje gesproken wordt, hoofdzakelijk, zoo niet alleen, te denken aan Conifeeren.

Zeker, deze komen daarbij wel degelijk in aanmerking, maar zeer ondoelmatig is het er te veel te planten.

Vooreerst zijn er te veel die of na eenige jaren te groot worden, of die, al gaan ze niet spoedig dood, toch met ieder jaar achteruit gaan; ze worden wel hooger, maar verliezen veel takken, krijgen dorre plekken en worden dan precies het tegenovergestelde van wat men wil hebben. Zoo lang ze niet dood zijn, vindt men het jammer ze weg te werpen en toch leveren ze een gezicht op, waarbij dat van een oud, kreupel sleperspaard nog opwekkend te achten is.

Maar bovendien is het karakter van Conifeeren, wanneer er verscheidenen bijeen staan,

te eentonig, te somber. Dat, wat zulke boomen en heesters bijzondere waarde geeft voor grootere tuinen, is in zulke kleine tuinen misplaatst; geeft dit zwaarmoedige karakter in het eerste geval afwisseling, en doet het het levendigere, vrolijkere van de omgeving dan des te sprekender uitkomen, hier beheerscht het alles, en zoo ook de gemoedstemming van wie er dagelijks naar zit te kijken. Dit is de bedoeling niet met zulk een tuintje.

Men kieze daarom wel eenige Conifeeren, maar kieze goed. Sparren, hoe vaak ook gebruikt, deugen niet voor dit doel. De kop sterft spoedig en ze krijgen gewoonlijk teveel doode takken.

De gewone *Taxus* daarentegen is zeer doelmatig. De vrij breede, glanzende naalden weerklaarsen het licht; ze zijn sterk en nemen een fraaien vorm aan, terwijl ze niet te groot worden. De *Taxus baccata* *Dovastonii*, met haar breed uitgespreide, half hangende takken, is zeer goed voor dit doel, maar men heeft ook aan één genoeg, terwijl men van de gewone *T. baccata*, die niet duur is, licht een paar meer kan gebruiken.

Ook de *T. baccata pyramidalis*, die na eenige jaren op een groene zuil gaat gelijken, en dus juist het tegenovergestelde van *Dovastonii* is, kan hier goed te pas komen.

Vervolgens de fraaie *Thujopsis dolabrata*, die ik herhaaldelijk zeer gezond ontwikkeld zag, waar ik dit het minst zou verwacht hebben, en de meestal onder den naam *Thujopsis borealis* voorkomende *Chamaecyparis nutkaënsis*. Verder b. v. van *Retinospora*, de sierlijke filifera zoomede *obtusata* en *plumosa*, *Cupressus Lawsonii* en een paar *Thuja* en *Biota*-soorten. Dan heeft men in zulk een kleinen tuin reeds Conifeeren genoeg.

Onder de groenblijvende heesters komen in de eerste plaats in aanmerking de *Rhododendron*'s, waarbij men minder moet letten op de fraaiest bloeienden, dan op de harderen en die willen groeien, want er zijn er ook die zeer traag groeien en nooit fraai in 't blad komen, terwijl het juist hierom te doen is. Men bedenke echter dat ze een humusrijken grond willen hebben.

Vervolgens *Aucuba*'s, zoowel groenbladerigen als met gevlekte bladeren. Die in welker bladeren veel geel is zijn minder geschikt. In elk geval zorg men bij een of meer vrouwelijke planten, ook een mannelijke te hebben, daar anders de vruchtjes der vrouwelijke niet tot ontwikkeling komen, en deze door hare helderroode kleur ge-

ruimen tijd een waar sieraad voor deze heesters zijn.

Voorts de steeds gezochte *Buxus sempervirens*. Deze groeit nogal langzaam, zoodat men ze niet te klein moet planten. Jonge boompjes van $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ Meter zijn echter gemakkelijk te krijgen.

Dan denk ik aan een plant, die door van de heesters zoo afwijkende en zoo bevallige groeiwijze, een zeer fraai effect maakt, de Japansche *Phyllostachys bambusoides*. Dit bamboe-achtige gras vormt zeer fraaie, dichte bossen, en wordt tot 2 Meter hoog; de plant houdt zich, vooral op beschutte plaatsen, in den winter volmaakt goed.

Ook *Ruscus aculeatus* is hier op hare plaats.

Een heester, die in 't geheel niet het voorkomen heeft van tot de groenblijvenden te behooren, en dit toch wel degelijk is, is *Ligustrum ovalifolium*, zeker een der meest geschikten voor zulke tuintjes.

Verder *Mahonia Aquifolium* en repens, lage, dichte heesters, met fraaie groote gevinde bladeren, die bovendien verscheidene weken aaneen met hare talrijke gele bloempjes prijken.

Ook de gesloten groeiende *Evonymus japonicus*, die op open standplaatsen veelal bezwijkt, houdt het in zulke tuintjes zeer goed uit, en doet zich dan met hare glimmende bladeren prettig aan het oog voor.

Ik noemde den Hulst nog niet, zeker, als men er voor zorgt dat zijn takken zich niet te veel uitrekken en kaal worden, wat hij op besloten plaatsen nog al eens wil doen, een der beste heesters voor elken, inzonderheid ook voor een kleinen tuin. Men behoeft niet naar de duurste variëteiten te zoeken en neme liefst de gewone groene en de gewone bontbladerige, maar plante ze jong b. v. 1 Meter hoog en die volkomen gezond zijn.

De *Hypericum calycinum*, een plant, die half overblijvend en half heesterachtig is, laag blijft, fraaie bladeren heeft en groote bloemen, is mede zeer aanbevelenswaardig.

Dan heeft men de zoo fraai bloeiende *Kalmia latifolia*, die echter niet overal even goed voort wil, maar in veenachtigen, vochtigen grond zeer goed groeit.

Dat men de muren zooveel mogelijk met klimop laat begroeien spreekt van zelf.

Ik kon er nog wel meer opgeven, maar voor tuintjes als de hier bedoelden is het medegedeelde reeds ruim voldoende, daar al de genoemde soorten overal gemakkelijk te verkrijgen zijn.

Deze groenblijvende heesters moeten voor

zulk een tuintje *hoofdzaak*, enkele niet te wild groeiende bloemheesters met atvallend blad *bijzaak* zijn. Deze laatsten worden dan zóó tusschen de eersten verdeeld, dat men ze, nadat ze hun bladeren afwierpen, niet mist, maar de tuin overal zijn frisch groen aanzien behoudt.

Natuurlijk richt men het zoo in, dat men een of een paar perkjes voor zomerbloemen vrij houdt, die men in het najaar met vroege Tulpen, Vergeet-mij-niet, *Silene* of iets dergelijks beplant.

Hier en daar tusschen de heesters en in het gras plaatst men Sneeuwkllokjes, *Eranthis hyemalis* en *Crocussen*, liefst zoo dat het den schijn heeft alsof ze toevallig uit de lucht zijn gevallen.

Voor enkele vaste planten, waarbij *Funkia's* en *Iris* niet mogen vergeten worden, is licht plaats te vinden, terwijl een paar Kerstrozen niet mogen vergeten worden.

Nu komt mijnheer Nurks, en pruttelt dat zoo'n tuin toch op den langen weg moet gaan vervelen, omdat er geen afwisseling genoeg in is.

Nemen wij eens aan dat dit laatste waar was — het is echter *niet* waar — zou dat dan een reden zijn waarom het gezicht ervan moest gaan vervelen. Eilieve, is er afwisseling in de meubels eener kamer? En nog eens: als een kamer in de open lucht moet zulk een tuintje beschouwd worden, daarnaar moet het ingericht zijn. Men gaat er in zitten als de gelegenheid dit meebrengt, gelijk men veelal een of meer kamers heeft, waar men niet alle dag in zit.

Zelfs in den winter, als er sneeuw ligt, levert dat wit met het groen een fraai gezicht op, en bij gewoon winterweer is het gezicht op zulk een tuintje letterlijk verkwikkend, zelfs bij donker weer, laat staan wanneer de zon de meestal glimmende bladeren doet glinsteren en blinken. En als dan in Januari de Sneeuwkllokjes voor den dag komen, weldra door de Sleutelbloem, de *Crocus*, het Madeliefje, enz. gevolgd, dan geniet men in het vroege voorjaar reeds een voorsmaak van de lente.

Dit kan iedereen in de stad hebben, die maar over zoo'n lapje grond beschikt, en toch zijn er zoo weinigen die het hebben. Dit schoot mij in de gedachten, toen ik dat tuintje te Alkmaar zag, welks eigenaar naar dit doel streeft en uit eigen initiatief mooi op weg is om het te bereiken.

Kom, dacht ik, laat ik er anderen ook eens attent op maken. Het is hier toch geen kwestie van geld, want met een beetje geld

kan men in dit opzicht reeds veel doen; en wie waagt het de waarde te taxeerē der gewaarwordingen, die het gezicht van dat frissche groen gedurende de sombere wintermaanden wekt?

21-1-'90.

W.

Open grond.

Arnebia cornuta.

(Met een afbeelding.)

Elk jaar brengt zijn nieuwe zomerbloemen mede.

Onder de nieuwheden voor 1890 merken wij de *Arnebia cornuta* op, een schoone, nieuwe, eenjarige, den geheelen zomer doorbloeiende plant, in 1877 door Dr. S. Regel, in den Keizerlijk-Botanischen tuin te St. Petersburg ingevoerd. Zij vormt een flink vertakte plant van ongeveer 60 cM. hoogte en even zoo breed, met smalle lancetvormige bladen; langs elk takje ontwikkelen zich de bloemknoppen, die dagelijks met nieuwe bloemen prikken; deze zijn groot, van een aangename gele kleur en met vijf groote zwarte vlekken gesierd. Deze vlekken nemen den tweeden dag een koffiebruine kleur aan en verdwijnen den derden dag geheel.

De *Arnebia* bloeit bijzonder rijk; elke plant brengt gewoonlijk 100—150 bloemen voort; de afgesneden bloemen blijven tien dagen in water goed.

Wij gelooven dat deze plant voor perken of voor potcultuur zeer zal voldoen en ook voor bouquetten geschikt zal zijn.

Het zaad wordt in het laatst van Februari of in het begin van Maart gezaaid, in den bak in potten, met lichte aarde, waarin evenwel geen versche mest mag zijn. De planten worden in het laatst van April of in Mei in den vollen grond geplant, op een onderlingen afstand van 50 cM. Zij willen het liefst een goeden, doch niet gemesten grond.

Een paar Voorloopers.

Ik zag heden een grooten boom en een heester in vollen bloei staan. 't Zou een goed bericht wezen voor de redactie van een groot dagblad, die hare ruimte gaarne schijnen beschikbaar te stellen voor dwaasheden, die een periodiek karakter hebben aangenomen. In 't najaar boomen die voor de tweede keer bloeien en in 't vroege voorjaar voorloopers, die — dwaasheid grooter dan alle dwaasheden! — een vroege lente aankondigen!

Ik maak er hier melding van, niet om het als een wonder te verkoopen, maar omdat

het zoo'n alleraardigst gezicht oplevert in Januari, en omdat zoo weinigen het schijnen te weten, niettegenstaande er nu en dan de attentie wel eens op gevestigd werd.

Die ik hier bedoel zijn: *Corylus Colurna*, de Turksche Hazelaar, en *Hamamelis arborea*, door den heer de Vos in zijn *Handboek tot de kennis der voornaamste boomen en heesters*, de boomachtige Toover-Hazelaar genoemd.

In vollen bloei! en dat half-Januari!

't Is zeker vroeg, vroeg ook voor deze twee, maar toch, ze zijn er altijd vroeg bij, zóó vroeg dat men er door verrast wordt.

De *Corylus Colurna* bloeit niet jong. Hij moet eerst tot een flinken boom opgegroeid zijn, en is dan een mooie boom.

Nu kan men niet zeggen dat die bloei schitterend is. De vrouwelijke bloempjes ziet men natuurlijk niet van beneden; de mannelijke, zoo klein als ze zijn, des te beter, want ze zijn tot katjes vereenigd, die wel 16 tot 18 cM. lengte bereiken, en veelal ten getale van vijf aan de jonge, korte twijgjes dicht bijeen hangen.

De massa van die lange, dunne, geelachtige, buigzuime staartjes is inderdaad verbazend groot, en, bewegelijk als ze zijn, verkeerē ze, zelfs bij stil weer, geen oogenblik in rust. Plukt men zulk een takje af, en legt men het in een warme kamer neer, dan is na een paar uren de tafel daar met een laag geel poeder bedekt; de helmknopjes openen zich, waartoe buiten een helderen, drogen dag afwachten, om het bevruchtend stuifmeel aan de lucht prijs te geven, die het dan wel in de vrouwelijke bloempjes voert.

Wat de *Hamamelis*, een heester of een boompje van een paar Meter, betreft, deze ziet men mede reeds op een afstand in bloei staan. 't Zijn gele sterretjes met een rood hart; gele stralen, die uit een donker rood centrum ontspringen; de vier smalle, eenigszins kurketrechtachtig gedraaide bloembladjes van 1½ cM. lengte, worden namelijk door den van binnen rooden kelk omgeven, terwijl kelk en bloemkroon wijd open staan.

Ook over dezen heester sprak ik vroeger reeds uitvoeriger.

Hoe aanbevelenswaardig deze heester om den buitengewoon vroegen bloei ook is, toch wordt hij bij de liefhebbers niet of zeldzaam aangetroffen, en vooral in kleinere tuinen zou hij toch zoo goed op zijn plaats zijn, daar hij luttel ruimte vordert en om dezen tijd zulk een verrassend gezicht oplevert. Ook de heer de Vos is van meening dat elk waar plantenminnaar dezen schoonen heester moest bezitten. «

Dat overigens de ontwikkeling in dit jaar zeer vroeg is, zal wel niemand tegenspreken, en men zou haast geneigd zijn het jammer te vinden, dat die in Januari niet door een week of drie vorst teruggehouden is.

Intusschen zou 't ondankbaar zijn te klagen. 't Is waar, vorst en zelfs strenge vorst behoort nog tot de mogelijkheden, maar met dit al is elke week, die we thans vooruit komen een groote schrede voorwaarts, en, zijn we maar een klein eindje in Februari, dan beginnen we de gedachte aan vorst reeds van ons af te zetten; 't is dan voorjaar en het voorjaar is ons dikwijls gunstiger gezind dan de eigenlijke lente.

Het moet elk, die gewoon is op te merken, in 't oog vallen, dat, bij makke winters zooals deze tot hertoe was, er eigenlijk bij zeer veel buiten groeiende planten maar een zeer korte rustperiode valt op te merken.

Duidelijk is dit zichtbaar bij vele vaste planten, waarbij er zijn welker najaarsbladeren nog niet of nauwelijks geheel afgestorven zijn, terwijl ze met de koppen der nieuwe stengels reeds voor een nieuwe campagne gereed blijken te zijn.

Ik spreek niet van de Kerstroos (*Helleborus niger*), want als die haren naam geen oneer wil aandoen, moet ze wel vroeg op zijn, maar ook vele anderen zijn er die reeds druk aan 't werk blijken.

Van het gewone gras-Madeliefje (*Bellis perennis*) valt het in den winter eigenlijk moeilijk te zeggen of men de laatste of de eerste bloemen ziet. Die nu hier en daar voor den dag komen behooren zeker tot de eersten, want men ziet de volgenden gereed om te verschijnen.

Dat de Sneeuwkllokjes reeds overal zelfs van verre zichtbaar zijn, is ook al niets buitengewoons, maar toch is het alleraardigst.

Bij *Trollius* zie ik reeds jonge blaadjes verschijnen; *Petasites* komt met de dikke koppen uit den grond en de *Rheums*, met haar rood glimmende jonge spruiten, geven blijk voor dezen niet onder te willen doen. De faaie *Rheum Emodii* (australe) echter maakt daarop uitzondering. Deze is blijkbaar erg bang verkouden te worden, want ze verschijnt niet, zoolang er nog maar eenige kou aan de lucht is..... en dat duurt soms nog al lang.

Inderdaad aardig is het de zilverachtig glanzende jonge spruiten van *Antennaria margaritacea* reeds voor den dag te zien komen; ze loopen zóó sterk in 't oog, wijl ze tegen den donkeren grond zoo helder afsteken.

En zie hier *Aquilegia*, sommige *Sedums* (vooral *spectabile*) en zie links en rechts, overal ontwaart ge de een of de andere, die blijkbaar met de klok in de war is.

Wat een leven reeds, terwijl men alles nog in doodsche rust waant! Ja, 't is wel waar, als we den Nieuwjaardag voorbij zijn, gaan we vooruit, spoedig zichtbaar vooruit, inzonderheid wanneer het weer daarbij niet al te veel tegenwerkt.

Wat we nog kunnen krijgen, daarover verontrusten we ons liefst maar niet; we nemen al vast wat we hebben, en verheugen ons in het vooruitzicht van wat we met snelle schreden tegemoet gaan.

21-1-'90.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Kalanchoe carnea.

Sedert eenige weken, bewonder ik dagelijks de prachtig mooie, welriekende, witte bloemtrossen van deze Zuid-Afrikaansche *Crassulacea*.

Deze plant is hoogelijk aanbevelenswaardig, ook voor bouquetten. Men zaait haar in Februari; reeds 't eerste jaar zijn de meesten bloeibaar.

Na den eersten bloei snijdt men ze in, om gevulde planten te krijgen. Ze verlangt een temperatuur 50—65° F. en een grondmengsel van loam met bladgrond en zand.

Edinb., 20 Jan. '90.

H. P. H.

Rozensnoei.

De snoei der rozen is zeer verschillend in practijk te brengen. Ik zal hier niet alle wijzen van rozensnoei bespreken. Wat ik mee wensch te deelen is het volgende. Over 't algemeen snoeit men de rozen, als *Gloire de Dijon*, *Maréchal Niel* en dergelijken te veel. Laten wij bij de eerste blijven, als zijnde de sterkste voor ons klimaat. In plaats van de lange takken, die deze roos in goed gemesten grond maakt, geregeld elk jaar af te snijden, zou ik willen aanraden deze te behouden.

Een kort gedrongen kroontje of struikje van deze soort te vormen gaat nu eenmaal niet. Men neme daarvoor andere soorten. Alleen raad ik aan het bovenste, niet rijp geworden deel, weg te nemen. De lange takken over den grond te buigen, of, wat even goed kan en wat veel schooner staat over een bed van houten rijs, dat een ronden vorm heeft, en men zal zien dat de planten veel meer bloemen zullen geven, omdat door de niet-snoeiing veel knoppen zijn behouden gebleven en door de buiging allen deze ge-

lijke rechten hebben verkregen, zoodat niet de eene boven de andere is bevoorrecht.

Ik heb eens zulk een bed met rozen gezien, dat waarlijk prachtig was. Door deze buiging zullen natuurlijk weer krachtige scheuten uit den grond te voorschijn komen. Door deze tijdig over te buigen op de plaats waar de andere takken zijn geplaatst, zal men niet zelden in 't najaar nog een schoonen bloei verkrijgen.

Het met gewoon snoeirij opgevuld perk kan een bolvormige, kan zelfs een kogelvormige gedaante hebben, al naar men zelf wil. Voor groote perken is de eerste vorm het meest geschikt, voor enkele exemplaren 5 à 9 stuks op een klein perkje is de kogelvorm zeer lief. Deze laatste verkrijgt men ook door eenige stokken rondom het perk

en een prospectus is het eigenlijk ook niet; het is zoo iets dat tusschen beiden instaat. De titel er van is *Missouri Botanical Garden. Announcement concerning Gardens Pupils*, en de inhoud heeft ten doel bekend te maken op welke voorwaarden jongelieden zich als leerlingen aan den Botanischen tuin te St. Louis kunnen verbinden.

Dit nu zou een hoogst eenvoudige zaak zijn en wij zouden niet durven hopen, dat vele lezers van *Sempervirens* er belang in zouden stellen, op welke wijze iemand leerling wordt aan een Botanischen Tuin in N.-Amerika, maar er komen veel dingen bij, waaruit ons spoedig bleek dat men daar als het ware een Tuinbouwschool van zeer specialen aard heeft ingericht. Nu in den laatsten tijd het vraagstuk van Tuinbouwonder-

ARNEBIA CORNUTA.

te steken en de toppen dezer stokken boven saam te buigen. De rozentakken tegen deze stokken op te leiden of wel, zoo men wil, er rond om toe, zal u een heerlijke pyramide geven, die op een gegeven tijdstip in vollen bloei zal staan. Veel beter dan kort te snoeien is deze manier aan te bevelen, maar en hier komt het op aan, men zorge vooreerst voor een goede grondbereiding, want waar veel verwacht wordt, moet eerst veel gegeven zijn. . . .

Een praktische instelling.

Een dag of wat geleden ontvingen wij van de Redactie van *Sempervirens* een boekje, met verzoek dit eens te willen doorzien en het voor dit weekblad te willen bewerken.

Wij weten niet best hoe wij dit boekje noemen moeten; eene brochure is het niet

wijs weer meer en meer op den voorgrond treedt, durven wij wel aannemen, dat velen er belang in zullen stellen te weten hoe de bij uitstek praktische Amerikanen zoo iets behandelen.

Nadat wij het boekje dan ook hadden doorgelezen, waren wij overtuigd dat de inhoud velen lezers van *Sempervirens* zou interesseeren, en om het geheel niet uit zijn verband te rukken en zodoende het doel en de werking der instelling misschien voor enkelen minder duidelijk te maken, besloten wij het in zijn geheel te vertalen; het aan de lezers te beoordeelen overlatende of zij den door ons gekozen titel voor dit artikel: »Een praktische instelling« al dan niet juist vinden.

Aankondiging betreffende leerlingen aan den Botanischen Tuin, te Missouri.

In overeenstemming met de bedoelingen van den stichter heeft het Committee van den tuin besloten een gelegenheid te openen, waardoor jonge lieden, die tuinman wenschen te worden, voldoende theoretisch en praktisch onderwijs kunnen ontvangen. Het is niet het doel om talrijke jongelui te gelijktijd te onderrichten, ook niet om de uitstekende Staats- Landbouwscholen na te volgen, maar het bedoelde onderwijs zal uitsluitend er op ingericht zijn om praktische tuinlieden te vormen.

Met het oog hierop werd in een vergadering op 19 November 1889, door het Committee van den tuin gehouden, het volgende besluit genomen.

Er zal in den Botanischen Tuin, te Missouri een gelegenheid geopend worden tot plaatsing van zes leerlingen, ingaande op of na den 1sten April 1890. De gelegenheid tot plaatsing wordt toegestaan door den Directeur van den tuin, en wel met inachtneming van de resultaten, verkregen door een examen op achterstaande voorwaarden af te nemen. Ieder jongmensch tusschen 14 en 20 jaar, die van goed gedrag is en een goede doch eenvoudige Engelsche opvoeding heeft genoten, kan worden toegelaten. Iedere leerling geniet de voordeelen en onderwerpt zich aan de voorwaarden, die hierachter worden vastgesteld.

Tot een nadere aankondiging zullen twee plaatsen beschikbaar worden gehouden voor candidaten te benoemen, door de »State Horticultural Society van Missouri« en de Florists' Club of St. Louis, onder voorbehoud, dat de door deze Vereenigingen te benoemen candidaten zich aan het admissie-examen onderwerpen, en na de benoeming zich schikken naar het reglement, dat ook voor de andere leerlingen geldig is. Ook zullen, wanneer de namen der candidaten niet binnen twee maanden, nadat daarvan opgave door den Directeur aan genoemde Vereenigingen is gevraagd, zijn opgegeven, deze plaatsen door den Directeur aan andere geschikt bevonden candidaten worden vergeven.

Iedere plaats, die op de voornoemde voorwaarden is ingenomen, mag door den leerling, onder de volgende voorwaarden zes jaar bezet blijven.

Iedere leerling moet een geregeld en redelijk leven leiden en de hem opgelegde plichten gewillig vervullen. Hij moet al zijn tijd en bekwaamheid wijden aan het werk en de studies, die hem opgelegd wor-

den; met uitzondering van verlof, dat nu en dan kan verkregen worden, hetzij om naar huis te gaan of wel om een andere geldige reden. Dit verlof wordt naar goedkeuring van den Directeur gegeven en mag in geen geval meer dan dertig dagen per jaar bedragen. De leerling moet zooveel lust in zijn werk en studie toonen, dat hij den Directeur voldoet, en er voor zorgen dat hij waard is leerling te mogen blijven; van tijd tot tijd kan hij aan practische of theoretische examens onderworpen, of ook wel met een speciale taak belast worden, opdat men op de hoogte blijft van de vorderingen, die hij maakt. Indien een leerling in zulk een geval niet voldoet aan de hem gestelde eischen, zal hij alle rechten als leerling verbeuren, en zijn plaats op de voornoemde wijze door een ander worden bezet.

De op bovenstaande voorwaarden benoemde leerlingen, zullen in den Botanischen Tuin onder toezicht van den meesterknecht moeten werken, en hetzelfde werk als een tuinknecht moeten verrichten. Langzamerhand zal hun van eenvoudiger meer verantwoordelijk werk worden opgedragen, en zij zullen op de best geoordeelde wijze van de ééne afdeeling in den tuin in een andere worden verplaatst, zoodat zij met alle onderdeelen van hun vak volkomen bekend worden.

Daar de leerlingen voor de diensten, die zij dien tuin bewijzen, behooren betaald te worden, en opdat gebrek aan middelen sommige jongelieden niet zal behoeven tegen te houden het bedoelde onderwijs te verkrijgen, zal ieder het volgende traktement genieten, dat om de veertien dagen wordt uitbetaald. Voor het eerste jaar 200 Doll. (f500), voor het tweede jaar 250 Doll. (f625) en, voor het derde en de daarop volgende jaren 300 Doll. (f750). Hierbij zal nog worden gevoegd een eenvoudige doch goede huisvesting in den tuin.

Opdat een leerling gelegenheid zal hebben, bekend te worden met het theoretische gedeelte van zijn beroep en in andere zaken, die er mede in verband staan, zal van hem, na afloop van het eerste jaar, niet meer dan 5 uur praktisch werk per dag geëischt worden; de rest van zijn tijd zal hij echter moeten besteden aan de studie van tuinbouw, boschbouw, botanie en insectenleer, onder toezicht van den Directeur van den tuin; verder zal hem voor dat doel kosteloos onderwijs worden toegestaan aan de School of Botany of Washington University. Hierbij zal hij nog onderwijs ontvangen in administratie en boekhouden, zoover als deze

vakken nuttig geacht wordt voor een praktisch tuinman, die ook met het beheer van een middelmatig uitgebreide zaak kan worden belast.

Na afloop van de zes jaar zal een leerling, die daartoe bekwaam geacht wordt, zich moeten onderwerpen aan een examen voor het Committee en den Directeur des tuins, en wel in de vakken, die hij heeft moeten bestudeeren, en wanneer hij een voldoende examen heeft afgelegd, ontvangt hij een diploma, als practisch en theoretisch bekwaam in het tuinbouwwak, welk diploma zal onderteeekend zijn door den Voorzitter van het Committee en den Directeur van den tuin. In buitengewone gevallen zal een leerling, na afloop van het vijfde jaar het examen kunnen afleggen; wanneer het Committee daarmede instemt en wanneer dit examen voldoende is, ontvangt hij van den Directeur een verklaring daarvan. Een leerling, in het bezit van zulk een verklaring, heeft na een jaar, wanneer zijn werkgevers steeds tevreden over hem zijn geweest, recht op het voornoemde diploma.

Alle candidaten als leerling, hetzij al of niet voorgesteld door de bovengenoemde Vereenigingen, zullen in de volgende vakken, zoover als zij in de hoogste klasse eener lagere school worden onderwezen, worden geëxamineerd: Engelsche grammair, schrijven en lezen, rekenen en aardrijkskunde. Indien het aantal candidaten het getal open plaatsen op dat tijdstip overtreft, zullen allen, uitgezonderd die, door een der Vereenigingen zijn voorgesteld, een tweede examen moeten afleggen, en wel in de geschiedenis der Vereenigde Staten, Engelsche letterkunde, algebra, Duitsch, de beginselen van botanie, dierkunde en physiologie, en verder in die vakken, welke mettertijd noodig geacht en dan voorgeschreven zullen worden.

Het is het plan niet, het doorstaan van een examen in laatst genoemde vakken als eisch te stellen, maar men wil alleen op die wijze bekend worden met de bekwaamsten der candidaten, indien het geval zich voordoet, dat zij niet allen aangenomen kunnen worden. Aan den Directeur zal verder vrijheid gelaten worden meer of minder gewicht te hechten aan het examen in de laatstgenoemde vakken, als ook aan andere hoedanigheden, die candidaten, welke dit laatste examen moeten doen, zullen bezitten.

Tengevolge van bovengenoemde besluiten is de volgende bekendmaking geschied:

Vóór den eersten April a. s. zullen zes plaatsen voor leerlingen aan den Missouri Botanical Garden, door den Directeur wor-

den bezet. Ingeval het geheele aantal dan niet bezet kan worden, zullen de volgende benoemingen pas plaats vinden op denzelfden datum van het volgende jaar.

Indien er in den loop van het jaar een plaats mocht openvallen, zal deze na publieke aankondiging, weder worden bezet.

Aanvragen om plaatsing als leerling moeten vóór den eersten Maart in handen zijn van den Directeur van den Tuin. Het admissie-examen zal aan al de candidaten worden afgenomen, op Dinsdag 4 Maart, tusschen 10 uur 'smorgens en 5 uur 's avonds, in de Shaw School of Botany, 1724, Washington Avenue, St. Louis. Indien er meer dan zes candidaten zijn, zal het tweede vergelijkende examen in de hiervoor genoemde vakken op Vrijdag en Zaterdag 7 en 8 Maart in dezelfde school worden afgenomen.

Candidaten, die tamelijk ver van St. Louis verwijderd wonen, en de kosten om naar die stad te komen willen uitsparen, kunnen bij hunne aanvragen den naam van het hoofd eener openbare of erkende bijzondere school in hunne woonplaats opgeven, indien deze bereid is zich met het afnemen van hun examen te belasten. De aanvragen van dezen aard moeten echter vóór midden Febr. in handen van den Directeur zijn. Indien een zoodanig examiner erkend wordt, ontvangt hij van den Directeur gemerkt papier voor den datum waarop het examen bepaald is, en tegen betaling van een tegemoetkoming van 2 Doll. mag de candidaat genoemde papieren in zijne tegenwoordigheid gebruiken. Indien er vergelijkend examen noodig is, zal dezelfde examiner de noodige papieren tijdig genoeg ontvangen om den candidaat op denzelfden datum als dit te St. Louis geschiedt dit examen te doen ondergaan.

Voor dit examen moet een tegemoetkoming van 3 Doll. worden betaald, dienende om hem, die dit examen afneemt, eenigszins voor zijn tijd en moeite schadeloos te stellen. De voor deze examens gebruikte stukken moeten aan den Directeur worden gezonden, die ze, tegelijk met die van de examens in St. Louis, zal doorzien alvorens hij tot de benoeming overgaat.

Candidaten, die een goed examen hebben afgelegd, beginnen hunne werkzaamheden op Dinsdag den 1sten April. Zij zullen wonen in ruime vertrekken, die gemakkelijk ingericht en in een gebouw in den tuin gelegen zijn. Voor het toezicht op deze woning wordt een meesterknecht of een ander daartoe bevoegd persoon aangewezen. Het ligt niet in de bedoeling van het Committee om ook voeding te verschaffen, maar goede kost kan of in

de aangewezen woning, of in de nabijheid van den tuin tegen den gewonen prijs worden verkregen. In de woning zal o. a. een zitkamer zijn, terwijl gezorgd zal worden dat daarin steeds de voornaamste tuin- en landbouw-tijdschriften aanwezig zijn; ook zal daar een klein aantal van de beste boeken over deze vakken steeds ten dienste van de leerlingen liggen. Er zal, zoo ver dit mogelijk is, voor gezorgd worden, dat de omgeving der jongelui huiselijk is, en, zonder eenige verantwoordelijkheid voor hun gedrag te aanvaarden, zal er toch beproefd worden hen aan slechte invloeden te onttrekken en hen te gewennen aan een net en vlijtig gedrag.

Gedurende het eerste jaar van hun verblijf in den tuin zullen de leerlingen 9 à 10 uur, al naar het jaargetijde, even als de gewone tuinknechts, praktisch moeten werken; ook zal er van hen verwacht worden, dat zij de stukken, die over hun werk in de vakbladen voorkomen, geregeld lezen.

Gedurende het tweede jaar zal slechts vijf uur praktisch werk geeischt worden; zij zullen dan les ontvangen in groenteteelt, bloemeteelt en boomteelt, terwijl zij ook de over deze vakken geschreven stukken in de vakbladen geregeld moeten bijhouden.

In het derde jaar wordt bij de reeds vermelde vijf uur praktisch werk, les gegeven in boschbouw, de beginselen van botanie en tuinbouw-architectuur en een kort overzicht van administratie en drainage; verder zullen zij de vakbladen geregeld moeten doorlezen, en de stukken over een der vakken ten gerieve van allen moeten catalogiseeren.

Gedurende het vierde jaar zullen zij behalve het gewone praktische werk onderrecht ontvangen in de systematiek van grassen, groenten en vruchten; zij zullen bij het catalogiseeren der verschillende vakbladartikelen behulpzaam moeten zijn en les ontvangen in het boekhouden en de wettelijke bepalingen van verhuuringen, enz., enz.

In het vijfde jaar zal de studie, behalve het gewone handenwerk, o. a. omvatten de physiologie van groenten en de kennis der insecten en fungi, voor zoover deze laatste schadelijk zijn voor cultuurplanten; terwijl iedere leerling een reeks opstellen moet vervaardigen over een der afdelingen van den tuin.

In het zesde jaar moeten de leerlingen, behalve met het praktische werk, zich bezighouden met de studie der botanie van kasplanten, Varens en boomen gedurende hun groei en rusttijd; hierbij wordt nog gevoegd

zuivere theoretische Tuinbouw, hoofdzakelijk over dat gedeelte waarmede zij in den tuin belast zijn.

Van tijd tot tijd zullen natuurlijk veranderingen in dit programma gemaakt worden, wanneer dit noodig wordt geoordeeld; er zal echter steeds naar gestreefd worden zoo goed theoretisch onderwijs in de genoemde vakken te geven als mogelijk is, wat echter niet wegneemt, dat het geenszins in het doel ligt om botanisten of wetenschappelijke specialiteiten, maar integendeel om zuiver praktische tuinlieden te vormen.

Aanmeldingen voor plaatsing als leerling en alle verdere inlichtingen worden gaarne door den ondergeteekende verschaft.

(w. g.) WILLIAM TRELEASE

Director of the Missouri Botanical Garden.

ST. LOUIS, Mo.

Voor zoover het boekje, dat wij ontvingen. Wij gelooven, dat het onnoodig zal er veel bij te voegen, daar alle mogelijke bijzonderheden vermeld zijn. Wat ons betreft wij twijfelen er niet nu geen oogenblik aan dat men het bovenschrift »Een praktische instelling« doelmatig gekozen zal achten.

E. TH. W.

De markt van Covent Garden te Londen.

Wilt gij een denkbeeld hebben van den aanzienlijken handel in vruchten, bloemen en planten te Londen? Gaat dan, des Zaterdags, in den vroegen morgen, naar de markt van Covent Garden.

Reeds op eenige straten ver van de markt wordt gij gewaarschuwd door de wagens der bloemisten en het heen en weergaan der kooplieden.

Na den doolhof van voertuigen, die deze overdekte markt omringen, te zijn doorgeraakt, zult ge eindelijk een ingang vinden. Gij komt in de fruitmarkt.

Langs beide zijden der wegen ziet men bakken en manden ordeloos opeengestapeld. De oranjeappelen prijken in houten kisten; daarnaevens de appelen, met roode kaken, de peren, citroenen en druiven, vele hoopen van lekkere vruchten. Men vindt er ook bananen, granaten en ananassen; deze vruchten der heete streken die bij ons zoo welkom zijn. Al deze, en nog vele andere vruchten, geven een smakelijken geur.

Van daar komt men in de groentemarkt waar zeer veel beweging heerscht, ja, zoo veel, dat ge meer vóór u dan op zijde zult moeten zien. Daar zult gij kleine koolen vinden tusschen andijvie, latuw, zeekoolen, spinagie, koornsalade, kampernoeliën, enz. Groenten door de Engelschen geliefkoosd

en die gij in groote hoeveelheid zult aantreffen, zijn rabarber en kers. Nevens dit alles pakken schorseneeren, wortelen, radijzen, enz.

Na meer dan eene gaanderij doorloopen te hebben, komt men in de bloemenmarkt. Bij het ingaan begroet u een aangename geur, het is een vermenging van Seringen, violetten, rozen, reseda, hyacinten, meileliën, bloemen, die frisch en zuiver, in vazen prijken of in ruikers op stellages geschikt zijn. Nevens deze welriekende bloemen, ziet men Pensées van allerlei kleuren, kleine zonnebloem, Calla, Myosotis, Gardenia, Bouvardia, Leliën, Tulpen, Camellia, Geranium en onder deze ruikers van losse bloemen, bloeiende planten van Spiræa, Eucharis, Poinsettia, Euphorbia Jacquiniflora, Erica hyemalis, Azalea, Camellia, Geranium, Fuchsia, Primula, Cineraria, enz. Eindelijk tusschen al die bloemen ontwaart men het sierlijk loof van Adiantum, Pteris, Ficus, Dracaena, Kentia, Latania, Corypha, Chamærops, terwijl de boorden der uitstallingen verborgen zijn door Tradescantia, Panicum, enz.

Het geheel is grootsch en men begrijpt dan van waar al die bloemen komen, die men dagelijks ziet dragen door de wandelaars, die de tafels en vensters versieren en alles bedekken wat maar bloemen kan dragen.

A. BUYSSENS.

Vroeg Voorjaar.

Als een gevolg van 't zachte weder, ziet men reeds hier en daar den hazelaar in bloei. Niet alleen de mannelijke katjes, die den ganschen winter te zien zijn, zijn bij 't opengaan, maar ook de vrouwelijke bloemen laten de purperen stempels reeds buiten de knopschubben zien. De els is bijna evenver. Het sneeuwklompje wiegelt reeds op haar stengeltjes, om zich weldra te openen. De winter die we nog niet hadden, schijnt al voorbij te zijn.

21 Jan. 1890.

F.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Op woensdag den 15en Januari werd er een vergadering gehouden, die flink bezocht was en waarbij we tevens 't genoegen hadden een paar dames op te merken. De nieuw benoemde bestuursleden namen nu voor 't eerst zitting als zoodanig n.l. de heeren Jhr. D. R. van Swinderen en A. Jonkhoff.

De penningmeester, die heden avond rekening en verantwoording moest doen, was daarin door ziekte verhinderd, zoodat dit tot de volgende vergadering werd verdaagd.

Als spreker voor heden avond hadden we den heer K. J. Meijer, bloemist alhier, die begon

met een vergelijking van ons oud Gruno met den tegenwoordigen toestand en er op wees hoe alles en vooral de parken en plantsoenen, werken van de laatste jaren, er toe hadden meegewerkt om de stad een geheel ander en schooner aanzien te geven.

Spreker begint nu om in de stad een tuin aan te leggen op een denkbeeldige plaats.

Eerst begint men dan den grond flink diep om te werken, omdat licht, aarde en water samenwerken tot opbouw der plant; voor bemesting wordt vooral aanbevolen de verdunde koemest, omdat die beter is dan kunstmeststoffen daar men dan niet altijd zeker is wat men krijgt.

Na de verdeling met flinke paden en perken wordt een aanvang gemaakt met de beplanting en vooral voor 't voorjaar aangeraden de bolgewassen, die nog maar al te dikwijls in onze tuinen ontbreken. Zoo werden genoemd 't Sneeuwklompje, de Anemonen, de Fritillaria of Keizerskroon de Narcis-soorten en vooral werden de Leliën sterk aanbevolen, daar men er, als men goede soorten kiest, den geheelen zomer genot van kan hebben.

Ook de Gladiolus-soorten langs de heesterperken moet men niet vergeten, de Iris-variëteiten meerdere soorten. Ook de vaste planten mogen vooral wel een goede plaats in een tuin beslaan, want daaronder bevinden zich ook tal van schoonheden, zooals de Achillea Ptarmica, de Alstroemeria's de Aquilegia's, de Campanula's, de Delphinium's, de Lychnissen en meerderen en zoo men een goede keuze daaruit wil doen, behoeft men slechts in 't voorjaar naar de kweekerij van den heer Jongkindt Coninck te Dedemsvaart te gaan, waar alles bij elkaar gevonden kan worden en 't schoonste voorhanden is. Ook een perk met rozen mag natuurlijk niet ontbreken.

Een perk met hulsten is ook schoon en beter dan Conifeeren; een gebrek is daarbij echter dat ze des zomers het blad laten vallen of liever verwisselen. Wil men nu echter dat ze niet den geheelen tuin doorwaaien, dan plante men er onder Lelietjes van Dalen, die vangen de bladen op. Een enkele Conifeer b. v. Thuja borealis of dolabrata, Cupressus Lawsoniana is ook wel goed, doch men moet niet te veel 't gazon bezetten.

Voor vruchtbomen worden aangeraden persnoerstammen, beter dan pyramiden en appels zijn niet aan te raden, daar die in stadstuinen weinige of slechte vruchten geven.

Van 't begin tot 't einde werd deze voordracht met groot genoegen en onverdeelde aandacht gehoord, zoodat we zeer gaarne met den vice-voorzitter, die een woord van dank bracht, nog wel dikwijls in de gelegenheid willen zijn den heer Meijer te hooren.

De vice-voorzitter gaf nog een stukje ten beste over de waterdamp in de lucht in betrekking van deze tot de huishouding.

Na 't bespreken van eenige onderwerpen van van huishoudelijken aard, werd deze vergadering te 10 uur gesloten.

J. DE WAARD.

Verschillende mededeelingen.

De Duitsche Tuinbouw heeft in de eerste dagen van dit jaar een zeer groot verlies geleden. Hermann Jäger, de algemeen bekende Eisenachsche Hofgärtner, de onvermoeide, men mag wel zeggen rustelooze schrijver over allerlei onderwerpen van Tuinbouw, is den 5en Januari jl. op ruim vier en zeventigjarigen leeftijd gestorven. Zoo maakte de dood weder een einde aan een bij uitstek wel besteed leven; hij overviel dezen wakkeren man echter niet in het krachtigst van zijn leven, maar gunde hem ruim den tijd om dit anderen ten nutte te maken. Jäger heeft schier voorbeeldeloos veel gewerkt, en hij genoot het voorrecht dat de meesten zijner geschriften in zeer ruimen kring bekend en gewaardeerd werden.

Dat onder zooveel ook wel wat moest voorkomen van twijfelachtige waarde, kan niet anders, en de kritiek heeft heeft hem dan ook niet gespaard. Dit gold echter meer den compilerator dan den tuinbouwkundige, en dat hij, waar hij zijn bouwstoffen aan anderen ontleende, wel eens onbetrouwbare bronnen raadpleegde, kan in geen enkel opzicht aan zijn groote verdiensten als man van het vak en slechts in zeer enkele opzichten aan die als auteur afbreuk doen. Jägers naam is in de geschiedrollen van Duitschlands Tuinbouw zoo diep gegrift, dat de tijd dien niet gemakkelijk zal kunnen doen verdwijnen. Door zijn werken verplichtte hij niet honderden, maar duizenden aan zich. Zijn nagedachtenis zal bij het tegenwoordige geslacht dankbaar bewaard worden.

In een der plantsoenen te Erfurt kan men het standbeeld zien van Reichard, die in de 18de eeuw leefde, den grondlegger van den tuinbouw te Erfurt, die daar sedert een zoo groote uitbreiding heeft verkregen.

De kosten werden uitsluitend door Duitsche beoefenaars van den tuinbouw bijeengebracht.

In Sleeswijk heeft men de goede gewoonte om de leerlingen van de hoogste klasse der burgerscholen een drietal vruchtboomen te schenken, die zij, zoolang zij ter school gaan, moeten kweken en later hun eigendom worden.

Als ge een boomgaard plant, met het voor-nemen de vruchten te verkoopen, neem dan weinig soorten, maar kies de besten. 't Valt gemakkelijker om van één goede appel- of peersoort honderd mud te verkoopen dan honderd mud van veel soorten.

Op ééne plaats kan maar één gewas plaats vinden. Staat er onkruid in uwen tuin, dan kan daarin niets anders groeien en het berooft den grond van 't voedsel, voor andere gewassen bestemd.

Bij de tentoonstelling van Chrysanthemum's, die onlangs te Cambridge werd gehouden, werden een groot aantal prijzen toegekend aan

eene dame Mrs. Peed, en een prijs voor de beste mispels verkreeg Miss. Moyes. Ook op de Chrysanthemum-tentoonstelling te Lincoln, behaalde eene dame, Miss. Ellison, den eersten prijs voor tafelvorsieringen. *de Huisvrouw.*

Heeft iemand tuinzaden noodig, hij koop die van vertrouwde lieden en betale er een billijken prijs voor, dan kan hij verwachten goede soorten en rijpe zaden te zullen krijgen; als men zaden koopt, die geen tijd gehad hebben om rijp te worden en men verkrijgt slechte resultaten, dan is het verlies veel grooter dan de kleine besparing, die men meende te doen.

Zaai biet, rammenas en kardonzen na den 15en Mei, zaait ge vroeger en er volgt een warmen zomer, dan is 't te vreezen dat er velen, zoo niet allen, doorschieten. In stuggen grond evenwel kan men eenige dagen vroeger zaaien.

De beste winter-stoofpeer die men kan aanplanten is de Giesser Wildeman, doch die ze wil aanplanten, vrage er den boomkweker bijtijds om, want deze soort wordt sterk gezocht. Heerlijker smakende en langer durende soort kennen wij tot heden niet, ook draagt ze mild, de vrucht heeft een dunne schil en een klein klokhuis. Tevens is deze boom zeer geschikt voor heggen in tuinen ter windkeering, en die men tevens productief wil maken.

Als een uitstekend middel tegen opkomende verkoudheid, wordt aanbevolen eenigen tijd versche of gedroogde bladeren van Eucalyptus globulus (Koortsboom) te kouden.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Reid en Borneman, Trewsbury Road, Sydenham, London, S. E. Chrysanthemum's.

Gebr. Heerma van Voos, Rosendaal (N.-B). Groente-, bloem- en landbouwzaden.

Groenewegen & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. Bloem-, groente-, gras-, klaver- en landbouwzaden, zaden van ooftgewassen, boomen en heesters en Conifeeren, benevens bol-, knol- en wortelgewassen.

Bladvulling.

Wie mest, mist niet,
Wie niet mest, mist.

't Zijn niet alle koks, die lange messen dragen, doch evenmin snoeiers, die met een snoei-mes in de tuin loopen.

Die een boom plant dien zegent de nakomelingschap.

Die een boom uitroeit, dien vloeken de kinderen.

Correspondentie.

Aan hen, die ons in deze week bijdragen zonden, betuigen wij onzen hartelijken dank. Zij zullen alle naar gelang van de ruimte geplaatst worden.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „CORONA”,

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co., AMSTERDAM.

Bloemenwinkels en werkplaatsen voor Kunstbinderij:

Keizersgracht

bij de Nieuwe Spiegelstraat 521.

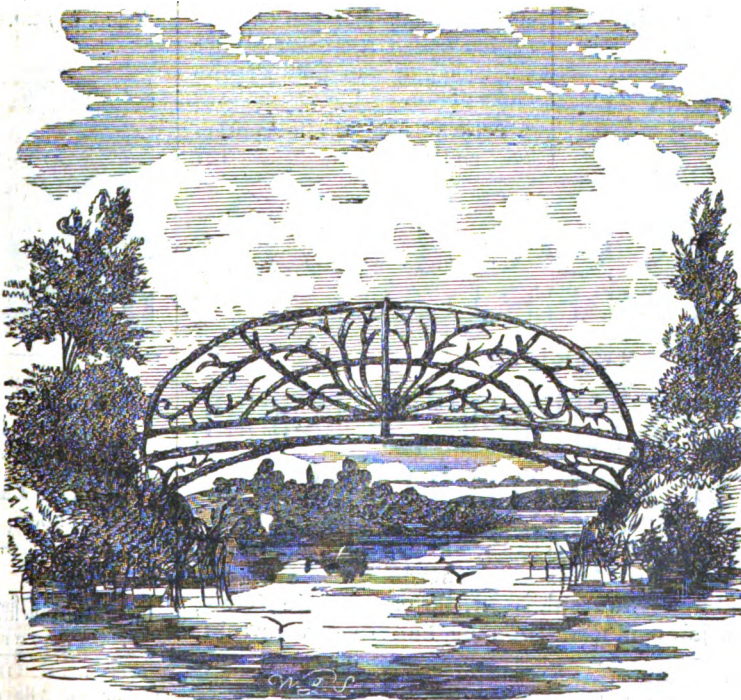
TELEPHOONNUMMER 360.

Kalverstraat
hoek Enge Kapelsteeg 91.
TELEPHOONNUMMER 583.

Verzending van alle Bloemwerken van Kunst en Smaak, Bouquetten, Kransen, Corbeilles, enz., zorgvuldig verpakt, naar alle deelen des lands, tegen billijke prijzen. Makart-bouquetten, gedroogde natuurlijke bloemen en Kunstbloemen.

Versieringen en Tafeldecoratiën.

Salon- en Kamerplanten.

AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank nittkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerhuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knippen.

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

DE Groentetuin. Volledige Verhandeling

OVER DE
teelt van groenten in den
vollen grond en in
broeibakken.
DOOR

H. SPRUYT.
Met platen achter den tekst.
126 Prijs: 75 cent.

CREOLIN.

Wilt gij nu **PLANTEN**,
HEESTERS of **BOOMEN** be-
vrijden van of behoeden voor
alle soorten van Insecten, be-
sproei ze dan met een 5% op-
lossing van **CREOLIN**, der
Maatschappij van Chemische
Industrie.

Verkrijgbaar bij alle Apothe-
kers en Drogisten. 127

Roode Dracaena's

Bij **GROENEWEGEN & Co.**
te Amsterdam, zijn een paar
duizend **ROODE DRACAE-
NA'S** beschikbaar, die zij aan-
bieden à f20.— de 100 stuks.
128

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

98

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN

en vrijstaande **IJZEREN KETELS.**

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,
die, ofschoon van goede con-
structie, weinig gevraagd
worden.

H. J. WOLTER firma **REDEKER & Co.**
Amersfoort. 130

Voor advertentiën en Abonnementen wende men zich tot den Uitgever **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, te Amsterdam, bij wien een abonnementsstarief voor Advertentiën verkrijgbaar is. Alle mededeelingen enz., voor de Redactie van het blad bestemd, gelieve men *franco* te zenden aan het bureau der Redactie *Sempervirens*, Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

No. 6.

VRIJDAG 7 FEBRUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam,

Opzichter over bosch en landbouw

TE

TER APEL en TER HAAR.

Burgemeester en Wethouders van Groningen roepen sollicitanten op naar de betrekking van **Opzichter over bosch en landbouw te Ter Apel en Ter Haar**. Aan deze betrekking is een jaarwedde verbonden van zeven honderd gulden alsmede het genot van vrije woning in het voormalig ontvangershuis bij de sluis in het Barnvlair te **Ter Apel** en van het vrij gebruik van den daarbij behorenden tuin. Alleen zij, die volledig bekend zijn met de boschcultuur en hiervan voldoende bewijstukken kunnen overleggen, zullen voor eene benoeming in aanmerking komen. De sollicitanten worden uitgenoodigd hunne stukken vóór den 1sten Maart 1890 **vruchtvrj** in te zenden.

Groningen, 3 Februari 1890.

Burg. en Weth. voorn.:

139: BUCAILLE.
De secretaris: DE MEESTER.

VRUCHTBOOMEN.

140 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elat bij Arnhem.

PEAT.

Prachtig peat voor Orchi-
deën is à f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij **GROENEWE-
GEN & Co.,** Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 141

NIUW INGEVOERDE TUBEROZEN.

Zoolang de voorraad strekt leveren de ondergeteekenden de onderstaande soorten in uit de groeilanden direct ingevoerde bollen van eerste kwaliteit.

	<i>p. stuk.</i>	<i>p. 12.</i>	<i>p. 100.</i>	<i>p. 1000.</i>
Zuid Afrikaansche, gevuld- bloemige	f 0.15,	f 1.20,	f 6.60,	f 60.—
Amerikaansche Parels, (The Pearl), gevuldbloemige . . .	„ 0.10,	„ 0.90,	„ 6.—,	„ 54.—
Amerikaansche Excelsier Pearl, gevuldbloemige	f 0.12 ¹ / ₂ ,	„ 1.20,	„ 6.60,	„ —.
Amerikaansche hooge, gevuld- bloemige	f 0.10,	„ 0.90,	„ 6.—,	„ —.
Amerikaansche enkele, vroege	„ 0.15,	„ 1.50,	„ 9.—,	„ —.
„ met goudbont blad, vroege enkele	„ 0.20,	„ 1.80,	„ —.—,	„ —.

E. H. KRELAGE EN ZON,
te HAARLEM,

142

Te huur met 1° Mei 1890,
voor f 900.— per jaar.

„**BONENBURG**”

TE

Jutphaas,

waarin door den heer J. H.
VAN DEN BERG bloemisterij
wordt uitgeoefend; — Aanwij-
zing te bekomen bij D. HUBERT,
op „Veelust”, en inlichtingen
bij den Notaris W. DE GELDER,
te Montfoort. 143

„**Sempercrescens**”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 144

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0,50 — 2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d.
BUG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per
Correspondentie. 145

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 146

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,

50 korrels f3.—, 100 korrels
f4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,

om van te kweeken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f20.—, per 50
f12.50, per 25 f7.50. 148

Verkrijgbaar zolang de voor-
raad strekt bij G. LÖTMAN,
Bloemkweeker, te Bussum.

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

149 Prijs f1.25.

Te Huur:

Het Buiten »Hoffwerk«, gun-
stig gelegen aan den straatweg
en de Vecht, tusschen Breu-
kelen en Nieuwersluis, be-
staande in: Heerenhuis, Plaats;
desverkiezende met Moestuין,
Stal en Koetshuis. 150

Te bevragen bij den heer
G. v. D. BOSCH, te Breukelen.

Gebrs. ADMIRAAL, te RIJP. (N.-Holl.)

Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 151

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

Het voor elk die Hout koopt
of verkoopt makkelijke en on-
misbare

Zakboekje voor Houtkoopers.

wordt franco per post torge-
zonden na ontvangst van 64 ct.
door den Uitgever R. ZWEERS,
te Zwolle. 152

DE KOSTER AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

M. R A H D E R.

Vruchtboomen.

Heeft eene groote voorraad van:

Hoog- en halfstam Appel- en Per-
boomen,

Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Berkiken, Abrikozen
en Meellen.

Stamrozen, flinke stammen,
zwarte kronen.

Struikrozen op canina, zwarte
struiken.

Catalogi op aanvraag.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN.

VERWARMINGSTOESTELLEN

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER.
J. THUS, fabrikant, WEESP.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN.

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,
156 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

SEMPERVIRENS.

No. 6.

VRIJDAG 7 FEBRUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een verblijdend verschijnsel. — Spaansche peper. *Capsicum annum* var. *Celestial*, met een afbeelding. — Nieuwe purperbladerige planten. — De *Reseda* als geneesmiddel. — Bloeiende Orchideeën in een Liefhebbers-verzameling. — Twee prachtige hybrides van *Anthurium Andreanum*. — Bezint eer gij begint. — Een beetwortel als ampel. — Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk., afdeling Leiden en Omstreken. — Een praktische Tentoonstelling. — Verschill. mededeel. — Bladvulling. — Vraagbord. — Verbetering. — Correspondentie.

REIMOND CHRISTIAAN AFFOURTIT.

Op den eersten van Sprokkelmaand dezes jaars maakte de dood een einde aan het leven van een man, van wien met het volste recht kan gezegd worden dat hij zich in menig opzicht en jegens velen zeer verdienstelijk maakte, aan wiens werken zich velerlei herinneringen vastknoopen en wiens verscheiden door zijn talrijke vrienden zeker innig zal betreurd worden.

Wel was zijn gezondheid altijd wankelend, en zag hij zich vaak in de onaangename noodzakelijkheid vooraf beraamde plannen te laten varen, wel was hij in den laatsten tijd weder ruim een paar weken aan het ziekbed gekluisterd, maar rechtstreeks gevaar, zulk een spoedig einde vermoedde toch niemand. Hij zou er wel weer bovenop komen, dacht men, en, al was het dan ook langzamerhand, in zijn gewone bezigheden afleiding vinden voor zijn lichamelijk lijden.

Het mocht echter niet zoo zijn. Zacht en kalm ontliep hij 'snamiddags omstreeks vijf uren van den 1en Februari, na vijf en zestig jaar onder verschillende lotswisselingen op de aarde (zeggen wij liever in Nederland, want veel verder kwam hij niet) omgewandeld te hebben.

Daarvan moge het voldoende zijn hier in herinnering te brengen dat Affourtit, op den 27 September 1825 te Leiden geboren, reeds van kind af blijk gaf tot *Flora's* volgelingen te willen behooren. Opgeleid en gevormd in de te dier tijde zeer gunstig bekende kweekerij van den heer de Winter, te Utrecht, nam Affourtit deze belangrijke zaak voor eigen rekening over en behoorde hij toen tot de beste en gunstigst bekende bloemisten. 't Was in den tijd toen Utrecht beschouwd werd als de stad van *Flora* in Nederland bij uitnemendheid.

Door het tijdschrift *Flora* en *Pomona*, hetwelk hij, nu ruim dertig jaren geleden, in vereeniging met den heer W. C. Spoor, uitgaf, deed hij zich kennen als een kundig kweeker, en sijn opmerker en inzonderheid als een warm liefhebber van planten. Eigenlijk was hij dit laatste voor een handelskweeker te veel; hij was te ijverig liefhebber om een goed man van zaken te zijn, hetwelk dan ook de reden was waarom hij zich daaraan moest onttrekken, en tevens schijnbaar gedurende geruimen tijd aan de vaan van *Flora* ontrouw werd. Wij zeggen schijnbaar, want inderdaad was dit voor iemand als Affourtit, een „plantenman” door merg en been, absoluut onmogelijk.

Dit bleek dan ook later, toen hij bij de firma Groenewegen & Co. een veilige haven vond, hetwelk tevens aanleiding was dat hij een deel der redactie van *Sempervirens* en vooral toen een goed deel daarvan op zich nam.

Neen, zijn warme liefde voor de planten was zelfs niets afgekoeld; hij was in dit opzicht geheel dezelfde gebleven, hoeveel aanleiding er ook geweest was om hem van het vroeger door hem beploegde terrein te doen vervreemden; hij kende het nog in alle richtingen, en het was zelfs als of die tijdelijke verwijdering zijn liefde voor planten nog had doen toenemen.

Wat hij voor dit blad geweest is behoeven wij niet in herinnering te brengen; elk nummer getuigde van zijn warme ingenomenheid ermee; gestadig deed hij uitkomen hoezeer het zijn wenschen en pogen was, het te doen strekken als een middel tot verheffing van den Nederlandschen Tuinbouw.

Affourtit was een typische persoonlijkheid; typisch zoowel in zijn doen en laten als in zijn voorkomen. Hij had een ongemeen scherp blik op personen en zaken, en zij, die hem pas leerden kennen, moesten zich noodzakelijk in hem vergissen; zelfs moest men lang en onder verschillende omstandigheden met hem hebben omgegaan, alvorens goed te weten met wien men eigenlijk te doen had. Inzonderheid zijn eigenaardig phlegma, zijn kalme bedaardheid, die hem maar zeer zelden — ook wanneer alles om hem heen geagiteerd was — begaf, moest aanleiding wezen dat men zich in hem vergiste.

Die hem kenden, die hem goed kenden, eerden hem en achtten hem hoog als een zeer veelzijdig ontwikkeld man, een door en door ervaren „bloemist”, inzonderheid doorkneet in de geschiedenis der Nederlandsche bloemisterij, maar boven dit alles als een warm voorstander van den Nederlandschen Tuinbouw.

Juist deze laatste eigenschap gaf somwijlen aanleiding dat hij het met dezen en genen wat kwaad kreeg. Affourtit toch was, bij al zijn kalmte, scherp, zoowel in zijn uitlatingen als in zijn geheele voorkomen, en, zoo bedaard als hij was, kon hij zich soms krachtig doen gelden, wanneer hij persoonlijk meende verongelijkt te zijn, of wanneer men naar zijn meening handelde tegen de wezenlijke belangen van onzen Tuinbouw. Hij onderscheidde schijn en wezen, en kon tegen de eerste soms op niet malsche wijze te velde trekken, en dit gewoonlijk zonder aanzien des persoons.

Nog werd hij daarin getemperd door zijn eigenaardige positie, ware hij in alle opzichten geheel onafhankelijk geweest, men zij er zeker van, hij zou zich nog heel wat krachtiger uitgelaten hebben.

Thans rust hij; hij heeft, men mag wel zeggen uitgestreden, want een goed deel van zijn leven was een strijd, eerst tegen verschillende maatschappelijke wederwaardigheden, later tegen gedurig herhaald, vaak smartelijk lichamelijk lijden.

Weder heeft een van de oude garde — een der meest getrouwen, der hoogst gewaardeerden — ons verlaten er blijven nog maar zoo weinigen van over! Een gevoel van diepen weemoed maakt zich van ons meester, nu ook deze kloeke kampioen ons verlaat. Hoe kan het anders! Wij staan hoe langer zoo meer alleen en gevoelen het maar al te zeer dat het vaandel door de oude, trouwe garde zoo innig geliefd, zoo trouw verdedigd, zoo zorgvuldig bewaard, weldra aan het jongere geslacht zal moeten worden toevertrouwd. Het zij zoo en 't zal er daarom wel niet minder goed om gaan. De jongeren bereiden zich er alvast op voor.

Onzen ouden vriend en medestrijder roepen we een laatst vaarwel toe. Zijn naam zal niet licht vergeten worden, want die behoort tot de geschiedenis van Neerlandsch Tuinbouw. Affourtit's invloed daarop is veel grooter geweest dan de meesten vermoeden; hij werkte veel meer dan hij deed blijken; zijn leven was goed besteed; requaescit in pace thans ruste hij in vrede!

4-2-90.

W.

Een verblijdend verschijnsel.

HET is reeds vrij geruimen tijd geleden dat ik, ik weet niet meer wat er directe aanleiding toe gaf, maar dit doet thans ter zake niets af, in dit blad een beroep deed op de jongere krachten onder onze tuinbouw-beoefenaars, tot het vervullen van spreekbeurten, waartoe in de verschillende Afdeelingen der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde elken winter gelegenheid bestaat.

Ofschoon de Afdeelings-besturen vaak met een Diogenes-lantaren zoeken, kunnen ze vaak niet vinden wat ze graag zouden willen hebben, wetende dat een deel der leden A. niet wenscht, en een ander deel van B. niet gediend is. De enkele namen, die men telkens op nieuw leest of hoort noemen, trekken velen niet meer; men wil wat anders, vooral iets waaruit de geest des tijds spreekt, en niets is trouwens natuurlijker.

Het kwam mij toen voor dat aan dien wensch gemakkelijk zou te voldoen zijn, zoo men maar meer met elkaar bekend was; m. a. w. dat er onder de jongeren ongetwijfeld meerderen zouden schuilen, die alle geschiktheid bezitten om aan de billijke eischen, wellicht zelfs aan vrij hoge eischen, te voldoen, maar men weet het niet, en kan ze dus daartoe niet uitnoodigen, aansporen of aanmoedigen.

Om die reden gaf ik dezulken in overweging zichzelf aan te melden. Zoodoende zouden de Afdeelings-besturen althans te weten komen welke jonge krachten zij zich ten nutte kunnen maken, en het valt niet te betwijfelen dat meerderen dit ook zouden doen, ware het alleen maar uit nieuwsgierigheid, en om aan de leden althans iets nieuws te bezorgen.

Er waren er toen, die de opmerking maakten dat dit toch voor jonge lieden nog al aanmatigend zou zijn.

Dit is naar mijne meening glad verkeerd gezien, en toch geloof ik het hieraan te moeten toeschrijven dat men — ik althans — er tot voor weinige weken niets van hoorde. Men durft niet, zoo dacht ik herhaaldelijk; men zou 't misschien wel durven wagen voor een Afdeeling — doorgaans zelfs in de grootste Afdeelingen voor geen zeer groot publiek — als spreker op te treden, maar men durft zich daartoe niet aan te melden.

Ware men van een goede uitkomst absoluut zeker, dan zou dit wat anders zijn, maar, ongeoeffend als men is, kan men zich slechts een matig resultaat voorstellen, en dan zou het den schijn hebben dat men zich zelven had overschat.

Welnu, dat er mogelijk hier en daar een zou wezen, die er aldus over zou denken, wil ik niet tegenspreken, maar wat ik gerust durf beweren, is dat deze een

uitzondering zou wezen, die bij verre de meesten geen instemming zou vinden. Dit was mijn overtuiging reeds vroeger, en die is thans door de ondervinding bevestigd.

Over het nut dier voordrachten zijn de gevoelens ver van eenstemmig, en dat ook hier de uitersten elkaar raken, kan niemand bevreemden.

Dat sommigen ze volkomen nutteloos achten, is mogelijk voor een niet gering deel het gevolg hiervan, dat anderen er veel te hoog van opgeven, en er veel meer heil in zien dan er billijker wijs, met het oog op de bijzondere omstandigheden, in liggen kan.

Inderdaad men geeft dikwijls veel te hoog op van het leerzame ervan, om de tegenstanders niet te doen glimlachen; ook naar mijn meening is de leerzaamheid dier voordrachten — de besten niet uitgezonderd — tamelijk problematiek.

Maar dit neemt niet weg dat ze m. i. nuttig, zeer nuttig zelfs zijn voor de krachtsontwikkeling der Afdeelingen, wijl ze aanleiding geven tot gezellige bijeenkomsten, waarop men gereede en ongezochte aanleiding vindt om over vakaangelegenheden van gedachten te wisselen, onverschillig of de spreker daartoe middellijk of onmiddellijk aanleiding geeft.

En ware het alleen maar dat het gezellige samenzijn er door bevorderd wordt, er zou reden genoeg zijn om er geregeld de hand aan te houden.

Het is met dit al van niet geringe beteekenis dat er een spreker aangekondigd wordt die »trekt«, hetzij omdat hij een zekere reputatie geniet, of wel omdat men, hem persoonlijk of in zijn kwaliteit van spreker niet kennende, door nieuwsgierigheid wordt aangespoord ter vergadering op te gaan.

Weet nu hij, die optreedt, het zoo in te richten, dat hij »elk wat wils geeft,« dan is het niet twijfelachtig dat men er ook althans iets van meeneemt; dat men iets geleerd en in zich opgenomen heeft, hetwelk t'avond of morgen wel eens te pas zal komen. En is dit werkelijk het geval, dan is zoo'n vergadering dubbel nuttig.

Van ouderen, die reeds menige campagne achter den rug hebben, mag dit gevergd worden, van jongeren, die nog geen gelegenheid hadden om zich te oefenen, die mogelijk voor het eerst optreden, niet; zulk een eisch zou te onverstandig zijn, dan dat men ze bij eenigszins ontwikkelde personen zou kunnen veronderstellen.

Maar, zegt men, en deze opmerking schijnt werkelijk niet ongegrond, wat heeft men er

aan naar zulke eerste oefeningen te zitten luisteren? 't Kan niet anders dan vervelend zijn.

Hierin zou men zich toch nog al kunnen vergissen; ook gaat men niet zelden naar vergaderingen op, hetzij uit beleefdheid jegens den aangekondigden spreker, hetzij omdat men in elk geval de vergadering wil bijwonen, waarop men reeds vooruit weet der verveling een veel grooter offer te zullen brengen, dan waartoe hier kans is; immers, waagt een jongmensch het op te treden, dan kan men er althans wel zeker van zijn, dat hij iets te zeggen heeft, dat hij iets wil meedeelen van hetgeen hij zich door studie of oefening eigen maakte, dat hij den nieuweren tijd zal vertegenwoordigen en dus gereede aanleiding zal geven tot vergelijkingen van hetgeen men zelf vroeger leerde of ondervond met wat men tegenwoordig wil huldigen, en zulke vergelijkingen geven, afgescheiden van het nut dat zij hebben, reeds een (mits men daarbij niet al te partijdig of te vasthoudend is) aangename bezigheid.

Van de wijze hoe het gezegd wordt, hangt hier zeer veel af. Het is toch overbekend, dat zelfs een zeer goed ontwikkeld publiek bij een kernachtige, degelijke verhandeling zit te schuifelen van verveling en ongeduld, wanneer de spreker den tact mist om haar op een dragelijke wijze voor te dragen, terwijl men een aangename avond slijt onder het gehoor van een ander, die letterlijk niets nieuws te vertellen heeft, maar die hetgeen hij zegt althans goed zegt.

Dit vordert echter oefening; een groote zeldzaamheid is het dat een jong mensch deze gaaf bij intuïtie verkreeg.

Daartoe moet hij in de gelegenheid gesteld worden om te spreken, te spreken in het openbaar, voor een kleiner of grooter getal, deels hem geheel vreemde, toehoorders.

Dit toch is heel wat anders dan dat men zich in de eenzaamheid oefent, al doet men het dan ook overluïd.

Op sommigen oefent het gezicht van een aantal luisterenden een begeesterenden invloed uit, anderen maakt het confuus; de eersten zullen dan, wanneer zij van het beschreven blad lezen, dit veel beter geaccentueerd doen, of, wanneer zij geheel of gedeeltelijk voor de vuist spreken, een zee van gedachten voelen opwellen, veel krachtiger woorden vinden, dan wanneer zij kalm over hun onderwerp nadenken; ze gaan er dan geheel in op en voelen dat ze hun hoorders onder hun macht hebben; terwijl de anderen, lezende, stotteren, zoodra zij het wagen even van

den geschreven tekst af te wijken, onmiddellijk den draad kwijt raken, en, in hun angst dat ze dien niet spoedig terug kunnen vinden, een medelijdenwekkende figuur maken.

Dat de eersten in de voordeeligste conditie verkeerden behoeft geen betoog. Het zijn, om een geijkt woord te gebruiken, geboren redenaars, en ze zullen de anderen in den regel achter zich laten. Maar onder dezen zijn er toch ook niet weinigen, die het door oefening heel ver kunnen brengen, inzonderheid wanneer ze daarmee beginnen op een leeftijd, die rijk is aan illusieën, en waarop ze zich door een aanvankelijk half of heel mislukte poging niet laten ontmoedigen, maar die veeleer als een oefening beschouwen, zich zelve afvragende waar ze zwak waren of er zijdelings achter trachtende te komen welke aanmerkingen ze uitlokten.

Ik was aanvankelijk niet van plan dit onderwerp zoo uitvoerig te bespreken, maar van het één kwam ik tot het andere. Nu wil ik er nog de volgende herinnering aan toevoegen, omdat die mogelijk haar nut kan hebben, en daarna kortelijk mededeelen wat mij tot den bovenstaanden titel aanleiding gaf.

Reeds op den knapenleeftijd had ik een passie voor uiterlijke welsprekendheid. Het hooren van groote kanselredenaars van verschillende gezindten, waartoe toen te Rotterdam ruimschoots gelegenheid was aan den éenen, het druk, ja geregeld bezoek van den Hollandschen schouwburg aan den anderen kant, gaven daaraan steeds voedsel. Aan geestverwanten ontbrak het niet, en zoo ontstond een vereeniging van hoogstens twaalf jongelieden (dit getal mocht niet overschreden worden), die allen een voor dien tijd zeer goede opvoeding hadden genoten, en op geregelde tijden bijeen kwamen, om zich in het goed spreken te oefenen. Deze oefeningen hadden een tweeledig doel, eerstens het reciteeren of declameeren van dichtstukken, en dan het improviseeren of voor de vuist spreken.

Een door hem zelf gekozen dichtstuk werd door het aan de beurt zijnde lid van buiten geleerd (geheugen-oefening dus) en dan staande voorgedragen. Hierna werd door anderen critiek geleverd over opvatting, klemtoon, houding, gesten, enz., waaruit gewoonlijk een levendige gedachtenwisseling ontstond en waarbij geen complimentjes werden gemaakt. Zoo herinner ik mij dat men het omtrent een gedicht (ik meen van Beers): »Een bloem uit het volk«, maar niet eens kon worden, hetwelk een besluit ten gevolge had, dat allen het zouden van buiten leeren en achtereenvolgend zouden reciteeren. Toch

meen ik mij te herinneren dat men het niet volkomen eens werd omtrent de opvatting, maar wat mij levendig voorstaat is dat ik het fortuintje had hetzelfde stuk, in den eersten winter dien ik te Leiden doorbracht, daar door den dichter zelve te hooren zeggen, en dat wij toen, tot mijn niet geringe verwondering, bleek, dat wij op een zeker punt geen van allen zijn wezenlijke bedoeling gevat hadden. En toch was het juist deze opvatting die de schoonheid van het stuk aanzienlijk verhoogde.

Was dit afgeloopen, dan werd wat gepauzeerd, en men dacht inmiddels aan een op te geven onderwerp voor de nu volgende improvisatie.

Hiertoe werd door allen een onderwerp opgeschreven, waaruit hij, die aan de beurt was, er een moest kiezen, om, na er een wijle over nagedacht te hebben, daar minstens tien minuten lang over te spreken.

Dat hierop weer critiek volgde spreekt van zelf.

Nu behoeft het niet gezegd te worden dat er van zulke improvisaties dikwijls bitter weinig terecht kwam, ja, dat ze over 't algemeen niet veel om 't lijf hadden; maar het zal toch ieder gemakkelijk vallen te begripen hoe nuttig zulke oefeningen moesten zijn, en hoe ze langzamerhand moesten leiden tot een zekere gemakkelijheid om zijn gedachten in goeden vorm uit te drukken.

Het werd goed volgehouden, en aan de onvermijdelijke jovialiteit der jeugd paarde zich de ernstige wil om vooruit te komen, die bij de meesten door licht verklaarbare ambitie sterk gevoed werd. De meesten zijn reeds dood, en namen zouden hier overigens misplaatst zijn, maar er waren uitmuntende sprekers onder, die daarvan bij voorkomende gelegenheden wel degelijk blijf gaven, en destijds te Rotterdam zeer gewaardeerd werden.

Zulke vereenigingen zijn inderdaad hoogst nuttig. Eerst later komt men tot de niet te miskennen ervaring daarvan.

Gelegenheden als de hier bedoelde vindt men tegenwoordig uiterst zeldzaam. Er blijft dus voor jongelui, die lust en opgewektheid hebben om hetgeen zij leerden of lazen, in breeder kring aan anderen mede te deelen, niet anders over dan elke gelegenheid, die zich daartoe aanbiedt, aan te grijpen, om zich te oefenen, en, men zij er zeker van, een publiek als men in onze Afdelingsvergaderingen voor zich heeft, is bereid daarmee rekening te houden; de leden der Maatschappij zullen het zeker niet aan ontmoediging laten ontbreken.

Die aanmoediging bestaat echter niet in ongemotiveerden lof, waar veeleer aanleiding tot op- of aanmerkingen bestaat, maar in heusche en aanmoedigende terechtwijzing. Zij, die zich tot oordeelen bevoegd achten, zullen dan ook gewis hun opbouwende critiek niet terughouden.

Aan dit alles dacht ik, toen ik vroeger de jonge tuinbouwkundigen, die wat te zeggen hebben en wie het niet aan moed ontbreekt, aanspoorde zich te doen kennen, en ik was werkelijk al mooi op weg te wanhopen aan het resultaat dezer poging (hetgeen mij toch niet deed wankelen in mijn overtuiging dat ze er wel zijn ¹⁾), toen wij in het Bestuur der Leidsche Afdeeling van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde een uiterst bescheiden schrijven ontvingen van den heer C. W. Bakker, te Purmerend, waarin hij, wanneer men hem die taak meende te mogen toevertrouwen, zich gaarne voor een Afdeelvingsvergadering beschikbaar stelde.

Later zei hij uitdrukkelijk, dat hij de vrijheid niet zou hebben durven nemen zich aan te melden, zoo hij zich niet door de vroeger in *Sempervirens* verschenen aansporing daartoe opgewekt had gevoeld.

Met waardeering werd dit aanbod aangenomen, en het resultaat was gelijk wij verwachtten, of eigenlijk nog wel wat beter dan de meesten verwachtten. De Spreker was tevreden en de hoorders waren tevreden.

Toch was er onder deze laatsten zeker geen, die in den Spreker niet een nieuweling op dit gebied zou herkend hebben, ook al had deze dit niet bij den aanvang gezegd, en daarbij zeer terecht de welwillende toegenuevondheid zijner hoorders ingeroepen. Nu, dit was geen vergeefs ch beroep op het gezond oordeel der aanwezigen, maar hij genoot meer, hij genoot ook de waardeering van wat er goeds was, en dit maakte ook den avond goed.

Een tweede keer zal het den heer Bakker gewis nog beter afaan, want, afgescheiden van de hoogst welwillende critiek van den Voorzitter, die terecht begreep dat te veel lof hier zou schaden, gevoelt een Spreker zelf zeer goed waar hij zwak was, en zal hij dit, als het hem ernst is, later trachten te voorkomen of te verbeteren.

Dit intusschen mag hier gezegd worden,

¹⁾ Gebrek aan gelegenheid tot oefening als de hierboven bedoelde zal van dit terugblijven wel de voornaamste oorzaak zijn. Men vertrouwt zijn eigen krachten niet, of liever men kent zich zelven niet in dit opzicht.

dat we over deze kennismaking zeer voldaan waren.

Welnu, dit acht ik een *verblijdend verschijnsel*. Dit goede en vrij goed geslaagde voorbeeld toch zal allicht enkele anderen aansporen, om hun te groote schroomvalligheid af te leggen en zich nevens den heer Bakker in het gelid te stellen ten einde wel dra allicht een, zij het ook klein, corps te vormen, van jonge tuinbouwkundigen, die er aan willen helpen om algemeene, misschien ook wat bijzondere, kennis te verspreiden onder hen, die daarmede gaarne hun voordeel willen doen.

Zonder daarom dit nut te overschatten, mogen we toch wel aannemen dat dit er toe zal leiden, dat die bijeenkomsten aan gezelligheid niet alleen, maar ook aan belangstelling niet weinig winnen.

2-2-'90.

W.

Open grond.

Spaansche Peper.

Capsicum annum var. Celestial.

(Met een afbeelding.)

Een nieuwigheid van Chineeschen oorsprong, van daar uit Amerika tot ons gekomen, een zeer fraaie plant. Tentoongesteld op een der bijeenkomsten van de Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde, te Amsterdam, was men in de gelegenheid er twee exemplaren van te bewonderen. Behalve dat de vruchten, evenals van de andere Spaansche pepersoorten, voor het gebruik geschikt zijn, heeft de Celestial nog daarenboven een groote waarde als sierplant.

Kleine planten brengen reeds vruchten voort, en heeft de plant haar vollen wasdom bereikt dan prijkt zij als 'tware als met een bouquet van vruchten, die eerst melkwit en bij hare rijpheid scharlakenrood gekleurd zijn. Alle vruchten staan bijna op gelijke hoogte recht boven het loof uit. Wij twijfelen niet of zij zal als potplant gekweekt, gedurende den herfst een eigenaardige versiering voor bloementafels zijn.

Nieuwe purperbladerige planten.

De bruin- en purperbladerige planten zijn terecht in trek. Wanneer er een gepast gebruik van wordt gemaakt, dragen ze veel bij tot de sierlijkheid van een tuin, hetzij ze in kleinere tuinen afzonderlijk, of, in grootere buitenplaatsen of parken, groepsgevijs worden geplant. De bruine Beuk stond dan ook steeds in eere en de bruine Berk en dito Hazelaar, de bruinbladerige Berberis en de bruinachtige Rosa rubrifolia wor-

den door ervaren tuinarchitecten met succes geplant. Zoo ook de voor weinige jaren ingevoerde *Prunus Pissardii*, waarmede het intusschen gaat als met den bruinen Beuk: ze zijn niet allen even donker. Er zijn er die bepaald bruin zijn, maar ook die niet meer dan bruinachtig groen genoemd kunnen worden. Dit heeft men van uit zaden gekweekten te wachten, waarom de boomkweker, die er prijs op stelt alleen de fraaisten te leveren, aan enting de voorkeur geeft.

Nu is er, even als van den bruinen Beuk, ook van deze Pruim een gekleurdbladerige variëteit ontstaan, welke door den heer Bonneau, te Erinée (Dep. Mayenne) verleden jaar op de wereldtentoonstelling is ingezonden geworden onder den naam *Prunus Pissardii à feuilles de Coleus* (de *Coleus*-bladerige *Pr. Pissardii*), uit welken naam reeds blijkt dat men met een veelkleurige variëteit te doen heeft. Werkelijk moeten de bladeren dan ook, op een bruinen grond met rose, gele en witte strepen geteekend zijn.

Voor liefhebbers van kleuren in de bladeren een buitenkansje! —

Door den heer Waterer, de bekende Rhododendron-kweker, te Knap Hill (Engeland) moet een Sering gewonnen zijn, welker bladeren zoo donker zijn als de donkerste bruine Beuk.

Eindelijk is de Fransche kweker Crozy, te Lyon, gelukkig genoeg geweest in zaailingen van de enkelbloemige *Dahlia gracilis* variëteiten te vinden, welker stengels en bladeren fraai rood zijn. Deze zullen reeds in 1890 in vier bloemkleuren in den handel komen, n.l. Le Rhone, met amarantkleurige, Le Saone, met amarantkleurige rood gestreepte, La Guill, met donker kastanjebruine en Lyon, met licht karmozijnroode bloemen.

Wanneer de bladeren werkelijk rood zijn, komen echter o. i. de bloemen pas in de laatste plaats in aanmerking, ja, zou het misschien wenschelijk zijn de knoppen steeds af te plukken, tenzij men er in slaagt een zuiver witbloemige te verkrijgen.

Wachten we intusschen af tot we zullen zien!

De *Reseda* als geneesmiddel.

Men beweert dat de *Reseda odorata* een uitstekend middel zou zijn ter verdrijving van ingewandswormen. Een geconcentreerd afkooksel der bloemen zou tot verdrijving van den lintworm nog werkzaam zijn dan granaatbast of varenwortels (van een aftreksel der wortels van *Polypodium vulgare* intusschen zagen wij verrassende uitkom-

sten). Het is het Fransche tuinbouwblad *Le Jardin*, 't welk dit mededeelt, en nu vraagt het blad tevens schertsenderwijs welke variëteit wel het verkieslijkste is: de roodachtige *Victoria*, *Parson's eximea* of wellicht de *gigantea pyramidalis*?

Zoo uit die scherts twijfel spreekt, achten wij die minstens voorbarig. Waarom zouden die sterk geurende bloemen deze eigenschap, die wellicht toevallig ontdekt is, niet kunnen bezitten? En wat nu de vraag betreft aan welke variëteit de voorkeur moet gegeven worden, deze is, dunkt ons, noodeloos, waar eenvoudig van *Reseda odorata* wordt gesproken. Trouwens, 't zal er wel weinig op aan komen, mits men er geene kiest die geheel of genoegzaam reukeloos is, daar de kracht allicht in dien geur kan schuilen. In elk geval zouden wij voor ons met zulk een nieuw middel aanvankelijk wat behoedzaam omgaan, en er in 't begin maar een kleine hoeveelheid van gebruiken.

Orchideeën.

Bloeiende Orchideeën in een Liefhebbers-verzameling.

Aan een particulier schrijven, volstrekt niet voor mededeeling in dit blad bestemd, ontleen ik de volgende lijst van in de tweede helft van Januari in bloei zijnde Orchideeën, in de collectie van den heer H. W. Dros, te Bennekom.

Ik geloof mij, door mededeeling daarvan, aan geen al te groote onbescheidenheid schuldig te maken; immers ze kan strekken om te doen zien dat onze liefhebbers-collecties in dit opzicht een niet geringe betekenis gaan verkrijgen. Is die van den heer Dros niet een van de allergrootste, dat ze tot de belangrijkste behoort blijkt uit deze opgave voldoende.

En wat is het nog maar betrekkelijk kort geleden, dat aan vragen naar een zestal bloeiende Orchideeën voor Tentoonstellingen hier niet of slechts zeer gebrekkig kon beantwoord worden!

Een vooruitgang als in dit opzicht valt op te merken is zeker wel de krachtigste logenstraffing van sommiger pessimistische meeningen, die wel oog hebben voor de regenwolken, maar niet voor de mooie blauwe plekken in de lucht! W.

Orchideeën in bloei bij den heer H. W. Dros, te Bennekom.

<i>Odontoglossum Alexandræ</i>	} verscheidene.
„ <i>crispum</i>	
„ <i>Arnoldianum</i>	
„ <i>constrictum</i>	

Odontoglossum cristatum
 Harryanum
 Lindleyanum
 Oerstedii (met 20 stengen)
 Pescatorei
 pulchellum majus
 Rossii majus
 triumphans
Oncidium carthaginense
 Cebolleta
 Kramerii
 incurvum
 phymatochilum
 pulvinatum
 sarcodes
Angræcum Sanderianum
Burlingtonia fragrans
Calanthe Veitchii
Cattleya Percivaliana
 Trianae
Coelogyne cristata
Dendrobium Jamesianum
 Wardianum
Epidendrum vitellinum majus
Helcia sanguinolenta

hybriden afgebeeld, welke verkregen zijn door bevruchting dezer schoone Aracee met het pollen van de *Anthurium Chantrieri*.

De gelukkige winner, de heer Ed. Pynaert, laat deze afbeelding vergezeld gaan van eene beschrijving van de type dezer schoone plant, en van de fecundatiën die er reeds vroeger zijn geschied door den heer Bergman van Ferrières en Brie. De twee hier afgebeelde zijn zeer verschillend van de type *Andreanum*. Terwijl deze is, *hooggrood*, is hier de eene *donkerpurper*, en de andere meer *oranjerood*. Beide zijn min of meer gevlamd en glanzend van kleur. De eene heeft hij genoemd naar de kleur der bloemschede *atropurpureum*, de andere naar zijne dochter Louise, *Louisae*.

Wanneer de kleuren zoo uiteenlopend en van de type verschillend zijn, dan doet men goed deze door het geven van een naam

SPAANSCH PEPPER. *CAPSICUM ANNUUM* VAR. *CELESTIAL*.

Lælia albida, — *rosea*, — *harpophylla*
Lycaste Skinnerii (24 bloemen en knoppen)
Maxillaria venusta
Masdevallia polysticta (14 bloemstengen)
 ignea
Miltonia Clowesii
Phajus grandifolius
Sophronitis grandiflora
Trichocentrum albo-purpureum
Rodriguezia crispa
Cypripedium Argus
 barbatum
 Harrisianum
 insigne
 Schlimii album
 Sedenii
 stenophyllum

Warme- en gematigde-kas.

Twee prachtige hybrides van *Anthurium Andreanum*.

In de Aflevering van Augustus, van de *Revue de l'Horticulture Belge* zijn een paar

te kenmerken. Minder aanbevelenswaardig is dit, wanneer er geen noemenswaard verschil te bemerken is.

F.

A. G.

Bezint eer gij begint.

Een waar gezegde; bezint eer gij begint. In 't vak van tuinbouw is dit spreekwoord maar al te waar. Wij vakmannen moeten steeds bezinnen eer wij beginnen. Een voorbeeld. Iemand laat een boomgaard aanleggen. De grond is uitmuntend. Men vindt het onnoodig diep te spitten. Alle gewassen tieren er uitmuntend. De grond wordt dus gewoon gespit. De boomen worden geplant en zij groeien er de eerste jaren als *Crotons*. Steeds dieper en dieper gaan de wortels, totdat de uiteinden in 't grondwater komen.

Deze verstikken daar, bij gebrek aan zuurstof, voor de adembaling zoo noodig. Het gebrek deelt zich mede aan de toppen der jonge takken. Ook deze sterven en nu de tijd daar is om vruchten te plukken, gaan de boomen achtereenvolgens al meer en meer afsterven, tot eindelijk een langzame dood intreedt. Dubbel schade! Men moet opnieuw planten en is tal van jaren achteruit. Niet ten onrechte dus het spreekwoord: »bezint eer gij begint.« —

Meerdere voorbeelden zouden genoeg zijn aan te halen, maar ik wil den lezer niet vermoeien met zulk geschrijf. Ieder, die wat nadenken wil over zijn vak, zal in een oogwenk eenige meerdere voorbeelden kunnen bijbrengen. Aanleiding tot dit opstel vond ik in 't volgende:

Dezer dagen wandelde ik langs den schoonen Velperweg, den straatweg, die van Arnhem naar Velp leidt, of als men wil omgekeerd. Voor een der schoonste Villa's aan dien weg, zag ik een paar bruine beuken, die zeer regelmatig waren geplant, in verband met de min of meer symmetrische villa.

De ontwerper heeft natuurlijk op 't oog gehad dat de villa op den duur heel lieflijk tusschen deze twee bruine beuken zou komen te liggen, wat bepaald een goed effect zou maken. Was er slechts één geplant, dan zou het geheel niet meer zoo symmetrisch zijn, maar min of meer een scheef aanzien hebben. De bedoeling was dus goed, maar men heeft toch niet goed bezonnen voor men is begonnen. De eerste jaren is er geen kwaad geweest maar nu begint het zich te vertoonen. Wat toch is het geval? — De beide bruintjes zijn geënt op den gewonen beuk. Dit gebeurt meer, ofschoon ze even goed uit zaad te verkrijgen zijn. Het eene exemplaar laat de entingsplaats niet meer zien, het andere daarentegen heeft op die plek een gewas. Bij No. 1 is dus volkomen de ent met den onderstam vereenigd, bij No. 2 laat dit veel te wenschen over. Ieder raadt reeds waar ik heen wil. No. 1 groeit flink en ontwikkelt elk jaar talrijke scheuten van krachtigen groei getuigende, No. 2 groeit weinig en maakt scheutjes van een vinger lang. No. 1 heeft thans knoppen, die spits van vorm zijn en No. 2 heeft knoppen die eene ronde gedaante bezitten. De knoppen van No. 1 herbergen krachtige jonge loten, die van No. 2 herbergen bloemknoppen. Ik zal niet zoo ver gaan als mijn reisgenoot die No. 2 met eenige jaren dood zeide, daar is, zonder bijkomende omstandigheden, naar mijne

meening nog geen nood voor, doch *dit* is nu reeds vrij goed te zien, dat spoedig voor de eene helit der Villa een prachtige, zware bruine beuk zal staan, terwijl voor de andere helft een boompje prijkt. Dat dit het geheel min of meer zal ontsieren is zeer natuurlijk en vrij zeker zal de ontwerper van het plan, om die twee boomen daar te planten, zich ook deze uitkomst niet voorspeld hebben. Had hij bij de planting er op willen letten of er aan gedacht, dan zou dit niet gebeurd zijn, want vrij zeker is deze kwaal al van jongs af te bemerken geweest. Daarom zal het ons niet te vaak kunnen voorgehouden worden en zullen wij niet te vaak kunnen herinnerd worden aan de schoone spreuk die hierboven staat »Bezint eer gij begint.« — T.

De bruine beuken uit zaad, maken kleinere en minder donker gekleurde bladen. Rmd.

Een beetwortel als ampel.

Een — hier althans — oude aardigheid wordt in de *Wiener illustrierte Gartenzeitung* weer opgerakeld; mogelijk ook zijn er onder onze lezers die 't niet weten, en er wel eens de proef mee willen nemen.

Men neemt een grooten, vooral dikken beetwortel — heeft men een groote kroot, nog beter, om de donkere kleur der bladeren — en snijdt daarvan het ondergedeelte af, zoodat men het bovengedeelte, ter lengte van 10 à 12 cM. overhoudt, maar draagt zorg dat de kruin, die natuurlijk geen ontwikkelde bladeren heeft, ongeschonden blijft. Vervolgens holt men hem van onderen af uit, en zet er een hangplant in, waartoe bijvoorbeeld de veel gekweekte *Senecio mikanioides* (*Delairea scandens*) zeer geschikt is. Na er drie gaatjes in gestoken te hebben hangt men dezen levenden ampel nu bij een raam in de woonkamer op. De warmte doet de bladeren der beet spoedig ontwikkelen, die zich daarbij naar boven krommen, waartusschen de takjes der hangplant een aardig effect maken. Ook kan men er een in een pot gekweekte reeds eenigszins tot ontwikkeling gekomen *Hyacin* in zetten. 't Is een Spielerei als men zoo wil, maar toch inderdaad niet onaardig, en kan er almede toe bijdragen om de huiskamer in den winter gezellig te maken.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Dinsdag 28 Jan. l.l. trad in een Buitengewone Vergadering met Dames, gehouden door de Afdeeling Leiden en Omstreken, der Nederl.

Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, de heer Bakker, uit Purmerend, als Spreker op.

Alvorens tot zijn onderwerp, »het planten en snoeien van boomen en heesters in publieke parken en langs openbare wandelwegen«, over te gaan, vroeg de heer Bakker den door het zeer ongunstige weder niet talrijk opgekomen leden, om eene ruime mate van welwillendheid, daar het de eerste maal was, dat hij in een vergadering als deze als Spreker optrad. Hij hoopte, dat de leden zouden bedenken, dat alle begin moeilijk is.

Om zich een goed begrip te kunnen vormen, waarom men snoeit achtte Spreker het noodig, eerst in het kort den bouw der planten na te gaan. Achtereenvolgens werden nu de verschillende cellen, hout- en bastvezels behandeld, en er op gewezen in welke toestanden deze in jong en oud hout voorkomen. Hierna kwamen de verschillende deelen van den boom aan de orde. Duidelijk legde Spreker o. a. de verschillende wortelvormingen en de wijze waarop deze werken uit; na de wortels kwamen de stengels en daarop de bladeren aan de beurt, bij welke laatste, als behoorende tot de voornaamste voedingsorganen der plant, iets langer werd stilgestaan.

Na deze vrij lange inleiding ging Spreker er toe over mede te deelen hoe de grond, waarin plantsoen staat, moet worden behandeld, en hij moest tot zijn leedwezen constateeren, dat dit op sommige plaatsen nog zeer veel te wenschen overlaat. Spreker wees er op, hoe men moet zorgen, dat de grond steeds goed los is, wat door spitten verkregen wordt, ook dat er, wil men gunstige resultaten verkrijgen, voor een behoorlijke bemesting moet gezorgd worden.

Bij het planten van boomen moet men nagaan of men met sterkere of zwakkere boomen te doen heeft; de eersten plant men het beste in het najaar, de laatste in het voorjaar; bij het planten moet men er vervolgens op letten, dat het takgestel steeds in overeenstemming is met het wortelgestel. Verder werd er nog op gewezen op welke wijze het gat, waarin men plant moet worden in orde gebracht, er werd nagegaan wanneer men diep of ondiep moet planten; ten laatste wees Spreker er nog op, hoe de geplante boomen moeten worden ingekort, en eindigde met het opnoemen van een aantal boomen, geschikt om in parken geplant te worden.

Op de boomen volgden de heesters, waarvan hoofdzakelijk de snoei behandeld werd. Sterk laakte Spreker de methode van velen, die in het voorjaar een heester eenvoudig in een mooien vorm snijden, zonder er op te letten met welk doel zulk een heester geplant is. Toch is dit laatste dringend noodig, wil men het resultaat dat men met de heesters beoogde verkrijgen.

Bij het zuiveren van heesters moet men nagaan of men met blad of bloemheesters te doen heeft. De eersten kunnen in het voorjaar in dien vorm gesnoeid worden, die men ver-

kliest, maar met de laatste moet men voorzigtiger zijn. Bij het snoeien van bloemheesters moet men nagaan of de bloemen uit het voorjarige dan wel op het nieuwe hout te voorschijn komen, of zij aan den top of langs den geheelen tak bloeien en hiernaar bepalen of men vóór of na den bloei, lang of kort zal snoeien.

Spreker eindigde dit gedeelte van zijne rede met den wensch dat velen bij het snoeien wat meer op de eischen der boomen en heesters zullen gaan letten, ongetwijfeld zal men dan ook betere resultaten verkrijgen.

Na de pauze behandelde de heer Bakker »de Kamerplanten«. Hij wees er op, dat er geen eigenlijke groep van kamerplanten bestaat, maar dat met dezen naam die planten bedoeld worden, welke het best in de kamer groeien. Na de hoofdvoorwaarden, die kamerplanten voor hare ontwikkeling noodig hebben, te hebben opgenoemd, legde hij uit waarom men deze planten licht en lucht geven moet, en waarom het een hoofdvereischte is, dat men de kamerplanten goed schoon houdt. De wijze waarop men moet gieten werd niet vergeten, en er op gewezen, dat men met het begieten rekenschap moet houden met den toestand waarin de planten zich bevinden.

Als bijzondere hulpmiddelen voor het kweken van planten in de kamer noemde Spreker in de eerste plaats het terrarium, en hij drukte er vooral op, dat men dit niet te vol moet planten; ook noemde hij eenige planten, geschikt voor een terrarium op. Na het terrarium vestigde hij ook de aandacht op de nog te weinig bekende kamer- en vensterkasjes.

Na aldus eenige hulpmiddelen besproken te hebben, stond Spreker nog even bij eenige der beste kamerplanten nader stil, en behandelde hij in 't kort hare kweekwijzen, waarop hij met een warm woord tot aanbeveling van het kweken van planten in de kamer, zijne rede sloot.

E. TH. W.

Een praktische Tentoonstelling.

Het raakt den Tuinbouw niet, zelfs niet zijdelings, maar toch meenen we hier melding te moeten maken van hetgeen men in Zeeland doet, om den landbouwer goed en zuiver zaai-graan te bezorgen.

Te Zierikzee bestaat een centrale Tentoonstellings-vereeniging, *Landbouwbelang*, die jaarlijks een Tentoonstelling houdt van zaai-granen en van erwten.

Om te doen zien hoezeer hier zoowel de belangen der koopers als die der inzenders — in casu aanbieders — van zaai-granen bedoeld worden, stippen wij de voornaamste bepalingen voor die Tentoonstelling aan.

Ze zal gehouden worden te Zierikzee, in de zaal der Sociëteit »Landbouw en Handel«, op Donderdag 20 Februari, van 's morgens elf, tot 's namiddags half vier uren.

Ieder, die zich gedraagt naar de vastgestelde bepalingen, kan aan de inzending deelnemen.

mits hij vóór of op 10 Februari aan den Secretaris, den heer M. C. Mulock Houwer, te Zierikzee, schriftelijk opgeeft:

a. Het product dat hij wenscht in te zenden;

b. de hoeveelheid die hij van het in te zenden graan of zaad ten verkoop beschikbaar heeft;

c. den prijs, franco Zierikzee en met inbegrip van emballage;

d. het netto gewicht per Hectoliter, de streek waar, en de grond waarop het gegroeid is;

e. de namen van drie personen, door hem geschikt geacht en gewenscht als leden der jury.

De prijzen zullen, op voordracht der Jury, door het bestuur worden toegekend aan de beste der ingezonden monsters: maar alléén dan, wanneer die, op zich zelf beschouwd, uitmuntend en der onderscheiding waardig zijn. De bepaling is ook geldig wanneer van eene soort slechts ééne inzending ingekomen is.

De monsters blijven ingepakt tot op het tijdstip waarop het bestuur deze uitstalt; zij worden dan geopend, een gedeelte in de daarvoor bestemde bakjes gedaan en het overschot verzegeld, om bij eventueelen aankoop als standmonster te dienen.

De beoordeeling geschiedt door eene Jury, bestaande uit drie personen, hiertoe door het bestuur uitgenoodigd op voordacht der inzenders.

Aan de Jury wordt een introductie verstrekt volgens welke zij te handelen heeft.

Alle eigendomskenmerken worden vóór de beoordeeling verwijderd.

De inzenders staan er voor in dat de partij gelijk is aan het ingezonden monster.

Zij, die op een der tentoongestelde monsters koopen, kunnen zich bij voorkomend verschil op het oordeel van het bestuur beroepen.

Oordeelt dit, dat de partij niet volgens monster is, dan wordt de partij geweigerd en voor rekening van den afzender terug gezonden. Daarenboven wordt de toegekende prijs niet uitgereikt en behoudt het bestuur zich het recht voor om de gronden waarop de weigering berust openbaar te maken, ter plaatse waar zij dit nuttig acht.

Leden, die verlangen dat het bestuur zich belast met de opgave van bestellingen volgens een tentoongesteld monster, moeten hiervan schriftelijk opgave doen aan het bestuurslid dat daarvoor zal zijn aangewezen. De kosten bedragen 2°/_o. Formulieren zijn gratis hiervoor beschikbaar.

Het bestuur belast zich ook met het aankopen van zaai granen, enz. ter tentoonstelling, voor personen geen lid der Vereeniging zijnde, tegen vergoeding van 5°/_o voor bestellingen tot een bedrag van f50.— en van 3°/_o voor bestellingen van meer dan f50.—; mits vooraf voldoende zekerheid van betaling wordt gegeven.

Voor personen buiten de eilanden worden slechts bestellingen uitgevoerd op granen of

zaden door inzenders uit Schouwen en Duiveland' tentoongesteld.

De inzenders zullen tot dekking der onkosten 2°/_o van het verkochte bedrag aan het bestuur ter hand stellen. Bij vooruitbetaling zijn de kosten slechts f2.50 voor iederen inzender.

De levering van direct aan inzenders opgegeven bestellingen, waarvan controle verlangd wordt, en van bestellingen door tusschenkomst van het bestuur moet, den 27 Februari e. k., vrachtvrij te Zierikzee geschieden. Voor buitenlandsche granen kan de tijd van levering verlengd worden tot 6 Maart.

Eene, daartoe uit het bestuur aangewezen, commissie zal dan de partij met het standmonster vergelijken en zal de zakken plombeeren. Hiervoor is de kooper 10 cent per zak verschuldigd.

De zakken, waarin de granen geleverd worden, moeten gemerkt zijn met het nummer van den catalogus waaronder het graan werd tentoongesteld. Zij moeten van voldoende kwaliteit zijn. —

Behalve voor granen, worden ook prijzen uitgelooft voor erwten, en wel bij een voorraad van 20 Hectoliter.

Voor erwten (kortloof), met stroo van hoogstens 40 cM. lengte, onverschillig waar geteeld; een zilveren en bronzen medaille, en een getuigenschrift.

Voor erwten (middenloof), met stroo van hoogstens 70 cM. lengte, dezelfde prijzen.

Voor kroonerwten, een zilveren medaille, en een Diploma voor brozen medaille.

Voor Schokkers, een Diploma voor zilveren en een voor bronzen medaille.

Deze prijzen worden niet uitgekeerd voor de uitkomsten, verkregen met het daarvan uitgezaaide, bewezen hebben dat de erwten zuiver van soort zijn.

Alle monsters van Voorjaars- Zaaigranen, Peulvruchten, Lijnzaad en Pootaardappelen, waarvan, naar het oordeel van het bestuur, een voldoende voorraad beschikbaar is, worden beoordeeld.

Zeker is het hier allermintst te doen om een mooie Tentoonstelling te organiseeren. Het doel is zuiver praktisch en men moet de toewijding loven van Bestuursleden, die zich voor een goede zaak gewis niet weinig moeite getroosten.

Verschillende mededeelingen.

Van uit België wordt gemeld dat de tentoonstellingen van rozen, Chrysanthemum's en Orchideeën daar in het afgelopen jaar zeer talrijk waren en dat het houden van zulke bijzondere tentoonstellingen een niet te miskenen gunstigen invloed op de plantenliefhebberij heeft uitgeoefend. Wij hopen dat onze Nederlandsche tuinbouwvereenigingen zich dien wenken nutte zullen maken.

Op den 17en Januari overleed aan een longontsteking de heer Peter Henderson, de eige-

naar der alom bekende kweekerij der firma Peter • Henderson & Cie, te New-York. Hij heeft zich voor den Amerikaanschen tuinbouw in hooge mate verdienstelijk gemaakt. Ongeveer 25 jaren geleden ging de heer Henderson naar de Vereenigde Staten, waar hij zich een tijd lang met kweeken voor de markt bezig hield, maar later vestigde hij een bloemisterij met magazijnen en kantoren te New-York en daarin verwierf hij zich een groot vermogen.

In het tijdschrift *Gartenflora* worden vier nieuwere Azalea's afgebeeld en als bloemrijk en goed groeiend aanbevolen: Johanna Gottschalk (Schulz), zuiver wit gevuld; B. S. Williams (van Houtte,) fraai rozerood, enkel; Regierungsrat von Eschwege (Schulz), rozerood met wit, gevuld; President Auguste van Geert (J. Verschaffelt), granaatrood, gevuld.

Te Berlijn zal van 25 April tot 5 Mei a.s. een groote internationale tuinbouwtentoonstelling gehouden worden. Inzenders kunnen zich tot 1 Maart aanmelden.

Te Londen is een beweging in het leven geroepen ter verkrijging van billijker spoorvrachten voor tuinbouwvoortbrengselen, die ook in Engeland tot rechtmatige klachten aanleiding geven.

In de gisteravond gehouden vergadering der afdeeling, Amsterdam van de Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde werd besloten, dat alhier van 18 tot 17 November 1890 een nationale Chrysanthemum-tentoonstelling zal gehouden worden.

Wij hopen, dat de bloemenliefhebbers en bloemisten deze belangwekkende onderneming zullen steunen.

Voor bijzonderheden verwijzen wij naar het Programma, dat onder de advertentiën afgedrukt is en vooral vestigen wij er de aandacht op, dat bij het ontvangen van ruime geldelijke bijdragen de prijzen nog zullen worden verhoogd.

Het stelsel om voor kleine vragen groote prijzen uit te loven schijnt ons zeer in het belang der zaak te zijn.

Aan den goeden uitslag valt, bij de medewerking, waarop nu reeds uitzicht bestaat, niet te twijfelen.

In November is te Lyon, een Chrysanthemum-tentoonstelling gehouden, waar de variëteit Mrs. Alpheus Hardy in zulken staat van volkomenheid gezien werd dat zij groot opzien wekte. Wij melden dit omdat velen er aan twijfelen of deze bloem geheel aan de beschrijving, die er van gegeven is, beantwoord.

Koop niet in het buitenland wat gij hier te lande even goed krijgen kunt. Dit was de zakeelijke inhoud van een stukje dat wij dezer dagen in *the Gardeners' Chronicle* lazen. Voor Nederlanders is zulk een raadgeving geenszins overbodig te achten.

Vele kweekers zien op tegen de kosten om meerdere tuinbouwtijdschriften na te houden. Dit mag echter als eene verkeerde zuinigheid worden aangewerkt, dewijl niemand in het tuinbouwwak de voorlichting van anderen kan ontberen en men er allicht zaken door te weten komt, die meer dan ruimschoots de kleine opoffering, die men doet, vergoeden.

De *Elodea canadensis*, de bekende waterpest, die in korten tijd zooveel vaarten en slooten tot haar domein maakte, kon wél beschouwd beter waterzegen genoemd worden, omdat zij een goede meststof levert, en een zeer ontsmettend vermogen bezit, zoodat het vee gerust kan drinken uit de slooten, waarin deze plant groeit.

Ook voor den visscher is zij van belang, omdat zij aan de jonge visch een goede beschutting biedt tegen roovers.

De zonnebloem (*Helianthus annuus*) heeft grooter waarde dan die eener sierplant. In 't groot gekweekt, bevordert zij zeer de gezondheid; daarom is het aanraden haar te planten op moerassige plaatsen, waar koorts algemeen heerschen. De bloemen zijn nuttig voor de bijen en de olie uit de pitten of zaden heeft groote waarde voor schilders, bij het maken van blauwe en groene kleuren. Zeep van zonnebloemen-olie maakt de huid zacht.

De zonnebloem kan zonder hinder tusschen de aardappelen gekweekt worden; zoodra het land voor het laatst bewerkt is, legge men de zaden op eenige meters afstand van elkaar tusschen de aardappelen-planten. Deze wijze van doen geeft tevens een schoone afwisseling aan de eentonigheid van de aardappelvelden.

In elke school behoorde een verzameling zoowel van nuttige als van schadelijke insecten zijn. De jeugd zou dan vroegtijdig gelegenheid hebben vrienden of vijanden van den tuin- en landman te leeren onderscheiden.

Als middel tegen muizen wordt aangeraden versche wilde kruisemunt te strooien op plaatsen waar die diertjes zich ophouden.

Hazelnooten worden tegenwoordig een belangrijk handelsartikel; in den herfst na den oogst der noten leze men vlijtig de marktberichten van Hoorn en men zal daaruit met belangstelling zien dat de aanvoeren reeds belangrijk beginnen te worden.

Wie vroeg aardbeïën hebben wil, plante vooral de verscheidenheid *Princesse royale*, deze geeft veel fraaie, groote, heerlijk smeltende vruchten.

Ook tegenwoordig wordt daartoe veel gebruikt de *France de Lyon*, die volgens sommigen niet onderhevig is aan het wit, waardoor de eerstgenoemde nog al eens wordt aangetast.

Een blad van *Coleus aromaticus*, algemeen als rhumatiekplant bekend, over het voorhoofd gewreven doet in vele gevallen de hoofdpijn bedaren.

Hebt ge geen luwen tuin, plant dan rondom uw hoek Stok- Snij- en Heerenboomen een regel of heg van Piet-Hein-boonen, die groeien sterk en keeren veel wind; de boonen dezer laatsten zijn, jong geplukt, een goede groente of kunnen ingemaakt worden: te dik geworden zijn ze geschikt voor veevoeder.

Als uw tuin niet zeer luw ligt en ge zaait postelein, leg dan een regel takkebossen of zet een staande plank langs de zijde van het bed waar, ge het meest last van den wind hebt; een of ander hebt ge allicht bij de hand. De moeite is gering en ge zult er u wel bij bevinden.

Neem een gebruikten kerstboom, niet te klein van stuk; plant deze, met of zonder wortels, als ze maar dood en van naalden ontdaan is, op een open plek in uw tuin en leg tegen het voorjaar (April, Mei,) eenige zaden van *Tropaeolum canariense* of *Convolvulus Ipomaea* op eenigen afstand rondom den dooden denneboom en eene schoon bloeiende pyramide zal gedurende de zomermaanden uw loon zijn.

Werp dus niets weg, een doode denneboom kan nog dienst doen. En wat zal men er voor in de plaats zetten dat meer geschikt is.

In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika zoekt men naar een »nationale bloem«. Van verschillende kanten is de hagedoorn voorgesteld; anderen geven aan den lauwer de voorkeur, maar de meeste aanhangers schijnt de gouden regen te vinden.

Wie de bloemen zijner *Hortensia's* blauw wil hebben, begiet de aarde waarin ze geplant zijn met aluinwater (aluin in water opgelost).

De aardbezie *White pine apple* geeft voortreffelijke witvruchtige beziën, zij draagt overvloedig, en de smaak der vruchten is overheerlijk.

Nog niet in bloei zijnde bloemen zijn bijna oogenblikkelijk in bloei te brengen. — Het komt zeer dikwerf voor dat men een of andere bloemsoort juist dan noodig heeft, als ze nog niet rechtstreeks in bloei is, doch pas in knoptoestand verkeert. Om nu zulke bloemknoppen bijna oogenblikkelijk in bloei te brengen, daarvoor heeft men een zeer eenvoudig middel. Men snijdt de vast ontwikkelde knoppen met lange stelen van de plant af en plaatst deze in een bak met water; hierin lost men een kleine hoeveelheid salpeter op en de uitwerking van dit zout is verrassend. Om het opengaan der knoppen nog meer te bespoedigen kan men er nog een klein stukje ongebluschte kalk bijvoegen. De knoppen van Rozen, *Dahlia's*,

Pelargoniums, *Fuchsia's* en meer anderen laten zich door dit eenvoudige middel snel en zeker in bloei brengen. —

Bladvulling.

Frissche lucht in de kassen en bakken is voor de planten even noodig als verschelucht in woon- en slaapkamers voor ons zelven.

Stilstaand water in den grond is een bederf voor alle gewassen; men zorgde daarom steeds voor een goeden waterafvoer en voor een waterdoorlatenden bodem.

De dampkringslucht is een kostelijke en min kostbare bemesting, wanneer men haar gelegenheid geeft tot diep in den bodem door te dringen.

Het gebruik van snoeischaren (*sécateurs*) is hier te lande nog veel te weinig algemeen. In de meeste gevallen kan men er veel beter en sneller mede snoeien, dan met een mes.

Het is waar dat voor perzikeboomen en wijngaarden het gebruik van een mes te verkiezen is, maar verreweg de meeste boomen kunnen veel spoediger en even goed met een snoeischaar behandeld worden.

Als men onkruid op den mesthoop brengt, zaait men het in 't volgend jaar weder. Men houde het dus afzonderlijk op een hoop en legge er lagen kalk tusschen, om het zaad te vernietigen. Daardoor verkrijgt men tevens zeer goeden mest voor het land.

Als de grond hard is of als er sneeuw ligt, vergeet dan de vogeltjes niet. Elke vink, dien ge den winter doorhelpt, verlost u in 't voorjaar van een menigte insecten en schenkt u zijn gezang op den koop toe.

Vraagbord.

No. 713. Welke zijn de beste erwtensoorten om laat te kunnen leggen, om er bijgevolg zoo laat mogelijk erwten van te plukken.
v. d. V.

No. 714. Ik vind ergens melding gemaakt van *Dracaena Bruanti*, die gekleurde bladen heeft, is dit eene verscheidenheid van de gewone roode *Dracaena terminalis*? B.

Verbetering.

In No. 5 op bladz. 55, regel 12 en 16 van boven staat: kogelvormige, dit moet zijn: kegelvormige.

Correspondentie.

A. F., te G. Veel dank.

D. In het volgend nummer.

W. M. Wij houden ons aanbevolen.

Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Afdeeling Amsterdam.

PROGRAMMA

VAN DE

Nationale Chrysanthemum-Tentoonstelling,

te houden 13, 14, 15, 16 en 17 NOVEMBER 1890,

OP NADER TE BEPALEN PLAATS,

te **AMSTERDAM.**

Voorwaarden van inzending en Algemeene Bepalingen.

ART. 1.

Tot inzending op deze Tentoonstelling en ter mededinging naar de uitgelooftde prijzen worden alle liefhebbers en bloemisten in Nederland uitgenoodigd.

ART. 2.

Opgaven van in te zenden voorwerpen moeten, met vermelding van het nummer waarnaar men wensch mede te dingen, gedaan worden vóór of op 10 November, aan den Secretaris, den Heer J. H. REELING, Rustenburgerstraat 117, Nieuwer-Amstel.

ART. 3.

De voorwerpen gelieve men op Dinsdag 11 November vrachtvrij in te zenden aan het Tentoonstellings-Lokaal.

ART. 4.

De planten moeten met een merk voorzien zijn en indien mogelijk met hare juiste benamingen.

ART. 5.

De beoordeeling der voorwerpen geschiedt door een Commissie van deskundigen, daartoe door het Bestuur uitgenoodigd.

ART. 6.

De prijzen worden toegekend onverschillig of er op hetzelfde nummer één of meer inzenders zijn, doch alleen aan hen, wier inzending aan de eischen van het Programma voldoet.

ART. 7.

Inzenders, schenkers van prijzen en de leden der Maatschappij, hebben vrijen toegang tot de Tentoonstelling elk met eene dame.

ART. 8.

Gedurende de Tentoonstelling worden de planten door deskundigen verzorgd; het bestuur neemt echter geene verantwoordelijkheid op zich voor verliezen of schade.

ART. 9.

De voorwerpen moeten op 18 November worden teruggehaald.

ART. 10.

Aan bekroonden, die den prijs in geld verlangen, wordt voor een gouden medaille f50.—, voor een verguld zilveren medaille f15.—, voor een zilveren medaille f10.— en voor een bronzen medaille f5.— uitbetaald, indien zij niterlijk acht dagen na de bekroning aan den Secretaris hun wensch hebben te kennen gegeven.

ART. 11.

Het bestuur behoudt zich de bevoegdheid voor te beslissen in elk geval, waarin, door dit programma, niet is voorzien.

Als inzendingen worden gevraagd:

1. 30 Chrysanthemum's, in dertig verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt.

1e prijs Gouden medaille en f50.—

2e „ „

3e „ Verguld zilveren medaille en f10.—

4e „ „

5e „ Zilveren medaille.

6e „ Bronzen „

2. 10 *Chrysanthemum*'s, in tien verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt.
 - 1e prijs Gouden medaille.
 - 2e » Verguld zilveren medaille en f 10.—.
 - 3e » » » »
 - 4e » Zilveren medaille.
 3. 10 Nieuwe verscheidenheden van *Chrysanthemum*'s in bloei.
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille en f 10.—.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 4. 3 *Chrysanthemum*'s, in bloei, die zich onderscheiden door ontwikkeling en goede kweeking.
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 5. 3 *Chrysanthemum*'s, in drie verscheidenheden, op stam gekweekt.
 - 1e prijs Gouden medaille.
 - 2e » Verguld zilveren medaille.
 - 3e » Zilveren medaille.
 6. 1 *Chrysanthemum*, uitmuntend door de grootte der bloem.
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 7. 6 Witbloemige *Chrysanthemum*'s.
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 8. 50 Afgesneden bloemen van *Chrysanthemum*'s, in vijftig verscheidenheden.
 - 1e prijs Gouden medaille en f 25.—.
 - 2e » Verguld zilveren medaille en f 10.—.
 - 3e » » » »
 - 4e » Zilveren medaille.
 9. 25 Afgesneden bloemen van *Chrysanthemum*'s, in vijf en twintig verscheidenheden.
 - 1e prijs Gouden medaille.
 - 2e » Verguld zilveren medaille.
 - 3e » Zilveren medaille.
 10. 10 Afgesneden *Chrysanthemum*-bloemen, in tien verscheidenheden.
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 11. De schoonste groote *Chrysanthemum*-bloem. 147
 - 1e prijs Verguld zilveren medaille.
 - 2e » Zilveren medaille.
 - 3e » Bronzen »
 12. Voor inzendingen van *Chrysanthemum*'s, of bloemen van *Chrysanthemum*'s of voorwerpen met bloemen van *Chrysanthemum*'s gevuld, afbeeldingen of literatuur betreffende *Chrysanthemum*'s, worden ter beschikking van de Jury gesteld:
- 3 Gouden medailles; 3 Verguld zilveren medailles en f 10.—; 3 Verguld zilveren medailles; 6 Zilveren medailles en 6 Bronzen medailles.

HET BESTUUR:

H. GROENEWEGEN, Voorzitter.

DR. D. J. COSTER,

C. A. A. DUDOK DE WIT,

J. P. R. GALESLOOT,

J. J. KRUSEMAN,

B. A. PLEMPER VAN BALEN,

J. H. REELING, Secretaris.

AMSTERDAM,
4 Februari 1890.

De Afdeeling deze Tentoonstelling zoo luisterrijk mogelijk wenschende te doen zijn, stelt zich voor de prijzen zoo mogelijk te verhoogen.

Zij verzoekt, met het oog op de groote kosten, aan ieder, die dit Programma in handen krijgt, eene bijdrage toe te zeggen of te zenden aan een der leden van het Bestuur.

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 7. VRIJDAG 14 FEBRUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

TUINKNECHT.
 Als zoodanig biedt zich aan een bekwaam Tuinknecht, P. G., tegen Maart of April, naar verkiezing.
 Adres bij den heer J. H. v. D. Meulen Lz., »Buitenrust'', bij Naarden. 157

VRUCHTBOOMEN.
 158 CULTUUR VAN
 SIPMAN & VAN DER GOOT,
 Elst bij Arnhem.

Kankerwas.
 Franco per bus met gebruiks-aanw. na postw. f 0.75, bij 159
 GEBRS. ADMIRAAL,
 Boomkw. en bloemisten, te Rijp.

Roode Dracaena's.
 Bij GROENEWEGEN & Co., te Amsterdam, zijn een paar duizend ROODE DRACAE-NA'S beschikbaar, die zij aanbieden à f 20.— de 100 stuks. 160

LANDBOUW-COURANT.
 44ste Jaargang.
 ONDER REDACTIE VAN
 Dr. A. M. PRINS, te Renkum
 EN
 G. REINDERS, te Wageningen
 De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 161

GROENEWEGEN & ZOON,
 De Bilt bij Utrecht.
BOOMKWEKERIJEN
 voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.
 162 AANLEG VAN
Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

M. RAHDER.	
Vruchtboomen.	<i>Heeft een grootte voorraad van:</i> Hoog- en halfstam Appel- en Per- boomen, Pyramied- en Leisboomen, laag geleide Perziken, Abrikozen en Morellen. Stamrozen, flinke stammen, zware kronen. Struikrozen op canina, zware struiken. <i>Catalogi op aanvraag.</i>
BOOMKWEKER, - HOOGVEEEN.	

ROND.

163

BERICHT.

TITEL en INHOUD

voor **SEMPERVIRENS** Jaargang 1889, zijn ter perse en zullen weldra verzonden worden.

H.H. Inteekenaren welke tot heden verzuimde hun verlangen te kennen te geven tot ontvangst van een

STEMPELBAND,

gelieve dit ten spoedigste te bewerkstelligen.

178

AMSTERDAM, Febr. 1890.

M. M. OLIVIER.

Het voor elk die Hout koopt of verkoopt makkelijke en onmisbare

Zakboekje voor Houtkopers.

wordt franco per post verzonden na ontvangst van 64 ct. door den Uitgever R. ZWEERS, te Zwolle. 179

Landbouwverbeteringen

OP

KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsneefiguren.

Prijs: f 1.25. 180

Voorjaar.

Voor ieder, die het meest mogelijk genot wil hebben van zijn tuintje, ook nog zoo klein, geen practischer wegwijzer dan

L. E. GERDESSEN'S

„VAN PIT TOT VRUCHT.”

Handleiding

voor Liefhebbers van Ooftboomteelt enz.; met 64 figuren in den tekst.

Prijs f 1.25 Alom verkrijgbaar.

HH. Tuinbazen en leerlingen ten zeerste aanbevolen. 181

DE TUINBAAS

van het landgoed „HEESTERLUST”, goede getuigen hebbende, zoowel van gedrag en bekwaamheid, wenscht door omstandigheden verplaatsing, P. G., klein gezin, 33 Jaar oud.

Brieven franco, aan den Tuinbaas op „HEESTERLUST”, Schuddebeurs bij Zierikzee. 182

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM.

BLOEMWERKEN

VAN

184

Kunst en Smaak

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

LINNAEUSSTRAAT 55. AMSTERDAM.

Bijzondere goedkoope aanbieding van Plantenkuipen van Djatihout,

met ijzeren banden en handvaten,

buitengewoon sterk en net afgewerkt. Te leveren nu of in het volgend voorjaar.

KUIPEN VAN DJATIHOUT vervaardigd, zijn zeer sterk en duren jaren, veel langer dan die van andere houtsoorten gemaakt. Zij zijn ook verre te verkiezen boven aarden potten, die telkens breken, en strekken door hun netten vorm elken tuin of buitenplaats tot sieraad, te meer daar elk er naar eigen keus een gewenschte kleur aan geven kan.

De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend.

Hoog en breed	24	centimeter			f 1.15
„ „ „	29	„	„	„	„ 1.30
„ „ „	32	„	„	„	„ 1.60
„ „ „	36	„	„	„	„ 2.30
„ „ „	40	„	„	„	„ 3.40
„ „ „	45	„	„	„	„ 4.10
„ „ „	50	„	„	„	„ 4.70

185

SEMPER VIRENS.

No. 7.

VRIJDAG 14 FEBRUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: *Coelogyne speciosa*. — *Musa Ensete*, met een afbeelding. — *Billbergia vexillaria*. — *Todea superba*. — *Cattleya labiata* Dowiana. — *Salix caprea pendula* als gazonplant. — Voorkleine tuinen. — Sneeuwkluis. — Bethare bloemen. — Het bemesten der planten. — Twee opmerkingen. — Een wet ter bescherming der *Centiana*'s. — De internationale Tentoonstelling van Botanische Geographie, Microscopie, enz., te Antwerpen. — Groote algemeene (internationale) Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn, 25 April—5 Mei a.s. — De Vereeniging ter bevordering van Tuin- en Landbouw in het Hertogdom Limburg. — Winterbijeenvoering van Leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. — Weeknieuws. — Vraagbord. — Correspondentie.

Coelogyne speciosa.

IN den zomer van 1888 ontving ik van Buitenzorg een kist Orchideeën, die een bevredigende uitkomst opleverde. Vroeger verzond men ook deze planten steeds in Wardsche kisten. Nadat ik echter uit andere deelen van Java herhaaldelijk droog verpakte Orchideeën, over 't algemeen in zeer goeden toestand, had ontvangen, en mij daarbij was gebleken dat de epidendrische soorten op die wijze beter aankomen dan in de vochtige Wardsche kisten, had ik dit ook te Buitenzorg aangeraden, en reeds eenmaal was de uitslag goed geweest¹⁾. *Vanda*'s, *Saccolabium*'s en *Aërides* b.v., die men van Java zoo gaarne ontvangt, komen los, in droge krullen gepakt, uitmuntend over.

Bij de hierboven vermelde zending, die uit slechts weinige soorten bestond, was een aantal planten van een *Coelogyne*, die mij zonder soortnaam, alleen als *Coelogyne* sp. was gezonden. Ze zagen er over 't algemeen zeer goed uit, terwijl de kloeke bladeren en schijnknollen ook fraaie bloemen deden verwachten, een verwachting echter, die heel goed op teleurstelling kon uitloopen.

Daar ik voor zooveel afzonderlijke planten geen doelmatige ruimte beschikbaar had, en buitendien flinke bossen meer voldoening

geven, liet ik er een aantal van bijeen planten, zoo dat ik wel is waar niet veel, maar eenige flinke exemplaren verkreeg, die onmiddellijk gingen groeien.

Ook op den bloei behoefde ik niet lang te wachten, want reeds weinige maanden na de ontvangst kwamen er eenige bloemen uit jonge spruiten te voorschijn.

Reeds de knop had een verrassende overeenkomst met een oude, zeer fraaie soort, maar, lettende op de plant, konden we aan deze toch niet denken.

Intusschen, toen de bloem was opengegaan, geleek deze zoo sprekend op *Coelogyne speciosa*, dat, wanneer men haar afplukte en aan een Orchideeënkenner liet zien, deze geen oogenblik zou aarzelen om haar als deze soort te herkennen. Let men echter op de schijnknollen, dan behoeft men er deze niet eens bij te hebben, om tot de overtuiging te komen dat het wat anders moet zijn, en vergelijkt men de bladeren dan voelt men zich in die overtuiging bevestigd.

Zoo werden we hier als 't ware heen en weer geslingerd. Bloeiende een der planten, en dit was bijna onafgebroken het geval en bekeken we die — 't welk vaak gebeurde — nauwkeurig, dan was het *Coelogyne speciosa*, stonden we echter voor een andere, niet bloeiende plant, dan was het bepaald heel wat anders.

De *Coelogyne speciosa*, die algemeen in de verzamelingen onder dien naam voorkomt, en het dan ook is, herkent men gemakkelijk, ook als ze niet bloeit, aan de schijnknollen, even als men de *C. cristata* gemakkelijk uit een menigte anderen zou te voorschijn brengen. Ze zijn kort en dik, gelijk bij deze, niet rond echter, maar meestal vierkant, met afgeronde hoeken.

De hier bedoelde nu verschilt daarvan aanzienlijk, daar hare schijnknollen veeleer zeer langwerpig, en in verhouding tot de lengte, niet breed zijn. Ten deele zijn ze ook wel min of meer vierkant, maar de meesten zijn toch veeleer gesleufd te noemen; ze loopen naar den top langzaam toe en gaan daar ongemerkt in den bladsteel over; ook is deze en zijn de bladeren langer; de plant heeft in een woord een geheel ander aanzien.

Daar ik intusschen, waar ook zoekende,

¹⁾ Behalve met *Phalænopsis*, die soms in de Wardsche kisten zoo mooi overkomen als of ze er pas in waren geplaatst, en die, droog verzonden, verrotten en verstikken. Thans, nu men deze planten te Buitenzorg eerst tegen plankjes wortelvast en goed aan dea groei laat komen, kan men in een Wardsche kist bijna volkomen zeker zijn van de goede overkomst. Droog verzonden is te lange rust voor deze planten noodlottig.

geen soort van dit geslacht beschreven vond, die met onze plant zoo goed overeen kwam als de *speciosa*, moest een van beiden waar zijn, of dat het een nieuwe, zeer na aan *speciosa* grenzende soort, of een variëteit van deze was. Het laatste kwam mij het waarschijnlijkste voor.

Toch wilde ik gaarne zekerheid hebben en toen ik in October des vorigen jaars toch aan den heer Veitch, te Londen, moest schrijven en dezen daarbij iets zenden, kwam ik op de gedachte er een pseudobulbus met een jonge bloeiende spruit van deze plant bij te voegen.

Deze antwoordde mij dat hij er terstond dezelfde in herkende welke toen juist een dag of wat geleden door Sir Trevor Lawrence op een tentoonstelling der Londen-sche Tuinbouwmaatschappij was ingezonden. Er kon geen sprake zijn van een andere soort, het was een *Coelogyne speciosa*, maar een betere variëteit dan de gewone, inzonderheid om haren gemakkelijken en milden bloei. Dit stemt dan ook volkomen met onze opmerkingen overeen. Onder de gekweekten, voegde de heer V. er nog bij, treft men verscheidene mindere variëteiten aan, die slecht bloeien; deze is een van de besten.

Inderdaad is het verschil in bloemrijkheid in het oog loopend groot, niettegenstaande de bloemen in vorm en kleur volmaakt met elkaar overeenkomen. Toch zou ik aarzelen haar als veel beter te beschouwen dan die welke men gewoonlijk aantreft; immers nu ik ze beiden weer bloeiend nevens elkander zie staan, blijkt dat de bloem der andere — laat ik ze eens de oudere noemen — in 't oog loopend groot is. De verdienste der nieuwere is dus voornamelijk, of liever alleen, dat ze drukker, dat ze bijna het geheele jaar door bloeit, terwijl de oudere op verre na zoo vrijgevig niet is met hare bloemen.

Het dagelijks zien van deze inderdaad zeer fraaie, maar niet sterk in 't oog loopende bloemen, wekte mij op om op deze soort, die niet tot de bijzondere gunstelingen behoort, de attentie onzer lezers te vestigen. Terwijl toch de *Coelogyne cristata* allerwege wordt aangetroffen, zal men de *speciosa* vaak te vergeefs zoeken, waar men toch reden zou meenen te hebben haar te vinden, en vraagt men mij welke van de twee ik het fraaiste vind, dan aarzel ik geen oogenblik den voorrang toe te kennen aan de *speciosa*, al ben ik even bereid te erkennen dat de *cristata*, zoowel door haar bloemenrijkdom als door de meer sprekende en dus sterker in 't oog loopende kleur veel meer aantrekkelijk is.

Voor een Orchidee kan men wel haast zeggen dat de *Coelogyne speciosa* tot de oude planten behoort, immers haar invoer in Engeland dagteekent meer dan veertig jaren terug. Wel is ze reeds vroeger op Java gevonden en beschreven, immers Blume maakte haar bekend in zijn *Bijdragen* als *Chelonanthera speciosa*, en gaf in de daarbij behorende tabellen, als altijd, keurige analyses, zoo mede eene geheel afzonderlijke bloem. Deze (eerste), ongekleurde afbeelding laat aan nauwkeurigheid niets te wenschen over, en wint het in dit opzicht van de in 1847 door Lindley in zijne *Botanical Register* gegeven gekleurde afbeelding, die toch overigens, de kleur van het labelum uitgezonderd, zeer goed te noemen is.

Een later door Hooker in het *Botan. Magazine* (tab. 4889) gegeven afbeelding heb ik toevallig op het oogenblik niet onder mijn bereik. Ook de Vriese gaf er in zijn *Illustrations d'Orchidées*, een werk dat veel geld heeft gekost, maar alle kunstwaarde mist, een vrij ongelukkige afbeelding van. Zoowel de afbeelding van Lindley als die van de Vriese stelt een plant voor met korte, dikke schijnknollen. Het is dus waarschijnlijk dat de variëteit, die ik later van Buitenzorg ontving, van een andere groeiplaats afkomstig is, terwijl de eersten ingezameld werden in de bosschen van den Salak, waar Blume haar dan ook het eerste vond.

De bloemen verschijnen uit de jonge scheuten, wanneer die in haar eerste stadium van ontwikkeling zijn, nu wanneer het blad (elke schijnknol draagt slechts één blad) pas verschijnt, dan wanneer dit reeds half ontwikkeld is.

De zeer dunne en slappe bloemsteel is nu eens kort, bereikt dan weer de lengte van pl.m. 10 cM., en draagt niet meer dan twee bloemen ¹⁾; dikwijls maar een, welker zwaarte oorzaak is dat het dunne steeltje omgebogen is, zoodat de bloem met den top naar beneden is gericht.

De drie aan elkaar gelijkvormige kelkbladeren zijn bij de ééne, de oudere, 6 cM. lang en 2¹/₄ cM. breed, bij de nieuwere variëteit 5 cM. lang en 2 cM. breed; ze hebben een eigenaardige, niet wel te beschrijven kleur, die men zeer licht bruin-geel zou kunnen noemen, met een donkerder middennerf. Terwijl het bovenste kelkblad over het

¹⁾ Meestal blijft de tweede bloem onontwikkeld, hetgeen Lindley aanleiding zal gegeven hebben om van een éénbloemigen bloemsteel (*pedunculus uniflorus*) te spreken. Miquel zegt ook in zijn *Flore van N.-Indië* dat ze een één- of tweebloemigen bloemsteel heeft.

labellum heen gewelfd is, zijn de beide anderen een weinig achterwaarts omgeslagen; de richting is dus eenigszins anders dan bij *C. cristata*.

Zeer onderscheiden, immers wanneer wij de bloem vergelijken met de meest bekende, de *C. cristata*, zijn de beide zijdelingsche bloembladeren. Terwijl die bij deze toch met de kelkbladeren in vorm, grootte en richting overeenkomen, zoodat de bloem, behalve uit het labellum, uit vijf bloembladeren van gelijke vorm en gelijke waarde bestaat, en terwijl de kelkbladeren van *C. speciosa* aanzienlijk grooter zijn, loopen de beide zijdelingsche bloembladeren hier zoo weinig in het oog, dat ze meestal over 't hoofd gezien worden. Ze zijn toch, hoewel bijna zoo lang als de kelkbladeren, nauwelijks 2 mM. breed, daarbij in schuine richting naar achteren omgeslagen, zoodat ze achter de kelkbladeren verscholen zijn en daar kruislings over elkaar liggen.

Het fraaiste deel dezer bloem en dat dan ook zeer fraai mag genoemd worden, is ook hier het labellum. Bij de oudere is dit 5 cM. lang, en aan den uitgespreiden top 3 cM. breed, bij de nieuwere 4 bij $2\frac{1}{3}$ cM.

Van het onderste gedeelte zijn de randen, over ongeveer $\frac{2}{3}$ der lengte, naar elkander gebogen, maar naderen elkaar toch niet dichter dan tot op 1 cM.; verderop is het plotseling vlak uitgespreid. Het heeft ongeveer dezelfde grondkleur als de kelkbladeren, maar is donkerbruin dicht geaderd, zoodat de kleur bruin schijnt, tengevolge waarvan het ook aan de buitenzijde veel donkerder is. Het geheele topgedeelte is echter wit, ook is het inzonderheid daar zeer dik en vleezig.

Gelijk men weet is het een eigenaardig karakter der *Coelogyne cristata*, dat het labellum midden over de lengte bezet is met drie dicht bij elkaar staande gele kammen, op rechte rijen staande gele haartjes, waaraan deze soort dan ook haren naam (*cristatus*) gekamd, van een of meer kammen voorzien) ontleent. Hetzelfde karakter bezit ook de *C. speciosa*, maar op een andere wijze.

Hier is namelijk het labellum in het midden bezet met twee kammen, eigenlijk twee, dicht met bruine haartjes bezette heuvels, die derhalve aanleiding geven tot een diepte of vallei, die hen scheidt; deze heuvels komen aan den top samen.

Wanneer men vóór een bloeiende plant staat, maken hare bloemen niet veel indruk. Dit is het gevolg hiervan, dat ze naar beneden hangen, zoodat het geheele labellum door het bovenste kelkblad overwelfd wordt,

en derhalve grootendeels aan het gezicht onttrokken is.

Licht men de bloem echter een weinig op, zoodat men er goed in kan zien, dan is er zeker niemand die weigeren zal te erkennen dat de natuur hier met zulke stille kleuren zeer veel schoons wrochtte. Terecht mag men er van zeggen dat de bloem verrassend schoon is.

Men zal dus steeds wijs doen met een bloeiende plant zoo hoog te plaatsen, dat men de bloemen op haar gunstigst kan zien. Hij, die er langs loopt, komt veelal niet op de gedachte om haar op te lichten, en het is bovendien steeds verkieslijk elke aanleiding daartoe te voorkomen, daar het onhandig aanvatten eener bloem allicht oorzaak van beschadiging kan zijn ¹⁾.

De *Coelogyne speciosa* behoort, naar het schijnt, uitsluitend aan Java, immers ik vind er geen andere oorspronkelijke groeiplaats van vermeld. In de Engelsche Catalogi worden aangeboden *Coelogyne speciosa* en *speciosa major*, de laatste is dubbel zoo duur als de eerste. Williams zegt in zijn *Manual* dat er twee verschillenden zijn van welke de ééne veel beter is dan de andere.

Alleen lettende op het woord *major* (de grootere) zou ik geneigd zijn die welke ik direct van Java ontving als de minste te beschonwen, daar immers hare bloemen kleiner zijn dan die van de plant welke ik reeds sedert jaren bezat.

Het wil mij echter schijnen dat ze veeleer een derde, milder bloeiende is, terwijl er van die met korte, gedrongen schijnknollen een kleinerbloemige voorkomt dan die welke ik hier bezit, immers ook de heer Veitch beschouwde haar als een »betere» variëteit.

Men moet echter niet vergeten dat le mieux est l'ennemi du bien, en op zijn hoede zijn, dat men, door de wetenschap dat er een »betere» variëteit bestaat van een goede soort die men bezit, niet ongevoelig wordt voor dezer goede eigenschappen.

En, onverschillig welke variëteit Blume het eerst in de bosschen van den Salak op de boomstammen zag groeien, hij had volkomen gelijk, toen hij haar met den soortnaam *speciosa* (de schoone) vereerde. Wij leerden in den laatsten tijd heel wat soorten van dit geslacht kennen, maar, goed be-

¹⁾ Er zijn menschen die nergens, maar er zijn er ook heel wat die overal aankomen, en niet tevreden zijn, als ze een bloem die ze bewonderen, niet eens even heen en weer bewogen hebben. Zulke bezoekers hebben mij al menige onaangename verrassing bereid en het is, bij groote gezelschappen, onmogelijk ze steeds in 't oog te houden.

schouwd, is er inderdaad geene die het in schoonheid van deze wint, al zijn er dan ook aan welke men gaarne, op den eersten indruk afgaande, de eerepalm zou willen toekennen.

Omtrent de cultuur dezer plant valt voor Orchideeënkweekers niets bijzonders op te merken. Ze houdt zich even goed in de gematigde als in de warme Orchideeënkas, en is volstrekt niet lastig; de bloem duurt vrij lang, en levert, vooral door hare eigenaardige kleur, in een groep bloeiende planten een aangename afwisseling.

26—1—'90.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Musa Ensete.

(Met een afbeelding.)

Het is ons aangenaam door de bijgaande afbeelding aanschouwelijk te kunnen maken welke prachtige uitwerking deze banaanboom in een aanleg te weeg brengt.

Het is een gunstig verschijnsel en het getuigt van goeden smaak dat men tegenwoordig allerwege voor de versiering der tuinen naar dergelijke sierbladplanten gaat omzien.

De Musa Ensete wordt in de gematigde-kas overwinterd en half Mei in den vollen grond uitgeplant, op een plaats waar weinig wind is, in goede vette aarde. Bij droog weder wordt zij rijkelijk begoten.

Billbergia vexillaria.

Er begint gang te komen in de hybridisatie der Bromeliaceeën, en het laat zich verwachten dat we daar nog heel wat van zullen te zien krijgen, daar toch de liefhebberij voor deze planten, die veel meer binnen het bereik liggen van iedereen, dan de Orchideeën, pas in hare opkomst is.

Houden de Engelschen zich meer bijzonder bezig met de kruising der Orchideeën, en schijnt men zich daar nog niet met bijzondere ingenomenheid op de cultuur der Bromeliaceeën te willen gaan toelagen, anders is het in Frankrijk en in Duitschland, zoo mede hier te lande en in België; en reeds werden, gelijk wij nu en dan gelegenheid hadden te vermelden, inzonderheid in de beide eerst genoemde landen verscheidene zeer fraaie hybriden gewonnen, bijna uitsluitend in de geslachten Vriesea en Billbergia.

De hier genoemde is zeker niet een van de minsten; ze was het resultaat van kruisbevruchting van Billbergia thyrsoidea splendida en wel met stuifmeel van Billb.

Morelii. Het was de heer Ed. André, Redacteur der *Revue horticole*, die zich zeer voor deze familie interesseert, die de gelukkige winner was van dezen bastaard, die, gelijk hij zich uitdrukt, op waardige wijze den standaard zal dragen van het legioen der hybriden van dit fraaie geslacht. Om die reden noemde hij deze plant dan ook Billbergia vexillaria ¹⁾.

Het mag in het midden gelaten worden, in hoeverre dit woord hier goed gekozen is, maar het is geenszins twijfelachtig, dat we hier met een zeer fraaie hybride te doen hebben; immers voor zoover de prachtig uitgevoerde gekleurde afbeelding der bloeiwijze en de fraaie gravure, de geheele plant voorstellende, recht tot deze gevolgtrekking geven.

Gelijk men weet bloeit de B. thyrsoidea splendida met een rechtopstaande bloeiwijze, de Morelii daarentegen met een overhangende. Gelijk te verwachten was, is ook de inflorescentie van de hybride rechtopstaand, maar de tros komt veel verder uit de bracteeën te voorschijn en is, in plaats van half bolvormig, piramidaal en loopt spits toe.

De bracteeën zijn smaller, maar talrijker en zijn eigenlijk meer als overgangs- dan als schutbladeren te beschouwen, daar ze allen onder de tros zitten en geen enkele bloem van een eigenlijk schutblad voorzien is.

Ze zijn donkerrood, veel donkerder dan die van de moeder, en hebben een paarsen gloed.

De wit bepoeierde vruchtbeginsels zijn sterk gezwollen en de bloemen, in plaats van rood met blauwe bloembladspitsen, donker violet.

Ziet men ze beiden, de thyrsoidea splendida en de vexillaria, nevens elkander, dan zou men bijna aarzelen aan zulk een nauwe vriendschap te gelooven.

De verandering, welke de schutbladeren, de bloeiwijze en de bloemen zelve ondergingen, is inderdaad zeer groot, en het zijn hier niet de karakters der beide ouders gemengd, maar het is een geheel nieuw karakter, dat deze plant sprekend van elke andere doet verschillen.

Ofschoon de heer André op het oogenblik slechts in het bezit is van enkele exemplaren dezer nieuwe hybride, mag ze daar toch in te goede handen geacht worden, om niet te verwachten dat ze weldra verpaid zal worden.

18-11-'89.

W.

¹⁾ „Vexillarius” heette bij de Romeinen een vaandeldrager.

Koude-kas.

Todea superba.

Elk bezoeker der Koninklijke wintertuinen van de heeren R. B. Laird en Sons, te Edinburgh, is verbaasd over de majestueuze *Todea superba*, welke aldaar in een der zijvleugels, op een standaard, te midden van vele andere Varenen prijkt. Hoe hoog de *Cyathea medullaris*, *Dicksonia antarctica*, *Alsophila australis*, ook op haar nederzien, zij is, en wij hopen, zij blijft de Koningin van die afdeling.

Wat een genot is het zulk een plant, misschien eenig in Europa, te bewonderen. Zij heeft niet minder tachtig prachtige, donker doorschijnend groene bladeren, welke 0.80 M. lang bij 0.16 M. breed zijn. De geheele plant heeft een doorsnede van 1.80 meter.

Dit prachtstuk staat bijna geheel koud, ja, 's zomers is het dikwijls buiten warmer dan daar waar zij zich zoo krachtig ontwikkelt. Twee malen per dag wordt zij goed besproeid, terwijl dan de vloer eveneens nat gemaakt wordt, trouwens de atmosfeer is steeds zeer vochtig.

Ik zeide daar zooveen dat het *misschien* het grootste exemplaar van Europa is. Dit is, 'k wil het wel bekennen, nog al positief gesproken; welnu, ik verheug mij bij voorbaat, zoo een der lezers van *Semprevirens* mij dit kan logenstraffen.

E. Feb. '90.

J. K. B.

Orchideeën.

Cattleya labiata Dowiana.

Men kan aan zijn verbeelding zooveel mogelijk vrij spel laten; men kan, zelfs met de beste afbeelding dezer plant vóór zich, zich een denkbeeld trachten te vormen van haren bloei, men komt de wezenlijkheid op lange na niet nabij. Ziet men haar in bloei, dan bewondert men dien rijkdom liefst in stilte, gevoelende dat, zoodra men zijn gewaarwordingen wil uiten, men tot banaliteiten vervalt. Zeggen we dus maar: die bloemen zijn onuitsprekelijk schoon. Dit is ook een banaliteit, maar het is althans waar.

Heeft men ooit reden om de natuur in haar scheppingsvermogen te bewonderen, dan is het hier, en ik zet het welken kunstenaar ook, iets te vervaardigen, dat in staat is zulk een opgetogen bewondering te wekken als de bloem der *Cattleya Dowiana*, onverschillig of men die der type of van hare variëteit *aurea* ziet, ofschoon deze het van gene nog wint.

Eigenlijk mag men hier niet van een type spreken, daar men toch in den laatsten tijd algemeen tot de overtuiging is gekomen, dat de *Cattleya Dowiana* als een variëteit moet beschouwd worden van de reeds in 't begin dezer eeuw ingevoerde en zeer gezochte *Cattl. labiata*, een Braziliaansche soort, maar die in verschillende tropisch Amerikaansche landen door een aantal variëteiten wordt vertegenwoordigd, die allen door buitengewoon schoone bloemen uitmunten, en waarvan een aantal successievelijk in Europa werd ingevoerd.

De bloemen dezer variëteiten leveren onderling zooveel verschil op, niettegenstaande ze in vorm, nú met kleinere dan met grootere wijzingen overeenkomen, dat men ze aanvankelijk meest allen als afzonderlijke soorten beschouwde, terwijl alleen die, welke reeds lang als *Mossiae* bekend is, door velen voor een variëteit van *labiata* werd gehouden.

Zelfs de Orchidograaf bij uitnemendheid, Prof. Reichenbach, heeft zich door het soms zeer aanzienlijke verschil in kleur, laten verleiden, om een aantal *Cattleya*'s als soorten te beschrijven, die toch kennelijk niet anders zijn dan verscheidenheden van één en denzelfden grondvorm, van de *Cattleya labiata*.

In waarheid, deze soort is veranderlijker dan eenige andere uit deze familie, alleen de *Odontoglossum Alexandrae* (beter *crispum* genoemd) uitgezonderd, van welke men zeldzaam twee planten zal vinden welker bloemen niet eenig verschil opleveren. Ook met de *C. labiata* is dit in zoodanige mate het geval, dat men omtrent oorspronkelijk ingevoerde planten geen zekerheid heeft dat er geen nieuwe variëteiten in kunnen schuilen, voor dat men ze in bloei heeft gezien.

Het is vooral het groote labellum dezer soort, altijd prachtig gekleurd, dat in dit opzicht en ook in den vorm een schier ongeloofelijke verscheidenheid oplevert, terwijl ook de bloem- en kelkbladeren in vorm weinig, in stand, grootte en kleur soms zeer veel verschillen.

Maar bepalen wij ons thans tot de *Dowiana*.

Het was de onvermoeide reiziger Warszewicz die het geluk had deze koningin der *Cattleya*'s, omstreeks 1850 in Costa Rica te ontdekken, vanwaar hij planten zond aan de heeren Low & Co., te Clapton, welke planten echter in zulk een slechten toestand overkwamen, dat zij spoedig daarop bezweken. Warszewicz had echter, met de levende planten, ook gedroogde exemplaren overgezonden, en in zijn schrijven hoog opgegeven

omtrent de schoonheid dezer bloemen, er tevens den wensch bijvoegende, dat deze *Cattleya* mocht genoemd worden naar Mrs. Lawrence, te Ealing, bekend om hare liefde voor Orchideeën. Dat aan dezen wensch niet werd voldaan, is alleen hiervan toe te schrijven, dat het aan Prof. Reichenbach toegesonden pakje onder weg verloren is geraakt, terwijl er ten naastenbij vijftien jaren verliepen voor en alleer men deze plant andermaal op het spoor kwam.

Het was in 1865 dat een inlandsch natuurkundige, de heer Arce, die voor Dr. Ure Skinner natuurhistorische voorwerpen inzamelde, hem ook deze plant bracht. Ze werden aan den heer Skinner, in Engeland, gesonden, die ze afstond aan de heeren J. Veitch & Sons, te Chelsea. In den herfst van dat jaar bloeide er reeds een van in het beroemde etablissement te Chelsea.

Onbekend met den wensch van den eersten ontdekker, werd deze nieuwelinge, op verzoek van den heer Ure Skinner, door Bateman in de *Gardeners' Chronicle* (1866, p. 922) naar den heer Dow, kapitein bij de American Packet Service, *Cattleya Dowiana* genoemd. De eerste gekleurde, doch zeer ongelukkige, afbeelding verscheen in het *Botanical Magazine*, van welk werk het 93^e deel met deze plaat begonnen werd (tab. 5618).

In 1868 had Gust. Wallis het geluk, in de omstreken van Frontino, in den staat Antioquia een *Cattleya*, te ontdekken, die men aanvankelijk voor een andere hield. Wallis reisde toen voor den heer Linden, te Gent, en zond haar in 1872 dezen toe, die haar in de *Illustration horticole* t. 493 en later in zijn *Lindenia* t. 28 als *Cattleya aurea* afbeeldde en beschreef.

Dat men aanvankelijk de *C. Dowiana* voor een afzonderlijke soort hield, is gemakkelijk te begrijpen, immers niet alleen door de bloemen, maar ook door de langere, gladere schijnknollen en de smallere bladeren verschilt ze genoeg van de *C. labiata*, om Bateman's aanvankelijke meening te wettigen. Ook is men er pas later toe gekomen, nadat men de overtuiging verkreeg dat de *C. labiata* zich in velerlei soms zeer afwijkende vormen voordoet, en dat verscheidene, die als soorten beschreven waren niet anders konden zijn dan variëteiten van deze, haar tot de *labiata* te brengen. Hoe het echter mogelijk is dat Linden, de *Dowiana* kennde, in de *aurea* weder een andere soort zag, en later in zijn *Lindenia* pertinent verklaarde bij die meening te blijven, is mij volkomen onbegrijpelijk.

Tegenwoordig mag de *C. Dowiana* in

de handelscatalogi nog onder dezen soortsnaam voorkomen, er is niemand die eraan twijfelt dat de *aurea* dezelfde is, met een wijziging van de kleur van 't labellum, en zoo men beiden niet als variëteiten der *C. labiata* aanbiedt, is dit alleen om vergissing of verwarring te voorkomen. Ieder Orchideeënkenner beschouwt thans de *Dowiana* als een variëteit van *labiata*, en de *aurea* als een sub-variëteit van gene, maar er is ook niemand die er aan twijfelt dat deze twee de prachtigst bloeienden zijn van allen, al mag er misschien in de meening welke van de twee, de *Dowiana* of de *Dowiana aurea*, de schoonste is, verschil van opinie bestaan.

Hoe dikwijls beide planten zijn afgebeeld durf ik niet met zekerheid te zeggen. Ik zelf heb er in verschillende werken zeven en ik ken er bovendien nog twee. Ed. Morren gaf er een, die een trouwe copie is, van die van Hooker en dus even slecht. Zeer fraai en zoo natuurgetrouw mogelijk, is die van *Dowiana aurea* in de *Garden* vol. 21. p. 80, terwijl die in de *Lindenia*, wat de grootte der bloem betreft, overdreven is, te meer jammer, daar dit in geen enkel opzicht noodig was.

Een juiste beschrijving van deze keurige bloem te geven acht ik niet wel mogelijk. Kelk en bloembladeren zijn zuiver, zacht geel; de beide zijdelingsche bloembladeren, die eenigszins naar het midden gericht zijn, zijn dubbel zoo breed als de kelkbladeren, sterk gegolfd en aan den uitersten rand bovendien fijn geplooid. Het zeer grootte labellum, aan den top 8 cM. breed en tweelobbig, is mede sterk gegolfd en geplooid en bij de *Dowiana* donker purper karmijn met een aantal goudgele strepen. Bij de *aurea* echter is het alleen aan den top donker, overigens voor twee derden donker geel met oranjegloed en met met purper gemengd, een vereeniging van klouren, waarvan men het effect moet zien, om zich van de verrassende schoonheid een denkbeeld te maken. En hoe dikwijls men die bloem ziet: tien, twintigmaal op een dag, om de vijf of om de twee minuten, de verassing blijft dezelfde; al moge deze uitdrukking vreemd klinken, toch is ze juist.

En of er nog iets aan ontbrak, verspreidt de bloem (en zachte, liefelijke geur.

Opmerkelijk is het zeker dat deze twee op zoo ver van elkander liggende groeiplaatsten ontdekt zijn; immers in Veitch's *Manual* lees ik dat Roezl mededeelde dat de groeiplaats der *aurea* in de omstreken van de rivier Cauca, in Antioquia is, waar deze

rivier met den Magdalena-stroom samenvloet, en welke streek ongeveer zeshonderd mijlen verwijderd is van de plaats waar de *C. Dowiana* in Costa Rica thuis behoort.

De cultuur der *Cattleya Dowiana* en *Dowiana aurea* levert voor hen, die met de *C. labiata* weten om te gaan, hoegenaamd geen moeilijkheid op; ze kunnen zelfs als gemakkelijk te kweeken beschouwd worden, mits men er slechts voor zorgt dat aan de planten, onmiddellijk na den bloei, de noodige rust gegund worde. W.

Open grond.

Salix caprea pendula als gazonplant.

De *Salix caprea pendula* of wel de treurende Kaspische zandwilg is een zeer

aangeplant, in elke kweekerij te verkrijgen, zal iederen tuin waar een stukje gazon bestaat, nog dezen zomer tot sieraad zijn. Bevaliger vorm zal men moeilijk krijgen.

ALBERTUS.

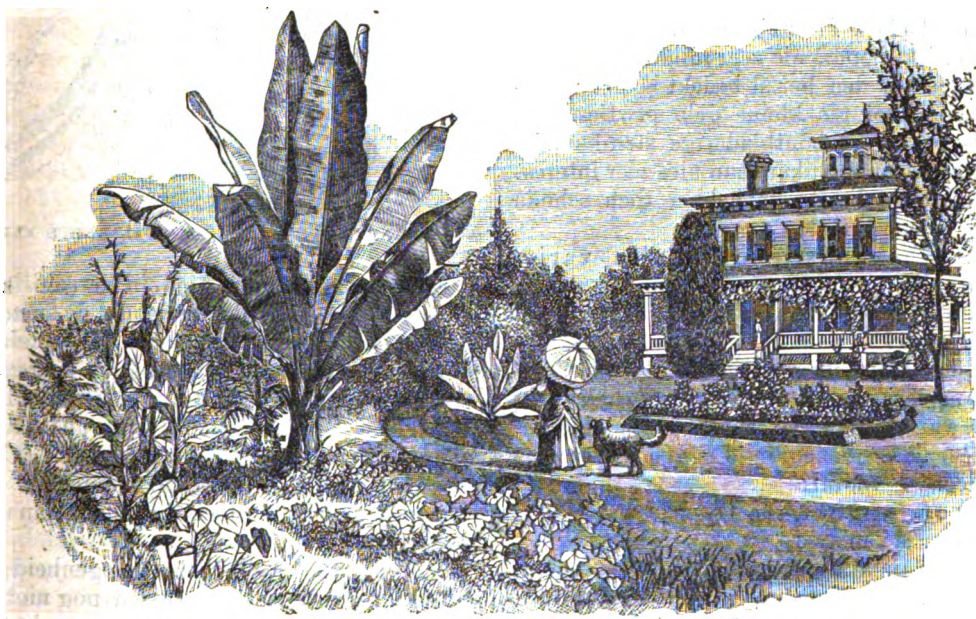
Ingezonden.

Voor kleine tuinen.

Hooggeachte Heer Witte!

Met genoegen las ik uw stukje: »Tusschen vier muren.« Ja, wel is het jammer dat zij, die het geluk hebben in de stad een tuin of tuintje te bezitten, daarvan dikwerf zoo weinig of zoo slecht partij trekken, daar het hun toch zooveel genot kon bezorgen.

't Is daarom dat ik aan de door U aan-

MUSA ENSETE.

schoon boompje dat wel verdiend te worden aangeplant. Op eenigszins zware gronden, die van nature vochtig zijn, zal het goed voortkomen. Hetzij bij den grond, hetzij op een meter of meer boven den grond, op de gewone type veredeld, steeds vormt het zich tot een allerliefst boompje. In het eerste geval zorgt men, de eindtwijg geregeld aan een stok op te binden en de zijtwijgen hangen dan bevalig naar beneden; het geheel vormt een prachtige pyramide; in het tweede geval zullen de takken allen op een punt ontspringen en van daar na een lichte buiging min of meer loodrecht naar beneden hangen. Ook dan doet het zich, ofschoon geheel anders, toch zeer liet voor. Een jong boompje, nu

bevolen planten nog eenigen wil toevoegen, om belanghebbenden wat ruimer keus te geven.

Als groenblijvenden noem ik dan nog: *Pyracantha Lalandei*. Bloeit wit en geeft roode bessen.

Skimmia japonica. Bloeit wit en geeft bessen als de *Aucuba*.

Vaccinium Vitis Idæa. Dit schoone, lage strukje kan men gebruiken als randgoed om kleine perkjes, in plaats van voetpalen. Bloeit wit en geeft roode bessen.

Eenige niet hoog wordende struikjes:

Andromeda speciosa. Bloeit met groote trossen witte kelken.

Berberis stenophylla. Bloeit geel.

Cotoneaster chinensis. Bloeit wit en geeft roode bessen.

Cydonia Maulei. Bloeit donker en zeer mild.

Deutzia gracilis. Dit schoone struikje is genoeg bekend.

Hibiscus syriacus. Hiervan een enkele of een geheel vakje van de meest verschillende kleuren.

Lonicera pyrenaica. Bloeit rood en geeft groote roode bessen. 't Is een zeer gedrongen struik.

Spiræa Bumaldi. Is doorbloeiende met roode schermpjes, zeer schoon.

Viburnum plicatum sterile. Deze schoone, slechts matig hoog wordende struik bloeit als de Sneeuwbal.

Is de tuin redelijk groot, dan kan men in het midden van een heestervakje plaatsen:

Een *Malus floribunda*. Deze wordt een matige boom, die zeer mild, rooskleurig bloeit, en in den herfst bedekt is met appeltjes zoo groot als kleine gele erwten.

Als prachtige bontbladerige struiken, die den wetenschappelijken man niet zeer interesseeren, doch die de liefhebber toch schoon vindt, noem ik:

Acanthopanax pentaphylla variegata.

Hibiscus syriacus fol. arg. var. Bloeit paars.

Sambucus nigra fol. arg. var.

Symphorea glomerata fol. var.

Als niet hoog wordende vaste planten, die zeer laat bloeien, mild en schoon, recommandeer ik vooral:

Aster bessarabicus en

Aster dumosus.

Er is van alles nog voorraad genoeg om, als men er eenigen moede wordt of niet schoon vindt, die door anderen te vervangen.

Tot hiertoe ging alles goed, doch nu zult ge het uw ouden vriend zoo ik hoop ten goede houden, als hij op enkele door U aanbevolen zaken eenige aanmerking heeft.

Als enkele boom noemt gij: de wilde Kastanje, de Plataan en de Iep.

De laatste nu vind ik minder doelmatig. De Iep toch is meer nut- dan sierboom. Liever nam ik daarvoor de Tulpeboom, die, bij zijn groote, vreemd afgeknotte bladeren nog bloemen geeft op den koop toe.

Die is wel iets kostbaarder, doch voor het schoonste heeft men toch wel iets meer over.

Verder noemt gij: *Ruscus aculeatus*. Dat scherpe, niet bloeiende struikje is in mijn oog niet schoon genoeg voor een *kleinen* tuin.

Eindelijk vind ik *Mahonia Aquifolium* zeer goed, doch de *M. repens*, met hare

dofgroene bladeren noem ik bepaald leelijk. Veel schooner is *M. japonica*, met haar groote trossen blauwe, eetbare vruchten.

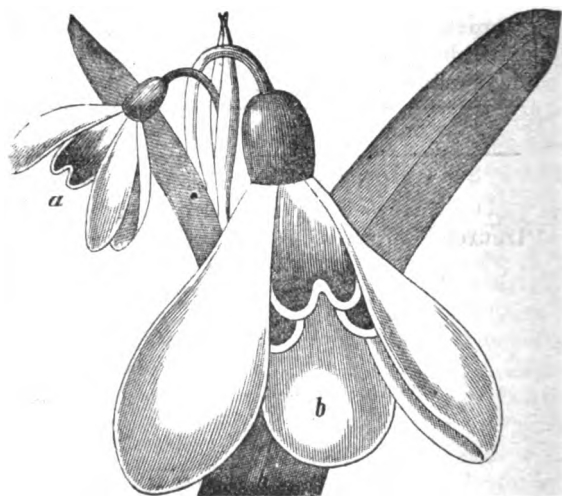
Dat een en ander bij U goedkeuring mag vinden is de wensch van hem die steeds is

H.

t. t.

C. DE Vos.

Sneeuwkllokje.

a. GALANTHUS NIVALIS.

b. GALANTHUS ELWESII.

Voor eenige dagen deed in verschillende bladen het bericht de ronde, dat de sneeuwkllokjes reeds buiten bloeiden. Wij hebben er onze aantekeningen eens op nagezien, waaruit blijkt, dat de Sneeuwkllokjes (*Galanthus*), de Winteraconiet (*Eranthis hyemalis*) en de goudlakensche *Crocus* (*Crocus Susianus*) dit jaar ongeveer drie weken vroeger in bloei kwamen dan het vorig jaar.

Wij wijzen er bij deze gelegenheid op, opdat zij, die deze bolgewassen nog niet bezitten, zich deze voorjaarsboden aanschaffen. Afzonderlijk of door elkaar geplant verrassen zij ons, midden in den winter, met haar helder gekleurde bloemen. De bollen worden vroeg in den herfst geplant. Men kan ze ook planten onder heesters, langs boschkanten of in het gazon.

WINTER-ACONIET.

Eetbare bloemen.

Van de verschillende plantendeelen, welke als voedsel genuttigd worden, is er geen, dat minder in aanmerking komt dan de bloem. Dit ligt trouwens in den aard der zaak. In de bladeren wordt plantenvoedsel bereid, hetwelk in den stengel en vaak in de onderaardsche knollen bollen of wortelstokken in depôt verzameld wordt. Inzonderheid is dit laatste het geval in de vruchten en zaden. De bloemen daarentegen verbruiken hetgeen haar wordt toegevoerd even spoedig als zij het ontvangen, wijl ze de bestemming hebben vruchten en zaden tot ontwikkeling en later tot rijpheid te brengen, d. w. z. in de zaden voedsel genoeg oopen te tasten, dat de kiem zich te goeder ure daarmede kan voeden, en zich tot een jonge plant kan ontwikkelen, in staat om voor zich zelve te zorgen.

Die opeenhoopingen van plantenvoedsel maken wij ons ten nutte en het spreekt dus van zelve dat de bloemen, die niet tot verzamelplaatsen daarvan dienen, ook in dit opzicht voor ons niet in aanmerking komen. Met de bloemkool toch is dit slechts in schijn het geval. De wezenlijke bloemen dezer plant zijn als voedsel voor ons volkomen waardeeloos; wat wij als groente nuttigen zijn de dicht opeengedrongen bloemsteeltjes. De bloemen verschijnen eerst later, wanneer men zulk een plant gelegenheid laat om zich volkomen te ontwikkelen.

Het verdient dus wel opmerking, wanneer men van bloemen hoort gewagen, die wezenlijk waar ze thuis behooren onder de voedselplanten een lang met onbeteekenende rol spelen.

Dit nu is het geval met een Polygonee, een plant dus, die tot dezelfde natuurlijke familie behoort als de Boekweit, de Zuring, de Rabarber; enz. de *Calligonum polygonoides* namelijk, die in het geheele Noordwestelijke gedeelte van Britsch-Indië veeivuldig wordt aangetroffen, en welker bloemen door de inboorlingen ingezameld en genuttigd worden; deze bloemen, die een sterken, aangename reuk hebben, welke veel overeenkomst heeft met dien van rijpe aardbeijen, zijn zelfs zeer in trek.

Uit een in Engeland in het werk gesteld scheikundig onderzoek is gebleken, dat ze o. a. niet minder dan 46 pc. suiker bevatten.

In Indië, waar deze bloemen »balanja,« ook »phok« heeten, worden ze ter markt gebracht, en niet enkel door het zoogenaamde volk, maar door de bevolking in 't algemeen gegeten, hetzij met meel of alleen

met zout en de een of andere specerij vermengd. Na geplukt te zijn, worden ze een nacht in gesloten steenen vaatwerk bewaard, zoodat ze eenigszins verwelken, hetwelk een sterkere geurontwikkeling ten gevolge heeft. Overigens kunnen ze geruimen tijd bewaard worden. Gewoonlijk wordt dit product als groente gegeten; het kan echter, met meel vermengd, ook voor gebak gebruikt worden.

Het is zeer wel mogelijk dat deze plant weldra in Europa verspreid zal worden; immers in den botanischen tuin te Kew is men in het bezit van planten, die daar schijnen gebloeid te hebben. Heeft men daar nu ook, 't geen waarschijnlijk is, er zaden van verkregen, dan is het niet onwaarschijnlijk dat die tot de verbreiding in andere Europeesche inrichtingen zullen dienen. Dit moeten we vooreerst afwachten, en daarna zal pas blijken of ze voor Europa alleen als curiositeit in aanmerking zal komen, dan wel of ze zich gemakkelijk genoeg zal laten kweken, dat men op de een of andere manier van de bloemen partij kan trekken. Vermoedelijk zullen wij later wel aanleiding vinden om er op terug te komen. W.

Het bemesten der planten.

Niet lang nog geleden achtte men het niet direct noodzakelijk om vruchtboomen te mesten. Deze toch dragen om 't andere jaar werd er gezegd, en aan mesten werd nooit gedacht. Op vele plaatsen denkt men er nog zelfs niet aan. De uitkomsten door anderen verkregen, die voedende stoffen aanbrachten, zullen niet nalaten hunne goede uitwerking te doen.

Thans is het aanbrengen van meststoffen zelfs voor Orchideeën in gebruik gekomen. Dat men hiermee zeer voorzichtig moet te werk gaan, is onnoodig te zeggen. De planten die veel moeten geven, dienen ook veel te ontvangen en daarom zal een *Musa* meer kunnen verdragen dan een Orchidee, van welke soort ook. Vooral de *Anthuriums* kunnen veel, dat wil zeggen, gedurig verdunde koemest verdragen en naarmate men meerder mest, naar die mate worden ook de bloemen grooter en prachtiger. Ziehier wat de heer Ed. Pynaert zegt, nadat hij een paar zeer schoone, door hem verkregen hybrides van *Anthurium Andreanum* heeft beschreven. »Wat de kweeking betreft, »daarover behoeven wij niets te zeggen. »Iedereen kent ze; er zijn intusschen tuin- »lieden die iets meer geleerd hebben, wat »meer bedreven zijn dan anderen, die bloe- »men aan deze planten weten te verkrijgen »van eene buitengewone grootte; onder deze

»rangschikken wij in de eerste plaats die-
»genen, die niet schromen, verdunde mest-
»stoffen te gebruiken.« ALBERTUS.

Twee opmerkingen.

Bij mijn bezoek op den huize »de Rees« waar thans zoo vele Orchideeën in bloei staan en geregeld ruim een 100 tal bloeiend gevonden worden, merkte ik op dat sommige bloemstelen van Orchideeën voorzien waren van een dasje of een omwindsel van watten. Dit is een middel om de slakken en ander ongedierte, die van onder op komen, tegen te houden; men weet dat deze dieren erg belust zijn op de bloemknoppen van sommige soorten. Soms kunnen zij den ganschen bloemsteel doormidden vreten of wel geheel uithollen.

Een tweede zaak, die wij indertijd ook bij de Compagnie continentale te Gend zagen, was hier nagevolgd en deze bestond daarin dat vele soorten van Orchideeën, die van allerlei ongedierte te lijden hebben op zeer eigenaardig gevormde standertjes stonden.

Het waren van klei gebakken schoteltjes, waarin water kon worden gedaan. In 't midden van het schoteltje is een steelvormige verlengsel bevestigd en dit loopt boven plat uit, waarop de pot kan staan. Het ongedierte, dat niet reeds in den pot zit, als deze er op gezet wordt, kan aan de plant niet komen, alvorens de schotel met water door te zwemen. Als men ze nog eens nieuw laat bakken, dan zou ik het steelvormige deel, iets langer wenschen. A.

Een wet ter bescherming der Gentiana's.

Verschillende Gentiana's-wortels, als van: *G. lutea*, *purpurea*, *pannonica* en *punctata*, leveren wat in de apotheek bekend is als *Radix Gentianæ*, dus zijn medicinaal. Ook wordt er door de bewoners der bergen, waar deze planten veel voorkomen, een geestrijk vocht uit getrokken, waardoor gevaar ontstaat, als men nl. de wortels van de plant ontdoet aler deze zaad heeft kunnen voortbrengen, dat die planten eindelijk zullen verdwijnen. De Saltsburg Landtag heeft, met het oog op het verdwijnen der plant, een wet uitgevaardigd, waarbij verboden wordt. wortels te steken, vóór dat die 0.2 M. dikte hebben. Daar de plant dan drie jaren oud is, en er alzoo twee zaadjaren zijn voorafgegaan, hoopt men haar te behouden.

Garten und Blumenzeitung.

E., Febr. '90.

J. K. B.

De internationale Tentoonstelling van botanische Geographie, Microscopie, enz., te Antwerpen.

Gelijk wij vroeger mededeelden, bestond bij het Bestuur van den »Cercle floral« te Antwerpen het plan in dit jaar een op flinke leest geschoeide Tentoonstelling te houden, eerstens van alles wat betrekking heeft op plantenaardrijkskunde, vervolgens van alle bijzonderheden van Microscopie: de geschiedenis vooral van de ontwikkeling dezer wetenschap en van de verbetering der microscopen, van hun eerste uitvinding af, en eindelijk van handel en industrie, met plantengeographie in verband staande.

Dit goed uitgewerkte plan vond allerwege veel sympathie, en men was reeds goed op weg om het te verwezenlijken; maar nu ontmoet het Comité een hinderpaal, welke uitstelling tot het volgende jaar gebiedend noodzakelijk maakt; gebrek aan de noodige lokaliteit, in dien zin, dat de daartoe geschikte, ervoor bestemde en beschikbaar gestelde lokalen, door onvoorziene omstandigheden in dezen zomer niet disponibel kunnen zijn.

Door het Gemeentebestuur was namelijk het tegenwoordige Museum voor schilderkunst met de meeste welwillendheid voor dit doel afgestaan, in de veronderstelling dat de schilderijen tijdig genoeg naar het nieuwe Museumgebouw zouden kunnen overgebracht zijn. Dit laatste blijkt nu niet mogelijk te wezen, en een ander gebouw dat dezelfde ruimte en veiligheid (vele inzendingen zullen van groote historische waarde zijn) biedt, is te Antwerpen niet te vinden.

Hoe onaangenaam en teleurstellend dit nu ook voor het Comité moge zijn, houdt het zich toch overtuigd dat dit uitstel per slot van rekening in het belang der expositie zelve zal blijken te wezen, en het succes ervan te beter verzekeren. Het zal dan ook niets onbeproefd laten om dit zooveel mogelijk in alle richtingen te bevorderen. W.

Groote algemeene (internationale) Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn.

25 April—5 Mei a. s.

Wij meenen belangstellenden onder onze lezers in herinnering te moeten brengen, dat de aanmeldingen ter inzending moeten geschieden vóór of uiterlijk op 1 Maart a. s., aan het adres van den algem. Secretaris der Maatschappij tot bevordering van den Tuinbouw in de Pruis. Staten (Verein zur Beforderung des Gartenbaues), Invalidenstrasse 42, Berlin. N.

Voor deze op zeer groote schaal ontworpen Tentoonstelling werden beschikbaar gesteld: een groote gouden Medaille van Z. M. den Keizer van Duitschland, verder 80 Staatsmedailles en vele andere prijzen, en eindelijk tot een bedrag van 20.000 Mark aan Vereenigingsprijzen.

Programma's zijn op franco aanvraag bij bovenvermelden algem. Secretaris, Prof. Dr. L. Wittmack, verkrijgbaar.

Nog voegen wij hierbij dat de uitnoodigingen voor de jury dezer dagen zijn verzonden. Wij hopen die, welke aan Nederlanders zijn geadresseerd, spoedig te kunnen mededeelen. Enkelen zijn ons reeds bekend, maar we vermelden die voorbedachtelijk nog niet.

Wij ontvingen daarvan nog een officieele mededeeling, die wij, daar ze geen spoed vereischt, en dit nommer ruim bezet is, voor de volgende week bewaren. —

De Vereeniging ter bevordering van Tuin- en Landbouw in het Hertogdom Limburg.

Deze Vereeniging gaat steeds rustig op den ingeslagen weg voort; ze geeft geregeld haar gratis aan de leden toegezonden *Maandblad* uit, en laat in hare verschillende Afdelingen voordrachten over praktischen Tuinbouw houden, welke voordrachten of leergangen, gelijk zij genoemd worden, bovendien kosteloos kunnen bijgewoond worden door alle onderwijzers en jongelieden, die zich in het vak van den Tuinbouw wenschen te bekwamen.

Het getal Afdelingen is acht, het getal der in deze Afdelingen op vooraf vastgestelde datum's te houden voordrachten niet minder dan acht en dertig. In de Afdeling Maastricht worden er daarvan acht, in Valkenburg zes, en in elk der overigen vier gehouden, meest allen door den heer J. Hennus, Leeraar te Tongeren, enkelen door den heer F. Burvenich, Leeraar aan de Staats-Tuinbouwschool te Gent. Deze voordrachten hebben betrekking op groententeelt, broeierij en ooftboomteelt, terwijl aan het einde van elke les gedachtenwisseling zal plaats hebben over de meest verschillende onderwerpen van Tuinbouw, de tuinarchitectuur niet uitgesloten. Door de leden kan vooraf worden opgegeven welke vraagstukken zij het liefst behandeld willen hebben.

Is reeds meermalen de vraag bij ons gerezen waarom men daar ook niet eens Noord-Nederlandsche krachten voor dit onderwijs bezigt, waarachtiglijk zijn het zeer geldige reden, die het Bestuur nopen deze taak steeds aan dezelfde leeraars toe te vertrouwen. In elk geval heeft het Bestuur volle aanspraak op waardeering, vooral ook wijl het blijf geeft onverdroten op een zeker goeden weg voort te gaan. Dat deze leergangen goede vruchten opleveren, mag men wel gerustelijk als zeker stellen. W.

Winterbijeenkomst van Leden der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

De gewone jaarlijksche Winterbijeenkomst, — de Congres-vergadering gelijk wij haar bij voorkeur noemen — zal dit jaar gehouden worden te Leiden, en wel op Woensdag 26 Februari, in de groote zaal van »Zomerzorg«, voor welker verwarming — dit zij ter geruststelling gezegd — reeds vooraf goed zal gezorgd worden.

Dat die vergadering te Leiden zal plaats hebben, is op zich zelf een goed verschijnsel.

Het viel toch niet te ontkennen, dat er aldaar een beginsel oppositie had wortel geschoten, waarvan de kiem denkelijk van elders was overgewaaid, hetwelk, zoo het niet tijdig in zijn ontwikkeling werd gestuit, gevaarlijk kon worden voor de goede verstandhouding tusschen het Afdelings- en het Hoofdbestuur en allicht ook tusschen sommige Afdelingen onderling. Nu echter Leiden weer als gastvrouw optreedt, is het niet gewaagd dit als een verblijdend teeken van toenadering te beschouwen, zoodat men wel mag aannemen dat de oude goede harmonie weer hersteld is. Ware het alleen maar om te doen blijken dat men hierop prijs stelt, zoo zou reeds een druk bezoek aan deze vergadering mogen verwacht worden.

Maar er is in den regel geen bijzondere aanleiding tot een flink bezoek noodig; immers deze vergaderingen trekken, gelijk men het noemt. De ondervinding heeft toch reeds bij herhaling geleerd, dat men ze niet overschat, wanneer men ze nuttig noemt, nuttig en zeer gezellig tevens, zoodat dan ook over het bezoek niet te klagen valt.

Opmerkelijk is het daarom dat zoo weinig Afdelingen onderwerpen ter bespreking hebben opgegeven. 't Is waar, de mogelijkheid bestaat dat er door het Hoofdbestuur zijn ter zijde gelegd, om niet te veel op de agenda te krijgen, maar het is toch niet denkbaar dat dit met onderwerpen van eenige beteekenis van de ééne Afdeling het geval zou zijn, waar er van een andere twee of drie zijn opgenomen. En niet meer dan drie Afdelingen zien wij vermeld: Leiden met drie, Amsterdam met twee onderwerpen, Enkhuizen met een.

Hiermede nu willen wij niet zeggen dat dit op zich zelf niet genoeg is; integendeel, wij gelooven dat het ruim voldoende zal zijn, te meer, daar er een paar bij zijn, die allicht tot uitvoerige en belangrijke gedachtenwisseling aanleiding kunnen geven, maar men mocht van de Afdelingen meer, en daarmede meer blijken van levendige belangstelling verwachten.

Voor de eerste maal heeft men thans bij het opgeven der onderwerpen streng de bedoeling en het karakter dezer vergadering in 't oog gehouden, en geen punten opgegeven die eigenlijk op de Algemeene Vergadering thuis behooren, gelijk vroeger telkens het geval was.

De punten der agenda dezer Vergadering kunnen worden besproken in elke Vergadering van tuinbouwkundigen, en ze kunnen zelfs tot besluiten aanleiding geven, geheel en al onafhankelijk van de Maatschappij; al blijft de mogelijkheid niet uitgesloten, dat uit de besprekingen voorstellen aan de Algemeene Vergadering kunnen voortvloeien, zoo goed als ze zouden kunnen leiden tot voorstellen aan welke Bestuur of welke corporatie ook.

Al de punten zijn van zuiver tuinbouwbelang, en hebben rechtstreeks met de Maatschappij niets te maken.

Wij denken er geen oogenblik aan die — evenals de punten voor de Algemeene Verga-

dering — elk afzonderlijk vooraf te bespreken, maar we meenen toch wel met een enkel woord de bijzondere attentie te mogen vestigen op Punt 3: waarin de wenschelijkheid wordt uitgesproken van de instelling eener permanente Commissie voor buitenlandsche Tuinbouw-tentoonstellingen, tot welker benoeming alle Nederlandsche Tuinbouw-Vereenigingen zouden moeten medewerken, en welker reglement door haar zelve zou moeten worden opgesteld, om daarna aan de goedkeuring van den Koning te worden onderworpen.

Wij meenen ons niet aan onbescheidenheid schuldig te maken, wanneer wij zeggen dat dit voorstel door den heer van de Pavord Smits, die het dan ook zal inleiden, in een vergadering der Leidsche Afdeeling werd voorgesteld, en voor zoover noodig toegelicht, en dat het daar algemeen sympathie vond.

Met volle waardeering van hetgeen tot dusverre in deze zaak door particuliere personen verricht werd, wil de Voorsteller deze zaak op den duur op degelijke wijze geregeld zien; hij wil haar in handen zien van een Commissie, waardoor alle persoonlijke consideraties, die de deelneming aan buitenlandsche Tentoonstellingen anders allicht hinderlijk in den weg staan, van zelf vervallen.

Blijkbaar wil hij ook dat deze Commissie, na eenmaal door alle Tuinbouw-Vereenigingen hier te lande gekozen te zijn, een geheel zelfstandig standpunt zal innemen, volkomen onafhankelijk derhalve van elke Vereeniging of Maatschappij, en juist uit dit oogpunt gezien, is de bespreking van dit onderwerp in deze vergadering geheel aan hare plaats; zoodanig plan toch moet van belanghebbenden uitgaan en die zullen ter vergadering zeker in voldoende aantal aanwezig zijn, om te weten te komen of men het al dan niet toegedaan is.

Wij wenschen dienaangaande thans niet in bijzonderheden te treden, maar alleen te wijzen op de belangrijkheid van dit onderwerp, en dat dan ook denklijk tot belangrijke gedachtenwisselingen aanleiding zal geven.

Weekniews.

De eerste vergadering in dit jaar der Vaste Commissiën van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, tot het toekennen van getuigschriften wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten werd op 12 Februari te Amsterdam gehouden, in lokalen van het Kon. Zoöl. Genootschap »Natura Artis Magistra«. Ingezonden werd: Cochenille Duc van Thol, van den heer R. Zaadnoordijk te Limmen, een purperkleurig scharlakenroode tulp, laagblijvend en groot van bloem, waaraan een Certificaat 1e Klasse toegekend werd. De HH. E. H. Krelage & Zoon te Haarlem zonden:

- a. *Narcissus Tazetta grand emperor.*
- b. *Iris Bornmulleri.*

c. *Helleborus Bocconi superbus.*

d. Verzameling *Helleborus.*

e. Bol- en knolgewassen ter opulstering.

Er werd besloten een certificaat 2e Klasse uit te reiken voor de *Iris Bornmulleri*, de inzendingen sub c. en d. eervol te vermelden en voor die sub a. en e. dank te betuigen.

De firma Groenewegen & C., te Amsterdam bood ter beoordeeling aan: *Imantophyllum robustum elegans*, een zeer grootbloemige, mild bloeiende en welig groeiende plant. Deze werd een certificaat 1e Klasse waardig geacht.

Aan de beoordeeling namen deel de heeren H. Groenewegen, Voorzitter, Mr. J. H. Schöber, Joh. de Breuk, J. J. Kruif, J. C. de Lange, Jhr. A. E. Barnaert, J. T. van den Berg, A. Fiet, en B. A. Plempers van Balen, Secretaris.

Voor de vruchten- en groentencommissie waren geene inzendingen ontvangen.

De bloem- en boomkwekerij, zaad- en matenhandel van den heer A. Bomhoff Jr. te Dieren is overgeuomen door den heer K. A. Berendsen van Zutphen.

Wij vernemen dat de bloemenwinkel van wijlen den heer H. P. van Frankenhuijsen, Reguliersbreestraat te Amsterdam, is overgedaan aan de heeren J. H. Reeling & Co., te Nieuwer-Amstel.

Vraagbord.

Op No. 713. Al naar het gebruik, dat men met late erwten-soorten bedoelt, kan er van goede, betere en de beste soorten sprake zijn.

Van lage soorten kan Smith's superb. (1 voet). Everbearing (2 voet) en lage Mammoth (2 voet) in aanmerking komen. Voor middelhoogte: Kaapsche groene en ronde groene Kaapsche Capucijners, welke 3 voet hoog groeien. Voor hooge soorten zijn vooral aan te bevelen: Raspers, gele en groene hooge Capucijners, groote, hooge groene Lathyrusbloemige Capucijner. Houdt men van gekrenkeld, dan kan de witte Capucijner, Champion en Lawson's Omega dienen.

Zwijndrecht.

GEER. VAN NAMEN.

Op No. 713. Zoodra u de bekende zomer- en herfstsoorten gelegd hebt, als hooge groene, de gele en groene rasper doperwt enz. begint u weder met de vroege en vroegste soorten te leggen. Bij gunstig najaarsweder geeft dit dikwijls goede resultaten, doch u moet er op rekenen niet zooveel te kunnen plukken als in Mei en Juni; in October heeft een kilo doperwt ook natuurlijk meer waarde dan meerdere kilo's in den voorzomer. G.

Correspondentie.

P. A. O., te B. Het verslag van de P. V., wordt in 't volgend nummer geplaatst.

Verkoop eener BLOEMISTERIJ.

Ten overstaan van den Notaris **WALTER**, te Apeldoorn, zal op **Dinsdagen 11 en 25 Februari e. k.**, telkens des namiddags te één uur, in het **Hôtel »Van der Burg«** aldaar, bij Inzet en Toeslag worden Geveild, ten verzoeken van den Heer **F. DE SITTER**:

Diens **Woonhuis**, bevattende **13 Kamers** en verschillende geriefelijkheden, gelegen aan de **Loolaan**, te Apeldoorn, Huize »Bloemrijk« genaamd, met daarachter gelegen **Koetshuis**, **Boom- en Bloemkweekerij** met diverse gemetselde en houten **Kassen en Bakken**, **Loods** met **2 Daghuurders-woningen**, alles te zamen groot **1—83—65**, in perc., ondermassa's en massa. Het Huis is elken **Maandag** en **Dinsdag** van **1—3 uur** te zien.

De **Kassen en Bakken** zullen bij den **Toeslag** afzonderlijk worden geveild, met het recht van benadering voor de koopers van den ondergrond.

De **Heesters, Rozen, Kasplanten en Gereedschappen** zullen op **11 Maart e. k.** en **2 volgende dagen** telkens des voormiddags om **10 uur** te beginnen, afzonderlijk op het **Terrein** worden verkocht, en van welke Verkoop de **Catalogussen** van af **1 Maart e. k.** te verkrijgen zijn ten **Kantore** van genoemden **Notaris WALTER**. 171

PEAT.

Prachtig peat voor Orchideeën is af **4.50** per zak verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, **Linnaeusstraat 55**, **Amsterdam**. 172

DE

Groentetuin.
Volledige Verhandeling

OVER DE

teelt van groenten in den vollen grond en in broeibakken.

DOOR

H. SPRUYT.

Met platen achter den tekst.
173 Prijs: 75 cent.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in **KOPER** en **IJZER**. 155
J. THUS, fabrikant, **WEESP**.

Opzichter over bosch en landbouw

TE

TER APEL en TER HAAR.

Burgemeester en Wethouders van **Groningen** roepen sollicitanten op naar de betrekking van **Opzichter over bosch en landbouw** te **Ter Apel** en **Ter Haar**. Aan deze betrekking is een jaarwedde verbonden van **zeven honderd gulden** alsmede het genot van vrije woning in het voormalig ontvangershuis bij de sluis in het **Barnvlair** te **Ter Apel** en van het vrij gebruik van den daarbij behorenden tuin. Alleen zij, die volledig bekend zijn met de boschcultuur en hiervan voldoende bewijsstukken kunnen overleggen, zullen voor eene benoeming in aanmerking komen. De sollicitanten worden uitgenoodigd hunne stukken vóór den **1sten Maart 1890** vrachtvrij in te zenden.

Groningen, 3 Februari 1890.

Burg. en Weth. voorn.:

174

BUCAILLE.

De secretaris: **DE MEESTER.**

Tijdelijke Opruiming,

tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 174

H. G. HUFEN,
Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000	Boom-etiquetten	8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000	„	10 „ 1½ „	2.25
1000	„	10 „ 2 „	2.75
1000	Stoek	10 „ 1½ „	1.40
1000	„	12 „ 2 „	2.00
1000	„	16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 175

Groen geveerde Bloemstokken.

50	stuks,	1.25 M. lang	f 4.—
50	„	1.00 „	3.—
50	„	0.75 „	2.25
50	„	0.50 „	1.75

Geschaarde en niet geveerde**BLOEMSTOKKEN.**

100	stuks,	1.25 M. lang	f 1.50
100	„	1.00 „	1.25
100	„	0.75 „	0.75
100	„	0.50 „	0.50

1 Dozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Te huur met 1° Mei 1890, voor f 300.— per jaar.

„BONENBURG“

TE

Jutphaas,

waarin door den heer **J. H. VAN DEN BERG** bloemisterij wordt uitgeoefend; — Aanwijzing te bekomen bij **D. HUBERT**, op »Veelust«, en inlichtingen bij den **Notaris W. DE GELDER** te **Montfoort**. 176

Verschenen bij **M. M. OLIVIER**, **Rokin 70**, **Amsterdam**:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. **HUGO DE VRIES**,

177

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

164

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen
bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

165 Prijs f 1.25.

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,

50 korrels f 3.—, 100 korrels
f 4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,

om van te kweeken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f 20.—, per 50
f 12.50, per 25 f 7.50. 166

Verkrijgbaar zolang de voorraad strekt bij G. LOTMAN, Bloemkweker, te Bussum.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK tot de praktische kennis der voornaamste BOOMEN, HEESTERS en CONIFEEREN,

DOOR

167

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.90.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 168

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menselijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 169

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gietertje of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen.

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 8. VRIJDAG 21 FEBRUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

BOOMEN.

186 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

Gebr. ADMIRAAL,
te RIJP. (N.-Holl.)

Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 187

Special-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

"Temporerescens",

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 188

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,
Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM.

BLOEMWERKEN
VAN 189

Kunst en Smaak.

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 190

NIEUW INGEVOERDE TUBEROZEN.

Zoolang de voorraad strekt leveren de ondergeteekenden de
onderstaande soorten in uit de groeilanden direct ingevoerde
bollen van eerste kwaliteit.

	p. stuk.	p. 12.	p. 100.	p. 1000.
Zuid Afrikaansche, gevuld- bloemige	f 0.15,	f 1.20,	f 6.60,	f 60.—
Amerikaansche Parels, (The Pearl), gevuldbloemige . .	„0.10,	„0.90,	„ 6.—,	„54.—
Amerikaansche Excelaior Pearl, gevuldbloemige	f 0.12 1/2,	„ 1.20,	„ 6.60,	„—.—
Amerikaansche hooge, gevuld- bloemige	f 0.10,	„0.90,	„ 6.—,	„—.—
Amerikaansche enkele, vroege	„0.15,	„1.50,	„ 9.—,	„—.—
„ met goudbont blad, vroege enkele	„0.20,	„1.80,	„—.—,	„—.—

E. H. KRELAGE EN ZON,
te HAARLEM,

191

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 192
J. THUS, fabrikant, WEESP.

BERICHT.

TITEL en INHOUD

voor SEMPERVIRENS Jaargang 1889, zijn ter perse en
zullen weldra verzonden worden.

H.H. Inteekenaren welke tot heden verzuimde hun verlangen
te kennen te geven tot ontvangst van een

STEMPELBAND;

gelieve dit ten spoedigste te bewerkstelligen. 193

AMSTERDAM, Febr. 1890.

M. M. OLIVIER.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS
en **CONIFEEREN**,

DOOR 206
C. DE VOS.
Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.90.

3-Jarig zaad van de vroege
Komkommer

Prescot-Wonder,
50 korrels f 3.—, 100 korrels
f 4.50, franco per post.

Diverse fraaie Chrysanthemums,
om van te kweken, met en
zonder naam, uit den vollen
grond, per 100 f 20.—, per 50
f 12.50, per 25 f 7.50. 207
Verkrijgbaar zoolang de voor-
raad strekt bij G. LOTMAN,
Bloemkweeker, te Bussum.

Verschenen
bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN
LEGERORGANISATIE,
van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR
Een Staatsburger.
208 Prijs f 1.25.

DE
Groentetuin.
Volledige Verhandeling

OVER DE
teelt van groenten in den
vollen grond en in
broeibakken.

DOOR
H. SPRUYT.
Met platen achter den tekst.
209, Prijs: 75 cent.

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE
HAAS, 210
Vianen aan de Lek.
Puike RIETMATTEN tegen
concurrerende prijzen.
Prijscourant op aanvraag.

Landbouwverbetering

OF
KLEIGRONDEN,
DOOR
H. M. HARTOG.
Met 71 houtsnedfiguren.
Prijs: f 1.25. 211

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN
voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM
212 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN

DOOR
K. ADMIRAAL Mz.,
met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,
213 met 5 platen.
Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.
Prijs f 3.50.

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.
BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

ZADEN.

Deze Naam- en Prijslijst voor 1890, van bloem-, groente-
gras-, gazon-, klaver-, boom- en landbouwzaden, is verschenen
en wordt aan belangstellenden op aanvraag kosteloos en ge-
frankeerd toegezonden. 214

SEMPER VIRENS.

No. 8.

VRIJDAG 21 FEBRUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. I. Bladverscheidenheid. — *Colocasia esculenta*, met een afbeelding. — Hoe men een *Ficus elastica* in de huiskamer kweekt. — Het kweken van *Chrysanthemum's*. — Druifhuis-conventie. — Boekaankondiging. — Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomol. Verg., te Boskoop, gehouden op 7 Februari 1890. — Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantk. Vaste Commissiën. — Afdeling Leiden en Omstreken. — Groote Algemeene Tuinbouwtoonstelling te Berlijn van 25 April—5 Mei. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord. — Ontvangen Prijscouranten. — Correspondentie.

De kleur der bladeren. ¹⁾

I.

Bladverscheidenheid.

VIJ bedoelen met het woord »natuur« in dit geval de scheppings-producten, meer bepaald voor zooverre zij tot het bekleedsel der aarde behooren, in engeren zin het »levende« gedeelte daarvan en dan nog wel inzonderheid het plantenrijk, de stoffeering, het ameublement der aardoppervlakte, waarvan menschen en dieren de bewoners zijn.

Ik weet wel dat ook de toestand van de aardoppervlakte zelve, dat ook het water daarbij voor een niet gering deel in aanmerking komt, dat er van een »grootsche« een »indrukwekkende« natuur kwalijk sprake kan zijn, zonder hooge bergen, steile rotsen,

¹⁾ Ik stel mij voor, in eenige achtereenvolgende artikelen, datgene omtrent de kleur der bladeren te bespreken, wat voor hem, die zich met de cultuur van planten bezig houdt, nuttig is te weten. Aanleiding hiertoe gaf een onlangs gehouden improvisatie over dit onderwerp, waarbij genoeg belangstelling bleek, om te verwachten dat die ook bij de lezers van dit blad zal gevonden worden. Het behoort tot dat wat ik tuinbouw-botanie zou willen noemen, ofschoon het even goed op het terrein der populaire botanie thuis behoort; trouwens ik geloof dat het moeilijk zou zijn beiden goed te onderscheiden, of het verschil moest in de wijze van voorstellen gezocht worden. En juist hierin zou men zich, naar ik meen, zeer kunnen vergissen, wanneer men het beginsel voorop wilde stellen, dat voor jonge beoefenaars van den Tuinbouw de kruidkunde op droge, echt schoolsche manier moest worden voorgedragen. Daardoor toch ontstaat weerzin tegen dat, wat uit zijn aard aantrekkelijk is.

Dat overigens deze rustig geschreven stukken heel wat anders zullen zijn dan wat over dit onderwerp, naar aanleiding eeniger afgeplukte bladeren op zeer ongedwongen wijze werd gesproken, spreekt van zelve. Ofschoon in hoofdzaak hetzelfde, is het toch daarvan in alle opzichten zeer verschillend.

diepe ravijnen of hooge watervallen, maar in het algemeen is het toch het plantenrijk, hetwelk in dit geval den toon aangeeft, dat de natuur als het ware beheerscht, dat, zelfs in bergachtige streken, aan de natuur haar eigenaardig karakter geeft, of dit op velerlei wijzen doet afwisselen.

Dit onderwerp zou verder uit te spinnen zijn, om meer bewijzen aan te voeren dat het plantenrijk eigenlijk de kern, de quintessens is van wat wij »de natuur« noemen, maar 't behoeft niet; ieder, die er maar even met zijn gedachten bij wil stilstaan, is daarvan reeds onmiddellijk overtuigd. Een natuur zonder het plantenrijk is voor ons geen natuur meer. Men zou er misschien hetzelfde woord voor kunnen of moeten gebruiken, maar de beteekenis ware een geheel andere.

Bepaalt nu de vegetatie het karakter der natuur eener landstreek, op hunne beurt zijn het de bladeren, die als het hoofdelement moeten beschouwd worden van het karakter der plant. Zoo afdalende komen we geleidelijk tot de overtuiging, dat het eigenlijk de bladeren zijn, die op het karakter der natuur, op den indruk dien zij op ons maakt, verre den grootsten invloed hebben.

Niet op het winterlandschap in gematigde en koudere streken, maar het verschillend en sterk sprekend karakter van de stammen en kronen der boomen, van de vormen der heesters, kan de eentonigheid van het geheel dan niet breken, en, meer dan ooit dringt zich dan ook in den winter de overtuiging aan ons op, dat het eigenlijk de bladeren zijn die de plant maken, en dat het de bladverscheidenheid is, welke de geheele ons omgevende natuur beheerscht.

Dat die verscheidenheid zeer groot is, zal niemand aarzelen toe te stemmen, maar ze is inderdaad nog veel grooter dan men vermoedt, ja dan men bij machte is zich voor te stellen. Intusschen kunnen we tot een voorstelling daarvan komen, kunnen we althans eenig begrip krijgen van de onomvatbaarheid daarvan, als we nagaan waarop die verscheidenheid berust, waarvan ze het gevolg is.

Voorreest komt hierbij in aanmerking het verschil in den vorm der bladeren.

Ik behoef hier niet de wel wat afgezaagde

bewering te herhalen, dat er zelfs aan één en dezelfde plant geen twee bladeren zijn, die in alle opzichten volkomen op elkaar gelijken. Verschillen als waarop daarbij bedoeld wordt, komen bij onze beschouwing niet in aanmerking. Wij nemen thans aan dat al de bladeren van een boom aan elkaar gelijk zijn, ja, dat dit het geval is met allen aan de duizenden boomen van ééne soort; we kunnen zelfs nog een schrede verder gaan, en aannemen dat de bladeren van sommige verschillende soorten aan elkaar gelijk zijn; immers, mag dit al niet in absoluten zin het geval wezen, zoo komen ze toch dikwijls zoozeer met elkaar overeen, dat men er op het eerste gezicht geen verschil in ziet, en het kleine verschil dat er tusschen bestaat derhalve op de hier bedoelde verscheidenheid niet den minsten invloed kan hebben.

Maar dit laatste is toch slechts bij uitzondering het geval, en die uitzonderingen zijn niet talrijk genoeg, om den regel, dat elke plantsoort ook haar eigen bladkarakter heeft, in het minst te verzwakken.

Inderdaad zijn de vormen der bladeren legio. Om de planten te kunnen beschrijven, heeft men voor de voornaamste, de hoofdvormen, woorden gevonden, meestal door ze met andere, algemeen bekende voorwerpen te vergelijken. Zoo spreekt men bijv. van lijnvormig, lancetvormig, hartvormig, eivormig, zwaardvormig, spiesvormig, enz. enz., en het aantal dezer kunsttermen is zooveel mogelijk uitgebreid, teneinde althans in de meest voorkomende gevallen met een enkel woord dien vorm te kunnen uitdrukken. Toch komen er gedurig bladvormen voor, die men wel moet trachten te omschrijven, omdat geen der aangenomen kunsttermen er op toepasselijk is; terwijl men eerst na veel oefening in de botanische kunstspraak of terminologie de rekbaarheid dier kunsttermen leert kennen, en vooral door het veelvuldig gebruik ervan tot de overtuiging komt, dat de strenge definitie ervan slechts zeldzaam van toepassing is, maar dat daarentegen de toepassingen meestal ver uiteenloopen. —

Alleen reeds bij enkelvoudige bladeren — dat zijn die welke of gaafrandig of meer of min diep ingesneden zijn, maar niet uit afzonderlijke blaadjes bestaan — leveren een verscheidenheid van vormen op, die verbazend groot is; maar daar komen nu de samengestelde bij, welker vorm gewijzigd wordt eerstens door den algemeenen omtrek en dan door dien der afzonderlijke blaadjes ¹⁾

waaruit ze bestaan, en waarvan b. v. de klaver, de Goudenregen, de Kastanjeboom (*Æsculus*), de *Acacia* (*Robinia*) bekende voorbeelden zijn, en weer komen ons een zeer lange reeks van de vorigen zeer verschillende vormen voor den geest.

Een tweede factor, die hierbij in niet mindere mate van invloed is, is de grootte der bladeren.

Elk van de meest algemeene bladvormen toch treffen wij aan in zeer verschillende grootten, met daartusschen liggende geleidelijke overgangen. De zuiver cirkelronde vorm is zeker niet een van de meest algemeenen, toch levert reeds die in de grootte zeer veel verschil. Laten we de kleineren — en er zijn veel kleineren —, wijl ze minder algemeen bekend zijn, maar daar, en stellen we ons slechts voor het blad van de Oost-Indische Kers (*Tropæolum majus*) en dat van de *Victoria regia*. Wat een verschil in grootte en wat een speelruimte daartusschen! En nu moet men zich niet voorstellen dat die ruimte niet behoorlijk is aangevuld, want het gaat geleidelijk van kleiner tot iets, tot weer wat en weer wat grooter, zoodat allen te samen een goed aaneengeschaalde reeks uitmaken. Ook in dit opzicht geldt hetgeen Linnæus gezegd heeft: De natuur maakt geen sprongen. Wil ik er een paar noemen, die ongeveer in grootte evenver van elkaar afstaan? Ze zijn aan de meeste lezers bekend: de *Nelumbium speciosum* en de *Euryale ferox*. Denkt men van de vier genoemde planten, de cirkelronde bladeren naast elkander, dan mag er tusschen het ééne en het ander nog een groot verschil in diameter bestaan, het geloof dat het verschil in grootte van het blad der O.-I. Kers en dat der *Victoria*, hoe verschillend in dit opzicht ook, door tusschenvormen aangevuld wordt, zal niet heel moeilijk meer zijn.

Men stelle zich voor het blad van een *Primula chinensis* en dat van *Gunnera*, die in vorm ongeveer overeenkomen, en vulle de tusschenruimte door gelijkvormige bladeren van opklimmende grootte aan, en stelle zich dan voor dat hetzelfde, gelijk ik daareven zeide, met alle hoofdvormen: de lancetvormige, de eironde, ellipsvormige, hartvormige bladeren, enz. het geval is.

't Is genoeg om de verbeelding te vermoeien.

soche terminologie *folium* (meervoud: *folia*) terwijl de afzonderlijke blaadjes der samengestelde bladeren, ook al zijn ze groot, door het verkleinwoord worden onderscheiden; elk van die onderdeelen heet dus een blaadje: *foliolum*, terwijl men in het algemeen spreekt van blaadjes: *foliola*.

¹⁾ Het blad in zijn geheel, onverschillig of het enkelvoudig of samengesteld is, heet in de Latijn-

Dan komen bij de enkelvoudige bladeren de insnijdingen te pas. Op hoeveel verschillende wijzen toch kan het blad van een en denzelfden vorm en van ongeveer gelijke grootte niet ingesneden zijn, en hoe aanzienlijk verandert het blad daardoor, niet van vorm, maar van voorkomen.

Bij de samengestelde bladeren is de wijze waarop de onderdeelen, de blaadjes één geheel, een blad vormen van beteekenis. Nu staan ze straalvormig uitgespreid, een halven of driekwart cirkel beschrijvende, terwijl de stralen allen van één middenpunt, den top des algemeenen bladsteels, uitgaan, zooals bij den Kastanjeboom, dán zijn ze links en rechts aan dien bladsteel bevestigd, zooals bij de Erwt, de Acacia, enz., terwijl somtijds de afzonderlijke blaadjes of foliola op hunne beurt weder op gelijke wijze samengesteld zijn; terwijl het ook niet zelden voorkomt dat dit laatste alleen met de ondersten het geval is en die samenstelling naar boven toe gaandeweg afneemt. Ook hier dus weer een lange reeks van wijzigingen, niet minder talrijk, in den regel veel sierlijker dan bij de enkelvoudige bladeren, en die tot de verscheidenheid der bladvormen mogelijk wel het meeste bijdragen.

Gij ziet dus, waarde Lezer, dat, terwijl het u onmogelijk is zich een dragelijke voorstelling van de bladverscheidenheid te maken, wanneer ik mij bepaal tot de bewering dat die groot, bijna grenzeloos groot is, wij langs dezen deductieven weg, door middel van uiteenzetting, veel verder komen.

Wetende dat de vormen, hoe veelzijdig zich ook vertakkende, dat de grootten, hoe verbazend verschillend ook, door tusschen- of overgangsvormen en toestanden zeer geleidelijk aan elkaar verbonden worden; hiervan overtuigd, wijl ge veel van die overgangstoestanden kennen, en ge dus de ontbrekenden onder de u ontbrekende planten gemakkelijk en zonder uwe verbeelding geweld aan te doen kunt voorstellen, hebt ge slechts aan enkele uitersten te denken, om die bladverscheidenheid, zij het dan ook als een in lichten nevel gehuld landschap, voor u te zien:

Tusschen het blaadje van het Eendekroos en het blad van de Victoria, tusschen dat van de Heideplant en van de Fenkel, van het grasblaadje, dat tusschen de straatsteenen groeit en dat van het Pampasgras, tusschen dat van de Reseda en van den Abyssinischen Banaan, wat een rijkdom van vormen, wat een lange reeks van verschillende grootten, en dan weer de overgangstoestanden tusschen die verschillende vormen onderling.

Is het wonder dat zij, die de beoefening der kruidkunde beginnen met het van buiten leeren van al de hierop betrekking hebbende kunsttermen, weldra al hun belangstelling door zulk een geestdoodende studie verliezen, en de *scientia amabilis*, de »bevallige wetenschap« van Linnæus, als de meest dorre, de vervelendste gaan beschouwen die men zich kan denken? Maar is het aan den anderen kant ook wel te verwonderen dat zij, die beginnen met zich te oefenen in het zien, het vergelijken van al die vormen, die ze tot goed aaneengeschakelde reeksen brengen, zonder zich meer dan strikt noodig is te bekreunen om de woorden, die men er voor heeft uitgedacht; die tengevolge daarvan weldra een helderen blik verkrijgen in de ontwikkelingsgeschiedenis, waarvan de bladeren zulk een keurige illustratie zijn, juist de vormleer of morphologie een der opwekkendste, een der zich meest loonnende studies achten, terwijl zij de kunstwoorden onwillekeurig en zonder inspanning in hun geheugen opnemen.

Zoo gaat het ook met den kweeker, met den liefhebber, die begrijpt dat belangstelling in deze bijzonderheden hem op den weg kunnen, ja moeten brengen tot de kennis en het begrip van veel bijzonderheden van zuiver praktischen aard. Wil deze zich van de bladverscheidenheid, van de talloze vormen een eenigszins heldere voorstelling maken, en begint hij daartoe met het hoofdstuk uit een leerboek voor plantkunde, dat over de bladvormen handelt, te lezen, hij zal zonder twijfel spoedig den moed laten zakken, al zijn opgewektheid voor dergelijke oefening verliezen, en het ervoor houden dat dit iets is waar hij niets aan heeft, waar hij minder mee te maken heeft.

En in beiderlei opzicht zou hij zich toch zoo schromelijk vergissen!

We hebben echter nog niet alle factoren leeren kennen, die oorzaak van de bladverscheidenheid zijn. De hier genoemden: vorm en grootte besprak ik slechts kortelijk en bij wijze van inleiding; de derde, zeker niet minder belangrijke zal meer bepaald het onderwerp dezer beschouwing zijn. Dit is de *kleur* der bladeren.

Het is toch door het verschil van kleuren en tinten dat de bladeren aan het landschap, aan de natuur, zulke dikwijls zeer uiteenloopende karakters geven, terwijl inzonderheid dit onderwerp behoort tot het gebied der tuinbouw-kruidkunde en het onder de bevattning ligt van ieder, die maar eenigszins in de planten en den indruk dien ze door haar voorkomen maken, belang stelt. W.

Bloembollen-cultuur.

Colocasia esculenta.

(Met een afbeelding.)

Onder de planten, die der mode het hoofd bieden en zich door eenvoudige en toch groote sierwaarde onderscheiden, behoort de plant, waarvan de afbeelding hiernevens prijkt.

Hoewel reeds lang in den handel, wordt ze nog elk jaar meer en meer aangeplant, want die haar in haar volle ontwikkeling heeft gezien, wil haar ook bezitten.

Aan bijna elke plek wordt door haar een schooner aanzien gegeven, 't zij men haar alleen kweekt of dat zij met meer andere planten medewerkt om een schoon geheel te vormen.

Bij waterpartijen, alleenstaand in het gazon, een rand vormend rondom een vak Canna's, Ricinus of andere hoog groeiende planten, overal maakt zij een effect dat met geen andere plant is te bereiken. Met haar losse groeiwijze en fraai gevormde, fluweel-groene, groote bladen geeft ze aan den omtrek een tropisch aanzien.

Haar kweekwijze is zoo eenvoudig mogelijk. De knollen, die in den herfst, na het afsterven der bladen worden uitgerooid, worden, evenals die van Dahlia's, op een droge vorstvrije plaats overwinterd, in het voorjaar in een bak gelegd om, als ze zijn uitgelopen, in Mei in den vollen grond te worden geplant in goeden, lossen, voedzamen grond; ook kunnen ze bij gebrek aan een bak, in Mei dadelijk in den grond worden gelegd, doch dan gaat de ontwikkeling langzamer. 's Zomers vereischt de plant flinke begieting.

Warme- en gematigde-kas.

Hoe men een *Ficus elastica* in de huiskamer kweekt.

Bij een gelijkmatige en tamelijk hooge temperatuur verlangt de *Ficus elastica*, om zich goed te kunnen ontwikkelen, een lichte en niet te dikwijls afwisselende, standplaats.

In het voorjaar verpot men ze in een mengsel van heide- en bladaarde met toevoeging van $\frac{1}{6}$ deel klei en zand. Oude planten behoeven slechts alle 2 of 3 jaar te worden verplant, terwijl jongere planten dit ieder jaar noodig hebben.

Een zeer veelvuldig voorkomend ziekteverschijnsel is het geel worden, gevolgd door afvallen der bladeren, dat zijn oorzaak hoofdzakelijk daarin vindt, dat men de plant

te veel gegoten heeft. De *Ficus* is, en wel bijzonder wanneer zij een koele standplaats heeft, zeer gevoelig voor al te groote vochtigheid; bij het verpotten zie men daarom wel toe, voor een goede afwatering te zorgen, hetwelk men bereikt door onder in den pot een flink laagje potscherven te leggen. Bij planten, die bovengenoemd verschijnsel vertoonen, doet men goed terstond de aarde te onderzoeken, en als die zuur is, ze met de meest mogelijke nauwkeurigheid uit de gezonde wortels te verwijderen; vervolgens plant men ze weer in verse aarde, en begint ze met water dat een warmtegraad van 22—25 graden Reaumur (82—89° Fahr.) heeft.

Zij, die deze plant kweeken, vinden soms ook een heftigen vijand in de thrips, welke zijne aanwezigheid verraadde door grauwe vlekken op de keerzijde der bladen. Dit lastig insect is oorzaak dat de plant, in plaats van flinke, gezonde, zwakke en armoedige scheuten tevoorschijn brengt. Het beste middel om thrips te verdrijven, is goed te gieten en de bladen gedurig schoon te houden, door middel van een natten spons.

Heeft men planten, die door die hoogte leelijk of te groot geworden zijn, dan kan men van deze de koppen afnemen en gebruiken om ze voort te kweeken. Men snijde de stekken dicht onder een oog, late het uitvloeiende melkachtige sap wat opdrogen, plaatst ze in flesschen met water, welker opening men dicht maakt, en zette ze dan in de kamer, op eene plaats waar ze niet aan tocht zijn blootgesteld. Het water moet natuurlijk nu en dan worden ververscht, en na 3—4 weken zullen zich de eerste wortels vertoonen. Dan kan men ze oppotten, en onder glasstolpen zólang voortkweeken, totdat ze sterk genoeg zijn om deze bescherming te kunnen missen. J. H. G.

Koude-kas.

Het kweeken van *Chrysanthemum's*.

Het is zeer zeker in het belang van den tuinbouw het kweeken van *Chrysanthemum's* aan te moedigen. De gemakkelijke kweekwijze dezer planten en de verrassende uitkomsten, die men er in betrekkelijk korten tijd mede verkrijgt, maken dat velen er zich mede bezig kunnen houden, voor wie de kweeking van andere planten te omslachtig is en te veel moeilijkheden oplevert.

Het kweeken van *Chrysanthemum's* doet de liefhebberij ook voor andere planten sterk toenemen. Het was ons daarom in hooge mate aangenaam van een alleszins bevoegde hand de onderstaande mededeelin-

gen te ontvangen. Wij zijn er van overtuigd dat men, de daarin aangeduide behandeling volgende, verbaasd zal staan over den goeden uitslag, die deze zal opleveren, maar wij kunnen er niet genoeg de aandacht op vestigen dat de gegeven voorschriften zeer nauwkeurig moeten worden in acht genomen. De Chrysanthemum is een plant, die in weinige maanden tot volle ontwikkeling behoort te komen en de geringste afwijking van de aangegeven voorschriften kan de oorzaak zijn eener geheele of gedeeltelijke mislukking.

Onze berichtgever legt er allen nadruk op dat er veel afhangt van het stekken en van de keuze der stekken.

Alvorens daartoe over te gaan moet men zich rekenschap geven van wat men met de te kweken planten wil doen, waarvoor men ze gebruiken wil. Wil men sterke planten kweken om kamers en wintertuinen te versieren? of is het verkrijgen van groote bloemen het doel dat men beoogt? Indien dit laatste het geval is dan moet men reeds intijds stekken nemen, b. v. in het laatst van Januari tot half Februari.

Wil men daarentegen planten ter versiering vormen, van beperkte afmetingen en bij welke meer de hoeveelheid dan de grootte der bloemen in aanmerking komt dan moet het stekken geschieden van einde Februari tot einde Maart; want het later nemen der stekken is van veel belang voor het verkrijgen van gedrongen planten.

Overigens moet men met het kweken van Chrysanthemum's, evenals met dat van alle andere planten, om een goeden uitslag te verkrijgen, ook een goed begin maken, en daarom zorg dragen goede gedrongen (geen lange uitgegroeide) stekken te nemen, afkomstig van flinke planten, die in het afgelopen seizoen goed behandeld zijn.

De stekken moeten een lengte hebben van 6—8 centimeter en moeten op eenigen afstand onder een blad worden gesneden. Stekken die met zoogenoemde hieltes gesneden zijn, moeten niet worden gebruikt, daar zij voor het vormen van goede planten ongeschikt zijn.

Nadat de stekken aldus zijn gereed gemaakt, kan men ze plaatsen, hetzij ieder afzonderlijk in een pot, hetzij verscheidene bij elkander in groote wijde potten of kistjes; de aarde daartoe moet bestaan uit $\frac{2}{3}$ bladaarde en $\frac{1}{3}$ goeden tuingrond, bij welk mengsel men nog een ruime hoeveelheid zand dient te voegen.

De potten of kistjes moeten zindelijk en

goed gedraineerd zijn. De aarde moet een weinig worden opgehoopt, en de stekken worden er met een klein stokje in geplaatst, waarna men ze een weinig besproeit en ze dan geschermd in een koude kas plaatst, echter, om het lang opschieten te vermijden zoo dicht mogelijk bij het licht.

Daar de Chrysanthemum een harde plant is, moet zij ook, van het begin af aan, als zoodanig behandeld worden.

De meeste kweekers plaatsen hunne stekken op gematigden en zelfs warmen bodem, terwijl toch de planten, die zoo behandeld worden, nooit zulke goede uitkomsten zullen opleveren als die welke koud gestaan hebben.

Op de bovenbeschreven wijze behandeld, zullen de stekken na een tijd van vier weken de eerste wortels maken; die van zeer zwakke variëteiten hebben er wat meer tijd toe noodig. Wanneer deze periode verstreken is, begint men de planten, ten einde ze, zonder te verwarmen aan de atmosfeer van de kas te gewennen, langzamerhand wat lucht te geven; een stek die goed behandeld is laat de bladen niet hangen, indien dit gebeurt, dan laat de zorg in een of ander opzicht te wenschen over ten zoolang de stek slap is, is er geen voortgang in het maken der wortels op te merken.

Besproeiing moet aan de stekken, vooral in het begin, slechts zeer matig worden toegediend; niet meer dan voldoende is om ze goed stevig te doen blijven.

Zoodra nu de stekjes wortels hebben en jonge planten geworden zijn, zoo moet aan deze alle mogelijke zorg worden besteed, aangezien het al of niet slagen grootendeels afhankelijk is van de wijze waarop de jonge planten behandeld worden. Wanneer ze voldoende zijn gewend om de kas-atmosfeer te kunnen verdragen, plaatst men ze dicht bij het glas, met een onderlingen afstand, die toelaat dat licht en lucht overal vrij kunnen doordringen en aan iedere plant ten goede komen.

Juist wanneer ze in dien staat van ontwikkeling verkeerden, moeten de planten niet aan een te sterke warmte worden blootgesteld, het is zeer voldoende als men zorgvuldig de vorst belet er bij te komen. Op dit tijdstip is de groei wel is waar niet sterk, maar begint de plant toch op goede en voordeelige wijze zich te vestigen; men moet haar dus niet tot een ontijdigen en spich-tigen groei dwingen, door te veel warmte en vocht.

Zonder daarom de aarde te laten uitdrogen, moet men toch met het begieten zeer matig zijn.

Als de wortels de kanten van den pot beginnen te bereiken moet men de Chrysanthemum's verpotten, waartoe men grond samenstelt, bestaande uit: bijv. 2 deelen goeden tuingrond, 1 deel bladaarde en 1 deel goed verteerden mest, terwijl men er zand bijvoegt, al naarmate de tuingrond zwaar of minder zwaar is.

Voor deze eerste verpotting bedient men zich van potten van 10—12 cM. Teneinde het doordringen der wortels in de nieuwe kluit te bevorderen, is het goed de planten te verplaatsen in een kouden bak, zoo dicht mogelijk bij het glas. Na dezen eenige dagen dicht te hebben gehouden, begint men een weinig lucht te geven. Vervolgens zal men op dagen, dat het warm genoeg is, de bescherming geheel kunnen wegnemen, en wanneer de geheele pot vol wortels is, kunnen overgaan tot de tweede verpotting, in potten van 15 cM. waarbij men denzelfden grond gebruikt.

De laatste verpotting moet geschieden in een mengsel van 4 deelen tuingrond, 1 deel bladaarde, 1 deel verteerde paardemest, 1 deel zand, min of meer naar gelang van hoedanigheid van den tuingrond is en $\frac{1}{2}$ deel houtasch.

In het volgend nummer zal worden gesproken over het kweken van groote, mild-bloeiende, gedrongen planten ter versiering.

Druifluis-conventie.

Door de Regeering is een wetsontwerp ingediend waarbij de intrekking wordt voorgesteld van art. 2 der wet van 6 December 1883 (Sibl. No. 181) tot uitvoering der druifluis-conventie. Dat artikel bepaalde dat bedoelde bestuursmaatregel voor 1 Januari 1890 wettelijk bekrachtigd moest worden.

In 't belang van den Nederl. land- en tuinbouw schijnt intrekking van art. 2 der Regeering verkieslijker. De vrees voor al te belemmerende voorschriften, die aanleiding gaf tot het art. 2, dat bij amendement in de wet is gebracht, is ijdel gebleken, want gedurende het zesjarig bestaan der uitvoeringsvoorschriften zijn door de handelaren in land- en tuinbouwproducten geen noemenswaardige bezwaren geopperd. Daarentegen zou wettelijke vaststelling van den uitvoeringsmaatregel juist bezwaren kunnen doen rijzen, en elke wijziging wettelijke sanctie eischen, waardoor zeker niet gemakkelijker en spoediger met de behoeften van het oogcnblik rekening zou kunnen worden gehouden.

Boekaankondiging.

Dr. J. G. Boerlage, *Handleiding tot de kennis der Flora van Nederlandsch Indië*. Beschrijving van de Families en Geslachten der Nederlandsch Indische Phanerogamen. 1e deel, 1e stuk. Leiden, E. J. Brill, 1890.

Een in de Nederlandsche taal geschreven, overigens streng wetenschappelijk werk over de Flora onzer O.-Indische Bezittingen, van een man die, zij het ook niet lang, de vegetatie van Java door eigen aanschouwing leerde kennen, en dus beter dan welk Europeesch geleerde — wien dit geluk niet ten deel viel — ook, in staat is te beoordeelen hoe met en naar herbarium-materiaal moet gewerkt worden; een man bovendien wien dat materiaal in ruime mate ten dienste staat, en die om zijn tot in het uiterste doorgevoerde nauwgezetheid bekend is, ziedaar een uitgave, die zonder eenigen twijfel de Nederlandsche pers tot eer verstrekt, waarbij de nette typographische uitvoering zeker mede in aanmerking komt.

De flora van Nederlandsch Indië is zeer rijk, en, mag men ook aannemen dat op minder of nog in het geheel niet bezochte plaatsen van sommige eilanden, waarbij zeker het uitgestrekte Sumatra in de eerste plaats en niet minder Borneo in aanmerking komen, nog heel wat kan schuilen, dat men nog niet leerde kennen, over 't algemeen kan toch gezegd worden dat hetgeen verschillende natuurkundige reizigers verzamelden en beschreven toereikend is voor de samenstelling van een geheel, hetwelk men zonder schroom als de Flora van Ned. Indië mag beschouwen.

Daarvan een goed stelselmatig en zoo compleet mogelijk overzicht te bezitten is voor elk systematicus, voor elk die zich uit een wetenschappelijk oogpunt voor de Flora's onzer overzeesche bezittingen interesseert, van groote, ja van onschatbare waarde; wijl men anders, zoowel bij het onderzoek naar het oudere, als bij het bestemmen van het nieuwe in het duister rondtast, en zijn goede voornemens, bij gebrek aan voldoende hulpmiddelen, moet opgeven.

Zulk een overzicht samen te stellen ligt echter alleen binnen het bereik van hem, die over zeer uitgebreid en zoo volledig mogelijk materiaal, d.i. een rijk herbarium, meer bijzonder van O.-I. planten en al de daarop betrekking hebbende literatuur kan beschikken. Dit nu was ruim dertig jaar geleden het geval met den Utrechtschen Hoogleraar Miquel, tevens Directeur van het Rijks Herbarium te Leiden, maar in nog veel ruimeren zin is dit thans het geval met Dr. Boerlage, de tegenwoordige Conservator van dit Herbarium, die zich daar geheel en onverdeeld aan kan toewijden, en dit dan ook werkelijk doet, maar wiens belangstelling toch steeds het meest was gewijd aan dat gedeelte, hetwelk de N. O.-Indische Flora vertegenwoordigt.

Miquel's *Flora Indiae Batavae*, met het supplement-deel meer bepaald aan de Flora van Sumatra gewijd, is een zeer omvangrijk werk

en eigenlijk het eenige wat men bezit.

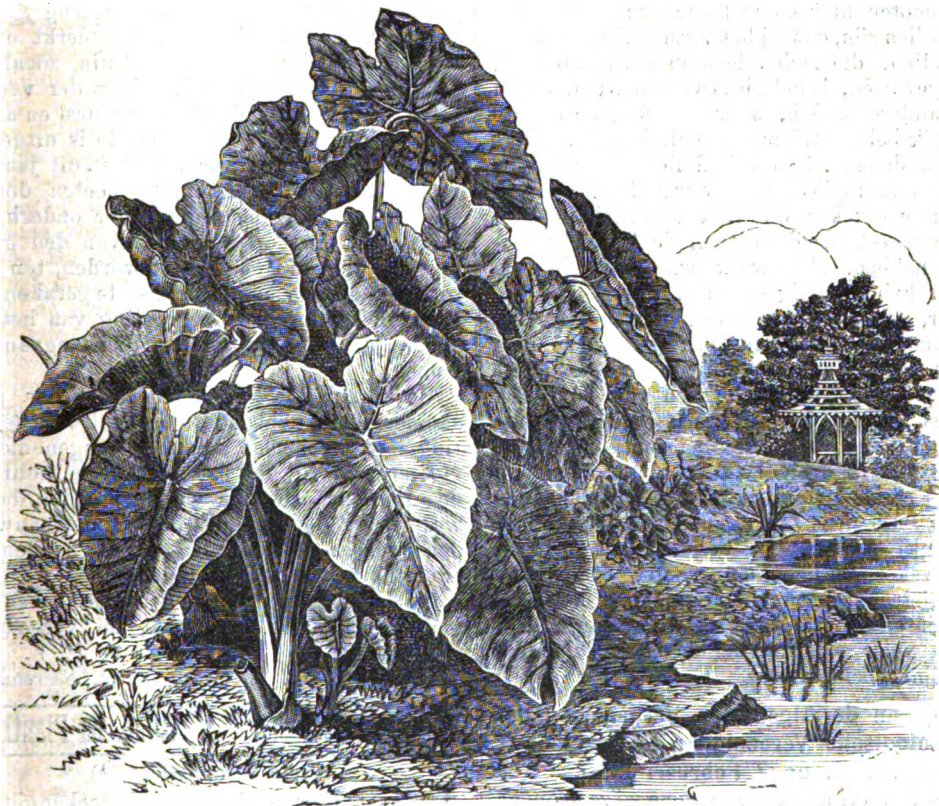
Het is hier niet de plaats en ik acht mij ook niet geroepen om het werk te beoordeelen van een man als Miquel; intusschen behoef ik niet te verzwijgen dat het druk gebruik ervan mij niet zelden de onvolledigheid, hier en daar wellicht ook onnauwkeurigheid, deed blijken. Bij zulk een werk kan dit niet anders; dat het echter reeds zóó verouderd zou zijn als Dr. Boerlage beweert, meen ik te mogen betwijfelen. Wanneer zulk een standaardwerk in dertig jaren (het verscheen in 1855—1860) reeds zoodanig verouderde als Dr. B. in zijn inleiding beweert, zou er inderdaad op systematisch gebied niet veel bruikbaars overblijven. Het

auteur, die zeker in de kennis der Bromeliaceeën ver achter Morren, de autoriteit in dit opzicht, staat, verscheidene geslachten verwerpen, welke door dezen geleerde waren aangenomen.

Het beste en meest complete systematische werk is incompleet na weinige jaren en wijkt af van de zienswijzen van sommige latere auteurs. Dit kan niet anders.

Daarom is het nog niet zoo verouderd dat aan dit woord de betekenis van onbruikbaar of onbetrouwbaar moet verbonden worden.

Intusschen, hoe dit zij, dat er na dertig jaren een nieuw overzicht van de Flora van N. O. Indië verschijnt, moet een verblijdend verschijn-

COLOCASIA ESCULENTA.

is waar dat Bentham en Hooker's *Genera plantarum* deels andere benamingen, deels een andere volgorde voor de plantenfamilies geeft, ook dat veel geslachtsnamen veranderd, sommige geslachten met anderen vereenigd, sommigen in verschillende genera gesplitst zijn, maar al is het wel zoo goed als zeker dat het werk van de Engelsche auteurs na niet zeer langen tijd algemeen zal gevolgd worden, nog is dit op verre na niet het geval, en wat de splitsing of vereeniging van geslachten betreft, dit hangt veelal af van de bijzondere zienswijze van sommige auteurs, tegen welke die van sommige anderen overstaat.

Zag men toch kortelings niet door een Engelsch

sel geacht worden, want die van Miquel geeft inderdaad, na hetgeen er sedert stuksgewijs over deze materie verscheen, niet meer wat men in een volledige *Flora* zoekt en daarin behoort te kunnen vinden.

Wat Dr. Boerlage geeft is wel is waar geen *Flora*, maar 't is daar toch om zoo te zeggen de kern van; de geachte Schrijver gaat niet verder dan een systematisch overzicht der geslachten, waarbij hij tevens het aantal soorten, die ervan bekend zijn, vermeldt, hoeveel er in N. O. Indië voorkomen en hier en daar enkele bijzonderheden geeft, die op deze laatste betrekking hebben.

Het is eigenlijk een hulpmiddel bij het gebruik

eener *Flora*, en de Schr. zegt trouwens zelf dat men voor de soorten het werk van Miquel zal moeten blijven raadplegen. Een *Handleiding* noemt hij zijn boek. Goed, over het woord willen we niet twisten, ofschoon mij het woord *Prodromus* voor de *Flora* van N. O. Indië doelmatiger zou schijnen. Daar hiervoor echter geen goed Hollandsch woord te vinden is («Voorlooper» zou men willen zeggen, maar dat klinkt niet goed), en Dr. B. blijkbaar de meening is toegedaan dat dit werk in onze taal behoort te verschijnen, is het door hem gekozen woord wel te verdedigen.

Omtrent het gebruik der Nederlandsche taal voor een beschrijvend botanisch werk, zullen denkelijk de meeningen verschillen. Terwijl zijn landgenooten hier en in Indië hem er dankbaar voor zullen zijn, dat hij het verstaanbaar maakte voor allen, die zich alleen in onze taal goed thuis gevoelen, is het niet twijfelachtig dat men er in andere landen, waar mogelijk de meeste wezenlijk belangstellenden te vinden zijn, anders over zal denken. Zoo wij al niet aan de Latijnsche terminologie de voorkeur hadden gegeven, zouden we zeker de voor wetenschappelijke boeken meest gangbare taal, de Duitsche, gekozen hebben. Het werk ware dan in veel breeder kring nuttig geweest.

Maar, nog eens, hiervan mogen wij den Schrijver geen grief maken; we hebben hem slechts onzen dank te betuigen voor de moeite en inspanning, welke hij zich voor dit werk getroost, en dat die niet gering zijn, kan men nagaan als men weet dat het geheele werk uit zes stukken (3 deelen) zal bestaan, in omvang aan dit eerste gelijk, dat ruim 300 bladzijden groot is. De prijs (15 ct. per vel druks = f3 per stuk) is met het oog op het beperkt debiet zeker niet hoog, en behoeft voor niemand een beletsel tot aankoop zijn, daar het over 3 à 4 jaren loopt. Moge de werkzame Schrijver in veler waardeering de beste belooning voor zijn arbeid vinden.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging, te Boskoop, gehouden op 7 Februari 1890.

De vergadering op de gewone wijze geopend zijnde installeert de Voorzitter de nieuw benoemde bestuursleden, de heeren P. van Nés Az., P. Hooffman en P. A. Ottolander wenscht hen geluk met hunne herbenoeming en beveelt hun de belangen der vereeniging op nieuw aan. Ter tafel was een tak van de zoo weinig bekende heesters *Hamamelis arborea* en *H. Zuccarinii*, beiden in vollen bloei, op den vollen grond gegroeid. De bloemen van *H. Zuccarini* zijn geelachtig wit, bijna drie centimeter groot in middellijn. De bloembladen zijn talrijk doch zeer smal als de bloembladen van *Camillen*. De *H. arborea* heeft kleinere bloemen, bruinachtig van kleur met een donker bruin hart. Het zijn inderdaad aanbevelenswaardige heesters, vooral om hun bloei in een tijd dat er bijna geen zichtbare ontwikkeling is.

Hierna is aan de orde het doen van rekening over het jaar 1889. Volgens mededeeling van den Penningmeester den heer G. Boer, bedroegen de ontvangsten in het afgelopen jaar f486.84 en de uitgaven f419.35. De Commissie tot nazien der rekening en begroting had geen aanmerkingen, waarna deze rekening met algemeene stemmen werd goedgekeurd en voorzeker sprak de Voorzitter namens de geheele vergadering, toen hij den Penningmeester dankte voor zijn reeds zooveel jaren gehouden nauwkeurige administratie, die geheel belangeloos door hem wordt waargenomen.

Vervolgens leest de Secretaris de begroting voor voor het jaar 1890. De ontvangsten worden daarin geraamd op f424.98¹ en de uitgaven op een gelijke som, waarbij f14.38¹ voor onvoorzien. De Voorzitter merkt op dat het onderhoud van den proeftuin, zooals die nu bestaat, eigenlijk de krachten der vereeniging te boven gaat, dat de post »mest en aarde« voor den proeftuin pro memorie is uitgetrokken, omdat het Bestuur meent in dit jaar niet te veel aan den proeftuin te moeten doen, in afwachting van den uitslag der onderhandelingen, die met den eigenaar van den grond, de heer Jb. van Hoff gevoerd worden, ten einde tot een andere overeenkomst te geraken. Het Bestuur hoopt bij de begroting van het volgende jaar met voorstellen dienaangaande te komen.

De Commissie bovengenoemd verder geene aanmerkingen hebbende, wordt ook deze begroting met algemeene stemmen aangenomen.

Hierop wordt het beschikbare enthout van de appelsoort *Sweden* verdeeld onder de aanwezigen en degenen, die hoewel niet aanwezig, den wensch te kennen gegeven hadden om er enthout van te ontvangen.

Na behandeling van nog eenige zaken van ondergeschikt belang wordt de vergadering gesloten.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Vaste Commissieën. ¹)

De vaste Commissieën voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, ingesteld door de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, vergaderden op Woensdag 12 Februari 11. in een der lokalen van het Genootschap »Natura Artis Magistra,« voor de eerste keer in dit jaar.

Wij kunnen niet zeggen, met het oog op het jaargetijde groote verwachting van deze vergadering gehad te hebben, en dit was goed, ter voorkoming van teleurstellingen. Het bleek dan ook, toen wij het lokaal binnen traden, dat onze verwachting juist was geweest. Veel was er toch niet ingezonden en het ingezondene kunnen wij met den besten wil niet zeer belangrijk

¹) Tot nadere aanvulling onzer korte vermelding van de vorige week. Rnd.

noemen. Wij houden ons echter overtuigd, dat het geringe succes, hetwelk deze vergadering had, alleen te wijten is aan het ongunstige seizoen en het nog ongunstiger weer, en wij twijfelen er niet aan, dat de inzendingen op een volgende vergadering niet alleen talrijker, maar ook belangrijker zullen zijn.

In de eerste plaats viel ons oog op een *Imantophyllum robustum elegans*, ingezonden door de firma Groenewegen & Co. Dat deze een Certificaat 1ste klasse verkreeg, verwonderde ons niet, daar zij het als nieuwe en als uitstekend gekweekte plant gewis verdiende.

De plant, die ongeveer $\frac{1}{2}$ M. hoog was, had bladeren van minstens 5 cM. breedte en $\frac{1}{3}$ M. lengte; de bloemen waren fraai donker oranje gekleurd en onberispelijk van vorm. Zij vormden, 18 in getal, een zuiver halfbolvormig scherm, dat door een zwaren bloemsteel werd gedragen. Het geheele voorkomen der plant toonde aan, dat haar naam *robustum elegans* goed gekozen was. ¹⁾

Naast deze plant stonden op een tafeltje een pot met *Iris Bornmüllerii* en een fleschje met bloemen van *Helleborus Bocconii superbus*. De *Iris Bornmüllerii* was bijna geheel uitgebloeid, slechts aan een enkele bloem liet zich de fraaie gele kleur noch herkennen. Uit een nota, die er bij lag, merkten wij op, dat deze soort geheel nieuw en nog niet kritisch beschreven is. Wij meenen, dat het een interessante plant is voor speciale verzamelaars dezer planten, en voor botanische tuinen; over de handelswaarde is moeilijk te oordeelen. Zij verkreeg een Certificaat 2de klasse.

Beter voor den handel kwam ons de *Helleborus Bocconii superbus* voor. Uit de bij deze soort liggende nota zagen wij, dat zij in 1885 in den handel is gebracht, en thans waarschijnlijk voor het eerst in Nederland bloeide. De bloemen, die geelachtig wit zijn, zijn fraai purper geaderd en hebben een geheel atwijpenden vorm. De toegekende eervolle vermelding kwam ons welverdiend voor.

Van denzelfden inzender vonden wij een verzameling van de veel besproken *Narcissus Tazetta Grand Emperor*, de zoogenaamde heilige Lelie van China. Daar de planten gedeeltelijk waren uitgebloeid, is een juist oordeel moeilijk te vellen, maar bij het zien kwam ons onwillekeurig het spreekwoord »beaucoup de bruit et peu de besogne« in de gedachten. Wij zijn er van overtuigd, dat er zoowel in ons land als in Engeland veel betere *Narcissen* gevonden worden. Interessant was de wijze waarop deze *Narcissen* waren gekweekt er wel op Chineseesche methode. Eenige ondiepe scho-

tels waren met stukjes steen belegd, waar de bollen tusschen gezet waren. Verder waren de schotels met water gevuld. Dat deze handelwijze de planten goed bekwam, bleek daaruit, dat de op die wijze gekweekte planten over het algemeen zwaarder waren, dan de op gewone wijze in potten met aarde gekweekte exemplaren. Aan deze inzending kende de Commissie een dankbetuiging toe.

Beter dan voornoemde inzending beviel ons een verzameling afgesneden *Helleborus*-bloemen in 16 soorten en variëteiten ook van den heer Krelage. Deze verzameling, die een eervolle vermelding verwierf, toonde aan hoeveel fraais dit geslacht tegenwoordig oplevert; de kleuren doorliepen alle nuanceeringen tusschen donker purper en zuiver wit.

Ten laatste was er van den heer Krelage nog een collectie verschillende bloeiende bolgewassen, waar wij echter niet veel fraais bij vonden. Het interessantste kwam ons voor *Massonia pustulata*, *Colchicum luteum* en *Fritillaria Karelinii*. Deze collectie bekwam een dankbetuiging.

Zeer fraai was nog een *Cochénille Duc van Tholl*. De bloem was zeer groot en goed van vorm en kleur. Zij was ingezonden door den heer R. Zaadnoordijk, te Limmen. Hoewel wij ons niet vermeten de beoordeeling der Commissie te critiseeren, kunnen wij toch de vraag niet terughouden of het niet wat heel goedgeefs was hieraan een Certificaat 1ste klasse toe te kennen? Hoe fraai toch deze Tulp was, een belangrijke aanwinst voor den handel kan zij, bij de talrijke, soorten en variëteiten bestaande kwalijk genoemd worden. Als de Certificaten 1ste klasse niet hoog gewaardeerd worden, missen ze hun beteekenis, en in dit geval scheen het ons wel wat heel gemakkelijk behaald te zijn.

Als inzendingen van de wetenschappelijke Commissie vonden wij een interessant gedroogd exemplaar van *Polypodium quercifolium*, verzameld aan de Wijnkoopsbaai en ingezonden door Dr. Boerlage; verder een blad van *Polypodium nigricans* uit den Groningschen Hortus, ter vergelijking met eerstgenoemde; eenige voorbeelden van wortels met knolletjes, een doorgeroeiide bloeiwijze van een *Passiflora* en eenige takken van *Conifeeren* met verschillende naaldvormen aan iederen tak, benevens de sedert de laatste vergadering uitgekomen botanische werken. Een en ander werd door er bij liggende opmerkingen verduidelijkt.

Wij meenen een woord van hulde, inzonderheid aan den heer Krelage niet achterwege te mogen laten, voor de moeite, die hij zich ook thans weer voor deze vergadering heeft getroost. Zonder zijne inzendingen toch zou het resultaat thans al zeer povertjes zijn geweest. Mogen anderen het flinke voorbeeld van dezen ijverigen voorstander en bevorderaar van onzen Tuinbouw volgen.

Zeer viel ons het geringe bezoek op. Om twee uur, toen het ingezondene voor de leden der Maatschappij ter bezichtiging was, troffen wij

¹⁾ 't Is al naar men het neemt. Bestaat er een *Im. robustum*, dan kan een variëteit daarvan het in „elegantie“ van deze winnen. Zoo kan bijv. de ééne poldergast wat minder ruw, wat beschaafder in voorkomen en taal zijn dan dit gewoonlijk het geval is, dan is hij in zijn soort beschaafd; overigens is er in de woorden *robustum* en *elegans* niet de beste harmonie.

twee bezoekers; dit aantal klom tot vijf en daarbij bleef het. Wij hopen van harte, dat wij de belangstelling in deze samenkomsten niet naar het bezoek moeten afmeten, want dan ziet het er treurig mede uit. Ook nu was het ingezondene wel een bezoek waard en wij durven gerust alle niet te veraf wonende leden der Maatschappij aanbevelen, hetgeen op deze samenkomsten wordt ingezonden te gaan bezichtigen; de inzendingen zullen er zeker niet minder en de vergaderingen er dus belangwekkender door worden. E. TH. W.

Afdeeling Lelden en Omstreken.

Deze Afdeeling hield op Dinsdag 11 Febr. 11. een gewone ledenvergadering. Nadat de notulen waren gelezen en goedgekeurd, deelde de Secretaris mede, dat er een schrijven was ontvangen van den heer Schretlen, waarin hij zijne benoeming als Bestuurslid aannam. De Voorzitter wenschte met enkele woorden de Afdeeling geluk, overtuigd als hij was, dat de heer Schretlen en ijverig Bestuurslid zal zijn. Verder was ontvangen een schrijven van den Algem. Secretaris, dat de heer Galesloot, wegens gezondheidsredenen, voor de uitnoodiging, om in de Afdeeling als spreker op te treden, had bedankt. De Voorzitter vroeg nu of er ook leden waren, die een bepaald persoon als spreker wenschten te zien optreden. Enkele namen werden nu genoemd en de Voorzitter beloofde bij de uitnoodiging daarvan nota te zullen nemen. Van den heer Swart was ook nog ontvangen een schrijven, met de vraag of het noodig is, dat deelnemers aan het diner na afloop van de congres-vergadering daarvan vooruit opgave doen.

De Secretaris merkte op, dat die opgave volstrekt noodig is, daar een restaurateur toch moet weten op hoeveel personen hij voor een diner moet rekenen. Ingekomen waren verder nog een aantal Programma's voor de in Utrecht te houden Tentoonstelling, benevens eenige handelscatalogi.

Aan de orde kwam nu een schrijven van den heer Speet, ontvangen ter begeleiding van een monstreuse bloem eener Hyacint en een rozetakje. Het verschijnsel bij de Hyacint, dat twee of drie bloemen tot één samengroeien was meer opgemerkt; dat wat bij het rozetakje had plaats gehad scheen echter zeldzamer te zijn, daar het nog al aanleiding tot gissingen gaf. Daar het schrijven van den heer Speet dienaangaande niet veel inlichting gaf, besloot men dezen in een volgende vergadering om nadere inlichtingen te vragen.

In de bus was gevonden de vraag: Is het goed om met het nu heerschende weder te snoeien? De Voorzitter merkte op, dat de vraag wat vaag gesteld was, daar men niet wist welke boomen de vrager meende en wat zijn bedoeling was met het nu heerschende weer. Uit een korte hierop volgende discussie bleek, dat het snoeien van hart hout gedurende vriezende weer minder kwaad kan, voor zacht hout en vruchtboomen doet men echter beter te wachten tot

er geen vorst meer te vreezen is. Daar er echter weinig deskundigen in de vergadering waren, zal de vraag op de agenda voor een volgende vergadering worden geplaatst.

Op voorstel van den Voorzitter ging men nu over tot de vertrouwelijke behandeling van eenige huishoudelijke aangelegenheden.

Daar na afloop daarvan niemand iets meer had ter tafel te brengen, werd de vergadering gesloten.

De heer Kors had een collectie gevuldbloemige *Primula chinensis* ingezonden, die werkelijk uitmunten door cultuur. De Voorzitter zeide hem namens de vergadering er dank voor. E. TH. W.

Groote Algemeene Tuinbouwtentoonstelling te Berlijn van 25 April—5 Mei.

Wij ontvingen de volgende officiële mededeelingen

H. M. Keizerin Frederik heeft voor deze Tentoonstelling een Eereprijs beschikbaar gesteld; de Landbouw Vereeniging van den Teltower Kreiss heeft een prijs ter waarde van 100 Mk. en de heeren Trowitsch & Zoon, te Frankfurt, uitgevers van den *Praktischen Rahtgeber* een prijs ter waarde van 200 Mk. aangeboden. De hoop bestaat, dat deze goede voorbeelden nog door meerderen zullen gevolgd worden.

De deelneming aan de Tentoonstelling belooft zeer groot te worden. Zoo hebben o. a. de heeren Spindler, te Berlijn, Maecker, te Berlijn en F. J. Seidel, te Dresden, ieder een geheele zaal voor zich besproken. De hofleverancier Hirschwald, te Berlijn, zal een versierde »Coje« en de heer Pohl, te Berlijn, een volledige eetzaal of een damessalon inzenden.

Het Engelsche tijdschrift *The Gardeners' Chronicle* gaf onlangs de platte grond van de Tentoonstelling met alle detail-plannen, zoo als die ook in de *Gartenflora* zijn verschenen. In België, Holland en ook in Frankrijk interesseert men zich zeer voor deze onderneming. Zoo zal o. a. de bekende firma Vilmorin-Andrieux & Co., te Parijs, inzenden. Uit Engeland wordt een groote verzameling Orchideeën verwacht van den heer F. Sander, te St. Albans en ook de heer Blass, Chef-bloemist van den Hertog van Sutherland, zal met een verzameling planten tegenwoordig zijn.

Het Comité, waarin nog Prof. Dr. Engler, Directeur van den Botanischen tuin, de heer Jaffe, van de Melbournsche tentoonstelling welbekend en de heer Mitterdorffer, Penningmeester van de Vereeniging voor Duitsche kunstindustrie, hebben zitting genomen, is thans druk bezig de wijze der versiering voor balcon, waranda's en kamers definitief vast te stellen. De uit het buitenland komende inzendingen zullen in de tentoonstellingsgebouwen volgens de bepalingen der druifluis-Conventionie worden onderzocht, en niet, zooals gewoonlijk, aan de grenzen.

Deze bepaling, die aan de toegevendheid van

den Rijkskanselier te danken is, zal den inzenders veel moeite besparen.

Gedurende de Tentoonstelling zullen samenkomsten plaats vinden van de Verein Deutscher Rosenfreunde, van de Verband Deutscher Handelsgärtner en van de Verein Deutscher Gartenkünstler und Coniferenkenner.

Programma's zijn te verkrijgen aan het Bureau des Vereins zur Beförderung des Gartenbaues, Invalidenstrasse 42, te Berlijn.

Als laatste termijn van aanmelding is bepaald de 1ste Maart.

Wij kunnen hier thans bijvoegen dat in Nederland als Juryleden zijn uitgenoodigd de heeren Prof. W. F. R. Suringar, te Leiden, J. H. Krelage, te Haarlem en H. Witte, te Leiden.

Na dit bericht van den Alg. Secretaris, vernemen wij nog dat ook de heer Anth. Koster, te Boskoop, als jurylid is uitgenoodigd.

Verschillende mededeelingen.

Te Breda zal door de vereeniging »Semper Florens« een afdeling »Floralia« worden opgericht, om het kweken en verzorgen van bloemen in het huisgezin aan te moedigen en in het voorjaar de stekjes en plantjes kosteloos te verstrekken. Door een jaarlijksche herfst-tentoonstelling van de gekweekte bloemen, met bekroningen, hoopt men het beoogde doel te bereiken.

Uit Lisse schrijft men: Zelden hadden wij een winter als deze met zoo weinig vorst en sneeuw. Dat dit voor land- en tuinbouw voordeel is zal ieder begrijpen, daar er nu den geheelen winter is doorgewerkt en veel arbeid is kunnen afgedaan worden, die anders in het voorjaar gebeurde. De bloembollen zijn buitengewoon vroeg; reeds is in Januari het dek gedeeltelijk afgenomen moeten worden, wegens de te sterke ontwikkeling der planten. Alhoewel de vorst der laatste dagen natuurlijk den groei der planten niet bevordert, is er toch geen onmiddellijk gevaar voor groote schade, indien het slechts enkele graden vriezende blijft. Treedt de dooi weder spoedig in en volgt er zacht weder, dan kan men een zeer vroegen bloei verwachten, en bestaat er veel kans dat dit 14 dagen eerder zal zijn dan in andere jaren en wel omstreeks half Maart.

Het gebruik van broeiramen in 't Westland voor de druivenmuren is in de laatste jaren zeer toegenomen, eensdeels om door deze wijze van forceeren in de gelegenheid te komen de vruchten vroeg aan de markt te kunnen brengen en goede prijzen te bedingen, anderdeels om tenminste voor een deel bij deze cultuur van 't walslagen zeker te zijn, daar reeds zoo menigmaal de druif mislukte, tot onherstelbaar nadeel der kwekers. Nu echter de markt ook al door de raamdruiven overvoerd wordt en deze kunstmatige teelt weinig loonend meer is, bij een prijs van 80 à 90 ct. per kilo, begint men met de aanwending van die middelen,

welke het rijpen der vrucht op de krachtigste wijze bevorderen en vervroegen. En zoo ziet men thans meer en meer druivenkassen in gebruik komen. De eenvoudigste vorm, waarin zij verrijzen, is de zoogenaamde lessenaar, die met geringe kosten en hulpmiddelen tegen den gewonen muur geplaatst wordt en om deze reden zeker ook het meest algemeen is. De vorm is algemeen bekend en steeds dezelfde: een opstand aan de lage zij van ruim een halven meter en daarop een schuinliggend glasdak tot den top des mura. Eenheid in bouw bestaat er overigens weinig. De opstand is soms van steen, soms van hout of van glas en de helling van 't glazen dak is ook geheel onbepaald, zoodat men dit in verschillende schuinte geplaatst ziet. En toch moet de stand van dit dak aan de kas juist de kracht geven, zoodat het wel proefneming en onderzoek waard zou zijn, welke de verkieslijkste is voor onze luchtstreek. De Engelsche kweekers stellen hun geveldak-kassen onder een hoek van 45 graden met den vlakken grond, doch voor de lessenaars is deze stand niet bindend. Nu de teelt onder 't glas zich uitbreidt, is dus onderzoek niet overbodig en kan de ontdekking der naburen, Engelschen en Belgen, leerzaam zijn.

(W. Cr.)

Het Bestuur der 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging heeft aan de Leden kennis gegeven, dat het Programma en Reglement voor de in April a. s. te houden 13e Voorjaars-tentoonstelling in zooverre gewijzigd worden, dat die Tentoonstelling zal plaats hebben in de zalen van het »Koninklijk Zoölogisch Botanisch Genootschap« te 's Gravenhage, van 18 tot en met 21 April 1890; dat alle inzendingen moeten geschieden aan den Benoordenhoutschen weg, door het Magazijnhek van dat Genootschap; de Planten en andere voorwerpen op 15 en 16 April, voor zonsondergang, de afgesneden bloemen en bouquetten zooals in Art. 5 van 't reglement gemeld staat. Dat de inzendingen kunnen worden teruggehaald, Maandag 21 April, na sluiting der Tentoonstelling, tot 7½ uur des namiddags; voorts dat, gedurende de Tentoonstelling, zonder toestemming van den Directeur van het Genootschap, geen enkel voorwerp uit den tuin mag verwijderd worden.

Vanwege den Voorzitter der Maatschappij van Landbouw in Limburg zijn aan de besturen der landbouw-casino's in die provincie, met het oog op de aan te leggen proefvelden, de volgende vragen gedaan:

1°. Is uw casino of club bereid een proefveld aan te leggen, respectievelijk om aangevozen cultuur- en bemestingsproeven, volgens voorschrift en onder toezicht, te laten uitvoeren;

2°. Aan welke onzer voorjaarsgewassen zoude men dan in uwe gemeente met inachtneming van de grondsoort de voorkeur geven?

3°. Welke bemestingsproeven zoude men liefst wenschen te nemen?

40. Hoe groot zou de proefakker zijn, welke u bijzonder geschikt acht voor het nemen der gewenschte cultuurproef?

50. Door wien zou de proef genomen worden?

60. Wie zijn te uwent de leden der commissie, die op de uitvoering toezicht houden en de stof verzamelen voor een later op te maken beredeneerd verslag?

Gewenscht wordt een voorloopige inlichting over de grondsoort, de ligging, de vruchtbaarheid van het als proefakker aangewezen perceel, alsmede van de daarop in 1889 verbouwde voorvrucht.

De firma P. Stoffel Oz., te Deventer, heeft verspreid: » Plan van exploitatie van het buitengoed Braband (op 20 minuten afstand van Deventer gelegen), bij Deventer, tot Villapark, « met bijbehorende kaart van de terreinen, waarop ruimte is voor 44 villa's, elk perceel minstens ter grootte van 1000 M². Het park is aangelegd door den heer Leonard A. Springer, tuinarchitect te Hilversum.

Bruine beuken worden gehouden voor natuurlijke bliksemafleiders. Nooit heett men een bruinen beuk gevonden, die van den bliksem getroffen was. De gewone groene beuk schijnt evenzeer tegen den bliksem te beschutten, hetgeen men hieruit afleidt dat bijvoorbeeld herten bij een opkomenden donderbui onder deze boomen schuilen.

De 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging hield gisteravond hare algemeene vergadering in het Feestlokaal, onder leiding van haren voorzitter jhr. H. A. Clifford.

In de eerste plaats bracht de heer W. C. van der Laan, 2e Secretaris, verslag uit over het afgeloopen jaar.

Volgens dat jaarverslag bedroeg op 1 Januari j.l. het aantal leden der Vereeniging 329, waarvan 12 eereleden, 72 buitengewone en 245 gewone leden, en waren de pogingen om tot herstel van de financiële krachten der Vereeniging te geraken niet geslaagd.

Verder werd medegedeeld dat het bestuur voor het houden der tentoonstelling dit jaar een overeenkomst met het Kon. Zoöl. Botanisch Genootschap had gesloten, waarvoor voor dat doel een meer geschikte en goedkope gelegenheid is verkregen.

Over 1889 bedroegen de ontvangsten f 2583; de uitgaven (waaronder f 158.50¹/₂ als nadeelig saldo over 1888) f 3077.35¹/₂, sluitende de rekening derhalve met een nadeelig slot van f 494.35¹/₂.

De begrooting van 1890 werd vastgesteld aan ontvangsten op f 2700; aan uitgaven op f 2405, zoodat voor 1890 een vermoedelijk voordeelig saldo van f 295 geraamd wordt.

Tot bestuursleden werden herkozen de heeren jhr. H. A. Clifford, J. van der Laan en W. Starke.

De volgende rozen zijn in het vorige jaar door den heer H. Bennett in den handel gebracht: drie Theerozen, Cleopatra, die al

een getuigschrift heeft ontvangen. Dolce Bella en Maid of the Mist, een zuiver witte verscheidenheid van Lady Mary Fitzwilliam.

Verder: een Liliputroosje (Rosa polyantha Multiflora alba), dat reeds door twee Londense vereenigingen bekroond is.

Op de bloemmarkt te New-York werden met Kerstmis de onderstaande rozen bij het honderd verkocht tegen de volgende prijzen:

Beauty	75—150 Dollars.
Gontier	10—15 „
Perle	12—15 „
Niphetos	12—15 „
Souvenir	12—15 „
Bride	25 „
Mermet	25 „
Bennett	20—25 „
La France	30—35 „
Magna	60—75 „
Watteville	20 „
Cusin	20 „

Tengevolge van de slechte weersgesteldheid in October en November werden naar verhouding weinig werkelijk goede rozen aangeboden.

Uit dit bericht blijkt ook weder hoe het in Amerika meer en meer gewoonte wordt om de verschillende rozenamen af te korten, om daardoor den handel zooveel mogelijk te vergemakkelijken.

Vraagbord.

No. 715. Kan mij misschien een der lezers van dit blad op de hoogte helpen, hoe ik het moet aanleggen, om gelei of wijn te vervaardigen uit roode aalbessen? In mijn tuin zijn deze vruchten in overvloed, zoodat ze niet alle versch kunnen worden opgebruikt, en de tot nu toe door mij in 't werk gestelde pogingen om er gelei van te maken, mislukken steeds. Tevens zoude ik ook gaarne weten, of misschien ook van aardbeijen een gelei of drank te verkrijgen is. G. H. J., te A.

No. 716. Hoe moet ik 's winters mijn Artisjokken bewaren? Bij mij bevrozen ze geregeld iederen winter. Wil iemand onder de lezers, die de rechte behandeling van deze planten kent, mij verplichten met eenig antwoord? W. B., te H.

No. 717. Of zulks meer voorkomt is mij onbekend.

Op 't oogenblik heb ik een Scarlet Duc van Tholl, waar uit in 't hart drie bloemstengelen voortkomen; de hoogste prijkt met eene geheel geopende bloem, terwijl de twee anderen zich goed schijnen te ontwikkelen.

Amsterdam.

M. J. DE B.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Prijscourant van Zaden van B. Buijs, kwekerij „Moerheim“ te Dedemsvaart.

Correspondentie.

L. E. G. Wordt in 't volgend nummer geplaatst.

200

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 201

Roode Dracaena's.

Bij GROENEWEGEN & Co., te Amsterdam, zijn een paar duizend **ROODE DRACAENA'S** beschikbaar, die zij aanbieden à f20.— de 100 stuks. 202

B. RUYS,

Zaadhandel — Kweekrij „Moerheim”,
DEDEMSVAART,

heeft voorhanden allssoorten van
Tuin-, Bloem- en Landbouwzaden,
waarvan uitvoerige Prijscourant
op aanvraag franco wordt toegezonden. 203

Veltheimia viridifolia.

Mooie zware exemplaren van deze uitnemende Kamerplant zijn à f1 25 het stuk verkrijgbaar bij

GROENEWEGEN & Co.,
204 te Amsterdam.

Woeste Grond.

Gevraagd aanbieding van een flinke partij, geschikt voor ontginning, met opgaaf van soort, ligging, (ook ten opzichte van het vaarwater), grootte en prijs.

Franco brieven, onder lett. B O, aan het Centraal-Advertentie-Bureau van GEER. BELINFANTE, Wagenstraat 102, te 's-Gravenhage. 205

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

Schitterend Roode Zwaardlelie,

(Gladiolus gandavensis
Brenthleyensis).

Per 10 f0.40, per 100 f2.75.

Franse Zwaardlelie,

(Gladiolus gandavensis
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.—, per 100 f8.—.

Nieuwe grootgevekte ZWAARDLELIE, voor den vollen grond.

(Gladiolus Lemoinei
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.40, per 100 f12.—

GLADIOLUS LEMOINEI HYBRIDUS.

Bloemist-Vruchtenkweekerij

gevraagd.

In de Vruchtenkweekerij „NATIONAAL BELANG”, te Zwijndrecht, wordt gevraagd tegen 1 Maart a. s., iemand van den Geref. Godsd., geheel op de hoogte van de behandeling van Vruchtboomen (geen Kweekerij) tevens bekend zijn met de Bloemen- en Groententeelt.

Opgaat van vroegeren werkring met getuigschriften bij de Heeren GEBR. VAN NAMEN, te Zwijndrecht. 194

Eene uitvoerige beschrijvende lijst van fraaie 195

Chrysanthemum's

met afbeelding,

komt voor in het nummer van 22 FEBRUARI 1890 van het *Nederlandsch Tuinbouwblad*, dat op franco aanvraag gratis en franco wordt toegezonden door de Chrysanthemum-kweekerij

„EXCELSIOR”, te Bussum,
G. LOTMAN.

ZOCHER & Co.,

„Rozenhagen”,

HAARLEM,

hebben de eer te berichten dat hun nieuwe Prijscourant van **KNOLBEGONIA'S**, **DAHLIA'S**, **CANNA'S**, **afne GRASZADEN**, **BLOEM- en MOESZADEN** gereed is en op aanvraag kosteloos wordt toegezonden. 197

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 196

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Uit de hand te Koop.

Een uitmuntend Warmoeziersland met 2 daarop staande schuren, ruim 80 vruchtboomen. Twee gebouwen in 5 perceelen bewoond, waarvan een gedeelte is ingericht en gebruikt wordt voor winkelhuis, en een gedeelte der grond is verhuurd aan een bloemist, te zamen groot 99 A., 80 cA. met overneming der broeiramen, enz. zeer gunstig gelegen voor allerlei doeleinde op 5 minuten afstand van Rotterdam onder Hillegersberg. 198

Franco te bevragen bij de WED. VAN ZANTEN, Oudaanstraat 27 te Rotterdam.

GROOTE ORCHIDEEËNVEILING

VAN DE FIRMA

SEEGER & TROPP,

East Dulwich, Londen,

op Woensdag 5 Maart 1890, aanvangende voormiddags te 10½ uur, ter bloemisterij van de Firma GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

Te bezichtigen Dinsdag 4 Maart en op den ochtend van den verkoopdag.

De Catalogus zal in tijds verkrijgbaar zijn.

199

N°. 9. VRIJDAG 28 FEBRUARI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiks-aanw. na postw. f0.75, bij 215

GEBR. ADMIRAAL,
Boomkw. en bloemisten, te Rijp.

Eene uitvoerige beschrijvende
lijst van fraaie 216

Chrysanthemum's

met afbeelding,
komt voor in het nummer van
1 M A A R T 1890 van het
Nederlandsch Tuinbouwblad, dat
op franco aanvraag gratis en
franco wordt toegezonden door
de Chrysanthemum-kwekerij

„EXCELSIOR”, te Bussum,
G. LOTMAN.

Te Huur

het **Buitenverblijf Houtrust**,
met **TUIN**, gelegen in den Haar-
lemmerhout, gemeente Heem-
stede, tusschen de Buiten-
Sociëteit en den Heerenweg.
Het huis is voorzien van Gas-
en Waterleiding. Huurprijs
f1000. Te bevragen bij den
Huisbewaarder, op »Groen en
Houte», vlak daarnaast, en bij
GEBR. VAN KAMPEN, Mrs.
Timmerlieden, Houtplein,
Haarlem. 217

VRUCHTBOOMEN.

218 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 219

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM.

BLOEMWERKEN

VAN 220

Kunst en Smaak.

GROOTE ORCHIDEEËNVEILING

VAN DE FIRMA

SEEGER & TROPP,

East Dulwich, Londen,

op Woensdag 5 Maart 1890, aanvangende
voormiddags te 10½ uur, ter bloemisterij
van de Firma **GROENEWEGEN & Co.**,
Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

Te bezichtigen Dinsdag 4 Maart en op den ochtend
van den verkoopdag.

De Catalogus zal in tijds verkrijgbaar zijn.

221

Brand Stads-Schouwburg te AMSTERDAM.

Zaterdag a. s. zal als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE, formaat 24—32 cM., verschijnen een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd aan den STADS-SCHOUWBURG.

Daarin zullen behalve een uitvoerige geschiedenis van dien Schouwburg, de volgende Illustratiën voorkomen: Een fraai Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg, Dr. SAMUEL COSTER, door N. VAN DER WAALS; den ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor den brand, door J. C. GREIVE JR., en de brandende Stads-Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.

Dit nummer zal bovendien bevatten bijdragen van de Heeren H. TH. BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te AMSTERDAM en ROTTERDAM. 281

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

232

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

233

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

235

Prijs f 1.25.

KWEEKERIJ.

Een JONGMENSCH, sedert geruimen tijd in het vak werkzaam, zoekt een betrekking op eene KWEEKERIJ van niet te groote afmeting, met het voornemen de zaak later over te nemen. Aanbiedingen franco onder lett. B G, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 235

Een net jongmensch, kan als LEERLING externe geplaatst worden, op een BLOEMKWEEKERIJ, tegen eenige vergoeding.

Brieven franco, onder letter Z, aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 236

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 237

SEMPER VIRENS.

No. 9.

VRIJDAG '28 FEBRUARI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. II. Schijnbare kleuren. — Viola odorata. — Belle de Chateauay, met een afbeelding. — Iets over de behandeling van boomen in Stadsparken, Dreven en Lanen. — Het kweken van groote, mildbloeiende, gedrongen planten ter versiering. — Een oogeblikkelijk redmiddel. — Boekaankondiging. — Tuinbouw-Congres te Parijs, in 1890. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Ontvangen Prijscouranten. — Correspondentie.

De kleur der bladeren. ¹⁾

II.

Schijnbare Kleuren.

WANNEER men zegt: de kleur der bladeren is groen, dan meent men vrij wel alles gezegd te hebben, en toch ligt er in dit algemeene begrip een lange reeks van zeer ver uit elkander loopende toestanden opgesloten.

Reeds van zelf komt men tot deze conclusie, wanneer men maar bedenkt dat groen niet is een oorspronkelijke, maar een door vermenging van twee anderen ontstane kleur. Wanneer geel en blauw met elkaar vermengd worden krijgt men groen, en nu spreekt het

¹⁾ Zij, die wat opmerkzaam lezen, zullen gedacht hebben, dat ik bij den aanvang van het artikel in de vorige week op zeer zonderlinge wijze met de deur in huis viel. Dit begint: „Wij bedoelen met het woord „natuur” in dit geval enz. Nu was er nog niets voorafgegaan, en 't bleef dus te raden *welk* geval met *dit* geval bedoeld werd.

De zaak is eenvoudig deze, dat, door een zonderlinge vergissing, de eerste, de aanvangsregels geheel weggevallen zijn. Wat daar in de proef heeft gestaan weet ik niet precies meer, daar ik na de correctie de copy opruimde, maar het kwam hierop neer, dat men gewoon is het woord *natuur* in tweeërlei betekenis te gebruiken: de ééne, waarbij wij gewoon zijn het met een hoofdletter te beginnen, b. v.: de Natuur laat zich niet dwingen, wanneer wij daarbij denken aan een scheppende kracht, als we haar personifiëren, om het zoo eens uit te drukken, terwijl we in het algemeen van de natuur spreken als we denken aan alles wat ons buiten omringt —

Ik neem deze gelegenheid waar om een zeer zinstorende drukfout te verbeteren (kleinigheden verbetert de welgezinde lezer in zijn gedachten wel) voorkomende op blz. 87, in de eerste kolom. Daar leest men, beginnende met regel 20 v. o.: „Wijl ge veel van de overgangstoestanden kennen (lees *kens*), en ge dus de ontbrekende onder de u *ontbrekende* planten gemakkelijk en zonder uwe verbeelding geweld aan te doen kunt voorstellen”.

Dit is natuurlijk, zooals het daar staat klinklare onzin. Voor het hier gecursiveerde woord ontbrekende gelieve de lezer het woord *bekende* in de plaats te stellen. W.

toch wel van zelf dat de tint van het groen zal verschillen, al naarmate er meer of minder van de eene of de andere dier beide oorspronkelijke kleuren in dit mengsel voorkomt. Men weet dus dat het groen een kleur is, die uit den aard der zaak velerlei variaties biedt, zoodat men, ook al ko-
men zich er niet bij den eersten blik 's zomers buiten van overtuigen, begrijpen, al had men het nooit gezien, veronderstellen of vermoeden zou dat de bladeren der planten in de groene kleur veel afwisseling moeten opleveren.

Wat er nu van die tinten aan is, zullen we straks zien; we staan vooraf even stil bij een andere bijzonderheid, welke op de kleur, zeg ik liever op de schijnbare kleur dikwijls een grooten invloed heeft, zoodat het blad een heel andere kleur schijnt te hebben dan werkelijk het geval is. Dit staat in verband met den toestand der oppervlakte, terwijl de wezenlijke kleur der bladeren — hoe vreemd het sommigen moge klinken — in deze gevallen van de oppervlakte onafhankelijk is.

Hierdoor vertoonen zich de bladeren veelal veel lichter van kleur dan ze werkelijk zijn; ze schijnen grijs groen, grijs, ja somwijlen bij wit af, in sommige gevallen ook bruinachtig of ook wel buitengewoon donker, met een fluweelachtigen gloed.

In de meeste gevallen is dit het gevolg hiervan, dat de bladeren met kortere of langere, grijze of witachtige haartjes dichter of minder dicht bezet zijn.

De bekleding van verschillende plantendeelen met haartjes levert bij de planten een zeer groote verscheidenheid op. Bij sommigen ontbreekt die geheel, is er geen spoor van haartjes te vinden; anderen zijn of plaatselijk of geheel dicht met wollige of zijdeachtige haartjes bezet; bij weder anderen zijn die kort maar zeer stijf, zoodat de bladeren op het gevoel scherp zijn en bijna aan schuurpapier doen denken; soms nemen die haartjes het karakter aan van de giftanden eener slang en bevatten ze een brandend vocht. Het zijn uit een of meer op elkander geglaatste cellen bestaande aanhangseltjes van de opperhuid — waarover zoo aanstonds nader — die gewoonlijk slechts

een waterheldere vloeistof bevatten, terwijl echter in enkele gevallen daarin bepaalde stoffen worden afgescheiden; bij de Brandnetel en andere daaraan verwante geslachten dezer zelfde familie een scherp, als het met het bloed in aanraking komt, brandend zuur, bij de Tabaksplant, het Bilzenkruid, enz., een kleverige, vette olie.

Nu ligt het vóór de hand dat die haarbekleding, als ze wat dicht is, invloed moet hebben op de kleur der bladeren; wel niet op de kleur zelve, maar op den tint waarin het blad zich aan ons oog vertoont. Zijn de haartjes zeer kort en staan ze ruim over de bladoppervlakte verspreid, dan maakt dit maar weinig uit; zijn ze langer of staan ze dichter, dan krijgen ze in dit opzicht ook meer beteekenis, en die beteekenis wordt nog grooter, wanneer ze ijler of dichter op het blad liggen, terwijl, wanneer de liggende haartjes lang zijn en deze als een viltig weefsel het blad bedekken, dit een geheel andere kleur schijnt te hebben, dan in werkelijkheid het geval is.

Hoe groot de invloed dezer haarbekleding is op het uiterlijk voorkomen der bladeren, en welk een belangrijk aandeel deze factor, overigens van ondergeschikten aard, aan de verscheidenheid in dit opzicht heeft, hiervan kan men zich voornamelijk in den zomer gemakkelijk overtuigen. Ik koos dan ook eigenlijk voor de behandeling van dit onderwerp een minder geschikten tijd; ware het zoowel Juli of Augustus, ik zou zonder nòemenswaarde moeite een aantal bekende planten kunnen opsommen, die hiervan sprekende voorbeelden opleveren: nu willen ze mij niet zoo vlug te binnen schieten, en namen van minder bekende planten te noemen schijnt mij ondoelmatig. Maar het is ook niet noodig, daar men zich te gelegener tijd overal gemakkelijk van de waarheid van het bovengezegde kan overtuigen.

Een paar voorbeelden van zeer in 't ooglopende toestanden mogen dan ook hier voldoende zijn.

Van een zijdeachtig overtreksel levert een inlandsche plant, de Zilverschoon, (*Potentilla Anserina*) een zeer fraai voorbeeld. Fraaier intusschen zijn de bladeren van den van ouds in de tuinen gekweekten Kaapschen Zilverboom (*Protea argentea*), en niet minder fraai zijn die van een anderen Kaapschen heester, als *Gnaphalium sericeum* bekend. Beider bladeren hebben een zeer zachten, zilverschitternden glans en zijn ook, in de richting van den voet naar den top zeer zacht op het gevoel. De bladen van den Zilverboom komen ook wel eens

in den handel voor, bestikt met letters van een andere kleur om als leeswijzers te dienen; fraai maar teer.

Met een dicht grijs vilt bekleed zijn b. v. de bladeren van het Toortskruid (*Verbascum*). Ook in den Tuinbouw maakt men van dit karakter gebruik; immers er zijn een paar planten welker bladeren, bij wit af schijnen, en die, dank zij deze eigenaardige kleur, goed in mozaiekbedden tepas komen. Dit is het geval met de heesterachtige *Cineraria maritima*, welker bladeren voornamelijk aan de onderzijde wit zijn, en nog veel meer met de *Centaurea candidissima*, een lage plant, die tegenwoordig bij duizenden gebruikt wordt. Deze heeft bladeren die, zoowel op de bovenzijde als van achteren, door een dicht vilt overtrokken zijn.

Nog witter zijn — doch alleen aan de achterzijde — de bladeren van de voor bloemperken veel gebezigde *Gazania splendens*. Deze zijn echter op de bovenzijde maar zeer weinig behaard en dus donkergroen, zoodat hier dit wit niet in 't oog loopt.

Een zeer eigenaardige toestand ontstaat wanneer de haren zeer lang zijn en als spinnewebben over de bladeren heen liggen. Dit komt echter niet zeer algemeen voor, en ik breng het dan ook hier alleen in herinnering, wijl men het aantreft bij sommige in bergstreken groeiende soorten van Huislook (*Sempervivum*), van welke er een, naar dit karakter dan ook de spinnewebachtige Huislook (*Semp. arachnoideum*) genoemd, met voorliefde door sommigen gekweekt wordt.

Voor al onder de op hooge bergen groeiende planten komen er velen voor, welker bladeren met een dicht haarbekselsel bedekt zijn. Sommigen hebben daarin een beschutting tegen de kou willen zien, maar ook warmer landen bezitten dicht behaardbladerige planten. Anderen meenden de bedoeling ermede beter te raden, door aan te nemen dat dit bekselsel een sterke uitwaseming belet, een vochtverlies, in dorre streken aan den toevoer van vocht ongeëvenredigd. Intusschen komen in de barste, droogste en heetste streken planten voor — Cactussen b. v. — die onbehaard zijn, waartegen evenwel met reden aangevoerd kan worden, dat deze op een andere wijze genoegzaam volkomen tegen vochtverlies door uitwaseming beveiligd zijn.

Men is wel geneigd een van beiden te gelooven — mogelijk zijn beide zienswijzen juist — vooral wanneer men weet dat verscheidene planten, die, op hooge bergen,

tegen rotsen groeiende, dicht behaarde bladeren hebben, dit karakter geheel of grootendeels verliezen, wanneer ze in lagere, vlakke streken voorkomen of geteeld worden; wanneer men ziet dat vele bladeren, wanneer ze pas uit de winterknoppen te voorschijn komen met een dicht, wollig of zijdeachtig, soms viltachtig of vlokkelig haarbekleedsel aan beide zijden bedekt zijn, maar dit verliezen, dit kleed afwerpen, later in het seizoen, als ze er geen behoefte meer aan hebben.

Ik wil dit onderwerp, hoe verleidelijk het ook is, hier echter niet verder vervolgen. Oogenblikkelijk hebben wij met die haren toch alleen te doen in zooverre zij de kleur van de bladeren anders doen schijnen dan die werkelijk is. Zelfs de witte bladeren der *Centaurea candidissima* (eigenlijk *C. ragusina*) blijken, wanneer men dat witte vilt er voorzichtig van verwijderd, vrij donker groen te zijn; op de bovenvlakte schijnt dit groen, nabij gezien, zelfs door het witte vilt heen.

Een tweede factor van ondergeschikt belang, maar dien we toch hier niet onopgemerkt mogen laten, bestaat uit die eigenaardige aanhangseltjes van de opperhuid, welke men schubjes noemt. Ze komen veel minder voor dan de haren, en onder onze meer algemeen bekende planten kan men ze zelfs tot de zeldzaamheden rekenen, zoodat ze hier op de bladkleur geen invloed hebben. Een fraai voorbeeld levert een in onze duinen veelvuldig voorkomende gedoorde heester, daarom ook »Duindoorn« genoemd (*Hippophaë rhamnoides*), maar dien men in de tuinen niet of zelden gekweekt aantreft. Beter bekend is een geslacht van dezelfde familie, dat zijn vertegenwoordigers in Japan, O.-Indië ook, hoewel bij uitzondering, in Zuid-Europa heeft, en waarvan er een als groenblijvende heester veel in de verzamelingen van koude-kasplanten wordt aangetroffen; ik bedoel de *Elæagnus macrophylla*, ook wel *E. argentea* genoemd, omdat de bladeren aan de onderzijde als met mat zilver bedekt zijn, hetwelk op zeer eigenaardige wijze, vooral op en bij de nerven, met bruine puntjes is afgewisseld. Het is een dichte laag van over elkaar liggende, zeer kleine, vliezige schubjes, waarvan men zich gemakkelijk kan overtuigen, door ze met een mesje af te schrappen; zóo dicht leggen ze over elkaar, dat ze de groene kleur van het blad geheel bedekken. Bij deze *Elæagnus* bedekken ze alleen de ondervlakte, bij de Duindoorn komen ze, ofschoon niet zoo dicht, ook op

de bovenvlakte voor en geven aan het blad daardoor een anderen tint.

Wanneer men wat van die schubjes heeft afgeschraapt, zou men niet veronderstellen dat men daar iets bijzonder moois vóór zich heeft, en toch is dit werkelijk het geval; maar 't behoort tot de kleine natuurwonderen, welke voor ons ongewapend oog onzichtbaar, in hun schoonheid althans onherkenbaar zijn, maar die men, wanneer men ze bij voldoende vergrooting ziet, niet kan nalaten te bewonderen.

Trouwens een sterke microscoop is hiertoe niet noodig, daar men die schubjes bij een zestig- à zeventigvoudige vergrooting in al haar sierlijkheid kan zien. Dit woord is hier geheel op zijne plaats, en men zal zeker een heele poos op die kleine lichaampjes, ordesterren gelijk, blijven turen, die geslechts voor stofjes hield zonder meer.

Ordesterren, zooals die bij officiële gelegenheden de borst van vorsten of staatslieden versieren, daar gelijken die schubjes volmaakt op. In het midden een kern, een donker veld (ze zijn daar niet zoo doorschijnend) wijl dit het punt is waar ze aan het blad vast zaten, en vervolgens een half doorschijnende, naar het licht bruine zwemende stralenkrans, stralen die in elkaar vloeien, terwijl het geheel met fijne franje als omzoomd is.

Men kan zulke zaken eigenlijk niet gemakkelijk beschrijven, omdat men den indruk niet kan teruggeven, door het zien, en in zonderheid door de verrassing veroorzaakt. Iets zóo fraai, zóo sierlijk en daarbij zoo geacheveerd verwachtte men niet, zelfs al had men er wel eens wat van gelezen. Het gaat hier, gelijk het altijd gaat, wanneer men in de gelegenheid is een blik te slaan in wat de Franschen zeer eigenaardig »le monde de l'infiniment petit«, de wereld van het oneindig kleine, noemen, verrassing en verbazing paren zich aan bewondering, en er is zeker wel geen beter middel om zichzelf te genezen van het aanmatigende dwaalbegrip, dat de schoonheden der natuur die we om ons heen allerwege kunnen zien, ten onzen genoegen geschapen zijn, dan zoo nu en dan eens kennis te maken met enkelen der millioenen nog heel wat grooter schoonheden, juist omdat ze zóo klein zijn, die wij ze met ons gewone menschenoog niet kunnen onderscheiden. De schubjes kunnen we althans nog als stofjes zien, maar met zoo talloos veel natuurwonderen is zelfs dit niet het geval. Als de rijkdom van vormen in de natuur 's menschen genot ten doel had, dan zeker miste het grootste deel der schepping zijne bestemming.

Nu, dit zijn we dus eens, niet waar Lezer? — Of zijt ge 't mogelijk niet met mij eens? — Ook al goed; in elk geval zullen we het er maar bij laten.

We kennen en kweeken een plantenfamilie, bij welke soortgelijke, maar anders gevormde schubjes voor sommige geslachten zeer karakteristiek zijn. Ik bedoel die der Bromeliaceeën, een aan vormen en bloemenpracht zeer rijke groep, die zoo goed als alleen aan tropisch Amerika toebehoort.

Hier vertoonen die bladbekleedseltjes zich dikwijls onder een zeer eigenaardigen vorm, d. w. z. behalve dat ze bij vele soorten ijler of dichter over de bladoppervlakte verspreid zijn, komen ze ook voor in rechte, smallere of bredere rijen, die het blad van afstand tot afstand in de breedte bedekken.

Meestal treft men ze aldus aan de achterzijde der bladeren aan, waarvan men in het prachtige geslacht *Billbergia* tal van voorbeelden kent, maar ook op de bovenvlakte vormen ze somtijds zulke stroken, hoewel dan ook gewoonlijk minder dicht.

Anders echter is dit met een paar soorten van een geslacht, dat juist om deze eigenaardigheid der bladeren bij de liefhebbers nogal in trek is, namelijk *Cryptanthus*, en wel meer bepaald de *Cryptanthus zonatus*. De bladeren van deze rosetvormige plant zijn aan de ondervlakte dicht met een licht grijs dons, uit onregelmatige schubjes bestaande, bedekt, terwijl de bovenzijde door een aantal bruinachtige golvende dwarsbanden sierlijk is geteekend; sierlijk, omdat het groen van de daartusschen liggende onbedekte bladvlakte daarmede zulk een aardig effect maakt. Bij een andere, later bekend geworden soort, *Cryptanthus Lacerdæ*, zijn die schubjes niet tot dwarsbanden vereenigd, maar tot overlangsche reeksen, waarvan er een over het midden van het blad van den voet naar den top, en een aan elke zijde langs den rand loopt. Bij nog andere soorten is dit weer eenigszins gewijzigd.

Het behoeft nu wel niet gezegd te worden dat soortgelijke schubbenbedekking nú op de kleur, dan op de teekening dezer bladeren een grooten invloed moet hebben, terwijl toch inderdaad de eigenlijke bladkleur daar part noch deel aan heeft.

Dat dit schubbenpantzer voor de plant van beteekenis is, kan niet twijfelachtig zijn; gewoonlijk echter brengt men het bij een poging tot de beantwoording der vraag welke die beteekenis is, niet verder dan tot meer of min waarschijnlijke gissingen.

Intusschen drukt Prof. Goebel zich in dit

geval, voor zoover het de Bromeliaceeën, geldt, vrij stellig uit, en houdt hij ze voor een beveiligingsmiddel tegen te veel vochtverlies; ja hij gaat, in navolging van Schimper, nog verder, door aan te nemen dat deze schubjes bij sommige Bromeliaceeën, die wortelloos zijn, — b. v. bij *Tillandsia usneoides* — het eenige middel zijn voor de plant om water uit de lucht op te nemen.

Wat hier nu ook van zij, gerustelijk mogen wij aannemen dat ook aan deze kleine organen, zooals de schubjes en de haren, zeker wel mogen genoemd worden, een rol in het plantenleven is toebedeeld, een rol, somtijds zoo belangrijk, dat het leven der plant er onder bepaalde omstandigheden van afhankelijk is.

Hetzelfde is zonder eenigen twijfel ook het geval met iets wat we aan sommige planten opmerken, maar 't welk we niet tot de organen, enkelvoudige zoo min als samengestelde, kunnen brengen; ik bedoel het grijs- of blauwachtig witte waas, dat over sommige plantendeelen ligt, en dat mede op de schijnbare kleur van sommige bladeren een beslissenden invloed heeft. Het is hetzelfde waas, dat over blauwe pruimen en druiven ligt, een wasachtige afscheiding, dus niet organisch met de opperhuid samenhangende, zoodat ze bij aanraking met de vingers, daaraan blijft kleven.

Sommige bladeren, ja sommige planten zijn daar geheel mede overdekt. Wanneer b. v. de Australische Koortsboom (*Eucalyptus Globulus*) fink groeit, zien zoowel de jonge takken als de bladeren er licht grijs uit, terwijl ze toch inderdaad vrij donkergroen zijn. Wrijft men er echter met de vingers over, dan laat die wrijving groene plekken achter, terwijl de witte, in dit geval eenigszins kleverige substantie aan de vingers bleef zitten.

In nog sterkere mate is dit het geval bij een hier en daar nog al eens gekweekte Kaapsche Vetplant: *Cotyledon orbiculata*, die soms (vooral als ze binnenshuis staat) zóó dicht met fijn wit poeder bedekt is, dat ze haast wit kan genoemd worden. Ook deze plant wordt om die reden nog al eens in perken geplaatst; men ziet nu echter dat de witachtige kleur der bladeren hier een geheel andere oorzaak heeft dan bij de met het zelfde doel gekweekte en hierboven reeds vermelde *Centaurea*.

Een andere tot de succulenten behorende en veel gekweekte plant, waarbij dergelijke afscheiding zeer in 't ooglopend is, kent ieder als *Echeveria metallica*, trouwens bij meer *Echeveria*'s is dit het geval, maar

bij deze inzonderheid, terwijl dit verschijnsel hier een eigenaardig effect te weeg brengt, wijl deze bladeren niet groen, maar metaal- of bronskleurig zijn, welke kleur door dit uiterst fijne poeierachtige bekleedsel zeer verzacht wordt en een zeldzame liefelijkheid verkrijgt, die dan ook oorzaak is dat deze werkelijk fraaie plant zeer gaarne gezien wordt. —

Nog moet ik, sprekende over de oorzaken, die een schijnbare kleurverandering bij de bladeren ten gevolge hebben, even stilstaan bij een bijzondere toestand van de bladoppervlakte, ook waar die zoo min haren als schubben draagt en niet bepoeid is.

Niet zoozeer in de gematigde luchtstreken, maar in warmere hemelstreken komen vaak planten voor met dof groene, meestal donkere bladeren, die zulk een bedriegelijken fluweelgloed hebben, dat men, als men een stukje ervan zag liggen, het werkelijk voor fluweel zou houden. Wanneer men aan deze bladeren een andere richting geeft, dan ziet men dat de kleur plaatselijk veel lichter en donkerder wordt, al naar het licht door het eene of het andere gedeelte van het blad gereflecteerd wordt.

Dit verrassende en zeer fraaie verschijnsel, bedriegelijk zelfs bij het bevoelen der bladeren, is het gevolg van een noemensloos aantal kleine verhevenheden, zóó klein, dat men die onmogelijk met het bloote oog kan zien, maar verhevenheden — bergen — in elk geval, waartusschen dus ook dalen liggen.

Zij, die tot de overtuiging gekomen zijn dat de woorden groot en klein slechts een conventioneel begrip uitdrukken, zullen toestemmen dat de woorden bergen en dalen hier juist gekozen is.

Valt nu het licht op de ééne zijde, dan zullen ook de hellingen van die millioenen bergjes helder verlicht, die aan de andere zijde echter donker zijn, en dit zal veranderen al naar men aan het blad een andere richting geeft. 't Is eenvoudig het effect van licht en schaduw, hetwelk hier dit fraaie kleuren- of liever tintenspel veroorzaakt. Men ziet dit zeer fraai bij sommige Aroiden, ook bij sommige begonia's, die tot de groep der hoogst sierlijke, maar tegenwoordig wel wat verwaarloosde *Rex* behooren. Bij deze is de prachtig donker groene kleur van het middengedeelte van 't blad hieraan toe te schrijven. Over dien rijken zilverband daaromheen spreek ik later.

Ik herhaal dus dat al de hier in herinnering gebrachte toestanden onafhankelijk zijn van de eigenlijke kleur der bladeren, welke, met uitzondering alleen van die der

Echeveria metallica, groen is. De kleuren of tinten, die we leerden kennen, worden allen veroorzaakt door bijkomende omstandigheden. De eigenlijke grondkleur der bladeren, het groen, beschouwen we in het volgende artikel. W.

Open grond.

Viola odorata. — Belle de Chatenay.

(Met een afbeelding.)

Dit fraaie plantje heeft groote, zuiver witte en zeer welriekende bloemen. Er is geen bloem, die meer algemeen bemind is dan het welriekende viooltje. Ten gevolge van welgeslaagde kruisingen zijn er prachtige verscheidenheden van ontstaan, waarvan de bloemen meer dan eens zoo groot zijn dan die der oudere variëteiten. Evenals alle andere planten moeten zij verzorgd worden. Oude planten worden in April gescheurd en opnieuw geplant in grond, die behoorlijk gespit en gemest is. De wortels moeten behoorlijk in de aarde gelegd worden, om het uitdrogen te voorkomen en steeds moeten de uitloopers afgesneden worden. Doet men dit, dan zullen de bloemen veel krachtiger en grooter zijn, dan men ze gewoonlijk ziet.

Iets over de behandeling van boomen in Stadsparken, Dreven en Lanen.

Even als men, om een dier te bestudeeren, het moet nagaan op die plaats en onder die omstandigheden, die de natuur er als 't ware voor heeft aangewezen, geldt dit ook voor de plant. 't Zou even ongerijmd zijn de eigenschappen van b. v. den Eik te willen leeren kennen in den plantentuin te Buitenzorg, als die van den Palm in den Hortus te Amsterdam.

Even als de dieren, kunnen planten zich langzamerhand aan andere levensomstandigheden, als daar zijn klimaat, voedsel, bodem enz., gewennen, 't geen kortweg acclimateren heet, maar toch moet daarbij rekening worden gehouden met die eigenaardigheden, waarin zij in den natuurstaat leedden. Wat bloemen, planten en heesters betreft, kan men hierin voorzien door orangerieën, kassen en bakken; voor boomen gaat dit uit den aard der zaak minder goed. Boomen acclimateren dan ook weinig of in 't geheel niet, en ik durf zonder vrees voor tegenspraak beweren, dat 500 jaar geleden dezelfde boomen in ons land werden aangetroffen als tegenwoordig, en er thans geen, behoudens enkele variëteiten, oudere soorten te vinden zijn dan toenmaals. Hoe klein ons land ook is, zou men zich toch bedrogen vinden indien

men dacht dat een laan of dreef van een zelfde boomsoort even goed groeien zou te Groningen, als te Middelburg, te Leeuwarden als te Maastricht; iets wat voor vruchtboomen nog in veel grootere mate het geval is dan voor die, waarvan in den regel lanen en parken of bosschen worden aangelegd of waarmee de wegen worden beplant.

De ondervinding heeft hierin reeds lang uitspraak gedaan, en toch wordt hiermede, tot schade voor den aanplant, weinig of niet te rade gegaan, en het meestal overgelaten aan den boomkweeker of leverancier, wiens belang natuurlijk een heel ander, dan dat van den planter is. Voornamelijk heb ik hierbij het oog op polders en afgeveende gronden, daar het anders genoegzaam bekend is welke boomsoorten in een gegeven streek voor wegen en lanen het best zullen gedijen, te meer daar het getal dier soorten slechts luttel is en hoofdzakelijk bestaat uit: Olmen of Iepen, Linden, Beuken, Eiken, Populieren, Platanen en Paardekastanjes, en hiervan nog wel het meest de vier eersten.

Ligt in ons land de boomkunde nog in haar windselen, toch is het een verblijdend verschijnsel dat in den laatsten tijd hierin verandering begint te komen, met name door de oprichting van de »Gerard Adriaan van Swieten Boschbouwschool« te Frederiksoord, terwijl ook hetgeen de heer Schober, op »Schovenhorst«, bij Putten, voor de dennen-cultuur heeft gedaan, met eere mag worden genoemd. Het door hem tot stand gebrachte *Pinetum*, dat ik het best vertaal door Boomschool voor Conifeeren, geniet een welverdienden naam, en is een voorbeeld voor inrichtingen van dergelijken aard, waarvan het alleen jammer is dat het zich in slechts matige belangstelling mag verheugen, ja zelfs zoo weinig, dat misschien spoedig, want de heer Schober is al vrij bejaard, het *Pinetum*, tot de geschiedenis zal behooren. Is in dit opzicht weinig van het particulier initiatief te wachten en nog minder van de Landsregeering, met het oog op de ouderwetsche en bekrompen begrippen omtrent Tuinbouwonderwijs, enz., waarvan zij bij herhaling heeft blijken gegeven, ¹⁾ zoo ligt het, zooals ik dan ook reeds op de in September gehouden Alg. Verg. te Apeldoorn zeide, geheel op den weg van Stedelijke Regeeringen hierin de hand aan den ploeg te slaan.

Wie wil zien hoe, ga even over de grens naar het welbekende Kleef, en neme een kijkje in den Stadstuin achter het Hôtel Stirum.

¹⁾ Zie o. a. *Tuinbouw en Tuinbouwonderwijs in Nederland* door W. A. Viruly Verbrugge, Rotterdam, Nijgh en van Ditmar.

Hoe gemakkelijk en met weinig kosten zou b. v. een stadsplantsoen zoodanig aangelegd kunnen worden dat men er een overzicht van verschillende boomen en heesters kon bekomen, boomen vrijstaand opgegroeid, maagdelijk van bijl en mes; met iets verder eenige exemplaren, die aantoonen konden, op welke wijs de kunst de natuur kan en moet te hulp komen, uit een menschelijk oogpunt beschouwd. Maar ook tevens hoe nuttig en oeconomisch! want wat zouden er niet tal van boomen jaarlijks minder behoeven gerooid te worden, die door de stadsboschbazen, en meer stadsboomschenders, reeds bij de planting ten doode werden gedoemd. Dat zoo'n Stadsboomschool of Hortus, proefveld of hoe men 't noemen wil, niet in sierlijkheid van aanleg zou behoeven onder te doen voor b. v. het Haagsche bosch, den Haarlemmerhout en andere plantsoenen van dien aard, zal ieder, die volgens mijn raad eens te Kleef is gaan kijken, mij gereedelijk toestemmen.

Het zou dunkt mij eene al te geringe meening van de bekwaamheden onzer tuinarchitecten verraden, te veronderstellen dat zij niet in staat zouden zijn ook hierin het nuttige en leerzame met het aangename te paren.

Wat dan toch mijn doel is? zoo vraagt gij. Wel, antwoord ik, belangstelling bij u op te wekken voor die kinderen van Flora, die, als er niets van te plukken valt, in den regel meer dan stiefmoederlijk worden behandeld, ja verwaarloosd. Niet beter weet ik dit te kunnen doen, dan door de ruwe wijze waarop met niet-vruchtboomen wordt omgesprongen, u voor den geest terug te roepen, want ge hebt dit zeker vaak gezien of kunt het anders, zoo ge wilt, nog meer dan genoeg zien. Toef daarom 's winters maar eens eenige oogenblikken, als de stadsjantjes bezig zijn hunne kunsten in plantsoen en lanen te vertoonen, en ge zult versted staan. Doch is het *hun* kwalijk te nemen, als men hoort wat zonderlinge begrippen er nog bestaan omtrent het leven en de behoeften van niet-vruchtboomen in de meer ontwikkelde standen der maatschappij?

Van wien zouden zij het geleerd hebben?

Grootvader hakte en snoeide, al naar 't hem inviel, zonder zich in 't minst rekenschap te geven van het *waarom*; vader deed het als grootvader, en Jantje volgt vader als een braaf zoon trouw na, en meent u, als ge soms een opmerking durft maken, al heel kranig den mond gesnoerd te hebben met zijn antwoord: »Meneer m'n vader en grootvader waren al boschbazen en die deden 't precies

als ik.« Nu, daartegen valt dan ook niet veel te zeggen; alleen als ge verder wandelt en elken boom eens goed van onder naar boven opneemt, mompelt ge misschien: »wel! dan deden ze 't al heel slecht.«

Ge kunt ze allen wel teekenen, de ten dood gedoemden; zij die over één, twee, misschien vijf jaar bij den eersten storm den besten, of maar met een flinke bries zullen breken als zwavelstokken. Kijk daarboven een Meter of vier hoog, dat ovale gat, dat was 't begin van het einde, of liever neen, niet dat gat, maar hij die de wond maakte, waardoor dat gat ontstond, hij is de moordenaar, wel niet met voorbedachten rade maar door onbewuste domheid.

Op die plaats zat vroeger een tak, haast zoo dik als de stam; die tak zat in den weg, of hinderde om eene of andere reden

waarde voor heeling door middel van de omzooming ¹⁾.

Gedurende het natte jaargetijde zijn de spleetjes natuurlijk steeds met water gevuld dat zij vasthouden even als een spons, tot het b. v. in 't begin van December gaat vriezen. Welken invloed vorst op water heeft hebt ge zeker wel eens bemerkt, als ge vergeten hadt 's avonds uw gieter of pot of kan leeg te maken, en het 's nachts sterk heeft gevoren; de gieter is lek als 'n zeef en de kan of pot is precies zijn bodem kwijt. Dat komt omdat het water geworden ijs een grooter ruimte noodig heeft dan toen het nog vloeibaar was, en daar het bevriezen van boven begint, maakt dit hetzelfde alsof de gieter of de pot boven het water juist met een deksel was afgesloten. Die kracht van uitzetting grenst aan het

VIOLA ODORATA. — BELLE DE CHATENAY.

het schoonheidsgevoel van den opzichter of van Jantje, en weg moet hij. Geachte heeren deskundigen, het is uw schuld dat die tak nu nog weg moet; vijftien, twintig jaar geleden had hij al weg gemoeten, toen hij niet veel dikker was dan hoogstens een duim of vijf. En nam je hem nu nog maar weg zooals het behoorde; maar neen, in plaats van glad bij den stam geschiedt de afzetting schuin; de snijvlakte van bijl of kapmes wordt niet eens gelijk gemaakt, maar alleen als Jantje wat goed gemutst is, die ruwe oppervlakte met wat koolteer bestreken.

Wat nu verder gebeurt kan natuurlijk niet uitblijven. Reeds den volgende zomer vertoont de met teer bestreken wond talloze kleine spleetjes, door de warmte en de zonnestralen veroorzaakt, omdat natuurlijk teer de lucht niet van de wond afsluit, en die volkomen luchtafsluiting is eene eerste voor-

ongeloofelijke, waarvan ge u gemakkelijk kunt overtuigen, door een gesloten en met water gevulde flesch, steenen ja ijzeren of stalen buis als het sterk vriest in uwen tuin op te hangen. Doe het echter niet te dicht bij uw raam en blijft er ook niet te lang bij staan kijken.

Nu zult ge ook wel begrijpen dat door het bevriezen van het water in de spleetjes dezen even als de gieter en den pot wijder zullen worden tot op zekere hoogte. Na een dag of vier vorst wordt het weer wak weer; het ijs ontdooit en er valt weer nat in den vorm van sneeuw, hagel of regen; de spleetjes en de spons vullen zich opnieuw, er valt

¹⁾ Niets is dan ook bespottelijker, dan om, zooals hier en daar te zien is, gapende wonden met blik te bedekken en dit zoo mooi te schilderen, dat 'n gewoon mensch haast geen onderscheid tusschen blik en schors kan zien.

weer vorst in, en hetzelfde proces kan zich gedurende een winter zooals in het vorige jaar 4 of 5 maal herhalen.

Zoo gaat het elk jaar; steeds verder vreet de spons door, of, om natuurlijker te spreken, vermolmt het hout, tot dat die vermolming het mergkanaal heeft bereikt, dat ge kunt merken daaraan, dat des zomers in den tijd van den sterksten groei, de sapstijging en cambium-vorming, uit die wond een vuil geel sap naar omlaag sijpelt, en de boom geworden is wat men in Brabant zoo eigenaardig »'n zeiker« noemt.

En dan zijn z'n dagen geteld.

Ten slotte wil ik hen, die door het voorgaande er misschien lust in hebben gekregen, nog een paar middelen aan de hand doen, om door zelfoefening, zooal geen houtvester te worden (!), toch aan niet-vruchtboomen zoo min mogelijk kwaad te doen. Van vruchtboomen spreek ik hier niet, hoe die behandeld moeten worden weet gij, Lezers, natuurlijk allemaal.

Deze middelen nu bestaan in het opvolgen van de volgende regels:

1°. Nooit met mes, bijl of zaag aan een boom beginnen te opereeren, zonder zich rekenschap te kunnen geven van het *waarom*.

2°. Nooit wonden aan een boom te maken als het hout niet gesloten is, en nog minder wanneer het sterk vriest, en ten 3°. wat gemakkelijker is, daar het minder studie vereischt, de oogen den kost geven en vergelijkingen maken.

Wandelt ge op een plaats, in een plantsoen, of waar ook, let dan eens meer bepaald dan tot nu toe, op de boomen die ge in uwen gezichtskring krijgt, en ik ben zeker dat ge al spoedig een of ander specimen zult vinden, dat meer bijzonder uwe aandacht trekt, en van de tien gevallen zal het negen keer zeker zijn, dat die boom vrij staat, d. w. z. door geene burenen in zijn groei wordt belemmerd, en de mensch er weinig of geen kunsten aan vertoond heeft.

Bestudeer zoo'n boom dan goed; zie hoe zijn groeiwijze is, of de kroon kegel-, cilindervormig of plat is, of de zijtakken zich veel of weinig splitsen, op welke hoogte zich de eerste kroontakken hebben gevormd, enz.; onthoud dit alles goed, en vergelijk dan daarbij de exemplaren, die langs de oprijlaan van uw buiten of langs de dreef naar de stad staan, en ge zult verwonderd zijn over zoo veel als ge zult zien, waar ge vroeger nooit op hebt gelet.

Praat er dan eens met kameraden, vrienden en kennissen over, en blijft er een of ander voor u onverklaarbaar, welnu maak

er een vraag van en werp het in de vraagbus van de eerstvolgende afdeulingsvergadering, zoo ge lid zijt, 't geen ik vermoed, van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, of vraag het in een onzer weekbladen. Misschien is een of ander medelid of lezer gelukkiger geweest, en heeft gevonden wat gij zocht. Doch hoe ook, gij en uwe boomen zullen er zeker mee gebaat zijn en daarom was het maar te doen.

L. E. G.

Konde-kas.

Het kweken van Chrysanthemum's.

(Verolg van blz. 88).

Groote, mildbloeiende, gedrongen planten ter versiering.

Zooals we reeds hebben opgemerkt, moeten de stekken worden genomen in de eerste helft van Februari, of, liever nog, in Januari, terwijl men daartoe de sterkst groeiende verscheidenheden uitkiest.

Zoodra ze een lengte van 12—15 cM. hebben bereikt, moet men ze inknijpen; dit zal de planten noodzaken zich te vertakken, en er zullen dan ook aan den hoofdstengel verscheidene scheuten ontspruiten, waarvan men de 4 of 6 sterksten laat zitten, om die te gebruiken als grondslag van de te vormen plant. Vier scheuten zijn voldoende om sierplanten te kweken; wil men echter buitengewoon zware planten kweken, dan behoudt men er acht.

Wanneer die verschillende vertakkingen (scheuten) pl. m. 20 cM. lang zijn, moet men ze opnieuw inknijpen, teneinde een tweede afdeeling vertakkingen in 't leven te roepen, die ook weder op dezelfde lengte worden ingeknepen; dit mag echter in geen geval na het einde van Juli geschieden, omdat men dan groot gevaar loopt den bloei te benadeelen.

Op dit tijdstip moet men de takken stenen en ze van elkander verwijderd houden, zóó dat men een goed ronde plant vormt en dat licht en lucht goed binnen in de struik kunnen doordringen.

In de maand September zal men de knoppen in grooten getale zien te voorschijn komen. Om grotere bloemen te krijgen, moet men een groot aantal knoppen wegnemen; men behoudt bij voorkeur die, welke op het einde van den stengel zitten en na ze op deze wijze te hebben behandeld, zal men op planten van 1.50—2 M. middellijn 150—300 bloemen verkrijgen, die van 12—15 cM. groot zijn.

Men moet niet vergeten alle scheuten, die rondom den hoofdstam uit de aarde

komen, zorgvuldig weg te nemen, want anders zouden die zich al het voedsel toe-eigenen, ten nadeele van de schoonheid der plant; en wat nog meer zegt, de bloemen van zulk een gewas zijn van 3e kwaliteit.

Het kweken van Chrysanthemum's met zeer groote bloemen.

Zij, die zich willen toeleggen op het kweken van *zeer groote bloemen*, hebben de volgende regelen wel in 't oog te houden.

De stekken worden genomen van einde Januari tot in Februari. Wanneer de plantjes een lengte van 12 cM. hebben bereikt, knijpt men ze in, en van de uitloopers, die te voorschijn komen, behoudt men er 3—6, welke men, om gedrongen planten te verkrijgen, als ze dezelfde lengte hebben bereikt op hunne beurt wederom inknijpt.

Men zal zodoende 6—12 stengels hebben, die bestemd zijn ieder ééne enkele bloem te dragen.

In begin Juni zet men de planten in potten van 22 cM. en plaatst er een stevigen stok bij.

Al de vertakkingen, die aan de bladoksels ontspruiten, worden gedurig weggenomen, evenals de scheuten, die uit den grond komen.

Omstreeks half Augustus of begin September, al naar gelang van het weder en de standplaats, zal men op elken stengel een knop zien verschijnen.

Dezen eersten knop moet men houden, want men kan juist van dezen de schoonste bloemen verwachten.

De twee of drie scheutjes, die dezen hoofdknop omgeven, moeten afgesneden worden, ten einde alle kracht blijve voor dien éénen, die in November zal ontluiken.

Het gebeurt somtijds dat de hoofdknop, in plaats van half Augustus, zich reeds in het begin van die maand vertoont, — dit is te vroeg, want dan zijn de bloemen niet zoo schoon en reeds in October open; dan is men genoodzaakt die hoofdknop weg te nemen en een der daaromheenstaande scheuten voort te kweken; later zal zich een andere knop vormen, niet omgeven door scheutjes maar door kleine knopjes, dit is de laatste knop; d. w. z. hiermede houdt de groei op.

Als de hoofdknop niet ál te vroeg komt, is deze verre te verkiezen boven de anderen, daar de bloem hiervan de grootste afmetingen heeft.

In 't volgend nummer zullen wij spreken over het kweken van Chrysanthemum's op stam en over Dwerg-Chrysanthemum's.

Een oogenblikkelijk redmiddel.

In het voorjaar loopen de koude kassen, vooral die, welke geheel van glas en ijzer zijn, niet zelden groot gevaar van vorst. Het weder wil dan nog al eens nukkig zijn; terwijl over dag niets aan op handen zijnde vorst doet denken, heldert soms de lucht 's avonds op, en begint het plotseling te vriezen. Bij de vroegere verwarming met rookkanalen leverde dit geen zeer groot bezwaar, men had spoedig een vuur gemaakt en warmte verkregen. Bovendien werden de kassen toen gedekt, 't welk men niet spoedig naliet. Tegenwoordig dekt men die kassen veelal niet, dat ook veel beter is, daar de planten dan veel langer genot van 't licht hebben. Maar ook de verwarming der waterbuizen vordert meer tijd. Eer die voldoende warmte uitstralen, om de temperatuur in de kas boven het gevreesde minimum te houden, kan deze poging falen, kunnen eenigszins gevoelige planten het te kwaad krijgen, en kan er heel wat schade veroorzaakt worden door het te laat aanleggen van het vuur.

Voor zoodanig geval — als namelijk de nood aan den man komt — beveelt de *Wiener Ill. Gartenzeitung* een eenvoudig redmiddel aan. Men moet namelijk spiritus in de lengte van de kas daarin uitgieten, en dit onmiddellijk aansteken, waardoor men op zeer snelle en gemakkelijke wijze de temperatuur zooveel verhoogt, dat men onbezorgd de verhitting der verwarmingsbuizen kan afwachten.

't Is inderdaad wel aardig bedacht, maar daar zal dan toch nog al wat spiritus voor noodig wezen. Vatten wij het toch woordelijk op, dan moet men die in het pad uitgieten, van het ééne einde der kas tot het andere; natuurlijk, anders is de warmte niet gelijkmatig verdeeld. Maar als men nu geen portlant-cement vloer in het pad heeft, en dit is slechts bij uitzondering het geval, dan vreezen wij dat die spiritus in den grond getrokken zal zijn, eer men gelegenheid heeft om ze aan te steken, dat men toch niet onmiddellijk achter de flesch of kan kan doen, omdat men dan gevaar zou loopen dat de heele boel in brand vloog.

En toch is het zeer goed mogelijk dat van dit eenvoudige middel nuttig partij kan getrokken worden; maar dan zouden wij meenen dat men een goed aantal borden of platte schotels moest nemen, daarop spiritus uitgieten en die niet ver van elkaar in het pad plaatsen. Dan zou men allicht met een paar liter van dit geestrijke vocht heel wat kunnen doen, en ware zeker het gevaar bezworen.

Dit middel is inderdaad te eenvoudig en kan te nuttig aangewend worden, om er niet de attentie onzer lezers op te vestigen. Hoe grooter en vlakker die borden of schotels zijn, des te beter. Zulk vaatwerk, dat er niet door lijdt, heeft men gewoonlijk dicht genoeg bij de hand, en brandspiritus is in elken winkel van huiselijke benodigdheden voor geringen prijs te verkrijgen. Zelfs al moest men er een half dozijn Liters aan geven, zou de kosten daarvan nog in de verte niet kunnen vergeleken worden met de groote schade, die de vorst anders ligt kon veroorzaken.

Boekaankondiging.

Illustrirtes Gartenbau-Lexicon; 2e, neu bearbeitete Auflage. Berlin, Paul Parey, '90.

Toen, nu acht jaren geleden, de eerste uitgave van dit belangrijke werk verscheen, heb ik het met warmte aanbevolen. Het kwam sedert in zeer veler handen en dat een tweede uitgave noodzakelijk geworden is, mag wel als het beste bewijs gelden voor de degelijkheid van het boek.

Een zoo universeel werk als dit, is inderdaad een ware uitkomst voor alle liefhebbers en alle kweekers — ik zou niet durven zeggen voor wie meer, voor wie minder — die er geen eenigszins uitgebreide vakbibliotheek op nahouden; ja, zelfs zij, die in het bezit eener boekenverzameling van eenige betekenis zijn, zullen zeer dikwijls in dit werk een vraag beantwoord vinden, waarop zij het antwoord elders te vergeefs zoeken.

Dat een zoo degelijk uitgever als de heer Parey zich echter bij een tweede uitgave niet tevreden stelt met een eenvoudigen herdruk van het werk, gelijk het aanvankelijk verscheen, is gemakkelijk te begrijpen. De wetenschap toch dat in een vak als de Tuinbouw in eenige jaren veel veranderingen en verbeteringen plaats grijpen, dat men een aantal nieuwe planten leerde kennen, velerlei nieuwe hulpmiddelen voor dezer cultuur in toepassing leerde brengen en zoo veel meer, maakte eene herziene en geheel opnieuw bewerkte uitgave noodig, hoe compleet, hoe degelijk de vorige dan ook mocht zijn.

Werd deze nieuwe uitgave weder toevertrouwd aan den heer Th. Rümpler, de algemeene Secretaris der Erfurter Tuinbouw-Maatschappij, zoo ligt hierin reeds de geruststellende verzekering opgesloten, dat er niet minder zorg aan zal gewijd worden dan aan de vorige, maar de uitgever wist hieraan ook een aantal mannen te verbinden, die, op het gebied van Tuinbouw en Kruidkunde elk op zich zelf als specialiteiten in een bijzondere richting bekend zijn, en die de taak hebben aanvaard, om al de op hun bijzonderen werkring betrekking hebbende artikelen na te gaan, om te werken en op de hoogte van den tegenwoordigen tijd

te brengen; er tevens zoodanige nieuwe artikelen bijvoegende, als sedert het verschijnen der eerste uitgave noodig zijn gebleken. Onder dezen treffen wij thans ook aan den heer J. H. Krelage, zoodat men er wel zeker van kan zijn dat ook alles wat op het vak van bolgewassen-cultuur betrekking heeft hier zijn plaats zal vinden.

Dat het boek inderdaad merkbare wijziging onderging, bleek ons reeds bij een vluchtige vergelijking der 4 eerste vellen (64 bladzijden); in de thans verschenen eerste aflevering toch komen, om maar iets te noemen, 50 gravuren voor, tegen 29 over hetzelfde getal bladzijden van den eersten druk.

Men zou zich intusschen waarschijnlijk vergissen, zoo men hieruit opmaakte dat het aantal gravuren in het geheele werk tennaastenbij het dubbele van die der eerste uitgave zal bedragen; immers ook voor dezen nieuwen druk worden omstreeks duizend afbeeldingen beloofd, terwijl de eerste uitgave er 1002 bevatte; ook schijnt, naar het aantal aangekondigde afleveringen te oordeelen, het werk op 80 vel druks geschat te worden, terwijl de eerste uitgave uit 74 vel bestaat; er blijkt uit dat men zowel de gravuren als den tekst wijzigt naar de veranderde toestanden en behoeften, zonder het werk noodeloos uit te breiden en daardoor kostbaarder te maken.

Dit *hoogst nuttige* boek bevat in beknopten vorm letterlijk alles wat op Tuinbouw en Tuinbouw-Kruidkunde betrekking heeft. Zoo vindt men er in alphabetische orde (het geheele boek is in alphabetische orde ingericht) de in de Kruidkunde meest gebruikte Latijnsche kunst termen; voorts een korte beschrijving van de gekweekte geslachten met de familie's, waartoe zij behooren en met opgave van hunne verwantschap met anderen; vermelding der meest voorkomende soorten; vaak een korte beschrijving der soortkenmerken, hare cultuurbijzonderheden, enz. Vervolgens mededeelingen en werken van allerlei aard op het gebied der pomologie en vruchtboomteelt; de geschiedenis van den Tuinbouw in de verschillende groote wereldrijken; afbeeldingen op al deze bijzonderheden betrekking hebbende; hulpmiddelen bij kamerplantencultuur, gezichten in parken in verschillende werelddeelen; portretten van voornamen vroegere en hedendaagsche tuinbouwkundigen, met beknopte levensbeschrijvingen dezer mannen van betekenis op dit gebied, enz. enz. enz.

Wat ik hier vermeld, teekende ik slechts terloops uit den inhoud op.

Wenschelijk ware het m. i. geweest, zoo onder de artikelen van eenige betekenis de initialen der auteurs geplaatst waren, waaruit dan bleek van wie ze afkomstig zijn; thans kan men, met het oog op de bekende namen der medewerkers, daar slechts naar gissen; het werk zou er meer gezag (niet meer practische waarde) door gekregen hebben, en bij eventueele aanhalingen wist men wien men als zeggman aanvoerde. Het wil mij niet duidelijk zijn, waarom

deze eenvoudige maatregel achterwege bleef.

Intusschen, ik herhaal het, aan de eigenlijke waarde van het boek doet dit niets af. Het zij dan ook aan elk, die de Hoogduitsche taal genoeg machtig is om een vakartikel te kunnen begrijpen, ten sterkste aanbevolen.

Het werk zal in den loop van dit jaar verschijnen in twintig afleveringen van een Mark (f 0.60), zeker een zeer lage prijs voor 64 bladzijden druks in twee kolommen, welke elk meer dan een gewone bladzij tekst bevatten, en dan zulk een groot aantal, allen goed uitgevoerde, deels zelfs zeer fraaie afbeeldingen, die niet alleen veel tot verduidelijking van den tekst bijdragen, maar het boek werkelijk tot sieraad verstreken. Ook dat een onzer voornaamste tuinbouwkundigen tot de medewerkers behoort, mag voor Nederlandsche liefhebbers en kweekers een bijzondere aanbeveling zijn.

12—2,—'89.

W.

Tuinbouw-Congres te Parijs, in 1890.

De Société nationale d'horticulture de France, te Parijs, gaat geregeld voort met het houden van een Congres van tuinbouwkundigen, bij gelegenheid harer algemeene Tentoonstellingen. Ook voor dit jaar is weder zoodanige bijeenkomst georganiseerd, tijdens de Tentoonstelling, die gehouden zal worden van 21—26 Mei a.s.

Deze Congres-vergaderingen zullen gehouden worden in het Hotel der Maatschappij, Rue de Grenelle, 84, en wel op Donderdag, Vrijdag en Zaterdag, 22—24 Mei.

Ieder belangstellende kan zich als lid van het Congres doen inschrijven, waaraan hoegenaamd geen kosten verbonden zijn.

Behalve de in het Programma bepaalde onderwerpen, kunnen ook nog anderen van tuinbouwkundigen aard, aan het Bestuur worden opgegeven; zij die dezen wenschen in te leiden hebben daarvan vooraf aan den President kennis te geven. Voor elk spreker is een kwartier toegestaan, tenzij de Voorzitter een wijziging hiervan mocht goedkeuren. — Dames worden als leden van het Congres aangenomen, en kunnen ook aan de discussiën deelnemen. De vooraf aan het Bestuur toegezonden vertoogen zullen gedrukt en vóór de zittingen aan de leden worden rondgedeeld; terwijl het Verslag der zittingen door de zorgen der Maatschappij zal kunnen gepubliceerd worden. ¹⁾

De volgende onderwerpen maken het Programma uit:

1. Is het bestaan der variëteiten van gekweekte planten analoog met dat der individuen, in dien zin namelijk, dat zij, gelijk sommigen schijnen te beweren, na een tijdperk van krachtig leven achteruitgaan, verzwakken en eindelijk geheel verdwijnen? ²⁾

2. Is het noodzakelijk, zoo men bloemen met

gemengdkleurige bloemkronen (fleurs à corolles panachées) wil winnen, dat men eerst witte bloemkronen verkrijgt?

3. Bespreking der spoorweg-tarieven voor planten en tuinbouw-voorwerpen.

4. Over de kunstmeststoffen in den Tuinbouw, en de wijze van toepassing.

5. Bespreking der douanen-tarieven en de hierin te brengen verbeteringen, met het oog op tuinbouw-producten.

6. De middelen ter vernieling van vijanden der gekweekte planten. (Hier worden natuurlijk de schadelijke dieren in het algemeen bedoeld).

Voor aanmelding of nadere inlichtingen adresseere men zich, liefst zoo spoedig mogelijk, aan den President der Société centrale d'horticulture de France (Mons. A. Hardy) Rue de Grenelle, 84, te Parijs.

Weeknieuws.

In de volgende week, Woensdag 5 Maart, zullen de heeren Seeger & Tropp, te East Dulwich, bij Londen, hunne eerste publieke Veiling van Orchideeën van dit jaar in ons land doen houden, op de bloemisterij der firma Groenewegen & Co., Linnaeusstraat 55, te Amsterdam. De reeds verschenen catalogus dezer inderdaad belangrijke veiling dier lievelingsplanten van den tegenwoordigen tijd, bevat de namen van zeer veel extra fraaie en zeldzame soorten, is 16 bladzijden groot en telt 507 nummers. Onder de vele belangrijke soorten is het ons aangenaam, tot ongetwijfeld groot genoegen onzer Orchideeën-verzamelaars, ook te mogen noemen: Schomburgkia Lyonsi, Aerides odoratum grandiflorum, Sophronitis grandiflora rosea, Cypripedium barbatum Ingrami, Cypripedium Hookerae, Cypripedium Curtisi, Sobralia xantholeuca, enz., enz.

De ten verkoop bestemde planten zullen Dinsdag 4 Maart en op den ochtend van den verkoopdag voor iederen belangstellende ter vrije bezichtiging zijn.

Bovenbedoelde verkooping zal precies te 10½ uur aanvangen, ten overstaan van den Notaris A. D. J. T. Meijjes, door wien, evenals door de firma Groenewegen & Co., op aanvraag de catalogus gratis en franco wordt toegezonden.

Tot lid der Jury voor de groote Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn, van 25 April tot 5 Mei a. s., is nog benoemd de heer O. J. Quintus, te Groningen.

Verschillende mededeelingen.

Als een bijzonderheid meldt men ons uit Edinburgh, dat aldaar op 31 Januari Rhododendron Nobleanum in *vollen* bloei stond.

Bij het gastmaal dat den 10en Januari dezes jaars gehouden werd door de leden van de »Holland Society,« te New-York, bij gelegenheid van het 5e jaarfeest dier vereeniging van

¹⁾ Gewoonlijk verschijnt dit Verslag, met afzonderlijke paginatuur in het tijdschrift der Maatschappij.

²⁾ Dezelfde kwestie dus, die hier reeds zoo vaak werd besproken, maar niet beslist, met het oog op de oude variëteiten van vruchtboomen.

Lilium auratum.

REUZENBOLLEN, hard, kerngezond, zeldzaam mooi, van gemiddeld 33 centimeter omtrek, beloven een prachtigen bloei, in potten geplant.

Per stuk	f 0.75
„ 10 stuks	6.50
„ 25 „	13.75

Verkrijgbaar bij **GROENE-
WEGEN & Co.**, Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 238

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in **KOPER** en **IJZER**. 239

J. THUS, fabrikant, **WEESP**.

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0,50—2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.
Te bevragen bij **Z. v. d. BURG**, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.
Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 240

Landbouwverbeteringen

OP
KLEIGRONDEN,
DOOR
H. M. HARTOG.
Met 71 houtsnedfiguren.
Prijs: f 1.25. 241

BERICHT.

TITEL en INHOUD

voor **SEMPERVIRENS** Jaargang 1889, zijn ter perse en zullen weldra verzonden worden.

H.H. Inteekenaren welke tot heden verzuimde hun verlangen te kennen te geven tot ontvangst van een

STEMPELBAND,

gelieve dit ten spoedigste te bewerkstelligen. 242

AMSTERDAM, Febr. 1890.

M. M. OLIVIER.

VELP BIJ ARNHEM.

Door sterfgeval **TE HUUR**: Eene voor twee jaren nieuw gebouwde **VILLA**, hoog gelegen, op het schoonste gedeelte van den Velperweg, tegenover het landgoed »Daalhuizen«.

Het Huis bevat zeven Kamers, Keuken, Bijkeuken, Kelder, enz., de Tuin is net aangelegd en goed voorzien. Men adresseere zich aan den heer **M. YPEY**, St. Annalaan, te Nijmegen. 243

Tijdelijke Opruiming,

tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma **REDEKER & Co.**,

Amersfoort. 244.

Verschenen bij den Uitgever **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN,

DOOR 245

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.90.

Veltheimia viridifolia.

Mooie zware exemplaren van deze uitnemende **Kamerplant** zijn à f 1.25 het stuk verkrijgbaar bij

GROENEWEGEN & Co.,

246 te Amsterdam.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabrieksprijs
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij **GROENEWEGEN & Co.** verkrijgbaar. 247

H. G. HUFEN,**Stoom-Timmerfabriek,****NAARDEN,**

biedt aan:

1000	Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000	„ „ 10 „ 1½ „	„ 2.25
1000	„ „ 10 „ 2 „	„ 2.75
1000	Stek „ 10 „ 1½ „	„ 1.40
1000	„ „ 12 „ 2 „	„ 2.00
1000	„ „ 16 „ 2 „	„ 2.50

bij 5000 10%o rabat

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 223

Groen geverfde Bloemstokken.

50	stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50	„ 1.00 „ „	„ 3.—
50	„ 0.75 „ „	„ 2.25
50	„ 0.50 „ „	„ 1.75

Geschaafde en niet geverfde**BLOEMSTOKKEN.**

100	stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100	„ 1.00 „ „	„ 1.25
100	„ 0.75 „ „	„ 0.75
100	„ 0.50 „ „	„ 0.50

1 B orozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
groene Bonquetten-Dozen van af f 2.00

TUINMAN.

Een Tuinbaas van jeugdigen leeftijd, van de P. G., op een Buitenplaats in Gelderland werkzaam, door sterfgeval buiten betrekking komende, wenscht plaatsing in gelijke betrekking.

Brieven franco, onder letter H, aan de Boekhandelaren J. VAN GOLVERDINGE & ZOON, te 's Hage. 222

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,**NAARDEN. 224****GROENEWEGEN & Co.,****Hofleveranciers.**

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

ZADEN.

Deze Naam- en Prijslijst voor 1890, van bloem-, groente-, gras-, gazon-, klaver-, boom- en landbouwzaden, is verschenen en wordt aan belangstellenden op aanvraag kosteloos en gefrankeerd toegezonden. 225

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

226 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk

Prijs f 3.50.**Aanbesteding.**

**BURGEMEESTER en WET-
HOUDERS** der gemeente Arnhem, zullen Donderdag 6 Maart 1890, 's voormiddags 11½ uur, in het openbaar, ten Gemeentehuize aanbesteden:

BESTEK No. 7.

Het leveren en planten van BOOMEN en HEESTERS enz., langs de Buitenwegen en Singels, op het landgoed „Klarenbeek” enz., in 12 perceelen.

Inlichtingen worden alle werkdagen, tot den dag der aanbesteding, tusschen 10 en 12 uur gegeven aan het bureau Gemeentewerken ten Gemeentehuize.

Bestek met gezegeld inschrijvingsbiljet tegen betaling van f 0.50 ter Secretarie verkrijgbaar. 227

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE HAAS, 228

Vianen aan de Lek.

Puik **RIETMATTEN** tegen concurreerende prijzen.

Prijscurant op aanvraag.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 229

Roode Dracaena's.

Bij **GROENEWEGEN & Co.**, te Amsterdam, zijn een paar duizend **ROODE DRACAENA'S** beschikbaar, die zij aanbieden à f 20.— de 100 stuks. 230

No. 10.

VRIJDAG 7 MAART 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

STADSTUINMAN,

belast met het onderhoud der Gemeentelijke plantsoenen en Wandelplaatsen, gevraagd te Zaandam.

Jaarwedge Zes Honderd Gulden.

Sollicitatie-stukken, met op zegel geschreven rekwest, worden voor 15 Maart s. k. ingewacht bij **BURGEMEESTER en WETHOUDERS** van Zaandam. 248

Wegens ziekte uit de hand te Koop:

Eene zeer gunstig gelegen

Bloemisterij

MET

Burgerwoonhuis en Teelland,

gelegen in de Gemeente Aalsmeer.

Brieven franco, aan het adres van Notaris **LEDEBOER**, te Aalsmeer. 249

Voor de Boeren.

Voor de Veefokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloofkunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 3e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40. Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Veefokker.

Verkrijgbaar bij **D. BOLLE**, Bazaar van goedkope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwame Veearts.« 250

TE HUUR 1 MEL, te NIEUWER-AMSTEL,

aan het schoonst gedeelte **VONDELPARK**, 2 minuten buiten **AMSTERDAM**:

de VILLA „BLOEMENHOF”,

bevattende 8 KAMERS, waarbij extra groote fraai betimmerde **ZAAL**, flinke **KEUKEN**, **KELDERS** en **ZOLDERS**, groote **TUIN**, waarin vele **VRUCHTBOOMEN**, **FOLIERE**, **FONTEIN**, etc., een en ander door een fraai **IJZEREN HEK** (40 Meter) afgesloten van en toegang gevende tot het **PARK**.

Te bevragen aan de Villa „Bloemenhof”, **Kosterstraat** hoek **Vondelpark** No. 1. 251

VELP BIJ ARNHEM.

Door sterfgeval **TE HUUR**: Eene voor twee jaren nieuw gebouwde **VILLA**, hoog gelegen, op het schoonste gedeelte van den **Velperweg**, tegenover het landgoed »Daalhuizen«.

Het Huis bevat zeven Kamers, Keuken, Bijkeuken, Kelder, enz., de Tuin is net aangelegd en goed voorzien. Men adresseere zich aan den heer **M. YPEY**, **St. Annalaan**, te Nijmegen. 252

Bij een **LANDBOUWER** in **ZEELAND** bestaat gelegenheid tot praktische opleiding in den Landbouw, de Zuivelbereiding en het Boekhouden. Desverkiezende kan belanghebbende zelf 4 of 5 stuks melkvee aanschaffen, waarvan de opbrengst te zijnen bate komt.

Adres onder motto »Opleiding« aan de boekhandelaars **F. KLEEUWENS & ZOON**, te Goes. 253

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

254

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Brand Stads-Schouwburg te AMSTERDAM.

Verschenen als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE, formaat 24—32 cM., verschijnen een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd aan den STADS-SCHOUWBURG.

Daarin komen behalve een uitvoerige geschiedenis van dien Schouwburg, de volgende Illustratiën voorkomen: Een fraai Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg, Dr. SAMUEL COSTER, door N. VAN DER WAALS; den ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor den brand, door J. C. GREIVE JR., en de brandende Stads-Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.

Dit nummer bevat bovendien bijdragen van de Heeren H. TH. BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te AMSTERDAM en ROTTERDAM. 260

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

Boomkweekerij—Boschcultuur.

Een JONGMENSCH van goeden huize, financieel onafhankelijk, sedert eenige jaren in dit vak werkzaam, zoekt eene **Betrekking** (geen Associatie).

Brieven franco, onder letters H D S, aan het Algemeen Advertentie-Bureau van NEIGH & VAN DITMAR, te Rotterdam. 261

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 262

TUINBOUW!!!

Een voortreffelijk werk, waarvan reeds zeven groote oplagen zijn uitverkocht:

MILLER's Maandelijksche Tuinoefeningen, behandelende evengoed den **Moestuin** als den **Vruchten- en Bloementuin**, **Kweekerij** en **Enterij**, **Plantsoenen**, enz. enz., benevens een **tijdwijzer** voor **Zaaien**, **Planten** enz., 8e druk meer dan 300 pagina's, thans voor slechts f 1.25.

Wie dit **Handboek** bij uitnemendheid thans nog voor den luttelen prijs van f 1.25 hebben wil, zorgte voor spoedige bestelling.

Aan D. BOLLE, Bazaar van Goedkoope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis na ontvangst van Postwissel, waarbij staat:

Miller's Tuinboek. 563

VRUCHTBOOMEN.

264 CULTUUR VAN

SIPMAN & VAN DER GOOT,

Elst bij Arnhem.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuiss, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 265

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofeveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 10.

VRIJDAG 7 MAART 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Winter-bijeenkomst (Congres) van de Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. — Aster-Anjelier, met een afbeelding. — Prunus Pissardi als trekheester. — Bloeiende Liliū auratum. — Het zweken van Chrysanthemum's op stam, vervolg van blad. 105. — Ingezonden. — Boekaankondiging. — Grootte Internationale Tuinbouwtentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 5 Mei. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Correspondentie.

Het derde artikel over „de kleur der bladeren” verschijnt in de volgende week. Het scheen niet doelmattig het hier volgende Verslag der Winter-bijeenkomst af te breken, soodat wij daaraan de plaats van het hoofdartikel meenden te moeten inruimen. Dit zal den lezer waarschijnlijk aangenaam zijn dan wanneer wij de beide stukken thans slechts gedeeltelijk hadden gegeven. Rvd.

De Winter-bijeenkomst (Congres) van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

OP Woensdag 26 Februari hield de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hare jaarlijksche Winter-bijeenkomst, in de groote zaal van »Zomerzorg», te Leiden, die aanvankelijk door zestig, later zeventig leden (slechts een paar niet-leden merkten wij op, werd bijgewoond. Van het behandelde volgt hier een kort verslag; wilden we het toch uitvoeriger geven, zoo zou het zeker een paar geheele nummers van dit blad vorderen.

Nadat de Voorzitter, Baron van Goltstein, de vergadering had geopend, met de betuiging dat het hem aangenaam was dit te doen in de stad, die als een zetel der wetenschap mag beschouwd worden, gaf hij het woord aan Dr. H. Bourse Wils, die op zich genomen had het eerste punt der Agenda in te leiden, nl.: het belang voor den Tuinbouw van onderzoekingen in de Transvaal en Zuid-Afrika.

Dr. Wils begon, als Voorzitter der Leid-sche Afdeeling, met het Hoofdbestuur en verder allen die hier bijeen waren, welkom te heeten. De Afdeeling stelt er prijs op dat Leiden thans voor deze vergadering gekozen was.

Tot zijn eigenlijk onderwerp overgaande deed de inleider uitkomen welk een belangrijke rol de Kaapsche planten weleer in den Tuinbouw vervulden. De handel in die planten was zeer groot en de liefhebbers

hielden er bijzondere voor haar bestemde kassen op na.

De Kaapsche flora is inzonderheid rijk aan bolgewassen, die nog altijd bij velen zeer in gunst zijn.

Voor den onderzoeker van het plantenrijk biedt de Kaap vele voordeelen, het klimaat is er voor de vegetatie zeer gunstig, terwijl er onder de Kapenaars nog veel Oud-Hollandsche geslachten voortleven, bij wie de Hollanders steeds welkom zijn. Het Oostelijke gedeelte, zooals de Transvaal, en Oranje-Vrijstaat is zeker voor kolonisatie veel verkieslijker dan het Westelijke gedeelte, bijv. Liberia; immers de ondervinding van den heer Büttikofer, heeft opnieuw geleerd dat de moerasdampen daar voor den Europeaan zeer gevaarlijk zijn, terwijl geregelde communicatiemiddelen daar geheel ontbreken.

Behalve de bolgewassen, maken de heidestruiken een belangrijk deel uit van de flora van Zuid-Afrika, en met het oog hierop alleen is de plantenwereld er zeer interessant, en het onderzoek daarvan, met het oog op den Tuinbouw, dus zeker aanbevelenswaardig.

Dr. H. van Hall was dit met den Spreker eens; en hij meende dat het hoog tijd wordt om daarvan werk te maken, daar we anders gevaar loopen van achter het net te visschen. Zoo werd bijv. door Dammann reeds veel van daar ingevoerd.

De heer J. H. Krelage, de opmerking makende dat dit punt zoowel de Kruidkunde als den Tuinbouw aangaat, meent dat men zich vooraf wel goed mag bedenken, eer men stappen in deze richting doet, daar toch de flora van de Kaap reeds lang en goed bekend is, en, zoo men de Kaapsche planten tegenwoordig niet meer zoo algemeen aantreft als vroeger, dit alleen aan den veranderden smaak is toe te schrijven, waarmede men in den Tuinbouw rekening moet houden. Wil men met wetenschappelijke bedoelingen de flora van de Kaap onderzoeken, goed; maar uit een handelsoogpunt gezien gelooft hij niet dat het daar nu de tijd voor is, en dat de uitkomst niet geëvenredigd zou zijn aan de kosten. Willen jongelui er heen gaan om zich er te vestigen, dan zouden zij den Nederland-schen Tuinbouw met het inzamelen van

belangrijke planten allicht zeer nuttig kunnen zijn: immers zoo zij zich vooraf hier goed op de hoogte hebben gesteld van wat voor invoer geschikt is en voor den handel dienstbaar geacht kan worden. Daar wonende konden ze die planten eenigen tijd kweken, om ze met een gunstige gelegenheid over te zenden.

Dr. Bourse Wils meende er nog aan te moeten herinneren dat er, behalve de bologwassen, zeker nog heel wat andere planten daar voorkomen, die voor invoer geschikt zijn, waarna de Voorzitter opmerkt dat uit de gevoerde discussie gebleken is dat het onderzoek van de flora der Transvaal nuttig zal kunnen zijn.

Het 2^e punt, luidende: als winstgevend verdient het kweken van zekere geneeskrachtige gewassen in Nederland aanbeveling, werd op zeer uitvoerige wijze ingeleid door Dr. D. J. Coster. Van deze redevoering, want een redevoering was het, kunnen wij hier slechts enkele hoofdpunten in herinnering brengen.

Dr. C. begon met de opmerking dat de markt om zoo te zeggen overvoerd is van verschillende geneesmiddelen, hetwelk echter niet belet dat er planten zijn, welker cultuur uit dit oogpunt gezien belangrijk is. De medische en botanische wetenschappen gingen weleer hand aan hand, en, waar tegenwoordig sprake is van *Horti botanici*, wist men vroeger slechts van *Horti medici*. De kennis der botanie is echter in lateren tijd van die der medicijnen losgemaakt, en wat de cultuur aangaat, deze laat zich nog wel aan enkele medicinale planten gelegen liggen, maar toch niet veel, daar de Tuinbouw zich tegenwoordig meer op aesthetisch gebied beweegt.

Tot hen, die begrepen dat de Tuinbouw van de geneeskrachtige planten meer en beter partij kan trekken dan inderdaad het geval is, behoorde ook de onlangs overleden Duitsche tuinbouwkundige H. Jäger, die in een werkje over dit onderwerp aantoonde dat die cultuur tot een bron van inkomsten zou kunnen gemaakt worden. Hier te lande heeft dit werkje echter niet veel opmerkzaamheid getrokken, en het is Spr. niet bekend dat er, behalve te Noordwijk en Wassenaar geneeskrachtige planten gekweekt worden.

Dat men zich elders meer daaraan laat gelegen liggen, blijkt o. a. hieruit, dat een Amerikaansche firma zich met een hoogleeraar wist te verstaan om nieuwe geneeskrachtige planten op te sporen. Hier is men daarvoor vrij onverschillig, hetgeen onder

anderen blijkt uit het feit, dat aan de uit Engeland ingevoerde pepermuntbladeren de voorkeur gegeven wordt boven de onze. Waarom legt men zich daarop hier niet met meer kracht toe? Even zoo gaat het met de Kamille, die men bij voorkeur uit België betreft, terwijl ze zoo goed hier zou te kweken zijn. In Rusland, dat toch voor soortgelijke cultuur zeker bij ons land achter staat, schijnt men daar een beter gezicht op te hebben. Daar heeft een bekend geleerde zich deze zaak aangetrokken, en er bestaat thans een groote kweekerij van medicinale planten; hij heeft o. a. een aantal N.-Amerikaansche planten genoemd, die in Rusland konden gekweekt worden, o. a. de *Podophyllum peltatum*¹⁾; zoo zijn er zeker ook vele van die N.-Amerikaansche planten, die men met succes hier zou kunnen kweken.

Bij gelegenheid der groote internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn zal ook een Congres worden gehouden, waarop de cultuur der medicinale planten ter sprake zal worden gebracht.

Het is echter zaak bij deze cultuur goed rekening te houden met den toestand van bodem en klimaat. In Duitschland b. v. heeft men beproefd Karwei te kweken, maar men moest het opgeven, omdat de Noord-Hollandsche veel beter is. Dat hier voor sommige kruiden wel aftrek zou zijn, blijkt o. a. ook hieruit, dat in de nieuwe Nederl. *Pharmacopaea* een bepaling opgenomen is omtrent sommige præparaten, b. v. van *Datura Stramonium*, *Digitalis purpurea*, *Hyoscyamus niger*, welke alleen gebruikt mogen worden als ze van Nederl. planten afkomstig zijn.

Dat de Tuinbouw hier invloed kan uitoefenen leert b. v. de daareven genoemde pepermunt. In Engeland toch is men er door cultuur in geslaagd een product van de *Mentha piperita* te verkrijgen, dat voor het gebruik veel beter is dan de oorspronkelijke; het ras is dus verbeterd. Als een uitstekend middel tegen den lintworm wordt de *Aspidium Filix mas* geroemd, en waar is de Hollandsche kweeker, wien het in de gedachten kwam deze plant in 't groot te kweken en zoo mogelijk het ras te verbeteren?

Om tot een goed resultaat te komen moet men zich verstaan met mannen van het vak, ten einde te weten wat gevraagd wordt en wat men kan aannemen dat blijvende waarde

¹⁾ Eene plant die hier, waar ze eenmaal vast staat, bijna niet uit te roeien is en als kweekgras door den grond woelt.

heeft; ook moet men goed op de hoogte zijn van de vormen (den toestand) waarin de apotheker de geneesmiddelen koopt. Ten slotte raadt de Spr. hen, die zich met soortgelijke cultuur zouden willen bezig houden, aan, om maar niet de één dit, de andere dat te kweeken, maar om zich onderling te verstaan, opdat ieder wat hij kweekt, uitmuntend levert.

De heer W. A. Viruly Verbrugge brengt den Spreker hulde voor de wijze waarop hij dit onderwerp heeft ingeleid, maar hij vreest dat dergelijke cultuur niet winstgevend genoeg zal zijn om zich er met voordeel op toe te leggen. Er is over 't algemeen te weinig van noodig. Reeds nu moet opgemerkt worden dat de prijs van sommige geneesmiddelen zeer gedaald is; daarbij komt nog dat er vele geneeskrachtige planten in overvloed in 't wild groeien, zooals b. v. de Viooltjes. Om die reden zou hij het wenschelijk achten dat op goede gronden kon verzekerd worden dat zoodanige cultuur werkelijk loonend zal zijn; hij voor zich is daarvan nog niet overtuigd.

Hetzelfde was het geval met Dr. Bourse Wils, die de opmerking maakte dat men in de apotheken talrijke klachten hoort over het onverkoopbare van vele kruiden en wortels, zeker voor een niet gering deel het gevolg hiervan, dat de doctoren zoo vaak wisselen in het gebruik der medicijnen, en in de ééne maand aan dit, in de andere aan weer wat anders de voorkeur geven; terwijl bovendien tegenwoordig de chemische geneesmiddelen een groote rol spelen, hetwelk natuurlijk niet in het voordeel der cultuurproducten kan zijn.

De heer van Naamen, nu het woord nemende, wees er op dat er kweekers zijn, die sommige kruiden in massa voorhanden hebben, maar er mede blijven zitten, zeker goeddeels het gevolg van de steeds veranderende meening der doctoren omtrent de voor te schrijven geneesmiddelen. Het groote publiek is onbekend met wat in bepaalde omstandigheden moet gebruikt worden en anderen weten niet wat zij moeten kweeken; de geheimzinnigheid der geneesheeren laat de menschen te veel in onbekendheid blijven. Het is moeilijk goede bronnen te vinden en het ware daarom allicht wenschelijk dat er door geneeskundigen een cursus voor kweekers over deze zaak werd gehouden.

Intusschen moet het klimaat daarbij in 't oog gehouden worden. Daar echter ons land voor sommige culturen uitstekend geschikt is, kan er allicht in deze richting iets ten goede gedaan worden.

De heer Krelage vraagt of inderdaad sommige geneeskrachtige kruiden geschikt zijn voor de groote cultuur en om met voordeel andere gewassen te vervangen. Dat men hier wel het oog op dergelijke zaken heeft, blijkt uit den aanplant der Coca in Indië; men moet er echter vroeg bij zijn, daar later door overvoer de prijs te veel gedrukt wordt. En zal de opbrengst de kosten dekken, die met het creëren eener nieuwe cultuur gepaard gaan? Hij meent dat men aan proefstations zou moeten onderzoeken wat in dezen werkelijk aanbeveling verdient en welke planten hiertoe geschikt zijn.

Dr. Coster zegt dat de tijd niet toelaat om alle sprekers afzonderlijk te beantwoorden. Ook is deze vergadering niet bestemd om besluiten te nemen, maar veeleer tot gedachtenwisseling. In hetgeen de bestrijders van zijn denkbeeld aanvoerden vond hij veel behartigingswaardigs, en hij stelt zich dan ook voor deze zaak nog eens rijpelijk na te gaan.

De Voorzitter bracht hem namens de vergadering dank voor zijne belangrijke mededeeling, en dat hij dit werkelijk namens de vergadering deed, bleek uit de algemeene blijken van instemming.

Het interressante dezer discussie kon toch niet beletten dat de nu door den Voorzitter aangekondigde pauze allen hoogst welkom was. De groote kachel toch kon de groote aan beide zijden ruim van glas voorziene zaal niet voldoende verwarmen. Men was koud en de maag heeft ook zijn rechten. Door het Bestuur der Leidsche Afdeeling waren echter zeer doeltreffende maatregelen genomen, zoodat in deze behoefte spoedig en op de meest geriefelijke wijze werd voorzien, en lang duurde het dan ook niet, of men gevoelde zich weer in normalen toestand, gereed en gaarne bereid om tot de behandeling der volgende onderwerpen over te gaan.

Aan de orde was nu punt 3, luidende:

De instelling eener permanente Nederlandsche Commissie voor buitenlandsche Tuinbouw-Tentoonstellingen is wenschelijk.

Tot hare benoeming behooren alle Nederlandsche Tuinbouw-Vereenigingen mede te werken.

Haar reglement wordt door haar zelf opgesteld, door genoemde Vereenigingen beoordeeld en aan de goedkeuring van den Koning onderworpen.

Inleider van dit punt was de heer F. S. van de Pavord Smits, die na een korte voorafsprake begon met de bewering dat ons land op buitenlandsche Tuinbouw-Ten-

toonstellingen steeds slecht vertegenwoordigd is, zoodat men op dit gebied elders met ons land ontoereikend bekend is.

Hij moest echter hulde brengen aan den heer Krelage, voor de moeite die deze zich heeft getroost met het oog op de Parijsche Tentoonstelling.

Intusschen heeft de ervaring reeds lang geleerd dat een Commissie als hier bedoeld wordt zeer wenschelijk is. Hare taak zou zeker nog al omvangrijk zijn, daar zij reeds werkdadig zou moeten optreden vóór de verschijning der Programma's, ja zij zooveel mogelijk daarop invloed zou moeten uitoefenen. Zij zou ook b. v. door particuliere brieven aan den éenen kant moeten opwekken tot het doen van schenkingen in geld, aan den anderen kant tot inzendingen.

Naar 's Sprekers overtuiging zouden alle Genootschappen of Vereenigingen van Tuinbouw in ons land aan de vorming eener zoodanige Commissie moeten medewerken.

Bestaat zij eenmaal, dan twijfelt hij er niet aan, of zij zal wel de noodige fondsen bijeen krijgen. Maar hiertoe en ook om zelfstandig te kunnen optreden, is de Koninklijke goedkeuring noodzakelijk.

De heer J. P. R. Galesloot kan het niet toestemmen dat onze Tuinbouw in Europa zoo onbekend zou zijn; integendeel, de culturen van Haarlem, Oudenbosch en Boskoop zijn door geheel Europa bekend. Waren de inzendingen uit Nederland op sommige groote buitenlandsche Tentoonstellingen onbevredigend, dan is dit zeker grootendeels te wijten aan het ontbreken van den steun der Regeering en aan de te groote kosten. Is er echter een Commissie die deze onkosten wil betalen, dan zal het niet aan inzenders ontbreken.

Dr. Coster meent te moeten opmerken dat het denkbeeld eener vaste Commissie niet nieuw, maar reeds in 1874 in deze Maatschappij besproken en overwogen is. Zelfs is toen door den heer Krelage nauwkeurig geformuleerd op hoedanige wijze zoodanige Commissie behoorde ingericht te zijn. Dit blijkt uit een verslag, verschenen in de *Gids in het Plantenrijk*, waarvan Dr. C. eenige exemplaren uitdeelt. (Uit dat verslag blijkt dat de heer Krelage alleen van een Regeerings-commissie in dit opzicht heil verwacht). Dr. C. achtte het wenschelijk dat de heer Krelage, die van de Tentoonstellingen steeds bijzondere studie maakte en er vaak rechtstreeks in betrokken was, zijne meening deed kennen.

De heer Krelage, aan deze uitnoodiging voldoende, bedankte den inleider voor het

ter sprake brengen van dit onderwerp. Ook hij deelt de meening van den heer Galesloot dat de Nederlandsche Tuinbouw in het buitenland algemeen bekend is.

Onjuist is de meening dat Nederland op de buitenlandsche Tentoonstellingen zoo bijzonder slecht vertegenwoordigd is. Het is uitzondering b. v. een Duitsche inzending op een expositie in een ander land te vinden; Engeland treft men alleen op de groote Gent-sche Tentoonstellingen aan; op de Parijsche Tentoonstelling trof men maar ééne Engelsche inzending van eenige beteekenis aan. Frankrijk mag op de Belgische exposities vertegenwoordigd zijn, hier te lande zijn de Fransche inzenders maar zelden gezien. Hierop lettende ziet men Nederland elders nog tamelijk veel.

Ook de heer Krelage zegt dat de reden waarom dit niet nog meer het geval is, te zoeken is in de kosten. Het komt steeds voor rekening van enkele groote firma's, en dezen breiden hun inzendingen niet meer uit dan zij noodig achten.

Wil men van eene Commissie iets verwachten, dan moet de zaak juist andersom behandeld worden, en moet men eerst trachten de noodige fondsen bijeen te krijgen en daarna een Commissie vormen. Spreker blijft echter bij zijn reeds in 1874 ontwikkeld denkbeeld dat een officiële Regeerings-Commissie boven een particuliere de voorkeur verdient. Hetgeen de heer Snits thans wil is reeds kort daarna geschied, met dien verstande dat zich toen een Nederlandsche Commissie met zoodanig doel heeft gevormd, maar, niettegenstaande een eminent en algemeen bemind Vorst aan het hoofd ervan stond, heeft ze zoo goed als niets uitgewerkt. Te Parijs is thans een permanente Regeerings-Commissie benoemd om eventueel te onderzoeken in hoeverre de Regeering zich aan een vreemde internationale Tentoonstelling direct moet laten gelegen liggen. Van dit onderzoek verwacht hij goede resultaten, daar op deze wijze een vast corps van der zake kundigen verzekerd is. Met het voorstel van den inleider kan de heer Krelage niet medegaan. Wil met iets doen in deze richting dan ware het z. i. nog het best de zaak te stellen in handen van het Hoofdbestuur der Maatschappij; het is echter zeer twijfelachtig of men er in zal kunnen slagen de noodige middelen te vinden, die alleen tot praktische resultaten kunnen leiden.

Indien toch een inzender de kosten voor eigen rekening moet nemen, moet hij ook kans hebben die door het succes te dekken, zoo niet, dan moet men in staat zijn hem die

kosten op onbekrompen wijze te vergoeden.

Zeer nuttig kunnen met het oog hierop de inzendingen op de vergaderingen onzer Vaste Commissies zijn. De daar ingezonden nieuwigheden moeten zooveel mogelijk verzameld en dan op een buitenlandsche Tentoonstelling ingezonden worden. Op die wijze zal Nederland ook op dit gebied gaandeweg weer meer gaan praesteeren.

De heer van de Pavord Smits, repliceerende, zegt dat het hem wel bekend was dat deze zaak reeds in 1874 besproken en overwogen werd, maar hij vond daarin geen reden om niet thans weer te beproeven wat toen niet gelukt is. Bovendien zijn in die zestien jaren de toestanden aanmerkelijk veranderd. En wat het bijeenbrengen der middelen betreft, waar zou men met de eventueel inkomende fondsen blijven, zoo er niet een hiertoe vooraf benoemde Commissie was? Hij blijft van oordeel dat een permanente Commissie alleszins wenschelijk is.

De heer Galesloot merkt nog kortelijk op, dat hij daarom tegen zulk eene vaste Commissie is, wijl hij voor verschillende Tentoonstellingen ook verschillende personen wenschelijk acht.

Met dankbetuiging van den Voorzitter aan den inleider, werd de discussie over dit onderwerp gesloten.

Daar voor punt 4, de vraag behelzende of er niets te doen is aan de sterke vermenigvuldiging van sommige door de wet in bescherming genomen vogels, zooals kraaien, roeken, spreeuwen en musschen, dat door een lid der afdeeling Enkhuizen zou ingeleid worden, geen inleider ter vergadering tegenwoordig was en geen der aanwezigen daarover het woord verlangde, kwam nu aan de orde

Punt 5: Over planten-etiketten en meer bepaald de celluloid-etiketten.

Dit punt werd ingeleid door den heer H. Witte, die tot dat einde een aantal verschillende etiketten op een tafel uitlegde, en daarna begon met te zeggen dat die voorwerpen hem op eens midden in de kwestie brachten. Immers er bestaat een etiketten-kwestie, getuigen de steeds voortdurende aanbiedingen in de buitenlandsche vaktijdschriften en bladen van nieuwe modellen, van uit weer andere grondstoffen vervaardigde etiketten, van verbeteringen en wijzigingen, waaruit voldoende blijkt dat men steeds zoekende is naar het vraagstuk: goede, praktische, nette, duidelijke en vooral duurzame planten-etiketten, op te lossen.

Toch, het gebruik van etiketten mag oud zijn, deze kwestie is het niet. Nog maar weinig tientallen van jaren geleden verge-

noegde men zich met wat men had, zonder er zelfs aan te denken dat dit mogelijk door iets beters kon vervangen worden. Men gebruikte toen eenvoudig hout, verfde de plankjes wit en beschreef ze met potlood of penseel, ze vernieuwde wanneer ze verrot waren of onleesbaar dreigden te worden. Bij potgewassen werd, hier en daar, waar men duurzamer etiketten wenschte, lood gebruikt, dat geveerd en daarna met 't penseel beschreven werd. Later werd daarvoor, wijl 't goedkooper was, ook wel zink gebezigd, dat echter, aan oxydatie onderhevig zijnde, niet zoo goed was.

Iets nieuws op dit gebied waren de porseleinen etiketten met beschilderde en daarna ingebrande namen. Duurzaam zeker, maar ook duur, te meer daar ze, als de naam kwam te vervallen (bij verlies der soort of 't veranderen van den naam) niet meer bruikbaar waren.

Zoo besprak de inleider achtereenvolgend de vóór hem liggende etiketten van verschillende grondstoffen: hout, porselein, gewoon glas (glazen buisjes), hard glas, zink, lei, geprepareerd papier (lederpapier), gebakken steen, de etiketten in den Brusselschen Hortus in gebruik, met een stukje landkaart er op, en gaf de voor- en nadeelen van die verschillende producten der nijverheid in overweging; om eindelijk een weinig uitvoerig stil te staan bij de tegenwoordig bijzonder aanbevolene, de celluloid-etiketten.

Het was in het vroege voorjaar van 1883 dat Spr. deze etiketten van Franschen oorsprong leerde kennen. Ze zijn het eerst in den handel gebracht door den heer Couvreur, lithograaf te Parijs, die er tot verleden jaar het monopolie van had. Deze hang-etiketten worden in verschillende grootte en vorm, desgewild ook met de namen beschreven, geleverd. Spr. had ze onbeschreven laten komen, en aanvankelijk eenige moeilijkheid ondervonden met het schrijven, deels door het uitvloeien, deels door het te spoedig opdrogen der speciaal hiervoor bestemde inkt. Spoedig echter bleek dat die moeilijkheid slechts in de verbeelding, of liever in onge oefendheid bestond, want, na eenige oefening ging het even spoedig als gemakkelijk.

Ter tafel waren dergelijke etiketten, die van April 1883 of tot nu toe, dus gedurende zeven jaar, onafgebroken in de Orchideënkas waren gebruikt en die volkomen onveranderd waren gebleven.

Er was Spr. een geval ter oore gekomen van het verdwijnen der namen. Het bleek echter dat die etiketten niet vernist waren

en hij dringt er op aan dit niet na te laten.

Eindelijk vestigt hij nog de opmerkzaamheid op steek-etiketten van djatie- of teakhout, zooals die reeds verscheidene jaren in den Leidschen Hortus gebruikt worden. Deze bevelen zich aan door bijzondere duurzaamheid.

Het was er hem, aldus besloot hij, alleen om te doen, de hier vergaderden in de gelegenheid te stellen kennis te maken met de talrijke, sedert verscheidene jaren aangeboden en aanbevolen wijzingen of verbeteringen, die hij steeds verzameld en bewaard had; ieder kon er nu, desverkiezende zijn voordeel mede doen.

De celluloid-etiketten werden in het vorige jaar ook aangeboden uit Zwitserland door de »Fabrik der Universal-etiquetten« in Basel, 5 Winkelriedplatz, waarbij ook kleine steek-etiketten van dezelfde grondstof, welke laatsten Spr. minder doelmatig bleken, daar ze te slap zijn. Als ze dikker gemaakt worden kunnen ze wellicht zeer bruikbaar zijn. Een tweede aanbieding kwam uit Duitschland, van den heer M. Köhler te Schweidnitz, (Silezië), die vroeger etiketten van lederpapier leverde. De door dezen fabrikant geleverde monsters munten uit door nette bewerking. —

De heer Wilke had aanvankelijk met het schrijven dezelfde moeilijkheid ondervonden, maar die overwonnen door bijvoeging van goede Oostindische inkt.

De heer Kwast, opzichter van het gemeenteplantsoen te Dordrecht, had mede goede resultaten met deze etiketten; het gebruik van Oostindische inkt, met die van Couvreur vermengd, was ook hem doelmatig gebleken. In het Park »Merwestein« te Dordrecht zijn zulke, onverniste, etiketten reeds sedert twee jaar aan de open lucht blootgesteld, zonder verandering te ondergaan.

De heer Krelage is het niet volkomen eens met den inleider ten opzichte der zinken etiketten. Hij acht ze de goedkoopste. Ze moeten eerst ruw gemaakt, dan geverfd, en de natte verf (met potlood) beschreven en daarna vernisd worden. Aldus behandeld bleken ze zeer duurzaam te zijn. Ook vertoonde de heer Krelage verscheidene celluloid-etiketten van Couvreur, van verschillende vorm, die te Parijs, gedurende de Tentoonstelling, in de open lucht hoegenaamd geen verandering hadden ondergaan.

Hiermede was ook de behandeling van dit punt afgelopen.

Punt 6 luidde: Is het oprichten van een onderlinge Waarborg-Vereniging tegen schade door hagel en brand aan kassen,

loodsen, planten en gewassen, bollen, zaden, enz. door de gezamenlijke beoefenaars van den Tuinbouw in Nederland, wenschelijk?

De heer B. A. Plemper van Balen, die de inleiding van dit punt had op zich genomen, begon met de opmerking dat door velen geklaagd wordt over de hooge premieën, die zij aan de assuradeurs te betalen hebben, met het oog op brandgevaar door de verwarmingstoestellen. Spr. gaat de verschillende wijzen van assureeren en in het bijzonder die van onderlinge assurantie na, en komt tot de conclusie dat het wenschelijk ware dat de belanghebbenden uit het tuinbouwvak zich bij elkaar aansloten met dergelijk doel. Bij algemeene deelneming en laag gestelde premie zou deze zaak wel levensvatbaarheid hebben.

De heer van de Pavord Smits vraagt of de inleider ook eenige berekening heeft gemaakt, daar het hem nog niet duidelijk is dat men op die wijze in voordeelijker conditie zal komen.

De heer Plemper van Balen merkt alleen op dat de premies bij de maatschappijen te hoog zijn, daar ze naar den maatstaf van veel meer gevaar opleverende inrichtingen, fabrieken b. v., berekend worden.

De heer H. Witte ziet de noodzakelijkheid van dergelijke verzekeringen in het gegeven geval niet in. Waartegen verzekert men? Tegen hagel- en brandschade. De eerste is, in deze provincie althans, denkbeeldig. Zoo oud als hij is heeft hij nog nooit een ingehagelde ruit gezien, ofschoon hij er als jongen op gedresseerd werd om, zoodra er in den zomer een donderbui kwam opzetten, al het liggende glas te dekken. En brand? Voor zoover het de kassen betreft, is men daartegen door de tegenwoordig in gebruik zijnde, met cokes gestookte, keteis zoo goed als volkomen beveiligd. Alles daaromheen is steen of ijzer en van schoorsteenbranden heeft men geen nood.

De heer Krelage is van meening dat, mag ook een onderlinge vereeniging goedkooper uitkomen, daartegen de kans bestaat dat men, bij een groot onheil, veel schadelijker zou uitkomen. Een vaste premie bij een groote, soliede maatschappij acht hij veel veiliger. Ook zal, als men het maar goed aanlegt, de premie wel wat lager zijn.

De heer Plemper van Balen, kortelijk repliceerende, blijft bij zijn meening dat onderlinge assurantie de verkieslijkste is.

Daar niemand verder over deze zaak het woord wenschte te voeren, verklaarde de Voorzitter de discussie over dit punt gesloten.

Het zevende en laatste punt was nog ter elfder ure door de Nijmeegsche Afdeeling

der Maatschappij ingezonden en dus eerst later op de agenda verschenen.

Dit punt luidde aldus: Bij het snel toenemen der bevolking in Transvaal, speciaal te Johannesburg en omstreken, waar de bouwterreinen thans verkocht worden voor pl. m. f 1.— per M². (zie *Vragen des Tijds*, afl. 3 December 1889, bladz. 180), wordt gevraagd of daar voor bloemisten en tuinlieden als zoodanig een goed bestaan zou te vinden zijn?

Dit punt zou worden ingeleid door den heer C. Arent Hiebendaal, die echter niet tegenwoordig was, maar een memorie had ingezonden, welke nu door den Algemeenen Secretaris, den heer Zwart, werd voorgelezen. In deze memorie werd, met het oog op de

omstreeks kwart voor vijf uur door den Voorzitter gesloten. —

Het beste bewijs van belangstelling van alle aanwezigen ligt zeker wel hierin, dat hun aantal bij de sluiting grooter was dan voor de pauze. Zoowel over de tactvolle leiding van den Voorzitter, die zich zooveel mogelijk buiten de discussies hield, als over de degelijkheid van het gesprokene waren de gevoelens volkomen eenstemmig.

Was de vergadering uitnemend geslaagd, in niet mindere mate was dit het geval met het te vijf uur aanvangende diner, alwaar een toon heerschte die aan gezelligheid niets te wenschen overliet, wat er natuurlijk niet minder op werd, nadat de Voorzitter het sein gegeven had, dat de sluisdeuren, die

ASTER-ANJELIER.

uitbreiding van Johannesburg, gevraagd of het niet wenschelijk zou zijn dat tuinlieden of bloemisten zich aldaar gingen vestigen? Onder meer andere vragen kwam deze memorie hier op neer, de vergadering de wenschelijkheid te doen uitspreken, dat het Hoofdbestuur der Maatschappij zich tot onze Regeering zou wenden, met het verzoek aan die van Transvaal te vragen of jongelieden, gewapend met een certificaat van bekwaamheid, afgegeven door de Maatschappij, daar van Regeeringswege gesteund zouden worden?

De Voorzitter meende dat dit niet ligt op den weg der Maatschappij, met welke mening de vergadering zich vereenigde.

Daar niemand over deze aangelegenheid het woord verlangde, werd deze bijeenkomst,

de tafel-welsprekendheid beletten zich te uiten, konden geopend worden. Dit duurde in klimmende mate totdat omstreeks acht uren de vertrekkende treinen de aanzittenden tot op de helft hadden doen inkrimpen. Maar de blijvenden bleken ook »blijvers« te zijn; een voorstel om in een andere kamer de koffie te gaan gebruiken, vond algemeene goedkeuring. Van het één kwam het daar, onder gezellig, jolig gesprek, tot het andere, en zoo liep het mooi naar half elf eer van vertrekken werd gesproken. Men ging toen van elkaar af, onder den indruk van een echt aangenamen dag onder vakgenooten en geestverwanten te hebben doorgebracht.

Nog moet medegedeeld worden dat de beide zalen, die van »Zomerzorg« door den

heer Hemerik en die van het hôtel »le Soleil d'or« door den heer Kors op ruime wijze, smaakvol met planten versierd waren.

Open grond.

Aster-Anjelier.

(Met een afbeelding.)

Iedere nieuwe plant doet haar intrede in de tuinbouwwereld, doch de eene wordt met vreugde begroet, de andere daarentegen met meer of minder onverschilligheid ontvangen. De plant, waarover wij nu spreken en waarvan bijstaande afbeelding is, mag zich reeds verheugen, dat de weinigen, die haar leeren kennen, vol zijn van lof over haar, omdat zij zooveel voordeelen in zich vereenigt. Het eenige, wat een weinig tegen haar zou kunnen innemen is de lange naam, waaronder de buitenlanders haar aanbieden, te beginnen met de wetenschappelijke: *Dianthus Caryophyllus nanus semperflorens flore pleno Margaritae*, waarnaar de Duitschers haar noemen *Margarethen Zwerg-Remontant-Nelke* en de Franschen *Oeillet-Marguerite nain remontant*. Wij daarentegen zullen haar voortaan eenvoudig noemen bij den naam hierboven aangegeven en vermijden dus daardoor het lastige noemen en schrijven van dien langen plantennaam.

De zaden worden einde Februari of begin Maart gezaaid, onder glas, de jonge planten een of tweemaal verspeend en in April-Mei buiten geplant; zij beginnen dan reeds $3\frac{1}{2}$ of 4 maanden na de zaaiing te bloeien en gaan daarmede den geheelen zomer en herfst onafgebroken door. Ook wordt aangeraden ze in den loop van de zomer nog eens te zaaien, waardoor men, gedurende den winter binnen, bloeiende planten kan hebben.

De zaden leveren gewoonlijk voor vier vijfde planten met dubbele bloemen.

Ten opzichte der kweekwijze zijn er dus geen moeilijkheden aan verbonden.

De Aster-Anjelier groeit laag en dicht, ongeveer 40 cm. hoog, en is van den grond af vertakt en zoo stevig dat ze geen steunsel noodig heeft; zij bloeit gemakkelijk en zeer mild, met heerlijk geurende bloemen van de meest verschillende kleuren, eenkleurig, gevlekt of gestreept; de bloemen zijn tamelijk groot, goed gevuld, van een schoonen vorm en hebben het voordeel van niet te versten, een gebrek waaraan andere Anjer-soorten nog al eens onderhevig zijn.

Door haar lage stevige groeiwijze en milden bloei heeft zij tevens al de vereischten voor een zeer bruikbare potplant, en zal bij

eenige meerdere bekendheid spoedig een voortreffelijke marktplant blijken te zijn. Reeds is de Anjelier een der meest beminde planten en door deze nieuw gewonnen soort zal zij spoedig nog meer algemeen verspreid worden. Ook voor bouquetten zal de Aster-Anjelier ongetwijfeld een rijk en schoon materiaal leveren.

Prunus Pissardi als trekheester.

De heer G. W. Uhink, te Lichtenthal, bij Baden-Baden schrijft in *Möllers Gärtner Zeitung* het volgende over *Prunus Pissardi* als trekheester.

De purperbladerige *Prunus Pissardi*, hoewel eerst voor eenige jaren in de tuinen in gebruik genomen, zal aan de meesten onzer lezers reeds bekend zijn, daar hij om zijn prachtige bladen spoedig overal werd aangetroffen.

Minder bekend zal het evenwel zijn, dat de *P. Pissardi* een uitstekende trekheester is, en in dit opzicht zeer goed met de *Prunus triloba* in het strijdperk kan treden. De roodachtig witte bloemen zitten gedrongen tegen de purperroode takken.

De jonge bladen hebben dan nog wel niet de donkere kleur, die wij in den nazomer bewonderen, maar dit schaaft niet, want bij het trekken komen alleen de bloemen in aanmerking. De *Prunus Pissardi* is dus voor dit doel in de opmerkzaamheid van alle bloemisten zeer aan te bevelen.

Bloembollen-cultuur.

Bloeiende *Lilium auratum*.

Te Berlijn zag men, in December en Januari, veel bloeiende *Lilium auratum* en 't bleek ook dat er goede zaken mede gemaakt werden. Hoe men daaraan in 't hartje van den winter kwam, blijkt uit het verslag van de op 30 Januari dezes jaars gehouden vergadering der Vereeniging tot bevordering van den Tuinbouw in de Pruisische Staten.

Door een der aanwezige leden, den heer Kotte, was namelijk ter vergadering een zeer fraaie bloeiende stengel van deze Lelie ingezonden, naar aanleiding waarvan deze herhaalde wat hij reeds in de December-vergadering had medegedeeld, dat hij een aantal fraai bloeiende planten van deze Lelie bezat, welker vertraagde bloei het gevolg hiervan was, dat hij de kisten met bollen, onmiddellijk na de aankomst, in een ijskelder had geplaatst. Vier weken geleden had hij ze aan een temperatuur van 12—14° Reha. (— 60—65° Fahr.) blootgesteld, waarop de

stengels met 4—5 bloemen verschenen, die buitengewoon gezocht werden.

Op de vraag of al de bloeiende planten van deze soort, die men toen te Berlijn zag, van hem afkomstig waren, antwoordde hij ontkennend, hetwelk tot het vermoeden aanleiding gaf, dat ze mogelijk uit het Zuiden (de Riviera) gezonden zouden zijn, een vermoeden hetwelk de heer Kotte echter niet deelde, daar de planten het karakter droegen van geforceerde ontwikkeling. Hij meende als zeker te mogen aannemen dat ze mede in Duitschland gekweekt waren.

Ligt hierin mogelijk een wenk ook voor onze kweekers, die veel van deze bollen uit Japan importeerden? Er ware zeker in den winter voordeel mede te doen.

Het kweken van Chrysanthemum's op stam.

(*Vervolg van blz. 105.*)

Schoone kroonboompjes van Chrysanthemum zijn, onbetwistbaar, van zeer groot belang voor versieringen, enz. Men steekt in Januari—Februari, en in plaats van de plantjes in te knijpen, laat men ze groeien en plaatst er een stevigen stok bij, totdat ze de gewenschte lengte, (bijv 80—100 cM.) bereikt hebben. Eerst dan snijdt men het bovenste einde er af. Al de uit de bladoksels voortgekomen scheuten snijdt men weg, behalve 5 of 6 van de bovenste, welke men behoudt om er den kroon mede te vormen. Wanneer ze 12—15 cM. lang zijn, knijpt men ze in; dit herhaalt men tot einde Juli, waarna men de takken tot hunne volle ontwikkeling laat komen.

In September zullen zich de knoppen beginnen te vertoonen, en, om bloemen van behoorlijke grootte te krijgen, behoudt men slechts den laatsten knop van iederen stengel; op deze wijze draagt een kroon van 80 cM. middellijn nog 80 tot 100 flinke bloemen.

Men bezigt bij deze kweekwijze dezelfde aarde als hiervoren is opgegeven; de laatste verpotting moet plaats hebben tegen Juni. De potten mogen niet kleiner zijn dan 25 cM. in middellijn, omdat men anders geen plant van krachtigen groei te wachten heeft.

Dwerg-Chrysanthemum's.

De Chrysanthemum kan in allerlei vormen gekweekt worden, zoódat men zoowel als zeer groote planten, ook allerlietste kleine planten kan vormen, die, in potten van 15—18 cM. en met 15 à 20 cM. groote bloemen, een waar sieraad voor kamers kunnen genoemd worden.

Het kweken van grootbloemige, kleine

en laagblijvende planten is waarlijk eene der eenvoudigste, gemakkelijk toe te passen kweekwijze.

Men steekt in Februari—Maart, en laat één enkelen stengel groeien, terwijl de plant tot Mei—Juni in een pot van 10 cM. blijft; dan snijdt men den stengel af op 10 of 15 cM. boven den grond. Zoodra zich de scheuten in de bladoksels beginnen te vertoonen, geeft men de plantjes grootere potten (15—18 cM.), en wanneer de jonge takjes 2 of 3 blaadjes hebben, knijpt men ze in, en daarmee gaat men zoólang voort, totdat men het gewenschte aantal vertakkingen heeft bereikt; in ieder geval mag men ze niet meer inknijpen ná de eerste week van Augustus, dan laat men ze groeien en geeft minstens 3 maal in de week gier.

Wanneer de knoppen verschijnen neemt men er zooveel van weg, dat men op iederen stengel slechts den laatsten knop behoudt, en zoodoende zal men allerliefste kleine planten kweken, die 15—25 bloemen van 14—16 cM. dragen, en tot onder toe schoon van blad zijn.

Opdat de bladen goed gezond blijven is het zeer aan te raden de planten gedurende de grootste warmte 5 of 6 maal daags te besproeien.

Is in het voorjaar alle gevaar van vorst geweken, dan zoekt men voor de Chrysanthemum's in de open lucht een plaats, waar het zonlicht door niets hoegenaamd wordt verhinderd ze te beschijnen.

Dadelijk na de laatste verpotting, geeft men hen de noodige ruimte voor hunne geheele ontwikkeling en graaft de potten voor $\frac{2}{3}$ in den grond. Om te voorkomen dat de uiteinden der takjes, die zeer zwak zijn, door den wind of door regenbuien worden gebroken, voorziet men iedere plant van een stevigen stok, waaraan alle takjes, naarmate van hunnen groei worden vast gemaakt.

In den loop van den zomer zullen rondom den hoofdstengel vele scheuten uit den grond opschieten, welke men terstond moet wegnemen, want deze zouden zich anders meester maken van een groot deel van het voedsel, en alzoo schade doen aan den bloei.

De Chrysanthemum is een plant, die zeer veel voedsel nodig heeft en het weinige dat zich in den pot bevindt is dus al zeer spoedig uitgeput; men moet daarin dus voorzien door herhaaldelijk gier te geven, welke in den aanvang zeer verdund, echter naarmate de groei toeneemt, dikker en veelvuldiger toegediend wordt.

Men kan daartoe allerlei mestsoorten gebruiken; duive-, koe- en paardemest zijn uitstekend; men laat den mest week worden in een vat water, waarin men tevens een zakje met roet hangt; twee of driemaal daags moet men roeren, en na 4 dagen kan men de aldus verkregen vloeistof gebruiken.

Ook beer zeer verdund met water, is een goede meststof die echter niet te dikwijls mag worden aangewend.

Nadat de planten knoppen hebben gemaakt, kan men zich ook uitstekend bedienen van zwavelzure ammoniak, welke echter met groote omzichtigheid moet worden toegepast.

Eene hoeveelheid van 1 gram op 1 Liter water is hiervan voldoende.

Tegen het laatst van September, of wanneer mer de eerste vorst te wachten heeft, brengt men de plant binnen, in een koude kas, oranjerie of dergelijke vorstvrije plaats. De eerste helft van October is daartoe een zeer geschikte tijd, wanneer echter de knoppen van enkele variëteiten zich niet reeds mochten beginnen te openen, moet men niet aarzelen ze eerder binnen te zetten, opdat niet de regen of lichte hagelbuien de jonge bloemen bederven.

Alvorens de planten te brengen op de plaats waar ze moeten bloeien, is het goed ze van doode bladeren te zuiveren en de potten schoon te maken. Men kan de kas dag en nacht luchten, wanneer ten minste de temperatuur dat toelaat, en men stoke niet, dan wanneer het hoog noodzakelijk is.

Men moet ook in dezen tijd goed acht slaan op het gieten, en, terwijl men zorgt de plant niet te laten verdrogen, moet men in het oog houden dat ze niet zulke hoeveelheden water gebruikt, als toen ze buiten stond, en dat men dus door te veel water gevaar loopt de wortels te doen verrotten, d. w. z. de plant te vermoorden.

Dikwijls komt het voor dat de *Chrysanthemum's* luizen krijgen; zoodra men hiervan een spoor ontdekt, moet men trachten dit ongedierte met tabaksrook te verdrijven. Een ander zeer schadelijk insect, dat zich in dezen tijd vertoont, is de oorworm. Het beste middel om zich hiervan te ontdoen is er des avonds met een lantaren jacht op te maken; dan vangt men er velen in korten tijd. Men kan, om ze daarin te vangen ook omgekeerde potjes op de stokken zetten, welk middel aan *Dahlia*-liefhebbers ongetwijfeld bekend moet zijn.

Ingezonden.

Waarde Heer Witte!

Korten tijd geleden ontvingen wij de tienrige tijding van 't overlijden van onzen vakgenoot den heer R. C. Affourtit. De overledene, dit weten velen, was niet alleen een man, die met succes den tuinbouw beoefende, maar hij was met zijne uitgebreide kennis ook altijd bereid anderen met raad ter zijde te staan, ja zelfs met daden als het noodig was.

Den naam van dezen man ook bij 't nageslacht in herinnering te doen blijven, acht ik voor ons een aangename plicht. Zouden naar uw oordeel meer vakgenooten lust gevoelen, met ons de noodige stappen te doen, om een eenvoudig teeken op 't grat van den overledene te plaatsen? Wees zoo goed uwe meening hieromtrent mede te deelen, en voor dezen brief een plaatsje in uw blad in te ruimen.

Hoogachtend,

Den Haag,
2 Maart 1890.

UEd. Dw. Dienaar,
J. H. KOTTMANN.

Onze meening in deze kan niet twijfelachtig zijn. Niemand, die den heer Affourtit en zijn werken kende, zal er ook maar een oogenblik aan twijfelen dat hij zich jegens den Tuinbouw zeer verdienstelijk maakte, daargelaten nog dat hij velen persoonlijk aan zich verplichtte. Toch gelooven wij niet dat men deze zaak te hoog zou moeten opvoeren, trouwens de heer Kottmann schijnt er ook zoo over te denken, immers hij spreekt van een eenvoudig gedenkteeken. Welnu, hiervoor is zooveel niet noodig dat het plan niet gemakkelijk zou te verwezenlijken zijn. Financieel bezwaar is er dus wel niet aan verbonden, maar zal het wezenlijk waarde hebben dan moet het getal deelnemers van genoegzame beteekenis zijn, terwijl de bijdragen maar zeer gering behoeven te wezen. Het is dus vóór alles noodig te weten wie hiertoe willen medewerken, reden waarom wij hen die daaraan wenschen deel te nemen verzoeken hiervan in deze maand mededeeling te willen doen aan een der volgende adressen, den heer J. H. Kottmann, Kon. Zoöl. Genootschap te 's Hage, H. Witte, te Leiden of het Redactie-bureau van *Sempervirens*, Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

Blijkt dan, gelijk dan wel gelooven, deze deelneming voldoende, zoo kunnen eenige dezer belangstellenden uitgenoodigd worden, om, met den heer Kottmann, eene Commissie te vormen, die het plan tot uitvoering brengt.

Mogen wij hier nog een beleefd verzoek bijvoegen, dan is het dit, dat men die mededeeling liefst niet uitstelt, daar toch de ondervinding vaak leerde dat in zulke gevallen van uitstel afstel komt. Rnd.

Boekaankondiging.

H. J. Goemans, *Tableau synoptique de la culture des Cattleya et Lælia*, Gand, 1890.

In het vorige jaar ontvingen wij van den heer H. J. Goemans, gediplomeerd kweekeling van de Gentsche Staats-Tuinbouwschool, thans

werkzaam in de Kon. Botanischen Tuin te Kew, een brochure (overdruk) getiteld *Tableau synoptique de la culture des Odontoglossum*. De heer G. schijnt dit ontegenzeggelijk voor Orchideeënkweekers zeer nuttige werk voort te zetten; immers thans ontvingen we van hem een dergelijk boekje, dat ten titel heeft *Tableau synoptique des Cattleya et Lælia*. Het thans ontvangene is daarvan het eerste gedeelte en beheelt een beknopt overzicht van alles wat op de in de tuinen gekweekte Cattleya's betrekking heeft.

Wij noemden dat een hoogst nuttig werk, en dat wij daarmede niet te veel zeggen mag uit het volgende blijken.

Elke twee tegen elkaar overstaande bladzijden zijn verdeeld in 14 kolommen, waarin, met betrekking tot de verschillende Cattleya's, het volgende wordt vermeld:

1° In alphabetische volgorde al de soort- en variëteitsnamen, op verschillende wijze gedrukt, om aan te toonen of men met een soort, variëteit, ondervariëteit, enz. te doen heeft.

2° De synoniemen.

3° Of ze zeldzaam of niet.

4° Het land van oorsprong.

5° De hoogte waarop ze waarschijnlijk groeien.

6° Het jaar waarin ze werden ingevoerd of voor het eerst bloeiden.

7° De graad van schoonheid der bloem.

8° Of ze al dan veel welriekend zijn.

9° De maanden waarin ze meestal bloeien.

10° Of ze een warme, gematigde of koude kas wenschen.

11° Of ze veel of weinig water behoeven.

12° Of ze licht of schaduw verlangen.

13°. De voornaamste verscheidenheden, die er van gekweekt worden.

14° Nadere opmerkingen.

Dit alles wordt met een enkel woord of teeken aangeduid, zoodat men slechts ééne lijn heeft te volgen, om oogenblikkelijk omtrent al deze bijzonderheden ingelicht te zijn.

In weinige bladzijden geeft de Schr. hier meer dan in menig boekdeel over deze materie gevonden wordt.

Wij vinden het alleen jammer, dat er niets op schijnt te vinden geweest te zijn, om dat drukken over twee bladzijden te vermijden. Als de binder bij het innaaien niet goed heeft opgelet, sluiten de regels niet juist aaneen, en loopt men gevaar zich te vergissen, hetgeen men echter, bij wat opmerkzaamheid, kan voorkomen.

In de derde kolom wordt opgegeven het jaar van invoer, van den eersten bloei in Europa of van het verschijnen der plant in de Europeesche kultuur. Uitmunten! Maar nu zien wij in deze kolom alleen jaartallen opgegeven, zonder meer. De vraag blijft dus is de plant in dat jaar ingevoerd, of bloeide ze in dat jaar voor de eerste maal of is ze toen in kultuur gekomen? Een en ander kan nog al verschil opleveren.

De heer Goemans zal op dit eerste gedeelte

een tweede, op Lælia betrekking hebbende, doen volgen.

Voor liefhebbers en kweekers vooral van de uitgebreide geslachten *Odontoglossum*, *Cattleya* en *Lælia* zijn deze boekjes van veel beteekenis. Of ze echter afzonderlijk in den handel zijn kunnen wij niet verzekeren; wij betwijfelen het zelfs. Mogelijk zal men met een verzoek aan den heer Goemans¹⁾ een heel eind komen, immers als het getal zijner beschikbare exemplaren het hem mogelijk maakt ze voor belangstellenden beschikbaar te houden. Dit weten wij niet.

21—2—90.

W.

Groote Internationale Tuinbouwtentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 5 Mei.

Wij ontvingen omtrent deze Tentoonstelling weder de volgende officiële mededeelingen, die wij vermoeden, dat velen onzer lezers zullen interesseeren, waarom wij ze vertaald laten volgen.

Het aantal eereprijsen neemt op een zeer verblijdende wijze toe.

Hare Majesteit Keizerin Augusta Victoria heeft een prachtige vaas uit de koninklijke porseleinfabrieken als eereprijs aangeboden, en deze is door het Comité voor de schoonste collectie Rozen bestemd; terwijl de prijs, die door Keizerin Frederik aangeboden is, zal worden toegewezen aan een inzending op het gebied van architectuur en kunstindustrie, afdeling decoratie, die door volmaaktheid uitmunt. Prijzen zijn verder nog ontvangen van den Hertog von Ratibor en Zijne Excellentie den Minister Dr. Friedenthal, ieder van 200 Mark; de heeren F. W. Schütt en Veit ieder 300 Mark; den heer Julius Hoffmann 150 Mark, mevrouw A. Borsig 300 Mark, van het Verein zur Beförderung des Gartenbaues in Cassel 6 zilveren medailles. Zelfs uit het verre Rusland, uit Poretsche, is door den heer G. Tittelbach, die reeds 33 jaar lid van den Verein is, een prijs van 100 Mark gezonden. De prijs van den heer A. Dreher bestaat uit een etui, waarin 5 Oostenrijksche vierducaatstukken, die van mevrouw Dreter uit een etui met twaalf prachtige ijslepeltjes en een ijs-schepper, uit de fabriek van Vollgold & Zoon te Berlijn.

Door de Regeering is de heer Perring, Hortulanus aan den Botanischen Tuin te Berlijn, belast met het onderzoek van voorwerpen, komende uit niet tot de Phylloxera-Conventionie toegetreden landen.

Daar nog een aanvullings-Programma uitgegeven wordt, is de datum voor aanmelding verschoven tot 20 Maart. Het Bestuur behoudt zich echter het recht voor, de aanmelding voor enkele rubrieken, wanneer die voldoende bezet zijn, vroeger te sluiten, zoodat het in ieders belang is zich zoo spoedig mogelijk aan te melden.

¹⁾ Adres: Mr. H. J. Goemans, 23 Gloucester Road, Kew, Surrey.

De deelneming uit het buitenland, inzonderheid uit België en Holland, belooft inderdaad grootsch (grossartig) te zullen worden.

Het supplement-Programma zal binnen 8 dagen aan het Algemeen Secretariaat der Verein zur Beförderung des Gartenbaues, Invalidenstrasse 42, te Berlijn, op aanvraag gratis verkrijgbaar zijn.

Te laat om het in ons vorige nummer te melden, vernamen wij dat ook de heer Mr. J. H. Schober, te Utrecht, tot Jurylid der Tentoonstelling benoemd is.

Weeknieuws.

De Orchideëvening, 11. Woensdag bij de firma Groenewegen & Co. gehouden, was goed bezocht en de prijzen waren hooger dan bij vorige verkooping. Eenige bloeiende exemplaren brachten goede prijzen op. Ook de zeldzame soorten gingen goed van de hand. Het bleek bij deze gelegenheid dat het aantal liefhebbers dezer planten steeds toeneemt.

Verschiedende mededeelingen.

Het volgende lijstje witbloeiende Chrysanthemum's is ontleend aan *the Garden*. Onderstaande verscheidenheden onderscheiden zich allen door fraaiheid en grootheid der bloemen.

Japansche. Avalanche, Elaine, Mr. J. Wright, Fair Maid of Guernsey, Mrs. H. Canell, Stanstead White, Swanley White, Snowstorm, Lady Trevor Lawrence, Pélican, Album fimbriatum, Ethel, Lady Selborne en Marabout.

Met omgebogen bloembladen. Boule de neige, Empress of India, La Candeur, Mrs. G. Rundle, Mrs. Wellam, Miss. Maréchaux, Mrs. Heal, Lord Eversley, White Globe en White Christine.

Anemoonvormige. Lady Margaret, Virginala, Mad. Sentier, Fleur de Marie, Dame Blanche en Mad. Godreaux.

Pompons. White Cedo Nulli, Snowdrop, Mad. Domage, la Pureté, Maid of Kent, Mlle. Marthe en Trevenna.

Volgens de Oostenrijksche nieuwsbladen worden tegenwoordig in het Z.-O. van Oostenrijk pogingen aangewend om de Ricinus daar in het groot aan te kweken voor den handel.

In de plantenverzameling van den heer Henderson, te Liberton bij Edinburgh, bloeide dezer dagen een *Lycaste Skinneri alba* met 18 bloemen, waarvan 2 op een stengel zaten.

Ons wordt verzekerd dat dit verschijnsel, hoewel het zeer zelden voorkomt, meer waargenomen is.

In No. 7 (blz. 79) staat te lezen: *Salix caprea pendula* of wel de treurende Kaspische Zandwilg!

Is dit een drukfout of een lapsus calami of meent Albertus werkelijk dat *Sal. cap.*

pend. tot den Kaspischen Zandwilg behoort?

Een kweker van Kaspische Zandwilg.

Albertus vergiste zich zeker of hij beging een schrijffout. *Salix Caprea pendula* is de treurende Waterwilg. De Kaspische Zandwilg is heel wat anders. Deze heet bij velen *Salix caspica*. Beter noemt men hem *S. acutifolia*. Ook komt hij voor als *S. violacea* en *S. pruinosa*.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 715. Men doe 6 pond aalbessen, goed gezuiverd van steelen, in een (liefst verglaasden) pot en stootte of drukke ze fijn met een houten lepel. Dan doet men ze in een linnen doek en perst er het sap uit. Vervolgens smelte men 4 pond beste suiker (hoe beter suiker, hoe doorschijnender en smakelijker de gelei,) en na deze 6—8 minuten gekookt te hebben, voegt men het bessennat er bij en late het koken tot de gelei klaar is. Z., te W.

Op No. 715. Wanneer u bessenwijn wilt maken neem dan 25—30 pond roode aalbessen, goed schoon geplukt, doe die in een ketel met zoo veel water, dat ze ongeveer bedekt zijn en verwarm ze dat ze bijna koken; dan neemt men ze af, perst ze uit door een doek of een zeef; en roert door het bessensap 20 pond suiker, dan giet men dit mengsel in een vat dat men, nadat het met water bijgevoeld is 3 à 4 dagen laat rusten om uit te werken, als deze dagen zijn verstreken tapt men het vat leeg in een schoon en goed gezwaveld vat, dat goed dicht gemaakt is en na dit laatste 5 à 6 weken stil te hebben laten liggen, kan men daaruit een heerlijken rooden bessenwijn in flesschen aftappen. Tot het verkrijgen van witten wijn gebruikt men bij dezelfde behandeling witte aalbessen. Van deze bewerking heeft men altijd de besten gezien.

Mevr. D. te N.

Op No. 716. De gemakkelijkste en minst kostbare wijze van Artisjokken te bewaren gedurende den winter, is zeker wel, de bladen tot op een voet boven den grond af te snijden, en de over geblevenen saam te binden, waarna men iedere plant zoo omringt met aarde dat ze er een paar duim boven uit blijven. Daarna bedekt men ze met groven mest, om ze voor vorst en regen te beschutten.

Men kan ook met goed gevolg de Artisjokken tot op bijna een voet hoogte afsnijden en dan over iedere plant een van stroo gevlochten klok, (ongeveer als een bijenkorf, doch iets kleiner) stelpen, die men dan met lange paardenmest bedekt; terwijl, op plaatsen waar daartoe gelegenheid is, ook zeer aanbevelenswaardig is, ze in een vorstvrijen luchtigen kelder in zand te planten, en aldus te overwinteren.

v. B. te W.

Correspondentie.

Wegens plaatsgebrek moeten eenige stukken tot een volgend nummer blijven liggen, ook die van den heeren J. H. G., v. H. en W. H. v. M. te N.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Landbouwverbeteringen

OP
KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsneëfiguren.

Prijs: f 1.25. 267

 Een net jongmensch, kan als LEEGLING externe geplaatst worden, op een BLOEMK WEEKERIJ, tegen eenige vergoeding.

Brieven franco, onder letter Z, aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 268

Lilium auratum.

REUZENBOLLEN, hard, kerngezond, zeldzaam mooi, van gemiddeld 33 centimeter omtrek, beloven een prachtigen bloei, in potten geplant.

Per stuk	f 0.75
„ 10 stuks	6.50
„ 25 „	13.75

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 269

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 270
J. THUS, fabrikant, WEESP.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 271

Uit de hand te Koop.

Een uitmuntend Warmoeziersland met 2 daarop staande schuren, ruim 80 vruchtboomen. Twee gebouwen in 5 perceelen bewoond, waarvan een gedeelte is ingericht en gebruikt wordt voor winkelhuis, en een gedeelte der grond is verhuurd aan een bloemist, te zamen groot 99 A., 80 cA. met overneming der broeiramen, enz. zeer gunstig gelegen voor allerlei doeleinde op 5 minuten afstand van Rotterdam onder Hillegersberg. 272

Franco te bevragen bij de WED. VAN ZANTEN, Oudaanstraat 27 te Rotterdam.

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de tallooze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuut ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en loembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 273

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE HAAS, 274

Vianen aan de Lek.

Puik Rietmatten tegen concurrerende prijzen.

Prijscourant op aanvraag.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAMBLOEMWERKEN
VAN 255

Kunst en Smaak.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 256

Verschenen
bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

257

Prijs f 1.25.

Gebrs. ADMIRAAL,
te RIJP. (N.-Holl.)Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 258

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS
en CONIFEEREN,

DOOR

259

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.80.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

Schitterend Roode

Zwaardlelie,

(Gladolus gandavensis
Brenchleyensis).

Per 10 f 0.40, per 100 f 2.75.

Fransche Zwaardlelie,

(Gladolus gandavensis
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.

Per 10 f 1.—, per 100 f 8.—.

Nieuwe grootgeklekte
ZWAARDLELIE,
voor den vollen grond.(Gladolus Lemoinei
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.

Per 10 f 1.4, per 100 f 12.—

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

GLADIOLUS LEMOINEI HYBRIDUS.

No. 11. VRIJDAG 14 MAART 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

HOLLANDSCHE Maatschappij v. Landbouw,

AFDEELING

Rotterdam, Schiedam en Omstreken.

TENTONSTELLING

VAN 275

Rundvee, Schapen, Varkens en
Pluimgedierte,

op **DINSDAG 25 MAART a.s.**,
te **ROTTERDAM**,

op de Plaats der Sociëteit
Harmonie (Doelen).

TE KOOP of TE HUUR: De Buitenplaats „Vredenoord”,

BEVATTENDE:

Heerenhuis met 10 Kamers,
waaronder spaciëuse Zaal met
riant uitzicht, Zolder, Dienst-
bodenkamers, Keukens en Bijkeu-
kens, Wijnkelder en diverse an-
dere Kelders, voorzien van Gas-
en Waterleiding, van vele vaste
Kasten en alle verdere gemak-
ken die tot een logeabel Heer-
renhuis behooren.

Voorts Stalling, Koetshuis en
Koetsierswoning, Bergloodsen en
Bloemenkast. De Tuin, waarbij
grootte Moezertj, bevat vele fijne
Vruchtboomen, schoon aange-
legd Bosch en Vijvers en daar-
aan grenzenden Boomgaard.

Alles staande en gelegen aan
t-Gravenweg, gemeente Kralin-
gen, groot circa 2 Hect. Te
aanvaarden Mei 1890. Te be-
vragen bij P. VAN LINSCHOT-
TEN Pz., Mr. Timmerman,
t-Gravenweg, Kralingen. 276

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „Corona”, Opvolger van GROENEWEGEN & Co., AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 277

Kunst en Smaak.

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiks-
aanw. na postw. f 0.75, bij 215

GEBS. ADMIRAAL,
Boomkw. en bloemisten, te Rijk.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

*Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht.* 278

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f 1.25. 279

VRUCHTBOOMEN.

280 CULTUUR VAN

SIPMAN & VAN DER GOOT,

Elst bij Arnhem.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-stiquetten 8 bij 1½ c.M.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 „ „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 281

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang f 4.—	
50 „ 1.00 „ „ 3.—	
50 „ 0.75 „ „ 2.25	
50 „ 0.50 „ „ 1.75	

Geschaalde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang f 1.50	
100 „ 1.00 „ „ 1.25	
100 „ 0.75 „ „ 0.75	
100 „ 0.50 „ „ 0.50	

1 Dozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 283

Bloemisterij.

Een JONGMENSCH, sedert geruimen tijd in het vak werkzaam, zoekt een betrekking op eene **KWEEKERIJ** van niet te groote afmeting, met het voornemen de zaak later overtenemen. Aanbiedingen franco onder lett. B G, bij den Uitgever **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, Amsterdam. 291

Tuinbaas.

Er biedt zich aan om tegen 1 Mei verplaatst te worden, een bekwaam **TUINBAAS**, van goede getuigen voorzien, P. G., met klein gezin, goed bekend met Broeierij, Moezerij, Bloemen en het behandelen van Vruchtboomen.

Adres franco, letter A, aan den Boekhandelaar **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, Amsterdam. 292

J. DE BRUIJN,

Oudwijkdwaarsstraat Wijk I, No. 64.

Handelaar in tuinartikelen

tegen Concurrerende prijzen.

Heigrond, Boschgrond, Sphagnum, alle soorten Mos, Den-

nenstokken, Sparre-

groen, enz.

Prijscourant franco. 293

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 294

Tijdelijke Opruiming,

tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma **REDEKER & Co.**,

Amersfoort. 296

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij **GROENE WEGEN & Co.**, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 297

TE KOOP AANGEBODEN

Fijne Sparren van 0,50—2 M.

Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij **Z. v. d. BURG**, Boschbaas, te Veenburg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs Correspondentie.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in **KOPER** en **IJZER**. 295

J. THUS, fabrikant, **WEESP**.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedsmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knippen. 299

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 11.

VRIJDAG 14 MAART 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren, III. Groen. — Groot-bloemige Dwerg-Canna's, met een afbeelding. — De Secateur of Snoeischaar. — Voor inzenders van Conifeeren op de Berlijnsche Tentoonstelling. — Iets over Japansche Bloemenfeesten. — Vooruitgang. — Ingezonden. — Plantenbeurs te Nijmegen. — Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur te Haarlem. — Boekaankondiging. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord. — Correspondentie.

De kleur der bladeren.

III.

Groen.

DE kleur der bladeren is *groen*.

We willen nu eens nagaan waarin de oorzaak van die groene kleur te zoeken is, waaraan ze dien te danken hebben. We krijgen dan meteen een klein, maar zeer belangrijk fragment te lezen uit de geschiedenis van het plantenleven.

Voor zeer velen is een blad niets anders dan een vlies, ja, ik ben zeker dat zelfs velen, die zich dagelijks met de planten bezighouden, in de bladeren, de gewone bladeren althans, niets anders zien dan een groen vlies.

Goed; mij wel, als men zich met deze opvatting zoo vereenzelvigd heeft, dat men ze niet wil loslaten. Het woord komt er trouwens niets op aan, wel de beteekenis die men er aan hecht.

Maar wanneer we nu de bladeren van sommige planten zelfs maar heel oppervlakkig met elkaar vergelijken, raken we met dat »vlies« toch wel wat verlegen. Die van een *Caladium* b. v. verschillen op het gevoel nog al wat van de klimop-bladeren, en deze weder van de *Camellia*-bladeren.

-- Dat is ook zoo, zegt ge, de laatste zijn dikker.

— Ja wel, die zijn dikker; en het kleine blad van de *Postelein*, het blad van een *Echeveria*.

— Die zijn nog dikker.

— En een *Aloë*-blad is alweer dikker, soms zelfs wel vijf, ja, dat van een groote *Agave* nabij den voet wel haast tien Centimeter dik. Waar blijf ik nu met het denkbeeld dat men gewoonlijk aan het woord »vlies« verbindt?

Reeds bij het *Camellia*-blad moest ik dit loslaten, want al kan ik mij dikkere en

dunnere vliezen voorstellen, dit is daar toch reeds te dik voor.

Wanneer we het blad van een *Echeveria metallica*, dat van een *Aloë* of van een *Agave* doorsnijden, dan zien wij dat dit vaste lichamen zijn, die substantie hebben, gelijk wij gewoon zijn te zeggen; men gebruikt daarvoor het goed begrijpelijke woord *vleezig*.

Ze hebben een vrij aanzienlijke dikte, en die dikte blijkt op de doorsnede geen holte te zijn, maar uit een vaste massa te bestaan.

Het is voor hen, die de bladeren nooit anders dan zeer oppervlakkig beschouwden, en die dus aan den eersten reeds als kind ontvangen indruk bleven hechten, noodzakelijk zich de doorsnede van zulk een *dik* blad voor te stellen, om te kunnen begrijpen, ja te kunnen gelooven, dat er ook sprake kan zijn van de »doorsnede« van een gewoon, zeer dun, vliezig blad.

En toch, dat, wat waar is voor het ééne geldt evenzeer ook voor het andere.

Ook het *Caladium*-blad b. v., dat zoo dun is als mailpapier, heeft substantie, heeft *dikte*, al kan men zich bezwaarlijk voorstellen dat men van die dikte op de *doorsnede* iets kan zien.

Maar nu rijst de vraag: Waaruit bestaat die substantie?

Zelfs wanneer een vliezig blad zoo dik is, dat men op een gladde doorsnede die dikte kan zien, is het toch absoluut onmogelijk te onderscheiden waaruit deze massa, ze mag dan kleiner of groter zijn, eigenlijk bestaat. Bij eenigszins dikke bladeren ziet men dat die vleezig is, en groen, meer niet.

Om er meer van te kunnen zien, moet men er een strookje, een schijfje afsnijden zoo dun, dat het, tegen 't licht gezien, doorschijnend is.

Nu maakt men allicht de opmerking dat men van een dun blad zoo'n dun schijfje onmogelijk kan krijgen, daar is het te slap voor, en, ook al kon men het maken, men dan zeker wel niets zou zien, immers als het doorschijnend moet wezen.

Dit schijnt ook zoo, maar om zulk een schijfje te maken moet men vooraf zeer geoefend zijn; gemakkelijk gaat het zeker niet, maar toch kan men het zelfs van het

dunste blad maken, als men maar een goed scherp scheermes en een geoeffende hand heeft. Zulk een schijfje is dan zóó dun, dat men het nauwelijks op het mes kan zien liggen, en men er naar moet zoeken, als het voorzichtig op een glasplaatje geschoven is.

Daar nu is met het *bloote* oog zeker niets aan te zien.

We hebben hier de hulp van een microscoop noodig. We wagen hier een blik in het »oneindig kleine«; eerst wanneer we hetgeen thans vóór om ligt minstens zeventig maal (liefst nog meer) vergroot zien, kunnen we de bijzonderheden ervan goed onderscheiden, en dan verbazen we ons over hetgeen zich aan ons aldus gewapend oog vertoont.

Ik zal het u trachten te vertellen, Lezer, en dan zal het u, hoop ik, tevens duidelijk worden, waaraan de oorzaak van de groene kleur der bladeren is toe te schrijven.

De veronderstelling toch dat het met de bladeren gesteld is zooals met meest alle andere gekleurde voorwerpen, dat de kleur aan de oppervlakte te zoeken is, dat die er »buiten op zit«, mag voor den onkundige het meest vóór de hand liggen, ze is toch volkomen onjuist.

Hiervan kan ieder zich gemakkelijk overtuigen, b.v. bij een Lelie-blad of dat der Hyacint of van andere dergelijke (Eenzaadlobbige) planten ¹⁾. Na daar met een scherp mesje een zeer ondiepe insnijding in gemaakt te hebben kan men er een vliesje aftrekken. Houdt men dit nu tegen het licht, dan bespeurt men daarin geen groen, of 't moet plaatselijk zijn, waar wat van hetgeen er onmiddellijk onder ligt, meegegaan is. Het is overigens geheel doorschijnend, terwijl de bladoppervlakte, daar, waar het vliesje is weggenomen, zich nu nog donkerder groen voordoet.

Dit leert ons dus tweeërlei: eerstens dat het blad zelf toch eigenlijk heel wat meer moet zijn dan een simpel vlies, daar men er een vlies van kan aftrekken, zonder dat dit op dezelfde zeer geringe dikte eenigen zichtbaren invloed heeft; ten tweede dat de oorzaak der groene kleur *binnen* in het blad, en niet aan de oppervlakte te zoeken is.

En niet alleen van de boven- maar ook van de ondervlakte kan men zulk een door-

schijnend vliesje afscheuren, toch zal het blad in substantie het blad blijven. Wat het verloor was slechts het omkleedsel, bestemd om het eigenlijke weefsel van het blad van de buitenlucht af te sluiten, het tegen de storende invloeden der wisselingen van den dampkringstoestand te vrijwaren.

Men noemt dit vliesje, waarmede het blad onder en boven overtrokken is, het oppervluidsvlies, een woord dat geen nadere verklaring behoeft en zeker gemakkelijk te onthouden is.

Maar dit vliesje, hoe ondenkbaar dun ook, is weer uit onderdeelen samengesteld, en zoo komen we tot de *oorspronkelijke* of elementaire organen, waaruit alle levende schepselen bestaan: de cel in hare velerlei vormen.

Ik moet thans voorzichtig wezen, en zorgen voet bij stuk te houden, daar ik hier, door de aantrekkelijkheid van dit onderwerp meegesleept, licht gevaar loop van ons onderwerp af te dwalen.

Ik mag dus van die cellen niets meer zeggen dan dat het uiterst kleine blaasjes zijn, die een doorschijnend wandje en een vloeibaren inhoud hebben; voorts dat ze oorspronkelijk en wanneer ze geheel vrij liggen, rond zijn, maar door de groote opeenhoping in de meeste plantendeelen, door de drukking aan alle zijden, veelhoekig worden en met de wanden vast aan elkaar verbonden zijn, en eindelijk dat ze in verschillende plantendeelen (zoo ook bij de dieren) velerlei vormen aannemen, al naar ze tot verschillende verrichtingen bestemd zijn.

Dit laatste echter heeft men reeds als hoogere ontwikkelingstoestanden te beschouwen.

Wanneer we nu, met dit beetje zeer oppervlakkige kennis toegerust, het schijfje van de bladdoorsnede door een microscoop, bij ongeveer honderdvoudige vergrooting zien, dan is er niet veel verklaring toe nodig om te begrijpen wát we zien.

Eenigszins moeilijker is het om het u, ook zonder dit zien, duidelijk te maken. Ik wil het toch beproeven.

We zien dat strookje nu als een vrij breede groene band, veel groener dan we gedacht hadden, en juist daarom moet het uiterst dun gesneden zijn, wijl we anders onmogelijk iets kunnen onderscheiden.

We veronderstellen nu dit het geval te zijn, gelijk het werkelijk zoo is met het strookje (een preparaat noemt men dit) van een bladdoorsnede der gewone Klimop (*Hedera Helix*), 't welk ik thans nevens mij onder een microscoop heb liggen; dit

¹⁾ De reden, waarom dit bij de bladeren van vele dezer planten gemakkelijker gaat dan bij de Tweezaadlobbigen, waartoe ook onze boomen behooren, ligt in de verdeeling der nerven en anders, die bij de Eenzaadlobbigen allen in ééne richting loopen en bij de anderen een net met talrijke mazen vormen, die het afscheuren van dit vliesje bemoeilijken.

is een blad, dat nu wel niet tot de allerdunsten behoort, maar 't welk toch dun genoeg is om hier als voorbeeld te kunnen dienen.

We onderscheiden nu vooreerst twee rijen zijdelings tegen elkaar aan liggende blaasjes of cellen, een van onderen en een van boven. Dit zijn de beide opperheidsvliezen, zoodat blijkt dat dit huidje uit een laag cellen bestaat; maar we zien tevens dat de naar buiten gekeerde wand hier celletjes veel dikker is dan de wandjes, waarmee ze zijdelings aan elkaar verbonden zijn, en we vragen niet eens waartoe, immers we begrijpen van zelf reeds dat de wandjes hier celletjes uiterst teer moeten zijn, en dat het dus maar goed is dat die, waar ze met de lucht in aanraking komen, wat beter weerstand kunnen bieden tegen allerlei storende invloeden van buiten.

En als we nu bovendien weten dat die dikte het gevolg is van een wasachtig overtreksel, begrijpen we dit nog veel beter.

Ze zijn gevernist, zal ik maar zoo zeggen.

Die opperhuidscelletjes, zooals ik ze nu wel kan noemen, schijnen ledig te zijn, immers er is niets hoegenaamd in te zien. Ledig intusschen zijn ze niet, dan toch zouden ze, steeds aan de lucht blootgesteld als ze zijn, spoedig verschrompelen; ze zijn met een waterheldere vloeistof gevuld, waardoor natuurlijk het blad voor te groot vochtverlies door verdamping beveiligd wordt, daar het dikke buitenwandje met dat wasachtige overtreksel geen vocht doorlaat; de bladeren hebben trouwens in tal van kleine openingetjes tusschen die opperhuidscellen gelegenheid genoeg voor waterverdamping, ja, ze verliezen hierdoor, bij heet zomerweer, zelfs dikwijls meer dan de wortels kunnen aanvoeren. Hoe zou 't dan wel gaan als de zonnegloed aan het blad ook door die celwandjes nog water onttrok?

We herkennen dus in dat dunne opperhuidsvliesje een uitnemend beveiligingsmiddel tegen invloeden van buiten, en alleen als zoodanig hebben wij het thans te beschouwen.

Het oude spreekwoord, dat het kleed den man maakt, is dus hier niet van toepassing, in den regel althans niet, want ook hier zijn uitzonderingen op dien regel, namelijk als het blad met haartjes of schubjes bezet is; deze toch behooren wel degelijk tot het opperhuidsvlies en zijn als aanhangsels of uitgroeijingen daarvan te beschouwen, en, hoe weinig de opperhuid, als een dun doorschijnend vliesje, ook gewoonlijk in 't oog loopt, dan oefenen die aanhangsels op het

voorkomen van het blad een beteekenenden invloed uit.

Maar al maakt het kleed den man veelal, in figuurlijken zin, het is daarom de man nog niet, die zit er in, en zoo ook hier.

Tusschen die beide kleurlooze lagen van opperhuidscellen onderscheiden we door den microscoop duidelijk de eigenlijke bladmassa, en wel moeten we het zien om het te gelooven dat tusschen die twee vliesjes van het dunne blad nog zooveel kan besloten liggen.

Het wemelt letterlijk van cellen, die, gedeeltelijk losjes, gedeeltelijk dicht tegen elkaar liggende, zeer duidelijk twee reeksen vormen, de ééne uit vrij regelmatig gevormde, de andere uit onregelmatige cellen bestaande.

De eersten liggen in dit geval als twee dicht gesloten lagen op elkaar, dit is de bovenzijde van het blad; hier en daar zien we er maar een kleine luchtho'te tusschen, overigens vormen ze een goed gesloten geheel, en staan ze als pallisaden dicht nevens elkaar, waarom men de cellen die deze reeks of reeksen (soms is er maar een, soms zijn er meer) samenstellen, ter onderscheiding pallisadencellen noemt.

De grootste helft van de dikte wordt echter ingenomen door cellen die onregelmatig verspreid, veelal ook onregelmatiger van vorm zijn, het gevolg hiervan dat ze gedeeltelijk vrij liggen en elkaar slechts plaatselijk drukken. Hier kunnen we dan ook veelal den oorspronkelijken celvorm leeren kennen, daar velen ervan maar zoo losjes tegen elkaar aanliggen, dat ze elkan- der eigenlijk in 't geheel niet drukken, zoodat ze vrij zuiver rond bleven.

Ook vullen ze hier de ruimte op verre na niet. Integendeel, er blijven een aantal holten tusschen open, die dan ook niets dan lucht bevatten en daarom luchtholten worden genoemd.

Verder behoeven we met deze beschouwing niet te gaan. We kunnen nu gemakkelijk zien waar de oorsprong der groene kleur eigenlijk schuilt, en we zien hier tevens duidelijk waaraan het is toe te schrijven dat de bladeren, gelijk immers regel is, aan de onderzijde veel lichter groen zijn dan het bovenvlak dit is.

Terwijl we toch zien dat de opperhuidscelletjes geen groene kleurstof bevatten ¹⁾, zien we duidelijk dat die bevat is in de tusschen deze twee lagen gelegen cellen.

¹⁾ Althans niet bij de zichtbaar bloeiende planten, bij de *Varans* is dit anders.

Hadden dezen zich nu gelijkmatig groen voor gedaan, waren ze dus met een groene vloeistof gevuld, dan zouden we dat zeer natuurlijk gevonden hebben, maar ook deze cellen bevatten een waterhelder celvocht, en in dit vocht liggen een aantal kleine groene korreltjes verspreid, die door hun massa aan het blad een gelijkmatig groene kleur geven.

Het kan daarbij onze opmerkzaamheid niet ontgaan, dat niet alle cellen evenveel van die groene korreltjes bevatten. Tellen behoeft men ze daartoe niet, en dit zou in sommige gevallen ook niet gemakkelijk gaan, maar het loopt genoegzaam in 't oog dat de bovenste, dicht aaneengesloten pallissadencellen veel rijker daaraan zijn dan de onderste, die zulk een los, sponsachtig weefsel vormen. Sometijds zijn die bovenste cellenlagen er zóó dicht mede gevuld, dat men ze nog maar juist als afzonderlijke korreltjes kan onderscheiden, terwijl men ze in de onderste losser liggende cellen tellen kan.

Wanneer ik nu zeg, dat men die groene korreltjes »bladgroenkorreltjes« noemt, en dat men in 't algemeen spreekt van »bladgroen«, dan geloof ik niet dat iemand bevreemd zal zijn met dit kunstwoord zijn hersens te zeer te bezwaren; immers men onthoudt het zonder het zelfs te willen.

We hebben dus nu niet meer te vragen waaraan de groene kleur der bladeren moet toegeschreven worden, want we zien het zoo duidelijk, dat er geen ruimte voor twijfel overblijft; en, ben ik nu ook al niet in de gelegenheid om u dit met uw eigen lichamelijke oogen te laten zien, met die der verbeelding kan het u, dunkt me, thans zoo moeilijk niet vallen.

En nu het verschil van kleur aan de onder- en bovenvlakte.

Ook hiervan zien we de oorzaak. Daar toch nabij de bovenvlakte de cellen zeer dicht aaneengesloten zijn, en deze bovendien veel meer bladgroenkorreltjes bevatten dan de maar losjes aan elkaar verbonden cellen der ondervlakte, tusschen welke bovendien nog een aantal luchtholten liggen, moet dit op den tint van het groen een duidelijk zichtbaren invloed hebben; de oorzaak springt hier zoo duidelijk in 't oog, dat we het gevolg natuurlijk en noodzakelijk noemen.

Dit zal bij het ééne blad meer, bij het andere minder in 't ooglopend het geval zijn, daar de vorm der cellen, hare dichtheid, haar rijkdom aan bladgroen en het aantal luchtholten bij verschillende planten verschillen.

En zoo krijgen we vanzelf een begrip van de oorzaak die aan de duizenderlei tin-

ten van deze kleur bij de bladeren ten grondslag ligt.

We bepalen ons hiertoe alleen bij de bovenvlakte, wijl die toch eigenlijk aan het blad zijn kleur geeft: wat intusschen het geval is hiermede, geldt in 't algemeen evenzeer voor de ondervlakte.

Ik merkte reeds op dat die pallissadencellen, dat zijn dus die, welke onmiddellijk onder het opperhuidsvlies der bovenvlakte van het blad liggen, bij verschillende planten veel verschil opleveren; ze zijn grooter of kleiner en meer of minder in ééne richting, d. i. in de lengte ontwikkeld; als ze betrekkelijk lang zijn vormen ze veelal maar ééne reeks, ééne laag, die dan door een tweede, nog veel daarmede overeenkomende maar ijlere aan het nog lossere, lager liggende weefsel gesloten wordt; zijn ze niet veel langer dan breed, dan rusten drie of meer lagen op elkander.

Nu spreekt dat immers van zelve dat de tint van het groen daarvan voor een goed deel afhankelijk moet zijn; dat, wanneer twee, drie of meer zulke dicht aaneengesloten lagen van cellen, die veel bladgroen bevatten, over elkaar liggen, de kleur veel donkerder zal wezen, dan door een enkele laag, al zijn die cellen dan ook wat langer, veroorzaakt wordt.

Daar komt verder nog bij dat in het ééne geval, die pallissadencellen veel meer bladgroen bevatten dan in het andere, en dat deze beide toestanden tot in het oneindige gewijzigd kunnen wezen, wat ze werkelijk ook zijn.

Het zijn dus eenvoudig die uiterst kleine bladgroenkogeltjes, die aan den zomertooi onzer natuur zulk een groot aandeel hebben. Zeker hebben we hier een sterk sprekend voorbeeld van den machtigen invloed van het kleine; immers die korreltjes zijn zóó klein, dat men ze alleen bij tamelijke vergrooting als zoodanig kan onderscheiden.

Maar nog van veel meer beteekenis wordt dit bladgroen, wanneer wij het leeren kennen in verband met het leven der plant zelve, ja met dat van de heele levende natuur. Hierover in een volgend artikel nader.

W.

Open grond.

Grootbloemige Dwerg-Canna's.

(Met een afbeelding.)

In No. 36 en 37 van den vorigen jaargang is uitvoerig melding gemaakt van de Canna's en ook van de nieuwe Dwerg-Canna's, waarom het ons hoogst aangenaam is daarvan nu een goed geslaagde afbeelding

ding te toonen. Wij kunnen er niet genoeg op aandringen dat men deze Canna's aanplante, want haar bloemen zijn ongelijk veel schooner en grooter dan die der gewone verscheidenheden.

De Secateur of Snoeischaar.

Dezer dagen werd ons de volgende vraag gedaan:

Als Bladvulling lees ik in het No. van *Sempervirens* van 7 Febr. 1890, blz. 72: »Het gebruik van snoeischaaren (secateurs) is hier te lande nog veel te weinig algemeen. In de meeste gevallen kan men er veel beter en sneller mede snoeien dan met een mes.« — Is dit waar? De eerste bewering komt mij vreemd voor. —

Het verwonderde ons, die aanbeveling aldaar te lezen, en het spijt ons, dat die raad werd gegeven, vooral juist in dezen tijd, na het snoeien aan de orde van den dag is, en bovenstaande woorden menigeen al licht zullen verleiden, het oude goede mes voor de minder deugdelijke snoeischaar te verwisselen. — Immers, uit volle overtuiging, kunnen wij als ons gevoelen uitspreken, dat wij een meer algemeen gebruik van den secateur niet gewenscht achten; dat hij integendeel, o. e. eer te veel dan te weinig gebruikt wordt, zelfs door handen, in welke men niet zoude verwachten, dit werktuig te zien. De raadgeving »gebruik de snoeischaar veel«, vervat in bovenstaande aanprijzing, is dus, naar onze meening, niet goed, en tegen het volgen er van moet gewaarschuwd worden. Ter regtvaardiging van ons op ondervinding gebaseerd oordeel het volgende:

Schoon een ervaren boomkwekersknecht met het mes ook al heel gauw wat kan atsnoeien, stemmen wij geredelijk toe, dat men met een secateur sneller kan snoeien. Maar beter? Stellig *neen*.

1° Werkt de secateur als eene schaar, drukt den tak bij het afsnijden min of meer zamen, beleedigt en kwetst het weefsel daardoor al licht, en kan nooit de zuivere, gladde snede geven, die men met een glad mes verkrijgt.

2° Is de secateur wat veel gebruikt of wordt hij bij meer kruidachtige takken gebezigd, dan gebeurt het maar al te dikwijls, vooral bij planten met een bijzonder taaien bast, dat de snede niet gelukt, en dat de vellen, gelijk men het uitdrukt, bij de takken neerhangen. Dat dit al heel leelijk staat, kan iedereen begrijpen; 't is daarom, al moge dit nu niet zoo bijzonder zwaar wegen, toch een nadeel. aan het gebruik van de snoeischaar verbonden. 't Is waar, men kan er

aan te gemoet komen door de slecht gelukte snede met het mes te verbeteren; maar waar blijft dan het voordeel van het snellere snoeien? Ook komt het den tuinknecht, wien het op het hart is gedrukt, b. v. eene partij heesters eens vlug af te snoeien, bij wien het *multa* en niet het *multum* weegt, niet in den zin, zich daarmee op te houden.

3° Hoe kan men met den secateur een tak, niet zoo als men zegt, behoorlijk op den knop, d. i. vlak bij den knop, afsnoeien, zonder dezen laatsten te beleedigen, vooral als hij wat groot is en eene af- of, erger nog, eene opstaande richting heeft? Bij het snoeien van grover plantsoen, b. v. van struikheesters, geschiedt dat dicht bij den knop afsnoeien wel niet altijd, maar eigenlijk moest het steeds gebeuren, want de deelen der as, die boven den knop blijven zitten, moeten sterven en doen zich dan later als onoogelijke, dikwijls zwart of bruin of geel gekleurde takjes voor, die menigen, anders fraaien heester ontsieren. Hebt gij dit mischien bij struikheesters nooit opgemerkt, omdat gij deze maar ter loops in oogenschouw naamt, bij *Rozen*, die doorgaans met wat meer aandacht worden bekeken, hebt gij, waarde lezers, die leelijke doode takjes toch stellig meer dan eens gezien. Doch wat zoude dat nauwkeurige snoeien een tijdroovend iets zijn! O, geloof mij, dat valt mede; als men er maar eerst aan gewend is, gaat het bijna even snel als het minder nauwlettende snoeien.

4° Hoe vruchtboomen met den secateur naar den eisch te snoeien? De boomkweker, die natuurlijk zijn mes gebruikt, ontziet zijn duim er niet bij; wilde hij den secateur bezigen, hij zoude zijn duim sparen; maar hoe zou zijn werk er uitzien? zoude hij het aan eenen bekwamen vakgenoot durven toonen?

5° Hoe is het bij fijn snoeiwerk, als b. v. de takjes te dicht bij elkander zijn geplaatst en er daarom eenigen verwijderd moeten worden? Met het mes kan men er bij komen, met den secateur dikwijls niet, zonder de andere takjes, die men wenscht te sparen, te kwetsen. »Nu ja,« zal de voorstander van het gemakkelijke, maar daarom nog niet aanbevelenswaardige werktuig misschien zeggen, »voor heel fijn werk moet ik toegeven dat de secateur niet deugt.«

6° Doch is hij dan voor grof werk altijd te gebruiken? Even min bij het afzetten van een tamelijk dikken tak, maar die te licht is om hem te moeten afbeitelen, laat de secateur ons al spoedig in den steek; als men er zijn volle kracht op legt en beide han-

den er bij gebruikt, kan dat afzetten nog wel eens gelukken, maar dan ten koste van de snijvaardigheid van het instrument, hetgeen men al ras bemerkt, wanneer men, na die operatie, weer aan het snoeien van dunner hout gaat. Zie daartegen het snoeimes eens in de hand van een vaardigen snoeier! Het glijdt door de dikke takken, waarbij de secateur zijn dienst weigert, gelijk wij zeggen, »als door vet hien,« en geeft daarenboven eene fraaie, zuivere snede.

Resumeerende, komen tot de volgende conclusie: met het mes kan men *altijd* terecht, met den secateur *niet*; de laatste geeft 1° niet zulk goed werk, 2° is hij bij zijn snoeiwerk niet te gebruiken, 3° geeft hij het al spoedig verloren, waar 't geldt het afzetten van eenigszins dikke takken, en 4° zoude men nog als een nadeel van zijn veelvuldig gebruik kunnen noemen, dat er in een knecht, die geruimen tijd de snoeischaar heeft gehanteerd, al ligt een verkeerde geest komt, een geest van »het kan zoo wel«, een drang tot slordig werken; terwijl ieder ons zal toestemmen, dat in eene kweekerij *netheid* een eerste vereischte is.

Is dan de secateur geheel te verwerpen? Voor snoeien, waar het op aankomt, *ja*! Doch hij kan gebruikt worden daar, waar het minder nauw luistert, en levert dan het niet te miskennen voordeel op, dat men er sneller mede werken kan. Ook is hij goed, om doode takken met hard hout, waarmede men anders zijn goed mes zoude bederven, te verwijderen.

Mede kan hij dienst doen, om de handen van den werkman voor menige kleine verwonding te behoeden bij het snoeien van stekelige of doornige gewassen, b. v. Meidoorns, Berberissen, Kruisbessen, enz.

Ik betwijfel het of er een *goed* boomkweker is, die den secateur, zooals in *Sempervirens* geschiedde, aanbeveelt; integendeel, er zullen b. v. in Boskoop, vele kwekers zijn, die zelve den secateur niet gebruiken en hem op hunne kweekerij in het geheel niet zien willen.

A.

v. H.

Wij hebben die aanbeveling van het gebruik der snoeischaar of secateur opgenomen gelijk wij ze ontvingen, eigenlijk wel een beetje nieuwsgierig of onze vakmannen er volkomen vrede mede zouden hebben. De heer v. H. nu behoort bepaald tot de vakmannen, hetwelk zij die hem achter zijn doorzichtige initiale herkennen, zeker gaaf zullen toestemmen, en toch kunnen wij niet geheel met hem instemmen. Vergissen wij ons niet zeer, dan schuilt er wel wat overdrijving aan beide zijden. De steller van de mededeeling beveelt dit werktuig wel wat al te onvoorwaardelijk aan, de heer v. H. keurt het daartegen wat al

te onvoorwaardelijk af, terwijl toch inderdaad beiden uitzonderingen toelaten.

De eerste raadt het gebruik van den secateur niet aan voor Perzikboomen en Wingerden. Hij had verder kunnen gaan en ook zijne vruchtboomen uitzonderden; de heer v. H. op zijne beurt acht dit gereedschap voor sommige heesters, b. v. Meidoorns Berberissen en Kruisbessen aanbevelenswaardig. Ook hij had nog wel wat verder kunnen gaan en alle harde heesters in 't algemeen kunnen noemen.

Wat ons betreft, wij zijn meer vóór dan tegen het gebruik van den secateur, en, al willen we niet ontkennen dat de drukking het weefsel kan benadeelen, zal dit toch zeker veel ervan afhangen of de schaar goed scherp is, in welk geval men weinig of niets van die drukking zal kunnen zien. De meeste heesters lijden daar hoegenaamd niet door. Ons bleek vaak dat de vrees voor het kwaad in dit geval grooter is dan het kwaad zelve.

Om kort te gaan, wij herhalen, dat, naar onze overtuiging, de waarheid hier in het midden ligt. De werken door den heer v. H. gegeven komen ons met dit al zeer ad rem voor, en terwijl de opmerksaamheid nu nog meer op dit stuk gereedschap gevestigd is, zullen ze er zeker toe leiden het alleen dan te gebruiken, als men de overtuiging heeft er aan de planten geen schade mede te veroorzaken. Ren.

Voor inzenders van Conifeeren op de Berlijnsche Tentoonstelling.

Zullen er uit Nederland Conifeeren naar Berlijn worden gezonden?

Er heerscht ten opzichte der deelneming hier te lande aan de inzendingen te Berlijn een niet te miskennen geheimzinnigheid. Op een in 't honderd weggeworpen vraag ontvingen wij van verschillende personen een ontwijkend antwoord. Men had er twijfelachtig wel wat van gehoord, maar met zekerheid wist men 't niet. Eigenlijk verkeerden wij dus dienaangaande in volkomen onzekerheid. Intusschen wordt uit Berlijn zelf in het officiële bulletin gemeld, dat de inzendingen uit België en Holland »grossartig« zullen wezen.

't Is waar, men is daar nog al gul met dit woord, en het heeft een zeer rekbare beteekenis, maar toch moet er aanleiding toe wezen, en is er dus reden om te verwachten dat Nederland er op voldoende wijze zal vertegenwoordigd zijn.

Aan belangstelling bij partikulieren ontbreekt het overigens niet. Behalve zes Nederlandsche juryleden, is het zeker dat verscheidene landgenooten elkaar in de laatste week van April te Berlijn zullen ontmoeten, hetwelk het gezellige verkeer niet weinig zal bevorden; want, al is het een bekende waarheid, dat in het algemeen de Hollanders elkaar op reis liefst zoo ver mogelijk uit den weg gaan, zoo leerde de ondervinding aan den anderen kant dat zij, die bij een groote Tentoonstelling op dezelfde plaats in het buitenland bijeen zijn, zich gaarne

bij elkaar aansluiten. Ze zijn er allen met hetzelfde doel, en dit is een sterk bindmiddel.

Nu moge er van de inzendingen zijn wat er wil, wij zien de mogelijkheid in dat er Conifeeren zullen gezonden worden, en meenen dus, ter voorkoming van mogelijke groote teleurstelling, de opmerkzaamheid te moeten vestigen op een bepaling, voorkomende op blad. 27 van het Programma, met betrekking tot deze heesters. Daar leest men: »Bei sämtlichen Coniferen ist die

Een krasse maatregel voorzeker, maar een goede, en die er ongetwijfeld veel toe zal bijdragen om eenheid in de benamingen der Conifeeren, in Duitschland althans, te bevorderen.

Wij vreessen dat deze bepaling soms aan de opmerkzaamheid van mogelijke inzenders zou kunnen ontsnappen. Zich er naar te gedragen is noodzakelijk, en kan geen moeielijkheid opleveren, daar Beissner's werkje gerekend kan worden in handen

BLOEMEN VAN GROOTBLOEMIGE DWERG-CANNA'S.

»Namenbezeichnung auf Grund der im August 1887 zu Dresden vereinbarter Bestimmungen anzubringen, da sie für Beteiligung an der Konkurrenz als massgebend betrachtet wird«.

Dat wil dus zeggen, dat inzendingen, bestaande uit planten welker namen niet zijn overeenkomseig het *Handbuch der Coniferen-Benennung*, van L. Beissner, ook al zijn ze nog zoo mooi, bij de beoordeeling niet in aanmerking mogen komen.

van alle degelijke boomkweekers te zijn.

Wij ontvingen daareven het supplement van het Programma (*Nachtrag zum Programm für die grosse Allgemeine Gartenbau-Ausstellung zu Berlin*). Daarin wordt aangeduid voor welke vragen de talrijke Eereprijzen bestemd zijn; ook zijn er nog verscheidene nieuwe artikels in opgenomen. Belangstellenden kunnen het op franco aanvraag verkrijgen bij den heer Prof. Dr. L. Witmack, wiens adres wij meermalen opgaven.

Iets over de Japansche Bloemenfeesten.

Er wordt in vele gevallen wel eens gezinspeeld op de bloemenfeesten der Japanezen, zonder dat daarbij eenige verklaring aangaande hunnen aard of aantal wordt gegeven. Aan hen die er belang in stellen, zonder echter daarvan op de hoogte te zijn, kan ik het volgende mededeelen. Er worden jaarlijks vijf feesten gevierd. Op het Nieuwjaarsfeest, gehouden op den 1en dag der eerste maand, worden hoofdzakelijk gebruikt: Bamboes, Sparren, Prunus M. en Adonis amurensis. De beide eersten worden aan de huisdeur gezet, en de anderen in de woonkamer verspreid.

Op het tweede feest, (ook wel Maagdefeest,) dat gevierd wordt op den 3en der derde maand is de Prunus persica de meest gezochte plant; terwijl men op het derde of jongelingen-feest, dat plaats vindt den 5en der vijfde maand hoofdzakelijk den »Shobu,« (Iris laevigata) ziet. Zoo wordt den 7en der zevende maand bij het Dames- of vierde feest, aan geen bloemen de voorkeur geschonken, maar dan worden liedjes op stukjes papier geschreven, waarna men deze op een langen bamboesstaak bevestigd rechtop in den tuin zet. Het laatste feest valt op den 9en der negende maand en dan wordt de Chrysanthemum door oud en jong in eere gehouden. Deze afwisselende feesten werden altijd gevierd volgens den ouden Japanschen kalender; maar sedert de invoering van de Gregoriaansche tijdrekening in Japan is het gebleken moeilijk te zijn de bepaalde planten op den bepaalden tijd gereed te hebben.

Het keizerlijke Chrysanthemum-feest heeft geen vastgestelden tijd meer, maar wordt gevierd wanneer de Chrysanthemum's in de keizerlijke tuinen het schoonst zijn.

J. H. G.

Vooruitgang.

Het *Tijdschrift voor Land- en Tuinbouw en Boschkultuur*, onder redactie van Dr. J. C. C. W. van Nooten, dat in maandelijksche afleveringen bij de heeren G. C. F. van Dorp & Co., te Samarang verschijnt, heeft een uitbreiding ondergaan gelijk men die maar zelden ziet toegepast. De Redacteur is namelijk reeds in een vorige aflevering begonnen met er, zoo het heet als bijblad, maar toch met doorlopende pagineering, bij te voegen een rubriek getiteld »de Indische Pers«. Waren daaraan aanvankelijk slechts enkele bladzijden gewijd, in de 10e aflevering (verschenen 1 Januari) heeft dit overzicht zulk een uitbreiding verkregen, dat het niet minder dan 80 pagina's zegge vijf vellen

druks beslaat; terwijl de uitgever slechts tot het leveren van afleveringen van 2 vel druks verplicht is, bestaat alzoo de 10e af. van den vijfden jaargang uit zeven vel; dat nu elke volgende aflevering zoo groot zal zijn kunnen we moeilijk gelooven, maar evenmin laat het zich denken dat deze rubriek veel zal ingekrompen worden, daar er ongetwijfeld steeds stof in overvloed voor is.

En het is juist hierop dat wij de bijzondere attentie van onze lezers, voor zoover ze in de Ned. Indische landbouwaangelegenheden eenig belang stellen, meenen te moeten vestigen. Men leest toch niet al de in Indië verschijnende bladen, en in deze rubriek wordt een overzicht gegeven van alles wat land- en tuinbouw betreffende, daarin voorkomt. Zelfs voor hen die deze bladen lezen is dit zeer belangrijk, en dit te meer daar in dit overzicht de verschillende mededeelingen en berichten onder vaste rubrieken zijn gebracht, n.l.: Kina, Koffie, Rijst, Suiker, Thee, Boschwezen, Aanvragen om gronden, en Diversen. Ieder vindt daarin iets dat hem interesseert.

Waarlijk een Redactie en Uitgever die zoo zeer het oog gevestigd houden op de behoeften des tijds, verdienen waardeering en ondersteuning.

W.

Ingezonden.

Aan de Redactie van Sempervirens.

Het denkbeeld van den heer Kottmann, om een eerbewijs te brengen aan de nagedachtenis van den heer R. C. Affourtit, heeft mijn volledige en hartelijke sympathie.

Zeker behoor ik onder de »velen«, van wie de Redactie gewaagt, die hij persoonlijk aan zich verplichtte. Niemand heeft tot ontwikkeling mijner liefde voor bloemen en planten — een dagelijks terugkeerende bron van genot — voor mij meer bijgedragen dan hij. Tal van brieven vol nuttige wenken, welke ik gedurende de laatste jaren van hem ontvangen mocht, houden voor mij de herinnering levendig aan den overledene, die vaak pessimistisch en somber scheen, en toch, al was zijn levensweg niet enkel met rozen bestrooid, door alle wederwaardigheden heen, de aangeboren blijmoedigheid en zucht tot schertsen, die zijn persoonlijkheid zoo aantrekkelijk maakten, wist te bewaren.

En welke brieven! Ik bewaar geen epistels, kan ik wel zeggen, doch de zijne, immer onderhoudend, vaak zeer geestig, werden zorgvuldig bijeenverzameld, en zijn voor mij het blijvende getuigenis van de warme liefde,

welke hij volk en vaderland en daarnaast onzen tuinbouw toedroeg — eene liefde, die de roede niet spaarde maar daarom juist te oprechter was.

Zijn pen moge somtijds scherp geweest zijn, waar hij meende strijd te moeten voeren tegen lauweheid en Jansaliegeest, of waar hij in het krijt trad om over gepleegd onrecht te klagen, zijn bedoelingen waren goed en mij persoonlijk blijven niets anders dan vriendelijke en aangename herinneringen van den betreunden doode. Daarom voeg ik gaarne een woord van opwekking bij het schrijven van den heer Kottmann, in de hoop dat velen bereid bevonden mogen worden diens denkbeeld te helpen verwezenlijken.

Slechts ééne opmerking nog. Zouden wij de nagedachtenis van den verdienstelijken man niet beter eeren, indien wij, vakmannen en liefhebbers, een bescheiden fonds wisten bijeen te brengen, uit welks rente bijv. jaarlijks een prijs uitgelooft kon worden voor inzendingen op deze of gene Tentoonstelling van planten of bloemen, die bij den overiedene in bijzondere gunst stonden. Die prijs zou eigenaardig de »Affourtit-prijs« behooren genoemd te worden, en zou uitgelooft kunnen worden hetzij voor een inzending afgesneden Rozen, hetzij voor Chrysanthemums, welke beide geslachten bij mijn vriend bijzonder geliefd waren, mits jaar in jaar uit voor hetzelfde geslacht.

De Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zou waarschijnlijk wel bereid bevonden worden het fonds onder hare hoede te nemen en het Hoofdbestuur om te bepalen op welke der in den loop van dit jaar te houden tentoonstellingen de »Affourtit-prijs« uitgelooft zou worden.

Ik geloof dat wij, dit doende, de herinnering aan den ontslapene en aan zijn streven en werken op doeltreffender wijze voor het nageslacht zullen bewaren, dan door oprichting van een gedenkteeken op zijn graf, en meen ook dat wij aldus meer in zijn geest zullen handelen. Want eigen roem en grootheid zocht hij nimmer; zijn leven lang wijdde hij aan de belangen van den Nederlandschen Tuinbouw, en ter wille daarvan zag hij vaak zijn eigen belangen over het hoofd!

Zacht ruste mijn diep betreurde vriend.!

H. J. VAN HEIJST.

Wijk bij Duurstede, 8 Maart 1890.

Dit denkbeeld van den heer Van Heijst heeft ook mijn volle sympathie. Het zou de eerste geregeld uitgeloofte prijs van dien aard zijn op het Tuinbouwgebied, en, zeer zeker het beste middel om Affourtit's naam te doen voortleven.

WITTE.

Plantenbeurs te Nijmegen.

Maandag 24 Februari 1890, des avonds te half zeven uur, werd de gewone jaarlijksche Algemeene Vergadering gehouden van de Plantenbeurs te Nijmegen, in haar gewoon lokaal in het hôtel St. Crispinus aldaar.

Behalve de leden in en bij Nijmegen wonende, waren tegenwoordig, een lid uit Limburg, een lid uit Boskoop en een lid uit Opheusden.

De heer W. H. van Meukeren opende als Voorzitter deze Vergadering, en herinnerde er aan dat deze de 8ste gewone jaarlijksche bijeenkomst der leden was.

Met een kort woord heette hij de opgekomen leden welkom, en drukte den wensch uit, dat de werkzaamheden voor dezen avond, weder mochten strekken ten nutte van de Nijmeesche Plantenbeurs en harer leden. Had de Plantenbeurs in den tijd van haar bestaan, even als zoo menige andere Vereeniging te kampen gehad met veel en velerlei, en niet het minst ook met groote tegenwerking, zij heeft ook veel stof tot dankbaarheid van wege den steun haar verleend door de leden, en de bewijzen van waardeering die zij van elders ontving.

Nadat de notulen der vorige Algemeene Vergadering door den Secretaris, den heer F. Bouwman, waren gelezen en goedgekeurd, bracht het Bestuur bij monde van den Voorzitter verslag uit.

Daaruit bleek, dat het ledental op 31 December 1889, bedroeg 54.

Dat geregeld iederen Maandag op de bepaalde uren de Plantenbeurs was gehouden, en hoezeer niet altijd even druk bezocht, toch steeds aan het doel had beantwoord, en dat ook in het afgelopen jaar, steeds het oog was gericht gebleven op de algemeene belangen, waartoe in het bijzonder behoorde dat de Plantenbeurs had gevolg gegeven aan de tot haar gerichte uitnoodiging om zich te doen vertegenwoordigen op het 42ste Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres van 22—26 Juli 1889 gehouden te Bergen op Zoom.

Voor dat Congres had zij het volgende voorstel ingezonden.

»De Plantenbeurs te Nijmegen.

»Overwegende, dat ter uitvoering van het »Berners Tractaat, ter beteugeling van de Druif-luis, te weinig stations zijn aangewezen voor »den uitvoer van boomen, planten en gewassen, waardoor aan den handel daarin, groote »belemmeringen en nadeelen worden toegebracht, stelt voor, dat de noodige stappen »zullen worden gedaan bij de Hooge Regering, om te verkrijgen dat meerdere stations »van uitvoer naar het buitenland zullen worden »aangewezen.«

Ter inleiding van dit voorstel wordt afgevaardigd, de heer W. H. van Meukeren, Voorzitter van het Bestuur, aan wien als medeafgevaardigden worden toegevoegd de heeren B. W. Dirken, te Oudenbosch, en J. Jansen, te Nijmegen.

Na de inleiding van dit voorstel en mededeeling en uiteenzetting der gronden waarop het berust, werd het door het Congres met algemeene stemmen aangenomen, en besloten, een uittreksel uit de notulen, dit voorstel betreffende, aan de Hooge Regeering in te zenden.

De afgevaardigden namen bovendien deel aan de beraadslagingen over andere punten, die op dit Congres werden behandeld, waardoor de Plantenbeurs ook dáár in ruimeren kring mocht medewerken aan de belangen van den Tuinbouw en de houtteelt, van welk een en ander zal kunnen blijken uit het Algemeen Verslag van het Congres, dat vermoedelijk, volgens ingekomen bericht, einde Maart het licht zal zien.

Vervolgens werd door den heer G. Broekhuizen, als Penningmeester, afgelegd zijne rekening en verantwoording, waaruit bleek dat ook de geldelijke toestand der Plantenbeurs in gewenschten staat verkeerde. Nadat die rekening en verantwoording door de leden Rutten uit Boskoop en Arends uit Opheusden, was nagezien, werd dezelve, overeenkomstig hun rapport, onder dankzegging voor het juiste beheer, goedgekeurd en gesloten.

Eindelijk werden door de Vergadering de periodiek aftredende leden van het Bestuur, de heeren W. H. van Meukeren en G. Broekhuizen, bij schriftelijke stemming herkozen, die onder applaus der Vergadering, verklaarden op nieuw dit mandaat aan te nemen.

Op voorstel van den heer Gerritsen, te Hees, werd besloten, dat, in de maand April aanstaande, eene buitengewone Algemeene Vergadering zal worden gehouden, waarin dan o. a. zullen behandeld worden de volgende punten:

1° Om door het aanbrengen van monsters, het bezoek en den handel der Plantenbeurs meer en meer te bevorderen.

2° Afgevaardigden te benoemen ter bijwoning van het 43ste Nederlandsch Landhuishoudkundig Congres in Juni a. s. te Goes te houden.

Niets meer aan de orde zijnde, werd de Vergadering met een woord van dank en een wensch voor de toekomst, door den Voorzitter gesloten, waarna nog een groot aantal der opgekomen leden eenigen tijd gezellig en vriendschappelijk bijeen bleven.

Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur, te Haarlem.

Den 21sten Maart e. k., zal van wege de Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur, onder bescherming van Z. M. den Koning, te Haarlem eene groote tentoonstelling worden geopend van bloeiende Bol- en Knolgewassen en van Bouquetten en Versieringen van bloemen, insgelijks alleen van Bol- en Knolgewassen afkomstig. Deze tentoonstelling zal plaats hebben in de groote muziekzaal van de Sociëit Vereeniging en bijbehorende zalen, zeker een der meest geschikte lokalen voor dergelijk doel hier te lande. De tentoonstelling blijft tot 25 Maart geopend. Dergelijke expositiën worden

door genoemde Vereeniging om de vijf jaar gehouden en zijn daardoor zeer geschikt den vooruitgang in het bloembollenvak gedurende zoodanig tijdvak in het licht te stellen. De laatste dergelijke tentoonstelling werd in 1885 gehouden en overtrof alles wat er in deze speciale afdeling van den tuinbouw vroeger werd te aanschouwen gegeven. Er is goede grond te verwachten dat ook de nu aangekondigde expositie aan het doel zal beantwoorden.

De Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur heeft voor de te houden tentoonstelling van vele zijden ondersteuning gevonden. Het heeft H. M. de Koningin behaagd eene gouden medaille ter beschikking te stellen en een aantal bijdragen, zoowel in medailles als in giften en bijdragen voor het Waarborgfonds, zijn ontvangen, o. a. van den Prins en de Prinses Von Wied, van verscheidene instellingen en Ingezetenen van Haarlem en Omstreken. De gemeente Haarlem heeft een bedrag beschikbaar gesteld van f 700.— en voor f 300.— deelgenomen in het Waarborgfonds. Ook van verschillende afdelingen der Vereeniging zijn bijdragen toegezegd.

Er worden 253 prijzen uitgelooft, bestaande in gouden, verguld zilveren, zilveren en bronzen medailles en wel voor 105 verschillende artikelen, als: Hyacinten, Tulpen, Narcissen, Crocus, Amaryllis, verschillende Bol- en Knolgewassen, voorts voor Orchideeën, Bouquetten, enz. Het laat zich verwachten dat deze Tentoonstelling een bezoek overwaardig zal zijn.

Boekaankondiging.

Ed. André, *Bromeliaceae Andréanae*. Description et histoire des Broméliacées, récoltées dans la Colombie, l'Écuador et le Venezuela, par. Ed. André, Rédacteur en chef de la *Revue horticole*, ancien voyageur-botaniste du Gouvernement Français dans l'Amérique du Sud. Ouvrage illustré de 39 planches lithographiques et d'une carte partielle de l'Amérique du Sud.-Paris, Librairie agricole de la Maison rustique.

Ik heb misschien wel wat lang gewacht met de aankondiging van dit belangrijke werk, dat reeds sedert een paar maanden in mijn bezit is. 't Gebeurt trouwens meer dat datgene, wat men zich voorneemt zeer spoedig te doen het langste wordt uitgesteld. Eigenlijk was ik bij nadere overweging gaan aarzelen of ik het hier wel ter sprake zou brengen, daar zeker van dit boek niet gezegd kan worden, dat het een boek voor iedereen is. Het is daarvoor eerstens te wetenschappelijk en ten anderen te duur¹⁾, maar het is toch inderdaad een te belangrijke en daarbij te fraaie uitgave, voor de ware liefhebbers van Bromeliaceën van te veel belang om er het stilzwijgen over te bewaren.

De heer Ed. André heeft in meerdere opzichten aanspraak op waardeering. Vóór en boven

¹⁾ Wat het kost weet ik niet precies, immers ik ontving het voor boekhandelaarsprijs, zijnde twintig Francs. Het zal dus denkelijk pl. m. 25 Francs zijn.

alles is hij tuinarchitect; maar hij is tevens botanist en bovendien een echt plantenliefhebber (geen handelaar), terwijl hij, als hoofdredacteur der *Revue horticole*, in de eerste geleerden staat van de tuinbouwkundigen in algemeenen zin; eigenschappen welke men in die mate zelden in één persoon vereenigd vindt.

In de jaren 1875 en '76 ondernam de heer André, op last van het Fransche Goevernement, een wetenschappelijke reis in het tropische gedeelte van Zuid-Amerika.

De botanische resultaten werden reeds ten deele bestudeerd en bekend gemaakt door verschillende geleerden, die zich met het onderzoek van bepaalde plantenfamilies uit het Zuid-Amerikaansche Herbarium van den heer André bezig hielden, terwijl enkele families nog onderhanden zijn, en anderen nog op bewerking wachten.

De Varens bewerkte de heer André zelf, met Dr. Fournier, sedert overleden.

Dat hij ook de Bromeliaceeën voor eigen onderzoek bestemde laat zich hooren; de heer André toch is speciaal liefhebber van deze planten, een ingenomenheid die hij voornamelijk dankte aan Ed. Morren, die zijn liefde voor deze planten in zijn neiging tot haar onderzoek sterk had aangewakkerd. Geen wonder dus dat het voornamelijk op deze planten was dat hij op zijn omzwervingen in dat daaraan zoo rijke gedeelte van tropisch Amerika, jacht maakte. En dat die jacht niet onvruchtbaar was bleek reeds uit zijn, in 1888 in de *Revue horticole* gepubliceerde, voorloopige mededeelingen omtrent de door hem verzamelde nieuwe soorten.

Het boek, waarvan de titel hierboven staat, geeft daarvan thans een volledig systematisch overzicht, opgeluisterd door 39 steendrukplaten, waarop niet minder dan 66 nieuwe Bromeliaceeën geheel of ten deele zijn afgebeeld, benevens eene kaart van het door hem bereisde gedeelte van Zuid-Amerika.

Het totale cijfer van het door hem verzamelde getal Bromeliaceeën bedraagt 143, n. l. 129 soorten en 14 variëteiten; onder dezen nu zijn niet minder dan 91 soorten en 14 variëteiten nieuw, niet medegerekend een zevental, die zoo goed als zeker nieuw zijn, maar die, bij gebreke van voldoende materiaal, niet in alle opzichten nauwkeurig kunnen onderzocht worden.

Hierbij zijn drie soorten, welke ontdekt werden door onzen jongen landgenoot, den heer Poortman, oud leerling van de tuinbouwschool te Vilvorde, daarna van den heer André, die voor dezen, na zijne terugkomst, mede een reis in Zuid-Amerika ondernam.

Het klein-folio werk is keurig uitgevoerd, maar 't is geen luxe-uitgaaf. De platen zijn ongekleurd en het geheel draagt een zuiver wetenschappelijk karakter. Het is een deel der Bromeliaceeën-literatuur zonder eenigen twijfel van blijvende waarde.

De volgende hier als nieuw aangevoerde soor-

ten en variëteiten, levend of door zaden ingevoerd, hebben reeds bij den heer André gebloeid: *Æchmea Drakeana*, *Pitcairnia Poortmanii*, *Puya gigas*, *P. pastensis*, *Caraguata lingulata* var. *cardinalis*, *C. sanguinea*, *C. conifera*, *C. Morreniana*, *C. Andréana*, *C. van Volxemii*, *Tillandsia Lindenii tricolor*, *T. umbellata*, *T. lineata*, *T. Armadæ*.

Deze zullen dus zeker wel spoedig meer verspreid worden, want al is de heer André zelf geen handelskweeker, zoo is er gelegenheid genoeg ze door anderen in den handel te doen brengen.

Mogen ook op verre na niet alle in dit werk beschreven en afgebeelde soorten levend ingevoerd zijn, nu de groeiplaats aangegeven is zullen anderen wel pogingen aanwenden ze te importeerden. In elk geval heeft de heer André zich zoowel door den invoer van levende planten jegens den Tuinbouw, als door dit zeer belangrijke en fraaie werk jegens de Kruidkunde en de beminnaars dezer planten zeer verdienstelijk gemaakt. W.

Verschillende mededeelingen.

De bloembollen-vereeniging te Poeldijk is ontbonden, wegens oneenigheid onttaan bij het verkiezen van een Directeur.

Er werd eene nieuwe vereeniging opgericht, waarbij zich een dertigtal kwekers hebben aangesloten. Het voorloopig bestuur bestaat uit de heeren: M. v. Ruijven, D. Toussaint en v. d. Hoeven, allen telers van bloembollen te Poeldijk.

Een der geleerden die in de Kew Gardens te Londen werkzaam zijn, heeft eene belangwekkende ontdekking gedaan. Tot nog toe was niemand op de gedachte gekomen, het suikerriet door zaaiing te vermenigvuldigen. De heer Morris heeft nu ontdekt, dat het mogelijk is uit het zaad van dit riet een groote verscheidenheid van betere soorten verkrijgen, en men verwacht, dat door kruisbevruchting en teeltkeus de suikeropbrengst belangrijk zal kunnen worden verbeterd.

Algemeen wordt geklaagd over het lastige groeien der *Impatiens Hawkeri*, dit, zoo schrijft Mr. Smith in *the Garden* van 15 Febr. schrijf ik geheel toe aan de behandeling der plant. Ik heb nu in mijn kas de grootste plant dezer soort, die ik tot nu toe gezien heb. Zij is vier voet breed en twee voet hoog, daarbij overdekt met bloemen, somtijds tel ik er over de zestig.

De stek heb ik in den herfst in een klein potje gestoken en zoodra ze goed doorgeworteld was in den pot gezet, waarin ze nu nog staat, evenwel zeer diep in den grond, om haar zodoende in staat te stellen veel wortels te maken. De grond waarin ze staat is zeer licht, bestaande half uit boschgrond en half uit graszodenaarde. Zij staat in een zeer warme kas en groeit nog steeds flink door.

Bij het dorp »du Bourg de St. Pierre« zal aan den weg die naar den St. Bernard voert op eene hoogte van 1690 M. een nieuwe Botanische tuin opgericht worden. Op die hoogte zal men niet alleen de Alpenplanten kunnen kweeken, maar ook een groot deel van de Flora van de Pyreneeën, van den Kaukasus en van het Himalaya-gebergte. Deze nieuwe tuin komt onder het toezicht van den heer M. H. Correvon, wiens voorliefde voor de Alpenflora algemeen bekend is.

Dit jaar worden door de verschillende kwekers ongeveer 100 nieuwe rozen in den handel gebracht. Daaronder zijn: 37 Theerozen, 15 Hybride-Theerozen, 41 Hybride-remontanrozen, 4 Liliputroosjes, 1 Noisseteroos, 1 Bengaaltroos, enz.

De liefhebbers kunnen dus hunne verzamelingen dit jaar aanmerkelijk verrijken, en behoeven niet te klagen over gebrek aan nieuwigheden. Of zij allen verbeteringen zullen zijn, staat te bezien.

Om het mos op de boomen uit te roeien, behoeft men de bast slechts af te wasschen met een oplossing van 1 KG. chloorkalk in 10 Liter water. Het mos wordt dan rood of geel en na verloop van twee dagen valt het af. Het is voldoende de takken even tusschen de vingers te laten doorglijden, om ze geheel te ontdoen van het mos, dat er nog mocht aankleven.

Deze wijze van behandeling verdient de voorkeur boven het gebruik van kalk, daar de boomen hunne groene kleur behouden en niet wit worden.

Wij meenen de opmerksaamheid onzer lezers te moeten vestigen op de 36e Tentoonstelling, welke door de Kon. Tuinbouwmaatschappij te Luik zal gehouden worden in het »Casino Gretry«, op den Boulevard d'Avroy, aldaar, en wel op 20, 21 en 22 April a.s., waarvoor het Programma dezer dagen verzonden is. Deze Luiksche voorjaartentoonstellingen verdienen inderdaad meer de opmerksaamheid onzer landgenooten dan men ze veelal schenkt. Men zou ze bijna plaatselijke exposities kunnen noemen, maar al wat zich in en om Luik met plantencultuur bezighoudt, wedijvert dan ook in zijne pogingen om ze belangrijk te maken; pogingen die steeds met het beste succes bekroond werden.

Aan de inzendingen kunnen intusschen alle kwekers en liefhebbers deelnemen.

Voor nadere informaties en het Programma adresseere men zich aan den Secretaris, den heer Jules Closon (firma Jacob Makoy & Co.) te Luik.

Op Zondag 20 April is de toegang, 's morgens vóór 2 uren, alleen opengesteld voor de leden der Maatschappij met hun gezin, benevens voor door de leden geïntroduceerde vreemdelingen.

De *Gardeners' Chronicle* zegt, dat bij gelegenheid van het Eeuwfeest der »National Chrys.

Society«, de Hertog van Westminster f60 heeft beschikbaar gesteld voor een hoofdprijs, en heeft geoorloofd zijn naam aan dien prijs te verbinden. Wij hopen ook eerlang in onze tuinbouwbladen, ruime giften van onze aanzienlijke landgenoten vermeld te zien, waar het geldt het uitloven van speciale prijzen voor de Chrysanthemum-tentoonstelling in November a. s.

Een nieuw en even nuttig als aangenaam gebruik wordt in het buitenland van afgesneden bloemen gemaakt. Bij de komst van gasten voor een diner of souper ontvangt elke heer een bloem om die in het knoopsgat te steken, terwijl eene gelijke bloem den boezem der dame versiert, die bestemd is om aan tafel naast hem plaats te nemen. Op die wijze herkent de heer aan de bloem terstond de dame, die hij naar de tafel moet geleiden. Treedt het paar de eetzaal binnen, dan vindt het op de voor hen bestemde plaats een arrangement wederom van gelijke bloemen. Ieder vindt dus zeer gemakkelijk zijne plaats, want de bloemen zijn lichter te herkennen dan kaartjes. De bloemenspraak is hier op een aardige wijze in practijk gebracht. (Huisvrouw).

Vraagbord.

No. 718. Waartoe dient toch in ons vak sigarenasch?

Dikwijls wordt mij sigarenasch aangeboden, en ook in de nieuwsbladen zijn de aanbiedingen daarvan niet zeldzaam. Ik zou waarlijk niet weten waarvoor ik het moest gebruiken. Weet iemand anders daar misschien ook het nut van? Gr., bloemist te E.

No. 719. In *Sempervirens*, No. 29, 1889, komt eene afbeelding voor van een Chrysanthemum, waarbij als naam wordt gemeld Fabian de Media; nu heb ik van sommigen vernomen, dat die naam niet zuiver is, en dat het moet zijn: Fabian de Madiana, terwijl weer anderen zeggen, neen, het is Fabian de Maderanaz. Nu heb ik van deze soort een mooi partijtje gekweekt, en heb plan die in te zenden op de Chrysanthemum-tentoonstelling, in November a. s., te Amsterdam, maar, daar het Programma zegt, dat voor juiste benaming moet worden zorg gedragen, zou ik niet gaarne zien dat door een fout in den naam, mijne mededinging zou in duigen vallen. Kan misschien een der lezers van *Sempervirens* mij hiervan op de hoogte stellen?

Daarmede zal zich zeer verplicht achten
C. L., te N.-B.

Ontvangen Prijs-Couranten.

F. F. van Walum, Speciale Rozen-cultuur, Vucht, bij 's Hertogenbosch.

Correspondentie.

Ant. R. & Z., L. A. S. Uwe betuigingen van instemming in dank ontvangen.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

284
AANLEG VAN
Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Brand Stads-Schouwburg te AMSTERDAM.

Verschenen als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE, formaat 24—32 cM., verschijnen een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd aan den STADS-SCHOUWBURG.

Daarin komen behalve een uitvoerige geschiedenis van dien Schouwburg, de volgende Illustratiën voorkomen: Een fraai Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg, Dr. SAMUEL COSTER, door N. VAN DER WAALS; den ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor den brand, door J. C. GREIVE JR., en de brandende Stads-Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.

Dit nummer bevat bovendien bijdragen van de Heeren H. TH. BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te AMSTERDAM en ROTTERDAM. 285

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

GROENEWEGEN & Co,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

ZADEN.

Deze Naam- en Prijslijst voor 1890, van bloem-, groente-, gras-, gazon-, klaver-, boom- en landbouwzaden, is verschenen en wordt aan belangstellenden op aanvraag kosteloos en gefrankeerd toegezonden. 286

TUINBOUW!!!

Een voortreffelijk werk, waarvan reeds zeven groote oplagen zijn uitverkocht:

MILLER's Maandelijksche Tuinoefeningen, behandelende evengoed den Moestuin als den Vruchten- en Bloementuin, Kweekerij en Enterij, Plantsoenen, enz. enz., benevens een tijdwijzer voor Zaaïen, Planten enz., 8e druk meer dan 300 pagina's, thans voor slechts f 1.25.

Wie dit Handboek bij uitenemendheid thans nog voor den luttelen prijs van f 1.25 hebben wil, zorgte voor spoedige bestelling.

Aan D. BOLLE, Bazaar van Goedkoope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis na ontvangst van Postwissel, waarbij staat:

Miller's Tuinboek. 587

Voor de Boeren.

Voor de Veeokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwaame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloskunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 8e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40.

Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Veeokker.

Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van goedkoope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwaame Veearts.« 288

Wegens Sterfgeval

te Antwerpen, eene goede, winstgevende zaak te koop. Zich te wenden bij ANT. VAN LIEMPT, Aannemer, te Turnhout. 289

H.H. Liefhebbers van Planten!

Wordt te koop aangeboden:
Een 290

Herbarium vivum,

bestaande uit 5 à 6 duizend planten, uit alle oorden der wereld, goed geconserveerd, gedetermineerd en in klassen gerangschikt. Te bevragen onder lett. A Z, Bureau Nijkerksche Courant, Vijkker (Veluwe).

PLANTENVEILING.

Op Woensdag 19 Maart 1890, aanvangende des voormiddags te 10½ uur precies, van Planten der Société anonyme des Pépinières de Steenbrugge bij Brugge (Belgie) ter Bloemisterij van de firma GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

Onder meer zullen ten verkoop worden aangeboden: Vele salon- en kamerplanten, voor dadelijk gebruik geschikt, als: PALMEN, PHOENIX, ARECA, KENTIA's, enz.

VARENS, waarbij een zeer groote partij ADIANTUMS; bloeiende en geknopte AZALEA's, ASPIDISTRA's, groen- en bontbladige; ARAUCARIA's; EUCHARIS; grootere sierplanten voor buitenplaatsen, hôtels, balkons en veranda's.

LAURIERBOOMEN, PYRAMIDEN en KRONEN; planten voor tuinen, vele sterke STAMROZEN op bottel, in potten gekweekt en zware STRUIKROZEN in potten.

Benevens elf bijzonder schoon gekweekte, zeer groote koudekasplanten, als: Diosma, Pultenaea, Acacia, Yucca, Boronia, Chorizema, Erica en Metrosideros, planten van M. 0.50 tot M. 1.65 hoog en M. 0.50 tot M. 1 middellijn.

Te bezichtigen op Dinsdag 18 Maart 1890. De notitie is op aanvraag verkrijgbaar bij de firma GROENEWEGEN & Co., voornoemd.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS
en **CONIFEEREN,**

DOOR 259
C. DE VOS.
Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.80.

Landbouwverbeteringen

OF
KLEIGRONDEN,
DOOR
H. M. HARTOG.
Met 71 houtsnedenfiguren.
Prijs: f 1.25. 67

Roode Dracaena's.

Bij GROENEWEGEN & Co., te Amsterdam, zijn een paar duizend **ROODE DRACAENA'S** beschikbaar; die zij aanbieden à f 20.— de 100 stuks.
230

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

254

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen
ROLJALOUSIËN
en **vrijstaande IJZEREN KETELS.**

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten
Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz.,
in verschillende vormen.

Ruime keuze van de fraaiste **LAAN-** en **SIERBOOMEN**, in sterke exemplaren.
Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken in groote verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,
Boomkweekerij „Rozenhagen”, te Haarlem.

N°. 12.

VRIJDAG 21 MAART 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 3 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 308

Kunst en Smaak.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk.

309

Op een klein buiten, in de omgeving van Amersfoort, wordt gevraagd,

Een *finke* TUINBAAS, geheel op de hoogte van Kasplanten-cultuur, Orchideëen, etc. Zonder de meest voldoende bewijzen van goed gedrag en bekwaamheid onnoodig zich te melden. Men adresseere zich onder letter R, met opgaaf van leeftijd, tegenwoordige en vroegere betrekkingen bij de boekhandelaars GEBRS. SCHÖDER Rokin, 30 Amsterdam. 310

VRAAG:

de nieuwe prijs-courant van
Amsterdamsche Meststoffen.

M. E. VOORBIJTEL.
Centrale Belt,
AMSTERDAM. 311

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die moderne
Tepichgärtnerei,

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der
Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete
und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden

Oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu Schutzenden

BLÜTHEN- und BLATTPLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER
Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 314

Price fl 4.—

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten
Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz.,
in verschillende vormen. 312

Ruime keuze van de fraaiste LAAN- en SIERBOOMEN, in sterke exemplaren.
Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken in
groote verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en
franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,

Boomkweekerij „Rozenhagen”, te Haarlem.

VRUCHTBOOMEN.

313 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 315

J. THUS, fabrikant, WEESP.

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 325

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 326

Voor de Boeren.
Voor de Veefokkers.
Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwaame Veearts. Volledig Handboek der Geneeskunde en Verloskunde voor het Vee met 9 uitslaande Platen, 3e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40.
Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Veefokker.

Verkrijgbaar bij D. BOLL Bazaar van goedkope Boeken Hang bij de Vischmarkt, Rotterdam. Franco thuis ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwaame Veearts.« 327

J DE BRUIJN,

Oudwijkdwaarsstraat Wijk I, No. 6
UTRECHT.

Handelaar in tuinartikelen tegen Concurrerende prijzen
Heigrond, Boschgrond, Sparrenum, alle soorten Mos, Denenstokken, Sparre-groen, enz.

Prijscourant franco.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

327

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haars neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerhuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen.

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofsveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollen-handelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 12.

VRIJDAG 21 MAART 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

Inhoud: Kruidkunde voor kweekers. — Grootbloemige Dwerg-*Canua Julea* Crétien, met een afbeelding. — *Angræcum Leonis*. — *Lycaste Skinneri* alba. — *Thysacanthus rutilans*. — *Lilium candidum*. — Uit de bergstreken van Indië, vervolg van blz. 24. — Uit de Gardeners' Cronicle van 8 Maart jongstl. — Het testament van een bloemist. — Ingezonden. — Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur te Haarlem. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-Coorantten. — Correspondentie.

Het 4e artikel over „de Kleur der bladeren” verschijnt in No. 14.

Kruidkunde voor kweekers.

IN de Leidsche afdeelvingsvergadering van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde werd dezen winter de vraag gedaan, of botanische kennis voor kweekers noodig is. Zulk een vraag klinkt thans inderdaad vreemd, maar toch schijnen meerderen in dit opzicht te twijfelen, vooral, nadat een ervaren en bejaard kweeker zijn veto over het tuinbouwonderwijs, waarvan onderwijs in de kruidkunde een belangrijk onderdeel is, heeft uitgesproken. Dit mag dan ook aanleiding hebben gegeven tot het verzoek om hetgeen ik er toen heb geantwoord hier te herhalen.

Het is somtijds moeilijk zich op het ware standpunt te plaatsen om iets juist te beoordeelen, en dit zal wel oorzaak zijn dat ik dien twijfel niet best kan begrijpen. Een paar tientallen van jaren vroeger zou dit wat anders geweest zijn, maar hoe men tegenwoordig nog kan vragen of hij, die zich met de behandeling der planten bezig houdt, ook de plant als individu, zoo ver dit binnen zijn bereik ligt, moet leeren kennen, dit vat ik niet goed.

Ik acht dus een beschouwing als deze vrij wel overbodig, maar men denkt er, naar mij blijkt, anders over. Dan zal ik mij hierin vergissen.

Intusschen, kwaad kan het niet, het volgende eens meer bepaald onder de aandacht te brengen van jonge kweekers, of van ouders of voogden, die er prijs op stellen dat hun zoons of pupillen, die in het tuinbouwvak zijn of gaan, ook daarin voortkomen.

En dan maak ik dezen allereerst opmerk-

zaam op de reeds vaak herhaalde en hier zeker geheel toepasselijke waarheid, dat andere tijden andere zeden hebben, en dat de eischen en behoeften daarmede gelijken gang houden; dat hetgeen voldoende was vóór een halve eeuw, thans op verre na niet meer toereikend is, om zich in een zekere richting in de maatschappij te bewegen.

Dit vooropgesteld zijnde, nemen wij de vraag gelijk zij gedaan werd, maar voegen er een woordje tusschen, zoodat zij luidt: Is tegenwoordig botanische kennis voor kweekers noodig?

Men kan in sommige gevallen, volkomen te goeder trouw, den bal deerlijk misslaan, door te veel te generaliseeren, d. w. z. door zonder uitzondering in het algemeen en dus op alle gevallen toe te passen, 't geen voor bijzondere gevallen aan geen twijfel onderhevig is. Hierdoor worden somwijlen de beste bedoelingen miskend en verkeerd begrepen, en is er veel kans dat datgene, wat inderdaad zeer aannemelijk is, als een utopie veroordeeld wordt.

Zoo is het ook hier. Wat hoogst aanbevelenswaardig is in het ééne geval is dit maar in betrekkelijken zin in het andere en moet in weer een ander bepaald onraadzaam geacht worden.

Wij beginnen in omgekeerden zin, en nemen dus het laatste geval 't eerste.

Men kan de jongelieden, want op dezen doelen wij hier natuurlijk zoo niet alleen dan toch voornamelijk, die zich met den Tuinbouw gaan bezig houden, tot drie categorieën brengen, die zelfs vrij scherp begrensd zijn, 't geen daarom niet belet dat sommigen van de ééne in de andere overgaan.

Vooreerst die, welke, uit den arbeidersstand gesproten, daarvoor — men houde mij het woord ten goede — als bestemd zijn; vervolgens die, welke tot den niet bepaald goeden burgerstand behooren, en die zich niet anders voorstellen dan een behoorlijk gesalarieerde ondergeschikte betrekking, hetzij in een groote kweekerij, hetzij als tuinbaas op een buitenplaats; eindelijk de zoons van gevestigde handelskweekers, of van ouders uit den meer goeuden stand, die zich ten doel stellen zichzelf te vestigen.

Dat, b. v. door associatie of door welk onvoorzien toeval ook, die van de tweede genoemde categorie tot de derde worden gepromoveerd gebeurt nu en dan; toch is het als uitzondering te beschouwen; ook de arbeiders weten zich door vlijt en ambitie wel eens hoogerop te werken. Deze gevallen stooten echter den regel niet omver.

Nu ligt het vóór de hand, dat de laatstgenoemden, zullen ze zich op hun terrein goed thuis gevoelen, en hun vak met het grootst mogelijke voordeel uitoefenen, meer kennis moeten bezitten dan de gewone arbeiders. Dit springt zoo zeer in 't oog, dat het volkomen noodeloos schijnt er aan te herinneren, en toch blijkt het vaak dat men daar of niet aan denkt, of het niet begrijpt, terwijl men ze allen met een kam wil scheren. Ook uit de wijze waarop de bovenstaande vraag geformuleerd was, blijkt dat men aan het verschil van levensbestemming en de daarnaar gewijzigde eischen niet dacht.

Elke tijd, of laat ik liever zeggen elk menschengeslacht kenmerkt zich door een groote wijsheid en een groote dwaasheid, die elkaar zusterlijk de hand rijken, en de dwaasheid van den tegenwoordigen tijd is dat men zich, na zich door de wijsheid op een goeden weg te hebben laten brengen, zich door haar laat blinddoeken en van den wal in de sloot laat leiden. Het onderwijs beheerscht tegenwoordig alles, het brengt zoowel de meest heterogene elementen te samen, als dat het vrienden tot vijanden maakt en het kan dus ook wel niet anders, dan dat dit overigens zoo goede beginsel door overdrijving tot verkeerde toepassingen aanleiding moet geven.

Ik laat op het oogenblik daar de overdrijving door te groote veelzijdigheid, waarbij het een het andere benadeelt; hiervan begint men trouwens, door de nadeelige gevolgen geleerd, reeds zachtjes aan wat terug te komen. Maar een niet minder, ja voor de maatschappij allicht nog veel nadeeliger overdrijving acht ik het, dat men in dit opzicht op het algemeen wil toepassen, wat niet voor zóó algemeene toepassing geschikt is.

Terwijl het een onmiskenbare waarheid is dat volksontwikkeling leidt tot volksveredeling, die de beste grondslag is voor maatschappelijke welvaart en individueel geluk, is juist het tegenovergestelde het geval, waar sprake is van het volk in den engeren zin des woords. Meerdere geestontwikkeling brengt hogere levenseischen mede; naarmate de individu beschaafder wordt, wordt hij ook gevoeliger voor indrukken, zal de wensch bij hem levendiger wor-

den om zich te verheffen uit een omgeving, waarin hij zich, al staat hij er ook uitaf, misplaatst gevoelt. Kan hij dit niet, dwingt de maatschappij, of liever dwingen de onverschillige maatschappelijke toestanden hem te blijven waar hij is, dan zal hij zich ongelukkig gevoelen, en zoo hij te verstandig is om te begrijpen dat morren niet baat, zal toch zijn tevredenheid, zijn innerlijk geluk zeker verstoord zijn. Dat men de kinderen uit het volk onderwijs, goed onderwijs geeft zal hun ten zegen zijn, maar geeft men ze meer dan ze in hunnen kring, voor hunnen stand behoeven, dan wordt het hun allicht ten vloek.

Dit in 't algemeen, om duidelijker te doen uitkomen wat ik in het hier bedoelde bijzondere geval bedoel.

In het tuinbouwwak is een groot aantal menschen werkzaam, die ik niet anders dan als arbeiders weet te onderscheiden, hoewel ze toch inderdaad meer, veel meer somtijds zijn, dan wat men door arbeiders in den meest gewonen zin verstaat, en een niet minder groot aantal jongens worden daartoe opgeleid.

Zullen deze tuinlieden goed bruikbaar zijn, dan moeten ze vakkennis hebben, dat wil in dit geval zeggen, dat ze goed moeten kunnen werken, dat ze de waarde van het gereedschap moeten kennen, en met de manipulaties die hun bijzonderen werkring verdert goed vertrouwd zijn; in één woord ze moeten hun werk verstaan, de jongens moeten dus goed leeren werken.

Dezen meer verstandelijk te ontwikkelen dan voor hun levensbestemming noodig is acht ik verkeerd, of liever het is verkeerd; men loopt gevaar, in plaats van goed bruikbare werklieden, onbruikbaren te maken, en, wat nog erger is, er is zeer veel kans dat ze zichzelf weldra als paria's der maatschappij zullen gaan beschouwen, zoodat men een wrevel zal wekken, voor welker bestrijding meer zedelijke kracht noodig is, dan de meesten bezitten.

Dezen stand trachte men zuiver in stand te houden, en hem niet in een hybridischen te doen ontaarden, die zich nergens op zijn plaats gevoelt.

Kan men werkelijk het lot dezer arbeiders verbeteren, uitmuntend, maar die verbetering zij dan een stoffelijke; zoekt men het op den intellectueelen weg, dan is men of dupe van zelfbedrog, of men maakt zich schuldig aan sophisme, en de quasi-beweldadigde arbeider moet met zijn zielsrust het gelag betalen.

Velen, wie alle levensgenietingen ten

dienste staan, kunnen zich geen waar levensgeluk bij den arbeidenden stand voorstellen; daartoe moet de arbeider met zijn karig weekgeld van enkele guldens te veel ontberen, meent men. Die zoo denken vergissen zich zeer. Wat in dit bijzondere geval waar is zal ook wel waar zijn in het algemeen, maar wij hebben hier nu toch meer bepaald het oog op de tuinlieden, die zoo veel verdienen als maar juist voor het levensonderhoud van hun gezin noodig is; ik zelf leefde daar veel mee, en heb er in der tijd verscheidene jaren mee gelijk opgewerkt; welnu, ik kan verzekeren dat zij over het algemeen zeer tevreden en vergenoegd leven en het tegendeel alleen het gevolg is van wangedrag of van

Ik heb er voor jaren te Rotterdam een gekend, die inderdaad door verstandelijke ontwikkeling ver boven de anderen stond. Door bijzondere protectie had hij een vooral voor dien tijd veel zorgvuldiger opvoeding gehad; men had hem zoowat van alles laten leeren, en de leergrage knaap had zich die gelegenheid goed ten nutte gemaakt. Toen het tijd werd voor een ambacht, kwam hij bij den Tuinbouw als werkjongen, maar toen liet men hem ook geheel aan zichzelf, of liever aan de zorg zijner geheel onbemiddelde ouders over, zoodat hij zich noode een paar boeken kon aanschaffen, waaruit hij meende wat van de planten te kunnen leeren. Hij werkte in de buurt van den Rotterdamschen Hortus, en mijn vader hielp hem wat voort met de kennis van botanische kunsttermen, van het Linnæaansche stelsel, enz. Toen ik een aankomende jongen was, was hij een jong man, veel knapper dan zijn »baas«, maar hij kon zich met dat al toch niet verheffen uit den kring, waarin hij zich misplaatst rekende. En wat volgde daaruit? Wat er hij zedelijk niet zeer sterke naturen uit volgen moest. Ontevredenheid, bitterheid, wrevel. Zijn stuurschheid gaf een paar keeren aanleiding dat hij »gedaan kreeg«, en dan leed hij in stilte gebrek, daar andere bazen hem kenden, en, hun verstandelijke minderheid gevoelende, hem niet wilden of durfden gebruiken. Dan lei hij het hoofd weer in den schoot — wat hem dit tegenover zijn winderigen, maar onkundigen baas kostte heeft niemand ooit geweten — en hij werd weer in genade aangenomen. Later heb ik hem uit het oog verloren.

Dit voorbeeld van 's arbeiders »geluk«, door hem in zijn jeugd meer kennis te doen vergaren, dan hij voor zijn werkkring noodig heeft, ~~wanneer men hem tevens niet de hand~~

reikt bij zijne latere pogingen om zich daaruit te verheffen, is mij steeds levendig bijgebleven. En het staat niet op zich zelf.

Voor de zoodanigen, moet botanische kennis, zelfs de meest elementaire, doelloos, ja ongeschikt geacht worden, daar zij onmogelijk kan verkregen worden zonder een hoogere verstandsontwikkeling dan voor hun wezenlijk levensgeluk dienstbaar is.

Te beweren dat juist die verstandelijke ontwikkeling de beste waarborg is voor tevredenheid met hun lot, is een drogrede, waarvan de maatschappij tegenwoordig de wrange vruchten plukt.

Toonen zij lust om te lezen en zich te oefenen en wilt ge hen helpen, geef hun een vakboek voor de behandeling van planten en meer bepaald van die, waarmee zij 't meeste te maken hebben; dit zal hun vrij wat nuttiger zijn. —

Heel anders echter is het met hen, die ik een tweede categorie noemde, die wel is waar tot den minder gegoeden, maar toch tot den zoogenoemden fatsoenlijke burgerstand behooren, die reeds vanzelf, door opvoeding en opleiding, min of meer boven den arbeidersstand staan, en, hoewel zij zich geen ander doel stellen dan door hun handenwerk hun brood te verdienen, toch voor het ruwere werk minder geschikt zijn en zich daar ook te goed voor achten.

Onbemiddeld, althans niet voldoende bemiddeld om een zaak te beginnen of zich met een ander te associëren, leggen zij zich er op toe zich een goede positie in een groote kweekery te veroveren, trachten zij een vaste betrekking te krijgen in een groote openbare inrichting of ook als tuinbaas op een buitenplaats.

Dit laatste echter — hier te lande althans — minder, daar dergelijke betrekkingen hier over 't algemeen voor een fatsoenlijk jong-mensch, die wat gevoel van eigenwaarde heeft, niet in een te besten reuk staan. Veelal gaat dit dan ook van vader op zoon over, en is de liefhebbery — ook de geschiktheid in praktischen en moreelen zin, daarvoor in een familie erfelijk. Soms tijds ook kan men zien dat er hier en daar een uit den arbeidersstand zich tot tuinbaas weet op te werken, waartoe dan het geluk wat moet dienen, en dezen zijn veelal niet de minst bekwamen. Intusschen reken ik de tuinbazen of die daartoe op weg zijn wel degelijk tot de thans bedoelden.

Welnu, voor hen is botanische kennis niet alleen ver van overbodig, maar, zullen zij hun vak goed uitoefenen, zoodat ze zich rekenschap weten te geven van wat zij doen, zelfs bepaald noodig.

Intusschen zijn de eischen, die hier gesteld kunnen worden, zeer bescheiden, en is elementaire kennis bepaald voldoende; kennis alleen, voor zoover die met hun praktisch werken in verband staat, ja waarop dit laatste geheel en al berust.

En die is tegenwoordig niet moeilijk te verkrijgen, zelfs voor hen, die daarbij anderer hulp geheel moeten ontberen; wat echter uitzondering is, daar een weetgierig jong-mensch maar zelden te vergeefs bij een deskundige om inlichting zal vragen.

Uit het in dit blad laatst verschenen (3e) artikel over de »kleur der bladeren« blijkt wat ik daarmede bedoel. Dit is een stukje levensleer of physiologie, het mag echter nuttig geacht worden zich eerst eenigszins op de hoogte der vormleer en de daarbij gebruikelijke meest algemeen voorkomende woorden te stellen en zich een globaal begrip eigen te maken van de natuurlijke verwantschap der planten, de systematiek.

Maar ook hiermede ga men niet te ver, niet verder dan noodig is om de meest algemeen voorkomende of gekweekte natuurlijke familie's op het gezicht te herkennen; de plantennamen krijgt men dan ongemerkt in het hoofd.

Men doet — aanvankelijk althans — bepaald verkeerd, met zich af te geven met een reeks van kleinere familie's en bijzonderheden daarop betrekking hebbende, die maar zeldzaam in de tuinen voorkomen. Tegen overbodige ballast moet men op zijn hoede wezen; het schip krijgt daardoor te veel diepgang, en raakt of hier of daar vast, of er is geen gang genoeg in.

Weet men dan wat van het een en het ander, dan is de levensleer zeer aantrekkelijk, wijl daarin veel voorkomt wat men, in verband gebracht met wat men vaak zag, onmiddelijk begrijpt en dat een helder licht doet opgaan over velerlei cultuurwijzen. Men leest wat over de ademhaling der planten, over vochtverdamping, en het is juist de kweeker die dit gaarne leest en gemakkelijk begrijpt, omdat hij de uitwerkselen er van dagelijks onder de oogen heeft. Tracht hij dan nog een boekje krijgen over physiologie, dat niet in te drogen, te afgetrokken wetenschappelijken stijl geschreven is, dan zal hij dat met ware belangstelling lezen en herlezen; hij zal zich onwillekeurig genoopt gevoelen op zulke verschijnselen te letten; hij zal het gelezene, waar de gelegenheid dit mede brengt, weten toe te passen; hij zal er zijn voordeel mee doen, en, als hij niet te veel met zijn kennis te koop loopt, zal men van hem zeggen: 't is een knappe kerel in zijn vak.

Zou hem dit kwaad doen?

De meesten hebben hieraan genoeg, ruim genoeg; is er dan een enkele, die begrijpt dat hij in een of ander opzicht nog wel wat verder kan gaan, die gaarne leest en bij voorkeur over zaken die op planten betrekking hebben, dan is dit er ook een die 't dragen kan en hij ga gerust zijn gang; hoe meer hoe beter. —

Dit laatste geldt zonder eenige reserve over de derde categorie: de jongelieden uit den meer gegoeden stand, de zoons van gezeten kwekers, die allen het uitzicht, de hoop zeker, hebben, van eenmaal zelfstandig aan het hoofd eener zaak te staan.

Ik heb geen plan hierover breed uit te weiden, want ieder in dit geval verkeerende weet, begrijpt het; en zoo er al enkelen zijn die zeggen het nut er niet van in te zien, dan is het omdat ze het niet willen inzien, omdat zij, als ouderen, er zonder botanie en andere wetenschappelijke kennis toch ook wel zijn gekomen en niet kunnen of willen begrijpen dat de tijden veranderen en wij met hen.

Voor dezen stand is nog wat meer noodig dan voor den laatstgenoemde, willen ze in alle opzichten goed toegerust zijn; inzonderheid aardrijkskunde en vooral botanische geographie zal hun nu en dan goed te pas komen en niet minder eenige kennis van scheikunde. De chemische samenstelling b. v. van de asch die bij het verbranden eener plant overblijft, leert hun wat de planten vooral in den grond moeten kunnen vinden om goed te groeien, en de Landbouw heeft daarvan dan ook reeds in menig opzicht nuttig partij weten te trekken. Dat dit met den Tuinbouw tot dusverre nog minder het geval was, en men zich meer bepaalde tot het nemen van proeven met verschillende aard- en humusmengsels, voor bijzondere plantengeslachten, is alleen het gevolg hiervan, dat de Landbouw spoediger begrepen heeft in dit en andere opzichten van de wetenschap partij te kunnen trekken. Trouwens het waren niet zoozeer de boeren, maar de meer gegoede grondbezitters, waarbij sommigen wetenschappelijk goed onderlegd waren, die daaraan den stoot gaven; thans profiteeren allen er van.

Maar genoeg, na hetgeen ik dienaangaande zeide, toen ik onlangs in dit blad over het tuinbouw-onderwijs sprak, en 't welk zoo algemeen weerklink vond, is het noodeloos hierbij thans nader stil te staan.

Het was er mij thans dan ook niet om te doen te beweren dat voor dezen botanische kennis noodig is, maar het gold hier

voornamelijk aan te toonen, dat men verkeerd doet met bij de beantwoording der in 't begin van dit artikel gestelde vraag te generaliseeren, en hetgeen nuttig is voor velen ook noodig te achten voor anderen.

Juist dit toch geeft aanleiding tot onbillijke waardeering, omdat men, daarbij in dezelfde fout vervallende, de nadeelige uitkomsten in het ééne geval ook gaat toepassen op anderen. Overdrijving lokt ten allen tijde tegenspraak uit, en leidt vaak tot bestrijding ook van de beste beginselen, die daardoor tijdelijk krachteloos kunnen worden gemaakt. 9—3,—'90. W.

Open grond.

Grootbloemige Dwerg-Canna Jules Chrétien.
(Met een afbeelding.)

Onder de nieuwere Canna's, die met groote bloemen prijken en daarbij laag blijven, verdient de verscheidenheid, die hiernevens afgebeeld is, bijzondere vermelding. De plant wordt niet hooger dan 80 centimeter, heeft een krachtvolle gedrongen groeiwijze, rechtopstaande, donker zeegroene bladen en lange gevulde bloemaren, die met groote, welgevormde, prachtig purperkleurig kersroode bloemen prijken.

De ondervinding heeft ons geleerd dat het noodzakelijk is meermalen melding te maken van planten, die men wenscht algemeen bekend te zijn, al zijn zulke planten ook zoo aanbevelenswaardig dat men een woord van aanbeveling onnoodig zou achten. Daarom wijzen wij nogmaals en met zekere voorliefde op de grootbloemige dwergverscheidenheden, die, behalve het schoone voorkomen der andere Canna's, groote, schoon gekleurde bloemen voortbrengen. Onze afbeelding geeft zulk een plant getrouw weder.

Men herinnert zich wellicht dat in den voorgaanden zomer aan deze Canna's door de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde een Certificaat eerste klasse toegekend werd.

Orchideeën.

Angræcum Leonis.

Ruim vier jaren geleden verspreidde de firma Sander & Co., de bekende, men mag gerust zeggen de beroemde Engelsche Orchideeën-importrice, eene groote plaat in houtmede, eene nieuwe, kortelings door haar ingevoerde Orchidee voorstellende, die de verbazing wekte van elk die haar onder de oogen kreeg.

Dit uitslaande folio-blad droeg de teekening van een Angræcum, de geheele plant op natuurlijke grootte, ter breedte van 55

en ter hoogte van 30 cM. (de bloeiende plant namelijk) met, gelijk dit aan Angræcum eigen is, tweerijige, zwaardvormige bladeren, lang pl. m. 35 en breed 4 cM.

Ofschoon de plant zelf — van den voet tot het hart, — niet hooger was dan 15 cM. werd hier toch kennelijk een betrekkelijk oude plant voorgesteld, gelijk ook bleek uit den overrijken bloei; immers za droeg niet minder dan vier bloemstelen, elk 8 à 10 bloemen en knoppen dragende; het getal open bloemen bedroeg dertien.

Deze nieuwe soort was in de Gardeners' Chronicle van 1885, deel 1. bl. 726, beschreven als Aëranthus Leonis.

Daar nu het geslacht Aëranthus tot Angræcum in ruimeren zin behoort, bracht de firma Sander & Co. deze plant als Angræcum Leonis in den handel, onder welken naam zij dan ook algemeen verspreid en bekend is.

In het volgende deel van het daareven genoemde Engelsche weekblad (1885, II, bl. 80) kwam de Redactie nader op deze plant terug, en voegde er de door Sander & Co. gepubliceerde afbeelding, tot op de helft der grootte teruggebracht, bij, benevens die van een afzonderlijke bloem.

Zou men aanvankelijk bij het zien daarvan geneigd zijn aan overdrijving te denken, nu de Redactie van dit blad er haar sanctie aan gaf, kan er voor zulk wantrouwen kwalijk plaats blijven; immers daar wordt die afbeelding niet gegeven bij wijze van reclame, maar als een voorstelling van den habitus eener kloke bloeiende plant.

Hebben alle soorten van het geslacht Angræcum voor mij een bijzondere aantrekkelijkheid, met deze was dit in hooge mate het geval, deels om haren kloeken krachtigen habitus, deels ook om den milden bloei. Ook kwam ik reeds in 1886 in haar bezit, maar de plant, die ik er toen van ontving, kon in de verte niet vergeleken worden met de bovenvermelde afbeelding.

Niettegenstaande ik een kloke plant had aangevraagd, ontving ik er een, die met recht klein genoemd kon worden en die zeker, al heette deze soort reeds jong te bloeien, vooreerst nog geen uitzicht op bloemen bood. Geduld dus!

Nu, op zoo'n uiterst lange proef zou dit geduld niet gesteld worden. Het plantje begon al spoedig zichtbaar te groeien en er scheen kracht in te zitten, die zou er dus ook wel uitkomen.

En zoo ging het ook. Thans, na drie jaren, is ze reeds 30 cM. breed en heeft ze dus bladeren van 15 cM. lengte en 3 cM.

breedte; ik heb dus geen reden tot klagen, en als men haar van klein af heeft opgekweekt, heeft men er later, als ze groot geworden is, veel meer hart voor.

En inderdaad, in October dezes jaars bleek dat ze zou gaan bloeien. De aanbeveling, haar meegegeven in de wereld, dat ze reeds zeer jong bleeibaar is, toont ze zich ten volle waardig.

Het spreekt van zelve dat ze nog geen vier bloemstengels (eigenlijk trossen) heeft; met te samen circa honderd bloemen en knoppen, gelijk Sander's afbeelding haar voorstelt; ze heeft maar ééne tros met drie bloemen, voorshands is dit echter mooi genoeg, en ik zou zelfs niet gaarne zien dat ze reeds hare krachten aan meer bloemen verspilde.

Zij bloeit; ik kan dus de bloem thans beoordeelen; ze doet het goed, want de bloemen zijn goed ontwikkeld en dit is mij mooi genoeg, te meer daar de bloem mij werkelijk nog meevalt.

Wel zijn de afbeeldingen, hierboven vermeld, van de bloemen juist, maar deze zijn toch fraaier dan ik dacht, en een rijk bloeiende plant moet een bekoorlijk schouwspel opleveren.

De bloemtrossen, die, volgens Sander's afbeelding, tot ruim 20 cM. lengte kunnen bereiken, ontspruiten uit de oksels der met hun voet den stengel omvattende bladeren, en kunnen tot tien bloemen voortbrengen, die zich achtereenvolgend ontwikkelen, in dien zin, dat de onderste bloem reeds geheel open is, wanneer de bovenste knop nog in rudimentairen toestand verkeert, waarvan, dank zij der bloemen langen duur, het gevolg is, dat men van den bloei geruimen tijd achtereen genot heeft. Het laat zich intusschen aanzien dat de laatste bloemen kleiner zullen zijn dan de eersten. Mijn eerste bloem, die ik voor den teekenaar afsneed, was althans iets grooter dan de beide volgende, die thans open zijn, ofschoon ook deze zich volkomen ontwikkelden.

De bloemen zijn zeer lang gesteeld; de afzonderlijke bloemstelen toch, die plat, onder en boven geribt, min of meer gewrongen, soms zelfs spiraalvormig gedraaid en groen-wit zijn, hebben een lengte van 8—9 cM., terwijl het vruchtbeginseel ruim een Centim. lang is.

De bloem is geheel zuiver wit, alleen het gynostenium in het hart der bloem is zeer licht groen; de kelkbladeren en de beide zijdelingsche bloembladeren zijn in grootte en vorm aan elkaar gelijk, ze zijn $1\frac{1}{2}$ cM. breed, $4\frac{1}{2}$ cM. lang, en

loopen zeer spits toe, terwijl de beide lasten naar achteren omgeslagen zijn. Het labellum is 3—4 cM. breed, een weinig langer en eindigt mede in een spitse punt¹⁾, is zelfs eenigszins toegespitst, het loopt aan den voet zakvormig of liever peperhuisvormig toe, en eindigt daar in een 12—14 cM. lange gebogen spoor.

De bloem heeft een fraaien stand en is zeer welriekend.

De *Angræcum* (*Aëranthus*) *Leonis* werd vermoedelijk in 1884, anders in 't begin van 1885, door den reiziger Leon Humblot, op een der Comora-eilanden²⁾ en wel ter hoogte van 5000' gevonden. Hienit zou men mogen besluiten dat ze in een gematigd klimaat behoort, terwijl zij zich toch in het warme gedeelte der Orchideeënkas goed thuis blijkt te gevoelen. De hoogte waarop zij gevonden werd, is zeker nog al aanzienlijk, maar toch niet zoo. dat daar op 11° Z. B. niet nog een tropisch klimaat kan heerschen. Dit kan veel van plaatselijke toestanden afhangen. In Engeland schijnt men haar in de *Cattleya*-kas te kweeken.

Ze schijnt overigens vrij sterk te zijn.

Ze werd door Prof. Reichenbach *Leonis* genoemd, naar den ontdekker Leon Humblot.

Voor Orchideeë-minnaars is het een zeer gewenschte soort, die thans in Engeland reeds voor f 5 à f 6 wordt aangeboden.

21—11—89.

W.

Lycaste Skinneri alba.

Onlangs is ons gebleken, dat deze schoone, voor een paar jaar als nieuw ingevoerde *Lycaste*, toch eigenlijk in 't geheel niet nieuw is, daar zij in Fransche kweekertijen reeds vóór 40 jaar voorkwam. In een catalogus, veertig jaren geleden verspreid door den Heer Pescatore, te Parijs, die ons dezer dagen toevallig in handen kwam, wordt zij tenminste reeds aangeboden. Deze plant schijnt dus van lieverlede uit de cultuur verdwenen te zijn en de Orchideeë-liefhebbers mogen zich dus gelukwenschen dat door invoering deze inderdaad schoone *Orchidee* weder voor hen verkrijgbaar is geworden.

¹⁾ De afbeelding der afzonderlijke bloem in de *Gard. Chron.* doet een cirkelrond labellum zien, even breed als lang en dus niet spits, veelmeer aan den top flauw uitgerand (*emarginatum*). Het laat zich niet denken dat dit een mistoekening zou zijn; dit schijnt dus op een klein individueel verschil te wijzen.

²⁾ De Comora-eilanden, vier in getal, in de Straat Mozambique, tusschen de O. kust van Afrika en het Noordelijk gedeelte van Madagaaskar, liggen tusschen 11 en 13° Z. B.

Warme- en gematigde-kas.

Thyrsacanthus rutilans.

In Maart—April is het de tijd om van de jonge planten der *Thyrsacanthus rutilans*, die den geheelen winter in de warme-kas gestaan hebben de jonge scheuten en koppen af te snijden en in kleine potjes te steken.

In eene gematigd warme, natte atmosfeer zullen ze na 2 à 3 weken geworteld zijn; waarna men ze naar gelang ze zich ontwikkelen verplant in een goeden, humusrijken, doorlatenden grond, bestaande uit boschgrond gemengd met zand en verganen mest.

kent de *Lilium candidum*, de oude witte lelie, die in het voorjaar overal op buitenplaatsen, bij bloemkweekers, in burgertuinen en op boerenerven in bloei staat; met fraaie glinsterend heldergroene bladeren, die bij den grond een dichten bos vormen, waaruit de ruim een meter hooge bloemstengels zich ontwikkelen en welke met een kroon, van groote schitterend sneeuw witte bloemen prijken, zóó schoon, zóó sierlijk, dat haar slechts den naam, van nieuw te zijn ontbreekt, om zelfs nog in onze dagen algemeene bewondering af te dwingen. En toch ten alle tijde zal zij een waardige plaats blijven innemen onder het echt aristocratische geslacht der leliën, waaraan reeds door Lin-

GROOTHLOEMIGE DWERG-CANNA JULES CRÉTIEN.

Ze zullen spoedig groeien en door de koppen der jonge planten telkens in te knippen, voorkomt men het spichtig opgroeien en verkrijgt goede gedrongene planten, die in haar bloeitijd een sieraad voor de warme-kas zullen zijn.

Bloembollen-cultuur.

Lilium candidum.

Aangezien het nu tijd is om Lelies te planten, vestig ik de aandacht der lezers van *Sempervirens* in het bijzonder en die van alle belangstellenden in het algemeen er op dat en bloemen en bollen dezer plantsoort, in de huishoudelijke apotheek, van groot nut zijn. Ik twijfel bijna niet of iedereen

næus, aan wien slechts betrekkelijk weinige soorten en dan nog niet de opmerkelijkste bekend waren, den naam gegeven werd van: Prinsen der bolgewassen.

Om nu ter zake te komen, wilde ik in dit veel gelezen weekblad mededeelen, dat men een hoogst voortreffelijk middel bereidt, tot versterking der oogen en van het gezicht, alsmede ter wegneming van sommige aandoeningen van het oogvlies. Indien men nu de bloemen der *Lilium candidum* plukt en daarvan eenige hoeveelheid naar verkiezing, ontdaan van stamper en gele meeldraden, in een bij voorkeur wijden glazen stopflesch doet en daarop zooveel besten Franschen brandewijn giet, totdat de leliebladeren geheel onderstaan; men sluit de

flesch daarop luchtdicht en plaatst hem in een donkere kast, na verloop van 3—4 weken neemt men er tot gebruik een weinig uit, dat men door een fijn neteldoeksch lapje zuivert en nu bevochtigd men daarmede 3—5 maal daags de oogleden en de traanklieren met een penseel, zacht sponsje of den top des vingers. Ik zelf heb er uitmuntend baat bij gevonden en velen mijner vrienden en bekenden waren mij hoogst dankbaar voor de mededeeling van dit eenvoudig middel. Een hunner, tegenwoordig rijks-telegrafist 1ste klasse, is daardoor radicaal hersteld van een zóo zorgwekkende oogverzwakking, dat hij nog geen twee jaren geleden op het punt stond zijn ontslag aan te vragen.

Men moet vooral beste Fransche brandewijn gebruiken, zuivere bloembladeren en de flesch of pot luchtdicht gesloten houden, dan blijft het middel jaren lang goed; ik echter maak telken jare een nieuwen voorraad, want men heeft er telkens slechts zoo weinig van noodig, dat men van een heele of halve kan Franschen brandewijn, de aanvragen van zeer vele personen voldoen kan.

Wanneer men in plaats van brandewijn, beste Genua of sla-olie op de leliebladeren giet en evenzoo bewaart, dan bezit men een middel tegen brandwonden, dat wellicht door geen ander overtroffen wordt.

De bollen van *Lilium candidum*, fijn gekneusd, zijn in een verbandmiddel, tegen wonden aan het hoofd, hetzij ten gevolge van een snijdend werktuig, van een bewonderenswaardige uitwerking en opmerkelijk wegens hare snelle heilkracht.

Ook van de gekneusde bollen, aangewend bij open wonden aan de beenen, die veelal zoo langzaam en moeilijk genezen, zag ik vaak verrassende genezingen.

Een en ander stip ik aan ten bewijze dat de *Lilium candidum* niet alleen een zeer fraai, maar ook een hoogst nuttig bolgewas is, dat een plaatsje in elken tuin verdient.

C. W. B.

Uit de bergstreken van Indië.

(*Vervolg van blz. 24*).

Het is reeds lang geleden dat ik die plantjes zag van La France, waarover in mijne vorige sprake was; toch herinner ik mij hoe de eigenaar de mededeeling deed hoe gemakkelijk en eenvoudig ze te stekken waren. Dit laatste is nu niets bijzonders, want waar ook, 't is regel dat een stek van een Roos in de open lucht in een pot, of in den vollen grond gestoken, wortel maakt en door-groeit, hier in Indië namelijk, doch er zijn

soorten, die op dit punt zeer lastig zijn en daartoe behoort La France vooral. De meest in zwang zijnde manier om zijne Rozen te vermeerderen is hier het tjankokken of met eene Europeesche uitdrukking, het marcotteeren, 't welk zeer eenvoudig gaat en, waarschijnlijk door het vochtige klimaat, gewoonlijk goed in de open lucht slaagt. Tijdens droge winden, die soms 14 dagen achtereenvolgens heerschen, gaat het tjankokken zeer moeilijk en duurt het niet twee maar soms vier weken en langer, al eer de tjankok wortel heeft gemaakt, voldoende om haar in een pot of wel in den grond te planten. De wijze van planten der Rozen is zeer verschillend, en ik heb steeds opgemerkt, dat bij hen, die of buitengewoon goed zorg droegen voor hunne planten, of de regels voor eene goede cultuur voorgeschreven, in acht namen, de Rozen er het best uitzagen. In de plantencultuur in algemeenen zin, maken de Rozen in Indië nog steeds »the topic of the day« uit. Bezoekt men hier iemand, en stelt men belang in zijne planten, dan zullen meestal de Rozen 't eerst de revue passeeren. Men ziet dan al dadelijk 't verschil, en dat was waarop ik boven doelde, tusschen de exemplaren bij hen die den ouden sleur volgden en hen die er wezenlijk veel werk van maken. Er is haast geen behoorlijke Europeesche woning in de kotta (stad) of buiten op de ondernemingen denkbaar, waar men niet, 't zij vóór het huis in groote potten, die op voetstukken staan, 't zij langs de tuinpaden of wel in een bed vóóraan, Rozen aantreft. Van zelf kom ik nu op een belangrijk, ja gerust zou men zeggen, een alles beheerschend kweekmateriaal, en dat zijn onze rozenpotten. Voor iemand in het Vaderland, die van de eigenaardigheden der Indische maatschappij zich hoegenaaft niets bewust is, geef ik nu eens te raden: »van welken vorm denkt gij u die potten wel?« Werd deze vraag in ernst door hen die ik bedoelde, beantwoord, zoo maak ik mij sterk, dat niemand wien 't ernst was, in bewoordingen zou brengen 't aanzien van een voorwerp, dat algemeen onder den industriëlen naam van: Soerabaya-pot bekend is. Zoo tereecht heeft de heer Voûte in het Febr. No. van het *Tijdschrift voor Land-, Tuinbouw en Boschcultuur*, tegen die mooie Indische bloempotten te veld getrokken, en waarlijk hij is de eenige niet; toch men schijnt hier op dit punt diens ondanks zeer conservatief, want er moge veel veranderen, de bekende »mooie potten« zullen niet licht verdwijnen. Voor een gedeelte echter waag ik dezen misplaatsten behoudszin te verklaren uit de sterke en gedurige afwisse-

ling, onder de inwoners der hoofdplaatsen; dat komen en gaan, 't welk voor een deel, even als het zoovele op maatschappelijk gebied gewilde verbeteringen, ook de gerekende bloemenliefhebberij in den weg staat. En daaraan wilt ge de massa's groote vormlooze bloempotten toeschrijven? Ja, door die wisseling van personen onder de ingezetenen, hebben steeds tal van venduties plaats. Gewoonlijk leest men dan 't laatst op de aankondigingen daarvan: »en een fraaie partij Rozen in groote potten,« en 't gevolg is dat deze groote potten, de slijtage uitgezonderd, niet te niet gaan, doch slechts aan wisseling van bezitter onderhevig zijn. De Hollandsche lezer, die van deze pottenliefde nooit hoorde, zal zich moeilijk kunnen begrijpen, dat hier de gewoonte is, om, als men zich zijn huis inrichten gaat, er onder de te koopen inboedel ook steeds een aantal potten ter opluistering van voor- of achtergallerij moeten bevinden, en toch is het zoo, en regel is 't dat daaraan 't eerst wordt gedacht en daarna eerst aan de planten, die daardoor bij velen louter als meubel beschouwd worden. Als ik nu de vele gunstige uitzonderingen hierop wilde beschrijven, zou ik van 't terrein af raken waarop ik begon, en langzamerhand weêr afdalen naar de groote steden. Toch mogen er terloops wel nog even aangestipt worden, de wezenlijke fraaie planten, die men in de voorgallerijen der huizen, bijv. op Batavia en Soerabaja aantreft. Dikwijls reusachtige Woodwardia's, Gymnogramme's, verschillende Aspleniums naast kloek ontwikkelde palmen, als Livistona's, Areca's treft men daar aan, en in de te voren beschreven potten, passen deze groote sierplanten beter, hoewel die slecht en onpraktisch zijn, dan kleine kwijnende Maranta's en Begonia stekjes, die men daarin ook wel eens vindt. De pottenquaestie zouden we kunnen laten rusten, ware 't niet nog de moeite waard, eens een balletje op te werpen over de slechte potten van allerhande soort, die men hier in handen krijgt. Vooral het maaksel ware te wenschen dat beter ware.

Een kebon of toekang kebon (tuinman) ziet men als hij met potten bezig is, ze heel voorzichtig in een mandje 5 à 6 bijeen, naar de bestemde plaats brengen, of ook soms een voor een, of in iedere arm een, dus dan toch twee te gelijk. In den beginne verbaasde ik mij er over, doch alras ondervond ik dat onze potten hier niet zooals in patria, twee in een hand zijn te vervoeren, want 't schijnt dat juist de randen van de zwakste consistentie zijn en door den kneep der vingers

bij 't opnemen, afbreken. Een veel karakteristieker punt in de Indische horticultuur zijn de petroleumblikken, die algemeen in de steden, en van 't minste erfje der achterbuurten tot in den tuin van een raad van Indië, ja tot op 5000 voet hoog in 't gebergte worden aangetroffen. Misschien zou voor een nog steeds zoekend statisticus, 't aanwezig zijn van het ledige petroleum-blik in de Indische maatschappij, eene maatstaf voor de ontwikkeling en beschaving kunnen worden; en zoo dit 't ooit wordt, dan kunnen we gerust alle andere gegevens op zijde zetten, en zouden we ons maar naar links en rechts behoeven te wenden, om getuige te zijn van de kolossale ontwikkeling des lands.

Maar scherts terzijde, er is meermalen druk genoeg geredeneerd over de vraag of die ledige petroleumblikken wel eigenlijk geschikt zijn om planten in te kweken, en, zooals 't altijd gaat, er waren er vóór, die beweerden dat ze zoo gemakkelijk en sterk in 't gebruik waren, en bij hen de planten er prachtig in groeiden, ja er zouden ware specimina in gegroeid zijn, maar evenveel waren er tegen, die ze ten eerste leelijk vonden en onpraktisch, daar de aarde zoo luchtdicht in de rondte afgesloten, daarin spoedig verzuurde. Ik voor mij kan ook niet nalaten ze af te keuren, om dezelfde redenen, maar gebruik ze bij gebrek aan groote potten, die hier als men geen inlandsche pottenbakker in de buurt heeft, zeer duur worden door het verre vervoer van elders.

De eigenaardige en voor nog vele andere doeleinden gebezigde blikken, die ik hier bedoel, zag ik nooit in Holland en deel dus voor de lezers van *Sempervirens* mede dat ze 36 cM. hoog zijn en verder 24 cM. in het vierkant. Men denke zich deze afmetingen voor een »vase de jardin«, en waarlijk, dan zijn ze zoo slecht niet —, voor flinke struikachtige gewassen als Begonia's en voor zoovele anderen. Mij dunkt men kan veel aan de slechten eigenschappen te gemoet komen, door evenals de voorstanders er van doen, onder op den bodem, die van 5 gaten voorzien wordt, een laag van 5 à 6 cM. krikil (kiezelsteenen) als draineering te bezigen. Op diezelfde wijze bijvoorbeeld heb ik op 't oogenblik een doorbloeiende Roos in zulk een blik staan, die daarin in waarheid prachtig ontwikkeld is en een twee voet hooge gelijkmatig ontwikkelde struik vormt; evenzoo twee keurige struikjes van *Fuchsia gracilis compacta*, boompjes van 2 voet hoogte, pyramidaal opgegroeid

en bezaaid met die kleine lieve bloempjes, die deze *Fuchsia* hier zoo gezocht maken. Ja, ik zoude er uit mijne omgeving nog meer voorbeelden van op kunnen noemen, doch wil eerst eens vertellen dat die daar straks genoemde Roos, juist, ofschoon doorbloeiend, nu niet bloeit, maar een fraai vertoon maakt met een menigte helder vermiljoen gekleurde bottels, die ter grootte van een kers een zeer mooi contrast met het donkere gebladerte maken. Als bij toeval moet ik zeggen is dus dit exemplaar even »showy« als een mooie *Eugenia*, of een oranjeboompje met vruchten, want deze is aan 't oog van dengene, die de schaar onmeedoogend in de lange stengels der Rozen, zet, toevallig ontsnapt, en is, vergeen als zij was, juist door een geheele andere eigenschap op den voorgrond gekomen. Laat dit den lezers en lezeressen van dit blad niet verwonderen, dat er eens eentje vergeten werd, er zijn hier toch zóoveel rozen, sommigen zóó ontwikkeld dat 't ware boomen vormen, ja enkelen geheel verwilderd, en die zich op grooten afstand in de boschranden nestelen, dat 't licht te begrijpen zal zijn, dat men die niet allen beperkt kan houden binnen den kring van de alles beheerschende snoeischaar. Het schijnt dat de Koningin der bloemen zoo veel aantrekkelijks bezit, dat ik er thans weder op terugkom; kan dit aantrekkelijk over 't algemeen van alle Rozen op deze hoogte gezegd worden, hoe veel te meer is dit niet het geval als zij groote zware ontwikkelde bloemen geven. Zoo heb ik onder mijne zorgen toevertrouwd eene »*Perle des Jardins*,« waar aan ik onlangs een tuil van 5 bloemen zag, die mij, ofschoon ik de plant in haast voorbij liep, een poos staande hield. De plant vormde een heester, dien ik minstens 20 jaar oud schat en die al dien tijd steeds onafgebroken doorbloeit, terwijl de hoofdstam, ter dikte van 4 cM., zich tot op 2 M. boven den grond verheft.

Voor hier is dit nu niets bijzonders, doch deze bloemen waren wel ruim 9 cM. in middellijn gemeten, en vol gevuld, de geheele tuil vormde, door zijne zwaarte naar beneden afhangend, een massa van 't zachtste geel, en wat er nog te verwachten was, bewees de massa zware knoppen waarmêe de forsche stengels als overladen waren. Daar ik mij niet herinner aan de *Perle des Jardins* ooit zulke zware bloemen gezien te hebben, geef ik aan de geachte Redactie bescheiden in overweging, of zij uit deze enkele korte trekken soms zou kunnen besluiten, dat deze schoone Roos soms een andere is. Doch ik zal het thans hierbij laten aangezien ik met

dit praatje 't geduld der lezers van *Semprevirens* misschien wat lang op de proef stelde, waarom ik de volgende maal eens iets meer daadzakelijks hoop te behandelen, bijv. over de groentencultuur, die ik op zoo verschillende plaatsen de gelegenheid had gade te kunnen slaan.

Tjibodas, 15 Jan. '90.

W. J. LEFÈBRE.

Uit The Gardeners' Chronicle van 8 Maart jl.

Een kort bezoek aan de goed ingerichte, welvoorziene Orchideeënkassen van de heeren Seeger & Tropp, te East—Dulwich, bracht ons spoedig tot de overtuiging dat het aantal Orchideeëen-importeurs en kweekers rondom Londen weder versterkt is.

De kwekerij heeft eene betrekkelijk kleine oppervlakte, die echter geheel gewijd is aan Orchideeënteelt, geen voet grond ligt ongebruikt.

De heeren Seeger & Tropp zijn grootendeels importeurs, zij doen hunne planten van de hand op het vasteland, door middel van belangrijke veilingen (zooals o. a. te Amsterdam plaats vonden) dat zij daarenboven ook bekwame kweekers zijn, bewijzen de specimen-planten van *Laelia purpurata*, *Cattleya gigas*, *C. Sanderiana*, *Odontoglossum coronarium*, *Sobralia*, *Cattleya*, enz. bij hen aanwezig.

Bijzonder fraai vonden we nog een rijke verzameling *Masdevallia*'s, bestaande uit niet minder dan 117 soorten, verder bloeden eenige *Odontoglossum triumphans*, var. *Cypripedium*, *Oncidium aureum*, *Sophranitis grandiflora* en anderen.

Het testament van een bloemist.

Aan het testament van Peter Henderson, den bloemist-millionair, die onlangs op zijne buitenplaats te Jersey City Heights overleed, zijn de volgende bijzonderheden ontleend: Mevrouw Jeannie Henderson, zijne weduwe, wordt eigenares van zijne huizinge aan de Bergen-Avenue, en van al het huisraad, de paarden en de rijtuigen, terwijl aan haar, behalve een jaargeld van 3000 dollars, ook binnen 2 jaren dertig duizend dollars in geld moet worden uitgekeerd.

Aan zijne zonen Alfred en Charles vermaakte hij het gebouw in Cortlandtstreet te New-York, benevens de geheele zaken een tienjarig gebruik van al het land dat voor zijne bloemisterij in gebruik was.

Zijne dochter Isabel, echtgenoot van den heer R. Floyd ontvangt achttien huizen en erven in Union Street te Jersey City Heights.

en behalve dat zij 25 duizend dollars in eens ontvangt bepaalt hij nog dat ten hare behoefte dertig duizend dollars moeten worden belegd. De huizinge die hij bewoonde moet gelijkelyk tusſchen zijne beide zonen en dochter worden verdeeld, terwijl de executeuren het deel der dochter zullen beheeren. Tot executeuren benoemde hij Alfred en Charles Henderson.

Men zou zeggen dat voor Amerika de negentiende eeuw een gouden eeuw is, of dat Amerika meer bepaald voor bloemisten het land van belofte is. Zeker is het, dat er voor vakgenooten daar wel wat te verdienen en over te sparen valt.

v. W., te A.

Ingezonden.

Hooggeachte Redactie!

Beleefd verzoek ik u het volgende te plaatsen.

Herhaaldelyk gebeurt het in den laatsten tijd dat men mij om inlichtingen vraagt omtrent 't verkrijgen van een betrekking in Engeland.

Sommige schryvers denken zelfs dat ik met vacante plaatsen in den zak loop, om die bij gelegenheid uit te deelen.

Steeds vindt men mij tot het geven van inlichtingen bereid, bij ondervinding hebbende dat die van veel waarde kunnen zijn; wil men evenwel verzekerd van antwoord zijn, dan diene men een postzegel van 12½ cts. daarvoor in den brief te sluiten.

Met vriendelijken dank voor de opname dezer regelen, heb ik de eer te zijn,

UEd. Dw. Dienaar

J. K. BUDDE.

2 Douglas terrace, Edinburgh, Scotland.

Geachte Redactie!

De heer v. H. te A, is omtrent het gebruik van den secateur zeker zeer pessimistisch. M. i. kunnen de meeste zijner bezwaren voorkomen worden door het gebruik der nieuwe aan twee zijden scherpe snoeischaar.

Bij de oude snoeischaar, waarvan slechts eene zijde scherp is en de andere dus bij het drukken de takken verwondt is het bezwaar niet gering. Ik gebruik sinds 3 jaren de dubbel scherpe die al de schade voorkomt en in het gebruik uinmend bevalt.

Geen der bezwaren van de heer v. H. zullen bij het gebruik dezer schaar gewichtig blijken. Het adres, waar men deze schaar krijgen kan, is S. Kunde & Sohn te Dresden.

Hoogachtend! UEd. Dw. Dienaar

Zwijndrecht. A. VAN NAMEN.

Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem.

Het Hoofdbestuur deelt mede dat de 73ste algemeene vergadering zal plaats hebben Maanden den 31sten Maart 1890 des middags te 12 uur, op de bovenzaal der Societeit »Vereeniging« in de Lange Bagijnestraat te Haarlem.

Op deze vergadering zal onder meer ter tafel worden gebracht:

een voorstel van het hoofdbestuur omtrent de uitgave van een weekblad, tevens »orgaan der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur.«

Het Hoofdbestuur heeft van de heeren De Erven Loosjes, uitgevers te Haarlem, een aanbieding ontvangen en is tot de overtuiging gekomen dat de uitgave van een zoodanig weekblad, op de wijze als is voorgesteld, niet anders zou kunnen strekken dan om de belangstelling in de bloembollen-cultuur levendig te houden en het onderling verkeer der beoefenaren van dat vak gemakkelijk te maken, en dat dus de uitgave in overeenstemming zou zijn met art. 2 van de statuten der Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-cultuur.

Het Hoofdbestuur meent, dat indien het blad alleen aan de leden der vereeniging kosteloos zal worden toegezonden en het bedrag waarvoor het door anderen kan worden verkregen, aanzienlijk hooger wordt gesteld, dan de kosten aan het lidmaatschap verbonden, daarin eene groote aansporing zal gelegen zijn, voor beoefenaars van het vak, die nog geen leden zijn, om zich aan de vereeniging aantesluiten.

Het Hoofdbestuur geloofst, dat jaarlijks een aanzienlijk bedrag aan druk- en verzendingskosten zal worden bespaard, wanneer de mededeelingen en andere stukken van de vereeniging uitgaande, in stede van zooals tot nog toe geschiedt, afzonderlijk te worden verzonden, voortaan door middel van het opgerichten blad ter kennis van de leden en de afdeelingen worden gebracht.

De prijs van het blad zou voor niet-leden der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur worden bepaald op vijf gulden per jaar en de verbintenis tot uitgave van het blad zou als proef voorloopig voor één jaar worden aangegaan.

In het belang der vaderlandsche bloembollenteelt hopen wij dat het voorstel van het Hoofdbestuur zal worden aangenomen. Nu eenmaal het plan om zoodanig blad uit te geven besproken wordt, moet men zich verbazen dat daaraan niet vroeger uitvoering gegeven is.

Verschillende mededeelingen.

Het gebruik van Orchideeën-bloemen bij bloemenversieringen is in den laatsten tijd in Engeland verbazend toegenomen; groote sommen, waarvan natuurlijk het grootste deel terecht komt in de handen van Orchideeënkwekers, worden jaarlijks daarvoor uitgegeven.

Een tafeldecoratie kost niet zelden f 480 terwijl boutonières en bruidsbouquetten algemeen gevraagd worden, soms tot de buitensporigste prijzen.

Het theegebruik verschilt onder de Europeanen bijzonder veel. Het volgende lijstje toont aan hoeveel grammen de inwoners der verschillende landen per hoofd in een jaar gebruiken.

Engeland	2126 Gr.	Noorwegen	40 Gr.
Nederland	477 »	Duitschland	31 »
Denemarken	183 »	Frankrijk	13 »
Rusland	172 »	Zweden	13 »
Portugal	62 »	Oostenrijk Hongarije	11 »
Zwitserland	44 »	België	15 »

De bessen der *Aristotelia Maqui* of *Maquiheester*, eene kleine altijd groene plant, uitsluitend groeiende in de bergwouden van Chili, worden tegenwoordig in groote hoeveelheden naar Europa verscheept om daar gebruikt te worden voor het kleuren der wijn.

De struik wordt niet gekweekt, evenwel heeft haren uitvoer in den laatste tijd groote uitgebreidheid verkregen, zooals ook blijkt uit eene opgave van het consulaat van Chili te Londen, voorkomende in *Kew-Bulletin* van Februari 1890, waaraan we het volgende ontleenen.

Uitvoer 1885,	26.592 KG.,	waarde	2.234 Dollars.
1886,	136.026		10.822
1887,	431.392		34.515

Hoewel de opgaven voor 1888 en 1889 nog niet zijn ingekomen, mag men met zekerheid aannemen dat de uitvoer op evenredige wijze gestegen is.

De *Luffa*, het geraamte der vruchten van de *Luffa aegyptiaca*, *Luffa cylindrica* en *Luffa acutangula*, welke behooren tot de familie der Cucurbitaceën en voornamelijk voorkomen in Egypte, in Japan, op de eilanden der O. Indische Archipel en in Australië, wordt tegenwoordig meer en meer aangewend.

Tot de dingen, die er van vervaardigd worden, behooren: de vochthoudende bloemenmandjes, gebruikt tot het bewaren en verzenden van afgesneden bloemen, allerlei fantasievoorwerpen, geschikt om planten of bloemen in te zetten, gezondheidssponsen, tegenwoordig algemeen als badsponsen in gebruik, zittingen van stoelen, ja, zelfs wordt ze voor Amerikanen gebruikt, tot het vervaardigen van dameschoenen.

Zij doet zich voor als eene vezelachtige, poreuse, elastieke massa, kan veel water in zich opnemen en het daarbij goed vasthouden. Dit, en de goedkope wijze van voortbrenging, maken het tot een geschikt handelsartikel.

Alvorens de aarde, bestemd voor potcultuur, in gebruik te nemen, wordt aanbevolen ze goed te verwarmen in een ijzeren pan en te wachten tot dat ze weder afgekoeld is. Zoo doende doodt men, naar gezegd wordt, de jonge wormen, eitjes van insecten, sporen van Champignons en meer andere dingen, die aan den groei der jonge planten hinderen kunnen.

Schade kan een proefneming in geen geval, dus is het licht te beproeven.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 719. Er zijn er meer dan U, die twijfelen aan de ware naam van *Chrysanthemum Fabian de Media*, onder welken naam ze in *Sempervirens*, No. 29 van 't vorig, verschijnt.

In de verschillende Catalogi kon ik bovenstaanden naam niet vinden en veronderstel dat deze foutief is. Cannell noemt haar in zijn Catalogi *Fabias de Maderanaz*, of *Fabian de Mediana*, Morton, *Fabian de Mediana* (syn. *Fabias de Maderanaz* en *William Etherington*, *Fabian de Mediana*).

Wat nu de ware naam is zal moeielijk uit te maken zijn, toch geloof ik, dat, als men haar *Fabian de Mediana* noemt, men niet zoover mis zal zijn.

E., 17-3-'90.

J. K. B.

Op No. 719. *Fabian de Media*, de *Mediana*, de *Madenaraz* is hoogstwaarschijnlijk *F. de Mediana*, de held van *Gabriel Terry's Woudlooper*.

Maastricht, 17-3-'90.

F. R. CORTEN.

Vraagbord.

No 720. Wat mag de oorzaak zijn van roestvlekken op de bladen mijner *Anthurium Scherzerianum*? De plant groeit en bloeit goed, dus van gebrek kan het niet zijn, zou het mogelijk vocht kunnen wezen? Zij staat met *Varens*, *Bromeliaceën* en andere planten in een verwarmd kasje groot 1 kubieke Meter, warmte 55° à 60°.

No. 721. Hoe moet men *Polypodiums* venenigvuldigen? Ik heb een prachtexemplaar, doch de pot wordt te klein, zoodat de plant er overheen gaat groeien. Moet ik de nieuwe uitloopers er afscheuren of snijden? Wanneer is daartoe de beste tijd en hoe de jonge plantjes verder te behandelen?

Met eenig antwoord op deze twee vragen, zal men zeer verplichten.

EEN BLOEMENLIEFHEBSTER.

No. 722. Welke zijn de geschikste klimplanten voor waranda's die geheel van het zonlicht verstoken zijn?

JACQ. M. te A.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Spruit & Co., Tuin- en Landbouwzaden, Utrecht.

J. A. D. Bornemann, Jr, Prijscourant van Boomen, Heesters, Planten, Conifeeren, enz. Amsterdam.

Correspondentie.

Nadere blikken van instemming ontvangen van de heeren F. S. v. d. P. S., te Leiden, J. K. B., te Edinburgh, van de Afd. Utrecht der N. M. v. T. & Pl., en L. A. S. te H.

De Controle van handelszaatzaden.

BEKNOPT EN PRACTISCH HANDBOEKJE

ten dienste van landbouwers en
handelaren.

816 DOOR

F. J. VAN PESCH,

Assistent aan het Rijksproefstation te Wageningen

Met 29 figuren. Prijs / 0.60

**Gehrs. ADMIRAAL,
te RIJP, (N.-Holl.)**Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 317

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 318

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0,50—2 M.

Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d.
BURG, Boschbaas, te Veenen-
burg, Lisse.Bij groote partijen, prijs per
Correspondentie. 319**TE KOOP:**de buitenplaats **EIKENDUIJ-
NEN**, onder Loosduinen, 10 m.
van Den Haag p. Stoomtram,
groot ruim 9½ H.A. Bosch,
Weiland, Moestuinen, Boom-
gaarden. Met ruim Huis voor
zomer- en winterverblijf, Tuin-
manswoning, Stal voor drie
paarden, Koetsierswoning,
warme en koude Bloemkas, enz.Te bevragen bij den eigenaar
en bewoner **Mr. A. M. MAAS
GEESTERANUS.** 320Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:**HANDBOEK**

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS**en CONIFEEREN,**

DOOR 391

C. DE VOS.Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk, Prijs / 1.90.Verschenen
bij **M. M. OLIVIER**, AMSTERDAM:**Persoonlijke Dienstplicht**

EN

LEGERORGANISATIE,van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f 1.25 322

M. RAHDER.

Heeft een groote voorraad van:

Vruchtboomen. Hoog- en halfstam Appel- en Per-
boomen,
Pyramied- en Leiboomen,
laag geleide Perziken, Abrikozen
en Morellen.
Stamrozen, flinkie stammen.
zwarte kronen.
Struikrozen op canina, zwarte
struiken.
Catalogi op aanvraag.

BOOMKWEKER. - HOOGEVEEN. 1**Brand Stads-Schouwburg
te AMSTERDAM.**Verschenen als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE,
formaat 24—32 cM., een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd
aan den **STADS-SCHOUWBURG.**Daarin komen, behalve een uitvoerige geschiedenis van dien
Schouwburg, de volgende Illustratiën voor: Een fraai
Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg,
Dr. **SAMUEL COSTER**, door N. VAN DER WAALS; den
ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten
kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten
kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor
den brand, door J. C. GREIVE JR., en de brandende Stads-
Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.Dit nummer bevat bovendien bijdragen van de Heeren H. TH.
BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te
AMSTERDAM en ROTTERDAM. 324

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

300

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

H.H. Liefhebbers van Planten!

Wordt te koop aangeboden:

Een 301

Herbarium vivum,

bestaande uit 5 à 6 duizend planten, uit alle oorden der wereld, goed geconserveerd, gedetermineerd en in klassen gerangschikt. Te bevragen onder lett. A Z, Bureau *Nijkerksche Courant*, Nijkerk (Veluwe).

Tuinbaas.

Er biedt zich aan om tegen 1 Mei verplaatst te worden, een bekwaam TUINBAAS, van goede getuigen voorzien, P. G., met klein gezin, goed bekend met Broeierij, Moezerij, Bloemen en het behandelen van Vruuchtboomen.

Adres franco, letter A, aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

302

Lilium auratum.

REUZENBOLLEN, hard, kerngezond, zeldzaam mooi, van gemiddeld 33 centimeter omtrek, beloven een prachtige bloei, in potten geplant.

Per stuk	f 0.75
„ 10 stuks . . .	„ 6.50
„ 25 „	„ 13.75

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 303

TE KOOP of TE HUUR: De Buitenplaats „Vredenoord”,

BEVATTENDE:

Heerenhuis met 10 Kamers, waaronder spatieuse Zaal met riant uitzicht, Zolder, Dienstbodenkamers, Keuken en Bijken, Wijnkelder en diverse andere Kelders, voorzien van Geen Waterleiding, van vele vaste Kasten en alle verdere gemakken die tot een logeabel Heerenhuis behooren.

Voorts Stalling, Koetshuis en Koetsierswoning, Bergloodsen en Bloemenkast. De Tuin, waarbij groote Moezerij, bevat vele fijne Vruuchtboomen, schoon aangelegd Bosch en Vijvers en daaraan grenzenden Boomgaard.

Alles staande en gelegen aan 's-Gravenweg, gemeente Kralingen, groot circa 2 Hect. Te aanvaarden Mei 1890. Te bevragen bij P. VAN LINSCHOTEN Pz., Mr. Timmerman, 's-Gravenweg, Kralingen. 304

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoelang hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 305

Een bekwaam Bloemistknecht biedt zich aan, van zeer goede getuigen voorzien, zoowel van gedrag als van bekwaamheid. Adres motto »knecht« aan den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 306

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 307

No. 13. VRIJDAG 28 MAART 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Voor de Boeren.

Voor de Vee fokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwaame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloakunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 3e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40.

Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Vee fokker.

Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bezor van goedkoope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwaame Veearts.« 833

BUITEN TE HUUR.

Het Huis Bergstein, te Ellecom, in de nabijheid van de Middachter Allee, de halte Ellecom van den Staatspoorweg en de halte Stoomtram, wordt te huur aangeboden.

Het HUIS bevat, behalve ruim Onderhuis met alle gemakken, behalve Badkamer, Dienstbodenkamers enz., 10 groote Kamers met stookplaats en eene groote Serre met schoon uitzicht.

De Huurder is niet verplicht het Terrein van Vermaak, groot pl. m. 2 Hectaren, zelf te onderhouden.

Desverkiezende kunnen echter de Moestuin met Bakken, Druivenkas, Koetshuis met Stal, Knechtskamer en Tuinmanswoning onder de huur worden opgenomen.

Inlichtingen worden verstrekt door KROESE, Rentmeester te Dieren. 334

BUITENPLAATS

TE KOOP voor den spotprijs van f 7000, gelegen omtrek Maarsen nabij Utrecht, groot $\frac{1}{2}$ H.A. Boom-, Bloem- en Moestuin, met warmen en kouden Broeikasten, gelegen a/d. Vecht en Straatweg. Franco brieven, of te bevragen 's morgens voor 12 uur bij de Makelaar T. C. BAC, Westerdokstraat 14, te Amsterdam. 331

Lilium auratum.

REUZENBOLLEN, hard, kerngezond, zeldzaam mooi, van gemiddeld 33 centimeter omtrek, beloven een prachtige bloei, in potten geplant.

Per stuk	f 0.75
„ 10 stuks	6.50
„ 25 „	13.75

Verkrijgbaar bij GROENE- WEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 332

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz., in verschillende vormen. 835

Ruime keuze van de fraaiste LAAN- en SIERBOOMEN, in sterke exemplaren. Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken in groote verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,

Boomkwekerij „Rozenhagen“, te Haarlem.

Brand Stads-Schouwburg te AMSTERDAM.

Verschenen als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE, formaat 24—32 cM., een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd aan den STADS-SCHOUWBURG.

Daarin komen behalve een uitvoerige geschiedenis van dien Schouwburg, de volgende Illustratiën voor: Een fraai Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg, Dr. SAMUEL COSTER, door N. VAN DER WAALS; den ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor den brand, door J. C. GREIVE Jr., en de brandende Stads-Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.

Dit nummer bevat bovendien bijdragen van de Heeren H. TH. BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te AMSTERDAM en ROTTERDAM. 353

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

GROENEWEGEN & ZOON, De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN
voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.
354 AANLEG VAN
Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
„Corona”,
Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 355
Kunst en Smaak.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 356

VERWARMINGSTOESTELLEN,

worden soliede en goedkoop geleverd in KOPER en IJZER. 357

J. THUS, fabrikant, WEESP.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die moderne Tepichgärtnerei

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der
Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete
und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden

Oder perennierenden winter-
harten oder doch leicht
zu Schutzenden

BLÜTHEN- und BLATTPLANZEN.
VON

Th. Rümpler.

Preis fl. 3.95

DIE AESTHETIK DER
Gartenkunst,
VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl. 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,
by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 358
Price fl. 4.—

VRUCHTBOOMEN.

359 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

LANDBOUW-COURANT.
44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
fl. 2.—, franco door het geheele
Rijk. 360

SEMPER VIRENS.

No. 13.

VRIJDAG 28 MAART 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Het ingezondene te Amsterdam, bij gelegenheid van de Vergadering der Vaste Commissies op 18 Maart 1890. — Anthurium Scherzerianum atrosanguineum, met een afbeelding. — De nummering van uw catalogus is om dol te worden. — De Secateur of Snoeischaar. — Een proeftuin. — De Maqui-vruchten als wijnkleursel. — De Haarlemsche Tentoonstelling. — Intern. Tuinbouw-tentoonstelling van 26 April tot 5 Mei. — Boekaankondiging. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Het ingezondene te Amsterdam, bij gelegenheid van de Vergadering der Vaste Commissies op 18 Maart 1890.

NEEN, heel veel was het niet; ook met den besten wil ter wereld kan men niet zeggen dat het meeviel, en eigenlijk moet erkend worden dat het alleen de heer H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede was, die de eer van den dag redde.

Hulde moet intusschen ook gebracht worden aan den heer Krelage, van wien, aan den vooravond der vijfjaarlijksche groote Tentoonstelling te Haariem, die natuurlijk heel wat bemoeiingen medebracht, en zeker een goed deel van zijn belangstelling in beslag moest nemen, maar die toch niet alleen niet persoonlijk op het appel ontbrak, maar ook vasthield aan zijn gewoonte, om eenige bijzonderheden uit zijn etablissement in te zenden, en die dan ook zijne firma weder door een zeer lieve collectie bloeiende bolgewassen deed vertegenwoordigen.

De heer Krelage, die zich voor de inrichting dezer Commissies zooveel moeite gaf, blijkt doordrongen te zijn van de overtuiging dat, als enkelen maar volhouden, de aanvankelijk onverschilligen later wel zullen volgen.

Deze meening schijnt ook de heer van Heijst toegedaan te zijn, gelijk zij ook de onze is. Maar toch mag het vreemd schijnen dat die onverschilligheid zoo lang aanhoudt, en de ambitie nog niet meer geprikkeld werd. Van den kant der Maatschappij is toch reeds duidelijk gebleken dat het Hoofdbestuur deze zaak ernstig opvat, en zich er veel aan laat gelegen liggen. Hoe mag het dan toch komen, dat dit blijkbaar door onze kweekers en liefhebbers zoo weinig wordt gewaardeerd? Want dát het weinig wordt gewaardeerd, blijkt uit de wei-

nige inzendingen. Men zou toch onzen Tuinbouw en onze kweekers veel, zeer veel te laag aanslaan, als men daaruit het gevolg wilde trekken dat er niets in te zenden was.

De Tuinbouwschool »Amsterdam« zond een *Angræcum sesquipedale*, maar verder zag men geen een tropische Orchidee, zoodat er hier althans geen rede was om te zeggen dat de Orchideeën tegenwoordig den Tuinbouw beheerschen. Komt het dan geen onzer Orchidophilen (de Nederlandsche Orchidophilencлуб telt 20 leden, vermoedelijk allen leden der Maatschappij) in de gedachten, als ze wat bijzonders of iets zeer fraais in bloei hebben, dit voor deze vergadering naar Amsterdam te zenden? En dat hier veelal iets bijzonders te zoeken is, daarvoor waarborgen ons sommige uitgebreide en belangrijke verzamelingen. Bij hen moet telkens en telkens weer iets bloeien dat nieuw, nieuw althans hier te lande is. Maar men denkt er eenvoudig niet aan, en toch waren juist zulke inzendingen zoo geschikt om de attentie van die leden, die men in dit geval het publiek kan noemen, op deze kleine exposities te vestigen.

Het is de tijd der *Azalea's*. Op gewone Tentoonstellingen ziet men nog al eens wat nieuws daarvan. Waarom niet hier, waar men ze juist mocht verwachten?

Zoo met verscheidene andere rubrieken.

Van specimens — voortreffelijk gekweekte planten — werd, zoo wij ons niet vergissen, bij deze gelegenheden nog niets van betekenis ingezonden. En wat zien we toch dikwijls prachtige exemplaren op voorjaars-tentoonstellingen.

Veleden jaar had men een paar keeren aanvankelijk zeer voldoende inzendingen, die nogal wat beloofden voor de toekomst. Dat dit tegen den winter afnam was niet te verwonderen; we hoopten toen op het volgende, op dit jaar. De eerste keer werkte het seizoen en het weer tegen; maar nu zijn we in een seizoen gekomen waarin reeds wat is en het weer was thans in alle opzichten gunstig, en geen hinderpaal zelfs tegen de verzending van warmekasplanten.

Zullen we ook nu weer onze hoop moeten vestigen op het volgende jaar, en ons

tevreden moeten blijven stellen met wat enkele wezenlijke belangstellenden, in hun loffelijke pogingen om door volhouden ook anderen te winnen, zenden?

Maar van dezen is dit toch waarlijk, hoe goedgezind ze ook zijn, niet te vergen; terwijl, ook bij moedig volhouden, een zekere matheid er het gevolg van moet wezen.

Nu meene men niet dat wij daarom aan het succes van deze ernstige poging der Maatschappij, om in een hier te lande bestaande behoefte te voorzien, reeds twijfelen. Wij zijn te goed bekend met onzen landaard, dan dat we ons illusies zouden hebben gemaakt van reeds onmiddellijk of spoedig in 't ooglopende blijken van sympathie, van medewerking en belangstelling, van een meer opgewekt leven, dat er toch noodzakelijk uit zou moeten volgen, op ons Tuinbouwgebied, en wij blijven de meening toegedaan, dat moedig volhouden tot eindelijk slagen zal leiden. En wie weet, als er maar eens de rechte gang in komt, hoezeer de uitkomst mogelijk de verwachting nog zal overtreffen. Waar we alleen voor vreezen is dat niet allen, van wie het hier afhangt, ditzelfde vertrouwen op de toekomst zullen hebben, en juist dáar schuilt gevaar.

En dan nog iets.

— Deze plant is waarlijk prachtig, we konden haar in de volgende week wel voor een dag naar Amsterdam zenden, dan leeren anderen haar ook kennen.

— Maar voor wie eigenlijk?..... Er komt geen mensch.

't Is waar, het »belangstellende publiek« bepaalt zich tot de gewoonlijk op dien dag vergaderende leden van het Hoofdbestuur en de aangeschreven jury-leden. Van eigenlijk bezoek zoo goed als geen spoor. Gedurende de anderhalf uur die wij er Dinsdag vertoefden, behalve ons, niemand dan de heer H. J. Goemans, die, uit Engeland teruggekeerd, toevallig in Amsterdam was.

Nog geheel onder den indruk van wat hij in Engeland gewoon was, zal deze hier van die »belangstelling« wel vreemd hebben opgezien.

En vraagt men nu was er niets dat aantrekkelijk genoemd kan worden voor bezoekers? Wel zeer zeker was er dit. Niet veel, 't is waar, maar juist daarom is men geneigd daaraan meer dan gewone opmerkzaamheid te schenken.

Dat het in Amsterdam niet algemeen bekend wordt gemaakt is waar, maar het zou vooralsnog te gewaagd zijn er vooraf de loftrumpet over te steken; dan dient men eerst zekerheid te hebben van meer inzendingen.

Hier grijpen oorzaak en gevolg eigenaardig in elkaar, en wisselen om beurt van rol.

Dat er niet veel bezoekers komen is het gevolg van weinig inzendingen, en de weinige inzendingen zijn op hare beurt weer het gevolg van te weinig bezoek.

— Waarom moeite en kosten gedaan? er komt geen mensch!

— 't Is waar ook, was het antwoord op deze opmerking, 't is niet de moeite en zij het ook geringe kosten waard.... Maar — en hier bedacht hij die dit zeide zich even — als nu allen die iets in te zenden hebben zich dáárdor laten terughouden, dan is dit zeker wel het beste middel om zelfs de enkelen, die er nu nog komen af te schrikken. Houden de inzenders echter vol, en wordt het dus ook meer en meer bekend dat er altijd iets moois of zeldzaams of interessants te zien is, dan zal de één den ander gaan aanmoedigen, en zoo ook met de inzenders zelve.... Doen dus! —

Nu maakt deze of gene mogelijk de opmerking dat bezoek hier bijzaak is. Dit is ook zoo, maar toch moet de beteekenis er van niet al te gering geschat worden. Men zendt niet alleen nieuwigheden, maar ook zeldzame of fraaie planten en niet altijd's het om bekroning te doen. Maar ook al ware dit het geval, dan is het den inzender toch ver van onverschillig of zijn be kroonde nieuwe, of zijn goed gekweekte plant ook gezien en gewaardeerd wordt door anderen. Dit heeft het Hoofdbestuur dan ook terecht begrepen, en daarom wordt het ingezondene ter bezichtiging gesteld.

Ons dunkt de Amsterdamsche leden der Maatschappij mochten elkander, hunne huisgenooten en vrienden of vriendinnen wat opwekken tot een bezoek aan de zaal van Artis op die dagen. Er zijn altijd mensen, en niet weinigen zelfs, die aangespoord, soms zelfs op sleeptouw genomen moeten worden, maar daar zijn er ook velen bij die zich per slot van rekening hiervoor erkentelijk toonen, en dan gewonnen zijn.

Langs verschillende wegen kan men deze zaak bevorderen, en wij zijn optimistisch genoeg om te gelooven, dat men dit langzamerhand zal gaan inzien, en het dan zal blijken voor hoe schoone ontwikkeling deze jonge plant vatbaar is.

Zien we nu eens even wat er op den 18^{en} zoo al ingezonden was.

De voornaamste inzending dan was van den heer van Heijst, oud-lid van het Hoofdbestuur, en bestond voor het meerendeel uit

Primula's, voorts eenige andere alpinen en bol- en knolgewassen.

De Primula's waren meerendeels in bloei, en zulk een inzending is inderdaad wel geschikt om bij degelijke plantenliefhebbers den lust levendig te doen worden, om deze fraaie Alpenkinderen te verzamelen en te kweeken. Hoewel meerendeels, zij het ook onder eenig voorbehoud, tegen ons winterklimaat bestand, zijn ze toch uitnemend voor potcultuur in een kouden bak geschikt, ja is dit nog raadzamer te achten dan om ze, zelfs op een kunstmatige rots, 's winters buiten te houden. Wel is het niet te ontkennen dat men ze dan een weinig denaturaliseert, immers ze bloeien dan te vroeg, vroeger dan de meesten het buiten doen, maar als de bak goed frisch gehouden wordt kan dit geen kwaad en is die voorjaarsbloei overigens niet te versmaden.

Behalve verschillende variëteiten van onze *Primula acaulis*, zagen wij hier o. a. *Pr. erosa*, met haar aan den rand als uitgeknaabde bladeren en lieve, zacht rose bloemen; *Pr. vericillata*, welker bladeren als met meel overstoven zijn, met gele bloemen; *Pr. obconica*, eerst in den laatsten tijd verspreid en diedenkelijk wel de mildst bloeiende van het geheele geslacht zal zijn. Hiervan trouwens leverde deze plant het bewijs, immers er was bij vermeld dat het dezelfde was die op 10 September ll. hier bloeiend was ingezonden, en die sedert onafgebroken door heeft gebloeid. En dan natuurlijk steeds rijker en rijker, want nu was het inderdaad een kogel van bloemen, terwijl het scheen als of ze zich nu pas goed tot bloeien zette. Wij zelf zagen volmaakt hetzelfde aan een kleinere plant, die den geheelen winter door bloeide, terwijl ze ook op dit oogenblik met hare witachtige, slechts zacht rose schemerende bloemen prijkt. Het is te voorzien dat dit een handelsplant van veel waarde voor de kweekers zal worden. Vervolgens de forsche *Pr. caschmiriana*, met haar groot bloemhoofdje, uit kleine, dicht bijeenstaande, lichtblauwe bloemen gevormd; *Pr. viscosa*, met hare kleverige bladeren en paarse bloemen; *viscosa nivalis*, met witte bloemen, die ons identiek scheen met een andere plant onder den soortnaam *nivalis* ingezonden; *Pr. mollis*, met hare groote, bijna op die van *Cineraria* gelijkende, zeer dicht en zacht behaarde bladeren; de allerliefste *Pr. Clusiana*, een kleine plant met groote, paarse bloemen; *Pr. floribunda*, met gele, in etages boven elkaar staande bloemen. Ook deze plant, die haren naam eer aandoet, is zeer mild en rijkbloeiend.

Om hiervan een goede voorstelling te geven, was de heer v. Heijst op het praktische denkbeeld gekomen, er eenige jonge zaadplantjes bij te plaatsen, microscopische plantjes zouden we haast zeggen, maar die wat bloeien betreft ons het spreekwoord in de gedachten deden komen: gelijk de ouden zingen, zoo piepen de jongen. 't Was inderdaad alleraardigst die kleine bloeiende dreumissen te zien. Ook een bloeiende *Pr. Auricula* was er bij; niet echter een der gekweekte hybriden, maar de echte, geelbloemige typische vorm, gelijk die oorspronkelijk op de Alpen gevonden wordt. Behalve deze bloeiende, zag men er nog verscheidene niet bloeiende, waarbij de curieuse *Pr. suffruticosa*, die den vorm van een dwergachtig heestertje heeft. Uit dit alles blijkt dat de inzender deze planten met bijzondere voorliefde kweekt, en wij gelooven dan ook niet dat er iemand hier te lande is, die een zoo uitgebreide verzameling goed gedetermineerde soorten zal kunnen laten zien.

Zeer interessant was een bloeiende *Ranunculus anemonoides*, met fijne peterselieachtige bladeren en vrij groote bloemen, welker bloembladeren half doorschijnend wit zijn. Vervolgens werd de opmerksaamheid getrokken door een paar *Lachenalia*'s, en wel de zuiver gele *aurea* en de sierlijke driekleurige *tricolor*; *Fritillaria oranensis*, een Kievitsei met brune bloembladeren, die in de lengte over het midden met een groene streep geteekend zijn; de zuiver witte *Freesea refracta alba*, de blauwe *Chionodoxa Lucilæ*, de pas sedert enkele jaren gekweekte *Tulipa Greigii*, een paar potten met een *Orchis*-soort onder twee namen, denkkelijk een der pas in de laatste jaren in den handel gebrachte Zuid-Europeesche soorten, die wij nog niet bloeiend zagen, en enkele andere planten.

Dat de jury deze verzameling een dankbetuiging waard keurde is inderdaad niet te verwonderen. Op elke andere Tentoonstelling zou er zeker een eereprijs aan zijn toegekend; hiertoe echter bestond in dit bijzondere geval geen reden, daar er evenmin sprake was van nieuwhed als van bijzonder fraaie cultuur en andere reden en gelden hier niet.

Hetzelfde was dan ook het geval met een wel is waar wat kleinere, maar toch inderdaad zeer fraai en gevarieerde verzameling bol- en knolgewassen, van de firma E. H. Krelage & Zoon, te Haarlem, blijkbaar, even als die van den heer van Heijst, alleen als blijk van belangstelling ingezonden. Hierbij zag men een viertal Tulpensoorten; voorts,

nevens de blauw met witte *Chionodoxa Luciliae*, de bijna gelijkmatig blauwe *Ch. sardensis*; 't is moeilijk uit deze twee de fraaiste te kiezen; een krachtig bloeiende *Orchis Robertiana*, de curieuse *Leontice Albertii*, die men zeker op het eerste gezicht niet voor een *Berberidee* zou grooten, ofschoon ze in habitus toch wel wat op de *Epimediums* gelijkt; *Narcissus Pseudonarcissus Johnsonii*, *Puschkinia scilloides*, met hare lieve, porseleinwitte bloemen, de grootbloemige *Galantus Elwesii*, de lieve, donkerblauwe *Iris reticulata*, *Lachenalia pendula*, met haar helderrooden kelk, waar de groene bloemkroonzoom zoo frisch uit te voorschijn komt, de altijd fraaie *Trillium grandiflorum*, verschillende variëteiten van *Muscari*, een eigenaardig en fraai waterplantje, *Aponogetum distachyum*, — dat zonderling te moede moet geweest zijn in zoo'n kleinen pot en in zoo'n vreemd gezelschap, — en meer anderen tot deze rubriek behorende.

Daarnaast stond, mede van de firma *Krelage*, een nieuwe *Iris*, die met een getuig-schrift 1e klasse bekroond was, nl. *Iris persica purpurea*.

Blijkens eene er bij gevoegde nota is deze variëteit uit den *Levant* afkomstig, en werd ze door *Baker* en andere bevoegde deskundigen voor een variëteit der *Iris persica* verklaard. De bol is gelijk aan die der soort, maar iets kleiner. In September 1889 werden voor het eerst bollen er van in Europa, en toen ook door de inzenders in Nederland ingevoerd. Ze bloeit thans voor het eerst hier te lande ¹⁾, terwijl van den bloei elders nog niets werd vernomen. Zeer zeker is dit een fraaie aanwinst voor de bollencultuur.

De heer *A. van der Spiegel*, te *Velp*, had een tiental bontbladerige *Cyclamens* ingezonden. Voor liefhebbers van bonte planten zeker niet onaardig. Het schijnt werkelijk dat deze plant uit zaad gekweekt dit karakter behoudt, en dan kan het voor den handel wat goeds opleveren. De jury was dan ook o. i. volkomen in haar recht, door er een getuig-schrift 1e klasse aan toe te kennen. We zagen er den naam *Cyclamen Quarlesianum* bij liggen. Zou ze dien bij deze gelegenheid gekregen hebben? Zeker een compliment aan den volijverigen secretaris der *Orchidophilen*, dat overigens wel verdiend is.

Wij merkten straks reeds op dat de *Tuin-*

bouwschool »*Amsterdam*« een *Angræcum sesquipedale* had ingezonden. Voor hen, die deze karakteristieke bloem voor de eerste maal zien zeker zeer interessant; we kunnen echter de opmerking niet terughouden, dat ze met slechts ééne bloem en een knop, niet als iets bijzonders in aanmerking kon komen.

Van de firma *Groenewegen & Co.* waren er eenige planten van *Anthurium Scherzerianum atropurpureum*; de bloemstelen zijn tot aan den voet donkerrood, terwijl ook de zeer donkere kleur deze variëteit gunstig van de type onderscheidt. Ze verkreeg een *Certificaat* 2e klasse.

De *Leidsche Akademietuin* had, als blijk van belangstelling, een groote, voor het eerst hier te lande bloeiende *Bromeliacee* gezonden, namelijk *Quesnelia roseo-marginata*. Daar wij voornemens zijn in een afzonderlijk artikel, zoodra we daartoe de ruimte meenen te kunnen afzonderen, op deze fraaie plant te komen, weiden wij er hier niet over uit. Dat hier geen »dankbetuiging« bij lag, zal wel niet geweest zijn omdat de jury deze inzending geen dankje waard achtte, maar omdat er uitdrukkelijk bij was bepaald dat geenerlei onderscheiding gewenscht werd.

Voor de wetenschappelijke Commissie was ééne inzending, en wel een partij *Citroenen*, ingezonden door den heer *B. A. Plempers* van *Balen*, te *Amsterdam*. Dit waren pas uit *Marseille* ontvangen misvormingen, monsterachtige vruchten, met allerlei vreemde uitwassen, reuk- en smakeloos, en dus voor den handel volkomen waardeloos. Deze misgewassen, waarop de kweekers in het Zuiden natuurlijk niet bijzonder gesteld zijn, schijnen toegeschreven te worden aan buitengewone koude, tijdens den bloei. We zullen later hooren wat de wetenschappelijke Commissie ervan denkt.

Vat men nu alles samen, dan mag het niet veel zijn, niemand zal toch beweren dat het niet de moeite van een bezoek waard was.

Hopen wij dat vooral de *Amsterdamsche* leden zachtjes aan met den weg naar deze zaal beter bekend zullen worden. W.

Warme- en gematigde-kas.

Anthurium Scherzerianum atrosanguineum.

(Met een afbeelding.)

De *Anthurium Scherzerianum* is voor velen een goede bekende. Zij heeft eigenschappen, die haar boven vele andere planten doen verkiezen ter versiering van woonvertrekken. Een plant »for the million«, zooals de Engelschen zeggen. Deze voorkeur

¹⁾ Bij verschillende *Haarlemsche* kweekers, gelijk ons op de *Tentoonstelling* te *Haarlem* bleek.

is niet ongegrond, integendeel, men moet zich verwonderen dat zij nog niet veel meer algemeen is. Immers, welke kamerplant bloeit zoo mild en zoo lang en is zóó goed bestand tegen een dampkring, die voor vele gewassen nadeelig is?

In de kassen van den keurigsten liefhebber wordt deze *Anthurium* evenmin gemist; mag zij niet ontbreken.

Het moet derhalve niemand verwonderen dat menig een beproefd heeft door zaaiing het ras te verbeteren; noch minder dat de met zorg en volharding aangewende pogingen met goeden uitslag bekroond zijn. Men heeft tegenwoordig de grootbloemige (*Scherzerianum grandiflorum*), de langbloemige *Scherzerianum Palmeri*, de witbloemige (*S. Williamsi* en de donker bloedroode (*S. atrosanguineum*), die hier is afgebeeld.

Deze onderscheidt zich niet slechts gunstig door de donkere en schitterende kleur der bloemen, maar ook de bladstelen, gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, zijn fraai gekleurd.

Deze plant laat zich zeer gemakkelijk voorttellen, dewijl zij vele koppen maakt, die zonder bezwaar van de moederplant kunnen gescheiden worden.

Er waren een drietal exemplaren door de *firma Groenewegen & Co.*, te Amsterdam, ingezonden op de laatste vergadering der vaste commissiën van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, die daarvoor een certificaat 2^e klasse uitreikte.

Ingezonden.

De nummering van uw catalogus is om dol te worden.

Dit Mijnheer de Redacteur, werd mij dezer dagen geschreven.

Gij moet weten dat ik zaadhandelaar ben en een prijslijst uitgeef, waarin, vóór de Alfabetisch gestelde namen, nummers geplaatst zijn, ten einde het omslachtige gebruik der namen te vermijden.

Zooals u bekend is, verschijnt ten minste elk jaar een nieuwe prijslijst en het natuurlijk gevolg daarvan is, dat er bij elke nieuwe uitgaaf namen weggelaten worden, en andere namen in de plaats komen.

Nu komt men voor de keus te staan, om: of elk jaar een geheel nieuwe nummering te maken, of nummers te gebruiken, die niet alle op elkander volgen.

Het een is zoo kwaad als het ander. Verandert men zijn nummers jaarlijks, dan ontstaan er gemakkelijk vergissingen, indien bestellers van een vroegere prijslijst gebruik

maken, zonder dit te melden en volgen de nummers niet, dan heeft men dikwijls een hopeloos gezocht.

Wie geeft mij hier raad? Wie doet mij een middel aan de hand, om zonder te groote uitvoerigheid, die in elk geval vermeden moet worden, de bovengenoemde bezwaren te vermijden?

De philantroop, die hiertoe geneigd is, doe zijn mededeelingen aan uw blad toekomen, opdat ook anderen daardoor onderricht worden.

Bij voorbaat kan hij rekenen op veler erkentelijkheid en niet het minst op den dank van uwen getrouwen lezer. M.

De Secateur of Snoeischaar.

Onder dezen titel komt in No. 11 van dit blad een stuk voor van den heer v. H., waarin hij het verkeerde van het gebruik van den Secateur betoogt.

Hij geeft toe dat een ervaren boomkwekersknecht er sneller mede kan snoeien. »Maar beter?« vraagt hij. Doch beter behoeft niet, als het maar niet veel slechter is, want bij de kwekers is tijd ook geld, en wanneer bij het knippen de vellen tusschen de schaarbladen blijven zitten, dan is de schaar niet goed of te bot. Met een bot mes snijdt men immers ook geen zuivere wonden?

De heer v. H. beweert, dat men er niet mede vlak bij den knop kan afsnoeien. Ik heb dat nimmer kunnen merken, als de punten der schaar maar zuiver zijn en de tak niet te dik is.

Verder vraagt hij, hoe een boomkweker vruchtboomen met den secateur gesnoeid, aan een bekwaam vakgenoot zou durven toonen? Ik antwoord: Zeer gerust Mijnheer; als het maar met verstand gedaan is — dat is met het mes ook zoo —, en men den secateur niet meer gebruikt dan waar men haar gebruiken kan.

»Hoe is het bij fijn snoeiwerk, als bijv. de takjes te dicht bij elkander zijn geplaatst en er daarvan eenige verwijderd moeten worden. Met het mes kan men er bij komen, met den secateur dikwijls niet.« Welnu, dan gebruikt men het mes, want niemand zal beweren, dat men met den secateur alle snoeiwerk kan verrichten. Zoo ook niet bij al te grof en zwaar werk. Daar neemt men het mes. Doch moet men Rozen, Berberissen en soortgelijken snoeien, dan legt men het mes neder, en om zich zelven niet te kwetsen, neemt men den secateur.

»Het mes geeft een zuivere snede. Dit spreek ik niet tegen, doch ik heb van de

minder zuivere secateursnede nog nimmer kwade gevolgen gezien. De secateur snijdt horizontaal en het mes wellicht te schuin, zoodat de wond veel te groot wordt.

Dat er door het gebruik der snoeischaar in den knecht altijd een verkeerde geest komt, zal wel een bui in Noorwegen zijn. En dat de secateur goed is bij harde doode takken, omdat men daarbij zijn mes zou bederven, zal wel gelden voor den secateur.

De heer v. H. meent dat er te Boskoop wel vele kweekers zullen zijn, die den secateur op hun kwekerij niet zien willen.

Hier vergist v. H. zich zeer. Ik meen te mogen verzekeren, dat bij alle kweekers — zij die te arm zijn er een te koopen uitgezonderd — de secateur in gebruik is, meest onder den naam Rozenschaar.

Het door de Redactie van *Sempervirens* onder het stuk van den heer v. H. geplaatste onderteeken ik gaarne.

H.

C. DE VOS.

Een proeftuin.

Uit Vlijmen schrijft men:

Door de Vereeniging ter bevordering van Land- en Tuinbouw en Veeteelt alhier wordt thans een proeftuin aangelegd, die tevens voor het geven van praktisch tuinbouwonderwijs wordt ingericht. Tot directeur-tuinbouwkundige der instelling is benoemd de heer C. H. Claassen, gediplomeerd tuinbouwkundige van de Van Swietenschool te Frediksoord, thans als leeraar daaraan werkzaam. Er zullen ook maatregelen genomen worden om een goed georganiseerd theoretisch onderwijs te geven, ten einde op die wijze eene inrichting voor tuinbouwonderwijs te verkrijgen, die mag worden ondersteld aan de hedendaagsche eischen te voldoen. De Vereeniging beschikt over 1½ Hectare bouwland voor proefvelden, bestemd voor proeven met landbouwgewassen, en voorts nog grasland voor proeven met bemesting. De behandeling en indeeling daarvan zal geschieden op advies van Dr. O. Pitsch, den bekenden landbouwkundige der Wageningsche landbouwschool, die zich bereid verklaard heeft, de inrichtingen alhier eenige malen te bezoeken, zoodat men mag verwachten, dat deze veel tot de kennis van den landbouw zullen bijdragen. Dank zij de krachtige ondersteuning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en de hulp van onzen gemeenteraad is het gelukt deze voor de landbouwende bevolking zoo nuttige instelling tot stand te brengen.

De Maqui-vruchten als wijnkleursel. ¹⁾

Die eenigszins met de sinds jaren in de tuinen gekweekte koude-kasplanten bekend is, kent zeer zeker een laag Chileensch heestertje, de *Aristotelia Maqui*, waar eigenlijk niet veel aan is, daar zoo min de bladeren, als de bloemen of de geheele habitus het ook maar de minste aanspraak geven op schoonheid of sierlijkheid. Toch heeft het zich in verscheidene collecties weten staande te houden, en is het volstrekt geen zeldzaamheid zaden ervan in de zadencatalogi der Europeesche Botanische Tuinen aangeboden te zien.

Welnu, deze plant, tot voor weinige jaren in elk opzicht van geringe beteekenis, heeft in den laatsten tijd beteekenis gekregen, en dit wel in klimmende mate.

Wat er toe aanleiding mag gegeven hebben dezen in de Chileensche bergstreken thuis behoorenden half-heester voor dit doel aan te wenden, schijnt niet bekend, maar zeker is het, dat, sedert men tot de ervaring kwam, dat de besachtige vruchten aan den rooden wijn een fraaie kleur geven, de uitvoer daarvan naar de rooden wijn producerende landen een verbazende uitbreiding heeft verkregen.

Tot dusverre schijnt deze struik in Chili niet gekweekt te worden, en zamelt men de vruchten van de in het wild groeienden in; het is echter wel aan te nemen dat men er een cultuur van zal gaan maken, en te verwonderen is het dat men dit in Zuidelijk Frankrijk zelf nog niet beproefde; want dat ze daar kan groeien, mag wel als zeker aangenomen worden.

Om een denkbeeld te geven van het toenemend gebruik dezer vruchtjes, dienen de volgende cijfers, die wij aan het Februari-nummer van het *Kew-Bulletin* ontleenen, en welke opgaven zeker vertrouwen verdienen, daar ze verstrekt werden door den Consul-Generaal van Chili, te Londen, den heer Juan de la Cerda.

In 1884 werden uit Chili uitgevoerd 26.592 Kilo van die vruchtjes, een waarde vertegenwoordigende van 2.234 Dollars; in 1886 was dit reeds geklommen tot 136.026 Kilo, ter waarde van 10.882 Dollars; terwijl het in 1887 niet minder dan 431.392 Kilo bedroeg, tot een bedrag van 34.515 Dollars. Omtrent de jaren 1888 en '89 ontbreken den genoemden Consul-Generaal de officieële gegevens, maar het vermoeden is gewettigd, dat die uitvoer is blijven toene-

¹⁾ Ter nadere aanvulling van het korte bericht in ons vorige blad.

men. Dat verre het grootste gedeelte hiervan naar Frankrijk ging is licht te begrijpen. In 1884 bedroeg dit 500 Kilo in 1886 reeds 115.000 en 315.774 Kilo in 1887.

Hieruit blijkt hoe spoedig de nijverheid zich van een nieuw artikel, dat haar kan dienen, meester maakt. W.

De Haarlemsche Tentoonstelling.

De Haarlemsche Vereeniging voor Bloembollencultuur opende op Vrijdag 21 dezer hare vierde vijfjaarlijksche Tentoonstelling, uitsluitend aan de Haarlemsche specialiteiten gewijd;

getale nooit elders, en zulk een expositie zou daar furore maken, terwijl ze te Haarlem wel belangstelling vindt, maar uit den aard der zaak niet in die mate.

En inderdaad de Hyacinten, men moge met deze bloemen veel of weinig op hebben, en ik behoor nu toevallig tot hen die er zeker niet mede dweepen, waren prachtig, boven beschrijving prachtig en in zoo grooten getale ingezonden, dat het gezicht op die lange reeksen, op die bonte kleurmengeling een licht gevoel van duizeling veroorzaakte.

Hoewel deze Tentoonstelling het in het algemeen niet won van de laatste harer voorgangers, waartoe velerlei toevallige omstan-

ANTHURIUM SCHERZERIANUM ATROSANGUINEUM.

heel wat anders dus dan een gewone voorjaars bloemententoonstelling, maar een *bloemen*-tentoonstelling in de meest strenge beteekenis van het woord.

't Is eigenlijk jammer, maar het kan niet wel anders, dat deze Tentoonstellingen te Haarlem worden gehouden; voor de Haarlemmers toch, die over enkele weken rondom in Hyacinten en Tulpen zitten, zijn ze niets bijzonders, maar ze zouden dit in hooge mate zijn voor de bewoners van andere groote steden: Amsterdam, Rotterdam, den Haag, Arnhem.

Inzonderheid Hyacinten toch, die bij deze gelegenheid de hoofdschotels vullen, zag men in zulk een volkomenheid en dan in zoo grooten

digheden kunnen leiden, mocht ze toch, geheel op zich zelf beschouwd, als zeer goed geslaagd geacht worden, ja als zuivere bloemen-Tentoonstelling kan men zich moeilijk iets rijkers voorstellen.

Het Bestuur houdt streng aan het beginsel: bol- en knol-gewassen vast, en het Programma liet slechts twee uitzonderingen toe, namelijk tropische Orchideeën, waarvan hier niet zeer veel te verwachten en Phormium's, waarvan weinig ingezonden was. En toch zou het zeker niet ten nadeele van het effect der bloemen zijn, zoo er meer inzendingen van groene planten uitgelokt werden.

Het beste zag men dit van een der boven-

zalen af, waar men een vrij gezicht had over de geheele, ruime benedenzaal van de Sociëteit de Vereeniging.

Men had getracht daaraan te gemoet te komen, door op den voorgrond een stellage op te richten in den vorm van een groot perk over de geheele breedte der zaal, welke planken met aarde bestrooid waren en waarop een groot aantal betrekkelijk kleine sierplanten: Palmen, *Dracaena's* enz. stonden, terwijl daaromheen, iets lager, een breeden rand van Tulpen was geplaatst.

Dit was goed bedacht en goed uitgevoerd; die groene planten vormden een flink verheven massief en waren een zeer doelmatige achtergrond, voor de levendige kleuren der talloze Tulpen.

't Was jammer dat men meer achter in de zaal niet iets dergelijks had aangebracht. De enkele daar tusschen de talrijke bloembedjes in het gazon geplaatste groene planten konden niet verhinderen dat de zaal daar te ijl was en te veel den indruk van leegte maakte. Had men daar, om iets te noemen, maar één matige groep van flinke Conifeeren kunnen plaatsen, dan zou in deze leemte voorzien geweest zijn, en het ware zeker voordeliger geweest voor het effect der bloemen.

En deze laatste stonden daar in menigte: Narcissen, Keizerskronen, *Imantophyllums*, Tulpen, *Richardia's*, *Crocussen*, *Spiræa's*, *Diclytra's*, benevens verschillende groepen van knol- en bolgewassen tot onderscheidene geslachten behoorende.

Wij treden omtrent deze expositie niet in bijzonderheden, want waar zou het heen, wilden wij ze allen opsommen, die op bijzondere vermelding aanspraak hebben, waartoe bovendien langdurige studie noodig zou zijn en meer speciale kennis gevorderd is dan wij ons toekennen, maar we kunnen niet nalaten te zeggen dat de vier collecties bestaande uit verschillende bol- en knolgewassen, met uitzondering der groote handelsgeslachten, buitengewoon veel schoons bevatten. Bij een er van, die als 't ware gekroond werd door een prachtige bloeiende *Orinum amabile*, zagen wij acht verschillende aard-Orchideeën in voortreffelijke cultuur, zeer fraai in bloei. Bij uitzondering en omdat men ze zoo zeldzaam ziet op de Tentoonstellingen, laten wij de namen ervan volgen. Het waren: *Orchis provincialis*, *O. undulatifolia* en *O. Robertiana*, *Ophrys speculum* en *O. arachnites*, *Bletia hyacinthina*, *Aceras antropophora* (zeker een der grilligste bloemvormen, die weleer het meeste heeft bijgedragen tot het ontstaan der fabelen, die omtrent deze planten in omloop waren) en de zeer zeldzame, lage, maar betrekkelijk grootbloemige *Calypso borealis*.

De fraaie *Orchis Robertiana* zag men in een kloek exemplaar ook bij een andere collectie; evenzoo *O. bifolia* en *Ophrys arachnites*.

Hoofdzaak waren in de groote benedenzaal zeker de Hyacinten. Even als vroeger waren ze amfiteatersgewijs op tafels geplaatst langs de wanden der zaal en op het orkest, en om het stijve daarvan eenigszins weg te nemen had men daaraan een gebogen richting gegeven, gelijk men gewoon is aan de zij-rabatten van een aangelegden tuin te doen. Daarachter stond een doorlopende rij lage groene planten, niet voor 't mooi, want mooi waren ze niet, maar alleen om een groenen achtergrond te hebben, welk doel op deze wijze volmaakt bereikt wordt.

Van boven gezien maakte dit kleurenrijke als met groen geboorde encadrement der zaal waarlijk een machtigen indruk, ze geleek daardoor op een' groote paneel, met de schitterendste kleuren beschilderd.

Dit effect werd nog verhoogd door den rijken achtergrond van *Amaryllissen*, die piramiedvormig vóór het orkest geplaatst, zich daar in al hare heerlijkheid voordeden. Hetzij men ze van verre zag of van nabij, altijd maakten deze fiere bloemen een heerlijk effect. Van deze, even als van de Hyacinten, mag gezegd worden dat ze flink vertegenwoordigd waren.

Van de Hyacinten verdienen overigens nog bijzondere vermelding die inzendingen, waarvan tien stuks van dezelfde verscheidenheid in één pot of liever pan waren geplaatst (gegroeid?). De volkomen gelijkmatige ontwikkeling was inderdaad bewonderenswaard. Ze stonden op een groote tafel in de benedenzaal die daardoor één gesloten bloemenmassa geleek. Van het standpunt, waarop men zich bij het beoordeelen van deze speciale Tentoonstelling te plaatsen heeft, maakten deze verzamelingen een inderdaad prachtig geheel uit.

Hetzelfde was trouwens het geval met die inzendingen Tulpen, waarvan tien stuks bijeen stonden. Ze stonden op den grond en daarachter een rand of liever achtergrond van *Calla aethiopica*; dit gaf een lief effect.

Op een der bovenzalen zag men de voornaamste Narcissen-verzamelingen, o. a. een geheele middentafel dicht gevuld. Een uitnemende gelegenheid om de verschillende ondergeslachten te leeren kennen. Mooi, zeer mooi zelfs als Narcissengroep, maar overigens geenerlei afwisseling biedend.

Voorts zag men daar zeer fraaie *Cyclamen's*, het bewijs leverende dat, mag men het hier nog niet volkomen tot de volmaaktheid der Engelsche *Cyclamencultuur* gebracht hebben, men er toch niet ver meer af is. Die de tentoonstellingscollecties van Williams (die ze echter, naar beweerd wordt, niet zelf kweekte) niet gezien heeft, zou durven zweren dat ze niet beter geleverd kunnen worden dan men ze thans hier zag.

De, op de wijze der Hyacinten, in water gekweekte Tulpen waren zeer fraai.

De coquesten der Hyacinten bevestigden ons in onze overtuiging, dat mogelijk nog wel af en toe wat anders kan gewonnen worden, maar dat het zich toch overigens om het bestaande

heen beweegt. Een gevulde porseleinkleurige, met groenen weerschijs had monsterachtig groote bloemen.

Behalve eenige collecties Scilla's en een zeer aardige verzameling Iris-soorten, waren in een der bovenzalen de bouquetten ten toon gesteld, die zeker een groot aantrekkingspunt waren voor de dames. Ook hier was het principe streng vastgehouden. Alle bloemversieringen toch moesten uit bloemen van bol- en knolgewassen zijn samengesteld. Of ook het Haarlemsche publiek, dat bouquetten en andere bloemversieringen gebruikt, gewoon is deze bepaling te maken, weten wij niet. Is dit niet zoo, dan gelooven wij dat in dit geval het praktische nut aan het principe opgeofferd wordt.

Deze opmerking is trouwens niet nieuw meer; het Bestuur heeft dus zeker afdoende redenen om aan het eenmaal aangenomen beginsel getrouw te blijven, en dan doen wij er het zwijgen toe.

Beiden, zoowel het Hoofdbestuur als de Tentoonstellings-Commissie, hebben eer van hun werk en mogen ongetwijfeld met voldoening op deze expositie, het begin eener nieuwe vijfjarige campagne, terugzien. Voor de Haarlemsche culturen zijn ze zeker zeer belangrijk te achten, terwijl ze er ongetwijfeld toe bijdragen, om den ijver te prikkelen en den band die allen samen houdt, duurzamer te maken. Bij een teelt als deze, die als het ware een macht vertegenwoordigt tegenover den buitenlandschen handel, komt zeer veel op onderlinge aaneensluiting aan, en de kweekers van Haarlem en de omstreken begrijpen dit goed. De Vereeniging voor Bloembollencultuur werkt in dit opzicht zeer heilzaam; moge haar invloed ten goede duurzaam zijn, en haar wakker Hoofdbestuur in den bloei van Haarlem's bollenhandel ruime zedelijke belooning vinden, voor de vele opofferingen van tijd en moeite, die aan de goede regeling eener dergelijke corporatie onafscheidelijk verbonden zijn.

21—3—'90.

W.

Van een gewaardeerd correspondent, in den bloembollenteelt en bloembollenhandel bedreven, ontvingen wij de volgende mededeelingen, die wij als een aanvulling van ons verslag met ingenomenheid plaatsen.

Vooraf ga de openingsrede, uitgesproken door den door allen hooggeachten Voorzitter, den werkzamen heer Krelage, die nog lang de Voorzittersplaats moge innemen:

Dames en Heeren, Geachte Genoodigden en leden der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur!

De gewoonte eischt van den Voorzitter bij de opening der vijfjaarlijksche tentoonstellingen dezer Vereeniging een woord tot inleiding.

Dat woord geeft uit den aard der zaak aanleiding tot een terugblik op het afgelopen tijdperk.

Het laatste onzer bloemenfeesten, mede in deze ruime zalen gevierd, viel samen met het vijf-en-twintig jarig bestaan onzer Vereeniging. Deze heeft thans den dertigjarigen leeftijd bereikt.

Er bestaan bij verschillende volken oude begrippen, — misschien voor onzen vooruitstrevenden tijd verouderd, — omtrent den leeftijd, waarop de man, de heer der schepping, in het bezit is van zijn volkomen ontwikkeld verstand. Bij enkelen werd daarvoor de veertigjarige leeftijd aangenomen. De meesten hechten aan het getal dertig. Die meening sluit in zich het denkbeeld, dat vóór het bereiken van dien dertigjarigen leeftijd van hem, die nog als jongeling beschouwd werd, tijdelijk onbedachtzaamheden door de vingers werden gezien, met het doel om hem later, als hij dan eindelijk zijn verstand heette te bezitten, des te hogere eischen te stellen.

Zoo eene Vereeniging als de onze op gelijke wijze beoordeeld mag worden, dan is het oogenblik gekomen, dat door haar wel moet worden overwogen dat zij thans den mannelijken leeftijd heeft bereikt, dat het tijdperk om met verstand te handelen voor haar is aangebroken, en dat zij zich voor het vervolg te onthouden heeft van loszinnigheden, al werden die haar vroeger minder toegerekend, omdat zij toch daarnevens zooveel goeds had.

Wanneer wij van meening zijn, dat wij aan het begin staan van een nieuw tijdperk voor onze Vereeniging, dan is het onze plicht ons de vraag te stellen, wat zal dat nieuwe tijdperk van ons eischen? Wat verwacht men van ons? Geen gelegenheid beter dit in het licht te stellen dan de openingsplechtigheid van dezen dag. We kunnen daar wijzen op de groote ingenomenheid voor onze Vereeniging, in zoo ruimen kring betoond, op den steun en de medewerking zoo algemeen verstrekt.

Aan Hare Majesteit de Koningin mocht het behagen voor deze tentoonstelling een eereprijs beschikbaar te stellen. Van onze eereleden, onze donateurs en onze leden, van vele vrienden van den tuinbouw uit deze en nabij liggende gemeenten ontvingen wij bijdragen in verschillende vorm, door ons zeer gewaardeerd.

Onze afdeelingen hebben ons naar vermogen gesteund, en het gemeentebestuur van Haarlem heeft opnieuw bewezen, door eene ruime bijdrage, dat het prijs er op stelt, dat door de bloembollenteelt dezer streken de naam van bloemenstad bij uitnemendheid voor Haarlem bij voortdurend behouden blijve. Om dat eigenaardig standpunt, 't geen ons vak hier inneemt, meenden wij ook thans gerechtigd te zijn tot het bijwonen dezer plechtigheid te mogen uitnoodigen allen, die door ambtsbetrekking te dezer stede geroepen zijn zorg te dragen voor het welzijn van het vaderland, van dit gewest en van deze gemeente, allen die ons steun hebben verleend, en hen die wij als onze medewerkers mogen beschouwen. Wij zien hier diegenen onzer leden, die kosten noch moeite

gespaard hebben hier eene verzameling bijeen te brengen, die zeker aantoonde dat zij niet is de vrucht van het streven eens wuften jongelings, maar die van één, gerijpt tot den mannelijken leeftijd.

Wij hebben het voorrecht te spreken tot de uitnemende mannen die aan onzen roepstem gehoor gaven, om de voorwaar niet gemakkelijke taak te vervullen, een goed oordeel te vellen over al wat in dezen prijkskamp werd ingezonden. Wij begroeten gaarne de commissie, die het Hoofdbestuur steunde en het mogelijk maakte dat in den korten beschikbaren tijd, de plaatsing van het ingezondene op behoorlijke wijze kon geschieden, en die zich belastte met al die groote en kleine zorgen, van eene onderneming als deze onafscheidelijk.

Aan hen allen een woord van dank, ook aan onzen geachten Secretaris, die in weerwil der ongesteldheid, die hem belette hier ter plaatse aanwezig te zijn, toch wenschte datgene wat tot zijne taak behoort, als gewoonlijk af te doen en ook afgedaan heeft.

Wanneer straks deze tentoonstelling zal zijn geopend, begint voor ons weder een nieuw tijdvak, en worden nu reeds de lessen opgeteekend, waarvan de vrucht over vijf jaren zal moeten blijken. Kan men dan weder op vooruitgang wijzen dan heeft het feest van heden zijn nut gehad. Moge dat zoo zijn en moge dat zoo blijven, ook in lengte van jaren en tijdvakken van het bestaan dezer vereeniging.

Onze tentoonstellingen zijn voor de beoefenaren van het vak als 't ware een spiegel, dien men zich voorhoudt om te zien of men al dan niet verouderd is, of men in kracht en gezondheid vooruit is gegaan of achteruit. Tot het instandhouden dier eigenschappen zijn echter andere inspanningen noodig dan alleen het toilet maken voor den spiegel.

Wanneer er sprake is van den Hollandschen tuinbouw in het algemeen, van de bloembollenteelt in het bijzonder, moge ieder beoefenaar van het vak doordrongen zijn van de gedachte dat zoo ergens, hier het »noblesse oblige« moet in toepassing worden gebracht.

Reeds voor meer dan twee eeuwen muntte Holland, als op zoo menig ander gebied, bovenal uit door zijnen tuinbouw, en al wat in den vreemde bij de beoefening van dat vak goed of uitstekend was, heette »Hollandsch.« Toen stond ons vaderland aan de spits der beweging op dat gebied, zoowel wat wetenschappelijke beoefening betreft, als in de praktijk. Zoo thans andere volken in sommige onderdeelen van den tuinbouw Nederland hebben voorbij gestreefd, is dat hunne schuld of de onze? Moge die vraag moeilijk te beantwoorden zijn, voor de praktische gevolgen der gestelde vraag is het 't best zelf schuld te bekennen, dat is de eerste stap tot beterschap.

Keeren wij terug op ons terrein, dan verheugen we ons, dat we hier nog steeds onze hoofdartikelen uitmuntender kweeken dan ergens anders, maar hebben we ons niet te

veel aan deze gehecht? hebben we niet te lang gedraald onzen horizon uit te breiden, en het te zeer aan anderen in den vreemde overgelaten overwinningen te behalen op het uitgebreide gebied der teelt van bol- en knolgewassen, die even goed en misschien beter hier hadden kunnen worden verkregen? Dit verwijt is zeker niet ongegrond, wanneer men uitgaat van de stelling, dat Haarlem niet moet zijn alleen de stad der hyacinten en tulpen, maar de bloemenstad voor de bol- en knolgewassen in uitgebreider zin behoort te wezen.

Het schijnt ons toe hierop te meer den nadruk te mogen leggen, omdat deze tentoonstelling meer dan eenige vroegere, hier gehouden, een streven aantoonde van veelzijdigheid. Moge vooral in die richting worden voortgegaan.

In deze dagen van spanning en strijd om het bestaan der verschillende volkeren, is de vraag meermalen gesteld: welke de taak zij van een klein land als Nederland?

Moet het zich schikken naar voorbeelden van elders gegeven, zich plooiën naar de gewoonten in zeden en wetgeving bij onze naburen hoog in aanzien, of zich trachten op eigen gebied te ontwikkelen in overeenstemming met zijne geschiedenis, tot behoud zijner zelfstandigheid? Zoo wij ons scharen bij de laatst uitgesproken meening, gelooven wij dat om het daarin omschreven doel te kunnen bereiken de hinderpalen, die aan de ontwikkeling in den weg staan, zooveel mogelijk moeten worden weggenomen, de vrije beweging op elk gebied zoo veel mogelijk moet worden bevorderd, gelegenheid om noodige kennis te verkrijgen zoo gemakkelijk mogelijk moet worden gemaakt voor iedereen, opdat het algemeene peil van inzicht en werkkraft van het geheele volk worde verhoogd. Op deze wijze kan een klein land overwinningen behalen over de grootste rijken der wereld; hoe dat mogelijk was heeft Nederland ons voor twee eeuwen geleden getoond. Moge ook de toekomst in deze richting zich ontwikkelen. Om daartoe te geraken, arbeide ieder op zijn terrein, en zulk streven zij ook den beoefenaren van ons vak aanbevolen, gedachtig aan het »noblesse oblige«.

Moge daartoe ook deze Vereeniging medewerken, nu zij gerekend mag worden te weten wat zij wil, man te zijn geworden. Dan vooral zal zij zich den eertitel waardig toonen, te staan onder bescherming van Zijne Majesteit onzen geëerbiedigden Koning.

Met de beste wenschen voor onzen Koninklijken beschermmer, voor het Koninklijk Huis en voor het geheele Vaderland, verklaar ik deze zestiende tentoonstelling der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur geopend.

Verschiedende dagbladen hebben vak- en landgenoot reeds den uitslag gemeld der bekroningen, zoodat wij ons gerust ontslagen kunnen rekenen van de droge opsomming hiervan, en zullen alleen noemen, wat wij meenen dat

voor onze lezers eenigszins van belang kan zijn.

De Hyacinten, het hoofdartikel der bloembollenteelt namen de eereplaats in, en maakten een overweldigenden indruk, alle inzenders hadden zich ingespannen het beste te leveren wat kon worden voortgebracht, zoowel in verscheidenheden als in kracht en grootte der trossen en volmaaktheid der bloemen.

Onder verscheidenheden, allen van de schoonste, en wat zou men op een tentoonstelling anders verwachten en vooral op een als deze, waarop de concurrentie zoo scherp is, troffen ons vooral de volgende, onder de enkele roode en rozerooden.

Cardinal Wisemann.	Linnaeus.
Cavaignac.	Lord Macaulay.
Charles Dickens.	Milton.
Dr. Coindet.	Montagne Bernard.
Etna.	Morena.
Fabiola.	Prince of Wales.
Feu de l'empire.	Romeo.
Garibaldi.	Roi des Belges.
Général Péliassier.	Scarlet Star.
Gertrude.	Solfatare.
Incomparable.	Stanley.
Jacques.	Von Schiller.
Joséphine.	Vuurbaak.
King of the reds.	

Onder de enkele witte Hyacinten:

Anna.	Mad. Prinsen.
Dr. Windhorst.	Mont Blanc.
Grandeur à merveille.	Mrs. Plimsoil.
Lady Clinton.	Nectar.
La grandesse.	Obélisque.
Leviathan.	Peabody.
L'innocence.	Prinses Amalia.
L'ornement rose.	Snowball.

Onder de enkele gele Hyacinten:

Adelaide Ristori.	Ida.
City of Haarlem.	Mac. Mahon.
Duc de Malakoff.	Marchioness of Lorne.
General Buttler.	

Onder de enkele paarse Hyacinten:

Arnold Prinsen.	Lord Mayo.
Captain Boyton.	Laura.
Charles Dickens.	Miss. le Jeune.
Distinction.	Nimrod.
General Havelock.	Queen of the Blues.
Haydn.	Sky blue.
Jamess Watt.	Starlighth.
King of the blacks.	Sir Henry Barkley.
King of the blues.	

Onder de enkele blauwe Hyacinten.

Burgemeester Jordens.	Lord Palmerston.
Black Minstrell.	Master piece.
Czar Peter.	Pieneman.
Financier.	the Sultan.
Grand lilas.	Willem III.
Lord Derby.	

Onder de dubbele roode en rozerooden:

Byou.	Princess Louise.
Grootvorst.	" Alexandra.
Koh-i-noor.	" Dagmar.
Kastanjebloem.	Regina Victoria.
Leo.	The first.
Lord Wellington.	Vénus de Médicis.
Noble par mérite.	

Onder de dubbele witte:

Blush perfection.	Princess Alice.
Grand vainqueur.	Prins van Waterloo.
La Tour d'Auvergne.	Tolstoi.

Onder de dubbele gele:

Sunflower.

Onder de dubbele blauwe:

Bloksberg.	Louis Philippe.
Charles Dickens.	Robert Burns.
La Tour d'Auvergne.	Van Speyk.
Laurens Koster.	Mad. Marmont.

(Wordt vervolgd).

Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn van 26 April tot 5 Mei. a. a.

Wij ontvingen heden de zesde officiële mededeeling aangaande deze Tentoonstelling en ontleenen daaraan het volgende: De van 25 April tot 5 Mei in het Königl Landesausstellungspalast aan het Lehrter Station te Berlijn te houden internationale Tuinbouw-tentoonstelling zal niet alleen den Tuinbouw doen kennen in zijn hoogste ontwikkeling, maar dient ook om het publiek er op te wijzen, wat de Tuinbouw in verband met de architectuur en de kunst-industrie kan tot stand brengen, vooral wat betreft de versiering van onze salons en woonvertrekken, van balcon en wintertuinen. Om dit doel zoo goed mogelijk te bereiken, heeft zich, onder Voorzitterschap van den fabrikant L. P. Mitterdorfer, Penningmeester van de Vereeniging voor Deutsche Kunstindustrie, een bijzonder Comité gevormd voor de *decoratieve afdeeling* van de Tentoonstelling.

Dit Comité bestaat uit de heeren: Mächtig, Directeur der stadsbeplantingen, F. Jaffe en J. Radke, gouvernements bouwkundigen, Fintelmann en Hampel, opzichters bij de stadsbeplantingen en den heer Maecker, tuinbouw-architect. Door het Gartenbau-Verein is een belangrijke som toegestaan om deze pogingen goed te doen slagen. Daar aan deze afdeeling nog meer dan de zich reeds aangemeld hebbende industriëlen, deel kunnen nemen, heeft het Comité een circulaire ter opwekking daartoe verzonden.

De reeds buitengewoon talrijke eereprijzen zijn nog in aantal toegenomen, doordien er nog een beschikbaar is gesteld door den heer Carl v. d. Heijdt, te Elberfeld, Voorzitter van de Duitsch-Oost-Afrikaansche Handelsmaatschappij, bestaande in een zilveren beker, ter waarde van 300 Mk. Het waarborgfonds heeft reeds de hoogte van 90.000 Mk. bereikt.

Een zeer interessant gedeelte van de tentoonstelling zal de wetenschappelijke afdeeling worden. Hiertoe hebben toch niet alleen bijna alle Deutsche wetenschappelijke inrichtingen hare medewerking toegezegd, maar ook buitenlandse inrichtingen, zooals Deensche, Zuid-Duitsche en Oostenrijksche, zullen hieraan deelnemen.

Van zeer veel belang voor velen zullen de tentoongestelde versteende planten, evenals de

in barnsteen voorkomende bloemen en vruchten uit het Koninklijk geologisch museum en de Bergakademie zijn; ook de barnsteen vormende boomen en afbeeldingen van planten uit den barnsteentijd, afkomstig uit het West-Pruissische Provinciaal Museum te Danzig, zullen voor talrijke bezoekers zeer interessant zijn om te bezichtigen.

Een groote uitbreiding belooft ook de Afdeeling Tuinbouwarchitectuur te zullen verkrijgen, en deze afdeeling zal menig bezitter van een tuin aanleiding geven tot het invoeren van verbeteringen.

Om het publiek het bezichtigen der Tentoonstelling gemakkelijker te maken, heeft het Bestuur besloten doorlopende toegangskaarten tegen den prijs van 5 Mk. uit te geven.

Deze kaarten geven ook recht van toegang op den openingsdag, alhoewel de entree dan 3 Mk. zal bedragen.

Inlichtingen zijn steeds te bekomen aan het Secretariaat van de Verein zur Beforderung des Gartenbaues, Invalidenstrasse 42, Berlijn N.

Verschillende mededeelingen.

Zaterdag is te Edam aanbesteed: het onderhoud der Plantsoenen dier gemeente over 1890 en 1891. Minste inschrijver de heer J. Kieft aldaar, voor f 925. Het werk is aan den laagsten inschrijver gegund.

De eerste bezending afgesneden hyacinthen kwam dezer dagen op de Londensche markt. Naar een Engelsch blad mededeelt, is de toevoer van deze geurige bloemen weer even groot als in vroegere jaren en schijnen de Haarlemsche bollenkweekers hun wensch om alleen bollen en geen afgesneden bloemen meer naar den vreemde te verzenden, geheel te hebben moeten opgeven.

De Belgische vereeniging van Orchideeën-liefhebbers heeft Zondag 9 Maart, te Brussel, haar zeventiende bijeenkomst gehouden. Ruim 120 Orchideeën, waaronder zeer belangrijke variëteiten waren ter bezichtiging ingezonden. Als bijzonder opmerkenswaardig vermelden we:

Catasetum Bungeorothi.

Grammatophyllum, een zeer zeldzame soort met olijfgroene, met bruin gevlekte bloemen.

Phalaenopsis casta.

Epidendrum Wallisi.

Lycaste Skinneri alba.

Cattleya Trianae alba.

Zygopetalum Jorisianum.

Odontoglossum triumphans, in verschillende variëteiten.

Coelogyne cristata alba.

Uit Lisse schrijft men ons: De velden in de omstreken van Haarlem beginnen zich met kleuren te dekken. Enkele hyacintsoorten zijn reeds ontkoken en binnen weinige dagen zal »de bloemenzee« in al haar heerlijkheid prijken.

Voor hen, die voornemens zijn, de bloemenvelden te komen bewonderen, is het raadzaam dit te doen tusschen 1 April en Paschen, daar omstreeks dien tijd de volle bloei zal zijn ingetreden.

Ondanks de nachtvorsten, die eenige schade aanrichtten, bestaat er alle hoop op een goeden oogst.

Om reclame te maken voor de door hunne firma in den handel gebrachte roos Souvenir de Wautton hebben de heeren Strauss & Co., van Washington een prijs van 800 Dollar uitgelooft aan hem die de 12 beste bloemen dezer roos kan toonen.

De beoordeeling zal plaats hebben op een tentoonstelling, uitgeschreven door de Pensylvanische Tuinbouw-Vereeniging, door drie der bestuursleden.

Deze groote firma heeft onder glas 80000 rozestruiken, die van 15 December tot 15 Maart dagelijks 10000—25000 bloemen opgeleverd hebben.

Een zeer fraaie, nieuwe roos is dit jaar in den handel gebracht door de bekende firma Soupert & Notting, te Luxemburg, onder den naam van Oscar II von Schweden.

Zij is ontstaan door kunstmatige bevruchting van Dupuy Jamain met Mad. Victor Verdier en komt onder de afdeeling der Hybride remontantrozen.

De groote, onberispelijk gevormde bloemen zijn levendig karmijnrood gekleurd met schitterend donkerrood genuanceerd. Zij is zeer mildbloeiend, heeft eene krachtige groeiwijze, en mag dus in waarheid als eene goede aanwinst worden beschouwd.

Vraagbord.

No. 723. Kan en wil een der lezers van dit blad mij misschien hieromtrent inlichten?

Wat is Paprika?

Deze vraag, heb ik meermalen aan verschillende vakmannen gedaan, maar geen enkele heeft mij tot nu toe voldoende uitsluitsel kunnen geven, daar het toch voor mij van het grootste belang is de juiste beteekenis van het woord te weten.

C. VAST, te G.

Correspondentie.

In dank ontvangen:

Programma eener Tentoonstelling van Tuinbouwvoortbrengselen, te houden van 22—24 Augustus 1890, te Hilversum.

Het eerste nummer van *Le Journal des Orchidées*, door Lucien Linden.

Rosenabstimmung, zusammengestellt von C. P. Stassheim.

Op een en ander zal nader de aandacht gevestigd worden.

Bij den heer J. A. Kottman, kwamen nog blijken van instemming in, voor een herinnering aan wijlen den heer R. C. Affourtit, van het Bestuur der 's-Gravenhaagsche Tuinbouwvereeniging, van den heer A. M. C. te D. en van den heer P. L. B. te U.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,
biedt aan:

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10%⁰ rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hoog. 342

Groen geverfde Bloemstakken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geëchaafde en niet geverfde BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Doz Rozee-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Doosjes—Doozen van af f 2.00

Plantenkuipen

van TEAKHOUT, worden in
alle grootten, solied en goed-
koop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,

353 Kuiper te Weesp.

Landbouwverbeteringen

OF
KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsnēfiguren.

Prijs: f 1.25. 344

R.H. Liefhebbers van Planten!

Wordt te koop aangeboden:

Een 345

Herbarium vivum,

bestaande uit 5 à 6 duizend
planten, uit alle oorden der
wereld, goed geconserveerd,
gedetermineerd en in klassen
gerangschikt. Te bevragen onder
lett. A Z, Bureau Nijkerksche
Courant, Nijkerk (Veluwe).

TE KOOP:

de buitenplaats **EIKENDUIJ-
NEN**, onder Loosduinen, 10 m.
van Den Haag p. Stoomtram,
groot ruim 9½ H.A. Bosch,
Weiland, Moestuinen, Boom-
gaarden. Met ruim Huis voor
zomer- en winterverblijf, Tuin-
manswoning, Stal voor drie
paarden, Koetsierswoning,
warme en koude Bloemkas, enz.

Te bevragen bij den eigenaar
en bewoner Mr. A. M. MAAS
GEESTERANUS. 346

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f 1.25. 347

TE KOOP of TE HUUR:

De Buitenplaats „Vredenoord,”

BEVATTENDE:

Heerenhuis met 10 Kamers,
waaronder spatieuze Zaal met
riant uitzicht, Zolder, Dienst-
bodenkamers, Keuken en Bijkeu-
ken, Wijnkelder en diverse an-
dere Kelders, voorzien van Gas-
en Waterleiding, van vele vaste
Kasten en alle verdere gemak-
ken die tot een logeabel Hee-
renhuis behooren.

Voorts Stalling, Koetshuis en
Koetsierswoning, Bergloodsen en
Bloemenkast. De Tuin, waarbij
grootte Moezerij, bevat vele fijne
Vruchtboomen, schoon aange-
legd Bosch en Vijvers en daar-
aan grenzenden Boomgaard.

Alles staande en gelegen aan
's-Gravenweg, gemeente Kra-
lingen, groot circa 2 Hect. Te
aanvaarden Mei 1890. Te be-
vragen bij P. VAN LINSCHO-
TEN Pz., Mr. Timmerman,
's-Gravenweg, Kralingen. 348

Insectenzeep.

(Gishurst Compound).

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de tallooze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauwwater van op, wascht
de planten daarmee, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijg-
baar stelden, wordt ze hoe lan-
ger hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten-
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat,
55, Amsterdam. 349

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per
5 kilo f 2.25 franco per post.
Bij groote hoeveelheden zeer
billijk. 350

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN,

DOOR

351

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk, Prijs f 1.90.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 352

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT. te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 337

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 336

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 342

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 341

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollen-handelaars, Linnæusstraat 55, Amsterdam.

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 338

TE KOOP AANGEBODEN.

Fijne Sparren van 0,50—2 M.

Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d. BURG, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 339

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiksaanw. na postw. f 0.75, bij 340

GEBS. ADMIRAAL,

Boomkw. en bloemisten, te Rijp.

N°. 14.

VRIJDAG 4 APRIL 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam

Nederlandsche Maatschappij

VAN

ТУИНБОУW EN PLANTKUNDE,

afdeeling UTRECHT en Omstreken.

TENTOONSTELLING

VAN

Planten, Bouquetten, enz.,

in het Park TIVOLI,

op 11, 12 en 13 APRIL 1890.

De Tentoonstelling zal geopend zijn:

Vrijdag 11 April van 2¹/₂ tot 5 uur à f 0.99

Zaterdag 12 April » 10 » 5 » à » 0.50

Zondag 13 April » 12 » 5 » à » 0.25

De leden der Maatschappij hebben op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap vrijen toegang met eene dame.

DE TENTOONSTELLINGS-COMMISSIE,

DR. L. J. VAN DER HARST, Voorzitter.

HENRI VAN LUNTEREN,

Secretaris-Penningmeester.

VRUCHTBOOMEN.

362 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvoelster van GROENWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN

363

Kunst en Smaak.

Plantenkuipen

van TEAKHOUT, worden in alle grootten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,

364 Kuiper te Weesp.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 365

Tuinknecht

gevraagd, bekend met de behandeling van Koude- en Warme-kasplanten, en wat verder tot dat vak behoort. Zich in persoon, voorzien van goede getuigen, aan te melden bij den Tuinbaas op »Vredenoord« te Breukelen. 366

TE KOOP:

de buitenplaats **EIKENDUJNEN**, onder Loosduinen, 10 m. van Den Haag p. Stoomtram, groot ruim 9¹/₂ H.A. Bosch, Weiland, Moestuinen, Boomgaarden. Met ruim Huis voor zomer- en winterverblijf, Tuinmanswoning, Stal voor drie paarden, Koetsierswoning, warme en koude Bloemkas, enz.

Te bevragen bij den eigenaar en bewoner Mr. A. M. MAAS GEESTERANUS. 367

H.H. Liefhebbers van Planten!

Wordt te koop aangeboden: Een

Herbarium vivum,

bestaande uit 5 à 6 duizend planten, uit alle oorden der wereld, goed geconserveerd, gedetermineerd en in klassen gerangschikt. Te bevragen onder lett. A Z, Bureau *Nijkerksche Courant*, Nijkerk (Veluwe). 368

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0.50—2 M.

Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d. BURG, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 369

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die moderne Tepichgärtnerei,

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der
Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete
und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden
Oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu Schützenden
BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl. 3.95

DIE AESTHETIK DER
Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl. 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 388

Price fl. 4.—

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 390

EXTRA GROOTE PALMEN EN DRACAENA'S

GEVRAAGD, als: *Seaforthia elegans*, 8 voet of hooger. *Cocos flexuosa* of *plumosa*, sterke stammen, 18 voet of hooger. *Kentia's* in allen soorten van 6 tot 20 voet. *Areca lutescens*, verscheidene stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave gezonde, sterke planten.

Ook geschondene *Kentia's* in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoog. Juiste omschrijving van maat en prijsopgaaf te zenden aan

J. MATER & ZON,

Bloemisten te Leiden.

die ook vragen eene flinke partij van *REINECKIA CAR-
NEA VARIEGATA*. Goede, bonte planten. 391

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten
Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz.,
in verschillende vormen. 392

Ruime keuze van de fraaiste LAAN- en SIERBOOMEN, in sterke exemplaren.
Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken in
groote verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en
franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,

Boomkweekerij „Rozenhagen”, te Haarlem.

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM:

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maat-
schappelijke, Nationale en Mili-
taire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f1.25. 393

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN,

DOOR

394

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk, Prijs f1.90.

BUITENPLAATS

TE KOOP voor den spotprijs van f7000, gelegen omtrek Maar-
sen nabij Utrecht, groot $1\frac{1}{2}$ H.A. Boom-, Bloem- en Moestuin,
met warmen en kouden Broeikasten, gelegen a/d. Vecht en Straat-
weg. Franco brieven, of te bevragen 's morgens voor 12 uur bij
de Makelaar T. C. BAC, Westerdokstraat 14, te Amsterdam. 395

SEMPER VIRENS.

No. 14.

VRIJDAG 4 APRIL 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. IV. — *Lycaste Skinneri*, met een afbeelding. — *Taxodium*. — *Ricinus*. — Ingezonden. — De Haarlemsche Tentoonstelling. vervolg van blad. 155. — Boekaankondiging. — Verschiedene mededeelingen. — Bladvulling. — Verbetering. — Antwoorden op het Vraagbord.

De kleur der bladeren.

IV.

DE BETEKENIS VAN HET BLADGROEN VOOR DE PLANT.

MEN beschouwt de natuur tegenwoordig van een geheel ander standpunt dan weinig tientallen van jaren geleden; toen was men daarbij, en derhalve ook in zijn waardeering zoo subjectief mogelijk, tegenwoordig zoo objectief mogelijk. Of men zich op deze wijze ook aan overdrijving schuldig maakt, zou ik evenmin durven ontkennen, als ik het zou willen beweren, maar, zoo al, dan zal het toch zeker in veel mindere mate het geval zijn. Vroeger stelde men den mensch als het middelpunt der geheele schepping, en wist men of trachtte men steeds te bewijzen, dat alles geschapen is zoo als het is, ten behoeve en ten gerieve van den mensch; later leerde men den mensch zelf beter en zuiverder waardeeren en beschouwde men hem als een schakel van 't geheel, even goed bestaande ten dienste van andere schepselen als deze bestaan te zijnen gerieve. 't Is waar, hij werd daarbij zonder veel complimenten van het hooge voetstuk afgetild, waar hij tegenop geklauterd was, en waarop hij veel te hoog stond om niet gedurig duizelig te worden, maar hij kreeg nu een veel gemakkelijker, ofschoon dan ook bescheidener plaatsje tusschen anderen in. Hij kon nu beter links en rechts onderscheiden wat er om hem heen gebeurt, en kwam zoo vanzelf tot een veel gezonder waardeering van zijn eigen bestaan.

Toen ik een kind was, werd mij steeds geleerd dat de bladeren van boomen en lagere planten groen zijn, dat het gras der velden groen is, omdat deze rustige kleur voor onze oogen het meest geschikt is. Aan een andere reden dacht men niet, en, daar deze kleur voor de oogen inderdaad de aangenaamste is, scheen dit zulk een onom-

stootbare waarheid, dat men zich er terstond volkomen van overtuigd hield. Deze overtuiging schoot dan ook weldra zóó welig wortel, dat ze later moeilijk viel uit te roeien, en het kostte mij nog al eenige moeite om mij van dit lievelingsdenkbeeld los te maken.

En toch is hetgeen men toen als oorzaak geliefde te beschouwen niets anders dan een gevolg. Ware zoowel geel, of welke andere kleur, in de natuur de heerschende, men kan er zeker van zijn dat dan deze voor ons gezicht de beste zou wezen.

Het bladgroen bestaat voor de plant in de eerste plaats, ofschoon het ook voor ons, maar in een ander opzicht dan als kleur voor het gezicht, van groot belang is.

Eene plant, welker bladeren niet een normale groene kleur hebben, zien we met een zeker wantrouwen aan. Ook zonder daar iets naders van te weten, zegt Mevrouw X. tot haar dochter: er hapert wat aan, de plant ziet er ziekelijk uit. Als door intuïtie begrijpt ieder dat het groen voor hare gezondheid van groote betekenis is; alleen men beschouwt haar geel en ziekelijk aanzien als het gevolg van iets, dat niet is zoo als 't behoort, terwijl het inderdaad oorzaak zal worden van haar ondergang.

Intusschen gaat het ook hier zooals altijd: de oorzaak moet op hare beurt ook weer een oorzaak hebben. Als iemand koorts krijgt tengevolge van indigestie, dan is indigestie oorzaak der ziekte, maar deze is op hare beurt het gevolg van overvoeding, van gebrek aan lichaamsbeweging of van wat ook.

Zoo kunnen er verschillende oorzaken zijn van gebrekkige ontwikkeling van bladgroen in de bladeren; b. v. de wortels kunnen aan de uiteinden verrot zijn door onvoldoende waterafvloeiing uit de aarde, zoodat ze niet, of niet in voldoende mate aan de bladeren kunnen toevoeren, wat deze voor de bladgroenvorming behoeven; of de aarde kan geen ijzerdeelen genoeg bevatten, die hiertoe noodzakelijk zijn; of de oorzaak kan buiten den grond liggen en de plant gebrek aan licht hebben. Van het een zoowel als van het andere is het ontstaan van bladgroen in de cellen der bladeren afhankelijk; maar, welke die oorzaak ook zij,

dat is zeker, dat gebrek aan bladgroen op op zich zelf de oorzaak is van het verzwakken der plant, van trageren groei, van uitputting en eindelijk van haren dood.

Dit wetende, krijgen die uiterst kleine bladgroenkorreltjes in ons oog een heel andere beteekenis dan alleen als kleurstof; ze zijn het eerste en voornaamste noodige, de *conditio sine qua non*, zooals men wel eens zegt, voor het leven der plant.

Ook voor ons leven; maar dit, hoe belangrijk het ook voor ons is, komt bij onze tegenwoordige beschouwing slechts in de tweede plaats in aanmerking.

Om te kunnen leven, zich te kunnen ontwikkelen, nieuwe takken, bladeren, bloemen en vruchten voort te brengen, moet de plant zich ook kunnen voeden. Hieromtrent zullen we 't zeker wel allen eens zijn. Ze is toch een levend wezen, welks in stand blijven en ontwikkelen naar geheel andere wetten plaats grijpt dan het instand blijven en zich ontwikkelen van levenlooze natuurproducten, als hoedanig wij de kristallen beschouwen. Deze groeien ook, ze ontwikkelen zich ook, als men zoo wil, maar dit berust op het aangroeien van buiten; ze maken zich meester van de materie waaruit zij bestaan, uit de hen omgevende middenstof (natuurlijk alleen als die daarin aanwezig is) en houden die vast, bouwen er hun lichaam mee op, zonder dat die stof zelve eenige verandering ondergaat.

Heel anders gaat het met de levende schepselen: de dieren en planten.

Ook deze moeten uit de middenstof waarin zij leven, hetzij dit de aarde, de lucht of het water is, de zelfstandigheden verzamelen om zich te kunnen ontwikkelen of, wanneer ze, hetwelk met de dieren het geval is, tot een zeker maximum van ontwikkeling gekomen zijn, aan te vullen wat ze door slijtage verliezen; maar daartoe moeten deze stoffen eerst in hun lichaam een aanzienlijke verandering ondergaan. Ze nemen ruwe stoffen op, die als zóódarig niet tot vormen van dierlijke of plantaardige organen kunen dienen, maar die ze eerst in voedingsstoffen moeten omzetten.

In die voedingsgeschiedenis nu staan de planten tusschen de levenlooze schepping en de dieren in.

Beiden, dieren en planten moeten hun voedsel bereiden, maar ze gebruiken hiertoe zeer verschillende grondstoffen.

De planten nemen de ruwe stoffen uit den bodem en uit de lucht op, zetten die om tot plantenvoedsel, hetwelk weer verandert in stengels, bladeren, enz. Maar de dieren

kunnen het met deze absoluut ruwe grondstoffen niet stellen. In de plant komen die echter tot den toestand, waarin zij die behoeven; men noemt ze dan organische stoffen, omdat ze ontstonden of liever in dien toestand kwamen in uit organen bestaande, of georganiseerde schepselen, terwijl dat, wat de planten aan den bodem en de lucht ontleenen anorganisch heet.

Dat groeien van de planten is toch, als men er met zijn gedachten even bij wil stilstaan, een aardig verschijnsel.

Daar staat b. v. een wilgestengel van een Meter, recht en zonder takken en bladeren, want 't is winter. Straks komt de lente, en de nu niet in 't oog loopende knoppen zwellen, ontbotten en er komen zijtakjes met bladeren aan. Tegen 't najaar is het stengeltje wel twee Meter hoog, heeft een aantal takjes en mogelijk wel meer dan twee honderd bladeren.

Uit een in den grond gelegden zonnepit zien we een plantje voortkomen; het dunne stengeltje groeit spoedig op, wordt dikker en dikker; het ééne blad volgt op het andere; eindelijk verschijnen er groote bloemen (bloeiwijzen), en ten laatste een legio vruchtjes. En als we nu zoo'n plant uit den grond trekken, en de aarde goed uit de wortels schudden, dan heeft een knaap er zijn vracht aan.

Waar is nu de grondstof die daartoe noodig is wel van daan gekomen?

Uit de aarde? Maar daar kunnen we, hoe we ook zoeken, niets vinden, wat in substantie ook maar eenigszins op hout of bladeren gelijkt. — Uit de lucht? Maar daar zien we niemandal in.

Toch putte de plant die grondstof uit de aarde, toch eigende ze zich die toe uit de lucht, maar als levend schepsel bezit ze het vermogen om die te verwerken, tot ze als takken, bladeren, bloemen en vruchten voorloopig, d. w. z. in de plant de grens harer bestemming bereiken.

Welnu, bij die verwerking, bij die aller-eerste omzetting van ruwe in voedingsstof speelt het bladgroen de hoofdrol.

Gaan we nu even kortelijk na waarvan de plant leeft.

Het hoofdbestanddeel van elke plant is kool, daaruit is haar lichaam opgebouwd, onverschillig of het een laag, kruidachtig, eenjarig gewas, of een eeuwenoude, hemelhooge *Wellingtonia* is, met een stam, wiens doorsnede een vlak geeft, groot genoeg voor een dansvloer.

Dit weten we trouwens wel; we weten dat een blok hout op een heel klein beetje

na, verbrandt, en al wat dan verbrand is was kool in een anderen vorm.

Steenkool is niets anders dan een compacte massa van plantenoverblijfsels, die, van de lucht afgesloten zijnde voor ontbinding beveiligd, gedurende tientallen, misschien honderdtallen van eeuwen door een geweldige drukking dicht samengeperst werd; de grondstof bleef dezelfde maar veranderde slechts van voorkomen.

De plant heeft dus voor haar leven allereerst en meest behoefte aan kool.

Wanneer men zulk een kloeke plant van de Zonnebloem laat drogen en haar daarna in stukken snijdt en met bladeren, vruchten en al verbrand, zal er zeker maar heel weinig asch van overblijven.

Al hetgeen verbrandde was koolstof, wat er overbleef zijn verschillende zoogenaamde zouten, bestanddeelen van den grond.

Let men nu alleen op de massa, dan zou men zich in zijn meening omtrent die verhouding zeer kunnen vergissen; immers behalve de koolstof die verbrandde en de zoogenaamde anorganische stoffen, die als asch overbleven, bevatte het plantenweefsel ook een aanzienlijke hoeveelheid water. Wordt eene plant, bij 100° à 120° C. volkomen gedroogd, dan bestaat, volgens Sachs, ongeveer de helft der droge plantensubstantie uit koolstof.

Dat de planten die anorganische stoffen, die zouten, die van zeer verschillenden aard zijn en waarvan deze meer in die, andere weer meer in andere planten voorkomen, door middel der wortels uit den grond opnemen, of aan de middenstof ontleenen, waaraan de wortels zich vasthechten of waarin deze zich bevinden, is niet twijfelachtig; omtrent de meening of deze der plant ook koolstof toevoeren is men het niet zoo volkomen eens. Terwijl toch Prof. Oudemans verklaart dat dit niet twijfelachtig is ¹⁾, verklaart Sachs dat het niet het geval is ²⁾, waarbij echter niet uit het oog mag verloren worden, dat er tusschen den tijd, toen Prof. Oudemans dit schreef en dien waarin Sachs' werk verscheen een tijdruimte lag van zestien jaren, gedurende welke velerlei waarnemingen uit het plantenleven een groote verandering in zienswijze en overtuiging ten gevolge had. De verklaring van Sachs berustte op proeven, genomen met planten welker wortels onmogelijk koolstof konden opnemen, om de eenvoudige reden dat er geen spoor van aanwezig was in de middenstof waarin zij zich ontwikkelden, terwijl de planten er toch

niet minder goed om groeiden; waaruit in elk geval bleek dat ze voor de koolstof van de wortels onafhankelijk zijn.

Daargelaten nu of er door in den grond groeiende planten al dan niet een geringe hoeveelheid koolstof wordt opgenomen, zoo is het ontwijfelbaar en ook onbetwist, dat de eigenlijke bron daarvan voor de planten de haar omgevende lucht is, waarin die in gasvormigen toestand, d. i. met zuurstof tot koolzuur vermengd, steeds in betrekkelijk geringe hoeveelheid voorkomt.

Dit klinkt voor sommigen ongetwijfeld veemeld. Koolstof, kool, is een vaste en dus zichtbare stof, hoe kan die zich in de lucht bevinden, terwijl men er toch niets van gewaar wordt?

Eerstens omdat ze niet als een vaste stof zich daarin bevindt ziet men ze niet, en wijl ze er in een zeer geringe, bijna onveranderlijke hoeveelheid in aanwezig is, wordt men er ook door zijn andere zintuigen niets van gewaar. Maar het laatste wordt wel degelijk het geval, wanneer er door bijzondere omstandigheden meer van dat koolzuur in een besloten ruimte in de lucht aanwezig is, b. v. wanneer zich een aantal menschen eenigen tijd in een kleine zaal bevinden, of wanneer daarin vuur brandt zonder dat de damp behoorlijk kan wegtrekken.

Men bemerkt dan een benauwdheid in de ademhaling dat de lucht niet is zooals ze voor ons moet zijn; 't komt omdat er te veel koolzuur in aanwezig is.

Wat toch is het geval?

Bij zeer hooge temperatuur vermengt zich de koolstof met de zuurstof uit de lucht, onder ontwikkeling van warmte. Dit noemen wij verbranden.

Als we een blok hout, een stuk steenkool, een turf of wat ook van plantaardigen (of dierlijken) oorsprong verbranden, blijft er maar betrekkelijk zeer weinig van over als asch.

Maar waar bleef dan de rest, want, bij volkomen verbranding is de hoofdmassa, de kool, geheel verdwenen.

Het is nu wel heel gemakkelijk om te zeggen die is verbrand, maar daarmee zegt men eigenlijk niets. Kon er sprake zijn van vernietigen, dan zou men kunnen zeggen die koolstof is door de verbranding vernietigd; maar dat weten we wel beter. De kool, onverschillig of we die in den vorm van steenkool of van hout deden ontbranden, is als zóódanig vernietigd, want als kool bestaat ze niet meer, maar het element, de koolstof, heeft een voor ons oog onzichtbare gedaante aangenomen; toen ze gele-

¹⁾ *Leerboek der Plantenkunde*. I, blz. 528.

²⁾ *Vorlesungen über Pflanzenphysiologie*. p. 352.

genheid vond om zich met de zuurstof der lucht te vermengen, loste ze daarin als 't ware op, werd volkomen lucht- of gasvormig en vermengde zich met de dampkringslucht.

De steenkool, de turf, die ge dezen winter verbrand hebt, bevindt zich thans in de dampkringslucht; immers zoover ze daaraan weer niet door de planten onttrokken werd.

Wanneer we nu weten dat alles wat wij ontbinding van dierlijke of plantaardige zelfstandigheden noemen niets anders is dan een zeer langzame verbranding, hetwelk blijkt uit de daarmede gepaard gaande warmte, een verbranding die wezenlijk verbranding in den gewonen zin wordt, wanneer de warmte een zeker maximum bereikt en de lucht die gedeeltelijk uit zuurstof bestaat, er bij kan komen, (dit blijkt b. v. uit het ontstaan van brand in hooibergen), wanneer we weten dat geen verbranding denkbaar is, zonder het ontstaan van koolzuur, en we bedenken op hoe talloos velerlei wijzen er onafgebroken verbrandingen plaats hebben; wanneer we eindelijk bedenken dat hetzelfde geschiedt bij alle dierlijke ademhaling, dan wordt het ons duidelijk, al zien we die koolstof in de lucht evenmin als de suiker in een glas suikerwater, dat er een groot aantal bronnen zijn waaruit voortdurend koolzuur in de lucht uitstroomt, en tevens dat die de planten in de lucht als aangeboden wordt.

Eigenlijk moeten we er ons dan over verwonderen, dat er niet meer van in de lucht aanwezig is, en toch is uit talrijke luchtanalyses gebleken dat in 10.000 Liter, alzoo 10 Kub Meter dampkringslucht slechts 4—6 Liter koolzuur aanwezig is, en, daar een Liter koolzuur ongeveer 2 Gram weegt, zoo bevatten tien Kub. Meter lucht slechts 8—12 Gram koolzuur; en dan bestaat dit koolzuur nog voor ruim acht elfden uit zuurstof, terwijl het slechts $\frac{3}{11}$ zuivere koolstof bevat.

Dit koolzuur nu nemen de bladeren op, door middel van talloze zeer kleine openingetjes in het oppervluidsvlies, die men daarom huidmondjes noemt. Maar hieraan zijn bijzondere condities verbonden, immers *ze nemen het alleen op door middel der groene deelen*, der bladeren dus, en dan nog wel alleen onder den invloed van het licht, het dag- of zonlicht namelijk.

Hierop komt het dus bij onze beschouwingen aan, dat het de *groene* bladeren zijn, die het voornaamste bestanddeel voor haar onderhoud uit de lucht opnemen in den

vorm van een gas dat men koolzuur noemt.

Intusschen is dit koolzuur als zoonanig voor de plant ongeschikt. Alleen de daarin aanwezige koolstof, $\frac{3}{11}$ van het geheel dus, dient haar tot grondstof voor de bereiding van haar voedsel; dient, tegelijk met de uit den grond opgenomen zouten, ter bereiding van die velerlei stoffen, welke in de planten worden aangetroffen.

Allereerst is het dus noodig dat die koolstof weer van de zuurstof wordt afgescheiden dat ze dus weer vrij wordt, weer in een vaste stof overgaat, gelijk ze dit was voordat ze door verbranding of ontbranding zich met het zuurstofgas verbond; en dit heeft werkelijk plaats, zoodra het met de bladgroenkorrels in aanraking komt.

Er blijft ten opzichte van het *hoe* dezer scheiding van het koolzuurgas door middel van het bladgroen natuurlijk nog wel wat raadselachtigs over; dát het geschiedt, dat het alleen door het bladgroen geschiedt, en dan nog wel bepaaldelijk onder den invloed van het licht, is als een vaststaand feit te beschouwen.

Maar ook het ontstaan van het bladgroen zelf is van het licht absoluut afhankelijk. Wie zich hiervan wil overtuigen, kan daartoe ten allen tijde gelegenheid vinden. Men houde slechts een in ontwikkeling zijnde plant eenige dagen van het licht afgesloten, en men zal zien dat de zich in het donker ontwikkelende bladeren geel in plaats van groen zijn. Dat de groei nog mogelijk was, is ten koste van de in de plant aanwezige en onder den invloed van het licht bereide voedingsstoffen. Naarmate echter deze onnatuurlijke toestand langer duurt, wordt de plant ook zichtbaar zwakker, en ze moet ten laatste, al doet men haar aan de wortels ook nog zooveel goed, bezwijken. Ze sterft van uitputting. Zeker wel een afdoend bewijs van het groote belang der bladeren, van de *groene* bladeren voor de voeding der plant.

Een ander zeer sprekend bewijs kan men verkrijgen wanneer men een groote zaadkorrel laat kiemen en de kiemplant in volslagen donker, tot op een zekere hoogte laat opgroeien. Ze zal dan een stengeltje hebben met enkele bladeren, die echter geel zijn in plaats van groen. Neemt men dat nu uit den grond, spoelt men de wortels zorgvuldig af en weegt men dan het geheel, natuurlijk na het te hebben laten opdrogen, dan blijkt dat dit niet zwaarder geworden is dan de zaadkorrel zelf was, en dit wel, terwijl de beide helften, de zaadlobben, nog aanwezig zijn. Het groeide namelijk alleen

ten koste der reserve-stoffen, die in de zaadkorrel aanwezig waren, maar namgeen nieuwe vaste stof op. Geheel anders is dit met een zaadplant van dezelfde soort en grootte, die onder den invloed van het licht opgroeide en dan ook gezonde, groene bladeren heeft.

De ontwikkeling zelve van het bladgroen zoowel als de chemische ontleding van het koolzuur door de bladgroenkorreltjes in koolstof en zuurstof, waarbij de zuivere zuurstof weder door de zelfde huidmondjes uit het blad ontsnakt, is van het licht afhankelijk ¹⁾.

Wanneer wij nu dat alles weten, dan herkennen we in het *groene* blad het allereerste en noodzakelijkste middel voor den groei der plant, waarvan dus niet alleen haar leven, maar ook dat van de dieren, die zich middellijk of onmiddellijk met planten voeden ten eenemale afhankelijk is.

Het groene blad beteekent dus nog heel wat anders dan aan ons gezicht een aangenaam rustpunt te bieden.

Velerlei bijzonderheden komen hier nog bij te pas, maar de bespreking daarvan zou mij te ver van mijn eigenlijk onderwerp doen afdwalen. De vermelding van het bovenstaande meende ik echter tot goed begrip van het belang van het bladgroen voor de plant noodzakelijk.

Voor hem, die zich met het kweken van welke planten ook, bezig houdt, is het zeker van belang bekend te zijn met de rol die de groene bladsubstantie der bladeren ten opzichte der voeding speelt, en tevens te weten wat het licht daarbij te beteekenen heeft. Hij zal dan veel dat hij ziet ook begrijpen en er van zelf zijne behandeling naar inrichten.

Ik eindig dit artikel met de volgende woorden van Julius Sachs, zeker de eerste planten-fysioloog van onzen tijd, welke wel is waar slechts indirect op ons onderwerp betrekking hebben, maar er toch wel degelijk mede in verband staan.

»Met recht heeft men gezegd dat het de zon is, die alle plantenleven op aarde onderhoudt, en daar de geheele dierenwereld voor hare voeding van de planten afhankelijk is, kan men zeggen dat het in de zonnestralen bevatte beweegkracht is, die zich in de levensbewegingen van alle organismen op de aarde, die der dieren zoowel als die der planten, ontwikkelt. De in de zonnestralen bevatte mechanische kracht werkt in de bladgroen bevattende cellen der planten als de sleutel van een uurwerk, met

welken de veer wordt opgewonden. De levensprocessen der planten en dieren gelijken op het langzaam afloopen van het uurwerk; door deze levensprocessen toch wordt gestadig de door middel van het licht in de bladgroenhoudende cellen gevormde organische zelfstandigheid weder ontbonden en tot den toestand van koolzuur en water teruggebracht, tot, met het begin eener nieuwe groeiperiode het uurwerk opnieuw wordt opgewonden ¹⁾.

Nu we de beteekenis van het groen der bladeren kennen, zal het ons lichter vallen elkaar te verstaan, als we spreken van planten welker bladeren in kleur van den algemeenen regel afwijken. Daarover in het volgende artikel.

Orchideeën.

Lycaste Skinneri.

(Met een afbeelding.)

Deze Orchidee is een goede kamerplant. Dit is niet algemeen bekend; velen weten het niet en aan menigeen zal het wellicht ongelooflijk voorkomen.

Het is niet met een paar woorden uit te maken welke eigenschappen planten moeten hebben, om ze kamerplanten te mogen noemen en daarom deelen wij mede hoe de *Lycaste Skinneri* als kamerplant dienst kan doen.

De *L. Skinneri* wordt, zooals bekend is, in de koudekas gekweekt en gedurende den groeitijd ruim besproeid. In het tijdperk van rust mag men haar nooit geheel droog laten worden. Zij bloeit bij zulk een behandeling alle jaren, zeer mild. Tegen dat de bloemen openkomen plaatst men haar in de kamer, waar zij haar bloemen lang behoudt en tot zelfs de laatste knop goed openkomt. De plant lijdt hoegenaamd niets van de kamerlucht.

Voor hen die de *L. Skinneri* niet kennen, deelen wij mede dat de bloemen zeer fraai gekleurd zijn, de kelk- en bloembladen zijn wit met rozerood aan den voet, terwijl de lip evenzoo gekleurd is en met karmozijn gestippeld en gevlekt is.

Er zijn vele verscheidenheden van, die alle zeer mooi zijn.

Men herinnert zich dat de heer H. J. Kleinstark uit Utrecht er vele planten van heeft ingevoerd, waaronder ook verscheidene exemplaren met zuiver witte bloemen, die in Engeland tegen hooge prijzen koopers vonden.

Wanneer wij besluiten met te zeggen dat

¹⁾ Men is gewoon hiervoor het woord assimilieren en assimilatie te gebruiken. De assimilatie gaat dus noodzakelijk aan de voeding vooraf.

¹⁾ Sachs, *Vorlesungen über Pflanzenphysiologie*, blz. 355.

deze plant in geene verzameling ontbreken mag; ja zelfs dat men er verscheidene van dient te bezitten en dat zij voor bloemisten dan zulke waarde is, dat men er bezwaarlijk te veel van hebben kan, dan is dit niets te veel gezegd, maar veeleer te weinig, omdat zelfs waarlijk goede, bruikbare planten hier te lande zeer langen tijd noodig hebben om ingang te vinden.

Open grond.

Taxodium.

De *Taxodium distichum*, een harde plant afkomstig uit Z.-Amerika, behoort tot de Cupressineën; zij is eene zonderlinge verschijning onder deze familie, daar zij in vele opzichten geheel van andere Conifeeren verschilt. Zij groeit in haren natuurstaat aan de oevers van rivieren of in de nabijheid van meren, en wordt daar niet zelden 90 voet hoog; zij vormt prachtige boomen, die met hunne fraaie bladen en sierlijke groeiwijze iederen reiziger die haar aanschouwt in verrukking brengen. Tegen den herfst worden de bladeren roodachtig geel en vallen af met de toppen der twijgen.

De *T. distichum* kan in ons land op vochtige plaatsen gemakkelijk aangeplant worden; zij zal als jonge plant reeds spoedig zeer bemind zijn en door hare fijne bladeren en sierlijken groei een tegenstelling vormen met alle andere planten, die men gewoonlijk hier ziet; hoe oud ze ook hier kan worden, blijkt uit een exemplaar in den Botanischen tuin te Amsterdam, dat al meer dan 300 jaren telt.

Ricinus.

De verschillende soorten (?) van het geslacht *Ricinus*, die tegenwoordig in de jaarlijks verschijnende catalogi van zaden worden aangeboden, zijn zeker een uitmuntend materiaal voor den tuin in den zomer, en dat ze als zoodanig gewaardeerd worden is niet twijfelachtig.

In groote perken met gemengde sierplanten zijn zij de sierlijksten, maar het fraaiste effect maken ze, wanneer twee of drie midden in een park met lage bloeiende planten staan, waar ze zich fier boven verheffen, terwijl ze zich geheel vrij kunnen ontwikkelen. Ook ten getale van drie bijeen in een gazon komen ze voordeelig uit. Altijd voldoen ze aan het oog, als ze onder zulke omstandigheden groeien, dat die groei bevorderd wordt en niets hare vrije ontwikkeling belemmert.

Achter het woord soorten plaatste ik hierboven een vraagteeken, en terecht; immers

reeds op het eerste gezicht schijnt het twijfelachtig dat alles wat onder verschillende namen aangeboden wordt, evenveel soorten zou vertegenwoordigen, al is het niet te ontkennen dat de meesten onderling duidelijk verschillen; terwijl dit verschil in sommige gevallen zelfs zeer groot is, waarbij de bladkleur voor een niet gering deel in aanmerking komt.

Inderdaad hield men de meest verschillende vroeger dan ook wel degelijk voor soorten, en in Steudel's nog altijd veel geraadpleegden *Nomenclator botanicus* worden er zelfs niet minder dan zeventien als afzonderlijke soorten vermeld.

Dat de oudere schrijvers intusschen ten opzichte van dit geslacht wel wat vrijgevig met de soortsonderscheiding waren, blijkt hieruit, dat ze later allen tot ééne typische soort zijn teruggebracht. Zoo neemt dan ook Müller, in zijn *Monographie der Euphorbiaceen* in *De Candolle's Prodrromus* alleen de *Ricinus communis* als een echte soort aan, waaraan hij zestien goed onderscheiden variëteiten toevoegt. Het getal dezer lasten is echter in de laatste jaren aanzienlijk toegenomen.

Hoewel de *Ricinus communis* en hare variëteiten streng genomen geen eenjarige planten zijn, is men toch gewoon ze als zoodanig te behandelen. Om ze over te houden moet men ze in potten kweken en 's winters in de warmkas op een lichte plaats bewaren. Dit gaat zeer goed; de stengel blijft dan aanvankelijk dunner en wordt houtachtig, maar zulke planten gelijken in sierlijkheid en kloeken bouw niets op die welke pas uit zaad gekweekt in den open grond geplant worden. Dit is de eenige weg langs welken men er wezenlijk genot van heeft.

De *Ricinus* is een zeer gemakkelijke plant, maar het is toch niet onverschillig hoe men haar behandelt, zoodat dan ook in de ontwikkeling op de eene en de andere plaats een zeer groot verschil is, en zulke planten moeten zich zoo goed mogelijk ontwikkelen, zal men ze in haar volle schoonheid kunnen waardeeren.

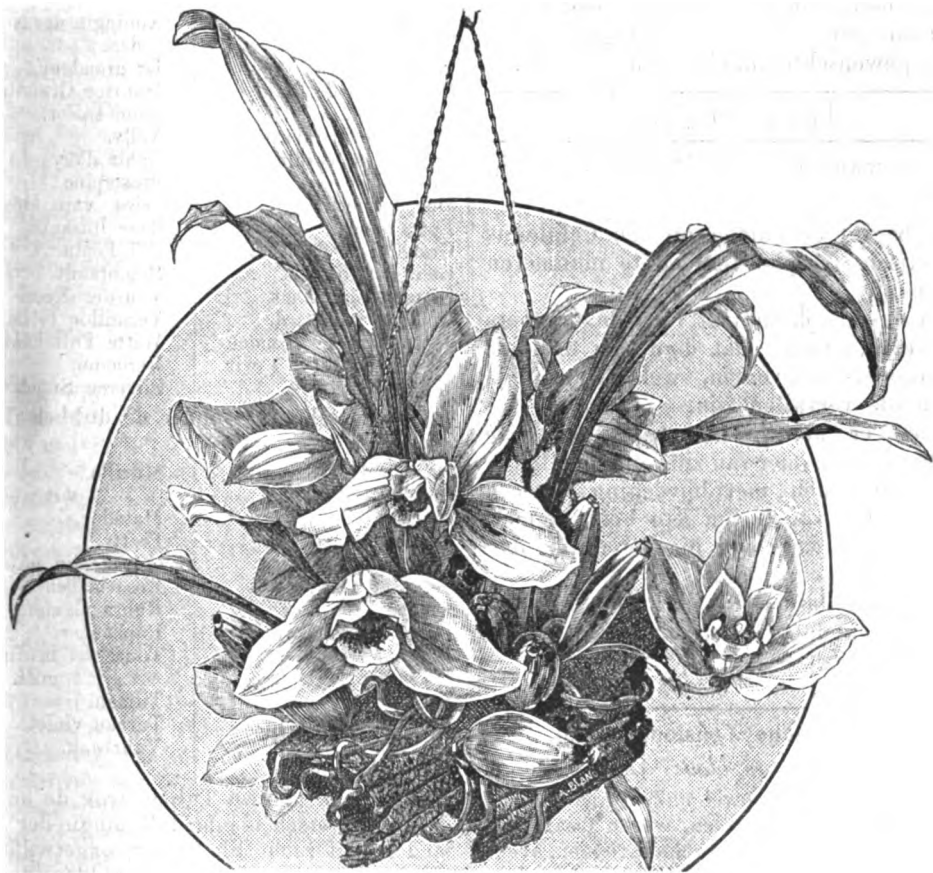
De groote, soms zeer groote, fraai gekleurde zaden komen gemakkelijk en vlog op, mits ze warm gezaaid worden. Bij geringe warmte duurt de kieming merkbaar langer, hetwelk geen kwaad kan, ja zelfs wenschelijk is, maar waarmee men toch niet te ver mag gaan, want als ze het te koud hebben rotten ze vrij spoedig; reden waarom het niet goed is na ze gezaaid te hebben de potten nog eenige dagen op een koele plaats te laten staan, omdat men ze oogenblikkelijk nog niet goed warm kan plaatsen, wijl

men dan licht kans heeft dat de zaden bedorven zijn eer men er aan denkt.

Zaait men ze daarentegen te warm, zoo schieten ze tijdens de kieming te hoog op, in dien zin, dat het lid onder de zaadlobben en boven de wortels te lang en te slap wordt; dit heeft in één dag plaats, zoodat het zaak is, als de potten zeer warm staan, zoodra er beweging in den grond zichtbaar is aan de heuveltjes, ze iets koeler te plaatsen. Het is goed, zoodra de eerste op de ovale zaadlobben volgende bladeren zich vertoo-

dig, en een heete zomer is voor deze planten een weelde. De grond moet los en rijk aan humus zijn; in een zwaren, stijven, uit den aard der zaak kouden grond groeien ze slecht. Een losse, zwarte humusgrond absorbeert overdag veel warmte, en dit is haar element.

Men plante ze vooral diep, d. w. z. zoo, dat ze tot aan de zaadlobben in den grond staan, wijl ze anders aanvankelijk gevaar loopen door den wind geknakt te worden of bij droog weer om te vallen. Ze hebben

LYCASTE SKINNERI.

nen, elk plantje in een afzonderlijken pot te planten en wel zoo diep mogelijk, zoodat de zaadlobben niet meer dan pl.m. een centimeter boven den grond uitsteken. Om dit te kunnen doen, zal men in eens potten moeten nemen van 10 à 12 cM. wijdte, wijl ze anders niet diep genoeg zijn. Men houdt ze nu aanvankelijk matig warm, om ze, omstreeks half Mei, nadat ze door luchten wat gehard zijn, buiten te planten.

Zoo men ze niet geheel vrij kan plaatsen, dan kieze men een warme plek op het Zuiden. Om goed te groeien hebben ze zon noo-

dan ook gewoonlijk van de voorjaarsdroogte niet te lijden, omdat de grond op die diepte dan nog niet zoo geheel droog wordt.

Veel hangt voor deze planten van standplaats en grond af, maar veel ook van het zomerweder. Is het op den duur koud, regenachtig en guur, zoo komen ze niet goed tot haar recht. Is daarentegen de zomer warm, vooral de voorzomer, zoodat ze spoedig tot haar volle ontwikkeling komen, dan wil het nog al eens gebeuren dat de vruchten goed rijp worden, waar echter in den regel niet op valt te rekenen. Meestal bren-

gen ze het niet verder dan tot goed halverwege; komen ze tot volle ontwikkeling, dan is het zaak, ze zoo lang mogelijk in October aan de plant te laten, dan de geheele tros af te snijden en op een droge, luchtige plaats op te hangen. De zaden willen dan nog wel rijpen. In de meeste gevallen zal men echter ieder voorjaar zaden moeten ontbieden.

Wat de keuze der variëteiten betreft, dit hangt geheel van den smaak af; de één geeft de voorkeur aan de groen- de ander aan de bruinbladerige, deze wenscht de sierlijke kleinere, een ander de grootste. Dienaangaande geven de zaden-catalogi gewoonlijk de gewenschte inlichtingen. W.

Ingezonden.

Ter overweging aan M., zie ons vorig nummer.

Men begint de namen op den Catalogus alphabetisch te plaatsen en te nummeren van een af.

De volgende jaren laat men de nummers allen staan, maar laat door den drukker die nummers doorhalen, welke bij namen stonden die vervallen zijn.

Komen er nieuwe namen bij, dan geve men die het nummer van zijn onmiddellijken voorganger, doch met bijvoeging van een a, b.v. rechts van boven aan het nummer. Volgt daarop weer een nieuwe naam, dan plaatse men een b, enz.

Volgt men deze wijze, dan geloof ik niet dat dan van dol worden bij het nazoeken sprake kan zijn.

B.

V.

De Haarlemsche Tenstoonstelling.

(Vervolg van blad. 155.)

Van Hyacinten, zoowel enkele als dubbele verscheidenheden, op glazen, waren 'traaie dingen te zien en onder dezen merkte men, evenals onder die in potten, uitstekende verscheidenheden op.

Onder de (Conquesten nieuwe Hyacinten) vielen in het oog: Scarlet Star, met zeer volle tros van heerlijk donker satijnroode bloemen, Du chess of Albany, dicht gevulde tros van schitterend rose bloemen, Black minstrel, prachtig zwart, Roi des bleus, extra schoon blauw, 't scheen dat geen dezer genade gevonden had in de oogen der beoordeelaars, doch er moeten tegenwoordig dan ook wel hooge eischen gesteld worden aan nieuwe verscheidenheden, zij toch moeten de reeds bekende overtreffen en zulks wordt hoe langer hoe moeilijker. De dubbele verscheidenheid Wonderful, behaalde den eersten daarvoor uitgelooften prijs, doch ook de nagels hiervan

waren ook, wij zouden zeggen, reusachtig groot.

Ook de enkele en dubbele Tulpen waren in de tweede plaats sterk vertegenwoordigd, en in rijke verscheidenheid; 't kwam ons evenwel voor, dat de bloemen er een weinig kleurloos uitzagen, doch het donkere weder van dit voorjaar kan hierop wel nadeelig gewerkt hebben.

Liefhebbers van Tulpen op glazen konden een ruime keus hiervan vinden, op uitsluitend daarvoor vervaardigde glazen worden drie Tulpebollen op elk glas gezet, en de cultuur daarvan geeft 's winters een aardige afwisseling.

Van de enkele Tulpen dienen vooral genoemd te worden als de schoonste en meest in 't oog vallende.

Adelaine.
Artus.
Brutus.
Cérise gris de lin.
Chrysolora.
Comte de Mirabeau.
Couleur de cardinal.
De Keijzer.
De Duc de Berlin.
Epaminondas.
Grand Duc de Russie.
Gele Pottebakker.
Gouden Claremont.
Gouden Standaard.
Joost van den Vondel.
" " " " wit
Keizerskroon.

Koningin der Nederlanden.
La grandeur.
Maurice Granate.
Mon. trésor.
Nelly.
Ophir d'or.
Proserpine.
Prins van Oostenrijk.
Rose luisante.
Roi Pépin.
Rembrandt.
Van der Neer.
Vermillon brillant.
Witte Pottebakker.
Verboom.
Zilveren Standaard.

Als de schoonste onder de dubbele Tulpen noteerden we:

Blanche hâtive.
Couronne d'or.
Cousine.
Castor.
Couronne des roses.
Duke of York.
Diana.
Imperator rubrorum.
La candeur.
La vertu.
La rianté.
Lord Beaconsfield.
Leonard de Vinci.
Lac van Haarlem.

Murillo.
" " wit
Matador.
Pretty.
Gris de lin pâle.
Rose blanche.
Rubra maxima.
Raphaël.
Tournesol bruin.
" " geel.
Titiaan.
Turban violet.
Vuurbaak.

Onder de nieuwe Tulpen trok de aandacht de enkele verscheidenheid, Koningin der Nederlanden, wit zacht lila getint, ongetwijfeld een rijke aanwinst. Ook de donkere kleur der eveneens nieuwe verscheidenheid, General Ignatieff was schoon en uitlopend. De nieuwe dubbele Snowwhite zal ongetwijfeld met eere een plaats onder de beste dubbele verscheidenheden innemen.

Van de enkele Tulpen »Duc van Tholl« wat slechts een inzending van 36 potten ingezonden, dit groepje lieve Tulpjes was dan ook nauwelijks te vinden onder het groote aantal inzendingen van enkele en dubbele.

Jammer dat geen enkele verzameling bontbladige Tulpen was ingezonden; zij maken met haar bonte bladen zulk een allerliefst effect en tellen toch ook talrijke beminnaars. Slechts hier en daar in de massa Tulpen zag men er een tusschen de groenbladige opduiken. Te

meer eigenaardig zijn ze, omdat er onder de bolgewassen betrekkelijk weinig voorkomen met fraai bont blad. Ook late Tulpen ontbraken op 't appel.

Geen enkel lid had zich de moeite gegeven, noch van Hyacinten noch van Tulpen, een mozaïskperk saam te stellen, dit was voor vele bezoekers een teleurstelling, omdat deze wijs van beplanting door het publiek nog al in praktijk gebracht wordt.

De Trosnarcisen bloeiden schoon en rijk en als de meest uitlopende merkten wij op de volgende verscheidenheden.

Bashurst.	La noblesse.
Grand soleil d'or.	Mont-Cénis.
monarque.	Staten-Generaal, wit.
Jaune suprême.	Witte paarl.
La magnifique.	Zinnerust.

Enkele en dubbele Narcissen, de gunstelingen van den tegenwoordigen tijd, telden eenige rijke inzendingen en daar onder munten vooral uit:

Ard Righ.	Johnstoni.
Bicolor Empress.	Leeds amabilis.
Horfieldi.	Lorifolius Emperor.
Barbidgei Mary.	Moschatis.
Cernaus pulcher.	Nelsoni major.
Cupax plenus.	Poeticus ornatus.
Henry Irving.	Sir Watkin.

Crocus, die lieve voorjaarsbloem, die alleen lacht als de zonnestrallen haar koesteren, telde slechts twee inzendingen, waaronder zeer schoone nieuwere verscheidenheden terwijl aan de opvoering van gele Crocus, of een perk in mozaïskvorm er van, geen gehoor gegeven was.

Een inzender van Keizerskronen zag zijne drie nummers met de daarvoor uitgeloopte prijzen bekronen. Zijn planten waren fors, en bloeiden flink; 't blijkt dat de Keizerskroon zich uitmuntend laat vervroegen en een schoon bloeiende plant levert. We herinneren ons nog, dat op vorige tentoonstellingen slechts enkele exemplaren werden ingezonden en nu zag men er zesendertig, allen even schoon.

Een verzameling kievitseieren, *Fritillaria Meleagris*, genoot om haar bekende curieuse bloemen het haar toekemend deel van de belangstelling der bezoekers.

Galanthus en *Leucojum*, die bekoorlijkste Lentebode, schitterden helaas door afwezigheid; een inzender van twaalf potjes met dubbele *Galanthus* was geen der daarvoor uitgeloopte prijzen waardig geacht.

Scilla's waren in goede verzamelingen vertegenwoordigd; onder de schoonste verdienen vermelding: *Bifolia alba*, *Campanulata alba*, *Campanulata carnea*, *Campanulata corymbosa*, *Cernua rosea*, *Pyramidalis rosea*, *Scilliaris*, *Sibirica pallidus*, terwijl aan een der inzendingen van *Scilla sibirica* slechts een prijs was toegekend. Van *Anemone hortensis* twee inzendingen, waaronder: *Amazone*, *Caesar*, *Constantijn*, *La charmante*, *Lord Peel*, van Dijk, Willem III de meest aanbevelenswaardige en

van *A. fulgens* een inzending, vinden wij weinig; van de gewijzigde enkele en dubbele *Anemone* was niets ingezonden, evenmin was beantwoord aan de verschillende prijsvragen van Renonkels 't geen ons deed denken, zoude het wel een geschikt tijdstip zijn deze in bloeiende exemplaren te vragen, en ware het misschien beter er alleen de afgesneden bloemen van te vragen.

Met bloeiende *Chionodoxa*'s zooveel mogelijk verschillend, konden bezoekers geen kennis maken, wel jammer van die lieve bloempjes, die nog niet genoeg bekend zijn.

Bloeiende *Muscari*'s verwierven de uitgeloopte prijzen, als de fraaiste velden wij: *Atlanticum*, *Azureus*, *Commutatum*, *Cornicum*, *Heldreichi*, *Leucophaea*, *Moschatus major*, *Paradoxum*, *Szovitzianum*. *Erythronium* dat fraaie bontbladige en toch schoon bloeiend voorjaarsgewasje telde één inzending van fraaie verscheidenheden.

Aan *Lilium*'s had zich niemand durven wagen, wel jammer waar we onlangs lazen dat te Hamburg reeds in December en Januari een aanzienlijke partij *L. aurantum* in bloei te zien was, en er hier in verzamelingen van verschillende bol- en knolgewassen toch eenige bloeiende *Lelies*soorten voorkomen. Een bewijs dat het zeer goed mogelijk ware geweest *Lelies* in dezen tijd in bloei te hebben. Ook *Gladiolus* waren evenmin te vinden.

Iris liet zich even zien met een partijtje meestal zeldzame soorten als: *Orchioides*, *Persica purpurea*, *Rosenbachiana*, *Sindjarensis*, *Convallaria majalis* — wij durven het bijna niet neerschrijven — een artikel dat op 't oogenblik zoo gemakkelijk ware te brengen geweest, en dat gewoonlijk zoo goed te Haarlem was vertegenwoordigd, — ontbrak totaal. Gewis, leden van de Vereeniging de de meeste damesbezoeksters zullen 't u niet vergeven dat ge haar heerlijk geurende lievelingsbloem zoo hebt vergeten.

Van *Hotteia* (*Spiraea*) *japonica* de groenen de geelbontbladige was elk een inzending ingekomen, en 't bleek hieruit dat de bontbladige het in vollere schoonere trossen van de groenbladige wint, hoewel van bontblad niet veel te zien is. *Plant-Spiraea*'s waren niet ingezonden, 't geen ook minder te verwonderen was; *Dicentra*'s waren niet schitterend gerepresenteerd. De *Amaryllis* (*Hippeastrum*) waren rijk vertegenwoordigd, we zijn dit te Haarlem gewoon, deze aristocraten onder debolgewassen goed vertegenwoordigd te zien. 't Zou niet gemakkelijk zijn elke schoone verscheidenheid afzonderlijk te beschrijven maar in 't algemeen geoordeeld, kwam het ons voor, dat de verzameling van 24 verscheidenheden be kroond met den eersten prijs, de schoonste bevatten.

Als de prachtigste verscheidenheden meenden wij op te merken:

Ambassadeur.	Canova.
Anton Mauve.	Conqueror.
Comte de Flandre.	Dénise.

Enchantress.
Fairy.
Fritz Reuter.
Gustave Doré.
Gordon.
La grandesse.
La gracieuse.
Laura.
L'avenir.
Masterpiece.

Maidenblush.
Obolenski.
Othello.
Paul Krüger.
Prins Hendrik.
Princess Mary.
Sigrid Arnoldson.
Saidjah.
Willem III.
Wonderful.

De twee verzamelingen van bloeiende Orchideeën bestonden uit krachtige gezonde exemplaren en bloeiden allen even schoon en rijk.

Drie verzamelingen van *Cyclamen persicum giganteum* waren fraai, bloeiden mild en bevatten schoone verscheidenheden.

Onder de inzendingen, bedoeld in het programma als algemeene vragen van bol- en knolgewassen, stippen wij vooral aan:

Arum cornutum, *Tecophylea Cyanocrocus*, een nieuw gewas met diep hemelsblauwe bloemen, overheerlijk schoon, *Crinum amabile*, een groot exemplaar met krachtigen bloemstengel, *Freesia Leichtlini*, een groote pot overdekt met witte heerlijk riekende bloemen, *Fritillaria aurea*, met prachtige goudgele bloemen, *Iris Suziana*, *Iris germanica major*, en *Iris florentiana alba*, reeds in vollen bloei, *Sauromatum guttatum*, met haar hoogst merkwaardige bloemen, ook verdienen vermeld te worden: *Erythronium grandiflorum*, *Ixia Bucephalus major*, *Lachenalia pallida*, *Merenderia ruthenica*, *Trillium erectum ensessile*, *Tecophylea Leichtlini*, *Galanthus Elwesi*, *Iris Danfordiae*, *Iris reticulata* wit, *Iris persica purpurea*, *Puschkinia Libanotica*, *Ranunculus asiaticus Hercules*, *Ranunculus africanus*, *Romano* en merveilleuse en van *Liliums*, waarvan we reeds hierboven melding maakten, *Feukwam*, *Harrisi*, *Pyrenaicum aureum*, *Thunbergianum biligulatum*, *Thompsonianum*, verder de aard-Orchideeën reeds genoemd op bladz. 152.

Met waardeering verdienen wij nog te vermelden twee inzendingen buiten programma, en wel: 10 bloeiende *Clivia* (*Himantophyllum*), verscheidenheden van de *H. robustum* en van *Houttei*, allen forsche, gezonde planten met zeer groote bloemtulpen en zeer groote bloemen in verschillende kleurschakeringen. Eveneens een prachtig, vol bloeiend exemplaar van *Anthurium Scherzerianum*. Beide inzendingen hebben ongetwijfeld veel bijgedragen tot opulstering der Tentoonstelling.

Aan bijna alle prijsvragen, gesteld voor tafelversieringen, bouquets, bloemenarrangementen, waarvan al de bloemen afkomstig zijn van bol- of knolgewassen, bloemenornamenten met bol- en knolgewassen of bloemen daarvan gevuld, was bijna uitsluitend door een inzender voldaan.

Hebben wij nu van 't ingezondene een en ander opgenoemd, nu blijft ons nog iets over

te zeggen wat ons na de bezichtiging op 't hart ligt. Het zijn geen verwijten aan 't Bestuur der Vereeniging, 't zijn slechts meeningen, die wij aan zijn oordeel onderwerpen, en die, indien wij ze te eeniger tijd zagen uitgevoerd, ons alleen de voldoening zouden schenken iets te hebben kunnen bijbrengen tot verheffing van een tak van onzen vaderlandschen tuinbouw, waarin wij steeds het grootste belang stellen. Ook de woorden van den geachten Voorzitter, waar hij in zijn openingsrede zegt »dat Haarlem niet moet zijn alleen de stad der Hyacinten en Tulpen, maar de bloemenstad voor de bol- en knolgewassen in uitgebreider zin behoort te wezen« hebben ons zelfs aangemoedigd het te zeggen.

De tentoonstelling was bijzonder rijk aan inzendingen van Hyacinten, Tulpen, Narcissen en *Amaryllis*.

Meermalen hadden wij reeds het voorrecht de tentoonstellingen van de Vereeniging te zien doch steeds, en vooral niet ditmaal het minst, viel ons de groote gelijkheid op, die deze weder had met de voorgaanden, d. w. z. dat de inzendingen telkens op elkaar gelijkten.

Volgens onze opvatting moet een tentoonstelling een leerschool zijn niet alleen voor vakgenooten, maar ook de leek moet voldaan de tentoonstelling verlaten, met de overtuiging: we hebben weer wat nieuws gezien en zullen daarvan profiteeren. Wij zouden daarom het Bestuur in overweging geven prijsvragen te stellen voor verzamelingen van enkele kleuren afzonderlijk, als roode, witte, blauwe, gele en paarse Hyacinten; de onderlinge vergelijking werd daardoor gemakkelijker, liefhebbers van een of meer der kleuren waren voldaan en het effect der tentoonstelling zou er zeker oneindig bij winnen.

Bij Tulpen zouden wij zulks eveneens wenschelijk achten.

Verder een of meer perken met voorjaarsbloemen door elkaar (*Galanthus*, *Eranthus*, *Scilla*, *Crocus* enz.) om het publiek te toonen hoe men reeds in 't vroege voorjaar kleur en geur aan zijn tuin kan geven.

Zeer verwonderde het ons geen prijsvraag te vinden van die allerbekoorlijkste *Tropaeolums*, het sieraad van voorjaartentoonstellingen en een artikel zoo uitsluitend tot de bolgewassen behoorend. Van de *Freesia*'s, een zoo schoon bolgewas, dat nog niet genoeg bekend is en dat toch zulk een rijk genot kon verschaffen zoude een prijsvraag zeer zijn aanaderen. Evenals van *Tropaeolum kwam* daarvan in eenige groepen van verschillende bol- en knolgewassen sporadisch een exemplaar voor. Ook een prijsvraag van *Funkia*'s, die hier te lande zooveel worden gekweekt en zoo geschikt zijn om te vervroegen; voor versiering wordt deze plantsoort toch vooral in Noordelijker streken gezocht en aan verscheidenheden is waarlijk geen gebrek. Ook de bepaling in het programma dat »de mededinging alleen openstaat voor de leden der Vereeni-

ginge achten wij eerder in het na dan in het voordeel der leden en wel omdat de leden, naar ons inzien, meermalen zullen verstoken blijven van nieuwigheden of schoon gekweekte exemplaren, die zij anders wellicht nimmer onder de oogen zouden krijgen en waarmede de kennismaking toch zeer nuttig zoude kunnen zijn.

En zoude het ten slotte niet mogelijk zijn dat aan de tentoonstellingen van bolgewassen, waarop de planten als 't ware als soldaten aan gesloten gelederen naast elkaar staan, een eenigszins losser en sierlijker aanzien te geven door er hier en daar een palm met gewimperde bladen of varen door te zetten, gewis het effect der hyacinten en tulpen won er bij; ook zou een flinke achtergrond van planten de kleurenpracht nog meer te voorschijn doen treden. Moelijkheid om deze planten voor den duur der tentoonstelling te verkrijgen, kan er niet bestaan; bij de laatste landbouw-tentoonstelling te Haarlem toch zagen wij, dat een der aanzienlijkste liefhebbers van ons land zijn schoonste planten ten beste had gegeven om het effect dier tentoonstelling te helpen verhoogen en onze Collega's-bloembollenkweekers houden 't ons ten goede, op een tijd dat men met elkaar hoogtijdt viert, mag men zich toch wel eens al de rechthoekige bedden en bedjes wegdenken, waaraan men bijna 't geheele jaar zijn aandacht wijden moet.

En nu nemen wij weer afscheid van den gastheer, die ons veel te genieten gaf, we drukken hem de hand tot een spoedig wederzien, waarvan wij ons opnieuw veel genot voorstellen.

Boekaankondiging.

Le Journal des Orchidées. Guide pratique de culture, publié avec la collaboration d'amateurs et de jardiniers spécialistes, par Lucien Linden.
No.; 15 Mars 1890.

Een nieuw, tweemaal 's maands verschijnend tijdschrift over de cultuur, enz. der Orchideeën. Een uitvloeisel van den tijdgeest, dat zeer zeker recht van bestaan heeft, en even zeker in goede handen is. Ook is het betrekkelijk goedkoop, daar de geheele jaargang, dus 24 afleveringen van 2 vel druks, slechts 10 Francs kost. Het ziet er goed uit, is helder gedrukt en uit de hierin voorkomende artikels, die wij niet behoeven op te sommen, blijkt dat men aan het werk een zeer praktische richting wil geven.

De wijze waarop de heer Linden het inleidt, geeft echter reden tot een opmerking.

Er bestond, zegt hij, tot hiertoe geen praktische handleiding voor de cultuur dezer planten.

Had hij dit in 't Hollandsch gezegd, ter inleiding van een Hollandsch boek van dien aard, hij zou een juistheid hebben gezegd. Maar hij zei 't in 't Fransch, en nu is het geval heel anders.

We denken hierbij dat hij alleen doelt op een periodiek verschijnende handleiding, en dan nog

vragen we: zou de heer L. dan werkelijk onbekend zijn met het reeds sedert verscheidene jaren bestaande tijdschrift *L'Orchidophile*, dat geheel in denzelfden geest bewerkt wordt en hetzelfde doel beoogt?

't Is haast niet te denken.

Het kan zijn dat de heer L. niet sympathiseert met de wijze waarop dat tijdschrift wordt geredigeerd. Wij zijn niet geroepen het in bescherming te nemen, hoewel wij toch niet behoeven te verbloemen dat we het nu juist zoo slecht niet vinden, al komt er wel wat in voor dat voor wat beters plaats kon maken; maar 't is een tijdschrift aan een enkele specialiteit gewijd, en het zal ook den heer L. wel blijken dat er niet altijd even groote voorraad van onderwerpen voor de hand ligt.

Hoe dit zij, *l'Orchidophile* te ignoreeren gaat o. i. niet aan en of er op dit gebied in de Fransche literatuur nu juist wel zulk een groote gaping bestaat als beweerd wordt, wil er bij ons ook niet goed in.

Dit nu in het midden gelaten, zal het *Journal des Orchidées* ongetwijfeld ook onze Orchideeliefhebbers een welkome verschijning zijn; en dit te meer, daar de er in voorkomende wenken van zeer betrouwbare zijde komen. De Fransche taal mag gerekend worden in dezen geen hinderpaal te zijn. W.

Verschillende mededeelingen.

Blijkens een dezer dagen door ons, onder het postmerk Buitenzorg ontvangen circulaire, van de uitgeverfirma G. Kolff & Co., te Batavia, was deze firma (in Februari l.l.) voornemens in den loop van Maart de eerste aflevering in het licht te zenden van een tijdschrift, gewijd aan Indische Tuin- en Landbouw, hetwelk zal uitgegeven worden onder redactie van den heer H. J. Wigman, Hortulanus van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Wij bepalen ons voorloopig tot deze mededeeling, er alleen bijvoegende dat de maandelijksche afleveringen van 30 à 40 pagina's, een gulden zullen kosten.

Denkelijk zullen wij wel aanleiding hebben er nader op terug te komen, zoodra wij in de gelegenheid zijn geweest kennis te maken met den inhoud der 1e aflevering, waarin behalve van den Redacteur bijdragen zullen voorkomen van Dr. M. Treub, Dr. M. Grashof en den heer E. J. Voute.

Voor wie maar eenigszins ingenomen is met de kinderen van Flora, bieden Overveen en Bloemendaal van nu af tot over eenige weken een heerlijken aanblik. De hyacinten staan allereerste in bloei en, in den waren zin van het woord, blijft de voorstelling, die men zich van de velden met bloeiende bolgewassen maakt, beneden de werkelijkheid. Behalve het overweldigende van de uitgestrektheid, den gloed der kleuren en den heerlijken geur, geeft het den indruk alsof de grond met het prachtigste tapijt is gedekt.

Over een paar weken ontluiken de tulpen en dit levert weder een geheel ander aspect, daar de kleur hier en daar verblindend is, zoodat het oog nu en dan een oogenblik op de groene omlijsting der weilanden rust zoekt.

Het bloembollendistrict is groot, maar het verlokendste deel is zeker wel het gedeelte Haarlem—Bloemendaal, wjl de afwisseling der bollenvelden, door villa's en buitenplaatsen, eenerzijds de eentonigheid breekt en ter andere de communicatiewegen en verkeersmiddelen van en naar Haarlem hier een groot gemak opleveren.

Ongeveer dertig jaar geleden kende men in, Duitschland de *Dahlia Deutsche Hoffnung*, die gekenmerkt was door zwartachtig purper loof en kopergele bloemen.

Deze *Dahlia* schijnt thans verdwenen te zijn, maar onder de nieuwste zaailingen van enkele *Dahlia's*, die thans zeer in zwang zijn, heeft de *Dahlia gracilis* bladeren gegeven, waarvan de purpere kleur aan de genoemde variëteit doet denken. Men spreekt reeds van vier variëteiten, die een dergelijk loof hebben en waarvan de bloemen verschillend van kleur zijn.

De Engelschen denken niet zeer gunstig over het lieve dubbelde Sneeuwkllokje. Althans de »Tuinbouw Graphic,« zoodals *the Garden* wel eens, en terecht wordt genoemd, zegt dat het een type is van een schoone enkele bloem, die, door dubbel geworden te zijn al haar aantrekkelijkheid heeft verloren. Verder zegt dit blad dat in alle goede tuinen dit Sneeuwkllokje tot het laatste bolletje toe moest uitgeroeid worden, evenals men uit een bed zaaiabloemen ook de slechte zaailingen verwijderd. Ons komt dit oordeel wel wat hard voor; wel zouden we niet gaarne al onze enkele Sneeuwkllokjes door dubbele zien vervangen, maar we gunnen toch ook gaarne aan het dubbele een plaatsje in onzen hof.

Bladvulling.

Zwaluwen voorspellen het weder. Vliegen zij hoog, dan komt er droog weder, hoe lager zij bij den grond vliegen, hoe meer kans is er van regen. Als zij laag vliegen is dit omdat vliegen, muggen en andere insecten, waarmede zij zich voeden, dan laag vliegen, door de zwaarte van de dampkringslucht.

Vergeet niet dat een losse grond beter droogte verdraagt dan een vaste en wees daarom niet bevreesd om bij droog weder te schoffelen.

Om rupsen uit rozen te verdrijven, raadt een tuinman aan ze 's avonds te begieten met water en azijn (1 liter zuiveren wijnazijn door 10 liter water. Driemaal in een week gedaan zijn ze verdwenen. Reeds drie jaren lang heeft hij dit middel met goed gevolg toegepast.

Hoe meer donder en bliksem 's zomers, hoe sterker de Augurken dragen. Men schrijft dit

toe aan het salpeterzuur, dat zich in groote mate gedurende het onweder ontwikkelt; een regenbui hierbij is zeer dienstig, doch veelen zwaren regen doet de augurkenteelt geheel of gedeeltelijk mislukken.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 723. Paprika is de Hongaarsche naam voor Spaansche Peper (*Capsicum annuum*.) W.

Op No. 723. Paprika is Hongaarsch. Turksche of Spaansche peper. (*Capsicum annuum*), uit Hongarij. Zie in *Kramer's Algemeenen Woordentolk*, door H. W. F. Bonte.

H., te K.

Op No. 723. Paprika is de Hongaarsche benaming van *Capsicum* of Spaansche peper, ook wel Hongaarsche peper genaamd.

Bussum,

29/3 '90.

Hoogachtend,

G. LOTMAN.

Op No. 723. Paprika is de Hongaarsche naam voor Turksche peper of *Capsicum*, in Spanje bekend als *Pimiento*. Over de *Capsicum* kan men een uitvoerig artikel vinden in *Brockhaus Conversations-Lexicon*. R. C. N.

Op No. 723. Paprika is *Capsicum annuum* of Spaansche peper. A. FREULINK.

Op No. 723. Paprika, Spaansche of Turksche peper, zijn de vruchten van *Capsicum longum Fingerhut*. De poedervormige Paprika uit den handel wordt echter meestal verkregen van *Capsicum baccatum*, *L. C. fastigiatum Bl.* (*C. minimum Roeb.*) of *C. frutescens L.* en wordt dan Guineas- of Cayenne-peper genoemd. (Het zoogenaamde Carry-powder bevat ook Paprika.) Gemalen Paprika wordt vaak vervalscht met meel, brood, beschuit, amandelpers, lijnmeel, curcumapoeder, zelfs met fijngemalen roode steen.

A., 29/3 '90.

DR. D. J. C.

Op No. 723. Paprika of Paprica is de Hongaarsche naam voor de welbekende vruchten van *Capsicum annuum* en *C. longum*, dns in het Hollandsch Spaansche peper.

L.

F. A. J.

Wij meenen al deze antwoorden, waarvoor wij den inzenders dank zeggen, te moeten plaatsen, daar het den steller der vraag allicht aangenaam kan zijn hetzelfde van meer kanten te krijgen. Rnd.

Verbetering.

Op pag. 155 staan *Obélisque* en *Peabody*, onder de enkele witte Hyacinten; zij behooren bij de gele te staan, terwijl de volgende bij de enkele blauwe behooren en bij de enkele paarse staan:

Captain Boyton, General Havelock, King of the blacks, King of the blues, Nimrod, Queen of the blues, Sky blue, Starlight, Sir Henry Barkley.

Op pag. 148 staat: A. van der Spiegel te Velp, dit moet zijn Velsen.

BUITEN TE HUUR.

Het Huis Bergstein, te Ellecom, in de nabijheid van de Middachter Allee, de halte Ellecom van den Staatspoorweg en de halte Stoomtram, wordt te huur aangeboden.

Het HUIS bevat, behalve ruim Onderhuis met alle gemakken, behalve Badkamer, Dienstbodenkamers enz., 10 groote Kamers met stookplaats en eene groote Serre met schoon uitzicht.

De Huurder is niet verplicht het Terrein van Vermaak, groot pl. m. 2 Hectaren, zelf te onderhouden.

Desverkiezende kunnen echter de Moestuin met Bakken, Druivenkas, Koetshuis met Stal, Knechtskamer en Tuinmanswoning onder de huur worden opgenomen.

Inlichtingen worden verstrekt door KROESE, Rentmeester te Dieren. 380

1500 prachtige Eikenheesters tegen geringen prijs te koop, omtrek van 9 tot 15 eM., uitstekend geschikt voor alleën.
Adres: ROB. ALLOFS, Arcen bij Venloo. 381

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE HAAS, 382

Vianen aan de Lek.

Puik Rietmatten tegen concurrerende prijzen.

Prijscourant op aanvraag.

Voor de Boeren.

Voor de Veefokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwaame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloskunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 8e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40.

Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Veefokker.

Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van goedkoopste Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwaame Veearts.« 383

**ER BIEDT ZICH AAN:
EEN JONGMENSCH**

ongeveer 19 jaar oud, ruim 8 jaar bij 't vak werkzaam, van goede getuigen voorzien, op een buitenplaats of bij een bloemist.

Br. franco onder lett. B C, aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 384

De Contrôle van handelszaaizaden.

BEKNOPT EN PRACTISCH HANDBOEKJE

ten dienste van landbouwers en handelaren.

385

DOOR

F. J. VAN PESCH,

Assistent aan het Rijksproefstation te Wageningen

Met 29 figuren. Prijs f 0.60

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 386

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER, HOFLEVERANCIERS

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het velle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunner echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 387

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnæusstraat 55, Amsterdam.

LEES DIT.

Nog p. m. 15 Kilo Lange-
dijker Uijenzaad (geel) TE
KOOP, bij IJ. v. D. MOLEN,
zaadh., Zuidscharwoude. 370

Gebrs. ADMIRAAL,
te RIJP, (N.-Holl.)

Boomkweekers, Bloemisten en
Aanleggers van tuinen en boom-
gaarden. 371

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

Roode Dracaena's.

Bij GROENEWEGEN & Co.,
te Amsterdam, zijn een paar
duizend ROODE DRACA-
ENA'S beschikbaar, die zij aan-
bieden à f20.— de 100 stuks.
372

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 3 kilo f1.40, per
5 kilo f2.25 franco per post.
Bij groote hoeveelheden zeer
billijk. 373

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Landbouwverbeteringen

OF

KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsneëfiguren.

Prijs: f1.25. 374

PEAT.

Prachtig peat voor Orchi-
deën is à f4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 375

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

*Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht.* 376

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

377

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & ZON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM
378

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Brand Stads-Schouwburg te AMSTERDAM.

Verschenen als Extra-nummer van de PORTEFEUILLE,
formaat 24—32 cM., een Geïllustreerd nummer, geheel gewijd
aan den STADS-SCHOUWBURG.

Daarin komen behalve een uitvoerige geschiedenis van dien
Schouwburg, de volgende Illustratiën voor: Een fraai
Portret van den Stichter van den eersten Schouwburg,
Dr. SAMUEL COSTER, door N. VAN DER WAALS; den
ingang voor Artisten in den ouden Schouwburg (houten
kast), door C. SPRINGER; de oude Stads-Schouwburg (houten
kast), door J. B. SPRINGER; de Stads-Schouwburg voor
den brand, door J. C. GREIVE JR., en de brandende Stads-
Schouwburg, door L. W. J. WENCKEBACH.

Dit nummer bevat bovendien bijdragen van de Heeren H. Th.
BOELEN, WILLEM VAN ZUIJLEN e. a.

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren en aan de Kiosken te
AMSTERDAM en ROTTERDAM. 379

Prijs 30 Cent.

M. M. OLIVIER, Uitgever.

SEMPERVIRENS

Geïlustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 15. VRIJDAG 11 APRIL 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 2 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

LIEFHEBBERS.

Aangeboden een *Ficus Elastica*, hoog 10 voet, met 50 bladen; tot beneden in blad.

Franco brieven, motto »Ficus,« met prijsopgave bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 396

ORCHIDEEËN.

Iemand, goed op de hoogte van het kweken van warmteplanten, in het bijzonder bekend met de ORCHIDEEËN-CULTUUR, zoekt zoo spoedig mogelijk plaatsing.

Franco brieven, onder lett. T P, bureau Brakke Grond, Amsterdam. 397.

TE KOOP AANGEBODEN.

Fijne Sparren van 0,50—2 M. Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d. BURG, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 398

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 399

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wd. C. ROK & ZONN, J. DE PIJPER, HOFLEVERANCIERS.

PLANTENVEILING.

H. P. BOK, Notaris te Bussum, zal op Woensdag 23 April 1890, des morgens om 10½ uur precies, in de concertzaal van het Hétel »Nieuw-Bussum«, tegenover het Station Naarden-Bussum, in het openbaar, om contant geld, verkoopen:

Een groote partij PLANTEN, als:

Azalea's, Aspidistra's, Aralia Sieboldi, groote partijen diverse Begonia's, Abutilons, Epiphyllums, Orchideeën, Bromeliaceeën, Stam- en Struikrozen, in potten gekweekt, diverse koude-kasplanten, Varenen, een groot aantal jonge Chrysanthemum-plantjes, en voorts: een paar vulkachels, eene groote partij koperen warmwaterbuizen en een koperen ketel.

Alles afkomstig van de Bloemkweekerij „EXCELSIOR“ van den Heer G. LOTMAN, te Bussum. 400

Te bezichtigen Dinsdag 22 April 1890, van 10—4 uur, en op den verkoopdag.

Catalogus op franco aanvraag.

Kankerwas.

Franco per bus met gebruiks-aanw. na postw. f 0.75, bij 401

GEBR. ADMIRAAL, Boomkw. en bloemisten, te Rijk.

VRUCHTBOOMEN.

402 CULTUUR VAN SIPMAN & VAN DER GOOT, Elst bij Arnhem.

EXTRA GROOTE

PALMEN EN DRACAENA'S

GEVRAAGD, als: *Seaforthia elegans*, 8 voet of hooger, *Cocco flexuosa* of *plumosa*, sterke stammen, 18 voet of hooger, *Kentia's* in alle soorten van 6 tot 20 voet. *Areca lutea* en andere, verscheidene stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave gezonde, sterke planten.

Ook geschondene *Kentia's* in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoog. Juiste omschrijving van maat en prijsopgave te zenden aan

J. MATER & ZONN, Bloemisten te Leiden.

die ook vragen eene fijke partij van *BEINECKIA CARNEA VARIEGATA*, Goede, bonte planten. 403

DURE BRANDSTOFFEN.

 De hooge prijs van dit artikel heeft mij naar **BESPARING DOEN ZOEKEN**, waarin ik voortreffelijk ben geslaagd, voor zoover betreft, de door mij in den handel gebrachte **VRIJSTAANDE KETELS**. Deze kunnen tegen geringe kosten daarvoor worden ingericht, De ketel kan blijven staan en een gewone smid maakt dat werkje in 3 uur tijds in orde, zonder andere materialen, dan hetgeen door mij franco wal wordt verzonden. 404

Prijs voor ketel No. 1 f 5.80; ketel No. 2 f 6.50 en ketel No. 3 f 7.—

 IJzeren ketels van ander fabrikaat, kunnen, zoo zij daarvoor vatbaar zijn ook voor de bezuiniging worden ingericht.

TH. A. DE KOSTER,
Fabrikant.

AMSTERDAM.

Openbare Verkoopning

op Woensdag 16 April 1890, 's morgens 9 uur, op de Heerenhofstede „BREEVECHT”, te Vreeland, van:

MEUBILAIR, PAARDEN, RIJTHUIZEN, PLANTEN en BLOEMEN, als: Piano, 2 Mah. Kabinetten, Secrétaire, Ledekant met springveeren Matras, Buffet en Trumeau met marmeren bladen, Tafels met inlegbladen, Waschtabel, Klaptabel, Gemakstoel, Stoelen en Fauteuils met zittingen, eiken Mangel en Linnenpers, geschilderde Linnenkasten, Chiffonnière, Wasch-, Bed- en andere Tafels, Ledekanten, Spiegels, Platen achter glas, Bedden, Matrassen, Dekens, 2 antieke Pendules, 2 Fichesdoozen met perle d'amouren Fiches, eene partij roode en Rhijnwijn en Likeuren.

1 bruin Ruinpaard, 9 jaar; 1 bruine Ponny, 1 Muilezel, allen mak in tuig; 1 Ponnybreack voor 6 personen, 1 Utrechtsch Wagentje voor 6 personen, 2 Paniers, 1 Boerenwagen, 1 drie-wielde Kar, diverse tuigen.

4 Phormiums tenax, 2 Yucca's pendula, 2 bonte Yucca's, 10 Agaves americana, 11 bonte Agaves, 1 Agave xalapensis, 1 Agave xylina cantha, 4 Laurus Tinus, 15 Oranjeboomen, 2 Conifeeren in kuipen, 1 groote Laurier, 20 Cactussen, 3 Agapanthus, 2 Aucuba's, 1 Datura, 1 Hedichium, 7 Camellia's, 4 Azalea's, 2 Aspidistra's, Dahlia-, Begonia- en Canna Indica-knollen, Fuchsia's, Geraniums zonale.

2 Roeibooten, 1 prachtig Jachtgeweer, 2 Geweerkisten, Vischnetten, Vischkaren, Ladders, Trappen, Kruiwagens, 10 Broeibakken met 20 Ramen, 600 bos Teen, eene groote partij esschen Takkebossen, Erwtenrijs en Boonenstokken, Brandhout, eene partij Stal- en Bladmest, en hetgeen verder te koop zal worden aangeboden.

Daags bevorens van 10 tot 4 uur te zien.

Inlichtingen geven Notaris C. JONKER, Frederiksplein, te Amsterdam en Notaris BOS, te Vreeland. 405

 Een bekwaam Bloemistknecht biedt zich aan, van zeer goede getuigen voorzien, zoowel van gedrag als van bekwaamheid. Adres motto »knecht« aan den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 406

1500 prachtige Eikenheesters

tegen geringen prijs te koop, omtrent van 9 tot 15 eM., uitstekend geschikt voor alleën.

Adres: ROB. ALLOFS, Arcen bij Venloo. 407

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Die moderne Teppichgärtnerei

VON

W. HAMPEL

134 Entwürfe mit Angabe der Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden
oder perennierenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden
BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl. 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl. 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 408

Price fl. 4.—

SEMPERVIRENS.

No. 15.

VRIJDAG 11 APRIL 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Bloemenliefde? — *Cyperus alternifolius*, met een afbeelding. — *Negundo* (*Acer*) *californicum* T. et Gr. — *De Araucaria excelsa*. (Sierden.) — Ergerlijk. — De tentoonstelling van de Leidsche Plantenbeurs van 28 tot 30 Maart 1890. — Kunstbloemen op een Tuinbouw-Tentoonstelling? — Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 5 Mei 1890. — Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afdeling Groningen en Omstreken. — Boek-aankondiging. — Verschill. meded. — Correspondentie.

Bloemenliefde?

De Anemonen in ons Haagsche Bosch.

HET Haagsche Bosch is sedert onheugelijke tijden de trots en het genot van den Hagenaar; en een ideaal van den Nederlander er buiten, die, wanneer de zomer in het land is, een uitstapje naar Den Haag een der aantrekkelijkste nummers op het programma van het seizoen vindt.

Nauwelijks is de lente in aantocht, of ons bosch kondigt met zijn rijk doorweven tapijt van wilde bloemen de heerlijkheden der toekomst aan. Vrouwen, meisjes en kinderen spoeden zich er heen om . . . een offer te brengen aan de godin der lente? Neen, om een bouquet te plukken of mandjes te vullen met de eerste lentebloemen en hun verblijf te vervroolijken met die blijde boodschap van het seizoen. Het is een aardig trekje in de physiologie der hofstad, elk voorjaar dames en kinderen het Bosch te zien verlaten met zulk een gift van Flora. Helaas! de hartvochtigen of onwetenden onder hen vergenoegen zich niet met bloemen te plukken, maar begaan een woesten roof; met wortel en al worden gewoonlijk de planten uit den grond gerukt en zoo doende een vandalisme gepleegd, waarvan de gevolgen tot aller nadeel reeds duidelijk merkbaar zijn. Een vijftien, twintig jaren geleden groeiden de Anemonen in het begin van het Bosch nog even overvloedig, als thans aan het einde. De ondoordachte wijze van plukken heeft reeds bewerkt, dat thans de bloem zelfs op de hoogte der Sociëteitstent reeds dun gezaaid is.

Waar moet dat heen?

Zouden de Haagsche moeders en toekomstige moeders, willens en wetens, zonder eenig nut of genot, de kip met de gouden

eieren willen slachten en hun nakomelingen een lente-gevoegen ontroofen, waar zij zelf zooveel prijs op stellen? Ik geloof het niet. Zij handelen slechts uit onkunde. Het kan niet haar wensch zijn, later te moeten spreken van den goeden ouden tijd, »toen er nog Anemonen in het Bosch groeiden«.

Waarschuwen is dus plicht.

Toen ik dezer dagen weer die bossen uitgerukte bloemen, voorzien van den ganschen knolachtigen wortelstok, in handen van vrouwen en kinderen zag, kwam het verlangen bij mij op, mijn stem daartegen te verheffen; en, om die stem wat meer gewicht te geven, schreef ik onzen bekenden en beminden natuurkenner Witte, hortulanus aan 's Rijks Akademietaan te Leiden. Ik kon namelijk voor mij zelf niet beslissen, of de Anemonen, zich door zaad voortplantende, voldoende remplaceanten zouden leveren, als de overblijvende wortels jaarlijks op groote schaal werden uitgerooid. Wel toonde de ervaring aan dat de bosch-Anemone (*Anemone nemorosa*) elk jaar in ons Bosch minder overvloedig voorkomt en de plukkers verplicht zijn ze steeds verder te zoeken.

Zie wat de heer Witte mij o. a. schrijft: »Het feit, waarvan u melding maakt, staat niet op zich zelf. 't Is een van die laakbare blijken van onverschilligheid zich uitende door quasi-bloemenliefde, die reeds menige fraaie bloeiende plant van haar oorspronkelijke groeiplaats deed verdwijnen.

Het is toch gemakkelijk te begrijpen, dat, wanneer men niet enkel de bloemen afplukt, maar de planten met wortel en al uit den grond ruikt, en men zet dat spel jaar op jaar voort, die planten plaatselijk wel moeten verdwijnen.

Het afplukken der bloemen alleen kan hoegenaamd geen kwaad voor deze in het Bosch zoo goed gevestigde planten. Door de knolvormige worteltjes blijven ze in stand en vermenigvuldigen zij zich, en van het afplukken der bloemen sterven de planten niet. Maar 't moet plukken blijven, want worden de wortels uit den grond gerukt, dan moeten ze gaandeweg verminderen, daar die, welke blijven staan, zich niet zóó snel vermenigvuldigen om het evenwicht in stand te doen blijven. De Bosch-Anemoon moge

veel in 't wild groeien op bepaalde plaatsen, 't is geen onkruid!

De heer Witte brengt ook het feit in herinnering, dat in het buitenland, vooral in Zwitserland, vereenigingen zijn gevestigd ter bescherming van Planten. Touristen en bloemenverkoopers hadden de laatste jaren zulke verwoestingen in de Alpenflora aangericht, door planten met de wortelen uit te rukken, dat menige beroemde groeiplaats van merkwaardige of zeldzame soorten voor goed van haar schatten beroofd was.

Wat kunnen wij doen, om onze bosch-Anemonen te beschermen?

Laten moeders haar bonnes en hun kinderen, onderwijzers hun leerlingen op het hart drukken de Anemonen, of welke bloemen dan ook, boven den grond af te plukken. Laat de politie, aan de uitgangen van het Bosch geplaatst, al die bloemen in beslag nemen, welke van hun wortels voorzien zijn.

Nog een ergelijke daad heb ik opgemerkt: somtijds rukt men de planten uit en breekt er daarna die »visze wortels« af. Dit is wel het toppunt van onverschilligheid en domheid.

Raadpleegt men de *Flora Batava* van Kops, dan blijkt, dat menige plant, vroeger in het Haagsche Bosch voorkomende, voor goed verdwenen is. Zoo zou het de bosch-Anemone ook kunnen gaan.

Willen de Haagsche en de te 's Hage gelezen bladen de behulpzame hand bieden en in hoofdzaak den inhoud van deze waarschuwing mededeelen? Wij doen er een goed werk mee.

A. C. LOFFELT.

Het bovenstaande las ik in *Het Vaderland* van 29 Maart, welk blad de heer L. de beleefdheid had mij toe te zenden.

Ik neem het stuk in zijn geheel over, zonder de bescheidenheid zoo ver te drijven van er den »beminden natuurkenner« uit te schrappen. Hij mag er in blijven, al kwam, toen hij den heer L. op een vriendelijke vraag een vriendelijk antwoord gaf, in de verte het denkbeeld niet bij hem op, naar een complimentje te visschen.

Ik neem de uiting eener billijke verontwaardiging — want als zoodanig mag men het schrijven van den heer L. gerust beschouwen, — te liever in dit blad, waar ze zoo geheel op hare plaats is, over, wijl ze niet afkomstig is van een vakman of van iemand door de vakmannen als »liefhebber« gequalificeerd; maar van een particulier, van een letterkundige, die een heel eind buiten den Tuinbouw staat, en wien men dus geen partijdigheid kan ten laste leggen, noch zijn

plantenbescherming beschouwen als het uitvoeisel eener ziekelijke manie; maar veel eer als een angstkreet van hem, die, een open oog en daarbij een diep gevoel habbende voor de schoonheden der natuur, er niet langer stilzwijgend in kan berusten, dat men haar lieflijke lenteboden op roekelooze, ja baldadige wijze vernielt, daardoor de natuur, waar zij ons met haar liefsten glimlach tegentreedt, een slag in 't aangezicht geeft, en niet alleen oogenblikkelijk anderer genot bederft, maar op onnadenkende wijze zichzelf van een niet te hoog te waardeeren genot berooft.

De heer Loffelt geeft hier een zeer gewenschte illustratie van, hetgeen men elders eigenlijk met plantenbescherming bedoelt; hij licht dit onwillekeurig beter toe dan ik het vroeger getracht heb te doen.

Het toeval wilde dat ik dat stuk in *Het Vaderland* las, juist toen het dezer dagen verschenen achtste *Bulletin* (1890) de *Association pour la protection des plantes*, te Genève, ter aankondiging in dit blad op mijn schrijftafel lag, waartoe ik nu te gereeder aanleiding heb, daar het artikel van den heer Loffelt volmaakt denzelfden geest ademt. En dit is zeker te opmerkelyker, daar uit mededeelingen in dat boekje blijkt dat men ook nog in andere landen een open oog krijgt voor dat vandalisme, en op midelen bedacht is om het tegen te gaan.

Zoo wordt in Engeland door de zoogenaamde bloemenvrienden inzonderheid jacht gemaakt, behalve op de bloemen van in het wild groeiende planten, op Varens, hetwelk de Engelsche Maatschappij voor plantenbescherming (de Sellborne Society) aanleiding gaf een vliegend blaadje te verspreiden, waarin er op gewezen wordt hoe verkeerd het is deze planten uit te rukken, daar ze meest allen spoedig sterven, terwijl men deze soorten voor een bagatel goed gekweekt kan koopen; vervolgens dat men de natuur beleedigt en tegelijk veler genot bederft, door massa's bloemen te plukken, om die kort daarna achteloos weg te werpen.

Voorts wordt den raad gegeven niet met de bloemen ook de reeds gezette vruchten af te plukken, en tevens de met rijpe sporenhoopjes bezette Varenbladeren te sparen, wijl men daardoor de natuur in het voortplantingswerk belemmert; eindelijk worden alle beschaafde en verlichte personen aangespoord, om in dezen een goed voorbeeld te geven, of, waar noodig, de vernielzucht tegen te gaan. —

Ook in Frankrijk is men wakker geworden.

In het departement van Savoie schijnt men bezig te zijn om de Cyclamen europæum te vernielen, op dezelfde wijze als dit in het Haagsche bosch met de Anemone het geval is; hetwelk den prefect aldaar aanleiding heeft gegeven om het uitrukken dezer planten bepaald te verbieden. — De Afdeeling der Alpes-maritimes van de Fransche Alpenclub heeft het plan opgevat een tuin te vestigen voor de cultuur van Alpenplanten, die men daar dan voor weinig geld zal kunnen koopen, en hetwelk in Zwitserland reeds een krachtig middel gebleken is om het uitrukken van in 't wild groeiende planten te beperken. —

In Tyrol heeft de Regeering de *Gentiana lutea* in bescherming genomen, die zoo druk door de fabrikanten van Gentiaanbitter werd ingezameld, dat het te voorzien was dat deze nobele plant daar geheel zou verdwijnen. De Salzburger Landtag heeft namelijk een wet uitgevaardigd, waarbij verboden wordt Gentiaanwortels uit te graven, die minder dan 2 centimeter dik zijn, opdat de sterke planten gespaard worden om te bloeien en zaad te geven.

Dit schijnt echter slechts een halve maatregel te zijn. Werd het inzamelen van deze in 't wild groeiende planten geheel verboden, dan zou men zich met de cultuur ervan gaan bezig houden, en waar deze plant groeien wil, vermenigvuldigt ze zich gemakkelijk en in massa. —

Dat de plantenbescherming, wanneer men maar eerst goed begrijpt wat men er mede bedoelt, veler sympathie vindt, blijkt voldoende uit het succes van de te Genève gevestigde Association pour la protection des plantes, waarbij echter niet nag voorbijgezien worden, dat de heer H. Correvon, de oprichter en tegenwoordige Voorzitter, met evenveel bezadigdheid en kennis als waar het pas geeft, voortvarenheid en ijver hare belangen behartigt, en inzonderheid de Zwitsersche Alpenplanten tegen het vandalisme van handelaars en touristen beschermt.

Het met ieder jaar sterk toenemend aantal leden, in alle Europeesche landen, dat thans, na een zevenjarig bestaan, 530 bedraagt, geeft blijk dat men met de pogingen der Vereeniging instemt en die, waar mogelijk, direct of indirect, wil steunen.

Alleen reeds door lid te worden doet men dit, want hoe grooter het aantal leden wordt, des te meer wint de Vereeniging aan zedelijke kracht, des te grooter wordt haar prestige. Was ze dan ook aanvankelijk weinig opgemerkt, thans hebben hare adviezen bij de kantonale regeeringen een niet geringe betekenis gekregen.

Meer voor iedereen zichtbaar is haar invloed in het trapsgewijs minder worden der op de markten der Zwitsersche groote steden aangevoerde, op de bergen verzamelde, planten. Wel hebben die aanvoeren nog niet geheel opgehouden, maar ze zijn, gelijk blijkt uit het jaarverslag in het 8^e Bulletin, aanzienlijk minder geworden, en vervangen door dezelfde soorten, die van zaad werden opgekweekt, waar de kooper dus werkelijk iets aan heeft, en die veel zullen bijdragen om de liefde voor de lieve Alpenkinderen bij het volk te doen toenemen. —

Ook hier te lande, waar tot voor twee jaren nog slechts één lid was, zijn er thans, goed geteld, vijftien (waarbij vijf dames), waarvan een, door storting van veertig Francs in eens, lid voor zijn leven is.

Dit getal kon en moest eigenlijk veel grooter zijn, en het zou ook veel grooter wezen, als A er maar mede bekend was en als B maar niet verzuimde, door het schrijven van een briefkaart, een zeer gewaardeerd blijk van instemming te geven¹⁾. Om die twee Francs jaarlijksche contributie toch behoeft wel niemand het te laten, evenmin als het dáár eigenlijk om te doen is. Het nette jaarboekje (*Bulletin*) dat men ontvangt, en waarin verscheidene voor elken plantenliefhebber interessante artikelen voorkomen, is alleen een gulden waard.

Dit jaar is er zelfs een fraaie titelplaat in, een gezicht op den in Juli des vorigen jaars feestelijk ingewijden Alpen-tuin der Linnæa te Bourg-St.-Pierre, in het Kanton Wallis, op een hoogte van 1690 Meter, waar men al die alpinen wil kweken, die, bij voorkeur in het hooggebergte thuis behoorende, in den acclimatatie-tuin bij Genève minder goed of niet zoo spoedig, als voor de aanvragen noodig is, zijn te vermenigvuldigen.

De aanvragen toch om die planten zijn zeer talrijk, en daaraan werd vroeger alleen door uit het wild opgenomen planten voldaan, hetwelk het gevolg had dat sommige fraaie soorten op verscheidene plaatsen spoorloos verdwenen zijn, en op anderen op het punt waren te verdwijnen. Daar van zaad gekweekte planten zekerder uitkomsten leveren, geven de Engelsche en andere handelaars daaraan de voorkeur, en de in het wild groeienden zijn gered.

De vraag wat wij, Nederlanders, daar eigenlijk mee te maken hebben, was reeds

¹⁾ Men kan dit thans aan mij opgeven, daar ik in de algemeene Vergadering van 29 Januari l.l. tot lid van het Bestuur, speciaal voor Nederland, benoemd werd.

vroeger gemakkelijk te beantwoorden; het hier boven door den heer Loffelt medege-deelde feit maakt dit antwoord nu des te gemakkelijker en geeft het tegelijk ook meer kracht.

De daareven genoemde Fransche Prefect geeft het voorbeeld van wat de niet Zwitsersche leden van dien bond in hun land in denzelfden geest kunnen uitrichten.

En als we nu voor een oogenblik den moreelen steun, die men door zijn toetreden aan die Vereeniging verleent, eens laten voor wat hij is — zijn beteekenis wordt er daarom niets minder door — dan mag de prikkel dien men onwillekeurig gevoelt om dat vandalisme, om die schending der natuur in eigen omgeving middelijk of onmiddelijk tegen te gaan, toch zeker van eenige beteekenis heeten. Waar men vroeger niet aan dacht, daar gaat men dan op letten. Dat de heer Loffelt, toen in naam nog geen lid der Association, maar het in werkelijkheid reeds was, daar zonder aansporing toe kwam, is een verblijdend verschijnsel, maar het is geen regel te achten.

En dat plantenbescherming ook hier te lande zeer wenschelijk is, blijkt reeds uit het minderen van de lieve Anemone nemorosa in het Haagsche Bosch.

Dit feit staat overigens niet alleen.

In de duin- en zandstreek, vooral tusschen Leiden en Haarlem en in de buurt van de zeedorpen, zijn het de sierlijke *Orchis latifolia* en *O. Morio*, waar men het reeds sedert vele jaren op verzien heeft, en die dan ook thans op verscheidene plaatsen, waar ze vroeger in overvloed groeiden, dun gezaaid zijn, of te vergeefs gezocht worden.

Niet alleen docenten, maar ook studenten, en ook leerlingen van Hoogere Burgerschoolen maken op die fraaie planten omstreeks Pinksteren jacht, en dan bepalen zij zich niet tot het meenemen van ééne plant, met het knolletje en al, neen, 't is een soort overwinning om er een aantal mee te brengen. Waartoe? Dit weten ze zelf niet.

Voor een les is ééne geheele plant voldoende en voor herbariums deugen die vleezige knolletjes niet. Enkelen planten ze, niet wetende dat die in haar krachtigsten groei gestoorde planten verloren gaan, stellig en zeker, als ze niet met flinke kluitjes zijn opgenomen, en waarschijnlijk zelfs wanneer dit wel het geval was.

En men moet het zien, wat een sieraad ze zijn voor sommige landen, hoe heerlijk ze zich voordoen hier en daar langs slootkanten. Ze behooren dan ook inderdaad tot de fraaiste planten onzer flora, en het is inder-

daad hard om te zien met welk een onverschilligheid ze ieder voorjaar bij honderden vernield worden. Bedenkt men daarbij dat de vermenigvuldiging daarmede geen gelijken tred houdt, daar de stoffijne zaden verstuiven of op het gras blijven liggen en daarmede verwijderd worden, terwijl er uit den aard der zaak maar zeer enkelen de aarde bereiken, dan moet een sterke vermindering daarvan wel het stellige gevolg zijn. Het ware zeker te wenschen dat de docenten in deze een goed voorbeeld gaven, en tegenover hun leerlingen als beschermers dezer fraaie planten optraden.

Een ander, nog sprekender voorbeeld.

In No. 41 van *Het Nederlandsche Tuinbouwblad* kon men lezen dat een liefhebber, die zich Arenac teekende, *begon* met te vertellen dat het zijn grootste lust is in de bosschen nabij zijn dorp den rijken plantengroei, in 't bijzonder de Varenen te bewonderen (sic!); en, wat verder zeide dat hij *drie karrevrachten* vol *Blechnum Spicant*, voorzien van flinke kluiten aan een slootkant had laten opnemen om er in zijn tuin een rand van te planten!

Zeer terecht vatte daar een wezenlijk liefhebber onzer inlandsche flora, die zich Sylvanus noemde, drie nummers van dat blad verder, vuur op. Terecht zegt hij dat er kans is dat Arenac, in zijn ijver om de schoonste attributen onzer natuurtempels zich toe te eigenen, een waggonlading van *Osmunda regalis*, van zeker plaatsje op de Veluwe (dat hij voorzichtigheidshalve niet noemt) zal laten komen.

Er kunnen geldige reden zijn waarom men in 't wild groeiende planten inzamelt, maar geen reden kan met mogelijkheid een dergelijk vandalisme verontschuldigen.

Of tegen zulke misbruiken — om maar geen al te hard woord te bezigen — door Regeering, door plaatselijke besturen of door eigenaars van landerijen of landgoederen altijd gewaakt kan worden zou ik niet durven zeggen; ik geloof het niet; maar wanneer bij sommigen, straks wellicht bij velen, de overtuiging veld wint, dat het enkelen niet past zich te vergrijpen aan de gaven, die de natuur voor allen uitstrooit, zal dit zeker tot beperking van het kwaad veel bijdragen.

Wat de Anemonen in het Haagsche Bosch betreft, deze kunnen gemakkelijk door de Haagsche autoriteit in bescherming genomen worden. De consequentie in dit opzicht schijnt daar echter wel iets te wenschen over te laten. Ik herinner mij toch dat er, eenige jaren geleden, een storm van verontwaardiging opging, toen daar een Commissie van

deskundigen geadviseerd was om eenige slechte, slungelachtige boomen te laten vallen en het bosch op enkele plaatsen te verjongen. Waar het de bescherming van een boom geldt, die straks omver waait en dan een paar fraaie boomen meesleept, staan allen als één man ter zijner bescherming op, maar de lieve boschplanten, die aan het bosch vooral in de lente, zulk een aantrekkelijk karakter geven, laat men vernielen, zonder er ook maar een oogenblik zijn kalmte bij te verliezen!

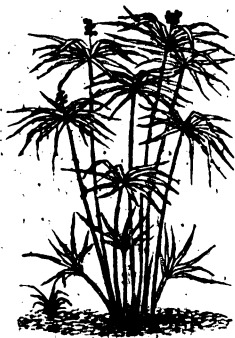
Het is intusschen te hopen dat het waar-schuwend woord van een Hagenaar, zijn stadgenooten moge wakker gemaakt hebben, en niet alleen zijn stadgenooten, maar ook velen elders, waar, onder ongeveer gelijke omstandigheden, andere fraaie planten worden uitgeroeid.

6—4,—'90.

W.

Koude-kas.

Cyperus alternifolius.

Het geslacht *Cyperus* telt een zeer groot aantal soorten en onder deze heeft de *Cyperus antiquorum*, de zoogenaamde Egyptische papierplant, geschiedkundige waarde, dewijl in oude tijden het onder de bastlagen der halmen voorkomende weefsel tot schrijfpapier bereid werd. Nevens deze hoogst merkwaardige soort trekt de *Cyperus alternifolius* het meest de aandacht. Deze plant is afkomstig van Madagascar. Haar halmen worden slechts 75 centimeter hoog en zij behoeft zeer weinig warmte. Door deze beide eigenschappen beveelt zij zich zelve aan als kamerplant. Zij is voldoende bekend en daarom is het overbodig er veel van te zeggen. Een enkele blik op de gravure is voldoende om te weten van welke plant sprake is. In terrariums, in aquariums, in bloementafels, mits goed vochtig gehouden, overal is zij op haar plaats. De bontbladige verscheidenheid, die uit Japan tot ons gekomen is, blijft steeds een

der schoonste sierplanten. Jammer is het echter dat het zooveel moeite kost haar bont te houden.

De *Araucaria excelsa*. (Sierden.)

(Met een afbeelding.)

Deze Sierden mag als een der schoonste sieraden worden aangemerkt van de uitgebreide familie der Conifeeren, aan welke de Tuinbouw zulk een groote menigte vanschoone gewassen, niet alleen voor de open lucht, maar ook voor de kassen, te danken heeft.

Zuid-Amerika is het vaderland van dezen prachtige Den, die dus uit een gematigde luchtstreek afkomstig is.¹⁾ Iedere bloemist kent haar en waar men haar ook vindt, of ze klein is of groot, overal maakt ze een waar sieraad der koude-kas uit, echter niet van de kas alleen, want ook als kamerplant verdient zij alle aanbeveling. In Frankrijk en België is ze daarvoor jaren in gebruik en ook in ons land komt ze gedurig veelvuldiger in de kamers der plantenliefhebbers voor.

De *Araucaria excelsa* is een heftige mededingervoor de *Aspidistra* en de *Livistona chinensis* (Waaierpalm), die tot nu toe in huiskamers en salons om zoo te zeggen de heerschappij, ja bijna de alléénheerschappij voerden. Al is de *Araucaria* ook niet zóó geschikt voor halfdonkere vertrekken als b.v. de *Aspidistra*, zoo is ze toch als kamerplant zéér aanbevelenswaardig, in het bijzonder, wanneer men in de gelegenheid is haar een lichte standplaats te verschaffen. Is dit het geval, dan ontwikkelt zij zich prachtig, en wat bijzondere opmerkzaamheid verdient, ze trekt niet naar het licht, maar behoudt zuiver haren kaars-rechten en stervormigen groei.

De kweeking van deze inderdaad zeer schoone plant geschiedt op de volgende wijze:

Op den geschikten tijd (October--December) stekt men, dat is men snijdt de koppen van moederplanten dicht onder een verdieping af. Dan laat men de stekken eenigen tijd liggen, nadat men de wond met een weinig zeer fijne houtskool heeft ingewreven. Na verloop van eenigen tijd plaatst men ze in kleine potjes, die men tot $\frac{3}{4}$ vult met lichte bladaarde vermengd met zand, en verder bijvult met zuiver scherp wit zand. Het is noodzakelijk ieder plantje met een glasstolp te overdekken, en een bodemwarmte van 20° R. is vereischte. Daarna kan men

¹⁾ De heer G. schijnt zich hier te vergissen; de *A. excelsa* hoort op het eiland Norfolk thuis.

Rzp.

de stekken gedurende 6 weken laten staan zonder er iets aan te doen, behalve dat men nu en dan de stolpen besproeit, dat tengevolge heeft dat het water in de aarde trekt, en men zodoende aan de planten genoegzaam voedsel geeft.

Tegen het einde van Januari zullen de vroegst genomen stekken reeds meerendeels beworteld zijn. Wanneer dit het geval is, dan moeten de stolpen worden weggenomen, en men laat de jonge plantjes nog een week of vier zoo staan, totdat ze een scheut maken, en eerst als deze scheut gevormd is, verplant men ze zoo voorzichtig mogelijk in een pot van 10 à 12 cM. Men drage zorg ze bij het verplanten een kluitje te doen behouden, en vooral de zeer teedere wortels, die bij de minste aanraking afbreken, niet te beschadigen. De daartoe te gebruiken grond bestaat uit half vergane bladaarde met een weinig zand.

Na het verplanten late men de jonge *Araucaria* nog eenigen tijd in de warme-kas, om ze een weinig te laten doorwortelen; later vinden zij een plaatsje in de gematigde-kas.

De *Araucaria excelsa* kan niet de felle zonnehitte verdragen, waarom het goed is, op die plaatsen die daaraan te veel zijn blootgesteld een weinig beschutting aan te brengen.

Nu zal menigeen wel zeggen: men moet nog al wat moederplanten hebben om een partijje *Araucaria*'s te kweeken, want één plant heeft maar één kop. Dat is dan ook alles wel waar, maar het verkrijgen van moederplanten heeft geen bezwaar in, immers tweefjarige zaailingen zijn daarvoor even geschikt als oudere planten. De zaailingen kunnen, daar hun groei niet zoo zeer regelmatig is, toch niet tot schoone planten worden gekweekt, en men gebruikt ze dus om van hunne koppen schoone planten te verkrijgen.

Men ziet dus wel, dat de cultuur van dezen Sierden niet zoo heel gemakkelijk of productief is, en dat de prijzen, die men tegenwoordig voor schoone planten van deze soort besteedt, in verhouding tot de cultuur, zeer matig mogen genoemd worden.

J. H. G.

Open grond.

Negundo (Acer) californicum T. et Gr.

Dezer dagen bladerde ik zoo eens door het werk van Dr. Heinrich Mayr, *die Waldungen* van Nord-Amerika, toen mijn aandacht getrokken werd door bovenstaanden naam.

Reeds herhaalde malen heeft Dr. Dick de bekende Duitsche Dendroloog er op gewezen ¹⁾ dat de boomen, die op de kweekerijen, als *Negundo (Acer) californicum* gekweekt en verkocht worden, niets met dezen boom te maken heeft. Wat als zoodanig verkocht word is niets dan *Negundo aceroides* var. *violaceum*.

Geheel daarmede overeenstemmend is nu het bericht dat Mayr daarover in zijn bovengenoemd werk heeft medegedeeld, dat ik vertaald hier terug geef.

De naam *Acer californicum* Torrey et Gray is niet geheel juist; de boom heet *Negundo californicum* Torrey et Gray.

De houtsoort op het arbeidsplan bedoeld is een variëteit van *Negundo aceroides (Acer Negundo)*; de echte *Negundo (Acer) californicum* is nauwelijks in Europa bekend. Professor Mehan in Germantown deelde mij mede; zoo dikwijls uit Duitschland de Californische Eschdoorn gevraagd werd, zond ik altijd de variëteit *violaceum* van de *Acer Negundo*, tot tevredenheid van den besteller.

Deze variëteit heeft een even waardeloos hout als de moedersoort zelf.

Mij dunkt dat dit nog al duidelijk is, wij nu weten, hoe wij aan die zoogenaamde *Negundo californicum* gekomen zijn.

Dr. Dick deelt in de *Garten Zeitung* (jaargang 1882 blz. 127) mede dat reeds lang de snelle waschdom van deze boomsoort bekend was, en misschien voor den boschbouw niet onbelangrijk zou zijn, doch men deed er voorloopig niet aan, tot dat Vorst Bismarck op de gedachte kwam er 10000 stuks op zijn Sächsenwalde te laten pooten. Nauwelijks was dit bericht door de couranten verspreid of al de bezitters van bosschen wierpen zich met enthousiasme op dezen boom.

De boomkweekers konden nauwelijks in de behoefte voorzien, maar of hetgeen als *Negundo californicum* verkocht werd, ook werkelijk deze soort was, daaraan dacht slechts een zeer klein deel der kweekers, gezwezen nog dat hij in zijn *Koch* gelezen had, hoe het eigenlijk met de *Negundo californicum* Torrey et Gray gesteld is. Daar staat toch duidelijk te lezen, dat de bladeren drietallig, en van anderen wittig behaard moeten zijn en dat in de kweekerijen zeer dikwijls planten onder dezen naam gekweekt worden, die tot de gewone *Negundo* behooren.

Zoo schreef Dr. Dick reeds in 1882. Niet-tegenstaande zijn latere opmerkingen en

¹⁾ *Garten Zeitung* 1882 blz. 125, 1865 blz. 7 *Deutscher Gärtner Zeitung* 1866 blz. 149 met afbeelding.

bewijzen, blijft men de *N. aceroïdes* var. *violaceum* voor de *californicum* uitgeven. Wat is het toch dankbaar als mannen als Dick er op uit zijn, om wat het ook kosten mogen, ingeslopen fouten bij de benaming van boomen op de kweekerijen te verbeteren. Men leest (?) tijdschriften, maar vergeet het gelezene te overdenken en in praktijk te brengen. Hoe er hier over dergelijke zaken gedacht wordt, zagen wij na het Dresdener Congres, toen aldaar door de voornaamste Conifeeren-kenners een regeling in de chaos der naamsverwisseling is gebracht. Men is nu eenmaal aan de sleur gewoon, waarom te veranderen? Het brengt geen cent per boom meer op, dus, 't blijft bij het oude en de fouten blijven ook.

lemsche Courant van 8 April, en blijkbaar door een bevoegde specialiteit gesteld, blijkt dat daar weer een ergerlijk misbruik van vertrouwen plaats had. Men heeft zich namelijk stuifmeel toegeëigend van sommige — natuurlijk niet de slechtste — ingezonden *Amaryllis*-hybriden

Ook vroeger heeft zich een dergelijk feit elders voorgedaan, reden waarom sommige buitenlandsche kweekers de helmknoppen van de meeldraden afsnijden, alvorens de planten naar een Tentoonstelling te brengen.

Dit is zeker een afdoende maatregel; de bloem blijft dan toch de bloem naar sommiger meening.

Toegestemd moet worden dat voor de jury, die wel altijd uit deskundigen zal

ARAUCARIA EXCELSA. (SIERDEN.)

Ik zag daarvan deze week weder een aardig bewijs. Op het etiket van een *Aesculus rubicunda*, stond namelijk *Castanea rubicunda*, terwijl een *Caragana arborescens* den naam droeg van *Acacia Caragana* en deze boomen kwamen uit een streek, waar nog wel eens stemmen gehoord worden, die strijden tegen tuinbouw-onderwijs of tuinbouwscholen.

LEONARD A. SPRINGER.

Hilversum, 22/3 '90.

Ergerlijk.

Uit een nabeschuouwing der Haarlemsche Tentoonstelling, voorkomende in de Haar-

bestaan, de al of niet aanwezigheid der helmknoppen niets aan hare waardeering zal af of toedoen; deze zijn bij de beoordeeling van ondergeschikt belang, wijl het daar aankomt op de karakters van het bloemdek: stand, vorm, grootte en kleur, terwijl men zeer goed begrijpt waarom de helmknoppen afgeplukt worden, en dat zeer zeker ook zal billijken.

Maar dit neemt niet weg dat de bloemen er toch inderdaad veel in hare schoonheid door verliezen, terwijl het te betreuren is dat zulk een maatregel moet genomen worden tegenover vakgenooten, die een wat al te ruim begrip hebben van goede trouw en

hun handen niet thuis kunnen houden. De Schrijver van dit stuk qualificeert het als diefstal.

't Is waar, men neemt iets mee, schijnbaar van luttel beteekenis en waar de eigenaar der planten toch niets aan heeft, anders zou hij het niet laten wegvallen. Maar er is geen kweker, geen liefhebber die niet weet, dat, al heeft de eigenaar nu ook aan al dat stuifmeel voor zijn cultuur geen behoefte, het toch een groot indirect verlies voor hem kan wezen, zoo anderen het gaan gebruiken tot rasverbetering van planten uit hunne collectie.

De hoeveelheid stuifmeel uit een helmknop van een bloem, die zich door een of ander karakter zeer gunstig onderscheidt, welk verschil door wie weet hoeveel jaren zoeken eindelijk verkregen werd, kan wel degelijk zeer groote waarde hebben en kan, zoo een vakgenoot het met succes tot kruising gebruikt, later voor hem oorzaak van belangrijke winstderving worden.

Het is dus niet maar een tersluiks meenemen van iets, dat op zich zelf waardeloos is, maar 't is — de Schrijver van het artikel heeft volmaakt gelijk — *diefstal* in den stelligen zin des woords.

Er wordt wel eens meer wat meegenomen door bezoekers van Tentoonstellingen of van openbare of partikuliere cultuurinrichtingen; maar meestal is dit van geen beteekenis, en velen zien er dan ook geen kwaad in. Geldt het een stekje of een blad van een plant, die algemeen verspreid is, dan wordt de eigenaar daarvan er inderdaad niets minder door; ook is men veelal overtuigd dat hij het gaarne zou geven, als men maar in de gelegenheid was het hem te vragen. Gewoonlijk haalt men daar, als men het later bemerkt, de schouders voor op, en trekt men het zich niet aan. Dit eenvoudig »meenemen« is zeker uit geen enkel oogpunt gezien te verdedigen, maar heel wat anders wordt het wanneer het een nieuwe plant geldt, en nog laakbaarder is het in een geval als dit.

De Tentoonstelling van de Leidsche Plantenbeurs van 28 tot 30 Maart 1890.

Het was ons zeer aangenaam eene uitnoodiging te ontvangen om als verslaggever van *Sempervirens* de opening van de Tentoonstelling der Leidsche Plantenbeurs bij te wonen. De vereeniging »Leidsche Plantenbeurs« toch is een Vereeniging van vakmannen, die haar ontstaan aan de Afd. Leiden en Omstreken der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te danken heeft. Na hare oprichting had zij echter met vele wederwaardigheden te kam-

pen, en het was daarom aangenaam te zien, hoe deze Vereeniging langzamerhand door volharding alle bezwaren is te boven gekomen, en thans krachtig genoeg geworden is, om een voorjaarstentoonstelling te organiseeren.

Op Vrijdag 28 Maart 11. werd bovengenoemde Tentoonstelling met een korte toespraak geopend door den Nestor der Leidsche kweekers, den heer J. Mater. In korte woorden schetste hij de wederwaardigheden waarmede de Leidsche Plantenbeurs van hare oprichting af te kampen heeft gehad, en het deed hem genoegen te kunnen mededeelen, dat thans die moeilijke tijden voorbij zijn en voor beteren hadden plaats gemaakt.

Als bewijs, dat het de Vereeniging thans goed gaat en dat er samenwerking onder hare leden heerscht, wees de heer Mater op deze Tentoonstelling, en met voldoening wees hij er op dat de afdeling Leiden hare belangstelling in deze Vereeniging niet had verloren; getuige de ruime ondersteuning, die zij voor deze Tentoonstelling had toegestaan. Nadat Spreker nog een woord van dank had gebracht aan allen, die tot het welslagen dezer expositie hadden medegewerkt, verklaarde hij haar voor geopend.

Voor een plaatselijke Tentoonstelling maakte zij een zeer goeden indruk, en er waren zelfs verschillende inzendingen, die wij op een groote Tentoonstelling zelden of nooit beter zagen.

In den tuin van »Zomerzorg«, waar deze tentoonstelling in de groote zaal gehouden werd, merkten wij in de eerste plaats drie collecties van 15 Conifeeren op. Alle drie deze verzamelingen waren goed, en vooral die van den heer K. Wezelenburg, in kuipen geplant, waren fraaie exemplaren. Van denzelfden inzender stond hier ook nog een collectie van 5 *Araucaria imbricata*, waarvan er echter slechts een werkelijk fraai was. Ontegengesteld beter waren twee exemplaren van dezelfde soort, ook door den heer Wezelenburg, maar ter opluistering, ingezonden en in de zaal op het einde der middengroep geplaatst. Drie verzamelingen van groote sierplanten, één van den heer H. Beekman, één van den heer A. C. Kriest en één van den heer J. D. Speet, vulden voornamelijk het middengedeelte der zaal. De beide laatsten waren buiten mededinging ingezonden. In de verzameling van den heer Beekman werd direct onze aandacht getrokken door een onberispelijk fraai en zuiver exemplaar van *Asplenium simplex*, terwijl in de collectie van den heer Kriest een prachtig bloeiende *Choy-sya ternata* zeker wel vermeldenswaardig is. De flinke Palmen in de inzending van den heer Speet maakten als middengroep een zeer goed effect.

Van *Phormiums* merkten wij drie collecties op, één van den heer Beekman, welke uit buitengewoon zware en mooi gevulde exemplaren bestond, en twee van den heer A. J. Kors, uit jongere maar toch krachtige exemplaren bestaande. Jammer was het, dat de planten

van den heer Beekman enkele doode punten vertoonden, een als het ware onmiskenbaar teeken van haar ouderdom.

Aucuba's waren rijklijk vertegenwoordigd, en het meest trokken wel die buiten mededinging door den heer Kors ingezonden onze aandacht. Jongere zoowel als oudere planten, allen waren als het ware met hare roode besen overdekt; wat keur van soorten en goed gevormde planten aangaat, waren zeker die van den heer Wezelenburg het vermeldenswaardigste.

Azalea's, deze voorjaarsbloeiers bij uitnemendheid, waren al zeer povertjes vertegenwoordigd; een verzameling kleine handelsplantjes van den heer van Veen is door haren goeden bloei nog vermeldenswaardig; de overige collectie's beteekenden hoegenaamd niets.

Hetzelfde moeten wij zeggen van de *Primula chinensis*, zoowel gevuld- als enkeldbloemigen; slechts ééne goede verzameling was hiervan te zien, en wel van den heer F. Hemerik, dit waren werkelijk zeer schoone en rijk bloeiende planten.

Veelvuldig waren de *Deutzia's* ook niet vertegenwoordigd; er was toch slechts ééne collectie, ingezonden door den heer B. Stoker, maar wij durven gerust verklaren deze lieve bloembeestertjes nooit beter gezien te hebben; zij kwamen het volmaakte al zeer nabij, indien zij al niet volmaakt waren. Zeer verrast waren wij door de lieve plantjes van *Pelargonium zonale* 'Rose unique', ingezonden door den heer W. van Veen. Het waren alle jonge plantjes, ieder prijkende met een of twee bloemschermen; deze schermen waren echter volmaakt zuiver en de fraai rose kleur der bloemen maakte met het frissche groen der bladeren een waarlijk allerliefst geheel.

Verwonderd stonden wij eensklaps te kijken voor een collectie *Cyclamen's* van den heer J. J. Grullemans; de planten waren zeer fraai en bloemrijk, zeer bloemrijk zelfs, maar toch was er iets aan dat ons niet beviel. Juist daarom bleven wij er iets langer naar zien, toen wij eindelijk vonden wat het was; de inzending was te rood, geen enkele witte of ook maar rose variëteit was er in te bekennen; alles was rood vurig rood. Niet minder vreemd keken wij op, toen wij iets verder een collectie van alleen witte *Cyclamen's* opmerkten, van denzelfden inzender. Was de eerste inzending te rood, de tweede was weer te wit. Waarom de inzender, de twee collectie's niet tot een flinke verzameling vereenigd heeft, is ons een raadsel. Door de kleuren dooreen te mengen, zouden deze fraaie planten zeker zeer in sierlijkheid gewonnen hebben.

Vlak bij deze inzending vonden wij er een die zeker niet minder was; het was een collectie *Gloxinia's* van den heer B. Stoker. Voor dezen tijd van het jaar waren de planten buitengewoon krachtig en bloemrijk, maar ook de soorten, vooral de tigrina-variëteiten, waren waarlijk schoon.

Dat de heer Stoker een uitstekend bloemkweeker is¹⁾, toonde hij ook door zijn inzending *Cineraria's*, die wij gerust onverbeterlijk durven noemen, en waarover dan ook slechts één roep opging; en de goed gedrongen vorm der planten en de afmeting van het bloemscherm en der bloemen zelf alles werkte mede om deze inzending meer dan fraai te maken.

Een zeer goeden indruk maakte ook zeker de inzending *Staphylea colchica* van den heer van Veen, als ook de rijk bloeiende stam *Heliotropen* van den heer Stoker. De inzendingen bloeiende bolgewassen vielen ons wat talrijkheid aangaat, niet mede; gelukkig dat hetgeen daarvan te zien was, goed was. Het rijkst waren de *Hyacinten* vertegenwoordigd en de heeren Paardekooper en Mooy hadden gerust hunne *Hyacinten* op de Haarlemsche Tentoonstelling kunnen inzenden; voor vele inzendingen die wij daar zagen behoefden zij werkelijk niet onder te doen.

Veel minder konden ons de *Hyacinten* in pannen bevallen. Over het algemeen was bij alle inzendingen het blad zoowel als de bloem te veel gerekt, en waren de trossen te ongelijk van hoogte, wat het schoone effect, dat anders *Hyacinten* in pannen oplevert, benadeelde.

Ook de inzendingen van *Tulpen* kon ons niet best voldoen; wel waren de verzamelingen van de heeren Lubbe en de Rooi verdienstelijk, vooral die van den eerste, maar de kleuren hadden iets flats, wat misschien daaraan toe te schrijven is, dat zij al wat ver gevorderd waren. Noch minder dan de enkeldbloemige konden ons de gevuld bloemige *Tulpen* bevallen; wij hadden toch moeite eenige werkelijk volkomen zuivere bloemen in al het ingezondene te vinden. Zeer lief was een perkje met *Duc van Tholl*, in talrijke verscheidenheden, ingezonden door den heer F. F. Vlieland; hier waren de kleuren feitelijk helder en de bloemen niet te ver; ook vonden wij er zeer goede verscheidenheden onder.

Van *Crocus* in pannen zagen wij een collectie van den heer G. Lubbe, die aan alle eischen welken er aan gesteld konden worden voldeden. Een zeer gunstigen indruk maakte ook nog een perkje met *Scilla sibirica* van den heer J. J. Grullemans; het waren allen zeer rijk bloeiende plantjes.

Tros-Narcissen vonden wij in een paar collectie's, en hoewel beiden goed waren, voldeed die van den heer Vlieland ons verreweg het best.

Van de planten blijft ons ten laatste nog de *Spiræa japonica* te vermelden over, die in zeer goede verzamelingen vertegenwoordigd waren. Werkelijk jammer was het, dat die van den heer J. G. Ballego nog niet bloeiden; dit vooral waren toch zeer zware planten, die over korten tijd heel wat beloven. Voor een expositie waren zij echter nog niet ver genoeg.

¹⁾ Die blijkbaar, hij is tuinbaas bij den heer J. Piek, te Oudshoorn, over goede hulpmiddelen te beschikken heeft.

Interessant was ook nog een bonte Aardappelplant, die naar men zegt constant is. Ten laatste zouden ons nog de bloemwerken te bespreken overblijven, maar hierover zwijgen wij liever, niet omdat hetgeen er was, hoewel niet zeer veel, niet goed was, maar wel omdat wij ons geen bevoegde beoordeelaars daarvan achten en wij niet gaarne den bal mislaan; wel kunnen wij zeggen, dat de inzendingen van den heer W. van Veen het leeuwenaandeel op dit gebied innamen.

Wij meenen hiermede ons overzicht van deze expositie wel te kunnen besluiten, en wij eindigen met het Bestuur der Leidsche Plantenbeurs van harte geluk te wenschen met den zoo goeden afloop van haar plan. Nam men toch in aanmerking dat het een zuiver onderlinge Tentoonstelling was, en dat de inzending alleen aan de natuurlijk niet zoo buitengewoon talrijke leden vrij stond, en overzag men dan het geheel, dan was men gedrongen te zeggen dat het succes volkomen was. Ook de rangschikking was niet alleen keurig, maar doelmatig tevens. E. TH. W.

Kunstbloemen op een Tuinbouw-Tentoonstelling?

In de vergadering der Maatschappij tot bevordering van den Tuinbouw te Berlijn, op 27 Februari l. l. gehouden, had een zeer eigenaardige gedachtenwisseling plaats, naar aanleiding eener vraag van den heer Haupt, namens de Pankower Tuinbouw-Vereeniging, of het waar was, dat het Bestuur kunstbloemen op de groote Tentoonstelling zou toelaten? Hij voegde er bij, dat men in de tuinbouwkringen daarover zeer ontstemd was, en indien het zoo bleek te zijn, verscheidene kweekers niet zouden inzenden.

Hierop werd door den Directeur der Vereeniging geantwoord dat men aanvankelijk van plan was geweest zulke kunstproducten niet aan te nemen, maar dat men in een latere vergadering, na kennis genomen te hebben van de inrichting van het tentoonstellingsgebouw, van dat besluit was teruggekomen, wijl gebleken was dat die voorwerpen zeer goed tot verfransing van het geheel zouden kunnen dienen, b. v. voor balkons en dergelijken, waartoe men in April allicht nog geen levende planten zou kunnen gebruiken.

De algem. Secretaris voegde er nog bij dat ze geheel op zich zelf zouden gehouden worden en men ze daar zou gebruiken, waar men geen planten kon plaatsen, omdat men ze er niet kan gieten of waarvoor dan nog geen passende bloemen te krijgen zijn. Dit was zoo de wensch van eenige leden die zich met de schikking belast hebben. Bovendien had hij op onderscheidene groote Tentoonstellingen te Brussel, Parijs en Amsterdam kunstbloemen gezien, die aan de natuurlijke bloemen in 't minst geen afbreuk deden. Hij kan niet gelooven dat de kunstbloemen den verkoop van levende bloemen benadeelen; het getal der

bloemenwinkels nam immers te Berlijn hand over hand toe, en dit niettegenstaande de industrie der kunstbloemen groote vorderingen maakte en de prachtige uitstalling tot koopnen uitlokt. —

Het wil mij schijnen dat Prof. Wittmack hier wel wat had van een advokaat die tegen zijn overtuiging in een slechte zaak verdedigt. Het mocht hem dan ook niet baten, want men bleef de meening, toegedaan dat deze industrie concurrerend tegenover den Tuinbouw optreedt. Daarom preciseerde de heer Lindemuth de vraag volgenderwijze: Behooren kunstbloemen al of niet op een Tuinbouw-tentoonstelling?

Na een definitie van wat men door kunstbloemen verstaat, die vrij wel overbodig kon geacht worden, werd de vraag in stemming gebracht: Zullen de kunstbloemen op de Tuinbouw-tentoonstelling absoluut verboden worden (de weinige gevallen uitgezonderd waar eene enkele bloem in dit jaargetijde niet kan geleverd worden)?

Deze vraag werd met groote meerderheid in toestemmenden zin beantwoord.

Zoodat men op de groote Berlijnsche Tentoonstelling geen kunstbloemen zal te zien krijgen.

Het is te wenschen, en het is ook niet onwaarschijnlijk, dat dit het gevolg zal hebben, dat die kunstproducten ook elders op de Tuinbouw-tentoonstellingen zullen geweerd worden.

Hare waarde als kunstproducten trek ik geen oogenblik in twijfel; integendeel, ik heb er gezien, voornamelijk in Frankrijk, die verrassend en bewonderenswaardig schoon en natuurgetrouw waren. Ik spreek niet van die voderijen, waarmee vele mooie dames zich leelijk — bespottelijk is het woord — maken, kunstbloemen als ik hier bedoel ziet men hier te lande niet of slechts bij zeldzame uitzondering. Het was in 1880 waarvan ik spreek, dus nog een poos vóór de Orchideeën-manie, maar toen zag ik te Parijs o. a. gefimiteerde Orchideeën, die volmaakt waren, en zoo ook met verscheidene andere plantengroepen. Te Berlijn is men daarin tegenwoordig, geloof ik, niet, althans niet veel achter en dat men er wat goeds zou inzenden is niet twijfelachtig. De natuur beledigende leugens zou men er wel wren.

Maar toch, ze behooren er niet, en waren mij dan ook, waar ik ze bij soortgelijke gelegenheden zag, een doren in 't oog. Ze behooren op algemeene nijverheids-tentoonstellingen.

Men kan aan de industrie der kunstbloemen alle recht van bestaan toekennen; men kan hare producten bewonderen, maar ze strooit steenen des aanstoots op het Tuinbouwgebied, en daarin mag een Tuinbouw-Maatschappij haar niet de behulpzame hand bieden.

De bewering van den Secretaris der Berlijnsche Maatschappij, dat ze geen nadeeligen invloed zou hebben op den verkoop van levende bloemen, kon hem onmogelijk ernst zijn.

Waartoe zenden de fabriekanten ze in?

Natuurlijk als reclame, om het debiet te bevorderen.

Waar plaatst men ze? Natuurlijk daar, waar planten en bloemen het beste effect maken.

Ze nemen dus onvermijdelijk de plaats van levende bloemen in. —

Uit de boven medegedeelde discussie blijkt opnieuw, wat trouwens reeds herhaaldelijk werd opgemerkt, hoe ernstig de Tentoonstelling te Berlijn wordt opgevat. Herhaaldelijk toch werd door de leden in de vergaderingen den wensch te kennen gegeven, dat toch alles vermeden mocht worden, wat naar humbug zweemt, en men het er op zou toeleggen om de exploitatie uit een tuinbouwkundig oogpunt gezien zoo degelijk mogelijk in te richten.

Dat de tuinbouw-aesthetiek er aan het woord zal zijn, hiervoor waarborgt de aesthetische zin der Duitschers, die deze gelegenheid niet zullen laten voorbijgaan, zonder te toonen wat ze zijn en wat ze kunnen. Het is de eerste Tentoonstelling op zoo groote schaal te Berlijn, en die van 1869 te Hamburg heeft getoond wat men hier te verwachten heeft. Wel heeft men te Berlijn niet over een zoo bij uitstek gunstig gelegen buitenterrein te beschikken, maar 't is ook geen zomertentoonstelling en, vergis ik mij niet, dan is overigens de lokaliteit veel gunstiger. W.

Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 5 Mei 1890.

Wij ontvingen het 7de officiële Bulletin over de internationale Tuinbouw-tentoonstelling, welke van 25 April tot 5 Mei a. s. te Berlijn zal gehouden worden, en ontleenen daaruit het volgende:

Op 2 April werd in een der lokalen van het Ministerie van Landbouw een vergadering gehouden van de verschillende Commissies voor den Tentoonstelling, welke o. a. door den bekenden liefhebber Gruson uit Maagdenburg werd bijgewoond. De Vergadering werd geprezeerd door den Eere-Voorzitter van het tentoonstellings Comité, den Minister Dr. Licius von Ballhausen. In zijn openingsrede merkte deze op, dat de Tuinbouw door zijn eigen kracht zich tot het standpunt, dat hij nu inneemt, heeft opgewerkt, en dat de Staat daarom bij bijzondere gelegenheden, zooals nu, steeds gaarne bereid is hem behulpzaam te zijn.

De Directeur van het »Verein zur Berforderung des Gartenbaues« trad daarop in eenige geschiedkundige herinneringen over deze Maatschappij en merkte op, dat zij van af hare oprichting in 1822 zich steeds in het beschermheerschap van den regeerenden Souverein had mogen verheugen. Sinds twee jaar houdt deze Maatschappij zich nu bezig met het voorbereiden van een groote voorjaars-Tentoonstelling, die eenzijdig het verband tusschen kunst en architectuur met den Tuinbouw, en anderzijds dat van dezen met de wetenschap duidelijk zal blootleggen.

Achtereenvolgens deelden nu de Voorzitters

der verschillende Committee's de uitslagen hunner werkzaamheden mede; o. a. werden door den heer Jaffé plannen getoond voor een nieuw portaal voor het hoofdgebouw en toonde dezelfde aan hoe de pronktent van Koning Ptolemæus Philadelphus van Alexandrië aanschouwelijk zal worden voorgesteld. De architect Radke deelde mede, dat toestemming verkregen was om twee tusschenwanden in het tentoonstellingsgebouw te verwijderen, waardoor men eene reusachtige tentoonstellingszaal verkregen heeft. Uit al deze verschillende verslagen laat zich opmaken, dat dit een der prachtigste Tentoonstellingen zal worden, die tot nu toe gehouden is. Dit blijkt te meer uit de mededeelingen van den Algemeenen Secretaris, Prof. Dr. Wittmack, die o. a. zeide dat het aantal inzenders tot 557 gestegen was, en dat al de inzendingen een ruimte van 5356 M² oppervlakte benevens 1661 M² wandoppervlakte zullen beslaan. Prof. Wittmack eindigde met den wensch uit te spreken, dat de Berlijnsche bouquetbinderij nog beter zou vertegenwoordigd worden, om hare goeden naam eer aan te doen.

Aan de jongst verschenen aflevering van het tuinbouwtijdschrift *Gartenflora* ontleenen wij nog de volgende bijzonderheden. Onder de grootste inzendingen zullen o. a. die behooren van den heer Gust. Adolph d'Haene, te Gent, die een oppervlakte van 500 M² heeft aangevraagd; verder die van den heer Adolph Schultz, te Berlijn, die eene geheele zaal wil versieren, ook die van den heer Kuntze, deelhebber in de firma J. C. Schmidt, zal belangrijk zijn; deze heeft o. a. op zich genomen de »Kaisersaal«, waar de tentoonstelling zal geopend worden, te versieren; eindelijk zal de heer Hosmann, te Hamburg, een bloemstuk inzenden van niet minder dan 12 M² oppervlakte. De afdeling tuinbouw-werktuigen zal zeer uitgebreid worden; zoo heeft o. m. de bekende firma Ludwig Möller, te Erfurt, hiervoor hare krachtige medewerking beloofd.

Het bezoeken der Tentoonstelling wordt zeer vergemakkelijkt; behalve de reeds vermelde doorlopende toegangsbewijzen van 5 Mrk. zullen waarschijnlijk ook familiekaarten worden uitgegeven, terwijl de leden der Maatschappij, die steeds op hun diploma vrijen toegang hebben, nog 2 toegangsbewijzen ontvangen.

Bij gelegenheid der Tentoonstelling zullen uitstapjes naar Potsdam, de Flora te Charlottenburg en de boomkwekerij van Späth worden gehouden; terwijl als plaats voor samenkomst gedurende de avonden de *Architectenkeller*, Wilhelmstrasse 92, wordt aanbevolen.

Het Congres van het »Verband der Handelsgärtner Deutschlands« zal Zaterdag 26 April, des avonds te zes uur in het Restaurant Kijfhäuser, Louisenstrasse 37, gehouden worden.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

De laatste wintervergadering werd op Maandag 31 Maart jl. in de Pool gehouden.

Als spreker voor dezen avond hadden we 't genoegen den heer G. A. Kuijk, bloemist te Arnhem, voor ons te zien optreden. 't Onderwerp van de rede was de waterplanten, en is de cultuur er van aanbevelenswaard. In de eerste plaats werden de verschillende inheemsche soorten genoemd, als o. a. *Stratiotes aloides*, *Sagittaria sagittifolia*, *Caltha palustris*, *Menianthes* en meer andere, waarbij tevens nog enkele opmerkingen werden gevoegd met betrekking tot de aanwending van sommigen, en hoe er vergiftigen ook bij voorkomen, waarmee reeds meermalen gevallen met slechten afloop voorkwamen. Van de vreemde of uitheemsche waterplanten werden genoemd als belangrijk voor den kweeker *Aponogeton*, die snel groeit en waarvan de bloem lekker ruikt. Verder zijn er nog de *Vallisneria spiralis*, de *Cyperus Papyrus*, waarvan waarschijnlijk 't kistje van Mozes was vervaardigd, de *Nymphaea Lotus*, die heilig verklaard is in Egypte, de Rijstplant, 't Suikerriet, de Bamboes en meer anderen.

Op welke wijze worden ze gekweekt? 't Zaad moet in natgehouden zand of in een flesch met water bewaard worden op een koele plaats.

Men zaait de zaden in een zaaitest, waarvan de gaten van onderen gesloten zijn, in een zwaren grond, bladgrond $\frac{1}{4}$ klei $\frac{3}{4}$, daarop worden de korrels gelegd en deze onder water gezet, zoodat 't water er ongeveer 2 vingers dik boven staat.

De inlandsche soorten moeten later verspeend worden in den kouden bak, doch de uitheemsche in de kweekkas zeer warm 75 à 80° Fahrenheit.

Voor de groente-cultuur werd warm aanbevolen de Waterkers, welke zoo veelvuldig in Parijs en Londen gebruikt en gekweekt wordt, bij 't onthijt, bij de thee, enz. Vooral omdat onze vijvers zoo kaal zijn, wordt aangeraden deze te versieren, door de oevers te beplanten met *Typha's*, *Gyneriums*, *Gunnera's*, *Bambusa's* enz. Zoodat de cultuur der waterplanten is aan te bevelen voornamelijk ook omdat de andere planten in waarde dalen; als 't getij verloopt moeten de bakens verzet worden.

De rede werd van 't begin tot 't einde met genoegen gehoord, zoowel aan de dames als heeren voldeed 't zeer goed, en wij hopen nog meermalen den heer Kuijk als spreker in ons midden te zien.

Bij monde van den heer Johs Groenewold werd verslag uitgebracht omtrent den toestand der kas, die, dank zij een milde gift van den praeses, in blakenden welstand was, zoodat een voordeelig saldo van f251.13½ kon vermeld worden.

Voor de avond-tentoonstelling waren door de bloemisten alhier verschillende fraaie collecties ingezonden.

Voor de bloeiende planten ontving P. B. Venema den 1en prijs en A. Jonkhoff den 2en prijs.

Voor niet bloeiende planten verkreeg A. Jonkhoff den 1en prijs en A. J. Opten den 2en prijs.

Bizondere vermelding verdienen nog de *Cineraria's* van de heeren Bos, bloemisten te Appingedam, die door bijzondere omstandigheden te laat kwamen om mee in 't strijdperk der bekroning te treden.

De verloting van planten onder de aanwezige leden veroorzaakte veel drukte, zoodat deze laatste vergadering van dezen winter met een algemeen opstaan van den zetel uit nieuwsgierigheid naar 't getrokkenene, werd gesloten.

J DE WAARD SZN.

Boekaankondiging.

Wij bespraken reeds het *Illustriertes Gartenbau-Lexikon* door Th. Rümpler, uitgave van Paul Parey te Berlijn, in 20 afleveringen à 1 Mark het stuk. De eerste 6 afleveringen zijn bereids verschenen en wij worden bevestigd in den gunstigen indruk, die wij van dit waarlijk nuttige werk ontvangen hebben. Tegen den herfst zal het geheel gereed zijn.

Verschillende mededeelingen.

Wij lezen van tijd tot tijd een advertentie, waarin »Japanische Andorren« (*Andoorn*) aangeboden worden. In België maakt men het niet veel beter, daar staan de *Crosmes* du Japon aangeboden als *Crom de chapau* en *Azalea mollis* werden in een verkooping aangekondigd als *Azalea Molières*, zoo lezen wij in het *Tijdschrift over Boomteeltkunde*.

De Nationale Chrysanthemum-tentoonstelling, in November te Amsterdam te houden, begint ook in de buitenlandsche vakbladen de aandacht te trekken. Wij moedigen onze bekwame kweekers ten zeerste aan zich op den wedstrijd, waarvan wij ons veel voorstellen, voor te bereiden.

In *The Gardeners' Chronicle* vinden wij de afbeelding van een witte *Lycaste Skinneri*, uit de verzameling van den heer R. Young, te Liverpool, een plant met 16 geheel open bloemen, een knop en 10 zich ontwikkelende bloemstengels.

Wij lezen in *the Garden* dat de bonte *Aralia Sieboldi* harder is, dan de gewone groenbladerige soort; zij groeide te High Beech (Engeland) in een temperatuur van 26° Fahr. zonder een blad te verliezen, terwijl ze zeer traai bont en hoegenaamd niet beschadigd was.

Ontvangen Prijs-Couranten.

A. M. C. Jongkindt Coninck, kweekerij »Tottenham« te Dedemsvaart. Handels-catalogus van Conifeeren, Rhododendrons, Rozen, Vruchtboomen, Vaste planten, Erica's, Varens, Waterplanten, enz.

Wegens plaatsgebrek moeten vele stukken tot een volgend nummer worden uitgesteld.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-slijquollen	8 bij 1½	o.m.	ƒ 2.00
1000 „	10 „ 1½	„	2.25
1000 „	10 „ 2	„	2.75
1000 Stook „	10 „ 1½	„	1.40
1000 „	12 „ 2	„	2.00
1000 „	16 „ 2	„	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad,
roed koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 415

Groen geverfde Bloemstakken.

50 stuks,	1.25 M. lang	ƒ 4.—
50 „	1.00 „ „	3.—
50 „	0.75 „ „	2.25
50 „	0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.

100 stuks,	1.25 M. lang	ƒ 1.50
100 „	1.00 „ „	1.25
100 „	0.75 „ „	0.75
100 „	0.50 „ „	0.50

1 Doos bloem-hinjes, 6 stuks, variërende maat ƒ 1.35
Doos bloemstokken-Doozen van af ƒ 2.00

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER, firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 416

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONFEREN,

DOOR 417

C. DE V.O.S.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs ƒ 1.90.

GROENEWEGEN & ZON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

418

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. ƒ 2.—, franco door het geheele Rijk. 419

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo ƒ 0.70, per 10 kilo ƒ 6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 420

Plantenkuipen

van TEAKHOUT, worden in alle grootten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,

421

Kuiper te Weesp.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 422

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opgelgater van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 423

Kunst en Smaak.

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs ƒ 1.25. 424

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 425

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten
Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz.,
in verschillende vormen. 409

Reijne keuze van de fraaiste LAAN- en SIERBOOMEN, in sterke exemplaren.
Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken in
grootte verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en
franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,
Boomkweekerij „Rozenhagen”, te Haarlem.

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 410

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 411

Rietmattenfabriek.

Firma VAN ELTEREN & DE
HAAS, 412

Vianen aan de Lek.

Pruke RIETMATTEN tegen
concurrerende prijzen.

Prijscourant op aanvraag.

BELANGRIJKE VEILING

VAN EEN SCHOONE VERZAMELING

PLANTEN,

VOOR

414

Serres, Salons, Kamers en Tuinen,

waaronder voorkomen vele **PALMEN, enz.** van de

„**COMPAGNIE GANTOISE**” TE GENT,

en prachtig bloeiende **STRUIKROZEN** van het huis

„**DEMESSEMAEKER**,” TE BRUSSEL,

ten overstaan van den Notaris **A. D. J. T. MEIJES**, te Amsterdam,
onder directie van— en ter bloemisterij van

GROENEWEGEN & Co.,

Linnaeusstraat 55, Amsterdam,

op **Woensdag 16 April 1890**, aanvangende te 10½ uur.

Te zien op **Dinsdag 15 April** en op den ochtend van den verkoopdag.

No. 16.

VRIJDAG 18 APRIL 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

EXTRA GROOTE

PALMEN EN DRACAENA'S

GEVRAAGD, als: *Seasforthia elegans*, 8 voet of hooger. *Cocos flexuosa* of *plumosa*, sterke stammen, 18 voet of hooger. *Kentia's* in alle soorten van 6 tot 20 voet. *Areca lutescens*, verschillende stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave geslachten, sterke planten.

ook geschondene *Kentia's* in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoogste omschrijving van maat en prijsopgaaf te zenden aan

J. MATER & ZOON,

Bloemisten te Leiden.

die ook aragen eene flinke partij van *REINECKIA CARNEA VARIEGATA*. Goede, bonte planten. 438

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 439

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

TE KOOP AANGEBODEN:

Fijne Sparren van 0.50—2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.

Te bevragen bij Z. v. d. BURG, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.

Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 440

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 442

DURE BRANDSTOFFEN.

De hooge prijs van dit artikel heeft mij naar **BESPARING DOEN ZOEKEN**, waarin ik voortreffelijk ben geslaagd, voor zoover betreft, de door mij in den handel gebrachte **VRIJSTAANDE KETELS**. Deze kunnen tegen geringe kosten daarvoor worden ingericht. De ketel kan blijven staan en een gewone smid maakt dat werkje in 3 uur tijds in orde, zonder andere materialen, dan hetgeen door mij franco wel wordt verzenden. 441

Prijs voor ketel No. 1 f 5.80; ketel No. 2 f 6.50 en ketel No. 3 f 7.—

Ijzeren ketels van ander fabriikaat, kunnen, zoo zij daarvoor vatbaar zijn ook voor de bezuiniging worden ingericht.

TH. A. DE KOSTER,

AMSTERDAM.

Fabrikant.

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend f 0.80

MR. R. A. BARON VAN HÖVELL TOT NIJENHUIS. 0.35

Handboek voor Boomkwekers en Tuinlieden, vrij gevolgd naar het Fransch van den 8sten druk, van

A. F. HARDY. 2e druk 4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk 1.50

Moeshovenierderij, 3e druk 1.80

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen 1.80

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk 0.80

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, ongewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDUS. — J. HARTWIG 0.75

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk 1.80

Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk 0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden 4.25

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. 2.90

Gebonden. 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 438

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”

Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 434

Kunst en Smaak

Gebrs. ADMIRAAL

te RIJP. (N.-Holl.)

Boomkwekers, Bloemisten en Aanleggers van tuinen en boomgaarden. 435

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nr. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 436

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkhast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een giertertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, nodig, om de lucht in een kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 437

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 16.

VRIJDAG 18 APRIL 1890.

190 Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. IV Bont. — Fuchsia, Worth, met een afbeelding. — Het kweeken van Maria Gibba. — Aralia's. — De Brem. — Tuinbouw-ontoonstelling te Utrecht. — Een nationaal belang. — Weeknieuws. — Verschill. mededeelingen. — Vraagbord. — Ontvangen Prijscouranten. — Correspondentie.

De kleur der bladeren.

IV

BONT.

WOEN ik in een vorig artikel zei: de kleur der bladeren is *groen*, dacht ongetwijfeld deze en gene, dat lezende; ja, op de *bonte* bladeren na.

Dit is waar, maar even waar is het ook dat die in de natuur eigenlijk niet in aanmerking komen.

Let men op hetgeen er alzoo gekweekt wordt, dan zou men allicht in de meening kunnen verkeeren, dat het getal verschillende bontbladerige planten zeer groot is, en dit is ook zoo in de tuinen, in de plantencollecties; in de vrije natuur echter zijn ze zeldzame en toevallige uitzonderingen, afwijkingen van den normalen toestand.

Vóór alles echter is het noodig, waarde Lezer, dat wij elkaar goed verstaan; dat we het volkomen eens zijn wat we als bonte planten te beschouwen hebben.

In zeer algemeenen zin, en lettende op de beteekenis, die men gewoonlijk aan het woord »bont« hecht, is men gerechtigd dit toe te passen op alle planten, welker bladeren meer dan ééne kleur hebben, onverschillig of groen of wat ook daarbij de grondkleur is. Maar wanneer we ons aan deze algemeene definitie houden, voegen wij bij elkaar, wat eigenlijk niet bij elkaar behoort, en plaatsen wij vele planten, die in een volkomen *normalen* toestand verkeeren, op ééne lijn met die, welker bladkleur als een *abnormaliteit* moet beschouwd worden.

Daar dit niet aangaat, brengen we de planten met anders dan groen gekleurde bladeren tot twee goed verschillende groepen, en onderscheiden wij die, welke we als variëteiten van groenbladerige soorten herkennen, als bontbladerig, en die waarvan geen groene typen bekend zijn als gekleurd-bladerig.

Het eerste is het geval met die waarin

het groen door wit en geel wordt afgewisseld, het tweede, waarin rood, purper of bruinachtig een voornamelijk rol speelt.

Bepalen we ons nu even tot de bontbladerigen in dezen engeren zin.

Nu we weten waaraan we de groene kleur der bladeren hebben toe te schrijven, begrijpen we reeds van zelf wat aanleiding geeft tot het bont zijn van sommigen: het plaatselijk ontbreken van bladgroen. En wanneer we nu ook weten dat het groen de normale toestand is, wijl het bladgroen voor de assimilatie — afscheiding van de koolstof uit het koolzuur en de allereerste omzetting der ruwe stoffen in plantenvoedsel — noodzakelijk is, dan ligt ook de gevolgtrekking vóór de hand, dat de natuur zich hier een afwijking van den regel veroorloofde, welke onmogelijk in het voordeel der plant kan zijn, wijl ze, wat hare voeding betreft, daardoor onvermijdelijk in ongunstiger conditie moet verkeeren, dan die welker bladeren geheel groen zijn, waarin dus niets ontbreekt; en hier ontbreekt wel degelijk iets.

Toch is dit bont zijn bij allen niet volmaakt hetzelfde; geel bont (in de wandeling goudbont genoemd) is wat anders dan wit- of zilverbont.

Bij de zilverbonte bladeren zijn namelijk de ook onder de opperhuid liggende cellen der witte vlekken, strepen of randen met een volkomen kleurloos vocht gevuld, terwijl die bij de geel- of goudbonte bladeren plaatselijk gewoonlijk gele korreltjes, somwijlen een gele vloeistof bevatten, maar wat ze ook zijn, geel of wit, voor de afscheiding der koolstof uit het koolzuur zijn ze daar plaatselijk ongeschikt, zoodat daarin door de nu veel kleiner geworden groene bladoppervlakte moet worden voorzien.

Zonder te veel in wetenschappelijke bijzonderheden te treden, wat trouwens ook hierom onraadzaam is, wijl men zich juist van het bladgroen omtrent verschillende bijzonderheden met veronderstellingen moet tevreden stellen, meen ik hier toch de opmerking niet achterwege te mogen laten, dat het geel in de bladeren verschillende oorzaken kan hebben, wijl het in het ééne geval een ziekte-

ot zwakte-verschijnsel, in het andere een volkomen onschadelijke abnormaliteit is.

Van het eerste geval nu is de oorzaak met zekerheid te bepalen, terwijl het zeer avontuurlijk zou zijn naar die van de tweede ook maar te gissen.

Het eerste onderscheidt men door het woord »chlorose«, wil men een Hollandsch woord gebruiken, dan kan men zeggen »bleekzucht«.

In het vorige artikel hebben wij gezien dat de ontwikkeling van het bladgroen afhankelijk is van het licht, maar daar komen ook nog andere factoren bij in het spel.

Ook de warmte oefent hier blijkbaar invloed op uit, met dien verstande, dat bij een zeker minimum van warmte het bladgroen zich niet of slechts zwak ontwikkelt.

Ieder kweker moet trouwens opgemerkt hebben, dat planten, die gedurende eenigen tijd aan een te lage temperatuur blootgesteld waren, niet alleen niet of slecht groeien, maar ook dat de bladeren minder groen zijn en zelfs geelachtig werden. Daar wij echter weten dat een zekere hoeveelheid warmte een hoofdconditie voor het leven en den groei der planten is, kan het niet verwonderen dat ook dit voornamelijk levensverschijnsel daarvan afhankelijk is.

Licht en warmte nu zijn atmosferische toestanden, en, al is de vorming van bladgroen stoffelijk in hoofdzaak van het opnemen van koolzuur afhankelijk, toch moet daar voor de vorming van het bladgroen nog iets bij komen, en wel iets dat de plant alleen door middel van de wortels uit de hen omgevende middenstof kunnen opnemen, ijzer namelijk.

Velerlei proeven hebben het boven twijfel gesteld dat er, zij het ook maar een uiterst geringe hoeveelheid, ijzer aan de bladeren moet worden toegevoegd, wil daarin, onder den invloed van het licht, bladgroen kunnen gevormd worden, en in den regel is dit dan ook hiertoe in voldoende mate in alle gronden aanwezig. Toch komt het in de cultuur wel voor, dat sommige gronden te arm aan ijzer worden, hetwelk dan natuurlijk ten nadeele eener gezonde ontwikkeling moet zijn, daar een gebrekkige assimilatie of bladgroenvorming ook noodzakelijk een gebrekkige voeding ten gevolge heeft. Er zijn trouwens reeds talrijke voorbeelden bekend van gevallen, waarin de ervaren kweker eenvoudig door toevoeging van een ijzerhoudende oplossing daarin wist te voorzien. Het meest afdoende bewijs hiervoor werd door Sachs geleverd, en wel op de volgende wijze. Hij kweekte kamerplanten op in ge-

distilleerd water. Aanvankelijk gaat dit goed, maar spoedig blijkt dat de groei stilstaat. 't Komt omdat de kiemplantjes leefden van de in de zaden aanwezige reservestoffen (alleen planten die groote zaden hebben kunnen voor zulke proeven dienen.) Nu liet hij in het water kleine hoeveelheden oplossen van zouten, welke men proefondervindelijk weet dat de plant behoeft, en wel in een hoeveelheid van 1000 Kub. Centimeter water 1 Gram salpeterzure kali en voorts chlornatrium (keukenzout), zwavelzure kalk (gips), zwavelzure magnesia en gewone, poederachtig fijn gestooten phosphorzure kalk, van elk 0.5 Gram.

Reeds na weinige dagen was het effect daarvan duidelijk aan de plantjes zichtbaar; ze begonnen er krachtiger uit te zien, maakten nieuwe zijworteltjes en uit de bladknoppen ontsproten jonge bladeren. Niet lang duurde het echter, of zij begonnen weer blijkbaar een ziek voorkomen te krijgen; tot het derde of vierde blad ging alles goed, maar de volgende bladeren bleven wit. Er vormde zich dus geen bladgroen, ze leden aan chlorose of bleekzucht, het gevolg van gebrek aan ijzer, dat in dit mengsel volstrekt niet aanwezig was.

Het was dan ook voldoende er een zeer kleine hoeveelheid van een oplosbaar ijzerzout bij te voegen om in die belangrijke leemte te voorzien. Door toevoeging b. v. van eenige droppels daarvan begonnen de bladeren van boonen of maïsplantjes reeds na 48 uren, soms ook na 3—4 dagen, 't welk van bijkomende omstandigheden afhankelijk is, een groenen tint te krijgen, en eenige dagen later waren ze volkomen groen.

Onder de verschillende door Sachs genomen proeven, waaruit de noodzakelijkheid van ijzer voor de bladgroenvorming bleek, behoort ook de volgende. In den stam van een Acacia, wiens bladeren chlorotisch waren (gedeeltelijk wit, 't welk men meer bij Acacia's ziet) boorde hij eenige gaten, waarin hij een trechter stak, die met een ijzerzoutoplossing gevuld werd, en reeds na weinige dagen werden de bladeren aan den daar het dichtst bij zittenden tak groen, terwijl aan de overigen geen de minste kleurverandering te bespeuren was. De alzoo kunstmatig in het hout gevoerde ijzeroplossing was door den stam naar de bladeren gevoerd, en de bladgroen-ontwikkeling was er het gevolg van.

Of het ijzer wezenlijk een bestanddeel der groene kleurstof is, dan wel of het op andere wijze een chemische invloed heeft, schijnt twijfelachtig te zijn. Dat het een beslissenden invloed heeft is zeker.

De vroeger door sommige onderzoekers geuite meening, dat ook in dit geval het groen zou bestaan uit een gele kleurstof (phylloxanthine = bladgeel) en een blauwe (phyllocyanine = bladblauw), vindt bij de physiologen geen instemming. Sachs verklaart dit onaannemelijk, en zoo autoriteitsgeloof op wetenschappelijk gebied geoorloofd ware, zou dit reeds genoeg zijn; maar toch berust die tegenspraak op veronderstellingen en gevolgtrekkingen, die, naar 't mij voorkomt, nog speelruimte genoeg laten voor twijfel van andersdenkenden.

En dan wijzen, dunkt mij, de verschillende tinten van groen, voor zoover die niet het gevolg zijn van opperhuidstoestanden, op verschillende vermengingen van geel en blauw. Maar het is bovendien juist het feit dat ijzer voor bladgroenvorming noodig is, hetwelk aan een mengsel van deze beide kleuren doet denken. Oordeelen wij slechts: uit het bekende verschijnsel dat *Hortensia*-bloemen blauw worden, wanneer ze in een grond staan die rijk is aan ijzer, blijkt dat het ijzer, onverschillig langs welken weg, in aan het licht blootgestelde, dunne plantenorganen een blauwe kleur doet ontstaan. Als we dit weten, is zeker de gevolgtrekking niet gewaagd, dat het door de wortels opgenomen en door den stengel naar de bladeren gevoerde ijzer ook in de bladeren aanleiding geeft tot een blauwe kleur, maar die we als zoodanig niet herkennen, wijl die daar onmiddellijk met het bladgeel in groen verandert.

De aanwezigheid van gele bladgroenkorreltjes in vele bladeren wijst er m. i. almede op, dat geel een der kleuren is waaruit het bladgroen bestaat, terwijl ze groen worden, zoodra de plant een oplossing van ijzerzout heeft kunnen opnemen.

Dat de groene bladeren, als ze op het punt zijn af te sterven geel worden, in welke gevallen nu de gele kleurstof als korreltjes, dan als een slijmige vloeistof achterblijft, doet al weder denken aan een verdwijnen van het blauw.

Alzoo redeneert de leek in de plantenphysiologie; maar zulke leekegedachten wortelen soms zóó vast, dat er meer noodig is dan hypothesen van wien ook om ze te overwinnen.

Het geel en wit echter, waardoor bontbladerige planten zich kenmerken, is iets anders, al is het mede het effect van het ontbreken of gebrekkig ontwikkelen van het bladgroen. Dit verschijnsel vertoont zich hier echter niet over de geheele bladvlakte, doch

plaatselijk in den vorm van strepen over het midden, of langs de randen, of van vlekken, niet zelden en dit maakt het verschijnsel nog raadselachtiger, met strenge regelmatigheid.

Het is zoo min het gevolg van gebrek aan licht als aan warmte en evenmin toe te schrijven aan den toestand van den grond. 't Is een gril, een spel der natuur, spottende met al onze kennis van de plant, haar organen en hare levensverschijnselen.

In denzelfden grond, zullen twee planten van dezelfde soort nevens elkander groeien, en toch zal de ééne standvastig zuiver groene, de andere even geregeld geel- of witbonte bladeren voortbrengen.

Van ziekte, in den gewonen zin des woords, is bij de laatste geen spoor te herkennen; ze groeit even gezond, ofschoon dan ook gewoonlijk minder kloek, als de groenbladerige, en het is dan ook verkeerd, van bontbladerige planten sprekende, met een zeker minachtend schouderophalen te zeggen »dat zijn zieke planten«.

Te ontkennen is het niet, dat ze, door het plaatselijk ontbreken van het bladgroen in de bladeren, wat hare voeding betreft, in onvoordeelerige condities verkeerden; dat ze dien ten gevolge minder robust zijn en haar weerstandbiedend vermogen zwakker is; maar de zwakkere kan even gezond zijn als de sterkere, zoolang invloeden van buiten op die gezondheid geen storenden invloed hebben.

Bonte planten verkeerden in een abnormalen toestand; goed, maar met den eenarmigen invaliede, den blinde, den kreupelen is dit eveneens het geval, en dat die daarom niet ziek zijn in den gewonen zin, zouden velen op duchtige manier aan tafel kunnen bewijzen.

Dat deze abnormaliteit echter niet zonder beteekenis is, kan uit de volgende verschijnselen duidelijk blijken.

Het gebeurt wel eens dat aan een bontbladerige plant een tak verschijnt met bladeren die geheel geel of wit zijn; tot zelfs het hout heeft dan die afwijkende kleur. Soms groeit die maar langzaam, zelfs niet merkbaar. Zoo zag ik verscheidene jaren aan den voet van den stam eener *Fatsia japonica variegata* een takje met drie of vier, geheel gele, kleine bladeren; het kwam echter niet vooruit. Aan een nog al bekende bontbladerige kondekasheester *Deringia Amherstiae*, waarvan mij geen groene bekend is (die echter ongetwijfeld bestaat) verschijnt dikwijls een zeer licht gele tak, die dan bijna even goed groeit als al

de anderen; hetzelfde is het geval bij de verschillende bontbladerige Japansche *Evo-nymus*-soorten. Welke pogingen men nu ook doet om zulke takken als stekken tot zelfstandige planten te doen opgroeien, ze mislukken altijd. Wel is het mogelijk ze door enting op den onderstam van een groenbladerige te doen vastgroeien, en zullen ze dan ook een poosje in 't leven blijven, als men zorgt den wildstam eenige groene bladeren te doen behouden; anders komt er zelfs aanvankelijk niets van terecht. Groeien zullen ze echter niet noemenswaard en het einde is de dood, tenzij er, waarvan ik echter geen voorbeeld ken, groene bladeren aan mochten komen.

Dat die takken aan de moederplant zoo goed groeiden is alleen hieraan toe te schrijven, dat ze gevoed werden door de groenbladerigen, die er dichtbij zitten, en dat dit gele takje van de daareven genoemde *Fatsia* niet groeien wilde, was eenvoudig het gevolg hiervan, dat het, aan den voet des stams zittende, te ver van de groene bladeren verwijderd was. Het kreeg, gelijk men gewoon is te zeggen, te veel om te sterven, te weinig om te kunnen groeien.

Juist het tegenovergestelde is het geval met een volkomen groenbladerigen tak aan een overigens bontbladerige plant, een »verloopen« tak gelijk men hem noemt. Gewoonlijk snijdt men dien weg, zoodra men hem bemerkt, maar als dit verzuimd is, zie hem dan eens groeien. Wat een kracht ontwikkelt hij, vergeleken bij de bontbladerige takken! Blijft de plant aan de natuur overgelaten, dan zijn er tien kansen tegen een dat hij weldra al de anderen zal gaan beheerschen; dezer groei wordt gaandeweg trager, de groene tak neemt snel in dikte toe, maakt twijgen die ook groenbladerig zijn en de bontbladerigen sterven gaandeweg af. Van den abnormalen kwam de plant in den normalen toestand terug, en uit haar krachtig voorkomen blijkt dat ze zich daar toch beter bij bevindt, hoe gezond ze dan ook als bonte plant mocht zijn.

Dat bontbladerige planten zwakker zijn (er zijn sterke naturen als uitzonderingen) dan de groene typische soorten, is aan elken kweeker bekend. Ze zijn even zeer gevoeliger voor zonnebrand als voor de vorst, en al weet men dat de type volkomen tegen onze winterkou bestand is, acht men zich dienaangaande van een bonte variëteit niet zeker, voordat men het door ervaring leerde.

Een sprekend voorbeeld van de afhankelijkheid der bontbladerige planten van de groene of gedeeltelijk groene bladeren komt nu en dan in de praktijk voor.

Het gebeurt meermalen dat in een zaai-sel van een bonte plant zich enkele kiemplantjes bevinden, die geheel wit of geel zijn, zonder het geringste spoor van groen.

Een aardig buitenkansje, denkt dan de onervaren kweeker. Als die nu wit of geel blijft zal 't een plant worden waar wat mee te doen is.

Als , ja als als ze in 't leven blijft; maar ze blijft niet leven, nooit, geen enkele, tenzij er spoedig een groen of gedeeltelijk groen blad aan komt. Ik zag meermalen zulke ontkleurde zaadplanten, maar nooit dat ze groene bladeren kregen; ze gingen altijd spoedig dood. Ze schijnen, door welke oorzaak ook, de vatbaarheid om bladgroen te vormen te missen, en sterven van uitputting, daar ze aanvankelijk geheel en al teerden op het in de zaden aanwezige reservevoedsel. Het zou interessant zijn met zulke plantjes proeven te nemen in den hierboven vermelden zin, of men het werkelijk hier of daar deed en zoo ja, met welk gevolg, is mij niet bekend.

Dit brengt mij vanzelf tot de meer of mindere erfelijkheid van het bont zijn, dat men, ter onderscheiding van chlorose of bleekzucht, wel albinisme noemt.

In vele gevallen blijkt dat op die erfelijkheid niet te rekenen valt, immers bij geslachtelijke vermenigvuldiging, door zaden dus. Dikwijls brengen de zaden van bontbladerige planten regelmatig groenbladerigen voort, waarbij slechts toevallig enkele bontbladerigen gevonden worden. Een bekend voorbeeld, en dat reeds heel wat teleurstelling baarde, leveren de bontbladerige *Phormium*'s. Soms komen de zaden zeer geregeld, in andere gevallen veel ongeregelder op dan die van de groenbladerige type, hetwelk aan zwakheid der moederplant doet denken, waardoor de kiem niet voldoende ontwikkeld werd.

Er zijn bontbladerige zaadplanten, die dit karakter allen, zonder uitzondering reeds vertoonen van de eerste jeugd af, misschien wat minder sprekend dan later, maar toch overigens duidelijk genoeg. Dit is b. v. het geval met de in de laatste jaren veel gekweekte *Lavatera arborea variegata*. Hier kan men dus wel zeggen dat het afwijkende karakter volkomen erfelijk is.

Hetzelfde is, maar toch zeer gewijzigd, ook het geval met de sierlijke plant, die algemeen als *Zea japonica variegata* bekend is, en die wel niets anders zal zijn dan een bontbladerige verscheidenheid van de gewone Maïs.

Hij, die deze plant voor het eerst zaait,

acht zich aanvankelijk zeer teleurgesteld, want de zaadplanten verschijnen volkomen groen, en blijven dit nog gedurende de ontwikkeling der eerste bladeren. Niet voor dat de jonge planten een zekere kracht verkregen en twintig à dertig Centimeter hoogte bereikt hebben, verschijnen de wit gestreepte bladeren, en van nu af zijn ook al de volgende bont; ook hier is het karakter volkomen erfelijk.

Niet alleen erfelijk is het in sommige gevallen, het is ook overerfelijk.

Hierover in een volgend artikel nader.
W.

Koude-kas.

Fuchsia. — Molesworth.

(Met een afbeelding.)

Een mooie nieuwe Fuchsia vindt nog altijd bijval.

Haar bevallige groeiwijze, milde en maanden lang aanhoudende bloei, de groote verscheidenheid van haar bloemvormen en kleuren, haar sterke geaardheid of sierlijke habitus, alle deze in een plantsoort zoo gewenschte en toch zeldzaam vereenigde eigenschappen, vermochten haar te vrijwaren, om bij de mode in ongenade te vallen.

Zij houdt zich nog altijd in onze plantenverzamelingen staande, maar dat dankt zij hoofdzakelijk aan haar volharding om elk jaar met nieuwe kleuren getooid of andere vormen aangenomen hebbende, zich als een voorbeeld van de onuitputtelijke scheppingskracht der natuur aan onze verraste blikken te vertoonen.

De Fuchsia Molesworth werd in Engeland aangewonnen door mr. G. Rundle. De bloemkroon is zuiver wit met een oranje-kleurigen gloed in het hart, de kelk is zacht rood. Zij heeft een prachtige groeiwijze en is daarbij zeer bloemrijk. Om haar kleur, vorm en groeiwijs, kortom in alle opzichten kan deze verscheidenheid niet genoeg worden aanbevolen.

Varens.

Het kweken van Lomaria Gibba.

De Lomaria Gibba is een der laagstammige boomvarens; zij maakt een sierlijk stammetje en kan, evenals andere Varens van dien aard, zonder groote moeielijkheid, ook in een gematigde kas worden gekweekt. De voortkweeking geschiedt wel gewoonlijk door het uitzaaïen der sporen, doch het komt ook wel voor dat aan de wortels (waaruit de stammetjes bijna uitsluitend bestaan) jonge planten ontspruiten, die, wan-

neer ze ter rechter tijd afgenomen, en als zaailingen behandeld worden, even goede uitkomsten leveren als deze.

De sporen ontwikkelen zich gemakkelijk op de bladen en zijn meestal in den herfst rijp, als wanneer ze zich kenmerken door een donkerbruine kleur, en bij lichte beweging der bladen er af stuiven. Dan moeten zij terstond worden uitgezaaid op losse (zoo genaamde lange) turf, die vooraf goed in het water is gedrenkt, welke men na dat ze bezaaid is in schalen legt en met een ruit bedekt. Bij gebrek aan de genoemde turf, doen effen gesneden stukken heide-aarde denzelfden dienst. De schalen moeten in een half-warme en later in een gematigde kas, op een lichte plaats worden gezet en gelijkmatig vochtig, ja zelfs, zoolang ze nog niet gekiemd zijn, nat worden gehouden.

Spoedig zal men de turf bedekt zien met een groenachtig laagje, waaruit zich dan de zeer goed te onderscheiden eerste kiem, en later ook de jonge bladen ontwikkelen, welke echter nog niets gemeen hebben met die der oude planten.

In dezen toestand gekomen, moeten de plantjes met een scherp gepunt houtje of met de punt van een mes worden opgenomen, waarbij men zorgt draagt dat ze een klein kluitje houden, en uitgeplant in een schaal, die met niet te fijne, zandige heide-aarde is gevuld. Beschikt men over een niet te warme, lichte kas, dan plaatse men de schaal daarin; anders moet zij ten minste zoolang weer met een ruit bedekt worden, tot dat de plantjes ten minste het eerste gekarakteriseerde blad hebben ontwikkeld. Later gewent men de jonge planten meer en meer aan de temperatuur der kas; plant ze in een kleine potjes; en zet ze dan open en bloot in de kas, en spoedig zullen, bij doelmatige behandeling, schoone planten verkregen worden.

J. H. G.

Aralia's.

Het is een geruime tijd geleden, dat ik in een particulier schrijven aan onzen hooggeachten hoofdredacteur, een belofte insloot, om eens iets over Aralia's te schrijven. Ik had toen ik dat schreef meer het oog op die Aralia's, welke in de warme-kas gekweekt worden, en waaronder ware juweeltjes zijn. Na er echter eens rijpelijk over nagedacht te hebben, besloot ik het geheele geslacht eens door te snuffelen; natuurlijk uit een bloemistisch oogpunt. Denk niet, welwillende lezer, dat dit »bloemistisch« een gordijntje is, waarachter ik mijn wetenschap-

pelijke onkunde verberg. Maar anders zoude deze beschouwing ellen lang worden, en door zeer velen niet gelezen worden, waarvoor men in dezen tijd, waarin door een ieder het »time is money« als geldig erkend wordt, moet oppassen.

Dus, uit een bloemistisch oogpunt. Het is mij, en zeker velen, opgevallen hoe stiefmoederlijk dit geslacht met bloemen bedeed is; wel bloeien ze, zeer zeker, maar mij is er geene bekend, van welke de bloemen uit een schoonheidsoogpunt beschouwd, fraai zijn. De natuur heeft alle schoonheid aan de bladeren geschonken, die zonder overdrijving, op eene enkele uitzondering na, kunstvoorwerpen kunnen genoemd worden. Wanneer wij eenige leden van dit zoo rijke geslacht kennen, moeten ons tevens de oneindige verscheidenheid en fraaie teekeningen aantrekken, welke in de bladeren vertegenwoordigd zijn.

Nu eens grof gelobt, dan weder samengesteld gewind, bij sommigen enkelvoudig, terwijl bij die, welke in de warme-kas gekweekt worden, bijna alleen de bladnerf is overgebleven, zooals bij de fraaie *Veitchii gracillima* het geval is. Het zijn bij uitnemendheid sierplanten van den eersten rang, waarvan sommigen buiten, anderen in de koude- of warme-kas een fraai effect maken.

Laten wij buiten eens beginnen en zien wat wij daar voor *Aralia*'s vinden. Niet veel. Er zijn maar weinig *Aralia*'s welke onze koude winters kunnen doorstaan; alleen komen hier voor in aanmerking *Aralia californica*, *edulis*, *racemosa*, *canescens* en *spinosa*. Vijf zeer sterke groeiers, welke dan het beste uitkomen, wanneer men ze op één scheut laat groeien, op dezelfde wijze als dat men dat met *Ailanthus glandulosa* doet. Vooral de van Noord-Amerika komende *canescens*, met hare prachtige samengestelde, gevinde bladeren is een prokjuweel, en kan in éenen zomer, op een warme plek staande, tot een specimen groeien, waarop elk bezitter trotsch zoude zijn. Eene der bekendste *Aralia*'s is voorzeker *Aralia (Fatsia) japonica* (Sieboldii) met hare goud- en zilverbonte verscheidenheden.

Deze worden zeer veel als kamerplanten gebruikt, waarvoor zij uitmuntend geschikt zijn, daar hare sterke geaardheid zeer veel verdraagt. Dat dit aan een zekere grens ophoudt is bijna overbodig te zeggen.

Ik wil niet gelooven dat de gewone *Fatsia japonica* in Nederland winterhard is; toch heb ik een exemplaar nabij Londen (Ealing) gezien, dat voor meer dan twin-

tig jaren geleden was geplant, en nu door de talrijke zijspuiten een struikachtig voorkomen heeft. ¹⁾ Een niet minder fraaie, van welke men des zomers buiten zeer veel genot kan hebben, is de van het eiland Formosa komende *Aralia papyrifera*, van welks merg de Chineezen rijst-papier maken.

Het was in het Battersea-park, te Londen, dat wij van deze soort een geheel perk zagen wat ons uitmuntend voldeed. Voor dit doel is het verkiezelijk jonge planten te hebben, welke in het voorjaar gekweekt zijn. Een lange stok toch, waaraan aan den top eenige bladeren zijn, is niet voor dit doel, en nergens voor geschikt. Jonge planten, in 't voorjaar gekweekt, kunnen, mits op een goed bemesten grond uitgeplant, en steeds van het noodige voorzien, gemakkelijk 1.50 M. hoog worden, van onder tot boven met fraaie ornamentale bladeren bezet. Dat zulk een bed, waardoor heen men andere bladplanten kan plaatsen, een eenigszins tropisch karakter bezit, zal men mij wel willen toestemmen. Daar de stam van deze *Aralia* voor een groot gedeelte uit merg bestaat, is het niet gemakkelijk om spoedig een voorraad jonge planten te hebben. De voortkweeking geschiedt door de vleesachtige wortels, welke men in stukjes van ongeveer 3 cM. lang snijdt, in hoofdzakelijk wit zand plaatst, kort bij het glas, en in een temperatuur van pl. m. 80 Fahr. zet.

Deze stukjes maken oogen, welke scheuten voortbrengen, die men echter niet verpotten moet, alvorens zij 8 cM. lang zijn. Men heeft anders groot gevaar dat zij wegvallen. Zijn deze jonge plantjes goed aan den groei, dan kan men ze langzamerhand in de koude-kas brengen. Nog willen wij mededeelen, dat die *Aralia*'s welke in het Battersea-park geplaatst waren, den geheelen winter buiten hebben doorgebracht, met het resultaat, dat alles wat boven den grond stond bevroren was, maar de plant zelf niet, daar deze in 't volgende voorjaar met talrijke scheuten voor den dag kwamen. *Probatum est!*

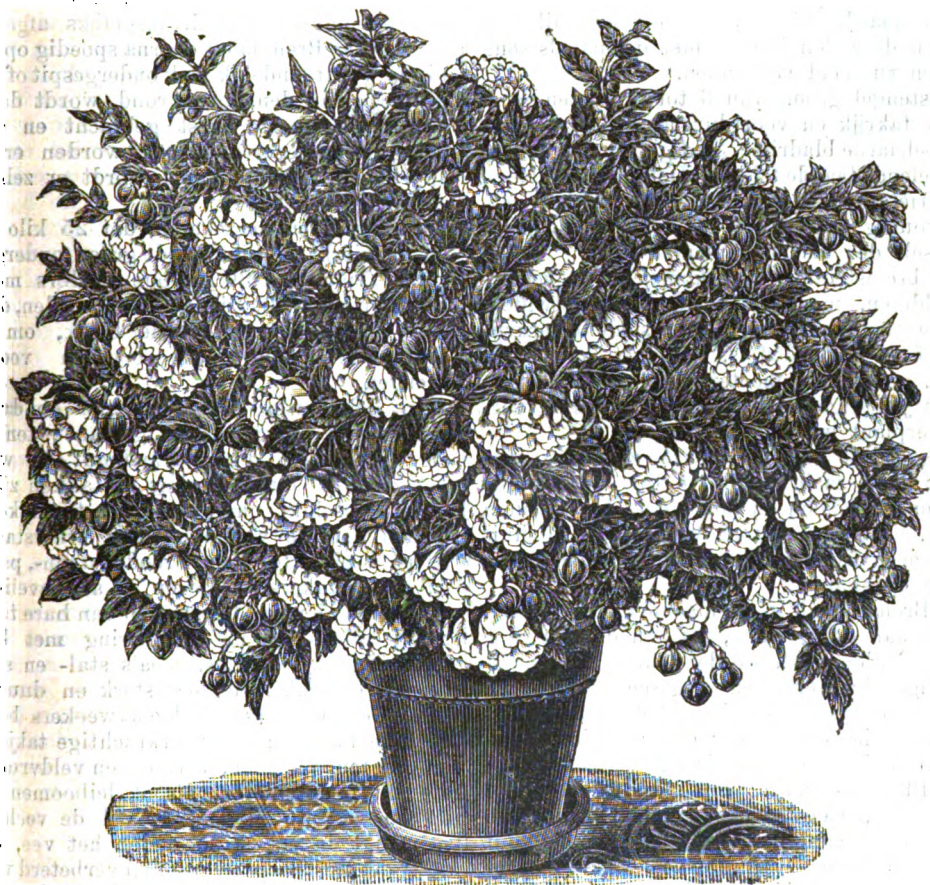
Wanneer wij nu de overgeblevenen in de koude-kas beschouwen — men kan die allen 's zomers buiten hebben — dan noemen wij in de eerste plaats *Aralia quinquefolia*, welker bladeren diep uitgesneden en glans-

¹⁾ De *Fatsia japonica*, is wel tegen onze winters bestand, maar wordt er dan toch niet mooier op. Wij herinneren ons een exemplaar, dat zeker wel een jaar acht à tien ongedekt buiten heeft gestaan; eerst flink opgroeiende, maar dat later verkreupelde en van jaar tot jaar minder werd. Onder zeer gunstige omstandigheden kan zij 't wel aithouden. (Red.)

achtig zijn. Daaropvolgende nemen wij trifoliata, als zijnde, vooral als jonge plant, zeer elegant. Een flinke groeier en tevens fraaier is de platanifolia, met groote, sierlijk gevormde lederachtige bladeren; Aralia sonchifolia onderscheidt zich door diep en onregelmatig ingesneden bladeren, welke met die van Sonchus eenigszins overeenkomen, van daar sonchifolia. De stengelen en bladstelen zijn ivoorwit, met zwarte stippels, evenals die van de Aralia gracillima. Aralia spathulata is ook een fraaie plant,

belangrijke mededeelingen in No. 405 van de *N. Landb. Cour.*, van 29 Maart.

Wij laten in het midden of er wellicht over de velerlei nuttige eigenschappen aan haar toegeschreven wat hoog wordt opgegeven, maar ook al is dit het geval, dan kan er wel wat af en er blijft toch ruim genoeg over om de Spartium scoparium veler opmerkzaamheid waard te doen zijn. Het is om tot de verspreiding der kennis hiervan mede te werken, dat wij besloten het vrij uitvoerige artikel van U. P. S. D. ook in

FUCHSIA. — MOLESWORTH.

welker bladeren donker olijkleurig zijn. Wij willen verder nog melding maken van crassifolia, crassifolia integrifolia, crassifolia spathulata, heteromorpha, etc.

Laat ons het hierbij laten, in een volgend stukje hoop ik u de Aralia's der warme-kas voor testellen.

Edinburgh, 13/3 '90.

J. K. B.

De Brem.

Omtrent deze zeer nuttige en tevens zeer veronachtzaamde plant lazen wij de volgende

ons blad over te nemen, waardoor het getal lezers er van zeker aanzienlijk grooter wordt.

In onze Nederlandsche plantenwereld komt een gewas voor, dat over het algemeen weinig wordt gewaardeerd, en nochtans een schat van goede eigenschappen bezit, die verdienen in ruimeren kring bekend en waar noodig benutigd te worden.

Wij bedoelen de Brem (*Sarothamnus Scoparius* Wimm of *Spartium Scoparium* L.) Gebruik makende van eene ons door een deskundig stadgenoot vriendelijk aangeboden

gelegenheid, wenschen wij omtrent deze plant het een en ander mede te deelen, in de hoop dat dit er toe leiden zal den aanplant er van en het gebruik van hare nuttige bestanddeelen te bevorderen.

De Brem behoort tot de groote afdeeling der Vlinderbloemigen; de kenmerken dezer familie zijn, dat zij onregelmatige bloemen hebben, bestaande uit een vlag, twee vleugels en kiel. Zij hebben tien meeldraden, waarvan er bij deze plant negen vergroeid zijn en een vrij is; de lange stijl is in een cirkel omgekruld; de kelk is tweelippig, de bovenste lip bestaat uit twee, de onderste lip uit drie slippen; de vrucht is een peul en langs de beide naden sterk behaard. Zij springt aan den huiknaad open en de zaden blijven met de navelstreng aan den rugnaad verbonden.

De stengel groeit van 3 tot 8 voeten hoog, is zeer takrijk en voortdurend groen, evenals de onbehaarde bladrijke, kantige, om den andere afwisselend staande takken. De onderste bladen zijn drietalig en gesteeld, doch de bovenste enkelvoudig; de fraaie geele bloemen zijn in de oksels der bladen geplaatst.

Om bremstruiken te bekomen en te vernieuwvuldigen, moet het zaad, dat ongetwijfeld bij alle zaadhandelaren hier ter stede te verkrijgen of te ontbieden is, ¹⁾ in het laatst van Maart, gezaaid en moeten de op die wijze verkregen jeugdige plantjes in het volgend voorjaar verplant worden.

Om goed te gedijen behoeven zij veel zonneschijn; men zaait en plante dus op zonnrijke plaatsen. Ofschoon zij ook elders tot wasdom komen, behooren zij toch van nature te huis op hooge en droge zandgronden, in heidestroken en aan duinkanten.

De Brem bloeit in de maanden Mei en Juni. Zoowel aan de bloemen, als aan de met rijpe zaden gevulde peul, worden bijzonder geneeskrachtige eigenschappen toegeschreven, die wij echter, uit vrees voor misbruik door onbevoegden, hier niet vermelden; de toepassing er van behoort o. i. alleen aan den geneesheer.

De Brem is vooral een sieraad voor onze heidevelden, waar hare goudgele bloemen een verrassenden aanblik geven tusschen het hout en de bladeren van Denne-, Eike-, Berkeboomen. Maar zij is meer dan een sieraad; zij is bovenal nuttig, omdat haar kruidachtig gewas een der best en minst feilbare middelen is om onze schrale zandgronden te verbeteren en vruchtbaar te maken.

De Brem wordt voor dat doel, in het laatst van het tweede jaar, nadat zij gezaaid is, afgemaaid, het land met de afgesneden brem bemest en vervolgens goed geploegd.

In Vlaanderen zaait men de Brem meestal onder de rogge; in de maand Maart wordt het zaad met de rol onder gebracht of door rijs ingesleept en in den volgenden oogsttijd de

rogge, ter hoogte van een duim, boven den grond afgesneden, om de Brem, die men dan nog een paar jaren laat staan, niet te beschadigen. De afvallende bladeren van de Brem verbeteren den grond en houden dien tevens van alle onkruid vrij.

Ook hier te lande genomen proeven hebben bewezen, dat de Brem uitnemend geschikt is, om, zoo niet alle, dan toch de meeste schrale gronden voor bebouwing geschikt te maken, inzonderheid voor de teelt van aardappelen.

De Brem wordt hier gewoonlijk onder de winterrogge gezaaid; zoodra de rogge rijp is, wordt zij (evenals in Vlaanderen) zoo hoog boven den grond afgesneden, dat de Brem, niet te kort bij den grond, insgelijks afgesneden wordt. De Brem loopt daarna spoedig op nieuw uit en wordt eindelijk vlak ondergespit of ondergeploegd; in den bovengrond wordt dan nog een weinig korte mest gebracht en daarna weder rogge gezaaid; ook worden er aardappelen in gepoot; soms wordt er zelfs vlas geteeld.

Deskundigen verzekeren, dat 25 kilo brem, op de vierkante rijnl. roede groen ondergespit, gelijk staat met 30 gewone voeders mest op het morgen; zelfs zijn er voorbeelden, dat één goed bremgewas voldoende bleek, om twee achtereenvolgende goede oogsten voort te brengen.

In België wordt de Brem hier en daar als randheester om de akkers geplant; ten einde als takkebossen voor brandhout te worden gebezigd. De oude stengels en takken zijn bijzonder geschikt om ovens heet te maken; zij bieden aan de vlammen lang weerstand en geven veel hitte. Voor brood-, steen-, pannen- en tichelbakkers verdienen zij aanbeveling.

Ook worden in die streken van hare takken, hetzij alleen, of in vereeniging met berketakken, grove bezems, zooals stal- en straatbezems gemaakt, die zeer sterk en duurzaam zijn. De hoveniers en bloemkweekers bezigen de fijne buigzame en veerkrachtige takjes om er planten, bloemen, heesters en veldvruchten, die hoog opschieten, alsook leiboomen mede op en vast te binden, terwijl de veehouder ze mengt in het stroo onder het vee, waardoor de mesthoop vergroot en verbeterd wordt.

Vele deskundigen achten de bladen en de jonge takken van de Brem voor het vee een zeer gewild en gezond voedsel; de jonge zachte blaadjes en eerste spruitjes worden in verschillende streken aan de schapen gegeven, terwijl de hardere en dikkere stengels, fijn gemaakt en met water aangelengd, een goedkoop en niet te versmaden beestenvoer opleveren.

De bijen halen uit de bloemen van de Brem haar heerlijkst gekruide honing. In Italië vindt men daarom in de nabijheid van bijenkorven altijd eenige bremstruiken geplant. Doet men dat wel bij ons te lande?

Biedt gedurende den zomer de Brem aan de schapen een smakelijk voedsel, het zaad kan hun des winters tot spijsz dienen. Aan den

¹⁾ Bij de firma Haage en Schmidt te Erfurt, kost een kilo zaad 1 Mark 60 Penningen = f 0.96, honderd kilo 100 mark f 60.

eenigszins bitteren smaak gewennen de dieren spoedig; terwijl trouwens die bitterheid aanmerkelijk kan worden verminderd door het zaad in water te laten weeken en het daarin een weinig op te koken. Evenzeer kunnen de met peultjes beladen takjes des zomers afgesneden en in de zon gedroogd, des winters als voeder gebruikt worden.

Aan de olie, die uit het zaad rijklijk kan worden geperst, schrijft men het vermogen toe om de schapen van de schurft te genezen.

Onder de arme heidebewoners bestond in vroegere jaren, toen de koffie slechts schaars en alleen tot tamelijk hooge prijzen te bekomen was, de gewoonte, om de zaden van de Brem te branden, en deze dan in plaats van koffie te gebruiken. Indien de koffie nog hooger in prijs mocht stijgen; dan nu reeds het geval is, zou dat gebruik nog wel eens kunnen terugkeeren, en dan wellicht niet alleen in de gezinnen onzer heidebewoners. Om als echte koffie te worden verkocht of daarmede te worden vermengd en alzoo [voor de koffie te worden, wat de margarine voor de boter is, daarvoor behoeft intusschen geen vrees te bestaan: het verschil in smaak is te sterk.

De nog niet volkomen geopende bloemknoppen van de Brem, als kappers met azijn en zout ingemaakt en toe bereid, vormen een niet te te verwerpen bijgerecht.

In Engeland gebruiken sommige bierbrouwers de jonge bremtakjes in plaats van hop en brouwen daarmede een sterk schuimend, krachtig bier, dat smakelijk is, doch spoedig naar het hoofd stijgt.

Van de van hun buitenste bast ontdane takjes, kan een tamelijk goede soort papier worden vervaardigd.

In Pisa worden de takjes van de Brem in de zon gedroogd, vervolgens gedurende 8 of 4 dagen in water geweekt, waarna zij, evenals hennep, worden behandeld, om ertouw en een grof soort van linnen (camignola genaamd) van te maken, ter vervaardiging van grove zakken, die zoo dicht zijn, dat zij nauwelijks water doorlaten. Deze soort van lijnwaad kan zeer goed worden geleverd en behoudt haar kleur.

In Engeland en Frankrijk zijn er leerlooiers, die voor de bereiding van leder met voordeel den bast van de Brem in plaats van dien van den Eik gebruiken. Of zulks ook hier te lande geschiedt, is ons onbekend; zoo niet, dan verdient eene proefneming overweging.

Het hout, dat zeer hard en fijn van draad is en met zijn bruine en witte vlammen een bijzonder fraai aanzien heeft, kan onzen meubelmakers en kunstdraaiers een uitnemend materiaal leveren voor het vervaardigen van voorwerpen van smaak en voor het inleggen van kostbare meubels, paneelen, enz.

Onze boom- en bloemkweekers, onze hoveniers en warmoezers kunnen ook van de Brem partij trekken, indien althans juist is, wat deskundige schrijvers verzekeren, dat zij een

voor boom en plant onschadelijk middel oplevert, tot verdelging van rupsen, aardvlooiën en andere roofinsecten. Voor dit doel wordt eene zekere hoeveelheid bremkruid fijn gesneden en in een met kokend water gevulde pot gedaan, waarin het 24 uren moet blijven staan trekken. Met dit mengsel worden boomen, heesters, planten, tuinbedden en broeibakken, door middel van een spuit of van een bezem, van alle zijden besproeid. Dit wordt een en andermaal herhaald, totdat de insecten gedood en verdwenen zijn.

In water opgekookt deelt het bremhout daaraan eene purperkleur mede; hierin worden de vooraf met bismuth of zwavelzuurrijzer behandelde wollen stoffen, met een donker, duurzaam rood geleverd, terwijl door bijvoeging van andere zelfstandigheden aan de wol ook andere kleuren kunnen worden gegeven.

De gedroogde of versche takken, de bast en de bloemen kunnen onzen wolversers insgelijks van veel nut zijn, de eerste verschaffen hun een groene, roode of bruine, de bloemen eene fraaie gele verf.

Indien men de bloemen met alcohol behandelt en dit vocht vervolgens weer laat verdampen, zal men een vaste, geele, vernisachtige, in water oplosbare verfstof verkrijgen, die zeer geschikt zou zijn, om aan het papier de kleur van oker te geven.

De hoeveelheid potasch, die uit de brem verkregen kan worden is zeer aanzienlijk; sommige deskundigen verzekeren, dat uit 5 kilo asch van deze plant, niet minder dan $1\frac{1}{2}$ kilo zuiver loogzout kan worden gehaald.

Om al de hierboven genoemde voordeelen, die de brem aanbiedt en waarbij wellicht nog enkele anderen zijn te voegen, zouden wij wenschen, dat meer en vooral meer stelselmatig dan tot dusver, de aanplant van dit gewas werd in handen genomen, overal waar zulks met goed gevolg en natuurlijk zonder achterstelling van andere kostbaarder gewassen kan geschieden.

Voor al onze duinen en heidevelden zijn de door de natuur als aangewezen kweekplaatsen voor de Brem en dit te meer, omdat zij daar, afgescheiden van hare andere voordeelen, het beste, zoo niet het eenig afdoende middel is, tegen zandverstuiving.

Maar ook op andere gronden is het een aanbevelenswaardige heester, inzonderheid voor personen die zich willen toeleggen, er de bestanddeelen uit te bereiden, die in den handel gebracht, met winst kunnen worden verkocht.

U. P. S. D.

Tuinbouw-Tentoonstelling te Utrecht.

Op 11—13 April hield de afdeling Utrecht der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde een Tentoonstelling, die uitnemend geslaagd is. Er waren vele en schoone planten ingezonden, en van velerlei zijden was medewerking verleend.

Wij zouden veel lust hebben een aantal van de schoonste planten te noemen, waarvoor wij reeds aantekeningen gemaakt hadden, maar om de eentoonigheid, maar vooral wegens de onvolledigheid van dergelijke opsommingen zien wij daarvan af. Liever laten wij het proces-verbaal der Jury volgen. De verzamelingen der voorname liefhebbers en bekwame bloemisten, die in zonden, zijn bekend, en de vermelding hunner namen is voldoende om een denkbeeld te geven van de uitstekende hoedanigheid van het ingezondene.

15 Grootte, goed gekweekte planten ter versiering. 1e pr. G. M., H. J. Kleinstarink; 2e pr. Verg. Z. M., A. Glijm de Vos & Co.

De schoonste verzameling van 10 Palmen. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, H. J. Kleinstarink.

Tien gekleurbladige *Dracaena* in de meeste verscheidenh. 1e pr. Z. M., J. J. Jansen, Driebergen; 2e pr. B. M., dezelfde.

De schoonste verzameling *Anthurium* in de meeste verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M., J. C. Lakerveld, tuinbaas huize „Oudwijk“; 2e pr. Z. M., J. J. Jansen.

15 *Bromeliaceae* in de meeste verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M., Jhr. Mr. B. J. L. Baron de Geer, 2e pr. Z. M., J. J. Jansen.

De schoonste verzameling van 10 planten voor de warme kas. 1e pr. Verg. Z. M., J. C. Lakerveld, 2e pr. Z. M., J. J. Jansen.

De schoonste verzameling van 10 planten voor de koude kas. 1e pr. Verg. Z. M., H. J. Kleinstarink.

De schoonst gekweekte zilverbonte *Aralia Sieboldi*. 1e pr. Z. M., J. C. Lakerveld.

Het schoonste koppel *Laurus nobilis* (pyramide). 1e pr. Z. M., L. L. van Dam Jr.; 2e pr. B. M., J. W. de Groot.

12 bloeiende Kaapsche en Nieuw-Hollandsche planten in de meeste verscheidenheden. 1e pr. G. M., L. L. van Dam Jr.; 2e pr. Verg. Z. M., H. J. Kleinstarink.

De schoonst gekweekte bloeiende Kaapsche of Nieuw-Hollandsche plant. 1e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink; 2e pr. B. M., J. W. de Groot.

15 groote bloeiende *Azalea indica*. 1e pr. G. M., J. W. de Groot; 2e pr. Verg. Z. M., H. J. Kleinstarink.

10 bloeiende *Azalea indica* in de nieuwste verscheidenheden, na 1885 in den handel gebracht. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, L. L. v. Dam Jr., 2e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink.

10 bloeiende dubbele *Azalea indica* in de meeste verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, H. J. Kleinstarink.

15 groote bloeiende *Camellia*. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, H. J. Kleinstarink.

15 bloeiende *Camellia*, handelsplanten (pl. m. 60 cM. hoog). 1e pr. Z. M., C. M. Knopper Tzn.

15 groote bloeiende *Rhododendron*. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, J. W. de Groot.

3 bloeiende *Rhododendron himalaica*. 1e pr. Z. M., J. W. de Groot.

25 bloeiende Stamrozen in de meeste verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, J. W. de Groot; 2e pr. Z. M., F. R. P. Victor, Apeldoorn.

15 bloeiende Stamrozen (uitsluitend Thee- en Noisetten). 1e pr. Verg. Z. M. en f10, J. W. de Groot; 2e pr. Z. M., F. R. P. Victor, Apeldoorn.

25 bloeiende Struikrozen in de meeste verscheidenheden. 2e pr. Z. M., F. R. P. Victor.

De schoonste verzameling van 20 bloeiende Orchi-

deën. 1e pr. G. M., Mr. J. W. van Lamsberge, Brummen; 2e pr. Verg. Z. M., D. E. H. Boxman.

10 bloeiende *Orchideeën*. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, D. E. H. Boxman; 2e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink.

De schoonste bloeiende *Orchidee*. 1e pr. Verg. Z. M., H. J. Kleinstarink, bij loting met A. J. Veldkamp, De Bilt, die daarna een bestuursprijs (Verg. Z. M.) verkreeg.

5 Oranjeboompjes met bloem of vrucht. 1e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink; 2e pr. B. M., Johan van Dijk, Jutfaas.

6 bloeiende *Genista* op stam. 1e pr. Z. M., L. L. van Dam Jr.

6 bloeiende *Gardenia*. 1e pr. Z. M., C. M. Knopper Tzn.; 2e pr. B. M., J. W. de Groot.

5 bloeiende *Anthurium* in verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M., J. J. Jansen.

15 bloeiende *Deutzia gracilis*. 1e pr. Z. M., J. W. de Groot; 2e pr. B. M., L. L. van Dam Jr.

10 bloeiende *Dianthus Caryophyllus*. 1e pr. Z. M., Mr. J. H. Schober, Putten.

25 bloeiende *Cineraria*. 1e pr. Z. M., J. C. Lakerveld.

12 bloeiende *Primula obconica*. 1e pr. B. M. C. M. Knopper Tzn.

20 bloeiende *Primula Auricula*. 1e pr. Z. M., Mr. J. H. Schober.

25 bloeiende *Viola tricolor maxima*. 1e pr. B. M., C. M. Knopper Tzn.

12 bloeiende *Reseda odorata*. 1e pr. B. M., C. M. Knopper Tzn.; 2e pr. Get., G. Wildschut.

12 bloeiende *Amaryllis* in verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M. en f10, J. T. v. d. Berg jr., te Jutfaas; 2e pr. Z. M., J. E. v. d. Berg, Jutfaas.

6 bloeiende *Imantophyllum* in verscheidenheden. 1e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink.

20 bloeiende *Cyclamen persicum*. 1e pr. Z. M., J. C. Lakerveld; 2e pr. Br. M., H. J. Kleinstarink.

15 bloeiende *Convallaria majalis*. 1e pr. Z. M., H. J. Kleinstarink; 2e pr. B. M., dezelfde.

20 bloeiende *Spiraea japonica*. 1e pr. Z. M., dezelfde; 1e pr. B. M., dezelfde.

12 Coniferen in de nieuwste verscheidenheden. 1e pr. Verg. Z. M., Mr. J. H. Schober; 2e pr. B. M., C. G. van Dijk, te Zeist.

Een Makartbouquet. 1e pr. B. M., C. G. van Dijk; 1e pr. Get., C. M. Knopper Tzn.

Een bloemtafel met bloeiende planten. 1e pr. B. M., C. M. Knopper Tzn.

Een bloemtafel met bladplanten. 1e pr., B. M., dezelfde.

Inzendingen buiten programma:

12 Lelies: Z. M., J. H. Krelage, Haarlem.

6 groote *Acacia's*. Z. M., J. W. de Groot.

6 *Acacia's*. B. M., L. L. van Dam Jr.

Verzameling *Vriesea splendens*. Get. J. M. Knopper Tzn.

3 bloeiende *Epiphyllum Russellianum* Gärtneri. Z. M., J. M. Knopper Tzn.

Choisia ternata. Z. M., L. L. van Dam Jr.

Koppel *Laurus nobilis*. B. M., dezelfde.

Tien bloeiende *Hydrangea*, Thomas Hogg. Z. M., J. M. Knopper Tzn.

15 *Calla aethiopica*. B. M., T. P. Scherpenzeel.

Verz. teekeningen, Z. M., G. Folkertsma, Wormerveer.

Genista met dubbele kroon, B. M., L. L. van Dam Jr.

Verzameling planten ter opluistering, B. M., J. C. Lakerveld.

De bekroningen voor ruikers en kranzen waren nog niet toegekend.

De jury bestond uit de heeren H. W. Dros, te Bennekom, voorzitter; C. A. A. Dudok de Wit, Amsterdam, secretaris; J. C. Groenewegen Jr., Amsterdam; J. M. Maréchal, 's-Hertogenbosch en G. van den Brink, Utrecht.

Een nationaal belang.

Uit het tiende jaarlijksch verslag van den waarnemenden directeur aan den raad van commissarissen der maatschappij »Een nationaal belang«, en in een vergadering van dien Raad uitgebracht, blijkt o. a.:

De beide vruchtenplantages te Kuilenburg en te Zwijndrecht, die reeds een paar jaar verpacht zijn, werden met de meeste zorg onderhouden; vooral die te Zwijndrecht gaf voor den pachter zeer gunstige uitkomsten.

De voortreffelijke wijze, waarop de beplantingen te Zwijndrecht en te Kuilenburg worden geëxploiteerd, mist men tot heden te Tiel, hoewel thans ook daar uitzicht is op een betere verzorging.

Ook valt op te merken de belangrijke toename in den opbrengst der boomen, langs de eigenlijke spoorwegbermen staande. Vooral de opbrengst aan appels en pruimen van de lijn Geldermalsen — Kesteren is zeer bevredigend, de opbrengst hiervan was toch f 426.34. De opbrengst der griendbosschen is zeer gestegen, vooral ten gevolge van de rijzing der prijzen voor teenhout.

De uitgaven voor de exploitatie der bestaande beplantingen hebben dit jaar f 1389 bedragen, tegen f 1038 in 1888, zoodat er een winst is behaald van f 4170 tegen f 3070 in 1888, en er na uitkeering aan de Exploitatie-Maatschappij van het aan haar toekomend aandeel, groot f 1756, ter verdeling aan de aandeelhouders een bedrag van f 2413 beschikbaar blijft (tegen f 1800 in 1888), gelijkstaande met ruim 4 pct. van het maatschappelijk kapitaal ad f 60.000.

Het bestuur van de Maatschappij is thans samengesteld uit de heeren: a. Raad van Commissarissen: A. Koster Mzn., voorzitter; J. W. R. Gerlach, onder-voorzitter; H. M. Berns, N. L. Burman Eyck tot Zuylichem, H. Copijn, J. Copijn Jr., J. G. Everwijn, P. N. Koolen Hz, mr. L. van Lier, J. H. Lüps, K. A. Manssen, C. P. J. Verhoesen, G. W. C. Westenberg, N. de Zwaan, leden. — b. Bestuur: H. Copijn, waarnemend directeur; J. A. de Zwaan, secretaris.

Weeknieuws.

Op den 15den dezer vergaderden de zogenoemde vaste Commissiën der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde in »Natura artis magistra« te Amsterdam. De heeren E. H. Krelage & Zoon, te Haarlem, hadden ingezonden een verzameling Narcissen in ongeveer 150 soorten, volgens bevoegde, beoordeelaars de meest volledige kollektie, die hier te lande ooit tentoongesteld geweest is. Er werd een Certificaat eerste klasse aan toegekend. Voor

een verzameling breedbladerige Fritillaria's en een verzameling Muscari zal worden dank betuigd. Beiden waren zeer belangwekkend.

W. Baron van Goltstein zond een buitengewoon groot en prachtig bloeiend exemplaar van Laelia purpurata, dat, wegens de goede kweeking, eervol zal worden vermeld.

Voor 4 Orchideeën van mr. O. J. van der Haer, te Arnhem, die eveneens van uitmuntende verzorging getuigden, zal een dankbetuiging gezonden worden. Voorts zond de heer H. Witte een bloeiende Ataccia cristata, een Cephalotus en een Bromeliacee.

Indien niet uitdrukkelijk bij deze inzendingen bepaald was dat zij niet voor bekroning in aanmerking komen mochten, zouden daaraan ongetwijfeld een of meer onderscheidingen toegekend zijn.

De Cephalotus was zoo fraai als men ze zelden ziet, met vele fraaie groote bekens getooid.

Het bezoek liet te wenschen over. Er is op deze vergaderingen zooveel te leeren en te genieten, dat het verbazen moet er gewoonlijk slechts hen aan te treffen, die er amts-halve behoren te zijn.

Verschillende mededeelingen.

Dat in het Westland het voorjaar ongewoon drukte meebrengt, blijkt allerwegen. De weiden tooien zich met jong groen, dat nu meer in overeenstemming met den tijd is dan in Januari; hier en daar gaat reeds melkvee naar buiten. De boomen zitten goed in knop en zullen spoedig bloeien.

Februari heeft op het boomgewas een weldadigen invloed uitgeoefend door den al te vroegen groei te stremmen. De uien zijn uitgepoot; wegens gebrek aan plant heeft men veel uien gezaaid, wat hier in de laatste jaren niet geschiedde. Het leggen van den aardappel is in vollen gang. Zij zijn van goede kwaliteit en voldoende gesproten. De grond, die voor deze teelt veel te nat was door het vochtige najaars- en winterweer, is uitmuntend opgedroogd door de fraaie dagen van Maart.

De teelt van den aardappel zal dit jaar niet uitgebreid zijn; er is, wegens de slechte vooruitzichten van den aardappelhandel, veel land gegeven aan uien, peenen, aardbeizen en bloembollen, terwijl de vruchtboomen geregeld nog uitbreiding ondergaan.

In de Maart-aflevering van het Tijdschrift over Boomtelkunde, deelt de heer Burvenich de volgende koddige bijzonderheden mede.

De Japansche Andoorn of Cynos du Japon ¹⁾, eene benaming waar zooveel voor en tegen werd geschreven, schijnt haren weg te maken. Overal ziet men aan de uitstallingen van eetwaren-verkoopters een klein korfje met deze knollen, en het zijn de eenige die de eer

¹⁾ Iets lager in dezelfde aflevering zegt, de heer Rodigas dat de knolletjes, ham uit Hamburg waren toegezonden onder den naam Japansche aardappelen!

van een naambriefje bekomen. Aan een nieuw magazijn, hier ter stede (Gent) bemerken wij ze, voorzien van een schoon kaartje met de woorden Crom de Chapaul! —

Het is waarschijnlijk om in de mode te blijven dat een dagblad uit onze stad van Flora eene verkoop bij opbod aankondigde van *Azalees Molières*, in plaats van *Azalea mollis*.

Door den heer Karl v. d. Heidt, te Elberfeld is een prachtige zilveren beker beschikbaar gesteld, als een prijs op de Groots Internationale Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn, voor de schoonste Orchidee, afkomstig uit eene Duitsche verzameling; onverschillig of de inzender handelaar of liefhebber is. De beker vertegenwoordigd eene waarde van 300 R.M.

Het Bestuur van den Duitschen bloemistenbond gelijkheid, wenshende te bevorderen in de getuigenschappen, welke aan leerlingen uitgereikt worden, is bezig daarvoor een geschikt formulier te ontwerpen, waarvan het gebruik algemeen zal worden aanbevolen.

Van 15—22 Juni 1890 zal er te Rijsel in het Palais Rameau, door de Société régionale d'horticulture du Nord de la France, een Tentoonstelling gehouden worden van planten, bloemen, vruchten, groenten, vruchtboomen in potten, enz.

Wij lezen dat in de tuinbouwschool te Gend een »Droogtuig Ridder« geplaatst is, een toestel tot het drogen van fruit en groenten, waarmede proefnemingen gedaan worden, in tegenwoordigheid der leerlingen en bij openbare voordrachten. De eerste proefnemingen onlangs gedaan hebben prachtige uitkomsten opgeleverd. Belangstellenden kunnen zich wenden tot den heer Rodigas, bestuurder der Tuinbouwschool.

In de *Hamburger Garten- und Blumenzeitung* wordt de opmerking gemaakt dat Europa aan Amerika menigen geessel voor den tuinbouw te danken heeft: de aardappelkever, de druifluis en de bloedluis. Daarentegen werden de huismusch en de koolrups uit Europa in Amerika ingevoerd en zijn daar tot groote plagen van land- en tuinbouw geworden.

De *Illustrirte Gartenzeitung* van Weenen prijst het volgende mengsel aan, als zeer geschikt om den groei op te beuren van planten in potten en deze in kamers gezond te houden. Men neemt 60 grammen zwavel-ammoniak, 20 grammen salpeter en 15 grammen suiker. Daarvan gebruikt men 80 of ten hoogste 40 droppels per liter water om de planten een maal per week te begieten tot de groei voldoende zij.

Correspondentie.

W. N., te A. In dank ontvangen.

P. R. Wordt in een volgend nummer geplaatst.

Wij vinden in een Duitsch tijdschrift aanraden om gazons, die men van mos wil reinigen met een 15 tot 20 voudige verdunning van ijzervitriool te begieten.

De Oranjeboomencultuur te Jaffa is, volgens den Engelschen consul aldaar eene belangrijke tak van nijverheid geworden, van de 9000 acres grond, in het bezit der gemeente, zijn 3000 acres geheel bestemd voor de oranjeboomenteelt, terwijl de overblijvende 6000 acre beplant zijn met citroen en dadels, perziken, abrikozen, druiven, vijgen, granaatappelen, meloenen en oljven.

Van deze laatsten wordt aan de druif de meeste zorg en oplettendheid besteed, en tegenwoordig worden groote wijngaarden aangelegd en daar de druiven daar vrij zijn van de luizen en insecten, die hen in andere landen zoo benadeelen en het klimaat bijzonder voor hen geschikt is, twijfelt men niet of Jaffa gaat ook daarin een goede toekomst te gemoet.

De oljven groeien daar zeer goed op de heuvelachtige landen en leveren een rijken oogst, terwijl men slechts weinig zorg aan hen heeft te besteden.

Als 't beste middel om mieren te verdrijven wordt aangeraden roet met hennepolie vermengd.

Mieren zijn doodelijk bang voor houtakool, waar dit ligt, vertoonen zij zich nooit.

Vraagbord.

No. 724. Beleeft de adressen van onderstaande heeren gevraagd:

Aderson Henry, Allioni, Bertero, Bonamy, Benthams, Besser, Buchanan, Cobet, Decaisne, De Candolle, Durand, Edgeworth, Leitchlin, Lucombe Prince & Co., Lulon, Morren, Decaisne, Nuttall, Pursh, Standish, Sims, Turczaninow, Walter, Wallich, Zuccarini.

Naarden,

6/4—'90.

A. A. FABRUS.

No. 725. Kan ook misschien iemand mijner medelezers van dit blad mij op hoogte helpen hoe ik Lomaria gibba moet kweken? Is dit alleen van zaad mogelijk? Ik heb eenig zaad, maar ik ken niet de behandeling ervan. Met eenige inlichting zal men zeer verplichten H., te V.

De beantwoording van deze vraag wordt juist in dit nummer gegeven, in een stukje van J. H. G., zoodat H., te V. al spoedig op de hoogte kan zijn. RBN.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Eerste Hoogeteense Rozenkwekerij, Gebr. Gratama & Co., Prijscourant van Rozen.

Groenewegen & Co., Amsterdam. Goedkoopste voorjaarsaanbieding van Rozen, Knol-Begonia's, Dahlia's en andere planten voor den tuin.

PLANTENVEILING.

H. P. BOK, Notaris te Bussum, zal op Woensdag 23 April 1890, des morgens om 10½ uur precies, in de concertzaal van het Hôtel »Nieuw-Bussum«, tegenover het Station Naarden-Bussum, in het openbaat, om contant geld, verkoopen:

Een groote partij PLANTEN, als:

Azalea's, Aspidistra's, Aralia Sieboldi, groote partijen diverse Begonia's, Abutilons, Epiphyllums, Orchideeën, Bromeliaceeën, Stam- en Struikrozen, in potten gekweekt, diverse koud-kasplanten, Varens, een groot aantal jonge Chrysanthemum-plantjes, en voorts: een paar vulkachels, eene groote partij koperen warmwaterbuizen en een koperen ketel.

Alles afkomstig van de Bloemkweekerij „EXCELSIOR“ van den Heer G. LOTMAN, te Bussum. 426

Te bezichtigen Dinsdag 22 April 1890, van 10—4 uur, en op den verkoopdag.

Catalogus op franco aanvraag.

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

427

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIËN

voorzien van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

428 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM.

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE,

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f 1.25. 429

Voor de Boeren.

Voor de Vee fokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwaame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloskunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 3e druk. Prijs f 8.90, voor f 2.40.

Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Vee fokker.

Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van goedkope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: »De bekwaame Veearts.« 430

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 432

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER, HOFLEVERANCIERS.

Tuinknecht.

Wordt gevraagd tegen Mei a. s. een **TUINKNECHT**, goed ervaren in de Broeierij, van de P. G., voorzien van zeer goede getuigen, zoo van bekwaamheid als van gedrag. 448

Adres met franco brieven aan den Tuinbaas J. JAGER, op „Spaarnberg“, te Sandpoort.

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de tallooze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoelang hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat, 55, Amsterdam. 444

Verschenen bij den Uitgever **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN,

DOOR

C. DE VOS. 445

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f1.80.

De Levensverzekering Maatschappij

„**UTRECHT**”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 446

's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging

Beschermheer Z. M. de Koning.

13^e VOORJAARS-TENTOONSTELLING

VAN

PLANTEN, BOUQUETTES, ENZ.

IN HET

Koninklijk Zoologisch Botanisch Genootschap.

van 18 tot en met 21 April 1890.

Zie aanplakbiljetten.

447

Openbare vrijwillige Verkoop

VAN

DIVERSE PALMEN, LAURIEREN, EVONYMUS, OSMANTHUS, ENZ.

op Donderdag 24 April 1890,

des morgens ten 10 ure, op de Bloemkweekerij van

J. KOUWENHOVEN,

Warmond bij Leiden. 448

VRUCHTBOOMEN.

Groote voorraad van de fijnste oudere en nieuwe soorten

Appelen, Peren, Perziken, Pruimen enz.,

in verschillende vormen. 449

Ruime keuze van de fraaiste **LAAN- en SIERBOOMEN**, in sterke exemplaren. **Rozen, Conifeeren, Sierheesters en Struiken** in groote verscheidenheid.

De Geïllustreerde Prijs-Courant wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden door

ZOCHER & Co.,

Boomkweekerij „Rozenhagen“, te Haarlem.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 450

VRUCHTBOOMEN.

453 **CULTUUR VAN**
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

PEAT.

Prachtig peat voor Orchideeën is à f4.50 per zak verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 451

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 452

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

N°. 17. VRIJDAG 25 APRIL 1890. 19e Jaargang

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

KNOLBEGONIA'S.

Onovertroffen enkel- en dubbelbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.

Uitgezochte Collectie, waaronder eene ruime keuze van zeer fraaie zoogenaamde Cactus-Dahlia's.

CANNA'S.

De schoonste nieuwere en oudere verscheidenheden, met bruine en groene bladeren en fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.

Enkel- en Dubbelbloemigen, in lichte en donkere kleuren.

Prijs-courant wordt op aanvraag franco toegezonden door 453 ZOCHER & Co., Haarlem.

Plantenkuipen

van TEAKHOUT, worden in alle grootten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER, 454 Kuiper te Weesp.

TE KOOP AANGEBODEN.

Fijne Sparren van 0,50—2 M.
Eiken telgen van ongeveer 4 M.
Te bevragen bij Z. v. d. BURG, Boschbaas, te Veenenburg, Lisse.
Bij groote partijen, prijs per Correspondentie. 455

VRUCHTBOOMEN.

456 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 457

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent. 460

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

EXTRA GROOTE

PALMEN EN DRACAENA'S

GEVRAAGD, als: Seaforthia elegans, 8 voet of hooger. Cocos flexuosa of plumosa, sterke stammen, 18 voet of hooger. Kentia's in alle soorten van 6 tot 20 voet. Areca lutescens, verscheidene stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave gezonde, sterke planten.

Ook geschondene Kentia's in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoog. Juiste omschrijving van maat en prijsopgaaf te zenden aan

J. MATER & ZON,

Bloemisten te Leiden.

die ook vragen eene flinke partij van REINECKIA CARNEA VARIEGATA. Goede, bonte planten. 461

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

580

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Bloemisterij „LEUVENHEIM”,
BIJ BRUMMEN.

Speciale cultuur voor 1890 van Zaadplanten.

AANBIEDING VAN:

	In petkruit	per 100	f	581
VERBENA (ROODE).	"	"	3.—	
" GEMENGD.	"	"	3.—	
LOBELIA KAISER WILHELM.	"	"	2.50	
" " "	"	"	20.—	
" " "	2 maal verspeend.	"	1.50	
" " "	2	"	10.—	
PYRETRUM.	2	"	1.50	
"	2	"	10.—	
LATHYRUS.	2	"	2.—	
PETUNIA.	2	"	2.—	
BALSAMINEN.	2	"	2.—	
RESEDA.	2	"	1.50	
CONVOLVULUS.	2	"	2.50	
ASTERS.	2	"	1.50	
VIOLIEBEN.	2	"	2.50	
SCABIOSA.	2	"	2.—	
PHLOX DRUMMONDI.	2	"	2.—	
ZINNIA ELEGANS.	2	"	1.50	
" " "	2	"	10.—	

CONDITIE.

Alles eigen kweek. Betaling na ontvangst en accoordbevinding.

A. HARMSSEN.

NB. Tevens disponibel een partij Zonalen.

à f 7.— per 100.

PORCELEINEN Nummer-Etiquetten.

(Met gaatjes)

Deze etiketten van wit porcelein vervaardigd, met flint duidelijk cijfer, zijn rond, hebben ruim 3 c.M. doorsnede, zijn genummerd van 1 tot 50, en van 1 tot 100; ze zijn duurzaam en daarom bijzonder geschikt voor planten-collecties als: Dahlia's, Rozen, enz.

Per 50 stuks (N°. 1 tot 50) f 2.75

Per 100 stuks (N°. 1 tot 100) f 5.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, 582 AMSTERDAM.

H.H. Liefhebbers van Planten!
Wordt te koop aangeboden:
Een

Herbarium vivum, bestaande uit 5 à 6 duizend planten, uit alle oorden der wereld, goed geconserveerd, gedetermineerd en in klassen gerangschikt. Te bevragen onder lett. A Z, Bureau Nijkerk Courant, Nijkerk (Veluwe) 583

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost 'er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmee, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 584

De **GOEDKOOPE VOORJAARSAANBIEDING** van ROZEN, KNOL-BEGONIA'S, DAHLIA'S en andere planten voor den tuin, van GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam, is verschenen en wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden. 585

SEMPER VIRENS.

No. 17.

VRIJDAG 25 APRIL 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. VI. — *Eucharis amazonica*, met een afbeelding. — Swainsonia's in den vrijen grond! — Een bezoek aan de tuinen van het Koninklijk Zoologisch Genootschap te 's Gravenhage. — *Negundo californicum* en nog wat. — *Aralia*'s, vervolg van bladz. 187. — Bloemkweekerij Flora bij Leiden. — Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. — Dertiende Voorjaars-Tentoonstelling der 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging. — Verschill. mededeelingen. — Antw. op het Vraagbord. — Vraagbord.

De kleur der bladeren.

VI ¹⁾.

BONT. (Vervolg.)

IK zeide aan het einde van het laatste artikel dat de neiging tot dat bont worden, het albinisme, bij de planten ook overerfelijk is, in die mate zelfs, dat men haast zou denken aan een smetstof, een contagium, hoedanig wij in het dierenrijk en dus ook bij den mensch maar al te goed kennen.

Als ik mij niet erg vergis, dan is dit het eerste opgemerkt door den heer L. Beissner, tegenwoordig Hortulanus (Inspector zegt men in Duitschland) aan den Botanischen Tuin te Bonn, dezelfde die zich verdienstelijk maakte door zijn poging om eenheid in de Conifeeren-benamingen te brengen.

Nadat een bontbladerige *Abutilon* op een groenbladerige geënt was, bleek namelijk dat de spruiten, welke onder de plaats der enting uit den wildstam te voorschijn kwamen ook bontbladerig waren, en dit karakter, nadat die door stek vermenigvuldigd waren, behielden. Op die wijze was dus, daar de onderstam een andere soort was, een nieuwe bonte variëteit gewonnen.

Welke soorten hij daartoe bezigde weet ik niet ²⁾ en het doet er ook niet toe; om duidelijk te zijn, willen we maar een paar soorten als voorbeeld stellen. Daar de onderfinding geleerd heeft dat het op alle *Abu-*

tilon's toepasselijk is, mag het onverschillig geacht worden welke.

Wij nemen dus de oud bekende *Abutilon striatum* als wildstam, om er een bontbladerige *Ab. vexillarium* op te enten, onverschillig op welke wijze. We doen dit b. v. op 20 cM. hoogte boven den grond.

Nadat de enting of griffeling gelukt is, snijden we het bovenste gedeelte van den wildstam af, en het gewone gevolg daarvan is, dat deze nu onder de plaats der enting gaat uitgroeien, welke spruiten men gewoon is reeds in de eerste jeugd te verwijderen, omdat ze de ent benadeelen.

We laten er nu eens een doorgroeien, en dan zal het weldra blijken dat dit takje van *Abutilon striatum*, in plaats van groene, bonte bladeren krijgt, en zoo zal het zijn met al de jonge spruiten, die uit den wildstam voortkomen.

We hebben dus, als we deze steken, een bonte *Ab. striatum*, waar vroeger geen sprake van was.

Dit is een verschijnsel, voor de physiologen even onverklaarbaar als het te voorschijn komen der takken van *Cytisus Laburnum* en *C. purpureus* uit den stam van *C. Adamii*.

Dat hier wel degelijk sprake is van inenting in den gewonen zin des woords blijkt duidelijk hieruit, dat ook wanneer de enting niet gelukt en de ent na een poosje sterft, het albinisme door den wildstam is over geërfd. Ja, het is niet eens noodig dat men daarvoor een takje van een bontbladerige neemt, een blad is voldoende, mits men den steel daarvan op dezelfde wijze wigvormig toesnijdt, als men dit bij enting gewoon is te doen.

Tot zoover spreek ik bij eigen ondervinding; men beweert ook, en ik heb geen reden om er aan te twijfelen, al ondervond ik dit zelf niet, dat het voldoende is een stukje van een blad of een bladsteel, mits gewond, tusschen het hout en den bast van een groenbladerige soort te schuiven, om deze bontbladerig te maken, met albinisme te besmetten.

Dat men zich dit uiterst merkwaardige verschijnsel ten nutte heeft gemaakt kan niemand verwonderen, vreemd zou 't schijnen zoo het anders ware.

¹⁾ Boven het laatstvoorgaande artikel over dit onderwerp, blz. 181, staat abusievelijk IV. Dit moest zijn V, gelijk de lezer wel reeds zal begrepen hebben.

²⁾ Hij heeft er een artikel of een brochure over geschreven. Ik heb dit stuk en had het kort geleden in mijn handen, maar ik kan mij nu niet voorstellen waar ik het moet zoeken. Daar ik mijn zeer talrijke brochures in orde heb gebracht en het daar niet bij is, vermoed ik dat het een tijdschrift-artikel was en het zou te tijdroovend zijn dat te willen opzoeken.

Het is door de toepassing hiervan dat men in het bezit gekomen is der verschillende bontbladerige *Abutilon*'s, die tegenwoordig gekweekt worden.

Dat ook andere plantengeslachten voor een dergelijke infectie vatbaar zijn, mag men gerust als zeker aannemen, en ik meen mij ook te herinneren wel van andere voorbeelden gelezen te hebben. Maar ook al vergis ik mij hierin, dan is het toch niet aan te nemen dat alleen de *Abutilon*'s deze vatbaarheid zouden bezitten.

Het is bekend, dat er geen land zoo rijk is aan bontbladerige planten als Japan, zoo zelfs dat men bijna geneigd zou zijn te gelooven dat de Japanners van alle groenbladerige typen ook bonte variëteiten bezitten. Een groot aantal werd vandaar naar Europa gebracht en vond hier een goed onthaal.

Het is mij onmogelijk te gelooven dat die daar in den vrijen natuurstaat zijn gevonden, want ik zie geen reden waarom de afwijkende neiging tot albinisme in het plantenrijk in Japan zoo aanzienlijk veel sterker zou zijn dan in een ander land.

We weten echter dat de Japansche kwekers »bollen« zijn in hun vak; dat ze begripen wat in de planten zit, en zeer goed weten hoe dat er uit te halen is. We weten ook dat het enten en daarmede verwante kweekwijzen geen kunstmiddelen zijn die zij pas sedert gisteren in toepassing zijn gaan brengen, en ze dit niet eerst van de Europeanen hebben behoeven te leeren.

Zeer waarschijnlijk komt het mij dan ook voor dat zij met die overerfelijkheid van het albinisme bij de planten reeds lang bekend zullen geweest zijn en er op velerlei wijzen partij van hebben weten te trekken.

De vraag is meermalen gedaan hoe toch de Japanners aan zoo verbazend veel bonte planten mogen zijn gekomen. Het zou tot niets leiden dit aan henzelfen te vragen, want gul zijn ze met hun cultuurgeheimen niet, terwijl het ook wel mogelijk is dat vele bonte variëteiten daar reeds vóór lang zijn gewonnen, en de oorsprong ervan aan het tegenwoordige geslacht onbekend is; het vermoeden dat ze goeddeels verkregen zijn door inenting komt mij zeer waarschijnlijk voor.

Nu ik hiervan spreek, doet er iets in mijne herinnering op, dat hiermede ook allicht in verband kan staan.

Eenige jaren geleden, de *Agave*'s waren toen zoo zeer in trek, dat het scheen alsof het heil der wereld er aan hing, bij den ouden Louis de Smet, te Gent, zijnde en

over *Agave*'s sprekende, vertelde hij mij dat hij een middel gevonden had om groenbladerige *Agave*'s bontbladerig te maken. Hij bedoelde niet van oude groene planten jonge bontbladerigen te winnen, maar de oude zelf dit afwijkende voorkomen te doen aannemen en behouden. Ik keek hem eens aan en glimlachte tamelijk ongeloovig.

— Kom mee, zei hij, dan zal ik 't u laten zien.

En inderdaad, hij bracht mij bij een kloek groenbladerige plant, welker jonge bladeren kennelijk met gele- niet zeer lichte strepen geteekend waren, en verzekerde mij pertinent dat dit aanleg, dat dit het gevolg zijner behandeling was.

Ik mocht toen niet langer twijfelen, want ik had dien door en door kundigen kweker, dien ik sedert jaren kende, nooit op eenige oneerlijkheid betrapt, maar de zaak bleef mij toch zeer raadselachtig. Toen ik kort daarna, door zelf genomen proeven, zekerheid van die infectie had verkregen, kwam mij dit weer in de gedachten, en, zonder nu direct te willen beweren dat het dit middel was, 't welk hij in praktijk had gebracht, verloor die zaak wel wat van hare geheimzinnigheid.

Die op dit gebied proeven wil nemen zal misschien wijs doen met zich op teleantellingen voor te bereiden, maar hij kan er, mits hij ze in verschillende richtingen voortzet, wel zeker van zijn ook verrassende resultaten te zullen verkrijgen.

Wanneer wij nagaan hoe verbazend veel bontbladerige planten er tegenwoordig gekweekt worden en hoe betrekkelijk klein dit aantal een halve eeuw geleden was, dan vragen wij ons af: waar kwamen ze in dien tijd toch allen van daan?

Dat de mode tot het opsporen ervan de eigenlijke aanleiding heeft gegeven laat zich licht hooren. Zoodra toch een zekere plantenrubriek algemeen in trek komt, weten de kwekers van beteekenis die liefhebberij te voeden en aan te wakkeren, en is het voor den handel een zaak van beteekenis die rubriek zooveel mogelijk uit te breiden en er verscheidenheid aan te geven.

In de eerste helft van deze eeuw kweekte men er maar weinigen, en daar werd niet bijzonder op gelet. Toen men er, voornamelijk door invoer uit Japan, meer kreeg, begonnen ze weldra meer de opmerkzaamheid te trekken en lang duurde het toen niet of men ging ze mooi vinden, mooier dan de gelijkmatig groenbladerige typen.

Toen begon het spel goed op gang te

komen en waren de poppen spoedig aan 't dansen. Het zoeken naar bonte planten werd een ware rage. Wanneer men bij een partij planten er een ontdekte, welker bladeren met wit of geel geteekend waren kon dit als een klein fortuintje — 't was ook wel eens een grooter fortuin — beschouwen. Had men zelf niet de gelegenheid om haar stuksgewijs in den handel te brengen, dan bood men haar in editie eenen groothandelaar aan, en voor een plant, welker type mis schien geen gulden waard was, werden honderden honderden guldens gevraagd en betaald; terwijl de koper, die haar later met ophef aankondigde, vooraf zeker kon zijn er goede rekening mede te maken.

't Was voor sommige groote kweekers een goede tijd, maar 't was ook te voorzien dat die jacht naar abnormaliteiten niet heel lang zou duren, dat de waarde der bontbladerige planten spoedig zou dalen, al mocht men evenzeer aannemen dat ze nooit geheel op zij gezet zouden worden, maar altijd een zekere relatieve waarde zouden behouden.

Tot op dit standpunt kunnen we nog wel niet zeggen dat we reeds zijn gekomen, maar we naderen het toch meer en meer. De overdrijving moest eerst haar hoogste punt bereikt hebben, om de verstandigeren te doen inzien dat men een dwaasheid huldigde, zoodat ze zich langzamerhand terug trekken. Zoover zijn we thans. De bontbladerige planten bezitten voor de massa nog altijd een grootere aantrekkelijkheid dan ze op den langen duur kunnen behouden en ik aarzel niet er bij te voegen dan ze in het algemeen genomen verdienen, maar ze beheerschen den plantenhandel niet meer, en dit bewijst reeds voldoende, dat velen niet meer zoo onvoorwaardelijk dien wansmaak huldigen.

Is het dan inderdaad een wansmaak, die liefhebberij voor bonte planten; zijn ze dan niet fraai?

Het antwoord op beide vragen kan slechts voorwaardelijk zijn, en van de beantwoording der tweede hangt die der eerste af.

Het gaat eigenlijk niet aan hier in 't algemeen te spreken. Er zijn toch bontbladerige planten, die zeer fraai zijn, zoo sierlijk, dat ze den meest eischende volkomen kunnen bevredigen; er zijn ook velen die men beter had gedaan niet te verspreiden, daar ze in fraaiheid bij de groenbladerige typen ver achterstaan.

Maar laat ons voor een oogenblik aannemen dat dit laatste een kwestie is van smaak, en dat ze allen om de bladteekening onderscheiden mogen worden, dan moet het

toch wansmaak geacht worden alles wat zich maar eenigzins als bontbladerig onderscheidt, te verzamelen en dit wel ten koste van de oorspronkelijke groene soorten. De uitdrukking »bonte planten zijn zieke planten» moge zeer overdreven zijn, in elk geval zijn het abnormaliteiten en voor dezen de oorspronkelijke typen te verontachtzamen kan niemand als de uiting van goeden smaak kwalificeeren.

Maar ook dit nog eens daargelaten, wijl het ook al voor verschillende opvatting vatbaar is, dan vraag ik wie ter wereld een collectie bonte planten, afgezien van de zeldzaamheid of kostbaarheid der variëteiten, werkelijk fraai kan vinden? Dat gewarwar van kleuren, van wit en geel en groen is te onrustig, de ééne plant bederft den indruk van de andere en als er bloemen bij komen wordt die verwarring nog grooter.

Hoe kon men er met mogelijkheid toe komen zelfs perken met verschillende bontbladerige heesters te beplanten of een aantal verschillende bonte vaste planten bijeen te plaatsen?

En toch ging wat men de liefhebberij voor deze planten noemt bij sommigen ver genoeg om tot zulke uitersten te komen.

Zoo heeft men in den laatsten tijd zich er op toegelegd om een tak eener Conifeer, die zich door bont worden kenmerkte te vermenigvuldigen, en werkelijk bezit men tegenwoordig verscheidene zoogenaamde bonte Conifeeren.

Ook dit is weer een staaltje van die overdrijving, welke geen genade kan vinden in de schatting van hen, die werkelijk oogen hebben voor de schoonheden der natuur.

Wat de Conifeeren haar eigenaardig karakter geeft is minder nog den eigenaardigen vorm der boomen, dan het dichte, donkere groen, dat met het ijlere en meestal veel lichtere groen der loofboomen een voor het oog zoo aangename alwisseling biedt. Elke wijziging daarvan is vermindering harer schoonheidswaarde, daargelaten nog dat de vorm der meestal kleine naalden voor kleurnuanceering ongeschikt is. Meestal zijn het dan ook de witte toppen der takken of geheel witte twijggies, die, wat in 't algemeen bij de bonte planten niet zoo zeer het geval is, duidelijk het karakter van ziekelijkheid dragen, welke hier de bijzondere waarde bepalen.

Een zonderling schoonheidsbegrip voorzeker!

Met dit al is er onder de bontbladerige planten inderdaad veel schoons, veel liefs

en aantrekkelijks, en leveren ze een waarlijk onschatbaar materiaal, zoowel voor de kas- sen, als voor kleine tuinen en groote buitenplaatsen en parken, mits men ze zoodanig plaatst dat ze afwisseling bevorderen, afzonderlijk tot haar recht komen en de schoonheid der groene planten en heesters nog verhoogen.

In een koude-kas geven bontbladerige harde planten 's winters, als er weinig of geen bloemen zijn, daarvoor een ruime vergoeding, daar ze aan het geheel, dat door het dicht op een gedrongen groen anders licht eentonig dreigt te worden, afwisseling en leven bijzetten.

In een kleinen tuin kunnen een paar karakteristieke bonte planten, vrij in het gras of tusschen groene heesters in, een allerliefst effect maken, maar men plaatse ze niet te dicht bij een, bij uitzondering kan een kleine groep van dezelfde variëteit, b. v. eenige bonte Maïsplanten, wel doelmatig zijn.

Dit laatste geldt echter meer voor groo- tere terreinen, waar een groep van dezelfde planten, tegen een donkeren achtergrond, vooral op eenigen afstand gezien een heerlijk gezicht kan opleveren.

Waar men zich echter zeer voor moet wachten, is het bijeen plaatsen van eenige bonte planten van verschillende soorten. Het effect ook van de fraaiste planten wordt daardoor totaal bedorven.

Nergens, waar ook, moeten er zooveel in een betrekkelijk kleine omgeving bijeen, al is het niet onmiddellijk bijeenstaan, dat ze gaan heerschen. Er is geen sprekender bewijs te leveren van de waarheid dat men, door een onoordeelkundig gebruik, den indruk ook van het fraaiste kan bederven, door een overvloedige aanwending van bonte planten bij het schikken eener kas of het beplan- ten van een tuin.

Trouwens niemand, die met oordeel te werk gaat, zal hierin al te zeer kunnen mistasten.

Maar behalve het wit en geel der bonte planten komen er nog andere kleuren in de bladeren voor, waarmede wij ons in een laatste artikel over dit onderwerp nog even wilden bezig houden. W.

Warme- en gematigde-kas.

Eucharis amazonica.

(Met een afbeelding.)

Iedere bloemist, die bouquets maakt of bloemen teelt om af te snijden, behoort rijkelijk voorzien te zijn van deze inderdaad prachtig bloeiende plant. Zij is genoeg be-

kend, maar met vele andere planten heeft zij gemeen, dat zij bij lange na niet genoeg geteeld wordt.

De afbeelding onthult ons van het maken eener beschrijving van de bladeren en de bloemen. Ten einde eenigszins een denkbeeld te geven van den indruk, die een plant als de voorgestelde maken moet, behoeven wij slechts mede te deelen, dat de bloemen een middellijn verkrijgen kunnen van 12 cm.

De *Eucharis* bloeit in den winter en niet zelden ten tweeden male in de maand Mei. Zij is inheemsch in Zuid-Amerika en moet derhalve in de warme kas, liefst op bodemwarmte geteeld worden. De vermenig- vuldiging geschiedt door het afnemen der kleine bollen, die zich onder aan de volwas- sen bollen ontwikkelen. In den winter plaatst men ze dicht bij het glas, ook houde men ze des winters en als zij niet groeien gere- geld vochtig; zij mogen nooit geheel opdro- gen. Dit in acht te nemen is van groote beteekenis, want menig een heeft, door het te droog houden zijner *Eucharissen*, ze allen verloren. Ze worden dan aangetast door een insect, dat weldra de planten geheel te gronde richt. Heeft men daarmede eenmaal te kampen, dan is er maar één radicaal mid- del: men werpe al zijn *Eucharissen* weg!

Behalve de *Eucharis amazonica*, die die het meest algemeen is, heeft men noch *Eucharis grandiflora candida*, *Eucharis Mastersi* en *Eucharis Sanderi*, die niet minder waardig zijn bij groots hoeveelheden aangekweekt te worden.

Open grond.

Swainsona's in den vrijen grond!

Geen liefhebber van koude-kasplanten is er, die deze fraai bloeiende Australische Papilionaceën niet kent en ze niet lief heeft, of althans niet lief heeft gehad. Im- mers ook zij deelen zoo wat het lot van zoo vele fraai bloeiende planten van uit de mode te zijn, en tengevolge daarvan ver- onachtzaamd en vergeten te worden.

Groot is het aantal soorten van dat lieve geslacht intusschen niet, en allen zijn pas in deze eeuw in Europa ingevoerd. Vroeger kende men er slechts één, en wel onder den foutieven naam *Swainsona* ¹⁾ *pur- purea*, die vermoedelijk wel niets ander was dan de *Sw. coronillæfolia*, immers voor zoover ik mij de plant nog kan her- inneren; tegenwoordig bepaalt zich het ge- tal soorten tot vier, namelijk: *Sw. coro- nellæfolia*, *galegæfolia*, *lessertiaefolia*

¹⁾ Ook *Swainsonia* geschreven.

en Osbornii, terwijl van de beide eerstgenoemden ook een witbloemige variëteit gekweekt wordt.

Schaars echter zal men eer plantencollectie vinden, waarin men ze nog alle vier aantreft; vergis ik mij niet zeer, dan komt de Osbornii nog het meeste en dan nog niet eens algemeen voor.

Toch zal ieder, die deze heestertjes in den zomer ziet bloeien, erkennen dat ze zeer aantrekkelijk zijn; maar ze hebben dit tegen, dat ze wel wat slank willen opgroeien, en in potten moeilijk tot mooi gevormde planten zijn op te kweeken.

Daarom komt mij een mededeeling van den heer C. Sprenger, *Wiener illustrierte Gartenzeitung*, dubbel interessant voor. Volgens hem toch kan men er veel meer genot van hebben en dit wel met minder moeite.

Nu is het waar, dat men die mededeeling niet zonder eenige reserve voor deze streken toepasselijk kan achten. De heer Sprenger toch woont in Italië, dicht bij Napels, en het Italiaansche klimaat is het onze niet; maar hij is Duitscher, en weet dus zeer goed wat in Midden-Europa al dan niet kan gelukken. Waar hij dan ook zegt dat zij in Zuidelijk Italië bijna het geheele jaar door bloeien, laat hij duidelijk blijken dat men zijn verwachting hier wat lager moet stellen, en geeft hij op langs welken eenvoudigen weg wij er althans een fraaien zomerbloei en fraaie planten tevens van kunnen krijgen.

Daartoe moeten ze in April of Mei gezaaid, gedurende den eerstvolgenden zomer in potjes, geëvenredigd aan den groei der planten, opgekweekt en op een koele en lichte plaats (een weinige vorst, zegt hij, doet ze geen kwaad) bewaard worden; waarna ze in het daaraanvolgende voorjaar in den vrijen grond worden geplant. Op die wijze kan men er zeer fraaie groepen van maken, hetzij eenkleurig of wel rood- en witbloeienden bijeen. Hoewel ze elken grond voor lief nemen, is een lichte, zandige maar humusrijke grond toch verkieslijk, terwijl een goed open standplaats zoowel de fraaie ontwikkeling der planten als een milden bloei bevorderen. De kleuren der bloemen doorloopen verscheidene nuances, van paars, door helderrood tot zuiver wit. Voor snijbloemen moeten, volgens den heer Sprenger, de *Sw. coronellæfolia alba* en *galegaefolia alba* inzonderheid aanbevolen worden.

Op deze wijze gekweekt verkrijgt men planten, die door haar dichten groei met haar sierlijk gevinde bladeren niet minder

aanspraak op waardeering hebben dan om den milden en fraaien bloei.

Mij dunkt, dit ware toch wel eens te beproeven. We verkregen door het tijdelijk in den vrijen grond plaatsen met verschillende planten, van welke men het niet had verwacht, reeds zulke verrassende resultaten, dat er geen reden is om te denken dat ook de fraai bloeiende Swainsona's bij ons niet zouden voldoen, immers wanneer de zomer niet bij uitstek ongunstig is. En terwijl men voor zoodanige proef jonge planten opkweekt, kan men alvast in de aanstaande lente met enkele ouderen, na ze wat ingesneden te hebben, een voorproef nemen. W.

Ingezonden.

Een bezoek aan de tuinen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap te 's Gravenhage.

Is men te Rotterdam, dan gaat men de Diergaarde zien, te Amsterdam, dan bezoekt men de »Artis« en in den Haag gaat men naar de verzamelingen van het Kon. Zoöl. Bot. Genootschap.

Ik herinner mij meermalen met uitstekend genoegen de plantenverzamelingen onzer Nederlandsche diergaarden bezocht te hebben. Het is goed en alleszins verklaarbaar dat ook de planten daarin meer en meer op den voorgrond treden.

Nu bracht de Tentoonstelling mij in den Haag en in den dierentuin, een dubbele aanleiding dus om op nieuw te genieten van wat daar steeds te zien is. Ik acht dat het voor alle bezoekers der Tentoonstelling een aangename verrassing moet geweest zijn tegelijkertijd de plantenverzamelingen van het bovengenoemd Genootschap in oogenschouw te kunnen nemen.

De serres waren alle keurig onderhouden en de planten, waaronder vooral ook de Orchideeën uitmunten, waren goed in cultuur. Vele dezer planten waren in bloei en daaronder zeer schoone *Cypripedium's*, een zeer zware *Phalaenopsis amabilis*, prachtige *Dendrobium's*, enz.

De groote serre was op zich zelve een tentoonstelling; in het midden waren van bloeiende planten groote piramidevormig oplopende groepen gevormd, die een schijderachtigen aanblik opleverden; de zijtafels prijken met keur van *Azalea's*, *Acacia's* en andere bloeiende en sierplanten.

Het middengedeelte der groote kassen was met de sierlijkste palmen gevuld. Het geheel was inderdaad in hooge mate boeiend

en het is mij niet mogelijk er naar behoren een beschrijving van te geven. Daarom is het mij ook eigenlijk niet te doen, maar wel wenschte ik ieder op te wekken er heen te gaan om te zien wat van de planten bij doelmatige behandeling worden kan. Zeer zeker strekt dit tot opwekking der schoone liefhebberij voor planten en bloemen.

Indien ik niet te veel vraag van uwe ruimte, dan verzoek ik nog een woord van lof te mogen schrijven aan den heer J. H. Kottmann, die zooveel schoons weet te kweken en te onderhouden.

A., 22/4 '90.

J.

Negundo californicum en nog wat.

In No. 15 van *Sempervirens* geeft de heer Springer een stukje over bovengenoemden boom. Voor eenige aanmerkingen daarop verzoek ik een plaatsje in een volgend nummer.

Aan het hoofd staat *Negundo* (*Acer californicum*). Mij dunkt dat (*Acer*) kon er wel afblijven, want *Negundo* is reeds lang genoeg als gelachtsnaam bekend. Wil men toch bij alle nieuwe namen den ouden behouden, totdat allen den nieuwen hebben aangenomen, dan kan men nog wel op minstens een eeuw rekenen, wij zien immers op velerlei gebied, dat, als het oude er is ingeroest er bijna geen blank slijpen aan is. Denk aan het maten- en gewichtenstelsel. Hoevelen gebruiken nog den ouden naam en toch schrijft men niet: vijf ons (pond) gewicht?

Ik zie verder den naam *N. aceroides* *Mnch.* Doch bij ons is de boom beter bekend als *N. fraxinifolium* *Nutt.*

Verder betoogt de heer S. wel, wat *N. californicum* niet is, doch zegt niet welke het dan wel is.

Reeds lang geleden heeft — zoo mijn geheugen mij ten minste niet bedriegt — de heer Dr. Dieck (niet Dick) verklaard, dat de *N. cissifolium* de ware *californicum* is.

Is dat boek van Majr oud of nieuw?

Ik veronderstel het eerste, omdat hij zegt, dat de *californicum* nog nauwelijks in Europa bekend is. De *cissifolium* had ik reeds voor pl. m. 15 jaren in cultuur, na de ontvangen terechtwijzing natuurlijk als *californicum*, terwijl de oude *californicum* *violaceum* werd.

De heer Springer heeft zich geërgerd aan eenige foutieve namen, vooral, » omdat zij kwamen uit een streek, waar nog wel eens stammen gehoord worden, die strijden tegen Tuinbouw-onderwijs. «

Ik meen daarin te moeten lezen: *Boskoop* en *C. de Vos*.

Op de mij betreffende beschuldiging zal ik alleen antwoorden, dat zij zeer onjuist is. Er had moeten staan: » overdreven tuinbouw-onderwijs. «

Dat te Boskoop dikwijls foutieve namen worden geschreven, erken ik gaarne, vooral is dat hinderlijk geworden, sedert zooveel kleine kwekers als handelaars optreden. Doch de vraag is, of het op andere kwekersplaatsen beter is?

Wil men dit kwaad nu geheel verbeteren, dan zal men op elke plaats een school moeten stichten. Moesten allen toch kunne kinderen naar afgelegen scholen zenden, dan zouden wellicht velen den strijd om de wetenschap winnen, doch in den strijd om het bestaan ten onder gaan.

Van de aangevoerde foutieve namen blijft nog de vraag, of de boomen niet op dien naam gevraagd zijn? En al is dat zoo niet, dan zijn ze toch niet zoo erg als die, welke men, volgens eene mededeeling in hetzelfde blad in België heeft gemaakt, — België, waar tuinbouwscholen bestaan.

Op een soortenlijst van heesters van eene inschrijving, zag mijn opvolger o. a. eenige oude, en in de kwekerijen bijna vergeten *Viburnum's* en *Spiraea's*, doch soorten als de *Viburnum Opulus sterile* en *V. plicatum sterile*; *Spiraea rotundifolia* *S. Bumalda*, enz. kwamen er niet op voor.

Zulk een maker mag nu de namen goed schrijven, doch kent hij de zaken wel?

En daar nu de volmaaktheid niet bestaat, zou het dan niet wenschelijker zijn, dat goede zaken met een klein foutje werden geschreven, dan uit oude boeken overgenomen namen van gemeene en voor een deel niet meer te leveren zaken?

H.

C. DE Vos.

Aralia's.

(*Vervolg van blz. 187.*)

In mijn vorigen brief heb ik al met een enkel woord gewaagd van de juweeltjes welke onder de *Aralia's* der warmekas schuilen, die wij nu gaan behandelen. Toen ik heden, met het doel voor dit opstel allen nog eens inspeeteerde kwam mij telkens dat woord » juweeltjes « weer over de lippen, en 't is werkelijk moeilijk te zeggen wie de schoonste is.

Toch, ja, een is er onder van Koninklijken bloede, althans haar naam is vorstelijk en waarlijk door haar edel, sierlijk, bevallig voorkomen, is zij zonder tegenspraak de Koningin der *Aralia's* en verdient den onderscheidingsnaam » *Reginae* « volkomen.

Het danne stammetje en de bladstelen zijn sproetelig en hebben een bruinachtige kleur, terwijl de handvormige zamengestelde bladeren, welker »foliola« aan den top van den bladsteel bij elkander komen, licht groen zijn. Mede gracieuus zijn *Aralia Veitchii* en *Veitchii gracillima*; de laatstgenoemde wint het door fijn- en sierlijkheid.

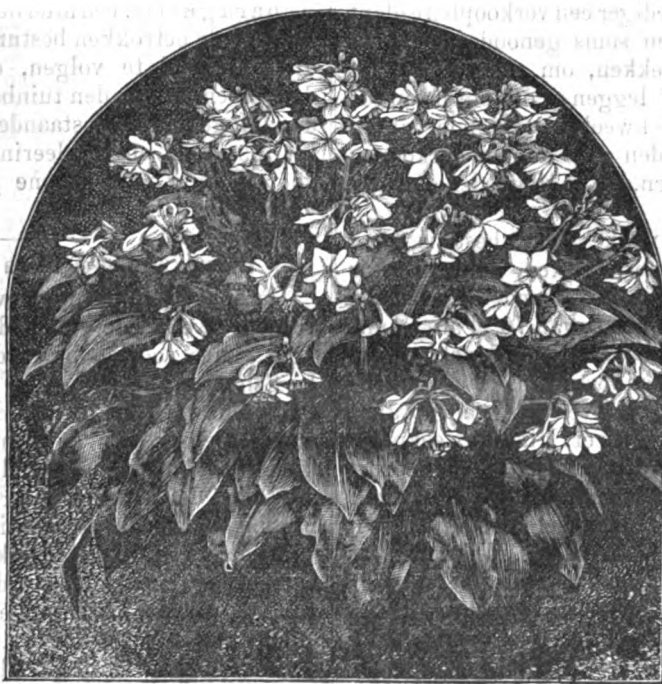
De eerste is meer stijf, de laatste los. De foliola van deze twee zijn prachtig te noemen; hoe fijn de blaadjes ook zijn, de rand is fraai gekroesd; de middennerf is van een lichte kleur, wat deze plant een eigenaardig karakter geeft. Een meer algemeen bekende is *A. elegantissima*, van Nieuw-Caledonië, welke

gevind en sterk uitgetand, het voorkomen hebbende van een varen.

Een ander van de Zuidzee eilanden is *A. Onana*,¹⁾ met handvormige, tweelobbig bladeren.

A. Kerchoviana heeft wel wat van elegantissima, ofschoon haar bladeren grooter zijn.

Een geheel afwijkende van bovenstaande, vooral wat groeiwijze betreft, is *Aralia Chabrierii* (syn. *Elæodendron Chabrierii*) en uit een bloemistisch oogpunt de beste van allen wat voortkweeking en verkoop aangaat. Althans wij kunnen nooit genoeg kweeken om aan de talrijke bestel-

EUCHARIS AMAZONICA.

voor tafeldecoraties zeer aan te bevelen is.

Aralia leptophylla moet het, volgens sommige bevoegde oordeelaars, winnen van elegantissima wat elegantie betreft; haar bladeren zijn donkergroen, welke jong zijnde, zeer glanzend zijn. Een plantje van 40 cM. hoogte — de ware hoogte voor een tafelpiant — had een doorsnede van 60 cM.

A. Massangeana is een andere fraaie soort, met sierlijk verdeelde bladeren, die door gemarmerde bladstelen worden gedragen.

A. filicifolia komt van de Zuidzee eilanden, is een krachtige groeier, en heeft een bevallig voorkomen. De stam is purperachtig, met witte stippen bezet; de bladeren zijn

lingen te voldoen.

Het is een zeer geschikte plant voor tafeldecoratie's, ook om er spoedig een specimen van te kweeken. Wij hebben hier een specimen van pl.m. 1.50 M. hoog, recht als een kaars en de onderste takken hangen over den 40 cM. wijden pot. Bij den eersten oogopslag krijgt men den indruk van een *Araucaria* in miniatuur. Deze *A.* heeft aan de zijtakjes enkelvoudige, tegenover elkander geplaatste, donker glimmend groene bladeren,

¹⁾ De naam was in de copy duidelijk geschreven, hij klinkt ons echter zeer vreemd. Ren.

²⁾ 't Is omgekeerd. Men hield haar aanvankelijk voor een *Aralia*, maar 't bleek later de oude bekende maar zeer sierlijke *Elæodendron orientale* te zijn. Ren.

welke lijnvormig zijn, terwijl die aan den opgaanden hoofdstam in een spiraal zijn geplaatst, wat zeer opmerkelijk is. Neemt men nu een stek van een zijtakje, dan nemen de bladeren — wanneer de stek goed aan den groei is de spiraalplaatsing aan. Nu we toch aan 't kweeken zijn, willen wij dat wat beter in 't licht stellen en beginnen met *A. Chabrierii*.

Wij hebben reeds opgemerkt dat deze eene der beste *A.* voor den bloemist is en dit zeggen wij bij ondervinding.

Honderden zijn er door ons gestekt en gekweekt en geen vijftal is verloren gegaan. Kopstekken zijn uit den aard der zaak boven zij-tak stekken te prefereren, aangezien men van de eersten spoediger een verkoopbare plant heeft, terwijl men soms genoodzaakt is de tweeden te herstekken, om een goede plant te bekomen. Wij leggen er ons steeds op toe goede planten te kweeken, wetende dat wij die voor een goeden prijs kunnen verkoopen en recommandeeren. Beter 10 goeden dan 100 slechten!

Nu wij weten welke stek 't beste is, gaan wij haar in een potje zetten, dat gevuld is met fijn gezitte peat en zand, en plaatsen dat op een bodemwarmte van 70° Fahr. Sommige stekken hebben met 6 à 7 weken wortels, terwijl anderen 3 maanden werk hebben; van wegvallen evenwel geen sprake; vroeg of laat, zij komen er. Uit dit kweekpotje gaan ze in een grooter potje, en wij gebruiken dan graszodengrond, bladaarde en flink wat wit zand. Dit mengsel gebruiken wij voor alle warmekas *Aralia*'s. Wij zullen dit recept en het gebruik daarvan niet verder uitpluizen; voor den schrijver is het minder prettig en voor den lezer geen aangename lectuur.

Behalve deze vermenigvuldigen wij de anderen door griffelen en gebruiken voor onderstam *Aralia reticulata*, welke zich door stekken gemakkelijk laat vermenigvuldigen, maar overigens voor den handel niet veel waarde heeft. Ook hebben wij *A. Veitchii*, etc. op *Panax plumosa* en *Trevesia eminens* gegriffeld met goed gevolg. Dat men bij dit werk eenige handigheid, oplettenheid en niet minder een scherp mes noodig heeft valt gemakkelijk te begripen.

Toevallig had ik heden middag nog een gesprek met mijnen geachten patroon, die gelezen had dat men *A. Veitchii* van stek voortkweekte, en vroeg wat mijne ondervinding daarvan getuigde. Mijn antwoord was, dat, hoevele malen op verschillende wijze het beproefd hebbende, *nimmer een stek*

gelukte, en dat ik het zien moest om het te kunnen gelooft. Misschien is er een lezer van *Sempervirens* die ons inlichtingen kan geven, wij zouden die op grooten prijs stellen. Hoofdzakelijk gebruiken wij de *Aralia*'s voor tafelpplanten, welke voor dit doel zeer gezocht zijn. In de programma's der bloemententoonstellingen hier, worden steeds 12 tafelpplanten gevraagd voor de afdeling bloemisten en 6 voor de afdeling der tuinbazen. In het midden eener tafel op een verhooging aangebracht, geven deze onberispelijk gekweekte planten als: *Aralia*'s, *Trevesia eminens*, *Cocos Weddelliana*, *Gonoma gracilis*, *Dracena*'s, *Croton*'s, *Pandanus*, *Cyperus alternifol.* fol. var. *Asparagus* etc. een allerliefst voorkomen, en 'k geef de betrokken besturen in overweging dit voorbeeld te volgen, en even als hier den bloemist van den tuinbaas te onderscheiden. Mogt het bovenstaande aanleiding geven tot discussie, en tot leering en waardeering vooral van het schoone geslacht *Aralia*.
Edinburg, 22 Maart. J. K. B.

Bloemkwekerij Flora bij Leiden.

Dezer dagen ontvingen wij eene circulaire, volgens welke de zaken dezer bloemkwekerij thans voorloopig worden gedreven door L. Schouten, afgescheiden van diens bloemen- en rozenkwekerij op den Huize Rhijneest onder Oegstgeest, en ten belange van de kinderen van zijnen vriend M. J. van Laren, die aan de kwekerij »Flora« werkzaam blijft en aldaar als procuratiehouder optreedt.

Alle orders, op de bloemkwekerij »Flora« betrekking hebbende, worden aan het adres van M. J. van Laren ingewacht.

Op deze wijze wordt er dus naar gestreefd, de schoone inrichting »Flora« in stand te houden, en den vroegeren eigenaar, wiens zaken onlangs een zoo ongelukkig einde namen, en nog in staat van liquidatie verkeeren, aan die kwekerij, in het belang van zijn talrijk gezin, een hem aangename werkkring te doen behouden.

Wij meenen, dat men zich in deze schikking mag verheugen.

Het is algemeen genoeg bekend, en behoeft dus hier ook niet te worden verzwegen, dat onvoorzichtige en te hooge opdriving der zaak in den beginne, ten slotte de bedoelde catastrofe heeft ten gevolge gehad. Maar zonder zoodanige handelwijze, met geleend kapitaal, ook maar eenigermate goed te keuren, mag aan den anderen kant worden opgemerkt, dat al te utopistische voorstellingen, door nog te weinig handelservaring gesteund, daarvan de hoofd-

oorzaak waren, en dat overigens noch de bekwaamheid als kweeker, noch de eerlijkheid en goede trouw van de persoon aan den minsten twijfel onderhevig zijn.

Schouten heeft, naar onze meening, een goed werk gedaan, door zijnen vakgenoot en vriend, in diens nood, met zijnen naam en goeden raad te steunen. Zelf nog niet in ruimen kring bekend, daar hij eerst kort geleden zijne bloem- en rozenkwekerij op Rhijngceest is beginnen te drijven, zal deze handelwijze er zeker mede toe bijdragen, hem de achting van zijne vakgenooten en cliënten te verzekeren. En wat hulp van anderen aard en van andere zijde betreft, deze zal ook wel niet ontbreken; maar de circulaire zwijgt daarvan, en het zou dus onbescheiden zijn, daarnaar ook maar te gissen. Zeker is het, dat wie thans de Bloemkwekerij »Flora« bezoekt, zich nauwelijks kan voorstellen, dat daar van October tot Januari ll. alles totaal werd uitverkocht. Een nieuwe voorraad vult de kassen met groen en bloemen. Een overvloedige jonge aankweek bewijst dat er hard en goed gewerkt is. In de bouquetten-kamer ziet men weer bloemen binden en tot bevallige ruikers en anderszins samenvoegen.

Moge het zoo voortgaan, en, met vermijding van de vroegere fouten, de Bloemkwekerij »Flora«, die als kwekerij een goeden naam heeft, dien bij voortduring handhaven, en alzoo een tijdperk van wezenlijken en degelijken bloei tegemoet gaan.

W.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Vergadering der Vaste Commissiën op 15 April II.

— »Indien er zoo betrekkelijk weinig was ingezonden, was het dan wel de moeite waard een reis naar Amsterdam te maken om het ingezondene te gaan bezichtigen« vroeg een mijner kennissen mij, met wien ik heden over de inzendingen op de vergadering der Vaste Commissiën sprak. — »Mijn waarde, je vergeet, dat op een Tentoonstelling één enkele inzending de reis overwaard kan maken, en dat er soms van ééne inzending meer te leeren valt, dan van twintig anderen te zamen, was mijn antwoord. Dit was bij deze gelegenheid zeker het geval met de collectie Narcissen-bloemen in glazen, ingezonden door den heer J. H. Krelage. Velen met mij zullen zich nog de fraaie inzending Narcissen van den heer Krelage op de ongeveer een jaar geleden gehouden Tentoonstelling van de Afd. Rotterdam herinneren, en toch kon de inzending, die de heer Krelage op de laatst gehouden vergadering der Vaste Commissiën deed ons nog beter bevallen. Deze inzending toch bestond uit niet minder dan 141 soorten en variëteiten, zóowel enkele als ge-

vuldbloemigen en onder deze waren er waarvan men haast zou zeggen dat het volmaakte bereikt was. Wij waren van plan eenige namen te noteeren, maar zijn daarvan teruggekomen, want als wij alles wat werkelijk mooi was hadden willen opschrijven, dan hadden wij een lijst van 141 namen gekregen en wij vreesden, dat dit de lezers van *Sempervirens* misschien wel wat zou vervelen. Het aan deze inzending toegekende certificaat 1ste klasse mag zeker wel verdiend genoemd worden.

Een tweede inzending, ook van den heer Krelage, trok niet minder onze aandacht. Deze bestond toch uit niet minder dan 45 soorten en variëteiten van *Fritillaria Meleagris*, waarvan er verscheidenen nog niet in den handel zijn. Er waren werkelijk zeer fraaie variëteiten onder en vele bloemen waren schoon van kleur en fraai van vorm. Werkelijk jammer is het, dat er niet meer kleurverscheidenheid bij deze mooie voorjaarsbloemen wordt gevonden. Juist door het zien van deze groote verzameling, sprong de éénkleurigheid wel een beetje in het oog, wat niet wegneemt dat er duidelijk kenbare soorten en variëteiten bij gevonden werden. De aan deze inzending toegekende dankbetuiging was mede wel verdiend.

Van denzelfden inzender was er ook nog een collectie van 14 *Muscari*-soorten. Onder de blauwen bevonden zich werkelijk zeer fraaie trosjes. Velen der zoogenaamde witte soorten schijnen ons beter voor een Botanischen Tuin of een speciale liefhebbers-collectie dan voor den handel geschikt, de vuil witte, eenigszins groenachtige kleur is toch niet zeer aantrekkelijk. Deze soorten waren echter in deze collectie volkomen op haar plaats. De dankbetuiging, die ook deze inzending ontving, was zij ten volle waard.

Een gelukkig teeken voor de toekomst mag men het noemen, dat 2 leden der Nederlandschen Orchidophilen-Club ditmaal hadden ingezonden. De Tentoonstelling te Utrecht heeft weer bewezen, dat de leden der Club over goede planten kunnen beschikken en wij hopen van harte, dat spoedig meerdere leden het voorbeeld van deze twee, om wanneer zij iets fraais of interessants in bloei hebben, dit in te zenden, zullen volgen.

Zeër schoon was de *Laelia purpurata*, ingezonden door mr. W. Baron van Goltstein. Het was een waar specimen, met niet minder dan 4 bloemstengels, waaraan 15 bloemen en 5 bijna geopende knoppen. De geheele plant getuigde van een uitnemende cultuur. Hoewel het er niet bij vermeld stond, vermoeden wij, dat de inzender geen bekroning had verlangd, daar uit een oogpunt van cultuur deze plant zeker meer dan een dankbetuiging waard was.

De tweede inzending Orchideeën was van mr. O. J. van der Haer, te Arnhem. Dit waren geen specimens, maar wat men gewoon is handelsplanten te noemen, hoogstwaarschijnlijk de reden waarom aan deze inzending ook slechts een dankbetuiging werd toegekend.

Toch bewees deze inzending, dat handelsplanten bij een goede cultuur ook wel rijk kunnen bloeien. De *Odontoglossum vexillarium* toch was met haar 6 bloemstengels en 20 bloemen en knoppen werkelijk fraai, evenals de *Odontoglossum triumphans*? met haar twee bloemstengels. De *Odontoglossum vexillarium purpureum* en *Cervantesii* waren ook zeer goed in bloei en getuigden van goede cultuur.

De Hortus te Leiden had zich ook deze keer weer niet onbetuigd gelaten. In de eerste plaats had zij ingezonden de hoogst interessante *Atacacia cristata*, prijkende met twee bloeiwijzen. Dat de bloeiwijze van deze *Tacaceae* de aandacht van al de aanwezigen trok, zal wel niemand verwonderen die haar kent. Jammer was het dat de van goede cultuur getuigende plant, het blijkbaar wat koud had.

Niet minder belangwekkend was een waar specimen exemplaar der zeldzame *Cephalotus follicularis*. Dat men deze curieuse plant zoo weinig aantreft is zeker aan hare zeer lastige cultuur te wijten. Dit exemplaar, dat met hare volmaakte, gave en talrijke beker-tjes bijna een cirkel vormde, is zeker het fraaiste, dat wij er ooit van zagen.

De derde door deze inrichting gezondene plant was *Ananas sativus* var. *microcephalus* een schijnbaar onbeduidende *Bromeliaceae*. Het er nevens liggende briefje maakte haar echter belangwekkend. Daaruit bleek toch, dat velen deze variëteit als de oorspronkelijke type van de thans gekweekte *Ananas* beschouwen en wanneer men dan dit kleine vruchtje vergelijkt met de groote vruchten der gekweekte soorten, dan blijkt daaruit weer welken grooten invloed de cultuur op het karakter van sommige planten had. Interessant was het zeker, dat, terwijl men bij de gekweekte *Ananas* geen bloemen te zien krijgt, deze hier zeer duidelijk ontwikkeld waren.

Daar de Leidsche Hortus steeds buiten alle mededinging inzendt, verkreeg zij een dankbetuiging.

Voor de wetenschappelijke Commissie was ditmaal weinig ingezonden; eenige zieke *Narcissen* bollen en een vergroeiende stengel van *Fritillaria imperialis*, ziedaar alles waarover het rapport der Commissie ons nader zal inlichten.

Wat het bezoek aangaat? Wij kunnen slechts herhalen wat in het verslag van de vorige samenkomst der Commissiën is gezegd en de wensch uitspreken dat het beter worde.

L., 17/4 '90.

E. TH. W.

Dertiende Voorjaars-Tentoonstelling der 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging.

De zalen in het hoofdgebouw van het Zoölogisch Botanisch Genootschap te 's Gravenhage waren van 18 tot 21 April in een bekoorlijken bloementuin herschapen, door de inzen-

dingen van een veertigtal leden van de 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging.

De groote zaal vooral bood een verrassend schouwspel aan; zij was zeer smaakvol geschikt en van de groote spiegels was zeer veel partij getrokken.

Op bijna alle vragen van het programma, met niet minder dan 67 prijsvragen, was goed ingezonden en het behoeft bijna niet gezegd te worden: het ingezondene was uitmuntend.

Dat de tentoonstelling goed zou slagen, daaraan viel niet te twijfelen; inderdaad heeft zij zeer voldaan en aan het bestuur der Vereeniging komt veel lof toe voor hetgeen zij voor dit bloemenfeest deed, en niet minder waardeering verdient het Koninklijk Zoölogisch Botanisch Genootschap en zijn ijverigen en hoogst bekwaamen hortulanus, de heer J. H. Kottmann.

Door Z. M. den Koning, H. M. de Koningin en H. K. H. de Groothertogin van Saxen waren prijzen geschonken. Ook had het Gemeentebestuur van 's Gravenhage eenige Medailles beschikbaar gesteld.

Het proces-verbaal der jury luidt als volgt:

15 Sierplanten. 1e prijs V. Z. M. en /15, W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M., H. Theunissen en G. van der Werff, te 's Gravenhage.

15 Palmen. 1e prijs V. Z. M. en /15, W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M. en /5, H. Theunissen en G. van der Werff, te 's Gravenhage; 3e prijs Z. M., Gebrs. Starke, te 's Gravenhage.

15 Varen. 1e prijs V. Z. M., W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M. Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

15 Planten. 1e prijs V. Z. M. en /5, Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M. en /15, dezelfden.

12 *Azalea indica*. 1e prijs V. Z. M. en /15, W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M. en /5, Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

15 *Rhododendron*'s (met uitzondering van *ponticum*'s.) 1e prijs V. Z. M. en /5, W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. en /15, W. C. Hoogendijk, te Voorburg.

10 *Rhododendron*'s (met uitzondering van *ponticum*'s.) 1e prijs V. Z. M., W. C. van der Laan, te 's Gravenhage.

20 *Azalea mollis*. 1e prijs V. Z. M., W. C. van der Laan, te 's Gravenhage.

20 *Azalea pontica*. 1e prijs V. Z. M., W. C. van der Laan, te 's Gravenhage.

25 Stamrozen. 1e prijs J. W. de Groot Wz., te Utrecht; 2e prijs V. Z. M. en /10, H. Theunissen en G. van der Werff, te 's Gravenhage.

20 *Deutzia*'s. 1e prijs V. Z. M., J. P. Rietbroek, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., H. Voorhoeve, te 's Gravenhage.

25 *Spiraea japonica*; (*Hoteia*) 1e prijs V. Z. M., J. P. Rietbroek, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., C. J. van Dort, te Loosduinen.

25 *Convallaria majalis*. 1e prijs Z. M. J. P. Rietbroek, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., H. Voorhoeve, te 's Gravenhage.

25 Heesters. 1e prijs V. Z. M. en /5, Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

6 *Imantophyllum*'s. 1e prijs Z., Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

6 *Pancratium*'s. 1e prijs Z. M. H. Theunissen, en

G. van der Werff, te 's Gravenhage; 8e prijs K. Z. M. Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

10 Orchideeën. 2e prijs V. Z. M. en f10, H. Teunissen en G. van der Werff, te 's Gravenhage. 20 Calla aethiopica (Aronskelk). 1e prijs V. Z. M., A. A. Olierook, te 's Gravenhage.

20 Reseda's. 1e prijs Z. M., A. G. Hoogweg, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., W. J. A. Nieuwenhuysen te 's Gravenhage; 3e prijs K. Z. M., extra, L. van der Lans, te Voorburg.

25 Calceolaria herbacea. 1e prijs Z. M., W. H. Dijks, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., L. van der Lans, te Voorburg.

30 Cineraria hybrida. 1e prijs Z. M., H. Voorhoeve, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., L. van der Lans, te Voorburg.

20 Cineraria hybrida. 1e prijs K. Z. M., H. Voorhoeve, te 's Gravenhage.

30 enkeldbloemige Primula chinensis. 1e prijs Z. M., A. G. Hoogweg, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., dezelfde.

50 Viola tricolor. 1e prijs K. Z. M., A. G. Hoogweg, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., dezelfde; 3e prijs I. van Horssen, te 's Gravenhage.

100 Planten. 1e prijs V. Z. M. en f10, Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M. L. van der Lans, te Voorburg; 3e prijs Z. M., C. J. van Dort, te Loosduinen.

15 Conifeeren. 1e prijs V. Z. M., Jac. Jurissen en Z., te Naarden; 2e prijs Z. M., J. W. van Groos, te Boskoop; 3e prijs K. Z. M., extra, C. de Jong, te 's Gravenhage.

20 Aucuba's. 1e prijs Z. M., P. O. van Nes en Zn., te Boskoop; 2e prijs K. Z. M., J. W. van Groos, te Boskoop.

15 Dracaena's. 1e prijs Z. M., Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

25 Bromeliaceeën. 1e prijs Z. M., W. C. van der Laan, te 's Gravenhage.

10 Aspidistra elatior. 1e prijs Z. M., J. P. Rietbroek, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

25 Hangplanten. 1e prijs Z. M., Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z. M., J. B. Joosse, te 's Gravenhage.

15 Cyclamen. 1e prijs Z. M., A. G. Hoogweg, te 's Gravenhage; 2e prijs Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

15 Enkeld- en 15 dubbeldbloemige Hyacinten. 1e prijs V. Z. M. en f5, J. J. van Loghem, te Haarlem; 2e prijs Z. M., dezelfde.

Een bloemtafel met bloeiende planten. 1e prijs Z. M., J. F. W. van Rijswijk en Zn., te 's Gravenhage.

Een bloemtafel met sierplanten. 1e prijs Z. M., J. F. W. van Rijswijk, en Zoon te 's Gravenhage.

12 Kurkschorsornamenten. 1e prijs V. Z. M., Becker en Scalongne, te 's Gravenhage.

Verzameling bloempotten, zaadpannen, enz. 1e prijs Z. M., G. J. Visser, te 's Gravenhage.

Verzameling plantenkuipen. 1e prijs Z. M., A. G. van Sisseren, te 's Gravenhage.

Een tafelfloemstuk. 1e prijs V. Z. M. en f10, Becker en Scalongne, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 3e prijs Z. M., H. Schackmann, te Rotterdam.

Twee tafelbouquetten. 1e prijs V. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage.

Twee balbouquetten. 1e prijs V. Z. M. en f10, A. W. H. Rijnhard, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 3e prijs Z. M., Gebr. Starke, te 's Gravenhage.

Twee bruidsbouquetten. 1e prijs V. Z. M. f10, W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 2e prijs V. Z. M.,

A. W. Rijnhard, te 's Gravenhage; 3e prijs Z. M., H. Schackmann, te Rotterdam.

Een rozenbouquet. 1e prijs V. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., te 's Gravenhage.

6 Handbouquetten. 1e prijs Z. M., W. A. Zalme, 2e prijs K. Z. M., Gebr. van de Putte, te 's Gravenhage.

Een bloemkussen. 1e prijs V. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., A. W. H. Rijnhard.

Een lauwerkran. 1e prijs Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 2e prijs K. Z., J. F. W. van Rijswijk en Zn., te 's Gravenhage.

Een grafkran. 1e prijs K. Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., J. F. W. van Rijswijk en Zn., te 's Gravenhage.

Een grafkruis. 1e prijs V. Z. M., A. W. H. Rijnhard, te 's Gravenhage; 2e prijs Z. M., W. A. Zalme, te 's Gravenhage; 3e prijs K. Z. M., J. F. W. van Rijswijk en Zn., te 's Gravenhage.

Een mozaiekperk. 1e prijs V. Z. M., C. J. van Dort, te Loosduinen; 2e prijs Z. M., D. C. Dijks, te 's Gravenhage.

Een tafelmiddenstuk. 1e prijs V. Z. M., A. van der Plas, te Voorburg.

Verzameling vervroegde groenten en vruchten (minstens 20 verscheidenheden). 1e prijs Z. M., A. van der Plas, te Voorburg.

Koppels diverse planten. 1e prijs W. C. van der Laan, te 's Gravenhage.

Juryleden waren de heeren: J. P. van der Laan, Voorzitter, te 's Gravenhage (Zorgvliet), P. L. Baudet, te Utrecht, A. C. Kriest, te Leiden, J. Jurissen, te Naarden, J. H. Reeling, te Amsterdam, T. Knopper, te Utrecht, J. F. Wilke, te Rotterdam, J. C. Groenewegen Jr., Secretaris, te Amsterdam.

Verschillende mededeelingen.

De Vereeniging »Westland«, zal, ter bevordering van de belangen van den aardappelhandel in Engeland, haar werkzaamheden en haar streven zoo veel mogelijk bekend maken onder de Engelsche handelaren, opdat deze, vóór den aanvang der teelt, niet in onwetendheid verkeerden omtrent de hoedanigheid der waar, die derwaarts wordt verzonden.

In het N. v. d. D. van 4 April waarschuwt de heer J. P. Koch tegen de al te rooskleurige voorstellingen, die men zich van Californië maakt. Men zal groote teleurstelling onder vinden, als men meent in zes jaren met een stuk grond van 20 acres in vruchtboomen enz. 9945 dollars te zullen maken. Volgens de toelichting van den heer Koch, die zelf vijf jaar in Californië de vruchtencultuur uitoefende, kan men hoogstens op de helft rekenen. De eerste drie jaar maakt men niets.

Hij is van oordeel, dat als men wat kapitaal heeft en goed uit de oogen ziet, dat men niet wordt beetgenomen, men met energie het daar verder kan brengen dan in Nederland; geenszins dat men er geen zorgen kent en slechts grond behoeft te koopen, om in ongestoorden voorspoed te leven. L. C.

De Nederlandsche en Indische Tuinbouw-Maatschappij te Zeist, zal, bij gelegenheid der Tuinbouw-Tentoonstelling te Berlijn, aldaar op 28 April a.s. een Orchideeën-veiling houden.

Om de kassen van ongedierte zuiver te houden legt men tabakstelen op de verwarmings-buizen en bespuit die des avonds. De opstijgende damp is een zeker middel tot het uitroeien van al die kleine en groote plagen, waartegen men somtijds dagen lang door voortdurend poetsen en wasschen te vergeefs strijdt.

Zijn de buizen niet verwarmd, dan leggen men de tabakstelen op den grond onder de tafels en make ze des avonds vochtig.

Indien de tabakstelen ongeveer een maand dienst gedaan hebben, dan laat men ze aftrekken in water en bespuit de planten en de muren en tafels met het aftreksel.

Meermalen doet men ons de vraag: hoe komen de Japanners aan hun dwergboompjes? Het antwoord is zeer gemakkelijk te geven. Door kleine potten en weinig aarde wordt de groei der wortels verhinderd en de takken worden door buiging zooveel mogelijk belet zich te ontwikkelen.

Het is duidelijk dat men deze kweekwijze, indien men dit woord voor zoo iets gebruiken mag, niet op allerlei planten kan toepassen. Voornamelijk Conifeeren zijn voor deze behandeling of mishandeling geschikt. Andere boomen leveren door het vormen van zijtakken dikwijls onoverkomelijke moeilijkheden op.

Bij de te Lisse gehouden bloembollenveiling vermaakte het publiek zich kostelijk met de dapperheid van een dagloonsvrouw, die met knuppels gewapend, den toegang belette aan allen, die tot verkorting van den weg naar het terrein, waar de veiling plaats had, over haar erf meende te kunnen gaan. Die zich niet bijtijds konden bergen, moesten zich de onzachte aanraking met een harer wapenen getroosten.

De Engelschen maken zich tegenwoordig zeer druk met de Narcissen. In het laatste nummer van *The Gardeners' Chronicle* vindt men er weder zeer fraaie afbeeldingen van. Het is voor ons Nederlanders aangenaam te zien dat onze Nederlandsche bollenkweekerij in het buitenland zoo grooten bijval vindt en dat ook de Nederlandsche oorsprong aan de namen niet vreemd blijft. Wij vinden o. a. afgebeeld *Narcissus Glory of Leyden* en *Narcissus Madame de Graaff*.

In het tijdschrift *Gartenflora*, dat te Berlijn uitgegeven wordt, komt een afbeelding voor van de rots met waterval, die door den heer L. A. Springer, te Hilversum, gemaakt is op het terrein der Landbouw-tentoonstelling in September des vorigen jaars te Haarlem gehouden. De afbeelding, is zeer wel geslaagd en het is te hopen dat het werk van den heer Springer ook bij onze Duitsche naburen waardeering moge vinden.

In de kweekerij der Naamlooze Vennootschap „L'Horticulture Internationale“ te Brussel zagen wij meermalen de Orchideeën geplaatst op schoteltjes met water gevuld, waarin een tafelvormige verhooging aangebracht was, zoo-

dat de pot droog blijft, maar slakken en andere schadelijke dieren de plant niet kunnen bereiken. Wij zien nu in *The Gardeners' Chronicle* de afbeelding van andere dergelijke waterschotels, die verkrijgbaar zijn bij de heeren Toope & Co., Stepney Highstreet, London.

Eenige zeer belangrijke waarnemingen zijn gedaan door den Franschen botanicus, den heer Musset, aangaande de inwerking van het maanlicht op de planten.

Zooals bekend is bezitten bladeren en andere plantendeelen de eigenschap om hun stam naar die der zon in te richten, zoodat ze het meeste licht en warmte verkrijgen; nu hebben de onderzoekingen van den heer Musset aan het licht gebracht dat de stand van sommige planten ook gewijzigd wordt door den stand der maan. Deze proeven werden met vollen maan genomen o. a. met *Geum montanum*, *Papaver Rhoeas*, enz. enz. en leidden tot de meest verrassende uitslagen, zoodat nu geen twijfel meer overblijft aan den invloed van het maanlicht op de planten.

Corticoatrontecozschül, dit was de naam die de Mexicanen gaven aan de *Cattleya citrina*. Wij begrijpen niet hoe het mogelijk is zoo een verschrikkelijken naam uit te spreken. Gelukkig dat de Mexicanen niet, zooals wij, alle verscheidenheden der *Cattleya citrina* verschillende namen hebben gegeven; want wat zou het worden wanneer er nog een of twee namen van eene dergelijke afmeting achter stonden?

Journal des Orchidées.

Op een bijeenkomst der Vereeniging tot bevordering van den Tuinbouw, voor eenigen tijd te Berlijn gehouden, trokken in het bijzonder de aandacht eenige bloeiende exemplaren van *Lilium auratum*. De bollen waren in een ijskelder gelegd, dadelijk nadat men ze ontvangen had (in den herfst), totdat ze voor het trekken noodig waren. Nu werden ze op eens geplaatst in een kast met een temperatuur van 59°—84° Fahr. en het gevolg was, dat ze binnen 4 weken in vollen bloei stonden.

De bloemen van *L. auratum* zullen gedurende de wintermaanden zonder twijfel voor bloemenwinkels zeer veel waarde hebben.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 724. De gevraagde adressen zijn grotendeels Elyseesche velden Lethe (links) voor nadere inlichtingen vervoege men zich bij Charon, veerman, Styx No. 27a beneden. Sassenheim, 19/4 '90. A. F.

Vraagbord.

No. 726. Hoe moet men Azalea's behandelen na den bloei om die 't volgend jaar wederom in bloei te hebben en wie van de lezers kan mij zeggen of de *Spiraea japonica* een groenblijvende potplant is en overjarig of moet die opnieuw gezaaid worden, men zal mij zeer verpligten met eenig antwoordt.

Z.

Iz. VAN D.

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk

f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend f 0.35

Mr. R. A. BARON VAN HOEVELL TOT NIJENHUIS.

Handboek voor Boomkweekers en Tuinlieden, vrij gevolgd naar het Fransch van den 8sten druk, van A. F. HARDY. 2e druk f 4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk f 1.50

Moeshovenierderij, 3e druk f 1.30

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen f 1.80

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk f 0.30

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER f 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk f 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDUS. — J. HARTWIG f 0.75

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk f 1.80

Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk f 0.25

E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden f 4.25

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. Gebonden. f 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Bokin 70, Amsterdam. 471

Pyrethrum Carneum.

Bijzonder aan te bevelen voor perken; blijft des winters in den vollen grond over, geeft bloemen als CHRYSANTHEMUM'S en is door zijn langen bloei voor elk gewenscht. 472

2 maal verspeende planten, die dezen Zomer bloeien, per 25 f 2.— per 100 f 6.—, worden aangeboden door

A. HARMSSEN,

Bloemisterij „Leuvenheim", bij Brummen.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 474

Landbouwverbeteringen

OF
KLEIGRONDEN,

DOOR

H. M. HARTOG.

Met 71 houtsnedfiguren.

Prijs: f 1.25. 473

Verschenen

bij M. M. OLIVIER, AMSTERDAM.

Persoonlijke Dienstplicht

EN

LEGERORGANISATIE.

van Juridische, Moreele, Maatschappelijke, Nationale en Militaire zijde beschouwd

DOOR

Een Staatsburger.

Prijs f 1.25. 475

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000	Boom-slijpmaten 8' bij 1 1/2 M.	f 2.00
1000	„ „ 10 „ 1 1/2 „	2.25
1000	„ „ 10 „ 2 „	2.75
1000	Stoek „ 10 „ 1 1/2 „	1.40
1000	„ „ 12 „ 2 „	2.00
1000	„ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hoog. 476

Groen geverfde Bloemstokken.

50	stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50	„ 1.00 „ „	3.—
50	„ 0.75 „ „	2.25
50	„ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100	stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100	„ 1.00 „ „	1.25
100	„ 0.75 „ „	0.75
100	„ 0.50 „ „	0.50

1 Doz Rosen-kistjes, 8 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Iemand van goede huize, jaren werkzaam bij de boomkweekerij en bloemisterij, zag zich gaarne geplaatst, liefst daar, waar gelegenheid bestaat als deelgenoot op te treden, of later de zaak over te nemen. 477
Brieven franco, onder letter R B, bij de Boekhandelaren BAKKER & LOS, te Bussum.

BINDERIJ.

Een net JONGMENSCH, 1ste BINDER met alles wat daarbij behoort, flink bekend, zoekt tegen 15 Mei of eerder plaatsing.

Brieven franco, letter J S, bij de Boekhandelaren BAKKER & LOS, te Bussum. 478

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 479

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,
die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 462

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 463

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
„**Corona**”,
Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 464

Kunst en Smaak

DURE BRANDSTOFFEN.

 De hooge prijs van dit artikel heeft mij naar **BESPARING DOEN ZOEKEN**, waarin ik voortreffelijk ben geslaagd, voor zoover betreft, de door mij in den handel gebrachte **VRIJSTAANDE KETELS**. Deze kunnen tegen geringe kosten daarvoor worden ingericht. De ketel kan blijven staan en een gewone smid maakt dat werkje in 3 uur tijds in orde, zonder andere materialen, dan hetgeen door mij franco wal wordt verzonden. 465

Prijs voor ketel No. 1 f 5.80; ketel No. 2 f 6.50 en ketel No. 3 f 7.—

 IJzeren ketels van ander fabrikaat, kunnen, zoo zij daarvoor vatbaar zijn ook voor de bezuiniging worden ingericht.

TH. A. DE KOSTER,
Fabrikant.

AMSTERDAM.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabrieksprijs.
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij **GROENEWEGEN & Co.** verkrijgbaar. 466

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS
en **CONIFEEREN,**

DOOR 467

C. DE VOS.
Tweede, vermeerdeerde en verbeterde druk, Prijs f 1.90.

Een chef-boonkwecker,
slink verkooper, met prijzen goed op de hoogte zag zich gaarne als zoodanig geplaatst.
Adres **A. A. FABIUS**,
Naarden. 470

NEDERLANDSCHE
Stoom-Vruchtensapfabriek
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 468

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PLIPER,
HOFLEVERANCIERS

Voor de Boeren.

Voor de Vee fokkers.

Voor de Veehouders.

Dr. WAGENVELD. De bekwame Veearts. Volledig Handboek der Genees- en Verloskunde voor het Vee, met 9 uitslaande Platen, 3e druk. Prijs f 3.90, voor f 2.40.

Dit werk is letterlijk gezegd onmisbaar voor elken Veehouder of Vee fokker.

Verkrijgbaar bij **D. BOLLE**, Bazaar van goedkope Boeken, Hang bij de Vischmarkt, te Rotterdam. Franco thuis op ontvangst van Postwissel van slechts f 2.40, waarbij staat: De bekwame Veearts. 469

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 18.

VRIJDAG 2 MEI 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels /0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 3 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Pyrethrum Carneum.

Bijzonder aan te bevelen voor perken; blijft des winters in den vollen grond over, geeft bloemen als CHRYSANTHEMUM'S en is door zijn langen bloei voor elk gewenscht. 586

2 maal verspeende planten, die dezen Zomer bloeien, per 25 /2.— per 100 /6.—, worden aangeboden door

A. HARMSSEN,

Bloemisterij „Leuvenheim”, bij Brummen.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, alken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. /2.—, franco door het geheele Rijk. 587

Gebro. ADMIRAAL,

te RIJP, (N.-Holl.)

Boomkwekers, Bloemisten en Aanleggers van tuinen en boomgaarden. 588

Speciaal-cultuur van HOOGSTAM VRUCHTBOOMEN.

VRUCHTBOOMEN.

589 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

Iemand van goede huize, jaren werkzaam bij de boomkweekerij en bloemisterij, zag zich gaarne geplaatst, liefst daar, waar gelegenheid bestaat als deelgenoot op te treden, of later de zaak over te nemen. 590

Brieven franco, onder letter R. B, bij de Boekhandelaren **BAKKER & LOS,** te Bussum.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 591

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide **RAFFIA**, per 3 kilo /1.40, per 5 kilo /2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 592

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

GROOTE ORCHIDEEËNVEILING

op Woensdag 21 Mei 1890, aanvangende voormiddags te 10½ uur, op de bloemisterij van de Firma **GROENEWEGEN & Co.**, Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

De te veilen Orchideeën zijn voor een deel afkomstig van een belangrijke Engelsche Liefhebbers-verzameling en wel van die van den heer **A. BRIANT ONDINE ROAD**, Londen S. E. en voor een ander deel van de **HH. SEEGER & Tropp**, te East Dulwich, bij Londen.

Te bezichtigen Dinsdag 20 Mei en op den ochtend van den verkoopdag.

De Catalogus zal in tijds verkrijgbaar zijn.

593

GROENEWEGEN & Co.,
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

Tuinspuiten.

De meest doelmatige werktuigen tot het besproeien van kasplanten, aangezien men de plant van alle zijden het water kan toevoeren en zodoende insecten beletten zich te vestigen.

Verkrijgbaar in verschillende maten.

Prijs per stuk $\text{f} 3.40$, $\text{f} 4.75$,
 $\text{f} 6.25$, $\text{f} 8.80$, $\text{f} 11.80$

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 602

Hoog en breed 24 cM.	$\text{f} 1.15$
" " " 29 "	1.30
" " " 32 "	1.60
" " " 36 "	2.30
" " " 40 "	3.40
" " " 45 "	4.10
" " " 50 "	4.70
" " " 55 "	6.50
" " " 60 "	8.—
" " " 65 "	10.—
" " " 70 "	12.—
" " " 75 "	15.50
" " " 80 "	18.75
" " " 90 "	22.75
" " " 100 "	29.—

Boomkweekersknecht,

bekwaam in het vak, goed op de hoogte van **ENTEN** en **OCULEEREN**, kan uiterlijk 1 Juli geplaatst worden; zonder goede getuigen, onnoodig zich aan te melden. 603

G. A. VAN ROSSEM,
Naarden.

KENNISGEVING.

Mijn KANTOOR en MAGAZIJN, zijn van af 1 Mei verplaatst naar N. Z. Voorburgwal 140.
604 OSCAR MANUS.

Een Tuinman,

geheel op de hoogte van Koude- en Warme-kasplanten, groenten, boomteelten broeierij, R. K. ongehuwd, 30 jaar oud, biedt zich tegen 15 Mei aan, op een Buitenplaats. Voorzien van goede getuigen van Handelskweekerijen en Buitenplaatsen.

Nadere inlichtingen, op franco brieven, letter R H, aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 605

TUINMAN.

Op een buiten in Overijssel, wordt gevraagd, een gehuwd tuinman met klein gezin, P G., vrije woning, en loon naar bekwaamheid. Zonder goede getuigen zoowel wat gedrag als bekwaamheid aangaat, onnoodig zich aan te bieden, Brieven onder lett. G, aan het POSTKANTOOR, te Oldenzaal. 606

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS
en CONIFEEREN,

DOOR 607

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs $\text{f} 1.90$.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM. 608

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

De GOEDKOOPE VOORJAARSAANBIEDING van ROZEN, KNOL-BEGONIA'S, DAHLIA'S en andere planten voor den tuin, van GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam, is verschenen en wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden. 609

SEMPER VIRENS.

No. 18.

VRIJDAG 2 MEI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: *Quesnelia roseo-marginata*. — *Livistona chinensis*, met een afbeelding. — *Billbergia Saundersii*. — *Cattleya citrina* als kamerplant. — Geen beroeringen meer. — *Rosa laxa* als onderlaag. — Ingezonden. — Vervalschingen. — Zaadwinning van afgesneden stengels. — Kieming der noot van *Lodoicea*. — Wijzigingen die de planten ondergaan, als zij op hogere breedten groeien. — Boekaankondiging. — Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 6 Mei 1890. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Quesnelia roseo-marginata.

WOEN, bij gelegenheid der liquidatie van de firma de Wed. J. van Leeuwen & Zoon, te Rotterdam, in den zomer van 1888, de planten aldaar in publieke veiling zouden verkocht worden, zag ik daar een kloeke *Bromeliacee*, die ik mij niet herinnerde te kennen. Er stond bij *Billbergia Skinnerii*.

Dat het geen *Billbergia* was, hieraan viel niet te twijfelen, maar toch kon de naam in zooverre juist wezen dat die als synoniem bestond. Ik wist dat op het oogenblik niet, hoewel ik mij meende te herinneren hem meer gehoord of gelezen te hebben. Intuschen, dit, meende ik zou later wel blijken, dat ik haar niet had wist ik bepaald en ik gaf dus last haar te koopen.

Spoedig bleek mij dat er indertijd door den heer J. Linden werkelijk een plant onder den naam *Billbergia Skinnerii* in den handel was gebracht, welke later door Brongniart, daarna ook door Ed. Morren *Androlepis Skinnerii*, vervolgens door Koch *Ponthinava Skinnerii* genoemd werd, en welke als *Androlepis* tegenwoordig gekweekt wordt.

Daar deze nu zeer verwant is aan *Aechmea* en de thans in mijn bezit zijnde plant aan dit geslacht deed denken, en ze bovendien wat haar habitus betreft, vrij wel overeenkwam met een kleine afbeelding welke daarvan voorkomt in *the Garden* deel 16, Mz. 151 (de eenige afbeelding die er van bestaat), werd ze, in afwachting van den bloei, daarvoor gehouden en voorloopig als *Androlepis Skinnerii* geëtiquetteerd en ingeschreven.

Deze plant onder dezen naam later uit den Hortus te Luik ontvangen, bevestigde mij in dit vermoeden.

Zekerheid kan men bij deze planten echter pas verkrijgen door de bloemen, daar soms zelfs planten van verschillende geslachten door de bladeren en de groeiwijze bedrieglijk op elkaar gelijken, en het liet zich aanzien dat deze tot die *Bromeliaceen* behoort, die het geduld van den kweeker op een zware proef stellen.

In den regel is dit dan ook werkelijk het geval, maar daar de plant in kwestie reeds vrij sterk was, vleide ik mij met de hoop dat ze mij niet al te lang op haren bloei zou laten wachten.

Dit kwam uit. In de eerste week van dit jaar zagen we dat het begin der bloeiwijze in het hart der plant reeds zoo ver ontwikkeld was, dat de bloei wel spoedig zou volgen. Gewoonlijk verrassen soortgelijke planten, die men niet genoeg onder zijn onmiddellijk bereik heeft om ze dikwijls te inspecteeren, ons met den te voorschijn komenden steng. Deze zag men toevallig vooraf aankomen.

Toen ze nu in 't begin van Maart bloeide, bleek al spoedig dat mijn eerste veronderstelling omtrent den naam onjuist was. Het kon *Androlepis Skinnerii*, het kon dus de door Linden in den handel gebrachte *Billbergia Skinnerii* niet zijn. Ze behoorde tot een geheel ander geslacht, en wel dat, hetwelk door den Franschen reiziger Gaudichaud *Quesnelia* genoemd was. Men heeft namelijk te onderscheiden *B. Skinnerii Hort.* en *Billb. Skinnerii Hort.*; een onderscheiding, ik stem het gaarne toe, die voor den liefhebber lastig genoeg is, maar 't is niet anders.

Gaudichaud noemde deze door hem in 1834 in de omstreken van Rio Janeiro gevonden plant naar den heer Quesnel, Consul te Cayenne, die haar eenige jaren na de eerste ontdekking terugvond en levend in Frankrijk invoerde, en gaf er een juiste afbeelding van in zijn *Atlas*, behoorende bij het botanische gedeelte der *Voyage de la Bonite*, tab. 54, waarvan echter de tekst niet is verschenen, zoodat de beschrijving van het geslacht *Quesnelia* door hem niet is gegeven; terwijl echter zijn afbeelding omtrent de door hem bedoelde plant geen twijfel overlaat.

Dit nu is de eerste en oudste soort, de *Quesnelia rufa*, die reeds door Planchon in het 10e deel der *Flore des Serres* was afgebeeld en wel onder den naam *Billbergia Quesneliana*, gelijk Brongniart, zich met de onderscheiding van Gaudichaud niet kunnende vereenigen, haar reeds had genoemd, en onder welken naam ze aanvankelijk hier en daar verspreid schijnt geweest te zijn.

De *Quesnelia rufa* wordt dus reeds vele jaren gekweekt, en zoo behoorde zij dan ook tot de oudere collectie van den Leidschen Hortus.

Weinige jaren later — de juiste tijd van haren invoer schijnt onbekend te zijn — werd de plant ingevoerd welker naam boven dit artikel staat, en welker vaderland twijfelachtig schijnt te zijn, hoewel Baker, die, gelijk weldra zal blijken, de soorten omwisselt, haar uit Brazilië afkomstig doet zijn, terwijl de andere van Guyana ingevoerd werd.

De eerste naam, waaronder ze gekweekt werd, schijnt *Billbergia roseo-marginata* te zijn geweest. Als zoodanig, zegt Dr. Regel in 1880, haar in 1868 van van Houtte ontvangen te hebben, en 't is dan ook niet onwaarschijnlijk dat deze haar heeft ingevoerd en onder dien naam in den handel gebracht. In den Botanischen Tuin te St. Petersburg bloeide ze echter niet vóór 1880. Dr. Regel zag toen dat ze niet tot *Billbergia* kon behooren; hij meende haar als nieuw geslacht te mogen beschouwen, en noemde haar *Lievenia princeps*, ter eere van Prins Lieven, Russisch Minister der Rijksdomeinen.

De heer Carrière, te Parijs, was Regel echter vóór geweest. Ook dáár bloeide ze omstreeks dien tijd en de Fransche auteur had haar dan ook, nadat hij haar als tot het geslacht *Quesnelia* behorende had herkend, den soortnaam waaronder zij voorkwam behoudende, als: *Quesnelia roseo-marginata* in de *Revue horticole* afgebeeld.

Maar ook al ware Regel met den naam *Lievenia* niet te laat gekomen, dan zou die toch niet hebben kunnen behouden blijven, daar ze niet als type van een nieuw geslacht mocht beschouwd worden, maar, zeer kennelijk tot *Quesnelia* behoort. Men moet dan ook aannemen dat Regel niet met Gaudichaud's afbeelding der *Q. rufa* is bekend geweest.

Intusschen komt de naam *Lievenia princeps* nog hier en daar voor, en ontving ik dezelfde plant verleden jaar onder dezen naam uit den Berlijnischen Hortus.

Deze plant nu is, vermoedelijk wijl ze in hare goeewijze zeer veel op de door Linden onder den naam *Billbergia Skinnerii* in den handel gebrachte *Androlepis Skinnerii* overeenkomt, hier en daar ook verdwaaald geraakt onder den naam *Billbergia Skinnerii*, gelijk ze ook wel *Quesnelia Skinnerii* genoemd werd. De eerste synoniem kan alleen het gevolg van vergissing geweest zijn, waaraan men zoo licht blootstaat, als men bij deze planten alleen op den habitus afgaat; de tweede zal een gevolg van de eerste zijn geweest.

Ed. Morren, die op dit gebied zeker de meest betrouwbare autoriteit is, beeldt ze beiden zeer traai af in zijn *Belgique horticole*, de *Quesnelia roseo-marginata* in het 31e deel (1881) pl. 4, de *Q. rufa* een jaar later, in deel 32, pl. 4, 5 en 6. De laatste plaat is een ongekleurde afbeelding van de geheele plant, waaruit blijkt dat deze soort een van anderen naakten stam vormt en meer dan tweemaal een manshoogte kan bereiken.

Om dit laatste karakter, bij de *Bromeliaceae* een uitzondering, was de *Quesnelia rufa* dan ook reeds lang bekend. Oude planten onderscheiden zich toch ook in de kassen door hare stamontwikkeling. Zoo zag men er eenige jaren geleden een in den Leidschen Hortus, die een naakten stam had van meer dan $\frac{1}{2}$ Meter. Ze werd toen afgesneden en het bovenste gedeelte als stek behandeld. Van achteren gezien was dit ondoelmatig, wijl daardoor het zeer eigenaardige karakter aan deze plant werd ontnomen en de bloei er waarschijnlijk verscheidene jaren door werd vertraagd.

Eenmaal wetende dat de *Lievenia princeps*, waarvan Regel een niet zeer nauwkeurige afbeelding gaf, en die hij ook beschreef in zijn *Gartenflora*, 1880, bl. 289, tab. 1024, dezelfde plant is, welke door Carrière in de *Revue horticole* en door Morren in de *Belgique horticole* beschreven en afgebeeld werd als *Quesnelia roseo-marginata*, bleef er, al mocht dan ook de soortnaam slecht gekozen zijn, omtrent deze plant geen twijfel meer over, tot de Engelsche auteur Baker verleden jaar een poging deed, die hem echter op het vasteland wel niet zal gelukken, om hierin verwarring te brengen.

In zijn reeds vroeger vermelde *Handbook of the Bromeliaceae* vermeldt hij de *Quesnelia roseo-marginata* van Carrière en van Morren als een synoniem van *Q. rufa*. Niet echter van de *rufa* welke altijd daarvoor werd gehouden, want deze was de

echte niet naar Bakers beweren. De later als *Q. roseo-marginata* beschrevene meent hij, is de echte *Q. rufa* van Gaudichaud.

De plant daarentegen, die door Quesnel in 1841 uit Fransch Guyana ingevoerd werd, en die men altijd voor de *Q. rufa* hield, is een nieuwe soort, die nu in 't vervolg *Q. cayennensis* Baker zou moeten heeten.

Blijkbaar wordt hier dus weder de gelegenheid aangegrepen om een nieuwen naam in de wereld te brengen.

Nu is het interessant te weten, dat er, volgens Morren, alle reden bestaat om aan te nemen dat Gaudichaud zelf de plant door Quesnel ingevoerd heeft gezien en deze herkend heeft voor dezelfde, die hij had doen afbeelden, maar waaraan hij pas den naam *Quesnelia* gaf nadat Quesnel zich door de invoering ervan deze onderscheiding had waardig gemaakt.

De plant, die men altijd voor *Quesnelia rufa* hield, stemt over 't algemeen goed overeen met Gaudichaud's afbeelding. 't Is waar dat de bloeiwijze korter en ook aan den top meer afgerond schijnt, dan Morren die deed afbeelden en dan ook wel wat op die van de *roseo-marginata* gelijkt, maar daar staat tegenover dat de onderste schutbladeren langer en spitsier zijn dan bij deze en volkomen met die van Morren's *rufa* overeenstemmen.

Had Gaudichaud nu zijn plant beschreven, dan zou alle twijfel weggenomen zijn, daar de ééne een stengel maakt en de andere niet, althans niet van beteekenis.

Waar men dan ook vroeger steeds van de *Q. rufa* sprekende, zeide dat deze plant zeer hoog wordt (Beer zegt in *die Familie der Bromeliaceen* dat hij 18—20 voet hoogte bereikt) moet zij in 't vervolg stengelloos heeten, eenvoudig omdat de heer Baker dezen naam aan de later ingevoerde *Q. roseo-marginata* toekent.

Ik geloof dat Morren vreemd zou hebben opgezien, zoo hem deze willekeurige naamsverandering onder de oogen was gekomen. Maar ware Morren nog in leven, dan zou Baker zich daaraan niet gewaagd hebben.

Voor hen, die in de *Bromeliaceen* belang stellen mogen deze bijzonderheden niet overbodig geacht worden, immers het is zeer goed mogelijk dat enkelen die benaming van Baker volgen en dan zitten die namen in elkaar verward,

Vraagt men b. v. nu aan een bloemist om een *Quesnelia rufa* en heeft hij de oude, als zoodanig bekende soort niet, maar wel de *Q. roseo-marginata*, dan schrijft hij daar eenvoudig *Q. Rufa* bij en levert

met een leuk gezicht zijn plant voor deze. Maakt men dan de aanmerking dat dit niet de echte is, dan zweert hij bij Baker en zoo omgekeerd.

Als zulke nomenclatuurwijziging regel werd, zou men daar zonderling mee terecht komen.

Bepalen wij ons nu nog even bij de soort, die tot dit artikel aanleiding gaf, de *Quesnelia roseo-marginata*.

Dit is een kloeke plant, die, alvorens te bloeien, vrij groote afmetingen moet verkregen hebben en uit dien hoofde voor hen, die zeer met hun ruimte in de warme kas moeten woekeren minder geschikt is. Ook voor den handel in bloeiende planten beveelt ze zich niet bijzonder aan, wijl het te lang duurt eer ze bloeit. Uit de mededeeling blijkt dat ze in den Botanischen tuin te St. Petersburg pas twaalf jaren nadat ze van van Houtte was ontvangen, ging bloeien. Toch schijnt dit niet altijd en overal zoo lang te duren, anders zouden niet zooveel voorbeelden van dien bloei bekend geworden zijn. Behalve te St. Petersburg en te Luik, bloeide ze ook in Engeland, en vermeldde Carrière er een voorbeeld van te Parijs, in 1880; in het *Journal de la Société centrale d'horticulture de France* van 1871 lees ik, dat er in het voor Frankrijk zoo gedenkwaardige jaar 1870 in een der vergaderingen door den heer Rivière, chef-bloemist van het Luxembourg, twee tegelijk in bloei waren ingezonden, waarvan de heer Levêque als rapporteur getuigt: la *Billbergia roseo-marginata* (zoo noemde men haar toen) a été admirée par votre Comité; elle était vraiment splendide.

De plant blijft zoo goed als stengelloos, hoewel de voet, ter lengte van p. m. 10 cM., bij oude exemplaren, gelijk de plant die vóór mij staat, aan een stengel doet denken. Ze vormt een dichte bladrosset en heeft, in haar volkomen ontwikkeling een hoogte bereikt van 65 cM., bij een diameter van 0.90 cM.; daar de bovenste bladeren, die ruim 6 cM. breed zijn, wijd uit staan en de ondersten naar beneden omgebogen zijn vormen ze een sierlijk geheel; ze zijn aan den rand vrij dicht met bruinachtige dorentjes bezet.

De bloeiwijze steekt niet boven of buiten de plant uit, maar de forsehe, rechttop staande bloemsteng bereikt met de uiterste spits juist het niveau van de toppen der bladeren. Hieruit volgt echter niet dat de inflorescentie tusschen dezen verscholen zit; integendeel, daar de bladeren wijd uiteen wijken, komt de geheele bloeiwijze daar tusschen flink te voorschijn.

De bloei blijkt uit het te voorschijn komen van een witachtig, grijze knop, de schutbladeren, die de geheele bloeiwijze aanvankelijk omsluiten. Wijken die vaneen, dan rijst er een kegelvormige aar uit op, veel gelijkende op een dennenkegel, ter lengte van ruim 10 cm. en ongeveer 7 cm. breed, bestaande uit helderroode, dakpansgewijs over elkaar liggende bracteeën, die aan de randen gegolfd en met zilverachtig dons bezet zijn. Is het tijdstip van den bloei aangebroken, dan volgen de bloemen elkaar, van onderen af in regelmatigte volgorde op; daar ze in vrij regelmatige kransen juist zooveel boven de roode schutbladeren te voorschijn komen, om, zelfs op een afstand gezien, sterk in 'toog te loopen. Van de roode, kelkbladeren ziet men niets, terwijl ook de bloemkroonbuis grootendeels achter het schutblad verbogen is, maar de bloemkroonzoom is vrij, en het fraaie kobaltblauw daarvan steekt zeer sierlijk tegen het rood der schutbladeren af.

Het fraaiste komt deze bloei in zijn details uit, wanneer de plant op den grond staat; men moet er op zien. Plaatst men haar op een tafel, dan blijft de bloeiende plant zeker hoogst, sierlijk, maar de verrassing is dan veel minder groot.

Ik meen met deze beschrijving niet in nadere bijzonderheden te moeten treden, maar geef slechts den indruk die de bloeiende plant op elken liefhebber zou maken. Een zeer nauwkeurige en zeer begrijpelijke beschrijving vindt men in Morren's *Belgique horticole* 1881, bl. 83 en 84.

De bloei duurt verscheidene weken. Er gaan toch alleen reeds een paar weken om, eer de bloeiwijze, nadat die uit de schubachtige grijze bracteeën te voorschijn kwam, haar volle grootte heeft bereikt en voor dien tijd verschijnen de bloemen niet. De nu eerstvolgende week is ze het allerschoonst, wanneer namelijk de kegelvormige, prachtig roode bloemtaar aan den voet met een krans blauwe bloemen getooid is. Later, wanneer deze zijn uitgebloeid, krijgt het geheel aan den voet een enigszins verwelkt aanzien, maar blijft het toch nog grootendeels frisch en de top behoudt zijn fraaie kleur tot dat de laatste bloemen verwelkt zijn.

Gedurende dien tijd is de *Quesnelia roses-marginata* een plant van groot effect, een, der nobelste vertegenwoordigers dezer rijke familie.

Omtrent hare cultuur, valt niets bijzonders op te merken; ze behoort niet tot de zeer gepijpelijke soorten en is met een gewone warmekas te vreden. Het is wel waar, schijn-

lijk dat wij er zaden van zullen verkrijgen, en dan is de vermenigvuldiging in massa zeer eenvoudig.

26—3,—'90.

W.

Koude-kas.

Livistona chinensis.

(Met een afbeelding.)

Bij menig een zal wellicht de vraag opkomen: waarom een zoo algemeen bekende en alomt verspreide plant afgebeeld? Wij erkennen dat er alle reden is om die vraag te doen, maar toch hebben wij goede gronden voor het nog meer bekend maken, zelfs van de meest gewone planten en daartoe kan men de *Livistona chinensis* niet eens rekenen.

Wij schrijven voor plantenliefhebbers, die er grootere of kleinere verzamelingen op na houden en die dus in den tuinbouw bedreven zijn, maar ook voor hen, die slechts weinige planten bezitten, doch in de verzorging daarvan, en in de goede uitkomsten hunner kweeking vooral niet minder behagen scheppen, dan zij, die hunne zorgen aan een grooter aantal planten kunnen wijden.

Iemand, die planten in zijn voorvertrekken kweekt, heeft in de eerste plaats behoefte aan zulke planten, die te allen tijde een sierlijk voorkomen hebben. Zulk een plant is de *Livistona chinensis*, de Chineesche wasierpalm. Het noemen van den naam is bijna zoo goed als een volledige beschrijving.

Zij is veel meer in gebruik dan door velen ook zelfs maar vermoed wordt. Bij tienduizenden en honderdduizenden wordt zij aangekweekt en altijd wordt zij gekocht; nooit heeft de kweeker er te veel. Van hoe weinig planten kan hetzelfde gezegd worden!

Liefhebbers van kamerplanten, beziet de afbeelding nauwkeurig; onthoudt den naam en bestelt bij gelegenheid een *Livistona chinensis*, die als alleenstaande sierplant niet overtroffen wordt.

Die gewoon is planten in de kamer te hebben, heeft ook geleerd ze te verzorgen. Ten overvloede echter merken wij op dat de *Livistona*, evenals alle Palmen, goed vochtig gehouden moet worden, m. a. w. een dagelijksche begieting behoeft; dat de bladen, zoo dikwijls noodig met een spons van stof gereinigd worden en dat een lichte, luchtige standplaats een vereischte is, vooral niet dicht bij een kachel; dit is trouwens voor alle planten nadeelig.

Warme- en gematigde-kas.

Billbergia Saundersii.

De *Gartenflora* van 15 Febr., No 4, geeft een, wat de bladeren betreft zeer goed gedaagde, wat de bloemen aangaat minder fraaie afbeelding van deze zeer fraaie Bromeliacee, die in 1869 door den heer Wilson Saunders uit Bahia, Brazilië, is ingevoerd en die zich, behalve door de sierlijke bloemen zeer duidelijk karakteriseert door de fraaie geel gevlekte, van achteren roodbruine bladeren, en die daarom, 't geen voor de Billbergia's uitzondering is tot de sierbladplanten kan gerekend worden.

In zijn *Handbook of Bromeliaceae* geeft Baker bij deze soort den naam Billbergia quintutiana *Hort. Makoy* als synoniem daarvan op. De Engelsche auteur maakt zich hier, gelijk Prof. Wittmack tot mijn voldoening zegt (dezelfde opmerking hadden wij ook reeds hier gemaakt, reden waarom die synonimie in den nieuwen manuscript-catalogus der Bromeliaceën van den Leidchen Hortus evenmin is aangenomen als in den verleden jaar verschenen gedrukten) aan een dubbele fout schuldig. Eerstens schrijft hij den naam Quintusiana ¹⁾ glad verkeerd: quintutiana, een woord, dat zoo geschreven en gespeld volstrekt geen zin heeft, daar Baker blijkbaar niet vermoedde dat hij met een persoonsnaam te doen had. Maar de B. Quintusiana kan met geen mogelijkheid tot Saundersii gebracht worden. 't Zijn twee zeer verschillende planten, hetwelk hij, die ze voor zich heeft, bij den eersten blik ziet. De B. Quintusiana is een veel krachtiger groeiende plant, met een sterkere, opgerichte bloemsteng, en welker bladeren aan beide zijden groen en dan noch aan de achterzijde roodbruin, noch geel gevlekt zijn. 't Blijkt hieruit dat Baker deze plant niet gezien heeft en wel wat al te vlug naar aanleiding eener afbeelding tot een besluit gekomen is. Prof. Wittmack stelt zich voor nader op de B. Quintusiana terug te komen. W.

Orchideeën.

Cattleya citrina als kamerplant.

De heer C. Vasseur doet in het *Journal des Orchidées* eenige mededeelingen aangaande zijn ondervinding met het kweken van Orchideeën in de kamer.

¹⁾ De plant werd door Prof. Morren aldus genoemd naar onzen bekenden Groningschen liefhebber, den heer Q. J. Quintus.

Een waarmede ik mij in den laatsten tijd heb bezig gehouden, zoo schrijft de heer Vasseur, was een *Cattleya citrina*, welke thans bloeit zonder bij het kweken een bijzondere behandeling te hebben ondergaan.

Ik had deze *Cattleya* ontvangen in October 1888, zette haar dadelijk in een kamer voor een naar het oosten gekeerd venster, waarvoor ze een geheel jaar is blijven staan.

In deze kamer, waarin ik dubbele ramen liet maken, werd niet gestookt, echter voor het des winters daar nooit, hoewel de temperatuur dikwijls slechts 1—5° Reaumur was. Wanneer de zon in de kamer scheen opende ik het buitenste raam en wanneer de temperatuur gestegen was tot 12° opende ik beide vensters. Aan mijn *Cattleya* waren, toen ik haar ontving, drie scheuten, die volkomen goed doorgroeiden, zelfs bracht een hunner in den loop van de maand Maart een knop voort, die zich evenwel niet ontwikkelde maar steken bleef. Ik heb gedurende vele jaren van ondervinding gemerkt, dat Maart altijd de verderfelijste maand voor Orchideeën is; het ligt waarschijnlijk aan de sterke verandering van het weder; sommige zomersche dagen worden dikwijls gevolgd door strenge koude.

Gedurende den zomer had ik dag en nacht, bijna zonder uitzondering, beide vensters geopend; alleen spande ik linnen tusschen de raamposten, wanneer de zon hevig brandde.

In October 1889 bracht ik haar naar de eetkamer, waar ze haar tweede winter doorbracht.

Zij stond daar onder vrij ongunstige omstandigheden, de temperatuur was onregelmatig, en er kwam weinig licht door het eenige venster; daarbij was het behangsel zeer somber.

Zij ontwikkelde toch dit jaar vier krachtige scheuten, waarvan eene reeds in Maart gebloeid heeft, terwijl eene andere een knop heeft, die binnen een week geopend kan zijn. Daarenboven maakt zij vele nieuwe wortels, waaronder van 15 cM. lang. Daarvoor verlangde zij nooit andere zorgen, dan het dagelijks bevochtigen van de schijnknollen, wortels en het plankje waarop ze groeit. Dit plankje staat voor het venster op een tafel, waarop zich verder andere Orchideeën, eenige Palmen, enz. bevinden; het geheel bestaat slechts een beperkte ruimte en mist volstrekt niet, is zeer fraai en is ook met het oog op de gezondheid zelfs aan te bevelen.

Ik behoef het kweken der *Cattleya* in de kamer aan de Orchideënliefhebbers zeker

niet verder aan te bevelen alleen wil ik hen verzekeren dat de weinige zorg en de geringe kosten rijkelijk zullen vergoed worden bij het zien van de bewonderenswaardige bloemen.

Geen berookingen meer.

Het gebruik van tabakstelen, die gelegd worden op de verwarmingsbuizen in de Orchideeënkassen, ter verdrijving van insecten enz. begint meer algemeen te worden en zal het berooken weldra geheel vervangen. Dit is een niet geheel nieuw, doch uitmuntend middel, en daarbij is het zeer eenvoudig, zoodat velen, die het tot nu toe niet in praktijk hebben gebracht, niet zullen nalaten er een proefneming mede te doen. Vooral de kweekers, die het welmeen met hunne planten, zullen het middel algemeen toepassen.

Het heeft vooral dit voor op het berooken, en op insectenpoeders, dat het gestadig werkt en alleen giftige bestanddeelen verspreidt voor de vijanden der planten, zonder de kassen te vullen met schadelijke gassen, die zich meester maken van de zuurstof, welke in de lucht aanwezig is en de uitwaseming der planten belemmeren, die, zoo als iedereen weet, onmisbaar is voor de planten.

Maar, laat ons veronderstellen, dat men in een kas de beste berooking, onder de voordeeligste omstandigheden, in toepassing heeft gebracht, dan kan men toch zeker zijn en de ondervinding heeft het bewezen dat altijd trips, vlooiën, slakken, kakkerlakken en mieren of minstens eenige eitjes der verwoestende beesten aan de schadelijke inwerking ontsnapt zullen zijn.

Nadat de bewerking afgelopen is, bergt men het toestel op en men verlangt niets liever dan de lucht der kas weder gezuiverd te zien; dit gebeurt ook na korteren of langeren tijd en de ontsnapte insecten kunnen hun vernielenden arbeid weder aanvangen.

Wat betreft de insectenpoeders, het is nog veel hopeloozer zich daarvan met eenig goed gevolg te bedienen; de insecten toch moeten het poeder bereiken wil men ze gedood zien.

Het gebruik van tabakstelen kunnen wij daarentegen aanbevelen, de nicotine is dan altijd in de lucht van de kas, en mag onze vijand, want als zoodanig moeten we de vernielers onzer planten beschouwen, al een maand lang ontsnappen, wat echter onwaarschijnlijk is, dan zal hij toch de volgende maand bezwijken voor onze volharding, die

hem bij voortduring het gift blijft toedienen.

Door zonder ophouden door te gaan maakt men de kas ook voor andere insecten ontoegankelijk, dewijl ze zich wel zullen wachten op een plaats te komen, die zulke schadelijke bestanddeelen voor hen bevat; zoodoende beveiligd men de kas voor hunne verwoestingen.

Om tot dezen gunstigen uitslag te komen is het noodig op de verwarmingsbuizen een bed van tabakstelen en verderen afval te leggen. Om te voorkomen dat dezen afval het water vuilmaakt, op het pad valt, enz. moet men langs de pijpen aan beide zijden een netwerk van metaaldraad spannen. Het tabaksbed moet men 's morgens en 's avonds, twee maal daags besproeien en om de maand vernieuwen. J.

Open grond.

Rosa laxa als onderlaag.

De bovengenoemde roos werd reeds vele jaren geleden door Dr. Regel, te St. Petersburg, ingevoerd, maar wordt eerst in de laatste jaren als onderlaag door sommigen warm aanbevolen.

Zij heeft sterke rechtgroeiende takken, die met weinige, ongevaarlijke dorens bezet zijn, ook prijst men haar aan omdat ze nooit uitloopers maakt, terwijl ook de scheuten veel vroeger volwassen zijn dan die der *R. canina*. Is dit laatste echter niet soms een gebrek, in plaats van een voordeel, vooral bij hoogstam Reimontantrozen, die in de open lucht staan?

Voor rozen, die men vroegtijdig wil hebben om te trekken, zal de *Rosa laxa* misschien wel de geschiktste onderlaag zijn.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Dat er op mijn stukje over *Negundo californicum* en het daaraan toegevoegde, repliek zou volgen, was ik wel te verwachten, want ik wist, dat er te Boskoop een oude veete tegen mij bestaat, naar aanleiding van vroegere stukjes van mijn hand, maar dat het de heer de Vos zou zijn, die de pen tegen mij opvatten zou, dat had ik niet kunnen denken, daarvoor had ik hem voor te verstandig gehouden, vooral niet op deze wijze.

Doch ter zake.

Eerstens verzoek ik den heer de Vos beter te lezen, dan had hij kunnen opmerken, dat ik zoo mogelijk woordelijk terug gaf, wat Heinrich Mayr schreef. Ook achtte ik het

volstrekt niet noodig alle synoniemen van de plant daaraan toe te voegen. Daarbij geloof ik niet, dat de *Negundo aceroides*, meer als *Neg. fraxinifolium Nutt.* bekend is, wel als *Acer Negundo* en het woord *Acer* dus zoo heel overbodig niet is.

Dat de naam van Dieck verkeerd gespeld stond, is mijn schuld niet, daar ik van het stukje geen proefdruk ter correctie ontving.

Het boek van Mayr is zeer nieuw (1890) en dat Dr. Dieck dacht dat *Acer* (*Negundo*) *californicum* als syn. van *Acer* (*Negundo*) *cissifolium* beschouwd kan worden, is mij natuurlijk niet onbekend; daar dit duidelijk in de door mij aangehaalde stukjes geschreven staat.

ver het verschoonbaar, dat kweekers de namen van hun planten slecht schrijven en om dit nog meer te dekken, zou hij geneigd zijn te gelooven dat het niet onmogelijk is, dat de boomen aldus gevraagd waren.

Dan geloof ik is ook de aanhaling van die bekende Belgische grap, hier niet op haar plaats, want als ik mij wel herinner, waren bedoelde tuinbouwprodukten in een winkel geëxposeerd, of zoo iets, en om nu winkeliers van groenten enz., gelijk te stellen met menschen, die de planten kweeken en van jong af in het tuinbouwwak opgroeien, is wat af te kras; maar hoe het zij het is toch geen verschooning.

Maar het laatste deel van het stukje is zeker wel het minst steek houdende. Het

LIVISTONA CHINENSIS.

Ik wil gaarne gelooven dat de heer de Vos deze reeds 15 jaren in cultuur heeft, maar 't gaat wel eens meer, dat zekere planten wel bestaan, maar als er om gevraagd wordt, zijn zij schaars te verkrijgen. Zelfs voor zulke oude plantsoorten moet men dikwijls nog bij Jan en alleman de kweekery afloopen om ze in voldoende hoeveelheid te verkrijgen. Al heeft de heer de Vos op zijn kweek een exemplaar van deze of gene zeldzame soort, daarom is deze nog niet algemeen verspreid.

Een redeneering, die geen steek houdt, vind ik het laatste deel van het stukje.

Omdat het nu onmogelijk is, overal tuinbouwscholen op te richten, vindt de schrij-

ver waarschijnlijk op mijn lijst van boomen en heesters, enz., voor de prijsopgaaf voor de begraafplaats te Hilversum.

Op die lijst komen nu soorten en verscheidenheden van *Viburnum* en *Spiraea*'s voor, die volgens den heer de Vos, verouderd zijn. Het zijn namelijk *Vib. Opulus* en *Lantana*, *Spiraea prunifolia* fl. pl., *Sp. Reveesi* fl. pl., *Sp. callosa*, *Sp. call. macrophylla*, *Sp. call. alba*, *Sp. call. superba*, *Sp. californica*, *Sp. opulifolia aurea* en *Sp. Thunbergi*.

Waarom deze dan in zijn Handboek aangeprezen? of is dit al te oud? Want als minder deskundigen het boek raadplegen,

zonder kennis van zaken, dan kiezen zij, waarschijnlijk de oude voor een deel niet meer te leveren zaken. Omdat nu de door de Vos genoemden of alle andere bloemheesters niet gevraagd werden, komt hij tot de conclusie dat de samensteller de anderen niet kent. Waarlijk 't is naïf, te naïf voor een man als onze de Vos.

Kan men b.v. een Sp. Bumala gebruiken, waar een veel hooger groeiende noodig is?

't Zou op die manier nog al lastig zijn, om hij elke opgave, nog te moeten opgeven, waarom men deze en niet die soort of variëteit verkiest of breed moet omschrijven, met welk doel men de gevraagde boomen en heesters gebruikt.

Ware het niet geweest dat een man als de heer de Vos het stukje geschreven had, ik had er niet aan gedacht er op te antwoorden, want waarlijk het is te naïf en het doet mij leed van een man met zulk een rijpe ervaring, zulke conclusies te hooren.

Ik meen evenwel te moeten gelooven, dat ik een teer punt bij den heer de Vos heb aangeraakt, namelijk Tuinbouw-onderwijs en daar hij een vinnig tegenstander is van een tuinbouwschool, althans buiten Boskoop, kan wie of wat daarmee in verband staat geen goed bij hem doen. Neen geachte heer de Vos, wij hebben wel eens genoegelijker gecorrespondeerd over de kwestie van benamingen.

Die brieven waren leerzamer voor mij, dan stukjes als dat in *Sempervirens* van 25 April.

't Eenige wat ik daaruit kan opmaken, is, dat er spijkers op laag water gezocht worden.

De heer de Vos weet goed dat ieder zelfstandig man kiest wat hem bevalt, en maar niet blindelings overneemt, wat anderen aanprijzen. Ik heb mij over mijne keuze tegenover niemand anders te verantwoorden, dan tegenover mijn lastgevers, want stoorde ik mij aan heeren boomkweekers, dan zouden dezen mij gaarne opscheppen met die zaken, waarmede zij verlegen zitten.

Mijnheer de Redacteur, mijn dank voor de opname dezer regelen, waarmede ik blijf, Hoogachtend,

U Ed. Dw. Dienaar,

LEONARD A. SPRINGER.

Vervalschingen.

De heer Em. Ronigas deelt in het *Gentsche Tijdschrift van den boomteeltkring* een paar vervalschingen mede, die met alle recht dezen naam verdienen.

Onlangs, zegt hij, had een Commissie, te

Weenen ingesteld, een reeks van eetwaren te onderzoeken, en vond er koffie in, die geen het minste spoor van de gewone koffie bevatte, en tarwebrood, dat uitsluitend gemaakt was met fijne bloem van gemalen boomschors. Het schijnt zelfs dat dit brood van zaagmeel niet al te slecht was.

Wat de koffie betreft, zij wordt op groote schaal vervaardigd van geroost meel, waaraan men, door zekere scheikundige stoffen, den smaak en de kleur der koffie geeft. Deze stoffen zijn zoo wel in boonen gevormd, dat het zeer moeilijk valt, zelfs voor een geoefend oog, er de afkomst van te herkennen. Maar wat nog meer is, er bestaan in een stad aan de Belgische grenzen gelegen, twee fabrieken die, voor 3600 Mark ¹⁾, al de noodige toestellen leveren tot het maken van valsche koffie. Met eene dergelijke inrichting kan men van 10.000 tot 20.000 Kilo valsche koffieboonen per dag maken, en de kosten bedragen niet meer dan een twintigtal Francs per 100 Kilo. —

Wij voegen hier bij dat, zoo dit juist, en het feit bekend is, het bijna ongeloofelijk schijnt dat van hooger hand aan een dergelijke industrie geen beletselen in den weg gelegd worden.

Zaadwinning van afgesneden stengels.

De heer Lindemuth deelde onlangs in een vergadering der Vereeniging tot bevordering van den Tuinbouw in de Pruisische Staten te Berlijn mede een opmerkelijk verschijnsel, dat hij met Prof. Körnicke, te Bonn heeft opgemerkt. Tulpen en Lelies brachten namelijk beter zaden voort, wanneer de stengel afgesneden en in water gezet wordt, dan wanneer die aan de plant, (respect. aan den bol) blijft. Hij voegde ter verklaring daarvan het vermoeden er bij dat waarschijnlijk de reservestoffen, die bestemd zijn om den bol te voeden, dan het vruchtbeginsel ten goede komen, een opmerking, die o. i. zeer gegrond is, en zeker wel de eenige weg om dit verschijnsel, dat, wij voegen het er direct bij, niet nieuw is, begrijpelijk te maken.

Ook Prof. Wittmack herinnerde er aan dat, volgens berichten in Engelsche tijdschriften, hetzelfde aan gene zijde van het kanaal gebleken is het geval te zijn met *Chrysanthemum indicum* welker zaden beter tot ontwikkeling moeten komen wanneer de bloeiende takken afgesneden en in water gezet zijn.

In dit geval zal echter wel aan een

¹⁾ 't Schijnt dus een Duitse stad te wezen.

andere oorzaak te danken, waren; wel worden ook bij soortgelijke niet tot de bol- en knolgewassen behorende planten reservestoffen naar den wortelstok gevoerd, maar toch gewis in veel geringere mate.

Het middel zou intusschen allicht bij meer moeilijk zaadgevende planten in toepassing te brengen zijn.

Kieming der noot van *Lodoicea*.

Voor hen, die belang stellen in Palmen (dezer aantal is helaas tegenwoordig niet groot) zal het zeker hoogst interessant zijn te vernemen dat het den heer W. Lauche, te Eisgrub in Mähren, eindelijk gelukt is de noot van *Lodoicea sechellarum* (de zoogenaamde Kokos der Sechellen, de Palm die de grootste vrucht levert ¹⁾), tot kieming te brengen. Tot dusverre moet dit, vele jaren geleden, nog maar eens het geval geweest zijn te Liverpool, waarvan men echter later niets meer heeft gehoord. De vrucht lag gedurende vier maanden in sterk met keukenzout vermengd zand, dat op een temperatuur van 30° R. gehouden werd (100° Fahr.) De kiem is ongeveer zoo dik als een duim en de heer Lauche is terecht zeer nieuwsgierig hoe die zich nu verder zal houden.

Dat ze zal blijven doorgroeien is niet te verwachten; mogelijk, zoolang ze teert op het reservevoedsel uit de noot; maar, hoe dit moge zijn, men kan thans zeggen dat er een levende *Lodoicea* in Europa is, en op zich zelf is dit al heel mooi.

Ook moet de heer Lauche in 't bezit zijn van goed groeiende jonge planten van *Welwitschia mirabilis*, die het in drogen, zandigen grond, op een lichte, warme standplaats goed naar haar zin schijnen te hebben. Dat deze, zeker niet minder interessante planten in 't leven zullen blijven is waarschijnlijk. W.

Wijzigingen die de planten ondergaan, als zij op hoogere breedten groeien.

Men weet dat de planten der Alpenstreek slechts een zeer kort jaargetijde hebben om zich te ontwikkelen, te bloeien en vrucht te geven. Deze planten, die alle overblijvend zijn, hoopen nogtans in hare onderaardsche deelen eene grotere hoeveelheid reservevoedsel op dan de overeenkomstige planten der vlakten. Gaston Bonnier heeft door proeven, sedert 1884 genomen, de verklaring gezocht van de oopenhooping dezer

voldoende reservestoffen; maar zulk eene snelle ontwikkeling.

Dezelfde plant die op een hoogere breedte (of hooger boven de oppervlakte der zee) groeit heeft eene kleinere gestalte en veel dichter bij den grond staande takken dan die in de vlakte. Zij heeft bovendien meer gekleurde bloemen en bladeren van eene donkerder kleur; deze zijn ook dikker. Alle beschuttende weefsels (kurkschors, opperhuid) zijn betrekkelijk meer ontwikkeld, of hunne cellen van dikkere wanden voorzien. Het belangrijkste verschil is echter in de bladschijf gelegen, wier grotere dikte in het algemeen ontstaat door eene uitbreiding van het zoogenaamde palissadenweefsel dat rijk aan bladgroen is. Daaruit volgt, dat licht van dezelfde sterkte en op dezelfde bladoppervlakte vallende, door eene dikkere laag chlorophyl zal gaan als het op een blad van de Alpenplant valt dan wanneer het een overeenkomstig deel van eene plant in de vlakte bereikt. Bij gevolg zal voor dezelfde lichtsterkte de assimilatie door het chlorophyl sterker zijn in het eerste dan in het tweede geval. Maar aangezien de lichtsterkte grooter is in de Alpenstreek dan in de vlakte, volgt daaruit dat de assimilatie op eerstgenoemde plaats nog grooter zal zijn.

Daaruit laat zich de grotere oopenhooping van reservestoffen in de onderaardsche deelen der Alpenplanten verklaren; zij is een gevolg van de sterkere assimilatie door de bladen. Er heeft dus eene zekere compensatie plaats tusschen de zwakkere ontwikkeling der deelen van de plant, die zich in de lucht uitbreiden en hunne sterkere voeding.

Landb.-Courant.

Boekaankondiging.

Flora von Deutschland. Zum Gebrauche auf Excursionen, in Schulen und beim Selbstunterricht. von Dr. Ang. Gmelin, Professor an der Universität und Kustos am Kgl. botanischen Museum in Berlin. Sechste, neu bearbeitete Auflage. Berlin, Paul Parey, 1890.

Wanneer van een hand- of eigenlijk een zakboek voor het bestemmen der in 't wild groeiende planten, de zestiende druk verschijnt, dan is dit op zich zelf reeds een veel betrouwbaarder aanbeveling dan er op enige andere wijze van kan gegeven worden.

Maar daar komt nog iets bij: de elkander opvolgende edities zijn telkens en telkens weer door den Schrijver herzien, en vooral naar aanleiding van hem gegeven wenken en opmerkingen, aangevuld en verbeterd, zodat men wel zeker kan zijn dat dit handige boekje een *Flora van Duitschland* is zoo nauwkeurig

¹⁾ Alleen enkele *Oburbita*'s geven zoo veel mij bekend is, grotere vruchten, maar deze liggen op den grond en die van *Lodoicea* groeien aan hoge boomstammen.

en compleet als billijkerwijze kan gewenscht worden. Ook is Garcke's *Flora* reeds sinds lang bekend als een der beste, zoo niet de beste (die met afbeeldingen of platen uitgezonderd) welke in Duitschland verschenen.

Voor ons land heeft dit boekje slechts betrekkelijke waarde, reden waarom wij er niet lang bij stilstaan. De gewone liefhebber, ook van inlandische planten, zal allicht de voorkeur geven aan een wat minder uitgebreid werk, waarin alleen onze Flora behandeld wordt. Daar zijn er echter, die verder willen gaan en op hun reis naar Duitschland gaarne een handig, duidelijk en gemakkelijk boekje over Duitschlands Flora mede nemen. Dat het ook voor het bestemmen van onze in 't wild groeiende planten geschikt is, spreekt als vanzelf, daar toch onze Flora kan gerekend worden een deel der Deutsche uit te maken. De groeiplaatsen in Nederland worden er natuurlijk niet in vermeld.

Het begint met een verdeling der planten naar het sexueele stelsel van Linnaeus, waarop die naar het natuurlijke stelsel van De Candolle volgt. In de volgorde van dit systeem vindt men er 2584 soorten tot 717 geslachten behorende, kort maar duidelijk in beschreven, terwijl een uitvoerig alphabetisch register ook van de soortnamen het naslaan zeer gemakkelijk maakt.

Het nette, stevig in groen linnen gebonden boekje, van 370 bladzijden, kost slechts 4 Mark.

-Internationale Tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn van 25 April tot 5 Mei 1890.

De tuinbouw-tentoonstelling te Berlijn werd in tegenwoordigheid van de Keizerin geopend. Er was een talrijke menigte uit de hoogste kringen, die zich rondom den troonhemel schaarde. Rijkskanselier Von Caprivi, vele ministers, veldmaarschalk Von Moltke, een groot bloemenvriend, waren aanwezig.

De Keizerin droeg een prachtigen ruiker Orchideeën uit de kassen van den Belgischen inzender Vuylsteke. In de openingsrede bracht de voorzitter, minister Lucius hulde aan de Keizerin, waardige opvolgster van Koningin Louise, wier liefde voor bloemen algemeen bekend is. Ook Keizerin Augusta had steeds den tuinbouw bevorderd, waarvan hare prachtige parken bij Coblenz getuigden.

De Keizersprijs (grootte gouden rijksmedaille), werd aan Seidel, te Striessen bij Dresden, voor *Rhododendrons* toegekend. Eereprijs der Keizerin: kostbare porseleinen vaas verwierf Buntzel, te Niederschönweide bij Berlijn, voor een rozengroep; prijs van 1000 Mark. Adolph d'Haene, te Gent voor zaalversiering; eereprijs van den hertog van Ratibor (gouden schaal met ingelegde munten) Sander & Co., te St. Albans, voor eene *Dendrobium*-groep; eerebeker voor *Cypripedium*, Bouché, te Eendenich; prijs der stad Berlijn (500 M.) Peeters, te Brussel, voor bloeiende *Azalea*'s.

Na de opening werd eene wandeling gemaakt

door de gebouwen, dezelfde waar verleden jaar de tentoonstelling werd gehouden van voorwerpen tot voorkoming van ongelukken..

Schooner aanblik, dan de zalen thans opleveren, kan men zich nauwelijks denken. Acht-duizend vierkante meter zijn met de prachtigste voortbrengselen van den tuinbouw bezet; 625 personen zonden het beste en schoonste wat hun inrichtingen opleveren. Elke zaal schittert in onvergelykelijke pracht. De Keizerzaal is met reuzenpalmen versierd. De zaal links van den ingang is in een Ptolemaeische tent, en daarbij sluit zich onder meer een prachtige wintertuin aan.

Ofschoon de tentoonstelling internationaal wordt genoemd, is zij werkelijk eene Duitsch-Belgische; de Belgen stellen inderdaad al hunne mededingers in de schaduw. Vuylsteke, te Gent, zond Orchideeën; De Smet, te Gent, wonderschoone *Anthuriums*; Peeters, te Brussel, tachtig reuzen-*Azalea*'s, wier kleurenpracht die van alle andere bloemen overtreft; Adolph d'Haene, te Gent, zond prachtige Orchideeën en *Dracaena*'s. Laatstgenoemde zijn ook door Peeters en door de Nederlandsch-Indische Tuinbouw-maatschappij te Zeist tentoongesteld. Deze Nederlandsche firma zond ook fraaie *Varens* en *Lycopodiums*. Vooral trekt de aandacht het reuzenbed van den bekenden Peeters, te Brussel. Melding verdient ook Vincke-Dujardin, van Brugge.

Wat rozen betreft, spannen de Berlijners de kroon, voornamelijk Max Buntzel.

De Tentoonstelling is geheel anders ingericht dan andere tuinbouw-tentoonstellingen van het decoratie gedeelte is buitengewoon veel werk gemaakt en in dit opzicht overtreft zij al wat tot hiertoe op tuinbouw-tentoonstellingen is gezien.

Verschillende mededeelingen.

Op Woensdag 30 April 1890 heeft een veiling van bloeiende en sierplanten, boomen en Conifeeren plaats gehad, vanwege de Maatschappij »Markthallen« (directeur de heer Thon,) te Amsterdam, in haar lokaal in het Paleis voor Volksvlijt. Hoewel er een talrijk publiek aanwezig was, kon men voor de ten verkoop bestemde planten, misschien tengevolge van de weinige afwisseling, geen flinke prijzen maken. Het is te denken, dat de kweekers, die daar hunne planten onder den hamer deden brengen, zich eenigermate teleurgesteld hebben gezien.

Misschien zouden meer afwisseling en schoone planten een volgende verkooping (indien deze gehouden wordt) beteren uitlag doen hebben.

De eerstvolgende Orchideeën-veiling door de firma Groenewegen & Co., te Amsterdam te houden, zal plaats hebben op 21 Mei a. s.

De te veilen Orchideeën zijn voor een deel afkomstig van een belangrijke Engelse lief-

hebbers-verzameling en wel van die van den heer A. Briant, Ondine Road, Londen S. E. en voor een ander deel van de heeren See-ger & Tropp, te East Dulwich, bij Londen.

Op den 30n April 11. heeft de Gemeenteraad van Amsterdam, op voordracht van Burge-meester en Wethouders, een besluit genomen tot wijziging van het uitbreidingsplan der gemeente, over de terreinen der firma Groenewegen & Co., aan de Linnaeusstraat. Voor de uitvoering van het geheele plan zijn 15 jaren gesteld.

In de *Landbouw-Courant* van 24 April komt een artikel voor van den heer J. Nagel Jr., te Arnhem, gewijd aan de nagedachtenis van den heer Bruno Tideman, handelaar in zaden en landbouwwerktuigen, te Apeldoorn.

De heer Tideman, zoo wordt gezegd, heeft door ondernemingsgeest, ijver en werkzaamheid, zich van een klein koopman in korten tijd gevormd tot een beroemd handelaar. Hij was de vraagbaak van vele praktische landbouwers van naam. De heer Nagel drukt aan het slot van zijn stuk den wensch uit, dat de zoon en opvolger in eere zal houden den goeden naam door zijn vader op tuinbouwgebied nagelaten.

Naar uit Terschelling gemeld wordt, heeft men in tegenwoordigheid van den Directeur der Boschbouwschool, daartoe met een drietal leerlingen dier inrichting derwaarts overgekomen, een begin gemaakt met het aankweeken van houtgewas in de duinpannen, en wel door enkele dier pannen te bezetten met wilgen en grove den. Een ander gedeelte wordt in orde gebracht voor bouwgrond. Bij een tochtje door de duinen bleek het, dat onderscheiden duinpannen zeer winstgevend kunnen worden aangelegd.

Met de aldaar groeiende boschbes, welke in den laatsten tijd meer bekend heet te zijn geworden door de jams van de firma's Sipkee, te Haarlem en Stokhuijsen en van Gulden, te Alfen aan den Rijn, zullen speedig nog enkele duinpannen worden bezet.

Het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde herinnert, dat de Vaste Commissiën voor de toekenning van getuigschriften wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten, zullen vergaderen op Woensdag 14 Mei a. s. in de daarvoor beschikbaar gestelde lokalen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap »Natura Artis Magistra«, te Amsterdam (ingang Middellaan).

De leden, die planten, groenten of vruchten aan het oordeel der Commissiën wenschen te onderwerpen, worden herinnerd aan de bepaling, dat de inzendingen gehouden zijn, acht dagen te voren aan het Hoofdbestuur van hun voorneemen, om in te zenden, kennis te geven.

Voorwerpen voor de Wetenschappelijke Com-

missie kunnen ook door niet-leden worden ingezonden.

Aan de leden der Maatschappij wordt van 12—3 uur toegang verleend ter besichtiging van het ingezondene.

Het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde, dat zooveel doet ter bevordering van landbouw en veeteelt, zoowel als van de bloementeel, zal in de maand April 1891 zijn 50jarig bestaan herdenken. Het hoofdbestuur heeft, naar wij met groote belangstelling vernemen, besloten te dier gelegenheid eene groote landbouw-tentoonstelling te houden.

De afdeeling Utrecht zal harezijds eene bloemen-tentoonstelling houden in het park »Tivoli« alhier. In de laatste afdeellingsvergadering is eene commissie benoemd tot het ontwerpen van een programma. Zij bestaat uit de heeren Mr. W. C. Baron van Boetzelaer, D. E. H. Boxman en Henri van Lunteren. Die commissie zal zich ook met de voorloopige regeling belasten.

Het voornemen bestaat vooral een groote plaats in te ruimen voor de Orchideeën. Men hoopt daarvoor prijzen uit te loven, hoog genoeg om inzendingen ook uit het buitenland, België, Frankrijk en Engeland te doen verwachten.

Te Rukfen kan men met een klein kapitaal grondeigenaar worden. Althans werd aldaar dezer dagen op het gehucht Neerkeide een huis met erf, stal en tuin bij publieke veiling verkocht voor..... 64 gulden.

Dit bericht doet dezer dagen de ronde in de dagbladen. Voor jonge bloemisten en tuinlieden zou het daar een Eldorado kunnen worden.

Indien men in jonge aspersiebedden scheuten aantreft, die geel zijn en verdorren, dan moet men niet verzuimen onmiddellijk de oorzaak daarvan op te sporen. Gewoonlijk zijn het engerlingen of meikevers, die deze schade veroorzaken. Er zijn gevallen bekend dat zij geheele aanplantingen vernielden, als zij niet tijdig uitgeroeid werden.

Een bloemisten-vereeniging te Weenen klaagt er over dat de bloemenhandel aldaar wezenlijk benadeeld wordt door de volgende zwendelarij. Van Weenen uit worden namelijk, onder een versonnen naam, groote bestellingen van bloemen in het Zuiden van Frankrijk en in Italië gedaan. De zendingen komen aan en zijn onbestelbaar. De spoorwegdirectiën moeten, om hunne transportkosten te erlangen, de bloemen speedig verkoopen, omdat zij anders bederven en daardoor worden groote hoeveelheden afgesneden bloemen tot bespottelijke prijzen verkocht, waardoor de prijs der door de bloemisten geteelde bloemen zeer gedrukt wordt. In de laatste maanden werden duizenden maanden met bloemen, waarvan de

bestellers niet te vinden waren, naar Weenen gezonden.

In *The Gardeners' Chronicle* van 19 April lezen we, dat de bekende *Chrysanthemum Fair Maid of Guernsey* bij Mr. Treed, te Stevenston van af kerstmis voortdurend gebloeid heeft. Dit is dus wel een late verscheidenheid, daarbij zijn de bloemen zeer fraai en de plant is bijzonder geschikt om tot specimenplanten te worden gekweekt, in alle opzichten zeer aanbevelenswaardig en bruikbaar.

Volgens officieele berichten belooft de oogst in Duitschland dit jaar zeer gunstig te worden. In Pruisen luiden de berichten van alle zijden voortreffelijk.

Door sommige bloemisten worden de Orchideeën-kassen geschermd door de ruiten met verdund kalk te bestrijken; dit kan niet genoeg afgekeurd worden, dewijl men zoodoende aan de Orchideeën te veel licht onthoudt en licht is een eerste voorwaarde bij het kweken van Orchideeën.

Het best schermt men door rolgordijnen te gebruiken; zij mogen zijn, van grof linnen of van latjes met een onderlingen afstand van $\frac{1}{2}$ cm., in beide gevallen verkrijgen de Orchideeën genoegzaam licht.

Men kan deze naar verkiezing ophalen en neerlaten en het is van het grootste belang vooral hierbij praktisch te werk te gaan. Wij kunnen alle bloemisten aanbevelen niet te schermen voor het opgaan der zon en de schermen niet op te halen voor de zon ondergegaan is.

Journal des Orchidées.

Wij lezen het volgende in het *Landbouwblad* der Provincie Antwerpen.

Verleden week, is in een openbare vergadering van den «Nederduitschen Bond», de blijde tijding meegedeeld, dat wij te Vilvoorde met aanstaanden October, dus nog dit jaar, nevens de bestaande Fransche school, een even volledig Vlaamsch onderwijs in de tuinbouwkunde met aanverwante wetenschap van landbouw, enz. voor onze leezuchtige Vlaamsche jeugd zullen open vinden.

Het zal de eerste school zijn, die geheel en alleen van den Staat afhangelde, gerangschikt wordt, met zijnen driejarigen leergang, onder het hoogste middelbaar onderwijs, die uitsluitend het Vlaamsch voor voertaal zal gebruiken.

Het zal de eerste school zijn, waar het levende woord der leeraren, zonder vertaling, rechtstreeks zal doordringen tot het begrip, het verstand en het geheugen van den Vlaamschen leerling, om aldus geheel zijn leven nuttig en vruchtbaar te wijven werken.

Omdat het een middelbaar onderwijs is, zullen de op 19jarigen leeftijd intredende leerlingen moeten bewijzen, dat zij met vrucht het lager Vlaamsch onderwijs hebben genoten. Maar juist voor die jongelingen van ons volk, die niets kennen dan de taal hunner stambro-

ders, was vroeger ook de Fransche tuinbouwschool, even als alle andere Staatsscholen gesloten.

Vraagbord.

No. 727. Het volgende komt voor in *Der Praktische Ratgeber: MITTEL TEGEN VOGELSCHADE IN DEN TIJD VAN HET ZAAIEN*. Een vroegere houthouder had veel last van vogels. (vinken, wilde duiven etc.) op zijne zaadbedden van naaldbout en van musschen en vinken in de zaadbedden in den tuin, en reeds allerlei middelen daartegen beproefd, toen hij omstreeks het jaar 1877 het gebruik van menie leerde kennen, om de vogels van het gezaaide af te houden. Men handelt daarbij als volgt: Het te zaaien zaad wordt in een pot of bij grootere hoeveelheid in een vat gedaan en zooveel koud water er bij gevoegd dat het geheel na omroering het voorkomen van een soep heeft. Men giet men er zooveel menie bij, onder voortdurend roeren, dat de massa er uitziet als roode kreesensoep en mengt goed dooreen, opdat alle zaadkorrels met een laagje menie bedekt worden. Daarop wordt de massa op eene zeef gebracht om het water te laten afloopen en droogt men de geheel roodziende zaden snel door uitstrooien op een bord in de zon of in een verwarmd vertrek; want als sand van naaldbout langzaam gedroogd wordt, verhit het zich sterk en moet in dit geval dadelijk gezaaid worden. Is het geheel en langzaam gedroogd, dan schaaft het niet of er iets van overblijft, omdat het in dit geval zonder gevaar van zijn kiemvermogen te verliezen, voor het volgende jaar bewaard kan worden, ja nu tegen schade door knaagdieren of insekten beveiligd is.

Op eene dergelijke wijze kan men ook de gezaaide erwten tegen het uitpikken der vogels in den tuin beschermen. Genoemde houthouder past het hier met goed gevolg toe, zoodat die der buren door duiven, vinken en musschen werden opgevrat, terwijl zij de door hem gezaaide onaangeroerd lieten.

Ook gaf hij landbouwers, die tarwe wilden zaaien en veel last van kraaien hadden, het middel aan de hand en met goed gevolg pasten zij het toe.

Het middel heeft dit voor, dat de vogels er niet van sterven, maar slechts het zaad onaangeroerd laten, waarschijnlijk bij instinct van de nadeelige gevolgen bewust.

Hebben Nederlandsche kweekers het middel al in toepassing gebracht? zoo ja dan zouden we zeer gaarne weten of het inderdaad aan het doel beantwoordt.

B.

No. 728. Hoe kan men de zaden der *Rosa canina* het best laten kiemen? B. te B.

No. 729. Kan mij ook iemand mededeelen op welke wijze men Seringen aan het bloeien kan krijgen? De heesters zijn niet gesnoeid en toch zit er geen enkele bloem aan. W. S.

DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP. „CORONA”.

Naamlooze Vennootschap
„CORONA”,
heeft aan deze zaak
de meest mogelijke
uitbreiding gegeven,
en is zoowel door
hare verbindingen met
het buitenland, als

door de keuze van
haar personeel, steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waarvan zij zich bij
voorkuring, naast aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

Kollegestraat bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, Hoek Engo Kapelsteeg 910

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen
des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen.

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

KNOLBEGONIA'S.

Onvertroffen enkel- en dubbelbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.

Uitgezochte Collectie, waaronder eene ruime keuze van zeer fraaie zoogenaamde Cactus-Dahlia's.

CANNA'S.

De schoonste nieuwere en oudere verscheidenheden, met bruine en groene bladeren en fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.

Enkel- en Dubbelbloemigen, in lichte en donkere kleuren.

Prijscourant wordt op aanvraag franco toegezonden door 594

ZOCHER & Co., Haarlem.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ cm.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Stokk „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Groen en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 heeger. 595

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang f 4.—	
50 „ 1.00 „ „ „ 3.—	
50 „ 0.75 „ „ „ 2.25	
50 „ 0.50 „ „ „ 1.75	

Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang f 1.50	
100 „ 1.00 „ „ „ 1.25	
100 „ 0.75 „ „ „ 0.75	
100 „ 0.50 „ „ „ 0.50	

1 Doz Rosen-kintjes, 5 stuks, variërende maat f 1.35
Groepe Bonquillen-Dozen van af f 2.00

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Atterp a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, HESSENWIJN, LIMONADES en SIROOPEN. 596

VRUCHTENDELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZON, J. DE PIJPER,

ROULEV. FRANCIES

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPEREN

Prijs 10 cent.

EXTRA GROOTE**PALMEN EN DRACAENA'S**

GEVRAAGD, als: Seaforthia elegans, 8 voet of hooger. Coccoloba flexuosa of plumosa, sterke stammen, 18 voet of hooger. Kentia's in alle soorten van 6 tot 20 voet. Areca lutescens, verscheidene stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave, gezonde, sterke planten.

Ook geschondene Kentia's in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoog. Juiste omschrijving van maat en prijsopgaaf te zenden.

J. MATER & ZON,

Bloemisten te Leiden.

die ook vragen eene flinke partij van BEINECKIA CAENEAE VARIEGATA. Goede, bonte planten.

**DE KOSTER
AMSTERDAM.**

FABRIEK VAN

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen

ROLJALOUSIEN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

BINDERIJ.

Een net JONGMENSCH, 1ste BINDER met alles wat daarbij behoort, flink bekend, zoekt tegen 15 Mei of eerder plaatsing.

Brieven franco, letter J S, bij de Boekhandelaren BAKKER & LOS, te Busssum. 600

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT“

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistische gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 601

No. 19.

VRIJDAG 9 MEI 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels ƒ0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

BINDERIJ.

Een net JONG MENSCH, 1ste BINDER met alles wat daarbij behoort, flink bekend, zoekt tegen 15 Mei of eerder plaatsing.

Brieven franco, letter J S, bij de Boekhandelaren BAKKER & LOS, te Bussum. 611

KNOLBEGONIA'S.

Onovertroffen enkel- en dubbelbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.

Uitgezochte Collectie, waaronder eene ruime keuze van zeer fraaie zoogenaamde Cactus-Dahlia's.

CANNA'S.

De schoonste nieuwere en oudere verscheidenheden, met bruine en groene bladeren en fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.

Enkel- en Dubbelbloemigen, in lichte en donkere kleuren.

Prijscourant wordt op aanvraag franco toegezonden door 612 ZOOHER & Co., Haarlem.

LANDBOUW-COURANT.

44de Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Reukum

en

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. ƒ2.—, franco door het geheele Rijk. 613

Boomkweekersknecht,

bekwaam in het vak, goed op de hoogte van KENTEN en OCU-LEEREN, kan uiterlijk 1 Juni geplaatst worden; zonder goede getuigen, onnoodig zich aan te melden. 614

G. A. VAN ROSSEM, Naarden.

Iemand van goede huize, jaren werkzaam bij de boomkweekerij en bloemisterij, zag zich gaarne geplaatst, liefst daar, waar gelegenheid bestaat als deelgenoot op te treden, of later de zaak over te nemen. 615

Brieven franco, onder letter R B, bij de Boekhandelaren BAKKER & LOS, te Bussum.

EXTRA GROOTE PALMEN EN DRACAENA'S

GEVRAAGD, als: *Seaforthia elegans*, 8 voet of hooger. *Cocos flexuosa* of *plumosa*, sterke stammen, 18 voet of hooger. *Kentia's* in alle soorten van 6 tot 20 voet. *Areca lutescens*, verscheidene stammen te zamen, 9 voet of hooger, allen gave gezonde, sterke planten.

Ook geschondene *Kentia's* in alle hoogten en dikke stammen.

Dracaena lineata en hare variëteiten, van minstens 12 voet hoog. Juiste omschrijving van maat en prijsopgave te zenden aan

J. MATER & ZON,

Bloemisten te Leiden.

die ook vragen eene flinke partij van *BEINECKIA CARNEA VARIEGATA*. Goede, bonte planten. 616

KENNISGEVING.

Mijn KANTOOR en MAGAZIJN, zijn van af 1 Mei verplaatst naar N. Z. Voorburg, wal 140. 617

OSCAR MANUS.

VRUCHTBOOMEN.

618 CULTUUR VAN

SIPMAN & VAN DER GOOT,

Elst bij Arnhem.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 619

Plantenkuipen

van TEAKHOUT, worden in alle grootten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,

620 Kuiper te Weesp.

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van
onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

628

Openbare Verkoop

VAN

Planten en Bloemisterij-goederen.

De Notaris Mr. F. PEN, te Baarn, zal op Dinsdag
13 Mei 1890, des voormiddags te 10 uur, op de Bloemisterij
van den heer G. A. LODEWIJKS, te Soest, publiek om
contant geld

VERKOOPEN,

eene aanzienlijke partij planten, waaronder Agave's, Phor-
mium's, Evonymussen, Clivia's, Zonalen, Fuchsia's, enz.

Voorts plantenkas met verwarmingstoestel, ongeveer 50
brociranen, gereedschappen, zaadkast met toebehooren, dek-
goederen en hetgeen verder tot de bloemisterij behoort.

Daags vóór de verkoop voor een ieder uitge-
nummerd te bezichtigen.

Bloemisterij „LEUVENHEIM”, BIJ BRUMMEN.

Speciale cultuur voor 1890 van Zaadplanten.

AANBIEDING VAN:

660

VERBENA (ROODE).	In potkluit	per 100	f 3.—
„ GEMENGD.	„ „	„ 100	„ 3.—
LOBELIA KAISER WILHELM.	„ „	„ 100	„ 2.50
„ „ „	„ „	„ 1000	„ 20.—
„ „ „	2 maal verspeend.	„ 100	„ 1.50
„ „ „	2 „ „	„ 1000	„ 10.—
PYRETRUM.	2 „ „	„ 100	„ 1.50
„ „ „	2 „ „	„ 1000	„ 10.—
LATHYRUS.	2 „ „	„ 100	„ 2.—
PETUNIA.	2 „ „	„ 100	„ 2.—
BALSAMINEN.	2 „ „	„ 100	„ 2.—
RESEDA.	2 „ „	„ 100	„ 1.50
CONVOLVULUS.	2 „ „	„ 100	„ 2.50
ASTERS.	2 „ „	„ 100	„ 1.50
VIOLIEREN.	2 „ „	„ 100	„ 2.50
SCABIOSA.	2 „ „	„ 100	„ 2.—
PHLOX DRUMMONDI.	2 „ „	„ 100	„ 2.—
ZINNIA ELEGANS.	2 „ „	„ 100	„ 1.50
„ „	2 „ „	„ 1000	„ 10.—

CONDITIE.

Alles eigen kweek. Betaling na ontvangst en accoordbevinding.

A. HARMSSEN.

NB. Tevens disponibel een partij Zonalen.
à f 7.— per 100.

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelen,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Tuinspuiten.

De meest doelmatige werktuigen tot het besproeien van kasplanten, aangezien men de plant van alle zijden het water kan toevoeren en zoodoende insecten beletten zich te vestigen.

Verkrijgbaar in verschillende maten.

Prijs per stuk f 3.40, f 4.75, f 6.25, f 8.80, f 11.80

PLANTENKUIPEN

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend.

Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
„ „ 29 „	1.30
„ „ 32 „	1.50
„ „ 36 „	2.30
„ „ 40 „	3.40
„ „ 45 „	4.10
„ „ 50 „	4.70
„ „ 55 „	6.50
„ „ 60 „	8.—
„ „ 65 „	10.—
„ „ 70 „	12.—
„ „ 75 „	15.50
„ „ 80 „	18.75
„ „ 90 „	22.75
„ „ 100 „	29.—

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN.

DOOR

669

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en verbeterde druk, Prijs f 1.90.

SEMPER VIRENS.

No. 19.

VRIJDAG 9 MEI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Berlijnsche Tentoonstelling. — De Pinksterroos. (*Paeonia herbacea* fl. pl.), met een afbeelding. — Rose de la Reine. — *Senecio Petasites*. — Een nieuwe Heliotroop. — Het bestrijken der fruitboomen met nicotine. — Bleekselderij. — Het vuren der tuinwortelen. — Hoe men het best het kiemen van sijn zaden, als: *Begonia's*, *Gloxinia's* enz. kan bevorderen. — Verteerbaarheid van erwten, boonen enz. — Sherrywijn uit Aardbeijen. — De verspreiding van onkruiden door mest. — Open brief aan den heer Leonard A. Springer. — Edelweiss. (*Gnaphalium Leontopodium* L.) — Nederl. Heidemaatschappij. — Necrologie. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

De Berlijnsche Tentoonstelling.

DE met ongeduldig verlangen en met spanning verwachte vijf en twintigste April was eindelijk aangebroken, en de groote internationale Tuinbouw-tentoonstelling werd feestelijk geopend, zoo feestelijk als men zich zonder veel noodeloosze pralerij en omslag maar kan voorstellen.

Wij zeggen dat deze dag met spanning werd tegemoet gezien, en wij zeggen dit niet ten onrechte. Alles wat in Noord-Duitschland, en natuurlijk in de eerste plaats in en om Berlijn, direct of indirect bij den Tuinbouw betrokken is, zag reeds sedert een paar maanden met verlangen naar dien openingsdag uit; de toebereidselen toch voor de eerste groote Tentoonstelling, op zulk een schaal, waren reeds van het begin af zóó omvangrijk, de onderneming, aanvankelijk zich langzaam en gedeeltelijk ontwikkelende, had, naarmate de lente en daarmede de tijd voor de uitvoering der plannen meer en meer naderde, zulk een breede vlucht genomen, dat de belangstelling hier, de nieuwsgierigheid daar, zeer geprikkeld werd, en dit tot op het laatste oogenblik in klimmende mate.

En niet te Berlijn, niet in Duitschland alleen zag men met verlangen uit naar de verwezenlijking der reeds zoo vaak besproken plannen. Vooral zij, die met de plaatselijke gelegenheid niet bekend waren, vroegen zich af hoe het mogelijk zou zijn zulke breed opgezette plannen in een beperkte ruimte te verwezenlijken. Dat deze allen zich in hunne voorstelling van die ruimte, in hun voorstelling van de geheele Tentoonstelling, hoe hoog de verwachting, die ze

er van hadden, ook mocht zijn, zeer hebben vergist, ervaarden en erkenden zij reeds toen zij de eerste schreden zetten op het terrein, vóór zij nog den drempel van het hoofgebouw betraden, en hun verbazing klom later met ieder oogenblik. Een Tuinbouw-Tentoonstelling van zulk een omvang kón men zich vooraf niet voorstellen, tenzij men met alle bijzonderheden goed bekend geweest was. En wat de uitvoering betreft. Maar loopen wij ons zelve niet vooruit.

Het ging ook daar, zooals het bij groote Tentoonstellingen gewoonte is, en gelijk het ook niet wel anders kan. De jury was tegen 24 April, 's morgens te negen uur, aangeschreven, en omstreeks dezen tijd verzamelde zich dan ook een groote menigte geleerden, vakmannen en liefhebbers, die men met een beetje meegaandheid allen onder den algemeenen naam »deskundigen« kan samenvatten, in een der nevengebouwen, een oud, maar om zijn oudheid interessant lokaal, welks muurschilderingen, allen van den jongsten tijd, zeer de opmerkzaamheid trokken, wijl onderscheidene artisten daar aan humor en satyre den vrijen teugel hadden geveerd, en waarbij zinspelingen op wijn en vrouwen schering en inslag waren. Dat b. v. Diogenes nog eens beschuldigd zou worden een ton tot woning te hebben gekozen, »die sterk naar wijn rook«, zal deze bij zijn leven zeker niet vermoed hebben.

Hadden nu allicht velen zich voorgesteld spoedig met het werk der beoordeeling te zullen beginnen, dezen zouden aldus tot de ervaring komen, dat ze verzuimd hadden rekening te houden met die inzenders, die altijd te laat komen, en dit zijn in den regel zij, welke het dichtst bij waren.

De ontvangst en instellatie der jury liep zeer geregeld, en uit de geheele inrichting bleek dat het Bestuur in alles had voorzien, en alle maatregelen had genomen, om het den juryleden gemakkelijk maken. Intusschen werd aan dezen, na de sectie-indeeling, verkondigd, dat nog te veel inzenders onge-reed waren om geregeld te kunnen beginnen. De heeren werden daarom uitgenoodigd wat rond te wandelen; ze konden zich alvast eenigszins oriënteeren, om daarna in hetzelfde lokaal waar men zich thans bevond

te twaalf uren het dejeuner te komen gebruiken. Daarna zou men wel kunnen beginnen. Aan elke sectie werd een cicerone toegevoegd, en over 't geheel genomen kon men zeggen dat deze werkelijk den weg wisten; zeker geen kleinigheid in dit geval, en een zeldzaamheid zelfs bij Tentoonstellingen, die niet het tiende van den omvang hebben dat deze had.

Daar nu sommigen hun secties reeds genoeg in orde vonden om met hun werk te kunnen beginnen, gaven dezen daar wijselijk gevolg aan, terwijl anderen in het hoofgebouw en de nevengebouwen rondwandelden, zich en elkaar afvragende 'hoe het, zelfs bij de grootste krachtsinspanning, mogelijk zou zijn om in een etmaal dien chaos in een ook maar eenigszins toonbare expositie te veranderen.

Zij, die meer *grootte* Tentoonstellingen in het laatste stadium der voorbereiding hebben bijgewoond, verontrustten zich daar geenszins over. Hamburg leverde in '69 ook een voorbeeld van dien aard; en wanneer men er op lette hoe volkomen zelfstandig hier in elke afdeeling werd gewerkt, onder goede en bekwame leiding, zonder koortsachtige gejaagdheid, maar ook zonder dat daarbij de leider der ééne afdeeling zich bemoeide met wat zijn buurman deed, begreep zeer goed dat men hier te doen had met een vooraf goed berekende organisatie, en dat al de details toevertrouwd waren aan mannen, niet alleen bekwaam voor hunne taak, maar op wie men zich volkomen kon verlaten. Dat er niet alleen voor voldoende werkkrachten, maar, wat nog heel wat meer zegt, ook voor een goede verdeeling daarvan gezorgd was, bleek bij elke schrede.

Reeds spoedig zag men zich in het bezit gesteld van den lijvigen Catalogus, met een nauwkeurigen plattegrond van het hoofgebouw, zoodat men daarin een wegwijzer had en dus minder gevaar liep in de verbaasend groote ruimte, een aantal links en rechts aan elkaar grenzende zalen, te verdwalen, 't welk anders niet alleen mogelijk, maar zelfs kwalijk te voorkomen was.

Dat men de juryleden reeds vooraf in het bezit stelde van den completen Catalogus, met de namen der inzenders, was een bewijs dat aan geheimhouding dier namen zelfs niet werd gedacht. Integendeel, overal zag men op in 't ooglopende plaatsen het verzoek aangeplakt, dat de inzenders er voor zouden zorgen onmiddellijk duidelijke schilden bij hun inzendingen te plaatsen.

Die zich het warme pleidooi herinnert, hetwelk wij vroeger voor dezen maatregel

gevoerd hebben, en waarbij wij pogingen deden om de vrees voor partijdige uitspraken der jury als een vooroordeel te doen kennen, zal begrijpen hoezeer wij hiermede ingenomen waren. De ondervinding heeft dan ook hier weer opnieuw bewezen, dat die vrees werkelijk hersenschimmig is, en men veel minder partijdigheid te duchten heeft bij volkomen bekendheid der inzendersnamen, dan bij halve bekendheid, wanneer namelijk enkel geroutineerde juryleden, die er wel mede bekend zijn, en die gewoonlijk een zeker zedelijk overwicht hebben, van hun quasi-onbekendheid een minder nobel gebruik — wij zeggen niet maken, maar kunnen maken.

Voor zoover wij konden nagaan, werd er dan ook op die namen niet anders gelet, dan om aan te teekenen bij wie men deze of gene plant kon krijgen, en dit is juist een voordeel dat men anders mist.

Over het algemeen genomen liep de beoordeeling op dien dag geregeld af, natuurlijk die van enkele bijzonderheden — voortwerpen van afgesneden bloemen b. v., die op het uiterste oogenblik zouden ingezonden worden, zoo mede de toekenning der eereprijzen, waarin alleen de sectie-presiden-ten uitspraak zouden doen, en met welke moeilijke taak dus pas kon begonnen worden nadat al de secties gereed waren, uitgezonderd; maar dit leverde geenerlei bezwaar, en legde alleen aan de betrokken juryleden de verplichting op, om zich ook in den voormiddag van den openingsdag nog een poos beschikbaar te stellen.

Opmerkelijk nu was het, hoe men onder die bedrijven alles zich overal kon zien ontwikkelen, hoe men de expositie kon zien groeien. Gevoegelijk kon men de verschillende zalen vergelijken bij een aantal bloemknoppen eener bloeiwijze, die allen hare bloembladeren schier gelyktijdig ontplooiën, terwijl hare schoonheid gaandeweg toeneemt, en men, meenende zich straks reeds een goed begrip daarvan te hebben kunnen vormen, na een uur terugkomende ziet, dat ze veel meer schoons binnen hare kelkbladeren verborgen hield dan men vermoedde.

Inderdaad volgde, voor hen, die om dezen tijd afwisselend in de zalen van het hoofgebouw of de annexen of over het terrein rondwandelden, de ééne verrassing op de andere. Maar toch altijd bleef er, bij veel wat gereed was of gelydelijk gereed kwam, nog veel dat pas in staat van wording verkeerde, en den twijfel van sommigen aan een tijdig gereed komen van het geheel scheen te rechtvaardigen; daarbij massa's heel en

half ontpakte kisten, manden, planken, pakpapier, mos, decoratiebenoodigheden, ladders, burries en rommel, voor welker opruiming men zou meenen dat alleen meer dan een paar dagen noodig zouden zijn.

Dat de dag van morgen dus nog grooter verrassing zou geven viel gemakkelijk te begripen.

En zoo was het dan ook.

Officiëel was bekend gemaakt dat de Tentoonstelling op Vrijdag 25 April, 's middags te 12 uur door, of liever in tegenwoordigheid van Duitschland's Keizerin zou geopend worden. Dat de Keizer zelf, ware Z. M. niet afwezig geweest, aan deze plechtigheid zou deelgenomen hebben, valt niet te betwijfelen; nu hoopte men op een later bezoek. Hoe laat het publiek zou worden toegelaten scheen echter niet bekend te zijn; althans wij zochten er in de dagbladen en op de aanplakbilletten te vergeefs naar. Sommigen waren van meening dat dit reeds in den voormiddag, tegen betaling van de voor dien dag vastgestelde entree (3 Mark) het geval zou zijn, immers voor zoover het terrein betreft; terwijl anderen meenden dat men pas na de aankomst der Keizerin zou worden toegelaten. Het eerste vermoeden bleek later juist te zijn; denkelijk heeft men daar geen algemeene bekendheid aan willen geven, om een te grooten toeloop te keeren. Nu waren er vóór het officiële openingsuur, velen, zeer velen, ruim genoeg om aan het geheel levendigheid te geven, maar toch ook niet te veel.

Het weder, dat in de laatste dagen wel wat nukkig was, scheen zich geheel naar deze feestelijkheid te willen schikken; 't was een vrij zonnige, aangename lentemorgen, hetwelk de opgewekte stemming zeker niet weinig verhoogde.

Toen wij reeds vroegtijdig op het terrein kwamen, was werkelijk alles in orde, en in de gebouwen was niets meer te bespeuren van de ongereedheid van den vorigen dag; het was eenvoudig of de Tentoonstelling reeds vóór een paar dagen geopend was geworden, en men ontving eenigszins den indruk, die een plotselinge en goed uitgevoerde tooneelwisseling maakt. Gisteren een chaos in de volste beteekenis van het woord; heden overal orde, zuiverheid, netheid, alles klaar, alles gereed om de hooge Bezoekster te ontvangen. Er was kapitaal en met veel tact gewerkt.

Tegen 12 uren verzamelde zich de inmiddels sterk aangegroeide menigte bezoekers

in den omtrek van het hoofdgebouw en posteerde zich in twee dichte rijen van den hoofdingang van het groote gebouw in de richting van een zijingang. Van den hoofdingang der expositie, die vlak over dien van het hoofdgebouw is, leidt een breede, hooge trap af naar het terrein, zoodat daarvan door rijtuigen geen gebruik kan worden gemaakt, hetwelk wel het geval is met een anderen grooten ingang bij de machinengalerij.

Weldra onstond nu die eigenaardige beweging, welke steeds de komst van een vorstelijk bezoeker pleegt vooraf te gaan: het geheel vrij maken van den weg, het inrijden van rijtuigen met hooge staatsbeamten, enz., en wij spoeden ons nu naar het hoofdgebouw, om plaats te nemen in den deftig uitgedoschten stoet, die de Keizerin in de voorzaal zou ontvangen en naar de rechts daaraan grenzende openingszaal zou begeleiden.

Dat daar aan rijke uniformen geen gebrek was kan men zich licht voorstellen; overigens bevonden zich er alleen, behalve de hooge staatsdignitarissen, de leden der Tentoonstellingscommissies en die der jury, benevens een aantal dames.

Na de ontvangst der Keizerin, die zich niet liet wachten, bij welke gelegenheid H. M. onder anderen een prachtig bouquet Orchideeënbloemen van den heer Vuylsteke, te Gent, werd aangeboden, begaf men zich zonder verder oponthoud naar de aangrenzende zaal.

De Keizerin was een liefelijke figuur in deze heerlijke omgeving. Echt vorstelijk in geheel haar voorkomen, zonder opschik, in een betrekkelijk eenvoudig kleed van donkere stof, maar met een innemend gelaat in een vriendelijken lach, miste deze hooggeplaatste Vrouw niet allen, die haar voor het eerst zagen, voor zich in te nemen.

De openingsplechtigheid was overigens gelijk aan alle anderen van dien aard. Nadat H. M. op den voor haar bestemden statiezetel had plaats genomen, hield de Eere-Voorzitter van het Comité, de Minister Dr. von Lucius-Ballhausen een openingsrede, die ongetwijfeld zeer interessant zal geweest zijn, maar waarvan, gelijk het gewoonlijk gaat, de meeste aanwezigen niet veel verstonden, waarop een driewerf herhaald Hoch! volgde; een eensyllabige kreet, waarin wij, Hollanders, tevergeefs een uiting van geestdrift zoeken.

Het volstrekt ontbreken van muziek bij deze feestelijke gelegenheid verwonderde ons en anderen zeer. Ongetwijfeld zal daarvoor

bijzondere reden zijn geweest, maar het maakte den indruk alsof men iets vergat. Zeker zouden feesttonen de feestelijke stemming nog eenige graden hebben doen rijzen. Het eigenlijke ceremonieel was dan ook hiermede afgelopen, en de stoet, waarbij zich ook de nieuwe Rijkskanselier Von Caprivi en de oude Veldmaarschalk Von Moltke bevonden, bewoog zich weldra in de richting der aaneengeschakelde reeks middenzalen, waarop wij nader terugkomen.

Daar de deuren inmiddels ook voor de bezoekers opengesteld waren, zag men zich spoedig een groot aantal geasten zich met de gerokten, die in dat slenteren achter den stoet geen behagen vonden, vermengen, en lang duurde het niet of men kon het geheele gebouw met bezoekers gevuld noemen, waarbij tal van schitterende en blinkende uniformen niet veel minder opmerkzaamheid trokken dan de planten en bloemen, voor welker rustige beschouwing het thans eigenlijk wel wat druk was.

Plotseling wijkte de menigte eerbiedig uiteen. Een rijzig oud man, met slechts weinig gebogen houding nadert, in gezelschap van een paar dames, met welke hij in een druk gesprek is. Alle hoofden ontbloeten zich; geen Hoch! maar een eerbiedig buigen links en rechts. — »Er wird alt«, hoorde ik zeggen. — 't Was von Moltke, die, waarschijnlijk door het drentelen vermoeid, vertrok.

Geen vorst in naam, bewees iedereen den genialen grijsaard toch vorstelijke eer. Met zijn ouden keizer en den ijzeren kanselier, de eerste afgestreden van het wereld- de andere van het staatstoneel, vertegenwoordigt deze grijze krijgsman een episode uit Duitschlands geschiedenis, waarin het groote Deutsche Rijk als zoodanig weer zijn plaats en invloed onder de wereldrijken herwon. Ofschoon wij niet kunnen zeggen te dwepen met het militarisme, allermint met het Deutsche, geraken wij toch geheel onder den indruk van een gevoel van diepen eerbied voor dezen terecht beroemden man.

Het is het genie, aan hetwelk wij, in welke richting het zich ook uiteen eerbied en ontzag verschuldigd zijn, en waaraan wij ons gedrongen voelen hulde te brengen.

Wij stellen ons volstrekt niet voor van deze Tentoonstelling een eenigszins gedetailleerd verslag te geven. 't Zou een absolute onmogelijkheid zijn, tenzij men een aantal dagen ongestoord (!) aantekeningen kon maken en die tot een lijvig boekdeel uitwerket. Maar het zou bovendien noode-

loos en om later te ontwikkelen reden ondoelmatig wezen.

Maar de totaal-indruk? vraagt men.

Een totaal-indruk van het geheel is alleen in zooverre terug te geven, als deze zich bepaalt tot de mededeeling of de Tentoonstelling aan de verwachting al dan niet beantwoordde.

En dan is het antwoord dat ze onze verwachting zelfs zoo zeer heeft overtroffen, dat een vergelijking van wat wij er ons van hadden voorgesteld met wat het werkelijk was volstrekt onmogelijk is. En toch hadden wij vroeger nog al wat van dien aard gezien, en hadden wij reden om ons van deze expositie een groote voorstelling te maken.

Een totaal-indruk b. v. van het hoofdgebouw is niet te geven, omdat men hier te doen had met een aantal onderdeelen, elk een geheel op zich zelf zijnde, en die telkens weer een geheel anderen indruk te weeg brachten.

En dan de annexen: het uitgestrekte gebouw, als de Machinenhalle bekend, met een zaal als de midden zaal van 't Paleis voor Volksvlijt; verscheidene viaduct-bogen van den Stads-spoorweg, die het terrein doorsnijdt, ettelijke als tentoonstellings-objecten ingezonden plantenkassen met planten gevuld, eindelijk de uitgestrekte terreinruimte buiten.

De totaal-indruk was eenvoudig dat de Tentoonstelling veel grooter was, dan er tot dusverre nog een op dit speciale gebied werd gehouden, en veel grootscher, dan men die zich ooit ergens zou hebben kunnen denken.¹⁾

Volgens Prof. Wittmack (*Gartenflora*: 1890, blz. 252) had men hier tot zijn beschikking 7500 vierk. Meter ruimte binnen en 1700 vierk. Meter buiten, in het geheel alzo 9200 vierk. Meter.

De Tentoonstellings-gebouwen (Hoofdgebouw en Machinenhalle) in het N. Westelijk gedeelte der stad, dicht bij het Lehrterstation gelegen, zijn eigendom van den Staat en op zeer breede schaal geheel voor groote Tentoonstellingen op lucratieve wijze ingericht. Het mag zeker wel als een bewijs van groote belangstelling der Regeering in deze Tentoonstelling gelden, dat ze kosteloos voor dit doel ten gebuike werden afgestaan, terwijl ook het water kosteloos werd verstrekt, waarvan een ruim gebruik werd gemaakt.

¹⁾ Alleen wat de inrichting van het terrein betrof won die van 1869 in Hamburg het, maar daar werkte de terreinligging hiertoe bijzonder mede.

In een gedeelte van het spoorweg-viaduct bevinden zich de machines van Siemens en Halske voor de electrische verlichting, die, zoo min in de gebouwen als buiten, iets te wenschen overlaat.

Nog voegen wij hierbij dat, volgens den Catalogus voor het Programma van 419 nummers, 610 inzenders waren met 1216 inzendingen, waarbij velen van buitengewonen omvang.¹⁾

Dit getal, zeker reeds aanzienlijk genoeg, zou werkelijk grooter hebben kunnen zijn, bijaldien men over meer ruimte in de open lucht had kunnen beschikken. Nu konden alleen Conifeeren en bloeiende heesters in kuipen of potten worden aangenomen, en moest al het andere voor buiten bestemd worden afgewezen.

Na deze mededeelingen van zeer algemeenen aard, gaan wij over tot eenige algemeene beschouwingen, die echter een meer bijzonder karakter zullen dragen. Wij stellen ons namelijk voor van het hoofdgebouw — de kern der expositie — de verschillende afdeelingen te bezoeken, ons echter bepalende tot den indruk, die zij als geheel op den bezoeker maakten. W.

Open grond.

De Pinksterroos.

(*Paeonia herbacea* fl. pl.)

(Met een afbeelding.)

De bloeitijd der *Paeonia*'s nadert en daarom schijnt het ons gepast nogmaals op dit alom bekend en overschoon voorjaarsgewas te wijzen, dat door milden vroegen bloei en door de groote verscheidenheid van kleuren en vormen der bloemen de aandacht der liefhebbers en van iedereen, die een tuin heeft, in hooge mate waardig is.

De bloemen der nieuwere verscheidenheden gelijken reusachtige rozen, er zijn er van 16 à 20 centimeter middellijn, daarbij zijn zij aangenaam zacht welriekend en prijken met de reinste en schitterendste kleuren, van sneeuw wit tot vuurrood, in alle denkbare schakeeringen.

Bij het zien van zulk een overweldigenden bloemenrijkdom moet het verwondering wekken dat de *Paeonia*'s zoo weinig in onze tuinen vertegenwoordigd zijn, want juist om dezen tijd des jaars zijn andere bloemen in de open lucht nog schaars, zoodat zij eigenlijk onmisbaar moesten heeten; althans

¹⁾ Prof. Wittmack geeft voor het getal inzenders 630 op. Dit zal wel juist zijn en het verschil moet gezocht worden in aanmeldingen na het afdrukken van de Voorrede van den Catalogus.

de nieuwere variëteiten, zoo uitmuntend door haar groote, volmaakt gevormde en rijk gekleurde bloemen. Wat men van deze plantsoort in de tuinen aantreft is niet veel bijzonders en bepaalt zich hoofdzakelijk tot de oude zoogenaamde »Boeren-Paeonie« met donker hoogroode bloemen.

Men wil der *Paeonie* wel eens verwijten dat haar bloeitijd niet van langen duur is; toch hebben wij een aantal plantsoorten in onze culturen die volstrekt niet langer bloeien, alhoewel sterk ontwikkelde *Paeonie*-planten, die een aantal bloemen kunnen voortbrengen, zeker vier weken achtereen doorbloeien, vooral wanneer ze op geen zonnige standplaats staan; daarom plante men ze bij voorkeur op het Noorden, waar ook de kleur van haar bloemen krachtiger en weinig aan verbleeken onderhevig is.

Haar afgesneden bloemen, in water gezet, houden zich ook verscheidene dagen goed en kunnen tot een waar sieraad onzer woonkamers verstrekken omdat men in vereeniging met ander groen loof, daarmede prachtige vaasbouquetten kan samenstellen.

Kortom, de *Paeonia*'s behooren tot die voortreffelijke plantsoorten, omdat het vasteplanten zijn van zeer sterke geaardheid, die bijna hoegenaamd geen bijzondere zorg vereischen en in wier genot een elk, die maar over eenige voeten gronds te beschikken heeft, zich kan verlustigen.

De best geschikte planttijd der *Paeonia*'s is in de maand September.

Rose de la Reine.

Deze Roos, door wijlen den heer Laffay gewonnen en in 1843 in den handel gebracht, is aan elk liefhebber bekend; men is het echter, zelfs in het land der Rozen, tamelijk oneens over haren naam en noemt ze afwisselend: *La Reine*, *de la Reine*, *Reine Laffay* of *Reine des Français*. De eerste schrijfwijze is, meenen wij, hier te lande de meest algemeene. Zoo zal men te Brie, waar ze bij duizenden gekweekt wordt, voor de forceerders of om de bloemknoppen, naar haren naam vragende, steeds ten antwoord krijgen: Het zijn *Reines*, somtijds; het zijn *Reine Laffay*'s.

Het is het *Journal des Roses*, waarin dit onderwerp onlangs ter sprake kwam, en bij de Redactie van dat blad moet men wezen.

Ditmaal is het de heer Eugène Verdier, bij de rozenkwekers wel bekend, die daaromtrent de volgende inlichting geeft, nadat hij opmerkte dat de naam, door den winner zelf aan deze Roos gegeven, is *Rose de la Reine* (Roos der Koningin).

Het is een bepaalde vergissing, zegt de heer Verdier, deze Roos te noemen *La Reine des Français*, want Laffay noemde zijn nieuwe aanwinst nooit anders dan *Rose de la Reine*, waardoor hij haar, en dit heeft hij uitdrukkelijk gezegd, als tegenhanger aanduidde van de *Rose du Roi* (Roos des Koning.)

In 1843, aldus vervolgt hij, kocht mijn vader deze Roos van Laffay; ze werd toen ingeschreven in den manuscript-catalogus onder No. 1979, met den naam *Rose de la Reine*, als hoedanig zij geleverd was.

Wel herinnert de heer Verdier zich dat sommige rozenkweekers haar hebben willen herdoopen, maar naar zijne meening moet daar geen acht op geslagen worden, aangezien alleen de naam door den winner er aan gegeven recht van bestaan heeft.

De Redactie van het genoemde tijdschrift zegt er verscheidene oude catalogi van 1844—'45, namelijk die van Verdier en Cochet op nageslagen te hebben; de naam *Rose de la Reine* was daarin het meest algemeen, zoodat ze van meening is dat men zich daaraan behoort te houden.

Men schrijve dus niet enkel de *la Reine*, want dit heeft geen zin; het woord *Rose* moet er voor staan, en wel in 't Fransch en niet in 't Hollandsch. De naam *Rose de la Reine* mag niet verbrokkeld worden, zoo men niet wil dat ze een andere betekenis krijgt.

Door *La Reine* (de Koningin) toch zegt men heel wat anders dan door *Rose de la Reine* (Roos der Koningin.)

Koude-kas.

Senecio Petasites.

Onder de koudekasplanten, die in den zomer buiten in den open grond geplant, zich tot ware sierplanten ontwikkelen, verdient inderdaad de van ouds bekende *Cineraria Petasites*, later door Decandolle *Senecio Petasites* genoemd, zeer in aanmerking te komen. Nadat ik er iets van had gelezen, plaatste ik verleden jaar in 't laatst van Mei een ziekelijk exemplaar daarvan op een warme plaats in goed gemesten, lichten grond buiten, en 't was aangenaam om te zien hoe spoedig zij zich herstelde en zich ontwikkelde. Reeds in Augustus was ze tot een ware sierplant opgegroeid, met kloke gezonde bladeren, die, met hun fluweeligen tint, een goed effect maken.

Toen het, begin-October, tijd was om haar onder dak te brengen, werd ze voorzichtig opgeplant in een kuipje van ten naastenbij

20 cM., en daarna nog een paar weken buiten gehouden. Aanvankelijk hingen de bladeren slap, maar dit duurde toch slechts weinige dagen. Tegen mijne verwachting lokten ze allen op, en geen een werd er geel. Toen de plant naar binnen ging zag ze er even frisch uit als in den open grond.

Ze kreeg — met eenige anderen, die dezelfde kuur met minder of even goed succes hadden doorgestaan — een lichte, luchtige plaats en hield zich den geheelen winter door zeer goed. In Maart stond ze met verscheidene groote pluimen in vollen bloei, veel sierlijker dan ik haar ooit zag bloeien. De plant is dus weer geheel tot haar normalen toestand teruggekomen. Dat ze nu wel een paar der onderste bladeren zal loslaten komt mij waarschijnlijk voor, al is daar nog niets van merkbaar. Maar al is dit zoo, dan doet het er niets toe, want ze gaat eerstdaags weer in den open grond en wordt na den bloei toch goed ingesneden. Dat ze in dit jaar nog veel kloeker zal worden dan dit verleden jaar het geval was met die plant waar eerst »leven in moest komen« is natuurlijk te verwachten. In een rond, goed opgehoogd perkje, b.v. van 0.75 M. middellijn in een gazon zal ze een fraai effect maken.

Misschien kunnen verscheidene lezers hier hun voordeel mede doen. Er is een aantal koudekasplanten voor deze behandeling geschikt. Denkelyk komen wij er af en toe nog wel eens op terug. W.

Warme- en gematigde-kas.

Een nieuwe Heliotroop.

Als de uitkomst beantwoordt aan hetgeen er van de door den bekenden kweker Lemoine, te Nancy, gewonnen Heliotroop *Fleur d'été* gemeld wordt, zal deze plant een goede aanwinst zijn voor alle bloemkweekers.

Deze heeft namelijk een voor weinige jaren nieuw ingevoerde soort, de *Heliotropium incanum*, die een veel grootere bloeiwijze heeft, terwijl de bloemen lichter van kleur zijn, met de gewone *Hel. peruvianum* gekruist, en de daardoor verkregen hybride heeft veel grooter bloemen dan de gewone Heliotroop, die bovendien nog lichter van kleur moeten zijn dan de zoo-naamde witte H., de *White Lady*.

De *Fleur d'été*, gelijk hij haar noemde is een sterke, hoog opgroeiende plant, met dikke rechtopstaande, heesterachtige stengels; de bloeitoppen zijn groot, wijd uitgebreid, groenachtig wit, en hebben een aan-

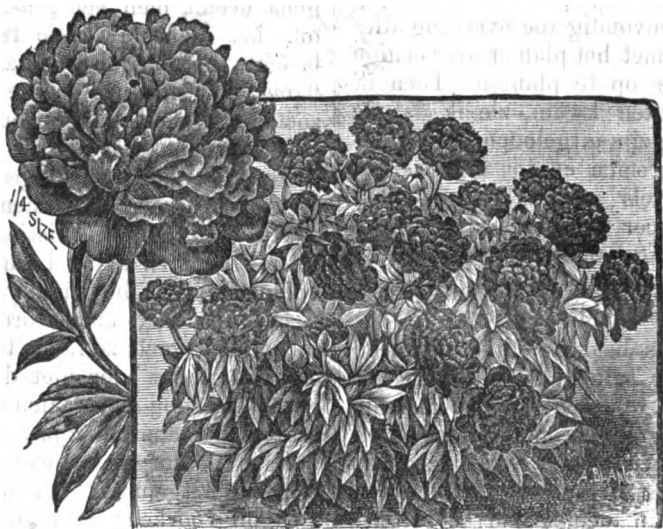
genamen geur. Dit laatste karakter heeft ze van de peruvianum terwijl de groeiwijze en de bladeren aan de incanum herinneren. De Royal Horticultural Society te Londen kende in September des vorigen jaars aan deze en nog een paar andere hybriden een Certificaat 1ste klasse toe.

Ze moet inzonderheid aanbeveling verdienen voor de cultuur van stamboompjes, waartoe de snelle groei en de stevige stengel haar veel beter eigenen dan de gewone *H. peruvianum*, die verscheidene jaren noodig heeft, alvorens ze tot een eenigszins krachtig exemplaar is opgegroeid. Met de *Fleur d'été* zal dit, naar men beweert, anders zijn, daar deze reeds in één jaar tot een flink exemplaar opgroeit.

Dit willen we nu allemaal gaarne geloo-

gebruik van tabak-uittreksel als voorbehoudend middel, gedurende den slaap der gewassen, tegen de insecten, die de boomen aanvallen op het oogenblik dat bloemen en bladen ontluiken, kan niet genoeg worden aanbevolen.

Deze bewerking, die vroeger onbekend was, maar heden veel wordt toegepast, bestaat in het bestrijken der aangetaste boomen door insecten of schimmelplanten, met zuivere nicotine of andere daarbij gevoegde stoffen, die haar meer vastigheid geven; meest altijd voegt men er kalk bij en bestrijkt met dit mengsel de schors der boomen. Deze bewerking, die men als eene der nuttigste mag beschouwen, moet gedaan worden vóór den groei, wanneer de boomen nog geene bladeren hebben; men moet dan niet

DE PINKSTERROOS. (*PAEONIA HERBACEA* FL. PL.)

ven, maar dan schijnt het ons wel wat twijfelachtig of ze zich zoo goed voor bloemperken zal leenen als de gewone, die, ondanks de pogingen met de later in den handel gebrachten, zich steeds flink staande hield in de algemeene gunst.

Denkelijk zullen wij de *Fleur d'été* in dezen zomer wel te zien krijgen, daar de heer Lemoine haar thans in den handel brengt, en ze tot die planten behoort, die spoedig verspreid worden. De bloemenliefhebbers kunnen den naam alvast noteeren.

Vruchtentuin.

Het bestrijken der fruitboomen met nicotine.

De heer Ed. Pynaert vestigt de aandacht van zijn amtggenooten op het navolgende artikel uit de *Revue horticole* van Parijs. Het

vreezen dat de boomen er door lijden en het mengsel mag sterker gebruikt worden. Men kan er ook zwavelbloem, potasch of insectenpoeder Fichet bijvoegen, waardoor het middel nog krachtiger wordt.

Het aangehaalde artikel beveelt ook de nicotine aan, zoo men ziet, tegen schimmelplanten. Wij denken echter dat een aasstriksel met ongebluschte kalk daarvoor beter is, maar voor het doodden van insectenlarven, zal sterk tabaksextract meer doeltreffend zijn. Daarenboven blijft de schors langen tijd van dit mengsel doordrongen, wat aan de gevleugelde en andere bladluizen, die van de naburige planten komen, den lust ontnemt om er op te komen. Het tabaksextract wordt in België, in 't groot bereid door M. Storie—van den Abeele, te Brugge, en wordt vrij van alle vreemde meng-

sels gewaarborgd. Vooral eer het te gebruiken, hetzij zuiver, hetzij met andere stoffen vermengd, moet men het verdunnen met $1\frac{1}{2}$ tot 2 deelen water, zelfs wanneer men het gebruikt om te verdampen in serren.

Groententuin.

Russische reuzen Schorzeneren.

Het onderstaande werd ons onlangs door een bekenden en bekwamen groententeler medegedeeld. Wij vermelden het hier, omdat wellicht iemand er de proef eens mede wil nemen, of indien er reeds een proef mede genomen is, verzoeken wij den uitslag daarvan te willen melden. Wij laten nu den man spreken.

»In het voorjaar van 1889 zaaide ik een hoek dezer Schorzeneren, ik had het erg druk, zoodat het onkruid mij op dien hoek de baas werd en ik er eenvoudig toe overging alles af te schoffelen, met het plan er over eenige dagen kropsalade op te planten. Toen ik met de saladeplanten kwam, zie ik dat de Schorzeneren weer zijn uitgelopen en besluit ze te laten doorgroeien en tot mijn verbazing zijn de wortels *veel* dikker geworden dan die op ongeveer denzelfden tijd waren gezaaid en op de gewone wijs behandeld.«

Bleekselderij.

Tot nu toe was het tamelijk algemeen de leer, de meeste tuinboeken dreunen het bijna in dezelfde woorden op, dat men de bleekselderij in greppels planten moet en naarmate de planten grooter worden ze heeft aan te aarden. Het is evenwel veel beter de planten gewoon in den grond te zetten; de warmte kan daardoor beter tot de wortels doordringen dan wanneer zij in diepe koude greppels staan en als daarna de planten de verlangde grootte bereikt hebben, ze met stroo of riet te omringen.

Het vuren der tuinwortelen.

Elk heeft 's zomers een of meer bedden wortelen in den tuin, doch velen hebben een ontzaggeijken last van het vuren; nu is het waar dat sommige gronden, het eene jaar wat meer, het andere wat minder er erg mede geplaagd zijn, maar om het vuren zooveel mogelijk te voorkomen raden wij een elk aan de wortelen voor den voet op uit te plukken en daarna de gaten dicht te trappen of flink dicht te gieten.

Ten strengste meet men er voor waken dat er nimmer hier en daar wortelen uit het bed getrokken worden.

Hoe men het best het kiemen van fijne zaden, als: Begonia's, Gloxinia's, enz. kan bevorderen.

Uit ervaring weet men, dat, hoewel bodemwarmte meestal bij het aanbrengen geene moeilijkheid veroorzaakt er toch plaatsen zijn waar dit niet kan geschieden; in zulk geval kan men het er ook zeer goed buiten stellen, indien men namelijk daags een gemiddelde temperatuur van 70° Reahm. of hooger, en 's nachts van 65° of hooger heeft, zooals dit toch in vele huiskamers het geval is.

Het bakje, waarin men zaait moet ongeveer 10 duimen diep zijn, zoodat een gewoon sigarenkistje, met gaatjes in den bodem zeer voldoende is. Om het uitzetten te voorkomen, bindt men een weinig van boven af een sterk touwtje om het kistje. Vervolgens neemt men een glasruit, groot genoeg om het geheele kistje te bedekken, en bedekt die aan de onderzijde met dik wit flanel, dat men er zeer effen op bevestigt zoodat er geen enkele vouw is, die ruimte laat tusschen het kistje en het flanel en zodoende gelegenheid geeft aan de droge lucht om binnen te komen.

Nu vult men het kistje met goede aarde tot op eenigen afstand (meestal is 1 duim voldoende) van boven af.

Hoe het zaad moet worden gezaaid hangt af van het zaad zelf, en tot het bespreken daarvan is het hier niet de plaats. In ieder geval moet bij het zaaien de grond vochtig, echter niet doornat zijn.

Iederen morgen en avond moet het flanel worden natgemaakt, en daarvoor gebruikt men bij voorkeur warm water. Het vochtig maken der aarde op een andere wijze zal zelden noodig zijn, maar mocht daaraan behoefte zijn, dan moet men de aarde niet besproeien, maar het kistje halverwege in warm water zetten, en het daarin 10 tot 15 minuten laten staan. Men zij vooral voorzichtig dat de aarde niet geheel doornat worde. Gewoonlijk zijn 10 minuten meer dan voldoende, want ofschoon het ingetrokken vocht in dien tijd nog niet aan de oppervlakte der aarde zichtbaar zal zijn, zoo zal toch in een of twee uren tijds al de aarde er gemakkelijk mede doortrokken zijn. Spoedig zullen nu de zaailingen te voorschijn komen en dan moeten ze worden bedekt met een glasruit zonder flanel of, om een geleidelijker overgang te hebben eerst met een die met zeer dun wit flanel bedekt is.

In dien tusschentijd maakt men een kistje gereed van denzelfden vorm als het zaad-

kistje, echter iets grooter, en zonder bodem of deksel, zoodat het gemakkelijk er over heen kan worden gezet; dit zet men er over en laat het een paar duim boven het andere kistje uitsteken; dit dient alleen om ruimte te geven voor de groeiende plantjes. De ruit moet groot genoeg zijn om ook den buitensten rand te bedekken, en kan, in geval de plantjes schaduw behoeven, met een dun flanellen lapje worden bedekt.

Gedurende vele jaren heb ik mijne zaden van *Begonia*, *Gloxinia*, *Cyclamen*, *Primula veris*, enz. op bovenvermelde wijze gezaaid en altijd met het beste gevolg.

Zelfs voor de meer gewone zaden, zal deze wijze van behandeling voor liefhebbers van groot nut zijn.

EEN LIEFHEBBER.

Verteerbaarheid van erwten, boonen enz.

In het algemeen worden de peulvruchten, als snijboonen, erwten, linzen enz. als voermiddelen beschouwd, die het vleesch bij de voeding kunnen vervangen. Men gaat daarbij uit van het bewezen feit, dat zij, evenals vleesch, rijk zijn aan eiwit; maar van de nog onbewezen stelling, dat dit ook eren goed verteerbaar is. Hebben evenwel de daarin voorkomende eiwitstoffen of andere stikstofverbindingen dezelfde voederwaarde?

Praunitz heeft dienaangaande verschillende proeven genomen, die o. a. het volgende resultaat hebben gegeven.

Van de hoeveelheid stikstof (als eiwit enz.) in vleesch werd slechts 2.65 proc. niet verteerd en dus in de faeces teruggevonden, voor eieren was deze hoeveelheid 2.60 proc., voor melk 11.8 proc. Daarentegen klom het niet-verteerde procentgehalte tot 27.82 proc. bij erwten, in geval hiervan per dag 835 gram (droge stof) gebruikt werd. Bij snijboonen werd 32 proc. van de stikstof in de faeces teruggevonden, bij wittebrood 22.2 proc., bij rijst 20.4 proc. en bij zwart (rogge-) brood 32 proc.

Praunitz trekt uit deze resultaten de conclusie, dat het niet raadzaam is te veel zaden van peulvruchten te eten; zij moeten slechts dienen tot aanvulling van het eiwit dat in ander voedsel, arm aan eiwit, ontbreekt. Slechts met andere plantaardige spijzen gebruikt, hebben de zaden der peulvruchten eene hooge waarde als voedsel.

Landb.-Courant.

Sherry-wijn uit Aardbeziën.

Het is wellicht niet algemeen bekend, dat er uit aardbeziën Sherry-wijn bereid kan worden, die in geur en smaak bijna niet

van de bekende gewone Sherry is te onderscheiden. De groote hoeveelheden aardbeziën, die jaarlijks naar Engeland worden verzonden, dienen voor een groot gedeelte tot het maken van dezen wijn.

Men zegt dat de bereiding nagenoeg op dezelfde wijze geschiedt als het maken van hessen- en andere vruchtenwijnen.

De verspreiding van onkruiden door mest.

Door de Academie van wetenschappen te Parijs zijn onderzoekingen ingesteld betreffende de verspreiding van onkruiden door mest. Men vermengde haver met onkruidzaden en gaf ze toen aan een aantal paarden. Daarna werd de mest dezer dieren onderzocht, en werden alle zaden, welke nog onverteerd bleken te zijn, uitgezaaid, met het verrassende resultaat, dat het grootste deel dezer zaden op de gewone wijze ontkiemden. Bij een volgende proef, werden de, uit den paardenmest gezochte zaden aan een os gegeven en bevond men, dat de meeste, ofschoon zij tweemaal aan den invloed van het spijsverteringsproces waren onderworpen geweest, toch nog hun kiemvermogen hadden behouden. Voor een derde proef werden de, uit den ossenmest gehaalde zaden, onder het voedsel van een varken gemengd en bleek het, dat er in den zwijnenmest nog vele werden teruggevonden, die, ofschoon in geringere mate, nog kiemvermogen bezaten. Wanneer men nu bedenkt hoeveel droog voedsel aan onze huisdieren wordt gegeven, en hoeveel zaden van onkruiden op deze wijze eerst in den mest en later op het bouwland terecht komen, dan is het niet te verwonderen; dat men zoo dikwijls last van deze schadelijke planten heeft. Het kan dus zijn nut hebben, haver en dergelijk voedsel goed te zuiveren voor men het voedert.

Het bovenstaande ontleenden wij aan de *Landb. Cour.* en wij achten dit belangrijk genoeg, er onze lezers mede in kennis te stellen, omdat men zich dikwijls moet verwonderen dat het lastige onkruid ons telkens op nieuw plaagt.

Ingezonden.

Open brief aan den heer Leonard A. Springer.

Dat U mij mijn schrijven kwalijk neemt, is vrij natuurlijk; geloof echter dat ik geen persoonlijke beleediging bedoelde, maar bepaald zaken op het oog had. Ik zou er dus het zwijgen toe doen, ware het niet, dat ik op Uw schrijven enkele aanmerkingen had, die ik niet verzwijgen mag.

Gij zegt in No. 18 van *Sempervirens* dat

de naam *N. californicum* als syn. van *N. cissifolium* U niet onbekend was, zoo als dat uit de door U aangehaalde stukken blijkt. Doch in Uw schryven in No. 15 komt de naam *N. cissifolium* geheel niet voor. Er staat alleen, dat de echte soort nauwelijks in Europa bekend is.

Gij zegt: »Al heeft de heer de Vos van de een of andere plant een enkel exemplaar,« van de *N. cissifolium* had ik voor 15 jaren en heeft mijn opvolger nog heden vele exemplaren.

Wat ik over de verschoonbaarheid van verkeerde namen heb gezegd, verzoek ik U nog eens bedaard te herlezen. Verschoonen is nog geen goedkeuren, en de door U aangevoerden zijn zoo, dat geen practicus zal twijfelen wat bedoeld was. De *Acacia Caragana* (*Caragana arborescens*) is als »gele *Acacia*« bekend en de *Æscules* noemt men vrij algemeen »Kastanje.« Het blijft echter verkeerd. Ik voeg hier bij, dat vele kleine kweekers onvatbaar zijn.

Toen ik sprak van een lijst van boomen en heesters, had ik niet het oog op den Uwen voor de begraafplaats te Hilversum.

Gij noemt mij een vinnig tegenstander van een Tuinbouwschool. Daar blijkt uit, dat gij mij al zeer slecht hebt begrepen. Ik ben wel degelijk vóór onderwijs, doch tegen te veel onderwijs. Voor een man van zaken is al te geleerd niet goed, en te veel geleerd is evenmin wenschelijk. Ik heb een vriend gehad, die zich zoo aan het wetenschappelijke wijdde, dat hij spoedig aan den grond zat en in onze koloniën zijn fortuin ging zoeken.

Dat de boomkweekers U zouden afschepen met de zaken waarmede zij verlegen zitten, zal afhangen aan wien gij Uwe orders zendt.

Ik heb mij dit ten minsten niet aan te trekken.

En hiermede stap ik van de zaak af. Kunt ge dat ook doen, 't zal goed zijn; er is waarlijk gehaspel genoeg in de wereld.

Intusschen blijft ik

Uw Dv. Dienaar,

C. DE VOS.

Onze lezers zullen in een verdere voortzetting dezer gedachtenwisseling wel geen belang stellen; bovendien neemt ze een persoonlijk karakter aan, reden waarom wij beide partijen in overweging geven, hetgeen zij hieróver verder aan elkaar mochten te zeggen hebben, liefst per post af te doen. Rvd.

Edelweiss.

(*Gnaphallum Leontopodium* L.)

De reden waarom bij het kweken van dit zoozeer gezochte plantje steeds het eigen-

aardige witte bekleedsel der bladen verloren gaat en deze laatste groen worden is alleen te zoeken in den grond, aangezien de gewone tuingrond veel te vet is.

Door middel van mijne correspondenten in Zwitserland ben ik thans in staat belanghebbenden op aanvraag een mengsel van aardsoorten op te geven waardoor het Edelweiss de zuiver witte vacht der bladen volkomen behoudt en hun tevens uiterst sterke exemplaren, die reeds dadelijk 5 à 10 bloemen voortbrengen voor zéér geringen prijs, veel billijker dan ergens elders te verschaffen, en daarbij in iedere hoeveelheid van af 100 stuks.

Het Edelweiss verdient veel meer gekweekt te worden als thans het geval is; volgens mij verstrekte informatie moet het hier te lande zéér weinig in kultuur zijn zonder twijfel om de boven bedoelde reden.

Middelburg.

M. BUYSMAN.

Het beplanten van bloemperken.

Men moet het ijzer smeden als het heet is. De tijd voor het beplanten van bloemperken met *Canna's*, *Dahlia's*, *Knol-Begonia's*, enz. enz. is nu aangebroken. Wij meenen daarom, nu vooral, er nogmaals de aandacht van liefhebbers en kweekers te moeten vestigen op de laagblijvende grootbloemige *Canna's*, die reeds in dit blad uitvoerig besproken zijn, maar niettemin een veel grootere bekendheid verdienen en die niemand zullen teleurstellen; op de nieuwere *Cactus-Dahlia's*, vooral *Glace of the garden*, die evenals vroeger de *Crystal palace scarlet* dient ter beplanting van geheele perken met bloemen van eene en dezelfde scharlakenroode kleur of op de lage dubbelde witte *Dahlia*, die niet minder geschikt is, waarvan een vak, in de verte, op één perk met witte rozen gelijkij en op de *Knol-Begonia's* met vuurroode rechtstaande bloemen, die de oudere verscheidenheden ver overtreffen.

De bontgekleurde bloemen beginnen langzamerhand in ongenade te vallen en in verband met deze wijziging van den heerschenden smaak, begint men ook meer prijs te stellen op perken met eene plantsoort, met bloemen van ééne kleur, gevuld, dan op vakken, gevuld met allerlei planten, door elkander geplaatst. Langzamerhand keert men terug tot het eenvoudige en natuurlijke, en het is niet tegen te spreken dat men zoodoende een groote verbetering brengt in de wijze van beplanting der perken.

De tijd dat men alles in randen wenschte te planten en met randen wenschte te omgeven raakt gelukkig voorbij.

Door overdrijving en dikwijls smakelooze toepassing hebben de mozaiekperken veel te rein verloren. Dit is zeer jammer, want hoewel wij de eersten zijn om een mozaiekbed,

dat niet aan alle eischen voldoet, af te keuren, het zou geheel verkeerd zijn schouderophalend te oordeelen over de waarlijk schitterende uitwerking, die goed geschakeerde en wel onderhouden perken van dien aard te weeg brengen.

Een groot gebrek bij het aanleggen van mozaïekbedden is, dat men gewoonlijk de planten gebruikt, die men toevallig heeft en niet te werk gaat naar een vooraf met zorg gemaakt plan, waarbij de eischen der schoonheidsleer behoorlijk in acht genomen zijn.

Een ander, niet minder groot nadeel is dat de plannen te dikwijls ingewikkeld zijn, dewijl men ze te mooi wilde maken. Zoo bij iets, dan dient hierbij eenvoudigheid op den voorgrond te staan. Wapens, namen, letters en allerlei dergelijke voorstellingen dienen vermeden te worden.

Er zijn slechts betrekkelijk weinige planten, die men voor mozaïekbedden gebruiken kan en deze zijn gemakkelijk te kweken. Zonder gele *Pyrethrum*'s, *Colerus* Verschaffelti *Alternanthera*'s, blauwe *Lobelia*'s, *Mesembryanthemum cordifolium* fol. var. *Antennaria tomentosa*, *Cerastium tomentosum*, *Echeveria*'s en *Sedum*'s, zou men niet veel kunnen aanvangen. Men wachtte zich echter wel te veel van die planten in één perk te gebruiken, maar zoek liever een goed effect te maken met een paar plantsoorten, die men op verschillende wijzen groepeerd.

Nederlandsche Heidemaatschappij

Door den raad van commissarissen der Nederlandsche Heidemaatschappij is besloten, de 2de algemeene vergadering te houden te Arnhem, en wel op Zaterdag den 5en Juli e. k. Behalve vaststelling der rekening over 1889 en behandeling der vraagpunten, door de afdelingen en correspondentschappen nog op te geven, zullen daar besproken worden: de proefvelden en het instellen van een onderzoek naar de woeste gronden en duinen in ons land, en zullen aangeboden worden de door het dagelijksch bestuur der Maatschappij opgemaakte concept-statuten, om het aangaan van maatschappijen voor houtteelt te vergemakkelijken.

NECROLOGIE.

Met veel leedwezen hebben wij het overlijden te vermelden van

WILLEM JOHANNES VAN NIEUWERK.

Tuinbaas op den huize »Nimmedor» bij Amersfoort. Op zeven en dertigjarigen leeftijd werd hij aan zijne vrouw en 6 jeugdige kinderen en aan zijn nuttigen werkkring ontrukd.

Hij was een waar plantenliefhebber en geoeftend kweeker, zooals men er niet velen vindt en die een leegte achterlaat, die nog lang zal gevoeld worden.

Voor den tuinbouw is zijn vroegtijdigen en onverwachten dood een groot verlies.

Verschillende mededeelingen.

In de *Revue Horticole* van 1 April komt een zeer belangwekkend artikel voor, over de hybridisatie van *Nepenthes*-soorten. In de lijst die men daarin vindt en die de namen der tot nu toe verkregen variëteiten bevat, voegt de schrijver, de heer Georges Truffaut, behalve hunne afkomst, er ook de namen van hen, die ze gewonnen hebben, bij.

Voor de beoordeeling door de »Commissie voor Orchideeën, van de Royal Horticultural Society, in de vergadering van 22 April 11. te Londen gehouden, waren onder anderen de volgende planten ingezonden:

Odontoglossum triumphans var. *aurea* met rijk geel gekleurde, bleek gestippelde bloemen.

Een zeer schoone variëteit van *Odontoglossum Pescatorei*, deze plant had een tros met 9 bloemen, die zeer zuiver wit waren met talrijke purper-violet gekleurde vlekjes op het onderste gedeelte der bloembladen.

Een schoone verscheidenheid van *Miltonia vexillaria* 4 bij 3 Eng. duimen. De grote lip was zuiver wit, en de andere deelen waren zeer licht rose getint.

Een *Odontoglossum sceptrum*, waarbij als variëteitsnaam werd opgegeven var. *alba*; deze verschilt daarin van de type, dat de grondkleur wit is en niet geel, zooals bij de laatste.

Berichten uit Louisville (Kentucky U. S. A.) melden ons, dat de kweekers aldaar veel hebben te lijden gehad van den tornado.

Over het algemeen is men het er niet over eens, of de *Primula obconica* vergiftig is, of niet. Het is zeer wel mogelijk dat zij, evenals sommige andere planten, alleen voor enkele menschen vergiftig is en op anderen geen schadelijken invloed heeft.

De eerste bloembollenveiling in het Westland heeft f11.507 opgebracht, de tulpen werden tot hooge prijzen van de hand gedaan en de telers hebben daardoor goede zaken gemaakt.

Hoe mag toch de distel, die stekelige en niet mooie bloem, welke inderdaad onkruid is, tot de eer zijn gekomen om het nationale onderscheidingsteeken van Schotland te zijn? Men zegt, dat zij zulks geworden is, toen de Denen Schotland binnendrongen. In zekeren nacht haproefden zij een aanval op een vesting. Barrevaets slopen zij voort in diepe stilte. Toen zij in de nabijheid der vesting gekomen waren, trad een hunner op een distel en gilde het uit van pijn. Door desen smartkreet werd de slapende bezetting gewekt en voor het dreigend gevaar gewaarschuwd. Door de distel werd de vesting gered en de dankbare Schotten kozen haar tot onderscheidingsteeken.

Het *Pharmaceutisch Weekblad*, ons bericht overnemende, waarin wordt gewezen op het groote nut, dat bloemen en bollen der gewone witte lilië, *Lilium candidum*, voor de huis-houdelijke apotheek hebben, voegt er bij:

Zoo zou ook een geneesmiddel uit de oude pharmacie: *Oleum Liliorum alborum* weder in eere kunnen komen.

Wanneer men namelijk op de van stampers en gele meeldraden ontdane bloemen besten Franschen brandewijn giet, de flesch sluit en in een donkere kast plaatst, heeft men na 3 of 4 weken een oogwater, zoo versterkend, dat het gebruik 3 à 5 maal daags de meest verrassende resultaten oplevert.

Als een merkwaardigheid vermelden wij dat de heer J. T. Lovett, bloemist te Little Silver, N. J. onlangs tot vrederechter benoemd is. Het Amerikaansche blad, waaraan wij deze mededeeling ontleenen, zegt er bij dat, wanneer de heer Lovett zoo goed met rechtzaken omgaat als met boomen en planten, men zeer over hem tevreden zal kunnen zijn.

In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft het gebruik van Orchideeënbloemen ter versiering ongelooflijke vorderingen gemaakt. Bij gelegenheid van feesten en feestmalen worden er belangrijke sommen voor uitgegeven. Een te Nieuw-York versijend blad maakt melding van een tafelversiering, die vrij goed was en ongeveer 500 gulden kostte; maar men kan er krijgen, die reeds voldoen voor 50 tot 150 gulden. Knoopsgatbouquetjes en bruidsbouquetten van Orchideeënbloemen worden er veel gebruikt.

Het personeel van de Weener bloemenwinkels houdt sedert langen tijd vergaderingen, waarin de invoering der Zondagsrust levendig besproken wordt. In de *Illustrirte Flora* wordt gemeld dat de bloemenwinkels daar tot 9 à 10 uur 's avonds geopend zijn en dat Zondagsrust daarom hoogst noodig is. Een der eerste firma's uit de Ringstrasse ondersteunt deze beweging en heeft er zijn bijval aan toegezegd.

Dennenrups. Uit de omstreken van Arnhem verneemt men, dat deze gevreesde vijanden van de dennenbosschen van plan zijn dezen zomer hun vernielingswerk weder te beginnen. Onder Ede bevinden zich reeds tal van nesten, waaruit de kleine rupsen zich in ontelbare menigten naar alle zijden verspreiden.

Beducht voor te groote uitbreiding laten de eigenaars de boomen zooveel mogelijk zuiveren om het onheil te bestrijden.

Welk een vlucht de cultuur der *Cypripediums* in den laatsten tijd heeft genomen, kan o. a. ook hieruit blijken, dat de *Société nationale d'horticulture de France* niet minder dan vier speciale wedstrijden voor deze planten heeft uitgeschreven. De eerste daarvan had reeds plaats op 10 April ll., de tweede zal

plaats hebben op 12 Juni, de derde op 11 September dezes jaars en de vierde op 22 Januari 1891. Men heeft ze blijkbaar over een geheel jaar verdeeld om alles wat er van gekweekt wordt achtereenvolgend onder de oogen te krijgen.

Dezelfde Maatschappij schreef ook een speciaal wedstrijd uit voor *Dahlia's*, en wel tegen het laatst van September. De juiste datum hiervoor zal later bepaald worden.

Bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan der plaatselijke Afdeling van de *Landwirtschaftliche Verein für Rheinpreussen* wordt in dezen zomer te Keulen, van 14 Mei tot 1 October een algemeene Landbouw-Tentoonstelling gehouden, waaraan ook tijdelijke Tentoonstellingen zijn verbonden. Een daarvan, die van kasplanten, afgesneden bloemen, binderij, vroege vruchten en groenten, zal plaats hebben van 21—28 Juni en natuurlijk een onderdeel uitmaken der algemeene expositie, die gehouden zal worden in den »Kaisergarten« en op de omliggende terreinen.

Deze bijzondere expositie is onder de leiding gesteld van den heer J. Niepraschk als Voorzitter en Dr. P. Esser, als Secretaris, tot wie belanghebbenden zich dus om nadere inlichtingen kunnen wenden.

Wie een eenvoudig en blijvend perk in den tuin wensch, en dat toch een verrassend effect maakt, planta witte herfst-seringen, (*Phlox decussata* met witte bloemen) en de purperroode *Monarda* (*Monarda Didyma*) door elkander. Beiden zijn zelfs geschikt om in den schaduw te groeien.

Vraagbord.

No. 730. Een Zaadhandelaar verhaalt ons dat eenige lieden 's winters bij hem halen selderij- en zuringzaad om dit door de soep te koken. Wordt dit meer gedaan en met goeden uitslag? Wij verzekeren dat wij dit voor het eerst van ons leven hoorden. S.

No. 731. In Zeeland, in de omstreken van Arnemuiden, zoekt men in het voorjaar aan de kust »Zeekoralen«, een plantje, dat een zeer zouten smaak heeft en als groente aldaar zeer gezocht is. Kan iemand mij daarvan den naam opgeven? Ook zou ik gaarne weten of het, met het oog op een mogelijk groot verbruik, niet elders zou kunnen geteeld worden. ZEEUW.

No. 732. Wordt misschien hier of daar een toestel verkocht, waarmee men hooge hagen zonder trap kan snoeien? G., te A.

No. 733. Welke grasparkscheerder is de meest aanbevelenswaardige? Bij wien is die te verkrijgen en tegen welken prijs? K. W.

M.

Het slotartikel over „de kleur der bladeren“ volgt in No. 20; het tweede artikel over „de Berlijnsche Tentoonstelling“ verschijnt in No. 21.

Tuinman.

Op een buiten in Overijssel wordt gevraagd, een gehuwd Tuinman, met klein gezin, P. G. Vrije woning en loon naar bekwaamheid. Zonder goede getuigen, zoowel wat gedrag als bekwaamheid aangaat, onnoodig zich aan te bieden. 621

Brieven onder letter G, aan het Postkantoor te Oldenzaal.

Dalmatisch
INSECTENPOEDER I^a

Steeds versch, gewaarborgd zuiver, allerfijnst.

100 KG. à /1.85, te Triest.

Postpakket Netto 4.5K G.

à /8.30 franco.

RUDOLF SCHUCHARDT,

TRIEST (Oostenrijk). 623

De Levensverzekering-Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 624

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

625

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co, te AMSTERDAM.

626

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

GROOTE ORCHIDEEËNVEILING

op Woensdag 21 Mei 1890, aanvangende voormiddags te 10½ uur, op de bloemisterij van de Firma GROENEWEGEN & Co, Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

De te veilen Orchideeën zijn voor een deel afkomstig van een belangrijke Engelsche Liefhebbers-verzameling en wel van die van den heer A. BRIANT, Ondine Road, Londen S. E. en voor een ander deel van de HH. SEEGER & Tropp, te East Dulwich, bij Londen.

Te bezichtigen Dinsdag 20 Mei en op den ochtend van den verkoopdag.

De Catalogus zal in tijds verkrijgbaar zijn. 627

DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „CORONA”.

De Naamlooze Vennootschap
„CORONA”,

heeft aan deze zaak
de meest mogelijke
uitbreiding gegeven,
en is zoowel door
hare verbindingen met
het buitenland, als

door de keuze van
haar personeel, steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waarvan zij zich bij
voortdurend blijft aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

Ketzeragracht bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Engle Kapelsteeg 91.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen
610. des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 20.

VRIJDAG 16 MEI 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 13 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Weensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

KNOLBEGONIA'S.

Onovertroffen enkel- en dubbelbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.

Uitgezochte Collectie, waaronder eene ruime keuze van zeer fraaie zoogenaamde Cactus-Dahlia's.

CANNA'S.

De schoonste nieuwere en oudere verscheidenheden, met bruine en groene bladeren en fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.

Ekel- en Dubbelbloemigen, in lichte en donkere kleuren.

Prijscourant wordt op aanvraag franco toegezonden door 663
ZOCHEER & Co., Haarlem.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 664

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN
G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 665

Door vergevorderde leeftijd wordt, in een der hoofdplaatsen van Noord-Holland, te koop aangeboden, eene in volle werking zijnde

BLOEMISTERIJ,

met Kassen, Bakken, Gereedschappen, Planten, enz.

Inlichtingen te bekomen bij J. H. REELING & Co., Bloemisten, Rustenburgerstraat 117, bij Amsterdam. 668

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-stiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hoog. 666

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Doz Rosen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Prijzvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 667

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

KENNISGEVING.

Mijn KANTOOR en MAGAZIJN, zijn van af 1 Mei verplaatst naar N. Z. Voorburgwal 140.

669 OSCAR MANUS.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 670

Kunst en Smaak.

Tijdelijke Opruiming,

tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDKER & Co.,

Amersfoort. 671

VRUCHTBOOMEN.

672 CULTUUR VAN
SIPMAN & VAN DER GOOT,
Elst bij Arnhem.

R. C. AFFOURTIT JZN., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend » 0.35

Mr. R. A. BARON VAN HÖEVELL TOT NIJENHUIS. Handboek voor Boomkwekers en Tuinlieden, vrij gevolgd naar het Fransch van den 8sten druk, van A. F. HARDY. 2e druk » 4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk » 1.50
 „ „ Moeshovenierderij, 8e druk » 1.30

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen » 1.80

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk » 0.80

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER » 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk » 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG » 0.75

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk » 1.80
 „ „ Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk » 0.25

E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden » 4.25

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. Gebonden. » 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 471

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent. 628

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

Voorhanden bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam.

Die moderne

Teppichgärtnerei

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden

oder perennierenden winterharten oder doch leicht zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl. 3.95

DIE AESTHETIK DER

Gartenkunst

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl. 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 40

Price fl. 4.—

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zuiver witte bloemen, waarvan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelyk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze.

Zware planten, volop in bloem en knop per stuk f0.40, per 10 stuks f3.75, per 100 stuks f34.—

Amsterdam. GROENEWEGEN & Co.,

SEMPER VIRENS.

No. 20.

VRIJDAG 16 MEI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De kleur der bladeren. VII. Gekleurde bladeren. (Slot.) — Een bloemenmand, met een afbeelding. — *Gentiana's*. — Een sterke kamerplant. — Nieuwe *Ageratum*. — Fransche *Bromeliaceen*-hybriden. — Een Dwerf-Banaan. — Uitnoodiging tot het verstrekken van bijdragen voor het aanleggen van een botanische tuin van uitsluitend nuttige planten. (*Hortus plantarum diaphoricanum*.) — Het verplanten van boomen. — Een eenvoudige en doelmatige gazon-sproeier. — Een prijscourant van planten uit Japan. — Een monsterwintertuin. — Necrologie. — Weeknienws. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord.

De kleur der bladeren.

VII.
(Slot.)

GEKLEURDE BLADEREN.

ALS gekleurdbladerig onderscheidt men die planten, in welker bladeren een andere kleur dan wit en geel voorkomt.

Deze onderscheiding is goed, immers het bonte is het gevolg hiervan, dat er in die bladeren iets ontbreekt, hetzij dan het bladgroen plaatselijk geheel ontbreekt, zooals in de wit-bonte, hetzij de korreltjes geel zijn in plaats van groen, zooals in de geel- of goud-bonte bladeren ¹⁾.

Met de gekleurde bladeren is dit anders. In plaats dat hierin iets ontbreekt, is er iets bij gekomen.

We hebben hier eigenlijk slechts met ééne kleur te doen, in zeer verschillende nuancen, het rood namelijk. Het bruin der najaarsbladeren toch blijft hier buiten aanmerking, daar dit het gevolg is van afsterven en verdorren of verschrompelen, terwijl het zoogenaamde bruin van de bladeren sommiger boomen, de bruine Beuk en de bruine Hazelaar b. v., eigenlijk een schakeering van rood is.

De roode bladkleur, hetzij het blad geheel, of, gelijk meestentijds het geval is, slechts plaatselijk rood is, wordt eenvoudig verorzaakt door het celvocht, dat, gewoonlijk kleurloos, dan een min of meer heldere roode kleur heeft, terwijl overigens de toestand dezer bladeren dezelfde is als

die der gewone groene, d. w. z. dat de cellen bladgroen bevatten, en dus het opnemen van de ruwe stof en het scheikundig omzetten daarvan in plantenvoedsel, in deze bladeren even geregeld plaats heeft als in de groene.

Dit verklaart van zelve reeds de verschillende tinten der roode bladeren, waarvan de Beuk een algemeen bekend voorbeeld is. Er zijn er die zeer donker, zwartachtig rood zijn, anderen welker bladeren een helderder kleur hebben, en weer anderen, die men wel bastaard-Beuken noemt, welke wel tot de roode Beuken behooren, maar a's zoodanig toch weinig waarde hebben, wijl de bladkleur veeleer vuil groen dan roodgenoemd moet worden.

Tweeërlei oorzaken werken hiertoe samen. Eerstens is het celvocht bij den éénen boom intensiever rood dan in de bladeren van den anderen, en beheerscht deze kleur dus die van het bladgroen, terwijl in de tweede plaats de cellen der bladeren van den éénen boom veel rijker aan bladgroen zijn dan die van den anderen; in welk geval het daardoor veroorzaakte donker groen, wanneer het celvocht niet zeer sterk rood is, de hoofdrol speelt, gelijk bij de bastaard-Beuken, of, wanneer dit zeer rood is, de roode kleur zóó donker wordt, dat men geneigd is van donker bruin te spreken.

Wat die roode kleur van het celvocht voor de bladeren en dus voor het leven der planten beteekent, is even raadselachtig als waardoor ze veroorzaakt wordt; wat men wel weet, omdat men het ziet, is dat ze in sommige gevallen later verdwijnt, terwijl in andere juist het tegenovergestelde het geval is.

Bij een aantal planten zijn de bladeren bij hun ontwikkeling min of meer intensief rood, welke kleur later — nú wat spoediger, dán wat langzamer — verdwijnt en, dus voor groen plaats maakt, zoo zelfs, dat wanneer de bladeren volkomen ontwikkeld zijn, er van het rood geen zweem meer zichtbaar is.

Bij de tropische Varen is dit verschijnsel niet zeldzaam; bij de *Adiantum's* zelfs vrij algemeen, zoodat sommige soorten daaraan een niet gering deel harer sierwaarde

¹⁾ Het gebeurt ook wel dat het celvocht geel is en er geen korreltjes in te zien zijn; dit blijkt pas bij microscopisch onderzoek. Voor onze beschouwing verandert dit aan de zaak niets.

te danken hebben. Ook bij de Palmen treft men verscheidene soorten aan, die zich door dit eigenaardige en tegelijk raadselachtige karakter kenmerken. Zoo werd een half uur geleden in een der kassen mijn opmerkzaamheid getrokken door een vrij groote *Kentia Lindenii*, waarvan het jongste blad op den bladsteel nu reeds tot zijne volle ontwikkeling kwam, en door de fraaie bruin roode kleur sterk in 't oog loopt. Hetzelfde is het geval met de fraaie *Ptychosperma Kuhlii* van Java, en opmerkelijk is het dat, hoe ouder deze planten worden, de jonge bladeren des te levendiger rood gekleurd zijn. Bij sommigen komt dat karakter zelfs pas aan den dag als ze een zekeren onderdom hebben bereikt; jonge planten van *Ptychosperma Kuhlii* vertoonen het niet, maar zelfs in gekweekten toestand in onze kassen verkrijgen ze het, als ze tot een zekere kracht zijn gekomen. Hetzelfde is het geval met de Oost-Indische *Cyrtostachys Rendah*. Meermalen toch schreef men mij van Java dat deze Palm zich door de fraaie roode jonge bladeren zoo gunstig onderscheidt, maar ofschoon ik reeds sedert verscheidene jaren jonge zaadplanten opkweek, is er aan dezen nog niets van te zien. Daar komt bij dat deze soort langzaam groeit. Berthold Seemann deelt ergens mede dat het gezicht van een berg af op een Palm-bosch, eener soort die dit karakter bezit, tijdens de ontwikkeling der jonge bladeren verrassend en verrukkend is.

Ook bij deze planten verdwijnt die kleur als de bladeren tot volle ontwikkeling zijn gekomen.

Hetzelfde ziet men bij sommige *Musa*'s, b. v. de *M. zebrina*. Ook dezer bladeren zijn bij de ontwikkeling fraai rood, terwijl de donkerder roode vlekken, waaraan deze soort (variëteit) haar naam ontleent, dan sterk sprekend uitkomen. Later wordt dit anders; de gelijkmatige roode tint verdwijnt en de vlekken, zoo ze niet geheel verdwijnen, worden veel lichter, zoodat dan de bladeren bijna gelijkmatig groen zijn.

Dit rood gekleurd zijn in de jeugd komt voor bij tropische planten van ver uiteen staande natuurlijke familiën. Voor sommige peulvruchtdragenden is het zeer karakteristiek, met name uit de groep der *Cæsalpinieën*. De in eenigszins groote collecties voorkomende *Brownea grandiceps* is niet alleen bekend om den sierlijken bloei, maar ook om de prachtige kleur van de jonge bladeren, die als een dichten bundel in grooten getale tegelijk verschijnen; ook hieruit verdwijnt het bruinachtig rood later geheel.

Daarentegen verschijnt het in sommige bladeren tegen den tijd dat ze, afgeleefd, van den stengel of de takken zullen afvallen. Men denke slechts aan verschillende soorten van *Ampelopsis*, inzonderheid *A. quinquefolia* en *Veitchii*, die hieraan haar herfstschoon te danken hebben.

Door nu alleen te zeggen dat het roode in plaats van kleurloos celvocht daarvan de oorzaak is, zegt men eigenlijk bitter weinig, want het geeft gereede aanleiding tot de vraag waardoor die bijzondere kleur van het oorspronkelijk waterhelder vocht veroorzaakt wordt? Die oorzaak is natuurlijk een stoffelijke, maar de materie is als zoodanig niet te herkennen. Er is echter iets met het op zich zelf kleurloze vocht in de cellen vermengd, al mag dit dan ook tot den ondeelbaren toestand van atomen teruggebracht zijn. En nu ligt, dunkt mij, juist het opmerkelijke hierin, dat deze materie in het ééne geval verdwijnt en derhalve of door het blad in een andere zelfstandigheid wordt omgezet, of naar den stam of door den stam naar de wortels wordt gevoerd, en in het andere geval later verschijnt, en dus als het product van omzettingen van reeds in het blad voorhanden stoffen moet beschouwd worden.

Tot hiertoe sprak ik alleen van gelijkmatig rood of roodachtig gekleurde bladeren; het is intusschen gemakkelijk te begrijpen, dat men verschillende schakeeringen verkrijgt, wanneer het celvocht in de bonte bladeren rood is, dus wanneer plaatselijk, bij de bladeren die anders wit-bont zouden zijn, geen groen met dit rood vermengd is, of, wanneer er in plaats van bladgroen, bladgeel in de cellen is, deze kleur zich met het rood vermengt. Bij de verschillende variëteiten van *Calodracon Jacquini* (de gekleurdbladerige *Dracæna*'s der verzamelingen) loopt dit zeer duidelijk in het oog. De bruinachtig roode bladeren hebben dikwijls helder karmijnroode strepen, en het rood is daar dan ook blijkbaar zuiver, terwijl het op de andere plaatsen met groen vermengd is.

Hetzelfde is de oorzaak van de talloze kleurspelingen der bladeren van *Coleus*. Hier heeft men afwisselend te doen met groen, geel, soms ook met wit, terwijl het rood zich nu met het geel, dan met het groen vermengt, of, wanneer het den helderen karmijntint heeft, in cellen zonder bladgroen of geel zijn zetel heeft.

Als regel kan men aannemen dat gekleurdbladerige planten in tropische landen thuis behooren, terwijl de bontbladerige

meer tot de subtropische flora's behooren. Ik merkte reeds op dat inzonderheid Japan veel bonte planten leverde, terwijl de gekleurdbladerigen daar zeldzaam zijn. Ik zeg dat men dit als regel kan beschouwen, een wet is het echter niet, want men treft zoowel in Japan als in andere subtropische landen, ja zelfs in Europa, enkele gekleurdbladerige planten aan, zoowel als ook hier nu en dan bontbladerigen worden gevonden. Voor de eersten herinner ik aan de allerliefste Japansche Eschdoornsoorten, terwijl de zoogen. bruine Beuk een voorbeeld is van een Europeeschen gekleurdbladerigen boom. Maar dit zijn uitzonderingen, die aan den regel geen afbreuk doen.

Waar dus van gekleurdbladerige planten sprake is, kan men gerust in het algemeen aan tropische planten denken.

Hoe goed en gerechtvaardigd nu ook de onderscheiding is van bontbladerige en gekleurdbladerige planten, zijn er toch niet weinigen, die men, streng genomen, tot de eerste rubriek zou moeten brengen, maar welke met bijna evenveel recht tot de tweede gebracht, ja die algemeen onder de rubriek der gekleurdbladerige planten worden opgenomen.¹⁾

Houdt men toch vast aan het beginsel dat bladeren, waarin geel en wit voorkomt bontmoeten heeten, terwijl een andere kleur — in dit geval rood, van bruinrood tot helderrood — de gekleurde bladeren onderscheidt waar blijven we dan b. v. met een aantal Marantaceëen, met verscheidene Dieffenbachia's, met de Anætochili en meer anderen?

Bij de Maranta's zijn verscheiden soorten waarin een zeer donkere tint van rood voorkomt, b. v. de terecht zoo geliefde *M. Massangeana*; hier is dus geen twijfel mogelijk; maar zien we nu b. v. de bladeren van *M. Kegeljanii*, dan hebben we bladeren, die afwisselend groen en witachtig zijn, misschien is het beter te zeggen donker en zeer licht groen, en toch aarzelt men geen oogenblik ook deze onder de gekleurdbladerige planten op te nemen.

De bladeren van *Dieffenbachia Bausei* zijn driekleurig; de grondkleur is geelachtig lichtgroen, terwijl donkergroene vlekken daarover verspreid zijn, die weder met witte vlekken zijn afgewisseld.

¹⁾ Het is daarom als een goede maatregel te beschouwen dat men ze onder Programma's voor Tentoonstellingen steeds in één artikel „Bont- en gekleurdbladerige planten”, samenvat. Vroeg men beiden afzonderlijk, dan zou dit ongetwijfeld aanleiding geven tot kwesties, waarvan geen beslissende oplossing zou te vinden zijn.

Is deze bladteekening, die overigens bij meer Aroideëen voorkomt, zeer eigenaardig, nog eigenaardiger is die bij *D. Memoria Corsi*. Hier moet men aannemen dat de grondkleur donker groen is; de dikke middennerf is wat lichter en van deze gaan als 't ware twee stroomen uit van zóó licht groen, dat het witachtig moet heeten, terwijl over het geheele blad twijfelachtige, nog lichtere vlekken verspreid zijn. Ziet men het blad tegen 't licht, dan is van wit niets te zien, het geheele blad is afwisselend licht- en donkergroen, terwijl die twijfelachtige vlekken nu helder en scherp als half doorzichtige vlekken uitkomen.

De bladeren der sierlijke *Dracæna Goldiana* leveren dezelfde moeilijkheid bij het bepalen tot welke rubriek deze plant behoort. De teekening, door witachtige overdwarsche banden, is toch zoo standvastig en regelmatig, dat men er kwalijk toe kan besluiten haar buiten de gekleurdbladerige te stellen.

Hetzelfde is het geval met *Sanchezia nobilis*, welker bladeren langs de hoofdnerven fraai geel zijn, met *Fittonia argyroneura*, waar ze niet alleen langs de hoofd- maar ook langs de zijnerven en aders wit zijn, waardoor een uiterst regelmatige en sierlijke teekening ontstaat. Dat deze als gekleurdbladerig moet beschouwd worden, blijkt uit een andere soort van hetzelfde geslacht, de *Fittonia Verschaffeltii*, die geheel dezelfde teekening vertoont, maar met dit onderscheid, dat het wit hier fraai rood is, even als b. v. bij de in sierlijkheid onovertroffen bladeren der *Bertolonia van Houttei*.

Kleurteekeningen langs de bladnerven en aders treft men inderdaad bij vele planten, vaak op verrassend schoone wijze aan. Wie denkt hierbij niet onwillekeurig aan die kleine Javaansche Orchideëen — ware colibri's uit de plantenwereld — die onder den collectieven naam *Anætochilus* worden samengevat. De bladvlakte van het zachtste roodachtig of groen fluweel, de bladnerven wit of geel, maar een wit en geel dat gerustelijk met zilver en goud kan vergeleken worden?

Is in vele gevallen de bladvlakte groen, tusschen de wit of geel of rood geteekende nerven, in weer andere gevallen is juist het omgekeerde het geval; de nerven zijn groen en de vlakte daartusschen zilverachtig wit.

Zoolang we aan het woord bontbladerige planten het denkbeeld van een abnormalen toestand verbinden, en dit moeten we wel

doen, kan men deze keuze byou's uit Flora's schatkamer niet daarmede gelijk stellen; ze onder de abnormaliteiten te rangschikken zou zeker al een zeer slecht bewijs zijn voor onze gave om hare schoonheden naar waarde te schatten.

Hier moeten we leeren den schijn van het wezen te onderscheiden.

Over het algemeen zijn dan bontbladerige planten te noemen, die, waar wit of geel onregelmatig door de bladeren verspreid is, of de zoodanigen waarvan wij een groene type kennen of reden hebben om te vermoeden dat deze bestaat.

Zoo b. v. de *Aucuba's*, de Japansche *Evo-nymus*-variëteiten, vele boomen en heesters, enz.; waar men echter niet anders dan gekleurdbladerigen van kent, waar de kleur, al is die ook wit of geel, en al berust die dan ook op het plaatselijk geheel ontbreken of onvolkomen ontwikkelen van het bladgroen, regelmatig over de bladvlakte verdeeld is, daar rekenen wij ze te behoorren tot de gekleurdbladerigen, tot die planten, voor de beschrijving van welker bladeren Flora soms de fijnste kleuren van haar palet gebruikte.

Hoe aanzienlijk nu ook het getal bont- en gekleurdbladerige planten mag zijn, toch verzwakken zij den regel, dat de kleur der bladeren groen is, in geen deele. Inderdaad toch komen zij in de natuur slechts als uitzonderingen voor, en dat wij er velen kennen en kweken, is alleen het gevolg hiervan, dat men ze overal vlijtig opzocht en gretig verzamelde. Hoe groot de rol ook mag zijn, die ze in onze kassen vervullen, in de natuur is die van luttel beteekenis, van geen beteekenis bijna, waar het de indruk van het geheel betreft.

De Tuinbouw zag er echter een goudmijn in, die gretig werd en nog steeds wordt geëxploiteerd. Voor ornamentale doeleinden leveren ze een schat van schoonheden op; jammer maar dat het er mee gaat als met edelgesteenten. De ééne vrouw weet ze aante wenden als een waar sieraad, terwijl de andere zich er het aanzien eener etalage mee geeft.

Ik zou hier nog een beschouwing over het gebruik van bont- en gekleurdbladerige planten, uit een schoonheidsoogpunt gezien, aan kunnen vastknoopen, maar dit mag dunkt mij overbodig geacht worden; dit is een kwestie van smaak en zij, die van opschik, in den trivialen zin des woords, houden, laten zich toch niet van het kakelbonte tot het waarlijk schoone bekeeren, terwijl zij, die dit laatste weten te waar-

deeren, geen fingerwijzing behoeven.

Het is niet onmogelijk dat in deze beschouwingen het een en ander voorkomt, waarvan het begrip enkelen moeilijk viel. Met den besten wil ter wereld is dit niet altijd te voorkomen, terwijl ik mij toch, ter wille der duidelijkheid, in de oogen van sommige geleerden allicht reeds aan wetenschappelijke ketterij zal hebben schuldig gemaakt. Ik vlei mij echter met de hoop dat ook de minder ontwikkelden er wel wat uit zullen hebben opgevangen, dat hun omtrent sommige zaken een juist begrip heeft gegeven.

Wanneer dit zoo is heb ik ook voor hen geen vergeefsche moeite gedaan.

13—4,—'90.

W.

Een bloemenmand.

(Met een afbeelding.)

In navolging van hetgeen buitenlandsche vakbladen doen, stellen wij ons voor van tijd tot tijd eenige afbeeldingen van bloemenwerken op te nemen, in de overtuiging dat wij daarmede velen aangenaam zijn.

De richting van den hedendaagschen tuinbouw is planten en bloemen te gebruiken als versieringsmiddelen. De onlangs te Berlijn gehouden tentoonstelling heeft het op nieuw aangetoond.

De kweker, die met zijn tijd medegaat, is genoodzaakt daarmede rekening te houden en er zooveel doenlijk partij van te trekken.

De bloemenwinkels in onze grootere steden kunnen ons leeren wat tegenwoordig het meest verlangd wordt; niet zelden ziet men er uitstallingen in, die zoo fraai zijn, dat zij bij ons den indruk vestigen, dat in de toekomst voor het bloemenvak nog veel te verwachten is van de nieuwe toepassingen der bloembinderij.

Het is niet te ontkennen dat niet alles, wat tegenwoordig gemaakt wordt werkelijk smaakvol is, maar in het algemeen moet gezegd worden dat, bij vergelijking met vroegere tijden, groote vooruitgang valt waar te nemen.

Wij zijn niet onbekend met wat in het buitenland op dit gebied gedaan wordt. Onze nieuwe inlandsche bouquetbinderij behoeft daarbij volstrekt niet achter te staan. Het strekt ons tot een waar genoegen dit te mogen zeggen.

Open grond.

Gentiana's.

Geen geslacht doet iemand zoo zeer aan Alpenplanten denken, en herinnert iemand, die de bergen van Zwitserland in 't voorjaar bezocht, daaraan in die mate, als de

Gentiana's en in 't bijzonder de *G. acaulis*, waarvan daar geheele velden schijnen voor te komen.

Nu, onbegrijpelijk is het ook niet, dat men daarvan zulk een indruk ontvangt: de hoofdkleur, welke men bij deze juweeltjes der koudere streken ontmoet, is het blauw, geen paarschblauw of paarsch, doch het zuiverste dat men zich denken kan.

Wel is waar treft men soms variëteiten van de type aan met lichtere of witte bloemen, doch die zijn betrekkelijk zeldzaam. Ook zijn er andere species mat gele (*G. lutea*) en vuile witte (*G. thibetica*), welke twee laatste reuzensoorten mij echter in 't minste niet aantrokken. ¹⁾

Zeker wel de meest bekende is *G. acaulis* door sommigen met weinig zorg elk jaar vol bloem gekweekt, door anderen, hoeveel of hoe weinig moeite daar ook aan besteed wordt, er maar niet toe te krijgen. Kew-Garden behoort ook tot die laatste ongelukkigen: men ziet er deze soort wel bloeien, maar in verhouding tot het aantal planten, welke op verschillende wijzen en standen geplaatst zijn, honderdmaal te weinig. Wij kennen liefhebbers, die nog nooit een bloem in hun tuin mochten aanschouwen, terwijl o.a. te Boskoop in sommige kwekerijen de planten op rijen tusschen de heesters en boomen uitgeplant zijnde, volop hare bloemen vertoonen. Trouwens genoeg is hier reeds over geschreven, dan dat men alles nog eens zoude ophalen en eene kultuurwijze aanbevelen, die velen toch niets verder zou brengen.

In 't algemeen willen de *Gentiana's* echter eenen goeden diepen grond, bestaande liefst uit zandige graszodenaarde, bij voorkeur gemengd met steentjes of keitjes. De meesten willen eene goede zonnige standplaats hebben, mits ze zeer veel water ontvangen, waardoor goede drainage tevens vereischt wordt. Eene wat minder zonnige standplaats staat sommigen ook wel aan, ze hebben dan minder kans uit te drogen. Voor *G. asclepiadea*, eene vaste plant, die jaarlijks afsterft bij den grond, schijnt dit mij bepaald beter toe, iets wat men hier door vergelijking op kon maken. Eene plant geheel in de zon op eene hoop steenen staande, waar ze zoo goed als geen water ontving, werd slechts 30 cM. hoog; bloeide evenwel nog vrij goed. Eene andere in een vochtig minder zonnig bed in de rotspartij, was een waar pracht-exemplaar. Deze, bestaande uit eenige plan-

ten, vormde een bos van wel twee Meter doorsnede, de lange uit den grond voortkomende onvertakte stengels, stegen naar alle kanten op, zich door de zwaarte der naar den top in de oksels der bladeren verschijnende bloemen, sierlijk naar beneden buigende. Van die honderden stengels waren er maar zeer weinigen zonder of met enkele bloemen, de meesten droegen een à twee dozijn opgerichte klokken van een fraai blauw. Dit is eenigszins paars getint, niet van die overschoone kleur, welke we bij *G. acaulis* ontmoeten, maar dit wordt door de ontzaglijke bloemrijkdom weer ruimschoots vergoed. Elke bloem is 5 à 6 cM. lang, de vergroei-bladige bloemkroon heeft vijf puntige slippen, welke meer in de keel paarsch worden.

Het eenig verschil waardoor de *G. acaulis alba* zich kenmerkt is de kleur der bloemen; deze hebben zuiver witte slippen, in de keel licht geel wordende en daar bedekt met kleine groene puntjes. Zonder twijfel behoort deze harde plant door elk liefhebber van vaste planten gekweekt te worden, indien men ze een goede beschaduwde plaats in kan ruimen, waar men het tevens vochtig houdt. Steeds moet men in 't oog houden, dat de *Gentiana* ééns gevestigd zijnde, niet meer van verhuizen houdt en slechts lijdt door weer opgenomen te worden.

Hierom is dan ook de verdeeling door wortelstokken, hoewel dikwijls voor de vermenigvuldiging noodig, bepaald af te keuren.

Doet men het, zoo is 't beste dit bij 't begin van den groei in 't voorjaar te doen, terwijl verplanten in October ook uit te voeren is. Jammer dat voortkweeking door zaad weer tegen heeft, dat het niet alleen lang duurt aler het zaad opkomt, maar ook nog eenige jaren vóór de planten bloeibaar zijn. In allen gevalle wint men tijd door het dadelijk na rijpheid, aan de aarde toe te vertrouwen. *G. acaulis* is ook geschikt voor potkultuur; hiermede heeft men in Kew nog de beste resultaten verkregen. Men plante ze dan bij voorkeur in vrij diepe pannen en legt veel potscherven op den bodem, terwijl men in den grond ook de steentjes of stukjes kalk of zandsteen niet laat ontbreken.

Eene soort, waarvan men hier meer genoe-gen heeft, en die in fraaiheid de gewone *G. acaulis* bijna overtreft, hoewel ze kleiner is, is de allerliefste *G. verna*. Niets is fraaier dan van deze hier en daar een plekje tusschen de steenen van eene rots-partij te zien, overdekt met talrijke bloempjes van een blauw, dat men te vergeefs elders zou zoeken. Deze is zelfs eene der kinderen van Engeland's Flora, evenals de *G. Pneu-*

¹⁾ Van de *G. thibetica* kan ik dit begrijpen; de *G. lutea* werd steeds en o. i. terecht, tot de nobelste vaste planten gerekend.

monanthie, die met hare langwerpige paarschblauwe bloemen, welke aan het einde der opstijgende stengels bij elkaar gezeten zijn, ook waarlijk sierlijk te noemen is. Ook deze laatste schijnt op een niet te droge standplaats niet lastig te zijn.

Twee anderen: *G. cruciata* en *G. septemfida* zijn ook zeer mooi, fraaier dan de laatstgenoemde, en klaarblijkelijk ook niet moeilijk in de kultuur. Beiden zijn vrij groote soorten met liggende stengels, en een scherm van groote bloemen aan het einde.

Hoewel er nog verscheidene andere soorten bestaan, meenen we hiermede te kunnen besluiten, daar de fraaisten onder degenen, welke we gekweekt zagen, hier vermeld zijn. Moge het dezen of genen aanleiding geven te trachten ook eens eenige der andere soorten machtig te worden. De eenige waarmede men meestal begint en ophoudt is de *G. acaulis*, hoewel toch de anderen de kultuur in niet minder mate waard zijn.

Kew, Febr. '89.

H. J. GORMANS.

Koude-kas.

Een sterke kamerplant.

In de laatste nummers van *Sempervirens* zijn verschillende kamerplanten besproken: *Araucaria excelsa*, *Livistona chinensis*, *Cattleya citrina*, en *Lycaste Skinneri*, de eersten uitmuntend door sierlijke bladen, de laatsten door prachtige bloemen. De nu bedoelde, *Chlorophytum Sternbergianum* (Groenlelie van Sternberg), hoewel zeker niet zoo fraai als de hiervoor genoemden, verdient toch ook eene warme aanbeveling als zoodanig, om haar buitengewoon sterke geaardheid, want sterke kamerplanten zijn zeldzaam.

De Groenlelie van Sternberg is een plant met smalle, groene bladen, die door hare talrijke, eenigszins afhangende uitloopers ook als hangplant een goed effect maakt. Zij groeit zeer goed en snel in gewone tuinaarde en moet slechts dan verplant worden, wanneer de wortels de plant opheffen, zoodat de kluit boven den potrand komt te staan.

Eene bijzondere aanbeveling is, dat men wel 3—4 weken vergeten kan de plant water te geven, zonder dat het haar schaadt en ook, dat ze niet zoo als de meeste andere kamerplanten voor het raam moet staan, maar ook tevreden is met elk ander plaatsje in de kamer.

Wanneer de pot niet te groot is maakt ze ook luchtwortels, en dan ziet ze er, vooral wanneer ze bloeit, met hare talrijke kleine stervormige witte bloemen zeer aardig uit.

Het bovenstaande bewijst zeker voldoende dat ze een der dankbaarste kamer- en kamerhangplanten is. _____ C.

Nieuwe Ageratum.

Het geoefende oog van den bloemist vindt tegenwoordig in alle plantengeslachten de schoonste veranderingen van kleuren.

De *Ageratum*, die vroeger door het grijsblauw harer bloemen weinig in aanmerking kwam, is veel verbeterd. *Cannell's dwarf* is een fraaie mozaïekplant met hemelsblauwe bloemen; *Johanna Pfitzer* bloeit licht blauw; *Tapis blanc* is buitengewoon laag en overdekt zich met sneeuw witte bloemen; *M. Delaux* is zelfs rozerood.

Doch dit is alles nog niets! De American Florist maakt melding van een *gels Ageratum*. Emil Glauber te Montclair, Kolorado, heeft ten vorigen jare een zaailing verkregen met kanariegele bloemen. Hij verkoopt potplanten voor 1 Dollar het stuk. Wat wil men meer?

Warme- en gematigde-kas.

Fransche Bromeliaceë-hybriden.

In een ons onlangs toegezonden nummer van het Franschetijdschrift *Le Jardin*, het welk onder redactie van den heer Godefroy-Lebeuf verschijnt, dat ik niet kende, maar mij niet meevalt, wijl voor dien prijs (50 centimes voor 12 4° paginas tekst) in Frankrijk iets beters, iets netters kan gegeven worden, komt het een en ander voor omtrent de Bromeliaceë-cultuur van den heer Duval, te Marseille, die zich veel en ernstig bezig houdt met hybridisatie, inzonderheid van het geslacht *Vriesea*, en van wie dan ook kortelings de zoo fraaie *Vriesea Marie* in den handel kwam.

Daaruit blijkt dat een aantal nieuwe hybriden in aantocht zijn, immers de heer Duval bezit thans een aantal jonge planten, die uit zaden gekweekt zijn welke na kruising waren gewonnen. De voornaamsten daarvan worden opgesomd, n.l.:

- Vr. incurvata* x *Vr. Duvalii*.¹⁾
- Vr. splendens* x *Vr. Morreno-Barilletii*.
- Vr. Kramerii* x *Vr. fulgida*.
- Vr. Kramerii* x *Vr. Morreno-Barilletii*.
- Vr. splendens major* x *Vr. psittacina*.
- Vr. splendens major* x *Vr. fulgida*.
- Vr. fenestralis* x *Vr. splendens*.
- Vr. fenestralis* x *Vr. fulgida*.
- Vr. splendens* x *Vr. fenestralis*.

¹⁾ Dit x beteekent dat de eerstgenoemde met stuifmeel van de tweede bevrucht werd. Natuurlijk verkregen deze hybriden nog geen namen. Dit geschiedt pas bij den bloei.

De berichtgever voegt er bij dat deze lijst nog veel langer zou zijn, zoo hij ze allen opgaf. Er is dus van dien kant wat te verwachten.

Uit de boven opgegevenen blijkt dat ook hybriden hier voor de kruising dienden, zoo de Vr. Morrenri-Baolletii en de Vr. fulgida; het is te voorzien dat langs dien weg een bijzonder ras zal ontstaan. Voor de kruidkundigen wordt de onderscheiding en de scherpe begrenzing er dan niet gemakkelijker op.

Bij Vr. fenestralis x Vr. splendens plaatst de berichtgever een uitroepingteeken.

Een Dwerg-Banaan.

Door den heer Franchet is, in het *Journal de Botanique*, een nieuwe *Musa* beschreven, uit China afkomstig, die zeker wel de kleinste van dit geslacht is.

Deze plant toch bereikt slechts 60 cM. hoogte en brengt hare vruchten nabij den grond voort. De bladeren zijn genoegzaam ongesteeld en de bloemen hebben nog kortere stelen dan de bladeren; deze zijn geel, bruin gestippeld en zitten tusschen de zeer onaanzienlijke bracteeën. De vruchten zijn donsachtig behaard en niet vleezig, en der-

EEN BLOEMENMAND.

Of dit zijn hooge verwachting van deze jonge planten moet te kennen geven, dan wel of de jonge planten zich thans reeds doen kennen als iets buitengewoons zegt hij niet. Intusschen heeft men herhaaldelijk opgemerkt dat het pollen van Vr. splendens voor fecundatie zeer geschikt is, maar dat het, vreemd genoeg, op het karakter der nakomelingen geen invloed had en deze dat der moeder behielden. Zou dit hier anders zijn? Dit zal de tijd moeten leeren. De mededeeling op zich zelf geeft zeker een doorslaand blijk van Duval's werkzaamheid op dit gebied.

halve ook niet eetbaar. Ze heet *Musa lasiocarpa*.

Het schijnt alzoo dat het nobele Indische geslacht der Bananen in het gematigde klimaat van China tot burgerlijke vormen teruggebracht is. De *Musa chinensis* of Cavendishii toch is mede uit China afkomstig, en deze blijft in hare ontwikkeling ver beneden de *M. paradisiaca*, sapientum, enz., de echt Indische Pisangsoorten. Intusschen heeft deze laatste nog zeer goed eetbare vruchten en wordt ze daarom dan ook veel gekweekt. Het is overigens wel de eenige soort, waarvan men in de gewone warme

kassen goede vruchten verwachten kan, daar de anderen te hoog worden. De *Musa lasiocarpa* schijnt alleen als sierplant waarde te hebben, en kan mogelijk een goede aanwinst zijn als zoodanig 's zomers in den open grond. Dit hebben we af te wachten.

Ingezonden.

Uitnoodiging tot het verstrekken van bijdragen voor het aanleggen van een botanischen tuin van uitsluitend nuttige planten.

(*Hortus plantarum diaphothoarum*)

Sedert vele jaren publiceert ik een analytisch herbarium van uitsluitend *nuttige* planten (medicinale, technische en andere soorten); deze uitgave heeft hoofdzakelijk tot doel een *duidelijk* materiaal voor het onderwijs te verstrekken en werd zeer gunstig beoordeeld in de volgende tijdschriften:

Tijdschrift der Deutsche Bot. Gesellschaft, 27 Nov. 1885.

la Belgique Horticole, 1885 p. 247.

The Journal of Botany, Maart 1886.

die Botanische Zeitung (van Prof. de Bary), 1887 p. 158.

Oesterr. Bot. Zeitschrift, 1887 p. 299.

Revue Horticole, 1888 p. 179.

American Garden, 1888 p. 207.

Weekblad voor Pharmacie, 25 Dec. 1886.

Verder gewerd mij eene gunstige beoordeeling van de heeren Prof. Engler te Berlijn, Prof. Willkomm te Praag, Prof. Henriques te Coimbra (Portugal), Prof. Tschirch te Berlijn, den heer Carruthers, directeur der Botanische afdeling van het Britsch museum, de »Linnaean Society« te Londen, en hier te lande van de heeren Prof. Oudemans, Rauwenhoff en Suringar.

De planten voor deze uitgave kweek ik meest alle zelve, behalve de tropische soorten die ik van mijn correspondenten in Indië ontvang; nu wordt echter de tuin, ter mijner beschikking, veel te klein en moet ik uitzien naar eene grootere ruimte, er werd mij thans van bevoegde zijde aangeraden de uitgave op grooter schaal voort te zetten en daartoe een tuin aan te leggen, die behalve alle nuttige vollegrondplanten kassen voor kleinere tropische soorten kan bevatten; aangezien tot dit doel eene grootere som noodig is wendde ik mij tot het buitenland en werd mij reeds door Prof. Willkomm te Praag, het voorstel gedaan voor mij bijdragen te verzamelen, eveneens in de Vereenigde Staten door Prof. Coulter te Crawfordsville, redacteur der »Botanical Gazette«, hier te lande

heeft Prof. de Vries te Amsterdam zich bereid verklaard gelden voor het doel in ontvangst te nemen. De plaats waar de tuin zou worden aangelegd, benevens het juiste benodigde kapitaal, hangt natuurlijk af van de bijdragen zelve, of deze rijkelijk dan wel in geringe hoeveelheid inkomen.

Het nut mijner uitgave blijkt reeds uit de gunstige beoordeeling van zoovele autoriteiten of botanisch gebied, vooral voor studenten, apothekers, en ook Gymnasia, Hoogeschoolen en andere inrichtingen voor onderwijs levert het herbarium een onontbeerlijk materiaal — een *analytisch* herbarium is tot nog toe behalve het mijne, nimmer uitgegeven.

Mochten de bijdragen in te geringe hoeveelheid inkomen, dan zou ik de uitgave moeten staken; ik richt dus tot allen, die zich slechts eenigszins voor botanie of onderwijs interesseeren het beleefde doch dringende verzoek van hunne belangstelling in deze werkelijk nuttige zaak, te doen blijken door bijdragen te verstrekken zij het ook tot een gering bedrag; slechts voor veler medewerking kan het doel worden bereikt.

Middelburg.

M. BUYSMAN.

Een eenvoudige en doelmatige gazon-sproeier.

Op een mijner wandelingen over het buitenterrein der Berlijnsche Tentoonstelling werd mijne opmerkzaamheid getrokken door een zeer doelmatige wijze van besproeien van gras, en die naar het scheen hoogst eenvoudig tevens was. Aan het einde eener waterleidingsslang was een klein toestelletje verbonden, waaruit het water in den vorm eener paraplu zich over een oppervlakte van minstens tien Meter in de rondte verspreidde. Het ding trok veler opmerkzaamheid, om de gelijkmatige wijze waarop het water als een zachte, dichte regen zich over het gras verspreidde. Op een schild was aangewezen dat de inzender een etalage had in de Machinen-halle, zoodat daar natuurlijk nadere informatie zou te bekomen zijn.

Daar de zaak mij te meer interesseerde, wyl de bekende op een stang staande draaiende sproeier mij in den vorigen zomer in den steek had gelaten¹⁾, begaf ik mij onverwijld naar dat gebouw, waar ik den heer Oscar Butter, aus Bautzen, »prämirt mit 27 Silbernen u. Bronzenen Staats- u. Vereins-Medaillen soewie Ehrendiplomen«, spoedig

¹⁾ Ook dit toestel is overigens wel goed, maar geraakt licht defect, vooral als er op een schuin liggend terrein niet op wordt gelet dat de voet zuiver recht staat; ook levert het juiste stellen der gebogen buisjes nog al moeilijkheid op.

vond, en het toestelletje in mijn handen had.

Dit is inderdaad hoogst eenvoudig, zoo eenvoudig zelfs dat er aan defect niet gedacht kan worden. Aan een kort horizontaal buisje, waarop de gutta percha slang geschoven wordt, zit een kort buisje in verticale richting, van onderen gesloten en daar van een ijzeren pen van 20 cM. lengte voorzien, die men in den grond steekt, zoodat de slang op den grond blijft liggen. Van boven kan dit buisje door middel eener schroef gesloten worden. Deze draait men echter een weinig terug, zoodat er een cirkelvormige opening is. Het water, dat door de drukking met kracht, tegen dien van onderen schuin bijgeslepen schroef gedreven wordt, vliegt daardoor uiteen en vormt een breede parapluie in den wezenlijken zin des woords.

Het toestelletje heet een »neuer Rasensprenger« en de uitvinding is »gesetzlich geschützt.« Het kost 5 Mark (f3.—) en daar het mij dit overwaard scheen, nam ik er een mee (ik kon het gemakkelijk in mijn zak steken, zoo klein is het), en was er gelukkig mee.

Het werkt uitstekend en ieder die het ziet is er mee ingedomen.

Of het werkelijk nieuw is?

Dit zal wel zijn al naar men het nemen wil. Ik heb geen reden er aan te twijfelen dat de heer Butter het indertijd uitvond en als nieuw in den handel bracht. Daar hij echter zelf zegt dat het in den zomer van 1888 op de Tentoonstellingen te Maagdenburg en Hannover sensatie maakte kan het thans niet meer als nieuw gelden voor die het toen allicht zagen of kochten.

Ook bleek mij, na mijne tehuiskomst, dat de heer L. van Es, aanlegger van gas- en waterleidingen te Leiden, reeds sedert '88 er een bezat, en zoo is het mogelijk wel bij meer magazijnhouders te krijgen voor omstreeks denzelfden prijs (pl.m. f3.—).

Hoe dit zij, mij en velen was het nieuw en daar ik maar zelden iets zag dat zoo geschikt is voor het doel en zoo weinig omslachtig tevens, meende ik er onze lezers mede bekend te moeten maken. Het spreekt overigens van zelf dat het alleen daar te gebruiken is, waar men over een flinke waterdrukking kan beschikken, hetzij dan door aansluiting aan een waterleiding of door een hoog geplaatst reservoir. W.

Een prijscourant van planten uit Japan.

De heer Louis Boehmer, 4 Bluff, Yokohama, Japan, heeft een prijscourant uitgegeven van Japansche planten, bollen en zaden; een zonderling uitzienende, doch sier-

lijke catalogus, in gekleurd Japanschen omslag en gedrukt op grofkorrelig, doch zeer buigzaam en taai papier. Een aardige curiositeit.

Een monsterwintertuin.

De heer J. Nord, arts, officier van gezondheid, zond ons een brochure, getiteld: *de longteering en hare behandeling*, waarin een plan ontwikkeld wordt tot het stichten van een herstellingsoord voor borstlijders in Nederland, met daaraan verbonden monsterwintertuin met weelderigen plantengroei, waarin men beschut zou zijn tegen de guurheid van het klimaat en die tevens een zuidelijke luchtstreek geheel zou vergoeden.

De methode van den heer Nord kunnen wij natuurlijk niet beoordeelen, der zake kundigen laten er zich echter zeer gunstig over uit en de wintertuin, met zijn plantengroei, daarin vereischt, is zeer zeker te verkrijgen.

NECROLOGIE.

Heden zijn de tuinen en gebouwen van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap »Natura Artis Magistra« alhier gesloten; de anders zoo vroolijke omgeving is doodsch en verlaten. De stichter en directeur van het Genootschap

Dr. GERARDUS FREDERIK WESTERMAN

is op den 9n dezer, op 82jarigen leeftijd, overleden en zal van daag begraven worden.

Met hem ontviel aan den tuinbouw, evenals aan zoo vele vakken van wetenschap en kunst, een ijverig voorstander, een onvermoeid strijder en velen onzer vakgenooten verliezen in hem een vaderlijken vriend.

Het is onnoodig in herinnering te brengen wat de heer Westerman deed en hoeveel hij hielp tot stand brengen. Niemand deed te vergeefs een beroep op zijn belanglooze toewijding en ieder, die het tuinbouwvak boeifent, is allicht met hem in aanraking geweest.

Wij staren den overledene met weemoed na. Amsterdam, 13 Mei 1890.

Weeknieuws.

Vergadering der vaste commissiën van de Ned. Maatschappij voor tuinbouw en Plantkunde op Woensdag
14 Mei 1890.

Als naar gewoonte werd deze bijeenkomst gehouden in de kleine restauratie-zaal van het Kon. Zoölog. Genootschap »Natura Artis Magistra«.

Er was ditmaal veel ingezonden en de inzendingen waren meerendeels hoogst belangrijk. Wij behoeven nauwelijks te zeggen dat de heeren E. H. Krelage & Zoon van Haarlem op nieuw schitterend vertegenwoordigd waren. Zij zonden:

a. Verzameling van 19 karaffen met Narcissen, ter aanvulling der collectie op 14 April tentoongesteld.

b. Verzameling van 42 karaffen met vroegbloeiende Iris.

c. Verzameling van karaffen met Darwin-Tulpen.

d. Tulipa Billietiana Jordas, ingevoerd najaar 1887.

e. Tulipa linifolia Regel, ingevoerd najaar 1886.

De Commissie voor de bolgewassen kende aan de drie eerstgenoemde inzendingen Eervolle Vermeldingen toe; aan de Tulipa Billietiana een Certificaat 1e Klasse. Over de Tulipa linifolia wenschte men later op nieuw te oordeelen.

De heeren Ant. Boozen & Zoon te Overveen boden ter keuring aan: 8 potten met bloeiende Liliun Thomsonianum, een zeer fraaie leliesoort, die van de gewone Lelies in blad- en bloemvorm afwijkt en onder tal van synoniemen gekweekt wordt. Deze verwierven een Eervolle Vermelding.

De Orchideeën waren ditmaal vertegenwoordigd, zooals nog nooit het geval was. Mr. W. J. van Lansberge, Huize «de Rees» te Brummen zond er niet minder dan 21 prachtexemplaren van, in vollen bloei en getuigende van uitstekende kweeking. Zij werden algemeen bewonderd, door het weinig talrijk maar uitgelezen publiek. Bijzonder muntten uit: Odontoglossum vexillarium giganteum, een verscheidenheid met zeer groote bloemen en lange krachtige bloemstengels; Cattleya Schroederae, hier te lande nog niet in bloei gezien en Odontoglossum Cervantesililacea. Deze drie planten ontvingen elk een Certificaat 1e Klasse. De volgende planten trokken de aandacht wegens hare onberispelijke cultuur (er was trouwens niet ééne plant bij, die beter behandeld had kunnen zijn): Vanda teres, Cattleya Mossiae en Dendrobium mesochlorum. Deze bekwamen Eervolle vermeldingen. Voorts kwamen in de verzameling voor: Angraecum Ellisi, Cattleya amethystina, Mendeli, Mossiae, Mossiae Wallisi en Skinneri, Epidendrum atropurpureum, Galeandra Devoniana, Odontoglossum Harryanum, Cervantesi decorum, Halli, luteo-purpureum, Pescatorei guttata, Oncidium concolor en Kramerianum. Deze werden te zamen eervol vermeld. De heer van Lansberge heeft zich door deze uitnemende inzending hoogst verdienstelijk gemaakt.

Niet minder fraai was een groot exemplaar van Vanda tricolor formosa, ingezonden door Dr. J. Th. W. Neeb, te Nijkerk, van nitnemende kweeking getuigende en in vollen bloei, ook deze plant werd met een eervolle vermelding onderscheiden.

De Tuinbouwschool «Amsterdam», te Watergraafsmeer, zond ter opluistering een prachtig gekweekte, groote Vanda suavis in bloei.

Van den heer J. A. Sanberg, te Amsterdam, waren ingekomen 7 schotels met bloemen van Primula veris, in de schoonste verscheidenheden, die zeer gewaardeerd werden. De Commissie oordeelde dat aan deze inzending een Certificaat zou hebben kunnen gegeven worden, indien de beste variëteiten afzonderlijk gegroepeerd waren geweest. Nu werd voor deze inzending dank betuigd en de wensch uitgesproken later opnieuw met deze zaailingen kennis te mogen maken.

De heer D. F. Boeke, te Leiden, leverde in bladen en bloemen van een nieuwe Convallaria majalis var. aureo marginata. Deze ontving een dankbetuiging.

Een Streptocarpus Rexi met bont blad was niet onaardig. Men oordeelde echter dat het onzeker is of dit bont standvastig zal zijn en indien wel, dan achtte men de aanwinst nog niet van groot belang.

Alles zamenvattende mogen wij deze vergadering als een der best geslaagden beschouwen, die tot heden gehouden zijn.

Het schijnt ons wenschelijk dat het bezoek door ruimere openbaarheid aangemoedigd worde.

Verschillende mededeelingen.

De opbrengst der ooftboomen langs de rijkswegen in het Koninkrijk Saksen wordt als volgt opgegeven: in 1880 in het geheel 33.421 Mark, in 1881 94.135, 1882 90.095, 1883 112.439, 1884 105.621, 1885 114.214, 1886 87.684, 1887 88.805, 1888 85.140 en in 1889 141.919 Mark.

In de vorige week werd aanbesteed: het sloopen van het buitenverblijf «Dennenborg» te Driebergen en het daar ter plaatse bouwen van een heerenhuis, stalling, orangerie en serre.

Een der schoonste streken van ons land, waar de weg een keten vormt van bekoorlijke buitenverblijven wordt dus weder belangrijk verfraaid.

Een onzer vakgenooten, een kweker, die hoewel nog niet lang gevestigd toch doorslaande bewijzen gaf, dat het hem ernst was, namelijk de heer G. Lotman, te Bussum, heeft zich als administrateur verbonden aan de «California Landcompany» en zal binnen kort zijne bestemming volgen.

In het verslag over den toestand van het middelbaar onderwijs te Wageningen leest men over de Rijkslandbouwschool o. a. het volgende, omtrent het verblijf aan de school: «Vele ouders moeten er tegen opzien, alleen voor huisvesting en voeding voor een hunner zoons, voor minstens 3 jaren, jaarlijks f450 af te zonderen. Een internaat met een bezoldigd directeur en op meer bescheiden voet, met voeding, zooals de landbouwerskinderen het thuis gewend zijn, zou zeker meer leerlingen in afdeling A. trekken en de resultaten zouden den landbouwendenden stand ten goede komen. De

betaling voor huisvesting enz. zou bijv. niet hooger moeten worden gesteld dan f15 per maand.

In No. 5 van het *Maandblad van de Holland-sche Maatschappij van Landbouw* komt een hoofd-artikel voor van den heer D. V. v. H., getiteld »Landbouw en Wetenschap«, dat zeer behartigingswaardige wenken bevat niet alleen voor den practische beoefenaar van den Landbouw, maar in gelijke mate voor dien van den Tuinbouw aan de ééne en den ander wetenschap aan de andere zijde. Het kon evengoed tot titel voeren »Practijk en Wetenschap«. Zeer duidelijk en zonder veel omhaal toont de bekende auteur aan, hoezeer beiden elkaar behoeven, elkaar aanvullen, maar welke eigenaardige beletselen veelal een gewenschte meer intieme toenadering in den weg staan. Wij bevelen de lezing van dit korte artikel allen aan, die in de ontwikkeling van Tuin- en Landbouw belang stellen.

Deze aanbeveling strekt zich trouwens over het geheele blad uit, hetwelk blijkbaar con amore en met het oog op wenschen van velerlei lezers geredigeerd wordt. Gelijk bekend is wordt het maandelijks gratis toegezonden aan alle leden dezer Maatschappij, terwijl het lidmaatschap niet meer dan f3 kost, waarvoor men bovendien nog een Almanak, in den vorm van een stevig zakboekje, ontvangt, waarin tal van wetenswaardigheden op maatschappelijk gebied voorkomen.

Uit de rekening en verantwoording over 1889 van de Maatschappij voor Boschcultuur te Zuidwolde, bleek dat er ontvangsten was f3307.19¹/₂, en uitgegeven f2430.68¹/₂, zoodat er op 1 Jan. 1890 een saldo was van f876.51. Op de balans komen de lasten voor met f14425, de baten met f14471.51

In de plaats van wijlen Mr. G. W. baron de Vos van Steenwijk werd benoemd tot bestuurslid, Mr. C. baron de Vos van Steenwijk, te Zwolle.

Het geheele kapitaal der Maatschappij, bestaande uit 400 aandeelen van f50, is thans geplaatst.

De Meikeverplaag schijnt zich dit jaar in Geldersche streken geducht te zullen doen gelden; nauwlijks is de zomer in het land of men ziet tegen den avond groote zwermen dier insecten; hier en daar ziet men ze met geheele trossen hangen aan boomen, struiken en heggen, waaraan zij geen blaadje laten.

Die eenigen tijd in Gelderland heeft doorgebracht, moet zeker met leedwezen dit bericht vernemen, want geheele boomen vreten ze kaal en deze zien er uit als in den winter; aan rozen laten ze blad noch knop, en de streken die er sterk mede worden bezocht, worden, bij warm weder, verpest door de bedorven lucht hunner drek en ontbindende cadavers, terwijl een wandeling in den vooravond in den omtrek van rivieren, in welker nabijheid zij zich meest ontwikkelen, ondoenlijk is, aangezien zij dikwijls

met zulk een kracht tegen het gelaat vliegen, dat daardoor kleine wonden ontstaan.

In de Maatschappij van Weldadigheid te Willemsoord zal nog dit jaar een vakschool voor den landbouw worden gesticht, die den naam zal dragen van »Gerard Adriaan van Swieten Landbouwschool«.

Door het Rijk is hiervoor reeds desom van f2500 als toelage toegezegd.

Tegen gering leergeld zullen alzoo de zoons van landbouwers in de gelegenheid zijn, om grondig onderricht in het landbouwwak te genieten.

Bij den winkelier Y. Elsinga, te Grootegast, staat eene kruisbessenstruik in vollen dos. Zij brengt jaarlijks vele en groote bessen voort, hoewel zij geen grond raakt. Hare wortels heeft zij bijna twee voet boven den grond in den muur gevestigd en tiert toch zoo welig, alsof ze een vetten bodem heeft.

Nauwlijks, dus schrijft men uit Zevenaar, zijn eenige zomersche dagen gepasseerd, of de meikever heeft in geheele zwermen een bezoek aan onze gemeente gebracht. Het vorige jaar waren er zeer weinig. Nu echter schijnen zij hun schade te willen inhalen. Vooral in Oud-Zevenaar zijn er massa's. Geheele trossen ziet men daar in de heggen en struiken, waaraan natuurlijk binnen weinige dagen geen blad meer te vinden is.

Dinsdag 6 Mei is in een der tuinen van het dorp Voorschoten reeds de eerste bijenzwerm aangekomen, om zich in de korf te komen vestigen. De zwerm was buitengewoon groot.

Het volkspark te Zaandam zal half Juni door den gever, den heer C. Corver van Wessem, worden geopend en aan de gemeente overgedragen.

Het in Chineeschen stijl opgetrokken landgoed Canton te Baarn is dezer dagen verkocht aan den heer P. W. Janssen aldaar. Naar men verneemt, zal het niet aan zijne bestemming worden onttrokken, maar als herstellingsoord voor vrouwelijke patienten blijven dienen.

De alom bekende bloemist en rozenkweker K. W. Mietzsch, te Dresden is op 30 April ll. in den ouderdom van 59 jaren overleden. De zaak wordt voortgezet.

Aan de Koninklijke Tuinbouwschool te Potsdam is een cursus geopend voor het aanleggen van parken en tuinen. Deze leergang duurt een half jaar en sluit zich aan bij den tweejarigen cursus dezer inrichting.

In de Syndicale Kamer te Gend heeft de heer Ed. Pynaert gewezen op het gevaar dat er voor de Belgische bloemisten ontstaat als de Fransche Regeering, zooals het plan is,

invooerrechten gaat heffen van Belgische bloemen en vruchten is het vermeend belang van den Franschen tuinbouw.

In de *Gartenflora* vinden wij een nieuwe *Lycaste* afgebeeld en wel *Lycaste Schilleriana* Lehmanni, aldus genaamd naar den ontdekker dezer plant, den heer F. C. Lehmann, in Columbia. De buitenste bloembladen zijn lederbruin gekleurd en in zooverre onderscheidt zij zich wezenlijk, doch de vorm en de kleur van de betere verscheidenheden van *Lycaste Skinneri* vinden wij wij veel mooier.

De kweeking der ananas neemt tegenwoordig eene groote uitbreiding in Florida. Het is eene der voornaamste opbrengsten van dien staat.

De hectaar is beplant met ongeveer 40000 planten. De ananas brengt reeds het tweede jaar zooveel op als de oranjeboom na tien jaar. Zij heeft geen beschutting noodig voor de zon en verlangt slechts eene lichte dekking. De beste soorten zijn Grande Trinidad en Reine d'Egypte. Tegenwoordig worden ook proefnemingen genomen met de zoethoutteelt, de aarde moet dan diep en vet zijn. Voordat het goed is moet het (zoethout) daar vier jaar groeien.

Musschenplaag. Wie een hoek doperwtten uitzet en wensch, dat de musschen er afblijven zette er een regel peulen bij, en offere die aan hun vraatzucht op; zij laten de erwten dan ongemoeid.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 731. (No. 19 *Sempervirens*.) Zeekoraal; de Bot. naam dezer plant is *Salicornia herbacea* welke plant ook wel kraalkruid, krabbekwaad, zeegrappe, en krabbestruik genoemd wordt.

Zij komt vooral op onze zeekusten voor, bij voorkeur op slibbige en overstromde plaatsen, en is na eenige draadwieren of conferven, de allereerste plant, die zich op het nog geheel week en uit zee aangespoelde slijk ontwikkelt. Hier te lande is zij tot vorming van nieuwen grond van groot gewicht, daar zij overal aan onze zeekusten voorkomt, en vele groote aanwassen uit zee schier alleen aan dit onaanzienlijke plantje hunnen oorsprong te danken hebben.

Men erkent de Zeekoraal gemakkelijk daar zij geene bladen voortbrengt en haar stengel uit talrijke min of meer tonvormige, door insnoeringen scherp van elkander afgescheiden onderdeelen bestaat. Doorgaans vindt men aan dezen stengel, die 20 à 30 centimeter hoog wordt, talrijke takken bevestigd, die kruisgewijze geplaatst zijn, en ieder voor zich even als de hoofdstengel, zijn samengesteld. Een min of meer vertakte penwortel, bevestigt de geheele (éénjarige) plant in den grond. In de maanden

Aug. en Sept. begint haar bloeitijd, welke bloemen tot korte vleezige aren vereenigd zijn, aan welker oppervlakte alleen de meeldraden zichtbaar zijn, en wel zoodanig, dat telkens zes, drie aan drie, aan elkander tegenovergestelde bloemen met zes anderen afwisselen, die ten opzichte der eerste juist kruisgewijze geplaatst zijn. De bloemen wijken zeer af van die der meeste *Melden* (*Atriplex*.) Iedere bloem bestaat uit niet meer dan één of twee meeldraden, en één stamper, en in plaats van het bloemdek, uit een zeer teeder vleezig zakje, hetwelk de uitholling der bloemspil geheel bekleedt, en naar boven in een' vleezigen groenen driekanten of ruitvormigen zoom uitloopt, die aan de bovenste helft een opening doet zien. De meeldraden vervelken na de bevruchting, en de groene vleezige zoomen van het bloemdek veranderen dan in kurkachtige ovale schildjes, door het onderste gedeelte van het bloemdek gedeeltelijk ingesloten.

In Groningen wordt de Zeekoraal voor een uitstekend schapenvoeder gebruikt en in Zeeland als een groente of salade door de menschen zeer gezocht en gebruikt.

Nog eenige soorten van bovengenoemde plant komen in ons Vaderland voor: de *Salicornia radicans* die zich van de hierboven genoemde daarin onderscheidt, dat zij tweejarig is en een houtachtige voet bezit.

Wat den aankweek dezer plant betreft, was dit misschien op andere plaatsen wel mogelijk, b. v. in slibbige moerassige gronden, die nu even als vele onzer heidegronden in woesten toestand verkeerden, en weinig of niets opleverden.

M. LEUNENBERG.
Hilvarenbeek, 12 Mei 1890.

Vraag 731 voorkomende in *Sempervirens* van 9 Mei beantwoordende, deel ik mede dat de wetenschappelijke naam van Zeekoraal is: de *Salicornia herbacea*.

De namen in Zeeland hieraan gegeven zijn talrijk, de meest bekende is Zeekoraal, verder krabbekwaad, zoutkruid, kraalkruid, krabbekruid, enz. enz.

De kweeking van dit smakelijk plantje kan slechts met succes geschieden op die schorren en laaggelegen gronden, welke af en toe onder het zeewater komen en daarbij liefst van eene kleiachtige samenstelling zijn.

Vraagbord.

Op 733. De meest aanbevelenswaardige grasperkscheerders worden door ons verkocht.

LOUIS NAGEL & Co., Arnhem.

Correspondentie.

Aan v. S., te R. Een brief gericht aan de Boschbouw-school op Terschelling zal zeer zeker terecht komen.

R.M.D.

Dit nummer is iets later verschenen wegens den Hemelvaartdag.

Notaris MARIN, zal Dinsdag 20 Mei 1890, voormiddag
10 uur, op den huize 678

„De Rees”, Leuvenheim, onder Brummen,

VERKOOPEN:

een belangrijke partij warme- en koude kasplanten, waaronder Orchideeën, Dracaena's, Bromeliaceeën, Palmen, Varens, Azalea's, Kaapsche planten, enz., eindelijk Phormium's in soorten en groote, groene en bonte Evonymus, groote Oleanders, Mossen, blad-Begonia's, een groote partij Zonalen, enz., enz.

Te bezichtigen Maandag 19 Mei a. s., van 's middags 12 tot 's namiddags 4 uur.

Lobelia Kaiser Wilhelm,

in potkluit	per 100 f 2.50
„ „	„ 1000 „ 20.—
2 maal verspeend	„ 100 „ 1.50
2 „ „	„ 1000 „ 10.—
Zinnia elegans	„ 100 „ 1.50
„ „	„ 1000 „ 10.—

Verkrijgbaar bij

A. HARMSSEN,

679

Bloemisterij „Leuvenheim”, bij Brummen.

NB. Tevens disponibel een partij zonalen
f7,— per 100

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 681

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de tallooze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmee, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat, 55, Amsterdam. 682

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuiss, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 680

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

673

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

674

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 675

VRUCHTENGELEIEM EN JAMS-
Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbaas.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 676

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK

tot de praktische kennis der voortaan-
de

BOOMEN, HEESTERS

en CONIFEEREN,

DOOR

669

C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en ver-
beterde druk, Prijs f1.90.

GROOTE ORCHIDEEËNVEILING

op Woensdag 21 Mei 1890, aanvangende voormiddags te 10¹/₂ uur, op de bloemisterij van de Firma GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, te Amsterdam.

De te veilen Orchideeën zijn voor een deel afkomstig van een belangrijke Engelsche Liefhebbers-verzameling en wel van die van den heer A. BRIANT, Ondine Road, Londen S. E. en voor een ander deel van de HH. SEEGER & Tropp, te East Dulwich, bij Londen.

Te bezichtigen Dinsdag 20 Mei en op den ochtend van den verkoopdag.

De Catalogus zal in tijds verkrijgbaar zijn.

677

No. 21.

VRIJDAG 23 MEI 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

KENNISGEVING.

Mijn KANTOOR en MAGAZIJN, zijn van af 1 Mei verplaatst naar N. Z. Voorburg-val 140.

681

OSCAR MANUS.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 682

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Industrie van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 683

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

**ANTHURIUM SCHERZERIANUM
ATRO-SANGUINEUM.**

Bekroond met een certificaat door de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheidenheid; onderscheidt zich niet slechts door schitterend karmijnrood gekleurde bloemen, maar ook door de fraai gekleurde bladstelen, welke gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij haar ook rood zijn. 684

Gezonde planten met bloemen en knoppen.

Prijs het stuk f5.—

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs
Prijscomitant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 685

DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „CORONA”.

De Naamlooze Vennootschap

„CORONA”,

heeft aan deze zaak
de meest mogelijke
uitbreiding gegeven,
en is zoowel door
hare verbindingen met
het buitenland, als

door de keuze van
haar personeel, steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waaryan zij zich bij
voortdoring blijft aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

Kelzersgracht bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Engé Kapelsteeg 91.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen
des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTES en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

SEMPER VIRENS.

No. 21.

VRIDAG 23 MEI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Berlijnsche Tentoonstelling. II. — *Pelargonium radium*. — Een sterke kamerplant. — *Pyrethrum roseum*. — *Rhodes japonica*. — *Anemone palmata alba*. — Openbaarheid. — Naar Valkenburg (Limburg). — Het verplanten van boomen 's nachts. — Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Afdeling Leiden en Omstreken. — Boekaankondiging. — Verschill. mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord.

De Berlijnsche Tentoonstelling,

met Plattegrond van het hoofdgebouw. ¹⁾

II.

OM deze Tentoonstelling goed te kunnen beoordeelen, moet men zich noodzakelijk op een geheel nieuw standpunt plaatsen, wijl aan de geheele inrichting ervan een geheel nieuw denkbeeld ten grondslag lag, een denkbeeld waaraan men streng heeft vastgehouden, en in al de details heeft doorgevoerd.

Heeft men anders met dergelijke exposities ten doel de kweekers in de gelegenheid te stellen het nieuwe, zeldzame en schoone dat ze bezitten te doen kennen aan duizenden bezoekers, waardoor de liefhebberij gevoed en de handel bevoordeeld wordt, hier was, wat elders steeds hoofddoel is, nevendoel, en was het er in de allereerste plaats om te doen te toonen wat, onder verschillende omstandigheden, met planten kan gedaan, welke effecten er mede verkregen kunnen worden, ten einde op die wijze den schoonheidszin op te wekken waar die mocht sluimeren, of dien te voeden en anderen tot navolging aan te sporen. Het zuiver aesthetische beginsel was de spil waaromheen alles zich bewoog.

Dit was bekend. In de berichten, die wij nu en dan in dit blad van de voorbereidende maatregelen gaven, hebben wij bij herhaling gezegd dat daar op aesthetisch gebied inzonderheid ongetwijfeld wat goeds zou te zien zijn.

De heer Carl Hampel, opzichter der stadsbeplantingen te Berlijn, had het ten over-

vloede in de aflevering van 15 October van de *Gartenflora*, des vorigen jaars, waarin hij de door hem ontworpen plannen mededeelde, zeer duidelijk gezegd, dat de ontworpen Tentoonstelling van hare voorgangsters wezenlijk zou verschillen, dat hier voor de eerste maal het zwaartepunt zou gelegd worden op de decoratieve waarde van den Tuinbouw in verband met de Architectuur; door aan het publiek te toonen op welke wijzen de planten ter versiering van de meest verschillende ruimten konden gebezigd worden, door goede voorbeelden van plantendecoraties naar verschillende opvattingen, in verschillende stijl en voor verschillende gelegenheden geschikt, wenschte men niet alleen opbouwend te werken in aesthetische richting, maar tevens aan den Tuinbouw een krachtigen stoot te geven wijl deze beginselen ongetwijfeld door de bezoekers in alle richtingen zouden verspreid worden.

— Alles goed en wel, merkt wellicht de een of ander op, maar die dit beginsel nieuw gelieft te noemen, vergeet dat men hier te lande reeds vóór bijna een halve eeuw hetzelfde trachtte toe te passen, en men sedert bij elke gelegenheid de ingezondene planten tot een zoo sierlijk mogelijk geheel, somtijds zelfs met fonteinen, watervallen, zelfs met bruggen, waar dit pas gaf, vereenigde.

Deze vergelijking gaat echter niet op. Wat men in dit opzicht hier deed, men deed het ook elders, ook in Duitschland. Maar men zal toch wel niet beweren dat wanneer men al de verschillende op een Tentoonstelling ingezonden planten in ééne zaal tot een zoo sierlijk mogelijk geheel vereenigt, men op die wijze iets verkrijgt dat een bepaald karakter draagt; daarvoor zijn de bestanddeelen waaruit dat geheel bestaat te verschillend.

Het doel dat men zich hier voorstelde was dan ook een geheel ander. Men wilde doen zien wat men in verschillende omstandigheden met bepaalde planten, inzonderheid in vereeniging met de architectuur kan teweeg brengen; men wilde een aantal modellen toonen, die elk een verschillend karakter zouden dragen, zoodat elk bezoeker er te gelegener tijd iets van zou kunnen te pas brengen.

¹⁾ Ofschoon de inrichting van het hoofdgebouw pas in het volgende artikel ter sprake komt, meenen wij toch dezen plattegrond te moeten geven zoodra wij in het bezit der cliché zijn, wetende dat velen er belang in stellen.

De doorvoering van zulk een plan is echter in de meeste, zelfs de grootste steden niet mogelijk, tenzij men een gebouw oprichtte, dat daartoe de noodige ruimte bood, en dan nog draagt zulk een tijdelijke bouw al te zeer het karakter van een hulp in nood te zijn, om aan het æsthetische beginsel geen afbreuk te doen.

Te Berlijn had men over een zoo zeldzaam goede locale gelegenheid te beschikken, als nog nergens voor een dergelijk doel geboden werd, en wanneer men op de verbaasende uitgestrektheid van het gebouw let, hetwelk de Regeering voor dit doel ten gebruike afstond, dan weet men niet waarover zich meer te verwonderen: over den moed van het Bestuur, dat het de taak durfde aanvaarden die ontzaglijke ruimten te bezetten, of wel daarover dat alles inderdaad dicht bezet was.

Het Koninklijke Tentoonstellingspaleis is een gebouw, door den Staat gesticht, bepaaldelijk voor groote exposities, en daartoe dan ook geheel ingericht. Het beslaat een grondvlakte van een Hectare ¹⁾, en bestaat, voor zoover het voorste gedeelte betreft, uit vijf reeksen van in verschillende richtingen met elkaar verbonden zalen, waarbij nog een achtergedeelte komt, uit acht afdeelingen bestaande, zoodat men hier over meer dan twintig zalen te beschikken had, meeren-deels van zoo groote afmetingen, dat ze elk op zich zelf voor een flinke plantententoonstelling toereikend zouden zijn.

Elk dier afdeelingen zou, volgens het plan, als het ware een expositie op zich zelf worden, en, om dit doel te beter te bereiken, werd de inrichting daarvan toevertrouwd aan verschillende specialiteiten, die op het gebied van Tuinbouw-æsthetiek getoond hadden meester in hun vak te zijn. Wel moest het algemeene plan, onder de hoofd-leiding van den heer Mächtig, gevolgd worden, maar waar het de bijzondere inrichting betreft, bleef ieder »Ordner« vrij.

Nu zou men allicht meenen dat aan het schoonheidsbeginsel al het andere ondergeschikt moest worden gemaakt, dat het najagen van het »decoratieve Prinzip« van zelf aanleiding moest geven tot een jacht naar effect, waarbij de wezenlijke Tuinbouwbelangen geheel uit het oog verloren moesten worden. En zeker bestond daartoe veel

kans, bijaldien de uitvoering niet in handen was geweest van mannen, die vóór alles praktische resultaten verlangden, die degelijkheid wenschten en geen pralende schijnvertooning.

Men had vooraf slechts de verslagen der vergaderingen te lezen, om tot de overtuiging te komen (wij wezen ook daar reeds vroeger op) dat men zorgvuldig alles wenschte te weren en te vermijden, wat aan den ernst der opvatting afbreuk zou doen, al wenschte men niets te verzuimen wat den luister der uitvoering kon verhoogen. »In geen geval«, zegt Prof. Wittmack, »en hierop is dikwijls gewezen, zouden de eigenlijke Tuinbouwbelangen daaronder mogen lijden; in geen geval zou het er op toegelegd mogen worden om planten van middelmatige cultuur door architectuur en kunst een beter voor-komen te geven. Wel echter zouden aan het publiek nieuwe denkbeelden gegeven worden omtrent de versiering van het woonhuis, der villa, tot zelfs van het eenvoudigste venstertje, en dit doel is goeddeels bereikt«.

De jongste groote Tentoonstelling te Keulen had te goed geleerd, hoe licht men bij een breede opvatting van zoodanig plan een dergelijke expositie tot een kermis der ijdelheid maakt, en men vreesde zoo zeer dat deze Maatschappij, wier ernstig streven algemeen gewaardeerd wordt, hare reputatie daarbij in de waagschaal zou stellen, dat er herhaaldelijk op werd gewezen, toch alles te vermijden wat aan de Tentoonstelling haar zuiver karakter van Tuinbouw-expositie zou kunnen ontnemen. Dat er dus waren, die, toen ze uit de ontworpen plannen ervaar-den dat het æsthetische beginsel sterk op den voorgrond werd geplaatst, vreesden dat men een effect-tentoonstelling wilde, zonder meer, is licht te begrijpen. »Het denkbeeld«, zegt verder de algemeene Secretaris der Maatschappij, »was nog te nieuw, zoodat zelfs verscheidene architecten het niet direct konden vatten, daar de tijd voor een Tuinbouw-tentoonstelling te kort is om zich er groote offers voor te getroosten. Intussen had de Maatschappij het geluk in de beide Koninklijke Regeerings-bouwmeesters Jaffé en Radke twee mannen te vinden, die zich volkomen met de ontworpen denkbeelden vereenigden en, die deze zelfstandig verder uitwerkende, tot werkelijk grootsche resultaten kwamen.«

Wij stellen er prijs op deze bijzonderheden hier in herinnering te kunnen brengen, daar ze het juiste standpunt aanwijzen van hetwelk men deze boven verwachting prachtige expositie moet beoordeelen.

¹⁾ Prof. Wittmack zegt, in de 9e afl. der *Gartenflora* dat het een grondvlakte heeft van 100.000 vierk. Meter. Dat hier een 0 te veel stond was licht te begrijpen; ook wordt deze drukfout in No. 10 verbeterd en daar gezegd dat het gebouw 100 M. lang is, dus een grondvlakte beslaat van 10.000 vierk. Meter

De opmerking werd gemaakt, — en wij behoorden wellicht tot de eersten die haar zonder terughouding uitspraken — dat de Berlijnsche Tentoonstelling, schooner dan eenige andere tot dusverre, zoo zelfs dat men, uit een aesthetisch oogpunt gezien, geen der tot dusverre gehoudene met haar kon vergelijken, toch voor den eigenlijken plantenkenner niet veel bijzonders opleverde; dat men haar, dat men elke bijzondere afdeeling — met slechts zeer enkele uitzonderingen — moest bewonderen, maar die niet moest analyseeren, wijl men dan zeker veel goeds, maar niets of althans zeer weinig bijzonders zou zien.

En er was niemand, die met deze opmerking niet instemde.

Onwillekeurig vergeleek men haar met de groote vijfjaarlijksche Gentsche Tentoonstellingen. Wij deden dit met Belgen en kwamen gelijkelijk tot de slotsom, dat de Berlijnsche als geheel oneindig veel schooner was, maar dat de Gentsche het, wat de planten als zoodanig betreft, ver van haar won. In Gent kan men niet scheppen wat men hier zag, eerstens wijl de plaatselijke gelegenheid er niet voor aanwezig is, en ten anderen wijl men daar iets mist hetwelk — het zij gezegd zonder geringschatting van welke natie ook — typisch Duitsch is: dat diepere, innigere gevoel voor de schoonheid der natuur en van het plantenrijk inzonderheid, hetwelk aan een zuivere aesthetische opvatting ten grondslag ligt, en, worde het slechts door enkele mannen van hoogere ontwikkeling geleid, niet alleen de beste waarborg is tegen disharmonieën in de opvatting en uitvoering van zoodanig plan, maar als 't ware een geheimzinnige gids tevens, die, als door intuïtie, tot composities leidt, bij uitnemendheid geschikt om het schoonheidsgevoel te bevredigen.

De lezer begrijpt nu waarom ik dit artikel begon met de opmerking dat men, wilde men deze Tentoonstelling goed beoordeelen, men zich ook op een geheel nieuw standpunt moest plaatsen om haar te overzien. Teleurstelling dat men er niet vond wat de Gentsche, ja, wat menige kleinere Tentoonstelling biedt, verraadt al terstond dat men het hoofddoel in dit geval niet begreep; hield men dit goed in 't oog, dan vroeg men niet naar meer; ja, er werd zooveel geboden, zoo veel te genieten gegeven, dat men niet meer behoefde, niet meer wenschte.

Ook in deze meening waren zij, wier meening gezag heeft en die niet met een half resultaat tevreden zijn, eenstemmig.

Bij al hetgeen buiten het hoofdgebouw was geplaatst, en waartoe zeker de uitgebreide Conifeeren-inzendingen, in het park geplaatst, niet het minst in aanmerking mogen komen, beschouwen wij het hoofdgebouw toch als de eigenlijke Tentoonstelling, waar men gelegenheid had om de voorgestelde plannen te verwezenlijken, waarin men trouwens ook niet achterwege is gebleven.

In een volgend artikel hopen wij te doen zien in hoeverre men daarin is geslaagd; thans werpen wij een vluchtigen blik op het overige.

Van Conifeeren, (behalve de Rozen het belangrijkste hier vertegenwoordigde vollegroonds artikel,) was heel wat ingezonden, te veel om het afzonderlijk te kunnen nagaan. De algemeene indruk was echter dat, mocht hier ook meer, veel meer wezen, dan men op onze Tentoonstellingen pleegt te zien, het dit niet in de schaduw stelde, ja, dat wij ons hier somwijlen op inzendingen mogen beroemen, beter dan er hier een te vinden was.

Dit neemt daarom niet weg dat er veel goeds was, ja, dat eigenlijk al het ingezondene goed kon genoemd worden, het is misschien jammer dat onze boomkweekers, die toch over 't algemeen nog al bij Duitschland geïnteresseerd zijn, zich hier niet even goed deden gelden, als sommigen het in '69 deden te Hamburg.

Wij hoorden de opmerking dat er inderdaad heel wat Hollandsche planten waren, maar niet door Hollandsche kweekers ingezonden. Zoo dit werkelijk het geval was, levert het 't bewijs dat men ze hier toch wel weet te vinden, maar het zou toch zeker, tegenover de duizenden bezoekers, niet kwaad geweest zijn, zoo men, al ware het maar door één eclatante collectie, het standpunt had doen kennen, hetwelk men met deze cultuur hier te lande bereikte.

Al de ingezonden Conifeeren waren op één gedeelte van het terrein vereenigd. Men had er een net ingericht »Pinetum« van gemaakt, een weinig op zij af, en dus buiten het drukke gewoel gelegen, hetwelk zeker zeer in het voordeel was van hen, die hier van deze planten bijzondere studie wilden maken, waartoe materiaal genoeg aanwezig was.

Wat overigens den aanleg van het buitenterrein betreft, deze verdiende slechts voor een gedeelte dien naam. Gelijk wij reeds opmerkten wordt het tentoonstellings-terrein door den Stadtbahn doorsneden en in twee ongelijke helften verdeeld. Op het

Oostelijke, kleinste, gedeelte daarvan staat het hoofdgebouw, en wat het daarvoor liggende, niet zeer uitgestrekte terrein betreft, dit was ten deele ingenomen door een zestal plantenkassen, die mede tot de inzendingen behoorden, en waarvan wij niets naders zeggen, omdat er niets bijzonders over te zeggen valt. Eene daarvan was grootendeels gevuld met Orchideeën, geen buitengewone, maar bloeiende planten, en die dus uit den aard der zaak veel bezoekers trokken.

In een drielal andere kon men zeer opmerkenswaardige inzendingen van Cacteeën vinden, waarbij prachtige exemplaren van Echinocactus, ingevoerde planten, maar die er zeer gezond uitzagen.

Deze kassen waren daar wel wat grillig verspreid en stonden een smaakvolle inrichting van dit gedeelte van het terrein in den weg. Het fraaiste was hier dan ook een waterval van aanzienlijke breedte, waarvoor het water in een groot bassin, terzijde van den hoofdingang tot op de hoogte der Alt-Moabithstrasse werd opgevoerd. Deze straat toch ligt p. m. een tiental Meter hooger dan het expositieterrein, zoodat men een ruime trap afgang om dit te bereiken. Bij het binnenkomen viel die waterval, die tegen de trap aanlag niet in het oog, maar wanneer men uit het hoofdgebouw kwam stond men er bijna vlak voor. De uitvoering daarvan liet niets te wenschen over; 't was maar jammer dat de onmiddellijke omgeving er niet beter mede harmonieerde.

Anders was het aan de Westelijke zijde van het spoorwegviaduct, hetwelk door de bogen met het andere verbonden was. Deze bogen waren echter deels tot tentoonstellingslokalen ingericht, voor industriële zaken: verwarmingsketels, bloempotten, gereedschappen en verder al die zaken, welke als hulpmiddelen voor den Tuinbouw van belang te achten zijn; deels waren ze ingenomen voor een groot café en voor een restauratie, terwijl een dier bogen voor de voornaamste communicatie diende.

Dit Westelijke terrein is het eigenlijke Ausstellungs-Park, en dan ook als een park aangelegd, met een grooten, van een cementbodem voorzien vijver.

Dit gedeelte ziet er niet onaardig uit, maar het was geen tijdelijke aanleg; het bestond, de perken waren beplant, zoodat daar geen verandering in kon gebracht worden; op zijn hoogst een enkel klein perkje met voorjaarsbloemen.

Dit overigens vrij uitgestrekte terrein werd begrensd door het reeds in het vorige

artikel genoemde oude gebouw, waar de ontvangst der jury plaats had, voorts door een zeer groot Panoramagebouw ¹⁾, een Observatorium, waar door Dr. Potonié populaire voorlezingen gehouden werden over de vraag: »Wat is een plant?«; voorts de zeer uitgestrekte Speisesaal, zijnde een zeer ruime restauratie, alwaar het der jury aangeboden feestbanket gehouden is eindelijk de Machinenhalle. Dat dit laatste gebouw, inwendig ééne onafgebroken ruimte, uitgestrekt is, ligt in den aard der zaak; voor het tentoonstellen van machinerieën is steeds veel ruimte noodig. Thans was die geheel en al ingenomen voor inzendingen, welke, direct of indirect, op den Tuinbouw betrekking hebben of er mede in verband staan: vervroegde groenten, vroege vruchten (er waren prachtige aardbezieën) en voorts dat allerlei, 't welk doorgaans een druk bezoek en veel koopers lokt. Mocht het ook al moeilijk zijn het verband aan te wijzen, dat er tusschen enkele dezer inzendingen en den Tuinbouw bestaat, zoo moet toch gezegd worden dat men hiermede zeer goed maat heeft weten te houden, en dat hetgeen in dit geheel op zich zelf staande gebouw werd aangetroffen, op een expositie als deze wel mocht gevonden worden. Het gaf een zeer doelmatige afwisseling, zonder een merkbaar contrast met het geheel te vormen. Het was een inderdaad interessante expositie op zich zelf, en die aan het overige niet al te vreemd, voor een deel zelfs nauw verwant was.

In het park waren voornamelijk verschillende motoren opgesteld, deels door wind, deels door stoom of heete lucht gedreven en allen in werking.

Het geheele park droeg den stempel van netheid en orde, zonder daarom dien overweldigenden indruk te maken, die men van een expresselijk aangelegd tentoonstellingspark zou verwachten.

Toch bevond men zich wel, bij het, ondanks het afwisselende weer, zeer drukke vertier. De gelegenheden om zich te ververschen waren ruim voldoende, maar ook hierin had men maat gehouden, er waren er niet te veel.

De hoofdzaak, de kern der tentoonstelling, de eigenlijke expositie was en bleef echter het hoofdgebouw, en hoe goed men van die zeldzaam gunstige gelegenheid gebruik heeft weten te maken, zal uit een paar volgende artikelen blijken.

¹⁾ De brand van Rome, onder Nero, voorstellende.

Koude-kas.

Pelargonium radium.

Wij hebben voor ons liggen een blad en een paar bloempjes der *Pelargonium radium*, welke nu al op den vrijen grond in vollen feestdos is. Het is moeilijk wat het meeste te bewonderen of bloem of blad. De bloem is zeer mooi paars-violet, terwijl het blad een kunststuk van snijwerk is. Ik sluit hierbij een ruwe schets van het blad voor de Redactie in. De plant blijft laag bij den grond en zoude zeker als potplant geen kwaad effect maken. Meermalen is er op gewezen welk een prachtige verscheidenheden van dit geslacht in de typische soorten vertegenwoordigd zijn, welke thans bijna niet meer gekweekt worden. Bovenstaande is er een van en 'k dacht daarom dat het zijn nut kon hebben haar in herinnering te brengen.

De firma Ant. Roozen & Zoon biedt haar aan voor f 0.90. J. K. B.

Een sterke kamerplant.

In de laatste nummers van *Sempervirens* zijn verschillende kamerplanten besproken, *Araucaria excelsa*, *Livistona chinensis*, *Cattleya citrina*, en *Lycaste Skinneri*, de eersten uitmuntend door sierlijke bladen, de laatsten door prachtige bloemen. De nu bedoelde *Chlorophytum Sternbergianum* (Groenlelie van Sternberg), hoewel zeker niet zoo fraai als de hiervoor genoemden, verdient toch ook een warme aanbeveling als zoodanig om haar buitengewoon sterke geaardheid, want sterke kamerplanten zijn zeldzaam.

De Groenlelie van Sternberg is een plant met smalle, groene bladen, die door haar talrijke, eenigszins afhangende uitloopers, ook als hangplant een goed effect maakt. Zij groeit zeer goed en snel in gewone tuinaarde en moet slechts dan verplant worden wanneer de wortels de plant opheffen, zoodat de kluit boven den potrand komt te staan.

Een bijzondere aanbeveling is, dat men wel 3—4 weken vergeten kan de plant water te geven, zonder dat het haar schaadt en ook, dat ze niet zoo als de meeste andere kamerplanten voor een raam moet staan, maar ook tevreden is met elk ander plaatsje in de kamer.

Wanneer de pot niet te groot is, maakt ze ook de luchtwortels en dan ziet ze er, vooral wanneer ze bloeit met haar talrijke kleine stervormige witte bloemen, zeer aardig uit.

Het bovenstaande, bewijst zeker voldoende dat ze een der dankbaarste kamer- en kamerhangplanten is.

Open grond.

Rhodes japonica.

De *Rhodes* wordt bij ons zeer weinig aangetroffen, (velen kennen haar zelfs niet bij naam) en dan nog niet in goed gekweekte exemplaren, terwijl zij bij een weinig zorg zulke schoone planten kan leveren en voor de koude-kas en kamer werkelijk een sieraad wezen kan. Het zal daarom zeker velen verwonderen, dat er in October 1888, te Tokio (Japan), een tentoonstelling gehouden is uitsluitend van *Rhodes*'s, en dat daarop door 30 inzenders met 270 exemplaren een belangrijke wedstrijd heeft plaats gehad.

In Japan, waar zooals blijkt, groot belang gesteld wordt in de *Rhodes* en waar zij als kamerplant hooggeschat wordt — zij wordt daar Omota geheeten — komen er twee variëteiten van voor, een met groote en een met kleine bladen, de eerste telt weder 32, de tweede zelfs 70 subvariëteiten. Die haar kent zal toestemmen, dat zij niet haar lange, schoon donkergroene bladen en de roode bessen, die op de goudgele bloemen volgen, een wezenlijk sieraad is en de weinige zorg, die zij vereischt, ten volle waard is.

Pyrethrum roseum.

Nu men in den laatsten tijd algemeen veel werk maakt van de Winteraster (*Chrysanthemum indicum*) mag het zeker vreemd heeten dat er zoo weinig gehoord wordt van — en zoo'n betrekkelijk geringe vraag is naar — de voorjaarsaster (*Pyrethrum*).

De *Pyrethrum*-soorten en verscheidenheden zijn, hoewel men ze nog zelden in de tuinen aantreft, niets nieuws voor de bloemisten, daar men ze reeds verscheidene jaren in hunne prijslijsten vermeld vindt.

De *Pyrethrum*'s vormen een dichten rozet van gevederde pl.m. 30 cM. lange bladen, waaruit een met kleine blaadjes bezette bloemstengel te voorschijn komt. De bloeitijd valt in Mei en Juni en meestal bloeien ze ook nog in September-October. De bloemen gelijken zeer veel op die der *Chrysanthemum*'s, ze zijn echter niet zoo stijf en verschillen vooral hierdoor, dat slechts één bloem op een stengel staat. Haar grootte wisselt af van 3—6 cM., ze komen voor in alle kleuren, wit, vleeschkleur, roze.

rood, karmozijnrood tot purper, in meer dan 200 verscheidenheden.

Haar fraaie kleuren, die men eerst naar waarde kan bewonderen wanneer men een goed assortiment heeft, maken ze gewenscht in een liefhebbersverzameling, terwijl de lange duur harer bloemen als Meibloemen haar onmisbaar maken voor bloemenwinkels.

Anemone palmata alba.

Het is overbekend welk een rijkdom aan variatie zoowel in bloem als blad het geslacht *Anemone* — Windbloem zich kenmerkt. Is het mijn plan om eens breedvoerig dit geslacht te bewerken, thans kom ik een zeldzame voorstellen, overtuigd zijnde dat de kennismaking een hoogst aangename zijn zal.

De plant zelve is hoogst eenvoudig; zij spreidt haar handvormige bladeren over den grond, waartusschen zich de bloemstelen een weg banen, welks bladeren diep ingesnedden zijn.

Daar de bloemstelen van 10—15 oM. lang zijn en aan haar top een eindbloem dragen raken deze bij het minste windje in beweging en wiegelt zich over de plant.

Wanneer de zon schijnt — anders neemt zij een half gesloten houding aan — kunnen wij haar het beste bewonderen en zien dan dat wij twee kransen van bloembladeren hebben en dus maar van kelk en kroon zullen spreken. Alles wat van de kroonbladeren het licht ziet is sterk van fijne haartjes voorzien, die naar het mij toeschijnt, uit de nerven der bloembladeren haar oorsprong vinden. Ook de steel is zeer harig, waarover een goudbronskleurige gloed ligt. Is de bloem goed open dan is zij zuiver wit en komen de talrijke kransen meeldraden met haar licht oranjekleurige helmknopjes sierlijk uit.

De vruchtbodem is halfbolvormig en bezet met haardunne gele stijlen. Zij is een »gem« voor rotspartijen, waarvoor ze als geknipt is. Men plant haar in den herfst, zij doorstaat zeer goed onze koude winters, en thans medio Mei vertoont zij hare vriendelijke bloemen, welke lachende ons levenspad trachten te vervroolijken.

Haarlem, 16—5, '90.

J. K. B.

Openbaarheid.

In zijn verslag van de Berlijnsche Tentoonstelling, in No. 19 van *Sempervirens*, zegt de heer Witte er zeer mede ingenomen te zijn, dat de inzenders waren verzocht, hunne namen bij hunne inzendingen te plaat

sen. Hij herinnert daarbij aan het warme pleidooi, hetwelk hij vroeger voor deze maatregel heeft gevoerd. Ik herinner mij dat nog zeer goed en heb het toen van harte toegejuicht. De partijdigheid der jury zal er niet door worden gewekt, want, voor zo verre een jurylid bij zijn eigen vak is geplaatst, weet hij in den regel toch meestal van wie de belangrijkste inzendingen zijn; zoo is het mij ten minste bijna steeds gegaan.

In plaats van partijdigheid te wekken zal het die nog te keer gaan, wijl het, bij bekendheid, duidelijker zou blijken, zoo men zijn vrienden zocht te begunstigen.

Er is nog iets, waarbij bekendheid aan het belang der zaak eenigszins kan ten goede komen.

Voor eene expositie te Leiden was gevraagd 100 Rozebloemen in 100 soorten. Er waren ingezonden twee partijen, die vrij gelijk waren. De ééne was van een kweker, die nog wel meerdere soorten bezat en de andere van een kweker, die bijna geen Rozen kweekt, doch de bloemen bij collega's, welke niet mededongen gebedeld had.

Wie moest nu bekroond worden? ¹⁾

Ik zou hier nog meer kunnen bijvoegen, doch mag niet te breed worden. Ik voeg er alleen den wensch bij, dat, zoo al niet vóór de beoordeeling, dan toch stellig bij de opening, alle inzenders hunne namen bij hunne goederen moeten plaatsen.

Liever wil ik nog op een gebrek wijzen, waarover ik reeds uitweidde, en dat verbetering behoeft.

Het is, dat bij de indeeling der secties, hoe bekwaam ook al de juryleden zijn mogen, er nogal eens geroepen worden om zaken te beoordeelen waar zij volstrekt geen kennis van hebben.

Op een der groote expositie's te Amsterdam was een mijner bekwame Boskoopse collega's bij de sectie voor warme planten geplaatst. Onder onze werkzaamheden hem ontmoetende, vroeg ik of het naar zijn zinning? Wel neen, zeide hij, ik weet van die planten juist zoo veel als zij van mij. Ik zeide: welnu! dat is gemakkelijk, dan stem je maar in blanco. Op zijn antwoord dat doe ik niet graag, zeide ik: dan hadt gij moeten doen als een onzer collega's te Hamburg, die men bij vogelkooitjes, enz. plaatste, doch voor die eer hartelijk bedankte.

Te 's Gravenhage was ik eens geroepen onder anderen ook Hyacinten-bollen te beoor

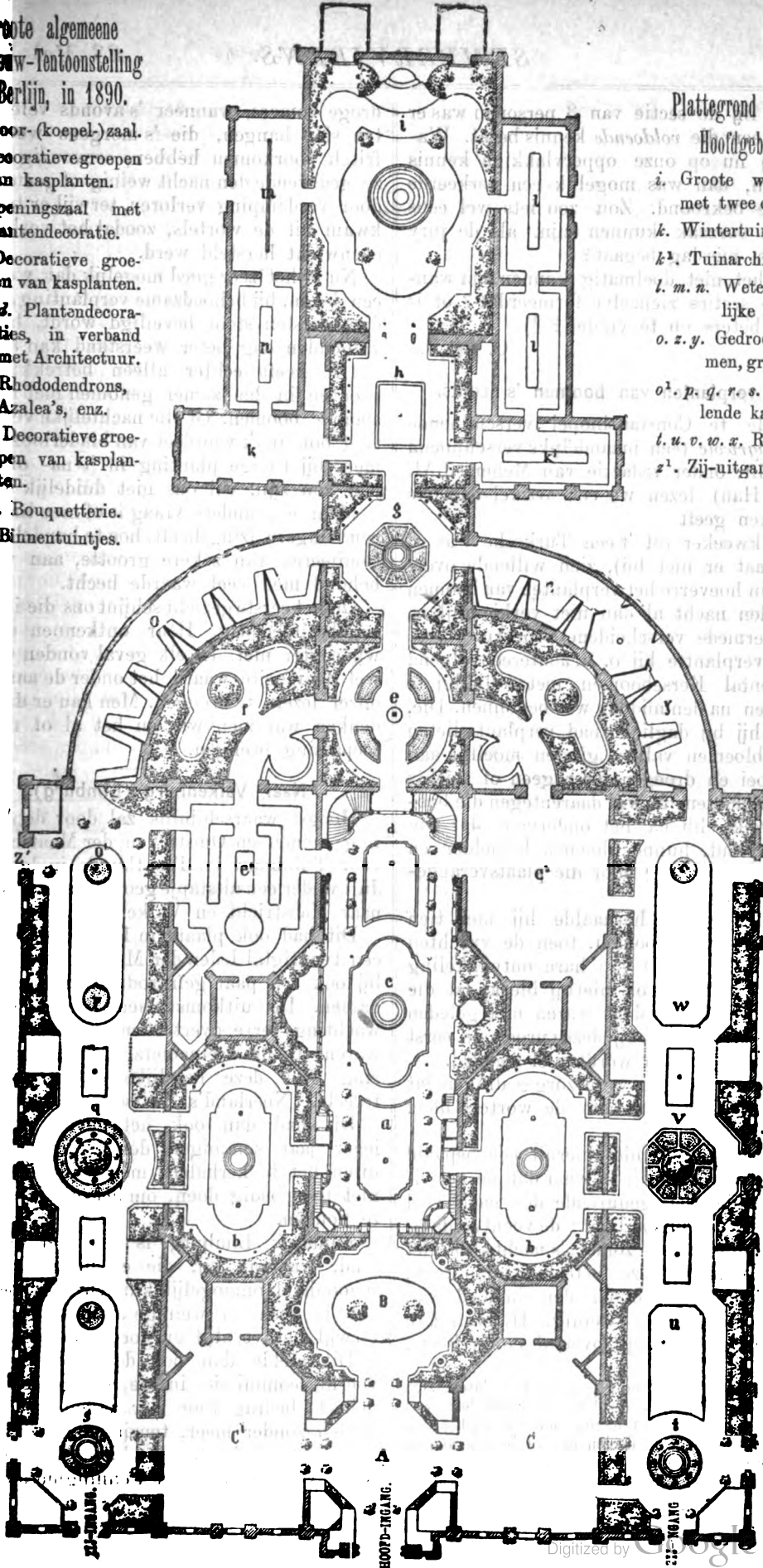
¹⁾ Dat, bij onbekendheid met de inzenders, de uitslag hier tot groote onbillijkheid, zou kunnen leiden, terwijl de jury toch in haar recht was, is gemakkelijk te begrijpen.

Groote algemeene
Tentoonstelling
te Berlijn, in 1890.

- A.** Voor- (koepel-)zaal.
- B.** Decoratieve groepen van kasplanten.
- C.** Openingszaal met plantendecoratie.
- C¹.** Decoratieve groepen van kasplanten.
- a. c. d.** Plantendecoraties, in verband met Architectuur.
- b. b.** Rhododendrons, Azalea's, enz.
- e. g. h.** Decoratieve groepen van kasplanten.
- e¹. e².** Bouquetterie.
- f. f.** Binnentuintjes.

Plattegrond van het
Hoofdgebouw.

- i.** Groote wintertuin, met twee diorama's.
- k.** Wintertuin (grot).
- k¹.** Tuinarchitectuur.
- l. m. n.** Wetenschappelijke afdeeling.
- o. z. y.** Gedroogde bloemen, grassen enz.
- o¹. p. q. r. s.** Verschillende kasplanten.
- t. u. v. w. x.** Rozen, enz.
- z¹.** Zij-uitgang.

deelen. Bij de sectie van 3 personen was er slechts een die voldoende kennis bezat. Waren wij nu op onze oppervlakkige kennis afgegaan, dan was mogelijk een verkeerde collectie bekroond. Zou zoo iets wel eens niet de oorzaak kunnen zijn, als de jury eens een misslag begaat?

Zou het niet doelmattig kunnen zijn wanneer de secties zichzelf formeerden? of is er iets beters op te vinden? ¹⁾

H.

C. DE V.

Het verplanten van boomen 's nachts.

In de te Constantinopel verschijnende *Revue agricole* (een maandelijks verschijnend tijdschrift, onder redactie van Mehemed Ali Pacha Han) lezen we een artikel dat iets te denken geeft.

Een kweeker (of 't een Turksche was of niet staat er niet bij), zich willende overtuigen in hoeverre het verplanten van boomen tegen den nacht al dan niet verkieselijk is, nam hiermede verscheidene proeven.

Zoo verplante hij o. a. achtereenvolgend een tiental Kerseboomen met welk hij te vier uren na den middag was begonnen. Die, welke hij bij daglicht had verplant, lieten hunne bloemen vallen, gingen moeilijk aan den groei en droegen later geen of slechts enkele vruchten, terwijl daarentegen die boomen, welke hij na het ondergaan der zon had verplant, hunne bloemen behielden en slechts zeer weinig door die plaatsverandering leden.

Dezelfde proef herhaalde hij met tien andere lage Kerseboomen, toen de vruchten reeds tot het derde van hare ontwikkeling waren gekomen; ook hierbij bleek dat die welke 's nacht verplant waren niet geleden hadden. Hoe zich bij deze proef de eerst verplantten hielden wordt niet gemeld.

In beide gevallen werd zorg gedragen dat een goede aardkluit om de wortels bleef zitten.

Wij wagen het niet hieruit een bepaald gevolg te trekken. 't Is waar dat de activiteit der bladeren gedurende den nacht veel minder is dan bij daglicht; de vochtverdamping mag in den zomer 's nachts al niet geheel ophouden, ze beteekent dan toch, vergeleken bij die onder den invloed van de zonneshijn, zeer weinig. Hiervan kan men zich gemakkelijk overtuigen in heete,

¹⁾ Het aan een groote jury over te laten, zich zelve in secties te verdeelen, zou zeker heel wat verwarring geven in het begin. Beter ware het dan den juryleden mede te deelen dat ze in een andere sectie kunnen overgaan, zoo zij dit wenschen. Dit geschiedt ook wel eens.

RBD.

droge zomers, wanneer 's avonds vele planten slap hangen, die 's morgens weer een frisch voorkomen hebben, eenvoudig omdat ze gedurende den nacht weinig of geen vocht door verdamping verloren, terwijl er toevoer kwam uit de wortels, zoodat het verbroken evenwicht hersteld werd.

Nu is het zeer goed mogelijk dat, wanneer een boom, bij behoedzame verplanting, tegen dien eersten stoot beveiligd wordt, hij den volgende dag beter weerstand kan bieden.

Dit heeft echter alleen betrekking op proeven in den zomer genomen met in blad staande boomen. Of die nachtelijke verplanting ook in 't voordeel van bladerlooze boomen, bij tijdige planting in 't na- of voorjaar zou zijn, wil ons niet duidelijk wezen.

Maar een andere vraag is of men hier niet een fingerwijzing heeft, hoe te handelen met Conifeeren van zekere grootte, aan welke behoud men veel waarde hecht.

Op het eerste gezicht schijnt ons die invloed vrij twijfelachtig. Haar ontkennen durven wij echter niet. In elk geval vonden wij het wel de moeite waard het onder de aandacht onzer lezers te brengen. Men kan er dan van denken wat men wil, en het al of niet in toepassing brengen.

Naar Valkenburg (Limburg).

Hoogst waarschijnlijk zal door de Afdeling Leiden en Omstreken, der Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde in de maand Juli weder een uitstapje georganiseerd worden naar Maastricht en Valkenburg.

Dit had ook plaats in 1885, toen er ruim een twintigtal leden der Maatschappij (waarbij ook een paar geïntroduceerden) aan deel namen. De uitkomst heeft toen de verwachting verre overtroffen en eenstemming waren al de deelnemers in hun bewondering van deze heerlijke bergstreek, zoo terecht »Neerland's Zwitserland« genoemd.

Dit had dan ook het gevolg dat men ieder jaar sommigen den wensch hoorde uiten het te herhalen; men wilde dit echter niet te spoedig doen, om het op zijn waarde te houden.

Zuidelijk Limburg is een deel van ons land, waarvan zij, die er niet waren, de schoonheid onmogelijk kunnen begrijpen, en het is toch in weinige uren te bereiken, terwijl het verblijf er goedkoop is.

Dit stelde dan ook de toenmalige uitvoeringscommissie in de gelegenheid het geheele bedrag voor vier dagen op f 25 te stellen zonder meer, tenzij men zich zelven bijzondere behoeften schiepte. Dit bedrag werd vooruit aan den Penningmeester der

Commissie toegezonden en verder kon men zijn portemonnaie thuis laten.

Denkelijk zal dit nu ook wel zoo zijn; het hangt ervan af of er een toereikend aantal deelnemers is om eene belangrijke korting op de reiskosten te verkrijgen.

In de laatstgehoudene vergadering der Afdeeling is besloten het denkbeeld aan te houden tot de volgende vergadering in 't begin van Juni, en dan een uitvoeringscommissie te benoemen, terwijl zij, die zich willen aansluiten, zich inmiddels kunnen aanmelden bij den heer F. A. Dee, Rapenburg te Leiden.

Het komt ons niet twijfelachtig voor dat er ook thans, evenals de vorige keer leden buiten Leiden zullen zijn, die hieraan gaarne deel willen nemen en mogelijk ook wel anderen willen introduceeren. In dit geval ware het zeker zeer wenschelijk zoo ze nu reeds daarvan door een paar woorden aan den heer Dee wilden doen blijken. Dit zal natuurlijk op het in Juni te nemen besluit veel invloed hebben, en alvorens stappen bij de betrokken spoorwegmaatschappij te doen, is het noodig althans eenigszins te weten of daar reden toe is. Naar deze en gene zich reeds uitliet schijnt dit intusschen niet twijfelachtig. W.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Dinsdag 18 Mei 11. werd door de Afdeeling Leiden en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde de eerste zomervergadering gehouden op »Zomerzorg«.

Nadat de notulen waren gelezen en een nieuw lid was geballoteerd, deelde de Secretaris mede, dat er een missive was ingekomen van het Hoofdbestuur, met verzoek om voorstellen voor de Algemeene Vergadering, vóór 19 Juni a. s. in te zenden. Verder waren ingekomen eenige programma's voor een Tentoonstelling te Hilversum en eenige Handels-catalogi.

Nadat de ingekomen stukken waren afgehandeld, kwam het voornaamste punt aan de orde, namelijk het vaststellen van een gewijzigde begrooting, wat noodig was om een kwartje voor ieder lid extra aan het Hoofdbestuur te kunnen uitkeeren.

De kwartjes-questie werd door den Voorzitter zeer uitvoerig toegelicht en de geheele geschiedenis van dit punt nagegaan, waarop hij tot het resultaat kwam, dat, hoewel de aanneming van het voorstel tot heffing van deze extra bijdrage onwettig was, de billijkheid vorderde dat het werd uitgekeerd, waarom hij aanraade de gewijzigde begrooting, zooals

die door den Penningmeester werd voorgelezen, goed te keuren.

De Secr. bestreed de goedkeuring van de gewijzigde begrooting. Dat de aanneming van het kwartjes-voorstel van den beginne af aan als onwettig beschouwd werd, bewees hij door voorlezing van een gedeelte der officiële notulen van de laatstgehouden Algemeene Vergadering. Zijns insziens was men door dit voorstel op een zeer gevaarlijken weg, daar door aanneming daarvan de Afdeelingen zeer kostbare voorstellen zouden kunnen doen, en ter bestrijding der kosten eenvoudig voorstellen een extra bijdragen van de Afdeelingen te vorderen. Hij stelde voor van de gewijzigde begrooting de post voor de uitkeering van de extra bijdrage te schrappen, en er een post van f 150 op te brengen voor een recreatie-avond.¹⁾

De Voorzitter antwoordde den Secr. en hield vol, dat de Afdeeling zedelijk verplicht was de uitkeering te doen. Wat de post voor een recreatie-avond aangaat, daarmede kon hij best medegaan, mits de daarvoor uit te trekken som werd verminderd.

Nadat nog enkele leden vóór en tegen de uitkeering der bijdrage hadden gesproken, werd de oorspronkelijk gewijzigde begrooting in stemming gebracht en met 17 stemmen tegen 7 en een blanco goedgekeurd.

De Voorzitter zeide nu, dat, ten gevolge van deze stemming, de bijdrage zal worden uitgekeerd, onder begeleiding van een schrijver, waarin de Afdeeling dringend verzoekt voortaan van dergelijke extratjes verschoond te blijven. Applaus.

Het voorstel van den Secr., om te besluiten dezen zomer nog een recreatie-avond te houden, gaf nog tot vrij wat discussie aanleiding, daar enkele leden liever het geld wilden bewaren, om later een Tentoonstelling te houden, terwijl weer anderen er liever een paar sprekers voor wenschten te zien optreden. Nadat de Secr. de bestrijders van zijn voorstel had geantwoord, werd het in stemming gebracht en met 21 stemmen voor en 6 tegen aangenomen.

De Voorzitter beloofde, dat het Bestuur de plannen voor dezen feestavond spoedig zou vaststellen.

Aan de orde kwam nu de bespreking over te houden excursie's. Het Bestuur stelde voor in de maand Juli een excursie te houden naar den Darthuiserberg, van welke excursie de Penningmeester een kleine raming der kosten mededeelde.

De heer Beekman vroeg of het niet mogelijk was tegelijk met deze excursie de buitenplaats »Hyde Park« te gaan bezichtigen.

Nadat de Voorzitter beloofd had, dat er pogingen zullen worden aangewend om toegang tot dit park te verkrijgen, werd het voorstel bij acclamatie aangenomen.

De Voorzitter deelde mede, dat ook een

¹⁾ Men zou willen vragen of dit voorstel ook als een satire beschouwd moest worden. 't Heeft er allen schijn van. Red.

tweede excursie naar Valkenburg, in Limburg, was ter sprake gekomen; hij meende echter, dat het beter was dit plan aan het initiatief der leden zelf over te laten. De heer Witte vreesde, dat er op deze wijze niets van komen zou, waarop besloten werd deelnemers aan deze excursie met de volgende convocatie op te roepen; meldden er zich dan genoeg aan, dan kon zich een commissie tot uitvoering van het plan vormen.

De Secr. hield nu nog een lange rede, om vooral de jongere leden aan te raden zich te vereenigen, ten einde een bezoek naar Gent te brengen, waar zij vooral in de groote kweekrijen veel zouden kunnen zien en leeren.

Aan de orde kwam nu het uitreiken der bekroningen aan een paar leerlingen van den teekencursus der Afdeling.

De Voorzitter wees in een korte rede op de vorderingen die velen op dezen teekencursus hadden gemaakt; vergeleek men de eerste met de laatste gemaakte teekeningen, dan bleek daaruit duidelijk hoe allen waren vooruitgegaan. Het Bestuur had gemeend aan de twee leerlingen, die de beste vorderingen hadden gemaakt een belooning voor hun vlijt te moeten toekennen; hij hoopte dat het tweede jaar van dezen cursus dezelfde goede resultaten zoude opleveren.

Aan den leerling E. H. J. Cunæus werden nu onder applaus van alle aanwezigen de prijs, bestaande in het boekwerk *Het enten van vruchtboomen en heesters*, door Ottolander, uitgeleerd; aan den tweeden bekroonde, W. Th. Rodbard, die niet aanwezig kon zijn, zal hetzelfde boek worden toegezonden.

Daar het te laat was geworden om pauze te houden, gaf de Voorzitter thans het woord aan den heer H. Witte, die door het Bestuur uitgenoodigd was mededeelingen te doen over de Berlijnsche Tentoonstelling. Daar deze mededeelingen veel uitvoeriger in dit blad zullen verschijnen, behoeven wij er hier niet over uit te wijden. Een luid applaus bewees, dat de leden er veel genoeg in hadden gevonden.

De Voorzitter deelde nu nog mede, dat vóór 19 Juni een vergadering zal worden gehouden, tot het bespreken van voorstellen voor de Algemeene Vergadering; hij bedankte den heer Boeke voor de fraaie ingezonden Convallaria-bloemen van den kouden grond en sloot daarna de vergadering.

L., 16—5—'90.

E. TH. W.

Boekaankondiging.

Naamlijst der Orchideën, die in de Europeesche verzamelingen gekweekt worden, gevolgd door een lijst van hare voornaamste synoniemen, uitgegeven door de Nederlandsche Orchidophilen-Club. Supplement voor het jaar 1889.

De door de Nederlandsche Orchidophilen-Club uitgegeven Naamlijst der gekweekte Orchideën heeft bij de liefhebbers dezer planten

het wel verdiend burgerrecht verkregen, en ook elders is dit boek goed aangeschreven.

Het spreekt echter van zelf dat dit overzicht van een zoo zeer en vogue zijnde plantenfamilie zeer spoedig incompleet moest worden, terwijl bovendien later bleek dat enkele namen vergeten waren. De Secretaris, Jhr. L. J. Quarles van Ufford, verrichtte dus een goed werk door de samenstelling van een supplement, waarin hij ongetwijfeld door den Voorzitter, den heer van Lansberge, die, als de voornaamste Orchideënliefhebber, hier te lande en door zijne betrekking tot de Belgische Vereeniging l'Orchidéenne, daartoe bij uitnemendheid in de gelegenheid is, ongetwijfeld krachtig zal zijn bijgestaan.

Het is een inderdaad verblijdend verschijnsel, dat deze Club, die gestadig in ledental toeneemt, op zoodanige nuttige wijze naar buiten werkt.

Wij zagen deze lijst met het supplement gaarne in handen van de tuinbazen der liefhebbers, die er een uitmuntend middel in zouden bezitten om de namen hunner planten zuiver te schrijven.

Dit supplement is voor 25 cents bij den Secretaris, Jhr. L. J. Quarles van Ufford, van der Spiegelstraat 8, te 's Gravenhage, te verkrijgen.

Teymannia, Redacteur: H. J. Wigman, Hortulanus van 's Lands Plantentuin, Batavia. G. Kolff & Co., 1e Jaargang, 1e aflevering.

Het getuigt zeker van een steeds levendige ontwikkeling van den Tuinbouw in onze Oost-Indische bezittingen, dat er, uitgaande van het centrum op dit gebied, een tijdschrift verschijnt, geheel aan den Tuinbouw gewijd, al zal de tropische Landbouw, die vooral daar vaak met den Tuinbouw hand aan hand gaat, er niet in veronachtzaamd worden.

Wij kondigen dan ook de eerste aflevering van dit Tijdschrift met genoeg aan, en dit te meer, daar de inhoud ervan reden geeft om veel voor de toekomst te verwachten. Niet alleen toch treffen wij er den bekwaamen Redacteur, den heer Wigman in aan, wiens betrekking tot 's Lands Plantentuin te Buitenzorg hem beter dan ieder ander in staat stelt velelei gegevens op Tuinbouwgebied mede te deelen, maar ook de Directeur van die inrichting, Dr. M. Treub, stelt zich voor zich met een vaste rubriek te belasten, terwijl hij deze eerste aflevering opent met een artikel over den vroegeren Buitenzorgschen Hortulanus, den heer J. E. Teymann, dat van veel waardeering getuigt, en interessante bijzonderheden omtrent dezen orgineelen en tevens zoo kundigen self-made man bevat, terwijl ook anderen hunne medewerking toezegden en reeds verleenden.

Wij twijfelen er dan ook niet aan of dit tijdschrift zal veel bijdragen tot de ontwikkeling van den Tuinbouw, vooral op Java, waar de gelegenheid in veel opzichten daarvoor

hoeveel gunstiger is dan in Europa, en indit geval komt zulks gewis ook den Nederland-schen Tuinbouw ten goede.

Wij wenschen den heer Wigman lust en kracht toe om zijn werk voort te zetten met die energie, welke daarvoor zoo zeer noodig is, maar tevens dat de voortdurende hulp van elk die er in Indië maar toe in staat is, hem die zeker moeilijke taak gemakkelijker zal maken. —

Wij kunnen het niet verhelten dat we met leedwezen vernamen dat Dr. van Nooten de uitgave van zijn Tijdschrift, hetwelk wij vaak met ingenomenheid ter sprake brachten, zal staken. Dit is wel wat heel spoedig den strijd opgegeven, eigenlijk is het dien ontwijken, zonder eenige zekerheid te hebben dat men dien niet zou kunnen volhouden. Ons wil het schijnen dat het doelmatiger ware geweest eerst gedurende een jaar te zien of het bestaan van beide tijdschriften nevens elkaar niet mogelijk was. Na de groote uitbreiding welke van Nooten's tijdschrift in de laatsten tijd verkreeg, was zulk een plotseling staken zeker niet te verwachten, en ongetwijfeld zullen velen het met leedwezen hebben vernomen. Dat dit voor het nieuwe tijdschrift bevorderlijk zal zijn, mag wel als zeker aangenomen worden, daar nu alle krachten zich op één punt verzamelen; dit neemt niet weg dat wij het jammer vinden, en moeten wij ook al instemmen met het *«le Roi est mort, vive le Roi!»,* zoo doen we dit met wezenlijke waardeering van de pogingen van hem, die zich vrijwillig terugtrok.

W.

Verschillende mededeelingen.

Ten bewijze dat de Orchideeën steeds meer gezocht worden, lezen wij in *L'illustration horticole* dat op de laatstgehoudene tentoonstelling der Tuinbouw-Maatschappij te Brugge, niet minder dan zes fraaie verzamelingen dezer planten ingezonden waren, zóó schoon dat zij reeds voldoende zouden geweest zijn voor het welslagen der tentoonstelling, terwijl in vroegere jaren, daar ter plaatse, te vergeefs zes Orchideeën in bloei gevraagd werden. In het vorige jaar waren er slechts twee groepen van eenig aanbelang ingezonden.

In Drente komen de vroege aardappelen fink voor den dag en de groenlanden zien er frisch en fleurig uit. Op de vruchtboomen, vooral op de appel- en pereboomen, vertoont zich echter reeds nu weder de rups in zoo groote menigte dat op vele boomen bloem noch blad is gespaard.

In het *Tijdschrift over boomtelkunde, bloemen-telt en moeshovenierderij* vinden wij een welgeslaagde, gekleurde afbeelding van de *Cupressus Lawsoni Westermanni aurea*.

Men weet dat dit een zeer fraaie bontbladi-ge verscheidenheid is, die door de heeren

Jac. Jnrissen & Zoon te Naarden in den handel gebracht werd. Het bont is zeer standvastig en gedurende 8 à 10 jaren heeft de plant niets van vorst te lijden gehad.

Een hevige hagelslag heeft op de velden der grensgemeenten bij Venlo alles vernield, terwijl de slagregen te Venlo veel schade aan de te veld staande vruchten toebracht.

In Engeland plant men in lage potten drie *Primula cortusoides* te samen met kleine *Adiantums*, 't geen, tijdens den bloeitijd der *Primula's* een prachtig effect maakt.

Ook de bloemen van de tegenwoordig zeer talrijke en schoongekleurde verscheidenheden van bovengenoemde *Primula* worden daar veelvuldig bij de vervaardiging van bloemwerken aangewend, ook omdat de bloemen niet spoedig afvallen.

De heer Henry Shaw te St. Louis, Missouri, heeft zijn vermogen, ten bedrage van ongeveer 7 millioen gulden, nagelaten aan den Botanischen tuin dezer stad, nadat hij haar reeds begiftigd had met een openbaar park. Professor W. Trelease, vroeger aan de universiteit te Wisconsin zal het bestuur hebben over den tuin, die ongetwijfeld een schoone toekomst te gemeet gaat.

In den Restaurant *«Grand Vefour»* te Parijs is Maandag door de Société d'horticulture de honderste gedenktag van de invoering der *Dahlia's*, 1790, in Frankrijk feestelijk herdacht.

Professor Bernard Altum heeft te Berlijn, in de jaarvergadering van het *«Algern. Deutsch Ornithologisch genootschap»*, gesproken over nuttige vogels. De algemeen verbreide regel, dat die vogels, welke insecten eten nuttig zijn, is veel te algemeen, al was het maar alleen om dat lang niet alle insecten schadelijk zijn. Als uitkomst van zijn onderzoekingen deelde hij mede, dat onder de nuttige vogels de koekoek, die harige rupsen eet, de poppen verdelgende meezen, alsook — in dezelfde kwaliteit — de kraaien, en eindelijk de lijsters behooren gerangschikt te worden.

Reuzenwoud. Onder de merkwaardigheden, die Stanley verhaalt van zijn reis door Afrika, behoort ook het voor ons bijna niet te bevatten verhaal, dat het Congowoud, door hem doorworsteld, een oppervlakte heeft van ongeveer 224 millioen acres en het aantal boomen daarin, geschat op 48 per acre, een totaal van minstens 10.752 millioen moet zijn.

De tocht van den grootten Stanley kan voor den tuinbouw ook groote gevolgen hebben; de opening van een grootendeels onbekend werelddeel zal ongetwijfeld veel nieuws en merkwaardigs op allerlei gebied te voorschijn brengen.

Meloenen. Men berekent dat te Weenen jaarlijks voor ruim zeventig duizend gulden aan Meloenen worden opgepeuzeld.

In aansluiting van wat wij meldten onder *Dennerrups* in ons No. van 9 Mei ll.

Men schrijft aan het *Utr. Dagbl.*:

De ruw behaarde rups van de nonvlinder (*Liparis monacha* L.), welke vooral in de jaren 1877 en 1878 en ook in volgende jaren nog al vrij veelvuldig in de bosschen op de Veluwe voorkwam, heeft zich ook dit jaar weder in vrij groot aantal vertoond en bedreigt op sommige plaatsen de bosschen met geheele vernietiging. Deze rups heeft eene eenigszins groenachtige of roodachtig grijze grondkleur, terwijl zich op den rug verscheidene zwarte en witachtige vlekken en knobbeltjes bevinden, waaruit vele haren te voorschijn komen. De vlinders zelve zijn aan de voorvleugels wit en van zwarte, zigzagvormige dwarse banden voorzien, de achtervleugels zijn licht grijs. Het lichaam zelf is ten deele zwart en wit gevlekt, ten deele grijs. Zij verschijnen in volwassen staat gedurende de laatste helft van Juli. Ze vliegen des nachts rond, terwijl zij bij dag met samengeslagen vleugels (dakvormig) tegen de boomen zitten. De wijfjes leggen de eieren ten getale van 20 tot 50 stuks bijeen in spleten, onder schorsschubbetjes of tusschen mossen en korstmossen, die de boomen bedekken. Den geheelen winter door blijven die eieren onveranderd en eerst tegen of in Mei van het daaropvolgende jaar komen de rupsen te voorschijn, welke ook nu weder op zoo groote schaal hunne verwoestingen aanrichten.

Hoofdzakelijk schijnt deze rups dit jaar groote aaneenliggende bosschen aan te tasten zoo o.a. is dit het geval met de groote dennebosschen van den heer Reekers te Dieren. Men is daar echter al sedert een week of vier met een dertigtal arbeiders bezig deze schadelijke rupsen te vernietigen met behulp van heibezems. Deze maatregel is op den juisten tijd aangevangen en steeds met zoo veel zorg voortgezet, dat men de gegronde hoop mag koesteren dat deze kostbare bosschen betrekkelijk weinig nadeel zullen ondervinden.

Zou er geen middel bestaan om rupsen-vretende vogels of vogeltjes te lokken naar de bedreigde of aangetaste bosschen; 't ware misschien wenschelijk deskundigen hierover te raadplegen.

RED.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 730. Als er in den winter gebrek aan selderij is, gaat het gebruik van *het zaad* in de soep zeer goed. Men bindt een wat ruime hoeveelheid in een zakje van zuiver doek en kookt het zoo, want het zaad zelve zou in de soep niet aangenaam zijn.

Het gebruik van zuringzaad in de soep is mij geheel onbekend. Dit is ook geheel over-

bodig, zoolang er genoeg andere zuurmiddelen zijn.

H.

C. DE V.

Op No. 730. Bij gebrek aan natte of gedroogde Selderij, heb ik eveneens op aanvraag Selderij zaad voor het gebruik van de soep — zooal zaadhandelaar No. 730 — verkocht en het schijnt zeer goed te voldoen.

Zuringzaad heb ik voor bovengenoemd do nooit verkocht.

B. o. L.

J. K. S.

Op No. 733. De heeren Valk en de Bussche te Utrecht, zonden ons een prijslijst van Grasperk-scheerders.

Vraagbord.

No. 735. 1. Zou de geachte redactie of lezers ook een probaat middel kunnen opgeven om rupsen, bladluizen en mieren van de boomen te verwijderen zonder blad of bloezen te beschadigen.

2. Hoe komt het dat vruchtboomen in een boomgaard, die groeien als anderen die er naast staan, en 14 à 15 jaar gestaan hebben, volstrekt niet bloeien willen, hoe is dat te verhelpen.

3. Hoe komt het dat in een boomgaard eenige boomen altijd vol mos zitten, en hoe dat te verhelpen.

4. Welk is de oorzaak dat jonge appels en peren bijna alle van de boomen vallen, en wat daar tegen te doen.

5. Hoe komt het dat de in 't jaar gepoote Abrikozeboomen eerst goed groeien en dan zoo op eens kunnen dood gaan, hoe is dat te verhelpen.

6. Welk is het beste middel tegen aardvlooien.

7. Welk is de beste tijd in 't jaar om groenblijvende heesters te planten opdat zij goed groeien.

G. A. E.

No. 736. 't Is voorzeker een hoogst opmerkelijk verschijnsel dat vele boomen (*Iep* of *Olm*) langs de grachten en wegen te Amsterdam zoo bladerloos zijn, vooral in de bovengedeelten. Naar wij ons herinneren heeft zulk een verschijnsel zich nog nooit voorgedaan en men vraagt zich daarom onwillekeurig af, wat kan daarvan toch de oorzaak zijn? Het vele zaad dat de boomen dragen?

Nu de Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde telkens gelegenheid geeft tot wetenschappelijk onderzoek was het zeker wel de moeite waard, dit verschijnsel onder de aandacht te brengen van de Commissie die zich zoo belangeloos belastte met het onderzoek van allerlei ziekten en afwijkingen, die in het plantenrijk voorkomen.

FRANS MULDER.

Correspondentie.

C. L., te W. In dank ontvangen; wordt in 't volgend nummer geplaatst.

GEEN RISICO!!

ONGE KNOLBEGONIA'S.

BEGONIA HYBRIDA ERECTA MAGNIFICA.

Het volkomenste wat tot nu toe in enkelbloemige Knol-Begonia's bestaat.

Hiervan bied ik aan:

Sterke, goed kluihoudende zaailingen, rood, rose, geel, zalm-leur per 100 stuks f3.—, zuiver wit per 100 stuks f5.—, er 100 stuks in 5 kleuren f3.—, per 500 f14.—

Mijne Knol-Begonia's munten uit door forsche groeiwijze, roote ronde bloemen en prachtige zuivere kleuren.

PRIMULA OBCONICA, sterke prachtplantjes in potjes, per 5 stuks f2 50. JONGE BOUYARDIA'S, sterke, goed be-rootelde en verspeende stekken in 6 uitstekende soorten voor den winterbloeit, per 100 f5.— 692

Slechts aflevering van flinke solide waar, door PHIL. HENKEL, Bloemist, Hilversum.

PLANTEN TERUG!!!

Lobelia Kaiser Wilhelm,

in potkluit	per 100 f 2.50
"	" 1000 „ 20.—
2 maal verspeend	" 100 „ 1.50
"	" 1000 „ 10.—
Zinnia elegans	" 100 „ 1.50
"	" 1000 „ 10.—

Verkrijgbaar bij

A. HARMSSEN,

Bloemisterij „Leuvenheim", bij Brummen.

N.B. Tevens disponibel een partij zonalen f7.— per 100

NEDERLANDSCHE

Sloot-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROFEN. 694

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wm. C. ROK & ZON, J. DE RIJPER,

HOFLEVERANCIERS

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

G. REINDERS, te Wageningen.

(De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 695

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent. 696

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is a f4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 697

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zeld- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Tuinspuiten.

De meest doelmatige werktuigen tot het besproeien van kasplanten, aangezien men de plant van alle zijden het water kan toevoeren en zodoende insecten beletten zich te vestigen.

Verkrijgbaar in verschillende maten.

Prijs per stuk f3.40, f4.75, f6.25, f8.80, f11.80

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De kuipen zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 699

Hoog en breed 24 cm.	f 1.15
" " " 29 "	1.80
" " " 32 "	1.60
" " " 36 "	2.30
" " " 40 "	3.40
" " " 45 "	4.10
" " " 50 "	4.70
" " " 55 "	6.50
" " " 60 "	8.—
" " " 65 "	10.—
" " " 70 "	12.—
" " " 75 "	15.50
" " " 80 "	18.75
" " " 90 "	22.75
" " " 100 "	29.—

Ongehuwd Tuinbaas,

P. G., wegens buitengewone omstandigheden met Augustus buiten betrekking komende, zag zich gaarne als zoodanig geplaatst of als le tuinknecht, bekwaam in zijn vak, de beste getuigen voorhanden.

Adres: letter H H, bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 686

PLANTENKAS.

Door bijzondere omstandigheden TE KOOP, een nieuwe ijzeren plantenkas met verwarmingstoestel, hardsteen banden enz. lang 22 M., breed 12 M. en hoog 4.42 M.

Nadere inlichtingen te bekomen bij L. SCHUTZ & ZOON, Fabrikanten te Zeist. 687

KNOLBEGONIA'S.

Onovertroffen enkel- en dubbelbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.

Uitgezochte Collectie, waaronder eene ruime keuze van zeer fraaie zoogenaamde Cactus-Dahlia's.

CANNA'S.

De schoonste nieuwere en oudere verscheidenheden, met bruine en groene bladeren en fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.

Enkel- en Dubbelbloemigen, in lichte en donkere kleuren.

Prijs-courant wordt op aanvraag franco toegezonden door 688

ZOCHER & Co., Haarlem.

GROENEWEGEN & ZOON

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM

689

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden

DE KOSTER

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIEN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROOTE VOORRAAD.

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zuiver witte bloemen, waarvan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is er geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelyk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze.

Zware planten, volop in bloem en knop per stuk f0.40, per 10 stuks f3.75, per 100 stuks f34.-

Amsterdam. GROENEWEGEN & Co.,

N°. 22. VRIJDAG 30 MEI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

TE HUUR:
Het Landgoed „Larenstein”,
 ongeveer 10 Bunders groot,
 zeer schoon gelegen tusschen
 Arnhem en Velp.
 Te bevragen Bergstraat 13,
 te Arnhem. 700

TE KOOP:
 Een solied, aangenaam en
 vroolijkt gelegen **ZOMER- EN**
WINTER-BUITENVER-
BLIJF, 15 minuten van het
 station Dieren, aan den straat-
 weg tusschen Arnhem en Zut-
 phen, met Bosch- en Rivier-
 gezicht, groot negen Kamers
 met Spiegelruiten, Schoorsteen-
 mantels, Gasleiding, groote
 Berre, Balkons en Sousterrain.
 Verder Koetshuis, Stal, Tuin-
 manswoning, Moestuin met vele
 fijne Vruchtboomen, Oranjerie,
 Druivenkast, Broeibakken, Koe-
 pel, Volières en uitmuntend
 Welwater, Groot circa drie
 Hectaren.
 Franco brieven, lett. X, Post-
 kantoor te Dieren. 701

„Sempercrescens”,
 Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 702
 Prijsvermindering Raffiabast.
 Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 8 kilo f 1.40, per
 5 kilo f 2.25 franco per post.
 Bij groote hoeveelheden zeer
 billijk. 703
 Gebr. **VAN NAMEN,**
 Zwijndrecht.

GEEN RISICO!!
JONGE KNOLBEGONIA'S.
BEGONIA HYBRIDA ERECTA MAGNIFICA.
Het volkomenste wat tot nu toe in enkelbloemige Knol-
Begonia's bestaat.
 Hiervan bied ik aan:
 Sterke, goed kluihoudende zaailingen, rood, rose, geel, zalm-
 kleur per 100 stuks f 3.—, per 100 stuks in 5 kleuren
 f 3.—, per 500 f 14.—
 Mijne Knol-Begonia's munten uit door forse groeiwijze,
 groote ronde bloemen en prachtige zuivere kleuren.
PRIMULA OBCONICA, sterke prachtplantjes in potjes, per
 25 stuks f 2 50. **JONGE BOUVARDIA'S**, sterke, goed be-
 wortelde en verspeende stekken in 6 uitstekende soorten voor
 den winterbloei, per 100 f 5.— 704
 Slechts aflevering van flinke solide waar, door **PHIL.**
HENKEL, Bloemist, Hilversum.

PLANTEN TERUG!!!
Lobelia Kaiser Wilhelm,
 in potkluit per 100 f 250
 " " " " " " " " 1000 „ 20.—
 2 maal verspeend „ 100 „ 150
 2 " " " " " " " 1000 „ 10.—
 Zinnia elegans „ 100 „ 150
 " " " " " " " 1000 „ 10.—
 Verkrijgbaar bij
A. HARMSSEN,
 705 Bloemisterij „Leuvenheim”, bij Brummen.
 NB. Tevens disponibel een partij zonalen
 f 7.— per 100

Tijdelijke Opruiming,
 tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,
 die, ofschoon van goede con-
 structie, weinig gevraagd
 worden.
H. J. WOLTER firma **REDEKER & Co.,**
 Amersfoort. 706

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”
 sluit op voordeelige voorwaar-
 den alle verzekeringen, die het
 menschelijk leven ten grondslag
 hebben en uit statistieke gege-
 vens te berekenen zijn.
Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 707

TUINSLANGEN,

met en zonder spiraalveer

en daarbij behoorende

STRAALPIJPEN, SPREIDERS, KOPPELINGEN, enz.,

722 in alle afmetingen voorradig.

De Caoutchoec en Gutta Percha-Handels-Vennootschap,

Kalverstraat 109,

AMSTERDAM.

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk
f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste
duizend > 0.35

MR. R. A. BARON VAN HÖVELL TOT NIJENHUIS.
Handboek voor Boomkweekers en Tuinlieden, vrij ge-
volgd naar het Fransch van den 8sten druk, van
A. F. HARDY. 2e druk > 4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk > 1.50
Moeshovenierderij, 3e druk > 1.30

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk > 0.30

DR. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrij-
ving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch,
van TH. RÜMLER > 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van
den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W.
OTTOLANDER, 8e druk > 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze
vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van
H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 720

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 721

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Tuinspuiten.

De meest doelmatige werk-
tuigen tot het besproeien van
kasplanten, aangezien men de
plant van alle zijden het water
kan toevoeren en zoodoende
insecten beletten zich te ves-
tigen.

Verkrijgbaar in verschillende
maten.

Prijs per stuk f 3.40, f 4.75,
f 6.25, f 8.80, f 11.80

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 723

Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
„ „ „ 29 „	1.30
„ „ „ 32 „	1.60
„ „ „ 36 „	2.30
„ „ „ 40 „	3.40
„ „ „ 45 „	4.10
„ „ „ 50 „	4.70
„ „ „ 55 „	6.50
„ „ „ 60 „	8.—
„ „ „ 65 „	10.—
„ „ „ 70 „	12.—
„ „ „ 75 „	15.50
„ „ „ 80 „	18.75
„ „ „ 90 „	22.75
„ „ „ 100 „	29.—

PEAT.

Prachtige peat voor Orchi-
deën is à f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 724

SEMPER VIRENS.

No. 22.

VRIJDAG 30 MEI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Berlijnsche Tentoonstelling, III. — Een Bloemenkrans, met een afbeelding. — *Azalea mollis* — *Benincasa cerifera*. — *Lilium Wittei*. — *Dracaena elegantissima* var. *Affortitiana*. — Uit de bergstroken van Indië, eene groote *Agave americana*. — Ingezonden. — Beoordeeling op tentoonstellingen. — Stanley als reclame middel voor een *Chrysanthemum*-tentoonstelling. — Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afd. 's Gravenhage en omstreken. — Alg. Vereeniging voor Bloembollen-cultuur. — Boek-aankondiging. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord.

De Berlijnsche Tentoonstelling.

III.

WIJ herinneren onze lezers aan onze opmerking dat, nu wij met hen in onze gedachten het hoofdgebouw der Tentoonstelling doorwandelen, wij dit doen gelijk elk verstandig bezoeker het deed bij zijn eerste bezoek. We willen trachten ons in die reeks van zalen te oriënteren en houden ons in elke ervan slechts zoo lang op, als noodig is om het geheel te overzien en ons van den daarvan ontvangen indruk rekenschap te geven. Daar was inderdaad wat overleg bij noodig, terwijl, men zonder behulp eener plattegrond, groot gevaar liep belangrijke gedeelten over te slaan. Wij durven beweren herhaaldelijk goed rondgekeken te hebben, en toch kon dit niet beletten dat men ons later over enkele, sommige zelfs in 't ooglopende inzendingen sprak, die wij niet gezien hadden.

Dat wij, bij zulk een overweldigende massa, waarbij men moeilijk iets zou vinden dat in zijn soort niet goed was, onmogelijk in bijzonderheden kunnen treden zal men dus licht begrijpen, en het is om die reden, dat wij er de voorkeur aan gaven wat uitvoeriger stil te staan bij het doel der expositie, ten einde daarna zo beknopt mogelijk te doen uitkomen in hoeverre dit bereikt is. Geldt het toch bij andere gelegenheden de details, hier hebben we meer bepaald te letten op het geheel, d. w. z. op elk afzonderlijk geheel, gelijk elke zaal dit opleverde.

Na den hoofdingang binnengetreden te zijn bevond men zich in een ruime, vierkante koepelzaal A ¹⁾, welke men wijselijk

niet met planten had gevuld. Slechts enkele Laurieren moesten daaraan leven geven. Nu kwam de architectonische waarde van dit lokaal geheel tot zijn recht, en was daar, bij druk bezoek, geen te groote opeenhooping van menschen te vreezen.

Rechts en links bevinden zich twee groote zalen van gelijke afmetingen. De rechtsche, C, was bestemd voor de plechtige opening, zoodat de ruimte in het midden geheel vrij gehouden was, terwijl zich aan het einde, daar waar twee doorgangen naar een lange zijzaal leidden, de troonverhevenheid bevond, waarvan wij reeds terloops melding maakten. Overigens was deze ruimte omsloten door groote groepen sierplanten, met bloeiende planten afgewisseld, terwijl terzijde de eereprijzen waren geëxposeerd, die door de vorstelijke beschermers en anderen voor dit doel geschonken waren.

De linker zaal, C¹, was ongeveer op dezelfde wijze ingericht, maar toch was het heel wat anders. In plaats van den troonhemel in de eerste, was hier de geheele achtergrond ingenomen door een groot achterdoek, naar men zegt de prachttent van Koning Ptolomæus Philadelphus, op den Koningsberg te Alexandrië (270 jaar v. Chr.) voorstellende. Dit had een zeer eigenaardig perspectief-effect, waarom het dan ook te doen was. De rechtsche doorgang naar de aangrenzende zaal was daardoor afgesloten, maar het schuine perspectief van deze decoratie, voor deze gelegenheid geschilderd door de tooneelschilders Wagner en Bukacz, was zóó natuurlijk, dat men onwillekeurig zijn schreden naar den linkerhoek richtte, waar men aanvankelijk wel geen doorgang zag, maar toch zeker was dat die er zou zijn.

Ook hier waren groote plantengroepen in de rondte geschikt, waaronder inzonderheid vele fraaie exemplaren van *Azalea*'s, voorts Palmen, Aroideeën, enz. Alles was hier grootsch opgevat, en, terwijl de planten goed tot haar recht kwamen, gevoelde men dat men zich hier bevond in een groote feestzaal, waarin decoratief en plantenversiering met elkaar in volkomen harmonie waren,

¹⁾ Niet in het middenvak, gelijk de plattegrond aangeeft.

²⁾ Vergelijk de letters op den plattegrond.

Het geheel was ingericht door den Kon. Regeeringsbouwmeester Jaffé, te Berlijn, terwijl de prachtige plantencollectie toebehoorde aan den heer d'Haene, te Gent.

In de tweede middenzaal, B, welke haar grootste afmeting in de breedte heeft, stonden, ter weerszijden, twee groote Livistona's ¹⁾ geheel vrij, daarachter en verder in de rondte groote groepen van sierplanten, een onafgebroken geheel vormende. Het groote middenvak bestond uit een gazon met een Flora-beeld in 't midden en waarin vervolgens bloem- en bladplanten verspreid waren. Een flink opgevat en toch lief geheel waar het groote en grootsche met het idyllische als ineensmolt. Dit geheel was weer van één inzender, den Handelsraad Spindler, te Spindlersfeld, en strekte zeker zoowel den inzender en diens bloemist den heer Weber, als den Kon. Bouwraad den heer Heijden tot eer.

Hierop volgde de groote middenzaal, a, c, d, oorspronkelijk drie zalen, maar waaruit men twee wanden had verwijderd om er een grootach geheel van te maken. En hiermede bedoelde men den binnenhof van een paleis, welk laatste vertegenwoordigd werd door een ruim balkon, hetwelk men door twee breede gebogen trappen bereikte. Links en rechts verhieven zich boven de doorgangen naar de aangrenzende zalen mede op zich zelf staande balkons met hoekvensters, welke, overeenkomstig met hun bouwstijl en inrichting, met planten versierd waren. In het midden der zaal voerde een breede trap naar een groot terras, terwijl voorin, bij de zich daar bevinde doorgangen, twee villa-gevels bestonden, de ééne met een hoog balkon, de andere met een opene, begroeide veranda. De tusschenwanden waren overal dicht met groen, deels sparregroen bedekt en met groote sierplanten bezet.

Zoowel de opvatting als de uitvoering van dit geheel was keurig; jammer dat men gemeend had aan het geheel een nog natuurlijker karakter te geven, door het hooge balkon te bevolken met een paar daarover heen leunende wassen beelden, terwijl in de veranda een dergelijk vrouwenbeeld, zoo het heette, zat te lezen. Waren ze meer natuurgetrouw nagebootst geweest, dan zouden ze allicht aan het effect geen kwaad gedaan hebben, nu was dit wel het geval. Ook hier heeft men zich dus niet geheel tegen overdrijving kunnen vrijwaren.

Het middengedeelte liet, wat arrangement betreft, niets te wenschen over. In het groote middenvak c, stond een groote beeldgroep als fontein in een ruim bassin; verder waren

daarin, evenals in de groote vakken a en d, een aantal inzendingen van bloeiende en niet bloeiende planten op de bevalligste wijze verspreid, altijd ver genoeg uiteen, dat het effect van het ééne aan dat van het andere niet kon schaden.

Het is ons onmogelijk door een dorre, korte schets een goed denkbeeld van dit hoogst aantrekkelijke geheel te geven; alleen voegen wij er bij dat het niet zeer gewaagd was dit een expositie op zich zelf te noemen, een expositie, die, wat opvatting en uitvoering betreft, (de poppen uitgezonderd, die echter niet in 't oog liepen) als een model mag beschouwd worden.

Na hier een paar keeren rondgewandeld te hebben, gaan wij door den doorgang bij een der villa's naar de zaal b, rechts.

Dit geheele lokaal was ingenomen door een kolossale inzending van Rhododendron's en daaraan verwante geslachten van den heer Seidel, te Dresden. Het groote middenvak vormde een heuvelachtigen, bemosten bodem, waarin een groot aantal fraaie, goed gevormde en rijk bloeiende planten van Rhododendron-hybriden zeer ongelijk verspreid was. Grotere en kleinere, hogere lagere planten stonden er op ongelijke afstanden dooreen, en vormden een groep, zóo natuurlijk en tevens zóo schoon, als wij die nog nooit ergens zagen, niet wat de afzonderlijke planten, maar wat de groepeerings betreft. Zoo ergens, dan bleek hier hoe men door een werkelijk smaakvolle schikking de schoonheidswaarde der planten pas tot haar volle recht doet komen. Daaromheen waren honderden bloeiende planten, voornaamlijk Rhododendron's en Azalea's tot een hierbij passend encadrement bijeen gebracht, terwijl de wanden verder door dicht sparregroen bedekt waren.

Teruggaande bezoeken wij de zaal b, links, wijl we daar planten van dezelfde natuur vinden.

Dit geheele lokaal was weer ingenomen door den heer d'Haene en bestond uit een midden- en twee zijgroepen van Rhododendron's, terwijl de zaal in de rondte dicht bezet was met Rhododendron's, Azalea's en andere bloeiende en sierplanten.

De waarheid onzer daareven gemaakte opmerking viel hier sterk in 't oog. Deze middengroepen stonden verspreid over een vlak gazon. Had men nu de expositie van den heer Seidel nog niet gezien, dan was men zoowel over de nette schikking als over de prachtige planten opgetogen. Beiden waren keurig. Wij willen zelfs aannemen

dat de planten op zich zelf beter waren, zonder dit daarom uitdrukkelijk te zeggen, maar het effect was een geheel ander. De groep van Seidel preatte zich vast in 't-gehengen, terwijl men den indruk van de andere weer spoedig kwijt was.

Gaan wij nu vervolgens het gebouw in het midden der lengte door, dan komen we eerst in een vierkante zaal, *e*. Hier stond een groote, zeer fraai bezette bloemtafel (heel wat anders dan wat men gewoonlijk daaronder verstaat) in het midden, en daaromheen lagen vier perken, waarvan er twee alleen met bloeiende *Hortensia*'s en *Cineraria*'s, de beide anderen met *Azalea*'s en *Calceolaria*'s bezet waren. In de rondte een dichte groep van meerendeels groote sierlijke bladplanten.

In de volgende zaal, *g*, vormde een beeldengroep met fontein het midden, waaromheen een breed gazon met allerlei sier- en bloemplanten, eveneens door een dichte groepeerings van sierbladplanten, onder welke de Palmen steeds een voornamelijk rol speelden, omgeven.

Een geheel karakter bezat de nu volgende zaal, *h*.

Hier was een groot vierkant gazon aangelegd, midden waarin zich een fiere groep krachtige witte Lelies verhief; een aantal kleine *Araucaria*'s excelsa was hier en daar door het gazon verspreid, waarin ook eenige kleine perkjes met bloeiende planten lagen, maar toch altijd ver genoeg van elkaar, om elk afzonderlijk de opmerkzaamheid te trekken. Een twestal daarvan leverde veel bezienwaardigs op voor liefhebbers van Alpenen. Het was een uitgelezen collectie, waarbij veel nieuwigheden en een aantal zeer fraaie *Primula*-soorten.

Terwijl de wanden dezer zaal met Sparren bezet waren, was de eene zijde van dit lokaal geheel ingenomen door bloeiende Seringen, een overweldigende massa bloemen, en daardoor een imposant effect makende; de andere zijde was bezet met verschillende in bloei getrokken heesters. De lezer begrijpt dus van zelf wel dat dit gedeelte een geheel eigen karakter bezat. De uitvoering was onberispelijk.

We komen nu in de laatste zaal, *i*, van deze reeks en een eigenaardig gevoel van bewondering maakt zich, zoodra wij deze zeer uitgestrekte ruimte betreden, van ons meester; geen bewondering die we op luidruchtige wijze wenschen te uiten, maar die ons, hoe weinig dit ook met onze stemming op dit oogenblik strookt, tot dwepen stemt. We ontblooten onwillekeurig het hoofd, en

brenghen een stille hulde aan het genie, dat alles hier zoo volkomen met elkaar in overeenstemming bracht, zoodat er een geheel uit groeide, waarvan de harmonie nergens, ook maar in 't geringste wordt verstoord.¹⁾

En nog wisten wij toen niet dat over dit alles als 't ware de adem zweefde eener nog altijd diep betreurde doode. Het was de wintertuin van »Monbyou«, van Keizerin Augusta; het was *dezelfde* aanleg, het waren *dezelfde* planten, door den hofstuinier Habermann op *dezelfde* wijze verdeeld. Geen wonder dat door die Berliners, die »Monbyou« kenden en bezochten, deze zaal, om de herinneringen die ze wekte, nog een groote aantrekkelijkheid te meer bezat.

De wanden van dit gedeelte waren van onder tot boven zóó dicht met Sparren en sparregroen bedekt, dat er niets anders dan dit donkere groen gezien werd; voorts waren ze allerwege met zeer fraaie groene sierplanten bezet.

Door de geheele zaal lag een uitgestrekt zeer golvend gazon, met onregelmatig verspreide heuvels en dalen, uit het midden waarvan zich een nevelwolk van water verhief, zóó fijn en zóó dicht, dat het op een afstand gezien den indruk maakte als was er brand uitgebroken onder het gebouw, en drong er een rookwolk door den vloer. Voorts waren over dit heuvelveld talrijke alleenstaande planten en kleine groepjes schijnbaar onregelmatig geplaatst, maar toch zoodanig verdeeld, dat alles met elkaar in volkomen overeenstemming was.

Aan het einde der zaal werd, door een zware colonnade, een nis gevormd, waarin op een hoog voetstuk de buste van Duitschlandsch ouden, veel geliefden en diep betreunden Keizer Wilhelm I stond. Rechts en links daarvan had men het uitzicht naar buiten op twee riant, helder door de zon beschenen villa's.

Zoo althans *scheen* het op een afstand en dit effect werd ook bedoeld. Het waren echter twee diorama's, geschilderd door de heeren Herwarth en Rummelspacher, maar het optisch bedrog was zóó volmaakt, dat men zich b. v. noode kon overtuigen vóór een dier villa's niet een natuurlijk mozaiekbed te zien liggen, ofschoon het inderdaad geschilderd was. Natuurlijk kon men deze

¹⁾ Om geheel onder den indruk van dit uniek schoone geheel te komen, moest men het zien's morgens vroeg, vóór dat de steeds aangroeiende stroom van bezoekers de beide paden vulde. Daardoor werd het effect zeer benadeeld. Het moest er stil wezen en men moest het in zijn geheel kunnen overzien, want het één paste bij het andere, en geen der details kon er bij gemist worden.

doeken slechts tot op een afstand van pl. m. 1½ Meter naderen. Hiervoor waren twee uitbouwingen gemaakt, waarin het licht op de doelmatigst mogelijke wijze werd opgevangen.

Ziedaar alles wat er in deze zaal was.

Het vallend licht (al de zalen ontvangen het licht van boven) was in dit lokaal getemperd door een velarium (een gespannen doek) van wit en geel katoen. Dit, gevoegd bij de donkergroene wanden, het groene gazon en de stoffontein, gaf aan het geheel een zeldzaam aldus kunstmatig verkregen karakter van kalmte, waarmede het helder lichte uitzicht door den achtergrond op hoogst aangename wijze contrasteerde, zonder aan het stille effect van het geheel ook maar den minsten afbreuk te doen.

Zeker, men had van deze partij zeer veel werk gemaakt, maar men had ook iets geschapen dat wonderschoon was.

Het kon den opmerksamen bezoeker niet ontgaan dat er in die reeks van zeven middenzalen een zekere climax bestond, en men mocht er dan ook, met de plattegrond in de hand, op voorbereid zijn in deze zaal iets buitengewoons te vinden. Toch overtrof dit ongetwijfeld ieders verwachting, en hoeveel schoons we ook reeds zagen en nog te zien kregen, dit was en bleef in onze schatting uit een aesthetisch oogpunt gezien, het glanspunt van het geheel.

Een Bloemenkrans.

(Met een afbeelding.)

Als men somtijds, in dagbladen of verslagen, leest voor welke groote bedragen aan afgesneden bloemen in een of ander land in- of uitgevoerd worden, dan vraagt men zich wel eens af: waar blijven al die bloemen? — Om op die vraag het antwoord te vinden, is het noodig in bijzonderheden na te gaan waartoe die bloemen gebruikt worden en op welke plaatsen zij worden verwerkt. Voor een zeer groot deel komen zij in handen van bloemenwinkeliers, die er — dank zij de kunstvaardigheid, waarmede men er tegenwoordig allerlei fraaie voorwerpen van weet samen te stellen — veel aftrek voor vinden. Het maken van bloemwerken, zooals dit in den laatsten tijd geschiedt, was in vroeger jaren onbekend. Het gebruik van afgesneden bloemen is daardoor toegenomen in een mate, die ons verbazen doet en het bloemenbinden (wie weet er een beter woord voor?) is een industrie geworden, die aan menig een brood en zelfs welvenen verschaft.

Men zou zich zeer vergissen als men dacht dat alle bloemen voor het maken van bou-

quetten, enz. geschikt zijn. Om aan de eischen des tijds te voldoen, dient de kunstenaar niet slechts over veel materiaal, maar ook over de juiste soort en kleur der bloemen, die hij behoeft, te kunnen beschikken. Slechts dan zal hij iets kunnen leveren, dat inderdaad voldoet.

Het bouquetmaken vordert aanleg en veel ervaring. Dit wordt dikwijls niet in acht genomen. Men vraagt wel eens bij advertentie een tuinknecht of kweeker, die tevens bouquets maken kan, niet bedenkende hoeveel er vereischt wordt om dit werk goed te verstaan en hoe weinigen er behoorlijk mede op de hoogte zijn.

Wij geven nu de afbeelding van een bloemenkrans, die er eenvoudig genoeg uitziet, maar die, zal hij goed gemaakt zijn, door een geoefende hand dient vervaardigd te wezen en dan uitstekend fraai is. Dat zulke kransen in allerlei verscheidenheid gemaakt worden, behoeft niet gezegd te worden, maar wel, dat het aanbrengen van die velerlei sierlijke afwisseling heel wat hoofdbreken kost.

Het schijnt ons toe dat het bloemenbinden hier te lande nog veel meer in gebruik kan komen en dat het verbruik van afgesneden bloemen hier zijn hoogste punt in lange na nog niet bereikt heeft. Het verheugt ons dat dit vooruitzicht voor onzen vaderlandschen tuinbouw bestaat, tegenover veel dat ontmoedigt, zooals het verdwijnen der liefhebberij voor eertijds zeer gezochte plantsoorten.

De bloemist heeft acht te geven op de richting, die de tijdsomstandigheden hem voorschrijven.

Doet hij dit, dan zal hij te allen tijde tevreden mogen zijn over de uitkomsten van zijn streven, maar laat hij dit na, dan zal hij na korter of langer tijd zijn strijd om het bestaan op ander gebied moeten overbrengen.

Open grond.

Azalea mollis.

Nu men hier en daar parken dezer A. in bloei ziet, weet men bij de beschouwing daarvan niet, waarover zich het meest te verwonderen, of over de in 't oog vallende schoonheid en den milden bloei dezer vroegbloeiende heesters, of over de geringe verspreiding er van, hoewel er toch reeds sedert jaren voldoende aantallen van in den handel verkrijgbaar zijn.

Ook dringt zich de gedachte aan ons op, of het niet in het belang van kweekers en publiek

zoude zijn een tentoonstelling te houden, uitsluitend van vroegbloeiende heesters en planten, als, om maar eenigen te noemen: Gouden- en Blauwereggen, Seringen-variëteiten, Rhododendrons, Azalea's, Pensées, Vergeet-mij-niet, Silene, Primula's, Madelieven, enz. enz. en dan wel in de open lucht, opdat het publiek zoodoende kennis kan maken met hoeveel bloeiende schoone en verschillende gewassen, de buitenplaats tot zelfs de kleinste tuin kan getooid worden, ja dat er zelfs een overrijke keus in voorraad is, bijna even rijk als van zomerbloemen, en die zeker evenveel, zoo niet meer genot verschaffen en effect maken. Te veel nog, ziet men in het voorjaar de perken ledig, het wachten op de Pelargoniums, Fuchsia's, Begonia's, enz. duurt meestal tot Juni, en met een weinig overleg zoude men reeds dán zooveel genoten kunnen hebben.

Voor zoover wij ons herinneren heeft nog nooit een Maatschappij of Vereeniging zich hiermede bezig gehouden. Wel ziet men op tuinbouw-tentoonstellingen zoo nu en dan een groepje der bedoelde gewassen, doch wat heeft zulks te bedniden, het is dus hun plaats niet en het publiek leert ook zoodoende hun waarde niet kennen.

Het moet het grootste deel van het publiek aanschouwelijk worden gemaakt, waarvoor dergelijke gewassen bestemd zijn; waarvoor zij dienen kunnen. Velen willen gaarne daarvoor iets besteden, doch den meesten ontbreekt het aan tijd en gelegenheid om zich op de hoogte te stellen, en het kan ook niet worden overgelaten aan velen van hen, wier wapens hark en snoeimes zijn, doch, die uit onkunde of uit eigen belang, niet willen helpen om de wereld iets schooner te maken en het leven te veraangename.

Benincasa cerifera.

Men heeft in den laatsten tijd, vooral in Frankrijk, de attentie gevestigd van kweekers op een reeds lang bekende Cucurbitacee, de *Benincasa cerifera*, die van ouds in Indië en voornamelijk in China om de vruchten gekweekt wordt, welke, op dezelfde wijze bereid en genuttigd, de fijnste komkommers in smaak moeten overtreffen.

Reeds vóór ongeveer een eeuw in Europa ingevoerd, werd deze plant tot dusverre veronachtzaamd en wordt ze genoegzaam alleen in de Botanische tuinen aangetroffen, terwijl ze, volgens sommigen, waartoe o. a. de heeren Naudin en De Candolle behooren, een onschatbare cultuurplant zou zijn.

Ik ken deze plant sedert lang, en het is een van die Cucurbitaceën, die ik met een

zekere voorliefde kweek... om de fraaie vruchten. 't Was mij, ik erken het gaarne, tot dusverre volkomen onbekend dat daarvan zulk een goed gebruik kan gemaakt worden.

Maar 't is voor mij een groote vraag of men haar buiten zal kunnen kweeken. Trouwens dit doet men komkommers in den regel ook niet.

Ik heb er jaarlijks ééne plant van in de Victoria-kas, niet meer dan één, wyl ze te wild groeit en te veel ruimte inneemt. Het is echter waarschijnlijk dat ze daar meer warmte heeft dan haar noodig of nuttig is, en dat ze in een koelere kas of in een bak bedaarder zou groeien en meer vruchten geven. Ik kreeg er toch tot hertoe niet meer dan een, hoogstens twee aan.

Deze vrucht, die, aldus gekweekt, grooter wordt dan ze voor het gebruik mag wezen, wordt langzamerhand met een dichte laag witte was overdekt, welke toeneemt naarmate de vrucht ouder wordt, en waaraan zij dan ook haren naam *cerifera* (was voortbrengend) te danken heeft.

Ik zou het zeer gewaagd achten deze plant, alleen naar aanleiding van aanbevelingen uit Frankrijk, waar men in elk geval met een iets warmer zomerklimaat te doen heeft, voor de cultuur onvoorwaardelijk aan te bevelen; maar, lettende op al het goede dat er van gezegd wordt, kom ik tot het besluit dat er toch wel wat van aan zal zijn, en dat het althans niet onmogelijk is deze zeer snel groeiende plant ook hier tot haar recht te doen komen, wanneer ze vermoedelijk ook wel wat milder zal zijn met hare vruchten dan hier in de Victoria-kas.

Dat die vruchten voor het gebruik goed, wellicht zeer goed zijn, hieraan valt, na de warme aanbevelingen, redelijkerwijze niet te twijfelen.

Ik kweekte haar steeds als een klimmende plant, of ze zich op den grond liggend ook goed zal gedragen zou moeten blijken.

In elk geval is het wel de moeite waard er eens een proef mee te nemen. Zaden zijn in den zaadhandel voor een bagatel verkrijgbaar. W.

Lilium Witteï.

In de April-aflevering der *Wiener illustrirte Gartenzeitung* lezen wij omtrent deze Lelie het volgende:

»De *Lilium Witteï* is eene tot dusverre nog niet in den handel zijnde nieuwigheid (sic!) De firma Forgeot, te Parijs, biedt haar voor de eerste maal aan. Ze behoort tot de groep, waarvan de *L. auratum* de type

is en heeft groote, regelmatige, wijd openstaande, zeer welriekende bloemen, die dikwijls een diameter van 20 cM. bereiken. Ze zijn glad, zuiver wit, terwijl elk bloemblad in de lengte over het midden door een levendig gele streep geteekend is; van vlekken of stippels geen spoor. Een heerlijke Lelie. «

Het is nu reeds meer dan twintig jaren geleden dat deze Lelie, naar een prachtig bloeiend exemplaar, dat in 't bezit was van de firma Wed. J. van Leeuwen & Zoon, te Rotterdam, in Koch's *Wochenschrift*, 1867, p. 294, door Prof. Suringar beschreven werd. De plant kwam daarna door aankoop in 't bezit van de firma E. H. Krelage & Zn., te Haarlem, die haar vermeldde in zijn *Notice sur quelques espèces de Lis*, met gravuren, terwijl Elwes, haar, in gezelschap van Parkmannii, met deze als een variëteit van auratum, in zijn prachtwerk *a Monograph of the genus Lilium* (1880) opnam. Verder hoorden wij er niet van. Slechts kwam ons verleden jaar ter oore dat een bloembollenkweker tusschen Leiden en Haarlem er bollen van uit Japan had ontvangen of.... verwachtte. Het is dus zeer wel mogelijk dat de bovengenoemde Fransche kweker met den invoer ervan gelukkig is geweest, ofschoon het niet gemakkelijk schijnt haar uit Japan te krijgen; denkelijk wordt ze daar slechts bij uitzondering gekweekt of is ze er in handen van slechts enkele.

Elwes' meening dat ze niet anders is dan een variëteit van auratum (trouwens door hem niet het eerste geuit), zal wel juist zijn. De gelijkenis is onmiskenbaar, al maakt het gemis van haren en kleine verhevenheden, zoo mede het in 't ooglopende kleurverschil, haar tot een duidelijk gekarakteriseerde afwijking daarvan.

Koude-kas.

Dracaena elegantissima var. *Affourtitiana*.

Onder de vele fraaie zaailingen van *Dracaena*'s, welke wij te Edinburgh, bij de heeren Laird & Zoon gewonnen hebben, werd mij opgedragen de fraaisten te doopen. Eene daarvan, een smalbladerige, donkerrood gekleurde met onregelmatige lichte strepen noemden wij, met persoonlijke toestemming, naar wijlen den heer Affourtit; een man die zich als 't ware opgeofferd heeft voor den Tuinbouw, die door zijne vruchtbare pen voor ouderen onbetaalbaar, voor jongeren een ware vraagbaak was. Men behoefde bij hem niet hard aan te kloppen om binnen gelaten te worden; neen altijd was hij bereid

u in te lichten, getuige de vele brieven welke als relieken door mij bewaard worden.

In een brief welke hij mij met de kerstdagen had geschreven, doch die tusschen verschillende papieren verdwaald was geraakt, waardoor ik hem eerst den 22 Februari ontving, schrijft de goede man nog:

»Ik beveel mij bij voortduring in Uwe vriendschap aan, en keert Ge weder in het Vaderland terug, dan hoop ik dat wij dicht bij elkander mogen zijn, om ons dikwerf over onzer beider vriendin »Flora« te onderhouden, om elkanders kennis te vermeederen. Vaarwel!« — Het was zijn laatst vaarwel! en daarom doet het mij nu dubbel veel genoegen eene der mooiste *Dracaena*'s naar hem genoemd te hebben; daardoor blijft althans zijn naam in herinnering: Een herinnering aan hem is voor mij een waar genot! ¹⁾

Om nog even op die *Dracaena* terug te komen, welke nog niet in den handel is, willen wij doen opmerken dat hare bladeren 30—35 cM. lang bij 3 cM. breed zijn, terwijl de bladsteel 8 cM. lang is. Zij heeft een voorrecht niet spoedig haar onderste bladeren te laten vallen wat trouwens veel aan de behandeling ligt. J. K. B.

Uit de bergstreken van Indië.

Een groote *Agave americana*.

Had ik 't in mijne vorige zoo druk over de Rozen, 't zal ditmaal een andere plant zijn die we eens nader bekijken, en wel een *Agave americana*. Meermalen hoorde ik hier de opmerking, dat dit klimaat en deze natuur zooveel overeenkomst toonden met die van Zuid-Europa. Niets minder dan de *Agave*'s zijn dan ook in staat dit gezegde tot waarheid te maken. Want dit zijn de planten die in Z.-Europa zoo welig tierende, daar reeds een exotischen tint, aan 't landschap bijzetten. En hier doen zij 't niet minder. Een kolossale plant gaf mij dit al dadelijk in de pen door hare grootsche verschijning. Zij is eene z.g. bonte; hare hoogte bedraagt 1.50 M., d. w. z. dit is de afstand waarop 't hart van dezen kolos van den grond verwijderd is. Van uit dit centrum, een bamboe-touwte op een harer grootste bladeren leggende zag ik op deze wijze, dat die ruim 2.75 M. lang waren. Hare bloemsteng te meten, was lastiger, want dit exemplaar prijkte reeds sedert maanden met een lange stengel, uit het hart, zich hemelwaarts ver-

¹⁾ Als het niet te onbescheiden is zou ik gaarne weten hoe het met het Affourtit-fonds gesteld is. J. K. B.

Wij hopen spoedig in de gelegenheid te zijn iets naders daarvan mede te deelen. Rnd.

heffende. Daartoe nam ik een lange rechte bamboe-stengel en zette daarop nog een korter eindje dunne bamboe en liet dezen maatstok door een der tuinlieden vasthouden in 't hart der plant gezet, terwijl ik zelf op een eenigszins rotsachtige verhevenheid van een paar Meters in de nabijheid ging staan. Toen we nu den stok lieten vallen konden we nagaan dat dit bloemstengeltje van uit 't hart der plant eene lengte bereikt had van 8.40 M. Er zullen onder onze lezers zeker wel zijn die zulk een plant in den vollen grond zagen, toch zal 't in ons Vaderland tot de zeldzaamheden behooren, dat de *Agave's* zulk een afmeting verkrijgen, en 't mooiste er van was, dat deze een tien-

tige gedoornde bladeren hangen, doch hare droefheid is toch niet zóó groot of zij schenkt nu al reeds 't leven aan eene talrijke nakomelingschap rondom haar heen in 't gras. De inlandsche tuinlui noemen deze plant »sabrang« en hebben 't niets op haar begrepen, om hare zware dorens en te meer blijven zij op een eerbiedigen afstand van zulke planten, daar hare »jongkies« in 't gazon verspreid steeds hunne bloote kakies (voeten) bedreigen.

De *Agave americana* behoort volstrekt niet tot het typische van een Indisch berglandschap: toch zijn de vele exemplaren deels ingevoerd, deels verspreid door 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, een waar sierraad

EEN BLOEMENKRANS.

tal maanden geleden verzet was, dus opgenomen, met de kluit zoogenaamd. Doch een stormwind, maakte spoedig een einde aan al die pracht (want deze *Agave* bood inderdaad een heerlijk schouwspel, aangeplant als zij was in een grasveld met donkere 12 Meter hooge *Araucaria Cunninghamii* tot achtergrond); op zekeren morgen vond ik haar bloemsteng door den meedoogenloozen wind in 't slijk geworpen. Ware dit niet gebeurd, deze had zeker de lengte van 10 M. bereikt, daar nog slechts de bloemen aan de onderste zijtakjes ontwikkeld waren. Nu deze hielingsplant, want zij was 't die altijd 't eerst de aandacht der bezoekers trok, zoo gehavend is, treurt zij, laat hare reusach-

ter tuinen in hoog gelegen streken zoowel in 't Oosten als Westen. Op de onderneming (Kina) Djoeroeng Kwali, te Passoeroean, op 3500 voet hoogte in 't Kaur-gebergte, trof ik ze 't allereerst aan in hare volle schoonheid en ontwikkeling. De eigenaar had ze daar met welbegrepen schoonheidszin, dooreen bonte en groene soorten, aan de beide zijden van den hoofdweg tot zijne woning geplaatst aan de kanten der gazons, 't geen een goed effect te weeg bracht. Daar niet alleen, doch ook op veel lager gelegen plaatsen zag ik *Agave's*, doch nooit zoo gezond en krachtig als boven de 3000 voet hoogte in 't gebergte; ja soms een enkele maal op de hoofdplaatsen als op

Soerabaya, Semarang, en Batavia, zag ik kleine plantjes ervan, die aan tuiningangen in vazen, of bij woningen in groote potten op een voetstuk geplaatst, geen onaardig vertoon maken. Sommige kenners of liefhebbers spreken dan ook met voorliefde over een kleine »Aloë« die zij hebben, even als dit bij velen in 't vaderland 't geval is, waar ook velen, met 't verschil tusschen Agave en Aloë onbekend zijn. Zonder twijfel is dit een plant die zich uitstekend leent ter verspreiding, ware 't alleen maar door het z. g. stekjes vragen en geven, dat in Indië zoo in zwang is.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

Van tijd tot tijd bekruipt mij de lust om ook eens iets te schrijven, maar gewoonlijk kom ik er niet toe, omdat het onderwerp, dat ik zou wenschen te behandelen, mij niet helder genoeg voor den geest staat. Wellicht zegt gij: houd maar op! wat gij zelf niet weet, kunt gij anderen ook niet duidelijk maken. Is dit zoo, dan geef ik u verlof mijn schrijven, dat mij intusschen heel wat moeite veroorzaakte, kort en goed te verscheuren, want als gij het niet opneemt, dan zal niemand het willen plaatsen. Ik zeg dit niet als hatelijkheid, maar met het oog op uwe mij bekende gevoelens van welwillendheid.

Overigens heb ik wel eens meenen op te merken, dat ik niet de eenige zal zijn, die schrijft over zaken, die grootendeels buiten mijn bereik liggen en daarover nadenkende, kan ik het ook nog zoo kwaad niet vinden, dat iemand zijn denkbelden over een of ander ontwikkelt, omdat dit de aanleiding kan zijn van een grondige gedachtenwisseling, die veel verder gaat dan de begrippen van hem, die het eerst sprak.

Wij bloemisten — ik ben namelijk bloemist — houden over het algemeen weinig van schrijven, ik bedoel natuurlijk niet het schrijven van rekeningen of iets dergelijks, maar het schrijven in den zin van het maken van een opstel, en ik vrees, ik weet het niet zeker, maar ik vrees, dat het met lezen niet veel beter gesteld is. Ik moet afgaan op wat ik zoo hier en daar waarneem, en dat is voor u, schrijvers van beroep, niet bemoedigend.

Na deze inleiding — ze is u toch niet te lang? — kom ik tot mijn onderwerp. Het is er een, waarover hier te lande reeds twintig en meer jaren gehandeld is en dat toch nooit uitgeput raakte en wat meer is

in de naaste toekomst nog genoeg stof kan opleveren voor al de Nederlandsche Tuinbouwbladen, al zouden er ook nog een paar bij komen.

Zooals ik zeide, is het schrijven mijn dagelijksch werk niet en heeft het mij heel wat gekost dezen aanhef zamen te stellen. Ik vraag u daarom verlof af te wachten of deze brief in het volgend nummer geplaatst is en zoo ja, dan kunt gij een tweeden brief van mij te gemoet zien.

R.

Geachte Redactie!

In het nummer van uw blad dd. 23 Mei 1890 maakt de heer Frans Mulder de opmerking van de bladerloosheid der iepen in Amsterdam en omstreken; mag ik bij deze zoo vrij wezen de opmerking te maken dat *niet alleen* te A. en omstreken zulks het geval is, maar ook in mijne woonplaats Amersfoort en wel op het plantsoen bij de artilleriestallen, waar die boomen vol bloesem zitten en bijna geen bladeren hebben. Deze opmerking is mijns inziens daarom van belang dat men de oorzaak niet in de grondgesteldheid van Amsterdam en omstreken moet zoeken. Ook ondergeteekende ziet met veel belangstelling de oorzaak van genoemd verschijnsel te gemoet.

Met hoogachting,

Uw Dw. Dienaar,

Amersfoort, 23 Mei 1890. C. HOLTZSCHUE.

Het volgende, een ingezonden stuk ontleend aan de *N. R. Ct.*, drukken wij af ter kennisname van hen, die misschien lust mochten gevoelen zich in Californië te gaan vestigen. Reeds eenige jongelieden, vroeger in den tuinbouw werkzaam, die wij toen leerden kennen, vertrokken daarheen. Ook het adres van den hierin besproken heer Koch laten wij hierbij volgen:

De heer J. P. Koch, Fruit Farmer in Californië, is voorloopig voor belangstellenden te spreken te Amsterdam aan bovenstaand adres: Woensdags en Zaterdags, van 10 tot 2, en te Utrecht Huize »Puntenburg«: Maandags en Donderdags, van 9 tot 4 uur.

Californië.

In verschillende couranten komen weder advertenties voor van eene Maatschappij, die grond in Californië te koop aanbiedt. Waarschijnlijk zal menig een van dit Fresno Land Syndicate, evenals van de Holland California Land Co. land koopen en vol verwachtingen naar zijn eigendom vertrekken.

Verschillende redenen hebben mij weerhonden hieromtrent reeds vroeger eene opmerking te maken, maar ik wil dit toch nog thans doen, niet om iemand in het minste af te raden naar Californië te verhuizen, maar om tot eenige bedachtzaamheid aan te manen, daar men in ons land in geen enkel opzicht kan beoordeelen of de grond, die men koopt, vruchtbaar, prijswaardig en goedgelegen is. Door het succes van de Holland Californie Land Co. zullen andere Maatschappijen aangenoodigd worden hier verkoopen van hare bezittingen af te sluiten, en wanneer over eenigen tijd Californische landeigenaars met min eerlijke bedoelingen advertenties in onze couranten gaan plaatsen, hoe zal men dat kunnen beoordeelen? Wie zal zeggen, wat de hoedanigheid van den grond is, die te koop wordt aangeboden? Niet overal is het in dezen grooten staat even vruchtbaar; de uitgestrekte Mohave-woestijn, de Sierra Nevada en het kustgebergte maken een groot deel er van voor bebouwing ongeschikt.

Wat is de waarde van den grond? Het Fresno Land Syndicate vraagt 75 doll. per acre. Het is misschien zeer goedkoop, doch ik acht zulks niet waarschijnlijk, tenzij dit een philanthropisch syndicaat is. Wel weet ik, dat er in andere streken land voor minder geld te koop is. Zoo lees ik bijv. in een verslag van het *Board of Trade* van 1888, dat in Placer County, ten oosten van Sacramento gelegen: At points distant from six or ten miles from depots, land can be bought at prices varying from 15 to 30 doll. per acre, and good land, too; distant from three to six miles far from 30 to 60 doll. per acre: while nearer the railroads it is held at from 30 to 100 doll. per acre. Zoo schrijft, om een ander voorbeeld aan te halen, het *Board of Trade* van Tehama County, ten noorden van Sacramento gelegen: Price of land ranges from 5 to 100 doll. per acre, depending on location, quality and improvements. There are many small farms of good agricultural land obtainable for 10 to 30 doll. per acre.

Is het nu verstandig om onbeperkt vertrouwen te stellen in den verkooper van het land, wien het uit den aard der zaak te doen is om den hoogst mogelijken prijs te bedingen, niet om anderen vooruit te helpen? Wanneer een Zeeuwsche boer grond in Friesland koopt en nauwelijks weet waar deze gelegen is, dan zal ieder later tegen hem zeggen, als hij bedrogen uitkomt, dat hij beter uit de oogen had moeten kijken. En nu zou men land gaan koopen, zonder

de minste kennis, op eene plaats in de wereld, die meer dan 10,000 KM. van ons verwijderd is, en dat nog wel in een rijk, waar het spreekwoord bestaat: Business is business! Waarlijk, personen, die zoo onbedachtzaam willen handelen, zijn niet geschikt om zich te midden der uitgeslapen Yankees te vestigen.

Het doel van dit schrijven is niet om af te raden naar Californië te gaan. Laat elk flink, ondernemend jongmensch, die hier geen vooruitzichten heeft, daarheen vertrekken; hij zal, wanneer hij denzelfden onversaagden ijver als de Amerikanen bezit, er goed vooruit kunnen komen. En laat hij, daar gekomen, land koopen, als hij gezien heeft wat hem wordt aangeboden. Maar hij geve hier niet zonder eenige kennis omtrent hoedanigheid, ligging en waarde van den grond, een vierduizend gulden uit. Het zou eigen schuld zijn, wanneer later bleek, dat het geld in het water was gegooid. En ik ben er ten volie van overtuigd, dat de heer J. P. Koch aan ieder tienmaal zoo sterk zal aanraden eerst naar Fresno te gaan en daarna land te koopen, als omgekeerd. Men weet dan ten minste wat men doet. Wie naar Amerika gaat, moet geen onbeperkt vertrouwen op zijne medemenschen hebben; het is niet alles goud, wat daar blinkt. En daarom is het noodig tot voorzichtigheid aan te manen.

Met dankbetuiging,

U. Ed. Dr. Dienaar

W. SUERMONDT LZN.

Rotterdam, 18 Mei 1890.

Beoordeelingen op tentoonstellingen.

De heer C. de V. heeft onder het opschrift »Openbaarheid« een paar punten, de beoordeeling op Tuinbouw-tentoonstellingen betreffende, ter sprake gebracht, die zeker ten volle de aandacht verdienen. Ik ben meermalen te zeer bij de oplossing der gestelde vragen betrokken geweest, om in deze niet de vrijheid te mogen nemen daaromtrent nogmaals kortelijks mijn gevoelen te zeggen. Wat de openbaarheid betreft ga ik met den schrijver en met den heer Witte geheel mede. Ik heb er reeds vroeger herhaaldelijk op gewezen, dat men niet den minsten nadeeligen invloed heeft te vreezen op het oordeel der Jury, wanneer deze aan de inzenders bekend zijn; evenmin is er bezwaar bij de namen van de leden der Jury te voren aan de inzenders bekend te maken; dit laatste geschiedt geregeld bij de groote tentoonstellingen der Algemeene

Vereeniging voor Bloembollencultuur en er is nog nooit nadeel van ondervonden.

Wanneer echter de heer C. de V. het voorbeeld der Leidsche tentoonstelling aanhaalt als een bewijs hoe het bekend zijn der inzenders voor de Jury zijn nut kan hebben, dan wordt er m. i. z. een gevaarlijk pad bewandeld. In den regel worden op onze tuinbouw-tentoonstellingen prijzen uitgelooft voor de fraaiste der ingezonden voorwerpen, zonder dat er bij bepaald is, dat die voorwerpen door de inzenders zelf moeten zijn gekweekt. Is dergelijke bepaling niet in het programma opgenomen, dan mag de Jury niet anders bekroonen dan de fraaiste inzendingen, en heeft zij er zich niet over te bekommeren op welke wijze die inzendingen werden samengesteld. Wjkt zij van dat stelsel af, dan pleegt zij eene onrechtvaardigheid. Bij ons stelsel van tentoonstellen geldt ook de regel »La recherche de la paternité est interdite«.

Wenscht men het anders, dan moet men daaromtrent bepalingen in het programma opnemen, maar zijn die er niet, vraagt men eenvoudig: de beste inzending op een of ander gebied, dan worden de ingezonden bloemen of planten bekroond, zonder dat de verhouding der inzenders tot die inzendingen daarbij in rekening mag worden gebracht.

Ten slotte wijst de heer C. de V. er op hoe ondoelmatig de leden der Jury vaak in de sectiën verdeeld worden en hoe soms specialiteiten op zeker gebied geroepen worden ter beoordeeling van hun geheel vreemde zaken. Ongetwijfeld hebben er nu en dan abuizen plaats, zoo als de heer C. de V. aanhaalt en die zullen zeker wel nooit geheel te vermijden zijn, maar wenschelijk is het dat ze zoo weinig mogelijk voorkomen. Men geeft in deze steeds de schuld aan de regelings-commissiën, maar men vergeet dat in vele gevallen bij de Jury zelf, dat wil zeggen bij sommigen van hare leden, de oorzaak te zoeken is van min goede verdeeling der Jury-sectiën.

Bij de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur worden bij de vijfjaarlijksche tentoonstellingen de Jury's met de meeste zorg gekozen, men is daar geheel op de hoogte van de richting der Juryleden en is in staat aan elk hunner die plaats in de sectiën aan te wijzen die hem toekomt en waar van zijn deskundig oordeel het meeste partij kan worden getrokken.

Toch is in weerwil dier voorzorgen, zoowel bij de tentoonstelling van 1885 als bij die van 1890, wel de verdeeling der Jury

niet in de war geloopen, maar moest toch de verdeeling der sectiën op een wijze geschieden, die niet overeenkwam met de wenschen der commissie van regeling en waarop dus wellicht met grond aanmerking zou kunnen zijn gemaakt. En waarom? In 1885 was een der bekwaamste leden van de Jury gevraagd als eerste man voor een bepaalde sectie, deze was niet op het appel verschenen, zonder kennis te geven van zijn afwezig blijven, in 1890 was een ander verdienstelijk lid, die daags te voren van een buitenlandsche reis zou terug komen, niet op tijd present, omdat hij een aansluiting had gemist; ook van hem was geen bericht ontvangen. In zulke gevallen moet op het eigen oogenblik dat de Jury aan het werk zal gaan, eene wijziging in de sectiën plaats hebben en die wijziging wordt te moeilijker, hoe zorgvuldiger aanvankelijk de keuze der leden heeft plaats gehad, vooral als men met kleine sectiën van drie leden te doen heeft, die in de meeste gevallen van serieuze beoordeeling het doelmatigst mogen worden geacht. Dergelijk ongerief heeft indertijd ook de regelings-commissie der tentoonstelling te Amsterdam van 1877 ondervonden. Daar verkreeg men eerst tijdens het appel nominal der juryleden de wetenschap dat een aantal leden zonder kennisgeving waren afwezig gebleven, en moest dientengevolge, door het bestuurslid dat zich met dat appel nominal belast had, onder de verschikking der sectiën geregeld worden, ten einde het werk der Jury niet op te houden. Hoe licht bij zulke wijze van werken een abus kan plaats hebben, zal iedereen moeten toestemmen. Mocht ooit weder een dergelijke tentoonstelling worden gehouden met een 200tal Juryleden, dan zou het raadzaam zijn maatregelen te nemen, geschikt om te verhoeden, dat door zorgeloosheid, onbeleefdheid of maligtheid van Juryleden, de goede gang der zaak onverwacht zou kunnen gestoord worden.

J. H. K.

Stanley als reclame middel voor een Chrysanthemum-tentoonstelling.

Dat de reis Stanley voor den Tuinbouw groote gevolgen kan hebben (zie bladz. 251) mag gerust verondersteld worden, maar dat men den koenen reiziger als reclame middel zou gebruiken, daaraan dacht hij zeker niet. Op eene der vergaderingen der Scottish horticultural association te Edinburgh werd onder luid applaus (hear! hear!) voorgesteld om Stanley uit te noodigen de in dit jaar te houden Chrysanthemum-tentoonstelling te openen. Als zoodanig werd een schrijven tot

ZEd. gericht. Of hij 't aangenomen heeft is ons onbekend, toch kon men zich geen beter reclame bedenken.

J. K. B.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling 's Gravenhage en omstreken.

Verslag der Vergadering gehouden den 22sten Mei 1890 onder Voorzitterschap van jonkheer L. J. Quarles van Ufford.

Na het lezen der notulen en mededeeling der ingekomen stukken, waaronder eene missive van het Hoofdbestuur om opgave van punten ter beschrijving voor de Algemeene Vergadering, werden de kandidaten gekozen voor leden van het Hoofdbestuur en met groote meerderheid van stemmen als kandidaat, tot Voorzitter der Maatschappij gesteld:

Zijne Excell. Mr. J. W. van Lansberge, te Brummen, tot leden mr. H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede en H. Groenewegen, te Amsterdam.

Verder besloten geen punten van beschrijving voor de Algem. Vergadering op te geven.

Tot afgevaardigde voor 2 jaar om de afdeeling ter Algemeene Vergadering te vertegenwoordigen werd Jhr. L. J. Quarles van Ufford benoemd.

Het voorstel tot het houden van eene excursie in de maand Juli werd aangenomen en de wenschelijkheid uitgesproken tot het oprichten van eene Bibliotheek voor de Afdeeling.

Voor de eerste maal was er een vraagbus geplaatst, waaruit zeven verschillende vragen op tuinbouwgebied te voorschijn kwamen, die men trachten zal schriftelijk beantwoord te krijgen en na eene verloting om niet, werd deze vergadering gesloten.

Alg. Vereeniging voor Bloembollen-Cultuur.

Het Hoofdbestuur der Algemeene Vereeniging voor Bloembollen-Cultuur brengt ter kennis van de Besturen der Afdeelingen en van de leden, dat de 74ste Algemeene Vergadering zal plaats hebben op Maandag 9 Juni, des middags te 12 uur, op de bovenzaal der societeit »Vereeniging«, in de Lange Bagijnestraat te Haarlem.

In verband met art. 24 der statuten, worden de Besturen der Afdeelidgen uitgenoodigd, vóór of op 5 Juni e.k. aan het Hoofdbestuur de leden bekend te maken, die worden afgevaardigd ter Algemeene Vergadering.

De leden, al zijn zij geen afgevaardigden, hebben tot de Algemeene Vergadering toegang op vertoon van hun diploma (zie art. 23 der statuten).

Boekaankondiging.

C. de Vos. *Supplement op het Handboek tot de praktische kennis der voornaamste Boomen, Heesters en Conifeeren voor den vrijen grond geschikt.* Amsterdam, M. M. Olivier, 1890.

In een boekje van 18 bladzijden geeft de heer de Vos hier die boomen en heesters op,

met korte beschrijving, die sedert het verschijnen van zijn *Handboek* in den handel kwamen, benevens enkelen daarin vergeten en eenige verbeteringen van daarin voorkomende misstellingen. Zij, die het *Handboek* bezitten, zullen wijs doen met zich ook dit supplement aan te schaffen, op zich zelf heeft het voor die niet in het bezit van dit werk zijn, weinig of geen waarde. De schr. zegt dat men geen verdere vervolgen meer van hem te verwachten heeft en dat hij dat, wat verder tot zijn kennis komt in de tuinbouwbladen zal mededeelen. Hij vreest echter dat dit na zijn 83 jarigen ouderdom niet veel meer zal zijn.

Intusschen blijkt nog zteeds hoe onvermoeid de grijze kweeker de belangen van den Tuinbouw ter harte neemt. Waarlijk, die zijn bijdragen leest, kan zich daarbij kwalijk iemand van zo hoogten leeftijd voorstellen. Hier woont wel een gezonde ziel in een gezond lichaam,

Verschillende mededeelingen.

Onze trouwe medewerker de heer H. J. Goemans, wiens mededeelingen uit Engeland, inzonderheid uit Kew-Gardens, afwisselend aan dit blad en aan het *Weekblad der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde* gezonden, velen zoo welkom waren, heeft zich thans verplaatst en een nieuwen werkkring gevonden in den Jardin des Plantes te Parijs, meer bepaald in de afdeeling der Orchideën. Dat hij het ook van daar niet aan opmerkingen en mededeelingen zal laten ontbreken is te verwachten. 1)

»Klavermoede" gronden, welk verschijnsel zich ook op de cultuurgronden der Gron. veenkoloniën voordoet, worden aldaar meermalen zeer spoedig genezen door eene flinke bemesting met mosselen. Deze bezitten in het algemeen al de grondstoffen, die de plant voor hare samenstelling behoeft, en zij geven kalk en stikstof aan den bodem. Bij de vruchtwisseling passen mosselen uitstekend voor rogge, waarin voor toekomstige weide klaver gezaaid is.

N. R. Ct.

Hoe onze tuinbouw toeneemt, bewijzen de cijfers betreffende den uitvoer van groenten, met name in de laatste tien jaren.

Van 1857 tot 1867 voerde Nederland voor p. m. 8 ton gouds aan groenten uit; tot 1880 steeg dat cijfer tot 6 miljoen — en nu in de laatste jaren heeft het de 14 à 15 miljoen gulden bereikt.

Die uitvoer geschiedde doorgaans hoofdzakelijk naar Engeland.

Nabij Noordbarge is een dennenbosch van ongeveer 1.75 HA. vernield door een brand, waarvan de oorzaak niet bekend is.

In het Westland staan de gewassen uitstekend. Het milde, zachte Meiweder doet in

1) Aan hen, die er belang in stellen, deelen wij mede dat zijn adres is: 20 Rue Lacépède, Paris.

vruchtbaarheid weinig onder voor de heerlijke dagen van het vorige jaar. De aardappelen staan zeer voordeelig; nachtvorsten hebben gedreigd, doch niet geschaad; alleen te 's Grazezande, waar het vroegste gewas door de vorst geleden heeft. De vroeg gelegde soorten groeien reeds in elkaar, terwijl de vroegste spoedig gereed zullen zijn. Ook de uien staan flink, vooral de vroeg gepootte, terwijl de zaaiuien, die in grooter hoeveelheid zijn dan andere jaren, over het algemeen gelukkig ontkiemden. De wortelen zullen hier en daar een minder goed gewas maken; er is veel zaad niet opgekomen. De trosjes- en kleiperen hebben prachtig gebloeid, evenals de andere peersoorten; vooral de beide eerste soorten zijn zwaar geladen. De appels, waarvan de vroegste soorten beginnen te bloeien; geven veel minder te verwachten. De aalbessen bloeien prachtig; als zij niet ruïen, is er een rijke opbrengst te wachten; de kruibessen hebben wederom veel geleden van de mussen. De druiven zijn in de laatste dagen sterk gegroeid; de raamdruiven beginnen te bloeien, terwijl die, tegen den kouden muur deze week aangebonden zullen kunnen worden; zij beloven veel. De pruimen beloven slechts matig te zullen dragen.

Door de afdeling Apeldoorn van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zal 2, 3 en 4 Augustus op het landgoed »Marialust», van den heer H. C. van der Houwen van Oordt, een tentoonstelling gehouden worden van planten, bloemen, enz.

Tot afgevaardigde ter algemeene vergadering der Maatschappij te Hilversum te houden, is gekozen de heer C. G. Overijnder en tot diens plaatsvervanger de heer W. H. Wind.

In een Duitsch Tuinbouwblad zagen wij de vraag behandeld hoe men hoogstammige rozen moet meten, van den wortelhals tot aan de onderste veredeling of van het punt, waar de de stam boven den grond komt tot aan de onderste veredeling. Het antwoord, waarmede wij ons geheel kunnen vereenigen, luidde als volgt: Het is in den handel gebruikelijk een hoogstamroos te meten van den wortelhals tot aan de onderste veredeling. Op deze wijze meet men trouwens alle boomkweekersartikelen en met volle recht, reeds op grond hiervan dat men ze zonder aarde verkoopt.

Een plant in pot of kuip, hetzij een roos of een andere plant, wordt gemeten van den rand van den pot of van de kuip tot aan de kroon.

Volgens ons geworden officiële gegevens werd de onlangs te Berlijn gehouden Tuinbouw-tentoonstelling bezocht door 131,317 betalende bezoekers.

Het hoogste cijfer op één enkelen dag, Zondag voor de sluiting, was 28,000.

Hoezeer dit getal verschilt met dat van aldaar gehouden vorige tentoonstellingen, blijkt

duidelijk uit de mededeeling dat die in 1885 bezocht werd door 27,006 en die in 1883 58,046 betalenden.

Uit Silezië komt een klacht over de groote massa ringelrupsen aan de ooftboomen en tevens van de schildluis op de pruimenboomen. Door de heer Goebler in Brieg is nu een eenvoudig toestel gemaakt, dat door een spiritusfakkel aan een lange stok het vernietigen der insecten gemakkelijk maakt. De Landraad van Brieg heeft op dit toestel de aandacht gevestigd.

Landb. Cour.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 735. 2. Hoewel eenige soorten vrij langen tijd behoeven om vruchtbaar te worden, zoo is 14 à 15 jaar toch wel wat te lang. Als dus de boomen gezond zijn en goed groeien, grave men kort bij den boom de wortels bloot, bore door den diksten een flink gat en sla daar een harde houten pen in. Dan grave men op pl. m. gelijken afstand van den boom als de kroon reikt, met een riek of griep, om de wortels niet te beschadigen, een veur en bringe daar redelijke bemesting aan, of men boort met een grondboor een rand gaten in grooter of kleiner getal, naarmate de boom krachtig is en vulle die met vloeibaren mest.

Zoo min nu echter de les, welke de heer de Beucker eens gaf: »Men moet de boomen door het mes dwingen vrucht te geven», volkomen zekerheid gaf, aangezien eenige soorten, b. v. jute- of vijgepeeren, te minder zullen dragen hoe meer men ze snijdt, even zoo min krijgt men volstrekte zekerheid door meest en boor, doch zeker is het, dat ik het middel meermalen met succes heb zien aanwenden.

Vroeger gaf men wel eens den raad een gat dwars door den stam te boren, doch dat is al te gewelddadig en kan kwade gevolgen hebben.

6. Van de aardvlooiën heeft men den meesten last bij gezaai. Toen ik vroeger nog in de kweekerij was, had ik er ook nog al eens tegen te strijden. Het beste bevond ik mij er bij, als het zaad was gezaaid en de bedden waren opgeknapt, ze te bestrooien met houtsasch. Of steenkoolasch ook goed is weet ik niet.

7. Met groenblijvende heesters zullen wel hoofdzakelijk Conifeeren zijn bedoeld. De beste verplanttijd is in den herfst, zoo vroeg, dat zij nog jonge kiemwortels kunnen maken, en in de lente, als zij op het punt of in het begin van ontwikkeling zijn. Indien zij echter goed gekweekt zijn en goed behandeld worden, hebben zij steeds goede aardkluiten. en dan is men niet zoo aan tijd gebonden.

H.

C. D. V.

Vraagbord.

No. 737. *Japansche pruimen*. Deze worden in het buitenland aanbevolen, als buitengewoon groote vruchten (10 in een kilo) voortbrengend. Zijn boomen dezer soorten verkrijgbaar?

v. G.

Ongehuwd Tuinbaas,
G., wegens buitengewone
standigheden met Augustus
niet betrekking komende,
g zich gaarne als zoodanig
plaatst of als le tuinknecht,
akwaam in zijn vak, de beste
stuigen voorhanden.
Adres: letter H H, bij den
boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 713

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
„**Corona**”,
Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM
BLOEMWERKEN
VAN 714
Kunst en Smaak.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10-kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co.; Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 715

GROENEWEGEN & Co.

Hoffeveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

ANTHURIUM SCHERZERIANUM ATRO-SANGUINEUM.

Bekroond met een certificaat door de
Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en
Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheiden-
heid; onderscheidt zich niet slechts door schit-
terend karmijnrood gekleurde bloemen, maar
ook door de fraai gekleurde bloemstelen, welke
gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij
haar ook rood zijn. 716

Gezonde planten met bloem en knop.

Prijs het stuk f5.—

KNOLBEGONIA'S.
Onovertroffen enkel- en dub-
belbloemige verscheidenheden.

DAHLIA'S.
Uitgezochte Collectie, waar-
onder eene ruime keuze van
zeer fraaie zoogenaamde Cactus-
Dahlia's.

CANNA'S.
De schoonste nieuwere en
oudere verscheidenheden, met
bruine en groene bladeren en
fraaie bloemen.

STAMFUCHSIA'S.
Enkel- en Dubbelbloemigen,
in lichte en donkere kleuren.

Prijs-courant wordt op aanvraag
franco toegezonden door 717
ZOCHER & Co., Haarlem.

Verschenen bij den Uitgever
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam:

HANDBOEK tot de praktische kennis der voornaamste BOOMEN, HEESTERS en CONIFEEREN,

DOOR 718
C. DE VOS.

Tweede, vermeerderde en ver-
beterte druk, Prijs f1.90.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzon-
den geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 719

GROOTE VOORRAAD.

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zilver witte bloemen, waarvan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is er geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelijk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze.

710

Zware planten, volop in bloem en knop,
per stuk f0.40, per 10 stuks f3.75, per 100 stuks f34.—

Amsterdam. GROENEWEGEN & Co.,

„EXELSIOR”,

Grasperkscheerders,

in gebruik op de gazons
der gemeente Arnhem en
op tal van villa's.

LOUIS NAGEL & Co.,
709 ARNHEM.

H. G. HUFEN,
Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-eliquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	„ 2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	„ 2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	„ 1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	„ 2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	„ 2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 711

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50 „ 1.00 „ „	„ 3.—
50 „ 0.75 „ „	„ 2.25
50 „ 0.50 „ „	„ 1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100 „ 1.00 „ „	„ 1.25
100 „ 0.75 „ „	„ 0.75
100 „ 0.50 „ „	„ 0.50

1 Bos Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.55

Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 713

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

GROENEWEGEN & ZON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

708

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Geïlustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRA

19e Jaargang

Digitized by Google

GROENEWEGEN & Co.
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

**ANTHURIUM SCHERZERIANUM
ATRO-SANGUINEUM.**

Bekroond met een certificaat door de
Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en
Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheiden-
heid; onderscheidt zich niet slechts door schit-
terend karmijnrood gekleurde bloemen, maar
ook door de fraai gekleurde bloemstelen, welke
gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij
haar ook rood zijn. 740

Gezonde planten met bloem en knop.

Prijs het stuk f5.—

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk

f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste
duizend

> 0.35

MR. R. A. BAKON VAN HÖVELL TOT NIJENHUIS.

Handboek voor Boomkweekers en Tuinlieden, vrij ge-
volgd naar het Fransch van den 8sten druk, van

A. F. HARDY. 2e druk

> 4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk

> 1.50

Moeshovenierderij, 3e druk

> 1.30

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk

> 0.30

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 741

TUINSLANGEN,
met en zonder spiraalveer
en daarbij behorende

STRAALPIJPEN, SPREIDERS, KOPPELINGEN, enz.,
in alle afmetingen voorradig.

De Caoutchoec en Gutta Percha-Handels-Vennootschap,

Kalverstraat 109,

AMSTERDAM.

750

PORCELEINEN

Nummer-Etiquetten.

(Met gaatjes)

Deze etiketten van wit por-
celein vervaardigd, met flink
duidelijk cijfer, zijn rond, heb-
ben ruim 3 cM. doorsnede, zijn
genummerd van 1 tot 50, en
van 1 tot 100; ze zijn duur-
zaam en daarom bijzonder ge-
schikt voor planten-collecties,
als: Dahlia's, Rozen, enz.

Per 50 stuks (N°. 1 tot 50)
f 2.75

Per 100 stuks (N°. 1 tot 100)
f 5.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, 742

AMSTERDAM.

SEMPER VIRENS.

No. 23.

VRIJDAG 6 JUNI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Berlijnsche Tentoonstell. IV. (Slot.) — Een kruis van bloemen, met een afbeelding. — Het „Pinetum Schoberianum.” — *Lychnis Viscaria splendens* fl. pl. — *Papaver bracteatum*. — Cultuur van de *Mina lobata*. — Ingezonden. — Verslag van de Onderlinge Tent. der Pomol. Vereeniging te Boskoop. — Tent. te Keulen. — Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk. — Verschill. mededeelingen. — Antw. op het Vraagbord. — Vraagbord. — Correspondentie.

De Berlijnsche Tentoonstelling.

IV.
(Slot.)

DE laatst vermelde groote zaal wordt aan beide zijden begrensd door twee langwerpige zalen, *l, l. m, n*, welke alle vier voor de wetenschappelijke tentoonstelling bestemd en daardoor ingenomen waren. Dit geheel stond onder de algemeene leiding van Prof. Dr. Pringsheim, terwijl bovendien niet minder dan negen Berlijnsche kruidkundigen de zorg voor de verschillende afdelingen op zich genomen hadden. Zoo waren de inzendingen betrekking hebbende op plantengeographie, physiologie, zadenkunde, morphologie en anatomie, zwammen, aardkunde, fossiele planten, geschiedenis en litteratuur, geneeskundige en technische inzendingen elk aan een specialiteit in die vakken toevertrouwd.

De deelneming daaraan heeft inderdaad niets te wenschen overgelaten en de ordening van het ingezondene evenmin. Hier had het schoonheidsprincipe toegang gevonden en was door het zuivere utiliteitsbeginsel vervangen. Er zal dan ook wel nooit ergens een expositie van dien aard gehouden zijn, zoo rijk aan inzendingen en zoo belangrijk tevens, voor den geleerde in de eerste plaats, maar in velerlei opzichten ook voor alle bezoekers.

Het gaat natuurlijk niet aan omtrent het ingezondene in bijzonderheden te treden. Men bedenke slechts dat men er — en van de meeste zaken vele en velerlei deels zeer uitbundige inzendingen — vond allerlei wanddecoraties ten dienste van het onderwijs, bloemen van papier-maché in allerlei grootten, zaden en vruchten, waarbij een zeer belangrijke en uitgebreide collectie kegels van Conifeeren met platen ter illustratie, ingezonden uit

Copenhagen door Prof. Hansen, allerlei botanische preparaten, photographieën, talrijke geologische en palaeontologische inzendingen, handelsmeststoffen, met afbeeldingen (phot.) van planten in verschillende levens-toestanden om het effect der meststof zichtbaar aan te toonen, inzendingen van nuttige planten en dezer producten, geneeskrachtige planten, zwammen, photographieën van microscopische preparaten, microscopen en wat daartoe behoort, voorstellingen van plantenziekten Maar genoeg, wilden we deze opsomming voortzetten, ze zou een geheele bladzijde vullen. De lezer ziet er uit wat deze afdeling, waarmede vier groote zalen dicht gevuld waren, te beteekenen had.

In de zaal *K*¹ was alles bijeengebracht en geordend wat op tuinarchitectuur betrekking had; teekeningen dus van parken, tuinen en villa's, detailteekeningen en wat daar verder op betrekking heeft. In deze zaal waren in de lengte twee schotten aangebracht, die, zoowel als de wanden, geheel vol hingen, terwijl verder op tafels een aantal teekeningen geëxposeerd waren. Zij, die er tijd en lust voor hadden, konden hier dagen achtereen studies en vergelijkingen maken.

Ook in deze zaal was van eigenlijke versiering geen spoor te vinden.

Geheel anders was dit met de links gelegen zijdelingsche zaal *K*. Deze heette geheel ingericht te zijn tot wintertuin, en hier komen we dus weder op het terrein waar de aesthetiek aan het woord is. De geheele zaal was als een rotspartij ingericht, ja, we zouden aan een grot denken, als het licht er niet van boven inviel. Men zag er niets dan rotssteen, allerwege met daarbij passende planten, meest Varens, bezet, voorts een onder den steen verdwijnend water, waarover een brug lag naar den toegang toe de zaal *n*.

Zoo als dit geheel daar was, was het zeker goed opgevat en getuigde het van de kennis en den smaak van den exposant; de ruimte, hoe aanzienlijk ook, was voor de ontwikkeling van zulk een plan te beperkt; ook zouden wij aarzelen het een wintertuin te noemen, want het was geen tuin. Met dit al trok dit gedeelte zeer de opmerkzaamheid en verdiende het zeker den lof dien men er algemeen voor over had.

Teruggaande door de zaal *g*, gaan we daarna rechts af en dan komen we in een corridor, die $\frac{1}{4}$ cirkel vormt en in een aantal vakken verdeeld is. Elke van deze was ingenomen door een inzending van gedroogde grassen en bloemen en phantasie voorwerpen daarop betrekking hebbende: reusachtige Makart-bouquetten, spiegels met gedroogde bloemen omlijst, enz. enz.

Dat hier niet alles aan elks smaak beantwoordde ligt in den aard der zaak, maar er was met dit al heel wat nieuws en heel wat fraais, wat kostbaars ook te zien. Zoo herinneren wij ons een spiegel van middelmatige grootte, geheel omlijst met gedroogde Orchideënbloemen in hare natuurlijke vormen en kleuren. Uniek mooi.... Er werd over de honderd gulden voor gevraagd.

Dezen corridor doorgegaan zijnde, slaan we weer links om en komen dan in de ruime zaal *e*, die, met de rechts aan de groote middenzaal *e*¹ bestemd was voor wat men gewoon is binderij of bouquetterrie te noemen.

Wij hadden ons van deze afdeeling geen geringe voorstelling gemaakt, minder wat de bouquetten betreft, want die zal men zeker elders te vergeefs fraaier zoeken dan men ze bij ons maakt, maar van die velerlei fantasie-artikelen, die in de laatste jaren in zwang gekomen zijn. In Duitschland toch bereikte men op dit gebied der binderij een aanzienlijke hoogte en de smaak daarvoor woei vandaar naar ons over. Hier werden we echter in onze verwachting teleurgesteld. Ook het Bestuur te Berlijn schijnt meer verwacht, zeker meer gewenscht te hebben dan er gekomen is, gelijk duidelijk bleek aan de overgebleven tafelruimte. Aanvankelijk kwam ons dit onbegrijpelijk voor; later echter vernamen wij dat de voornamen Berlijnsche firma's zich teruggehouden hadden, om zich niet aan het gevaar bloot te stellen van geslagen te worden. Zoo wordt de zaak verklaarbaar, die anders, als men let op wat men in vele groote en prachtige bloemenwinkels in de voornaamste straten der stad ziet, onverklaarbaar scheen. Toch was er nog heel wat ingezonden, waaronder zich veel schoons bevond. Men lese slechts hetgeen de heer G. J. van den Berg, de bekende Amsterdamsche kweeker, dezer dagen er van mededeelde in het *Weekblad van de M. v. T.* en *Pl.*, blz. 171 en 180.

Deze teleurstelling mag oorzaak geweest zijn dat wij minder tevreden waren dan hij het nog bleek te zijn; dit is licht het gevolg van te hoog gespannen verwachting. Dit is dan ook het eenige gedeelte dat ons bepaald tegenviel. Zooveel intusschen heb-

ben wij er wel van gezien, dat wij de voor ons zeker aangename overtuiging verkregen, dat, mag men ook hier in het uitvinden of bedenken van velerlei voor bloemengarnering geschikte (?) voorwerpen goeddeels van anderen afhankelijk zijn, men in de bloemenversiering zelf voor anderen niet behoeft onder te doen; dat de bouquetterrie in Nederland en voornamelijk in Holland een hoogte heeft bereikt, die elders niet of althans maar in zeer enkele opzichten wordt overtroffen.

Een tweetal hier bevindende binnenplaatsjes, *f*, had men benuttigd voor modellen van kleine tuintjes. Ze waren eenvoudig en netjes en voorbeelden van wat van zulke kleine ruimten nog te maken is. Ze waren dan ook elk op zichzelf als een inzending te beschouwen, als hoedanig ze volkomen pasten in het kader van 't geheel.

Een tweede corridor, *y*, *z*, geheel gelijk aan den voorgaande was mede deels voor gedroogde bloemen bestemd. Hier was ook een gedeelte geheel ingericht tot een kapel voor een of ander feestelijk religieus ceremonieel: huwelijk of doop. Eigenlijk stelde het geheel een kamer of kleine zaal in een partikulier huis voor, waarin een altaar was geplaatst en dat voorts een geheel naar den eisch eener dergelijke feestelijke plechtigheid met planten en bloemen versierd was. Geheel afgescheiden van het overige gedeelte der Tentoonstelling, was deze nette inrichting wel geschikt om den gewenschten indruk te maken. Een goed model zeker.

We komen nu in een der twee langste zalen van dit uitgestrekte gebouw, op den plattegrond door de letters *t*, *u*, *v*, *w* en *x* aangeduid, en maken hier melding van een net paviljoen, hoofdzakelijk voor kransen van allerlei groen. Dit was steeds met een dichte menigte bezoekers gevuld en op dit gebied, natuurlijk mede tot de binderij behoorende, kon men de vindingrijkheid en den goeden smaak van den inzender, den heer C. Drescher, te Berlijn, bewonderen en konden zij, die zich daarmede bezighouden, zeker nog wel wat leeren ook. Vooral de Mirten- en Laurier- ook de Aucuba-kransen waren smaakvol. Bij de groote vraag naar dit artikel tegenwoordig ware het zeker niet kwaad zoo men zich hier eens goed op de hoogte stelde welk een verscheidenheid daarin is te brengen.

Deze zaal was zeker een sterk aantrekkingspunt voor de steeds toestroomende menigte, want ze was, met slechts enkele uitzonderingen, geheel bezet met.... bloeiende Rozen!

Wat er in die zeer lange en daarbij breede

zaal anders was (het paviljoen van Drescher uitgezonderd) beteekende in die groote ruimte niets; men zag Rozen en niets dan Rozen, hoog- en laagstammen, struikrozen, groote gemengde collecties, groote groepen van een en dezelfde soort, alles in massa en alles overschoon.

Zelfs al gaven wij afmetingen der zaal en getallen der inzendingen of der planten, zou men zich geen flauw begrip kunnen vormen van den luister dezer groote Rozen-expositie op zich zelf. Hier toonden de Duitsche Rozenkwekers meesters in hun vak te zijn.

Aan het einde dezer zaal gekomen — dus in het voorgedeelte van het gebouw, leidden twee doorgangen naar de openingszaal. We doorschrijden deze, daarna de voor- of koepelzaal, gaan de daaraan grenzende zaal c' door, waar het geschilderde achterdoek ons vanzelf den doorgang wijst naar een tweede zeer lange en in al hare afmetingen aan die der Rozenexpositie gelijke zaal, op den glattegrond door de letters o, p, q, r en s aangeduid.

Hier hebben we in den volsten zin des woords met een Tuinbouw-tentoonstelling op zich zelf te doen, en wel eene die als twee droppelen water op die gelijkt, welke wij gewoon zijn ten onzent te zien.

Een bepaald karakter droeg deze zaal niet. Ze was in verscheidene perken verdeeld, terwijl in de rondte sierplanten en bloeiende planten elkaar afwisselen.

Ziehier een ruwe opsomming.

Bij den zijingang lag een rond gazon met een fontein in het midden; in dat gazon stonden eenige specimens van *Azalea indica* en daarachter lag een groot langwerpige perk, geheel bezet met ware prachtplanten van *Azalea*. Het was de collectie, waarmee de Brusselsche kweker Peeters letterlijk furore maakte. Links en rechts tegen de wanden Orchideeën. Ter rechterzijde verschillende collecties van onderscheidene inzenders, ter linkerzijde een verzameling zware planten van *Coelogyne Lowii*, met een aantal lange, bloemrijke in alle richtingen tuschen groene planten uit en overhangende stengelen. Daarvóór een aantal planten van *Odontoglossum vexillarium*, allen zware bloemrijke planten en in de bloemen verschillende kleurnuancen vertoonende. Deze geheele groep was van Engelschen oorsprong en behoorde aan de bekende firma Sander & Co. Hoe schoon deze inzending ook was, hadden wij juist van dezen kweker meer verscheidenheid verwacht.

Aan verscheidenheid op dit gebied ontbrak het overigens niet, en er was een rijk-

dom van Orchideeën ingezonden, alleen overtroffen door de duizelingwekkende massa op de laatst gehouden groote Gentsche Tentoonstelling.

Op de groote *Azalea*'s volgde een vierkant perk met kloeke *Caladiums* die echter, zonder daarom verwelkt te zijn, blijken droegen dat ze het hier minder aangenaam hadden dan in de kas. Verder zag men in dit perk een groep zeer fraaie, groote *Croton*'s en *Clivia*'s; in het midden stond een groote vaas.

Het middengedeelte der zaal was ingenomen door een groot rond perk, in het midden waarvan een kolossale bloeiende *Camellia* prijkte, waaromheen *Rhododendrons* stonden, die weder omringd waren door *Azalea*'s *pontica* en *mollis*; voorts een partij zeer groote, maar niet bijzonder fraaie *Sarracenia*'s, terwijl het geheel omringd werd door een partij zeer fraaie groote *Selaginella*'s en *Vriesea hieroglyphica*.

Daarop volgde een vierkant perk met een groote *Balanium* in het midden, waaromheen verschillende bloeiende planten.

Ter weerszijde daarvan zag men een paar paviljoens, elk met een gedekte tafel, mede als concurreerende inzendingen.

Men kan zulke dingen mooi, men kan ze doelmatig noemen, ons schijnen ze 't geen van beiden. Deze bonte mengeling van kristal, zilver en bloemen mag schitteren en blinken, hier waren ze niet in harmonie met de omgeving, terwijl de tafels veel te vol stonden.

In het laatste langwerpige perk stond aan het einde een priëel van latwerk, voorts groepen *Azalea*'s, *Metrosideros*, een keurige groep *Anthuriums*, *Crotons*, *Cineraria*'s en een keurige groep rijk bloeiende *Pelargoniums*, zóó fraai of het twee maanden later was.

Terzijde weer Orchideeën en voorts een flinke groep sierplanten als achtergrond.

Een groot aantal kleinere collecties bleef hierbij onvermeld.

Desverkiezende kon men hier door den zij-uitgang het hoofdgebouw verlaten, om datgene te gaan zien, wat in de groote boogruimten van het spoorwegviaduct geplaatst was, om zoo geleidelijk in het Park te komen.

Hier eindigen wij met onze ruwe opsomming, want meer dan dat is het medegedeelde niet. Alleen een meer uitvoerig overzicht van de Rozen of van de laatstvermelde zaal zou een verslag op zichzelf worden.

Wij kunnen niet anders zeggen, dan dat de groote Berlijnsche Tentoonstelling volkomen geslaagd is, in verschillende opzichten zelfs ver boven verwachting.

Een eigenlijk internationaal karakter had ze evenmin als elke andere van dien naam. België was het eenige vreemde land dat op krachtige wijze was vertegenwoordigd, overigens was het van elders ingezondene van betrekkelijk weinig beteekenis.

Voornamelijk waren het de heeren d'Haene en Peeters, die zich flink hebben doen gelden. De eerstgenoemde had niet minder dan dertien volgeladen spoorwegwaggonen gezonden. Dat dit iets beteekent voor een tentoonstelling behoeven wij niet te zeggen. Niet volkomen juist echter is de meening van sommigen (ook in Duitschland) dat deze expositie haar succes voornamelijk aan de Belgische inzendingen te danken heeft. Wij behoeven de waarde en de beteekenis daarvan niet te verkleinen, wanneer wij bepaald zeggen dat dit niet zoo was. Er was wel uit België veel schoons, maar ook al had men bij gemis daarvan, het geheele gebouw, gelijk nu het geval was, willen gebruiken, men zou het toch goed gevuld hebben; terwijl men, ware dit noodig gebleken, zeer goed enkele zalen, b.v. het geheele achtergedeelte had kunnen gesloten houden, zonder dat iemand daar erg in gekregen had; het geheel zou er niet minder grootsch om geweest zijn. Nu had men zeker meer te bewonderen, maar ook dan ware men volkomen tevreden geweest. Dát men intusschen een niet onaanzienlijk deel van den glans van het geheel vooral aan de genoemde kloeke Belgische kweekers dankt, is zeker waar en het werd ook door de Duitschers algemeen dankbaar erkend.

Dat deze kostbare onderneming, ook uit een finantiëel oogpunt gezien, naar wensch geslaagd is, schijnt niet twijfelachtig te zijn. Men had het geluk haar populair te zien worden, en dit is genoeg, vooral in een stad als Berlijn, om er duizenden heen te doen stroomen.

Het aantal betalende bezoekers bereikte dan ook het zeker niet onbeduidende cijfer van 181,371. Alleen op Zondag 27 April bedroeg dit getal 24,600, tegen betaling van 1 Mark, en bijna 28,000 op Zondag 4 Mei, toen de entree tot op $\frac{1}{2}$ Mark verlaagd was. Onder het eerstgenoemde cijfer schuilt een groot getal die voor 5 Mark een doorlopend toegangsbewijs kochten, of die op den dag der opening 3 Mark betaalden. Neemt men nu hierbij in aanmerking dat de kosten op 90,000 Mark begroot waren,

kan men wel begrijpen dat er van een tekort zeker wel geen sprake zal zijn.

Vraagt men nu of wij het wenschelijk zouden achten dat de voor deze Tentoonstelling te Berlijn aangenomen, en met zulk een uitstekend gevolg doorgevoerde richting ook elders meer algemeen werd gevolgd, dan moet ons antwoord daarop onvoorwaardelijk ontkennend zijn. Zulke geheel, of althans in hoofdzaak aan de aesthetiek gewijde exposities moeten niet dikwijls, vooral niet spoedig achtereen terugkomen, of ze zouden weldra hare aantrekkelijkheid, hoe groot die aanvankelijk mag wezen, verliezen. Bij al de verscheidenheid, die er in aan te brengen is, zouden ze toch voor de vakmannen in de eerste plaats, weldra ook voor het groote publiek een zekere eentonigheid krijgen, die doodelijk is voor elke belangstelling. Het zou ons zeer leed gedaan hebben zoo wij deze Tentoonstelling niet hadden kunnen zien, en na haar gezien te hebben zijn wij niet alleen dankbaar, maar in de hoogste mate voldaan tevens; het moet ons echter van het hart dat ééne groote expositie, waar het werkelijk om de planten als zoodaunig te doen is, al heeft die niet het derde van den omvang, ons van meer beteekenis schijnt dan twee gelijk deze. Onwillekeurig gaat men er te veel op in zijn bewondering van het geheel: men ziet wel het bosch maar niet de boomen.

Het is er volmaakt mede, gelijk wij ons herinneren, dat het in 1873 te Weenen ging. Men had daar in het groote Opernhaus sedert meer dan twintig jaren de »Oberon« niet opgevoerd, afgeschrikt als men werd door de verbazende kosten, welke eene monteering daarvan, naar de eischen van dezen tijd, zou vorderen. Toch behaalde de kunstzin der Weeners eindelijk de overwinning, en vernam men dat een nieuwe opvoering, met geheel nieuwen tooneelmatigen toestel, te verwachten was. Daar men wist welk een enorme som daaraan ten koste was gelegd, stelde men zich er natuurlijk veel van voor, en nauwelijks was het bekend op welken avond de eerste opvoering zou geschieden, of alle plaatsen waren genomen. Wij behoorden tot de gelukkigen die, in tijds gewaarshuwd, er tijdig bij waren? En wat was het resultaat. De Weener bevolking, overigens vrij wel verwend op dit gebied, was aanvankelijk als verstomd door de effecten van decoratief, licht, enz., tot ze eindelijk in een luid en aanhoudend gejuich

losbrak. Dit overtrof de stoutste verwachting.

Ook de dagbladen waren er den volgenden dag vol van; de kunstcritici konden echter de opmerking niet verzwijgen, dat het niet wenschelijk was in die richting aldus voort te gaan. Al de belangstelling concentreerde zich in het zien, zoo zelfs dat men vergat te hooren, vooral opmerkzaam te luisteren. Wanneer één zintuig zoodanig gespannen, ja overspannen wordt, moet dit wel tengevolge hebben dat de anderen tijdelijk inactief, zeker weinig actief zijn.

Wij halen dit voorbeeld hier aan, omdat het onze meening verduidelijkt. —

Intusschen is er voor navolging elders geen vrees, of, wil men, geen kans. Wij hebben het reeds opgemerkt, een locale gelegenheid als deze vindt men nergens, en deze is het eerste vereischte. Wij zijn zelfs niet vreemd aan het vermoeden, dat het juist deze bijzondere gelegenheid is geweest, die allereerst dit denkbeeld deed ontkiemen en spoedig deed ontwikkelen en rijpen, om die voor een bijzondere en geheel nieuwe toepassing aan te wenden. Gewaagd was dit zeker, daar men zelfs bij gedeeltelijke mislukking gevaar liep volkomen fiasco te maken, en de volharding, de toewijding van het Bestuur der Berlijnsche Maatschappij zijn dan ook niet genoeg te roemen, ook met het oog op de goede regeling van alles wat ter voorbereiding en bij de uitvoering noodig was, en dit was veel, zeer veel. Eere ook vooral aan die mannen, wier kennis en kunstzin hier modellen van aesthetische opvatting te aanschouwen gaven, die ongetwijfeld zeer leerzaam waren niet alleen voor het publiek, maar ook en vooral voor elk, die de planten nu en dan voor decoratieve doeleinden heeft te gebruiken.

Het is niet te denken, ook niet waarschijnlijk, dat men zelfs te Berlijn spoedig tot een herhaling zal besluiten. Daar echter zal men het over eenige jaren met gerustheid kunnen doen, en het resultaat zal vermoedelijk nog grooter zijn, al kan men zich dit bijna niet beter voorstellen. Velen in Duitschland, die zich nu nog onthielden, zullen er dan hun krachten toe leenen, om nog schitterender uitkomsten te verkrijgen, en daardoor de eer van den Duitschen Tuinbouw, inzonderheid de Deutsche tuinbouw-architectuur, te handhaven. —

Wat eindelijk het zuiver wetenschappelijke gedeelte en dat hetwelk op toegepaste wetenschap betrekking had aangaat, heeft men hier gezien voor welk een ruime opvatting het denkbeeld eener zoodanige Ten-

toonstelling vatbaar is. Het hier gegeven voorbeeld moge dan ook elders tot navolging opwekken. Wel heeft men niet overal zulk een staf van geleerden in verschillende richting bijeen, maar bijeenverzamen kan men ze ook elders, en de Rijks Musea en andere inrichtingen voor onderwijs bevatten schatten op dit gebied, die, bijeengebracht en met hetzelfde doel als hier geordend, veel tot de algemeene ontwikkeling van het publiek zouden kunnen bijdragen, en vooral hun, die den Tuinbouw als vak beoefenen en uitoefenen, op vele zaken een helder gezicht zouden geven.

Wij eindigen met ons leedwezen te kennen te geven, dat ons overzicht dezer prachtige en belangrijke Tentoonstelling zoo oppervlakkig moest zijn. Wij hopen echter door het medegedeelde een denkbeeld te hebben gegeven van het grootsche geheel en inzonderheid van het beginsel naar het welk men heeft gewerkt. Men had een goed doel voor oogen en men heeft dat, ondanks de onthouding van velen, glansrijk bereikt. De Berlijnsche expositie van 1890 is daardoor een tijdstip in de geschiedenis van den Tuinbouw, van Duitschlands Tuinbouw inzonderheid, geworden, dat lang in elks herinnering zal blijven leven. ¹⁾ W.

Een kruis van bloemen.

(Met een afbeelding.)

De nieuwe wijze van het vervaardigen van bloemwerken is uit Duitschland tot ons gekomen en niet alleen tot ons, maar van daar heeft zij zich over de geheele beschaafde wereld verspreid.

De bijval, daaraan ten deel gevallen, is algemeen en de billijkheid gebiedt ons te erkennen dat de Duitschers ons daarin zijn voor geweest.

Te Frankfort, in den bloemenwinkel van den heer Fleisch-Daum, is zij uitgevonden en toegepast, door diens echtgenoot, die eenige jaren geleden overleed. De Deutsche tuinbouwbladen hebben daar toen met erkentelijkheid melding van gemaakt en allerzijds werd haar de hulde gebracht, waarop zij

¹⁾ In het laatst verschenen nummer der *Gartenflora* deelt Prof. Wittmack nog enkele juiste opgaven mede, waaraan wij het volgende ontleenen.

De gesamenlijke oppervlakte van het Tentoonstellingspark bedraagt 74,150 vierk. Meter; dus tenaastebij 7½ Hektaren. Het groote hoofdgebouw alleen beslaat een oppervlak van 14.570 vierk. Meter, dus ongeveer 1½ Hektare (vroeger gaven wij daarvoor 1 Hektare op). Het getal inzenders is geklommen tot 640, of eigenlijk, daar zes van hun, die zich aangemeld hadden, niet hebben ingezonden, 634.

billijke aanspraak had, van aan de bouquetterrie in het algemeen, door haar werk en door haar voorbeeld, onschatbare wénken te hebben gegeven, die aan het geheele vak ten goede gekomen zijn. Die waardeering was te meer verdiend dewijl zij steeds gaarne bereid was anderen voor te lichten en behulpzaam te zijn.

Het is onnoodig te zeggen, dat toen eenmaal de weg gebaad was, anderen met even goed gevolg haar voetspoor gevolgd hebben en dat de vindingrijkheid allerwege nieuwe, gepaste en fraaie voorwerpen heeft weten zamen te stellen.

Het kruis, waarvan wij heden een afbeelding geven, behoort tot dergelijk werk.

Als het goed gemaakt is, voldoet het bij uitstek en naar gelang van het jaargetijde wordt de keuze der bloemen gewijzigd.

Open grond.

Het „Pinetum Schoberianum.”

Reeds meermalen vestigden wij de opmerksaamheid onzer lezers op de hoogst belangrijke, leerzame en, in ons land althans, eenige verzameling Conifeeren, door den heer Mr. J. H. Schober, op zijn landgoed »Schovenhorst«, bij Putten (Veluwe) gekweekt, en welke verzameling wij indertijd als het »Pinetum Schoberianum« onderscheidden. Het is niet ons doel daar thans uitvoerig op terug te komen; mogelijk vinden wij later, na een nieuw bezoek, 't welk wij ons reeds lang voorstellen, daartoe weer aanleiding. Thans wenschen wij alleen mede te deelen dat de heer Schober, naar aanleiding eener in het Tijdschrift der Heidemaatschappij (1889, bl. 138) gedane vraag: welke ondervinding hier te lande is opgedaan met het planten of zaaien van een vijftal Conifeeren, namelijk *Pinus Strobis*, *Abies Nordmanniana*, *Pinus Laricio calabrica*, *Abies Douglasii* en *Picea Sitchensis* in hetzelfde tijdschrift (afl. 1 van 1890) daarop een antwoord geeft, waarin weder belangrijke mededeelingen allereerst op de genoemde en voorts ook op enkele andere soorten betrekking hebbende, voorkomen, die voor houtteelt allicht van belang kunnen worden.

Daar de heer S. de vriendelijkheid had ons hiervan een overdruk te geven, blijkt hieruit dat deze bestaan, en wij twijfelen er niet aan of de heer S. zal die gaarne, voor zoover het aantal reikt, op aanvraag aan wezenlijk belangstellenden toezenden. W.

Lychnis Viscaria splendens fl. pl.

Vóór tal van jaren trof men deze plant meestal in tamelijke hoeveelheid op ver-

scheidene buitenplaatsen en tuinen aan en vervulde zij daar gewoonlijk de rol omperken en randen te bezetten, die dan onmiddellijk na den bloei met *Pelargoniums*, *Fuchsia's* enz. werden verwisseld. Haar bloeitijd valt van half Mei tot Juli, zoodat zij een geruime tijd met eere die plaatsen inneemt en met haar talrijke stengels dicht bezet met gevulde, purper-rose bloemen een effect schept, dat nauwelijks met andere planten te bereiken is. In volheid en buitengewoon schitteren van bloemen wordt zij tot heden nog niet overtroffen. De planten worden in het najaar of in het voorjaar vroeg op de plaats gezet, na den bloei weder weggenomen en na gescheurd te zijn op een plek in den tuin geplant, om daar zoo lang te wachten tot haar plicht haar weder roept.

Papaver bracteatum.

Deze uit Siberië afkomstige overblijvende *Papaver* verrast tegenwoordig weder een elk met haar zeer groote, gloeiend oranje-roode bloemen, die ongeveer een Meter boven de plant uitstaan. De bloemen hebben nog een groote zwarte vlek op ieder bloemblad. Verbazend is het effect dat een groep dezer P. maakt.

Wij herinneren ons nog van vroeger een buitenplaats, waar in een talud, gelegen vóór een open straatweg, tegen een bosch van *Seringen* een groep was aangeplant en dat zelfs op een kwartuur afstand elk een kreet van verwondering ontlokte.

Koude-kas.

Cultuur van de *Mina lobata*.

Het mag tegenwoordig van algemeene bekendheid geacht worden, dat de *Mina lobata* voor de meest verschillende doeleinden uitnemend geschikt is. Hetzij men een muur of een tuinhuis door haar laat begroeien, of haar een alleenstaanden, dooden boom laat omranken, hetzij dat men er een bloemenzuil van vormt, door middel van een stok met daaromheen gespannen draden, in ieder geval is het bereikte effect onovertroffen.

Het is daarom, voor liefhebbers van dit schoone gewas raadzaam, zich deze planten te verschaffen door middel van tijdige uitzaaiing. Dit is evenwel niet zoo heel gemakkelijk en gaat veelal met moeilijkheden gepaard. De ondervinding door mij verleden jaar opgedaan, kan daarom ook misschien anderen tot nut strekken.

Ik zaaide dan in Februari—Maart eenige zaden van *Mina lobata*, en wel op een

bodemwarmte van 20° R. ¹⁾ Na verloop van vijf dagen had ik reeds het genoegen op te merken, dat er drie plantjes waren opgekomen, en toen daarop weder 8—14 dagen verliepen, waren in dien tijd de andere zaden, korrel voor korrel gevolgd, zonder dat één enkele wegbleef. Drie weken later verplante ik ze in een lichten grond, en einde April bloeiden ze reeds prachtig.

Aangezien ik aan mijne planten niet genoeg had, daar ik er in mijn tuin nog meer wilde aanwenden, heb ik een proef genomen met het stekken van zijtakjes en ook van een paar koppen, wat mij in zooverre gelukt is, dat de eerste al in 2 weken tijds wortel hadden gemaakt; de kopstekken echter mislukten geheel en stierven. De stekjes, dit dient nog te worden vermeld, werden door

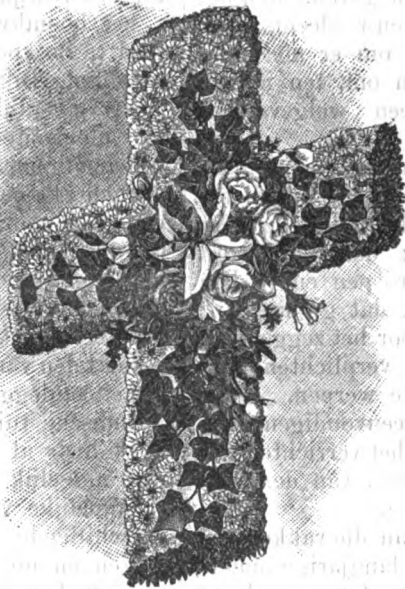
sterker, steeds toenemende tot half September; op dat tijdstip bood nu de *Mina lobata* een onvergelykelijk schoon en aanblik.

Wat betreft het verkrijgen van zaad, het is mij gebleken zeer moeilijk te zijn, want ik heb slechts drie korrels kunnen oogsten en zelfs deze drie waren niet eens kiembaar. De bloemen der *Mina lobata* blijven lang goed, zoodat ik niet twijfel, of die zullen in de binderij wel een plaats gaan innemen.

J. H. G.

Antherium Liliastrum.

Nu deze prachtige overblijvende planten, behorende tot de groote familie der Liliaceeën, bij ons als *Graslelie* bekend, en vroeger *Phalangium Liliastrum* geheeten, weder in bloei staat, herinneren wij ons, dat

EEN KRUIS VAN BLOEMEN.

mij onder een stomp gezet, goed vochtig gehouden, en voor de zon beschermd.

Omstreeks half Mei gebruikte ik mijne plantjes tot het begroeien van een koepeldak. Hierbij merkte ik op, wat anderen met mij ondervonden hebben, namelijk dat ze slechts zeer weinig bloeiden zoolang ze in de hoogte groeiden, maar toen het dak bereikt was en de planten dus niet zoo steil meer behoefden te groeien, maar zich meer vlak ontwikkelden, werd de bloei aanmerkelijk

deze plant voor een dertigtal jaren meer algemeen verbreid was dan tegenwoordig. Met haar ongeveer 50 cM. hooge bloemstengels met prachtige zuiver witte bloemen, die bovendien een heerlijken geur verspreiden, verdiende zij weder meer algemeen bekend te worden; vooral in perken geplant tusschen Rozen of daaromheen maakt zij effect, te meer daar zij 't liefst een schaduwwachtige standplaats heeft. Zij wordt in den herfst geplant, en hoewel men haar ook van zaad kan aankweken, verdient het toch de voorkeur er eenige planten van aan te schaffen, men heeft er dan 't volgende jaar reeds genot van.

¹⁾ Bij zaden met harden bast, zooals *Canna* enz., en ook *Mina lobata*, is het ten eerste aan te bevelen, alvorens te zaaien, in den bast een insnijding te maken, zonder daardoor echter den kiem te kwetsen. Dit zal steeds het geregelde opkomen helpen bevorderen.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

In de eerste plaats zeg ik U dank voor de opname van mijn vorig schrijven. Wat wordt een lange brief een klein stukje druks!

Mijn achting voor U is evenveel toegenomen als mijn zelfvertrouwen en ik gevoel mij dan nu ook in staat om U, zonder blikken of blozen, mede te deelen, dat ik U over tuinbouwonderwijs wensch te schrijven.

Als men iemand vijfentwintig jaren geleden over dit onderwerp sprak, keek hij U aan of, of, nu ja, of hij iets zeer vreemds hoorde. Thans is dit anders, nu weet *iedereen* er van mee te praten en niemand zal lichtelijk zeggen, dat hij er niet veel van afweet, tenzij hij er ongelukkigerwijze nadere verklaring van zou moeten geven. Men behoeft nu met den tuinbouw slechts door geschriften bekend te zijn om er met klem over te durven spreken en om, ten minste over *tuinbouwonderwijs*, een welgevestigd oordeel te hebben.

Wij zijn dus hard vooruitgegaan, maar dat de tuinbouw wat door de apenliefde voor het onderwijs geleden heeft, zou ik niet willen tegenspreken; daarvoor word ik ook trouwens niet geroepen en ik ben veel te veel in mijn schik dat gij mij wilt aanhooren, dan dat ik u, door het zeggen van onbedachtzaamheden, zou verplichten mijn brief in de snippermand te werpen.

Tuinbouw in zijn meest eenvoudigen vorm is het telen van planten, het verrichten van tuinarbeid en het bevorderen van den wasdom en bloei der gewassen.

De Tuinbouw is een van die vakken, die door volhardende oefening, langjarige onderzinking en veel studie moeten aangeleerd worden.

Het is dus een vak dat men hoofdzakelijk aanleert door de praktijk.

Gij keurt het niet af dat ik, als praktikus, de zaak van die zijde beschouw, welke het meest naar mij toe gekeerd is.

Het onderwijzen van regelen voor het uitoefenen van het tuinbouwbedrijf behoort mijns inziens *uitsluitend* te geschieden door leeraren, die ook in de praktijk bedreven zijn.

Ik ga verder: ieder onderdeel van den tuinbouw dient onderwezen te worden door leeraren, die daarin uitmunten.

Niet door halve geleerden, maar door leeraren die goed wetenschappelijk ontwikkeld zijn.

Maar dit staat op den voorgrond: zij moeten de praktische vakken, die zij onder-

wijzen *grondig* verstaan en daarvan afdoende blijken weten te geven.

Zonder degelijk en tevens *wetenschappelijk* onderricht in de praktijk van het vak is er m. i. geen goed tuinbouwonderwijs denkbaar en de verschillende takken van wetenschap, die daarvoor in aanmerking komen, moeten zeer bepaald onderwezen worden met *toepassing op de praktijk* van het tuinbouwvak.

Er zijn van den tuinbouw heel wat onderdeelen, die voor bijzondere beoefening in aanmerking komen, als bijv.:

het kweeken van bloembollen, zooals dat in de omstreken van Haarlem geschiedt. Ik zeg Haarlem, omdat voor hen, die buitenslandschen handel drijven, zelfs Hillegom bij Haarlem ligt. In de werkelijkheid strekt zich het bloembollenkweeken uit van Uitgeest tot Noordwijk;

het boomkweeken, hoofdzakelijk uitgevoerd te Boskoop, Aalsmeer, Naarden, Oudensbosch, de Bilt, Ophesusden, de Joure, enz.;

het eigenlijke bloemistvak of het kweeken van bloeiende planten en sierplanten voor verzamelingen en tuinen en van zoogenaamde kamerplanten. Van bloemisterijen van deze soort is er zeker het grootste aantal in ons land, maar ik noemde *dezen niet* het eerst, omdat de bloembollencultuur en de boomkweekerij voor den uitvoerhandel grooter beteekenis hebben;

het telen van zaden, vruchten en groenten; het aanleggen van parken en tuinen; Indische tuinbouw, enz. enz.

Ik hoor al de bedenking maken dat het niet mogelijk zou zijn mannen van wetenschappelijke vorming te vinden, die al die verschillende vakken zouden kunnen onderwijzen en mij dunkt, ik zie U al de beweging maken van iemand, die geld telt, alsof gij wildet te kennen geven: indien zij al gevonden kunnen worden dan zijn zij toch niet te betalen.

Deze bezwaren zijn niet gering te achten, maar zij zijn niet onoverkomelijk. Laat ons de zaak verder bezien!

Neem aan, dat men geschikte leeraren heeft — hoe en waar moet dan de praktijk onderwezen worden en voor wie moet het onderricht in de eerste plaats geschikt zijn?

Geef mij de gelegenheid daarover in een volgende week voort te gaan en komt U hetgeen ik schrijf U wel wat onbeduidend voor, denk dan maar:

Es gibt keinen der nicht in irgend etwas der Lehrer des andern sein könnte. R.

Zieke iepen.

Naar aanleiding der in No. 21 en 22 voorkomende opmerkingen omtrent plaatselijke ziekteverschijnselen in de iepen, ontvingen wij van Prof. Oudemans, te Amsterdam, de onderstaande mededeeling.

Amsterdam, 3 Juni '90.

Geachte Heer Witte!

Reeds in het jaar 1883 werd door den heer F. W. van Eeden, te Haarlem, de aandacht gevestigd op de ziekte der Iepen, waarvan een paar maal in *Sempervirens* sprake was. Ik onderzocht de jonge takken voor den heer v. E. en vond dat zij aangetast waren door een Fungus en wel door eene tot hertoe onbekende *Discella*, door mij als *Discella Ulmi* beschreven. Die mededeeling plaatste de heer v. E. in een der Nieuwsbladen en ik zelf in het Tijdschrift *Hedwigia* 1883, p. 116. Ik heb de takken *thans* niet onderzocht, maar twijfel er niet aan, of het is dezelfde ziekte.

Met achting,

Uw Dienaar,

C. A. J. A. OUDEMANS.

Verslag van de Onderlinge Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging te Boskoop.

Op Woensdag 21 Mei hield de P. V. te Boskoop eene onderlinge tentoonstelling van Rhododendron's, Azalea's, etc.

Daar in de kweekerijen alhier veel drukte heerscht gedurende den bloeitijd der Rhododendron's en Azalea's, was het te vreezen dat het aantal inzendingen niet zoo bijzonder groot zou zijn. Toch werd de verwachting overtroffen, al was het ook dat sommige leden, op welke men nog al verwachtingen gebouwd had, door ongesteldheid of andere redenen afwezig bleven. Er waren een flink aantal Rhododendron hybr. variëteiten, Azalea mollis, Paeonia arborea en eenige bloemen van allerlei andere gewassen.

De Rhododendron's naar de kleur verdeelende trokken de volgende soorten vooral de aandacht:

WIT.

Mad. Masson.	Minnie.
Princesse Louise, extra.	George Gunningham, met
Boule de neige.	zwarte stippen.
Miss. John Clutton.	Star of Ascot, met zwarte
The Queen.	vlek.
Chionoides.	Frau Rosalie Liebig, extra.
Madme Carvalho.	

ROSE.

Lady Eleonor Catcarth.	Prince Camille de Rohan,
Mad. Wagner, met wit	extra.
centrum.	Elfride.
Bylsianum, met wit cen-	Concessum.
trum.	Mirs John Penn.
Lady Annette Crawford.	

HELDERBROOD.

Alarm, met wit centrum.	Francis Dickson.
Gloire de Bellevue.	Général Caprera.
Ludwig Leopold Liebig,	Atrococcineum.
extra.	Miss. R. S. Holford, extra.
John Walter, extra.	Cynthia, extra
Mistress Ritz Gerald.	Notabile.
The Warrior.	Sir John Broughton.
Mrs. John Waterer.	Earl of Shannon, extra.
James Marshall Brooks,	Countess of Wilton.
extra.	Miss Millner.
Lady Winefred Herbert.	Auguste van Geert.
William Austin, extra.	Alexandre Adie, extra.
Austin Layard,	Lady Clermont.
Sir Sobert Peel, extra.	Michaël Waterer, extra.
Hector.	Frederic Waterer.
Sunrise.	Enz. enz.

DONKERBROOD.

Vesuvius (Grand Arab).	Raphaël.
John Waterer.	Lord Clyde.
Tippoo Saib.	Cruentum,
The Marroon.	en andere.

LILA.

Princess Mary of Cam-	Gratiosum.
bridge.	Catawbiense.
Stella.	Sir John Russel.

VIOLET.

Sir Joseph Witworth.	Surprise.
Duc Adolphe de Nassau.	Etendard de Flandre.
Queen Victoria.	La Victoire.

DUBBELD- OF GEVULDBLOEMIGE.

Fastuosum fl. pl.	Vervaeana fl. pl.
-------------------	-------------------

Bij de Azalea mollis waren voora merkwaardig de volgende soorten:

Salmonia rubra.	Johanna.
Mad. Overijnder.	Alphonse Lavallé.
Viruly Verbrugge.	Comte de Gomer.
Princesse d'Orange.	A. Koster Mz.
Baron Constant Rebecque.	W. E. Gumbleton.
Baron Edmund de Roth-	Madme Caroline Legrelle.
schild.	Margaretha Cornelia Ot-
Chevalier A. de Réali.	tolander.
Comte de Quincy.	Comte de Papadopoli.
Consul Pecher.	M. Arthur de Waredes.
Ernest Bach.	

Azalea pontica waren er zeer weinig omdat ze nog niet bloeiden. De dubbeldbl. Raphaël de Smet en de witte Davisii hielden de eer van hun geslacht op.

Er waren ook eenige bloemen van Azalea sinensis, welke door haar grootte en schoone kleuren zeer de aandacht trokken. Zonder twijfel gaat deze soort een schoone toekomst te gemoet.

Onder de Paeonia arborea muntte boven alles uit de onovertroffen Reine Elisabeth. Verder was er nog de zuiver witte globosa, half-dubbel maar met opstaande bloembladen, waardoor deze bloem een fraaien tulpachtigen vorm verkrijgt; de Mortmarin, Alphonse de Candolle, Frangrans maxima plena, Rossini, Athlète, Dubia odorata plena, Souvenir de Downing, van der Maalen, Rosina, Zenobia, Confucius, enz.

Van de Syringen muntten uit de S. Souvenir de Späth, Gloire de Croncels, Mr.

Obreen, Béranger en de fraaie bontbladige *S. Emodi elegantissima*.

Verder waren er nog eenige *Spiraea*, *Weigelia* en andere gewassen door bloemen vertegenwoordigd, alsook de schoone *Anthericum liliastrum major*.

Voor al mag niet voorbij gegaan worden de schoone collectie *Azalea mollis*-zaailingen, hier ter plaatse door verschillende kweekers uit zaad gewonnen. Zoowel in kleuren als in grootte munten velen uit boven de uit België ingevoerde soorten. Sommige bloemen maten 11 cent. in doorsnede; sommige zijn reeds in den handel.

Zonder twijfel behoeft het geen betoog, dat zulke vergaderingen leerzaam zijn. Zeer zeker zullen dan ook velen, die nu afwezig waren, een volgende maal medewerken om zulke bijeenkomsten nog meer aan haar doel te doen beantwoorden.

Namens de P. V.,
P. A. OTTOLANDER, *Secr.*

Tentoonstelling te Keulen.

Wij zijn thans in het bezit der Programma's voor de Tuinbouw-afdeeling der »Allgemeine Landwirthschaftliche Ausstellung«, die, ter viering van het 50-jarig bestaan der plaatselijke Afdeeling aldaar van de Rijnpruisische Landbouw-vereeniging te Keulen zal worden gehouden.

Terwijl de algemeene Tentoonstelling een doorlopende zal zijn van 14 Mei tot 1 October, zal de eigenlijk gezegde Tuinbouw-tentoonstelling slechts een tijdelijke wezen, namelijk van 21—28 Juni. Ze heeft plaats in den zoogenaamden »Kaisergarten« en aangrenzende terreinen.

Toch zijn er ook vele op den Tuinbouw betrekking hebbende zaken, welke tot de doorlopende expositie gerekend worden, en waarvoor dan ook een afzonderlijk Programma is uitgegeven.

Dit bevat 120 prijsvragen voor de volgende inzendingen.

Tuinlitteratuur, Ontwerpen en teekeningen, Architectuur en Ornamentiek, Verwarmings-toestellen, Pomp- en besproeiingswerktuigen, Vervoermiddelen, Plantenkuipen en potten (Gefässe), stokken en etiketten, Afsluitingen, Dek- en Schermmiddelen, Snijwerktuigen.

Vervolgens zijn er zes verschillende Programma's uitgegeven (voor de tijdelijke Tentoonstelling van 21—28 Juni) voor Plantenteelt, Afgesneden bloemen, Binderij, Vruchtenteelt, ooft, vruchtenwijnen en gereedschappen voor deze rubriek, Groententeelt, Zaden.

Alles te zamen bevatten deze Programma's 248 artikels.

Aanmeldingen voor de tijdelijke Tentoonstelling moeten geschieden tot en met 10 Juni.

Voorzitter van dit gedeelte der expositie is de heer J. Nieprachk, Secretaris Dr. P. Esser, te Keulen, tot welken laatste men zich voor nadere bijzonderheden zal hebben te wenden.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde

Afdeeling Amsterdam.

Op den 3n dezer vergaderde de Afdeeling Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Er werden maatregelen genomen tot voorbereiding der Chrysanthemum-Tentoonstelling, die, zooals men weet, in November zal gehouden worden. Het lokaal, bestemd geweest voor schilderijententoonstelling op het Damrak, zal aan het stedelijk bestuur ten gebruike gevraagd worden. Tot 1n secretaris der Afdeeling werd benoemd de heer Is. Bulk, te Nieuwer-Amstel, in plaats van den heer B. A. Plemper van Balen, die, wegens niet herkiesbaarheid, afgetreden was.

De volgende kandidaten werden gesteld voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur, als: Voorzitter de heer W. J. van Lansberge, huize »Duno«, te Heelsum en voorts de heeren Mr. H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede, H. Groenewegen, te Amsterdam en A. Groot (van de firma Sluis en Groot), te Enkhuizen.

Verschillende mededeelingen.

In de maand September zal te Venlo, van wege het hoofdbestuur der Vereeniging van tuin- en landbouw in Limburg, eene tentoonstelling van tuin- en landbouwvoortbrengselen worden gehouden.

In de algemeene bestuursvergadering der vereeniging »Westland« is besloten de kruisbessen bij publieke veiling te verkoopen op alle plaatsen, waar eene afdeeling bestaat. De koopers moeten twee borgen stellen en elken Zaterdag uitbetalen. De telers zijn gehouden de bessen te laten keuren en ze te leveren aan de laadplaatsen. Deze wijze van verkoop zal veel moeite en kosten uitsparen. Er zullen twee veilingen per week worden gehouden, te beginnen met Dinsdag a. s.

Zaaimaïs? Paardentand of Caragua. Er zijn er die de witte Caraguamais boven de paardentandmaïs verkiezen; zij overtreft deze dan ook in prijs, maar levert, naar het schijnt, wanneer men ze onder gelijke omstandigheden naast de paardentandmaïs verbouwt, niet meer voeder op dan deze. De heer H. L., directeur van het Landbouwsyndicaat van Londen, heeft ze twee achtereenvolgende jaren op hetzelfde perceelen in tegenwoordigheid van getuigen uitgezaaid. Beide groeiden 3 M. hoog op; vorm en aantal der bladeren waren bij beide dezelfde, en konden de getuigen geen verschil tusschen die twee soorten ontdekken. Men geve derhalve, als men wil, de voorkeur aan de Caraguamais, wanneer men deze tegen denzelfden prijs kan koopen als de paardentand; zij staat echter wel eens tweemaal zoo hoog genoteerd.

Te Drachten is eene vereeniging »Floralia« opgericht met het doel om vooral bij kinderen

het bloemenkweeken te bevorderen. Kinderen van 8 tot 15 jaar kunnen 5 potten met stekjes bekomen à 2 cent per pot. In het najaar moeten de potten met planten weder ingeleverd worden, om er alsdan eene tentoonstelling met prijzen van te houden.

Er zijn 1500 planten in potten afgegeven.

Voor hen, die er last van hebben dat onder een grooten boom de planten niet willen groeien, raadt een onzer lezers in Engeland aan, een proef te nemen met bonte Aucuba's op zulk een plaats. Deze heer zag dit toegepast in een tuin onder een grooten Kastanjeboom. De planten waren ongeveer een voet hoog en de grond was er dicht mede bedekt. Daar Aucuba's van stek gemakkelijk te kweeken zijn, is het, wanneer men in het bezit van een paar groote planten is, volstrekt niet moeilijk daarvan spoedig een voldoende hoeveelheid te kweeken. Daar ze echter onder ander hout geneigd zullen zijn meer dan anders in de lengte te groeien, zal men er op te letten hebben dat ze in 't voorjaar, zoo noodig, getopt worden.

G. C.

Dezelfde heer, die zoo vriendelijk was ons met het nut der toepassing van Aucuba's onder boomen bekend te maken, maakt ook melding van eene in zijn bezit zijnde Passiflora Constance Elliot. Deze witbloemige Passiebloem groeit langs den nokbalk van zijne rozenkas, en bloeit op iedere lengte van pl.m. 2 voet met pl.m. 20 bloemen. Zij groeit nog steeds voort en bloeit onophoudelijk, zoodat hij een ieder aanraadt zulk een plant te kweeken, en verzekert dat niemand, die het doet, daarvan berouw zal hebben. Deze plant komt in den handel voor tegen zeer matige prijzen en laat zich gemakkelijk voortkweeken van stekken, die bij doelmatige behandeling zeer spoedig beworteld zullen zijn.

G. C.

In de *Landbouw-Courant* lezen wij de volgende aanbeveling van waterdichte tuin- en voetpaden.

Het bedekken der tuinpaden en wandelwegen met zand (grint), gelijk gewoonlijk geschiedt, heeft zijne schaduwzijde, omdat zand en grint licht verschuiven of verwaaien, het pad oneffen wordt en bij regen met water doortrokken. Ook eischen zulke paden veel onderhoud, vooral op plaatsen waar weinig wordt geloopt, wegens het verwijderen van het steeds wekerende onkruid. Wel is waar kostbaarder, maar duurzamer en minder onderhoudskosten vereischende, zijn volgens *Landwirtschaft und industrie* de waterdichte voetpaden, die men van een soort beton aanlegt. Het oude zand of grint moet uitgegraven worden, dan laat men het over een zeef gaan om alle aardachtige deelen, onkruidwortels, enz. te verwijderen, en vermengt op zes deelen drie deelen scherpkantig, fijn zand en één deel portlandcement; van geringe cementsoorten moet men wat meer nemen. De massa wordt

met water tot eene matig stijve brij aangevoerd, met een schop ongeveer 6 centimeter hoog over den weg uitgespreid, geëffend en geplakt. Er mag niet eerder op geloopt worden voor het pad hard is, wat binnen twee dagen geschiedt. Zulke paden blijven steeds schoon, vlak en droog en men bespaart veel arbeid.

Doperwt en Peulen, geteeld langs de duinstreken, bevatten zeer veel suiker, die zij uit den kalkhoudenden grond opnemen. Zonder suiker toebeleid, overtreffen ze in heerlijken smaak verre die afkomstig uit andere streken, welke met suiker worden geroerd gemaakt. Doch het is aan te raden ze zoo spoedig mogelijk na het plukken te bereiden omdat dan het suikergehalte vermindert en overgaat in zetmeel.

In een van de voornaamste Engelsche Tuinbouwbladen wordt melding gemaakt van *Lunaria biennis foliis-variegatis* (Bonte Judaspenning) als een nieuwigheid (?). Zij werd ook als zoodanig tentoongesteld door de firma Wm. Cutbush & Son, in een vergadering van de »Royal Botanic Society«. In ons land is ze reeds sedert geruimen tijd bekend en ook zijn bij de voornaamste zaadhandelaren zaden van deze nieuwigheid (?) reeds sedert een paar jaren voor weinig geld te bekomen.

Door de »Northern Horticultural Society«, te Tasmania, is benoemd om die vereeniging op de vergadering van de »National Chrysanthemum Society« te Londen in November a.s. te vertegenwoordigen, eene dame, die daarvoor speciaal naar Engeland zal reizen, en die heeft toegezegd eene voordracht te zullen houden over »De Cultuur van den Chrysanthemum in Tasmania.« Het zal dan waarschijnlijk de eerste maal zijn, dat eene dame eene voordracht houdt over deze cultuur, die inderdaad tegenwoordig van zeer veel belang mag geacht worden.

Goed nieuws.

Binnenkort zal worden aanbesteed: het bouwen van een tuinmanshuis, orangerie, druivenkas, serre en verdere werken op het landgoed Prattenburg, bij Veenendaal.

Den 30n Mei heeft de heer H. Koeman, tuinder in den Bangerd de eerste kruisbessen in dit seizoen naar Rotterdam verzonden.

Woensdag der vorige week, dus vier dagen vroeger dan het vorige jaar, werden per stoomboot »Agrippina« de eerste meikersen uit Duitschland, een hoeveelheid van ruim tweehonderd mandjes, over ons land naar Engeland verzonden. Binnenkort hopen wij ons dus aan de Betuwsche kersen te goed te kunnen doen.

De vorige werden in Amsterdam de echte Andijker- en Streeker-muisjesaardappelen aangevoerd, terwijl een paar dagen voor Pinkster te Rotterdam de eerste vroege aardappelen uit

het Westland in kleine mandjes werden aangevoerd; deze laatsten zijn daarom vroeger omdat zij eerst onder glas worden uitgetrokken, daarna voor de druivenmuren worden geplant en tegen vorst beveiligd.

De eerste druiven uit de kassen in het Westland zijn voor eenige dagen verzonden.

Sedert eenige dagen hooren we in de straten weder den eigenaardigen roep der verkoopers van aardbeïen, men kan zich dus reeds weder op deze heerlijke vrucht vergasten.

In de omstreken van Breda staan de uitgezaaide veldvruchten uitmuntend.

Te Deventer was Vrijdag de markt zoo vol met jonge groenten als in het midden van den zomer. Men zag er jonge snijboonen, doperwt, peulen, bloemkool, aspersies, kropsalade, rapen, postelein, prachtige komkommers, aardbeïen, enz. Al deze groenten, enz., waren te Deventer en omstreken geteeld.

Slecht nieuws.

In den nacht van 31 Mei op 1 Juni zijn te Gend (België) vele duizenden Azalea's bevroren. Deze ramp heeft aan velen der daar gevestigde kweekers zeer groote schade toegebracht.

De rupsenplaaq te Breda en omtrek, vooral in de appelboomen, laat zich even erg aanzien als het vorig jaar; de pruime- en pereboomen beloven slechts weinig.

Gedurende de Pinksterdagen heeft in midden-Zweden een hevige sneeuwstorm gewoed, die met een sterke temperatuur-verlaging gepaard ging, veel nadeel aan de bosschen toebracht, gevolgd door orkanen en hagelbuien.

In den nacht van Zaterdag op Zondag (dus van 31 Mei — 1 Juni) heeft het in de omstreken van Amsterdam zóó gevoren dat de boonen verloren zijn; 's morgens vroeg zag het gras er uit alsof het winter was.

In den nacht van 29 Mei heeft het in het Zuiden van Drente hard gevoren, waardoor veld- en tuingewassen en ooft veel geleden hebben. Ook heeft het in meer deelen van ons land, in die en in beide voorgaande nachten, tamelijk gevoren, doch vernamen wij vandaar tot heden gelukkig nog van geen nadeelige gevolgen.

In Drente zijn de vruchtboomen zoodanig door de rupsen en andere insecten gehavend, dat zelfs de hoop op een matigen oogst zoo goed als verdwenen is.

In den Bangerd zitten, door de langdurige droogte, de appel- pere- en pruimeboomen vol rupsen.

Uit verschillende streken van ons land komen dergelijke treurige berichten, zoodat het te vreezen staat, dat de oogst veel te wenschen zal overlaten.

Vraagbord.

No. 738. Daar men in de druivenkas tegen het kleuren der trossen en in die periode last heeft van zoogenaamde lamsteligheid, (zwart worden en afsterven der steeltjes waar de druiven aan zitten) wordt gevraagd naar de oorzaak van dit verschijnsel en een afdoend middel er tegen.

W. B.

No. 739. Wie der lezers is genegen mij titels op te geven van werken, werkjes, geschriften of aantekeningen over Anjers, hetzij in 't Fransch, Duitsch, Engelsch of Nederlandsch; zoo mogelijk met bijvoeging van prijs, waarvoor ze in den handel verkrijgbaar zijn en met opgave van 't jaar waarin ze verschenen.

Arnhem.

G. A. Kuyk.

Denkelijk zijn er wel meer, vooral oudere werkjes over dit onderwerp. Ik bezit en ken er slechts een, nl. Herm. Dan. Freund, *Die Cultur der Garten-Nelke*, Quedlinburg en Leipzig, Gottfr. Bosse, 1840—56 bladz. oct., met een gekleurde plaat, afzonderlijke bloembladeren voorstellende.

In Vilmorin-Andrieux, *Les Fleurs de pleine terre*, komt een zeer uitvoerig artikel over deze materie voor en dus ook in Rumpler's Duitse bewerking: *Vilmorin's illustrierte Blumen-gärtnerei*, terwijl in 't in 1888 verschenen Duitse supplement (Berlin, P. Parey), dit artikel nog uitgebreid wordt.

Op No. 785. In uw Weekblad *Sempervirens* van 28 Mei jl. komt voor onder No. 785, alinea 6 van het vraagbord »Welk is het beste middel tegen aardvlooiën?

Hierop kan ik dit antwoorden, dat, ~~wanneer~~ de aardvlooi zich reeds vertoont er niet veel meer aan te doen is, doch wel voor dien ~~tijd~~ n. m. het koolzaad, ook wortelzaad en nog andere zaden, wier gewas van de aardvlooi te lijden heeft, pl. m. 3 uur lang in zout water of pekelt te laten weken. Het is bekend dat de eieren van de aardvlooi zich reeds bevinden op het zaad en men alzoo de aardvlooi gelijktijd met het zaad uitzaait. De pekelt nu, weekt de aardvlooeieren van het zaad en belet het uitkomen der eieren.

De pekelt doet aan de kiemkracht van het zaad geen kwaad, integendeel men zal onder vinden dat het zaad zich spoediger ontwikkelt.

Ik kan er nog dit als een bewijs bijvoegen.

Ik heb dit middel reeds eenige jaren aangewend, ook voor veevoederzaad, o. a. bij het zaad van de Rutabaga.

De uitkomst was verrassend, het gedeelte van een stuk land dat door mij bezaaid was, met gepekeld Rutabagazaad lag te midden van andere stukken, mede met Rutabagazaad bezaaid, doch waarvan het zaad niet gepekeld was. Op het door mij gezaaide gedeelte vertoonde zich slechts hier en daar de aardvlooi, terwijl het omliggende schier door de aardvlooi werd vernietigd.

B. W. G. Wrr.

Correspondentie.

Wegens plaatsgebrek moesten wij verscheidene stukken tot een volgend nummer uitstellen.

RAFFIA.
de beste, zachtste en voor-
ste bindbast.
kilo f0.70, per 10 kilo / 6.50
verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
en Bloembollenhande-
linnaeusstraat 55, Am-
dam. 743

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”
sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.
*Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht.* 744

VERSCHEENEN:
SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
den vrijen grond geschikt, door
C. DE VOS.
Prijs 10 cent.
De prijs van het Handboek met Sup-
plement is thans f2.—
Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 745

GROENEWEGEN & ZOON,
De Bilt bij Utrecht.
BOOMKWEKERIJEN
van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.
AANLEG VAN

Fluiten, Buitenplaatsen en Boomgaarden.
Verscheenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:
V. ROMEIN,
Korte handleiding bij het versieren van
onze Balcons met Bloemen en Planten.
Prijs 25 cent. 747
V. ROMEIN,
PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.
Prijs 10 cent.

GROENEWEGEN & Co.,
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

Tuinspuiten.
De meest doelmatige werk-
tuigen tot het besproeien van
kasplanten, aangezien men de
plant van alle zyden het water
kan toevoeren en zoodoende
insecten beletten zich te ves-
tigen.
Verkrijgbaar in verschillende
maten.
Prijs per stuk f3.40, f4.75,
f6.25, f8.80, f11.80

PLANTENKUIPEN,
van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.
Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 748
Hoog en breed 24 cM. . . . f 1.15
" " " 29 " 1.30
" " " 32 " 1.60
" " " 36 " 2.30
" " " 40 " 3.40
" " " 45 " 4.10
" " " 50 " 4.70
" " " 55 " 6.50
" " " 60 " 8.—
" " " 65 " 10.—
" " " 70 " 12.—
" " " 75 " 15.50
" " " 80 " 18.75
" " " 90 " 22.75
" " " 100 " 29.—

LANDBOUW-COURANT.
44ste Jaargang.
ONDER REDACTIE VAN
Dr. A. M. PRINS, te Renkum
EN
G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzon-
den geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 749

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER Arma REDKER & Co.,
Amersfoort. 732

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 733

DE KOSTER
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROOTE VOORRAAD.

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zuiver witte bloemen, waaraan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is er geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelyk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze. 734

Zware planten, volop in bloem en knop,
per stuk f0.40, per 10 stuks f3.75, per 100 stuks f34.—

Amsterdam. GROENEWEGEN & Co.

GEEN RISICO!!

JONGE KNOLBEGONIA'S.

BEGONIA HYBRIDA ERECTA MAGNIFICA.

Het volkomenste wat tot nu toe in enkelbloemige Knol-Begonia's bestaat.

Hiervan bied ik aan:

Sterke, goed kluit houdende zaailingen, rood, rose, geel, zalmkleur per 100 stuks f3.—, per 100 stuks in 5 kleuren f3.—, per 500 f14.—

Mijne Knol-Begonia's munten uit door forsche groeiwijze, groote ronde bloemen en prachtige zuivere kleuren.

PRIMULA OBCONICA, sterke prachtplantjes in potjes, per 25 stuks f2.50. **JONGE BOUVARDIA'S**, sterke, goed wortelde en verspeende stekken in 6 uitstekende soorten voor den winterbloom, per 100 f5.— 736

Slechts aflevering van finke solide waar, door **PHIL. HENKEL**, Bloemist, Hilversum.

PLANTEN TERUG!!!

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij **GROENEWEGEN & Co.** verkrijgbaar. 739

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van **BESSENSAP**, **FRAMBOZENSAP**, **BESSENWIJN**, **LIMONADES** en **SIBBIPEN**. 738

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS

Wed. **C. ROK & ZON**, **J. DE PLIPER**

HOFLEVERANCIERS

PEAT.

Prachtige /peat voor Orchideeën is à f4.50, per zak verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 739

N°. 24. VRIJDAG 13 JUNI 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Prijzvermindering Raffiabast.
Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 8 kilo f 1.40, per
kilo f 2.25 franco per post.
55 groote hoeveelheden zeer
billijk. 751
Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

H. G. HUFEN,
Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,
biedt aan:

1000 Boom-etiquetten	8 bij 1½ oM.	f 2.00
1000 „	10 „ 1½ „	2.25
1000 „	10 „ 2 „	2.75
1000 Stiek	10 „ 1½ „	1.40
1000 „	12 „ 2 „	2.00
1000 „	16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 752

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks,	1.25 M. lang	f 4.—
50 „	1.00 „ „	3.—
50 „	0.75 „ „	2.25
50 „	0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.

100 stuks,	1.25 M. lang	f 1.50
100 „	1.00 „ „	1.25
100 „	0.75 „ „	0.75
100 „	0.50 „ „	0.50

1 Dozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bonquetten-Dozen van af f 2.00

„Sempercrescens”,
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 753

Lobelia Kaiser Wilhelm,

in potkluit	per	100 f 2.50
” ”	”	1000 „ 20.—
2 maal verspeend	”	100 „ 1.50
2 ” ”	”	1000 „ 10.—
Zinnia elegans	”	100 „ 1.50
” ”	”	1000 „ 10.—

Verkrijgbaar bij

A. HARMSSEN,
754 Bloemisterij „Leuvenheim”, bij Brummen.
NB. Tevens disponibel een partij zonalen
f 7,— per 100

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door
C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Sup-
plement is thans f 2.—
Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 755

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 756

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande **IJZEREN KETELS.**
Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 766

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 767

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend f0.35

MR. R. A. BARON VAN HÖVELL TOT NIJENHUIS.

Handboek voor Boomkweekers en Tuinlieden, vrij gevolgd naar het Fransch van den 8sten druk, van A. F. HARDY. 2e druk f4.—

H. J. VAN HULLE. De Boomteelt, 5e druk f1.50

, , Moeshovenierderij, 3e druk f1.30

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk f0.30

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER f1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk f1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG f0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen f1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk f1.80

, , Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk f0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden f4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. f2.95

, , Gebonden. f3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boeken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 768

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 769

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SEMPER VIRENS.

No. 24.

VRIJDAG 13 JUNI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een verrassing. — Een Grafkrans, met een afbeelding. — Iets nieuws. — Saxifraga Campari (Wallacei). — Liliium Harrisii. — Het uitplanten en overwinteren van de Musa Ensete. — Anthurium Scherzerianum. — Iris Susiana. — Freesia's, Kaapsche Meilelietjes. — Verslag van de Alg. Vergadering der Pom. Vereniging te Boskoop, gehouden op 2 Juni jongstl. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Een verrassing. ¹⁾

DINSDAG den 20n Mei was het een Meidag bij uitnemendheid; een Meidag zoo schoon, zoo idyllisch als een dichter er zich een kan denken, zelfs veel schooner nog. De thermometer was na den middag tot p.m. 80° Fahr. gestegen, maar later was het wat frisscher geworden, en toen een stevig koeltje de heete lucht had weggevaagd, werd het tegen den avond weer bladstil en ademde alles, letterlijk alles in de natuur weelde en genot. De grond was goed gedrenkt, de lucht, tengevolge van den overdag uit den vochtigen grond opgetrokken damp, niet droog, ook niet nat, maar balsamiek, het jonge groen ongerept, vele boomen en heesters prijken in vollen bloei, en tal van fraaie voorjaarsbloemen wisselden harmonisch met het frisch groene gras, en andere krachtig zich ontwikkelende kruidachtige planten af.

De zon neigde reeds eenigszins ter kimme en haar matter wordend licht wierp over alles dien kalmen gloed, die aan rust doet denken, die reeds den voorsmaak van rust geeft, die eigenlijk reeds rust is, maar die toch de waarde van het actieve leven te beter doet gevoelen, die tot werken stemt, ofschoon ze oogenblikkelijk genot schenkt.

Zoo was het tegen den avond van den 20n Mei l.l. Gelukkig, drierwift gelukkig hij, die in de gelegenheid is zulk genot te smaken!

Zoo dacht allicht ook de heer X., toen hij met zijn zoon, zijn vriend of compagnon in zijne in het liefelijke Kennemerland gelegen kweekerij omging.

Hier toch zag men niet alleen wat de

natuur, op zich zelve reeds zoo vrijgevig, aan een bepaalde plaats schonk, maar talloze producten van vreemden bodem, uitmuntende door een keurigen lentebloei, spreidden links en rechts hun schitterend gekleurde bloemen ten toei, sommigen zelfs in massa, gelijk dit in groote bollenkweekerijen het geval pleegt te zijn

— Wat is dit alles toch onbeschrijfelijk schoon, aldus brak de heer X het meer praktische gesprek af. Wat hebben wij, kweekers, toch veel vóór bij velen, die van dit alles zelfs niet het flauwste begrip hebben. Wat een kleurenpracht aan alle kanten. Zie eens daar die Irissen, ginds die Allium's, daar die keurige Dodecatheon's, die gele en vooral die witte Ranunculus. En dan dat veld Anemonen; wat is het toch jammer dat duizenden daarvan geen genot kunnen hebben.

— Dat moest die enthousiaste Loienaar eens zien. Of hij los zou komen!

— Ja, dat zoud hij zeker; maar hij zal nu geen tijd hebben om te komen kijken; anders.....

— Willen we eens een grap hebben? Willen we hem eens verrassen?

— Hoedat?

— Laten we hem eens een partij bloemen sturen; zoo van alles wat, misschien....

— Misschien komt hij dan toch wel los, wil je zeggen. 't Zou me niet verwonderen. Goed. Maar dan de namen er bij, want licht zijn er die hij niet kent of niet oogenblikkelijk herkent, en dat is voor iemand als hij niet plezierig. Haal maar eens wat etiketten, in een half uur doen we een heele boel, verzenden ze dan als spoedbestelling, en hij heeft ze morgen ochtend vroeg, zoo frisch als mogelijk is.

Iets dergelijks moet er dunkt mij in dien laten namiddag zijn voorgevallen in de kweekerij van de heeren Ant. Roozen & Zoon, te Overveen, en daaraan zal ik de aangename verrassing te danken hebben, dat den volgende morgen, even voor het ontbijt, en terwijl ik in den tuin met volle teugen de heerlijke morgenlucht genoot, een paar mandjes bloemen bij mij werden bezorgd. 't Was net een ochtend voor zulk een

¹⁾ Dit stuk moest tot mijn spijt een week of drie blijven liggen, daar anders de artikelen over de Berlijnsche Tentoonstelling gevaar liepen hun actualiteit te verliezen.

verrassing! Het gevolg ervan was dan ook dat we nog met het ontbijt moesten beginnen toen dit al lang afgelopen behoorde te zijn.

Een verrassing zeg ik, en inderdaad lieflijker verrassing kan mij moeilijk ten deel vallen dan een zoodanige. De gelegenheid laat mij nu eenmaal niet toe mij veel met bol- en knolgewassen bezig te houden, en toch is er zoo verbazend veel schoons bij; het gevolg daarvan is dan ook vaak dat ik in zulke kweekerijen bloemen zie, die ik of niet ken, of die ik mij slechts vaag herinner vroeger gezien en gekend te hebben, en dan betreur ik het steeds dat zooveel op het plantengebied door mij onopgemerkt blijft, terwijl het toch hier en daar in overvloed gevonden wordt.

Ik wilde dit hier vertellen, om er ook anderer opmerkzaamheid op te vestigen. Velen zijn er die meenen dat er, na den tijd der Hyacinten en Tulpen, in zulke kweekerijen niet veel meer te zien is, en ze verliezen daarbij het schoonste (dit zij gezegd met volle waardeering der Hyacinten en Tulpen), de zoogenaamde bijgewassen, uit het oog, die in hare bloemen niet minder kleurenpracht, maar daarbij heel wat meer verscheidenheid, bevalligheid tevens, opleveren.

Dat de heer of de firma Roozen mij die bloemen op zulk een vriendelijk voorkomende wijze zond, was mij derhalve hoogst aangenaam, dubbel welkom, wijl hij de attentie had gehad er de namen bij te voegen.

Of de enthousiaste Leienaar nu daardoor los komt?

Hij is al naar men het nemen wil. Eigenlijk niet, want dan zou hij velen dezer bloemen hier afzonderlijk eenigszins uitvoerig moeten bespreken; daartoe was er te veel. Gaarne wil hij, tevens als blijk van erkentelijkheid, ze hier vluchtig opsommen, mogelijk bij enkelen even, heel even, stilstaan.

Ik begin met een zeer oude, de Florentinsche Lisch, *Iris florentina*, met hare zeer licht paarse bloemen, die zoo levendig afsteken tegen die welke er naast liggen en die de Japanse *L. Iris japonica* genoemd wordt, ofschoon als er van Japanse Irissen sprake is, meestal gedacht wordt aan Kämpfer's *L. Iris Kämpferii*, die veel later bloeit. De twee hier genoemden mogen wel als echte Lischbloemen beschouwd worden; de Florentijnsche is, met de gele (*I. Pseudacorus*) en de Duitsche *L. (I. germanica)* een der van ouds meest en terecht geliefde tuinplanten. Mag de kleur der eerste ook al niet zeer krachtig zijn,

in zacht en fijnheid wint ze het van de anderen.

Dan heb ik hier eenige bloemstengels van de donkerblauwe *Camassia esculenta atro-cerulea*. De fraaie, zeer groote bloemen onderscheiden zich hierdóór, dat ze zich zoo flink openen, ten gevolge waarvan de veel lichtere helmraden en het kogelvormige, groene vruchtbeginsel er een eigenaardige sierlijkheid aan geven. --

Vervolgens *Hemerocallis Sieboldii*, eigenlijk meer een vasteplant dan een knol- of bolgewas, een mild en vroeg bloeiende soort, met sprekende bruinachtig gele bloemen. --

Dodecatheon is een geslacht der *Primulaceae*, dat mede reeds tot de lievelingsplanten onzer vaders behoorde. Vroeger kende men alleen de licht roze *D. Meadia*, waar later de fraaiere *integrifolium* bij kwam, zoo mede de -- op de helmknoppen na -- zuiver witte *Meadia album*, die ook thans mijne tafel siert; inderdaad een zeer bevallig bloeiende plant, maar welker kleur het toch aflegt tegen die er naast ligt, de *D. integrifolium* splendens, met hare donker violetroode bloemen. Het zijn vaste planten, die elke opmerkzaamheid trekken en ieders schoonheidszin bevredigen. +

De *Convallaria majalis fol. aurco-striatis* is, als bontbladerige plant, zeker een niet onaardige variëteit van het Lelietje der dalen, maar ik zie ze liever als ze niet bloeit. Bij witbloemige planten passen gelijkmatig groene bladeren; hier doet het eene aan het andere afbreuk. --

Nu kom ik aan een viertal *Ranunculaeae*, en wel *Thalictrum aquilegifolium*, als vertegenwoordigster van een geslacht, dat door verscheidene fraaie, deels fraaiere, soorten in de tuinen vertegenwoordigd is; voorts twee lief geelbloeiende, de *Ranunculus acris fl. pleno* en *R. repens fl. pleno*¹⁾, beiden planten, waarvan de enkelbloemige typen tot de hier te lande meest verspreide planten behooren. Deze zeer gevulde bloemen, gewoonlijk min of meer groenachtig in het hart, zijn zeer aantrekkelijk; ze behooren eigenlijk in elken tuin, de kleinste niet uitgezonderd, daar aan hare cultuur volstrekt geen zorg is verbonden, en ze in Mei met haar overvloed van bloemen sterk in 't oog loopen. Maar is dit waar voor deze twee, des te meer geldt het voor de allerliefste *R.*

¹⁾ Deze bloemen waren of verkeerd gestiqueteerd, of de heer R. vergist zich er in. Die *R. acris* heette is *repens* en omgekeerd.

aconitifolius fl. pleno, die door hare wijdestaande vertakking en hare talrijke dicht gevulde witte bloemen ongetwijfeld tot de allerfraaiste voorjaars vaste planten moet gerekend worden. 't Zijn ware marktplanten, en die men toch op vele plaatsen te vergeefs zoekt. —

Hierbij sluit zich aan de *Caltha palustris* fl. pleno, die de heer R. mij zond onder den naam *Ranunculus palustris* fl. pleno, dat nu wel niet direct een fout, maar toch minder juist is. Ook deze bloemen zijn dicht gevuld. Of ik deze variëteit nu daarom fraaier vind dan de op moerassige plaatsen langs slootkanten en in natte weilanden veelvuldig voorkomende enkelbloemige type, zou ik nog zoo direct niet durven zeggen. Deze toch staat als een onzer fraaist bloeiende waterplanten, te hoog bij mij aangeschreven, dan dat ze door de kleiner, maar gevuldbloemige ontroond zou kunnen worden. Beiden zijn zeer fraai en vooral voor vijfverkanten zeer aanbevelenswaardig.

Ik ben echter met de *Ranunculaceae* nog niet ten eind; ik ontving er nog twee, mede tot de vaste planten behorende, maar waarvan de eerste mij nog onbekend was, nl. *Ranunculus polyanthemus* en *R. speciosus* fl. pl. Beiden zijn mede volkomen gevuldbloemig. De eerste heeft maar 't mij toeschijnt, veel overeenkomst met *acris*, althans wat de groeiwijze betreft; de bloemen zijn echter lichter, eigenlijk fletscher, geel, en ze is, wat kleur betreft, zeker minder fraai dan de daareven genoemde. 't Zou mij niet verwonderen als het een lichter kleurige verscheidenheid van de gevulde *R. acris* was.

Wat de *R. speciosus* betreft, haar groote bloemen zijn zoo fraai donker geel, dat ze het in dit opzicht wellicht van de meeste anderen wint en met de *R. aconitifolius* fl. pleno om den eereprijs kan dingen. —

Nu volgen weer eenige *Monocotyledonen*, en noem ik in de allereerste plaats de *Iris iberica*, wat de teekening der bloembladeren betreft, een juweel in hare soort. De kelkbladeren doen denken aan de Rouw-Lisch (*I. Susiana*), immers wat de kleur betreft, want ze zijn kleiner, terwijl de bloembladeren zeer licht violet zijn, met zeer fijne, vertakte donkere aders. Opmerkelijk is het dat van een der nevens mij liggende bloemen een der bloembladeren voor de helft de kleur der kelkbladeren heeft aangenomen. Bij den eersten aanblik zou men willen zeggen: 't is een prachtige bloem, maar men houdt dit woord in en zegt: 't is een allerzonderlingste, maar tegelijk uiterst

fraais en indrukwekkende bloem. Daar heb ik het woord: indrukwekkend; dat is het; men vergeet ze niet als men haar eens gezien heeft.

Vervolgens *Brodiaea Hendersonii*, met tamelijk groote bloemschermen uit een aantal zich achtereenvolgend ontlukende nankig gele bloemen bestaande, die vooral hierdoor sterk in 't oog loopen, dat de bloembladeren aan de achterzijde door de donker olijfgroene middennerf sterk geteekend zijn. —

Hyacinthus amethystinus en *ameth. albus*. Van deze beide rijkbloeiende bolgewassen werd mij een bos gezonden. De laatste is zuiver wit en verdient dus nevens de donkerblauwe type zeer in aanmerking te komen. —

Zoo ontving ik ook een partijtje bloemen van *Tulipa persica*. Wat een lieve kleur hebben die betrekkelijk kleine bloemen! Geel, groenachtig en rood zijn bij de half gesloten bloemen zoo harmonisch samengeamottan, dat deze alles behalve schitterende Tulp toch ongetwijfeld tot de zeer fraaien moet gerekend worden. Van binnen zijn de bloemen donker geel; ook geheel open zijn ze dus fraai, maar 't fraaiste als ze half gesloten zijn. —

Nu blijven mij nog te vermelden over twee *Allium*-soorten, nl. *All. falcatifolium* en *All. orthophyllum*. Beiden zie ik voor het eerst. De eerstgenoemde heeft een zeer gesloten bloemhoofdje met licht paarse bloemen; de andere veel eer een scherm, ofschoon de bloemsteeltjes niet lang zijn. De bloemstand is dus bij deze veel luchtiger dan bij gene en de bloemen zijn donker karmijn. Het geslacht *Allium* levert een aantal soorten op, die, evenals deze, om den fraaien bloei zeer gewaardeerd worden, en die dan ook bij de liefhebbers van bol- en knolgewassen vrij hoog staan aangeschreven. Ten onrechte willen sommigen er niet van weten, omdat ze nu eenmaal tot het *Uien*-geslacht behoren. Leerde men de fraaiere soorten maar eerst kennen, men zou wel tot betere gedachten komen.

Eindelijk ontving ik een korf vol bloemen van dubbele Tuin-Anemonen, *Anemone coronaria* fl. pleno. Men moet een zoo groot aantal verschillende variëteiten vóór zich zien liggen, om zich een zoo groote verscheidenheid van kleur en nuanceering, ook van vorm en grootte, te kunnen voorstellen. Het mag echter noodeloos geacht worden daarover uit te weiden; ze zijn algemeen bekend, ze moesten echter meer algemeen gekweekt worden, temeer daar ze tegen geringen prijs te verkrijgen zijn.

De Anemonen behoorden, met de nog fijnere maar ook kieskeurigere Ranonkels, tot de keurplanten der oud-Hollandsche tuinen, en mogen ze ook lateren een weinig op zij' gedrongen zijn, ze hebben haar aloude eer toch tot op heden goed weten te handhaven.

21—5—'90.

W.

Een Grafkrans.

(Met een afbeelding.)

Het wordt meer en meer gebruikelijk aan overledenen hulde te bewijzen door het zenden van een krans aan het sterfhuys. Zulke kransen worden aan den lijkwagen gehecht en later op het graf nedergelegd. De keus van bloemen en groen voor zulke kransen behoort zóó gedaan te worden, dat daardoor eenigermate uitdrukking gegeven wordt aan de gevoelens, die men voor den afgestorvene koesterde. Zeer eigenaardig kan men er palmbleden voor gebruiken. De palm toch is het zinnebeeld der overwinning. De krans, die wij nu afbeelden bestaat in hoofdzaak uit Cycasbladeren, die gerekend worden dezelfde zinnebeeldige beteekenis te hebben als palmbleden.

Deze Cycasbladeren zijn bij uitstek geschikt om er kransen van te maken en daarbij zijn zij zeer duurzaam.

Naarmate het gebruik van grafkransen is toegenomen, is ook de afzet van Cycasbladeren verbazend gestegen, ondanks den hoogen prijs, die daarvoor gevorderd moet worden.

De stammen van de Cycas revoluta, die gewoonlijk voor het snijden van bladeren gebruikt wordt, worden uit Japan of van elders ingevoerd, zonder wortels of bladeren en in de kassen der bloemisten op warme kribben op nieuw aan den groei gebracht. De nieuwe bladeren worden gesneden, als zij geheel volwassen zijn, doch nog jong genoeg om geheel onbeschadigd te wezen.

Open grond.

iets nieuws.

In het Supplement op mijn *Handboek* beloofd hebbende, hetgeen er nog ter mijner kennis mocht komen, door de Tuinbouwbladen ter kennis te brengen, zoo geef ik daar gevolg aan door te melden, dat bij mijne firma heeft gebloeid *Syringa Josikoea fl. rubro*.

Deze voldoet zeer goed, zijnde zeer van de soort onderscheiden. De naam is echter minder juist, het moet zijn: *S. J. flore roseo*.

Op het oogenblik is bij mijn firma in bloei *Deutzia gracilis aurea*. De bloem is gelijk aan die der soort. Het moet dus in de bladeren zitten. Nu, die zijn dan ook een weinig minder donkergroen; slechts zoo wat geelachtig groen.

Men heeft dus weder te veel getracht, door wat nieuws in te voeren, geld- of roemzucht te bevredigen.

H.

C. DE Vos.

Saxifraga Campari (Wallacéi.)

Deze *Saxifraga* wordt tegenwoordig bij groote hoeveelheden verhandeld aan de Londensche markt. Het is inderdaad te verwonderen dat op deze, alleszins aanbevelenswaardige plantsoort, niet vroeger de aandacht der handelaars is gevestigd geworden. Het effect dat ontstaat door een wel geschikte groep van deze lieve planten, die, bij goede kweeking en groei, bijna geheel en al bloem zijn, is onovertroffen. Daarbij zijn de bloemen stevig en blijven langen tijd goed.

Deze S. is bij uitnemendheid geschikt voor vestibules, veranda's en ook voor bedden en daar zij spoedig flink gewas maakt en van stek gemakkelijk te kweeken is, levert de voortkweeking volstrekt geen moeilijkheden op. De stekken moeten genomen worden in het begin van Augustus, en kunnen het geschikt geplaatst worden in den grond op een plek die gedeeltelijk beschadwd is.

Koude-kas.

Lilium Harrisii.

De *Wiener ill. Gartenzeitung* gaf onlangs eenige bijzonderheden omtrent de *Lilium Harrisii*, die ons te belangrijk schijnen om ze niet geheel over te nemen, terwijl wij natuurlijk de gegevens geheel voor rekening van dit blad laten.

De *Lilium Harrisii* is eene voor onze kweekers niet genoeg aan te bevelen verscheidenheid der Japansche *L. longiflorum*, welke laatste echter gewoonlijk slechts in den nazomer met een of twee sneeuw witte, 12—15 cM. lange, trompetvormige bloemen bloeit. De *L. Harrisii* daarentegen, in Amerika algemeen als de Bermuda-Paaschlelie bekend, moet als een der beste aanwinsten op de lijst der voor vervroegden bloei geschikte planten beschouwd worden.

Zij bloeit veel rijker dan de *L. longiflorum*; een bol van 9—12 cM. brengt reeds 2—3 bloemen voort, terwijl volwassen bollen van 12—17 cM. met 5—8 en zelfs nog meer bloemen prikken; zeer groote bollen brachten in het vaderland der plant tot

112 bloemen voort ¹⁾, hetwelk echter als uitzondering moet beschouwd worden. Voor forceering kiest men gewoonlijk kleinere bollen, en wel van 9—12 cM., wijl men daarvan gemakkelijker een groot aantal kan bergen, zij zich ook sterker laten aanzetten, en men bovendien de eene of de twee bloemen, op welke men rekent, met lange stelen kan afsnijden.

Neemt men daarentegen grootere bollen, die tot acht bloemen kunnen voortbrengen, en die derhalve langzamer aangezet moeten worden, zoo kan men deze niet met lange stelen afsnijden, daar aan de stengels, als de onderste bloemen goed open zijn, altijd nog enkele ongeopende knoppen zitten. Daarom forceert men in Amerika de grootere bollen langzamer, ten einde ze tegen Paschen in potten voor kerk- of salondecoratie te kunnen gebruiken, wanneer ze, al naar het aantal open bloemen, tot voor een Dollar verkocht worden.

Een andere onovertreffelijke eigenschap der Bermuda-Paaschlelie is dat ze zoo weinig tijd voor hare volkomen ontwikkeling behoeft. Bollen, die men in September plant, kan men gemakkelijk tegen Kerstmis in bloei hebben, wanneer men het er op toelegt. In Bermuda rijpen de bollen in Juli, en worden dan ook in deze maand vandaar verzonden. De grootste kweeker in N.-Amerika is Peter Henderson & Co., te New-York, Cortland Street 35 en 37, die er uitgestrekte velden mede beplant. Wil men er bollen van uit Amerika ontbieden, dan doet men voorzichtig met zich tot deze firma te wenden, wijl enkele andere kweekers, na kleine bezendingen van *L. longiflorum* uit Japan ontboden te hebben, die een jaar in Bermuda kweeken, en daarna voor *L. Harrisii* verzenden.

De echte Bermuda-Paaschlelie wordt dan ook door Henderson reeds in Augustus aan zijn lastgevers gezonden, terwijl de *L. longiflorum* niet vóór October verzendbaar is.

De Bermuda-Paaschlelie is echter niet alleen een voortreffelijke, ja de allervoortreffelijkste Lelie om te vervroegen, zij is ook een prachtige tuinplant, die in het zuiden van Engeland buiten volmaakt goed overblijft, in Noordelijker streken echter met een 12—18 duim dikke laag van blad of stroo moet gedekt worden. ²⁾

Omtrent de snelle ontwikkelg bij het ontwikkelen van de *Lilium Harrisii* in den tuin van Jersey City deelt de heer Henderson het volgende mee, hetwelk onzen kweekers tot richtsnoer kan dienen.

Op den 5en September 1888 werden 5000

bollen van *Lilium Harrisii*, van 12—18 cM. omtrek hebbende, geplant in potten van 12—16 cM. De hierbij gebruikte aarde bestond uit drie deelen goed verteerden graszodengrond en een vierde evenzeer goed verteerden ouden stalmest, waaraan nog $\frac{1}{40}$ zuiver beendermeel werd toegevoegd.

Met dit mengsel werden de potten los gevuld, waarna de bollen er zoo diep ingedrukt werden, dat ze van boven $1\frac{1}{2}$ cM. hoog met aarde bedekt konden worden. Hierna werden ze goed begoten, in een kouden bak (Schuppen ³⁾) geplaatst en 8—10 cM. hoog met blad en hooi bedekt, terwijl de noodige beschutting bij de hand gehouden werd, om de potten bij sterken regen af te dekken, daar het goed is dat de bollen, wijl zij bewortelen alvorens uit te groeien, in dit eerste tijdperk niet te veel water krijgen.

Deze op den 5en September geplante bollen werden den 1en October in een kas gebracht, en toen bleek het dat zij reeds goed geworteld waren; hier begonnen zij dan ook, bij een temperatuur van 19° R. (75° F.) 's nachts en 7° hooger overdag (dus pl. m. 90° F.) terstond uit te groeien. Een zoo hooge temperatuur is noodig, zoo men tegen Kerstmis bloemen wil hebben, en onder deze behandeling begonnen de knoppen zich dan ook reeds den 24en November te vertoonen, en juist 30 dagen later, dus 24 December, stond een vierde gedeelte der geheele partij in bloei.

Henderson geeft nu de volgende kostenberekening van deze cultuur.

In December 1888 werden 1200 bloemen gesneden à f 0.50 . . . f 600 ⁴⁾

In Januari 1889 weder 3200 bloemen, tot een bedrag van „ 1333 ⁵⁾

Van 31 Januari—15 Februari 850 bloemen, tot een bedrag van „ 317

Bedrag van de opbrengst f 2250

„ der onkosten . . . „ 1050

Winst f 1200

Bij de onkostenberekening is de inkoop der bollen van 12—18 cM. omvang berekend naar den catalogusprijs, namelijk f 150 per 1000, dus voor 5000 stuks f 750; de uitgaven voor arbeidsloon, het gebruik der kas en verwarming te zamen f 300, dus in het geheel f 1050.

Als prijzen voor de bloemen zijn de honderd prijzen aangenomen, terwijl ze bij detailverkoop in 't midden van den winter zeker 50% meer gelden.

Bovendien moet hier wel in 't oog gehouden worden dat slechts bollen van middelbare grootte (12—18 cM. in omtrek)

gebruikt werden, die meestal maar ééne, soms twee, ook wel drie bloemen geven, terwijl er verscheidene, wegens de hooge temperatuur geen bloemen gaven («blind durchgingen»). Had men dezelfde bollen langzaam geforceerd, zoodat ze pas in Februari, Maart of April konden bloeien, zoo zou elke bol zeker vijf tot acht bloemen hebben voortgebracht, maar daarentegen zou de prijs hiervan (uitgezonderd met Paschen) evenredig lager zijn geweest.

Om tegen Paschen bloemen te hebben ga men op dezelfde wijze te werk, met uitzondering alleen dat men de in 't begin van September geplante bollen, daar, waar zij ingegraven zijn, tot 1 December rustig laat staan, waarna men ze in een kas brengt met een nachttemperatuur van 8—12° R. (50—60° F.) en overdag weder 7° R. hooger (dus pl. m. 75° F.) Wil men ze wat meer aanzetten, dan kan de temperatuur nog omstreeks 7° hooger gehouden worden.

De grootere bollen, van 18—22 cM. omtrek, moeten natuurlijk in evenredig grootere potten geplant worden. Men gebruikt dan echter niet van 't begin af zulke grootere potten, maar verplante ze daarin wanneer ze goed aan den groei zijn,

Wanneer de bloemen (knoppen) zich vertoonen is een vloeibare bemesting zeer doelmatig, waartoe men ze het best tweemaal 's weeks met dunne koegier begint.

Natuurlijk is Henderson's handelwijze ook op kleinere schaal toe te passen.

In Engeland wordt de *Lilium Harrisii* sedert eenige jaren steeds in toenemende hoeveelheid gekweekt; in Hamburg werden onderscheidene partijen in den winter van 1889/'90 geforceerd, en ook op de Berlijnsche Tentoonstelling ingezonden, waar ze algemeen bewonderd werden.

Tot zoover de mededeeling in het Oostenrijksche tijdschrift.

Of we ons nu voorstellen dat men hier precies dezelfde uitkomsten zou kunnen verkrijgen?

Zeker niet wat alle bijzonderheden betreft. Dat men ze hier even goed zal kunnen forceeren als in Amerika, daaraan twijfelen wij geen oogenblik, zoodat, wat dit betreft, de uitkomsten wel gelijk zullen zijn. Immers dat men ze te Hamburg met uitstekend gevolg vervroegde is in dezen winter te Berlijn gebleken, waar zelfs de vakmannen zich met verwondering afvroegen waar toch die prachtige witte Lelies wel vandaan mochten komen, die men in sommige bloemenwinkels zag. Van achteren blijken dit nu

Harrisii's geweest te zijn. Ook is het ons nu pas duidelijk uit welke soort de heerlijke Leliegroep op de Berlijnsche Tentoonstelling bestond, waar we steeds verzuimden onderzoek naar te doen. Wat men op dit gebied te Hamburg kan, kan men zeker ook hier.

Maar anders is het met de winstberekening, daar hier het provenu door andere factoren wordt beheerscht dan in N.-Amerika. Of men hier de bloemen voor 40 à 50 ct. het stuk zal kunnen verkoopen, zou te bezien staan. Intusschen worden mooie bloemen midden in den winter tegenwoordig ook hier goed betaald.

Dát er, mits het flink aangevat en goed aangelegd wordt, ook hier voordeel uit te trekken zou zijn, achten we zoo goed als zeker.

Daárom, en daarom alleen deelen we dit uitvoerige stuk hier mede, en haasten wij er ons zelfs mee, terwijl we er andere stukken voor laten liggen, omdat men nu nog gelegenheid heeft zich er toe in te richten.

Voor al voor handelskweekers toch achten wij deze nieuwe cultuur een zaak die ernstige overweging en navolging waard is. 28—5 '90. W.

¹⁾ Wij moeten eerlijk bekennen dat ons dit wel wat kras schijnt.

²⁾ Wij meenen hier de opmerking bij te moeten voegen dat in het zuiden van Engeland, waar het klimaat door den invloed van den golfstroom veel milder is dan elders op gelijke geographische breedte, hier niets beslist. Bij ons is deze Lelie onder bedekking overgebleven, maar er niet beter op geworden. Daar dit van plaatselijke omstandigheden afhankelijk kan zijn, zouden wij dienaangaande wel gaarne weten welke ondervinding anderen hebben opgedaan.

³⁾ Wat hier met „Schuppen“ bedoeld wordt is ons niet recht duidelijk. Het kan een bak, 't kan ook een rabat zijn. Het doet echter ter zake niets af, daar ze er slechts tijdelijk geplaatst werden.

⁴⁾ De in het Weener tijdschrift opgegeven berekening is in Oostenr. Florijnen; we kunnen die dus gerustelijk in Ned. Guldens overnemen; het verschil is van weinig betekenis.

⁵⁾ Natuurlijk tegen af en toe iets mindere prijzen verkocht.

Het uitplanten en overwinteren van de *Musa Ensete*.

Wanneer geen sterke nachtvorsten meer te vreezen zijn, dus ongeveer half Mei, begint men met de *Musa*'s, die men in den vollen grond wenscht te planten, een plaats te verschaffen waar ze voor zon en wind een weinig beschut zijn. Vervolgens plant men ze in manden, die zoo groot zijn, dat de kluit er goed in kan, in vetten gemengden grond, waaraan men een weinig zand toevoegt, en giet ze dan met de broes een weinig aan met lauw water. Hare standplaats gedurende

den zomer moet zéer warm zijn en op het Noorden beschut. Men graaft daar een gat dat zoo wijd is, dat er rondom den mand een hand breed ruimte overblijft, en zoo diep is, dat de mand als die er in staat, met den rand juist aan de oppervlakte der aarde komt. Men kan dan den rand met graszoden beleggen, of ook bedekken door plantjes, die men rondom den voet der Musa zet.

Voordat men echter tot het planten overgaat, neme men 2 stukken bandijzer, bijv. oude ijzeren hoepels van vaten, en buige die zoo, dat ze, kruiselings onder den bodem van de mand gelegd, met hunne vier ein-

Zoowel door steeds te gieten met water dat aan de zon is blootgesteld geweest en dus min of meer warm is, als door het van tijd tot tijd toedienen van een dunnen koelgier, kan men zeer veel tot den goeden groei der Musa Ensete bijdragen.

Het effect teweeggebracht door een schoone, flink ontwikkelde Musa Ensete, hetwelk echter alléén bij eene doelmatige behandeling als boven omschreven kan bereikt worden, is onbeschrijfelijk, en is door middel van andere planten niet in die mate te verkrijgen.

Spraken wij zooeven over de behandeling

EEN GRAFKEANS.

den nog een eindje boven den rand daarvan uitsteken. Deze plaatst men in het gat en legt daarin een paar plankjes, een vatbodem of iets dergelijks, om het doorwortelen te voorkomen en het uitnemen der planten in den herfst gemakkelijker te maken. Hierop plaatst men dan de mand met de Musa, drage vooral zorg dat de stam goed recht staat en vult men, nadat de einden van de ijzeren banden zoo gebogen zijn, dat ze niet meer boven den grond uitsteken, de overblijvende ruimte met goede aarde aan. Daarna moet de grond rondom flink aangedrukt en eenige malen met lauwater aangegoten worden.

der Musa Ensete vóór en gedurende den zomer, we zullen nu zien, hoe men haar verder, d. w. z. in het najaar en 's winters zal hebben te verzorgen, ten einde haar in leven en gezond te houden.

Wanneer men in den herfst de Musa weer wil plaatsen, daar waar ze moet overwinteren, neme men een scherpe spade en steke daarmede de wortels rondom de mand af, waarna men deze uit den grond ligt, waartoe men zich van de einden der ijzeren banden als handvatsels bedient. De drie of vier onderste bladeren worden tot op een hand breed van den stam afgesneden en de overigen voorzichtig ingebonden, teneinde te voor-

komen dat ze bij het binnenbrengen worden beschadigd. De kluit, die door de mand is bijeengehouden, wordt dan in een kuip met verse aarde geplant, waarvan de bodem van veel gaten is voorzien.

Men kan dan de *Musa* zoowel in de gematigde- als in de koudekas een plaats geven; de temperatuur moet echter zoo zijn, dat ze nooit, of slechts hoogst zelden tot het vriespunt daalt. Op plaatsen waar men geen last van grondwater heeft, is ook aan te bevelen het graven van een gat dat met mest gevuld aan de *Musa* die daarin gezet wordt een warmen bodem geeft, ten einde haar zodoende aan den groei te houden. Den geheelen winter door tot April toe giet men slechts zeer zelden en dan nog alléén met warm water. Behalve een drie- of viertal sterven natuurlijk de bladen allen af; daarentegen verkrijgt de *Musa* in het voorjaar, wanneer ze uitgeplant wordt, weer een zeer gezong aanzien, waartoe het jonge blad, dat bijna een geheel winter tot zijne ontwikkeling behoeft, veel bijdraagt.

Wanneer men de *Musa Ensete* op de hierboven beschreven wijze behandelt, kan men bijna zeker zijn, er vele jaren lang genot van te hebben. J. H. G.

Warme- en gematigde-kas.

Anthurium Scherzerianum.

Het kan allicht sommigen onzer lezers interesseeren te weten dat de fraaie *Anthurium*-hybriden van den heer A. de la Devansaye, te Angers, die, om de kleurschakeeringen van de bloemschede, van rood tot roomwit, zoo zeer de aandacht trokken, en waaraan op de Tentoonstellingen te Tours, Angers, Versailles, Gent en Parijs hooge onderscheidingen ten deel vielen, door dezen liefhebber thans ter beschikking van den handel zijn gesteld. De heer Rousset namelijk (Horticulteur, Route de Paris, Angers (Maine et Loire)) is door aankoop eigenaar geworden van de volgende hybriden:

Anthurium andegavense, met getijgerde bloemschede.

Anthurium Marie Thérèse, met glanzende bloemschede.

Anthurium Made de la Devansaye, met roomkleurige bloemschede.

De editie der eerstgenoemde bestaat uit 15, die der tweede uit 5 en die der derde uit 6 planten, welke thans door den heer Rousset worden aangeboden, de eerste voor 250 en de beide laatste voor 300 franc per plant.

Ze zullen aan de inschrijvers allen op

denzelfden dag worden toegezonden, terwijl natuurlijk de eerste aanvragers de sterkste planten krijgen.

Betaling vier maanden na de levering.

Bijaldien zich vóór 15 September geen zes-en-twintig inschrijvers (de bedoeling zal wel zijn inschrijvers voor de 26 planten) hebben aangemeld, worden er dit jaar geen planten afgeleverd, en de aflevering tot 1 Mei uitgesteld.

Daar de heer Rousset eigenaar is van al de bestaande planten dezer hybriden, verbindt hij zich de bovengenoemde prijzen gedurende drie jaren te zullen handhaven.

Als er nu maar liefhebbers komen!

Bloembollen-cultuur.

Iris Susiana.

Hoe wij ook de bloem van bovengenoemde *Iris* bekijken, 't zij rechts of links, van boven of van onderen, ze is en blijft zeer interessant, mooi, ja zelfs prachtig mooi en grillic. Het is een opmerkelijk verschijnsel dat juist deze *Iris* zich van alle andere (*Iberica* uitgesloten) onderscheidt door een grondkleur welke alle deelen in meerdere of mindere mate gemeen hebben; bij andere soorten of variëteiten van dit rijke geslacht treft men veelal sterk sprekende vroolijke kleuren, *Iris susiana* schijnt meer stemmig te zijn en heeft zich een kleed gekozen dat wij gerust een rouwkleed konden noemen, trouwens zij wordt genoemd *de Weduwe in rouw*. Wij kunnen niet zeggen dat haar dat kleed misstaat, integendeel zij ziet er deftig uit en als zoodanig beschouwen wij haar. Stelt u voor, waarde lezer, dat er een Orchidee was die zulke bloemen voortbracht — de Engelschen deden er bepaald een knieval voor — wij verzekeren u, de plant was met geen goud te betalen, nu zij echter hare bewonderenswaardige bloemen op den vrijen grond voortbrengt, nu hecht men er die waarde niet aan, welke zij toch in alle opzichten verdient.

Wij gaan in dezen niet mede, volstrekt niet; wij schenken haar gaarne onze aandacht en betreuren het maar, dit maar eenmaal in het jaar (in 't laatst van Mei, begin Juni) te kunnen doen. De bloem welke uit twee tegenoverzittende bladscheden te voorschijn komt heeft de bekende *Iris* formule van 3, 3, 3 x 0 (3). De kelkbladen hebben een grijs-witten grond, waarover tal van strepen loopen, die, nabij den baard — ze mocht wel eens geschoren worden — merkte iemand op — in een ongeregelde massa uitloopt. De baard welke men bij vele *Iris*

aantreft draagt er veel toe bij om de natuurlijke bevruchting te bevorderen. De kelkbladeren zijn $9\frac{1}{2}$ cM. lang bij 7,2 cM. breed en is op de helft naar beneden omgeslagen. De drie kroonbladeren zijn wat lichter van kleur, wat zijn reden daarin vindt dat de strepen welke naar den rand vorkig uitloopen zeer fijn zijn. In 't midden zijn het stipjes. Ook aan den voet van dit blad zijn eenige haren aanwezig, die echter niet van groote betekenis zijn. Het is ruim 10 cM. lang bij 9,3 cM. breed.

Kolossale bloem niet waar?

Op de kroonbladeren moeten we volgens de regelen der natuur de meeldraden vinden, wat in deze bloem ook het geval is, toch schijnt het niet zoo te zijn. We behoeven maar even de drie bladachtige stijlen, welke op 't midden der kelkbladen liggen, én door hun gebogen vorm en omgeslagen top, daar een huisje vormen — wij behoeven die maar op te beuren om de meeldraden met het lange filamentum te aanschouwen. Ter weerszijde der meeldraden zijn nectarieën aanwezig, die voor insectenlokken dienst doen. Als wij er nu een stamper uithalen die $7\frac{1}{2}$ cM. lang bij $2\frac{1}{2}$ cM. breed is, zal het ons opvallen dat over den rug daarvan een naad loopt, welke zich aan het einde loslaat, om zoodoende het bijzondere aanhangsel in tweeën te verdeelen.

Wil men van deze Iris het volle genot hebben dan zal men haar een warme plaats moeten geven op een niet te zwaren grond. Voortkweeking geschiedt in 't voorjaar door wortelstek-verdeeling.

Wie maar eenigszins een beschikbaar plekje in zijnen tuin heeft, raad ik ten sterkste aan deze Iris aan te schaffen, zeker als wij zijn, dat men ze bij 't bloeien elk terugkomend jaar met stille bewondering zal gadeslaan, waarbij men geniet van een der vele kunstvoortbrengselen der natuur, welke daar aan zoo rijk is.

1 Juni '90.

J. K. B.

Freesia's, Kaapsche Meilelietjes.

Sinds eenigen tijd begint men deze in grootere hoeveelheden aan te kweeken, omdat zij zich even gemakkelijk en bijna even vroeg in bloei laten brengen als de witte Romeinsche Hyacint. Vooral in Engeland legt men er zich bijzonder op toe, en staat de bollen daar geen totalen rusttijd toe, men laat ze daar in de potten, houdt ze een weinig vochtig om ze in Mei met de geheele kluit in grootere potten over te zetten. Alzoo behandeld, groeien zij veel sterker en ontwikkelen dikwijls bloemstengels van 70—80

cM. hoogte, die gewoonlijk verscheidene bloemaren voortbrengen. Men kan zich voorstellen dat zij met haar prachtige witte, heerlijk riekende bloemen niet alleen als bloeiende planten zeer gezocht zijn, maar ook voor bouquetten een rijk materiaal leveren. Vooral de *Freesia refracta alba* wordt het meest geschikt geoordeeld.

Orchideeën.

Een zeldzaam fraaie verzameling van Cattleya's.

Dezer dagen bezochten wij de bekende bloemisterij van den heer A. A. Peeters, te Brussel, en als gewoonlijk werden wij daar getroffen door de prachtige verzameling van Orchideeën, die men daar vindt, in een cultuurstaat, die niets te wenschen overlaat. Maar ditmaal steeg onze verrassing ten top, bij het zien van een groote kas, uitsluitend gevuld met *Cattleya's* en *Lælia's* en daarvoor opzettelijk ingericht. Wij moeten daarvan als van een groote merkwaardigheid melding maken. Op het tijdstip, waarop wij die kas bezochten, waren er niet minder dan 3000 bloemen tegelijk open. Dat er veel verscheidenheid van soorten en variëteiten was, behoeft niet gezegd te worden. Om iets te noemen, wij zagen er een *Cattleya Mossiae alba*, een zeldzaam groot exemplaar, met ruim 20 bloemen, een bijzonder schoone *Cattleya labiata Warneri*, vele *Lælia purpurata* met uiteenlopend gekleurde bloemen, waarbij ook een met een bloemsteng met zeven bloemen, tal van *Cattleya Mossiae* in de meeste verscheidenheid, enz.

Het zou te omslachtig zijn om meer te noemen, maar wij raden een bezoek aan den heer Peeters ten zeerste aan. Genoemde heer is altijd bereid zijn verzamelingen te laten zien.

G.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop gehouden op 2 Juni j.l.

Aan deze vergadering ging eene onderlinge Tentoonstelling vooraf van *Azalea pontica* en van hetgeen er verder in kweekerijen in bloei is. Een schoone collectie *Azalea's*, zoogenaamde Gentsche variëteiten, was ingezonden. Er waren er van het donkerste rood tot bijna zuiver wit. Onder de donkergekleurde variëteiten muntten vooral uit de volgende: *Sang de Gandbruges*, *Bronze unique*, *Princesse Adrienne*, *Cardinale*, *Josephine Klinger*, *Ignea nova*, *Admiral Ruijter*, *Géant des Batailles*, *Emilie*, *Pallas*, *Néron*, *Prince Henri des Pays Bas*, *coccinea speciosa*, *Grand Duc de Luxembourg*, enz. Onder de lichter gekleurden

trokken vooral de aandacht: Gelderroos, Anrore de Proyghem, Victoria, Reine Louise, Honneur de la Belgique, Byon des Amateurs, Minerva, Heureuse Surprise, Bouquet de Flore, Delicata nova en anderen. De schoonsten der witte zijn zonder twijfel Davisii en sinensis albigrandiflora. Van de dubbel of gevuldbloeiende spande de kroon, Byon de Gandbruges een echt juweel, verder waren er nog Louis A. van Houtte, Mina van Houtte en Raphaël de Smet. Als eene schoone helder gele moet vermeld worden Nancy Waterer.

Een kleine collectie vroegbloeiende Clematis was nog ingezonden waarbij men opmerkte de aanbevelenswaardige soorten: Mrs. S. C. Baker, Miss Bateman, Albert Victor, Lady Londesborough, Eduard Desfosse, de zeer groote en schoone var. Xerxes, lilacina floribunda en Edith Jackman. De dubbel bloeiende: John Gould Veitch, Lucy Lemoine en Duchess of Edinburgh. Daar we nu toch in de klimplanten verzeild zijn, kunnen we niet nalaten nog te vermelden de Glycine multijuga fl. albo en de Lonicera sempervirens Brownii.

Er waren ook eenige vaste planten vertegenwoordigd, waarbij vooral uitmuntte eene schoone collectie Iris germanica, welker grillig gekleurde en gevormde bloemen aan die van Orchideeën deden denken. Onder deze rubriek verdienen nog vermelding de Hemerocallis Dumortierii, H. flava, Pyrethrum hybride Capitaine Nares, Orobanchis tuberosus, Ranunculus aconitifolius albo-pl. en anderen.

Onder de aanwezige heesters verdienen vermeld te worden Spiraea rotundifolia alba, Weigelia Diderot (bruinrood), Spiraea grandiflora, Viburnum plicatum sterile, Ligustrum ovalifol. robustum aureomarg., Weigelia hortensis fl. rubro-pl. var. en Spiraea Memoire de Louis van Houtte.

Ook eenige Liliums waren er, zoo als Lilium pomponicum rubrum en Lilium pomponicum luteum en L. umbellatum. Eindelijk mag niet onvermeld blijven de Kalmia augustifolia rubra, die grootere en donkerder gekleurde bloemen heeft dan de gewone K. augustifolia.

Zeer zeker was deze voorvergadering leerzaam. Alleen door dusdanig onderzoek en vergelijking zal men 1° van alle artikelen den aankweek bevorderen en 2° foutieve nomenclatuur tegengaan.

Nadat het tentoongestelde voldoende beschouwd en besproken was, ging men over tot de gewone werkzaamheden.

Ingekomen was er een geschenk van den heer C. de Vos, en wel een exemplaar Supplement op zijn algemeen bekend Handboek voor Heesters, hetwelk in dank onder toejuiching werd aanvaard. Aan den Secretaris werd opgedragen den heer de Vos den dank der vereeniging daarvoor over te brengen.

De Voorzitter deelt mede van de Société nationale d'Horticulture centrale in Frankrijk een boekje te hebben ontvangen, waarin als eenig afdoend middel tegen bloedluis werd aangeprezen het planten van zoogenaamde Suiker- of Heereboonen om den aangetastten boom, hetgeen bovendien nog dit voordeel geeft, dat men een dubbele oogst heeft van dezelfde plek grond. 't Is in ieder geval een winstgevend middel. Als afgevaardigde ter e. k. Algemeene vergadering der Ned. Maatsch. voor Tuinb. en Plantkunde werd gekozen de heer A. Koster Mz. Ten slotte moest er nog beslist worden over het lot van den proeftuin. Van tijd tot tijd waren er al eens stemmen opgegaan voor opheffing van den proeftuin, omdat de tegenwoordige zoo weinig aan het ideaal van een' goeden proeftuin beantwoordde en te veel geld kostte naar gelang van het voordeel dat hij afwierp; in ieder geval ging het onderhoud, op den tegenwoordigen voet, reeds de krachten der Vereeniging te boven. Anderen wilden inkrimping van het bestaande terrein, opdat het idee van het bezit van een proeftuin levendig gehouden zou worden. Weder anderen wenschten opheffing van het bestaande, als niet meer overeenstemmende met en voldoende aan de eischen van den tijd, en zouden gaarne zien dat de P. V. het initiatief nam tot bijeenroeping van eene vergadering van belanghebbenden en belangstellenden ten einde zoo mogelijk den eersten stoot te geven tot het oprichten eener Vereeniging of Maatschappij tot exploitatie van een Proeftuin, die deze zaak met kracht kon aanvatten en tot stand brengen door middelen, waarover de P. V. niet kon en nooit zou kunnen beschikken. Na ruime discussie werd besloten deze zaak aan te houden tot de volgende vergadering.

Eindelijk wordt nog besloten dat voortaan geregeld om de 14 dagen (de eerstvolgende op Maandag 16 Juni) eene vergadering gehouden zal worden, waaraan eene onderlinge tentoonstelling verbonden zal worden van al wat om dien tijd merkwaardigs in de kweekrijen voorkomt.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Weeknieuws.

Wij herinneren dat de Vaste Commissiën der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, voor de toekenning van getuigschriften, wegens nieuwe en uitstekend gekweekte planten, groenten en vruchten zullen vergaderen op Donderdag 19 Juni a.s. in »Natura artis magistra« te Amsterdam (ingang Middellaan.)

Leden der Maatschappij hebben toegang van 12—4½ uur en wij kunnen hen ten eerste aanraden het ingezondene te komen zien, dat ditmaal zeker zeer belangrijk zal zijn. Onder meer zal er een hoogst belangrijke verzameling bloeiende Orchideeën te zien zijn van mr. W. J.

van Lansberge, »Huize Dunow te Heelsum. Het zien van zulk een verzameling is een reis ten ziele waardig. Menigmaal gaat men een tentoonstelling bezichtigen, die niet zooveel belangstelling verdient als één zoo'n keurverzameling van den heer van Lansberge.

Verschillende mededeelingen.

Uit het Westland schrijft men aan het Haagsche *Dagblad*. Zelden hebben de druiven zoo'n rijk gewas beloofd als dit jaar. De vruchtbaarheid der boomen is verbazend; waar één druiventros naar de eischen van de kracht en den aanleg der boomen een plaats kan vinden, zijn er niet zelden drie of vier; zelfs de spruitjes, die uit den legger opschieten, dragen vrucht; sommige jonge uitloopers vertoonen ook 3 en 4 trossen. De ontwikkeling is evenredig aan den overvloed van den wasdom, dank zij het zonnige voorjaarsweder; de raamdruiven zijn uitgebloeid. Indien de druif nu verder in de hoofdrijden van den bloei gunstig weer mag hebben, zal er in Wijnmaand menig trosje te snijden zijn. Aan het overige boomgewas doen de rupsen veel schade, zoodat het niet beantwoordt aan de gustige verwachtingen, die de bloeitijd opwekte. Pruimen en appelen zullen er weinig zijn, daar deze boomen over het algemeen slecht hebben gebloeid en de appelen veel door de rupsen geleden hebben. De pereboomen hebben overvloedig gebloeid: de oogst daarvan zal wel voldoende zijn.

De dagen, vastgesteld voor het houden der algemeene tentoonstelling van de Holl. Maatschappij van Landbouw, te Dordrecht, zijn gewijzigd, zoodat de opening der tentoonstelling zal plaats hebben op Zaterdag 6 September, de algemeene vergadering op Maandag 8 September, terwijl de veertentoonstelling is vastgesteld op Woensdag, Donderdag en Vrijdag 10, 11 en 12 September e. k.

Voor de algemeene tentoonstelling der Holl. Maatschappij van Landbouw te Dordrecht te houden, zijn nog gouden medailles uitgelooft door: Douairière van den Santheuvel 2, H. P. de Kat van Hardinxveld 1, mevr. Van Rees-Osti 1, mr. Nebbeus Sterling 1, P. Kolkman 1 en H. B. de Roo 1, allen te Dordrecht.

Wij ontleenen het volgende aan het Verslag over 1889, op de jaarlijksche algemeene Vergadering van de Rotterdamsche Diergaarde in de vorige maand uitgebracht, en voorkomende in de N. R. Ct. Wij meenen hierdoor hulde te brengen aan den heer Wilke, den bekwaamen Hortulanus aan die inrichting verbonden. De bloemperken hebben dit jaar weder door raaien aanleg en prachtige bloemendosch afgemunt.

Vele kasplanten namen zoozeer in omvang toe, dat er moest worden besloten, de koepelafdeeling in het groote plantenhuis uitsluitend voor groote Palmen en Varens in te richten.

Dientengevolge moest de verwarming op geheel andere wijze worden ingericht. Dit heeft in den winter de beste resultaten opgeleverd en is dus volkomen geslaagd, terwijl de kolosale planten, nu vrij staande, een grootsch geheel vormen.

De plaatsing in de Palmenkas onderging ook eene belangrijke wijziging, en de daarin gehuisveste planten komen nu beter tot haar recht.

De eerste Aalsmeersche aardbeïen werden heden naar de Amsterdamsche markt verzonden. Ofschoon het weder zich minder gunstig laat aanzien dan verleden jaar, verwacht men toch een rijkere oogst.

Te Zwaag- Westeinde (Fr.) is een kind vergiftigd, doordien het bloemen van de goudenregen (*Cytisus Laburnum*) in den mond had gestoken. Door spoedig aangebrachte geneeskundige hulp is het thans eenigszins herstellende.

De marktprijs der muisjesaardappelen te Bovencaarspel bedroeg de vorige week f 8 f 8.50 per hecoliter; die der Meirapen f 3. per 1000 stuks.

Te Wageningen worden dit jaar bij de verpachtingen van kerseboomgaarden hooge prijzen besteed, naar schatting 7 à 10 cent per pond op den boom. Het vorig jaar bedroeg de prijs 3 à 5 cent. Een boomgaard bracht zelfs ruim f 1100 op.

De eerste kruis- en aalbessen zijn, uit den Bangerd, naar Amsterdam verzonden. Van eerstgenoemde vrucht is een groote oogst te wachten. Van perziken komt daar niets terecht; pas gezette vruchten konden de nachtvorsten — die zich dikwijls buitengewoon streng lieten gevoelen — niet doorstaan, en vallen dagelijks bij groote hoeveelheden af.

Over het algemeen zullen de fijne vruchten dit jaar zeer schaars zijn.

De groote aardbeïen-campagne heeft te Breda reeds een aanvang genomen. De vorige week hebben de eerste belangrijke verzendingen naar Engeland en België plaats gehad. De markt begint reeds te 4 à 5 uur 'smorgens bij het zoogenaamde Duitenhuis aan den Prinsenhaagschen Steenweg. Te Breda en omstreken is de teelt der aardbeïen aanzienlijk.

Uit Lienden (Betuwe) wordt gemeld:

De prijzen der kruisbessen zijn dit jaar hoog. Er wordt hier en in de omstreken 12 à 14 cts. per Kilo besteed.

De prijs der kruisbessen in het Westland is zeer hoog. Op de veiling op 7 Juni te Naaldwijk werd een partij van 1950 Kilo genomen à f 7.05 per 50 Kilo of ongeveer f 8.64 per hectoliter. Te Honselaarsdijk werd f 7.30, te

Wateringen f7.25, te Poeldijk f7.10 en te Munster f7.05 per 50 Kilo betaald. In 't geheel werden 10750 Kilo ter veiling aangevoerd.

De nationale Rozen-vereeniging van Engeland zal 3 internationale rozen-tentoonstellingen houden, en wel 24 Juni en 5 Juli te Londen en 17 Juli te Birmingham.

In de Rijnprovincie, waar de rupsenplaag in al hare volheid woedt, zijn de landbouwers, op verbeurte van geldboeten, verplicht de rupsen, die zich op eenige landgoederen bevinden, te doodden en de nesten te verbranden.

Wat bosch-cultuur aangaat, staat Engeland bij de andere Europeesche landen ten achter, want in het geheele vereenigd Koninkrijk bestaat geen enkele inrichting voor onderwijs op dit gebied. Niettemin beweren de deskundigen, dat 27 millioen acres land voor den bosch-bouw geschikt, of die met weinig moeite en kosten daartoe zouden kunnen worden ingericht, nog niet ontgonnen zijn: eene mededeeling waarover de voorzitter van den Raad van Landbouw te Londen zich zeer verbaasd toonde en waaromtrent hij nadere inlichtingen vroeg, toen dezer dagen eene deputatie uit de vereenigde Kamers van Koophandel op de instelling eener nationale boschbouwschool kwam aandringen. Het stelselmatig uitroeien der bosschen toch, ook in Engeland al meer en meer gewoonte geworden, vermindert den voorraad timmerhout met elk jaar en doet steeds den invoer er van uit het buitenland stijgen terwijl men bij genoegzame verzorging op eigen bodem voor een groot deel in de behoeften zou kunnen voorzien. De tegenwoordige wet op den landbouw gewaagt echter nergens van onderwijs op dit gebied en zal dus eerst veranderd moeten worden voor aan het verlangden der belanghebbenden kan worden voldaan.

Meikevers. 't Vorig jaar lazen wij in de *Rev. hort.* dat Meikevers boomen of struiken met bruine of roode bladeren, als de bruine Beuk, de zwarte Eik, de bruine Hazelaar, *Prunus Pissardii*, enz. niet aantasten. Het zou wel belangrijk zijn te weten of dit zoo is, en daarom verzoeken wij lezers van dit blad, die in streken wonen waar die lastige insecten voorkomen, ons hunne bevindingen hieromtrent mede te willen deelen.

Aspersies. Men neemt tegenwoordig bijna geen dagblad ter hand of tal van aanbiedingen komen daarin voor van *Westlandsche* of *Bergen-op-Zoomsche*, ja zelfs van *Limbursche* Aspersies, en wel tot uiterst billijke prijzen. Het blijkt daaruit, dat de Aspersie-teelt in de laatste jaren een groote vlucht genomen heeft, en dat, waar deze heerlijke groente vroeger, om den hoogen prijs, alleen op de tafel der meer gegoeden verscheen, tegenwoordig ook onder het bereik van anderen komt.

Vraagbord.

Wij ontvingen de vijf volgende vragen, met verzoek er in dit blad onze meening over mede te deelen. Wij geven er de voorkeur aan ze onder deze rubriek op te nemen. Ongetwijfeld kunnen sommigen onzer lezers enkelen er van, op grond van ervaring, beter beantwoorden dan wij, en dan komen we misschien te weten wat anders niet bekend zou worden.

No. 740. 1. Is gas, verbrand en onverbrand, nadeelig voor planten, ook die onder glas staan; voor alle planten, en zoo ja, waardoor?

2. Moeten kamerplanten gemest worden? Zoo ja, ook de vetplanten, en welk is onder de talrijke raadgevingen het eenvoudigste, wat betreft de soort van mest en wijze van behandeling.

(Daarbij is rekening te houden, dat dit werk veelal door dames wordt verricht.)

3. Welke middelen zijn bij de verschillende opgaven de eenvoudigste en degelijkste, om kamerplanten te bevrijden van luizen of insecten in het algemeen.

4. Zijn roet en urine bijzonder aan te bevelen voor mest in den tuin en hoe die aan te wenden?

5. Heeft iemand ooit vernomen, dat de nabijheid van *Thuya's* de perenvrucht doet bersten? —

Op de eerste vraag antwoorden wij alvast kortelijk dat gas en gaslicht beiden reeds lang zeer schadelijk voor de planten zijn gebleken.

Op de tweede dat men het denkbeeld mesten voor kamerplanten gewoonlijk overdrift. Als ze tijdig verpot worden, behoeft men zich over bemesting het hoofd niet te breken, althans waar het vetplanten betreft, voor welke zelfs zuivere humusaarde ondoelmatig is.

Op de derde vraag antwoorden wij eenvoudig: *poetsen*. Is een plant erg met doppluis bezet, die er vast opzitten, zoodat men de bladeren zou beschadigen, dan besmeert men ze vooraf met dennenolie, sterk met water verdund, en wast ze daarna af.

Roet en urine zijn beiden goede meststoffen, de laatste na uitgestit te zijn. Zelf namen wij er echter geen proeven mee.

Omtrent den schadelijken invloed van *Thuja's* op vruchtboomen is ons niets bekend.

RED.

No. 741. Een mijner bekenden bezaaide bij wijze van proefneming een stuk land met zaad van kleine uien (de soort om intemaken.) Het zaad kwam goed op en het gewas staat mooi doch nu blijkt dat de bolletjes worden verwoest door kleine geelwitte wormpjes, die de bollen doorknagen en eindelijk de planten doen sterven. Mijn vriend weet geen middel tegen gemelde plaag; daarom beloofde ik hem in deze zaak uw gewaardeerd advies te vragen.

Ik ben mits dien zoo vrij u beleefd te verzoeken mij te willen mededeelen of er middelen bekend zijn om gemeld kwaad te stuiten. W. K.

DE NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „CORONA”.

De Naamlooze Vennootschap
„CORONA”,

heeft aan deze zaak
de meest mogelijke
uitbreiding gegeven,
en is zoowel door
hare verbindingen met
het buitenland, als

door de keuze van
haar personeel; steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waarvan zij zich bij
voortduring blijft aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

Ketzergracht bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Enge Kapelsteeg 91.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen
des lands verzonden.

765

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,
die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 757

KUIKENS

TE KOOP gevraagd van verschillende rassen kippen, eenden ganzen, kalkoenen, faisanten, enz.

Fr. br. lett. D 69, aan den boekhandelaar J. L. BEIJERS, Utrecht. 758

TER OVERNAME GEVRAAGD:

Een goed onderhouden **DUIVENHOK** of **TIL**, of wel een niet te groote **VOLIERE**.

Aanbiedingen met opgave van vorm, afmetingen en prijs, onder motto »Duiven« aan het Bureau van *Excelsior*, Keizersgracht 207, Amsterdam. 759

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

760

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

GROENEWEGEN & Co,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

**ANTHURIUM SCHERZERIANUM
ATRO-SANGUINEUM.**

Bekroond met een certificaat door de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheidenheid; onderscheidt zich niet slechts door schitterend karmijnrood gekleurde bloemen, maar ook door de fraai gekleurde bloemstelen, welke gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij haar ook rood zijn. 761

Gezonde planten met bloem en knop.

Prijs het stuk f5.—

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 762

NEDERLANDSCHE
Stoom-Vruchtensapfabriek
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 763

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

Villa Dordrecht.

Zeer billijk **TE KOOP** en voor f550 **TE HUUR**, de voor weinige jaren nieuw gebouwde **VILLA »Olmhof«** aan den Reeweg, met prachtigen **Tuin**, groot ca. 4000 Centiaren.

Te bevragen bij den heer J. N. REUS, te Dordrecht, Vriezeweg. 764

N°. 25.

VRIJDAG 20 JUNI 1890.

19e Jaargang

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per maanden voor 100 regels à 9 ct., 350 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 3000 regels à 5 ct., 5000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

BELANGRIJKE Openbare Verkoop.

Notaris BACKX, resideerende te Wieringerwaard, zal publiek Verkoopen, op Woensdagen 3 Juli 1890, bij *opbod, afslag en combinatie*, en 9 Juli d.a.v. bij *inderoofing*, telkens des voormiddags te 11 uren, in de Vlas- en Korenbeurs, te Anna Paulowna:

De Kapitale BOERENPLAATS,

GENAAMD

„Margarithahoeve”,
aangunstigst aanéengelegen te Anna Paulowna, aan den Grastweg, Middenvliet en Middenvogt, nabij het Spoorwegstation, bestaande uit:

Een hechte, uitstekend onderhouden Huismanswoning, Praan- en Wagenschuren, Dorsch, ruime Hooiberging, Stallingen voor 42 stuks Rundvee en 6 Paarden, Tuin, Werf en diverse percelen best Wei- en Bouwland, namen groot 56 Heetaren, 26 Aren, 50 Centiaren.

Te aanvaarden: het Bouwland met het ontkooten van de schoof, het Weiland Kerstmis 1890, en de Gebouwen met bijbehooren bij de ontruiming uiterlijk 1 Mei 1891.

Notitieboekjes met kaart en uitvoerige beschrijving der percelen, zoomede alle inlichtingen, ten kantore van den Notaris met de veiling belast. 770

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 771

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welva- rendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 772

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Oprigter van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 773

Kunst en Smaak.

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 774

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 775

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & Zoon, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaa- en Moesbollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Tuinspuiten.

De meest doelmatige werktuigen tot het besproeien van kasplanten, aangezien men de plant van alle zijden het water kan toevoeren en zoodoende insecten beletten zich te vestigen.

Verkrijgbaar in verschillende maten.

Prijs per stuk f 3.40, f 4.75, f 6.25, f 8.80, f 11.80

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 776

Hoog en breed 24 cM. . . .	f 1.15
„ „ „ 29 „	1.30
„ „ „ 32 „	1.60
„ „ „ 36 „	2.30
„ „ „ 40 „	3.40
„ „ „ 45 „	4.10
„ „ „ 50 „	4.70
„ „ „ 55 „	6.50
„ „ „ 60 „	8.—
„ „ „ 65 „	10.—
„ „ „ 70 „	12.—
„ „ „ 75 „	15.50
„ „ „ 80 „	18.75
„ „ „ 90 „	22.75
„ „ „ 100 „	29.—

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

788

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

TE KOOP:

Een solied, aangenaam en vroolijk gelegen **ZOMER- EN WINTER-BUITENVERBLIJF**, 15 minuten van het station Dieren, aan den straatweg tusschen Arnhem en Zutphen, met Bosch- en Riviergezicht, groot negen Kamers met Spiegelruiten, Schoorsteenmantels, Gasleiding, groote Serre, Balkons en Sousterrain.

Verder Koetshuis, Stal, Tuinmanswoning, Moestuyn met vele fijne Vruchtboomen, Oranjerie, Druivenkast, Broeibakken, Koepel, Volières en uitmunten Welwater, Groot circa drie Hectaren.

Franco brieven, lett. X, Postkantoor te Dieren. 789

PORCELEINEN Nummer-Etiquetten.

(Met gaatjes)

Deze etiquetten van wit porcelein vervaardigd, met flink duidelijk cijfer, zijn rond, hebben ruim 3 cM. doorsnede, zijn genummerd van 1 tot 50, en van 1 tot 100; ze zijn duurzaam en daarom bijzonder geschikt voor planten-collecties, als: Dahlia's, Rozen, enz.

Per 50 stuks (N°. 1 tot 50)

f2.75

Per 100 stuks (N°. 1 tot 100)

f5.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, 790

AMSTERDAM.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 791

Terstond biedt zich aan een flink

Tuinknecht,

ook genegen bij een Bloemist werkzaam te zijn; is 4 jaar in een betrekking geweest en van goede getuigen voorzien.

Adres: JAN BELT, te Katendrecht. 790

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Die moderne Teppichgärtnerei

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden

oder perennerenden winterharten oder doch leicht zu schützenden

BLÜTHEN- und -BLATTPLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES-FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 792

Price fl 4.—

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 794

SEMPER VIRENS.

No. 25.

VRIJDAG 20 JUNI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De bloemen-industrie te Aalsmeer. — Onze afbeeldingen. — *Podophyllum plesianthum*. — *Lilium Wittei*. — *Witsenia corymbosa*. — Een bloeiende *Amorphophallus Riviparii* in den open grond. — Ingezonden. — Uit de bergstreken van India. Een overheerlijks vrucht. — Het Volkspark te Zaandam. — Verslag van de 74ste Algemeene Vergadering der Algemeene Vereniging voor Bloembollencultuur, gehouden te Haarlem op Maandag 9 Juni. — Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Afdeling Groningen en Omstreken. — Afdeling Leiden en Omstreken.

De bloemen-industrie te Aalsmeer.

ER zijn kleine plaatsen, welker industriele beteekenis men eerst kan begrijpen, dikwijls zelfs dan nog maar onvolkomen leert begrijpen, wanneer men in de gelegenheid is ze van nabij te leeren kennen. Hieronder mag, en wel in de eerste plaats, het Noord-Hollandsche dorp Aalsmeer gerekend worden.

Trekt men op de kaart een rechte lijn van Amsterdam naar Leiden, dan raakt die in de lengte geheel de oostelijke grens van het vroegere Haarlemmeer, en van Leiden af, even over het midden daarvan, ligt, aan het uitwateringskanaal of de ringvaart, het daareven genoemde dorp, waarvan de eigenlijke kom niet zeer groot is, maar dat zich, in Zuid-Westelijke richting, dicht langs de genoemde vaart, ruim een half uur ver uitstrekt.

De deels — niet allen — goed ingerichte stoombooten onderhouden in beide richtingen driemaal daags een vrij levendig verkeer tusschen de beide genoemde steden en de langs deze vaart en in den Haarlemmermeerpolder gelegen dorpen. Wel gaat daar wat meer tijd mee verloren, dan wanneer men per spoortrein of stoomtram reist, maar men komt, er van Leiden uit in een groote, van Amsterdam in een kleine twee uren op zijn gemak, en men kan er, een van beide steden tot uitgangspunt nemende, lang genoeg blijven, om de voornaamste kweekerijen te leeren kennen, wat te gemakkelijker is, daar ze, buiten het dorp, op twee lange rijen als het ware naast elkaar liggen, hier en daar door boomkweekerijen afgewisseld.

De aanlegplaats der stoombooten is aan

de overzijde van het kanaal, de zijde van het Haarlemmermeer, een minuut of vijf van het dorp af; de brug wijst van zelf den weg naar het dorp.

Hij, wien het nu alleen om de bloemkweekerijen te doen is, gaat, na de brug te zijn overgegaan, recht uit tot aan het eind van het dorp, slaat dan rechtsom, en heeft dan een onafzienbaar rechten, boomloozen weg van een paar Meter breedte (op een helderen zomerdag is een parasol of parapluie daar geen weelde) vóór zich. Aan beide zijden een sloot of vaart van een Meter of drie, vier, en aan de overzijde daarvan staan, op korten afstand van elkaar over het algemeen nette, zonder uitzondering zindelijke, burgerlijk ingerichte huizen, allen met een klein plantsoen er voor, dat meestal tot de kweekerij behoort, en dus hetzij met bloemplanten, hetzij met heesters bezet is. Onder de laatste, ook met en tusschen de eerste, speelt de gewone *Buxus*, die daar bij duizenden gekweekt wordt, een hoofdrol. *Buxus*- of zoogenaamde Palmheggen, van 50—70 cM. hoogte ziet men meest overal. Luxe-aanleg ziet men er niet, en zwaar geboomte slechts bij zeldzame uitzondering. Vóór en nevens de oude kweekerij van den heer W. Topsvoort staat een dicht bosch, een zeldzaamheid in deze streek; ook ziet men er een zeer fraaie groep zware bruine Beuken; terwijl de huizen over 't algemeen van een rij boomen omgeven zijn. Stelt men zich daarbij nu voor de talrijke draaibruggetjes, natuurlijk voor ieder huis een, dan kan men zich, met een beetje verbeelding, voorstellen dat deze weg, die de »Uiterweg« heet, een typisch Hollandsch landelijk tafereel oplevert, hetwelk, door zijn welvarand uiterlijk, duidelijk spreekt van een nijvere, zeer werkzame bevolking.

Er is reden om te gelooven dat daar nogal geld verdiend wordt, maar op de zeden en gewoonten schijnt dit nog geen merkbaaren invloed gehad te hebben. Het is een streek van kweekers, kweekers van vader op zoon, van werklieden in den besten zin des woords, en die de bloemkweekerij daar opvoerden tot een industrie van zeer groote beteekenis.

Wanneer men bedenkt, dat er ongeveer zeventig zijn, die zelf tweemaal 's weeks

met hun nette schuiten naar Amsterdam varen, en dat er behalve dezen nog verscheidene zijn die dit niet doen, en bij wie men de planten komt halen, en men weet daarbij dat een ervan mij verzekerde in deze week (de week voor Pinksteren, de drukste van allen) tien duizend potgewassen naar Amsterdam te hebben gebracht, dan zal men wel willen toestemmen dat hier van een uitgebreide industrie sprake is.

→ 't Zijn fabrikanten van *Geranium's* en *Fuchsia's*, hoorde ik zeggen, en al wordt er ook nog heel wat anders gekweekt, is men toch bereid, wanneer men die duizenden en nog eens duizenden van *Pelargonium's* (zonale-hybriden vooral) en *Fuchsia's* ziet, dit toe te stemmen.

Ik had er herhaaldelijk over hooren spreken, en dit had aanleiding gegeven dat ik mij verleden jaar bij een excursie daarheen aansloot. Dit was in de tweede helft van den zomer, en van dien waterigen tocht heb ik in dit blad melding gemaakt. Toen echter waren alle kweekerijen leeg, sommigen in den strengsten zin des woords, terwijl in enkele anderen nog maar weinig te vinden was, dat af en toe voor de markten was bestemd. Dat echter die honderden lage bakken, terwijl elke kweekerij nog een tot drie kassen heeft, daar niet voor niets lagen, kon ik gemakkelijk begrijpen. → Wilt ge zien waartoe ze dienen, kom dan in de lente, liefst in de tweede helft van Mei, werd mij toen gezegd, en juist was ik van plan hieraan gevolg te geven, toen een vriendelijke uitnoodiging van den heer G. W. Keessen (firma W. Keessen Jr. & zoon), boomkweker aldaar, aan mijn plan bestemdheid gaf.

De heer Keessen wachtte mij aan den Bennebroekerweg (een der dwarswegen door het Haarlemmermeer, een aanlegplaats der stoombooten) af; we staken met een bootje de vaart over, en kwamen toen juist aan het einde van den Uiterweg terecht.

We begonnen dus aan het einde van dien meer dan een half uur gaans langen weg, hetwelk het voordeel had, dat we dien niet heen en terug behoefden af te gaan, daar we nu, onderweg links en rechts waarnemende wat van de meeste betekenis is, in de richting van het dorp voortgingen, om eindelijk daar het eindpunt der wandeling te bereiken. Die van Amsterdam komt mist dit voordeel natuurlijk en moet noodzakelijk denzelfden weg tweemaal gaan, tenzij hij tot den Bennebroekerweg doorvaart.

Reeds na eenige schreden bevonden wij ons in de nette en goed onderhouden kweekerij van de Wed. W. D. Maarse, dezelfde,

van wien ik, daareven zeide dat hij in deze week zeker 10.000 potten naar Amsterdam had gezonden, en ik had hier gelegenheid om mij te overtuigen dat er niet alleen van al die bakken goed gebruik wordt gemaakt, maar ook dat er geen beschikbare ruimte ongebruikt blijft. Waar nog maar een raam kan liggen, ligt er een, en waren er, gelijk vanzelf spreekt, hier en daar in de bakken met bloeiende planten ook openingen, zeker is het, dat dit op het geheel nog geen merkbaaren invloed had.

Het zou volkomen nutteloos zijn een lange lijst te geven van de planten die hier zoo al gekweekt worden. Het zijn die, welke voor bloemperken omstreeks dezen tijd van 't jaar allerwege noodig zijn; het zijn de bestanddeelen der kleinere binnentuinen, der bloemrekjes en vensterdorpels; 't is het voedsel in de eerste plaats voor de Amsterdamsche bloemenmarkt, het brood voor de klein-industrie, die leeft van het rondventen van bloeiende planten. Ten deele is het bestemd voor enkele andere steden, ook voor bloemisten, die in de lente meer behoeven dan ze zelf kunnen kweken, of die in het kweken van sommige planten, die ze toch in het voorjaar in groot aantal noodig hebben, geen voordeel zien.

Pelargonium's en *Fuchsia's* maken er een hoofdbestanddeel van uit, voorts: *Petunia's*, *Ageratum's*, *Lobelia's*, *Rozen*, *Chrysanthemum frutescens*, (tot mijn verwondering zag ik er de fraaie gele *Etoile d'or* in 't geheel niet), *Knolbegonia's* en hier en daar in grooten getale enkele variëteiten van zoogenaamde sierblad-*Begonia's*. Wat deze laatsten betreft, bepaakt men zich tot slechts weinige, maar snel en krachtig groeiende variëteiten; ook de oorspronkelijke *Begonia Rex*, die mooi op weg is om te verdwijnen, wordt hier en daar gekweekt.

Dicht bij de genoemde kweekerij ligt die van den heer V. A. Vreeken, zonder aan eenige andere iets te kort te doen, zeker wel de grootste; de best onderhouden en de rijkste aan planten. Ik heb meermalen gevraagd naar het aantal planten, die jaarlijks verkocht worden, maar, hetzij men het werkelijk niet weet (wat mij vreemd schijnt) of dat men zich liefst niet te veel in de kaart laat kijken, ik kon er niet juist achter komen. Zooveel intusschen bleek mij wel dat dit, voor zoover het de grootere kweekers betreft, op 30—50.000 kan geschat worden, welk laatste cijfer in enkele gevallen denkelijk nog wel beneden de werkelijkheid zal zijn.

Achtereenvolgend bezochten we nu de kweekerijen van de heeren G. & K. Jooren, W. D. Keessen Dzn., C. C. Maarse, D. J. Tas en nog een paar anderen, welker namen ik verzuimde te noteren, en bij allen was het hetzelfde, al is dan ook de ééne kweekerij wat grooter dan de andere, en al treft men bij den één meer netheid en zucht tot orde aan dan bij den andere.

Ten opzichte van dit laatste moet echter wel in het oog gehouden worden, dat het thans de tijd is voor afleveren en opkweeken van wat pas over een paar maanden leverbaar kan zijn.

Hierin concentreeren zich alle krachten, aan het vullen der ledige plekken in de bakken wordt niet gedacht, en 't zou een volkomen nutteloos werk zijn, daar na korten tijd toch *alles leeg* is. Tweemaal's weeks vertrakt de vloot naar Amsterdam, en tusschentijds is er maar juist gelegenheid voor het noodzakelijkste werk en om alles klaar te maken. En er wordt daar gewerkt! In den zomer soms zestien uren daags, waarbij dit opmerkelijk is, dat de vaste werklieden ~~hva vast zomer- en winterloon hebben~~, en zoo vroeg en laat werken als oogenblikkelijke drukten dit noodig maken. En er wordt *goed* gewerkt tevens, hetwelk blijkt uit den uitmuntenden toestand der planten.

't Is toch een schilderij om ze te zien, die keurig bloeiende planten, in zoo ongelooflijk grooten getale. Dat men er niet karig is met mest, blijkt duidelijk uit de aardhoopen. Blad- of boschgrond heeft men er niet, tenzij bij uitzondering; men gebruikt er uitgebaggerden veengrond, met wat zand en mest vermengd, en verkrijgt daardoor een vluggen grond voor potgewassen, die vooral voor jonge planten uitmuntend is. Oude planten ziet men er niet.

De kassen zijn er dus natuurlijk laag, soms echter zeer goed ingericht, met heetwatertoestellen, die hier en daar ook in de bakken liggen. De bakken zijn zoo eenvoudig mogelijk, van hout, en allen zeer laag; de winterbakken, met omkistingen, de voorjaarsbakken zonder dezen. Deze laatsten zijn bestemd om de duizendtallen in kleine potjes in de kassen bewaarde stekplanten reeds vroeg in 't voorjaar verder op te kweeken. In eene kweekerij — ik meen bij den heer Vreeken — zag ik ook verscheidene zeer nette steenen bakken. Het is in veel opzichten duidelijk merkbaar dat deze kweekers zeer goed weten waar het meeste voordeel in ligt, en met den tijd meegaan, zoodra zij zekerheid hebben dat die een voor hen gunstigen kant opgaat.

Die Uiterweg te Aalsmeer is op het tuinbouwgebied een macht, waarmede men goed zal doen rekening te houden. Over het algemeen schat men de daar wonende kweekers te laag, veel te laag, en tot een betere waardeering komt men alleen wanneer men die in den zomer werkelijk lieve, ofschoon dan ook zeer waterrijke streek bezoekt, en zij zelve bekreunen zich daar bitter weinig om.

't Kan hun niet schelen of men hen in steden voor half of voor vol aanziet; zij kweeken maar door; ze produceeren hun planten jaarlijks bij tienduizenden en zij verkoopen ze, en u weet wel mijnheeren A., B., C. enz., chefs der firma's zits en zoo, dat het *daar* eigenlijk op aankomt. Gij weet ook wel dat, als ge kunt zeggen: ik kan onmogelijk te veel kweeken, want ik kom altijd te kort, dit op uw prijzen nog al invloed zou hebben; terwijl bij u, in de steden, het verkocht, het onverkocht, wel dra onverkoopt, moet goed maken. Hiernaan denkende, wordt het begrijpelijk dat zij kunnen leveren voor prijzen, die u nuuz verlies zouden geven. Hierdoor ook wordt het begrijpelijk dat zij de beheerschers zijn van die bloemmarkten, waar zij verschijnen of hun planten heen zenden.

De kweekers te Aalsmeer zijn wat anders dan de kweekers voor de Londensche Covent garden markt, omdat de eischen daar anders en hooger zijn, maar in beginsel zijn ze toch hetzelfde; ook hier houdt men rekening met wat verlangd wordt, maar bepaalt men zich ook strikt daartoe, terwijl men ook hier sommige kweekers zich meer bepaald met dit, anderen zich met een ander der meest gewilde artikelen ziet bezighouden. Velen vervoeren hun planten zelf, anderen bedienen zich van tusschenpersonen, enkelen blijven kalm thuis en verzenden ook in het geheel niet, wetende dat men toch alles bij hen komt *weghalen*.

En het is juist dit, wat, wanneer men die massa's planten in dezen tijd ziet, ongelooflijk, zeker onbegrijpelijk schijnt. Waar blijven ze, vraagt men zich bij herhaling af, en dit wel jaar op jaar en in steeds klimmende mate?

De bloemkweekerij toch breidde zich daar in den jongsten tijd aanzienlijk uit. Wat vroeger boomkweekerij was, is hier en daar langzamerhand in bloemkweekerij veranderd, en soms ziet men in deze laatsten nog de overblijfselen daarvan. Toch beteekent ook de boomkweekerij te Aalsmeer nog heel wat; de firma W. Keessen Jr. & Zoon b.v. bezit een aantal deels ver uit elkander gelegen

kweekerijen, waarvan ik er verleden jaar, ook nu, enkelen bezocht, en die, voortreffelijk onderhouden, onder de eerste kweekerijen hier te lande mogen gerekend worden. Intusschen is de bloemkweekerij er hoofdzak geworden, en heeft deze zich daar ontwikkeld tot een industrie van verbazende uitgebreidheid, waaraan deze streek zeker een goed deel harer welvaart te danken heeft.

Dat ik, na het hier medegedeelde, hun, die ertoe in de gelegenheid zijn, ten zeerste aanraad op een mooien voorzomerdag, een uitstapje daarheen te maken, ligt in den aard der zaak. Het mag daarbij onnoodig, zelfs doelloos geacht worden, zooveel kweekerijen te bezoeken als ik ditmaal deed.

Dit toch wordt op den langen weg te eentonig, en daardoor ook te vermoeiend. Men zou zich kunnen bepalen tot een paar der voornaamsten, die toevallig aan het einde van den Uiterweg wonen, de Wd. W. D. Maarse en den heer V. A. Vreeken, en, als men dan nog tijd en lust heeft, even aanloopen bij den heer W. D. Keessen Dzn., waar in massa zeer fraai gekweekte blad-Begonia's worden gevonden.

Wilt ge dan enkele planten koopen, men zal 't u niet weigeren, maar men is er ook alles behalve verlangend naar, vooral wanneer die moeten worden ingepakt en aldus verkonden worden, waartoe men daar volstrekt niet is ingericht. De aflevering in 't klein is hun zaak niet. Kom de planterij er bij honderden, of nog beter bij duizenden halen, en de Aalsmeerder kweekers zullen u helpen, goed en goedkoop helpen, als ge ten minsten niet te laat komt en achter 't net vischt.

Komt ge hen eenvoudig bezoeken, ze zullen u vriendelijk ontvangen maar, als 't in den drukken tijd is, u mogelijk verzoeken maar op uw eigen houtje rond te wandelen.

Die het aldus aanlegt, zal een streek in ons vaderland leeren kennen, welke zeer zeker een bezoek overwaard is; hij zal kennis maken met een categorie van kweekers, die hem achting en bewondering tevens afdwingen, en hij zal in de bloemkweekerij aldaar een industrie erkennen, van welker betekenis hij zich tot dusverre zelfs geen flauwe voorstelling kon maken.

25—5,—'90.

W.

Onze afbeeldingen.

De eerste gravure stelt een Phoenixblad voor, een blad van een dadelpalm. Deze bladen worden bij de bouquetbinderij gebruikt in zoogenaamde Makart-bouquetten en in

versieringen. Zij worden vergaderd in zijdelijke streken en voor zij gebruikt worden gebleekt, niet zelden ook met kleurstof weder groen gemaakt. De zeer lange bladen worden voor kleinere bouquetten aan stukken gesneden. De bovenste blaadjes worden dan te zamen vereenigd om een goeden top te vormen.

Een geveerd blad wekt altijd in meerdere of mindere mate onzen tegenzin op, toch moeten wij erkennen dat de Phoenixbladen, goed bewerkt, een versieringsmiddel zijn, dat niet ten onrechte veelvuldig gebruikt wordt.

De andere gravure geeft een bloempotmandje te zien, gevlochten van dunne wilgentakjes. Dergelijke mandjes zijn een uitmuntend middel ter bedekking der onoogelijke aarden bloempotten. Op deze wijze kan elke plant tijdelijk geschikt gemaakt worden om voor tafeldecoratie als anderszins dienst te doen. Door het insteken van eenige afgesneden bloemen kan men de aarde onzichtbaar maken en aan het geheel een vroolijke levendigheid bijzetten.

Open grond.

Podophyllum peltatum.

Alle liefhebbers van vaste planten kennen de eigenaardige *Papaveraceae*, die als *Podophyllum peltatum* bij velen voortdurend gekweekt wordt, al werd ze later door de mede uit Noord-Amerika afkomstige en door Wallich gevondene *Podoph. Emodii* wel wat in de schaduw gesteld.

Gelukkig voor de eerste dat de *Emodii* zich op verre na zoo gemakkelijk en snel niet vermenigvuldigt, zoodat de *peltatum*, met hare fraaie schildvormige bladeren, steeds in eere werd gehouden.

Thans geeft het *Botanical Magazine* (t. 7098) de afbeelding van een derde, welke in 1885, uit China, in den Botanischen Tuin te Kew werd ontvangen. Deze werd in 1881 door den heer Watters op het eiland Formosa ontdekt en niet lang daarna op het vasteland van China ingevoerd. Te Kew bloeide ze in Augustus van het vorige jaar.

Zij verschilt aanzienlijk van de beide voorgaanden. In groeiwijze en bladvorm komt ze daarmede vrij wel overeen, maar, terwijl de *P. peltatum* en *Emodii* éénbloemig zijn, brengt deze er een aantal voort, allen uit één punt ontspringende; en als een krans naar beneden hangende; daarbij zijn de klokvormige bloemkronen donker purper.

Naar de afbeelding te oordeelen — die zeer natuurgetrouw schijnt te zijn, — gelijkt

deze bloeiwijze veel op die van de Keizerskroon.

Wie zou dit van een *Podophyllum* ooit hebben durven vermoeden? Dat ze dan ook tot de fraaiste afstervende planten behoort, is niet twijfelachtig. Te Kew kweekte men haar aanvankelijk in een pot; denklijk zal ze 't in den open grond ook wel uithouden. 't Is te wenschen dat ze van Kew uit spoedig verspreid moge worden. W.

Lilium Witteï.

De bollen van *L. Witteï*, aangeboden door de firma Forgeot & Co., te Parijs, zijn, zoo ik mij niet vergis, afkomstig van de verzameling Lelies door de Japanners medegebracht naar de Wereldtentoonstelling te Parijs in 1889. Ze hebben daar gebloeid en zullen hoogstwaarschijnlijk echt zijn. We hoopen ons in den loop van den zomer er van te kunnen overtuigen, daar wij er ook eenigen van hebben opgeplant. Eenige jaren geleden is ons uit Nederland een bloem ter bezichtiging gezonden van een echte *Lilium Witteï*, we hebben echter later niets meer van dien invoer vernomen. Of *Lilium Witteï* een variëteit is van *L. auratum* is zeer twijfelachtig. Zij wordt zeer dikwerf verward met *L. auratum virginale*, die evenzeer zuiver wit met gouden band is, maar die de eigenaardige haren en verhevenheden van *L. auratum* heeft, terwijl de bloembladen bij *L. Witteï* aan de binnenzijde geheel effen zijn.

Haarlem, 10 Juni 1890.

J. H. K.

Koude-kas.

Witsenia corymbosa.

Bij 't lezen van dezen naam komt bij verscheidene bejaarde liefhebbers en tuinlieden de uitroep op de lippen: Ja, wat een prachtige plant was dat; waar zijn de schoone exemplaren gebleven, die men vroeger daarvoor aantrof!

Wij wenschen de herinnering aan haar nog eens op te frisschen, in de hoop, dat de tijd niet verre zal zijn, dat men haar, met tal van andere, vroeger veel gekweekte, schoonbloeiende planten weder een plaats ziet innemen. Wij stellen ons voor van tijd tot tijd eenige dier planten gedenken; wellicht ook vinden liefhebbers of vakgenooten zich opgewekt ons hierin bij te staan, en het een of ander uit hun rijpe ervaring ten beste te geven.

De *Witsenia corymbosa* dan, is ingevoerd van de Kaap de Goede Hoop, zij behoort tot de familie der Irideeën, en

maakt deel uit van de vroegere grootere of kleinere verzamelingen van Kaapsche en Nieuw-Hollandsche planten.

Met genoegen hebben wij waargenomen dat men zich op verschillende plaatsen in het buitenland met de cultuur dezer planten gaat bezighouden. De *Witsenia* is genoemd naar Nicolaas Witsen, een Nederlandsch liefhebber uit de vorige eeuw; het is dus waarschijnlijk, dat zij hier te lande het eerst werd ingevoerd en voortgekweekt.

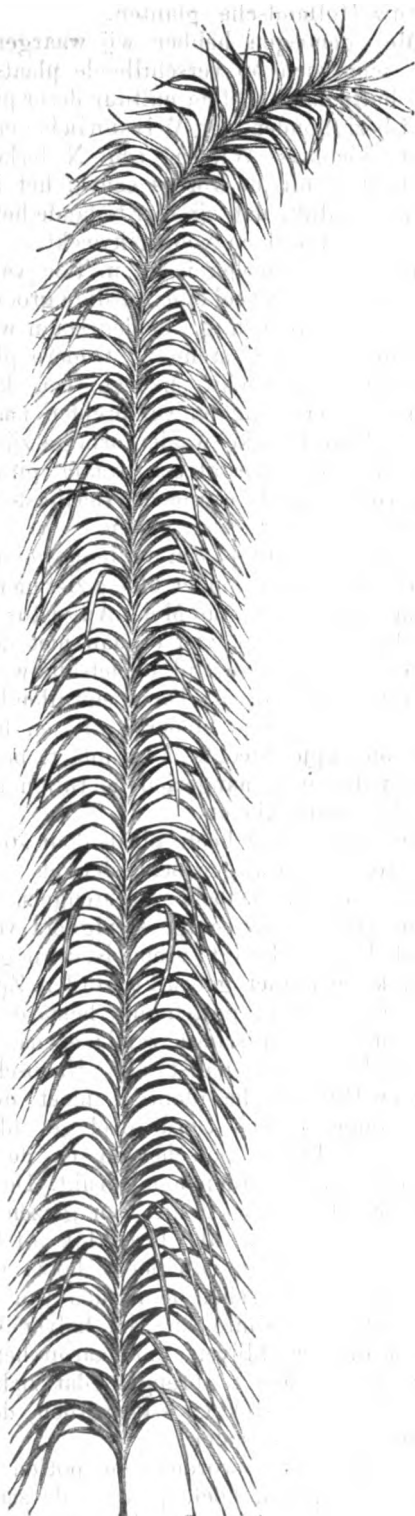
In al haar deelen is zij in 't oogvallend; zij heeft een geheel eigenaardige groeiwijze, de lijn-zwaardvormige bladen staan waaiervormig aan den stengel. Oudere planten groeien zeer dicht, hebben een korten, houtachtigen stam en verspreiden naar alle zijden haar talrijke waaiervormige zijdscheuten, vormen meestal een fraaie piramide, een vorm, zooals eenige der sierlijkste Conifeeren die ons te zien geven.

De *Witsenia* is een buitengewoon mild bloeiende plant; zonder bloem ziet men haar bijna nooit, doch van Mei—Augustus bloeit zij het rijkst en ziet er dan met de talrijke tuilen van heerlijk hemelsblauwe bloemen verrukkelijk uit. De bloemtuielen komen tusschen de jonge bladeren uit, en hoewel elk bloempje slechts kort duurt, bemerkt men zulks niet, aangezien de tuilen er een menigte ontwikkelen.

De voortteling heeft plaats door stekken, waartoe men de uitgegroeide stengels — daarmee worden bedoeld die stengels, welke volgroeid zijn en eenige stevigheid verkregen hebben — bezigt; stengels, die nog week zijn, kunnen niet gebruikt worden. Zij worden gestoken in potten met heiaarde, vermengd met wat scherp zand; evenals voor de stekken van meest alle Kaapsche en Nieuw-Hollandsche planten, moet de pot voor ongeveer een vierde deel gevuld worden met kleine potscherven, en de aarde tamelijk vast worden aangedrukt. De stekken worden bedekt met een glazen klok, algemeen bekend als broeiklok of broeistolp en die iets kleiner behoort te zijn dan de pot; tusschen de randen van beiden behoort een ruimte van een halven Centimeter open te blijven, om daarop het noodige water aan te brengen, dat zich dan, zonder dat de stekken nat worden, door de aarde kan verspreiden.

Aanvankelijk worden de potten eenigen tijd op een koele plek in de schaduw gesteld, b. v. achter een heg of lage schutting, vervolgens in een kouden bak, waarin men ze den winter kan laten staan, indien deze vorstvrij kan gehouden worden, of

ze worden overgebracht in de koude-kas; men moet zorgen ze dicht bij het glas te

PHOENIXBLAD.

zetten, en de aarde voortdurend vochtig te houden, want het droog laten worden zoude

allicht den ondergang der stekken tengevolge kunnen hebben, en daarom ook is het aan te bevelen de potten in te graven.

De klokken moeten van tijd tot tijd in regenwater worden omgespoeld, opdat deze helder en schoon blijven; zoo noodig worden tegelijk de geel geworden bladeren met een scherpe schaar afgeknipt en het groen, dat zich op de aarde mocht ontwikkelen, voorzichtig verwijderd. Mochten er eenige stekken losraken, dan moeten deze weder vast aangedrukt worden.

In het algemeen staan de stekken van *Witsenia* tamelijk lang voor dat zij wortel maken, doch eens zett'en wij, wat vroeger dan zulks gewoonlijk plaats heeft, een pot met stekken, plaatsten deze in een perk *Dahlia's*, onder een der planten, en tot ieders verbazing hadden deze binnen zes weken flink wortel. Hoe dikwijls wij het later evenzoo beproefden, het gelukte niet meer.

In April—Mei stelt men een onderzoek in naar de stekken; die geen wortel gemaakt hebben worden in een anderen pot overgezet, en nu wordt de klok aan één zijde een weinig opgelicht, om de aangeslagen stekken aan de lucht te gewennen; telkens geve men wat meer lucht, totdat de klok er kan worden afgenomen.

De jonge planten worden vervolgens elk in een kleinen pot gezet, nog eenigen tijd in een goed geschermden bak gehouden en daarna op een half beschaduwde plekje ingegraven. De planten moeten in deze potten overwinteren, en het volgende voorjaar in een iets grooteren worden overgezet.

Telkens bij het overplanten zij men bedacht de plant niet te diep te zetten, want daarvan houdt de *Witsenia* niet; als zij grooter wordt toont ze dit door zich zelf op te heffen en in het midden van den pot een verhooging te vormen.

De *Witsenia* verlangt niet te veel water, doch de kluit mag nooit droog worden; zij bemint goede, zandige heiaarde, wil liever elk jaar een weinig grooteren pot, dan een te grooten op eens; zij verkiest 's zomers een luchtige, opene standplaats buiten, en 's winters een vrije, lichte, luchtige plaats in de koude-kas.

Een bloeiende *Amorphophallus Rivierii* in den open grond.

In den Leidschen Hortus bereidt zich thans een *Amorphophallus Rivierii*, bekend om hare sierlijke, groote bladontwikkeling, buiten in den open grond tot bloeien. (In de kas bloeide zij vroeger reeds meermalen).

Deze plant had een paar achtereenvolgende jaren in den vrijen grond gestaan, waar het groote blad zich fraai ontwikkelde en de knol aanzienlijk in omvang toenam.

's Winters werd zij in droog zand, op een warme plaats bewaard.

Toen zij zich nu omstreeks half Mei reeds krachtig bleek te gaan ontwikkelen, werd zij onmiddellijk buiten in den open grond geplant, terwijl zij anders eerst in een pot aan den gang gebracht werd. Ik vond het eerste beter, immers het weer was toen buitengewoon zacht en groeizaam en ze kon dan rustig blijven staan, terwijl

dat dit ook nu nog het geval is, al is het mij bijna onmogelijk te gelooven, dat die ontwikkeling bij zulk afwisselend weer en in zoo'n koude lucht mogelijk is.

Toch groeide de bloemsteel onder het koude weder vrij gestadig door, en het geheel heeft nu reeds de hoogte van 76 cM. bereikt, waarvan 40 cM. op den steel komen. De bloemschede is nog gesloten, maar het topgedeelte van de glimmend bruine bloeikolf steekt er reeds een eind boven uit.

De plant wacht maar op gestadige warmte.

Maar wat en wie wacht daar niet op?

Opent zich de bloemschede geheel, dan zal deze bloei, midden in een gazon, zeker

BLOEMPOTMANDJE.

anders, bij latere overplanting in den open grond, de wortels gestoord worden.

Had ik haar ook thans eerst in een pot gehouden, zoo zou ik spoedig gezien hebben dat ze ging bloeien, en had ik haar zeker binnen gehouden. Toen ik dit nu na een paar weken bemerkte was het te laat. Bovendien interesseerde het mij te zien, hoe die bloem zich in de open lucht zou gedragen.

Ware het weder voortdurend zacht gebleven, of waren we slechts van die vinnige kou verschoond gebleven, die alweer zoo menigen lentedag compleet heeft bedorven, zoo zou die bloemontwikkeling zeker spoedig zijn doorgegaan en niets te wenschen over gelaten hebben; zeer goed mogelijk is het

een alleropmerkelijkst gezicht opleveren; thans loopt dit op een kleinen afstand niet in 't oog.

Vooral hierom is dit eigenaardig, wijler twee kleinere knollen vlak bij geplaatst zijn, die echter nu pas uit den grond te voorschijn komen, maar die, bij niet al te ongunstig weder, ontwikkelde bladeren kunnen hebben, als de andere nog bloeit. Dan heeft men blad- en bloemontwikkeling te gelijk.

Mogelijk kom ik hier op nog wel nader in dit blad terug.

15—6,—'90.

W.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

Indien gij het mij vergunt, zal ik voortgaan eenige gedachten over Tuinbouwonderwijs te ontwikkelen.

In uw voorlaatste nummer heb ik betoogd dat ook de praktijk van den Tuinbouw door wetenschappelijke mannen behoort onderwezen te worden, doch uitsluitend door zulken, die met de praktijk niet slechts grondig bekend zijn, maar die het vak ook werkelijk en met goed gevolg kunnen uitoefenen.

Even als ieder, die vrijwillig iets schrijft, stel ik er prijs op aangehoord te worden; dat men nota neemt van hetgeen ik in het midden breng, en nu schijnt het mij toe dat deze en gene ongeneigd zal zijn verder te lezen, ten gevolge der overweging dat er reeds bloemisten, enz. genoeg in Nederland zijn; dat de Tuinbouw er voldoende beoefend wordt; dat het tegenwoordig voor velen bezwaarlijk is in het tuinbouwvak een goed bestaan te vinden, en dat men derhalve het tuinbouwonderwijs zeer goed kan laten wat het is.

Tot hen, die zoo denken, zou ik het volgende willen zeggen: In ons land is het aantal van hen, die den Tuinbouw tot bedrijf gekozen hebben, zeker groot genoeg, maar dat deze tak van nijverheid er zoo goed gedreven wordt als dit zou kunnen gedaan worden, meen ik te moeten ontkennen, en daaraan schrijf ik het toe, dat menigeen er niet beter mede te terecht komt.

Onze Tuinbouw staat niet achter bij die van andere landen, maar er kon bij ons, naar mijn gevoelen, nog méér gedaan worden dan elders. Wij hebben hier culturen, waarmede wij bepaald uitmunten en die ons door den vreemdeling worden benijd; die wezenlijk bijdragen tot onzen uitvoerhandel. Onze grond, de ligging van ons land en zijn klimaat werken daartoe mede. Daarbij komt, dat ons volk aanleg heeft voor het tuinbouwvak; het is bedachtzaam, geduldig, vlijtig en ordelijk.

Tengevolge van een en ander hebben wij hier te lande met het tuinbouwvak uitkomsten verkregen, die men in andere landen te vergeefs zoekt.

Voor een volk, met zulk een land en met zulke gegevens, is het zaak het uiterste in te spannen, om niet slechts te behouden wat men heeft, maar ook om te verkrijgen alles wat binnen zijn bereik ligt.

Dat er meer te verkrijgen is, zal wel niet behoeven aangetoond te worden, maar even-

min dat er heel wat inspanning en groote bekwaamheid gevorderd worden, om verder te komen dan men reeds is.

Vanwaar komen onze bekwame bloemisten, de mannen, die hun vak tot eer verstreken en die, in hunne mate, een zegen zijn voor hun land? — Zij hebben van hun ouders gezien wat het is bloemist te wezen; wat er vereischt wordt om te slagen in een vak, dat, meer dan menig ander, aan allerlei wisselvalligheden onderhevig is; zij hebben, vóór dat zij het aanvatten, overwogen of zij zich in staat achtten er zich voldoende aan toe te wijden, en of zij de volharding bezaten, die later van hen zou gevorderd worden. Zij hebben, al werkende, hard werkende, hun bedrijf lief gekregen; zij zijn rijk geworden aan ondervinding en zoo langzamerhand, van stap tot stap, hebben zij de plaatsen bezet, die zij nu innemen.

Maar onder dit alles hebben zij gevoeld dat er veel aan hun opleiding ontbrak; dat zij meer hadden kunnen doen; dat zij beter geslaagd zouden zijn, indien hunne kennis grooter geweest was, en dat menige teleurstelling hun bespaard ware, indien zij beter waren voorgelicht geworden.

Men houde toch eenmaal op zich bloemisten voor te stellen als menschen, die eenigermate achterlijk zijn en die, als zij beter onderwezen werden in plantkunde, scheikunde en wat dies meer zij, hun vak beter zouden verstaan, en men kante zich zoo sterk mogelijk tegen de meening, dat de eerste de beste, mits wetenschappelijk opgeleid, voor den Tuinbouw geschikt is.

U, minder dan iemand, geachte Redactie, behoef ik te zeggen, ten gevolge van welke verkeerde overleggingen, honderden jongelieden den Tuinbouw hebben gekozen voor hun middel van bestaan.

Tuinbouwonderwijs behoort in de eerste plaats geschikt te wezen voor de zonen onzer vakmannen, maar die — de uitkomst heeft het geleerd — weigeren zich te laten afschepen met een wetenschappelijk waas, zonder degelijk praktische vorming.

Het beste, dat de wetenschap geven kan, is, voor het tuinbouwvak nauwelijks goed genoeg. De wetenschap moet toegepast worden op de praktijk. R.

Uit bargstreken van Indië.

EEN OVERHEERLIJKE VRUCHT.

Van zeer bevoegde zijde mocht ik wel eens hooren, dat de nieuwtjes op Tuinbouw-

gebied uit deze streken, voor ons Holland een bijna niet geëxploiteerd terrein opleveren. Dat dit gezegde mij zeker aanmoedigt, is licht te begrijpen, en daarom, na de vorige maal over »iets zeer gewoons«, eene Agave, te hebben gesproken, grijp ik nu maar eens geheel willekeurig rond in den chaos van wetenswaardigheden (voor onze Hollandsche lezers n.l.). Het zal zoowat twee dagen zijn geleden, dat ik met welbehagen en zelfvoldoening mijn blik liet dwalen over een kleine plantage van Cyphomandra-struiken achter mijne woning; de inlandsche naam er van is: Plerong ménèn, doch dit zal onze lezers niet interesseeren, maar misschien wel dat ik mij verbeeld deze vrucht voor Europa geschikt zou zijn, mits onder glas.

Zoo straks zeide ik met welbehagen, en met recht. De Cyphomandra's zijn struikachtige Solaneeën, die veel gelijkenis hebben met de Eierplant (*Solanum Melongena*), en terwijl zij, een manshoogte bereikende, fraaie, tot 2 dM. lange eirondelangwerpige bladeren dragen, daarenboven voortdurend in dit klimaat met 7 cM. lange, eironde, vuurroode vruchten prikken, die afwisselend pruimen-blauw of wijnrood van kleur zijn, zoodat dit inderdaad een sierlijk gewas mag genoemd worden, en nog te meer waarde verkrijgt, als men bedenkt dat deze vruchten, gestoofd als peren, een overheerlijk gerecht voor dessert opleveren, en men er bovendien nog velerlei andere gerechten van kan maken, vla's, siroop, enz. en in die waaronder de Tomaat een rol speelt, zooals diverse sausen. De smaak der met suiker toebeide vruchten heeft veel van peren weg, doch er is een zeker aroma aan, dat ze veel deliciozeler maakt; de saus daarvan heeft meer weg van Hollandsch bessensap. Enfin, menigeen die daarvan nooit hoorde zal 't hoofd schudden, en mijne beschrijving voor overdreven houden. Toch meen ik te weten, dat in dit Weekblad meermalen berichten voorkwamen over deze vruchtensoort, en wel uit Oostenrijk, Zuid-Duitschland, enz.

De Duitschers spreken niet voor niets van hunne »Eierfrüchte«, en dat daaronder ook de eetbare Cyphomandra's worden bedoeld, en niet alleen de voor decoratieve doeleinden geschikte »Eierplant«, geloof ik zeker. Tast ik hierin niet mis ¹⁾, dan zal

de geachte Redactie mij zeker wel eens willen helpen met de herinnering aan de plaatsen en »Versaudgeschäfte« dezer vruchten in gecorrijgeerd toestand. Het is niemand minder dan de hortulanus van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, de heer Wigman, die in het Augustus-nummer van het *Tijdschrift voor Land- en Tuinbouw en Boschcultuur* in Ned.-Indië, deze planten beschrijft en aanbeveelt voor de bergbewoners, om hare voortreffelijke vruchten en ruimen opbrengst. Aan belangstellenden in vruchtencultuur raad ik aan deze beschrijving te lezen.

Zoo terecht ondervond ik de waarheid van het gezegde des geachten schrijvers, daarin vervat, dat nl. door eene rationeele cultuur, de vruchten van den Plerong veel grooter kunnen worden, en men vergelijke slechts de cijfers, die de grootte der vruchten geven, van toen en thans. De vruchten die ik won hebben thans 7 cM. lengte, welke door den heer W. wordt genoemd als de afmeting van eene grootere variëteit uit Florida, die oranje-gele vruchten draagt. In Holland placht men te zeggen: »Komt eens kijken bij me.« 't Is jammer dat wij in deze afgezonderde streken hetzelfde niet kunnen zeggen; het ware anders voor een vruchtenliehebber ¹⁾ eens iets om kennis mede te maken.

Van de zooeven genoemde variëteit uit Florida plantte ik reeds vóór 2 maanden een twaalfstal. In een terrein dat terrasgewijze is aangelegd met z.g. kanjalkans (d. i. terrassen), een voornaam ding voor den Indischen landbouwer in de bergen, liet ik op 6 passen afstands groote kuilen graven, en die vullen met een compost van ouden stalmest (paarden), aarde en zand, mest van pluimgedierte (geringe hoeveelheid) en asch uit de keuken. Den jonge plantjes daarin gezet, schijnt het klaarblijkelijk te bevalen, en dat die grond vruchtbaar is, bewijzen de heerlijke donkergroene bladeren aan de pas 2 voet hooge planten; de jonge bladeren zijn donker wijnrood en ik kan er nog bijvoegen dat deze plant na een jaar al rijpe vruchten draagt (2 oudere exemplaren dragen reeds overvloedig; de vruchten er van zijn gelijk kruisbessen), en

algemeen. Wij weten niet hoe we het eigenlijk met de plant hebben. In de warme-kas wilde ze hier niet en 'szomers buiten wilde ze ook niet, en zoo verloren wij haar reeds twee of driemaal. Uit Frankrijk worden nog al eens zaden aangeboden. W.

¹⁾ Wij weten niet dat de Cyphomandra betaceae, die hier waarschijnlijk bedoeld wordt, in Duitschland wordt gekweekt, anders dan misschien hier en daar in een Hortus. In Frankrijk schijnt dit echter wel het geval te zijn; maar toch ver van

¹⁾ Rauw uit de hand, smaakt zoo'n Plerong zeer lekker; haar binnenste is hol en gevuld met een wijmachtig vocht van verfrisschend zuren smaak.

dan pl. m. 2 $\frac{1}{2}$ Meter hoog wordt en meer 't karakter heeft van eenen boom, dan de eerstgenoemde.

Zou 't niet te doen zijn eens een proef te nemen in onze Hollandsche koud-kassen, en deze planten te behandelen als een oranjeboom en ze tegen 't najaar binnen brengende, ze 't tweede jaar buiten in den vollen grond uit te planten?

Dit is eene vraag, die ik vriendelijk aan het oordeel der redactie en lezers van *Sempervirens* onderwerp en waarmede ik deze, mijne vierde, eindig.

Tjibodas, Maart 1890. W. J. LEFEBRE.

Het Volkspark te Zaandam.

Wanneer men, zooals uw verslaggever, per spoor te Zaandam aankomt, behoeft men slechts weinige minuten te gaan, om de belangrijke schenking van den heer C. Corver van Wessem, bij gelegenheid van zijn 40-jarig huwelijk op 17 Juni 1889 aan de gemeente Zaandam gedaan, namelijk het nu voltopide »Volkspark« te bereiken.

Wie te Zaandam niet bekend is, en derhalve niet weet, waar hij het Volkspark moet vinden, kan het aan iedereen vragen, en zelfs het kleinste kind zal, na den weg gewezen te hebben, u vertellen, dat »we« (dat zijn de Zaandammers), dit park van meneer van Wessem hebben gekregen. Wel een bewijs dus, hoezeer men er over het algemeen meê ingenomen is.

De beide ingangen van het park worden gevormd door fraaie ijzeren hekken, waarboven in, duidelijke letters de naam »Volkspark,« voor een ieder te lezen staat.

Het Park beslaat eene oppervlakte van ongeveer een H.A. en getuigt zoowel van de vakkennis en den smaak, als van de bedrevenheid in het aanleggen van den ontwerper en uitvoerder van het schoone plan, den heer H. B. Stephan, bloemist te Koog aan de Zaan, aan wien een woord van lof niet mag onthouden worden.

In den aanleg is veel en gunstig partij getrokken van het water, dat, op drie plaatsen overbrugd door houten, rustieke en ijzeren brugjes, aan het geheel een lief aanzien geeft.

In het midden van den grootsten der vischrijke vijvers, er zijn er twee, bevindt zich een fontein, omgeven door ruwen natuursteen en beplant met waterplanten, die zich zoo goed voordoet, dat men zich op die plaats moeilijk een beter en degelijker verfraaiing denken kan.

Het Park is op de Noordzijde beplant met

populieren en kastanjeboomen, teneinde het spoedig begroeid te zien.

Niet ver van den grooten vijver verheft zich een fraaie gebeeldhouwde zuil, die tot drinkwaterfontein dient, en een geschenk van de burgerij van Zaandam aan den heer C. Corver van Wessem uitmaakt, wat vereeuwigd is in eene inscriptie op de zuil aangebracht, welke aldus luidt:

De burgerij van
Zaandam,

AAN DEN HEER C. CORVER VAN WESSEM,
17 Juni 1890.

Ongeveer in het midden van het park staat een fraai, in stijl opgetrokken, houten gebouw, dat ingericht is voor restauratiezaal, en omgeven wordt door een ruime, gezellige waranda, waarboven tegen een der zijgevels de wapens van Zaandam en van de familie Corver van Wessem zijn geschilderd. De merkwaardigheid van dit gebouw is, dat het geheel en al is vervaardigd van inlandsch gezaagd en toebereid hout, dat door den heer J. H. Eilmann, naar zijn fraai plan, zeer smaakvol tot een lief gebouw werd samengevoegd.

Dat deze schenking voor de burgerij van Zaandam van groot belang is, behoeven wij niet te zeggen, daar aan haar nu kosteloos een gelegenheid wordt geopend om van een fraaie wandelplaats gebruik te maken, waar van tijd tot tijd, we vergaten het nog te melden, door verschillende muziekkorpsen voor degelijke muziek zal gezorgd worden. Daarenboven zorgt de schenker tevens voor het onderhoud, tot een bedrag van 300 gulden per jaar, welke som, als zij niet voldoende is, nog door hem zal vergroot worden.

Dat het voorbeeld van den heer Corver van Wessem veel navolging zal vinden, ook in andere gemeenten, is zoowel als veler wensch ook die van

Uw Verslaggever.

Verslag van de 74ste Algemeene Vergadering der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, gehouden te Haarlem op Maandag 9 Juni.

De vergadering werd door den voorzitter, den heer J. H. Krelage, met een rede geopend.

De afdelingen waren ten getale van dertien vertegenwoordigd door 22 afgevaardigden; bovendien waren verschillende leden aanwezig. — Alleen de afdeling Noordwijk was niet vertegenwoordigd.

Volgens de stembijst brengen de vertegenwoordigde zijnde afdelingen, te zamen tellende 497 leden en 15 donateurs, uit 38 stammen.

Uit het verslag bleek, dat het getal leden aan groote schommelingen is onderhevig geweest. Bedroeg het aantal donateurs, leden en lid-leerlingen in Maart 1888 te zamen 597, dit getal daalde in dat jaar en in het begin van het volgende tot 466, om, nadat de maatregelen betreffende den afgesneden bloemenhandel waren opgeheven, weder in den loop van 1889 aanzienlijk te vermeerderen, zoodat de Vereeniging in Maart j.l. telde 15 donateurs, 519 leden en 41 leerlingen te zamen dus 575 belangstellenden.

De financiën der Vereeniging zijn vooruitgaande. Het nadeelig saldo van f 744,27 waarmede de rekening van 1889 begon en dat in dat jaar daalde tot f 638,33, waarmede de rekening van 1890 aanving, heeft groote kans in dit jaar, zoo niet geheel, dan toch voor het grootste gedeelte te verdwijnen.

Betreffende de opheffing der maatregelen tot wering van den handel in afgesneden bloemen, zegt het verslag, dat het al doende leert men in het vervolg wel door onze Vereeniging zal worden herdacht, wanneer ooit weder voorstellen van die strekking mochten worden gedaan. Aangehaald werd daarbij de rede, die door den voorzitter werd gehouden bij de opening der tentoonstelling in Maart j.l. toen deze er op wees, dat de Vereeniging zich in het vervolg van dergelijke maatregelen zal hebben te onthouden, nu zij den mannelijken leeftijd heeft bereikt. Geconstateerd werd, dat door het in het leven roepen van dergelijke bepalingen het vak niet voor schade kan worden behoed, terwijl daarentegen den onderlingen band — de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur — daardoor schade werd berokkend.

De statuten der Vereeniging zijn na beraadslaging weder als vroeger behouden gebleven.

In zake het wetsvoorstel betreffende het tegengaan van overmatigen arbeid van jeugdige personen en van vrouwen is een adres gericht aan de Hooge Regeering, en inzonderheid aan den onvermoeiden ijver en tactvolle tuschenkomst van den voorzitter is het te danken, dat de tuinbouw is opgenomen onder die vakken, waarop de wet niet van toepassing is.

De Medailles, die door de Vereeniging in 1888 voor tentoonstellingen in Noord-Amerika waren uitgelooft en die toen niet zijn toegekend, werden ook voor 1889 beschikbaar gesteld; het hoofdbestuur heeft evenwel geen bericht ontvangen of zij thans zijn uitgereikt.

Met korte woorden wordt gemeld van de gehouden tentoonstelling, die de leden nog versch in het geheugen ligt; dit is zeker, dat zij uitstekend is geslaagd, veel te leeren gaf, gunstig is beoordeeld geworden en bewezen heeft, dat er in vele opzichten in het vak vooruitgang is waar te nemen. Ook de financiële uitkomsten der tentoonstelling zijn niet ongunstig en een woord van lof werd gebracht aan al degenen, die tot het welslagen daarvan hadden medegewerkt.

Uit de verslagen der afdeelingen bleek o. a., dat te Hillegom gedurende den handelstijd elken Donderdag van 10—1 uur Beurs gehouden werd, met toegang voor de leden der Vereeniging; dat in die afdeeling en in de afdeeling Oegstgeest en omstreken in de vergaderingen gratis-verlotingen onder de aanwezige leden plaats hebben; dat in de laatste afdeeling bijdragen werden geleverd door de heeren G. Zeestraten, over Scilla's, D. Mater over Lelies en D. F. Boeke, over de Convallaria majalis, en dat de naam van de afdeeling Schoten werd veranderd in Schoten-Velsen. In Uitgeest werd besloten, dat de afdeeling eene verzameling trossnarcissen op de tentoonstelling zou inzenden.

Aangenomen werd het volgend voorstel van het hoofdbestuur. Te besluiten het door de heeren De Erven Loosjes gedane aanbod tot uitgave van een weekblad als orgaan der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur op de door hen in hun schrijven van 27 Februari l.l. uiteengezette wijze aan te nemen op de volgende voorwaarden:

1° dat de prijs van het blad voor niet-leden der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur worde bepaald op vijf gulden per jaar;

2° dat de verbintenis tot uitgave van het blad als proef voorloopig voor één jaar worde aangegaan;

3° dat door de jaarlijksche bijdrage van twee honderd en vijftig gulden wekelijks 600 exemplaren van het blad ter beschikking der Vereeniging zullen worden gesteld en door de uitgevers verzonden zullen worden aan de opgegeven adressen, terwijl voor elk exemplaar, dat boven de 600 noodzakelijk zal zijn, eene jaarlijksche vergoeding zal worden betaald van vijftig cents en bij aanneming van het voorstel het hoofdbestuur te machtigen met de heeren De Erven Loosjes eene overeenkomst te sluiten, gegrond op de genomen besluiten.

Het plan bestaat om met de uitgave van het blad met Juli a. s. te beginnen.

Vervolgens wordt goedgekeurd een concept-adres aan de Tweede Kamer der Staten Generaal betreffende het gewijzigd wetsontwerp tot vaststelling van bepalingen voor 's Rijks watersstaatswerken.

Na de regeling van eenige administratieve zaken wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Groningen en Omstreken.

Onder presidium van den heer H. Swart werd er van wege deze Afdeeling op Woensdag 11 Juni j.l. een vergadering gehouden, die niet uitmuntte door een druk bezoek.

Aan de orde was:

Punten op te geven voor de Algemeene Vergadering, waarvoor een tweetal werden aangenomen, 't eerste betreft om zoo noodig ver-

betering te brengen in den financieëlen toestand der Maatschappij.

Het tweede had 't oog op 't tuinbouw-onderwijs opdat daarvan in ons land meer werk gemaakt wordt.

Vervolgens werd besloten op de Algemeene Vergadering voor te stellen om 't aftredend lid van 't hoofdbestuur Dr. H. van Hall (redacteur van 't Tuinbouwblad) tot adviseerend lid van 't hoofdbestuur te benoemen.

Als kandidaten voor 't hoofdbestuur werden benoemd de heeren:

Mr. van Lansberge, te Brummen; J. E. Scholten, te Groningen; J. D. Speet, te Leidendorp en N. Groot (lid der firma Sluis en Groot) te Enkhuizen.

Nadat nog een drietal nieuwe leden waren aangenomen werd de Vergadering gesloten.

Groningen, 14 Juni '90. J. DE WAARD.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Donderdag 12 Juni ll. hield deze afdeeling een gewone vergadering. Nadat er notulen waren gelezen, een nieuw lid was geëlloteerd en de Secr. had medegedeeld, dat er deze keer geen ingekomen stukken waren, ging men over tot het bespreken van de voorstellen voor de Algemeene Vergadering. Namens het Bestuur werden drie voorstellen gedaan en deze achtereenvolgens met hare memories van toelichting besproken en allen aangenomen. Aan de orde kwam nu het stellen van kandidaten voor leden van het Hoofdbestuur. Voorgesteld werden, door een paar leden voor het Voorzitterschap, de heeren mr. W. J. van Lansberge, te Brummen en W. A. Viruly Verbrugge, te Rotterdam en door het Bestuur mr. H. L. A. Obreen, te Leiden. Nadat de heer H. Witte, namens den heer Obreen de vergadering verzocht had, dezen niet candidaat te stellen, trok het Bestuur zijn voorstel in en werd de heer Viruly Verbrugge met bijna algemeene stemmen als candidaat voor het mandaat van Voorzitter verkozen. Als candidaat in plaats van jhr. Quarles van Ufford werden voorgesteld de heeren mr. van Heijst, te Wijk bij Duurstede en dr. Boursse Wils, te Leiden. De Secretaris verklaarde bezwaar te maken tegen de candidatuur van den heer van Heijst, daar deze volgens de statuten der Maatschappij nog niet herkiesbaar is. ¹⁾

¹⁾ Wij wenschen ons met deze kwestie liever niet meer in te laten dan noodig is, maar toch willen wij niet weigeren de ons dezer dagen, naar aanleiding van de bovenbedoelde bewering in het *Weekblad*, gemaakte opmerking mede te deelen dat, mag zij al naar den letter juist zijn, de bedoeling van het desbetreffende artikel in de Statuten der Maatschappij geen andere kan zijn dan dat een afgetreden Hoofdbestuurlid eerst verkiesbaar is tegen 1 Januari van het jaar na zijn aftreden. Dat de Algem. Vergadering in Augustus of September wordt gehouden beteekent niets; ze kon evengoed op 31 December gehouden worden, en dan zou men nog met deze spitsvondige aanmerking kunnen komen, bewerende dat de bewuste candidaat eerst over een paar uren verkiesbaar was.

Het gevolg hiervan was, dat Dr. Boursse Wils met een overgrootte meerderheid werd verkozen. Als kandidaten in plaats van de heeren dr. van Hall en A. Koster Mzn., werden genoemd de heeren H. Groenewegen, te Amsterdam, J. D. Speet, J. Mater en S. A. de Graaf, allen te Leiden. Bij de stemming werd de heer H. Groenewegen direct verkozen, terwijl er een herstemming noodig was tusschen de heeren Speet en Mater. De heer D. Mater verklaarde nu dat zijn vader een candidatuur niet zou aannemen. Bij een tweede stemming werd toen de heer Speet verkozen. De kandidaten der Afdeeling zijn dus voor Voorzitter der Maatschappij de heer W. A. Viruly Verbrugge, te Rotterdam, als leden van het Hoofdbestuur de heeren H. Groenewegen, te Amsterdam, J. D. Speet, te Leiden en H. Boursse Wils, te Leiden.

De Voorzitter merkte nu op, dat deze kandidaten slechts als voorloopig moesten beschouwd worden. Later zou een vergadering bij de punten van beschrijving voor de Algem. Vergadering kunnen bepalen welke kandidaten door de Afdeeling zouden worden gestemd.

De Voorzitter stelde nu aan de orde de excursie naar den Darthuizerberg en noemde als voorloopigen datum 9 Juli, welke datum werd goedgekeurd. De Voorzitter zeide, dat hij dus tegen dien datum toestemming zou vragen tot bezichtiging van het landgoed »Hydepark.« Mocht deze datum den eigenaar niet geschikt voorkomen, dan is het Bestuur gemachtigd een anderen datum vast te stellen. Bijna alle aanwezigen verklaarden aan deze excursie te zullen deelnemen, terwijl men zich daartoe ook nog bij den Voorzitter kan aanmelden.

De heer Witte deelde nu den stand van zaken mede omtrent de voorgenomen excursie naar Valkenburg. Nadat over dit plan nog van gedachte was gewisseld, vroeg de Voorzitter welke leden aan deze excursie wenschten deel te nemen, waarop zich eenige leden opgaven. ¹⁾

Daar er geen enkel warmoezier tegenwoordig was, werd de vraag over aardappelteelt, bij de voorgaande vergadering in de bus gevonden, tot een volgende vergadering verdaagd.

Ongetwijfelt was de heerlijke »zomertemperatuur« van slechts even 50° Fahr. oorzaak, dat deze vergadering betrekkelijk slecht bezocht was. L., 16—6—'90. E. TH. W.

Hij wordt in de Algem. Verg. verkozen tegen 1 Januari.

Dat dit ook de bedoeling der leden is, aldus merkte men terecht op, is nog onlangs gebleken uit de verkiezing van Dr. Coster, waarmede volmaakt hetzelfde 't geval was. *Dit precedent is beslissend!*

Dat ook de heer v. Heijst er zoo over denkt blijkt hieruit dat hij zelf die opmerking niet maakte.

Ons wil het schijnen dat de aanmerking van den heer v. d. P. S. niet zoo onschuldig is als hij wil doen schijnen. Rez.

¹⁾ Tengevolge van een principiëel verschil van opvatting tusschen hem en den Voorzitter en Secretaris, trok de heer Witte zich uit de Commissie terug.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 784

TUINBOUWLECTUUR.

- R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80
- GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend f 0.35
- A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk f 0.30
- Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER f 1.50
- J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk f 1.75
- LEONARD A. SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG f 0.75
- J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen f 1.80
- H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk f 1.80
- „ „ Handleiding tot het kweeken van planten voor den handwerkstand, 4e druk f 0.25
- E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweeken van Planten in huis. Gebonden f 4.20
- H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk f 2.95
- „ „ „ „ Gebonden. f 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 785

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grotere of kleinere hoeveelheid in lauwwater van op, wascht de planten daarmee, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat, 55, Amsterdam. 786

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlag met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuys, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en jaist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter voor het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 787

Prijs per stuk f 13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

ingen in den financi
ppij.
e ha
laai
dt.
wer
voor
fdbes
uinbo
stuur
sten vo
leeren
ansberg
Groning
J. Groot
huizen.
een driet
erd de V.
t Juni '90

ng Leiden en
g 12 Juni
evergadering
een nieuw l
l m degedeelt
st u ken wal
en an de vo
gadering. Nam
ors te llen gedaai
ha te memories
len an aangenomen
tel l en van candida
stuur Voorgesteld
vo voor het Voorzit
J. Verbrugge
Vik es tuur mr. H. L.
de de heer H. Witt
de te vergadering ver
aat ver stellen, trok he
en de de heer Vir
a al te meene stemmen a
nd te van Voorzitter v
a pl te ats van jhr. Quar
oor te esteld de heeren n
bij de uurstede en dr. B
te de Secretaris verklaar
da de de de candidatuur va
n de deze volgens de stat
n niet herkiesbaar i

met deze kwestie liever
is, maar toeh willen
digen, naar aanleid
te deen, dat mag zij a
de bedoeling van het des
Statuten der Maatschappij
dat een afgetreden Hoofd
is tegen 1 Januari van
Dat de Algem. Vergadering
wordt gehouden beteekent
31 December gehouden
nog met deze spitsvondige
bewerende dat de bewuste
paar uren verkiesbaar was.

SEMPER VIRENS

Geïlustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland.

JE MAINTIENDRAI

No. 26.

VRIJDAG 27 JUNI 1890.

19. Jaargang

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 13 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

DEN HAAG, Villa BOSCHLUST, Bezuidenhout.

Deze zeer fraai gelegen Villa wordt, hetzij geheel of in twee gedeelten te splitsen, **TE HUUR** of **TE KOOP** aangeboden.

Adres W. B. v. LIEFLAND, Architect, Den Haag. 785

Zomer- en Winterverblijf TE KOOP

gelegen bij Amsterdam, 15 minuten van de Tram, groot 1900 vierkante Meter; Boom-, Bloem- en Moestuin, met Stal en Koetshuis.

Brieven franco, letters G M, bij den Boekhandelaar JOH. G. STEMLER Czn., Haarlemmerstraat. 2, Amsterdam. 786

BOUWMANSWONING.

Een Landbouwer, de beste informatie ten zijnen dienste hebbende, vraagt te Huur een **BOUWMANSWONING**, met 40 à 60 Hectaren hoofdzakelijk goed **BOUWLAND**.

Brieven franco, onder lett. W N, bij den Boekhandelaar J. S. DE HAAS, Paleisstraat 14, Amsterdam. 787

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 788

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opregister van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 790

Kunst en Smaak.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 789

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 8 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 801

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaarendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 791

BELANGRIJKE

Openbare Verkoop.

Notaris BACKX, resideerende te Wieringerwaard, zal publiek Verkoopen, op Woensdagen 2 Juli 1890, bij *opbod, afslag* en *combinatie*, en 9 Juli d.a.v. bij *eindtoewijzing*, telkens des voormiddags te 11 uren, in de »Vlas- en Korenbeurs, te Anna Paulowna:

De Kapitale BOERENPLAATS,

GENAAMD

„Margaritahoeve”,

allergunstigst aanéengelegen te Anna Paulowna, aan den Grasweg, Middenvliet en Middenweg, nabij het Spoorwegstation, en bestaande uit:

Een hechte, uitstekend onderhouden Huismanswoning, Graan- en Wagenschuren, Dorsch, ruime Hooiberging, Stallingen voor 42 stuks Rundvee en 6 Paarden, Tuin, Werf en diverse perceelen best Wei- en Bouwland, samen groot 56 Hectaren, 26 Aren, 50 Centiaren.

Te aanvaarden: het Bouwland met het ontblooten van de schoof, het Weiland Kerstmis 1890, en de Gebouwen met bijbehoren bij de ontruiming uiterlijk 1 Mei 1891.

Notitieboekjes met kaart en uitvoerige beschrijving der percelen, zoomede alle inlichtingen, ten kantore van den Notaris met de veiling belast. 792

Terstond biedt zich aan een
flink

Tuinknecht,

ook genegen bij een Bloemist
werkzaam te zijn; is 4 jaar in
een betrekking geweest en van
goede getuigen voorzien.

Adres: JAN BELT, te Katendrecht. 802

TE HUUR:
Het Landgoed „Larenstein”,
ongeveer 10 Buunders groot,
zeer schoon gelegen tusschen
Arnhem en Velp.

Te bevragen Bergstraat 13,
te Arnhem. 809

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

805

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk
f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 188ste
duizend > 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk > 0.30

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving,
kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER > 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd,
omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk > 1.75

LEONARD A. SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters,
naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen > 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk > 1.80

Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk > 0.25

E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden > 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. Gebonden > 2.95

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 806

TE KOOP

6 & 8 AGAVES,

waaronder fraaie exempl. Inlichtingen geeft de TUINBAAS op »Maria-burg,« Amsterdam-schenweg, Arnhem. 804

Chemisch bereide Verf,

in alle kleuren.

Geheel gereed voor het gebruik.

ATTESTEN:

De Voorzitter der »Utrechtsche Tuinbouw-Vereeniging« schrijft:

»De ondergeteekende verklaart hiermede gaarne, dat de chemisch bereide verf van VAN GELDER & Co., zoowel de grootste hitte als het gure weder heeft doorstaan zonder te verkleuren, te verschillen of te bladderen. Dat door hem de ondervinding is opgedaan, dat ze niet alleen goedkooper is, maar ook onzijdig beter stand houdt dan alle andere soorten verven, gedurende zijn 40jarigen loopbaan als bloemist gebruikt. Onder anderen moest hij elk jaar doorbrekend roest weder verven, wat thans na het gebruik van VAN GELDER'S verf niet behoeft te geschieden, aangezien de roest zich niet door de verf vertoont.

(w. g.) L. L. VAN DAM Sr.
Utrecht, 20 Mei 1890.

Van VAN GELDER'S verf kan ik uit ondervinding verklaren, dat ze bij hare goedkoopste ook zeer degelijk is. Niettegenstaande de zomerhitte, welke voortdurend op mijne broeikassen en ramen staat en het daarop gevolgd winterweder, kan ik geene verkleuring of bladders bemerken. Ik voor mij acht ze als een der beste, bederfwerende middelen voor broeikassen en ramen.

(w. g.) C. M. KNOPPE Tz.,
Bloemist.

Utrecht, 20 Mei 1890.

Staalkeurten en prijscouranten gaarne verkrijgbaar bij de fabrikanten

F. A. Q. VAN GELDER & Co.,
807 Rijswijk (Z.-H.)

SEMPER VIRENS.

No. 26.

VRIJDAG 27 JUNI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Op 19 Juni in „Artis”. — Amaryllis John Ruskin, met een afbeelding. — *Leucanthemum vulgare semiplenum*. — *Nicotiana affinis*. — De beste *Cypripedium*'s. — Ingezonden. — Verschillende geuren. — Nog eens het Volkspark te Zaandam. — Verslag van de Algem. Vergadering der Pomologische Vereeniging, te Boskoop, gehouden op 16 Juni jl. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Op 19 Juni in „Artis”.

HET was een moeilijke keus den 19 Juni. Te Leiden de slechts eenmaal 's jaars plaats hebbende vergadering van de Maatschappij der Ned. Letterkunde, op zich zelf nu juist niet zoo erg amusant, maar aantrekkelijk door de ontmoeting van vele vrienden en kennissen, door het gezellig samenzijn op »Zomerzorg«, en te Amsterdam de Tentoonstelling der voor de vaste Commissies ingezonden planten.

Ik had reeds het eerste gekozen, toen ik ter elfder ure door »ick en weet niet wat« gedreven, besliste voor het laatste en ik deed een goede keuze.

Het was alsof er iets in de lucht zweefde, hetwelk het vermoeden deed ontstaan dat men naar »Artis« moest dien dag; ook onze Krelage, die anders »Letterkunde« niet licht overslaat, toog Noord- in stede van Zuidwaarts, en met hem vele anderen. Was het te Leiden een gezellige reunie van letterkundigen, te Amsterdam was het een prettige bijeenkomst van kweekers en liefhebbers, en allen waren daar vol- daan, ze waren hoogst tevreden over 't geen ze zagen, wat zeer zeker op de aangename stemming niet zonder invloed was.

Ook publiek was er en kwam er nog steeds toen ik reeds vertrok, en het mag wel als zeker aangenomen worden, dat het spreekwoord: »als er maar eerst één schaap over de brug is volgen de anderen vanzelf« ook hier bewaarheid zal worden. 't Is soms maar wat moeilijk om het eerste er over te krijgen.

En hier was er niet één, er waren er velen, wier voorbeeld navolging zal vinden. Het was bepaald onnoodig hen de boodschap aan hun of haar vrienden of vriendeninnen mee te geven, dat dezen een volgende keer ook er eens moeten heen gaan, want

dit gaat van zelf. 't Zal van mond tot mond gegaan zijn: »'t is jammer dat je ook niet eens bent gaan kijken, je moet het de volgende keer vooral niet verzuimen«. Zoo zal de belangstelling van de bezoekers die van de inzenders prikkelen, en zal zeer zeker het aantal der eersten blijven toenemen, als de laatsten er voor willen blijven zorgen, dat hetgeen men er te zien krijgt een bezoek waard is.

De bekende bovenzaal van Artis was ditmaal vol; dit wil niet zeggen dat er niets meer bij kon, maar veel had dit toch niet kunnen zijn. De tafels in de rondte der geheele zaal waren allen met planten bezet, en zoo ook de middentafel,

Er is hier geen sprake van een mooie schikking van het ingezondene; integendeel, elke inzending wordt geplaatst waar het toeval wil; van algemeen arrangement is geen sprake; slechts de inzenders schikken somtijds hun planten of bloemen zoo dat ze goed uitkomen, maar meer ook niet.

Zoo behoort het hier. Het zijn eigenlijk geen Tentoonstellingen voor het publiek; de leden zijn doorlopend uitgenoodigd of worden in de gelegenheid gesteld om hetgeen ter beoordeeling is gezonden te komen zien; waar het staat en hoe het staat doet er in dit geval niets toe. 't Is te hopen dat, als in het vervolg de inzendingen nog meer mogen toenemen, aan dit beginsel streng de hand zal gehouden worden.

De hoofdschotel was geleverd door een onzer liefhebbers, den oud-Gouverneur Generaal J. W. van Lansberge, tot voor korten tijd te Brummen, thans op den huize »Duno«, te Heelsum.

Het was een collectie van pl. m. 30 bloeiende tropische Orchideeën, wel is waar niet allen even fraai, maar toch meerendeels zeer fraaie soorten en sommigen in exceptioneel fraaie exemplaren. Dit was inzonderheid het geval met verscheidene variëteiten der *Masdevallia coccinea*; 't waren Harryana's in verschillende tinten, vanwaar dan ook de namen, als: M. c. Harryana, Harryana coerulescens, H. purpurea, H. lilacina. Het gloeiende violet, dat de bekwaamste teekenaar wanhopig

maakt, zag men hier door verschillende als in elkaar overgaande schakeeringen vertegenwoordigd. Daarbij komt, dat de meeste planten zich onderscheidten door een rijkdom van bloemen, gelijk wij ze nog maar bij uitzondering op een Belgische tentoonstelling zagen. Onder de vreemdere vormen trok de *M. Shutleworthii*, mede een in hare soort krachtige plant met verscheidene bloemen, veler opmerkzaamheid. Verder waren er, meerendeels door fraaie soorten, vertegenwoordigd de geslachten: *Miltonia*, *Cattleya*, *Epidendrum*, *Odontoglossum*, enz., terwijl een *Dendrochilum cornutum* (eene soort die genoegzaam uitsluitend in Botanische tuinen wordt aangetroffen) zich gunstig onderscheidde door hare uiterst fijne trossen van keurige, maar bijna microscopisch kleine bloemen. Nog lagen er bij eenige afgesneden bloemen, o. a. van *Vanda gigantea*, *Anguloa Ruckeri* en *uniflora*. Eigenlijk bestond deze partij uit meerdere inzendingen, zoodat de Commissie er dan ook een getuigschrift 1e klasse, 2e klasse en een eervolle vermelding aan toekende ¹⁾. Deze collectie ziende, vooral ook met het oog op wat de heer v. L. in de vorige maand heeft ingezonden, komt men tot het besluit dat de cultuur deze planten in de laatste jaren hier zeer is vooruitgegaan.

Vervolgens waren het de bloemen van 't seizoen: *Iris* en *Pæonia*, die het sterkst vertegenwoordigd waren, maar dan ook zoo, dat ze alleen een reisje naar Amsterdam waard waren; zoo, als men ze wellicht nog nooit op een expositie vertegenwoordigd zag, dat overigens vrij natuurlijk is, daar plantententoonstellingen in Juni tot de zeldzaamheden behooren.

Waar twee bloembollenfirma's als E. H. Krelage & Zoon en Ant. Roozen en Zoon zich doen gelden, behoeft het niet gezegd te worden dat er van Lischbloemen wat te zien was.

In deze rubriek kwam, wat de verscheidenheid betreft, zonder eenigen twijfel het leeuwenaandeel toe aan de firma Krelage. Beide firma's deden zich gelijkelijk gelden (ik heb niet geteld wie de meesten had) met de bloemen van de zoogenaamde Spaansche Lisch (*Iris Xiphium* of *hispanica*);

¹⁾ Getuigschrift 1e Klasse voor: *Odontoglossum Schlieperianum luteum* en de verzameling *Masdevallia*'s; een Get. 2e Klasse voor: *Dendrobium cruentum* en *Bifrenaria sp. nova*; een eervolle vermelding voor: *Dendrobium prismatocarpum*, *Cattleya Mossiæ superba*, *Odontoglossum sceptrum* en *Pescatorei* en *Miltonia Roezlii alba*.

beider collectie dezer zoo fraaie bloemen leverde een keur van verscheidenheden op. Bovendien had de firma Krelage nog ingezonden ruim een vijftigtal variëteiten van *Iris germanica*, in zeer uiteenlopende kleuren en een verzameling van meer dan twintig soorten en variëteiten van *Iris*, min of meer aan *germanica* verwant. Voeg daar nog bij een collectie van ruim veertig afgesneden bloemen van verschillende bol- en knolgewassen (er waren ook twee potten met rijk bloeiende *Tropæolum polyphyllum* bij) allen op keurige wijze geëtaleerd; voorts een zeer fraaie partij *Ixia*-bloemen, die toevalliger wijze nu en dan door de zon beschenen werden, zoodat ze ten deele geheel open waren, en eindelijk bloemen van *Allium cœruleum* en *A. cœruleum atrocœruleum*, zoodat men door vergelijking in staat was zich van het verschil in kleur te overtuigen, daar de laatste inderdaad veel donkerder is, dan heeft men, zonder dat wij er verder iets bijvoegen, de overtuiging, dat de heer Krelage ook thans weder aan zijn loffelijke gewoonte trouw bleef, en een overruime bijdrage zond, om deze huiselijke expositie belangrijk te maken.

Voor deze *Allium* ontving de inzender dan ook een Getuigschrift 1e klasse, en dankbetuiging voor de overige inzendingen.

Behalve de reeds genoemde verzameling *Iris Xiphium* zond de firma Roozen en Zn., in een aantal bloemen van vier nieuwe variëteiten van *Ranunculus asiaticus superbissimus*. Maar de rijkste inzending van deze firma was zonder eenigen twijfel een partij bloemen van p. m. 150 verschillende variëteiten van die fraaie Pionen, die als *Pæonia chinensis* tegenwoordig algemeen bekend zijn, en meer en meer gezocht worden. Dit was zeker wel het non plus ultra van wat in dit genre kan gegeven worden. 't Was een onuitsprekelijk prachtig gezicht, die groote, deels zeer groote, veelal welriekende bloemen, in een eindeloze verscheidenheid van tinten, van het schitterendste bloedrood af tot zuiver wit. Gerustelijk mag dan ook gezegd worden dat deze, met smaak geschikte, uitgebreide verzameling het glanspunt van het geheel was. Ze verwierf dan ook een Getuigschrift 1e kl.

De heer Mr. H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede, had zich verdienstelijk gemaakt door de inzending van p. n. vijftig afgesneden Rozen, in welker midden een bouquet van bloemen van *Papaver nudicaule* prijkte en wel in drie kleuren: wit, geel en donker oranje; voorts een zware

steng van *Lilium Szovitzianum* met, als ik ze goed geteld heb, vijftien open bloemen. Eindelijk een partijtje verschillende planten, waarbij een buitengewoon groot, ja men mag wel zeggen kolossaal exemplaar van *Cyrtominum falcatum*, een bloeiende *Arthropodium paniculatum*, de sneeuw witte *Gladiolus the Bride*, enz. De dankbetuiging der Commissie was zeker wel verdiend.

Een interessante inzending was die van den heer J. A. Sanberg, te Amsterdam, bestaande uit eenige zware planten en een groot aantal afgesneden bladeren van een bontbladerige Mierikwortel (*Cochlearia Armoracia variegata*), met de verklaring erbij, dat zij nu reeds sedert zes jaren (natuurlijk in den open grond) constant bleek, waaruit mag opgemaakt worden dat de inzender haar in 't wild heeft gevonden of gewonnen. Met recht mag deze plant bont genoemd worden, want er zijn bladeren bij waarin bijna geen groen te zien is en die dus genoegzaam geheel geel zijn. Een groep daarvan zal, tegen een groenen achtergrond, ongetwijfeld een verrassend effect maken, zoodat hier gerustelijk van een aanwinst mag gesproken worden. Zoo dacht blijkbaar ook de Commissie er over, daar zij den heer Sanberg een getuigschrift 1^e Klasse er voor toekende. Voor een lieve groepeerling van afgesneden bloemen van *Gillenia trifoliata* maakte de heer Sanberg zich bovendien een dankbetuiging waardig, die hem dan ook niet onthouden werd.

De heer H. W. Dros, te Bennekom, zond, onder den naam *Orchis maculata*, een pot met een aantal krachtig bloeiende stengels van *Orchis latifolia*, en behaalde daarmee een eervolle vermelding. Deze plant was wel geschikt om de overtuiging te vestigen, dat de inlandsche Orchideeën er ook wel mogen wezen. Jammer dat niemand er aan gedacht schijnt te hebben om ook de thans bloeiende *Cypripedium spectabile* in te zenden. 't Zou denkelijk voor velen een verrassing geweest zijn te zien, dat de fraaiste *Cypripedium* voor den open grond geschikt is.

Van den heer J. A. Heenk, te Warmond zag men eenige door hybridisatie gewonnen *Pelargonium*'s zonale. Dat het intuschen geen kleinigheid is om wat hiervan reeds bestaat nog te verbeteren bleek uit deze inzending duidelijk.

Toch schijnt dit den heer Otto, te Gouda, gelukt te zijn, die een nieuwe *Pelargonium* had ingezonden, gewonnen uit een zonale,

die met een *P. peltatum* gekruist was. De geheele plant, met de bloemen inclus, vertegenwoordigde de eerste, maar elk zacht rood bloemblad was op het midden door een witte vlek geteekend. Dit schijnt wezenlijk een interessante nieuwigheid te zijn, en zoo zal de Commissie er denkelijk ook over gedacht hebben, al kende zij er thans nog geen bekroning aan toe. Ze wilde de plant gaarne na verloop van eenige weken nog eens zien, ten einde dan een juist oordeel te kunnen vellen. Waar het nieuwigheden van beteekenis geldt, is dit een alleszins lofwaardige maatregel.

Behalve de collectie bloemen van verschillende bol- en knolgewassen, waarvan hierboven sprake was, zag men er nog een van den heer C. G. van Tubergen Jr., te Haarlem, die mede onderscheidene fraaie soorten bevatte, en waarbij een zware bloemsteng van *Eremurus Bungei* uitmuntte, die dan ook algemeen de opmerkzaamheid trok en waaraan afzonderlijk een getuigschrift 1^e Klasse werd toegekend; terwijl de inzender overigens voor zijne verzameling een welverdiende dankbetuiging verwierf. Ook had de heer v. T. een flinke partij *Ixia*-bloemen ingezonden, die echter, jammer genoeg, allen dicht bleven, wijl de zon ze niet kon bereiken.

De Rotterdamsche Diergaarde had een *Cattleya Mossiæ* ingezonden, waarvan de beide zijdelingsche kelkbladeren in de lengte over de eene helft geelachtig waren. Naar ik uit het *Weekblad* zie heeft ze een naam gekregen, en heet ze thans *C. Mossiæ Madryæ* ik laat de al of niet orthographische juistheid van dezen naam daar, maar als men alle planten van Orchideeën, van *C. Mossiæ* inzonderheid, die zich door een klein verschil in de kleur van een der bloemdeelen kenmerken, afzonderlijke namen wil geven, dan zijn wij er nog niet. Het onderscheidingskenmerk dezer bloemen kan men bovendien niet zien, als men de breedere bloembladeren niet op zij' buigt; in geen geval wettigt het m. i. de toekenning van een getuigschrift 1^e Klasse, dat er aan ten deel viel.

Ook de heer G. C. van der Hoef, te Oegstgeest, had Pionen ingezonden. Niet veel, grootere en kleinere bloemen, en waarbij mogelijk ook wel een paar waren die niet tot de zoogenaamde *P. chinensis* behooren, maar andere soorten vertegenwoordigden. De bloemen waren echter blijkbaar niet volkomen ontwikkeld; ook had de heer v. d. H. erbij geschreven, dat de planten op een ongunstige plaats staan. Er kon

dus kwalijk een beslissend oordeel over uitgesproken worden, ofschoon er enkelen bij schenen te zijn die wel wat doen verwachten. De Commissie moest zich wel tot een dankbetuiging bepalen. In zoodanig geval schijnt het voor nieuwigheden doelmatiger er niet mede voor den dag te komen, zoolang ze niet tot normale ontwikkeling kwamen. Mogelijk zien wij ze in een volgend jaar wel terug.

Nog zag men op de tafel liggen een partij bloeiende *Weigelia*-takken, ingezonden door den heer M. Rodenburg, tuinbaas bij den heer Madry, te Kralingen. Nurks zou ervan gezegd hebben: »Niet veel zaaks.« De Commissie was echter beleefder, en, om den inzender niet te ontmoedigen, gaf ze hem een dankbetuiging, met verzoek ze een volgend jaar nog eens te laten zien. Zij schijnt er dus nog iets van te verwachten; bewijs dat Nurks zich zou vergist hebben.

Ook de wetenschappelijke Commissie vond verschillende inzendingen, die uit den aard der zaak meer interessant voor de Botanici dan voor den Tuinbouw zijn, en waarover dus hier niet behoeft uitgebreid te worden. —

Wel, wat zegt ge, Lezer, die er niet geweest zijt, was dat nu niet de moeite waard? En 't was nog veel mooier dan ge U, door deze oppervlakkige mededeelingen, kunt voorstellen. De zaak komt nu in een goed spoor, dáárin moge ze voortgaan!

22—6,—'90.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Amaryllis John Ruskin.

(Met een afbeelding.)

De houtsnede, die de bloem dezer voor treffelijke *Amaryllis* aanschouwelijk voorstelt, danken wij aan de welwillendheid van de heeren James Veitch & Sons te Chelsea bij Londen, die er de volgende beschrijving van geven.

»De *Amaryllis John Ruskin* neemt een eerste plaats in onder de prachtige »verscheidenheden, die door kruising in den »laatsten tijd gewonnen werden, zoowel »wegens haar grootte als om haar schitterende kleur.«

»De bloemstelen zijn zwaar en dragen »vier wijd geopende, groote bloemen, die zeer »goed gevormd en schitterend donker scharlakenrood gekleurd zijn.«

De *Royal Horticultural Society* te Londen heeft op 12 Maart aan deze *Amaryllis* een getuigschrift eerste klasse toegekend en *The Gardeners' Magazine*, *The Garden* en *The Gardening World* laten er zich in zeer waardeerende bewoordingen over uit.

Bij ons te lande worden ook vele *Amaryllissen* gekweekt en er worden hybriden gewonnen, die met de allerbeste buitenlandse kunnen wedijveren. Het ware wenselijk dat die aan de vaste Commissiën der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde ter keuring aangeboden werden, gelijk blijkbaar de Engelschen niet verzuimen wat zij schoons hebben aan de *Royal Horticultural Society* ter beoordeeling te geven.

Open grond.

Leucanthemum vulgare semiplenum.

Bij het doorbladeren van den altijd belangrijke Catalogus van den heer Ware, te Tottenham, bij Londen, viel ons oog op de afbeelding van een half gevulde variëteit eener hier te lande vrij menigvuldig voorkomende inlandsche plant, de Ganzebloem, *Leucanthemum vulgare*, vroeger beter bekend als *Chrysanthemum Leucanthemum*, Volgens sommigen is deze de echte Madelief, althans die, welke weleer (?) door de jonge, verliefde meisjes werd geraadpleegd om zekerheid te verkrijgen of ze door hem, aanwien haar hart hing, al dan niet bemind werden; ze plukten er de witte bloembladjes (lintbloempjes) af, afwisselend prevelende: »er liebt mich... er liebt mich nicht... er liebt mich, enz., tot ze aan het laatste kwamen, dat dan het orakel was.

Men moet namelijk weten dat deze uitvinding van Duitschen oorsprong is. —

Deze zoo mild en zoo lang bloeiende plant kan, als ze in het gras staat, in den zomer een zeer fraai effect maken, maar men ziet het slechts zelden, en in de tuinen in 't geheel niet; met andere inheemsche (men is gewoon te zeggen »wilde«) planten wordt ze kortweg onkruid genoemd, en, zonder verderen vorm van proces veroordeeld; komt ze in een gazon voor, dan wordt ze afge maaid, en verschijnt ze daarna in het volgende voorjaar opnieuw, dan gebeurt hetzelfde; tot bloeien laat men haar niet komen.

Eu nu komt de heer Ware — die overigens heel goed weet wat hij doet — en biedt van deze soort planten aan voor 1½ schilling het stuk en 15 schillings het dozijn, maar dit is een variëteit met half gevulde bloemen.

Zou de weinige achting, die men deze plant tot dusverre toedroeg, nu waarlijk plaats gaan maken voor waardeering? 't Is niet onmogelijk; 't is waarschijnlijk zelfs, en dan zal ze krijgen wat haar rechtens toekomt, is het dan niet de gewone, dan toch eene, die zich slechts door een vrij

menigvuldig voorkomende afwijking kenmerkt.

De heer Ware voegt er een duidelijke afbeelding bij, waaruit blijkt dat niet alleen de buitenste krans der bloembladjes (lintbloempjes) verdubbeld is ¹⁾, maar dat ook de binnenste straalbloempjes, hoewel veel smaller, lintvormig zijn geworden, waaruit een sterke neiging tot volkomen gevuld worden blijkt. De bloem is 7 cM. breed en geheel zuiver wit.

Toen ze in Juli 1887 aan de Royal hort. Society werd aangeboden, meende men deze variëteit eener inlandsche plant met een certificaat 1e klasse te moeten bekronen. Ze moet zich dus wel zeer gunstig onderscheiden, dat men aan een zoo »gemeene« plant zulk een eer toekende, en het valt dan wel niet te betwijfelen dat ze ook bij de liefhebbers een gunstig onthaal zal vinden, vooral voor snijbloemen moet ze zeer aanbevelenswaardig zijn.

Niet onmogelijk is het dan ook dat, nu de aandacht eenmaal op deze plant gevestigd is en ze voor verbetering, in den gewonen tuinbouwkundigen zin, vatbaar blijkt, het vermoeden van den heer Ware bevestigd zal worden, en zij het uitgangspunt zal zijn voor een geheel nieuw ras van bloemplanten. Dit zal de ondervinding leeren; dat men haar aan proeven zal onderwerpen mag wel als zeker beschouwd worden.

¹⁾ De naam waaronder de heer Ware haar aanbiedt, is *Chrysanthemum Leucanthemum semi-duplex*. Dit is echter in tweeërlei opzicht minder juist. De naam *Chrysanthemum Leucanthemum* van Linnaeus heeft reeds sinds lang voor *Leucanthemum vulgare* van Lamarck moeten plaats maken. Dit weet men in Engeland ook zeer goed, maar in sommige gevallen drijft men het conservatisme daar op overdeven wijze door (in de plantennamen trouwens niet alleen), en veroorzaakt op die wijze soms schromelijke verwarring. Voorts is het *semi-duplex* (half dubbeld) hier niet juist. Het woord *duplex* wordt gebruikt wanneer een orgaan verdubbeld is, wanneer b. v. twee bloemkronen in plaats van één aanwezig zijn. Dit laatste is hier nu niet de krans van straalbloempjes (naar de teekening te oordeelen) werkelijk het geval. Wil men dus hierop doelen, dan moet het *semi-vervallen*, want die krans is niet *half*, maar geheel verdubbeld.

Maar dit is hier blijkbaar de bedoeling niet. Men wil het karakter der geheele bloem (het bloemkolfje) uitdrukken, hetwelk *half*-gevuld kan genoemd worden, daar de binnenste bloembladjes nog niet de ontwikkeling der buitensten bereiken. Dit wordt door *semi-plenus* uitgedrukt. Ook in onze taal worden de woorden dubbele en gevulde bloemen vaak verwisseld.

Zij, die in deze plant belang stellen, zullen echter op den door den Engelschen kweeker daaraan gegeven naam hebben te letten, wijl ze onder dien naam zeker in den handel zal verspreid worden.

den, en dan hebben we een nieuwe groep van bloemplanten te wachten, waarboven als hoofd staat *Leucanthemum vulgare*.

Wie had zoo iets durven verwachten?

Nicotiana affinis.

De tabaksplant met heerlijk riekende, witte bloemen, waarvan men zoo goed partij kan trekken door er perken mede te beplanten, ze als, alleenstaande struiken in het gazon te plaatsen of wel in potten te kweeken, wordt om haar hardere geaardheid tegenwoordig in Engeland veel aangekweekt in potten en wel op de volgende wijze, geheel onderscheiden van die der onze.

In den loop van den zomer wordt gezaaid en de jonge planten in tamelijk groote potten gevuld met voedzame doch losse aarde gezet. 's Winters worden deze planten in de koude-kas dicht onder het glas gezet; zij beginnen dan reeds in April te bloeien en gaan daarmede verscheidene maanden voort en zijn dan gelijktijdig met *Primula's*, *Cineraria's* en andere vroeg bloeiende planten een nieuw sieraad voor kassen of wintertuinen; ook levert zij fraaie bloemen voor bloemenversiering.

Intusschen dient men de planten van tijd tot tijd eenigen vloeibaren mest toe om ze krachtig en voortdurend in den groei te houden.

Orchideeën.

De beste *Cypripedium's*.

De *Cypripedium's* zijn tegenwoordig bijna de meest beminde Orchideeën, de schoonheid, de lange duur en de groote verscheidenheid harer bloemen maken het begrijpelijk, dat langzamerhand zekere voorliefde, die aan den tulpenhandel herinnert, voor die planten ontstond. Om de keuze uit de talrijke soorten en verscheidenheden, die in de laatste jaren werden ingevoerd en aangevonden, te vergemakkelijken, heeft het *Journal des Orchidées* de volgende vragen aan de Orchideeënkenners voorgelegd.

1 Welke zijn de 25 beste *Cypripedium*-soorten en verscheidenheden?

2 Welke 25 zijn vervolgens het verdienstelijkst?

3 Welke 12 zijn het geschiktst voor aankweek in het groot en voor bloemsnijden?

4 Welke *Cypripedium's* moeten uit elke keurcollectie verwijderd worden?

Zij ontving vele antwoorden, waaronder van de bekendste Orchidophilen en maakt het volgende openbaar.

Op vraag No 1:

1 Stonei platytaenium.	Borneo.
2 Lasanum superbum.	hybr. insigne Maulei X Spicerianum.
3 Morganiae.	hybr. superbiens X Stonei.
4 Argus. Moensi.	Philippijnen.
5 Oenanthum superbum.	hybr. Harrisianum X insigne Maulei.
6 Caudatum.	Peru en Escuador.
7 Insigne Chantini.	Oost-Indië.
8 Vexillarium.	hybr. barbatum X Fairieanum.
9 Lawrenceanum.	Borneo.
10 Schröderae.	hybr. caudatum X Sedeni.
11 Microchilum.	hybr. niveum X Druryi.
12 Harrisianum superbum.	hybr. villosum X barbatum.
13 Elliottianum.	Philippijnen.
14 Spicerianum.	Assam.
15 Grande.	hybr. longifolium Rozelei X caudatum.
16 Tessellatum porphyreum.	hybr. concolor X barbatum.
17 Bellatulum.	Hindoestan.
18 Arthurianum.	hybr. insigne X Fairieanum.
19 Orphanum.	hybr. barbatum X Druryi.
20 Curtisi.	Sumatra.
21 Praestans.	Indië.
22 Sallieri Hyeaunum.	hybr. villosum X insigne.
23 Nitens superbum.	hybr. villosum X insigne Maulei.
24 Selligerum majus.	hybr. barbatum X laevigatum.
25 Ashburtoniae expansum.	hybr. barbatum X insigne.

Het antwoord op de 2e vraag is van minder belang, ik zal het daarom achterwege laten, met het oog op de beperkte plaatsruimte.

Op vraag No. 3:

1 Insigne.	7 Nitens.
2 Barbatum.	8 Harrisianum.
3 Lawrenceanum.	9 Callosum.
4 Leeaunum.	10 Sedeni.
5 Villosum.	11 Dauthieri.
6 Spicerianum.	12 Boxalli.

Op vraag No. 4:

Alle inzenders hadden te samen nauwelijks een half dozijn Cypripedium's gevonden, die men huns inziens niet in eene verzameling mag opnemen, terwijl sommigen zeiden dat alle soorten zonder uitzondering waardig zijn gekweekt te worden.

Het is te wenschen dat het *Journal des Orchidées* groote voldoening zal hebben van haar aanvankelijk goed geslaagde poging om deze eenig fraaie Orchidee nog meer in trek te brengen.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

In mijn vorig schrijven gaf ik als mijn gevoelen te kennen, dat tuinbouwonderwijs in de eerste plaats behoort geschikt te zijn voor de zonen onzer vakmannen. Waarom in de eerste plaats voor hun, zal men vragen. Mag niet iedereen naar believen van het onderwijs in den Tuinbouw voor zijn zonen of pupillen gebruik maken? Zeer zeker mag dat, maar wanneer zij, voor wie het bij voorkeur bestemd is, het niet begeeren, dan mag men aannemen dat er iets aan hapert, en is de veronderstelling niet al te gewaagd, dat de wijze van opleiding onvoldoende is.

Stel U een bloemist voor, geen bloemist-titulair, niet iemand die voor liefhebberij bloemist is, maar een, die er van leven moet; wiens toekomst, van hemzelf en van zijn gezin, afhangt van de zaak, die hij uitoefent. Denk U dat zoo iemand een zoon heeft, die hij in zijn beroep wenschte op te leiden, die hij hoopt dat de steun van zijn ouderdom en eenmaal zijn opvolger zal zijn.

Gij kent de bedachtzaamheid van een bloemist, en gij gevoelt met hoeveel voorzichtigheid zoo iemand voor zijn zoon een wijze van opleiding zal kiezen, die zoo na mogelijk aan zijn bedoelingen beantwoordt.

Wat zal zoo'n bloemist in zake tuinbouwonderwijs allereerst voor zijn kind vragen? Dat hij eenige algemeene kennis krijge? Wel zeker; dat hij een bekwaam kweeker worde? Natuurlijk; dat hij de gronden leere kennen waarop de verschillende verrichtingen in het tuinbouwvak steunen? Dat ook. Maar dit alles en zooveel meer als men zal gelieven op te noemen, maakt geen bloemist, hoewel het hoogst noodzakelijk, ja onontbeerlijk is. In een aankomend bloemist behoort ook aangekweekt te worden wat de Engelschen noemen »business-habit,« hij moet verkrijgen: kennis van den handel in planten en tuinbouwvoortbrengselen; hij behoort te weten hoe alles op zijn voordeligst gekweekt wordt, wat de voorwaarden zijn om afzet te vinden voor hetgeen voortgebracht wordt en welke kansen er bestaan voor het met goed gevolg voortbrengen en te gelde maken der velerlei producten.

Indien iemand mocht meenen dat men zeer goed tuinbouwonderwijs kan geven, zonder dergelijke materiële bedoelingen na te jagen, dan ben ik zoo vrij met zoo iemand van gevoelen te verschillen, en ik durf gerust al

mijne vakgenoten hoofd voor hoofd te vragen om bijval.

Het zou zeker een eerbiedwaardige schaar zijn, die mij instemming betuigde, en hun aantal zou niet nalaten indruk te maken —

Is er goed tuinbouwonderwijs denkbaar zonder uitnemende praktijk? Immers neen. Kan men zich een goede praktijk denken zonder handel? Menigeen aarzelt. Ik zeg neen! Maar wat is een goede praktijk? Het

AMARYLLIS JOHN RUSKIN.

een groote menigte doet dit immers altijd en zijn niet verreweg de meeste menschen geneigd het spoor van anderen te volgen? — maar er is meer, ik meen ook zelf goede gronden te kunnen aanvoeren.

kweken van een plant of een voortbrengsel in zekere mate van volkomenheid. Jawel; maar liefst zoo gauw mogelijk en tot den minst mogelijken prijs, en dan nog mag men niet willekeurig kiezen wat men kweken

wil. Zie, daar komt het op aan, en waar ter wereld wordt dat geleerd anders dan in kweekerijen, die voor den handel werken?

Toch ben ik niet van oordeel dat elke handelkweekerij een goede leerschool voor jonge lieden zou kunnen worden. Ik stel zoowel voor het wetenschappelijke als voor het praktische deel van het onderricht zeer hooge eischen, maar te hoog mogen zij niet genoemd worden, omdat men met minder dan ik vraag niet kan volstaan, en omdat het verlangde, indien al moeielijk te verwezenlijken, zeer zeker bereikbaar is. De sop is in dit geval de kool wel waard. Onze Tuinbouw is van zoodanig aanbelang, dat een ernstig streven om hem op te heffen en uit te breiden alleszins gewettigd is.

Gij, Redactie, doet daartoe wat gij kunt; laten wij, bloemisten, ook allen werken tot bevordering van het vak, dat ons lief is, dan zullen de uitkomsten onze verwachting overtreffen.

Voor heden genoeg, want schrijf ik te lang dan leest men het allicht niet. R.

Verschillende geuren. ¹⁾

In No. 24 van *Floralia* geeft de heer Bujsman, als eene bijzonderheid, het verschil aan tusschen den reuk der bloem van de Iris florentina, dien hij als die van chocolade beschrijft en van de naar Viooltjes riekende der gedroogde wortels. De verse wortels hebben dus dien reuk niet, doch dat is zulk eene bijzonderheid niet. De *Asperula odorata*, als Onze Lieve Vrouwe Bedstroo bekend, riekt ook eerst wanneer het gedroogd is, ja, zelfs het gras, dat de landman maait, wordt eerst geurig wanneer hij het als hooi binnenhaalt. ²⁾

En wat de verschillende reuk van de verschillende deelen eener plant betreft, ook dit is zoo zeldzaam niet. De bloem der zoo schoone bloemstruik *Calycanthus floridus* riekt als dat vroegrijpe lange peertje, dat

¹⁾ Ofschoon niet voor dit doel bestemd, laat ik hier toch het briefje volgen, dat de heer de Vos mij ter begeleiding van dit artikel zond. Het teekent dezen veteraan volkomen.

Hooggeachte Heer en Vriend!

Hoewel dit schrijven eigenlijk in *Floralia* behoorde, zend ik het liever in Uw blad, waarin ik meer belang stel. Te meer omdat ik UEd. dit stukje zend op mijn 84en verjaardag. Ja, Uw vriendje wordt oud, ouder dan hij ooit had gedacht, en toch is het leven te kort. Ik wensch nog wat te blijven om nog wat te leeren, te werken en te toonen dat ik steeds blijf Uwe hoogachtende vriend. C. DE VOS.

²⁾ Het is voornamelijk ééne grasoort, de *Anthoxanthum odoratum*, die het droge gras den aangenamen geur geeft. Versch is dit gras reukeloos.

W.

onder de namen Langhaals, Wijnkroes en Zomer Louwtje ter markt komt, — hoewel de laatste naam verkeerd is, zijnde dit, hoe ook op elkaar gelijkend, bepaald een ander soort, — terwijl de *verse* wortel der *Calycanthus* speerijachtig riekt, van waar de struik dan ook den naam draagt van Speerijboom.

Vreemder nog is het, dat de wortels der *Acacia* vera rieken als duivelsdrek, de bloemen een aangenamen geur verspreiden, de stam de bekende Arabische Gom uitzweet, de sappen bitter en samentrekkend zijn. Vanwaar zooveel verschillende eigenschappen bij het opnemen van hetzelfde voedsel?

»Hierop zal wel geen antwoord kunnen gegeven worden« zegt de heer Bujsman.

Ik geloof dat met hem, want hoeverre de wetenschap ook voorwaarts treedt, nog blijft het waarheid: *In 's Innere der Natur dringt kein erschaffer Geist*. Zulke vragen toch kan men nog in menigte doen. Of is het op het gebied der kleuren anders dan op dat der geuren?

Ik wil slechts een enkel voorbeeld van kleurenverscheidenheid aanvoeren: de *Viburnum Lantana*. Deze bekende Europeesche boom heeft groene bladeren. Hij bloeit met vrij groote witte schermen, welke gevolgd worden door bessen, welke eerst groen, daarna door het wit gaande, rood, en eindelijk gitzwart worden. Daar zij niet gelijktijdig rijpen, maken die zoo verschillend gekleurde bessen dien heester tot een zeer schoon gewas.

Op al die vragen nu naar het *waarvoor* en *waarom*, weet ik slechts een geldig antwoord. Het is het volgende:

Zij ontstaan door den wil van den Heer der natuur *opdat* zij zouden getuigen van de overgroote mildheid en de eindeloze verscheidenheid in Zijne werken ten toon gespreid.

Hazerswoude, 17 Juni '90. C. DE VOS.

Nog eens het Volkspark te Zaandam.

Gaven wij in ons vorig nummer een beschrijving van bovengenoemd park, zoo verdient het volgende nog daaraan te worden toegevoegd.

Dat het gebouw, waarvan wij spraken, geheel uit inlandsch gezaagd en toebeleid hout is opgetrokken, heeft men te danken aan de voorliefde, die de milde schenker, de heer C. Corver van Wessem daarvoor heeft, daar zijn geslacht zich reeds sedert onheuglijke jaren met het verhandelen en toebeiden van hout heeft beziggehouden, terwijl de schenker tevens aan iedereen wilde doen inzien, welk fraai geheel men tot stand

kan brengen met ons inlandsch hout, zonder daarbij dat uit het buitenland noodig te hebben.

Hoezeer de heer C. Corver van Wessem daarin geslaagd is, behoeft geen betoog, en evenmin dat de heer Eilman, die ingevolge het verlangen des schenkers, het plan voor dit geheel houten gebouw ontwierp en ook de uitvoering op zich nam, daarin bijzonder goed is geslaagd en het tot een schitterend einde bracht. Ook den heer Eilman komt een welverdiende hulde toe.

Ten slotte zij nog gemeld dat de gedenkzuil, als geschenk van de Zaandamsche burgerij den heer Corver van Wessem aangeboden, vervaardigd is naar het smaakvol ontwerp van den heer J. Westenberg, te Zaandam, aan wien daarvoor, evenals aan den heer Boucher, voor de uitvoering er van, een woord van lof verdient.

Het Volkspark is Dinsdag 17 Juni feestelijk voor het publiek geopend en door de gemeente uit de hand des schenkers aanvaard.

Moge de milde schenker nog vele jaren zich verheugen over zijne goede stichting in het belang der Zaandamsche burgerij, en moge de burgerij zelve, zoo door het gebruik maken, als door het ontzien van het park, toonen, hoezeer zij de belanglooze milddadigheid, waardoor dit Park tot stand kwam, weet op hoogen prijs te stellen.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop, gehouden op 16 Juni j.l.

De tijd werd op deze vergadering hoofdzakelijk in beslag genomen door hetgeen door de leden ter onderlinge tentoonstelling was medegebracht. Het ingezondene bestond voornamelijk uit afgesneden bloemen van *Paeonia sinensis* en *Clematis*. Een paar schoone collectiën van eerstgenoemden waren ter tafel, waaronder vermelding verdienen de volgende soorten: *Delachei*, *Bagnii*, *Anemone fl. rubro*, *Pius IX*, *Agida*, *Potsii fol. elegantiss. var. Auguste van Geert*, allen donkerrood. Als de schoonste witten moeten genoemd worden in de eerste plaats: *Festiva maxima*, verder *Triomphe de Gand*, *Cythere*, *Caroline Allain*, *Edulus pl.*, *Alba superba*. Als schoone rosekleurigen mogen aangemerkt worden: *Reine Hortense*, *Tricolor rosea*, *Arsène Meuret*, *Victoria tricolor*, *Monsieur Belliard*, *Edula superba*, *Triomphe de l'Exposition de Lille*, *Léonie*, *Nobilissima* en *Noémie Demay*. Nog was er eene enkelbloemige *Paeonia sinensis* ingezonden van zeer schitterende donkerroode kleur.

Onder de ingezonden *Clematis* werden opge-

merkt de schoone witte *Marie Boisselot*, verder eveneens wit: *Perfecta*, *Jeanne d'Arc*, *Lucy Lemoine*, dubbel wit, *Duchess of Edinburgh*, dubbel wit, *Lanuginosa candida*, *Fortunei*, *Mad. van Houtte*, *Bangholm Belle*, *Lanuginosa nivea*, *Otto Fröbel*, enz. Als schoone licht blauw- of lilakleurigen moeten genoemd worden: *Lawsoniana*, *Aureliensis*, *Symeana*, *Lady Caroline Nevill*, *Fair Queen*, *Lady Stradford de Redcliffe* en *Lanuginosa Bélisaire*. Helder blauwe: *President* en *Lord Nevill*. Bijzondere vermelding verdient nog de var. *Excelsior*, lilakleurig, waarvan de meeldraden voor het grootste gedeelte waren vergroeid tot kleine smalle bloembladen van dezelfde kleur, waardoor een fraai roset werd gevormd in het midden van de bloem hetwelk aan deze een schoon aanzien geeft.

Ook waren eenige vruchten ingezonden van de aardbeiesoorten *Laxton's noble*, *Theodore Mullié* en *Dr. Veillard*, van welke soorten de *Laxton's noble* verreweg de voorkeur verdient.

Onder de vaste planten merkte men op de *Achillea multiflora fl. rubra*, *Spiraea trifoliata*, *Aconitum Napellus*, *Orob. lathyroides fl. pl.*

Nog waren er eenige struikheesterbloemen, waarbij o. a. *Philadelphus dianthiflorus plenus*, *Philadelphus hybr. Lemoinei*, *Weigelia Arlequin*, *Andromeda speciosa*, *Crataegus pyracantha Lalandei*, *Chionanthus virginiana* en de dwergachtige *Stephanandra flexuosa*.

Rozen waren er nog slechts zeer weinig. *American Beauty*, *W. F. Bennett*, *Duchess of Albany* en *Mad. Georges Brunt*, eenige lilliputachtige bloempjes van de, naar men zegt, in Amerika zeer gewilde onderstam *Rosa multiflora japonica* en de *Rosa rugosa Dawson's seedling*, welke zich onderscheidt door donkerder en helderder kleur dan de gewone *Rosa rugosa*, waren de eenige.

Verder waren er nog bloemen van *Magnolia cordata*, *Magnolia Thompsoniana*, *Spiraea japonica multiflora compacta*, welke zonder twijfel de gewone *Spiraea japonica* verdringen zal, de zeer schoone buitengewoon groote helder oranje- of papaverkleurige *Papaver magnifica* en eene hier ter plaatse uit zaad gewonnen Anjer, zoo vol dat de kelk aan alle zijden open gescheurd was. Door de groote massa bloembladjes hinderde dit openscheuren volstrekt niet. De bloem was in vorm en kleur (donkerrose met purper gennanceerd) zeer schoon.

Aan het eind van deze vergadering werd met algemeene stemmen tot opheffing van den bestaanden proeftuin besloten, terwijl aan het Bestuur werd opgedragen zoo spoedig mogelijk middelen te beramen ten einde het nemen van proeven op Pomologisch gebied voortgang te doen hebben.

De eerstvolgende vergadering werd vastgesteld op Vrijdag 27 Juni e.k., 's avonds te 6 uur in het gewone lokaal.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, *Secretaris.*

N.B. In het vorig verslag is genoemd »Weigelia hortensis rubra« dit moet zijn: Weigelia hortensis rubra fol. aur. marg.

Weeknieuws.

De Penningmeester der Berlijnsche Maatschappij, »zur Beförderung des Gartenbaues« deelde in een op 29 Mei gehouden vergadering mede dat men zich over 't algemeen omtrent de gunstige financiële uitkomsten der kortelings gehouden Tentoonstelling te groote voorstellingen maakt.

Met juistheid kon hij wel de ontvangsten, maar nog niet de uitgaven opgeven, daar nog enkele rekeningen niet waren ingezonden. De ontvangsten hebben bedragen

aan entrées	f 161.000	Mark
toelage der stad Berlijn >	15.000	>
plaatsuur	5.000	>
catalogus c.s.	2.500	>
te zamen alzo	f 183.500	

Daartegenover staan echter zeer aanzienlijke onkosten, wat echter niet belet had dat hij maar vast 51.200 Mark belegd had; hij hoopte dat dit surplus in 't bezit der Maatschappij zal blijven. De leden hoopten het ook!

Nu, met een overschot van f 30.720 kan men het wel stellen!

Bij den heer F. A. Holleman, te Oosterwijk (N. Br.) heeft de tuinman K. van der Horst zijn 25-jarigen diensttijd bij die familie herdacht.

Van de zoo rijke verzameling Agaves in de Rotterdamsche diergaarde, hoofdzakelijk geschenk van wijlen jhr. mr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet, zullen, naar de N. R. Ct. meldt, twee der grootste Agave americana eerlang in bloei komen. Een van dit tweetal is een zeer schoon en reusachtig exemplaar der bonte verscheidenheid.

In eene vergadering van tuinders met het hoofdbestuur der vereeniging »Westland«, is te Naaldwijk eene afdeling opgericht. Aanvankelijk traden 44 leden toe. Tot bestuursleden werden gekozen de heeren A. L. Verhagen, A. Dukker en J. Kuijvenhoven, allen te Naaldwijk, terwijl A. Stoorvogel als keurmeester werd aangesteld. Voorts werd besloten, aan de veilingen deel te nemen.

Ook is hier eene bloembollenkweekers-vereeniging opgericht, onder voorzitterschap van den heer E. van Duijn. Dit is de vierde vereeniging in het Westland. Ook deze vereeniging wenschte een volgend jaar reeds veilingen te houden.

De mildheid van den heer Corver van Wessem, die, zooals wij de vorige week meldden,

aan de gemeente Zaandam het Volkspark schonk, is aanvankelijk slecht beloond. Reeds 11. Woensdag toch, den eersten dag, dat het park was opengesteld, heeft de jeugd er allerschandelijkst huisgehouden. Niet alleen koos zij de plek om te stoeien en te ravotten, maar er werd gerend over grasperken en door bloembedden, het plantsoen werd niet ontzien, de tafels en banken werden bezoedeld, men wilde de urinoirs met keisteentjes dichtstoppen, trachtte het monument te beschadigen, de drinkfontein onbruikbaar te maken, enz. enz. De commissie van beheer heeft dan ook reeds maatregelen genomen om dergelijke wanordelijkheden voor het vervolg te keer te gaan.

Verschillende mededeelingen.

In vele jaren leverde de aardbeienteelt in de omstreken van Breda niet zulk een rijk gewas op als dit jaar. De verzendingen naar Engeland, België en Holland houden nog steeds aan, en de dagelijksche verzending bedraagt geregeld meer dan 10.000 liter.

Uit de Lingestroken wordt gemeld dat de kersenverpachtingen zijn afgeloopen; door elkan- der zijn er hooge prijzen besteed, doch er zullen dit jaar weinig kersen zijn en als er niet spoedig regen en warmte komt, zal de vrucht niet sappig zijn.

Over het algemeen is de grond niet zoo bekwaam geweest als het vorig jaar en zijn de producten, welke er op groeien, nu ook niet zoo goed. De aardappelen, welke door de nachtvorsten veel te lijden hebben gehad, staan redelijk. De fruitboomen hebben door de rupsen veel geleden en zullen — zelfs als alles goedloopt — een middelmatige opbrengst geven.

De uitkomsten voor de warmoeziers zijn tot heden gunstiger dan verleden jaar, inzonderheid wat de prijzen der producten aangaat. De bladgroenten zijn goed gegroeid en hebben voldoende aan de markt opgebracht. De bloemkool, het hoofdproduct in dezen tijd, is aanzienlijk hooger in prijs dan ten vorigen jare. Waar b.v. toen voor 1e kwaliteit bloemkool uit de bakken f 13 à f 15 werd betaald, ontvangt men thans f 19 à f 21 per 100 stuks. Het koele weer begunstigt deze teelt zeer; de kool kan nu in massa naar 't buitenland verzonden worden, waar zij gaaf en frisch aankomt. Ook is de wasdom niet zoo overvloedig, dat de markt overvoerd wordt; het heete weer in Mei en Juni heeft den warmoeziers groote schade berokkend. De bloemkool op den kouden grond, waarvan geheele velden zijn uitgepoot, staat bevre- digend, evenals de staakboonen, welke ook in ontzaglijk groote hoeveelheid geteeld worden. De komkommers geven ongunstige uitkomsten; de opbrengst der bakken blijft verre beneden het vorig jaar, terwijl de prijzen lager zijn; de contracten voor deze teelt zijn voor de levering aan Engeland reeds in 't vorige najaar gesloten.

De afdeeling Wassenaar der Hollandsche Maatschappij van Landbouw zal op 28 en 29 Augustus a.s., eene tentoonstelling houden van land- en tuinbouwvoortbrengselen en van paarden, rundvee, schapen en pluimgedierte, waarop alleen leden der afdeeling of in- en opgezeten en dezer gemeente kunnen inzenden. Aan prijzen is ruim f900 uitgelooft.

De afdeeling Oegstgeest en omstreken van dezelfde Maatschappij heeft besloten, dit jaar, op een nader te bepalen dag, in September te Hillegom eene tentoonstelling te houden.

Leden en niet-leden, behoorende tot den kring der afdeeling, mogen inzenden.

De kring bestaat uit de gemeenten Oegstgeest, Warmond, Sassenheim-Voorhout, Lisse, Zijk en Hillegom.

Als eene bijzonderheid wordt gemeld, dat bij een boomkweker te Wemeldinge (Z.) op dit oogenblik een rozenboom in bloei staat, waaraan niet minder dan 11.597 rozen en knoppen prijken. Onder den boom kunnen 100 menschen schuilen.

Bij het tal van klachten van alle zijden zich opdoende omtrent de schade aan verschillende gewassen toegebracht door de laatste nachtvorsten, is het volgende bericht uit Borger aan de *Asser Ct.* niet zonder belang. Het luidt:

Teneinde de schade van de nachtvorsten, die hier op veld en akker vrij wat nadeel hebben aangericht, eenigszins tegen te gaan, wordt hier met goed gevolg het volgende middel ter hand genomen. Op 2 à 3 meter van elkaar worden op het boonen- of aardappelterrein stokjes geplaatst, pl.m. een halven meter boven den grond, waaraan stukjes veen, bijv. van veenplaggen, worden bevestigd. Daar het de aandacht trok, dat zulke plaggen bij vriezende weder meer wit waren dan andere voorwerpen en er dus de koude op trok, trachtte men langs dien weg de koude af te leiden. Ook het aanbrengen van enkele emmers water op zoodanig terrein schijnt de afleiding te bevorderen. Wij zagen hier in denzelfden tuin, die niet tegen den noordewind en dus niet tegen den invloed der nachtvorst beschut was, boonen en aardappelen, waarin stokken met plagjes, die niet bevroren en boonen zonder die stokjes, die wel bevroren waren. Het middel is goedkoop en waard in ruimer kring nagevolgd en onderzocht te worden.

In het vorig jaar en ook dit jaar is in Limburg gebleken dat raapolie een geheel onschadelijk en uitstekend middel is om de rupsen op de vruchtboomen te vernietigen; althans, zoolang zij nog in de nesten bijeenzitten of iets later, wanneer zij op bepaalde gedeelten der takken vergaderen; in dit laatste geval mag de operatie wel den volgenden en den daaropvolgenden dag herhaald worden, omdat vele insecten, die op dat oogenblik reeds over den boom patrouilleeren, toch nog naar die vergaderplaatsen terugkeeren. Men doopt linnen, wol-

len of katoenen lapjes in raapolie, bindt ze aan een stok en klopt er zacht mee op de nesten. Rupsen, die met de olie in aanraking komen, gaan dood. Dit middel mag gerust worden aanbevolen, zoowel op groote als op kleine schaal. De heer Max Kaan, lid van het hoofdbestuur der Maatschappij van landbouw wist het vorig jaar reeds te Nieuwstad zijne nitgestrekte boomgaarden (met zware appelboomen beplante weilanden) op die wijze te praeserveeren, terwijl de vruchtboomen in den omtrek door de rupsen werden kaalgevreten.

Het volgende recept, aan een Fransch tuinbouwblad ontleend, kan ook worden beproefd. Chloorkalk zou de rupsen stellig verdrijven; men kneedt samen, 1 pond chloorkalk en $\frac{1}{2}$ pond vet, maakt er een worstje van, omwikkelt dit met werk (van vlas, hennep of gepluisd touw) en bindt het om den stam. Geen rups kruipt er van beneden over heen en de rupsen welke den boom bezetten, vallen af. Zelfs de vlinders vermijden die boomen; men kan dit middeltje bij wijze van proef in de tuinen aanwenden.

De Directie der »Maatschappij tot Exploitatie van Markthallen« te Amsterdam had het voornemen op den 15en en 16en dezer maand een Tentoonstelling te houden van Bloemen en Planten, in het Paleis voor Volksvlijt, waarvoor zij uitloofde, 5 eerste, 5 tweede en 10 derde Diploma's.

Wij hebben niets vernomen van een dergelijke tentoonstelling. Zouden bezitters van bloemen en planten geen waarde hechten aan de 20 uitgelooft Diploma's dezer Maatschappij?

Het *Tijdschrift over Boomteeltkunde*, enz. schrijft:

De teelt der *Diospyros*, waarvan vroeger sprake is geweest, is tegenwoordig van belang in de Vereenigde Staten van Amerika en vooral in Florida en Georgia. Volgens het dagblad *The Garden and Florist*, worden die vruchten daar geoogst voor ze ryp zijn en worden tegen den winter gebruikt als het vleesch zoo stevig geworden is als gelai.

Lilium auratum als premie. Laatst de Koninklijke Straat te Brussel doorgaande, hebben wij aan de uitstalling van een magazijn van Japansche artikelen zeer schoone bollen van *Lilium auratum* opgemerkt. Bij zekere voorwerpen was eene kaart geplaatst, waarop men meldde dat elke koper, ten minste voor 10 francs koopende, als premie een bol van de Japansche Lelie kreeg.

Om moeilijk kiembare zaden als die van peulvruchten, bijv. klaverzaad, sneller te doen kiemen, raadt Schribaux aan, ze gedurende 5 minuten in kokend water te houden. Bleef het zaad er langer in, dan zouden de kiemen gedood worden. Zaad van esparcette, alzoo behandeld, ontkiemde in 12 dagen tot 95 $\frac{1}{100}$, terwijl van niet in kokend water gedompeld zaad

in dien tijd slechts 19% was ontkiemd. Het spreekt van zelf, dat dergelijk met kokend water behandeld zaad dadelijk gezaaid dient te worden; 't doel hiervan is alleen de zaadhuid weeker te maken.

(*Journal de la Soc. du Brab.-Hainaut.*)

Reizigers, die in de laatste jaren Rome hebben bezocht en ook de fraaie tuinen van de Engelsche ambassade bezichtigden, zullen zich nog den kolossalen palmboom herinneren, welke de grootste in den omtrek was en in 1870 bij den aanval op de stad door een kanonskogel werd doorboord, hetgeen hem, vooral in de oogen van Engelsche bezoekers, tot eene historische merkwaardigheid verhief. Dit sieraad van den tuin des Engelschen gezants is tijdens de jongste voorjaarsstormen een slachtoffer van den wind geworden en omvergevallen. De boom was, ter plaats waar hem de kogel had doorboord, van een ijzeren band voorzien; hij stond in den omtrek bekend als het eenige voorwerp, waaraan nog sporen te zien waren van den strijd, die Rome voor de Italiaansche legers opende.

Volgens berekening van A. Montefiore, die een studie heeft gemaakt van de vruchtenteelt in Florida, verbruiken de Amerikanen meer fruit dan de inwoners van Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk, Nederland, België en Zwitserland te zamen.

Men heeft wel eens beweerd, dat er in Florida te veel vruchten worden gekweekt. Maar het is een feit, dat, niettegenstaande de overvloedige productie van fruit en ondanks de beschermende rechten, in de Vereenigde Staten jaarlijks 700 millioen sinaasappelen worden ingevoerd.

In de omstreken van Berlijn is het ophangen van hangmatten aan de boomen in de bosschen streng verboden, omdat de schors der stammen te veel lijdt door de wrijving der touwen van de hangmatten. Ook het verbod van sigaren-rooken wordt, met het oog op het gevaar voor boschbranden, streng gehandhaafd door de *Königliche Forstverwaltung*.

Schirmer, van Neuhaus, bij Delitsch, de bekende apostel der zandwijken, gaat steeds voort met zijne voor- en najaarsberichtjes over de resultaten, welke hij daarmee op zijn zandboerderijen verkrijgt. (Op die boerderijen groeit trouwens ook lucerne.) Terwijl de lucerne er pas den 10 Mei ll. maaibaar was, had hij reeds 14 dagen vroeger zandwik gesneden en was hij nu bezig dit gewas gedeeltelijk op droogrekken tot hooi te maken. Hiermee mag trouwens niet worden gedraald, met het oog op de tweede snede, of eventueel ten behoeve eener andere navrucht. In den omgeploegden stoppel der eerstgesneden zandwijken had de heer Sch. reeds aardappelen gepoot, overigens staat dit gewas er tegenwoordig buitengewoon en voor

de zooveelste maal heeft eene gecombineerde bemesting met kalk, phosphaat- en kalimest er wederom uitstekend voldaan. De heer Schirmer schijnt daar nogal belangstellende bezoekers te ontvangen, want elken Woensdag staat er voor dezen den geheelen dag over een cicerone gereed in het hôtél »Zum Frosch«. (Volgens de Wagner'sche theorie wordt er dus deze peulvrucht zonder stikstofmest verbouwd, tegen welke theorie zich echter eene reactie begint te openbaren, over welke wij spoedig eenige curieuse mededeelingen zullen doen).

Zomerandijvie. Velen hebben er last van dat de zomerandijvie, vooral bij warmte, doorschiet. Een bejaard groentenkweeker gaf ons het volgende middel om zulks te voorkomen, dat hij steeds toepast, namelijk om de zomerandijvie op de plaats te zaaien en te laten staan.

Hij zegt: door het verplanten schieten de planten juist door, en sommigen hebben nog wel de gewoonte ze twee- of driemaal te verplanten. Die het dezen zomer wil beproeven, heeft er dan de gelegenheid voor, en heeft men er succes mede, dan zal men ons verplichten zulks mede te deelen en wij zullen het gaarne in dit blad vermelden om ook anderen van den goeden raad te dienen.

Vraagbord.

No. 742. Mijn Meloen-planten zijn door spin aangetast. Kan een der lezers van dit blad mij een middel aangeven tegen dit lastig gootje? Vooruit daarvoor mijn dank.

V.

B. v. O.

No. 743. In het *Handelsblad*, 4 Juni 1890, wordt gezegd, dat een paard van den melkboer te Sloterdijk, dronken was geworden, van het eten van het daargenoemde »dronkenmansgras«.

Is het »dronkenmansgras« niet de *Lolium temulentum* L. (een soort Dolijk)?

A., te K.

No. 744. In buitenlandsche tijdschriften wordt door verschillende personen gemeld, dat de *Primula obconica* giftige eigenschappen bezit, dat het behandelen der plant, ja zelfs het aanraken van den bloemsteel voldoende is om roode vlekken en pijnlijke blaasjes op de hand te veroorzaken, die bij minder sterke lieden gevaarlijke ontstekingen ten gevolge kunnen hebben.

Gaarne zouden wij vernemen of iets dergelijks ook in ons land met deze plant is voorgekomen. Wij gevoelen ons verplicht, ingeval van gevaar daarvoor intijds te waarschuwen.

No. 745. Weet iemand mij wellicht in te lichten aangaande de cultuur en de groeiwijze van het geslacht *Tacsonia* of *Tasconia*.

Indien ik mij niet vergis is zij niet zoo heel lang geleden ingevoerd, toch kan men ze bijna nergens meer vinden, wat zou hiervan de oorzaak zijn?

H. W., te A.

Digitized by Google

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

793

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 794

TER OVERNAME GEVRAAGD:

Een goed onderhouden **DUIVENHOK** of **TIL**, of wel een niet te groote **VOLIERE**.

Aanbiedingen met opgave van vorm, afmetingen en prijs, onder motto »Duiven« aan het Bureau van *Excelsior*, Keizersgracht 207, Amsterdam. 795

VILLA

TE KOOP GEVRAAGD.
Bussum of Hilversum. Opgaaf van grootte en koopprijs franco, onder lett. F M, bij den Boekhandelaar **JOH. G. STEMLER** Czn., Haarlemmerstraat 2, te Amsterdam. 796

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menscheijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te

Utrecht.

797

BOK

te Koop gevraagd, groot soort, aangereden en vertrouwd bij kinderen. Aanbiedingen met opgave van maat, ouderdom en nadere omschrijving, zoomede prijs. Hoofdvereischte zonder horens.

Adres fr. brieven, lett. G G 125, N. v/d Dag. 798

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van **BESSENSAP**, **FRAMBOZENSAP**, **BESSENWIJN**, **LIMONADES** en **SIROPEN**. 799

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS

Wed. C. ROK & ZON, J DE PIPER, **HOFLEVERANCIERS**

GROOTE VOORRAAD.

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zuiver witte bloemen, waarvan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is er geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelyk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze. 800

Zware planten, volop in bloem en knop,
per stuk f0.40, per 10 stuks f3.75, per 100 stuks f34.—

Amsterdam. **GROENEWEGEN & Co.,**

19e Jaargang.

Digitized by Google

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijs-courant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10%o rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 823

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang f	4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang f	1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Bos Rozen-kistjes, 6 stuks, varieërende maat f 1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

PORCELEINEN Nummer-Etiquetten.

(Met gaatjes)

Deze etiketten van wit porcelein vervaardigd, met flink duidelijk cijfer, zijn rond, hebben ruim 3 cM. doorsnede, zijn genummerd van 1 tot 50, en van 1 tot 100; ze zijn duurzaam en daarom bijzonder geschikt voor planten-collecties, als: Dahlia's, Rozen, enz.

Per 50 stuks (N°. 1 tot 50) f 2.75

Per 100 stuks (N°. 1 tot 100) f 5.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, 824 AMSTERDAM.

BOUWMANSWONING.

Een Landbouwer, de beste informatiën ten zijnen dienste hebbende, vraagt te Huur een BOUWMANSWONING, met 40 à 60 Hectaren hoofdzakelijk goed BOUWLAND.

Brieven franco, onder lett. W N, bij den Boekhandelaar J. S. DE HAAS, Paleisstraat 14, Amsterdam. 825

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaarendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 826

NEDERLANDSCHE Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSA FRAMBOZENSAP, BESSEWIJN, LIMONADES en SIROPEN.

VRUCHTENGELEIEN EN JAM
Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PLU
HOFLEVERANCIERS

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolger van GROENEWEGEN & Co.

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN

Kunst en Smaak

PEAT.

Prachtige peat voor Oude en Nieuwe is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat Amsterdam.

„Sempercrescens”
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 829

GROOTE VOORRAAD.

Wij bieden aan:

Sterke, gezonde, rijk bloeiende planten van de bijzonder schoone Fransche Geranium

DUCHESS OF EDINBURGH.

Bloeit uiterst mild, met groote tuilen van zuiver witte bloemen, waarvan de bovenste bloembladen met een lichtrozerood getint veertje zijn gevlekt. Voor vakken is er geen betere, daar zij boven alle andere uitmunt door onvergelykelyk schoonen milden bloei en stevige groeiwijze.

Zware planten, volop in bloem en knop,
per stuk f 0.40, per 10 stuks f 3.75, per 100 stuks f 34.—

Amsterdam. GROENEWEGEN & Co.,

SEMPER VIRENS.

No. 27.

VRIJDAG 4 JULI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Schomburgkia tibicinis. — Rhododendron Souvenir de J. H. Mangles, met een afbeelding. — Dracena Goldieana. — Stapelia erectiflora. N. E. Brown. — Uit de bergstreken van Indië. V. — Oude, groote boomen. — Groote Orchideeën. — Uien. — Ingezonden. — Tuinbouwberichten uit het Westland. — Uitgaven voor de publieke parken en boomaanplantingen te Berlijn. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Antw. op het Vraagbord. — Correspond.

Schomburgkia tibicinis.

OFSCHOON de plant, welker naam hierboven staat, tot die Orchideeën behoort, welke reeds gekweekt werden toen er nog slechts een betrekkelijk klein aantal soorten ingevoerd waren, is ze toch voor velen een onbekende, en zijn er niet weinig Orchideeënliefhebbers van beteekenis, die alleen den naam kennen; anderen, die de plant bezitten, maar met de bloemen onbekend zijn, tenzij zij deze door een afbeelding kennen.

Inderdaad behoort de Trompet-Schomburgkia tot die welker bloei men gerust zeldzaam kan noemen, en zijn zelfs krachtige planten ervan ver van algemeen. Er werden er echter hier te lande, een paar jaren geleden, eenigen verspreid, welke uit tropisch Amerika ingevoerd waren door den heer Kleinstarkink, en die later op een auctie werden verkocht.

Ik had er reeds vroeger een paar ontvangen, door Prof. Suringar gevonden op een der West-Indische eilanden, die echter te veel geleden hadden om het er weer boven op te kunnen halen, en het was mij daarom dubbel aangenaam toen ik op die verkoopting er krachtige en gezonde planten van vond, voor welke, opmerkelijk genoeg, de kooplust niet bijzonder groot bleek.

Ik kocht er twee, die aan een dunnen tak van 3 cM.) vast of liever daaromheen gegroeid waren, en nu een kluit schijnknollen en wortels vormden, aan welke het mij 't beste voorkwam niet te tornen, maar die eenvoudig in de Orchideeënkas op te hangen.

Het zijn grove, stugge planten, die er volstrekt niet naar uitzien dat ze door de natuur vertroeteld en in dichte bosschen zorgvuldig tegen de zon beschermd worden. Ik hing ze daarom verleden jaar op in de Victoria-kas, waar ze op heldere dagen meer

genot van de zon hadden, dan zelfs een Afrikanen plezierig zou vinden, en het bleek spoedig uit de ontwikkeling van gezonde wortels en krachtige spruiten dat ze hier hadden wat ze wenschten.

Nu moet hierbij niet vergeten worden dat de lucht in die kas als verzadigd is van waterdamp, wijl van de groote wateroppervlakte te meer verdampt, naarmate de temperatuur hooger wordt. Dit verklaart tevens het opmerkelijke verschijnsel, dat in dezelfde kas, onder geheel gelijke omstandigheden een paar Nepenthes volmaakt gezond bleven.¹⁾

Nadat ze in het najaar weer naar de Orchideeënkas moesten teruggebracht worden, schenen werkelijk een paar schijnknollen van de grootste plant aanstalten te maken om te gaan bloeien, en niet lang duurde het of de bloemstengten kwamen werkelijk uit den top ervan te voorschijn.

De ondervinding had ons echter vroeger door Schomburgkia crispa (die in de laatste jaren hier ook geregeld bloeit) geleerd, dat het te voorschijn komen van de bloemsteng nog geen bloeien is. Deze laat het soms op een haveling Meter lengte zitten, de spits verdroogt en daarmee is alles gedaan. Hoe verlangend we dan ook naar den bloei van deze karakteristieke plant uitzagen, we rekenden er volstrekt niet op, maar hielden haar toch dagelijks in 't oog.

Intusschen, de bloemstengten groeiden door, en ze groeiden zelfs zóó krachtig door, dat telkens verplaatsing noodig was, zoo we niet wilden dat ze tegen het glas der kas zou stuiten, dat zeer gevaarlijk is. Eindelijk zat er niet anders op, dan haar wat neer te buigen en zoo vast te binden; nu was het niet twijfelachtig meer dat ze zou bloeien, tenzij een nijldige slak den kop afbeet, en hiertegen werd zooveel mogelijk gewaakt. Inmiddels onderzocht ik of ik er ook een afbeelding van onder mijn bereik had, en vond haar dan ook in het *Botanical Register*.

Pritzel vermeldt van deze plant vier afbeeldingen, namelijk de eerste en oor-

¹⁾ Er hangen vele Nepenthes in die kas, maar boven dezen is het glas gewit. Hier is sprake van geheel ongeschaduwde.

spronkelijke van Bateman, die haar het eerst heeft beschreven in zijn *Orchidaceae of Mexico and Guatemala* (1837—1843), tab 30; vervolgens een van Lindley, in zijn *Botanical Register*, 1845 t. 30; van Hooker, in diens *Botanical Magazine*, tab. 4476, en eindelijk een van Van Houtte in diens *Flore des Serres*, t. 49, waarvan de drie laatsten allen als een grootbloemige variëteit worden vermeld. In hun *Index bibliographique de l'Hortus belgicus* noemen Morren en de Vos nog een vijfde afbeelding (eveneens van grandiflora) en wel in het vijfde deel der *Annales de Gand*, p. 413, t. 284.

Ongelukkig had ik van deze vijf afbeeldingen er maar een onder mijn bereik, en wel die van Lindley, terwijl mij die van Bateman, als de typische soort, zeker het meeste interesseerde. De afbeelding in het *Botanical Register* scheen echter zeer goed en beloofde een keurigen bloei als mijne plant dezelfde variëteit was.

Nu ze reeds sedert verscheidene weken bloeit blijkt dit werkelijk het geval te zijn; mijne bloemen gelijken in alle opzichten, zoo wel wat de grootte als wat de kleuren en dezer nuanceeringen betreft, op de door Lindley afgebeelde, en, daar Lindley zegt dat deze variëteit bloemen heeft welke de dubbele grootte hebben van die der door Bateman beschrevene type, is het ook niet twijfelachtig dat we hier met deze variëteit te doen hebben.¹⁾

Ook Williams vermeldt deze variëteit als fraaier dan de type in zijn *Orchid growers Manual*, terwijl daarentegen du Buisson in zijn *Orchidophile* p. 466 haar volstrekt niet vermeldt, ofschoon ze hem zeker bekend moest zijn, maar, van de soort sprekende, zegt dat de bloemen in grootte en kleur zeer afwisselen en gemiddeld 0.06—0.07 M. middellijn hebben, juist de afmeting der door Lindley onder den naam *S. tibicinis grandiflora* afgebeelde en van de bloemen onzer plant.

Opmerking verdient het voorts, dat alleen Bateman de kleiner bloemige soort, latere schrijvers alleen de grooter bloemige variëteit hebben afgebeeld, hetgeen het vermoeden doet ontstaan, dat de eerste niet of slechts bij uitzondering in cultuur wordt aangetroffen, terwijl de laatste ook in de natuur veelvuldiger schijnt voor te komen, en ten gevolge daarvan meer werd ingevoerd.

¹⁾ Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat de overige planten door Kleinstarink ingevoerd tot deze variëteit behooren. Dit kunnen de tegenwoordige bezitters dezer planten ad notam nemen.

Is dit werkelijk het geval, dan zou men met meer recht deze grootbloemige als den grondvorm en de andere als een variëteit mogen beschouwen. Komen er, gelijk een mededeeling van du Buisson doet vermoeden, overgangsvormen van voor, dan zou er van deze plant eigenlijk slechts als een wat de bloemen betreft veelvormige (polymorphe) soort sprake kunnen zijn.

Hoe gaarne ik nu voor onze plant den eenvoudigen soortsnaam *Schomburgkia tibicinis* behield, dwingt mij toch hare volkomen overeenkomst met de door Lindley afgebeelde *S. tibicinis grandiflora* dezen variëteitsnaam aan te nemen.

Van deze alleen is hier dus sprake; van vergelijking met de door Bateman beschrevene soort moet ik mij, daar zijne afbeelding mij niet ten dienste staat, onthouden.

En dan begin ik terstond met te zeggen dat deze plant, sterk in 't ooglopend reeds op zich zelf, wat de bloemen betreft tot de fraaisten der familie behoort; het zien van een afzonderlijke bloem perst een uiting van bewondering af; de geheele inflorescentie, die op den langen, slanken steel zwevend in de lucht hangt, is onuitsprekelijk schoon.

Inderdaad, waar men zijn indruk wil teruggeven van de keursoorten uit de Orchideeën, vervalt men, hoezeer men zich daartegen wapent, onwillekeurig steeds in banaliteiten. Het zijn herhalingen van de woorden: fraai, sierlijk, prachtig, rijk, enz., die op zichzelf eigenlijk niets zeggen, die, door het veelvuldige gebruik en meer nog door het wat al te drukke misbruik, zoodanig zijn versleten, dat ze eigenlijk hun waarde hebben verloren, en hun effect missen ook daar, waar ze eigenlijk effect moesten maken. Dit is inderdaad hier het geval.

De *Schomburgkia tibicinis* heeft een inderdaad bedriegelijke overeenkomst met de meer bekende *Dendrobium speciosum*, immers wat het voorkomen der niet bloeiende plant betreft; zoodat ik de uit West-Indië ontvangen planten aanvankelijk voor een daaraan verwante *Dendrobium* hield, en het is voor hem, die het niet zag, bijna onmogelijk te gelooven, dat zoo sterk op elkaar gelijkende planten zulke hemelsbreed verschillende bloemen kunnen voortbrengen.

't Is waar, de pseudobulbi worden wat langer en de bladeren zijn dikker en harder, maar dit heeft op het algemeene karakter geen invloed.

De grootste (bladerlooze) schijnknollen aan de thans vóór mij staande bloeiende plant zijn 35 cm. lang, maar ze moeten nog aanzienlijk langer kunnen worden, zelfs de

lengte van 70 cM. kunnen bereiken; de grootsten hebben hier nabij den voet een omtrek van 13 cM., ze loopen naar den top langzamerhand toe en zijn daarbij horenvormig gekromd; ze zijn gesleufd en geled; de leden zijn pl. m. 5 cM. lang terwijl de geledingen aan de oude schijnknollen zich als bruine ringen voordoen; de jongeren zijn grootendeels met een grijs schubvlies overdekt, dat eerst later, zeer langzaam, verdwijnt.

De zwakkere schijnknollen dragen aan den top twee, de sterkeren standvastig drie bladeren, die met hun voet $1\frac{1}{2}$ tot 2 cM. van elkaar verwijderd staan.

De bladeren zijn ovaal, aan mijne plant zijn de grootste $5\frac{1}{2}$ cM. breed en 17 cM. lang, zeer dik en hard, zoodat ze door buigen breken; ze zijn mat groen.

De schijnknollen worden aan den uitersten top afgesloten door een knop, die in een grijsachtige schub besloten is, waaruit men licht zou kunnen affeiden dat de plant wil gaan bloeien; een hoop, waarin men zich, als de plant niet zeer sterk is, vermoedelijk zal bedrogen zien.

De plant, waarvan ik nu spreek, maakte verleden jaar eenige flinke nieuwe schijnknollen, waarbij er een paar waren die tot 25 cM. lengte bereikten. Daar dit de eerste waren na den invoer had ik alle reden er over tevreden te zijn.

In dezen winter verlengden zich de eindknoppen van een tweetal in die mate, dat ze een Centimeter boven de schijnknol uitstaken. Dit scheen een onmiskenbaar bewijs van den naderenden bloei, maar de hoop daarop verflauwde, toen ze een paar weken achtereen op die hoogte bleven staan.

Het scheen wel of de plant zich eerst nog eens goed had willen bedenken, want na verloop van dien tijd begonnen ze, ik mag wel zeggen onverwacht, met zulk een kracht door te groeien, dat men ze met den dag langer zag worden.

De grootste lengte, die ze in de vrije natuur bereiken wordt opgegeven 2 tot 3 Meter te bedragen, terwijl die bij gekweekte planten 1.50 M. niet te boven gaat. Een der twee stengelen bereikte hier 1.30 M., zoodat ik alle reden heb om tevreden te zijn.

De bloemen staan aan den uitersten top trosvormig bijeen en zijn 1—2 cM. van elkaar verwijderd. Hoe groot het aantal kan zijn vind ik niet vermeld; op de plaat van Lindley zie ik twaalf bloemen en knoppen; hier bestaat de grootste inflorescentie uit negen bloemen, die zich wel achtereenvolgend van onderen af openen, maar die toch reeds sedert ettelijke dagen allen tegelijk open zijn, een

gevolg van den langen duur der bloemen, die op zeven weken geschat wordt, maar die hier, gelijk uit het verwelken sedert een dag der onderste bloem blijkt, iets, doch weinig, korter duurde. ¹⁾

Du Buysson zegt dat de bloem gemiddeld 6—7 cM. middellijn heeft; dit komt tit met de afbeelding van Lindley en met de bloem die ik vóór mij heb; beiden zijn juist 7 cM. breed, waaruit blijkt dat ook Du Buysson de grootbloemige variëteit bedoelde, al zegt hij dit niet; de zacht rose bloemsteel is, met inbegrip van het een weinig gebogen, groenachtig vruchtbeginsel, 6 cM. lang.

De kelk en bloembladeren zijn bijna aan elkaar gelijkvormig; toch niet geheel, want, terwijl de beide bloembladeren naar den voet smal toelopen, zijn de drie kelkbladeren daar even breed als op het midden, d. i. ongeveer $1\frac{1}{2}$ cM.; ze zijn allen pl. m. 4 cM. lang en aan de randen sterk gegolfd, aan de achterzijde zacht paarsrood, met talrijke fijne witte stippels als overzaaid, terwijl aan de binnen- of bovenzijde de onderste helft met een lichte karmijntint als doorwaterd is, terwijl de bovenste helft een fraaie bruine kleur heeft, met een min of meer kristallijnen gloed.

Het lipje is wat men gewoon is drielobbig te noemen; het is 4 cM. lang, en geheel uitgespreid, even zoo breed. Maar het is niet geheel uitgespreid, daar de beide zijlobben eenigszins naar binnen omgebogen zijn, zonder elkaar echter met de randen te raken; het is dus open; de middenlob is aan den top even ingesneden, uitgerand zooals men zegt.

Ook de kleur daarvan is zeer fraai, daar wit en geel nabij den top elkaar afwisselen, terwijl het voor de onderste helft rood gestreept is, strepen, die als zooveel stralen uit den gelen middennerf naar den rand loopen.

Ziedaar een ruwe en zeer onvolledige beschrijving van een der schoonste Orchideënbloemen; ze zal echter voldoende zijn om er een bloeiende plant aan te herkennen. Mogen meerdere liefhebbers dezer planten daartoe spoedig en vaak in de gelegenheid zijn!

De *Schomburgkia tibicinis* werd door Bateman aldus genoemd naar den vorm der

¹⁾ Nadat de plant een etmaal in mijne werkkamer, waar de lucht zeer droog is, had gestaan, waren alle bloemen verwelkt. Dit kan echter geen uitbloeien zijn, daar de bovenste bloemen verscheidene dagen jonger waren dan de ondersten. De bloeiende plant schijnt dus niet gaarne verplaatst te worden.

schijnknollen en ook naar het gebruik dat er in Honduras door de kinderen van gemaakt wordt, die de holle, hoorn- of trompetvormige pseudobulben als muziekinstrumenten gebruiken ¹⁾. Snijdt men zoo'n geel geworden schijnknol af, dan blijkt die zeer hard te zijn en blijft volmaakt goed.

Ik merkte straks reeds op dat deze plant vrij zeldzaam is. Wordt ze al in een catalogus met den prijs opgegeven, dan is die nog al hoog. Dit komt hiervan dat ze weinig worden ingevoerd. In het Verslag der Orchideeën-conferentie, welke in Mei '85 te Londen gehouden werd ²⁾, werd als reden daarvan opgegeven, dat ze te vast aan de boomen zitten, zoodat men ze daar dus niet onbeschadigd van kan afscheuren. Ook schijnt het dat zulke afgescheurde exemplaren het leven er bij inboeten; tot deze laatste conclusie kom ik door mijn vroegere ondervinding met deze plant. De verzamelaars moeten dus het geluk hebben krachtige exemplaren te vinden op dunne takken, zoodat zij ze daarop kunnen laten zitten en met een stuk van den tak verzenden. Deze gelegenheid schijnt echter niet ruim voor te komen.

Nadat ik op de auctie twee planten had gekocht, zag ik in de kas van den heer Kleinstarink nog een inderdaad kolossaal exemplaar. Had ik dit gezien vóór de verkoop, waarop deze plant niet werd aangeboden, ik zou haar tot elken billijken prijs gekocht hebben. Nu had ik voorloopig aan die twee genoeg.

Later had ik daar veel spijt van, toen ik, er naar vragende, hoorde dat ze in verscheidene kleinere planten gesplitst was.

Dit was zeker wel het laatste waartoe men met deze plant had moeten besluiten, en de achting die ik den heer K. toedraag kan niet beletten dat ik dit een daad achte, vrij wel overeenkomende met wat men wel vandalisme noemt, en door geen handelsbelang te rechtvaardigen. Deze plant verdraagt zulk een behandeling niet of slecht, en al deed zij het nog zoo goed, een zóó sterk en daarbij zóó krachtig exemplaar van deze zeldzame en zeer gewaardeerde soort was in de cultuur vermoedelijk eenig en veel meer waard (al is het mogelijk niet in guldens) dan een aantal stukken en brokken, die meerendeels ter dood veroordeeld waren van het oogenblik dat ze van elkaar afgerukt werden.

De *S. tibicinis* is een plant die veel warmte eischt, in den zomer zelfs gloeiende hitte (een temperatuur van pl. m. 100° Fahr.) verdraagt, mits de lucht goed vochtig is, en die vóór alles veel licht verlangt. Of ze in een pot gekweekt even goed zou groeien als in de kas opgehangen komt mij twijfelachtig voor.

20—5—'90.

W.

NASCHRIFT. Later vernam ik dat van de op de bovenbedoelde auctie verkochte planten er ook in bloei kwamen bij de bekende Orchideeën-liefhebbers de heeren Baron van Boetzelaar en Boxman; terwijl ook de heer Kleinstarink zelf haar in bloei kreeg. Dit is inderdaad een opmerkelijk resultaat van Kleinstarink's reis.

Open grond.

Rhododendron Souvenir de J. H. Mangles.

(Met een afbeelding.)

Zooalz wij vroeger reeds mededeelden hebben de heeren James Veitch & Sons, te Chelsea bij Londen een aantal zeer fraaie hybriden van Rhododendrons gewonnen.

Deze hybriden zijn niet winterhard, maar worden in de koude-kas of in de oranjerie gekweekt en daarom zullen zij nimmer zoo algemeen verspreid worden als onze gewone hybriden, maar zij moeten op een lijn gesteld worden met de Himalaya-Rhododendrons en dergelijken, die hoewel zij niet buiten kunnen overwinteren, of liever omdat zij geen felle vorst verdragen, tot de allerschoonste koude-kasplanten gerekend worden. De bloemen zijn dan ook veel fraaier gekleurd en het gewas is edeler van voorkomen.

Wij hebben hier te doen met een ras, dat in de ruimste mate verdient aanbevolen te worden en in het bijzonder onderscheidt zich de Souvenir de J. H. Mangles door een onberispelijken vorm en door schitterend gekleurde bloemen. De heeren Veitch gaven deze plant den naam van den bekenden, doch nu overleden Rhododendron-liefhebber.

De bloemtrossen zijn zwaar en de bloemen staan dicht bijeen. De kleur der bloem is frisch oranjegeel met donkerrozerood geschakeerd. Het middengedeelte der bloem is licht rozerood met licht geel hart.

Deze Rhododendron wordt in Engeland als een groote aanwinst aangemerkt, zooals ook hieruit blijkt dat de *Royal Horticultural Society* er een 1e klasse Getuigscrift aan heeft toegekend.

Warme- en gematigde-kas.

Dracaena Goldieana.

Onder de sierplanten voor de warme-kas verdient zeker de *Dracaena Goldieana* in

¹⁾ Tibicen — een fluitspeler, de 2e naamval daarvan is tibicinis.

²⁾ In *the Journal of the Royal Horticultural*, Vol. VII, s. p. 132.

de eerste plaats genoemd te worden, zoowel om de fraaie teekening der bladeren, als om de geheele houding der plant, voorop gezet dat men haar met wat zorg behandelde.

Ze verschilt, zoowel door den vorm, als door de teekening en den stand der bladeren, zoo zeer van de talrijke gekleurd-bladerige *Dracæna*'s, dat het velen onbegrijpelijk is hoe men er toe is kunnen komen haar met dezen in éénen adem te noemen.

Dit wordt echter begrijpelijker, zoodra men weet dat die talrijke planten, welke algemeen in de kassen als *Dracæna*'s bekend zijn niet tot de echte *Dracæna*'s behooren, wat men ook wel kan zien als men ze maar vergelijkt met de *Dracæna Draco*. Men noemt zooveel *Dracæna* wat op dien naam geen recht heeft, of het moet zijn in zeer algemeenen zin. En zoo zou men een zeer breede opvatting van dat geslacht kunnen aannemen en een engere. Tot die *Dracæna*'s in zeer ruimen zin behooren dan ook de *Cordylina*'s, b.v. *Dr. australis*, en daartoe behoort ook het geslacht *Calodracon*, waarvan wij de *C. Jacquinii* in talrijke variëteiten en bybriden als gekleurd-bladerige *Dracæna*'s kennen.

De *Dr. Goldieana* nu is een echte *Dracæna*, gelijk de assistent aan het Herbarium van den Botanischen tuin te Kew reeds veronderstelde, vóór dat men de bloemen kende, welke veronderstelling later door den bloei gebleken is juist te zijn.

De *Dr. Goldieana* heet in 1872 door den Engelschen kweeker William Bull uit tropisch West-Afrika ingevoerd te zijn. Dit moet zich echter anders hebben toege dragen. De heer Bull heeft haar om dien tijd toevallig »ontdekt« in een Engelschen, Schotschen of Ierschen Botanischen tuin, waar ze reeds verscheidene jaren vroeger, denklijk uit West-Afrika was ingevoerd, maar waar men er niet aan schijnt gedacht te hebben dat ze handelswaarde had. Men maakte er dus geen werk van, bewaarde haar tusschen andere planten, en stelde haar dus niet in de gelegenheid zich van haar voordeeligste zijde te doen kennen.

De heer Bull, terstond ziende wat er in die plant zat, wist haar in eigendom te bekomen, en toen hij er van gekweekt, gezonde jonge planten van gekweekt had, ging er spoedig een roep van door geheel Europa, die zeker den heer Bull ten goede kwam. Zoo werden er dan ook in 't begin aardige zaken met deze plant gemaakt, en is ze ook thans, zeventien jaar later, nog goed aangeschreven.

Ze bloeide voor de eerste maal in Europa in Februari 1881, en wel bij den heer Renouard, een liefhebber van warme-kasplanten, te Marseille. Dit was een betrekkelijk jonge plant, een kopstuk door marcottage verkregen, van Augustus 1880, en die dus, toen de knoppen uit den top der plant te voorschijn kwamen, hetwelk in December 1880 plaats had, nog maar weinige maanden oud was; maar ze stond in den vrijen grond in een warme Orchideeën-kas, terwijl de aarde voortdurend verwarmd werd en dan nog op een plaats waar ze op het zuiden het genot had van de warme zon; ze was 20 cM. hoog en had tien bladeren die gemiddeld 37 cM. lang waren.

De plant was dus niet groot, want men ziet niet zelden krachtig gekweekte planten, die meer dan vijfmaal zoo hoog zijn; maar ze verkeerde onder bijzonder gunstige omstandigheden.

De kleine bloemen zijn zeer talrijk, wit en vormen een zeer gedrongen bloeiwijze. —

In den regel kan men zeggen dat deze plant op haar fraaist is als ze een hoogte van 50—60 cM. heeft bereikt, hetwelk van stek af in een jaar of drie het geval is. Als ze geheel vrij staat in een goed warme kas, en men haar van tijd tot tijd verpot, telkens den pot maar weinig grooter nemende dan de vorige, zal ze al haar bladeren volkomen gaaf behouden hebben, ja men kan een geheel bebladerde plant van een Meter hoogte hebben, maar dan mag ze ook geen dag verontachtzaamd worden.

Heeft ze hare onderste bladeren verloren, dan is het mooie er af, en doet men wijs den kop te marcotteren, dat voorzigtiger is dan stekken.

Hetzelfde is ook het geval met een plant die een of een paar onzuivere bladeren heeft. Snijdt men die tusschen de anderen weg, dan is de plant haren fraaien regelmatig vorm kwijt; laat men ze zitten, dan bederven ze het gezicht van de geheele plant.

Heeft de kop, na ingesneden en met sphagnum omwoeld te zijn, wortel gemaakt, hetwelk, al naar het seizoen, binnen een paar maanden het geval is, dan heeft men ook een krachtige jonge plant, want ze groeit, na opgepot te zijn, zeker en spoedig door, natuurlijk wanneer men haar goed warm houdt, en dan ontwikkelt zich weldra aan de uiterste spits van den ouden stengel een knop, die een jongen tak doet ontstaan — somtijds wel eens twee te gelijk —; neemt men dezen er nu, als hij sterk genoeg is, af, dan kan men dien als stek

behandelen, die vrij spoedig wortelt. Tegen dat deze aan den groei is, is er aan de moederplant weer een, die spoedig sterk genoeg is, en dat gaat zoo voort tot beneden toe, daar uit elke plaats waar een blad heeft gezeten, een slapende knop tot ontwikkeling komt. Laat men echter de bovenste door-groeien, wat zeer ondoelmatig is, daar er toch geen goede plant van zou komen, dan blijven de lager zittenden slapen. Altijd ontwikkelt zich maar een of een paar der hoogst aan den afgesneden stengel zittende knoppen.

Dit is de eenvoudigste en zekerste wijze van vermenigvuldiging dezer plant. Men kan haar ook door stengelleden aankweeken, maar op verre na niet zoo gemakkelijk en zoo zeker als de andere (gewone) gekleurde-bladerige *Dracæna*'s. Hiertoe moet men al zeer goed ingericht zijn.

Het is een waar genot zulke jonge planten te zien opgroeien, die in elke warmekas, ook in een Orchideeënkas, op een geschikte wijze geplaatst, een zeer bevallig effect maken.

26—3—'90.

W.

Koude-kas.

Stapelia erectiflora. N. E. Brown.

Onder deze titel troffen wij in de Februari-aflevering van dit jaar der *Wiener Ill. Gartenzeitung* de volgende mededeeling aan, welke overneming wij niet te onpas achten, daar ze allicht opnieuw de belangstelling van sommigen in een fraai en interessant, maar veronachtzaamd en half vergeten geslacht kan verlevendigen.

De Zuid-Afrikaansche plantenwereld is, om hare velerlei afwisselingen, zeker een der interessantsten. Daar toch vindt men talrijke bolgewassen met de schitterendst gekleurde bloemen, sierlijke *Erica*'s en *Leguminos*en, machtige *Cycadeeën* en *Varens*, de zeer uiteenlopende *Mesembryanthemum*'s en *Aloë*-soorten en nog vele anderen.

Dit vegetatie-gebied is ook het vaderland der talrijke *Stapelia*-soorten, die, naar haar uiterlijk voorkomen, veel op sommige *Euphorbia*'s gelijken, maar die toch, blijkens hare eigenaardig gevormde bloemen en hare zaden, tot de *Asclepiadeeën* behooren.

De *Stapelia hirsuta* was de eerste soort, welke in de Engelsche tuinen gekweekt werd, waar ze reeds 1710 is ingevoerd.

Alle *Stapelia*'s hebben vleezige, min of meer kantige en getande, bladerlooze stengels; 't zijn laag blijvende planten, die in de Kaaplanden op droge, warme en zandige plaatsen voorkomen.

De bloemkroon is radvormig, vijfspletig, vleezig; de kleur is wit op een gelen of groengelen grond, donker purper of paars gevlekt of gemarmerd, en de rolronde blaasachtige vruchten bevatten talrijke gepluimde zaden.

Hoewel de bloemen een eigenaardigen, walgelijken reuk hebben, behoorden toch de *Stapelia*'s in vroeger jaren tot de geliefde collectieplanten, die, weinig zorg vereischende, zich daarvoor bovendien zeer dankbaar toonen.

Als een nieuwe soort van dit geslacht werd kortelings in de *Gardeners' Chronicle* door N. E. Brown de *Stapelia erectiflora* beschreven, welke reeds vóór ongeveer twaalf jaren door den heer Bain, in het Clanwilliam-district ontdekt, en door Sir Henry Barkly, den toenmaligen Gouverneur der Kaapkolonie, aan den Botanischen Tuin te Kew gezonden werd. Deze nieuwe soort is volgens de beschrijving een der meest karakteristieke, der afwijkendste en mildst bloeiende van het geheele geslacht, daar kleine planten reeds 30—40 bloemen voortbrengen, die gedurende 8—14 dagen goed blijven. De stengels worden 12—20 cM. hoog en 1½ cM. dik; ze zijn vierkant en vertakken zich van onderen. De bloemen komen, nú alleen, dan tot vier in getal bijeen; zijdelings uit de stengels te voorschijn, de bloemstelen hebben een lengte van 6—15 cM. De bloemkroon is klein en heeft niet meer dan 1—1.3 cM. doorsnede, ze is purperachtig bruin en met witte haren bezet, aan de achterzijde vlokkelig en purperrood. De buitenste roodbruine bloembladeren vertoonen twee gleuven op de oppervlakte.

Tegen deze kleinbloemige soort willen wij een andere, de *Stapelia gigantea* over stellen. Deze bloeide in het vorige jaar in Engeland voor de eerste maal en hare wasachtige bloemen bereiken een diameter van 35 cM.

Als nog een andere nieuwelinge in dit geslacht moet die beschouwd worden, welke door den heer N. E. Brown *Stapelia Desmettiana* genoemd werd, maar die toch reeds in 1878 onder verschillende namen verspreid werd. Ze is door Prof. Mac. Owan aan den oever der kleine Vischrivier, bij Somerset East gevonden.

Deze wordt 18—25 cM. hoog; de stengel is 3 cM. dik, soms nog dikker, vierkant, en, als hij wat ouder wordt, aschgrij.

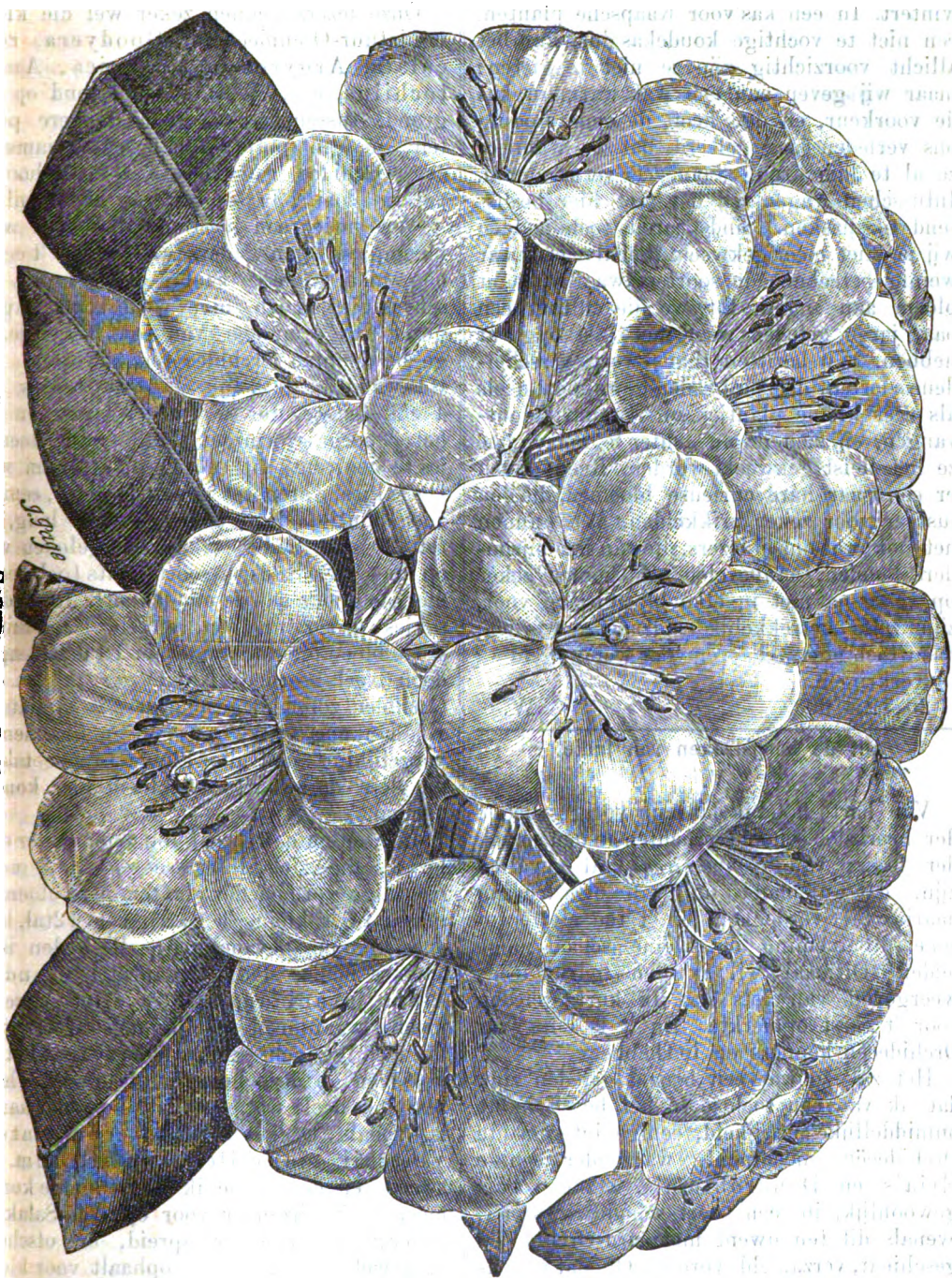
De bloemen hebben een middellijn van 14—16 cM., zijn vlokkelig behaard, matgroen of roodachtig aan de achterzijde, terwijl de bloemkroon inwendig of van boven groen-

geel is met purper; de bloembladeren vertoonen aan den voet tot op het midden talrijke lichtgele dwarsstrepen (ze zijn derhalve daar zebraachtig geteekend.) De geheele

meer, uit den voet der jonge stengels.

De kultuur der *Stapelia's* is niet moeilijk. Men plant ze in kleine potten, waarin een goede laag scherven voor draineering

RHOIPODENDRON SOUVENIR DE J. H. MANGIES.

oppervlakte is (bij de variëteit *apicaulis* echter niet) met lange, rechtop staande bleek purperkleurige haren bezet, terwijl de zoom met witte haren gefranjeerd is. De bloemen verschijnen ten getale van 3 of 4, soms ook

in een mengsel van bladaarde, met wat klei en fijn kalkgruis en zand. Gedurende den zomer moeten ze matig vochtig gehouden worden, terwijl ze 's winters geen water noodig hebben.

Wij namen deze laatste regels woordelijk over, maar meenen er toch bij te moeten voegen dat het absoluut droog houden in den winter ons niet erg aanstaat. 't Hangt er intusschen veel van af waar men ze overwintert. In een kas voor Kaapsche planten, een niet te vochtige koudekas dus, kan het allicht voorzichtig zijn ze niet te gieten; maar wij geven aan een wat warmere kas de voorkeur, en dan heeft de ondervinding ons verleden jaar geleerd, dat ze, wanneer ze al te lang droog staan, zeer verminderen. Intusschen wagen wij het niet hier beslissend te spreken. Sinds jaren toch hadden wij ze niet meer gekweekt, behalve een paar weinig beteekenende soorten, waar we nooit bloem aan zagen, tot we die cultuur een paar jaren geleden weer met lust opgevat hebben. Wij bezitten thans weer verscheidene soorten, deels uit zaden gewonnen, deels als zeer kleine plantjes uit Frankrijk ontvangen, en zien er nu achter te komen hoe ze het liefst gekweekt worden. Reeds gaven er een paar hare curieuse bloemen, die den lust er voor zeker prikkelden. We kunnen het ook wel onzen lezers, die van iets bijzonders houden, aanbevelen. Ze komen zeker op verre na niet in elke bloemisterij voor, zijn zelfs betrekkelijk zeldzaam geworden, maar toch nog wel — en voor weinig geld — te verkrijgen.

20—2—'90.

W.

Uit de bergstreken van Indië.

V.

Van harte hoop ik dat mijn vorig schetsje der heerlijke schoone vruchten in den smaak der lezers van *Sempervirens* zal gevallen zijn, dat niemand mij van overdrijving daarin zal verdenken, en 't ten slotte tot eene proefneming op kleine schaal moge leiden. Ditmaal wil ik den indruk eens weergeven van iets dat ik kort geleden voor 't eerst opmerkte. En 't is iets voor Orchideeën-kenners en liefhebbers.

Het zal zoowat een maand geleden zijn, dat ik van een tochtje in het bosch in de onmiddellijke nabijheid, eenige interessante Orchideeën meebracht, waaronder eenige *Eria*'s en *Dendrobium*'s, welke, zooals gewoonlijk, in een soort schaduwkwartier, evenals dit ten uwent met aard-Orchideeën geschiedt, verzameld worden. Op dat oogenblik moest ik juist noodzakelijk op andere punten tegenwoordig zijn, en had het opbinden der Orchideeën aan een der vaardigste tuinlui overgelaten. Later nam ik dit werkje nog eens vluchtig op, mij overtuigende dat het behoorlijk gedaan was.

Wat wil nu 't geval? Daar kom ik voor een paar weken op dezelfde plaats terug, naar eenige namen zoekende, en zie! daar wordt mijn oog getrokken door iets bewonderenswaardigs.

Onze lezers kennen zeker wel die kleine miniatuur-Orchideetjes: *Goodyera reticulata*, *Argyrorchis javanica*, *Anæctochilus*, enz. Welnu, daar stond op den grond, tusschens Varenen en andere planten, in een potje van 6 cM. diameter, een Orchidee van slechts 3 cM. hoogte, vol in bloei. Ja — wat zag ik eigenlijk? 't Was meer een bolronde roset van witte bloempjes, bijna anders was er op 't eerste oog niet te zien. Stel u voor, Lezer, een schermpje van een zuiver witte *Hydrangea*, gezet in 't midden van een stekpotje, en ge hebt mijne Orchidee ten naastebij. Het was, zooals duidelijk aan de takjes van 4 cM. lengte, die in 't rond lagen, en aan het peperhuisvormige labellum der bloempjes te zien, dat dit een *Dendrobium* was. De takjes waren tot twaalf in getal, eenigszins houtig, de blaadjes 6 mM. lang, 18 tot 20 aan ieder taktje, en geleken veel op die eener *Sedum*-soort, spits toeloozend met een gootje aan de middennerf. Ieder dier takjes droeg nu één, enkele twee zuiver witte bloempjes van ongeveer 18 mM. ~~lengte~~, doch veel breeder. Nooit zag ik van een Orchidee zoo iets geacheveerd in miniatuur. En dan nog welke reusachtige bloemen, in vergelijking met die kleine brooze takjes, die door de zwaarte der bloem niet konden opstaan.

Ik wenschte wel dat diegenen onder onze lezers, die zich interesseeren voor merkwaardige vormen der planten, deze bloemenmassa in 't klein, 't waren een 12tal, hadden kunnen bewonderen; alle reden is er aan te nemen dat dit plantje is *Dendrobium javanicum* Lindl. Het ware de moeite waard een wijl langer stil te staan bij het geslacht *Dendrobium*, want de bosschen op deze hongte (4800 Vt.) leveren nog heel wat op dat bezienswaardig is, zooals *D. secundum*, *crumenatum*, *Veitchii*, *mutabile*, *grandiflorum*. De tweede en derde die ik hier noemde komen meer in 't bijzonder voor op den Salak, de anderen zijn meer verspreid, en ofschoon men wel eens den neus ophaalt voor kleinbloemige Orchideeën, zoo geloof ik toch dat de hier genoemden, zooals ik ze zoovele malen in haren bloei zag, een zeer goed vertoon in de Europeesche Orchideeën-kassen zouden maken.

Gaarne ging ik hierop door met eens

iets te zeggen van de Indische plantenkassen (ja, Lezer, die zijn er bij honderden!), doch eerst dienen we nog even stil te staan bij eene fraaie bloeiende plant, de *Eucharis amazonica*. Doch zekerlijk zal 't U wel wat bevreemden te hooren, dat we die hier zoo maar in den open grond, in 't felle zonlicht planten, zonder eenige beschutting tegen de sterke wisselingen van temperatuur, die hier dikwijls twee tot driemaal per dag plaats hebben. De bodem bestaat uit zoogen. verweerde tjadas, d. i. een gele grondsoort, ontstaan uit verweerden zandsteen met fijn zand, een weinig kalk, zeer weinig ijzerdeelen en veel kiezel vermengd, bevattende hoegenaamd geene voedingstoffen, en die men dus niet moet verwarren met den zeer voedzamen rooden Javaanschen berggrond, die, evenals de vorige, ook van vulkanischen aard, echter veel minder in massa voorkomt. Door de jarenlange verweering aan de oppervlakte, door de herhaaldelijke doch geringe groene bemesting, in den vorm van het ondergraven van het bijeen gegaarde onkruid, schijnt toch de bovenste laag van een halve voet diepte van den onvruchtbaren bodem te verbeteren, ten minste anders zou ik zelf de forsche ontwikkeling der genoemde *Eucharis* moeilijk kunnen verklaren. Als we hier van den bodem spreken, bedoelen we natuurlijk den werkelijken berggrond, zooals die zich over 't algemeen op de meeste punten der bergen hier voordoet, en met de humuslaag van 1 voet (op enkele plaatsen over groote afstanden twee), die men allerwege in de omringende bosschen aantreft en welke laatste, geheel afhankelijk van locale geaardheid van 't terrein, soms onuitputtelijk schijnt op enkele punten van 't woud, waar bijv. vergane bladeren en houtdeelen zich op een gunstige plaats meters hoog konden verzamelen.

Maar, om nu tot onze pracht-lemies terug te keeren, ik heb er een drietal van staan, ieder uit een 6- à 7tal planten bestaande. Het zijn wat de Franschen »touffes« noemen; ter opheldering geven we hier de afmetingen er bij: de bladeren met korte dikke stelen zijn 35 cM. lang en 10 cM. breed; de bloemsteng, waarvan elke groote plant er minstens twee draagt, ruim 40 cM. lang en onder aan den voet 18 cM. dik; de bloemen, nu ten getale van vijf aan elke steng, meten 10.5 cM. in diameter, terwijl de bloemkroonbuis met het steeltje der bloem ongeveer 8.5 cM. lang is.

Meermalen zag ik in ons vaderland fraaie exemplaren der *Eucharis*, en daar buiten

niet minder, toch zóó als deze planten, zóó krachtig en fraai ontwikkeld zag ik ze nooit. En 't mooiste is, dat ze op vaste tijden bloeien, en deze het nu voor de derde maal doen in $\frac{1}{2}$ jaar tijds, telkens met een tusschenruimte van een maand.

Ieder bezoeker der plaats hier, die deze planten ziet, staat verbaasd over die bloemenpracht, en kan geen woorden genoeg vinden om het zuivere wit, en den heerlijken geur dezer bloemen te prijzen. De naam »Prachtlemie«, ontleend aan eene vertolking van den naam door eene bekende Nederlandsche firma, is dan ook naar mijn bescheiden inzien uitnemend gekozen, en stelt vooral deze hooge streken bezoekende dames dadelijk tevreden, op hare in volle bewondering gedane vraag hoe die plant heet.

Wie weet, als deze eenvoudige mededeeling in een buitenlandsch vakblad verscheen, onder den wijschen titel: »cultuur der *Eucharis* in den vollen grond«, welk een reclame of 't zou zijn voor deze ware sierplanten. Toch vertrouw ik, dat hieruit, in verband met hare lastige cultuur, misschien voor onze kweekers nog eene nuttige conclusie zal te trekken zijn.

De volgende maal hoop ik deze mededeelingen voort te zetten, daar waar ik den draad een wijl liet glippen.

Tjibodas, 1890.

W. J. LEFEBRE.

Oude, groote boomen.

In de Koninklijke tuin van Ajuba, bij Lissabon, kan men wellicht de grootste Drakenboom (*Dracaena Draco*) der wereld zien. De ouderdom van dezen boom wordt op ruim driehonderd jaar geschat, zijn stam is slechts twee meter hoog en de omtrek van zijn regelmatig gevormden kroon bedraagt ruim zesendertig Meter.

De oude reuzen-eik op het kerkhof te Annouville bij Yvetot beslaat met zijn takken een oppervlakte van 236 M²; de stam is van onder hol en deze ruimte is ingericht tot een kapel, waarin veertig kinderen tegelijk plaats kunnen vinden.

De tempel te Koyenji heeft gezelschap van een Japanschen hooft (*Salisburia adiantifolia*), die ongeveer 32 Meter hoog is, en waarvan de stam, twee Meter van den grond, een omvang heeft van $7\frac{1}{2}$ Meter.

In Japan en China worden veel groote exemplaren van dezen, zoowel om zijn loof als om zijn vruchten merkwaardigen Conifeer aangetroffen, doch de hier genoemde is wel een der grootste.

Te Pelvery, in Dordogne, staat een Olm (Iep) van de volgende eerbiedwaardige afme-

tingen: De stam heeft aan den grond een omtrek van 13 Meter en op 1 Meter hooger 9 Meter. De omtrek der vier zwaarste takken bedraagt onderscheidenlijk 5.70, 5.80, 5.— en 3.80 Meter. Boomen van deze dikte worden reeds onder de groote boomen gerekend. De boom heeft een hoogte van 50 Meter. Men kan zich voorstellen welken indruk zulk een reusachtigen boom op het eerste gezicht op den toeschouwer maakt.

De »Koningseik« bij Longula, in de nabijheid van Mühlhausen in Th. heeft in het midden van den stam een omvang van ruim acht Meter en onderscheidt zich overigens door zijn hooge, pyramidevormige groeiwijz.

Bij de bronnen van de Kameah-rivier in Californië, is onlangs een *Wellingtonia gigantea* gevonden, die alle tot nu bekende reuzen-boomen van deze soort in grootte overtreft. De stam van dezen reus heeft, anderhalven Meter boven den grond, een omvang van 53 Meter!

Een reuzen-kastanjeboom is wel die van Malabranche, in het park van het college van Juilly. Aan den grond gemeten heeft de stam een omvang van bijna $18\frac{1}{2}$ Meter en daar waar de takken beginnen 16 Meter. De middellijn van de kroon bedraagt 45 Meter.

Men meent dat deze boom in de tweede helft van de 17^e eeuw is geplant en dus nu ruim tweehonderd jaar oud is.

In het landschap Marion (Florida) staat een eik, waarvan de stam 9.40 Meter dik is en de kroon een middellijn heeft van 42 Meter.

Een suiker-ahorn (*Acer saccharinum*) in het landschap Bradford (Pensylvanië) heeft een kroon van 25 Meter middellijn en een stam van 4.38 Meter dik, terwijl een *Acer Pseudoplatanus* in het landschap Wabasch (Illinois) een $8\frac{1}{2}$ Meter dikken stam heeft.

Een 33 Meter hooge Olm (*Iep*) met een stam van 8.30 Meter dik en met een kroon van 37 Meter middellijn kan men vinden in het landschap Lhinston (Virginië.)

In het landschap Johville (Pensylvanië) staat een Sassafrasboom, waarvan de stam aan den voet 4 Meter omvang heeft, terwijl de kroon 11 Meter middellijn heeft en de hoogte 14 Meter bedraagt.

Een Kastanje in het landschap Lancaster (Pensylvanië) heeft een stamomvang van 7.75 Meter en een kroon van 27 Meter middellijn.

De zes laatstgenoemde plaatsen bevinden

zich allen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

In den botanischen tuin te Dijon staat een zwarte popel (*Populus nigra*) waarvan de stam aan den grond 12 Meter en op 2 Meter boven den grond 8 Meter omvang heeft. De ouderdom van dezen reuzenboom wordt op ongeveer 500 jaar begroot.

Groote Orchideeën.

In de door F. Sander & Co., op de laatst gehouden groote tentoonstelling te Berlijn ingezonden groep Orchideeën bevonden zich verscheidene zeer groote exemplaren, als: een *Oncidium ampliatum majus*, ongeveer 2 meter hoog en $1\frac{1}{2}$ Meter breed, met ongeveer 5000 bloemen en knoppen; een met bloemen bedekte *Coelogyne cristata* van bijna $1\frac{1}{2}$ Meter middellijn; een *Dendrobium Brymerianum* van 1 Meter breed.

Uien.

Behalve Malta-aardappelen en verscheidene vroege groenten en vruchten, worden nu ook Egyptische uien ingevoerd en wel in tamelijke hoeveelheden; de vorige week toch werden 250 zakken dier uien te Rotterdam ten verkoop aangeboden.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Naar aanleiding van het bericht onder »verschillende mededeelingen« van het vorig No. van *Sempervirens*, voorkomende over Zomer-andijvie, wil ik hier de lezers van dit blad nog een veel eenvoudiger middel aan de hand doen, om vroeg in den zomer deze heerlijke groente in voorraad te hebben, wanneer kropsalade dan dikwijls ontbreekt, daarenboven heeft het zaaien op de plaats, zooals een oud groentekweker wil, nog al bezwaren, vooreerst is het al moeilijker dan zoo regelmatig te zaaien, dat de planten niet te dicht komen staan, opdat ze naar behooren kunnen doorgrosien; ten tweede heeft iedereen die een beperkten groentetuin bezit altijd de plaats niet open om ter plaatse te zaaien en daarna niet te verplanten en dat juist het verplanten de oorzaak is van doorschieten kan ik niet geloovent. Telken jare leg ik mij bijzonder op de teelt van Andijvie toe en om gedurende den zomer altijd deze groente voorhanden te hebben, ga ik op eenvoudige wijze te werk. Zomerandijvie wordt door mij nooit gezaaid, ik heb voor en na alle vroege Andijvie-soorten beproefd en doorschieten was altijd

het gevolg, om welke reden ik eenvoudig van alle vroege variëteiten afzag en nooit anders dan Breedblad Winterandijvie door mij wordt gekweekt; ik zaai reeds voor de eerste maal in April of begin Mei, in een bak waaruit de vroege kropsalade of andere vervroegde groenten zijn opgeruimd, — natuurlijk zonder glas — en gebruik dan altijd tweejarig zaad en wanneer de planten geschikt zijn om te verplanten, worden zij op de gewone wijze in den groentetuin uitgeplant op de ledig geworden plaatsen, ik heb op het oogenblik al vele planten daarvan uitgeplant en kan er van verzekerd wezen, niet een enkele neiging tot doorschieten zal zich vertoonen. Wie deze eenvoudige behandeling wil beproeven, neme dit jaar zooveel zaad, als hij het volgend jaar daarvan kan zaaien. Zaait men om dezen tijd half Juni tot half Juli, dan kan het geen bezwaar meer zijn nieuwe zaden te gebruiken, de algemeene leus is, niet te zaaien voor Sint Jan (24 Juni) ik voor mij zou wel eens willen weten wat invloed de 24 Juni op de zaden van Andijviesoorten uitoefende, doch oude volksbegrippen bant men niet gemakkelijk de wereld uit.

M. LEUNENBURG, *Tuinman.*

Hilvarenbeek, 1 Juli 1890.

Tuinpbouwberichten uit het Westland.

De algemeene oogst der aardappelen is aan-aangevangen; het beschot is matig, de kwaliteit goed.

Tot heden hadden de kruisbessenveilingen groot, de aardappelveilingen echter weinig succes. De vorige maal werden de aardappelen slechts gegund te Honselaarsdijk en Naaldwijk tegen f1.75 en f1.30 per Engelsch kinnetje, dat gelijk staat met ongeveer f5 per hectol. aan de markt. De markten hebben bewezen, dat deze prijs voordeel is geweest voor de telers en heden zijn de veilingen van aardappelen dan ook goed geslaagd. Te Monster, Poeldijk, Wateringen, Honselaarsdijk en Naaldwijk werden ze verkocht tegen f1.20 a f1.30 per 30 kilo netto. Men zag ook Rotterdamsche en Schiedamsche kooplieden, zoodat thans de aardappelveilingen kans van slagen hebben. De kruisbessen bleven hoog in prijs, nl. van f7.60 tot f7.80 per 50 kilo. Te Wateringen werd de eerste partij kasdruiven geveild, die f3.80 per kilo opbrachten. De veilingen vinden meer en meer ingang bij de telers; zij erkennen er een betere wijze van handel in. Het ledental der Vereeniging »Westland« is door de veilingen van ruim 250 gestegen tot ruim 430. Het vooruitzicht van de veiling van oft is zeer gunstig. Voor Engeland is groote vraag naar bessen en pruimen.

De aanvoer van bloemkool uit het Westland aan de markt te Amsterdam is tegen verwach-

ting groot. Het is een eigenaardig verrassend gezicht, al die vaartuigen hoog opgestapeld met koolen langs de groentemarkt gemeerd te zien liggen. Een zeer groot gedeelte daarvan wordt in manden gepakt en per spoor naar Duitschland verzonden.

Uitgaven voor de publieke parken en boom-aanplantingen te Berlijn.

Van de openbaar gemaakte berichten over de vermoedelijke uitgaven voor het jaar 1890/'91 willen we de volgende cijfers mededeelen.

Gezamentlijke uitgaven 556.750 RM., waarvan 439.465 RM. benodigd voor gewoon onderhoud en 117.285 RM. voor herstelling en nieuwen aanleg. Daartegenover staat een bate van 27.867 RM., zoodat dit jaar 528.883 RM. noodig zijn ter bestrijding der onvermijdelijke kosten.

Weeknieuws.

De heer Dr. A. M. Prins, te Renkum, bij Wageningen, sedert 1887 Redacteur der *Landbouw Courant*, ziet zich verplicht de redactie daarvan neder te leggen, als zijnde geroepen tot andere functiën. De redactie van gemeld blad gaat nu over in handen van den heer G. Reinders, te Wageningen.

Morgen verschijnt het eerste No. van het *Weekblad voor Bloembollencultuur*, orgaan van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, te Haarlem, onder redactie van den heer Johs. de Breuk, te Haarlem.

Dit blad zal elken Zaterdag kosteloos worden toegezonden aan alle leden, donateurs, donatrices en lid-leerlingen van bovenvermelde Vereeniging en voor niet-leden à f5.— per jaar verkrijgbaar zijn.

Wij bieden dit zusterblad een welgemeenden welkomstgroet en wenschen het een lang, voor-spoedig en voor de leden nuttig leven, niet twijfelend of het zal onder de leiding van den redacteur, een man met een uitgebreide kennis van het vak toegerust, veel bijdragen tot verheffing van de bloembollencultuur in het algemeen en tot versterking van den onderlingen band tusschen de kweekers.

Verschillende mededeelingen.

Te Achtkarspelen is door een landbouwer een proef genomen om aardappelen in den herfst te poten. In October van het vorig jaar werden ze geploegd en gedurende den winter voor strenge vorst behoed door een laagje turfmoel.

Met Maart kwamen ze boven den grond en met half Juni kon de nieuwe vrucht gerooid worden, die puik is van deugd en opbrengst, zoodat de proef is geslaagd.

Van verschillende zijden komen klachten omtrent de rupsen en ook van bijna evenveel zijden worden verschillende middelen genoemd, die tegen die plaag worden aangewend. Te Smilde wikkelden men met petroleum gedrenkte lappen, om de takken der geteisterde boomen.

Uit Tilburg wordt aanbevolen ze dood te schieten met los kruit, waarvan de boom niets lijdt en men het voordeel heeft, ze nagenoeg overal te kunnen bereiken, terwijl de *Prov. Gron. Ct.* het volgende middel aan de hand doet: Om den stam van elken vruchtboom legge men in den herfst en in het voorjaar een handbreede streep gewone watten en wel, nadat deze vaneen gespleten zijn, met den ruwen kant naar buiten. Zulk een streep watten, die geen rups kan overschrijden, blijft maanden lang goed en van een enkel vel kan men tal van boomen voorzien.

Uit het Rapport der Hoofdc commissie voor de herziening van de belastbare opbrengst der onbebouwde eigendommen blijkt, dat het Rijk, ruim $8\frac{1}{4}$ millioen hectaren groot, aldus kan worden verdeeld: bouwland 847,244 hectaren of 26%; wei- en kooiland (dijken en bermen daaronder begrepen) 1,167,880 hectaren of 36%; tuinen, moestuinen, boomgaarden, bloemisterijen en boomtuinen 59,873 hectaren of 1,8%; bosschen (hakhout en opgaande boomen) 118,283 hectaren of 3,6%; dennenbosschen 92,256 hectaren of 2,8%; griend, rijs- en twijgwaardan 8410 hectaren of 0,3%; rietlanden, kwelders, gorzen, schorren, aanwassen, of slikken 28,994 hectaren of 0,9%; heide, veengrond, duin en zand 597,603 hectaren of 18,4%; veld- en spoorwegen 29,387 hectaren of 0,9%; vergraven gronden, moerassen en water 95,007 hectaren of 2,9%; erven van gebouwen en lustplaatsen 42,982 hectaren of 1,3%; onbelastbare eigendommen 80,543 hectaren of 2,5%; eigendommen, wegens vrijdom van de herziening uitgezonderd, 85,415 hectaren of 2,6%.

In Engeland is de opbrengst van den aardappelbouw 6.23 ton per *acre*, in Schotland 5.9 ton, in Ierland 3.9 ton, in het half-arctisch Noorwegen 6.01 ton, in België 4.54 ton en in Nederland 4.09 ton. In de Vereenigde Staten schijnt de aardappelteelt wel door het minste soort landbouwers te worden uitgeoefend, want de verbazende uitgestrektheid van 2,197,876 *acres* levert daar slechts 4,139,313 ton, dus dooreen 1.87 per *acre* op. Het zou van belang zijn te weten of deze landbouwers, die het nog tot geen twee ton per *acre* weten te brengen, Iersche immigranten zijn, die in hun eigen land al zoo slecht slagen.

Duitschland brengt van alle landen der wereld de meeste aardappelen voort, want het oogst 28,638,011 ton van 7,119,291 *acres*. Daar het grootste gedeelte van dit land arme grond is, kan men de gemiddelde opbrengst van 3.31 ton per *acre* niet als onvoldoend beschouwen.

Op de deur van het magazijn van een bloemenhandelaar te Amsterdam, staat met groote letters te lezen: »*Dagelijks verse afgesneden Stamrozen!!!*«

Het is van algemeene bekendheid, dat het groote publiek meestal zeer weinig begrip heeft

van den aard en den groei van planten, maar uit bovenstaande annouces blijkt maar al te zeer, dat er zelfs *vakmannen* (?) zijn, die nog groote, ja zelfs zeer groote en zeer véle vorderingen zullen moeten maken op Tuinbouwgebied, willen zij recht verkrijgen om dien naam te dragen. 't Is al te kras!

Antwoorden op het Vraagbord

Op No. 742. De beste middelen, die ik U kan aanraden zijn: de meest aangetaste bladen af te snijden, de plant van alle zijden, en aan de onderzijde der bladen het meest, met lauwe water te bespuiten, 's morgens vroeg en tegen den avond, waarna meteen de bak dicht gelegd wordt om een vochtige atmosfeer te verkrijgen. Het bespuiten geschiede met een hand-tuinspruit, omdat hiermede het water tusschen en onder de bladen kan verspreid worden; met een gieter kan het alleen boven op de plant gebracht worden. Overdag goed luchten. Ook raad ik aan de planten flink water te geven, en, aan de bovenzijde in den bak een paar flinke bloempotten, waarin wat koemest geworpen, deze alle dagen te vullen met water; het water sijpelt den geheelen dag door den koemest en geeft dan tegelijk voedsel aan de plant.

Legt U het volgend jaar weer Meloenbakken aan, dan raad ik U de binnenzijde daarvan te witten (met kalk en water). In bakken, waarin reeds meloenen gekweekt zijn, verschuilt de spin zich en wacht daar bedaard den tijd af dat opnieuw gelegenheid geboden wordt het vernielingswerk te beginnen.

Bl.

J. v. N.

Correspondentie.

Op blad. 292 wordt gezegd de *Podophyllum peltatum* behoort tot de *Papavaceae*. Is dat niet een lapsus calami? Andere schrijvers zeggen beslist dat dezelve tot de *Berberidaceae* behoort; niet om te vitten maar om 't recht van de kniekers. Had het daarom niet gaarne in *S.* opgenomen.

K., 21 Juni 1890.

S. N.

De heer S. N. heeft volkomen gelijk; het was een schrijffout en moest *Berberideae* wezen. Wel kon ik zeggen: 't hangt er maar van af welken auteur men wil volgen; zie b.v. maar in *Steudel's Nomenclator*, die bij zijn vermelding tot welke natuurlijke families het geslacht *Podophyllum* door verschillende auteurs gerekend is, wel *Papavaceae*, maar niet *Berberideae* vermeldt, maar dit zou een uitvlucht zijn, waarvan ik de wenschelijkheid niet inziet. Het kwam eenvoudig hiervan, dat ik deze plant inderdaad vroeger P. bij de *Papavaceae* gerangschikt had en dit mij nog in 't hoofd zat, niettegenstaande ik zeer goed wist dat het, naar de huidige opvatting, *Papavaceae* moet zijn.

Dank intusschen voor de opmerking, die ik hier wel degelijk meende te moeten opnemen, wijl ze mij aanleiding geeft om deze misstelling te verbeteren. W.

Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

uit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menscheijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 831

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

832

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

833

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

DEN HAAG,
Villa BOSCHLUST,
Bezuidenhout.

Deze zeer fraai gelegen Villa wordt, hetzij geheel of in twee gedeelten te splitsen, TE HUUR of TE KOOP aangeboden.

Adres W. B. v. LIEFLAND, Architect, Den Haag. 834

VILLA

TE KOOP GEVRAAGD, Bussum of Hilversum. Opgaaf van grootte en koopprijs franco, onder lett. F M, bij den Boekhandelaar JOH. G. STEMLER Czn., Haarlemmerstraat 2, te Amsterdam. 835

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar meer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 836

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 816

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Zomer- en Winterverblijf

TE KOOP

gelegen bij Amsterdam, 15 minuten van de Tram, groot 1900 vierkante Meter; Boom-, Bloem- en Moestuin, met Stal en Koetshuis.

Brieven franco, letters G M, bij den Boekhandelaar JOH. G. STEMLER Czn., Haarlemmerstraat. 2, Amsterdam. 817

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. A. M. PRINS, te Renkum

EN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 818

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat, 55, Amsterdam. 819

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 822

Chemisch bereide Verf,

in alle kleuren.

Geheel gereed voor het gebruik.

ATTESTEN:

De Voorzitter der »Utrechtsche Tuinbouw-Vereeniging« schrijft:

»De ondergeteekende verklaart hiermede gaarne, dat de chemisch bereide verf van VAN GELDER & Co., zowel de grootste hitte als het gure weder heeft doorstaan zonder te verkleuren, te verschromen of te bladderen. Dat door hem de ondervinding is opgedaan, dat ze niet alleen goedkoop is, maar ook oneindig beter stand houdt dan alle andere soorten verven, gedurende zijn 40jarigen loopbaan als bloemist gebruikt. Onder anderen moest hij elk jaar doorbrekend roest weder verven, wat thans na het gebruik van VAN GELDER'S verf niet behoeft te geschieden, aangezien de roest zich niet door de verf vertoont.

(w.g.) L. L. VAN DER SL.

Utrecht, 20 Mei 1890.

Van VAN GELDER'S verf kan ik uit ondervinding verklaren, dat ze bij hare goedkoopste ook zeer degelijk is. Niettegenstaande de zomerhitte, welke voortdurend op mijne broeikassen en ramen staat en het daarop gevolgd winterweder, kan ik geene verkleuring of bladders bemerken. Ik voor mij acht ze als een der beste, bederfwerende middelen voor broeikassen en ramen.

(w.g.) C. M. KNOPPER Tz.,
Bloemist.

Utrecht, 20 Mei 1890.

Staalkaarten en prijscouranten gaarne verkrijgbaar bij de fabrikanten

F. A. Q. VAN GELDER & Co.,
820 Rijnswijk (Z.-H.)

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeligste bindbaas.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten-Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 821

SEMPER VIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 28.

VRIJDAG 11 JULI 1890.

19. Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

De Notaris Wenning,

TE ROSENDAAL,

zal, met tussenkomst van zijne Ambtgenooten LECLEF, te Antwerpen, en FÖBE, te Gent, ten verzoeken van zijn Principaal, publiek

VERKOOPEN:

Eenen schoonen uitgestrekten

EIGENDOM,

bestaande uit het Buitengoed genaamd:

„Mariënvilleville”,

twee Hofsteden, drie kleine Bouwhoeven, Bouw- en Weilanden, Vijvers, Bosschen, Druven en Heide, alles aan elkander staande en gelegen in de gemeenten Zundert (provincie N.-Brabant) en Calmpthout (provincie Antwerpen), samen groot 207 Hectaren, 78 Aren, 67 Centiaren.

Veiling: Donderdag 10 Juli 1890, ter herberge bij PIERRE DOOMEN.

Finale Verkoop: Donderdag 24 Juli 1890, ter herberge bij CHARLES PILLOT, beiden te Zundert, telkens voormiddags tien uur.

Voor aanvraag van biljetten, kaarten en informatiën zich te vervoegen ten kantore van Notaris WENNING voornoemd. 837

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaarendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 838

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 839

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 840

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk, 841

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zand- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Versche Zaden van oogst 1890.

CINERARIA HYBRIDA GRANDI-
FLORA TOM POUCE, p. pakje f 0.80

CENTAUREA CANDIDISSIMA,
per 100 korrels . . . , 0.25

CENTAUREA CANDIDISSIMA,
per 1000 korrels . . . , 2.—

Voor Handelaars en Bloemisten tot engros-prijs.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 843

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opregster van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 844

Kunst en Smaak.

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per
5 kilo f 2.25 franco per post.
Bij groote hoeveelheden zeer
billijk. 834

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die moderne Teppichgärtnerei,

VON

W. HAMPPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der
Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete
und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden
oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 835

Price fl 4.

Er biedt zich aan,

EEN TUINMAN,

middelbaren leeftijd, zonder kin-
deren ten zijne laste, P. G.

Franco brieven, letter A B, bij
uitgever M. M. OLIVIER,
1, Amsterdam. 836

TER OVERNAME GEVRAAGD:

Een goed onderhouden DUIVENHOK of TIL, of wel een
niet te groote VOLIERE.

Aanbiedingen met opgave van vorm, afmetingen en prijs,
onder motto »Duiven« aan het Bureau van *Excelsior*, Keizers-
gracht 207, Amsterdam. 837

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN.

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Door afschaffing wordt TE KOOP aangeboden:

Eene gemakkelijk verplaatsbare en in zeer goeden staat zijnde

SERRE,

metende buitenwerks 7 bij 5.40 M., bestaande in Warme- en
Koude-Kas, Verwarmingstoestel met koperen buizen van
J. RICHEL, te 's Gravenhage, en verder toebehooren.

VOORTS:

Een zoo goed als nieuwe compleete

WARANDA,

kunnende naar verkiezing open en dicht en een fraai

KIPPENHOK met loop.

Te bevrager onder letter M, bij den Boekhandelaar firma
H. TEN HOEK, te Nijmegen. 839

Lobelia Kaiser Wilhelm,

in potkluit	per	100 f 250
"	"	1000 „ 20.—
2 maal verspeend	"	100 „ 150
2 " "	"	1000 „ 10.—
Zinnia elegans	"	100 „ 150
" " "	"	1000 „ 10.—

Verkrijgbaar bij

A. HARMSSEN,

840

Bloemisterij „Leuvenheim“, bij Brummen

NB. Tevens disponibel een partij zonaler

f 7.— per 100

SEMPER VIRENS.

No. 28.

VRIJDAG 11 JULI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Beschermende rechten op Tuinbouwgebied. — Nepenthes Burkei, met een afbeelding. — Kale Iepen, ook in het buitenland. — Tacsonia's. (Tevens beantwoording van vraag 745.) — Het plotseling sterfen van Abrikozenboomen. — Rotterdam Colony. — Ingezonden. — Necrologie. — Een zomeruitstapje. — Boekaankondiging. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Beschermende rechten op Tuinbouwgebied.

DE Duitsche, en meer bepaald de Noord-Duitsche, kweekers zitten in zak en asch. De invoer van elders, voornamelijk uit het Zuiden, van afgesneden bloemen, ook van groenten en ooft, waar men vroeger niet van hoorde of het moesten sinaasappels en citroenen zijn, neemt thans met ieder jaar toe. Dank zij de steeds versnelde middelen van vervoer en gunstige overeenkomsten, waartoe sommige groote spoorwegmaatschappijen zich bereid verklaarden, worden tegenwoordig de teerste bloemen, de delicaatste vruchten en groenten in den kortst mogelijken tijd verzonden, en in zulk een uitmuntenden toestand in de groote steden van Midden-Europa ontvangen, dat die letterlijk niets te wenschen overlaat, terwijl de kosten van emballage en transport niet beletten, dat ze, zelfs uit de tweede hand, nog voor zeer billijken prijs kunnen verkocht worden.

Dat die kweekers, welke daar niet direct van profiteeren, dit met leede oogen aanzien, is begrijpelijk, en zoo rees reeds geruimen tijd geleden in Duitschland de vraag of het niet zaak zou zijn er bij de Regeering op aan te dringen, deze ingevoerde artikelen door inkomende rechten zwaar genoeg te belasten, dat de verkoopprijs ervan voldoende moest stijgen om de producten van eigen cultuur toch voor loonende prijzen aan den man te kunnen brengen; waardoor die invoer weldra niet meer winstgevend genoeg zou blijken, en dan wel gaandeweg zou verminderen; ten profijte natuurlijk van den handel in zelf gekweekte bloemen, ooft en groenten.

Aanvankelijk vond dit denkbeeld niet veel instemming; men klopte ook wel eens even bij de Regeering aan, maar deze haastte zich niet om de klagers ter wille te zijn,

en zoo bleef het aanvankelijk bij mopperen.

Intusschen nam het getal ontevreden over den steeds toenemenden aanvoer van producten van vreemden bodem gaandeweg toe, en niet weinigen van hen, die aanvankelijk van beschermende rechten niet wilden hooren, gingen eindelijk met de klagers mee. Verschillende Tuinbouw-Maatschappijen verklaarden zich ten gunste van het denkbeeld, om den invoer door inkomende rechten te beteugelen, en zoo ontstond eindelijk een vereeniging van verschillende corporaties, welke zich ten doel stelde meer doortastend te handelen.

Het zijn vooral de kweekers te Berlijn en te Hamburg, waar massa's van verschillende tuinbouwproducten uit het Zuiden worden aangevoerd, die zich hiertegen met kracht willen verzetten, en in een op 14 Mei jl. te Berlijn gehouden vergadering van gedelegeerden van verschillende Tuinbouw-Maatschappijen bijeen gekomen ter overweging der »Schutzzolfrage«, bleek dat alle Berlijnsche Vereenigingen, zoo mede de Potsdamer Tuinbouw-Maatschappij, zich bij deze beweging hebben aangesloten, terwijl de Ökonomierath Späth zijne diensten welwillend in deze materie heeft aangeboden. In die vergadering deelde de heer v. d. Smissen mede, dat in een bijeenkomst der handelskweekers, op 26 April gehouden, de aanwezigen zich bijna eenstemmig voor beschermende rechten verklaarden en, op uitnoodiging der Hamburger vakgenooten ¹⁾ aan de Berliner gedelegeerden de verdere zorg eener adresbeweging overlieten.

De aangelegenheid komt ons belangrijk genoeg voor, om het in die gedelegeerden-vergadering behandelde in hoofdzaak te volgen; een uitvoerig verslag ervan vindt men in de 13^e afl. (1 Juli) der te Berlijn verschijnende *Gartenflora*.

Nadat tot Voorzitter verkozen was de heer Späth, de heer Bluth tot zijn plaatsvervanger en de heer v. d. Smissen tot Secre-

¹⁾ „Collega“ zegt men in Duitschland; ook hier hoort men dit woord wel eens tusschen vakgenooten gebruiken. Wij meenen te moeten vasthouden aan den ouden, oorspronkelijken zin, en het alleen te mogen bezigen waar van ambtgenooten in de wetenschappelijke wereld, of van medeleeraars sprake is. Hier is het woord *vakgenooten* beter van toepassing.

taris, werd een reeds vooraf in concept gereed gemaakt ontwerp, regelende het wenschelijke bedrag der inkomende rechten voor afgesneden bloemen, groenten, ooft, en potgewassen in behandeling genomen, waaruit blijkt dat men het over het beginsel reeds volkomen eens was.

In dit concept werd voor alle tuinproducten, met uitzondering van afgesneden bloemen, een inkomend recht voorgesteld van 10 Mark (f6) per 100 Kilo; voor *afgesneden bloemen* echter 100 Mark (f60) per 100 Kilo.

Dit laatste vonden sommigen vooral hierom noodig, wijl, bij lagere rechten, de producenten zich bij elkaar zouden aansluiten en de bloemen in veraccijnade gesloten waggons naar Berlijn zouden zenden. Men was van meening dat 100 Mark per 100 Kilo voor Rozen nog weinig genoeg is, terwijl het als te veel voor sommige andere bloemen, zooals Violieren, Reseda's, enz. kon geacht worden, hetwelk dus allicht tengevolge zou hebben dat deze bloemen dan van de markt zouden verdwijnen, hetwelk men dan als den »zegen van het inkomend recht« mocht beschouwen (!) —

Dit scheen een der aanwezigen, den heer Witzel, toch wat kras, en gaf dezen aanleiding tot de vraag, of het niet wenschelijker zou zijn verschil te maken tusschen Rozen en zoogenaamde zomerbloemen, maar de vergadering had naar een mildere bepaling geen ooren, en bleek bij de stemming algemeen met het voorstel ingenomen te zijn, omreden dat, wanneer een inkomend recht van 100 Mark voor 100 Kilo *bruto* de andere bloemen (dan rozen) zou verdringen dit een reden te meer was om zich hieraan te houden.

Voor *groenten* werd een inkomend recht van 10 Mark voor 100 Kilo voorgesteld, hetwelk verschillende aanwezigen aanleiding gaf om hier onderscheid te maken en de koolsoorten, zooals roode, witte en groene kool minder te belasten, hetwelk dan ook het gevolg had dat men bij de stemming besloot den taks voor deze koolsoorten tot 2 Mark te bepalen (sommigen verlangden 3 Mark) en overigens 10 Mark voor alle andere groenten.

De groentekwekers te Hamburg en te Koningsbergen (Pr.) hadden een paar der gedelegeerden gemachtigd, om hun instemming met het voorstel van inkomend recht kenbaar te maken.

Hierop volgde de discussie over het voor te stellen inkomend recht op *ooft*, waarbij de Voorzitter als zijn meening te kennen

gaf, dat men wel zou doen op plaatsen, waar veel ooft wordt verbruikt, b. v. Württemberg te informeeren of men daar het voorgestelde bedrag van 10 Mark per 100 Kilo voor de appels niet te hoog achte. Een der aanwezigen meende dat men het vervroegde ooft zeer hoog moest belasten, terwijl dit voor de landvruchten lager zou kunnen zijn. Men stemde echter ten laatste voor 10 Mark voor 100 Kilo voor alle ingevoerd ooft, maar machtigde den Voorzitter in Württemberg te informeeren hoe men dáár over dezen accijns voor appels denkt.

Eindelijk kwamen de *potgewassen*, *boomkweekersartikelen*, *bloembollen*, enz. aan de beurt. Hiervoor, zoo mede voor alle andere tuinproducten, werd eveneens 10 Mark per 100 Kilo *bruto* aangenomen, nadat door den Voorzitter was medegedeeld, dat ook in Rusland een gelijk inkomend recht geheven wordt.

Nu zal het de vraag zijn hoe de Regeering over deze voorstellen denkt.

Dat er op de waarde van spreekwoorden wel eens wat is af te dingen zien we ook hier weder. »Door ondervinding wordt men wijs«, zegt men. Gave de hemel dat dit een wet ware, in plaats van een regel, die maar al te veel uitzonderingen toelaat!

Heeft men dan, zoo is men, het bovenstaande lezende, geneigd te vragen, in Duitschland de beschermende wet op de granen nog niet duur genoeg betaald, en verlangt men zich nog in enger sluitende banden gewikkeld te zien, om pas later, maar als het te laat is, tot de ervaring te komen dat nijverheid en handel zich alleen dan gezond en krachtig kunnen ontwikkelen, als aan die ontwikkeling den vrijen teugel gelaten, en ze niet door onhandige leidsmannen, die vergeten dat de belangen van enkelen moeten zwichten voor die van allen, gebreideld worden.

Het kan niet ontkend worden dat de productie van het plantenrijk, bloemen vooral, die een liefelijke Zuiderhemel voortdurend in kwistigen overvloed op de aarde als doet regenen, nu ze in een zoo korten tijd hierheen kunnen gevoerd worden, dat, had men dit vroeger voorspeld, aan een sprookje zou gedacht worden, en ze zelfs ondanks de niet onaanzienlijke kosten die daarvan onafscheidelijk zijn, hier kunnen verkocht worden voor betrekkelijk lage prijzen, voor sommigen schadelijk is. Dat men ook hier te lande wel eens gedacht heeft hoeveel voordeliger het zou zijn voor de kwekers, zoo die aanvoer beperkt werd tot wat zij

zelve, voor zoover zij er gebruik van maken, behoeven, is zeer natuurlijk en dus begrijpelijk; men is hier echter gelukkig te veel doordrongen van de nuttigheid van het vrijhandelsbeginsel, dan dat men een aan de hierboven vermelde gelijke poging zou willen beproeven om zijn eigen glazen in te werpen.

Dit toch is die beweging om inkomende, d. w. z. beschermende rechten, en niets anders.

Ook hier te lande is, zoo het heet in het belang van den landbouwenden stand, eene beweging op touw gezet van gelijken aard, en al is niet met zekerheid te zeggen in hoeverre het sommigen zal gelukken om door schoonklinkende redenen er genoeg tot hun quasi-overtuiging over te halen om hun te helpen een der hechtste pijlers, waarop onze handel rust, omver te werpen, zoo is toch reeds duidelijk genoeg gebleken, dat men hier de leer is toegedaan dat hij, die zich aan een ander spiegelt, zich zacht spiegelt, om te mogen aannemen dat men zich wel zal wachten aan enkeler belangen die van het algemeen ten offer te brengen. Ook onze kweekers achten wij te helder van doorzicht om zich zoo door den schijn te laten misleiden als dit thans blijkbaar bij hun Duitsche confraters het geval is.

Onbegrijpelijk toch is het dat dezen -- wij bepalen ons thans tot de bloemen, want het is voornamelijk de invoer daarvan, waaraan deze beweging haar ontstaan te danken heeft, gelijk zij ook voornamelijk daar tegen gericht is -- hierbij schijnen te vergeten, hoe in de maatschappij steeds het één verband houdt met het andere, en men, aan het ééne tornende, het andere zijn steun beneemt.

Sedert den toenemenden invoer van bloemen in de groote steden is de bloemenmode hand over hand, weldra op verbazende wijze toegenomen, waaraan verschillende industriën haar ontstaan of hare breede ontwikkeling te danken hebben; immers het is niet de bouquetterie alleen die daardoor veel meer voedsel verkreeg, maar ook andere, daarmede in verband staande takken van nijverheid grepen de gelegenheid, om zich die mode ten nutte te maken, gretig aan.

Wanneer men dit bedenkt, en de voorbeelden dringen zich bij honderden, vooral in de groote steden, aan elk, die niet door wat hij zijn eigenbelang noemt volkomen verblind is, op, klinkt het dan niet alsof men een ezel filosofie hoorde doceeren, als daar gezegd wordt: »wanneer er uitzicht bestaat dat door inkomende rechten die bloemen van de markt zullen verdwijnen,

is dit een reden te meer om ze in toepassing te brengen?" —

Maar er is meer. Waaraan is het te danken, dat de bloemen-industrie in den laatsten tijd zulk een verbazende uitbreiding verkreeg? Wij merkten het reeds op: aan den grooten toevloed van bloemen en de betrekkelijk billijke prijzen waarvoor die zelfs ruiden in den winter kunnen geleverd worden. Men meene toch niet dat de mode zich zonder aanleidende oorzaak dermate ontwikkelde, dat ze alleen als het gevolg moet worden beschouwd van zucht tot navolging. Dit laatste is zeker ten deele het geval, maar, had ze niet zoo gemakkelijk gevoed kunnen worden, ze zou zeker binnen engere grenzen beperkt gebleven zijn.

Nu is het ongetwijfeld een verlokkelijk denkbeeld, wanneer men zich voorstelt wat er zou gebeuren als de invoer ophield en derhalve de kweekers volkomen meester van het terrein waren. Bij een bloemenverbruik als tegenwoordig van de grotere steden naar de kleinere, de kleinsten zelfs, reeds is overgeslagen, zouden de prijzen gewis aanzienlijk rijzen; ja, de behoefte zou, in den winter althans, en dat zegt trouwens het meeste, zoo groot zijn, dat ze de productie te boven ging; men zou alles verkoopen en tegen betere prijzen.

Maar wie is naief genoeg om te gelooven dat, waar de oorzaak van de sterke ontwikkeling der bloemenindustrie ten deele werd weggenomen, dit geen nadeeligen invloed zou hebben op die industrie zelve? Aangenomen dat men dan even goed aan de tegenwoordig zoo hooge eischen van het publiek zou kunnen voldoen -- wat echter op goeden grond moet betwijfeld worden -- zou uit de hoogere prijzen vermindering van het gebruik voortvloeien. Er zou een kentering ontstaan en men weet het dat er soms maar weinig noodig is, om aan den wispelturigen smaak van de massa een andere richting te geven. Wie zal beweren dat, als in den winter de natuurbloemen niet meer voor eenigszins billijke prijzen in genoegzame hoeveelheid -- en dit laatste beteekent tegenwoordig veel -- te verkrijgen zijn, een geheel andere industrie, die der kunstbloemen, zich die gelegenheid niet zou ten nutte maken, om zich te dringen op het terrein, dat tegenwoordig als het onbetwiste, schijnbaar onbetwistbare, gebied der bloemkweekers geldt? Men heeft het ver in die kunst gebracht en, als men er heil in ziet, zal men ook de middelen weten te vinden om ze goed, verrassend fraai en toch ook goedkoop te leve-

ren. Begrijpt dan het publiek eenmaal dat dit op den duur veel voordeelijker uitkomt, brengt men het daarbij tot bewondering eener kunst, die, in het afgetrokken beschouwd, als men haar goede producten ziet, werkelijk bewonderenswaardig is, dan.... hebben de voorvechters van beschermende rechten precies wat ze verdienen.

Men voere hier niet tegen aan, dat het publiek daartoe te veel goeden smaak heeft. Wie vraagt naar goeden smaak als de mode aan het woord is?

Tot iets geheel anders moet die aanvoer van bloemen uit den vreemde leiden, dan tot een angstkreet aan de Regeering gericht om hulp. Dit toont zwakheid, terwijl het »helpt u zelve« de leuze behoort te zijn. De strijd om het bestaan heerscht allereuwe, in de natuur zoowel als in het maatschappelijk leven; hij is nuttig en noodig tot staling der moreele zoowel als der fysieke krachten.

Treedt er onverwachts een kampvechter in het krijt, toegerust met bijzondere hulpmiddelen, dan heeft wel hij kans van in den zadel te blijven, die zich er op spitst hoe die hulpmiddelen het beste onschadelijk te maken, maar hij, die angstig naar vader of moeder uitziert, om hem toch te hulp te komen, ligt reeds in 't zand, eer hij de helpende hand kon grijpen, of bezwijkt later als die steun hem in zijn bewegingen belemmert.

Daar blijft waarlijk nog genoeg over wat onze kweekers met succes kunnen voortbrengen, wat men voordeelijker zelf kan kweken dan van elders ontbieden of wat men niet van elders krijgen kan. Dáárop moeten de krachten gericht worden, en daarmee moet men zich de, door van elders aangevoerde bloemen, ontstane behoeften ten nutte maken. Wat men met meer voordeel kan ontbieden kweeken men zelf niet, maar make men tot een voorwerp van handel. Trouwens, het zij hier tot hun eer gezegd, onze bloemkweekers begripen dit zeer goed, en geven blijk van die veranderde strooming partij te kunnen trekken. Terwijl anderen klagen en jammeren, wrijft men zich hier vergenoegd in de handen, zeggende, 't gaat goed zoo! — Zóó uit zich de echt Hollandsche vrijhandelsgeest!

W.

Warme- en gematigdekas.

Nepenthes Burkei.

(Met een afbeelding.)

Deze fraaie nieuwe *Nepenthes* werd dit jaar in den handel gebracht door de heeren

James Veitch & Sons, te Chelsea, bij Londen, die, zooals algemeen bekend is, een specialiteit maken van het kweken van *Nepenthes*. Men behoeft slechts de vorige jaargangen van ons blad door te zien om te weten hoe vele belangrijke soorten en hybriden door hen zijn ingevoerd of geteeld.

Ons Nederlanders komt het wel eens vreemd voor dat deze planten in Engeland zoo gereeden aftrek vinden en vooral de nieuwigheden, die zeer hoog in prijs zijn. Immers 63 shilling = f37.80 is een som, die men hier te lande, zelfs voor een nieuwe *Nepenthes*, als de nu behandelde, slechts bij uitzondering zal kunnen maken. Wij verheugen er ons in, dat er aftrek voor zulke planten is, want indien die ontbrak, dan zou de lust om in te voeren en te kweken ook spoedig gemist worden.

In *The Gardeners' Chronicle* van 2 November 1889 geeft Dr. Masters ongeveer de volgende beschrijving van *Nepenthes Burkei*.

Zij werd ingevoerd van de Philippijnsche eilanden door den verzamelaar, wiens naam zij draagt en is merkwaardig om haar in het midden iets vernauwde cylindervormige bekens, die groen van kleur en rood gevlekt zijn. De beker is afgebeeld op de ware grootte, maar het is waarschijnlijk dat hij veel grooter kan worden. De bekens vertoonen een donker rooden rand met onregelmatige scherppuntige lobben en talloze fijn gelijklopende ribben. De deksel is ovaal, stomp, met een korte enkelvoudige spoor.

Tacsonia's.

(Tevens beantwoording van vraag 745.)

Het geslacht *Tacsonia*, zeer nauw verwant aan dat der *Passiflora*'s, is reeds sedert geruimen tijd in onze kweekerijen bekend; immers eene soort *T. pinnatistipula* werd reeds in 1822 ingevoerd. Ze onderscheidt zich van de *Passiebloemen* door de bijzonder lange buis van den kelk, voorzien met twee kransen van bladeren.

Daar men zich een *Passiebloem* zeker wel zal kunnen voorstellen, willen we de beschrijving van de bloem ook niet uitvoeriger maken, doch alleen nog zeggen, dat de kleur van die bladeren schitterend rood is bij de meeste soorten.

De *Tacsonia*'s klimmen evenals de *Passiflora*, de meesten zijn zeer forsch en de fraaisten, wat nog meer zeggen wil, kunnen in de koude of de gematigde kas, waar 's winters de vorst uitgehouden wordt, gekweekt worden. Toch heeft de vraagsteller volkomen gelijk, zoo hij zegt, dat men ze

bijna nergens vinden kan, waarvoor dan ook gegronde redenen bestaan. Vooreerst kent men de planten niet; ziet men ze soms nog in kleine potten in kweekertijen, al zijn ze nog zoo gezond, ze hebben niets aantrekkelijks; pas wanneer ze bloeien en dat doen, zulke kleine planten niet, leert men ze naar waarde schatten. Dan zijn er betrekkelijk weinig liefhebbers in ons land, welke kassen hebben groot genoeg en tevens geschikt om ze naar behooren te kweken. De eenige plaats, waar we in ons land een *Tacsonia* (T. van Volxemii) ontmoetten, was te Baarn, op het buiten van den heer P. W. Sutorius,¹⁾ waar in een alleraardigste kas, met golvend terrein, rotswerken en vijvertje, beplant met Varens, *Selaginella*'s en vele andere sierlijke gewassen, zich tegen het dak een exemplaar slingerde, dat in Maart nog vele bloemen vertoonde.²⁾

Om tot haar recht te komen willen de *Tacsonia*'s veel ruimte hebben voor hunne lange takken en een daaraan geëvenredigde ruimte voor de wortels. Men moet hen dus of in den vollen grond, of in een grooten kuip uitplanten, in eene zeer goed geventileerde kas. De scheuten leidt men tegen het dak op en snijdt den kop er uit, zoo ze een flinke lengte, bijvoorbeeld tot aan den nok, bereikt hebben. De zijscheuten kan men nog wat opbinden, doch laat ze verder maar los hangen, spoedig zullen deze knoppen gaan voortbrengen, gevolgd door prachtige bloemen, waarmede misschien geene onzer andere bekende klimplanten zich meten kan.

De bloei heeft meestal gedurende den zomer en herfst plaats. Daarna snijdt men alle zijscheuten onbarmhartig af, en behoudt slechts een tweetal of drie der hoofdscheuten, welke men goed van ongedierte, waarmede nog al eens te kampen valt, zuivert. Na ze wat rust gegeven te hebben, spruiten deze spoedig weer uit in het voorjaar, en de behandeling gaat weer voort als boven vermeld. Op die wijze krijgt men forsche scheuten en groote bloemen, die van T. van Volxemii bereiken dikwijls 10 à 12½ cM. in doorsnede.

Veel water en voeding hebben ze 's zomers

¹⁾ Ook bij den heer H. W. Dros, Villa Erica, te Bennekom, bloeit deze soort jaarlijks en brengt ze zelfs goed rijpe vruchten voort. RED.

²⁾ Als een merkwaardigheid willen we hier nog vermelden, dat zich daar o. a. een *bontbloemige* *Cobaea scandens* bevond, uit zaad gewonnen, bepaald eene aanwinst, zoo die nog niet bestaat. De bloemen waren onregelmatig paars en wit gevlekt. Ook merkten we er eenige fraaie *Azalea indica*-zaailingen op, door den ijverigen tuinbaas gewonnen; vooral eene dubbele roode met zeer goed gevormde bloemen trok onze aandacht.

noodig; daar verplanting moeilijk gaat, verscht men jaarlijks een goede laag grond boven de wortels en helpt verder met vloeimest.

Een reden dus dat men ze zoo weinig aantreft, is ook daarin gelegen, dat men ze geen voldoende ruimte kan geven en een niet minder geldige, dat men ze dikwijls veel te warm kweekte.

Na ze in Kew Gardens, waar bovenstaande kweekwijze wordt toegepast, in vollen bloei gezien te hebben en dat gedurende eenige maanden, behoudt men er altijd de herinnering aan, en verwondert men zich des te meer die planten niet veelvuldiger aan te treffen.

In verscheidene Catalogi vinden we 8 à 10 soorten opgegeven; allen gelijken veel op elkaar, ook zijn de prijzen niet hoog. We raden aan de meergenoemde soort aan te schaffen; deze werd in 1866 uit Nieuw Grenada ingevoerd en overtreft in de meeste opzichten de andere soorten, terwijl de prijs eerder lager dan hooger is, dan die van de anderen.

Parijs, 29/6 '90.

H. J. GOEMANS.

Open grond.

Kale lepen, ook in het buitenland.

Opmerkenswaardig is het wel, dat het verschijnsel, dat vele *Ulmus* dit jaar betrekkelijk laat in het voorjaar, nog nagenoeg zonder blad waren, zoo algemeen voorkwam. Kort geleden werd hierop meermalen de aandacht gevestigd, en tevens de ware reden opgegeven. Met het onderzoek van het verschijnsel niet verder doorgaande, hadden we ons eene verklaring gezocht in het feit, dat die boomen bijzonder veel vrucht hadden aangezet, en daardoor misschien voor eenigen tijd te uitgeput waren om veel blad voort te brengen. Eerst in Nederland en daarna op onze doorreis door België en in Frankrijk merkten we het in even groote mate op, ons niet kunnende herinneren iets dergelijks meer gezien te hebben. Bij een bezoek aan het welbekende prachtige park, behoorende bij het Paleis te Versailles, op 1 Juni j., waren vele boomen nog nagenoeg kaal, twee weken naderhand waren ze reeds aardig bijgekomen.

Parijs, 14/6 '90.

H. J. GOEMANS.

Vruchtentuin.

Het plotseling sterven van Abrikozenboomen.

Van alle vruchtboomen, schrijft Hermann Schlegel—Oestrich in den *Pract. Rathgeber*, vereischt de Abrikozenboom de meeste zorg

en opmerkzaamheid en reeds menigeen moest met schrik zien, dat een of meer zijner fraaie Abrikozenboomen midden in den zomer, dikwijls rijk met vruchten beladen, verdorven en stierven. Tot dusverre heeft men de oorzaak van dit vreemde verschijnsel niet kunnen vinden, maar de zaak wekt zoozeer op tot nadenken, dat reeds allerlei veronderstellingen geopperd zijn. De schrijver is van oordeel, dat deze onderbreking van den groei een gevolg kan zijn van snelle temperatuurswisselingen gelijk de late nachtvorsten in April en Mei medebrengen. De gezondste Abrikozenboomen worden daarom in de nabijheid van groote rivieren of meren gevonden, waar de lucht steeds vochtig en de temperatuur dus zachter is. Al bevrozen bij pruimen of kersen de bloesems, dit doet den boom slechts weinig schade, maar de Abrikoos lijdt daaronder zeer en dit is dikwijls oorzaak van het vroegtijdig sterven. Men moet daarom den boom op een goed beschutte plaats planten waar hij minder aan de late nachtvorsten onderhevig is. Als de nacht koud dreigt te worden bedekke men hem, door de schutting met doeken en dekken te behangen.

De schrijver bedekt in den winter de abrikozen- en perzik-schuttingen steeds met sparrerijs, dat hij daarvoor laat hangen tot de vruchten de grootte van een hazelnoot bereikt hebben. Daardoor blijven de boomen in het voorjaar tegen al te groote warmte zoowel als tegen te groote koude beschut; de bloei verloopt zeer gunstig en de boom kan regelmatig uitgroeien.

Het ophouden van den groei kan verder tweegebracht worden door gebrek aan vocht en voedsel. De andere vruchtboomen laten in dat geval de vruchten vallen en houden in het algemeen op te groeien. De veel gevoeligere Abrikozenboom wordt ziek en sterft. Ten slotte kan ook al te rijke vruchtzetting storing brengen. Het eigenlijke vormende sap wordt voor de vruchten gebruikt, zodat dan voor den boom weinig of niets overblijft. Meer dan bij eenige andere vruchtensoort is het daarom noodig, de te dicht hangende vruchten over den geheelen boom weg te nemen.

Ook met de bemesting van Abrikozenboomen moet men zeer voorzichtig zijn. Men bemest ze het best in den winter en wel met zulke middelen, die slechts langzaam, maar regelmatig worden omgezet. De heer Schlegel deelt mede dat hij een winter kompostaarde, met Thomasphosphaatmeel, kainiet en kalk gemengd, met goed gevolg gebruikte. Beer is in 't algemeen niet aan

te bevelen; de Abrikozenboom schijnt dien niet te kunnen verdragen. Ook schijnt diep losmaken van den stam in den grond in den zomer niet goed te zijn. Te Triel in Frankrijk, waar zeer veel Abrikozen geteeld worden, wordt de grond rondom Abrikozenboomen niet losgemaakt maar laat men hem hard worden. Misschien is men daarin voor de meeste boomen te ver gegaan; den grond een weinig los te maken kan geen kwaad, mits men gedurende den zomer niet te diep grave. Deze opmerking geldt voor alle steenvruchtboomen.

De Abrikozenboom behoort tot die boomsoorten, welke door hunne rijke opbrengst de kosten het best loonen. Vandaar dat men dubbel behoort te zorgen, dat het hem aan niets ontbreke, want dit wreekt zich niet alleen door het verlies van een oogst, maar niet zelden door het te gronde gaan van den geheelen boom.

CIN.

Rotterdam Colony.

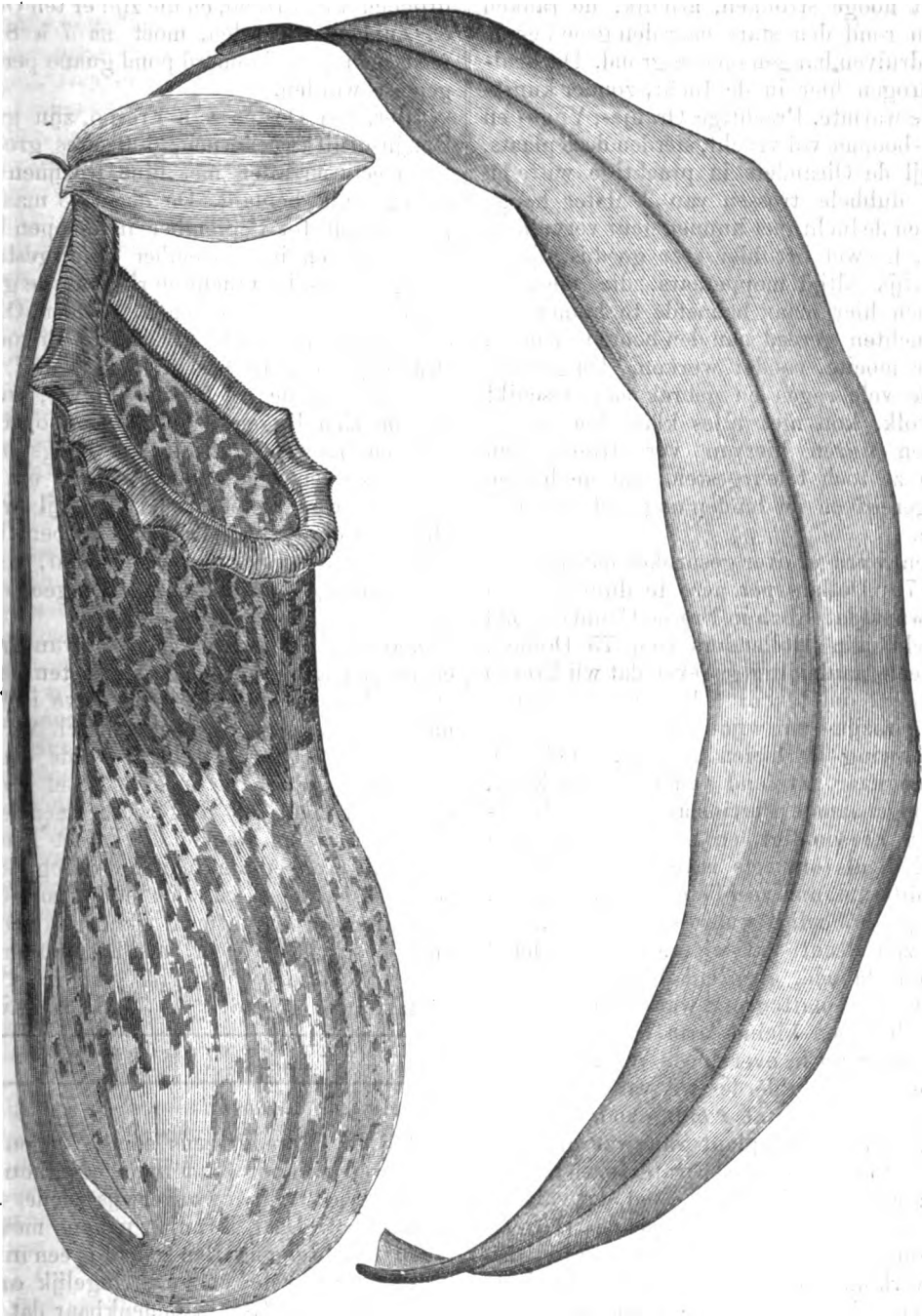
Merced-County, 15 Juni 1890.

Redactie Sempervirens Amsterdam.

Van uit het Verre Westen, wil ik U eerstens een groet toebrengen, om U dan te verzoeken in Uw gewaardeerd blad de volgende mededeelingen te willen opnemen, tot waarschuwing voor de vele Hollanders, die wellicht verlangend uitzien naar het oogenblik dat zij den vaderlandschen bodem kunnen verlaten, om zich ergens in Californië te vestigen. Verzoek ook de andere bladen deze mededeeling over te nemen, opdat zij, die zich hier willen vestigen, vooraf goed informeerden met welke personen of Compagnies zij afsluiten. Wel! zoo als U weet ben ik met de 2^e expeditie der Holl. California Land-Company, sterk 62 personen, per stoomschip *Spaarnadam*, 10 Mei uit Rotterdam vertrokken, en zijn wij, na 13 dagen zeereis, den 30sten Mei per spoor behouden en wel te Merced aangekomen. Merced is een klein, doch aangenaam en welvarend stadje. De reis geschiedde onder het geleide van den heer W. A. Nijgh, een uitmuntend man en human mensch. Van af New-York onder het medegeleide van den heer Lutz, Secretaris. Er is slechts één woord van lof voor de moeite, zorg en kosten die de heeren aan ons besteedden! In Merced werden wij verwelkomd door bijna de geheele bevolking, met muziek en toespraken, die getuigden van den goeden indruk en de welwillendheid der bevolking. Na den nacht in Merced doorgebracht te hebben, werden wij den volgenden dag per rijtuig naar de Colony gebracht, die $\frac{3}{4}$ uur rijdens

Noordoost van Merced ligt. Gedeeltelijk waren de gronden geploegd, en een paar honderd acres met druiven en jonge vruchtboomen, meest Fransche Pruimen, Oranges en Citroenen be-

geerd zijn, op kosten der Maatschappij, tot onze huizen gereed zijn; 10 huizen zijn er in aanbouw, met stallen, enz. Er heerscht hier veel bedrijvigheid. Honderden muil dieren,

NEPENTHES BURKEI.

plant. Op de plaats waar de stad Nieuw Rotterdam moet komen, stond het kantoor der Maatschappij met bijgebouwen, het Hôtel Rotterdam, waar wij op twee na allen gelo-

paarden, werklieden en Chineezen zijn dagelijks bezig. Het land, een grijs roode klei, hier en daar met grint en zand vermengd, is maagdelijke grond, die slechts op den ploeg

wacht om rijke oogsten op te leveren. Vlak tegenover de Colony ligt een plaats, pl.m. 40 Hectaren groot, waar 6-jarige Druiveboomen staan, waaraan 70—90 Amerikaansche ponden druiven hingen. De druiven groeien op 2 voet hooge stronken, armdik, de ranken buigen rond den stam naar den grond en de rozijndruiven hangen op den grond. De druiven drogen hier in de lucht, zonder kunstmatige warmte. Prachtige Oranje-, Vijge- en Olijve-boomen vol vrucht, sierden deze plaats. Terwijl de Oleanders in prachtige witte en roode dubbele trossen van 3 Meter hooge struiken de lucht met hunnen geur vervulden.

Nu, hoewel het hier zeer goed is, zijn er natuurlijk altijd mopperaars, die meenden dat men hier maar behoefde te komen om de vruchten gereed aan den boom te vinden, zonder moeite, zonder werken. Tengevolge van de vele regen en gebrek aan geschikt werkvolk, kon niet alles klaar komen; de meesten waren hiervan verwittigd, doch waren ze toch teleurgesteld, dat de huizen niet gereed en de landen nog niet geploegd waren.

Toen werd er over gesproken dat het land met 175 Dollars per acre te duur betaald was, want dat Koch in Fresno County grond verkocht aan Hollanders voor 75 Dollars. Dit heeft aanleiding gegeven dat wij Fresno bezochten, om tevens ook daar de kultuur van de rozijn- en wijndruiven door eigen beschouwing te leeren kennen. Wel! wij vroegen naar het land van Crans en Koch, het zoogenaamde Perrinsland, dat ten Noorden van Fresno ligt, en men wees ons den weg. Nu, als ons iets is tegengevallen, dan is het dit land, niet veel beter dan de Veluwe. Ongelijk, hobbelig, waarop een soort tarwe stond zóó slecht, dat wij met 6 man hand in hand staande, geen enkele halm vertrapten. Op den plattegrond waren aangegeven een molen, een kleine farm en een modelhoeve en water in overvloed. Wel! wij vonden een ongeschildeerde stal van ruwe planken en een schuur als woning voor den heer Crans, met een aanplant van wat druivenstekken. Verder niets! geen water, geen modelhoeve; een armzalig stuk grond, dat volgens getuigenis van de naastwonende Darmen hoogstens 10 Dollar per acre waard was. Bij overkomst van Hollanders op dit land moet en zal de teleurstelling zeer groot zijn. Niet alleen dat zij zelve het land zullen moeten ploegen en gelijk maken, doch daar er nog geen kanalen zijn, zullen ze ook geen irrigatie kunnen hebben. De wegen er heen zijn zandig en slecht, zoodat het vervoer van hout enz. zeer kostbaar is. De personen dus

die dit land kochten, komen bedrogen uit, te meer omdat er op sommige plaatsen meer dan 80% zand in den bodem zit, en er dus niet op te rekenen valt, groote oogsten te maken zonder bemesting! Ja, op de goede gronden van Fresno, en die zijn er ten Oosten en Zuiden zeer velen, moet na 7 à 8 jaar reeds een paar honderd pond guano per acre gemest worden.

Hier, ten Oosten van Fresno, zijn groote Rozijn-druifkweekerijen, 600 acres groot = 240 Hectaren, allen met fijne Rozijnen voor tafelgebruik beplant. De oogst, 3 maal per jaar, wordt tot September in de open lucht gedroogd, en in November in uitgestrekte droogkamers. De pracht en rijkdom, de groeiwijze van Druiven, boomen, Palmen, Oleanders, Vijgen, Perziken, Olijven, Citroenen, Oranjeappelen, te beschrijven is mij niet mogelijk, en de weelderige klaver, waarin de koe zich liggend aan het oog onttrekt, spreken, na eene cultuur van hoogstens 10 jaar, voor den rijkdom des bodems en voor de weelderige temperatuur. Terwijl wij in Merced County over-irrigatie hebben, heeft men te Fresno sub-irrigatie, omdat, wegens den zanderige toestand, de kanalen geen overvleeiing toelaten.

Zoo arm als het ten Noorden van Fresno er uit ziet, zoo weelderig is het ten Oosten en Zuiden der stad. De stad zelve is fraai, met schoone gebouwen, electrisch verlicht en zeer veel welvaart. Ik logeerde daar in dit kleine landstadje in een Hôtel zoo als er in den Haag of Rotterdam geen enkel te vinden is, en waarbij alleen het Amstel-Hôtel te Amsterdam in aanmerking komt. Geen fooienstelsel en toch een uitmuntende bediening. Voor ditmaal genoeg, over een maand schrijf ik weêr, als het ten minste voor Uwe lezers belangrijk genoeg is.

Hartelijke groete!

G. LOTMAN.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

Mag ik U weder eens eenige oogenblikken over tuinbouwonderwijs bezighouden?

Geen goed tuinbouwonderwijs zonder tuinbouwschool. Daar is mijns inziens niet veel tegen in te brengen. Een school is een inrichting, waarin vele personen tegelijk onderrecht erlangen. Het is ondenkbaar dat leeraren, aan wie zéér hooge eischen gesteld moeten worden, en die derhalve ook goed bezoldigd behooren te worden, anders dan aan een school onderwijs zouden kunnen geven.

Een school zonder voldoende leermiddelen, niemand zal het tegenspreken, beteekent wei-

nig, en tot de hulpmiddelen, die bij het geven van tuinbouwonderwijs noodig zijn, behoort nog al zoo iets.

Behalve veel en velerlei zaken, die vereischt worden bij het onderwijs in plantkunde, scheikunde, enz., behoeft men een of meer uitstekend gedreven wordende kweekers, waarin de leerlingen het vak in zijn geheelen omvang kunnen leeren kennen, en meer dan iets anders staat deze moeielijk te vervullen voorwaarde aan het tuinbouwonderwijs in den weg.

Ik weet wel dat men somtijds zeer gemakkelijk over bezwaren kan heenstappen, en, van den nood een deugd makende, zich zoo goed mogelijk uit de verlegenheid reddt. Maar daarmede vervalt het bezwaar, het hoofdbezwaar niet, dat voor elke tuinbouwschool in gelijke mate bestaat. Integendeel, elke proefneming in verkeerde richting brengt ons hoe langer hoe meer van den rechten weg af.

Misschien zal men mij op het buitenland willen wijzen, en zeggen: laat ons de tuinbouwscholen te Gend, te Vilvoorde of te Potsdam tot voorbeeld nemen. Ik huiver om het uit te spreken, maar, als het U niet al te aanmatigend voorkomt, dan zou ik willen zeggen dat deze en soortgelijke scholen niet kunnen beantwoorden aan al de eischen, die aan goede tuinbouwscholen mogen, neen moeten gesteld worden.

Het ligt geenszins in mijn plan een afkeurend oordeel uit te spreken over die inrichtingen; ik ben zelfs overtuigd dat zij voor den Tuinbouw van veel nut zijn, maar dat er mede bereikt wordt hetgeen men zich met de oprichting er van heeft voorgesteld geloof ik niet; dat kan niet.

Ik onthoud mij opzettelijk om iets te zeggen aangaande de hier te lande bestaande tuinbouwscholen, hoewel het niet al te bezwaarlijk zou zijn op gebreken te wijzen, en het evenmin veel moeite zou kosten er zeer veel goeds in te vinden. Bij voorkeur plaats ik mij op een geheel onpartijdig standpunt, en dit behoud ik het best door niet te veel in bijzonderheden te komen, hoewel ik gaarne een woord van lof over heb voor ieder, die zich met goeden uitslag op het glibberig pad van het tuinbouwonderwijs voortbeweegt.

Om op de zaak terug te komen. Waar vindt men de kweekers of de kweekers, die geschikt geacht moeten worden om te dienen bij het geven van tuinbouwonderwijs?

Het is duidelijk dat hier niet wordt bedoeld een proeftuin, een modeltuin, een botanische tuin of eenige tuin van dien aard, hoewel die zeker in allerlei opzicht van veel nut zouden kunnen zijn.

De bedoeling is een of meer goed bestuurde handelstuinen. Deze vindt men bij voorkeur op die plaatsen in ons land, welke als de middelpunten van onzen Tuinbouw mogen aangemerkt worden. Laat ons, om niet te veel op eens te noemen, zeggen: Haarlem en Boskoop zijn de plaatsen, die als van zelve zijn aangewezen voor de oprichting van Tuinbouwscholen.

Op beide plaatsen vindt men de inrichtingen, die aan het onderwijs kunnen dienstbaar gemaakt worden, en tevens een jongelingschap, voor wie het tuinbouwonderwijs het meest noodig is.

Dat een tuinbouwschool te Haarlem veel verschillen zou van een te Boskoop, vooral wat de praktijk van het vak betreft, is duidelijk, maar dit zou, zoo ik meen, ook hoogst noodzakelijk zijn. Elk onderdeel van den Tuinbouw toch heeft zijn eigenaardigheden. Het is onnoodig dat een bloembollenkweker ingeleid zij in al de bijzonderheden der boomkweekerij en omgekeerd.

Ik noemde nu slechts twee plaatsen om niet te ver te gaan, maar in andere gedeelten van ons land zouden even goed tuinbouwscholen noodig wezen.

Ik durf van meerdere tuinbouwscholen te spreken, niet slechts omdat zij noodig zijn, maar ook omdat zij niet zeer omslachtig ingericht zouden behoeven te zijn om goed te voldoen.

Ik ben namelijk van gevoelen dat men, ook bij het tuinbouwonderwijs, beginnen moet bij het begin, dat men moet aanvangen lager tuinbouwonderwijs te geven in bepaalde vakken, om daardoor een kern te te krijgen van goed onderwezen en goed geoefende jongelieden, voor wie een verdere, hoogere opleiding gewenscht is. Ook daarvoor moet gelegenheid gezocht worden.

R.

NECROLOGIE.

De Engelsche Tuinbouw heeft een groot verlies geleden.

Op 24 Juni ll. overleed de heer

BENJAMINS S WILLIAMS,

68 jaren oud.

Wie was Williams? Voor de meesten onzer behoeft die vraag niet beantwoord te worden. Op onze grootere tentoonstellingen deed hij inzendingen, waarmede hij zich ook hier te lande naam maakte. Wie herinnert zich niet zijn prachtige Orchideeën en Cyclamens?

Hij had hier vele vrienden; hij was aange-naam in den omgang en een hartstochtelijk liefhebber van planten.

Als bekwaam kweker en ondernemend han-

delsman heeft de heer Williams zich boven velen onderscheidet.

Zijn geschriften over plantencultuur getuigen van de rijke ervaring, die hem ten dienste stond. Wij hebben slechts te noemen *The Orchid Growers Manual* en *The Orchid Album*, om een denkbeeld te geven van zijn groote kennis.

In Engeland zal zijn gemis nog zeer lang gevoeld worden en ook wij verliezen in hem een goede vriend.

Aan zijn zoon en opvolger in de zaken zij het vergund den welgevestigden naam der firma B. S. Williams & Son nog lang te handhaven.

Een zomeruitstapje.

Op Donderdag 3 Juli gaf een 40tal leden der afdeeling 's Gravenhage der »Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde« gevolg aan het voornemen, om een oefenings-tocht te maken in de omstreken van Utrecht en Zeist—Driebergen en vertrok daartoe, na het uitspreken van een welkomstgroet door den Voorzitter jhr. L. J. Quarles van Ufford, in de wachtkamer IIe klasse, met de Rhijnspoor van 8.45 vm. in een salonwagen naar Utrecht. Door de beleefde medewerking van den directeur der Stichtsche Tramwaymaatschappij stonden aan het station aldaar eenige wagens gereed, die den geheelen dag ter beschikking van het gezelschap waren. Het eerste bezoek was aan den huize Oudwijk te Utrecht, alwaar de afdeeling allerhartelijkst door den gastheer, den heer Boxman, werd ontvangen. Wij werden in drie groepen verdeeld en bezochten daarop achtereenvolgens de zoo keurig onderhouden en zoo goedgekweekte planten. Laat het voldoende zijn, hier mede te deelen, dat aan een Wintertuin in twee afdeelingen zich drie groote kassen aansluiten; eene voor warme planten, eene in drie afdeelingen uitsluitend voor Orchideeën, waarvan het eerste gedeelte de pronkkamer uitmaakt en de derde — de kortste — voor Vanda's en aanverwante soorten.

Bovendien bevindt zich afzonderlijk van deze nog eene koudekas voor het kweken van koude Orchideeën, *Odontoglossum's*, *Masdevallia's* enz. enz.

Daarna bezichtigden wij het park, dat eerst dit voorjaar, in verband met een buiten Oudwijk loopenden nieuwen aanleg van de gemeente Utrecht, geheel is verlegd geworden en zeer verfraaid door den kundigen tuinbouw-architect Copijn, dien wij zoo straks nog wel zullen ontmoeten.

Men hield niet op zijne bewondering te kennen te geven over al het schoons wat men te zien kreeg.

In één woord, men was opgetogen en in verrukking. Het weder was ons nog gunstig en evenzoo op onzen verderen tocht naar het logement *Poll* te De Bilt, doch onder een milde regenbui moesten wij, schuilende onder de ruime verandah het dejeuner gebruiken. Toen echter de tram ons te 12.50 naar *Vollenhove*

bracht, klaarde de lucht op, om zich weder van regen te ontlasten, toen wij goed en wel onder de glazen der vele prachtige serres vertoefden. Zoo ging het den ganschen dag, regen wanneer wij binnen waren en droogte wanneer wij buiten moesten zijn, zoodat wij het feitelijk nog al getroffen hebben.

Ik zou te uitvoerig worden, zoo ik ook hier al het fraais en prachtigs trachtte op te noemen; deze plaats is overigens bij onze plantent liefhebbers te goed bekend, dan dat dit noodig zou zijn. Laat ik liever nog wat ruimte bewaren voor ons bezoek op Heidepark te Doorn, waar wij (helaas eerst) te 3.30 aankwamen. Hier is zooveel te zien, zooveel te bewonderen, zooveel vorstelijks waar te nemen, dat een gansche week te kort daarvoor zoude zijn; en wat dan twee voorbijvliegende uurtjes? Jhr. van Loon, de eigenaar van dit vorstelijk verblijf, was voor zaken afwezig, doch had de beleefdheid zich te doen vertegenwoordigen door den heer Copijn, den aanlegger van dit heerlijk lustoord, en bovendien nog door drie ingenieurs, die, waar wij ophielden de natuur te bewonderen, ons terecht wezen in de machinekamers voor electriciteit en waterdruk in stallen en boerderij en in het waarlijk prachtige gebouw, waar het ons, tot onze groote verrassing, aanstonds vergund zou worden binnen te treden. Nadat het viertal heeren ons door het park had rondgeleid en toen wij bij de bloemparties aankwamen, sloot zich ook de tuinbaas Gerritsen bij ons aan, wie alle lof moet worden gebracht voor zijn uitstekende kweekkunst en voor al het schoons, dat hij ons op tuinbouwgebied te zien gaf. De heer Copijn heeft volgens onze bescheiden meening hier bijzonder goed gebruik gemaakt van het terrein, dat hij over eene uitgestrektheid van pl. m. 150 H.A. zeer geconduleerd meesterlijk heeft weten aan te leggen. Door een groot gedeelte van het terrein loopt een vijver, zoo natuurlijk mogelijk uitgeteekend. Deze vijver wordt door den watertoren gevoed en wel op een zeer vernuftige wijze. Op twee plaatsen treft men tusschen rotsblokken een zoogenaamde bron aan, waaruit het water te voorschijn treedt en dat vervolgens door een beekje (alles kunstmatig) naar den vijver wordt gevoerd. Deze wordt steeds op dezelfde hoogte gehouden, terwijl het overtollige water door een derde beekje wordt afgevoerd en in het waterreservoir wordt opgepompt.

Het gazon is prachtig, hetgeen eigenlijk niet te verwonderen is, daar ieder jaar ongeveer een derde wordt omgespit en op nieuw ingezaaid, om op deze wijze het onkruid meester te blijven. Een tweede punt, wat bijzonder onze aandacht trok, was de wintertuin met bijbehoren. Van uit de eetzaal heeft men, door een reusachtig berceau, hierop het gezicht, en dit geeft zulk een betoverend gezicht, dat wij, daarheen gaande, een oogenblik in bewondering bleven stilstaan. Het effect wordt niet weinig verhoogd door een fontein, die

dagelijks werkt. Hier gaat de aanleg over van landschapsstijl in renaissance, terwijl op sierlijke wijze ook een groot rosarium is aangelegd. Zoo men het nog niet wist, dan zou men thans mogen zeggen: de heer Copijn heeft bijzonder veel smaak. Hij wist dat rozen het fraaist zich voordoen, wanneer men deze van bovenop ziet, en daarom liet hij de paden p. m. 40 cM. hooger, of wel de rozenvakken zooveel lager aanleggen. Hij plaatste soort bij soort; er waren slechts weinige soorten niet vertegenwoordigd en van een ieder wel een twintigtal; men kan zich dus eenigszins een denkbeeld vormen van de uitgestrektheid, en toch lijkt het niet te groot en zeer goed in harmonie met den overigen aanleg. Langer konden wij hier niet vertoeven, want reeds was de klok 5 uur en alzoo tijd om naar binnen te gaan. Doch thans ontbreekt mij de macht om de meer dan hartelijke gastvrijheid te beschrijven waarmede wij hier werden ontvangen. Geheel tegen onze verwachting vertegenwoordigde hier de jongste zoon des heeren van Loon zijn vader, en, bijgestaan door een drietal vrienden, leidde hij ons de eetzaal binnen en rondom een keurig en rijk gedekte tafel. Men moet mij wel verstaan en niet veronderstellen dat wij ondankbaar gestemd waren jegens onzen vorigen gastheer, integendeel. Maar niemand onzer was voorbereid op zooveel pracht, op zooveel gastvrijheid, ja op zooveel hartelijkheid. Onze afdeeling acht dit dan ook een bijzonder groote gunst, haar te beurt gevallen.

Te 5.40 bracht de tram ons naar het station Zeist-Driebergen terug, om in hôtel »Woud-en-Bergoord« het middagmaal te gebruiken en te 8.22 naar 's Gravenhage terug te gaan, onder den indruk van een bijzonder aangename dag te hebben doorgebracht en zeer dankbaar gestemd jegens een ieder, die ons zooveel te genieten gaf.

UW VERSLAGGEVER.

Boekaankondiging.

James Veitch & Sons, *A Manual of Orchidaceous Plants, cultivated under glass in Great Britain*. Part. VI. *Coelogyne, Epidendrum, etc.* London, 1890.

Het is ons recht aangenaam weder een stuk van Veitch's *Manual* te kunnen aankondigen, wijl er uit blijkt dat dit belangrijke werk geregeld wordt voortgezet. Aanprijzing is, na de algemeene bekendheid, welke het in de wereld der Orchideeënweekers en liefhebbers verkreeg, bepaald onnoodig. Dit zesde stuk is in uitgebreidheid aan de vorigen gelijk, en daarin worden, behalve eenige kleineren, de beide belangrijke geslachten *Coelogyne* en *Epidendrum* behandeld. Voorts komen er in voor *Cœlia*, *Pachystema*, *Ipsea* *Spathoglottis*, *Phajus*, *Thunia*, *Bletia* *Chysis*, *Trichosma*, *Calanthe*, *Arundina*, *Diacrum*, *Nanodes* en *Broughtonia*. Het bevat 8 platen op getint

papier gedrukt (met afbeeldingen aan beide zijden) en 27 gravures in den tekst. De prijs per post is 10 s. 9 d. = f 6.45. In behandeling zijn: VII. *Phalænopsis*, *Asrides*, *Vanda*, enz., VIII. *Oncidium* en *Miltonia*, IX. *Cymbidium*, *Zygopetalum*, *Lycaste*, enz.

Weeknieuws.

De bloembollenweekers hebben 't tegenwoordig druk met het opnemen der bloembollen. Met de Tulpen en Crocussen is men bijna gereed en daarvan valt de kwaliteit bevredigend uit. Met de Hyacinten, waarmede men nu bezig is, zal het wel wat te wenschen overlaten, 't geen ook, om het minder gunstige voorjaarsweder, wel verwacht werd.

Dat de Aardbeienteelt te Beverwijk en omstreken op groote schaal wordt uitgeoefend bewijst wel, dat Dinsdag der vorige week van daar verzonden werden 192 vaten, elk inhoudende 170 kilo, dus te zamen 32640 kilo. Deze hoeveelheid zou op elkaar geworpen, een ware aardbeienberg kunnen vormen. Het vervoer der tuinbouwproducten van Beverwijk naar verschillende steden en wel meest naar Amsterdam geschiedt tegenwoordig bijna dagelijks met zes stoombooten.

Het Bestuur der Fruit-Vereeniging »Bangert bij Hoorn« maakt belanghebbenden bekend, dat de heer K. Balk H. bedankt heeft als President dier Vereeniging en in zijn plaats is opgetreden de heer P. Broertjes.

Donderdag jl. werd »de Streek« bezocht door een aanzienlijk aantal leden van de Friesche Maatschappij van Tuinbouw, afdeeling Leeuwarden. Met groote belangstelling bezichtigden zij de verschillende bouwgronden, akkers en boomgaarden. Vooral de aalbessenteelt in de Bangert en de bloemkoolteelt, hoofdzakelijk te Groote- en Lutjebroek, trokken de aandacht. De opbrengst van beide is dan ook dit jaar zoo groot als in jaren het geval niet geweest is. Uiterst voldaan, zoowel over hetgeen zij gezien hadden, als over de ontvangst, die hun was ten deel gevallen, keerden de bezoekers naar Friesland terug.

Verschillende mededeelingen.

Uit het Westland meldt de *N. R. Ct.* het volgende:

»De oogst der bloembollen is afgelopen; over het algemeen hebben de bollen goed geteeld en zijn ze van beste kwaliteit. In vruchtbaarheid laten ze niet te wenschen over en staan ze volstrekt niet ten achter bij de bollen, afkomstig uit het eigenlijke bollenland, die zij in zwaarte overtreffen. De Westlandsche bollen genieten hier dan ook de voorkeur boven de andere, die zij dit jaar in prijs zeer ver overtroffen. De telers, die zich elders hebben voorzien, behaalden met den aankoop van bollen te Rijnsburg, Noordwijk enz. aanzienlijk gelde-

lijk voordeel; zij kochten gemiddeld tegen de helft, soms tegen een derde van den prijs, die op de veilingen in het Westland besteed werd. In de vergelijking der Westlandsche met de gewone bollen is de op de veilingen bestede prijs echter geen betrouwbare gids, wijl de stemming bij den verkoop hier buitengewoon levendig was wegens den bloei der nieuwe teelt. De voorraad der bollen nam dit jaar in het Westland verbazend in omvang toe. Al de nummers der beide veilingen, ruim 1500, met eene waarde van bijna f25000, zijn bijna zonder uitzondering in het Westland gebleven, terwijl er door zeer vele tuinders elders aanzienlijke hoeveelheden bollen zijn aangekocht en er nog dagelijks partijen droge bollen worden aangeschaft. De teelt zal in het najaar eene groote uitgebreidheid hebben gekregen en zonder twijfel kunnen er een volgend jaar 4 of 5 veilingen worden gehouden. Thans bestaan er 4 vereenigingen van bloembollenkwekers en het laat zich aanzien, dat dit getal nog zal vermeerderen. Tevens bejeveren zich telers van elders, om hier land voor de bollenteelt te huren, aangezien de markt zoo willig gestemd is geweest. Het is dan ook onmogelijk thans reeds bij benadering op te geven, wat er in het najaar uitgepoot zal worden. Het streven der telers van elders, om in het Westland te kweken en te verkoopen, vindt hier echter weinig bijval, aangezien men op deze wijze voor een onnatuurlijk verloop der teelt tengevolge van overvoerde markt vreest.

In het Westland hebben de veilingen van kruisbessen een zeer gunstigen afloop gehad en den tuinders aanzienlijk voordeel bezorgd. In voorkoop werd f4.50 à f5 per Hectoliter van 58 Kilo besteed en voor dezen prijs zijn werkelijk eenige partijen verkocht. De veilingen gaven dadelijk voor de telers beter maatstaf aan; van den beginne af brachten de bessen reeds f6.75 en f7 per 50 Kilo op, of 13½ en 14 cts. per Kilo, tegenover 8 en 9 cts. in den handel op de gewone wijze. Spoedig steeg de prijs tot f7.70 en f8 per 50 Kilo en tegen die hooge prijzen zijn de meeste bessen afgeleverd. In het laatst van den pluk kwam er daling tot f5.50, doch de voorraad was toen bijna opgeruimd, zoodat de gemiddelde opbrengst bijna f7.50 per 50 Kilo bedraagt: een prijs, die bijna ongekend mag heeten voor de Westlandsche telers. De pluk der Engelsche witte kruisbessen is thans geëindigd; nu worden onrijpe paarse gevraagd. De struiken hebben over het algemeen zeer slecht gedragen; sommige tuinders hadden bijna niets te plukken. Deze slechte dracht wordt voornamelijk toegeschreven aan het ruien en de musschen, terwijl ook de rupsen hier en daar verwoestingen hebben aangericht.

De opbrengst der bloemkoolteelt is dit jaar buitengewoon groot. Sommige tuinders verzenden 4000 à 5000 stuks per week en snijden in het geheel meer dan 20,000 stuks. Zaterdag werden alleen voor Amsterdam honderd-

duizend koolen geladen. De prijs is laag, doch de broeikoel bracht goed geld op. De kool heeft een gunstig voorjaar gehad en van nachtvorsten niet geleden.

In een gedeelte der Betuwe en vooral in de Neder-Betuwe, kan men de verwoestingen aanschouwen door de rupsen aangericht en zich de schade voorstellen hierdoor veroorzaakt. Sommige boomgaarden zijn daar geheel bladerloos, tot de popels toe zijn bijna geheel kaal gevreten.

Men schrijft aan het *N. v. d. D.*:

Langzamerhand schijnen onze vermogende landgenooten den lust tot het buitenleven te verliezen. Viel vóór eenigen tijd het zeer schoone landgoed *Vredenhof*, nabij Haarlem, in de handen van een bloembollenkweker, die 't voor het grootste deel sloopen liet, eenzelfde lot wacht thans de uitgestrekte bezitting *Oud-Berkenroede*, te Heemstede, door den eigenaar, mr. H. H. Crommelin, aan den heer J. H. Kersten, een der groote Haarlemsche bloemisten, verkocht.

Gelukkig heeft de heer Kersten, wiens zoon het heerenhuis der plaats zal gaan bewonen — de koop gaat met 1 Nov. a. s. in — nog al oog voor het natuurschoon van *Oud-Berkenroede* en zal hij althans trachten het voornaamste te behouden. Aan de zijde van den Haagschen straatweg zal het bosch blijven staan, en ook een breede boschrand zal, hoopt hij, langs de Zandvoorder laan kunnen worden gespaard. Aan die zijde staat o. m. een zware Canada popel, die, volgens den heer Kersten, nog grooter omvang onder aan den stam zou hebben dan die in de Koekamp te Haarlem, d. i. dus nog meer dan 6½ el. Een der drie schoone vijvers zal daarentegen reeds spoedig worden gedempt. Het is te hopen, dat de wilde Flora, die op *Oud-Berkenroede* zeer rijk is, bijzonder aan sneeuwkllokjes, welriekende violen, boschhyacinten en lelietjes van dale niet geheel verloren ga.

Het weiland, over de plaats aan den straatweg gelegen, zal waarschijnlijk in 't najaar reeds met bollen beplant worden, doch het ooievaarsnest blijft staan, indien de dieren althans terug willen komen na zoo'n verandering van omgeving.

Natuurlijk blijft het, ondanks al deze concessies aan het natuurschoon, te bejammeren, dat de plaats niet door iemand is aangekocht, die haar in denzelfden toestand had kunnen laten. Maar onze aanzienlijke medeburgers koopen tegenwoordig villa's met tuintjes er omheen, waar geen paard in ronddraven kan.

Vraagbord.

De heer J. H. Kottman, Hortulanus van het Kon. Zoöl. Bot. Genootschap te 's Gravenhage, zou zich zeer verplicht gevoelen voor de toezending, nu of later, van een bloemtros en bladeren van *Ailanthus glandulosa*.

GROENEWEGEN & Co,
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

ANTHURIUM SCHERZERIANUM
ATRO-SANGUINEUM.

Bekroond met een certificaat door de
Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en
Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheiden-
heid; onderscheidt zich niet slechts door schit-
terend karmijnrood gekleurde bloemen, maar
ook door de fraai gekleurde bloemstelen, welke
gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij
haar ook rood zijn. 841

Gezonde planten met bloem en knop.
Prijs het stuk f5.—

TUINBOUWLECTUUR.

- R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80
- GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend > 0.35
- A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . > 0.30
- Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER > 1.50
- J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk > 1.75
- LEONARD A SPRINGER De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75
- J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen > 1.80
- H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk > 1.80
- „ „ Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk > 0.25
- E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden > 4.20
- H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. > 2.95
- „ „ „ „ „ Gebonden. > 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 842

BOK

te Koop gevraagd, groot soort, aangereden en vertrouwd bij kinderen. Aanbiedingen met op-
gaaf van maat, ouderdom en nadere omschrijving, zoomede prijs. Hoofdvereischte zonder horens.

Adres fr. brieven, lett. G G
125, N v/d Dag. 843

Zomer- en Winterverblijf

TE KOOP

gelegen bij Amsterdam, 15 minuten van de Tram, groot 1900 vierkante Meter; Boom-, Bloem- en Moestuin, met Stal en Koetshuis.

Brieven franco, letters G M, bij den Boekhandelaar JOH. G. STEMLER Czn., Haarlemmer-
straat. 2, Amsterdam. 844

PEAT.

Prachtige peat voor Orchi-
deën is a f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 845

Chemisch bereide Verf,

in alle kleuren.

Geheel gereed voor het gebruik.

ATTESTEN:

De Voorzitter der »Utrechtsche Tuinbouw-Vereeniging« schrijft:

»De ondergeteekende verklaart hiermede gaarne, dat de chemisch bereide verf van VAN GELDER & Co., zoowel de grootste hitte als het gure weder heeft doorstaan zonder te verkleuren, te verschillen of te bladderen. Dat door hem de ondervinding is opgedaan, dat ze niet alleen goedkoop is, maar ook oneindig beter stand houdt dan alle andere soorten verven, gedurende zijn 40jarigen loopbaan als bloemist gebruikt. Onder anderen moest hij elk jaar doorbrekend roest weder verven, wat thans na het gebruik van VAN GELDER'S verf niet behoeft te geschieden, aangezien de roest zich niet door de verf vertoont.

(w. g.) L. L. VAN DAM SR.
Utrecht, 20 Mei 1890.

Van VAN GELDER'S verf kan ik uit ondervinding verklaren, dat ze bij hare goedkoopste ook zeer degelijk is. Niettegenstaande de zomerhitte, welke voortdurend op mijne broeikassen en ramen staat en het daarop gevolgd winterweder, kan ik geene verkleuring of bladders bemerken. Ik voor mij acht ze als een der beste, bederfwerende middelen voor broeikassen en ramen.

(w. g.) C. M. KNOPPER TZ.,
Bloemist.
Utrecht, 20 Mei 1890.

Stalkaarten en prijscouranten gaarne verkrijgbaar bij de fabrikanten

F. A. Q. VAN GELDER & Co.,
820 Rijswijk (Z.-H.)

„Sempercrescens”,
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 829

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

	per pakje.
CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA	f 0.60
CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA GRANDIFLORA	> 1.—
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevlekte	> 0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevl. en getijg.	> 0.90
CALCEOLARIA HYBRIDA, Bull's prachvariëteiten	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, James international piize	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, Thomsons verbeterde	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA NANA, Vilmorin	> 0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TRIGINA PUMILA	
	COMPACTA > 1.20
CALCEOLARIA HYBRIDA STRIATA	> 0.60

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEREEN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 822

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

833

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 4000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Vager en Jachtopzichter.

Een flink persoon, zoekt een Sept. een dusdanige betrekking; voorzien van de beste getuigen. Brieven franco lett. R. bij den Boekhandelaar FELLS, te BAARN. 846

Verkoop eener Villa TE VELP.

De Notaris TEDING VAN BERKHOUT, te Arnhem, zal op Donderdagen 24 Juli en 7 Augustus 1890, telkens des vóórhalf acht uur, ten huize van Mejuffrouw de Wed. TERSTEEG, te Velp, bij inzet en toeslag

publiek Veilen en Verkoopen:

Eene VILLA, gelegen te Velp, nabij het Station en Bilsen, aan de Reinaldstraat 521, bestaande in solied Heerenhuis met Schuurtje en Grond, aangelegd tot Moestuin, met vaste Broeibakken, en Terrein van Vermaak, groot 57 Aren, 60 Centiaren.

Het Huis bevat: gelijkvloers 3 Kamers met marmereu Schoorsteenmantels, waarvan 2 ensuite, alsmede Keuken en Kelder. 1e étage: 3 groote en 2 kleine Kamers, waarvan met Stookplaatsen, Zolder en Meidenkamer.

Aanvaarding bij den toeslag. Betaling 15 Januari 1891.

Te zien twee dagen vóór den Inzet en Toeslag, van 10—4 uur, en op die dagen 10—12 uur; ook op andere dagen te bezichtigen, mits sich dan vervoegende bij den Heer DAALEN, Makelaar, te Velp, Ommershofschelaan, 241. 847

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 848

Kunst en Smaak.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 849

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Moembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Versche Zaden van oogst 1890.

CINERARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TOM POUCE, p. pakje f 0.80

CENTAUREA CANDIDISSIMA, per 100 korrels . . . , 0.25

CENTAUREA CANDIDISSIMA, per 1000 korrels . . . , 2.—

Voor Handelaars en Bloemisten tot engros-prijs.

De Notaris Wenning,

TE ROSENDAAL,

zal, met tusschenkomst van zijne Ambtgenooten L E C L E F, te Antwerpen, en F O B E, te Gent, ten verzoeken van zijn Principaal, publiek

VERKOOPEN:

Eenen schoonen uitgestrekten

EIGENDOM,

bestaande uit het Buitengoed genaamd:

„Mariënvillè”,

twee Hofsteden, drie kleine Bouwhoeven, Bouw- en Weiden, Vijvers, Bosschen, Dreven en Heide, alles aan elkander staande en gelegen in de gemeenten Zundert (provincie N.-Brabant) en Calmthout (provincie Antwerpen), samen groot 207 Hectaren, 78 Aren, 67 Centiaren.

Veiling: Donderdag 10 Juli 1890, ter herberge bij PIERRE DOOMEN.

Finale Verkoop: Donderdag 24 Juli 1890, ter herberge bij CHARLES PILLOT, beiden te Zundert, telkens voormiddags tien uur.

Voor aanvraag van biljetten, kaarten en informatiën zich te verwoegen ten kantore van Notaris WENNING voornoemd. 851

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaarendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeeltes van Noord- en Zuid-Holland. 852

Door afschaffing wordt **TE KOOP** aangeboden:

Eene gemakkelijk verplaatsbare en in zeer goeden staat zijnde

S E R R E.

metende buitenwerks 7 bij 5.40 M., bestaande in **Warme- en Koude-Kas, Verwarmingstoestel met koperen buizen** van J. RICHEL, te 's Gravenhage, en verder toebehooren.

VOORTS:

Een zoo goed als nieuwe complete

WARANDA,

kunnende naar verkiezing open en dicht en een fraai

KIPPENHOK met loop.

Te bevragen onder letter M, bij den Boekhandelaar firma
H. TEN HOEK, te Nijmegen. 862

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 863

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 866

Prijs per stuk /13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de talloze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmee, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 864

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 865

SEMPER VIRENS.

No. 29.

VRIJDAG 18 JULI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een mooi voorstel. — Encephalartos regalis, met een afbeelding. — Het zaaien van Aardbeziën. — Nieuwe Amerikaansche Roos. — Nieuwe Heester. — Boschbessen. Vaccinium Myrtellus. — Borago of bernagie. Borrago officinalis. — Prunus Pissardi met Coleusbladen, gewonnen door Bonneau te Crinée. — Mest voor Orchideeën. — Nieuwe gevuldbloemige Knol-Begonia's. — Azalea indica Docter Mezger. — Epiphyllum Russelianum Gärtnerii. — Een Amsterdamsche liefhebbers-collectie. — Bonillie Bordelaise. Een middel tegen de aardappelziekte. — Getrokken Canna-bladen voor de binderij. — Ingezonden. — Boekaankondiging. — Verslag van de onderlinge Tentoonstelling, gehouden door de Pomologische Vereeniging, te Boskoop, op Vrijdag 27 Juni jl. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord. — Ontvangen Prijscouranten.

Een mooi voorstel.

DE Punten van Beschrijving voor de 19e Algemeene Vergadering der Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde zijn verschenen in het *Weekblad* van 5 Juli.

Zijn wij sedert eenige jaren gewoon daaraan een eenigszins uitvoerig artikel te wijden, ditmaal echter willen wij ons slechts tot één onderdeel bepalen, en wel tot een voorstel van de Afdeeling Amsterdam, aldus luidende:

»De Afdeeling Amsterdam, zich in dankbare waardeering de groote verdiensten herinnerende aan onze Maatschappij bewezen door wijlen dr. G. F. Westerman, spreekt den wensch uit, dat bij alle volgende groote Tentoonstellingen, door de Maatschappij te houden, een der meest beteekenende belooningen zal worden uitgereikt onder de benaming Westerman's prijs.« —

Wij noemden dit hierboven een voorstel; eigenlijk is het dit niet, maar wij gelooven toch wel dat het de bedoeling der Afdeeling was. Zooals thans de redactie is, kan de Algemeene Vergadering zich met dat denkbeeld vereenigen, zonder dat met tot een eigenlijk besluit komt. Dan spreekt ook zij dien wensch uit, maar blijft het overigens overgelaten aan de prudentie van het Hoofdbestuur, om er bij voorkomende gelegenheid al dan niet gevolg aan te geven.

Nu gelooven wij zeker dat al de tegenwoordige leden van het Hoofdbestuur, bood zich onmiddellijk een gelegenheid voor zoodanige uitloving aan, geen oogenblik zouden aarzelen om er gevolg aan te geven.

De herinnering aan den ijverigen en daarbij zoo beminnewaardigen man is bij allen levendig; allen, die hem kenden, achtten hem hoog, hadden hem lief, en allen, die zijne betrekking tot onze Maatschappij kenden, weten het, hoeveel zij aan hem te te danken heeft.

Maar intusschen gaat de tijd voort, van die herinneringen de scherpe kanten afslijtende, enkelen geheel uitwisschende; in het Hoofdbestuur hebben jaarlijks mutaties plaats, en zoo zou het wel kunnen gebeuren, dat na een jaar of wat die wenschelijkheid zich aan de dán in het Hoofdbestuur zitting hebbende leden niet genoeg opdrong om er gevolg aan te geven; de zaak zou dan gevaar loopen in het vergeetboek te geraken, en dit juist moet door een bepaald besluit worden voorkomen.

Wij gelooven wel dat, naar aanleiding der wenschelijkheid's-uiting van de Amsterdamsche Afdeeling, een besluit kan genomen worden, maar men is er tegenwoordig zoozeer op uit, om, door spitsvondigheden, het beginsel van obstructionisme — zij het ook bedenkelijk — binnen te smokkelen, dat het zaak is zich daartegen te wapenen.

Wij zijn echter van meening dat, wanneer er, staande de vergadering, slechts namens ééne afdeeling een voorstel van gemaakt wordt, dit bezwaar zal zijn opgeheven.

Intusschen kunnen wij de opmerking niet achterwege laten, dat het jammer is dat de Amsterd. Afdeeling zich wat onbepaald uitdrukte, en niet in een memorie van toelichting duidelijk te kennen gaf wát zij eigenlijk wenscht.

Vooreerst rijst de vraag welke Tentoonstellingen zij eigenlijk bedoelt. Alle volgende groote Tentoonstellingen door de Maatschappij gehouden, lezen wij. Hier schijnt niet bedoeld te worden op groote Afdeelings-Tentoonstellingen, maar op die welke van het Hoofdbestuur uitgaan.

Maar dan zal de uitloving van dien prijs zeker wel tot de groote zeldzaamheden behooren. Die expositie's werden tot dusverre slechts bij groote uitzondering gehouden, en, na de ondervinding welke men met de laatste te Amsterdam heeft opgedaan, ge-

looven wij niet dat het Hoofdbestuur gemakkelijk weer tot een *grootte* Tentoonstelling zal besluiten, en evenmin dat er leden zijn die daartoe zullen durven aansporen.

Wenschelijker ware het daarom, wel de bepaling te maken, dat deze prijs alleen op *grootte* Tentoonstellingen door het *Hoofdbestuur* zal uitgelooft worden, maar er bij te voegen: welke door de Maatschappij of een der Afdeelingen zullen worden gehouden. Sommige Afdeelingen toch hebben blijk gegeven de kracht te bezitten om Tentoonstellingen te organiseeren, die gerustelijk als *grootte* expositie's kunnen gelden, en deze komen niet zoo vaak voor, dat die prijs zijn waarde zou verliezen, terwijl er dan althans kans is, dat die nu en dan de herinnering aan den goeden Westerman levendig houdt. Dit toch is de bedoeling.

Aan het Hoofdbestuur blijve dan te beoordeelen of de voorgestelde Tentoonstelling inderdaad als een *grootte* zal kunnen doorgaan. Dit blijkt trouwens genoeg uit het Programma.

Een tweede vraag, waar hier veel op aan komt, is: *Welke* prijs bedoelt de Afdeeling? Toch geen gewone medaille? Immers al is dit ook een gouden, ze is niets bijzonders.

't Is waar, men zou er op kunnen graveeren de woorden: »Westerman's prijs«, maar dit geeft deze medaille nog geen speciaal karakter, en dit wenscht men in zoodanig geval.

Nu worden daarbij elders twee verschillende wegen ingeslagen. Of men reikt een geheel bijzondere medaille, geslagen op een voor dit doel vervaardigden stempel, uit, of men bestemt er een ander voorwerp, gewoonlijk een kunstmatig gedreven beker, met toepasselijk inschrift, voor.

Wij vinden het vooral hierom jammer dat de Afdeeling Amsterdam haar denkbeeld niet juist heeft gepreciseerd, omdat zij er anders, overeenkomstig een vroeger gemaakte bepaling, een kostenbegroting bij had kunnen voegen, die toch voor een te nemen besluit onvermijdelijk noodig is.

Een afzonderlijke medaille vordert voor den stempel nog al eenige aanvankelijke uitgaaf, waar tegenover staat, dat dan de latere kosten voor een medaille, zelfs van een groot model, niet bezwarend kunnen zijn. Het wil ons schijnen dat, bijaldien hiertegen geen te groote financiële bezwaren bestaan, dit het beste, het meest den man wien het geldt waardig zou zijn.

Voor een beker — om even aan dit denkbeeld vast te houden — heeft men alleen dan uitgaven te doen, wanneer die

wordt uitgereikt, maar dan zullen die natuurlijk telkens ook hooger zijn dan voor een medaille, hoe groot ook, tenzij men een gouden medaille bedoelde. Zulk een beker zou dan steeds naar één vast model en een vooraf goedgekeurde teekening moeten vervaardigd worden.

Sommigen geven hieraan de voorkeur. Dit is verschil van zienswijze en smaak, waarover niet valt te twisten of te discussiëren.

Een gewone medaille, geslagen op den stempel der Maatschappij, komt ons voor een middel te zijn om zich er voor een koopje af te maken.

Wil men zoo iets doen, dan doe men het goed; de kosten kunnen in geen geval zoo groot zijn, dat die een onoverkomelijk bezwaar zouden wezen.

Wij meenden deze zaak ter sprake te moeten brengen, omdat wij, en zeker verre het groote meerendeel der leden, met het denkbeeld in principe hoogelijk zijn ingenomen.

Een voorstel als dit — wij beschouwen het nu eens als een voorstel — moet naar onze bescheiden meening, niet het onderwerp worden van lange gedachtewisseling, zelfs moet er van weifeling geen sprake wezen; het moet met toejuiching worden ontvangen en bij acclamatie worden aangenomen.

Verskil van opinie geeft licht aanleiding tot discussie, die niet volkomen in overeenstemming is met de hulde, welke men der nagedachtenis van dezen waardigen man wil brengen.

Daarom dient vooraf alles zoodanig voorbereid te zijn, dat alle discussie overbodig is. Mogelijk vindt de Amsterdamsche Afdeeling in deze opmerkingen aanleiding, om alsnog een bepaald voorstel in dien zin te doen, en vooral duidelijk te doen uitkomen wat zij het meest wenschelijk acht. De kosten daarvan zijn dan wel bij benadering te berekenen.

In zoodanig geval is een eenvoudige stemming over dat voorstel voldoende en aan den uitslag mag niet getwijfeld worden.

12—7—'90.

W.

Warme- en gematigde-kas.

Encephalartos regalis.

(Met een afbeelding.)

Deze prachtige, statig groeiende Cycadee is uit Zulu-land ingevoerd door den heer William Bull, te Chelsea bij Londen. Zij groeit daar op de overhangende deelen van diepe rotskloven. De stam is cilindervormig en draagt gewoonlijk twaalf of twintig sierlijk gebogen palmachtige bladen, die elk zes

à zeven voet lang zijn. De blaadjes zijn lancet-vormig en lederachtig. De bladsteel, zoowel als de blaadjes, zijn licht behaard.

Deze fraaie soort is vooral aan te bevelen voor wintertuinen. Weinig andere planten maken een zoo grootschen indruk als deze *Encephalartos*.

Men treft de *Encephalartos* weinig in de verzamelingen aan, voor bloemisten is het dikwijls bezwaarlijk, zelfs voor fraaie exemplaren, koopers te vinden en toch zijn zij veelal buitengewoon sierlijk. Wij nemen daarom deze gelegenheid waar om deze merkwaardige planten aan de liefhebbers in herinnering te brengen.

Als een bijzonderheid vermelden wij nog dat er in den *Amsterdamschen Hortus* een *Encephalartos* caffer gevonden wordt, die men zegt 4000 jaren oud te zijn. Wat daarvan is weten wij niet en zal wel niemand weten, maar zeker is het dat de plant zeer groot en zeer oud is en dat zelfs een dertigtal jaren van goeden groei haar weinig in grootte en in omvang deden toenemen.

Open grond.

Het zaaien van Aardbeziën.

In de *Revue Agricole*, te Constantinopel verschijnende, troffen wij de volgende mededeeling aan. Wij laten in het midden of ze al dan niet nieuw of oorspronkelijk is, maar meenen dat zij sommigen lezers, die zich met de cultuur der aardbeziën van zaad bezighouden of wenschen bezig te houden, kan interesseeren, juist omdat het hier aangegeven middel zoo hoogst eenvoudig is.

Wanneer de eerste aardbeziën goed rijp, laten wij zeggen overrijp zijn, maakt men enkele zaadpannen met aarde gereed, door ze te vullen met goeden fijnen bladgrond met zand vermengd, dien men echter niet vast moet aandrukken. Hierop legt men nu eenvoudig de overrijpe vruchten op kleine afstanden van elkander, met dien verstande, dat men ze kneust noch plat rijpt, en ze ook niet met aarde bedekt. Men legt ze eenvoudig op de aarde, zonder meer, na er echter vooraf de steeltjes met de kelkbladeren afgeplukt te hebben. Vervolgens plaatst men de schotels buiten in de schaduw, zorg dragende ze verscheidene keeren daags licht te besproeien met water dat de temperatuur der lucht heeft.

Het zal dan niet lang duren of de aardbeziën beginnen te verrotten, terwijl de zaden zeer spoedig gaan kiemen; er mislukt er geen een. Door het gieten wordt de aarde vanzelf gelijk, en wordt het vrucht-

moes met de zaden daarover verspreid en spoedig vertoonen de jonge plantjes hun eerste bladeren. Na de verschijning van het tweede blad moet men ze verspenen en op een half beschaduwde plaats zetten.

Vijf of zes dagen daarna ¹⁾ is de zaadpan met jonge Aardbeienplantjes bedekt en nu kan men ze achtereenvolgend — de grootsten eerst, de kleinsten wat later — buiten uitplanten, en wel op een vooraf hiertoe bestemd rabat.

Deze jonge plantjes geven reeds in den volgenden zomer vruchten, vooral de Maandbloeiërs, voor welke deze wijze van vermenigvuldigen zeer aanbevelenswaardig is.

Nieuwe Amerikaansche Roos.

Als sport van de in Amerika zoo hoog geschatte theeroos *Papa Gontier* — een roos die daar in zoo grooten getale wordt aangekweekt om te vervroegen, vooral om de schoone roode knoppen — ontstond *The Rainbow* (de regenboog.)

De heer John Silvers te San Francisco kondigt haar aan als »de snijroos van den eersten rang der toekomst.« Op de herfst-tentoonstelling der *Californian State Floral Society* behaalde hij er den eersten prijs — een zilveren bokaal — mede. Bovendien verklaarde de Jury nog »dat deze roos zich door vorm, kleur en voorkomen onderscheidt.« In groei, milden bloei en hardheid komt zij de stamplant nabij, doch zij heeft in plaats van donkerkarmijnroode, anjerrose bloemen, een kleur die door het rijke donkergeel aan den voet der bloembladen nog aan schoonheid wint; ook wordt gemeld, dat zij geschikt is om bij tamelijk hooge temperatuur vervroegd te worden.

Nieuwe Heester.

De heer A. Waterer, de bekende Engelsche kweeker te Knapp-Hill, heeft een Sering gewonnen met glanzig purperroode bladen; de schakeering der bladen is even donker als van den donkerst gekleurden zwarten beuk.

Boschbessen. *Vaccinium Myrtellus*.

Men begint deze bessen per advertentie in de dagbladen aan te bieden om elk in de gelegenheid te stellen zich dit bosch-product aan te schaffen. Men weet dat deze bessen in verschillende streken van ons land in groote hoeveelheden in de bosschen groeien en door de landbevolking worden geplukt, die met deze bezigheid een aardig stuivertje weten te verdienen.

¹⁾ 't Komt ons wel wat spoedig voor. R.E.D.

De bessen hebben een frisschen smaak, zijn gezond en worden door velen gaarne genuttigd.

Borago of bernagie. *Borago officinalis*.

Een sierlijk bloeiend eenjarig gewas voor den tuin. De bloempjes worden als sieraad bij de salade gebruikt en door sommigen worden de jonge bladen met zout, azijn en olie als salade gegeten of in kruiden-sausen gebruikt, terwijl de bijen er tijdens den bloei niet zijn af te slaan.

***Prunus Pissardi* met *Coleus*bladen, gewonnen door Bonneau te Crinée.**

De bladen van deze bijzonder fraaie verscheidenheid van den bruinbladigen pruim hebben op de bekende purpere grondkleur, rozeroode, geelachtige en witte strepen en vlekken, 't geen, zooals men zich denken kan, een heerlijk kleureffect teweeg brengt. Het is bepaald te hopen, dat deze schoone nieuwe heester spoedig in voldoende aantal zal aangekweekt zijn om er velen van te kunnen doen genieten.

Orchideeën.

Mest voor Orchideeën.

Daar bij herhaling gevraagd wordt of het al dan niet doelmatig moet geacht worden de Orchideeën te bemesten, zal zeker de volgende mededeeling van den Redacteur der *Orchidophile*, den heer Godefroy—Lebeuf, velen welkom zijn.

De heer Roman, te Pargiueux, aldus zegt de heer G.—L., die met zoo goed gevolg zijn proefnemingen met het aanwenden van mest voor Orchideeën voortzet, zond mij kort geleden een prachtig exemplaar der zeldzame *Lycaste lasioglossa*, met de volgende bijzonderheden:

»De plant heeft nog eene bloem; ik liet er de verdroogde bloemstelen aanzitten, opdat ge zoudt kunnen zien dat de bemesting niet enkel de schijnknollen doet zwellen. De plant is begonnen te bloeien op den 3^{en} December (de brief vergezelde de toezending in dato 21 April.)

Om met deze plant en andere Orchideeën zoodanig resultaat te verkrijgen, moet men volgenderwijze te werk gaan:

Neem 40 Gram Koolzure ammonia.

30 » Salpeterzure ammonia.

40 » Zure phosphorzure ammonia.

10 » Salpeterzure kali.

Meng dit alles goed dooreen; neem dan van dit mengsel een gram voor 25 à 30 Liter water = $\frac{1}{300000}$, en giet nooit anders dan met dit water.

Naarmate ik mijn waterhouders aanvul, voeg ik er een oplossing in de genoemde verhouding bij, zoodat mijne planten nooit zuiver water krijgen. Ik wil nu in dit jaar beproeven of het goed kan zijn de hoeveelheid grooter te nemen, maar ik ga daarbij bedaard te werk, uit vrees voor mogelijke nadeelige gevolgen.

Voor andere potgewassen neem ik een dubbele of zelfs driedubbele hoeveelheid en het resultaat is altijd uitmuntend.

Eenigen tijd later zegt de heer G.—L. schreef de heer Roman mij:

»Ik heb met mijn bemesting steeds hetzelfde succes. Ik vermoedde dat zij ook invloed zou hebben op de oude schijnknollen en dezer slapende knoppen doen ontwikkelen. Thans ben ik daar zeker van.

»Als eerste voorbeeld vermeld ik een ouden voet van *Dendrobium formosum giganteum*, die drie jaren lang gestaan had zonder blijk van leven te geven; nu heeft hij vier jonge spruiten. Zullen ze allen door-groeien? Ik laat ze er aan, om te zien wat er van terechtkomt.

De heer G.—L. voegt er verder niets bij en wil dus blijkbaar het oordeel aan zijn lezers overlaten. Zoo doen ook wij. W.

Koude-kas.

Nieuwe gevuldbloemige Knol-Begonia's.

Het is nog niet zeer lang geleden, dat menigeen, bij het zien van een gevuldbloemige Knol-Begonia, uitriep: »ziet het is precies een *roosje*«; en zoover heeft men het nu met het verbeteren van deze bij uitstek schoone zomerbloemen gebracht, dat wij heden morgen, bij het aanschouwen van een twaalfstal dezer bloemen, vriendelijk toegezonden door de firma Ant. Roozen & Zoon te Overveen, uitriepen: »Waarlijk *rozen* zijn het in vorm en afmeting«; terwijl een ander zeide: »een leek zou haast denken dat het kleine Pionen zijn«.

Wij willen trachten een korte beschrijving van deze bloemen te geven, al was het alleen maar om genoemde firma onze dankbaarheid voor hare vriendelijke attentie te bewijzen.

Maar wij hebben er nog een reden voor. Teveel van onze liefhebbers denken dat uitsluitend in het buitenland goede gevuldbloemige Knol-Begonia's te verkrijgen zijn. Door onze beschrijving nu hopen wij alle lezers van *Sempervirens* te bewijzen, dat ook in Nederland Knol-Begonia's gewonnen werden, die, wanneer zij de buitenlandsche al niet overtreffen, er dan toch zeker niet voor onderdoen.

De eerste, die onze aandacht trok was *Begonia R. C. Affourtit*, en wij meenen onze beschrijving met deze soort te moeten beginnen, als een bewijs van erkentelijkheid voor de hulde, door de heeren Roozen aan den overleden Redacteur van *Sempervirens* bewezen.

De *Begonia R. C. Affourtit* is ovaal-rond van vorm 12 cM. lang en 9 cM. breed, de bloem is volkomen gevuld, onberispelijk van vorm en zeer vast. De grondkleur is zeer licht zalmkleurig, dat naar de randen der bloembladeren in een donkerder tint overgaat; het is in één woord een heerlijke bloem, en hare naam een ware hulde aan den verdienstelijken man.

Een tweede niet minder fraaie en mede naar een zeer verdienstelijk man genoemde hybride is de *Begonia Prof. P. de Boer*. Van deze heeft de bloem, die zuiver rond is, een diameter van 8 cM.; ook zij is geheel gevuld en goed van vorm. De kleur is zuiver wit, in het hart met een eenigzins licht groengeel tintje, terwijl de kelkbladeren aan de buitzijde wat gekleurd zijn.

Nevens de laatstgenoemden vinden wij de *Begonia Glory of Overveen*.

Een steviger gevuldbloemige *Begonia* zagen wij nooit.

Ook deze is zuiver rond, met een doorsnede van 9 cM.; de kleur is licht rose en de bloem zoo dicht gevuld als maar mogelijk is.

Een geheel andere type is de *Begonia Dieke*. Deze die een doorsnede van 9 cM. heeft, is veel losser dan de eerstgenoemden en daardoor misschien iets eleganter en vlugger van voorkomen, waartoe ook de uiterst zacht rose kleur het hare bijdraagt.

Geheel van laatstgenoemde wijkt weer de *Beg. Dr. Westerman* af. Deze bloem is zuiver rond met een diameter van 12 cM.; zij is geheel gevuld, flink vast en donker zalmkleurig. De geur ontbreekt slechts om aan een roos te denken.

In vorm komt met deze laatste de *Beg. Marie* vrijwel overeen. Deze is echter weer wat vaster, en heeft een doorsnede van p. m. 11 cM.; daarbij is deze bloem, in plaats van zalmkleurig, donker rose, wat haar zeker niet minder aantrekkelijk maakt.

Geheel wat anders toont ons de *Beg. alba plena*. Men zou haast denken hier te doen te hebben met een enkelbloemige *Begonia*, waar een kleine gevuldbloemige in het midden is gezet. Is er toch bij al de eerstgenoemde hybriden van den oorspronkelijken vorm der kelk- en bloembladeren niets meer te herkennen, hier kan men beiden

zeer duidelijk terugvinden. Het hart wordt echter gevuld door een massa blaadjes, die op zich zelf best voor een gevulde *Begonia*-bloem konden doorgaan. Deze interessante vorm, die 9 cM. lang en 7 cM. breed is, is, zooals de naam reeds aanduidt, zuiver wit van kleur.

Nec plus ultra is de bloem gemerkt, die wij nu ter hand nemen, en waren wij niet overtuigd, dat de kweker niet zal rusten, voordat hij weer verbeterd heeft, wat hij heden verkreeg, dan zouden wij meenen dat het onverbeterlijke in deze hybride bereikt was. De bloem toch, die 12 cM. doorsnede heeft, is zuiver half bolvormig en heeft dus een hoogte van 6 cM.; voegt men daarbij dat zij zeer vast en zuiver wit is, dan zal niemand den naam onverdiend noemen.

In schoonheid behoeft voor de *Nec plus ultra* de *Beg. Louise* zeker niet onder te doen, al heeft deze slechts (!) een diameter van 8 cM. De licht karmijnkleurige bloem toch is iets losser dan de voorgaande, waardoor zij misschien bij sommigen iets voor zal hebben.

Heel wat anders, vooral wat vorm en kleur aangaat, dan al de voorgaanden, is de *Beg. Rosamunda*. De doorsnede van deze bloem is niet meer dan 6 cM., maar toch doet zij, met haar donker rozeroode kleur, voor hare zooveel grootere zusters geenszins onder; ook de geheele vorm van deze bloem heeft iets bijzonders, dat zich echter beter zien dan beschrijven laat.

Twee soorten blijven ons nu nog over en wel *Beg. Carnation* en *Beg. Nelly*. Van deze twee, hoewel beiden zeer schoon, wint in onze oogen de eerste het. Deze heeft een doorsnede van ruim 8 cM.; zij is zuiver rond en een flinke stevige bloem; de kleur is zeer licht rose, maar haar schoon effect heeft zij te danken aan de randen der bloembladeren, die donker rose getint zijn en daardoor een waarlijk fraai geheel vormen. De *Beg. Nelly* is grooter dan de voorgaande; zij heeft toch een doorsnede van ruim 9 cM., maar zij is losser en haar vorm doet voor alle voorgaanden wel wat onder. De kleur is echter zeer fraai rose.

Wij meenen de heeren Roozen met deze aanwinsten van heeler harte geluk te mogen wenschen, en twijfelen er niet aan, dat, wanneer zij in het volgende jaar in den handel komen, zij zeker naar waarde zullen worden geschat, vooral door hen, die bereid zijn te erkennen, dat er ook in ons land wel wat goeds is te vinden en die niet het dwaze vooroordeel van velen hul-

digen, dat alles wat op den vaderlandschen bodem voorkomt, voor het vreemde in schoonheid moet onderdoen.

Wanneer deze bloemen, hetgeen ons waar-schijnlijk en zeker zeer wenschelijk voorkomt ter vergadering van de Vaste Commissies, op Donderdag 17 Juli worden ingezonden, zal men gelegenheid hebben om zich door eigen aanschouwing van hare waarde te overtuigen.

L., 2--7--'90.

E. TH. W.

Azalea indica Docter Mezger.

Geheel onwillekeurig verzuimden wij tot heden melding te maken, dat door den bekenden winner van nieuwe *Azalea's indica*, den heer Schulz, te Berlijn, in 1886 een variëteit was gewonnen, door hem naar den beroemden Dr. Mezger genoemd. De *Gartenflora* gaf er in haar nummer van 15 September 1889 een gekleurde afbeelding van.

Zij behoort tot de variëteiten met dubbele bloemen, groeit snel, vormt een nette plant en onderscheidt zich door bijzonder milden bloei. De bloemen zijn van een zeer levendige, rozeroode kleur, die door de violette tint nog aan schoonheid wint. Door de voortreffelijke eigenschappen wordt deze *Azalea* onder de schoonste variëteiten gerekend en belooft geschikt te zijn voor de groote cultuur.

Epiphyllum Russelianum Gärtnerii.

Met veel genoegen zien we, dat deze bij uitstek rijkbloemige soort zich al sterker en sterker verbreidt. In Nederland ontmoet men deze zoowel als andere *Epiphyllum's* in de meeste bloemisterijen in flinke hoeveelheden aangekweekt, waar ze zeer geschat worden voor hunne bloemen in den winter.

Bovenstaande bloeit echter later, April—Mei, doch reeds als zeer jonge planten, en munt uit door fraaie kleur en vorm der bloem. Ook te Gent en te Parijs zagen we fraaie groepen tentoongesteld, zelfs in Engeland vestigt men er de aandacht op, waar anders de liefhebberij voor *Cacti* zoo gering is, dat men ze er bijna nooit ontmoet.

Slechts ééns zagen we, 't was omstreeks Kerstmis, op Covent Garden, door een kweeker eene fraaie groep *Epiphyllum* van dezelfde verscheidenheid, en tevens ook afgesneden bloemen aangeboden. Vele kweekers in ons land kunnen zich beroemen er eene hoeveelheid van te bezitten, welke men denklijk te vergeefs bij onze overzeesche naburen zou zoeken.

Parijs, 20/6 '90.

H. J. GOEMANS.

Een Amsterdamsche liefhebbers-collectie.

De heer Drost, te Amsterdam, die, zooals onze lezers weten, uit zijn reisverhaal, bekend gemaakt in den vorigen jaargang van *Sempervirens*, in 1889 eene reis naar Zuid-Amerika heeft ondernomen, ten einde aldaar voor den heer C. W. R. Scholten Jr., te Amsterdam, Orchideeën te verzamelen, kan zijne reis als zeer goed geslaagd beschouwen.

Wij brachten dezer dagen een bezoek aan den tuin van den heer Scholten, een bezoek dat weder — evenals altijd — zeer veel te zien gaf.

De serres en oranjerie staan — zooals menigeen weet — op eene hoogte gebouwd, en zijn omgeven door een terras, dat men van den tuin uit met een steenen trap bereikt.

Op dit terras zijn fraaie mozaïekbedden aangebracht, die echter, tengevolge van het zeer ongunstige weder, nog niet hunne volle schoonheid hebben bereikt.

Recht tegenover den steenen trap bevindt zich eene dubbele deur, die toegang geeft tot eene vestibule, waarin eene sierlijke groep *Adiantum's* staat en waarin links en rechts deuren naar de serres leiden.

In de serre gekomen, viel ons oog reeds dadelijk op 4 fraaie, onderling zeer verschillende variëteiten van *Cattleya Mossiæ*, die daar in vollen bloei stonden. Terens zagen wij nog eene *Cattleya*, zeer veel gelijkende op *C. Mossiæ*, het labellum echter was tot in het hart toe geopend, wat aan de bloem een zeer schoon aanzien gaf.

Benevens een zeer zwaar exemplaar van *Cattleya Mossiæ* troffen wij er nog aan een *Cattleya* met zuiver witte bloemen, waaraan op 't oogenblik dat wij haar zagen vier zware knoppen waren.

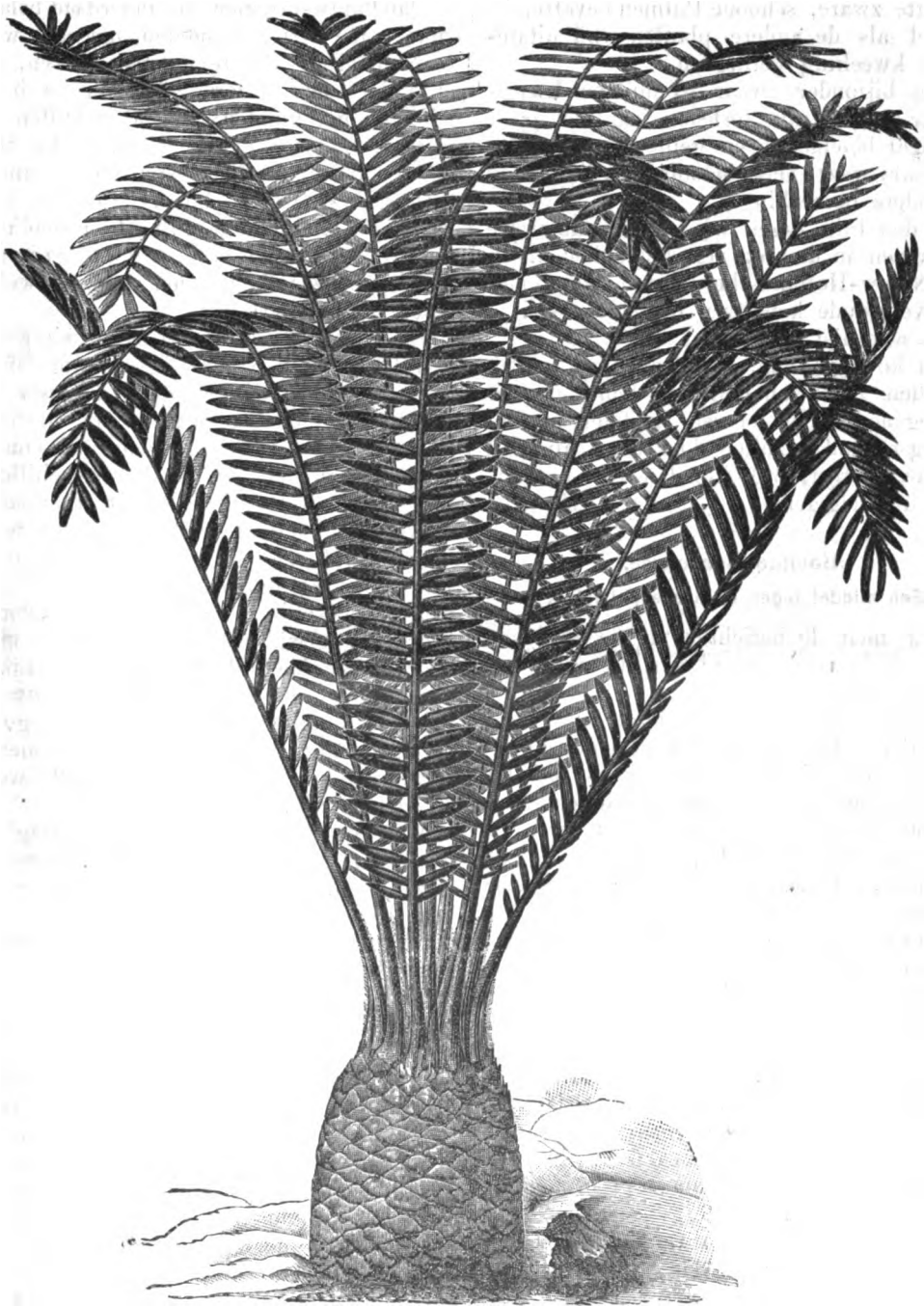
Voorts ontmoetten wij een zuiver witte *Trichopilia*, donkerroode *Anguloa*, waarvan het labellum wit gestippeld is, een *Cynoches maculata*, die *direct* na aankomst bloeide, met 24 bloemen, verder nog een zeer zwaar exemplaar van *Schomburgkia*, die reeds mild gebloeid heeft; vele schoone *Masdevallia towarensis* en *Restrepia elegans*, die allen reeds hadden gebloeid en daardoor getoond hadden tot zeer goede variëteiten te behooren.

Bijzonder trof ons eene verzameling *Oncidium Papilio*, *grandiflora* en *Krameri*, die buitengewoon uitmuntte door zwaar gewas, groote, gezonde bladeren en allen zonder onderscheid ook met zware knoppen prijkten, zoodat zij over eenige dagen een bijzonder fraai effect zullen teweeg brengen.

Tevens had de heer Drost ingevoerd eene

partij *Oncidium* en *Stanhopea* in verschillende soorten, die, evenals al de andere Orchideeën, door haar zwaar en gezond gewas van uitstekende kweeking getuigden.

in September jl. is thuis gekomen, dan valt het gemakkelijk op te merken, dat de behandeling van deze Orchideeën niets te wenschen heeft overgelaten.

ENCEPHALARTOS REGALIS.

Het is opmerkelijk in hoe weinig tijd de meeste Orchideeën bij goede behandeling zich vestigen en schoone planten vormen, en indien men weet dat de heer Drost eerst

Ieder kenner, die deze verzameling bezoekt, zal terstond erkennen, dat de heer Drost heeft weten partij te trekken van deze gelegenheid om eene verzameling Orchideeën

te vergaderen en dat deze eerste reis voor de Orchideeën-liefhebbers van groot belang zal zijn.

Van de serre met Orchideeën begeben we ons in de orangerie, die eene menigte zware, schoone Palmen bevatte, die zoowel als de andere planten van uitstekende kweeking getuigden.

Een bijzonder zwaar exemplaar *Lapageria rosea*, die verleden jaar met meer dan 100 bloemen heeft gebloeid en nu voor dit jaar weer veel belooft, verdient nog bijzondere opmerking.

In den tuin zagen wij nog een vak zware Stamrozen in de beste verscheidenheden, een vak Nieuw-Hollandsche planten, waaronder zich vele oude kennissen bevonden, en... ja en wat niet al meer!

Om kort te gaan, we kunnen een bezoek aan den tuin van den heer Scholten niet genoeg aanbevelen en we twijfelen niet of belangstellenden zullen door den tuinbaas, den heer Drost, welwillend worden ontvangen en rondgeleid.

J. H. G.

Bouillie Bordelaise.

Een middel tegen de aardappelziekte.

Mag men de berichten in verschillende bladen gelooven — en al kan dit gelooven, met het oog op zoo vele vroegere teleurstellingen, niet onvoorwaardelijk zijn, toch is er thans veel reden tot vertrouwen — dan zou men eindelijk een afdoend middel gevonden hebben tegen de aardappelziekte, en wel in een vloeistof, die het eerst, in 1882, door Prof. Millardet, te Bordeaux, werd toegepast, en die daarom *Bouillie Bordelaise* genoemd wordt.¹⁾

Aanvankelijk werd dit middel toegepast tegen het wit in de druiven, en, toen bleek dat het parasitische leven op de bladeren daardoor vernietigd werd, terwijl het op de bladeren zelf geen den minsten nadeeligen invloed had, kwam men tot het vermoeden dat ook de zwam, die oorzaak der aardappelziekte is, er door tegengegaan en gedood kon worden; en de uitkomsten der in verschillende richtingen genomen proeven moeten verrassend zijn.

Lette men dan ook aanvankelijk hier niet veel meer op dan op zoovele aankondigingen en aanbevelingen van desinfectiemiddelen, weldra trok dit nieuwe middel meer en meer de aandacht van belanghebbenden, en thans

heeft het reeds een niet geringe vermaardheid gekregen.

Ofschoon het minder op ons gebied ligt en wij er hier daarom niet met die uitvoerigheid over kunnen uitweiden, waarmede de landbouw-organen dit inderdaad belangrijke onderwerp behandelen, meenden wij er toch melding van te moeten maken, daar er onder onze lezers zeker niet weinigen zijn, die het kunnen en gaarne zullen toepassen; te meer daar het eenvoudig is en goedkoop, zijnde het niets anders dan een mengsel van water, kopervitriool en kalk, waarmede de planten in tijds besproeid moeten worden, welke besproeiing nog een paar malen, met tusschenpoozen van 3—4 weken, moet worden herhaald.

Daar een gelijkmatige besproeiing zeer gewenscht is, kan deze eigenaardige moeilijkheid opleveren, men heeft dan ook verschillende middelen bedacht om hierin te voorzien; zoo kwamen zoogenoemde »pulverisateurs« in den handel van verschillende constructie, waarvan die van Dr. Loumagne de voorkeur schijnt te verdienen, zijnde een koperen vat van elf Liter inhoud, voorzien van een perspomp, dat zoo is ingericht, dat het gemakkelijk op den rug kan worden gedragen, terwijl een hefboom juist op de hoogte van de linkerhand gemakkelijk in beweging wordt gebracht, en het vocht wordt verdeeld door een sproeier aan een gutta-percha slang verbonden, die men met de rechterhand bestuurt. Geheel gevuld weegt dit toestel niet meer dan 19 Kilo.

Wij ontleenen thans aan het Belgische *Tijdschrift over Boomteeltkunde*, de wijze van bereiding der Bouillie Bordelaise, door den heer Rodigas daarin medegedeeld. De verhoudingen, ook voor grootere hoeveelheden, zijn:

50 Liter water.

1 Kilogram kopervitriool.

$\frac{1}{2}$ „ „ kalk in poeier vervallen.

»Het water«, zegt de heer R., »wordt in een houten kuip gegoten. De kopervitriool, in kleine stukjes gebroken, en in een zak van grof linnen gebracht, wordt boven in het water der kuip gehangen. Wanneer de oplossing volkomen is, zoo na twaalf uren, voegt men er de kalk bij, die vooraf, zeer zorgvuldig, op de volgende wijze moet bereid zijn. Men laat gedurende eene minuut vette, versch gebrande kalk in water, waarna men deze er uit neemt en ze in poeier laat vervallen. Met deze goed bezifte poeier maakt men eene kalkmelk door haar in 5 Liters water om te roeren. Deze kalkmelk wordt voorzichtig in de koperoplossing gegoten,

¹⁾ Het woord *bouillie* wordt in Frankrijk niet enkel gebruikt voor tot pap gekookt vleesch, maar ook wel voor papachtige mengsels in 't algemeen; *Bordelais* beteekent wat van Bordeaux afkomstig is.

gedurig met een houten spatel omroerende. Het alzoo bekomen vocht is eerst troebel en schoon hemelsblauw; men moet het eerst laten staan opdat het geheel klaar (helder) en kleurloos worde.

»De *Revue horticole*, in haar nummer van 16 Juni, dringt met reden er op aan dat het vocht geheel helder moet zijn. Zoolang het troebel of papachtig blijft, mag men het niet gebruiken, omdat alsdan niet al de kopervitriool veranderd zou zijn in koper-oxydehydraat. In dit geval zou men nog wat kalkmelk moeten bijvoegen, tot, na het ontstaan van den neerslag op den bodem der kuip, het vocht geheel en al de blauwe kleur heeft verloren. De kopervitriool, in vrijen toestand, is schadelijk voor de plantenweesels. Indien men genoodzaakt is gebluschte kalk te gebruiken, zal men wel doen de hoeveelheid te verdubbelen.«

Wij deelen dit mede zonder verdere op- of aanmerking, en voegen er alleen nog bij dat het een even afdoend middel tegen het wit der Rozen moet gebleken zijn. W.

Getrokken Canna-bladen voor de binderij.

Möll. D. Gärt. Zeit. meldt, dat de heer Dencker, bloemist te Hamburg, het materiaal voor de binderij, gedurende den winter, met een zeer bruikbaar en zeer sierlijk artikel heeft verrijkt, en wel met Canna-bladen. Zulke lichtgroene, of liever dofgele bladen zijn tegenwoordig, nu doffe kleuren gezocht worden, een niet te versmaden aanwinst. De wijze, waarop hij ze verkrijgt is zeer eenvoudig, namelijk onder de stellingen en tafels der warme-kas, waar de Canna's, die bij warmte en vocht spoedig geneigd zijn te groeien, scheuten en bladen ontwikkelen.

Ingezonden.

Groningen, 8 Juli '90.

WelEd. Heer!

In 't laatste nummer van *Sempervirens* vind ik, onder de mededeelingen, een bericht over de rupsenplaag, en had juist daarover een artikeltje gelezen in een Duitsch Tijdschrift, dat misschien daar, waar 't uitgevoerd kan worden, zijn nut kan hebben.

De meeste middelen, die aangewend worden, hebben betrekking op kleine tuinen en boomen, doch dit is er juist een voor groote boomgaarden, waaraan ook veeteelt of boerderij is verbonden. 't Is dit; de schrijver van 't stukje beweert, dat, zoo men schapen onder de vruchtboomen laat weiden, dit dan een uitstekend middel is. De rupsen kunnen de

uitwaseming en lucht, die de schapen van zich geven, niet verdragen en laten zich derhalve uit de boomen naar beneden vallen, waar ze door de schapen dood getrapt worden. Voornamelijk kan men bij de Kerseboomen in de laatste jaren opmerken, dat daar, waar er schapen onder geweid worden, de boomen met een schoone bladeren- en vruchtendos prijken, terwijl boomen, die op een terrein een vijftig schreden er van verwijderd waren, en niet voor de schapen toegankelijk, geheel kaal waren.

In Thuringen wordt terecht nog veel op 't houden van schapen, met 't oog op den vruchtenteelt, aangedrongen. Oude vruchtengkweekers zeggen: waar schapen onder de vruchtboomen loopen zijn ook vruchten.

Ik wil natuurlijk niet voor de goede uitwerking instaan, doch geef 't zoo terug als de schrijver van 't stuk het vermeldt.

Met de meeste achting ben ik,

Uw Dienstw. Dienaar,
J. DE WAARD.

Boekaankondiging.

Catalogue des Orchidées cultivées chez
Alf. van Imschoot, Arrière Rue,
Mont-St. Amand (Gand) 1890.

De korte bespreking van dit boekje behoort tot deze rubriek, immers de heer van Imschoot is geen handelskweeker, maar liefhebber, zoodat deze Catalogus geen prijslijst is, maar als een bijdrage kan beschouwd worden tot de geschiedenis der Orchideeën-cultuur in het laatst der 19e eeuw. Als zoodanig hebben zulke uitgaven werkelijk waarde, en verkrijgen ze dit des te meer in lateren tijd, wanneer de stroming der plantenliefhebberij een andere richting heeft genomen, en dergelijke catalogi verloren gingen.

Wij appreciëren het zeer, dat een liefhebber zich de moeite en kosten getroost om van zijn zeer uitgebreide collectie een alphabetisch overzicht uit te geven, en wij wenschen het minder beschouwd te zien als een aanmerking dan wel als een wenk voor anderen, die dit goede voorbeeld mochten volgen, om, ter voorkoming van onnauwkeurigheden, de drukproeven vóór het afdrukken door een deskundige, daarin meer geoefend en bedreven, te laten doorzien. In dezen Catalogus toch is zeer willekeurig omgesprongen met de hoofdletters der soortnamen, dat hinderlijk is voor anderen. Ook ware de bijvoeging der auteursnamen wenschelijk geweest. Achter elken naam is het land van oorsprong gevoegd.

Aan het slot lezen wij: »il sera répondu à toutes les offres d'échange«, waaruit blijkt dat de heer v. I. — hetwelk ons trouwens wel bekend was — gaarne met andere verzamelaars in ruil-connectie treedt. De ondervinding leerde ons dat men daarover tevreden zal zijn. De heer v. I. houdt zich vooral bezig met de verzame-

ling van alles wat tot het geslacht *Cœlogyne* behoort; ook worden in dezen Catalogus niet minder dan 48 soorten en verscheidenheden daarvan als in zijne collectie aanwezig vermeld. Dat deze liefhebbers-verzameling iets beteekent, blijkt genoegzaam hieruit, dat deze Catalogus niet minder dan ongeveer 800 namen bevat. Liefhebbers, die met hem 'n verbinding willen treden, hebben slechts aan het bovenvermelde adres te schrijven. W.

Verslag van de onderlinge Tentoonstelling, gehouden door de Pomologische Vereeniging, te Boskoop, op Vrijdag 27 Juni jl.

Op deze Tentoonstelling was over het algemeen minder ingezonden dan op de vorige. Dit was echter wel eenigszins te verwachten, daar er in onze kweekerijen om dezen tijd weinig bloemen zijn. *Rhododendron's*, *Azalea's*, *Pæonia's* zijn uitgebloeid. De vroeg bloeiende *Clematis* waren hoofdzakelijk de vorige maal ingezonden. Sommigen reeds tweemaal. Rozen zijn er nog zeer weinigen, daar ze gesneden moeten worden van oculaties van herfst '89; zoodat de voornaamste artikelen ontbraken. Sommige leden hadden nog al wat Aardbeien ingezonden, welke dan ook de »great attraction« voor dezen avond waren. Ingezonden waren o. a. de volgende soorten: Roem van Zuidwijk, Belle de Sceaux, le Progrès, la Constante, Jucunda, Souvenir de Kieff, Walluf, Princesse royale, Mac Mahon, Theodore Mulié, Frédéric Burvenich, Koningin Emma, Sharpless, Mr. Tournier, König Albert von Sachsen en Blanche de Bicton.

Als de best smakende zijn aan te bevelen: la Constante, Souvenir de Kieff en Mac Mahon. Als mild dragende: Roem van Zuidwijk, Jucunda en Koningin Emma, welke laatste hier ter plaatse uit zaad ontstaan is en, hoewel niet groot van stuk, buitengewoon mild draagt.

Eene met grooten ophef in den handel gebrachte nieuwigheid, Walluf, wijkt zoo weinig van de Jucunda af, dat het verschil niet te zien is.

Als goede vroegrijpen kunnen genoemd worden de van ouds bekende Princesse Royale, verder le Progrès, Laxton's noble en Marguerite.

Na de aardbeien was het belangrijkst eene verzameling *Iris Kæmpferii*, waarbij de volgende soorten uitmuntten: Boerhavei, Davis, Glymii, Madm. Langaard, brachicarpus en Madm. Legrelle d' Hanis.

Verder waren er nog een aantal vaste planten vertegenwoordigd, als: eenige *Campanula* variëteiten, *Oenothera Fraserii*, *Lychnis dioica* fl. albo-pl., *L. dioica* fl. rubro-pl., *Malva moschata alba*, eenige *Potentilla* variëteiten en eenige vaste plant-*Clematis*, nam. de *C. angustifolia*, *C. erecta* fl. pl. en *C. Baldwinii*. Onder de heesters waren opmerkenswaard de *Negundo aceroides*

fol. aureo-var. *Ptelea trifoliata aurea* en bloemen van *Rubus odorata* en *Periploca græca*.

Verder was er niets belangrijks meer. Daar verder niets te behandelen was, ging de vergadering, nadat het ingezondene ruimschoot besproken, beproefd en gezien was, uiteen.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Verschillende mededeelingen.

Wij lezen het volgende in het *Handelsblad*.

De Rotterdamsche Diergaarde ontving deze dagen een zeer aanzienlijk geschenk van planten van mr. H. J. baron van Boetselaer van Oostert hout, op den huize »Nimmerdor«, te Amerongen.

Een gedeelte der planten is verdeeld geworden over het grootte plantenhuis, de Victoria kas en de palmen- en Orchideeënkas, terwijl voor een ander gedeelte de kleine palmenkas gedeeltelijk is ontruimd.

De Victoria Regia heeft zich dit jaar bijzonder gunstig ontwikkeld. Sommige bladen hebben een middellijn van 2.20 M., ongerekend de meer dan 10 cM. hooge rand. Zondag 5 dezer opende zich de eerste bloem.

Een tweede exemplaar ontwikkelde ook gunstig, doch zal wellicht weggenomen moeten worden, daar het bassin, hoewel het grootste der bestaande, twee zulke grootte planten niet kan bevatten.

De bessenpluk in het Westland voor Engeland zal ongeveer aanvangen 10, 11 en 12 Juli. In eene vergadering te Honselaarsdijk van het hoofdbestuur der vereeniging »Westland« is besloten, ook voor dit product veilingen te houden, op dezelfde dagen als de vorige veilingen, en wel Dinsdags- en Vrijdagsavonds te 's-Gravende, Monster en Poeldijk, en des Woensdags en Zaterdags te Wateringen, Honselaarsdijk, Naaldwijk en De Lier. De afdeelingbesturen kunnen echter ook nog op andere dagen veilingen houden. Ter gemoetkoming in de kosten van controle, moet door koper en verkoper samen 2% van de koopsom aan de kas der Vereeniging worden betaald. De vooruitzichten voor den pluk zijn slecht. De dracht der boomen is zeer middelmatig of zelfs slecht, door het ruien. Sommige tuinders, die andere jaren 15 à 20.000 kilo plukten, zullen niet meer dan 7 à 8000 kilo hebben. Prijzen zullen hoog zijn. In vóórkoop geboden 12 à 15 ct. per kilo; er worden echter slechts kleine partijen verkocht, de meeste tuinders wachten op de veilingen. Uit alle grootte plaatsen van Engeland dringende aanvraag, daar de voorraad in de fabrieken is uitgeput en de oogst door rupsen en maden is mislukt.

De vereeniging »Westland« heeft aan alle tuinders — zoowel niet-leden als leden der vereeniging — eene circulaire gezonden ter aanbeveling van de veilingen en ter veroordeeling

van de oude wijze van handel drijven. Door voorbeelden wordt aangetoond, welke groote gebreken den consignatie-handel, zoowel den buiten- als den binnenlandschen, aankleven. De burgemeesters van Naaldwijk, 's Gravezande, Monster, Wateringen en De Lier bevelen de nieuwe zaak ten sterkste aan. De veilingen komen meer en meer in vertrouwen; het leden-tal der vereeniging is van 250 tot ruim 450 geklommen.

Te Naaldwijk werden de vorige week de eerste aalbessen geveild, die f6.95 a 7.— per 50 Kg. oprachten; te Poeldijk werd gisteren f7.— besteed. Te Naaldwijk alleen werd eene partij van 1200 Kg. roode Aalbessen ten verkoop aangeboden. De zwarte Aalbessen brachten f14.—, f14.75 en f15.— per 50 Kg. op. Het weer is voor den bessenpluk zeer ongunstig.

De bloembollen zijn dit jaar te Rijnsburg zóó buitengewoon aangekweekt, als men zich in geen jaren herinnert. De hooge prijzen, op de groene veilingen besteed, doen de kweekers verwachten ook bij droge levering goede prijzen te zullen bedingen.

De aardappelteelt geeft voldoende beschot bij zeer matige prijzen. Bloemkool is er minder dan andere jaren geplant en staat zeer goed. Uien staan ook goed en beloven een tamelijk beschot.

Aardbeien worden dagelijks bij massa's geplukt, doch de lage prijzen geven weinig verwachting op een batig saldo.

Vaten ingezouten bloemkool zijn tegen lage prijzen in de laatste dagen flink opgeruimd.

De tuinders in den Bangerd zullen, gedurende den tegenwoordigen oogst twintig maal een schip met aalbessen naar Amsterdam bevrachten. Het 1e schip vertrekt van Hoorn den 17n Juli a. s., het 2e den 20n Juli d. a. v., het 3e den 22n Juli en vervolgens vijf maal per week.

Twee bezendingen zwarte en roode aalbessen zijn reeds naar Engeland vertrokken.

In de Tielerwaard worden voor goede boomgaarden nog flinke sommen besteed. De vorige week werd, op een te Ophemert gehouden verkoop, voor een boomgaard van appelen en peren, groot ruim 2½ H.A., behalve de onkosten de aanzienlijke som van f1200 geboden. Geen wonder, dat jaarlijks het aantal boomgaarden grooter wordt.

Bowl van rozen. — Van rozen kan een zeer smakelijke bowl bereid worden. Men kiest daartoe de algemeene bekende roos Maréchal Niel. Wil men eene essence daarvan in voorraad maken, dan weekt men de zorgvuldig afgeplukte kroonbladeren dezer roos met witten wijn, fijnen spiritus en keukenzout, in gewichts-verhouding van 10 — 200 — 200 — ¼. Dit mengsel late men doorzigen zonder te persen.

Door het ongunstige weer dreigt de krieke-oogst dit jaar te Oud-Beierland geheel te mislukken. Werd in het begin alles voor Engeland opgekocht tegen f12.50 tot f13.50 per 50 kilo, thans kan niets verzonden worden, waardoor de prijzen tot f7.— à f8.— zijn gedaald.

Uit verschillende streken ontvangen wij berichten, dat de aardbeien veel te lijden hebben en dat om het gure weer weinig verkocht wordt.

Het is wel treurig, dat de telers, die het geheele jaar moeten tobben en zwoegen, zoo bitter teleurgesteld worden op de tijdstippen dat zij daarvoor eenige vergoeding denken te ontvangen.

De Zw. Ct. bevat de volgende mededeeling uit Nunspeet:

Eenige dagen geleden werd de treurige ontdekking gedaan, dat de rups, die verleden jaar onze dennebosschen zoo heerlijk gehavend heeft, weer was waargenomen en in grooten getale huishield in de bosschen bij het dorp. Het zou natuurlijk zeer te bejammern zijn, wanneer ook deze bosschen, die juist dit dorp zoo aantrekkelijk maken voor vreemdelingen, weer in handen der sloopers moesten vallen. Doch zie... daar kwam Vrijdagmiddag een onafzienbare vlucht spreuwen uit het westen opdaggen, deze zoo welkome gasten vielen als uitgehongerde reizigers aan op de vernielende rups en weldra waren onze bosschen gered. Nog ziet men alle dagen groote vluchten spreuwen zich in deze streken ophouden, zodat, naar wij hopen, de gehate rups spoedig uit al onze bosschen zal verdreven zijn.

Hoewel onze lezers reeds meer dan genoeg over de rupsen hebben gehoord, meenden wij dit bericht nog te moeten mededeelen als een herinnering aan den wenk, die wij voor eenigen tijd gaven om te trachten vogels te lokken als de beste bestrijding van deze plaag.

Voor den dienst bij het boschwezen in Ned.-Indië kunnen twee jongelieden, die den leeftijd van 22 jaren niet hebben overschreden, in opleiding worden genomen. Gegadigden, die in het bezit zijn van een diploma van landbouwkundige van de Rijkslandbouwschool, worden opgeroepen om zich vóór 1 Augustus a.s. bij gezegeld request aan te melden bij het dep. van Koloniën. Verdere bijzonderheden bevat de St.-Ct. van 9 Juli.

Van 1 Juli 1889 tot 30 Juni 1890 zijn van Amsterdam naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika uitgevoerd:

	Dollars.
Bloembollen	71 346.22
Zaden	55 608.51
Versche en ingemaakte groenten	42.348.39

Indien men in aanmerking neemt de groote hoeveelheden, die ook van Rotterdam derwaarts gezonden zijn, maar waarvan wij geen opgaaf hebben, dan kan men gemakkelijk nagaan welke

belangrijke sommen uit Amerika aan onze Tuinbouw ten goede komen.

Een paar staaltjes van onze frisschen zomer worden door de *Cobl. Zeit.* medegedeeld. Tusschen Otzenhauzen en Hermeskeil heeft het dezer dagen flink gesneeuwd, en te Türkismühle waren de plassen op straat bevroren.

In Schotland is dezer dagen (eerste week van Juli) veel sneeuw gevallen. Het Grampian-gebergte is met sneeuw bedekt, als midden in den winter.

Om grasvelden rood te maken, beveelt zekere heer M. Charquerand aan, het gras gedurende veertien dagen goed te beschaduwen en het dan aan de brandende zonnestralen en zoo mogelijk 's nachts aan koude bloot te stellen.

Het middel mag misschien goed werken, maar het is, behalve misschien voor de wetenschap, van heel weinig belang.

De begrafenis van den onlangs te Londen overleden heer B. S. Williams, had plaats op Highgate Cemetery en werd door meer dan 400 van zijne vrienden bijgewoond. Had de hevige storm en zware regen niet velen afschrikt, dan zou hun aantal zeker nog veel grooter geweest zijn.

In Frankrijk kan de *Maranta Kerkhovei* 's zomers met goed gevolg in den vollen grond geplant worden. Het vorig jaar zag men daar vakken van *Pelargonium zonale* in vollen bloei, omringd door een rand van deze schoone *Maranta*.

Men kan zich voorstellen welk een genot, voor ons helaas onbereikbaar, zulk een rand verschaffen kan.

Volgens het *Journ. de la Société d'Horticulture du Japon* vertegenwoordigde de uitvoer van planten, boomen en bollen van Japan een bedrag van 5702 yen. (Een yen is omstreeks f2.10.)

Duur der kiembaarheid van zaden van *Abrus praecatorius*.

De heer G. Paul zaaide een jaar geleden zaden dezer plant, die sinds 1879 in zijn bezit waren en medegenomen waren door een vriend, die in 1855 uit West-Indië terugkwam. Deze zaden waren dus ten minste 35 jaren oud en toch ontkiemden ze dit voorjaar en de groei is thans krachtig.

In het bericht over het eerste kwartaal 1890 der Gouvernements Kina-onderneming, voorkomende in de *Ind. Merc.*, wordt melding gemaakt dat de rupsen in de Kina-plantsoenen groote verwoestingen aanrichtten, niettegenstaande alle middelen waren aangewend om de plaag te bestrijden.

De *Holland Society* te New-York heeft het rapport harer Commissie voor het zetten van gedenkstenen op historisch merkwaardige plaatsen te New-York uitgegeven. Het keurig op Hollandsch papier gedrukte verslag

bevat afbeeldingen van de acht geplaatste denksteenen en daaronder bevindt zich een plek, waar 200 jaren lang de pereboom van Peter Stuivesant heeft gestaan, welke boom Stuivesant in 1664 uit Holland medebracht na een reis derwaarts.

Een nieuw tijdschrift, geheel gewijd aan de Orchideeën-kultuur zal, vernemen we, maandelijks te Rio Janeiro verschijnen, in het Latijnsch en Portugeesch, onder leiding van den heer de Saint Leger. Elk nummer zal twee gekleurde platen bevatten.

De heer Saint Leger is goed bekend door zijne ontdekkingen van Orchideeën, getuigd door fraaie *Cyrtopodium Legerianum* en anderen, wij zien dus met verlangen het eerste nummer van zijn nieuwe werk tegemoet.

In *The Garden* lezen we: Drie of vier jaar geleden heb ik zelf gewonnen Iriszaad uitgezaaid en ik smaakte de voldoening, dat de goed opgekomen plantjes zich krachtig ontwikkelden. Thans bloeien zij en het viel mij op, dat het gewas onvergelykelijk forscher is en er gezonder uitziet, dan dat der Hollandsche bollen, hoewel die reeds geruimen tijd gevestigd zijn.

De bladen der ingevoerde Hollandsche bollen worden van anderen af spoedig afgetrokken, dit misstaat natuurlijk zeer, bij de zaaiing is dit in veel mindere mate het geval, wij raden iedereen aanraad voortaan de Iriden te kweken.

Vraagbord.

No. 746. Zou een van de lezers een middel aan de hand kunnen doen om onkruid tusschen een straatweg te laten verdrogen; ik meen vroeger in dit blad er iets over gelezen te hebben.

E.

J. V.

Ontvangen Prijs-Couranten.

J. Mater en Zoon, te Leiden. Prijslijst van bol- en knolgewassen. *Amaryllis*, *Lilium*, *Iris Kaempferi*, vollegrondsplanten, Orchideeën voor den vollen grond, waterplanten voor de open lucht, *Erica's*, vollegrondsvarens, enz.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 28, van 12 Juli. ¹⁾

Officieel gedeelte: Vergadering der Vaste Commissie. *Niet officieel gedeelte*: Een belangwekkend dorp van ons Vaderland, I. — Analytisch Herbarium. — Boomsnoei - Grondbewerking. — Boomsnoei en Tuinbouwonderwijs. — Het begieten met koud water. — Boek-aankondiging. — Ingezonden. — Verslagen van Vergaderingen. — Tentoonstellingen. — Vraagstuk. — Correspondentie. — Advertenties.

¹⁾ Op voorstel van Dr. van Hall, Redacteur van het bovengenoemde blad, zullen wij voortaan het geld den inhoud van het in de vorige week verschenen nummer daarvan mededeelen, hetwelk eveneens met den inhoud van *Semper Virens* in dit blad het geval zal zijn. Wij zijn het toch geheel met Dr. v. H. eens, dat het voor hen, die slechts een dezer beide weekbladen lezen soms nuttig kan zijn te weten wat in het andere behandeld werd.

Gevraagd:

tegen November a. s., een **TUINKNECHT**, goed ervaren in het kweken en onderhouden van **Koude- en Warmekas-planten**, als mede in het maken van **Bloemstukken**. Onnoodig zich aan te melden zonder zeer goede getuigen.

Adres met franco brieven, aan de tuinbaas op »Spaarnberg,« te Sandpoort. 867

POOTUIENZAAD.

Op franco aanvraag, met vermelding der verlangde hoeveelheid, wordt prijs opgegeven van **PUIK POOTUIENZAAD**. 868

Adres onder 't opschrift »Uienzaad,« aan den Uitgever **M. M. OLIVIER**, 70 Rokin, Amsterdam.

H. G. HUFEN, Stoom-Timmerfabriek, NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-etiquetten	8 bij 1½ eM.	f 2.00
1000 " "	10 " 1½ "	" 2.25
1000 " "	10 " 2 "	" 2.75
1000 Steek	10 " 1½ "	" 1.40
1000 " "	12 " 2 "	" 2.00
1000 " "	16 " 2 "	" 2.50

bij 5000 10%o rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 869

Groen geverfde Bloemstukken.

50 stuks,	1.25 M. lang	f 4.—
50 " "	1.00 " "	" 3.—
50 " "	0.75 " "	" 2.25
50 " "	0.50 " "	" 1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks,	1.25 M. lang	f 1.50
100 " "	1.00 " "	" 1.25
100 " "	0.75 " "	" 0.75
100 " "	0.50 " "	" 0.50

1 Bos Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK tot de praktische kennis der voornaamste BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN, voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van **M. M. OLIVIER**, Rokin 70 Amsterdam. 870

Lobelia Kaiser Wilhelm,

in potkluit	per 100 f 2.50
" "	" 1000 " 20.—
2 maal verspeend	" 100 " 1.50
2 " "	" 1000 " 10.—
Zinnia elegans	" 100 " 1.50
" "	" 1000 " 10.—

Verkrijgbaar bij

A. HARMSSEN,

871 Bloemisterij „Leuvenheim“, bij Brummen.

NB. Tevens disponibel een partij zonalen f 7.— per 100

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend > 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . > 0.30

DR. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER > 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk > 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen > 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk > 1.80
" " Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk . . . > 0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden > 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. > 2.95
" " " " Gebonden. > 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar **M. M. OLIVIER**, Rokin 70, Amsterdam. 872

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 853

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden getillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 854

Een Buitenplaats te Koop.

UIT DE HAND TE KOOP: Een mooi **BUITEN**, genaamd »Strijdhagen», gelegen te Bemmelen, bestaande uit een goed onderhouden **HEERENHUIS**, bevattende: beneden vier Kamers, waarvan twee en suite, Keuken, Kelder, Provisiekamer en verdere gemakken, en boven: zeven Kamers. In het Achterhuis, ingericht voor het drogen van Tabak, bevindt zich ruime stalling voor Paarden en Vee, en eene afgesloten ruimte voor Rijtuigen met Tuigkamer. Bij het Buiten behoort een goed aangelegde Tuin, voorts Boomgaarden en Tabaksland met eene Droogschuur, waarin twee woningen voor Tabaksplanters. Het geheel is groot 5.69.90 H. en te aanvaarden op 1 Mei 1891.

Nadere Inlichtingen geeft Notaris **STOLK**, Bemmelen. 855

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 861

Chemisch bereide Verf,

in alle kleuren.

Geheel gereed voor het gebruik.

ATTESTEN:

De Voorzitter der »Utrechtsche Tuinbouw-Vereeniging» schrijft:

»De ondergeteekende verklaart hiermede gaarne, dat de chemisch bereide verf van **VAN GELDER & Co.**, zoowel de grootste hitte als het gure weder heeft doorstaan zonder te verkleuren, te verschillen of te bladderen. Dat door hem de ondervinding is opgedaan, dat ze niet alleen goedkoop is, maar ook oneindig beter stand houdt dan alle andere soorten verven, gedurende zijn 40jarigen loopbaan als bloemist gebruikt. Onder anderen moest hij elk jaar doorbrekend roest weder verven, wat thans na het gebruik van **VAN GELDER'S** verf niet behoeft te geschieden, aangezien de roest zich niet door de verf vertoont.

(w. g.) **L. L. VAN DAM SR.**
Utrecht, 20 Mei 1890.

Van **VAN GELDER'S** verf kan ik uit ondervinding verklaren, dat ze bij hare goedkoopste ook zeer degelijk is. Niettegenstaande de zomerhitte, welke voortdurend op mijne broeikassen en ramen staat en het daarop gevolgd winterweder, kan ik geene verkleuring of bladders merken. Ik voor mij acht ze als een der beste, bederfwerende middelen voor broeikassen en ramen.

(w. g.) **C. M. KNOPPE Tz.**
Bloemist.
Utrecht, 20 Mei 1890.

Staalkaarten en prijscouranten gaarne verkrijgbaar bij de fabrikanten

F. A. Q. VAN GELDER & Co.
861 *Rijswijk (Z.-H.)*

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

859				per pakje.
CALCEOLARIA	HYBRIDA	TIGRINA		f 0.60
CALCEOLARIA	HYBRIDA	TIGRINA	GRANDIFLORA	> 1.—
CALCEOLARIA	HYBRIDA	GRANDIFLORA	gevekte	> 0.80
CALCEOLARIA	HYBRIDA	GRANDIFLORA	gevl. en getijg.	> 0.90
CALCEOLARIA	HYBRIDA	Bull's	prachtvariëteiten	> 1.25
CALCEOLARIA	HYBRIDA	James	international prize	> 1.25
CALCEOLARIA	HYBRIDA	Thomson's	verbeterde	> 1.25
CALCEOLARIA	HYBRIDA	NANA	Vilmorin	> 0.80
CALCEOLARIA	HYBRIDA	GRANDIFLORA	TRIGINA PUMILA	
			COMPACTA	> 1.20
CALCEOLARIA	HYBRIDA	STRIATA		> 0.60

Verschenen bij den Uitgever **M. M. OLIVIER**, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent. 860

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

No. 30.

VRIJDAG 25 JULI 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

TE KOOP aangeboden, een prachtige

Agave Applanata,

l. m. 1 $\frac{1}{2}$ meter breed, met kuip.
Adres lett. A P, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 882

Waterwagen.

TE KOOP een Waterwagen, voortuingebruik, de ton is 55 cM. hoog en 45 cM. middellijn. Sterk en zoo goed als nieuw.

Brieven franco, letter R. Boekhandelaars GEBRS. VAN BREDERODE, Haarlem. 883

Tentoonstelling te Apeldoorn,
2—4 Augustus.

HH. Vakmannen en liefhebbers die bovenstaande Tentoonstelling komen bezoeken, worden beleefd uitgenoodigd tot een bezoek aan de kweekerij van D. BAS BACKER Jr. 884

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f1.40, per 5 kilo f2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer schijkt. 885

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

„Sempercrescens”,
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 886

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

887		per pakje.
CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA	f 0.60	
CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA GRANDIFLORA	> 1.—	
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevlekte	> 0.80	
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevl. en getijg.	> 0.90	
CALCEOLARIA HYBRIDA, Ball's prachtvariëteiten	> 1.25	
CALCEOLARIA HYBRIDA, James international prize	> 1.25	
CALCEOLARIA HYBRIDA, Thomsons verbeterde	> 1.25	
CALCEOLARIA HYBRIDA NANA, Vilmorin	> 0.80	
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TRIGINA PUMILA		
	COMPACTA > 1.20	
CALCEOLARIA HYBRIDA STRIATA	> 0.60	

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

888

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

889

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabriekspris.
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 90

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van **M. M. OLIVIER**, Rokin 70 Amsterdam. 895

BOOMVRUCHTEN.

Notarisen **VOSMAER**, te Zeist en v. d. **MEULEN**, te Driebergen zullen **Donderdag 7 Augustus**, 's nam. 1 ure, in het **Hôtel »Woud en Bergoord«** te Driebergen 896

PUBLIJK VERKOOPEN:

De **VRUCHTEN** uit diverse boomgaarden onder **Zeist, Driebergen, Rijsenburg, Werkhoven** en **Odijk**.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„**Corona**”

Opvolgster van **GROENEWEGEN & Co.,**
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 897

Kunst en Smaak.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.,** Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, **Linnaeusstraat 55, Amsterdam.** 898

Openbare Verkoopning.

De Notarissen **SCHADEE & VAN DEN BERG**, resideerende te Rotterdam, zijn voornemens onder directie van **VAN MARLE & DESILLE**, op **Donderdag 31 Juli 1890**, voormiddags ten 10 ure, op den Huize »Walenburg« aan den **Walenburger weg** (nabij de Schiekade W.Z.) No. 25 te Rotterdam, publiek te verkoopen:

Eene groote en fraaie collectie **Planten, Bloemen en Heesters** in **Tobben en Potten**, waarbij **Yucca's, Dracaena's, Phormiums, diverse Agaves, Chamaerops, Lumilis, Palmboom, Azalea's, Geraniums, Zonale, Fuchsia's, Hoogstam Fuchsia's**, eene partij **Conifeeren** in groote verscheidenheid, en diverse warme en koude **Kasplanten**; eenige **blad-aarde. Voorts Broeibakken en Ramen, Riet- en Stroo-matten, Rolwagen, Slijpsteen, Zonnwijzer op Voetstuk, eenige Tuinmeubelen, Tuingereedschappen, enz.**

's Daags te voren van 10 tot 4 uur en des morgens vóór de Verkoopning te zien. 899

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BessenWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 90

VRUCHTENGELEIEN EN JAMEN

Wed. C. ROK & ZON, J. DE PIJPER, HOFLEVERANCIERS

Verkoop eener Villa

TE VELP.

De Notaris **TEDING VAN BERKHOUT**, te Arnhem, zal op **Donderdagen 24 Juli en 7 Augustus 1890**, telkens des avonds half acht uur, ten huize van **Mejuffrouw de Wed. TEE STEEG**, te Velp, bij inschrijving toeslag

publiek Veilen en Verkoopen

Eene **VILLA**, gelegen te Velp, nabij het Station en Buitenpoort, aan de **Reinaldstraat 52**, bestaande in solied Heerenhuize met **Schuurtje en Grond**, aangelegd tot **Moestuin**, met vaste **Broeibakken**, en **Terrein** van **Vermaak**, groot **57 Aren, 6 Centiaren**.

Het Huis bevat: gelijkvloers Kamers met marmereu Schoorsteenmantels, waarvan 2 en suite, alsmede Keuken en Kelder

1e étage: 3 groote en 4 kleine Kamers, waarvan met Stookplaatsen, Zolder en Meisjeskamer.

Aanvaarding bij den toeslag. Betaling 15 Januari 1891.

Te zien twee dagen vóór den Inzet en Toeslag, van 10—4 uur, en op die dagen 10—12 uur; ook op andere dagen te bezichtigen, mits sich dan verwoegende bij den Heer **DAA-NEN**, Makelaar, te Velp, Ommershofschelaan, 241. 902

SEMPERVIRENS.

No. 30.

VRIJDAG 25 JULI 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, I. — Nieuwe Sonerila's, met een afbeelding. — Abutilon's. — Nieuwe Crassulajasminea × coccinea) variëteiten. — De Mitraria coccinea. — De eerste Cattleya. — Tweebloemige bloeiwijze van Cypripediums. — Nieuwe Zaadplant. Celosia. — Rosa multiflora. — Nieuw Bolgewas. — Ingezonden. — Vergadering der vaste Commissiën op Donderdag 17 Juli. — Onderlinge Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging gehouden op Maandag 14 Juli 1890. — Weeknieuws. — Verschill. mededeelingen.

Onze Rotstuijn. ¹⁾

I

ALVORENS eenige beschouwingen aan »onzen Rotstuijn« te wijden, zal het goed zijn dat we ons verstaan omtrent de beteekenis van dit woord.

De Engelschen, die geloof ik het eerst op het denkbeeld ervan zijn gekomen, zeker er de ruimste toepassing aan hebben gegeven, spreken van een »Rock-Garden«, terwijl de Duitschers voor dezelfde inrichting het woord »Felsenparthie« gebruiken, welk woord langzamerhand ook hier burgerrecht verkreeg.

Toch drukt het woord Rock-Garden (Rotstuijn) veel beter het karakter van zulk een aanleg uit, dan het zeer onbestemde Rotsparthij, hier in den zin van het Fransche partie of deel van een geheel bedoeld.

Daar, waar in een tuin of buitenplaats b. v., een klein plekje of hoekje voor een kunstrots is afgezonderd, mag het woord partij op zijn plaats zijn, waar zulk een rotsaanleg meer uitgebreidheid heeft, een geheel op zich zelf vormt, speciaal bestemd voor de cultuur van een groot aantal verschillende planten, mag men dien gerust een tuin in een tuin noemen, die een eigen

¹⁾ Dit stuk is het begin van een reeks artikelen over dit onderwerp, die, denkkelijk nu en dan door een ander onderwerp van den dag afgewisseld, in geregelde volgorde in dit blad zullen verschijnen, en die, naar ik hoop, allen lezers iets zullen geven; zij het dan ook dat het ééne wat meer voor dezen het andere weer wat meer voor anderen bevat. Ze zijn geheel en al voor dit blad bestemd en ingericht, al ben ik niet vreemd van het denkbeeld ze later als een geheel, naar het doel gewijzigd en allicht ook uitgebreid, zoo mogelijk als prachtuitgave met platen, enz. te doen verschijnen. Door ze alerst voor *Semprevirens* te bestemmen, bedoel ik onzen lezers een blijk van erkentelijkheid en hoogachting te geven. W.

karakter bezit en doorgaans een afgesloten geheel vormt, of, zoo al niet geheel afgesloten, die dan toch zoodanig geïsoleerd en door zijn eigen karakter zoo scherp begrensd is, dat men zich genoopt gevoelt er afzonderlijk zijn meer of mindere belangstelling aan te wijden.

Het is een inrichting uitsluitend bestemd voor het kweken van rots- en bergplanten, waarvan natuurlijk de Alpenen het meerendeel uitmaken; vooral wanneer men, gelijk gewoonlijk het geval is, er ook die kinderen der Arctische flora bij rekent, die, ofschoon niet bepaald op hooge bergen, toch in een met dat der bergtoppen overeenkomstig klimaat thuis behooren.

In Engeland zijn zulke rotstuinen volstrekt niets nieuws, gelijk trouwens de liefhebberij voor bergplanten daar meer wordt gevonden en reeds van veel ouder datum is dan ergens elders. Dit laat zich trouwens gemakkelijk verklaren uit het feit, dat gefortuneerde Engelsche families in grooten getale geregeld Zwitserland bezochten en er de bergen beklommen, toen daar in andere landen nog weinig aan gedacht werd; het zien van die vooral op de hooge bergvlakten zoo keurige en aantrekkelijke planten, wekte er liefde voor op, en dat hieruit de wensch geboren werd dit genot ook thuis te kunnen smaken, is natuurlijk. Voeg daar nog bij de gedachte om iets te bezitten dat niet iedereen kan hebben, en waaraan tevens aangename reisherinneringen verbonden zijn, en er was voor den Engelschman reden te over, om elke slechts niet absoluut onoverkomelijke zwaarigheid te willen overwinnen, ten einde aan dien wensch, welke tevens een lievelingsdenkbeeld van vrouw en dochters was, te voldoen.

Tegenwoordig vindt men zulke op grotere of kleinere schaal ingerichte rotstuinen ook veel elders, in Duitschland vooral, maar ook in het land der Alpenen bij uitnemendheid, in Zwitserland.

Het zijn, opmerkelijk genoeg, niet de Botanischen Tuinen die hierin het voorbeeld gaven, maar vermogende, degelijke liefhebbers. Eerst toen het bleek welke onverwachte resultaten op die wijze verkregen werden met zeer belangrijke plant-

ten, die men maar op geen andere wijze tot krachtige ontwikkeling kon brengen, gezwezen nog van die men niet in 't leven kon houden, is men gaan begrijpen dat een rotstuin voor deze wetenschappelijke inrichtingen een noodzakelijk vereischte is, en richtte men er hier en daar een gedeelte van het open terrein voor in.

Toen eerst werden zulke rotstuinen wat ze behooren te wezen: hulpmiddelen voor de cultuur, die krachtig bijdragen tot de kennis der arctische en bergflora; veel wat men vroeger alleen bij naam, zelfs niet eens bij naam kende, veel dat men jaarlijks te vergeefs in den tuin trachtte aan te kweken, maar dat men even geregeld weer verloor, veel ook dat men alleen kende armelijk ontwikkeld in potten gekweekt, zag men op en tusschen die steenen groeien en bloeien dat het een lust was; aan de wetenschap werd op die wijze een nieuw materiaal geleverd voor onderzoek, waarvan zij gretig gebruik maakte, en talrijke bezoekers dezer inrichtingen, die niet in de gelegenheid zijn berglanden te bezoeken of hooge bergen te bestijgen, konden thans, door eigen aanschouwing een flora leeren kennen, die een geheel eigen en sterk uitgedrukt karakter bezit, welker schoonheid ieder in verrukking bracht, waarover men wel veel had gelezen, maar waarvan men zich toch een geheel verkeerde of zeer onvolkomen voorstelling maakte.

Hiertoe kon men echter niet komen, zoo lang men zich bepaalde tot zoogenaamde »rotspartijen« in parken of buitenplaatsen, zoolang de inrichting en beplanting niet van een wetenschappelijk beginsel uitgingen. Wat ik als een rotspartij onderscheid is als een meubelstuk in een park of buitenplaats te beschouwen, geheel op effect ingericht; voor een rotstuin komt dit pas in de laatste plaats in aanmerking, hoewel het toch niet geheel uit het oog mag verloren worden. Hoofddoel is daar de rots- en bergplanten zooveel mogelijk te doen groeien gelijk zij zich ontwikkelen op hare natuurlijke standplaatsen; een levend voorbeeld te geven van een belangrijk en zeer karakteristiek stuk plantenphysionomie en van plantengeographie tevens, en tegelijk een aantal planten te kweken, welker cultuur op andere wijze niet wil gelukken.

Dit wil daarom niet zeggen dat voor de cultuur van alle rots- en bergplanten — voor de Alpen in 't algemeen — een rotsaanleg onmisbaar is. Verre van dien; zeer velen kan men in elken tuin in den open grond, velen der kleineren die, aldus niet

in 't leven blijven, kan men in potten kweken en ze s winters in een koudes bak bewaren, maar inzonderheid onder de rotsplanten zijn er velen, die men op deze wijze op den duur niet in 't leven kan houden.

Intusschen, kon men ze ook allen in den vollen grond of in potten kweken, daarom alleen is het niet te doen. Voor den handelaar in deze planten, is dit wat anders. Hij zal ze zooveel mogelijk in potten houden, om ze ten allen tijden te kunnen leveren, en die, welke voor potcultuur niet geschikt zijn, niet op rotsteen planten, waar hij ze niet onbeschadigd kan afkrijgen, terwijl ze uit de aarde in het na- en voorjaar zonder letsel kunnen opgenomen worden.

Hiermede is echter de ware liefhebber van deze planten, hiermede is allermintst hij tevreden, wien het niet alleen te doen is om te kunnen zeggen dat hij die en die soort bezit, onverschillig hoe zij er uitziet, maar voor wien haar wezenlijk karakter hoofdzak is; die niet tevreden is met hare naam in zijn catalogus, maar die de plant wil bezitten, de geheele plant, gelijk de Natuur haar schiepe.

En dit doel bereikt men met alle rotsplanten en met vele bergplanten, voortover deze laatsten niet oorspronkelijk thans behooren in vochtige, beschaduwde plaatsen of in dichte bergbosschen, alleen, wanneer men ze vrij kan laten groeien, zooveel mogelijk op dezelfde wijze als in de natuur; op en tusschen rotsblokken.

Een Saxifraga, een Sedum of Sempervivum, ook al groeien die even goed op andere wijzen dan op steen, is heel wat anders wanneer men haar ziet in een pot gekweekt, dan wanneer zij zich aan haar harden steenbodem heeft vastgehecht, met haar wortels diep in de poriën en fijnste spleten is gedrongen en zich over den vlakken steen in alle richtingen heeft uitgebreid hier langs een steilen wand afdalt, daar er langs opklimt.

Laat zij — hetwelk vooral met de Sempervivum's het geval is — in den humusrijken grond grooter bladeren hebben, tweemaal zoo breede rosetten vormen dan op den steen, waaruit zij met veel zoeken nog maar weinig en schraal voedsel vindt, toch ziet ge haar dáárop veel liever; ziet ge dat ze daarop thuis behoort; ziet ge ook dat die steen een deel van haar physionomisch karakter uitmaakt, zonder welken gij U in de plant vergist.

Maar straks, als ze gaan bloeien, zal U blijken dat dit schijnbaar armelijke voorkomen een illustratie is van het spreekwoord

dat schijn bedriegt, dat het goed geplaatste zuinigheid, de zuivere toepassing van een economisch beginsel was; ze spaarde hare krachten; ze gaarde op om, als het haar tijd is, te toonen wat ze kan, te bloeien met een weelde, die men zeker ver was van dit onnoozele plantje te verwachten.

't Is waar (ik spreek hier meer bepaald van *Sempervivum*) het oorspronkelijke stengeltje boet daar het leven bij in; de vleezige, saprijke blaadjes worden door die forsche bloemsteng uitgezogen en uitgeput. Maar wat nood? Heeft ze niet vooraf ook gezorgd voor talrijke nakomelingschap? Braecht ze niet tijdig, als een sierlijke krans, nu wat dichters bij de moederplant, dan wat verder van haar af, een aantal spruiten voort, die nu reeds krachtig genoeg zijn om zelfstandig te kunnen leven; tian en meer voor één, die allen reeds met haar fijne worteltjes in de poriën van den steen drongen, en zich vroeg genoeg van de moeder onafhankelijk maakten, dat deze ze thans aan haar lot kan overlaten en zich de bloemenweelde kan veroorloven, die eigenlijk hare bestemming is?

Ik spreek daar van hare bestemming, en dit doet mij denken aan de groote rol, welke een aantal der kleinere rotsplanten in de natuur te vervullen heeft.

Het spreekt van zelf dat ze, om aan den steen vast te zitten, met hare wortels in de poriën daarvan moeten dringen, en als men nu ziet hoe vast ze zitten, kan men begrijpen dat ze dit nogal op ruime schaal doen ook. Sommigen, zooals de *Sempervivum*-soorten, zijn tevreden als ze haar wortels er maar even in kunnen boren; velen echter dringen er diep, zeer diep in, gelijk dit met de meeste *Saxifraga*'s het geval is. Vinden ze sleuven, dan maken ze daar gebruik van; vinden zij die niet, dan komen ze er weldra door haar toedoen, waaraan ze dan ook den volksnaam »Steenbreek« te danken hebben.

Wat toch is onfeilbaar het geval?

In die openingtjes dringt natuurlijk regen en sneedwater, dat in den winter bevroest. Nu is er geen steen, die tegen de uitzettingskracht van bevrozend water bestand is, zoodat die sleuven dan ook jaar op jaar talrijker en wijder worden, en het gesteente, hoe hard het ook is, gaandeweg aan de oppervlakte verbrokken en veel meer aan verweering blootgesteld is, dan wanneer de oppervlakte gelijk bleef. Die verweerde laag spoelt door de stortregens af, wordt door de beken aan de rivieren toegevoerd, die haar, in den vorm van zand of slib,

al maar den aard van het gesteente, naar de lager liggende landen voeren.

Niet alleen echter op deze langzame wijze wordt de gedaante der bergen door den invloed dezer kleine planten gewijzigd; ook op veel ingrijpender manier heeft dit plaats; wanneer, door de verwijding, het uiteenvriezen dier aanvankelijke nauwe spleten, den samenhang van de massa verbroken wordt, en grootere of kleinere steenblokken, die van anderen geen geöngzamen steun hebben, naar beneden rollen.

Hoe kleine oorzaken in dit geval groote gevolgen kunnen hebben — en werkelijk meermalen hadden — blijkt hier alweder ten duidelijkste. —

Dikwijls ziet men in bergstreken huizen tegen de hellingen onder overhangende rotsen gebouwd, of geheele dorpen tegen steile, hooge rotswanden geleurd. Vrees voor instorting bestaat niet, immers bij menschenhengen is stond die massa onwrikbaar vast. Men vergeet echter die kleine, zoo rijk en zoo fraai bloeiende plantjes daar boven, en bedenkt niet dat deze onophoudelijk in de weer zijn om die massa te splijten en te kloven, en gedurende haar groeiperiode het werk voor te bereiden, dat de winter op krachtiger wijze zal voortzetten. Jaren, eeuwen soms, is de kolossale massa daartegen bestand, evenals een dikke tak aan den stam van den boom onwrikbaar vast blijft zitten, al zaagt men dien van boven tot op twee derden zijner dikte, ja nog dieper in; maar eindelijk komt er een oogenblik krak! — en tegelijk met het geluid hoort men den plomp van zijn val, voelt men den grond dreunen.

Zoo ook hier.

Meermalen dacht ik, zulk een dorp, welks geen gevaar vermoedende bewoners kalm en rustig voortleefden, door een vervaarlijke rotsmassa bedreigd ziende, aan een gezin, zich vermeiende in de schaduw van een zwaren boom, terwijl ondeugende gnomen rusteloos bezig zijn met haarfijne zaagjes zijn takken te bewerken.

— Gaat toch onder dien boom vandaan. Ziet ge dan niet wat ze daar boven uw hoofd doen?

— O, die kleine kleuters kunnen met hun horlogemakersgereedschap aan die dikke takken geen kwaad doen. Ze waren er al mee bezig toen ik nog een kind was; daar ben ik niet ongerust over.

En juist het feit dat ze er al zoo lang mee bezig waren, maakt het gevaar te grooter. Soms trilmelen zulke rotsblokken, in hun val anderen meeslepande; in een beek en

verstoppen deze allicht op een weinig bezochte plaats, zoodat men er niet tijdig genoeg bij kan zijn om het, vooral bij zwaren regen, van boven komende water vrijen doorgang te verleen. Komt het water nu, gelijk dikwijls gebeurt, sterk afzetten, dan is er geen houden aan; links en rechts treedt het buiten zijn grenzen; bouwlanden, huizen, ja geheele dorpen worden verwoest; jammer en ellende zijn er het gevolg van.

Hiervan leveren de tusschen hooge bergen liggende dalen maar al te vaak droevige voorbeelden.

En zijn nu ook niet altijd die dwergen uit het plantenrijk daar de oorzaak van, toch zeker in vele gevallen, want zelfs wanneer men denkt, dat ze er volmaakt onschuldig aan zijn, is toch vaak de allereerste oorzaak bij hen te zoeken. Bergafschuivingen toch zijn meestal het gevolg van het aanhoudend indringen van regen- en sneeuwwater, en hiertoe gaven zij op de bovengenoemde wijze gereede aanleiding.

Men zegge niet dat het effect dier dunne worteltjes niets beteekent, omdat het in een verloop van tien, laat het twintig jaren zijn, nauw merkbaar is. Daar, waar de Natuur langzaam werkt, werkt zij ook het zekerste. Zij stoort zich aan geen tijd; zij kent geen tijd. Het doel dat zij in twintig jaren niet bereikt, bereikt zij in een eeuw, laat het er tien zijn, en haar kleine werklieden versagen niet.

Wat ik hier in herinnering bracht is reeds dikwijls gezegd, en weinigen zijn er, die er niet van gehoord of gelezen hebben. Maar ervan te hooren of te lezen is heel wat anders dan het te zien, en een rotstuint levert er talrijke voorbeelden van.

Niet iedereen is in de gelegenheid om in berglanden te gaan reizen, en velen die dit wel doen, kunnen die rotsplanten in hare levenswijze niet bespieden, want daar hoort meer toe, dan met een Drathzeilbahn een uitstapje naar den Malberg of per Zahnradbahn naar den Drachenfels te sporen, of wel Pilatus in zijn hoog paviljoen een bezoek te brengen; het eigenlijke bergbeklimmen is niet ieders werk. In een rotstuint echter wordt voor allen aanschouwelijk, wat anders maar epkelen te zien krijgen, en wordt als het ware een stuk bergnatuur naar beneden verplaatst, dat niet alleen om zijn eigenaardige en verrassende schoonheid, maar ook om zijn groote belangrijkheid wel verdient gekend te worden; er wordt een bladzijde uit het groote boek der natuur opengeslagen, waarop heel wat vermeld staat, dat in staat is ieders belangstelling

te wekken en die belangstelling ten volle verdient. —

Maar ik bemerk dat het mij gaat als in der tijd den bekenden Nederlandschen humorist Fokke Simons; die zou eens ergens — ik meen te Amsterdam — een spreekbeurt vervullen, en was zoo lang bezig met de inleiding, tot hij tot zijne schrik bemerkte dat het te laat geworden was om aan zijn eigenlijk onderwerp te beginnen; dit stelde hij dus uit voor een volgende keer. W.

Warme- en gematigdekas.

Nieuwe Sonerila's.

(Met een afbeelding.)

De heer William Bull, te Chelsea bij Londen, brengt in dit jaar vier zeer fraaie Sonerila's in den handel, en wel: *Sonerila orientalis*; *S. orientalis guttulata*; *S. orientalis picta*; en *S. orientalis punctata*.

Zij onderscheiden zich niet slechts door fraaie bladeren, maar ook door zeer schoone bloemen. Deze laatste zijn schitterend roosrood en vertoonen zich op den top van elk takje. Een der verscheidenheden heeft een zeer in het oog loopende, roomwitte vlek op het midden van het blad, een andere heeft donkerkarmozijnroode bladeren, die met scharlakenroode hartjes overdekt zijn en de beide andere zijn versierd met een groote overvloed van witte plekje op lichten of donkeren ondergrond.

Zooals men weet zijn de Sonerila's kleine Melastomaceeën voor de warmekas, die bij uitstek geschikt zijn om op de potten van Orchideeën in de warmekas te worden gekweekt.

Er zijn zoo veel fraaie bontbladerige warmekasplanten, die men weinig meer aantreft en die niettemin de aandacht der liefhebbers in hooge mate waardig zijn. Wij hopen dat de invoer van deze nieuwe Sonerila's op nieuw de opmerkzaamheid op dit zoo schoone geslacht zal vestigen.

Abutilon's.

Wanneer men de vele verschillende namen leest, die voorkomen in de Catalogi der groote bloemisten, zou men veronderstellen, dat er een groote verscheidenheid van Abutilon's was; toch is dit niet waar, want wanneer men tot proef eenige soorten bij elkaar plaatst, komt men tot de ontdekking dat vele, hoewel misschien niet geheel hetzelfde, zoo sprekend op elkaar gelijken dat niemand het verschil kan uitvinden.

Het verschil in kleur is niet groot, heeft men een zuivere witte, een licht- en een donkergele, een paar vleeschkleurigen, een

of twee paarsen, eenige rooden in verschillende nuances, dan heeft men alle kleuren voldoende vertegenwoordigd. Verder behoort men dan nog in het bezit te zijn van de *Ab. igneum*, *striatum*, *venosum*, *vexillarium*, *vitifolium* en misschien nog een paar meer en dan is men voorzien van het beste dat onder de *Abutilon*'s te krijgen is en behoeft men zich verder niets aan te schaffen.

Koude-kas.

Nieuwe *Crassula*- (*jasminae* × *coccinea*) variëteiten.

Door het etablissement Ed. Pynaert van Geert, te Gent, worden eenige *Crassula* hybriden in den handel gebracht, welke zeker zeer gewenscht zullen zijn naast de zoo bekende en beminde *C. coccinea* en *C. jasminae*. De *Revue de l'Hort. Belge* gaf kort geleden eene plaat dezer variëteiten, gewonnen in Frankrijk, doch waarvan de editie in handen van genoemd huis kwam. Ziet men de prachtige *C. coccinea* op de Parijsche markt, dan kan men ook begrijpen, hoe die nieuwe hier met open armen zullen ontvangen worden, daar de kleuren der vijf verschillende variëteiten tusschen het wit van de *jasminae* en het rood van de *soccinea* in liggen.

Het klimaat in den omtrek van Parijs, met de vele zon, welke de planten daar ontvangen, draagt er zeker veel toe bij, dat de *Crassula*'s er in zulke bijzonder mooie en bloemrijke exemplaren gezien worden.

Parijs.

H. J. GOEMANS.

De *Mitraria coccinea*

werd in 1848 het eerst in Engeland ingevoerd door William Lobb, en tentoongesteld in 1849, op een bijeenkomst van de Royal Horticultural Society.

Om dezen tijd des jaars kent men voor den tuin geen fraaier gewas dan *Mitraria*, die ons thans haar schitterend roode bloemen toont.

Het is een lage, dichtgroeijende plant met zeer dunne takken, die dicht bezet zijn met donkergroene, fijngetande blaadjes. Zij behoort tot de *Gesneriaceae*. Hare bloemen zijn buisvormig, ongeveer 3 cM. lang en aan den mond der buis 1 cM. wijd; daar verdeelt de kroon zich in vijf slippen, die eenigszins naar buiten gebogen zijn. De bloeitijd begint in Juni en duurt dan 2 soms 3 maanden onafgebroken door. Zij groeit zeer gemakkelijk en laat zich zonder moeite stekken; een oranjerie is voldoende om haar voor de winterkoude te beschutten.

Orchideeën.

De eerste *Cattleya*.

De eerste *Cattleya* werd in Engeland ingevoerd in 1818 door den heer William Swainson, die haar gevonden had op het Organ gebergte (Organ Mountains) in Brazilië, het was de tegenwoordige *Cattleya labiata*. Deze plant werd door Lindley *Cattleya* genoemd ter eere van Mr. Cattley, een hartstochtelijk liefhebber en kweeker van vreemde en zeldzame planten, een der eerste Engelsche liefhebbers, die zich toelegde op het verzamelen van Orchideeën.

Hoewel het zeer goed mogelijk is dat de oude *Cattleya labiata* nog in Brazilië voorkomt, is men er toch niet in geslaagd om haar gedurende de laatste 40 jaren te vinden. Sander heeft langen tijd naar haar laten zoeken. Doch altijd te vergeefs, zoodat velen nu gelooven, dat ze uitgestorven is. Zij is daarom tegenwoordig zeldzaam en van hooge waarde en komt meestal voor onder den naam van *Cattleya labiata vera*.

Ik veronderstel dat de kleinste plant nog over de f100 zal kosten, terwijl men voor een goede groote plant zeker f600 moet betalen. J.

Tweebloemige bloeiwijze van *Cypripediums*.

The Gardeners' Chronicle schrijft het volgende over tweebloemige bloeiwijzen van *Cypripediums*. Wij herinneren ons nog dat wij vele jaren geleden over dit onderwerp verschil hadden met Prof. Reichenbach. Wij hielden zulke bloeiwijzen voor natuurlijk en voor een gevolg van goede kweeking en krachtigen groei; prof. R., beschouwde ze als louter toevallig. Sedert heeft men dikwijls van zulke bloeiwijzen gehoord en nu zien wij ze wederom bij *Cyp. Lawrencianum* en *Cyp. selligerum majus*, gekweekt te Liverpool en ons toegezonden door den heer Sander.

Is iets dergelijks reeds voorgekomen bij Nederlandsche kweekers of liefhebbers?

Open grond.

Nieuwe Zaadplant. *Celosia*.

Frankrijk verrast ons met *Celosia*'s, zoo prachtig geschakeerd met rose, geel en wit, dat zij de schoonste *Coleus* op zijde streven. In de open lucht hebben zij zich volkomen 't huis getoond, zelfs hoe meer zij aan het zonlicht zijn blootgesteld, hoe schooner de schakeeringen tot haar recht komen. Op de laatste herfsttentoonstelling te St. Etienne verwekten zij algemeene bewondering en verwierven een gouden medaille.

Rosa multiflora.

Bij de boomkweekers en bloemisten welbekend, omdat zij hen stammen levert om op te veredelen. Velen weten niet dat deze roos zoo bijzonder geschikt is tot versiering van groote parken of landschappen. Van een gemakkelijken groei, geen groote eischen stellend, is 't alleen noodig jaarlijks de lange takken wat in te snijden en zij bloeit met een overweldigenden overvloed van goed gevulde, heerlijk riekende, levendig rozeroode bloemen, zoodat men zelfs den term zoude kunnen gebruiken, zij zijn met bloemen overdekt.

Groote vakken daarvan, staande in de Amsterdamsche plantsoenen en sedert geruimen tijd reeds in vollen bloei, bijna den geheelen dag aantrekkingspunten van het publiek, gaven ons aanleiding deze roos hier eens in herinnering te brengen.

Nieuw Bolgewas.

Een nieuwe Tuberoos, nl. de Albino-tuberoos, gewonnen door de heeren Gebr. Michel, zijn wij te wachten uit Amerika. Zij bloeit een maand vroeger dan de gewone enkelbloemige Tuberoos en brengt 2—5 bloemstengels, die zich dikwijls nog meer vertakken, uit één bol voort. De buiten-zooewel als de binnenzijde der enkele bloemen is even schoon wasachtig wit en de geur heeft veel overeenkomst met die der bloemen van Stephanotis of Jasmijn.

Ingezonden.

Amsterdam, 21 Juli 1890.

Mijnheer de Redacteur!

In uw blad van 11 dezer komt een ingezonden stuk voor van een zekeren heer G. Lotman, gedateerd Merced County, 15 Juni 1890, hetgeen mij aanleiding geeft dit schrijven tot U te richten, met beleefd verzoek aan U en de andere bladen, die genoemd stuk opnemen ook dit schrijven plaatsruimte te willen verleen.

Ik wensch niet in beschouwingen of vergelijkingen te treden omtrent de kwaliteit van gronden nabij Fresno of Merced, daarvoor zijn de officiële statistieken, de geologische kaarten met aanwijzing en opsomming der producten en de vooruitgang van beide plaatsen, die even oud zijn doch aanmerkelijk in bloei en welvaart verschillen, de beste bewijzen. Ook wensch ik niet het voetspoor van den heer Lotman te volgen en trachten, door het afgeven op het land, van anderen reclame voor mijne zaak te maken; alleen waar de heer Lotman

absolute onwaarheden zegt, ten doel hebbenden eene goede en eerlijke zaak in de oogen van het Nederlandsch publiek slecht te maken, gevoel ik mij verplicht daartegen ten ernstigste te protesteeren.

De heer Lotman noemt het door mij ter verkoop aangeboden land een armzalig stuk grond, dat hoogstens 10 Dollars per acre waard zou zijn; waarop men geen water voor irrigatie zou hebben en dus ieder koper bedrogen zou uitkomen! Afgezien van de vraag of de heer Lotman, na een verblijf van 14 dagen in Californië, bevoegd is om over de geschiktheid van gronden aldaar een juist oordeel uit te spreken, zal toch ieder weldenkend man mij toegeven dat waar ik bereid ben aan ieder belangstellende inzage te geven van:

1°. Eene verklaring geteekend door ruim 50 der voornaamste vruchten- en rozijnenfarmers, nabij Fresno, verklarende *zij na onderzoek onze gronden bijzonder geschikt achten voor de rozijnen- en vruchten-cultuur;*

2°. Verscheidene brieven en telegrammen, het laatste nog slechts 3 dagen geleden ontvangen, met de mededeeling wederom belangrijke stukken van dien grond aan Amerikanen op de plaats zelve verkocht zijn;

3°. Een verklaring van de Secretaris der Fresno Canal and Irrigation Company, dat nog onlangs voor 200000 Dollars aan waterrechten aan de Bank of Californië, gerepresenteerd in Amsterdam door de firma Hope & Co., verkocht werden en men nu bezig is ook op onzen grond die kanalen te brengen;

4°. Particuliere brieven van diverse Hollandsche vruchten-farmers in Californië aan mij, allen sprekende over de goede kwaliteit dier gronden en de juistheid van de door mij daarover geschrevene brochure, en waar ik verder ieder, die mij om raad vraagt adviseer liever *eerst* zelf het land te gaan zien, vóór te koopen en daartoe een ieder in de gelegenheid wil stellen met ons mede te gaan op zeer voordeelige voorwaarden, men tot de overtuiging zal komen dat het schrijven van den heer Lotman moet voortvloeien (en ik hoop het eerste) of uit onwetendheid en voorbarigheid, of uit een zeer onedele en oneerlijke zucht de zaken van een concurrent te benadeelen.

Dat die grond hobbelig is in zijn natuurstaat is volkomen waar, daarvoor moet zij eerst genivelleerd worden, hetgeen volgens de laatst ontvangen berichten hoogstens 15 Dollars per acre zal kosten. Dat ook de weg erheen nog eenigszins hobbelig was is ook waar, doch het is onwaar dat het ver-

voer van hout, enz. daarover zeer kostbaar zou zijn. Ik ben gaarne bereid met ieder kolonist te contracteeren zijn bouw materiaal 20% goedkooper te transporteeren van af

Ten slotte nog een enkel woord aan ieder die er overdenkt naar Californië te gaan. Laat niemand denken dat of Fresno of Merced een paradijs is, laat niemand ge-

NIEUWE SONERILA's.

Fresno tot aan onzen grond dan hetgeen de Hollanders jl. winter voor het vervoeren van hun bouwmaterialen van af Merced tot hun grond hebben betaald.

loof slaan aan schoonklinkende brochures die twee oogsten van vruchtboomen per jaar en gemiddelde opbrengsten van 200 a 400 Dollars per acre beloven. Zulke

zaken worden alleen geschreven door gewetenlooze bedriegers in de hoop onwetende koopers te lokken. Californië is alleen een goed land voor hem die werken wil en werken kan en de zoodanige kan, vooral met eenig kapitaal en veel volharding, zich daar nog een betere toekomst scheppen dan in Nederland.

UEd. beleefd dank zeggende voor de mij afgestane plaatsruimte, met Hoogachting,

UEd. Dv. Dienaar,

J. P. KOCH.

PS. Juist na het schrijven van het bovenstaande lees ik in het *Nieuws van den Dag* van 19 dezer een ingezonden stuk van een landgenoot uit Fresno. Aangezien hij schrijft dat stuk een vervolg is op zijn schrijven, voorkomende in het *N. v. d. D.* van den 7en April j. maak ik daaruit op dat schrijven is van onzen landgenoot den heer G. Crans, de eerste kooper van 80 acres van onzen grond en ook u, meen ik, wel bekend als een eerlijk en bekwaam landbouwkundige.

J. P. K.

Vergadering der vaste Commissieën, op Donderdag 17 Juli II.

Wij waren een paar keeren niet in de gelegenheid geweest het ingezondene voor de vaste Commissieën der Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde te gaan bezichtigen. De herinneringen, die wij van ons laatste bezoek hadden, waren juist niet van de besten; weinige inzendingen en nog minder bezoekers waren daar oorzaak van.¹⁾ De inzendingen bij de vergadering van 17 Juli, toonden ons echter hoe spoedig iets kan veranderen, en hoe gauw het publiek er achter komt, wanneer ergens een verandering ten goede plaats heeft. Er waren toch op de op 17 Juli gehouden vergadering vele en goede inzendingen en er was ook zeer veel bezoek.

De kleine restauratiezaal van Artis was in de rondte met een bijna onafgebroken reeks tafeltjes bezet, die allen met afgesneden bloemen en vruchten gevuld waren, terwijl in het midden de tafel gedeeltelijk met afgesneden bloemen, gedeeltelijk met planten bezet was. Onder de afgesneden bloemen namen die van bol- en knolgewassen de voornaamste plaats in, en het moet erkend worden, dat onze Hollandsche bollenkwekers de pogingen der Maatschappij flink steunen, en dat zij door hunne fraaie inzendingen veel tot het belangrijke dezer vergaderingen bijdragen.

Rechts van de ingangsdeur vonden wij eene collectie afgesneden bloemen van *Gladiolus nanus* in variëteiten, waarvoor een rand bloemen van *Gladiolus insig-*

nis een goed effect maakten, terwijl de afgesneden stengels van *Galtonia candida*, die er achter stonden aan het geheel een fraai voorkomen gaven. Wanneer men de prachtige kleurschakeeringen van de talrijke variëteiten der *Gladiolus nanus* ziet, dan betreurt men het zeker, dat deze planten den open grond geen beter voorkomen hebben, reden waarom zij tot nu toe waarschijnlijk zoo weinig gezocht zijn. Die wij hiertoe zagen behooren ongetwijfeld tot de beste variëteiten; er waren dan ook zeer schoone kleurschakeeringen bij, en de collectie haar geheel ingezonden door de heeren Ant. Roozen & Zoon, verdiende het certificaat 1ste klasse zonder twijfel.

De firma E. H. Krelage & Zoon, liet onmiddellijk hiernaast eenige nieuwe Fransche aardbezieënsoorten zien. Een Rijsburger zond ongetwijfeld zulke soorten bij voorkeur onder in zijn mandjes leggen, en voor bovenop ons echt Hollandsche soorten gebruiken; zij stonden toch verre achter bij hetgeen wij in ons land reeds bezitten, en wat dezelfde inzending ons een eindje verder deed zien, door het tentoonstellen van een zeer uitgebreide collectie aardbezieën, waaronder er waren die deden watertanden. Deze inzending verwierf een dankbetuiging.

Naast de Fransche aardbezieën vonden wij een nieuwe aalbes, ingezonden door de firma Zocher & Co., te Haarlem. De eerste volle vermelding, die zij verwierf, was zeker wel verdiend; de bes was flink groot en een paar takken lieten ons duidelijk zien, dat de heesters zeer vruchtdragend zijn. Wij namen de vrijheid een paar trossen te proeven, en zouden daardoor haast in de verleiding gekomen zijn daarmede verder te gaan, dan den inzender misschien wel lief was geweest.

Een certificaat 2de klasse verkregen een viertal zaailingen van *Pirus heterophylla*, ingezonden door dezelfde firma. Onzes inziens waren de plantjes nog wel wat klein om een juist oordeel over te kunnen vellen; eenige er bij liggende bladeren, waarschijnlijk van oudere exemplaren, wettigen het vermoeden dat dit een zeer interessante soort moet zijn.

De heer J. T. van den Berg, te Jutphaas, liet ons een twaalfstal bloemschermen van nieuwe variëteiten der *Pelargonium zonale* zien. De bloemschermen waren werkelijk zeer fraai van vorm en kleur, zoodat zij dan ook een certificaat 1ste klasse verwierven. Beter kwam ons echter de wijze van inzenden voor van den heer C. A. Maarse, te Aalsmeer.

Deze zond ook een nieuwe variëteit van *Pel. zonale*, maar zond, in plaats van de

¹⁾ Hier wordt gedacht aan de Verg. van 15 April. Rnd.

afgesneden bloemschermen, 5 planten. Het komt ons voor dat de Commissie dan veel beter over de waarde van het ingezondene kan oordeelen, daar het toch niet moeilijk kan vallen om uit een collectie een of twee goed zuivere bloemschermen te verkrijgen, maar deze weinig bewijzen omtrent de bloemrijkdom der plant en de algemeene zuiverheid der bloemschermen. Ook de heer Maarse verwierf een certificaat 1ste klasse.

De heer J. Alberts, te Velp, verkreeg een dankbetuiging voor een inzending enkel- en gevuldbloemige Knol-Begonia's. Wij moeten erkennen dat wij, hoewel de kleur van sommige variëteiten goed was, dikwijls iets beters op dit gebied zagen. Zooals gewoonlijk liet ook thans de heer van Tubergen Jr. ons weer eenige interessante zaken zien. Zeer lief waren de afgesneden takjes van *Arnebia echinoides*, en zeer gaarne hadden wij daar een geheele plant van gezien; ook de beide fraai paarse bloemschermen der *Allium giganteum* konden ons zeer goed bevallen. Beide inzendingen verwierven een certificaat 2de klasse. Werkelijk schoon waren de beide planten van *Hæmanthus abyssinicus* van denzelfden inzender, en het certificaat 1ste klasse er aan toegekend was zeker wel verdiend. De verschillende variëteiten van *Calochortus venustus*, mede van dezen inzender, lieten ook niet na zeer de aandacht te trekken, wat deze fraaie bloemen, die een dankbetuiging verwierven, don ook wel verdienen.

In een hoek vonden wij twee *Phormiums* en een *Dracæna indivisa lineata* van de Gebrs. van Putte, te 's Gravenhage. De *Dracæna* was een fraaie plant, maar aan de *Phormiums* konden wij niets bijzonders zien, alleen dat de onder den naam *Ph. variegatum* staande al heel weinig bont was. Deze inzending verwierf een dankbetuiging.

Even als altijd maakten ook thans de inzendingen van de firma E. H. Krelage & Zoon, te Haarlem, een zeer flinke figuur. Behalve de reeds genoemde aardbezieën zagen wij in de eerste plaats twee nieuwe variëteiten van *Gladiolus nanus*. Een certificaat 2de klasse verkreeg de variëteit R. C. Affourtit, en een certificaat 1ste klasse de variëteit *imcomparabilis*. Beiden en vooral de laatste zijn ontegenzeggelijk aanwinsten. Zeer interessant waren de beide inzendingen van genoemde firma van *Lathyrus odoratus*. De eerste, die een certificaat 1ste klasse verkreeg, bestond uit 12 nieuwe variëteiten, de tweede, die een dankbetuiging verwierf, uit 33 variëteiten. Wij

stonden verwonderd over de prachtige kleuren en groote bloemen, die onder deze variëteiten voorkwamen. Beiden vormden fraaie en werkelijk verdienstelijke inzendingen. Niet minder was dit het geval met een verzameling van 38 vroeg bloeiende *Gladiolus*-soorten, die om hare fraaie kleuren terecht ieders verwondering opwekten.

Zooals op bijna iedere vergadering, zond de heer Krelage ook ditmaal een collectie afgesneden bloemen van verschillende bol- en knolgewassen. Ook ditmaal bevond zich hieronder wel wat, dat juist niet direct schoon, maar daarom niet weinig interessant was. Zeker vormen deze inzendingen steeds een der belangwekkendste gedeelten van het tentoongestelde.

Ook op het gebied van Knol-Begonia's was de heer Krelage niet achtergebleven. Vier nieuwe variëteiten waren door hem ingezonden, waarvan twee een certificaat 1ste klasse werden waardig gekeurd. Bij het openen der er bij behorende couverts bleek dat deze de namen droegen van Kenau en Mrs. Stanley. Vooral de laatste munt door een zeer groote, fraai rood gekleurde bloem uit. Ten laatste vonden wij van de zelfde firma nog twee *Gladiolus*-soorten, nl. *Gladiolus Leichtlinii* en *Gl. papilio albus*. Beiden waren interessant, maar doen onder voor de talrijke schoone soorten en variëteiten, die op deze vergadering te zien waren.

Van de heeren Groenewegen & Co. vonden wij een nieuwe *Eucharis*, afkomstig uit Zuid-Amerika. De bloemen, die een doorsnede van 12 cm. hebben en zuiver wit zijn, beloven veel voor de toekomst. Tot onze verwondering zagen wij er geen bekroning aan toegekend; wellicht was de kaart daarvan er afgevalen.

Jhr. Quarles van Ufford zond als nieuwe plant een klein exemplaar van *Odontoglossum crispum* var. *Popyan* en verkreeg daarvoor een dankbetuiging. Wij houden het voor zeer moeilijk om met juistheid uit te maken of zulk een variëteit dezer soort werkelijk nieuw is; ook kunnen wij er niet mede instemmen om aan al de variëteiten van *Odontoglossum crispum* namen te geven, daar de liefhebber dan spoedig in een chaos van namen zal verward raken, en er zeer veel van minder allooi voor goed zal verkocht worden. De ingezonden variëteit was echter om den rozen tint op bloem en kelkbladeren niet onaardig.

De heer Schober, te Putten, zond een verzameling afgesneden bloemen van *Dianthus Caryophyllus*, uitmuntende door goeden vorm en fraaie kleuren. Niet veel

minder, zoo niet even goed waren de *Dianthus Caryophyllus nanus* in afgesneden scheuten, ingezonden door den heer Kottmann, Hortulanus aan het Kon. Zoöl. Bot. Genootschap te 's Hage. De laatste inzending verwierf een dankbetuiging. Dezelfde inzender verkreeg ook nog een dankbetuiging voor een verzameling bloemen van *Knol-Begonia's*; waren kleur en vorm van deze laatsten zeer goed, de afmeting liet wel wat te wenschen over. Zeer aanbevelenswaardig was de nette wijze van inzenden van deze laatste bloemen. In een met glas gedekt kastje lagen de bloemen op frisch *Selaginella*-groen gerangschikt. Deze wijze van inzenden is niet alleen zeer net, maar doet ook de bloemen op haar voordeel uitkomen.

De heeren Zocher & Co. zonden eenige takken van fraaie heesters, waarvoor zij een certificaat 1ste klasse verwierven. Als zeer schoon troffen ons *Tilia argentea* fol. aur. mac., *Acer colchicum tricolor*, *Populus alba nana* aur. intertexta en *Paulownia imperialis* fol. var. Wij houden het echter voor zeer wenschelijk, dat die namen een beetje besnoeid worden; reeds voor een vakman zijn zij moeilijk om uit te spreken, hoe zal dan een leek zulke namen onthouden?

Een sieraad van de geheele expositie vormden de buitengewoon schoone inzending van *Iris Kämpferii*-variëteiten van dezelfde inzenders. Wat kleur en afmeting betreft waren de bloemen uitstekend en behoorden zij onder de fraaisten die wij ooit zagen. Wij geven den inzenders echter in overweging voortaan wat grooter fleschjes te gebruiken om zulke groote bloemen in te zetten; zij stonden toch zoo zwak, dat zij bijna omvielen als men er naar keek. Het certificaat 1ste klasse was zeker ten volle verdiend.

De heeren Ant. Roozen & Zoon zonden nog drie flinke planten van *Galtonia candicans* fol. var. Voor liefhebbers van bonte planten zijn deze zeker niet onaardig; wij houden het echter met de groene. De Commissie kende er een dankbetuiging aan toe.

Een eervolle vermelding verwierf ten laatste een zeer zwaar exemplaar van *Stanhopea tigrina*, ingezonden door Dr. Neeb, te Nijkerk. Met recht durven wij dit exemplaar een specimen te noemen. Met hare talrijke bloemen leverde die plant een heerlijk schouwspel op.

Eindelijk vonden wij nog eenige bladeren van een bonte *Convallaria majalis*, ingezonden door den heer Boeke, te Zoeterwoude. Het zou niet kwaad zijn als de

inzender in het voorjaar een paar bloeiende planten er van inzond; dan pas zal men over het al of niet waardige er van kunnen oordeelen; nu ging dit onzes inziens al zeer moeilijk.

Wij gelooven nu niets vergeten te hebben en ieder zal met ons instemmen, dat er den 17de Juli heel wat te zien was in Artis. Er waren werkelijk fraaie inzendingen en de talrijke bezoekers schenen dit zeer op prijs te stellen. Wij hopen van harte, dat de volgende vergadering niet minder zal wezen; een goede inzending zal toch steeds blijken zoowel in het belang der kweekers als van het publiek te zijn.

L., 19—7—'90.

E. TH. W.

Onderlinge Tentoonstelling der Pomologische Vereeniging, gehouden op Maandag 14 Juli 1890.

Het voor deze tentoonstelling ingezonden bestond hoofdzakelijk in eene schoone collectie Varen voor den vollen grond, waaronder tal van de schoonste soorten der geslachten *Athyrium*, *Lastrea*, *Osmunda*, *Polystichum*, *Scolopendrium*, enz. voorkwamen.

Verder was er nog eene zeer schoone collectie Anjers uit zaad, welke uitmuntte door schoone kleuren en vorm. Bijzonder werd de aandacht getrokken door een paar zuiver witte, benevens eenige, die zeer schoon gekleurd waren. Eenige aardbeien en kruisbessen waren ook liefhebbers van fruit iets te gemeten, zoodat ook deze avond bij de aanwezigen eene aangename herinnering naliet.

De eerstvolgende tentoonstelling zal plaats hebben op Maandag 28 Juli e. k.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Weeknieuws.

De vorige week hadden de overgangsexamens aan de G. A. van Swieten Tuinbouwschool plaats. Zeventien leerlingen werden tot eene hoogere klasse bevorderd, zijnde van de 1ste tot de 2de:

H. Blanksma, te Lieve Vrouwen Parochie; P. Kemper, te Frederiksoord; D. v. d. Vlist, te Buren (Gelderland); F. Ogterop, te Meppel; A. Kok, te Beilen; M. Remijn, te Willemsoord; J. Beenen, te Frederiksoord en K. Hollander, te Bolsward.

Van de 2de tot de 3de: P. de Vries, te Knijpe (Friesland); W. Hoogland, te Lieve Vrouwen Parochie; J. Punter, te Steggerda (Friesland); L. van Herwijnen, te Frederiksoord; P. Hugenholtz, te Apeldoorn; A. Vlaskamp, te St. Anna Parochie; J. Rodenboog, te Frederiksoord; J. Eits, te Frederiksoord en F. Boermans, te Bolsward.

Het eindexamen, waaraan dit jaar 5 leerlingen zich zullen onderwerpen wordt 30 en 31 Juli gehouden. Belangstellende vakgenooten

worden er aan herinnerd, dat zij daarbij tegenwoordig kunnen zijn.

In België, meer bepaald te Brussel, heerscht tegenwoordig in de tuinbouwwereld een onverwikkeld geharrewar.

Aanleiding daartoe was het feit, dat het reeds sedert verscheidene jaren den heer P. Binot, de bekende Braziliaansche plantenimporteur, iederen zomer vergund werd, zijne planten in een of een paar dan leegstaande kassen van den Hortus te Brussel te ontpakken, en van daar uit in verschillende richtingen te verzenden.

Dit was steeds goed gegaan en niemand vond er iets onbehoorlijks in; ook geschiedde het natuurlijk met volkomen instemming van het Bestuur van den Hortus en werd er geen geheim van gemaakt.

Maar eenige maanden geleden kwam de heer Lucien Linden er tegenop, en trachtte in een schrijven aan den Minister van Binnenl. Zaken te doen uitkomen, dat het niet aanging een Rijks-instelling te bezigen, ten einde een buitenland te bevoordeelen, en dit wel ten nadeele der Belgische kweekers.

Toen dit adres bekend geworden was, werd een tegenadres aan den Minister gezonden, geteekend door een aantal kweekers, waarin dit denkbeeld bestreden en betoogd werd dat, in plaats van den Belgischen handel te benadeelen, de heer Binot, door zijn aanvoeren en vooral door de ingevoerde Orchideeën voor billijke prijzen aan de kweekers beschikbaar te stellen, dezer belangen zeer bevorderd worden.

Van hun kant berichtten de Administrateurs van den Botanischen Hortus dat deze inrichting er steeds veel bij profiteerde, wijl de heer Binot, onmiddellijk na de ontpakking, aan die inrichting de eerste kenze liet, en men bovendien veel planten aan hem te danken had.

De Regeering schijnt begrepen te hebben dat hier van geen misbruik sprake kan zijn, en het met de administratie van den Hortus eens te wezen.¹⁾

Intusschen ontwikkelde zich een strijd, die nog niet geëindigd schijnt te zijn, immer volgt de ééne brochure op de andere, waarvan het vrij natuurlijke gevolg is, dat de eigenlijke oorzaak van dit twistgeschrijf naar den achtergrond geschoven werd, terwijl het dispuut meer en meer een personeel karakter heeft aangenomen, waarbij dingen gezegd worden, die alles behalve liefelijk zijn, en zaken worden gereleveerd, die met de kwestie in geenerlei verband staan.

Wij vermelden deze historie slechts kortelijk, omdat we geen lust hebben in details te treden, maar we kunnen ons toch niet onthouden van de mededeeling van de volgende curieuse tegenstrijdigheid.

Nadat de heer Linden aan de Belgische Regeering het ongepaste had trachten te doen

inzien van het gebruik dat te Brussel aldus van de tijdelijk leeg staande ruimte wordt gemaakt, solliciteerde hij bij de Directieën van Botanische tuinen in Duitschland en Nederland om hem, voor het ontpakken en ten verkoop exposeeren van door *zijn reizigers aan gevoerde planten* de leegstaande kassen beschikbaar te stellen.

Hoe dit te rijmen?

Verschillende mededeelingen.

De bloemententoonstelling, die door de Afdeling Apeldoorn van de Nederl. Maatschappij van Tuinb. en Plantk. (beschermheer Z. M. den Koning) den 2, 3 en 4 Aug. zal gehouden worden, belooft schitterend te zullen worden.

Bij de opening, die met den verjaardag van H. M. de Koningin samenvalt, heeft men de gegronde verwachting, dat H. M. de tentoonstelling met een bezoek zal vereeren. Onmiddellijk bij Hare aankomst zal een groot gemengd koor de »Einzugsmarsch« uit de Tannhäuser van Richard Wagner ten gehoor brengen. Dr. E. Laurillard, de begaafde Amsterdamsche predikant, heeft hiervoor een toepasselijk gedicht vervaardigd.

Na de openingsrede zal worden uitgevoerd Webers »Jubel-ouverture« voor orkest, en met ons volkslied besloten worden. De leiding en uitvoering van het koorwerk geschiedt onder directie van den heer Henri Stokhuijzen, te Apeldoorn.

De Gemeenteraad van Apeldoorn heeft f 175 beschikbaar gesteld voor de tentoonstelling.

De teelt der meiknollen in de Streek is geëindigd en was over het algemeen niet ruim. Gedeeltelijk is dit een gevolg van de vrees, die veel teelders koesterden, dat het gewas niet tot zijn recht zou komen, daar in het vroeger voorjaar de jonge plantjes veel te lijden hadden van aardtorren en andere insecten. Tengevolge daarvan werden veel akkers omgehaald en met andere gewassen bezet. Enkele, die het er op waagden de plantjes te laten staan, zijn er ten slotte nog het best aan toe. Een hunner bijvoorbeeld verkocht deze week honderd aren meiknollen voor f 80.— eene som, die inderdaad zeer hoog kan genoemd worden.

De frambozenteelt is in den omtrek van Breda, vooral te Prinsenhage, verbazend toegenomen. Men is thans druk bezig deze vrucht te plukken. Er zijn dagen, dat er tien duizend kilo worden geplukt en gepakt in vaten, welke meestal naar Engeland worden verzonden.

Te Zevenaar heeft dit jaar de opbrengst der zwarte bessen weder de gunstigste uitkomsten gehad. De oogst was goed en de prijzen waren hoog. Vele landbouwers beginnen zich meer en meer op den bouw der bessen toe te leggen.

In de St. Ct. No. 164 zijn opgenomen de Statuten der Naamlouze Vennootschap: »Tuinbouw- en Exportmaatschappij«, te Langezwaag,

¹⁾ Wij vernemen toevallig heden dat de heer Binot ook thans zijn planten weer in dien Hortus ontpakt heeft.

kapitaal f3000; bestuurders: J. van der Palm, S. Hamelink, mr. A. Ferf, I. W. de Haan en P. Brons.

De heer Arnold Ising vestigt er in de *Haarl. Ct.* de aandacht op, dat er in de laantjes achter de buitenplaats Ockenburgh, bij Loosduinen (Westerbaen's stichting) een merkwaardige dwerg-eik staat. De forsche takken, die zich uit den korten, dikken stam ontwikkelen, kronkelen zich over den golvenden duingrond heen, vatten opnieuw daarin wortel, richten zich dan als nieuwe boomen op en reiken weer verder.

De ruimte, die deze boom met zijn takken en loten beslaat, is zeer groot; de heer I. schat de middellijn er van op een twintig pas. De overblijfselen, zoo van een trap langs de helling van het duin als van een zodenbank, verdragen, dat deze boom vroeger de aandacht trok — hetgeen dan ook ten volle verdiend was en het nog steeds is.

In het laatst van September zal te Groede (Z.) vanwege de Maatschappij tot bevordering van Ooft- en Tuinbouw eene driedaagsche tentoonstelling gehouden worden van ooft, groenten, bloemen en tuingereedschappen. De prijzen zullen bestaan in medailles, geldprijzen en getuigschriften.

De heer Meertens, landbouwleeraar te Bunde, die een eigen leerveld heeft, neemt dit jaar eene proef met 60 variëteiten van aardappelen. Van deze vond hij er onlangs jl. 17 door de bekende ziekte aangetast, nadat daags te voren niets daarvan te bespeuren was. Onder de aangetaste soorten zijn 5, die 't meest in den omtrek van Maastricht worden geteeld. De heer Meertens heeft dadelijk de »Bouillie bordelaise«, bekend wegens hare kracht om den bewusten champignon te doden, of althans om hem het voortwoekeren te beletten, aangewend.

Het is te verwachten, dat ook de verschillende gesubsidieerde proefvelden in Limburg niet zullen nalaten te onderzoeken welke aardappelsoorten tegen de ziekte bestand zijn en in hoever tegen haar het gebruik van de »Bouillie bordelaise« heeft geholpen.

De heer Lathan, te Eddisburgh, bij Liverpool, bezit een *Camellia alba plena*, die 6 Meter hoog is en waarvan de stam 75 cm. dik is. Als de plant in vollen bloei staat, is dit een indrukwekkend gezicht en wordt dan door duizenden bewonderd. Het vorig jaar bracht de verkoop van de afgesneden bloemen dezer *Camellia* de som van 50 pond Sterling = 600 gulden, op.

De *Oesterr. bot. Zeitung* meldt dat door den in het vorige jaar overleden kruidkundige Shaw, aan den Botanischen Tuin te St. Louis het bagatelletje van vijftien millioen Francs vermaakt is. Inderdaad voor den tegenwoordigen Directeur van dien tuin een niet onaangename verrassing, daar deze tuin hierdoor alleen als

vrucht van dit legaat, thans over een jaarlijk inkomen van 750.000 Francs te beschikken heeft.

Men is voornemens op den Brocken — ook als Bloksberg bekend — den hoogsten berg in den Harz, een Botanischen Tuin te stichten, met het speciale doel om er die planten te kweken, welke op aanzienlijke hoogten in het gebergte voorkomen. De Graaf Stolberg-Wernigerode heeft er het benooidge terrein voor afgestaan, terwijl Prof. Peter, Directeur van den Botanischen Tuin te Gottingen, de leiding er van op zich nam. Zoo ooit, dan mag hier van de verwezenlijking van een luminum idee gesproken worden. Men zal daar, dank zij de eigenaardige atmosferische toestanden, in de gelegenheid zijn een aantal planten te kweken, die in lagere streken steeds mislukken of althans niet goed voortwillen. In Zwitserland slagen de botanische tuinen op de Hoog-Alpen zeer goed en de berichten over deze Alpenplantentuinen uit Zermatt en van den grooten St. Bernard luiden gunstig. Er worden daar honderden soorten, zoowel inheemsche als nieuwste planten gekweekt en verzorgd en door elk, die deze inrichtingen bezoekt worden ze op hoogen prijs gesteld. Of het een Staatsinrichting zal zijn weten wij niet. Denkelyk wel.

Rectificatie.

Apeldoorn, 20 Juli 1890.

Geachte Heer Witte!

Mag ik Uwe bemiddeling inroepen ter herstelling van eene fout, die ik aantrof op bladz. 339 van Uw Weekblad. Daar staat, onder de mededeeling over *Encephalartos regalis*, dat de Amsterdamsche Hortus in 't bezit is van een *E. caffer*, enz. De plant nu, door den Schrijver hier bedoeld, is die met den buitengewoon hoogen stam in onze Palmenkas. Toen ik in den Hortus kwam, stond er werkelijk een naambord bij met den dien naam (*E. caffer*). Later echter, toen ik de Cycadeën revidende, bemerkte ik dat de plant *E. longifolius* moest heeten. Prof. Thiselton Dyer, wien ik eenige jaren geleden, op zijn verzoek, eene verzameling bladeren van al onze Cycadeën zond, noemde mijne benaming volkomen juist.

Met achting,

Uw Dw.

C. A. J. A. OUDEMANS

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 29, van 19 Juli.

Officieel gedeelte: Candidaten voor het Hoofdbestuur; Bekrooningen door de Bloemen- en Planten-Commissie; Vergadering der Bloemen en Planten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Een belangwekkend dorp van ons Vaderland, II. — Orchideae. — Tuinbouwonderwijs. — Freesia. — Vriendschappelijke bijeenkomst te Dordrecht op 10 Juli 1890. — Elk wat wils: *Narcissus poeticus* enz.; *Pyrethrum cinerariaefolium* enz.; *Iris atropurpurea*; *Iris Gatesii*. — Litteratuur. — Verslagen van Vergaderingen. — Personalia. — Weeknieuws. — Prijscouranten. — Tentoonstellingen. — Vraagbus. — Correspondentie. — Vergadering eener Afdeling. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & Co.
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

**ANTHURIUM SCHERZERIANUM
ATRO-SANGUINEUM.**

Bekroond met een certificaat door de
Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en
Plantkunde.

Buitengewoon fraaie, sierlijke verscheiden-
heid; onderscheidt zich niet slechts door schit-
terend karmijnrood gekleurde bloemen, maar
ook door de fraai gekleurde bloemstelen, welke
gewoonlijk geheel of gedeeltelijk groen, bij
haar ook rood zijn. 890

Gezonde planten met bloem en knop.

Prijs het stuk f5.—

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

Posthoornsteeg, Rotterdam.

891

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL M^r.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIFS,

892

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welva-
rendste en door vreemdelingen
meest bezochte gedeelte van
Noord- en Zuid-Holland. 893

Een Buitenplaats te Koop.

UIT DE HAND TE KOOP:
Een mooi **BUITEN**, genaamd
»Strijdhagen«, gelegen te Bem-
mel, bestaande uit een goed
onderhouden **HEERENHUIS**,
bevattende: beneden vier Ka-
mers, waarvan twee en suite,
Keuken, Kelder, Provisiekamer
en verdere gemakken, en boven:
zeven Kamers. In het Achter-
huis, ingericht voor het drogen
van Tabak, bevindt zich ruime
stalling voor Paarden en Vee;
en eene afgesloten ruimte voor
Rijtuigen met Tuigkamer. Bij
het Buiten behoort een goed
aangelegde Tuin, voorts Boom-
gaarden en Tabaksland met
eene Droogschuur, waarin twee
woningen voor Tabaksplanters.

Het geheel is groot 5.69.90 H.
en te aanvaarden op 1 Mei 1891.

Nadere Inlichtingen geeft No-
taris **STOLK**, Bemmél. 894

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

873

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Jager en Jachtopzichter.

Een flink persoon, zoekt tegen Sept. een dusdanige betrekking; voorzien van de beste getuigen. Brieven franco lett. R, bij den Boekhandelaar FELS, te BAARN. 874

PEAT.

Prachtige peat voor Orchi-
deeen is à f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 875

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT JZN., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk
f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste
duizend 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . 0.30

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van **Th. RÜMLER** » 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER. 8e druk 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen 1.80

H. WITTE.	Davidis' Tuinboek, 5e druk	1.80
»	Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk	0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten
in huis. Gebonden » 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. » 2.95
 ' ' ' ' ' Gebonden. » 8.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Bokin 70, Amsterdam. 876

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzon- den geïllustreerd weekblad, be- draagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 877

POOTUIENZAAD.

Op franco aanvraag, met vermelding der verlangde hoeveelheid, wordt prijs opgegeven van **PIUK POOTUIENZAAD. 878**

**Adres onder 't opschrift »Uien-
zaad,« aan den Uitgever M. M.
OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.**

Tijdelijke Opruiming.

tegen verminderden prijs,

VAN KETELS.

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 879

TRANSVAAL.-TUINMAN.

Wordt gevraagd, om binnenkort te vertrekken, een **TUINMAN**, van middelbaren leeftijd, indien gehuwd, de vrouw in staat als keukenmeid te dienen, doch zonder kinderen.

Brieven franco, lett. N, bij
den Boekhandelaar F.W. EGE-
LING, Singel 498, Amsterdam.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

*Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht.* 881

N°. 31. VRIJDAG 1 AUGUSTUS 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

POOTUIENZAAD.

Op franco aanvraag, met vermelding der verlangde hoeveelheid, wordt prijs opgegeven van PUIK POOTUIENZAAD. 903

Adres onder 't opschrift »Uienzaad,« aan den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

**NEDERLANDSCHE
Stoom-Vruchtensapfabriek**
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 904

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

„Sempercrescens”,
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 905

LANDBOUW-COURANT.
44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 906

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,
907 Posthoornsteeg, Rotterdam.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 908

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 909

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIFS,

917

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

918

per pakje.

CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA	f 0.60
CALCEOLARIA HYBRIDATIGRINA GRANDIFLORA	> 1.—
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevlekte	> 0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevl. en getijg.	> 0.90
CALCEOLARIA HYBRIDA, Bull's prachtvariëteiten	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, James international prize	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, Thomsons verbeterde	> 1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA NANA, Vilmorin	> 0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TRIGINA PUMILA	
COMPACTA	> 1.20
CALCEOLARIA HYBRIDA STRIATA	> 0.60

PRIMULA'S.

De Primula's worden in de bekende prima kwaliteit en dezelfde zwaarte als voorgaande jaren geleverd.

Per 100 in potkult

Prim. chin. fimb. alba	f 3.—
" " " rubra	" 3.—
" " " kerm. Splendens	" 3.—
" " " gemengd	" 3.—

A. HARMSSEN.

Bloemisterij „Leuvenheim", bij Brummen.

Tevens verkrijgbaar:

Verspeende Cineraria planten, per 100. f 1.—
Dianthus Caryophyllus (Tuinanjier) verspeende planten, per 100. f 5.—

Conditie allen 1ste kwaliteit planten, betaling na ontvangst en accoord bevinding. 919

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

920

Prijs 10 cent.

Verkrijgbaar bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 921

Tijdelijke Opruiming.
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co., Amersfoort. 922

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT"

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menscheijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 923

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „Corona"

Oprekter van GROENEWEGEN & Co.

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN VAN 924

Kunst en Smaak.

GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Versche Zaden van oogst 1890.

CINERARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TOM POUCE, p. pakje f 0.80

CENTAUREA CANDIDISSIMA, per 100 korrels . . . , 0.25

CENTAUREA CANDIDISSIMA, per 1000 korrels . . . , 2.—

Voor Handelaars en Bloemisten tot engros-prijs.

SEMPER VIRENS.

No. 31.

VRIJDAG 1 AUGUSTUS 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, II. — Gloriosa superba grandiflora, met een afbeelding. — Aralia papyrifera. — De Narcissen-cultuur op de Scilly-eilanden. — Anomatheca cruenta. — Iriessen uit zaad. — Tomatencultuur. — Planten, welke in de schaduw gedijen. — Onuitsprekbare namen. — Vergadering der vaste Commissieën, op Donderdag 17 Juli II. — De eerste Tent. in Perzië. — Boekaank. — Vers. med. — N. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk. Afd. Leiden en Omstreken.

Onze Rotstuijn.

II.

HET was de heer A. M. C. Jongkindt Coninck die, met meer andere goede dingen, bij zijn terugkeer uit Engeland, waar hij eenigen tijd had doorgebracht, het denkbeeld van een rotstuijn hier invoerde, en het, bij de inrichting zijner kweekerij, op flinke schaal uitvoerde tevens.

Toch, al wordt het een rots genoemd, is hetgeen hij te Dedemsvaart creëerde niets minder dan dit, want er is geen steen aan te vinden. 't Is ruw opgeworpen grond, waarbij boomstronken, vooral knoesterige wortel-einden, de plaats van steenblokken vervullen; die boomstronken had hij, en rotssteen zou hem daar nogal duur te staan zijn gekomen. Maar het voorkomen van het geheel, met een komvormig dal in 't midden, waar men aan alle zijden door bergwanden ingesloten is, terwijl men dit binnendal slechts door een nauwe, grotvormige opening kan bereiken, is een nabootsing der natuur, zoo bedriegelijk getrouw, dat hij, die zich daar midden in bevindt, geheel onder den indruk is van een kleine bergkom.

Het was natuurlijk den heer J. C. alleen te doen om te toonen wat met de rots- en bergplanten, die een voornaam bestanddeel van zijn handel uitmaken, kan gedaan, welk effect er mede kan verkregen worden.

Bedenkt men, welk materiaal daarbij gebruikt werd, dan heeft men een reden te meer om zich te verwonderen over een creatie, die zeker een groote verrassing is in een overigens laag liggende, zelfs hier en daar moerassige landstreek. Jammer dat deze fraaie natuur-imitatie door de afgelegenheid der kweekerij, aan zoo velen onbekend blijft.

Dit was tot voor weinige jaren de eenige eigenlijk gezegde »Rock Garden« in ons geheele land, tot wij er eindelijk in mochten

slagen ook in den Leidschen Hortus een gelegenheid voor het kweken van rots- en bergplanten in 't aanzijn te roepen; anders ingericht dan, en misschien niet zoo groot als de daareven genoemde, maar welker uitbreiding, naar wij hopen, niet ver meer af ligt, en die met meer recht den naam van rotstuijn draagt, wijl het inderdaad een aaneengesloten rotsmassa is.

Ik acht thans de tijd gekomen om daarvan het een en ander mede te deelen, hetwelk ik zoo zal trachten in te richten, dat ieder er iets aan heeft. Ik had dit reeds veel vroeger kunnen doen, maar ik verkoos niet te zeggen hoe het worden kón, maar hoe het geworden is; ik wilde het doen geheel onder den indruk van wat ik dagelijks voor oogen heb, en al hoop ik dat het geheel, later, wanneer het zoodanig uitgebreid is dat het de noodige ruimte biedt voor wat ik nu nog niet kan plaatsen, een veel imposanter voorkomen zal hebben, toch is het thans bestaande zeker wel de opmerksaamheid van belangstellenden waard, en trekt het die trouwens dan ook in ruime mate.

Ik zal daartij natuurlijk niet alles vermelden, maar mij tot datgene bepalen, wat het meest op den voorgrond treedt, er allicht hier en daar enkele bijzonderheden die ermede in verband staan bij inlasschen. Ik denk dat ik daar verscheidene velletjes papier voor vol zal moeten schrijven, maar ik doe het letterlijk voor mijn plezier. Mogen anderen er eenig genoegen in vinden.

Wanneer ik dus spreek van onzen Rotstuijn, kan het niet twijfelachtig zijn welken ik bedoel. Daar zeker vele lezers van dit blad den Leidschen Akademietuin in de laatste jaren niet bezochten, is het noodig te zeggen waar die rotstuijn ligt en hoe hij is ingericht.

Het spreekt van zelve dat men in een inrichting als deze maar niet willekeurig over elke plaats kan beschikken. Vooral wanneer men de boomen ruimte genoeg wil geven om zich behoorlijk te ontwikkelen, moet er met een terrein, als dit niet zeer uitgestrekt is, wekeren, en voor een doel als dit kon derhalve slechts een plaats gebezigd worden, die voor boomen ongeschikt was. Het toeval nu werkte hierin mede. Ten

Zuiden en Zuidwesten van de kas voor tropische waterplanten was nog ruimte genoeg over, waar geen opgaand hout mocht staan. Vlak voor deze kas lagen twee kleine vijvers om het aflopend water uit de Victoria-kas op te nemen, daarachter lag een glooiing, die voor vaste planten gebruikt werd, maar er niet voor deugde, eensdeels wijl de grond er te zwaar was, maar vooral omdat die te donker beschaduwde werd door eenige groote boomen; ten Zuidwesten lag een open terrein mede voor vaste planten dienende. Hier was aanvankelijk ruimte genoeg en ook voor uitbreiding meer beschikbaar; op de rots zelfve toch konden veel meer vaste planten gekweekt worden, zoodat er eigenlijk plaats mede werd gewonnen.

In het voorjaar van 1886 werden de beide vijvertjes vereenigd en werd de daarachter liggende ruimte, een breed pad met de glooiing, voorts een verder Zuidwestelijk gelegen terrein voor een rots bestemd.

Het is waar, hierdoor kwam het eerste gedeelte niet alleen op het Noorden, maar bovendien nog in de schaduw te liggen, dat voor de meeste rotsplanten, die veel licht en zon verlangen, absoluut ongeschikt is, maar dit gedeelte kon gebruikt worden voor die soorten, welke schaduw behoeven, terwijl, aangezien de rots met haar voet tot in het water van den nu veel grooteren vijver reikte, tusschen de onderste steenen gelegenheid kwam voor vochtminnende en moerasplanten, en eindelijk de vijver zelf eenige inlandsche waterplanten kon herbergen. Deze combinatie kwam mij alleszins geschikt voor; het overige gedeelte der rots, ongeveer de helft, zou het volle genot hebben van de zon, en juist daar bestond gelegenheid voor latere uitbreiding, gelijk dan ook het daar liggende gedeelte zoo ingericht werd, dat het later de voet zou zijn van 't geen er bij aangebracht moest worden.

Het geheel heeft dus een gebogen vorm, daar het met het beloop der hierboven genoemde kas mede gaat, en beschrijft ongeveer het derde gedeelte van een cirkel. In de bocht is de rots het hoogste, ongeveer drie Meter, daar bevindt zich echter een doorgang, met steile zeer ongelijke wanden naar een $1\frac{1}{2}$ Meter hooger liggend pad. Het heeft er geheel den schijn van als ware daar, in het belang der communicatie, door de rotsmassa een gang gebroken, te meer, wijl ook de grond daar met rotsteen belegd is. Ofschoon het nuttigheidsbeginsel bij dezen aanleg op den voorgrond stond en alles moest beheerschen, meende ik toch, zoover dit mogelijk was, aan het geheel een zooveel moge-

lijk natuurlijk voorkomen te moeten geven, en dus het aesthetische principe niet uit het oog te mogen verliezen, en de heer Moerkoert, te Utrecht, die met den bouw belast werd, begreep mijne bedoeling volkomen. Vooral dit middengedeelte mag dan ook, uit dit oogpunt gezien, als uitmuntend geslaagd beschouwd worden.

De rots in haar geheel beslaat een oppervlakte van ongeveer 200 vierk. Meter, dat echter natuurlijk door de hellingen veel meer wordt. Om nu een denkbeeld te geven hoeveel ruimte daar voor de cultuur door gewonnen werd, is het voldoende te zeggen dat voor elke soort van vaste planten hier $1\frac{1}{2}$ vierk. Meter gerekend wordt (een ruimte die voor de meesten, wil men ze goed vertegenwoordigd hebben, niet te groot is). Er zouden dus op die 200 vierk. M. nog geen 140 planten hebben kunnen staan, terwijl bovendien een groot gedeelte bestond uit een pad. Welnu, de speciale Catalogus van 1889 der in dezen rotstuin, d. w. z. op deze rots, groeiende planten, bevat niet minder dan 410 soorten, en sedert zijn er nog verscheidenen bijgekomen.

Nu is het waar dat enkele plaatsen wel wat dicht gevuld zijn, en er, nadat de rots zal uitgebreid zijn, hier en daar enkelen opgelucht zullen moeten worden, maar het verschil is dan ook waarlijk groot genoeg.

De rots bestaat geheel uit lavasteen uit het Eifelgebied. Heeft men gelegenheid om daartoe, als zulk een aanleg uitgestrekt is, gedeeltelijk graniet, gedeeltelijk kalksteen te gebruiken, dan verdient dit de voorkeur; lavasteen is echter uit de Rijnstreek gemakkelijk en betrekkelijk billijk te verkrijgen in stukken van verschillende grootte; hij is daarbij poreus, de formaties waren mij, door een herhaald bezoek aan den Vulkanischen Eifel, bekend, en, behalve dat de kleur een aangename is ¹⁾, hetwelk echter van ondergeschikt belang moet geacht worden, was mij gebleken dat kleine mossen er welig op tieren, zoodat er spoedig een dunne humuslaag op verschijnt; zeker in dit geval van veel belang.

Ik zeide daareven dat de heer Moerkoert deze rots »gebouwd« heeft. Eigenlijk is dit waar in al te letterlijken zin.

Nadat wij de noodige afspraken gemaakt hadden, en hij, door een ruwe teekening, blijk gegeven had mijn losse schets volkomen begrepen te hebben, ging ik voor een week

¹⁾ Aanvankelijk wel wat te bruin, te chocoladekleurig, door de verse breuken, maar dit verandert reeds in een jaar tengevolge van de inwerking der lucht; de kleur wordt dan donkerder en natuurlijker.

of drie op reis, terwijl hij intusschen zou beginnen. Toen ik terugkwam was hij met het zonnige gedeelte reeds een aardig eindje op streek, maar toen bleek het mij terstond dat hij voor mijn doel te streng had vastgehouden aan het denkbeeld »bouwen«. Hij scheen zich dit kwalijk zonder metselen te kunnen voorstellen, en had elk stuk, ja elk stukje steen zorgvuldig in cement gezet. Dit nu was mijne bedeeïng niet en kon die ook niet zijn. De kleinere stukken steen moeten geheel los liggen, ten einde ze, al naar dit bij 't beplanten noodig blijkt, te kunnen verplaatsen, en tusschen allen moeten zooveel mogelijk kloven en spleten open blijven, daar juist die voor velen dezer planten onmisbaar zijn.

Ook had hij er figuurtjes en openingetjes bij aangebracht, die voor een »rotspartij« op een buitenplaats zeer aardig kunnen wezen, maar voor een »rotsstuijn«, met een wetenschappelijk doel aangelegd, ondoelmatig en bovendien wel wat geaffecteerd zijn.

Ik zeg dit niet om de verdiensten van den heer M., die inderdaad hier blijk gaf zeer ervaren in zijn vak te zijn, te verkleinen; integendeel, niets zal mij aangenaamer zijn, dan later te vernemen dat deze mededeeling voor hem een soort reclame geweest is, maar alleen om te doen zien dat er verschil is tusschen den bouw van een »rotspartij« en den aanleg of de inrichting van een »rotsstuijn«. Vooral voor den laatste moet het doel streng in 't oog gehouden worden.

Bij het andere, beschaduwde, gedeelte is veel minder gebruik van cement gemaakt en dit is dan ook voor beplanting veel geschikter.

Eigenlijk moet men zulk een bindmiddel er zoo weinig mogelijk bij te pas brengen. Voor zeer steile gedeelten is het niet wel te vermijden, maar overigens is het zoo ondoelmatig mogelijk.

Al gebruikt men gekleurde cement, of besmeert men de voegen later met een pap van roodaarde, zichtbaar blijven ze, en ze worden dit hoe langer zoo meer. Bovendien vriezen ze los, hetwelk voor steile gedeelten gevaarlijk kan worden en in elk geval zeer leelijk is, daar de portland cement dan nog meer aan den dag komt.

In het algemeen kan men aannemen dat, hoe eenvoudiger men zulk werk inricht, het des te beter zal zijn. Men begint met een zoo onregelmatig mogelijken hoop grond op te doen werpen. Puin is hiertoe zeer goed, koolasch nog beter, gebruikt men puin dan moet er een goede laag koolasch, zand of

goed ingespoeld worden. Will men alleen zand gebruiken, ook goed; luchtige aarde is niet doelmatig, wijl die te veel inzakt en zware aarde nog minder, wijl die te vast wordt en het water niet vlug genoeg doorlaat, wat voor vele planten zeer noodzakelijk is.

Deze hoop specia worde zoo ruw en ongelijk mogelijk opgeworpen; hier hoog en daar laag, waardoor men de golvingen verkrijgt, die men voor de rots wenschelijk acht.

Kan men die aarde dan zoo een winter laten liggen, zoo heeft men het groote voordeel dat de grond zich goed sluit, en is er weinig vrees voor latere verzakking.

Daarna laat men de geheele oppervlakte met rotsteen bedekken. Zooals ze vallen, vallen ze; hoe ruwer en onregelmatiger des te beter.

Dit gedaan zijnde, gaat men wat verschikken, en vult men tegelijk de gaten en wijde sleuven met boschgrond aan; de regen spoelt die er dan verder in, en het geheel verkrijgt de noodige vastheid. Hier en daar, stapelt men eenige steenen op een, al naar dit doelmatiger is.

Nu zou men zoo oppervlakkig zeggen, dat dit zeer eenvoudig is, en het schijnt dan ook zoo; maar het is toch voor hen, die niet bij herhaling rotsachtige streken bezochten, niet raadzaam een rotsgroep van eenige uitgestrektheid aan te leggen, zonder hulp van een deskundige. Die het aan een metselaar toevertrouwt, is geheel van den weg af, en zelfs eenen grottenbouwer van beroep, moet men sterk op 't gemoed drukken, toch zoo weinig mogelijk te »bouwen«. Niettegenstaande het hier bij het eerst aangelegde gedeelte nog zooveel mogelijk gewijzigd is, ondervond ik van dat metselen toch op den duur de zeer onaangename en hinderlijke gevolgen. Op den kalen steen toch — vooral op de versche breuken — kan men slechts bij uitzondering planten; dit moet men doen in de gleuven en spleten, of kleinere en grootere openingen. Later kruipen de daartoe geschikte planten over den steen heen, en hechten zij zich er aan vast. Niets is hatelijker dan die voor dit doel gemetselde kommetjes, enz., die een »bouwer« maar al te zeer geneigd is er bij aan te brengen. Die vakjes moeten natuurlijk zijn, en dit verkrijgt men hier door eenige steenen te verschikken, daar door er een geheel weg te nemen, en het gat met aarde te vullen; voor sommige niet over steen maar over de aarde kruipende soorten toch heeft men vrij groote vakken nodig. Liggen de stukken steen nu los, dan heeft

men dit volkomen in zijn macht, en heeft men bij dit verschikken alleen er goed op te letten, dat men het verband niet verbreekt, of aan hooger liggende stukken steen den noodigen steun ontnemt.

Het kwam mij niet ongepast voor, bij het bespreken van onzen Rotstuin, deze bijzonderheden in herinnering te brengen, waartoe ik onwillekeurig aanleiding vond. Het is toch zeer goed mogelijk dat er onder onze lezers liefhebbers zijn, die er reeds aan dachten, of bij wien naar aanleiding der later volgende mededeelingen het plan oprijst, een kleinere of grotere rotsgroep, bepaald voor de cultuur van wat men gewoonlijk Alpenen noemt aan te leggen, en dan kan het hun te pas komen.

Voor al heeft men er dan op te letten, dat die gelegen zij op een zonnige plaats, het zij tegenover het Zuiden of op het Oosten. Dit is voor de meeste en de fraaiste rotsplanten absoluut noodzakelijk.

Anders is het met een rotspartij, ter versiering van een gedeelte van een park of buitenplaats. Ligt die tegenover het Noorden, of is hij door boomen beschaduwd, dan zijn er nog planten genoeg die onder deze omstandigheden gaarne groeien, om er een sierlijk, levendig voorkomen aan geven, mits men bij den aanleg zorgt dat daarvoor toereikend gelegenheid is. Een rots kan allicht zoo «gebouwd» worden, dat er alleen hier en daar plaats is voor kleine planten, en die dan nog niet eens met hare wortels diep in den grond kunnen dringen. Ook in dit geval is het dus noodig, waar dit zonder vrees voor verzakking of instorting kan, de steenblokken los te laten liggen. Als achtergrond kan zulk een groep een zeer schilderachtig effect maken, en vroeg in 't voorjaar vooral kan men er ook bloemen genoeg op hebben. Wat later, juist dan, wanneer de Rotstuin met een weergaloozen rijkdom van bloemen prijkt, wordt dit veel minder, maar dan treedt het bevallige en frissche groen, vooral der Varens, er voor in de plaats, hetwelk uit den aard der zaak op het zonnige gedeelte een ondergeschikte rol speelt. —

En nu naar «onzen Rotstuin»! —

W.

Warme- en gematigde-kas.

Gloriosa superba grandiflora.

(Met een afbeelding.)

Te midden van de heerschende malaise in de liefhebberij voor warmekasplanten, vindt een fraai bloeiende klimplant toch

nog altijd een voldoende aantal bewonderaars, en daarom hebben wij goeden moed dat de heer William Bull, te Chelsea, bij Londen, geen spijt zal gevoelen dat hij de schoone *Gloriosa superba grandiflora* heeft ingevoerd.

Zij is inderdaad een van de fraaist bloeiende en sierlijkste kasplanten. De bloemen zijn samengesteld uit zes breede lancetvormige bloembladeren, die zich achterover buigen als de bloemen geheel open zijn. Deze bloembladeren zijn aan den voet schitterend scharlaken-vermiljoenkleurig, overgaande in rijk oranje-rood en groenachtig geel aan den kant.

De plant groeit snel en bloeit mild. De stengels dragen fraaie, vroolijk groene bladeren. Zij is van Aziatischen oorsprong.

Koude-kas.

Aralia papyrifera.

Men kent deze reeds sedert vele jaren in cultuur zijnde fraaie koudekasplant; er was een tijd dat ze algemeen gezocht werd, en inderdaad maken hare sierlijke, groote, wollige bladeren haar wel die onderscheiding waard. Ware het niet dat ze als ze wat ouder wordt zeer vervalst, ze zou een der fraaiste van haar geslacht zijn. Het is echter zaak steeds te zorgen dat men er een of meer aankomende planten van heeft, en dit mag wel de voornaamste oorzaak zijn, dat velen haar hebben losgelaten.

Verleden jaar liet ik een jonge plant op een tegenover het Zuiden gelegen rabat in den open grond planten en wel in goed gemesten zandigen grond.

Het was een lust die plant te zien groeien en met wezenlijk leedwezen besloot ik er in het najaar toe haar te doen opnemen; ze werd toen in een kuipje geplant en in een lichte, frissche koudekas gezet, nadat ze eerst nog een paar weken, bij regenachtig weer, had buiten gestaan.

Ze hield zich daar vrij goed onder, met dien verstande evenwel dat ze haar onderste bladeren verloor. Dit behoefde daarom niet te beletten dat ze in dezen zomer, op dezelfde wijze behandeld, nog veel fraaier werd, maar er was iets anders dat dit belette: het weer. Immers nu pas begint ze eigenlijk te groeien, te laat dus om er in dezen zomer nog wat buitengewoons van te verwachten.

Het was echter niet over die oude plant dat ik wilde spreken, maar over hare nakomelingen.

Op de plaats namelijk waar zij verleden jaar gestaan heeft, werd een half voet hooge

laag nieuwen grond gebracht, die door de aanwezige aarde gespit en waarop Tulpen geplant werden. Nadat die uitgebloeid waren is die grond weder omgespit en zijn er enkele koudekasplanten in geplaatst.

En thans komen er, daar waar verleden jaar die *Aralia papyrifera* heeft gestaan, eenige jonge planten daarvan te voorschijn, natuurlijk van wortelstukjes, die er verleden jaar in zijn gebleven.

Dit kunnen maar zeer kleine stukjes zijn; daar men toch steeds bij het spitten alle doode wortels verwijderd, en dit was hier na dien tijd tweemaal geschied.

Dat de *Aralia papyrifera*, even als alle, althans de meeste *Araliaceën*, door wortelstukken kan vermenigvuldigd worden, is op zich zelf niets nieuws, wel dat zulke kleine wortelstukjes zulk een sterk weerstandbiedend vermogen bezitten.

Had de vorst diep in den grond kunnen dringen, dan zouden ze mogelijk — waarschijnlijk zelfs — bevroren zijn; daar echter over die Tulpen een lichte bladbedekking lag en het niet zeer streng gevoren heeft, zal de vorst ze wel niet bereikt hebben. Maar dat ze in dien kouden grond niet verrot zijn, is al mooi genoeg.

Voor de praktijk leert dit toeval dat men voor de vermenigvuldiging dezer fraaie plant geen warmte noodig heeft. De warmte toch heeft die jonge planten in dezen voorzomer niet uit den grond gelokt! Ze verschenen, niettegenstaande de temperatuur over het algemeen zeer laag was.

Het is inderdaad wel voor de eerste keer dat ik de *Aralia papyrifera* als onkruid buiten zie opstaan! W.

Bloembollen-cultuur.

De Narcissen-cultuur op de Scilly-eilanden.

Nabij de ver vooruitspringende Zuid-west punt van Engeland, omstreeks 30 Eng. mijlen daarvan verwijderd, ligt een groep van ongeveer 140 kleine eilandjes en rotsen, die, zoo ze al eenige bekendheid hebben, deze voornamelijk danken aan de vele schipbreuken waartoe die rotspunten aanleiding gaven. De totale oppervlakte wordt (volgens Kramer's *Geographisch Woordenboek*) op 2256 bunders geschat.

Deze eilandjes, immers voor zoover ze bewoond zijn, hetwelk slechts met enkelen het geval is, hebben in den laatsten tijd voor de bloementeel een niet geringe beteekenis verkregen, waaromtrent de heer Rud Schuck, te Londen, het volgende mededeelt. ¹⁾

Hoewel in den Atlantischen Oceaen gelegen en aan alle stormen blootgesteld, is het klimaat er toch zeer zacht (dat wel, evenals zulks met Wight het geval is, aan den invloed van den Golfstroom zal te danken zijn W.); met, dit al is de boomvegetatie er van geen beteekenis, hetwelk hiervan het gevolg is, dat ze uit alle hemelstreken steeds aan hevige winden zijn blootgesteld. Struikgewassen daarentegen groeien er met buitengewone weelderigheid, en men zal wel nergens elders heggen van *Evonymus* en *Escallonia macrantha* vinden, welke met die men hier ziet in hoogte en pracht gelijk staan. Deze leveren een voldoende beschutting voor lagere planten.

Tot voor een twintigtal jaren waren aard-appelen en wat koren de eenige te nauwernood voor de behoeften der bevolking voldoende producten. Ondanks hare nabijheid aan de Engelsche kust waren ze van de overige wereld zoo goed als afgesneden, en eerst nadat er snellere en regelmaterige communicatiemiddelen geschapen waren, konden pogingen in het werk gesteld worden, om van de vruchtbaarheid des bodems doelmatig partij te trekken.

Allereerst legde men zich toe op de cultuur van vroege groenten, maar tegen de concurrentie der tegenoverliggende provincie Cornwall, die reeds sinds geruimen tijd de Londense markt daarvan voorziet, bleek men niet opgewassen, zoodat de financiële resultaten niet bevredigend waren. Aan de energieke pogingen van den heer Dorrien Smith, de eigenaar dezer eilanden, mocht het echter gelukken deze eilandbewoners tot de bloementeel over te halen. En thans, na zoo korten tijd, kunnen deze eilanden als één groote bloemtuint beschouwd worden, terwijl de uitvoer van bloemen er een hoogte heeft bereikt, die men zich onmogelijk had kunnen voorstellen.

Nevens eenige andere bloemen, zooals *Anemone fulgens* en *Cheiranthus Cheiri*, zijn het voornamelijk bolgewassen en van deze bijna alleen Narcissen, die er in ongehoorde massa gekweekt worden. Groot en klein, oud en jong, allen kennen ze deze bloemen nauwkeurig, en met de botanische namen der soorten zijn zelfs de kinderen der armste bewoners zoo goed vertrouwd, als waren het Engelsche woorden; al het leven en werken op deze eilanden draait om de Narcissen heen. Elk hoekje is met deze bollen beplant, en zelfs zij, die geen eigen stuk grond bezitten, kweeken ze in potten, niet uit liefde tot de Natuur maar om de bloemen voor de markt te verkoopen.

¹⁾ *Gartenflora*, 1890, blz. 247.

Enkele personen maken er een beroep van de eilanden te doorkruisen, om de bloemen van deze kleine kweekers op te koopen. Een enkel kweeker was in het laatste jaar op éénen dag in staat niet minder dan 500.000 dezer bloemen naar de Londensche markt te zenden, en in den besten tijd is het niets ongewoons dat van de eilandjes 10—15 ton (à 1000 Kilo) verzonden wordt.

Nemen wij aan dat ongeveer 400.000 bollen noodig zijn voor de beplanting van een Morgen, en dat van de beste soorten het duizend ongeveer twee Pond Sterling kost, zoo blijkt dat deze cultuur aanvankelijk heel wat kostte, en het gezamenlijke kapitaal der kweekers in de laatste jaren mag dan ook op ruim een kwart millioen Pond Sterling geschat worden.¹⁾

Alles wat *Narcissus* heet: *N. poëticus*, *Pseudonarcissus*, *Soleil d'or*, *Gloriosa* en honderd anderen wordt daar gekweekt, en de kweekers zijn er steeds op uit steeds nieuwe variëteiten te verkrijgen. Hierin worden zij door den heer Smith krachtig ondersteund, die op zijn landgoed »Fresco« een grooten proeftuin heeft ingericht, waar al het nieuwe vooraf zorgvuldig beproefd wordt. Ook hebben daar jaarlijks *Narcissen*-tentoonstellingen plaats, waarvan de laatste gehoudene meer dan 800 nummers telde.

De cultuur dezer planten is zeer eenvoudig. Men plant de bollen op ongeveer acht (Eng.) duim van elkaar verwijderde rijen, waarvan er zes een bed vormen. In het najaar worden ze nog met een aardlaag gedekt, die in het voorjaar weggenomen wordt.

Om de drie jaren neemt men de bollen op, die dan schoon gemaakt en gedroogd en, nadat het jonge broed er afgenomen is, weder geplant worden, sommigen dicht bijeen, anderen, al naar de soorten, wat ruimer.

Door de hevige winden loopen de ontluikende bloemen gevaar van beschadigd te worden; daarom snijdt men ze af vóór dat ze zich openen, en zet ze eenigen tijd in warm water, waarna ze spoedig opengaan en dan ook volmaakt zuiver gehouden worden.

Zoo is dan, bijna alleen door de *Narcissen*, deze eilandengroep, die vroeger slechts door arme visschers bewoond werd, zoo zijn deze uit den Oceaan zich verheffende puntjes vasten grond, weleer zelfs aan de Engelschen even onbekend als de binnenlanden van Afrika, tot grooten welstand gekomen, en zijn ze tegenwoordig voor de Londensche bloemenmarkt van belangrijke beteekenis

¹⁾ Ik geef hier de woorden van den Schrijver zoo goed als letterlijk terug.

geworden. Het geheele jaar door, zelfs midden in den winter, vinden wij zoowel in de hutten der armen als op de tafels der rijken deze fraaie bloemen, die door hare goedkoopheid binnen ieders bereik liggen.

Anematheca oruenta.

Sedert een drietal weken staat dit Kape-naartje op den open grond te bloeien, en het wil ons toeschijnen, met het oog op de talrijke knoppen, welke door zij-bloemstengels worden voortgebracht, dit nog eenige weken blijft aanhouden. Wij verheugen ons bij voorbaat in dit blijvend genot, waarin wij ons dagelijks mogen verheugen. En wie wil dat niet met ons doen? Wie wil voor een wijle niet gaarne zijn aandacht schenken aan dit allerliefste plantje, dat 25 cM. hoog wordende, overdekt is met karmijnroode, 3 cM. groote bloempjes. Op de drie bovenste bloembladeren, vertoont zich een donker fluweelroode vlek, die niet weinig tot haar fraaiheid bijdraagt. Op de twee kransen van bloemenbladeren, krijgen wij 3 meeldraden met violetkleurige vezeltjes, terwijl zich dan nog een drie-spletige stijl vertoont. Wij hebben hier dus met een *Iridaceae* te doen, die wij in alle opzichten gerust durven aanbevelen. De bloemsteng welke uit het hart te voorschijn komt, vertakt zich 3—4 malen, en neemt dáár, waar de bloemknoppen zich bevinden, een meer horizontale richting aan, denklijk om ons hare snoeperige bloempjes wat beter te doen zien.

Zij bemint een warm plaatsje in den tuin, en is ook voor de Rock Garden geenszins te versmaden. Men kan haar na verkiezing in den herfst of in het voorjaar planten, en dit diep te doen — het is een bolgewas — is aanbevelenswaardig. J. K. B.

Irissen uit zaad.

Men zal mij ten goede houden, wanneer ik met een enkel woord opkom tegen de wijze hoe op bladz. 348 een bericht over *Irissen uit zaad uit the Garden* is overgenomen. Het bericht zooals het daar staat, zegt niets omdat er niet bijgevoegd is van welke *Irissen* sprake is. In *the Garden* spreekt Greenwood, de inzender van het stukje aldaar van Engelsche *Iris*, en hij meldt omtrent de wijze hoe hij de Holland-sche *Iris anglica* kweekt »dat hij ze verscheiden jaren achtereen op dezelfde plaats vast laat staan.« Het vast laten staan gedurende eenige jaren moge bij plant-*Iris* soms aan te bevelen zijn, bij bol-*Iris* zeker niet; in geen geval mag men uit de mededeeling

in *the Garden* eene conclusie trekken die eenigszins waarde heeft. Ware het bericht juist overgenomen, dan zou ieder die bekend is met de kweeking van Iris dit hebben kun-

ling en goede zaadkeus zich krachtig kunnen ontwikkelen, maar evenzeer is het een feit dat men Engelsche Iris uit bollen zeer goed krachtig kan houden, wanneer men ze

GLORIOSA SUPERBA GRANDIFLORA.

nen begrijpen, nu het onvolledig werd wedergegeven, meende ik het door deze regelen te moeten aanvullen. Algemeen bekend is dat p'anten uit zaad bij goede behande-

tijdig in geschikte gronden plant en wisselbouw in acht neemt, voorts zorgt ze niet te veel uit te rapen. Op grond dat men in de Hollandsche bloembollenkwekerijen die

methode volgt, zullen zij die met die kweek-
kerijen bekend zijn, wel niet den raad van
Greenwood volgen, maar zoo als thans in
klimmende mate geschiedt, de Engelsche
Iris die ze noodig hebben wel in bollen uit
Holland blijven ontbieden. J. H. K.

Groententuin.

Tomatencultuur.

The Indian Agriculturist schrijft hier-
omtrent:

Proeven in het afgeloopen seizoen geno-
men aan het Landbouw-Proefstation, verbon-
den aan de Universiteit te Cornell, leeren het
volgende omtrent de cultuur van Tomaten:

1°. Veelvuldig overplanten der jonge plant
en goede grondbewerking zijn noodig om
goede resultaten met deze cultuur te ver-
krijgen.

2°. Planten, die gedurende 10 weken onder
glas gekweekt werden, eer zij overgeplant
werden in het veld, gaven een week à 10
dagen eerder vrucht, dan die welke twee
of drie weken later geplant werden, terwijl
het verschil nog veel grooter was bij zes
weken later planten. De opbrengst nam
grootelijks toe door vroeg planten.

3°. Ruime en zelfs zware bemesting in
het afgeloopen seizoen, gaf eene groote ver-
meerdering van opbrengst, boven geen bemes-
ting, hoewel algemeen het tegendeel gedacht
wordt. Zware bemesting schijnt dus geen
kruipers voort te brengen, ten koste der
vrucht.

4°. De proeven wijzen aan, dat op armen
grond de vruchten meer hoekig worden.

5°. Variëteiten van Tomaten verdwijnen
langzamerhand, en tien jaren kunnen mis-
schien als de gemiddelde levensduur eener
variëteit beschouwd worden.

6°. Tegenwoordig worden bij Tomaten
bijzonder gevraagd: regelmatig vorm, vast-
heid, groote afmeting, groote opbrengst der
plant.

7°. De ideale Tomate zou waarschijnlijk
overeenkomen met de volgende taxatie in
punten: sterkte der plant 5; vroegheid 10;
vastheid der vrucht 20; vorm der vrucht 20;
afmeting 10; smaak 5; hoedanigheden voor
het koken 5; productiviteit 20.

8°. De vastheid der vrucht kan niet juist
gemeten worden, noch door haar gewicht,
noch door haar vermogen om lang goed te
blijven.

9°. Volgens de genomen proeven zijn de
volgende variëteiten de beste Tomaten voor
de markt: *Ignotum*, *Beauty*, *Mikado*,
Perfection, *Favorite* en *Potato leaf*.

10°. De volgende nieuwe variëteiten zijn
bijzonder geschikt voor cultuur door lief-
hebbers: *Dwarf Champion*, *Lorillard*,
Peach en *Prelude*.

Planten, welke in de schaduw gedijen.

Eenigen tijd geleden, het was in het No.
van *Sempervirens* van 6 Juni, vonden we in
dit blad de *Aucuba's* bijzonder aanbevo-
len om onder boomen te planten. Het bericht
scheen uit Engeland te komen; nieuw mag
het zeker niet genoemd worden, daar men
deze goede eigenschap als vrij algemeen
bekend mag veronderstellen. Die wijze van
planting zal zeker ook wel in ons vader-
land aan te treffen zijn; ook herinneren we
ons in België, o. a. in ruime mate in den
Botanischen tuin te Gent daarvan gebruik
te hebben zien maken. Juist omdat deze
plantsoort, welke hier en daar niet eens vol-
komen winterhard kan beschouwd worden,
voor dat doel zoo dikwijls gebruikt wordt,
doen we misschien enkele lezers van *Sem-
pervirens* een genoegden de aandacht te vesti-
gen op andere planten, ook voor dit doel
geschikt. Daarvan verzamelden we langza-
merhand een lijstje, opteekende wat zich
daartoe als geschikt voordeed.

Velen ervan groeien geheel anders, velen
weer zijn bolgewassen, welke in het vroege
voorjaar, wanneer struiken of boomen nog
van hun bladerdos ontdaan zijn, daaronder
een allerbekoorlijkst effect kunnen maken.

Onder kruipende planten zijn vooral aan
te bevelen de *Klimop*, zoowel de gewone
Hedera Helix als de *H. canariensis*,
de welbekende met groot blad; een boom
bereikt hebbende bekleeden ze die ook nog
met hun fraai loof. Bonte soorten zijn min-
der geschikt; ze kleuren zich niet goed in
het donker.

Vinca minor met hare verschillende
variëteiten is ook zeer aan te bevelen vooral
als randen aangeplant; ook vroolijkt ze zich
nu en dan met een wit, rose of paars
bloempje op.

Asarum europæum, een bij ons inheem-
sche plant (in Ned. Limburg) met niervor-
mige langgesteelde bladeren en vreemde
bruinroode bloemen, zagen we zeer welig
tieren op plaatsen waar de zon nagenoeg
niet kwam.

Het gebruik voor dit doel van *Hyper-
icum calycinum*, bekend om hare fraaie
grootte gele bloemen met talloze meeldra-
den, is aan velen zeker ook niet nieuw; ook
deze groeit laag en bloeit zoo niet al te
bedekt geplaatst, nog vrij goed.

In het *Battersca-Park* te Londen vonden

we o. a. met goed succes aangeplant onder boomgewas: *Buxus sempervirens*, *Funkia Sieboldii* en *Aralia Sieboldii*. Of de laatste echter bij ons het zou houden is de vraag; in elk geval valt er niet bepaald op te rekenen.

Mahonia Aquifolium wordt ook dikwijls gevonden op dezelfde wijze als *Hypericum* in laaggehouden bedden aangeplant. Haar fraai blad is bekend; in 't najaar kleurt zich dit dikwijls zeer schilderachtig, op de gele bloemen volgen blauwe bessen.

Onder de *Ruscus* met hunne eigenaardige bladachtige takjes (*phyllostia*) waarop de bloemen zich vertoonen, mogen als alleen voor ons klimaat geschikt geacht worden: *R. aculeatus* en *R. racemosus*¹⁾, andere ook zeer interessante soorten schijnen daartegen niet bestand te zijn. In Engeland ziet men ze algemeen, men noemt ze er »Butcher's broom«.

Rhododendron zijn ook zeer geschikt om op eenigszins beschaduwde plaatsen gekweekt te worden; ze bloeien natuurlijk niet zoo als ze dat geheel openstaande zouden doen, doch het doel is hier ook meer om kale gedeelten of openingen te bedekken of te vullen.

Enkele Bamboe-soorten, misschien bij ons niet hard, voldeden te Kew ook zeer goed. De fraaiste was wel de *Bambusa Metake* of beter *Arundinaria japonica*; deze was zeer fors, drie Meter hoog en stond op eene vochtige zeer beschaduwde plaats in de rotspartij.

Atropa Belladonna, om hare giftige eigenschappen evenwel een plant waarvoor men op zijn hoede moet zijn, verbaasde ons over haar forschen groei. Ze stond onder een grooten Sparreboom, ontving slechts zeer weinig zon en vocht en groeide en bloeide er maar lustig op los, alsof ze het daar niet beter naar den zin kon hebben. Ware deze niet zoo giftig, we zouden haar bepaald aanbevelen om kale plekken onder boomen met een frisch groen te bedekken.²⁾

Helleborus, tegenwoordig in zoo talrijke soorten en verscheidenheden aangekweekt, waarvan evenwel o. i. geen enkele de *H. niger* en hare prachtvariëteit *maximus* of *latifolius* overtreft, is ook een schaduwminnende plant. In het vroege voorjaar geeft ze dan nog vele bloemen ten beste. Dit doet ons onwillekeurig denken aan de vele bol-

gewassen, welke in Kew Gardens den zoogenaamden »Woestentuin« in het vroege jaargetijde tot een groot aantrekkingspunt maken. Dit is een heuvel, waarop vele boomen staan; het gazon wordt slechts na den bloei of daar waar het andere planten in den weg staat gemaaid, en daartusschen vinden talrijke planten in onregelmatige groepen eene plaats.

Bij de planting wordt steeds rekening gehouden met het doel om de natuur zoo getrouw mogelijk nabij te blijven. Hier vindt men massa's *Galanthus*, het welbekende Sneeuwkllokje, allerliefst bloeiende kort na Nieuwjaar, *Crocus* bij duizenden, verscheidene lieve *Cyclamen*-soorten, een groot getal *Narcissus*, *Scilla*'s, *Eranthis hyemalis* en vele anderen. Ze schijnen er steeds overvloedig te bloeien.

Ook zijn zeker nog voor dit doel geschikt: *Primula*'s, hetwelk de *Pr. veris* en officinalis uit onze bosschen bewijzen, *P. japonica*, *acaulis*, e. a., *Anemone nemerosa*, *Convallaria majalis*, *Erythronium dens-canis*, *Bulbocodium*, *Leucoium*, *Polygonatum*, *Trillium*, enz. Vollegronds *Orchideeën*, daar waar het terrein vochtig is, zouden er ook zeker aarden.

Bijna vergaten we daar nog eene plantengroep, eene, welke zeker niet het minst er toe kan bijdragen, de anders onoogelijke plekken, die men zoo dikwijls onder groote boomen aantreft, in een waar aantrekkingspunt te veranderen. Het is die der *Varens*, aan allen bekend en door een ieder bewonderd, maar toch in onze tuinen veel te schaars vertegenwoordigd. Wat zijn er tegenwoordig niet prachtige variëteiten van de reeds zoo fraaie inlandsche of exotische winterharde soorten; verscheidenen daarvan zijn ook bij onze firma's verkrijgbaar. Zelfs de typische soorten, welke in de bosschen en elders bij ons voorkomen, zijn reeds zoo fraai, dat ze het aanplanten best waard zijn.

Zeker zouden nog verscheidene andere planten hierbij gevoegd kunnen worden; het was evenwel slechts ons doel die op te noemen, welke we bij eigen aanschouwing als voor dat doel bijzonder geschikt hebben bevonden, hopende dat van een en ander door sommigen der geachte lezers partij zal kunnen getrokken worden.

Parijs, 27/6 '90.

H. J. GOEMANS.

Onuitspreekbare namen.

Met zeer veel genoegen las ik het rapport van de meeting der vaste Commissieën van de welbekende initialen E. Th. W.

Ik ga volkomen met den geachten schrij-

¹⁾ Dat deze voor ons klimaat geschikt zou zijn, komt ons twijfelachtig voor. RED.

²⁾ Deze zwaar vergiftige plant mag eigenlijk nergens anders dan in Botanische Tuinen gevonden worden. RED.

ver mede wanneer hij, bij 't bespreken der nieuwe heesters van de firma Zocher & Co., aanvoert dat die namen wel een beetje besnoeid mochten worden.

Ook de *Gardeners' Chronicle* vestigt er altijd, zoodra er maar gelegenheid voor is, de aandacht op die lange namen uit de wereld te verbannen.

In het No. van 26 Juli pag. 102 waar het ingezondene van Chiswick wordt besproken zegt de Redactie achter den onuitsprekbaren naam: *Polystichum angulare* var. *divisilobum*, sub-var. *plumosum*, sub-sub-var. *densum*.

We are not responsible for the name! (Wij zijn voor de naam niet verantwoordelijk!) J. K. B.

Vergadering der vaste Commissieën, op Donderdag 17 Juli II.

Het zij ons vergund een paar opmerkingen in te zenden, welke kunnen dienen tot aanvulling van het verslag over de bovengemelde vergadering in *Sempervirens*, blad. 356—358.

Van de door de firma E. H. Krelage en Zoon wordt gemeld, dat ze eenige nieuwe Fransche aardbezieën lieten zien, die achterstonden bij de elders door dezelfde firma in eene verzameling tentoongestelde variëteiten. De ingezonden soorten waren: Jubilee *Lawton* uit Engeland; Souvenir de *Bosquet*, *Edouard Lefort*, uit Frankrijk; Big Bob, uit Amerika; *Caprice Godefroy Lebeuf*, uit Frankrijk en *Marlitt Max Goeschke*, uit Duitschland; ze waren dus van zeer verschillende nationaliteit. Omtrent het oordeel der Vruchten- en Groenten-Commissie is alleen bekend, dat ze niet bekroond werden, we missen tot nu toe het verslag dier Commissie¹⁾. Van een der leden der Commissie ontving ik de mededeeling »de Commissie vond er wel eene zeer goede variëteit in, doch geen aanwinst boven bestaande variëteiten«. Het is zeer wel mogelijk dat dit oordeel juist is, hoewel bij dergelijke inzendingen, vooral wanneer het, zoo als hier, verscheidenheden geldt, die ten deele althans in het buitenland grooten bijval vinden, wellicht een verzoek van vernieuwde inzending aanbeveling zou verdienen. Het standpunt der firma die deze aardbezieën inzond, zij met een enkel woord toegelicht. Zij meent alle in haar bezit zijnde buitenlandsche nieuwigheden aan het oordeel der Commissie te moeten onderwerpen; al

is zij zelve niet van hare uitnemendheid overtuigd, omdat zij meent, dat een afkeurend oordeel over bepaalde variëteiten soms even veel waarde voor het algemeen kan hebben, als eene bekroning eener uitnemende variëteit. Het komt ons daarom uit dit oogpunt wenschelijk voor, dat in de officiële verslagen alle verscheidenheden met namen vermeld worden, die ter bekroning werden aangeboden, al is het ook dat zij geen onderscheiding verwierven. Deze firma stelt er een eer in zooveel mogelijk goede nieuwigheden in te voeren, maar wanneer zij nieuwigheden van buitenlandschen oorsprong ten toon stelt, die van minder handelswaarde worden geacht, komt haars inziens de verantwoordelijkheid daarvoor hen toe, die ze het eerst in den handel hebben gebracht.

Omtrent de door de firma E. H. Krelage & Zoon ingezonden nieuwe *Lathyrus odoratus* zij nog opgemerkt, dat niet de twaalf nieuwigheden te zamen een getuigenschrift verwierven, maar dat van die twaalf ingezonden soorten, vijf ieder een getuigenschrift eerste klasse verkregen, en wel de volgende verscheidenheden: Mrs. Sankey, Splendour, Boreatton, Delight en Mrs. Gladstone. De namen der zeven buitendien aangeboden variëteiten zijn de volgende: Fairy Queen, Invincible scarlet striped, Queen Victoria, Queen of England, Imperial Black, Purple Prince en Captain of the Blues.

Daar al deze verscheidenheden zeer fraai zijn, wordt de waarde der bekroonde er natuurlijk door verhoogd; de Commissie kon niet anders dan eene keuze der meest uitstekenden doen.

H., 26—7—'90.

J. H. K.

De eerste Tentoonstelling in Perzië.

De III. *Flora* bevat de mededeeling, dat dit jaar de eerste Tentoonstelling van tuinbouwvoortbrengselen in Perzië is gehouden.

Hoofdzakelijk door de ijverige bemoeiingen van den Inspecteur der hoftuinen, Ottokar Kinen en onder diens leiding, had zij plaats in den tuin van den Minister van Oorlog en Onderkoning Raibe Saltanet. Het valt licht te begrijpen, dat het den heer Kinen heel wat hoofdbreken kostte om alle moeielijkheden, aan zulk een eersten stap verbonden, te overwinnen.

Er waren tentoongesteld: Palmen, Cycadeëen, Pandaneëen, Marantaceëen, Aroideëen, verschillende warme-kasplanten, prachtexemplaren van *Musa Ensete* en *Dracæna indivisa*, bloeiende *Gardenia's*, *Cineraria hybrida*, Hyacinten, Tulpen, Ananassen met vrucht, die, evenals vele andere planten, door den heer Kinen, uit Oostenrijk in Perzië

¹⁾ Sedert is gemeld verslag verschenen en beantwoord aan de hier gestelde eischen.
29 Juli.

waren ingevoerd; verder verschillende vroege groenten, als: Komkommers, Bloemkoel, Salade, enz.

De Tentoonstelling werd geopend door den Shah, in tegenwoordigheid van Prins Raibe Saltanet en vele hooggeplaatste Perzen; de Shah gaf daarbij in vleiende bewoordingen zijne tevredenheid te kennen over de smaakvolle regeling en het groote aantal planten, bloemen en ananassen. Achtereenvolgens werd de Tentoonstelling bezocht door de meeste buitenlandsche grootwaardigheid-bekleeders en liep af tot volle tevredenheid van den ontwerper en van de bezoekers; ongetwijfeld was zij een gebeurtenis van belang voor dit land en voorzeker een bewijs van vooruitgang op tuinbouwgebied.

Boekaankondiging.

Max Kolb. *Die europäischen und überseeischen Alpenpflanzen. Zugleich eine eingehende Anleitung zur Pflege der Alpen in den Gärten.* Unter Mitwirkung der mit den Sammeln der Alpengewächse und deren Pflege im Königl. Botanischen Garten in München seit Jahren betretenen Alpenpflanzenzüchter Joh. Obrist und Joh. Keller. Stuttgart, Verlag von Eug. Ulmer, 1890.

Reeds sedert een paar maanden was ik voornemens dit boek van den Münchner Inspector (Hortulanus) van den Botanischen tuin hier aan te kondigen, maar ik stelde het van week tot week uit. 't Komt dat er geenerlei verplichting op mij rust het te bespreken, of het moet die zijn, onze lezers bekend te maken met een degelijk en zeer bruikbaar werk; immers ik ontving het niet ter aankondiging. Het werd mij door een mijner boekhandelaars ter inzage gezonden. Ik bestelde daarop onmiddellijk een ingebonden exemplaar voor 9 Mark; het ingenaalde, dat ik ter inzage kreeg, kost 8 Mark. Het gebonden exemplaar, dat ik spoedig ontving, ziet er in zijn eenvoudigen, groenen band, keurig uit, zoodat dit zeker de voorkeur verdient.

De heer Kolb houdt zich reeds sedert lang ijverig met de cultuur der Alpen bezig, en zamelt ze zelf in of laat ze door zaakkundigen in het gebergte en op dezer plateaux opzoeken, waartoe hij in Beieren ruime gelegenheid heeft. Voor de cultuur is hij door een uitgestreken rotstuin uitmuntend ingericht; hij is daarbij zoowel een wetenschappelijk man als een degelijk practicus, in beide hoedanigheden in en buiten Duitschland zeer gewaardeerd, zoodat hij al de elementen vereenigt die voor de samenstelling van een werk als het bovengenoemde noodzakelijk vereischt worden.

Het bovengenoemde werk draagt dan ook in alle opzichten het karakter van degelijkheid en volledigheid, waarmede ik niet wil zeggen dat er niet een enkele soort in ontbreekt, wel dat dit als een zeldzame uitzondering mag beschouwd worden.

In alphabetische orde geeft hij een opsomming van al wat tot de breede rubriek der Alpenen moet gerekend worden, waaraan hij

een inleidend hoofdstuk over de cultuur dezer planten in potten en op rotsen doet voorafgaan.

Hij brengt de Alpenen tot vijf groepen, namelijk:

- I Die der Midden-Europesche hooggebergten (de eigenlijke Alpenen).
- II De Sub-Alpenen en de planten uit de Pyreneeën.
- III De Alpenen uit het Middel-Zeegebied, zoo mede die van den Taurus en Libanon.
- IV Die der Aziatische gebergten (inzonderheid van den Hemalaya en van Caucasië).
- V De bergplanten van Noord-Amerika.

Voor elk dezer groepen geeft hij de cultuurwijze op, en wijst dan later, achter de namen der planten aan, tot welke dezer vijf afdeelingen zij behooren. Dit is eenvoudig en zeer practisch.

Dat de heer Kolb zijn boek vooral bruikbaar wilde maken voor liefhebbers, blijkt uit de alphabetische volgorde. Ons ware een systematische beter toegeschenen, daar wij liever al de planten eener zelfde familie bijeen gezien hadden, dan, zoals thans, die welke elkaar volmaakt vreemd zijn nevens elkander. Maar nog eens, voor de liefhebbers, die minder thuis zijn in de stelselmatige rangschikking, is dit veel gemakkelijker.

Bij elke plantennaam is die van den auteur gevoegd, voorts de landen waar zij worden gevonden en tot op welke hoogte men ze op de bergen aantreft.

Dan is bij de meesten een korte beschrijving gevoegd, en vind men daar, waar dit om bijzondere reden te pas komt, ook nog nadere aanwijzingen omtrent de cultuur.

Wij hebben er zeker niets verder bij te voegen, om onze lezers van de bruikbaarheid van dit werk te overtuigen. Inderdaad kenden wij tot hiertoe niets op dit gebied dat zulk een gemakkelijk overzicht geeft over alles wat op de Alpenplanten en hare cultuur betrekking heeft. Moge het in veler handen komen, en den lust om zich met deze belangrijke, meerendeels zoo fraaie planten, bezig te houden, opwekken.

19—7—'90.

W.

Verschillende mededeelingen.

De Tentoonstelling te Apeldoorn, van 2—4 Augustus te houden, belooft veel.

Naar wij vernemen, zullen de inzendingen belangrijk zijn.

Velen zullen zich zeker op opgewekt gevoelen een kijkje te gaan nemen, en hen die 't doen, wacht zeker een genotvollen dag.

Met het oog op de schade, door sommige vogelsoorten aan de vruchten in het Westland toegebracht, heeft de afd. »Westland« der Holl. Maatschappij van Landbouw zich bij adres tot den Commissaris des Koninga in Zuid-Holland gewend, en daarop de beschikking ontvangen, dat tot en met den 31 Dec. 1891 in het ressort der gemeenten Naaldwijk, De Lier, 's Gravensande, Monster, Wateringen

en Loosduinen worden opgeheven de beschermende bepalingen voor kraaien, roeken, kauwen, spreeuwen, huis- en ringmusschen, zoodat wordt toegestaan die vogels te dooden op de eigen of huurgronden, die met veldvruchten zijn bezet.

Een der grootste komkommerkweekers in Amerika is zeker de heer Rawson, te Arlington bij Boston. Deze heer bezit verscheidene kassen door stoom verwarmd en uitsluitend voor komkommerteelt bestemd, waarin de rranken op ongeveer een voet afstand van het glas geleid worden.

Zoodra de komkommers in den winter beginnen te bloeien, wordt in elke kas een bijenkorf geplaatst om de bloemen door de bijen te laten bevruchten; als dan in de koudste dagen de zon slechts even schijnt vliegen de bijen van bloem op bloem en laten hun vrolijk gegons hooren. Naar de heer Rawson beweert zou het niet mogelijk zijn in den wintertijd volop komkommers te verkrijgen zonder hulp der bijen, en genoemde heer plukt er op sommige dagen wel eens 2000 stuks; zeker een bewijs dat de teelt op groote schaal gedreven wordt.

Het Bestuur der K. K. Tuinbouw-Maatschappij te Weenen heeft in zijn jongste vergadering besloten een stipendium of toelage van 200 Florijnen, voor het jaar 1891, beschikbaar te stellen, voor de leerlingen der Tuinbouwschool aldaar. Evenals het door het K.K. Landbouwministerie beschikbaar gestelde stipendium van Fl. 300, wordt dit uitgereikt aan hen, die zich deze onderscheiding door gedrag en vorderingen waardig maakten. Zij moeten zich hiertoe vóór 30 April 1891 bij voormeld Bestuur aanmelden, met overlegging van bewijzen dat ze Oostenrijkers zijn en getuigschriften omtrent hun werkzaamheden, alsmede een attest van de genoemde tuinbouwschool. Het stipendium is bestemd voor een buitenlandsche oefeningreis.

Dat het alleen zal worden uitgereikt aan hen die het ten volle verdienen, mag wel als zeker aangenomen worden, en dan weegt zeker het nut ervan ruimschoots tegen dit geldelijke offer op.

Het zou gemakkelijk zijn te zeggen dat dit voorbeeld ook hier navolging verdient. Wij zeggen dit echter nog niet direct, maar meenen toch dat het aan hen, die zich roepen achten een nuttig offer te brengen, iets geeft om over te denken.

Een *Alternanthera* met glanzig zwarte blaadjes, naar men meldt in de volle zon zoo zwart en glanzig als een pas gepoetsten kachel is te Newport, Rhode-Island, in Amerika, ontstaan uit de *Alternanthera paronychoides* major. Een prachtige aanwinst voor de mozaïekcultuur, want zulk een kleur ontbrak tot heden onder de daarvoor geschikte planten.

Artikeltjes over het bestrijken der ooftboomen met dikke kalkmelk (uit versch gebluschte kalk

bereid) deden dezer dagen de ronde in verschillende vakbladen. De heer Gaillot, directeur van het landbouwkundig station van het Fransche departement l'Aisne, raadt aan de kalkmelk te vervangen door een 10 % oplossing van ijzer-vitriool (10 kilo ijzervitriool in 100 L. water), als zijnde deze oplossing een veel krachtiger middel dan de kalk om de sporen van plant-aardige parasieten, de mossen en de lichens te vernietigen. Daartoe moet de boomschors echter terdege met de vloeistof worden doordrongen.

Een nieuwe betrekking voor dames werd dezer dagen in de *Daily News* aangeboden. Daarin toch werd een dame gevraagd voor een betrekking als tuinman tegen salaris, kost en inwoning en met behulp voor het ruwe werk.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Door het Bestuur der Afdeeling is de volgende circulaire aan de Leden gezonden.

Leiden, 29 Juli 1890.

Aan de Leden der Afdeeling.

Bij den Secretaris der Afdeeling is het bericht ingekomen, dat de heer Mr. J. W. Van Lansberge een eventuele benoeming tot Voorzitter der Maatschappij, om gezondheidsredenen, niet zou kunnen aannemen. Daar het in dit geval onraadzaam zoude zijn deze candidatuur te stellen, heeft de ondergeteekende den Secretaris der Afdeeling opgedragen niet afte wijken van de vroeger gestelde candidatuur van den heer W. A. Viruly Verbrugge, te Rotterdam, oud-Voorzitter en Eerelid van het Hoofdbestuur.

De Voorzitter der Afdeeling,
Dr. BOURSSE WILS.

Daar de heer Viruly Verbrugge vroeger had bericht, dat hij zich voor dit mandaat niet verkiesbaar wenschte gesteld te zien, hebben wij ons geïnformeerd in hoeverre hij thans daarin volhardde en confidentieel ten antwoord gekregen dat hij, nu de heer Van Lansberge verhindert is het aan te nemen over zijn bezwaren zal heen stappen bij aldien mocht blijken dat men hem het presidium weder wilde opdragen. Wij meenen dit echter hier te moeten bijvoegen in het belang van die Afdeelingen, welke den heer Van Lansberge candidaat gesteld hebben, zonder daarom op hunne nieuwe keuze eenigerlei invloed te willen uitoefenen. — Rzd.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 30, van 26 Juli.

Officieel gedeelte: Candidaten voor het Hoofdbestuur. — Bekroningen door de Vruchten- en Groenten-Commissie. — Praeadviezen van het Hoofdbestuur op de Punten van Beschrijving voor de 19de Algemeene Vergadering. — Vergadering der Vruchten- en Groenten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Tentoonstelling der Pom. Vereeniging op 14 Juli. — Weeknieuws. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Vergaderingen van Afdeelingen. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN
voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

BOOMVRUCHTEN.

Notarissen VOSMAER, te Zeist en v. d. MEULEN, te Driebergen zullen Donderdag 7 Augustus, 's nam. 1 ure, in het Hôtel »Woud en Bergoord« te Driebergen

927

PUBLIEK VERKOOPEN:

De VRUCHTEN uit diverse boomgaarden onder Zeist, Driebergen, Rijnburg, Werkhoven en Odijk.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar meer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) en die eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De NORMAAL-BLOEMENTAFEL is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuys, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter, of lekbak het een karkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen.

931

Prijs per stuk /13.50.

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

EEN TUINMAN,

gehuwd, zonder kinderen, middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigen, biedt zich aan tegen November of eerder.

Franco brieven motto Tuinman bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 928

Jager en Jachtopzichter.

Een flink persoon, zoekt tegen Sept. een dusdanige betrekking; voorzien van de beste getuigen. Brieven franco lett. R, bij den Boekhandelaar FELS, te BAARN. 929

BOK.

Te Koop: een zeldzaam hardlopende BOK, met Wagen en Tuig, ook elk afzonderlijk

Adres franco lett. B H, 846 N. v. d. D. 930

Ten overstaan van den Notaris Mr. FUHRI SNETHLAGE te Woerden, worden op Donderdag 14 Augustus a. s., 's voormiddags elt uur, in het Café »Soutendijk« te Linschoten, publiek verkocht:

Verschillende Huizen

met schuren, kapberg, erven en tuinen, benevens eenige perceelen uitmuntend

BOUW-, WEI- en HOOILAND en BOOMGAARD,

alles staande en liggende zoo in het dorp te

LINSCHOTEN,

als in den lagen polder en op Cattenbroek aldaar, te zamen groot ruim 8 $\frac{1}{2}$ hectaren. 910

Amsterdamsche Fabrik van Cement- en IJzerwerken.

(Systeem MONIER).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen, Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tusschenmuren, Kelders en Grafkelders, Trappen en Daken, Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen en Plantenkuipen. 911

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT JZN., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend » 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . » 0.30

DR H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER » 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk » 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG » 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen » 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk » 1.80
» » Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk . . . » 0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden » 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. » 2.95
» » » Gebonden. » 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 912

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1 $\frac{1}{2}$ cm. f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1 $\frac{1}{2}$ „ „ 2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „ „ 2.75
1000 Stook „ 10 „ 1 $\frac{1}{2}$ „ „ 1.50
1000 „ „ 12 „ 2 „ „ 2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „ „ 2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 913

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang f 4.—
50 „ 1.00 „ „ „ 3.—
50 „ 0.75 „ „ „ 2.25
50 „ 0.50 „ „ „ 1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang f 1.50
100 „ 1.00 „ „ „ 1.25
100 „ 0.75 „ „ „ 0.75
100 „ 0.50 „ „ „ 0.50

1 Doz Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabrikaat, is een uitstekend middel tot verdelging van de tallooze insecten, die de planten verwoesten. Het gebruik er van is gemakkelijk, men lost er een grootere of kleinere hoeveelheid in lauw water van op, wast de planten daarmede, door middel van een kwast of spons af of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat-
55, Amsterdam. 914

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welverrendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 915

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 916

Nº. 32. VRIJDAG 8 AUGUSTUS 1890. 19. Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 1/2 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

EEN TUINMAN,

gehuwd, zonder kinderen, middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigen, biedt zich aan tegen November of eerder.

Franco brieven motto Tuinman bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 931

50 GULDEN BELOONING,

aan hem, die een TUINMAN, P. G., voorzien van gunstige getuigen, bekwaam in het teelen van Koude en Warme-kasplanten, Moezerij enz., plaatsing als BAAS op een Buiten besorgt. 932

Adres: onder letter M, bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

POOTUIENZAAD.

Op franco aanvraag, met vermelding der verlangde hoeveelheid, wordt prijs opgegeven van PUIK POOTUIENZAAD. 933

Adres onder 't opschrift » Uienzaad, « aan den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

NEDERLANDSCHE Stoom-Vruchtensapfabriek Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 934

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS.

GLOXINIA (Ligeria).

Prachtplanten in potten in bloem en knop.

HYBRIDEN van alle kleuren . . .	per stuk f 0.40, per 12 f 4.—
„ met gespikkelde bloemen . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—
„ met zuiver witte bloemen . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—
CRASSIFOLIA HORIZONTALIS, diverse . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—
„ PENDULA, diverse . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—
„ ERECTA, diverse . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—
„ „ VIOLA-CEA, extra . . .	„ „ „ 0.40, „ 12 „ 4.—

Per 100 van alle rassen gesorteerd of een enkel ras afzonderlijk f 30.—

Enkele uitmuntende variëteiten hooger in prijs.

De planten zijn van nu af tot einde September te bezichtigen, zoolang de voorraad strekt, in den wintertuin op de Tuinbouw-inrichting, aan den Kleinen Houtweg, van 935

E. H. KRELAGE & ZON,
te Haarlem.

PRIMULA'S.

De Primula's worden in de bekende prima qualiteit en dezelfde zwaarte als voorgaande jaren geleverd.

Per 100 in potkluif

Prim. chin. fimb. alba	f 3.—
„ „ „ rubra	„ 3.—
„ „ „ kerm. Splendens	„ 3.—
„ „ „ gemengd	„ 3.—

A. HARMSSEN.

Bloemisterij „Leuvenheim“, bij Brummen.

Tevens verkrijgbaar :

Verspeende Cineraria planten, per 100. f 1.—
Dianthus Caryophyllus (Tuinanj) verspeende planten, per 100. f 5.—

Conditie allen 1ste qualiteit planten, betaling na ontvangst en accoord bevinding. 936

V. ROMEIN,
PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.
953 Prijs 10 cent.
Verkrijgbaar bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55. AMSTERDAM.

954		<i>per pakje.</i>
CALCEOLARIA HYBRIDA TIGRINA	f	0.60
CALCEOLARIA HYBRIDATIGRINA GRANDIFLORA	>	1.—
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevlekte	>	0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA, gevl. en getijg.	>	0.90
CALCEOLARIA HYBRIDA, Bull's prachtvariëteiten	>	1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, James international prize	>	1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA, Thomsons verbeterde	>	1.25
CALCEOLARIA HYBRIDA NANA, Vilmorin	>	0.80
CALCEOLARIA HYBRIDA GRANDIFLORA TRIGINA PUMILA		
	COMPACTA	> 1.20
CALCEOLARIA HYBRIDA STRIATA	>	0.60

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn.,	Tuinboekje voor iedereen, 5e druk	f 0.80
GEORGE GLENNY.	Gardening for the million, 138ste duizend	» 0.35
A. F. MARLET.	Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk	» 0.30
Dr. H. A. J. MEYER.	Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER	» 1.50
J. NIEDEKEN.	Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk	» 1.75
LEONARD A SPRINGER.	De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG	» 0.75
J. C. KROOK.	Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen	» 1.80
H. WITTE.	Davidis' Tuinboek, 5e druk	» 1.80
»	» Handleiding tot het kweeken van planten voor den handwerkstand, 4e druk	» 0.25
E. Th. WITTE.	Handleiding tot het kweeken van Planten in huis. Gebonden	» 4.20
H. WITTE.	Handboek voor den bloementuin. 2e druk.	» 2.95
»	» » » Gebonden.	» 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Bokin 70, Amsterdam. 955

Voor eene Tabaks-onderne-
ming, in Nederl. Indië, worden
a's assistent gevraagd,

twee Jongelieden,

van 23—25 jarigen leeftijd, die hunne opleiding aan eene Landbouwschool hebben genoten, en vooral grondig bekend moeten zijn met ploegen en grondbewerking. Alléén zij die hiervan deugdelijke bewijzen kunnen overleggen komen in aanmerking.

Adres met franco brieven,
onder letter N, aan de druk-
kerij van J. DE JONG, Wijn-
straat 34, Rotterdam. 956

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo ₦0.70, per 10 kilo ₦6.50.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 957

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de tallooze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauw water van op, wast
de planten daarmee, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijgbaar stelden, wordt ze hoe langer hoe meer gebruikt.

Per doos *f*1.40.
Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhan-
delaars, Linnaeusstraat-
55. Amsterdam. 958

SEMPER VIRENS.

No. 32.

VRIJDAG 8 AUGUSTUS 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, III. — *Rhopaloblaste hexandra*, met een afbeelding. — *Sanchezia nobilis* in den vollen grond. — Twee nieuwigheden uit Limburg. — Uit de bergstreken van Indië, VI. — De *Saxifraga sarmentosa*, als middel tegen hoofdpijn. — De invloed van de vorst op het kiemen van zaden. — Hoe komt het toch dat *Timotheegrass*, *Timotheegrass* heet? — Een schoone oude beuk. — Beplanting van wegen met vrucht- en sierboomen. — Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afdeling Leiden en omstreken. — Algemeene Vergadering met Onderlinge Tentoonstelling, gehouden door de Pomologische Vereniging te Boskoop, op Maandag 28 Juli 1890. — Weeknieuws. — Vershill. mededeelingen. — Vraagbord. — Correspondentie.

Onze Rotstuijn.

III.

IK zeide reeds dat aan den voet van het in de schaduw liggende rotsgedeelte zich een vijver bevindt, en, mag een water-vlakte van pl. m. 50 vierk. Meter niet te groot zijn, het is toch groot genoeg om de daarmede beoogde doel te bereiken, namelijk voor eenige karakteristieke inlandsche waterplanten en tevens om aan het geheel een eigenaardig natuurlijk voorkomen te geven, zeer verschillend van het overige, wettige gedeelte.

Als men daarvoor staat, erkent men dan ook zonder aarzelen dat dit water er bij behoort, dat het een integreerend deel van het geheel is, 't welk de aantrekkelijkheid van dat gedeelte zeer verhoogt.

En die aantrekkelijkheid is het waarmede wij hier thans vooral rekening te houden hebben. Het sierlijkheidsidee mag dan bij de inrichting niet op den voorgrond gesteld zijn, het mocht toch ook niet geheel veronachtzaamd worden. Er werd op navolging der natuur gelet, en dat die poging vrij wel gelukt is, bewijst het hoogst bevallige voorkomen van het geheel, waarbij men er niet op let of ook hier een plant te veel en daar een te weinig, hier een te hooge of daar een te lage staat. Met zulke beuzelarijen bemoeit zich trouwens de natuur nooit, en juist daarom trekt zij ons zoo bijzonder aan.

Die vijver is op zich zelf een lief stukje natuur, al wordt de fraaigheid er van door de rots veel verhoogt, gelijk ook het omgekeerde het geval is. Aan de rotszijde staat in het midden aan den kant een halven Meter uit het water een groote *Gunnera scabra*

en onder deze een *Saxifraga peltata*, met hare schildvormige bladeren, waarop ik lager nog wel terugkom.

Die kloeke planten — de *Gunnera* vooral — heerschen daar wel is waar, maar van overheerschen is geen sprake.

Niet ver van daar staat, half in het water, maar toch aan den kant, de gele Lisch (*Iris Pseudacorus*), de eenige van dit rijke geslacht, die men werkelijk kan zeggen dat tot onze flora behoort. Of ze bloeit of niet, altijd maakt ze met lange, zwaardvormige, stevig rechtopstaande bladeren aan den waterkant een fraai effect; ze prijkt echter geruimen tijd met hare helder gele bloemen. In kleurenpracht verliezen deze het zeker bij die van vele andere gekweekte soorten, maar toch zou ik hier dit vroolijke geel niet voor het rijke purper willen ruilen. Komt het omdat het onze Lisch is? Ik weet het niet, maar ik kan mij niet voorstellen dat b.v. de groote prachtige bloemen der *Kaempfer's Lisch* mij hier even goed zouden bevredigen.

Daar staat een plant met een geheel ander voorkomen. Ze heeft veelvoudig samengestelde bladeren, en is, zelfs op dezen afstand gezien — we moeten er door het water ongeveer vier Meter van af blijven — gemakkelijk als tot de Schermbloemigen (*Umbelliferae*) te herkennen. Het is een plant, die juist niet op een bijzonder goede reputatie kan bogen, gelijk haar naam: de vergiftige Waterscheerling (*Cicuta virosa*) dan ook reeds voldoende is om wantrouwen te wekken, en die dan ook, wat haar karakter betreft, haar zeer nauwe verwantschap met de te recht betuchte dolle kervel (*Conium maculatum*¹⁾ niet verloochent. Ze wordt terecht als een der gevaarlijkste inlandsche planten beschouwd, die in moerassige, inzonderheid moerassige veenstreken, aan de waterkanten geen zeldzaamheid is, te gevaarlijker, daar haar hoogst vergiftig sap den reuk van knol-selderij heeft, zoodat er dan ook inderdaad, door vergissing, betreurenswaardige vergiftigingen mede plaats hadden.

Toch niet altijd door vergissing, inzonderheid niet in overoude tijden. Zoo gebruikt ten b.v. de Grieken een vierhonderd jaar

¹⁾ Sommige Fransche schrijvers noemen deze, in navolging van Lamarck *Cicuta major*.

vóór onze tijdrekening het doodelijk vergiftige sap dezer plant om er een gift drank van te brouwen, waarmede zij ter dood veroordeelde misdadigers uit den weg ruimden; en het is dan ook hieraan dat zij een zekere klassieke, zij het dan ook droeve vermaardheid te danken heeft.

Gelijk bekend is beloonden de Atheners hun vaderlandslievenden medeburger Socrates, voor zijn echt nationale deugden en zijn vromen zin, met den giftbeker. Het was het sap der *Cicuta* dat aan het leven van dezen merkwaardigen man een einde maakte.

Toch zie ik haar gaarne met haar sierlijk gebladerte over het water heenhangen, terwijl wat later de witte bloemschermen aan die sierlijkheid geen afbreuk doen.

Behoort zij in een wetenschappelijke verzameling thuis, mag zij daar zelfs niet ontbreken, aan geen anderen vijfmerkant mag zij geduld worden, en evenmin aan de slootkanten van tuinen of buitenplaatsen of nabij boerenerven; daar men nooit weet hoe, met kinderen vooral, een ongeluk kan gebeuren, en ook het sap dezer plant voor het vee verderfelijk is.

Ofschoon zij aan de bladeren gemakkelijk te herkennen is, zoo kan dit toch voor minder geoefenden bezwaarlijk zijn. Twijfelt men echter, dan is het korte dikke onderaardsche stengeldeel een onbedriegelijk kenteeken. Dit toch bestaat uit korte, ineengedronge leden, is hol, en blijkt op de lengte-doorsnede door overdwarsche tusschenschotten in even zoo veel vakken te bestaan. Blijkt nu, nadat men het knolachtige deel heeft doorgesneden, dat zulks het geval is, dan aarzel men niet de plant en alle anderen die men ervan in zijn nabijheid ziet, te vernietigen, want het zijn gevaarlijke buren.

Ik stond bij deze soort langer stil dan ik voornemens was; of ze die eer verdient laat ik daar. De Romeinsche Keizer Nero, om een voorbeeld te noemen, had ook van die eigenaardige hebbelijkheden waar nu juist niet op te roemen viel, en toch zijn er boeken over hem vol geschreven. Het is niet altijd de deugd die de verdienste bepaalt. —

Hoe die Water-Paardestaart (*Equisetum palustre*) in dezen vijver gekomen is mag de duivel weten. Leefden we een eeuw terug en waren we in Duitschland, het land der sagen bij uitnemendheid, ik zou denken dat er een dwergenkonink met zijn gevolg onder de rots huide en zij die kleine, kobolden, denkende mij te plagen, van elders aangevoerd en er in geplant hadden, want nergens in den omtrek is zij te zien.

Maar dan zouden zij zich toch deerlijk

vergist hebben, want, mag het ook al waar zijn, dat deze amphibische plant mij nu en dan wat last veroorzaakt, als zij blijft geeft te gelooven dat die vijver, met den graskant en het belendende rotsgedeelte inclus, haar alleen toebehoort, zoo heeft ze mij toch reeds menig aangenaam oogenblik verschaft, door hare ranke stengels die, vrij dicht met kransen van lange draadvormige zijtakjes voorzien, wel haast als het nec plus ultra van sierlijkheid kunnen beschouwd worden, en die, met hun ovale bloemhoofdjes ¹⁾ gekroond, zich overal tusschen de veel hoogere *Typha*-stengels plaats weten te maken. —

Ik sprak daar van de wel wat al te groote aanmatiging — indringerigheid is het eigenlijk — van de Paardestaart; nu, als er van zoo iets sprake is, mag de Lischdodde (*Typha latifolia*) ook en nog vrij wat luider genoemd worden. Hoe deze in den vijver gekomen is weet ik heel goed, want ik bracht een klein stuk mee van buiten en plantte dat er in, eerstens omdat ik haar in mijn onmiddellijk bereik wilde hebben, en ook omdat ik die hoogop groeiende planten met haar eigenaardige bloeiwijze gaarne zie. »Duikelaars« noemen de jongens deze lasten, omdat, wanneer ze zoo'n stengel met den zwarten, donzigen kop vooruit, in diep water werpen, hij ook met den kop vooruit weer boven komt, wyl hij onder water omduikt. —

Met de zoogenaamde Egelskop (*Sparganium ramosum*) die ook in dezen vijver thuis, maar met een veel kleiner gebied tevreden is, vormt de *Typha* een eigen plantenfamilie, die der *Typhaceën*, welke door Stephan Endlicher zeer eigenaardig tusschen de *Aroideën* en de *Pandaneën* geplaatst werd. Voor hem, die van opmerken en vergelijken houdt, zijn die twee aan elkaar verwante geslachten werkelijk zeer interessant, daar de Lischdodde door hare bloeiwijze aan den bloeikolf der *Aroideën*, de Egelskop daarentegen aan die der *Pandaneën* doet denken.

Nu zullen sommigen misschien zeggen: wat kan dit mij schelen, en daar hebben ze misschien gelijk aan, maar er zijn van die menschen, die in zulke beschouwingen plezier hebben, en dezen wilde ik op dit merkwaardige karakter van deze kleine inlandsche plantengroep attent maken.

Verdient de Egelskop ook voor kleine vijvers wel aanbeveling, met de Lischdodde is dit niet het geval; ze schiet toch met

¹⁾ Gemakshalve noem ik deze organen zoo, al is dit woord, waar, gelijk hier, van *Cryptogamen* sprake is, niet juist.

haar lange kruipende wortels (rhizomen) links en rechts door den grond en komt overal met haar forsche stengels te voorschijn; voor een klein huishouden is zij wat al te druk. —

Meer aan den voorkant, juist tegen den laatsten uitlooper der rots, staat, wat hooger in het gras, een vreemdelinge in dezen kring van Nederlandsche typen. 't Is een Indische, uit Nopal afkomstig, en ze heet *Astilbe rivularis*. Ofschoon reeds vóór vele jaren ingevoerd, treft men haar toch maar zeldzaam aan, en dat niettegenstaande zij onder de sierlijkste overblijvende planten moet gerekend worden en zeer goed tegen ons klimaat bestand is. Ze heeft in haar voorkomen een bijna bedriegelijke overeenkomst met een oude, in de tuinen gekweekte vaste plant, de *Spiræa Aruncus*, maar is toch, wat hare bladontwikkeling betreft, nog veel sierlijker. De stengels en bladstelen zijn roodachtig bruin en behaard, de bladeren worden zeer groot, aanvankelijk splitst de bladsteel zich in drieën, de afzonderlijke stelen zijn weer in drieën verdeeld en aan deze bladstelen van den derden rang zitten de bladeren.

Die gelijkenis op een *Spiræa* is oorzaak dat men deze plant wel eens daarvoor aanzag, maar men ging er toch niet zoo ver mee als met eene andere, die zeer na aan haar verwant is en die men zelfs algemeen *Spiræa* noemt. Ik bedoel de *Hoteia japonica*, welke de meesten bij dezen naam niet eens kennen; hoewel zij ze misschien bij duizenden op het veld kweeken, maar die onder den glad verkeerden naam *Spiræa japonica* algemeen bekend is. Beide hier bedoelde planten hebben echter met de *Spiræa*'s hoegenaamd niets te maken, al gelijken ze er nog zoo sprekend op. Ze behooren tot een heel andere familie en wel die waartoe ook de Moederplant (*Saxifraga sarmientosa*) behoort, de Saxifrageeën namelijk, terwijl de *Spiræa*'s leden zijn der Rosaceeën; inderdaad nog al een verschil van beteekenis.

Deze Nopalsche plant — ik bedoel de *Astilbe rivularis* — staat hier aan dien vijferkant, in 't gezelschap van al die inlandschen, precies als een verwenste jonge dame op een boerenbruiloft; maar, gelijk er onder dezen zijn, die, als ze eerst maar wat in die nieuwe omgeving thuis zijn geraakt, zich wonderwel naar de omstandigheden weten te schikken, en eindelijk aan de ongedwongen pret hartelijk deelnemen, zoo ook hier. Het eerste jaar stond ze te pruilen en wist ze blijkbaar met zichzelf geen raad. Dood

gaan? Dit is wel het laatste middel, en iemand met zulk een sterk gestel als zij, komt daar maar niet zoo gemakkelijk toe. In het tweede jaar ging het al wat beter; ze was nog wel niet heelemaal in die vreemde omgeving thuis, maar voelde zich blijkbaar toch reeds veel meer op haar gemak. Nu echter heeft ze zich blijkbaar geheel met dien nieuwen toestand vereenigd, en 't gaat haar als die jonge dame van daareven; ze ziet er veel frisscher uit, heeft een veel gezonder kleur en ongedwongen vroolijker voorkomen dan ooit te voren, en bereidt zich dan ook tot krachtig bloeien voor. —

Vlak daarbij, maar met den voet in het water, staat een *Moeras-Spiræa* (*Sp. Ulmaria*); het zal niet lang meer duren of de fijne, dicht op den top der stengels bijeenzittende witte bloemen komen voor den dag, en, loopt ze nu nog weinig in 't cog, dan zal zij niet missen de opmerkzaamheid te trekken en zullen er velen zijn die haar met opgetogenheid beschouwen, niet wetende dat ze met een zeer ordinaire zoogenoemde wilde plant te doen hebben. Goed dat dit laatste er niet bijstaat!

Hier is een andere, die op dit oogenblik evenmin nog veel te zeggen heeft, maar die zich ook voorbereidt om weldra haar schade in te halen. Nu doet ze zich nog voor als waren het grove, grasachtige bladeren, die ter hoogte van ruim een halven Meter boven 't water uitsteken. Die worden nog langer, en dan verschijnen ook de bloemen, en dan ziet men onmiddellijk dat ze in de verte niet op gras gelijkt. Het is de Zwanebloem (*Butomus umbellatus*), een onzer fraaiste waterplanten, die door het geheele land buiten aan de slootkanten veel wordt aangetroffen. Zoo lang ze niet bloeit gaat men haar echter onopgemerkt voorbij. Daar mijn oog er nu juist op viel, meende ik haar de verschuldigde eer te moeten bewijzen. Die ook maar een kleinen vijver heeft, moet niet verzuimen haar daarin te planten; ze is niets aanmatigend, maar zeer dankbaar. —

Nu ik van de in het water van dezen vijver groeiende planten spreek, verdienen de Nimfen allereerst in aanmerking te komen.

Vreemd dat men aan deze sierlijke waterplanten zulk een leedijken Hollandschen naam gegeven heeft. »Plompen« noemt men ze, een volksnaam, die een zeker burgerrecht verkreeg, maar waartegen ik reeds vóór verscheidene jaren protesteerde, als zijnde voor planten, die, waar men ze in het water ziet groeien, onverschillig of ze al dan niet in bloei zijn, zulk een aangename indruk maken, te onwettig, te plat, te . . . pro-

zaisch vooral en daarbij ('t geen trouwens niet veel hollandsche plantennamen het geval is) zonder beteekenis.

Nog mooier, of eigenlijk nog leelijker, maakte het onlangs een overigens smaakvol Nederlandsch schrijver, waar hij zeide dat de insecten langs den rand der slappe »pompbladeren« opkropen, ¹⁾. Ik zou wel eens willen weten hoe hij eigenlijk aan dat woord gekomen is, en hoe ver hij het met de etymologie ervan zou brengen.

Ik stelde reeds vroeger voor die planten, met gebruikmaking van den Latijnschen naam, *Nimfen* te noemen, welke naam veel meer overeenkomst met haar karakter heeft. Duiken toch die fraaie bloemen niet als aanvallige nimfen uit het heldere water op? Tot mijn voldoening begint deze naam zachtjes aan ingang te vinden.

Hier groeien en bloeien er drie, een witte en twee gelen. De witte is de gewone *Nymphaea alba*, een der gelen is ook die welke zeer menigvuldig in onze binnenwaters voorkomt; zuiver wetenschappelijk behoort deze tot een ander geslacht, en wordt ze *Nuphar lutea* genoemd; voor velen is ze eenvoudig *Nymphaea lutea*; ook al goed, het was toch niemand minder dan Linnaeus die haar 't eerst zoo noemde; als men maar weet wat men bedoelt. Verbaalentus! De derde heeft bloemen die bijna volmaakt op de laatstgenoemde gelijken, en ze is dan daaraan het nauwste verwant. Zij behoort echter niet hier thuis, maar is ons uit de Nieuwe Wereld overgebracht en heet *Nymphaea* (*Nuphar*) *advenans*. Zoo zeer de bloemen ook op die van de gewone gele gelijken, ofschoon ze van binnen donkerbruin zijn, verschilt de plant toch aanzienlijk van deze, ware het alleen maar hierdoor, dat, terwijl de bladeren van onze gele *Nimf* allen op het water drijven en zich niet daarboven verheffen (tenzij aanvankelijk de hartbladeren in zeer ondiep water), deze hare bladeren wel zestig Centimeter hoog boven het water uitstekt; ook zijn deze bij de N.-Amerikaansche soort aan den voet veel meer uitgesneden, zoodat ze reeds op het eerste gezicht van elkaar te onderscheiden zijn.

Onder water — even onder de oppervlakte — woelt en werkt een soort van Fonteinkruid (*Potamogeton crispus*). Hoe gaarne ik hier ook het drijvend Fonteinkruid, met de fraai bruine, ovale, op het water drijvende bladeren bij had, ze wil zich maar niet naar den zwaren klei-

grond schikken. Enfin! quand on n'a pas ce qu'on aime il faut aimer ce qu'on a, en de gekrulde is inderdaad ook zeer fraai, mogelijk nog fraaier.

Dit is er ook weer een die door ondengeende Gnomen in dezen vijver gebracht is, en die mij nu en dan nog al werk geeft, want ze breidt zich zoo verbazend snel onder water uit, dat men er steeds het oog op moet houden, zoo men niet wil dat zij 't al te bont zal maken. Maar 't is een lief gezicht, die fraaie bruine gekrulde bladeren even onder water, waartusschen de grootere waterbewoners in hindernis liggen om de kleinere te gemakkelijker tot hun prooi te kunnen maken; terwijl die, welke aan de oppervlakte komen, groen zijn, en een aantal kleine witte bloemen even boven het water uitkijken. —

Aardig inderdaad doen zich die kleine ronde blaadjes van de Vorscheneet (*Hydrocharis morsas ranæ*), in onze stilstaande wateren zoo menigvuldig voorkomende, voor. Men noemde deze plant alzo, omdat het precies het voorkomen heeft als ware de wortel even onder water afgeknabbel. Deze, door zijdelingsche uitloopen zich sterk vermenigvuldigende plantjes worden door den wind heen en weer gedrukt, liggen vandaag hier en morgen daar, en 't heeft er dus veel van of ze haar medebewoners van den vijver om beurten een bezoek gaan brengen. Als men die blaadjes op het water ziet drijven, zou men haast zeggen dat het jonge nimfen zijn; dit blijkt echter weldra niet het geval te wezen; dan toch drijven niet; ook ziet men die blaadjes wel spoedig in aantal toenemen, maar niet noemenswaard grooter worden. De bloempjes zijn zoo onaanzienlijk dat men ze moet zoeken. Maar, prikken ze ook niet met fraaie bloemen, toch vind ik dat ze gezellige leden van dezen monterden kring zijn

Men roept mij, en er zijn er nog meer aan wie ik hier een woord van dankbare hulde schuldig ben. De eerste, die hier het meest op den voorgrond treedt, die onder onze inlandsche waterplanten een hoofdrol vervult, noemde ik nog niet: het Pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*). Reeds van mijn jeugd af, was deze »gemeene« plant een mijner lievelingen, trots Palmen en Orchideeën, trots Varen en Aroideeën. Maar wat zag ik? Vertegenwoordigd het Pijlkruid, hoewel tot een geheel andere familie behorende, niet de sierlijkste bladform uit de familie der Aroideeën? Wat kan men zich sierlijker denken dan de spitse, bijna dreigende bladeren van het Pijlkruid, zoo sier kaars-

¹⁾ J. H. Hooijer, *Schetsen en Verhalen*, bl. 157.

recht zich boven het water verheffende, en haar niet aanmatigende, maar toch fraaie witte bloemen? Laat men ingenomen zijn, tegen al wat in het wild groeit, zoo veel men wil, het zal niemand in de gedachten komen aan deze waterplant een bijzondere en zeer eigenaardige schoonheidswaarde te ontzeggen.....

Een vijf van pl. m. 50 vierk. Meter oppervlakte aan den voet eener rots, en toch daaraan en daarin dit alles, en veel meer nog dan dit! Zeg me eens, Lezer, kunt ge van deze plaatsruimte meer verwachten, meer voor vergelijking, meer voor leering, meer voor kosteloos en toch zoo kostbaar natuurgenoet? W.

Warme- en gematigde-kas.

Rhopaloblaste hexandra.

(Met een afbeelding.)

Een zeer fraaie palm, die in dit jaar door den heer William Bull, te Chelsea, bij Londen in den handel gegeven is.

Wij lezen de beschrijving dezer schoone plant om die aan onze lezers mede te deelen en waarop valt aanstonds ons oog? Op de volgende uitdrukking: »it is remarkably adapted for table and other decorative purposes«. (Zij is bijzonder geschikt voor tafel-versiering en andere decoratieve doeleinden). Inderdaad de tijd schijnt voorbij dat men een plant nahield om haar zelve, om haar te bewonderen en te zien groeien. Zij moet »bruikbaar« zijn, men moet iets bereiken met haar bezit.

Fraaie, volledige of ten minste ruim gesorteerde verzamelingen van bepaalde plantsoorten worden oudheidkundige merkwaardigheden, nog niet oud genoeg om er zich ernstig mede te bemoeien.

Wij zijn nog te veel gehecht aan de wijze van liefhebben in vroegeren tijd om ons te kunnen verheugen in de veranderde richting van onzen tuinbouw, maar wij moeten er wel rekening mede houden of wij gaarne willen of niet, evengoed als de heer Bull of wie ook.

Welnu dan! Van den oorsprong van deze ongemeen sierlijke palm wordt niets gezegd; waar zij groeit en wie haar vond wordt niet gemeld, maar wel dat zij donker olijfgroene bladen heeft, niet gedoord is en *last not least* geschikt is voor tafelvesiering! Moge zij er veel voor gebruikt worden. Het zal een bewijs zijn dat men nog geld over heeft voor een mooie plant, want de bijvoeging »Price on application« doet ons denken dat zij voorshands niet zeer algemeen zal zijn.

Open grond.

Sanchezia nobilis in den vollen grond.

Een onzer correspondenten, de heer K., schrijft ons:

Dezer dagen maakte ik een uitstapje naar de omstreken van Utrecht, en wandelde van Utrecht langs de Bilt naar het fraaie, schoongelegene dorp Zeist. Onder al het schoone, dat de aan mijn weg gelegen buitenplaatsen mij te bewonderen aanboden, trof mij wel het allermeeft een eenvoudige mozaïekrand, waarin hier en daar een *Sanchezia nobilis* geplaatst was. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik niet wist, dat deze plant zoo uitstekend te gebruiken was, daar ik haar altijd heb aangetroffen in de warme-kas.

De *Sanchezia*'s maakten echter ook hier een fraai effect; zij zagen er uitstekend frisch en gezond uit, en waren toch in de open lucht en in den vollen grond geplant.

Heeft soms een der andere lezers van dit blad, op dit punt ondervindingen opgedaan? Door eene vermelding in *Sempervirens*, zal dan de heer K. zich zeer verplicht gevoelen.

Twee nieuwigheden uit Limburg.

De heer H. J. Theunissen, boomkweker te Amstenrade, in Limburg, zond ons twee bladeren, het ééne van een *Rubus*, het andere van een *Funkia*, met de volgende opmerkingen:

De *Rubus* had hij, op de jacht zijnde, op een zeer afgelegen plaats gevonden, waar zij een lengte innam van 20 M. en een hoogte had bereikt van 3 Meter. Daar hij de bladeren schoon vond, heeft hij haar aangekweekt, waarbij bleek dat zij volkomen standvastig is, immers er verloopt geen takje van. Aanvankelijk zijn de bladeren groen, dan worden zij geel en eindelijk wit gemarmerd. Hij bezit er dan ook reeds eenige planten van.

Voor zoover wij over een afzonderlijk blad kunnen oordeelen, is het niet twijfelachtig dat dit de gewone *Braam*, *Rubus fruticosus*, is; de afzonderlijke blaadjes van het vijftallige blad zijn inderdaad fraai goudgeel geteekend, niet gemarmerd, gelijk de heer Th. zegt. Ook zijn ze niet scherp begrensd bont, maar het groen verloopt tusschen de nerven in goudgeel. Het is dat wat men *aurescens*¹⁾ zou moeten noemen. Daar dit karakter standvastig bleek, zal hiermede inderdaad een fraaie afwijking gewonnen zijn.

¹⁾ Het tegenw. deelwoord van *auresco* = goudgeel worden; dus goudgeel wordend.

De tweede is een uit zaad gewonnen Funkia, die een zuiver witte streep in de lengte over het midden van 't blad vertoont, van den voet tot aan den top.

Dit komt vrij wel overeen met wat men ziet bij *F. univittata*. Deze is het echter niet, daar de vorm van 't blad te veel verschilt. Deze doet veeleer denken aan *F. ovata*, en wij vermoeden dan ook dat ze uit zaad van deze of van haar bontbladerige variëteit is gewonnen. Dit meldde ons de heer Th. niet. Is zulks het geval, dan zou zij gevoegelijk *F. ovata univittata* kunnen genoemd worden. Ofschoon wij dit, bij de vele en fraaie Funkia's die er reeds bestaan, geen aanwinst van zeer groot belang achten, zal ze toch voor den handel, daar ze zonder twijfel nieuw is, wel eenige waarde hebben.

Het ware o. i. wenschelijk dat de heer Th. beide planten ter beoordeeling zond aan de vaste Commissie voor de nieuwe planten; de algem. secretaris, de heer H. C. Zwart, te Watergraafsmeer, zal hem op zijn verzoek wel melden hoe hij dit moet aanleggen. W.

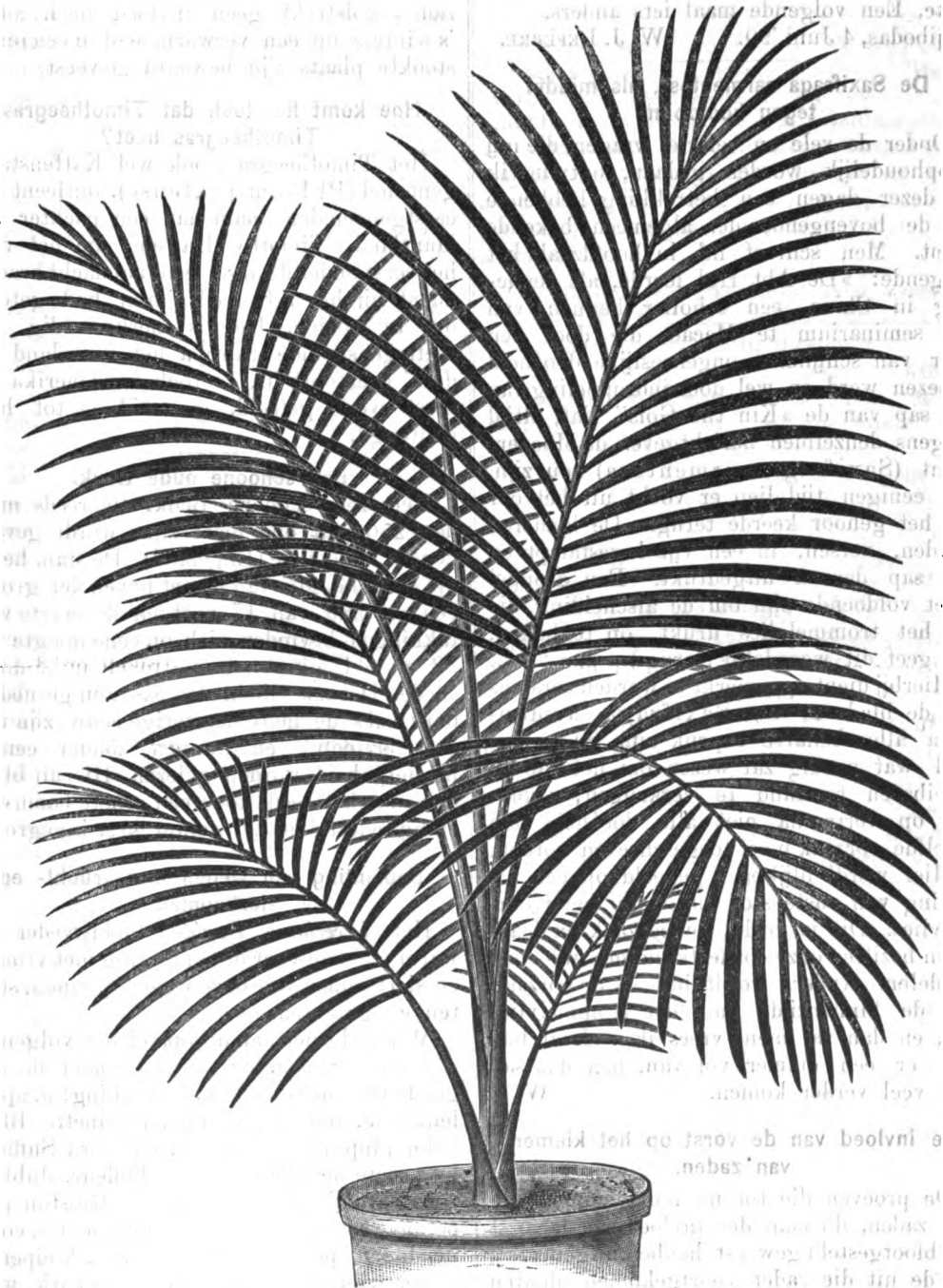
Uit de bergstreken van Indië.

VI.

Het is zeker een aantrekkelijk onderwerp, waar ik het de vorige maal bij liet: de cultuur der *Eucharis*, om verder over uit te weiden, doch laten we het feit voldoende achten, om nu eens iets mede te deelen over de *Indische plantenkassen*. Het is al geruimen tijd geleden, dat ik voor het eerst zoo'n inrichting zag, en ik moet bekennen, die hier te zien, in een tropisch land, dit had veel aantrekkelijks voor mij, zoodat ik mij haastte er binnen te gaan. Het was op een kina-onderneming in het Oosten. En waarlijk, deze kassen konden gelden als modellen, voor andere landheeren. Ze stonden in de nabijheid van het groote huis der onderneming, een paar voet diep in den grond, geheel van djatie-hout opgetrokken, terwijl ze, zeer laag zijnde, in 't midden een zeven voet hoog, de zijden van het houtwerk buiten slechts één voet, boven den grond stonden. De breedte schatte ik op ongeveer 7 Meter, en 't glas bestond bij ééne kas uit losse ramen, die konden opgezet worden even als dit in 't vaderland geschiedt, terwijl een tweede geheel van vast glas, 't welk alles rijkelijk gekalkt is, was voorzien. De praktische inrichting van binnen trof mij zeer, voor een kweekkas, want deze gebouwen zijn bestemd, om de jonge geënte Kinaplantjes op te nemen en inderdaad had

ik niet verwacht dit zóó eenvoudig en doelmatig ingericht te zien. In een dier gebouwen, was de binnenruimte verdeeld in een midden-rabat, en twee aan de beide zijden, allen met nette groote djatiehouten ramen, van ongeveer 1.50 M. bij 1 M.; in 't midden-rabat had men daarvan eene dubbelde rij aangebracht. Even als men dat in Europa, met jonge Azalea's en Camellia's pleegt te doen, zagen we hier deze ramen vol met 2jarige geënte boompjes (zaailingen), waartoe de succirubra-variëteit, zooals bekend, 't meest gebruikt wordt. De kleine 10 cM. wijde potjes, waarin deze stonden, lagen op rijen schuins in de mulle aarde ingegraven. Zulk eene kas kon er 2 à 3000 tegelijk herbergen. In deze kassen heerschte eene aangename temperatuur van hoogstens 68 à 70° F., welke daaraan te danken was, dat op dit moment de zon niet scheen; ter voorkoming van eene overmatige warmte, waren hier al de losse kasramen aangebracht. De Hollandsche lezer zal zich nu wel met een weinig verbeelding zulk een plantenkas kunnen voorstellen, doch hij denke zich er geen stookkachel bij, want die zijn er niet aan noodig; de zon doet hier alles, en in den Oostmoesson, moet er dikwijls zwaar geschermd worden, omdat, zooals men wel weet, de zon in deze streken op 3—4000 voet hoogte, z.g. steekt; ze is veel scherper dan in de benedenlanden. Is dat schermen noodig, dan gebruikt men daartoe matten van gespleten bamboe; ook zag ik daartoe wel takkebossen gebruiken. Vele landheeren, die tegelijk bloemenliefhebbers zijn, en wie zijn dit niet? gebruiken ook deze kassen om er zaadpotten in te zetten, waarvoor in de hoogte der kas, in het midden aangebrachte planken zeer dienstig zijn, even als deze in Holland dienen ter berging van wintergoed, als er plaatsgebrek ontstaat. We troffen hier ook aan een z. g. portaal, dat als werkplaats was ingericht, en waar op 't oogenblik, dat we er binnen traden een Javaan bezig was met het plakken van jonge stammetjes, waarvan hij er, zooals onze gastheer vertelde, duizend op één dag kon klaar krijgen; wel een bewijs van de vaardigheid dezer werklui, die daardoor ook in zekere achting staan en meestal den titel hebben van mandoor (opzichter). Wat het juiste bedrag is dat ze daarvoor ontvangen herinner ik mij niet juist meer, doch 't werk wordt goed betaald, vergeleken bij het loon van een bloemistknecht in Europa. Op sommige plaatsen worden ook nog wel bakken gebruikt, die dienen, om de reeds aan den groei zijnde plantjes in te zetten, waar-

door men niet verplicht is ze dadelijk op rabatten buiten te brengen, en men ook de mate van vocht beter in zijn macht heeft. Ze zijn zeer primitief, die bakken, eigenlijk (zonnescherm) bedekt een licht afdak gemaakt van bamboe, en gedekt met de bladeren der *Pteris aquilina*, die hier in groote menigte voorkomt. Van de kassen kunnen we nu

RHOPALOBLASTE HEXANDRA.

niet meer dan losse ramen de sterkste enten worden na verloop van tijd naar buiten in de kweekery uitgeplant, en daar zelfs, vooral in den drogen moesson, door een z. g. »pajong« gevoegelijk afstappen, andere constructies komen zoowat op hetzelfde neer, en in de benedenlanden heeft men ze niet, met uitzondering der bekende open kassen van

's Lands Plantentuin te Buitenzorg, die slechts uit een matglazen dak bestaan, waaronder vooral uitmunt de nieuwe Orchideën-kas; die echter door open latwerk in de rondte is afgesloten, tegen de indringende zomerhitte. Een volgende maal iets anders.

Tjibodas, 4 Juni '90. W. J. LEFÈBRE.

De *Saxifraga sarmentosa*, als middel tegen hoofdpijn.

Onder de vele en velerlei vragen, die mij onophoudelijk worden gedaan, ontving ik er dezer dagen een betrekking hebbende op de bovengenoemde, algemeen bekende plant. Men schreef n.l. in hoofdzak het volgende: »De Abt Hul leerde, als zending in China, een scholier kennen van het seminarium te Macao, die door een boer van schijnbaar ongeneeslijke doofheid genezen werd en wel door indropping van het sap van de »Kin the Gois'', dat, altijd volgens denzelfden berichtgever, de Moederplant (*Saxifraga sarmentosa*) zou zijn. Na eenigen tijd liep er vocht uit het oor en het gehoor keerde terug. De bladeren werden, versch, in een vijzel gestampt en het sap daarna uitgedrukt. Een dropel moet voldoende zijn om de afscheiding, die op het trommelvlies drukt, op te heffen. (Ik geef dit woordelijk terug.)

Hierbij dient opgemerkt te worden eerstens dat de bladeren van *Saxifraga sarmentosa* alles behalve saprijk zijn, en er dus heel wat noodig zal wezen om het sap in vloeibaren toestand te verkrijgen; voorts dat op verre na niet alle doofheid aan dezelfde oorzaak moet toegeschreven worden.

Hier wordt blijkbaar bedoeld op een afzetting van vaste stof buiten op het trommelvlies. Dit is veelal de oorzaak en daartegen bezitten onze oorheelkundigen afdoende middelen. Anders wordt het als de oorzaak aan de binnenzijde van het trommelvlies ligt, en dan zal men, vrees'ik, ook al had men er een eenerf vol van, met dat sap niet veel verder komen. W.

De invloed van de vorst op het kiemen van zaden.

De proeven die tot nu toe genomen zijn met zaden, die aan den invloed van de vorst zijn blootgesteld geweest, hebben uitgemaakt, dat de uit die zaden voortgekomen planten sneller tot volkomene ontwikkeling komen, dan die, welke uit zaden voortkomen, waarop de vorst zijn invloed niet heeft doen gelden. Zoo zal b. v. lijnzaad, dat aan de vorst is blootgesteld geweest, niet alleen eerder kiemen, maar ook spoediger tot bladont-

wikkeling en tot rijpheid der vruchten komen, dan lijnzaad dat niet door de vorst is bereikt kunnen worden.

De onderzoekingen van Key hebben aangetoond, dat het op het opkomen der meeste zaden volstrekt geen invloed heeft, of ze 's winters op een verwarmde of in een ongestookte plaats zijn bewaard geweest.

Hoe komt het toch dat Timothee gras, Timothee gras heet?

Het Timothee gras, ook wel Kattenstaart genoemd (*Phleum pratense*), ontleent den eerstgenoemden naam aan een pachter van Maryland, Timothy Hanson, die het voor het eerst onder de algemeene aandacht bracht, nadat hij het zelf reeds jaren had geteeld om te hooien. Het is merkwaardig, dat niettegenstaande Europa het vaderland van deze grassoort is, ze toch in Amerika het eerst werd geteeld, gemaaid en tot hooi gedroogd.

Een schoone oude Beuk.

Een zeer schoone Beuk, die reeds meer dan 250 jaar oud moet zijn, wordt gevonden te Maidstone (Engeland). De stam heeft, op eene hoogte van 3 voet boven den grond, een omvang van 17 voet en de eerste vertakkingen bevinden zich op eene hoogte van 22 voet. De kroon meet 30 ellen in doorsnede. Datums die in den bast zijn gesneden, omstreeks de helft der vorige eeuw, zijn nog zeer duidelijk en kunnen zonder eenige moeite worden gelezen. Hieruit blijkt dus, dat het reeds toen een groote boom was en hij sedert dien tijd weinig meer is gegroeid.

Beplanting van wegen met vrucht- en sierboomen.

Het *Utrechtsch Dagblad* hield weder een warm pleidooi voor de beplanting met vrucht- en sierboomen van onze wegen, pleinen, straten en grachten.

Wij ontleenen aan dit opstel het volgende:

Voor onze openbare wegen komen de volgende vruchtboomen in aanmerking: a. appelen, goud reinette, Bauman's reinette, Blenheim pippin, grauwe holaart, lord Suffield, late zoete bellefleur, zure bellefleur, dubbele zure paradijs, zoete ermgaard, Ribston pippeling, Keswick codlin, zoete veentje, court pendu; b. peren: winterjannen of kleiperen, gieser wildeman, rietperen, broompark, winter bergamot, dirkjespeer, heerepeer, juttepeer; c. pruimen: dubbele boeren witten, varkenspruim, Italiaansche kwets; d. noten, waarvan buitendien het hout de meeste andere houtsoorten in waarde overtreft, e. tamme kastanjes.

Wanneer autoriteiten of bijzondere vereenigingen en personen er toe besluiten, die openbare wegen, naar gelang van den aard van den grond, door deskundigen met een of meer soorten van vruchtboomen te doen beplanten, dan zal het hun blijken, dat zij daarmee eene nieuwe, hoogst belangrijke bron van inkomsten hebben geopend, welke waarlijk niet te versmaden is.

Er schijnt intusschen bij ons te lande nog immer bedenking te bestaan tegen het planten van vruchtboomen op openbare wegen, in weerwil van de gunstige geldelijke uitkomsten, die daarmee in enkele streken van het naburige Duitschland verkregen zijn. Dit is zoo waar, dat het stedelijk armbestuur te Yperen (in België), op het voetspoor van enkele Deutsche steden, zelfs de stadswandelingen met vruchtboomen heeft doen beplanten, (wat wij intusschen, uit schoonheidsgevoel, niet zouden wenschen, dat hier werd nagevolgd), waarvan de oogst jaarlijks bij openbare aanbesteding wordt verkocht.

De Maasdijk van Heusden tot Woudrichem, waaraan de dorpen Aalburg, Wijk, Veen, Andel, Giesen en Rijswijk liggen, prijken met tal van milddragende vruchtboomen, en voor zooveel aan het *U. D.* bekend, is daar nog nooit een geval voorgekomen van eenigszins noemenswaardige ontvreemding.

Ook de maatschappij: »Een Nationaal Belang«, die toch evenzeer langs wegen bouwt, welke op sommige punten gemakkelijk door het publiek te bereiken zijn, heeft zich over geen diefstal of beschadiging te beklagen. Trouwens, wanneer de vruchten aan de boomen tijdig worden verkocht (zooals zulks meestal geschiedt), dan weten de koopers, die in den regel in de nabijheid wonen, wel te zorgen, dat hun eigendom onverlet blijft.

De beplanting van de pleinen, straten en grachten onzer steden en dorpen (vooral van de buitenpleinen en toeganswegen onzer spoorwegstations) laat over het algemeen nog veel te wenschen, terwijl buitendien daarbij niet altijd met het overleg en de zorg wordt gehandeld, welke noodig zijn; niet alleen, om den groei der boomen te verzekeren en ziekten te voorkomen, maar ook om den aanleg te doen strekken als een middel tot verfraaiing.

Gemakshalve of uit onbekendheid worden overal ongeveer dezelfde soorten geplant: iepen en linden, of linden en iepen. Dit veroorzaakt eene eentonigheid, welke vermeden moet worden, wil men, bij den aanleg van lanen, het publiek, dat meer schoonheidsgevoel bezit dan sommigen meenen, daarvoor winnen.

In het Westland, onder anderen, dat zich te recht zulk een gunstigen naam verwierf, door de groote en navolgenswaardige zorg, aan het kweken van kostbare druivensoorten besteed, heeft men de beplanting der wegen volslagen verwaarloosd, zoodat een wandel of rijtocht door die, overigens zoo merkwaardige landstreek, eene ware beproeving is voor het schoonheidsgevoel.

Een wandeltocht van Amsterdam naar het Muiderslot levert hetzelfde onverwikkelijk schouwspel op. En zoo zijn er nog tal van wegen, vooral in onze noordelijke provinciën, alsmede in Noord-Holland en Zeeland.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Maandag 28 Juli II. werd door de Afdeeling Leiden en Omstreken der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde een gewone ledenvergadering gehouden.

Na voorlezing der notulen en ballotage van een nieuw lid, werden een paar ingezonden stukken, waaronder het Programma voor de in dit najaar door de Afdeeling Amsterdam te houden Chrysanthemum-tentoonstelling, behandeld, waarop de Punten van Beschrijving van de a. s. Algemeene Vergadering der Maatschappij aan de orde kwamen. Nadat de Voorzitter het voorstel van de Afd. Leiding om de Voorzitters der Afdeelingen een adviseerende stem in het Hoofdbestuur te geven, nogmaals had verdedigd, hoofdzakelijk tegenover het praedvies van het Hoofdbestuur, werd besloten dit voorstel te handhaven. Evenzoo werd besloten dit voorstel der Afdeeling te handhaven, wat betreft het geven van subsidie aan drie Afdeelingen, die een boekery mochten willen oprichten. De vergadering was van oordeel, dat de Maatschappij met f 50 niet met de oprichting van een bibliotheek kan beginnen, waarom zij het voorstel Leiden beter vond. Mocht dit voorstel echter verworpen worden, dan zal het voorstel Apeldoorn, worden ondersteund, daar het oprichten van een boekery, in welken vorm dan ook, zeer wenschelijk werd geacht.

Wat het voorstel Leiden omtrent de wintervergaderingen aangaat, werd na eenige discussie besloten, ook dit voorstel in zijn geheel te handhaven, maar door een paar wijzigingen aan de bezwaren door het Hoofdbestuur in het praedvies nagelegd tegemoet te komen. Er zal toch voorgesteld worden niet definitief te besluiten, dat er jaarlijks twee wintervergaderingen zullen gehouden worden, maar veeleer dat er in dezen winter, bij wijze proef, twee zullen plaats hebben. Achter het derde gedeelte van dit voorstel, waarin de plaatsen waar deze vergaderingen zullen gehouden worden, worden genoemd, zal worden gevoegd en in andere Afdeelingen, die zich daartoe aanmelden; zoo-

dat het Hoofdbestuur toch gedeeltelijk vrijheid van handelen behoudt. Ook de voorstellen der andere Afdelingen werden besproken, opdat de afgevaardigden de meening der Afdeling daarover zouden kennen.

Toen nu de verkiezing voor kandidaten voor het Voorzitterschap en lidmaatschap van het Hoofdbestuur aan de orde kwam, werd nogmaals voorgesteld den heer Obreen, als candidaat voor Voorzitter te verkiezen. Daar echter de heer Obreen, die ter vergadering aanwezig was, bepaald bedankte en ook de heer Viruly Verbrugge, die als voorloopig candidaat was verkozen, bedankt had, werd er tot stemming overgegaan, waarop de heer van Lansberge, te Heelsum werd verkozen. ¹⁾

Tot kandidaten voor leden van het Hoofdbestuur, werden vervolgens zonder stemming benoemd de heeren J. D. Speet, te Leiden en H. Groenewegen, te Amsterdam. Daar de derde voorloopige candidaat, Dr. Bourasse Wils, niet in aanmerking wenschte te komen, stelde een der leden voor, te benoemen Dr. J. Th. Cattie, te Arnhem, die daarop bij acclamatie werd verkozen.

Als Afgevaardigden naar de Algemeene Vergadering werden vervolgens na eenige stemmingen en herstemmingen, verkozen de heeren Dr. H. Bourasse Wils en A. C. Kriest, terwijl als plaatsvervangers werden aangewezen de heeren van de Pavord Smits en E. Th. Witte.

De Voorzitter deelde nu mede, dat de Afdeling geen toestemming had kunnen krijgen, om het landgoed »Hijdepark« te bezichtigen, waarom hij vroeg of de leden misschien daarom een andere excursie dan naar den Darthuizerberg zouden verlangen. De heer Rodbard stelde nu voor, op 8 Augustus naar Apeldoorn te gaan, welk voorstel echter geen voldoende ondersteuning vond, waarop de heer Witte Jr. voorstelde, de excursie naar den Darthuizerberg uit te stellen tot het volgende jaar, welk voorstel werd aangenomen; zoodat de Afdeling dit jaar geen excursie zal houden.

Wegens het gevorderde uur stelde de Voorzitter nu voor, twee nog op de agenda voorkomende punten tot de volgende Vergadering uit te stellen, welk voorstel werd goedgevonden.

Een hartelijk woord van dank werd vervolgens door den Voorzitter gebracht aan den heer Obreen, voor de inzending van het fraaie bloeiende exemplaar van *Yucca pendula*, als ook aan den heer Kors, voor zijn schoone collectie afgesneden bloemen van *Dianthus Caryophyllus*.

8-8,-90.

E. Th. W.

¹⁾ In ons vorig nummer is reeds medegedeeld dat, door het bedanken van den heer van Lansberge, thans definitief door deze Afdeling de heer W. A. Viruly Verbrugge, tot candidaat voor het Presidium is gekozen.

Algemeene Vergadering met Onderlinge Tentoonstelling, gehouden door de Pomologische Vereeniging te Boskoop, op Maandag 28 Juli 1890.

Dat, met het warme weder der laatste dagen, de Boskoopse bloemenschat, weder aanmerkelijk rijker geworden was, bleek bij deze Vergadering. Er was veel meer ingezonden dan op de laatste twee tentoonstellingen.

^{1o} Eene schoone verzameling *Clematis* waaronder uitmunten de volgende soorten, zoogenaamde late en doorbloeiers: *Star of India* *viticella kermesina* (wijnrood), *velutina purpurea* (donker fluweelachtigviolet), *Jackmannii superba*, *rubella*, *Mad. Granger* (schoon violet), *Lawsoniana* (een der grootsten), *ascotiensis* (helderblauw, zeer mildbloeiend), *Alexandra*, *Bangholm Belle* (een der fraaiste witte), *lanuginosa*, *Lanuginosa Otto Fröbel*, *Duchess of Teck*, *perfecta*, *lanuginosa nivea*, welk viertal onder de schoonste witte gerekend mag worden. Verder was er nog de eigenaardige *integrifolia Durandii*, en een zeer schoone zuiver witte, hier ter plaatse uit zaad ontstaan, welke zeer zeker als eene schoone aanwinst kan gerekend worden.

^{2o} Uit den proeftuin waren vroege perziken ingezonden, welke allen rijp waren; het waren vruchten van de volgende soorten: *Cumberland Amsden*, *Downing*, *Musser* en *Rouge de Mai*, welke laatste als de beste werd aangemerkt.

^{3o} *Lilium*, *L. longiflorum*, *L. longifl. Harrisii*, *L. longifl. Takesima*, *L. dalmaticum* en *L. canadense*, benevens eene schoone collectie *Gladiolus*, waarbij de grilligst gekleurde.

^{4o} Vaste planten, waarbij: *Hedychium coronarium fl. albo*, ¹⁾ *Spiraea palmata alba*, eene collectie *Phlox decussata*, eenige *Hemerocallis*-variëteiten, *Statice elata*, *Actaea spicata*, *Chelone barbata*, *Coreopsis auriculata*, *Asclepias tuberosa*, *Wahlenbergiagrandiflora alba*, *Statice grandiflora* enz.

^{5o} Heesters: *Hydrangea hortensis*, *H. Thomas Hogg*, *H. versicolor*, *H. rosalba*, *H. hort. Otaxa*, *H. hort. ramis pictis*, *Ribes marmorata* (bonte zwarte bes), *Acer rugosa*, en de zeer schoone *A. Pseudoplatanus purpurea nervosa*, *Spiraea callosa macrophylla*, *Sp. call. superba*, *Sp. crispifol. bullata*, *Hypericum calycinum*, *H. Moserianum*, *H. Androsæmum* en *Tilia argentea fol. aureo-maculatis*.

Ten slotte moet nog vermeld worden, dat er nog een aantal Rozen was ingezonden, waarop we in volgende verslagen wel zullen terug komen, maar die nu als aanvulling van

¹⁾ Denkelijk wordt hier *Hedysarum* bedoeld. *Hedychium* is geen (koude) vaste plant.

R.M.D.

hetgeen reeds genoemd is, dienst deden, en met al het andere te zamen eene schoone verzameling bloemen en takken vormden, welke veel te leeren gaf.

Als leden werden aangenomen de heeren L. J. Endtz en J. Blaauw alhier, terwijl bedankt hadden de leden W. J. Alberts, te Boskoop; en J. F. W. van Rijswijk, te 's Gravenhage; benevens de leden der 4e klasse; A. Nieuwerf, P. Brand, en J. M. Bakhuizen, alhier.

Verder niets meer aan de orde zijnde, werd de Vergadering gesloten, nadat de eerstvolgende Vergadering bepaald was op Maandag 11 Augustus e. k.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Weeknieuws.

Op Dinsdag 5 dezer heeft zich een Commissie geconstitueerd, met het doel om aan de nagedachtenis van wijlen onzen mede-Redacteur, den heer R. C. Affourtit, een waardige hulde te brengen. Verschillende omstandigheden hadden hen, die zich hiertoe bereid toonden, belet daartoe bijeen te komen.

De Commissie bestaat uit de heeren:

Mr. H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede, Voorzitter; H. Groenewegen, te Amsterdam; J. H. Krelage, te Haarlem; A. Roozen, te Overveen; C. A. A. Dudok de Wit, te Amsterdam; H. Witte, te Leiden; H. J. Kottmann, te 's Gravenhage, Secretaris-Penningmeester.

Omtrent het plan dezer Commissie, in deze vergadering voorloopig vastgesteld, om het doel op de beste wijze te bereiken, zullen, spoedig in de tuinbouwbladen nadere bijzonderheden worden medegedeeld. De Commissie zelve bracht reeds een niet onaanzienlijk bedrag bijeen, en dit geeft haar te meer vrijmoedigheid om ook anderen, die Affourtit eerden of waardeerden aan te sporen.

Als vervolg op hetgeen wij een paar weken geleden (zie No. 30) mededeelden, omtrent de pogingen van den heer L. Linden — zoo 't heet als President van de »Chambre du Commerce horticole Bruxellois» — om de Belgische Regeering den heer Binot te doen beletten, zijn aangevoerde planten in een leeg staande kas van den Brusselschen Hortus te ontpakken, deelen wij thans mede, dat deze naar het ons toeschijnt niet zeer nobele poging geslaagd is, en dat door den Minister van Landbouw, bij een schrijven aan voormelde Kamer van Tuinbouwhandel, in dato 25 Juli, is medegedeeld, dat, ter voorkoming van nieuwe moeilijkheden, besloten is, daartoe in 't vervolg geen toestemming meer te verleen, welke maatregel — dit staat er uitdrukkelijk bij — op den heer Binot, zal worden toegepast. Met een vreugdekreet wordt dit door den heer L., namens het Comité dier Kamer, per circulaire aan belangstellenden medegedeeld.

Of het met de handelsautiësen overeen te

brengen is, zulk een ijverig man, wiens leven een aaneenschakeling is, van vermoedenissen en gevaren, en die zich door zijn vele invoeren, jegens den Europeeschen Tuinbouw, zoo verdienstelijk maakte, op zulk een grievende wijze te bemoeilijken, laten wij daar. Wat wij, Nederlanders netjes noemen is 't zeker niet. Als nu de heer L., maar niet zelf in den put valt, dien hij met zooveel volharding voor een ander heeft gegraven!

Verschillende mededeelingen.

Ter nagedachtenis van den heer B. S. Williams, den onlangs overleden Engelschen bloemist, zal door eene Commissie die daarmede belast is geworden, het noodige worden gedaan om een fonds te verzamelen, ten einde daaruit prijzen uit te loven voor tuinbouw-tenoonstellingen. De prijzen zullen bestaan in geld en getuigschriften en hoofdzakelijk bestemd zijn voor inzendingen van Kasplanten en Orchideën. Een kunstenaar van naam is met het ontwerpen der getuigschriften belast geworden, zoodat *The Gardeners' Chronicle*, waaraan wij dit bericht ontleenen, veel kans heeft haren wensch vervuld te zien, nl. dat die getuigschriften in teekening en uitvoering de tot nu toe gebruikte verre zullen overtreffen.

Bij St. Goarshausen aan den Rijn is op den bekenden Loreley, de druifluis uitgebroken. Rondom het aangetaste terrein worden ijzerdraden gespannen, waaraan kaarten gehangen zijn met het opschrift »Gerichtlich abgesetzt». De wijnstokken binnen den afgezetten omtrek worden daarna onteigend en vernietigd. Binnen twaalf jaren mag op denzelfden grond geen wijn geteeld worden.

Het *Journal des Orchidées* verhaalde onlangs een merkwaardig voorval. De heeren Vervaeke & Co., hadden in een serre een *Cattleya Mendelii* geplaatst, dicht bij een afgaande verwarmingsbuis, die zoo heet was, dat men ze nauwelijks met de hand kon aanraken. Na verloop van eenigen tijd bij het verplaatsen, bemerkte men dat zij met hare nieuwe wortels zich aan de buis had vastgezet zoodat men noodzakelijk de wortels moest beschadigen. Dit, voegt het bovengenoemde blad hieraan toe, is eenigszins in overeenstemming met wat wij van sommige Orchideën weten in haren natuurstaat; zij groeien op rotsen, waar ze den geheelen dag geblakerd worden door de tropische zonnestralen.

Moll. D. Gart. Zeit. vermeldt, dat de als betrouwbaar bekende Londensche firma Protheroe en Morris, op een Orchideëvening eenige weken geleden, door hare firma gehouden, als nieuwheid dezer familie een plant ter verkoop boodt, die een koperer vindt voor niet minder f115. Het bleek naderhand tot zijne verrassing (?) eene *Philodendron cannaefolium* te zijn, een plant die geen handelswaarde heeft!

Naar men verneemt, heeft zich in Engeland eene Commissie gevormd, met het doel gelden bijeen te brengen, om een passend aandenken te stichten ter eere van den voor eenige weken overleden bloemist B. S. Williams.

Een kunstwerk op het gebied van bloemperken komt in het Valkenburg te Breda voor. Een der hoogst gelegen perken prijkt namelijk met het stadswapen van bloemen, en eveneens van bloemen zijn dag, maand en jaar er boven aangebracht. Iederen dag wordt de datum, iedere maand de naam veranderd, zoodat men op dezen bloemenkalender zal kunnen vertrouwen. Een ander perk wijst de windstreken aan.

Nieuw is het overigens niet.

Vraagbord.

No. 747. Kan misschien een mijner medelezers mij een middel aan de hand doen, om de zoogenaamde rozenkevers uit mijne rozen kwijt te raken? Hiermede zal men zeer verplichten. Mevr. G., te H.

No. 748. Op aanraden van een vriend kocht ik het vorig jaare eenige Allamanda's de soorten Schottii, Catherine en Hendersonii, ik stelde mij er veel van voor ze te zien bloeien. Hoe groot is nu mijne teleurstelling nu ik ondanks alle moeite geen enkele bloem zie, maar daarentegen wel lange onoogelijke schrale planten. Wil iemand die deze vraag leest mij wellicht inlichten hoe ze te behandelen?

MAURITS A. de V.

In een lichte warme-kas in den open grond geplaat bloeien ze rijk. RED.

Correspondentie.

Wij ontvingen het onderstaande schrijven, hetwelk wij meenen in ons blad op te moeten nemen en beantwoorden.

Boskoop, 31 Juli 1890.

Welgedele Heer!

Op de jongste Vergadering door de Pomologische Vereeniging alhier, werd de aandacht gevestigd op uw artikel in *Sempervirens*¹⁾ over de gevaren die onzen Tuinbouw bedreigen, in geval de protectionisten in Duitschland de Regeering bewegen kunnen voorstellen te doen tot bescherming van den Tuinbouw daar te lande. Men bejammerde het dat Uwa schoone pleitrede voor den vrijen handel niet in Duitschland gelezen zou worden. Zonder twijfel zal een artikel als het Uwa, in een paar der meest gelezen Duitsche tuinbouwbladen geplaatst, niet zonder invloed blijven op de openbare meening.

Wij gelooven vrijmoedig te mogen zeggen, dat U aan den Ned. Tuinbouw een grooten dienst zoudt bewijzen, wanneer U konde besluiten, genoemd artikel in een paar der meest gelezen Duitsche tuinbouwbladen te doen plaatsen.

¹⁾ No. 28.

In de hoop U dit verzoek wel in overweging zult willen nemen, verblijf ik met de meeste hoogachting

UEd. Dw. Dienaar,

P. A. OTTOLANDER,

Secretaris der P. V.

De reden waarom wij deze correspondentie in haar geheel plaatsen, is minder om de instemming der Pomologische Vereeniging met onze zienswijze, aan onze lezers te doen kennen, hoewel ook dit zijn nuttige zijde kan hebben, dan wel om eens voor goed onze opinie ten opzichte van het hier gedane verzoek mede te deelen.

Het is toch niet de eerste keer dat wij werden aangespoord om een zeker artikel ook aan buitenlandse bladen toe te zenden, maar wij gaven daaraan geen gevolg, en hebben ook volstrekt geen plan dit nu of later te doen. Willen anderen zich de moeite geven van stukken, die zij meenen dat elders wel mochten gelezen worden, of welke zij, om bijzondere reden, gaarne onder de oogen van anderen brachten, te vertalen en ze aan de Redactie van andere bladen zenden, dit staat ieder vrij, mits de bron waaraan het ontleend werd, er bij worde vermeld. Wij zelve achten dit zoo min op onzen weg te liggen als dat we er roeping toe gevoelen. Ja, wilde men ze voor ons vertalen en ze namens ons elders inzenden, zoo zouden wij ons daartegen onvoorwaardelijk verzetten. Wat buiten om geschiedt kunnen wij niet beletten, en we zouden dan ook de bescheidenheid niet zoover voeren van het te willen beletten, zoo we het konden.

Het is ons met dit al aangenaam hieruit de overtuiging te putten dat wij ons in onze meening ten opzichte van de wijze waarop men hier over deze zaak denkt, niet hebben vergist.

Wij kunnen de P. V. echter de verzekering geven, dat *Sempervirens* in Duitschland niet onbekend is, en o. a. — dit weten wij zeker — gelezen wordt door de Redactie van een der invloedrijkste periodieke geschriften aldaar. RED.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 31, van 2 Augustus.

Hulde aan de Koningin.

Officieel gedeelte: Afwezigheid van den Alg. Secretaris-Penningmeester; Candidaten voor het Hoofdbestuur; Het bedanken van mr. W. J. van Lansberge; Vaste Commissien; Vergadering der Wetenschappelijke Commissie, met 3 Bijlagen.

Niet officieel gedeelte: Aan de Afdelingen (aanbeveling van W. A. Viruly Verbrugge als Voorzitter); Een belangwekkend dorp van ons Vaderland; III; *Rosa rugosa*, var. *mad.* George Bruant; Eene reusachtige Gazonplant; Elk wat wils: Invoerrechten in Duitschland; Een dikke boom, Sohadé aan bosschen in Noord-Amerika; Ingezonden (C. W. Bakker, over Tuinbouw-Onderwijs); Verslagen van Vergaderingen (Haarlem, 's Gravenhage); Tentoonstellingen; Correspondentie; Nederl. Botanische Vereeniging; Vergadering eener Afdeling; Advertentiën.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIFS,

945 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk,

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

946 Posthoornsteeg, Rotterdam.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

947 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

948

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 952

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „Corona”,

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 949

Kunst en Smaak.

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Die moderne

Teppichgärtnerei,

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete und vermehrte Auflage.

Preis fl. 3.90.

Die Stauden

oder perennerenden winterharten oder doch leicht zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES.

950

Price fl 4.—

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN

Rijdt door een der welvaerendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 951

BOOMKWEKERIJ en BLOEMISTERIJ, te Aalsmeer.

Wegens ziekte en vertrek naar elders wordt TE KOOP aangeboden:

een sterk flink Woonhuis,

met 326 R. R. Teelland, met steenen bloemenkas enz. Zeer gunstig gelegen in de nabijheid van het dorp, benevens eene daarachter gelegen stuk Teelland, groot 150 R. R.

Alles is September of October a. s. te aanvaarden, met of zonder opstand.

Informatiën geeft Notaris LEDEBOER, te Aalsmeer. 937

Amsterdamsche Fabrik van Cement- en IJzerwerken.

(Systeem MONIER.)

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen, Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tusschenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken, Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen en Plantenkuipen. 938

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 939

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Ten overstaan van den Notaris Mr. FUHRI SNETHLAGE te Woerden, worden op Donderdag 14 Augustus a. s., 's voormiddags elc uur, in het Café »Soutendijk« te Linschoten, publiek verkocht:

Verschillende Huizen

met schuren, kapberg, erven en tuinen, benevens eenige perceelen uitmuntend

BOUW-, WEI- en HOOLAND en BOOMGAARD,
alles staande en liggende zoo in het dorp te

LINSCHOTEN,

als in den lagen polder en op Cattenbroek aldaar, te zamen groot ruim 8 1/2 hectaren. 940

Planten kuipen

van Teakhout, worden in alle grootten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,
941 Kuiper te Weesp.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenkweekers,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

Versche Zaden van oogst 1890.

CINERARIA HYBRIDA GRANDI-

FLORA TOM POUCE, p. pakje f 0.20

CENTAUREA CANDIDISSIMA,

per 100 korrels . . . 0.25

CENTAUREA CANDIDISSIMA,

per 1000 korrels . . . 2.-

Voor Handelaars en Bloemisten tot engros-prijs.

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 942

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT“

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 943

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 944

No. 33. VRIJDAG 15 AUGUSTUS 1890. 19e Jaargang

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

LEERLING.

In de Boomkweekerij, met speciaal **VRUCHTBOOMEN-CULTUUR**, van **GEBR. S. ADMIRAAL**, te Rijk, kan een eenigszins gevorderd Leerling geplaatst worden. 959

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

bedt aan:

1000 Boom-stiquetten	8	bi	1½	ct.	f 2.00
1000 „	10	„	1½	„	2.25
1000 „	10	„	2	„	2.75
1000 Stook	10	„	1½	„	1.40
1000 „	12	„	2	„	2.00
1000 „	16	„	2	„	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 960

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks,	1.25	M. lang	f 4.—
50 „	1.00	„	3.—
50 „	0.75	„	2.25
50 „	0.50	„	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks,	1.25	M. lang	f 1.50
100 „	1.00	„	1.25
100 „	0.75	„	0.75
100 „	0.50	„	0.50

1 Doz Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35.
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

Prijzvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide **RAFFIA**, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 961

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

BOOMKWEKERIJ en BLOEMISTERIJ, te Aalsmeer.

Wegens ziekte en vertrek naar elders wordt **TE KOOP** aangeboden:

een sterk flink Woonhuis,

met 225 R. R. Teelland, met steenen bloemenkas enz. Zeer gunstig gelegen in de nabijheid van het dorp, benevens eene daarachter gelegen stuk Teelland, groot 150 R. R.

Alles is September of October a. s. te aanvaarden, met of zonder opstand.

Informatiën geeft Notaris **LEDEBOER**, te Aalsmeer. 962

PRIMULA'S.

De Primula's worden in de bekende prima qualiteit en dezelfde zwaarte als voorgaande jaren geleverd.

Per 100 in potkluit

Prim. ohin.	fimbr.	alba	f 3.—
„	„	rubra	„ 3.—
„	„	kerm. Splendens	„ 3.—
„	„	gemengd	„ 3.—

A. HARMSSEN.

Bloemisterij „Leuvenheim“, bij Brummen.

Tevens verkrijgbaar:

Verspeende Cineraria planten, per 100. f 1.—

Dianthus Caryophyllus (Tuinanj) verspeende planten, per 100. f 5.—

Conditie allen 1ste qualiteit planten, betaling na ontvangst en accoord bevinding. 963

Amsterdamsche Fabriek van Cement- en IJzerwerken.

(Systeem **MONIER**).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen, Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tusschenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken, Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen en Plantenkuipen. 964

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,
die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.
H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 973

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**”
sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menscheijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.
Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 974

VERKOOPING
VAN
Onroerend Goed
ONDER
Maurik en Zoelen.

Voorloopig bericht.

Ten overstaan van den Notaris **VAN EVERDINGEN**, te Eck-en-Wiel, zullen in de maand September e. k., op nader aan te kondigen dagen, te Maurik worden ingezet en geveild: verschillende perceelen **ONROEREND GOED**, onder Maurik en Zoelen, te zamen groot 31 hect. 82 aren 86 cent., waaronder de

HOFSTEDEN Mariënborg,

onder Maurik, van uitstekende qualiteit en zeer gunstig gelegen nabij het dorp, bestaande in Boerderij, Boomgaard, Bouw- en Weiland, te zamen groot 14 hect. 50 aren 26 cent., welke in perceelen wordt voortgebracht, doch ook in massa wordt geveild.

Inlichtingen zijn te bekomen bij de heeren **D. VAN LUTTERVELD** en **A. S. DE VREE**, te Maurik en bij genoemden Notaris. 975

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN
voorheen van de firma **GROENEWEGEN & C.**, te **AMSTERDAM.**
976 **AANLEG VAN**

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

MEIWIJN.

van **ZWAARDEMAKER's** Vruchtenwijn.
Tegen Postwissel f 5.40 Twaalf Flesschen franco thuis door Nederland. **J. ZWAARDEMAKER** Cz., Prinsengracht 862 Amsterdam. 977

„**Sempercrescens**”
Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 978

Sjalotten 1890.

Na ontvangst van Postwissel, franco Postpakket, emballage vrij: 979

5 Kilo groote f 1.—
5 „ middelsoort „ 1.25
5 „ kleine „ 1.50

Adres franco brieven **JOHS. BOMERT**, te Dedemsvaart.

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaerdeste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 981

Onversneden Algiersche Tafelwijn

Vin des Côtes d'Algerie,
geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.
„ 28.— „ anker „ 48 „
„ 70.— „ ½ oksh. van pl.m. 150 „
„ 135.— „ okshoofd „ 300 „
inclusief fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclusief accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 982

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211, AMSTERDAM.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Linneusstraat 55, Amsterdam. 983

SEMPER VIRENS.

No. 33.

VRIJDAG 15 AUGUSTUS 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, IV. — *Lilium auratum* var. — Een roode *Passiflora coerulea*. — *Asparagus retrofractus arboreus*. — Het zaaien van *Varens* tegen muren. — Bloei van *Amorphophallus titanum* op Java. — Orchideeën in de volle zon. — Een reus in het Plantenrijk. — Hybriden van *Fuchsia Riccartoniana*. — De nieuwe Wet op den invoer in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. — Ingezonden. — Verschillende mededeelingen. — Necrologie.

Onze Rotstuijn.

IV.

HET in de schaduw liggende rotsgedeelte, hoewel uit den aard der zaak veel minder rijk aan bloemen, dan dat hetwelk den geheelen dag aan de zon is blootgesteld, bezit daarom toch niet minder een eigenaardige aantrekkelijkheid. Geheel bloemloos is het op verre na niet, maar, zijn het ginds de velerlei bloemen die het oog boeien, hier is het het weelderige groen, dat, tegen den donkeren steen krachtig uitkomende, aan dat gedeelte een frischheid geeft, hetwelk zeker niet het voorname karakter van het andere is.

De plant, die hier allereerst en meest de opmerksomheid trekt, is de reeds genoemde *Gunnera scabra*; deze staat in het midden, beneden aan de rots, eigenlijk vóór deze, in den vijver, maar toch ruim een halven Meter boven het water uit. Geheel vrij staande, met de donkere rots tot achtergrond, maakt ze daar een inderdaad grootsch effect, en, hare wortels mogen al niet tot in het water doordringen, ze ontwikkelen zich toch in een gestadig vochtigen bodem, hetwelk der plant zeer ten goede komt.

Aan haren voet staat een andere, zich door hare sierlijke en groote bladeren onderscheidende plant, ook reeds vluchtig genoemd, een *Saxifraga*, maar van alle overige soorten van dit uitgebreide geslacht zeer verschillende soort, die omstreeks 1873 uit Californië in Engeland werd ingevoerd, de *Saxifraga peltata*. Terwijl de meeste andere *Saxifraga*'s liefst op een steenachtigen, drogen bodem groeien, behoort deze aan waterkanten thuis, en ontwikkelt zij zich het fraaiest, wanneer hare wortels tot in het water kunnen doordringen. Dat is dan ook hier het geval, en de groote schildvormige bladeren zijn 't bewijs dat dit haar bevalt.

Nu mogen deze bladeren, bij de kolossale *Gunnera*-bladeren vergeleken, niet zoo bijzonder groot zijn, met hun diameter van 50 cM., mag men ze toch gerast onder de grootbladerige planten schikken. Cirkelrond van vorm, en sierlijk ingesneden, vroolijk, glanzend groen en vlak uitgespreid, op den bijna een Meter langen bladsteel staande, zijn ze fraai genoeg om niet door de zooveel grootschere *Gunnera* overvleugeld te worden. Ook de bloei is fraai, maar deze heeft in 't voorjaar plaats, wanneer van de bladeren nog niets te zien is; dán rijst de stevige bloemsteng tot ongeveer 50 cM. hoog op, en draagt aan zijn top een aantal dicht bijeenstaande lila-bloemen. Dit is zeker fraai, maar zooals ze daar nu aan den waterkant met een aantal sierlijke bladeren prijkt is ze veel fraaier.

Het zijn voornamelijk *Varens*, die overigens aan deze Noordelijke rotshelling de hoofdrol spelen, en die, hoe fraai ook van nabij gezien, hier, waar men ze op een afstand van 6 tot 10 Meter ziet, vooral bij zoo'n weelderige ontwikkeling, zich nog veer sierlijker voordoen.

Het getal *Varens*, dat hier in de holle helling, tusschen de meeste groote steenblokken groeit, is vrij aanzienlijk, en, daar de grond er, door de ligging, ook bij droog weer, steeds vochtig blijft, vertoonen zij zich daar in al hare sierlijkheid. Op eene plaats klimmen ze als het ware tegen een hoogte van pl.m. drie Meter op. Daar is namelijk een sleuf, juist in de kromming der rots, en tegen het Noord-Oosten gelegen, waar het water steeds naar toe zakt, dat door het wat hooger gelegen gedeelte wordt opgevangen. Dit was bij den aanleg te voorzien, zoodat ik die sleuf voornamelijk voor *Varens* bestemde, en heerlijk is het thans te zien hoeforsch ze er hare groote, gevinde bladeren ontwikkelen, tot welke kloeke planten ze daar in die weinige jaren zijn uitgegroeid.

Het zijn voornamelijk verschillende variëteiten van *Lastrea Filix mas* en *Athyrium Filix femina*, die met haar dichte vederpluimen prijken, waarbij ook meerdere *Polystichum*'s zich doen gelden.

Ze allen bij name te noemen is onnoodig, maar bijzondere vermelding verdient de

N. Amerikaanse *Adiantum pedatum*, met hare fraaie, waaiervormig uitgespreide bladeren, en die, onder de talrijke tropische en subtropische soorten van Vrouwenhaar, zeker wel de sierlijkste genoemd mag worden. Toch loopt de sierlijkheid dezer plant, hoe sterk ze ook ontwikkeld is, op dien afstand gezien op verre na niet zoo sterk in 't oog als die van de Koningsvaren, *Osmunda regalis*, tusschen welker dubbel gevinde, lichtgroene (onvruchtbare) bladeren zich de bruine vruchtbladeren zoo geheel afwijkend van wat we bij andere planten gewoon zijn te zien, verheffen.

Hoogst sierlijk zijn ook de dichte, breede zoden der *Polypodium Dryopteris*, die, wordt ze ook nauwelijks 25 cm. hoog, door haar overvloed van fijn loof zelfs op een afstand gezien een allerliefst effect maakt.

Een veel fierder voorkomen heeft de *Struthiopteris germanica*, een vorstelijke, regelmatig uitgespreide pluim van een Meter hoogte vormende. Hier staan er een paar aan beide zijden van den doorgang tegen de rotswanden, waarvan er een, in vereeniging met een *Onoclea sensibilis*, de ruimte aan een sterk woekerende *Mimulus moschatus* betwist, die zich echter door deze groote potentaten niet laat intimideeren, maar dezer voet met haar slanke stengeltjes dicht omringt, met talrijke helder gele bloempjes prijkt en de lucht daar met haar zachten muskusgeur bezwangert.

Gij vraagt mij wat dat voor een mooi licht groen kussen is, daar ter halver hoogte der rots. Ik zou het U zoo aanstonds gezegd hebben, maar ik was van plan de zaak eenigszins systematisch te behandelen. Ik zie echter wel dat dit niet gaat, want de opmerkzaamheid springt van den hak op den tak, en laat zich door geen stelselmatische banden leiden.

Dat groote groene kussen daar? Ik zal U het antwoord maar in 't Latijn geven, ofschoon ik het ook in het Hollandsch kan doen, maar dan zoudt ge allicht aan mijn goeden ernst twijfelen. Het is een Conifeer, en wel een Spar, maar die zijn karakter op brutale manier verloochent: *Picea excelsa nana*. Zie, dat klinkt heel goed omdat het in een andere taal is; had ik gezegd deze plant heet de »dwergachtige hooge Spar«, dan zoudt ge dit voor onzin verklaren. En eigenlijk is het dit ook, maar men doet wijs daar in de botanische nomenclatuur niet al te nauw op te letten.

Inderdaad, het is een variëteit van den gewonen fijnen Spar (*Picea* of *Abies excelsa*, die zijn soortnaam te danken heeft

aan zijn statige groeiwijze, en de hoogte van zijn kaarsrecht stam.

Er bestaan echter eenige variëteiten van, die juist het tegenovergestelde zijn van statig en hoog; echte dwergen, die zich maar altijd in de breedte ontwikkelen, en te nauwer nood een halven Meter hoogte bereiken. Vreemd inderdaad, dat juist uit dezen hoog opgroeiende boom zulke contrasten voortkwamen.

Intusschen kan men ze, geheel op zich zelf beschouwd, gerust fraai noemen, in zoverre als ge met een goed geproportioneerde dwerg vrede hebt. Zooals die boom (sit venia verba!) van hoogstens 30 cm. hoogte en meer dan een Meter breedte, een dicht en zuiver gelijk kussen vormende, daar tegen de rots staat, geheel licht groen, daar alleen de jonge twijgen zichtbaar zijn, is hij werkelijk zeer fraai.

Er bestaat een vier- of vijftal variëteiten van dwergvormen van dezen algemeen verspreiden boom, waarvan enkelen echter wel wat veel op elkaar gelijken om ze voor werkelijk verschillend te houden. Straks zal ik U nog een andere, in een geheel ander opzicht afwijkenden vorm van den fijnen Spar laten zien.

Nu ons oog eenmaal op dezen hoek gevestigd is, blijven we daar even bij stilstaan, want hoezeer ook in de schaduw liggende van een groote, wijd vertakte *Pterocarya caucasica*, mag dit een der fraaiste gedeelten van den rotsuin heeten, temeer daar het een volmaakt oorspronkelijk natuurlijk karakter heeft aangenomen.

Daartoe draagt zeker wel het meeste die wilde Aardbezie *Fragaria vesca* bij, die zich overal tusschen de andere planten, over en tusschen de grootere en kleinere steenblokken een weg heeft weten te banen, en zich zodoende reeds een gebied veroverde van verscheidene vierk. Meters.

In den zomer van '75 o. a. een der hoogste Moezelbergen, »der Königs«, tegenover Alf, bezoekende, en er eenige wilde aardbeien, die daar tusschen heestergewas groeiden, plukkende, trok ik een klein plantje op, en, bedenkende dat ik deze typische soort niet bezat, wikkelde ik het in wat gras en een stuk papier, en nam het een dag of wat later zoo mee naar huis.

— Maar daar hadt ge nu juist niet voor naar Alf behoeven te gaan; wilde Aardbezieën kunt ge . . .

— Veel dichterbij vinden, wilt ge zeggen. Nu, dit weet ik ook wel, en ik zei ook niet dat ik nu juist daarvoor naar Alf was gegaan; maar ik was daar nu eenmaal en ik had er

plezier in dit plantje mee te nemen, ook en vooral als een souvenir aan een mooien dag.

Zulke invallen had ik vaak op reis; men mag ze gerust als kinderachtig qualificeeren, ik heb daar volmaakt vrede mee, intusschen: c'est mon bon plaisir. We zullen hier meer van die souvenirs ontmoeten.

Het kleine plantje, met slechts een paar blaadjes behield het leven en bleef verscheidene jaren aanen in een verloren hoekje van den tuin staan, tot ik er, bij het inrichten van dien rotstuin, juist een plekje voor meende gevonden te hebben, waar het zoo goed als thuis zou zijn. En dit bleek weldra werkelijk het geval te wezen, want het groeide er dat het een lust was, en breidde zich in dien korten tijd reeds over een aanzienlijke oppervlakte uit. Het genot, 't welk dat onnoozele plantje mij gaf, laat zich niet beschrijven.

Ook maak ik er steeds ieder, met wien ik daar kom, attent op.

— Een sprekend voorbeeld van wat men in de maatschappij steeds ziet gebeuren, merkte onlangs iemand op.

— Wat bedoelt ge?

— Dat zij die kruipen het in 't leven het verste brengen. Zie maar, daar heb je er nog zoo een.

En hij wees naar een *Lysimachia Nummularia aurea*, een goudgeelbladerige variëteit van onze gewone rondbladerige Wederik, ook Penningkruid genoemd.

Ik vond die opmerking wel wat ondenkend en zou het hem niet gaarne nazeggen. —

Dat we hier intusschen een allerliefst stukje natuur vóór ons hebben is zeker. Zie dat, daar heel in de hoogte eens bloeien; 't is er een met lieve, donker rose bloemen, die het aan haar hooge standplaats dankt dat ze boven de krachtige *Aspidium*-pluimen uitsteekt; zoo ook een andere, blauw en laag, die men maar op eene enkele plaats kan zien.

De eerste is een Ooievaarsbek van de Pyreneeën, *Geranium Endressii*, lager, ook tengender van bouw dan onze gewone *O.* (*Ger. pratense*), maar met grootere bloemen, die zich, twee aan twee, op rijzige stelen flink boven de bladeren verheffen. Staat ze daar niet of ze zoo in haar fraaisten dosch uit de lucht is komen vallen? Wat een gratie, en toch, hoe doodeenvoudig!

De andere, die er niet ver van af staat en gedeeltelijk door de Varens aan het oog onttrokken is, rekt zich niet uit, en doet geen de minste moeite om in 't oog te vallen, gelijk dit de gewoonte van vele harer bevallige zusters is; ze bereikt nauwelijks 20 cm. hoogte, onverschillig of ze geheel vrij of tusschen andere, hoogere, planten

in staat. Het is een Klokjesbloem uit het zuidelijke gedeelte van Oostenrijk, Dalmatië, en ze heet *Campanula Portenschlagiana*. Dat is een heele mond vol, maar zij kan het niet helpen dat de Oostenrijksche kruidkundige, naar wien ze genoemd werd, zoo'n langen naam had. Gelukkig dat men nog maar de helft van zijn naam gebruikte.¹⁾

Deze lage, dicht zodevormige plant is een voorbeeld van buitengewoon milden bloei; 't is één bloem, al bloem, en dit duurt zoo geruimen tijd voort, want, behalve dat de rechtopstaande klokjes lang duren, zijn de stengeltjes dicht met knoppen bezet; van verwelkte bloemen ziet men niets, daar deze zoo geheel wegdlinken, dat ze ongemerkt verdwijnen.

Van *Campanula* gesproken, zie eens hoe gracieus die daar ginds haar blauwe klokjes aan de ranke stengeltjes laat bengelen. Dit is er een die bij ons thuis behoort en welke op droge hei- en zandgronden geen zeldzaamheid is. Ze heet *C. rotundifolia*, hetwelk vertaald wil zeggen de rondbladerige Klokjesbloem.

Wanneer ge deze lieve plant van nabij ziet, hebt ge met dien naam geen vrede, immers bladeren die $4\frac{1}{2}$ à 5 cm. lang en maar even een halve Centimeter breed zijn, kunt ge met den besten wil ter wereld niet rond noemen.

Ik ben dit volkomen met U eens, maar ik herinner U tevens al meer gezegd te hebben dat men het met de beteekenis der plantennamen niet al te nauw moet nemen. Intusschen is er voor dezen naam wel wat te zeggen, want, als ge maar goed zoekt, zult ge zien dat de onderste, de zoogenaamde wortelblaadjes genoegzaam zuiver rond zijn. Dit verschil is inderdaad zoo groot, dat men haast niet zou gelooven dat ze aan dezelfde plant behooren. Bovendien zijn de stengelblaadjes zoo goed als ongesteeld, ze loopen aan den voetspits toe en zijn daar onmiddellijk aan den stengel gezaten, terwijl die ronde blaadjes aan den voet ingesneden zijn en op lange dunne steeltjes staan. Vroeg in 't voorjaar, voor dat de stengeltjes naar boven schieten, klopt dus die naam heel goed; dan is het de *rondbladerige* Klokjesbloem, maar later lijkt het er niets meer na.

Jarenlang heeft deze zelfde plant de Zijlpoort te Leiden tot sieraad gestrekt. Iederen zomer trok ze daar op een der dikke zijmunen mijne opmerkzaamheid door haar honderden, ja misschien duizenden bloemen. Toen ik, nu een jaar of drie geleden, in den win-

¹⁾ Hij heette F. von Portenschlag—Nedermeijer en stierf in 1821.

ter zag dat die muur zeer slecht begon te worden, vreesde ik dat men, de voegen uitkrabbende, of den muur gedeeltelijk vernieuwende, op die Campalula's niet zou letten en ze zou wegruimen. Ik sprak er daarom met den stadsarchitect over, die mij beloofde er voor te zullen zorgen. Hij deed intusschen meer, en, ziende dat een groot stuk muur uitgebroken moest worden, wyl dit met invoegen niet te herstellen was, liet hij dit met de meest mogelijke voorzichtigheid doen en zoo ontving ik op een goeden dag een blok er van, dat niet veel kleiner dan een kub. Meter, en zorgvuldig met dikke touwen hijeengehouden was.

't Was inderdaad geen kleinigheid geweest om mij die surprise thuis te doen bezorgen!

Zoo in zijn geheel kon ik dat stuk muur onmogelijk gebruiken; ik liet het voorzichtig uit elkaar nemen, plaatste stukken er van hier en daar op de rots en zie nu eens hoe dankbaar deze plant die attentie met hare fraaie bloemen loont. Hier in de schaduw, worden de stengels wel een halve Meter lang; op een open, zonnige standplaats halen ze nauwelijks het derde daarvan.¹⁾

Bij het uit elkaar breken bleek eerst goed hoe diep die tengere plantjes met hun wortels in den steen weten te dringen; er waren er bij van meer dan een halve Meter lang en inderdaad raadselachtig scheen het, hoe dit hun mogelijk was geweest.

Vele in dezen rotstuin, inzonderheid op de rots, groeiende planten bracht ik van elders mee; ik zal er U nog verscheidene hebben aan te wijzen, waaraan zich meestal aangename herinneringen vastknoopen; eigenlijk behoef ik ze niet aan te wijzen, want ze loopen meestal genoeg in 't oog, maar ik wil U terloops vertellen hoe ik er aan kwam; licht spoort het anderen aan mijn voorbeeld te volgen, en, als men het goed aanlegt, zal men er over voldaan zijn.

Juist op de plaats waar wij nu staan, bij den doorgang tusschen de twee rotswanden hebben we er verscheidenen, en daaronder is zeker niet de minst fraaie deze tegen den steilen steenwand in dichte bossen groeiende fijnbladerige plant, met hare talrijke gele blnemen; het is een soort van Helmbloem (*Corydalis*), waarvan er ook een paar in ons land voorkomen. Deze behoort eigenlijk geheel oorspronkelijk in Zuid-Europa thuis, waar ze op oude muren groeit. Zachtjes aan

echter is ze dezen weg opgekomen, en zoo vond ik haar op een ouden muur bij Valkenburg in Limburg; ook op enkele andere plaatsen in ons land heeft men haar wel eens op muren gevonden. Maar zie nu eens, kunt ge U iets bevalligers denken dan dat dichte, lieve groen en die talrijke tot trosen vereenigde gele bloempjes. Dat ze hier tegen dien steilen wand in haar element is, kunt ge duidelijk genoeg zien, want ze breidde haar gebied reeds aanzienlijk uit, en waar in een spleet hare zaadkorreltjes maar een beetje humus of aarde vinden, neemt zij dat plekje spoedig in bezit. Welnu, ze mag het doen.

Hier hebben we er nog een van denzelfden oorsprong.

In de »Trichter Grub«, een dicht beschaduwde holle weg, nabij het in den laatsten tijd pas tot zijn recht komende Limburgsche stadje, trok, een paar jaren geleden aan de berghelling, tusschen boomen en heesters een plant mijne opmerkzaamheid, die daar in menigte groeit, maar welke ik niet kende. 't Was Juli en ze was uitgebloeid, maar toch, zoowel aan de vruchthoofdjes als aan de bladeren zeer goed herkenbaar. Ze interesseerde mij in dubbel opzicht, eerstens wyl ze blijkbaar tot de schaduwminnende planten behoorde, en vooral ook door haar zeer eigenaardig karakter, waarom ze voor het schaduwgedeelte van den rotstuin zeker zeer geschikt zou zijn. Ik nam er daarom een plant of drie, vier van mee, plaatste die geheel in dezelfde omstandigheden als waarin ik ze had gevonden, en thans dragen ze er zeker niet het minste toe bij, om aan dit gedeelte plaatselijk een bedriegelijk natuurlijk karakter te geven. Toen ze in het volgende jaar bloeide, bleek het de *Sanicula europæa* te zijn, die tot de Schermbloemigen of Umbellifeeren behoort, al zijn hare kleine witte bloempjes ook tot de bloemhoofdjes samengedrongen. In zijn *Flora van N. Nederland* noemt v. Hall deze plant het Europeesche Breukkruid, en ik zeg het hem na, ofschoon ik niet zou durven beweren dat velen haar onder dezen naam kennen.

Mooi?

Als ik zeide dat ze dit is, zouden zeker negen van de tien Uwer het tegenspreken, maar dan zou er toch een overblijven, die niet zou aarzelen toe te stemmen; een bewijs van het groote verschil van meening in dit opzicht. Mooi in den gewonen zin is de *Sanicula* zeker niet, maar ze is een ware karakterplant, die volkomen harmonieert met hare omgeving op zulke dicht beschaduwde plaatsen en dan, met hare vijfple-

¹⁾ In het wild moet hier te lande ook een witbloemige variëteit van de *C. rotundifolia* voorkomen. Kan iemand mij daarvan ook eene plant of zaad bezorgen?

tige, bijna vijftallige, bladeren, in hare schermvormig vertakte, tot 70 cm. hoog wordende bloemstengelen, die een aantal, eveneens schermvormig uitgespreide kleine witte bloemhoofdjes dragen, zeker ver van onsierlijk. Ze maakt daar veel meer en veel beter vertoon, dan wanneer men haar netjes in den tuin kweekte. Ze gelijkt een frissche boerendeerne, die men in den koestel of het melkhuis moet zien, maar niet in de stad.

Bloembollen-cultuur.

Lilium auratum var.

(Met een afbeelding.)

Iedereen kent tegenwoordig *Lilium auratum* en hare ontelbare verscheidenheden, waarvan er vele zeer verschillend zijn van de type. Men heeft er met donkerbruine strepen over de bloembladen, zooals die, welke afgebeeld is; er zijn er echter ook met goudgele strepen en bijkans zonder strepen, in talloze schakeeringen; men vindt er met breede en met smalle bloembladen, met groote bloemen van 35 centimeter en meer middellijn en met kleinere bloemen. De bloemstengels van sommige verscheidenheden zijn buitengewoon zwaar en van andere zijn ze rank. Het aantal bloemen is ook zeer afwisselend. Men heeft zware bloemstengels met vier bloemen en minder sterke met twintig bloemen en meer. Kortom bij de *Lilium auratum* is het moeilijker volkomen gelijke planten te vinden, dan verschillende, maar alle zijn ze mooi, zeer mooi zelfs. In dezen tijd des jaars zijn ze een niet te overtreffen sieraad in oranjerieën of koude kassen en in den vollen grond op perken zijn ze niet minder schoon.

Het is geen wonder dat deze Lelie in groote hoeveelheden ingevoerd wordt. Jaarlijks komen er duizendtallen van kisten uit Japan aan, die steeds grage koopers vinden, trouwens de prijs dezer planten is, als men de groote bloemenpracht, die ze ten toon spreiden in aanmerking neemt, niet hoog.

Velen noemen de *Lilium auratum* de »Koningin der Lelies« en zoo mag zij heeten, want zonder eenigen twijfel behoort zij tot de prachtigste soorten.

Van zulk een plant mag wel gevraagd worden: »Wie heeft haar het eerst in Europa ingevoerd?« Volgens het *Album van Eeden* is het niet twijfelachtig dat daarvan de eer toekomt aan den heer von Siebold. In 1861 toch zond hij er eenige bollen van uit Yeddo aan zijn etablissement te Leiden,

onder den naam *Lilium speciosum imperiale*.

Lindley beschreef haar in *The Gardeners' Chronicle* als *Lilium auratum* en die naam verkreeg het burgerrecht, hoewel sommigen haar voor een variëteit van *Lilium speciosum* blijven houden en de heer Krelage verklaard heeft te veronderstellen dat zij eer hybride is in Japan ontstaan van nog onbekende ouders. Hoe het zij, deze Lelie is voor den tuinbouw in weinig jaren een plant van onschatbare waarde geworden en voor den eersten ruimen invoer van bollen is men dank schuldig aan de heeren John Gould Veitch en Robert Fortune.

Het is bijna overbodig zulk een plant aan te bevelen, maar wij laten ons daardoor toch niet terughouden aan ieder, die een tuin heeft, den raad te geven zich er een voldoende aantal van aan te schaffen.

Koude-kas.

Een roode *Passiflora coerulea*.

De hier bovenstaande woorden vloeken tegen elkaar; een roode blauwe Passiebloem. Men moet het echter met de beteekenis der soortnamen in sommige gevallen, vooral wanneer die kleur aanduiden, zoo nauw niet nemen. Als men maar weet welke plant er mee wordt bedoeld, is 't al heel goed.

De oude, blauwe Passiebloem, die reeds vóór bijna twee eeuwen uit Brazilië naar Europa werd gebracht, en dus tot de oudste gekweekte kasplanten behoort, mag tegenwoordig niet meer zoo algemeen worden aangetroffen als dit vroeger het geval was, ze blijft toch altijd hare waarde als een der fraaiste klimplanten voor de koudekas behouden. En niet voor de koudekas alleen; immers op een beschutte plaats tegen een Zuidelijken muur geplant, houdt ze het onder lichte bedekking hier en daar, ofschoon dan ook op verre na niet algemeen, goed uit, en is dit het geval, dan kan men zich 's zomers kwalijk iets sierlijkers denken, dan deze onvermoeid bloeiende plant.

Wij herinneren ons er een gekend te hebben, die op een binnenplaats een aanzienlijke muurvlakte bedekte, en eerst tengevolge van verbouwing moest verwijderd worden. We voegen er echter bij, dat dit meer als uitzondering dan als regel moet beschouwd worden.

Thans wordt in het Fransche blad *Le Jardin* melding gemaakt van een roodbloeiende variëteit der *Passiflora coerulea*, die door zekeren heer Rumph, in Noord-Ame-

rika moet gewonnen zijn. Deze plant moet zich kenmerken door een forsche groeiwijze en helderroode bloemen, die een diameter van 8—10 cM. hebben, en zich een paar maanden nadat de plant in ontwikkeling komt beginnen te vertoonen.

Daar we reeds een witte variëteit kennen, schijnt het ons toe dat er geen reden is, om het bericht in twijfel te trekken, en als we nu in het bezit zijn ook der roode, dan vertegenwoordigen de bloemen dezer van ouds geliefde plant de drie kleuren onzer nationale vlag.

Asparagus retrofractus arboreus.

De naam »arboreus« klinkt hier zeker wel wat vreemd; wij nemen hem echter gelijk we dien vinden, daar de plant ons nog volkomen onbekend is.

Door den gunstig bekenden kweeker Lemoine, te Nancy, moet kortelings een *Asparagus*-soort in den handel gebracht zijn, die, wanneer hetgeen er van gezegd wordt juist is, de zoo zeer geliefde *A. plumosus* en *tenuissimus* in sierlijkheid ver achter zich laat. De hoog opgroeiende rechte stengels, zoo heet het, zijn rijk vertakt en deze takken dicht met bladeren bezet, welke 2—3 cM. lang, zeer dun en smal zijn en in kransvormige orde geplaatst, vederachtige bossen of kwasten vormen, ongeveer zoo als dit bij *Larix* het geval is. Deze zeer eigenaardige groeiwijze maakt de plant niet alleen tot een der sierlijkste van haar geslacht, maar tevens tot een der bevalligste koudekasplanten.

Het geheele voorkomen ervan is buitengewoon fijn, waarbij komt dat de dunne takjes licht en luchtig geplaatst zijn en aan vogelvederen doen denken. Voor de versiering van bloemtafels moet deze *Asparagus* onovertroffen zijn, terwijl hare takken een uitmuntend materiaal voor bouquets leveren.

Omtrent haren oorsprong vinden wij geen mededeeling; wordt de plant maar eerst algemeen verspreid, dan zal ons inmiddels wel iets naders ook daaromtrent onder de oogen komen. Wij meenden de bovenstaande bijzonderheden alvast ook ter kennis onzer lezers te moeten brengen, opdat de liefhebbers van koudekasplanten, en zij die begripen het fraaie groen dezer plant voor binderij te kunnen gebruiken, er bij voorkomende gelegenheid, hun voordeel mede kunnen doen.

Warme- en gematigde-kas.

Het zaaien van Varen tegen muren.
Wanneer men in warmekassen achter-

muren heeft, kunnen die, in plaats van voor het gezicht hinderlijk te zijn, een inderdaad sierlijk aanzien verkrijgen, wanneer ze begroeid zijn met Varen, waarbij *Adiantums*, zeker in de eerste plaats in aanmerking komen. Het is daartoe echter noodig dat ze zeer ruw, liefst met slakken of stukken tuf- of kalksteen bezet zijn.

Er is een zeer eenvoudig middel om ze begroeid te krijgen, en wel door ze er op te zaaien; immers planten gaat niet, tenzij men dat in met aarde gevulde holten doet, en dit is de bedoeling niet. Men snijdt Varenbladeren met rijpe sporen af en legt die los tusschen papier op een zonnige plaats. De sporen vallen er dan na een paar dagen, als men maar even op het papier tikt, gemakkelijk uit, meestal zelfs zonder dat men er iets aan doet. Men neemt nu een emmer water en werpt daar bladeren en losse sporen in, waarna men het water goed omroert en de bladeren, na ze afgespoeld te hebben, er uitneemt. Een legio sporen zullen dan deels op het water drijven of daarmede vermengd zijn. Met dit water bespuit men den muur, zorg dragende telkens het water om te roeren. De sporen hechten zich dan aan den steen of in dezer porieën, in zullen, als de muur steeds vochtig gehouden wordt, bij voldoende temperatuur, en menigte kiemen, en den muur reeds vrij spoedig met een groen waas bedekken.

Vochtigheid en warmte zijn hierbij hoofdzaken.

Bloei van *Amorphophallus titanum* op Java.

Verleden jaar las men in de couranten een bericht, omtrent deze reusachtige Aroid, in den tuin te Kew. Nog belangrijker is de mededeeling omtrent zoodanigen bloei op Java, door Dr. E. Dubois, te Boea, onlangs (afl. 2) in *Teijsmannia* gedaan.

De »bloem« (wat men gewoon is in dit geval de bloem te noemen) heeft den vorm eener klok, waarboven de bloeikolf uit steekt ¹⁾ en met haar top 2.55 M. boven den grond reikt. Haar steel, welke uit een knol ontspringt, is betrekkelijk kort en gedeeltelijk in den grond verborgen. ²⁾

¹⁾ De lezer, die met het geslacht *Amorphophallus* niet bekend is, stelle zich gemakshalve de bloem van een *Aronskelk* voor, en passe daar deze mededeelingen op toe. W.

²⁾ Evenals de hier vrij wel bekende *Amorphophallus Rivierii* bloeit deze plant, *zonder blad*, eerst nadat de knol een aanzienlijke groote heeft bereikt. W.

De knol heeft eene lengte van 0.60 M. en is 0.45 M. hoog en breed ¹⁾, met talrijke wortels bezet, en daar, waar de steel te voorschijn komt, van een krans van dergelijke, doch iets krachtiger wortels voorzien.

De steel is 0.50 M., lang en heeft aan den voet een middellijn van 0.15 M. onder de bloem-

evenzoo gevlekt, dunne schutbladen bedekt.

De klokvormige vleezige *spatha* (scheede) is, over hare krommingen gemeten, 1.30 M. hoog; de loodrechte afstand van hare basis tot haren rand bedraagt, 0.90 M.; hare middellijn op het midden harer hoogte 0.60 aan hare opening 1 M. Van af haren grofgetanden rand tot iets beneden haar midden

LILIUM AURATUM VAR.

schede, (*spatha*) van 0.20 M. Zijne kleur is donkergroen, en op dezelfde wijze als de bladsteel der bloemlooze plant, fraai groen-achtig wit gevlekt, doch grootendeels (even als de *spatha* aan hare basis) door drie,

is zij voorzien van betrekkelijk fijne overlangsche plooien. De bedoelde tanden zijn stomphoekig en gemiddeld 0.05 M. lang. De kleur der *spatha* is van buiten lichtgroen, terwijl de vlekken van den steel zich nog tot bijna daar, waar de plooiing begint, daarop voortzetten. Hare binnenvlakte is, evenver als de plooien reiken,

¹⁾ Wat hier door lengte bedoeld wordt, is mij niet duidelijk. W.

fraai satijnachtig purperrood, daar beneden bestaat een vuilwitte kleur met een groenachtig bruinen weerschijn, welke naar haren bodem toe geleidelijk donkerder wordt.

De bloeikolf (spadix) is langwerpig kegelvormig en 1.94 M. hoog, terwijl zij aan haar breedste gedeelte, boven de *stamina*, een middellijn bezit van 0.30 M. aan haar midden van 0.22 M. en aan haren stompen top nog ongeveer 0.05 dik is. Waar de *stamina* (meeldraden) zijn ingeplant (als een 0.07 M. hooge ring) versmalt zij zich echter tot op 0.16 M., om vervolgens, daar waar zij de pistillen (stampers) draagt (een 0.17 M. hooge band) weder een weinig dikker te worden. Boven de *stamina* bevindt zich dus nog een stuk van 1.70 M. waarvan 1.35 M. buiten de bloemschede uitsteekt. De oppervlakte der bloeikolf vertoont onregelmatige, zwakke, overlangsche groeven. Hare kleur is licht purperrood, aan den top vermengd met een wantintig geelgroen.

De *stamina* vormen een ring of krans, bestaande uit dicht aaneengesloten, ovale, 0.003—0.004 M. groote, geelwitte korrels, met een mediane insnoering en twee dwars geplaatste, fijne, spleetvormige openingen. Daar beneden vormen de stampers (pistillen) een veel breederen band van fleschvormige orgaantjes, purper van kleur (aan de basis lichter, naar den top toe donker) op geringen afstand van elkander, in zwakke spiraallijnen ingeplant.

De geheele plant is vleezig, evenals de niet bloeiende bladdragende plant. De bloeikolf bevat van binnen eene groote luchtholte, waarin alleen een wijdmazig, wit vezelnet is uitgespannen. Dit gaat uit van den sponsachtigen, 0.005—0.01 M. dikken (van eene 0.002 dikke epidermis voorziene) wand, die naar de basis veel dikker wordt en met zijn weefsel het inwendige der bloeikolf eindelijk geheel opvult.

De bloeikolf verspreidt een doordringenden stank, die nog het best te vergelijken is, met dien van rottende geitenexcrementen met een »Anflug« van een dito garnalenluchtje. Vijf donkergrijze wantsen kropen in de bloeschede rond en schenen zich in dien geur te vermeien.

De 3—5 M. hooge bladdragende plant met haren fraai gevleekten, dikken, doch vleezigen bladsteel, welke zich boven in drie secundaire stelen splitst (de inlanders vergelijken dat met een »sankar ajam«), die op hunne beurt zich dichotomisch vertakkend het penvormig ingesneden bladweefsel dragen is in de bosschen dezer streok, vol-

strekt niet zeldzaam en aan de Maleien onder den naam van »Gloegwoei« wel bekend. Zij zien eene overeenkomst tuaschen de vlekken dezer plant, en de onder hen veel voorkomende huidziekte, welke zij »panjoe« noemen (Pihyriasis versisolor), en waarvan zij meenen, dat ook het scherpe sap dezer plant haar kan veroorzaken.

Slechts zeer enkele Maleiers hebben echter de plant zien bloeien, hoewel het bekend is, dat na het te niet gaan der bloeiende plant uit den wortelstok het blad te voorschijn komt. Hoe vaak ik zelf de plant in de bosschen zag, heb ik toch vóór deze nooit eene bloeiende plant ontmoet. Het heeft dus wel den schijn, als of deze slechts zeldzaam tot bloeien overgaat.

Orchideeën.

Orchideeën in de volle zon.

Als aan onze Orchideeënliehebbers bekend mag verondersteld worden dat de ijverige Secretaris der Nederlandsche Orchidophilenclub zich reeds sedert geruimen tijd moeite geeft, om er achter te komen welke Orchideeën bij voorkeur in de volle zon moeten gekweekt worden. Behalve dat hij er zelve proeven medenam, lokte hij mededeelingen omtrent de door anderen verkregen uitkomsten uit. Bovendien stelde hij zich in correspondentie met de firma J. Backhouse & Son, te York, die deze cultuurwijze het eerst op uitgebreiden schaal heeft toegepast.

Thans heeft de heer Quarles v. Ufford een overzicht doen verschijnen van Orchideeën, die tot dusverre — zoo ver hem bekend geworden is — aan deze behandeling zijn onderworpen. Deze lijst is gedrukt bij den heer K. A. van der Weide, te Apeldoorn, en werd ons door dezen toegezonden; vermoedelijk is hij, op franco aanvraag aan den Schrijver wel voor belangstellenden denkelijk kosteloos verkrijgbaar.

Wij waardeeren deze pogingen, om aan de cultuur een rationeele richting te geven ten zeerste. Dat deze bij al te onvoorwaardelijke toepassing, ons wel eerst teleurstelling zal kunnen baren, schijnt ons vrij zeker; dat neemt echter niet weg dat proeven in deze richting met overleg genomen veel waard zijn, en ongetwijfeld door belanstellenden op den waren prijs zullen geschat worden.

Een reus in het Plantenrijk.

In het tijdschrift *Teijsmannia* deelt de heer W. G. Lovink het volgende mede omtrent een klimmende Mimosee, dat wel waard is, ook aan hen, die dat tijdschrift niet lezen bekend te zijn.

Aan velen, die den Buitenzorgschen Plantentuin bezoeken, is de klimplant bekend, die aan den ingang bij den Passer zich door en langs verschillende boomen slingert. De plant komt op Java, en in andere streken van den Indischen Archipel voor; de inlanders noemen haar »Tjarioe«, het is de *Entada scandens*, vroeger *Entada monostachya* genoemd.

Van af den voet tot op een lengte van 25 Meter ligt de plant op den grond. Vroeger klom zij dadelijk in een boom, doch toen deze het aflegde, kwam het onder einde van de Tjarioe op den grond te liggen. Een paar jaar geleden begon dit onder einde te bederven, zoodat men voor het behoud der plant vreesde, en heeft men toen op de plek, waar de plant zich van den bodem opheft, rondom den stam een heuveltje gemaakt van kali-steenen, en dit gevuld met aarde, waarin de plant nu nieuwe wortels geschooten heeft, zoodat er alle kans bestaat haar nog lang te behouden.

Op 30 Meter van dit punt vindt zij den eersten steun, op een zwaren tak van de »Angsana« (*Pterocarpus*) en daar verdeelt zij zich in tweeën; de eene, minst lange, tak verspreidt zich over eenige boomen in de richting van den voet, terwijl de andere zich in schuine richting naar boven werkt, zich verspreidt langs verschillende takken en eindelijk in de kruin van een zeer hooge »Pondeui« (*Parkia*) terecht komt.

In rechte lijn gemeten, rust de plant op 65 Meter afstand van den voet op het wachthuisje, bij den ingang van den tuin; op 90 Meter hangt zij weder als een zwaar kabeltouw in een groote bocht, waarvan het benedeneinde op slechts een paar Meter van den grond komt, om zich vervolgens weder in de kruin van een hoogen Kanarieboom te verheffen, komt dan terecht in de toppen van een groote groep Angsana-boomen; haar vederen loop is niet goed meer waar te nemen.

De zoo waargenomen afstand van den voet der plant, tot waar zij zich verliest in de toppen der »Angsana's«, is in rechte lijn gemeten, 120 Meter.

Het is niet goed doenlijk, door de talrijke kronkelingen, de juiste lengte van dezen tak te berekenen; toch geloof ik niet ver van de waarheid te zijn, als we daarvoor drie-maal de gemeten lengte nemen; wij krijgen dan voor den grootsten tak 360 Meter lengte! —

Zij, die zich tot hiertoe nog niet goed een voorstelling konden maken van de vaak verbazende lengte der lianenstengels in tro-

pische landen, zullen daarmede door deze duidelijke mededeeling van den heer Lovink, een heel eind op weg komen.

Hybriden van *Fuchsia Riccartoniana*.

Reeds twee of drie jaar worden deze in de prijscouranten van eenige bloemisten aangeboden, doch ik stelde er mij niet veel van voor en schafte ze mij niet aan. Dezer dagen mij bij een vriend bevindend en zijne liefhebberij eens in oogenschouw nemend, trof mij op eenigen afstand een perkje, dat een prachtig effect maakte; 't was bezet met bovenstaande hybriden: *Drame*, *Elysée*, *Enfant prodigue*, *Télégraphe* en *Volontaire*, dus vijf verschillende.

Het verschil evenwel is niet sterk in 't oogvallend, doch dit schaadt geenszins aan 't effect en 't spijt mij nu waarlijk, dat ik verzuimd had mij er ook van in 't bezit te stellen ja ik was eigenlijk jaloersch op mijn vriend, want zulk een milden bloei, zulk een sierlijk, rank gewas met frisch groen blad, waarop de bloemen nog te meer voorkomen, zie, dat verkrijgt men niet van alle *Fuchsia's*. En dat alles zonder stokken er bij, ongeveer een Meter hoog en met alle kenteekenen dat ze nog lang volop zullen bloeien.

Het volgend jaar hoop ik ook zulk een perkje te bezitten en raad de lezers van dit blad aan zich ook dit genoeg te verschaffen, zij zullen zich niet teleurgesteld gevoelen; de namen der variëteiten deelde ik hierboven mede, opdat men ze zijn bloemist kan opgeven.

v. B.

Onlangs deelden wij eenige cijfers mede, die deden zien hoe hoogst belangrijk de afzet van tuinbouwvoortbrengselen is van ons land naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Er is aldaar een nieuwe wet op den invoer tot stand gekomen, die voor Nederland en vooral ook voor hen, die bloembollen, planten, zaden, enz. uitvoeren van groot belang is.

Het *Weekblad voor Bloembollencultuur* deelt uit die wet de volgende bepalingen mede, waarmede ook vele onzer lezers zullen hebben te rekenen.

De nieuwe Wet op den invoer in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Alle handelswaren, in de Vereenigde Staten ingevoerd, zullen met het oog op deze wet, geacht worden het eigendom te zijn

van diegene, aan wien ze worden of zijn toegezonden, de houder echter van een conossement aan order, geëndosseerd door den afzender, zal geacht worden de expeditie of agent daarvan te zijn, en in geval van weigering van het verzondene, ook als zoodanig worden behandeld.

Alle factuurs van ingevoerde handelsartikelen moeten worden opgemaakt in de geldswaarden van de plaats of het land, waaruit de invoering zal geschieden, of indien ze reeds aangekocht zijn, met het werkelijk bedrag daarvoor betaald; zij moeten bevatten eene juiste omschrijving van zulke handelsartikelen en drievoudig worden opgemaakt of viervoudig in geval de goederen direct worden verzonden zonder prijsbepaling. De factuurs moeten geteekend worden door degenen, aan wie de goederen bij afzending toebehooren of die ze verscheppen, indien ze werkelijk zijn verkocht; of door den vervaardiger of eigenaar daarvan, indien zij aangeschaft worden op andere wijze dan bij verkoop, of door een daartoe gemachtigd agent van dusdanigen verkoper, vervaardiger of eigenaar.

Alle factuurs zullen, alvorens de verschepping der goederen plaats heeft, moeten worden overgelegd bij den Consul, Vice-Consul of Consulaire agent van de Vereenigde Staten in het Consulier district, waarin de goederen zijn vervaardigd of gekocht, en zal daarop moeten worden vermeld, eene verklaring geteekend door den verkoper, vervaardiger, eigenaar of agent, waaruit blijkt dat de factuur in allen deele nauwkeurig en naar waarheid is opgemaakt in de plaats, vanwaar de goederen naar de Vereenigde Staten worden verzonden; voorts moet, indien de goederen wegens aankoop worden verzonden, de factuur daarvan bevatten een juiste aangifte van den tijd waarop, de plaats van waar en den persoon van wien de goederen zijn gekocht en van de juiste kosten en lasten daarop vallende ingevolge de wet; geen andere rabatten, percenten of kortingen mogen daarop worden vermeld als die, welke werkelijk op de goederen zijn toegestaan, en indien de goederen op eene andere wijze dan bij aankoop worden verkregen, moet de factuur aangeven de werkelijke marktwaarde of engroshandelswaarde der goederen op den tijd van de verzending naar de Vereenigde Staten, volgens de voornaamste markten van het land vanwaar de verzending plaats heeft, en tevens de verklaring bevatten, dat de verzender bij verkoop van dezelve hoeveelheden onder gelijke omstandigheden ook

aan anderen dien prijs zou hebben bedongen.

Bepaald is, dat te beginnen met 1 Augustus 1890, wanneer de nieuwe wet in werking is getreden, alle legalisatiebewijzen volgens die wet moeten zijn ingericht; ter voorkoming van oponthoud is echter toegestaan, dat ook goederen kunnen worden ingevoerd, waarvan de factuur voorzien is van een consulaire legalisatiebewijs, dat niet in allen deele aan de nieuwe bepalingen voldoet, mits een op juiste wijze opgemaakt consulaire bewijs binnen 6 maanden na de inkleding der goederen wordt overgelegd.

Behalve baggage van reizigers, zal geen invoering van goederen boven de waarde van honderd dollars mogen geschieden, zonder overlegging van een bekoorlijk geteekende en gelegaliseerde factuur of van een beëdigde verklaring afgelegd voor den ontvanger der invoerrechten, waaruit voldoende blijkt, dat het onmogelijk was een dusdanige factuur overteleggen.

Voorts bevat de wet verschillende instructiën en bepalingen omtrent formaliteiten en verklaringen, die in de havens van de Vereenigde Staten moeten geschieden.

Het oordeel van sommige Noord-Amerikaansche bladen over deze wet is niet gunstig; daaruit blijkt, dat zij in tegenstelling met alle andere wetten, geen recht van appel aan de importeurs toekend, want deze meenen onbillijk of te streng door de beamten te zijn behandeld; wel zijn deze laatste aangeschreven, om tegenover de invoerders vrijgevigheid en tegemoetkoming inacht te nemen, voor zoover zulks met het oog op de wet kan geschieden.

Deze wet roept voorts weer in het leven de rechten op de emballage der goederen, die in 1883 waren afgeschaft, trekt in alle gunstige bepalingen, betreffende goederen, die in beschadigten toestand aankomen, vermeerdert de kosten om zich goederen uit het buitenland te verschaffen met 8 pc., door eene belasting-waarde vast te stellen, als de buitenlandsche markten niet zijn aangegeven en maakt het op verschillende andere wijzen lastiger, moeilijker en duurder, om goederen in de Vereenigde Staten in te voeren.

Voor den handel naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika is deze wet, die in de eerste jaren niet veranderd zal worden, van geen geringe beteekenis en worden daardoor ook aan de gezanten der Staten in het buitenland nieuwe voorschriften en bemoeiingen gegeven. Volgens de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, hebben deze het ook noodig geoordeeld bijeen te komen en vergaderen

thans te Parijs 15 Amerikaansche Consulaat-generaal om te handelen over de toepassing van deze nieuwe wet, de Mc Kinley Administrative Bill, en rekent men, dat die heeren daartoe veertien dagen bijeen zullen blijven, waaruit opgemaakt kan worden, dat die toepassing zoo eenvoudig niet is en besprekingen, om tot eenheid van handelen te geraken, noodzakelijk maakt.

D. B.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Een tweebloemige bloeiwijze van *Cypripedium candatum* is mij voorgekomen bij een jonge plant, die ik bij den heer Klein-starink in 1888 op een veiling gekocht heb, genoemde plant heeft in 1889 niet gebloeid. Bij de anderen soorten die wij hebben is het nog niet voorgekomen.

J. J. TIMMERMANS,

tuinman bij den heer P. W. SUTORIUS, te Baarn.

Verschillende mededeelingen.

Zes Hollanders volgden dit jaar de lessen aan de Staats-Tuinbouwschool te Gent, twee in den eersten cursus, één in den tweede en drie legden met goed gevolg hun eindexamen af: P. J. G. Aarts, van Bergeik; C. M. Bleijs, van Amsterdam en Jac. de Hartog, van Lede. De eerste gaat zich vestigen als boomkweker, de tweede wil zich eerst in het buitenland verder bekwamen, om zich waarschijnlijk later te plaatsen als tuinarchitect, terwijl de laatste eene goede betrekking bekomt op eene tabaks-plantage in Indië.

Aan de Gerard Adriaan van Swietentuinbouwschool te Frederiksoord, had Woensdag en Donderdag 30 en 31 Juli jl. het eindexamen plaats, waaraan 5 jongelui, die den 3 jarigen cursus gevolgd hadden, deelnamen.

Alle 5 zijnde: H. Marringa oud 21 jaar, H. Bruning oud 18 jaar, H. Bos oud 19 jaar, J. Brouwer oud 16 jaar, en K. Kors oud 19 jaar slaagden volkomen, en verkregen daarna het diploma dat voor deze school wordt uitgereikt.

Ook nu weer bleek het der examencommissie dat de lessen, hier gegeven, met vrucht zijn gevolgd, en de heer Ide, sedert eenigen tijd bijgestaan door den heer S. Bleeker, de kunst verstaat om de jongens het edele tuinbouwvak in te prenten, zoodat ze niet alleen praktisch maar ook theoretisch goed worden ontwikkeld. De werkzaamheden, die onder het oog van de heeren examinatoren verricht werden, de antwoorden, die bij het mondelingexamen gegeven werden, het schriftelijk werk, de teekeningen, uit alles bleek dat hier niet vruchteloos is gearbeid en dat deze school bepaald voorziet in een lang gevoelde behoefte.

De heer majoor van Swieten, stichter, dezer nuttige instelling, heeft alle eer van zijn arbeid, welke niet nalaten zal, rijpe vruchten te dragen.

De heer Stuardt H. Low, medelid der alom bekende firma Hugh Low & Co., te Upper Clapton bij Londen, is te Upper Clapton, in den ouderdom van 63 jaren, overleden.

De bekende kwekerij van de firma Sattler & Bethge, te Quedlinburg, komt in handen eener Naamlooze Vennootschap. Er zullen 250 aandelen elk à 1000 Mark uitgegeven worden.

Men begint hier te lande meer en meer aandacht te schenken aan de aspersiecultuur en daarom vermelden wij het verschijnen van een boekje, getiteld *Neueste Erfahrungen in der Spargelzucht* van Dr. Ed. Brinckmeijer, te Brunswijk. Het bevat noodzakelijke aanvullingen, verklaringen en verbeteringen van zijn *Braunschweiger Spargelbuch*. De prijs is ongeveer 50 cent.

Wij lezen het volgende in het *Haarlemsch Advertentieblad*:

Bij het bezoek van H. M. de Koningin aan de bloementoonstelling te Apeldoorn, werd H.D. aandacht getrokken bij de prachtig geëtaldeerde inzending van afgesneden bloemen, van de heeren Ant. Roozen & Zoon, te Overveen, en gaf H. M. haar bewondering, aan den vertegenwoordiger dier firma, den heer J. K. Budde, te kennen. De heer Budde offereerde H. K. H. een klein handbouquetje, wat onder dankbetuiging werd aanvaard.

De étalage van de heeren Krelage & Zoon trok ook bijzonder de aandacht der hooge bezoekers.

Door den bekenden Russischen hoogleeraar Dr. A. Woeikof zijn in Rusland, Beieren en Zweden langdurige waarnemingen gedaan aangaande den invloed van de sneeuw op den bodem, het klimaat en de weersgesteldheid, waarbij hij verschillende meeningen, die daaromtrent reeds in omloop waren, bevestigd heeft gevonden. Zoo vond hij, dat een sneeuwdek de temperatuur van den bodem bewaart, dat de invloed daarvan groter is, wanneer de sneeuw droog en los is, dan wanneer zij nat of samengeperst is, en dat de luchtlaag onmiddellijk boven de sneeuw wordt afgekoeld, waardoor de windsterkte vermindert en de vorming van anti-cyclonen wordt bevorderd.

Een ervaren vruchtenkweker beveelt aan om gedurende den herfst de boomschijf, d. i. de grond rondom den stam, die zich onder de takken van den vruchtbom bevindt, met zout, dat voor het vee gebezigd wordt, te bestrooien, en beweert, dat daardoor de bast en de vruchten een schoon glad voorkomen verkrijgen en dat vooral de peren daardoor veel schooner worden. Ooft, dat vroeger rimpelig en onoo-

lijk was, werd daardoor zeer voortreffelijk, doch slechts dan, als het zout in den herfst werd uitgestrooid.

Iemand, die, wat het kweeken van vruchten betreft, ook kan meepraten, beoordeelde de zaak aldus: Het is zeer juist, dat de boomen een gladden bast verkrijgen en beter vruchten voortbrengen als men zout bezigt, want het veezout dient vooral in zware gronden, in den herfst uitgestrooid, als bemesting en bevordert den wasdom. Doch wanneer men het zout slechts dicht bij den stam of een weinig daarvan verwijderd strooit, zal men weinig gevolgen daarvan ontdekken, maar wel als men dit doet ver van den stam, daar waar de fijne wortels liggen. Dat is niet alleen van toepassing op het zout, maar op alle meststoffen, die men aan den vruchtboom geeft.

Geverfde rozen. Witte rozen kan men naar gelieven in verschillende kleuren verven en wel op de volgende wijze: In een liter warm water wordt 8 tot 10 gram pikrin-zuur of wel blauwe en anilin-oranje opgelost. Wanneer het water koud is, worden de rozen er in gedoopt en na een uur zijn zij veranderd in mooie, gele theerozen. Om violetkleurige rozen te krijgen, mengt men onder het water en weinig jodium-violet. Helder scharlakenroode rozen verkrijgt men door bijvoeging van saffranin of koperrood. Om lichtroode in donkerroode rozen te veranderen gebruikt men een oplossing van aluna en saffranin in water.

Dezelfde bewerkingen kan men ook op andere bloemen toepassen. Zoo heeft men dit reeds met goed gevolg gedaan met Hortensia's.

School-tuinen. In Oostenrijk hecht men veel gewicht aan het bevorderen en ontwikkelen van tuinbouw-kennis onder de jeugd.

Van de ruim 16000 scholen in genoemd land hebben reeds ruim 7000 elk een schooltuin met siergewassen, groenten en ooftboomen, nietsluitend voor leering van de jeugd. Op vele plaatsen hebben zij groot nut gesticht en steeds worden er weder nieuwe ingericht.

De *Cypripedium Stonei platytanum*, die algemeen als de fraaiste verscheidenheid wordt beschouwd, is slechts eens in Europa ingevoerd geworden, en wel (een plant in 1863) van Sarawak, daarna heeft men haar niet meer gevonden.

Brandnetelsoep komt een eerste plaats toe onder de groentesoepen.

Men hakt de blaadjes fijn — deze worden in 't voorjaar, als de brandnetels beginnen te ontwikkelen, genomen — roostert eenige sneden oud brood in den oven, kookt dit, met bijvoeging van een klontje boter, wat zout en cayennepeper gedurende een half uur en voegt er dan de gehakte brandnetels bij. Nu laat men deze soep nog gedurende vijf minuten flink doorkoken, doet ze door een zeef, voegt er

eenig vleeschextract bij en roert er twee doozen van eieren doorheen. Volgens sommigen moet het een heerlijk kostje zijn. Een ieder kan de proef nemen.

Electriche bloemteelt. Hoewel de pogingen om het zonlicht bij de plantenteelt door electrisch licht te vervangen, nog slechts van jongen datum zijn, hebben zij toch reeds resultaten opgeleverd, waaruit men mag opmaken, dat de electriciteit geroepen is in de bloemisterij eene groote rol te spelen.

Een bloemist heeft onlangs vergelijkende proeven genomen met electrisch- en zonlicht op planten van dezelfde soort. De eene broeikas was op de gewone wijze aan den invloed van het zonlicht blootgesteld, terwijl de andere door electrisch booglicht verlicht was.

Voor al de Fuchsia's bloeiden in de electrische broeikas rijkelijker en waren reeds binnen 6 à 8 weken voor den verkoop geschikt. De bontbladerige Coleus waren in de helft van dien tijd tot krachtige, gezonde exemplaren van één M. hoogte opgeschoten en toonden veel meer weerstandsvermogen tegen invloeden van het weer, dan op de gewone wijze gekweekte planten. Ook de Begonia's en Philodendrons gaven zeer goede resultaten. De rozen vertoonden in 't hartje van den winter een rijkdom van vorm, bloem en geur, als anders alleen in den zomer te verkrijgen is, en dat in veel korter tijd. Een ander te zamen genomen, kan men besluiten, dat electrisch licht veel gunstiger op de planten werkt dan zonlicht, terwijl het eerste altijd, het laatste niet altijd te verkrijgen is.

NECROLOGIE.

Op den 10den Augustus overleed te Apeldoorn, ruim 67 jaren oud, de heer

JOHAN GERRIT JONGELING,

oud-tuinman van Z. M. den Koning.

De overledene was een man van meer dan gewone bekwaamheid, bemind door ieder, die hem kende. Hij was een tuinman van den ouden stempel, die op het Loo, waar hij vele jaren in betrekking was, en op andere plaatsen, den Nederlandschen tuinmansstand tot eer strekte, en veel deed om onze reeds zoo gunstig bekende groenteteelt en broeierij te verbeteren.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 32, van 9 Augustus.

Officieel gedeelte: Candidaten voor het Hooftbestuur. — Algemeene Vergadering. — Vergadering der Vaste Commissiën — Verslag van den toestand der Maatschappij enz.

Niet officieel gedeelte: De Tentoonstelling te Apeldoorn — Dwerg-Coniferen, — Verslagen van Vergaderingen (Leiden en Omstreken; Pomologische Vereniging. — Personalia. — Eindexamen G. A. van Swieten-school. — Prijscouranten. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Vergadering van eene Afdeling. — Advertentiën.

DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „CORONA”.

Naamlooze Vennootschap
„CORONA”,

eft aan deze zaak
meest mogelijke
breiding gegeven,
is zoowel door
are verbindingen met
et buitenland, als

door de keuze van
haar personeel, steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waarvan zij zich bij
voortdoring blijft aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

elzergaacht bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Enge Kapelsteeg 91.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen

972

des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen.

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

• FABRIEK VAN 965

**Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.**

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN, DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

966

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

967

Posthoornsteeg, Rotterdam.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 oent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 968

NEDERLANDSCHE Stoom-Vruchtensapfabriek Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 969

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers,

Bloomisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 970

Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
„ „ „ 29 „	1.30
„ „ „ 32 „	1.60
„ „ „ 36 „	2.30
„ „ „ 40 „	3.40
„ „ „ 45 „	4.10
„ „ „ 50 „	4.70
„ „ „ 55 „	6.50
„ „ „ 60 „	8.—
„ „ „ 65 „	10.—
„ „ „ 70 „	12.—
„ „ „ 75 „	15.50
„ „ „ 80 „	18.75
„ „ „ 90 „	22.75
„ „ „ 100 „	29.—

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 971

No. 34. VRIJDAG 22 AUGUSTUS 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

OPZICHTER.

Gevraagd een **OPZICHTER**, volkomen in staat voor de leiding eener uitgebreide Konijnenfokkerij. Bewijzen van bekwaamheid in het vak en uitstekende getuigen worden vereischt.

Franco brieven aan het Hoen-derpark »Constantia«, te Epe (Gelderland). 984

EEN TUINKNECHT,

P. G., van de beste getuigen voorzien, door sterfgeval buiten betrekking geraakt, biedt zich met 1 November a.s. als zoodanig aan.

Brieven franco letter G, aan den Boekhandelaar **BERENDS**, te Amersfoort. 985

LEERLING.

In de Boomkweekerij, met speciaal **VRUCHTBOOMEN-CULTUUR**, van **GEERs. ADMIRAL**, te Rijk, kan een eenigszins gevorderd Leerling geplaatst worden. 986

Plantenkuipen

van Teakhout, worden in alle gróotten, solied en goedkoop geleverd.

C. J. SCHRIJVER,
987 *Kuiper te Weesp.*

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 988

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 989

**Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.**

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIËN

voorheen van de firma **GROENEWEGEN & Co**, te **AMSTERDAM.**
990

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

MEIWIJN.

van **ZWAARDEMAKER's** Vruchtenwijn.
Tegen Postwissel f 5.40 Twaalf Flesschen franco thuis door Neder-
land. **J. ZWAARDEMAKER C^z**, Prinsengracht 862 Am-
sterdam. 991

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

**tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,**
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1001

EEN TUINMAN,

gehuwd, zonder kinderen, middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigen, biedt zich aan tegen November of eerder.

Franco brieven motto Tuinman bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 1002

Onversneden**Algiersche Tafelwijn.**

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkoper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.
„ 28.— » anker » 48 »
„ 70.— » $\frac{1}{2}$ oksh. van pl.m. 150 »
„ 135.— » okshoofd » 300 »
inclusief fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclusief accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1003

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

NORMAAL-BLOEMENTAFEL.

Een bloementafel, voor een behoorlijk aantal planten, die weinig plaats inneemt en die bovendien voorzien is van de noodige voorbehoedmiddelen tegen het lekken op tapijten.

De bloementafel is laag van pooten, zoodat alleen de planten boven de vensterbank uitkomen en de rand van den tafel er onder of er mede gelijk is; daardoor verkrijgt men het voordeel dat men niet tegen de stengels der planten behoeft aan te kijken, maar integendeel boven op haar neer kan zien (zoo als bekend is vertoonen zich planten van boven gezien veel schooner) die en eindelijk nog het hare bijdraagt om de planten schoon te ontwikkelen door aan dezen het volle genot van het daglicht te geven, zelfs ondanks half opgehaalde of weggeschoven gordijnen.

Zij is lang M. 1.10; breed of diep M. 0.40; hoog M. 0.60.

Deze maten kunnen echter naar gelang van de breedte der ramen of de hoogte der vensterbanken gemakkelijk gewijzigd worden.

De **NORMAAL-BLOEMENTAFEL** is van hout, sierlijk en vlug met kurkbast bekleed, van binnen met een metalen bak en afvoerbuis, aan de beide einden van twee een weinig uitstekende handvatten voorzien, gedragen op vier pooten; onder de tafel bestaat gelegenheid tot het plaatsen van een gietertje of lekbakje onder de afvoerpijp, welke bij het wegnemen van gieter of lekbak met een kurkje gesloten kan worden. Men kan haar, wanneer dit noodig is, met water en zeep schoonmaken, waardoor zij weder zoo goed als nieuw wordt.

Bijzonder aanbevelenswaardig voor liefhebbers van planten in huis en juist geschikt om het vereischte aantal planten te herbergen, noodig, om de lucht in eene kamer van gewone grootte te verbeteren, voor zoover de planten daartoe het hare kunnen bijdragen en zooals dit bij benadering door deskundigen is opgegeven. De mos tot het opvullen der tusschen de potten overgebleven ruimte wordt kosteloos bijgeleverd; men dient deze echter vóór het gebruik eenigen tijd in water te zetten en daarna goed uit te knijpen. 1004

Prijs per stuk f13.50.

Verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Hofleveranciers, Bloemisten, Zaad- en Bloembollen-handelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

**Korte handleiding bij het versieren van
onze Balcons met Bloemen en Planten.**

Prijs 25 cent.

1005

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën 's a f4.50 per zak verkrijgbaar bij **GROENEWEGEN & Co.**, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1006

SEMPERVIRENS.

No. 34.

VRIJDAG 22 AUGUSTUS 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuiu, V. — *Lilium speciosum*, met een afbeelding. — Een Huldeblijk, ter blijvende herinnering aan R. C. Affourtit, overleden den 1en Februari 1890. — Rozenkevers. — *Roscoea purpurea*. — *Hortus plantarum diaphoricarum*. — Navolgenswaardig. — Verschill. meded. — Bladvulling. — Vraagbord. — Ontvangen Prijscouranten. — Correspondentie.

Onze Rotstuiu.

V.

ER zijn plantensoorten, waarvan wij een aantal door voortgezette oordeelkundige cultuur ontstane variëteiten bezitten, maar waarvan wij de oorspronkelijke soort geheel uit het oog verloren, zoo zelfs dat velen haar nooit hebben gezien. Als de natuur zelve nu niet voor de instandhouding daarvan zorgde, kon men er wel zeker van zijn dat ze verloren zouden gaan en toch zijn ze voor hem, die in de ontwikkelingsgeschiedenis van den Tuinbouw maar eenig belang stelt, zeer interessant, daar ze de vorderingen door kunst verkregen zoo duidelijk doen zien; voor de wetenschap hebben ze veel meer waarde dan de beste door cultuur verkregen variëteiten.

Zoo is het ook met de veel gekweekte Kruisbes (*Ribes Grossularia*), de hier mede tegen den steilen rotswand zoo weelderig groeiende heester, die met zijn lange, gedoornde, sierlijk gebogen takken het bewijs levert dat sierlijkheid ook wel eens daar gevonden wordt, waar men die 't allerminst zou zoeken. Ik nam een paar jaren geleden een klein plantje mee van de ruïne van het slot Valkenburg, in Limburg; ze groeien daar in menigte tusschen de open steenwoegen, en komen overigens in de duinstreken op verschillende plaatsen van ons land voor. Wil men die typische soort hebben, dan moet men haar in 't wild groeiend zoeken, want geen boomkweker is er die haar kan leveren. Dit is trouwens niet onnatuurlijk, daar de kleine bessen waardeloos zijn, tenzij ze mogelijk bruikbaar zijn voor de keuken. Ze zijn klein en wrang, en 't kost iemand moeite om te gelooven dat deze de moederplant is van die smakelijke vruchten, soms zoo groot als pruimen, die we als kruisbessen kennen. Zoo als die wilde hees-

ter — wild in geheel zijn voorkomen — daar dat rotsgedeelte bekleedt, is hij mij veel meer waard dan al de »verbeterden« te zamen. —

De plek waar we nu staan, de doorgang tusschen de twee rotsgedeelten, levert inderdaad heel wat ter beschouwing op. Hier hebben we b.v. een soort van Steenbreek; *Saxifraga umbrosa*, welker naam reeds aanduidt dat ze een schaduwminnende plant is, waardoor ze van de meeste andere soorten van dit rijke geslacht, die liefst zoo veel mogelijk van de zon genieten, verschilt.

't Is een fraaie plant, welker spadelvormige bladeren ten deele op den top der korte, nederliggende bebladerde stengels als rosetten bijeen staan, en waaruit de 30—40 cM. hooge bloemstengelen recht opschieten; even over de helft beginnen ze zich te vertakken en brengen een groot aantal betrekkelijk kleine zacht rose bloempjes voort. Zie eens hoe rijk die plant bloeit, en wat eerd lief effect dat alles maakt, waarbij hier nog komt dat de bladeren inderdaad fraai geel gemarmerd zijn. 't Is namelijk een bonte variëteit, en al kan ik nu niet zeggen dat ik over 't algemeen veel met bontbladerige planten op heb, moet ik toch erkennen dat deze, juist omdat op een loomerrijke plek die geel gemarmerde bladeren zoo sprekend uitkomen, wel een extra vermelding waard is. Zoo als ze nu hier staat, met honderden bloempjes prijkend, is ze zeer fraai, maar ze blijft dit ook zonder de bloemen. De *S. umbrosa*, in de tuinen vrij algemeen, komt hier te lande niet in 't wild voor, maar behoort thuis in de bergstreken van Oostenrijk, Italië, enz.; ook in Ierland is ze niet zeldzaam. —

Op dit plekje, en ook nog op enkele andere plaatsen in onzen Rotstuiu zien we tusschen de steenen ingedrongen, krachtige planten van een soort van Salomonszegel, die men de »kransbladerige *S.*« zou moeten noemen, een plant, waar ik veel hart voor heb, niet alleen omdat ze zoo sierlijk is, maar vooral ook omdat ze voor mij een levende herinnering is aan een der meest romantische plekjes, die ik ooit zag: de Bernina-waterval in het Morteratsch-Thal in Ober-Engadin (Grauwbunderland).

De *Convallaria verticillata* — zoo heet ze — wordt op de Alpen aangetroffen tot op een hoogte van 2000 Meter. Hier, ter hoogte van ongeveer 1950 Meter, zag ik haar in den nazomer van 1880 voor het eerst, slechts een enkele plant, maar zoo laag beneden het punt waar ik stond, aan een steile helling uit losliggende stukken steen bestaande, dat het onmogelijk scheen er bij te komen. Toch gelukte het mij met den haak van mijn langen stok een klein wortelstukje meester te worden. ¹⁾ Dit stukje van niet meer dan een paar Centimeter lengte bewaarde ik met zorg, plantte het na mijn thuiskomst, en ik had in het volgende voorjaar de hoop reeds opgegeven dat er iets van zou terecht komen, toen er werkelijk een paar spruiten boven den grond verschenen. En zie nu eens hier wat een mooie dichte bos, en daar links en rechts nog een en nog een. Wat mooie, kloekc, fiere stengels, van onderen tot boven met kransen van lancetvormige, licht groene bladeren bezet! De bloeitijd is reeds voorbij; ook loopen de betrekkelijk kleine witte bloemen, die dicht in de oksels der bladkransen zitten, niet zeer in 't oog, al maken ze een niet onaardige vertooning. Maar ze behoeft die bloemen niet; de bladstand alleen, die alles behalve algemeen voorkomt, geeft haar een bijzonder dacht van sierlijkheid.

Wat een verschil met de hier te lande vooral in lage duinstreken voorkomende gewone Salomonszegel (*Polygonatum vulgare*) die vroeger ook wel het witwortelig Dalkruid (*Convallaria Polygonatum*) genoemd werd, omdat men haar toen beschouwde als tot hetzelfde geslacht te behooren, waarvan het veelbloemig Dalkruid, thans beter bekend als het Lelietje der Dalen (*Convallaria majalis*) de type is. En toch, bij het groote verschil in bladstand en bladvorm, welk een sprekende overeenkomst!

Nu we van dit geslacht spreken, wil ik U hier meteen een geheel andere laten zien, die door Linnæus ook als een *Convallaria* beschreven werd, en niet minder, maar op geheel andere wijze van het gewone Dalkruid verschilt. Maakte ik er U niet attent op, gij zoudt die kleine allicht over 't hoofd zien, te meer daar ge er, door het water, niet dicht bij kunt komen. Zie, daar ginds staat ze, met haar talrijke, kleine witte bloemtrosjes.

In het Haagsche bosch, ook in Geldersche bosschen en elders in ons land, kunt ge haar in Mei en Juni gemakkelijk vinden; later

¹⁾ Nadere bijzonderheden dienaangaande vermeldde ik in *Sempervirens* van 1886, bladz. 309.

moet men meer zoeken, daar ze, dan met haar lage, slechts twee bladeren dragende stengeltjes tusschen andere planten verscholen is; als ze bloeit trekt ze van zelf de opmerkzaamheid. Door een minder gunstige standplaats had ik haar verloren, en nam er daarom, toen ik haar van den weg af in menigte onder de boomen van een buitenplaats aan den grooten weg tusschen Haarlem en Leiden zag staan, eenige worteltjes van mee. Hier, beneden aan den Noordelijke rotshelling, groeien ze uitmuntend zooals ge ziet.

Vindt ge 't jammer dat ge ze op dien afstand niet goed kunt onderscheiden? Wacht, ik zal er een paar gaan plukken. U zou ik niet gaarne toestaan over de rots te loopen, eerstens omdat hij, die niet gewoon is van steen op steen te springen, gevaar loopt uit te glijden of te vallen en zich dan leelijk zou kunnen verwonden, en ook 't voornamelijk zou ik willen zeggen, als ge 't mij niet kwalijk neemt — omdat ge licht enkele planten zoudt vertrappen.

Hier hebt ge ze.

Niet schreeuwend mooi, niet waar? Maar toch inderdaad allerliefst. 't Is een van die planten, welker waarde men eerst leert schatten als men ze dichtbij ziet. Ge zijt nu al bereid haar een juweeltje te noemen, en keurig afgewerkt als ze is, terwijl alles tot elkaar in zulk een bevallige verhouding staat, de hoogte (ongeveer 15 cM.) de grootte en vooral de vorm der fraai hartvormige bladeren en het rechtopstaand trosje van witte bloempjes op den top. Twee bladeren, nooit meer, die 4 cM. van elkaar verwijderd zijn; het ééne staat links, het andere rechts van den stengel terwijl het bloemtrosje 5 cM. boven het bovenste blad uitsteekt. Jammer dat het niet een zeldzame Oost- of West-Indische plant is, niet waar? Dan zou ieder liefhebber haar kennen en willen bezitten en hoe velen kennen haar nu?...

Wilt ge eens een aardige Wilg zien?

— Daar is niet veel aan te zien, zegt ge.

Nu, tot op zekere hoogte geef ik U hierin gelijk, ofschoon menig schilder dit, ten opzichte onzer oude Knotwilgen niet, met U eens zou zijn. Ik wil ook niet beweren dat er aan de hier bedoelde veel te zien is, maar ik durf wedden dat ge U er over zult verwonderen.

Van hier af kunt ge hem echter niet in 't oog krijgen, want hij staat daarboven tusschen de steenen.

— Daarboven, en ge spreekt van een Wilg, een boom dus of bedoelt ge wat anders?

— Ik bedoel een echten Wilg, en toch,

al staat hij vrij hoog, kunt ge hem, waar ge ook gaat staan, niet zien. Ge zult dus even hier tegen op moeten klimmen. Dit kan zeer goed, maar wees voorzichtig dat ge die *Corydalis* niet beschadigt, want daar heb ik, zooals ik straks zeide, veel mee op.

Zie zoo, houdt u nu maar vast. Ziet ge dat groene plekje daar?

— Ja wel, maar dát is toch geen Wilg?

— Wel zeker is het er een, maar 't is de kleinste van allen. 't Is een dwerg in den waren zin des woords, wellicht de kleinste heester die er bestaat.

— Maar groeit die dan niet hooger op?

— Volstrekt niet, en dit is juist het merkwaardige ervan. Hij groeit alleen in de breedte, hij stoelt uit, zooals men zegt, en bedekt in hooge Alpenstreken en in het hooge Noorden soms aanzienlijke oppervlakten, waar men even gemakkelijk over kan loopen als over een grasveld.

Het is de zoogenaamde netvormige Wilg (*Salix reticulata* ¹⁾).

Het is een echt kind van het Noorden, en ook in die berglanden geen zeldzaamheid, waar de toestanden van 't klimaat met die van het hooge Noorden overeenkomen.

Max Kolb zegt, in zijn pas verschenen werk over de Alpenplanten, dat ze in de bergstreken van Midden-Europa, voorkomt tot op 2100 Meter hoogte, maar dit heeft hij wat zuinig genomen, want ik vond haar nog ongeveer een paar honderd Meter hooger.

Daar ik er eens een klein spruitje van bezat, maar dit verloren had, had ik er op mijn zwerftochten door en over de Grauw-bunderlandsche Alpen reeds een paar weken verlangend, maar te vergeefs, naar uitgezien. Eindelijk, op den 13^{en} September 1880, van Samaden langs den kortsten weg terugkeerende, reisde ik over den Juliërpas naar Chur. Op de Pashöhe (het hoogste punt) moesten we ongeveer een uur wachten. Dit was op een hoogte van 2287 Meter, waar zeker bitter weinig te zien was. Toch was er dicht bij het »Berghaus« nog een stuk grasland, gedrenkt door het water van de daarom heen liggende hoogere bergspitsen. Ik ging er heen, in de hoop er allicht nog de een of andere zeldzame Alpenplant te vinden, en nauwelijks daar gekomen, zag ik dat die groene vlakte voor een goed deel bestond uit dezen dwergachtigen Wilg. Daar mijn plantenbus met toebehooren in een anderen postwagen was verdwaald geraakt,

¹⁾ Netvormig geaderd noemt men zulke bladeren, welker nerven en aders zeer sterk ontwikkeld zijn, en daardoor aan de mazen van een net doen denken.

ging het niet gemakkelijk er een goed stuk uit te krijgen, want alles zat met de stevige takjes door elkaar gegroeid. Na veel moeite gelukte het mij toch, en ik had nu maar te zongen dat die zode — want het was een zode — niet onderweg kon verdrogen. Ik bracht ze intusschen goed thuis, droeg er goed zorg voor, en daar staat ze nu, *denkfle* die vroeger, op bijna drieduizend Meter hoogte, 's zomers de zon zooveel beter kon zien dan wij hier beneden, en daar van October tot Juni door een soms meerdere Meters dik sneeuwdek tegen de kou beveiligd was.

Wat moet het die plant vreemd te moede geweest zijn, toen ze hier zoo vaak met onze nevelige zomerlucht en onze veelal sneeuwlooze winters kennis maakte!

Dat ze 't aangenaam vindt kan ik niet gelooven, maar ze draagt haar lot met wat wij stoïcijnsche onaanvaardelijkheid zouden noemen. Ze groeit, al is het dan ook zeer langzaam, en draagt niet het geringste kenmerk van teleurstelling of gebrek. Dat is, al heel mooi. Zie hier hebt ge er een blaadje van als souvenir.

Ei, vindt ge dat blaadje nu toch wel mooi? Dat doet mij plezier, want ik zelf dweep met deze plant. Gij ziet het is ovaal; 3 cM. lang en nog geen 1½ cM. breed; het is zeer fraai donker groen, glanzend als ware het vernist, aan de onderzijde daarentegen zeer lichtgroen en heeft een steeltje van ongeveer 1 cM. lengte. Maar vooral de nerven en de fijnere aders komen er sprekend in uit, en rechtvaardigen haar naam ten volle. 't Is waar, tot de sierlijkheid van het geheel draagt zij niets bij, maar ik herinner er U aan dat sierlijkheid in dit geval geen hoofdzaak is. Ze is zonder twiffel een der merkwaardigste planten van allen.

In de Noordelijke landen en op hooge bergen komen meer dwergachtige vertegenwoordigers van het ons zoo goed bekende Wilgengeslacht voor. Zie, hier hebt ge er nog een, de zeegroene Wilg (*Salix glauca*), die nog een driehonderd Meter hooger in het gebergte opklimt. Het bossige heestertje staat daar vlak bij uw hand, en is ongeveer 15 cM. hoog. Deze heeft echter niets wat U bijzonder schijnt. Ook is de *reticulata* de kleinste, en om de glanzige blaadjes zeker de fraaiste.

Een bewijs hoe veel aantrekkelijker zich eene plant voordoet, wanneer ze groeit en bloeit onder omstandigheden, die aan de vrije natuur doen denken, levert ons die bloeiende *Orchis maculata*, daar ginds!

dicht bij het water, tusschen los tegen en over elkaar liggende steenen half verborgen, maar waar boven zij toch met een paar forsche bloeiende stengels uitsteekt. Ik heb een veel zwaardere elders staan, die niet half zooveel opmerkzaamheid trekt. Mooie voorjaarsbloemen, ware sieraden onzer inlandsche flora! —

— Of dit een klimop is, die hier tegen den rotswand opklimt? Wel zeker is 't een Klimop.

— Toch geen gewone?

— Al naar ge 't wilt nemen. Het is een *Hedera Helix*, en zoo heet immers de gewone Klimop ook. Maar 't is er een variëteit van, en een zeer aardige en karakteristieke variëteit, welker karakter aanleiding gaf, dat men aan haren soortnaam nog het woord *conglomerata* toevoegde. Dit wil zooveel zeggen als opeengehoopt, en werkelijk zijn de takken en bladeren dan ook zoo dicht opeengedrongen; dat men dit woord goed gekozen kan noemen.

Zoo goed klimmen als de gewone kan zij niet, en ge noemdet het daareven dan ook terecht kruipen.

Ik vond deze plant reeds een aantal jaren geleden bij den bekenden boomkweker de Vos, te Hazerswoude, en veel grooter is ze er niet op geworden. Sedert ze nu hier tegen den rotswand staat, begint ze, na eerst wat met haar gedrongen stengels aarzelend gezocht te hebben, toch blijkt te geven van grootere plannen voor de toekomst, maar ze legt het daarbij heel wat bedaarder aan dan die echte, ik mag wel zeggen wilde Klimop, die er niet ver van af groeit. 't Is een takje, afkomstig van de Drachen-Ruïne. Daar ik toch een typische *Hedera Helix* hier wilde hebben, kon het er, zoo dacht ik toen ik daar op den Drachenfels om dwaalde, even goed een wezen, waaraan alweer een herinnering verbonden was. —

Op uwe vraag of dat allen gewone *Primula's* zijn, die daar over het beschaduwde gedeelte der rots, ook aan den voet, verspreid zijn, is mijn antwoord toestemmend. Het zijn allen gewone, wilde Sleutelbloemen, echte, weet ge, ingezameld in de duinstreek van de Vogelenzang.

Dat ge er uw neus voor optrekt kan ik niet helpen, 't is mij ook volkomen onverschillig; ook wist ik heel goed dat ge er wel anders over zoudt denken, als ge ze in het vroege voorjaar zaagt, wanneer ze met honderden gele bloemen prijken. Ge kunt u thans bezwaarlijk voorstellen wat een opwekkend gezicht het is wanneer deze lieve voorjaarsbloemen tegelijk met de sneeuw-

klokjes, die ook over het beschaduwde gedeelte der rots verspreid zijn, maar die nu niet in 't oog loopen, met haar geel en wit die donkere rotssteen versieren. Ik vind alle *Primula's*, zonder onderscheid, mooi, maar de gewone oorsponkelijke *Primula acaulis* behoort m. i., wanneer ze onder gunstige omstandigheden, gelijk hier, zoo geheel en al het karakter van haren naam vertoont — immers ze heet de sleutel der lente te zijn — is en blijft mij een der fraaisten. —

Als we echter op deze manier bij alles willen blijven stilstaan wat dit beschaduwde gedeelte nog meer bevat, vergeten we dat het geheel vrij en zonnig gelegen gedeelte der rots eigenlijk, wat berg- en rotsplanten betreft, het voornaamste is.

Toen ik begon met U te zeggen dat een beschaduwde ligging voor rotsplanten in 't algemeen ondoelmatig is, dacht ge allicht dat dit gedeelte dan ook zijn doel miste. Nu zult ge dit, hoop ik, wel beter begrijpen. Het is voor velerlei geschikt, waartoe een op de zon gelegen en uit den aardder zaak in den zomer droge rots niet deugt.

Ook is het de vraag of het uit een aesthetisch oogpunt gezien het niet wint van het andere, al is dit in de lente en den voorzomer veel rijker aan bloemen. Idyllischer is het zeker, vooral als er water in de nabijheid is.

— Maar dat Vingerhoedskruid hoort hier toch niet, merkt ge in 't voorbijgaan nog op.

— Eigenlijk niet. Toen ik echter in het voorjaar zag op welk een bescheiden plaatsje deze enkele plant zich hier had neergelaten — ze is ook al als uit de lucht komen vallen — gunde ik haar dit. En ik ben er nu blij om, want, zie eens, het is de monstreuse variëteit, die men dan ook *Digitalis purpurea monstrosa* noemt, omdat ze op den top van den stengel een volmaakt regelmatige, rechtop staande bloem draagt, die grooter is dan de anderen.

Deze fraaie afwijkende vorm was hier sedert een paar jaren weer verloren geraakt, nadat ze eenige jaren te voren van zaden, die jaren lang diep in den grond waren bewaard gebleven, daaruit weer opgedoken was. Ze staat daar, half beschaduwd, bijna aan den voet der rotstelling en zoo komt ze ook vaak in de natuur voor, zoodat ze er almede toe bijdraagt, om het natuurlijke gedeelte van dezen aanleg een zuiverder karakter te geven.

En nu wenden we ons om; het tegenover het Oosten gelegen gedeelte der rots vraagt onze opmerkzaamheid; het draagt

een geheel ander karakter, maar dat het die opmerkzaamheid waard is, hiervan zijn we bij voorbaat reeds overtuigd.

Bloembollen-cultuur.

Lilium speciosum.

(Met een afbeelding.)

Wanneer men zich de lange reeks van Leliën voorstelt, aanvangende met de lage verscheidenheden van *Lilium Thunbergianum* en die gesloten wordt door de waarlijk reusachtige *Lilium giganteum*; wanneer men zich daarbij het aantal verschillende daar tusschen liggende soorten en het nog veel grooter aantal verscheidenheden voorstelt, dan zou men allicht geneigd zijn te gelooven dat er geen plantengeslacht kan zijn, dat een rijker contingent voor de tuinen leverde, dan het geslacht *Lilium*. En inderdaad zoo er in dit opzicht al andere zijn, die op een gelijke eer aanspraak maken, zeker behooren de Leliën daarbij in de eerste plaats genoemd te worden.

Inzonderheid Japan is gebleken zeer rijk te zijn aan Lelies en vele prachtige soorten van dat groote bloemrijke eiland versieren onze tuinen. Onder deze zal de *Lilium speciosum* altijd een der voornaamste plaatsen blijven innemen, ook al werden er van daar ingevoerd, welker bloemen het in schoonheid nog van de hare winnen. Jaar op jaar wekt de *Lilium speciosum* onze bewondering en hare goede eigenschappen zijn zoo talrijk dat zij wel nimmer ontroond zal worden.

De in zijn leven onvermoeide von Siebold voerde deze Lelie in, en zond haar 't allereerst aan den Botanischen tuin te Gend, waar zij in Augustus 1832 voor het eerst in Europa bloeide. Zij droeg de bewondering weg van ieder, die haar zag en de begeerte naar haar bezit was weldra zóó algemeen, dat spoedig algemeene verspreiding volgde.

De *Lilium speciosum*, door Thunberg aldus genoemd, kreeg in België den naam van *Lilium lancifolium*.

Men kweekt vele verscheidenheden van deze Lelie, als: *album*, *roseum*, *rubrum*, *monstrosum*, *punctatum*, *multiflorum*, enz. enz. gelijkelyk aanbevelenswaardig.

De *Lilium speciosum* wordt in den vollen grond geplant van October tot Maart, ruim 10 Centimeter diep. Des winters vereischt zij bedekking. De bollen worden niet eerder verplant dan wanneer het aantal in den grond te groot wordt of dat de aarde ververscht moet worden.

De bloemstengels worden ruim één Meter hoog en de bloemen zijn talrijk. Daardoor is deze plant ook zeer geschikt om in potten te worden gekweekt. Zij laat zich, tijdig ingeplant, met uitnemend gevolg vervroegen.

Het is van algemeene bekendheid dat de *Lilium speciosum*, in ons land, in zeer groote hoeveelheid geteeld wordt en dat daarvan jaarlijks groote getallen naar het buitenland verkocht worden. Wij vermelden dit echter ten overvloede, omdat het wel eens voorkomt dat planten, waarvan Nederland als het ware de stapelplaats is, als een bijzonderheid uit het buitenland medegebracht worden.

Wij mogen niet nalaten telkens, en telkens weer, te wijzen op den omvang en de groote beteekenis van onzen tuinbouw, die door vreemdelingen dikwijls juister wordt gewaardeerd, dan door onze landgenooten.

Een Huldeblijk,

ter blijvende herinnering aan R. C. Affourtit.

(Overleden den 1en Februari 1890).

Reeds kort na het overlijden van den heer R. C. Affourtit werd het denkbeeld geuit, om op eenigerlei wijze te trachten de herinnering aan dezen jegens den Nederlandschen Tuinbouw zoo verdienstelijken man levendig te houden, zijne nagedachtenis te huldigen.

Dit denkbeeld vond weerklank bij velen, en men won langzamerhand de overtuiging, dat, vormde zich slechts eene Commissie voor dit doel, het haar niet aan medewerking zou ontbreken.

De ondergeteekenden hebben gemeend deze taak op zich te mogen, te moeten nemen.

Zij vragen thans de medewerking van allen, die hetzij, zij Affourtit al dan niet persoonlijk gekend hebben, het wel meenen met den Nederlandschen Tuinbouw en de onvermoeide pogingen tot zijne verheffing, door één zijner ijverigste dienaren gedurende zijn geheele leven in het werk gesteld, waardeeren.

Een breede uiteenzetting van zijn streven en werken zal vermoedelijk overbodig geacht worden. Slechts wenscht de Commissie te wijzen op zijn meer dan veertigjarige werkzaamheid in de tuinbouwletteratuur en op zijn warme, oprechte liefde voor

onzen Tuinbouw, sprekende uit bijna iedere bladzijde, die hij schreef.

Die liefde maakte hem echter niet blind voor verkeerdheden; scherp en geestig hekelde hij deze, waar hij ze aantrof, zonder aanzien des persoons, maar hij wist scherp te zijn zonder leed te doen en zijn scherts was goedrond. Wie zal het misduiden, dat een man, levende voor den tuinbouw, op dit gebied onbewimpeld zijn meening uitsprak? Den vrijen Nederlander betaamt het onafhankelijkheid in den landgenoot te eeren.

Aan allen, die zich werkelijk voor den Nederlandschen Tuinbouw interesseeren, was Affourtit gunstig genoeg bekend om hen met het doel dat de ondergeteekenden beoogen ingenomen te doen zijn.

Dit doel kan op verschillende wijzen bereikt worden. De meest gebruikelijke is zeker de plaatsing van een monument op zijn graf.

Ook is hieraan het allereerste gedacht; de Commissie liet dit denkbeeld echter varen, daar zij overtuigd is daarmede niet te zullen bereiken wat zij zich van een huldeblijk als hier bedoeld wordt voorstelt.

Zij wenscht dat dit Affourtit's naam doe blijven leven, vooral ook tot aanmoediging en aansporing van het jongere geslacht.

Daartoe zou zeker een grafmonument slechts zeer weinig bijdragen. Het zou alleen effect hebben tijdens de onthulling en gezien worden door de enkelen — laten het velen zijn — die zich dan op Utrechts doodenakker vereenigden. Om de nagedachtenis van den verdienstelijken man voor vergetelheid te behoeden zou een dergelijk monument niets vermogen.

Een veel beter middel, en waarmede men zeker is dit doel te bereiken, achten de ondergeteekenden het bijeenbrengen van een fonds, waaruit, hetzij jaarlijks of om de twee jaren een *eereprijs* kan bekostigd worden voor een plantensoort of groep, waarmede Affourtit ingenomen was en die voorwaar gemakkelijk genoeg te vinden is.

Zal dit denkbeeld goed verwezenlijkt worden, dan is daartoe zeker meer noodig dan voor een eenvoudig grafmonument, niet zoo veel echter dat de uitvoering wezenlijke bezwaren oplevert.

Het plan is een stempel te doen vervaardigen voor een zilveren medaille van groot model, met de beeltenis van den oud-strijder voor onzen Tuinbouw aan de ééne zijde en aan de keerzijde onder de woorden *Affourtit-prijs* den naam des bekroonden enz.

Dezen stempel wenscht de Commissie toe te vertrouwen aan het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde met overdracht tevens van een som gelds, toereikend om uit de renten daarvan op gezette tijden dezen prijs te bekostigen. Aan het Hoofdbestuur zou overgelaten moeten worden de aanwijzing der tentoonstelling, waarvoor de prijsuitloving zou dienen, doch daarbij zou nadrukkelijk het verlangen kunnen uitgesproken worden, dat de prijs niet alleen beschikbaar zou zijn voor tentoonstellingen, uitgaande van de Maatschappij of hare Afdeelingen, maar evenzeer voor die van andere Vaderlandsche vereenigingen, die zich de bevordering van den Tuinbouw ten doel stellen.

Zoo zou ook de overledene het gewenscht hebben, wiens onafhankelijke geest immers wars was van alle uitsluiting.

Omtrent dit een en ander kunnen nadere bepalingen worden gemaakt, welke tegelijk met den uitslag harer bemoeiingen door de Commissie ter kennis der deelnemers zullen worden gebracht.

Voor de uitvoering van dit plan vragen de ondergeteekenden de finantieele hulp van ieder, die wezenlijk belang in onzen Tuinbouw stelt en door een grootere of kleinere bijdrage wil toonen den man te eeren, die zeker een zijner vurigste voorstanders was, die met zijn kennis en rijpe ervaring velen hielp met raad en daad en van wien men gerust mag zeggen dat zijn leven aan den Nederlandschen Tuinbouw was toegewijd.

Hoopt de Commissie op den krachtigen steun van meer gegoede liefhebbers, met aandrang roept zij ook dien in van kweekers, de ondergeschikten niet uitgezonderd. Onder deze laatsten zijn er velen, die zich jegens Affourtit verplicht achten, of die uit zijn woorden of geschriften veel leerden, waarin zij een gereede aanleiding tot dankbetoon kunnen vinden.

Op deze bijdragen hoe klein ook, stelt de Commissie hoogen prijs; de zedelijke waarde van het huldeblijk wordt juist daarvoor aanzienlijk verhoogd.

De Commissie voornoemd,

H. J. VAN HELST, Voorzitter.

H. GROENEWEGEN.

J. H. KRELAGE.

ANT. ROOZEN JR.

C. A. A. DUDOK DE WIT.

H. WITTE.

H. J. KOTTMANN, Secretaris.

5 Augustus 1890.

Penningmeester.

Rozenkevers.

Mevrouw G., te H., vraagt (blz. 384) haar een middel aan de hand te doen, om de zoogenaamde *rozenkevers* uit hare rozen kwijt te raken.

Waarschijnlijk bedoelt mevr. G. met die rozenkevers onze bekende gouden torren, wier wetenschappelijke naam is *Cetonia aurata* L. Is dit zoo, dan wensch ik te vragen: om welke reden zij die fraaie kevers wensch »kwijt te raken.« Is zij er bang van? Nu, bijten kunnen ze bijna niet, althans niet zóó, dat men er iets van voelt. Verkeert zij in de meening, dat die kevers hare rozen kwaad doen? Dan kan ik haar gerust stellen. Onze gouden tor leeft enkel en alleen van het honigsap der bloemen en beschadigt geen blaadje. En mij dunkt, zij mag dit weinigje wel aan die kevers gunnen. Ik raad mevrouw G. zeer aan, haar eventueelen afkeer van deze torren te overwinnen, en, daar zij er zoo velen in haar bereik heeft, zou zij er eenige verloren oogenblikken aan kunnen wijden, om met deze lieve dieren op gezelligen voet te verkeeren. Zij kan ze 's winters, b.v. in een serre, of des noods in een warme kamer, tusschen bloemen, best overhouden, door hun een stukje vochtig brood, bestrooid met bruine suiker, aan te bieden, en wanneer zij die kevers aan haar stem gewent, zal zij eens zien, hoe zij dadelijk te voorschijn komen, en uit hare vingers het zoete sap nuttigen. Ik acht dit beter dan iets te doen, om zulke onschuldige wezens »kwijt te raken«, te meer daar ik geloof, dat God ze geschapen heeft om ons genot en onze vreugde te vermeerderen. G., te D.

Alles goed en wel, als het werkelijk de gouden tor is, welke Mevr. G. bedoelde. Dit komt ons wel wat twijfelachtig voor, 't welk daarom niet wegneemt dat de bovenstaande wenken te pas kunnen komen.

RED.

Roscoeae purpurea.

Ieder lezer van *Sempervirens* zal zeker met genoegen vernemen dat bovenstaande plant, welke tot nu toe in de warme-kas werd gekweekt, getoond heeft, ook met succes buiten geplant te kunnen worden. In Engeland heeft zij dit bewezen, of er in Holland al proeven mede genomen zijn is ons onbekend, toch werd er indertijd — zie *Sempervirens* blz. 522 — de aandacht op gevestigd. Zooals ik reeds zeide is deze fraaie Scitaminee in Engeland winterhard, en dit wel op twee geheel verschillende plaatsen. Wij verwijzen den belangstellenden lezer naar *The Gardeners' Chronicle* van 17 Augustus 1889, blad 187 en het nummer van 31 Augustus 1889 blz. 249.

Hetzelfde blad geeft er in zijn jongste nummer (16 Augustus jl.) een getrouwe afbeelding van, en vraagt: wie het was, die deze plant voor het eerst buiten plantte? Opat wij hem onzen welverdienden dank kunnen brengen, niet alleen heeft hij onze kennis daarmede vermeerderd, maar onze bloementuin is er door verrijkt met een fraaie plant.

De *Roscoeae purpurea* behoort in Nepal thuis, brengt hare purpere bloemen opvolgend voort en vermenigvuldigt zich door vleezige wortels — Rhizoma's. —

18/8, '90.

J. K. B.

Hortus plantarum diaphoricarum.

Onder referte aan mijn artikel dd. 16 Mei in No. 20 van *Sempervirens* en in No. 24 van *Floralia* benevens de aanbeveling van Prof. Hugo de Vries in No. 28 van het *Ned. Tuinbouwblad*, namens de Maatschappij van Tuinbouw en Plantkunde, kan ik thans mededeelen dat ik reeds van verschillende zijden toezegging van bijdragen ontving, niet alleen van vele leden der genoemde Maatschappij, maar ook van personen hier te Middelburg woonachtig, en zelfs ontving ik een schrijven der bekende firma Parke Davis & Co., te Detroit (Michigan) Vereenigde Staten, waarin zij, hare groote ingenomenheid met het plan betuigende, tevens krachtadige hulp door middel harer talrijke correspondenten in Amerika en Europa toezegt. Tevens gaf de »Linnaean Society« te Londen, door tusschenkomst van den Secretaris, blijk van belangstelling, en herhaalde nogmaals hare gunstige beoordeeling van mijne herbarium-uitgave met betrekking tot de exemplaren zelve: »all who have seen your specimens unapimously declare them to be the best suited to the propose they are prepared for.«

Waar het buitenland zooveel belangstelling toont in eene onderneming, die toch hier in Nederland zal worden opgericht, is het niet aan te nemen dat het Nederlandsch wetenschappelijk publiek de zaak door weigering van bijdragen onmogelijk zal maken.

met opgave van den omvang van het terrein, enz.

Indien de zaak mocht tot stand komen, hoop ik tevens een *Chemisch Laboratorium* op te richten, *speciaal voor het chemisch onderzoek van zulke plantensoorten, die tot nog toe*

De heer Prof. de Vries, te Amsterdam, is bereid bijdragen in ontvangst te nemen; verder noodig ik beleefd ieder belangstellende nit met mij omtrent de onderneming in correspondentie te treden.

Eene schets van den aan te leggen Hortus hoop ik binnen kort te kunnen geven

als onnut beschouwd werden of nog niet onderzocht, zoowel van tropische als extratropische plantengeslachten.

Middelburg, Aug. 1890. M. BUIJSMAN.

Navolgenswaardig.

Waar meermalen de berichten van het

verlaten van sloopen van schoone, oude buitengoederen, door opvolgende geslachten steeds vergroot en verfraaid, ons weemoedig stemmen, is het dubbel aangenaam eens melding te mogen maken van een buitengoed, dat door den tegenwoordigen eigenaar aanmerkelijk is vergroot en nog steeds wordt uitgebreid, en waaraan moeite noch kosten worden ontzien om het tot een waar lustoord in te richten.

Wij bedoelen Prins-Hendrik-Oord, gelegen nabij de Lage Vuurschie en voor een gedeelte doorsneden door den straatweg van Utrecht naar Baarn, vroeger behorende tot de domeinen van het lustverblijf Soestdijk, doch na het overlijden van den nog steeds betreunden Prins Hendrik, vóór ongeveer tien jaren, door koop overgegaan in handen van den heer A. A. H. Boissevain.

Hier kan men zich overtuigen dat, met vasten wil en volharding, zelfs op den schraalsten bodem iets goeds op het gebied van tuinbouw-architectuur kan tot stand gebracht worden. Hoewel de ligging van het buiten hoog en de grond zeer schraal is, vindt men er de schoonste grastapijten, de beste sieraden van een buitengoed. Het kostte vroeger veel moeite, bij felle droogte het gras in 't leven te houden, doch nu er een kunstmatige wijze van besproeiing wordt toegepast, is dit euvel zoo goed als opgeheven.

Om van deze besproeiing-methode het beste denkbeeld te geven meenden wij niet beter te kunnen doen dan weer te geven, wat het *N. v. d. Dag* daarover onlangs mededeelde:

De heeren Geveke & Co., te Amsterdam, hebben door den aanleg van eene hoog-druk-waterleiding op dit buitengoed op zeer eenvoudige wijze getoond, hoe men op kleine schaal eene waterleiding kan aanleggen voor besproeiing van grasperken en moestuinen, voor levering van wasch- en drinkwater, voor het maken van watervallen, fonteinen, brandkranen, enz., zonder daarbij in al te groote kosten te vervallen.

De *price d'eau* dezer waterleiding bestaat uit twee putten op een diepte van ongeveer 50 Meter, waaruit door een stoompomp ongeveer 30.000 Liter water per uur kunnen worden opgevoerd. Daar nu evenwel dit water voor besproeiing te koud zou zijn, wordt het eerst naar den vijver gevoerd, waarin het over een kunstmatig aangelegden waterval stort. In den vijver is een filter, waaruit het nu weder wordt opgepompt naar een ongeveer 23 Meter hoog reservoir.

Om te voorkomen, dat de gassen, welke bij het stoken ontstaan, schadelijk zouden werken op de nabijstaande boomen, is de schoorsteen gebouwd ter hoogte van pl. m. 25 Meter, waaromheen, op eene hoogte van pl. m. 23 Meter, op eene zeer praktische wijze, het zooeven genoemd ringvormig reservoir is aangebracht, hetwelk 20.000 Liter water kan bevatten. Op deze wijze is dus een tweeledig doel bereikt: fabrieksschoorsteen en hoog reservoir.

Van het reservoir uit perst het water onder een druk van ruim twee atmosferen naar de verschillende te besproeien punten, waar het uit een groot aantal kranen met een straal van pl. m. 20 Meter kan worden gebruikt.

In het reservoir zelf is een hydrometer aangebracht, zoodat de machinist in de machinekamer steeds kan waarnemen hoeveel water zich in het reservoir bevindt.

Onder het reservoir is eene galerij met leuning, welke door middel van eene ingemetselde trap buiten langs den schoorsteen is te bereiken.

Dit schoorsteen-reservoir is het eerste van dien aard in ons land en zal zeker op vele plaatsen, waar water onder drukking gewenscht is, toepassing vinden.

Voor het gebruik van drinkwater, in het woonhuis en den stal, is eene kleine pomp aangebracht, welke het water direct uit de putten opvoert naar op de zolders geplaatste reservoirs; zijn deze vol, dan wordt de machinist langs electrischen weg gewaarschuwd.

Daar nu door deze waterleiding, zelfs bij de grootste droogte, de stand van het water in den vijver steeds behoorlijk op peil kan gehouden worden, verhoogt dit in niet geringe mate de overigens reeds buitengewone schoonheid van dit buiten.

Hierdoor is dus het noodige en nuttige met het aangename vereenigd. Behalve waterval en fontein ziet men door bijzondere sproeiers een fijnen regen nederdalen, wat vooral bij ondergaande zon een verrukkelijk gezicht oplevert, en moge dit elders niets bijzonders zijn, hier voorzeker wel, want in hooge, droge streken wordt maar al te zeer het gemis der kracht van het levenwekkend water gevoeld.

Water, ja dat maakte hier mogelijk te verkrijgen, wat men nu ziet. Het terrein vóór de villa is door reusachtige Palmen opgeluisterd, er achter vindt men een flinken aanleg, in natuurstyl (styl William Kent), waardoor neergemelde vijver zich sierlijk slingert. In en langs dezen vijver groei-

oortel van water- en moerasplanten, waarvan reeds in het vroege voorjaar de Dotterbloem (*Oaltha palustris*) een vroolijk gezicht oplevert; al moge de gele kleur harer bloemen niet algemeen in den smaak vallen, toch is zij een der eersten, die in de pas onthuilende natuur, door den bloei, ons wijst op den naderenden zomer.

Door een paar bilandjes, beplant met ahangend geboonte, waardoor zich rood- en geelbloeiende Kamperfoelies slingeren en waartusschen zich in verschillende tijdperken, bloeiende heesters vertoonen, wordt het schone van dezen vijver nog in niet geringe mate verhoogd, terwijl nog beide oevers zijn vereenigd door een sierlijk gebogen brug, waarvan klimop en wilde wijngaard als levende franjes afhangen. Ook een flinke heuvel biedt een riant uitzicht op het omliggend terrein. Breede en smalle lanen leiden verder langs boshjes, hoogten en laagten, door bloeiende heesters omzoomd. Uit dezen aanleg komt men vervolgens in het gedeelte, dat op de meer gewone wijze is aangelegd, dat er steeds ook net uitziet en waarin zich ook kleine verrassingen bevinden, als: brugjes, ravijnen, grotten, de beide laatste geheel met Varens getooid en waaronder vooral het Koningsvaren (*Osmunda regalis*) en het Wijfjesvaren (*Asplenium Felix foemina*) zich bijzonder schoon ontwikkelen. Wil men zich verder vermaken onder het zachte geruisch der dennen dan is daartoe ruimschoots gelegenheid.

Wat men op deze buitenplaats overigens een keurigen bloemen- en plantenschat vindt, spreekt wel van zelf en het zou ons opstel te groot maken, wilden wij alles opnoemen; één bemerking slechts nog, nl. dat alles de sporen draagt, dat er een goed ontwikkeld tuinman op de plaats is, die elke plant verzorgt, zooals zij behoeft.

Ook mogen wij niet nalaten den man, die den moed had, niettegenstaande de groote moeite en kosten hieraan onvermijdelijk verbonden, dit lustoord in het leven te roepen, onze rechtmatige hulde aan te bieden, want niet alleen een fraai aangelegd buitengoed strekt de streek, waarin het, ligt, tot een waar sierraad, maar ook het verschaft werk aan vele handen, en draagt zodoende wezenlijk bij tot de algemeene welvaart.

Verschillende mededeelingen.

De kersenpluk heeft de gemeenten in het Rijnland ongeveer 30 000 Gulden opgebracht. De vraag offertrof het aanbod zoodat goede prijzen werden bedongen. Voor morellen werd gemiddeld f 18.— per 50 Kilo betaald en voor

abrikozen gemiddeld f 24.—, f 30.— per 50 Kilo geboden. Het grootste deel dezer vruchten werd opgekocht voor inmaak-fabrieken in Noord-Duitschland en den Beneden-Rijn.

Hoe belangrijk de aardbeienteelt in den omtrek van Metz is, bewijst dat alleen in de maand Juni van het station te Metz, 107,000 Kilo dier vrucht is verzonden. Deze massa wordt hoofdzakelijk verbruikt door de inmaak-fabrieken te Mainz, Frankfort, Oppenheim, Pfeddershausen, Mombach, Deidesheim, Neustadt, Wiesbaden, Trier, Keulen, Dusseldorf, Elberfeld; ook Westfalen, Straatsburg en Zwitserland nemen er een gedeelte van.

De oogst van boschbessen was dit jaar ruim in den Harz en gaf werk aan een groot aantal plukkers (meest vrouwen en kinderen) die er een aardige verdienste aan hadden. De bessen waren flink groot, en hoewel in 't eerst niet goed gerijpt kwamen zij later door het zonnige weer goed aan. Er werd door de opkopers 6—7 cent per kop betaald.

Uit het Westland wordt aan de *N. R. G.* geschreven:

»Het gunstige weer der laatste dagen heeft een merkbaar invloed uitgeoefend op de druiven; bijna zienderoogen zijn zij in grootte genomen. De raamdruiven beginnen op enkele plaatsen reeds een weinig te kleuren, en het de natuurdruiven zijn hard vooruitgegaan. Voortdurend goed weer bestaat er alle hoop, dat deze laatste nog goed rijp zullen worden. Maar de slechte invloed van het weer in de bloeitijd doet zich nog merkbaar gevoelen. Er zit geen »ziel« in de vrucht; er zijn veel »dunstelen«, druiven, waarin geen of te weinig pitlen zitten, en welke alzoo nooit een flinken korrel voortbrengen. De druif in de lessenart gekweekt is zeer goed, zoowel wat kwaliteit als wat quantiteit aangaat. Algemeen beginnen de tuinders dezen reeds te snijden. De prijs laat echter veel te wenschen over, voornamelijk tengevolge der concurrentie van de Belgische kasdruiven, welke zeer in den smaak vallen en vrij goedkoop zijn. Verscheidene weken geleden waren dezen reeds verkrijgbaar voor 1 gulden per 1/2 K.G., en dientengevolge maakten de Westlandsche tuinders voor de door kunst vervoegde druiven niet zoveel als in andere jaren. Op de veilingen der Vereeniging »Westland« werden voor kasdruiven de volgende prijzen besteed: 16 Juli f 1.20 (per 1/2 Kilo) opgehouden, 19 Juli f 1.— opgehouden, 22 Juli f 0.85 en f 0.95, 29 Juli f 0.90, 1 Augustus f 0.92 1/2, 5 Augustus f 0.82 1/2, f 0.85 en 0.95, 8 Augustus f 0.82 1/2 en f 0.75.

Te Honselaarsdijk, werd eene vergadering gehouden van belanghebbenden, teneinde een bloembollenkweekers-vereeniging op te richten. 35 Leden traden toe, waarvan ongeveer 32 Kweekers.

Het bestuur is samengesteld als volgt: J. v. d.

Knaap, Voorzitter; G. H. de Bruin, Secretaris; J. Jansen, Penningmeester; J. M. Hofland en F. Wesstein. Voor de veiling in het volgende voorjaar werden bijna 600 bedden opgegeven.

Uit Limburg wordt gemeld:

In de omstreken van Roermond zijn al de vroege en sommige late aardappelsoorten reeds geducht door de ziekte aange tast, van vele is het loof geheel zwart. Opmerkelijk daarentegen is het, dat er in de omstreken van Maastricht bijna geen spoor van ziekte waar te nemen valt, noch aan het loof, noch aan de knollen, die dagelijks geroid worden voor de markt van Maastricht, resp. voor Aken, Luik en Verviers. Daarbij hebben wij nu fraai, droog weder. Het staat echter te bezien of nachtelijke dauw en warme dagen niet nadeliger kunnen wezen dan de koude nattigheid, aan welke het gewas zoo lang was blootgesteld. Er is reeds menig artikel geschreven over de aardappelziekte en de middelen om haar te voorkomen, te verzwakken, te bestrijden. Vele landbouwers nemen daar weinig notitie van; te hunner verontschuldiging kan echter worden gezegd, dat het er ook soms naar is. Dezer dagen nog vonden wij een daarop betrekkelijk opstel in twee of drie Limburgsche bladen; die het vermoedelijk geknipt hadden uit een der Nederlandsche bladen. Na eenige theoretische beschouwingen over de schimmelplant, welke de ziekte veroorzaakt, gaf de schrijver praktische middelen aan om haar tegen te gaan. Volgens hem zou het b. v. zoo kwaad niet wezen het loof der aardappelen onder een zware ijzeren rol of wals te pletten, aler men ergens ziekteverschijnselen opmerkt. Dat geplette loof zou dan verdorren en afsterven, maar de levenskrachtige plant zal ander loof voortbrengen en, eer deze tweede editie door de ziekte aangevallen wordt, is de onderaardsche knol zoo ver gevorderd, dat hem latere besmetting niet meer deren kan. Ja wel, maar de onnoozelste boer begrijpt echter zeer goed wat de schrijver hier over het hoofd ziet, nl. dat de aardappelknollen, wier loof men geplet en gedood heeft, geen vorderingen maken alvorens er nieuw loof op gegroeid is.

Een ander receptje is het volgende: laat het aardappelveld door een kudde schapen zóo vast trappen, dat er de schimmelsporen niet kunnen doordringen. Commentaar is zeker overbodig.

Of het volgende: hou de pootaardappelen 24 uren lang op eene temperatuur van 60° C., alvorens ze uit te poten. Schrijver meent dat dit toch een bijzonder practisch en eenvoudig middelje is.

Of... er is keuzel... rol ze in gips; dat gips vormt er eene laag omheen, waar doorheid geen conidii wortel kan schieten. Maar, poters aan welke schimmelzaden hechten, hebben deze reeds uit den akker meegebracht en hoofdzaak is de nieuwe knollen te beschermen. Zou het gipsverband de kiem der poters ook niet hinderen?

Bijzonder opmerkelijk is het, dat de schrijver juist al de rationeële chans aanbevelen middelen volkomen ignoreert, als de cultuur op heuveltjes met horizontaal gespreid loof van Gtlich; de eenzijdige aansaadmethode van Jensen; de opgeloste koperzouten, enz. Het »nuttrekken« (sic) van het loof keurt hij af; wij wilden het gaarne gelooven, maar waar hij verder aanraadt dit alles te beproeven, zouden wij liever het tegenovergestelde getaden willen hebben, en gevraagd of het den boer kwalijk te nemen is, wanneer hij over dergelijke onbehoorlijke en onpractische practijken de schouders ophaalt. Het minste is echter dat hij daardoor geneigd wordt *das Kind mit dem Bad weg te gooien*, en naar geen raad meer te luisteren. Prof. Kühn vreest dat bijtmiddelen, welke den pootaardappel van eventueel daarnaastige hechte sporen konden bevrijden, zijne kiemkracht zouden uitdooven. Anders ware het zoo moeilijk niet ze in *beadlie bordelaise* te dompelen. Nu, het is zeer gemakkelijk dit te beproeven.

Het schijnt ons toe, dat de Chrysanthemumtentoonstelling, die in November te Amsterdam zal gehouden worden, groote kans van slagen heeft. Er worden op tal van plaatsen verzamelingen voor deze Tentoonstelling aangekweekt en men mag aannemen dat onze Nederlandsche bloemisten iets schoons te zien zullen geven. Waar zij er ernstig naar streven om in eenige kultuur uit te musten, daar blijft de goede toekomst gewoonlijk niet achterwege. Wij spreken, zoo wij meenen op goede grond, de verwachting uit, dat deze Tentoonstelling het bewijs zal leveren dat aan het exposeeren van bepaalde plantsoorten meer aandacht behoort geschonken te worden, en dat daardoor de liefhebberij voor planten veel kan aanwinnen en onwillekeurig de lust voor het tentoonstellen zal aanwakken.

De invloed van het maanlicht op de planten. — De Fransche plantkundige Musset heeft zeer belangrijke proefnemingen gedaan aangaande de werking van het maanlicht op de planten. Iedereen zal waarschijnlijk de eigenschap der planten bekend zijn, dat zij zich naar het zonlicht buigen, zoodanig, dat hare richting evenwijdig loopt met de invallende zonnestralen. Deze eigenschap is bekend onder den naam heliotropismus. Genoemde geleerde heeft getracht te ontdekken, of dit zelfde ook het geval zou zijn met de werking van het maanlicht, en zijn onderzoekingen daaromtrent leidden tot dezelfde uitkomsten, zoodat het bij hem vast staat, dat het maanlicht wel degelijk zijn invloed op de planten doet gelden.

Vraagbord.

No. 749. Ik heb voor 10 jaren twee perzikboomden (dubbelde Montagne) tegen een planketting geplant. Ze hebben zich flink ontwikkeld en hebben eveneens fatsoenlijk gefructen. Maar sedert drie jaren laat de één boom

de vruchten, als ze een knikker groot zijn, vallen, terwijl de andere schoone exemplaren oplevert. Wat kan daarvan de oorzaak zijn? Beide zijn even fleurig, wat blad en nieuwe loten betreft, beide hebben dezelfde standplaats naast elkaar, niet te droog en niet te vochtig, (zavelgrond).

Verleden najaar heb ik den kwijnenden boom flink bemest met beer maar geen het minste gevolg is er van te zien. Beide boomen staan even fleurig maar de een totaal leeg, de andere met schoone vruchten.

De tuinman, die ze dezer dagen snoeide, weet geen raad of oorzaak en van daar dat wij overlegden, om u eens te vragen.

In het vertrouwen, dat u aan mijn beleefd verzoek te eeniger tijd voldoen wilt, noem ik mij achtend

Bafl.

Sp.

Correspondentie.

In dank ontvingen wij het Programma van het onderwijs voor het leerjaar 1890—1891 aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen.

Voor hen, die daarin mochten belangstellen, nemen wij er het volgende uit over:

De Rijkslandbouwschool bestaat, wat het eigenlijk landbouwonderwijs betreft, uit twee afzonderlijke scholen, die door de benamingen Afdeling A en Afdeling B worden onderscheiden.

Naast deze afdelingen staat, tevens als afdeling der Rijkslandbouwschool, eene Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus, in hoofdzaak ingericht als andere scholen van dien aard, waarin jongelieden kunnen voorbereid worden voor de afdeling B.

In afdeling A, eene school met driejarigen leertijd, die aan het Lager Onderwijs aansluit en bestemd is voor aanstaande landbouwers, is het onderwijs eenvoudiger ingericht, meer elementair, dan in de afdeling B. Het omvat, naast de landbouwwakken, de beginselen der wiskunde en der natuurwetenschappen, het Nederlandsch, het Hoogduitsch en het Fransch of, in plaats van deze laatste taal, het Engelsch, de aardrijkskunde, de Vaderlandsche geschiedenis (alleen in het eerste jaar), de eenvoudigste begrippen van staatsinrichting en staathuishoudkunde, het teekenen en de gymnastiek.

Voor toelating in deze afdeling wordt vereischt, dat de leerling goed lager onderwijs met vrucht gevolgd heeft. De nadere omschrijving der eischen van toelating vindt men op bl. 8 van het programma.

De afdeling B, toegankelijk voor hen, die een Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus met vrucht doorloopen hebben, is bestemd voor landbouwers, die eene meer wetenschappelijke opleiding verlangen, voor toekomstige administratoren van bezittingen in Nederland en in Indië, enz.

Het onderwijs in deze afdeling omvat naast de landbouwwakken, wiskunde en natuurwe-

tenschappen, staatsinrichting en staathuishoudkunde en teekenen.

Zij, die deze afdeling hebben doorloopen, kunnen, een staats-examen afleggen, waardoor zij den titel van landbouwkundige verkrijgen, en dat hun recht geeft hunne studiën voort te zetten aan eene der instellingen tot opleiding van Indische ambtenaren, waarna zij krachtens Art. 26 van het Koninklijk besluit van 29 Aug. 1883, Staatsblad No. 133, tot het groot Indisch ambtenaars-examen toegelaten worden.

Bovendien komen zij, overeenkomstig het Koninklijk besluit van 29 Aug. 1880, Stbl. No. 21, bij voorkeur in aanmerking om, na een vergelijkend examen, te worden opgeleid tot technisch ambtenaar voor het boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Na volbrachte studie, zoowel in Afd. A als in Afd. B, is voortzetting daarvan op goed bestuurde landbouwbedrijven, 't zij in Nederland of in 't Buitenland, een noodzakelijk vereischte, terwijl voor het voortzetten der studie in de eene of andere bepaalde richting het bezoeken van scholen, die een bijzonder doel beoogen, moet worden aangeraden.

Ook voor hen, die naar Indië gaan, kan er niet genoeg op gewezen worden dat practische vorming in de richting, die men later wil inslaan, een noodzakelijk aanvulsel is van het aan de Rijkslandbouwschool gegeven onderwijs. Als voorbeeld wijzen wij slechts op het bijwonen van een practischen cursus op eene goed ingerichte boomkweekerij, het medemaken van eene campagne op eene suikerfabriek, het leren smeden, enz.

Ontvangen Prijs-Couranten.

M. J. van Laren, Marendijk 61, Leiden. Handels-Catalogus van Koude- en Warme-kasplanten, Vaste planten, Bol- en Knolgewassen.

Wed. J. W. Wigman en Zonen, te Zutphen. Najaars-offerte voor bloemisten en handelaren.

M. A. Smits, te Deventer. Prijs-courant voor bloemisten en handelaren van Heesters, Conifeeren, Rozen, Vruchtboomen, enz.

Groenewegen & Zoon, te de Bilt bij Utrecht. Goedkooppe aanbieding van Aartbeziën en voort van eenige Conifeeren en groenblijvende heesters.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwbld“, No. 33, van 16 Augustus.

Officieel gedeelte: Candidaten voor het Hoofdbestuur. — Algemeene Vergadering — Vergadering der Vaste Commissiën. — Herinneringen van de Bloemen- en Planten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Vergadering der Vaste Commissiën. — De slakvormige lindén-bastaardrups. — De verkiezing van nieuwe vakmannen voor het Hoofdbestuur. — Ingezonden (Brief aan C. de Vos, Florist van Amsterdam). — Verslagen van Vergaderingen (Afd. Amsterdam en Boskoop). — Prijscouranten. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Advertentiën.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „CORONA”-TWE

de Naamlooze Vennootschap
„CORONA” heeft aan deze zaak de meest mogelijke uitbreiding gegeven, en is zoowel door hare verbindingen met het buitenland, als

door de keuze van haar personeel, steeds in staat aan de hoogst gestelde eischen te voldoen, op grond waarvan zij zich bij voortdurend blijft aanbevelen.

MAGAZIJN:

Wolvensteeg bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Engle Kapelsteeg 99.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Bepanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinieres, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN

Aanleg en Onderhoud van Tuinen

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperien, timmerwerken, verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

Posthoornsteeg, Rotterdam.

992

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 993

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welva-
rendste en door vreemdelingen
meest bezochte, gedeelte van
Noord- en Zuid-Holland. 994

LANDBOUW-COURANT.

41ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzon-
den geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f2.—, franco door het geheele
Rijk. 995

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

door

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

996

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 997

Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
" " " 29 "	1.30
" " " 32 "	1.60
" " " 36 "	2.30
" " " 40 "	3.40
" " " 45 "	4.10
" " " 50 "	4.70
" " " 55 "	6.50
" " " 60 "	8.—
" " " 65 "	10.—
" " " 70 "	12.—
" " " 75 "	15.50
" " " 80 "	18.75
" " " 90 "	22.75
" " " 100 "	29.—

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT“

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en is statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 998

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die moderne Teppichgärtnerei,

VON

W. HAMPEL.

134 Entwürfe mit Angabe der
Bepflanzung. Dritte, umgearbeitete
und vermehrte Auflage.

Prijs fl. 3.90.

Die Stauden

oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Prijs fl 3.95.

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Prijs fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 999

Price fl 4.—

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 1000

No. 35. **VRIJDAG 29 AUGUSTUS 1890.** 19e Jaargang

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 4000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

den Jongmensch,
9 jaar oud, aangaande Kwee-
rij en Warmoezerij een flinke
pleiding genoten hebbende,
ekt, liefst op een dergelijke
richting (tegen eenig salaris),
oo spoedig mogelijk plaatsing.
Brieven franco, letter L, aan
L TEN BRINK, Adv.-Bureau.
008

den Jongmensch,
17 jaar aan een zeer gunstig be-
zede Tuinbouwinrichting als
lerling werkzaam geweest, be-
kend met de moderne talen
a van goede getuigschriften
voorzien, biedt zich aan tegen
alf September of later. Brie-
ven onder motto »Betrekking«
aan den Uitgever M. M. OLI-
VIER, 70 Rokin, Amsterdam.
909

De Levensverzekering Maatschappij
„**UTRECHT**“
luit op voordeelige voorwaar-
len alle verzekeringen, die het
menscheijk leven ten grondslag
ebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.
Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Trecht. 1010

RAFFIA.
De beste, zachtste en voor-
leeligste bindbast.
Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50
Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 1011

VERKOOPING
VAN
Onroerend Goed
ONDER
Maurik en Zoelen.
Voorloopig bericht.

Ten overstaan van den No-
tariis VAN EVERDINGEN, te
Eck-en-Wiel, zullen in de maand
September e. k., op nader aan
te kondigen dagen, te Maurik
worden ingezet en geveild:
verschillende perceelen **ON-
ROEREND GOED**, onder Mau-
rik en Zoelen, te zamen groot
31 hect. 82 aren 86 cent., waar-
onder de

HOFSTEDE
Marienburg,
onder Maurik, van uitstekende
qualiteit en zeer gunstig ge-
legen nabij het dorp, bestaande
in Boerderij, Boomgaard,
Bouw- en Weiland, te zamen
groot 14 hect. 50 aren 26 cent.,
welke in perceelen wordt voor-
gebracht, doch ook in massa
wordt geveild.
Inlichtingen zijn te bekomen
bij de heeren D. VAN LUT-
TERVELD en A. S. DE VREE,
te Maurik en bij genoemden
Notaris. 1012

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.
Rijdt door een der welva-
rendste en door vreemdelingen
meest bezochte gedeelte van
Noord- en Zuid-Holland. 1013

H. G. HUFEN,
Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,
biedt aan:
1000 Boom-stiquetten 8 bij 1½ cM. f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „ „ 2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „ „ 2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „ „ 1.60
1000 „ „ 12 „ 2 „ „ 2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „ „ 2.50
bij 5000 10% rabat.
Geel en gegalvaniseerd draad,
rood koperdraad of dof wit,
25 ct. p. 1000 hooger. 1014
Groen geverfde Bloemstokken.
50 stuks, 1.25 M. lang f 4.—
50 „ 1.00 „ „ „ 3.—
50 „ 0.75 „ „ „ 2.25
50 „ 0.50 „ „ „ 1.75
Geschaafde en niet geverfde
BLOEMSTOKKEN.
100 stuks, 1.25 M. lang f 1.50
100 „ 1.00 „ „ „ 1.25
100 „ 0.75 „ „ „ 0.75
100 „ 0.50 „ „ „ 0.50
1 Doz Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bonquetten-Deuren van af f 2.00

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,
die, ofschoon van goede con-
structie, weinig gevraagd
worden.
H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 1016

PEAT.
Prachtige peat voor Orchi-
deën 's à f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 1017

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1025

50 GULDEN BELOONING,

aan hem, die een TUINMAN, P. G., voorzien van gunstige getuigen, bekwaam in het teelen van Koude en Warme-kasplanten, Moezerij enz., plaatsing als BAAS op een Buiten bezorgt. 1081

Adres: onder letter M, bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die Stauden
oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPLANZEN.

VON
Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER
Gartenkunst,

VON
Dr. K. E. SCHNEIDER.
Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 1026
Price fl 4.—

Amsterdamsche Fabrik van Cement- en IJzerwerken.

(Systeem MONIER).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen, Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tusschenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken, Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen en Plantenkuipen. 1027

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1028

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

992

Posthoornsteeg, Rotterdam.

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van
onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

1029

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

Verkrijgbaar bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,

vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1030

SEMPER VIRENS.

No. 35.

VRIJDAG 29 AUGUSTUS 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

Inhoud: Onze Rotstuijn, VI. — *Freesia refracta* alba, met een afbeelding. — *De Hippeastrum* (Amaryllis), door Harry Veitch. — Een Affourtit-prijs. — De bladeren der Paardebloem als groente. — Tentoonstelling te Hilversum, 22-24 Augustus 1890. — Nederl. Maatschappij voor Tuink. en Plantkunde. Algemeene Vergadering, gehouden op 23 Augustus 1890. — Floralia vereeniging te Freriksoord. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Bericht. — Blad-vulling. — Correspondentie.

Onze Rotstuijn.

VI.

LOOPT het Noordelijke gedeelte der rots met zijn voet in den vijver uit; ook ten Westen is deze laatste door een rotsgedeelte begrensd, een afzonderlijk stuk echter, dat op zich zelf zeker weinig zou beteekenen, maar dat met het daarachter liggende gedeelte, hoewel door een doorgang van ruim een Meter daarvan gescheiden, toch een geheel uitmaakt, en het natuurlijke karakter van het geheel aanzienlijk verhoogt, waardoor het meer beteekenis krijgt.

Het heeft toch, vooral omdat ook de grond daar op ruwe wijze met steenen belegd is, geheel het voorkomen als ware dat gedeelte vroeger met de hoofdmassa verbonden geweest, en die opening er in gebroken ten einde daar een doorgang te verkrijgen.

Dit afzonderlijk stuk, ongeveer 6 Meter lang, gemiddeld 2 Meter breed en plaatselijk niet hooger dan $1\frac{1}{2}$ Meter, ligt geheel vlak, en behoort dus tot dat hetwelk in den zomer gedurende den geheelen dag aan de zon is blootgesteld, terwijl het aan ééne zijde in den vijver verloopt.

Reeds kort na den aanleg verscheen daar juist midden op een jonge Eik, natuurlijk van een eikel, die zich in de aarde bevond, welke ter ophooging had gediend. Ik heb op den duur niet jonge boomen en heesters te kampen, welke tusschen de steenen der rots opkomen, inzonderheid Eschdoorns en Easchen. Liet ik die doorgroeien, dan zouden ze spoedig te veel den baas gaan spelen, en de rots hier en daar gaan overschaduwen, zoodat ze er geregeld worden uitgetrokken. Dat ze telkens weer verschijnen is volstrekt geen wonder. Ze hebben gevleugelde vruchtjes, die in het najaar of tegen den winter door den wind van de boomen

afgerukt worden en dan verwaaien. In den tuin worden ze met de afgevallen bladeren steeds weggeharkt, maar hier tusschen de steenen blijven ze liggen, zoodat er allicht enkelen in de spleten aarde genoeg vinden om te ontkiemen, en, kunnen dan de wortels maar een weg vinden naar de aarde onder de rotslaag, dan zijn ze klaar.

Die Eik liet ik daar staan, wijl hij mij daar in de eerste jaren wel niet zal hinderen en hij daar juist op den top een aardige figuur maakt. Zet hij nu later dit gedeelte in de schaduw, dan is het best mogelijk dat mij dit goed te pas komt.

We zien hier verscheidene soorten van Sleutelbloemen, waarvan ik er U slechts een paar meer bepaald wil aanwijzen. Daar bloeit de Aurikel met donker violette bloemen. Ge weet het, de Aurikels zijn van oude gefiefde tuinplanten, die dan ook door de kweekers kunst zoo veranderd (verbeterd of veredeld zegt men) zijn, dat de oorspronkelijke soort, in de bloemen althans, er niet meer in te herkennen is.

Wilt ge hiervan het bewijs? Ik kan het U nu juist leveren. Hier staat ze, het echte, onverbasterde kind der Alpen, dat, trots kou en sneeuw — of liever dank deze laatste — in het gebergte tot twee duizend Meter hoogte opklimt. Here betrekkelijk kleine, zwavelgele bloemen zijn zeker vrij wat minder pretentieus dan die mooie fluweelachtig paarse en bruine, maar de ware liefhebber schat ze toch hooger, en geeft zich soms heel wat moeite om haar te krijgen, dat niet altijd gemakkelijk gaat, daar de gewone plantenhandel zich niet aan haar laat gelegen liggen, en de meeste plantenkwekers haar zelfs nooit gezien hebben.

De Sleutelbloemen komen op meest alle hooge bergen in verschillende werelddeelen voor, en inzonderheid de Alpen van Zwitserland en Tyrol zijn er rijk aan. Ook behooren ze tot de liefste verschijningen, inzonderheid op de bergplateaux, waar ze zelfs den onverschilligen tourist in verrukking brengen. Men moet ze dan ook daar hebben zien bloeien, bij afwisseling omspoeld door de dichte nevelwolken, die hier als over de bergtoppen kruipen om ginds weer langs dezer wanden af te glijden, of omgeven door

de hooge, ijle berglucht, om hare schoonheid goed te kunnen waardeeren.

Zie eens hier, wat zegt ge van deze?

Maar dat sijne mos is toch geen Primula, ofschoon de bloem.... Ge vergist U; die bloem heeft met wat ge sijn mos gelieft, te noemen niets te maken. Deze laatste plant groeide dicht om de Primula heen, maar deze is toch overigens nog geheel vrij. Ze is echter zoo klein, dat ge haar licht over 't hoofd zoudt zien, en het is dan ook niet ten onrechte dat Linnæus haar de »kleinste« Slentelbloem, *Primula minima*, noemde. Dat dit echter geen betrekking heeft op de bloemen ziet ge duidelijk, want elk bloemblaadje (eigenlijk elke bloemkroonslip) is zoo groot als de scherp getande blaadjes, terwijl er maar weinig Slentelbloemen zijn, die grootere bloemen hebben dan zij.

Inderdaad, dat zoudt ge van dit dwergje niet verwachten, dat het zulke groote, fraai lila bloemen kan voortbrengen. Voor die het niet wist is dit dan ook een ware verrassing. En dat ze geen zwakkelinge is, blijkt hieruit, dat ze in de Zwitsersche Alpen tot op 2200 Meter hoogte groeit.

't Is jammer, dat er op dit oogenblik niet meer in bloei zijn, want die klevrige Slentelbloem (*Primula viscosa*) is reeds te ver uitgebloeid om over hare bloemen te kunnen oordeelen.

Ik wenschte U de prachtige Slentelbloem van Clusius (*Primula Clusiana*) in bloei te kunnen laten zien. Zie, hier staat ze; wat hare bladeren betreft, lijkt ze wel wat op een Aurikel, behalve dat ze veel kleiner is. Toch is deze zonder twijfel de grootstbloemige van al de Alpen-Primula's, en, ondanks haar dwergachtig voorkomen, een der fraaisten van het geheele geslacht.

Het treft Uwe opmerksaamheid, en dit zal nog vaak het geval zijn, dat de in hooge bergstreken thuis behorende planten zoo klein zijn, terwijl ze toch dikwijls zulke groote bloemen hebben; trouwens van dit laatste zult ge nog wat frappanter voorbeelden te zien krijgen.

Het is dan ook als een algemeen karakter van de echte Alpenen te beschouwen, dat ze zeer laag blijven. Verschillende oorzaken werken daartoe mee, maar we hebben daarvoor niet lang te zoeken. We hebben slechts te bedenken dat alle planten ingericht zijn naar de toestanden, waarin ze aan hare oorspronkelijke groeiplaatsen leven; en als we dan bedenken dat ze op die hooge bergplateaux veelal gedurende negen maanden onder de sneeuw begraven zijn, dan begrijpen we dat haar voor haren groei en bloei, voor de ont-

wikkeling en het rijp worden der zaden niet veel tijd gegund wordt.

Als de sneeuw voor goed verdwijnt, moeten ze spoedig tot bloeien gereed zijn en mag er dus eerst niet veel tijd voor de ontwikkeling van hooge stengels met vele groote bladeren verloren gaan.

Gedurende den langen winter bereiden ze zich er als het ware op voor, om, zoodra de zon de laatste sneeuw weglegt, onmiddellijk bij de hand te zijn, teneinde van de korte spanne tijds die haar gegund is, geen dag te laten verloren gaan.

Men zou zich dan ook vergissen, zoo men meende dat ze zich dan eerst flink in 't blad gaan zetten, om daarna in 't midden van den zomer te bloeien. In dat geval zouden de meesten met hun zaden te laat komen.

Als de zomer op zijn hoogst is, zegt Christ, in zijn onschatbaar boek over het plantenleven in Zwitserland,¹⁾ zijn het alle nog maar de hoogste zich door plantengroei kenmerkende gedeelten van het sneeuwgebied, die zich door een frisschen bloei kenmerken. Overal elders heeft dan de Alpenflora reeds haar fraaisten tooi verloren. In Juni, de smeltende sneeuw op den voet volgende, ontwikkelt de flora der midden- zelfs der hogere Alpen haar meesten rijkdom, en het bloementapijt in zijn echt maagdelijke schoonheid nooit heeft gezien, kan zich ook geen denkbeeld vormen van den overvloed, en de pracht dezer bloemenwereld.

Ik geef hier nog even het woord aan dezen degelijken kenner der Alpenflora, voor een kleine schets dezer voorjaarsontwikkeling.

»De ware momenten om de Alpenflora te bewonderen zijn: voor de Schyn-vlakte den 11 Juni, den Pilatus 18 Juni, het Simplon-plateau 20 Juni, welke datums bij zeer ongunstige weerstoestanden echter soms acht à veertien dagen kunnen verschillen. Komt ge echter ter rechter tijd, zoo gelijkt er niets ter wereld op deze inderdaad zinbedwelmende heerlijkheid. De dicht tegen elkaar aangedrongen groote bloemen onttrekken letterlijk de lage, kleinbladerige planten aan het gezicht, zoodat het groen slechts spaarsaam door de schitterende klauwen der bloemen haenschamert, waarop men slechts aarzeland den voet zet, het betreurende ze te moeten vertreden. Het zachte rose der melige Primula (*Pr. farinosa*), der *Silene acaulis*, het koude wit der *Anemone*, het brandende hooggeel der *Hieraciën*, het diepe koperrood der *Bartsieën*, het even diepe maar vurige blauw der *Gentiana*, die den

¹⁾ H. Christ, Das Pflanzenleben der Schweiz, Zürich, 1879, blz. 301.

grond met uitgestrekte zeden dekken, en vooral het donker fluweelachtige violet der tallooze Viooltjes (*Viola calcarata*); zijn de grondtoonen van dit gloedrijke, met miljoenen dauwdroppen als met diamanten doorstikte tapijt. Hierbij komt op den Simplon nog de zeldzame toor der sneeuw witte russeten van *Seneccio incanus*, met hare oranjekleurige bloemhoofdjes; de diep bloed-roode *Sempervivums* en *Pedicularia's*, de hemelreine Alpenlelie (*Paradisa*), de tweekleurige *Asters* en het grijs wollige *Edelweiss*, de hooggele *Aretia*, en de *Eritrichum*, welker kleur het diep azuur van den hemel der Zuider-Alpen evenaart.

»Intusschen«, aldus vervolgt Christ, »kan men toch duidelijk twee ontwikkelings-toestanden onderscheiden. Bij den allereersten bloei zijn de teedere kleuren de heerschende, waarbij wit en zacht rosé zich het meest doen gelden. Het zijn de *Crocussen*, *Anemonen*, *Sneeuw-Ranonkels*, melige *Primula's*, *Silene's*, de matgele *Aurikel*, de teere *Soldanella's*, die het eerst ontwaken. Eerst een paar weken later verschijnen de hoogere zomerkleuren, zooals het donkergeel en oranje van de *Aronicum* en *Seneccio Dononieu*; het zwart-purper der *Nigritalla's*, het krachtige violet der *Linaria* en van *Hedysarum* en het purper der *Alpenrozen*. Het is hetzelfde verschil dat ook de voorjaarsbloei van den zomerbloei der dalweiden kenmerkt, ginds wit en helder geel, dat nog aan de sneeuw herinnert, hier bonte tinten tusschen blauw en rood, ten bewijze dat de zon hooger aan den hemel staat. In de Alpen volgen beide perioden elkaar echter zoo snel op, dat ze onmiddellijk aan elkander grenzen en in elkaar versmelten. Bij dien bloemenrijkdom komt nog een wezenlijk en eigenaardig sieraad in den overvloed van grassen, rietgrassen, enz. die, zich, met haar in allerlei tinten van geel en bruin tot zelfs zwart gekleurde aartjes over de bloemen buigen en wiegen, en aan de zuivere schoonheid der bloemkronen door hare eigenaardige sierlijkheid te meer bekoorlijkheid bijzetten.

Zoo doet zich de Alp in zijn hoogtijkleed aan ons voor als het beeld eener hoogere, reinere wereld, als een vriendelijke groet van het Opperwezen. Alle heerlijkheid der wereld daar beneden is, hiërmede vergeleken, kaf en niets meer.

Ik moet echter op mijn hoede zijn en Uw opmerkzaamheid niet te veel afleiden van wat ons thans meer bepaald bezig houdt, onzen Rotstuijn.

We hadden het over de Sleutelbloemen,

en het zijn niet alleen de soorten van de Europeesche hooggebergten, die we hier tegenwoordig zien; maar we treffen op dit oogenblik geen andere in bloei.

Daar staat b. v. de kloeke *Primula caschmiriana*; hare bladeren hebben, zooals ge ziet, wel iets van onze Sleutelbloemen, maar ze zijn veel forscher. Deze komt op 3—5000 M. in het Himalaya-gebergte voor, en heeft maar kleine bloemen, die echter in grooten getale in den vorm van een kogel van 5—6 cM. doorsnede, bijeenstaan. Soms bereikt de bloemsteng wel een hoogte van 60—70 cM. Ze heeft door haren bloei een heel ander voorkomen dan onze Sleutelbloemen, maar is toch onmiddellijk als daartoe behorende te herkennen. Hare hooge groeiplaats in het gebergte is oorzaak dat ze ook tegen onze winterkonde bestand is.

Wijkt deze reeds door haren bloei eigenaardig van de gewone Sleutelbloemen af, niet minder is dat het geval met die, welke ge daar halt achter dat uitstekende rotspunt verborgen ziet staan.

Het is de Japanasche Sleutelbloem (*Primula japonica*), die, toen ze pas in Europa ingevoerd was, verbazend veel sensatie maakte, terwijl men ze nu, een tiental jaren later, nog maar nu en dan hoort noemen.

Inderdaad, Japan kan zich er op beroemen een der fraaiste Sleutelbloemen te bezitten, want deze plant maakt, tijdens haren bloei, elks bewondering gaande. Gij ziet dat hare bladeren, wat hun algemeen karakter aangaat, mede op die van onze Sleutelbloem gelijken, al zijn ze merkbaar groter, maar de bloei verschilt daarvan zeer, al komen de afzonderlijke bloemen weder op verrassende wijze er mede overeen. Aan een fier rechtopstaande, een zware bloemsteng, die wel een halven Meter hoogte kan bereiken, zijn ze dicht tegen elkander, in verscheidene boven elkaar staande kransen geplaatst; ze openen zich van onderen af, en, al zijn ook de ondersten reeds verwelkt wanneer de bovensten zich openen, toch zijn er genoeg tegelijk open om het geheel een bloemen-piramide te mogen noemen.

Wilt ge nog een andere? Hier staat er een, die mede uit Japan afkomstig is. Ze heet *Primula cortusoides sinensis*, en als ge U nu maar herinnert dat het woord *amoenus* liefelijk, aantrekkelijk beteekent, begrijpt ge reeds dat deze naam haar ter aanbeveling in de wereld is meegegeven. Inderdaad is ze dan ook een zeer fraaie variëteit van de typische soort, reeds lang als *Primula cortusoides* bekend, en die

voor ruim een eeuw uit Sibië in den Botanischen tuin te St. Peterburg werd ingevoerd, maar die kleinere bladeren en ook kleinere bloemen heeft. Deze variëteit is nu vijf en twintig jaar geleden uit Japan hierheen gebracht.

Op het eerste gezicht zoudt ge haar niet als een Sleutelbloem herkennen, immers ze heeft heel andere bladeren. Wanneer ge echter denkt aan de fraaie Chineesche Primula's (*Primula chinensis*), die in den winter zulke gewenschte kamerplanten zijn, dan herkent ge ook in deze dezelfde hartvormige gelobde bladeren. In haren bloei komt ze echter weer veel meer met de gewone Sleutelbloem overeen dan de beide laatstgenoemden; immers ook hier zijn de vrij groote, fraai lilakleurige bloemen schermvormig op den steel geplaatst.

Ge zijt zoo zachtjes aan tot de overtuiging gekomen dat de Sleutelbloemen veel meer verscheidenheid opleveren dan ge allicht hadt voorgesteld. Dit is trouwens veelal het geval met plantengeslachten, die een zeer uitgestrekt geographisch gebied hebben, en niet alleen zijn deze planten door geheel Europa ook hier en daar in Azië verspreid, maar men vindt ze op zeer verschillende groeiplaatsen, want, zijn het zonder eenigen twijfel bergplanten bij uitnemendheid, en worden zelfs de meeste soorten steeds op hooge bergen aangetroffen, onze gewone gele Sleutelbloem (*Primula acaulis*) is het bewijs dat er ook zijn die in vlakke landen thuis behooren, en dat met zulk een ver uiteenloopend gebied, met zoo aanzienlijk verschillende toestanden van klimaat en bodem, enz. groot verschil in voorkomen en ontwikkeling gepaard gaat, laat zich licht begrijpen. Zoo komt er een voor op sommige bergen van Java, met bladeren, die aan koelbladeren doen denken, en welker bloemsteng meer dan een Meter hoogte bereikt, met een groot aantal kleine gele bloemen, die even als bij de *Primula japonica* kransegewijs boven elkaar staan. Om haar edel voorkomen noemde men haar de Keizerlijke Sleutelbloem (*Primula imperialis*).

Denkt men zich deze (die echter tegen ons klimaat niet bestand is) nevens de dwergachtige *Primula minima*, die we hier vóór ons zien, dan hebben we een goede voorstelling van de beide uitersten in dit zeer uitgebreide geslacht.

De groote verscheidenheid in den bloei berust — behalve op het verschil in grootte — hierop, dat de bloemen bij de ééne schermvormig op den top van een algemeenen steel staan, bij anderen zich kransegewijs daaron-

heen groepeeren, en weer bij anderen op den top daarvan zóó dicht om elkaar heen gedrongen zijn, dat ze een kogeltje of zoogenaamd bloemhoofdje vormen. De bloemvorm komt overigens steeds op verrassende wijze overeen.

Nu merkt ge misschien op dat ze bij onze gewone Sleutelbloem, waarvan men er in 't voorjaar op de markt ziet met bloemen van allerlei kleur, van wit tot donker purper, elk afzonderlijk tusschen de bladeren uit te voorschijn komen, en daar dus niet bij zeker aantal op een algemeenen steel staan.

Hier bedriegt echter de schijn, want wel degelijk zijn ook bij de *Primula acaulis* een aantal bloemen schermvormig op den top eens steels geplaatst, maar deze is zóó kort, dat hij tusschen de bladeren verborgen zit, zoodat het 't voorkomen heeft als had men hier met een aantal elk op zichzelf staande bloemen te doen.

Nu heb ik Uwe opmerkzaamheid wel wat lang tot de Sleutelbloemen bepaald, maar onwillekeurig kwam ik van het één op het andere, en ik zou er U nog heel wat eigenaardige bijzonderheden van kunnen vertellen; want niet alleen is dit geslacht een der belangrijkste der Alpenplanten, maar het is ook merkwaardig uit verschillende gezichtspunten, en het is dus wel waard dat wij bij uitzondering wat langer bij stil stonden.

Open grond.

Freesia refracta alba.

(Met een afbeelding.)

Reeds meermalen hebben wij melding gemaakt van *Freesia's* en op de buitengewone bruikbaarheid dezer planten gewezen. Nu wij in de gelegenheid zijn een goede afbeelding van een der beste soorten te toonen, vestigen wij er nog eens de aandacht op, in de hoop dat zij langzamerhand zoo algemeen bekend zullen worden als zij verdienen te zijn. Inderdaad nemen zij een eerste plaats in onder de beste invoeringen van den latere tijd, en het is te voorzien, dat zij in de toekomst in elken tuin zullen gevonden worden.

De bloemen zijn prachtig en welriekend, die van de *Freesia refracta alba* zijn wit, doch men heeft ook soorten of verscheidenheden met gele, geelachtig witte en geel gevlekte bloemen.

De *Freesia's* bloeien van November tot Mei, naar gelang van de kweekwijze, die geenerlei zwarigheden oplevert, dewijl zij elke aardsoort voor lief nemen. Men kweekt

ze in den vollen grond en kan ze naar verkiezing in bloei trekken.

De duurzaamheid der bloemen maakt dat deze voor de bouquetbinderij bij uitstek geschikt zijn, zij worden er dan ook veel voor gebruikt.

In het bijzonder aan bloemisten verzoeken wij, in hun eigen belang, van deze mededeeling goede nota te nemen.

Bloembollen-cultuur.

De *Hippeastrum* (*Amaryllis*). ¹⁾

DOOR

HARRY VEITCH.

Bij het schrijven van deze aantekeningen over *Amaryllis*, wil ik beginnen met op te merken, dat het mijn plan niet is even uitvoerig over het botanische als over het praktische gedeelte van dit onderwerp te zijn. Ik meen, wat het botanische gedeelte betreft, niet beter te kunnen doen, dan den lezer te verwijzen naar de *Classification of the species of Hippeastrum*, voorkomende in het *Journal of Botany* 1878, pag. 79, van de hand des heeren J. G. Baker, of wel naar een lezing over *Amaryllis*, door den heer Shirley Hibberd gehouden voor de Royal Horticultural Society, op 27 Maart 1883, van welke lezing een uitvoerig verslag voorkomt in de *Gardeners' Chronicle* van 31 Maart daaropvolgend. Bij de behandeling van dit onderwerp stuiten wij echter op een vraag omtrent de nomenclatuur, die niet onbehandeld mag blijven. Is het verkeerd deze prachtige bloemen te blijven noemen naar de nymph van Virgilius, en moeten wij daarom den ouden naam, die als het ware met onze herinneringen is samen geweven, laten varen, om het harder klinkende *Hippeastrum* voor het liefelijke *Amaryllis* in de plaats te stellen?

Ik ben niet van plan over deze vraag, die bij velen Uwer opkwam, verder uit te wijden dan noodig is om de zaak toe te lichten, maar ik acht het wenschelijk, dat zij eens van een onpartijdig tuinbouwkundig standpunt wordt bekeken, ten einde eenige

¹⁾ In het dezer dagen verschenen 2e stuk van het 12e deel van het *Journal of the Royal horticultural Society*, komt o. a. een verhandeling over het geslacht *Hippeastrum* voor, door den heer Harry J. Veitch medegedeeld in eene vergadering dezer Maatschappij op 11 Maart 1890. Daar de *Amaryllis*-en, welke onder dezen geslachtsnaam samengevat worden, sedert jaren het voorwerp van een voorname Nederlandsche cultuur zijn, en over 't algemeen hier hoog staan aangeschreven, is het vermoeden niet gewaagd te veronderstellen, dat hetgeen de voornaamste Engelsche kweker dezer planten daaromtrent mededeelde, ook hier veel belangstelling zal vinden.

E. TH. W.

onzekerheden, die nog steeds bestaan zoo mogelijk op te helderen.

Het volgende korte overzicht zal, naar ik hoop, deze kwestie duidelijker maken. Linnaeus koos den naam van de Virgilische nymph *Amaryllis* om er de fraaie Zuid-Amerikaansche *Belladonna-Lelie* naar te noemen, en, als gevolg daarvan, werden, wanneer bollen uit West-Indië en Zuid-Amerika werden ingevoerd, en deze bloemen voortbrachten die veel op die van de *Belladonna-Lelie* geleken, deze allen onder dit geslacht gebracht. Het is interessant en zelfs dikwijls nuttig, om nu en dan een terugblik te slaan op verstreken tijden, vooral, wanneer wij de vergissingen willen leeren kennen, die tot aan den tegenwoordigen tijd stand hielden. De *Amaryllis* levert een duidelijk voorbeeld van de wijze waarop men te werk ging. Niet alleen toch werden velen, nu tot *Hippeastrum* behorende soorten als *Amaryllis* beschreven, maar ook aan velen onder andere geslachten als: *Vallota*, *Griffinia*, *Sprekelia*, *Lycoris*, enz. gebrachte soorten werd deze naam gegeven. Zij werden allen *Amaryllis* genoemd, even als in de tijden van onze overgrootvaders alle epiphytische Orchideeën *Epidendrum* gedoopt werden.

De schoonheid der *Amaryllis* liet natuurlijk niet na de aandacht van alle liefhebbers te trekken. Ik gebruik in dit geval het woord *Amaryllis* in de uitgebreidste betekenis, zoodat het alle planten omvat waarvan eertijds *Amaryllis Belladonna* als de type werd beschouwd, onverschillig tot welke geslachten zij nu gerekend worden. De gemakkelijkheid, waarmede de bollen, zelfs in een tijd aan de stoomvaart voorafgaande, levend konden ingevoerd worden, was oorzaak van een zeer groote vraag er naar, en in de eerste jaren van deze eeuw bestonden collectie's van tropische planten, afkomstig zoowel uit het Oosten als het Westen, bijna uitsluitend uit bolgewassen en Orchideeën. In het begin van deze eeuw was onder de liefhebbers-collectie's van *Amaryllis* die van Mr. Griffin, te South Lambeth, zoowel wat cultuur als wat uitbreidbaarheid aangaat, een der besten, en de naam van dezen liefhebber werd dan ook door het geslacht *Griffinia* voor de vergetelheid bewaard. Een andere collectie, verzameld door een geestelijke te Spofforth, in Yorkshire, werd wereldberoemd, hoofdzakelijk door de talrijke proeven, zoowel wetenschappelijke als tuinbouwkundige, die door den ijverigen en kundigen eigenaar werden genomen. Deze bestudeerde iedere

soort, welke hij van zijn lievelingsgeslacht in handen kon krijgen; ook nam hij talrijke proeven met hare cultuur. Deze liefhebber was de bekende Dean Herbert, die de resultaten van zijn proefnemingen publiceerde in het *Botanical Magazine*, het *Botanical Register* en in de *Transactions of the Horticultural Society of London*. Dean Herbert kweekte de bollen niet alleen voor de bloemen, maar hij zaaide, kruiste en herkruiste ze; hij bevruchtte de bloemen zoowel met haar eigen stuifmeel als met het stuifmeel van andere soorten; hij veranderde de omstandigheden zooveel mogelijk, en kwam zodoende tot de ontdekking van zulke merkwaardige, ja zelfs onverwachte resultaten, dat, in dien vóór-Darwinschen tijd, toen de werkingen der natuur dikwijls onvoldoende of ook wel verkeerd werden uitgelegd, de goede geestelijke niet weinig verwijtingen oogste, wegens het bekend maken van sommige feiten en het openbaren van gevolgtrekkingen, en dat wel van hen, die ver boven de heerschende vooroordeelen van zijn tijd verheven waren. Herbert zaaide de Belladonna-Lelie en hij zaaide ook de Amerikaansche Amaryllissen, en bemerkte, zooals trouwens iedereen zal bemerken, dat de zaden van de laatste aanmerkelijk van die der eerste verschillen, want, terwijl de zaden der Belladonna-Lelie gering in aantal, groot en bolvormig zijn, gelijk die van een *Crinum* of een *Imanthophyllum*, zijn die van de Amerikaansche Amaryllis talrijk, plat, met een donkere huid, even als die van *Pancratium* of *Zephyranthes*. Hij ontdekte echter nog meer, en merkte o. a. op dat de Belladonna-Lelie zich niet met de Amerikaansche Amaryllis laat kruisen, wat ook wij ondervonden. Op deze gronden, maar hoofdzakelijk naar aanleiding van het onderscheid der zaden, scheidde Herbert de Amerikaansche van de Zuid-Afrikaansche soorten af, hij behield den Linnéaanschen naam Amaryllis voor de laatste, die slechts een type heeft, en vestigde voor de eerste een nieuw geslacht, dat hij *Hippeastrum* noemde.

Het nieuwe geslacht van Herbert werd niet terstond door de voornaamste kruidkundigen aangenomen. Gedurende zijn redacteurschap van het *Botanical Register* bleef Dr. Lindley het geregeld ignoreeren; eenige jaren later nam hij het echter in zijn *Vegetable Kingdom* aan. Ook Endlicher heeft het geslacht noch in zijn *Genera* die in 1841 uitkwam, noch in latere uitgaven erkend. Toen wij ten laatste de *pardina*, door tus-

schenkomst van Pearce, uit Peru invoerden en deze, toen zij voor de eerste maal bloeide, in het *Botanical Magazine* (tab. 5655) werd afgebeeld en beschreven, zeide Sir J. D. Hooker er van: Het geslacht *Hippeastrum* van Herbert, dat verscheidene Amerikaansche Amaryllis-soorten bevat, verschilt van de Zuid-Afrikaansche type slechts in zulke geringe en veranderlijke karakters, dat het als van geen praktische waarde kan beschouwd worden, reden waarom ik het evenals Endlicher, te zamen met de geslachten *Zephyranthes*, *Nerine*, *Vallota*, enz. als deel uitmakende beschouw van het wijd verspreide en zeer duidelijk begrensde geslacht Amaryllis. Toen Mr. Shirley Hibberd op 27 Maart 1883 deze kwestie in een vergadering der Society ter sprake bracht, zeide hij. Het heette in het *Botanical Magazine* voor een tijdvak van ongeveer 30 jaar Amaryllis (als verzamelwoord gebruikt), toen werd het voor een tijdvak van pl. m. 45 jaar *Hippeastrum*, maar bij de beschrijving van de *pardina* herstelde Sir Joseph Hooker, den oorspronkelijken geslachtsnaam weer. Linnæus zegevierde dus, en de Amaryllis is haar zelve weer gelijk. — Deze triumph duurde echter slechts korten tijd. Tegelijkertijd dat Mr. Shirley Hibberd deze woorden tot de Society richtte, kwamen de laatste vellen der *Genera plantarum*, dit grootste monument op het gebied van plantkunde uit onzen tijd, van de pers, en toen de slotaflevering uitkwam, bemerkte men dat Herberts *Hippeastrum* daarin niet alleen behouden was, maar dat ook de andere geslachten, die hij van Amaryllis afscheidde bijna allen als zoodanig erkend werden. Onze geestelijke zegevierde dus ten laatste, daar deze zaak nu voor minstens een menschenleven als uitgemaakt kan beschouwd worden. De naam Amaryllis is echter in den Tuinbouw zoo nauw aan dit geslacht verbonden, dat het niet waarschijnlijk is, dat het dien in den eersten tijd zal verliezen. Uit toewijding aan onze kruidkundige vrienden, achten wij ons echter verplicht voor dit artikel den zuiveren naam *Hippeastrum* te gebruiken.

E. TH. W.

(Wordt vervolgd.)

Een Affourtit-prijs.

Onze lezers hebben uit de mededeelingen der Affourtit-Commissie in ons vorige nummer gezien wat zij zich ten doel stelt, en, al zal het ook hier wel gaan gelijk altijd, dat nl. de één de voorkeur geeft aan wat de ander verwerpelijk, althans minder ver-

kieslijk acht, zoo is het toch wel niet twijfelachtig dat de groote meerderheid van Affourtit's vrienden en vereerders het denkbeeld om een fonds te stichten, voor de geregelde jaarlijksche of tweejaarlijksche uitloving eener Affourtit-medaille zullen toelagen. Het zou nu mogelijk op onzen weg liggen, om tot algemeene medewerking aan te sporen; maar dit mag vrij wel overbodig geacht worden. Wat we echter niet overbodig achten is een korte herinnering.

Bij ons blad van de vorige week was een blanco postwissel gevoegd, bedrukt met het adres van den heer J. H. Kottmann, de Secretaris-Penningmeester der Commissie. Dit werd gedaan om het den inschrijvers

kwaad echter is het misschien er nog eens op te drukken, dat ook op de kleinere bijdragen van ondergeschikte kweekers zeer hoogen prijs wordt gesteld. Voor dezen leefde Affourtit als het ware, en talrijk zijn de voorbeelden van hen, die hij met raad niet alleen bijstond, maar die hij voorthielp, zoo veel dit slechts in zijn vermogen was. Dat deze zelfden niet achter zullen blijven is zeker, maar ook anderen, die niet direct met A. in aanraking of correspondentie kwamen, mogen deze gelegenheid waarnemen om te toonen dat ze hetgeen voor hun »broeders« werd gedaan als aan zich zelfden gedaan beschouwen. Hier is het minder om het bedrag te doen dan om het beginsel.

FREESIA REFRACTA ALBA.

gemakkelijk te maken, die nu slechts het bedrag, dat ze voor dit doel bestemmen, hebben in te vullen en over te maken, terwijl het de taak van den Penningmeester zeer vereenvoudigt. Hiermede nu wachte men liefst niet te lang, daar het -- de onderzinking leerde dit -- anders licht in het vergeetboek geraakt. Wij gelooven niet ons aan indiscretie schuldig te maken, wanneer wij zeggen dat de Commissie zelve daarin reeds goed is voorgegaan, hetwelk haar te meer vrijheid geeft ook anderer hulp te verwachten.

Achten wij een aansporing voor de meer goeiden onder onze lezers onnoodig, niet

Zij, die mogelijk er verlegen mee zijn een zeer kleine bijdrage te zenden, die voor hen allicht reeds een heele opoffering is, zetten die verlegenheid gerust op zij; ze mogen er zeker van zijn dat de Commissie, hoe klein hun bijdrage ook mag wezen, met groote voldoening hun namen op de lijst der medewerkers zal inschrijven.

En wat U betreft, heeren liefhebbers of kweekers, doet allen wat! Als elk maar zooveel geeft, als hem in geen enkel opzicht kan hinderen, bereikt de Commissie haar doel gemakkelijk en zeker.

't Zal de eerste speciale herinneringsmedaille zijn, die, hier op het tuinbouwge-

bied geregeld wordt, uitgedoofd, en zal de herinnering levendig houden aan een echt Nederlandsch, aan een verdienstelijk kweeker.

De bladeren der Paardebloem als groente.

Ik meen te weten dat men hier en daar in ons land van deze zich buitengewoon sterk vermenigvuldigende plant wel als salade gebruik maakt; de bloemstelen, in stukjes gesneden, heb ik ook wel eens ten verkoop aangeboden gezien; mogelijk komt dit in de groote steden meer voor dan ik vermoed, maar zeker met dit al is het, dat van deze algemeen voorkomende plant niet algemeen gebruik gemaakt wordt; reden waarom het mijne belangstelling wekte, toen ik in het *Journal de la Société nationale d'horticulture* van April dezes jaars las, dat in de op 10 April gehouden Vergadering van de genoemde Maatschappij door de bekende firma Vilmorin-Andrieux & Co., te Parijs, vijf verbeterde variëteiten dezer plant waren ingezonden onder de namen: Pissenlit amélioré très hâtif, Pissenlit amélioré très hâtif à larges feuilles, Pissenlit ordinaire, Pissenlit amélioré à coeur plein en Pissenlit amélioré mousse, welke gedeeltelijk gebleekt waren.

Bij die gelegenheid deelde de heer Michel, cultuurchef der genoemde firma, eenige bijzonderheden omtrent de teelt dezer planten mede, die ook hier plaats mogen vinden, daar ze allicht aanleiding kunnen geven dat sommigen onzer lezers begrijpen dat er van deze planten partij kan getrokken worden.

De Paardebloem (*Leontodon Taraxacum*, *Taraxacum officinale*) is een krachtige plant, die een ruim product levert, maar van mindere kwaliteit, terwijl de variëteit met vol hart (à coeur plein) even productief is, maar de bladeren van veel beter kwaliteit zijn; de grootbladerige variëteit (à larges feuilles) is voornamelijk gezocht om de ruime opbrengst.

Over het algemeen moeten deze planten gedurende de maanden Maart en April in de kweekery gezaaid worden, terwijl dan later de jonge planten op 22 à 30 cm. onderlingen afstand uitgeplant worden. In het najaar neemt men ze op, om ze aan geforceerden teelt te onderwerpen, waarna men dan van Januari af en voornamelijk gedurende Februari en Maart de bladeren voor het gebruik kan plakken. Hieruit volgt dat men van deze groente, gedurende het grootste gedeelte van den winter, genot kan hebben. Men bevordert den groei door de planten met mest te bedekken.

Een eigenaardigheid dezer planten, die opmerking verdient, is deze, dat de eerst verschijnende bladeren in den regel weinig of niet zijn ingesneden, en dat eerst de later volgende die insnijdingen aan den rand vertoonen, waaraan het blad zijn eigenaardigen vorm (men noemt ze liervormig) te danken heeft.

Wij wagen het niet te beslissen in hoeverre de teelt dezer plant hier te lande, waar men alweer een zeker vooroordeel te bestrijden heeft, voordeelig zou zijn. Een algemeene marktgroente zou het denklijk wel niet worden; maar, daar de versche wintergroenten in den regel nog al goed betaald en ook gezocht zijn, is het toch niet onmogelijk dat er profijt van zou zijn te trekken.

In elk geval ware het dan raadzaam het met de verbeterde variëteiten te beproeven.

W.

Tentoonstelling te Hilversum, 22—24 Augustus 1890.

Het Bestuur dezer Tentoonstelling had de opmerksaamheid, — waarvoor wij bijdezedank zeggen, — ons een uitnoodiging te zenden. Door omstandigheden, van onzen wil onafhankelijk, waren wij niet in de gelegenheid daarvan gebruik te maken en zijn wij dus niet in de gelegenheid een uitvoerig verslag te geven.

Naar hetgeen ons van verschillende bevoegde zijden medegedeeld werd, heeft deze Tentoonstelling uitmuntend voldaan; er waren vele schoone en goed gekweekte planten. Het hier volgend proces-verbaal der bekroningen moge een denkbeeld geven van het ingezondene. Ook wenschen wij door de opname daarvan aan de inzenders en hunne inzendingen de openbaarheid te helpen verschaffen, waarop zij recht hebben.

Bloeiende Planten, uitmuntende door rijkheid van bloem en schoonheid van kweeking.

No. 1. 25 Enkele Pelargonium zonale, (minstens 20 soorten.) 2e prijs bronzen medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 2. 25 Dubbele Pelargonium zonale, (minstens 20 soorten.) 2e prijs bronzen medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 3. 25 Pelargonium peltatum, (minstens 15 soorten.) 1e prijs bronzen medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 4. 25 Pelargonium Odier of Fancy, (minstens 20 soorten.) 1e prijs zilveren medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum; 2e prijs bronzen medaille, Gebr. A. en P. van Kooten, te Utrecht; 3e prijs getuigscrift, Gebr. A. en P. van Kooten, te Utrecht.

No. 5. 50 Fuchsia's, (minstens 20 soorten.) 1e prijs zilveren medaille, Gebr. A. en P. van Kooten, te Utrecht; 2e prijs bronzen medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum; getuigscrift, C. G. Overeinder, firma Corn. Ottolander & Zoon, te Apeldoorn.

No. 6. Een vak Knol-Begonia's, 1e prijs zilveren medaille (op verzoek der Jury.) Jacs. Smits, te Naarden.

No. 7. 12 Stam-Fuchsia's, stam-hoogte minstens 0.75 cM., 2e prijs bronzen medaille, J. H. van Egmond, te Utrecht; 3e prijs getuigschrift, J. H. van Egmond, te Utrecht.

No. 8. 25 Dubbele Petunia's, 1e prijs bronzen medaille, W. Scheepmaker, Tuinbaas bij den heer Hacke van Mijnden, te Nieuw-Loosdrecht; 2e prijs getuigschrift, Gebr. A. en P. van Kooten, te Utrecht.

No. 9. 25 Dubbele Knol-Begonia's, 2e prijs zilveren medaille, A. Holtzman, te Hilversum.

No. 10. 25 Enkele Knol-Begonia's, 1e prijs verguld zilveren Medaille, E. Mulder, Tuinbaas bij den heer Rebel, te Hilversum; 2e prijs zilveren medaille, N. de Zwaan, te Utrecht; 3e prijs bronzen medaille, A. Holtzman, te Hilversum.

No. 11. Een collectie Gloxinia erecta, 1e prijs zilveren medaille, E. H. Krelage en Zoon, te Haarlem; 2e prijs bronzen medaille, W. Scheepmaker, Tuinbaas bij den heer Hacke van Mijnden, te Nieuw-Loosdrecht.

No. 12. 12 Bromeliaceën in 12 soorten, 1e prijs zilveren medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum; 2e prijs bronzen medaille, A. Holtzman, te Hilversum.

No. 13. 12 Hydrangea's, 1e prijs bronzen medaille, J. Jurrissen en Zoon, te Naarden.

Conifeeren en Groenblijvende Planten.

No. 14. Collectie Conifeeren, maximum hoogte 1.25 M., minstens 25 stuks, van elke soort 1, behalve Spar- of Densoorten, 1e prijs zilveren medaille, J. Jurrissen en Zoon, te Naarden; 2e prijs bronzen medaille, A. G. M. Richard, te Naarden; 3e prijs bronzen medaille, C. G. Overeynder, firma Corn. Ottolander en Zoon, te Apeldoorn.

No. 15. 25 Conifeeren, minimum hoogte 1.50 M., uitgezonderd Spar- of Densoorten, 1e prijs zilveren medaille, J. Jurrissen en Zoon, te Naarden; 2e prijs bronzen medaille, C. G. Overeynder, firma Corn. Ottolander en Zoon, te Apeldoorn.

No. 16. Collectie Aucuba in 12 soorten, van 0.50—1 M. 1e prijs bronzen medaille, C. G. Overeynder, firma Corn. Ottolander en Zoon, te Apeldoorn.

No. 17. Collectie Ilex in soorten, van 0.50—1.25 cM. 1e prijs zilveren medaille, C. G. Overeynder, firma Corn. Ottolander en Zoon, te Apeldoorn.

No. 18. 12 Abies, Picea en Pinus in 12 soorten, 1e prijs zilveren medaille, J. Jurrissen en Zoon, te Naarden; 2e prijs bronzen medaille, C. G. Overeynder, firma Corn. Ottolander en Zoon, te Apeldoorn.

No. 19. Een koppel Araucaria imbricata, 1e prijs bronzen medaille, J. Jurrissen en Zoon, te Naarden.

No. 21. 15 Palmen, als Phoenix, Latania enz., in soorten, 1e prijs zilveren medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 22. 12 Dracaena's in soorten, 1e prijs zilveren medaille, Ned. Ind. Tuinbouwmaatschappij, te Zeist.

No. 24. 25 Agave, Bonaparte, Beschorneria, Daylirion, Yucca, enz., 1e prijs verguld zilveren medaille, C. G. van Dijk, te Zeist; 2e prijs zilveren medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum; 4e prijs getuigschrift, A. Holtzman, te Hilversum.

No. 25. Een collectie planten tot opkuisering van het terrein, 1e prijs Gouden medaille F. R. H. Victor, te Apeldoorn; 2e prijs verguld zilveren medaille, J. H. van Egmond, te Utrecht; 3e prijs zilveren medaille, A. J. Vrugte, te Hilversum; 4e prijs bronzen medaille, A. Holtzman, te Hilversum; 5e prijs getuigschrift, Ned. Ind. Tuinbouwmaatschappij, te Zeist.

No. 39. 25 Coleus in minstens 10 soorten, (in

de grootste en schoonst gekweekte planten), 1e prijs zilveren medaille, A. Holtzman, te Hilversum; 3e prijs getuigschrift, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 41. 10 Selaginella in 10 soorten, 1e prijs zilveren medaille, (op verzoek der Jury), Ned. Ind. Tuinbouwmaatschappij, te Zeist.

No. 42. De uitgebreidste collectie Varenen voor de koude-kaas, 1e prijs zilveren medaille, A. Holtzman, te Hilversum.

No. 44. Collectie Fruit, 1e prijs zilveren medaille, W. Scheepmaker, Tuinbaas bij den heer Hacke van Mijnden, te Nieuw-Loosdrecht.

No. 45. Collectie Groenten en Toekruiden, 1e prijs zilveren medaille, G. Molenkamp, Tuinbaas bij den heer Blauw, te 's Graveland.

No. 46. Collectie Tuinbouwbenodigdheden, 1e prijs zilveren medaille, Julius Doijer, te Emst. 3e prijs getuigschrift, Ned. Ind. Tuinbouwmaatschappij te Zeist. Bestuursprijs: getuigschrift, D. H. van Munster, te 's Gravenhage en P. Tischler, te Apeldoorn (op verzoek der Jury).

Buften Mededinging.

No. 60. Collectie gedroogde Varenbladen. Getuigschrift 1e klasse, H. J. Goemans, te Parijs.

No. 61. Collectie Bouvardia splendens. Getuigschrift 2e Klasse, A. en P. van Kooten, te Utrecht.

No. 62. Collectie licht- en donkerbloemige Heliotropium. Getuigschrift 1e klasse, Gebr. A. en P. van Kooten, te Utrecht.

No. 64. 25 Cyclamen persicum giganteum. Getuigschrift 1e klasse, B. J. Berendsen, Tuinbaas bij Mevr. van Heek, te Enschedé.

No. 65. Makartbouquetten. Getuigschrift 3e klasse, P. Tischler, te Apeldoorn.

No. 66. Sciadopitys verticillata. Getuigschrift 2e klasse, A. G. M. Richard, te Naarden.

No. 69. 12 bonte Aritia. Getuigschrift 2e klasse, A. G. M. Richard, te Naarden.

No. 70. Collectie volleggronde-Varenen. Getuigschrift 2e klasse, A. G. M. Richard, te Naarden.

No. 72. Een Bloemtafel. Getuigschrift 3e klasse, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 73. Een Hoorn. Getuigschrift 3e klasse, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 76. Bloeiende Hedychium Gartnerianum. Getuigschrift 3e klasse, J. Beddens, te Apeldoorn.

No. 76a. 25 Celiosia cristata. Getuigschrift 1e klasse, W. Scheepmaker, Tuinbaas bij den heer Hacke van Mijnden, te Nieuw-Loosdrecht.

No. 76b. Collectie Asters. Getuigschrift 1e klasse, A. J. Vrugte, te Hilversum.

No. 76c. 2 Pelargonium peltatum. 1e klasse, F. E. Houtvester.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Algemeene Vergadering gehouden op
23 Augustus 1890.

De voorzitter, mr. W. baron van Goltstein, opende de vergadering en wakte de leden op, ieder in zijn kring en naar vermogen mede te werken tot aansluiting van de verschillende vereenigingen, die ten onrechte meenen, dat ze daardoor in hare zelfstandigheid worden bekort.

De secretaris deed mededeeling, dat de tegenwoordigers der afdelingen in deze vergadering 102 stemmen nitbrengen.

Hierop werd overgegaan tot de punten van behandeling. Allereerst werd na discussie met 91 tegen 11 stemmen verworpen een voorstel

der afd. Leiden om den voorzitters der afdeelingen eene adviseerende stem te geven in de vergaderingen van het hoofdbestuur.

Verder werd besloten dat het hoofdbestuur pogingen zou doen om, ingevolge voorstellen der afdeelingen Haarlem en Arnhem, wijziging te verkrijgen van de thans bestaande jachtwet, in zoverre, dat daardoor een einde komt aan de schade die het wild aan de land- en tuinbouwproducten veroorzaakt. De afdeeling Arnhem had nauwkeurige gegevens verzameld, haar van zeer vertrouwbare zijde verstrekt, waaruit bleek, dat die schade niet gering te schatten is.

Na een pauze van ongeveer $\frac{1}{2}$ uur werd overgegaan tot vervanging der periodiek af-tredende leden van het hoofdbestuur: mr. W. baron van Goltstein (voorz.), jhr. L. J. Quarles van Ufford, A. Koster Mzn. en dr. H. van Hall.

Gekozen werden de heeren W. A. Viruly Verbrugge te Rotterdam, tot voorzitter, dr. J. C. Th. Cattie te Arnhem, J. C. de Lange te Rotterdam, L. Kruijff te Sassenheim. De 3 eerstgenoemden waren aanwezig en namen de benoeming aan, doch de heer L. Kruijff was afwezig.

Een voorstel der afd. Velp en omstreken om een zaakkundige aan te stellen voor het snoeien van woud- en sierboomen om, ten koste van het hoofdbestuur, praktisch les aan de leden der afd. te geven, werd gewijzigd en besloten dat het hoofdbestuur pogingen zal doen dat een dergelijk zaakkundige door de Regering worde aangesteld.

De afdeeling Apeldoorn en omstreken stelt voor: de afdeeling Amsterdam uit te noodigen, alsnog gevolg gevolg te geven aan haar plan tot het stichten eener bibliotheek, die den naam zal dragen van »Boekery der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, en ter tegemoetkoming in de kosten aan de Afdeeling eene jaarlijksche bijdrage van minstens 50 gulden aan te bieden.

Hierbij komt in behandeling een voorstel van de Afdeeling Leiden en omstreken om, naar aanleiding van art. 31, al. 5 en art. 51 g. dier Statuten, aan drie der Afdeelingen, die zich bereid verklaren tot het aanleggen eener boekery, tot wederopzeggen eene jaarlijksche subsidie van f25, aan iedere afdeeling te verleen, onder bepaling dat, zoodra de Maatschappij besluit tot het oprichten eener Maatschappelijke boekery, de boekeryen der gesubsidieerde Afdeelingen, met al haar toebehooren, daaraan kosteloos moeten worden afgestaan.

Dr. D. J. Coster, lid van het Hoofdbestuur, (onder-voorzitter) deelt mede, dat de afdeeling Amsterdam steeds warm is gebleven voor het denkbeeld om een boekery op te richten.

Spr., die zich daarmee zou belasten, acht het echter beter de stichting te maken tot een zaak der Maatschappij. Geldelijke bezwaren betrekken in dezen niets. De hoofdzak is, dat,

na een 17-jarig bestaan dezer Maatschappij eindelijk, zooals bij andere Maatschappijen het geval is, een boekery zal tot stand komen. Alles wat over den Tuinbouw sinds de oudste dagen tot heden is geschreven.

Daarvoor is echter noodig de steun en van het Hoofdbestuur en van de afdeelingen. Spr. wil zich gaarne belasten met de inrichting maar deze moet de sympathie wegdragen. Amsterdam is daarvoor de aangewezen plaats en de boekery zou in de Stads-Bibliotheek onderdak kunnen gebracht worden.

De algemeene afdeeling stelt daarom voor tot de oprichting van zulk een boekery, al Spr. bedoelt, over te gaan. Apeldoorn trekt daarop haar voorstel in.

De heer Viruly Verbrugge deelt mede, dat de zaak der bibliotheek hem volkomen kon laat, vooral ook omdat deze zooveel ruimte zal beslaan. Hij betwijfelt of daarvan zover gebruik zal gemaakt worden, als men wel denkt. De ondervinding heeft dit geleerd. De tuinbouwers lezen de dag- en vakbladen, en de zaken, die zij noodig hebben, schaffen zij zich zelf aan. Bovendien wijst hij er op, dat de zaak veel geld zou kosten. Stelt de afdeeling Amsterdam er zooveel belang in om een boekery te bezitten, laat zij deze dan oprichten en bestreven door de Maatschappij gesteund worden.

Nadat de heer Cattie van Arnhem en de heer C. G. Overijnder van Apeldoorn de financiële bezwaren bestreden en het opstellen eener boekery verdedigd hebben, de laatste geheel met het plan van den heer Coster ooreenigende, breekt ook nog de Krelage, lid van het hoofdbestuur, een lans voor het denkbeeld en toont uit eigen ervaring aan, hoe men vaak voor zeer weinig geld geschriften en boeken kan verkrijgen, die later van onschatbare waarde blijken te zijn; hij wijst op het voorbeeld van Amerika, waar men alles verzamelt, wat op tuinbouw betrekking heeft.

Hij bestrijdt echter het voorstel van Leiden en acht een groote boekery het beste, die tot nu toe kunnen zijn van het geheele land.

Rotterdam bestrijdt het voorstel omdat zij het praktische nut daarvan niet inziet. Het voorstel van Leiden draagt meer haar goedkeuring weg.

Nadat dr. H. van Hall, hoofdredacteur van het *Tuinbouwblad*, ten sterkste het voorstel van dr. Coster heeft ondersteund en ook andere afgevaardigden daarvoor hun sympathie hebben betoond, trekt Dr. J. Boursse Wils van Leiden zijn voorstel in, waarna het voorstel van dr. Coster, hoewel de aanneming om financiële redenen, door den voorzitter wordt entreden, aangenomen wordt met 88 stemmen voor en 12 tegen.

Niet aangenomen werden voorstellen van de afdeelingen Zwolle en Arnhem tot het oprichten, althans bij genoegzame deelname, van een fonds, samengesteld uit jaarlijksche bijdragen en giften, in één, tot ondersteuning van het Nederl. Tuinbouwblad en het tuinbouwonderwijs.

Ingetrokken werd een voorstel der afd. Leiden om jaarlijks, in plaats van één, twee winter vergaderingen uit te schrijven ter bespreking van voor den tuinbouw belangrijke onderwerpen.

Een voorstel der afdeling Amsterdam om bij alle volgende groote tentoonstellingen een »Westmans«-prijs uit te reiken, werd bij acclamatie aangenomen en zulks op grond van de groote diensten, door nu wijlen dr. G. F. Westerman aan de Maatschappij bewezen.

Door het hoofdbestuur worden pogingen aangewend om verlaging van vrachten (bij de verschillende spoorwegdirectiën) voor vervoer van tuinbouwartikelen te verkrijgen.

Een voorstel van de afdeling Velp, dat de zittingen der vaste commissie tot keuring van planten niet altijd te Amsterdam gehouden worden, werd ingetrokken na discussie.

Niet aangenomen werd een voorstel van de afd. Velp, om stukken, voorkomende in buitenlandsche tijdschriften, in het Hollandsch te vertalen.

Aan de leden der commissie, belast met het onderzoek van de rekening over 1889 en van de begroting over 1891, werd bij monde van den voorzitter dank gezegd.

Na een welsprekende rede van den heer T. Koster (ondervoorzitter) werd de aftredende voorzitter baron Van Goltstein bij acclamatie benoemd tot eeredid van het hoofdbestuur, en dankte deze voor dit blijk van waardeering.

Na stemming werd besloten, dat in 1891 te Zwolle de eerstvolgende algemeene vergadering zal gehouden worden en de vriendschappelijke bijeenkomst te Velp.

Nadat dr. Cattie nog een woord van dank had gebracht aan den voorzitter voor de goede leiding der vergadering, die hij voor het laatst presideerde, vereenigde zich een veertigtal afgevaardigden na het sluiten aan een vriendschappelijke maaltijd in het hotel »Het hof van Holland« van den heer Levedag.

Floralia-Vereeniging te Frederiksoord.

Zondag den 17n dezer had de eerste Floralia-Tentoonstelling te Frederiksoord plaats. 't Was een recht landelijk feest, dat boven verwachting is geslaagd. Alles werkte mee: de talrijke inlevering van voor het meerendeel zeer goed gekweekte planten, het heerlijk zonnetje en ten slotte een overgroot bezoek. Dat zulk eene vereeniging zelfs te Frederiksoord levensvatbaarheid bezit heeft deze tentoonstelling meer dan bewezen.

De Floralia-Vereeniging te Frederiksoord stelt zich echter niet alleen ten doel het kweken van potplanten bij minder gegoeiden aan te moedigen, maar ook om te zorgen dat de onmiddellijke omgeving der woonhuizen door een net bloementuintje wordt opgevroomd. In 't voorjaar werden daarvoor verschillende zaden van eenjarige sierplanten uitgedeeld. Bij de beoordeeling lette men niet alleen op de goede ontwikkeling van de uit het zaad voortgekomen planten, maar tevens en vooral op de

indeeling van den tuin en de zorg, die er blijkbaar het geheele jaar door aan was besteed.

De ondervinding van dit jaar nu heeft bewezen dat dit uitstekend werkt. Velen, die een plekje voor huis beschikbaar hadden, dat er tot dusverre ongeopelijk uitzag, besloten er eens een kleinen aanleg van te maken.

Vaste planten werden aan goede bekenden gevraagd evenals kleine sierheesters, in één woord, velen deden moeite om behalve uit het zaad, hetgeen ze gratis van de vereeniging Floralia verkregen, ook nog andere planten te bekomen. Het beoogde doel bleef dus niet uit; doorwandelt men thans de Koloniën der Maatschappij van Weldadigheid, dan vindt men tal van huisjes voorzien van niet onaardige bloementuintjes.

Voor zoover me bekend is, nam tot dusverre noch geene andere Floralia-Vereeniging dit in haar programma op. Navolgenswaardig kan het zeker genoemd worden. S. BUREKEN.

Weeknieuws.

De Centrale Tentoonstellings-Vereeniging »Landbouwbelang« te Zierikzee gaat voort met haar zeer nuttig streven om voor de landbouwers in die streken, de gelegenheid open te stellen, zich van goede zaagranen te voorzien, en tevens hen, die daarvan goede oogsten hebben, een flink débouché te openen.

Op Donderdag 18 September a. a. zal ze dan ook in de zaal der Sociëteit »Landbouw en Handel« een tentoonstelling houden van Zaagranen, waarvoor het Programma verschenen is.

Wij stippen daaruit alleen aan, dat de inzending aan ieder vrij staat, die zich daartoe vóór 11 September bij den Secretaris, den heer M. C. Mulock Houwer, te Zierikzee, aanmeldt; dat voor het best gekeurde diploma's en getuigschriften worden uitgelooft, en bovendien voor Ruw-arige Essex-tarwe een prijs van f 25 en een gelijke prijs voor Victoria-tarwe en een voor geïmporteerde tarwe, die het in kwaliteit van de aldaar verbouwd wint. Eindelijk dat het Bestuur zich met het aankopen van zaagranen voor personen, die geen lid der Vereeniging zijn, onder bepaalde voorwaarden belast.

Belangstellenden, die zich gaarne van goede zaagranen voorzien, of die voldoende hoeveelheden ter verkoop beschikbaar hebben, raden wij aan het Programma aan bovengemeld adres aan te vragen.

Verscheidene mededeelingen.

In de Rotterdamsche Diergaarde hebben 2 Agaven of z. g. 100-jarige aloë's, bloemstengels gemaakt, waarvan de afmetingen op het oogblik zijn als volgt:

10: de bonte soort, van den bovenkant der kuip tot aan den ondersten zijtak M. 3.05, idem tot aan den top M. 5.75, hoogte van de kuip M. 0.80, dus gezamenlijk M. 6.55; de stengel heeft 27 zijtakken;

2°. de groene soort, van den bovenkant der knip tot aan den ondersten zijtak M. 3.85, idem tot aan den top M. 5.35, hoogte van de kuip M. 0.70, totaal M. 6.05; deze stengel heeft 22 zijtakken.

Deze planten zijn geplaatst ter zijde van het melkhuis, en bij gunstig weder kan men binnenkort de ontluiking der bloemen verwachten.

Bladvulling.

Spreekwoorden aan de plantenwereld ontleend. ¹⁾

Alle hont is geen timmerhout.
 Als paddenstoelen mit den grond.
 Bitter als alsem.
 Buigzaam als een wilg.
 De appel valt niet ver van den boom.
 De sop de kool niet waard.
 De tijd haart rozen.
 Een appeltje voor den dorst.
 Een boom valt niet bij den eersten slag.
 Een kleur als een roos.
 Een koontje als een perzik.
 Een rotte appel in een mand, maakt al het gave fruit tot schand.
 Geel als saffraan.
 Geen roos zonder doornen. ²⁾
 Geluk en gras wassen even ras.
 Groeien als kool.
 Groen als gras.
 Het blijft onder de roos.
 Het gras voor de voeten wegmaaien.
 Kersversch.
 Lieflijk als de lolie.
 Met vrucht werkzaam zijn.
 Onder boomen regent het tweemaal.
 Onder de roos gezegd.
 Onkruid vergaat niet.
 Op rozen liggen.
 Rot als een mispel.
 Sappig als een perzik.
 Scherp als een doorn.
 Sterk als een boom.
 Te hooi en te gras.
 Te veel hooi op zijn vork nemen.
 Trotsch als de eik.
 Wie niet zaait, wie niet maait.

Correspondentie.

Ik ontvang het volgende schrijven van den heer de Vos, te Hazerswoude:

Hazerswoude, 14 Augustus '90.

Hooggeacht Heer en Vriend!

Deze week las ik weder het vervolg op Uw: „Onze Rotstuin,“ en vooral Uw plantenopgaven der inlandsche water- en moerasplanten in den vijver. Of dit nu de oorzaak is weet ik niet, doch gisteren langs den weg gaande, ver-

¹⁾ Wij ontvingen dit stukje van een verdienstelijk medewerker, die zich voorstelt het, bij gelegenheid voort te zetten. Licht stellen enkele lezers er belang in. R.E.D.

²⁾ Volkomen onjuist. Er is geen een Roos die dorens heeft, wel stekels. R.E.D.

tigde zich mijn aandacht op bijgaande plaat, die langs den waterkant groeit, even als de Butomus en dezelfde hoogte bereikt. Ik ken haar reeds lang, doch heb nimmer — ik beken het met schaamte — getracht er den naam van te weten te komen. Mij dunkt ook zij zou zulk een vijvercollectie niet ontzien. Een klein stukje over die plant en haar naam zou ik gaarne van Uw hand in *Sempervirens* zien.

Uw Dienaar en Vriend,

C. DE VOS.

De hier bedoelde plant is een soort van Rietgras, die langs de slootkanten zeer veel in ons land wordt aangetroffen, namelijk het Oyperachtig Rietgras (*Carex Pseudocyperus*). De heer de Vos heeft volkomen gelijk, wanneer hij meent dat deze plant een vijver niet zou ontzien, immers ze mag tijdens den bloei met het volste recht sierlijk genoemd worden en hierin staat ze onder de leden van dit geslacht niet alleen; er zijn toch verscheidene inlandsche *Carex*-soorten, van welke hetzelfde gezegd kan worden. Dit kon echter geen reden voor mij zijn om haar, zonder dat daartoe directe aanleiding bestond, in het hier bedoelde artikel te bespreken. Ik gaf daar toch, en ik heb het duidelijk genoeg te kennen gegeven, geen overzicht van onze inlandsche water- en moerasplanten. ¹⁾ Lijkt er zelfs niet naar. Ik gaf een schets van hetgeen aan en in den vijver groeit, die deel uitmaakt van „Onzen Rotstuin.“ Daar had zij ook aan den kant kunnen staan, en dan zou ze zeker eenigszins uitvoerig besproken geworden zijn. Ze staat er echter toevallig niet, omdat ik haar elders in de buurt voldoende in mijn bereik heb.

Dat intusschen die korte schets van eenige inlandsche waterplanten de aandacht ook op de anderen deed vestigen, kan voor mij niet anders dan een aangename voldoening zijn. Van meerdere zijden ontving ik reeds blijken dat dit onderwerp belangstelling vindt. W.

BERICHT.

Op verzoek van den heer Ant. Roozen (firma Ant. Roozen & Zoon) verklaren wij gaarne dat het in *Sempervirens* 1886, bladz. 230 ingezonden stuk niet door hem, of iemand zijner firma of met zijn medeweten geschreven is. Een dezer dagen door hem ontvangen anonieme briefkaart, waarin hij als de schrijver daarvan wordt genoemd, gaf tot dat verzoek aanleiding. R.E.D.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“ No. 34, van 23 Augustus.

Officieel gedeelte: Vergadering der Vaste Commissiën. — Herinnering van de Bloemen- en Planten-Commissiën.

Niet officieel gedeelte: Een huldeblijk ter blijvende herinnering aan R. C. Afourtit. — De inzendingen voor de Vaste Commissiën. — Lijst der Bekrooningen op de Tentoonstelling te Hilversum. — Elk wat wils (*Saxifraga Fortunei*). — Uitgestrektheid der bosschen in Europa. — *Cornus sibirica* en *Eranthis hyemalis*. — De preboomen van den Jardin des Plantes. — Verslagen van Vergaderingen, afd. Groningen. — Prijscouranten. — Tentoonstellingen.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „CORONA”.

De Naamlooze Vennootschap

„CORONA”,

heeft aan deze zaak
de meest mogelijke
uitbreiding gegeven,
en is zoowel door
hare verbindingen met
het buitenland, als

door de keuze van
haar personeel, steeds
in staat aan de hoogst
gestelde eischen te
voldoen, op grond
waarvan zij zich bij
voortdurend blijft aan-
bevelen.

MAGAZIJN:

Keizersgracht bij de N. Spiegelstraat 521.

FILIAAL:

Kalverstraat, hoek Engo Kapelsteeg 91.

TELEPHONISCH VERBONDEN MET HET CENTRAALBUREAU.

Bloemwerken van kunst en smaak, Kransen, Corbeilles, enz.

worden op de meest smaakvolle wijze bewerkt en naar alle deelen

1032

des lands verzonden.

KAMERPLANTEN,

Kamerornamenten voor planten en bloemen.

Beplanting van Bloementafels, Standaards, Terrariums, Jardinières, Bloemenhangers, enz.

VERSIERINGEN EN VERHURING VAN PLANTEN.

Aanleg en Onderhoud van Tuinen.

DECORATIE

van Terreinen en Gebouwen, met bijlevering van planten, draperiën, timmerwerken,
verlichting, enz. tot de billijkste prijzen.

MAKART-BOUQUETTEN en VOORWERPEN VAN GEDROOGDE BLOEMEN.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

• FABRIEK VAN 1018

**Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.**

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL M^z,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1019

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

MEIWIJN.

van ZWAARDEMAKER's Vruchtenwijn.

Tegen Postwissel f 5.40 Twaalf Flesschen franco thuis door Nederland. J. ZWAARDEMAKER C^z, Prinsengracht 862 Amsterdam. 1020

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C^z, te AMSTERDAM.

1021

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 1022

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

GROENEWEGEN & Co,

Hofleveranciers,

Neembien, Leed- en Neembienhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 1023

Hoog en breed 24 cM.	1.15
29	1.80
32	1.60
36	2.30
40	3.40
45	4.10
50	4.70
55	5.50
60	8.—
65	10.—
70	12.—
75	15.50
80	18.75
90	22.75
100	29.—

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f 2.—, franco door het geheele
Rijk. 1024

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland.

JE MAINTIENDRAI

N°. 36. VRIJDAG 5 SEPTEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

ZOCHER & Co.,
 Boomkweekerij en Bloemisterij
 1033 „Rozenhagen”,

TE HAARLEM.
 hebben de eer te berichten dat
 thans bij hen, zoowel buiten
 als in de kas bloeien vele duizenden **KNOLBEGONIA'S**,
 uitmuntende door habitus der
 planten, houding, en vorm der
 bloemen en door zulk eene ver-
 scheidenheid van kleur, als zeker
 nergens zal worden aangetroffen.
 Tevens is te bezichtigen
 hunne uitgebreide Collectie
DAHLIA'S, waarbij de nieu-
 were met zoogenaamde Cactus-
 bloemen. Tot een bezoek wordt
 elk liefhebber uitgenoodigd.

„Sempercrescens”,
 Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
 NAARDEN. 1034

Plantenknipen

van Teakhout, worden in alle
 grootten, solied en goedkoop
 geleverd.

C. J. SCHRIJVER,
 1035 Kuiper te Weesp.

De Levensverzekering Maatschappij
 „UTRECHT”
 sluit op voordelige voorwaar-
 den alle verzekeringen, die het
 menschelijk leven ten grondslag
 hebben en uit statistieke gege-
 vens te berekenen zijn.
 Leidsche Straatweg 4 en 5 te
 Utrecht, 1036

GROENEWEGEN & Co.
 Hofleveranciers,
 BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
 Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Merkwaardige verschei-
 denheid; de bladen groeien
 nog meestal van uit het
 midden door, soms ont-
 wikkelen zich twee bladen
 boven elkander aan één
 steel, en wat nog het
 aardigste is, het tweede
 blad vertoont zich als een
 slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk be-
 haard en geheel zilvergrijs,
 daarbij schoon bruinachtig
 groen geaderd. 1037

Per stuk f 0.60.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f 1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,
 Posthoornsteeg, Rotterdam.

1038

Verschenen bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam:

V. ROMEIN,

Korte handleiding bij het versieren van onze Balcons met Bloemen en Planten.

Prijs 25 cent.

1052

V. ROMEIN,

PRACTISCHE AANWIJZING TOT HET KWEEKEN VAN DE ASPERSIE.

Prijs 10 cent.

Verkrijgbaar bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam.

Sjalotten 1890.

Na ontvangst van Postwiel, franco Postpakket, emballage vrij: 1053

5 Kilo groote 1.15

5 „ middelsoort 1.25

5 „ kleine 1.50

Adres franco brieven JOHS. BOMERT, te Dedemsvaart.

EEN TUINMAN,

gehuwd, zonder kinderen, middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigen, biedt zich aan tegen November of eerder.

Franco brieven motto Tuinman bij den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 1054

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1055

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

door

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1056

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1057

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Die Stauden,

oder perennierenden winterharten oder doch leicht zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis f 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis f 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW LILIES.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 1058

Price f 4.—

PORCELEINE

Nummer-Etiquetten.

(Met gaatjes)

Deze etiketten van wit-porcelain vervaardigd, met flink duidelijk cijfer, zijn rond, hebben ruim 8 cm. doorsnede, zijn genummerd van 1 tot 50, en van 1 tot 100; ze zijn duurzaam en daarom bijzonder geschikt voor planten-collecties, als: Dahlia's, Rozen, enz.

Per 50 stuks (N°. 1 tot 50) f 2.75

Per 100 stuks (N°. 1 tot 100) f 5.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, 1059

AMSTERDAM.

SEMPER VIRENS.

No. 36.

VRIJDAG 5 SEPTEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Op 26 Augustus in „Artis”. — Montbretia's, met een afbeelding. — De Hippeastrum (Amaryllis) door Harry Veitch, vervolg van bladz. 413. — Ingezonden: Een Affourtit-prijs. — Rotterdam Colony. — Een goed werkende reclame. — Weeknieuwa. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Op 26 Augustus in „Artis”.

DE Tentoonstellingen — ze verdienen dezen naam tegenwoordig ten volle — van het ingezondene voor de vergaderingen der » Vaste Commissies « van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde winnen steeds aan belangrijkheid. Die van Dinsdag 26 Augustus zal zeker geen bezoeker, plantenkenner of niet, onbevredigd gelaten hebben.

Nauwelijk had ik, even na twaalf uur, een voet in de zaal van Artis gezet, of ik werd achtereenvolgend door drie, vier kweekers in den arm genomen, en gebracht bij een inzending van den heer W. Drost, tuinbaas, bij den heer C. W. R. Scholten Jr., te Amsterdam, met de vragen: Kent ge deze Amaryllis? Heb je ooit zoo'n Amaryllis gezien? Wat zeg je daarvan? en zoo meer.

Nu vind ik dat, als kundige bollenkweekers mijn gevoelen vragen omtrent een Amaryllis, dit vrij wel hetzelfde is als wanneer een Parijzenaar een Hollander, die een paar keeren te Parijs is geweest, verzoekt hem den weg te wijzen in Frankrijks Metropolis.

Toch, geheel vreemd is mij deze materie niet, en zoo was dan ook mijn verwondering niet gering, toen ik stond voor een Amaryllis, zonder twijfel tot Hippeastrum behoorende, met niet bijzonder groote bloemen, maar die geheel *zwavelgeel* waren, zonder dat er ook maar een schijn van een andere kleur in te bespeuren was.

De heer Scholten is aan velen reeds sedert verscheidene jaren als plantenliefhebber wel bekend; als kampioen in het invoeren van nieuwe planten treedt hij, zoo ver mij bekend is, thans voor de eerste maal in het strijdperk, en hij is daar een welkom mededinger, wiens debuut veel kans heeft in de annalen van den Tuinbouw als een moment van betekenis bewaard te blijven.

Deze Amaryllis, zooals ik haar nog wel

moet noemen, wijl ze als zoodanig was ingezonden, had een vrij kloeke bloemsteng, maar toch schijnt de bol nog niet tot zijn volle kracht te zijn gekomen, zoodat de steng, behalve een open bloem, nog slechts ééne knop had. Die bloem is niet wijd geopend, zoodat de toppen der bloembladeren niet omgebogen zijn; wat de grootte der bloem betreft heeft ze dus geen bijzondere verdienste. Maar van veel beteekenis kan zij worden om de zuiver gele kleur, zoodat ze, in handen van een goed Amarylliskweeker komende, allicht aanleiding kan geven tot een nieuw ras.

Dat ze met een Certificaat 1ste klasse bekroond werd, is gemakkelijk te begrijpen. Ze is in 1888 door den heer Scholten uit Venezuela ingevoerd.

Behalve deze zeer merkwaardige plant had de heer Drost nog een viertal Orchideeën, mede uit Venezuela afkomstig, ingezonden, waarbij een sterk exemplaar eener *Acineta* sp. met verscheidene hangende bloemtrossen. (Eerv. verm.) Ik verzuimde een bloem er van mede te nemen, maar, voor zoover ik haar mij kan voorstellen, lijkt ze op de *Acineta Humboldtii* fulva, in 1845 onder den geslachtsnaam *Peristeria* in het *Botanical Magazine* (tab. 4156) afgebeeld en beschreven; voorts een tweetal planten eener *Warszewiczella* (denkelijk *discolor*) en een *Masdevallia* sp. en een witbloemige *Trichopilia* (Cert. 1ste kl.) naar het schijnt een variëteit van *tortilis*. De heer Dros, de zoon van zijn tuinbaas, die deze planten, evenals de daareven vermelde Amaryllis, van zijn reis medebracht, blijkt niet alleen goed gezocht te hebben, maar wat hij invoerde ook doelmatig te behandelen.

Ik stond het eerst bij deze planten stil, omdat zij de eersten waren die ik zag; ook was, op het gebied van nieuwe planten, die zuiver gele Amaryllis (*Hippeastrum*?) wellicht de belangrijkste van allen.

Het hoogste woord was ook thans weer aan de bollencultuur, en het blijkt duidelijk, ook aan hem die het niet reeds wist, dat, wil men hier te lande tegenwoordig direct of indirect nieuw ingevoerde planten zoeken, men bij de bollenkweekers moet zijn; immers

mag men deze Tentoonstellingen tot maatstas nemen, dan wordt er op dit gebied door de bloemisten, zelfs door onze overigens zoo goed gereputeerde boomkweekers zeer weinig gepresteerd.

Vergissen wij ons hierin, dan is het hunne schuld, want deze speciale exposities zullen in 't vervolg wel degelijk als zoodanige maatstaf beschouwd worden.

De meest in 't ooglopende inzendingen waren twee groote collecties van *Gladiolus gandavensis*, eene van de firma E. H. Krelage & Zoon, een andere van de firma Ant. Roozen & Zoon, zeker twee die tegen elkaar opgewassen zijn. Beiden ontvingen daarvoor een dankbetuiging, daar van bekroning geen sprake kon wezen, wijl ze niet nieuw waren en ook niet als zoodanig waren ingezonden.

Dat die van de firma Krelage meer aantrok dan de grootere van de firma Roozen, zoeken men niet in de inferioriteit dezer laatste, maar alleen in de opvatting der inzenders. De heer Roozen had blijkbaar zijn inzending zoo groot mogelijk willen maken, waarbij de minder fraaie — altijd toch noch fraaie — hybriden den totaalindruk niet ten goede kwamen; ook was er van elke hybride een bouquet in een vaas gezet, waardoor ze elkaar drongen. Met dit al was deze rijke verzameling eenvoudig prachtig.

De heer Krelage had uit zijn verzameling alleen de veertig fraaisten gekozen, en van elke slechts een paar stengels, allen met volkomen ontloken bloemen gezonden. Hier trokken dus die fraaie bloemen elk afzonderlijk meer de opmerkzaamheid.

Van deze firma zag men voorts 6 stengels van *Gladiolus gandavensis* Snowwhite (Cert. 1ste kl.) een genoegzaam zuiver witte, niet zeer grootbloemige, die in 1889 uit N. Amerika was ontvangen, maar toch vermoedelijk uit Frankrijk afkomstig is, en vroeger in editie aan een Amerikaansche firma verkocht werd; een inderdaad zeer fraaie aanwinst, die zich reeds op het eerste gezicht van al de anderen onderscheidt; ook *Gladiolus gand.* Duchess of Five en Vulso; voorts *Gladiolus* Lemoinei Oriflamme (Cert. 1ste kl.), een zeer donker roode bloem met fluweeligen gloed en *Gladiolus* Lemoinei Spitsberg (Cert. 2de kl.); eindelijk zag men van dit fraaie geslacht, door deze firma ingezonden, nog een viertal nieuwe *Gladiolus nanceanus*, namelijk Charles Baltet (Cert. 1ste kl.), Monsieur Laforcade (Cert. 2de kl.), Maurice de Vilmoren en De Candolle. De heer P. W. Voet,

te Haarlem, had bloemen van *Gladiolus Colvillii roseus* en, ter vergelijking, die der *Colvillii* ingezonden; de eerste, zich zeer gunstig door de rose kleur onderscheidende, ontvingen een Certificaat 1ste klasse.

Van de firma Krelage waren aanwezig afgesneden bloemen en een paar planten van 14 variëteiten van *Agapanthus umbellatus* (Dankbetuiging), waarbij, behalve de gewone witbonte, ook een geelbonte, die vlugger schijnt te willen groeien dan de andere. Wat de bloemen dezer zestiën variëteiten betreft, ze gaan van bijna wit over tot donker blauw in verschillende tinten. Op den keper gezien zullen er wel enkele bij zijn welker grootste verschil in de namen moet gezocht worden. De inzending als zoodanig, mocht intusschen zeer verdienstelijk geacht worden.

Om met de firma Krelage achtereenvolgend af te rekenen, noemen wij een *Lilium speciosum album* Kroonprins, een indertijd uit Japan ingevoerde variëteit, die echter niet in den handel schijnt gekomen te zijn. Nu, daaraan is niet veel verloren geweest, want, rijkbloeiend als ze is, zijn de zuiver witte bloemen te klein om bij de tegenwoordig gekweekten niet af te vallen.

Vervolgens vijf variëteiten van *Montbretia crocosmiflora*, n.l. Rayon d'or (Cert. 1ste kl.), Soleil couchant, Transcendant, Tigridie en Pluie d'or. Ze zijn kennelijk verschillend van kleur, en vooral de eerste, met haar oranjegele bloemen, sierlijk geteekend door een bruinen krans op den bodem, is zeer fraai¹⁾; verder zes variëteiten van *Alstroemeria peruviana*, en een groep zeer fraaie *Gloxynia*'s, slechts uit twee hybriden bestaande, en wel *Gl. hybrida grandiflora* Défiance (Cert. 1ste kl.), omgeven door een rand *Gl. hybr. grandifl. alba*; de eerste heeft zeer fraaie, groote, donker fluwelig roode, de laatste zuiver witte bloemen.

Men ziet dus dat de heer Krelage in zijn ijver om deze exposities belangrijk te helpen maken niet verflauwt. —

Ik koesterde aanvankelijk eenige vrees voor een te grooten overvloed van *Knol-Begonia*'s; het bepaalde zich echter tot het wenschelijke, n.l. het zeer goede.

Van den heer H. Boerema, tuinbaas bij den heer J. E. Scholten, te Groningen, zag men een partij gevuldbloemige hybriden (Cert. 1ste kl.), die zich zeer gunstig door de groote bloemen en de verscheidenheid

¹⁾ In het officieele Verslag (*Tuinb. blad* No. 35) vond ik deze als ingezonden door den heer J. T. van den Berg, te Jutphaas. Wie vergist zich hier?

van kleuren onderscheidde; ze waren zonder namen. Eveneens zonder namen waren de bloemen van een prachtige inzending van den bekenden Begonia-kweker, den heer J. T. van den Berg Jr., te Jutphaas, het waren 12 enkeld- en 12 gevuldbloemigen. De eersten, van Beg. *tuberosa erecta gigantiflora*, verdienden dezen naam ten volle; ook de gevuldbloemigen waren keurig. Beide verzamelingen werden met een Cert. 1ste kl. bekroond.

Waar het de bekroning van zulke collecties betreft komt het er weinig op aan, geldt het echter op naam ingezonden soorten, dan ware het zeker wenschelijk *de planten* te zenden; enkele bloemen toch kunnen niet tot een juiste maatstaf dienen voor een goede beoordeeling.

De heer J. J. Kruijff, te Sassenheim, had bloemen gezonden van een enkeldbloemige zaailing, die zich wel is waar niet door de buitengewone grootte, maar zeer gunstig door de kleur onderscheidde. Deze was helder purper, met wit hart, welke kleuren zeer voordeelig uitkwamen. Als ik mij niet vergis heeft de heer Kruijff deze bloemen medegebracht, toen de Jury reeds met hare werkzaamheden gereed was. Is dit zoo, dan ware het misschien niet kwaad de plant bij de eerstvolgende gelegenheid tijdig in te zenden en dezen zaailing inmiddels een naam te geven. Het zou dwaasheid zijn alle eenigszins afwijkende zaailingen door namen te willen onderscheiden, maar als ze zulk een sprekend en daarbij zulk een lief karakter hebben, mag het wenschelijk geacht worden.

Eindelijk waren er nog vier nieuwe hybriden van deze zoozeer gezochte planten van de firma Zoehar & Co., te Haarlem, namelijk Tarantella, dubb. rood, Dr. Westerman zeer gevuld, Venus, van binnen wit, terwijl de bloembladeren aan de achterzijde fraai rose zijn en Phoebus, enkeld blauw, heldergeel (eerv. vermelding.) — Vooral de beide laatsten zijn zeer fraai.

Lelies waren schaars vertegenwoordigd. De heer Gerdessen, te Haarlem, had een bloem ingezonden van een zeer fraaie variëteit van *Lilium auratum*, n.l. *L. aur. rubro, vittatum*, met een breëde, donkerroode streep of band midden over de bloembladeren; de bloem was echter niet zeer frisch meer. Voorts een plant, waarbij ik las: *Lilium auratum macranthum*. Daar echter *macranthus* grootbloemig beteekent, was deze naam voor die plant weinig passend; *elatus* (hoog) zou beter geweest zijn, daar ze pl. m. 1.70 M. bereikte; de talrijke bloemen waren kleiner dan men die aan

auratum gewoon is te zien. Beter passend is de naam *macranthum* zeker voor die, waarvan de heer Gerdessen een zeer fraaie gekleurde afbeelding had ingezonden, maar die kan niet identisch zijn met deze plant. De firma Groenewegen & Co. had een zeer fraaie variëteit van *L. auratum* ingezonden, welker bloemen zeer sierlijk gevlekt waren (dankbet.).

Een der interessanste inzendingen was zeker die van den heer C. G. van Tubergen Jr., bestaande uit bloemen van verschillende nieuwe of zeldzame bol- en knolgewassen. Ze allen te vermelden gaat niet, ik noem slechts *Cyrtanthus Mackenii* (Cert. 2de kl.), met een klein scherm van bijna witte bloemen, welke plant, volgens den inzender, het geheele jaar door, en inzonderheid in den winter bloeit; *Crinum Powellii*, een bastaard van *Cr. longifolium* en *Moorei* (Cert. 1ste kl.), met zeer fraaie rose bloemen, die zonder bedekking buiten overblijft, een zeer fraaie aanwinst; *Kniphofia hybr. Obelisque* (Cert. 1ste kl.), een zware tros, bijna geheel zuiver geel (ik vind de gewone Vuurpijl mooier); *Tydea hybrida Novelty* (Cert. 1ste kl.), met zeer groote bloemen, van lange franjes voorzien, donker rood met nog donkerder stippen; *Tigridia Pringlei* (Cert. 2de kl.); deze bleek tegen onze winters bestand; de bloem is veel kleiner dan *T. Pavonia* en niet zoo mooi; voorts *Colchicum (autumnale) giganteum*, *Agapanthus umbellatus flore pleno*, zeer goed, met donker blauwe, half gevulde bloemen, zware schermen vormende; *Anemonopsis macrophylla*, *Crocoshia aurea imperialis*, *Calochortus madrensis*, enz. Eindelijk stonden daar nog bij twee planten eener nieuwe Duizendknoop, n.l. *Polygonum sphærostachyum* (Cert. 2de kl.), een vaste plant van ongeveer 25 à 30 cm. hoogte, met lange, smalle bladeren en langwerpige bloemhoofdjes, in den trant van *P. Bistorta*, maar wat korter. Deze zijn donker bloedrood. Een zeer aanbevelenswaardige vaste plant.

Het schijnt dat de heer v. T. op het gebied van verschillende bol- en knolgewassen voor de firma Krelage niet onder wil doen. Dit kan een belangwekkenden wedstrijd geven, die dan den bezoekers dezer Tentoonstellingen ten goede zal komen.

Nog een geheel andere soort *Polygonum* was ingezonden door de firma Zoehar & Co., te Haarlem. Dit was een nog niet in bloei zijnde éénjarige plant, namelijk een *Polygonum orientale, fol. variegatis*

(Cert. 2de kl.) Nu, den bloei kennen we en hier is 't om de bonte bladeren te doen. Het staat mij voor dat ik haar reeds een paar jaar geleden bezat, en zij toen bleek bij ongunstig voorjaarsweer niet gemakkelijk te wezen. Thans staat ze ook (van uit Duitschland ontvangen zaad gekweekt) hier krachtig. Een groote aanwinst zie ik er echter niet in.

Een verzameling Tydæa-zaailingen van de firma Groenewegen & Co., te Amsterdam (Eerv. verm.), bevatte verscheidene fraaie hybriden. Of ze hetgeen er reeds van is overtroffen komt mij twijfelachtig voor.

Dezelfde firma had een nieuwe Anthurium Andréanum ingezonden, n.l. A. Andr. atropurpureum, (Cert. 1ste kl.) De naam duidt reeds aan dat ze zich onderscheidt door de zeer donkerroode bloemscheede, een prachtige kleur inderdaad. Nog zag men van haar eenige verschillende, deels nieuwe planten, b.v. Nephrolepis cordata compacta, Begonia argenteo-guttata, Adiantopsis radiata, enz. De laatstgenoemde is een hoogst sierlijke Brazilaansche Varensoort, waarvan veel meer partij kon getrokken worden.

Van de Rotterdamsche Diergaarde zagen wij een Anthurium uit Liberia, die de eigenaardigheid heeft van lange bladerlooze stengels te ontwikkelen en dan weer op eens met bladeren voor den dag te komen. Overigens weinig aantrekkelijk voor de liefhebbers.

Veel meer is dit het geval met de Rhododendron Prince Leopold (Cert. 1ste kl.), een der door de heeren Veitch gewonnen hybriden tot de javanico × jasminiflorum-groep behorende, en zeker niet een van de minst fraaien, al zijn er nog fraaiere, inzonderheid onder de gevuldbloemigen. Men mag er den heer Wilke dank voor weten, dat hij deze fraaie, mild bloeiende plant ter kennismaking zond, en de jury deed zeker wel met haar een 1ste klasse Certificaat toe te kennen. Hierdoor zal allicht de opmerkzaamheid der liefhebbers meer op deze fraaie, zoo scherp gekenmerkte groep gevestigd worden. Eindelijk had de Rotterd. Diergaarde nog een fraai bloeiend exemplaar ingezonden van Cattleya gigas (Sanderiana)¹⁾, dat een eervolle vermelding verkreeg.

Behalve de reeds vroeger vermelde Gladioli, had de firma Ant. Roozen & Zoon

nog ingezonden een verzameling bloemen van tien verschill. Altroemeria's (Dankb.), soorten en variëteiten, wel geschikt om deze fraaie knolgewassen onder de aandacht te brengen van hen, die ze nog niet of weinig kenden.

Ook de heer J. T. van den Berg Jr. had het niet bij zijn Begonia's gelaten. Men zag van dezen bloemkweeker (want dit is hij bij uitnemendheid) ook afgesneden bloemen van een zestal verschillende variëteiten van Phlox decussata, waarvan er een, Paul Bert, met een Cert. 2de kl. werd bekroond. De bloemen zijn violet met wit. Alle zes waren die variëteiten mooi.

We komen nu aan een gemengde inzending van een onzer ijverigste liefhebbers, mr. H. J. van Heijst, te Wijk bij Duurstede, die reeds verscheidene keeren blij gaf het schoone niet in ééne richting te zoeken, maar te weten waar hij het in verschillende richtingen kan vinden. Hierbij behoorde een reusachtig exemplaar van Erythrina cristagalli (Eerv. verm.), een rijk bloeiende Agapanthus umbellatus fl. albo (sic!) Roscoe purpurea, Hæmanthus tigrinus (Dankbet.), verschillende variëteiten van Polypodium vulgare (Cert. 1ste kl.), enz. Ik was bang met omtrent deze interessante verzameling aantekeningen te maken, toen men mij naar iets anders heen riep, zoodat ik er niet meer van kan zeggen.

Ook de firma Zoicher & Co. heb ik nog eens te noemen, en wel voor twee inzendingen, n.l. takken met vrucht van Rubus phoenicolasius (Cert. 2de kl.), Tilia argentea fol. aureo-maculatis (zeer fraai bontblarig) en Hypericum Moserianum, welke laatste ik niet ken, maar die mij een half-heester schijnt, gelijk H. patulum en welke rijk bloeiend is.

Vervolgens een allerliefste partij Dianthus Caryophyllus Margaritæ (Cert. 2de kl.), een sedert verleden jaar in den zaadhandel, naar ik meen door Dammann, aangeboden nieuwe variëteit, die zeer verdienstelijk is om den vroegen en rijken bloei. Hiervan leverden deze fraaie, pl. m. 25 cm. hooge planten het bewijs. Dit zal een marktplant bij uitnemendheid worden.

Eindelijk moet ik, om der volledigheidswille, nog vermelden een Vriesea splendens formosa (Cert. 1ste kl.), waarbij Vriesea splendens ter vergelijking was ingezonden. Omtrent deze prachtige, voor weinige jaren door den heer C. W. R. Scholten Jr. ingevoerde variëteit vindt men nadere en uitvoerige bijzonderheden vermeld in Sem-

¹⁾ Ik neem dezen naam en synoniem op gelijk beiden er bij stonden. De opmerking mag echter niet achterwege blijven dat beide namen als synoniemen te beschouwen zijn en behooren aan Cattleya labiata Warszewiczii, gelijk deze fraaie variëteit volgens Veitch's Manual (Part. II, blz. 27) genoemd moet worden.

pervirens 1889, blz. 361 en volg., zoodat ik daar thans niet op behoef terug te komen. Ze is nog niet in den handel, maar zal toch denkelijk in het volgende jaar wel door de firma Groenewegen & Co., verkrijgbaar gesteld worden.

En nu geloof ik aan allen en allen de verschuldigde eer bewezen te hebben. Sloeg ik iets over, men vergeve het mij; 't was er vol bezoekers en dan is 't niet gemakkelijk om in een paar uren alles goed te overzien.

28—8—'90.

W.

Bloembollen-cultuur.

Montbretia's.

(Met een afbeelding.)

We wenschen iets te zeggen over de Montbretia's en de schoone soorten en variëteiten, die er tegenwoordig van worden gekweekt; ze zijn 't overwaard; men moet in de vorige week de verzameling afgesneden bloemstengels en planten in potten er van — 't was een volledige verzameling van alle tot heden in den handel voorkomende soorten en variëteiten -- van de firma E. H. Krelage & Zoon, te Haarlem, gezien hebben, ingezonden ter Vergadering van de Vaste Commissiën van de Nederl. Maatsch. voor Tuinbouw en Plantkunde, in de zaal van »Natura Artis Magistra« te Amsterdam, die schitterende bloemen waren een der aantrekkingspunten voor het publiek en niet het minst voor de dames, die ze verrukkelijk vonden.

De Montbretia behoort tot de familie der Iridaceëen en ontving haar naam naar den Franschen natuurkundige Coquebert de Montbret; in 't eerst schonk men weinig aandacht aan de Montbretia, doch nadat de heer G. H. Potts, te Lasswade, bij Edinburg de Montbretia Pottsi, de eersteling van al de schoone hieronder genoemden, was gaan kweken en de aandacht op haar gevestigd had, is zij meer algemeen verspreid en toen de Fransche bloemist, de heer Lemoine uit haar en de Crocosmia (Tritonia) aurea een hybride won, die voor 't eerst in 1880 bloeide, en waaraan hij toen den naam van Montbretia crocosmiæflora gaf, is de liefhebberij voor de Montbretia's sterk toegenomen. Sedert een paar jaren, slaagde de firma Lemoine er in een geheele verzameling van de schoonste en schitterendste variëteiten -- waarvan wij de namen en beschrijvingen hieronder laten volgen -- te winnen; hij bracht die in den handel en het geslacht heeft reeds nu zulk een belang-

stelling gewekt, dat we binnen kort mogen verwachten, dat de Montbretia's zich spoedig algemeen in de tuinen zullen inburgeren.

De bollen der Montbretia's worden geplant in het najaar, bij voorkeur in een humusrijken, met zand vermengden grond, op een onderlingen afstand van ongeveer 10 Centimeter, gedurende den winter een weinig bedekt, en in 't voorjaar weer bijtijds ontdekt; ook kan men in 't voorjaar planten, 't geen voor lage, vochtige plaatsen aanbeveling verdient. Na verloop van twee of drie jaar, wanneer het aantal bollen in den grond te groot wordt en er voor het groote aantal planten geen voldoende plaats meer is om, zich te knnnen ontwikkelen, is het noodig te verplanten.

Voor potcultuur is de Montbretia bijzonder geschikt; zet men haar in voedzame aarde dan zal zij een sierlijk bloeiende plant leveren; het aantal bollen richt zich naar de grootte van den pot, voor een van gewone grootte zijn drie bollen voldoende. Na ingeplant te zijn worden de potten eenige Centimeter ondergegraven, 't zij in den vollen grond of in een kouden bak en wil men den bloei vervroegen, dan kan men de potten een deel van den zomer in den bak houden of op een warm gelegen rabat voor een muur of schutting plaatsen.

De Montbretia vormt een sierlijk gewas; met haar vroolijk groene, lijn- zwaardvormige bladeren, waarboven de bloemaren flink uitstaan, maakt zij een fraai effect en kan in sierlijkheid met de meeste gewassen wedijveren.

De bloemen leveren een rijk materiaal voor allerlei bloemversieringen, zij zijn schitterend en sierlijk en in water geplaatst bloeien zij bijzonder lang, veel langer dan andere bloemen, in 't algemeen gesproken bijna drie-maal langer.

De volgende soorten en variëteiten zijn tot heden in den handel, en binnen kort verwachten wij van meer genoemden heer Lemoine opnieuw het aanbod van eenige nieuwe bijzonder schoone variëteiten.

Crocosmiæflora; oranje met vermiljoen. Een bed van deze is schitterend; zij bloeit lang.

C. aurea, vormt een fraaie, flinke plant met talrijke stengels, en groote, opene, prachtig goudgele bloemen.

C. bouquet parfait, met zeer groote bloemen, donkergeel in het midden, levendig vermiljoen aan de uiterste einden der bloemen.

C. drap d'or, rechtopstaande groeiwijz,

zeer groote chromaatgele bloemen, deze variëteit valt zeer in 't oog.

C. *eldorado*, fraaie variëteit, vormt een lage plant (slechts 35 Centimeter hoog), doch bloeit bijzonder mild met groote, goudgele bloemen.

C. *elegans*, bloem schitterend geel, het buitenste deel der buis en de knoppen zijn vermiljoen op gelen grond.

C. *étoile de feu*, met bloemen, grooter dan die van de *crocosmiæflora*, goed open, van buiten bloedrood, van binnen vermiljoen met helder geel hart, schitterend.

C. *gerbe d'or*, net gevormde, lage zeer mild bloeiende plant, bloemen eenigszins buisvormig van een prachtig goudgele kleur.

C. *incendie*, flinke, rechte stengels, opstaande bloemen schitterend rood, in 't midden citroengeel en purper gestippeld, de schitterendste onder de *Montbretia*'s.

C. *météore*, bloemen zeer groot, breede, ronde bloembladen, van binnen geelachtig steenrood van buiten bloedrood.

C. *phare*, met rijker kleurschakeering dan die van *crocosmiæflora*, bloemen van binnen schitterend menierood met geel hart, van buiten zeer helder menierood.

C. *pluie d'or*, buitengewoon mild bloeiende, bossig groeiende plant, talrijke bloemstengels, met middelmatig groote, okergele bloemen, geheel nieuwe kleur onder de *Montbretia*'s.

C. *pyramidalis*, opstaande bloemen, zalmkleurig abrikoosgeel.

C. *rayon d'or*, zeer groote, net gevormde, okergele bloemen, aan de onderzijde van de buis gevlekt, evenals sommige *Tigridia*'s.

C. *soleil couchant*, lage, zeer mild bloeiende plant, opstaande stengels, groote, goed voorkomende, schitterend goudgele bloemen.

C. *solfatare*, groote, goed voorkomende Napels-gele bloemen, rechtopstaande stengels van 65 Centimeter hoog, zeer onderscheidene, bekoorlijke verscheidenheid.

C. *talisman*, flinke opstaande, doch weinig geopende, vermiljoen-bloedroode bloemen de keel met purpere vlekjes bezaaid.

C. *tigridie*, stengels flink opstaand, bloemen goed voorkomende, rijk oranjegeel, aan de keel gevlekt met breed bruinen kring evenals bij de *Tigridia*'s.

C. *transcendant*, groote bloemen, oranje-vermiljoen van buiten, van binnen helder vermiljoen met gele keel. Deze *Montbretia* is de mildst bloeiende van allen, zij is den geheelen zomer en herfst met bloemen overdekt en is voor potcultuur bijzonder geschikt.

Pottsi, mild bloeiend, rood met geel hart, fraai gewas.

Pottsi *grandiflora*, groeiwijs en vorm als Pottsi, doch met grootere bloemen, van buiten menierood, van binnen geel.

De Hippeastrum (Amaryllis.)

DOOR

HARRY VEITCH.

(*Vervolg van blz. 418*).

Men kan aannemen dat het tegenwoordig geslacht *Hippeastrum* afstamt van talrijke wilde vormen, die meer dan een eeuw geleden ingevoerd werden. Onder de alleroudste van dezen behooren de equestre en *Reginæ* uit West-Indië en Midden-Amerika; van dezen stammen hoogst waarschijnlijk de donkerroode en scharlaken hybriden der latere tijden; verder *vittatum*, uit de zelfde streken afkomstig, waarvan men den invloed zelfs in de laatste hybriden nog kan herkennen aan de lange kleurbanden, die nu eens meer, dan weer minder over de bloembladeren heenloopen; *reticulatum*, een kleinere vorm, afkomstig uit Brazilië, duidelijk te herkennen aan de scharlaken aderen en strepen der bloembladeren en aan de wit gestreepte bladeren, karakters die zij heeft medegedeeld aan sommige der fraaie herfstbloeiende hybriden, waarvan er nog steeds te weinig zijn. Verscheidene jaren later werd *psittacinum*, ook uit Brazilië, ingevoerd. Deze soort heeft grotere bloemen dan de voorgaande, waarvan tevens de duidelijkste kenmerken zijn het groene hart en de donker scharlaken nerven, hoofdzakelijk voorkomende op de buitenste helft der bloembladeren. Omstreeks denzelfden tijd werd van het Organgebergte door Mr. William Harrison, de invoerder van talrijke prachtige Braziliaansche Orchideeën, de *sulicum* ingevoerd, een soort met een krachtige houding en schitterend scharlakenroode bloemen. De hier genoemde soorten kunnen als de voornaamste voorouders gelden der thans gekweekt wordende *Hippeastrums*; hoogst waarschijnlijk zijn bij de hybridisatie ook nog wel andere soorten gebruikt, maar de invloed, die deze op het in cultuur zijnde ras hebben uitgeoefend, is lang verdwenen, waarom zij stilzwijgend voorbij gegaan kunnen worden. Een zeer opmerkswaardige soort mag echter niet onvermeld blijven, en wel om hare lange buisvormige bloem, die groenachtig wit van kleur is en eenige overeenkomst heeft met sommige der buisvormige Lelie's van Japan en de Philippijnen. Deze is de *solandriflorum*. Herbert won bastaarden van deze soort en regio-vitta-

tum, die zeer veel overeenkomst toonden met de in het *Botanical Magazine* 1887, tab. 3542, onder den naam van *ambiguum* afgebeelde soort, welke in den Botanischen Tuin van Glasgow was ontvangen. Het schijnt dat deze laatste, evenals de hybriden, die er sterk op gelijken, later meer gebruikt werden tot het verkrijgen der variëteiten met lange buisvormige bloemen, dan de *solandriiflorum* zelf.

Om de verbeteringen, die in het geslacht *Hippeastrum* gemaakt zijn, duidelijk voor te stellen, heb ik zoo veel mogelijk al de oorspronkelijke soorten, die op het nu gekweekt wordende ras invloed hebben uitgeoefend verzameld en in bloei getrokken. Bij dezen behooren nog twee of drie anderen, die voor natuurlijke soorten doorgaan, maar omtrent wier afkomst eenige onzekerheid heerscht;

matisch en geregeld heeft toegepast. Hij heeft ons een overzicht van zijn eerste proefnemingen gegeven in de *Transactions of the Horticultural Society of London*, en in een appendix van het tiende deel van het *Botanical Register*, verschenen in 1824; zijn latere proefnemingen worden medegedeeld in het *Journal of the Horticultural Society* van 1847. Reeds in 1824 had hij vijf en dertig verschillende hybriden, terwijl er vier of vijf in andere collectie's werden gevonden. Bij de appendix van het *Botanical Register* van 1824 heeft hij een gekleurde plaat gegeven van die hybride, welke hij als de beste beschouwde, en die hij *splendidum* gedoopt heeft. Hij had deze hybride gewonnen uit een kruising van *vittatum* met *Reginae* of *equestre*; daar er echter verwarring met de etiketten had plaats ge-

MONTBRETIA.

benevens drie of vier hybriden, die een belangrijken invloed hebben uitgeoefend op het *Hippeastrum*-ras, bij ons in Chelsea gewonnen, en die een van de voornaamste overgangen vormen tusschen dit ras en de oorspronkelijke soorten. Twee andere soorten, die ook niet weinig tot de verbetering van het geslacht *Hippeastrum* hebben bijgedragen, moeten nu nog vermeld worden; dit zijn *pardinum* en *Leopoldii*, daar dezen echter pas zoo kort geleden zijn verschenen en vooral de laatste een overwegenden invloed op de nieuwst gewonnen verscheidenheden heeft uitgeoefend, zal het beter zijn ze meer naar de tijdorde te bespreken, en nu een kort overzicht te geven van hetgeen met de oudere vormen gedaan is, vóór dat deze nieuwere soorten verschenen.

Dean Herbert is de eerste geweest, die de hybridisatie van *Hippeastrum* syste-

had, wist hij niet zeker met welke. Deze hybride zou volgens deze afbeelding thans in 't geheel de aandacht niet meer trekken. Ter zelfder tijd trok een andere hybride hoofdzakelijk door hare schitterende kleur, zeer de opmerkzaamheid der liefhebbers, en deze was bestemd om zeer bekend te worden, hoofdzakelijk door den invloed die zij op de nieuw te winnen hybriden uitoefende. Deze, waarvan de afkomst eenigszins duister is, kwam in de tuinen onder den naam van *Johnsonii* voor. In de *Transactions of the Horticultural Society of London* van 1819 wordt er door Herbert het eerst melding van gemaakt; hij zegt daar: »Ik heb verscheidene zaailingen van *Johnson's regio-vittatum*, ook heb ik eenige bastaarden van *equestre-vittatum*, die nog beter zijn dan die van *Johnson*.» Wat er van deze laatste hybriden geworden is, is niet bekend,

maar vier jaar later toen er twijfel ontstaan was omtrent de afkomst van Johnsonii werd er door Mr. Gowen in den tuin van den Graaf van Carnarvon, te Highclere, een proef genomen door vittatum met Reginae, de vermoedelijke ouders van Johnsonii, te kruisen. De zaailingen bleken volkomen gelijk aan Johnsonii te zijn, zoodat de afkomst van deze hybride als vastgesteld kan beschouwd worden. In de *Transactions of the Horticultural Society* van 1823 geeft Mr. Gowen een verslag van deze proef, waarin een toevallige zinspeling voorkomt op den Botanischen Tuin van Liverpool, waaruit men kan opmaken dat de oorspronkelijke Johnsonii daar gewonnen is. Het doet mij genoeg op dit oogenblik een bol van Johnsonii in bloei te hebben, daar het een zeer belangrijk feit voor de geschiedenis der Hippeastrum is, dat deze hybride gedurende zulk een reeks van jaren is blijven bestaan. Talrijke hybriden, die nu verschenen, maar slechts een twijfelachtigen naam verwerven, overslaande, komen wij aan Acramanii, lange jaren in de tuinen onder den foutieven naam Ackermannii gekweekt. Uit de *Gardeners' Chronicle* van 1850, pag. 357, zien wij dat de Acramanii gewonnen werd in 1835 door Messrs Garaway & Co., te Bristol, uit een kruising van aulicum platypetalum (afgebeeld in het *Botanical Register* van 1826, tab. 1038) met psittacinum. Juist in die eigenschappen, die den bloemkweker het meest aantrekken, staat deze soort verre boven de talrijke in deze tijden gewonnen hybriden, maar toch moest zij een paar jaar later weer onderdoen voor een nieuwe hybride, door dezelfde firma uit een kruising van aulicum met Johnsonii, gewonnen en door hem Acramanii pulcherrimum gedoopt. Het doet mij genoeg ook deze heden in bloei te hebben en dus zoo doende twee der voornaamste schakels uit een keten te kunnen vertoonen, die de wilde vormen der Hippeastrum met de thans gekweekten verbindt.

Het verschijnen van Acramanii pulcherrimum gaf een krachtigen stoot aan de cultuur der Hippeastrum, en kort daarop bemerkten wij, dat wijlen Louis van Houtte, te Gent, en ook vele andere Belgische en Fransche kweekers, talrijke hybriden wonen, waaronder, door de zorg waarmede de hybridisatie plaats had, zich vele fraaien variëteiten bevonden. Sommige der beste hybriden van van Houtte werden van tijd tot tijd afgebeeld in *Flore des Serres*. Onder dezen bevonden er zich met prachtige kleu-

ren, waarin zij de meeste te dier tijde gekweekten overtroffen, maar zij worden allen gekarakteriseerd door smalle lange, bloembladeren, nauwelijks breed genoeg om achter in de bloem het daglicht nit te sluiten. De beste aanwinsten van van Houtte werden later weer overtroffen door die, gewonnen door den ouden de Graaf, te Leiden, aan wien wij de schoone variëteit, die zijn naam draagt, verschuldigd zijn, die weer een der ouders was van de Empress of India, later door zijn zoon, de welbekende Hippeastrum-kweekers, gewonnen. Deze variëteit werd een van de voornaamste factoren voor het aanwinnen van onze tegenwoordige beste typen. Zoowel Graveanum als Empress of India hebben wij heden in bloei. In ons land zijn vele waardige hybriden gewonnen door Mr. R. S. Holford, van Westonbirt, Mr. Baker, vroeger tuinbaas op Coombe Warren, Messrs Henderson, de Rev. Thomas Staniforth, een groot liefhebber van Hippeastrum en door Mr. Speed van Chatsworth.¹⁾ E. Th. W.

Ingezonden.

Het is niet te wenschen dat er Nederlanders zijn, die er aanspraak op maken, dat er na hun dood iets ter hunner herinnering zal gedaan worden. Indien er zoo mochten zijn, dan konden hun verwachtingen wel eens niet verwezenlijkt worden.

Zijn wij wel ingelicht, dan komen de gelden bij de Affourtit-Commissie met bedenkelijke langzaamheid in.

In Engeland schijnt men anders over dergelijke zaken te denken. Daar worden ter gedachtenis aan den overleden heer B. S. Williams een aantal weezen opgenomen in *The Gardeners' Orphan Fund*, als *Williams Memorial Orphans* en bovendien zullen er geldprizen worden uitgelooft met *Williams Memorial Certificates*. Geldprizen!

De Affourtit-Commissie is al tevreden als zij jaarlijks een paar Zilveren Medailles kan beschikbaar stellen. Nu zoover zal zij het wel brengen, maar een weinig geestdrift ware wel weeschelijk; een weinig, want op veel valt er niet te rekenen, vooral niet voor iemand, wiens karakter onafhankelijk genoeg was om nu en dan iets scherps te durven

¹⁾ Het wil mij schijnen dat hier een zeker geheel onwillekeurige omissie plaats heeft; levendig toch herinner ik mij een omstreeks dien tijd door den bekwamen kweker J. C. Rodbard, te Leiden, gewonnen hybride, zoo ik mij niet vergis Cleopatra, die toen zeer gezocht was en blijkbaar nog op waarde gesteld wordt, daar in een dezer dagen verschenen catalogus van Bloembollen de Cleopatra als echt aangeboden werd.

zeggen. Dat mag men niet doen! Maar laat ons niet vergeten dat Affourtit meer dan veertig jaren tegen lauwheid en onverschilligheid gestreden heeft. H.

Rotterdam Colony.

Merced-County, 10 Augustus 1890.

Redactie Sempervirens Amsterdam.

Het duurde langer dan ik in mijn vorige beloofde voor ik de pen weer opvatte, om U eenige mededeelingen te doen, omtrent het een en ander over Californië. Ik gis, dat mijn vorige mededeelingen heel wat geschrijf zullen hebben veroorzaakt en tegenspraak zullen vinden bij de heeren van het Fresno Syndicaat. Daar mijn mededeelingen berusten op persoonlijk onderzoek en alleen de waarschuwing inhielden om goed toe te zien voor men land alhier koopt, zal ik op geen enkel geschrijf antwoorden, doch alleen berichten zenden, die op waarheid berusten. Er is geschreven dat slechts de streek om Fresno geschikt is voor de cultuur van druiven en oranjeappelen. Mr. Eduard J. Wickson, een autoriteit op het gebied der vruchtenculturen zegt in zijn uitmuntend werk »The California Fruits and how to grow them« op bladz. 35. »In some parts of San Joaquin County are stiff adobes, like those in the Sacraments Valley, but as the adobe streak extend up the valley on the east side, it becomes of a lighter type, and on its Southward extension, in Merced County, can be found excellent orchards of most kind of fruit.

Hieruit blijkt dat er geen bepaalde plaats is in Californië, waar de vruchtkwekerij alleen mogelijk is. Wij hebben hier alles wat wij voor een goed resultaat noodig hebben en dat is: goed land, genoeg water, volop zonneschijn, warmte en drooge lucht, waardoor wij onze vruchten in de open lucht kunnen droogen, zonder eenige kunstmatige warmte. Bij de toenemende ontginning van maagdelijken grond in verschillende deelen van Californië, wordt de vraag naar jonge vruchtboomen en gewortelde druivestekken van dag tot dag grooter. Voor een bekwaam man van het vak is er dus hier nogal wat te maken als men weet dat voor gewortelde druivestekken 12—16 doll. per 1000 stuks wordt gevorderd. Veredelde jonge Oranjeboomtjes, 3 voet hoog, gelden 70 a 80 Doll. per 100. Men vindt hier uitmuntend geschikte gronden voor kwekerijen. Zuidelijk van Merced en op zeer billijke voorwaarden en prijzen te verkrijgen. Men koope echter niet in Holland maar kome hier heen om

de beste en meest geschikte plaats uit te kiezen. Men ga ook niet af op de voorstellingen in Holland gemaakt, als of men 8000 of een gezin 12000 gulden bezittend hier alles zoo goedkoop gemaakt en geleverd kan krijgen, dat, als men alles betaald heeft, er nog wat overblijft om van te leven. Arbeidsloonen zijn hier hoog. Ik betaal den baas timmerman 5 doll., de opzichter 3.50, de voorman der schilders 3.— en de werklieden 2.50 per dag. Hout is hier duurder dan in Holland. In plaats van voor 1000 doll. een huis te hebben moet ik 1775 doll. betalen. De stal voor 3 paarden en de koestal voor 5 koeien, 1 kippenhok, 1 varkenshok en de omheining van den koeienloop, 40 voet in het vierkant, kostten mij 260 doll. De grond betaalde ik met 3200 doll. en voor paarden, koeien, varkens, huisraad, tilbury, enz. 1000 dollars te samen dus 6235 doll. of in Hollandsch geld f 15587. Nu reken ik nog niet het welboren en het opzetten van een windmolen met waterreservoir wat pl. m. 300 dollars kost. Zoodat, wil men goed wonen en iets voor zijn comfort hebben men met minstens 10000 dollars hier moet komen. Men verdient het echter ook weer spoedig, want als het land gereed is kan men met tusschenplantingen van verschillende soort spoedig geld genoeg verdienen om in zijn onderhoud te voorzien. De levensmiddelen zijn hier goedkoop en men heeft weinig behoeften.

De grond moet diep geploegd en daarna gelijk gemaakt worden voor een goede irrigatie. Op een 20 acre farm zet men gewoonlijk 10 acres in druiven; deze worden op regels, 8 voet uit elkander en 8 voet afstand, van goed geworteld stek geplant, in Februari of Maart.

Wordt de grond droog dan moet hij met den cultivator los gemaakt worden. Soms is hij zoo hard dat men den wijngaardploeg moet nemen. Dit is zwaar werk. Met denzelfden ploeg worden ook de geulen geploegd naast de geplante druivestekken voor de irrigatie. Uit een hoofdkanaal tapt men het water op bepaalde punten en leidt het in de geploegde geulen. Licht het land vlak dan is dit geen bezwaar. Doch als het terrein glooit dan zijn er veel handen noodig om met schoppen het water in de geuten te leiden zoodat alle planten evenveel water krijgen. Dit werk geschiedt meest door Chinezen, die voor dergelijken arbeid de meest geschikte werklui zijn.

Een paar dagen na de irrigatie worden de geulen dicht geploegd om de sterke verharding van den grond te voorkomen. Het

1e jaar moet men 3 tot 4 maal irrigceeren. Van jaar tot jaar, naar mate de stokken grooter worden en dus de wortels dieper in den bodem dringen, wordt de irrigatie minder noodig. 5—6 Acres zet men in vruchtboomen van allerlei soorten of wel uitsluitend Oranges en Lemons. Olijven, Perziken en Fransche pruimen zijn ook zeer gezocht. Vijgen als ornament boomen. De boomen worden als 3 voet hooge veredelingen geplant, 15—20 voet uit elkander, zoodat er voldoende ruimte overblijft om in de eerste jaren althans verschillende tusschenplantingen te maken.

Aardappels, komkommers, tomaten, bloemkool, enz. zijn zulke tusschenplantingen. Deze brengen van 50—90 dollars per acre op en er is steeds een markt voor te vinden, als men maar met voldoende hoeveelheid komt om het transport te kunnen velen, naar San Francisco en de Oostelijke Staten.

In mijn volgende zal ik u eenige mededeelingen doen aangaande de bloemkweekerij en wat ik daar over gevonden heb. Een tuinarchitect als Mr. Springer, zouden ze hier in Merced zeer goed kunnen gebruiken. Ook in Fresno heb ik weinig gezien dat aantrok.

G. LOTMAN.

Fresno Californië, 2 Aug. 1890.

Aan de Redactie van *Sempervirens*,
te Amsterdam.

Mijnheer de Redacteur!

In het bezit van Uw gewaardeerd blad van den 11 Juli No. 28, vind ik een stukje van den heer G. Lotman, die van uit het »Verre Westen« zijn waarschuwend stem doet hooren voor hen die het voornemen mochten hebben hun tegenwoordig Vaderland voor Californië te verwisselen.

Informeert goed, voordat gij U bij den een of ander persoon of Compagnie aansluit, zegt de heer L.; een goede raadgeving, die door de ondervinding hem zeker is in de pen gegeven.

Ik ben het volkomen met hem eens, ja zelfs voeg ik bij die goede raadgeving: betaalt zoo min mogelijk voor Uw land in Holland, betaalt alleen, nadat U het land gezien hebt.

Ga ik derhalve, wat de raadgeving betreft, met de heer L. mede, de wijze waarop hij de heer Koch en mij aanvalt, doet mij Mijnheer de Redacteur, U eenige plaatsruimte in Uw blad verzoeken, en tot overname der andere bladen, die het stukje van den heer L. plaatsten.

Ik doe U dit verzoek, niet met het doel een pennestrijd uit te lokken, waarvoor ik

waarlijk geen tijd heb, noch eenige lust gevoel; maar ondat de berichten uit Californië naar waarheid gegeven moeten worden.

Ik lees o. a. van een zekeren in mijn omgeving wonende Darmen, die met den heer L. mijn land bezocht hebben en daarover zulk een slecht oordeel vellen.

Ofschoon mijn tijd nu vrij wel beperkt is, door de vele werkzaamheden, als het maken van wegen, graven van irrigatiekanalen, het onderhandelen over de bouw van het Boardinghuis en andere woningen, heb ik toch een middag genomen om mijn bureu op te zoeken om die Darmen te leeren kennen; maar Mijnheer de Redacteur niemand van dien naam is er te vinden; terwijl al mijn bureu 75 dollars, ja zelfs enkelen meer, voor hun land betaald hebben, hun fruitboomen met vruchten zijn beladen, zoodat zij de takken moeten steunen, de druiven een goeden oogst verzekeren; zouden dan de aangrenzende landen slechts 10 Dollars per Acre waard kunnen zijn? De heer L. die zooveel waarde hecht aan de verklaring van één persoon, ik wil aannemen dat die Darmen bestaat en met hem op het land geweest is, alleen dat hij zich vergist wat woonplaats betreft, zal zich de verklaring van 70 (zeventig) personen, voor het meerendeel fruitkweekers, (enkelen voegden bij hun handteekening het aantal Acres, die zij in cultuur hebben), en waaraan de handteekeningen gelegaliseerd zijn door den Burgemeester van Fresno, Prunhiere, Rechters en Notaris, in het kort, een verklaring door ruim 70 personen geteekend, dat het land in Fresno bekend onder den naam van Perrin Colony No. 2. in Holland ten verkoop aangeboden door het Fresno Land Syndicatie, uitstekend geschikt is voor den Vruchten- en Rozijnen-cultuur, wel willen aannemen.

Deze declaratie, waarvan ik U een copy doe toekomen, is voor een ieder ten kantore van het Fresno Land Syndicatie ter inzage beschikbaar.

Verder bevatte het land, zooals de heer L. schrijft op sommige plaatsen 80% aan zand. Mijn oordeel laat ik geheel buiten beschouwing, ik verwijs uw lezers liever naar de officiële stukken, als boven reeds aangehaald en naar de analyses van Prof. Hilgard van de University of California, te Berkely, waarvan een gedrukt copy dit schrijven vergezelt. Het oorspronkelijke is ten kantore van het Fresno Land Syndicatie.

Prof. Hilgard noemt de gronden van het Syndicatie een *Sandy loam*, en beschouwt

hen als uitstekend geschikt voor de rozijnen-cultuur; trouwens in Fresno zijnde, behoeft men niet lang naar bewijzen te zoeken, de aanwezige vineyards spreken voor hen zelve.

Ook de Colonisten van Merced schreven naar Holland. (zie *Haarlemmer* 15 Juli) over den prachtige groei der boomen.

»De druiven staan er prachtig, ofschoon de bodem in den omtrek van Fresno niet zoo goed is als bij ons (Merced en daar is slechts één Vineyard 2 uur rijdens van de Rotterdam Colony.)

Ik vraag U hoe rijmt zich dat. Een ieder kweeker toch beoordeelt den grond, naar hetgeen hij voortbrengt. Fresno produceert voor duizenden en duizenden dollars aan Rozijnen, Wijn en andere fruit.

Kan die grond slecht wezen?

Waar in Nederland, toch ook een fruitland, vindt men de meeste fruitkwekerijen, op de zware of op de zandachtige kleigronden? Ik heb slechts te noemen Westland of Lent of andere plaatsen.

Wat moet men denken van een Maatschappij, wier Colonist een andere Vereeniging aanvalt, alleen omdat deze land te koop aanbiedt, dat 100 dollars per Acre goedkooper is.

In al mijn berichten over Californië heb ik de H. C. L. C. gelaten voor hetgeen zij is.

Merced's nieuwe bewoners schrijven zelf (zie *Haarlemmer*) dat zij gewapend met haken en houweelen, het land gingen bewerken. Doet dat niet meer denken aan een mijnontginning, dan aan een fruitkwekerij?

De heeren A. v. d. Goorberg en V. Farensbach Jr., behoorende tot de Colonisten, die 30 Mei te Merced aankwamen, maar beiden het land niet vooruit betaalden, hebben Rotterdam Colony verlaten, (de heer G. woont nu in Fresno, de heer F. is naar Amsterdam teruggekeerd), omdat zij niet vonden wat hen voorgespiegeld is geworden.

De Holl. Cal. Land Co., heeft op de tentoonstellingen in Nederland, en bij de voordrachten van haar Directeur steeds geschit-terd met veeren van Fresno en andere County's.

Merced produceert nu nog geen fruit, wel veel en goed graan, maar ieder graanveld is mij niet altijd geschikt voor fruitaanplanting.

Daarmede Mijnheer de Redacteur, moet ik eindigen, mogelijk heb ik reeds te veel plaatsnimte ingenomen; evenwel moet ik nog opmerken, dat in Fresno verkocht zijn aan Amerikanen, die geen land koopen zonder

het gezien te hebben, ruim 200 Acres liggende in de Perrin Colony No. 2.

Dankbaar voor de opname dezer regels verblijf ik

Hoogachtend, G. CRENS.

Door een drnkfout stond in het vorig stuk van den heer Lotman, Darmen in plaats van Farmers. RED.

Een goed werkende reclame.

Reizigers, die Hoogeveen per trein passeerden, kwam het in den laatsten tijd voor dat ze aan bovengenoemd station verrast werden met een roos. Aan het daaraanhangende lintje vernam men dat zulks een geschenk was van de heeren Gratama, rozenkwekers aldaar.

Dat kan met recht een goed werkend reclame-middel genoemd worden. De heeren Gratama bevorderen daardoor toch het dragen van borst of knoopsgatbouquetjes, dat bij ons nog verre van ingeburgerd is. Ten bewijze daarvan haal ik slechts de twee volgende gevallen aan, die me persoonlijk overkwamen.

Eenige dagen na het Oranje-feest had ik bij toeval in een niet onaanzienlijke stad een geel bloempje in 't knoopsgat en werd toen, door tal van voorbijgangers, spottend aange- wezen, als iemand die nog steeds feestvierde.

Een nog vreemder geval deed zich eenige maanden geleden voor, in een klein stadje, dat echter vooral des zomers zeer druk bezocht wordt.

Toen toch hoorde ik overal zoodra ik voorbij was den uitroep: zie daar gaat een bruid!! Zulks kwam alweer van dat nietig knoopsgatbouquetje. Op die manier zou men waarlijk angstig worden om zich ergens met een bloempje te vertoonen.

Gelukkig zijn er ook wel juist tegenover- gestelde gevallen waar te nemen, doch dan slechts in de grootste steden. In Amsterdam toch deed zich dezen winter het feit voor dat de heer Nijholt zijn kiosk, in het centraalstation, waar fijne uitsluitend kleine hand- of knoopsgatbouquetjes verkocht worden, vroegtijdig sloot, omdat hij, niettegen- staande den grooten aanvoer van rozen, uit- verkocht was. S. BLANKER.

Weeknieuws.

Een Affourtit-prijs.

De Affourtit-Commissie zit niet stil. Reeds zagen wij de teekening eener medaille met het goed geslaagde, zeer gemakkelijk herkenbaar afbeeldsel. Al te veel haast maken echter, naar wij vernemen, velen, op wier bijdrage men toch weet te kunnen rekenen, niet met de toezending daarvan, en het laat

zieh dus aannemen dat dit ook met anderen het geval zal zijn. Toch wordt een Commissie door dat dralen steeds in de uitvoering van haar plan belemmerd; reden waarom wij de vrijheid meenen te mogen nemen belangstellenden daaraan te herinneren.

Ter gelegenheid der Landbouweesten zal door de Vereeniging »Musis Sacrum« te Dordrecht, van Maandag 8 tot en met Donderdag 11 September e. k., een Tentoonstelling van Kamert- en Sierplanten, Bloemenmanden, Bouquetten en alles wat tot versiering hierop betrekking heeft, in de groote zaal der Vereeniging gehouden worden, tot deelneming waaraan de volgende voorwaarden verbonden zijn:

1°. Het aantal planten mag van elken inzonder 25 stuks niet overschrijden.

2°. De planten moeten Maandag 8 September e. k. des voormiddags bezorgd en opgesteld worden, bij de opening te 1 uur gerangschikt staan en Donderdag 11 September des namiddags te 4 uur afgehaald worden.

3°. Alle Planten, Bloemenmanden, Bouquetten en Versieringen moeten voorzien zijn van den verkoopsprĳs. De ingezonden voorwerpen mogen bij verkoop niet vóór het bepaalde afhalingstuur worden afgeleverd; gevulde Bloemenmanden en Bouquetten zijn echter hiervan uitgesloten.

Met den verkoop zal eventueel een der Commissarissen zich belasten.

Dagelijks zal er een *Matinée Musicale* plaats hebben.

Men leest in *De Zaanstreek* 't volgende:

Onder de inzendingen op de Bloemen- en Planten-tentoonstelling te Apeldoorn, van 2—4 Augustus j.l., trok zeer de aandacht die van den heer K. Admiraal Mz., te Rijp, zij mocht ook de belangstelling van H. M. de Koningin wekken en werd door de jury met een zilveren medaille bekroond.

Doel van deze inzending was, aan te toonen hoe noodzakelijk het is de zoo gevreesde kankerziekte der boomen, door welke in sommige streken van ons land en daarbuiten de ooftboomteelt bijna onmogelijk is, nader te leeren kennen en de middelen te weten door welke die ziekte kan worden genezen of voorkomen. Door verschillende teekeningen van microscopisch onderzoek en allerlei voorwerpen in natura werden de oorzaak en het verloop der ziekte aanschouwelijk voorgesteld, terwijl een aantal proeven bewezen, dat door doelmatige behandeling volkomen bestrijding mogelijk is.

Meer dan tot heden het geval is, kan de teelt van boomvruchten een bron van inkomsten worden, voor den land- en tuinman geenszins te versmaden. De firma Gebrs. Admiraal brengt de voorbehoed- en geneesmiddelen, waarmee boomkanker afdoende is te bestrijden, in den handel, en verstrekt met de meeste bereidwilligheid alle gevraagde inlichtingen.

Verschillende mededeelingen.

De Belgische Minister de Bruin is voornemens practische tuin- en landbouwkundige cursussen op te richten voor de miliciens, van het land afkomstig, die geneigd zijn van dat onderwijs gebruik te maken. Daartoe zijn vooreerst aangewezen de vestingen Antwerpen, Namen en Dendermonde en het kamp te Beverloo. Ten behoeve dier cursussen worden aldaar proefvelden aangelegd ter grootte van $\frac{1}{2}$ Hectare. De minister van Oorlog verstrekt de benoodigde zaden en meststoffen. Het onderwijs wordt gegeven gedurende de maanden April, Mei, Juni, Juli, Augustus en September, iederen dag na half 5 des namiddags.

Omtrent de *Phylloxera* zegt de *Colonies and India*, dat ze steeds voortgaat overal verwoestingen aan te richten. Zij is haren verwoestenden arbeid reeds begonnen in eenige wijngaarden van Auckland en Nieuw-Zeeland, waar juist in den laatsten tijd de wijnbouw zich begon te ontwikkelen. Ook in een druivenkas bij Londen is ze verschenen.

In een der afleveringen van de *Belg. hort.*, van Anno 1863, die wij dezer dagen opensloegen om er iets in na te zien, viel ons oog ook op een aanbieding van Jean Verschaffelt, te Gent, waarin hij onder meer aanbod *Echeveria agavoides* à 100 francs. Het zou tegenwoordig niet gemakkelijk zijn dezen prĳs voor zulk een plant te bedingen.

Drank uit mispels. Zekere heer Batond, een Belg, wenschte te weten of van mispels niet een goede drank te verkrijgen was, en deed in het najaar van 1888 een partij mispels in vaten. De vaten werden half gevuld met mispels, half met water, en na de gisting zorgvuldig dicht gemaakt. In den vorigen zomer werd de drank geproefd, en bevonden dat deze nuttend smaakte. Gemelde heer raadt daarom zeer aan, mispelboomen voor dit doel aan te planten.

Vraagbord.

No. 750. Ik las het een en ander over de *Lilium auratum* in het laatst verschenen nummer van *Sempervirens* en het viel mij in, dat ik onlangs een verscheidenheid heb gezien met roode strepen over de bloembladen. Gaarne zou ik willen weten of deze afwijking meer wordt aangetroffen.

WILH. V.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad”, No. 35, van 30 Augustus.

Officieel gedeelte: Bekrooningen door de Bloemen- en Planten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Verslag van de 19de Algemeene Vergadering. — Lijst der Bekrooningen op de Tentoonstelling te Hilversum (2de gedeelte). — Litteratuur. — Personalĳa. — Prijscouranten. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Vergadering eener Afdeling. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & Co.,
 Hofleveranciers,
 Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
 Linnaeusstraat 55, 18
AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN

van Dstihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 1047

Hoog en breed 24 cM.	1.15
" " 29 "	1.30
" " 32 "	1.60
" " 36 "	2.30
" " 40 "	3.40
" " 45 "	4.70
" " 50 "	4.70
" " 55 "	6.50
" " 60 "	8.—
" " 65 "	10.—
" " 70 "	12.—
" " 75 "	15.50
" " 80 "	18.75
" " 90 "	23.75
" " 100 "	29.—

TUINBOUWLECTUUR

R. C. AFFOURTIT JZN., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk
f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 188ste
duizend > 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . > 0.30

Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschij-
ving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch,
van Th. RÜMLER > 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van
den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W.
OTTOLANDER, 8e druk > 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamartuin voor onze
vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van
H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

J. C. KRÖÖK. Handboek tot het aanleggen, beplanten,
onderhouden enz. van Tuinen > 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk > 1.80

" " Handleiding tot het kweken van planten
voor den handwerkstand, 4e druk > 0.25

E. Th. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten
in huis. Gebonden > 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. > 2.95
Gebonden. > 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 1048

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs.
Prijs-courant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1049

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Sup-
plement is thans f 2.—

Verkrijg bij M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1050

Amsterdamsche Fabrik van Cement- en IJzerwerken.
(Systeem MONIER).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.
Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen,
Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tus-
schenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken,
Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen
en Plantenkuipen. 1051

Onversneden Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algérie,
geheel en al overeenkomende
met zuiveren Bordeaux Wijn,
doch veel goedkoper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.
„ 28.— > anker > 48.
„ 70.— > ½ oksh. van pl.m. 150.
„ 135.— > okshoofd > 300.
inclus fust en accijns. De ge-
bottelde Wijnen inclus accijns,
fleschen en emballage à contant
franco Boord of Spoor te Am-
sterdam geleverd. 1052

Per Okshoofd ontboden
komt de prijs op circa 45 cent
per flesch.

Caves Algériennes.
O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1039

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

AANBIEDING VAN ADIANTUMS.

(Maidenhair, Chevelure de Venns, Venushaar.)

ÆTHIOPICUM	f 0.30	INTERMEDIUM	f 1.—
CAPILLUS-VENERIS	> 0.30	LATHOMI	> 0.40
> GRANDE	> 0.40	LEGRANDEI	> 0.50
CHILENSE	> 0.30	MACROPHYLLUM	> 0.80
CENCINNUM LATUM	> 0.60	MONOCHLAMYS	> 2.—
CUNEATUM	> 0.30	MOOREI	> 0.50
> GRANDICEPS	> 0.60	PACOTTI	> 0.60
DECORUM	> 0.40	PEDATUM	> 0.50
DOLABRIFORME	> 0.40	SCHIZOPHYLLUM	> 2.—
EKCISUM MULTIFIDUM	> 0.60	SCUTUM	> 0.30
FRAGRANTISSIMUM	> 0.50	ST. CATHERINAE	> 1.—
FULVUM	> 0.25	VERSAILLENSIS	> 1.—
GRACILLIMUM	> 0.50	WEIGANDI	> 0.40
HISPIDULUM	> 0.25		

1840 Van allen worden flinke planten geleverd.

MEIWIJN.

van ZWAARDEMAKER's Vruchtenwijn.

Tegen Postwissel f 5.40 Twalf Flesschen franco thuis door Nederland. J. ZWAARDEMAKER Co., Prinsengracht 862 Amsterdam. 1041

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN

1042

Kunst en Smaak.

Prijsvermindering Raffabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1048

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1044

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZOON, J DE PUPER,

HOFLEVERANCIERS

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden gefillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1045

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welvaarendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 1046

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 37. VRIJDAG 12 SEPTEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam

Betrekking.

Een Jongmensch, gedurende geruimen tijd aan een der voornaamste Tuinbouw-Inrichtingen werkzaam geweest, en goed bekend met de cultuur van warme kasplanten, bekend met de moderne talen en voorzien van goede getuigschriften, biedt zich aan tegen October of later. Brieven onder motto »Betrekking« aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1064

ZOCHER & Co.,

Boomkweekerij en Bloemisterij
1065 „Rozenhagen“.

TE HAARLEM.

hebben de eer te berichten dat thans bij hen, zoowel buiten als in de kas bloeien vele duizenden **KNOLBEGONIA'S**, uitmuntende door habitus der planten, houding en vorm der bloemen en door zulk eene verscheidenheid van kleur, als zeker nergens zal worden aangetroffen.

Tevens is te bezichtigen hunne uitgebreide Collectie **DAHLIA'S**, waarbij de nieuwere met zoogenaamde Cactusbloemen. Tot een bezoek wordt elk liefhebber uitgenoodigd.

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1066

Zuid-Afrikaansche Tuberozer.

Beste gevulde, zeer aanbevelenswaardig.

Hiervan eene eerste bezending in uitmuntende kwaliteit ontvangen. Prijs p. stuk f0.15; p. 12 f1.20; p. 100 f7.50; p. 1000 f60.—

1067

E. H. KRELAGE & ZON, te Haarlem.

Notaris LEDEBOER, te Aalsmeer,

zal op **DINSdag 30 SEPTEMBER 1890**, 's avonds 7 uur, in »Het Wapen van Aalsmeer«, bij den Heer P. KAPTEIN, publiek Verkoopen, wegens ziekte en vertrek: Een

Boom- en Bloemkweekerij,

met Steenen Bloemkassen en 2 Schuren, staande in het Oosteinde bij het Dorp gem. Aalsmeer, benevens 400 Rijlandsche Roeden **TEELAND**, in eigeengebruik bij den Heer **JACOB EIGENHUIS**; en

op **WOENSDAG 1 OCTOBER 1890**, 's morgens 10 uur, publiek Verkoopen, op den Tuin achter laatstgenoemde Boom- en Bloemkweekerij: **BOOMEN, HEESTERS en GEWASSEN, BROEIRAMEN, RIETMATTEN, BLOESCHUIT**, enz.

Alles Breeder bij billetten.

1068

PAEONIA SINENSIS.

(Pioen onze tuinen.)

Wij bieden thans onze uitgebreide verzameling van deze schoone sierplant aan, waarvoor wij in de Vaste Commissiën op 19 Juli 1890 een certificaat 1^e klasse mochten verwerven. Beschrijvende prijs-courant op aanvraag gratis verkrijgbaar.

ANT. ROOZEN & ZON, Bloemisten.

1069

OVERVEEN bij Haarlem.

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fontein en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz.. Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau **GEVEKE & Co.**, Amsterdam, 1070

Zie *Sempervirens* No. 34.

Onversneden Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie,
geheel en al overeenkomende
met zuiveren Bordeaux Wijn,
doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.
„ 28.—> anker „ 48 „
„ 70.—> ¼ oksh. van pl.m. 150 „
„ 135.—> okshoofd „ 300 „
inclus fust en accijns. De ge-
bottelde Wijnen inclus accijns,
fleschen en emballage à contant
franco Boord of Spoor te Am-
sterdam geleverd. 1078

Per Okshoofd ontboden
komt de prijs op circa 45 cent
per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchi-
deën 's à f 2.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 1079

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die Stauden
oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden

BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON

Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER Gartenkunst,

VON

Dr. K. E. SCHNEIDER.

Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,

by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 1080
Price fl 4.—

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1081

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

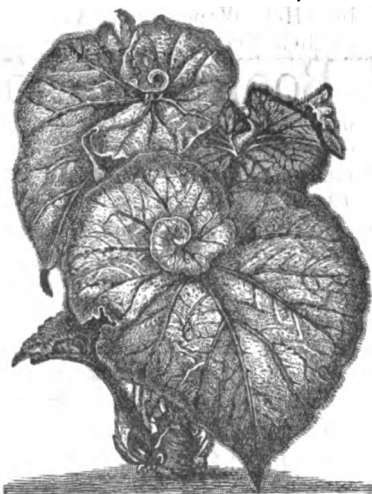
GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SIERBLAD-BEGONIA, COMTESSE LOUISE ERDÖDY.

Merkwaardige verschei-
denheid; de bladen groeien
nog meestal van uit het
midden door, soms ont-
wikkelen zich twee bladen
boven elkander aan één
steel, en wat nog het
aardigste is, het tweede
blad vertoont zich als een
slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk be-
haard en geheel zilvergrijs,
daarbij schoon bruinachtig
groen geaderd. 1082

Per stuk f 0.60.

BEGONIA REX-SUBPELTATA.

MAD. LIONNET.

M. HARDY.

NAËMIE MALLET.

PRÉSIDENT DE BOUREUILLE.

Prijs, per stuk f 0.60.

Bovenstaande zijn hybriden van de fraaie B. subpeltata en de
B. Rex. Zij hebben de stamvormende groeiwijze en het aanzien
der B. subpeltata behouden, ook de breede, sterk ingesneden, aan
de onderzijde donkerpurpere bladeren. De bovenzijde der bladeren
is meer of minder lichter of donkerpurper gekleurd, rijk gevlekt
en gestippeld met wit of rose en met metaalkleurigen weerschijn.

Tot heden is onder de Bogonia's nog zoo iets schoons niet
voortgebracht. De rijke teekening doet in den eersten opslag bijna
aan grootbladerige Sonerila's denken!

SEMPER VIRENS.

No. 37.

VRIJDAG 12 SEPTEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuin, VII. — Tulpen, met een afbeelding. — De Hippeastrum (Amaryllis), door Harry Veitch, vervolg van blad. 426. — Agapanthus umbellatus variëteiten. — De Montbretia's te Amsterdam. — Molsalade. — Cytisus Andrianus. — Viola Blue Bell. — Weeknieuws. — Verschill. mededeel. — Een Affortit-prijs. — Vraagbord.

Onze Rotstuin.

VII.

NOT de meest gezochte Alpenen behooren zonder eenigen twijfel de zoogenaamde Alpenrozen, die, met Edelweiss, door de toeristen veelal als zegeteekenen van hun Zwitsersche bergtochten mee naar huis gebracht worden. Gelijk men weet, wordt hier het woord »roos« in figuurlijken zin gebruikt, gelijk dit meer het geval is. Inderdaad toch hebben deze planten met de Rozen niets gemeen. Ze behooren tot het bekende geslacht *Rhododendron*, welk woord door samenvoeging van twee Grieksche woorden gevormd is, en ook al »Rozeboom« beteekent.

Van dit zeer geliefde tot de familie der Heideplanten of *Ericaceen* behorende geslacht, komen drie soorten op de Alpen en andere hoge bergen in Europa voor, die alle drie gelijkelijk recht op den naam Alpenroos hebben. Wij zien er hier op het oogenblik twee van in bloei, de derde, *Rhododendron Chamæcistus*, is een lief, laag, half kruipend heestertje, van pl.m. 15 cM. met alleen- of slechts ten getale van 2—3 bijeenstaande vrij groote, rose bloemen; men treft deze in de tuinen echter zeldzaam aan.

Ofschoon de bloemen iets kleiner zijn, mag men de twee, die we thans hier in bloei zien, toch fraaier noemen, wijl de donkerroode bloemen in grooteren getale op de toppen der takjes bijeen staan. Het zijn de behaarde en de roestkleurige Alpenroos (*Rhododendron hirsutum* en *Rh. ferrugineum*), welker namen reeds een goed en gemakkelijk herkenningmiddel zijn.

De bladeren, of laat ik liever zeggen de blaadjes, van de eerste zijn aan den rand vrij dicht met haartjes bezet en ze zijn aan de onderzijde groen; die van de andere daarentegen zijn niet behaard en aan de onderzijde dicht met een donker roestkleurig vilt bedekt.

Dat ge, niettegenstaande ze in alle op-

zichten kleiner is, aan de *Rh. ferrugineum* de voorkeur geeft, verwondert mij niet, want hare bloemen zijn veel donkerder, eigenlijk purperrood; ze zijn van kortere steeltjes voorzien en vormen daardoor een meer gesloten bloeiwijze, terwijl die der *Rh. hirsutum* meer rozerood zijn en wijder uiteenstaan.

Dit laatste is trouwens een karakter der geheele plant, die daardoor blijk geeft weliger te groeien dan de *ferrugineum*, waardoor ze sterker schijnt te zijn, wat ze in de cultuur dan ook werkelijk is.

Beiden komen op hooge bergen voor, de *ferrugineum* op en tusschen verschillende gesteenten, de *hirsutum* bij uitnemendheid op kalksteen; de eerste tot op een hoogte van 2000 Meter, terwijl de tweede nog een drie honderd Meter hooger gaat. De *hirsutum* is er met hare bloemen het vroegste bij, immers ze opent die reeds, zoodra de gelegenheid er maar gunstig voor is, in Mei en Juni; de *ferrugineum* begint pas in Juni te bloeien, en men treft haar tot in Augustus bloeiende aan. Het spreekt overigens van zelf dat ze in den zomer op gunstiger expositie reeds uitgebloeid zullen zijn, wanneer ze op minder gunstige standplaatsen op haar fraaist zijn.

Het moet een heerlijk gezicht zijn, deze echte Alpentelgen, waar ze in menigte groeien, in vollen bloei te zien. Gewoonlijk komen de toeristen daarvoor echter te laat. Ik zag ze veel maar altijd zonder bloemen. Gelukkiger trof ik het op een der bergplateaux van de Bernina-groep met een ander, daaraan verwant heestertje, de *Azalea procumbens*, zoo kleinbladerig en laag bij den grond blijvend, dat men het gevoelig met de bekende *Thym* kan vergelijken. Deze groeien dicht ineen en vormen dus ware zoden, die tot in den nazomer met hare kleine, helderroode bloemen als overdekt zijn. Ze vormen dan een waar bloementapijt, en Max Kolb noemt haar dan ook terecht een der aantrekkelijkste en schoonste planten der Alpenwereld. Ik kan haar U, tot mijn spijt, hier niet laten zien. Wel heb ik mij veel moeite gegeven om er een paar levend mede te nemen, wat mij dan ook gelukt is, maar ik heb ze niet in 't leven kunnen houden.

Ook Kolb, die te München nog heel wat meer ondervinding opdeed in de cultuur van Alpenen, zegt dat het uiterst moeilijk is haar met goed gevolg uit den natuurlijken staat over te planten in onze tuinen; de wortels zitten te zeer dooreengeward, en zijn veelal te diep in de steenspleten gedrongen, om den hoofdwortel onbeschadigd te kunnen meester worden, en zonder dezen is mislukking zeker.

Maar al kan ik ze U niet toonen, toch meen ik deze lieve plant hier wel in herinnering te mogen brengen. Ze komt hier en daar wel — en dan gewoonlijk van zaad gekweekt — in de verzamelingen voor.

Ziehier een allerliefste Alpine, een soort van Basterdwederik (*Epilobium*), welk geslacht ook in ons land door een half dozijn soorten vertegenwoordigd is, waarbij er een is, die tot de allerschoonsten mag gerekend worden, namelijk de smalbladerige Basterdwederik (*Epilobium angustifolium*), die op verschillende plaatsen van ons land op eenigszins schaduwachtige plaatsen, veelal aan waterkanten wordt gevonden. Ziet men die planten in 't midden van den zomer hare anderhalven Meter hoge stengels in rijke bloemtrossen uitlopende, in menigte bijeen, dan zal men erkennen dat er schaars een sierlijker vaste plant kan gevonden worden.

Die we hier vóór ons hebben is heel wat minder pretentius, maar mag tot de keurigsten van het geslacht, tevens onder de fraaiste Alpenplanten gerekend worden. Het is Dodoens' Basterdwederik (*Epilobium Dodoenæi*), die tot op 1600 Meter hoogte in de Alpen wordt aangetroffen, voornamelijk op de in den zomer droge kiezelbanken van beken of aan de kanten daarvan. Ze gelijkt verrassend op Fleischer' B. (*Epilobium Fleischerii*), die nog ruim een paar honderd Meter hooger gevonden wordt, en alleen botanisch van deze te onderscheiden is, zoodat ze voor den leek eigenlijk geen verschil opleveren.

Die in den zomer (in den winter komt men daar trouwens niet) te Pontresina, in Grauwbunderland, verwijlt, langs welk op 1800 Meter hoogte heerlijk gelegen dorp het water van twee machtige gletschers, de Roseg- en de Morteratsch gletscher, in snelle vaart wat verder, naar de Inn stroomt zal de breede bedding der beek hier en daar als met bloembedden bezet zien. Het zijn de dan droge grintbanken, die natuurlijk in het voorjaar als er door het smelten der sneeuw veel water afkomt, diep onder staan. Het wemelt daar dan letterlijk van de vrij groote purpere bloemen dezer lang en zoo mild

bloeiende soort, die nauwelijks een halven Meter hoogte bereikt.

Ook hier mag ze, zoo als ge ziet, een waar sieraad genoemd worden, maar kan men de daareven genoemde hier inlandsche *E. angustifolium* onder die planten rekenen, die overal groeien en bloeien, met deze twee Alpen-kinderen is dit op verre na niet het geval. Mooi is het intusschen reeds als ze zich voor wat moeite en zorg erkentelijk toonen. —

Dit kleine plantje, hier tusschen de steenen, zoudt ge bijna over 't hoofd zien, en, waarlijk, het verdient beter.

't Is ook een echt Alpenkind, dat men tot op een hoogte zelfs van 2400 Meter tusschen de steenen aantreft, de *Erinus alpinus*, door de Duitschers Alpenbalsem genoemd. Het plantje is slechts een paar Centimeter hoog, min of meer zodevormig en bestaat uit spadelvormige, aan den top getande blaadjes, waartusschen bebladerde bloemstengeltjes opschieten, die slechts 6—8 cM. hoog worden, en in een trosje lieve paarse bloempjes uitloopen.

Dit eenvoudige, maar keurige plantje, waarvan hier, achter U, een variëteit met witte bloemen staat, vergenoegt zich met de nauwste spleten tusschen de steenen en is daar het beste thuis. Het vestigt zich er om zoo te zeggen, daar het zichzelf zaait en later hier en daar voor den dag komt. Ofschoon oorspronkelijk op plaatsen groeiende, waar 's winters een koude heerscht, waarvan wij ons hier geen goed denkbeeld kunnen vormen, bezwijkt het toch, bij gemis van een natuurlijk sneeuwdek, somtijds door onze nevelige winterkou. Rekent men daar dus niet op, en verzuimt men er wat zaad in te zamelen, zoo kan men het gemakkelijk verliezen. —

Deze lage, mild bloeiende plant, met hare zeer zacht lila-kleurige bloemen is een Ooievaarsbek, die oorspronkelijk in de Pyreneeën thuis behoort; ze heet de aschkleurige O. (*Geranium cinereum*), waarschijnlijk om hare grijsachtige, ronde, diep ingesneden blaadjes, waarvan de grootsten ongeveer 5 Centimeter breed zijn. 't Is een zeer dankbare plant, die van het voorjaar af, den geheelen zomer door met hare talrijke bloemen prijkt, bestaande uit vijf bloemblaadjes van een zeer licht paarse kleur, maar die over de geheele oppervlakte sierlijk met fijne, donkere adertjes geteekend zijn.

't Is een heel andere dan die we reeds vroeger zagen bloeien (*Ger. Endressii*), niet minder sierlijk, maar die niet zoo gemakkelijk tevreden is. Ze verlangt een steen-

achtigen ondergrond en dringt dan met hare dikke wortels gaarne in de kloven en spleten.

In dit opzicht komt ze overeen met de zilverglanzende Ooievaarsbek (Ger. argenteum), die op de Alpen tot op ruim 2000 Meter hoogte voorkomt. Deze heeft nog kleinere en fijner verdeelde blaadjes, maar even groote, zoo nog niet iets grootere paars-rose bloemen.

Een andere in de Alpen wat minder hoog (tot 1700 M.) groeiende, is wel veel gemakkelijker. Ik bedoel de grootwortelige O. (Ger. machrorrhizum). Deze toch vereischt niet bepaald een rotsbodan, maar groeit en bloeit ook goed in niet te drogen en te schralen tuingrond. Ze wordt tot een halven Meter hoog, heeft grootere, diep gelobde bladeren en de levendig roode bloemen staan in grooteren getale op den top der bloemstelen bijeen. Over 't algemeen gelijkt deze soort meer op onze gewone wilde Ooievaarsbek (Ger. pratense), behalve dat ze niet zoo wild groeit en fraaier bloeit.

Terwijl ik echter spreek over een paar planten, die we niet hier voor ons zien, wordt Uwe opmerkzaamheid getrokken door een dichte, lage zode van kleine blauwe bloempjes, die vooral nu ze door de middagzon beschenen worden een allerliefst effect maken. Gij bukt U zelfs, om die kleine bloempjes van naderbij te kunnen zien.

Deze is in geheel Europa een vreemdelinge, al behoort ze ook tot een geslacht dat in ons werelddeel en ook in ons land verscheidene vertegenwoordigers heeft, Sedum namelijk. ¹⁾ Het is namelijk de blauwe S. (Sedum coeruleum), die aan de Barbarijische kust op de bergen tusschen de steenspleten wordt gevonden.

Dit lage, zeer teere plantje, met dikke, rolronde blaadjes, zou dus, ook al was het niet éénjarig, tegen ons winterklimaat niet bestand zijn. Maar het sterft in elk geval na den bloei en plant zich in de vrije natuur door een overvloed van zeer fijne zaadjes voort. Hier moet men die echter in het voorjaar onder glas zaaien, maar worden de plantjes dan in 't begin van Juni op een zonnige plek op de rots geplant, dan . . . maar ge ziet het en ge bewondert het tevens wat er dan in den zomer mee gebeert.

Het gelijkt in dit opzicht op een onzer

meest gewone duinplantjes, de Sedum acre (Muurpeper), die ook op oude muren voorkomt. Deze blijft echter leven en is dus wat men noemt overblijvend en heeft gele bloempjes; in bloemenrijkdom doet ze echter voor hare Barbarijische zuster niets onder, al moet erkend worden dat het zachte blauw een liefelijker indruk maakt.

Wij treffen hier meerdere soorten van dit geslacht aan, dat nog al verscheidenheid van vorm oplevert, daar het vele soorten bevat met vlakke, zelfs vrij groote bladeren en anderen met kleine, rondachtige blaadjes.

Zie maar eens hoe die daar zich tusschen en op de steenen heeft genesteld. Dit is een hier inheemsche, de witte Sedum of het Schotkruid (Sedum album), die niet zelden op oude muren en daken gezien wordt. Deze heeft ook rondachtige, zeer saprijke blaadjes, die vrij dicht om de licht rondachtige stengeltjes heen zitten. Ze is wat steviger en wordt ook wat hooger. De ongeveer 2 Decimeter lange stengeltjes eindigen in een bloeitop ¹⁾, uit een zeer groot aantal witte bloempjes bestaande. Vooral op een afstand gezien maakt die groote bloemenrijkdom een sierlijk effect; maar men mag ze ook dichtbij zien. De bloempjes gelijken witte sterretjes, met een zacht rozen weerschijn; aardig vooral komen die talrijke donkere helmknopjes tegen de witte bloemblaadjes uit.

Die kleinere en grootere licht groene heuveltjes, die ge hier en daar, veelal bovenop de naakte steenblokken verspreid ziet, behoorren ook tot dit geslacht, gelijk trouwens de witte bloemen, die er hier en daar uit te voorschijn komen, duidelijk genoeg verraden. Het is de zee-groene S. (Sedum glaucum), een Hongaarsche van origine, die in de bergstreken van den Banaat voorkomt. Dit fijne plantje bezit een bijzondere gemakkelijheid om zich te verplaatsen, want het groeit overal waar het maar droog is, op steen inzonderheid. Wanneer ge zulk een bosje opneemt, ruw uit elkaar plukt en vervolgens onverschillig over de rots strooit, kunt ge er zeker van zijn dat die plantjes, waar ze maar eenigen tijd rustig kunnen blijven liggen, zich ook aan of tusschen de steenen vasthechten

¹⁾ Ik weet hiervoor geen Nederlandsche geslachtsnaam. Van Hall noemt ze „Huislook”, maar men is gewoon dezen naam voor het geslacht Sempervivum te gebruiken, dat de Groningsche Hoogleeraar als „Dakenlook” onderscheidt. Het woord Sedum verkreeg echter bij ons een zeker burgerrecht.

¹⁾ Oppervlakkig zou men zeggen dat deze bloempjes een scherm vormen. Het lijkt er dan ook, bovenop gezien, veel naar; let men echter op de wijze van vertakking der bloemsteeljes, dan ziet men dat die geheel anders is dan bij een scherm, waaraan al de takjes aan den top van den stengel of steel uit één punt ontspringen. Hier ontspringen ze op verschillende hoogten, wat niet belet dat de bloemen één vlak vormen. Zulk een vereeniging van bloemen noemt men ter onderscheiding een bloeitop.

en spoedig tot fraai blauwgroene plaggetjes uitgroeien. De bloempjes, die groenachtig wit zijn, loopen niet sterk in 't oog, maar het plantje mag terecht, vooral omdat het zich zoo fraai uitstoelt, sierlijk genoemd worden.

Dit geslacht telt overigens een aantal soorten, die door geheel Europa verspreid zijn en waarvan er ook verscheidenen aan Amerika en Azië, enkelen ook van Afrika toebehooren. Hetzij ze vlakke en dan ook grootere of ronde bladeren hebben, altijd zijn deze vleezig en saprijk, waaruit reeds genoegzaam blijkt dat ze oorspronkelijk op drogen zandigen of steenachtigen bodem voorkomen. Schaduw beminnen ze volstrekt niet, en in vochtigen grond gaan de meesten spoedig dood.

Zie, hier staat er een van Japanschen oorsprong. Deze werd genoemd naar Jhr. von Siebold, die zich door zijn onderzoekingen in Japan en zijn berichten omtrent de natuur zoowel als omtrent alles wat op dit land en zijn volk betrekking heeft, zoo verdienstelijk maakte. Ze heet dus *Sedum Sieboldii* en werd, nadat ze ruim vijftig jaren geleden naar Europa was overgebracht, in den waren zin des woords een populaire plant, waarvan men tot in de afgelegenste wijken dikwijls zeer fraaie exemplaren in potten gekweekt aantreft. Deze heeft vlakke, rondachtige, zeegroene bladeren welke drie aan drie kransvormig om de overgebogen stengeltjes zitten. Ze zijn met een rose tintje doorwaterd en hebben rose randen, als ze niet in de schaduw staan, want dan zijn ze geheel groen. Hier staat er een tegen een steilen rotswand in een kleine holte en ge kunt het haar aanzien dat deze droge, zonnige standplaats haar bevalt. Reeds beginnen zich de knopjes aan de toppen der stengels te vertoonen; straks zal ze met tal van rose bloemen getooid zijn.

We moeten echter niet al te lang bij de *Sedum's* stilstaan, want er is meer dat onze opmerkzaamheid trekt. —

We hebben ons nu onwillekeurig tot het grootere zonnige gedeelte der rots gewend, waarover een aantal van deze planten verspreid zijn en komen nu ongemerkt aan een ander geslacht, dat er na aan verwant, maar hetwelk toch in hooge mate karakteristiek is, dat der Huislook (*Sempervivum*) namelijk.

Inderdaad, van *Sedum* tot *Sempervivum* »il n'y a qu'un pas«, gelijk men zegt. Niet alleen toch grenzen deze beide geslachten, welke tot ééne groote familie, die der *Crasulaceëen* behooren, wat hare natuurlijke

karakters betreft, onmiddellijk aan elkaar, maar ook hier behoeven we van de ééne tot de andere niet ver te gaan, en is er zelfs niet eens één stap toe noodig. Immers op verscheidene plaatsen zien wij ze nevens, zelfs door elkaar groeien, en elkaar krachtens het recht der sterksten de plaats betwisten, waarbij dan de *Sedum's* op den langen weg zeker de overwinning zouden behalen, als wij deze nu en dan een weinigje kortwiekten.

Het woord »*Sempervivum*« is voor dit geslacht zeker even goed gekozen als »*Sempervirens*« voor al die planten, welke winter en zomer door groen blijven. »Altijd levend« mag men terecht van deze planten zeggen, want, geven ze ook in den zomer krachtiger blijk van leven, door te bloeien en aan een aantal jong broed het aanzijn te geven, overigens gelijken ze in den winter volkomen op wat ze zijn in den zomer.

Iedereen kent ze, al ware het maar door het gewone Huislook (*Sempervivum tectorum*), dat men zoo vaak in de buitenwijken en op de daken der arbeiders en boerenwoningen, of op die van schuren of stallen ziet, en die door alle bergachtige landen van Europa verspreid, tot op 2.200 voet hoogte wordt gevonden.

Is die boerenkinkel U te gemeen om er Uw attentie op te vestigen? Mij wel, ofschoon ze alleen reeds hierom interessant mag geacht worden, wijl ze een illustratie is van het plantenleven in het hooge Noorden, waar soms meer vegetatie wordt aangetroffen op de daken der huizen dan op den slechts korten tijd in het jaar ontdooiden grond, om de eenvoudige reden dat die dit niet lang genoeg is voor de planten om tot hare volle ontwikkeling te komen, hetwelk op die daken, door de warmte, welke uit de huizen opstijgt, nog mogelijk is. Gelijk de Huislook hier, groeien daar een aantal verschillende planten op de daken, die daardoor toonen dat ze de leer huldigen: waar ik het goed heb is mijn vaderland.

Maar, wilt ge U met dat canaille niet afgeven, hier staat de *Sempervivum Reginae Amaliæ*, die in Griekenland thuis behoort en door den Griekschen kruidkundige Orphenides naar zijne Koningin werd genoemd. Gij ziet dus dat ge Uw fatsoen niet te grabbelen behoeft te gooien, door aan de Huislooksoorten Uwe gewaardeerde opmerkzaamheid te schenken.

Maar buitendien, ge zoudt dit niet kunnen laten, want zij dringen zich hier overal aan Uwe opmerkzaamheid op, niet alleen omdat ze over dit geheele gedeelte der rots, van boven tot beneden, voorkomen, maar vooral

om hare karakteristieke groeiwijze, altijd dezelfde, en toch, door de grootte der blad-rosetten, de kleur der bladeren en der bloemen, want ze bloeien druk in Juli en Augustus, altijd verschillend.

Hare zeer saprijke, ongesteelde bladeren staan, meestal in grooten getale, rosetvormig om elkaar, en, als ge daarop let, kunt ge zeer duidelijk zien dat ze niet onregelmatig, maar in streng regelmatige, spiraalvormige orde zijn geschikt.

Sommige van die rosetten zijn maar een paar Centimeter breed, anderen bereiken een diameter van 12—15 Centim. Van sommigen zijn de blaadjes donker, van anderen zeggroen of geelachtig of roodachtig of zelfs bruinrood, enkele malen groen met bruinen rand. Nu zijn ze volkomen glad, dan zacht behaard, ook wel aan den rand fijn gewimpert, of eindelijk dicht met lange, zijdeachtige haartjes bezet, die losjes door elkaar geweven zijn, en aan de geheele plant het voorkomen geven als ware ze met een dicht spinneweb overtrokken.

Dit laatste geeft vooral aar de Alpische *Semp. arachnoideum* zulk een eigenaardig voorkomen dat hij, die het voor het eerst ziet, bijna geen woorden kan vinden om zijn bewondering te uiten.

Zie eens hier hoe eigenaardig zich deze ontwikkelt. Door een aantal kleine rosetten is een dichte massa gevormd, waartusschen zich altijd weer jonge plantjes vertoonen, voor welke echter tusschen die vast ineengedrongen massa geen ruimte is. Ze worden er daarom eenvoudig boven uit geschoven, en liggen nu als kniekers op de anderen. Licht rollen die ronde kogeltjes weg; ze komen dan zeker ergens terecht, en als dit maar niet in 't water is, gaan ze groeien. Naar dien kogelronden vorm heet deze dan ook de kogelronde *S. (Sempervivum globiferum)*.

Zeer aardig is het te zien hoe de rosetten dezer planten zich tot bloeien gereed maken. Het is dan of ze gedreven worden door een plotselinge neiging om zich in de hoogte te ontwikkelen, en of de tot dusverre ineengedrongen spiraal zich tot op, 20 ja tot 40 Centimeter lengte uitrekt.

Bijna onbegrijpelijk is het hoe die kleine, lage plant aan de kracht komt om dan in zoo'n korten tijd zulk een dikken, forschen steel, met zoo'n groot aantal bloemen voort te brengen. 't Is waar, ze put zich daaraan geheel uit, maar dit ontnaemt aan het verschijnsel niets van zijn eigenaardigheid.

De bloemen van alle soorten zijn betrekkelijk groot, die van de zeer fraaie *Semp.*

Funckii bereiken zelfs 5 Centim. en ze zijn van geelachtig wit tot donker geel, van licht rose tot donker purper van kleur. Geen enkele soort is er van welke men niet moet zeggen dat ze tijdens den bloei zeer fraai is, hoewel natuurlijk de ééne soort het in dit opzicht ver van de andere wint; immers de geelbloemigen zullen sommigen denkkelijk onbevredigd laten. De licht rooden zijn fraaier en ze worden dat des te meer, naarmate de kleur donkerder is.

Men kan wel bijna als een vasten regel aannemen, dat de kleinere bloemen keuriger van bouw zijn dan de grooten. Trekken dezen reeds op eenigen afstand de opmerkzaamheid, zoodat men er onwillekeurig bij blijft stilstaan, de kleineren loopt men vaak ongemerkt voorbij, of, zoo al niet geheel onopgemerkt, men schenkt ze toch maar weinig opmerkzaamheid.

Maar ze hebben toch op hare beurt ook een voordeel, en wel dit, dat men, wanneer men er bij blijft stilstaan, ze van meer nabij, ziet, men ze opmerkzamer beziet dan de grooten, waarvoor men die moeite niet behoeft te doen. Van daar dat dikwijls juist de eigenaardigste bijzonderheden deze laatsten aan den oppervlakkigen beschouwer ontsnappen.

Toch blijft het waar dat de kleine bloemen, in den regel die moeite veel meer loonen. Dit is zoo waar, dat mij zelfs iemand — een degelijk plantenkenner — bekend is, die, ofschoon elke plant en elke bloem wetende te waardeeren, een bepaalde passie heeft voor zeer kleinbloemige planten, en b.v. die kleinbloemige Orchideeën met ijver verzamelt, welke voor de meesten hoegenaamd geen waarde hebben. Hij zegt dat die miniatuurbloemen, door een loep gezien, oneindig schooner en in haren bouw bewonderenswaardiger zijn dan die prachtige groote bloemen, welke elk in opgetogenheid brengen, en het behoeft hem maar luttel moeite te kosten om elk, die niet bevooroordeeld is, van de waarheid dezer bewering te overtuigen.

Ofschoon ze nu ook niet tot de zeer kleinbloemigen behooren, zoo is dit toch ook op de Huislook- of *Sempervivum*-soorten toepasselijk.

Het geheel, wat men de bloeiwijze noemt — is zeker fraai, en de roodbloemigen vooral nopen ieder, die wat gevoel voor planten heeft, tot stilstaan, vooral in de eerste dagen, zoolang er nog geen of maar enkele bloemen verwelkt zijn.

Ook deze bloemschikking is wat men een bloeitop noemt; de bloemen ontluiken daaraan niet allen te gelijk, maar, van het mid-

den uit, achtereenvolgend naar buiten toe.

Dit is een natuurlijk gevolg harer ontwikkelingswijze. De stengel wordt toch in dit geval aan den top door een bloem afgesloten en in zijn verderen groei gestuit. Bezit die nu de eigenschap gelijk hier het geval is, om meerdere bloemen voort te brengen, zoo verschijnen die onder de eerste, op steeltjes, lang genoeg dat de gezamenlijke bloemen ten naastenbij in één vlak liggen, en het gevolg daarvan is natuurlijk dat die bloemen links en rechts jonger zijn.

Ik wil hierover te dezer plaatse niet breeder uitweiden, daar het alleen mijn doel was op het beginsel te wijzen, dat men in de natuur op velerlei manieren gewijzigd kan toegepast zien.

De bloem zelfs is een type van regelmatigheid, maar het getal der bloemdeelen loopt bij de verschillende soorten nog al uiteen.

Men ziet namelijk 6 tot 20 smalle groene kelkblaadjes, die met de bloemblaadjes in gelijk getal in stand afwisselen, zoodat, boven op gezien, de spitsen der kelkblaadjes bijna geregeld tusschen de bloemblaadjes zichtbaar zijn.

Deze laatsten zijn bij de meeste soorten stervormig uitgebreid, en daar binnen is steeds het dubbele getal meeldraadjes aanwezig, waarvan, bij de roodbloemigen, de helmknopjes zeer donkerrood zijn, zoo dat de bloem een donker hart schijnt te hebben. In het centrum der bloem ziet men, zeer regelmatig in een krans geplaatst, even zoo veel groene stampertjes als er bloemblaadjes zijn. Het getal der kelk- en bloemblaadjes en stampertjes is dus gelijk, terwijl dat der meeldraden steeds het dubbele bedraagt.

Wat hier het meest bewondering wekt is de uiterste regelmatigheid en orde, welke in de rangschikking dezer bloemdeelen heerscht, en de fraaie verhouding waarin ze allen tot elkander staan. Men is geneigd zulk een bloem een kunststuk te noemen, en dit is ze ook zonder eenigen twijfel.

De Huislookplanten groeien over 't algemeen gaarne op poreusen steen, maar het is niet altijd even gemakkelijk om ze er op gevestigd te krijgen, omdat ze, aanvankelijk los liggende, door wind of slagregens gedurig verplaatst worden, hetwelk haar belet zich vast te hechten. Hiertoe moet men dus kunstmiddeltjes gebruiken, al naar de gelegenheid dit medebrengt. Het beste gaat het, wanneer men in kleine oneffenheden wat aarde strooit, en ze daar in plant, dikwijls kan men ze ook daarin plaatsen zonder aarde en ze met een weinig mos bevestigen.

Het spreekt van zelve dat dit in de vrije natuur heel anders toegaat. De fijne zaadkorreltjes komen dan licht hier en daar in poriën of ondiepespleten van den steen terecht, waar ze bij eenigszins aanhoudend vochtig weer ontkiemen, terwijl dan de kiemworteltjes tegelijk in de poriën zich vasthechten. Worden de planten dan grooter, zoo zijn ze volkomen bevestigd en hechten ze zich steeds vaster aan den harden bodem, naarmate zij zich uitbreiden.

We hebben er hier een aantal voorbeelden van voor oogen, hoe stevig ze zich vasthechten aan een materie, die men overigens voor plantengroei volkomen ongeschikt zou achten, en met verwondering vragen wij ons af, hoe deze planten, zelfs gedurende het heetste gedeelte van den zomer, zoo saprijk kunnen zijn en blijven, ook daar waar soms vele weken aaneen geen zweem van water te zien is.

Maar we hebben er hier nog meer die deze kunst verstaan, en verscheidenen daarvan vragen door haar milden bloei onze belangstelling. We willen haar die nu niet langer onthouden.

Bloembollen-cultuur.

Tulpen.

(Met een afbeelding.)

Nu reeds Tulpen, denkt wellicht menig-een, 't is nog volop zomer! Inderdaad moeten tal van zomerdagen, achterstaan bij de fraaie Septembertagen van dit jaar. Deze ontheffen ons echter niet van de verplichting er tijdig aan te herinneren dat men langzamerhand zijn bloembollen in huis moet halen, wil men reeds in Mei fraaie bloemperken hebben. In het tuinbouwwak moet men altijd zijn tijd een weinig vooruit zijn.

De Tulpen worden in October en November geplant, 8 tot 10 centimeter diep.

's Winters vereischen zij eenige bedekking met afgevallen blad. Veel zorg vereischen zij dus niet om zich in den vollen grond behoorlijk te ontwikkelen en haar volle sierlijkheid en kleurenpracht te toonen.

Het vroegst zijn de enkele vroege Tulpen, waartoe de bekoorlijke enkelde Duc van Tholl behoort; de kleine Tulp, met rood en citroengeel gekleurde bloemen. Van deze heeft men tegenwoordig allerlei fraaie verscheidenheden, die heldergeel, wit, scharlakenrood en rozerood bloeien. Onder de verscheidenheden met grooter bloemen zijn er met onvergelykelyk schoone kleuren.

De dubbelde Tulpen zijn niet minder aanbevelenswaardig, evenals de Papegaai-Tul-

pen met haar sierlijk ingesneden bloembladen.

De late Tulpen verdienen evenzeer de aandacht der liefhebbers.

Wij zouden wel lust gevoelen een warme aanbeveling te schrijven voor menige Tulp,

die in den bloembollenhandel voorkomen, prachtig zijn.

Wil men des winters in huis bloeiende Tulpen hebben, dan heeft men ze slechts in potten te plaatsen, drie bij elkaar van

TULPEN.

die waard is bij voorkeur gekweekt te worden, maar de keuze is al te ruim. Zonder al te groote uitvoerigheid en zonder vervelend te worden, zien we er geen kans toe. Men kan veilig zeggen, dat alle Tulpen,

dezelfde variëteit. Men zet de potten in den tuin, gedurende een week of acht, ongeveer 5—10 centimeter onder de oppervlakte van den grond en bij gebreke van een tuin plaatse men de potten in een koele kamer of kelder,

steeds zorg dragende dat de aarde matig vochtig blijft. Op deze wijze behandeld, hebben de Tulpen wortels gemaakt en kunnen zij in een woonvertrek, verwarmde kamer of serre in bloei getrokken worden. Men zorge voor een luchtige, zonnige standplaats, kort bij een venster en voor behoorlijke bevochtiging, vooral tijdens den bloei.

Er zijn weinig planten zoo algemeen be- mind en gebruikt als de Tulpen en er zijn ook weinig planten voor den Nederlandschen tuinbouw van grooter beteekenis. Toch verdienen zij nog ruimere verspreiding.

De Hippeastrum (Amaryllis.)

DOOR

HARRY VEITCH.

(*Vervolg van blz. 436.*)

Ik ben nu gekomen aan een nieuw keerpunt in de geschiedenis der Hippeastrum en wel aan de ontdekking van pardinum en Leopoldii in de Peruaansche Andes, door onzen reiziger Pearce, en den daaropvolgenden invoer dezer soorten in de Europeesche cultures. Vergelijken wij nu deze nieuwe soorten met de oudere, dan zal men gemakkelijk kunnen opmerken, dat er, en wat den bloemvorm en wat de lengte der buis aangaat, als het ware een reeks bestaat, waarvan de half gesloten, lange, buisvormige solandriflorum het ééne en de wijd geopende, bijna buislooze Leopoldii het andere einde is.

De andere soorten, die ook deel uitmaken van de ouders van het tegenwoordige ras, blijken duidelijk tusschen deze beide soorten in te staan. Tot aan den invoer van Leopoldii, waren de meeste en zelfs de beste soorten, door hybridisatie verkregen, allen gekarakteriseerd door meer of minder smalle bloembladeren, waarvan de ondersten meestal onvolmaakt of op zijn best niet symmetriek waren door de langere of kortere buis, die zij van hare stamouders over genomen hadden, als ook door de groene strepen in het midden, die zoo duidelijk voorkomen in equestre, psittacinum, en aulicum, en anderen. De invoer van Leopoldii en pardinum was dus van zeer groot belang, daar het de gelegenheid aanbood om proeven te nemen, ten einde het oude ras der Hippeastrum te verbeteren. Met het oog hierop begonnen wij dan ook in 1867 een reeks van proeven. De eerste werden met pardinum genomen door Seden, die Chelsonii en Brilliant daaruit won. Over het algemeen waren echter de resultaten met pardinum niet bevredigend, waarom wij spoedig besloten de proeven met deze soort niet

voort te zetten. Bij onze vorige proeven gebruikten wij ook aulicum, maar hieruit verkregen wij niets dat directes waarde bezat, daar de minder goede vorm der bloemen en het groote groene oog, dat deze soort kenmerkt, in haar nageslacht nog sterker uitkwam. In Leopoldii vonden wij voor dit doel een betere soort, en het is niet te veel gezegd, wanneer wij beweren dat er in het geheele geslacht niet ééne soort is, die zulk een invloed bij het winnen der beste hybriden heeft uitgeoefend als juist deze. Onze eerste resultaten met Leopoldii waren zeer aanmoedigend, hoewel ook wij, even als Dean Herbert een halve eeuw te voren, bemerkten, dat, wanneer een bepaalde soort met een mannelijke wordt bevrucht of wel, wanneer een bepaalde mannelijke voor de bevruchting wordt gebruikt, niet alleen de individuen van het daaruit voortspruitende geslacht onderling sterk op elkander gelijken, maar dat ook velen daarvan zóo dicht bij de bepaalde soort komen, dat er bijna geen verschil tusschen bestaat, of dat er slechts een zeer kleine variatie merkbaar is. Toch zijn wij instaat verscheidene nieuwe vormen aan te wijzen, die een duidelijke verbetering met de ouders aantoonen, zoowel wat breedte en substantie der bloembladeren, als wat de afmeting en symmetrie der bloem betreft terwijl toch in allen de hoofdenmerken der Leopoldii bewaard zijn gebleven. De beste der hybriden van deze type, wat betreft den vorm en de grootte der bloem, gaven wij den naam van John Heal, als een hulde aan de geduldige en intelligente volharding van den foreman, die nu onze collectie's kweekt. Nog meenen wij er op te moeten wijzen, dat de bloemstengelen van Leopoldii twee bloemen dragen, terwijl die van de oudere soorten, en ook de daarvan gewonnen beste hybriden allen vier of zelfs zes bloemen voortbrengen. Zooals reeds gezegd is, verkregen wij een groote volmaakt- heid, zoowel wat vorm als afmeting aangaat, in de variëteit John Heal. Onze aandacht werd nu bepaald op het verkrijgen van bloemstengelen met vier- of zesbloemen, die even goed in vorm en afmeting moesten zijn als de genoemde variëteit, zoo mogelijk met verschil in kleur. Met dit doel kruisten wij de Graaf's variëteit Empress of India, een prachtige vier- of zesbloemige variëteit, met zeer fraaie kleur, met onze beste uit Leopoldii gewonnen hybriden en het resultaat was, dat wij niet alleen verkregen wat wij wenschten, namelijk vier of zes bloemige bloemstengelen, maar ook een duidelijke verandering van kleur in verschillende

tinten, en door onderlinge kruising van deze vormen verkregen wij het ras, dat nu de algemeene verwondering opwekt.

Zeer veel opmerkzaamheid werd bij onze proeven ook geschonken aan het verminderen van de groene middenerven, die uit een bloemistisch oogpunt verwerpelijk zijn. In hoeverre wij daarin geslaagd zijn, toont een thans bloeiend exemplaar aan. Ook wordt de onregelmatigheid van het onderste bloemblad nog als een gebrek, dat van de voorouders is geërfd, beschouwd, en dat daarom misschien nooit geheel zal kunnen overwonnen worden, maar toch is er veel vooruitgang op dit punt te bespeuren. Een tweede zeer schoon ras hebben wij verkregen door de beste Leopoldii-hybriden te kruisen met *reticulatum*, waarvan een prachtige serie herfst- en winterbloeiende variëteiten het resultaat is. De beste uit de eerste kruising verkregen, gaven wij den naam van *Autumn Beauty*, terwijl wij uit een nieuwe kruising de *Favourite* en *Edith M. Wynne* wonnen. Andere schoone winterbloeiende variëteiten, waarin wel *reticulatum* maar niet Leopoldii voor hybridisatie gebruikt werden, noemden wij *Mrs. Garfield* en *Mrs. Lee*.

Wanneer wij, wat afmeting aangaat, de laatste aanwinsten vergelijken met de oorspronkelijke soorten, dan zien wij, dat de laatsten een doorsnede hebben van 6.33 cM. tot 12.69 cM., met bloembladeren van 1.90 cM. tot 3.17 cM. breed, en buizen die van 7.61 cM. tot 10.15 cM. diep zijn; die van *solan-driflorum* hebben een diepte van 17.77 cM. tot 20.31 cM. Onze laatste hybriden hebben daarentegen een doorsnede van 22.85 cM. tot 27.92 cM., terwijl de bloembladeren van 9.88 cM. tot 10.15 cM. breed zijn en de buis zoo goed als verdwenen is. ¹⁾ Wat de kleur aangaat hebben scharlaken en rood de overhand in verscheidene natuurlijke soorten, sommigen hebben nog karmozijnroode strepen of aders over de bloembladeren, terwijl allen een meer of minder groot groen hart hebben. Behalve dezen zijn *solan-driflorum* en *calyptratum* groenachtig wit, maar de laatste is niet veel voor hybridisatie gebruikt. Nu echter hebben wij een ononderbroken reeks van kleuren, van af donker kastanjebruin, karmozijn tot bijna zuiver wit, met gestreepte of geaderde vormen in verschillende nuancen.

E. TH. W.
(Slot volgt.)

¹⁾ Wij hebben de afmetingen, die in Engelsche inches was opgegeven, zuiver tot cM. herleid.

E. TH. W.

Ingezonden.

Agapanthus umbellatus variëteiten.

In het zeer uitvoerig en waardeerend verslag van mijnen geachten vriend W. »over den 26 Augustus in Artis«, dat ieder voorstander der Amsterdamsche tentoonstellingen zeker met genoegen gelezen heeft, wordt omtrent de door mijne firma ingezonden *Agapanthus* verzameling opgemerkt: »wat de bloemen dezer zestien variëteiten betreft, ze gaan van bijna wit over tot donkerblauw in verschillende tinten. Op den keper gezien zullen er wel enkele bij zijn welker grootste verschil in de namen moet gezocht worden«. Het zij mij vergund van een tegenovergesteld gevoelen te zijn. Daar onze *Agapanthus* voor een groot gedeelte dit jaar zeer goed bloeiden, werd de gelegenheid aangegrepen er een nauwkeurige studie van te maken. Toen bleek dat er in den handel omtrent deze plant groote naamverwarring heerscht, welke wellicht later opgehelderd zal kunnen worden. Voorloopig hebben wij er ons toe bepaald geheel gelijke vormen bijeen te brengen en die op den keper beschouwd tot de variëteiten te groepeeren, die te Amsterdam werden tentoongesteld. De verzekering kan dus gegeven worden, dat die allen onderling verschilden, al is het verschil uit den aard der zaak somtijds gering. Wij hebben bij het beschrijven onzer variëteiten ook natuurlijk rekening gehouden met den algemeenen habitus der planten, die soms zeer aanmerkelijk verschilden, een verschil dat echter bij afgesneden bloemen niet altijd behoorlijk op den voorgrond trad. Juist omdat wij in deze plantsoort een volgend jaar nog verdere studiën wenschen te maken, hebben wij een aantal der tentoongestelde variëteiten niet onder namen maar onder letters geëxposeerd, daar ze toch nog niet aan den handel zullen aangeboden worden. Het doel met deze expositie was de groote verscheidenheid op een zoo beperkt gebied aan te toonen en tevens opmerkingen uit te lokken omtrent nog andere variëteiten, hier of daar voorhanden en niet in de verzameling opgenomen.

J. H. KRELAGE.

De *Montbretia's* te Amsterdam.

De heer J. T. van den Berg Jr., te Jutphaas, schrijft mij, naar aanleiding der noot onder bladz. 422, het volgende:

Amice!

Bladz. 422, *Sempervirens*, las ik; ⁽¹⁾ wie vergist zich hier, betreffende de *Montbretia's*. Ook door mij waren 6 var. *Montbre-*

tia's, van de nieuwste en nieuwere ingezonden, waaronder ook was Rayon d'Or, aan welke ook door de Commissie een Certificaat 1ste klasse was toegekend.

Er waren toen veel bezoekers en dit zal wel oorzaak geweest zijn, deze door U niet is opgemerkt; anders ontglipt U niet veel.

Jutphaas, Groetend,
6 Sept. 1890. t.t.

J. T. VAN DEN BERG JR.

Goed; ik heb mij dus in zooverre vergist, dat ik de Montbretia's van den heer van den Berg niet vermeldde.... omdat ik ze niet gezien, althans niet opgemerkt heb. 't Is ook geen kleinigheid, om in zoo korten tijd in een zaal, waar alles vrij dicht open staat, welke vol bezoekers is, die U overal in den weg staan, alles goed op te merken; trouwens de heer van den Berg is vriendelijk genoeg zelf mij te verontschuldigen.

Maar, vergiste ik mij, ook de Redacteur van het *Tuinbouwblad* vergiste zich, waar hij de inzending van de firma Krelage eenvoudig onder de dankbetuigingen vermeldde. Immers die, welke ik op bladz. 422 bedoelde, en die aan het einde der zaal stonden waren van deze firma, en daarvan is, de Rayon d'or met een Certificaat 1ste klasse bekroond, evenals dit met dezelfde hybride van den heer van den Berg het geval was.

Wij hebben dus beiden schuld, mijn oude vriend v. H. en ik, we hebben de straf daarvoor dus beiden te dragen, hetwelk, daar we zoowat van gelijke lengte zijn, en éénen gang hebben, nogal zoo bezwarend niet is.

W.

Groententuin.

Molsalade.

Velen verstaan onder deze benaming de koppen der wortels van de gewone Paardebloem, ook Leeuwetand, Hondebloem of Kankerbloem genoemd, in het voorjaar gestoken in weilanden onder molshoopen, gewoonlijk door behoeftige lieden, die ze daarna ter markt of langs de huizen ten verkoop bieden.

Doch wij willen niet over de molsalade spreken, maar wijzen op de gekweekte. In den laatsten tijd begint men deze ook in ons land aan te kweken, waarschijnlijk in navolging van Engeland, waar ze bekend is onder den naam van Cultivated Dandelion en waar er zelfs groote hoeveelheden van worden geteeld door warmoeziers, die er in den winter en het vroege voorjaar goede zaken mede maken. Ook in de on-

streken van Parijs wordt er tegenwoordig veel werk van gemaakt, en daar heet ze Pissenlit. Naast de Suikerij en het Brusselsch Witloof of Vlaamsche Suikerij is het ook zeker een der beste, gezondste en gemakkelijkst te kweken winter- en vroege voorjaarsgroenten.

Er worden drie verscheidenheden van gekweekt en wel de verbeterde groote, breedbladerige, de volhartige en de groote gekrulde ingesnedenbladerige, doch de meest aanbelenswaardige der drie is de volhartige, en wel omdat deze een groot aantal malsche bladeren voortbrengt, die tezamen een groote krop vormen. De zaaiing heeft plaats van Maart—April; uiterlijk kan men tot Juni zaaien; doet men 't later, dan worden de wortels niet groot genoeg, want, evenals van Suikerij en Witloof moeten de wortels wel degelijk de noodige sterkte verkregen hebben, willen zij een krachtig gewas leveren. De tijd, die hun tot ontwikkeling der koppen gelaten wordt, is zoo kort mogelijk; telkens toch, als ze hun product gegeven hebben, moeten ze plaats maken voor anderen. Het zaaien kan geschieden op elken grond, — doch 't liefst op een goeden, want hoe beter de grond, hoe krachtiger de wortels zich zullen ontwikkelen — 't zij in den tuin of op het veld, evenals zulks plaats heeft met wortels of rapen; staan de planten te dicht, 't geen gemakkelijk kan plaats vinden, omdat het zaad tamelijk fijn is (10 gram (1 lood) bevatten ongeveer 17000 zaden!) dan zorg men om bijtijds te dunnen. Heeft men voldoende tijd dan is het zeer aan te raden, de planten in Mei—Juni te verplanten, aangezien zij dan ongetwijfeld in sterkte zullen winnen en de genomen moeite ruimschoots vergoeden.

In het najaar of den winter, wanneer men de molsalade wil genieten, wordt in een kelder, schuur of ander lokaal een bed broeimest gelegd om de noodige warmte te verkrijgen. daarover een laag aarde en vervolgens de wortels daarin gestoken, die, wanneer de warmte voldoende is, spoedig zullen gaan werken en de koppen geven. Men zij er wel op bedacht dat zij donker moeten staan; dit is noodig om goed gebleekt loof te verkrijgen.

Telkens als de koppen gesneden zijn, moeten de wortels door andere worden vervangen en indien de mest geen voldoende warmte meer ontwikkelt, moet ook deze door nieuwe of gedeeltelijk nieuwe worden vervangen. Heeft men een voldoende warm lokaal ter zijner beschikking, dan is de aanwending van mest niet noodig.

Dat op zulke wijs verkregen molsalade, malsch en goed gebleekt, rauw genuttigd een heerlijke salade oplevert, is te begrijpen doch ook dat zij gestoofd en goed voorbereid iets fijns te genieten geeft.

Er worden ook bloedreinigende eigenschappen toegeschreven aan de molsalade en ook vooral daarom zou ze in Frankrijk in het voorjaar veel gebruikt worden.

Nog wenschen wij hier te wijzen op de voorbereiding der molsalade. Men zij wel bedacht dat de boven beschreven gekweekte molsalade een groot verschil oplevert met de in 't weiland gestokene, eerstens reeds is de molsalade afkomstig van door cultuur veredelde variëteiten, van veel fijner hoedanigheid, 't geen, zooals men weet, een niet geringe invloed op het product uitoefent, en ten tweede is het loof door de cultuur natuurlijk veel malscher, zoodat bij de voorbereiding met 't een en ander wel rekening dient gehouden te worden.

Open grond.

Cytisus Andréanus.

In den loop dezes jaars ontving mijn opvolger een exemplaar van dit, mij onbekend, struikje. Eenige dagen geleden zag ik het in bloei. Het schijnt dus zeer mild-bloeïend te zijn. De bloem is in mijn oog de schoonst van alle Cytisus-, Lombotropsis-, Genista- en Spartium-soorten.

Elke bloem is bijna zoo groot als die der Gouden Regen. De vaan is geel; de vleugels zijn donkerrood met een fijnen gelen rand; was 't een boek dan zou men zeggen: op snede verguld; de keel is geel.

Het gewas is vrij tenger, doch waarschijnlijk wordt het in den vollen grond wel sterker. Kleinbladig zal het struikje echter wel blijven.

De groote vraag is nu maar, of het den winter kan doorstaan? Als winterhard heeft mijn opvolger het ontvangen, doch het buitenland is Nederland niet. Wezelenburg zal er den aanstaanden winter de proef mede nemen.

H.

C. DE Vos.

Wij herinneren hier dat deze plant reeds in 1886 in de *Revue horticole* als Genista Andréana is afgebeeld, maar dat ze pas verleden jaar door de heeren Croux & Fils, bij Sceaux, in Frankrijk, in den handel werd gebracht. In *Sempervirens* van het vorige jaar, bladz. 294 ¹⁾ maakten wij er kortelijk

¹⁾ Abusievelijk gepagineerd als blz. 246. Tot mijn verbazing zag ik pas heden dat de nummers der bladzijden van vel 25 en 26 geheel foutief zijn. Die loo-

melding van, naar aanleiding eener gekleurde plaat ons toen door de bovengenoemde firma gezonden. Het schijnt nu te blijken dat de lof, aan dit heestertje toegezwaaid, niet overdreven was, en evenzeer ondervonden wij tot onze voldoening dat we ons niet vergisten, toen wij ten vorigen jaren schreven, dat onze boomkweekers wel zouden zorgen dat ze ook hier verkrijgbaar werd. Rnd.

Viola Blue Bell.

Een Pensée met Campanula-blauwe bloemen, die in perkjes geplant, zonder bijvoeging van andere violen of andere planten, een geheel eigenaardig effect maakt; van dien aard dat de meeste tuinbouwkundigen op een afstand de plant niet voor een Pensée aanzien en haar niet kennen.

Haar herkomst is onbekend, ze is een vondeling, maar niettemin heeft zij haar weg gevonden en zal die ongetwijfeld nog lang voortzetten. *The Gardeners' Chronicle* schrijft dat zij in Engeland reeds in tal van tuinen gevonden wordt, o. a. bij de heeren Veitch, doch deze schreven ons dat zij deze viool niet hebben, en dat *The Gardeners' Chronicle* ten aanzien dezer plant verkeerd was ingelicht.

Wie kent de Viola Blue Bell en weet te zeggen waar zij te krijgen is? G.

Weeknieuws.

Bij gelegenheid van de jaarlijksche algemeene vergadering van de Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw zal te Tilburg, tegelijk een Landbouw-tentoonstelling gehouden worden van 30 September tot 2 October, waarop ook inzendingen van vruchten en bloemen worden gevraagd.

Aanvragen tot inzending en deelneming van gemelde tentoonstelling moeten vóór 15 September gericht worden aan den Secretaris der algemeene regelingscommissie den heer G. Bogaerds Diepen, te Tilburg.

De Vereeniging ter bevordering van tuin- en landbouw in Limburg heeft, na afgelegd examen, het diploma voor boom- en groenten-teelt uitgereikt aan J. Muijters, te Ulestraten; J. Philips, te Ambij en F. Zorge, te Venloo. Zeven aspiranten namen aan het examen deel.

Op de veilingen in het Westland wordt tegenwoordig ook ramen verkocht; voor ongeveer

pen van 243 tot 264. Dit is de pagineering van vel 21 22. Van vel 25 en 26 moeten genummerd zijn 291—312. Dan sluit vel 27 met blz. 313 goed aan. In het Register is hier dan ook op gelet. Het is daarom goed die verkeerde nummers te veranderen, wijl men anders de bladzijden 291—312 te vergeefs zou zoeken. W.

f 0.70 à f 0.75 per 50 KG. De prijs der uien blijft vrij standvastig omstreeks f 1.30 per baal van 50 KG. De aflevering werd in den laatsten tijd zeer belemmerd door de aanhoudende regens.

Te Berlijn hielden op 21 Juni ll.¹⁾ de afgevaardigden der Berlijnsche Tuinbouw-Vereenigingen weder een vergadering om te beraadslagen over de voorstellen aan de Regeering te doen omtrent de reeds vroeger besproken »beschermende rechten« (Schutzzoll). Wij hebben daar niet uitvoerig meer bij stil te staan, maar meenen alleen te moeten vermelden, dat een voorstel was gedaan tot heffing van 10 Mark (f 6.) inkomend recht voor 100 kilo *Hollandische Comfseeren* (waarom juist voor Hollandische?) Dit was door sommigen wel wat veel geacht, maar men bleef er toch bij.

Intusschen is het de vraag wat de Regeering van die mooie voorstellen zal zeggen. De voormalige Rijkskanselier had er geen zin in; hoe zal zijn opvolger er over denken.

Als bewijs hoe men door dik en dun gaat, diene dat men voor bindgroen, b.v. Laurier- en andere bladeren, een inkomend recht verlangt van 50 Mark per 100 kilo, dat dan 2.50 M. (f 1.50) voor elk postcolli zou bedragen. Dit zou dan den invoer zoo goed als onmogelijk maken, en daarvan verwacht men heil voor den Duitschen Tuinbouw! Wanneer de Regeering nu even onverstandig is als de Berlijnsche hulp-roepers, zullen we later eens zien hoe't gaat, wanneer dezen door zoo'n Chineeschen muur in hun vrije bewegingen belemmerd worden.

Verschillende mededeelingen.

Bij gelegenheid van de Landwirthschaftliche Jubiläumsausstellung te Keulen, zal, als onderdeel daarvan, en wel van 20—30 September a.s., in de groote zaal van den Kaisergarten een Ooft- en Groentententoonstelling worden gehouden, waarvoor een aantal prijzen zijn uitgelooft. Het Programma is verschenen en bevat 28 artikels voor Vruchten en 19 voor Groenten, terwijl mede voor afgesneden bloemen verscheidene prijzen zijn beschikbaar gesteld.

Inlichtingen zijn te bekomen bij en eventuele aanmeldingen moeten geschieden aan het Bestuur (adres: an die Leitung der Landwirthschaftlichen Ausstellung) Domkloster 1, Keulen.

Een aardbeekweker in Engeland heeft in den voorlaatsten zomer de proef genomen om rijpe aardbeziën, aan de stelen, aan een naar 't zuiden gelegen venster op te hangen en ze zoo te laten drogen. Deze proef moet niet alleen uitstekend gelukt zijn, maar heeft zelfs de verwachting ver overtroffen. In Maart, toen de gedroogde aardbeziën te voorschijn werden gehaald, hadden deze wel haar sap, doch niets van haar aroma verloren en vervloeiden op de tong als suiker. Zulke gedroogde aardbe-

¹⁾ Het verslag komt pas voor in de September-aflevering der *Gartenflora*.

ziën zijn maagversterkend en hebben een aangename smaak, zoodat het den moeite wel waard is deze proefnemingen voort te zetten.

Te Kralingen zal eerlang een der fraaiste en grootste buitenplaatsen, »het Paradijs«, voor bouwgrond geëxploiteerd worden. Deze zal, door eene brug over de vaart aan het Zuid-einde, in verbinding worden gebracht met de Dijkstraat, zoodat de straat alsdan geheel zal doorloopen tot aan den Ouden Dijk, tengevolge waarvan de Dijkstraat de meest uitgestrekte straat wordt in de gemeente. De vaart langs de westzijde der buitenplaats zal gedempt worden, waardoor de uitgestrektheid gronds nog aanmerkelijk verbreed wordt. Het plan bestaat eenige flinke straten aan te leggen met nette woonhuizen. De buitenplaats is het vorige jaar aangekocht voor ruim f 58.000.

Een Affourtit-prijs.

Behalve de Utrechtsche Afdeeling der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, die reeds kort na het overlijden van den heer Affourtit aan ons mededeelde, dat ze gaarne elke poging om Affourtit's naam in eere te houden wilde ondersteunen, heeft nu ook de 's Gravenhaagsche blijk van belangstelling gegeven. Naar wij vernemen toch is in de op Donderdag ll. gehouden ledenvergadering aldaar besloten in het op te richten fonds voor een Affourtit's-prijs voor een bedrag van f 40.— deel te nemen.

De 's Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging gaf f 25.—

Vraagbord.

No. 751. Zij, die in dit voorjaar zaden van ons ontvingen, van de *Meloenen* uit *Japan*, *Turkestan* en *China* zouden ons zeer verplichten met eenige mededeelingen hierover. Wij zouden deze mededeelingen zeer op prijs stellen, vooral om daaruit te besluiten of de aankweeking en bij voorkomen de invoer van nieuwe er van aanbeveling verdient.

Een tuinman deelde ons reeds mede dat de Sekerpare uitmuntend voldaan heeft, en met recht er aanspraak op heeft, te zijn de leukste Meloen, die er bestaat.

GROENEWEGEN & Co.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 36, van 6 September.

Officieel gedeelte: Bekrooning door de Bloemen- en Planten-Commissie. — Bekrooning door de Vruchten- en Groenten-Commissie. — Vergadering der Vaste Commissiën. — Rapport van de Vruchten- en Groenten-Commissie. — Bijeenkomst der Wetenschappelijke Commissie, met een Bijlage.

Niet officieel gedeelte: Verslag van de 19de Algemeene Vergadering. — De Tentoonstelling te Hilversum. — Elk wat wils: Eucalyptus als middel tegen ketelsteen. — Geschikt middel ter aanmoediging van de studie der Boom- en Groententeelt. — *Nymphaea alba rosea*. — Het gebruik van menie tegen vogels. — Tuin- en Landbouw-Onderwijs aan Soldaten. — Ingezonden (opmerking over de Jachtwet). — Bloemwerken op de Tentoonstelling te Hilversum. — Prijscouranten. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

AANBIEDING VAN ADIANTUMS.

(Maidenhair, Chevelure de Venus, Frauenhaar, Venushaar.)

AETHIOPICUM	f 0.30	INTERMEDIUM	f 1.—
CAPILLUS-VENERIS . . .	» 0.30	LATHOMI	» 0.40
» GRANDE	» 0.40	LEGRANDEI	» 0.50
CHILENSE	» 0.30	MACROPHYLLUM . . .	» 0.80
CENCINNUM LATUM . . .	» 0.60	MONOCHLAMYS . . .	» 2.—
CUNEATUM	» 0.30	MOOREI	» 0.50
» GRANDICEPS	» 0.60	PACOTTI	» 0.60
DECORUM	» 0.40	PEDATUM	» 0.50
DOLABRIFORME	» 0.40	SCHIZOPHYLLUM . . .	» 2.—
EXCISUM MULTIFIDUM . .	» 0.60	SCUTUM	» 0.30
FRAGRANTISSIMUM . . .	» 0.50	ST. CATHERINAE . . .	» 1.—
FULVUM	» 0.25	VERSAILLENSIS . . .	» 1.—
GRACILLIMUM	» 0.50	WEIGANDI	» 0.40
HISPIDULUM	» 0.25		

1071. Van allen worden flinke planten geleverd.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1072

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs.
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1070

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1073

Kunst en Smaak.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 1074

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 1075

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtsapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 1076

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

KURKSCHORS-SIERKURK.

1057 Direct geïmporteerd, dun en blank.

In Balen van 50 kilo f8.—, per 10 kilo f2.—. Adres:

J. C. KORTHALS,
Kurkenfabriek, DORDRECHT.**Amsterdamsche Fabriek van Cement- en IJzerwerken.**

(Systeem MONIER).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Biolen, Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tus-schenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken, Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen en Plantenkuipen.

1058

MEIWIJN.

van ZWAARDEMAKER's Vruchtenwijn.

Tegen Postwissel f5.40 Twaalf Flesschen franco thuis door Neder-land. J. ZWAARDEMAKER Cz., Prinsengracht 862 Am-sterdam.

1059

Een Jongmensch,

19 jaar oud, aangaande Kwee-kerij en Warmoezerij een flinke opleiding genoten hebbende, zoekt, liefst op een dergelijke inrichting (tegen eenig salaris), zoo spoedig mogelijk plaatsing.

Brieven franco, letter L, aan H. TEN BRINK, Adv.-Bureau, te Meppel. 1060

Stoomtram HAARLEM-LEIDEN.

Rijdt door een der welva-rendste en door vreemdelingen meest bezochte gedeelte van Noord- en Zuid-Holland. 1061

De Levensverzekering Maatschappij**„UTRECHT”**

sluit op voordeelige voorwaar-den alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gege-vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1062

BELANGRIJKE PLANTENVEILING,

1068

VAN DE

„Société anonyme des Pépinières de Steenbrugge”,

bij BRUGGE (België),

op Woensdag 24 September 1890,

aanvangende des voormiddags te 10½ uur, ter Bloemisterij van de

Firma GROENEWEGEN & Co.,

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

 Alle Planten, die ten verkoop aangeboden zullen worden, zijn fraai gekweekt, zonder gebreken en voor dadelijk gebruik geschikt.

Een groot aantal PALMEN, als Livistona's, Phoenix, Ken-tia's, Areca's, Corypha's Chamaerops, Cocos, enz. enz. in de meeste verscheidenheid en in allerlei grootte; zeer vele groene en gekleurdbladerige DRACAENA'S; bontbladerige en groene ASPIDISTRA'S, in groote hoeveelheid; verschillende KAMER-en SIERPLANTEN; KROON- en PYRAMIDE-LAURIEREN, alsmede een partij van ruim 1000 AZALEA'S INDICA, waar-onder zeer zware planten, enz. enz. enz.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 3 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

AANBESTEDING vruchtboomen.

Burgemeester en Wet-
houders van SCHOONHOVEN,
wenschen op Zaterdag 4 Octo-
ber a. s., AAN TE BESTE-
DEN: de levering van APPEL-
HALFSTAM-PEREN, KER-
SEBOOMEN en MEIDOORN.
Nadere omschrijving van getal, soort enz. wordt, op franco aanvraag ter Secretarie, gratis verstrekt. 1083

ZOCHER & Co.,
Boomkwekerij en Bloemisterij
1084 „Rozenhagen”,

TE HAARLEM.
hebben de eer te berichten dat
thans bij hen, zoowel buiten
als in de kas bloeien vele duizenden **KNOLBEGONIA'S**,
uitmuntende door habitus der
planten, houding en vorm der
bloemen en door zulk eene ver-
scheidenheid van kleur, als zeker
nergens zal worden aangetroffen.
Tevens is te bezichtigen
hunne uitgebreide Collectie
DAHLIA'S, waarbij de nieu-
were met zoogenaamde Cactus-
bloemen. Tot een bezoek wordt
elk liefhebber uitgenoodigd.

ANJERS.
(**DIANTHUS MARGARITAE.**)
Sterke in potten gekweekte
planten, met bloem en volop
in knop. 1085
Zij zijn zeer verschillend van
kleur en welriekend, terwijl zij
tot in den winter doorbloeien.
per 12 stuks f 3.—,
„ 100 „ „ 20.—.
ZOCHER & Co., Haarlem.

PAEONIA SINENSIS.

(Pioen onze tuinen.)

Wij bieden thans onze uitgebreide verzameling van deze
schoone sierplant aan, waarvoor wij in de Vaste Commissiën
op 19 Juli 1890 een certificaat 1^e klasse mochten verwerven.
Beschrijvende prijs-courant op aanvraag gratis verkrijgbaar.

ANT. ROOZEN & ZON, Bloemisten.
1086 **OVERVEEN bij Haarlem.**

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

AANBIEDING VAN ADIANTUMS.

(Maidenhair, Chevelure de Venus, Frauenhaar, Vennushaar.)

AETHIOPICUM f 0.30	INTERMEDIUM f 1.—
CAPILLUS-VENERIS » 0.30	LATHOMI » 0.40
» » GRANDE » 0.40	LEGRANDEI » 0.50
CHILENSE » 0.30	MACROPHYLLUM » 0.80
CENCINNUM LATUM » 0.60	MONOCHLAMYS » 2.—
CUNEATUM » 0.30	MOOREI » 0.50
» GRANDICEPS » 0.60	PACOTTI » 0.60
DECORUM » 0.40	PEDATUM » 0.50
DOLABRIFORME » 0.40	SCHIZOPHYLLUM » 2.—
EXCISUM MULTIFIDUM » 0.60	SCUTUM » 0.30
FRAGRANTISSIMUM » 0.50	ST. CATHERINAE » 1.—
FULVUM » 0.25	VERSAILLENSIS » 1.—
GRACILLIMUM » 0.50	WEIGANDI » 0.40
HISPIDULUM » 0.25	

1087 Van allen worden flinke planten geleverd.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

Die Stauden
oder perennerenden winter-
harten oder doch leicht
zu schützenden
BLÜTHEN- und BLATTPFLANZEN.

VON
Th. Rümpler.

Preis fl 3.95

DIE AESTHETIK DER
Gartenkunst,

VON
Dr. K. E. SCHNEIDER.
Preis fl 3.90

FOUR PANEL STUDIES FLOWERS,
by ALICE PRICE.

No. 1. POPPIES.

No. 2. PURPLE AND YELLOW
IRIS.

No. 3. ARUM LILIES.

No. 4. GARDEN LILIES. 1099
Price fl 4.—

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de tallooze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauw water van op, wascht
de planten daarmede, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijg-
baar stelden, wordt ze hoe lan-
ger hoe meer gebruikt.

Per doos f1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat-
55, Amsterdam. 1100

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 1101

GROENEWEGEN & ZOON

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM
1102 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaard

West-Indische Ananassen

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

1103

Posthoornsteeg, Rotterdam.

Amsterdamsche Fabriek van Cement- en IJzerwerken.

(Systeem MONIER).

Groote Wittenburgerstraat 108, Amsterdam.

Reservoirs, Vijvers, Regenbakken en welputten, Riolen,
Duikers en Afwateringsbuizen. Vloeren en Gewelven, Tus-
schenmuren, Kelders en Grafkelders. Trappen en Daken,
Silos, Kribben en Voerbakken, Vorsten, Muurbedekkingen
en Plantenkuipen. 1104

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN.

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1105

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

SEMPERVIRENS.

No. 38.

VRIJDAG 19 SEPTEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Dr. Herman van Hall. — Het welriekend Violtje. Maart-Violtje. *Viola odorata*, *Linna.*, *Viola Martia*, Schimp., *Viola suavis*, *Bieb.* Familie der Violaceën, met afbeeldingen. — Buiten overwinterde Fuchsia's. — De *Hippeastrum* (*Amaryllis*), door Harry Veitch, slot. — Rotterdam Colony. — Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde, afdeling Leiden en omstreken en afdeling 's Gravenhage en omstreken. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord. — Ontvangen Prijscouranten. — Verbetering.

DR. HERMAN VAN HALL.

Toen ik, nu juist acht dagen geleden, zijn initialen in de pen had, kon ik niet vermoeden dat ik thans zijn naam boven een artikel zou plaatsen, waarin ik van hem zou spreken als van een reeds sedert drie dagen overleden buden, trouwen vriend, wiens lijk morgen ten grave gedragen wordt.

Dit is de tweede woordvoerder op tuinbouwgebied in ons land, die dit jaar van ons wegnam, en ze zijn helaas zoo weinig in getal, die kunnen en willen.

't Is een ontzettend zware slag voor zijn naaste betrekkingen, een onherstelbaar verlies voor zijn intieme vrienden, maar een groot verlies is zijn verscheiden ook voor den vaderlandschen Tuinbouw, voor de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde inzonderheid.

Met diepen weemoed zette ik mij dan ook tot het schrijven van de volgende korte levensschets.

Herman van Hall werd den 6den December 1830 te Groningen geboren. Zijn vader was de in den lande, niet alleen om zijn botanische kennis, maar ook op land- en tuinbouwgebied, hoog gewaardeerde Hoogleeraar aan de Groningsche Hoogeschool, zijn oom de Minister van Financien, die, door zijn kloek beleid en zijn moedig doortasten, ons land in een hoogst kritiek oogenblik van een dreigend gevaar redde.

De jonge van Hall studeerde te Groningen in de natuurwetenschappen en de medicijnen, doch maakte uit den aard der zaak, het meeste werk van de kruidkunde.

Als candidaat kwam hij, in het laatst van het vijfde decennium (het juiste jaar is mij niet bekend) naar Leiden, waarheen de toenmalige Directeur van het Rijksherb. Prof. C. L. Blume, hem geroepen had, om, onder dezen, als Conservator aan die inrichting werkzaam te zijn.

Hij promoveerde den 15den Januari 1858 in de Sleutelstad, met een dissertatie getiteld: *Observationes de Zingiberaceis*, tot Doctor in de wis- en natuurkunde.

Van toen af scheen zijn levensrichting bepaald en was zijn richting als wetenschappelijk man aangewezen.

Zoon van Prof. H. van Hall, die vooral om zijn *Flora van N. Nederland*, hoog stond aangeschreven, vriend en beschermeling van Blume, een der beroemdste botanici van zijn tijd, zelf, hoe jong ook nog, een conscientieus geleerde, scheen hij als bestemd om den Directeur van het Rijksherb. later in die betrekking op te volgen, en had hij inderdaad goede reden zich daarvan tot op zekere hoogte verzekerd te houden, daar het hem bij herhaling door Blume werd voorgespiegeld.

Het noodlot, dat hem van dien tijd af bijna onafgebroken vervolgde, wilde echter anders.

In plaats van een benoeming, ontving hij het bericht dat binnen enkele weken

de betrekking van Conservator aan 's Rijks Herbarium werd opgeheven, dat hij derhalve eervol ontslagen en op wachtgeld gesteld werd.

Verder niets.

Weldra werd het bekend dat de Utrechtsche Hoogleraar Miquel zich, buiten bezwaar voor 's Lands schatkist, met de Directie over het Rijks Herbarium had belast. —

Hiermede is de eerste periode uit van Hall's leven afgesloten. Voor den biograaf eigenlijk niet, want er behoort nog een openlijke verdediging bij, van van Hall tegen hen, die zich tot een oordeel over den toestand van het Herbarium bevoegd geloofden. De biograaf heeft echter geen rekening te houden met aandoeningen die het releveeren van sommige feiten bij die familie kan veroorzaken, ik wensch hier echter geen oude wonden weer open te rijten en constateer alleen dat van Hall hier slachtoffer was van verschillende omstandigheden, deels van personeelen, ten deele wellicht ook van politieke aard.

In Juli 1864 zien wij hem de betrekking aanvaarden van leeraar in de plant- en dierkunde aan de pas opgerichte Hoogere Burgerschool te Leiden. Hiermede begon dus zijn tweede levensperiode, waarin hij tot het Middelbaar onderwijs in betrekking stond.

Hier werkte hij met lust en voldoening, en het ware wenschelijk geweest dat hij hier gebleven was, maar alweer wilde het noodlot anders.

Na ruim twee jaren alhier met succes werkzaam geweest te zijn, werd hem de betrekking van leeraar in de plantkunde en mathesis aan de Rijks Hoogere Burgerschool te Middelburg aangeboden. Daar hij door zijn wachtgeld tot de slechts tijdelijk rustende Rijks-ambtenaren behoorde, zou een weigering gelijk gestaan hebben met het verbreken van den band, die hem aan den Staat verbond. Dit ware zeker, met het oog op latere eventualiteiten, niet raadzaam geweest. Ook kreeg hij te Middelburg een kleinen botanischen tuin onder zijn beheer, en kwam hij alzoo gedeeltelijk althans weer op zijn geliefkoosd terrein terug.

Na met 1 November 1866 eervol uit zijne betrekking te Leiden ontslagen te zijn, vertrok hij naar Middelburg.

Hoezeer hij zich voor die inrichting interesseerde, blijkt voldoende hieruit, dat hij reeds in 1871 een *Catalogus* van de in dien tuin gekweekte planten publiceerde, welke verzameling door hem in dien korten tijd, dank zij zijn rusteloze bemoeiingen en zijn vele relaties, aanzienlijk was uitgebreid.

Ook te Middelburg zou hij dus zeer zeker op den duur nuttig en overeenkomstig zijn wetenschappelijke richting werkzaam hebben kunnen zijn, maar ook dit mocht voor van Hall geen blijvende plaats wezen.

Met zijn kloeke gestalte en overigens volmaakt gezond gestel, was hij toch niet bestand tegen de Zeeuwsche lucht. Hij begon er weldra met koorts te sukkelen en is er later eigenlijk niet recht gezond meer geweest, daar, na een korte periode van herstel, weldra weer een langere van koorts volgde, die hem wel niet altijd belette onderwijs te geven, maar zijn gezondheid toch zeer ondermijnde.

Hoe noode ook, de staat zijner gezondheid noodzaakte hem naar een anderen werkkring uit te zien. Hij verlangde naar het Noorden terug, waar hij volkomen herstel zocht en ook vond, en zoo besloot hij in 1873 tot de oprichting eener boomkweekerij te Paterswolde, een fraaie streek in het Noord-oostelijk gedeelte van Drenthe, niet ver van de stad zijner geboorte.

Velen vonden dit een zeer gewaagde onderneming, meenende dat een man, die een wetenschappelijke, dus niet praktische opleiding had gehad, en die zich in de laatste negen jaren met het onderwijs had bezig gehouden, onmogelijk een goed boomkweeker kon zijn.

Toch vergisten dezen zich, in de waardeering van zijn praktische kennis, zeer, gelijk reeds na weinige jaren bleek. Toen ik, mogelijk een jaar of acht nadat hij zich daar gevestigd had, hem er bezocht, verbaasde ik mij niet alleen over de uitgestrektheid der gaandeweg door hem in gebruik genomen terreinen, maar veel meer over den grooten rijkdom van soorten van boomen en heesters, zoomede vaste planten van allerlei aard, en over dezer weelderigen groei, maar allermeeest over de hoogst praktische en economische inrichting van het uitgestrekte geheel en over den echt praktischen geest die uit alles bleek. Uit een praktisch oogpunt gezien was Dr. van Hall een uitmuntend boomkweeker, en wat mede niet weinig zegt, hij voelde zich er geheel in thuis, en noch zijn afkomst, noch zijn streng wetenschappelijke opleiding en ver-

dere studie, verhinderden hem zich boomkweeker te achten en te noemen en konden hem geen aanleiding geven zich in eenig opzicht boven zijn vakgenooten te stellen.

Dit teekende hem en het strekte hem tot groote eer.

Toch hadden sommigen van hen, die aanvankelijk beweerden dat in die richting voor van Hall geen gouden bergen lagen, ten deele mogelijk gelijk.

Beslissend durf ik hier niet spreken, maar toch geloof ik dat zij het bij 't rechte eind hadden, die beweerden dat van Hall voor dergelijken werkring niet genoeg »koopman« was. Dit kon dan ook trouwens van een geleerden bezwaarlijk verondersteld worden. Toch ware hij dit, met zijn helderen blik, zeker geworden, maar hiertegen stond zijn natuurlijke goedheid, zijn bonhommie, zijn al te onvoorwaardelijk vertrouwen hem in den weg. Daarbij komt dat van Hall in vele opzichten — 't was een natuurlijk uitvloeisel van zijn karakter — optimist was in hooge mate, en dat dezen maar al te vaak gevaar loopen door de maatschappij op zeer teleurstellende wijze gedesillusioneerde te worden, leert de ervaring elken dag.

Zoo breed als hij die zaak zich deed ontwikkelen, kon zij in het Noorden van ons land blijkbaar niet rendeerden, en toen hij haar had gebracht op de door hem gewenschte hoogte, achtte hij het uit een finantiëel oogpunt raadzaam haar tot matiger proporties terug te brengen.

Het laat zich echter gemakkelijk begrijpen dat dit voor hem alweder een groote teleurstelling was, en verwonderen kon het dus niemand, dat hij zich er meer en meer aan onttrok, tot hij zich ten laatste, nu ruim een jaar geleden, te Apeldoorn metterwoon vestigde.

Hiermede was dus de *derde* periode uit zijn leven nog wel niet voor goed afgesloten, maar liep ze toch blijkbaar ten einde.

De *vierde* en helaas laatste periode van Dr. van Hall's leven ving aan met zijn meer openlijk optreden in de tuinbouwwereld.

Zeker verre de meeste lezers van dit blad zijn bekend met de geschiedenis van het *Nederlandsche Tuinbouwblad*, het orgaan der Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, en weten dus wat den grondlegger en eersten Redacteur er van aanleiding gaf zich daarvan terug te trekken; ook dat, toen die Redactie aan Dr. van Hall, lid van het Hoofdbestuur, werd aangeboden, deze zich niet ongenegen verklaarde dit mandaat te aanvaarden. Hij vroeg meer dan eenmaal, als oud vriend, die tevens op dit terrein bekend ben, mijn raad, en, drong ik er ook niet sterk op aan, ik mocht hem toch niet afraden, die zeker niet zeer gemakkelijke taak, te aanvaarden.

Ik kende hem door en door, en wist wat hij presteerde; ook was ik ten volle overtuigd dat hij de daartoe vereischte praktische kennis bezat, terwijl hij op wetenschappelijk gebied mijn meester had kunnen zijn, maar waar ik mij niet zeker van achtte, was of hij, die gewoon was bij zijn schrijven elken zin te wikken en te wegen, vaak te wijzigen, om hem soms daarna nog eens te veranderen, zich genoeg zou kunnen bedwingen, om zich die voortvarendheid eigen te maken, welke voor de redactie van een weekblad veelal zoo dringend noodig is. Gelukte dit, dan, ik was er a priori zeker van, zou hij zich spoedig niet alleen de achtingen en tegenegenheid van tal van leden, die hem nog niet kenden, verwerven, maar het zou hem ook aan waardeering niet ontbreken.

En de proef gelukte, hij slaagde er in ver boven mijne verwachting, en de ondervinding leerde al spoedig dat ik mij in de gevolgen niet vergiste.

Men mag het voor den redacteur van een parallel loopend blad vreemd achten, van den oprechten vriend zal men het begrijpen, dat ik inwendig juichte over dat succes. Nu zou hij dan eindelijk gestadig de gelegenheid vinden zich te doen gelden en te toonen wie hij was, zich wezenlijk te doen gelden op een gebied, dat hij in beiderlei richting en wetenschappelijk en praktisch, het zijne mocht noemen. En hij deed het reeds spoedig, en dit wel met zooveel tact, zooveel discretie, zoo weinig zich op den voorgrond stellend, elke partij, waar soms, bij verschil van opinie van partijen sprake kon zijn, op zulk een vriendelijke toon bejegenend, dat hij reeds zeer spoedig, als ik dit woord hier eens mag gebruiken, het enfant chéri van alle in de Maatschappij belang stellende leden was geworden.

Wat liep dat alles goed en met hoeveel belangstelling ontving men wekelijks het blad, waarin Dr. van Hall, weldra veler vriend, reeds zoo menig blijk van wetenschappelijke kennis en praktische ervaring had gegeven.

Helaas! ook deze periode mocht niet van langen duur zijn.

Op Vrijdag 12 September trof mij, als een knetterende donderslag, het korte bericht dat zijn zwager, Prof. van Bonneval Faure, de beleefdheid had mij te zenden: Dr. van Hall is in den afgelopen nacht plotseling te Groningen overleden.

Van Hall overleden; de man, schijnbaar in de volle kracht zijner gezondheid; wel bijna zestig jaar, maar veel kloeker en werklustiger nog dan menig veertiger! de oude, lieve vriend, die mij nog pas even een paar weken geleden te Amsterdam met zijn gewone hartelijkheid de hand drukte, mij den arm om mijn hals legde om mij te brengen nu bij dit, dan weer bij wat anders, teneinde er over van gedachten te wisselen, met wien ik schertste en dien ik plaagde en van wien ik slechts in haast een kort afscheid »à revoir« nam.

A Revoir! . . . à Revoir!

Van Hall heeft maar kort geleden, maar moet toch een moeilijk sterfuur — een sterfbed had hij niet — hebben gehad.

Voor zaken te Groningen zijnde, moet hij zich, toen hij 's avonds van den 10den Sept. in zijn hotel kwam, reeds ongesteld gevoeld hebben. In den nacht werd hij zeer benauwd en riep om eau des carmes en een dokter. Toen deze in allerijl kwam vond hij den lijder bij zijn ledikant zitten, zoodanig ten prooi aan hevige benauwdheid, dat hij nog slechts een paar woorden kon uiten, waarna hij inéénzakte. Voor morphine-inspuiting of welk ander opwekkend middel ook was geen tijd meer. Dr. van Hall was overleden.

De dokter constateerde acute verlamming der longen.

Ook dit nog! Betrekkelijk ver van allen die hij zoo lief had, blies hij den laatsten adem uit.

Dr. Herman van Hall was een nobel man, in den waren zin des woords. Oprecht in zijn omgang, hartelijk in zijn taal, trouw in zijn vriendschap, werd hij door wie hem van nabij kenden zeer hoog geacht.

Velerlei leed was zijn deel, gelijk vaak de maatschappij hen voor het hoofd stoot, die zich door hun goëdhartigheid en hun al te groot vertrouwen daaraan meer dan anderen blootstellen. Een kalmer, rustiger leven, waarin hij meer aan zijn algemeene botanische neiging zou kunnen toegeven, werd hem vaak toegewenscht. Thans was hij daartoe op den weg en reeds bij den aanvang werd hij in zijn bedaarden gang gestuit, werd dit nieuwe tijdperk van zijn leven, thans echter door den dood, gesloten.

Velen betreuren in van Hall een vriend, allen, die in den Nederlandschen Tuinbouw belangstellen, een warm voorstander onzer horticuultuur.

Werkte hij in het openbaar daaraan niet lang, zeker lang genoeg om zich veler dankbare waardeering waardig te maken, te blijven leven in de herinnering van allen, die burgerdeugd en menschenwaarde en daarbij volle toewijding aan wat goed en nuttig is naar waarde weten te schatten.

Hij ruste in vrede.

14/15 Sept. '90.

H. WITTE.

Open grond.

Het welriekend Violtje. Maart-Violtje.

VIOLA ODORATA Linn. — *VIOLA MARTIA* Schimp.

VIOLA SUAVIS Bieb.

Familie der *Violaceae* n.

Met afbeeldingen.

Wie weet in 't plantenrijk een plantsoort te noemen, die zooveel reine geur aan even veel bevalligheid paart; even schoon is als bescheiden; een juweeltje, dat zich tevreden stelt met een koel, vochtig plekje, dat door den heerlijken geur harer bloemen de zinnen streelt van uit plaatsen, van waar men slechts

wat gras of vuilnis zou verwachten, dat in 't vroege voorjaar reeds groeit en bloeit als de meeste planten nauwelijks uit den winterslaap ontwaken en getuige is van het eerste lied van den leeuwrik.

Van oudsher was het Violtje reeds de vreugde van gevoelige harten, het symbool van bescheidenheid en kuischheid, en nog voortdurend geniet het de vereering van rijk en arm, van jong en oud; een tuiltje ruike Violtjes heeft voor elk bekoorlijkheid.

Voor de oude Grieken was het ruike Violtje het zinnebeeld der jaarlijks ontwakende natuur, alsook der maagdelijkheid, want de dochter van Atlas werd, toen zij

zich voor Apollo zocht te verschuilen, in een Violtje veranderd. Maar ook de Bacchanten versierden de thyrsusstaven met Violtjes, en de beelden der huisgoden werden er mede getooid. Homerus gewaagt meermalen van het Violtje en prijst de donkere kleur der bloemen, en gedurende de middeleeuwen bleef het Violtje een zeer gewaardeerde sierplant.

Veel plantsoorten is het gegund slechts een betrekkelijk klein aantal menschen door kleuren of geuren te streelen, doch het ruikend Violtje wordt door millioenen gekend en hoog geschat; het is getuige van de eerste klanken van den jongen wereldburger, het siert meermalen zijn borst, bevindt zich in zijn lijkkrans of bloeit op zijn laatste rustplaats.

De Roos, de Anjelier en het Violtje zijn de klassieke bloemen, en nog door geen andere verdrongen; in schoonheid, verscheidenheid, kleur en heerlijken geur handhaven zij steeds hun ouden roem en weten deze nog te vergrooten. Zoolang de wereld staat is hun aanzijn verzekerd.

Een kleinere of grootere verzameling van ruikende Violtjes is een sieraad in elken tuin of buitenplaats, en biedt bijna 't geheele jaar het genot er bloemen van te hebben, te meer sedert verschillende kweekers zulk een rijke keus van schoone verscheidenheden in den handel brachten, want er bestaat een groot aantal verscheidenheden, grooter dan over het algemeen gedacht wordt. De meeste variëteiten zijn ontstaan uit het gewone Italiaansche broeivioltje, de *Violette des quatre saisons* der Fransen. *Viola odorata praecox semperflorens*. *Hort.*, *Viola italica*. *Voigt*. Al deze variëteiten onderscheiden zich door milden en herhaalden bloei en door den heerlijken geur der bloemen.

Hieronder hebben wij de meest bekende bijeengebracht en van elk zooveel gezegd, als er ons van bekend was; alle verscheidenheden te noemen die bestaan, of alle hoedanigheden van elke op te sommen zou bepaald onmogelijk zijn. Een langjarige ondervinding gaf ons gelegenheid tot het schrijven van deze regelen, en mochten wij nog weder nieuwe leeren kennen, dan stellen wij onze ondervinding gaarne ten dienste van de lezers van dit blad.

Het ruikend Violtje behoort vooral tehuis onder boomen of struiken, langs boschjes, gazons, als randen langs lanen of paden in boomgaarden, als zoomen langs heesterperken of aan groepjes hier en daar aan den voet van boomen geplant bewijst het uitstekende diensten, doch ook wordt het, met het doel

er planten van te verkrijgen voor den winterbloei of om er bloemen van te plukken voor bloemwerken, in groote hoeveelheden op bedden gekweekt. De voortkweeking is zeer gemakkelijk en heeft gewoonlijk plaats door scheuring van de planten, of door de ranken, die de meeste verscheidenheden in menigte voortbrengen en spoedig wortel slaan.

Een andere wijze van voortkweeking kan door zaad geschieden, maar is dikwijls minder gemakkelijk; wordt het zaad dadelijk ná het rijp worden gezaaid dan komt het gewoonlijk een jaar daarna op, terwijl het later uitgezaaid, meestal weg blijft. Het zaaien is dan ook minder noodig nu tegenwoordig de planten tot zulke billijke prijzen en gewoonlijk in voldoende hoeveelheid te verkrijgen zijn. Alleen als men krachtige planten wenschte te hebben om die voor 't vroege te gebruiken, dan is zaaiing van tijd tot tijd aan te raden; ook voor 't winnen van nieuwe variëteiten, kan zaaien noodig zijn.

Het zaad komt voort uit groenachtige, onvolmaakte bloemen, die zich laat ontwikkelen, lang ná den gewonen bloei, en geheel onder de bladeren bedekt zitten; de zaadhulsels, die hierop volgen, dringen in den grond en komen daar in Juli—Augustus tot rijpheid.

Het ruikend Violtje vereischt een goeden, voedzamen grond, indien men er krachtige planten van wil verkrijgen en daarbij kan het toedienen van verdunnen koemest, een paar maal gedurende den zomer bij nat weder, niet anders dan de planten ten goede komen.

Omtrent 't verplanten verschillen de meeningen, doch wij gelooven dat men ze even goed kan verplanten in den herfst als in het voorjaar. Alleen op kouden, natten grond verdient de voorjaarsplanting de voorkeur. Zooveel mogelijk trachte men de Violtjes te planten op eenigszins beschaduwde plaatsen, doch ze kunnen ook zeer goed op de vlakte geplant worden, maar dan verlangen ze bepaald besten grond. In 't algemeen kan men aannemen, dat hoe krachtiger zich de planten ontwikkelen hoe rijker bloei er van te wachten is, evenals er hieronder opgevoerd wordt, is het nuttig vóór het bloeien, de grootste bladeren uit te snijden.

De planten, bestemd om 's winters te bloeien, worden in September in potten geplant, deze worden binnen gezet al naar den tijd, waarop men ze in bloei wenschte te hebben en al naar mate de plaats warmer of kouder is. Ook kunnen de planten met de

aardkluiten binnen gezet worden of kan men een lossen bak met ramen over het bed leggen; om den bloei te vervroegen kan dan rondom den bak een laag broeimeest aangebracht worden om daar binnen eenige warmte te ontwikkelen, en de bak met matten gedekt worden. In al de laatst genoemde gevallen is het nuttig al de groote bladeren van de planten te snijden om het beter indringen van het licht te bevorderen, en het smeulen zooveel mogelijk te voorkomen.

Bloeiende Viooltjes in potten zijn 's winters een wezenlijk sieraad voor de kamer, doch hoe gemakkelijk 't ook is voor den bloemist, er wordt weinig werk van gemaakt. Of het ligt aan het publiek, dat ze niet vraagt, aan de bloemenwinkeliers, die ze niet voldoende betalen of dat de aandacht der kweekers er niet op valt, wij weten het niet, maar wel dat men ze weinig of althans veel te weinig in de kamers ziet.

Vroeger bestond er veel liefhebberij om ruikende Viooltjes tot stammetjes op te kweeken en kroontjes er van te vormen, die, als ze in 't voorjaar bloeiden, een wezenlijk sieraad waren voor de kamer, sommigen zelfs wisten het zoover te brengen ze tot een hoogte van ongeveer een Meter op te kweeken en de kronen étages te doen vormen, zulke exemplaren wekten dan ook vooral, gedurende den bloei, onverdeelde bewondering.

Voor dit doel werden dan steeds dubbelbloemige variëteiten, gebruikt — de *arborescens* fl. pl. en de *Parmensis* — 't meest omdat de bloemen der dubbele variëteiten veel langer duren dan die der enkelbloemige; de laatste brengen wel veel meer bloemen, maar verwelken dan ook veel spoediger.

Ten opzichte der stammetjes-kwekerij hierbij nog de bemerking dat de planten die tot kroontjes gevormd zijn na verloop van eenigen tijd geheel ophouden met ranken te schieten, het gewas of takjes worden korter en vormen op 't laatst weinig meer, dan korte verlengingen voldoende om genoeg bloemen voort te brengen, een verschijnsel, dat zich ook voordoet bij *Hedera* en *Lonicera*.

Tal van hectaren worden in verschillende landen aan de cultuur van het ruikend Viooltje gewijd, voornamelijk om te voldoen aan de nog steeds stijgende vraag naar de bloemen voor bloemwerken, en niet minder voor geneeskundig gebruik of voor de vervaardiging van parfumeriën, in beide vakken speelt, zooals bekend is, het ruikend Viooltje een groote rol; 't spreekt dus van zelf, dat een onberekenbaar aantal menschen direct

of indirect belang heeft bij het ruikend Viooltje, daar voor de aankweeking, de bewerking der bloemen, den verkoop en de bereiding van geneesmiddelen of parfumeriën duizenden handen noodig zijn.

(Wordt vervolgd.)

Buiten overwinterde *Fuchsia*'s.

Een jaar of drie geleden ontving ik van den heer Jongkindt Coninck, te Dedemsvaart, een half dozijn jonge *Fuchsia*'s, die speciaal als voor den open grond geschikt d. w. z. onder lichte bedekking 's winters, overblijvende, aanbevolen werden.

Ze werden in een klein rond perkje, in het gras gelegen, uitgeplant, voldeden in den nazomer zeer goed, werden in het najaar even boven den grond afgesneden, met drogen turfmolm gedekt, en bleken in het daarop volgende voorjaar volkomen goed gebleven te zijn, zoodat ze spoedig begonnen uit te groeien.

Dit bracht mij in herinnering dat reeds vóór pl. m. veertig jaar de oude *Fuchsia globosa* hier in den Akademietuin op een perkje uitgeplant, eveneens onder bedekking overbleef en 's zomers een zeer fraai effect maakte.

Het herinnerde mij tevens aan een exemplaar van de mede vrij oude *Fuchsia virgata*, dat ik eens in een tuintje van een plattelands herberg te Paterswolde, bij Groningen, zag, en dat wel de fraaiste vertooning maakte van wat tot dusverre nog eenige *Fuchsia* mij te zien gaf. Ook deze plant bleef daar 's winters (denkelijk gedekt) over.

Die van den heer J. C. ontving ik als *Fuchsia americana elegans*, onder welken naam ze ook in zijn Catalogus van dit jaar voorkomt. Ze gelijkt echter zoo zeer op de in 1788 te Kew uit Chili ingevoerde en in 1797 door Curtis in zijn *Botanical Magazine* kortelijk beschreven en afgebeelde *Fuchsia coccinea*, dat ik meen haar daarvoor te moeten houden.

We kunnen deze kwestie hier echter wel laten rusten, en haar, ter voorkoming van verwarring, den (handels-) naam gunnen onder welken zij wordt aangeboden.

Hoe goed ze mij ook in den eersten zomer voldeed, toch had ik van de beide daareven genoemde soorten betere herinneringen, en ik zorgde daarom tegen het volgende voorjaar ook daarvan eenige jonge planten te hebben, om die op dezelfde wijze te behandelen.

Op een vrij groot, rond perk werd, in Mei '89 een vijf en twintig à dertigtal jonge planten van *Fuchsia globosa* uit-

geplant en op een kleiner, tusschen Conifeeren liggend perkje eenige jonge planten van *Fuchsia virgata*.

Deze planten groeiden en bloeiden in den zomer goed, gelijk trouwens de meeste in den open grond geplaatste *Fuchsia*'s. De vraag was echter hoe zij zich verder zouden gedragen.

Laat in 't najaar werden ze afgesneden, en met een pl. m. 15 cM. dikke laag turf-molm gedekt.

Ze bleken in dit voorjaar volmaakt goed gebleven te zijn, en groeiden krachtig uit.

is navolgenswaard — lette er dus op dat hij de kleinbloemige *globosa* neemt. Deze maakt even krachtige stengels, maar groeit niet zoo wild dooreen en bloeit rijker.

De *Fuchsia virgata* overtrof ver mijne verwachting. Die tien planten vormen met elkaar een geheel van ongeveer 1.25 M. hoogte en 1.50 M. breedte, letterlijk wemelend van bloemen en dit reeds sedert een paar maanden, terwijl er nog geen zweem van vermindering te zien is. De geheele groeiwijze, de half gebogen houding der slanke en toch stevige stengels, die door wind noch

VIOLA ODORATA FLORE PLENO.

Nu staan ze reeds sedert anderhalve maand in vollen bloei.

De *globosa* valt mij niet erg mee. Wel bloeien die zeer bossige planten met haar sterke stengels rijk, maar ze is wat grof.

Toen ik last gaf *globosa*-stekken te steken, dacht ik er namelijk niet aan dat we er ook een grovere variëteit, met grootere bladeren en grootere bloemen van hebben, die wel *F. globosa major* wordt genoemd. Daarvan nam men stekken, denkende dat deze beter zou zijn dan die met kleinere bloemen, terwijl ik toch inderdaad de laatste bedoeld had.

Die het mocht willen navolgen — en het

regen gedeerd worden, dragen er toe bij om aan dat boschje een gratie te geven, die men zich niet kan voorstellen.

Ook de *americana elegans* hield zich dit jaar weer volmaakt goed, maar, behalve dat deze op verre na zoo rijkbloeiend niet is, geeft ze het veel spoediger op. Deze toch heeft nu reeds sedert een paar weken bijna geen bloemen meer.

Een vergelijking in bevalligheid kan ze bovendien met de *virgata* niet doorstaan.

Maar ik ben er nog niet.

Ik had verleden jaar ook een perkje geplant met een der nieuwere hybriden, een laag blijvende, met vrij groote bloemen,

rooden kerk en dichtgevlude witte bloemkroon. Ik weet niet hoe deze in den handel heet, wel dat ze bij duizenden als marktplant wordt gekweekt om hare fraaie bloemen en haar milden bloei.

In het najaar worden de in den open grond geplante *Fuchsia's*, evenals de *Pelargonium's*, *Verbena's*, *Petunia's* en dergelijken steeds uitgetrokken en op den bladhoop geworpen. Het kwam mij verleden najaar echter in de gedachten dat ik ook deze *Fuchsia's* wel kon laten staan en ze op dezelfde wijze behandelen als de bovengenoemden, d. w. z. even boven den grond afsnijden en met drogen turfmoel dekken.

Wel is waar had ik geen moed op een goed resultaat, maar er was niets mee verloren, en men kon ze in 't voorjaar evengoed wegwerpen, als 't bleek dat ze dood gegaan waren, dat waarschijnlijk wel het geval zou wezen, daar toch de hybriden veelal zwakker zijn dan de oorspronkelijke soorten.

Tot mijn verwondering bleek in April, bij het ontdekken, dat er geen een dood was, en na een paar weken bloot gestaan te hebben begonnen ze werkelijk blijk van leven te geven.

Dit uitgroeien ging echter zoo langzaam, dat ik in Mei, vreezeude dat er toch niet veel van terecht zou komen, ze wilde laten opruimen, en mij maar noode door mijn zoon daarvan liet terug houden.

't Ging vervelend langzaam tot half Juni; toen echter begon er wat meer gang in te komen, maar, toen tegen het laatst van Juni, de jonge planten van dezelfde hybride, op een ander perk geplaatst, reeds vroolijk stonden te bloeien, was er aan deze planten nog maar juist het begin van knopontwikkeling te bespeuren.

Ongeveer half Juli begon de bloei. Maar welk een bloei! Ik zal geen poging doen om te vertellen hoe sierlijk dit is, al'een zag ik dat het *zeer* sierlijk, dat het rijk is, dat het de opmerkzaamheid van alle bezoekers trekt en dagelijks bewonderd wordt.

't Is natuurlijk heel wat anders dan die jonge planten, want het zijn bossige, sterk uitgesteelde planten, maar die toch niet hooger werden dan dit de jongen zijn. De bloei is veel rijker, hoe rijk die ook bij de jonge planten reeds is.

Ik kan er niet genoeg op aandringen dat men dit elders moge navolgen. Er zullen er denklijk wel buiten mij zijn die het aldus aanlegden, maar de meesten schijnen er geen erg in te hebben, welk keurig effect men bijna met minder dan geen moeite door deze planten kan verkrijgen.

Nu kwam mij een andere oude soort in de gedachten, die, als ze het even goed uithoudt, zeker niet minder, zij het ook op geheel andere wijze zal voldoen; ik bedoel de kleinbladerige *F. (Fuchsia microphylla)*. Deze toch groeit van nature bossig en is mildbloeiend, terwijl de kleine bloemen door de massa reeds aan in potten gekweekte planten een zeer vroolijk aanzien geven. Ik liet daarvan dan ook reeds een paar potten vol stekken steken, die, buiten in de zon geplaatst en met een stolp gedekt, reeds in een paar weken als jonge plantjes konden opgepot worden. Dit zullen juist goede planten zijn om in Mei a. s. in den open grond geplant te worden.

Zeker zijn er nog meer voor deze behandeling geschikt. Ik denk hierbij aan de fraaie bij velen reeds verloren gegane *Fuchsia fulgens*, met haar lange, trompetvormige bloemen. Ik bezit er gelukkig nog een paar planten van. Daarmede kunnen we het dus later weer eens beproeven; alles behoeft niet tegelijk te gebeuren.

Intusschen moge het hier medegedeelte enkelen liefhebbers aanleiding geven om een perkje *Fuchsia's* af te snijden en met turfmoel te dekken. Grove soorten schijnen hiertoe echter minder aanbelenswaardig; *F. virgata* beveel ik inzonderheid aan.

Men denke er echter aan dat de bedekking *droog* moet zijn. Blad is zeker niet doelmatig, dat houdt te veel water vasten wordt te plakkerig, zoodat de planten er onder verstikken of verrotten. Turfmoel daarentegen, die meest overal te verkrijgen is, blijft den geheelen winter door droog, immers betrekkelijk droog, en het duurt al heel lang eer het regen- of sneeuwwater de deklaag geheel doordringt; ook boekwijdtoppen — mits men de bedekking niet te dun neemt — zouden goed zijn; minder goed, maar toch altijd nog beter dan blad, acht ik ouden run.

Dat ze bedekking behoeven mag als zeker beschouwd worden. Wel is het niet onmogelijk dat enkele soorten een makken winter ook dan zouden doorkomen, maar daar valt niet op te rekenen. Trouwens de moeite is zoo gering, dat het niet noodig is het er op te wagen.

25—8—'90.

W.

Bloembollen-cultuur.

De *Hippeastrum (Amaryllis.)*

DOOR HARRY VEITCH.

(Slot.)

Ten einde alle misverstand omtrent de gemakkelijke cultuur der *Hippeastrum*,

indien die bestaat, te bestrijden, zal ik nu de kweekwijze mededeelen, die bij ons gevolgd wordt en waarbij mislukkingen zoo goed als onbekend zijn.

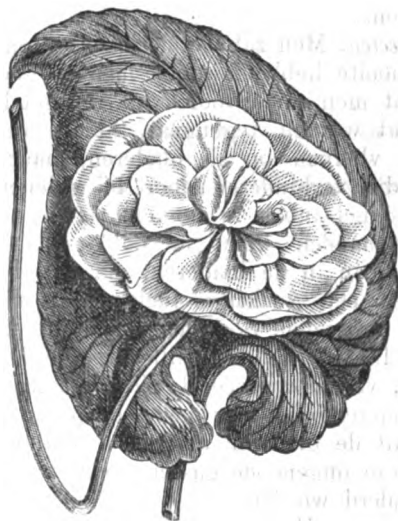
De aarde. Het grondmengsel moet bestaan uit twee derden goede vezelachtige loam en een derde koemest, versch uit den stal. Deze twee bestanddeelen moeten tegen het einde van Juli op een hoop geworpen worden, en zoo gedurende drie maanden rustig blijven liggen, waarop de hoop flink moet omgewerkt worden, ten einde een en ander goed te vermengen. Dit grondmengsel mag nooit te nat worden, en wanneer het in het begin van het volgend jaar gebruikt wordt, moet men het eerst vermengen met een hoeveelheid fijn wit zand, ongeveer gelijk aan een derde van den geheelen hoop.

Het oppotten. De potten, die men gebruiken wil, moeten in evenredigheid zijn met de grootte van den bol; hoe kleiner echter de potten, die men gebruiken kan, zijn des te beter; in elk geval moet er voor een zeer goede drainage worden gezorgd. Vóór dat men den bol oppot, moet men zich overtuigen, dat elk overblijfsel der oude aarde, elke rottende wortel of ongave schub zorgvuldig verwijderd wordt. Het oppotten moet geschieden overeenkomstig den tijd waarop men de planten in bloei wil hebben; men kan er ongeveer op rekenen, dat er acht à tien weken verloopen tusschen het tijdstip van oppotting en den bloei. Wij beginnen gewoonlijk tegen het midden van Januari met het oppotten, en hebben dan tegen het midden van Maart bloeiende planten. Het tijdperk waarop wij onafgebroken bloeiende planten hebben, duurt gewoonlijk acht à tien weken. Na het oppotten moeten de planten ingegraven worden, maar in den beginne mogen zij geen bodemwarmte hebben, daar de bollen zoo langzaam mogelijk aan den groei moeten worden gebracht.

Temperatuur. Na het oppotten moeten de planten voor ongeveer drie of vier weken in een temperatuur van 55° Fahr. (13° Cel.) gehouden worden, waarna men een klein beetje bodemwarmte geeft, en de temperatuur tot ongeveer 60° Fahr. (15° Cel.) doet stijgen. Bij deze temperatuur moet de kas van tijd tot tijd nat gegoten worden, en wanneer het een heldere warme dag is kan men, voor een paar uur, liefst boven in de kas, midden op den dag luchten. Wanneer de bloeiperiode daar is, kan men licht schermen ten einde den bloeitijd eenigszins te rekken.

Begieting. Het gieten moet met de meest mogelijke zorg geschieden, daar dit het punt

is waarop de Hippeastrum-cultuur schipbreuk kan lijden. Er gaan meer bollen te gronde door overvloed van begieting; dan door eenige andere oorzaak, en te veel water veroorzaakt de zoogenaamde Eucharisziekte, een der ergste, zoo niet de ergste vijand waartegen de Hippeastrum-kweker te kampen heeft. Bij het oppotten moet de aarde even vochtig zijn, en daarna geeft men gedurende vier of vijf weken, of wel tot dat de bladeren 5 cM. à 7½ cM. lang zijn, volstrekt geen water, waarop men slechts zeer weinig giet, totdat de bloemknoppen te voorschijn komen. Hierna gaat men meer water geven, totdat de bladeren volwassen zijn; dan vermindert men de begieting weer langzamerhand, tot ongeveer midden Augustus, waarop men er weder geheel mede ophoudt. Acht of negen weken later moeten de potten uit de middenstof, waar zij in ingegraven zijn, opgenomen worden, en een maand daarna moet die uit de kas verwij-

VIOLA ODORATA SWANLEY WHITE.

derd en moeten de bollen in volmaakte rust op de tabletten bewaard worden, totdat de tijd voor oppotting weer daar is. Gedurende den geheelen rusttijd moet de kas ook zoo droog mogelijk gehouden worden. Nooit worden er door ons vloeibare meststoffen gebruikt.

Er is in de verschillende tuinbouwbladen veel geschreven over een mijt, die de Eucharis en Hippeastrum zou aantasten; wij zijn er echter niet bang voor. Onzes inziens kan dit kwaad gemakkelijk voorkomen worden, door niet te groote potten te gebruiken, en vooral niet te veel te gieten, en zelden hebben wij bollen gezien, die, al

waren zij ook nog zoo sterk aangetast, op deze wijze niet weder volmaakt gezond werden.

Behandeling na den bloei. Na den bloei moet men de potten ingegraven laten en dan wel liefst zóó diep, dat de bollen voor de helft van de hoogte, die zij boven den pot uitsteken, ook nog bedekt zijn. Wanneer de wortels beginnen te ontwikkelen moet men meer water en bodemwarmte geven, de lucht in de kas moet vochtiger gehouden en de bladeren moeten van tijd tot tijd gespoten worden. Gedurende heldere, warme dagen kan het geen kwaad licht te schermen; verder moet men den groei der planten zooveel mogelijk bevorderen, want hoe sterker de bollen zijn, des te sterker zullen in de volgende lente de bloemen worden. Tegen het einde van Juli moet men de bollen laten rijpen, en daartoe de scherming verminderen, drie of vier weken later kan men het schermen geheel nalaten en zooveel mogelijk licht en lucht in de kas toelaten.

Insecten. Men zal met deze lastposten weinig moeite hebben, indien men er goed op let dat men hunne voortkweeking, zoodra zij ontdekt worden, tegengaat. Thrips veroorzaakt vlekken op de bladeren, maar men kan dit verhinderen door bij gelegenheid de kas met tabak te rooken. Gedurende de zomermaanden komt er ook gemakkelijk roode spin in de bladeren, maar door spuiten en een vochtige lucht laten zij zich goed bestrijden. Soms tijds verschijnt er ook witte luis (witte cochenille-luis) op de bladeren, vooral wanneer de planten dicht staan bij anderen, die daar mede behept zijn; zoolwiel uit de bladeren als uit de bollen moeten deze ongenode gasten door afwasschen verwijderd worden.

Sommige *Hippeastrum*-kweekers zooals bijv. Mr. R. S. Holford van Westonbirt, die de prachtigste liefhebberscollectie in dit land bezit, verpotten hunne planten niet ieder jaar, en graven ze, zoo wij aanbevelen, ook niet in, maar geven ze gedurende den groeitijsd vloeibaren mest. De bollen worden hier ook in verschillende kassen tusschen andere planten gekweekt, en dat wel met het meeste succes. Deze handelwijze heeft het voordeel, dat men den bloeitijsd aanmerkelijk kan verlengen, zelfs zoo ver, dat men hier het geheele jaar door *Hippeastrum*'s in bloei kan zien.

De waarde der *Hippeastrum* als decoratieplant kan moeilijk overschat worden, daar de bloemen, afgesneden en in water geplaatst, geheel frisch blijven en bijna zoo

lang duren als aan de plant. Velen der Hollandsche kweekers behandelen de *Hippeastrum* bijna op dezelfde wijze als wij, zoo bijv. de heer de Graaff, te Leiden, die een prachtige verzameling heeft, aan wien wij velen inlichtingen verschuldigd zijn, toen wij met de cultuur van deze prachtige planten aanvingen en met wien wij nu in een vriendschappelijke strijd zijn bij het winnen van nieuwe hybriden.

L., 4—9,—'90.

E. TH. W.

Ingezonden.

Rotterdam Colony.

Merced-County, 17 Augustus 1890.

Mijnheer de Redacteur!

Eenige dagen na afzending van mijn brief van den 10en dezer ontving ik No. 30 van uw gewaardeerd blad met het ingezonden stuk van den heer J. P. Koch. Hoewel ik mij voorgenomen had om op geen twistgeschrift te antwoorden, zijn er enkele punten in het schrijven van den heer Koch, 21 Juli, die een antwoord noodzakelijk maken.

1° Gedurende ruim 30 jaren landbouwscheikunde gestudeerd en als vakman gedreven hebben, acht ik mij bevoegd een oordeel over diverse grondsoorten uit te spreken en blijf volhouden dat het land door het Fresno Land Syndicate ten verkoop aangeboden, en liggende ten Noorden van Fresno in hoofdzaak zandgrond is. Het Perrins land ten Zuiden van Fresno is uitstekend land en veel hooger in prijs. De verklaring der 50 farmers geldt het Zuidelijk Perrins land en niet het Noordelijk gelegen stuk, zoo als mij door de voornaamste vruchtkweekers werd meêgedeeld.

2° Alleen de zucht om mijne landgenooten, die plan hebben Californië als toekomstige verblijfplaats te kiezen, te waarschuwen geen aankoop van land in Holland te doen maar eerst hier te komen zien, heeft mijn pen bestuurd. Het is dus geen onwetendheid en nog minder onedele bedoeling omdat ik geen concurrent ben.

3° De weg naar het land van den heer J. P. Koch, was in Juni 1890 zoo rul en slecht, dat wij met 3 personen in een rijtuig zittend, vaak tot den as in het mulle zand reden en steeds stapvoets moesten rijden, en eenige dagen later toen een groot getal der hier verblijf houdende Hollanders op mijn aanraden Fresno bezochten, de wielen in het mulle zand braken en zij genootzaakt waren uit te stappen. Van Merced naar onze Colony loopt een goede harde weg, zoodat ik met gemak met 1 paard voor

buggy in 35 minuten naar de stad rijdt. De tocht van Fresno naar den heer Crans, duurde 5 kwartier. In den laatsten winter viel hier veel regen.

Daardoor was de grond doorweekt, en wie in de kleipolders bekend is, zal wel toestemmen dat een doorweekte kleiweg niet gemakkelijk te berijden is. De verklaring van den heer Kosh, dat hij voor 20% minder het vervoer wil contracteeren heeft dus weinig waarde, daar de vergelijking mank gaat.

Zeer zeker heeft Fresno veel voor boven Merced, en er zijn daar bovenst beste gronden voor de cultuur van druiven, doch naast de groote roziëndrogerij van den heer Butler, kost dan ook een acre ruwe grond 500 Dollars.

Men koopt soortgelijken grond als het Fresno Land Syndicate aan Hollanders aanbiedt, ten Zuiden van Merced, voor 35 Dollars per acre.

Hiermee sluit ik het debat en zal zooals ik in mijn vorige reeds mededeelde, slechts datgene berichten wat op waarheid en eigen waarneming berust. G. LOTMAN.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Maandag 8 Sept. l.l. hield de Afd. Leiden en Omstreken (ene gewone ledenvergadering.

Daar de Voorzitter verhinderd was ter vergadering te komen, werd het presidium waargenomen door den heer T. F. Vlieland.

Nadat de notulen waren gelezen en goedgekeurd, deelde de Secr. mede dat ingekomen waren het Jaarverslag der Gemeente Leiden, een paar circulaire's der Affourtit-Commissie, benevens een paar handels-catalogi. Een en ander lag voor de leden ter inzage.

Namens het Bestuur deelde de Penningmeester nu mede, dat op Dinsdag 16 Sept. a.s. een feestavond zal gehouden worden, bestaande uit een concert benevens gratis verloting van verschillende bloemwerken en planten. Ten einde tegen eventuele stortbuien of koude gewapend te zijn, heeft het Bestuur besloten het concert in de groote zaal van Zomerzorg te houden.

De Secr. stelde nu namens het Bestuur voor, om voor den a.s. winter geen vast aantal spreekavonden te bepalen, maar dit van de omstandigheden te laten afhangen.

Verder zal het Bestuur hen, die op de vergaderingen planten willen inzenden, verzoeken deze vóór 'smiddags 12 uur te zenden, ten einde de inzendingen dan van 12 tot 4 uur voor leden, die de vergaderingen niet bezoeken, ter bezichtiging te kunnen stellen. Na een lange discussie werd eindelijk besloten dat er minstens één spreekavond zal wezen, verder dat de kweekers zullen uitgenoodigd worden

om beurten planten in te zenden op de gewone vergaderingen, voor welke inzending zij dan een geldelijke tegemoetkoming zullen ontvangen, terwijl er voor een bepaald bedrag door het Bestuur planten voor een gratis-verloting uit zullen worden aangekocht.

Aan de orde kwam nu een punt betiteld: »Aanbieding van de gelegenheid om bijdragen te schenken voor de Affourtit-medaille". De Voorzitter deelde mede, dat het Bestuur niet gunstig kon adviseeren op het verzoek van de Affourtit-Commissie, om een bijdrage uit de Afd.-kas te verleen, daar zulke bijdragen nooit waren verleend; het Bestuur stelde echter voor in de pauze een lijst neer te leggen ter inteenkoning. Naar aanleiding van dit voorstel ontspon zich een discussie, waarin nog verschillende voorstellen werden gedaan; o. a. stelde een der leden voor liever een bedrag ter beschikking der weduwe te stellen. De heer Witte Jr. deelde nu, bij afwezigheid van zijn vader, zeer kort nogmaals het doel der Commissie mede, en trachtte de leden tot deelneming op te wekken. Het mocht echter niet baten, het meerendeel der aanwezige leden gaf blijk er geen prijs op te stellen de herinnering van dezen verdienstelijken man op waardige wijze levendig te houden; zelfs het voorstel tot het nederleggen der lijst werd niet aangenomen, daar de stemmen staakten en ongeveer drie kwart der leden zich buiten stemming hielden.¹⁾

Door den Secr. werd nu verslag over de vriendschappelijke bijeenkomst uitgebracht, en, zooals gewoonlijk, wist hij ook nu weder de lachlust der leden nu en dan gaande te maken; ook liet hij er eenige beschouwingen over deze bijeenkomsten op volgen, die zeer veel beharstenswaardigs bevatten.

Daar de Voorzitter, die rapport over de Algemeene Vergadering te Hilversum zou uitbrengen, afwezig was, deelde de Secr., naar aanleiding van de aantekeningen der Afgevaardigden, het een en ander over die vergadering mede, en verantwoordde hij de stemmen der Afgevaardigden. De heer Witte Jr. vroeg nu of er door de Leidsche Afgevaardigden niet op gewezen was, dat de Vergadering een inconsequentie beging door de verkiezing van den heer Kruijff. Door de niet-verkiezing van den heer van Heijst gaf zij toch blijk in te stemmen met de bezwaren door sommigen geopperd, namelijk dat de statuten zich zouden verzetten tegen de verkiezing van een lid die in het voorgaande jaar afgetreden was, terwijl dezelfde Vergadering den heer Kruijff, die in hetzelfde geval verkeerde, toch verkoos. De Secr. antwoordde, dat door de Afgevaardigden daarop niet was gewezen; hij vond de vraag echter eenigszins misplaatst. De heer Witte zeide de vraag alleen gedaan te hebben, om op een feit, dat wellicht onopgemerkt

¹⁾ Dit steekt zeker schril af tegen de flinke wijze waarop men te 's Gravenhage de Commissie steunt. R.ed.

zou zijn gebleven, de aandacht te vestigen.

Nadat nog een korte discussie was gevoerd over de in de bus gevonden vraag, of de bespreking der aardappelziekte in het belang van Tuinbouw en Plantkunde is, sloot de waarnemende Voorzitter de vergadering.

Door de heeren Kors en Hemerik waren een aantal afgesneden Begonia-bloemen ter bezichtiging gesteld, terwijl ook eenige monstrueuse Calla-bloemen zeer de aandacht trokken.
L. 9—9—'90. E. Th. W.

Afdeeling 's Gravenhage en omstreken.

Vergadering gehouden den 11den September des avonds te half 8 uur.

Na het lezen der notulen werd mededeeling gedaan der ingekomen stukken, waaronder eene circulaire om bij te dragen in het Affortitfonds en stelden de aanwezige leden hiertoe eene som van f40 disponibel.

Vervolgens werd medegedeeld dat ten behoeve van de nieuw opgerichte Afdeulings-Leesbibliotheek reeds eenige werken over Tuinbouw en Plantkunde waren ingekomen en de Catalogus daarvan steeds ter vergadering zal ter inzage liggen. Door den Voorzitter werd als afgevaardigde verslag uitgebracht van het verhandelde op de Algemeene Vergadering in Juli te Hilversum gehouden en uitte daarbij den wensch dat men in het vervolg bij het verkiezen van leden voor het Hoofdbestuur de namen der kandidaten op twee verschillende stembriefjes zou plaatsen om geen verwarring tusschen het aantal stemmen van twee vakman of twee niet vakman te doen ontstaan.

Op voorstel van het Bestuur werd besloten in het volgend jaar Mei 1891 eene Tentoonstelling te organiseren van Orchideeën en een Programma daarvoor reeds vroeger opgemaakt werd in zijn geheel aangenomen.

Verder was eene circulaire met intekenlijst ingekomen van den heer Bujsman te Middelburg om ondersteuning voor het analytisch Herbarium en daarbij behorende plantentuin, welke lijst ter vergadering rondging doch waarvan niet werd deelgenomen.

Bij de daarop gevolgde opening der Vraagbus bleek deze één vraag te bevatten: »Kunnen onrijpe en niet op kleur gekomen druiven, even als onrijpe kruisbeziën, tot voedsel gebruikt worden en zoo ja op welke wijze?« Deze vraag zal het bestuur voor eene volgende vergadering trachten beantwoord te krijgen, terwijl de debatten over de vorige vragen door den Voorzitter werden ingeleid en beantwoord.

Ten slotte werd door een der leden het voorstel gedaan dat de Afdeeling zich zou wenden tot de Regeering met het verzoek om een belasting in te voeren op afgesneden bloemen, welke uit het buitenland worden ingevoerd. Dit voorstel lokte veel bezwaar uit omdat men vreesde dat de handel daardoor gedrukt zou worden en veel kans zou hebben dat, als men daartoe overging, niet alleen op bloemen maar ook op planten, die hier uit het buitenland betrokken worden, belasting zou worden geheven.

Door den heer P. A. v. d. Putte, Bloemist, Schenkweg alhier, waren ter opluistering ingezonden een paar nieuwe Chrysanthemums in vollen bloei. Het zijn twee nieuwe variëteiten met witte en geele bloemen die eene doorsnede hebben van pl. m. 10 cM. Deze planten, buiten in potten gekweekt, waren (11 September) reeds in vollen bloei, naar onze meening zijn deze voor stadstuinen zeer aan te bevelen en eene nieuwe grootbloemige Verbena, die eveneens zeer de aandacht der leden trok. Een bouquet bloemen van prachtige Knolbegonia's van denzelfden kweeker werd onder de aanwezige leden verloot, alsmede een Psychometer, waarop men vooraf zien kan als het des nachts zal gaan vriezen.

's Gravenhage,
15 September 1890.

De Secretaris,
J. C. BECKER.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 749. Als de perziken de grootte hebben van een knikker, dan beleven zij de zwaarste crisis. Dat is het tijdperk der steenvorming. Een te weelderige bladontwikkeling, is dan nadeelig voor de vorming van den steen en de aanwezigheid van kalk in den grond onontbeerlijk. Om beide redenen is bemesting met beer niet aan te bevelen. Geef liever eene flinke bemesting met koemest en vermengd de bovenlaag van den grond liefst met oud kalkpuin.

Eene doelmatige bemesting voor alle steenfruitboomen zijn de Thomasslakken (Phosphaatmeel, metaalschuim) gemengd met kainit (twee deelen slakken op één deel kainit). Beide grondstoffen hebben eene langzame langdurige werking en de slakken bevatten behalve het phosphorzuur nog 40% kalk.

P. A.

Verbetering.

Op zeer vriendelijke wijze deed de heer Z., te Utrecht, mij opmerken, dat ik op blz. 423, 1e kolom van een *enkelde blauwe Begonia* sprak. Hij dacht aan een vergissing.

Nu mag in den regel te veel beter zijn dan te weinig; in dit geval, waar een woord teveel staat ware het beter geweest dat er een weggevallen was.

Dat woord *blauw* hoort er in 't geheel niet in en stond ook niet in de copij. De zetter, die mogelijk een bollencatalogus in zijn hoofd had en gewoon was aan enk. blauw, enk. rood en enk. wit der Hyacinten, zal het er uit gewoonte tusschen geplaatst hebben en in de proef schijn ik het over 't hoofd gezien te hebben. De lezer gelieve er een schrap door te halen, want een blauwe Knol-Begonia hebben wij nog niet.

W.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 37, van 13 September.

Officieel gedeelte: Mededeeling aan de leden. — Vergadering der Vaste Commissiën.

Niet officieel gedeelte: Verslag der laatste Vergadering der Vaste Commissiën. — Het aanaarden van boomen. — De villa Soekasari te Dordrecht. — Excursie van de leden der Afdeeling Haarlem. — Verslagen van vergaderingen. — Personalia. — Prijscouranten. — Correspondentie.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1093

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, Bessenwijn, LIMONADES en SIROPEN. 1094

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden gefillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f2.—, franco door het geheele Rijk. 1095

Onversneden

Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 ft.
„ 28.—> anker „ 48 „
„ 70.—> ½ oksh. van pl.m. 150 „
„ 135.—> okshoofd „ 300 „
inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, flesschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1096

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211, AMSTERDAM.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1097

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

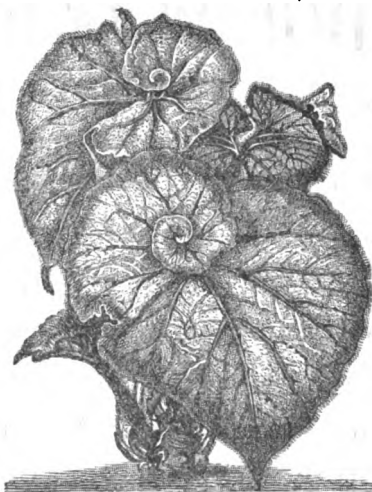
GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SIERBLAD-BEGONIA, COMTESSE LOUISE ERDÖDY.

Merkwaardige verscheidenheid; de bladen groeien nog meestal van uit het midden door, soms ontwikkelen zich twee bladen boven elkander aan één steel, en wat nog het aardigste is, het tweede blad vertoont zich als een slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk behaard en geheel zilvergrijs, daarbij schoon bruinachtig groen geaderd. 1098

Per stuk f0.60.

BEGONIA REX-SUBPELTATA.

MAD. LIONNET.

M. HARDY.

NAËMIE MALLET.

PRÉSIDENT DE BOURBUILLE.

Prijs, per stuk f0.60.

Bovenstaande zijn hybriden van de fraaie B. subpeltata en de B. Rex. Zij hebben de stamvormende groeiwijze en het aanzien der B. subpeltata behouden, ook de breede, sterk ingesneden, aan de onderzijde donkerpurpere bladeren. De bovenzijde der bladeren is meer of minder lichter of donkerpurper gekleurd, rijk gevlekt en gestippeld met wit of rose en met metaalkleurigen weerschijn.

Tot heden is onder de Begonia's nog zoo iets schoons niet voortgebracht. De rijke teekening doet in den eersten opslag bijna aan grootbladerige Sonerila's denken!

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1088

Kunst en Smaak.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1089

J. STERK, E. LEESTEMAKER, J. J. TIM Jr., I. D. HUIJER, J. BULK Czn., G. SCHUTTE J. Fzn., W. VAN HEUSDEN en W. A. RUTGERS. Makelaars, zullen op **Maandag 6 October 1890**, des avonds na Zes uur, in het Verkooplokaal »Frascatie», ten overstaan van den Notaris J. F. HERBSCHLEB in veiling brengen:

Een Dubbel Woonhuis met annex Houten Loods, groote Broeikas met ijzeren kap, grooten Tuin en Erve, sedert onheuglijke jaren in gebruik als Bloemkweekerij, genaamd »Indramayoe», aan den

Kwakersdijk 1, 3 en 5,

GEMEENTE AMSTERDAM, en aldaar bekend in Sectie C, Nrs. 2285, 2330, 2331, 2415 en 4205, ter gezamenlijke grootte van

15 Aren 84 Centiaren

en in een koop.

Te bezichtigen des Dinsdags, Donderdags en op den Verkoopdag van 1 tot 3 uur.

De Bewijzen van Eigendom en de Veilconditiën liggen op den gewonen tijd ter inzage ten kantore van den Notaris J. F. HERBSCHLEB, Overtoomsche weg 63, Nieuwer-Amstel. 1090

TE KOOP:

een nieuw Verwarmingstoestel voor waterverwarming,

groot soort. Te bevragen, franco brieven, F. B. MEIJLINK, te Haarlem. 1091

BELANGRIJKE PLANTENVEILING,

1092

VAN DE

„Société anonyme des Pépinières de Steenbrugge”,

bij BRUGGE (België),

op Woensdag 24 September 1890,

aanvangende des voormiddags te 10½ uur, ter Bloemisterij van de

Firma GROENEWEGEN & Co.,

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Alle Planten, die ten verkoop aangeboden zullen worden, zijn fraai gekweekt, zonder gebreken en voor dadelijk gebruik geschikt.

Een groot aantal PALMEN, als Livistona's, Phoenix, Kentia's, Areca's, Corypha's Chamaerops, Cocos, enz. enz. in de meeste verscheidenheid en in allerlei grootte; zeer vele groene en gekleurdbladerige DRACAENA'S; bontbladerige en groene ASPIDISTRA'S, in groote hoeveelheid; verschillende KAMER- en SIERPLANTEN; KROON- en PYRAMIDE-LAURIEREN, alsmede een partij van ruim 1000 AZALEA'S INDICA, waaronder zeer zware planten, enz. enz. enz.

N°. 39. VRIJDAG 26 SEPTEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

PAEONIA SINENSIS.

Eerste Prijs, Intern. Tent. Bremen, 1874.
Banksian Medal, Royal Hort. Soc. London, 1886.
en vele andere bekroningen.

„De verzameling der eerstgenoemde firma (E. H. K. & ZN.) bestaat uit meer dan vijfhonderd verscheidenheden van Chineesche Paeoniën, (*Paeonia albiflora* syn. met *P. edulis* en *P. sinensis*), die de fraaisten zijn der Plantpaeonies en uit ongeveer honderd soorten en variëteiten van *Paeonia officinalis*, *paradoxa*, *corallina*, *lobata*, enz., die tot de Europeesche flora behooren, deze bloeien vroeger dan de Chineesche.

„Dit etablissement bezit zeker de meest volledig bestaande verzameling dezer schoone bloemplanten.”

R. C. AFFOURTIT, in *Sempervirens*, 1886, blz. 228.

Sedert zijn alle nieuwigheden aangeschaft.

Alle Paeoniën worden tegen de billijkste, met het buitenland concurreerende prijzen, geleverd.

Oudere soorten, per stuk f 0.40, f 0.50, f 0.60

Nieuwe soorten » » » 0.90, » 1.20

Nieuwere soorten » » » 1.80, » 2.10, » 2.50

in collectien goedkoop. Men zie verder Catalogus No. 443, bladz. 22.

E. H. KRELAGE & ZON,

1099

Bloemisten, te Haarlem.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1100

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Tuinman.

Een gehuwd Tuinman, P. G., en van goede getuigschriften voorzien, gedurende zes jaren in dezelfde betrekking werkzaam, bekwaam in het Snoeien en behandelen van alle Vruchtboomen, Moezerij en Bloemen, en ook met een Paard kunnende omgaan, biedt zich aan, om met primo November 1890, of primo Februari 1891 in dienst te treden. Brieven franco, onder motto »Tuinman« N. v. d. Dag. 1101

Bij de uitgevers F. KLEEUWENS & ZON, te Goes, is verschenen:

HANDLEIDING

VOOR

Houtkoopers, Houthandelaars en
Eigenaars van Boomen,
om gemakkelijk de

waarde van hout op stam

te berekenen, bewerkt door A. NIJSSSEN, landbouwer te Kapelle.

Portefeuille-formaat, in wasdoek, 50 ct., fr. p. post 52½ ct.

Verkrijgbaar bij alle boekhandelaars. 1102

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN

1103

Kunst en Smaak.

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën s à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1120

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 8 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1121

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijnrecht.

GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 1122

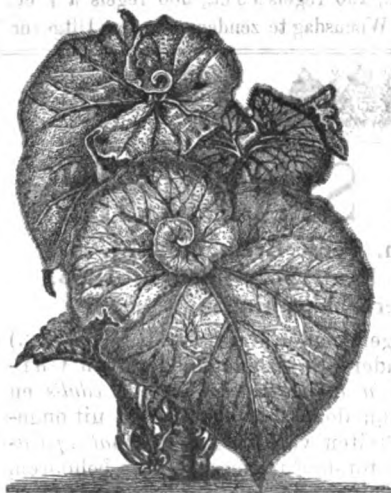
Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
29	1.30
32	1.60
36	2.30
40	3.40
45	4.10
50	4.70
55	6.50
60	8.—
65	10.—
70	12.—
75	15.50
80	18.75
90	22.75
100	29.—

GROENEWEGEN & Co., Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS,
Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

STERBLAD-BEGONIA, COMTESSE LOUISE ERDODY.

Merkwaardige verscheidenheid; de bladen groeien nog meestal van uit het midden door, soms ontkiemen zich twee bladen boven elkander aan één steel, en wat nog het aardigste is, het tweede blad vertoont zich als een slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk behaard en geheel zilvergrijs, daarbij schoon bruinachtig groen geaderd. 1123

Per stuk f 0.60.

BEGONIA REX-SUBPELTATA.

MAD. LIONNET.
M. HARDY.

NAËMIE MALLET.
PRÉSIDENT DE BOUREVILLE.

Prijs, per stuk f 0.60.

Bovenstaande zijn hybriden van de fraaie B. subpeltata en de B. Rex. Zij hebben de stamvormende groeiwijs en het aanzien der B. subpeltata behouden, ook de breede, sterk ingesneden, aan de onderzijde donkerpurpere bladeren. De bovenzijde der bladeren is meer of minder lichter of donkerpurper gekleurd, rijk gevlekt en gestippeld met wit of rose en met metaalkleurigen weerschijn.

Tot heden is onder de Begonia's nog zoo iets schoons niet voortgebracht. De rijke teekening doet in den eersten opslag bijna aan grootbladerige Sonerila's denken!

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,
1124 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT

vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1125

SEMPERVIRENS.

No. 39.

VRIJDAG 26 SEPTEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, VIII. (Vervolg van bladz. 438). De Steenbreek (*Saxifraga*). — Het welriekend Viooltje. Maart-Viooltje. *Viola odorata*, *Linn.*, *Viola Martia*, Schimp., *Viola suavis*, *Bieb.* Familie der *Violaceae*, met afbeeldingen. (Vervolg en slot van blz. 450). — Promotie van den Vlierheester. — *Dictamnus*. — *Fendlera rupicola*. — *Genista Andréana*. — Afgesneden *Gloxinia*-bloemen. — Tienduizend *Araucaria excelsa*! — Een belangrijk Handelsartikel. — Nog eens de *Bouillie bordelaise*. — De Aardappelziekte. — *Hyacintheen*. — *Montbretia's*. — Verschillende mededeelingen. — Ontv. Prijscouranten.

Onze Rotstuijn.

VIII.

(Vervolg van blz. 438).

De Steenbreek (*Saxifraga*.)

HET kan de opmerksaamheid van hen, die dit gedeelte van den Hortus, vooral in Juni, bezoeken, onmogelijk ontgaan, dat er dan een groot aantal planten in bloei zijn, die, wat de bloemen betreft, bij in 't ooglopend verschil, toch zeer veel overeenkomst met elkaar hebben.

Later, wanneer de bloei voorbij is, in Augustus b.v. is dit heel anders, en zou men velen van die, welke men nu ziet dat meer of min op elkaar gelijken, als geheel vreemd aan elkander beschouwen.

't Komt omdat we hier met een zeer uitgebreid plantengeslacht te doen hebben, dat in den bladvorm, tot op zekere hoogte ook in de groeiwijze, een groote vormverschiedenheid oplevert, hetwelk in den bloei in veel mindere mate het geval is. Wel verschillen vele soorten ook in den vorm en de grootte der bloemen, soms zelfs aanzienlijk, maar toch komen ook die van overigens in haar voorkomen zeer verschillende soorten op inderdaad verrassende wijze overeen, zoowel in grootte en kleur als in haar vorm.

Ik bedoel het geslacht der Steenbreeksoorten (*Saxifraga*), waarvan ik, over de in de schaduw groeiende soorten sprekende, er reeds een paar heb genoemd, nl. de schildvormige *Saxifraga peltata* en de schaduwminnende *S. (S. umbrosa)*. Eigenlijk staan alle *Saxifragen* bekend als halfschaduwminnende planten, maar 't is zeker dat de meesten zich zeer goed gedragen in de volle zon, en liever wat te veel licht dan te veel schaduw hebben.

Sommigen Uwer zien bij het hooren van

het woord *Saxifraga* vreemd op, voor zoover zij zich herinneren dat een van oude geliefde kamerplant, de Moederplant namelijk ook zoo heet (*Saxifraga sarmentosa*), en men er hier geen een bij ziet, van welke men kan zeggen dat ze daarop gelijkt. Toch is ook de Moederplant wel degelijk eene soort van hetzelfde geslacht; ze is een der vertegenwoordigers er van in China en Japan, te gevoelig om onze winterkoude te weerstaan, terwijl de meeste andere soorten in de poollanden en op de hooge bergtoppen, waar nog maar weinig planten kunnen leven thuis zijn.

Het zijn bergplanten bij uitnemendheid, die, ofschoon vrij wel over de geheele aarde verspreid, toch meerendeels op de Europeesche bergen gevonden worden, terwijl onder dezen de Alpen er het rijkste aan zijn.

In 1872 gaf Dr. A. Engler, destijds te Munchen, thans Directeur van den Botanischen Tuin te Berlijn, een met veel zorg bewerkte monographie van dit geslacht uit, waarin hij niet minder dan 166 verschillende *Saxifragen* opsomde en beschreef. Slechts een klein gedeelte daarvan behoort thuis in vlakke landen, een wat grooter gedeelte in de poolstreken, maar verre het meerendeel op de bergen en wel op de lagere bergen, tot op 1500 Meter, ten getale van 40, van welke er echter verscheidenen ook in de lagere streken der hooggebergten gevonden worden; terwijl 110 soorten in de hoogere Alpen voorkomen, en niet weinigen daarvan ook aan de kusten der poolzeeën onder dezelfde condities leven. Niet minder dan 90 soorten echter komen alleen op de hoogste bergen tot aan het gebied der eeuwige sneeuw voor.]

Zeer interessant zijn, voor hem die daar belang in stelt, de getallen der op de voornaamste bergen voorkomende soorten. Ik kan daarover hier niet te veel uitweiden, en geef er daarom slechts enkelen van tot nadere toelichting.

Zoo vond men er op de Alpen, van Frankrijk tot Croatië 42, in Thibet en op het Himalaya gebergte 35, op de Pyreneeën 30, op de Karpathen 25, op de Rocky-mountains (het Rotsgebergte) 22, op de Appenijnen 19, op de Britsche gebergten 12, enz.,

en eindelijk op de Zuid-Amerikaansche Cordillèren 5, waarbij valt op te merken, dat verscheidene soorten in verschillende landen voorkomen.

Daar de Saxifragen voornamelijk bergplanten zijn, kan het niet verwonderen dat dit geslacht in ons land maar zeer zwak vertegenwoordigd is, immers, behalve in Limburg, komen er in ons land geen eigenlijke steenachtige bergen voor, en nog is dezer hoogte gering, vergeleken bij de bergen waar deze planten bij uitnemendheid gevonden worden.

Onder onze inlandsche planten vindt men vier Steenbreek-soorten vermeld, waarvan er slechts één wezenlijk als hier inheemsch kan in aanmerking komen. Dit is een klein, éénjarig plantje, de drievingerige Steenbreek (*S. tridactylites*), aldus genoemd naar de meestal drieslippige blaadjes. Dit op zich zelf onaanzienlijke plantje wordt toch fraai als het, gelijk in onze duinen vaak het geval is, in zeer grooten getale bijeen wordt aangetroffen. De mosachtige *S. (S. hypnoides)*, die ook inlandsch wordt genoemd, behoort in de rotskloven, inzonderheid der Z. Westelijk Europeesche kalkbergen thuis, en mag ze ook, na op toevallige wijze ingevoerd te wezen, plaatselijk verwilderd zijn, als oorspronkelijk tot onze flora te hehooren kan ze niet wel beschouwd worden. Meer waarschijnlijk zou dit zijn voor de derde, wetenschappelijk als *Saxifraga Hirculus* bekend, daar deze over een groot deel van Europa, in moerassige streken, verspreid is. Ze werd echter zoo zeldzaam en dan nog maar op ééne plaats in Drenthe gevonden, dat men aarzelt haar hier wezenlijk thuis te noemen. De vierde, de knoldragende *S. (S. granulata)*, mede in verschillende Europeesche landen, deels in weilanden, deels in boschjes voorkomende, en die soms zelfs vrij hoog in het gebergte opklimt, is bepaald hier een vreemdelinge, maar wordt nogal veel om de fraaie, groote, gevulde bloemen gekweekt en vermenigvuldigt zich, waar ze de vereischten voor haren groei vindt, gemakkelijk door hare kleine knolletjes. Wordt ze dan ook al eens schijnbaar in 't wild aangetroffen, zoo kan men er zeker van zijn dat het een vluchteling uit de tuinen is.

Trouwens dat ze over het algemeen steenminnende planten zijn duidt reeds de Nederlandsche naam aan, die een letterlijke vertaling is van den Latijnsche. Het woord *Saxifraga* toch is een combinatie van twee Latijnsche woorden: *saxum*, steen, rots en *frangere*, breken. Eigenlijk zou het dus

Saxifraga moeten wezen, maar bij het vormen van zulke namen veroorloofde men zich veelal een dichterlijke vrijheid, die als volkomen geoorloofd wordt beschouwd.

Wij zien hier echter te veel soorten, om bij elke afzonderlijk stil te staan, reden waarom ik het beter achte U eenige algemeenheden omtrent dit zoo belangrijke en lieve geslacht mede te deelen, alvorens U op enkele der meest karakteristieke vormen te wijzen.

Een van de allerfraaisten, tevens, om de aanzienlijke hoogte waarop zij voorkomt en hare groote geographische verspreiding een der belangwekkendsten, is, zoolang ze niet bloeit, tevens een der onaanzienlijksten, der kleinsten, waartegenover staat dat ze, met uitzondering der daareven genoemde *S. granulata*, de grootste bloemen heeft. Ze heet *S. oppositifolia*, of de *S.* met tegenover elkaar zittende blaadjes. Ik zeg blaadjes, wijl deze zóó klein zijn, dat men bijna geneigd zou zijn ze schubjes te noemen. Daar de stengeltjes min of meer houtachtig zijn, verkrijgt het vlak op den grond liggende plantje daardoor eenigszins het karakter van kruipend heestertje, dat door de kleur der dicht opeengedrongen blaadjes, een donkergroen, soms bijna purperachtig, zodevormig voorkomen heeft.

Ge kijkt een beetje minachtend naar dat onaanzienlijke groene zoodje, en dat moet ge niet doen, want het is inderdaad een zeer begeerlijk plantje, dat, waar het gekweekt wil groeien, hoog gewaardeerd wordt. Jammer dat het dit hier zoo dikwijls niet wil, zoodat ik al mooi in mijn schik ben dat het zich hier zoo goed houdt, al bloeide het ook nog niet. Een volgend voorjaar mogelijk.

Immers het bloeit in het voorjaar en dan pas toont het wat het is; de fraaiste van dit geheele, groote geslacht, een der liefste alpenen tevens.

De bloemen zijn, uitgespreid, ruim 1½ cM. groot, zeer groot zeker voor zulk een nietig klein plantje, donker rose, lila of ook wel wit. Wat het dan kan zijn, zegt ons de heer Kolb, in zijn reeds vroeger aangehaald werk over de alpenplanten. »In den Münchener Botanischen Tuin bedekt deze *Saxifraga* steenen van 70 bij 60 cM. en hangt daar nog langs heen. In het voorjaar zijn die overal met rose, deels ook met witte bloemen bedekt en leveren dan een heerlijk gezicht op. Hij voegt er echter bij dat zeker niet overal de daartoe geschikte steen en een even gunstige gelegenheid zal te vinden zijn. »Zij verdraagt de brandende zonnestralen, en

het wekt inderdaad verbazing, dat de hier bedoelden, die aan de volle zon zijn blootgesteld, niet reeds lang verdorven.

Zie hier zeker wel een der meest karakteristieke typen der rijke Alpenflora. Klein in al zijn afmetingen, brengt dit plantje reeds vroeg in 't jaar een overvloed van betrekkelijk groote, levendig gekleurde bloemen voort. Deze eigenaardigheid, zooals wij reeds vroeger zagen, zoo goed verklaarbaar door de toestanden waarin zij op hare natuurlijke groeiplaatsen leven, is het juist welke deze planten zulk een eigenaardige aantrekkelijkheid geeft.

Heerlijk moet het zijn hoog op de bergen, tot zelfs daar waar de sneeuw nooit verdwijnt, den overigens naakten steen met deze groene zoden bedekt te zien, wanneer dit dwergje zijn rijken bloemenschat ontplooit. Dit genot valt echter maar enkelen ten deel.

Het plantje wordt op vele hooge bergen in, en deels ook buiten Europa gevonden. Op de Alpen van Savoie zelfs tot op een hoogte van 3700 Meter, terwijl men het in Groenland tot op 80° N. B. heeft aangetroffen.

Zie hier een heel andere, die ge zeker niet voor een van hetzelfde geslacht zoudt groeten. Uit een sierlijke bladrosset van pl. m. 15 cM. diameter verheft zich kaarsrecht een bloemsteng van circa een halven Meter hoogte, die tot onder toe vertakt is en met al die op hunne beurt weer vertakte twijgjes, die naar boven toe in lengte afnemen, een dichte piramide vormt van witte bloempjes, welker bloembladjes met fijne rose stipjes als besprenkeld zijn. Ze heet de piramidvormige *S. (Saxifraga pyramidalis)* en is een variëteit van een wat breeder bladerige soort, die men om haar lange bladeren *S. longifolia* noemt. Ze behoort in de Pyreneeën thuis, waar ze, volgens Verlot¹⁾ tusschen 600—2500 Meter in de spleten der rotsen gevonden wordt.

Ik maakte U nu juist op deze soort attent, wijl ze zoo aanzienlijk in geheel haar voorkomen verschilt van die kleine oppositifolia; ook wijl ze behoort tot een zeer herkenbare groep dezer planten; die zich door een bijzonderen bladstand onderscheidt, waardoor sommige soorten een verrassende overeenkomst verkrijgen met de Huislook- of Sempervivum-soorten. Volmaakt dezelfde bladrossetten, terwijl veler bladeren ook in vorm en grootte overeenkomen. Ze zijn echter niet zoo vleezig en dan ook droger op het gevoel.

Er zijn een aantal soorten, die hiertoe behooren en allen, zonder onderscheid, zijn ze wat men zou willen noemen nette planten. Ge kunt U daarvan overtuigen, want ge ziet er hier verscheidenen, allen met hare lieve witte bloemen prijken, deze met wat langere, die weer met wat kortere en dunner bloemsteng. Zoo hoog als de *longifolia* en *pyramidalis* komen ze overigens niet voor.

Een der meest bekende, meest verspreide en in verschillende landen onder meerdere vormen of verscheidenheden voorkomende soort is de *Saxifraga Aizeon*, waarvan hier een kleinere vorm staat, die dan ook de kleinere (minor) heet. Deze komt op zeer vele bergen, inzonderheid op de Alpen en Pyreneeën voor, en wel tot op pl. m. 2000 M. hoogte. Ze behoort tot de minst capricieuse, en kan daarom het gemakkelijkst gekweekt worden. De bloemsteng worden tot 20 cM. hoog. 't Is een lief gezicht, zoo'n bloeiende plant, gelijk gij ziet.

Ook deze lieve rosetvormige *S. (S. rosularis)* is er een variëteit van. De naam rosularis is zeker zeer goed, maar hij past ook op te veel anderen om bijzondere betekenis te hebben.

Weer een andere is deze *S. pectinata*, een zeer fijne variëteit, een juweeltje inderdaad, ook zonder de bloemen. De kleinere rosetjes zijn, als ze goed groeit, als met meel bestoven.

Zoo zijn er nog velen en ze wedijveren in aantrekkelijkheid.

Maar wat zegt ge nu van deze? Als een dicht, vroolijk groen moskussen dekt het den top van dezen rotsplijer en hangt er bevallig van af.

Die gelijkt nu letterlijk niets meer op de anderen, zegt gij, en tot op zekere hoogte hebt ge gelijk. Ook wil ik U niet tegenspreken, maar U alleen verzoeken de bloemen te vergelijken, dat gemakkelijk te doen is, daar ze in overvloed voor het plukken zijn.

En nu twijfelt gij geen oogenblik meer. Ja, die bloemen, ze mogen ook al eenig verschil in grootte opleveren, gelijken op verrassende wijzen op elkaar.

Behalve die, welke we reeds zeer vluchtig beschouwden, is er namelijk ook een reeks van soorten, die men de mosachtige Steenbreeksoorten zou kunnen noemen, en dan liggen er nog weer verscheidenen tusschen dezen en de rosetvormigen, die we daareven leerden kennen.

Dat donzige moskussen daar boven op dien steen is de *Saxifraga hypnoides*, vroeger reeds vermeld als twijfelachtig, ook hier inheemsch.

¹⁾ In zijn, in 1873 bij Rotschild, te Parijs, uitgegeven prachtwerk *Les Plantes alpines*, p. 246. Een uitmuntend boek om als geschenk te dienen voor liefhebbers van fraaie planten.

Ziehier een andere, die er wel op gelijkt, maar toch kennelijk verschilt. 't Schijnt ook een moskussen, maar hier ziet ge reeds duidelijk dat de ingesneden blaadjes zich tot kleine rosetten groepeeren. 't Is de Groenlandsche Steenbreek (*S. groenlandica*), die echter niet alleen in Groenland voorkomt, maar ook in meer andere Noordelijke landen. Ook op de hoogste punten van den Harz, zoo mede in Schotland, enz. wordt ze gevonden.

Maar er zou vooreerst geen eind aan komen, wilden we bij al die deels op elkaar gelijkende, deels in elkaar overgaande soorten en vormen nader stilstaan. Toch bukt ge nog even om die lieve rosetten van een daar vlak voor U staande, dicht zodevormig groeiende nader te bezien. Ze heet de handvormige Steenbreek (*Saxifraga palmata*), omdat de blaadjes volmaakt het voorkomen van een uitgespreide hand hebben, zoo volmaakt als men dit maar zelden bij de bladeren ziet. Ge denkt aan den grooten middenvinger, links en rechts een kleinere, en daartegenaan aan elke zijde weer een kleinere. Ze vormen een zeer fraaie, regelmatige roset van 4 cM. doorsnede welke rosetten op den top van vrij lange, dunne steeltjes staan, die men echter niet ziet. In deze bereiken ze zeker wel het meest die fraaie groepeerings, waardoor een aantal andere, met oningesneden bladeren, die we daareven bespraken, gekenmerkt zijn. Hier doet echter de geheel andere bladvorm in geenedeel aan het Huislook denken.

Zijn deze planten fraai, reeds om den bladvorm en de bladschikking, ook om de dichte, zodevormige groeiwijze, ze worden het dus te meer, wanneer ze in de lente met haar overvloed van meestal witte hloemen prijken. Zie maar eens wat een bloemenweelde, wat een volop van leven, van blijkbaar genot.

Ze haasten zich, wanneer de kou geweken is, om het volop van 't leven te genieten; dit ligt in hare natuur, wijl aan de meesten op hare natuurlijke groeiplaatsen, hoog op de bergen, maar een korte spanne tijds voor wezenlijke levensgenot is gegund, en aan deze hare natuur blijven ze getrouw. Daaraan hebben wij het genot te danken, dat ons vroeg in 't jaar zulk een bloemenweelde schenkt, want, behooren de Steenbreeksoorten ook over 't algemeen niet tot de vroegst bloeienden, ze ontwikkelen toch haar meeste schoonheid wanneer de meeste andere planten pas goed met hare voorberedende maatregelen in de weer zijn.

En dan moet men ze zien op en tusschen

steenblokken, om zich een voorstelling van het effect te kunnen maken, dat ze in de vrije natuur te weeg brengen. W.

Open grond.

Het welriekend Viooltje. Maart-Viooltje.

VIOLA ODORATA Linn. — *VIOLA MARTIA* Schimp.

VIOLA SUAVIS Bieb.

Familie der Violaceeën.

Met afbeeldingen.

(Vervolg en Slot van blz. 448.)

Nu volgt de opnoeming der enkelbloemige verscheidenheden.

Wellicht zal de opmerking worden gemaakt, dat er veel meer enkel- dan dubbelbloemigen bestaan, doch dit vindt zijn reden hierin, dat de enkelbloemigen over 't algemeen veel vroeger en veel milder bloeien, veel langer en steviger bloemstelen hebben en zich gemakkelijker laten verwerken.

Armandine Millet. Merkwaardige variëteit met breede, helder wit gerande bladeren; goed gevulde planten zien er op den eersten opslag uit als die van de bekende withonte Pelargonium zonale Mad. Salteroi, doch zij zijn lager en bijzonder geschikt voor randen. Zij bloeit vroeg en even mild als de andere Viooltjes met violette, aangenaam riekende bloemen.

Augusta. Het beroemde Augusta-Veilchen der Duitschers. Ontstaan door kruising van het Russisch broeiviooltje en het Italiaansch Viooltje. Even schoon, grootbloemig, mildbloeiend en heerlijk riekend als het geoemde Hamburger broeiviooltje, heeft dit bovendien de goede eigenschap reeds in Juli mild te gaan bloeien. Een bed van dit Viooltje met de tallooze diep donkerviolette bloempjes maakt een ongekend effect en deze variëteit heeft om haar vroegen, milden en herhaalden bloei — want in het voorjaar bloeit zij weer even rijk — veel waarde voor kweekers, maar ook als sieraad voor den tuin komt zij wel 't eerst in aanmerking.

Door haar in September in potten te planten kan men gedurende den winter ook van den bloei genieten.

Albiflora. Nieuw, rijkbloeiend, schoon Viooltje, dat zich uitmuntend laat vervroegen.

Alba. Mild bloeiend, zuiver witte, heerlijk riekende bloemen in het voorjaar.

Bärrensteins zaailing. Bloeit bijna 't geheele jaar door met kleine blauwe bloemen, gemakkelijk te vervroegen. Wordt vooral in een gedeelte van Duitschland aangekweekt.

Brune de Bourg-la-Reine. Een variëteit, waarvan blad en bloem lang duren.

Bloemen prachtig purper-indigoblauw, fraai voor bloemwerk.

De Russie. Rossica. Russisch broeiviooltje. Violette de la Russie. Zeer schoon, bloeit tweemaal 's jaars mild met schoone, blauwe bloemen.

Fol. aureis-reticulatis. In 't voorjaar en den voorzomer vooral zijn de bladeren dezer blauw bloeiende variëteit prachtig, sterk geel geaderd en maken daardoor een bijzonder fraai effect; vooral voor bordures is zij zeer geschikt, begint reeds vroeg te bloeien.

Gloire de Bourg-la-Reine. Nieuwe variëteit, groeit bijzonder fors en wordt gezegd bijzonder goed bestand te zijn tegen de vorst; brengt aan lange, rechtstaande stelen bijzonder groote, blauwe, heerlijk riekende bloemen met groote, ronde bloembladeren. Zij begint reeds vroeg te bloeien.

Hamburger broeiviooltje. Hamburger Treibveilchen. Een zeer mild bloeiend, schoon, donkerviolet Viooltje, dat vooral in de omstreken van Hamburg in groote hoeveelheid wordt aangekweekt.

Jules César. Forsch gewas, met zeer groote, krachtige, schoon gevormde, heerlijk riekende bloemen aan lange stelen. Een der beste en meest aanbevelenswaardige verscheidenheden.

Kronprinzessin von Deutschland. Zeer grootbloemig, purper-violet, aangenaam riekend, bloeit meermalen in den zomer en zeer mild in den herfst. Een der schoonst bekende riekende Viooltjes.

La Luxonne. Nieuwe, van September tot aan het voorjaar bloeiende verscheidenheid met blij groen loof, waarboven de groote, blauwe, welriekende bloemen flink uitstaan; de bloemen zijn grooter dan die van de the Czar.

Laucheaná. Lauches Viooltje. Zeer fraai, met groote donkerviolette bloemen.

Madame A. Arène. Nieuwe, Fransche doorbloeiende variëteit ongetwijfeld een der schoonst bekende. Vormt een nette, dichte plant, en bloeit van September tot Mei zeer rijk; de bloemen zijn fluweelig donker violet.

Parijsch Viooltje. Violette de Paris. Bloeit reeds in Juni. Het is het beste riekende Viooltje voor den herfst en het voorjaar, doch laat zich niet zoo goed vervroegen als andere variëteiten. Fraai gevormde, fluwelachtig donkerviolette, fijn riekende bloemen bijzonder schoon en mild bloeiend.

Rawson's white. Nieuwe variëteit, kortelings in Engeland gewonnen, onderscheidt zich door krachtigen groei, milden bloei en zeer groote, zuiver witte bloemen aan flinke stelen boven de plant uit.

Rubra. Mild bloeiend, met bruinroode, welriekende bloemen; zeer fraaie, uitlopende kleur.

Souvenir de Millet père. Nieuwe, bijzonder geschikte variëteit voor de cultuur onder glas, met sappig groen, wollig loof, bloeit 's winters rijk met zeer groote, blauwe, zoet geurende bloemen.

VIOLA ODORATA PARMENSIS.

Sansprez. Grootbloemige blauwe, uitstekend voor de cultuur onder glas, gedurende den winter.

Semperflorens. Het gewone, blauwe, zoogenaamde doorbloeiend, veel gekweekt Italiaansch broeiviooltje; uit dit Viooltje zijn verscheidene variëteiten ontstaan, die zich allen onderscheiden door milden herhaalden bloei en heerlijken geur. Als nevenvariëteiten van deze noemen wij ook nog de bleekblauwe en de lilakleurige.

VIOLA ODORATA.

Sans pareille. Zeer grootbloemig, donkerblauw riekend Viooltje.

The Czar. Een der schoonste en meest bekende Viooltjes; heeft een flink gewas, bloeit bijzonder mild in het voorjaar met groote, donkerviolette bloemen aan lange stelen. Even geschikt voor de cultuur onder glas als voor den vrijen grond, uitstekend voor snijbloem.

The Czar met groen blad. Verschilt van de gewone the Czar door donkerder groen loof en bloeit iets later.

Victoria Regina. Victoria- of Bismarck-Viooltje. Sterk gewas, evenals als dat van the Czar, doch bloeit iets later. Schoon gevormde, zeer grootte, heerlijk violetten bloemen, die iets roodachtiger zijn dan die van the Czar.

Wilsoni. Zeer vroege variëteit met grootte bleek blauwe, welriekende bloemen. Is door den heer Ramel, uit Algerië, naar Europa overgebracht.

White the Czar. Wordt gehouden voor een variëteit van the Czar, doch dit is niet juist, want zij verschilt daarmee in blad- en in bloemvorm. Waarschijnlijk heeft de grootte der witte bloemen er aanleiding toe gegeven.

Zij is mild bloeiend, brengt grootte, zuiver witte bloemen voort, die voor een witte variëteit bijzonder heerlijk rieken, en voor snijbloemen van grootte waarde zijn. Even uitmuntend voor de cultuur onder glas, als in den vollen grond.

Wellsiana. Gelijkt in haar groeiwijze veel op the Czar, haar bloemen zijn evenwel grooter en staan, aan lange stelen, flink boven het loof uit. De bloemen hebben een purper-indigoblauwe kleur en rieken sterk.

Lijst der dubbelbloemige verscheidenheden.

Alba fragrantissima plena. Schoone, goed gevulde, witte bloemen.

Arborea flore pleno. Viola arboriscens fl. pl. Hort. Met lichtblauwe bloemen, bloeit laat; dit Viooltje is zeer geschikt om tot stammetjes opgeleid te worden.

Alba plena. Zuiver witte bloemen, bloeit laat.

Alba plena de Chevreuse. Evenals de gewone dubbele witte, laatbloeiend. Bloeit mild in de lente met dichtgevulde, schoone, witte, in 't midden lichtroze gekleurde bloemen, die sierlijk afsteken op het donker groene loof der plant.

Belle de Fontenay. Fraai, met paarsachtig-lila bloemen.

Belle de Chatenay. Met dof groen loof en witte, met lila geschakeerde bloemen, evenals verscheidene dubbelbloemige variëteiten laat bloeiend.

Coerulea plenissima. De gewone dubbele blauwe, mild bloeiend in het voorjaar, zeer geschikt voor randen of perkjes.

De Toulouse. Parma-viooltje. Onderscheidt zich door steviger bladeren van het

gewone Parma-viooltje; in bloeiwijze verschilt het er weinig mede.

Deutsche Kaiserinn. Een der schoonste dubbelbloemige met donkerblauwe bloemer; bloeit 's winters goed door.

Duke of Edinburgh. Nieuw, zeer grootbloemig, mildbloeiend met dicht gevulde witte bloemen. Deze verdient bijzondere aanbeveling.

King of Violets. Met donker indigoblauwe, dichtgevulde, zeer grootte bloemen.

Melle Berthe Baron. Groeit sterk, fraai en bossig, bloeit mild met prachtige, indigoblauwe, heerlijk geurende bloemen.

Mad. Millet. Een variëteit van het Parma-Viooltje, onderscheidt zich van de overige Parma-Viooltjes door de schoone, lichtroze kleur der bloemen, die zeer gevuld en zeer welriekend zijn.

Marie Louise. Ook een Parma-Viooltje met forscher loof dan het gewone Parma-Viooltje, is mildbloeiend met zeer donker lavendelblauwe, roodgemarmerde, in het midden witte bloemen, mildbloeiend en heerlijk riekend.

Princesse Marie de Savoie. Heerlijk geurende, purper-violetten in 't midden iets witte bloemen; bloeit reeds vroeg.

Purple king. Een merkwaardige verscheidenheid, omdat haar bloemen purper-violet, bijna zwart zijn; zij heeft de donkerst gekleurde bloemen van allen.

Patrie. Bloeit vroeg, en den geheelen winter door met heerlijk riekende, lila-roze-rood gekleurde bloemen.

Parmensis. Viola odorata pallida plena. Het Parma-Viooltje. Een der meest gekweekte Viooltjes, zoowel binnen als buiten, brengt in het voorjaar overvloed van lavendelblauwe, heerlijk riekende bloemen voort, een der meest geschikte voor potcultuur; vooral de variëteit van het Parma-Viooltje zonder ranken is daarvoor bijzonder geschikt, omdat deze zonder eenige moeite nette, gevulde planten vormt, en even mild en schoon bloeit als het gewone Parma-Viooltje.

Het Parma-Viooltje heeft glanzig, blijgroen loof en de bloemen hebben een eigenaardigen geur, geheel onderscheiden van die van alle andere riekende Viooltjes. Men zij er op bedacht dat het Parma-Viooltje gevoeliger voor koude is, dan de andere ruikende Viooltjes.

Queen of Violets. Met grootte witte, in het midden blauwe bloemen. Zeer fraai, bloeit reeds vroeg.

Rubra plena. Met roodachtig bruine bloemen, zeer schoon en uitlopend; bloeit laat.

Ruhm von Cassel. Een der vroegst-bloeiende van alle dubbelbloemige ruikende Viooltjes; reeds vroeg in den herfst brengt het tal van schoone, heerlijk riekende, donkerviolette bloemen. Daarom aanbevelenswaardig en bijzonder geschikt voor den winterbloei.

Swanley white of Comte de Brazza. Zuiver wit Parma-Viooltje, het schoonste tot heden bekend Viooltje met dubbelde witte bloemen, nog slechts kort in den handel, en bijna gelijktijdig onder beide bovenstaande namen van verschillende zijden aangeboden, is evenwel gebleken dezelfde te zijn. Nog trachten eenigen het onder beide namen aan den man te brengen. Het heeft schoon, weelderig, lichtgroen, glanzig loof en bloeit mild van October tot Mei onder glas — in de openlucht kan het 's winters niet

wijze of wel eenige andere bijzonderheid, dan zal het ons bijzonder verplichten daarmede, door middel van dit blad, kennis te maken, 't zal aan de overige lezers zeker ook aangenaam zijn: De Redactie zal ongetwijfeld gaarne een plaatsje daarvoor beschikbaar stellen.

Ten slotte der Redactie onzen dank voor het plaatsen van eenige afbeeldingen bij dit artikel.

Promotie van den Vlierheester.

Zoo men een register aanlegde van al de blunders op tuinbouw- en botanisch gebied, die men in de dagbladen aantreft, zou men zeker in een jaar een aardige anecdoten-collectie verkrijgen. Gewoonlijk beteekenen ze niets, leest men ze, lacht men er eens over, en is men ze een oogenblik later weer ver-

VIOLA ODORATA BELLE DE CHATENAY.

blijven, omdat het niet zoo sterk is als de andere variëteiten, en het dan bijna geen, of meestal slecht gevormde en spoedig vuil wordende bloemen voortbrengt — onder glas evenwel bloeit het mild en zijn de groote, dichtgevulde bloemen zuiver wit en bijzonder heerlijk riekend.

Tricolor plena. Met driekleurige bloemen, die evenwel niet erg in het oog loopen.

Versicolor plena. Bloemen goed gevuld en van fraaien vorm, donker violet met een weinig wit in 't hart; begint reeds vroeg te bloeien.

Violacea plena. Helder violette bloemen; zeer fraaie variëteit.

Mochten aan lezers van dit blad nog andere, hier niet genoemde verscheidenheden bekend zijn, die door schoonheid of bruikbaarheid uitnemen, of iets omtrent verbeterde kweek-

geten; sommigen zijn echter zeer geschikt om den goedgebloovigen op een dwaalspoor te brengen, of, bij toepassing op goed vrouwen, teleurstelling te baren.

Toen ik Dinsdag 26 Aug. naar Amsterdam spoorde, zat ik in de *Amsterdammer*, een Weekblad dat voor ieder wat bevat, te lezen, en vond daar, onder de rubriek: »Voor Dames«, het volgende:

»Omstreeks Kerstmis is er al heel wat meer te krijgen; bij de Hyacinten, Leliën van Dalen en Tulpen komen dan reeds de Narcissen, de Scilla, de Azalea, de Japanische Camellia, de Amaryllis, de Sneeuwbal, de Spirea en de fraaie Vlierplanten in bloem. De vlier heeft dit voor, dat hij niet, als de meeste anderen, volop licht nodig heeft; zijn bloesems komen in volslagen duisternis tot ontwikkeling, als hij maar warmte

en vocht heeft. Hierin hebben de Parijische tuiniers: het al heel ver gebracht; hunne bloeiende vlierstruiken geuren reeds in het begin van November in de bloemwinkels op den boulevard. Voor de broeikas zijn niet de witbloeiende, maar de paarsbloeiende het meest geschikt; door het in donker kweeken weet men de bloem toch wit of slechts even rose getint te houden. Het zijn twee soorten van de heel gewone Vlier, de Marly en koningsvlier, wier prachtige bloemtrossen in den winter een groote rol in de tuinierskunst spelen.

Bij den zeer goeden dunk dien we van onzen Vlierheester hebben, komt ons toch deze promotie te kras voor.

Vermoedelijk begrijpt de lezer reeds waar de schoen hier wringt.

Het stukje is blijkbaar van Duitschen oorsprong. In Duitschland toch heet de Vlier *Flieder*, een woord dat daar echter ook gebruikt wordt voor de Sering, en dat deze hier bedoeld wordt is duidelijk; bleek het al niet uit het voorafgaande, de woorden »de paarsbloeiende« is het meest geschikt laten geen twijfel over. Dat de vertaler *Flieder* voor Vlier hield is zoo vreemd niet, maar eenigszins naïef schijnt het dat hij van de paars bloeiende Vlier spreekt. Wat hij bedoelt met de Marly en de Konings-Vlier wil mij echter niet duidelijk zijn. Kunnen de dames, voor wie die mededeeling toch eigenlijk bestemd was, daar op geen andere manier achter komen, dan zullen zij 't best doen zich om nadere informatie te wenden tot de Redactie van de *Amsterdammer*. W.

Dictamnus.

Onder de schoonste, gedurende de geheele maand Juli bloeiende vaste planten verdient ongetwijfeld de *Dictamnus albus* en hare variëteit flore rubro in de eerste plaats genoemd te worden, en toch bleef deze reeds van ouds in de tuinen gekweekte plant velen onbekend. Vroeger noemde men de roodbloeiende *Dictamnus Fraxinella* en beschouwde men de witte als een variëteit, die men *D. Frax* flore albo noemde. Tegenwoordig is het andersom en we vragen op 't oogenblik niet welke meening de voorkeur verdient, al klinkt ons het tegenwoordige *Dictamnus albus flore rubro* als een contradictio in adjecto. Genoeg als we weten waarmede we te doen hebben.

De *Dictamnus* is een echt Europeesche plant, en wordt vooral in Oostenrijk en de uitloopers der Alpen nabij Weenen menigvuldig aangetroffen.

't Is een sterk gewas met gevinde bladeren en een balsamieken reuk, dat het voordeel heeft ook na den bloei den geheelen zomer frisch groen te blijven. De bloei is uiterst fraai, daar een aantal groote bloemen zich achtereenvolgend op den top der kaarsrecht opgroeiende stengels ontplooiën; deze blijven lang open, zoodat ten laatste bijna alle bloemen tegelijk de plant sierden. De bloeiwijze doet dan eenigszins aan die van den wilden Kastanjeboom denken, ofschoon de bloemen veel grooter zijn.

Zoo fraai de witte is, verdient toch de roode de voorkeur; beiden zijn zeer aanbevelenswaardig, te meer daar ze niet veel ruimte vereischen en zoo goed als in 't geheel geen zorg, immers van dekken behoeft in 't minst geen sprake te zijn. De ondervinding leerde ons echter dat ze in een zwaren, leemachtigen grond slecht groeien. Sedert wij haar in goeden humusgrond plantten groeit en bloeit ze uitmuntend. In dit jaar was ze prachtiger dan ooit.

Wij merkten op dat ze een balsamieken geur verspreiden, sommigen vinden die aangenaam, anderen niet; hinderlijk is hij in geen deele.

Dit is het gevolg van een etherische olie, door de plant uitgewasemd en het heeft het sterkste plaats bij zwoel weer. Is het dan volkomen stil, zoo blijft dit brandbare gas om de plant hangen, en het wil dan wel eens gebeuren dat het, wanneer men er met een brandende lucifer bij komt, ontvlamt. Zoo althans is vaak verzekerd geworden. Dat dit aanleiding tot overdrijving gaf is gemakkelijk te begrijpen.

Deze zeer fraaie planten zijn in den handel wel en billijk te verkrijgen; het beste is natuurlijk ze te planten in het voorjaar en wel op een open frische plaats, waar ze goed genot de zon hebben.

Ze is zelfs voor de kleinste tuinen geschikt. W.

Fendlera rupicola.

In de op 22 Mei jl. gehouden vergadering der »Société nationale d'horticulture« te Parijs, waren o. a. ingezonden bloeiende takken van een heester die aan *Deutzia* verwant is en door Engelmann *Fendlera rupicola* werd genoemd.

Ofschoon reeds sedert eenigen tijd bekend, is deze toch in de cultuur nieuw, en schijnt ze zeer de opmerkzaamheid van boomkwekers waard te zijn.

Die takken waren gezonden door den heer Rob. Lavallée, de zoon van den bekenden stichter van het »Arboretum Segreianum«.

De heester behoort thuis in de rotsachtige bergstreken van Nieuw-Mexico en Texas, waar hij in de nabijheid van het water wordt gevonden. Hij bereikt nauwelijks de hoogte van een Meter en heeft kleine bladeren maar is zeer mildbloeiend. Hij is allereerst ingevoerd in het Arnold-Arboretum te Boston, waar hij volkomen winterhard is gebleken, terwijl hij ook tegen het klimaat van de omstreken van Parijs volkomen bestand was, wat niet te verwonderen is, daar dit veel zachter is dan dat van Boston.

Dat hij dus ook onze winters zonder schade zal kunnen weerstaan mag als boven allen twijfel beschouwd worden. Een laag blijvende mildbloeiende heester te meer is ons zeker niet onverschillig. Men weet nu waar men moet wezen om er aan te komen.

Genista Andréana.

Deze verwierf op de Voorjaartentoonstelling in Gent den eersten prijs als de meest verdienstelijke, pas in den handel gebrachte plant.

Ook daar stond zij onder den naam van Genista en deze zal de rechte wel zijn; ze komt ten minste volmaakt overeen met onze Brem, Genista scoparia of beter gezegd Sarothamnus scoparius en ik beschouw haar als een variëteit van deze met fluweelachtige bruine vleugeltjes aan de bloem. Als zoodanig is ze voorzeker tegen onze winters bestand. Ze is er niet te minder schoon om dat ze van zoo nederige afkomst is. Zoowel in de kamer als in den tuin mag deze plant hare plaats innemen. Op stammetjes van den Gouden regen veredeld vormt zij een regelmatige kroon en onderscheidt zij zich door rijken bloei.

P. A.

Afgesneden Gloxinia-bloemen.

Dezer dagen een paar Engelsche heeren onze kweekerij rondleidende, lieten zij zich, bij de Gloxinia's komende, afkeurend over die planten uit, omdat, naar hun meening, de afgesneden bloem te spoedig verwelkt en dus geen waarde heeft.

Nauwelijks hadden ze Haarlem's grondgebied onder de voeten of wij hadden al eenige Gloxinia's afgesneden en in water gezet en ik kan U verklaren, waarde Redactie, dat er enkele bloemen tot 12 dagen in hebben gestaan. De eerst verlepte moest ik er na acht dagen uit verwijderen en zoo succesievelijk tot den 12den dag.

Neem aan dat men ze na een week alle moet verwijderen, dan is dat geen voldoende reden om die sierlijke zomerplanten te ver-

werpen. Wel jammer voor de Engelschen dat de Gloxinia-bloemen niet geschikt zijn voor »Button-holes«, de plant zou er aanmerkelijk door in waarde stijgen.

Wij zeggen, jammer voor de Engelschen, op ons stijve Hollanders kan dit helaas geen toepassing hebben, zelfs flora's dienaren vinden het »al te chic«!

H., Sept. '90.

J. K. B.

Tienduizend Araucaria excelsa!

Wie het niet gezien heeft, kan zich moeilijk voorstellen hoe schoon het is, zulk een aantal dezer sierlijke planten bijeen te zien! Zeker is het een zeer zeldzaam schouwspel, dat ons dezen zomer werd aangeboden op de handelskweekerij van de heeren De Smet Frères, bij Gend, in België. Deze heeren hebben nl. een kas doen vervaardigen die 150 Meter lang en pl.m. 4 $\frac{1}{2}$ M. breed is, en bestaat uit ijzeren bogen, die op eenigen afstand van elkaar geplaatst zijn, en waarop zoogenaamde latjesschermen zijn bevestigd. Het eigenaardigste er van is echter, dat men aan de voorzijde der kas den indruk krijgt dat het eene gewone kas is, met glas gedekt, daar de voorgevel juist zoo is als van alle andere kassen in genoemd établissement. Is men echter binnengetreden, dan slaat men stom van verrukking de handen in elkaar bij het zien van zóovele, onberispelijk gekweekte Araucaria excelsa. De heer De Smet zeide ons dat er ruim *tienduizend* zulke planten in aanwezig waren. We hadden geen gelegenheid ze na te tellen, maar gelooven doen we het gaarne. Men verzuime niet, indien men een bezoek brengt aan Gend, dit belangrijk établissement te gaan zien, en we twijfelen niet of de heeren De Smet zullen belangstellenden daartoe gaarne de gelegenheid verschaffen.

J. H. GR.

Een belangrijk Handelsartikel.

In het uitgebreide »Persoverzicht« van het Tijdschrift voor Land- en Tuinbouw en Boschkultuur in Ned. O. Indië lezen wij in een uittreksel uit het Bat. Nbl. van 9 Januari het volgende:

Op den Galoenggoeng en zijn uitloopers, de vulcanische bergmassa, die Oostwaarts van Garoet zich verheft en daar de afdeeling Limbangan van Tasik Melaja scheidt, groeit de dusgenaamde Staartpeper (Piper Cubeba), door de Soendanezen »Rinoe« genoemd, zóó overvloedig in het wild, dat de inzameling van de vrucht aan de bevolking der districten Indihang, Singapara en Wanaradja vrij belangrijke voordeelen op-

levert. Het is bekend dat deze pepersoort als geneesmiddel gebruikt en gewoonlijk duur (soms niet tachtig en honderd gulden de pikol ¹⁾) betaald wordt. De handel in dit artikel is geheel in handen der Chinezen, gelijk heelaas! met zoovele belangrijke producten het geval is, die het grootendeels over Cheribon naar Singapore uitvoeren, terwijl slechts een klein gedeelte over Garoet te Batavia belandt.

Het is zeer te betreuren, dat de inzamelers op zoodanige wijze te werk gaan, dat de kostbare plant met geheele uitroeiing bedreigt wordt. Zij zijn namelijk gewoon, met echt inlandsche zorgeloosheid, de planten in haar geheel af te rukken van de woudreuzen, waartegen zij zich slingeren, om zich op de gemakkelijkst mogelijke wijze van de vruchten meester te maken. Het Bestuur laat er zich weinig of niet mede in, terwijl het toch wel zou doen, met te waken voor het behoud eener bron van inkomsten, die voor de Preanger-bevolking met haar luttele verdiensten van zooveel belang is, en van nog grooter belang zou kunnen worden. Het zou zelfs ernstige overweging verdienen de bevolking in den omtrek van den Galoeng-goeng en elders, waar de bodem zich er toe leent, aan te moedigen, of met *printah haloes* ²⁾ zachtens te dwingen tot geregelden aanplant der Cubeba, of hebben de ambtenaren het met de Gouvernements-koffiecultuur zoo volhandig, dat zij buiten staat zijn om aan deze en dergelijke belangen hun aandacht te wijden?

Nog eens de Bouillie Bordelaise.

De lezer herrinnert zich dat wij een paar maanden geleden (*Sempervirens*, No. 29, blad. 344) kortelijk enkele bijzonderheden mededeelden omtrent het door prof. Millardet, te Bordeaux, aangewende en sedert van verschillende zijden aanprezen middel tegen de aardappelziekte. Ofschoon wij ons ohgaarne met eigenlijke landbouwzaken bezig houden, kan de aardappelteelt toch ook gedeeltelijk als tot den Tuinbouw behorende geacht worden, en wij meenen het daarom niet te onpas er nog even op terug te komen.

Hiertoe vinden wij aanleiding in een bericht uit Olst, voorkomende in het *Rott. Nieuwsbl.* van 6 September, alsdus luidende:

'Thans zijn door den heer E. J. Hengeveld in het voorjaar met bouillie Bordelaise besproeide aardappelen gerooid. De uitslag was verrassend. De aardappelen, die besproeid

werden, hebben niets van de ziekte geleden, terwijl die waaraan niets gedaan werd, door de ziekte werden aangetast en voor het grootste gedeelte zijn vergaan. Van de besproeide werden 8 manden en van de niet besproeide 3 manden geoogst, hetwelk per Hectare is van de besproeide 200 en van de niet besproeide 75 hectoliter.

Wij lazen reeds meerdere mededeelingen in dien zin, ook wel minder gunstige, doch welke ongunstige uitkomsten, vermoedelijk terecht, aan verkeerde toepassing van het middel werden toegeschreven. Over het algemeen echter zijn de uitkomsten van dien aard, dat ze de hoop rechtvaardigen dat men eindelijk in het bezit van een goedkoop, gemakkelijk en ook voor de groote cultuur geschikt afdoend middel tegen deze plaag heeft gevonden. De uitkomsten van den heer Hengeveld zijn inderdaad verrassend.

Het zal er nu maar op aankomen dit middel en de goede toepassing ervan ter kennis te brengen ook van die landbouwers, die couranten noch tijdschriften lezen, en om hen, die aan dergelijke middelen geen geloof slaan, zooveel mogelijk te overtuigen dat hun welbegrepen eigenbelang de toepassing van dit voorbehoedmiddel noodzakelijk maakt.

Geniakkelijk zal dit zeker niet gaan, vooral waar een bepaald hardnekkig vooroordeel moet overwonnen worden.

Duidelijkheid, zoodat vergissing onmogelijk is, staat daarbij op den voorgrond.

De vraag rijst hier of een advies van de Directie van 's Rijks Landbouwschool te Wageningen aan de Regeering niet de verspreiding bij duizendtallen van een kort en duidelijk voorschrift over het platteland zou kunnen tengevolge hebben, ongeveer op dezelfde wijze (mogelijk op nog breeder schaal) als indertijd de bekendmaking van de mogelijkheid van den invoer der coloradokevers geschiedde. Wanneer door autoriteiten op landbouwgebied zulk een voorstel gedaan wordt, zal de Regeering vermoedelijk wel tot handelend optreden overgaan, hetwelk anders kwalijk verwacht kan worden.

Vergissen wij ons niet, dan heett men ook te Wageningen gunstige resultaten verkregen. Men zou allicht nog verdere uitkomsten van dit jaar kunnen afwachten. Wettigen die de overtuiging dat het middel afdoend is, dan is het o. i. in het algemeen belang dat het in het volgende jaar algemeen wordt toegepast.

De Aardappelziekte.

De Engelsche correspondent der *Pall Mall* deelt allertreurigste bijzonderheden mede

¹⁾ De Pikol = 120 Liter.

²⁾ Wat dat is weten we niet; wat men er mee wil zeggen vermoeden we. Rab.

over den mislukten aardappelooft in Ierland, waardoor in den winter inderdaad hongersnood op dat eiland is te verwachten. Hij heeft op verschillende plaatsen in onderscheidene districten bij de boeren onderzoek gedaan en de conclusie was bijkans overal, dat alle aardappelen slecht waren en de meeste meer dan slecht, glazig, verrot of onrijp, te slecht voor de varkens.

Onder de landen die door den ongelukszomer van dit jaar 1890 het zwaarst getroffen werden, behoort Ierland. In de hoogste mate zorgwekkend luiden de berichten omtrent het volslagen mislukken van den aardappelooft aldaar. Wijd en zijd bespeurt men niets dan zwarte akkers, wanriekend van verrotting. Er valt letterlijk niets eetbaars te rooien, en de toestand laat zich even jammerlijk aanzien als in het beruchte hongerjaar 1846. De nationalist Davitt heeft zijnen landgenooten den raad gegeven, zoo spoedig en zoo veel mogelijk nog kool te gaan planten, opdat den armen boer en zijn gezin dezen winter ten minste niet alle voedsel ontbreke. Die raad is zeker goed, mits de rijke Engelschen de handen ineenslaan om bij de kool het spek te schaffen.

Ook uit Amerika komt bericht, dat op verscheiden plaatsen de aardappelooft mislukte.

Hyacintenzeep.

Een zeepfabrikant te Haarlem, biedt voor 't eerst hyacintenzeep aan. Ter aanbeveling zegt hij: »door een nieuw procédé is het een Hollandsch scheikundige, na aanhoudende proefnemingen gelukt, het parfum der Hyacinten te verzamelen.

Van deze overwinning op het gebied der parfumerie hebben wij gebruik gemaakt om daarmede zeep te parfumeeren, en daardoor het aantal onzer toilet-zeepen opnieuw met een exquise soort te vermeerderen. Liefhebbers van hyacintengeur kunnen zich nu ten allerijde dit genot verschaffen.

Indien de geur zuiver is overgebracht, is 't zeker een overwinning en voor eenige hyacintenweekers kan 't misschien nog een voordeeltje aanbrengen.

Verskillende mededeelingen.

In *la Nature* van 6 Sept. 1890 komt een stuk voor over de kunstmeststoffen voor planten, de *fleurigène* en *foliogène* van Poiset, dat zeer de aandacht waardig is.

Om misgewas aan ooftboomen te bestrijden, nam een Duitsche boomgaardenier het zeker

vreemd klinkende middel te baat om den oogst te wijzigen. Toen de appel- en pereboomen in vollen bloei stonden, liet hij van eenige alle bloesemknoppen afbreken. Het gevolg was opmerkelijk, want de boomen die een jaar hadden moeten rusten, doorstonden in het volgend voorjaar niet alleen de vorst en andere schadelijke invloeden van het weer, maar droegen ook ruim vruchten. In een ooftloos jaar als we nu beleven, zou het goed zijn daarnaar een verder onderzoek in te stellen, om dan het volgende voorjaar eens een proef te nemen.

De *Iron* deelt mede, dat men in de wouden van Indië eene merkwaardige plant heeft ontdekt, welke met zeer geaccntueerde electrische eigenschappen is bedeeld. De hand, welke een blad afbreekt, voelt een electrischen schok; de magneetnaald wordt reeds gevoelig op een afstand van 6 Meter en zij wordt geheel uit hare richting gebracht, wanneer men haar in de nabijheid der plant brengt.

De kracht van deze plant verschilt met het uur van den dag. Te twee uur na den middag is de electrische kracht het sterkst; des nachts is zij gelijk nul. Zij wordt het grootst bij een onweer, maar tijdens eene regenbui schijnt de plant te kwijnen en verliest zij al hare energie. Men ziet nooit een insect of een vogel rusten op deze plant; het schijnt, dat het instinct hen voor het gevaar waarschuwt. In de nabijheid der plant vindt men geen magnetisch metaal, zooals ijzer, kobalt of nikkel, hetgeen aantoonst dat de electrische kracht aan de plant zelve ontleend wordt.

De thee wordt langzamerhand verdrongen door de hop, althans in de Engelsche graafschappen Kent en Surrey zal de hop, daar in groote hoeveelheden geteeld, spoedig voor de thee zijn wat de cichorei is ten opzichte der koffie, en men voorziet dat de hop, goed behandeld, spoedig de thee geheel zal kunnen vervangen, en er kan een tijd komen, dat de thee in de kruidenierswinkels gratis wordt gegeven aan de klanten, gelijk de koffie in de bazaars van het Oosten.

De *Ind. Belg.* geeft eene opgave van de uitgestrektheid der bosschen in de verschillende landen van Europa, in verhouding tot de oppervlakte van het geheele land.

Zweden 39.7 procent; Rusland 36.9 p.; Oostenrijk 32.5 p.; Hongarije 28.4 p.; Duitschland 25.2 p.; Noorwegen 24.5; Servië 19.9 p.; België 19.6 p.; Zwitserland 18.9 p.; Frankrijk 17.7 p.; Spanje 17 p.; Rumenië 15.2 p.; Griekenland 31.1 p.; Italië 12.3 p.; Holland 7 p.; Portugal 5.3 p.; Denemarken 4.8 p.; Engeland 4 p.

Wanneer men deze cijfers beschouwt in verband met de grootte der bevolking, dan komt men tot de volgende sletsom:

Noorwegen heeft op elken inwoner 4 H.A., 32 Aren; Zweden 3.85 H.A.; Rusland 2.87

H.A.; Hongarije en Servië 58 Aren; Spanje 52 A.; Oostenrijk 44 A.; Griekenland 43 A.; Rumenië 37 A.; Duitschland 30 A.; Zwitserland 27 A.; Frankrijk 25 A.; Italië 13 A.; Portugal 11 A.; Denemarken 10 A.; België 9 A.; Holland en Engeland 4 A.

Wat de Vereenigde Staten betreft, de uitgestrektheid grond met bosch bezet aldaar bedraagt 19 procent der geheele oppervlakte, zijnde nagenoeg 199 millioen H.A. of ongeveer 2 H.A. 80 A. op iederen inwoner.

In de botanische afdeeling van de Cornell-Universiteit zijn onlangs eenige zeer belangrijke proeven genomen, om den invloed van het electrisch licht na te gaan op den wasdom der planten, welke gedeeltelijk tot andere resultaten leidden, als die, vroeger door Siemens gedaan. Een aantal planten werden op eene plaats geplant, waar zij dag en nacht door de stralen van sterke electrische lampen getroffen werden, en hun wasdom werd vergeleken met de groeikracht van planten van dezelfde soort, die onder dezelfde voorwaarden verkeerden, doch niet aan den invloed van het electrisch licht waren onderworpen. Het eerste en het meest in het oog vallend effect van eene dergelijke behandeling was de enorme toeneming van de groeikracht. De planten, die aan de electrisch licht waren onderworpen, schenen dag en nacht zichtbaar zich te ontwikkelen, bijzonder sterk in de bladeren. De groenten schoten met groote snelheid op. Erwtten b.v. werden in weinige weken twee- tot drie-maal zoo hoog als de onder het gewone daglicht opgroeiende en dat was bij alle planten het geval. Wat echter de zaadkorrels en het aantal vruchten betrof, deze waren veel talrijker bij de planten, die onder daglicht waren gegroeid. Het schijnt dus door deze proefneming bewezen, dat de groeikracht der planten door het electrisch licht op buitengewoon snelle wijze bevorderd wordt, doch dat door den buitengewonen bladgroei en de snelheid der groeikracht, de voor de voortplanting noodige krachten zeer sterk verminderen.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 747. Een middel tegen Rozenkevers, dat zonder veel moeite en met goed gevolg toegepast kan worden is zeker niet gemakkelijk aan te geven. Toch echter meen ik der vraagster een dienst te bewijzen, door het volgende middel bekend te maken, dat door mij sedert eenige jaren en met tamelijk bevredigend gevolg werd toegepast. Men plant namelijk in de nabijheid der Rozen een of twee *Heraclium giganteum*, bij de meeste bloemisten tegen billijken prijs verkrijgbaar. Deze H. bloeien juist in dat gedeelte van den zomer, waarin de Rozenkevers het sterkst vertegenwoordigd zijn. De groote witte bloemschermen schijnen voor de kevers groote aantrekkelijkheid te bezitten, althans op het heetst van den dag is de geheele bloem met kevers bedekt. Dan komt

men voorzichtig naderbij en bestuift de kevers met een insectenpoeder, zoodat ze bedwelmd van de bloem af en op den grond vallen. Men zal goed doen, ze dan direct te dooden (bijv. met heet water), daar ze anders weer uit hunne bedwelming ontwaken en de jacht dan zou mislukken. v. H., te P.

Naar aanleiding van Uwe vraag No. 751 in *Sempervirens* ben ik zoo vrij U ook mijne ervaring mede te deelen omtrent de Meloen Sekerpare, die helaas in zoover mislukt is dat ik niet 't genoeg had aan de planten vruchten te krijgen. Ik ontving van U een pakje zaad van 7 korrels, daarvan kreeg ik 3 planten, die niet erg sterk waren en ten gevolge van den slechten zomer zijn ook deze drie verongelukt. Ik meende U echter dit ook te moeten mededeelen, doch hoop a.s. voorjaar de proef te herhalen.

Nu ik toch schrijf moet ik U ook melden dat ik sedert een paar jaren gebruik de Groenewegens witte broeikomkommer, die mij in alle opzichten uitstekend voldoet, ze is zeer mild in 't dragen en verdient warme aanbeveling. Ik hoop bij 't verslag dat ik van den Proeftuin van de Afdeeling alhier moet geven in dezen winter, er nogmaals gunstig over te rapporteeren. J. DE WAARD.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Ant. Roozen & Zoon, Overveen, Catalogus van *Paeonia sinensis* voor 1890, waarin mede is opgenomen *Kniphofia hybrida* Mr. R. C. Affourtit, een nieuwe vuurpjl.

Errata op het Verslag van de Vergadering der Afdeeling 's Gravenhage op 11 September jl.

In het verslag der jongste Vergadering der Afdeeling 's Gravenhage zijn in de derde *akinea*, tweede zin, twee fouten ingeslopen. Er staat: »Door den Voorzitter werd als afgevaardigde Verslag uitgebracht van het verhandelde op de Algemeene Vergadering in Juli (lees: Augustus) te Hilversum gehouden en uitte daarbij den wensch, dat men in het vervolg bij het verkiezen van de leden voor het Hoofdbestuur de namen der kandidaten op twee (lees: niet op twee) verschillende stembriefjes zou plaatsen, enz. enz.«

Correspondentie.

C. L., te W. Dank voor Uwe bijdrage, wordt de volgende week geplaatst.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 38, van 20 September.

Officieel gedeelte: Vergader. der Vaste Commissiën. *Niet officieel gedeelte:* *Cineraria aurita*. — Brieven uit Californië II. — Nieuwe Roos. — *Orchidaceae Monstrosetit*. — Ingezonden. — In Memoriam. — Boekaankondiging. — Verslagen van vergaderingen. — Personalial. — Tentoonstellingen. — Prijscouranten. — Correspondentie.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1118

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.**AANBIEDING VAN ADIANTUMS.**

(Maidenhair, Chevelure de Venns, Frauenhaar, Vennshaar.)

ATHIOPICUM f 0.30	INTERMEDIUM f 1.—
CAPILLUS-VENERIS » 0.30	LATHOMI » 0.40
» GRANDE » 0.40	LEGRANDEI » 0.50
CHILENSE » 0.30	MACROPHYLLUM » 0.80
CENCINNUM LATUM » 0.60	MONOCHLAMYS » 2.—
CUNEATUM » 0.30	MOOREI » 0.50
» GRANDICEPS » 0.60	PACOTTI » 0.60
DECORUM » 0.40	PEDATUM » 0.50
DOLABRIFORME » 0.40	SCHIZOPHYLLUM » 2.—
EXCISUM MULTIPIDUM » 0.60	SCUTUM » 0.30
FRAGRANTISSIMUM » 0.50	ST. CATHERINAE » 1.—
FULVUM » 0.25	VERSAILLENSIS » 1.—
GRACILLIMUM » 0.50	WEIGANDI » 0.40
HISPIDULUM » 0.25	

1114 Van allen worden flinke planten geleverd.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f 1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.**J. P. LISSONE,**

Posthoornsteeg, Rotterdam.

1115

TE KOOP:voor billijken prijs; 2 groote **PHORMIUM TENAX**, groene; 1 groote **DRA-CAENA INDIVISA**, in flinke nieuwe kuipen; 4 bonte **PHORMIUM TENAX** in potten.Te bezichtigen en te bevragen bij **J. VAN SORGE**, Tuinman, te Tholen. 1116**Onversneden****Algiersche Tafelwijn.**

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper. —

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.

„ 28.— » anker „ 48.

„ 70.— » ½ oksh. van pl.m. 150.

„ 135.— » okshoofd „ 300.

inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, fleschen en emballage à forfait franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1117

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes**O. Z. Voorburgwal No. 211, AMSTERDAM.****LANDBOUW-COURANT.**

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1118

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1119**VRUCHTENGELEIEN EN JAMS, Wed. C. ROK & ZON, J. DE PIETER,****HOFLEVERANCIERS**

PAEONIA SINENSIS.

(Pioen onzer tuinen.)

Wij bieden thans onze uitgebreide verzameling van deze schoone sierplant aan, waarvoor wij in de Vaste Commissiën op 19 Juli 1890 een certificaat 1e klasse mochten verwerven.

Beschrijvende prijs-courant op aanvraag gratis verkrijgbaar.

ANT. ROOZEN & ZOON, Bloemisten.

1104

OVERVEEN bij Haarlem.

TE KOOP:

een nieuw Verwarmingstoestel voor waterverwarming,

groot soort. Te bevragen, franco brieven, F. B. MEIJLINK, te Haarlem.

1105

E. H. KRELAGE & ZOON,

BLOEMISTEN, ZAADHANDELAARS EN BOOMKWEKERS,

Haarlem.

Hebben uitgegeven en aan hunne correspondenten verzonden:

Cat. 448, van Haarlemsche Bloembollen, (mede Supplement op Cat. 407 en 427).

Cat. 448, Verschillende Bol-, Knol- en Wortelgewassen (Supplement van Cat. 402 en 432) Prijsveranderingen en Nieuwigheden.

Cat. 418, Aardbeziën (Supplement op Cat. 314a.)

Al deze Prijscouranten worden op franco aanvraag gratis toegezonden.

1106

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

1107

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Wegens vertrek

te koop: eene nette

BLOEMKWEKERIJ,

bij een groote stad — met veel luxe — zeer geschikt voor Jongelui, met kapitaal.

Adres letter Z Z, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1108

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsch Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1109

ZOCHER & Co.,

Boomkwekerij en Bloemisterij 1110 „Rozenhagen”,

TE HAARLEM.

hebben de eer te berichten dat thans bij hen, zoowel buiten als in de kas bloeien vele duizenden KNOLBEGONIA'S, uitmuntende door habitus der planten, houding en vorm der bloemen en door zulk eene verscheidenheid van kleur, als zeker nergens zal worden aangetroffen.

Tevens is te bezichtigen hunne uitgebreide Collectie DAHLIA'S, waarbij de nieuwere met zoogenaamde Cactusbloemen. Tot een bezoek wordt elk liefhebber uitgenoodigd.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 1111

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1112

No. 40. VRIJDAG 3 OCTOBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 350 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 3000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

EEN TUINMAN,

P. G., bekwaam in alles wat tot het vak behoort, voorzien van gunstige getuigen, zag zich gaarne geplaatst als **BAAS** op een buiten. Gelieve te adresseeren onder motto »Baas« aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1126

De Notaris A. H. CRAMER, te Edam, zal op Zaterdag 11 October 1890, 's avonds 7 uur *precies*, in het Heeren-Logement te Edam,

publiek verkoopen:

Eenige zeer

VRUCHTBARE TUINEN,

te Edam, met de daarop staande **GEBOUWEN, VRUCHTBOOMEN, BROEIRAMEN,** enz. enz. 1127

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolgster van GROENWEGEN & Co.,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1128

Kunst en Smaak.

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1129

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ o.M.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Stak „ 10 „ 1½ „	1.40
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 1130

Groen geverfde Bloemstakken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Doz Rezen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.35
Groene Bonquetten-Dozen van af f 2.00

VIOLA ODORATA.

(Welriekend Violtje.)

AUGUSTA, sterke pollen vol bloem en knop, per 100 f 12.50, per 12 f 2.—

VIOLETTE DE PARIS. (Parijsch violtje), sterke pollen vol bloem en knop, p. 12 f 3.—

Zie voor de beschrijving dezer soorten *Sempervirens* van 26 September l.l. 1131

Voorhanden en verkrijgbaar bij

H. J. LEMKES Jr.,

Bloemist, Alf en a/Rijn.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1132

E. H. KRELAGE & ZON,

BLOEMISTEN, ZAADHANDELAARS EN BOOMKWEKERS,

Haarlem.

Hebben uitgegeven en aan hunne correspondenten verzonden: Cat. 443, van **Haarlemsche Bloembollen**, (mede Supplement op Cat. 407 en 427).

Cat. 448, **Verschillende Bol-, Knol- en Wortelgewassen** (Supplement van Cat. 402 en 432) Prijsveranderingen en Nieuwigheden.

Cat. 413, **Aardbesiën** (Supplement op Cat. 314a.)

Al deze Prijscouranten worden op franco aanvraag gratis toegezonden. 1133

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.

1145

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

TE KOOP:

een nieuw Verwarmingstoestel voor waterverwarming.

groot soort. Te bevragen, franco brieven, F. B. MELJLINK, te Haarlem. 1146

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste duizend 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk 0.30

DR. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk 1.80

„ „ Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk 0.25

E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden 4.20

H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. Gebonden. 2.95

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1147

GROENEWEGEN & C.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Land- en Boombollenhandelaars.

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 1148

Hoog en breed 24 cM.	1.15
„ „ 29 „	1.30
„ „ 32 „	1.60
„ „ 36 „	2.30
„ „ 40 „	3.40
„ „ 45 „	4.10
„ „ 50 „	4.70
„ „ 55 „	6.50
„ „ 60 „	8.—
„ „ 65 „	10.—
„ „ 70 „	12.—
„ „ 75 „	15.50
„ „ 80 „	18.75
„ „ 90 „	22.75
„ „ 100 „	29.—

FABRIEK VAN VRUCHTENSAPPEN, BESSENWIJN, LIMONADES ENZ. TE ALPHEN 1/2 RIJN

LOUIS VAROSSEAU

HOFLEVERANCIER

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden getillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1150

Beemster UIEN.

Te Koop pl. m. 125 Mud puike blanke Winteruien, prachtig van stuk, en 100 Kilo Chalotten.

Te zien of franco te bevragen bij A. LANGEREIS, Landbouwer, Beemster. 1151

SEMPER VIRENS.

No. 40.

VRIJDAG 3 OCTOBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

Inhoud: Planten-acclimatatie. — Crocus, met een afbeelding. — Iets over de Aardmandel, Cyperussou-lentus, met een afbeelding. — Uit de bergstreken van Indië, VII. De Javaansche Edelweiss. — Het ingezondene ter Vergadering der Vaste Commissiën op 25 Sept. II. — Edelweiss. — Onderscheidingen op Tuinbouwgebied. — Ingezonden. — Verschillende mededeelingen. — Weeknieuws. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-Couranten.

Planten-acclimatatie.

HET zou niet zoo erg te verwonderen zijn, zoo het woord acclimatatie sommigen onzer lezers, die met uitheemsche woorden minder vertrouwd zijn, vreemd in de ooren klonk. Toch wordt het vaak gebruikt, en doet men wel het te gebruiken, daar hetgeen er mede bedoeld wordt niet door een Hollandsch woord kan uitgedrukt, maar moet omschreven worden.

Men bedoelt er mede planten, die van warmere landen afkomstig zijn, voor de temperatuur van koudere landen geschikt te maken. Wel is waar wordt evenzeer het omgekeerde er mede bedoeld, en wil men er dan mede zeggen die van kouder lichtstreken langzamerhand ook in warmere landen goed te doen gedijen, maar dit komt natuurlijk voor ons niet te pas. Ook valt daarbij hetzelfde, maar in omgekeerden zin, op te merken.

Nu zou men zoo oppervlakkig zeggen dat een onjuiste opvatting daarvan onmogelijk is, en toch maken velen, laat mij maar zeggen de meesten, zich daarvan een glad verkeerde voorstelling; waarvan dan ook het gevolg is dat er, zelfs onder ervaren practici, zulk een groot verschil van meening omtrent de mogelijkheid van het acclimateren van planten bestaat, dat ze zelfs in hun opinie lijnrecht tegenover elkander staan.

Terwijl toch de één de mogelijkheid er van beaamt niet alleen, maar daarvan zelfs ten stelligste overtuigd is, beweert de ander dat planten-acclimateren een absolute onmogelijkheid is, en beiden zijn bereid hun meening door voorbeelden, aan de praktijk ontleend, te staven.

Dit is alleen het gevolg hiervan, dat wat men algemeen acclimateren noemt, niet is wat er wezenlijk mede wordt bedoeld; dat men de zaak voor veel eenvoudiger houdt dan ze in werkelijkheid is.

Ook ik aarzel niet te zeggen, dat ik acclimatatie, in den meest gewonen zin, onmogelijk acht; dat ik daarentegen de mogelijkheid van wezenlijke acclimatatie in verscheidene gevallen, zij het dan ook onder voorbehoud, beaamt.

Zien we even nader wat er eigenlijk van is.

Wanneer men zegt: deze plant zal men mogelijk wel kunnen acclimateren, dan bedoelt men daarmede meestal aan ons klimaat *gewennen*, door haar langzamerhand minder warmte te geven en eindelijk geheel, aanvankelijk misschien 's winters gedekt, aan de wisselvalligheden van ons klimaat bloot te stellen.

Niet zelden beproeft men dit met één en dezelfde plant, en dan is de opvatting van het woord acclimateren zoo beperkt mogelijk, of men past het toe op de door stek of welke andere kunstmatige wijze ook verkregen nakomelingen, dat volstrekt geen verschil maakt, of op die welke door zaad verkregen zijn; in welk geval het een groot verschil zou kunnen maken, zoo men de hoofdzaak, waarvan althans de mogelijkheid afhankelijk is, daarbij niet geheel en al over het hoofd zag.

Het is niet te ontkennen dat er voor acclimateren in dien zin schijnbaar eenige bewijzen zijn aan te voeren. Inderdaad echter beteekenen die niets, daar in zoodanige gevallen de planten in toevallige toestanden werden geplaatst, toestanden van lucht en licht beiden; die nog juist binnen den kring van haar weerstandbiedend vermogen lagen, maar die dan ook niet de minste verandering mogen ondergaan, veranderingen die veelal aan onze waarneming ontsnappen, of het is met het leven der plant gedaan.

Voorbeelden hiervan zijn aan ieder kweker en aan vele liefhebbers bekend.

Of ziet men het niet vaak dat een subtropische plant, die zich verscheidene jaren aaneen volkomen goed hield, die zelfs zeer strenge winters zonder ervan te lijden doorstond, bezwijkt in een zachten winter, dien andere, eerder gewassen volmaakt goed doorkomen.

Wat eigenlijk hiervan de oorzaak is kan men in de meeste gevallen zelfs niet gissen;

zulke feiten bewijzen echter dat de voorbeelden van wat men individuele acclimatatie zou kunnen noemen bitter weinig of eigenlijk niets beteekenen.

Eene plant is tegen ons klimaat bestand of ze is het niet; in het laatste geval is zij het ook met de meeste zorg niet te maken, zij noch hare langs kunstmatigen weg verkregen nakomelingen.

Maar is dit voor dit individu onmogelijk, een geheel andere vraag is het of het evenzeer het geval is met hare langs geslachtelijken weg, dus uit zaad, verkregen nakomelingen?

En hierop is het antwoord dat dit inderdaad voor verscheidene soorten, altijd binnen zekere grenzen, mogelijk bleek. —

Elke soort heeft voor hare goede ontwikkeling een zekere hoeveelheid warmte noodig; daarvan vooral is zij absoluut afhankelijk. Licht en water komen daarbij mede voor een niet gering deel in aanmerking. Daar er echter geen kweker is, die niet weet dat veel warmte bij weinig licht de planten verzwakt, en tevens dat ze des te meer behoefte aan water heeft, naar mate ze meer aan warmte en licht is blootgesteld, zal ik, om niet al te breed over dit onderwerp uit te weiden, dit laatste als bekend veronderstellen, en mij hier bij warmte — zeker de voornaamste factor in dit opzicht — bepalen.

Die hoeveelheid warmte is echter niet scherp begrensd; integendeel, de plant verdraagt even zoo goed een betrekkelijk lage, soms zelfs een zeer lage, als een hooge temperatuur.

Dat dit bij planten van verschillende landen, soms zelfs bij soorten uit een en hetzelfde land afkomstig, zeer verschilt, weten wij. Terwijl toch de ééne aan de strengste winterkoude weerstand biedt, sterft de andere reeds door gebrek aan warmte, in een temperatuur, die de eerste door te veel warmte zou doen bezwijken.

Er zijn dan ook voor elke plantsoort bepaalde grenzen, die ze niet kan overschrijden, al liggen die meestal zeer wijd uiteen; men onderscheidt die als het temperatuur-maximum en minimum.

Het valt echter gemakkelijk te begrijpen dat, al kan b.v. het temperatuur-maximum voor een zekere soort b.v. op 80° Fahr. en het minimum daarentegen op 30° Fahr. liggen, ze toch onder alle daartusschen liggende toestanden zich niet even goed zal ontwikkelen. Ze verdraagt dat maximum evenzeer als dat minimum, maar de voor haar groei gun-

stigste toestand ligt daar tusschen in, op verre na echter niet altijd of midden in. Deze toestand nu, die aan al de eischen voor haren groei voldoet, onderscheidt men als haar temperatuur-optimum.

Hoe groot het verschil is, zelfs bij planten van één land, kan men het beste zien in het vroege voorjaar, wanneer sommigen reeds krachtig ontspruiten, of anderen uit de zaden ontkiemen, bij een temperatuur slechts even boven 't vriespunt terwijl het voor anderen dan nog wel een maand, zoo geen twee, duurt, eer de zon de lucht en den grond genoegzaam verwarmd heeft, om haar te voorschijn te roepen, eer de grens van haar minimum bereikt is, of omgekeerd, sommigen in de heetste zomers het irraiste zijn wanneer anderen blijkbaar van de warmte lijden.

Even zoo als de maximum- en minimumgrenzen ver uit elkander liggen, is dit ook met het optimum gesteld.

Voor elke plantsoort staan deze drie punten vast, en overschrijding ervan mag ze mogelijk gedurende een korte poos verdragen, op den duur zeker niet.

Wanneer dit waar is, en er op dezen regel geen uitzonderingen voorkomen, is al wat men onder acclimatatie verstaat natuurlijk een illusie. In een land, waar de gemiddelde temperatuur beneden het optimum voor een zekere plant blijft, zal ze dan wel kunnen leven, als het minimum maar niet wordt overschreden, maar wijl daar niet in alle opzichten aan hare levenseischen wordt voldaan, zal ze er niet worden wat ze wezen kan en moet, en een kwijnender leven leiden, naar mate het temperatuur-verschil met haar optimum grooter is.

Er zijn intusschen uitzonderingen op dezen regel, dien men wel een wet mag noemen, en deze zijn het, die de kweker zich kan ten nutte maken, ten einde zulke planten in koudere landen te acclimateeren, dat wil in dit geval zeggen, de soort (niet enkele individuen) voor een koeler klimaat geschikt te maken, of, duidelijker nog, er een *ras uit te winnen*, dat meer weerstandbiedend vermogen tegen koude heeft.

Wanneer men een groot aantal planten eener zelfde soort heeft, zal men daaronder meerdere individuele verschillen opmerken. Die verschillen hebben betrekking, of op de groeiwijze: ze zijn dwergachtig of gedrongen of slank en rijzig, de bladeren verschillen in grootte of in kleur. De ééne bloeit gemakkelijker en milder dan de andere of heeft grootere of levendiger gekleurde bloemen; de ééne brengt geregeld en in overvloed

vruchten of zaden voort, terwijl andere dit in mindere mate doen, ja er zelfs zijn die genoegzaam steriel geacht kunnen worden, enz.

De ervaren kweeker nu weet dat, wanneer hij zulke planten, die zich door een bepaald karakter kenmerken, tot zaad dragers kiest, die karakters in een deel der nakomelingen veelal nog sterker uitkomen, en dat hij, met oordeel te werk gaande en uit deze weer die kiezende voor zaadwinning, welke zich door een meest gewenscht karakter kenmerken, hij er dikwijls in zal slagen een ras te winnen, hetwelk zich meer of minder standvastig door dat karakter onderscheidt.

Zulke individueele afwijkingen hebben niet enkel betrekking op den vorm of de ontwikkeling der organen, maar op hun gevoeligheid voor invloeden van buiten.

Van een reeks planten derzelfde soort zullen er zich allicht een paar — laat het er een zijn — goed houden, of flink ontwikkelen, waar al de anderen bezwaken of kwijnen. Dit individu blijkt dan sterker en de langs kunstmatigen weg (door stek of enten) daarvan gekweekten zullen dit ongetwijfeld ook zijn. Verzamelt men daarvan zaden, dan zullen er bij die nakomelingen zeker velen — mogelijk wel de meesten — zijn, die even gevoelig zijn voor kou als de typische soort, maar als zeker kan men ook aannemen, dat er velen bij zullen zijn die het voor de cultuur gunstiger karakter zullen bezitten van de moederplant, terwijl bovendien de kans zeer groot is dat er enkelen bij zullen wezen, die nóg grooter weerstandbiedend vermogen bezitten dan deze. Gaat men nu voort uit deze laatste te kweken, en vervolgt men dit — altijd de sterksten uitkiezende voor zaad dragers — met enkele volgende geslachten, dan verkrijgt men eindelijk een ras, veel minder gevoelig dan de oorspronkelijke soort is, dan kan men zeggen haar tot op zekere hoogte te hebben geacclimateerd.

Dat ook hier grenzen zijn, die niet kunnen overschreden, spreekt wel van zelf.

Een groot bezwaar tegen de cultuur van vele, vooral heesterachtige gewassen of boomen van warmer klimaat, is hun kortere rusttijd, waardoor ze reeds beginnen te groeien of te bloeien, wanneer nog scherpe kou, zelfs nachtvorst te vreezen is, die dan of het jonge loof doet bevriezen of de vruchtzetting onmogelijk maakt of zelfs de geheele plant door 't verlies der jonge bladeren doet kwijnen en sterven.

Ook in dit geval kan somtijds door acclimatatie veel goeds gedaan worden.

Het kan niemands opmerkzaamheid ontgaan zijn, dat van een aantal boomen (ook met vaste planten is dit het geval) van een en dezelfde soort, die allen bijeen, dus in volmaakt denzelfden grond en op dezelfde expositie staan, die allen op volkomen dezelfde wijze behandeld werden, er meestal enkelen zijn, die zich of door een vroeger of een later ontbotten kenmerken.

Dit loopt dikwijls zeer sterk in 't oog bij een regelmatigte laan van dezelfde boomen, inzonderheid wilde Kastanjes. Zoowel het ééne, het vroege ontbotten, als het andere kan in het belang van den kweker wezen.

Is dit een boomsoort, die, door geregeld vroeg te ontbotten, meestal van nachtvorsten te lijden heeft, dan zal men door voor zaad dragers die te kiezen, welke buitengewoon laat, in elk geval later dan de massa, met hun bladeren verschijnen, en voortgaande op de bovenvermelde wijze, alle kans hebben een ras te verkrijgen, dat veel later tot ontwikkeling komt dan dit gewoonlijk het geval is, en dat dus voor ons klimaat beter geschikt moet geacht worden. Die heester, die boom zal dan tot op zekere hoogte hier geacclimateerd kunnen genoemd worden.

Duurt die voortkweeking van zaad te lang, wat voor boomen allicht het geval kan zijn, dan heeft men in elk geval alvast wat gewonnen, door stekken of entrijzen van zulke achterblijvers te nemen. De aldus gekweekten toch zullen dit ook zijn.

Het spreekt wel van zelf dat hier niet bedoeld wordt een boom die — 't geen kan gebeuren — door toevallige omstandigheden of door ongunstiger standplaats — op een windhoek b.v. — achterbleef, maar een zoodanige, die deze afwijking vertoont, wanneer hij geheel onder dezelfde omstandigheden verkeert als de overigen.

Ik zou hier nog meer bij te pas kunnen brengen, maar ik wil mij tot het voornaamste bepalen, ook om begripsverwarring te voorkomen.

Nog eene zaak ten besluite, waarop door sommige kweekers wel degelijk wordt geteld, maar waar toch ook velen niet aan denken.

Het gebeurt niet zelden dat een en dezelfde plantsoort in het wild groeit in landen met een soms merkbaar verschillend klimaat, of ook dat zij in hetzelfde land wordt aangetroffen in lagere streken en hooger tegen of op de bergen, waar ze aan meer koude blootgesteld zijn.

Wil men deze planten nu kweken in

minder warme landen, dan zal men steeds wijs doen, ze in te voeren van daar, waar het klimaat het koelste is.

Inzonderheid met Conifeeren is dit het geval, met de zoodanigen namelijk, die hier 's winters altijd min of meer gevaar loopen.

Het is voor deze planten volstrekt niet hetzelfde vanwaar de zaden afkomstig waren, en die, welke gekweekt zijn van zaden uit hoogere streken, met een ruwer klimaat, zullen meer kans hebben het hier uit te houden dan anderen.

Men heeft hier ook wel degelijk met rassen te doen, die in de natuur zelve ontstonden.

Een zekere soort verbreidde haar gebied naar boven, op het gebergte, of in Noorderlijker richting in koelere streken. Dit geschiedde door de zaden. Van die nakomelingen, hielden aanvankelijk slechts enkelen der sterksten het daar uit, en dezer directe nakomelingen hadden derhalve over 't algemeen meer kans om er te blijven bestaan. Het gaat in de natuur op dezelfde wijze toe als den kweeker, alleen de natuur, die geen den minsten haast heeft, werkt veel langzamer.

13—9,—90.

W.

Bloembollen-cultuur.

Crocus.

(Met een afbeelding.)

Heeft men in de laatste jaren grooten vooruitgang in de Hyacinten, Tulpen en andere soorten van bolgewassen waargenomen, ook de Crocussen hebben niet stilgestaan. Trapsgewijze zijn de variëteiten aanmerkelijk verbeterd, de bloemen veel grooter, de vormen schooner geworden, kortom de tegenwoordig bestaande verscheidenheden winnen het verre van de oudere. Het is dan ook geen wonder dat de Crocussen buiten gewoon gezocht blijven, vooral in Engeland; en dat het getal, jaarlijks door de bloembollenhandelaars naar het buitenland verzonden, vele millioenen bedraagt.

Men weet, hoe uitstekend de Crocus zich laat verveogen en kent, zijne vele andere goede hoedanigheden; daarbij is de behandeling zoo algemeen bekend, dat het onnoodig is hierover uit te weiden. Zij behooren tot de eerste planten, die met de sneeuwklukjes, de winter-Aconieten en de Siberische Hyacinten ons het vertrek van den winter aankondigen.

Men plant de Crocussen verspreid in het gazon of wel in perken. Met 140 stuks kan men een vierkanten Meter behoorlijk bezetten. In September tot November worden

zij in den grond geplaatst en des winters een weinig bedekt.

In potten plant men 6 of meer stuks bijeen en behandelt ze evenals Hyacinten en Tulpen, doch men mag ze niet te vroeg in de warmte brengen, omdat het loof zich dan te sterk ontwikkelt ten koste der bloemen. Men late ze daarom zoolang in een koel vertrek totdat zich de kleur der bloemen vertoont.

Groententuin.

Iets over de aardamandel.

Cyperus esculentus.

(Met een afbeelding.)

De aardamandel behoort tot de overblijvende gewassen; zij is afkomstig uit het Zuiden van Europa en het Noorden van Afrika, was reeds vóór bijna drie eeuwen bekend en kwam vooral veel voor in de moerassige streken van Spanje.

Wij hebben hier dus niet te doen met iets nieuws, doch nieuw voor hen, die het niet kennen, en dan is het zeker wel verrassend, want het vereenigt in zich het antige met het aangename; het verschaft een smakelijke prijs en vormt sierlijke, dichtgepulde struikjes, die als men wil, zeer geschikt dienst kunnen doen als rand langs groentebedden in den moestuin en daar gedurende den geheelen zomer en herfst eenige afwisseling brengen.

De plant heeft ruwe spitse bladeren, evenals Cyperaceen, talrijke, bruinachtige, eenigszins behaarde wortels, waarnaar scheuten ontstaan, die bruine, schubvormige knolletjes aanzetten, gevuld met wit, meelig, gesuikerd vleesch van een aangename, zotten smaak, eenigszins als die van zoete amandelen of van hazelnoten. Zij worden rauw, geroosterd of gestoofd genuttigd; in Italië worden ze meestal als nagerecht gebruikt.

In ons land wordt de aardamandel voortgeplant door de knolletjes; het overhouden der planten heeft 's winters veel bezwaren en de planten brengen knolletjes genoeg voort. Deze worden in April gelegd op rijen, op een onderlingen afstand van ongeveer 20 cM. en 5—6 cM. diep.

Gedurende den zomer moeten de bedden goed zuiver van onkruid gehouden en bij droog weder zoo mogelijk begoten worden; ook dient aan mollen geen toegang te worden verleend, 't gebeurt anders wel dat muisen, gebruik makende van den weg door de mollen gemaakt, zich vergasten aan de knolletjes, die ze zeer schijnen te waardeeren.

Is de aardamandel tot ontwikkeling gekomen dan groeit ze snel, en breiden de struikjes zich sterk uit, zij vereischt vooral een in lossen, goed voedzamen grond en een luwe zonnige standplaats.

Het opnemen der planten en het inzamen der knolletjes heeft plaats in October of 't begin van November; ze worden 's winters bewaard op een droge, vorstvrije plaats en verkrijgen al drogende een aangename, zoeter smaak dan in verschen staat.

Het volgend jaar neme elk een proef met de cultuur der aardamandel.

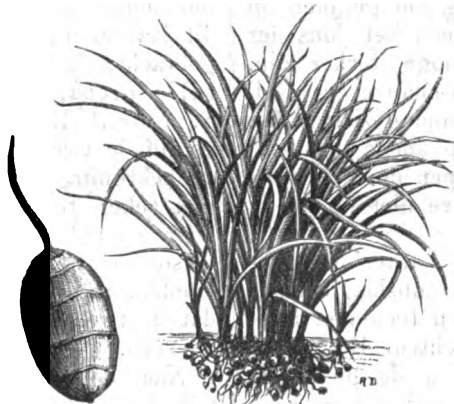
Uit de bergstreken van Indië.

VII.

DE JAVAANSCH EDELWEISS.

Hoewel ik mij door het terneerschrijven van dezen plantennaam goed gezegd de rechtmatige toorn van eenige Indische

2 tot 4 voet hooge struikjes, die zich reeds van veraf als met zilver overtogen voordoen, en ze groeien in den gordel der bergen, waar ze verspreid staan tusschen het ijle bosch, dat die hoogte kernerkt, nú eens groepsagewijze, dán weer enkele exemplaren aan den rand van een diepen afgrond. Er komen verscheidene soorten van 't geslacht *Gnaphalium* voor op Java's bergen, doch deze is de eerste waarmede ik kennis maakte, en ik durf gerust verzekeren dat ze zeer schoon is en van veel nuttig effect in onze tuinen kan zijn. Het stammetje der groote individuen wordt bij den grond 2 cM. dik en houtig; ze zijn voorts sterk vertakt en vertoonen ook den lagen gedrukten vorm, die aan bijna alle kruidachtige gewassen op de genoemde hoogte der bergen eigen is. Dus men kan 't zich denken, ze worden bijkans bolrond; hunne blaadjes worden

CYPERUS ESCULENTUS.

dames, rechtgeaarde bloemenliefhebsters, op den hals haal, zoo zal ik het er ditmaal toch maar op wagen, te meer daar *Sem-pervirens* denkelijk die vertoornde schoonen niet onder de oogen komt. De lezers zullen niet weten wat hiervan te denken, als ik hen op deze wijze kennis wil doen maken met de fraaie *Gnaphalium javanicum Reinw* van den Gedéh, en daarvoor ben ik hun opheldering verschuldigd. Gevoegelijk zoude ik dit kunnen beginnen met »'t was een warme Juni-dag«, en ik zou zoowel in den figuurlijken als volstrekten zin van 't woordje warm geen onwaarheid spreken, doch mijn brief zou ik vreezen dat te lang werd; 't is daarom beter eerst te vertellen dat deze *Gnaphalium* voorkomt zoowel op den Gedéh als op den zich daaraan sluitenden Pangerango, boven eene hoogte van 8000 voet zich tot bijna op den top dezer bergen zich verspreidende. Het zijn

ruim 8 cM. lang, en op zijn hoogst 6 à 7 mM, breed in 't midden; spits toeloopende, zijn ze dichtopeen kransgewijze om den stengel geplaatst. Hunne kleur is wat men in 't dagelijksche leven noemt zeegroen, maar ze zijn zóó dicht met witte haartjes bezet, dat ze daardoor viltig zijn geworden. De bloemen staan aan de toppen der takken, in hoofdjes bijeen, doch deze zijn lang zoo fraai niet als die van de Zwitsersche Edelweiss, want in stede van wit zijn ze, ofschoon dicht wit behaard, wel degelijk geel in 't hart, en dit ontnemt ons de illusie van 't woord Edelweiss. Vanzelf komen we hier nu op 't twistpunt: is de *Gnaphalium javanicum* een Edelweiss of niet, en in dit geval is eene uitspraak niet moeielijk, welke het wel scheen, op dien warmen Junimorgen, toen ik mijn gezegde: »hier heeft U nu de Javaansche Edelweiss«, tegen eenige echte Edelweiss-aanbidsters zoo moei-

lijk verdedigen kon, want het protest klonk niets meer of minder dan: »'t is onmogelijk mijnheer, ze lijkt er niets op«, en wat is tegen zoo iets in te brengen, vooral als 't geuit wordt door eenige representanten uit de bloem der Indische dameswereld. Het is om er verlegen mede te worden, en ik eindigde met in 't protest te berusten. Doch hier, geachte heer Redacteur; behoeft dit niet. Men kan mijns inziens spreken van 't geslacht *Gnaphalium* als Edelweiss en de *G. Leontopodium* der Zwitsersche alpen als de *echte* beschouwen, schoon er meer soorten voor echt doorgaan. Zoo kan men de zaak op deze wijze beschouwende, gevoeglijk redeneeren over de Javaansche Edelweiss, en wat de heftige tegenspraak dier schoone dames (want dat waren ze ongetwijfeld, begrijpt U, heer Redacteur, dat daartegen niet viel te redeneeren) aangaat, ben ik volstrekt niet met haar eens, dat onze Javaansche niets zou gelijken op de Zwitsersche. Integendeel, het dons der bladeren van de laatste moge sterker zijn, de eerste bezit die eigenschap even goed, want het zijn op een afstand gezien in het felle zonlicht (ze staan op opene plaatsen) ware zilverboompjes; kruipen doen ze niet, 't is waar, ook groeien ze niet in zoo 'n schrale localiteit van rotssteen als de *G. Leontopodium*, want de kanten der ravijnen zijn met een dunne humuslaag bedekt, maar hunne wortels zoeken toch den rotssteen om zich aan te hechten. Bestaat er dus zooveel bezwaar tegen de genoemde benaming? Wat een geheel andere zaak is, en wel waard mede te deelen, is dat 't mij voorkomt ze de invoer in Europa ruimschoots waard is. In zand onder glas vermenigvuldigt men ze zeer snel van kopstekken, en door deze, als ze aan den groei zijn, in te nippen, kreeg ik allerliefste lage, bolvormige plantjes, die in een schraal grondmengsel van vulcanisch zand uit de rivier, met wat gele aarde, uitstekend groeien en prachtig glanzen, laag blijven en op een afstand wel iets doen denken aan de *Centaurea candidissima*, en ik geloof dat zulke plantjes een waardige mededingster in de Europeesche tuinen zonden kunnen zijn. Vorst zullen ze niet kunnen verdragen, maar een temperatuur gelijk aan de periodieke koude der bergen, eenige graden boven nul, zeker wel. —

Het ingezondene ter Vergadering der Vaste Commissiën op 25 Sept. II.

Er was heel wat te zien in Artis op Donderdag 25 Sept. II. er was veel dat wer-

kelijk belangwekkend en fraai was en duidelijk bleek het publiek dit op prijs te stellen. Het bezoek toch liet weinig te wenschen over, ja tusschen half drie en vier uur was het werkelijk druk.

Het ingezondene was op de gewone wijze gerangschikt namelijk tafels in de rondte der zaal en een middentafel.

Links van den ingang doorgaande vonden wij een inzending der firma Groenewegen & Co., bestaande ten eerste uit een verzameling afgesneden Tydea-bloemen, het ware nieuwe hybriden, waaronder zeer fraaie kleuren en de dankbetuiging voor deze inzending was wel verdient, ten tweede, twee nieuwe Cactus-Dahlia's en wel Beauty of Breutwood en Mrs. Hunt. Beiden verkregen een Certificaat 1ste klasse. Vooral de eerste trok ons door haren lossen vorm en donker violetroode kleur zeer aan.

Een zeer verdienstelijke inzending waren ten derde vier nieuwe Sonnerilla's, in dit jaar door William Bull, in den handel gebracht. Het waren Sonnerilla *orientalis picta*, *S. orientalis punctata* en *S. orientalis guttata*. De eerste maar vooral de tweede beviel ons uitstekend. ~~Haar~~ de bekroningen uitgevallen zijn, durven wij niet zeker te zeggen. Ons werd verzekerd door iemand die het wezen kan, dat beide eerste een Certificaat 1ste klasse verworven hadden, terwijl in het officiële verslag staat dat de tweede en derde een Certificaat verworven.

Naar de verdienste te oordeelen gelooven wij, dat er in het officiële verslag een kleine vergissing is ingeslopen. De beide laatste soorten toch zijn wel verdienstelijk, zij gelijken echter te sterk op elkander, en op reeds bestaande soorten. Ten vierde zagen wij van dezelfde firma een *Anthurium Rotschildianum*, die een Certificaat 1ste klasse verwierf. Dit was een zeer goede variëteit. Wij herinneren ons zeer goed een jaar of vier geleden dezelfde hybride bij James Veitch & Sons, te Londen gezien te hebben, maar evenmin als nu kon ze ons bevalen. Onzes inziens geeft de bloem den indruk of van een verlopen witte variëteit der schoone *Anthurium Schillerianum* of van een door lekken gevlekte bloem der gewone *Ant. Schillerianum*. Beter beviel ons de schoone inzending van afgesneden bloemen der *Begonia Lord Lewisham*. Dit is een nieuwe Knol-Begonia, met stevige, donker oranjekleurige bloemen.

De dankbetuiging voor deze inzending was zeker wel verdiend. Toch deed het ons genoegen, dat de Commissie geen Certifi-

caat aan deze inzending toekende, daar over de waarde dezer hybride dan pas te oordeelen is, wanneer er een stuk of drie bloeiende planten van worden ingezonden. Aan eenige bloemen toch laat zich de waarde der plant niet kennen.

Naast deze zeer schoone inzendingen der firma Groenewegen, vonden wij een collectie *Kniphofia*'s van Ant. Roozen & Zoon. Deze collectie bestond uit 6 potten met de *Kniphofia* R. C. Affourtit en een aan-

hebbers van bonte planten zullen deze variëteit zeker een aanwinst noemen, wij voor ons zien liever de typische groene soort. De heer Driehuijs verwierf voor dit heestertje een dankbetuiging.

Naast dit heestertje lagen eenige witte komkommers van de variëteit *Hampell's white* ingezonden door den heer Otto, te Gouda. Deze komkommer scheen ons een ware aanwinst, zij schijnt zeer rijkdragend te zijn, en sappig op de doorsnede, zoodat

CROCUS

(CROCUS VERNUS.)

tal afgesneden bloemstengelen van verschillende soorten en hybriden. De eerstgenoemde komt ons vooral voor potcultuur uitstekend geschikt voor, zij is eenigszins gedrongen en bleek zeer bloemrijk te zijn. Den inzenders werd een Certificaat 1ste klasse voor deze aanwinst toegekend. Voor de collectie afgesneden bloemstengelen verkreeg de heer Roozen een dankbetuiging. Op deze collectie volgde een enkele heester in pot en wel een bontbladerige *Laurus nobilis* van den heer G. Driehuijs, in den Haag. Lief-

ze het Certificaat 1ste klasse wel waard scheen. Er volgde nu een hybride *Anthurium* R. C. Affourtit, blijkbaar gewonnen uit *Anth. roseum*? $\times$ *Andréanum*. De bloem en het blad hebben het voorkomen van *Anth. Ferrirense*, maar de bloemschede is zacht rose en de bloemkolf fraai wijnrood gekleurd. Wanneer deze zaailing blijkt constant te zijn, dan is het een werkelijk schoone aanwinst en het Certificaat 1ste klasse, dat de inzender, de heer de Haan, tuinbaas te Zeist, er voor verwierf, overwaard

Naast deze fraaie plant lagen eenige soorten groenten en wel een hoopje Heereboonen, waaraan niet heel veel te zien was en verder eenige zaadvruchten van komkommers. Blijkbaar hadden de inzenders eenige zaadrüpe vruchten gezonden om te zien hoe groot die komkommer wel worden kan of zij echter voor algemeen niet wat heel grooter is zal de toekomst moeten leeren. De heeren Slius en Groot, te Enkhuizen, verkregen er een dankbetuiging voor. Hiernevens stond een kistje met nieuwe Fransche slaboonen, van den heer de Waard, te Groningen en een schotel met roode uien, van de firma Groenewegen & Co. De uien, die er op doorsnede goed hard uitzagen, verkregen een Certificaat 2de klasse, De gebroeders v. d. Putte, uit 's Gravenhage, zonden twee zaailingen van zomer-Chrysanthemums en een Verbena. Onzes inziens bewezen deze drie planten hoe zij er niet moeten uitzien om schoon te zijn, het was in één woord niet veel zaaks. Zeer schoon was het specimen-exemplaar van *Cattleya labiata Gaskeliana*, ingezonden door den heer W. Drost, tuinbaas te Amsterdam. Wij telden aan dat exemplaar 9 bloemtrossen waarvan 6 met geopende bloemen. De eervolle vermelding was waarlijk wel verdiend. De Rotterdamsche diergaarde verkreeg eveneens Eervolle vermelding voor een *Cattleya Douwina*. Zeker is het verdienstelijk dat deze schoone soort eens vertoont werd, het ingezonden exemplaar was echter een variëteit van minderen rang, de bloem was te klein, het labellum te smal en te mat van tint, zoodat deze plant niet dien overweldigend schoonen indruk maakte die anders deze *Cattleya* bijna nooit nalaat op te wekken. Veel verdienstelijker was zeker de hybride *Rhododendron Duchess of Connaught* van denzelfden inzender, die er een Certificaat 1ste klasse mede verwierf, even als de *Nymphæo rubra splendens* ook door de diergaarde ingezonden. Deze variëteit is veel grooter van bloem en veel rooder dan de type.

De heer C. G. van Tubergen Jr., te Haarlem, liet ons ook deze keer weer wat mooi's zien. In de eerste plaats een gevuldbloemige, witte herfst-Crocus, *Colchicum autumnale* fl. albo pleno, een werkelijk zeer schoone, zuiver witte bloem, die dan ook een Certificaat 1ste klasse verwierf. Verder een *Crocusmia aurea maculata*. Is de type reeds schoon, de variëteit is nog veel fraaier, daar de bloem grooter en inwendig met donkerbruin gevekt is. Naast deze inzendingen stonden een collectie Tydea's en een verzameling *Naegelia cinnaba-*

rina beiden door den heer van Tubergen ter opluistering ingezonden. Blijkbaar hadden beide verzamelingen zeer door de reis geleden; het was echter nog duidelijk te zien hoe fraai zij geweest waren. Gelukkiger was de heer van Tubergen met een collectie grootbloemige dwerg-Canna's. De hier tentoongestelde bloemen hadden een afmeting, dat men ze niet meer voor Canna's zou aanzien en het Certificaat 1ste klasse was dan ook ten volle verdiend.

Thans volgde de inzendingen van den heer Krelage, die zooals altijd ook nu weder zijner waardig vertegenwoordigd was. In de eerste plaats zagen wij drie plantjes meer van plantkundige dan van handelswaarde, het waren *Cyclameneuropæum* fl. albo, *Narcissus elegans* en *Narcissus serotinus* alle drie deze planten, waarvoor de heer Krelage een dankbetuiging verwierf, die zeer zeldzaam zijn, bewijzen hoe uitgebreid de collectie bol- en knolgewassen van dezen heer is. Ook de heer Krelage had de *Crocusmia aurea maculata* ingezonden en verwierf daar eveneens een Certificaat 1ste klasse voor. Nu volgden er drie *Kniphofia*'s en wel *Kn. Leichtlinii aurea*, *Kn. hybrida Westermannii* en *Kn. Leichtlinii distachya*, voor de tweede verwierf de heer Krelage een Certificaat 2de en voor de derde een Certificaat 1ste klasse. Deze laatste is zeer fraai geel gekleurd met roode meeldraden. De collectie van 8 soorten doorbloeiende *Iris biflora* in afgesneden bloemen was zeer interessant, alleen was het jammer dat sommigen al wat te ver uitgebloeid waren om over de werkelijke waarde te kunnen oordeelen. Een dankbetuiging viel deze inzending ten deel, evenals een collectie van 12 verscheidene van *Kniphofia* in zeer schoone afgesneden bloemtrossen vertegenwoordigd. Nu volgde een plant van *Lilium speciosum album* Kroonprinses, die een Certificaat 2de klasse verwierf. Schoon als alle *Lilium speciosum*, kon toch deze variëteit ons niet zoo zeer bekoren als vele harer zusters. Zeer belangwekkend en verdienstelijk was de nu volgende verzameling van 60 soorten en variëteiten van *Dahlia*'s in 60 afgesneden bloemen. Werkelijk men moet heel wat *Dahlia*'s bezitten, om zulk een inzending te kunnen doen, de dankbetuiging die zij verwierf was dan ook ten volle verdiend. Een Certificaat 1ste klasse verwierf de heer J. J. Kruijff, te Sassenheim, voor een *Begonia tuberosa* Dr. van Hall. Werkelijk kon deze verdienstelijke man niet beter geëerd worden dan door deze zeer fraaie *Bego-*

nia naar hem te noemen. De kleur, die zacht karmijn is met een bijna wit hart, is zeer afwijkend en uit de ingezonden plant bleek dat zij zeer bloemrijk is. De heer van Tubergen volgde nu weer met een schoone nieuwe Kniphofia van een gele kleur, en wel Kn. hybrida Meteor, die een Certificaat 1ste klasse verwierf; een dankbetuiging verwierf dezelfde heer voor een verzameling van 8 afgesneden Kniphofia-bloemstengelen. Van de firma Groenewegen vonden wij nog een lieve donker purpere Ampelopsis en wel Amp. Royli en een kuipje, waarin een aantal plantjes der Viola odorata Amandaïne Millet, die met hare lieve witbonte blaadjes een fraai effect maakten, zij verwierven dan ook een Certificaat 1ste klasse.

Wij zijn thans de inzendingen rondom de wanden der zaal ten einde, en kunnen eens gaan zien wat er op de middentafel alzoo is geëxposeerd en in de eerste plaats viel dan ons oog op een collectie van afgesneden Dahlia-bloemen, niet minder verdienstelijk dan die van den heer Krelage. Deze collectie ingezonden door den heeren Zocher en Co., te Haarlem, verwierven een dankbetuiging. Hiernaast stonden een viertal nieuwe Liliput-Dahlia's, die ieder een Certificaat 2de klasse verkregen en dit ten zeerste verdienden, even als de nieuwe enkelbloemige Dahlia's Pfirsichblüthe en F. C. Heijnemann het Certificaat 1ste klasse er aan toegekend overwaardig waren. Vooral de laatste, wit gekleurd en de bloembladeren gerand met donkervermilloen trok door hare eigenaardige kleur zeer de aandacht. Thans volgde nog een vijftal nieuwe Cactus-Dahlia's van denzelfden inzender, waarvan een drietal een Certificaat 1ste klasse verwierf. Behalve de twee ook door de firma Groenewegen ingezonden was ook de derde, Marianne Harvey, zeer verdienstelijk.

De heer van den Berg, te Jutphaas, was met zeer schoone collectie's afgesneden enkele Begonia-bloemen gekomen, eene verzameling ter opluistering ingezonden en waarin talrijke kleuren vertegenwoordigd waren. Een tweede verzameling staande onder den langen naam Begonia tuberosa var. erecta gigantea verwierf een Certificaat 2de klasse, deze prikten allen met zacht rose bloemen en een derde verzameling staande onder den nog langeren schier onuitsprekelijke naam van Begonia tuberosa var. erecta gigantea duplex verwierf een Certificaat 1ste klasse.

Deze drie inzendingen waren zeer schoon, toch waren zij verdienstelijker geweest indien bij ieder een stuk of drie planten waren

gezonden en indien de namen wat korter waren. Als er wat veel van zulke namen in de wereld komen, is de verwarring, die er uit moet volgen, grenzeloos.

Dezelfde inzender toonde ons door eenige bloemstengels van Delphinium hybridum fl. pl. Jean Bandry dat men ook op dit gebied niet heeft stilgezeten en verkreeg het Certificaat 1ste klasse. Een Certificaat 1ste klasse verwierven de heeren Seghers en Co., te Lisse, door de inzending van eenige takjes der schoone Spiraea astilboides.

Wij hopen nu niets vergeten te hebben, er was toch zooveel vermeldenswaardig, dat dit licht gebeuren kon. Gerust durven wij verzekeren, dat niemand der talrijke bezoekers, zij het vakman of leek, onvoldaan de zaal van Artis zal hebben verlaten.

L., 28—9,—'90. E. Th. W.

Edelweiss.

In Karinthië heeft een kweeker van Edelweiss, vóór drie jaar, een proef genomen om planten in het dal te kweken. Hij koos daartoe akkers, waarvan de grond met boschgrond en grofkorreligen kalksteen vermengd was. De uitslag was zoo gunstig, dat hij nu reeds over de 200.000 bloeiende Edelweissplanten heeft staan; de bloemen zijn schoon ontwikkeld en hebben dezelfde witte kleur als het Edelweiss, dat op de toppen van de hooge bergen voorkomt.

De handel in geperste Edelweissbloemen is nog al belangrijk; er wordt tegenwoordig reeds voor een bedrag van 7—10.000 gulden verkocht. H. G. Zo.

Onderscheidingen op Tuinbouwgebied.

Den heer Baltet, te Troyes (Frankrijk), die reeds sedert veertig jaren ijverig werkzaam is op het gebied van den ooftboomteelt, en door zijn geschriften veel nut stichtte, viel weder een nieuwe onderscheiding ten deel. Hij ontving namelijk het ridderkruis der Keizerlijke orde van Japan.

Het Belgische Tijdschrift over Boomteeltkunde, waaraan wij dit bericht ontleenen, brengt ons nog een andere soortgelijke tijding, en wel een man betreffende, hier persoonlijk veel beter bekend, den heer H. J. Hulle, wien door de Belgische Regeering, bij gelegenheid der 25e verjaaring der inhuldiging van Leopold II, het burgerkruis 1e klasse werd toegekend.

Wij, en zeker velen hier te lande, wenschen den heer v. Hulle met deze onderscheiding hartelijk geluk.

Aan den heer Jühke, directeur der Hof-tuinen is het eerekruis van de grootherto-

gelijke Mecklenburg, Schwerinsche Greifenorde verleent.

De Koning van Rumenië, schonk, tijdens zijn verblijf in Sigmaringen, aan den heer Fr. Dreher, Directeur der tuinen van den Vorst van Hohenzollern het ridderkruis van de Rumenische kroonorde.

De heer Leopold Prohaska, K. K. Hof-tuinen, te Heilbronn, bij Salzburg, ontving de Perzische Zon- en Leenwenorde Vde klasse.

Den heer Albert Kamphenkel, tuinman te Klein-Santersleben, in den Kreits Neuha-densleben werd door Z. M. den Keizer van Duitschland het algemeene eereteeken toegekend.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

Eenige weken geleden is er, in een der afdeelingen der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw, op aangedrongen dat stukken, uit buitenlandsche vakbladen, zouden vertaald en in het *Het Ned. Tuinbouwblad* opgenomen worden. Dit geeft mij aanleiding de volgende opmerkingen te maken.

In het algemeen zijn wij Nederlanders veel te veel geneigd ons te laten leiden door het buitenland. Zou het niet beter zijn te trachten van uit ons vaderland meer invloed uit te oefenen op de buitenlandsche horticultuur, dan wij doen?

Ik acht dat wij daartoe in staat zijn; dat zelfs de stelling, die onze tuinbouw inneemt, ons daarop recht geeft. Maar dan moeten wij iets meer van ons laten hooren; dan moeten wij niet uit het Engelsch, Fransch of Duitsch in het Nederlandsch vertalen, maar wij moeten uit het Nederlandsch overzetten in vreemde talen.

Om iets te noemen. Er zijn vele jongelieden in ons vaderland, die het tuinbouwvak lange jaren in den vreemde hebben beoefend en die dus zeker voldoende ontwikkeld zijn om artikelen over tuinbouw behoorlijk in een of andere vreemde taal weder te geven. Zouden die geen lust hebben om de verslagen der bijeenkomsten van de Vaste Commissiën, die geregeld in de Tuinbouwbladen verschijnen, ter opname in buitenlandsche tijdschriften te vertalen? Zoo zou er meer te doen zijn. Maar om bij dit eene te blijven, stel ik U, Redactie, voor, door de plaatsing van dit schrijven, een ieder in de gelegenheid te stellen zich aan U bekend te maken als geneigd om iets bij te dragen tot grootere bekendheid van onzen tuinbouw. S. S.

Verschillende mededeelingen.

Eenige dagen geleden las men in de *Oprechte Haarlemsche Courant* een bericht van den heer Jongkindt Coninck, te Dedemsvaart, inhoudende dat hij in het bezit was van een viertal bloeiende exemplaren van een soort van waterlelie, Nijmphaea, welker bloemen niet, zooals van de gewone waterlelie wit, maar integendeel rood van kleur waren. Er werd bij gemeld, dat die uit Zweden afkomstig was, en dat zij, een tiental jaren geleden, door een student op een botanisch tochtje ontdekt was, ergens in Zweden, in een meertje.

Het bestaan van een rood bloeiende waterlelie, en de hoop dat misschien eenmaal onze Nederlandsche vijvers en slooten, nevens de gewone witte waterlelie en de gele plomp, ook met een reede bloem zouden prijken gaf een onzer lezers aanleiding zich (in Volapük) te wenden tot den plantkundige, den heer J. Runström, te Stockholm, met verzoek hem het een en ander betreffende die Zweedsche plant mede te deelen. Een paar dagen later ontving hij het volgende antwoord, eveneens in Volapük, van genoemden geleerde:

„Wij hebben hier in Zweden de volgende soorten van Nymphaea:

10. N. alba L. de gewone met witte bloemen.

20. N. alba, var. biradiata, die op den stempel groote, stervormige, donkerroode vlekken heeft.

30. N. alba, var. rosea, met rooskleurige bloemen.

„De laatstgenoemde plant wordt slecht gevonden in het meer Fagstärn in het bergbosch Tiveden, in de provincie Nerike in Midden-Zweden. De bloem heeft dikwijls een diameter van 10 Centimeter, en in dat geval zijn de bladeren der plant ook zeer klein. Deze plant is in Zweedsche plantkundige werken beschreven, onder anderen in *Handbok i Skandinavians Flora*, 1870.

Wij meenen velen onder onze lezers een genoeg te doen met dit alles hier mede te deelen. Immers het is wel te verwachten, dat nu weldra onze inlandsche water-bloemenschat met een zeer fraaie nieuwe soort zal worden vermeerderd, daar de heer Jongkindt Coninck ongetwijfeld wel zijn best zal doen, te trachten die nieuwe bloem in onze Nederlandsche wateren te acclimatiseeren. En vrij zeker zal die poging wel gelukken, want nu reeds heeft men vier bloeiende planten.

Reeds is in ons land een echte Zweedsche plant volkomen geacclimatiseerd en wel waarschijnlijk zonder dat de kunst van den bloemkweeker daartoe in het minst heeft medegewerkt. Deze plant is de *Mulgedium macrophyllum*, een tot de familie der *Compositae* behoorende plant met blauwe bloemen, welke sedert eenige jaren in het wild opstaat en met exemplaren van soms wel 2 Meter hoogte voorkomt in het kreupelhout op de

duinen van de buitenplaats Duin en Daal, te Bloemendaal, bij Haarlem.

De heer Leonard A. Springer, te Hilversum, schrijft aangaande de bovenstaande mededeeling, door ons aan het *Nieuws van den Dag* ontleend, het volgende:

In uw veelgelezen blad van heden vond ik een artikel over eene roode waterlilie. Vergun mij daar nog het een en ander aan toe te voegen, ontleend aan *the Garden* 1879. De plant werd namelijk reeds in 1856 ontdekt, in het meer Fagstärn, en wel door den heer Kjellinark, doch eerst in 1870 als *Nymphaea alba* var. *rosea* beschreven. In 1871 werden de planten te koop aangeboden tegen 6 shillings per stuk door professor Casparz, directeur van den Botanischen tuin te Königsbergen. In 1871 werd de plant als nieuw beschreven onder den naam *N. alba rubra* (*Batan. Zeitung* 1871, bl. 874). In Fries' Herbarium heet zij *N. alb. var. purpurea*.

De eerste gekleurde afbeelding van de schoone waterlilie werd uitgegeven in de *Flora Danica* 141.

Ook in *The Garden* 1879, 1e deel, plaat 186, vindt men een prachtige, gekleurde afbeelding.

Zoo ver ik weet, zijn er in ons land nog geen exemplaren ingevoerd, hoewel het niet onwaarschijnlijk is. In elk geval verdient de plant met heerlijke zachtroode bloemen de volle aandacht, en dat men niet bevreesd behoeft te zijn voor bevrozen, bewijst voldoende de plaats, waar zij 'teerst werd ontdekt.

In onze aantekeningen vinden wij nog, dat half Augustus 1888 in een der parken te Frankfurt aan de Main, een *Tritomanthe* (*Kniphofia*) *Uvaria grandiflora* stond, die met 86 bloemkolven te gelijk prijkte.

De strijd tegen de nonvlinder *Liparis monacha* kwam dezer dagen ter sprake op het *Forstcongres* te Kassel, en de meest ervaren *Förster*, *Oberförster* en *Forstärte* wisten er slechts van te zeggen dat, waar dit insect in groote hoeveelheden aanwezig is, men den strijd gerust mag opgeven, omdat niets helpen kan, noch halve, noch zoogenaamde radicale maatregelen. Al wat er in zulk geval ooit beproefd werd, is gebleken deel- en nutteloos te wezen; dit is in den loop dezer laatste jaren en dit jaar zelfs wederom ten overvloede gebleken, en de geschiedenis der Deutsche hontvesterij leert dat het in vroeger eeuwen niet anders was. In dien zin sprak *Ober-Forstrat* Heisz uit München, over den toestand in het koninkrijk Beieren; daar heeft de nonrups 5 tot 6000 hectaren dennenbosch verwoest; zelfs het bespuiten der boomen met heet water kon het insect niet beteugelen. Men heeft gezegd dat het aangetast moet worden in de brandpunten der vretelij, maar in werkelijkheid zijn zulke brandpunten (*Herde*) niet te omschrijven. Wat er ook in wetenschappelijke bladen over het bestrijden der nonrups met goed gevolg moge te lezen staan, de heer Heisz geloofte er niets van. Noch

leeken noch vakmannen kunnen daaraan nog eenige waarde hechten, wanneer men hen een bosch binnenleidt, waar de nonrupsen met milliarden aan den arbeid zijn: *eine Vernichtung durch Menschenhand sei nicht möglich! Dafür spreche auch die geschichtliche Ueberlieferung.* (*Zustimmung*). (Er waren 500 *Förster* aanwezig, die dit toestemden). Voorloopig gaat men echter voort met te kappen wat kapbaar is.

De heer *Forstrat* Speidel van Stuttgart brengt daarna een verslag uit over de schade door de nonrups aangericht in de Württembergische bosschen. Ook daar is het niet mogelijk geweest de verwoesting te beperken aan men verwacht er van geen maatregelen eenig heil: de nonrups is er nu, sedert de laatste 50 jaren, voor de derde maal opgetreden en, merkwaardig genoeg, steeds in dezelfde streek, 20 tot 40 KM. benoorden de Bodensee. De ondervinding heeft er geleerd dat men vooral de radicale maatregelen achterwege moet laten, wil men zich niet aan nog grooter nadeel blootstellen. Men heeft daarom ook opgehouden meer hout te kappen dan aan de beurt is. Men kan de streek ontbosschen, maar dan zou het ook rationeel wezen de wijnbergen uit te roeien, wanneer men er de *Phylloxera* in ontdekt. Wij, Württembergers, aldus besloot de heer Speidel, zijn volkomen overtuigd dat er aan het bestrijden der nonrups, wanneer zij zoo *massenhaft* voorhanden zijn, redelijkerwijs niet kan worden gedacht.

Maar *Oberförster* Brecher van Grünwalde was dan toch gelukkiger geweest: hij had nonvlinders en nonrupsen bedwongen, eenvoudig door de dennen- en sparreboomen op maas-hoogte over een smalle strook met rupsenlijm te bestrijken, het hoofdbestanddeel van deze lijm is teerolie. De rupsen konden daar niet over heen, zij verzamelden zich aan den benedenrand van de lijmstrook ten getale van gemiddeld 102 per stam. Daar waren zij toch ook *massenhaft* aanwezig, ca. 3000 op elken boom. De bedoeling der teerringen was niet zoozeer de rupsen uit te roeien, dan wel haar te beletten zoo hoog te klimmen dat er naalden in haar bereik vielen. Spreker zette nader uiteen hoe hij ten leste geslaagd was, en raadde allen aan zijne methode te volgen.

De heer Brecher kon echter Heisz en de anderen maar niet overtuigen; in Beieren zijn ten de rupsen in de toppen en hangen ze aan de uiterste takken der dennen zoo vast, dat hij zelfs niet loslaten wanneer de boom gekapt wordt.

Wij zouden hier gaarne opmerken dat de nonrupsen nochthans niet daar uitgebroed worden, maar wel langs de stammen, van waar zij, na enkele dagen bij hare geboorteplek getoefd te hebben, hooger klimmen. De vraag is, naar ons bescheiden oordeel, of men haar deze beweging boomopwaarts door teerringen onmogelijk kan maken. Dat men er anders later niets meer mee beginnen kan, gelooven wij gaarne: van den anderen kant is het ook waar dat, als

dit eenvoudige middel doeltreffend was, Brecher niet de eenige ware geweest, die het met goed gevolg toegepast zou hebben, want na hem kwam de Oost-Pruisische *Oberförster* Gruse ook nog de verzekering geven, dat al wat men er in Oost-Prusen op bedacht had gebleken was *völlig nutzlos* te wezen. Dus zou dan niets overblijven dan *laisser faire en laisser passer*.

In de Zevenwolden (Fr.) is de handel in ooft begonaan. De pluk is, zoowel van appels als van peren, gering en de prijzen zijn, daardoor hoog. Voor de minste kwaliteit appels wordt f 5.— per H. L. besteed en voor de 1e kwaliteit tot zelfs f 12.— terwijl voor tafel-appels en peren nog hoogere prijzen bedongen worden.

Als men daarbij de taxering leest van deskundigen, dat de gemiddelde pluk van appels en peren in Oost-Duitsland, Oostenrijk, Hongarij, Frankrijk en Zwitserland over 1891 van de appels middelmatig tot gering en van de peren, goed tot middelmatig zal zijn, dan staat het te wachten dat de prijzen dezen winter hoog zullen zijn.

In het Zuiden van Limburg zal de pluk ook gering zijn; de appels zullen niets geven, de peren zeer weinig. Voor het arrondissement Maastricht wordt dit alleen gerekend een schadepost van tonnen gouds te zijn.

Onlangs heeft een assistent van den bekenden meteoroloog: Dr. Hermann Klein een tocht met een luchtballon medegemaakt, ten einde temperatuur-onderzoekingen in de hoogte te verrichten. Daarbij is hij tot het zeer merkwaardige resultaat gekomen, dat de luchtlagen boven uitgestrekte bosschen aanmerkelijk koeler zijn dan boven vlakten. Zelfs op eene hoogte van 1000 M. viel deze depressie waar te nemen, welke tot hertoe nog nooit was geconstateerd. Natuurlijk zullen nog andere waarnemingen gedaan worden, en als deze bevestiging vinden, kunnen daardoor sommige tot hertoe onbegrepen natuurverschijnselen waarschijnlijk hunne verklaring vinden.

Eenige heeren in Den Haag hebben een plan ontworpen tot stichting van eene particuliere begraafplaats, op de uitgestrekte buitenplaats, in eigendom toebehoorende aan Mr. A. M. Maas Geesteranus en gelegen aan den Loosduinseken weg naast de bestaande begraafplaats »Eik en Duinen«, naar den kant van Den Haag. Volgens het voorloopig opgemaakte aanlegplan blijft het terrein met het daarachter liggende weiland, ter gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 10 hectaren, grootendeels in zijn tegenwoordigen toestand, zoodat door instandhouding van bosch en houtgewas het lommerrijk en rustig karakter zal bewaard blijven. De hoofdingang met oprijlaan naar de nieuwe begraafplaats blijft aan den Loosduinseken straatweg, waar de ingang van de buitenplaats is.

Weeknieuws.

Dinsdag, 30 September, werd te Tilburg, onder begunstiging van prachtig weder, de tentoonstelling, uitgeschreven door de afdeling Tilburg der Noord-Brabantsche Maatsch. van Landbouw, in tegenwoordigheid van tal van autoriteiten en genoodigden plechtig geopend.

Op de prijsvragen daarbij gesteld voor boomvruchten, planten, bloemen, bouquetten en houtgewassen waren talrijke en schoone inzendingen ingekomen.

Voor groenten behaalden de heeren Ant. Feskens, te Breda, en C. K. Klaasen, te Vlijmen de hoogste bekroningen. De heeren H. C. C. van Maaren, te Dordrecht en W. Schalken, te Tilburg zonden het schoonste ooft.

Het leeuwendeel der bekroningen voor bloemen, planten, siergewassen en bouquetten werd verworven door de heeren H. Stokkermans, P. J. Jansen—Geurts, beiden te Tilburg en E. M. Tombrink, te Prinsenhage.

De schoonste verzamelingen Conifeeren en groenblijvende heesters werden ingezonden door de heeren B. W. Dirken, te Oudenbosch M. van den Oever & Zoon, te Haaren, en H. Stokkermans, te Tilburg.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 750. In dit voorjaar ontving ik van de firma Groenewegen & Co., een pakje Meloenzaad (Sekerpare) ik kan die als een der lekkerste Meloenen aanbevelen.

G. KLEINKRANENBURG.
tuinbaas, Huize »Boonenburg«, te Heerde.

Op No. 750. De Meloen Sekerpare komt mij voor als een der allerbeste soorten. De vrucht is mooi van vorm, geurig, dun van schil en bevat veel vruchtvleesch. H., te A.

Vraagbord.

No. 752. Naar aanleiding van de artikels over Bouilli Bordelaise in *Sempervirens* blz. 344. en 466. wordt verlangd te weten:

1°. Hoeveel schat men noodig te hebben per Hectare.

2°. Het doelmatigste middel; het op het land te brengen.

3°. Kan het ook kwaad doen aan den aardappel; ongeschikt worden voor voeding van mensch en dier.

4°. Ook nadeelige gevolgen hebben op de later te verbouwen vruchten. A., te K.

Ontvangen Prijs-Couranten.

A. M. C. Jongkindt Coninck, kwekerij »Tottenham« te Dedemsvaart bij Zwolle. Handels-Catalogus van Conifeeren, Rhododendrons, Rozen, Vruchtboomen, Vaste planten, Rotsplanten, Erica's, Varens, Waterplanten, enz.

Tuinman.

Een gehuwd **Tuinman**, P. G., en van goede getuigschriften voorzien, gedurende zes jaren in dezelfde betrekking werkzaam, bekwaam in het Snoeien en behandelen van alle Vruchtboomen, Moezerij en Bloemen, en ook met een Paard kunnende omgaan, biedt zich aan, om met primo November 1890, of primo Februari 1891 in dienst te treden. Brieven franco, onder motto »Tuinman« *N. v. d. Dag.* 1141

PUBLIEKE Verkoop,

op Donderdag 9 October 1890, des morgens 10 uur, te Hilversum, aan de Heeren-Hofstede »Wisseloord«, aan den Straatweg van Hilversum naar 's Graveland, ten overstaan van den Notaris K. J. PERK,

om contant geld, van:

1 span gladtands bruine Merriepaarden, Barouchette, Omnibus-Brik met witte Zijde bekleed, Berliner Clarence, zoo goed als nieuw, Ezelwagen, Arreslede met Bellen-Tuig, een span zwarte Borsttuigen, Hoofdstellen, Rijsadel, Muilezeltuig, enz., 3 Melkkoeien en eene Vaars, 1 vet Varken, Karretje, Bloemenwagen, Boerenwagens met toebehoren, Gierbak, Wanmolen, Sneeuwploug, Karn en Melkgereedschap, Hooi, enz.

Voorts een groote hoeveelheid Heesters en Planten in Kuipen en Potten, waaronder Oranje-, Citroen- en Laurierboomen, Azalea's, Hortensia's, Hoog- en Laagstamfuchsia's, Agaven, en eene aanzienlijke partij Bloemen in potten, en hetgeen verder ten Verkoop zal worden aangeboden.

Alles afgenummerd te zien, des Dinsdags en Woensdags voor den Verkoop, telkens van 10 tot 4 uren. 1142

GROENEWEGEN & CO.

Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SIERBLAD-BEGONIA, COMTESSE LOUISE ERDÖDY.

Merkwaardige verscheidenheid; de bladen groeien nog meestal van uit het midden door, soms ontwikkelen zich twee bladen boven elkander aan één steel, en wat nog het aardigste is, het tweede blad vertoont zich als een slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk behaard en geheel zilvergrijs, daarbij schoon bruinachtig groen geaderd. 1143

Per stuk f 0.60.

BEGONIA REX-SUBPELTATA.

MAD. LIONNET.
M. HARDY.

NAÉMIE MALLET.
PRÉSIDENT DE BOUREUILLE.

Prijs, per stuk f 0.60.

Bovenstaande zijn hybriden van de fraaie B. subpeltata en de B. Rex. Zij hebben de stamvormende groeiwijz en het aanzien der B. subpeltata behouden, ook de breede, sterk ingesneden, aan de onderzijde donkerpurpere bladeren. De bovenzijde der bladeren is meer of minder lichter of donkerpurper gekleurd, rijk gevlekt en gestippeld met wit of rose en met metaalkleurigen weerschijn.

Tot heden is onder de Begonia's nog zoo iets schoons niet voortgebracht. De rijke teekening doet in den eersten opslag bijna aan grootbladerige Sonerila's denken!

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 ceht.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.

Uitgave van M. M. OLIVIER, Robin 70 Amsterdam. 1144

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1134

Welriekende Violtjes.

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f 1.40,	f 3.—,	f 10.—
AUGUSTA	1.40,	3.—,	10.—
COERULEA	1.—,	2.—,	7.50
DE RUSSIE	1.50,	3.25,	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40,	3.—,	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50,		
JULIUS CÉSAR	1.30,	3.50,	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50,	5.50,	
RUBRA	1.40,	3.—,	10.—
THE CZAR	1.40,	3.—,	10.—
VICTORIA REGINA	1.80,	3.50,	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80,	3.50,	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen		2.50,	9.—

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f 1.80,	f 3.50,	
ARBOREA FL. PL.	1.40,	3.—,	f 10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50,	3.25,	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80,	3.50,	
COERULEA PLENA	1.40,	3.—,	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50,	5.50,	
KING OF VIOLETS	1.50,	3.25,	11.—
MELLE BERTHE BARON	1.50,	3.25,	12.—
PARMENSIS	1.85,	4.—,	
PURPLE KING	2.50,	5.50,	
RUBRA PLENA	1.50,	3.25,	11.—
RUHM VON CASSEL	1.80,	3.50,	
SWANLEY WHITE	1.80,	3.50,	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen		3.—,	10.—

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1135

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

ANJERS.

(DIANTHUS MARGARITAE.)

Sterke in potten gekweekte planten, met bloem en volop in knop. 1136

Zij zijn zeer verschillend van kleur en welriekend, terwijl zij tot in den winter doorbloeien.

Per 12 stuks f 3.—,

„ 100 „ „ 20.—.

ZOCHER & Co., Haarlem.

Bij de uitgevers F. KLEEUWENS & ZOON, te Goes, is verschenen:

HANDLEIDING

VOOR

Houtkoopers, Houthandelaars en
Eigenaars van Boomen,
om gemakkelijk de

waarde van hout op stam

te berekenen, bewerkt door A. NIJSSEN, landbouwer te Kapelle.

Portefeuille-formaat, in wasdoek, 50 ct., fr. p. post 52½ ct.

Verkrijgbaar bij alle boekhandelaars. 1137

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1138

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 1139

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

PEAT.

Prachtige peat voor Orchi-
deën 's a f 4.50 per zak ver-
krijgbaar bij GROENEWE-
GEN & Co., Linnaeusstraat 55,
Amsterdam. 1140

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 41. VRIJDAG 10 OCTOBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

CACTUS OCTOGONE.

Te Koop een CACTUS OCTOGONE van 157 Centimeter uit de pot bij omvang van 30 Centimeter en een dito van van 75 Centimeter bij 26 Centimeter omvang. Franco brieven P. VAN HERWIJNEN Gz., te Zegwaart. 1152

E. H. KRELAGE & ZOON,

BLOEMISTEN, ZAADHANDELAARS EN BOOMKWEKERS,

Haarlem.

Hebben uitgegeven en aan hunne correspondenten verzonden: Cat. 443, van Haarlemsche Bloembollen, (mede Supplement op Cat. 407 en 427).

Cat. 448, Verschillende Bol-, Knol- en Wortelgewassen (Supplement van Cat. 402 en 432) Prijsveranderingen en Nieuwigheden.

Cat. 413, Aardbeziën (Supplement op Cat. 314a.)

Al deze Prijscouranten worden op franco aanvraag gratis toegezonden. 1153

2-jarige Beuken en Sparren

worden tegen uiterst lagen prijs aangeboden door den werkbaas A. PRIJS, op 't Woldhuis, bij Apeldoorn. 1154

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste

BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,

voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1155

TUINMAN.

Tegen medio November wordt gevraagd te Alphen a/d. Rijn, een TUINMAN, ervaren in de Warmoezierderij, Broeierij en Bloemcultuur, tegen genot van vrije woning, groente uit den tuin en f 9.—'s weeks loon.

Adres, met franco brieven, onder motto »Tuinbaas« bij den Boekhandelaar J. L. KOUWENAAR, aldaar. 1156

VIOLA ODORATA.

(Welriekend Viooltje.)

AUGUSTA, sterke pollen vol bloem en knop, per 100 f 12.50, per 12 f 2.—

VIOLETTE DE PARIS. (Parijsch viooltje), sterke pollen vol bloem en knop, p. 12 f 3.—

Zie voor de beschrijving dezer soorten *Sempervirens* van 26 September i.l. 1157

Voorhanden en verkrijgbaar bij

H. J. LEMKES Jr.,

Bloemist, Alphen a/Rijn.

EEN TUINMAN,

P. G., bekwaam in alles wat tot het vak behoort, voorzien van gunstige getuigen, zag zich gaarne geplaatst als BAAS op een buiten. Gelieve te adresseeren onder motto »Baas« aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1158

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1159

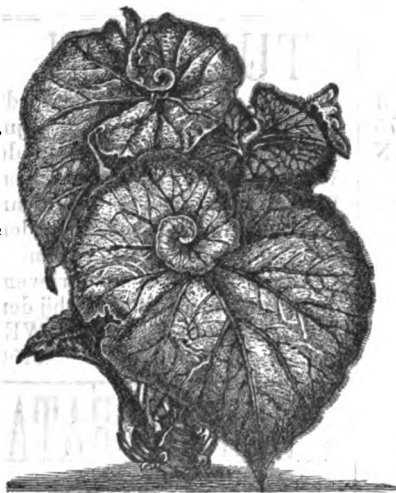
GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

SIERBLAD-BEGONIA, COMTESSE LOUISE ERDÖDY.

Merkwaardige verscheidenheid; de bladen groeien nog meestal van uit het midden door, soms ontkiemen zich twee bladen boven elkander aan één steel, en wat nog het aardigste is, het tweede blad vertoont zich als een slakkenhuis daar bovenop.

De bladen zijn sterk behaard en geheel zilvergrijs, daarbij schoon bruinachtig groen geaderd. 1171

Per stuk f 0.80.

BEGONIA REX-SUBPELTATA.

MAD. LIONNET.

M. HARDY.

NAËMIE MALLET.

PRÉSIDENT DE BOUREUILLE.

Prijs, per stuk f 0.80.

Bovenstaande zijn hybriden van de fraaie B. subpeltata en de B. Rex. Zij hebben de stamvormende groeiwijze en het aanzien der B. subpeltata behouden, ook de breede, sterk ingesneden, aan de onderzijde donkerpurgere bladeren. De bovenzijde der bladeren is meer of minder lichter of donkerpurgere gekleurd, rijk gevlekt en gestippeld met wit of rose en met metaalkleurigen weerschijn.

Tot heden is onder de Begonia's nog zoo iets schoons niet voortgebracht. De rijke teekening doet in den eersten opslag bijna aan grootbladerige Sonerila's denken!

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING.

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f 1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

Posthoornsteeg, Rotterdam.

Tijdelijke Opruiming.
tegen verminderden prijs

VAN KETELS.

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.

Amersfoort. 1173

Onversneden

Algiersche Tafelwijn

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 f.

„ 28.— „ anker „ 48.

„ 70.— „ 1/2 oksh. van pl.m. 150.

„ 185.— „ okshoofd „ 300.

inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, flesschen en emballage à forfait franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1174

Per Okshoofd onthouden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,

AMSTERDAM.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIBOPEN. 1175

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor f 2.—, franco door het gehele Rijk. 1176

SEMPER VIRENS.

No. 41.

VRIJDAG 10 OCTOBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Zand. — Arum Dracunculius, met een afbeelding. — De Viola odorata en de tot Sering gepromoveerde Vlier. — De Promotie van den Vlierheester. — Houtskool voor Orchideeën. — Lapageria's. — De Nederlandsche Tuinbouw in het Buitenland. — De Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam. — Tentoonstelling te Utrecht. — Vrije invoer van bloembollen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. — Een Lente in het Najaar. — Boekerij. — Verschillende mededeelingen. — Verbetering. — Ontvangen Prijscouranten.

Zand.

Bennekom, 18 Sept.

Amice, ¹⁾

IK zit thans op zand. Dit wil nu wel niet zeggen dat ik op een paar heiplagen, midden in een zandwoestijn, in de zon zit uit te drogen, want, mag er ook hier in de buurt nog heel wat barre heij gevonden worden, van een woestijn is in deze lieve streek geen sprake meer. Integendeel, ik zit, op een dezer prachtige Septemberdagen, op een lieve bovenkamer, voor het open raam en heb het heerlijke uitzicht op groepen van hooge, dichte Sparren, Eiken, Linden en Berken, een fraai afgesloten geheel vormende, in het midden waarvan eenige plantenkassen door het dichte groen half zichtbaar zijn; een Eden in het klein. Maar toch zit ik op zand, en, met het oog op de natuurweelde, die daaruit, als 't ware door de macht van een tooverwoord, te voorschijn geroepen werd, gevoel ik meer dan ooit roeping om aan het zand recht te doen wedervaren.

Wat ik hier uitvoer? Eigenlijk niets, als ge ten minsten wandelen en de frissche, met dennengeur bezwangerde lucht inademen niets wilt noemen. Ik ben hier op raad van mijn dokter, eigenlijk met het doel om de malaria een poets te spelen.

Vroeger, 't is nog zoo lang niet geleden, kenden we malaria alleen bij naam, wetende dat men daarmede een koorts of koortsachtige aandoening bedoelde, die 'szomers in de omstreken van Rome heerschte, als gevolg van de voor de gezondheid schadelijke uitdamping der Pontijnsche moerassen.

In de laatste jaren vooral zijn wij er, in

onze lagere streken, ook een malaria op na gaan houden, die zich op verschillende wijze openbaart, en zoo kwam ik dan reeds ruim een paar maanden geleden ook aan de beurt. De wetenschap heeft nu voor mij aan die aardigheid zoo goed als een eind gemaakt, maar nu moet de droge, Geldersche lucht de rest doen.

Gij merkt misschien op, dat het nog al zoo beklagenswaardig niet is, een poosje op een plek, die ik een klein Eden noem, op nonactiviteit gesteld te worden, vooral in een nazomer als deze, en daarin hebt ge tot een zekere hoogte gelijk, maar zulk een far niente wordt toch, voor mij althans, pas dán een *dolce far niente*, als het door geestesinspanning wordt afgewisseld. En daarom grijp ik gaarne deze gelegenheid aan, om U eens mede te deelen wat men, met goed gevolg met dat vaak miskende zand al kan uitrichten.

Toen ik daarom begon met te zeggen dat ik hier »op zand zit«, had ik volkomen gelijk, want, al zou ook niemand, die hier voor de eerste keer komt, het vermoeden, ik weet het volmaakt goed, want ik zag den grond vóór die in bewerking kwam, en toen was het zand, klinklaar zand, bar zand, gelijk men zegt.

Het was laat in het voorjaar van 1870 dat de heer H. W. Dros, toenmaals te Alfen a/d Rijn wonende, dien ik vroeger een keer of wat had ontmoet, zonder te vermoeden dat hij later een mijner beste vrienden zou worden, mij verzocht eens met hem mede te gaan naar Bennekom. Hij wilde bij dat Geldersche dorp een buitenplaats aanleggen, daar het wonen in die waterrijke Zuid-Hollandsche streek hem op den duur niet beviel, dat zeker niet te verwonderen was voor iemand, die in zijn jeugd gewoon was geweest op de Veluwsche hei en in de dennenbosschen om te dwalen.

Toen we ter bestemder plaatse gekomen waren verwonderde ik mij niet weinig over dat plan. Het terrein, dat hij er aanvankelijk voor beschikbaar had, ruim een Hektare groot, was een stoppelveld, met een arbeiderswoning op een der hoeken. Er had rogge gestaan, maar thans was het een

¹⁾ Aan wien dit opstel eigenlijk gericht is, doet er niet toe. Elk onzer lezers kan het als voor zich bestemd beschouwen.

RED.

dorre vlakke, terwijl de grond er uit niets anders bestond dan geel zand. Graafde men een halven Meter, een Meter diep en nog dieper, het was en bleef zand, zonder meer.

Inderdaad scheen het mij een wanhopig pogen toe daar iets van te maken, waardoor die plek althans bewoonbaar werd. Wel bleek mij op korten afstand dat de grove Den er zeer goed groeit, maar met grove Dennen alleen kan men geen fatsoenlijke buitenplaats maken. De heer Dros meende echter dat er ook nog wel wat anders zou groeien en goed zou groeien ook, en dat het hem ernst was, bleek daaruit, dat bij diezelfde gelegenheid ook reeds de plek werd uitgebakend en de voorbereidende besprekingen plaats hadden voor het bouwen van een groot heerehuis.

Het vaste vertrouwen, dat hem blijkbaar leide, kon toch bij mij geen vertrouwen wekken, en ik vreesde maar al te zeer dat dit pogen na weinige jaren ijdel zou blijken, en die kostbare onderneming slechts teleurstelling zou baren.

Een paar jaren later echter moest ik erkennen dat mijn vrees ijdel was geweest, en toen de eigenaar, nadat alles in 1871 in gereedheid was gebracht, het huis in het daaraanvolgend jaar had betrokken, toen de buitenplaats er was, natuurlijk nog wel niet schaduwrijk, maar toch ook iets minder dan kaal en dor, en ik er in dien zomer kwam, moest ik mijne verbeelding forceeren, om mij het barre stoppelveld nog voor te stellen, dat hier twee jaar geleden lag, en met ieder jaar klom later mijn verwondering, bij het zien van een vegetatie, die aan het wonderbaarlijke grensde.

Die thans dit buitengoed, hetwelk sedert tweemaal is uitgebreid, en thans p. m. drie Hectaren groot is, ziet, kan zich met geen mogelijkheid voorstellen dat de bodem er uit niets anders dan zand bestaat; alleen het gras is in heete, droge zomers moeilijk goed groen te houden, maar ook dit laat in zomers, zooals de laatste jaren ons gaven, aan frischheid niets te wenschen over en moest zelfs vier- vijfmaal gemaaid worden.

Goede resultaten op een zuiveren zandbodem zijn geen zeldzaamheden in ons land te noemen, al is het zeker waar dat voorbeelden als het hier bedoelde niet talrijk zijn. Maar min- of meerder gunstig, ze zijn niet algemeen genoeg bekend, om het vooroordeel tegen het zand te doen verdwijnen. Spreekwoorden zooals: hij bouwde zijn verwachting op zand en moest dan

wel teleurgesteld uitkomen, die men in zijn jeugd als onomstootbare bewijzen voor de onbetrouwbaarheid en de steriliteit van het zand leerde kennen, doen daar almede geen goed aan, en hij, die de zandstreken niet anders leerde kennen dan uit een spoorwegrijtuig als stuifzand en hei, vindt daarin zeker geen aanleiding om tot een betere waardeering te komen.

Heeft men echter wat veel in zandstreken omgedwaald en de uitkomsten van goed overlegde exploitaties leeren kennen, dan verkrijgt de zaak een geheel ander aanzien.

Ik denk hier voornamelijk aan het belangrijke »Pinetum« van den heer Mr. Schöber, te Putten. Als ge daarvan iets meer wilt weten, Amice, ga dan de registers der vorige jaargangen van *Sempervirens* maar eens na. De heer S. wist ook heel goed wat er uit het zand te halen was, en dat hij weet hoe hij het er uit moet krijgen, blijkt niet alleen uit de uniek prachtige en rijke Conifeeren-verzameling, maar als ge er toe kondt besluiten er zelf eens te gaan zien, zoudt ge tot de ervaring komen dat er met zand veel meer uit te richten is, dan met zwaarder en vaster grond, in lage en vochtige streken.

Ik bepaal mij echter tot »Erica« — zoo heet de hier bedoelde buitenplaats en tot hetgeen ik daar zag gebeuren en wat ik er thans onafgebroken bewonder.

Wat ik er zag gebeuren was, dat aanvankelijk die barre stoppelvelden tot op ruim een Meter diepte omgewerkt werden. Dit is het eerste en noodzakelijkste wat men hier te doen heeft, zei de heer Dros; bemesting is hier zeker ook van veel belang, even als op elken grond, maar dit komt later voor bijzondere beplantingen in aanmerking. Voor het planten van boomen in het algemeen is diep omwerken van den grond voldoende. En toen ik de opmerking maakte dat het zand dan in den zomer nog des te meer aan uitdrogen bloot zou staan, merkte hij op dat dit juist andersom was, en dat diep omgewerkt zand in heete zomers veel beter bij zijn vocht blijft dan welke andere grond ook. Kom later maar eens kijken, voegde hij er bij.

En toen een paar jaar later alles bij ons slap hing en de grond berstte van de droogte, terwijl hij tot op meer dan een voet diepte poeier geleeke, ging ik weer eens naar Bennekom, waar ik het natuurlijker veel erger, de geheele natuur veel aemachtiger dacht te vinden.

En zie! hier op het zand was het betrekkelijk frisch, in zooverre als dit bij

aanhoudende hitte en droogte mogelijk is. Geen boom, geen heester, hoe bestoven ook hier en daar, hing slap, en kruidachtige planten, die het bij mij reeds opgegeven hadden, groeiden en bloeiden hier dat het een lust was. Schoof men de overdag heete bovenlaag van het zand wat op zij, dan bleek dat dit, op een paar Centimeter diepte, goed vochtig was.

Dit is alleen het resultaat van het diep omwerken. Het komt omdat de ondergrond, die wellicht honderden jaren stil gelegen had, en, door de gestadige drukking van den bovengrond vast geworden was, waartoe op die diepte allicht leem of ijzeroer bijdroegen, goed was losgemaakt, hetwelk juist de tegenovergestelde uitwerking heeft dan die men er van zou verwachten. Wel is waar zakt het regenwater ten gevolge daarvan gemakkelijker naar de diepte, maar dit geeft het groote voordeel, dat men er nooit last heeft van te veel hemelwater, wijl dit even spoedig wegzakt als het valt. Laat men nu bij den aanleg die onderlaag, welke op oorspronkelijke zandgronden altijd een zekere, al naar het bindmiddel dat er meer of min in aanwezig is, veelal een groote vastheid heeft, stil zitten, denkende wijzer te doen met het geld dat men voor dat diep omwerken zou moeten uitgeven, aan mest te besteden, dan loopt men groot gevaar op sommige tijden van het jaar te veel water te krijgen en op anderen zijn plantsoen te zien verschroeien en verdrogen.

De oorzaak hiervan is niet ver te zoeken. Alleen die bovenlaag toch is in direct contact met de lucht, wat onder die harde koek zit is daardoor van de buitenlucht afgesloten. Het water uit die bovenlaag zal er door de zon in weinige dagen, laat het weken zijn, uitgetrokken worden en de warmte dringt er dan des te gemakkelijker in. Is echter ook de ondergrond tot op een flinke diepte los, dan zal, naar mate ook die warmer wordt, het water dat hij bevat door verdamping als het ware naar boven getrokken worden, en die voorraad is groot genoeg om de vrees voor uitputting ijdel te maken.

Daar had ik vroeger nooit aan gedacht, en zoo zal het U denklijk ook wel gegaan zijn, Amice; ook moet men die uitkomsten zien, om de groote beteekenis van het diep omwerken van het zand te begrijpen, ofschoon men door nadenken toch ook al een mooi eind kan komen.

Zoover wat ik zag gebeuren. Wat ik er jaarlijks en ook thans bij voortdoring bewonder is een vegetatie, inzonderheid een

boomvegetatie, welke die op mijn veel substantieeler en overigens voor boomen, met name voor loofboomen, zeer geschikten grond ver overtreft.

Met betrekking tot de meeste Conifeeren is dit niet zoo zeer te verwonderen. Al is het toch waar dat die op den spongieusen, vochtigen veengrond tot op zekeren leeftijd sterk groeien (getuigen de Boskoopsche en Aalsmeerder boomkweekerijen), zoo is het mede algemeen bekend, dat deze sempervirenten op zandigen grond het beste thuis zijn en het er op den langen weg veel beter in uithouden dan in een vochtigen bodem. Maar toch ziet men hier resultaten, die inderdaad bewonderenswaardig zijn, al halen ze het nog niet in grootte bij de zooveel ouderen in het Puttensche »Pinetum« van den heer Schober, welke verzameling in ons land eenig is en in Europa allicht schaars zal overtroffen worden.

Wanneer men echter een *Abiës Nordmanniana* ziet, van pl. m. 12 M. hoogte, een zuivere piramide van den grond tot den top, waar hij een aantal vruchtkegels draagt, dan noemt men dit een zeer mooi exemplaar.

Hetzelfde is het geval met *Libocedrus decurrens*, door *Carrière* indertijd voor *Thuja gigantea* gehouden, en die onder dezen laatsten naam meestal in ons land voorkomt. Gelijk gewoonlijk het geval is, is de stam een eind boven den grond in tweeën geplitst. Even daar onder heeft hij een diameter van 50 cM. en dus pl. m. 1.50 M. omtrek. Dit kan er dunkt mij mee door. Verscheidene *Thuja*-soorten, in prachtige exemplaren, wedijveren met dezen in hoogte en omvang. Een *Abiës Douglasii* van pl. m. 10 M. hoogte, jaarlijks een massa kegels afwerpende, is mede een tot onder toe dichte en volle boom.

De mooiste Conifeeren staan echter in het aan de andere zijde van den zandweg gelegen gedeelte der plaats, even als het eerst aangelegde een Hectare groot en dat twee jaren later beplant werd. Hier staan o. a. twee *Abiës Pinsapo* van pl. m. 8 Meter hoogte, heerlijke exemplaren; een *Pinus Strobilus* van gelijke hoogte en mede tot onder toe dicht gevuld, daar een diameter hebbende van 6 M.

Het meeste indruk maken echter op den liefhebber van Conifeeren inzonderheid een tweetal exemplaren van *Abiës nobilis glauca*. Ook deze boomen zijn ongeveer 8 M. hoog, tot beneden toe volkommenn gaat; ze hebben daar een diameter van 3.50 M. terwijl de een in den top met een aantal kolos-

sale vruchtkegels bezet is. Deze boomen, zoowel als een groote *Abies Nordmanniana*, die echter jonger en dus nog niet zoo groot is als de daareven genoemde, toonen door hun forsche jaarscheuten, hun lange naalden en hun prachtige kleur dat ze volkomen in hun element zijn.

Maar nog eens, van vele Conifeeren, inzonderheid van die tot de *Abieteneen* behooren, is dit te begrijpen, al treft men er niet alle dagen zulke prachtige exemplaren van aan. Wat mij echter inzonderheid interessant voorkomt, is dat ook een in de N.-Amerikaansche moerasstreken thuis behoorende soort, de *Taxodium (Cupressus) distichum* zich hier flink ontwikkelt. Deze boom is nog jong en niet hooger dan een drietal Meters, maar dat hij jaarscheuten maakte van 50 cM. is zeker geen bewijs van gebrek lijden. De boom staat zoo weelderig, als men dit in lage veenstreken zou kunnen verlangen.

Ook van *Juniperus* ziet men hier goed gevulde boomen van pl. m. 8 M., zonder die leelijke dorre plekken, welke deze boomen bij ons, waar ze door den zeewind geteisterd worden, juist dan gaan ontsieren, als ze eigenlijk pas mooi zullen worden.

Dat het hier overigens in den winter kouder is dan bij ons in Z.-Holland heb ik herhaaldelijk ondervonden, en is ook gemakkelijk te begrijpen. Dit belet evenwel niet, dat ge hier een prachtige *Wellingtonia* en een dito *Thujopsis dolabrata* kunt zien, waaraan geen spoor van beschadiging door de kou te zien is. De laatste heeft een omtrek van niet minder dan 5½ Meter.

Er zijn er meer zoo, zegt gij, en dit weet ik ook wel, maar ik verzoek u het woord niet uit het oog te verliezen dat ik boven dit opstel schreef.

Dit voor zoover het Conifeeren betreft. En zoudt ge nu wel gelooven dat het met het loofhout even zoo gesteld is.

Gij gelooft het, omdat ik het zeg, maar, wanneer ge hier de Eiken, Linden, Iepen, Eschdoorns, Beuken, Platanen, enz. zaagt, allen boomen met stammen, al naar de soort, van 15—25 cM. diameter, soms meer en waarvan er zijn, die met de prachtige, circa 20 M. hooge Sparren (*Picea excelsa*) in hoogte wedijveren, zoudt ge toch moeite hebben te gelooven dat dit alles pas nu ruim achttien jaar geleden in bar zand geplant is.

Ik heb van mijne kamer o. a. het gezicht op een tegen een opgeworpen bergglooiing liggend perk met *Acer Negundo variegata*, waarvóór bruine Hazelaars ge-

plant zijn, omgeven door *Juniperus prostrata*. Die berg zelf is met met zware fijne Sparren bezet, waartegen die witte *Negundo's* helder afsteken. Op den besten grond kunt ge 't niet frisscher en mooier wenschen.

Zoo gaat het hier met alles. Vóór het huis ligt een *Rhododendron*-perk, dat goed onder 't mes gehouden wordt. Het is bij den eersten aanleg geplant en is altijd nog volkomen gesloten, terwijl er een waas van frisheid over ligt. Rozen zijn hier nog altijd, wel niet meer overvloed, maar toch veel meer dan voldoende om in de behoefte aan bloemen te voorzien. Ik zag daareven een perk met de nieuwe grootbloemige *Canna*-hybriden; de bloemen hebben, uitgespreid, een diameter van 10 cM., terwijl de afzonderlijke bloembladeren 2½ cM. breed zijn. Zoo zou ik nog een poos aan 't opsommen kunnen blijven. Ge behoeft die zware planten van *Eulalia japonica*, met de variëteiten *zebrina* en *variegata* die *Gynneriums*, elk met een aantal forsche bloemstengels, maar te zien, om aan een bodem te denken, die wat kan geven, als men hem goed weet te benuttigen.

Dat hier jaarlijks, nú voor dit, dán voor een ander doel, bemesting in 't spel komt, behoef ik U natuurlijk niet te zeggen, maar welk goed kan daar op den duur buiten, als men goede resultaten wil hebben? Ook is wat in 1871 nog puur zand was, dit nu natuurlijk niet meer, maar hier is toch in elk geval, niet op »zandigen grond«, maar op puur zand begonnen. Ge kunt U daarvan gemakkelijk overtuigen, als ge het, nu een jaar of drie geleden aangelegde Oostelijke gedeelte ziet, en tevens kunt ge zien van wat een groeikracht de loofboomen daar blijk geven. Zie maar eens wat scheuten en wat bladeren aan die Amerikaansche Eiken, zie die Beuken, die Eschdoorns groeien. Schot van ongeveer een Meter is er bij Sparren geen zeldzaamheid, zestig tot tachtig Centimeter regel. En daar draagt alles nog geheel het karakter van in zand te staan.

Gij ziet dus, Amice, dat het zand op verre na zoo slecht niet is als velen gelooven, en dat hij, die met overleg in zand kweekt, er niet het slechtste aan toe is.

Nu wist ik een gedeelte van den leegen tijd dien ik hier heb niet beter te gebruiken, dan U dit eens mee te deelen, en ik ben blij dat ik het heb gedaan, want niet alleen kan het U van een dwaling genezen, maar ik weet dat ge een praatgraag zijt, en twijfel er dus niet aan, of ge zult het wel spoedig ook aan anderen vertellen. Mogelijk zelfs stuurt ge, buiten mij om, dit

lange epistel wel aan het redactie-bureau van *Sempervirens*, en dan is er kans dat ik er onverwacht de drukproef van onder de oogen krijg. Te goed acht ik U hier niet voor.

Voelt dan allicht de een of ander zich opgewekt hier eens een kijkje te komen nemen, zoo zal hem dat zeker gaarne worden toegestaan. Dat moet hij dan in de tweede helft van den zomer doen, om te kunnen zien wat een zomer hier vermag. Ook de omstreken van dit lieve Veluwsche dorp zullen hem zeker bevallen.

Dat er ook voor den liefhebber van kasplanten hier wat te zien is, zult ge wel begrijpen, daar ge weet hoe goed de eigenaar als plantenliefhebber bekend is. Behalve een vrij groote kas, deels als wintertuin ingericht, met Palmen, Boomvarens en dergelijken, en deels voor de cultuur van allerlei warme-kasplanten bestemd, bevinden er zich nog vier kassen achter het huis, waarvan er een, in twee compartimenten verdeeld, voor tropische Orchideeën ingericht is. De verzameling hiervan, die gestadig aangroeit, bevat reeds meer dan 250 soorten, en het is een lust die deels zware planten te zien, zoodat er dan ook hier aan bloemen nooit gebrek is.

Maar bloemen ziet men trouwens hier in den zomer in menigte, vooral daar de heer Dros eene kas speciaal voor bloemenkas inricht, waargede fraaiste Knol-Begonia's, Pelargonium's, Gloxynia's, enz. enz. elkaar ziet afwisselen, die trouwens voor een goed deel ook buiten overal het oog te aangenamer treffen, wijl ze tegen het donkere Sparregroen in elke richting sprekend uitkomen.

Maar genoeg voor het tegenwoordige, genoeg ook om dit schrijven volkomen te rechtvaardigen. Ook was het mij niet te doen over alles en nog wat te schrijven, maar alleen om het zand recht te doen wedervaren.

Toch ware het niet kwaad als men over het algemeen wat meer van ingerichte en doelmatig onderhouden buitenplaatsen vernam. Ze gelijken veel te veel op privaatbibliotheken, waarvan de eigenaar alleen genot heeft, terwijl ze veel meer nut zouden kunnen stichten, wanneer ook andere belangstellenden er mede bekend waren.

De gelegenheden om er goed kennis mede te maken doen zich echter niet zoo veelvuldig voor, en de eigenaars zelf laten zich natuurlijk door discretie terug houden er bekendheid aan te geven.

Als ge er mocht kennen die toevallig in

de gelegenheid zijn dergelijke mededeelingen te doen, och, zet ze er dan eens toe aan!

Vale,

tt.

W.

Bloembollen-cultuur.

Arum Drauncululus.

(Met een afbeelding.)

Deze eigenaardige plant behoort tot de familie der Aroideeën, waarvan er slechts weinigen in ons land, in den vollen grond, gekweekt kunnen worden. Het is een bolgewas, dat slechts des winters eenige bedekking vereischt en vooral gezocht wordt, omdat het zoo geheel verschillend is van de meeste planten, die gewoonlijk in de tuinen voorkomen.

Onze afbeelding is zoo duidelijk dat een beschrijving onnoodig geacht mag worden.

De plant wordt 75 centimeter hoog. Men plaatse in November of Februari een zestal exemplaren groeps-gewijze bijeen. De bloeitijd is Mei.

Open grond.

De *Viola odorata* en de tot Sering gepro-moveerde *Vlier*.

Hooggeachte Heer Witte!

In No. 88 vond ik een stuk over *Viola odorata*. Ik had daar iets over te zeggen, tot het slot in No. 39 mij ter handen kwam. Nu, dat vervolg vertelt mij alleen, dat er meer dan 50 verscheidenheden van bestaan, iets wat mij niet bekend was.

In No. 38 geeft de Schrijver eene lofrede op die plantensoort, die vrij hoog gestemd is. Hij zegt, dat zij voortdurend de achting geniet van rijk en arm, van jong en oud, en wel om den aangenamen geur, als ook om den *rijken bloei*.

Verder zegt de Schrijver: »Bloeiende Viooltjes in potten zijn des winters een waar sieraad in de kamer, doch — er wordt weinig werk van gemaakt, waar het aan licht weet. Schrijver niet, maar wel, dat men ze veel te weinig in de kamers ziet.

Zou het ook kunnen zijn, dat velen mijne ondervinding deelen? Voor vele jaren reeds kweekte ik de *Viola odorata*, doch, hoe krachtig ook groeiende, zag ik er zoo spaarzaam een bloempje aan, dat ik het weinig meer schatte dan onkruid, en het opruimde.

Mijn opvolger, meer werk van vaste planten makende dan ik, schafte zich haar weder met eenige variëteiten, aan, waarvan ik mij alleen den nienwen »The Czar« herinner, doch ook bij hem heb ik van allen

slechts spaarzaam bloemen gezien. Het zit niet in den groei, want die is vrij sterk. Ook hij maakt er dus weinig of geen werk meer van.

Kan dat nu in de grondsoort zitten? Of is die bloei niet zoo rijk als Schrijver in No. 38 aangeeft? Wie der lezers van *Sempervirens* zou dat kunnen en willen ophelderen?

En nu nog iets anders, en wel over Uw stukje de »Promotie van den Vlierheester«. Ja, waarlijk! toen ik daar las van een paars-bloeiende Vlier, ben ik in lach geschoten. 't Is toch gek, als iemand schrijft over zaken waar hij geen voldoende kennis van heeft. Gij zegt aan het slot van dat stukje, dat het U niet duidelijk is, wat er bedoeld wordt met »de Marly« en »de Koningsvlier«. Ik zal zeggen, wat ik er van weet.

Reeds lang geleden won men van de *Syringa vulgaris* eene verscheidenheid, die met grootere purper violette bloemtrossen bloeide, en die den naam kreeg *S. Marliensis*. Later kwam er een die bleek is en bij het verbloeien geheel wit wordt. Deze kreeg den naam *S. Marliensis alba*. Deze naam zal wel valsch zijn, want de bloemtrossen zijn veel kleiner, en zij bloeit milder.

In den handel ontvangt men deze nu dikwijls onder den naam *S. Marliensis* en dus geeft dit verwarring. De Schrijver van het door U geciteerd stukje zal echter de echte *Marliensis* bedoelen, waar hij — naar waarheid — zegt, dat de paars-bloeiende het meest geschikt zijn om geforceerd te worden.

Wat die »Koningsvlier« betreft, dit is vermoedelijk niets anders dan de schoone *Syringa Charles X*, die tot op dit oogenblik een der geachtste treksoorten is.

Hiermede ben ik als altoos,

tt.

C. DE Vos.

De Promotie van den Vlierheester.

Aan de Redactie van »*Sempervirens*«.

Geachte Redactie!

Met genoegen las ik in uw No. van 26 September »De promotie van den Vlierheester«, ook omdat dit stukje mijne overtuiging bevestigt, dat de groote bladen er wel eens aan mogen denken, om voor de rubriek »tuinbouw« een der zaken kundig Redacteur er op na te houden, willen zij niet van tijd tot tijd hunne lezers op dwaasheden onthalen, wat op dit gebied maar al te dikwijls het geval is.

Dat nu echter onze schalksché W., (ik

meen dit initiaal te herkennen) die het zoo vreemd niet vindt, dat een dagblad-vertaler »Flieder« voor Vlier houdt, ter nadere informatie de Dames verwijst naar de Redactie van *De Amsterdammer*, die — getuige de opname dezer vertaling — ook het verschil tusschen Vlier en Sering niet schijnt te kennen en dus al even slecht op de hoogte is — zie, dat is nu wel een beetje erg; immers op die wijze worden de Dames van den wal in de sloot gestuurd.

Had de heer W. — faute de mieux — de Dames nog maar naar mij verwezen, dan zou ik met de meeste voorkomendheid het beetje, dat ik er van weet, verteld hebben, en dit is: dat de *Syringa de Marly* — in Frankrijk en België onder dien naam overbekend, en aldaar van af November bij duizendtallen in bloei getrokken — met onze *Syringa vulgaris* oppervlakkig niet veel verschil oplevert. —

Kortelings in België zijnde, zag ik onder Brussel een onafzienbaren hoek van deze soort; planten van zeven jaar oud en geheel tot forceeren gereed. — Met zorg was alle jaren het fijne hout er uit gesnoeid, zoodat het nu struiken waren met 12 tot 20 stevige, opgaande takken, aan de uiteinden allen zonder onderscheid met krachtige bloemknoppen (voor het geoefend oog zeer goed van bladknoppen te onderscheiden) overdekt. Eenig verschil met onze gewone *S. vulgaris* kon ik noch in blad, noch in groeiwijze ontdekken; zij worden als onze boeren Sering uit wortel gekweekt; — het ligt vóór de hand, dat met gemelde zorgvuldige behandeling — wanneer ze goed geforceerd worden en dat kunnen ze daar! — de bloemtrossen heel wat grooter is dan wij van de *S. vulgaris* gewoon zijn. —

Niettemin erken ik, dat in de Fransche Prijscouranten behoudens de *S. vulgaris*, ook de *S. de Marly* afzonderlijk vermeld wordt en hooger in prijs staat.

Met de »Konings-Vlier« zal vermoedelijk de *Syringa Charles X* bedoeld worden, die voor zeer vroeg forceeren ongeschikt, echter in de eerste maanden des jaars de *S. de Marly* overtreft door veel grooter nagels en zwaarder bloemtrossen.

Naar mijne schatting worden gemelde soorten verre overtroffen door de, in de laatste jaren in den handel gekomen, *S. Marie Legray*, die door *De Amsterdammer* gevoegelijk »de Dames-Vlier« genoemd zou kunnen worden.

Deze variëteit heeft de goede eigenschap reeds als tweejarige oculatie bloemknop te zetten; laat zich zeer vroeg forceeren en heeft

zulk een vlekkeloos, witte, lang gerekte bloemtros, dat zij alle andere variëteiten in de schaduw stelt. —

Ik heb er mij dan ook op ingericht tegen het aanstaande seizoen van deze »Dames-Vlier« een massa te »trekken«, en hoop, in December, belangstellende dames er in natura volop kennis mee te doen maken. —

R., Sept. 1890.

J. C. DE L.

Orchideeën.

Houtskool voor Orchideeën.

Veel, zeer veel wordt houtskool aangera- den en ook gebruikt bij de cultuur van Orchideeën en in vele opzichten mag het ook wel als bepaald nuttig beschouwd worden. Toch zagen we een practicus in een der Engelsche bladen het gebruik er van afraden en met o. i. ook gegronde redenen.

Hij verkiest verreweg het gebruik van schoone nieuwe potscherven, om er de wortels der Orchideeën over en langs te laten groeien.

Hij zegt, de scherven drogen even snel uit als de grond (vezel-), de wortels der Orchideeën willen gaarne nu en dan eens droog zijn; houtskool echter doet dat niet. Het behoudt de vochtigheid en is nog niet droog, wanneer men de plant weer moet begieten, de wortels zijn dus standvastig vochtig op die plaats, wat ten laatste ten gevolge heeft, dat ze voor hun tijd rotten. Ook daardoor wordt de houtskool, die juist gebruikt wordt om het zuur worden tegen te gaan van den grond, zelf zuur. Bij Varens, Anthurium en dergelijke is het natuurlijk een ander geval. Mij dunkt dit is wel waard eens overwogen te worden.

Parijs, September.

H. J. GOEMANS.

Koude-kas.

Lapageria's.

Het is zeer opvallend, dat, als men een paar jaren in Engeland heeft doorgebracht, waar men de koude kassen van binnen bekleed heeft met bovengenoemde plant, men ziet, hoe weinig gebruik er men in ons vaderland van maakt.

Een ieder toch, die dit in Engeland of waar dan ook zag, betreurt het zeker met mij, dat men zoo zeldzaam een goed exemplaar aantreft. En wij vragen het U in gemoede, kunt ge U iets schooneers voorstellen, dan een kas, welks dak van binnen bekleed is met een klimplant, die minstens twee maanden in het jaar volop met bloemen getooid is. En hoe? vraagt ge wellicht. Zie, waarde Lezer, hier schieten mijne krach-

ten te kort om U ook maar eenigszins een flauw denkbeeld te geven van het gezicht, dat een kas met rijk bloeiende Lapageria's oplevert. Toen wij het voor het eerst zagen, waren wij als betooverd, en 't kostte ons moeite te gelooven, wat wij in »natura« zagen. Onwillekeurig betastten wij eene bloem of 't wel »natura« was. Men moet weten, dat de bloemen was-achtig zijn, en daardoor krijgt men namaaks-gedachten. De kas, welke wij zagen, was geheel behangen met duizenden bloemen van Lapageria rosea en L. alba, welke op de meest fantastische wijzen door elkkaar waren gegroeid. De bloemen hebben een klokvormige gedaante en hangen als Fuchsia's naar omlaag, zoodat, wanneer men er onder wandelt, men ze allen in de klok kan zien, die tegen de donker

ARUM DRACUNCULUS.

groene, lederachtige bladeren prachtig uitkomen. Wij herhalen het, dat men het moet gezien hebben om te kunnen gelooven, wat een schoonheid eenige van die planten kunnen teweegbrengen.

De koudste natuurbewonderaar wordt warm bij 't aanschouwen, en de ware liefhebber? Hij gaat in stille bewondering de kas door, van verbazing, geen woord kunnende uiten, totdat eindelijk zijn gemoed overstelpt en het er overluide uitkomt: Hoe prachtig, hoe eenig schoon is dat!!!

Ja, zeide mij dezer dagen een tuinbaas, het is onuitsprekelijk mooi, maar.... wij kunnen hier niet met de planten terecht. Meermalen heb ik het geprobeerd, 't is mij tot heden nog niet kunnen gelukken een

goed gezonde *Lapageria* te kweken. Schrijf er eens een stukje over, liet hij er direct op volgen, en dan 't liefst in beide Tuinbouwbladen, opdat het zooveel mogelijk bekend worde.

Tegen het eerste had ik niets in te brengen, tegen het laatste echter wel. Heeft het mij heel wat moeite gekost, in dezen drukken tijd, dit stukje voor de pers gereed te maken, het voor twee bladen te doen, is niet wel mogelijk.

Daar de beide Tuinbouwbladen mij even lief zijn, viel het mij moeilijk te beslissen aan wien dit epistel aan te bieden, waarvan het gevolg was, dat er eene eigenaardige trekking op mijn kamer plaats had, die besliste het aan *Sempervirens* op te zenden, met het beleefd verzoek daarvoor een plaatsje in te ruimen.

Wij achten het niet noodig verder de verdiensten der bloem uit te pluizen, alleen willen wij nog zeggen, dat deze altijd met een zeer dunne laag was overdekt is, dat zij afgesneden zijnde van langen duur is, en in Engeland van 10 tot 20 ct. per stuk opbrengen.

Wil men dus eene koudekas met een allerliefste klimplant versieren, men neme *Lapageria*'s, die in de eerste plaats daarvoor in aanmerking komen. Het is een groote fout die toch zoo dikwijls in praktijk gebracht wordt, dat, als men een *Lapageria* koopt, die veel te spoedig in den vollegrond wordt gezet.

Het is oneindig beter, dat, aler men een gewone handelsplant in den vollen grond zet, men deze een paar jaren in een pot kweekt, welke, naar omstandigheid van de plant, gemakkelijk verwisseld kan worden. Te veel voedsel in eens kan de plant niet verteeren; de aarde wordt bijgevolg zuur, de plant gaat kwijnen en sterft. Heeft men soms geen plaats in de kas, kweekt dan een specimen in een pot, wat ook zeer goed gaat. Wij hebben op verschillende tentoonstellingen in Engeland wel eens prachtplanten gezien, die U den hoed van 't hoofd zouden doen nemen, 't is daarom, dat wij met de meeste bescheidenheid de betrokken tentoonstellings-commissiën aanraden een vraag in hun programma te plaatsen, voor een of twee fraai gekweekte *Lapageria*'s.

De *L.* is, zooals wij reeds gezegd hebben, een koudekas-plant en kan zelfs, zonder gevaar, een paar graden vorst doorstaan. Toch achten wij het voor Nederland niet goed dit in praktijk te brengen, om de eenvoudige reden, dat, wanneer de *L.* laat beginnen te groeien, 't hout niet rijp wordt, de

bloemen de heldere kleur niet verkrijgen en de *L. alba* zelden onder die omstandigheden zuiver wit is; er loopt dan een groene tint door. Heeft men een sterk exemplaar, dat uitgeplant kan worden, zoo make men daarvoor een gat in de kisting der kas, niet te kort bij de verwarmingsbuizen, en van minstens een vierk. Meter oppervlakte.

Het spreekt van zelf, dat dit, alvorens men tot planten kan overgaan, goed gedraineerd dient te worden met schoon gewaschen potscherven, houtskool, etc.

Nu gaan we grondmengsel klaarmaken. Dit wordt verschillend gedaan, wij zagen goede resultaten met ouden graszodengrond en peat, waar flink wat wit zand door gewerkt werd, een pot vol beendermeel en grof geslagen stukken zandsteen kunnen hier bijgevoegd worden. Dit compost moet zoo ruw mogelijk gelaten worden, in geen geval ziften, verder de plant er stevig inzetten. Om de bovenlaag gezond te houden, legge men rondom de plant ook wat stukken zandsteen en houtskool, welke jaarlijks — even als de bovenste laag aarde — ververscht moet worden. De kas zal nu op pl. m. 50° Fahr. dienen gehouden te worden; ook zal men wel doen in 't oog te houden, dat de nieuwe scheuten ongeveer klaar moeten zijn, alvorens men schaduw begint te geven, hetgeen toch in elk geval zeer weinig moet zijn. De scheuten moeten zorgvuldig aangebonden worden, terwijl men de overtolligen uitsnijdt. Het is goed jaarlijks de sterk gebloeid hebbende scheuten wat in te snijden tot op een goed oog; niet alleen voorkomt men daardoor het insterven der takken, maar men houdt de plant sterk. Een paar malen in het voorjaar wat mestwater, vermengd met wat roet toe te dienen; is zeer aanbevelenswaardig. Spuiten is in het voorjaar een eerste vereischte, en men kan dit gerust een paar malen daags doen. Het bevordert den groei, en houdt de plant schoon, waar zich gaarne luizen van allerlei soort op vestigen. Bespeurt men echter deze ongenode gasten, zoo is een flinke beroeking met tabak ongetwijfeld een der radicaalste geneesmiddelen. De vermenigvuldiging geschiedt door zaaiing en afleggers, zooals men dat met anjelieren doet. Zijn er onder de lezers die eenige ondervinding met deze plant hebben opgedaan, zoo zullen die velen met mij verplichten daarvan mededeeling te doen.

Haarlem, 21 Sept.

J. K. B.

De Nederlandsche Tuinbouw in het Buitenland.

In No. 40 van *Sempervirens*, vindt men op bladz. 478 een zeer lezens- en behartig-

gingswaardig ingezonden stukje van S. S., omtrent de wenschelijkheid datgene wat in Nederland op tuinbouwgebied voorvalt, meer bekend te maken in het buitenland. Door sommigen hier te lande worden in die richting reeds sedert jaren pogingen aangewend, maar er kan zeker meer gedaan worden. Intusschen wordt aan den voornaamsten wensch van S. S., namelijk om de Verslagen der Vaste Commissie in de buitenlandsche tuinbouwbladen te doen opnemen, nu reeds zooveel mogelijk voldaan. Sedert den aanvang der bijeenkomsten wordt vanwege het Hoofdbestuur zorg gedragen dat door den algemeenen Secretaris beknopte Verslagen der bijeenkomsten in verschillende talen aan de voornaamste tuinbouworganen in verschillende landen worden toegezonden. Een getrouw lezer der Buitenlandsche tuinbouwpers zal de gevolgen daarvan zonder twijfel hebben opgemerkt. Zoo vindt men b.v. van de eerste bijeenkomst van 29 Juni 1889 melding gemaakt in *Journal of Horticulture* van 10 Oct. blz. 319, in *the Gardeners' Chronicle* van 5 Oct. blz. 389 en in de *Illustrirte Monatshefte* blz. 375. De bijeenkomst van 10 Sept. 1889 is vermeld in *the Gardeners' Magazine* van 5 Oct. blz. 604, *the Journal of Horticulture* van 10 Oct. blz. 319, *the Gardeners' Chronicle* van 5 Oct. blz. 389 en de *Illustrirte Monatshefte* blz. 375—376. Berichten omtrent de 3^e bijeenkomst van 23 Oct. 1889 zijn opgenomen: *the Gardening World* van 30 Nov. blz. 196, *the Gardeners' Magazine* 30 Nov. blz. 748, *the Gardeners' Chronicle* 30 Nov. blz. 638 en *Illustrirte Monatshefte* 1890 blz. 125—126. Omtrent de 4^e bijeenkomst van 3 December 1889 vindt men mededeelingen, in *the Gardeners' Magazine* van 11 Jan. 1890 blz. 14, in *the Gardeners' Chronicle* van 11 Januari 1890 blz. 50, in de *Illustration horticole* 31 Dec. 1889 blz. 110.

De 5^e bijeenkomst van 12 Febr. 1890 wordt besproken in de *Wiener Illustrirte Gartenzeitung* 1890 blz. 173. De zesde bijeenkomst van 18 Maart II. is vermeld in de *Illustration horticole* 1890 blz. 43, waar tevens de 7^e bijeenkomst van 15 April II. wordt behandeld. Ook van de latere bijeenkomsten vindt men hier en daar dergelijke berichten, zoo nog onlangs een uitvoerige mededeeling over de bijeenkomsten van 17 Juli en 26 Augustus in *the Gardeners' Magazine* van 4 October II. blz. 600 en een dergelijke omtrent de bijeenkomst van 19 Juni II. in de *Gartenflora* van 1 Sept. 1890 blz. 482—483. Intusschen blijkt dat niet

altijd de verstrekte mededeelingen worden opgenomen, dat sommige tijdschriften dit ongeregeld doen en anderen het geheel nalaten. De reden daarvan is moeielijk na te gaan, plaatsgebrek kan er de oorzaak van zijn. Intusschen is het toch raadzaam op den ingeslagen weg voort te gaan, en naarmate de bijeenkomsten aan belangrijkheid winnen, zullen ook buitenlandsche vakbladen, zoo ze op de hoogte van hun tijd willen blijven, wel genoodzaakt worden, er nota van te nemen. Echter is het zeker wenschelijk dat ook op andere wijze de uitkomsten der bijeenkomsten der Vaste Commissies in het buitenland worden bekend gemaakt, en naar wij vernemen, is de aandacht van het Hoofdbestuur hierop reeds gevestigd.

Het hoofddoel der geregelde bijeenkomsten te Amsterdam, waar met der tijd al wat er op tuinbouwgebied in Nederland nieuw of bijzonder merkwaardig te vinden is, behoort te worden tentoongesteld, is den vakman en den liefhebber de gelegenheid te verschaffen op gemakkelijke wijze zich op de hoogte te stellen en te houden van den vooruitgang op dit gebied, en tegenover het buitenland te constateeren dat Nederland op tuinbouwgebied niet alleen bij andere volken niet achterstaat, maar er naar streeft zijn ouden roem van uitnemendheid te blijven handhaven. Daarom hoe algemeener de deelneming aan de inzendingen is, des te beter, vandaar ook dat het van gewicht is er alle nieuwe of merkwaardige planten tentoongesteld te zien, hetzij ze door de inzenders zelf gewonnen, hetzij ze door hen direct van de groeiplaatsen zijn ingevoerd, hetzij ze door inzenders in het buitenland werden aangekocht van hen die ze daar in den handel hebben gebracht.

Op deze tentoonstellingen moeten aan al deze planten gelijke rechten worden toegekend, het is hier te doen om uitbreiding in vooruitgaanden zin van het gebied der kweeking en hoe meer nieuwigheden, van welken oorsprong ook, op onze bijeenkomsten het *allereerst*, het buitenland medegerekend, worden tentoongesteld, des te beter voldoen de zamenkomsten aan haar doel. De vraag of eigen gewonnen planten bijzondere onderscheiding verdienen, staat op zich zelf en behoort niet in het algemeen kader dezer bijeenkomsten te huis. Zij is zeker de aandacht ten volle waardig en zoo de behoefte zich mocht voordoen, aan de inzenders van dergelijke gewassen extra belooningen toe te kennen, zou daaromtrent eene afzonderlijke regeling moeten worden in het leven geroepen. Ik veroorloof mij dit punt hier mede aan te stippen, omdat het schijnt

dat omtrent deze zaak bij enkele leden der Vaste Commissiën op de laatste bijeenkomst eene afwijkende meening bestond, en mede mijne opinie is gevraagd, die ik in den hierboven omschreven zin ook toen heb medegedeeld.

J. H. K.

De Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam.

Men vraagt ons van verschillende zijden: Wat denkt gij van de Chrysanthemum-Tentoonstelling? Zal zij slagen? Zal er veel worden ingezonden? Zal het ingezondene voldoen? enz.

Die vragen doen ons genoogen, dewijl zij belangstelling toonen; een mate van belangstelling zelfs, die zich slechts zelden zoo krachtig openbaart.

De Chrysanthemum-Tentoonstelling wordt inderdaad met verlangen en nieuwsgierigheid te gemoet gezien. Er zijn vele kweekers bezig zich een verzameling van Chrysanthemums aan te kweken en dat die ook gaarne kennis nemen van de uitkomsten, die anderen tot hiertoe verkregen, spreekt van zelf.

Als wij onze meening zullen zeggen, dan schijnt het ons toe dat deze Tentoonstelling een volledig succes zal hebben; dat er veel zal worden ingezonden en dat menigeen verbaasd zal staan over hetgeen er te zien zal zijn.

De Tentoonstelling zal gehouden worden in het gebouw der Schilderijen-Tentoonstelling op het Damrak, dat door het Stedelijk Bestuur kosteloos wordt afgestaan. Dit gebouw bevat 8 ruime zalen, die uitnemend geschikt zijn voor deze Tentoonstelling en daarbij is het in het hart van de stad gelegen, in de onmiddellijke nabijheid van het Centraal-Station.

De Afdeeling Amsterdam der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde verdient waardeering voor de wijze, waarop zij deze Tentoonstelling heeft op het touw gezet.

Tentoonstelling te Utrecht.

De Afdeeling Utrecht van het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde gordt zich aan, het 50 jarig bestaan van het Genootschap op waardige en gepaste wijze te vierën, en wel door het houden van een hoogst belangrijke Tentoonstelling van 23 tot 26 April 1891, in het Park Tivoli, te Utrecht.

Het Programma, dat blijkbaar met veel zorg bewerkt is, kwam ons dezer dagen ter hand.

Het begint met 8 vragen voor Orchideeën, waarvoor hooge prijzen worden uitgelooft, ter waarde van f 1200. Dan volgen Warme-

kasplanten, Koude-kasplanten, Bolgewassen en Bouquetten. Het totaal bedrag der prijzen blijft niet ver beneden de f 4000.

Er behoort moed toe om zulk een Tentoonstelling in het leven te roepen en daarom ontvange het wakkere bestuur der Afdeeling onze oprechte hulde, met de wensch dat deze eenenvijftigste Tentoonstelling in ruime mate zal beantwoorden aan de daaraan besteed wordende zorgen en een voor ieder duidelijk getuigenis afleggen van den vooruitgang van den Tuinbouw.

Vrije invoer van bloembollen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

In het *Weekblad voor Bloembollencultuur* lezen wij de verblijdende mededeeling dat voortaan in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika geene rechten van bloembollen zullen geheven worden.

Wij hebben er dikwijls op gewezen hoe belangrijk de uitvoer van bloembollen van ons land naar de Vereenigde Staten was, niettegenstaande het zeer drukkende inkomend recht. Het is te verwachten dat, nu deze belemmering van den handel uit den weg geruimd is, de vraag zal toenemen en dat kweekers en handelaars daardoor zeer zullen worden gebaat.

Een Lente in het Najaar.

Op verscheidene plaatsen op de Parijsche Boulevards en pleinen doet zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat velen der Kastanjeboomen, welke reeds lang hun blad verloren (in Juni waren ze bijna overal reeds bruin), weer aan het spruiten zijn geraakt. Warm is het hier anders niet geweest, wel vochtig. Zeer veel boomen vertoonen enkele ontloken knoppen, verscheidene hebben geheel groene gedeelten en weer anderen zijn geheel en al met blad en bloem bedekt. Wat er van de laatsten komen moet is moeilijk te zeggen. Ze hebben natuurlijk slechts zeer weinig knoppen voor de lente over; wat nu gegroeid is rijpt niet meer en zal met de eerste goede vorst geheel doodvriezen. De meeste dezer meestgevoerde boomen bevinden zich op de hoeken der straten. We teekenden er enkelen van op en hopen die in het volgende voorjaar nauwkeurig na te gaan. Platanen, Iepen, Ailanthus, Pterocarya, etc. staan nog vol in 't blad. Voor eene stad als Parijs schijnen de Kastanjeboomen dus wel minder geschikt, hoe fraai ze anders ook een korten tijd in het voorjaar wezen mogen. Die, welke in squares (kleine beplante publieke

stadstuinen), of in parken staan, blijven veel langer groen.

In de »Jardin des Plantes« zijn lanen van zeer oude Linden (*Tilia europæa*); ook deze werden vroegtijdig bruin en hadden eene maand of zoo geleden al hun blad verloren. Sedert dien tijd zijn ze weer aan het spruiten geraakt. Al zij het niet zoo sterk als de Kastanjes, zoo was het hier nog regelmatig, en genoeg om iemand eerder aan het voorjaar dan aan den ras naderenden winter te doen denken.

Parijs, 26/9 '90.

H. J. GOEMANS.

Boekerij. ¹⁾

In de jongst gehouden Algemeene Vergadering van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde is besloten tot het stichten eener Boekerij, welke omvatten zal:

1°. Al wat in ons land op het gebied van Tuinbouw en Plantkunde het licht zag en zal zien.

2°. Alle bijdragen, welke voor de geschiedenis van de beoefening dier vakken in ons land belangrijk zijn.

Met het eerste zijn bedoeld alle drukwerken, o. a. ook afdrukken uit tijdschriften; met het tweede schriften, zooals archieven van hier bestaan hebbende of nog bestaande Vereenigingen, Genootschappen of Maatschappijen tot behartiging van voormelde vakken; reglementen, notulen, enz., van hier gehouden groote of in eenig ander opzicht belangrijke tentoonstellingen, brieven, zoo mogelijk, portretten van bekende beoefenaars dier vakken, etc.

Tot allen, die de waarde van zulk eene verzameling beseffen, wordt nu de uitnodiging gericht tot medewerking, om aan bedoeld besluit uitvoering te geven. Dit kan geschieden, indien ieder, die daartoe iets van het zijne aanbrengen wil en kan, dit hierheen, *franko*, toezendt, onder het volgend adres: »Aan de Universiteits-Bibliotheek; Singel, te Amsterdam; ter beschikking van Dr. D. J. COSTER.« Zoodra er namelijk een eenigzins beteekenende voorraad zal ontvallen zijn, zal, bij op te maken contract,

¹⁾ Wij ontvingen deze mededeeling van den heer Dr. Coster, die eindelijk zijn onvermoeide pogingen om ook anderen tot de overtuiging te brengen van het belang eener Bibliotheek voor de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde in zooverre bekroond zag, dat men — zij het schoorvoetend — tot het maken van een begin besloot. Veel zal nu afhangen van de belangstelling der leden, die in staat zijn deze pogingen door toezending van boeken krachtadig te steunen. Om dat te bevorderen nemen wij gaarne het onderstaande ook in ons blad op.

R.M.

met voormelde instelling, welke daarvoor de voldoende ruimte beschikbaar heeft, eene overeenkomst gesloten worden, om de *Boekerij van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde*, volgens de bij haar vigeerende bepalingen, op te nemen. De zorg voor het bewaren, kennis nemen en uitleenen van het voorhandene neemt zij dan op zich, onder contrôle en bijstand van hem, die zich te dien einde beschikbaar heeft gesteld. Deze heeft het voornemen, in het Weekblad der Maatschappij op bepaalde tijden opgaven te leveren van hetgeen er zal zijn ingekomen. En dit niet alleen, om een overzicht te leveren van het dan aanwezige, maar ook tot opwekking, om aan te vullen, wat er nog ontbreekt mocht. Zijn er genoegzaam bouwstoffen voorhanden, dan zullen deze in stelselmäßig geordende catalogi worden bekend gemaakt.

Dr. D. J. COSTER.

Amsterdam, 22 September 1890.

Verschillende mededeelingen.

In de havenplaatsen en aan de spoorwegstations in Oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen hebben tegenwoordig belangrijke verzendingen van aardappelen plaats. Duizenden mudden worden per scheepsgelegenheid, naar Holland verzonden, vanwaar veel vraag bestaat, om in de behoefte aldaar te voorzien; ook per spoor naar België gaan verscheidene waggons heen. De prijzen, in het eerst ongeveer f2.— per 100 kilo, stegen spoedig tot f3.— en blijven steeds stijgende.

In de Betuwe was het in de laatste dagen druk met den handel in noten. Tal van handen waren bezig om dat fruit te plukken, wat menigen arbeider een goed dagloon bezorgde. Dagelijks werden honderden HL. afgeleverd. De prijs der noten, welke in den beginne tot f5.— per HL. was, daalde echter in deze week tot f4.— hier en daar zelfs tot f3.50.— Ook in aardappelen neemt de handel toe; de prijzen zijn stijgend. Blauwe soorten worden betaald tegen f2.80.— à f3.— en sommige puike soorten zooals de lange Wolkammers tegen f5.— per HL. Over het algemeen genomen valt de oogst echter zeer tegen.

Te Kastrikum en omstreken is tegenwoordig het veldsaladezaad een belangrijk artikel van landbouw geworden. De cultuur daarvan wordt jaarlijks uitgebreider. Het wordt nu van f25.— tot f30.— per 50 kilo opgekocht; verleden jaar steeg de prijs van f40.— tot f60.—

Het product wordt op het droogste zand geteeld en vereischt veel bemesting.

De Poeldijksche Bloembollen-Vereeniging heeft voor 't volgend jaar nu reeds ruim tweemaal meer bedden met bloembollen genoteerd voor de veilingen dan dit jaar verkocht werden.

De heer Waldeck, te Loosduinen, Secretaris der Nederlandsche Maatschappij van Landbouw, heeft een Zilveren Medaille uitgelooft voor de fraaiste Tulpen, door de leden gekweekt.

De druiven in de open lucht of natuurdruiven, zooals de tuiniers zeggen, hebben nog kans terecht te zullen komen; eerst was er niet de minste hoop dat ze rijp zouden worden, doch door het prachtige weder in de laatste tijd komen ze verbazend vooruit.

Dit weder komt ook de andere vruchten zeer ten goede na al de koude, natte dagen van den afgelopen zomer.

De druiven onder glas of raamdruiven geven dit jaar bevredigende uitkomsten, de prijs is ook iets hooger dan het vorige jaar.

In de week, eindigende met 20 September waren aan het station te Bovenkarspel aangevoerd 160 duizend stuks bloemkoolen. Reken men daarbij wat per schip naar de groote steden wordt vervoerd dan komt men tot het besluit dat de bloemkoolteelt daar in den omtrek nogal wat te beduiden heeft. De meeste bloemkool die daar tegenwoordig wordt geteeld is van de soort Groenewegens Eclipse, een soort die voortreffelijk blijft voldoen.

Vierhonderd bloemisten uit den omtrek van Berlijn, die daar voor eenigen tijd vergaderd waren, hebben eenparig besloten tot onderteekening van een verzoekschrift aan den Rijksdag, waarin een heffing van inkomend recht wordt verzocht op alle tuinbouw-artikelen. Zooals in het verzoekschrift wordt uitgedrukt, bevindt de Deutsche tuinbouw zich in een zorgelijken toestand. Tot heden had hij zich op den grondslag der vrije mededinging met het buitenland ontwikkeld; in enkele takken had een invoer van het buitenland, in andere daarentegen een groote uitvoer daarheen plaats.

Sedert twee jaar is evenwel de verhouding wezenlijk veranderd, doordat de landen, waarheen Duitsland uitvoert een invoerrecht op tuinbouwvoortbrengselen zijn gaan heffen terwijl Duitsland dit tot heden niet doet.

Holland, België, Frankrijk en Italië, die, evenals Duitsland minder dan vroeger uitvoeren naar Oostenrijk, Rusland, Noorwegen en Zweden om de invoerrechten, die daar worden geheven, hebben nu met hun producten Duitsland overstromd.

Van 1885—1889 is de invoer van levende planten toegenomen met ruim 56, de uitvoer daarentegen slechts met ruim 5%; de invoer van afgesneden bloemen met 360, de uitvoer slechts met bijna 29% en de invoer van groenten met 126, de uitvoer slechts met 55%, enz.

Het is voor de Nederlandsche bloemisten en groentenkwekers niet te hopen, dat door den Rijksdag gevolg gegeven wordt aan dit verzoekschrift, want Duitsland is tot heden een flinke afnemer van vele onzer producten; vooral uit de omstreken van Nijmegen en een groot deel van Limburg mag de uitvoer van

groenten naar Duitschland belangrijk genoemd worden. —

Een reuzenboom werd dezer dagen aangevoerd te San Francisco en bestemd voor de wereldtentoonstelling te Chicago. Er waren niet minder dan drie lange, zware wagens noodig om hem te transporteren, hij woog niet minder dan 70.000 pond en was, alvorens gekapt te zijn, 312 voet hoog. De boom heeft op 28 voet van de grond nog een doorsnede van 20 voet. Hij zal eene eigenaardige plaats innemen op de genoemde tentoonstelling; hij wordt namelijk uitgehoud en in een zaal hersehappen, die 100 personen zal kunnen bevatten. De boom zal door 250 electrische lampen, zowel van buiten als van binnen, verlicht worden, waardoor hij ongetwijfeld een der grootste aantrekkelijkheden der wereldtentoonstelling zal vormen.

Verbetering.

Door een schier onbegrijpelijke vergissing is het artikel in No. 40, over het ingezondene ter Vergadering der Vaste Commissiën op 25 Sept. ll., *on gecorrigeerd* afgedrukt. De meeste lezers zullen dit wel vermoed hebben, want daar is inderdaad niet veel scherpzinnigheid toe noodig. Er is dan ook geen beginnen aan om de verschillende zetfouten op te sommen en ons blijft niets anders over, dan ons te verontschuldigen tegenover onze lezers en niet minder tegenover den geachten schrijver. Een paar correcties zijn echter noodzakelijk.

Op bladz. 474, 2e kolom, staat tweemaal *Anthurium Schillerianum*, natuurlijk moet dit zijn *Scherzerianum*. Voor *Anth. Ferriense* (blz. 475) leze men *Ferriense*; *Cattleya Douwina* moet zijn *C. Dowiana*, *Nymphaea* moet zijn *Nymphaea* en *Crocusmia* moet veranderd worden in *Crocus* (alles op blz. 476), waar voor de heeren Sluis en Groot, Sluis en Groot moet gelezen worden. RBD.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Sipman & van der Goot, te Elst bij Arnhem. Beschrijvende Catalogus en Prijs-courant van Vruuchtboomen.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad”, No. 39, van 27 September.

Officieel gedeelte: Bekroning Vaste Commissiën.

Niet officieel gedeelte: Boekrij. — *Clématis montana*. — *Lobelia Cavenillesii*. — Het aanaarden van boomen. — *Orchidaceae*. — Ingezonden. — Verslagen van vergaderingen. — Elk wat wils. — *Primula obconica* vergiftig? — *Streptocarpus*-hybriden. — Weeknieuws. — Correspondentie.

No. 40, van 4 October.

Officieel gedeelte: Rectificatie der Vaste Commissiën. — Adressen. — Vergaderingen der Bloemen en Planten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Verslag der Vaste Commissiën. — Loam of graszodengrond. — *Achimenes*. — *Orchidaceae*: *Calanthe Mylesii*. — Coniferen: De Kauri-boom. — Groententuin: *Stachys tuberosa*. — Elk wat wils: *Centropogon Lucianum*. — Weeknieuw. — Internationale Tuinbouwtenoontelling te Dresden. — Prijscouranten. — Vergadering eener Afdeeling.

Beemster UIEN.

Te Koop pl. m. 125 Mud
pauke blanke Winteruien,
prachtig van stuk, en 100 Kilo
Chalotten.

Te zien of franco te bevragen
bij A. LANGEREIS, Landbou-
wer, Beemster. 1164

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1165

**NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
„Corona”,**

Opvolgster van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

**BLOEMWERKEN
VAN 1166
Kunst en Smaak.**

GROENEWEGEN & Co.,
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zand- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd
en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die
van gewone houtsoorten ge-
maakt. De maten zijn buiten-
werks genomen en de prijs is
per stuk berekend. 1167

Hoog en breed 24 cM.	1.15
" " 29 "	1.30
" " 32 "	1.60
" " 36 "	2.30
" " 40 "	3.40
" " 45 "	4.10
" " 50 "	4.70
" " 55 "	6.50
" " 60 "	8.—
" " 65 "	10.—
" " 70 "	12.—
" " 75 "	15.50
" " 80 "	18.75
" " 90 "	22.75
" " 100 "	29.—

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,
1168 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f3.50.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.
1169 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

TUINBOUWLECTUUR.

R. C. AFFOURTIT JZN., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk
f 0.80

GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste
duizend > 0.35

A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . > 0.30

DR. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrij-
ving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch,
van Th. RÜMLER > 1.50

J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van
den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W.
OTTOLANDER, 8e druk > 1.75

LEONARD A SPRINGER. De Kamertuin voor onze
vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van
H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten,
onderhouden enz. van Tuinen > 1.80

H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk > 1.80

Ne, ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwer-
franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER,
Rokin 70, Amsterdam. 1170

Prijzvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide
RAFFIA, per 3 kilo f1.40, per
5 kilo f2.25 franco per post.
Bij groote hoeveelheden zeer
billijk. 1160

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Bij de uitgever, F. KLEEU-
WENS & ZOON, te Gies, is
verschenen:

HANDLEIDING

VOOR

Houtkoopers, Houthandelaars en
Eigenaars van Boomen,

om gemakkelijk de

waarde van hout op stam

te berekenen, bewerkt door A.
NIJSSSEN, landbouwer te Ka-
pelle.

Portefeuille-formaat, in was-
doek, 50 ct., fr. p. post 52½ ct.

Verkrijgbaar bij alle boekhan-
delaars. 1161

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 1162

RAFFIA.

De beste, zachtste en voor-
deeligste bindbast.

Per kilo f0.70, per 10 kilo f6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhande-
laars, Linnaeusstraat 55, Am-
sterdam. 1163

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

Welriekende Violtjes.

1164

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	f. 10	f. 25	f. 100
ALBA	1.40	3.00	10.00
AUGUSTA	1.40	3.00	10.00
COERULEA	1.00	2.00	10.00
DE RUSSIE	1.50	3.25	12.00
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40	3.00	10.00
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50		
WILLIUS CÉSAR	1.80	3.50	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50	5.50	
RUBRA	1.40	3.00	10.00
THE CZAR	1.40	3.00	10.00
VICTORIA REGINA	1.80	3.50	12.00
VIOLETTE DE PARIS	1.80	3.50	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen		2.50	

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	f. 10	f. 25	f. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	1.80	3.50	
ARBOREA FL. PL.	1.40	3.00	10.00
BELLE DE CHATENAY	1.50	3.25	12.00
BELLE DE FONTENAY	1.80	3.50	
COERULEA PLENA	1.40	3.00	10.00
DEUTSCHE KAISERINN	2.50	5.50	
KING OF VIOLETS	1.50	3.25	11.00
MELLE BERTHE BARON	1.50	3.25	12.00
PARMENSIS	1.85	4.00	
PURPLE KING	2.50	5.50	
RUBRA PLENA	1.50	3.25	11.00
RUHM VON CASSEL	1.80	3.50	
SWANLEY WHITE	1.80	3.50	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen		3.00	10.00

**DE KOSTER,
AMSTERDAM.**

FABRIEK VAN

1165

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk
gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels,
2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

No. 42. · VRIJDAG 17 OCTOBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

EEN TUINMAN,

P. G., bekwaam in alles wat tot het vak behoort, voorzien van gunstige getuigen, zag zich gaarne geplaatst als **BAAS** op een buiten. Gelieve te adresseeren onder motto »Baas« aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1187

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

Opvolger van GROENEWEGEN & Co.,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1188

Kunst en Smaak.

Wegens vertrek

te koop: eene nette

BLOEMKWEEKERIJ,

bij een groote stad — met veel luxe — zeer geschikt voor Jongelui, met kapitaal.

Adres letter Z Z, bij den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1189

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1190

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van **PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN**. Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,

Kweekerij **TOTTENHAM,**

1191

DEDEMSVAART.

VERKRIJGBAAR:

STAMROZEN op bottelstam, in allereerste kwaliteit.

H. A. VERSCHUREN,

1192

Schrijver van »DEROOS»,

Prijs 75 Cent.

HAPS, N.-B.

Eenige plaatsing.

West-Indische Ananassen.

WEDEROM EENE NIEUWE ZENDING

WEST-INDISCHE ANANASSEN

ontvangen, prijs f 1.50 per stuk.

Prachtige MELOENEN.

NIEUWE BLAUWE DRUIVEN.

PERZIKEN en TOMATEN.

J. P. LISSONE,

1193

Posthoornsteeg, Rotterdam.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma **BLATON-AUBERT**, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij **GROENEWEGEN & Co.** verkrijgbaar. 1194

De Notarissen TROOST & WILDSCHUT, te ARNHEM, zullen op Dinsdag 21 October 1890, bij inzet, en veertien dagen daarna, op Dinsdag 4 November, bij toeslag, telkens des avonds 7 uur, in het Centraalgebouw, in de Bakkerstraat te Arnhem, in het openbaar Veilen en Verkoopen de navolgende, te Arnhem gelegen,

Onroerende GOEDEREN:

Een, aan de Kastanjelaan zeer aangenaam en vroolijk gelegen **HEERENHUIS**, gemerkt No. 31 en 29, met daarnaast liggenden grooten **TUIN**, ingericht tot Kweekkerij en Bloemisterij; welk bedrijf daarin met goed succes wordt uitgeoefend.

Het Huis, voor niet vele jaren gebouwd, zeer goed onderhouden en hebbende aan den Tuin Veranda en Balcon, is ingericht tot benedenhuis en apart bovenhuis. Het bevat: *beneden* vier en *boven* 7 kamers (op de eerste étage twee en suite met rianten uitzichten), verder: keuken met pomp, zolder met dienstbodenkamer, twee kelders, gasleiding, kasten en verdere gemakken.

De Tuin is doorsneden van een loopende beek en voorzien van bloemenserre, orangerie en trekkasten met verwarmings-toestellen. Hij biedt door ligging aan de straat geschikte gelegenheid voor meerdere bebouwing aan.

Het geheel, ter oppervlakte van 980 Centiaren, wordt gesplitst in twee perceelen, die zoowel ieder afzonderlijk, als in massa zullen geveild worden.

Te aanvaarden: het Benedenhuis en de Tuin op 1 December 1890, en misschien vroeger, in gebruik; het Bovenhuis — zijnde verhuurd voor f650. — 'sjaars tot 1 Mei 1892 — op 1. November 1890, in genot der huur.

Betaling 2 Januari 1891.

Het Bovenhuis is iederen Maandag en Dinsdag van 1—3 uur, na vooraf gevraagd belet bij den bewoner, het overige dagelijks, behalve des Zondags, te bezichtigen. 1187

Belangrijke Verkoop, uithoofde van overlijden.

H. A. A. WENNING,

Notaris te Rosendaal, Arrondt Breda,

zal, ten verzoeken der Erven van Waledelgeboren Heer **SCHOLTEN VAN ASCHAT** en echtgenooten Vrouwe **L. WOLDRINGH**, publiek Veilen en Verkoopen:

Het alom bekende Buitenverblijf,

genaamd:

„HUIS TE ROSENDAAL”

met daarbij behorend **RUIM HEERENHUIS**, voorzien van alle gemakken. **REMISE** en **TUIN** omringd door een vischrijken **VIJVER**, **TUINMANSWONING**, **GRAANSCHUUR** met **STAL-LING** voor paarden en hoornvee, **SERRES**, **BOOMGAARD**, prachtige **BOSSCHEN**, waarin ongemeen zware **Eike- en Beuke-beomen**, **DREVEN**, **MOESTUIN**, puike **BOUW- en WEILANDEN**, alles aan elkander gelegen in de kom der gemeente Rosendaal, op 10 minuten afstand van het station van den Staatsspoorweg, aan de straatwegen naar Antwerpen en naar Burgerhout, geheel groot circa 20 Hectaren. Alles is tiendvrij.

Veiling: Donderdag 23 October 1890, in het Café Neuf tegenover het Station.

Finale Verkoop: Donderdag 6 November 1890, in het Huis van Negotie aan de Grootte Markt, beide te Rosendaal, telkens 's middags één uur.

☛ Het strijkgeld ad 1 pCt. wordt op de eerste veiling den hoogsten inzetter contant uitbetaald.

Plans en voorwaarden van verkoop zijn tegen betaling van 50 cent te bekomen ten kantore van Notaris **WENNING** voornoemd, en alle verdere inlichtingen kosteloos. 1188

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1189

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van **M. M. OLIVIER**, Rokin 70 Amsterdam. 1190

SEMPER VIRENS.

No. 42.

VRIJDAG 17 OCTOBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een Bamboe-bosch op Java, I. — Onze Afbeeldingen: *Leucosium aestivum*. (Zomer Leucosium. — *Eranthis hyemalis*. (Winter-Aconiet.) — Brabantse Bellefleur. — *Swainsonia* in den open grond. — De Waterlelie. — *Mesembryanthemum tricolor*. — *Begonia erecta multiflora* variëteiten. — *Euryale ferox*. — *Gardenia Stanleyana*. — Korte aantekeningen uit een Amerikaansch blad. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-Couranten.

Een bamboe-bosch op Java. ¹⁾

I.

HET is een geruime tijd geleden dat ik iets van mij in een Tuinbouwblad liet hooren. De laatste keer bracht ik mijne lezers op den top van den Semeroe, en schetste ik de moeilijkheden, die met de beklimming van dien berg gepaard gaan en het natuurschoon dat men er genieten kan.

Er was toen geen gedachte in ons, dat een dergenen, die mede de op blz. 406 van *Sieboldia* 1883 beschreven uitbarstingen aanschouwde, weinige jaren later door een grootere uitbarsting, waardoor een geheele koffië-onderneming en duizenden bouw's bosch werden bedolven, zou omkomen.

Veel is er sedert dien tijd gebeurd, en van hetgeen ik in dien tusschentijd van Java's schoone natuur mocht zien, hoop ik de lezers van dit blad, indien mij lust en kracht geschonken worden, zooveel in mijn vermogen is mede te doen genieten.

Thans verzoek ik hen mij in gedachten te volgen naar de oostelijkste afdeeling van

¹⁾ Het was mij een aangename verrassing, van mijn vriend T. O., op Pantjoer, te Sitoebondo (Java), wiens initialen aan velen onzer lezers wel bekend zijn, een bijdrage voor dit blad te ontvangen, die zeker onzer lezers niet minder welkom zal zijn, dan zijn belangrijke schetsen van Java's bergstreken dit waren voor die van *Sieboldia*.

Door aan dit stuk de plaats in te ruimen, die ik recht heb als mijn besproken plaats te beschouwen, wil ik natuurlijk niet te kennen geven dat ik al het daarin voorkomende voor mijn persoonlijke rekening neem.

Niet alleen echter om de uitgebreidheid maar ook en voornamelijk om den vorm ervan, achtte ik het voor een paar hoofdartikels geschikt, die tevens een afwisseling geven, welke den lezers vermoedelijk aangenaam zal zijn. De slot-artikels over „Onzen Rots-tuin” kunnen nog wel een paar weken blijven liggen.

Java, naar de vroegere residentie Banjoewangi, nu met Bezoeki tot ééne residentie vereenigd. Van deze residentie is veel te vertellen op allerlei gebied, al wordt Bezoeki, zoolang het onder Nederlandsch bestuur staat, veelal misdeeld.

De Nederlanders hadden het nauwelijks veroverd, of het werd voor een luttele som gelds aan een chinees verpacht; later weer onder direct bestuur gebracht, was er van aanleg van voldoende wegen nauwelijks sprake; spoorwegen zijn er nog een desideratum. Een land, zoo ver van Buitenzorg verwijderd, werd licht uit het oog verloren. Laat ons hopen dat, nu wij een landvoogd hebben, die ten minste wil zien, daarin verandering kome. Want waarlijk dit gedeelte van Java is niet zoo onbelangrijk als men wel denkt.

Panaroekan was eertijds de grootste handelsplaats van Oost-Java, daarvan getuigen de verhalen onzer eerste Oostinjevaarders. Blambangan, Panaroekan en Poeger zijn, als zetelplaatsen van eertijds machtige koningen en leenmannen, in de geschiedenis niet geheel onbekende namen; men leze daarover Veth, de Jonge en van Deventer. De Jang, de Raoen en de Idjen zijn onder de bergen van Java niet de minsten; men kan daarvan overtuigd worden door Junguhn. Het stroomgebied van de Sampejan is voor Java vrij uitgestrekt, en vele berggrivieren in Banjoewangi, mogen meetellen, al worden zij thans veelal niet voor landbouw en industrie benut.

Aan natuurschoon is geen gebrek; het Idjen-plateau met zijn kratermeer, zijn warme bronnen, zijn beek van verdund zwavelzuur, zijn uitgestrekte grasvlakten en bosschen, zijn talrijke eruptiekegels en lavastroomen, tezamen vormende de grootste krater der wereld, is wellicht de schoonste en meest woeste bergstreek van Java.

De gronden zijn vruchtbaar genoeg; de suikerfabrieken maken er evenveel en meer suiker dan elders; de tabak van Djember houdt zijn naam op de markt staande; het rijstgewas is in Banjoewangi buitengewoon; de koffiëcultuur, door het gouvèrnements-monopolie bijna geheel gedood, begint onder de leiding van particulieren te herleven.

Zoo ziet men, Besoeki is rijk aan geschiedenis en natuur en kan wederom rijk worden aan landbouw, handel en industrie.

Dit strekke tot inleiding van mijn eerste epistel uit deze gewesten, om naar andere, meer met de strekking van *Sempervirens* overeenkomende onderwerpen over te gaan. Ik hoop met het bovenstaande de belangstelling mijner lezers te hebben gaande gemaakt, en verwacht dus van hen weinig tegenstand, bij het medereizen op onzen bergtocht te ontmoeten.

Het is, onder gewoonte, wederom een tocht in het gebergte, waarde lezers, die wij gaan maken. Hoeveel treurigheid mij het leven ook vaak mocht geven, de lust tot het reizen in het gebergte is nog niet bij mij verdoofd, en nog steeds gaarne onderwerp ik mij aan de ongemakken van zulk een reis, om het gevoel van algeheele vrijheid en van onbegrensde ruimte, die het bosch ons geeft, te genieten.

Wij vertrekken van het koffieland Pantjoer (liggende in de afdeeling Panaroekan) zeer vroeg in den morgen, en gaan te paard dwars over het Idjen-plateau naar Banjoewangi. Over hetgeen wij daar zien en kunnen zien, indien wij ons den tijd gunnen, vertel ik wel eens een volgenden keer; want wat ik nu wil vertellen, handelt niet over prachtige natuur en indrukwekkende landschappen, maar over het nut van een grashalm. Wij blijven dus laag bij den grond, maar ook weer niet zoo laag als gij denkt, want hier groeien grashalmen van 60 voet hoog.

Wij hebben bij de Regeering een perceel woeste gronden in erfpacht aangevraagd, en binnen eenige dagen zal eene Commissie van Regeeringswege dat stuk grond komen inspecteeren. Wij moeten voor de ontvangst dier Commissie alles in gereedheid brengen, en o. a. is het plan om aan de grens van het aangevraagde perceel een tijdelijke woning te bouwen.

Veilig zijn we het Idjen-plateau door gekomen en, na genoten nachtrust in een der bergdesa's van Banjoewangi, trekken wij te voet verder naar het onbewoonde bosch. Wij hebben een dag werk, voor dat we zijn waar we wezen moeten, en daar het eten koken onderweg ons te lang zou ophouden, nemen we voor een dag gekookte rijst mede voor ons en onze kbelie's.

Weldra zijn we de desa of het dorp uit, de sawahs (rijstvelden) voorbij en de gouvernement-koffietuinen door. We merkten op dat de bevolking vrij welvarend is, zoo welvarend als een gewoon Javaansch desa-

man zijn kan; wij zagen dat reeds bijna alle sawahs waren beploegd en enkele reeds waren beplant. 't Is pas October, dus nog ruim de tijd. Voor hen, die niet op de hoogte zijn van rijstcultuur, voeg ik hier nog bij, dat rijstvelden niet zooals tarweakkers met rijst of *gabah* worden bezaaid, maar met rijstplantjes of *padi* worden beplant. Wellicht dat ik later, als ik er de Redactie een genoegene mede doe, nog wel eens met U, lezers, of in dit geval liever lezeressen, *padi* ga planten, maar thans hebben we daartoe geen tijd.

Wij zagen nog dat de gouvernement-koffiecultuur veel handen vergt, voor weinig loon; want zwaar is de ontginning, zwaar de beplanting en het onderhoud, slecht kort van duur de productiviteit, niet van particuliere, maar van de gouvernement-koffietuinen. Wij uiten nogmaals de verzuchting, dat eindelijk eens aan de ongerechtigheid van het gouvernement-monopolie een einde gemaakt worde, en geven der sociaal-democratische partij, die, zooals deze dagen de dagbladen verluidden, het voor den Atjinees opnam, den raad, liever tegen de gouvernement-koffiecultuur te ageeren. Als zij zich toch met Indië wil bemoeien, ~~dan~~ haar dit meer profijt brengen, en wat meer is, het is veel meer haar roeping voor den verdrukten arbeider op te komen, dan voor een oproerigen zeeroover.

Op de gouvernementstuinen volgen nog eenige ver van de desa gelegen droge bouwvelden, in Indië *tagal* genoemd, omringd door opschietend kreupelhout van talloos en of verlaten tegalvelden, en daarna treden wij het bosch in.

De helling van den berg loopt van West naar Oost. Wij trekken in Zuidelijke richting, zoodat wij het gebergte dwars doorsnijden. Het is nu eens dalen, dan weer klimmen; verscheidene grootere en kleinere bergstroomten trekken wij over, waarvan sommigen te doorwaden anderen langs een omgevallen boomstam, die als brug dient, te passeeren zijn, terwijl weer anderen zoo klein zijn, dat wij ze kunnen overstappen.

De plantengroei is gemengd, nu opgaand hout, dan weer bamboe, gemengd met kreupelhout en rotan, maar dat juist door dit gemengde geen bizonderen indruk op ons maakt. Wellicht ook hebben we te lang reeds in en nabij de bosschen geleefd, om met voldoende juistheid en kracht den indruk te kunnen weergeven, die zulk bosch op den nieuweling maakt.

Na een halven dag gewandeld te hebben in een zee van groen, door niets afgewisseld

dan door het wit schuimend water eener snelvlietende bergstroom, en slechts door enkele bloeiende aard-Orchideeën opgevrolijkt, komen we aan in de streek waar we zijn moeten: in het vlakke, zich ver uit strekkende bamboewoud, dat een deel uitmaakt der aangevraagde woeste gronden.

Wij volgen een pad, vroeger door rotanzoekers gebaad, maar thans sedert geruimen tijd niet gebruikt. Het is al bamboe wat wij zien. Geen kleine struikjes, zooals de *Arundinaria*'s en Japansche *Bambusa*'s in Europa vormen, maar breede stoelen van 30 en 40 voet omtrek, bestaande ieder uit 100 à 200 bamboestengels, van 3 tot 6 rijnl. dm diameter en 60 voet hoogte. Zij staan met tusschenruimten van 10 en 20 voet uit elkaar, en zijn, op een afstand gezien, zoo regelmatig gevormd, dat men aan een aanplant zou denken. Maar de werkelijkheid zal het U anders toonen.

Wij bemerken spoedig dat deze aanplant van de natuur al zeer slecht onderhouden wordt. Onderhouden in den zin zooals de tuinlieden dat woord gebruiken, niet zooals de natuur zulks doet, want onderhoud en bijdrage tot de vruchthaarheid van den grond geven zij zeker, die talrijke omgevallen, half vergane bamboestengels en dat welig groeiende onkruid, dat als een groen kleed den grond bedekt.

Onkruid noemen we het, maar er zijn planten onder, die in de kassen in Europa een goed vertoon zouden maken. Of wat zegt gij van deze groep aard-Orchideeën, die met hare schoon gevormde, geel gekleurde bloemen, door 2 voet hooge stengels gedragen, U tegenlachen? Of zou een plant van dien 6 voet hoog groeienden heester daar ginds, wiens helder roode bloemtrossen zoo levendig tegen het eeuwige groen atsteken, Uw serre niet versieren? En is deze aard-Orchidee met haar 1 voet hoogen, stengel, met groote paarse bloemen prijken, niet naar Uw zin, en wordt Uw oog bij het overtrekken van een der vele beken, die dit terrein doorsnijden, niet bekoord door de bevallig tegen de rotsen groeiende *Begonia*'s en *Hymenophyllum*'s?

Toch waan niet, Lezer, dat we bij elken voetstap een schoone plant of bloem ontmoeten; we zijn niet in een bloemserre maar in een bamboebosch.

De gewone reiziger ziet bamboe, en nog eens bamboe, anders niets, uren ver! Wij echter zien nog eens rond naar andere planten, niet waar, en beloond wordt die moeite toch telkens. Gij zoudt echter een botanist, en niet een koffieplanter als gids moeten

hebben; dán had ge veel meer aan onzen tocht.

Ja, nu kan ik wel vertellen dat die groep tot 5 voet hoog groeiende planten, met gladde, langwerpige rood gestreepte bladeren, *Draena*'s zijn, en dat die alleenstaande, lage palm een *Ptychosperma* is, verwant aan de Pinangpalm of *Areca Catechu*, maar op tal van andere vragen zou ik het antwoord moeten schuldige blijven. Wat is de naam van dat aardige $1\frac{1}{2}$ voet hoog groeiende plantje, met donker groene, hartvormige bladeren, aan den top prijken met één helder rood gekleurde, harde, bolronde vrucht? Hoe heet dat hooger groeiende struikje, met schermen lichtrood getinte bloemen?

Zie, ik weet het niet, maar wel kan ik weer zeggen, dat die daar ginds groeiende lage klimplant, met groote grijsgroene bladeren de *Gadoeng* is; een *Dioscorea*-soort met eetbare knollen. Vergis U echter niet, want om ze te kunnen eten, is er meer noodig dan ze te koken zooals aardappels of katella; ge zult ziek worden, wellicht bij den dood af, als ge ze eerst niet een dag in water met zout legt, en dan smaken ze gekookt vrij goed, al is het geen lekkernij. In dunne schijven gesneden en in de zon gedroogd, kunnen zij geruimen tijd bewaard worden, en vormen dan, in tijden van rijtschaarste, een welkom voedingsmiddel.

Intusschen weren onze koelies zich dapper, want, hebben wij den tijd om rondom ons heen te zien, daar is een reden voor. Het gaat niet meer zoo snel vooruit; het zijn niet meer enkele droge bamboestengels, die ons het pad versperren, geheele bossen liggen over den weg. Hier is boschbrand geweest; de droge bladeren en stengels zijn verbrand en verkoold, maar hebben tevens de groene bamboe aangetast en doen omvallen. Uit de breede bamboestoelen zijn wederom andere stengels ontsproten, terwijl duizenden oude halmen in alle richtingen door het bosch verspreid liggen.

Wij zoeken nu waar we het beste heen kunnen, zonder ons om het vroegere pad te bekommeren, dat wij straks, als we het verbrande gedeelte voorbij zijn, wel weer zullen vinden, waartoe al vast een paar koelies als *éclaireurs* vooruitgaan.

Zulke versperringen geven oponthoud, maar ook eenige afwisseling in de eentonigheid. Luid weergalmen de bijtslagen door het bosch en doen enkele vogels verschrikt wegyliegen. Er zit klank in die bamboestengels; helder klinkt de echo er van door

het woud. Wij wenschen ook een handje te helpen, maar we merken al spoedig dat een Javaan vlugger en wissel met zijn kapmes werkt dan wij, want tien slagen hebben wij noodig voor een bamboe, dien zij doorkapen in twee slagen.

Gij vraagt weillicht hoe kan zoo'n brand ontstaan en zulk eene verwoesting aanrichten in een vochtig tropisch woud? Gij hebt misschien gelezen wat Junghuhn over die bamboeboschen schrijft: »Eene bedompte lucht vervult het woud, en de bodem is door de verrotte halmen in een papachtigen modder herschapen.«

Welnu, dit is ook zoo in gewone tijden en vooral in den westmoeson; maar enkele jaren wanneer er in den oosthoek eene buitengewone droogte heerscht, is die beschrijving van Junghuhn niet meer toepasselijk; dan is de bodem droog en dorre, droge bladeren en bamboehalmen bedekken den grond. Dan is er slechts een weinig onvoorzichtigheid noodig van doortrekkende rotanzoekers, om een boschbrand te doen ontstaan, die zich soms over duizenden bouws uitstrekt.

Waart gij in zulk een tijd met mij in het bosch, de schrik zou u om 't hart slaan. De wind suist door de bamboehalmen en doet het vuur opleven. Hoog lekken de vlammen weldra tot in de toppen der bamboes en doen de stengels zijwaarts neervallen, als getroffen door den zeis eens maaiers. De wind wakkert tot storm aan. Brandende stukken vermolmd hout en bamboe worden door dwarrelwinden opgenomen en honderden voeten verder neergeploft, nieuw voedsel gevende aan het vuur. De vlammen knetteren door de groene bamboebladeren en doen ze verkoolen; met knalschoten als uit geweer springen de bamboehalmen uiteen.

Waan niet het vuur te kunnen stuiten, ook al waart gij met honderden mannen in het bosch. De hitte is te fel en de rook te dik, dan dat ge iets tegen den brand zoudt kunnen inbrengen. Ge blijft, op eerbiedigen afstand, het schouwspel aanstaren, ja wordt soms gedwongen door een onverwachten keer van den wind van Uw standplaats, die gij zoo veilig waandet, overhaast de vlucht te nemen. En de brand duurt voort, dagen en nachten achtereen, totdat het vuur stuit op een bergstroom of moerassige plaats, of totdat de wind zich keert naar het verbrande gedeelte van het bosch en de vlammen uitsterven door gebrek aan voedsel.

Dit is boschbrand in korte trekken geschetst; wij achten ons gelukkig dat we er nu niet mede te kampen hebben; wij gaan rustig op onzen weg voort, en zoodra we

het verbrande gedeelte van het bosch door zijn, gaan we snel vooruit. Wij moeten haast maken, willen we nog vóór het donker op onze bestemmingsplaats aankomen.

Pantjoer (Sitoebondo.)

T. O.

Bloembollen-cultuur.

ONZE AFBEELDINGEN.

Leucojum aestivum.

(Zomer Leucojum.)

Een klein eenvoudig plantje, maar toch een onzer bevalligste bolgewassen. De bloemen zijn zeker zeer fraai gekleurd? Neen, zij zijn wit met groen. Niettemin zal niemand aarzelen het, zoowel wegens haar kleur als om den vorm en den stand der bloemen, buitengewoon sierlijk te noemen.

De Leucojum is na verwant aan het sneeuwkllokje, en in Engeland heeft men die verwantschap zelfs uitgedrukt door den naam. Immers terwijl ons sneeuwkllokje (*Galanthus*) daar bekend is als *snowdrop*, noemt men er de Leucojum *snowflake*. De Duitschers keeren het om en noemen de eerste *schneeflocke* of *schneetropfen*, de tweede *schneeglockchen*. Bij de Franschen heet de Leucojum *Nivole*. Al deze volksnamen zinspelen op de witte kleur der bloemen, ook de wetenschappelijke naam is van het Grieksche woord *leucos* (wit) afkomstig.

Waarom die vreemde namen vermeld? Om dit schoone voorjaarsbloempje hier te lande meer in trek te doen komen. Het schijnt namelijk wel of wij Nederlanders eerst altijd vragen of men in het buitenland iets mooi vindt, voor wij onze keuze bepalen. Welnu, in den vreemde heeft men veel met de Leucojum op.

Ofschoon dit geslacht uit meerdere soorten bestaat treft men er toch slechts twee van in de tuinen aan, en wel de Leucojum vernum en de hier afgebeelde, beide in het gematigde gedeelte van Europa inheemsch en dus beide volkomen tegen onze winterkoude bestand. De eerste bloeit in Maart de andere in Mei.

Bovendien bestaat er een *Leucojum* met dubbele bloemen, die nog zeer weinig verbreid is.

De Leucojum vernum blijft zeer laag, doch de Leucojum aestivum vormt een kloeke plant, met lange smalle bladeren van 40—50 Centimeter lengte, waar boven de bloemstengels zich sierlijk verheffen. De bloemen, aanvankelijk in een groene schede besloten, hangen, nadat ze daaruit te voorschijn gekomen zijn, aan vrij lange dunne steeltjes naar ééne zijde over. De bloem-

blaadjes zijn zóó tegen elkander geplaatst, dat de bloem een klokvormige gedaante heeft.

Deze plant, die veeleer een half beschaduwde dan een te open standplaats en een vochtigen grond bemint, is zeer geschikt om in bosschen geplant te worden. Zij mag niet ieder jaar verplant worden, maar zij zal integendeel goed geveetigd zijnde, veel beter en milder bloeien.

In den tuin plante men 80 stuks per vierkanten Meter.

Men kan haar ook in potten zetten, zes of meer stuks bijeen. Plaatst men die in December—Januari in een luwe temperatuur, dan zal men weldra de bloemen zien.

Eranthis hyemalis.

(Winter-Aconiet.)

De eerste lentebode! De vroegst bloeiende planten voor den vollen grond trekken meer en meer de aandacht. Deze behoort tot de allervroegsten. Het is bijna onbegrijpelijk hoe dit gewas zich in het voorjaar door den nog harden, nauwelijks ontdooiden bodem dringt om haar talrijke, helder goudgele, eenigszins welriekende bloemen te vertoouen.

Men plant de Winter-Aconiet verspreid in het gras, onder houtgewas of wel in perken. Elk jaar komt zij op nieuw en steeds in grooter aantal te voorschijn. Men behoeft haar slechts éénmaal te planten om er jaar aan jaar genot van te hebben. Hoewel zij de voorkeur geeft aan goeden grond is zij ook met een minder goeden bodem tevreden.

De planttijd is September—October. Zij bloeit in Februari—Maart.

Voor het bezetten van een vierkanten Meter zijn 120 stuks voldoende.

De Winter-Aconiet is in potten in bloei getrokken allerliefst in een winter-bloementafel. Eerst koud en omstreeks December in een matig warm vertrek geplaatst, bloeien zij zeer vroeg.

Vruchtentuin.

Brabantsche Bellefleur.

De heer Gustave Michiels, boomkweker en landbouwkundige te Scherpenheuvel in België, schrijft het volgende in het *Landbouwblad der Provincie Antwerpen*, dat ook voor velen onzer lezers van belang kan zijn.

Ik heb zoo wat in de hoekjes des lands onze boomgaarden bezocht en overal heb ik menigvuldige verscheidenheden der Brabantsche Belle-fleur aangetroffen. Dit is overigens een der beste soprten welke in den boomgaard kunnen aangekweekt worden. De

boomen zijn schoon, krachtig, altijd gezond, buitengewoon vruchtbaar en hunne vruchten zijn even aangenaam aan 't oog als aan den smaak. Het is inderdaad een dezer appelsorten, die het meeste opbrengen en het best de beurs des landmans vullen.

Het is dus niet te verwonderen dat de meeste boomgaarden eene groote hoeveelheid dezer fruitsoorten bevatten en dat de jonge beplantingen meestal uit jonge Brabantsche Belle-fleur-boomen bestaan.

Meest al de landbouwers van Noord-Frankrijk, alsmede die der Waalsche streken, verkeeren in de meening dat er in hunne boomgaarden geene Belle-fleur voorkomen, wanneer er om zoo te zeggen, nochtans geene andere variëteiten voorhanden zijn, doch onder eenen andere naam namelijk die van Bon Pommier.

Hetzelfde is het geval in Limburg en Holland, waar men hun den naam van Keulemans geeft.

In sommige streken van Brabant zelve worden zij Strieping genoemd, hetgeen van aard is om verwarring te doen ontstaan, wijl eene andere variëteit inderdaad den naam van Strieping draagt.

In de provincie Antwerpen noemt men de Belle-fleur, Winter-Bellefleur of Klein Bellefleur. Dit waarschijnlijk in tegenstelling met de Belle-fleur de France, bijgenaamd Double Belle-fleur. In zeker gedeelte van Vlaanderen is de Belle-fleur in Gloire des Flandres herdoopt.

In tegenwoordigheid van zoovele verschillende benamingen ware het noodzakelijk, en dit zoowel in 't belang der fruitkwekers als der appelkweekkunst zelve, eene algemeene benaming aan te nemen; de benaming Belle-fleur de Brabant schijnt ons de gepaste.

Voor de peren bestaat dezelfde verwarring; eene zelfde soort draagt veelal vijf tot tien verschillende benamingen.

De appelboom Belle-fleur de Brabant is krachtadig en vruchtbaar; de bladeren zijn overvloedig, tamelijk groot ovaalvormig, van boven lichtgroen; grijsachtig langs de onderzijde.

De schoonste boomen zijn die welke laag tegen den grond zijn geënt geweest; 't is daarom dat wij deze bewerking ten eerste aanbevelen. Op hoogen stam gegriffeld, worden de boomen wel eens door den kanker aangetast.

De appel Belle-fleur de Brabant is van zeer schoon uiterlijk. Hij is eivormig of afgerond met dunne schil; gedeeltelijk met roode plekken bezaaid. Het vleesch is sappig en van zeer fijnen smaak.

Het is een uitmuntende appel voor den winter, en is zeer voor den handel gezocht. Dit mag vooral bij de planting niet uit het oog verloren worden.

De appelboom Belle-fleur de Brabant is niet alleen in onze boomgaarden uitmuntend op zijne plaats, maar door zijn lieflijk aanzien, vooral in de lente, is hij eene prachtige sieraadplant in onze tuinen.

Open grond.

Swainsonia in den open grond.

De lezer herinnert zich allicht dat ik, in April l.l., naar aanleiding eener aanbeveling van den heer Sprenger, te Napels, het een en ander mededeelde omtrent de cultuur der *Swainsonia*'s gedurende den zomer in den open grond. Deze kweekwijze lachte mij zeer toe, gelijk ik er trouwens liefhebber van ben om telkens weer andere koudekasplanten een zomer buiten in den vrijen grond te plaatsen. Ik verkreeg er reeds een aantal zeer verrassende uitkomsten en fraaie planten van, die zich later in potten of kuipjes veel fraaier ontwikkelden, dan ik ze ooit vroeger had gezien.

Nu had de heer Sprenger aanbevolen daartoe jonge zaadplanten van een vorig jaar te nemen. Dit verdient zeker de voorkeur, wijl die levenskrachtiger zijn dan anderen, maar men moet ze dan ook hebben, en ik vond, na goed zoeken, slechts eene oude, slungelige, kale plant van *Swainsonia Greyana*, zoodat de keus niet moeilijk was.

Ik besloot dus te doen hetgeen ik toen (zie *Sempervirens* bl. 197) anderen aanraade, namelijk met die oude plant een voorproef te nemen.

Ik houd voor zulke proeven een bed tegen mijn werkkamer, vlak op het Zuiden gelegen. Daar plant ik, na den grond in het voorjaar goed toebereid te hebben, gewoonlijk een twintigtal potgewassen op uit. Meerendeels zijn dit dan of kleine, of alles behalve fraaie oudere planten, zoodat dit bed er dan juist niet aantrekkelijk uitziet. Het ligt aan de drukste passage, en niet alleen dat alle bezoekers van den Hortus er langs moeten, maar meestal staan ze daar een poos op een der knechts te wachten. Zeker zou ieder ander dan ook juist zulk een bed heel fraai inrichten, maar daar nu juist de grond en de ligging ervan voor dit doel uitnemend geschikt bleken, blijf ik het voor een klein proefveldje gebruiken, en, heb ik daar aanvankelijk alleen maar satisfactie van, nog geen zomer gebeurde het, dat er niet enkele planten spoedig de

bijzondere attentie der bezoekers gaan trekken, veel meer dan een mooi tapijtbed dit zou doen. En als ik dit dan uit mijn kamer zie heb ik er veel plezier in.

Zoo ook nu, inzonderheid die oude, leelijke *Swainsonia*. Hoog is die plant niet geworden. Nog geen Meter, maar goed gevuld van onderen tot boven, zonder dat er een mes aan geweest is, en reeds sedert bijna twee maanden, van onderen tot boven in bloei.

Die bloei schijnt eindeloos te zijn, want het aantal trossen vermeerderd nog gestaadig, terwijl die, weldra het eerste begonnen te bloeien, nog steeds nieuwe bloemen voortbrengen.

De trossen toch beginnen te bloeien, als ze pl. m. 25 cM. lang zijn; dan openen zich de twee of drie eerste knoppen, maar gaandeweg volgen er meer, terwijl de onderste bloemen, trots wind en regen, weken lang frisch blijven.

Intusschen — en juist dit is oorzaak dat deze heester zoo buitengewoon rijkbloeiend is, worden die trossen gestaadig langer, en gaan ze onvermoeid, men zou zeggen, onuitputtelijk voort met knoppen voort te brengen, zoodat men mag zeggen dat zulk een tros het den geheelen zomer volhoudt. Die in haar beste kracht zijn — en dit zijn velen — hebben 8—10 bloemen tegelijk open.

Beter voorstelling zal men zich mogelijk van dien bloemenrijkdom kunnen maken, als ik zeg dat ik een der oudste trossen thans nevens mij heb liggen, die ik daareven afsneed. Die is niet minder dan 45 cM. lang, maar ging nog altijd voort aan den top nieuwe bloemknoppen voort te brengen en dus nog steeds langer te worden. Uit de schutblaadjes blijkt dat er 33 bloemen aan zaten die afgevallen zijn. Op dit oogenblik zijn er maar twee aan open en daarboven zitten nog 10 knoppen. Als de trossen echter zoo oud zijn, hebben ze minder bloemen tegelijk open.

Die fraaie helderroode vlinderbloemen, met een witte vlek midden op het bovenste zeer breede bloemblad (de vlag) maken reeds op zich zelf een lief effect. Hoe dan, wanneer ze zó talrijk aan een goed gevulden heester zijn, die bovendien door zijn fraaie veeljukkige vinbladeren reeds de attentie trekt.

Opmerkelijk is het dat geen enkele bloem vrucht gezet heeft, dat ik aan het ongunstige weer toeschrijf, en 't welk misschien ten deele oorzaak is dat de trossen het bloeien zoo lang volhouden.

Ik kan, met het oog hierop, onzen lezers niet genoeg aanraden deze planten er op na te gaan houden. Wanneer men er maar

enkelen in een grasperk bijeen heeft staan, moet dat een charmant gezicht opleveren, een pendant — nog fraaiër mogelijk — voor de bevallige *Fuchsia virgata* waarvan ik vroeger sprak. Zulke kleine massifs in 't gras zullen oneindig beter voldoen dan de zoo vaak smakelooze mozaïekbedden. Zeker zullen ze ieder voldoen, dat ook van de fraaiste dezer bedden niet kan gezegd worden.

Wanneer onze zaadhandelaars het weten, zullen ze wel zorgen dat zaad van verschillende soorten in dezen winter bij hen verkrijgbaar is, en goed zou het dan zijn er bij te voegen dat de jonge planten in het volgende voorjaar voor den open grond geschikt zijn, al was het met verwijzing naar dit en het vorige artikel.

Iets wezenlijk goeds en fraais moet men trachten algemeen ingang te doen vinden, en velen moeten, eer ze er toe besluiten, er herhaaldelijk aan herinnerd worden.

1—9—'90

W.

De Waterlelie

is voor onze streken het schoonste sieraad van vijvers en slooten, gedurende de zomermaanden; vooral als zij in gezelschap groeit van riet- en biessoorten, zwanebloem en anderen geeft ze er tropisch aanzien aan; een aanzien dat geheel afwijkt van wat wij gewoon zijn te verkrijgen van andere inlandsche planten, boomen of heesters.

Een vijver midden in een bosch, zooals men die meermalen aantreft in groote buitengoederen, met bloeiende waterlilies en andere waterplanten bezet, levert niet alleen bij daglicht een verrukkelijken aanblik, maar maakt vooral in de maneschijn een verrassend effect.

Het genot van *Nymphaea*'s te kunnen hebben is niet alleen te bereiken voor bezitters van grootere of kleinere vijvers of slooten, neen velen kunnen zich 's zomers, hoewel op meer bescheiden wijs, dit genot gunnen. Door namelijk een flinken breeden kuip ongeveer half te vullen met zware, voedzame aarde, daarin een *Nymphaea* te planten, en vervolgens de kuip te vullen en gevuld te houden met water, kan het genoegen gesmaakt worden de geheele ontwikkeling der Waterlelie van nabij te zien.

Heeft men hoogen grond, dan kan de kuip ingegraven worden, is den grond evenwel laag, dan late men de kuip boven op den grond staan; om de sierlijkheid te verhoogen plante men in de omgeving eenige grootbladerige bladplanten b.v. *Gynerium* of dergelijken en verkrijgt alzoo een allerliefst

partijtje dat de weinige moeite daaraan besteed, ruim vergoed.

Tegen den winter giet men het water van de kuip af, en plaatst deze in een lokaal dat vorstvrij blijft.

De bloemen van de gewone inlandsche Waterlelie verschaffen 's zomers een prachtig materiaal voor verschillende bloemwerken; ze worden voor dit doel tegenwoordig 's zomers bij duizenden verzameld en naar de groote steden gezonden.

Behalve de reeds in de *Haarl. Ct.* en *N. v. d. D.* genoemde waterlilies, staan nog de volgende ten dienste, die allen sterk zijn en onzen winter even goed verdragen als onze gewone inlandsche:

N. candida. Witbloemige, voorkomend in Duitschland.

N. flava. Met schoone, gele bloemen; is uit Florida afkomstig.

N. odorata. Welriekende Waterlelie, in Amerika te huis behoorend. Bloeit zeer mild met witte bloemen, die eenigszins naar vanielje rieken.

LEUCOJUM AESTIVUM (ZOMER LEUCOJUM)
(Zie bladz. 496.)

N. pygmaea. Prachtige plant, de kleinste bekende *Nymphaea*, afkomstig uit Noordelijk China.

N. tuberosa. Een uit Noord-Amerika afkomstige Waterlelie, met groote bloemen.

Door kruising zijn reeds de volgende prachtige hybriden gewonnen, die met de bovenstaanden een ruime keus leveren om waterpartijen een schilderachtig en tegelijk kleurrijk aanzien te geven.

N. hybrida Chromatella fol. marmoratis. Met groote, roodachtig bruin gevlekte bladeren, van 30 Centimeter doorsnede, en buitengewoon groote, prachtige kanariegele bloemen; sommige bloemen zijn 17 Centimeter in doorsnede.

N. hybrida rosacea. Prachtige Water-

lelie, met groote, rozeroode, half gevulde bloemen die zeer welriekend zijn.

N. hybrida rubra superba. Variëteit met prachtige donker rozeroode bloemen.

N. hybrida sulphurea speciosa. Deze buitengewoon schoone Waterlelie heeft zeer groote, zwavelgele bloemen, die dikwijls tot 17 Centimeter doorsnede bereiken en heerlijk naar vanielje rieken; bovendien staan haar bloemen bijna 15 Centimeter boven het water uit.

Behalve de opgenoemden bestaan nog verscheidene Nymphaea's, afkomstig uit Azië, Afrika of Australië, doch deze moeten binnen gekweekt worden. Daarbij bevinden zich ook buitengewoon schoone, eenigen met blauwe bloemen. Misschien weten bewaamde kweekers het, door kruising, nog zoo ver te brengen, dat wij te eeniger tijd ook blauwe in onze vijvers te zien krijgen.

Koude-kas.

Mesembryanthemum tricolor

is eene lage vetplant, met talrijke, voor zulk eene plant zeer groote bloemen, van een schitterend rood. De nagels der bloembladeren zijn wit en het midden der bloem is bijna zwart, vandaar de naam. Wanneer het zeer licht is, of de zon er op schijnt, is 't een waar genot deze te beschouwen. Ze kweekt gemakkelijk van zaad. G.

Begonia erecta multiflora variëteiten.

Op de laatste te Parijs. (Van 27—30 September) gehouden Tentoonstelling van vruchten, waar deze laatsten echter, op de peren na zeer middelmatig waren, bevonden zich ook verzamelingen van planten en bloemen. Vooral waren er Dahlia's, Granaat-boompjes, en Begonia's in planten en afgesneden bloemen. Onder de laatsten merkten we eene collectie op, welke wel de aandacht verdiende zoowel wat de planten zelf aangaat als door het bijschrift, luidende: Begonia multiflora var. Deze kweeken zeer gemakkelijk voort, de cultuur is zonder moeilijkheden, en ze laten zich best in de volle zon uitplanten. Verscheidene variëteiten waren tentoongesteld door den heer L. Urbain, 42 Rue de Scores, Clamart, Seine. Allen waren gekweekt in pot, waarvoor ons de cultuur ook zeer geschikt toeschijnt, allen zijn zeer bossig, niet hooger en breeder dan 20 cM. Ze zijn ruim voorzien van klein fraai donkergroen langwerpig puntig blad en zeer vol met bloem bezet. De mannelijke bloemen van al de volgende variëteiten zijn goed gevuld en munten uit door fraaie kleuren.

B. hybrida Veitchii. v. Jean Hoibian, nieuw, donker scharlakenrood, goed gevuld.

B. rosea, multiflora double nain, fraai rose.

B. erecta multiflora l'Avenir, nieuw, losse bloem, fraai karmijn.

B. erecta multiflora Mme Courtois, zeer dubbel, licht geel.

B. erecta mult. Soleil d'Austerlitz, fraai donkerrood.

B. erecta mult. lutea nana, zeer dubbel, toch nog vele meeldraden in het midden, geel.

B. erecta mult. Mme L. Urbain, nieuw, zeer fraai karmijn, blad zeer donker, goed gevuld.

B. erecta mult. gracilis, roode bloem, geen goede vorm.

Parijs, 1 Oct. '90. H. J. GOMMANS.

Warme- en gematigde-kas.

Euryale ferox.

Lang voordat de naam Victoria regia bestond en men iets van deze vorstelijke waterplant wist ¹⁾, kende en kweekte men de Aziatische Euryale ferox, die in 1809 in Engeland werd ingevoerd en in 1812 door Sims in Curtis' *Botanical Magazine*, tab. 1447 zeer gebrekkig werd afgebeeld.

Men heeft zich echter nooit druk over deze fraaie waterplant gemaakt, die wel is waar in grootscheit van ontwikkeling en in schoonheid der bloemen bij hare Amerikaanse zuster achterstaat, maar op zich zelf toch, vooral om den aanzienlijken omvang der bladeren, zeker meer waardeering verdient dan haar is ten deel gevallen.

Ik noemde de Euryale ferox daar een zuster van de Victoria, en dit is ze in engeren zin dan men heeft willen erkennen.

Reeds Pöppig herkende in de Victoria, toen hij haar in 1832 in den Amazonenstroom ontdekt had, eene nieuwe soort van het lang bekende geslacht Euryale en noemde haar dan ook Euryale amazonica.

Of Lindley, toen hij later van Schomburgk voldoende materiaal ontving om de plant nauwkeurig te kunnen doen afbeelden en haar te beschrijven, dit niet heeft

¹⁾ Wel werd de Victoria reeds in 1801 door Haenke in de Rio grande ontdekt, maar door diens spoedig daarop volgenden dood en het verloren gaan zijner aantekeningen bleef ze volkomen onbekend tot in 1832—33, toen zij achtereenvolgend en onafhankelijk van elkaar door Pöppig en d'Orbigny gevonden werd, en eindelijk, weer verscheidene jaren later, Schomburgk er geprepareerde bloemen enz. van naar Engeland zond.

geweten, dan wel of hij werkelijk met Pöppig in gevoelen verschildte, moet ik op het oogenblik daarlaten; genoeg dat hij, hoewel in gewijzigden zin, aan Schomburgh's verzoek gevolg gaf, door aan dit zeldzaam prachtig natuurproduct den naam van Engeland's Koningin te verbinden.

Schomburgh had namelijk bij de toezending van de door hem verzamelde geprepareerde deelen dezer plant, den wensch uitgedrukt, dat Lindley haar zou beschrijven als *Nymphæa Victoria*, immers hij hield haar voor een nieuwe *Nymphæa*-soort. Toen Lindley echter zag dat ze, wel tot dezelfde familie maar niet tot het geslacht *Nymphæa* moest gebracht worden, nam hij *Victoria* als geslachtsnaam aan, zeker als hij was, dat hij deze plant geen beter aanbeveling bij het Engelsche volk kon meegeven.

En, al wordt daarmede nu, aan het oude geslacht *Euryale* onrecht gedaan, *Victoria* was het en bleef het, zelfs nadat Baillon, in zijn *Monographie des Nymphaeacées* in 1871 deze fout hersteld en den naam van Pöppig weer aangenomen heeft.

Zeker intusschen is het wel dat de naam *Euryale amazonica* nooit het burgerrecht in de tuinen zal verkrijgen, en gaarne erken ik zelf dat *Victoria regia* ook voor mij veel meer aantrekkelijks heeft.

Ik breng dit alleen in herinnering om den lezer, die de plant, welker naam hierboven staat, niet kent, gemakkelijker te doen begrijpen waarmede wij te doen hebben. Men kan haar toch met evenveel recht een andere *Victoria*-soort, als de *Victoria regia* een nieuwere *Euryale*-soort noemen. Die naamkwestie kan ons vrij koud laten, als we elkaar maar verstaan en weten waarmede wij te doen hebben.

Ik herinner mij nog als ware het van gisteren met welk een opgetogenheid een oud echt liefhebber, Baron F. W. de Virieu, te Zalt-Bommel, mij schreef over de fraaie groote bladeren der *Euryale ferox*, die hij toen kweekte in een kuip van hoogstens een Meter wijdde. Zelfs heeft hij er wel eens een blad van op een Tentoonstelling ingezonden.

En wat was dit bij wat het wezen kon?

Maar 't kwam niemand in de gedachten of in den zin haar anders te kweken. Ook Sims spreekt, in zijn boven aangehaalde beschrijving, van bladeren van ruim drie voet.

Het wilde mij echter niet uit de gedachten dat ze grooter konden worden, maar de gelegenheid om deze plant in de kas daartoe de noodige ruimte te geven ontbrak.

Ik had haar wel in een buitenvijver, waar

ze vrij goed groeide, maar dit was toch het ware niet. In een zij-bassin van de *Victoria*-kas ging het ook niet; ze stond er te benauwd, en de bladeren moesten afgesneden worden, eer ze de helft van hun ontwikkeling bereikt hadden.

Dit deed mij reeds verleden jaar voorloopig besluiten haar eens gedurende den zomer het groote *Victoria*-bassin (10 Meter diam.) beschikbaar te stellen. Ik wilde weten wat zij eigenlijk was en tegelijk anderen in de gelegenheid stellen haar in haar volle kracht te leeren kennen.

Dat echter die groote wateroppervlakte voor ééne plant te veel zou zijn, kon ik gemakkelijk voorzien. Daarom werden er in dit voorjaar vier planten van *Euryale* in het midden geplaatst, met dien verstande dat ze op $1\frac{1}{2}$ bij 3 Meter onderlingen afstand stonden.

Reeds van 't begin af bleek dat ik daarover te vreden zou zijn; de planten groei-

ERANTHIS HYEMALIS (WINTER-AOONJET.)
(Zie bladz. 497.)

den goed en fraai; ze hadden spoedig een diameter van 1 M. bereikt en algemeen zag men ze voor *Victoria*-planten aan.

Ze groeiden weldra zóó hard, dat men genoodzaakt was verschillende *Nymphæa*'s, die in groote potten op 2—3 Meter afstand er om heen stonden, naar den kant te verplaatsen, wyl de *Euryale*-bladeren er overheen groeiden.

Het maximum van grootte dat deze bereiken was 1.80 Meter, dus van een tamelijk goed ontwikkeld *Victoria*-blad, dat met 2 M. binnen den rand groot genoemd wordt.

Die der *Euryale* liggen echter geheel vlak op het water, en hebben dus niet den opstaanden rand, welke voor de *Victoria* zoo karakteristiek is.

Een ander verschil vindt men in de stijve, zeer scherpe dorens, waarmede ook de bovenvlakte van het blad gewapend is; elke doren staat op een heuveltje van $1\frac{1}{2}$ cM. hoogte, aan welke dorens zij dan ook haren naam: *ferox* woest, wild, krijgshaftig, te danken

heeft. Ook de ondervlakte is, evenals bij de Victoria, met dorens bezet. Die ondervlakte is zeer donker blauw-purper. De bladstelen worden pl. m. 3 M. lang, en gelijken, even als bij de Victoria, dikke touwen, waaraan de bladeren voor anker liggen.

In Augustus was het geheele bassin met bladeren gevuld, en alleen aan den kant bleef ruimte voor enkele andere planten. Toen ging ze bloeien, maar de bloei beteekent zeer weinig; de bloemen verschijnen toch maar even, enkelen 4—5 cM. boven het water, zijn klein (op een afstand gezien pl. m. 3 cM. en blauw en duiken spoedig weer onder.

De bloemen uitgezonderd maakt het geheel volkomen den indruk van een Victoria regia, welker bladranden nog niet naar boven omgebogen zijn.

Verscheidene bladeren zijn doorboord door de bloemknoppen der nabijstaande plant, dat zeker een niet onaardig gezicht oplevert.

Ik weet niet dat ik ooit meer over een maatregel tevreden ben geweest dan in dit geval. Nu weet ik, en velen die haar zagen weten het, wat de *Euryale ferox* eigenlijk is, wat ze vermag als ze in de gelegenheid is zich te doen gelden. Die snelle en reusachtige bladontwikkeling wekt niet veel minder verbazing dan die van hare Amerikaansche zuster, wie men het gewoonlijk aan niets laat ontbreken, terwijl zij steeds als een asschepoetster behandeld wordt.

't Kwam mij voor dat men haar toch wel eens een enkele keer recht mocht laten wedervaren.

3—9,—'90.

W.

Gardenia Stanleyana.

De volgende bijzonderheden der *Gardenia Stanleyana* en hare verwanten zijn ontleent aan *The Garden*, die hare lezers onlangs bij een fraaie, gekleurde afbeelding een uitvoerige beschrijving der bedoelde soort gaf.

De *Gardenia Stanleyana*, vroeger en gedeeltelijk ook thans nog bekend onder de namen van *Rotmannia longiflora* en *Randia maculata* heeft, zooals ieder begrijpt haren soortnaam ontvangen naar den grooten Engelschman, die tegenwoordig door ieder, dus ook door de bloemisten, wordt gevierd, men denke hier bij slechts aan *Be-gonia's*, *Dahlia's* een *Clematis* en zoovele andere nieuwigheden uit den lateren tijd naar hem genoemd.

De hier bedoelde *Gardenia* is echter verre van nieuw, men heeft haar slechts een anderen naam gegeven. Zij behoort met nog eenige anderen tot de Afrikaansche *Gardenia's*, van Opper Guinea, aan de

Westkust van Afrika, daar is ze, maar onder anderen naam lang bekend, want in reisbeschrijvingen van alle reizigers en botanisten dagteekenende van het begin dezer eeuw leest men reeds van haar, een bewijs dat ze groote aantrekkelijkheid bezit.

Den heer Whitfield, komt de eer toe haar in 1844 voor het eerst ingevoerd te hebben en dadelijk met goed gevolg; hoe het komt dat ze zoo lang bijna onbekend is gebleven, is werkelijk een raadsel, want is ze bekend geworden dan zal ze spoedig in de gunst komen, bij de liefhebbers en kweekers. Nog onlangs bloeide ze in Kew, en allen die haar zagen, verklaren dat het eene aanbevelenswaardige plant, inderdaad een der best bloeiende kasplanten is.

De Afrikaansche *Gardenia's* onderscheiden zich door een bijzondere bloemenrijkdom; planten van 30 cM. prijken dikwijls met 10 geopende bloemen en vele knoppen, de bloemen zijn trompetvormig met een zeer lange buis van wel 12 cM., die zoo lang de bloem nog niet geopend is, rechtop staat en later, wanneer de bloem zich opent, eenigzins ombuigt, zoodat men juist in de bloem kijkt, deze is bij de *G. Stanleyana* van binnen fraai karmijnrood, de slippen zijn zuiver wit met aan den binnenkant eenige roode vlekken. De geheele buitenkant fraai rood alleen de slippen zijn half rood, half wit. De geheele bloem heeft de belangrijke lengte van 15 cM. en over de bloemslippen een breedte van 5 cM. ieder begrijpt dus hoe treffend het is vele zulke bloemen aan een betrekkelijk kleine plant te zien.

Behalve deze behooren nog tot de Afrikaansche *Gardenia's*:

G. macrantha. Bloeit elk jaar omstreeks November, en heeft geheel de groeiwijze en bloemvorm van de *G. Stanleyana*, alleen de kleur verschilt, hier is ze zuiver wit, en gaat na twee dagen in roomgeel over. Zij is reeds bekend sinds 1810.

G. malleifera, onderscheidt zich door een vreemd gevormden stamper.

G. octomeria, met bijzonder groote bloemen, wordt ook genoemd *macrocarpa*.

Korte aantekeningen uit een Amerikaansch blad.

De Amerikanen bezitten een zeer praktischen geest, die ze overal in toepassing weten te brengen. Dit blijkt ook in de tuinbouw-bladen; men ontmoet daar tusschen de grootere artikelen of in verloren hoeken zeer veel kleinere, zeer kort gestelde, welke meestal een zeer goeden raad of waarschuwing bevatten. We laten als voorbeeld hiervan enkele

len volgen, overtuigd zijnde, dat als zoo iets in Amerika noodig is, het bij ons ook wel eens te pas zal kunnen komen.

1. De bloemist, welke bekrompen is, denkt niet veel van deze of gene plant, eenvoudig omdat hij ze zelf nooit goed heeft gekweekt, maar er zijn andere bloemisten en andere denkbeelden.

2. Men verdient geld door goed te zorgen voor zijne gereedschappen in de kweekery. Wanneer men deze maar laat roesten en op andere wijzen verwaarloost, door gemis van zorg, verliest de eigenaar geld, dat gemakkelijk gespaard worden kon.

3. Is alles goed voorbereid tot den voorjaarshandel?

4. Zijn er soms Geraniums of andere planten als boonestaken onder Uwe kweek voor den verkoop in het voorjaar? Zoo ja, dan zal het voordeelijker voor U uitkomen ze op den mesthoop te werpen, liever dan den handel te schaden met ze aan onwetende menschen te verkoopen. Verkoop slechts planten, welke ge weet, dat voldoening zullen geven aan den koper.

5. Plaats stokken bij uwe Chrysanthemum's en andere hoogopgroeiende vaste planten, welke het spoedig noodig zullen hebben; doe het nu voor het te laat is. (1 Juli.)

6. De armste wijze van sparen is wel de bezuiniging op gereedschappen. Maak dat ge elk werktuig hebt, dat uw arbeid zal verbeteren en de spoed daarvan vermeederen en zorg, dat elk zich in den best mogelijken toestand bevindt, opdat ge al het profijt er van moogt hebben.

7. Een kijkje bij de bakken van een ons bekend bloemist, die niet zeer voorspoedig schijnt te zijn, deed ons een hoop potten opmerken, sommigen heel, anderen gebroken, allen maar door elkaar gegoooid, toen de planten er uit werden genomen. De ramen zijner bakken lagen op verschillende gevaarlijke plaatsen, gevaarlijk zoowel voor bezoekers als voor henzelfen, wat ze door menige gebroken ruit bewezen.

»Ik heb nog geen tijd gehad om iets op te ruimen«, verklaarde onze vriend, toen hij oprees uit zijn leuningstoel, waarin hij geheel den morgen had zitten luieren.

8. Gaat ge bouwen of verbouwen, vergeet niet om te zorgen een flinke ruimte te maken voor eene loods en zorg tevens, dat er een groote ingang is, waardoor zware vrachten binnengebracht kunnen worden, zoo dicht mogelijk bij de plaats waar men ze noodig zal hebben.

9. Vóór ge uwe potten wast, plaatst ze eerst een nacht in een bak met water,

waarin ge een ons, pl.m. 31 gram geconcentreerde loog hebt gevoegd.

Dit zal het vuil losmaken, en de kiemen van fungi dooden, welke niet allen door waschen zouden verwijderd worden.

Parijs.

H. J. G.

Weeknieuws.

Wij vernemen dat een belangrijke verzameling van Orchideeën en andere kasplanten, nagelaten door een voornaam, onlangs overleden plantenliefhebber, op Donderdag den 6en November a.s. ter bloemisterij der firma Groenewegen & Co., aan de Linnaeusstraat te Amsterdam, in het openbaar zal verkocht worden.

Als een bijzonderheid in dit jaargetijde kan dienen, dat op 11 October door de firma A. Jansen en Zn., te Breda, nog 2400 KG. frambozen naar buitenlandsche markten zijn verzonden.

De heer A. Unger, te Jokahama, schrijft aan *Möll. Deutsche Gärtner Zeitung*, dat de uitvoer van leliebollen uit de haven van Jokahama gedurende de maand Augustus bedroeg:

naar Londen	2958 kisten
» Glasgow	13 »
» Hamburg	133 »
» New-York	130 »
» San Francisco	245 »
» Kopenhagen	61 »
te samen	3540 kisten.

Elke kist gerekend op 100 stuks, geeft zulks voor een maand het enorme aantal van 354000 stuks leliebollen.

Met zulk een groote hoeveelheid als dit jaar is de uitvoer van hier nog nooit begonnen. Het komt door dat de Japanners trachten zelfstandig te werken en de markt, voornamelijk die van Londen met bollen te overvoeren, en helaas met zulke, die nog lang niet voldoende zijn uitgegroeid, want de bloeitijd van de *Lilium auratum* valt eerst in Juli.

Ongetwijfeld zullen de gevolgen hiervan niet nitblijven en de inhoud van vele, der veel te vroeg van hier verzonden kisten bedorven aankomen.

Wij vonden dit bericht van genoeg belang om het onder het oog der lezers van dit blad te brengen, tevens met de bescheiden waarschuwing zich van zulke partijen, die waarschijnlijk wel tot koopjes zullen worden aangeboden, niet aan te schaffen. Ingevoerde leliebollen toch moeten bij aankomst zoogenaamd hard zijn, dit kunnen bollen, tijdens of even na den bloei opgenomen, onmogelijk zijn, en kunnen bijgevolg geen goede resultaten geven.

Verschillende mededeelingen.

De Roos Mad. Ducour viel ons hier op door hare prachtige kleur, eene nuance van helder rood, moeilijk te beschrijven. Hoewel dubbel is ze dat minder dan vele

anderen, en daardoor zeer los, waardoor de kleur der groote bloembladeren beter gezien kan worden.

Parijs.

G.

De omtrek der vijvers in het »Bois de Vincennes«, bij Parijs, is zeer eenvoudig beplant, grootendeels met groepen Canada-Populieren, Salix, hier en daar een Alnus en vooral met groepen Italiaansche Populieren. Juist dit geeft een zeer natuurlijk en landelijk voorkomen aan het geheel, veel beter dan eene groote verscheidenheid van soorten.

G.

De nachtvorsten beginnen weer te komen, zij die nog planten buiten hebben, zorgen er voor dat ze spoedig binnen komen. Doe het voor ze geleden hebben. Hebt ge Chrysanthemum's voor de a.s. tentoonstelling te Amsterdam, of voor snijbloemen gekweekt, pas op dat de vorst ze niet raakt, ze zullen dan niet half zoo goed zijn als ze wezen konden. Wilt ge goede bloemen hebben, laat vooral niet te veel knoppen op een stengel zitten.

H. J. G.

Antwoorden op het Vraagbord.

Bouilli Bordelaise.

Op No. 752. Daar er verleden week niemand is geweest, die de vraag voorkomende in *Sempervirens* van 8 October j.l. beantwoordde, zal ik trachten het zoo volledig mogelijk te doen.

Op vraag 1 kan verwezen worden naar hetgeen in de *Nieuwe Landbouwcourant* No. 409. stond n.l.:

De zoogenaamde Bordelaisepap bestaande uit 2 KG. blauwe vitriool, $1\frac{1}{2}$ KG. vette kalk, gemengd in 100 Liters water, 5 à 6 HL. per HA. te gebruiken, tegen het einde van Juni of het begin van Juli, voor het verschijnen der ziekte, de bladeren daarmee te besproeien. Dezelfde besproeiing te herhalen in den loop der maand Augustus; kosten per HA., 12 KG. b.v. f 4.50, 3 KG. vette kalk f 0.10.

Volgens mijne ondervinding moet men de eerste besproeiing eerder doen b.v. begin Juni omdat einde Juni de »Peronospora« zich gewoonlijk al vertoond heeft.

Vraag 2 er bestaat een zeer goed toestel om de Bouilli Bordelaise te verspreiden n.l. de Pulverisator Excoleur van D. Gobert, Belleville Saône, vertegenwoordiger voor Nederland de heeren H. Frins & Co., te Amsterdam. Deze Pulverisator is voorzien van een zeer krachtige persomp, welke zoodanig is geplaatst, dat zij ter reiniging door een ieder zonder hulp van een deskundige, uit het toestel kan genomen worden.

Voor vloeistoffen die 10% à 15% kalk in oplossing bevatten, kan dit toestel zonder dat

er verstopping plaats heeft gebruikt worden De prijs is franco f 22.—

Ik heb de genomen proeven ter bestrijding der zoo gevreesde ziekte op 2 verschillende plaatsen en op 10 soorten nagegaan, steeds heb ik de gunstigste resultaten kunnen constateeren.

De besproeiide brachten per HA. ongeveer 250 KG. meer op. Van de 10 soorten was er niet één waarvan het verschil niet kenbaar was. In 't algemeen is de besproeiing beter voor late dan vroege soorten. In de besproeiide vond ik geen zieke knollen, wel in deze, die niet besproeid waren.

Proeven in Frankrijk genomen, hebben aangetoond, dat de aardappel beter voor gebruik en bewaring werd.

Over het laatste punt kan ik niet genoeg oordeelen, omdat de tijd daarvoor te kort was. Toch geloof ik dat de Bouilli Bordelaise op de later te verbouwen vruchten geen nadeelige gevolgen zal hebben, omdat genoemde stof in kleine hoeveelheden gebruikt wordt en niet in den grond dringt.

Hiermede hoop ik A. te K. van dienst te zijn geweest.

Vlijmen.

C. H. C.

Vraagbord.

No. 753. Wie van de lezers, weet mede te deelen, wanneer het de beste tijd is om de Gynerium argenteum-pluimen af te snijden, zoo dat zij niet uitvallen, en haar glans zoo veel mogelijk behouden? G. R., te S.

No. 754. Zijn de wortels van *Dracaena's* welker stammen afgestorven zijn, goed om plantjes van te kweken? K.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Firma H. van Zoest, Arnhem. Prijs-courant van Bloembollen, Planten Bouquetten, Riet en moscovische matten, enz.

Groenewagen & Zoon, de Bilt bij Utrecht. Herfst-aanbieding van Boomen, Heesters, Planten, Rozen, Klimplanten, Ooftgewassen, enz.

M. Rahder, Boom- en Rozenkweekerij »Hoogveen«, Prijslijst van Rozen, Rhododendrons, Conifeeren enz, enz.

J. Uitentuis Jr., Kwadijk. Handelsprijs-courant van Vruchtboomen en Heesters.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 41, van 4 October.

INHOUD VAN HET EERSTE BLAD.

Officieel gedeelte: Notulen. — Verslag der wetenschappelijke Commissie met bijlagen (eerste gedeelte).

INHOUD VAN HET TWEEDE BLAD.

Officieel gedeelte: Vervolg van het Verslag der Wetenschappelijke Commissie met bijlagen. — Rapport van de Vruchten- en Groenten-Commissie.

Niet officieel gedeelte: Orchidaceae. — In memoriam. — Groententuin. — Vrije invoer. — Boekrij. — Elk wat wils: Genista. — Ingezonden. — Verslagen van Vergaderingen. — Personalia. — Prijscouranten. — Vergadering eener Afdeling.

ERFHUIS HUIZE VELHORST.

De Notaris SCHIETHART, te Lochem, zal op Donderdag en Vrijdag den 23 en 24 October 1890, en zoó noodig volgende dagen, telkens des morgens 9 uur, op den Huize 'Velhorst', ongeveer 20 minuten afstand van het Station Laren, publiek verkoopen:

Een keurig onderhouden en zeer aanzienlijken **INBOEDEL**, nagelaten door Vrouwe I. S. LÖBENSELS, douairière den Hoog Welgeboren Heer J. A. A. C. RIDDER VAN RAPPARD, bestaande in mahoniehouten, eikenhouten en andere Meubelen, als: Ledikanten, Kabinetten, Salon-Ameublement, Buffetten, Secretaires, (waaronder 1 antieke, rozenhouten, stijl Louis XV), Oost-Indische kist met paarlemoer ingelegd, enz. enz.

Voorts uitmuntende Veeën Bedden, Linnen en Tafelgoed, Smirnasche en andere Tapijten enz.

Antiek, gemailleerd, Delftsch en verschillend ander Porselein, waaronder een gekleurd Oost-Indisch Tafelservies, Schotels, Schalen (rood met goud en gedeeltelijk blauw), gewoon Engelsch aarden Eetservies, blauwe Saksische Koffiekoppen (wit met den gouden draak); een compleet Eetservies (blauw), waaronder de merken: lange lijzen, boom en hek, thee en palmboom, theeboom en Chineesche toren; een Fransch Theeservies en eenige kleinigheden.

Antieke en andere zilveren voorwerpen, bestaande in Bouilloir, Olie- en Azijnstel, Vischlepels, Gebakshotel, Presenteerblaadjes, een compleet antiek Toilet en ingrediënten met driffwerk, antieke en andere Kandelaars, Bokalen en Wijn glazen, enz. enz. Voorts 5 Kosien, Varkens, de geheele Melkerij en Bouwgereedschap, Rijtuigen, Bloemen in potten, Bloempotten, eenige Oranjebeomen in potten, losse Bloemen, benevens de Broeiramen.

Alles te bezichtigen Maandag en Dinsdag 20 en 21 October, van 9—5 uur, tegen betaling den eersten dag à 10 cent en den tweeden dag à 5 cent per persoon voor de armen.

Het Porselein, Zilver en verdere Antiquiteiten worden verkocht Donderdag 23 October 's middags 1 uur; het Vee, de Melkerij en de Bouwgereedschappen Vrijdag 24 October 's namiddags 1 uur.

1183

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co, te AMSTERDAM.

1184

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000	Boom-stiquettes	8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000	"	10 " 1½ "	2.25
1000	"	10 " 2 "	2.75
1000	Steen	10 " 1½ "	1.50
1000	"	12 " 2 "	2.00
1000	"	16 " 2 "	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 1185

Groen-geverde Bloemstokken.

50	stuks,	1.25 M. lang	f 4.—
50	"	1.00 " "	3.—
50	"	0.75 " "	2.25
50	"	0.50 " "	1.75

Geschaafde en niet geverde

BLOEMSTOKKEN.

100	stuks,	1.25 M. lang	f 1.50
100	"	1.00 " "	1.25
100	"	0.75 " "	0.75
100	"	0.50 " "	0.50

1 Bos Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.75
Groene Bouquetten-Dozen van af f 2.00

GROENEWEGEN & Co,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zand- en Moembollenhandelaars,

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 1186

Hoog en breed	24 cM.	f 1.15
"	29	1.30
"	32	1.60
"	36	2.30
"	40	3.40
"	45	4.10
"	50	4.70
"	55	6.50
"	60	8.—
"	65	10.—
"	70	12.—
"	75	15.50
"	80	18.75
"	85	22.75
"	100	29.—

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1177

Welriekende Viooltjes.

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f 1.40,	f 3,—	f 10.—
AUGUSTA	1.40,	3,—	10.—
COERULEA	1.—	2.—	7.50
DE RUSSIE	1.50,	3.25,	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40,	3.—	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50,		
JULIUS CÉSAR	1.80,	3.50,	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50,	5.50,	
RUBRA	1.40,	3.—	10.—
THE CZAR	1.40,	3.—	10.—
VICTORIA REGINA	1.80,	3.50,	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80,	3.50,	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen		2.50,	9.—

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f 1.80,	f 3.50,	
ARBOREA FL. PL.	1.40,	3.—	10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50,	3.25,	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80,	3.50,	
COERULEA PLENA	1.40,	3.—	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50,	5.50,	
KING OF VIOLETS	1.50,	3.25,	11.—
MELLE BERTHE BARON	1.50,	3.25,	12.—
PARMENSIS	1.85,	4.—	
PURPLE KING	2.50,	5.50,	
RUBRA PLENA	1.50,	3.25,	11.—
RUHM VON CASSEL	1.80,	3.50,	
SWANLEY WHITE	1.80,	3.50,	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen		3.—	10.—

DE KOSTER,

AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1178

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,

ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, werden op aanvraag verstrekt.

Onversneden

Algiersche Tafelwijn

Vin des Côtes d'Algeria, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.
„ 28.— > anker „ 48.
„ 70.— > ½ oksh. van pl.m. 150.
„ 185.— > okshoofd „ 300.
inclusief fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclusief accijns, flesschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1179

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verschenen geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nr. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1180

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1181

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menscheijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1182

No. 43. **VRIJDAG 24 OCTOBER 1890.** 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels / 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam

ATTENTIE.

Gevraagd in of om den Haag of elders, eene gelegenheid voor eene Bloemisterij, waarbij geschikte woning. Duidelijke opgaven zijn noodzakelijk.

Brieven te adresseeren onder motto »Floralia« aan den Kunsthandelaar M. J. PARSON, 19 Plaats, 's Gravenhage. 1198

Wegens sterfgeval

TE KOOP AANGEBODEN:

Eene meer dan 30 jaren bestaande volledige en in volle werking zijnde

BOOMKWEKERIJ,

zeer gunstig gelegen aan spoor, stoomtram en vaart, met flinke Schuur en desverkiezende met een net Woonhuis.

Adres de Wed. J. SCHALKEN, te BESOUJEN, Noord-Brabant. 1199

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1200

Gebr. VAN NAMEN, Zwijndrecht.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT“

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1201

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van **PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.** Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. O. JONGKINDT CONINCK,
Kweekerij **TOTTENHAM,** 1202
DEDEMSVAART.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 1203

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1204

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs / 3.50.

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fonteinen en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz., Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau GEVEKE & Co., Amsterdam. 1203

Zie Sempervirens No 34.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1203

Welriekende Viooltjes.

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f1.40	f3.—	f10.—
AUGUSTA	1.40	3.—	10.—
COERULEA	1.—	2.—	7.50
DE RUSSIE	1.50	3.25	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40	3.—	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50		
JULIUS CÉSAR	1.80	3.50	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50	5.50	
RUBRA	1.40	3.—	10.—
THE CZAR	1.40	3.—	10.—
VICTORIA REGINA	1.80	3.50	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80	3.50	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen		2.50	9.—

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f1.80	f3.50	
ARBOREA FL. PL.	1.40	3.—	10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50	3.25	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80	3.50	
COERULEA PLENA	1.40	3.—	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50	5.50	
KING OF VIOLETS	1.50	3.25	11.—
MELLE BERTHE BARON	1.50	3.25	12.—
PARMENSIS	1.85	4.—	
PURPLE KING	2.50	5.50	
RUBRA PLENA	1.50	3.25	11.—
RUHM VON CASSEL	1.80	3.50	
SWANLEY WHITE	1.80	3.50	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen		3.—	10.—

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1204

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nra. f2.—, franco door het geheele Rijk. 1205

Onversneden

Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper. f 7.50 p. proefkistje van 12 fl. „ 28.— > anker „ 48.— „ 70.— > ½ oksh. van pl.m. 150 „ 135.— > okshoofd „ 300.— inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1206

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211, AMSTERDAM.

Gelderland.

TE KOOP:

Een Buitenplaats,

met sierlijk aangelegden, grooten lommerrijken Tuin, waarin allerhande Fruit: siinken Moestuinen en eene menigte goeddragende Lei-, Sier- en Vruchtboomen. Het gemakkelijk ingericht Heerenhuis met Veranda en Balcon bevat 9 Kamers, enz. Franco te bevragen letter S 10, bij de firma J. F. KLOOSTERMAN, Boek- en Papierhandelaar te Nijmegen. 1207

SEMPER VIRENS.

No. 43.

VRIJDAG 24 OCTOBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een bamboe-bosch op Java, II. (Slot.) — Onze afbeeldingen: Een Makart-bouquet. — *Solanum capsicastrum*. — *Gaura Lindheimeri*, *Eng. et Gray*. — *Nicotiana colossea*. — Vroegbloeiende *Chrysanthemum Mrs. Burrell*. — *Lapageria's*. — De aanstaande *Chrysanthemum-Tentoonstelling* te Amsterdam. — Een Chineesche tuin te Batavia. — Een Engelsch liefhebber en zijn ideaal van een tuin. — Groote Palmen in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. — Middel tegen bladluizen. — Ingezonden: — *Viola Blus Bell*: — Weeknieuwe. — Verschillende mededeelingen.

Een bamboe-bosch op Java

II.

(Slot.)

ER beginnen zich echter reeds kenteekenen op te doen, dat een bergdorp niet zoo heel ver meer verwijderd is. Er zijn sporen van menschen te zien, die kortelings bamboe en rotan gehaald hebben, en het voetpad dat wij volgen, komt ons meer belooft voor.

Hier en daar zien we, tusschen de bamboe-stoelen door, den zwarten stam van een Arengpalm *Arenga saccharifera*, en waar Arengboomen groeien, is meestal de Javaan niet ver; dichtbij staan ook eenige Salakboomen, *Zalacca edulis*, de Palm met eetbare vruchten, en ja, waarlijk zien we een omheining van bamboe, rondom eenige Doerenboomen, *Durio zebethinus*; die vrucht, door den één verafschuwd, door den ander geroemd. Keuchenius noemde haar in de Tweede Kamer een onsmakelijke vrucht met afschuwelijken stank. Wallace zegt van de doerian: boterachtige vla, gekruid met amandelen, met geuren van roomkaas, uien-saus en bruine sherry, de lekkerste vrucht van den Archipel, de *Koningin der vruchten*! Wij houden het in dit geval liever met den natuuronderzoeker dan met den staatsman, en vinden het jammer dat de boomen thans geen vruchten dragen. Gij zoudt ze dan eens kunnen proeven, en ze, als nieuveling, waarschijnlijk met afschuw wegwerpen, en bovendien zou ik U de onhoudbaarheid van de theorie van la Fontaine in zijn fabel van *Le gland et la citrouille* kunnen aantonen. De theorie namelijk, dat God aan hooge boomen alleen kleine vruchten deed groeien, opdat de mensch door het vallen der vruchten geen ongeluk zou krijgen, wordt in de Tropen belachelijk.

Eindelijk komen we aan de grens van het perceel, op de plaats waar het plan was een hut te bouwen; maar het is reeds laat geworden, en wij besluiten door te gaan tot aan de naastbijzijnde Javaansche woning, om daar te overnachten. Alvorens we verder gaan, vestig ik eerst nog uwe aandacht op dien grooten boom, die tot grensboom genomen is, een Boeloe of *Artocarpus*. Het is een boom met korten stam, die een tiental Meter boven den grond, gedragen wordt door een krans van luchtwortels, een cirkel vormende van 15 Meter diameter. De kroon is laag maar breed en steekt ver buiten den wortelkrans uit. Menig stadstuintje in Holland heeft niet de ruimte, door dien eenen boom in beslag genomen. Een boom met reusachtige kroon, wiens stam zweeft tusschen hemel en aarde¹⁾, daar men tusschen de wortels onder den stam kan doorloopen.

Menig lezer van dit reisverhaal heeft bij zich zelf gevraagd, of er geen beesten in dat bosch zijn, geen tijgers en slangen, geen insecten, vlinders en vogels?

Wel zeker, er is in dat bosch van alles, maar een bosch is geen menagerie, evenmin als het een bloemenserre is. Om vogels te zien zou men 's morgens vroeg in het bosch moeten zijn, en dan alleen. Maar dan zou het U toch opvallen, hoe weinig bevolkt het door vogels is. Slangen zagen we dezen dag nog niet een; vlinders zeer weinig, maar dit ligt waarschijnlijk aan den tijd van het jaar, want om veel vlinders te zien moet men in de maanden Mei en Juni komen. Maar in overheerschende menigte is er een insect, dat nu juist niet door schoonheid of lief-talligheid uitmunt, maar zich door hinderlijkheid voor den reiziger onderscheidt. Ik bedoel de springbloedzuigers, de *padjet* der Javanen, die U van alle kanten op het lijf springen en zich verzadigen met Uw bloed.

Zij maken kleine wondjes, als groote speldprikken, waaruit echter veel bloed vloeit, en die soms gaan jeuken en tot zwerende wonden overgaan. Het is mijne ondervin-

¹⁾ Zie voor een uitvoeriger beschrijving van dergelijke boomen: Wallace, *Insulinde*, vert. door Prof. Veth, I, blz. 137—138 en voor den Doerenboom hetzelfde werk blz. 126—129.

ding, dat de padjets in de bamboeboschen in dit opzicht gevaarlijker zijn, dan die in houtboschen voorkomen; van de beten dezer laatste heeft men meestal weinig hinder, maar die der eersten veroorzaken, indien men de wonder niet spoedig met amonia liquida of carbolzuur behandelt, vaak lastige zweeren.

Tijgers zijn hier ook: koningstijgers en panthers, en er is geen Javaan die hier 's nachts alleen het bosch indurft; maar hinderlijk zijn zij voor ons niet. Wij zien wel de sporen, maar de beesten zelve niet, en mochten mijne lezers zich verbeelden dat in zoo'n tropisch bosch de tijgers om elk hoekje van een boom U staan aan te gluren, zoo kan ik hen vertellen dat ik menigmaal, in gezelschap en alleen, door van tijgers bevolkte boschen heb gewandeld, en nog nimmer één volwassen tijger in 't wild heb gezien. Wij vervolgen dus welgemoed onzen weg, voor zoo ver die lastige bloedzuigers ons veroorlooven welgemoed te zijn, en voordat de zon onder is gegaan, hebben we het Javaansche dorp bereikt, waar we den nacht zullen doorbrengen. —

Het begon bijna donker te worden toen wij in de kleine bergdessa, waar wij overnachtten, aankwamen en 's morgens vroeg gaan wij weer heen om een hut te bouwen tot nachtverblijf voor de Commissie, die ons aangevraagd perceel zal inspecteeren.

De tijd ontbreekt ons dus om de bijzonderheden van het dorp op te teekenen.

Binnen twee dagen zou de Commissie, bestaande uit den Controleur en den Patih, vergezeld door den Wedono en talrijke dorps-hoofden, aankomen en dan moet onze pondok gereed zijn.

Gelukkig dat er zooveel bamboe is, waardoor het bouwen van een tijdelijke woning niet veel moeite kost.

Op de plaats aangekomen waar wij plan hadden de hut te bouwen, niet ver van een kleinen bergstroom, laten wij een plek van een dertig Meter in 't vierkant schoonmaken van bladeren, onkruid en kleine struikjes. Wij geven voorts aan den mandoer (inlandsche meesterknecht) last een hut te bouwen met vier kamertjes, ieder groot 3 x 3 Meter, en een ruime voorgalerij, en laten de koelies daarna hun gang gaan.

Onderwijl gaan wij eens een kijkje nemen in het bosch en een goede plek opzoeken om te baden. Want in Indië bestaat de gewoonte eens of tweemaal per dag een bad te nemen, en een zwembad in het koude water van het gebergte is vooral voor bewoners van de benedenlanden een zeer gewaardeerd genot.

Het is echter niet zoo gemakkelijk als gij dacht, want de oevers van den bergstroom liggen vol bamboestengels, zoodat eene wandeling langs de beek met groote bezwaren gepaard gaat. Hier en daar zijn levende en doode bamboehalmen meters hoog opgehoopt, en slechts met behulp van bijl en kapmes banen we ons een weg; dan weer raken we verward in stekelige klimplanten, of landen we aan in een boschje van *kenadoe* of *lateng*, een Laportea soort, wier onschuldig uitziende bladeren heviger prikkelen dan de brandnetel in Holland. Eindelijk vinden we een geschikte plek, waar het water zich tot een kom verzamelt, aan drie zijden door rotten ingesloten, die met varens en mossen zijn begroeid. Nadat we die plek gevonden hebben, gaan we even terug naar huis, om te zien hoever de mandoer gevorderd is, onderwijl eenige koelies last gevende de badplaats van bamboe en blad te zuiveren.

De mandoer is flink opgeschoten; het dak van ons huis is al klaar met een gedeelte van de zijwanden; er rest nu nog slechts de indeeling van kamers. De stijlen van het huis zijn van bamboe, eveneens de bindten; de wanden zijn van bamboe, in heelen toestand op elkaar gestapeld als een blokhuis. Dit is niet gedaan om het te verdedigen tegen menschelijke vijanden, want al zijn we niet ver van de plaats Bajoe waar vroeger de Banjoewangieërs of Blambangers, zooals zij zich bij voorkeur noemen, de Hollanders meermalen hebben verslagen, zoo gevoelen wij ons hier even veilig als in Holland zelf. Het bouwen in den trant van een blokhuis wordt alleen gedaan voor de tijgers.

Het dak bestaat uit half gespleten bamboestengels, die, met den hollen kant naar boven, naast elkaar worden gelegd, en daarna met gelijke stukken bamboe met den hollen kant naar boven worden bedekt. Op die wijze verkrijgt men in een minimum van tijd een dak, dat gedurende een paar jaar aan het tropische klimaat weerstand biedt.

De koelies, die eten en drinken zouden brengen, benevens de noodige borden, potten en pannen, enz., zijn nog niet aangekomen, evenmin de kok, die voor eten zorgen zou. Wij zullen ons dus een weinig moeten behelpen.

Gelukkig is er rijst en kip, zout en lombok. Dit is al voldoende om een voedzaam en goed maal te bereiden. Wij bemerken langzamerhand de goede diensten, die de Bamboe ons bewijzen zal.

De rijst wordt met water in bamboekokers gedaan, waarvan eenigen in 't bosch worden gekapt en in het vuur gelegd. Wanneer de

groene bamboe verkoold is, dan is de rijst gaar.

We wenschen gaarne groente bij de rijst; welnu ook daarvoor zal het bosch zorgen. Groote, dikke, jonge uitspruitsels van bamboe worden verzameld, geschild, in schijfjes gesneden en met water in bamboekokers gekookt. Beter, smakelijker en voedzamer groente zal de groententuin U niet opleveren. Ook laten we *djavar* inzamelen, de toppen van den *Djavarboom*, een wilde Pinangpalm, die hier en daar verstrooid in 't bosch voorkomt. *Djavar* is een heerlijk eten, rauw zoowel als gekookt.

Een van de koelies heeft er om gedacht koffie mee te brengen, en terwijl onze rijst wordt gekookt, zal een kop koffie ons smaken. Maar kommetjes zijn er niet! Ook daaraan zal de Bamboe ons helpen. Fluks worden er door een handig Javaan geledingen van bamboe tot nette drinknappen verwerkt, en tevens maakt hij een lepel om de koffie op te scheppen en een kleineren lepel om ze te roeren. De gewone manier van koffiedrinken der Javanen, door namelijk gestampte gebrande koffie in het kommetje doen, daar kokend water op te gieten en dit dan te drinken, volgen wij nu ook.

Wij maken de opmerking, dat onze kippen, die met hunne pooten gebonden op den grond liggen, het op die wijze niet kunnen uithouden, waarop de mandoer last geeft een traliwerk van bamboe te maken, waarin zij vrij kunnen rondloopen; de koelie die er mee belast werd, maakt er van bamboe een drinkensbak bij, zoodat de kippen ook weer geholpen zijn.

Een dier kippen wordt geslacht en aan 't spit gebraden; het spit is natuurlijk van bamboe en het vuur wordt door bamboe onderhouden.

Eindelijk is de rijst gaar, de bamboegroente gekookt en de kip gebraden. Wij kunnen dus toetasten, maar borden, lepels en vorken zijn er niet. Ook die worden van bamboe gemaakt. Een van bamboe gemaakt mandje dient tot rijstschotel, een breede korte bamboekoker voor groenteschaal; platgeslagen en met Pisangbladeren belegde bamboe voor borden; scherp toegesneden oude bamboe voor tafelmessen, korte en glad gesneden bamboegeledigen voor drinkglazen. Als schenkan voor het drinkwater dient een stuk bamboe van ééne geleding, met een klein gaatje bovenaan; en als waterremmer, om het water uit de bron te halen, dient eveneens bamboe, een stuk van twee geledingen waarvan de tusschenschotten behalve het onderste zijn weggenomen.

Nadat ons maal is afgelopen en ook de

koelies gegeten hebben, gaat ieder weer aan zijn werk. Een gedeelte der koelies laten we doorwerken aan de wanden en deuren en een ander gedeelte zetten we aan het maken van een meublement.

We beginnen aan de dispenskasten, opdat zoodra de kok met zijn huisraad en etenswaren aankomt, alles een goede plaats kan vinden. Een paar koelies zetten we aan een baleh-baleh of rustbank, die dienst moet doen voor ledekant. Alles wordt natuurlijk gemaakt van bamboe, en als matras wordt platgeslagen bamboe gebruikt.

Voordat een en ander klaar is valt de avond in; het wordt nu weer tijd van eten koken en koffie zetten, want in 't bosch is koffie de door inlanders meest geliefkoosde drank, en een Europeaan zal het ook op verre tochten met koffie, thee en water verder brengen, dan met brandewijn of jenever, wijn en bier. Ik geef aan ieder, die vlug en goedkoop in de tropische bosschen wil reizen, en daarbij gezond blijven, den raad alle alcoholische dranken thuis te laten.

Den volgenden morgen gaan we allen weer frisch aan het werk; het huis met toebehooren moet vandaag geheel klaar komen, en er is nog veel te doen. De vier kamers worden klaar gemaakt; de wanden, uit plat geslagen en gevlochte bamboe bestaande, worden opgezet en de deuren van hetzelfde materiaal aangehaakt; scharnieren en klinken worden natuurlijk van bamboe gemaakt. De ledikanten van bamboe worden er in gezet; maar vreezende dat de bamboe-planken voor hen, die er niet aan gewend zijn, te harde matrassen zullen zijn, laten we *doek* inzamelen, de vezel van den Arengpalm, die in groote doten aan de bladscheeden zit. Van dit *doek* laten we de harde pennen en vezels uithalen zoodat er niets overschiet als een fijne op paardehaar gelijkende vezelstof, waarop men evengoed slaapt als op een veerentied.

Van dit *doek* kan men nog meer maken dan matrassen, bijvoorbeeld touw, borstels, vloermatten, stoffers, enz., en daar het ons kan te pas komen, zetten we een koelie aan het touwdraaien, want dat is een werk dat bijna alle bergbewoners op Java verstaan, en een ander laten we een paar vegers maken uit *doek* en bamboe bestaande. In elke slaapkamer wordt nu nog een kleine tafel voor waschtafel gemaakt van bamboe, een handdoekenrek van bamboe geplaatst, een vloermat van bamboe neergelegd en een kapstok van bamboe aan den wand bevestigd. Met nog een bamboe standaardje voor het nachtlampje beschouwen we de slaapkamers als voldoende gemeubileerd.

Nu is de beurt aan de voorgalerij, die voor *dinner-* en *drawingroom* te gelijk dienen moet. Aan den éénen kant laten we een tafel maken van bamboe met banken van bamboe er om heen; en dat noemen we onze eetkamer, en aan den anderen kant een dito tafel en gelijke banken en die plaats heeten we onze salon. We denken er over even nog eenige stoelen te laten maken, maar er is nog zooveel werk, dat we besluiten ons maar met de banken te behelpen.

Boven elke tafel bevestigen we een haak van bamboe, om de lampen aan te hangen en rondom de tafels leggen we platte bamboe neêr voor vloermatten. Er is geen tijd om net gevlochten matten te maken, en bovendien, het is een woning die maar voor een paar dagen zal gebruikt worden.

Nu het huis zoover klaar is, zetten we het grootste gedeelte der koelies aan het bouwen van een keuken en van slaapvertrekken voor de meerdere hoofden, natuurlijk alles van bamboe; andere koelies laten we aan de badplaats werken, en een paar zetten we aan het schoonmaken en vegen in en rondom onze woning. Zij bezigen daarvoor een stoffer van bamboe en een vuilnisblik van bamboe; voor het erf rondom het huis gebruiken ze een hark van bamboe. Nadat dit klaar is, draaien ze een touw van bamboe, dat zij buiten opspannen voor het drogen der handdoeken en kleeren.

Onderwijl gaan wij eens kijken naar de badplaats om te baden, en daar we vergeten hebben sloffen mede te nemen, gelasten we een koelie een paar badsloffen te maken van bamboe. Hij geeft echter de voorkeur aan de bladschede van den *djawaar*, die in den vereischten vorm van voetzoelen gesneden en met touw van bamboe tusschen de teenen en op de wreef bevestigd, tot uitstekende sloffen vermaakt worden.

De badplaats is in orde, de kom is van onkruid gezuiverd, een badhuisje is er gebouwd; maar om gemakkelijk bij het water te kunnen komen, laten we nog een trap van bamboe maken, want de oevers zijn steil. Het water is kristalhelder, ijskoud en een bad vaagt elk spoor van vermoeienis van den vorigen dag weg. In den namiddag komt de kok met toebehooren aan. Hij vindt zijn keuken bijna klaar; alleen moet er nog een fornuis gemaakt en een aanrechtbank opgezet worden. Voor een fornuis zijn er steenen genoeg in de beek, en tafels en banken worden van bamboe gemaakt. Bamboehaken worden aan den wand bevestigd voor de potten en pannen; een vuurtang van bamboe wordt door den kok besteld, en

zoo uitstekend en vernuftig vinden wij dat instrument gesneden, dat we een suikertangje laten snijden in gelijken trant van kleiner afmeting.

Wij bedenken daar nog dat we geen muziekinstrumenten hebben om de gasten te verwelkomen. Maar ook daarvoor weten onze Javaantjes raad. Een *kentougan*, van bamboe, een instrument waarop signalen gegeven worden, hetzij om volk op te roepen, brandsignaal te geven, of kennis te geven van amok, werd gisteren reeds gemaakt, ten einde het uur van werken en dat van rusten aan te geven, maar zulk een *kentougan*, al noemt Wallace het een gong, kan bezwaarlijk onder muziekinstrumenten worden gerangschikt.

Een vernuftig Javaan weet een echte gong van bamboe te maken, voorts een soort van trom en een instrument zooals de glazen kinderpiano's, maar de tijd ontbreekt om een volledig orkest te maken. Trouwens niemand onder onze Javanen heeft daartoe genoegzame kennis, want om een volledig bamboe-orkest te maken, wat de Javanen een *angklong* noemen, wordt er veel tijd en kennis vereischt. Een goede *angklong*, goed bespeeld, klinkt in mijn ooren welluidender dan het getijngtjangel van een piano, maar laat ik er bij zeggen, muzikaal gehoor heb ik niet. Toch hoorde ik ook van anderen, die dat wél hebben, dat een *angklong* bepaald welluidende tonen heeft.

Maar met dat al kunnen onze koelies geen *angklong* maken, hun kennis van het werken met bamboe is uitgeput. Bestel aan een hunner duiven te gaan schieten in het bosch, dan zal hij een blaasroer maken van bamboe, en kleine scherpe pijlen van bamboe, die hij in juiste richting een 20 Meter ver weet te schieten; of wel hij zal van bamboe een boog maken, waarvan de pees eveneens bamboe is en de pijlen insgelijks.

Bestel hem een hoed te maken van bamboe, en hij zal er een voor U maken, netjes gevlochten, alhoewel het puntig kegelvormig model U wellicht niet bevallen zou en zeer zeker, in Amsterdam gedragen, U de straatjeugd op den hals zou halen. Maar dat neemt niet weg dat dergelijke hoeden in den uitersten oosthoek van Java algemeen door inlander en Europeaan gedragen worden. En van bamboe zijn hoeden te maken in allerlei model, in alle opzichten beter dan hoeden van stroo.

Gij wenscht een pijp tabak te rooken, maar onder weg is Uw pijp gebroken. In een bosch waar bamboe is, is zoo iets geen

bezwaar. In korten tijd zal een koelie voor U een pijp maken van bamboe, practisch even goed als Uw pijp die gebroken is en als gij hem den tijd laat en ge kiest een bekwaren Javaan uit, wellicht fijner en mooier besneden op den koop toe.

Zoo zou ik kunnen voortgaan en U kunnen wijzen op de talrijke huisraadartikelen, die men in tijd van nood spoedig van bamboe kan maken; maar het is mij niet te doen een verhandeling over bamboe te schrijven, want dit zou meer tijd kosten dan waarover ik thans beschikken kan, en bovendien zou het zonder figuren en platen voor mijne lezers vrij vervelend zijn. Ik wenschte U alleen te schetsen hoe een bamboebosch er uitziet, en hoe men er in kan reizen zonder veel geld uit te geven. —

Den volgenden morgen kwam de Commissie met gevolg aan. Het door mij aangevraagde perceel werd bezichtigd, een paar dagen brachten we in het bosch zeer aangenaam door, en daarna ging ieder weer zijns weegs, de bamboewoning met al haar toebehooren in de wildernis achterlatende.

Pantjoer (Sitoebondo.) T. O.
8 Aug. 1890.

ONZE AFBEELDINGEN.

Een Makart-bouquet.

Het heeft in deze week vrij sterk gevoren. Begonia's, Dahlia's en de vele andere planten, die nog een zomerachtig voorkomen aan de tuinen gaven, zijn verwelkt en daarmee is het jaargetijde, dat zich het meest door schaarsheid van bloemen kenmerkt, aangevangen. Het is nu voortaan moeilijk om de vazen met levende bloemen gevuld te houden.

Menigeen zoekt te vergeefs naar geschikt materieel tot opsieling zijner kunstvoorwerpen, en behelpt zich, zoelang dit noodig is, met gedroogde plantendeelen.

Men behoeft echter niet verlegen te staan. Tegenwoordig maakt men zoogenaamde Makart-bouquetten en die voldoen geheel en al aan hetgeen men omstreeks dezen tijd des jaars noodig heeft.

Zij worden vervaardigd van gedroogde en geprepareerde palnbladen, grassen, vooral pampaspluimen, zaadhulsen en velerlei andere dergelijke zaken, die de natuur in groote verscheidenheid oplevert. Zij zijn een uitnemend en blijvend sieraad voor kamers en zalen en worden derhalve meer en meer algemeen gebruikt.

Zooals het gewoonlijk gaat, ook hier volgt de overdrijving het gepast gebruik

op de hielen. Soms ziet men in dergelijke bouquetten vergulde bollen van papavers en pauwevederen. Wij zouden wel in bedenking willen geven den goeden smaak geen geweld aan te doen.

Zijn de Makart-bouquetten goed zamengesteld dan zijn zij, goed aangebracht, een wezenlijk sieraad voor elk vertrek. Het laat zich voorzien dat ze meer en meer zullen gebruikt worden, totdat wellicht later weder iets beters bedacht wordt, maar dit zal zéér goed moeten zijn, zal het evenveel opgang maken.

Solanum capsicastrum.

Een zeer eenvoudige plant, alom verspreid en zonder moeite te kweeken. Waarom bij voorkeur op deze de aandacht gevestigd? Ons antwoord kan zeer kort zijn. Omdat men tegenwoordig zoo weinig bloeiende kamerplanten heeft en een goed met oranje-roode vruchten bezette *Solanum* buitengewoon sierlijk is.

Het geslacht *Solanum* is ongemeen rijk aan soorten, maar onder die allen weten wij er geene die fraaier is.

Het plantje is genoeg bekend, zou men meenen, maar dit is niet zoo, er kan veel meer partij van getrokken worden. In Engeland is het veel meer in trek dan hier. Waar is de Nederlandsche bloemist, die er een flinke partij goed gekweekte exemplaren van voorhanden heeft? Bij Londen zagen wij er bij één bloemist dertien kassen mede gevuld.

Dezer dagen werd ons medegedeeld dat de vruchten dezer *Solanum*, in azijn gelegd, een heerlijke kruidenazijn opleveren, ver te verkiezen boven de gewone kruidenazijn. Wij zijn bezig er een proef mede te nemen en raden onze lezers aan, hetzelfde te doen.

Open grond.

Gaura Lindheimeri, Eng. et Gray.

Eene allerliefste plant, welke ons tot hertoe slechts bij naam bekend was, hoewel we het niet begrijpen kunnen, die vroeger niet gezien te hebben, is bovenstaande. In Parijs ziet men deze in overvloed, en hoe meer men ze ziet hoe mooier men ze gaat vinden. Veelal wordt ze gebruikt als tusschenplanting in gemengde groepen, op rabatten, enz. of ook in bloembedden. Aan deze worden door die vele slanke stengels, voorzien van talrijke zuiver witte bloemen, een groote aantrekkelijkheid gegeven, want mogen de bedden, met bijv. niets dan *Pelargonium* gevuld, op zich zelf wat stijf zijn,

dit wordt door die losse stengels geheel weggenomen. G. Lindheimerii behoort, evenals de Fuchsia, tot de familie der Onagraceae. Ze wordt meestal als éénjarige plant gekweekt. In 't voorjaar in pot gezaaid vroegtijdig verspeend en daarna in Mei uitgeplant, verkrijgt ze spoedig een zeer goede ontwikkeling. Bewaarde planten van 't vorige jaar zijn nog sterker. Het geschiktste is dit gewas om met andere planten te mengen, in randen zoowel als in bloembedden, vóór heestergroepen en dergelijke. Eenmaal aan den bloei geraakt in 't begin van den zomer, houden ze niet op voor de vorst het haar belet. 't Verwondert ons inderdaad van deze plant in den Londensche parken niet meer gebruikt te hebben zien maken; we kunnen haar als iets zeer liefs en sierlijks aanbevelen.

Parijs, 20/9, '90. H. J. GOEMANS.

Nicotiana colossea.

Zij, die het Fransche blad *Le Jardin* in den laatsten tijd in handen kregen, zullen daar onder de advertentiën zeker wel de afbeelding van deze plant gezien hebben, doch ze beschouwen die misschien wel als zeer overdreven.

Of de plant zoo hoog, d. w. z. anderhalfmaal een manshoogte wordt, weten wij niet, hoewel 't met goede cultuur zeer waarschijnlijk is. Dat deze nieuwe tabaksoort, welke in 't vorige jaar op de groote Tentoonstelling te Parijs, in den tuin van het Trocadero, zich bevond, in alle opzichten de opmerksaamheid verdient, bleek ons elke maal dat we deze zagen. Zoowel in den Jardin des Plantes en La Muette, als op het prachtige buiten van Baron van Rothschild te Ferrières, als op de kwekerijen, trof ons deze plant als eene die de meeste sub-tropische gewassen inforschheid en sierlijkheid overtreft.

Het is ongelooflijk de ontwikkeling gade te slaan, die ze, in het vroege voorjaar in pot gezaaid en later in den vollen grond uitgeplant, verkrijgt. Als gazonplant schijnt ze ons bij uitstek geschikt, vooral indien de onderste zijknoppen, die in de oksels der bladeren verschijnen, uitgeknepen worden, bereiken de bladeren kolossale afmetingen en is tevens de vorm der plant ook beter.

Deze werd door Godefroy—Lebeuf, te Argenteuil bij Parijs, in den handel gebracht. Een bediende vertelde mij, dat het louter aan het toeval te danken was dat men die plant heeft verkregen. Een tuinman moet een klein exemplaar op eene

Orchidee uit Zuid-Amerika, zoo we ons niet vergissen, ontvangen, gevonden, en die toen aan de genoemde firma overgedaan hebben. Hoe het ook zij, zeker is het, dat men hier met eene aanwinst te doen heeft, die in de versiering onzer tuinen een groote rol kan spelen.

Parijs, 29 Sept. '90. H. J. GOEMANS.

Koude-kas.

Vroegbloeiende Chrysanthemum Mrs. Burrell.

Telkens wanneer ik die vroegbloeiende Chrysanthemum's beschouw, kom ik tot de gevolgtrekking dat Flora, niettegenstaande hare gele bloempjes, zoowel door haar gedrongen houding als door de kleine, zeer donker groen gekleurde blaadjes, de marktplaat bij uitnemendheid is. Over de kleur stapt men heen. Trouwens geel komt langzamerhand wel in de mode. Hoe gaarne toch gebruikt men tegenwoordig die lieve gele Abutilon's of die gele Margerieten in de bloemstukken. Geel kan zeker behagen, wanneer het maar zacht is. Dit nog merkten we dezer dagen weer op bij de fraaie vroegbloeiende Chrysanthemum Mrs. Burrell. Madame C. Desdrange heeft fraaie witte bloemen, haar afstammeling Mrs. Burrell heeft echter nog fraaier gele. Geen sterk sprekend maar zeer zacht zwavelgeel. Onder de Octoberbloeiende is het een der schoonsten en verdient daardoor warme aanbeveling.

Frederiksoord.

S. BLEEKER.

Lapageria's.

Lapageria's, ja wie zou daar niet van houden, ten minste wanneer men ze slechts eens in vollen bloei zag? De heer J. K. B. zegt er in het nummer van den 10 dezer niets te veel van.

Maar, helaas! er zijn er zoo velen die er mee tobben, bij wie ze nooit bloeit, ja men kan er geen groei in krijgen. 't Is dus verre van overbodig dat ieder daar eens zijne ondervinding over mededeelt. Fraaie potplanten, volbeladen met heerlijke bloemen zagen we enkele keeren te Gent, toen reeds trokken ze ons zeer aan. In Engeland daarentegen zijn ze zeer verspreid en schijnt men er algemeen mee te slagen. Men behoeft slechts aan den hoofdingang van Veitch's kwekerij te denken, om er nog van te watertanden. We zagen tevens zeer goede resultaten er mee in de Orchideeën-kwekerij van Sander, te St. Albans. Ze waren aldaar uitgeplant in den vollen grond van de koude Odontoglossum-kassen. Men heeft wel eens beweerd dat Lapageria's aan den noordkant der kas

dienen geplant te worden, daar ze niet tegen sterke zonnestralen bestand zijn. Het tegenovergestelde zagen we te St. Albans.

Tot de voornaamste punten bij Lapageria-kweek in acht te nemen, rekenen we: flinke drainage; zeer voedzame doch tevens poreuse aarde, bijvoorbeeld een mengsel van vezelachtigen graszodengrond, goede vezelaarde of peat, houtskool, scherp zand en wat puin; veel vocht aan de wortels en in de lucht, met lichte beschaduwning gedurende de zomermaanden; verwijdering van te veel vooral oud hout en zorgvuldige bewaking tegen

op de weldra te Amsterdam te houden Tentoonstelling. Gaarne voldoen wij althans gedeeltelijk aan dat verzoek. Voor het geheele artikel ontbreekt ons thans de ruimte, maar wij laten hier het laatste gedeelte volgen, hetwelk o. i. hier de meeste raison d'être heeft.

> Men heeft thans in Engeland eene nationale Chrysanten-vereeniging, die de nieuw gewonnen of ingevoerde Kiku's beoordeelt en naar de verdienste deze met een certificaat 1ste of 2de klasse de wereld inzendt. Wij hebben in Engeland en Schotland ver-

EEN MAKART-BOUQUET.

slakken, daar deze zeer belust zijn op de jonge scheuten.

De beste voortkweeking is die door afleggers.

Frederiksoord, Sept. '90. S. BLEEKER.

De aanstaande Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam.

Wij ontvingen het 3e Bijvoegsel van de *Prov. Groninger Courant* van 20 October, waarin een uitvoerig artikel voorkomt over de Chrysanthemums, en wel met verzoek dit in ons blad over te nemen, met het oog

schillende Tentoonstellingen bijgewoond en steeds door verslagen de Nederlandsche tuinbouwers op de hoogte gehouden, hoever het de Groot-Brittanniërs in de cultuur gebracht hebben. Prijzen van ruim drie honderd gulden voor 48 afgesneden Chrysanthemum-bloemen in 48 verscheidenheden is volstrekt geen nieuws, en dat er in 2 dagen tijd in eene stad als Edinburgh 32000 kaarten verkocht werden, bewijst hoezeer men met die jaarlijksche tentoonstellingen is ingenomen. Het verslag van die tentoonstelling is te vinden in *Sempervirens* van

6 en 13 December 1889. Op pag. 598 zegt de heer J. K. B., de verslaggever: Laten wij hopen dat de stemmen, die er thans opgaan om ook in Nederland 't volgend jaar eene tentoonstelling van Chrysanthemums te houden, *geen stemmen in de woestijn zijn*. Dank aan den moed en de energie der afdeeling Amsterdam van de Nederlandsche maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, inzonderheid aan haren intelligenten voorzitter, den heer H. Groenewegen, die in de vergadering van 3 Dec. 1889 mededeelingen deed over de Chrysanthemum-tentoonstelling in Brussel, wat aanleiding gaf om ook in dit jaar een Chrysanthemum-tentoonstelling in Amsterdam uit te schrijven, welke zal gehouden worden in de schilderijenloods op het Damrak, dus nabij het Centraalstation te Amsterdam op 13, 14, 15, 16 en 17 November a.s. Het programma dat voor mij ligt, en op aanvraag gratis bij den Secretaris, den heer Izaäk Bulk, Amstelveensche weg, Nieuwer-Amstel, verkrijgbaar is, ziet er eenvoudig doch degelijk uit. Er worden flinke prijzen uitgelooft, o.a. voor 30 Chrysanthemums in dertig verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt 1ste prijs gouden medaille en f 50.

De tentoonstelling is nationaal, zoodat een ieder de gelegenheid wordt aangeboden in te zenden en naar den prijs te dingen. En daarmede heeft het bestuur in het programma rekening gehouden. Men kan met 3 of zelfs een Chrysanthemum naar een verguld zilveren medaille dingen. Voor afgesneden Kiku's-bloemen bestaan niet minder flinke prijzen. Zoo wordt o. a. voor 50 afgesneden bloemen van Chrysanten, in vijftig verscheidenheden, als eerste prijs uitgelooft eene gouden medaille met f 25, 2de prijs verguld zilveren medaille en f 10, 3de prijs verguld zilveren medaille en als 4de prijs wordt nog een zilveren medaille uitgelooft. Voor de schoonste groote Chrysanthemum-bloem worden drie flinke prijzen uitgelooft. Voor inzendingen van Chrysanthemums of bloemen van Chrys. of voorwerpen met bloemen van de Kiku gevuld, afbeeldingen of literatuur betreffende Chrysanthemums worden ter beschikking van de jury gesteld: 3 gouden medailles, 3 verguld zilveren medailles en f 10, 3 verguld zilveren, 6 zilveren en 6 bronzen medailles. Terecht bevat dus het programma voor elk wat wils en hiervoor heeft het ijverige bestuur der afdeeling Amsterdam den dank van het publiek reeds verdiend. Zal echter deze eerste groote expositie van de Japansche volkabloem slagen, dan is het noodig, dat allen, die daartoe in

de gelegenheid zijn, eendrachtelijk samenwerken om door inzending, welke vóór of op 1 November a.s. opgegeven moeten worden, of bezoek het bestuur der afdeeling Amsterdam in hunne kostbare onderneming te steunen. Kom liefhebsters en liefhebbers van bloemen, beminnaren van het plantenrijk, laten we ons de volgende maand vereenigen te Amsterdam, om daar de Japansche lievelingsbloem te bewonderen, zeker als wij zijn, dat die na kennismaking ook de onze zal worden. Ruim negentig tentoonstellingen zijn er ten vorigen jare in Engeland met veel succes gehouden, laten we deze éene geen droevig figuur maken tegenover het buitenland. Neen! van Noord en Zuid, van Oost en West zullen we de »Kiku« de hulde brengen, die haar rechtmatig toekomt en haar zeker doet besluiten, een volgend jaar misschien wel op een andere plaats te laten bewonderen. Bij het afschrijven van dit opstel hoor ik tot mijn groot genoegen, dat er bij het bestuur reeds vele blijken van belangstelling zijn ingekomen.

Haarlem, 16 Oct. '90. J. K. B.

Een Chineesche tuin te Batavia. ¹⁾

Toen vroeger de schepen nog op de reede kwamen en de pas aankomenden hunne entree in Indië deden, in de oude stad Batavia, al rijdende in een meestal niet schitterend vehikel door de straten, langs de vuile Chineesche toko's en de magazijnen en bureaux van den handel, kreeg de nieuweling een alles behalve aangename indruk van Batavia. Nog ziet het er in de benedenstad niet beter uit; vooral voor hen, die van natuurschoon houden, is er weinig te genieten. En toch, tusschen al die stof, tusschen dit complex van leelijke gebouwen is nog wel wat te vinden, dat het oog aangenaam aandoeft.

Een paar weken geleden bracht ik een bezoek aan Lie Tjoe Hong, den majoor der Chinezen te Batavia.

Hij had mij al meermalen verzocht zijn tuin te komen zien; toen ik er eindelijk tijd voor vond, speet het mij bepaald, dat ik niet eerder aan zijn vriendelijke uitnoodiging gehoor gegeven had.

Daar hij in den laatsten tijd wat sukkelend was, en niet veel uitging, besteedde hij meer tijd aan zijn tuin en aan zijne planten, die hem volgens zijn zeggen, vele aangename oogenblikken bezorgden.

¹⁾ Wij ontleenen dit interessante stuk aan het te Batavia verschijnende tijdschrift *Teysmannia*. De hierin voorkomende mededeelingen van den Redacteur, den heer Wigman, zullen zeker ook door onze lezers met belangstelling gelezen worden. R. D.

De Chineesche smaak komt in vele zaken niet met den onzen overeen; er is veel wat zij mooi vinden, dat wij met den besten wil niet kunnen bewonderen; het omgekeerde zal ook wel het geval zijn.

Toch heeft Lie Tjoe Hong wel zooveel van Europeeschen tuinaanleg te Batavia gezien en naar zijn smaak gevonden, dat hij eene gelukkige combinatie van onze mode met de Chineesche wijze van plantencultuur heeft gemaakt.

Dat de Chineezzen uitstekende tuinlieden en landbouwers zijn is bekend genoeg, zij bezitten het geduld en de volharding, die voor genoemde bedrijven noodig zijn, in hooge mate. Zonder deze eigenschappen zoude het ook niet gaan in eene omgeving als de oude stad Batavia zulk een riant plekje te scheppen.

men waren er te zien. Het grootste aantal bestond uit de gewone tjemara, en ofschoon het aan de verwrongen planten niet heel duidelijk te zien was, zou ik de plant voor *Casuarina equisetifolia* houden. Al deze planten zijn te Batavia gekweekt en ze hebben allerlei curieuse vormen. Men moet het werk bewonderen van de kweekers, die er door onuitputtelijk geduld in slagen, de normaal zoo krachtig hoog opschietende boomen te vervormen in gedrochtelijke dwergjes van 4 à 5 voet hoogte, met vrij zware knoestige stammen en vervelend regelmatige takken. Dwerg waringins, tamarinden en nog meer, vindt men er min of meer goed geslaagd.

Het is verwonderlijk met hoe weinig aarde zulk een plant, op Chineesche wijze gekweekt, het doen kan. Er stond een vrij oude tjemara

SOLANUM CAPSICASTRUM.

Zoo zorgvuldig mogelijk achter tamelijk hooge muren verborgen en door ijzeren hekken afgesloten, zoude niemand vermoeden wat daar te zien is.

Binnenkomende ontwaart men al dadelijk den Europeeschen invloed aan de goed onderhouden gazons en de net aangelegde mozaïek-vakjes. Het is dit laatste decoratief dat de Chineezzen, die nog al op sprekende kleuren verzot zijn, gaarne zullen navolgen. Wij hebben het hier niet ver in het maken van mozaïek-vakken gebracht; we missen er hier de planten voor, al wat er hier van te zien is haalt niet bij hetgeen men er in Europa van maakt en wat de Duitschers zoo eigenaardig »Teppich Gärtner« noemen.

Dwergplanten ontbraken natuurlijk niet; in allerhande soorten en van velerlei vor-

op eenige stukken koraal, die door klei aan elkander verbonden waren, ook stond er, behalve eenige kleinere planten, nog een vrij groote waringin op; de geheele hoeveelheid koraal, de klei mede gerekend, nam niet veel meer ruimte in dan 1 vierkanten voet. Op deze kleine oppervlakte stond dus een soort tuin in miniatuur en otschoon dwergplanten, zagen ze er toch gezond uit. Met trots verzekerde mij de eigenaar, dat deze miniatuurtuin al twintig jaar in zijn bezit was.

Dit alles is nog slechts kinderspel bij hetgeen ik nog zoude zien van planten, die in China gekweekt waren en met groote kosten, daar het reeds vrij groote planten waren, naar Java gevoerd. Het eigenaardigste van deze collectie waren een paar

Podocarpussen; deze planten waren met buitengemeen veel zorg gekweekt. Iedere plant precies zooals de andere, zelfs geen blaadje mogt de eene meer hebben als haar overbuur. De planten hadden ieder vijf takken, geen gewone takken, zooals we die aan andere planten zien, dat zou te natuurlijk zijn; neen, iedere tak was eene ent, de litteekens van de enten waren nog duidelijk waar te nemen; er is hier aan geen vergissing te denken. Onder uit den stam, beneden den grond, ontsproot een stammetje, in 't klein geheel gelijk aan de oude, hierop waren vier takjes geënt; mijn cicerone maakte er mij opmerkzaam op, dat het de biang met een anak was. Wat men er van moge zeggen, waar is het, dat twee planten precies hetzelfde, op bovengenoemde wijze gekweekt, planten al jaren lang in het bezit van Lie Tjoe Hong en nog altijd hetzelfde, een kunststuk zijn van Chineesche cultuur.

Al deze planten stonden in prachtige groote blauw Japansch porceleinen potten, waarvan hij pas weer een dozijn uit Japan had laten komen, die hem ruim f 1000.—kosten.

De potten stonden op nette gemetselde vierkante pilaartjes langs den gazonrand, op ongeveer drie meter van elkaar geplaatst. In de ruimte tusschen de pilaartjes waren de straks reeds genoemde mozaïek-vakjes aangelegd van *Coleus*, *Alternanthera*'s, *Iresine*'s, *Oxalis* en andere; zij werden onder zijn persoonlijk toezicht goed onderhouden.

Eenige krachtige exemplaren van de roode pinang (*Cyrtostachys Renda*), nog eenige andere palmen, waaronder een paar fraaie *Chamærops* uit China geïmporteerd, een paar kleine doch gezonde *Araucaria Cunninghamii* stonden hier en daar in het gazon verspreid. Bloeiende planten waren er niet veel, eenige fraaie exemplaren van de lieve laag bloeiende *Pavetta Bandhuca* Rxb. waren het beste wat er in dit genre te zien was. Aan den ingang, voor het ijzeren hek, om het inkijken te beletten, stonden eenige dichtbebladerde boompjes van de djerook Balie (*Citrus decumana* L. var.), zwaar beladen met de groote, flauw zoete vruchten, die meer in den smaak van inlanders en Chineezzen vallen, dan in den onze.

Dat de eigenaar veel zorg aan zijnen tuin besteedt is aan alles te zien; hij brengt er een groot gedeelte van den dag door; als het niet voldoende regent wordt de geheele tuin 's morgens en 's avonds bespoten; het gazon, de vakjes en al de planten in potten zien er daardoor frisch uit. W.

Een Engelsch liefhebber en zijn ideaal van een tuin.

In een Engelsch blad vonden wij het onderdeel van den heer Rev. W. Wilks, over een tuin, zooals iemand, die daarvan genoeg zou willen smaken, zich dien denken moet. Genoemde heer, Secretaris van de Royal Hort. Soc. te Londen, is een van de eerste liefhebbers van Engeland; met hoeveel smaak zijn betrekkelijk niet groote tuin is aangelegd bewees eene plaat (Inkt-photo) kort geleden door *The Gardeners' Chronicle* uitgegeven.

Wij kunnen niet nalaten de vertaling zijner woorden te doen volgen, niet alleen omdat het weergeeft wat zeker velen al het ideaal van een Engelschen tuin van middelmatige grootte beschouwen; maar ook omdat er vele wenken in bevat zijn, op velen ten goede kunnen komen.

»Tot de vereischten van een tuin, zooals ik mij die als ideaal voorstel«, zegt de heer Wilks, »beschouw ik als noodzakelijk een flinke vlakte van helder groen gras; door een of twee groote boomen beschaduwde, en hier en daar op goed geluk (of liever met dien takt, welke de kunst verraadt) met heesters of hooggroeiende vaste planten bespot, zooals *Acanthus*, *Rheum*, *Ferula*, flinke massa's van *Gynerium*, *Bambusa*, *Arundo conspicua* en dergelijke. Daarbij het geheel omringd door breede rabatten, sommigen door de zon beschenen, anderen in de schaduw en allen met een achtergrond van heesters, zooals *Rhododendron*, *Kalmia*'s, *Prunus Lauro-Cerasus*, en *lusitanica*, *Azalea*'s, *Seringen*, *Philadelphus*, *Weigelia*'s, *Hulsten* en anderen; dat is mijn idee van een Engelschen luthof, een tuin met overvloedige verscheidenheid van vorm en kleur, van blad en bloem, een tuin waarin elke dag ons iets nieuws aanbiedt om te beschouwen, te bewonderen of gade te slaan, een tuin waarin elke stap verscheidenheid brengt en elk seizoen zijne eigen bijzondere aantrekkelijkheid, een tuin niet alleen om genoeg in te zoeken, maar eene, welke zelve het genoeg verschaft.«

Parijs.

H. J. G.

De laatste redeneering is heel mooi, maar wat de Engelsche geestelijke er in 't begin van zegt is kwalijk iemand tot leidraad dienen. Ren.

Middel tegen bladluizen.

Door Dr. Nessler, te Carlsruhe, is een mengsel uitgevonden, dat een uitmuntend middel is gebleken ter verdelgung dezer lastige insecten. Dit mengsel, waarvan in de *Praxis Blätter* mededeeling wordt gedaan, is onschadelijk.

delijk voor de planten zelfven, terwijl het de verschillende luizen doodt. Het wordt met de volgende bestanddeelen samen gesteld:

40 Gram zachte zeep

50 Gram Foeselolie

2 Deciliter Wijngceest

vermengd met 1 Liter regen- of rivierwater.

Dit onkostbare mengsel kan door middel van een naaimachines-oliespuitje aangewend worden.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

Sedert Maart van dit jaar ben ik aan het kweken van Chrysanthemums. Het programma der Tentoonstelling van Chrysanthemums, die in de helft van de volgende maand te Amsterdam zal gehouden worden, heeft er mij toe opgewekt.

Veel had ik van Chrysanthemums gelezen en vele jaren heb ik er planten van nagehouden, zonder in de verte te vermoeden welke prachtige resultaten men van de kweeking kan te zien krijgen en welk een groot genot zij oplevert.

Gij hebt er mij mede op den goeden weg gebracht en openlijk wil ik U daarvoor bedanken.

Hoe ik mijn planten verzorg zal ik U maar niet schrijven, omdat gij in de voorjaarsnummers van dezen jaargang herhaaldelijk hebt beschreven hoe men de Chrysanthemums het best kan kweken.

De aanbevolen wijs van doen heb ik gevolgd en met welke uitkomsten! Zij hebben mij, in één woord, verbaasd. Ik heb sterke gedrongen planten, in allerlei soorten, die nu geleidelijk haar bloemen ontplooiën. De bloemen zijn fraai gekleurd, ik heb er van het schitterendste rood met goudgeel tot sneeuw wit.

Het aangenaamste echter wordt ik getroffen door de opmerkelijke grootte der bloemen. Ik heb er nu reeds bij van 15 cM. middellijn.

Waarlijk ik zou op het oogenblik mijne Chrysanthemums voor geen andere planten willen ruilen en ik hoop er nog verscheidene weken mede te pronken en er mij over te verheugen.

Het is mijn voornemen, zoo inmer mogelijk, een paar verzamelingen op de Chrysanthemum-Tentoonstelling in te zenden en ik noodig U uit eens goed te zien — gij komt er toch ook? — hoe mijn planten zich gehouden hebben en welke gevolgen Uw goede raad voor mij gehad heeft.

Dat zulk een Tentoonstelling de liefhebberij gaande maakt is bij mij — ik beoordeel

natuurlijk een ander naar mij zelfven — boven elken twijfel verheven. J. DE B.

Viola Blue Bell.

In No. 37 van uw geacht blad vraagt G. naar Viola Blue Bell. Genoemde variëteit of hybride (cornuta × tricolor?) teekende ik in der tijd op in de kweekerij van de heeren H. Cannell and Sons, te Swanley (Kent), als zijnde een der beste bedders. Cannell beveelt haar zeer aan voor het beplanten van zomerbedden, toch zal het zeker ook een der fraaiste voorjaarsplanten zijn.

In den laatst verschenen prijscourant van genoemde firma komt ze nog voor.

Frederiksoord.

S. BLEEKER.

Weeknieuws.

Wij vestigen de bijzondere aandacht van liefhebbers en kwekers op de advertentie, die in dit nummer voorkomt, betreffende de veiling van een aanzienlijke liefhebbers-plantenverzameling, ter bloemisterij van de firma Groenewegen & Co., te Amsterdamsdam.

Indien het ons geoorloofd was den naam te noemen van den overledene, die deze planten heeft nagelaten, dan zou het zeker overbodig zijn over de belangrijkheid dezer verzameling uit te weiden.

De Westlandsche Stoomtram-maatschappij heeft voor het vervoer der spruitkool afzonderlijke treinen in dienst gesteld, welke elken morgen de spruitjes aan de verschillende stations opnemen en voor zeer geringen vracht naar de hoofdmakten Rotterdam, Den Haag, Leiden, Haarlem en Amsterdam vervoeren, in aansluiting met het Holl. spoor. Tengevolge van de vroegere teelt is de aanvoer reeds zeer aanzienlijk.

Verschillende mededeelingen.

De Duitsche bloemisten beginnen waarlijk alle krachten in te spannen om daar te lande beschermende rechten op planten ingevoerd te krijgen. Wij lazen namelijk dat de *Schutzroll-petition* en de ondertekeningsformulieren allereuwe verspreid worden door den heer C. van der Smissen te Steglitz.

Het is te hopen dat dit onzinnig drijven niet gelukken zal. Het kan op niets anders uitloopen dan op schade voor het geheele tuinbouwbedrijf, zoowel in Duitschland als elders.

De commissie voor de parken uit den Londenschen County Council wil op verschillende punten der wereldstad belangrijke stukken grond aankopen (in het geheel honderd acres) ten einde die aan te leggen en open te stellen als wandelplaatsen voor de burgerij. De voornaamste aankoop van dien aard zou der Londensche bevolking in het bezit en genot moeten

stellen van het groote sparrenwoud op de Bostall heide nabij Woolwich. De geheele uitgave voor het beoogde doel zou op f 18.500 komen te staan.

De wekelijksche *Landbouw-Kroniek* schrijft in zijn nummer van 18 October het volgende.

In *Floralia*, dat als vakblad voor land- en tuinbouw bekend staat, kwam onlangs een stukje voor: »Landbouwers, plant rhabarber!» Het is allertreurigst, dat een vakblad dergelijke dwaze dingen durft opnemen en dan nog durft klagen over de eigenwijsheid van onze landbouwers.

In dat stukje wordt beweerd, dat een 2-jarige rhabarberplant 2 vierkante meters beslaat en per jaar zou opleveren 100 liter wijn, die een waarde zou hebben van f 1—per liter, alzoo een opbrengst van f 50.— per vierkanten meter.

Als men nu eens nagaat, dat een hectare 10.000 vierkante meters heeft, dan zou dat eene opbrengst wezen van f 50.000 per jaar, zegge vijf maal honderd duizend gulden per jaar!

Als men nu zou willen gelooven, dat een dergelijke opbrengst mogelijk was, dan blijkt de dwaasheid van het geheele stukje uit de berekening der kosten, want wat zegt nu de geleerde redactie van *Floralia*? »Laat men nu zeer hoog, voor onderhand, bijkomende kosten, aanschaffing der planten f 25.— per vierkanten meter rekenen, dan blijft er een zuivere opbrengst van f 25.— voor den vierkanten meter over«. Dit is zoo logisch als maar kan, dus de kosten komen dan f 250.000 per hectare, zegge twee-en-een halve ton gouds! 't Is toch te gek, dat zoo iets kan worden geschreven, gedrukt, gelezen en dan nog verspreid als redmiddel voor den boerenstand.

Het is niet noodig om verder uit te weiden, daar ieder inziet, dat het eenvoudig onmogelijk is, om zooveel geld aan kosten te besteden.

Behalve nu die zuivere winst van f 250.000 per hectare aan wijn, komt nog de opbrengst van het bladgroen als veevoeder en groenten en van de bloemen ook als groente en dan kan men, per slot van rekening nog vruchtboomen tusschen de planten zetten!

't Zou belachelijk zijn, als dat alles nu maar niet ernstig geschreven was en het is allertreurigst, dat reeds verscheidene bladen dat geschijf van *Floralia* klakkeloos hebben overgenomen en het nakakelen als kippen zonder kop!

Uit Wijkermeerpolder wordt dd. 20 dezer het volgende aan het *Handelsblad* geschreven.

Vele landbouwers en tuiniers beginnen zich langzamerhand zoo hier en daar ook meer op warmbezierderij toe te leggen. Aardbeien, frambozen, tuinprinsesse-, snij- en andere boonen, erwten, kool en knollen in verschillende soorten, krooten, salade en andijvie loonden ruimschoots de daaraan besteedde zorgen en kosten. Appelen en pruimen waren schaars. Van perziken, abrikozen en peren daarentegen was meer overvloed. Met houtgewas worden nog

slechts weinig proeven genomen, die trouwens dan ook niet alle evenzeer goed gelukken. De stoomgemalen blijken overal voldoende om het overtollige water bijtijds uit de polders te kunnen verwijderen. Sedert het toezicht over de kanalen eene Rijkszaak is geworden, valt niet meer teklagen over een te hoogen waterstand in die kanalen. Ook de wegen worden in goede orde gehouden.

De rijke Botanische Tuin te Praag is door de geweldige overstroming, die daar in 't begin van September zooveel onheil stichtte, totaal vernield. Gedurende vier dagen stond het water twee Meter hoog boven de planten, bakken en in de kassen, en de lagere gedeelten van den tuin waren zelfs tien dagen lang overstroomd: letterlijk alles is verwoest of bedorven, zoodat men er zoo goed als van voren af aan zal moeten beginnen.

Op den 30 Augustus l.l. overleed, in den ouderdom van 60 jaren, een Engelsche dame, die zich een welverdienden roem verwierf, en welker naam in Engeland zal blijven leven: Miss Marianne North namelijk. Zij, die in den laatsten tijd Kew-Gardens bezochten, hebben daar, in een hiertoe expresselijk opgericht gebouw, een zeer uitgebreide verzameling teekeningen van planten en bloemen kunnen bewonderen, allen van Miss North afkomstig; door haar op hare vele omzwervingen in verschillende werelddeelen naar de natuur vervaardigd, en later als geheele collectie aan Kew-Gardens geschonken. Met haar eigen jacht bezocht zij Teneriffe, Brazilië, Jamaica, Californië, Indië, Ceilon, Borneo, Singapore, Java, Japan, Australië en Nieuw-Zeeland, overal en altijd naar de natuur teekenende wat haar schoons onder de oogen kwam.

Toen de heer Veitch door die verzameling teekeningen de *Nepenthes Northiana* leerde kennen, die zich door groote en zeer fraaie bekens onderscheidt, zond deze onmiddellijk een verzamelaar naar Borneo, ten einde deze plant op te sporen, in te zamelen en in Engeland in te voeren, 't geen dan ook met een goeden uitslag bekroond werd. ¹⁾ — Miss North overleed aan de gevolgen der vermoesienissen harer Braziliaansche reis.

¹⁾ De Leidsche Hortus is, dank zij de welwillendheid van den heer Veitch, reeds sedert meer dan twee jaren in het bezit van een fink exemplaar van deze merkwaardige en schoone soort.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad”, No. 42, van 18 October.

Officieel gedeelte: Vergadering der Vast Commissie. *Niet Officieel gedeelte:* Rozenasteroma. — Tafsteen. — Conifeeren, *Pinus Sylvestris* L. — Orchideeën, *Dios grandiflora*, *Angraecum Scottianum*. — Over het vruchtstetten van Hulst. — *Helleborus*. — *Cereus*. — *Spiraea astilboides*. — *Asparagus Sprengeri*. — *Hostia japonica aurea reticulata*. — Boekenrij. — Aan Secretarissen der Afdelingen. — Aan medewerkers. — Tentoonstellingen. — Prijscouranten. —

Insectenzeep.

(Gishurst Compound.)

Deze zeep, een Engelsch fabri-
kaat, is een uitstekend middel
tot verdelging van de talloze
insecten, die de planten ver-
woesten. Het gebruik er van is
gemakkelijk, men lost er een
grootere of kleinere hoeveelheid
in lauw water van op, wast
de planten daarmee, door mid-
del van een kwast of spons af
of bespuit ze er mede.

Sedert wij deze zeep verkrijg-
baar stelden, wordt ze hoe lan-
ger hoe meer gebruikt.

Per doos f 1.40.

Verkrijgbaar bij GROENE-
WEGEN & Co., Bloemisten,
Zaad- en Bloembollenhan-
delaars, Linnaeusstraat
55, Amsterdam. 1208

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 1209

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

Bij de uitgevers F. KLEEU-
WENS & ZOON, te Goes, is
verschenen:

HANDLEIDING

VOOR

Houtkoopers, Houthandelaars en
Eigenaars van Boomen,
om gemakkelijk de

waarde van hout op stam
te berekenen, bewerkt door A.
NIJSSEN, landbouwer te Ka-
pelle.

Portefeuille-formaat, in was-
doek, 50 ct., fr. p. post 52½ ct.

Verkrijgbaar bij alle boekhan-
delaars. 1210

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1211

Kunst en Smaak.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Verichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1200

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE

Lehre vom Baumschnitt,

VON

Dr. EB. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage

VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUM

Landschaftsgärtnerei,

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE

Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer,

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text einge-
gedruckten Holzschnitten.

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

1201

Zimmeregärtnerei,

von M. LEBL.

Preis fl. 1.80.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1199

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

OPENBARE VERKOOPING

VAN EEN

bekende en hoogst belangrijke

LIEFHEBBERS-VERZAMELING

VAN

ORCHIDEEËN

en andere Kasplanten,

A M A R Y L L I S S E N,
enz. enz.,

die wegens overlijden geheel wordt opgeheven

op **DONDERDAG 6 NOVEMBER 1890,**

aanvangende des voormiddags te 10¹/₂ uur precies,

ten overstaan van den Notaris **A. D. J. T. MELJES,**
te Amsterdam.

TER BLOEMISTERIJ VAN DE

1195

Firma GROENEWEGEN & Co.,
Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Te bezichtigen op Woensdag 5 November en op den ochtend van den verkoopdag.
De Catalogus wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden.

TUINBOUWLECTUUR.

- R. C. AFFOURTIT Jzn., Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80
 GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 138ste
 duizend > 0.35
 A. F. MARLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk . . . > 0.30
 Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RÜMLER > 1.50
 J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk > 1.75
 LEONARD A. SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG > 0.75

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDKER & Co.,
Amersfoort. 1196

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1197

No. 44. VRIJDAG 31 OCTOBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

ATTENTIE.

Gevraagd in of om den Haag of elders, eene gelegenheid voor eene Bloemisterij, waarbij geschikte woning. Duidelijke opgaven zijn noodzakelijk.

Brieven te adresseeren onder motto »Floralia« aan den Kunsthandelaar M. J. PARSON, 19 Plaats, 's Gravenhage. 1212

Wegens sterfgeval

TE KOOP AANGEBODEN:

Eene meer dan 30 jaren bestaande volledige en in volle werking zijnde

BOOMKWEKERIJ,

zeer gunstig gelegen aan spoor, stoomtram en vaart, met flinke Schuur en desverkiezende met een net Woonhuis.

Adres de Wed. J. SCHALKEN, te BESOIJEN, Noord-Brabant. 1213

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1214

Gebr. VAN NAMEN, Zwijndrecht.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

„Corona”,

AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1215

Kunst en Smaak.

Wordt gevraagd,

het planten van een haag van 910 Meter met zware boet, Doorn en Ligustrum.

Voorwaarden en inlichtingen te bekomen bij den Architect W. KOK, Pieters Kerkgracht 16, te Leiden. 1216

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN. Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,

Kweekerij TOTTENHAM, 1217

DE DEMSVAART.

De Tuinbouw-Inrichting

VAN

J. C. DE LANGE (firma H. DE LANGE),

hoek Aert van Nes- en Nieuwe Kerkstraat
ROTTERDAM,

heeft — als eenig vertegenwoordiger voor Nederland der firma FERRARI & SCHENKER te Chiasso — in depôt en voor directe aflevering gereed, uitsluitend ten dienste van bloemenwinkels, kwekers en handelaars:

Postcollis, inhoudende versch-gesneden lauwertakken, met glanzig donkergroene bladeren, franco per vijf kilo bruto f 4.50; en versch geplukte laurierbladeren van dezelfde uitmuntende kwaliteit, franco per vijf kilo bruto f 5.50

Een en ander prachtvol voor Kransen.

Verzending door het geheele rijk; aan onbekende firma's tegen remhours. 1218

Telegram adres: DELANGE—Bloemkweker—Rotterdam.

Niet in depôt, doch binnen vier dagen van dezelfde firma te leveren:

Camellia- en Magnoliabladeren,	franco per 5 kilo bruto	f 6.—
Italiaansche Mispelbladeren,	» » 5 » »	» 5.50
Aucuba bladeren	» » 5 » »	» 7.50
Laurus cerasus bladeren	» » 5 » »	» 4.—
Ruscustakken	» » 5 » »	» 5.—

SEMPER VIRENS.

No. 44.

VRIJDAG 31 OCTOBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: "Onze Rotstuijn, IX. — Voor onze Tuinen, *Spiraea Lindleyana*, met een afbeelding. — Ingezonden. — Uit Turkije. — Druivenkassen. — Glazen parapluie ter bescherming van *Pelargonium*-perken. — Verschillende mededeelingen.

Onze Rotstuijn.

IX.

ONDER de verschillende karakteristieke Alpinen, die we hier in onze nabijheid hebben, is vooral een tweetal, dat een meer algemeene bekendheid verkreeg. Het zijn lage, kruidachtige planten, die in haar voorkomen hemelsbreed verschillen, maar waarvan het voldoende is de namen te noemen, om een paar der meest geliefde plantjes in herinnering te brengen; ik bedoel de Edelweiss (*Leontopodium alpinum*) en de stengellooze Gentiaan (*Gentiana acaulis*).

»Edelweiss«! 't Klinkt ieder bijna als muziek in de ooren, onverschillig of hij zich veel met planten bezig houdt of niet. Er is klank in dat woord, overigens toch zoo eenvoudig mogelijk, gelijk het lieve kind der hoogge alptoppen, dat er mede bedoeld wordt.

Wij zouden het, in navolging van sommige Fransch en Engelschen »Leeuwepoot« kunnen noemen; maar niemand heeft dit, zoover ik weet, bij ons nog gewaagd, en men zal het ook niet doen, want het zou den schijn hebben van beleediging der natuur. Laten we ons maar aan den Duitschen naam houden, en niet doen zoo als b.v. de Fransche schrijver Verlot, die, in zijn in 1873 verschenen prachtwerk *les Plantes alpines* deze plant afbeeldende en besprekende, en vermoedelijk even weinig ingenomen zijnde met het »Pied de lion« als wij het zouden zijn met »Leeuwepoot«, en toch natuurlijk geen Duitsch woord willende gebruiken, aan het Latijnsche een Fransch uitgang gaf en haar »Leontopode« noemde!

Ik wil thans niet breed over dit plantje uitweiden, omdat ik dit nog niet zoo heel lang geleden heb gedaan ¹⁾, maar het ongemerkt voorbijgaan kan ik toch ook niet, want gij blijft er bij stil staan, immers er bloeit er

hier een dat onder ons onmiddellijk bereik staat, en, zoo eenvoudig als het is, trekt het ook de opmerkzaamheid van die het niet kennen.

Het is dan ook juist hierom dat ik het op een in 't oog vallende plaats liet planten, wijl ik ieder in de gelegenheid wilde stellen het te leeren kennen. Veel plezier heb ik daar intusschen niet van, want het schijnt een vrij algemeene overtuiging te wezen bij het beschaafde publiek, dat men ter sluiks wel bloemen kan plukken, zonder zich aan een 's anders goed te vergripen, daargelaten nog dat men er niet zelden een zeldzame plant mee vernielt.

't Is een lief gezicht, dat bossige, lage plantje, met een tiental bloemen, op donzig witte sterren gelijkende, en met wezenlijke voldoening zag ik ze zich reeds sedert een week of drie ontwikkelen. Ze zijn nu meerendeels op haar mooist, zoodat ik mij reeds verwonder dat men er zoo lang kon afblijven ¹⁾. Ik heb er echter ook enkelen hooger op de rots staan, die loopen minder in 't oog.

Wanneer van alpenplanten gesproken wordt, denkt men allereerst aan de Edelweiss, tot voor weinige jaren, behalve aan hen die in Zwitserland reisden, slechts aan zeer weinigen anders dan bij naam bekend, terwijl er maar zeer weinigen zijn, die niet vaak van Edelweiss, Gentianen en Alpenrozen, als van het schoonste sieraad der Alpenflora lazen of hoorden gewagen.

En terecht, merkt ge op, en, gaat het U als mij, dan komt ge gaandeweg meer onder den indruk van dit aantrekkelijke plantje, zonder dat ge eigenlijk kunt zeggen wat het eigenlijk is dat ge er zoo schoon aan vindt.

De Edelweiss bewijst zeker wel onwederlegbaar dat het ware schoone niet altijd juist bij het schitterende en blinkende moet gezocht worden, en, hebben wij er nu reeds een langen blik vol stille bewondering voor over, hoeveel te meer moet dit het geval

¹⁾ Die verwondering zou echter niet lang duren, want een paar dagen later waren ze allen te gelijk verdwenen. Daar is in een openbare inrichting onmogelijk tegen te waken. Het staat echter den bezoekers niet mooi.

¹⁾ Zie *Sempervirens* 1886, bladz. 73 en volg., zoo mede *Wilde Rozen*, bladz. 53 en volg.

zijn, wanneer men het ziet op zijn oorspronkelijke groeiplaats, aan de kanten der steile rotshellingen zelfs tot op een hoogte van 2300 Meter.

Dat de touristen er steeds op uit zijn ze te verzamelen, is dan ook niet van van daag of gisteren, en inzonderheid de Engelschen legden zich er steeds op toe, ze als zegetekenen hunner bergtochten mee naar huis te brengen. De bergbewoners, dit wetende en het den reizenden gemakkelijk willende maken, bieden ze in de hooge bergstreken bij menigte te koop aan, en niet alleen afgeplukte bloemen, ook met wortel en al uitgerukte planten.

Dit moest onvermijdelijk een sterke vermindering daarvan ten gevolge hebben op plaatsen waar ze veel voorkwamen, en toen men zag dat dit plantje hier en daar zoo goed als verdwenen was, en dit in andere druk bezochte streken ook het geval dreigde te worden, werd hier en daar bij policeverordening het utrucken der planten verboden.

Men heeft aan zulke ruw uitgerukte planten trouwens al bitter weinig, want, zoo men ze al levend thuis brengt, is er zeer weinig kans dat men ze in 't leven zal houden.

Zoo is het trouwens met de meeste planten der hoogere bergstreken, en, om hieraan te gemoet te komen, ook om het roekeloos utrucken en vernielen ervan tegen te gaan, waardoor toch sommige bergstreken veel van haar liefelijk karakter dreigden te verliezen, is men ze in Zwitserland op groote schaal gaan kweken. Zulke gekweekte planten laten zich goed op verre afstand vervoeren en men is van den groei zoo goed als zeker.

Trouwens de Edelweiss wordt tegenwoordig ook hier met succes vermenigvuldigd, zoodat ieder, die er belang in stelt, deze plantjes in den handel voor een bagatel verkrijgen kan.

Maar, hoe goed wij er tegenwoordig ook mee voort kunnen, zoo fraai als in de hooge bergstreken zijn ze hier toch niet; de bloemen zijn niet zoo wit en hebben altijd een meer of minder groene tint. Ook met die hier vóór ons staat, hoe fraai ze ook is, is dit het geval. De één (Correvon) wijt dit aan kalkgebrek in den bodem, de ander (Kolb) aan het begieten, waardoor de donzige haartjes groen zouden worden. Dat dit plaatselijk de oorzaak kan wezen, wil ik niet tegenspreken, voor ons land zoek ik die veeleer in de vochtige lucht; staat de plant in zeer voedzamen grond, dan zullen de bloemen

bijna geheel groen worden en is al het mooie er af. In dit geval is de oorzaak niet ver te zoeken, want een humusrijke grond past haar niet. —

— Waar nu toch hier die blauwe Gentiaan staat? vraagt daar iemand, want, ofschoon men er reeds herhaaldelijk naar heeft uitgezien, men kon haar maar niet ontdekken.

Dit is geen wonder, want, staat ze ook al niet geheel uit het gezicht, als men niet weet waar ze te vinden is, loopt men haar ongemerkt voorbij. Zie, daarboven tusschen de steenen prijkt ze met een viertal bloemen.

Ge vindt het jammer dat ze daar zoo uit het gezicht staat, maar, viel ze meer in 't oog, dan zou er veel kans zijn dat de bloemen reeds afgeplukt waren voor dat ze zich nog geheel openden.

— Of ik er dan niet even een bloem wil afplukken omdat ge er daar niet goed bij kunt komen?

Daar heb ik nu eigenlijk, hoe gaarne ik U een plezier wil doen, niet veel zin in. Buitendien, ik kan er, als ze aan de plant blijven, mogelijk nog wel een paar weken plezier van hebben.

Doch wollen sie sich nicht bequemen,
Sich lassen mit nach Haus zu nehmen;
Sobald ihr anfangt sie zu pflücken,
Die Blättlein sich zusammenrücken;
Sie wollten nur den Anger ¹⁾ zieren,
Nur unterm Himmelsdach floriren,
Und auch des ew'gen Lichter Strahlen
In sanfter Glanz vor Augen malen ²⁾

Maar 't is waar, er blijven toch nog drie over; licht dat ik U al is het dan maar voor weinige uren, ook het genot gun U in haar schoon te verlustigen. Hier is er een.

Gij ziet, ze levert een fraai voorbeeld van een klokvormige bloemkroon, terwijl de vijfslippige groene kelk

— Wat zegt ge? Moet ik U nu maar liever die botanische kunstwoorden van 't lijf blijven, daar ze den liefelijken indruk slechts kunnen storen, die deze heerlijk blauwe bloem op U maakt?

Mij is het wel; mogelijk hebt ge ook niet heelemaal ongelijk; 't is de gewoonte die het doet, en deze heeft mij tegen dien stormenden invloed gehard. Gij vermeit U op het oogenblik liever met de beschouwing dezer bloem in haar geheel en van boven, dan af te dalen in hare morphologische details.

Heerlijk blauw, zegt gij, en juist dit is het, waaraan vele Gentianen, maar de stengellooze (acaulis) inzonderheid, hare alge-

¹⁾ Bergweide.

²⁾ *Jugendblätter*, Nov. 1850. Ook in Brandt's *Pflanzenleben*, 1860 bladz. 439.

leene bekendheid, haast zeide ik beroemdheid, te danken hebben. Het is het zuiverste ultramarijn, zoo mogelijk nog schooner dan dit. Ja, inderdaad nog schooner, omdat het door het onovertroffen smaragdroen binnen in de bloem, met kleine stipfels geteekend, nog heerlijker uitkomt. We ebban hier de twee zuiverste tinten van wee voor ons oog aangename kleuren, scherp tegen elkander afstekende, maar zóó harmonisch vereenigd, dat het ons schijnt als waren ze bestemd om wederkeerig elkaars schoonheid tot haar recht te doen komen.

Is het niet als of het donkere blauw van een zomeravondhemel in die bloem vastgeegd is?

En nu hebt ge er maar een in de hand, en ziet ge er nog maar een drietal op een kleinen afstand. Hoe moet dit zijn, wanneer men in de Alpen een bergplateau of een kleine bergweide bereikt en verrast wordt door het gezicht op een kleinere of grootere, soms vrij groote uitgestrektheid, dicht begroeid met deze slechts een paar Centimeter hooge, rodevormige planten, prijkende met haar groote donkerblauwe bloemen.

Nu zijn er zeker niet velen zoo gelukkig op die wijze de *Gentiana acaulis* in vollen bloei te zien. Haar bloeitijd toch valt in Mei en Juni, te vroeg voor ons om Zwitserse bergen te gaan bezoeken; treft men haar in den algemeenen reistijd nog in bloei, dan is dit toeval.

Ook ik had dat geluk niet, maar toch had ik het fortuinje in den nazomer nog een andere, mede zeer fraaie, in grooten getale in bloei te zien.

Ik las hier een paar bladzijden uit een notitieboekje van het laatst van Augustus en 't begin van September 1880. Die werden geschreven nabij den top van den Piz Languard, op een hoogte van ruim 3000 Meter ¹⁾. Ik vond dit daareven toevallig, toen ik wilde nazien welke de hier bedoelde soort is. 't Geen er in voorkomt dat bij dit onderwerp niet recht streeks te pas komt, heeft de lezer dan op den koop toe. Aan die bladzijden zijn voor mij te aangename herinneringen verbonden, om ze noodeloos te verminken.

Wij logeerden namelijk te Pontresina, in Graubunderland, waarvan ik reeds vroeger sprak, en hadden partij gemaakt om den Piz Languard, een der hoogste, in den zomer sneeuwrijke bergspitsen van dat gedeelte van Zwitserland te gaan beklimmen.

Was dit een kleine veertig jaar geleden een waagstuk, tegenwoordig wordt het jaarlijks door velen gedaan, en de ondervinding heeft geleerd dat het, mits men een betrouwbaren gids bij zich heeft, en dat zijn ze daar allen, voor geen direct gevaar te vreezen heeft.

Ziehier nu een gedeelte van wat ik onderweg opschreef.

»Na 's morgens te zes uren, met heerlijk frisch weer ('t had 's nachts reeds iets gevoren), vertrokken te zijn, hadden we tegen half negen den voet van den eigenlijken kegel — d. i. de steile naakte spits — bereikt, om welken te beklimmen we nog pl. m. een uur noodig zouden hebben.

»Tot op dat punt is het pad, hier wat meer, daar wat minder steil, gemakkelijk begaanbaar, zoo zelfs, dat men dit, dus verre het grootste gedeelte, te paard kan afleggen. Aan den voet van den kegel is een gelegenheid om de paarden onder dak te brengen, tot de reizigers weer naar beneden komen. Wanneer men nu weet dat Pontresina op 1800 Meter hoogte ligt, dan kan men zoo wat nagaan hoe hoog men, altijd klimmende, in ongeveer 2¹/₂ uur wel kan komen.

»Verder gaat het zigzag pad (welken naam het eigenlijk niet eens verdient) tegen den zeer steilen, naakten kegel op. Weldra werd het zoo ongelijk, met ruwe trappen en zoo steil, dat het meer een klauteren op handen en voeten werd. Hier gaf ik het op.

»Trouwens ik, die mij nooit gaarne op aanzienlijke hoogte bevind, vond het hier al meer dan hoog genoeg; ook laat ik mij er in geene deele op voorstaan een brutaal bergbeklimmer te zijn. Voor die sterk van hoofd zijn is het zoo'n groote taak niet, al mag ze dan ook wat lichamelijke inspanning vorderen, voor mij kon ze gevaarlijk worden en ik waagde mij er dus niet aan, waartoe trouwens te minder aanleiding was, wijl de plantengroei daar op hield ¹⁾.

»Ik liet de anderen dus doorgaan, en klauterde voorzichtig het eindje van dat steile pad weer af, tot ik aan de rustplaats voor de paarden kwam, die er thans echter niet waren. Hier bevond ik mij op een tamelijk uitgestrekte vlakte, en had ik gelegenheid mij op mijn gemak met de vegetatie bezig te houden.

»Een weinig terzijde af werd ik niet weinig verrast door een aantal dicht bijeen-

¹⁾ De Piz Languard reikt 10.054 Par. voet dus pl. m. 3250 Meter boven het vlak der Middell. zee.

¹⁾ 't Geen niet belet dat op den top nog enkele planten groeien.

staande zoden eener kleinbladerige, maar grootbloemige Gentiaan, zoo prachtig bloeiend, als ik ze mij met geen mogelijkheid had kunnen voorstellen. Het was een variëteit van de Beijersche Gentiaan (*Gentiana bavarica imbricata*), veel kleiner van bloem dan de *acaulis*, maar op zich zelf, vooral in deze omgeving, onuitsprekelijk schoon ¹⁾).

» Zeer in 't oogvallend was hier ook een lage Umbellifeer (Schermbloemige plant), met zeer fijne bladeren, dicht in eengedrongen bloemschermen en rose bloempjes ²⁾. Ook zag ik hier een aantal plantjes van een zeer karakteristieke Varensoort (*Botrychium Lunaria*, waarvan ik er echter slechts een paar met wortels kon meester worden.

» Ik wil niets afdingen van het genot dat zij hadden, die hun tocht naar de spits van den Languard voortzetten, maar zeker hebben ze van hun bergwandeling op verre na niet zooveel niet genoten als ik ³⁾. Geheel alleen op zulk een aanzienlijke hoogte, omgeven door machtige bergkruinen, kwam ik weldra zoodanig onder den indruk dezer ontzagwekkende natuur, dat ik zelfs niet meer dacht aan den tijd of aan mijn tochtgenooten. Nu eenige schreden voorwaarts, dan weer een pas of wat ter zijde, of stil staande om tusschen die lage Alpenen te snuffelen, niet om ze mede te nemen, maar alleen om ze te zien, deels als oude bekenden daar boven op dien berg te groeten, opmerkingen en vergelijkingen te maken, dan weer in het korte, geurige gras liggende om de verrukkelijke vergezichten in en over het diepe dal te bewonderen, en dit alles geheel alleen, is zeker voor hem, die dit alleen onder zulke omstandigheden weet te waardeeren, het hoogst mogelijke genot.

» Van een hoogen berg afkomende, vooral wanneer de weg of het pad slingert, kan

men veel meer genieten dan wanneer men naar boven gaat, en toch profiteert men er gewoonlijk veel minder van. Men is veelal vermoeid, hongerig en dorstig, bovendien nog te veel onder den indruk van hetgeen men boven zag; men verlangt naar de vleeschpotten in zijn hôtél, en heeft maar halve belangstelling meer over voor 't geen men nu nog ziet. Ik had thans het dubbele voordeel van noch vermoeid of uitgeput, noch gehaast te zijn.

» De panorama's, die zich hier voor het oog ontrollen, wisselen gedurig af. Eerst heeft men in het afdalen een heerlijk gezicht op de bekende badplaats St. Moritz. Komt men lager, zoodat St. Moritz door bergen en bosschen aan het oog onttrokken wordt, dan liggen weer Samaden en Celerina geheel in 't gezicht, en nog lager, dicht bij de Sennhutte, ziet men uit de hoogte vlak op Pontresina en teekent de weg van daar naar Samaden zich fraai tegen den overigens groenen dalbodem af, terwijl de beek — als men de Inn een beek mag noemen — letterlijk als een zilveren band daar over ligt.

» Terwijl ik nu onder de tent van de Sennhutte — waar ververschingen te verkrijgen zijn — rustig mijn sigaar zit te rooken, heb ik het volkomen vrije uitzicht links op de machtige, helder door de zon verlichte sneeuwbergen, die tot achtergrond strekken aan den Morteratschgletscher, waaraan deze zijn oorsprong dankt, en die aan beide zijden door kolossale donkere berggevaarten ingesloten is; overigens overal, vóór en achter mij, hooge berggevaarten, allen met sneeuwvelden tusschen de meestal spitse toppen en donkere Arvenbosschen aan den voet ¹⁾, over het diepe dal dat den Languard van de aan de andere zijde der Inn zich verheffende bergen scheidt, trilt de heldere, doch frissche zomerlucht. Alles schittert, alles blinkt, alles lacht, alles geniet. Zwitserland, land mijner droomen van kind af, thans weet ik wat gij zijt. Het genot van dit uur telt meer dan voor een jaar levens....

» Dicht bij de Sennhutte kreeg ik weer een fraaie blauwe plek in 't oog. 't Was mede een laat bloeiende Gentiaan, de Sneeuw-G. (*Gentiana nivalis*), wier naam reeds aanduidt dat ze in het Sneeuwgebied thuis behoort. Dit zijn geen dichte zoden; de stengeltjes zijn rank, met de bloemen meege-rekend 5—10 cM. hoog, en hebben elk nu eens een, maar meestal meer betrekkelijk kleine, donker azuurblauwe bloemen. Hoe-

¹⁾ Volgens Dr. Osw. Heer (*Ueber die nivale Flora der Schweiz*, bl. 64) komt deze soort zelfs nog op den top van den Piz Languard voor.

²⁾ Ik nam deze plant mede en ze staat nu in een dichte zode hier boven op de rots. Het is *Meum Mutellina*, een plant die in de verzamelingen weinig voorkomt, maar toch voor een rotsgroep zeer aanbevelenswaardig is om de fraaie, dichte bladeren.

³⁾ Dit schreef ik geheel onder den indruk van het oogenblik. Nu, van achteren gezien, komt mij dit wel wat kras voor. Het uitzicht van den spitsen top van dezen berg toch moet verrukkelijk schoon en indrukwekkend grootach tevens zijn. Trouwens hij ontleent zijn naam daaraan. Languard toch betekent vergezicht (*lungo guardo*). Bovendien is het licht te begrijpen dat de vegetatie, die mij hier zoo zeer interesseerde, aan niet iedereen gelijke belangstelling inboezemt.

⁴⁾ Op dezen boom kom ik in een volgend artikel terug.

wel op zich zelf ver achterstaande bij de grootbloemige *G. acaulis*, leveren ze toch, door de sprekende kleur, als ze in grooten getale bijeen staan, een hoogst aantrekkelijk schouwspel op.

» Allerwege, tot zelfs aan den voet van den bergkegel, wordt men verast door een oude kennis onzer tuinen, de blauwe Monnikskap (*Aconitum Napellus*), die zich zelfs op deze aanzienlijke hoogte zeer goed ontwikkelt.

» Een weinig terzijde van den weg, heb ik een uitmuntend plekje gevonden om uit te rusten, en, rondziende, aantekeningen te maken; ik heb hier het gezicht op het pad langs hetwelk mijn tochtgenooten wel spoedig zullen terugkomen.... enz. —

Het spijt mij dat ik U hier niet meer vertegenwoordigers van dit uitnemend fraaie Alpen-geslacht kan laten zien. Daar ginds staat nog wel een krachtige plant, maar hare bloemen zijn onaanzienlijk. Ze heet *Gentiana thibetica*, werd eerst een jaar of drie geleden ingevoerd en haar naam duidt haar oorsprong aan. Ik was tot dusverre met dit geslacht niet bijzonder gelukkig. Trouwens ik ben de eenige niet die daarover te klagen heeft.

't Is inderdaad wel jammer dat die planten veelal wat capricieus zijn, want het bevat, behalve de genoemden, verscheidene zeer fraaie soorten.

Behalve de laag blijvenden zijn er ook eenigen, die met forsche stengels vrij hoog opgroeien. De voornaamste en meest, ook reeds van ouds in de tuinen bekende hiervan is de gele Gentiaan (*G. lutea*), die voor een niet gering deel hare bekendheid dankt aan den grooten, dikken, geneeskrachtigen wortel, welke om den aromatisch bitteren smaak mede zeer gezocht is.

De *Gentiana lutea* is, goed ontwikkeld, een nobele plant en maakt ook met hare bloemen een kloek effect. Hoewel de afzonderlijke, gele bloemen niet bijzonder fraai kunnen genoemd worden, maken ze toch door hun groot aantal een goeden indruk, waaraan de rangschikking, in dichte op eenigen afstand boven elkaar geplaatste kransen, die door groene schutbladeren ondersteund worden, zeker veel bijdraagt.

Waar deze plant groeien wil, groeit ze welig. Zoo zag ik ze in 1869 op een rots in den Hortus te Göttingen in dichte bossen overal van zelf opkomen uit zaden van enkele planten afkomstig. Ook ik had er vroeger steeds planten van, maar in den laatsten tijd willen ze hier niet.

Ze worden in Zwitserland veel gezocht en uitgerukt om de wortels, zoodat er veel kans was dat ze op verscheidene plaatsen geheel zouden verdwijnen. Inzonderheid ook in Tyrol was dit het geval, waar de fabrikanten van Gentiaan-bitter massa's wortels gebruiken. Dit gaf den Salzburger Landtag aanleiding een wet uit te vaardigen, waarbij het uitrukken van Gentiaan-wortels, die minder dan 2 Centimeter dik zijn, verboden werd, wyl deze planten dan oud genoeg zijn om gebloeid en zaad voortgebracht te hebben, waardoor de geregelde vermenigvuldiging verzekerd is.

't Is maar jammer dat men pas kan zien hoe dik de wortels zijn, nadat ze werden uitgegraven!

Veel fraaier van bloem intusschen zijn enkele andere hoog opgroeiende soorten, bijv. *Gentiana purpurea*, die, even als de *lutea*, tot op pl.m. 1600 Meter hoogte in het gebergte voorkomt, en vooral de *G. panonica* en *punctata*, die nog een vierhonderd Meter hooger groeien. Van deze laatste zag ik prachtige planten op verschillende hooge bergen in Ober-Engadin. Minder fier, winnen de klokvormige gele, dicht met bruinroode stippels overzaaide bloemen het ver in schoonheid van de stervormig uitgespreide bloemkronen der gele *Gentiaan*.

W.

Open grond.

Voor onze Tuinen.

(Met een afbeelding.)

Nu de tijd voor het verplanten van heester-gewassen in de tuinen en buitengoederen weder gekomen is en iedereen voor zijn tuin, groot of klein, plannen maakt, om hetzij iets te verwijderen of in te planten, en zoodoende, door elk jaar wat te doen, langzamerhand zijn tuin te volmaken, achten wij het een geschikte gelegenheid nu en dan eens in *Sempervirens* illustraties en korte beschrijvingen op te nemen van die heesters of boomen, welke wij een bijzondere aanbeveling waardig keuren.

Wij hebben hier minder het oog op bepaalde nieuwigheden, dan wel meer op planten, welke nog niet genoeg bekend zijn.

Er valt in een tuin steeds iets te veranderen en te verbeteren, maar men werpt niet gaarne oude schoenen weg vóór men nieuwe heeft.

Nu willen wij hiermede slechts de overtuiging vestigen, dat er wel degelijk nog gewassen bestaan, die zoo al niet nieuw ingevoerd, dan toch minder bekend zijn en die, als men ze goed verzorgt, beter en dank-

baarder blijken dan menige heester of boom, die men bezit. Vooral in kleinere tuinen zal dit veelvuldig het geval zijn, en het zal ons verheugen indien door deze herinneringen — het is immers voor velen onzer lezers toch reeds oud nieuws? — de lust tot verbetering en vooruitgang, ook hierin, werd aangewakkerd.

Niet alleen dat het voor onze boomkweekers dan een gelegenheid te meer zou openen om hunne met zorg gekweekte boompjes aan den man te brengen, maar het zou ook leeren hoeveel schoons de natuur ons nog te genieten heeft gegeven, als wij er maar goed partij van weten te trekken. . . .

Ditmaal willen wij een struikheester tot onderwerp kiezen, en wel de zoogenaamde Varenbladerige Spiraea:

SPIRAEA LINDLEYANA.

Wanneer men een collectie van dit zoo schoone en rijke plantengeslacht bijeen ziet en men komt tot een vergelijking, dan is het niet twijfelachtig of men zal, boven alle andere houtachtige Spiraea's, aan deze soort verre de voorkeur geven. Zij is afkomstig van het Himalaya-gebergte en werd genoemd naar den beroemden Engelschen geleerde Dr. John Lindley, die zich, vooral door zijn werken, jegens den Tuinbouw zeer verdienstelijk gemaakt heeft. De struik wordt 2 à 3 M. hoog, en heeft reeds van klein af een sierlijken habitus. De prachtige gevinde en gezaagde bladeren, het frische donkere groen, de losse bevallige groeiwijze, kortom alles werkt mede om haar te maken tot een heester, die waardig is een eerste plaats te bekleeden bij de beplanting onzer tuinen. Als zij later daarbij haar schoone wit gekleurde bloempjes te voorschijn brengt, welke als pluimen boven de plant uitsteken en eenigszins herinneren aan vederdons, is zij onvergelykelijk fraai. Vooral als alleenstaand exemplaar komt zij goed tot haar recht, hoewel een geheele groep er van geplant ook niet zonder effect is.

Het schoonst ontwikkelt zij zich als men haar maar aan haar lot overlaat, d. w. z. weinig snoeit. Zij behoeft slechts een zonnig plekje, een weinig beschut, (bij strenge winters wil zij wel eens bevriezen) en geplant te zijn in goeden humusrijken grond. Wanneer men er wat mest bij brengt zoo veel te beter.

Wie dit fraaie gewas niet reeds kent, raden wij ten zeerste aan er kennis mede te maken. In de meeste boomkwekerijen is het verkrijgbaar. Het genot dat men er

van heeft zal ruimschoots opwegen tegen den prijs ¹⁾ dien men er voor besteedde.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

In No. 41 van dit blad schrijft de heer C. de Vos:

In No. 38 vond ik een stuk over *Viola odorata*. Ik had daar iets over te zeggen, tot het slot in No. 39 mij ter hand kwam. Nu, dat vervolg vertelt mij alleen, dat er meer dan 50 verscheidenheden van bestaan, iets wat mij niet bekend was.

In No. 38 geeft de schrijver eene lofrede op die plantensoort, die vrij hoog gestemd is. Hij zegt, dat zij voortdurend de achting geniet van rijk en arm, van jong en oud, en wel om den aangename geur, als ook om den *rijken bloei*.

Verder zegt de schrijver: Bloeiende Viooltjes in potten zijn des winters een waar sieraad in de kamer, doch er wordt weinig werk van gemaakt, waar het aan ligt weet schrijver niet, maar wel, dat men ze veel te weinig in de kamers ziet.

Zou het ook kunnen zijn, dat velen mijne ondervinding deelen? Voor vele jaren reeds kweekte ik de *Viola odorata*, doch, hoe krachtig ook groeiende, zag ik er zoo spaarzaam een bloempje aan, dat ik het weinig meer schatte dan onkruid, en het opruimde.

Mijn opvolger, meer werk van vaste planten makende dan ik, schafte zich weder eenige variëteiten aan, waarvan ik mij alleen de nieuwe *The Czar* herinner, doch ook bij hem heb ik van allen slechts spaarzaam bloemen gezien. Het zit niet in den groei, want die is vrij sterk. Ook hij maakt er dus weinig of geen werk van.

Kan dat nu in de grondsoort zitten? Of is die bloei niet zoo rijk als schrijver in No. 38 aangeeft? Wie der lezers van *Sempervirens* zou dit kunnen of willen ophelderen?

Met inachtneming van de zeer groote diensten, die de heer de V. aan de Nederlandsche boomteelt bewezen heeft en hoeveel eerbied ik ook koester voor zijn hoogen leeftijd, het volgende moet mij uit de pen.

Hoe openhartig en ongekunsteld zegt de heer de V. in het bovenstaand schrijven, dat het hem niet bekend was, dat er meer dan 50 verscheidenheden van *Viola odorata* bestaan; in het stuk, door den heer

¹⁾ Wij zagen haar in den onlangs verschenen Catalogus van de firma G. & Z., te de Bilt bij Utrecht, aangeboden voor f 0.45 het stuk.

de V. bedoeld, is niets te vinden, wat er betrekking op heeft te vernemen hoe ver deze heer in de kennis van de *Viola odorata* gekomen is. En schrijft de heer de V. »dat vervolg vertelt mij alleen, dat er meer dan 50 verscheidenheden van bestaan«, dat alleen? Dus nog niet tevreden, dat dit vervolg hem tot de wetenschap brengt van het bestaan van al die verscheidenheden.

Ook schijnt de lofrede van den schrijver op die plantensoort den heer de V. wel eenigszins te hinderen. Maar heeft de schrijver zoo zeer misdaan en uw oogen, het schijnt dat ook het Vooltje het niet ver in uw achting gebracht heeft en dat er twijfel bij u bestaat of het wel een aangename geur heeft. 't Is toch niet te hopen dat uw reukorgaan u verhinderd heeft den heerlijken geur waar te nemen, want het is voor den beoefenaar van den tuinbouw

zenden bloempjes waren er van te plukken geweest; op een aanmerkelijken afstand reeds had mij de heerlijke geur er van getroffen. Op den 13en October was ik daar weer en op dien dag liet hij van datzelfde bed 2000 bloempjes plukken. Nu zult u waarschijnlijk zeggen: er wordt maar van eene verscheidenheid gesproken, maar ook dit voorjaar, ik dank het was in Maart, zag ik bij denzelfde een bedje Viooltjes. In de verte reeds geleek het een donkerblauwe massa en naderbij gekomen, bleek het the Czar, als overdekt met bloemen; bladeren zijn in dien tijd nog weinig ontwikkeld. Bij diezelfde gelegenheid zag ik ook de *odorata alba* en de *Victoria Regina* met bloemen overladen.

Ook vroeger kwam ik veel op een buitenplaats, waar een breede rand van de gewone dubbele blauwe of zoogenaamde

SPIRAEA LINDLEYANA.

vooral een wezenlijke beproeving niet te kunnen genieten van de geuren, die gewassen en bloemen, waaraan hij zijn krachten en zorgen wijdt, om hem heen verspreiden. En den *rijken bloei*, waarvan de schrijver opgeeft, daarop schijnt het bijzonder gemunt. Mijnheer de V., de Redactie van dit blad kent mij; twijfelt zeker niet aan mijn geloofwaardigheid en zal niet aarzelen dit schrijven op te nemen, maar daarom staat het u evenwel vrij te denken wat u wilt, doch ik verzeker u, dat ik bij een mijner vrienden, die nog al een groot aantal verscheidenheden van *Viola odorata* bezit, in de eerste dagen van September, een bed met de verscheidenheid *Augusta* zag, waarop ongeveer 600 planten (in Mei geplant) en waar de grond tusschen de planten letterlijk bedekt was met bloemen, ja dui-

stroopviool langs een boomgaard stond en waarvan de docter, tevens apotheker, van het dorp elk voorjaar drie kwartnuid manden bloemen ontving.

En als de Viooltjes niet *rijk* bloeiden, hoe zou het dan mogelijk zijn, dat onze Hollandsche kweekers, die zorgen dat de bloemenwinkels in de groote steden, gedurende de herfst- en wintermaanden ruim voorzien zijn van Violenbloemen en die ze per 1000 tot een zeer billijken prijs moeten leveren, nog eenige rekening maakten. Voor 14 dagen geleden bood een Duitsche kweker, in een Duitsch vakblad, aan geregeld *dagelijks* 10.000 Violenbloemen te leveren; die man moet er toch zeker van zijn dat zijn Violenplanten nog al zullen bloeien.

De reden dat er weinig Viooltjes in potten worden gekweekt, ligt zeker daaraan,

dat de bloemen alle dagen frisch en tot zeer billijken prijs te krijgen zijn. De meeste lieden, die van den heerlijken geur willen genieten, vinden dat zeker gemakkelijker dan potten in huis te nemen. Op vele buitenplaatsen is het nog gewoonte 's winters een aantal Violtjes in potten te hebben, vooral van de Parma, deze wordt door velen geacht om de eigenaardige, grijsachtig blauwe kleur der bloemen, het glanzig loof en den heerlijken geur.

De heer de V. oppert de vraag of velen zijne ondervinding zouden deelen, namelijk dat de Violen vroeger spaarzaam bij hem bloeiden. Ja, dat is van uit de verte moeilijk te beantwoorden, wel is het vreemd, te meer, daar het ook zoo ging bij zijn opvolger en wel met verschillende variëteiten, dit zou dan wellicht aan de grondsoort moeten toegeschreven worden, andere redenen kunnen op het oogenblik niet worden bijgebracht. De heer de V. wil het daarin ook wellicht zoeken, doch blijft toch tevens twijfelen aan den rijken bloei door den schrijver aangegeven. Hij vraagt of een der lezers van dit blad dat zou willen ophelderen.

Dit laatste gaf mij vrijheid te schrijven.

Persoonlijk heb ik niet de eer den heer de V. te kennen, wel heb ik hem steeds hooren roemen als een der meest ontwikkelde Hollandsche boomkweekers, die veel gedaan heeft tot aanmoediging van boomteelt en steeds bereid was zijn pen dienstig te maken in het belang van het vak, ook het door hem geschreven Handboek tot de praktische kennis der voornaamste Boomen, Heesters en Coniteeren bewijst zijn uitgebreide kennis van boomen en heesters, doch dat hij de *Viola odorata* tracht te ontroonen, dat heb ik zooveel in mijn vermogen was getracht in orde te brengen, en hoop dat er meerderen zullen gevonden worden, die de eer van het Violtje willen redden. G.

Aan de Redactie!

J. de B. geeft in Uw laatste nummer niet laag op van het genoegen dat hij van zijn Chrysanthemums beleeft. Hij is blijkbaar zeer tevreden over de uitkomsten zijner cultuur.

Daaruit maak ik op dat hij er goed mede geslaagd is. Is dit werkelijk zoo, dan mag hij voldaan zijn, meer dan voldaan en dan kan ik mij zijn opgetogenheid begrijpen.

Welke plant levert schooner gekleurde, fraaiere gevormde bloemen en in grooter ver-

scheidenheid, zoo van kleuren als van vormen, dan de Chrysanthemum.

Welk jaargetijde is armer aan bloemen dan dat, waarin de Chrysanthemum het schoonst is?

Welke plant is sneller te kweken en is dankbaarder voor een doelmatige behandeling?

Welke plantsoort is beter geschikt om tentoongesteld te worden?

Nog meer.

Welke plant is hier te lande in al haar schoonheid minder bekend?

Wil men iets nieuws telen, dat verrast en verbaast? Men kweek een partijtje Chrysanthemums.

Ik weet wel dat reeds, voor wellicht honderd jaren, de Chrysanthemums niet zeldzaam waren. Maar de goede kweekwijze is van zeer late dagteekening. Zelfs waag ik de veronderstelling dat vele bloemisten de Chrysanthemum nooit goed gekweekt gezien hebben.

Leest men wat de Japanners met hun Liu Kiu bereiken, dan schijnt ons dit ongelooft.

Maar zóó ver behoeft men niet te gaan. Ook de Engelschen zijn meesters in de kunst van het Chrysanthemum-telen. Wie heeft hier ooit een bloem van een Chrysanthemum gezien van 25 cM. middellijn?

Ik hoop zeer, dat de Amsterdamsche Chrysanthemum-Tentoonstelling aan velen duidelijk zal maken wat er met Chrysanthemums gedaan kan worden.

Bij voorbaat, meen ik iedereen, hij wone te Amsterdam of elders in Nederland, te mogen zeggen: *Ga die Tentoonstelling zien!*

DUUMVIR.

Uit Turkije.

Een jaar of wat geleden werd door mijne tuschenkomst, een jong kweker, de heer J. Dekkers, van Amsterdam, als chef geplaatst te Bujukdéré, bij Constantinopel, bij Z. E. den Oud-Minister Aristakes Azarian, een voornaam liefhebber. Hij voldeed daar zoo goed, dat de heer Azarian mij een jaar later verzocht hem nog een dito jong Hollander te bezorgen voor een Pacha aldaar, wiens naam mij niet te binnen schiet en ik zond er een broeder des eersten, den heer A. Dekkers heen. De heer Azarian is groot liefhebber van tropische vruchtboomen en heeft er alles voor over die in hun volle ontwikkeling te zien; bij den Pacha komt het er meer op aan alles in perfectie te kweken, wat tot een groot park noodig is, ofschoon ook daar veel warmekasplanten zijn.

Dat die Nederlandsche kweekers het daar niet slecht hebben, en tevens hoezeer hunne beide superieuren met hen tevreden zijn, blijkt voldoende hieruit, dat ze in dezen zomer, beiden tegelijk, niet alleen een verlof van twee maanden kregen om Nederland en hunne familie te bezoeken, maar hun de aanzienlijke kosten dier reis vergoed werden. —

Dezer dagen ontving ik een door beiden geteekend schrijven, dat geheel van partikulieren aard is. Daar er echter niets in voorkomt dat een personeel karakter draagt, en deze brief werkelijk uit een kweekers oogpunt gezien belangrijk is, meen ik dien hier wel publiek te mogen maken, zeker als ik ben dat ze door velen onzer lezers met belangstelling zal gelezen worden. Nog een andere reden noopt mij hiertoe. De heeren Dekkers hebben in Holland vele vrienden en bekenden, wien het zeker zeer aangenaam zal wezen langs dezen weg iets van hen te vernemen, en dit te meer, daar er opmerkingen in voorkomen, die zijzelfen allicht in een of ander opzicht zich ten nutte kunnen maken.

De heeren D. zullen zeker vreemd opzien, wanneer zij hun epistel gedrukt onder de oogen krijgen; kwalijk nemen zullen ze het mij niet. — W.

De brief luidt aldus:

Buryukdère, 18 Oct '90.

Waarde Heer Witte!

Maandag 6 October begaven we ons op reis en kwamen Zaterdag 11 October behouden te Constantinopel aan. Gelukkig dat de stad haar schoonste kleed aan had en de stralen der zon alles in een bad van verschillend licht deed tintelen; onmogelijk is het immers dat een mensch ongevoelig voor het schoone, somber gestemd blijft; slechts kwam de wensch bij ons op, dat allen, die we in Holland achterlieten, ook eens mochten deelen in het aanschouwen van dit grootsche panorama. De indruk, die dit tafereel op onze mede reizigers maakte, die voor het eerst Turkije bezochten, was verschillend; den één deed het een kreet van verbazing uiten, een ander deed het verstommen, weer een ander, die nog een toer door Griekenland dacht te maken, werd spijtig en ontevreden op zich zelve, daar hij vreesde dat hij op zijn verdere reis niets schoons zou te zien krijgen, en dat zulk een diepen indruk op hem maakte; ons verdreef het elk somber wolkje van het gemoed, en stemde ons dankbaar voor hetgeen we genoten hadden. Echter dreigden we uit deze begoochelingen ontnuchterd te

worden, en wel door de inwoners zelve van dit tooverland; welken ons als 't ware toeriepen: wee hen die dit land betreden en trachten het te verbeteren of te volmaken door het invoeren von vreemde zaken, enz., waaraan wij geen behoeften gevoelen; — ik doel hier namelijk op de korf, met de daarin zoo zorgvuldig ingepakte planten.¹⁾

In Duitschland, Oostenrijk—Hongarije, Servië, Bulgarije, Rumenië, hadden wij, bij het doorgaan dezer landen, de mand slechts te openen, maar, op onze verklaring van den inhoud, heeft men zelfs niet getracht de planten te ontblooten, toen men zag hoe dezen verpakt waren. Bij onze aankomst hier echter hebben wij ze eerst den *derden* dag na aankomst kunnen krijgen; de Minister van Landbouw moest een docter sturen, die onderzoeken moest of de planten geen phylloxera konden overbrengen.²⁾ Gelukkig dat de korf aan den heer Azarian geadresseerd was, anders houd ik het er voor, dat de planten niet in ons bezit waren gekomen.

Wat onze planten hier aangaat, die waren gedurende onze afwezigheid goed verzorgd, ook het weder heeft daartoe veel bijgedragen; gedurende de maand September veel water en daarbij nog warmte.

Een paar *Musa Ensete* zijn ware reuzen geworden, een éénjarige *Acacia Lophantha*, uitgeplant, is opgegroeid tot een prachtboom van 6 Meter hoog; een paar planten *Saccharum officinarum* zijn pollen geworden, met een 10tal rietstengels elke plant; de zwaarte van het riet is even zoo als het riet dat men in de West-Indiën aantreft, evenwel is het suikergehalte minder; de vrucht van een *Citrus decumana* of pompelmoes heeft zich prachtig ontwikkeld; niet minder verblijdt zich de heer Aristakes Azarian en ook mijn persoontje met de vruchten aan een *Anona Cheirimolia*, die reeds de grootte van een hazelnoot hebben; echter ben ik bang dat zij niet rijpen zullen, ofschoon zij nog vier maanden tijd hebben. U moet rekenen, de boom staat wel in de serre in den vrijen grond, maar er is geen bodemwarmte; te voren stond deze boom in een pot en bleef dan in de warme kas; zoodoende bleef hij steeds voortgroeien en had geen rustperiode; nu evenwel blijft hij voortgroeien tot het betere weder aankomt,

¹⁾ De heeren D. hadden namelijk eenige planten meegenomen als bagage, daar dit de reis daarvan zeer bekortte.

²⁾ Toch waren ze door een te Amsterdam afgegeven phylloxera-attest gedekt

zegge half Maart; dan laat hij zijne bladeren vallen, en geef ik alsdan ook geen water meer. Deze rusttijd duurt dan tot half Mei en beginnen alsdan de bladknoppen te zwellen, de schubben bersten, en einde Juni prijkt de Anona weder met een nieuw kleed van bladeren. Voor dat de plant werkt, snijd ik de sterkste scheuten op de helft in, zoodat er vier, hoogstens vijf oogen blijven; wanneer deze oogen zich tot sterke scheuten ontwikkelen, heb ik reeds een paar jaren opgemerkt, dat deze scheuten dan immer goed ontwikkelde bloemen voortbrengen. Deze trachtte ik steeds met alle moeite en zorg te bevruchten en evenwel zonder eenig resultaat. Hoe dikwijls heb ik met spijt voor dezen boom gestaan en gedacht: Hoe moet ik slagen? Waarom slaag ik niet? ¹⁾ De boom is prachtig gezond, prijkt met goed ontwikkelde bloemen, het jaargetijde voor de bevruchting leent zich uitmuntend, licht, zon (beiden zijn zoo wat gelijk, zonder zon geen licht, maar ik meen hier geen regenwolken voor de zon), warmte, dus alle gestelde eischen voor het slagen van vruchtaanzetten.

En nu moet U hooren, wat ik nu nog veronderstel (bijna zou ik zeggen, zoo is het), wat de oorzaak is dat ik dit jaar beter geslaagd ben.

Het was einde Juni, begin Juli, van dit jaar, tegen het vallen van den avond, dat ik weder voor mijn boom stond, die ik nu voor den derde maal zag bloeien, en ik werd kwaad op mijzelf en op den boom ook, en ik kon niet nalaten dagelijks het Turksche scheldwoord te gebruiken, en te mompelen, *échèk bou* (dat beest!); dit stelde me echter niet tevreden en ik redeneerde bij mijzelf: ja, wat baten nu alle proefnemingen, als ik de bodemwarmte niet in gelijke verhouding kan brengen met die van de lucht; dan dacht ik, veel zou ik reeds winnen, wanneer ik denzelfden bodem kunstmatig zou verwarmen, maar daar dit hier nu eenmaal niet zoo is ingericht, stelde ik me tevreden met het feit, dat bodem en atmosfeer *somers* in dezelfde verhouding zijn. Met het oog op dit bezwaar had ik Zijne Excellentie reeds voorgesteld, tegen den binnenwand van een ananaskrib een Anona te planten en te leiden, hetgeen ook tot uitvoering werd gebracht.

Deze plant groeit uitmuntend, is nogthans te klein om reeds te bloeien, ingeval zich

reeds een enkel bloempje mocht laten zien. Laat ik evenwel niet van mijn chapitre afdwalen en U liever verder op de hoogte mijner combinatiën brengen. Ja, want combineeren deed ik en fantasieeren ook, want ik zag in gedachten reeds een kas, uitsluitend voor de cultuur der Anona ingericht; ik plukte reeds de vruchten, verzond ze reeds naar en door het continent, en smaakte de voldoening, dat rijke liefhebbers zich voor deze cultuur inrichten, zooals dit voor de Ananas het geval is. Tot zoover echter mijne fantasieën en laat ons liever zien tot wat de combinatiën ze ons brachten.

Juist te voren namelijk las ik een brochure van Dr. Daubenij *On the action of light upon plants and of plants upon the atmosphere*; las ik van hoeveel belang het licht is voor de plant, hoe grooten invloed dit uitoefent op de uitwaseming van vocht door de bladeren, op de weder opname door de wortels; hoe dit bewezen werd door verschillende kunstlichten. Verder werd aangetoond dat de vrijwording van vocht groter wordt, al naar mate de intensiteit van het licht sterker is.

Professor Decandolle bewees dat eene plant in bloei en gedurende den dag aan het zonlicht onttrokken, geene vertraging van bloeien zou ondervinden, wanneer men 's nachts bijv. hare bloemen blootstelde aan een licht als kalklicht, welk licht geconcentreerd werd door middel eener lens, opgevangen en weder teruggekaatst door middel van een concaven reflector. En zie, Geachte Heer Witte, dit alles bracht mij tot het besluit, om mijn bevruchtigingswoede ook eens te koelen bij maanlicht, daar ik dacht: Professor Decandolle onttrekt overdag eene plant aan het licht, stelt ze 's nachts weder bloot aan het kunstlicht en komt tot die resultaten, dan zal dunkt mij eene bloeiende plant, gedurende den dag aan het zonlicht blootgesteld, en daarbij 's avonds door het maanlicht beschenen, nog minder haar bloei vertragen; en jawel, daar staat de Anona tegen den witten muur, blootgesteld aan het volle licht der maan, en bij nauwkeurige beschouwing merk ik dat de dikke vleezige kelkbladeren der Anonaceeën *meer geopend zijn* bij maanlicht dan dit bij zonlicht het geval was; het was dien avond zulk helder licht, dat ik zeer gemakkelijk het pollen aan het penseel onderscheidde. Den volgenden dag vertrok ik naar Holland, en dacht ik in het geheel niet meer aan mijn Anona, echter eenige weken daar zijnde, werd ik

¹⁾ Hierbij dient opgemerkt te worden dat de heer Aristakes Azarian ongelooflijk veel waarde hecht aan het vrucht dragen van soortgelijke boomen.

er weder door Zijne Excellentie aan herinnerd; die mij toen schreef dat er een vijf-tiental vruchten aan gezet hadden. Ik besloot te wachten om mij te overtuigen, en moet nu tot de overtuiging komen, dat de bloemen, door mij bij maanlicht bevrucht, meest allen vrucht gezet hebben, terwijl van die bij den dag bevrucht, zijn *niet één* tot eenig resultaat heeft geleid; dit alles brengt mij tot de overtuiging, dat het licht der maan, in sommige gevallen, van grooten invloed op den plantengroei kan zijn, al kan ik dit nu nog slechts met dit enkele bewijs of feit staven. Maar genoeg hierover, waarde Heer, ontwikkelen zij zich goed, dan zal ik U een paar er van toezenden, of eene fotografische afbeelding ¹⁾.

Ditmaal ben ik wat lang bij één punt blijven stilstaan, doch langzamerhand hoop ik U een blik te gunnen in de collectie planten die we hier hebben, en in de verschillende proeven die we hier nemen; welke, dank zij het gunstige klimaat, soms zeer interessante resultaten opleveren.

Wanneer ik hier nog ging spreken van de *Methonia superba*, bedekt met meer dan een honderdtal bloemen; van eene *Ipomæa Horsfalliæ*, met hare wijnroode kelken; eene *Quisqualis indica*, die op het oogenblik de warme kas tot een waar sieraad strekt, dan kon ik zeker nog eenige bladzijden vullen, doch voor het oogenblik neem ik van U afscheid en wordt U het beste toegewenscht door hen, die zich noemen,

Uwe Vrienden en Dienaren,
JOH. & A. DEKKERS.

Druivenkassen.

Hoe langer hoe meer begint men ook in Nederland beter de beplanting van druivenkassen te begrijpen. Niet ééne struik is voldoende om eene geheele kas te vullen, neem op ieder Meter afstand minstens ééne. In Engeland bij de groote marktkwekers, als Ladds, heeft men ze zelfs op 50 à 60 cM. afstand geplant, en daar zijn druivenkassen van meer dan 100 Meter. Het gevolg daarvan is krachtiger hout, grooter trossen. Om geen onnoodigen tijd te verliezen, dient men echter de kassen aan te leggen met sterke planten, die in potten zijn opgekweekt. Waar die nu te bekomen? Die vraag hoorden we meer dan eens op de Tuinbouwschool te Frederiksoord uiten, nadat men de welvoorzienene kas aldaar verliet en dus door een sprekend voorbeeld van de waarheid van het hierboven aangehaalde was overtuigd geworden.

We konden ze dan helaas niet anders dan naar België verwijzen, waar ze in groote hoeveelheden worden aangekweekt, doch van waar men ze niet zonder veel moeite bekooft. Zou het geen tijd worden, dat daarvan in Nederland ook eens meer werk werd gemaakt.

S. BLEKKER.

Glazen parapluie ter bescherming van Pelargonium-perken.

Hoewel reeds lange jaren bekend, ziet men deze zeer weinig en toch de tegenwoordige zomermaanden bewegen er ons toe ze weer aan te schaffen. Voor hen, die er niet mee bekend zijn, kan ik ze niet beter voorstellen dan door te zeggen: denkt U een glazen parapluie, tot stok hebbende een stevigen ijzeren staaf en als geraamte ijzeren roeden, zoodanig gesmeed dat ze gemakkelijk het glas kunnen bevatten. Zulk een glazen scherm in het midden van een Pelargonium perk geplaatst, zal dit, wanneer het slechts groot genoeg is, tegen regen beschutten, terwijl het gezicht er niet door belemmerd wordt, daar het ver genoeg boven het perk kan staan.

Deze schermen geven het groote voordeel, dat men, zelfs in regenachtige zomers, fraai bloeiende Pelargonium-perken kan hebben. Doch niet alleen voor Pelargonium's, voor tal van planten, wier bloemen spoedig verrotten, zouden die glazen parapluie's welkom zijn. Dus voor alle planten met dubbele bloemen, als: *Petunia*, *Begonia*, *Fuchsia*. Door sierlijke bewerking kan men dit scherm op zichzelf aantrekkelijk maken.

S. BLEKKER.

Verschillende mededeelingen.

In het »Parc Monceau« bekend om de vele monumenten, ruïnes, etc., welke er te vinden zijn, staan een groot aantal boomen, tegen wier stam men Klimop of hier en daar ook andere klimplanten liet groeien; dit geeft een zeer goed aanzien, en maakt het geheel natuurlijker. Vooral een vijver geheel door boomen of struiken omgeven, met aan het eene einde de ruïne van een kolonnade, alles onder de schaduw der omringende boomen deed aan een stukje natuur denken. Eene *Acer Pseudo-Platanus*, in den tuin van »La Muette« begroeid met *Vitis quinquefolia*, waarvan vele lange takken naar beneden buigen, bood een prachtig gezicht aan. G.

Onder de planten, welke men bij ons nagenoeg nooit buiten vindt, doch daarentegen veel in Parijs, behooren *Plumbago*

¹⁾ Het eerste is zeker het beste. W.

capensis, met hare tallooze lichtblauwe bloemen van een prachtig effect, vooral wanneer zij in massa's is aangeplant, en ook *Hibiscus rosa sinensis*, met hare zeer groote vuurroode bloemen; van deze laatste ziet men echter zelden fraaie planten. G.

Uit Hoorn meldt men:

»Een ongewone bedrijvigheid heerscht tegenwoordig in de Streek. Dagelijks worden enorme hoeveelheden bloemkool en uien per spoor verzonden. De oogst is thans overal binnen en de landbouwer is over het algemeen zeer tevreden over den uitslag daarvan. Zelden toch zijn granen, groenten en vruchten in zoo gaven toestand geoogst als dit jaar, wat vooral toe te schrijven is aan den heerlijken nazomer. Ook de aardappelteelt kan uitstekend geslaagd genoemd worden. Het is den landbouwer dan ook aan te zien, als zij op marktdagen de West-Friesche steden bezoeken, dat het jaar 1890 hun in stoffelijken zin zeer voordeelig is geweest.«

Het *Handelsbl.* meldt dat men een middel heeft ontdekt om met behulp van de telephoon de komst van stormen aan te kondigen. Hiertoe worden twee ijzeren staven op 7 of 8 Meter afstand van elkaar geplaatst. Door deze in gemeenschap te brengen, aan den eenen kant door een met caoutchouc geïsoleerden draad, aan den anderen met een telephoon, kan een naderende storm ten minste 12 uren te voren worden aangekondigd. Een dof geluid doet zich dan in den ontvanger vernemen. Naarmate de storm nadert, gaat het geluid over in dat van hagelkorrels die tegen het venster slaan. Elke bliksemstraal brengt een schok voort alsof tegen het telephoonkastje werd geslagen.

Vermoedelijk zal deze ontdekking aan weerkundigen belangrijke diensten bewijzen; ook voor land- en tuinbouw kan ze ongetwijfeld van groot belang worden.

Ter bestrijding van den Nonvlinder (*Liparis monacha*) heeft de groothertogelijk Hessische regering, op aanraden harer *Oberforstbehörde* verordend, dat alle sparre- en denneboomen $\frac{3}{4}$ manslengte hoog afgekrabd moeten worden, van al hunne ruige bastdeelen ontdaan en daarna (terzelfde hoogte?) dik bestreken met teer (*mit einem starken Teeranstrich versehen*). Het schijnt dat deze maatregel sedert eenige jaren met zeer goed gevolg aangewend werd in de bosschen der Hessische provincie Starkenburg. Indien een Duitsche *Oberforstbehörde* er aldus over oordeelt, zal het niet gewaagd wezen, haar voorbeeld na te volgen op de Veluwe en in de Noord-Limburgsche bosschen, waar men onlangs vernam, dat zich dit insect ook vertoond had. De Nonvlinder-rups is wel geen alledaagsche vijand onzer dennebosschen, maar wellicht de gevaarlijkste van allen.

De grootste den van den Rigi, de zoogenaamde *Prutlitanne*, die honderden jaren op dien berg storm en wind had getrotseerd, is dezer dagen

geveld en naar het dal gebracht. Zijn stam is 1.35 M. in middellijn en boven bij de zesde takverbinding, 0.60 M.

Over den *Waldmeister* (bij ons genaamd »onze lieve vrouw bedstroo« en waarvan in Duitschland de zoo bekende en geliefde Meiwijn gemaakt wordt) wordt aan de *Gewerbe-Zeit.* het volgende medegedeeld: De heerlijke smaak van den Meiwijn bracht mij op de gedachte, dat hetzelfde aroma ook in de gedroogde plant moest blijven bestaan. Ik besloot er een proef mede te nemen, verzamelde *Waldmeister* in den bloeitijd, trok de blaadjes er zorgvuldig af, zoodat er geen stengels bij waren, en droogde die blaadjes in de volle middagzon op vellen papier, totdat zij geheel in elkaar schrompelden en zwart werden. Zoo bewaarde ik ze. Eens in den winter haalde ik het kruid voor den dag en zette er thee van. Hoe verbaasd was ik over den heerlijken geur en de schoone goudbruine kleur. Mijn kennissen wilden niet gelooven, dat het gedroogde *Waldmeister* en niet de fijnste Chinese thee is. Wellicht is dit kruid in het groot te kweken.

Tagetes lucida wordt door sommigen aanbevolen als toekruid bij salade en andere spijzen. In kleine hoeveelheid aangewend geeft het er een geurige smaak aan. In tegenstelling van de andere *Tagetes*-variëteiten, die onaangenaam rieken, hebben alle deelen van de *Tagetes lucida*, tot zelfs de zaden, een aangename geur.

Tegen het einde van September l.l. stonden de Kastanjeboomen (*Æsculus Hippocastanum*) in het Prater, zoo mede in vele straten te Weenen rijk in bloei, zoo als men dit te vormen daar nog nooit had gezien. Ze prijken met honderden prachtige witte bloempluimen.

Ook elders, met name in Frankrijk, moet dit het geval geweest zijn. De Kastanjeboomen in onze omgeving vertoonden hoegenaamd niets abnormaals. Zijn er wellicht ook elders in ons land voorbeelden van bekend?

In een der laatste Nos. der *American Florist* wordt door den heer E. Glauber, te Montclair in Colorado, een door hem het vorig jaar gewonnen geelbloeiende *Ageratum*, à 1 dollar per plant aangeboden. De plant heeft een sterken groei, en draagt helder kanariegele bloemen.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 43, van 25 October.

Niet Officieel gedeelte: Chinesche lekkernijen. — Tufsteen II. — Orchidaceën: *Satyria*. — Koude Kasplanten: *Pittosporum Tobira* Ait. — Invoerrechten op tuinbouwproducten voor Duitschland. — Elk wat wils: Invloed van planten op late nachtvorsten. — Twaalf voordeelen van Boschcultuur. — *Phlox Drummondii* „Boule de neige“. — Hoe men *Gladiolus*-bloemen in den winter hebben kan. — Zijn de Bekerplanten (*Nepenthes*) vleeschetend? — *Mimulus*-hybriden. — Ingezonden. — Boekertij. — Verslagen van Vergaderingen. — Tentoonstellingen. — Prijscouranten. — Advertentiën.

Gelderland.
TE KOOP:
Een Buitenplaats,

met sierlijk aangelegden, grooten lommerrijken Tuin, waarin allerhande Fruit: flinken Moestuin en eene menigte goeddragende Lei-, Sier- en Vruchtboomen. Het gemakkelijk ingericht Heerenhuis met Veranda en Balcon bevat 9 Kamers, enz. Franco te bevragen letter S 10, bij de firma J. F. KLOOSTERMAN, Boek- en Papierhandelaar te Nijmegen. 1225

Bij de uitgevers F. KLEEUWENS & ZOON, te Goes, is verschenen:

HANDLEIDING
VOOR
Houtkoopers, Houthandelaars en Eigenaars van Boomen, om gemakkelijk de waarde van hout op stam te berekenen, bewerkt door A. NIJSSEN, landbouwer te Kapelle.
Portefeuille-formaat, in wasdoek, 50 ct., fr. p. post 52 1/2 ct.
Verkrijgbaar bij alle boekhandelaars. 1210

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

DIE
Lehre vom Baumschnitt,
VON
Dr. ED. LUCAS.
Sechste, umgearbeitete und vermehrte Auflage
VON
FR. LUCAS,
mit 4 lithographirten Tafeln und 237 Holzschnitten.
Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUR
Landschaftsgärtnerei,
Bearbeitet
VON
H. GODEMANN.
Preis fl. 1.85.

DIE
Blattpflanzen

UND
deren Kultur im Zimmer,
VON
Dr. LEOPOLD DIPPEL,
Dritte Auflage.
Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten.
Preis fl. 2.45.

Katechismus
DER 1227

Zimmergärtnerei,

VON M. LEBL.
Preis fl. 1.30.

ILLUSTRIRTES
GARTENBAU-LEXIKON,
Zweite, neubearbeitete Auflage, herausgegeben von
Th. RÜMLER,
Generalsekretär des Gartenbauvereins in Erfurt.
Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

GROENEWEGEN & Co.,
Hofleveranciers.
BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1926 **Welriekende Viooltjes.**

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.			
	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f. 1.40,	f. 3.—,	f. 10.—
AUGUSTA	1.40,	3.—,	10.—
COERULEA	1.—,	2.—,	7.50
DE RUSSIE	1.50,	3.25,	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40,	3.—,	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50,		
JULIUS CÉSAR	1.80,	3.50,	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50,	5.50,	
RUBRA	1.40,	3.—,	10.—
THE CZAR	1.40,	3.—,	10.—
VICTORIA REGINA	1.80,	3.50,	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80,	3.50,	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen	2.50,		9.—

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.			
	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f. 1.80,	f. 3.50,	
ARBOREA FL. PL.	1.40,	3.—,	10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50,	3.25,	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80,	3.50,	
COERULEA PLENA	1.40,	3.—,	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50,	5.50,	
KING OF VIOLETS	1.50,	3.25,	11.—
MELLE BERTHE BARON	1.50,	3.25,	12.—
PARMENSIS	1.85,	4.—,	
PURPLE KING	2.50,	5.50,	
RUBRA PLENA	1.50,	3.25,	11.—
RUBIN VON CASSEL	1.80,	3.50,	
SWANLEY WHITE	1.80,	3.50,	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen	3.—,		10.—

OPENBARE VERKOOPING
 VAN EEN
 bekende en hoogst belangrijke
 LIEFHEBBERS-VERZAMELING
 VAN
 ORCHIDEEËN

en andere Kasplanten,
 A M A R Y L L I S S E N,
 enz. enz.,

die wegens overlijden geheel wordt opgeheven,

op **DONDERDAG 6 NOVEMBER 1890,**

aanvangende des voormiddags te 10¹/₂ uur precies,

ten overstaan van den Notaris A. D. J. T. MEIJES,
 te Amsterdam.

TER BLOEMISTERIJ VAN DE

1208

Firma **GROENEWEGEN & Co.,**
 Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

Te bezichtigen op Woensdag 5 November en op den ochtend van den verkoopdag.
 De Catalogus wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1209

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieken gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1210

DE KOSTER,
 AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1211

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN
en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

No. 45. VRIJDAG 7 NOVEMBER 1890. 19. Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Wegens sterfgeval

TE KOOP AANGEBODEN:

Eene meer dan 80 jaren bestaande volledige en in volle werking zijnde

BOOMKWEKERIJ,

zeer gunstig gelegen aan spoor, stoomtram en vaart, met flinke Schuur en desverkiezende met een net Woonhuis.

Adres de Wed. J. SCHALKEN, te BESOIJEN, Noord-Brabant. 1228

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel groot f 2.—, door J. v. D. BERG. te Alkmaar. 1229

EEN TUINMAN.

P. G., bekwaam in alles wat tot het vak behoort, voorzien van gunstige getuigen, zag zich gaarne geplaatst als BAAS op een buiten. Gelieve te adresseeren onder motto »Tuinman« aan den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1230

Bliksemafleiders.

RIBBINK VAN BORK & Co., Keizersgracht 85, bij de 1231 Heerenstraat, te Amsterdam.

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel à f 1.80, zend ik franco 4 1/2 K.G. Winter-Vijgenperen.

W. WILLEMSE.

Dodewaard.

1232

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste soort Grasboter, 4 Kilo f 5.—, zendt franco Rembours

G. JAGER.

1233 Vledder bij Steenwijk.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR

Tuinbouw en Plantkunde, Afdeeling AMSTERDAM.

Chrysanthemum-Tentoonstelling,

in het lokaal op het Damrak achter de Beurs, te Amsterdam,
op 13, 14, 15, 16 en 17 November 1890.

Geopend van des morgens 9 uur tot des namiddags 4 uur.

Toegangspreis { Donderdag 13 en Vrijdag 14 November f 0.49
per persoon { Zaterdag 15, Zondag 16 en Maandag
17 November » 0.25

Inzenders, Schenkers van prijzen en Leden der Maatschappij hebben, elk met ééne Dame, vrijen toegang.

HET BESTUUR:

H. GROENEWEGEN, Voorzitter.

DR. D. J. COSTER.

C. A. A. DUDOK DE WIT.

J. P. R. GALESLOOT.

J. J. KRUSEMAN, Penningmeester.

J. H. REELING.

IZAAK BULK, Secretaris.

1234

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „Corona”, AMSTERDAM

BLOEMWERKEN

VAN 1235

Kunst en Smaak.

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caoutchoucfabriek van POMPE & Co., te Amsterdam, levert prima CAOUTCHOUC VLOERMATTEN in diverse maten. Dessinboek franco op aanvraag. Winkeliers rabat. 1236

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fontein en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz., Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau GEVEKE & Co., Amsterdam. 1237

Zie *Sempevirens* No. 34.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Bokin 70,
Amsterdam.

DIE Lehre vom Baumschnitt,

VON

Dr. ED. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage

VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUR

Landschaftsgärtnerei,

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer,

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text einge-
gedruckten Holzschnitten.

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

1245

Zimmeregärtnerei,

von **M. LEBL.**

Preis fl. 1.80.

ILLUSTRIRTES

GARTENBAU-LEXIKON,

Zweite, neubearbeitete Auflage,
herausgegeben von

Th. RÜMLER,

Generalsekretär des Gartenbau-
Vereins in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruck-
ten Holzschnitten.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1246

Welriekende Viooltjes.

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f 1.40,	f 3.—,	f 10.—
AUGUSTA	1.40,	3.—,	10.—
COERULEA	1.—,	2.—,	7.50
DE RUSSIE	1.50,	3.25,	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40,	3.—,	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50,		
JULIUS CÉSAR	1.80,	3.50,	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50,	5.50,	
RUBRA	1.40,	3.—,	10.—
THE CZAR	1.40,	3.—,	10.—
VICTORIA REGINA	1.80,	3.50,	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80,	3.50,	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen		2.50,	9.—

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f 1.80,	f 3.50,	
ARBOREA FL. PL.	1.40,	3.—,	10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50,	3.25,	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80,	3.50,	
COERULEA PLENA	1.40,	3.—,	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50,	5.50,	
KING OF VIOLETS	1.50,	3.25,	11.—
MELLE BERTHE BARON	1.50,	3.25,	12.—
PARMENSIS	1.85,	4.—,	
PURPLE KING	2.50,	5.50,	
RUBRA PLENA	1.50,	3.25,	11.—
RUHM VON CASSEL	1.80,	3.50,	
SWANLEY WHITE	1.80,	3.50,	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen		3.—,	10.—

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1247

DRUIVENBOOMEN.

Te bekomen druivenboomen,
beslaande een breedte van 2 tot
4 Meter, de echte Black Ham-
burgh (Frankenthaler), prijs per
stuk f 1.50 franco aan huis
f 2.—, bij de firma S. VAN
RUTTE, te Naaldwijk. 1248

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT“

sluit op voordeelige voorwaar-
den alle verzekeringen, die het
menschelijk leven ten grondslag
hebben en uit statistieke gege-
vens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te
Utrecht. 1249

Oranje Krulschillen.

Prijsopgave en Monsters
gevraagd. Adres, onder lett.
E D, Algemeen Advertentie-
Bureau A. D. LA MAR Azn.,
N. Z. Voorburgwal 266, te
Amsterdam. 1250

SEMPERVIRENS.

No. 45.

VRIJDAG 7 NOVEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuijn, X. — *Azalea mollis*, var. Consul Pêcher, (Japansche *Azalea*), met een afbeelding. — Goudgeelbladerige *Deutzia gracilis*. — *Araucaria imbricata*. — *Tacsonia* van Volxemii. — *Eryngium Serra*, een weinig bekende Sierplant. — Ingazonzen. — *Chrysanthemum*-Tentoonstelling te Amsterdam. — Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afdeling Leiden en Omstreken. — Necrologie. — Weeknieuws. — Verschiedene mededeelingen. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-Oorantien.

Onze Rotstuijn.

X.

DIE beweert dat het hooge, langzaam in de richting van het Noorden aflopende gedeelte der rots in Juni een ware bloementuin is, overdrijft in geen deele, want er is geen plek, die niet door een minder of meer overvloedig bloeiende plant ons oog trekt. Het meest doet zich hier een soort van Scheefkelk (*Arabis*) gelden, van welk geslacht ook enkele soorten in ons land aangetroffen worden. Die daar in dichte bossen langs de rots naar beneden groeit, is de Alpische A. (*Arabis alpina*), een plant die om haar milden bloei reeds lang in de thinen gekweekt werd en dus niet als iets bijzonders kan gelden. Maar alweder moet men erkennen dat het heel wat anders is deze mild bloeiende soort in den vlakken tuin te zien, dan hier tegen de rots, waar ze zich met zulk een weelderigheid ontwikkelt, dat we daaraan wat paal en perk zullen moeten stellen. Die talloze witte bloemen maken, vooral op een kleinen afstand gezien, tegen den donkeren steen een zeer fraai effect. Dat ze bij voorkeur op steen groeit, blijkt ook hieruit, dat men haar, vóór jaren, voor het eerst hier te lande verwilderd, op een ouden muur van den Leidschen Hortus, later op enkele andere muren daar in de buurt, heeft aangetroffen, hetwelk Prof. Oudemans aanleiding gaf haar in zijn *Flora van Nederland* onder de uit de tuinen ontvluchte, en alzoo verwilderde planten op te nemen. Dat ze door zaden uit den Hortus op dien muur verdwaald en vandaar verder verhuisd is, mag wel als zeker beschouwd worden. Hoewel, gelijk ik daareven zeide, op verre na geen zeldzaamheid, behoort zij toch tot die planten, die mij in

het voorjaar de meeste voldoening geven.¹⁾

Hier dichtbij staat een bontbladerige variëteit ervan, en, hoe goed ze er ook groeit, is het voor hem die voor natuurindrukken gevoelig is, in het ooglopend, dat ze daar in die oorspronkelijke bergflora eigenlijk niet thuis behoort. Ze maakt er een te gekunstelden indruk. Met hare geelgerande bladeren kan ze in een gewonen tuin voldoen, hier doet zedenken aan een nuffig stadsjuffertje, dat men kan wegblazen, onder een troepje jolige, roodwangige boerenderens.

De Alpische Scheefkelk is inzonderheid in de hooge bergstreken van Europa zeer verspreid, en komt zelfs voor tot op een hoogte van 2.200 Meter. —

Hier dichtbij staat een andere soort van dit geslacht, wel niet direct een alpine, maar die toch mede op droge steenachtige plaatsen in Europa groeit; het is de Zand-Scheefkelk (*Arabis arenosa*). In ons land komt ze niet oorspronkelijk voor (gekweekt ook niet, geloof ik), maar ik vond haar een jaar of vier geleden te Nassau, mede tegen een muur. Ze bloeide niet, en aan de rosetvormige bladeren, die door zon en droogte verschroeid en verschrompeld waren, kon ik haar ook niet thuis brengen. Ze trok mij echter genoeg aan, om er een plantje van mee te nemen, hetwelk tot mijn verwondering, daar het hoegenaamd geen kluit hield en alleen van een penworteltje afhankelijk was, in 't leven bleef.

In het volgende voorjaar groeide het goed door en toen verscheen spoedig uit die blad-roset een zeer vertakte bloemsteng, die met meer dan honderd dunne twijgjes breed uitgroeide en zóó rijk, zóó fraai bloeide, dat ieder er bij bleef stilstaan. Honderden kleine, licht paarse bloempjes volgden elkaar geregeld op, en dat duurde geruimen tijd. Toen bleek ook dat deze plant tweejarig is en na den bloei sterft. Ze had zich echter zoo druk zelf uitgezaaid, dat ik daar niet meer voor behoefde te zorgen, want reeds in denzelfden nazomer verschenen er een aantal

¹⁾ Wanneer iemand een ouden muur in zijn nabijheid heeft, raad ik hem deze plant daarop te zaaien. Ze zal zich er spoedig op thuis gevoelen en niet meer verdwijnen. Op ruinen van oude gebouwen zou ze een goede plaats hebben.

jonge planten van. Thans mag ze hier op de rots verwilderd geacht worden, en bloeit ze alle jaar. Zie eens hoe weinig aanmatigend en toch hoe sierlijk. —

Volmaakt hetzelfde is het geval met deze fraaie Slaapbol. Het is de naakt-(onbehaard-) stengelige *S.* (*Papaver nudicaule*) die men in de laatste jaren weer meer in de tuinen ziet. Ook deze bloeit pas in het tweede jaar, om daarna te sterven; echter niet dan nadat ze vooraf door het uitstrooien van tallooze zaden, voor een flinke nakomelingschap heeft gezorgd. Ook hier heeft men dus geen zorg voor, of 't moest deze zijn, dat men moet toezien dat ze haar gebied niet al te zeer uitbreidt.

Inderdaad, kunt ge U iets sierlijkers, iets vroolijkers voorstellen, dan die helder gele, donker oranje of zuiver witte bloemen, waarmee deze planten geruimen tijd prijken? Ik zeg geruimen tijd, want, al duren de bloemen op zich zelf maar kort, ze volgen elkaar aan dezelfde plant weken achtereens op; terwijl, wanneer ze, gelijk hier, verwilderd is, er steeds jongere planten zijn, die weer wat later beginnen te bloeien, en dit duurt zoo den geheelen zomer door. —

Niet zoo gemakkelijk en vrij wat kieskeuriger, maar niet minder fraai is de alpi-sche Slaapbol (*Papaver alpinum*), die aan haar gedrongener groei en zijn verdeelde bladeren gemakkelijk te herkennen is en ongeveer op dezelfde wijze bloeit. Hier staat ze, maar ze loopt niet in 't oog, wijl ze nog te jong is om te bloeien. In Duitschland en Zwitserland wil ze op zulke rotsen wel verwilderen, of ze dit hier ook zal doen moet ik nog afwachten. Dat ze overigens een heel andere natuur heeft dan de *P. nudicaule*, kan men gemakkelijk hieruit afleiden, dat, terwijl deze niet tot op betee-kenende hoogte in het gebergte opklimt, de Alpische *S.* daarentegen tot op 2500 Meter hoogte gevonden wordt. —

Ge vraagt wat toch dat vroolijke, vlugge plantje is, daar heel in de hoogte, dat als 't ware van steen op steen huppelt en dezen met sierlijke fijne festoenen aan elkaar verbindt, overal fraaie bloempjes als uitstrooiende. Hoewel een Alpine, die echter niet tot hoog in 't gebergte opgaat, behoort ze evenzeer ook tot onze flora, en wordt ze niet zelden tegen en op houwvallen aange-troffen. Hier zijn ze op een tusschen die poreuse steenen in een soort luilekkerland, en groeien ze dan ook zoo weelderig, dat er bijna geen huis mee te houden is; maar inderdaad verwonderlijk is het te zien, hoe goed ze zich weten te behelpen in de losse

voegen van zelfs nog niet zeer oude muren. Ze groeien en bloeien daar dat het een lust is, en zoo heet kan de zon, zoo bar de zomer niet zijn, dat zij daar weet van hebben. Die dit ziende een weinigje nadenkt, verwonder er zich terecht over, en vraagt zich af hoe het toch mogelijk is, dat zulk een frisch groene plant onder zulke omstandigheden kan blijven leven, niet alleen leven, maar al haar ongerepte frischheid behouden.

Het is de kleine Leeuwebek (*Linaria Cymbalaria*).

Ik strooide een paar jaren geleden maar enkele zaadkorrels hier en daar tusschen de steenen, en zie mij nu daarboven dat lief leven eens aan! Ik zeg dat »lieve« leven terecht, want een lief plantje is het inderdaad met haar lange, dunne kruipende of afhangende stengeltjes, haar kleine ronde blaadjes en in haar tallooze bloempjes, die men in geene maand in den zomer te vergeefs zoekt.

De plant groeit hier ook op verscheidene plaatsen tegen een muur, en met verbazing ziet men nu en dan jonge plantjes tusschen de overigens goed onderhouden voegen uit verschijnen, een heel eind verwijderd van de plek waar anderen groeien, en met verwondering vraagt men zich dan af: hoe kwam de zaadkorrel waaruit zich dit plantje ontwikkelde in die kleine holte terecht? Was het zoowel op den muur, men zou denken aan vogels, die zoo licht tot de verspreiding van zaden medewerken, maar tegen den muur, waar de vogels zoo goed als geen vat aan hebben. Waren de vruchtjes of de zaden gevleugeld of bijzonder licht, dan kon men aan den wind denken, maar de eersten zijn te zwaar om weg te waaien en de zaden kunnen ook niet op noemenswaardigen afstand door de lucht meegevoerd worden. Intusschen een van beiden, de wind of een vogel moet dat korreltje daar gebracht hebben, en inderdaad moet zulk een vervoermiddel goed werken, want men ziet ze nú hier, dan weer daar uit den muur te voorschijn komen. —

En wat zegt ge van deze Anjelier, hier vlak vóór ons? Wat een breede, volle zode en wat een massa bloemen! Ofschoon ze niet bepaald tot de bergplanten moet gerekend worden, is ze toch hier goed op hare plaats, want ik vond haar als een klein plantje boven op een muur van de ruïne van het burgtslot, boven op den Burgberg te Nassau, die zich 124 Meter boven de rivier de Lahn aan zijn voet verheft, of 205 M. boven het zeevlak. Eerst in het volgende jaar bleek het een fraaie half gevuldbloemige variëteit

der in Duitschland inheemsche zee-groene Anjelier (*Dianthus caesius*) te zijn. Deze lage, zeer mildbloeiende plant, met haar heerlijk geurende bloemen, blijkt voor een tandplaats als deze uitnemend geschikt te zijn.

Overigens behooren er verscheidene zeer fraaie Anjelieren tot de bergplanten. Hier hebt ge b.v. de lieve Alpische A. (*Dianthus alpinus*), die tusschen 1000 en 2000 Meter hoogte haar eigenlijk te huis heeft, maar zich toch heel goed naar de hier heerschende toestanden schikt. Deze plant blijft zeer laag, heeft korte, ongeveer $1\frac{1}{2}$ cM. lange blaadjes en bloeit ongemeen rijk, gelijk ge reeds aan haar toebereidselen daartoe ziet, met fraai rose bloemen. ¹⁾

Nog kleiner blijft en niet minder fraai, met donkerroode bloemen is de Gletscher-Anjelier, welker naam reeds aanduidt dat in tamelijk onherbergzame streken thuis behoort; ook gaat ze tot 2500 Meter in het gebergte op. Ik noem haar slechts ter loops omdat ik ze U niet kan laten zien; ze behoort overigens tot de allerfraaiste Alpenen, maar gewent zich niet zoo gemakkelijk als de voorgaande aan wat wij haar hier kunnen geven.

Daar staat de *Dianthus superbus*, die zich ook zeer goed in elken tuin laat houden, breedere bladeren heeft en wel bijna een Meter hoog wordt. Deze bloeit in de tweede helft van den zomer en was reeds van ouds om hare fraaie bloemen geliefd; welke bijzondere sierlijkheid in dit geval hiervan het gevolg is, dat de vijf paarsachtig rose bloembladeren aan den rand zoo diep zijn ingesneden, dat het is als of ze van lange franjes voorzien zijn.

Het zou overigens moeilijk zijn uit dit geslacht, zoo rijk aan soorten, er één te noemen, die niet fraai is, en zelfs hier, waar we tusschen zooveel keurige bloemen kunnen kiezen, houden de enkelen, die we thans zien, de eer van het geslacht goed op. —

Onder de zeer laag blijvende en mild bloeiende planten trekt ook deze, met haar kleine blaadjes en helder gele roosachtige bloempjes zeer onze opmerkzaamheid. 't Is het gewone Zonne-roosje (*Helianthemum vulgare*). Deze plant is in Duitschland niet zeer zeldzaam; ik vond haar in menigte aan het pad in het Kaltbachthal, bij Nassau, maar 't ging niet gemakkelijk om er een goede plant van mee te nemen, daar de

wortels zoo diep zitten, dat ze ook bij de voorzichtigste poging om ze uit den grond te krijgen afbreken; en als men zulk een plant in 't midden van den zomer dan nog eenige dagen moet bewaren, komt er doorgaans niet veel van terecht. Toch gelukte het, en zie me nu dat eenvoudige plantje daar eens keurig bloeien! Wel duren de bloempjes niet lang, maar ze volgen elkaar aan de toppen der in alle richtingen uitgebreide takjes onafgebroken op, en dit duurt zoo gedurende een goed gedeelte van den zomer. Ze is een lieve representante van een familie van planten, die om den bij uitnemendheid fraaien en milden bloei in het Zuiden van Europa een niet geringe vermaardheid kreeg, de Cistineeën of Cistus-roosjes, die echter meer het karakter van heestertjes hebben. Eigenlijk zijn de Zonne-roosjes dit ook, maar toch gelijken ze door hare groeiwijze meer op vaste of overblijvende planten. Men kent er verscheidene soorten van, die echter meest allen te teer zijn voor ons klimaat. Deze is daar volkomen tegen bestand, maar toch slechts aan weinigen bekend. Die haar kent heeft haar lief.

Trok daareven de Alpische Scheefkelk (*Arabis alpina*) ons aan, door haar rijkdom van witte bloemen, hier hebben we een paar anderen, mede tot de familie der Kruisbloemigen (*Cruciferae*) behorende, waarmede dit in niet mindere mate het geval is. Deze wordt Scheefbloem genoemd, en daar is een reden voor. Bij de Kruisbloemigen toch is het regel, dat de vier bloembladjes, waaruit de bloemkroon bestaat, daar ze twee aan twee over tegen elkaar geplaatst zijn, een kruis vormen, waaraan deze geheele, uitgebreide plantenfamilie dan ook haren naam ontleent. Bij het geslacht *Iberis* echter veroorlooft de bloem zich een zeer in 't ooglopende afwijking van dezen regel, daar twee bloembladjes grooter, somtijds zelfs veel grooter zijn dan de beide anderen. Scheef in de gewone beteekenis van dit woord is de bloem nu daarom niet; integendeel, ze is regelmatig, d. w. z. symmetriek genoeg om haar in twee zuiver gelijke helften te kunnen verdeelen, maar ze is toch weer op verre na niet zoo regelmatig als men dit in deze familie gewoon is. De hier bedoelde plant is eigenlijk heesterachtig, maar blijft toch zeer laag en gedrongen. In de tuinen is ze een oude bekende, maar ze verdween op vele plaatsen, omdat ze niet overal even goed door den winter komt, hetwelk ongetwijfeld voor een goed deel hieraan moet toegeschreven worden, dat men

¹⁾ De heer Max Kolb zegt dat hij in den Münchener Botanischen Tuin een plant, gekweekt in een pot van $6\frac{1}{2}$ cM. wijde, niet minder dan 70 bloemen telde.

haar als alle andere planten in de vlakke aarde plant, die 's winters te nat blijft; en, al behoudt ze ook den winter door hare bladeren, waaraan ze den naam altijd groene Scheefbloem (*Iberis sempervirens*) te danken heeft, tegen een te vochtigen bodem is ze in den winter niet bestand, vooral niet als het dan wat streng wil vriezen.

De altijd groene Scheefbloem is een heestertje met slappe, dunne, groene stengels, bijna geheel bezet met smalle, gladde blaadjes; elk stengeltje of takje loopt aan den top uit in een bloemtui, men zou het een ineengedrongen tros kunnen noemen, van witte bloemen, die zeer dicht bijeen staan; zoo zelfs dat, op een afstand gezien, velen al die dicht opeen gedrongen bloemen voor een groote bloem zouden aanzien.

Nu, dit gebeurt wel meer, adres aan de Zonnebloem, de Goudsbloem, het Madeliefje, de Korenbloem, de Scabiosa, de Aronskelk, enz. die men allen gewoon is een bloem te noemen, terwijl die zoogenaamde bloem toch eigenlijk een vereeniging is van een aantal kleine bloempjes. Zoo bedriegelijk als bij al de laatstgenoemde is die overeenkomst hier trouwens niet, want zelfs de meest onkundige zal, als hij maar goed uit zijn oogen ziet, wel spoedig bespeuren hoe hier eigenlijk de vork aan den steel zit.

Die talrijke witte bloemen, die zoo helder tegen het dichte groen uitkomen, geven aan deze plant in het voorjaar en soms ook nog later in den zomer, een zeer vroolijk aanzien.

En toch is zij nog niet de mooiste; trouwens gij zelve hebt ook reeds die andere in het oog, welke daar ginds staat, en die, zelfs op een afstand gezien, grootere bloemen blijkt te hebben, die nog sprekender uitkomen.

't Is ook zoo. Er komen in het Zuiden van Europa: Italië, Sicilië, op de Pyreneeën enz. meerdere soorten voor van dit geslacht, die allen ongeveer hetzelfde voorkomen hebben, maar toch kennelijk van elkaar verschillen, nu door hooger en groei, dan door de grootte der bladeren of ook door de bloemen. Die daar ginds zoo overvloedig bloeit heet *Iberis corifolia*, en wint het zeker in schoonheid van de daareven genoemde. Ze heeft kortere blaadjes maar de afzonderlijke bloempjes zijn veel grooter en de bloemtui is ten gevolge daarvan nog dichter. —

Die dichte zode, met fraaie paarse bloempjes behoort mede tot de Kruisbloemigen. Ze vertegenwoordigt een geslacht, waarvoor ik geen Nederlandschen naam heb, en dat

bij ons dan ook volkomen vreemd is, het behoort alsmede in het Zuiden, deels ook in het Oosten thuis, hetwelk niet belet dat verscheidene soorten zich zeer goed naar onze winters schikken.

Het liefste groeien ze op een rots, terwijl ze dan de steenen met een dichte zode bedekken, en in het voorjaar met een overvloed van bloemen het oog streelen.

Ze heeten *Aubrietia* en die we hier vóór ons hebben is de rood wordende *Aubrietia erubescens*, aldus genoemd omdat de bloempjes, aanvankelijk paarsachtig, langzaam in rood overgaan.

De familie der Kruisbloemigen of Crucifereen, staat hij velen uit een schoonheidsoogpunt gezien, vrij laag aangeschreven, al kan men niet ontkennen dat ze, van een oeconomisch standpunt beschouwd, voor ons van groote beteekenis is; immers al wat kool of rapen heet behoort daartoe, en dit is zeker geen bagatel.

Maar juist dit is het wat tot die onbillijke taxering aanleiding geeft. De Kruisbloemige planten behooren in den moestuin.

Zeer zeker spelen ze daar een belangrijke rol, en zonder deze groep miste de groentecultuur een harer voornaamste elementen. Maar niet minder waar is het, dat deze zeer uitgebreide, en, hoewel niet uitsluitend, toch grootendeels Europeesche plantengroep, ook veel oplevert dat met alle recht fraai kan genoemd worden. De Scheefkelk, de Scheefbloem, de *Aubrietia* leveren er ons hier overtuigende bewijzen van, en zoo zijn er een aantal aan te voeren.

— Men moet ze dan ook maar kennen, merkt daar iemand op.

— Juist, dát is het.

W.

(Slot volgt.)

Open grond.

Azalea mollis, var. *Consul Pêcher*.

(Japanesche *Azalea*.)

(Met een afbeelding.)

Linnaeus, die aan dit geslacht den naam »*Azalea*« gaf, ging uit van de veronderstelling dat de planten van dezen naam het best in droge gronden zouden tieren; het woord »*Azalea*« beteekent droog, dor; deze meening is echter later gebleken niet juist geweest te zijn.

De soort, waarvan hier sprake is, heeft men voor synoniem gehouden met *Azalea sinensis*, door Loddiges beschreven. In den ouden tijd werd deze soort hier en daar gekweekt, doch zij is waarschijnlijk later verloren gegaan omdat de planten, in potten gekweekt, slechts kleine gele bloemen voortbrachten

en er stellig veel minder welgedaan hebben uitgezien dan de tegenwoordige *Azalea mollis*, d. w. z. de oorspronkelijke soort. De soortnaam »mollis« werd indertijd naar de zachte beharing der bladeren, door den hoogleeraar Blume, gegeven, die haar waarschijnlijk ook beschreven heeft, naar uit Japan of China ontvangen gedroogde exemplaren.

Volgens Engelscheschrijvers als Thompson en Moore, zou de *Azalea mollis* eerst in 1865 uit Japan zijn ingevoerd. In den zomer van het jaar 1861 echter, ontving ik reeds, in strijd met bovenstaanden datum van invoering, zaden van *Azalea mollis* uit Japan, die prachtig kiemden en waarvan een goede voorraad sterke planten het gevolg was; bij gelegenheid dat ik, twee jaar later, een bezoek ontving van een Belgischen handelsvriend, verkocht ik de geheele partij. De planten kwamen daarop in het bezit van verschillende Belgische bloemisten en toen werden door den heer L. van Houtte en ook door den heer Bijls, met gunstig gevolg, door kruising met andere soorten, vele schoone variëteiten aangewonnen, hetgeen later, toen de planten ook in andere handen kwamen, zoowel door hen als door vele andere kwekers, ook door Nederlanders, met het beste gevolg is voortgezet.

Van de stamsoort, die slechts gele bloemen voortbracht, hebben wij dan ook thans een serie prachtige verscheidenheden, welke allen uitmunten en die men, zoowel wat de kleur als de grootte der bloemen aangaat, voor onovertreffbaar schoon zou houden.

Van eenige zeer fraaie verscheidenheden laten wij hier de namen met de beschrijving der bloemen volgen:

M. Arthur de Warelles. Middelmaticg groote, zalmroode bloemen, met oranjerood geschakeerd en gevlekt.

W. E. Gumbleton. Licht nankingeel, met donkergeel geschakeerd en met olijfgroen gevlekt.

Ernest Bach. Groote, zeer licht zalmroode bloemen, een weinig met oranje geschakeerd en met olijfgroen gevlekt.

Isabelle van Houtte. Zeer groote bloemen van een fraaie donker nankingele kleur met oranje vlek.

Madame Caroline Legrelle-Dhanis. Zeer groot bouquet; groote, dof rozeroode bloemen, met robijnkleurigen gloed en oranjerood gevlekt.

Alphonse Lavallée. Zeer groote bloeiwijze; de bloemen zijn levendig oranjerood, met scharlakenrood geschakeerd en citroengeel gevlekt.

Baron Edmond de Rothschild. Bruin-

rood op gelen grond, zwaar met dojergeel gevlekt.

Consul Pécher. Groote bloeiwijze en zeer groote levendig rozeroode, met donker oranje gevlekte bloemen.

Dr. Léon Vignes. Licht vleeschkleurig, met oranje gevlekt.

Ebnezer Pycke. Groot bouquet en dof rozeroode, oranje gevlekte bloemen.

Charles Kekulé. Oranjeachtig zalmrood, met oranje gevlekt.

Chevalier A. de Reali. Stroogeel, overgaande tot roomwit; oranjekleurige vlek.

Comte Papadopoli. Groote trossen, robijnkleurig rozerood, met oranjegeel geschakeerd en donker oranjerood gevlekt.

Comte de Gomer. Zeer groote bloeiwijze; buitengewoon groote bloemen, levendig rozerood met oranje vlek.

Baron de Constant Rebecque. Donker nankingeel, met oranjerood gevlekt.

Comte de Quincey. Groot bouquet en groote bloemen; lichtgeel met goudgeel geschakeerd en oranje vlek.

Consul Céréssole. Groote, lichtroode met oranjerood gevlekte bloemen, enz.

De cultuur van *Azalea mollis* is aan vele Tuinbouw-inrichtingen, zoowel hier te lande als in het buitenland, een specialiteit geworden en heeft zich dermate uitgebreid, dat er groote etablissementen zijn, die een talrijk personeel, vele kassen en groote terreinen bezigen voor den aankweek van variëteiten dezer soort.

De tegenwoordige modekleuren hebben deze planten, die daarin ruim voorzien, bij de samenstelling van bouquetten enz., in den winter dan ook onmisbaar gemaakt en zeer zeker er toe bijgedragen, dat zij thans bij duizenden worden gekweekt. Bovendien zijn zij, behalve om haar fraaie bloemen, wegens de kleuren der bladeren (in het voorjaar lichtgroen, in den zomer donker-groen en in den herfst fraai rood en rood-bruin) bij het vervaardigen van voorwerpen van losse bloemen, als de schoonste bladeren met herfsttinten, van onschatbare waarde. Des winters vallen de bladeren af.

Maar zoo zij reeds, om het gebruik, dat men van de bloemen in bloemwerken maakt, algemeen waardeering verdienen, het meest worden zij bewonderd, in den vollen grond uitgeplant zijnde, dan zijn de bloemen grooter, munten ook uit door kleurenrijkdom en zijn zeer overvloedig.

Om het effect, dat deze *Azalea*'s kunnen maken, goed te doen uitkomen, plante men groote vakken met veel verscheidenheden,

De prijzen, waarvoor zij tegenwoordig verkocht worden zullen wel niemand meer terug houden, evenmin als de bereiding van den grond, waarin ze geplant worden, waarvan fijngemalen turfstrooisel een hoofdbestanddeel kan zijn, vermengd met ouden koemest en wat verteed blad. Wordt de grond dan flink losgemaakt en het vak ongeveer 80 cm. diep met dit mengsel aangevuld, zoo zullen ze groeien en bloeien, jaar in jaar uit, terwijl bijna elke tak een groote bloemtros zal voortbrengen.

Voor strenge koude behoeft men niet bevreesd te zijn; in de laatste 20 jaren zijn er genoeg harde winters geweest, zoodat ze, ook in dit opzicht, de proef goed hebben doorstaan.

Wil men de planten of liever den grond er onder, door bladbedekking eenigszins beschermen, het zal goed zijn, maar niet bepaald noodzakelijk.

De tijd van planten begint reeds einde September en eindigt eerst einde April of iets vroeger, als zich de bloemknoppen gaan ontwikkelen.

Men doet goed planten, die gedurende 2 of 3 jaren vastgestaan hebben, uit den grond te nemen, die dan met het omschremmengsel dient te worden aangevuld. Daarna plant men ze op nieuw, naar de grootte der planten aflopend; er zijn toch variëteiten waarvan de eene beter of krachtiger groeit dan de andere. Snoeien, behoudens het wegnemen van enkele uit den maat groeiende takken, is geheel overbodig.

Een plaats in het zonnetje en niet te droog, zooals Linnaeus meende, en vooral nadat ze pas geplant zijn eenige malen ferm gieten, zal een goeden uitkomst verzekeren.

De Bilt, October 1890.

J. B. GROENWEGEN.

Goudgeelbladerige *Deutzia gracilis*.

Van uit Frankrijk wordt bovenstaande nieuwe heester aangeboden, die even sterk groeit als de bekende groenbladerige; de goudgele kleur van het loof is standvastig en heeft niet van de zon te lijden.

Wij gelooven dat deze *Deutzia* een goede aanwinst zal zijn onder de gekleurbladerige heesters en, als het blijkt dat zij beantwoordt aan hetgeen er van wordt gezegd, spoedig algemeen verspreid zal zijn.

Araucaria imbricata.

De *Araucaria imbricata* wordt in zijn vaderland, Chili en Araucania, onder de vruchthooven gerekend. De inboorlingen eten zijn zaad rauw, geroosterd of gekookt;

men beschouwt het als zeer voedzaam en men beweert dat 200 zaden voldoende zijn tot voeding van een volwassen mensch. Elke vruchtkegel bevat 200 à 300 zaden en één boom draagt vele dergelijke vruchtkegels, die rijp zijnde van zelf afvallen. De zaden liggen dan in zoo groote menigte over den grond dat slechts een gedeelte ervan wordt opgeraapt.

Door distillatie weten de Indianen er een soort van brandewijn uit te trekken.

Warme- en gematigde-kas.

Tacsonia van Volxemii.

Men waagt inderdaad niets met te beweren dat de *Tacsonia* van Volxemii tot de allerfraaiste Passiebloemen behoort. Ook is ze, ruim dertig jaren na haren invoer, nog niet vergeten, en wordt er zoo nu en dan de attentie nog wel eens op gevestigd, maar het is er toch ver van af, dat ze tot de algemeen gekweekte planten zou behooren.

Ze werd ingevoerd uit Nieuw Grenada in 1858 door den heer J. van Volxem en kwam toen in het bezit van den heer Ambr. Verschaffelt, die haar het eerst in den handel bracht. De heer van Volxem, vond haar in de hoogere streken der Provincie Antioquia, waar ze als *Curuba* de Antioquia bekend is.

De heer Funck, toenmaals onder-Directeur van den Jardin Royal de Zoologie et d'horticulture te Brussel, Redacteur van het *Journal d'horticulture pratique*, gaf er het eerst in dat tijdschrift in 1861 (deel 5) een zeer goede afbeelding van, waarin Prof. Lemaire, hem in 1863 (*Illustration horticole*) (deel 10) volgde.

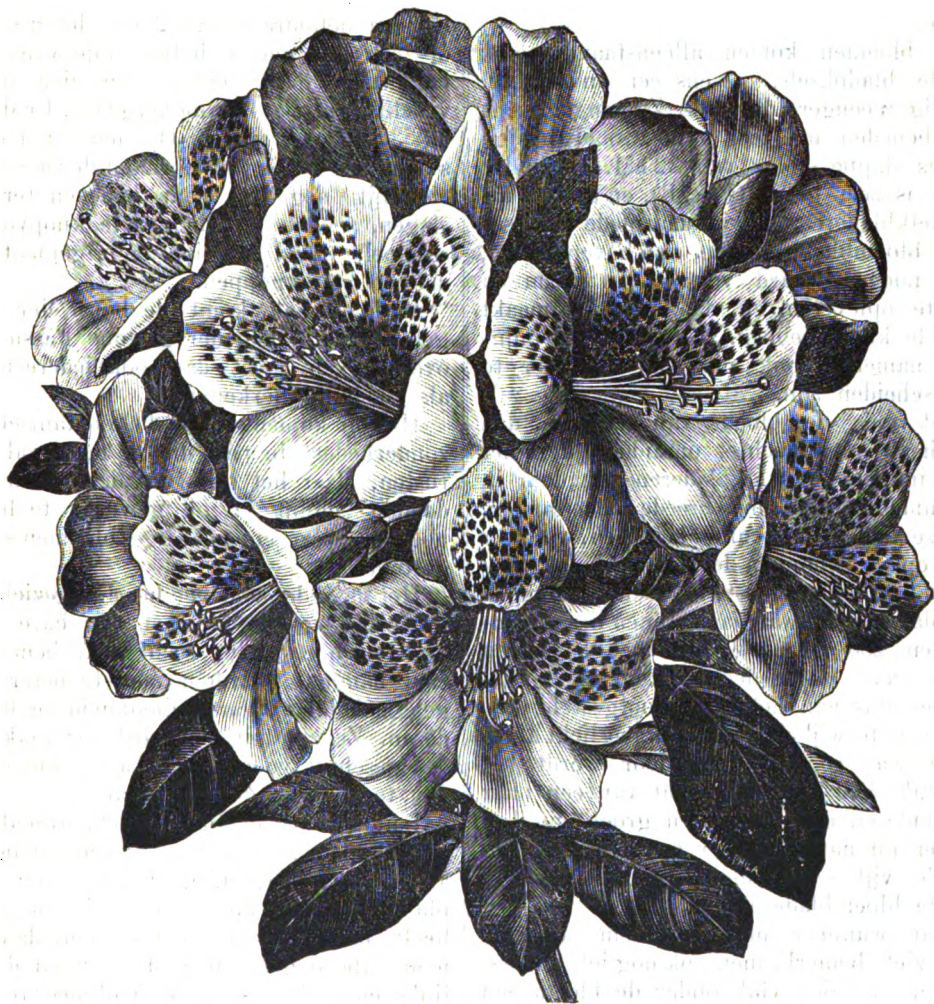
Er is inderdaad moeilijk een klimplant denkbaar, beter geschikt voor lage warme kassen van bescheiden afmetingen, dan de *Tacsonia* van Volxemii, en dat ze niet meer wordt gebruikt, kan alleen liggen aan onbekendheid; de plant toch laat zich zoo spoedig en gemakkelijk vermenigvuldigen, dat ze letterlijk onder ieders bereik is. Al mag het ook waar zijn dat zij niet bij den eersten den besten bloemist te vinden is, ja, dat men haar bij de meesten te vergeefs zoekt, te verkrijgen is ze toch wel, en vindt men dat door den handel te omslachtig, dan zijn er zeker wel liefhebbers, die, op beleefde aanvraag, andere liefhebbers er aan willen helpen.

Veel warmte vereischt zij evenmin als bijzondere zorgen. Als men haar in een gematigde-, een gewone warme kas houdt,

heeft men niets anders te doen, dan de stengels aan gespannen touw, ijzerdaad of welke andere gelegenheid ook dicht bij het glas der kas aan te binden, en die moeite is zeker al heel gering ¹⁾.

Ik schrijf deze mededeelingen geheel onder den liefelijken indruk eener reeds zeer lang, aanhoudend en mildbloeiende plant in de

precies hetzelfde, en toen nam ik een onrijpe vrucht ervan mee, van welker zaden ik nog een paar planten verkreeg, die nu bestemd zijn om in een onzer kassen als klimplanten opgeleid te worden. Ik had haar dus zelf nog niet bloeiend, maar bewonderde haar prachtige bloemen hier (te Bennekom) herhaaldelijk, en ieder die ze ziet is

AZALEA MOLLIIS, VAR. CONSUL PÉCHER. (JAPANSCH AZALEA.)

gematigde Orchideeënkas van den heer H. W. Dros, te Bennekom. Verleden jaar was dit

¹⁾ Men wil zelfs dat ze een koude kas voor lief zal nemen, daar ze in het land van oorsprong soms aan een paar graden vorst is blootgesteld, hetwelk den heer van Volxem, tot het vermoeden bracht, dat ze in het Zuiden van Engeland, zoo mede in Zuid-Europa zelfs voor den vrijen grond (open lucht) geschikt zou zijn. Ik zou dit niet gaarne willen tegenspreken, toch komt mij deze veronderstelling nog al gewaagd voor. Ik houd haar voor een plant voor de gematigde warme kas. Of ze ook voor de koude kas (zomer en winter) geschikt is, hoop ik in 't volgende jaar te ondervinden. W.

er door opgetogen.

Als bewijs hoe gemakkelijk zij zich laat kweeken, deel ik mede dat de hier bedoelde plant in een pot staat van pl. m. 15 cM., die op de dunne laag grind geplaatst is, waarmede een der zijtabletten dezer kas belegd is. De pot staat echter stevig vast, daar de wotels door den bodem van den pot in het steeds vochtig gehouden grint drongen. Daar de aarde in den pot met *Selaginella* begroeid is, droogt die niet uit, en zoo heeft men er niet naar om te kijken.

Het is geer bijzonder wilde groeier en

deze soort onderscheidt zich hierdoor zeer gunstig van de meeste andere Passiebloemen. De bladeren zijn driespletig. Geheel volwassen zijnde, is de middelste slip 14 en zijn de beiderzijdelingsche 11 cM. lang, resp. $3\frac{1}{2}$ en $2\frac{1}{2}$ cM. breed; ze loopen spits toe, zijn aan de randen fijn zaagtandig, hebben een steel van $2\frac{1}{2}$ cM. die behaard is, evenals de nerven en aders aan de onder vlakte.

De bloemen komen alleenstaand voort uit de bladoksels, nevens een onvertakte, spiralig ineengerolde rank. Ze hangen recht naar beneden aan zeer dunne, draadvormige en dus slappe stelen van 22 cM. lengte. De bloem is zeer groot (14 cM.), en bestaat uit vijf kelkbladeren en vijf daarmede afwisselende bloembladeren, die, van boven gezien, geen noemenswaard verschil in vorm en grootte opleveren, en, daar allen volmaakt dezelfde kleur hebben, zeer donker karmijnrood namelijk, ook niet van elkander te onderscheiden zijn.

Ziet men de bloem van achteren, dan valt het verschil echter onmiddellijk in het oog, immers de kelkbladeren zijn daar in het midden groen, met breede roode randen.

Deze laatste teekening laat zich, wanneer men op de knoppen let, gemakkelijk verklaren. In dien toestand toch houden de kelkbladeren al wat daar binnen ligt omsloten, en zoo liggen ze ook met de randen over elkaar. Dat gedeelte nu, hetwelk onbedekt en dus aan het licht blootgesteld was, is groen, terwijl dat wat van het licht afgesloten was rood is. Hierdoor wordt het duidelijk hoe het komt dat van een paar kelkbladeren ook de randen groen zijn. Let men er nu nauwkeuriger op, dan ziet men dat de vijf kelkbladeren wat breeder zijn dan de bloembladeren.

Maar wanneer men de bloem van achteren ziet, bemerkt men ook nog iets anders, en wel dat zich vlak onder de bloem een donkergroen, kokervormig lichaam bevindt, hetwelk men geneigd zou zijn voor het vruchtbeginsel te houden, zoo men aan enkele zich ontwikkelende vruchten (de meeste bloemen blijven onbevrukt) niet zag dat dit niet het geval kan zijn, daar die vruchten veel hooger zitten.

Inderdaad is het dan ook niet anders dan een buis, ontstaan door de samengroeiing van het onderste gedeelte der kelk- en bloembladeren, die dus niet geheel vrij zijn zooals men eerst dacht, maar wel degelijk met hun voet samenhangen, terwijl we, op de plaats waar ze vrij worden een ring zien, van buiten blauw, van binnen wit, die zeker

niet weinig tot de fraaiheid der bloem bijdraagt.

Uit den door die samengroeiing gevormden koker rijst een stevig, zeer licht groen zuiltje omhoog, dat zich ter lengte van 4 cM. uit de bloem verheft, en de drager is der genitalieën (meeldraden en stamper). Vijf meeldraden van een zeer teedere, lichte kleur breiden zich hier in krans uit; deze bestaan uit een helmendraad van 2 cM. lengte, waarop een langwerpige helmknopje van 1 cM. balanceert. Dáár binnen nu zien we het vruchtbeginsel, dat donkergroen, 1 cM. lang en 3 mM. breed is. Op den top daarvan staan drie stijlen in horizontale richting, of eigenlijk nog iets naar beneden teruggeslagen, zoodat de drie groote, knopvormige stempels veelal nog iets lager geplaatst zijn dan de helmknoppen.

In hoofdzaak komt de bouw der bloem geheel met dien der gewone Passiebloem overeen, en moet dan ook iedereen haar als zoodanig herkennen.

Hierbij komen nog enkele botanische bijzonderheden te pas, die ik maar val laten rusten, daar het mij voor deze plaats voldoende schijnt er op gewezen te hebben hoe deze zeer eigenaardige bloemen samengesteld zijn. ---

Het is inderdaad een heerlijk gezicht deze prachtige groote bloemen aan hare lange, draadvormige stelen recht naar beneden te zien hangen, waardoor men te beter in de gelegenheid is hare schoonheid te bewonderen. Ze zijn uit den aard der zaak minder geschikt voor hooge kassen, omdat men dan te ver van de bloem af is.

Lang duurt de bloem niet; evenals alle Passiebloemen zijn ze in een, hoogstens anderhalven dag uitgebloeid; maar, is de plant eenmaal met bloeien hegonnen, en heeft men haar goed uitgeleid, dan treft men alle dagen open bloemen en dit wel links en rechts, soms 4, 5 of meer tegelijk.

In een pot gekweekt en om stokjes gebonden kan zij, aangenomen dat ze ook dan tot bloeien komt, onmogelijk zoo goed voldoen. De bloemen toch moeten recht naar beneden hangen, zoo men ze in haar ware schoonheid wil leeren kennen, en daartoe is langs het glas van elke warme kas allicht een goede gelegenheid te vinden of zonder veel moeite te maken.

Bennekom, 23 Sept. '90.

W.

Eryngium Serra.

Een weinig bekende Sterplant.

In het voorjaar van 1888 ontving ik uit den Hortus te Copenhagen zaad van een

paar *Eryngium*-soorten, die mij tot-toen volkomen onbekend waren, n.l. *Eryngium Sanguisorba* en *Eryngium Serra*, beiden Braziliaansche soorten, door Chamisso en Schlechtendal beschreven.

Ik sta hier niet nader stil bij de eerste, die voor den liefhebber, zeggen wij voor den Tuinbouw in 't algemeen, volstrekt geen waarde heeft; ik wil alleen kortelijk het een en ander mededeelen omtrent de tweede, die hier reeds den geheelen zomer, en dat wel in klimmende mate, elks opmerkzaamheid trekt.

Ik mag het geslacht *Eryngium* als aan de meesten onzer lezers bekend veronderstellen. Onder den naam Kruisdistel zijn er ook als inlandsch bij ons twee bekend n.l. de Veld-Kruisdistel (*Eryngium campestris*), waar niet veel bijzonders aan is, als dat ze stekelige bladeren heeft en de fraaie Zee-Kruisdistel (*Er. maritimum*), die op verschillende plaatsen in de zeeduinen wordt aangetroffen, en, door hare blauwgroene bladeren, de opmerkzaamheid van elk strandbezoeker, die zijn wandelingen tot in de duinen voortzet, trekt.

In de tuinen kweekt men nog de Alpen-Kruisdistel (*Er. alpinum*), de om de fraaie blauwe kleur nogal gezochte *Er. amethystinum*, de kloeke *Er. pandanifolium* en, bij uitzondering, mogelijk hier en daar nog een enkele andere.

De *Eryngium Serra* nu behoort, wat de plant aangaat, tot de kleineren, d. w. z. de laagblijvenden, maar tijdens den bloei neemt ze een eervolle plaats in onder de grootsten.

In beide toestanden verdient ze fraai genoemd te worden. De plant is volstrekt stengelloos, en de bladeren vormen een genoegzaam vlak op den grond uitgespreiden roset van 1 Meter in doorsnede. De langste bladeren zijn dus 0.50 M. lang en 0.06—0.07 M. breed; ze zijn helder groen en glimmend.

De naam dezer plant drukt zeer goed haar karakter uit. *Serra* is een zaag, en de bladeren maken geheel den indruk van een zaag. Nooit zag ik aan een blad zulke zaagtanden als hier. Nabij (niet aan) den voet zijn ze het grootste en bereiken ze een lengte van 2 cM.! Deze zijn gebogen en op hunne beurt zaagtandig ingesneden; al die zaagtanden en tandjes zijn scherp doornig. Naar den stengel toe nemen ze in lengte af maar daar behouden ze dezelfde vorm. Ook in de richting van den top van het blad worden ze gaandeweg kleiner en gaan ze eindelijk in gewone doornige zaagtanden over.

Moelijk kan men zich voorstellen welk een eigenaardigen indruk die roset van bladeren maakt, die met hun lange, spitse tanden het woord «zaag» zelfs den leek op de lippen brengen.

Reeds verleden jaar, nadat de toen ongeveer een jaar oude planten in den open grond waren geplant, brachten ze in de tweede helft van den zomer een bloemsteng voort; de grootte-verhoudingen leverden toen niets bijzonders op; 't scheen mij een tamelijk sierlijke plant, maar meer ook niet.

In het najaar werden beide planten (ik had er twee) weer opgenomen, in potten gezet en in de voor koude kas ingerichte Victoriakas geplaatst. Dat opnemen verdroegen ze niet alleen zeer goed, maar ze groeiden den heelen winter door, nadat de bloemsteng, die geen goede zaden had'en gegeven, waren afgesneden.

In dit voorjaar andermaal in den open grond, in voedzame niet te zware aarde, vlak op het Zuiden geplaatst, begonnen de bladrossetten zich bij het gunstige lenteweder snel en krachtig te ontwikkelen, en werden deze met de forsche, zeer eigenardig gezaagde bladeren, zoo sierlijk, dat ik het jammer noemde, toen ik zag dat beide planten reeds in Juli met een bloemsteng vóór den dag kwamen.

Niet weinig verbaasde ik mij echter over dezer ongemeen snellen groei en haar forsche aanzien, en met verwondering vroeg ik mij eindelijk af, en ik doe dit nog dagelijks, hoe het mogelijk is dat een zoo betrekkelijk kleine plant die voeden kan.

Deze bloemsteng is eigenlijk een bloeiwijze, maar die van alle mogelijke door namen aangeduide inflorescenties atwijkt.

De hoofdsteng, die nu tot vollen wasdom schijnt gekomen te zijn,¹⁾ is ruim 2 Meter hoog en wordt bij de ééne plant door een dicht opeengedrongen bloemschermpje (den vorm hebbende van een bloemhoofdje) afgesloten; bij de andere plant is dit niet het geval en schijnt dit achterwege gebleven te zijn. Daar verdeelt zich deze steng in vijf armen van 40 cM. lengte, die ook elk weer door een kogelvormig schermpje zijn afgesloten en zich nu elk in tweeën splitsen. Deze vertakkingen hebben een lengte van 12 cM. en eindigen op haar beurt elk ook weer in een bloemschermpje, splitsen zich elk in twee steeltjes van 2 cM., die mede aan den top een en zijdelings twee schermpjes dragen.

Behalve in de vertakking der hoofdsteng, hebben we hier dus met een zuiver dichoto-

¹⁾ Men lette op den onder staanden datum.

mische verdeling te doen. De vijf hoofdvertakkingen op den top staan schermvormig uitgebreid.

Niet alleen aan den top echter is de bloemsteng vertakt. Ze is dit bijna over hare geheele lengte, hier staan de zijtakken echter min of meer afwisselend, eigenlijk in een vrij uitgerekten spiraal om de hoofdsteng heen; ze zijn allen pl.m. 40 cM. lang (behalve de allerlaagst zittenden, die korter zijn) en de splitsing komt geheel met de bovenstaanden overeen.

Die hooge, aan den voet ongeveer 5 cM. dikke bloemsteng uit het hart van die fraaie bladrosset voortkomende, maakt volkomen den indruk van een bloeiende *Agave americana* in het klein.

De dichte bloemschermpjes zijn niet grooter dan bij de meeste andere *Eryngium's*, ze zijn half kogelvormig en aan den voet van een krans omwindselblaadjes voorzien. Op zichzelf beteekenen ze uit een schoonheids oogpunt gezien niets, maar ze dragen veel bij tot de sierlijkheid van het geheel.

Of ik er zaden van zal krijgen is alles behalve zeker. Wel mag aangenomen worden dat de bevruchting der kleine, groenachtig witte bloempjes geregeld in haar werk gaat, want nauwelijks zijn aan enkele schermmpjes een deel der bloempjes open, of ze worden druk door insecten bezocht, die trouwens altijd gaarne met de Umbellifereenbloemen te doen hebben.

Het zal er echter van afhangen of September droge, zonnige dagen genoeg geeft om het zaad volkomen te doen rijpen. Gelukt dit, dan is de vermenigvuldiging zelfs in massa verzekerd, en ik zou er gaarne toe bijdragen om deze zoo karakteristieke en bij uitnemendheid sierlijke plant ook onder het bereik van anderen te brengen. ¹⁾

1—9,—'90.

W.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Ik had niet kunnen denken dat mijn schrijven over de *Viola odorata*, in No. 41, iemand zoo in het harnas zou jagen, als dit met den anonymen schrijver, in No. 44 het geval is. Wil die schrijver dan dat ik de loftrumpet zal steken over een plant die bij mij niet wil bloeien? Of heb ik mij alleen wat onjuist uitgedrukt, en had ik moeten zeggen: »Die overheerlijk schoone en zoo aangenaam riekende plant, wil bij mij slechts

¹⁾ Ik vrees dat er van de zaden, die nu (einde October) nog op verre na niet rijp zijn, niet veel zal terecht komen.

spaarzaam bloeien? Doch wat zou dat den lezers van *Sempervirens* interesseeren?

De schrijver zegt, dat ik *openhartig en ongekunsteld* belijd, niet te hebben geweten, dat er zooveel variëteiten van dat plantje bestonden. Wat wilde hij dan? Dat ik dubbelhartig en gekunsteld had geschreven? Weet de schrijver niet, dat ik wel boomkweker, doch geen bloemist ben? Of eischt hij dat men alle planten moet kennen, eer men de pen mag voeren? Of moet men zijn onkunde bedekken? Als ik iets niet weet, beken ik het *openhartig*.

En als hij door mijn schrijven in twijfel geraakt, of ik wel weet, dat de *Viola odorata* aangenaam reikt, dan is dat....

Eenige twijfel of de bloei overal elders zoo rijk is, gaf mij de Schrijver in No. 38, als hij zegt, dat er zoo weinig gebruik wordt gemaakt van Violtjes in potten, en hij niet weet waar dat aan ligt.

En als nu die Schrijver *openhartig* zijn onkunde belijdt en hij komt er straffeloos af, is het dan billijk, dat mij de les wordt gelezen, omdat ik *openhartig* heb beleden niet te weten hoe het komt, dat de *Viola's* bij mij zoo slecht bloeien?

De Schrijver zegt, dat ik het bijzonder op den rijken bloei schijn gemunt te hebben. Nu! dat heeft hij dan wel in mijn stukje *willen* vinden, of hij heeft zich door den schijn laten misleiden.

Ik heb in mijn schrijven alleen willen vragen, of dat spaarzaam bloeien bij mijne firma als bij uitzondering plaats grijpt, en of iemand mij kan en wil verklaren wat er de oorzaak van is?

Ik verzoek U dus vriendelijk, Mijnheer de Redacteur! in Uw eerstvolgend nummer die vraag, met bovenstaand schrijven te herhalen.

H.

C. DE Vos.

Wij gelooven niet dat het de bedoeling van den heer ... G. was den heer de Vos iets onaangenaams te zeggen, uit zijn stukje toch spreekt te veel hoogachting en waardeering, al kunnen wij niet ontkennen dat er — allicht tegen de bedoeling des Schrijvers — ook een ironisch tintje door loopt.

Wil nu de heer ... G., of wie ook, de door den heer de Vos herhaalde vraag zakelijk beantwoorden, zoo rekenen wij dit antwoord hier geheel op zijne plaats, maar ook *alleen* wanneer het de zaak zelve betreft.

Rmd.

Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam.

Wij herinneren dat deze Tentoonstelling op Donderdag 13 November a.s. zal geopend worden en tot Maandag 17 November te zien zal zijn. De beide eerste dagen à 50 cent en de overige dagen à 25 cent

de persoon. Inzenders, schenkers van prijzen en de leden der Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hebben vrijen toegang, elk met eene dame.

Zooals men weet wordt zij gehouden in het gebouw der schilderijen-tentoonstelling op het Damrak, in de ommiddellijke nabijheid van het Centraal-Station.

Wij vernemen dat het aantal inzendingen zeer ruim is en dat er buitengewoon schoone en goed gekweekte verzamelingen verwacht worden.

Aan de Jury, samengesteld uit algemeen bekende vakmannen, zal ook door enkele buitenlandsche specialiteiten worden deel genomen.

Behalve planten van Chrysanthemums, zijn ook vele toezeggingen van verzamelingen afgesneden bloemen ontvangen, benevens bloemwerken, nisluitend van Chrysanthemumbloemen. Een en ander belooft zeer belangrijk te zullen zijn.

Er valt niet aan te twijfelen of deze Tentoonstelling opgang zal maken. Wordt deze onze goede verwachting verwezenlijkt, dan zal het bewijs geleverd zijn dat Tentoonstellingen van bepaalde plantsoorten te Amsterdam levensvatbaarheid hebben en dan mag men verwachten, dat deze Tentoonstelling de voorloopster zal zijn van menige andere expositie, die evenals deze niet zullen nalaten een gunstigen invloed uit te oefenen op het tuinbouwwak.

Men beschouwe tentoonstellingen van planten en bloemen niet als een weelde-artikel voor den tuinbouw, maar als een dringende behoefte voor dezen tak van nijverheid. Het publiek moet kunnen zien, wat de kweekkunst vermag en de planten en de bloemen meer en meer leeren kennen.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

Op Dinsdag 28 Oct. l.l. werd, door de Afdeeling Leiden en Omstreken der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, in de zaal der Loge, de eerste winter-vergadering gehouden. Bij de opening der vergadering werden door den Voorzitter, Dr. Bourasse Wils, eenige gevoelvollen woorden gewijd aan de nagedachtenis der beide waardige overleden leden der Maatschappij Dr. H. van Hall en Mr. D. Visser van Hazerswoude. Van ieder deed hij de verdiensten tegenover de Maatschappij duidelijk uitkomen.

Na voorlezing der notulen werden twee missieven van het Hoofdbestuur voorgelezen; een met verzoek opgave te doen van punten voor de z. g. n. congres-vergadering, en een met de vraag of de Afdeeling een spreker van wege

het Hoofdbestuur wenschte te zien optreden. Deze laatste vraag werd bevestigend beantwoord. Verder waren nog ontvangen eenige circulaire van den heer Buisman, te Middelburg, over een door hem op te richten analytisch Herbarium, benevens eenige handelscatalogi, welke laatste voor de leden ter inzage lagen. De Secretaris deelde hierop mede, dat de tweede cursus in het tuinbouw-teekenen van wege de Afdeeling weder was begonnen, en ook dat het Bestuur een uitnoodiging had ontvangen tot bijwoning van den feestavond van wege de Leidsche Plantenbeurs gegeven.

Nadat de Voorzitter de leden nogmaals had opgewekt tot deelname aan het fonds voor de Affourtit-medaille, verzoocht hij de heeren de Jongh, Ballego en Beekman de rekening van den gehouden feestavond na te zien.

Na de pauze bracht deze Commissie, bij monde van den heer de Jongh, verslag uit, en stelde zij voor het uitvoerings-comité dank te zeggen voor haar zuinig beheer, daar de voor dit doel bestemde som niet in haar geheel was verbruikt.

Aan de orde kwam nu het opgeven van vraagpunten en onderwerpen voor de congres-vergadering der Maatschappij. Een drietal leden gaf niet minder dan zeven onderwerpen op, die allen door de vergadering werden goedgekeurd. De Voorzitter sprak nog den wensch uit, dat andere Afdeelingen het voorbeeld van Leiden mochten volgen.

Aan de orde kwam nu het voorstel van den Secretaris, tot het houden van een nationale Begonia-Tentoonstelling, in September 1891. In zijn toelichting zeide de voorsteller, dat hij wenschte na zes jaar weder in Leiden zulk een Tentoonstelling te houden, (in 1885 hield de Afdeeling er ook een), om te zien in hoe verre de cultuur dezer planten was vooruitgegaan; hij wilde echter twee expositie's aan elkander verbinden en wel een nationale en een onderlinge. In het programma der laatste konden dan ook vragen voor andere planten worden opgenomen. De Voorzitter kon zich met het voorstel zeer goed vereenigen, daar hij zulke speciale Tentoonstellingen zeer nuttig achtte.

Nu kwam echter de oppositie aan het woord. De heer H. Witte bestreed het voorstel uit een finantiel oogpunt en zag in de kosten een gevaar voor de Afdeeling. Ook de heer E. Th. Witte achtte het voorstel uit een geldelijk oogpunt verwerpelijk; hij ging in 't ruwe de vermoedelijke kosten en ontvangsten van zulk een tentoonstelling na, en kwam tot een zeer belangrijk vermoedelijk deficit. De Secretaris was van oordeel dat de kosten lang zoo hoog niet zonden worden als de heer Witte Jr. opgaf, daar men betrekkelijk kleine prijzen zou kunnen uitloven. De heer Ballego meende, dat, nu ieder in gelegenheid is, indien hij iets bijzonders heeft, dit naar de vaste Commissiën te zenden, men voor kleine prijzen geen groote inzendingen zou verkrijgen. Nadat de heer E. Th. Witte den Secretaris had beantwoord

en deze nog eens had gerepliceerd, werd het voorstel in stemming gebracht, en verworpen met 16 stemmen tegen, 15 voor en 15 blanco's.

In de nu gehouden pauze hadden de leden gelegenheid de fraaie collectie gemengde planten, ingezonden door den heer M. J. van Laren, benevens een aantal prachtige pompoenen van den heer Vlieland, en een achttal *Nepenthes* en *Sarracenia's* uit den Hortus te bezichtigen.

Na de pauze gaf de heer H. Witte eenige mededeelingen ten beste over de ingezonden Bekerplanten. Na de geographische verspreiding te hebben nagegaan, deelde hij mede wat de beker, uit een botanisch oogpunt gezien, eigenlijk is en waartoe hij hoogstwaarschijnlijk dient. Terloops stipte de spreker eenige fabeltjes aan, die over deze planten in omloop waren en deels nog zijn, en deed ten slotte eenige korte mededeelingen over de kweekwijze dezer vrij capricieuse planten. De leden stemden door een luid applaus in met de dankbetuiging van den Voorzitter.

Eindelijk volgde de door velen langverbeide kosteloze verloting van een aantal fraaie kamerplanten. Het lot was voor talrijke leden gunstig en zooals altijd werd de lachlust nu en dan door deze verloting opgewekt.

Nadat de Voorzitter de inzenders van planten en vruchten had bedankt, sloot hij deze goed bezochte en opgewekte vergadering.

L., 1—11—'90.

E. TH. W.

NECROLOGIE.

Wij lezen in het *Weekblad voor Bloembollencultuur* dat de heer Dirk Bakker Jr., de zoo zeer geachte Secretaris der Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem, in den ouderdom van ruim 72 jaren, overleden is.

Drie en twintig jaren lang — zoo schrijven wij genoemd weekblad na — heeft hij met onverdroten ijver, met warme belangstelling en met opoffering van tijd en moeite, de belangen der Vereeniging waargenomen op eene niet genoeg te waardeeren wijze. Zijn juiste blik, zijn helder doorzicht en zijn groote ontdekkende, opgedaan in zijne Provinciale betrekking, kwamen der Vereeniging meermalen ten goede en wij weten niet wat meer te roemen, de groote nauwkeurigheid waarmede hij zijne betrekking waarnam, of de bereidvaardigheid, waarmede hij meermalen zijn vrijen tijd ten offer bracht, om in het belang der Vereeniging werkzaam te zijn.

Zijn afsterven is voor haar een groot verlies.

Weeknieuws.

Wij maken er opmerkzaam op, dat de vaste Commissiën der Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op Woensdag 12 November, te Amsterdam zullen bijeenkomen en dat de inzendingen op dien dag, vóór elf uur des voormiddags, in *Natura Artis Magistra* bezorgd moeten worden.

Verschillende mededeelingen.

De reeks der voordrachten of lezingen, die in den loop van den winter in de Vereeniging ter bevordering van tuin-, landbouw en veeteelt te Vlijmen zullen worden gehouden, zijn geopend door den heer C. H. Claassen, directeur van den proeftuin alhier, met eené lezing over de cultuur van bladplanten; voornamelijk werden behandeld: de koolsoorten en de daarbij best passende tusschencultuur. Door bezichtiging van prachtige exemplaren, door den heer Claassen geteeld, konden de leden zich overtuigen van de deugdelijkheid der door hem toegepaste methode. Hij had o. a. zeer fraaie exemplaren bloemkool, die men steeds beweerde hier niet te kunnen teelen.

In de volgende bijeenkomst zal waarschijnlijk door een veearts eens reeks voordrachten over veeteelt worden geopend.

Vraagbord.

No. 755. Ik heb een partijje *Chrysanthemums* gereed staan voor de *Amsterdamsche Tentoonstelling*. Vele mijner bloemen zijn, ten gevolge van het zonnige weder der vorige weken volop geopend, maar nu beginnen vele, waarschijnlijk door de vochtigheid van den dampkring, te smetten en juist die bloemen, waarop ik het meest prijs stel. Wat te doen? Veel stoken is niet goed en veel luchten geeft mij, bij de aanhoudende regens der laatste dagen, ook geen uitkomst. Kan het zijn, antwoord mij spoedig. A.

Gaarne voldoen wij aanstonds zooveel mogelijk aan uw verlangen. Plaats de bloemen, die het meest van de vochtigheid lijden, bij de deur of de ramen, die het meest gelucht worden, stook matig, houd de kas afwisselend een paar uren gesloten en lucht een paar uren. Bovendien is het goed de kas 's nachts te dekken. RED.

Ontvangen Prijs-Couranten.

C. Eschweiler, te Oudenbosch. Boomen, Heesters' Struiken, Treurboomen, Klimplanten, groenblijven de Heesters, Vruchtboomen, Boschen Haagplantsoen en Conifeeren.

Gebr. Admiraal, te Rijk. Goedkope aanbieding van Boomen, Heesters en Planten, speciaal Vruchtboomen.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad”, No. 44, van 1 November.

Officieel gedeelte: Vergadering Vaste Commissie.

Niet Officieel gedeelte: Overdrijvrag en waarheid.

Invoer van tuinbouwproducten in de Vereenigde Staten van N.-Amerika. — Ooft- en Vruchtentuin: De peer *Calebasse* de Tirlémont. — Groententuin: Het verbouwen van Groenten in Pretoria. — Verlagen van vergaderingen. — Veilingen. — Correspondentie. — Tentoonstellingen. — Prijscouranten. — Vergaderingen van Afdelingen. — Advertentiën.

BOOMKWEEKERIJEN. C. ESCHWEILER. Oudenbosch.

Sier- en Woudboomen, Treurboomen, Klimplanten, Heesters in pyramide- en struikvorm, Groenblijvende gewassen, Planten om in bloei te trekken, Vruchtboomen, Rozen, Bosch- en Haagplantsoen, Conifeeren.

Prijscourant op aanvraag.

N.B. Binnen eenige dagen verschijnt de Supplement Handels-Prijscourant met uiterst lage prijzen, welke alsdan worden toegezonden. 1251

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEEKERIJEN

Verheeren van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM. 1252

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN, voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1253

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1258

Voorhanden bij den Boekh. M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

THE Chrysanthemum

ILLUSTRATED NUMBER
OF THE

Gardeners' Magazine.

CONTENTS:
The later history of the Chrysanthemum.

Portraits of living celebrities of the Chrysanthemum connection.

The emperor of Japan's Chrysanthemums.

Evolution of the Chrysanthemum.

The great spidermum or karakwini (From a Photograph).

The centenary show at Ghent.

AND A
Bibliography of the Chrysanthemum. 1254

Prijs 40 Cent.

ALS TUINNAN

biedt zich aan iemand van de P. G., middelbaren leeftijd, bekwaamheid bezittende voor het geen verlangd wordt, brieven onder lett. A B, bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1255

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN
G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1256

KAMERSERRE

Te Koop tot billijken prijs, voorzien van **Koperen Verwarmingstoestel** voor petroleum, grootte 100 bij 60 cM., zonder het onderstel. Te zien en te bevragen, Jan v. d. Heydenstraat 160. 1238

H. G. HUFEN

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000	Roem-stiquetten 8 bij 1½ cM.	f 2.00
1000	„ „ 10 „ 1½ „	„ 2.25
1000	„ „ 10 „ 2 „	„ 2.75
1000	Stek „ 10 „ 1½ „	„ 1.40
1000	„ „ 12 „ 2 „	„ 2.00
1000	„ „ 16 „ 2 „	„ 2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 1239

Groen geverfde Bloemstakken.

50	stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50	„ „ 1.00 „ „	„ 3.—
50	„ „ 0.75 „ „	„ 2.25
50	„ „ 0.50 „ „	„ 1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100	stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100	„ „ 1.00 „ „	„ 1.25
100	„ „ 0.75 „ „	„ 0.75
100	„ „ 0.50 „ „	„ 0.50

1 Bos Rozen-kintjes, 6 stuks, variërende maat f 1.55
Groene Bouquetten-Doozen van af f 2.00

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,
VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd werden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 1240

IETS ZELDZAAMS.

Drie jonge Patrijzen te koop, 2 Hennen en 1 Haan, volwassen en tam, door een kip uitgebroed. Prijsaanbieding Postkantoor Grootebroek, letter P. 1241

De Tuinbouw-Inrichting

VAN

J. C. DE LANGE (firma H. DE LANGE),

hoek Aert van Nes- en Nieuwe Kerkstraat

ROTTERDAM,

heeft — als eenig vertegenwoordiger voor Nederland der firma **FERRARI & SOHENKER** te Chiasso — in depôt en voor directe aflevering gereed, uitsluitend ten dienste van bloemenwinkels, kweekers en handelaars:

Postcollis, inhoudende versch-gesneden lauwertakken, met glanzig donkergroene bladeren, franco per vijf kilo bruto f 4.50; en versch geplukte lauwervladeren van dezelfde uitmuntende kwaliteit, franco per vijf kilo bruto f 5.50

Een en ander prachtvol voor Kransen.

Verzending door het geheele rijk; aan onbekende firma's tegen rembours. 1242

Telegram adres: **DE LANGE—Bloemkweeker—Rotterdam.**

Niet in depôt, doch binnen vier dagen van dezelfde firma te leveren:

<i>Camellia- en Magnoliabladeren,</i>	franco per 5 kilo bruto	f 6.—
<i>Italiaansche Mispelbladeren,</i>	„ „ 5 „ „	„ 5.50
<i>Aucuba bladeren</i>	„ „ 5 „ „	„ 7.50
<i>Laurus cerasus bladeren</i>	„ „ 5 „ „	„ 4.—
<i>Ruscustakken</i>	„ „ 5 „ „	„ 5.—

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van **PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.** Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,

Kweekerij **TOTTENHAM,**

1243

DEDEMSVAART.

DE KOSTER,
AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1244

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

N°. 46. VRIJDAG 14 NOVEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct. 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Op een buitenplaats nabij Rotterdam, wordt tegen 1 Januari gevraagd een bekwamen

TUINBAAS,
bekend met Moezerij en uitstekend op de hoogte van Warmen en Koude kas. Zonder goede getuigen en bewijzen van bekwaamheid onnoodig zich aan te melden. Br. fr lett. O Z B, aan het Alg. Adv. Bureau van NIJGH & VAN DITMAR, Rotterdam. 1259

DRUIVENBOOMEN.
Te bekomen druivenboomen, beslaande een breedte van 2 tot 4 Meter, de echte Black Hamburg (Frankenthaler), prijs per stuk f 1.50 franco aan huis f 2.—, bij de firma S. VAN RUTTE, te Naaldwijk. 1260

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP „Corona”, AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 1261

Kunst en Smaak.

NEDERLANDSCHE Stoom-Vruchtensapfabriek
Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1262

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

De Tuinbouw-Inrichting

VAN

J. C. DE LANGE (firma H. DE LANGE),

hoek Aert van Nes- en Nieuwe Kerkstraat
ROTTERDAM,

heeft — als eenig vertegenwoordiger voor Nederland der firme FERRARI & SCHENKER te Chiasso — in depôt en voor directe aflevering gereed, uitsluitend ten dienste van bloemenwinkels, kweekers en handelaars:

Postcollis, inhoudende versch-gesneden lauwertakken, met glanzig donkergroene bladeren, franco per vijf kilo bruto f 4.50; en versch geplukte lauerbladeren van dezelfde uitmuntende kwaliteit, franco per vijf kilo bruto f 5.50

Een en ander prachtvol voor Kransen.

Verzending door het geheele rijk; aan onbekende firma's tegen rembours. 1263

Telegram adres: DELANGE—Bloemkweker—Rotterdam.

Niet in depôt, doch binnen vier dagen van dezelfde firma te leveren:

<i>Camellia- en Magnoliabladeren,</i>	franco per 5 kilo bruto	f 6.—
<i>Italiaansche Mispelbladeren,</i>	» » 5 » » »	5.50
<i>Aucuba bladeren</i>	» » 5 » » »	7.50
<i>Laurus cerasus bladeren</i>	» » 5 » » »	4.—
<i>Ruscustakken</i>	» » 5 » » »	5.—

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van **PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.** Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,

Kweekerij TOTTENHAM,

1264

DEDEMSVAART.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

VIOLA ODORATA.

1973

Welriekende Viooltjes.

VARIËTEITEN MET ENKELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA	f 1.40	f 3.—	f 10.—
AUGUSTA	1.40	3.—	10.—
COERULEA	1.—	2.—	7.50
DE RUSSIE	1.50	3.25	12.—
FOL. AUREO-RETICULATIS	1.40	3.—	10.—
GLOIRE DE BOURG-LA-REINE	4.50		
JULIUS CÉSAR	1.80	3.50	
KRONPRINZESSINN VON DEUTSCHLAND	2.50	5.50	
RUBRA	1.40	3.—	10.—
THE CZAR	1.40	3.—	10.—
VICTORIA REGINA	1.80	3.50	12.—
VIOLETTE DE PARIS	1.80	3.50	
Variëteiten met enkele bloemen, dooreen	2.50	9.—	

VARIËTEITEN MET DUBBELE BLOEMEN.

	p. 10	p. 25	p. 100
ALBA FRAGRANTISSIMA	f 1.80	f 3.50	
ARBOREA FL. PL.	1.40	3.—	10.—
BELLE DE CHATENAY	1.50	3.25	12.—
BELLE DE FONTENAY	1.80	3.50	
COERULEA PLENA	1.40	3.—	10.—
DEUTSCHE KAISERINN	2.50	5.50	
KING OF VIOLETS	1.50	3.25	11.—
MELLE BERTHE-BARON	1.50	3.25	12.—
PARMENSIS	1.85	4.—	
PURPLE KING	2.50	5.50	
RUBRA PLENA	1.50	3.25	11.—
RUHM VON CASSEL	1.80	3.50	
SWANLEY WHITE	1.80	3.50	
Variëteiten met dubbele bloemen, dooreen	3.—	10.—	

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1274

Bliksemafleiders.

RIBBINK VAN BORK & Co,
Keizersgracht 85, bij de 1275
Heerenstraat, te Amsterdam.

Onversneden Algiersche Tafelwijn

Vin des Côtes d'Algerie,
geheel en al overeenkomende
met zuiveren Bordeaux Wijn,
doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proetkistje van 12 fl.
„ 28.— anker „ 48.
„ 70.— → ½ oksh. van pl.m. 150.
„ 135.— → okshoofd „ 300.
inclus fust en accijns. De ge-
bottelde Wijnen inclus accijns,
fleschen en emballage à contant
franco Boord of Spoor te Am-
sterdam geleverd. 1276

Per Okshoofd ontboden
komt de prijs op circa 45 cent
per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caout-
choucfabriek van POMPE & Co.,
te Amsterdam, levert prima
CAOUTCHOUCVLOER-
MATTEN in diverse maten.

Dessinboek franco op aan-
vraag. Winkeliers rabat. 1277

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel
à f 1.80, zend ik franco 4 1/2
K.G. Winter-Vijgenperen.

W. WILLEMS.

Dodewaard. 1278

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f 2.—, franco door het geheele
Rijk. 1279

SEMPER VIRENS.

No. 46.

VRIJDAG 14 NOVEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Onze Rotstuin, XI. (Slot.) De Arve (Pinus Cembra.) — De echte Treurwilg, *Salix babylonica*, L., met een afbeelding. — De Roos Maréchal Niel. — Nieuwe Rozen. — Een nieuwe Begonia, *Begonia Baumannii*. — *Plectranthus fruticosus*. — Een model-Catalogus. — Een tuin van Pampasgras. — Grootte Palmen in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. — Druivenkassen. — De Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam. — Verschillende mededeelingen.

Onze Rotstuin.

XI. (Slot.)

De Arve (Pinus Cembra.)

IK word er vriendelijk aan herinnerd — er zijn van die wenschen, die aan alles denken en niet gemakkelijk een hun gedane belofte vergeten. — dat ik, toen we in onze verbeelding van den Piz Languard afdaalden, beloofde later eenige bijzonderheden te vertellen, betrekking hebbende op de Arve, waartoe het bosch beneden ons toen aanleiding gaf, en 't is goed dat men mij dit in herinnering brengt, want, daar we in onzen Rotstuin geen vertegenwoordiger van dezen boom hebben, is het licht mogelijk dat ik het had vergeten.

Maar ik kan er U toch een laten zien, en wel een goed exemplaar ook, al is het nog geen statige boom, dat hij, zijn langzamen groei in aanmerking genomen, in de eerste veertig, vijftig jaar nog wel niet zal worden.

Als ge lust hebt mee te gaan, kunnen we meteen een koeler plekje opzoeken. Daar ginds, onder dien grooten Treur-Iep, staat een bank, en vandaar kunnen we hem zien. We kunnen het dus in de schaduw zittende af, en dit is, met dien jongen boom vóór ons, een uitmuntende gelegenheid om over hem te keuvelen.... Zie! daar staat hij.

— Maar dat is een Denneboom.

— Dit ben ik volkomen met U eens, maar als ge dit nu met een ietwat teleurgesteld gezicht zegt, moet ik reeds terstond beginnen met de opmerking dat het geen gewone Den is.

Dit trouwens ziet ge wel, zelfs op eenigen afstand. Dichtbij valt het verschil nog meer in het oog, en die maar iets van Conifeeren afweet, ziet het nog duidelijker. Hij ziet het aan de naalden (bladeren), welke wel is waar met die van den gewonen Den veel

overeenkomst hebben, maar hier steeds ten getale van vijf bundelgewijs bijeen staan, terwijl ze bij onzen Den twee aan twee voorkomen. Maar bovendien is die, welken we hier vóór ons hebben, veel geslotener van groei, de takken staan op verre na niet zoo wijd uit en de bladbundels staan dichter bijeen, zoodat de boom veel dichter is. Had den we van beiden de vruchtkegels, dan zou het verschil ook daarin duidelijk aan den dag komen, daar die van de Arve (Pinus Cembra) grooter zijn, en bovendien ongeveugelde zaden bevatten, die bijna de grootte eener erwt hebben en aangenaam van smaak zijn, en dit laatste kan van onze dennezaden juist niet gezegd worden.

Vraagt ge mij wat het woord »Arve« beteekent, dan moet ik tot mijn spijt zeggen dat ik het niet weet. Een Nederlandschen naam heeft deze boom niet; genoeg dus dat hij in de Zwitsersche hooge Alpenstreken vrij algemeen zoo genoemd wordt¹⁾. Toch komt hij ook nog onder een heel anderen naam voor en noemt men hem hier en daar Zirbelbaum of Zirbelkiefer²⁾. Daar het woord Arve gemakkelijk uit te spreken en te onthouden is, zullen wij het hier dus ook maar blijven gebruiken.

De Arve nu is een merkwaardige boom, voor wien men respect moet hebben, waarvan men ten volle overtuigd is, wanneer men heeft gezien hoe moedig hij den strijd volhoudt tegen een klimaat, van welks barren ruwheid wij ons met geen mogelijkheid een voorstelling kunnen maken, en hoe fier hij zijn kruin verheft zelfs nog daar, waar de elementen zich met kracht tegen elken boomgroei verzetten, en waar overigens nog slechts die mogelijk is van enkele lage, kruidachtige planten, die in het barre seizoen door een dikke sneeuwlaag tegen de alle vegetatie vernielende invloeden beschermd worden.

Het zou er inderdaad, en zie hier weer

¹⁾ Met plaatselijke wijzigingen in de spelling namelijk, zooals: Arve, Arven, Arva, Arbe, Orfe, Aref, enz.

²⁾ Ook Zirbel, Zirben, Zirne, Zirmbaum, Zirbelnusbaum; voor dit laatste woord wordt door Sicherer het Hollandsche Cedernootboom opgegeven, dat eenig recht van bestaan schijnt te hebben, daar de Arve, volgens Lechner, ook wel de »Ceder der Alpen« wordt genoemd.

een zeer kenmerkend verschil, met onzen gewonen Den leelijk uitzien, als hem de taak werd te vervullen gegeven, die aan de Arve is opgedragen, en die deze zoo flink volvoert.

Zeker, hij kan ook nog al wat verdragen, en wanneer men hem, hetzij tot bosschen vereenigd, hetzij als opslag hier en daar alleenstaande op de hooge Veluwe heij bijv. 's winters weer en wind zonder blikken of blozen ziet trotseeren, terwijl de andere boomen dan ingedommeld zijn, omdat ze bladerloos minder te lijden hebben, dan is men geneigd te zeggen dat hij een kloek soldaat is, die in den strijd tegen de elementen pal staat, en een goeden stoot kan velen. Ook hij gaat tegen de bergen op, maar waagt zich toch niet hooger dan 1650 M.¹⁾, overigens al een respectabele hoogte.

Met de Arve nu is het precies omgekeerd; deze komt in Zwitserland niet *lager* dan 1600 Meter (in Beijeren 1530 M.), zelfs daalt hij in Grauwbunderland niet beneden 1800 M. af. Men zou dus kunnen zeggen dat zijn taak begint, maar die van onzen Den eindigt, waar hij het, wegens de strengheid des winters, moet opgeven.

Dan is de Spar (*Picea excelsa*) hier en in Midden-Europa in 't algemeen zijn trouwe compagnon, nog heel wat kloeker, al zou men dit zoo op het eerste gezicht niet zeggen. Deze toch houdt het nog vrij wat hooger vol, en brengt het zelfs tot 2100 M.²⁾; maar ook hij moet het op het uiterste tegen de Arve opgeven.

Trouwens *er is geen boom*, die het zoo hoog brengt dan hij.

Als men hem in dien strijd tegen de elementen heeft gezien, vergeet men het nooit, en dan begrijpt men eerst recht wat het zegt respect voor een boom te hebben.

Tegenover Pontresina, aan den Berninapas, op 1800 Meter hoogte, houdt de Spar de Arve nog gezelschap, en ook de Berk gaf het nog niet op. Hier is eigenlijk het ware vaderland van dezen boom, wiens gebied in de hoogte uit den aard der zaak geen groote uitgestrektheid heeft, en zich tot pl.m. duizend Meter bepaalt. Inzonderheid in Grauwbunderland moeten weleer prachtige bosschen van de *Pinus Cembra* aanwezig geweest zijn; maar het ging daar gelijk over de geheele wereld: men hakte er maar op los, en vernielde het ééne bosch na het andere, zonder zich af te vragen of

men daarmede de natuur geen geweld aanded.

Nu, de ondervinding heeft dan ook in vele landen geleerd dat dit laatste wel degelijk het geval was, en, dat de natuur ook gewillig en goedgeefs als zij overigens is, zulk vandalisme niet ongestraft laat.

Ook in deze streken kwam men wel wat laat tot de overtuiging dat, wanneer men in dit barre klimaat voortging de zware boomen te vellen, en bovendien de afgevallen vruchtkegels zorgvuldig op te peuzelen, het met de Arve eindelijk gedaan zou raken, en dat dan de nood aan den man zou gekomen zijn. Zoowel tegen te groote vernieling als voor de verzorging der Arvenbosschen worden, naar men beweert, thans maatregelen genomen, en dit is maar goed ook.

Toen ik straks zeide dat men van de Languard-helling het gezicht had over die bosschen, bedoelde ik dan ook niet dat dit zuivere Arvenbosschen zijn, maar dat deze boomen er het hoofdbestanddeel van uitmaken. Zuivere Arvenbosschen worden, volgens Christ, niet veel meer aangetroffen. Hier, in Ober-Engadin, zijn ze met Sparren en Lorkeboomen vermengd.

Maar noemenswaard verder dan tot hier brengen deze twee laatsten het in deze streken toch niet. Gaat men verder den Berninapas op, dan mag de *Larix* de Arve nog een korte poos vergezellen, deze geeft het toch weldra op¹⁾, waar de Arven nog als kloeke boomen met hun kruinen door wolken boren.

Naarmate men echter hooger komt neemt ook dezer aantal af; in plaats van in gesloten gelederen aan Boreas het hoofd te bieden, zijn het nog maar enkele moedige tirailleurs, maar zóó kloek als die van daar straks, zijn ze toch ook niet meer. Weldra wordt de afstand ook tusschen deze alleenstaande boomen groter, hier en daar staat er een, die het niet tot een eigenlijken boom heeft kunnen brengen of die, verminkt en gehavend, zijn leven hardnekkig tegen een onzichtbaren alles vernielende vijand verdedigt en eindelijk ziet men den laatste staan, als een eenzame wachtpost op een in een vijandelijk land vooruitspringende rots.

¹⁾ De *Larix* en de Arve, zoo zeer verschillend in uiterlijk, houden elkaar in barre streken overal trouw gezelschap.

„Er zijn plaatsen”, zegt Christ in t. a. p. bl. 231), waar deze beide boomen het terrein zoo broedelijk deelen, dat de Arve de Noordelijke helling (de koudere schaduw-zijde) in beslag neemt, terwijl de *Larix* er de warmere Zuidelijke helling voor zijn gebied koos.”

¹⁾ Von Thumen, *Forst-Flora*, bl. 1.

²⁾ Christ, *das Pflanzenleben der Schweiz*, bl. 19.

³⁾ Von Thumen, t. a. p., bl. 9.

En wel een vijandelijk land is het daarboven, vijandelijk jegens het plantenrijk, in die mate zelfs, dat daar nog maar weinig kruiden het leven kunnen houden. De laatste Arve is ook *de laatste boom!*

Begrijpt ge het nu, dat iemand het gemoed vol schiet, wanneer hij denkt aan den zwaren strijd dien deze boom, sedert wie weet hoeveel tientallen van jaren, te kampen heeft gehad — want hij is zeker zeer oud — in zulk een klimaat; wanneer hij denkt aan een temperatuur somwijlen van 25° C., waaraan hij, als boom, ten volste is blootgesteld, terwijl de kruidachtige planten of lage heesters door een soms meerdere Meters dik sneeuwdek daartegen beveiligd zijn.

De hoogten, waarop hij in verschillende deelen van Zwitserland voorkomt, zijn verschillend, wat natuurlijk van bijzondere toestanden afhankelijk is. Het hoogste door hem in Zwitserland bereikte punt is op het Wormser of Stifiser Joeh, ook de Stelviopas genoemd, waar hij nog gezien wordt op 2426 Meter; in Dauphiné gaat hij tot op 2502 Meter hoogte!

't Is waar, behalve de *Larix*, bereiken ook de Berg-Den (*Pinus montana*) en de Dwerg-Jeneverstruik (*Juniperus nana*) tot 2400 Meter hoogte; maar, behalve dat deze, evenals de *Larix*, als het op 't uiterste komt, achterblijven, hebben ze niet dien statigen boomvorm, en komt de eerste, op groote hoogten, als »Zwergkiefer«, »Knieholz« of »Legföhre« bekend, slechts in den vorm van lage, bossige, half kruipende heesters voor, die het in hoogte van de half kruipende *Juniperus* nog winnen.

Tot Zwitserland alleen is de Arve niet beperkt; wij zagen reeds dat hij ook op de Alpen van Dauphiné voorkomt; ook groeit hij op die van Oostenrijk en Italië. Ook in N.-O. Rusland, Siberië en Oost-Azië wordt hij gevonden; deze echter schijnt, wel geen andere soort, maar toch een verscheidenheid van die van Midden-Europa te zijn¹⁾. Dit is echter een kwestie, waarmede wij ons hier niet nader intaten.

Van hoeveel belang deze boom is voor de hooge berglanden; kan men reeds genoegzaam begrijpen, wanneer men maar bedenkt hoe uiterst klein het aantal boomen is dat op zulke hoogten nog kan leven, en toch zijn de bewoners dier, althans in den winter, uiterst onherbergzame streken, meer dan anderen voor brandstoffen en bouwmaterial van het hout afhankelijk, en het hout van de Arve is voor beiderlei doeleinden

uitmuntend geschikt. Het is dicht, hard, en wit glanzend, en wordt, voor den binnenbouw van huizen, zoo mede voor meubelen, veel gebruikt. De uit zware muren, met kleine vierkante diepe vensters voorzien huizen worden veelal van binnen geheel met dit hout betimmerd, hetwelk aan de kamers zeker een voor ons eigenaardig voorkomen geeft, maar dat velen met mij fraaier zullen vinden ongetwijfeld dan menige met opzichtige behangsels beplakte kamers hier. Het heeft een fraaie, roodachtige kleur, die met den tijd donkerder wordt en een aromatisch harsachtigen reuk, welke zeker heel wat gezonder is dan de duffe kamerlucht, waarvan wij in vochtige zomers maar al te ruim genieten, en die ook nog het voordeel heeft van alle insecten te weren. Voor buitenbouw echter wordt het minder geschikt geacht, omdat het, ondanks zijn vastheid, niet goed tegen de lucht bestand is. Zoo althans beweert von Thunen; met het oog op den rijkdom aan hars komt mij dit echter vreemd voor.

Dat de ongevlengelde zaden eetbaar zijn heb ik reeds hierboven opgemerkt, en ze staan zelfs als lekkernij bij het volk zoo hoog aangeschreven, dat deze eigenschap de instandhouding der soort zeer in den weg staat, wijl nu de kegels vlijtig worden ingezameld, welker zaden anders, gedeeltelijk althans, aan jonge boomen het aanzijn zouden geven.

Maar er is nog een andere reden waarom zijn vermenigvuldiging geen gelijken tred kan houden met de uitroeiing, daar, waar deze laatste op eenigzins groote schaal geschiedt, en deze ligt in zijn in alle opzichten uiterst langzame ontwikkeling.

Wanneer men in aanmerking neemt hoe kort daar de zomer is, en men verneemt dan van Christ dat hij eerst op 30 Juni een begin van ontwikkeling der jonge twijgen kon bemerken, toen de Sparren, op gelijke hoogte, reeds meerdere duimen lange, frisch groene spruiten hadden, dan kan men zich er niet over verwonderen, wanneer men leest dat deze boom pas op vijftigjarigen leeftijd kegels met kiembare zaden voortbrengt. Daar nu de eekhoorentjes en de muizen even goed als de menschen weten dat de zaden een aangename smaak hebben, maken de eersten er reeds jacht op als ze pas halfrijp zijn, en werpen ze de kegels daarna op den grond, waar men ze in menigte onder de boomen ziet liggen, groen met prachtig violet geschakeerd en blauw bedauwd, maar allen tot op de kernen aangevreten; de weinigen, die rijp worden en

¹⁾ Von Thunen, t. 2, p. bl. 6.

daarna afvallen, worden door de menschen opgezocht.

Hier komt nog bij dat de kegels eerst drie jaren na den bloei rijp zijn, en de zaden pas twee jaren na de zaaiing kiemen, men kan dus zoowat nagaan, al is het ook dat men daarbij op eenige tientallen van jaren niet moet zien, hoe lang de natuur aan die zware en statige, zij het ook zwaar-moedige boomen gewerkt heeft, men kan tevens begrijpen dat de reeds meer genoemde degelijke kenner der Zwitsersche Alpennatuur van hem zegt:

„Die fünfnadelige Arve, mit ihren auffallend grossen, erst im dritten Jahr ausreifenden Zapfen, ihren essbaren, erst im zweiten Jahr der Aussaat keimenden Früchten, ihrem feinzelligen Holz von äusserst langsamen Wuchs, selten sich verjüngend, bietet das wehmüthige Interesse einer hinschwindenden Naturform.“

Ook dit maakt dezen belangrijken boom voor ons nog interessanter.

Hopen wij voor de door de natuur overigens reeds zoo pover bedeelde bewoners dier streken, dat ze het verdwijnen van dezen boom niet zullen zien, en tijdig doeltreffende maatregelen zullen nemen om dit onheil — want een onheil zou het zijn — van hunne kinderen en kindskinderen af te weren. Nog is het daartoe tijd.

Die er intusschen gelegenheid toe heeft, plante er een in zijn tuin en eerbiedige hem als een van de koenste strijders tegen de allen plantengroei verstorende ruwheden van het klimaat der hooge berglanden.

We zijn door dezen boom een eind van onzen Rotstuin afgeleid, en ik zou vreezen mij aan onbeleefdheid schuldig te maken, wanneer ik U uitnoodigde weder daarheen terug te keeren. Ik mag er reeds erkentelijk voor zijn — en dit ben ik ook — dat ge mij met uwe attentie en belangstelling zoo trouw gevolgd zijt; daar nog meer van te vergen durf ik niet en mag ik niet.

Wel zou ik U nog op een groot aantal planten kunnen wijzen, waarbij zeer belangrijke, die we nog niet zagen of waarbij wij niet bepaald stil stonden, maar het zouden meestal zoodanigen wezen, die U geheel vreemd en niet zoozeer onder ieders bereik zijn, terwijl ik het er bepaald op toelagde Uwe opmerkzaamheid te vestigen op de zoodanigen, die onder dezelfde of gewijzigde omstandigheden, door velen Uwer gekweekt kunnen worden. Belangstelling wilde ik wekken voor de veelal lieve en zeer fraaie of om andere reden interessante

Alpinen, die tegenwoordig gemakkelijk en voor weinig geld te verkrijgen zijn, en den waren heminnaar der natuur, inzonderheid in de lente, zoo onbeschrijfelijk veel genot schenken.

Dat ik er eenigen, die toch ook wel bekend zijn, niet noemde, komt omdat ik ze hier niet voor oogen had, of hetgeen ik zag geen directe aanleiding gaf om ze te bespreken.

Een moet ik er toch, al is het ten slotte dan maar ter loops, nog vermelden. Het is het lieve plantje, dat den naam draagt van den onsterfelijken Linnæus, en dat zoowel op hooge bergen als in het Noorden van Europa wordt gevonden. Ik bedoel de *Linnæa borealis*.

Dit krappende heestertje, met zeer dunne, haarvormige stengeltjes en kleine ronde blaadjes, brengt bloemsteeltjes voort, die elk twee klokvormige, witte met een zacht rozen tint doorwaterde bloempjes dragen. Op hare oorspronkelijke groeiplaatsen, in beschaduwde bergbosschen, breidt dit plantje zich over aanzienlijke oppervlakten uit, en levert, vooral tijdens den bloei, in het midden of — al waar de standplaats — tegen het laatst van den zomer een allerliefst schouwspel op.

In de bosschen van Ober-Engadin zag ik op 1800 Meter hoogte dit juweeltje tusschen de hooge Arven, bij den Roseg-Gletscher tusschen laag kreupelhout, allereerste den bodem bedekken, met de grootere en kleinere losse overal verspreid liggende steenen inclus. Voor een liefhebber een heerlijk gezicht. —

Van het voorjaar, waarmede wij deze beschouwingen in onze verbeelding begonnen, zijn we nu zoo zachtjes aan gekomen aan den werkelijken winter. Moge die voor al mijne lezers door een bloemrijke lente worden gevolgd.

Juni—October, '90.

W.

Open grond.

De echte Treurwilg.
(*Salix babylonica*, L.)
(Met een afbeelding.)

Van de vroegste tijden af zijn de Wilgen reeds gekweekt en bekend door het grootte nut, dat zij hebben voor de menschelijke huis-houding, waarvoor zij, in menig opzicht onontbeerlijk zijn.

Over de koude en gematigde luchtstreken is een groot aantal soorten van dit belangrijke geslacht verspreid, en menigvuldig zijn de vormen en gedaanten, waarin men ze aan-

treft. De groote, met machtige kronen getooide boomen, verder de lager groeienden, zoowel als die welke niet grooter dan een struik worden, ja, op de Alpen is zelfs een zeer kleine plant tot dit geslacht behoorende, gevonden, die als mos den grond bedekt.

Deze uitgebreidheid aan vormen, daarbij het schilderachtige van vele soorten, hebben haar eene plaats van belang doen innemen bij de landschap-architectuur, waarvoor zij een zeer gewenscht materieel leveren.

Wat de Wilgen zijn voor onze dijken en dammen is van algemeene bekendheid, evenzoo wat onze mandenmakers er van gebruiken; en hoe zouden de tuinlieden en boomkwekers het stellen indien ze geen teenen hadden? Voor de looierijen wordt de bast van den Bitter-wilg gebruikt, evenzoo vindt men haar in de bierbrouwerijen terug als surrogaat voor de hop. Ter vervalsching van verschillende artikelen is de Wilg evenmin onbekend; zelfs moeten somtijds de jonge bladeren onze goede Chineesche thee vervangen.

Weinig boomen vindt men in Holland zoo overal verspreid als de Wilg. Een Hollandsch landschap zonder Wilgen kan men zich kwalijk voorstellen. Het hout, dat overigens voor den timmerman weinig waarde heeft, is voor verschillende doeleinden uitstekend te gebruiken, en mooie, rechte, dikke stammen brengen voor de klompenmakerij altijd een goeden prijs op.

In hoofdzaak verdeelt men de Wilgen in 10 groepen, en wel: 1e Wilg met bitteren bast; 2e Wilg met afvallenden bast; 3e Waterwilg; 4e Manden-wilg; 5e Wilg met breede bladeren; 6e Tweekleurige Wilg; 7e Grootbladerige Wilg; 8e Dwerg-wilg; 9e Wolbladerige Wilg; 10e Kortgesteelde of Alpenwilg.

Deze onderscheidene groepen hebben te zamen ongeveer 180 à 200 soorten, die door verschillende Botanici beschreven zijn.

De *Salix babylonica*, waarvan hierbij de afbeelding is gevoegd, wordt de echte of Napoleons-Treurwilg genoemd, en is van China en Japan afkomstig; zij bereikt als boom eene hoogte van 3—7 Meter, en is dan vooral buitengewoon sierlijk, en aan het water door geen anderen boom te evenaren.

Een exemplaar, gelijk aan dat van onze afbeelding, vindt men in het plantsoen achter den »Amsterdamschen Hortus«.

Wanneer wij deze oude bekende nog zouden willen aanbevelen, kon dit overbodig geacht worden, maar haar in herrinnering te brengen is stellig noodig, daar zij toch door vele andere Treurboomen een weinig op den

achtergrond gedrongen is, terwijl iedereen het hierin met ons eens zal zijn, dat het steeds een sierlijke boom is, die spoedig groeit en tegenwoordig op menige plaats diende geplant te worden, waar nu iets staat dat veel minder goed groeit, en in geen enkel opzicht vergeleken kan worden met den echten Treurwilg.

J. B. GROENEWEGEN.

De Bilt, Oct. '90.

De Roos Maréchal Niel.

Veel is reeds geschreven over deze Roos, doch 't kan wellicht zijn nut hebben, mede te deelen wat wij onlangs lazen in een Duitsch blad over deze algemeen verspreide verscheidenheid, wellicht de meest verspreide onder al de Rozen-variëteiten van den lateren tijd. 't Is haast een wonder als zij ontbreekt bij iemand, die slechts eenige Rozen bezit; bij rozenkwekers vindt men er gewoonlijk grooten voorraad van, in verschillende vormen. Bij hen, die zich toeleggen op het voortbrengen van afgesneden Rozen voor bloemwerken is de Maréchal Niel bijna hoofdzaak; want in bloemwerken en bouquetten speelt zij een hoofdrol, zomer en winter wordt zij geëischt.

De groote aandacht, die algemeen aan deze Roos wordt geschonken ligt niet daaraan, dat een bloeiende struik of stam een schoon gezicht aanbiedt, zij doet zich integendeel niet voordeelig voor en wel omdat de alleenstaande bloemen aan de buigzame stelen bescheiden zijwaarts afhangen, meestal verscholen tusschen het groene loof en zoodoende geen effect maken. De groote waarde van deze Roos ligt dus niet in de plant, maar uitsluitend in het gebruik der bloemen voor het knoopsgat (boutonnière), voor bouquet- of voor bloemwerk.

De Maréchal Niel is zoowel ten opzichte van de kleur als van den vorm der bloem onovertroffen. Vroeger hadden wij ook een gele Roos, de Persian Yellow, doch deze heeft geen schoonen vorm en bloeit 's zomers slechts een korten tijd; de Maréchal Niel daarentegen heeft een veel zachter gele kleur en daarbij een zeldzamen geur. Zij bloeit van het voorjaar tot in den herfst door, totdat de koude invalt; in Zuidelijker streken bloeit zij tot Kerstmis door en in nog gunstiger gelegen landen zelfs den geheelen winter.

Verscheidene schoone Rozen hebben het gebrek, dat elke bloem niet met een langen steel kan gesneden worden, omdat eenige bloemen aan tuilen kort bij elkander staan; de Maréchal Niel evenwel heeft de voor-

treffelijke eigenschap, dat elke bloem met een voldoende langen steel kan gesneden worden; zelden staan twee of meer bloemen aan een tak bij elkaar. Als dus een Roos van zoo algemeen beminde kleur en zeldzaam geur den geheelen zomer door zelfstandig bloeit, zoodat elke bloem zoo goed kan worden gebruikt, dan is het licht te verklaren, dat rozenkweekers aan de Maréchal Niel de voorkeur geven.

Een krachtige plant kan in den loop van één zomer tot honderd en zelfs meer bloemen voortbrengen; rekent men nu maar een zeer billijken prijs per bloem, dan is het duidelijk dat, elke plant de moeite rijkelijk beloont, te meer daar het zeker is dat de bloemen van deze Roos geregeld koopers vinden.

Een bij den schrijver bekend kweker van Maréchal Niel-Rozen, bezit op een betrekkelijk kleine oppervlakte 4-5000 stammen en ontvangt elk jaar eenige duizenden guldens van de opbrengst der bloemen, zonder veel kosten te hebben, zeker dus een voordeelige zaak, en geen andere kultuur zal meer winst afwerpen.

De kultuur van de Maréchal Niel biedt geen bijzondere moeilijkheden aan; omdat de kronen hangen is het van zelf te verkiezen ze als hoogstam te kweken, van stammen van 1 Meter hoog reiken de takken al spoedig aan den grond. Voor den winter is de Maréchal Niel al even gevoelig als de Theeroos, en moeten de kronen daarom 's winters goed omwikkeld worden met mos of stroo, of wat nog beter is onder den grond gelegd en met eenige bedekking voorzien worden.

Als de Maréchal Niel plat geleid gekweekt wordt, moeten alle scheuten aangebonden en niet ingesnoeid worden; bij kronen is eenige insnijding noodig tot het behouden van den vorm, doch zonder snoeiing bloeien zij het best.

Dikwijls ziet men Maréchal Niel-bloemen van verschillend gele kleur, van bijna wit tot het schoonste donkergeel. Dit verschillende geel heeft niet zijn oorzaak in verschil van variëteiten, zooals men dit wel eens bij sommige planten aantreft, doch in den meer of minder werkzamen invloed der zon; hoe sterker deze is, hoe bleeker de bloemen worden, hoe minder sterk hoe geler de bloemen. Daarom ook zijn bloemen uit koelere en gedeeltelijk beschaduwde dalen veel schooner dan van vlakten, die den geheelen dag onder den gelijkmatigen invloed van de zon zijn. Proeven genomen met kunstmatige beschaduwing hebben bewezen, dat er slechts

een variëteit van Maréchal Niel bestaat en dat alleen de standplaats de oorzaak is van de minder of meer gele kleur der bloemen.

Nieuwe Rozen.

Uitnemende Polyantha-roosjes zijn de beide nieuwe verscheidenheden:

Blanche Rebatel en Gloire des Polyantha; de eerste bloeit met karmijnroode bloemen, vereenigd aan losse geknot piramidale trossen van 40 stuks; de tweede draagt uitlopend rose gekleurde bloemen, soms met wit hart en witte vlekken. Een groep van deze roosjes is eenig fraai, zeer duurzaam en is wegens den rijken bloei, tot laat in den herfst, een aantrekkingspunt in den tuin. Zooals bekend is vormt de Rosa polyantha gevulde, krachtig groeiende struiken, die in elken grond goed gedijen en onze winters zonder hinder weerstaan.

Warme- en gematigde-kas.

Een nieuwe Begonia.

Begonia Baumannii.

Omtrent deze nieuwe Begonia lezen wij in *The Gardeners' Chronicle* van 25 Oct. l.l. het volgende: Zaden van deze, naar het schijnt zeer fraaie, plant werden door Dr. Sacc, voor het eerst in 1886 uit Cochabamba, in Bolivia, toegezonden aan den heer E. N. Baumann, te Bollwiller. De plant wordt nu in den handel gebracht door den heer Lemoine, te Nancy, die de geheelen stock van den heer Baumann verwierf. In de *Revue horticole* van 1 Aug. 1886 beschrijft Dr. Sacc deze nieuwe Begonia op de volgende wijze: Deze prachtige plant is een der grootste soorten van de geheele familie; zij komt veel voor in de vochtige valleien der Noorderlijke Cordillera's, en is daar zeer door het vee gezocht. De afmetingen dezer Begonia zijn tamelijk groot; de knol alleen krijgt dikwijls de grootte van een kleine meloen en weegt dan ongeveer 375 Grammen. De bloemen zijn fraai licht gekleurd, de bladen zijn vleeschachtig en donker groen. De bloemen reiken zeer lekker, de geur ervan komt eenigszins met die van een Primula overeen. De kweekwijze is dezelfde als die van de Auricula's, d. w. z. goede, lichte grond, volop water en een lichte bescherming, wanneer de zon de bloemen geel zou doen worden en doen afvallen. Deze Begonia is goed geschikt voor kamercultuur, te meer daar zij negen van de twaalf maanden bloeit en alleen de overige drie wintermaanden rust.

De plant is zeer bloemrijk, ééne plant

brengt somtijds niet minder dan 25 bloemstengels voort, die ieder van 3 tot 6 bloemen dragen. De mannelijke bloemen, die grooter en fraaier zijn dan de vrouwelijke, zijn meestal dubbel zoo talrijk.

Uit alles blijkt dat deze plant een ware aanwinst is.

L., 8—11,—'90.

E. TH. W.

Koude-kas.

Plectranthus fruticosus.

Het zal velen onzer lezers wel bekend zijn dat deze allesbehalve onsierlijke plant vaak werd aanbevolen als een middel tegen rhumatiek; zelfs is er eenige jaren geleden hier te lande een boekje verschenen, vol van

als geneesmiddel tegen rhumatiek al dan niet is, wordt ze door Duitsche bladen in den laatsten tijd zeer aanbevolen als een middel tegen motten, en er is geen reden om de waarheid daarvan in twijfel te trekken; de motten worden door den sterken aromatischen reuk dezer plant verdreven, en dus verhinderd om zich te vermenigvuldigen. Om dit doel goed te bereiken, behoeft men slechts, zoo althans wordt geweerd, nu en dan, — met lange tusschenpoozen, bebladerde takken te leggen op de door motten bezochten plaatsen. In kleederkasten is het voldoende droge bladeren van deze plant neer te leggen. Ook vliegen en muggen schuwen, zoo zegt men, deze plant, en als dit werkelijk het geval is, zou ze gedurende een gedeelte van den

DE ECHTE TREURWILG. (*SALIX BABYLONICA*, L.)

lof over deze plant in dit opzicht. Men beweerde dat het genoeg is eene plant van de *Plectranthus fruticosus* in een kamer, in de nabijheid van de gewone zitplaats van een lijder aan rhumatiek te plaatsen, om dezen daarvan te genezen. Nu, men zegt wel eens den één helpen de pillen, den ander het doosje, den derden het vertrouwen in zijn dokter, en zoo zal het hier ook wel zijn. Intusschen ziet men deze plant nu en dan nog al eens achter de ramen van woonkamers staan, een bewijs dat zoo min het geloof aan dit heilmiddel als de plant zelve verdwenen is.

Daargelaten nu wat deze *Plectranthus*

zomer te Amsterdam, daar waar men van de muskietenplaag te lijden heeft, uitstekende diensten kunnen bewijzen. —

Met het oog hierop zou het toch mogelijk zoo kwaad niet zijn, dat de kweekers zich nog eens goed met hare vermenigvuldiging bezig hielden, en haar te gelegener tijd aanboden. Blijkt ze inderdaad een insectwerende plant te zijn, zoo ware het voor velen een weldaad haar te verspreiden. Ze laat zich uiterst gemakkelijk van stek kweken, en is voor de kamercultuur reeds lang uitnemend geschikt gebleken. Men vijzele echter hare goede eigenschap niet te zeer op, en voege er lietst aanvankelijk het »men

beweert« bij; de ondervinding zal dan wel leeren wat er werkelijk van is. In geen geval is het ondoelmatig een goede kamerplant te verspreiden. W.

Een model-Catalogus.

Onder den titel »een musterhafter Catalog« maakte de heer Schelle, Kön. Universitätsgärtner in Tübingen, in de 21^e af. dezes jaars van Wittmack's *Gartenflora*, de lezers van dat tijdschrift attent op een met buitengewone zorg geredigeerden Catalogus van de firma Aug. Buchner, (Theresienstrasse, 92) te München, en spoorde hij alle belangstellenden aan, dit nuttige boekje, dat voor iedereen tegen toezending van 1 Mark (f 0.60) te verkrijgen is, te ontbieden. Daar ik steeds op elken goeden Catalogus veel prijs stel, maakte ik daar onmiddellijk werk van, en weldra ontving ik dien Catalogus, die mijne nog al hoog gespannen verwachting ver overtreft, zoodat ik het mij ten plicht reken er thans ook onze lezers mede bekend te maken.

Inderdaad weet ik mij niet te herinneren ooit een handelscatalogus zoo uitvoerig en zoo nauwkeurig tevens onder de oogen gehad te hebben. De lezer oordeele zelf.

Het eerste gedeelte, is gewijd aan zaden. Allereerst de groentenzaden met de Duitse namen voorop, dan de Engelsche en Fransche en daar op volgend, met vette letter gedrukt, de Latijnsche namen, welke variëteitsnamen men maar zelden ouder de oogen krijgt; b.v. Blumenkohl oder Carviol, Cauliflower, Chou fleur, Brassica oleracea botrytis cauliflora; — Kopf-Salat, Cabbage Lettuces, Laitues pommées, Lactuca sativa capitata, enz. Onder deze hoofden komen dan de verschillende tuinvariëteiten; zaden van zomerbloemgewassen. Hier volgt achter den meest gebruikelijken Latijnschen geslachtsnaam, de naam der Nat. familie, daarna de Duitse naam, vervolgens de soortnaam, met den auteur en, waar dit te pas komt, een of meer synoniemen, natuurlijk alleen voor zoover die in gebruik zijn, en eindelijk het vaderland: b.v. Bidens (Compositae) Zweizahn. B. atrosanguinea Hort. (Dahlia Zimapani Roest) Mexico; hetzelfde bij de zaden van potgewassen, heesters, grassen, enz.

Dan volgen Rozen, met vermelding van den kweeker, door wien ze gewonnen en het jaar waarin ze in den handel gebracht zijn, en verder gegevens voor cultuur.

Bij de boomen en heesters, bij de vaste planten, bij de planten voor de warme en koude kas, die meerendeels groepsgewijze

zijn ingedeeld, wordt overal ditzelfde stelsel van behandeling streng en met nauwkeurigheid, die bewijst dat de samensteller velerlei bronnen raadpleegde, doorgevoerd.

Om de kroon op zijn werk te zetten, laat hij eindelijk volgen een alphabetische lijst van de verkortingen der auteursnamen, met dezer namen voluit en vermelding van wat ze waren of zijn en waar ze thuis behooren; vervolgens een inhoudsopgave der 19 afdeelingen en onderafdeelingen en eindelijk een alphabetisch overzicht der Latijnsche en Duitse geslachtsnamen in dezen Catalogus voorkomende, welk laatste register alleen tien bladzijden in drie kolommen gedrukt, vult. Het geheele boekje bestaat uit 166 bladzijden, op glad papier, zeer helder gedrukt. Afbeeldingen komen er niet in voor. Dit dunkt zeker den heer Buchner, bij den overvloed van cliché-afdrucken, die de liefhebbers tegenwoordig te zien krijgen, overbodig.

De heer Buchner is mij persoonlijk onbekend en ik kende zelfs tot hertoe deze Münchener firma niet, niettegenstaande ze in dit jaar een halve eeuw bestaat, en dezer kweekerij, behalve uit een uitgebreid terrein, uit 35 kassen en een groot aantal bakken bestaat, en een zeer fraaien winkel met magazijn in de stad heeft. Twee bloemenwagens, van verwarmingstoestellen voorzien dienen voor het transport der planten voor decoratie, enz.

Maar het is niet mijn doel hoog op te geven van eene kweekerij, die ik niet door eigen aanschouwen ken. Ik was slechts eens te München, 1869, en toen wist ik niet van haar bestaan; wat ik thans wilde, is welverdiende hulde brengen aan een man, die moeite noch kosten ontzag, om zoo iets degelijks het bloemenninnend publiek in handen te geven. En de moeite daaraan verbonden was zeker niet gering; 't is een groote opoffering van tijd, die hij zich daarvoor heeft getroost. Het boekje, zoo als het daar ligt, kan velen liefhebbers groote diensten bewijzen en velen kweekers misschien nog grooteren. Ook beschouw ik het niet als handelscatalogus, als zoodanig komt het meer in Beijeren, dan hier in aanmerking. Sticht het hier nut — en dit kan het — dan beantwoordt het, daar houd ik mij zeker van, in dit opzicht zeker aan des schrijvers doel.

Overmaking van dit kleine bedrag per postwissel beteekent niets, en het boekje is het veelvoudig waard. W.

Een tuin van Pampasgras.

In de *Garden and Florist* komt de volgende interessante mededeeling voor: Een belangwekkende kweekerij van Pampasgras vindt men in Anaheim, Californië. Deze kweekerij, ruim vier Hectaren groot, wordt door bijna alle toeristen, die het plaatsje aandoen, bezocht. Dit jaar bedroeg de opbrengst bijna 40.000 pluimen; wanneer de planten, die nu nog jong zijn, gevestigd zijn, wordt de jaarlijksche oogst op ongeveer 100.000 pluimen geschat, die ieder een waarde hebben van 5 Amerik. Centen ($f 0.12\frac{1}{2}$).

Zulk een kweekerij beteekent dus nog al wat.

L., 8—11,—'90.

E. TH. W.

Groote Palmen in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Gelijk wellicht velen onzer lezers bekend is, bezit 's Lands Plantentuin te Buitenzorg wellicht de rijkste verzameling Palmen, de rijkste althans aan schoone exemplaren. Blume, Teysmann, en Binnendijk, ook Scheffer, hadden veel hart voor deze koninklijke planten, en niet minder schijnt dit het geval te zijn, met den tegenwoordigen Directeur en Hortulanus.

Het gevolg hiervan was dan ook dat vele soorten, zorgvuldig verpleegd, tot buitengewone ontwikkeling kwamen.

Hiervan hoorde men van tijd tot tijd, maar toch niet genoeg, om zich er een gezonde voorstelling van te kunnen maken.

Het was daarom een goed denkbeeld van den assistent-Hortulanus, den heer W. G. Lovink, om in *Teymannia* van eenige der grootste exemplaren de afmetingen op te geven. Wel mag het eenigszins bevreemden dat daarbij nog altijd de oude voetmaat gebezigd wordt, maar men heeft dit getal voeten slechts door 3 te deelen, om de vrij juiste Nederl. maat te verkrijgen; wel niet volkomen juist, maar op een halven Meter komt het bij zulke hoogten toch niet aan.

Wij laten daarom zijn opgaven hier letterlijk volgen:

Oreodoxa regia. H. et K. Cuba (Koningspalm) is 92 vt. hoog, een heeft 7 vt. 9 dm. omvang.

Oncosperma filamentosa Bl. 88 vt. hoog, 2 vt. 3 dm. omvang.

Livistona sp. Menado, 87 vt. hoog, 3 vt. omvang.

L. rotundifolia Mart. Java. Sedangon. 81 vt. hoog, 2 vt. 10 dm. omvang.

L. sp. Batjan wokka. 90 vt. hoog, 3 vt. 4 dm. omvang.

Corypha Gebanga Bl. Java. Gebang 85 vt. hoog, 11 vt. 4 dm. omvang.

L. altissima Zoll. Java. Sadang. 80 vt. hoog, 3 vt. omvang.

Cocos oleracea Mart. Brazilië. 77 vt. hoog, 6 vt. 3 dm. omvang.

C. nucifera L. Java. Klapper. 76 vt. hoog, 3 vt. 6 dm. omvang.

Metroxylon elatum. Mart. Ambon. *Klappa oetan*. 75 vt. hoog, 3 vt. 5 dm. omvang.

Syagrus sancona Karst. Nieuw-Granada. 72 vt. hoog, 2 vt. 11 dm. omvang

Actinorhysis calapparia 70 vt. hoog, 2 vt. 4 dm. omvang.

Raphia Ruffia Mart. Madagacar. 67 vt. hoog, 7 vt. 4 dm. omvang; de bladen van deze palm hebben met den bladsteel een lengte van 40 vt.

Attalea speciosa Mart. Brazilië. 62 vt. hoog, 5 vt. 5 dm. omvang.

Elæis guineënsis L. Guinea. 60 vt. hoog, 6 vt. 5 dm. omvang.

Sabal umbraculifera Mart. Cuba. 69 vt. hoog, 6 vt. omvang.

Kentia costata Becc. Nieuw-Guinea. 68 vt. hoog, 3 vt. 5 dm. omvang.

Sabal Palmetto Lodd. 45 vt. hoog, 6 vt. 6 dm. omvang.

Rhopaloblaste hexandra Scheff. Batjan. 63 vt. hoog, 2 vt. 9 dm. omvang.

Phoenix sylvestris Rxb. Ind. or. 54 vt. hoog, 4 vt. 5 dm. omvang.

Cyrtostachys Rendah Bl. 40 vt. hoog, 1 vt. 4 dm. omvang; heeft 12 à 20 zulke planten op één stoel.

Pholidocarpus Ihur Bl. 75 vt. hoog, 4 vt. 10 dm. omvang.

Bactris speciosa. 55 vt. hoog, 2 vt. 2 dm. omvang. W. G. LOVINK.

Druivenkassen.

Naar aanleiding van een schrijven van den heer S. Bleeker in dit blad van 31 Oct. j.l. is dienende:

In het Westland is men ten aanzien der druivenkassen bij enkele tuiniers goed op de hoogte; dit is mij gebleken bij de laatstgehouden veiling van vruchten enz.; door de Vereeniging »Westland« te Naaldwijk, waar ongeveer 200 stuks druivenboomen Black Hamburg (Frankenthaler), werden aangeboden, een en tweejarig; deze boomen beslaan een breedte van 2 tot 5 Meter. Dat ook bovengenoemde de aangewezen soort is voor druivenkassen, ziet daarover *The Gar-*

deners' Chronicle, waarin deze beschreven wordt; in een lezing gehouden, door den heer J. Robers, op de meeting van de Britsche fruitweekers — maatschappij op 11 Sept. 1890, te Brighton. C. M. ROOZENBURG.

De Chrysanthemum-Tentoonstelling, te Amsterdam.

Heden, den 13den November, is deze Tentoonstelling geopend. Zij is volkomen geslaagd. Vijf ruime zalen zijn gevuld met een keur van goed gekweekte planten, bloemen en bloemwerken. Wij stellen ons voor een uitvoerig verslag te geven van deze zoo hoogst belangrijke expositie, waarom wij ons voor heden bepalen tot opneming van het proces-verbaal der jury. Deze was samengesteld als volgt: S. de Beucker, te Antwerpen; I. P. van der Hoeven, te Nieuwer-Amstel; J. K. Budde, te Haarlem; H. J. Kotmann, te 's Gravenhage; G. A. Kuijk, te Arnhem; W. C. van der Laan, te 's Gravenhage; J. Demessemaeker, te Molenbeek, Brussel; J. F. Wilke, te Rotterdam.

LIJST DER BEKRONINGEN.

No. 1. 30 Chrysanthemums, in dertig verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt.

1e Prijs: Gouden Medaille en f 50, toegekend aan No. 3, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

2e Prijs: Gouden Medaille, toegekend aan No. 7, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

3e Prijs: Verguld Zilveren Medaille en f 10.—, toegekend aan No. 5, J. P. van der Laan, tuinbaas van H. K. H. Groothertogin van Saxon Weimar, te 's Gravenhage.

4e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 9, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

5e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 4, Gebr. A. en P. van Kooten, bloemisten, Utrecht.

6e Prijs: Bronzen Medaille, toegekend aan No. 8, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

No. 2. 10 Chrysanthemums in tien verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt.

1e Prijs: Gouden Medaille, toegekend aan No. 14, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

2e Prijs: Verguld Zilveren Medaille en f 10.— toegekend aan No. 16, J. P. van der Laan, tuinbaas bij H. K. H. Groot-Hertogin van Saxon Weimar.

3e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 22, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

4e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 15, Gebr. A. & P. van Kooten, bloemisten, Utrecht.

5e Prijs: Bronzen Medaille, toegekend aan No. 24, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

No. 3. 10 Nieuwe verscheidenheden van Chrysanthemums in bloei.

2e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 29, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

3e Prijs: Bronzen Medaille, toegekend aan No. 30, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

No. 4. 3 Chrysanthemums, in bloei, die zich onderscheiden door ontwikkeling en goede kweeking.

1e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 33, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

2e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 46, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

3e Prijs: Bronzen Medaille, toegekend aan No. 35, J. P. van der Laan, tuinbaas bij H. K. H. Groot-Hertogin van Saxon Weimar.

No. 5. 3 Chrysanthemums, in drie verscheidenheden, op stam gekweekt.

1e Prijs: Gouden Medaille, toegekend aan No. 48, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

2e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 42, Joh. van den Berg en Zoon, bloemisten, Amsterdam.

3e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 49, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

No. 6. 1 Chrysanthemum, uitmuntend door de grootte der bloem.

1e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 57, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

2e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 56, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

3e Prijs: Bronzen Medaille, toegekend aan No. 55, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

No. 7. 6 Witbloemige Chrysanthemums.

1e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 60, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

2e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 66, J. Ruijsenaars, bloemist, Haarlem.

3e Prijs: A. Glijm de Vos, & Co., bloemisten, Utrecht.

No. 8. 60 Afgesneden bloemen van Chrysanthemums in vijftig verscheidenheden.

1e Prijs: Gouden Medaille en f 25.—, toegekend aan No. 78, A. Glijm de Vos & Co., Utrecht.

2e Prijs: Verguld Zilveren Medaille en f 10.—, toegekend aan No. 79, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

3e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 70, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

4e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 80, Jan E. van der Pek Jzn., Bussum.

No. 9. 25 Afgesneden bloemen van Chrysanthemums in vijf en twintig verscheidenheden.

1e Prijs: Gouden Medaille, uitgelooft door de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, toegekend aan No. 93, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

2e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 92, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

3e Prijs: Zilveren Medaille toegekend aan No. 82, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

No. 10. 10 Afgesneden Chrysanthemumbloemen, in 10 verscheidenheden.

1e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 103, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

2e Prijs: Zilveren Medaille, toegekend aan No. 102, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

3e Prijs: Bronzen Medaille toegekend aan No. 100, H. G. Wouters, Tuinbaas „Huize Engelenburg” te Brummen.

No. 11. De schoonste groote Chrysanthemumbloem.

1e Prijs: Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 107, A. Glijm de Vos & Co., bloemisten, Utrecht.

2e Prijs: Zilveren Medaille toegekend aan No. 108, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

3e Prijs: Bronzen Medaille toegekend aan No. 106, Joh. van den Berg & Zoon, bloemisten, Amsterdam.

No. 12. Voor inzendingen van Chrysanthemums,

of bloemen van Chrysanthemums of voorwerpen met bloemen van Chrysanthemums gevuld, afbeeldingen of literatuur betreffende Chrysanthemums worden ter beschikking van de Jury gesteld: 3 gouden medailles; 3 verguld zilveren medailles en / 10.—; 3 verguld zilveren medailles; 7 zilveren medailles en 7 bronzen medailles.

1e Gouden Medaille met toejuicing der Jury, No. 140, J. Ruijsenaars, bloemist, Haarlem.

2e Gouden Medaille, toegekend aan No. 154, Naamloose Vennootschap „Corona”, Amsterdam.

3e Gouden Medaille toegekend aan No. 117, G. van Kuijk, bloemist, Utrecht.

1e Verguld Zilveren Medaille en tien gulden toegekend aan No. 130, Joh. van den Berg & Zoon, bloemisten, Amsterdam.

2e Verguld Zilveren Medaille en tien gulden toegekend aan No. 153, Groenewegen & Co., bloemisten, Amsterdam.

3e Verguld Zilveren Medaille en tien gulden toegekend aan No. 146, A. Glijm de Vos & Co., Bloemisten, Utrecht.

1e Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 197, J. P. van der Laan, tuinbaas bij H. K. H. Groot-hertogin van Saxon Weimar.

2e Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 150, Perron en Co., Amsterdam.

3e Verguld Zilveren Medaille, toegekend aan No. 125, J. C. de Lange, firma H. de Lange, Rotterdam.

1e Zilveren Medaille toegekend aan No. 119, Gebr. A. en P. van Kooten, bloemisten, Utrecht.

2e Zilveren Medaille toegekend aan No. 143, G. C. D. Baron van Hardenbroek van Lockhorst, Jutphaas.

3e Zilveren Medaille toegekend aan No. 129, Joh. van den Berg & Zoon, bloemisten, Amsterdam.

4e Zilveren Medaille toegekend aan No. 121, J. C. de Lange, firma H. de Lange, bloemist, Rotterdam.

5e Zilveren Medaille toegekend aan No. 158, Mevrouw Langelaan—Rutgers, Amsterdam.

6e Zilveren Medaille, toegekend aan No. 123, J. C. de Lange, firma de H. de Lange, bloemist, Rotterdam.

7e Zilveren Medaille, toegekend aan No. 138, mejuffrouw Hendrika M. de Lange, Rotterdam.

1e Bronzen Medaille toegekend aan No. 135, A. B. Bouwman A. Pzn., bloemist, Arnhem.

2e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 118, F. van Velzen Fzn., bloemist, Haarlem.

3e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 109, Ca. Vermeulen, bloemist, Zaandam.

4e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 111, G. Folkertsma, Wormerveer.

5e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 112, J. C. de Lange, firma H. de Lange, bloemist, Rotterdam.

6e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 120, J. C. de Lange firma H. de Lange, bloemist, Rotterdam.

7e Bronzen Medaille, toegekend aan No. 124, J. C. de Lange firma H. de Lange, bloemist, Rotterdam.

Verschillende mededeelingen.

Wij ontvingen het Programma voor eene door het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde te houden jubileum-tentoonstelling, bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van dit Genootschap, en wel op 23—25 April 1891. Vermoedelijk zullen wij wel aanleiding vinden om nader op dit Programma terug te komen.

De Provinciale Staten van Overijssel hebben besloten, het adres van commissarissen der

Maatschappij van Weldadigheid, om een jaarlijksch subsidie voor de »Gerard Adriaan van Swietenschool« om bericht en advies aan Ged. Staten te verzenden.

In de gehouden zitting der Prov. Staten van Friesland is behandeld een adres van Commissarissen der Maatschappij van Weldadigheid te Fredriksoord om een jaarlijksch subsidie tot bestrijding der kosten der Van Swietens tuinbouwschool. Overeenkomstig het voorstel van Ged. Staten werd met het oog op het gemis van opgaven omtrent de werking dier inrichting en de naar aanleiding daarvan te verwachten uitkomst besloten, het adres aan hun college terug te zenden, met opdracht omtrent het verzoek nader te dienen van advies in een volgende vergadering. (Utr. Dagbl.)

De oudste en schoonste exemplaren van Cupressus, die geacht worden in Europa te bestaan, worden gevonden in den tuin van den graaf Justi, te Verona in Italië. Zij hebben een aanmerkelijke hoogte en zijn, volgens de overlevering, 500 jaren oud.

In den Botanischen tuin te Dijon, in Frankrijk staat eene zwarte Popel, (*Populus nigra*) welks onderdom geschat wordt op ongeveer 400 jaar. Hij is 37 M. hoog, zijn stam heeft aan den grond een omtrek van 15 M., men berekent dat deze reusachtige boom 50 M³. hout bevat.

De Duitsche Tuinbouw leed in de afgelopen maand een gevoelig verlies. Op den 14en October toch stierf de ook hier te lande aan velen goed bekende Directeur der »Flora« te Keulen, de heer Julius Niepraschk, die gedurende acht en twintig jaren aan het hoofd dezer schoone inrichting stond, en als een der degelijkste tuinbouwkundigen allerwege hoog was aangeschreven. Een zeer bekwaam en tevens rustig man, won hij veler vriendschap, en die hij zijn vriend noemde rekenden het zich tot een eer.

In het Schwarzwald is de eerste sneeuw gevallen. Ook de Vogeezen toonen witte toppen.

In de Oostenrijksche Alpen heeft het flink gesneeuwd. Te Ischl ligt de sneeuw zdo diep, dat er reeds geard wordt.

De vorige Zondag werden wij hier ook door buien van natte sneeuw verrast.

Onder de talrijke bloemgeschenken, die graaf Moltke op zijn 90sten verjaardag werden toegezonden, trok vooral het geschenk van de stad Keulen de aandacht.

Het was een reusachtige kanonskogel, uit meer dan 10000 viooltjes samengesteld, opgroeiende uit een ruiker *Camellia's*, *Tuberozen*, *Seringen* en *Rozen* en van het uit bloemen vervaardigde stedelijk wapen voorzien.

Bekend mag geacht worden de groote planten- en zaadhandel van Peter Henderson, te New-York. De heer Henderson is in den loop van dit jaar overleden, en zijn zaak blijkt zulk een uitbreiding verkregen te hebben, dat het wenschelijk was er een maatschappij of vennootschap van te maken, werkende met een kapitaal van 500.000 Dollars, dat is niet minder dan $1\frac{1}{4}$ miljoen gulden. Hoofden dezer firma zijn in 't vervolg de heeren Andreas en Peter Henderson en Robert Little.

Een radicaal middel tegen slakken in broeibakken en kassen, is het plaatsen, van kommen of bakjes, tot een centimeter onder den rand met bier gevuld, op de tafels of ingegraven in de run of aarde.

Men zal over de uitkomst verbaasd staan, de slakken komen er van alle kanten gretig op aan en zijn bij menigte te vangen en te dooden.

Model-aanbod van een buitentje van ongeveer 10 Bunders, met alles wat een liefhebber doet watertanden en dat alles voor slechts f 7500!

Onderstaande advertentie kwam in het begin van dezen zomer voor in een der veel gelezen nieuwsbladen.

»Te Koop: Door omstandigheden op een Prot. Dorp, waar Openbare en Bijzondere Scholen en N. H., Chr. Ger. en Ned. Ger. Kerken zijn, een bijzonder aangenaam gelegen en goed aangelegd Buitentje, bestaande uit flink Burgerwoonhuis, bevattende 4 Kamers, Alkoof, Provisiekamer, Keuken, Veranda, Bergplaatsen, ruime Zolders, Schuithuis, grooten Tuin met ruim 60 Vruchtboomen, waaronder zeer fijne soorten, als Vijgen-, Kallebassen-, Jutten- en andere Peren, zoo ook zeer fijne soorten Appelen, Kersen, Perziken, Abrikozen, Pruimen, zeer veel en groote Bessen, Frambozen en Aardbeziën! de Groentetuin beplant met Aardappelen, Doperwtten, Capucijniers, Snij- en Spersieboonen, Bloem- en andere koolsoorten, alsmede alle soorten van Bladgroenten. Voorts veel Hakhout en aangename Waterpartijen. Te zamen groot pl. m. 10 Bunders. Uitmuntende gelegenheid voor Zeilen en Visschen. Zeer geschikt voor Lieden, die stil leven en toch bezigheid zoeken. Koopprijs f 7500. Brieven fr., lett. B D, Boekh. Ranning Eylerts, Schippersgracht, Amsterdam.

In Saksen, Silezië en Oost-Pruisen heerscht de muizenplaag. Dat heeft men trouwens ook meermalen in ons land beleefd. Men is er natuurlijk bedacht op middelen om die kleine knagers uit te roeien met vallen, zwaveldamp, phosphoren barytpillen, strychninetarwe, enz. Wij weten bij ondervinding, dat al deze knusten helpen, maar dat ze veel te wenschen laten, wanneer de toestand calamiteus dreigt te worden. Duizenden muizen in het open veld wegvangen met vallen is niet uitvoerbaar; in de koolzure barytpillen hebben de diertjes weinig trek en zij werken ook slechts zoo lang zij versch zijn; met

phosphorpillen heeft men meer succes, ten minste bij droog weder, maar zij verliezen ook allengs hare kracht door oxydatie en wanneer zij nat zijn geworden onder een regenbui (bij sterken dauw misschien ook) laten de muizen ze onaangetroefd liggen. Strychninetarwe scheen wel zoo goed te voldoen, maar de berichten daarover liepen zeer uiteen. Daarom werd dit nader onderzocht door de firma A. Wasmuth & Co. te Otten- sen bij Hamburg (fabriek van chemische producten ter bestrijding van schadelijk gedierte). Strychninetarwe werd daar bereid met verdun- den alcohol, daarna gedroogd, en, om ze smake- lijker te maken, in »speksaus« gedompeld en met saccharine bestrooid. Toen kon men waar- nemen dat de muizen, onder een glazen stolp, de tarwekorrels voorzichtig pelden, om het in- wendige op te eten zonder er last van te hebben. Niet minder voorzichtig gingen zij met gekneus- de tarwe om. De heeren Wasmuth & Co. kwa- men toen op het denkbeeld om gepelde haver te nemen, die 24 uren lang onder stoom gehou- den, haar zetmeel in dextrose had omgezet; hiermede werd het doel eindelijk bereikt. De muizen eten zulke haver gretig, vooral om de dextrose. Daarbij behoort nu nog een toestel, uitgevonden door den heer Hermann Kretsch- mar, te Grumbach bij Wilsdruff (Saksen), waar- mede men 1 kilo strychninehaver over duizend gaten verdeelen kan, zonder dat andere dieren er gevaar bij loopen.

Het kan voor de boekweit zijn nut hebben, daarvan nota te nemen. De firma Wasmuth staat kosteloos monsters dezer haver af aan landbouwverenigingen, welke er om vragen. Berichten van sommige groote grondeigenaren in de oostelijke provinciën luiden zeer gunstig.

Vraagbord.

No. 776. Gaarne zou schrijver dezes inlich- ting ontvangen aangaande het kweken van gekleurde Dracaena's. Hij ziet daarvan allerwege prachtige planten en zelf is hij er nooit in kunnen slagen, door eigen kweeking, forsche planten en goed gekleurd te verkrijgen.

D.

Correspondentie.

W. J. N. L., te V. Is reeds in 't vorig nummer opgenomen; wij sullen Uwe verdere mededeelingen gaarne ontvangen.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 45, van 8 November.

Officieel gedeelte: Vergaderingen der Vaste Commissiën. — Bibliotheek.

Niet Officieel gedeelte: Warme Kasplanten: Anac- tochilus. — Orchidaceën: Satyrium. — Koude Kas- planten: Pittosporum Tobira. — Vollegrondplanten: Het oculeren der Rozen. — Chrysanthemum'a. — Arundo Donax L. — Elk wat wils: Voor den kleinen Liefhebber. — Paeonia herbacea. — Boekbeoorde- ling. — Litteratuur. — Veralagen van Vergaderin- gen. — Ingezonden. — Tentoonstellingen. — Prijs- couranten.

Voorhanden bij den Boekh.
M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE Ehre vom Baumschnitt,

VON
Dr. ED. LUCAS.
Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage
VON
FR. LUCAS,
mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.
Preis fl. 3.80.

ANLEITUNG ZUR Landschaftsgärtnerei,

Bearbeitet
VON
H. GODEMANN.
Preis fl. 1.85.

DIE Blattpflanzen UND ihren Kultur im Zimmer,

VON
Dr. LEOPOLD DIPPEL,
Dritte Auflage.
Mit 34 in den Text einge-
gedruckten Holzschnitten.
Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER 1280
Zimmergärtnerei,
von **M. LEBL.**
Preis fl. 1.80.

**ILLUSTRIERTES
GARTENBAU-LEXIKON,**
Zweite, neubearbeitete Auflage,
herausgegeben von
Th. RÜMPLER,
Generalsekretär des Gartenbau-
Vereins in Erfurt.
Mit 1205 in den Text gedruck-
ten Holzschnitten.

Oranje Krulschillen.
Prijsofgave en Monsters
gevraagd. Adres, onder lett.
E D, Algemeen Advertentie-
Bureau A. D. LA MAR AZN.,
N. Z. Voorburgwal 266, te
Amsterdam. 1281

Prima Natuurboter.
Gegarandeerd zuivere eerste
soort Grasboter, 4 Kilo
f 5.—, zendt franco Rembours
G. JAGER,
1282 Vledder bij Steenwijk.

IETS ZELDZAAMS.
Drie jonge Patrijzen te
koop, 2 Hennen en 1 Haan,
volwassen en tam, door een
kip uitgebreed. Prijsaanbie-
ding Postkantoor Grootebroek,
letter P. 1284

NIEUWE APPELGELEI
wordt in een Bus, inhoudende
2 Kilo, franco verzonden, na
ontvangst van Postwissel groot
f 2.—, door J. v. d. BERG. te
Alkmaar. 1283

Gelderland.

TE KOOP: Een Buitenplaats,

met sierlijk aangelegden, groo-
ten lommerrijken Tuin, waarin
allerhande Fruit: sinnen Moes-
tuin en eene menigte goeddra-
gende Lei-, Sier- en Vrucht-
boomen. Het gemakkelijk inge-
richt Heerenhuis met Veranda
en Balcon bevat 9 Kamers, enz.
Franco te bevragen letter S 10,
bij de firma J. E. KLOOSTER-
MAN, Boek- en Papierhande-
laar te Nijmegen. 1285

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers.
BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.
Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

AANBIEDING VAN ADIANTUMS.

(Maidenhair, Chevelure de Venus, Frauenhaar, Venushaar.)	
AETHIOPICUM	f 0.30
CAPILLUS-VENERIS	> 0.30
» » GRANDE	> 0.40
CHILENSE	> 0.30
CENCINNUM LATUM	> 0.60
CUNEATUM	> 0.30
» » GRANDICEPS	> 0.60
DECORUM	> 0.40
DOLABRIFORME	> 0.40
EXCISUM MULTIFIDUM	> 0.60
FRAGRANTISSIMUM	> 0.50
FULVUM	> 0.25
GRACILLIMUM	> 0.50
HISPIDULUM	> 0.25
INTERMEDIUM	f 1.—
LATHOMI	> 0.40
LEGRADEI	> 0.50
MACROPHYLLUM	> 0.80
MONOCHLUMYS	> 2.—
MOOREI	> 0.50
PACOTTI	> 0.60
PEDATUM	> 0.50
SCHIZOPHYLLUM	> 2.—
SCUTUM	> 0.30
ST. CATHERINAE	> 1.—
VERSAILLENSIS	> 1.—
WEIGANDI	> 0.40

1286 Van allen worden flinke planten geleverd.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1265

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Heden verscheen en is alom Verkrijgbaar:

de PROEFAFLEVERING van 't VERVROEGEN VAN Vruchten en Groenten,

NAAR

W. HAMPERS HANDBUCH DER FRUCHT- UND GEMUSE TREIBEREI,
Bewerkt door G. A. KUIJK,
Bloemkweeker te Arnhem.

Met 32 Afbeeldingen.

Prijs compleet pl. m. 230 pag. druks f 1.90, op aanvraag worden proefexemplaren gezonden. G. M. MAROKELBACH, Uitgever, BOLSWARD. 1266

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1267

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1268

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 8 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1269

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Voorhanden bij den Boekh
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

THE

Chrysanthemum

ILLUSTRATED NUMBER

OF THE

Gardeners' Magazine.

CONTENTS:

The later history of the Chrysanthemum.

Portraits of living celebrities of the Chrysanthemum connection.

The emperor of Japan's Chrysanthemums.

Evolution of the Chrysanthemum.

The great spidermum or karakwini (From a Photograph).

The centenary show at Ghent.

AND A

Bibliography of the Chrysanthemum. 1270

Prijs 40 Cent.

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1271

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is a f 4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1272

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland.

JE MAINTIENDRAI

N°. 47. VRIJDAG 21 NOVEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 2 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct. 1000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
„Corona”,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 1287

Kunst en Smaak.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma REDEKER & Co.,
Amersfoort. 1288

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1289

DRUIVENBOOMEN.

Te bekomen druivenboomen, beslaande een breedte van 2 tot 4 Meter, de echte Black Ham-burgh (Frankenthaler), prijs per stuk f 1.50 franco aan huis f 2.—, bij de firma S. VAN RUTTE, te Naaldwijk. 1290

BOOMKWEKERIJEN.
C. ESCHWEILER.
Oudenbosch.

Sier- en Woudboomen, Treurboomen, Klimplanten, Sierheesters in pyramide- en struikvorm, Groenblijvende Gewassen, Planten om in bloei te trekken, Vruchtboomen, Rozen, Bosch- en Haagplantsoen, Conifeeren.

Prijscourant op aanvraag. 1291

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN. Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,
Kweekerij TOTTENHAM, 1291
DEDEMSVAART.

ALS TUINNAN

biedt zich aan iemand van de P. G., middelbaren leeftijd, bekwaamheid bezittende voor het geen verlangd wordt, brieven onder lett. A B, bij den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1292

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fonteynen en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz.. Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau GEVEKE & Co., Amsterdam.

Zie Sempervirens No 34.

 Een Bloemistzoon, 23 jaar, volkomen in staat de leiding van een Bloemenwinkel op zich te nemen en te administreeën, zoekt als zoodanig plaatsing.

Franco brieven met conditiën, onder letter G, aan den Uitgever M. M. OLIVIER, 70 Rokin, Amsterdam. 1298

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1299

NEDERLANDSCHE Stoom-Vruchtensapfabriek Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1300

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZON, J DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

Voorhanden bij M. M. OLIVIER, Boekhandel., Rokin 70, Amsterdam:

Liste descriptive des Chrysanthèmes d'hiver,

par
O. DE MEULENAERE.
Prix fl. 1.25.

Culture du CHRYSANTHEME,

par 1301
V. CUVELIER,
avec gravures sur bois.
Prix 75 cents.

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel groot f2.—, door J. v. D. BERG. te Alkmaar. 1302

GROENEWEGEN & ZON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM 1803

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

VERSCHEENEN:

SUPPLEMENT OP HET HANBOEK

tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEEREN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.

Prijs 10 cent.

 De prijs van het Handboek met Supplement is thans f2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1304

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caoutchoucfabriek van POMPE & Co., te Amsterdam, levert prima CAOUTCHOUC VLOERMATTEN in diverse maten.

Dessinboek franco op aanvraag. Winkeliers rabat. 1305

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel à f1.80, zend ik franco 4½ K.G. Winter-Vijgenperen.

W. WILLEMSE.

Dodewaard.

1306

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN
G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nra. f2.—, franco door het geheele Rijk. 1307

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste soort Grasboter, 4 Kilo f5.—, zendt franco Rambours G. JAGER, Vledder bij Steenwijk. 1308

SEMPER VIRENS.

No. 47.

VRIJDAG 21 NOVEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Drie Treur-Iepen. — Een bruidsbouquet en nog iets, met een afbeelding. — Dubbelbloemige *Tropaeolum's* voor winterbloei. — *Stephanophysum longifolium*. — Uit de bergstreken van Indië, VIII. — Ingezonden: Nog een druivenkassen, enz. — Het *Chrysanthemum*-feest te Amsterdam. — Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde. Vergadering der vaste Commissiën, op Woensdag 12 Nov. ll. — Boekaankondiging. — Verschillende mededeelingen.

Drie Treur-Iepen.

EEN der fraaiste boomen in den Leid-schen Akademietuin is zonder twijfel de groote Treur-Iep, die, op het plein voor de achzijdige kas, steeds den bezoekers van den Hortus in den zomer een aangenaam en zeer gewaardeerd lommer biedt, zoodat de bank die er onder staat, van het vroege voorjaar tot laat in den herfst op fraaie dagen maar zelden leeg staat.

Kan deze boom in monumentaal voorkomen niet wedijveren met den wijd en zijd bekenden grooten Treurbeuk, dicht bij de Victoria-kas, in regelmatige schoonheid wint hij het weer van dezen, in zwaarte van den stam staan ze ongeveer gelijk, terwijl, als mijne berekening niet zeer onjuist is, de Iep ouder is.

Deze boom is hier gecatalogiseerd als *Ulmus americana pendula*; ik zou er echter geen eed op durven doen dat deze soortnaam juist is; de één zegt ja, de ander betwijfelt het, en als men weet welk een schromelijke verwarring er in de nomenclatuur der Iepen heerscht, zal men zich er niet over verwonderen, dat dit maar niet door een machtwoord is uit te maken. Het beste is nog, zoover het niet bepaald met de wetenschappelijke diagnosen in strijd is (en deze stemmen ongelukkig ook niet altijd overeen), de namen te behouden onder welke zij 't meest algemeen voorkomen, daar men anders gevaar loopt de verwarring nog grooter te maken.

In den zomer gelijkte deze boom, op een afstand gezien, een wel niet zeer hoogen, maar breedten groenen koepel, en dit karakter behoudt hij, ook als men er vlak voor staat.

Vroeger was hij door andere boomen vrij dicht omringd; één voor één hebben die echter voor hem moeten wijken, het eenige middel om een fraaien en krachtig groeien-

den boom goed tot zijn recht te doen komen. Alleen aan het Zuid-Oosten heeft hij een anderen zeer fraaien boom in zijn onmiddellijke nabijheid. Dezen echter moet hij dulden; 't is een fijnbladerige Beuk (*Fagus sylvatica asplenifolia*), in zijn soort niet veel minder fraai; een statige piramide, waarvan het jammer is dat hij niet volkomen vrij staat.

Inderdaad kan deze Iep, een kleine veertig jaren geleden reeds een groote boom, als type beschouwd worden van een fraaien treurboom, inzonderheid voor groot terrein. Ik heb hem daareven eens gemeten, en dit gaf de volgende getallen.

De wildstam (de voet tot op de plaats der duidelijk herkenbare enting), die, een Meter boven den grond, een omtrek heeft van 1.60 Meter (dus een middellijn van 53 cM.), is tot aan de plaats der enting 2.60 M. hoog, terwijl de geheele boom ruim 6 Meter hoog is. Zware armen splitsen zich in alle richtingen in een aantal takken, die weder vertakt, tot op den grond zouden reiken, als ze niet jaarlijks tot op pl. m. 1 Meter van den grond ingekort werden.

Staat men er onder, dan maakt het geheel den indruk van een hoog, zeer dicht, maar toch luchtig koepelgewelf, niet zóó dicht echter dat het er donker onder is, zoodat men zich er veel aangenamer onder gestemd voelt, dan onder een dichten, maar donkeren Treur-Esch. De oppervlakte, welke de kroon beslaat, heeft een omtrek van 27 Meter, een diameter dus van 9 Meter.

Toen ik dezen boom het eerst leerde kennen, stond er een cirkel omheen van zoogenaande Iepeveeren, die vrij hoog opgeschoten waren, en dus den lengtegroei der nederhangende takken belemmerden. Ook was, dank zij het naïeve stelsel, hetwelk hier gedurende een jaar of wat werd gehuldigd, dat men namelijk de boomen volstrekt niet moet snoeien ¹⁾, een aantal takken recht

¹⁾ Er is zeker niets, waaruit duidelijker blijkt hoe zeer de theorie, wanneer ze niet door ervaring ter zijde gestaan wordt, in de praktijk kan falen. Laat een boom groeien gelijk zijn natuur dit mede brengt, vermink hem niet door hem jaarlijks zijn jonge takken te benemen; het spreekt toch van zelf dat hij dan het beste tot zijn recht komt, en zich in zijn

opgegroeid, zoodat de boom vrij wel op het punt was om zijn karakter als treurboom te verliezen. Ook wist ik, toen het bleek dat dit beginsel niet was vast te houden, niets spoediger te doen, dan die heesterachtige Iepen op te ruimen en al het rechtop groeiende hout, deels reeds vrij dikke takken, er uit te doen hakken, tevens de hangende takken goed inkortende.

Den boom werd op die wijze een heel pak uitgetrokken, maar in de cultuur en in die der boomen inzonderheid, geldt ook het spreekwoord »aux grands maux les grands remèdes«, 't welk men gewoonlijk vertaalt met ons: »zachte nieesters maken stinkende wonden«, en, keek men ook aanvankelijk wat vreemd op, toen die boom, nog kort geleden zoo rijk aan takken en zoo gezellig door lagere heesters omgeven, daar nu zoo kaal en geplunderd alleen stond, eer twee jaren verder waren bleek het reeds duidelijk dat er van toen af maar de hand aan moest gehouden worden, om hem krachtiger en fraaier te doen worden dan men zich aanvankelijk kon voorstellen. En zie hem nu eens!

Voor treurboomen — dit in het voorbijgaan — zijn twee dingen noodzakelijk: eerstens dat ze geheel vrij staan, en voorts dat ze jaarlijks met eenige zorg onderhouden worden. Ook de oudste boom kan daar niet buiten.

Nog een paar andere Treur-Iepen wil ik bij deze gelegenheid recht doen wedervaren, daar ze zeker als Treurboomen zeer verdienen in aanmerking te komen. Het zijn twee variëteiten van de zoogen. Berg-Iep (*Ulmus montana*), die door sommigen ook *Ulmus scabra* wordt genoemd, namelijk *Ulmus*

ware schoonheid zal ontwikkelen". Zeker dit klinkt heel aardig, maar in de praktijk is het toch heel wat anders. Treurboomen b.v. zijn in den regel (enkelen, bijv. de Treurwilg en sommige Berken, uitgezonderd) toevallige uitzonderingen, die alleen door enting in stand kunnen gehouden worden. Meestal hebben ze een sterke neiging om weer tot den oorspronkelijken, rechtop groeiende vorm terug te gaan; dit blijkt uit verscheidene takken, die volstrekt geen aanleg toonen om te gaan hangen, maar die stevig zijn en rechtop groeien. Laat men hier aan de natuur vrij spel, dan, zeker, zal men den boom plezier doen, maar hij zal aan die rechtopgroeiende takken zoo veel goed doen, dat er niet of te weinig meer overschiet voor de nederhangenden, die dan ook gaandeweg sterven. Hier faalt die theorie dus op in 't ooglopende wijze.

En voor gewone boomen en heesters is ze evenmin geldig. Voor boomen in groote parken, die volkomen vrij staan en ruimte genoeg hebben gaat die regel op, ook voor vele heesters, die in hetzelfde geval verkeerden. Voor gewone tuinen zou ze slechts leiden tot wildernissen.

montana pendula en *U. montana serpentina*.

Van de eerste heb ik hier een kloeken, ofschoon nog jongen kroonboom, van den andere een eenzijdige — ja, hoe zal ik zeggen: een eenzijdige piramide, maar dat zou onzin zijn, laat het dus een eenzijdige treurboom heeten.

De ontwikkeling van de *Ulmus montana pendula* is inderdaad zeer fraai, daar die aan regelmatigheid niets te wenschen overlaat en van een kroonboom met hangende takken wenscht men dit. Deze jonge boom met een stam van ruim 2 Meter hoogte en 10 cM. dikte, moest verleden voorjaar verplant worden. Nu, daar was hij nog niet te oud voor, maar ik had gaarne dat hij het er zoo goed mogelijk afbracht. Hij werd met meer dan gewone omzichtigheid behandeld, en het was een lust hem in den zomer te zien met zijn kroon van 2 Meter diameter. Waren de bladeren mogelijk een beetje minder talrijk, misschien ook iets kleiner dan gewoonlijk, niemand kon toch eenigen stilstand aan hem zien, en hij strekte de zeer in 't ooglopende plek waar hij stond, van het eerste oogenblik dat de knoppen beginnen te ontbotten, tot sieraad.

In het vroege voorjaar van dit jaar wemelden de takken van dichte bundels bloempjes, weldra vruchtjes, zóó dicht, dat de kroon een gesloten schaduw afwierp, en het, op een afstand gezien, scheen alsof hij reeds volop in jong blad stond. Nu, kaal werd hij dan ook niet meer, want nog waren de vruchtjes op verre na niet afgevallen, toen de bladeren zich reeds ontplooiden. Hij toonde zich dus een echte voorjaarsbode.

De goed hangende takken zijn betrekkelijk stevig, de bladeren groot en donkergroen, daarbij veel scherper nog op het gevoel dan die van den gewonen Iep. Geen enkele tak groeit onregelmatig uit, of op; bijna zou men kunnen zeggen dat ze in stevigheid, lengte en houding allen aan elkaar gelijk zijn.

Op een vooruitspringend punt, of in een groot grasveld maakt deze treurboom ongetwijfeld een zeer goed effect, maar ook voor kleiner terrein, daar, waar men een zindelijken, fraaien boom wenscht om: onder te zitten, zal hij zeker goed op zijn plaats zijn.

Wanneer men de takken aanvankelijk wat intopt, om het hoofdtakgestel dichter te maken, en men, wanneer ze een zekere lengte bereikt hebben, ze door een ijzeren ring ophoudt, zal men zeker een dicht en fraai loofgewelf verkrijgen, dat men, zoodra het een voldoende uitgebreidheid heeft verkree-

gen, wijs zal doen jaarlijks behoorlijk in te korten. Opgaande takken schijnt deze variëteit niet te maken; mochten die eventueel verschijnen, 't geen altijd zeer goed mogelijk blijft, dan zal men weldoen ze in het eerstvolgende voorjaar zoo dicht mogelijk bij den ouderen tak of den stam, waar ze uit kwamen, af te snijden. Men bedenke wel dat de hoogste takken steeds de meeste sappen tot zich trekken, in gevallen als dit natuurlijk ten nadeele der lagere. —

Een heel ander voorkomen heeft — hier althans — de *Ulmus montana serpentina*, die met hetzelfde recht *pendula* zou mogen heeten. Ook deze boom wordt door hen, die hem kennen, zeer gewaardeerd. Wordt hij op hoogstam geënt (denkelijk doet men het ook wel) dan zal hij ook wel een keepelvorm aannemen, maar denkelijk niet zoo regelmatig als de *pendula*, en daarom schijnt hij voor een onregelmatigen vorm beter geschikt. Ook hiervan moest in dit voorjaar een veel zwaarder exemplaar dan de daareven genoemde, hier verplant worden, maar deze gaf aanvankelijk minder hoop op een goeden uitslag; immers tot ver in Juni bleef hij volstrekt bladerloos. Toen echter kwam er leven in, en in September stond hij betrekkelijk goed in blad. Deze is geheel éézijdig, evenals dit veelal niet den *Treurbeuk* het geval is, en daarom bijzonder geschikt om aan sommige partijen een echt schilderachtig voorkomen te geven. Zijn takken hangen laag naar beneden en hebben een eenigszins heen en weer gebogen, men zou zeggen een slangachtig voorkomen, niet genoeg echter om den naam volkomen te wettigen. Dit doet nu echter weinig ter zake, als de boom maar goed is.

Dr. Dieck, die tot hen behoort, die aan den soortnaam *scabra* de voorkeur geven, voegt, in den *Catalogus* van zijn *Arboretum* te Zöschen, bij Merseberg, achter den naam *Ulmus scabra serpentina*, *Ulmus scampstoniensis* als synoniem, terwijl deze laatste naam in den *Catalogus* der *Muskauer Baumschulen* afzonderlijk vermeld wordt.

In zijn *Arboretum muscaviense* beschrijft Petzold de *Ulmus scampstoniensis* mede afzonderlijk, er bij voegende dat Loudon dezen Iep, die van Scampston, in Yorkshire, afkomstig schijnt te zijn, als een variëteit van *scabra* beschouwde, met welke meening hij zich echter niet kan vereenigen. Het schijnt dus dat Dr. Dieck ten onrechte dezen naam als synoniem bij *U. montana serpentina* voegde, in welken twijfel ik nog versterkt wordt door hetgeen Petzold nog laat volgen.

Als *U. scampstoniensis pendula*, zegt hij, ontvangen wij uit de Travemünder Baumschulen een Iep met fraaien, hangenden habitus, die echter van onze *U. montana pendula* nauwelijks te onderscheiden is.

Deze zal denkelijk de hier bedoelde zijn.

Om echter door die namen niet van de wijs gebracht te worden, zal het, gelijk ik boven reeds opmerkte, verkieslijk zijn zich te houden aan die, waaronder ze in onze kweekerijen voorkomen. W.

Een bruidsbouquet en nog iets.

(Met een afbeelding.)

In het laatste nummer van het *Weekblad voor Bloembollencultuur* wordt gezegd dat wij onlangs als ons gevoelen te kennen gaven dat de tuinbouw ten onzent alleen behoorlijk voor den dag kan komen, waar het bol- en knolgewassen geldt. Indien wij iets geschreven hebben, waaruit men dit zou kunnen opmaken, dan hebben wij het zeer zeker zóó niet bedoeld. Als we ons niet vergissen, dan wenschten wij te doen uitkomen dat het zwaartepunt van onzen handel in tuinbouwvoortbrengselen, met het buitenland, voor een overwegend groot deel gezocht moet worden bij de bol- en knolgewassen. Wij konden en mochten toch niet voorbijzien wat op allerlei ander gebied gedaan wordt. Hebben wij er niet, misschien tot vervelens toe, op gewezen van hoeveel gewicht voor ons land de boomkweekerijen en zaadteelderijen zijn, die evenzeer op belangrijke cijfers van uitvoer kunnen wijzen?

In onze havensteden trekken de overgrootste stoomschepen, die aanzienlijke ladingen af- en aanvoeren, naar en van de verst afgelegen deelen van den aardbol, het meest de aandacht, maar het zou verkeerd zijn, en van weinig doorzicht getuigen, de binnenlandsche scheepvaart voorbij te zien.

In het tuinbouwwak onderschatte men evenmin al wat dienstig is om de producten te brengen in de handen der verbruikers. Ook zie men niet voorbij, dat onze bloemisterijen voor een groot deel, zooal niet met de grootste, dan toch met de beste, uit het buitenland kunnen vergeleken worden.

Maar planten zijn nu eenmaal ongeschikt om verre reizen te maken en indien afstanden al geen overwegend bezwaar opleveren, dan drukken toch de kosten van vervoer te zwaar op de prijzen.

Wij hebben het meermalen uitgesproken en herhalen bij deze gelegenheid, dat de hedendaagsche kweeker zijn afzet moet vinden, niet bij de eigenlijke groote plantent liefhebbers, maar bij de groote menigte van

verbruikers, die zeer eigenaardig wel eens kleine liefhebbers genoemd zijn.

De liefhebbertij voor planten heeft opgehouden het privaatdomein te zijn van eenige weinige bezitters van groote verzamelingen, maar heeft zich, met de toegenomen beschaving, uitgebreid in een mate, die ons verbazen zou, indien deze verandering niet zeer geleidelijk ware ontstaan.

Daartoe hebben de tentoonstellingen medegewerkt, maar niet minder ook de bloemenwinkels en de kleinere bloemisterijen.

Een groot deel van wat de kweekertijen, zoo groote als kleine opleveren, wordt door de bloemenwinkels gebracht in de handen der consumenten. Zonder dezen — en hun bestaan dagteekent toch slechts van twintig of dertig jaren geleden — zou men zich het bloemistvak bezwaarlijk kunnen denken. Even goed kan men zich een groote stad voorstellen zonder tram.

Wanneer wij dus nota nemen van hetgeen door bloemenwinkels gedaan wordt, dan is dit geenszins een overtollig werk, dat men ook zou kunnen nalaten, integendeel wij zijn er toe verplicht, indien wij wenschen dat de inhoud van ons blad een beeld zal geven van den hedendaagschen tuinbouw.

Onze afbeelding stelt niets anders voor dan een bruidsbouquet, naar den hedendaagschen smaak gemaakt.

Binnen kort hopen wij meer zulke voorwerpen te laten zien en dan tevens te zeggen wat ons aandrijft de bouquetbinderij opnieuw ter sprake te brengen.

Koude-kas.

Dubbelbloemige *Tropaeolum's* voor winterbloei.

Een bloemenkas krijgt eene geheel ander aanzien, wanneer men, langs de kistingen en tabletten, hangplanten aanbrengt. Algemeen worden daarvoor gebruikt de verschillende *Tradescantia's*, *Panicum variegatum* en meer dergelijke. In den zomer kan men in de koude en gematigde kassen met voordeel daarvoor de *Thunbergia alata* gebruiken. In kleine potjes verspeend, en daarin gelaten, zullen ze, wanneer men ze in den beginne geregeld leidt, spoedig een fraaien dichten rand vormen. Ze gaan dan den geheelen zomer door met bloeien en groeien, vooral wanneer ze gelegenheid vinden om door den pot heen of er over heen in oude run der kistingen te wortelen. We gebruikten ze dezen zomer rond een kisting welke met *Caladium's* was gevuld.

In kleine stekpotten gelaten, namen ze hoegenaamd geen ruimte in en vormden een aaneengesloten rand, die de aandacht van alle bezoekers trok. Op dezelfde manier is er thans een rand van dubbelbloemige *Tropaeolum's* om een partij winterbloeiende *Begonia's* en andere bloeiende planten. In Augustus gestekt van moederplanten, die in den vollen grond waren uitgeplant, kwamen ze begin October met diezelfde stekpotjes in de gematigde kas, waar ze zich spoedig krachtig ontwikkelden en nu volop bloemen verschaffen, zonder veel plaats in te nemen. Voor bouquetwerk zijn ze van groote waarde.

Frederiksoord.

S. BLEEKER.

Warme- en gematigde-kas.

Stephanophysum longifolium.

Welk een verscheidenheid van planten geeft ons niet de Familie der *Acanthaceae*. Zijn het voor het meerendeel sierlijke bladplanten der warme kas als *Graptophyllum Nortoni*, *Sanchezia nobilis*, talrijke soorten van *Eranthemum*, *Fittonia's* enz., ook vinden we er zeer gewaardeerde bloeiende geslachten onder. Denken we slechts aan de *Thunbergia alata*. De hier bovengeplaatste plant verdient in even groote mate de aandacht der bloemenliefhebbers. Zijn de *Thunbergia's* alom bekend, geheel iets anders is het met de *Stephanophysum* (*Eranthemum*) *longifolium*. Bij de meeste kweekers vindt men hem niet eens in de prijscouranten vermeld. Het is een heestertje der warme of gematigde kas, dat voortdurend bloeit met prachtige helder roode bloempjes. Vooral in den winter trekt het aller aandacht. Deze *Stephanophysum* heeft slechts een gebrek, namelijk dat hij spoedig te hoog opgroeit, deze fout is echter niet groot. Planten toch, die we hier aan den tuinbouwschool eenige maanden geleden flink terug sneden, staan thans weer in vollen bloei. Ze zijn zoo mildbloeiend, dat ze zelfs in kleine stekpotjes reeds met die lieve bloemen overdekt zijn. In bouquetwerk gebruiken we ze herhaaldelijk, ze leenen zich daarvoor zeer goed. We zouden haar zelfs niet achter stellen bij den bekenden winterbloeiër *Centropogon Lucyanus*. Des zomers kunnen ze in de kas blijven of op een beschutte plaats in den vollen grond worden uitgeplant met de zooeven genoemde *Centropogon*.

Frederiksoord.

S. BLEEKER.

Uit de bergstreken van Indië.

VIII.

Zooeven *Sempervirens* van den 8en Augustus in handen krijgende, vind ik daarin een vraag van den heer K., betreffende *Sanchezia nobilis*, waarover ik gaarne het mijne wilde medeelen, hoe deze fraaie plant zich op Java gedraagt. Men ziet haar in de tuinen der groote steden nog al eens een enkele maal, doch slechts zelden zag ik dáár wezenlijk schoone exemplaren ervan. Wat men hier voor een *Sanchezia* schoon noemt, dat bewijzen in de bergstreken de 6 tot 7 voet hooge planten, die eenigszins vrij geplaatst in de luwte van boomen (niet er vlak onder), waar ze toch volkomen van de zon genieten kunnen, en welke men voorbeelden van cultuur zou noemen ¹⁾, zoo schoon gelijkmatig ontwikkelen zij zich, rond en dicht bebladerd en aan de toppen der takken prijkend, tot tweemaal 's jaars en meer zelfs, met hare heerlijke gekleurde bloeiwijzen, die op een afstand zich min of meer voordoen als scharlakenroode pluimen van 1½ dM. waarmede de plant met bijna geregelde tusschenruimte bedekt is. Komt men de plant nabij, dan ontwaart men 't fraaie wit der helmknoppen, die scherp tegen 't rood der om hunne as geplaatste bloempjes uitkomen. Toen ik dit gewas voor 't eerst zag in een tuin te Soerabaya, kerkende ik het, omdat het daar niet prijkte met zijne bloemen, en ofschoon reeds schoon te noemen met zijn mooie bonte bladeren, herinnerde deze plant mij terstond aan de warmekas exemplaren uit Holland; maar de bovengenoemde groote, zware, bloeiende planten, welke vooral zoo bijzonder uitmunten in den tuin van het paleis des Gouverneur-Generaals te Tjipanas (op een hoogte van 1040 M, boven de zeeoppervlakte), dat kon immers *Sanchezia nobilis* niet zijn, dacht ik aanvankelijk. Het bleek bij nader beschouwing spoedig genoeg, dat ze het wel degelijk waren en hieruit blijkt, en dit kan den heer K. (zie *Sempervirens* t. a. p.) belang inboezemen, dat deze planten in een zoo koele luchtstreek als deze, overeenkomende met die der landen van den gematigten gordel in Europa, 't weligst tieren. Hetzelfde zal dus kunnen voorkomen in Zuid-Frankrijk, en zoo kan zij een gunstigen zomer in ons vaderland ook wel buiten verblijven. Dat de proef ook gelukte in den ongunstigen zomer van 1890, blijkt uit het

medegedeelde door den heer M. Toch is 't plaatsen van eenige exemplaren in een mozaïekrand nog niet voldoende; men zou eens moeten beproeven er zware alleenstaande planten te kweken, of haar te behandelen als de *Musa Ensete*, waarschijnlijk dat men met wat gunstige warmte er wel zoude komen, en 't zelfde effect zou verkrijgen, 't welk onze sub-tropische tuinen opleveren. —

Alvorens verder te gaan, moet ik een twijfel wegnemen, welke gerezen is naar aanleiding van een vorig schrijven over *Cyphomandra*, onder 't motto: »een overheerlijke vrucht«. De geachte Redactie van *Sempervirens* stelde daaronder eene noot, waarin zij hare bevinding over deze Solanee mededeelde. Het is werkelijk ook de *C. betacea* in dezen brief door mij bedoeld, doch eerlijk gezegd onderstelde ik, dat deze dankbare planten, in eene gematigde kas uitgeplant in den vollen grond eener kisting, het wellicht wel zouden willen doen. Bij eene proefneming zoude men zeer moeten letten op 't gedeeltelijk afnemen van losse ramen bij warm weder, terwijl men bij ongunstig, gnur weer, de temperatuur door een stookkachel in zijne macht zoude moeten hebben. Vooral voor hen, die niet tegen de kosten van 't inrichten van eene kas tot zulk doel behoeven op te zien, zoude eene proef zeer zijn aan te raden. Uit de vele gunstige berichten over het klimaat der bergen, en mededeelingen van particulieren en vrienden zouden men allicht tot de conclusie kunnen komen, dat de bergen van het eiland Java op gronden daartoe geschikt, een vruchtenland bij uitnemendheid zijn, o. a. geschikt voor alle vruchtsoorten van den gematigten gordel. Niets is echter minder waar; er zijn vruchten, die in de bergstreken van 3 tot 5000 voet uitstekend gedijen, doch er zijn er evenwel, wier cultuur men, na vergeefs pogen, opgaf. Er zijn er die sedert jaren in deze streken beproeven goede meloenen te kweken, doch in de meeste gevallen mislukt deze teelt geheel, door nadeelige omstandigheden, als slechten grond, gepaard aan te groote kostbaarheid der rundermest, welke laatste men in sommige oorden zelfs in 't geheel niet kan krijgen, vooral daar, waar of de veestapel nihil is, of de inlandsche landbouwers der dichtat bij zijnde dessa den mest zelf gebruiken, in welk geval zij ze voor geen geld afstaan of zóó duur, dat men de proefneming te kostbaar kan noemen. Het spreekt van zelf, dat dit maar een voorbeeld uit de honderd is; er staan gunstige gevallen tegen-

¹⁾ Namelijk als er van geregelde cultuur sprake was, maar ze groeien in dit gunstige klimaat bijkans van zelve, zonder veel zorg.

over. Er zijn vele landelijke ondernemingen ¹⁾, die 't zij groote *desma's* (dorpen) in hunne onmiddellijke omgeving hebben, 't zij die doen ontstaan op de uitgestorvenste plaatsen, bij ontginning, door het omwonende en zich allengs vestigende werkvolk, 't welk men, terwijl zich door de Europeesche nijverheid spoedig welvaart verspreidt, alras gaat noemen »de bevolking.« In dit geval is er meestal binnen weinig tijds een veestapel aanwezig, hoe klein die ook soms mag zijn, en de opbrengst van den mest komt ten goede aan het hoofd der onderneming, die hem voor zijn groententuin gebruikt. Noemde ik daar straks de meloen eene hier moeilijk te telen vrucht; zij die in de gunstigere omstandigheden als hier genoemd verkeerden, denken er anders, over; o. a. hoorde ik van een landheer uit West Java, die de heerlijkste meloenen teelde op den open grond met zware bemesting, doch de gevallen, dat men met veel moeite niets verkrijgt, zijn talrijker, en verscheidene zijn mij bekend. Ook zijn 't andere Cucurbitaceeën, als: komkommers, augurken; en juist in 't bijzonder de van uit Europa, door zaad geïmporteerde soorten (de inlandesche aarden sneller), die menigeen veel last veroorzaken en weinig product geven. Het verschil in de resultaten hangt nauw samen, vooreerst met de plaatselijke ligging, ten opzichte der omringende bergen en bergwinden, en voorts met de al of niet onmiddellijke nabijheid van het oerwoud, dus van het oorspronkelijke bosch dat den berg bedekt.

Doch wij zijn reeds te ver op dit onderwerp ingegaan, dan dat ik mij met een paar woorden ervan af zouden kunnen maken; liever zullen wij dit in een volgend artikel voortzetten.

Ingezonden.

Nog eens druivenkassen.

De heer C. M. Roozenburg schijnt volstrekt niet begrepen te hebben, wat ik in No. 44 bedoelde aangaande de beplanting van druivenkassen. Het hooftdoel van mijn schrijven was kweekers opmerkzaam te maken op de teelt van druiven in potten. Deze teelt heeft, voor zoover me bekend is, in Nederland niet met gunstig gevolg plaats. Ik zette echter voorop dat om spoedig en voortdurend vele goede druiven uit een kas te bekomen, de eenige goede manier is, sterke planten, in potten opgekweekt, aan te koopen om daarmee de kas te beplanten. In geen deele was het de bedoeling te beweren dat de

Westlandsche cultuur niet goed is. Om die kweekwijze echter voor buitenplaatsen aan te bevelen, daarover zou ik me nog eens moeten bedenken. Ja het is zelfs de vraag of men in het Westland niet beter deed de Engelsche cultuur na te volgen. Ten zeerste raad ik allen, die daartoe in de gelegenheid mochten komen, aan, eens een bezoek te brengen aan de groote marktkweekerijen van den heer Ladd's, bijvoorbeeld die te Swanley (Kent). Dat aldaar geld verdient wordt met druivenkweek toont ten duidelijkste de colossale aanbouw, die daar nog voortdurend plaats vindt. De heer Ladd's past er wel op geen struiken uit den vollen grond in zijn kassen aan te planten. Frankenthaler (Black Hamburg) voert er den hoofdtoon. Het is dan zeker ook de beste van allen. Bij de tuinbouwschool alhier staat de Westlandsche blauwe naast den echten Frankenthaler. Het onderscheid is te groot om ook maar een oogenblik er over te denken welke van de twee te kiezen. De laatste wint het verreweg. Hoe de heer Roozenburg nu kan beweren dat de Westlandsche druiven van 1—2 jaar oud 5 meter breedte hebben, daar kan ik niet bij. Mocht dit zoo zijn, dan moet ik volmondig bekennen dat mijn aanbeveling (om planten in potten opgekweekt aan te planten) voor 't Westland niet van toepassing kan zijn. Kort geleden vernam ik echter nog een voorbeeld van iemand, die met niet geringe kosten de beste Westlandsche planten had gekocht, natuurlijk zonder pot en die in zijne welingerichte kas had geplant, met het gevolg, dat hij ze nu na tal van teleurstellingsjaren, uit moest rooien. Zulks kwam nu volstrekt niet van die zware Westlandsche planten. Het zou zeker met zware Groninger planten, welke zoo uit den vollen grond opgenomen waren, evenzoo gegaan zijn. Had men echter druiven, in potten opgekweekt, aangeplant, dan zou men voorzeker thans reeds elk jaar mooie en volop druiven bekomen. Planten in potten opgekweekt groeien, zoodra ze in den vollen grond komen, direct verder; planten uit den vollen grond opgenomen, in kassen geplant, zullen het daaropvolgend jaar weinig schieten; zeer dikwijls worden ze, vooral als het zware planten zijn, door insecten en ziekte bezocht.

S. BLEEKER.

Mijnheer de Redacteur!

Met genoegen lees ik steeds het Tuinbouwblad *Sempervirens* en las ook, in het laatste nummer van 14 November, dat onder de talrijke bloemgeschenken, die graaf von Moltke enz. enz.; wat mij wederom deed

¹⁾ Er is steeds sprake van de bergen.

denken, dat men hier te lande steeds de buitenlanders voortrekt.

Want, mijnheer de Redacteur, in de meeste couranten van ons land heeft het bericht de ronde gedaan van het door onze firma vervaardigde bloemstuk, bestemd voor den heer J. P. Hofstede, ter gelegenheid van zijn vijftigjarig ambtsfeest bij de Posterijen.

Het bloemstuk stelde een Posthoorn voor, daarboven een Konink. kroon, rustende op Phoenix-takken, in het midden van den hoorn

het getal 50 en op den hoorn twee gekruiste bliksemstralen, voorstellende de telegraphie.

Het geheele stuk was 2 Meter hoog en 1.60 Meter breed; de Hoorn was vervaardigd van 12000 Violtjes dus 2000 meer dan de kanonskogel van von Moltke, en was aan de uitmonding gevuld met een overvloed van Orchideeën, Seringen, Anthuriums, Camellia's, Rozen, Tuberozen en Eucharissen. De kroon was van lauwerbladeren vervaardigd, opgelegd met Seringen trossen.

BRUIDSBOUQUET.

Of de Redactie dat stuk niet waardig vond, of dat von Moltke bij de Redactie hooger staat aangeschreven dan de heer Hofstede bij de Ned. Posterijen, of dat de Redactie zulks niet gelezen heeft is voor ons een vraag.

Maar dat weten we wel, dat steeds de buitenlandsche bloemwerken in de Ned. tuinbouw-bladen worden aangehaald en zelden de bloemstukken welke in ons land worden vervaardigd, tentoonstellingen daarbuiten gelaten.

Mogt het zijn dat U in de toekomst van dergelijke bloemstukken wilt worden ingelicht, dan houden wij ons ten zeerste aanbevolen.

Hoogachtend,

Uw Dienaar,
VAN RIJSWIJK JR.

Wij zeggen den heer van Rijswijk hartelijk dank voor zijne mededeeling. Wij zijn het geheel met hem eens dat, bij ons Nederlanders, een dikwijls geheel onnoodige voorliefde bestaat voor hetgeen in het buitenland gedaan wordt of daar van daan komt. Wij kunnen wel zien dat de zon in het water schijnt, maar het gaat niet aan, al geschiedt het ook onwille-

keurig, wat uit den vreemde komt voor te trekken, alleen omdat het vreemd is. Wij meenen — het zij met bescheidenheid gezegd — in dit opzicht tot de minst schuldigen te behooren en derhalve ons onthoven te mogen achten van het opgeven der redenen van de niet overname van het bericht door den heer van Rijswijk bedoeld, die met de zaak zelve in geenlei verband staan.

Gaarne aanvaarden wij de heusche toezegging van den heer van Rijswijk om ons van tijd tot tijd eenige inlichting te zenden en dringend richten wij tot iedereen de vraag: houdt ons op de hoogte van wat ter uwer kennis komt of ondervonden wordt, het algemeen belang van onzen tuinbouw zal daarvoor ten eerste gebaat worden. REd.

Mijnheer de Redacteur!

Getrouw lezer van *Sempervirens* zijnde, heb ik met belangstelling de polemiek van den heer C. de Vos, over de *Viola odorata* gevolgd en in No. 45 van Uw blad de hernieuwde vraag van den heer de Vos gezien.

Gaarne wil ik mijne ondervinding mededeelen, betreffende het bloeien van *Viola odorata*.

Eenige jaren geleden ontving ik van de heeren Groenewegen & Co. zaden van de *Viola odorata*, die op vruchtbaren grond in mijn tuin gezaaid, voortreffelijk groeiden en alle hoop deden koesteren dat de bloei aan den groei zoude beantwoorden.

Groot was echter jaar op jaar mijn teleurstelling, doordien de planten een zoo weelderig mogelijken groei aantoonde, doch de bloemen slechts zeer spaarzaam lieten zien; — slechts zeer enkele bloempjes vertoonden zich, of liever moesten onder het weelderig bladerdek opgezocht worden.

Wat was later het geval? Aan het voetpad, waarlangs mijn viooltjes groeiden, grenst een gazon dat ik indertijd liet aanleggen van zoden uit het duin afkomstig, dus zand; — een enkel zaadje van de *Viola odorata* schijnt zijn weg naar dat gazon gevonden te hebben en na korte jaren is in de lente mijn grasperk als bedekt met een kleed van purper fluweel hoewel mijn weelderige primitief gezaaide *Viola*'s, bijna niets dan hun bladertooi ten beste geven.

Kan het niet zijn dat juist die schrale zandgrond — die nimmer bemest wordt — uitstekend voor de *Viola*'s geschikt is en de plant tot bloeien dwingt, terwijl de zware kleigrond, die bovendien jaarlijks voldoende van mest wordt voorzien, de plant meer op haar bladgroei doet werken? of zoude het niet mogelijk zijn dat het meermalen per jaar afmaaien van het grasperk, waardoor het blad van de *Viola*'s mede wordt afgesneden, gunstig op den bloei heeft gewerkt?

Naar mijn meening verkeert de heer de Vos in 't zelfde geval als ik, namelijk

dat hij ter zijner tijd bloemen wil zien en durf ik hem aanraden zijn grond voor *Viola odorata* zoo schraal mogelijk te maken, door ze met zand te vermengen, en ik twijfel niet of zijne *Viola*'s zullen er dankbaar voor zijn.

Wordt door U mijnheer de Redacteur dit schrijven een plaatsje in *Sempervirens* waardig geacht, zoo kunt U er gerust over beschikken.

Hoogachtend,

UEd. Drs. Dienaar,
M. BREEN.

Het Chrysanthemum-feest te Amsterdam.

Was het mij in 't vorige jaar aangenaam een verslag te geven van de »Kiku Show« te Edinburgh, met nog veel meer genoegen zet ik mij thans neder, om U, waarde lezer, iets mede te deelen van de eerste Amsterdamsche nationale Chrysant-tentoonstelling. Van hare geboorte af heeft mij deze expositie ten zeerste geïnteresseerd, en vol verlangen zag ik haar tegemoet. En dit te meer, omdat ik nieuwsgierig was naar wat onze Hollandsche bloemisten van deze dankbare plant konden maken. De lang verwachte dag, de 12e November brak aan en onder 't genot van een lieflijk zonnestraaltje spoedde ik mij naar Amsterdam, om daar als Jurylid op te treden. Ik dacht dan »at the same time« notities te kunnen maken, maar dat viel tegen. Wij hebben geloopt, van 't ééne eind naar 't andere, om bij slot van rekening diezelfde route nog een paar malen te herhalen, wat een vakgenoot den wensch in den mond gaf, om bij het Bestuur een paar nieuwe schoenen in rekening te mogen brengen.

Hoe de totaal indruk was? vraagt ge nieuwsgierig.

't Is mij een waar genoegen te kunnen verklaren dat die alles overtrof. Wie had kunnen droomen dat hier zooveel schoons te zien zou zijn? De schilderijen-loods, uit zes afdeelingen bestaande, was geheel gevuld met een schat van bloemen, in de schoonste kleuren, zoodat een kreet van verbazing moeilijk onderdrukt kon worden. Neemt men hierbij het jaargetijde in aanmerking, dan verwondert men zich geenszins, als de Engelschen zeggen: »What should we do without the Chrysanthemums?»

Dat de Nederlandsche kweekers knappe kerels zijn hebben ze op deze tentoonstelling volkomen bewezen. Zij hebben daar een expositie gewrocht, waarvoor men gaarne zijn hoed afneemt. Zij hebben daar planten gebracht, die, nemen wij het getal leerjaren in aanmerking, uitstekend genoemd mogen worden, om niet te spreken wat ze van afge-

sneden bloemen kunnen maken. Zie daar die prachtige manden, gevuld met de reeds bejaarde, toch steeds nog levenslustige Kiku. Bekijk die prachtige bouquetten, kransen, kussens, spiegels, kruisen. Ja, er is zelfs een paleis van Chrysanthemums gebouwd. Wij herhalen het nog eens; de Nederlandsche bloemisten hebben getoond wat te kunnen, aan hun dus in de eerste plaats een welverdiend woord van hulde, voor 't welslagen dezer belangrijke expositie.

13 November.

Nadat ik het bovenstaande schreef zijn we drie dagen ouder geworden, en, terwijl ik thans de notities zit uit te werken, welke ik van morgen gemaakt heb, speelt het zonnetje vroolijk op mijn kamer en begluurt met hare vriendelijke kijkers het bouquetje van Chrysanten, dat sedert eenige dagen mijn tafel versiert. Toen ik van morgen, opgeruimd van geest, opnieuw Flora's schoone dochter met een bezoek vereerde en voor de middenzaal bleef staan, dacht ik aan de volgende regels:

When autumn winds are singing requiems,
For the summer long since dead,
Chrysanthemums come bravely blooming,
In their yellow, purple, red,

Although the wind foretells the winter by its piteous
(moans and sighs,
In the hues of those bright flowers *may be seen*
(the summer skies.

En wij vragen het U, wie zou er aan winter denken bij zulk een bloemenzee? Treden wij deze zaal in, dan hebben wij eerst, aan de rechterhand, een inzending van 30 Kiku's ¹⁾, op stam gekweekt die ingezonden zijn door de welbekende firma Johs. van den Berg, te Amsterdam, waarvan uitmunten: Val d'Andorre, welker bloemblaadjes dakpansgewijze over elkander liggen, en rood met oranje gemengd gekleurd zijn. Men schijnt het over dezen naam niet eens te zijn, althans wij merkten dien in verschillende collecties verkeerd op. Zoo ook met de schoone Edwin Molyneux; welke in deze collectie door een flinke plant vertegenwoordigd was. Als nieuw teekende ik in deze groep aan Jamira, een schoon gevormde donker purper gekleurde bloem, waarvan de binnenste bloembladeren omgeslagen zijnde, de zilverachtig witte onder-

zijde vertoonen. Hiertegenover stonden de met verguld zilveren medaille en f10 bekroonde dertig stuks van den heer J. P. v. d. Laan, bloemist bij H. K. H. Groot-hertogin van Saxon Weimar, te Den Haag. Dit was een fraaie collectie van goed gekozen soorten, met heldere kleuren, waar zeker rekening meê gehouden moet worden. Fraai wit was in deze goed gekweekte collectie M. Astorg, welke in Engeland twee Certificaten 1ste klasse behaalde; altijd schoon zijn de omgebogene donker karmozijnroode bloemen van de Cullingfordi, welke, zeker bij vergissing, met den naam Culling-forai prijkte! Een ander in 't oogvallende was M. Freeman, rose violet, naar 't hart in wit overgaande. Links verder wandelende zien wij een partijtje van Johs. van den Berg, voornoemd, welke wij echter stilzwijgend voorbijgaan; dezelfde firma zond 6 witte Chrysanten van Elaine, welke altijd gaarne gezien wordt. De hoofdgroep is ook van bovengenoemde firma, welke met zilver bekroond werd. We zullen nu, otschoon 'tons moeite kost om eene der nevenzalen te passeeren, zonder een kijkje te nemen, eerst deze zaal afzien. We zien dan nog eens 6 witte Kiku's, bestaande uit Felicity, M. Astorg en Mad. Blanche Pigmy.

Afgescheiden door eene fraaie pyramidevormige Laurus nobilis, kunnen we een inzending bezichtigen onder No. 17, bestaande in 10 Chrysanthemums, welke men echter beter had gedaan thuis te houden; ze hoorden in geen geval op een Tentoonstelling. Wij wandelen nu als van zelf in zaal No. 2, en, rechts houdende, hebben wij onder No. 19, 10 Kiku's, welke echter zóó erbarmelijk aan stokken zijn gebonden, dat wij, medelijden met die Japansche dames krijgende, spoedig onzen weg vervolgen. Hetzelfde doen we met zes witte Chrysanten, welke onder No. 64 zijn ingezonden; veel meer aandacht trekt de groep, die wij nu zijn genaderd, en die zeer verdienstelijk mag genoemd worden; de Jury had er trouwens een verguld Z. M. aan gehecht, die ze rechtmatig toekwam. Wij noteerden als de fraaisten, natuurlijk naar onze keuze, de donker-purpere Edouard Audiguier, l'Africaine (syn. George Gordon) welke als een zaailing van de fraaie Elaine wordt beschouwd, Alfred Chantries (lees Chantier) zeer elegante, losse bloem, waarvan de bloempjes pijpvormig, licht oranje-bruin zijn. Ik wil het eerlijk bekennen, 'k heb van deze plant één bloem gestolen, en terwijl ik deze bekentenis afleg, versiert ze nog mijn borst.

¹⁾ * Wij meenen dat woord onveranderd te mogen laten, maar vinden toch geen reden om aan dezen Japanschen naam hier burgerrecht te verleenen. Chrysanthemum, voluit, komt ons veel verkieslijker voor.

RED.

²⁾ Ik ben dat volkomen met de geachte Redactie eens, maar meende voor afwisseling nu en dan Kiku te schrijven.

J. K. B.

Den heer J. P. v. d. Laan, aan wien we naar ik meen — ik heb het niet getoet — deze fraaie inzending hebben te danken, zal het mij wel niet ten kwade duiden, dat ik een enkele bloem van zijn grooten rijkdom ontroofde. Daar direct aangesloten — men zoude het bijna voor een groep aanzien — was een collectie geëxposeerd, nit een viertal variëteiten bestaande uit L. E. Bonrifi, (?) La Triomphante, met rose bloemen in wit overgaande, welke 12½ cM. diameter hadden, Alfred Chantier en het lieve Elsie. Op deze flinke planten, waarvan de groene bladeren op den pot hingen, volgt een collectie witbloemigen, die er allerliefst uitzagen. De achtergrond van deze zaal werd gedeekt door een groep van de heeren Gebr. A. & P. van Kooten, te Utrecht, welke een Zilv. M. verwierf. Dat deze planten goed waren, blijkt hieruit, dat ze Zondag morgen bijna allen waren verkocht. Terwijl ik mij daarover in stilte verheug, komt de Secretaris van het Bestuur naar mij toelopen, die me met een lachend gelaat verteld, dat de zaakjes goed marcheeren, waarmede ik hem en het Bestuur van harte feliciteer. Maar vooruit! Reeds — het is nog geen tien uur — beginnen zich de zalen met bezoekers te vullen wat voor een reporter minder aangenaam is. Aan de laatste inzending sluit zich nog eene van dezelfde firma, welke bestaat uit 10 stuks, waaronder uitmuntten Alexander Dufour, prachtige plant, Leda, Elsie, die schijnbaar niet bevreesd voor haar hartje is, waar een ieder een blik in kan werpen; Etoile de Lyon, 13 cM, doorsnede. Ik lasch hier even in, dat we van deze plant bloemen gemeten hebben van 28 cM., terwijl de heer J. de Messemaeker verklaarde dat, hij bloemen had gehad van 31 cM. doorsnede. Er is dus nog ruimte tusschen! Barbara, goudkleurig met bronzen rand. Allen waren verkocht, zoodat het Fransche spreekwoord »Point d'argent, point de Suisses« hier niet van toepassing is. Van dezelfde firma zagen wij nu 6 witte in 4 verscheidenheden, die echter veel beter konden zijn.

Alweer Gebrs. van Kooten! Hier treed deze firma in 't strijdperk met 30 Chrysanten, waarvoor haar een Zilv. M. als 5^e prijs werd toegekend. 't Was een lieve groep, die, terwijl wij deze notities maakten, veler aandacht trok. Na nog 6 witte van bovengenoemde firma gepasseerd te zijn, zien wij nu drie Kiku's, die ons hebben gesmeekt ze los te maken van de vele stokken en bandjes, welke hunne dunne armpjes omkneld

hielden; zij deden denken aan een jongen pereboom, die geleid moet worden. Arme Kiku's! Van den heer Izaäk Bulk, de ijverige Secretaris der Afd. Amsterdam, staan nu vóór ons een tiental Chrysanten, blijkbaar gekweekt voor kamercultuur, waartoe zich zulke lieve plantjes volkomen leenen. Wij gaan nu naar zaal No. 3 en worden vriendelijk welkom geheeten door 3 uitstekend gekweekte Chrysanten van de heeren Glijm de Vos & Co., te Utrecht, welke deze inzending bekroond zagen met een Zilv. M. Het waren Thomas Hock, Gordon met bloemen van 14 cM. doorsnede en Jenny Mester. Onder hetzelfde nummer dingeren wij er hier nog drie, dat echter niet bijzonders is. De verguld Zilv. M. voor de Chrysanten in bloei, die zich onderscheiden door ontwikkeling en goede kweeking, werd toegekend aan den heer G. van Kunt, bloemist te Utrecht, welke drie planten getuigden van uitstekende cultuur. Het waren Early Redacteur Dragon (van red = rood hebben de inzenders Redacteur gemaakt!) Het moet dus zijn: *Early red Dragon*, hetwelk synoniem is met *Ile des Plaisirs*, Soeur Dorotheé Souille, een prachtige variëteit, met lila straalbloemen en Leda, een witbloeiende, late verscheidenheid. Ze zuiver witte soorten volgen hierop, en onderscheiden zich door groote en exquisite bloemen. Hoe fraai die Rob Roy, prachtig de Lady Trevor Lawrence. Nu rusten onze blikken op 30 Chrysanten, welke even als de bovenstaande witte door de firma Groenewegen & Co., zijn ingezonden, en hoofdzakelijk gekweekt zijn met het doel om groote bloemen te verkrijgen. Was hiervoor een afzonderlijke prijsvraag uitgeschreven, geweest, de firma Groenewegen & Co., waren dan in de eerste plaats in aanmerking gekomen. Ik mat een Theodora van 16 cM. doorsnede. De etiquetteering van deze firma liet niets te wenschen over, en voor velen was zij een goed voorbeeld, dat door iedere bloemist gevolgd dient te worden.

J. K. B.

(Wordt vervolgd.)

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Vergadering der vaste Commissiën,
op Woensdag 12 Nov. i.j.

Was het de den volgende dag te openen Chrysanthemum-tentoonstelling? Was het het ongunstige seizoen? of wat anders was de oorzaak, dat de laatst gehouden vergadering der vaste Commissiën zóó weinig bijzonders opleverde, dat het de minste was, die wij tot nu toe nog zagen? Wij houden ons overtuigd,

dat deze beide gevallen er ieder het kunne toe hebben bijgedragen, en hopen dus maar weer op de toekomst; een hoop die met het oog op het verleden zeker niet ongemotiveerd is.

Een der tafels langs de wanden der kleine restauratiezaal van Artis, was goed half met het ingezondene gevuld; ziedaar, met uitzondering van eenige inzendingen voor de wetenschappelijke Commissie, alles.

In de eerste plaats zagen wij een paar afgesneden bloemen van *Disa grandiflora* van den heer J. J. Kruijff, te Sassenheim. Wij appreciëren het zeer, dat de heer Kruijff deze fraaie Orchidee aan hen die haar niet kennen eens liet zien; maar hoe de Commissie er toe kwam aan deze inzending een Certificaat 1ste klasse toe te kennen is ons een raadsel. Nieuw of zeldzaam is deze *Disa* toch niet, evenmin is zij weinig bekend of munte de ingezonden bloem door iets bijzonders uit?

Naast deze *Disa* lag een interessante bol of liever gezegd «bollenmassa» van *Lilium davuricum umbellatum*. Eenige jaren geleden was één bol geplant en vast blijven staan; de jongen hadden zich daar zoo omheen vastgelegd, dat zij nu met de moederbol ééne massa vormden van ongeveer 15 à 20 cM. doorsnede. De heer Krelage ontving voor deze interessante inzending een dankbetuiging.

Een eerste klasse Certificaat ontving een inzending van twee potten met bloeiende *Nerine pudica* van den heer Krelage. Deze zeldzaam bloeiende soort heeft een zeer lief wit bloempje, terwijl ieder bloemblad op zich zelf met rood omzoomd is. Een dankbetuiging ontving dezelfde inzender voor *Nerine hybrida Novelty*. Deze hybride kan als een ware aanwinst beschouwd worden; de bloemen zijn fraai rose gekleurd.

Zeer goed beviel ons de *Watsonia iridifolia* O'Brienii. Het is een fraaie op een Iris gelijkende plant; de bloemstelen steken ferm boven de bladeren uit en dragen talrijke, zuiver witte bloemen. Dat de plant zeer bloemrijk is, blijkt uit het feit, dat zij reeds van af 27 September bloeide. Een Certificaat 1ste klasse werd den heer Krelage voor deze plant toegekend.

Hier naast stond een verzameling van 14 nieuwe *Tydea* hybriden, in het etablissement des heeren Krelage gewonnen. Wij troffen er enkele zeer fraaie kleuren onder aan. Daar het voor deze soort planten reeds wat ver in het seizoen is, viel er over de bloemrijkheid niet veel te oordeelen. De dankbetuiging was voor deze inzending zeker wel verdiend.

De naast deze inzending staande zes planten van *Physalis peruviana* waren meer interessant dan fraai. Volgens de bijliggende nota wil men beproeven deze plant als groente in Indië in te voeren, waarvoor zij, volgens het uittreksel uit een Fransch tijdschrift, zeer geschikt moet zijn. De toekomst zal moeten leeren wat daarvan waar is. Zes planten van *Lilium neilgherriense* konden ons veel

beter bevallen. De bloemen van deze zeldzame Lelie voor de koude kas zijn zeer groot, zuiver wit, komen in vorm veel met *Lilium Brownii* overeen, en zijn daarbij zeer welriekend. De heer Krelage verwierf er een Certificaat 1e klasse mede.

Nu kwamen er een zestal potten met bloeiende *Hesaea crispa* een lief bolgewasje, met rose bloemen van niet zeer groote afmeting, dat ook niet veel gezien wordt. De heer Krelage ontving er, even als voor afgeaarden bloemen van *Orocus longiflorus*, *Or. ochrolancus* en *Or. medius*, een dankbetuiging voor.

Er volgde nu een niet zeer groot maar lief plantje van *Picea pungens glauca* dat de dankbetuiging wel waard was. Het blijkt een zeer fraaie soort te zijn.

Van een zestal Conifeeren in twee soorten van den heer Jongkindt Coninck, te Dedemsvaart, die een dankbetuiging verwierven, kunnen wij niet veel zeggen, daar er noch etiketten, noch eenige andere aanwijzing bij te vinden was.

De eervolle vermelding, die ten laatste werd toegekend aan een bloeiend exemplaar van *Cattleya gigas*, ingezonden door de Tuinbouwschool Amsterdam, was wel verdiend. Het was een gezond, flink exemplaar. Voor de wetenschappelijke Commissie zagen wij enkele afwijkingen in den bouw der schermen van *Umbellifereen*, uit het Herbarium te Leiden, eenige zieke Orchideeënbladeren uit de Rott. Diergaarde, een paar zieke maïskolven van Prof. H. de Vries, een gedroogd blad van *Telekia cordifolia*, ter determinatie gezonden, eenige zieke wortels van *Helianthus annuus*, door Hyacinten-aaltjes aangetast, en een niet zeer groote *Victoria regia*-bloem uit de Rott. Diergaarde.

De bezoekers waren vrij talrijk, maar blijkbaar teleurgesteld.

L., 14—11,—90.

E. TH. W.

Boekaankondiging.

Wij ontvingen van den uitgever G. M. Märckelbach, te Bolsward, eene proefaflevering van een bij uitstek praktisch werk, waarmede wij ons dan ook haasten onze lezers in kennis te stellen. Het is eene Nederlandsche vertaling van W. Hampel's *Handbuch der Frucht- und Gemüse Treiberei*, bewerkt door den heer G. A. Kuyk, bloemist te Arnhem.

Wij juichen het denkbeeld van den heer Kuyk, om voor onze Nederlandsche kweekers, tuinbazen en aankomende tuinlieden dat zeer nuttige boek te bewerken, van heeler harte toe, en niet minder de poging van den uitgever om het voor een buitensporig lagen prijs verkrijgbaar te stellen, waarvoor het te meer kans heeft om in handen te komen van hen, die het in de eerste plaats zullen kunnen gebruiken, maar die een duur boek niet kunnen bekostigen.

Wanneer men weet dat de oorspronkelijke,

Duitsche uitgave f4.55 kost, en dat de heer Märckelbach de Nederlandsche vertaling voor f1.90 verkrijgbaar stelt, dan is hiermede over dit onderwerp alles gezegd.

Maar alles is dan niet gezegd over den inhoud. Daartoe moeten wij nog het volgende opmerken, hetwelk wij aan de inhoudsopgave ontleenen.

Het geheele werk, dat door 32 afbeeldingen zal opgeluisterd worden, is verdeeld in twee afdeelingen: Vruchten en groenten.

De eerste afdeeling handelt allereerst over de inrichting en verwarming der trekkassen; vervolgens over het vervroegen van de Ananas, de Aardbezie, de Druif, den Perzik, den Abrikoos, den Pruim, den Kers, den Vijg, de Framboos, de Kruisbezie en de Aalbezie.

De tweede afdeeling over den aanleg, de inrichting en de verwarming der bakken voor vervroegde groenten; vervolgens over het vervroegen van den Komkommer in trekkassen en in bakken, over het vervroegen van den Meloen, van Boonen, van Erwtten, van Koolsoorten, van Salade-achtige gewassen, van Wortelgewassen, van Knolgewassen, van Asperge en over het kweken van Champignons. —

Voegen wij nog hierbij dat de heer Hampel onder de degelijkste practici van Duitschland wordt gerekend, dan behoeven we wel niet te verzekeren dat hier een handleiding wordt aangeboden, die in de praktijk van groote waarde zal blijken.

De heer Märckelbach zond een proef-aflevering in het licht, met uittreksels uit verschillende hoofdstukken. Die dus nog mocht twijfelen of wij hier iets degelijks aankondigen, heeft die aflevering slechts te ontbieden, en ze zal hem zeker gaarne franco en kosteloos worden toegezonden. Men kan echter die moeite best sparen, en gerust het boek zelf bestellen; het zal niet tegenvallen.

Wij hopen dan ook van harte dat deze poging om een werk, voornamelijk voor de tuinlieden bestemd (liefhebbers zullen het ook goed kunnen gebruiken) door een zoo uiterst billijken prijs ook onder dezer bereik te brengen, zal blijken doeltreffend te zijn. Er zullen heel wat exemplaren moeten verkocht worden, eer de kosten gedekt zijn. De uitgever schijnt te rekenen op de belangstelling der belanghebbenden; moge hij in die goede meening niet teleurgesteld worden! De vertaler houde ons de opmerking ten goede, dat het woord *deselve* een alles behalve fraai woord is, vooral stootend, wanneer er een te druk gebruik van wordt gemaakt. We zouden hem hierop niet attent gemaakt hebben, zoo we niet meenden te mogen aannemen dat het nog tijd is om dit te veranderen.

9—11—'90

W.

Verschiedene mededeelingen.

Men verzoekt ons, bij wijze van rectificatie mede te deelen dat door Commissarissen der Mij. van Weldadigheid geen subsidie aange-

vraagd is bij de Staten van Friesland voor de *Tuinbouw*-school, (zie blz. 551) maar voor de in dit jaar opgerichte *Landbouw*-school in de kolonie Willemsoord. De van Swieten-Tuinbouwschool wordt geheel uit het aan de Maatschappij van Weldadigheid geschonken «van Swieten-fonds» bekostigd.

Wij vernemen met genoegen dat de Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam door ruim achtduizend betalende bezoekers bezocht is.

Bladgroenten hebben, zegt men algemeen, weinig voedingswaarde. Toch beweert een Duitsch gezondheidsapostel, dat ze ons hoofdvoedsel moeten zijn, ook omdat ze zouten bevatten, die in vleesch, brood en peulvruchten te weinig gevonden worden. Die zouten worden er echter doorgaans uitgedroogd. Met uitzonderingen worden bladgroenten ook gekookt. Dat is verkeerd, zegt hij. Afwassen uitdrukken, dan met een paar theekopjes op een zacht vuurtje gaar doen worden behoort het. Eene van onze lezers heeft deze manier toegepast op kropsla en sla. De uitslag was, na vaak herhaalde proefnemingen, veel lekkerder, veel lichter verteerbaar, en opblazend, merkbaar voedzamer en gezonder. De

Bij het ruime gebruik, dat tegenwoordig den tuinbouw van kurkschors gemaakt wordt, zal het zeker menigeen aangenaam zijn te vernemen aangaande het kurk, dat vernemen aan het *Tijdschrift voor Boomkweek*.

Het kurk van den handel wordt gemaakt door de *Quercus suber*, een boom van een delbare grootte met altijd groen loof in de streek der Middellandsche zee, die is zeer hard, hoewel het meest als kurk wordt gebruikt. Een kurkeik kan twintig jaren lang vrucht geven, waarvan de eerste, van de boom 15 jaar oud is. De schors is naarmate de boom ouder wordt. Een eenjarige boom kan 100 tot 200 kilos geven, wel de kweker op niet meer dan 50 rekent. De inoogsting gebeurt in Juli en Augustus, de schors wordt van boven tot onder, langs doorsneden, eene ringdoorsnede gemaakt, dan de stukken op beide uiteinden losgemaakt. Het kurk wordt voortgebracht in Spanje, Italië, Portugal, Frankrijk en Algiers.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 46, van 15 November.

Officieel gedeelte: Bekroningen Vaste Commissie. *Niet officieel gedeelte:* De Vaste Commissie. — De inzendingen op de vergadering der Vaste Commissie. — Vergelijkende tabellen van bladontplooiing en bloemontwikkeling. — Verslagen van vergaderingen. — Verslag der Chrysanthemum-tentoonstelling te Amsterdam. — Bekroningslijst der Chrysanthemum-tentoonstelling te Amsterdam. — Elk wat wils: Eeuwfeest der Dahlia. — Weeknieuws. — Vergaderingen van Afdeelingen. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & CO.

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

JAPANSCH LELIE.

(LILIAM SPECIOSUM (LANCIFOLIUM).)

LILIAM SPECIOSUM.

album	per stuk	f 0.35,
per 10	f 3.—	per 100 f 28.—
" corymbiferum "	stuk	f 0.20,
per 10	f 1.60,	100 f 10.—
" extra	stuk	f 0.45,
per 10	f 4.—	100 f 36.—
" Kraetzeri	stuk	f 1.—
per 10	f 9.—	100 f 82.—
" la vestale	stuk	f 0.40,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
" multiflorum	stuk	f 0.50,
per 10	f 4.—	100 f 35.—
Allen met zuiver witte bloemen.		

macranthum	per stuk	f 0.45,
per 10	f 4.—	100 f 36.—
punctatum	stuk	f 0.45,
per 10	f 4.—	100 f 35.—
purpuratum	stuk	f 0.70,
per 10	f 6.50,	100 f 62.—
roseum	stuk	f 0.22,
per 10	f 2.—	100 f 18.—
" extra	stuk	f 0.35,
per 10	f 3.—	100 f 28.—
Allen met verschillend gekleurde bloemen.		

rubrum	stuk	f 0.22,
per 10	f 2.—	100 f 18.—
" corymbiferum "	stuk	f 0.40,
per 10	f 3.75,	100 f 35.—
" extra	stuk	f 0.38,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
" multiflorum	stuk	f 0.30,
per 10	f 2.50,	100 f 22.—
" praecox. Vroeg "	stuk	f 0.38,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
" speciosum	stuk	f 0.30,
per 10	f 2.50,	100 f 22.—
Allen met purper gestippelde bloemen.		

Schrymakersi. Purper-rose gekleurd en gevlekt, prachtig, p. st. f 0.30, per 10 f 2.50, per 100 f 22.—

Twaalf verschillende naar onze keuze f 3.60.

Zes verschillende naar onze keuze f 1.50

Verschillende gemengd per 10 f 3.25, per 100 f 30.—

1309

Nieuwe of zeldzame verscheidenheden van *Lilium speciosum* per stuk f 1.— tot f 3.—

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

BLOEMISTEN, ZAAD- EN BLOEMBOLLENHANDELAARS.

Linnaeusstraat 55, Amsterdam.

AANBIEDING VAN ADIANTUMS.

(Maidenhair, Chevelure de Venus, Frauenhaar, Venushaar.)

AETHIOPIUM	f 0.30	INTERMEDIUM	f 1.—
CAPILLUS-VENERIS	0.30	LATHOMI	0.40
» » GRANDE »	0.40	LEGRANDEI	0.50
CHILENSE	0.30	MACROPHYLLUM	0.80
CENCINNUM LATUM	0.60	MONOCHLYMYS	2.—
CUNEATUM	0.30	MOOREI	0.50
» GRANDICEPS	0.60	PACOTTI	0.60
DECORUM	0.40	PEDATUM	0.50
DOLABRIFORME	0.40	SCHIZOPHYLLUM	2.—
EXCISUM MULTIFIDUM	0.60	SCUTUM	0.30
FRAGRANTISSIMUM	0.50	St. CATHERINAE	1.—
FULVUM	0.25	VERSAILLENSIS	1.—
GRACILLIMUM	0.50	WEIGANDI	0.40
HISPIDULUM	0.25		

1294 Van allen worden flinke planten geleverd.

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1295

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1296

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE Lehre vom Baumschnitt,

VON

Dr. ED. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage

VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUR

Landschaftsgärtnerei,

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten.

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

1297

Zimmereärtnerei,

von M. LEBL.

Preis fl. 1.30.

ILLUSTRIRTES GARTENBAU-LEXIKON.

Zweite, neubearbeitete Auflage
herausgegeben von

Th. RÜMLER,

Generalsekretär des Gartenbauvereins in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

SEMPERVIRENS

Geïlustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

No. 48. VRIJDAG 28 NOVEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

Verstelmachine!

Kan zelfs door een kind behandeld worden.

339000 Stuks zijn reeds verkocht op de Groote Tentoonstelling te Parijs.

Deze Verstelmachine, vervaardigd door eene Amerikaanse Maatschappij, is in alle landen geëxporteerd. 1310

Zij ver stelt alle soorten van gewezen stoffen, als Jachtvesten, Kousen, Sokken enz. vlug en goed, als nieuw.

In Amerika, Engeland en Oostenrijk, meer in het bijzonder nog te Weenen, vindt men geen gezin of huis waar deze praktische Machine ontbreekt. Het zal niet lang meer duren of ze zal algemeen verspreid zijn, daarom haasten wij ons het publiek te doen weten, dat wij nog een beperkt aantal in voorraad hebben, die wij aanbieden franco door geheel Europa à 5 francs het stuk na ontvangst van het bedrag of postzegels.

D. KLEHNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

Bliksemafleiders.

RIBBINK VAN BORK & Co,
Keizersgracht 85, bij de 1311
Heerenstraat, te Amsterdam.

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel à f 1.80, zend ik franco 4 1/2

K.G. Winter-Vijgenperen.

W. WILLEMSE.

Dodewaard.

1312

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste
soort Grasboter, 4 Kilo
f 5.—, zendt franco Rembours
G. JAGER,
1313 Vledder bij Steenwijk.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1314

WINTER-MOZAÏEK-PERKEN.

Groote voorraad van PLANTEN VOOR WINTER-MOZAÏEK-PERKEN. Deze planten doorstaan zonder de minste bedekking de strengste winters. Op aanvraag worden gaarne alle inlichtingen betreffende prijs en beplanting verstrekt.

A. M. C. JONGKINDT CONINCK,

Kweekerij TOTTENHAM,

1315

DEDEMSVAART.

VERSCHENEN:

een nieuwe feestgave

De Kunstspiegel 1890/1891.

Prijs 75 Cent.

Met Tekst van de beroemste Nederl. Letterk. 5 NIEUWE oorspronkelijke muziekstukken van Nederl. Componisten en 23 KEURIGE GRAVUREN.

Is de prijs van 75 Cent voor al het bovenstaande reeds

FABELACHTIG GOEDKOOP

toch bieden de uitgevers aan een PREMIE op iedere 25 exemplaren bestaande in twee Etsen naar schilderijen van den beroemden schilder ANTON MAUVE, groot 78 x 56 centimeters, handelswaarde 1316

f 15.—

waarvan de verloting in Januari zal plaats hebben.

Bij alle Boek- en Kunsthandelaren is het bovenstaande te verkrijgen en bij de uitgevers

AMSTERDAM.

M. M. OLIVIER en J. M. SCHALEKAMP.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1824

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Voorhanden bij M. M. OLIVIER, Boekhandel., Rokin 70, Amsterdam:

Liste descriptive des

Chrysanthèmes d'hiver,

par

O. DE MEULENAERE.

Prix fl. 1.25.

Culture du
CHRYSANTHEME,

par

1825

V. CUVELIER,
avec gravures sur bois.

Prix 75 cents.

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caoutchoucfabriek van POMPE & Co., te Amsterdam, levert prima CAOUTCHOUC VLOERMATTEN in diverse maten.

Dessinboek franco op aanvraag. Winkeliers rabat. 1326

PEAT.

Prachtige peat voor Orchideeën is à f4.50 per zak verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1327

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1328

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

EEN VOORTREFFELIJK

Zakmicroscop,

vergroot 500 maal en kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden.

Onontbeerlijk voor handelaars, industrieelen, onderwijzers, scholieren en zeer nuttig, ja zelfs noodig in ieder huisgezin voor het onderzoeken van dranken en groenten.

Bij elk microscoop wordt in etui nog gevoegd eene loupe, zeer geschikt voor personen, die zich met onderzoekingen bezighouden.

Prijs, franco door geheel Europa 2 francs 50 centimes. Zending, tegen vooruitbetaling of na ontvangst van postzegels door

D. KLEKNER, 1329

Postgasse 25.

WEENEN I.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE

Lehre vom Baumschnitt

VON

Dr. ED. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und vermehrte Auflage

VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUR

Landschaftsgärtnerei

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE

Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

Zimmergärtnerei,

von M. LEBL.

Preis fl. 1.30.

ILLUSTRIRTES

GARTENBAU-LEXIKON

Zweite, neubearbeitete Auflage, herausgegeben von

Th. RÜMLER,

Generalsekretär des Gartenbauvereins in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

SEMPER VIRENS.

No. 48.

VRIJDAG 28 NOVEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

28 November.

't Was een donkere, trieste dag, Zondag de drie en twintigste November.

Dikker en dikker werd de lucht, verder en verder scheen de zon zich achter de zware nevel- en regenwolken te verschuilen.

Ware het in den zomer geweest, men zou gezegd hebben dat er een onweer broeide. En inderdaad er broeide een onweer, dat zich zwaar over geheel Nederland zou ontlasten.

De Oranjezon hulde niet ten onrechte haar gelaat in een zwarten nevelsluier.

Eén druk op het knopje van den telegraafstoestel op het Loo, waarheen reeds sedert lang aller blikken in angstige spanning gericht waren, en een schrikwekkende donderslag rommelde over ons land, bliksemflitsen vlogen langs de geleidraden, die steden en dorpen aan elkaar verbinden, vonken spattende links en rechts, onsteltenis verwekkende in elk huis.

Daar lag de korte, maar veelbetekenende treurmare: »Z. M. onze geëerbiedigde Koning is heden morgen te kwart voor zee uren overleden«.

Reeds sinds maanden verwachtte men den onheilsbole, die dit bericht den volke zou verkondigen; men waande zich dus volkomen op het ontvangen dezer treurmare voorbereid. En toch, de één mag het wat duidelijker, de ander wat minder zichtbaar doen blijken, de één mag het hoorbaar uiten, de ander het stilzwijgend verkroppen, toch treft de slag ieder nog als kwam hij onverwacht, en voelt men het innig en diep, waaraan men misschien daags te voren nog niet dacht, daar is op het Loo een man gestorven, waaraan ieder onzer nauw verwant was.

De *Koning* is dood.

Wie durft op zulk een treffend oogenblik de stelling vol te houden, dat een Koning een gewoon man is, door het lot tot het hoogste staatsambt bestemd? Men weet, men voelt wel beter, al trachten sommigen met dien leugen zoowel zichzelf als anderen te bedriegen.

Voor een Vorst die zichzelf als zoodanig opwierp mag dit gelden, maar geheel anders is het met het Hoofd van een Vorstelijk Stadhuis, dat meer dan drie en een halve eeuw Neerlands roem, Neerlands hope, Neerlands zegen was, en dat in de mannelijke linie thans uitgestorven is.

Dit feit alleen vervult ons met diepen weemoed.

Nederland is in rouwe. Ieder burger rouwt en neemt hartelijk deel in het zware verlies, waardoor onze geliefde Koningin tot weduwe werd gemaakt. Hare aanminnige dochter, de oogappel Haar's grijsen Vaders, tot halve wees.

Moge, wanneer de eerste smartelijke aandoeningen voorbij zijn, de liefde, de geestelijke en lichamelijke gezonde ontwikkeling van Haar veelbelovend Kind — *Neerlands hope* —, moge ook de liefde van Haar trouw en reeds zoo innig aan Haar gehecht volk, de Koningin-Weduwe sterken bij de vervulling der zware taak die Haar wacht. Moge Haar het groote voorrecht beschikt zijn om onze beminde Koningin eenmaal zelve de Koningskroon op het hoofd te drukken! Zeker zal zij dan, uit volle overtuiging, Haar de bemoedigende woorden kunnen toevoegen: Aanvaardt kroon en scepter gerust, want Gij hebt een volk achter U, dat in liefde voor, dat in toewijding aan zijn Vorstelijk stadhuis door geen ander wordt geëvenaard.

23—11—'90.

INHOUD: 28 November. — De Indische Bekerplanten, (Nepenthes). — Voor onze Tuinen. Trompetbloem. Trompetboom. Tecoma (Bignonia) radicans. Bignonia Catalpa, met twee afbeeldingen. — Iets over het Salix-geslacht. — Benincasa cerifera. — Ingezonden: — Tacsonia van Volkemii. — Het Chrysanthemum-feest te Amsterdam. — Een kunststuk op het gebied van planten-decoratie. — Weeknieuws. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-couranten.

De Indische Bekerplanten. (Nepenthes.)

DAT datgene, wat door vorm of gestalte in 't ooglopend afwijkt, onverschillig op het gebied der natuur, der nijverheid of der kunst, het allermeeest onze opmerkzaamheid trekt, ligt vóór de hand; alles toch wat onze gewaarwordingen van het gewone afleidt, prikkelt oogenblikkelijk onze belangstelling, zelfs al moest het afkeer of walging wekken, en wij zullen er ons langer mede bezig houden, naarmate de afwijkende bijzonderheden voor ons raadselachtiger zijn en ons moeilijker te beantwoorden vragen op de lippen brengen. Wordt nu bovendien daardoor ons schoonheidsgevoel er aangenaam door geprikkeld, dan is dit een factor te meer — en zeker niet de minst invloed uitoefenende — om onze belangstelling grooter en duurzamer te maken.

Dit nu is zeker het geval zoowel met de Bekerplanten in 't algemeen, als met de Indische Bekerplanten in het bijzonder.

Deze toch vormen een groep, of beter een geslacht, hetwelk men kan zeggen dat volkomen op zich zelf staat, terwijl de Amerikaansche Bekerplanten heel wat anders zijn en de eenige Australische zoowel van deze als van de Indische verschilt.

Naar de groeiwijze en den vorm der bekeraars te oordeelen, zou men deze laatste, de *Cephalotus follicularis*, als tusschen de beide andere groepen in staande kunnen beschouwen, immers de vorm der bekeraars dezer plant komt vrij wel met dien van de *Nepenthes*-bekeraars overeen, terwijl zij de kruidachtige natuur met *Sarracenia* en *Darlingtonia* en *Heliophora* gemeen heeft. Toch leveren deze planten in haar uiterlijk voorkomen onderling zooveel verschil op, dat alleen de naam Bekerplant zoowel op de ééne als op de andere van toepassing is.

Ofschoon eene beschouwing van de Bekerplanten in 't algemeen zeker aantrekkelijk genoeg is, wil ik mij toch thans tot de Indische bepalen en dan nog wel inzonderheid tot datgene wat op hare geographische verspreiding betrekking heeft.

Meer, vóór de hand, ligt het zeker deze slechts terloops aan te stippen en uit te weiden over hare morphologische en biologische bijzonderheden, namelijk de bekeraars, dezer vormen en de vermoedelijke bedoelingen er mede tot onderwerp dezer kortere beschouwing te kiezen, daar juist dit ongetwijfeld de meeste belangstelling zou wekken.

Ik zou dit gemakkelijk kunnen doen, maar dan ook slechts kunnen herhalen wat reeds vaak door anderen vóór mij is gezegd. Ik verwijs daarom hen, die er belang in stellen daarover iets degelijks en onderhouds tevens te lezen, naar een paar opstellen van den Amsterdamschen Hoogleraar Oudemans, in het *Album der Natuur* van 1863 en 1864, in het eerste waarvan het geslacht *Nepenthes*, inzonderheid met het oog op den vorm en den bouw der bekeraars en dezer morphologische beteekenissen, uitvoerig en duidelijk wordt besproken, en dat uit deze oogpunten beschouwd nog volstrekt niet verouderd kan genoemd worden. De geographische verspreiding wordt daarin slechts in algemeene termen besproken, terwijl ook het getal bekende soorten ruim een kwart eeuw geleden veel kleiner was dan dat der thans bekenden, en er slechts enkelen van in cultuur waren, wat thans heel anders is.

Het staat mij nog levendig voor dat een gezonde plant eener *Nepenthes* in een warme-kas zeker wel de grootste zeldzaamheid was die men kon aantoonen. Aanvankelijk was dit die, welke men algemeen hield voor de eerste wetenschappelijk, en wel door Linnæus, beschreven soort, die haar *Nepenthes distillatoria* noemde, om de eigenschap dat in de bekeraars een vrij aanzienlijke hoeveelheid water wordt afgezonderd of gedistilleerd; ofschoon dit woord dan toch maar vergelijkenderwijs van toepassing kan zijn; een eigenschap overigens, niet alleen van alle *Nepenthes*-soorten, maar ook van alle andere Bekerplanten.

Nu moet reeds terstond opgemerkt worden, dat men zich aanvankelijk in deze soort vergiste en voor de oorspronkelijke *N. distillatoria* van Linnæus hield, wat eigenlijk een andere was, al is het ook waar dat beiden veel op elkaar gelijken.

Het was de Engelsche kruidkundige Graham, die, in het 55^e deel (1828) van Curtis' *Botanical Magazine*, toen door Dr. W. J. Hooker uitgegeven, naar aanleiding eener, bloeiende plant, die in 1789 in Engeland eerst ingevoerde *Nepenthes* afbeeldde en beschreef (tab. 2798) als de door Linnæus

genoemde *N. distillatoria*, en deze plant bleef dan ook sedert dien tijd in de collecties als zoodanig bekend. Het bleek echter later aan Dr. J. D. Hooker, zoon van bovengenoemde, dat Graham zich had vergist, en dat deze soort, die in het Oostelijke gedeelte van Bengalen thuis behoort en naar het schijnt nergens anders werd gevonden, wel degelijk van de door Linnæus bedoelde, die alleen op Ceilon werd aangetroffen, verschilt. In zijn in 1873 in het 17^e deel van De Candolle's *Prodromus* verschenen monographie van de Nepenthaceën beschrijft Hooker deze dan ook als *Nepenthes Khasyana*, met distillatoria *Grah.* (niet *Linn.*) als synoniem. De echte *N. distillatoria* van Linnæus schijnt niet in de Europeesche verzamelingen voor te komen. Men toont echter weinig neiging om dien ouden en zeker eigenaardigen naam te laten varen, en zoo wordt dan ook algemeen de *N. Khasyana* als *N. distillatoria* aangetroffen. Wij kunnen daar tot op zekere hoogte vrede mede hebben, als men maar weet waaraan men zich heeft te houden.

Eigenlijk waren in den vóór-Linnæaan-schen tijd reeds drie soorten ontdekt, namelijk een op Ceilon, een op Madagascar en een in den Indischen Archipel, die door Linnæus vermoedelijk voor één en dezelfde soort zijn gehouden, terwijl hem alleen de Ceylonsche door eigen aanschouwing bekend was. Dit zal er dan ook wel toe hebben bijgedragen, dat omtrent die allereerste soorten later begripsverwarring ontstond, waaruit naamsverwisseling volgde, die nog niet uit de wereld is.

De tweede welke in Europa levend werd ingevoerd (1820) was de thans nog gekweekte *N. Phyllamphora*. Deze komt voor op verschillende eilanden van den Indischen Archipel, Nieuw-Guinea, zoomede in het tropische gedeelte van Australië, en behoorde tot die, waarmede de oude kruidkundigen allereerst hebben kennis gemaakt. De bekende Rumphius beschreef haar reeds heel in 't begin der 18^e eeuw onder den naam *Cantharifera*. Deze, hoewel later ingevoerd, schijnt toch in Engeland het eerst gebloeid te hebben, immers Sims gaf reeds een afbeelding der (vrouwelijke) bloeiende plant twee jaren vroeger dan de bovengenoemde, namelijk in het 53^e deel van het *Botanical Magazine* (tab. 2629), dat in 1826 verscheen. Ten onrechte vermeldde Graham deze als synoniem van zijn *distillatoria*.

Bij deze soorten bleef het voorloopig in de collecties, gelijk blijkt uit Loudon's *Hortus britannicus*, die, in 1830, alleen deze

twee vermeldde; waren er meer geweest, men zou ze zeker in Engeland hebben moeten zoeken, en het zijn geen planten die over 't hoofd gezien kunnen worden.

De beide hierop volgende, die in Europa ingevoerd werden, zijn *N. gracilis* en *N. Rafflesiana*. De eerste kwam, meen ik, het eerst in cultuur, maar hiervan ben ik niet zeker. De laatstgenoemde werd in 1845 in Engeland, ingevoerd en in 1850 bracht Prof. de Vriese er de eerste planten uit Engeland van mede naar ons land.¹⁾

Men kan gerust zeggen dat met de *N. Rafflesiana* een der schoonste soorten ingevoerd werd. 't Is waar, er zijn er die veel grootere bekens hebben, er zijn er ook die in sierlijkheid van teekening dezer eigenaardige organen met de *Rafflesiana* wedijveren en haar allicht overtreffen, maar toch blijft zij, deels ook om hare gemakkelijker cultuur, steeds een der meest gezochten.

Wij hebben hier te doen met een echt tropisch plantengeslacht, immers het centrum van het gebied er van ligt in den Indischen Oceaan, midden tusschen de Noordkust van het Australische en de Zuidkust van het Aziatische vasteland, terwijl slechts een paar soorten op beide vastelanden nabij de kusten voorkomen en een enkele, de reeds hierboven genoemde *N. Khasyana*, in Bengalen thuis behoort.

Wanneer men in beginsel aanneemt dat de verschillende soorten zich uit elkaar ontwikkeld hebben, dan kan men niet anders dan het eiland Borneo als het uitgangspunt er van beschouwen; immers daar werden tot hertoe niet minder dan 21 verschillende soorten en 8 variëteiten (dus 29) van dit merkwaardige geslacht gevonden, die gedeeltelijk ook elders werden aangetroffen. Dan volgt Sumatra met 11 soorten en 2 variëteiten, en vervolgens Singapore met 7

¹⁾ Het was mij wel bekend dat de eerste *N. Rafflesiana* hier te lande in den Leidschen Hortus gekweekt werd, maar ik kon geen bijzonderheden dienaangaande te weten komen, zoodat ik meende dat ze hier van Buitenzorg was ontvangen. De Leidsche Hoogleraar Charles Morren, tijdgenoot en vriend van de Vriese, schreef echter in 1855, in het 5e deel van zijn *Belgique horticole*, (blz. 194): „En 1850 M. de Vriese rapporta de l'Angleterre deux plantes de ce Nepenthes, l'une provenant de M. Loddeges, de Hackney et l'autre de M. H. Low, qui l'avait recue de Bornéo. Depuis lors ces plantes sont toujours à Leyden dans un état de santé parfait. — Ik vond dit toevallig, terwijl ik zocht naar het jaar van invoer dezer plant in Europa.

soorten en 1 variëteit¹⁾, derhalve tusschen ongeveer 5 graden benoorden en bezuiden den evennachtelijn.

Verder vermeldt Beccari er voor Malacca 5, Biliton 3, de Philippijnen 3, Nieuw Guinea 3, tropisch Australië 3 en voor Madagascar, de Sechellen, Ceylon, Java en Nieuw Caledonië elk één, waarbij in 't oog gehouden moet worden, dat sommige eilanden dezelfde soort gemeen hebben, hetwelk ook met Noordelijk Australië het geval is.

Het totale aantal bekende soorten bedraagt, volgens den Italiaanschen Schrijver 38, met 13 variëteiten (waarvan 6 van *Rafflesiana*) dus te zamen 41; bovendien vermeldt hij nog 18 in Europa gewonnen hybriden, welker aantal echter sedert is toegenomen, maar waarbij dient opgemerkt te worden, dat er enkelen zijn, die kwalijk als afzonderlijke bastaarden beschouwd kunnen worden.

Beccari noemt, behalve deze hybriden, 15 der bovenbedoelde soorten als in Engeland in cultuur zijnde. Is zijn vermoeden juist dan zou men daar de oorspronkelijke *N. distillatoria* bezitten onder den naam *N. zeylanica*.

Ze kunnen dus als echt Aziatische planten beschouwd worden, waaraan het feit dat er een op Madagascar groeit en een drietal in Australië gevonden worden geen gevoelingen afbreuk doet. Deze laatsten, zoomede eene op Nieuw Caledonië groeiende soort kan men rekenen dat, op 20° en 21° Z. B., de uiterste zuidelijke grens van het Nepenthes-gebied bereiken, terwijl een andere op het nabij de Chineesche kust liggende eiland Macao, op 22° N. B. die ten noorden der linie bereikte²⁾. In geogr. breedte strekt zich dit gebied dus over ruim 40° uit.

¹⁾ Deze bijzonderheden zijn ontleend aan den Italiaanschen kruidkundige Ed. Beccari, die den Indischen Archipel bereisde en in zijn uitgebreid werk *Malasia*, dat in 1877 werd aangevangen en waarvan thans het 3e deel compleet is, de op zijn reizen verzamelde planten beschrijft. In de eerste aflevering van het 3e deel geeft hij een overzicht van alles wat toen van dit geslacht bekend was (de cultuur-hybriden niet uitgezonderd). Daar dit overzicht, met beschrijvingen van nieuwere en nieuwe of critische soorten van 1886 dateert, terwijl Hooker's Monographie van dit geslacht in den *Prodromus* van Decandolle 13 jaren vroeger verscheen, en Beccari bovendien juist het gebied der *Nepenthes* tot het veld van zijn onderzoekingen maakte, mag er het meeste waarde aan gehecht worden. Intusschen is het getal der op Borneo gevondene soorten sedert nog met een paar vermeerderd.

²⁾ *N. macrostachya* (niet in Europa ingevoerd), de eenige bekende Javaansche soort, en die ook op Singapore en enkele eilanden van den Indischen Archipel voorkomt, wordt mede door Beccari als twijfelachtig aan Cochinchina en Macao behorende vermeld, zoodat het lengtegebied driemaal dat der breedte

Veel uitgestrekter echter is het in de lengte, waaruit duidelijk blijkt dat deze planten aan een hooge temperatuur gebonden zijn, daar die toch in deze richting op dezelfde breedte geen over 't algemeen aanzienlijke wijziging ondergaat.

Madagascar is het verste punt waar dit geslacht in Westelijke richting voorkomt; terwijl, omgekeerd, Nieuw-Caledonië het verste Oostelijke punt is. Rekent men nu gemiddeld het eerste op 45°, het laatste op 170° O. L. te leggen, dan vinden wij deze planten hier over een afstand van 125° verspreid.

Reeds werd opgemerkt dat zij bijna uitsluitend eilandbewoners zijn, en, daar de grootste eilanden in den Indischen Archipel, wat de binnenlanden betreft, nog steeds terrae incognitae zijn, is de veronderstelling volstrekt niet gewaagd, dat daar, in de door natuurkundige reizigers onbezochte bosschen, nog verscheidene soorten verborgen kunnen zijn. Voor Java toch wordt slechts ééne soort en ééne variëteit vermeld, n.l. *N. melamphora* en *N. melamphora haematamphora*¹⁾, dat, met het oog op de groote uitgestrektheid daarvan, vreemd schijnt. Hetzelfde is met Celebes het geval, voor welk eiland slechts twee soorten vermeld worden. Daar Borneo er rijk aan blijkt te zijn, is het vermoeden gewettigd te gelooven dat ook daar nog niet alles gevonden zal wezen; trouwens de laatstelijk aldaar gevonden *N. Curtisi* bevestigt dit.

Opmerkelijk zeker is het dat juist de verst van het centrum verwijderde het eerst bekend geworden is. Het was namelijk de Gouverneur van Madagascar Flocourt, die in zijn in 1661 verschenen *Histoire de la grande isle de Madagascar* de op dat eiland groeiende soort onder den (zeker inlandschen) naam »Amramatico« beschreef en afbeeldde. Hierop volgde de ontdekking der eenige op Ceilon groeiende soort, en wel door onzen landgenoot Paul Hermann, omstreeks 1669, dertijds geneesheer aldaar, later Hoogleraar aan de Leidsche Academie. Hermann was de eerste die (ik vermoed gedroogde) exemplaren dezer plant aan Commelin, te Amsterdam, zond, en zoo kwam de wetenschap in het bezit van deze wonderbare plant. Eenige tientallen van jaren later vond Rumphius een derde op Amboina,

bedraagt en zich van het centrum (Borneo) uit ruim tweemaal zoover (tot Madagascar) in Westelijke als in Oostelijke richting (Macao) uitstrekt.

¹⁾ Miquel vermeldt in zijn *Flora van Ned. Indië* ook *N. phyllamphora platyphylla* als op Java, in Bantam, groeiende. Beccari intusschen maakt daar geen melding van.

die hij mede in zijn beroemd werk bekend maakte.

Ofschoon het eerst bekend geworden en later door Poiret als *Nepenthes madagascariensis* beschreven, is deze oude soort toch tot dusverre een vreemdelinge gebleven in de Europeesche verzamelingen, en dit niettegenstaande er, voornamelijk in de laatste dertig jaren verscheidene zijn ingevoerd, met welker bestaan men onbekend was.

Beccari gaf in 1886 de *N. madagascariensis* onder de in Engeland gekweekte wordende soorten op, maar ik heb alle reden om te gelooven dat hij zich hierin vergiste; immers ik zoek dezen naam te vergeefs in de catalogi van Veitch, Williams en Bull, en, zoo ze toen werkelijk in Engeland was, zouden dezen, de eerste firma vooral, ze wel bezeten hebben.

Thans is ze er echter, en juist hierin vond ik aanleiding tot dit artikel, dat echter een geheel andere richting verkreeg dan ik aanvankelijk bedoelde.

Eenige weken geleden stond een betrekkelijk kleine plant der verleden jaar door de firma Veitch in den handel gebrachte *Nepenthes Curtissii*, kortelings van Borneo ingevoerd, hier weder op het punt van te gaan bloeien. In het vorige jaar, kort nadat ik haar had ontvangen, had ze ook geblleid, en toen was het gebleken dat dit een mannelijke plant was ¹⁾. Ik vroeg daarom aan den heer V. of hij mij ook kon helpen aan een vrouwelijke plant, onverschillig van welke soort, ten einde die met het stuifmeel mijner bloeiende plant te bevruchten, waarmede het minder mijn doel was een nieuwe hybride te winnen, dan wel zelf versch zaad te verkrijgen, van welks kieming ik, bij zorgvuldige behandeling, verzekerd kon zijn. Om jonge kiemplanten was het mij te doen, ten einde die in hare ontwikkeling te kunnen volgen. Dit interesseerde mij in hooge mate, reden waarom ik reeds herhaaldelijk naar Buitenzorg had geschreven, met het verzoek om versche *Nepenthes*-zaden. Daar schijnen ze echter niet goed voort te willen; slechts eenmaal ontving ik een pakje zaad, dat echter elders op Java reeds uit de vrucht was genomen, zoodat reeds vooraf kon gezegd worden dat het zijn kiemvermogen zou hebben verloren, hetgeen dan ook weldra hier en in Engeland, waarheen ik voorzichtigheidshalve een gedeelte had gezonden, het geval bleek te zijn.

¹⁾ De *Nepenthes* zijn namelijk tweehuizig, de bloemen dus éénslachtig: mannelijk of vrouwelijk en deze komen voor aan verschillende planten.

De heer Harry Veitch antwoordde mij dat hij tot zijn spijt op het oogenblik geen bloeiende vrouwelijke plant had; dat de *Curtissii* ook daar had gebloeid (waaruit blijkt dat deze soort zeer gemakkelijk en jong tot bloeien komt), dat ook zijne planten dezer soort vrouwelijk bleken te zijn, en dat hij met het pollen van deze vóór eenige weken een andere had bevrucht; dat de vruchtjes blijkbaar doorgroeiden, maar, met dit donkere, vaak mistige weer, het toch licht kunnen laten zitten, maar dat het hem aangenaam zal zijn, zóó ze goed rijp worden, mij er wat zaad van te zenden.

Dat is, waar het zulke planten geldt, zeker eene belofte die van groote liberaliteit getuigt, en dat het geen vage belofte, maar hem ernst was, blijkt uit hetgeen hij daarop liet volgen: Intusschen, zoo schreef hij, ben op het oogenblik in het bezit van zeer jonge zaadplanten van *Nepenthes madagascariensis*; zoo de ontvangst daarvan u aangenaam kan zijn, meldt het mij dan en ik zal ze u per post zenden.

Dit aanbod was mij om twee reden hoogst aangenaam. Vooreerst omdat ik, kon ik de ontwikkeling nu ook niet ab ovo ¹⁾ volgen, ik toch voor een goed deel mijn doel zou bereiken, terwijl ik bovendien in het bezit zou komen der eenige Afrikaansche soort (immers Madagascar ligt dicht genoeg bij de Afrikaansche kust om het tot dit werelddeel te rekenen), die ik tot dusverre te vergeefs had gezocht.

Mijn antwoord kon dus niet twijfelachtig zijn, en spoedig daarna was ik in het bezit van een partijtje jonge plantjes, zoo gaaf en gezond, dat wij er onmiddellijk een op spiritus zett'en, om het in dien toestand te bewaren. Aardig inderdaad is het te zien hoe die jonge, nauwelijks een Centimeter lange blaadjes, reeds in een volkomen ontwikkeld b'kertje uitloopen. Wat ik reeds vroeger in Engeland had gezien, werd door deze plantjes, die nog geen enkel blaadje hadden verloren, bevestigd, namelijk dat reeds het derde blaadje ²⁾ in een bekertje eindigt.

Ik sta hier echter niet nader bij stil; wat vroeger of later toch hoop ik wel in 't bezit van kiembaar zaad te komen, en dan zal er wel gelegenheid zijn die ontwikkeling van 't begin af te volgen en mede te deelen.

Ik meende dat feit hier wel te mogen

¹⁾ Van het ontkiemen af. Eigenlijk van de eerste ontwikkeling van het eitje af, maar 't mag toch ook in dezen zin gebruikt worden.

²⁾ Ik mag hier de opmerking niet achterwege laten dat ik het woord blaadje hier in conventioneelen zin gebruik. Morphologisch is dit, naar de algemeene opvatting, niet juist.

mededeelen. Zij, die de waarde dezer planten kennen, zullen zeker met mij de geheel belanglooze bereidwilligheid, om de verzameling eener wetenschappelijke inrichting te completeeren, op prijs stellen.

Trouwens, van zoodanige hulpvaardigheid gaf de heer Veitch ten onzen opzichte reeds vaak blijk, en dat de verzameling van deze zoo belangrijke planten in Leidens Academietaun tegenwoordig tot de compleetste in Europa behoort, danken wij vooral aan de vrijgevigheid dezer firma.

Ik zou hier nog heel wat over deze planten, uit verschillende oogpunten beschouwd, kunnen bijvoegen; ik doe het echter niet, eerstens wijl dit onderwerp uit den aard der zaak voor vele lezers van weinig belang is ¹⁾, ook omdat hetgeen er verder, uit wetenschappelijk oogpunt gezien, over gezegd zou kunnen worden, reeds vroeger uitvoerig door Prof. Oudemans, veel beter dan ik het zou kunnen doen, in het licht gesteld werd; en wat een beschrijving der voornaamste soorten en hybriden betreft, hieraan werd door mijn zoon, toen bij de firma Veitch werkzaam, in een vroegeren jaargang (1886) van dit blad een uitvoerig artikel gewijd ²⁾, waarop later een paar stukken over de cultuur dezer planten is gevolgd ³⁾. Het mag dus noodeloos geacht worden daarop terug te komen, wijl dit goeddeels een herhaling van het vroeger medegedeelde zou worden.

Niet te onpas acht ik het echter hier een lijstje te laten volgen van de soorten en hybriden van dit geslacht, welke thans in den Leidschen Hortus in cultuur zijn. Ook uit een historisch oogpunt gezien kan dit later beteekenis hebben.

- Nepenthes albo-marginata (Borneo, Sumatra ⁴⁾.
 „ ampullaria (Indischen Archipel).
 „ „ vittata.
 „ bicalcarata (Borneo).
 „ Burckii (Philip. eilanden).
 „ cincta (Borneo).
 „ Curtisii (Borneo).
 „ distillatoria Grah. — Khasyana.
 „ gracilis major (Borneo, Singapor).
 „ Hookeriana (Rafflesiana var.?) Borneo?
 „ Khasyana (Bengalen).
 „ madagascariensis (Madagascar).
 „ Northiana (Borneo).

¹⁾ Het zal echter wel niet noodig zijn dezen er aan te herinneren dat in een blad als dit bij afwisseling voor ieder wat dient gegeven te worden, en het onmogelijk is allen te gelijktijd en in gelijke mate ter wille te zijn.

²⁾ Zie aldaar bladz. 89 en volg.

³⁾ In denzelfden jaargang bladz. 114 en 162.

⁴⁾ Verscheidene soorten komen op meerdere groeiplaatsen voor. Alleen die, welke als zoodanig inzonderheid vermeld worden, zijn hier opgegeven.

- Nepenthes phyllamphora (Amboina, trop. Austr.)
 „ Rafflesiana (Borneo, Malacca, enz.)
 „ sanguinea (Malacca).
 „ Veitchii (Borneo).

(HYBRIDEN.)

- „ Chelsonii.
 „ Courtii.
 „ cylindrica.
 „ Dicksoniana.
 „ Dormanniana.
 „ Hibbertii.
 „ hybrida.
 „ „ maculata.
 „ intermedia.
 „ Mastersiana.
 „ „ var. atrorubra.
 „ Morgania.
 „ Ratcliffiana.
 „ Sedenii.
 „ Stewartii.
 „ Stuartii.
 „ superba.
 „ Wrigleyana.

Te samen alzoo 34 soorten en hybriden. De collectie van Veitch te Londen bestaat, volgens den catalogus van dit jaar, uit 39 verschillenden, waarbij echter de madagascariensis nog niet was opgenomen. Al de hier bovengenoemden zijn krachtige, verscheidene zelfs zware planten. De zeldzaamsten zijn zeker Northiana, albo-marginata en, last not least, de N. sanguinea, die meest overal een voortdurend desideratum is. Onder de ontbrekenen van die in cultuur zijn is alleen de echte N. villosa van wezenlijke beteekenis. Ik zal maar niet vragen of ook een onzer lezers mij hieraan kan helpen. Ik geloof wel aan den goeden wil van velen, maar ook dat ik mij daarmede voorloopig zal moeten tevreden stellen.

20—11,—'90.

W.

Open grond.

VOOR ONZE TUINEN.

Trompetbloem. — Trompetboom.

Teocoma (Bignonia) radicans. — Bignonia Catalpa.

Met twee afbeeldingen.

Beiden tot dezelfde familie behoorende, is de eene als klimplant, de andere als heester of boom te gebruiken.

De Trompetbloem is een fraai klimgewas met donker gekleurde, glanzende bladeren, welke een ondoordringbaar loof vormen, waartusschen de roodbruine trechtervormige, inwendig geelachtige bloemen zich bij een goede ontwikkeling in menigte vertoonen. Hetgeen bij deze plant ook ontegenzeggelijk een voordeel kan genoemd worden is, dat zij evenals de Klimop hechtwortels maakt, zoodat men op den duur haar niet behoeft aan te binden. Een zonnige standplaats, b.v. tegen een muur op het zuiden, is haar het

liefst, en zal zij zich dan op het schoonst voordoen. In haar vaderland (Zuidelijk N. A.) bereikt zij een hoogte van 12 M. en meer, terwijl zij langdurig bloeit, en onze winters, mits op een niet te open plaats staande, zonder beschutting doorstaat.

De Chineesche Trompetboom heeft groote, lichtgroene, hartvormige bladeren, en zijn het in hoofdzaak deze bladeren, die er ons toe deden besluiten, de aandacht op dezen schoonen heester te vestigen. Hem, die er kennis mede wil maken, raden wij aan er eenigen bij elkaar te planten, op een vak of als een groepje in het gazon; dit geeft een niet onaardige afwisseling. De bloemen zijn licht geel met rood gespikkeld, en aan rechtopstaande trossen geplaatst, ongeveer als bij de Paardenkastanje.

Als opgaanden boom ziet men hem hier te lande zelden, in Frankrijk daarentegen wordt hij als zoodanig met goed gevolg in beplantingen aangebracht.

Zoo wel de Trompetbloem als de Trompetboom bloeien eerst op lateren leeftijd, ze zijn echter zonder dit reeds eene aanbeveling overwaardig.

TECOMA (BIGNONIA) RADICANS.

Iets over het Salix-geslacht.

Met genoegen las ik in No. 46 het stukje van den heer G. over den Treurwilg, *Salix babylonia*, vooral ook omdat het tevens wijst op de belangrijkheid van het geheele Wilgengeslacht. 't Is daarom dat ik wensch er nog een en ander aan toe te voegen.

De naam *babylonia*, waaronder Linnaeus de soort het eerst beschreef, is echter geheel onjuist. Hij meende dat het de boom was, welke in den bijbel, Psalm 137, in de oorspronkelijke taal voorkomt onder den naam »Garab.« De oude vertalers, te weinig dendrologische kennis bezittende en geen vreemde landen bezoekende, vertaalden dat »Garab« maar door Wilg, en de lateren schreven het eenvoudig na.

Intusschen is door betrouwbare reizigers

uitgemaakt, dat de Treurwilg in geheel Babylonië niet voorkomt, en dat de bijbelsche »Garab« een Populier en wel de *Populus euphratica* is. Ik meen dit alles al eens gezegd te hebben in *Semprevirens* 1882 No. 37.

Toen men nu van de waarheid overtuigd was, heeft men den Treurwilg *Salix pendula* willen noemen, doch dit was al zeer onvoldoende; *pendulus* is een variëteits- en geen soortnaam ¹⁾. Bij dien naam moest men dus voegen, welke soort men bedoelde.

Zoo heeft men: *Salix fragilis* met den synoniem *pendula*, *S. caprea pendula* is een lief treurboompje, *S. rigida pendula*, en *S. Petzoldii pendula*.

Deze beide voldoen mij echter als Treurwilgen niet; ik ken ze echter nog slechts als jonge heesters.

Men heeft dus wijs gedaan den naam *babylonia* maar te behouden, en hij heeft ook zoo zeer het burgerrecht verkregen, dat het dwaas zou zijn te trachten — hoe valsch hij dan ook zijn mag — hem nu nog te veranderen. De verwarring in namen is al groot genoeg.

Intusschen blijft de Treurwilg, hoe oud ook en hoe vele concurrenten hij heeft, een onzer schoonste Treurboomen; wat de aanbeveling betreft, daarin kan ik echter met den heer G. niet zoo bepaald mede gaan, daar er een ziekte in schijnt gekomen, waardoor op vele plaatsen, waar de jonge boomen aangetast werden, uitsterven, even als dit ook het geval is met den Italiaanschen Populier, *Populus dilatata*.

De kwaal is bij beiden echter niet dezelfde. De heer G. zegt, dat het Wilghout voor den timmerman van weinig belang is, doch voor den molenmaker, die toch ook timmerman is, is de Wilg een zeer geachte boom, want zij levert hem de zoogenaamde vangstukken in de windmolens, en ook de wagenmaker gebruikt het nog al veel, vooral bij het maken van kruiwagens.

H.

C. DE VOS.

Ingezonden.

Benincasa cerifera.

De lezer zal zich wellicht herrineren dat wij in het voorjaar (bladz. 257), naar aanleiding van mededeelingen en aanbevelingen in Frankrijk, kortelijk vermeldten dat de

¹⁾ Hier vergist de heer de Vos zich. Het woord is eenvoudig een bijvoegelijk naamwoord en dus als soortnaam volkomen geschikt. Dat het meestal ter nadere onderscheiding eener *variëteit* met hangende takken gebruikt wordt is intusschen waar, maar dit is met meer adjectieven het geval. RED.

Benincasa cerifera elders om hare fijne vruchten (komkommers) zeer gezocht was, hetwelk ons de *mogelijkheid* deed veronderstellen dat er ook hier partij van zou kunnen getrokken worden.

Zulks gaf den heer J. de Waard, de bekende Groningsche groentenkweeker, die steeds bereid is het nieuwe te beproeven, aanleiding mij te vragen of ik hem er ook aan kon helpen. Dit was in 't begin van Juni, dus zeker laat genoeg, maar het artikel in dit blad was pas 30 Mei verschenen. Om te zaaien was het te laat; ook had ik geen zaden meer over; wel echter was hier nog een jonge plant overcompleet, en deze zond ik hem.

Nu behoort de heer de Waard niet tot diegenen, die van de uitkomst hunner proef

Hopende mij hiermede van mijn plicht gekweten te hebben ben ik met achting.

Uw Dw. Dienaar,
J. DE WAARD.

Dat de heer de Waard deze mislukking aan den min gunstigen zomer wijt. begrijp ik, en het veelal donkere weer zal er ook wel de oorzaak van zijn, maar dan ligt toch ook de gevolgtrekking vóór de hand, dat de plant voor onze kweekers geen aanbeveling verdient.

Misschien zal ze in een warmen zomer, als ze vroeger geplant is, beter, mogelijk uitmuntend slagen, maar dan neemt dit toch niet weg dat de kans te wisselvallig is, om uitzicht te geven op een voordeelige cultuur.

Daarmede is echter nog niet beslist dat

BIGNONIA CATALPA.

niets laten hooren, en zoo deelde hij mij dan ook dezer dagen het volgende mede:

Groningen, 20 Nov. '90.

WelEd. Heer!

Dezen zomer ontving ik van U een plant der *Benincasa cerifera*, om daarmee een proef te nemen of t waar was dat ze als komkommer zeer goed dienst kan doen. Tot heden toe vergat ik U echter te melden dat de plant, ten gevolge van den natten zomer en de weinige zonnige dagen, geen vruchten heeft voortgebracht. Wel groeide de plant zeer snel en verspreidde een muskusachtigen geur, en ook kwamen er 2 kleine vruchten aan, die echter niet tot vollen wasdom kwamen.

ze niet aanbevelenswaardig zou zijn voor particulieren, die er een moestuin met komkommer- en meloenbakken op na houden. De zeer ongunstige toestanden, waaronder deze proef werd genomen mogen haar derhalve nog niet al; beslissend doen beoordeelen.

W.

Tacsonia van Volxemlii.

Naar aanleiding onzer mededeelingen over deze plant ontvingen wij van den heer Dros nog de volgende nadere bijzonderheden omtrent hare cultuur.

Amice!

Indien er liefhebbers mochten zijn, die, na lezing van *Sempervirens* (No. 45) ambitie krijgen om in hunne kassen ook eene Tac-

sonia van Volxemii te laten groeien, dan moet ik de opmerking maken, dat gij bij de beschrijving der kweekwijze van de mijne eene voorname zaak hebt vergeten. Het is waar, mijne Tacsonia staat in een kleinen pot, en is op het tablet doorgegroeid in gewoon zeer schraal grind, doch hoe zou deze plant nu steeds zoo welig groeien, bijna het geheele jaar door bloeien, en ook geregeld groote vruchten voortbrengen? Alleen daardoor, dat ze steeds *voldoende* gier krijgt, in den winter matig en in den zomer veel. Ziedaar het geheele geheim, niet alleen om eene Tacsonia goed te doen groeien, maar ook bijna alle planten. Gij weet ik ben een groot voorstander van gieren; meermalen zaagt gij bij mij welk succes ik daarmede had. Herinner U maar eens welke Aroideeën en andere zaken ik U nu en dan toonde.

Een ieder raad ik aan, wanneer de planten aan den groei zijn, *veel, zeer veel* te gieren, doch voorzichtig te zijn met alle soorten van vogelmest en bij voorkeur koe-mest te gebruiken.

Het is wel een vreemd verschijnsel, dat vele tuinkieden, vooral van den ouden stempel, (over het jongere geslacht kan ik minder oordeelen) zoo weinig op hebben met het toedienen van gier. Mij dankt als ze een jaar goed de proef hebben genomen, dan zijn ze tot andere gedachten gekomen.

Aangenaam zal het mij zijn als gij deze weinige regelen een plaatsje wilt geven in *Sempervirens*.

P.S. Dezer dagen zal ik u weder een rijpe vrucht der Tacsonia zenden van 11 cM. lengte, wegende 50 Gram.

H. W. DROS.

Bennekom, November '90.

Het Chrysanthemum-feest te Amsterdam.

Dáár staan er een tiental van de heeren Groenewegen & Co., en wij voegen er gaarne bij in tien fraaie soorten.

Het achtergedeelte van dit lokaal wordt gedekt door een zeer fraaie groep van Chrysanten, waarboven een sierlijke Phoenix reclinata uitkomt. De inzenders, de heeren Groenewegen & Co., verkregen hiervoor, en terecht, een verguld Zilv. M. Alles is hier bijna van Groenewegen, merkte een jonheer op, en waarlijk, ik begin het bijna ook te gelooven; immers hier sta ik al weer voor twee partijen van dezelfde firma. In de tien stuks onder No. 2 van het Programma munten uit: Lord Beaconsfield, album plenum, superbe flore en Mad. Esbreyat. Met 30 Kiku's verkreeg de firma

Groenewegen & Co., een verguld Zilveren Medaille, die haar rechtmatig toekwam. Ik merkte in deze groep een witbloemige op, welke met den naam van Avalanche prijkte, die haar niet toekwam. 10 Nieuwe Chrysanten van de firma Groenewegen & Co., geven niet veel nieuws te aanschouwen, wat zeker ook de reden is geweest waarom de Jury er maar een Bronzen Medaille aan toekende. Variëteiten als: Edwin Molyneux, King of Crimson's en Avalanche kunnen toch moeilijk voor nieuw doorgaan. Voor een Kiku, uitmuntende door groote bloem, was de firma Groenewegen & Co. gelukkig. Zij behaalde daarmede de twee eerste prijzen met de donker purperkleurige Adair en Ed. Molyneux, respectievelijk 15 en 17 cM. in doorsnede. Een enkele blik werpende op een partijtje van 10 en een van 3 stuks, verlaten wij deze zaal, om een kijkje in zaal No. 4 te gaan nemen, waar ons direct om den hoek een dertigtal angluren, die met zooveel stokken gewapend zijn, dat wij er geen critiek op durven uitoefenen.

Niet onverdienstelijk is het *trio* welke maar 25 cM. hoog, vlak uitgebonden, overdekt met knoppen was. Jammer dat deze laatste niet ontplooid waren, wellicht hadden ze dan voor een prijs in aanmerking gekomen. Laat U echter daardoor niet ontmoedigen, geachte kweker of wie ge ook zijt; veeleer zij het een spoorslag voor U, welke zeker eenmaal bekrond wordt. Wij voegen er nog even aan toe dat het trio bestond uit James Salter, Eté fleuri en Homère. De 10 Chrysanten, welke nu aan de beurt zijn, gaan we stilletjes voorbij en wijden eenige aandacht aan een enkele Amy Turze, waarop niet minder dan negen andere variëteiten gegriffeld zijn, waarvan er al verschillende bloeiden. De Jury kende aan deze plant, van den heer A. B. Bouwman A. Pzn., bloemist te Arnhem, een Bronzen Medaille toe. Zie! die dertig staan daar juist te wachten om ze het hof te maken, maar wij doen dat niet, evenmin de volgende zes bruidjes, die er toch nog zoo kwaad niet uit zien. Neen! liever staan wij een oogenblik stil bij de uitstekende collectie Chrysanten van den heer G. van Kuijk, te Utrecht, die op deze expositie zooveel schoons en goeds heeft gebracht, dat wij hem gaarne onze hulde daarvoor aanbieden. Het goud, dat deze groep verwierf, was dubbel verdiend. Goede variëteiten, flinke gezonde planten en uitstekende cultuur, ziedaar in weinig woorden de verdienste van deze collectie. Van denzelfden

inzender zien wij nu de met goud en f 50 als eerste prijs bekroonde dertig Chrysanten in dertig soorten.

Deze partij was ontegenzeggelijk het glanspunt van deze belangrijke expositie. Vele kweekers hebben daaraan kunnen zien wat er van de lieve Kiku te maken is. Het overtrof de stoutste verwachtingen, wij zagen er planten bij met ongeveer 60 bloemen, welke nog tamelijk groot waren. 't Is te begrijpen dat, wanneer men zoo iets gezien heeft, een enkele plant, met een enkele bloem, zooals er een naast deze collectie staat, onder No. 52, dingende naar No. 6 van het Pogramma, waarbij gevraagd wordt, één Chrysanthemum, uitmuntend door de grootte bloem, geheel in 't niet verzonk. Daar, waar men de adreskaart van G. van Kuijk ziet hangen, kan men verzekerd zijn iets goeds te zien, wat nu weer het geval is met zijne inzending van 10 Chrysanten, die wederom toonen dat de heer van Kuijk een meester in de Chrysanten-cultuur is. Reeds vele malen zijn wij witte Chrysanten gepasseerd, hier treffen wij waarlijk zes prachtige aan, welke met een verguld Zilv. M. bekroond werden en dat ook verdienden. Wederom was het een inzending van den heer van Kuijk, voornoemd.

Wij gaan nu naar zaal No. 4 en maken kennis met 10 nieuwe Chrysanten, welke ingezonden zijn door de heeren Glijm de Vos & Co., te Utrecht, Emely Dale een sport van Lord Alcester van dit jaar, is een goede variëteit met rose bloemen, Eynsford white, is mede niet te versmaden; een lief open hartje heeft Melle Laing, niet zoo nieuw is Etoile de Lyon, welke echter eenige malen groter kan zijn. Deze inzending verwierf een Zilveren Medaille. Op hare uitgebreide collectie verkreeg dezelfde firma een verguld Zilv. M. en f 10. In deze groep kwamen werkelijk goede variëteiten voor; plaatsruimte belet ons echter in herhaling te treden. Een Gouden Medaille werd aan de heeren Glijm de Vos & Co. toegekend als 2^e prijs, voor 30 Chrysanten in dertig verscheidenheden, in bloei en goed gekweekt. Enkelens waren op stam, de anderen in struikvorm gekweekt. Het was een prachtige collectie, goed geëtiquetteerd, die veel bewonderaars trok. Een B. M. is gehecht aan ti witte Chrysanten van bovengenoemde firma, waarin een Avalanche uitmunt door heerlijke, zuiver witte bloemen. Nog eens zien wij de firma Glijm de Vos & Co. met 30 Chrysanten in 't strijdperk, waaruit ze met B. M. als 6^e prijs te voorschijn komt. Gelukkiger was zij met 10 Chrysanten, die met

Zilver bekroond werden. De 2^e prijs voor 6 witbloemige Chrysanten behaalde de heer Ruysenaars, te Haarlem, met groote planten, overdekt met zuiver witte bloemen.

Wij zijn nu gereed om die zaal (No. 5) binnen te treden, welke zeker *The great attraction* van deze tentoonstelling mag heeten. Het is hier bloemen en nog eens bloemen wat men ziet: op den grond, op tafels en aan den wand, 't was alles bloemen, en wanneer deze zaal eens zoo groot was geweest, dan nog ware zij gevuld, en zeer zeker ware dan alles veel beter tot zijn recht gekomen, daar het zich nu letterlijk verdroog. Ook staan hier nog enkele zeer goede planten, laten we die volledigheidshalve eerst even bespreken.

De 1^e prijs, een gouden Medaille, op No. 5 van het programma, 3 Chrysanthemums, in 3 verscheidenheden, op stam gekweekt, werd uitgereikt aan 3 planten, welke door de firma Glijm de Vos & Co., waren ingezonden. 't Waren 3 prachtplanten, overdekt met groote, goed gevormde bloemen. De 2^e prijs, een verguld Zilv. M., behaalde de firma Joh. v. d. Berg, waarvan twee planten zeer goed konden genoemd worden, terwijl de 3^e prijs, een Zilv. M., aan de bekende Utrechtsche firma Glijm de Vos & Co. werd toegekend.

Wij gelooven nu aan allen gelijkelijk recht te hebben laten wedervaren, althans wat de inzendingen van planten betreft. Wilde ik nu nog uitweiden over de afgesneden Chrysanten-bloemen, die mij niet erg konden bekooren; over de talrijke inzendingen van voorwerpen met bloemen van Chrysanthemums gevuld, waaronder waarlijk zeer schoone stukken voorkwamen, zoodat er werkelijk goede inzendingen, tot spijt der Jury, met niets naar huis moesten gestuurd worden; over de teekeningen, schilderijen enz. enz., wij zouden aan geen einde komen, terwijl dit verslag reeds veel langer werd dan ik mij aanvankelijk had voorgesteld. Daarbij komt dat de smaken in deze zaken zeer verschillend zijn; men begeeft zich onwillekeurig op glad ijs, en wie zich daarop waagt moet scherpe schaatsen hebben. De mijne zijn echter niet geslepen zoodat ik voorzichtigheidshalve er af blijf.

Nu nog een enkel woord tot besluit.

Deze tentoonstelling is en voor hun, die haar in 't leven riepen, en voor de inzenders zeer leerzaam geweest. Beiden zullen veel fouten opgemerkt hebben, die bij een volgende gelegenheid vermeden kunnen worden. Toch neemt dit niet weg, dat ik van harte een driewerf hoezee! uitroep, en gaarne

hulde brengen aan allen, die hebben bijgedragen tot het welslagen dezer eigenaardige tentoonstelling. Een bijzonder woord van dank aan het Bestuur der Afdeel. Amsterdam, voor de recht hartelijke en vriendelijke ontvangst, welke het aan de Jury-leden heeft bereid. Niet alleen, toch werd den leden een dejeuner aangeboden, maar toen zij hun moeilijke taak verricht hadden, was er in het »Bible Hotel« een maaltijd gereed, waarvan de aangename indrukken ons steeds zullen bijblijven. — Wij hebben aan dien maaltijd getoost op onzen Koninklijken Beschermheer, die toen nog lijdende was; op Koning Leopold der Belgen, waarvan aan onze tafel een onderdaan zat, wien dit blijkbaar zeer veel genoegen deed. Wij hebben gedronken op de toekomst der Chysanthemums, en naar wij aan tafel vernamen zal de tijd niet ver af zijn, dat wij dit kunnen doen met een Chrysanthemum-bittertje vóór ons. Maar hoe aangenaam, hoe gezellig het er was, wij moesten scheiden maar niet zonder handdruk, niet zonder een à revoir! Wij, dienaars van Flora, kunnen toch zoo vriendschappelijk met elkander omgaan; laten wij dat *altijd* doen, geloof me, het komt in de eerste plaats ons zelve ten goede, en met een kracht naar buiten werken die ons ongelooftelijk scheen. —

20—11,—'90.

J. K. B.

Een kunststuk op het gebied van planten-decoratie.

Wij lezen in de *Wiener illustr. Gartenzeitung* dat het te Ischl gevierde huwelijk der Oostenrijksche Aarsthertogin Valerie aanleiding gaf tot een waar kunststuk van planten-decoratie, 't welk wij, om de bijzonderheid, hier mededeelen.

Daar zich te Ischl slechts een kleine Keizerlijke tuin bevindt, waarvan de kassen en bakken alleen bestemd zijn voor de cultuur van hetgeen voor het park noodig is, moesten de planten en bloemen, benodigd voor de versiering van het groote Cursalon en de kerk, van elders aangevoerd worden. Daarom werd reeds in het voorjaar de hof-tuinier Uher, die sedert jaren voor de bloemen-decoratie in den Hofburg te Weenen zorgt, belast om, onder toezicht van den hofgarten-Inspector Maly, een plan voor deze decoratie te maken en te bepalen wat er toe noodig was.

Weinige dagen voor dat de plechtigheid te Ischl zou plaats hebben werd, door Keizerl. Oostenr. Staatsspoorwegen, uit de grootste voorhanden zijnde achtwielige goederenwagens, een trein samengesteld; zooals er in

de geschiedenis der spoorwegen nog geen voorkwam.

Achttien dezer groote wagens brachten prachtige met bloemen en vruchten beladen Oranjeboomen uit Schönbrunn, groote, breede, zeldzame Nieuw-Hollandsche planten uit Laxenburg, vervolgens Palmen, warmkasplanten, Orchideeën en duizenden andere bloeiende planten uit de reservekassen van den Keiz. Augarten te Weenen over.

Drie wagens waren met verschillende benodigheden geladen; zooals: pedestal's, vergulde bloemkorven, etagères, enz. en met een personenwagen 2e klasse reisde het voor de uitvoering gekozen personeel naar Ischl.

Bij de aankomst aldaar liepen vele heerlijke planten gevaar door een plotseling opkomende hagelbui bedorven te worden, maar men had het geluk, met inspanning van alle krachten, de planten daartegen te beschermen.

Daar alles vooraf nauwkeurig in teekening gebracht was niet alleen, maar ook de planten voor elk onderdeel der decoratie bestemd en aangewezen waren, was het mogelijk die tot een schitterend resultaat te brengen. Aangezien bij het feestmaal geen muziek gewenscht was, werden alle ruimten, het orkest, de gallerijen enz. in dier voege met planten bezet, dat het geheel den indruk maakte van een Palmenbosch. Een reusachtig groote korf, voornamelijk met bloeiende Orchideeën gevuld, maakte inzonderheid een heerlijk effect, terwijl een tweede, die onder een grooten spiegel stond en met frissche Alpenrozen, inlandsche Orchideeën, Gentiaanbloemen en de Keizerbloem, het heerlijke Edelweiss, gevuld was, een ongemeene aantrekkelijkheid voor de hooge feestelingen had.

De drie groote gaskronen, de middelste van 60 vlammen, waren met Cycas-Phoenix en andere Palmbladeren of slanke stengels versierd, terwijl elke gasvlam door een groot bouquet vervangen was. Op die wijze werden in de zaal tusschen twee- en driehonderd bouquets gebruikt.

Het geheel leverde een feeëriek schouwspel op, en de Oostenrijksche Keizer, die de zaal vóór het diner in oogenschouw nam, schonk bij die gelegenheid den Inspector Maly een doekspeld, met zijn naamcijfer in brillanten. Ook de Vorstelijke Bruid kwam vooraf dit kunstwerk van decoratie bewonderen en schonk, op hare beurt, den hof-tuinier Uher een niet minder kostbare doekspeld met edelgesteenten. De Opperhofmeester, Vorst Hohenlohe, was mede over dezen

uitslag zoo tevreden, dat hij den heer Uher onmiddellijk tot Chef voor de reservekassen van den Hofburg te Weenen benoemde.

Deze tour de force, want zoo mag het genoemd worden, en de boven verwachting gelukkige uitslag verkregen in Oostenrijk spoedig een niet geringe beroemdheid.

Wat het kostte wordt niet gezegd. —

Weeknieuws.

Tot onze niet geringe verbazing lazen wij in de *N. R. Ct.* dato 25 Nov., 2e blad A, het kort verslag eener op Zaterdag 22 Nov. l.l. gehouden Vergadering der Haagsche Afdeeling van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, welke vergadering belegd was met het oog op een door het Hoofdbestuur te benoemen Redacteur voor het *Weekblad*. Het blijkt toch duidelijk dat alle daar gevoerde discussies, niet vrij van animositeit, van zuiver persoonlijken aard en gericht waren tegen Dr. Cattie, den tegenwoordigen tijdelijken Redacteur. — Het ligt zoo min op onzen weg als in onze bedoeling ons te mengen in een zaak, die ons niet rechtstreeks aangaat, maar nu men zoodanig verslag in een onzer grootste en meest gelezen dagbladen leest, meenen wij toch onze verwondering over het te 's Hage voorgevallene niet te mogen verzwijgen.

Men schijnt er blijkbaar uit te gaan van het denkbeeld dat er geintrigeerd wordt, om den heer Cattie weder duurzaam de Redactie van het *Weekblad* in handen te geven, en dit is het wat men te 's Hage vóór alles wil trachten te voorkomen, zoo zelfs dat men dreigt zich van de Maatschappij te zullen losmaken wanneer dit mocht gebeuren.

Een oordeel over een te benoemen Redacteur zou ons kwalijk passen, maar, wat hiervan zij, wij houden ons overtuigd dat de premisse onjuist is, en derhalve de daaruit getrokken conclusies valsch zijn. Wij kunnen ons vergissen, maar we hebben alle reden te gelooven dat Dr. C. zich niet duurzaam beschikbaar stellen wil.

Maar dat nog eens daargelaten, dan rijst bij ons de vraag of hetgeen in die vergadering gezegd is blijk geeft van die erkentelijkheid waarop Dr. C. volkomen recht heeft, door zich, toen Dr. van Hall plotseling overleden was, onmiddellijk beschikbaar te stellen tot tijdelijke aanvaarding eener taak, die men hem vroeger waarlijk niet zoo aangenaam had gemaakt, om er weer verlangend naar uit te zien.

Men heeft geheel vergeten dat toen de uitgave *zelfs geen dag* is vertraagd geworden, niet-tegenstaande Dr. C. er geheel uit was, en het dus wel van groote belangstelling in de Maatschappij getuigt, dat hij onmiddellijk de hand zóó flink aan de ploeg sloeg, dat de nootlottige slag aan de uitgave van het geheel onmerkbaar was.

Verdiend de heer C. daarvoor nu niets beters

dan wat men hem in Den Haag naar het hoofd slingerde.

Zonder aanzien des persoons zeggen wij volmondig ja.

Dat men ook ons blad in het debat bracht, deed men zeker met goede bedoelingen, maar het spijt ons te meer, daar het allicht juist de tegenovergestelde uitwerking kan hebben van die men bedoelde.

Men heeft er ook lang gediscussieerd over de vraag of het Hoofdbestuur het recht heeft een Redacteur te benoemen, zonder de Afdeelingen daarin te kennen. En dat in Den Haag! —

't Zou een mooie historie zijn zoo de Regeering voor de benoeming van ambtenaren eerst voorstellen moest doen aan de volksvertegenwoordiging. Men had dan zeker bij herhaling het verkwikkende schouwspel van een Poolman Landdag en in dit geval ging het evenaas.

De Afdeeling Oegstgeest van de Ned. Maatschappij voor Bloembollencultuur heeft besloten in de tuinen van den heer G. C. van der Hoef, te Oegstgeest, een proeftuin aan te leggen voor Liliïums, hoofzakelijk voor de groep *Lilium lancifolium*.

De heer G. Stout, te Tiel, zond ons het prospectus van een sproeimachine, dienstig om heesters, boomen, hopstengels, aardappelen, enz. te bevochtigen met de bekende *bouillie bordelaise*, ter vrijwaring tegen bederf, bladziekte en het invreten van insecten. Dit toestel kost geheel compleet f24.— De kosten der besproeiing per hectare worden op f35.— geraamd.

Vraagbord.

No. 777. Ik ontvang eenige planten met den naam *Ranunculus Aconitum flore pleno*; is deze plant inheemsch, dus winterhard, hoe is die het best te vermenigvuldigen, hoe is haar bloeiwijze, laat zij zich vervroegen, is zij geschikt voor bloemwerken?

Zoo iemand der lezers van *Sempervirens* zoo beleefd wil zijn mij op bovenstaande vragen eenig antwoord te geven, zeg ik bij voorbaat mijn vriendelijken dank.

Nieuwer-Amstel, 29—11,—'90. J. v. K.

Ontvangen Prijs-Couranten.

G. Eschweiler, Oudenbosch Supplement Handels-Prijscourant van Sierheesters en Conifeeren. Herfst 1890.

J. Uitentuis Jr., Kwadijk, N.-H. Prijs-courant van Boomen, Heesters, Rozen, Conifeeren, Klimplanten en Vaste planten.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 47, van 22 November.

Niet officieel gedeelte: Nieuwe *Sonerila's* (met afbeelding). — Eenige bladzijden uit de geschiedenis der *Dahlia* in Nederland. — *Orchidaceën*. — Wenken bij de cultuur. — Strooptochten. — Over *Spinazie*. — *Physalis peruviana*. — Elk wat Wils: *Boomvaren*, *Iberis gibraltanica*. — Tentoonstellingen. — Correspondentie. — Vergaderingen van Afdeelingen.

GROENEWEGEN & CO.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

1331 LINNAEUSSTRAAT 55 AMSTERDAM.

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

Schitterend Roode
Zwaardlelie,
(*Gladiolus gandavensis*
Brenchleyensis).
Per 10 f0.40, per 100 f2.50.

Fransche Zwaardlelie,
(*Gladiolus gandavensis*
hybridus).
In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f0.90, per 100 f7.50.

Nieuwe grootgevlekte
ZWAARDLELIE,
voor den vollen grond.
(*Gladiolus Lemoinei*
hybridus).
In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.20, per 100 f10.—

GLADIOLUS LEMOINEI HYBRIDUS.

Zonder wedergade.

De nieuwe WEKKERKLOK, gevat in een fraai uitgesneden houten lijst, is van Wekker en Slagwerk voorzien, heeft bronzen gewichten en een lichtende Wijzerplaat.

Verkrijgbaar voor slechts 7 francs bij het Dépôt de la Fabrique d'Horlogerie.

D. KLEKNER,
Postgasse 20. WEENEN I.

Elke Klok, die niet aan de verwachting beantwoordt wordt teruggenomen. De verzending heeft plaats na ontvangst van het bedrag of tegen rembours. 1882

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1333

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1334

Naamlooze Vennootschap „Corona”, Amsterdam.

Keizersgracht 521.

Kalverstraat 91.

NIEUW! NIEUW!
GRAFKRANS MODEL „CORONA”.

Buitengewoon fijn en fraai; samengesteld uit fraaie Cycasbladen van verschillende grootte en bovendien met witte bloemen en met witten zijden strik getooid.

Deze Kransen worden door ons geleverd met zéér fijne witte bloemen en fraaien witten strik, in de volgende prijzen, al naar gelang van grootte en aantal bladen. 1317

Vervaardigd uit 7 Cycasbladen, prijs f 22.—

„	„	9	„	„	26.—
„	„	13	„	„	35.—
„	„	16	„	„	50.—

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden getillustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk, 1318

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1319

Goedkoope aanbieding

VAN

KERSTBOOMEN IN ALLE GROOTTEN.

BOSCHGROND. HEIGROND.

Alle soorten Mos.

DENNESTOKKEN. SPARREGROEN.

GUIRLANDES, enz.

Beveelt zich beleeft aan tot levering.

J. DE BRUIJN, Oudwijkersdwaarsstraat 68, Utrecht, prijsopgaaf franco. 1320

H. G. HUFEN,

Stoom-Timmerfabriek,

NAARDEN,

biedt aan:

1000 Boom-stiquetten 3 bij 1½ o.m.	f 2.00
1000 „ „ 10 „ 1½ „	2.25
1000 „ „ 10 „ 2 „	2.75
1000 Steek „ 10 „ 1½ „	1.50
1000 „ „ 12 „ 2 „	2.00
1000 „ „ 16 „ 2 „	2.50

bij 5000 10% rabat.

Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 1321

Groen geverfde Bloemstokken.

50 stuks, 1.25 M. lang	f 4.—
50 „ 1.00 „ „	3.—
50 „ 0.75 „ „	2.25
50 „ 0.50 „ „	1.75

Geschaafde en niet geverfde

BLOEMSTOKKEN.

100 stuks, 1.25 M. lang	f 1.50
100 „ 1.00 „ „	1.25
100 „ 0.75 „ „	0.75
100 „ 0.50 „ „	0.50

1 Dos Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.50
Groene Bouquetton-Dozen van af f 2.00

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel groot f 2.—, door J. v. d. BERG. te Alkmaar. 1322

De Levensverzekering Maatschappij

„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1323

No. 49.

VRIJDAG 5 DECEMBER 1890.

19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam

Zonder wedergade.

De nieuwe WEKKERKLOK, gevat in een fraai uitgesneden houten lijst, is van Wekker en Slagwerk voorzien, heeft bronzen gewichten en een lichtende Wijzerplaat.

Verkrijgbaar voor slechts 7 francs bij het Dépôt de la Fabrique d'Horlogerie.

D. KLEKNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

Elke Klok, die niet aan de verwachting beantwoordt wordt teruggenomen. De verzending heeft plaats na ontvangst van het bedrag of tegen rembourss. 1835

EEN VOORTREFFELIJK

Zakmicroscop,

vergroot 500 maal en kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden.

Onontbeerlijk voor handelaars, industrieelen, onderwijzers, scholieren en zeer nuttig, ja zelfs noodig in ieder huisgezin voor het onderzoeken van dranken en groenten.

Bij elk microscop wordt in etui nog gevoegd eene loupe, zeer geschikt voor personen, die zich met onderzoekingen bezighouden.

Prijs, franco door geheel Europa 3 francs 50 centimes. Zending, tegen vooruitbetaling of na ontvangst van postzegels door

D. KLEKNER, 1836

Postgasse 25. WEENEN I.

De Notaris VAN RIJCKE-VORSEL VAN KESSEL, te Nijmegen, zal op Maandagen 15 en 29 December 1890, telkens des avonds om 7 uur, in 't Hôtel »St. Crispinus«, aan de Oude Stadsgracht, aldaar, in het openbaar

Veilen en Verkoopen:

Voor Mevrouw Douairière

DE MAREES VAN SWINDEREN,

Onder Groesbeek aan

de 7 heuvelen:

Het in 1885 nieuw solied gebouwd, aanzienlijk en uitmuntend onderhouden HEEREN-HUIS „Rhätia” genaamd, bevattende 7 Kamers, waaronder groote Zaal, Dienstbodenkamer, ruimen Zolder en Sousterrain, omlopende Balcons, aan de 2 verdiepingen, groot Koets-huis, Koetsierswoning en Stal-huis voor 4 Paarden, met afzonderlijke daaraan grenzende Boerderij, 3 diverse Veestallen of Schuren, Hooi- of Korenberg, Loodsen, flinke Hooi- en Graan-zolders, pl. m. 1800 fijne Vrucht-boomen, allerlei soorten groote opgaande Boomen, Benkenlaan, 2 Vijvers, Bouwland, Hakhout en Uitwegen, alles door palen en ijzerdraad afgerasterd, en te samen een oppervlakte hebbende van 23 Hectaren, 62 Aren, 65 Centiaren.

Gemelde Goederen worden in één Koop geveild. 1837

Nadere informatiën zijn te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris, alwaar de kadastrale kaart ter inzage voorhanden is.

Voorhanden bij M. M. OLIVIER, Boekhandel., Rokin 70, Amsterdam:

Liste descriptive des Chrysanthèmes d'hiver,

par

O. DE MEULENAERE.

Prix fl. 1.25.

Culture du CHRYSANTHEME,

par

1838

V. CUVELIER,

avec gravures sur bois.

Prix 75 cents.

Tijdelijke Opruiming, tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER &ma REDDEKER & Co.,

Amersfoort. 1839

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1840

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. BOK & ZOON, J DE PIJPER,

HOFLEVERANCIERS

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1845

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1846

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1347

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
„Corona”,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 1248

Kunst en Smaak.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1849

LANDBOUW-COURANT.
44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN
G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1850

Verstelmachine!

Kan zelfs door een kind behandeld worden.

339000 Stuks zijn reeds verkocht op de Grootte Tentoonstelling te Parijs,

Deze Verstelmachine, vervaardigd door eene Amerikaanse Maatschappij, is in alle landen geëxporteerd. 1851

Zij ver stelt alle soorten van geweven stoffen, als Jachtvesten, Kousen, Sokken enz. vlug en goed, als nieuw.

In Amerika, Engeland en Oostenrijk, meer in het bijzonder nog te Weenen, vindt men geen gezin of huis waar deze praktische Machine ontbreekt. Het zal niet lang meer duren of ze zal algemeen verspreid zijn, daarom haasten wij ons het publiek te doen weten, dat wij nog een beperkt aantal in voorraad hebben, die wij aanbieden franco door geheel Europa à 5 francs het stuk na ontvangst van het bedrag of postzegels.

D. KLENNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

Prijzvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1252

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

Bliksemafleiders.

RIBBINK VAN BORK & Co.
Keizersgracht 85, bij de 1354
Heerenstraat, te Amsterdam.

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste soort Grasboter, 4 Kilo f 5.—, zendt franco Rembours G. JAGER, 1855 Vledder bij Steenwijk.

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fontein en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz., Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau GEVEKE & Co., Amsterdam. 1355

Zie Sempervirens No 34.

SEMPER VIRENS.

No. 49.

VRIJDAG 5 DECEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f4.90. Voor het buitenland f5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Een Herinnering die wellicht voor anderen nuttig kan zijn. — Een Grafkrans, met een afbeelding. — *Fuchsia coccinea*. — De Japansche Eschdoorns. — *Begonia Juarezi*. — Ingezonden. — Rozengeur in den winter. — Om te probeeren. — Kroonboompjes van *Coleus*. — Kompasplanten. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Antwoorden op het Vraagbord. — Verbetering.

Een Herinnering

die wellicht voor anderen nuttig kan zijn.

IK kan met geen mogelijkheid vatten hoe ge al die plantennamen in uw hoofd houdt, en nog minder hoe gij ze er in gekregen hebt. —

Dit is mij honderd maal gezegd, en, ligt daarin veel, zeer veel overschatting, toch is die verwondering te begrijpen, want ik zelf verwonder er mij over, als ik er kalm over nadenk.

Is er iemand die hierin pedanterie meent te zien? Dit ware dom, en dan zouden we quitte, ik zelfs nog aan de voordeeligste partij zijn.

Hij, die, in mijne betrekking, een campagne die bij tientallen van jaren telt, achter den rug heeft, moet veel planten kennen; het is een allereerste noodzakelijkheid, en wilde men *dit* een verdienste achten, dan zou verdienstelijkheid al heel goedkoop zijn.

Ieder ander heeft zoo zijn bijzondere rubrieken: de boomkweker zijn boomen en heesters; de bloemist de planten die aan de orde van den dag zijn; de bollenkweker heeft zijn vrij scherp afgebakende rubriek; de liefhebber gaat zoover het hem lust. Met wat buiten den kring hunner directe bemoeiingen ligt houden sommigen zich ook wel bezig, maar als bijzaak; niemand zal kennis daarvan van hen vergen.

Is men echter belast met de zorg voor een botanischen tuin van eenigen omvang en beteekenis, dan heeft men alles te overzien, en, waar dit onmogelijk blijkt, althans onophoudelijk op zijn qui vive te wezen in sommige richtingen niet al te zeer vreemd deling te zijn of te worden.

Willen we eens heel vluchtig overzien wat dit beteekent? 't Kan zijn nut hebben, ware het maar om de waarde van het eenvoudige middel, dat ik anderen wil aan de hand doen, te bewijzen.

Vooreerst hebben we dan de hier in 't wild groeiende planten; verder alles wat voor den open grond geschikt is: boomen en heesters, vaste planten, éénjarige of zaadplanten (het getal van elk dezer drie rubrieken, die we hier bezitten, kan dooreen — laag geschat — op 5 a 600 gesteld worden. Vruchtboomen reken ik er niet bij, die liggen buiten onzen werkkring, en ik ken ze dan ook niet, al zijn mij veler namen zeer goed bekend.

Volgen de koudekasplanten, zeker ook geen kleinigheid, maar toch een bagatel in vergelijking met de verschillende, deels zeer uitgebreide groepen van die in de warme kassen thuis behooren: de tegenwoordig zoo uitgebreide familie der Orchideeën, waarvan wij er pl.m. acht honderd bezitten, de Bromeliaceeën ruim drie honderd, Cacteeën, ruim vier honderd, en dan de Palmen, de Varenen, de Aroideeën. de ééne groep al uitgebreider dan de andere; eindelijk, last not least, al die verschillende planten, die tot kleinere families behooren. Voeg er dan nog bij de tropische waterplanten, een vier à vijf honderd rotsplanten en dan zullen we er zoo wat zijn.

En nu denk ik nog maar alleen aan die welke wij oogenblikkelijk bezitten, terwijl het getal van die we vroeger kweekten, en welke namen mij min of meer helder bijbleven, ook wat beteekent, en er heel wat planten zijn die ik nooit kweekte, maar die ik toch bij name ken, althans behoor te kennen.

Wanneer ik daar zoo over nadenk, komt mij inderdaad niets raadselachtiger voor dan het geheugen, en als ik door ondervinding niet beter wist, zou ik geneigd zijn te gelooven dat hiervoor geen grenzen bestaan, en het maar altijd gereed is op te nemen en te bewaren wat men er aan toevertrouwt.

Is het intusschen waar, dat het geheugen van den één veel rekbaarder is dan dat van den ander, even waar is het ook dat oefening in dit opzicht zeer veel vermag; maar ook niet minder waar is het, dat het, wanneer men er al te veel van vergt, zijn vatbaarheid van opnemen verliest, of, zoo al niet dit, het ten laatste nukkig wordt, en

bij wijlen volstrekt weigert dat wat het opgenomen heeft terug te geven. En dan zit men er mee.

•Vergelijkenderwijze stel ik het geheugen mij voor als een plank van een boekenkast, waarop men een aantal brochures geplaatst heeft. Zelfs als die vol is kan men nog lang voortgaan met er tusschen te stoppen, maar eindelijk wordt het een compacte massa, waarmee men verlegen raakt. Zijn het gebonden boeken, dan gaat het nog, maar die kleine, losse dingen gaan te vast zitten, en men kan ze er slechts met moeite uit krijgen.

Ik vind dit wel geen mooie vergelijking, maar het is er toch een.

Tot op zekeren tijd kon ik zooveel plantennamen niet aan mijn hersens toevertrouwen, of deze namen ze gretig op en stelden ze mij ten dienste ieder oogenblik als ik ze nodig had. Maar nadat dit, gedurende den sterken aanvoer van nieuwe planten in het laatste dozijn jaren, maar altijd bleef doorgaan, schijnt die boel zoo vast ineengestampt te zijn, dat er somwijlen bijna niets uit wil komen, hoe ik ook mag schudden.

Zoodat ik maar zeggen wil, dat ik er op het oogenblik veel minder tot mijn oogenblikkelijke beschikking heb dan een jaar of wat geleden, al bezit ik er ook veel meer.

Ik geloof niet dat wij hier eene plant hebben waarvan ik niet een of vaak meer namen ken, maar dikwijls martel ik mij te vergeefs om een naam, die mij maar niet wil te binnen schieten, of liever die er maar niet uit wil komen. Een uur of wat later, of den volgende dag of de volgende week komt die dan voor den dag zonder dat ik er aan denk.

Dit is dikwijls met de oudste, de meest bekende namen het geval.

Ik geniet vaak de alles behalve benijdenswaardige eer van beschouwd te worden voor een levend woordenboek van plantennamen, en ik word als zoodanig nog al eens gebruikt. Vooral liefhebbers profiteeren daar graag van, en dezen stellen zich zeker voor dat ik het verbazend prettig moet vinden, als ik zoo 't heet voor mijn plezier uit zijnde, mijn les moet opzeggen. Het gebeurt wel eens dat ik daar uit eigen beweging mede begin, maar als anderen er mee voor den dag komen word ik inwendig boos, en ik zei wel eens voor en na dat ik mij den naam van deze plant niet herinnerde en dat ik die niet kende, alleen om er een einde aan te maken.

Het een zoo wel als het ander is inderdaad wel eens het geval, en opmerkelijk is

het hoe goedgeefsich het geheugen den éénen dag is en hoe hardnekkig vasthoudend den anderen. Waar dit aan ligt weet ik niet.

Intusschen is het aantal der plantennamen, die wij kennen, zelfs als men er de voornaamste synoniemen (en men kan gerust aannemen dat het getal daardoor meer dan verdubbelt) niet bij rekt, nog maar weinig vergeleken bij die men niet kent. Die zich soms mocht verbeelden — want verbeelding is het — heel wat te weten op dit gebied, sla maar een uitvoerig werk over beschrijvende kruidkunde open, en 't zal hem vrij wel zijn of men hem een emmer koud water over zijn hoofd uitstort, zoodat zijn waag tot dicht bij het vriespunt afgekoeld wordt.

Neem b. v. Miquel's *Flora van N. O. Indië*, neem Hooker's *Nigerflora* (ik noem er maar een paar) en ge zult versteld staan over het groote aantal plantennamen, die U geheel vreemd zijn. Of bepaal U maar tot de geslachten alleen, en sla de eerste de beste bladzijde op van Endlicher's of van Hooker en Bentham's *Genera plantarum* en hetzelfde is ook dan het geval. Wel kan men toevallig bladzijden aantreffen met eenige achtereenvolgende bekende namen, maar dit is uitzondering; het getal der onbekenden overtreft dezer aantal zeer verre.

Dit mag nu voornamelijk betrekking hebben op planten die niet ingevoerd werden of in cultuur zijn, het feit, dat we van de bekende planten er maar betrekkelijk weinig zelfs bij naam kennen, is daarmede toch niet weg te redeneeren.

Intusschen blijft het waar dat het in zich opnemen van al die namen der in cultuur zijnde planten menigen beginner afschrikt, zoodat hij het zelfs zoo goed als onmogelijk acht in dien doolhof ooit eenigzins behoorlijk den weg te zullen vinden.

Zoo ging het mij indertijd ook, en toch ben ik er zonder al te groote inspanning tamelijk goed in thuis geworden. De ontdekking leerde mij daarbij dat, legt men dit niet met bedaardheid aan, men in dit labyrint hoe langer zoo meer vredswaald raakt; vat men de zaak echter van 't begin af zoo kalm mogelijk op, maar aanvaardt men den tocht dan ook met het vaste doel om er in terecht te komen, dan zal men zich er wel dra hoe langer zoo gemakkelijker in gaan bewegen en de bezwaren worden gaandeweg minder.

Het was niet geheel uit eigen verkiezing dat ik bij den Tuinbouw kwam. Wel lachte mij, zestienjarige knaap, die de schoolbau-

ken meer dan moede was, het »vrije« leven in de open lucht zeer toe, en was ik zelfs prat op het eerste paar klompen, waarmee ik in 1845 dit »bloemrijke« veld betrad, maar met de eerste illusie verdween ook bijna alles wat het voor mij aantrekkelijks had.

Dit lag echter niet zoozeer in het vak zelf, dan wel hierin dat de beoefening der letteren van 't begin af mijn ideaal was, waarvan drukke beoefening der uiterlijke welsprekendheid, in vereeniging van eenige vrienden van ongeveer gelijken leeftijd, zeker niet weinig voedsel gaf. Meermalen gaf ik dan ook den wensch te kennen om »voor dominé te studeeren«, maar mijn vader, destijds hortulanus te Rotterdam, was te zeer met zijn vak ingenomen, om daar ooren naar te hebben. Wetende dat het zijn lievelingsdenkbeeld was dat ik mij op hetzelfde terrein zou bekwamen, offerde ik mij op, gelijk ik het toen noemde. Toch had mijn vader, gelijk hij mij later vertelde, een oogenblik waarop hij besloot toe te geven, maar vooraf wilde hij den raad inwinnen van den beminnenswaardigen lutherschen predikant Schultz—Jacobi, die veel bij ons aan huis kwam, en aan wien ik (hoewel hij zelf juist niet op welsprekendheid kon bogen) menigen nuttigen wenk op dat gebied te danken had. Hij begaf zich naar diens huis, om hem te vragen wat deze voor mij raadzaam achtte, maar trof hem toevallig niet thuis.

Dit scheen voor mijn vader een wenk der Voorzienigheid te wezen; hij zag er althans een acquit de conscience in, en zag er verder geheel af.

Nu ware het zeker zeer natuurlijk geweest zoo hij er Schultz—Jacobi over had gesproken bij de eerst voorkomende gelegenheid, maar de vrees dat deze hem zou raden aan mijn wensch gevolg te geven, wat niet twijfelachtig was, hield hem terug. Het bleef er dus bij en ik bleef tuinjongen, om weldra tot tuinknecht bevorderd te worden, maar met het bepaalde doel om mij voor de leiding van een botanischen tuin te bekwamen.

Ik vertel dit, wyl het noodig is, om den lezer te doen begrijpen dat het mij aanvankelijk, ten eenenmale aan die warme ingenomenheid ontbrak, die toch zoo noodig is om in een zekere richting werkelijk vooruit te komen; gelukkig kwam die later.

Zoo ik dus, na veel tobben, toch nog vrij spoedig in het onthouden der plantennamen slaagde, moet dit niet aan algeheele toewijding, worden toegeschreven, maar alleen hieraan, dat ik het ware middel had gevon-

den. Van toewijding was, zoolang ik te Rotterdam werkte (van 1845 tot 1850), geen sprake. Het was daar oorenen en declameeren, en, beschouwde ik dit ook als uitspanning, toch waren mijne gedachten daar meer mede bezig dan met wat anders ook.

Toch was de tijd daaraan besteed niet verloren. Het was ook geheugen oefening, en zelfs sterke geheugen oefening, die mij in andere richting goed te pas zou komen.

Zóó onvoorwaardelijk echter gaf ik mij aan mijn liefhebberij niet over, dat ik blind zou geweest zijn voor mijn toekomst. Ik begreep zeer goed ook daarvoor wat te doen te hebben, en zoo meende ik was in de eerste plaats, behalve leeren werken, noodig de gekweekte planten op het eerste gezicht te leeren kennen en hare namen te kunnen noemen.

Dit scheen mij intusschen een mer à boire te zijn. De Rotterdamsche Hortus, hoewel niet groot en een onderdeel der klinische school, was toch voor dien tijd betrekkelijk rijk aan planten, en het onthouden van al die namen scheen mij een onmogelijkheid, al wist ik dit wel beter. Intusschen het moest. 't Stond vast, ik bleef bij den Tuinbouw en dan ook moest ik kunnen toonen wat meer te weten dan andere werklieden. Er zat dus, meende ik, niets anders op, dan die namen stelselmatig van buiten te gaan leeren.

Dit nu is een hersenplagerij zonder weder-gade, maar ik wist geen ander middel.

Intusschen, ik behandelde deze zaak, zooals ik reeds zeide, stelselmatig en hiertoe bestond een goede gelegenheid.

Een gedeelte van den Hortus was namelijk uitsluitend bestemd voor de geneeskragtige planten, in zooverre die namelijk voor den open grond geschikt zijn. Deze waren op rabatten geplant in de volgorde van het Linnæaansche stelsel, dus de boomen, heesters (van dezen natuurlijk slechts kleine exemplaren) vaste en éénjarige planten dooreen.

Er stonden geen namen bij, maar nummers en wel dubbele nummers, voor 't geslacht en voor de soort.

In 1829 had namelijk Dr. G. J. Mulder, toenmaals lector aan de klinische school te Rotterdam (de later beroemd geworden Hoog-leeraar) een klein, maar zeer practisch boekje uitgegeven ¹⁾, voornamelijk ten dienste der leerlingen (studenten noemden sommigen zich) aan de voornoemde school, bevattende een uittreksel uit de in 1805 te Parijs ver-

¹⁾ Verschenen bij M. Wijt, te Rotterdam. 't Is thans zeer zeldzaam geworden.

schenen *Synopsis plantarum* van Persoon, en alleen die planten bevattende, welke toen als geneeskrachtig bekend waren. De volgorde van Persoon was daarin streng vastgehouden, en ook de nummers van Persoon werden vermeld. Zoo vond men b.v. in het werk van Persoon het geslacht *Mentha* onder No. 1382, terwijl slechts 4 soorten daarvan tot de medicinale planten behoorden, n.l. *sylvestris*, *viridis*, *piperita* en *crispa*, respectievelijk bij Persoon voorkomende onder Nos. 3, 10, 11 en 13. Zoo was dan No. $\frac{1382}{10}$ *Mentha viridis*, $\frac{1382}{13}$ *Mentha crispa*, enz. Kende men nu die planten niet, en wilde men de namen weten, dan moest men ze in den algemeenen catalogus of in het daareven genoemde boekje nazien.

Hiermede nu begon ik, rabat, voor rabat, en met ijzeren wil hield ik deze geestdoodende oefening vol, zoodat ik het althans met dit gedeelte in een zomer een heel eind bracht. Vast zaten die namen er niet in. Dit kon niet langs zulk een mechanischen weg.

Intusschen was ik ook begonnen met het drogen, van in bloei komende planten. Daar alle planten in dien Hortus, de kasplanten niet uitgezonderd, geëtiqueteerd waren met de dubbele nummers van Persoon's *Synopsis*, legde ik er die nummers bij, om ze later door namen te vervangen. Eerst waren dit maar vlug geschreven namen, maar, toen ik in den winter de in den zomer gedroogde planten in schoone vellen papier legde, uitzocht en ordende, kwamen er in 't net geschreven etiketten bij, zoodat ik de namen tweemaal moest overschrijven. Toen dit klaar was en ik ze nog eens doorzag, verwonderde ik mij er niet weinig over, dat ik ze, misschien met enkele uitzonderingen, allen kende, dat hare namen mij oogenblikkelijk te binnen schoten, terwijl dit met die van buiten geleerde namen der medicinale planten in 't geheel niet het geval was, en ik, er allerlei kunstmiddeltjes op had verzonnen om ze mij te binnen te brengen. Aan het van buiten leeren van de namen der gedroogde planten had ik zelfs niet gedacht; ze hadden zich in mijn geheugen vastgezet, zonder dat ik daar het minste erg in had.

Langs nog een anderen weg kwam ik tot hetzelfde resultaat.

Ik had namelijk omstreeks denzelfden tijd een blancofolio-boek ingericht voor adversariëen, d. w. z. aantekeningen en uittreksels uit verschillende werken, wat mij

te meer noodig scheen, daar Prof. Oudemans, toen Lector te Rotterdam, de welwillendheid had met mij *Schleiden's Grondzüge der wiss. Botanik* door te werken, dat toen als het standaardwerk voor botanische anatomie werd beschouwd; hetwelk tot veel aantekeningen leidde.¹⁾ Ook in Humboldt's *Naturansichten* vond ik vele bladzijden die ik doelmatig achtte over te schrijven, waartoe inzonderheid een drukke correspondentie over daarin behandelde onderwerpen met den te vroeg ontslapen Dr. Molkenboer, te Leiden, aanleiding gaf.

Spoedig bleek mij dat ik datgene, wat ik had overgeschreven, onwillekeurig in mijn geheugen had opgenomen, veel beter, veel helderder en veel vaster dan die bladzijden, welke ik met dat doel drie, viermaal had overgelezen.

Nu wist ik welken weg ik tot bereiking van mijn doel, het leeren kennen van een groot aantal plantennamen, had in te slaan.

Ik gaf mij hier gaarne een wijle aan deze reminiscensen over. 't Zijn herinneringen aan mijne jeugd, die rijk is aan herinneringen, maar ik heb daarbij thans meer bepaald het doel anderen, jongeren vooral, nuttig te zijn, hun een wenk te geven hoe ze op de minst geestdoodende wijze zeker dit doel kunnen bereiken. Mij gaf het uitstekende resultaten.

Ik maakte lijsten van alles: van uitgebreide families of geslachten, van boomen en heesters, van medicinale planten, van warme- en koude-kasplanten, enz. enz., en ieder jaar gaven afgestorven en nieuw aangewonnen soorten gereede aanleiding om die lijsten te vernieuwen. Ik maakte ze ruw in den tuin, schreef ze daarna in klad en later in 't net over, enkel en alleen om te schrijven. Daarbij kwam het opmaken van de jaarlijksche zaadlijst, en, wat nog van veel meer beteekenis was, het verzenden der zaden, waartoe op de zakjes herhaalde malen dezelfde namen moesten geschreven worden.

Nu was niet alleen geen mechanisch van buiten leeren meer noodig, maar ik behoeftte mij er zelfs niet de minste moeite meer voor te geven, en kon vrijelijk onder mijn dagelijksch werk aan wat anders denken, en, daar mijn declameerliefde veel geheugeninspanning meebracht, kwam mij dit goed te pas. Op deze wijze kon ik het

¹⁾ Dr. Oudemans legde daarmede den grond voor mijne botanische zelfstudie, waarvoor ik hem steeds zeer dankbaar bleef.

ééne doen, zonder dat ik het andere behoefde te laten.

Schrijven, dit is het geheele geheim van het raadsel, veel, zoo veel mogelijk schrijven, al weet men niet wat men later met het geschrevene zal uitrichten.

En opmerkelijk is het hoezeer daardoor het geheugen geoefend, als het ware vatbaar gemaakt wordt om plantennamen op te nemen, zonder dat men eindelijk zelfs tot dit middel zijn toevlucht behoeft te nemen.

Ik stem gaarne toe dat niet iedereen dezelfde vatbaarheid heeft voor het onthouden van plantennamen, maar dan voeg ik er ook onmiddellijk bij dat ik die vatbaarheid aanvankelijk al in zeer geringen mate bezat. Om deze tegenwerping te ontzenuwen, begon ik ook met mede te deelen waarom ik er toen niet veel voor gevoelde. Het was alleen het besef der noodzakelijkheid dat mij aanspoorde; de ware lust kwam eerst later, toen ik hier te Leiden de volle overtuiging kreeg, dat men zich aan het tuinbouwwak wijdende, niet een tuinman behoeft te blijven in de triviale beteekenis van het woord.

Ziedaar nu een eenigzins uitvoerig antwoord op de vraag, mij reeds zoo vaak gedaan, hoe ik toch al die plantennamen in mijn hoofd kreeg, mij meermalen gedaan door jongelieden, ook door liefhebbers, die zich gaarne met de plantennamen wilden vertrouwd maken, maar dien berg voor hun te steil, hem onbeklimbaar dachten.

Dit is hij inderdaad niet, dit is hij voor niemand, en het middel is, voornamelijk gedurende den winter, een aangenaam en — het kost sommigen mogelijk moeite om het te gelooven, toch is het zoo — zeer animeerend tijdverdrijf.

Hij, op wiens weg dit ligt en die er belang in stelt, neme slechts de proef. 't Zal hem in alle opzichten meevallen, daargelaten nog dat het geregeld bijhouden en jaarlijks vernieuwen van lijsten, zoowel in een liefhebbers-collectie als voor kweekers, een zaak van veel beteekenis moet geacht worden.

26—11,—'90.

W.

Een Grafkrans.

(Met een afbeelding.)

Dezer dagen kwam ons een boekje in handen, uitgegeven door de Naamlooze Vennootschap »Maatschappij voor Bloemhandel Corona« te Amsterdam, getiteld *Corona's album*. Het is een geïllustreerde prijscourant van bloemwerken.

Zoo iets hebben wij tot hertoe nog niet

in ons land gezien en wij erkennen gaarne dat de verschijning van dit werkje ons veel genoegen deed, waarom wij er dan ook met zekere voorliefde melding van maken.

Herhaaldelijk hebben wij getracht het groote belang aan te toonen dat onze bloemisterijen hebben bij goed ingerichte bloembinderijen. Ook staat het bij ons vast dat het debiet van bloemen nog voor zeer groote uitbreiding vatbaar is.

Menigeen is nog onbekend met de kunstwerken, die in den nieuweren tijd van bloemen gemaakt worden.

Velen zien op tegen de moeite zich naar een bloemisterij of bloemenwinkel te begeven om zich op de hoogte te stellen van wat geleverd kan worden en tegen welke prijzen.

Hoe groot zal niet het aantal zijn van hen, die bij het uitdenken van een doelmatig geschenk, in het geheel niet aan bloemen denken?

De prijscourant van Corona schijnt ons een juist gekozen middel om het gebruik van bloemen te doen toenemen. De afbeeldingen, die er in voorkomen zijn zeer smaakvol en geven een goed denkbeeld van de juiste opvatting en de kunstvaardigheid van hen, die zulke voorwerpen zamenstellen.

Wij houden ons overtuigd dat de goede Nederlandsche bloembinderijen in geen enkel opzicht voor de buitenlandsche behoeven onder te doen, ja dat zij beter werk leveren dan tal van uitlandsche kunstwerkplaatsen van dien aard.

Het ontstemt ons daarom altijd in meerdere of mindere mate wanneer wij in de dagbladen lezen, dat in den vreemde bloemwerken besteld zijn, die hier te lande evengoed, zoo niet beter geleverd hadden kunnen worden.

Laat men toch de Nederlandsche nijverheid niet geheel onnoodig en als opzettelijk voorbijgaan!

Wij weten zeer goed dat de kwaal om iets van verre te laten komen, bij ons Nederlanders, diep, zeer diep, zit en dat ons eenvoudig woord daarin niet veel verbetering zal brengen, maar dit weerhoudt ons niet om er met nadruk tegen op te komen dat het belang van onzen vaderlandschen tuinbouw dikwijls zoo schromelijk wordt voorbijgezien.

Wij danken de Maatschappij Corona voor den dienst, aan onze horticultuur bewezen en wij hopen dat zij eenige vrucht mag zien van haar, ongetwijfeld kostbare uitgave.

De krans onzer afbeelding is er aan ontleend en is wel geschikt den lezer naar ver-

dere kennismaking met den inhoud te doen verlangen.

Koude-kas.

Fuchsia coccinea.

Hoe de eerste *Fuchsia* (*Fuchsia coccinea*), in Engeland ingevoerd, in handen kwam van den beroemden bloemist Lee, verhaalde voor eenigen tijd *the Gard. World*.

Op zekeren dag, in het begin dezer eeuw, kwam een heer de plantenverzameling zien van genoemden bloemist en zeide hem in zijn geheele verzameling niet zulk een schoone plant te hebben als voor eenige dagen door hem gezien was in het venster van eene weduwe in het Oosten van Londen, namelijk een zeer sierlijke plant, waarvan de bloemen van een prachtige kersroode kleur en als van een donker purperrooden mantel omgeven, als kwasten aan gebogen takken hingen.

De heer Lee, nu wetend waar de plant te vinden was, ging er spoedig heen, zag bij zijn aankomst dadelijk dat hij een nieuwe plant voor zich had en stond verbaasd over de schoonheid er van. Hij vernam, dat zij behoorde aan de vrouw van een zeeman en vroeg of zij deze schoone plant aan hem wilde verkoopen.

De vrouw antwoordde evenwel, dat zij dit niet kon doen omdat haar man die voor haar uit Oost-Indië had medegebracht (de *Fuchsia coccinea* evenwel is niet afkomstig uit Oost-Indië, doch in 1788 naar Europa overgebracht uit Chili, waar zij in het laatst der zeventiende eeuw door pater Plumier ondekt en in 1703 door hem beschreven werd) en om zijnentwil wilde behouden.

De heer Lee hield evenwel aan, opende zijn beurs, die ruim acht guineas bevatte (ongeveer 100 gulden) bood deze som de vrouw aan, die door zooveel geld bekoord, de plant afstond.

Zoodra de heer Lee de plant in zijn kweekery had overgebracht, sneed hij er voorzichtig alle bloemen af en begon er zooveel mogelijk van aan te kweken.

Het volgend voorjaar had hij er 200 planten van in voorraad; de twee eerst bloeienden werden in de pronkkas gezet, en de eene daarvan aan eene dame verkocht voor een guinea (ongeveer 12 gulden); alle overigen brachten daarna eveneens elk een guinea op, zoodat de heer Lee een aardig voordeel met de *Fuchsia coccinea* behaalde. De zeemannsvrouw werd ook niet vergeten en ontving een plant van haar lievelingsbloem terug.

Open grond.

De Japansche Eschdoorns.

Onze lezers zullen zich allicht herinneren dat ik in den vorigen jaargang (1889. bladz. 277 en volg.) eenige opmerkingen mededeelde betrekking hebbende op de Japansche Eschdoorns, en meer bijzonder de zogenaamde veelvormige Eschdoorn (*Acer polymorphum*) en hare talrijke, fraaie variëteiten.

Dit gaf den heer J. W. Ottolander, indertijd een der meest bekende Boskoopsche boomkweekers, die zijn zoon, den heer T. Ottolander, na diens vestiging op Java, daarheen volgde, en die zich daar sedert met kina- en koffiecultuur onledig hield, aanleiding het een en ander omtrent deze heesters uit zijn herinneringen en aantekeningen van zijn boomkweekersloopbaan op te duiken, hetwelk hij de vriendelijkheid had ons toe te zenden.

Er was in dien tijd wellicht geen boomkweker hier te lande, die zich zoo ijverig bezig hield met het verzamelen van alles wat er nieuws verscheen in dat vak, waarvan hij zich door geen kosten liet afschrikken. Inzonderheid die meestal gekleurdbladerige Japansche Eschdoorns trokken hem aan, en zoo verzamelde hij er mogelijk wel de uitgebreidste collectie van.

Het is, al zijn ze denkelijk wel meereendeels weer nit de tuinen verdwenen, zeker niet onbelangrijk te weten wat, een twintig jaar geleden, daarvan gekweekt werd, en, uit dit oogpunt beschouwd, acht ik de mededeelingen van dezen ervaren kweker, zeer belangrijk. Het zal bovendien velen zijner vak- en tijdgenooten aangenaam zijn op deze wijze nog eens wat van den ouden vriend te hooren.

Ik laat hier zijn mededeelingen letterlijk volgen.

Acers uit Japan tussehen 1870—1880 in den handel.

1	<i>Acer japonicum</i> .
2	" " arg. var. = <i>albo-limbatum</i> .
3	" <i>laevigatum</i> .
4	" <i>micranthum</i> .
5	" (<i>Negundo</i>) <i>sessifolium</i> .
6	" <i>pulchrum</i> .
7	" <i>rugosum</i> .
8	" <i>rubinervum</i> .
1	" <i>polymorphum</i> .
2	" <i>atropurpureum</i> .
3	" " <i>laciniatum</i> .
4	" <i>crispum</i> .
5	" <i>digitatum atropurpureum</i> . 1878.
6	" <i>dissectum</i> .
7	" " <i>roseo-marg.</i> = <i>tricolor</i> .
8	" <i>Kämpferii</i> . 1878.
9	" <i>macrophyllum</i> . 1878.

10	<i>Acer polymorphum</i>	<i>ornatum.</i>
11	/	<i>palmatifidum.</i>
12	/	/ <i>roseo-var.</i>
13	/	/ <i>rubrum.</i>
14	/	<i>palmatum.</i>
15	/	/ <i>partitum.</i>
16	/	<i>pictum.</i> 1878.

Van de tweede rubriek (*polymorphum*) kweekt No. 6 goed van stek, 1 en 6 van afleggers.

De overigen van plakrogen of enten op de dissectum, daar die het best kweekt

EEN GRAFKRANS.

17	<i>Acer polymorphum</i>	<i>reticulatum.</i>
18	/	<i>speciosum.</i>
19	/	<i>septemlobum sanguineum.</i>

Van de eerste rubriek kweekt 1, 2, 4, 5, 7 en 8 van stek en afleggers. Bij 6 alleen van afleggers. Ze zijn volkomen hard.

voor stammetjes. No. 8 is het moeilijkst.

Allen zijn tegen den Hollandschen winter bestand, maar gevoelig voor natte en niet doorlatende gronden.

Door potscherven onder in den grond te doen, en daarop klei, vermengd met blad-

aarde en verganen koemest, groeien allen goed.
J. W. O.

Warme- en gematigde-kas.

Begonia Juarezi.

Door de heeren Laing & Sons werd onlangs onder bijstaande benaming een nieuwe Begonia in het Royal Aquarium, te Londen, tentoongesteld. De bloemen er van waren groot, van een donkere, schoon roode kleur en half gevuld. De binnenste of overtollige bloembladeren waren een weinig gerimpeld en dun, de randen zwak ingesneden of geslipt; wellicht is zij als het uitgangspunt van een nieuw ras te beschouwen. Terwijl bovengenoemde heeren aan deze verscheidenheid de benaming van Juarezi verbinden, willen zij haar klaarblijkelijk als voorbode eener Cactusbloemige Begonia-afdeeling voorstellen, evenals zulks vroeger met Dahlia Juarezi het geval was.

Hamb. G. & Bl. Zeit.

Ingezonden.

Dezer dagen werd mij ter inzage een boekje gezonden, geschreven door H. Gode-man, leeraar aan de pomologische instelling van Dr. Lucas, te Reutlingen, hetwelk ten titel heeft *Anleitung zur Landschaftsgärtnerei* en den geringen prijs van f 1.85 kost. Dit boekje doorbladerende, viel mijn oog op eene afbeelding, die mij iets zeer bekends deed zien.

Aangezien het zelden gebeurt wat hier is geschied, heb ik gaarne de pen ter hand genomen om in *Sempervirens*, waarin genoemd werkje sedert eenige weken wordt aangeboden, door den heer Olivier, uitgever van dit blad, dit, voor mij belangrijke nieuws mede te deelen.

Wat toch is het geval? Voor eenige jaren heeft de heer Zocher, te Haarlem, een nieuw gedeelte toegevoegd aan het van ouds bekende Sterrebosch aldaar ¹⁾ en dit op zeer aangename wijze aangelegd en in verbinding gebracht met het Sterrebosch, dat toen ter tijd tevens eene verandering onderging, door de stralen der ster weg te nemen en er slingerpaden in aan te brengen. In dit nieuwe gedeelte is een zeer lieve waterpartij gebracht, en om van de ééne naar de andere zijde te kunnen komen, heeft men over het smalste gedeelte van dezen vijver eene brug van ruw hout, een rustieke brug, daargesteld, die een zeer lief gezicht

¹⁾ Met dat „aldaar” zou men mogen opmaken dat Haarlem bedoeld wordt. Vergissen wij ons niet, dan bedoelt de schrijver Groningen.

oplevert, te meer nog daar ze boogsgewijze aangebracht is. Op den achtergrond, op eenige meters afstand, staat de toren der waterleiding.

Dit alles is geen bijzonder nieuws, hoor ik U zeggen, maar wat steller dezer, die meermalen deze partij passeert trof, is, dat een Duitscher in zijn nieuw handboek voor tuinaanlegkunst eene afbeelding opneemt die hij in Groningen heeft moeten zoeken. Zie, mijne waarde lezers van *Sempervirens*, dat trof mij, en ik verklaar U gaarne dat ik geen oogenblik geschroomd heb dit mede te deelen, omdat ik mij overtuigd houd dat het iederen Nederlander en vooral ieder Groninger aangenaam zal zijn, dat er in ons land nog iets te vinden is dat een vreemde waardig keur in zijne geschriften op te nemen ¹⁾.

Een en ander zal denkelijk hierin zijn oorsprong hebben, dat eenige jaren geleden en welbekend photograaf aldaar allerlei opnamen in en om Groningen heeft gedaan en door dezen in den handel te geven tot deze zaak heeft medegewerkt.

Het is eene schoone afbeelding van de brug met de boschpartijen ter weerszijde, en op den achtergrond, tusschen geboomte, den watertoren. Z. A.

Aan de Redactie!

Ieder heeft zoo zijn stokpaardje. Ik voor mij houd veel van Chrysanthemums en mijn liefhebberij is sedert de Amsterdamsche Tentoonstelling nog toegenomen. Het meest bevielen mij die groote bloemen van 16, 20 en meer Centimeter middellijn. Men zegt dat ze nog grooter gekweekt kunnen worden en ik neem gaarne aan dat het zoo is, maar het verkrijgen van bloemen van die grootte zou mij reeds in hooge mate voldoen. Welke prachtige vormen hebben die bloemen en hoe schoon zijn ze gekleurd! Welke andere bloemen heeft men in dit jaargetijde?

Ik kan mij niet begrijpen dat er mensen zijn; die niet van Chrysanthemums houden. Zijn er dan zulke mensen? vraagt ge wellicht. Ja, zulke mensen zijn er. Maar dat ze gevonden worden heeft mij zóó bevreemd, dat ik niet kan nalaten er U mededeeling van te doen.

¹⁾ Hieraan trouwens zal wel niemand, die niet geheel vreemdeling is in ons land, twijfelen, maar zeker mag het als een zeldzaamheid beschouwd worden, en wij zijn er den heer Z. A. erkentelijk voor dat hij er de aandacht op vestigde, dat een buitenlandsch tuinarchitect het de moeite waard acht daar notitie van te nemen.

Ran.

Wat toch is mij overkomen? Gij moet weten dat ik vol geestdrift dagelijks de overvloedige knopjes van mijn planten heb afgeplukt en er al de zorgen aan heb besteed, die ik meende, dat zij noodig hadden. Het gevolg was dat ik bloemen verkreeg, zoo schoon als ik ze vroeger nooit gehad heb en, eerlijk gezegd, ook niet wist dat zij konden worden. Daardoor in een stemming gekomen, waarin een waar plantenliefhebber steeds behoort te zijn, krijg ik een brief van een mijner vrienden en wat staat daar, onder meer, in aangaande Chrysanthemums?

Het zal U vreemd voorkomen, maar het stond geschreven, duidelijk leesbaar, zoodat aan vergissing niet te denken was. Hij schreef mij: *Ik houd niet van die flodderbloemen.*

Ik heb iemand wel eens hooren zeggen: Het was of ik een emmer koud water over het lijf kreeg. Voor zulk een onheil ben ik steeds gespaard gebleven en ik weet dus niet wat men voelt, als men een emmer koud water over het lijf krijgt, maar toch kan ik mij denken dat men dan iets ondervindt, niet geheel ongelijk aan mijne gewaardwording bij het lezen van dezen brief van mijn vriend.

Dat iemand niet van Chrysanthemums houdt, het is tot daaraan toe, maar ze flodderbloemen te noemen, dat was mij te veel.

Had ik kunnen zeggen dat mijn vriend geen kennis van planten heeft of geen begrip heeft van het kweken van planten, ik zou er mij niet druk over gemaakt hebben. Maar hij is juist iemand op wiens oordeel ik in tuinbouwzaken hoogen prijs stel.

Hoe ik het verschijnsel, dat er menschen zijn, die blijkbaar niet van Chrysanthemums houden, verklaren moet, is mij tot op dit oogenblik een raadsel, een vraagstuk, voor welks oplossing ik hulp noodig heb, wilt gij of wil een ander mij uit den droom helpen, het zal mij aangenaam zijn. Wat mij betreft, ik heb het niet verder kunnen brengen dan tot de meening dat mijn vriend nooit eigenhandig en goed Chrysanten gekweekt heeft.

D. S.

Rozengeur in den winter.

De heeren Schultheis, bekende rozenkwekers, te Nauheim, schrijven in de *Prakt. Rathgeb. für Obst- u. Gartenbau* dat er twee middelen bestaan om ook 's winters van den geur der bloembladeren van de rozen te profiteren.

Het eerste bestaat daarin de bloembladeren bij droog weder te plukken en ze geheel versch in de kast op het linnengoed, enz. uit te spreiden.

Het tweede is evenwel het meest verkiezelijke, namelijk de versch geplukte bloembladeren met de bloemkelken in een steenen vat (met 40 pct. zout) in te zouten. Evenals zuurkool nemen de bloembladeren pekkel op en door het zout wordt de geur bewaard.

Bij het gebruik worden een of twee eetlepels vol op een schoteltje in de kamer geplaatst, na alvorens de pekkel zorgvuldig uitgedrukt te hebben. Tijdens het opdrogen verspreidt zich een doordringenden geur door de kamer. De tabaksfabrieken conserveeren ook op deze wijze hunne rozenbladeren.

Tevens wijzen zij daarbij op het bewaren van rozengeur door wijn, voor 't bereiden van rozenbowls. Als bijvoorbeeld de bloembladeren van een versch geplukte Maréchal Niel- of La France-roos in een lichten, doch niet te zwaaken, durzamen wijn gelegd, en een uur daarin gelaten wordt, dan neemt de wijn den geur der roos op en kan daarna in flesschen gebotteld en zoo bewaard worden. Als 't dan 's winters buiten vriest en sneeuwt, kan men zich in rozengeur verheugen, terwijl men zich aan een rozenbowl te goed doet.

Om te probeeren.

Het volgende wordt aanbevolen tot verkrijging van nieuwe groente. Doperwten namelijk worden dicht gezaaid en als de planten vijftien tot twintig centimeter hoog zijn afgesneden, als bladgroente toebeïerd en genuttigd. Ook 's winters kan men zich 't genot daarvan verschaffen, als men slechts over een lokaliteit kan beschikken, waarin eenige warmte kan ontwikkeld worden.

Kroonboompjes van Coleus.

Een onzer vrienden schreef ons dezer dagen dat hij in den afgeloopen zomer, in Frankrijk, kroonboompjes had gezien van Coleus, en dat deze een ongemeen schoon effect maakten. Hij raadde aan het kweken er van ook in ons land te beproeven; voor de betrekkelijk weinig moeite, die het kost zou men ruim tevreden zijn en zeker zou het meer algemeen navolging vinden.

Kompasplanten.

Het is algemeen bekend, dat de planten zich naar het licht toe krommen (positieve heliotropie); maar zelden treffen wij planten of plantendeelen aan, zooals de ranken van den wilden wijngaard (Ampelopsis), die zich van het licht afwenden (negatieve heliotropie). Bijna alle planten krommen

hare bladeren naar de richting van de lichtstralen, opdat zij hierdoor zoo goed mogelijk beschenen worden, want op den invloed van het licht op het bladgroen berust de groei van de plant. Er zijn echter eenige weinige planten, die op dezen regel eene uitzondering maken.

Zoo weten de prairiejagers van Noord-Amerika gebruik te maken van eene tubuliflora, *Silphium laciniatum*, als kompas, omdat deze hare bladeren niet horizontaal, maar verticaal kromt, en wel met den top naar het noorden of zuiden gekeerd.

Daardoor verkrijgt de geheele plant het voorkomen, alsof zij tusschen papier is platgedrukt. Ten onzent vertoont de wilde Salade of Latuw (*Lactuca scariola*) deze eigenaardigheid, namelijk wanneer zij op een drogen grond groeit, evenals in Spanje het Hazenoor (*Bupleurum verticale*). Bij dezen bladstand zijn de bladeren wel aan het licht blootgesteld, maar toch minder dan bij den horizontalen stand, en hierdoor wordt ook de uitwaseming getemperd en de droge standplaats voor de plant mogelijk. Waarschijnlijk zouden, bij nauwkeurige waarneming, wel meer »kompasplanten« gevonden worden. A. P. Z.

Voor de Dames.

Een fabrikant van parfumeriën verrast de dames met *Bouquet de Chrysanthème* en roemt het als frisch, nieuw, opwekkend.

Wie de gelukkige bezitter is van Chrysanthemums met welriekende bloemen en dit wel in voldoende hoeveelheid om er reukwatertjes van te kunnen bereiden is ons tot heden een geheim, want, zoo nu en dan slechts treft men een verscheidenheid aan, waarvan de bloemen een weinig geuren.

Weeknieuws.

De ontvangsten en uitgaven der Chrysanthemum-Tentoonstelling te Amsterdam hebben tegen elkander opgewogen. Zij bedroegen elk ongeveer f2800.—

Zaterdagnacht omstreeks 4 uur is in Oost- en West-Souburg nabij Vlissingen, op de buitenplaats van den burgemeester jhr. Paspoort van Grijskerke, een felle brand in eene bloemenserre uitgebarsten, welke met den geheelen inhoud is vernietigd. De oorzaak wordt hieraan toegeschreven, dat bij de felle vorst de bloemenkast wordt warm gestookt, en aldus de brand werd veroorzaakt. De schade wordt door verzekering bij de onderlinge Brandwaarborgmaatschappij te Middelburg gedekt.

In de jl. Vrijdag gehouden bijeenkomst der Vereeniging ter Bevordiging van Tuin-, Landbouw en Veeveelt te Vlijmen, opende de heer Olaassen, Directeur van den proeftuin aldaar, een reeks voordrachten over boomkweekerij. Deze eerste voordracht, die ook door boomkweekers van elders werd bijgewoond, wakte ten eerste de belangstelling der aanwezigen, die met groote aandacht den Spreker volgden in zijne leerzame opmerking over het wortelgestel, de sap-, blad en vruchtvorming, de wijze van planting en de beginselen van het snoeien. Een en ander werd praktisch duidelijk gemaakt op een verkeerd behandelde pyramide, waarvan de wortels verkeerd waren gegroeid en de vorm wanstaltig was, zoodat de heer Classen duidelijk kon aantoonen welke fouten hier waren begaan en hoe die nog eenigszins konden worden hersteld.

Verschillende mededeelingen.

In het Britsche Lagerhuis is dezer dagen aan den voorzitter van den Board of Trade gevraagd: of hij wist, dat bij groote hoeveelheden versche vreemd ooft in Engelsche verpakking naar Engeland kwam en voorzien was van de namen van Engelsche fruitverkoopers om aldus als Engelsch ooft te worden verkocht; of hij wist, dat de directie der invoerrechten, toen zij aangezocht werd om zulke verschepingen aan te houden, dit geweigerd had, omdat het hier geene gefabriceerde artikelen, maar versche producten gold, en of de Minister daarom de wet op de handelsmerken wilde wijzigen in dier voege, dat dergelijke praktijken niet langer mogelijk zijn.

De Minister verklaarde, dat hij onderzoek had gedaan en de feiten had gevonden zooals zij in de vraag waren aangeduid, dat de naam van den koopman niet kon gehouden worden een Britsch karakter aan het ooft te geven, wanneer die eenvoudig een adres was, en dat hij niet van plan was een verandering van de wet voor te stellen.

Op het landgoed »Schovenhorst« te Putten, van Mr. J. H. Schober, vindt men een verzameling van doorbloeiende *Dianthus Caryophyllus* in pl. m. 150 verscheidenheden, op weinge na alle rozenbladig. Deze meer dan 35 jaren oude verzameling wordt steeds aangevuld en verbeterd. Dezen zomer waren er bloemen van 8 cM. middellijn.

Bij Valkenburg bestaat sinds eenigen tijd een Nederlandsche Champignon-kweekerij »De Dries« onder directie van den heer V. Romeijn, waar men zich toelegt op het aankweken van den eetbaren champignon (*Agaricus campestris* S. *edulis*). Het mag bekend geacht worden, dat de champignons voor het gebruik als zelfstandig gerecht of als geurig toevoegsel bij sausen, vleesch enz. het best geschikt zijn in verschen toestand. De champignons die uit het buitenland worden ingevoerd, zijn steeds gecon-

serveerd, tengevolge waarvan de verbruiker nooit verzekerd is van de herkomst der champignons. De versche champignons uit de kweekerij »Den Dries« zijn dus steeds boven de geconserveerde te verkiezen, vooral ook omdat ze eerst worden geplukt na de ontvangst eener bestelling. De inrichting te Valkenburg mag met recht een modelinrichting worden genoemd, waar de eetbare champignons met groote zorg worden geteeld.

Iedere zending is vergezeld van een zesttal recepten voor de bereiding, waardoor deze zeer gemakkelijk gemaakt wordt. De prijzen der champignons zijn bovendien zoo laag mogelijk; terwijl uit de onderzoeken van den heer Mörner blijkt, dat de voedingswaarde der champignons op één lijn kan worden gesteld met vele onzer bladgroenten en ze deze zelfs in stikstofgehalte overtreffen.

Naar men ons mededeelt, is de kweekerij »Den Dries« de eenige van dien aard in Nederland.

Wij ontleenen het volgende aan het *Landbouwblad der Provincie Antwerpen*, betreffende de Belgische Staatstuinbouwschool te Vilvoorden.

Minister de Bruyn en de Vlaamschgezinde leden der Wetgevende Kamers hebben de inrichting van eenen volledige driejarigen Vlaamschen leergang van tuinbouwkunde gestemd; deze leergang moet in de tweede helft dezer maand, in de Tuinbouwschool van Vilvoorden aanvangen.

Tot hiertoe, was het Staats-, land- en tuinbouwkundig onderwijs, alleen in het Fransch, nu zal nevens het Fransch ook in het Vlaamsch de tuinbouwkunde onderwezen worden; en wij zien hoe nuttig en noodzakelijk deze maatregel door het volk begrepen wordt, daar er al reeds zeven discipelen zich bij den Bestuurder der Tuinbouwschool te Vilvoorden hebben laten inschrijven, en dat uit louter eigene beweging, zonder dat zij af- of aankondigingen in dag- of weekbladen gelezen hebben.

Het theoretisch en practisch onderwijs, dat aldaar geleerd wordt, zal de discipelen bekwaamen, om op weinige grondvlakte het brood te verdienen, om de in ons land zoo zeer verdeelde gronden tot de allerhoogste opbrengst te brengen, om in een woord alzoo gelukkige en onafhankelijke Staatsburgers te vormen.

Het onderwijs is kosteloos en het zal bij de volledige Tuin- en oeffbouwkunde, de grondbeginselen van landbouw, melkerij en boschbouw, alsmede de kweeking der nuttige gewassen in de keerkringslanden bevatten; zoodat de discipelen bekwaam zullen zijn, om plantentjen aan te leggen of met kunde te besturen in den Congostaet, in Oost- of West-Indië.

De leerlingen zijn daglangers, zij kunnen bij hunne familie blijven inwonen en dagelijks met den spoorweg goedkoop heen en weder reizen. Om bij den Bestuurder der school ingeschreven te worden, moet men gezond zijn, 16 levensjaren

bereikt en het lager onderwijs met vrucht genieten hebben.

Aan niet wel bemiddelde leerlingen worden er door den Staat, door de provincie en de gemeente, billijke toelagen geschonken, om alzoo, geheel of gedeeltelijk, de reiskosten en uitgaven aan schoolbehoefte te dekken.

Wat wil men nog meer verlangen?

Het schijnt dat de verwachtingen, welke de Duitsche Landbouw koesterde van beschermende rechten, overtroffen worden, in dien zin namelijk, dat die inkomende rechten zwaarder drukken dan men had gedacht, immers er gaan daar stemmen op en er worden zelfs ernstige pogingen in het werk gesteld, om de Regeering over te halen dat cadeau maar weer terug te nemen. Dat niet allen daarmede instemmen, dat o. a. de Berlijnsche Vereeniging tot bevordering der belangen van den landbouw een voorstel van den heer Hammerstein in dien zin verwierp, is licht begrijpelijk; men is met de zaak verlegen en vreest van inconsequentie beschuldigd te worden, als men nu reeds datgene, waarom men nog kort geleden zoo veel beweging maakte, zoo verwerpelijk acht, maar dat men toch ziet het paard van Troje ingehaald te hebben, is duidelijk genoeg.

Het spreekwoord gedachtig, dat hij, die zich aan een ander spiegelt zich zacht spiegelt, zou men nu mogen veronderstellen dat de Tuinbouw aldaar zich nu nog wel eens goed zal bedenken, eer deze zich hetzelfde blok aan het been bindt, dat de Landbouw, wiens belangen in verscheidene gevallen met die van den Tuinbouw samen gaan, wel graag weer kwijt zou willen zijn; en dit te meer, daar het voorbeeld door broeder Jonathan gegeven ook al niet bijzonder aantrekkelijk is. 't Schijnt echter dat, terwijl de Tuinbouw ziet hoe'n pijnlijker gezicht de beide anderen zetten, nadat ze zich diep in hun vinger sneden, hij zijn mes nog wat scherper wet, om zelf eens te voelen wat een aardige gewaarwording zoo'n bloedende wond veroorzaakt.

Dat het electrische licht een grooten invloed op de planten uitoefent, bewezen dit voorjaar op werkelijk verrassende wijs de groote Linden op den Leipziger Platz te Berlijn. Terwijl toch de ontwikkeling der jonge bladeren aanmerkelijk gevorderd was aan de zijde, waar het licht zich bevond, begonnen aan de andere zijde eerst de bladknoppen te ontluiten.

Wij lezen het volgende in het *Pharmaceutisch Weekblad*, dat wij overnemen omdat het ook voor menigen zaadhandelaar of bloemenwinkelver van belang kan zijn.

Het is ons een aangename plicht op eene kleine industrie te wijzen, die tegenwoordig meer dan voorheen in ons vaderland wordt beoefend en ons geheel onafhankelijk heeft gemaakt van de buitenlandsche concurrentie, welke zich van den handel bijna geheel had

meester gemaakt. Wij bedoelen: de fabricage van cartonnen doozen en wat daarbij behoort.

De heer J. ten Cate Bz., te Enschede, bij vele apothekers en geneeskundigen reeds gunstig bekend, zond ons bij de prijscourant der Twentsche Stoom-, Boek- en Steendrukkerij en Cartonnagefabriek, monsters cartonnen doozen van zijn fabriikaat ter beoordeeling.

Wij hebben en de qualiteit, en de prijzen bij die van het buitenland (Duitschland) vergeleken en verklaren gaarne, dat geen van beide een beletsel kunnen zijn om de orders op dit artikel voortaan niet aan een landgeenoot te geven. De bewerking der cartonnen doozen staat in niets achter bij die uit het buitenland en de prijzen zijn precies dezelfde.

Neemt men hierbij in aanmerking, dat de belangrijke vertraging in de toezending, door oponthoud aan de grenskantoren, geheel vervalt wanneer men zijn cartonnegewerk uit Enschede betreft, dan ligt het voor de hand, dat de heer ten Cate bij den aankoop van cartonnen doozen het voordeel aanbiedt van met meer spoed zijne cliëntèle te kunnen bedienen dan een fabrikant van over de grenzen zulks vermag.

Wij weten het, het verbreken van handelsbetrekkingen met een leverancier, met wien men langen tijd zaken deed, gaat niet altijd vlot en dikwijls met bezwaren gepaard.

Toch hopen wij — lettende op den ijver, waarmede onze naburen elkander in zaken steunen en hunne artikelen aanbevelen — dat ook de apothekers en geneeskundigen van Nederland aan de vaderlandsche nijverheid in de eerste plaats de kracht voor haar bestaan zullen schenken en met het doen eener kleine proefbestelling zich zullen overtuigen, dat de onderneming van den heer ten Cate inderdaad steun verdient.

Men schrijft uit Rijsburg:

De laatste bloembollen zijn weer opgeplant. Gelukkig waren voor de vele regens de massa's reeds verwerkt. Dit jaar hebben de kweekers goede zaken gemaakt.

De andere hier verbouwde producten, als uien, de gewone koolsoorten enz. gaven genoegzame quantiteit, doch brachten lage prijzen op, zoodat hier algemeen dit jaar tot de onvoordeelige kan gerekend worden.

De ingezouten bloemkool, waarvan hoogere prijzen alsnu verwacht werden, geeft toch (doordat er pl.m. maar de helft van het vorige jaar is geproduceerd) alle reden voor de verwachting dat er met het voorjaar betere prijzen zullen bedongen worden.

Antwoorden op het Vraagbord.

Op No. 777. De geachte vrager bedoelt hier zeker *Ranunculus aconitifolius* L. var. *flore pleno*, een allerliefste vaste plant, die zonder eenige bedekking de koudste winters

moedig doorstaat. Men vermenigvuldigt haar door deeling, wat in het voor- en najaar kan geschieden. Zij bloeit met zuiver witte bloempjes, welke veel overeenkomst hebben met een knoopje, van daar dan ook dat men het »Zilverknopjes« noemt. De bloemstengels zijn circa 0.35 M. lang, sterk vertakt, zoodat ze aan den top een diameter hebben van 0.30 M. Bij elke vertakking, wat twee of drie malen plaats heeft, ontwikkelen zich bladeren, die handvormig, fraai getand en donkergroen zijn. Naarmate deze den eindtop des stengels naderen, worden zij kleiner, ja eindelijk zelfs priemvormig. Voor bouquetwerk is deze monnikskapbladerige Ranonkel ten zeerste aan te bevelen; hare bloemen houden het daarin lang uit, waarom het ons een raadsel is, dat ze als zoodanig niet beter bekend is. Haar bloeitijd valt in met Mei, toch kan men haar, door haar vroeg in de koudkas te plaatsen, reeds met Maart in bloei hebben.

J. K. B.

Op No. 777. *Ranunculus aconitifolius* flore pleno wederstaat de strengste winters zonder de minste bedekking, men kan ze dus gerust als volkomen winterhard beschouwen, zij vermenigvuldigt zich door scheuren; zij brengt dubbelde helder witte bloemen voort, die in menigte aan de plant verschijnen; zij laat zich gemakkelijk vervroegen en is voor bloemwerken onmisbaar. —

D. MATER.

FIRMA J. MATER & ZONNEN
Bloemisten te Londen.

L., 30—11—'90.

Verbetering.

Tot ons leedwezen moeten wij den welwillenden lezer verzoeken van de volgende fouten, welke in No. 48 aan de correctie ontsnapten, nota te willen nemen.

Vooreerst staat boven het rouwartikel 28 November; uit den eersten regel van den tekst blijkt, en iedereen weet het natuurlijk, dat dit 23 moet zijn. Op bladz. 567 in de noot staat Loddeges, dit moet (zijn Loddeges).

• • 568, 1e kolom, staat 20° en 21° Z. B. dit (moet zijn 20° à 21° Z. B.

• • 2e kolom, reg. 31 v. b. moet te gelooven vervallen en daarvoor een komma gesteld worden.

• bladz. 568, 7 regels lager, staat Floccourt, moet zijn Flaccourt.

• • 569, 1e kol., staat N. Curtiani, moet zijn (N. Curtiani).

• • 569, 2e kolom, reg. 7 v. b. staat vrouw. (lijk, moet zijn mannelijk).

• • 570, 2e kol. reg. 2 en 3 v. b. staat tweemaal Malacca, moet zijn Malacca.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 47, van '22 November.

Officieel gedeelte: Boekertj.

Niet officieel gedeelte: De Chrysanthemum-tentoonstelling te Amsterdam, met drie afbeeldingen. — Verslagen vergaderingen. — Correspondentie. — Vergaderingen van Afdelingen. — Advertentiën.

GROENENWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

JAPANSCH LELIE.

(LILIUM SPECIOSUM (LANCIFOLIUM).)

LILIUM SPECIOSUM.

album	per stuk	f 0.35,
per 10	f 3.—	per 100 f 28.—
oorymbiferum	stuk	f 0.30,
per 10	f 1.60,	100 f 10.—
extra	stuk	f 0.44,
per 10	f 4.—	100 f 86.—
Kraetseri	stuk	f 1.—
per 10	f 9.—	100 f 84.—
la vestale	stuk	f 0.40,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
multiflorum	stuk	f 0.50,
per 10	f 4.—	100 f 35.—

Allen met zuiver witte bloemen.

macranthum	per stuk	f 0.45,
per 10	f 4.—	100 f 36.—
punctatum	stuk	f 0.45,
per 10	f 4.—	100 f 35.—
purpuratum	stuk	f 0.70,
per 10	f 6.50,	100 f 62.—
roseum	stuk	f 0.22,
per 10	f 2.—	100 f 18.—
extra	stuk	f 0.35,
per 10	f 3.—	100 f 28.—

Allen met verschillend gekleurde bloemen.

rubrum	stuk	f 0.22,
per 10	f 2.—	100 f 18.—
oorymbiferum	stuk	f 0.40,
per 10	f 3.75,	100 f 35.—
extra	stuk	f 0.38,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
multiflorum	stuk	f 0.30,
per 10	f 2.50,	100 f 22.—
praecox. Vroeg	stuk	f 0.38,
per 10	f 3.50,	100 f 30.—
speciosum	stuk	f 0.30,
per 10	f 2.50,	100 f 22.—

Allen met purper gestippelde bloemen.

Schrymkerst. Purper-rose gekleurd en gevlekt, prachtig, p. st.	f 0.30,
per 10	f 2.50,
per 100	f 22.—

Twaalf verschillende naar onze keuze f 3.60

Zes verschillende naar onze keuze f 1.50

Verschillende gemengd per 10 f 3.25, per 100 f 30.—

1355

Nieuwe of zeldzame verscheidenheden van Lilium speciosum per stuk f 1.— tot f 3.—

BOOMK WEEKERIJEN. C. ESCHWEILER. Oudenbosch.

Sier- en Woudboomen, Treurboomen. Klimplanten,
Sierheesters in pyramide- en struikvorm, Groenblijvende
Gewassen, Planten om in bloei te trekken, Vruchtboomen,
Rozen, Bosch- en Haagplantsoen, Conifeeren.

Prijscourant op aanvraag. 1341

GROENEWEGEN & ZOON, De Bilt bij Utrecht.

BOOMK WEEKERIJEN
voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.
1342 AANLEG VAN
Tuinen; Buitenplaatsen en Boomgaarden.

VERSCHEENEN:

een nieuwe feestgave

De Kunstspiegel 1890/1891. Prijs 75 Cent.

Met Tekst van de beroemste Nederl. Letterk. 5 NIEUWE
oorspronkelijke muziekstukken van Nederl. Componisten en 23
KEURIGE GRAVUREN.

Is de prijs van 75 Cent voor al het bovenstaande reeds

FABELACHTIG GOEDKOOP

toch bieden de uitgevers aan een PREMIE op iedere 25 exemplaren bestaande in twee Etsen naar schilderijen van den beroemden schilder ANTON MAUVE, groot 78 x 56 centimeters, handelswaarde.

f 15.—

waarvan de verloting in Januari zal plaats hebben.

Bij alle Boek- en Kunsthandelaren is het bovenstaande te verkrijgen en bij de uitgevers
AMSTERDAM. M. M. OLIVIER en J. M. SCHALEKAMP.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE Lehre vom Baumschnitt,

VON
Dr. ED. LUCAS.
Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage

VON
FR. LUCAS,
mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG ZUR

Landschaftsgärtnerei,
Bearbeitet

VON
H. GODEMANN.
Preis fl. 1.85.

DIE Blattpflanzen

UND
deren Kultur im Zimmer,
VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,
Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten.
Preis fl. 2.45.

Katechismus DER 1344

Zimmergärtnerei,

VON M. LEBL.
Preis fl. 1.80.

ILLUSTRIRTES GARTENBAU-LEXIKON,

Zweite, neubearbeitete Auflage,
herausgegeben von

TH. RÜMLER,
Generalsekretär des Gartenbau-
Verains in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

No. 50. VRIJDAG 12 DECEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIEN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam

De Notaris VAN RIJCKE-VORSEL VAN KESSEL, te Nijmegen, zal op Maandagen 15 en 29 December 1890, telkens des avonds om 7 uur, in 't Hôtel »St. Crispinus«, aan de Oude Stadsgracht, aldaar, in het openbaar

Veilen en Verkoopen:

Voor Mevrouw Douairière

DE MAREES VAN SWINDEREN,

Onder Groesbeek aan

de 7 heuvelen:

Het in 1885 nieuw solied gebouwd, aanzienlijk en uitmuntend onderhouden **HEEREN-HUIS „Rhätia“** genaamd, bevattende 7 Kamers, waaronder groote Zaal, Dienstbodenkamer, ruimen Zolder en Sousterrain, omlappende Balcons, aan de 2 verdiepingen, groot Koets-huis, Koetsierswoning en Stallen voor 4 Paarden, met afzonderlijke daaraan grenzende Boerderij, 8 diverse Vee stallen of Schuren, Hooi- of Korenberg, Loodsen, flinke Hooi- en Graanzolders, pl. m. 1800 fijne Vruchtboomen, allerlei soorten groote opgaande Boomen, Beukenlaan, 2 Vijvers, Bouwland, Hakhout en Uitwegen, alles door palen en ijzerdraad afgerasterd, en te zamen een oppervlakte hebbende van 23 Hectaren, 62 Aren, 5 Centiaren.

Gemelde Goederen worden in één Koop geveild. 1869

Nadere informatiën zijn te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris, alwaar de kadastrale kaart ter inzage voorhanden is.

Onversneden Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proetkistje van 12 fl.
„ 28.— anker „ 48 „
„ 70.— $\frac{1}{2}$ oksh. van pl. m. 150 „
„ 135.— okshoofd „ 300 „
inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1869

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel à f 1.80, zend ik franco $\frac{4}{3}$ K.G. Winter-Vijgenperen.
W. WILLEMSE.
Dodewaard. 1370

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel groot f 2.—, door J. v. d. BERG. te Alkmaar. 1371

Op een landgoed in de prov. Gelderland wordt gevraagd

een Rentmeester,

vereischten zijn: eenigszins bekend met Boomkweekerij van vruchtboomen en boschoultuur, een goede hand schrijvende en flink met werkvolk kunnende omgaan; bewijzen van goed gedrag en stipte eerlijkheid. Salaris, minstens f 500 per jaar met vrije woning, tuin, bouwland en mest en brand.

Brieven franco letters Z M E, Alg. Adv.-Bur. NIJGH & VAN DITMAR, Rotterdam. 1372

RAFFIA.

De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.

Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50

Verkrijgbaar bij GROENE-WEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1373

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nrs. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1374

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 1864

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen, ROLJALOUSIËN en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1865

BLOEMIST GEVRAAGD.

Er wordt op een groot buiten in Limburg dadelijk een bloemist gevraagd, die ook boomsnoei en groententeelt verstaat en geneigd is het tafeldienen te leeren. Hij moet ongehuwd en protestant zijn. Zich te adresseeren aan de firma GROENEWEGEN & Co., te Amsterdam. 1866

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM. 1867

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES, 1868 met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk. Prijs f3.50.

Voorhanden bij den Boekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE Lehre vom Baumschnitt,

VON

Dr. ED. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und vermehrte Auflage
VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.

Preis fl. 3.90.

ANLEITUNG

ZUR

Landschaftsgärtnerei,

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE

Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer,

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten.

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

1869

Zimmergärtnerei,

von M. LEBL.

Preis fl. 1.30.

ILLUSTRIERTES

GARTENBAU-LEXIKON,

Zweite, neubearbeitete Auflage,
herausgegeben von

Th. RÜMPLE,

Generalsekretär des Gartenbau-Vereins in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

SEMPER VIRENS.

No. 50.

VRIJDAG 12 DECEMBER 1890. 19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: De Telegraafplant. — Een fantasie-bloemwerk, met een afbeelding. — Catalpa en Tecoma. — Ingezonden. — Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde, afdeling Leiden en Omstreken. — De Awato. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen.

De Telegraafplant.

HET is zeker, voor hen, die niet met het zeer opmerkelijke verschijnsel, dat deze plant oplevert, bekend zijn, een zonderlinge naam.

Men denkt aan zoo iets als electriciteit; en onwillekeurig rijzen enkele fabeltjes voor den geest op, die zoo nu en dan over enkele onbekende planten de ronde deden.

Hier wordt echter evenmin gedacht aan een telegraaf in de tegenwoordige beteekenis van het woord, als dat er sprake zou zijn van verschijnselen, die alleen het product zijn der fantasie van reizigers, welke speculeeren op de goedgeloofigheid der menigte.

Hetgeen de hier bedoelde plant kenmerkt is overigens zoo wonderbaarlijk, dat zelfs de lichtstgeloovige zou weigeren de mededeeling daarvan te vertrouwen, zoo men niet ten allen tijde in de gelegenheid was zich in de warme kassen van de waarheid ervan te overtuigen.

Wie haar het eerst in onze taal »Telegraafplant« noemde weet ik niet, maar dat die naam, altijd met het oog op de telegrafen, zooals die een halve eeuw geleden ingericht waren en gebruikt werden, goed recht van bestaan heeft, kan niet tegengesproken worden.

Aan de meeste lezers zullen die oude seininrichtingen wel in zooverre onbekend zijn, dat zij ze nooit hebben gezien, al hebben ze er mogelijk vaak van hooren spreken.

Ik herinner mij zulk een toestel, nog levendig, geplaatst op den top van den overigens niet zeer hoogen toren der nieuwe Hoofdpoot, aan het eind der Leuvehaven, te Rotterdam, bestaande uit een paal met beweegbare armen, op gelijke wijze als de dagseinen langs de spoorwegen zijn ingericht, maar met meer armen, daar deze laatste alleen voor zeer eenvoudige seinen dienen, en met die telegrafen meer samengestelde berichten moesten geseind worden.

Die armen konden een halven cirkel be-

schrijven, en elke stand, wat hooger of lager, had zijn eigen beteekenis. Als deze toestel in werking was, zag men de armen met schokken naar boven en weer naar beneden gaan, de linksche en rechtsche geheel onafhankelijk van elkaar.

Welnu, precies hetzelfde heeft plaats bij de »Telegraafplant«, die dan ook om deze reden door Linnæus *Hedysarum gyrans* werd genoemd; welke naam later in zooverre gewijzigd werd dat de geslachtsnaam veranderde, en ze reeds sedert een eeuw in de wetenschap als *Desmodium gyrans* bekend is. Het Latynsche woord *gyrare* beteekent in een kring ronddraaien. Ons »gieren« zal daaraan wel niet vreemd zijn.

Ofschoon *Desmodium gyrans* dus reeds van ouds haar eigenlijke naam is, neemt dit niet weg dat ze nog altijd door velen *Hedysarum gyrans* wordt genoemd. Ik merkte reeds meermalen op, dat men wijs doet zich daarover maar niet moeilijk te maken. De ééne naam wordt in dat geval even goed begrepen als de andere en daar is het toch eigenlijk niks om te doen.

«Dat men deze merkwaardige plant kent is niet van vandaag of gisteren, gelijk trouwens genoegzaam hieruit blijkt, dat reeds Linnæus haar kende; maar ook levend werd ze reeds voor lang ingevoerd, en dit is wel de oorzaak dat er in den tuinbouw bijna nooit van haar wordt gewaagd. Dagteekende toch die invoer van lateren, inzonderheid van den tegenwoordigen tijd, er zou zeker heel wat over te doen zijn geweest, en er ware gewis met deze zoo gemakkelijk van zaad te kweeken plant zeer veel geld te verdienen. Toen men echter, in 1779, in Engeland de eerste planten van zaad opkweekte, beteekende de handel in warmekasplanten nog zeer weinig, en gingen er meestal vele jaren voorbij, eer een nieuw ingevoerde plant op eenigen aanzienlijken afstand verspreid werd. De tijd der aanprijzende advertenties of reclames was nog veraf, en men vernam het slechts bij toeval, wanneer hier of daar iets bijzonders was ontvangen.

Het vaderland van de Telegraafplant is Engelsch Oost-Indië, met name Bengalen, vanwaar de eerste zaden naar Engeland zijn verzonden. Daar, zoals ik reeds opmerkte,

de plant zich zeer gemakkelijk van zaad laat kweeken, en ze, bij goede behandeling, reeds in het tweede jaar bloeit en vrij gewillig zaad voortbrengt, was hare verspreiding door dit eenvoudige en zekere middel gemakkelijk, en zoo is ze ongemerkt in de verzamelingen van verschillende Europeesche landen verspreid geraakt, waaruit zij zeker reeds sedert lang weer zou verdwenen zijn, zoo ze niet gekenmerkt was door het zeer vreemde verschijnsel, 't welk haar tot een der meest belangwekkende planten maakt die wij kennen.

Voor het mooi behoeft men haar overigens niet er op na te houden. Wel kan ze, als ze in het tweede jaar krachtig groeit niet onsierlijk genoemd worden, maar meer valt er in dit opzicht ook niet van te zeggen en de bloemen zijn vrij onbeteeke-nend.

De *Desmodium gyrans* moet, in onze kassen althans, als een twee-, hoogstens drie-jarige plant beschouwd worden, die na den bloei gewoonlijk sterft, ofschoon dit laatste, blijkens de ruime vertakking naar het schijnt geen absolute noodzakelijkheid is. Toch treft men er zelden iets oudere planten van aan. Dat ze intusschen in Bengalen het karakter van een heestertje verkrijgt, is voor hem die de plant in de cultuur leerde kennen, niet twijfelachtig.

De stengel is dun en groeit stijf rechtop; bij goede behandeling bereikt die in het tweede jaar een hoogte van 60 à 70 cM., en begint dan uit zijn top bloemknoppen voort te brengen.

Al het eigenaardige dezer plant berust op de bladeren. Oppervlakkig gezien zou men zeggen dat die enkelvoudig zijn; gewoonlijk heeft dat, wat men alleen voor het blad houdt, een lengte van 6—7, bij een breedte, nabij de basis, van ongeveer 2 cM. Bij sterk ontwikkelde planten kan de lengte wel pl. m. 3 cM. meer bedragen, terwijl de breedte ongeveer dezelfde blijft, in het eerste geval heeft het een langwerpige eironden vorm.

Ziet men echter nauwkeuriger toe, dan blijkt dat het blad eigenlijk drietallig en dus samengesteld is, waarvan o.a. de Klaver, Gouderegen en de Pronkboon (*Phaseolus*) algemeen bekende voorbeelden zijn. Dezen bestaan steeds uit twee zijdelingsche en een eind- of topblaadje.

Het is de eenvoudigste vorm, waaronder zich het samengestelde en hier meer bepaald het gevinde blad voordoet, die toch steeds bestaan uit een kleiner of grooter getal paarsgewijs geplaatste blaadjes, welke men blad-jukken noemt, en in de meeste gevallen een

oneven blaadje op den top hebben ¹⁾. Dit getal bladjukken nu kan tot één teruggebracht zijn, en dit is hier inderdaad het geval, immers, ter weerszijden van den bladsteel zien we hier een klein blaadje, somtijds slechts 1 cM., soms bijna 2 cM. lang en 3—5 mm. breed en die met zeer korte, dunne steeltjes aan den algemeenen bladsteel verbonden zijn, ongeveer 5 mm. onder den voet van het zooveel grootere topblaadje, hetwelk men aanvankelijk voor het geheele blad hield. Dit bestaat dus inderdaad uit drie deelen, namelijk twee kleine, zijdelingsche en een betrekkelijk groot eind- of topblaadje. De algemeene bladsteel is 3—4 cM. lang.

De bladeren staan in een wijden spiraal rondom den stengel en dit, benevens de vrij lange, dunne bladsteeltjes geeft zelfs aan een dicht bebladerde plant een eenigszins ijel en open voorkomen, waardoor juist het verschijnsel, waarover zoo aanstonds nader, te gemakkelijker kan waargenomen worden.

Die nu iets van vormleer en terminologie weet, zou, dit groote blaadje en wat lager die twee zooveel kleineren ziende, licht overhellen tot de meening dat deze beide laatste eigenlijk niet tot het blad hooren, maar als steunblaadjes moeten beschouwd worden. Dit zou echter zeer onjuist zijn, want eerstens zitten ze daarvoor veel te hoog aan den bladsteel, waaraan ze bovendien door geleidingen verbonden zijn, zoodat ze, verwelkt zijnde, afvallen, maar bovendien zal men, bij zeer opmerkzame beschouwing, zien, dat de wezenlijke steunblaadjes hier niet ontbreken; ze zitten aan den voet des bladsteels als twee vrij lange, droge smalle en spitse aanhangsels, die echter niet in 't oog loopen, omdat zij dicht tegen den stengel aangedrukt zijn.

De *Desmodium gyrans* heeft dit met vele andere planten gemeen, dat hare bladeren 's nachts een geheel anderen stand hebben dan over dag.

Zelfs de minst opmerkbare moet, vooral bij sommige planten met gevinde bladeren, bij welke dit verschijnsel het sterkst in 't oog loopt, gezien hebben, dat de bladeren zich tegen den avond sluiten, d. w. z. de bladparen zich dan naar elkaar toe buigen. Men noemde dit, wjl het inderdaad dien indruk maakt, de slaap der planten. Het meest in 't ooglopend is dit zeer opmerkelijke verschijnsel bij gevindbladerige planten en de veel gekweekte *Mimosa Lophanta*

¹⁾ Men noemt dit oneven- of onparig gevind, ter onderscheiding van de even- of parig gevinde bladeren, waar dit oneven topblaadje ontbreekt. De eerste toestand is de meest voorkomende.

is er vrij algemeen voor bekend. Ook bij de Klaversoorten, maar veel sterker in 't oog loopend bij de verschillende soorten van Klaverzuring (*Oxalis*) kan men dit gemakkelijk waarnemen.

Dit zijn allen planten met samengestelde bladeren, maar die plantenslaap wordt ook waargenomen bij onderscheidene planten met enkelvoudige bladeren, in dien zin namelijk, dat bij dezen het geheele blad tegen den nacht een andere richting aanneemt en zich tegen den stengel aanlegt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de *Balsamine*, de *Melde*, enz.

Hierbij nu, evenals bij dezen toestand der samengestelde bladeren, valt op te merken dat ze daarbij niet denzelfden, maar dikwijls een tegenovergestelden stand aannemen. Terwijl bijvoorbeeld de blaadjes der Klaver en die der *Mimosa Lophanta* zich naar boven richten en tegen elkaar gaan liggen, is het omgekeerde het geval bij de *Oxalis* en meer anderen, verschijnselen die ongetwijfeld als dezelfde levensuiting moeten beschouwd worden.

Nu is het woord plantenslaap, dat voor dit verschijnsel algemeen, zelfs in wetenschappelijke boeken, gebruikt wordt, zeker zeer eigenaardig, maar men zou zich zeer kunnen vergissen, zoo men het in zijn gewone beteekenis opvatte.

Ik zeg men zou zich kunnen vergissen, wanneer men dien toestand met den dierlijken slaap volkomen identificeerde. Hij kan zeker geheel of gedeeltelijk een toestand van rust — slaap dus in den meer beperkten zin — zijn, maar aan den anderen kant is het een onloochenbaar feit, dat dit samenvouwen der blaadjes of bladeren een gevolg is van den minder gespannen toestand van het weefsel op de plaats der geleding, die op zijne beurt het gevolg is van gebrek aan licht.

Dit is zeker, dat het licht dit verschijnsel beheerscht en dat de zoogenaamde plantenslaap een gevolg is der duisternis.

Ook de Telegraafplant behoort tot die, welker bladeren 's nachts in dien »slapenden« toestand verkeerden, d. w. z. dat het grootste der drie blaadjes, het top of eindblad dus, dan naar beneden, tegen den stengel aan ligt, terwijl het overdag, bij krachtig licht, recht uitgestrekt is; een verschil zoo groot, dat men de plant nauwelijks herkent. Maar terwijl de meeste andere 's nachts slapende planten overdag een vasten, onveranderlijken bladstand hebben, is dit bij deze op verre na niet het geval; die stand toch is ook dan geheel van de intensiteit van het licht afhankelijk, zoodat het topblaadje wat hooger

of wat lager gericht zal zijn, al naar het aan krachtiger licht is blootgesteld. Hieruit blijkt dus duidelijk dat het licht deze bewegingen beheerscht, hetwelk trouwens uit verschillende proeven voldoende gebleken is.

Maar behalve deze ook, bij vele andere planten meer of minder in 't ooglopende beweging, neemt men hier nog een geheel andere waar, en wel aan de beide kleine, zijdelingsche blaadjes.

Kan men de met den plantenslaap gepaard gaande beweging alleen door de gevolgen, in den veranderden bladstand zien, evenals dit bijvoorbeeld met die van den uurwijzer van een horloge het geval is, deze beide blaadjes ziet men gestadig en met slechts zeer korte tusschenpoozen zich bewegen; ze bewegen zich heen en weer. In liggende houding een weinig naar beneden hangerde, richten zij zich langzaam op, beschrijven een bocht van een kwart cirkel zoodat ze tennaastenbij of geheel rechtop staan, blijven een oogenblik in dien stand, om daarna, niet langzaam gelijk daareven, maar met schokken weer neer te dalen.

Deze beweging is blijkbaar van het topblaadje volkomen onafhankelijk en opmerkelijk is hierbij ook dat niet de beide tegenover elkander geplaatste blaadjes tegelijk dezelfde beweging maken, maar dat meestal het ééne naar boven gericht is, wanneer het andere de juist tegenovergestelde houding heeft aangenomen, het ééne zich dus opricht, terwijl het andere nederdaalt. Volkomen gelijktijdig geschiedt dit echter niet altijd, maar zeldzaam ziet men toch beiden in denzelfden stand, terwijl dan altijd het ééne zich spoediger zal gaan bewegen dan het andere.

Nog moet opgemerkt worden dat ze met den top geen zuiveren bocht beschrijven, maar veeleer een zwaaiende beweging maken, waardoor ook de verticale richting verandert.

Dit verschijnsel staat, zoover bekend is, in het plantenrijk geheel op zich zelf. Wel is er ook een andere, aan de *Desmodium gyrans* zeer na verwante soort, van dezelfde herkomst, die deze beweging in zwakke mate vertoont, maar zoo weinig, dat ze nauw merkbaar is, en die daarom dan ook *Desmodium gyroïdes* werd genoemd; maar men behoeft geen belijder quand même van de ontwikkelingsleer te zijn, om te vermoeden dat beiden oorspronkelijk uit één en dezelfde zijn voortgekomen. ¹⁾

¹⁾ Ik heb ook de *Desmodium gyroïdes* vroeger (te Rotterdam) wel gekweekt, maar ze schijnt thans uit alle Botanische Tuinen verdwenen te zijn. Toch, al biedt

De lezer, ook die de Telegraafplant niet kent, en die zijn er vele, begrijpt terstond dat we hier met een heel andere beweging te doen hebben, dan dit op zichzelf reeds bewondering wekkende verschijnsel bij het Kruidje-roer-mij-niet (*Mimosa pudica*), die ik hier opzettelijk verzweg om niet van het onderwerp af te dwalen, maar aan welke algemeen bekende plant ik nu toch terloops moet herinneren.

De samengestelde bladeren der *Mimosa pudica* vertoonen tweeërlei beweging, die door verschillende oorzaken worden te voorschijn geroepen. De vinblaadjes sluiten zich en de bladsteel neemt een elappe houding aan, wanneer men het blad aanraakt, terwijl hetzelfde, zonder aanraking 's avonds geschiedt.¹⁾

Het laatste moet met wat men plantenslaap noemt gelijk gesteld worden, en is dan ook volkomen afhankelijk van licht en duisternis, het tweede echter staat met het licht in geenerlei verband, en een geheel andere oorzaak heeft weer volkomen hetzelfde gevolg, met dit verschil evenwel, dat de eerste beweging (slaap) zeer langzaam en als zoodanig onmerkbaar, de laatste daarentegen plotseling als met een schok geschiedt, en zich van blad op blad voortplant.

De *Mimosa pudica* is het voorwerp geweest van velerlei onderzoekingen en proefnemingen, en tot op zekere hoogte is men er vooral door ontleedkundig onderzoek in geslaagd de verklaring te geven van wat er in het weetsel bij die beweging geschiedt. Het levensverschijnsel als zoodanig is en blijft echter een raadsel. Maar hoe dit zij, hier zoowel als bij alle bewegingen die met den plantenslaap gepaard gaan, kent men althans de oorzaak. In het ééne geval het licht, in het andere aanraking; in beide gevallen een van buiten op de plant inwerkende prikkel.

Met de beweging der zijblaadjes van *Desmodium gyrans* is het echter heel wat anders, zoodat dit verschijnsel dan ook als geheel op zichzelf staande en niet in verband met de andere hierboven bedoelde bewegingen der bladeren moet beschouwd worden.

zij op zich zeer weinig belangrijks aan, is zij, met het oog op die bewegingsverschijnselen, m. i. niet zonder betekenis.

¹⁾ Hetzelfde verschijnsel wordt bij nog enkele andere planten, zij het ook in veel zwakkere mate, waargenomen. Het duidelijkst bij een *Oxalis*-soort, althans een aan *Oxalis* zeer na verwante plant, namelijk *Oxalis sensitiva*, beter *Biophytum sensitivum*, welker gevinde blaadjes, bij aanraking, naar beneden tegen elkaar gaan liggen, veel langzamer echter dan die van de *Mimosa pudica* dit in de tegenovergestelde richting doen.

Bij dezen kent men althans de aanleiding, de oorzaak; bij de *Desmodium* kan men die zelfs niet gissen, daar ze hier van het licht volkomen onafhankelijk en ook niet het gevolg van aanraking is.

Ook de degelijkste kruidkundigen moeten erkennen dat dit raadsel vooralsnog voor oplossing onvatbaar is en het mogelijk wel altijd zal blijven.

Toch dagteekent de kennis dezer plant en van het verschijnsel niet van gisteren, en werden reeds in 1784, dus vóór ruim een eeuw, mededeelingen dienaangaande aan de Akademie van Wetenschappen te Parijs gedaan, en werd de plant trouwens reeds sedert 1775 in Engeland gekweekt, zoodat er gelegenheid te over was om alles wat er betrekking op heeft waar te nemen.

Dit neemt niet weg dat de Jenasehe Hoogleeraar M. J. Schleiden, in de in 1845 verschenen 2e editie zijner *Grundzüge der wissenschaftlichen Botanik* (II p. 555) onomwonden verklaarde: »Die Bewegung ist ganz unabhängig von Licht, und wird nur beschleunigt durch Wärme und üppigen Vegetiren der ganzen Pflanze. Von einer Erklärung kann hier auch nicht im allerentferntesten die Rede seyn.«

In 1867 verklaarde de Hoogleeraar Oudemans, in het 2e deel van zijn *Leerboek der Plantenkunde* (blz. 770): »De oorzaak van de hier beschreven bewegingen is ons ten eenenmale onbekend«. Intusschen wil Prof. O. haar niet als van het licht geheel onafhankelijk beschouwd hebben; dat hij echter de duisternis voor haar onverschillig noemt, bewijst reeds genoeg dat het licht hier niet als oorzaak kan beschouwd worden.

Algemeen is men het er over eens, dat warmte een sterke prikkel is voor deze bewegingen. Bij lagere temperatuur dan der plant lief is, is ze er traag mede, wordt die te laag, dan houdt de beweging op, maar dan staat ook de groei stil.

Men vergete hierbij echter niet dat de plant dan in voor hare ontwikkeling en haar leven ongunstige condities verkeert, en kan zich er dus niet over verwonderen zoo hare levensfuncties gestoord worden. De warmte als de oorzaak dezer bewegingen te beschouwen gaat dus ook niet op. Warmte is haar levensseich, de bewegingen der blaadjes zijn een levensuiting.

Dat men ook in den laatsten tijd met dit onderzoek nog niet verder kwam, blijkt o. a. hieruit, dat Prof. Sachs, de physioloog bij uitnemendheid, in zijn in 1882 verschenen *Vorlesungen über Pflanzenphysiologie* slechts terloops (bl. 765) van deze bewe-

gingen melding maakt, zonder zelfs een poging ze doen om ze te verklaren of een gissing te wagen omtrent hare oorzaak en beteekenis, en er is mij niets bekend geworden van latere onderzoekingen ¹⁾.

Het is overigens opmerkelijk hoe weinig de planten-physiologen zich hier aan gissingen wagen, of liever hoe voorzichtig zij zich daarvan onthouden. Ook is het eigenlijke, directe onderzoek naar dit verschijnsel onmogelijk, immers ook de beste anatomische waarnemingen zeggen hier niets, daar die niet zijn toe te passen op in beweging zijnde organen. Was de geleding, waarin dit raadselachtige vermogen schuilt, van glas, ja, dan Maar ze is nu eenmaal niet van glas.

Wij zullen er ons ook maar niet in verdiepen, en het verschijnsel eenvoudig blijven bewonderen. En dit doet men, al ziet men het elken dag.

De *Desmodium gyrans* kan gekweekt worden door elk, die een goede, lage warmekas bezit. Zaad ervan is zeker niet overal, maar het is toch wel te krijgen, al zijn het maar enkele korrels, en, goed warm gezaaid, komt het gemakkelijk en zeker op. Men plant ze in kleine potjes, bijvoorbeeld van 6 à 8 cM., in niet zwaren grond, en behandelde ze dan verder zooals elke eenigszins teere plant.

In het eerste jaar worden ze 25—30 cM. hoog; 's winters houdt men ze goed warm en vooral goed licht, niet te vochtig en zorgdragende dat ze niet gedrukt staan. In het volgende voorjaar kan men ze dan in iets grootere potjes, bijvoorbeeld van 10 cM. overplanten, wat echter zeer voorzichtig moet geschieden, daar ze, bij het uitvallen der niet gesloten kluit, bijna zeker verloren gaan. In den tweeden zomer groeien ze sterk en, verzorgt men ze goed (licht en warmte!), dan zullen ze laat in 't najaar of in den voorwinter gaan bloeien en daarna allicht zaad geven.

Met eenige zorg kan men er dus gemakkelijk in blijven, maar men kan er even gemakkelijk uit raken, als men ze niet voortdurend goed in 't oog houdt.

Ik heb wel eens planten langer dan drie jaren in 't leven gehouden, maar ze worden er dan toch niet mooier op. In het tweede jaar zijn ze het kloekste, dan zit er goed groei in en de beweging der blaadjes loopt het meeste in 't oog als de planten krach-

tig groeien, omdat ze dan het snelste op elkaar volgen.

Ik zal maar niet zeggen hoeveel zulke bewegingen men in een bepaalden tijd heeft geteld, daar dit, in onze kassen althans, van den toestand waarin de plant verkeert, afhankelijk is. In 't midden van den zomer ziet men het zoodra men de plant goed in 't oog houdt; soms moet men er even opturen, maar dan ziet men het ook spoedig links en rechts; zelfs thans, in December, zag ik het duidelijk en herhaaldelijk aan reeds met vruchtjes staande planten, waar de groei uit is, en dat wel bij donker, mistig weer.

Vreemd mag het geacht worden, dat men deze merkwaardige plant niet dan bij hoogst zeldzame uitzondering in een liefhebberscollectie ziet, waarin ze toch zoo eigenaardig thuis behoort. Zou mogelijk onbekendheid hier de oorzaak van zijn?

Ik vermoedde dit, en vond het daarom niet ongepast er in dit blad eens in vrij algemeene termen over te spreken. —

L., 5—12—'90.

W.

Een fantasie-bloemwerk.

(Met een afbeelding.)

Er is een tijd geweest dat, als men te Amsterdam een groot gebouw zag maken, men tot zich zelf zeide: »zeker een school«. Men heeft eveneens het aantal sigarenwinkels zien toenemen en later werd de Kalverstraat een bijkans aaneengeschaalde reeks van winkels van gemaakte kleederen. Nu schijnen de bloemenwinkels aan den beurt te komen. Onlangs liepen wij door de Hoogstraat en werden daar verrast door een nieuw geopende bloemenwinkel en dezer dagen vonden wij er plotseling een op het Rembrandtplein. Zelfs iemand, die in het bloemenvak thuis is, zou bezwaarlijk al de winkels van dien aard te Amsterdam uit het hoofd kunnen opnoemen.

Zooals het te Amsterdam is, zal het ook wel gaan in andere groote Nederlandsche steden. Er komt dus concurrentie en het blijkt overtuigend, dat planten en bloemen meer en meer de aandacht trekken van het groote publiek. Wij achten dit een verblijvend verschijnsel.

Menig bloemist zal wellicht oordeelen dat hij het met een weinig minder mededing ook wel zou kunnen doen en dat de concurrentie, in het bijzonder in zijn vak, groot genoeg is, om niet te zeggen te groot.

Het is zeker een onaangename gewaarwording voor den eigenaar van een zaak, wanneer hij, niet ver van de zijne, een andere

¹⁾ In de pas verschenen 3e druk zijner *Anatomie und Physiologie der Pflanzen*, glijdt ook Dr. Jul. Wiesner er vlug overheen.

dergelijke ziet verrijzen. Het is alleszins verklaarbaar dat men de belangen zijner eigene onderneming meer in het oog houdt, dan die van het geheele tuinbouwwak en dat men bovendien opziet tegen het voldoen aan hoogere eischen, die tengevolge van andere omstandigheden gesteld worden.

Toch is concurrentie of laat ons zeggen een »gezonde« concurrentie, om het niet al te bont te maken, wenschelijk, neen noodzakelijk. Noodig, ook ter bevordering der bijzondere belangen van elken handelaar.

Toen er te Amsterdam — laten we ons voor heden bij die stad mogen bepalen — slechts één bloemenwinkel was, was het debiet van bloemen aldaar niet zoo zeer groot en toen er later een tweede, een derde en meer bijkwamen, heeft wellicht menigeen gedacht »hoe zal dat gaan«? Intusschen heeft de ondervinding geleerd dat deze uitbreiding van de gelegenheid tot koopen en de daarmee gepaard gaande inspanning om te verkoopen voor velen en voor het geheele tuinbouwwak voordeelig geweest is.

Het zou van groote bekrompenheid getuigen het nut der mededinging voorbij te zien. Iedereen zal dit gaaf toestemmen. Maar aan de andere zijde is er een ruime blik noodig en wordt er een breede opvatting vereischt om deze theorie steeds in het dagelijksch leven toe te passen. Daartoe op te wekken achten wij een plicht, waarvan wij ons gaarne kwijten, zoo dikwijls wij er toe in de gelegenheid komen.

Wij vonden daartoe nu aanleiding, nu wij op nieuw een bloemwerk ter sprake brengen, waarvan wij de afbeelding aan *Corona's Album* ontleenden. Zooals wij in ons vorig nummer reeds mededeelden, is dit een prijslijst van bloemwerken, uitgegeven door de Maatschappij voor Bloemhandel »Corona« te Amsterdam.

Men ziet uit deze gravure, wat er tegenwoordig al van bloemen gemaakt wordt en dat zelfs een meubelstuk, dat men ongeschikt moet achten om met bloemen versierd te worden, daarmee zoo kan worden gedecoreerd, dat het, bij bepaalde gelegenheden, als een zeer gepast huldeblijk kan aangemerkt worden.

Wij zouden niemand aanraden een al te ruim gebruik van dergelijke voorwerpen te bevorderen, want het zou nadeel toebrengen aan het gebruik van bloemen. Overlading is altijd schadelijk en wij hebben gezien hoe het gegaan is met de mozaïekperken. Iedereen heeft er aangelegd; met de eischen van den goeden smaak is te weinig rekening gehouden en het einde was, dat ze weinig of niet meer worden nagehouden.

Men wachte zich voor overdrijving en zorg vooral bij dergelijke bloemwerken, voor uiterst smaakvolle bewerking.

Open grond.

Catalpa en Tecoma.

In No. 48 van dit blad komt over deze planten een stukje voor, waarmede ik niet geheel vrede kan hebben.

Wat de *Catalpa* betreft, daarvan heb ik in mijn *Handboek* de kleur beschreven als lichtvleeschkleurig wit. Kenners mogen beslissen wat het meest juist is.

Zowel de Trompetbloem, *Tecoma*, als de Trompetboom, *Catalpa*, bloeien eerst op lateren leeftijd. Dit geldt echter het meest de *Tecoma*, en wel bepaald de *radicans*. Doch hierover later.

Van *Catalpa* zijn mij er vijf bekend, *Catalpa syringæfolia*, in No. 48 als Chineesche Trompetboom beschreven. *C. syringæfolia aurea*; schoon geelbladig. *C. Bungei*; deze groeit slechts tot een lage breede struik en is niet bijzonder schoon. Het komt mij voor dat het niets anders is dan een variëteit der *syringæfolia*.

C. Kämpferii, de Japansche Trompetboom. De bladeren zijn even groot, doch loopen in drie punten uit en zijn dus bijna drielobbig. Deze bloeit reeds jonger en milder, met groote trossen van gestipelde bloemen; elk bloempje gelijkt op een Orchideetje *C. speciosa*; de oorsprong dezer soort is mij onbekend; de bladeren zijn meer langwerpiger en puntiger dan van de *syringæfolia*. Men zegt dat de naam er aangegeven is, om de groote schoonheid der witte klokvormige bloemen; zij zijn mij nog onbekend. Volgens mijne ondervinding is deze iets harder dan de overigen, daar ik haar nog nimmer iets heb zien lijden; voortteeling uit zaad, en van de *aurea* door veredeling op de hoofdsorten.

Tecoma. Toen men deze van het geslacht *Bignonia* afscheidde, gaf men er den naam *Tecoma* aan, naar den naam *Tecomot-Chitl*, dien zij in Mexico draagt. Ook van dit geslacht bestaan er meer dan een.

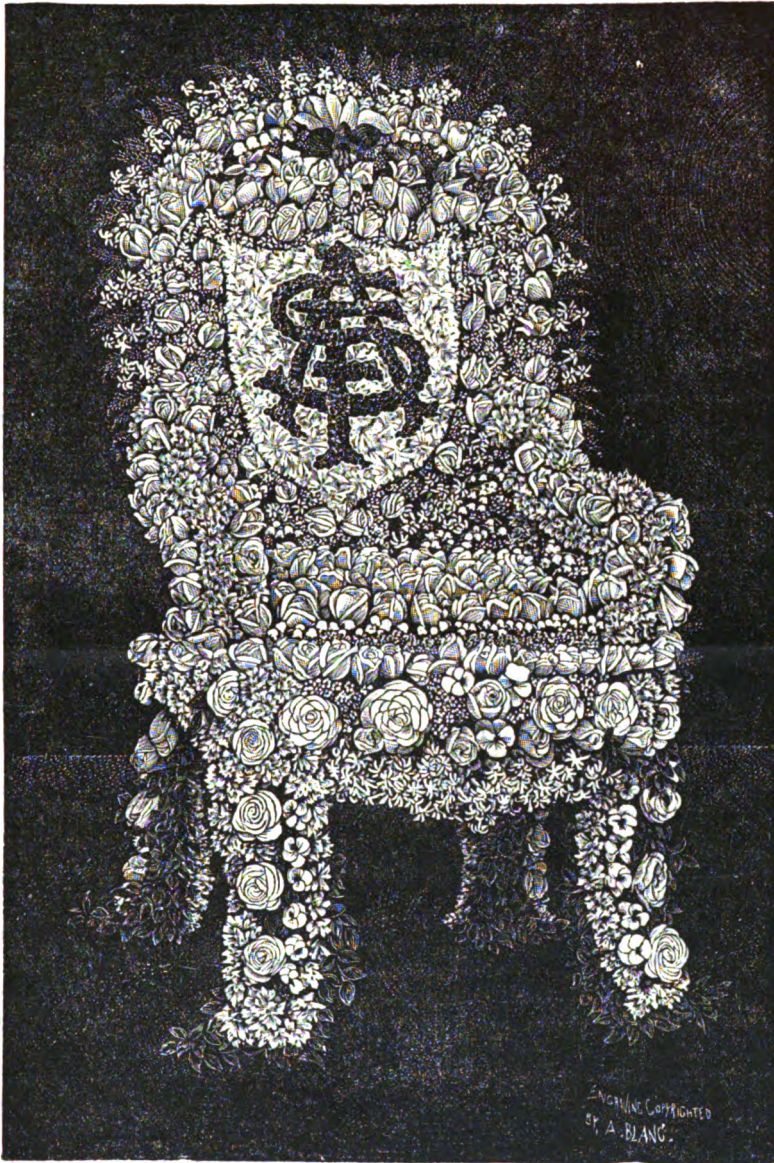
Tecoma radicans. Deze is van sterken groei, en hecht zich niet alleen door hechtwortels vast, maar, bij een stok geplant, gaan de scheuten als het ware over in windende ranken.

Om den bloei is deze niet aan te bevelen, want een jonge plant kan u wel 10—12 jaren op een bloempje laten wachten ¹⁾.

¹⁾ Ouderen, die tegen een muur op het Zuiden staan, bloeien des te rijker. Rnd.

Om vroeger bloemen te krijgen moet men op wortel-takken enten zetten van takken die gebloeid hebben. Dit geldt ook voor de variëteiten. Zij kweeken gemakkelijk van wortelstek. Doch als men de wortels gebruikt van een van stek gekweekte

staande, zeer meeljk ¹⁾. Wij nemen haar dan ook jaarlijks op, en bewaren haar in een kouden bak; op zwaardere gronden of zand kunnen zij echter iets meer verdragen dan op onzen veengrond, doch wat koel staande, komen bij zwakke zomers de bloe-

EEN FANTASIE-BLOEMWERK.

vroeg bloeiende, krijgt men weder niet-bloeiers.

Jammer dat deze zoo schoon bloeiende gewassen niet een weinig harder zijn! Op een warme standplaats staande, houden zij het met een weinig dekking wel uit, doch in onze kweekerijen op het vlakke veld

men te laat om zich goed te ontwikkelen. In den afgelopen zomer heb ik bij mijn opvolger slechts enkele bloemen gezien.

In de lente planten wij ze weder uit, en

¹⁾ De radicans, tegen een muur staande, zagen wij zelfs van de strengste of ongunstigste winters nooit, zelfs het minste, lijden. R.M.D.

snijden de stricken bij den grond af. Zij groeien en bloeien dan, zoo als ik bij elk der volgende zal zeggen.

Tecoma radicans atrosanguinea. Deze groeit tot 1.25 Meter ¹⁾, en bloeit dan donker bruinrood in pijp- of trompetvorm, bij trossen, elke bloem lang 6 en 7 Centimeter.

T. radicans multiflora, groeit ter zelfder hoogte. De bloemen iets lichter van kleur. Overigens gelijk de vorige.

T. radicans speciosa. Deze bereikt in een seizoen niet meer dan 1 Meter. De bloemen zijn veel lichter van kleur en hebben veel meer geel.

T. hybrida. Deze zal wel ontstaan zijn uit een *radicans*, bevrucht met het stuifmeel der *grandiflora*. Groeit tot 2 Meter. De bloemen houden het midden tusschen de twee eerstgenoemden en die der *grandiflora*.

T. grandiflora. Dit is bepaald een soort; zij groeit niet veel hooger dan 1 Meter. De bladeren zijn samengesteld uit 7 à 9 vinbladeren, welke getand en glanzend donker groen zijn. De aan de einden der twijgen, aan trossen geplaatste bloemen zijn wijder geopend en naderen den trechtervorm.

Deze is de teederste van allen, en dient aan muren geplant en des winters behoorlijk gedekt te worden.

Alle kweeken gemakkelijk door veredeling op de wortels der *radicans*, doch ook door stek. Daartoe snijdt men een stukje tusschen drie paar bladeren — of liever knoppen, want men doet het in de lente, tegen dat zij beginnen te ontwikkelen. — Men heeft dan op de helft der lengte twee tegenover elkander staande knoppen. Dat stukje klooft men dan op, en behoudt die helft welke de sterkste knop heeft, legt die in kleine potjes op de aarde, drukt ze wat aan, en dekt ze dun met aard. Dan onder glas.

Hazerswoude.

C. D. V.

Ingezonden.

Aan de Redactie!

De eerste, lang verbeide *Chrysanthemum*-Tentoonstelling in ons land behoort weder tot het verledene, doch zonder twijfel was zij de eerste van een talrijke reeks, ten minste te oordeelen naar de betoonde belangstelling

¹⁾ Men neme hier wel bij in aanmerking dat de heer de Vos spreekt van opgenomen en in het voorjaar laag ingesneden planten. Blijven ze buiten over; dan bereiken ze, klimmende tegen een muur, vele Meters hoogte. Hetzelfde geldt ook voor de teedere *T. grandiflora*, die het dan soms verscheidene jaren uithoudt, om daarna plotseling te sterven.

R&D.

door liefhebbers, vakmannen en het publiek. Ook de belangrijke artikelen, die de grootste en meest gelezen dagbladen er aan wijdden getuigden van groote ingenomenheid.

Schrijver dezer regels, tuinman op een buitenplaats, richt tot U het beleefd verzoek deze wel in dit blad te willen opnemen; hij heeft daartoe den moed omdat de Redactie ons tuinlieden steeds aanmoedigt iets te schrijven, zullende daarbij voorkomende fouten wel worden verbeterd, welke gunstige bepaling ik daarom ook voor deze regels inroep.

Ik moet dan beginnen met te zeggen, dat de Familie, die ik het voorrecht heb te dienen, voor wie ik in de eerste plaats heb zorg te dragen, dat kropsalade, worteltjes, enz. steeds voor haar verkrijgbare artikelen zijn, mij ook van tijd tot tijd mijn krachten aan Flora's kinderen laat besteden.

Mijne Familie dan — zooals ik hiervoor zeide, die ik het voorrecht heb te mogen dienen — bezocht met de meeste voldoening de tentoonstelling, koos daar een verzameling *Chrysanthemum*, en droeg mij op de kultuur daarvan onderhanden te nemen om zoo mogelijk ook te trachten het volgend jaar in het strijdperk te treden.

Ik ben met deze opdracht zeer in mijn schik, doch nu over eenigen tijd reeds een aanvang moet gemaakt worden met het aankweken, doet zich een moeielijkheid voor. Niet dat ik tegen de kultuur opzie, neen gerust niet, een Hollandsch tuinman ziet gewoonlijk niet op tegen een beetje werk, maar nu werpt zich de vraag op: Hoe moeten de *Chrysanthemum* worden gekweekt? In welken vorm namelijk.

Door de inzenders op deze tentoonstelling waren in hoofdzaak twee verschillende wijzen van kweeking gevolgd, de eene in zwaren struikvorm, waarbij het bij eenigen op het aantal planten in één pot niet erg scheen aan te komen en deze met een groot aantal bloemen, waarbij de grootte der bloemen minder in aanmerking kwam; de andere in lossen vorm slechts ééne plant in een pot, zooals de Engelschen dit gewoon zijn te doen en daarop slechts met eenige bloemen, doch deze zoo groot en zoo volmaakt mogelijk gevormd.

De Jury heeft zich blijkbaar uitgesproken ten gunste der eerste, terwijl naar mijn bescheiden meening, het publiek, waaronder er zich toch ongetwijfeld velen bevonden, voor wie een *Chrysanthemum*-Tentoonstelling geen nieuws meer was, die deze in het buitenland meermalen bezochten, slechts oogen had voor de tweede, en ook ik waag het

te bekeanen, dat ik mij het meest daartoe aangetrokken gevoel.

Tijdens de tentoonstelling was er ruimschoots gelegenheid om te spreken met vakgenooten, die uit alle oorden van ons land waren saamgekomen, vrienden en bekenden, die ik in jaren niet had ontmoet waren daar te vinden. Bijna eenstemmig was hun gevoelen, dat aan de planten op Engelsche wijze gekweekt de voorkeur behoort gegeven te worden, hoewel de moeite daaraan verbonden niet gering geschat werd; deze kweekwijjs toch eischt veel meer zorg dan de gewone struikvorm.

Ook nog telkens, als ik het genoeg heb met vakgenooten samen te zijn, komt het gesprek terug op Chrysanthen, en dit is begrijpelijk, waar de belangstelling van een elk zoo groot is, dat ze voor vakmannen nog langen tijd een punt van bespreking zullen blijven, en vooral voor mij en velen, aan wie de cultuur wellicht nog veel moeite zal kosten.

Vóór ik dit schrijven tot U richtte heb ik bedaard de verslagen der vakbladen afgewacht, of daarin iets te vinden zoude zijn, dat antwoord kon geven op 't geen ik verlang. De verslaggever van Uw blad heeft verscheidene kolommen volgeschreven en daarbij nog al veel Engelsch, dat door de meeste Hollandsche tuinlieden toch niet verstaan wordt, doch zegt mijns inziens weinig belangrijks, steekt slechts een beetje vuurwerk af, terwijl de verslaggever van het Tuinbouwblad veel nuttigs zegt, doch evenwel voorzichtig langs de kantjes gaat van wat ik juist zoo gaarne had behandeld gezien, zoodat ik en velen met mij nog evenver zijn.

Maar bij volgende tentoonstellingen zou 't volstrekt geen wonder zijn als de Jury, wellicht samengesteld uit andere personen dan uit die, welke te Amsterdam daarvoor fungeerden, de eerste bekroningen schonk aan op Engelsche wijze gekweekte Chrysanthen. In het algemeen toch zit bij tentoonstellingen het beginsel voor, dat kwaliteit boven kwantiteit gesteld wordt en daarvoor toch ook dienen tentoonstellingen, deze zijn toch geheel wat anders dan markten. Iets dat groot, zoo volmaakt mogelijk is, legt getuigenis af van kunde en bijzondere zorg en verheft zich boven het middelmatige, daarom, geachte Redactie, uit ik den wensch, waarbij zeker ook velen belang hebben, of er geen mogelijkheid bestaat dat er op de een of andere wijs gelegenheid gevonden worde te bepalen hoe de Chrysanthen dienen gekweekt te zijn, die voortaan op de ten-

toonstellingen in aanmerking kunnen komen voor eerste onderscheidingen.

Inzenders dienen toch vooraf te weten of hun planten daarvoor geschikt zijn. Anders hebben zij ze op de een of andere wijs goed gekweekt, doch hangen af van de opvatting van de Jury en worden naar huis gezonden met lagere bekroningen. Onzekerheid zou wellicht daartoe leiden dat verscheidene te huis blijven, wier tegenwoordigheid juist gewenscht zoude zijn.

Elke Afdeeling, die een tentoonstelling wenscht te houden, heeft ongetwijfeld het recht de prijsvragen te stellen zooals haar goedgebeurt, maar wordt er gewacht tot de programma's in de wereld komen dan is het misschien te laat voor velen, die zich reeds aan 't werk begeven hebben.

Misschien ben ik wat voorbarig, misschien is of wordt voorzien in mijn bezwaar, des te beter, dan heb ik het bewustzijn dat dit niet ongegrond was; mijn schrijven werd reeds lang, ik vraag te veel van Uw ruimte, doch houdt het mij te goede en aanvaardt mijn besten dank voor de plaatsing.

11 Dec. 1890.

J.

Nederl. Maatschappij voor Tuinb. en Plantkunde.

Afdeeling Leiden en Omstreken.

De Afdeeling Leiden en Omstreken der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde hield op Dinsdag 2 Dec. l.l. een gewone ledenvergadering. De Voorzitter, Dr. Boursse Wils, opende deze vergadering met een rede, waarin hij opmerkte dat ongetwijfeld alle leden, even als hij, onder den indruk zijn van het zware verlies, dat ons Vaderland, door het afsterven van Z. M. den Koning, had geleden. Hij meende dit verlies niet beter te kunnen achtsen, dan het gedaan was in het laatst verschenen nummer van *Sempervirens*, waarom hij dan ook het rouwartikel uit dit blad voorlas. Alle leden hoorden onder de diepste stilte deze rede aan.

Nadat de notulen waren gelezen en twee nieuwe leden geballoteerd, deelde de Secr. mede dat hij een schrijven had ontvangen van den heer Kuijk, te Arnhem, waarin deze heer zich bereid verklaarde op 23 Dec. a.s. een lezing in de Afdeeling te houden.

Een tweede schrijven van den Algem. Secr. behelsde dat ook de heer Buddé zich bereid had verklaard om in de maand Februari als spreker op te treden, zoodat in dit seizoen twee buitengewone vergaderingen zullen gehouden worden. Verder was nog een catalogus van bloemwerken ingekomen van de Maatschappij »Corona«, te Amsterdam.

Aan de orde was nu de verkiezing van een nieuw Bestuurslid, in plaats van den heer Dr. Boursse Wils, die volgens het reglement

met 1 Januari moet aftreden. Alvorens tot stemming werd overgegaan, wijdde de Secretaris een woord van hartelijken dank aan den aftredenden Voorzitter, vooral voor de wijze waarop deze hem zijn taak als Secretaris steeds had gemakkelijk gemaakt. Door een luid applaus toonden de leden hunne instemming met het gesprokene. Daar bij de nu gehouden vrije stemming niemand de volstrekte meerderheid verwierf, moest er tot een tweede vrije stemming worden overgegaan, die even weinig resultaat opleverde. Volgens het reglement had er nu een stemming plaats tusschen de beide heeren die de tweede keer het meeste aantal stemmen verwierven, en het gevolg daarvan was dat tot Bestuurslid gekozen werd de heer Verster van Wulverhorst, wien van zijne verkiezing zal worden kennis gegeven.

Daar niemand meer onderwerpen voor de winterbijeenkomst der Maatschappij had op te geven, vroeg de heer H. Witte het woord, om een niet op de agenda staand voorstel te doen. Naar aanleiding van de bij de behandeling van het voorstel tot het houden eener Begonia-Tentoonstelling gerezen financiële bezwaren, stelde hij voor jaarlijks een bedrag, b.v. f 200, op de begrooting uit te trekken, ten einde zoodoende een fonds te stichten, waarmede men dan later een groote tentoonstelling zou kunnen op touw zetten. De Voorzitter, zoowel als de Penningmeester, vonden in het voorstel wel veel goeds, maar vreesden, dat deze som de begrooting te veel zou drukken. De Secr. bestreed het voorstel; hij houdt niet van dergelijke fondsen, wijl ze wel eens voor andere doeleinden worden gebruikt, dan waarvoor zij oorspronkelijk bestemd waren. De heeren Speet en Witte Jr. waren met het voorstel wel ingenomen; is de voorgestelde som te groot, welnu, men neme een kleiner bedrag en wachte een paar jaar langer met het houden der tentoonstelling. Na nog eenige discussie, stelde de Secr. voor, het voorstel in handen te stellen van het Bestuur, en den Penningmeester te machtigen zijne begrooting, in plaats van in Januari, in Februari in te dienen, en bij het opmaken dier begrooting zoo mogelijk rekening met het voorstel te houden. De latere indiening der begrooting achtte hij met het oog op dit voorstel wenschelijk, daar de Penningmeester dan een beter overzicht heeft over de inkomsten. Dit voorstel werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Secr. gaf nu eenige mededeelingen ten beste over de »Awato«, een soort van groente in Nieuw-Zeeland in gebruik, die half uit een rups en half uit een op die rups zich ontwikkelenden fungus zal bestaan. Daar de heer v. d. Pavord Smits zoo vriendelijk was ons zijne aantekeningen over dit onderwerp af te staan, laten wij die in een afzonderlijk artikel hieronder volgen.

Gedurende de nu gehouden pauze hadden de leden gelegenheid de fraaie collectie planten te bezichtigen, die de heer J. D. Speet had ingezonden. Na afloop der pauze prijkte

een aantal dier planten op de tafeltjes der leden; zij hadden ze als prijzen uit de kosteloos gehouden verloting gewonnen.

De heer H. Witte zou nu eenige mededeelingen doen over bloeiende Bromeliaceën, maar daar het weer te koud was geweest om eenige dier planten ter bezichtiging te stellen, deed hij dit nu liever niet, maar wenschte hij een voorstel in te leiden naar aanleiding der in de vorige vergadering in de bus gevonden vraag, en wel of het niet wenschelijk zou zijn in de nieuwe Stadszaal, kort nadat deze geopend zou zijn, een soort tentoonstelling te houden.

De heer Witte wenschte nu niet zoo zeer een gewone tentoonstelling te organiseren, hij zou liever zien, dat de leden kweekers de handen in één sloegen, om deze nieuwe zaal eens recht fraai te versieren, en de bezoekers te laten zien niet alleen wat onze kweekers op dit punt kunnen tot stand brengen, maar ook wat deze zaal, die op zich zelf reeds zeer fraai belooft te worden, is, wanneer zij met planten en bloemen is versierd. De voorsteller wenschte geen prijzen uitgelooft te zien; de risico zal echter voor de Afdeeling zijn en een eventueel batig saldo wilde hij voor de inzenders bestemmen. Nadat dit voorstel van alle zijden was bekeken, en de voornaamste aanwezige kweekers zich er zeer mede ingenomen verklaarden, stelde de Voorzitter voor het in handen te stellen van het Bestuur, dat dan eerst met het Gemeentebestuur kan onderhandelen.

Toen de Voorzitter vroeg of nog iemand het woord verlangde, stond de heer J. D. Speet op, om met eenige korte maar hartelijke woorden den aftredenden Voorzitter dank te zeggen, voor al hetgeen hij gedurende zeven jaar voor de Afdeeling had gedaan. Een daverend applaus volgde op deze welgemeende woorden. De heer van de Pavord Smits vroeg nu nogmaals het woord en wel om voor te stellen den heer Boursse Wils tot Eerlid van het Bestuur te benoemen. Daar een nog luider applaus als het eerste op dit voorstel volgde, werd het met algemeene stemmen aangenomen. De heer Dr. Boursse Wils bedankte nu de leden voor de ondervonden blijken van sympathie, waarop hij de vergadering sloot.

L., 5—12,—'90.

E. TH. W.

De Awato.

In ons hierboven geplaatst verslag van de laatst gehouden vergadering der Afd. Leiden en Omstreken van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde deelden wij mede, dat de Secr. een korte bijdrage ten beste gaf over de »Awato« een Nieuw-Zeelandsche groente, die als het ware half uit een rups en half uit een Fungus bestaat; wij beloofden toen eenige nadere mededeelingen over deze vreemdsoortige groente te zullen doen, en wij konden dit gemakkelijk beloven, daar de heer van de Pavord Smits zoo welwillend was ons zijne

aanteekeningen over dit onderwerp voor eenige dagen af te staan.

De Awato dan begint haar leven in den vorm eener rups *Hipialis virescens* geheeten, welke rups, voorkomt op een met fraaie scharlaken bloemen bloeiende boom de Rata-tree genoemd (de wetenschappelijke naam van dien boom werd niet opgegeven); volwassen bereikt deze rups een lengte van ongeveer $3\frac{1}{2}$ inch (pl. m. 9 cM.). Is de rups volwassen, dan volgt zij het voorbeeld van vele andere rupsen, en begeeft zich eenige Centimeters diep in den grond. Nu begint er echter een vreemdsoortig proces. Uit den nek der rups ontwikkelt zich een Fungus, *Sphaeria Robertii*, waarvan waarschijnlijk de spoor zich daar reeds bevond. Deze Fungus heeft den vorm van een paddestoel, de stengel is van zes tot tien inches ($15\frac{1}{2}$ cM.— $25\frac{1}{2}$ cM.) lang, bladerloos en draagt een bruin hoofd. Hij boort zich door den grond, zoodat het hoofd boven de oppervlakte komt te staan, terwijl de z. g. wortels (het mycelium) het lichaam der rups geheel opvullen, zonder dit echter het minst te veranderen wat den vorm aangaat. Zoodra de Fungus volwassen is, gaat deze, zoo wel als de rups, dood en beiden drogen dan op, zonder echter in te krimpen; de geheele substantie gelijkt dan veel op papier mâché. Men heeft dan als het ware een rups van papier mâché, met een paddestoel van dezelfde stof er boven op.

Het geheele lichaam kan nu uit den grond genomen en zoolang het nog zacht is gegeten worden; is het eenmaal goed opgedroogd, dan malen de inlanders het fijn en gebruiken het poeder bij het tatoueren.

Het is bijna zeker dat zoowel de rups als de Fungus als voor elkander geschapen zijn, daar men nooit een *Hipialis virescens* gevonden heeft zonder dat *Sphaeria Robertii* er op zat en men omgekeerd geen *Sphaeria* gevonden heeft groeiende op een ander lichaam dan de *Hipialis*. Hoe de rups zich voortplant blijkt uit de verstrekte aanteekeningen niet; nadere onderzoekingen zullen dit echter wel aan het licht brengen daar men de Awato altijd in grooten getale aantreft.

Een exemplaar van dit zonderlinge mengsel van plant en dier is in het bezit van Comte L de Jouffroy d'Abbans, Fransch Consul te Zurich.

L., 4—12,—'90.

E. TH. W.

Het verschijnsel dat een Fungus zich met haar mycelium (de zwamvlokken, hierboven als de wortels beschouwd) in het lichaam eener rups nestelt, om daarna met de generatieve organen naar buiten te

treden, mag hier niet algemeen bekend zijn, het is toch ver van zeldzaam, getuige de groote verwoestingen, die in Italië veroorzaakt worden door een aan de bovenvermelde nauw verwante Zwam (*Botrytis Bassiana*), welke daar als „muscardino” bekend is; en zich geheel op gelijke wijze voordoot. Ook in ons land wordt dit verschijnsel waargenomen en is het de als *Cordyceps militaris* bekende Fungus, die leeft ten koste der rups, in welks lichaam hij zich nestelde. Dat men op N.-Zeeland nimmer een *Hipialis virescens* zou gezien hebben zonder dezen Fungus zal wel wat overdreven zijn, want dan zou deze soort er in zeer korten tijd verdwijnen.

Ik vind hetzelfde vermeld in Oersted's *System der Pilze, Lichenen und Algen*, waar de Fungus niet *Sphaeria*, maar *Cordyceps Robertii* wordt genoemd, met een afbeelding, geheel overeenkomende met die welke de heer v. d. P. S. toonde. De sporen komen door den wind met het lichaam der rups in aanraking, vinden daar blijkbaar een goeden bodem ter ontkieming, en dringen dan met hare kiemdraden in het lichaam der rups, waartoe door de ademhalingsopeningen gelegenheid genoeg is. Ze ontwikkelen zich daarin verder, hetwelk eindelijk den dood van het dier ten gevolge moet hebben.

Nieuw is de mededeeling dat dit poespas door de Nieuw-Zeelanders genuttigd wordt. Het klinkt inderdaad zóó vreemd, dat men bijna zou aarzelen het te gelooven. Maar wat wordt er al niet gegeten? Wanneer wij denken aan vogelnestjes op Java, die zelfs door vele Europeanen een lekkernij geacht worden, dat spinnen en slakken genuttigd worden, dan vragen wij, na deze interessante mededeeling, alleen: hoe het mogelijk was dat iemand op het denkbeeld kon komen daar zijn tanden in te zetten. W.

Weeknieuws.

In de vergadering van het Hoofdbestuur der Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, op Woensdag 26 November te Amsterdam gehouden, werd Prof. Hugo de Vries bij acclamatie benoemd tot Redacteur van *het Weekblad*.

Aldus werd ons reeds den volgenden dag van verschillende zijden bericht.

Daar dit echter vertrouwelijke mededeelingen waren, vonden wij geen vrijheid het reeds vroeger te vermelden; hoe gaarne we dit ook hadden gedaan. Zelfs de waarnemende Redacteur van *het Weekblad*, die met dat besluit even goed bekend was als wij, maakte er geen melding van, zeker evenals wij begrijpende dat een officieel bericht van het Hoofdbestuur zelve moest worden afgewacht, al eer het voegzaam was van hetgeen in die vergadering besloten was melding te maken.

Nu echter de Redactie van *het Weekblad voor Bloembollencultuur* hierin blijkbaar geen indiscretie zag, het bericht, daaraan ontleend, in verschillende dagbladen verscheen en het wel als zeker geacht mag worden, dat ook *het Weekblad* dit belangrijke nieuws niet langer zal achterwege laten, is er natuurlijk ook voor ons geen reden meer om het niet te vermelden.

Inderdaad kon moeilijk een tijding ons aangenamer verrassen dan deze, en wij achten dan ook deze vrij lastige zaak thans op het punt om opgelost te worden op een wijze, waarmede

wij het Hoofdbestuur en de leden geluk hopen te mogen wenschen.

Het *Weekblad voor Bloembollencultuur* achtte het nog niet zeker, ofschoon wel waarschijnlijk, dat Prof. de Vries zich deze benoeming zou laten welgevalen.

Naar wij nader vernemen deden zich na de benoeming moeilijkheden voor, die, ofschoon niet nieuw, aan den Hoogleraar onbekend waren, maar die toch denkelijk wel zullen kunnen te boven gekomen worden.

Waarschijnlijk komt het ons dan ook voor, dat de mededeeling gelijk wij ze van ééne zijde ontvingen, juist is, namelijk dat Prof. de V. aangeboden zou hebben zich met de Redactie te belasten, welk aanbod bij acclamatie werd aangenomen.

Is dit zoo, dan juichen wij deze hulpvaardigheid van Prof. de V. van harte toe, daar ze toch als een niet geringe opoffering zijnerzijds moet beschouwd worden, een opoffering van veel tijd, voor een zoo werkzaam geleerde van oneindig meer beteekenis dan de meesten vermoeden of kunnen begrijpen.

Niemand had inderdaad hieraan durven denken en wij dachten er zeker allerminst aan, en toch gelooven wij dat Prof. de V. hier de rechte man op de rechte plaats zal zijn. Hij is de eenige onzer Nederlandsche botanisten, dien wij een populair schrijver durven noemen; daarvan getuigen een aantal opstellen o.a. in het *Album der Natuur*, waarvan hij een der Redacteurs is, en in het *Weekblad van de Holl. Maatsch. v. Landbouw*, en wat hij als geleerde beteekent, bleek meer dan voldoende uit de gelukkig geslaagde pogingen, om hem voor Nederland te behouden, toen een eervolle benoeming in Duitschland de kroon zette op zijn nuttige onderzoekingen ook op praktisch gebied, onderzoekingen die voornamelijk de voedingsgewassen betroffen.

Wij, en zeker allen die wezenlijk belang stellen in de Maatschappij, hopen dan ook spoedig het officiële bericht van benoeming en aanvaarding beiden te lezen.

29—11—'90.

W.

Verschillende mededeelingen.

Gedurende Maart 1891 zal in het Crystal Palace te Londen een groote tentoonstelling worden gehouden van alles wat op den Tuinbouw betrekking heeft als: zaden en planten modellen van kassen, verwarmingstoestellen, verschillende machines, mest en grondsoorten etc. Inlichtingen worden verstrekt door de Heeren J. F. Peasgood en William Brooks, Crystal Palace, Londen. S. E.

Het bekend »Spreekwoord« Geen feest zonder bloemen, wordt bepaald nergens zoo flink toegepast dan bij het huwelijk, het kapsel en het kleed der bruid, de feesttafel en de kamers zijn meestal overvloedig met bloemen versierd.

Toch zijn de Amerikanen ons in dezen ook nog de baas, zij breiden deze bloementoof ver-

der uit, zelf het tapijt waarop bruid en bruidegom bij de inzegening knielen, wordt geheel met bloemen en groen belegd, voornamelijk rozen en Gardenia's; zoodat de wensch van de vrienden letterlijk wordt bewaarheid en hun weg werkelijk over rozen gaat.

Het *V. D.* meld, dat de heer A. Hamburger, te Utrecht, voornemens is zijne werkplaatsen voor een aanzienlijk deel, zoo niet geheel, over te brengen naar de gemeente Driebergen.

Tusschen de dorpen Rijsenburg, Driebergen, Doorn, Darthuizen, Leersum, Amerongen, Elst, Venendaal, Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg, Austerlitz, Maarn en Maarsbergen, ligt vlak aan den spoorweg eene reusachtige uitgestrektheid heidegrond. Deze streek, die als bouwgrond nagenoeg geen waarde heeft, munt daarentegen, door hare hooge ligging op zandgrond uit door gezondheid en frisheid. In zulk eene streek een dorp van fabrieken en werkplaatsen te stichten, zou eene weldaad zijn, zoowel voor de werklieden, die er zich vestigen, als voor de inwoners der groote steden, waaruit op deze wijze de fabrieken zonder verdwijnen.

Men kan op een uitgestrekt heideveld, waar de terreinen nagenoeg geen waarde hebben, het bouwen van fabrieken en woningen voorzorgen voor de gezondheid en reinheid in acht te nemen, waaraan in groote steden, wegens de kostbaarheid van elken meter grond, niet in de verste verte kan worden gedacht.

De woningen kunnen ruim en frisch zijn, met eene breede straat er voor en een flinken tuin voor het verbouwen van aardappelen en groenten er achter.

De Fransche rozenkweekers publiceeren jaar wederom een lange lijst van nieuwe verscheidenheden. Van de nieuwe rozen, die bevat, zijn 23 Thee-, 3 Bourbon-, 5 Hybride Thee-, 1 Noisette en 9 Hybride Remontant-rozen.

Op de onlangs gehouden Chrysanthemumtentoonstellingen te Gent en te Antwerpen waren bloeiende planten van Mrs. Alpheus Hardy. Hoewel de planten ziekelijk waren verwierpt, toch de bloemen »un immense succès de curiosité«.

Onder directie van Prof. Gaston Bonnier is te Fontainebleau een botanisch Laboratorium opgericht, met het doel de ziekten der planten te bestudeeren, voornamelijk die der wondboomen en wijngaarden.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 49; van 6 December.

Officieel gedeelte: Missive. — Vergadering der Bloemen- en Plantencommissie. — Rapport van de Vruchten- en Groenten-Commissie. — Vergadering der Wetenschappelijke Commissiën met bijlagen.

Niet officieel gedeelte: Volleggrondsplanten: Nog een late bloeier. — Erratum. — Elk wat wils: Een dankbare roos. — Bloeiende Canna's in den winter. — Kerstboom. — Verslagen van Vergaderingen. — Weeknieuws. — Prijcouranten en Catalogi. — Correspondentie. — Vergaderingen van Afdeelingen. — Advertentiën.

GROENEWEGEN & Co.

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

JAPANSCH LELIE.

(LILIUM SPECIOSUM (LANCEIFOLIUM).)

LILIUM SPECIOSUM.

album	per stuk	f 0.88
per 10 f 3.—	per 100	f 28.—
corymbiferum	stuk	f 0.20,
per 10 f 1.60,	100	f 10.—
extra	stuk	f 0.45,
per 10 f 4.—	100	f 36.—
Kraetseri	stuk	f 1.—
per 10 f 9.—	100	f 82.—
la vestale	stuk	f 0.40,
per 10 f 3.50,	100	f 30.—
multiflorum	stuk	f 0.50,
per 10 f 4.—	100	f 35.—

Allen met zuiver witte bloemen.

macranthum	per stuk	f 0.45,
per 10 f 4.—	100	f 36.—
punctatum	stuk	f 0.45,
per 10 f 4.—	100	f 35.—
purpuratum	stuk	f 0.70,
per 10 f 6.50,	100	f 62.—
roseum	stuk	f 0.22,
per 10 f 2.—	100	f 18.—
extra	stuk	f 0.35,
per 10 f 3.—	100	f 28.—

Allen met verschillend gekleurde bloemen.

rubrum	stuk	f 0.22,
per 10 f 2.—	100	f 18.—
corymbiferum	stuk	f 0.40,
per 10 f 3.75,	100	f 35.—
extra	stuk	f 0.38,
per 10 f 3.50,	100	f 30.—
multiflorum	stuk	f 0.30,
per 10 f 2.50,	100	f 22.—
praecox. Voeg	stuk	f 0.38,
per 10 f 3.50,	100	f 30.—
speciosum	stuk	f 0.80,
per 10 f 2.50,	100	f 22.—

Allen met purper gestippelde bloemen.

Schrymkeri. Purper-rose gekleurd en gevlekt, prachtig, p.st.	f 0.30,
per 10 f 2.50,	per 100 f 22.—

Twaalf verschillende naar onze keuze f 3.60.

Zes verschillende naar onze keuze f 1.50.

Verschillende gemengd per 10 f 3.25, per 100 f 30.—

1355

Nieuwe of zeldzame verscheidenheden van *Lilium speciosum* per stuk f 1.— tot f 3.—

Zonder wedergade.

De nieuwe WEKKERKLOK, gevat in een fraai uitgesneden houten lijst, is van Wekker en Slagwerk voorzien, heeft bronzen gewichten en een lichtende Wijzerplaat.

Verkrijgbaar voor slechts 7 francs bij het Dépôt de la Fabrique d'Horlogerie.

D. KLEKNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

Elke Klok, die niet aan de verwachting beantwoordt wordt teruggenomen. De verzending heeft plaats na ontvangst van het bedrag of tegen rembourss. 1357

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste soort Grasboter, 4 Kilo f 5.—, zendt franco Rembourss

G. JAGER,

1858 Vledder bij Steenwijk.

Verstelmachine!

Kan zelfs door een kind behandeld worden.

339000 Stuks zijn reeds verkocht op de Grootte Tentoonstelling te Parijs,

Deze Verstelmachine, vervaardigd door eene Amerikaanse Maatschappij, is in alle landen geëxporteerd. 1359

Zij verstaat alle soorten van gewezen stoffen, als Jachtvesten, Kousen, Sokken enz. vlug en goed, als nieuw.

In Amerika, Engeland en Oostenrijk, meer in het bijzonder nog te Weenen, vindt men geen gezin of huis waar deze praktische Machine ontbreekt. Het zal niet lang meer duren of ze zal algemeen verspreid zijn, daarom haasten wij ons het publiek te doen weten, dat wij nog een beperkt aantal in voorraad hebben, die wij aanbieden franco door geheel Europa à 5 francs het stuk na ontvangst van het bedrag of postzegels.

D. KLEKNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

VERSCHEENEN:

een nieuwe feestgave

De Kunstspiegel 1890/1891.

Prijs 75 Cent.

Met Tekst van de beroemste Nederl. Letterk. 5 NIEUWE oorspronkelijke muziekstukken van Nederl. Componisten en 23 KEURIGE GRAVUREN.

Is de prijs van 75 Cent voor al het bovenstaande reeds

FABELACHTIG GOEDKOOP

toch bieden de uitgevers aan een PREMIE op iedere 25 exemplaren bestaande in twee Etsets naar schilderijen van den beroemden schilder **ANTON MAUVE**, groot 78 x 56 centimeters, handelswaarde 1364

f 15.—

waarvan de verloting in Januari zal plaats hebben.

Bij alle Boek- en Kunsthandelaren is het bovenstaande te verkrijgen en bij de uitgevers

AMSTERDAM.

M. M. OLIVIER en J. M. SCHALEKAMP.

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP, FRAMBOZENSAP, BESSENWIJN, LIMONADES en SIROPEN. 1360

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.

Wed. C. ROK & ZOON, J DE PIJPER, HOFLEVERANCIERS

EEN VOORTREFFELIJK

Zakmicroscop,

vergroot 500 maal en kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden.

Onontbeerlijk voor handelaren, industrieelen, onderwijzers, scholieren en zeer nuttig, ja zelfs noodig in ieder huizezin voor het onderzoeken van dranken en groenten.

Bij elk microscoop wordt in etui nog gevoegd eene loupe, zeer geschikt voor personen, die zich met onderzoekingen bezighouden.

Prijs, franco door geheel Europa 2 francs 50 centimes. Zending, tegen vooruitbetaling of na ontvangst van postzegels door

D. KLEKNER, 1361

Postgasse 25. WEENEN I.

„Sempercrescens”,

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1362

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Reemisten, Zand- en Bloembollenhandelaars.

Linnaeusstraat 55,

AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,

van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.

Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 1363

Hoog en breed 24 cM.	1.15
29	1.30
32	1.60
36	2.30
40	3.40
45	4.10
50	4.70
55	6.50
60	8.—
65	10.—
70	12.—
75	15.50
80	18.75
90	22.75
100	29.—

SEMPERVIRENS

Geïllustreerd Weekblad voor den Tuinbouw in Nederland

JE MAINTIENDRAI

N°. 51. VRIJDAG 19 DECEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

TUINMAN.

Gevraagd op een buiten bij *Groningen* tegen Mei of eerder: een gehuwd **TUINMAN**, P.G., liefst zonder kinderen, zijn vak grondig verstaande. Brieven, met opgave van ouderdom en tegenwoordige betrekking, onder letter S, bij de Boekhandelaars **SCHOLTENS & ZOON**, te *Groningen*. 1870

Bloemisterij.

TE KOOP aangeboden eene sedert jaren bestaande florissante Bloemisterij, met geheelen inventaris, tegen taxatie. Franco brieven motto «Bloemisterij» Boekh. **M. M. OLIVIER**, 70 Rokin, Amsterdam. 1871

EEN VOORTREFFELIJK

Zakmicroscop,

vergroot 500 maal en kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden.

Onontbeerlijk voor handelaars, industrieelen, onderwijzers, scholieren en zeer nuttig, ja zelfs noodig in ieder huisgezin voor het onderzoeken van dranken en groenten.

Bij elk microscoop wordt in etui nog gevoegd eene loupe, zeer geschikt voor personen, die zich met onderzoekingen bezighouden.

Prijs, franco door geheel Europa 2 francs 50 centimes. Zending, tegen vooruitbetaling of na ontvangst van postzegels door

D. KLEKNER, 1872

Postgasse 25.

WEENEN I.

BOOMKWEKERIJEN. C. ESCHWEILER. Oudenbosch.

Sier- en Woudboomen, Treurboomen, Klimplanten, Sierheesters in pyramide- en struikvorm, Groenblijvende Gewassen, Planten om in bloei te trekken, Vruchtboomen, Rozen, Bosch- en Haagplantsoen, Conifeeren.

Prijscurant op aanvraag. 1873

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
„Corona”,
AMSTERDAM

BLOEMWERKEN
VAN 1275

Kunst en Smaak.

Tijdelijke Opruiming,
tegen verminderden prijs,

VAN KETELS,

die, ofschoon van goede constructie, weinig gevraagd worden.

H. J. WOLTER firma **REDEKER & Co.**,
Amersfoort. 1874

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN 1876

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaand Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

 Er wordt in bruikleen aangeboden een nog nieuwe zwarte kostbare Salon-Pianino, doch slechts daar, waar men ze na korten tijd billijk wil koopen of verkoopen. Adres motto *Pianino* M. M. OLIVIER, 70, Rokin, Amsterdam. 1848

Onversneden Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie, geheel en al ooreenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.
f 7.50 p. proelkistje van 12 fl.
„ 28. — „ anker „ 48 „
„ 70. — „ oksh. van pl. m. 150 „
„ 135. — „ okshoofd „ 300 „
inclus fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclus accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1885

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,
AMSTERDAM.

Zonder wedergade.

De nieuwe WEKKERKLOK, gevat in een fraai uitgesneden houten lijst, is van Wekker en Slagwerk voorzien, heeft bronzen gewichten en een lichtende Wijzerplaat.

Verkrijgbaar voor slechts 7 francs bij het Dépôt de la Fabrique d'Horlogerie.

D. KLEKNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

 Elke Klok, die niet aan de verwachting beantwoordt wordt teruggenomen. De verzending heeft plaats na ontvangst van het bedrag of tegen remboours. 1886

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel grobt f 2.—, door J. v. d. BERG, te Alkmaar. 1887

„Sempercrescens“

Tuinbouw-Inrichting van
A. G. M. RICHARD,
NAARDEN. 1388

 Prijsopgave per wagon of scheepsloading franco Enkhuizen, wordt gevraagd van ongeveer

16 voets dennestokken (boomstaken) per 1000 stuks een dennepalen, geschikt om rieten schutting, 6 meter lang per 100 stuks franco. Aanbiedingen bij den Heer H. A. STADERMANN, Boekhandelaar te Enkhuizen. 1389

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER en WET-
HOUDERS der GEMEENTE
ARNHEM zullen Zaterdag
3 Januari 1891, des voormid-
dags 11½ uur, in het openbaar
ten Gemeentehuize

AANBESTEDEN:

Bestek No. 8.

Het leveren en plaatsen van Pot- en Sierplanten voor de Bloemperken in de Gemeente, met het onderhoud daarvan in 1891.

(Begrooting f 1590.)

Inlichtingen worden alle werkdagen, tot den dag der aanbesteding, tusschen 10 en 12 uur gegeven aan het Bureau Gemeentewerken ten Gemeentehuize, bestek met gezegeld inschrijvingsbiljet tegen betaling van f 0.50 ter Secretarie verkrijgbaar. 1890

Bliksemaheiders.

RIBBINK VAN BORK & Co.
Keizersgracht 85, bij de 1891
Heerenstraat, te Amsterdam.

Voorhanden bij den Beekh.
M. M. OLIVIER, Rokin 70,
Amsterdam.

DIE Lehre vom Baumschnitt,

VON

Dr. ED. LUCAS.

Sechste, umgearbeitete und
vermehrte Auflage

VON

FR. LUCAS,

mit 4 lithographirten Tafeln
und 237 Holzschnitten.
Preis fl. 8.80.

ANLEITUNG

ZUR

Landschaftsgärtnerei.

Bearbeitet

VON

H. GODEMANN.

Preis fl. 1.85.

DIE Blattpflanzen

UND

deren Kultur im Zimmer,

VON

Dr. LEOPOLD DIPPEL,

Dritte Auflage.

Mit 34 in den Text eingedruckten Holzschnitten.

Preis fl. 2.45.

Katechismus

DER

1392

Zimmergärtnerei,

von M. LEBL.

Preis fl. 1.30.

ILLUSTRIRTES

GARTENBAU-LEXIKON,

Zweite, neubearbeitete Auflage,
herausgegeben von

TH. RÜMPLEK,

Generalsekretär des Gartenbau-
Vereins in Erfurt.

Mit 1205 in den Text gedruckten Holzschnitten.

SEMPER VIRENS.

No. 51.

VRIJDAG 19 DECEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

INHOUD: Twee Programma's. — Een Graffkrans, met een afbeelding. — Zieke bladeren van *Oncidium lanceanum*. — Houtskool voor Orchideeën-cultuur. — *Crataegus Lalandei*. — De *Chrysanthemum Mrs. Alpheus Hardy*. — Hoe moeten de Chrysanten worden gekweekt? — Een plantaardige electriciteitsgeleider. — Directe invoer van Japansche planten. — De proef op de som. — Handel in Kerstboomen. — Verslag van de Alg. Vergadering der Pom. Vereeniging te Boskoop, gehouden op Maandag 1 December. — Weeknieuws. — Verschill. mededeelingen. — Vraagbord. — Ontvangen Prijs-Couranten. — Correspondentie.

Twee Programma's.

VIJ ontvingen in den laatsten tijd twee Programma's voor in het voorjaar van '91 te houden tentoonstellingen, die ons de hier volgende opmerkingen in de pen geven.

Het eerste dat wij, nu reeds enkele weken geleden, ontvingen, is het Programma voor de 51^e Tentoonstelling van planten, te houden door de Utrechtsche Afdeeling van het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde, en wel bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Genootschap, van 23—26 April e. k., in het Park Tivoli.

Dit zal derhalve een jubileum-Tentoonstelling zijn en het Programma draagt daar dan ook de blijken van.

Inderaad drie en twintig gouden medailles doen aan een gouden feest denken, en, zoo het gehalte der prijzen op de inzendingen invloed uitoefent, en dit bleek toch vrij natuurlijk steeds het geval te zijn, dan is er reden om van deze expositie heel wat te verwachten, waarbij nog komt dat over het algemeen het aantal gevraagde planten niet bijzonder groot is, en er vele vragen zijn, waarvan de beantwoording binnen het bereik van kleine kwekers of bescheiden liefhebbers ligt.

Het Programma is gesplitst in vijf afdeelingen, waarvan er een — de eerste — met 8 artikels, geheel aan Orchideeën gewijd is. Het Bestuur schijnt flinke en veel inzendingen op deze lievelingsplanten van den dag te willen uitlokken, immers voor deze acht artikels worden niet minder dan tien gouden medailles beschikbaar gesteld, benevens twee kunstvoorwerpen en vijf verguld zilveren medailles, en daarenboven nog f 400 aan geld.

Betreffende die kunstvoorwerpen dient opgemerkt te worden, dat één (voor art. 2, n.l. 15 bloeiende Orchideeën) als *eerste* prijs *boven* de gouden medaille (2e prijs) staat, terwijl het andere, een kunstvoorwerp ter waarde van f 50.—, als *eenige* prijs is uitgelopen door de Ned. Orchidophilen-club, en wel voor 10 bloeiende *Cypripedium's*. Dat hiervoor door het Bestuur geen tweede prijs is uitgelopen schijnt vreemd. Stel nu dat er twee inzendingen zijn van bijna gelijke waarde, dan moet één inzender er al heel pover afkomen. Een verg. zilveren medaille ware o. i. wel het minste geweest wat hierbij gevoegd kon worden. Intusschen kan een bestuursprijs deze omissie goedmaken. Behalve gemengde collectie's, worden afzonderlijk gevraagd: *Cypripedium's*, *Cattleya's* en *Laelia's*¹⁾, *Odontoglossum's* en *Masdevallia's*, de geslachten alzo, die het meest en vogue zijn.

De tweede afdeeling is gewijd aan *warmkasplanten*. Ze omvat twintig artikels, uitgelopen worden twee gouden, twee en twintig verguld zilveren en veertien zilveren medailles, terwijl drie verg. zilveren medailles met f 10.— verhoogd worden. De derde afdeeling, *koude-kasplanten*, is de grootste en bestaat uit 49 artikels waarvoor worden uitgelopen *zeven* gouden, zes en dertig verguld zilveren, negen en dertig zilveren en vier en twintig bronzen medailles, benevens f 160 aan geldswaarde.

De vierde afdeeling, *bolgewassen*, is slechts zes artikels groot, met uitloving van twee gouden medailles (*Hyacinten* en *Amaryllis*), zeven verguld zilveren en vijf zilveren medailles.

De vijfde afdeeling (*bouquetten, kransen*, enz.) bevat 15 artikels, met uitloving van zeven verguld zilveren, vijftien zilveren en negen bronzen medailles, benevens f 10.— aan geld. Hier missen we tot onze verwondering het jubileums-embleem, de gouden medaille, geheel, terwijl ons de voor bloemwerken uitgelopen prijzen, met het oog op de groote kosten die er dikwijls voor gemaakt werden, niet hoog schijnen.

De inzender, die het meest tot opluiste-

¹⁾ Niet *Laelia*.

ring der Tentoonstelling bijdroeg, ontvangt daarvoor als belooning de gouden medaille.

Het geheele Programma bestaat uit 98 artikels, terwijl, zoo wij ons in onze berekening niet vergissen, daartoe een bedrag van ruim f3800 aan prijzen wordt beschikbaar gesteld, behalve de twee vermelde kunstvoorwerpen.

Uit een en ander blijkt voldoende dat het 't Bestuur ernst is een Tentoonstelling te houden, der oude bloemenstad waardig. Aan deelneming zal het zeker niet ontbreken.

De zoo bij uitnemendheid goed geslaagde Chrysanthemum-Tentoonstelling, die zoowel der Afdeeling Amsterdam van de Ned. Maatsch. voor Tuinbouw en Plantkunde als de inzenders tot eer verstrekte, ligt den talrijken bezoekers nog versch in het geheugen en versch zijn nog de indrukken daar uitvallen.

Eene daarvan was ongetwijfeld deze, dat het nu toch waarheid bleek, wat reeds herhaaldelijk was beweerd, namelijk dat in het houden van speciale tentoonstellingen meer heil ligt dan in te vaak en te kort achtereenvolgende op dezelfde plaats herhaalde algemeene tuinbouw-exposities, waaraan geen afwisseling genoeg is te geven, om de belangstelling van het groote publiek levendig te houden.

Het goede voorbeeld, door Amsterdam gegeven, zal straks door Den Haag gevolgd worden, en de flinke wijze waarop deze zaak ook daar wordt opgevat, is zeker het beste middel om de goede verstandhouding tusschen de zuster-afdeelingen, die, door allicht wat al te grooten ijver eener-, en misverstand anderzijds op het punt stond een gevoelige knak te krijgen, weer geheel te herstellen.

Het tweede hierboven bedoelde Programma toch is dat voor een Orchideeën-Tentoonstelling, te houden door de Afdeeling 's Gravenhage van de Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, van 26 tot 31 Mei 1891, in het gebouw der Teeken-Academie te 's Gravenhage.

Dat men daarmede even uitsluitend een Orchideeën-Tentoonstelling bedoelt, als dit te Amsterdam met de Chrysanthemum's het geval was, blijkt uit het Programma duidelijk.

Dit bestaat uit twintig prijsvragen, tot drie afdeelingen behorende, van welke zeker de eerste de voornaamste is, wijl daarin de tropische en sub-tropische Orchideeën, de troetelkinderen van vele liefhebbers, worden

bedoeld. Deze bevat elf vragen, en daarvoor alleen zijn uitgelooft: een gouden medaille met f200, een dito met f100, een dito met f50 en voorts nog vijf gouden medailles, vier verguld zilveren medailles met f10, vier verguld zilv. en vier zilveren Medailles.

Dit wil zeker nogal wat zeggen voor tien artikels, immers van de elf, waaruit deze afdeeling bestaat, gaat er een af, n.l. dat van 10 diverse Cattleya's of Lælia's, waarvoor als Club-prijs, door de Nederl. Orchidophilen-club een kunstvoorwerp wordt uitgelooft, en waarnaar alleen Nederlandsche inzenders mogen mededingen. Een tweede prijs ontbreekt ook hier, even als in het Programma van Utrecht. Dit doet het vermoeden ontstaan, dat de Orchidophilen-club de conditie gesteld heeft dat voor het door haar gekozen artikel slechts één, door haar uitgelooft, prijs beschikbaar gesteld worde. Toch achten wij zulks ook in dit geval minder doelmatig, daar het tot een harde teleurstelling, om niet te zeggen een onbillijkheid aanleiding kan geven, bij de inzending van twee weinig bij elkaar achterstaande verzamelingen.

De tweede afdeeling van het Programma, uit vier artikels bestaande, heeft de Orchideeën voor den vollen grond ten doel, dus zoowel de inlandsche als de Zuid-Europeesche en Noord-Amerikaansche, daar men natuurlijk hier het oog heeft op alles wat buiten, al is het onder goede bedekking, overblijft.

Dat ook voor een gemengde verzameling daarvan een gouden medaille en een verguld zilveren met f10.— wordt uitgelooft, geeft blijk dat het Bestuur het ernstig met deze veel minder gekweekte planten meent. Voor buiten overblijvende *Cypripedium's* alleen worden twee goede prijzen beschikbaar gesteld. Een fraaie afbeelding van *Cypripedium spectabile*, waarvoor het cliché welwillend door den heer Krelage beschikbaar gesteld was, is oorzaak dat deze afdeeling de bijzondere opmerkzaamheid trekt.

De derde afdeeling van het Programma bedoelt afgesneden bloemen, enz., teekeningen van Orchideeën en eindelijk voorwerpen, die op de cultuur dezer planten betrekking hebben, alles met elkaar vijf artikels.

In het geheele Programma zijn, voor 20 artikels uitgelooft, behalve een kunstvoorwerp als clubprijs van de Orchidophilen-club, negen gouden medailles, twintig verguld zilveren medailles en zeven zilve-

ren medailles, benevens f450 aan geld, zoodat men komt tot een totaal bedrag van f1270 aan prijzen, zeker voor een uit zoo weinig artikels bestaand Programma nog al van beteekenis.

Het Afdeelingsbestuur schijnt aan de inzenders de meest mogelijke vrijheid te willen laten, immers slechts in enkele gevallen worden in de eerste — de voor-naamste — afdeeling de geslachten genoemd. Afzonderlijk worden gevraagd: *Cattleya's* en *Lælia's*, *Odontoglossum's* *Cypripedium's*, bovendien een specimen van *Cattleya* of *Lælia*, van *Cypripedium* en van *Vanda*. Vreemd dat *Masdevallia* niet afzonderlijk wordt genoemd. —

Het Programma, van binnen met twee en op den omslag ook met twee figuren geïllustreerd, ziet er netjes uit, maar men schijnt daarmede een nieuwigheid te willen invoeren, die zeker weinig instemming en, naar wij hopen, geen navolging zal vinden. Het is het drukken der advertenties in het tekstgedeelte. Dit maakt het nazien lastig en 't staat leelijk. Dat men zooveel mogelijk aankondigingen er in opneemt, verdient toejuiching, want het bevordert den lust tot adverteeren, en het is lang bewezen dat dit voor elke industrie, dus ook voor den Tuinbouw, van veel belang is, maar men houde ze dar vóór en achteraan, en make van den inhoud zelf geen olla podrida, die den maag bederft. —

Het is van de Haagsche Afdeeling zeker een kloeke onderneming en die een schitterend succes kan hebben, zoo onze Orchideeliefhebbers zich doen gelden, en men gelukkig genoeg is ook de belangstelling elders op te wekken. Aan de uitgelooftde prijzen ligt het niet, en zeker zal men niets onbeproefd laten om deze zaak tot een goed einde te brengen.

Dat men volkomen naar wensch mag slagen is zeker de wensch van elk, die het belang daarvan voor de reputatie van onzen Tuinbouw begrijpt, en dat deze poging dus flink zal ondersteund worden door onze, in aantal steeds klimmende Orchidophilen kan niet twijfelachtig zijn.

Dat de onderneming blijkbaar de sympathie heeft van de Orchidophilen-club als zoodanig kan niet anders, en dit is voor den goeden uitslag zeker van veel beteekenis.

De poging zelf is reeds hoog te waardeeren en de Haagsche Afdeeling sluit zich daarmede op waardige wijze bij de Amsterdamsche aan.

Dit is, naar het ons toeschijnt, het eigenlijke exploitatieveld voor de Afdeelingen.

Meer algemeene Tentoonstellingen late men gerust aan het Hoofdbestuur over, dat dan wel zal zorgen dat ze elkaar niet al te spoedig opvolgen; de speciale Tentoonstellingen vallen meer eigenaardig binnen den kring der Afdeelingen, al kan het niet ontkend worden dat, zoo ze goed zullen zijn, zij dezer krachten allicht kunnen te boven gaan.

Zou in zoodanig geval aaneensluiting van twee of drie Afdeelingen niet mogelijk zijn?

Waarlijk er zijn nog wel meer onderdeelen der cultuur, voor wie het hoogst nuttig zou wezen, zoo door goed georganiseerde speciale Tentoonstellingen de attentie der massa er meer bepaald op gevestigd werd, en men te zien kreeg wat er eigenlijk is, wat kan geleverd worden.

De Chrysanthemum-Tentoonstelling deed honderden verwonderd de handen ineen slaan, en heeft velen, die daar volstrekt geen erg in hadden, tot de kennis gebracht van wat er is en van wat ook *hier* is op dit gebied.

Begonia's, *Pelargoniums*, *Fuchsia's*, *Azalea's*, *Rozen*, *Dahlia's* en zoo zijn er nog meer geslachten die verdienen dat men ze eens flink onder de aandacht van het groote publiek brengt. 't Zal den plantenhandel ten goede komen.

Vreest men dat één geslacht niet voldoende is, men zou er twee kunnen vereenigen, maar zich daar dan ook streng bij moeten houden, en b. v. in een afzonderlijk artikel twee of drie prijzen uitloven voor sierplanten, die toch altijd noodig zijn.

Dat de Haagsche Afdeeling dit niet doet, zal wel hierin zijn oorzaak hebben, dat men daar andere bedoelingen met de sierplanten heeft, en ze alleen door de leden der Afdeeling zal doen inzenden. Dit althans vermoeden wij.

Beide Programma's dragen het kenmerk van een ernstig streven, mogen ze door de kweekers en liefhebbers ernstig opgevat, en dit lofwaardig pogen krachtadig ondersteund worden W.

Een grafkrans.

(Met een afbeelding.)

Een goede dertig jaren geleden maakte men als een nieuwigheid zoogenaamde Fransche bouquets. Deze waren van boven geheel vlak en de stelen waren omhuld door een kartonnen koker, waarvan de bovenrand met een uitgeslagen papieren kant versierd was. In die dagen was zoo'n Fransche bouquet het ultimatum van goeden smaak. Moesten ze zeer mooi wezen, dan werden de

bloemen in randen geplaatst, bijvoorbeeld een witte Camellia in het midden, daaromheen blauwe viooltjes, vervolgens een rand andere bloemen, weder met witte Camellia's afgewisseld, enz., de buitenste rand was van varenbladen of ander groen, dat sierlijk over het bouquetpapier heen lag.

Zulke bouquets waren somtijds zeer goed gemaakt en het is niet te ontkennen dat zij, vergeleken met de halfronde en spits toeloopende bouquets van vroeger, een groote verbetering genoemd mochten worden. Het vrij algemeen gebruik van bouquetpapier ontstond met de invoering van den bedoelden bouquetvorm.

Mandjes, met bloemen gevuld, werden toen weinig gevraagd en daarvan werd ook niet veel bijzonders geleverd. Hoofdzakelijk gebruikte men mandjes van groen geschilderd ijzerdraad, waarin een mosplant gezet werd, waarin de bloemen gestoken werden.

Met de kransen was het heel slecht gesteld. Van tijd tot tijd leverde een bloemist eens een lauwerkrans, maar de bewerking daarvan liet meestentijds zeer veel te wenschen over.

In het algemeen kan men zeggen dat noch de bouquets, noch de bloemenmanden, evenmin als de kransen van die dagen eenigszins de vergelijking kunnen doorstaan met hetgeen tegenwoordig van dien aard geleverd wordt.

Zeer zeker was het beperkte debiet oorzaak, dat de toenmalige bloemisten niet in de gelegenheid waren zich voldoende in dit soort van werk te oefenen, maar aan de andere zijde dient ook gezegd te worden, dat hun minder groote kunstvaardigheid een groote uitbreiding van het gebruik van bloemen in bedenkelijke mate in den weg stond.

Sedert is er veel veranderd. De tuinbouw, vroeger een bijzondere liefhebberij van enkelen, heeft zich tot een belangrijke industrie opgewerkt en voor een niet klein deel moet dit toegeschreven worden aan het gepast gebruik, dat men van bloemen heeft leeren maken.

Enkel het maken van kransen van levende bloemen is een belangrijke nijverheidstak geworden. Het valt niet te betwijfelen of dit is een gevolg van de kunstige en smaakvolle wijze, waarop men ze heeft leeren samenstellen.

Onze afbeelding vertoont een krans, vervaardigd van fijne witte bloemen in een weinig groen. Hij bestaat van een effen ondergrond van bloemen van ééne soort en daarop is, onder aan den krans, een vlugge

bouquet van andere bloemen aangebracht, terwijl de staande randen donkergroen gehouden zijn, waarop dus het wit meer voorkomt.

Deze krans voldoet onzes inziens aan al de eischen, die aan dergelijk bloemwerk, van gewone grootte en van niet al te hooogen prijs, mogen gesteld worden.

De gravure is ontleend aan *Corona's Album*, reeds in vorige nummers vermeld en bedoelt derhalve een krans te zien te geven, zooals zij gewoonlijk geleverd worden, maar men meene niet dat de heden-daagsche kunst van krausen vervaardigen het niet reeds veel verder gebracht heeft.

Wanneer men niet gebonden is aan een bepaalden prijs, dan worden niet zelden kunstwerken gemaakt prachtig door de groote eenvoudigheid en de onberispelijke rangschikking, waardoor zij zich kenmerken.

Het kan niet anders zijn. De bloembinderij is op den goeden weg; zij gaat steeds vooruit en de belangrijke toeneming van bestellingen bewijst dat deze kunst hoe langer hoe meer op prijs gesteld wordt.

Orchideeën.

Zieke bladeren van *Oncidium lanceanum*.

Dezer dagen werd mij door onzen hortulanus, den heer Plemper van Balen, een ziek blad van *Oncidium lanceanum* uit eene onzer plantenkassen vertoond, hetwelk mij door zijn bijzonder voorkomen trof en mij te meer belang inboezemde, nu ik onlangs in de gelegenheid was geweest, eenige mededeelingen over gevlekte Orchideeën-bladeren openbaar te maken.

Was het mij toen niet mogelijk geweest, een fungus als oorzaak van het kwaad te ontdekken, thans was dit geheel anders en bleek het mij, dat er wel degelijk een fungus in het spel was. Ik voeg er bij, dat die fungus niet behoorde tot een der geslachten of eene der soorten, waarvan de *Gardener's Chronicle* nu en dan gewaagde, en dat ik in de literatuur over de fungi, welke op Orchideeënbladeren voorkomen, de soort, die ik thans ga beschrijven, ook niet heb vermeld gevonden.

Het blad dan, wat mij in handen kwam, was geheel verdord en zoowel aan de boven- als aan de onderzijde met een zeer groot aantal puistjes bezet van $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ mill. in middellijn. De grootste daaronder lieten een licht rozerood kussentje zien, blijkbaar in een rand gevat, die in kleur niet van de opperhuid verschilde en die, naar boven een weinig saamgetrokken, aldaar eene zuiver

cirkelronde opening openliet. Kleinere puistjes bleken óf nog gesloten te zijn, óf zich van haar inhoud ontdaan te hebben, en in omvang te zijn afgenomen. Gene waren bleeker, deze zwart van kleur.

Het onderzoek nu van dunne doorsneden leerde mij, dat elke verhevenheid eene holte omsloot, die een zeer groot aantal sporen bevatte, welke elk afzonderlijk door een zeer dunnen éencelligen steel van ongeveer $1\frac{1}{2}$ maal hare lengte waren afgesnoerd, en verder, dat die stelen gedragen werden door een zwart schijfje, met den bodem der holte te vergelijken. Dit schijfje bestond uit een buitengewoon-kleinmazig weefsel (pseudoparenchym), uit draden saamgeweven, welke zich als de eindtakken van de overal in de rondte verspreide myceliumdraden deden kennen. Een eigenlijk gezegde peritheciumwand was dus niet aanwezig, waaruit voortvloeit, dat het uitpuilend gedeelte der verhevenheden eenvoudig als een koepel van opperhuidscellen beschouwd behoorde te worden, die echter, bij volkomen rijpe individuen, naar boven uiteen waren gedreven. Desporeabevattende ruimten waren dus holten, besloten tusschen opgeheven plekjes der opperhuid en een zwart prolifererend vruchtbed of stroma, dat in den beginne met die opperhuid in aanraking geweest, doch, door het ontstaan van stelen (basidiën) en sporen meer en meer naar beneden of binnen was gedrongen, maar toch ook niet zonder dat de opperhuid, onder denzelfden drang, den tegenovergestelden kant was uitgedreven.

Deze uitkomst leerde mij, dat ik te maken had met een der beide geslachten: *Discella* of *Discula*. Daar echter de sporen ééne niet tweecellig waren, kon er niet meer aan getwijfeld worden, dat de gevonden fungus tot het geslacht *Discula* behoorde. De sporen, die nu nog te beschrijven overblijven, waren kleurloos, met een dicht fijnkorrelig protoplasma gevuld, waarbinnen nu eens ééne, dan eens twee, van het midden naar de beide polen verhuisde glanzige droppels te zien waren, en verder langwerpig of peervormig, en, in het laatste geval, met de smallere helft naar onder gekeerd. De afmetingen dier sporen wisselden tusschen $14-17\frac{1}{2} \times 4\frac{2}{3}-6\mu$.

Tot hiertoe werd geene enkele *Discula* op eenig onderdeel eener Orchidee gevonden. Ook zijn het doorgaans takken en geene bladeren, die de soorten van *Discula* voortbrengen. De eenige bladminnende *Discula* heet *D. anomala* Sacc. en groeit op de bladeren van *Yucca Draconis*. *Discula Oncidii* mag dus, met het oog op het plantenorgaan,

dat haar voortbrengt, naast *D. anomala* in het systeem worden opgenomen. Dat beide soorten evenwel veel verschillen, blijkt daaruit, dat de sporen der laatste 70μ lang en 10μ breed, en daarenboven spoelvormig zijn.

De rozeroode kleur der kussentjes is zóó licht, dat men er in mikroskopische praeparaten niets meer van bemerkt.

Ik behoef nauwelijks te vermelden, dat bladeren, met *Discula Oncidii* besmet, zoo spoedig mogelijk verbrand behooren te worden.

C. A. J. A. OUDEMANS.

Amsterdam, 14. Dec. 1890.

Houtskool voor Orchideeën-cultuur.

In de *Gardeners' Chronicle* van 22 Nov. 11. vonden wij een kleine notitie onder den titel »Charcoal for Orchid potting» die misschien eenigen van onze Orchideeën-liefhebbers en kweekers wel zal interesseeren. Het *Journal des Orchidées* toch heeft de opinie der voornaamste Orchideeën-kweekers gevraagd, over het al dan niet nuttige van het gebruik van houtskool voor de Orchideeën-cultuur en over het algemeen waren de adviezen ongunstig voor het gebruik van houtskool. De houtskool zal te veel vochtigheid opslurpen, het verteeren van het sphagnum bevorderen en op die wijze leiden tot rotting der wortels. Terecht merkt de *Gardeners' Chronicle* op, dat deze zaak nog nauwkeuriger moet worden onderzocht en er vooral meer vergelijkende proeven moeten genomen worden. Wij zouden daaraan durven toevoegen, dat, alvorens men dergelijke vergelijkende onderzoekingen en proeven genomen heeft, de uitspraak wel wat voorbarig is. Zeer nuttig zal het zeker kunnen zijn, indien ieder, die eenige ondervindingen op dit punt heeft gedaan, deze mededeelt.

L.—7—12—'90.

E. TH. W.

Open grond.

Crataegus Lalandei.

Waar deze plant thuis behoort en door wien en wanneer ze in de tuinen is ingevoerd weet ik eenvoudig niet, ook vond ik het nergens vermeld. Wat ik echter wel weet, en waarvan ik thans (heg in October) elken dag krachtiger overtuigd wordt, is dat ze een heester is, die om den zeer grooten overvloed van fraai gekleurde vruchtjes, daarbij om den dichten, gedrongen groei zeer verdiend aanbevolen te worden, en dit te meer, daar die aanbeveling verre van overbodig is, wijl ze bij de liefhebbers zoo goed als onbekend mag heeten.

In den nazomer van 1885 het etablissement van den heer Will. Bull, te Londen, bezoekende, hetwelk mij, dit in 't voorbijgaan, bij dat van Veitch, hetwelk er naast ligt (Kingsroad, Chelsea) evenmin als vroeger bijzonder mee viel, zag ik daar een aantal in potten gekweekte heestertjes van misschien 30 cM. hoogte, buiten staan, die door de fraaie vruchtjes zeer de opmerkzaamheid trokken.

Ondanks de groote overeenkomst met de oude *Cratægus Pyracantha*, was het toch onmiskenbaar wat anders en iets beters. Op mijne vraag of die voor den open grond geschikt was, werd toestemmend geantwoord, ik bestelde er een en hield die den winter over in een orangerie, waarna het heestertje in de volgende lente in den open grond werd geplant.

Ik dacht heel wat nieuws te hebben, maar toen ik in het volgende voorjaar er een drielst geplaat zag in het nieuw aangelegde Van der Werfpark, te Leiden, bleek mij daaruit dat deze heester reeds bij onze boomkwekers in cultuur en zeker niet erg duur meer zou zijn.

Intusschen hield de mijne, en zoo ook die drie andere, zich 's winters zeer goed. Ik heb er nu een fraai piramiedvormig boompje van, $2\frac{1}{2}$ Meter, dicht met donker oranje-roode vruchten bezet, dat inderdaad zoowel van verre als nabij een allerliefst gezicht oplevert, zoo zelfs dat ik niet aarzel te verklaren dat dit de om hare vruchten allersierlijkste is van het geheele uitgebrede geslacht.

Wetenschappelijk wordt het geslacht *Cratægus* in verschillende groepen verdeeld, waarvan er een, de *Pyracantha*-groep slechts twee soorten bevat, namelijk *Cratægus Pyracantha*, in Zuid-Europa en het Oosten zeer verbreid en de mede Zuid-Europesche *Cr. crenulata*.

Sommige schrijvers van lateren tijd, waaronder ook Lavallée in zijn zeer gewaardeerd *Arboretum Segrezianum*, maken van deze twee een afzonderlijk geslacht, en noemen dan de eerste *Pyracantha coccinea* en de andere *Pyr. crenulata*. Ook de heer C. de Vos voert de *Cr. pyracantha* onder den naam *Pyracantha spinosa* aan, terwijl weder anderen (zie b.v. Willkomm, *Forstliche Flora von Deutschland und Oesterreich*) haar, in navolging van Spach, *Cotoneaster Pyracantha* noemen.

Men mag echter gerust al die naamsverwisseling als overbodig achten, *Cratægus Pyracantha* is mooi genoeg: de rest schenken wij gaarne aan de liefhebbers van synoniemen.

Dat de *Cratægus Lalandei* eenvoudig een variëteit is van de *Cr. Pyracantha* kan niet wel betwijfeld worden. Ook Lavallée voert haar, zonder er echter iets bij te voegen, als zoodanig aan, en men mag dus wel aannemen dat ze mede van Zuid-Europeeschen oorsprong is, terwijl ze boven de typische soort dit groote voordeel heeft, dat ze sterker en beter tegen ons klimaat geschikt is.

In zijn *Handboek van boomen, heesters en Conifeeren* voert de heer de Vos deze variëteit nog niet aan, wel echter in het ten vorigen jaren verschenen supplement op dit nuttige boek. Hij zegt er daar van: »dat ze een ware verbetering van de soort is. »De groei«, zoo vervolgd de heer V., »is iets sterker en veel gezonder dan die der *Pyracantha spinosa* (*Cr. Pyracantha*), die wij bijna niet meer in 't leven konden houden. 't Is een schoon, groenblijvend, mildbloeiend, rijk roode bessen gevend gewas, dat men voortteelt door zaad, afleggers en enten op Doorn«.

Voegen we er bij dat de heester of het boompje dicht met kleine even 4 cM. lange en $1-1\frac{1}{2}$ cM. breede blaadjes bezet is, dat de vruchten ten getale van 20—30 dicht opeen gedrongen zijn en zeer lang goed blijven, en het heestertje zich zeer gemakkelijk tot een fraaie piramiede laat vormen, die in 't najaar een verrassend fraai effect maakt.

Voor kleine tuinen is inderdaad moeilijk iets te vinden dat beter voor het doel geschikt is, men denke er dan echter aan het heestertje geheel vrij, goed licht en zoo te plaatsen dat men er zoo mogelijk uit het huis gezicht op heeft.

Men vrage het slechts bij een goed gesorteerden boomkweker aan, en deze zal het zonder eenige twijfel kunnen leveren en dit wel voor een prijs, die voor niemand eenig bezwaar heeft. —

Als de kleinere hoveniers dit heestertje maar eerst kennen, zal 't wel tot zijn recht komen, maar het kan nog een poos duren eer 't zoover is, en inmiddels kunnen onze lezers, die hun tuin door een hovenier doen onderhouden, er genot van hebben. —

3 Oct. 90.

W.

Koude-kas.

De *Chrysanthemum Louis Boehmer*.

De *Chrysanthemum Mrs. Alpheus Hardy* schijnt niet geheel aan de verwachting te beantwoorden, niet zoozeer omdat de bloem minder fraai is dan gezegd werd, volstrekt niet, maar wel omdat ze zoo zelden bloeit. Geheel onmogelijk om haar tot bloeien te krijgen is het, hoewel velen het gelooven,

evenwel niet; dit hebben de Chrysanthemum-Tentoonstellingen in Antwerpen, te Gent en in sommige plaatsen van Engeland getoond, waar toch wel degelijk bloeiende planten geëxposeerd zijn, al waren ook niet alle bloemen even goed ontwikkeld.

Dit slechte bloeien wordt geweten aan het verbazende voortkweken van de plant, toen ze pas uit Amerika naar Engeland was overgebracht, daar iedereen toen natuurlijk die wonderlijke verscheidenheid moest bezitten.

Uit Amerika ingevoerd, werd ze het eerst tentoongesteld op de Tentoonstelling der National Chrysanthemum Society. De Redactie van het Engelsch Tuinbouwblad *The Garden* kreeg ze toegezonden door de heeren Cannell Sons.

Beide bloemen verschilden onderling in kleur maar waren goed gevormd, van gemiddelde grootte.

De bloembladen waren flink behaard, bij beide bloemen het sterkst aan de buitenzijde.

GRAFKEANS.

Is dit het geval; 's het een gevolg van die mishandeling, dan zal het vermeedelijk naderhand beter worden, wanneer de plant weder tot rust komt. Hoe dik ook zij, tegenwoordig wordt weder eene andere verscheidenheid in Engeland druk besproken.

Louis Boehmer bezit dezelfde eigenschappen, welke Mrs. Harly zo'n opgang deden maken; ze is vleeschkleurig en bloeit daarbij zeer goed; de bladen zijn flink ontwikkeld.

Blijkt het dat dit niet overdreven is, dan mag men haar inderdaad als eene goede aanwinst beschouwen.

Hoe moeten de Chrysanten worden gekweekt?

In welken vorm namelijk, vraagt zeer terecht J. in *Sempervirens* van 12 Dec. jl. De een geeft de voorkeur aan groote bloemen, terwijl de andere liever een bossige plant ziet. Mijns inziens kan dat zeer gemakkelijk

verhelpen worden, door in 't programma op te nemen nummers voor planten, welke uitmuntten door grootte der bloem, evenzoo voor bossige planten, waarvan er echter maar één plant in een pot mag staan. Voor Chrysanthemums, op stam gekweekt, zou men een zekere stamhoogte kunnen aangeven, met een minimum doorsnede der kroon. Zoo ook moest het programma een paar nummers bevatten van voor specimen gekweekte Chrysanthemums; voor tafeldecoratie, enz. In de afdeeling afgesneden bloemen was het denkelijk te refereeren om te vragen, in plaats van 50 afgesneden bloemen van Chrysanthemums in vijftig verscheidenheden, 50 afgesneden bloemen van variëteiten van Japansche Chrysanten, of 25 ingebogen en 25 Japansche. Misschien was het ook wel wenschelijk dit gedeelte van het programma wat meer uit te breiden dan dit in Amsterdam gedaan werd. In het buitenland bestaat de tentoonstelling hoofdzakelijk van afgesneden bloemen, terwijl hier en elders de plant een hoofdrol speelt.

Ik herhaal het nog eens, wat ik vroeger reeds heb voorgesteld, om n.l. den bloemist van den Tuinbaas op tentoonstellingen te separeren. Laat een bloemist strijden met zijn concurrent, een tuinbaas met zijn vakgenoot. In den regel toch is een tuinbaas beter toegerust en staan hem meer hulpmiddelen ten dienste dan een bloemist, ze zijn niet tegen elkander opgewassen, zoodat de bloemist in den regel het moet verliezen. — Waarom houdt men zich zoo sterk aan dien, naar mijn bescheiden meening, slechte regel vast???

Er moeten, volgens vertrouwbare mededeelingen, ook nog buitenlandsche planten en afgesneden bloemen op de Amsterdamsche Chrysanthemum-Tentoonstelling geweest zijn. Om dit gedeeltelijk te voorkomen, ware het mijns inziens gewenscht om de inzenders een formulier — dat aan het inschrijvingsbiljet kan gevoegd worden — te laten teekenen, waarbij ze verklaren dat de in te zenden planten sedert de laatste drie maanden in hun kweekkerij zijn geweest.

Dat deze welgeslaagde expositie door meerderen zal gevolgd worden, is wel zeker aan te nemen, 't is daarom voor de belanghebbers van het grootste belang reeds nu die zaken te bespreken, wat niet anders dan nuttig kan zijn, en 'toch, ze zijn helias in onze tuinbouwbladen zoo zeldzaam en die besprekingen, welke er dan nog in plaats hebben, dragen zoo dikwijls het kenmerk der ondankbaarheid. — Ten besluite geef ik de betrokken tentoonstellings-commissiën in overweging hunne programma's zoo duidelijk mogelijk

te omschrijven, daardoor worden vele klachten voorkomen, en het maakt het de beoordeelaars gemakkelijker.

Om meer verscheidenheid van bloemen op een Chrysanthemum-tentoonstelling te krijgen kon men in het programma vragen: *Primula sinensis* en *obconica*, *Cyclamen*, fijne tafelpflanzen, als *Crotons*, *Dracaena's*, *Pandanus*, *Aralia's* etc., 12 *Poinsettia* (*Euphorbia*) *pulcherrima* en *Euphorbia jacquiniæflora*, winterbloeiende *Begonia's*, Rom. *Hyacinthen* en om wat groen tusschen al die bloemen te hebben, konden er harde *Palmen*, *Conifeeren* en andere groenblijvende heesters gevraagd worden.

Kortom, men zoude nog heel wat verscheidenheid kunnen aanbrengen.

13—12—'90.

J. K. B.

Een plantaardige electriciteits geleider.

Het onderstaande stukje, voorkomende in de *Gardeners' Chronicle* van 15 Nov. l.l., trok zeer onze aandacht, en zal denkelijk ook de lezers van dit blad interesseeren.

Enkele zeer belangwekkende brieven en aantekeningen zijn onlangs verschenen in *Reis and Raijjet*, een zeer goed geredigeerd blad, dat te Calcutta verschijnt, handelende over een oude en belangwekkende gewoonte bij de Hindoe's van Bengalen.

Sinds onheugelijke tijden is het de gewoonte dier Hindoe's om op de daken hunner huizen een plant te zetten, waarvan de identiteit door de Indische botanisten nog niet vastgesteld schijnt te zijn, daar eenigen haar een *Cactus* en weer anderen een *Euphorbia* noemen. Een van de corresponderenden maakt een grove fout door te beweren, dat de *Cactus*, — wij zullen maar veronderstellen dat het een *Cactus* is — dient om een electrischen stroom in het huis te geleiden, door dien, welke zich in de bovenzwevende wolk bevindt aan te trekken. De *Cactus* dient echter alleen om de electriciteit, die zich in het huis bevindt, te verdeelen, en daardoor die der wolken te neutraliseeren, want dit zijn twee verschillende soorten van electriciteit. De Bengaleesche naam van deze op de daken groeiende plant, is *baj-baran*, dat wil zeggen een hulp tegen den bliksem; wat onegenzeggelijk bewijst, dat de Hindoe's bekend zijn met de nuttige eigenschappen van deze plant. Het is lang niet onwaarschijnlijk, dat de oude Hindoe's, die zich op verscheidend gebied zoo bekwaam toonden, met de eigenschappen der electriciteit bekend waren. Een allerdwaaeste reden voor het gebruik van deze plant wordt opgegeven in, *Furter's Dictionary*; daarin wordt

toch gezegd, dat, omdat de Cactus de huizen tegen allerhande soort ongedierte beschermt, zij ze ook tegen den bliksem zal beschermen. Deze uitlegging is toch werkelijk al te dwaas. Het hoofdmotief van het plaatsen dezer Cactussen op de huizen moet gevonden worden in een wetenschappelijke wet, en wel de kracht van de punten. De electriciteit ontsnapt veel gemakkelijker door een scherp gepunten geleider, dan door een stompe. Het idee om de huizen tegen den bliksem te beschermen door een scherp metalen geleider of door een stekelige Cactus is hetzelfde.

Wanneer een sterk met electriciteit geladen wolk over een huis trekt, wordt dit huis door de inductie eveneens sterk geladen met een electriciteit van tegenovergestelde soort, en deze twee soorten trekken elkander zeer aan. Het inslaan van den bliksem is niets anders dan het resultaat van deze aantrekkingskracht, daar dan een gedeelte van de electriciteit in de wolk aangetrokken door die der aarde het huis treft. Wanneer echter het huis voorzien is van een puntig voorwerp, ontsnapt de electriciteit der aarde door deze punt in de lucht en neutraliseert die van de wolk, waardoor dan natuurlijk de ontlasting niet plaats kan vinden. De plant nu die de Bengaleesche Hindoe's op hunne daken plaatsen is voorzien van honderden scherpe stekels. Hoemeer punten een electrische geleider heeft, te gemakkelijker ontsnapt de electrische stroom daardoor, en uit dit oogpunt is de plant in quaestie nog veel beter dan een gewone bliksemafleider, die slechts één punt heeft. Tegenwoordig worden dan ook reeds veel afleiders met vier of vijf punten vervaardigd. Het eenige gebrek van de Cactus is, dat ze geen goede verbinding met de aarde heeft; daar deze verbinding meestal door slechte geleiders wordt bewerkstelligd. Maar ook hier geldt het spreekwoord »Een half ei is beter dan een legen dop.«

Het onderwerp is zeker zeer belangrijk en een nauwkeurig onderzoek wel waard. De gewoonte schijnt niet in Boven-Indië te bestaan, maar in Bengalen daarentegen is het een zeer gewone zaak, deze plant in een kuip boven op de huizen te zien staan. De plant wordt niet alleen voor heilig gehouden, maar zij zal ook zeer nuttige geneeskrachtige eigenschappen bezitten.

De Redacteur van de *Reis and Rayyet* merkt op, dat de plant, die men op de daken vindt, niet de Indische Cactus is, die in Bengalen »Nagphani« en aan de kust van Coromandel »Nagkali« genoemd wordt. Deze

plant, hoewel vrij algemeen, is noch heilig, noch een geneesmiddel tegen beten van giftige slangen.

De plant, die gebruikt wordt als middel tegen het inslaan van den bliksem is de »Tekatsi.« Het is geen Cactus maar een *Euphorbia*. Zeker is het, dat een weinig meer licht over dit onderwerp geen kwaad kan. —

Natuurlijk laten wij den inhoud van het stukje, dat ondertekend is *A. Travelling Botanist*, geheel voor rekening van den schrijver.

L.,—24—11—'90.

E. Th. W.

Het komt ons voor dat hetgeen de Schr. hier over de werking van den bliksemafleider zegt, niet geheel overeenstemt met hetgeen de natuurkunde leert. Wij meenden dit stukje dan ook aanvankelijk terzijde te leggen, maar plaatsen het toch, omdat dit gebruik bij de Hindoe's zeker opmerkelijk is. Is die plant werkelijk een beveiligingsmiddel tegen den bliksem, dan zal dit aan een bijzondere eigenschap ervan moeten toegeschreven worden. Mogelijk geeft het wel een onzer lezers, die er iets meer van weet of begrijpt aanleiding er zijn meening over te zeggen. RED.

Directe invoer van Japansche planten.

Wij werden dezer dagen inderdaad verast door de ontvangst van een te Yokohama gedrukten Prijscourant, van voor export bestemde planten. We ontvingen dien van een onzer vrienden op Java, terwijl dan ook duidelijk uit de voorrede blijkt, dat hij alleen voor Java bestemd is, ofschoon men er wel niet aan behoefte te twijfelen, dat men uit dezelfde bron ook hier die planten kan bekomen. Het is de heer Henri Couperus, te Yokohama, die deze aanbiedingen doet en wel tegen zeer billijke prijzen, franco Batavia, mits de orders niet lager zijn dan f 75.—, wijl anders de vracht te kostbaar wordt. Voor Nederland zullen die orders dus denklijk nog wel wat hooger mogen zijn, dat echter, daar er vele courante handelsplanten bij zijn, wel geen bezwaar kan wezen.

De tijd van invoer van nieuwe planten uit Japan mag nog wel niet geheel voorbij zijn, deze behooren toch tegenwoordig meer tot de uitzonderingen. Gebruikelijker echter wordt het in Europa zeer gezochte handelsplanten in massa in te voeren.

Vaak werd ons een goed adres in Japan gevraagd, waarop wij echter geen voldoende antwoord konden geven. De aanbiedingen door dezen en genen gedaan, hadden meer een partikulier en vertrouwelijk karakter.

Dit kan van dezen Prijscourant niet gezegd worden, die, moge hij dan ook voor Indië bestemd zijn, anderen den weg kan wijzen om een gewenscht doel te bereiken. Wij

kennen den heer Couperus niet, zelfs niet bij naam; de juiste Latijnsche namen zijn echter tot op zekere hoogte waarborg dat hij op de hoogte van zijn vak is, en men weet daardoor wát men kan aanvragen en wat men zal ontvangen.

De geheele Prijscourant is slechts drie bladzijden groot, zoo dat wij wel meenen te doen de namen der door hem aangeboden planten hier te laten volgen. Wij voegen er nog bij dat die, al naar de soorten, per 10, per 100 of per 1000 stuks aangeboden worden, en meerendeels in potten gekweekt zijn.

Daar het geenszins onze bedoeling is een reclame voor dien kweker te maken, voegen wij er de prijzen niet bij. Belangstellenden zullen 't beste doen door zich direct met hem in relatie te stellen. De volgende soorten biedt hij aan.

Azalea's, met bloemen in verschillende kleuren, diverse Bamboe's, Chrysanthemum's, Camellia's, Cinnamomum Camphora, Citrus nobilis en C. Bigaradia, Daphneodora en D. Genkwa, Diospyros Kaki, Eriobotrya japonica, Hydrangea's in variëteiten, Iris Kämpferii in variëteiten, Japansche Reuzen-Kastanjeboomen, Lilium auratum, Lilium's in soorten, Magnolia's, Narcissen, Pæonia's in variëteiten, Rhus vernicifera en Rh. Succedanea, Wistaria chinensis en Conifeeren.

Wij herhalen dat deze aanbieding speciaal voor Java bestemd was; ook blijkt uit de voorrede dat de soorten met het oog op het klimaat van Java gekozen zijn. Dat de heer C. dus ook nog wel andere hier gezochte Japansche planten kan leveren, mag als zeker beschouwd worden. W.

De proef op de som.

Het hier onder volgend schrijven van den heer Leunenburg ontving ik in de vorige week. Het was door den Schr. niet voor dit blad bestemd, maar het scheen mij zoo zeer de proef op de som te zijn, dat ik den heer L. verzocht mij toe te staan den brief in zijn geheel op te nemen. Zulk een getuigenis zal voor zijn vakgenooten denklijk van meer waarde zijn dan mijn verzekeringen.

Er is hierbij iets dat mij in hooge mate verwonderde en aangenaam verraste. Vooreerst was die brief geschreven met een *sierlijke*, vaste hand, en wanneer ik nu zeg dat ik er geen woord in veranderde of verplaatste, dan is dit voor de meesten onzer lezers genoeg, om overtuigd te zijn dat ook onze tuinman-

stand zeer vooruit gaat. De heer L. toch is en noemt zich tuinman, zonder meer; hij is in zoodanige betrekking bij den heer Frencken, Notaris te Hilvarenbeek. Intusschen blijkt uit een en ander een mate van beschaving, die zoowel den heer als ondergeschikte tot eer verstrekt. Dit welgemeend woord van erkenning zal hem niet bederven. Zij, die verstandelijk zoozeer ontwikkeld zijn, weten te goed wat den heer toekomt en wat den tuinman voegt.

Ziehier de brief:

Hilvarenbeek, 8 December 1890.

Waarde Heer Witte!

Met waar genoegen las ik het door U Ed. geschreven Hoofdartikel in No. 49 van *Sempervirens*. Ik heb uit eigen beweging een paar jaar geleden, met het door U genoemde stelsel begonnen, om plantennamen te schrijven en te herschrijven, en heb er mij steeds wel bij bevonden; in dit korte tijdsbestek heb ik meer op dit gebied aangeleerd, dan in al de voorafgaande jaren, die ik als tuinman werkzaam ben. Ik weet nu al te goed dat voor iemand, die als tuinman op een buiten of anderszins in Noord-Brabant werkzaam is, de groenteteelt en broeierij een hoofdvereischte is, en de plantenliefhebberij of bloemisterij hier als eene bijzaak wordt aangemerkt. Om deze reden is het dat hier zoo vaak vakgenooten worden aangetroffen, die eene *alledaagsche* plant nog niet eens bij naam kunnen noemen, laat staan om zonder fout een bekende plantennaam op een etiket te schrijven. Dezen treurigen toestand bij velen ziende, heeft dit mij aangespoord, den weinigen vrijen tijd, dien ik over heb, zooveel mogelijk aan *nomenclatuur* wel te besteden, en op deze wijze mijne plantenkennis te verrijken. De grootste hinderpaal is nog, — en zal het wel blijven — het gemis eener goede Bibliotheek; de laatste jaren ben ik er in geslaagd voor matigen prijs degelijke werken op Botanisch gebied mij aan te schaffen, zooveel de financiële toestand dit mij gedoogde, terwijl ik er nog voortdurend op uit ben deze naar mijne beste krachten aan te vullen.

Mag U Ed's. gegeven wenk door velen worden opgevolgd, die zich op tuinbouwgebied of plantencultuur gaan toeleggen; het radbraken van plantennamen zou er gewis door gaan lijden en verminderen; dit ware al eene groote schrede voorwaarts in de goede richting.

Ik uit den wensch nog eens, Uwe zeer gewaardeerde raadgevingen door velen mogen worden in praktijk gebracht, de vrucht van

den met volharding begonnen arbeid zal zich dan later zeker openbaren.

Intusschen met bijzondere hoogachting,
UEd. Dw. Dienaar,
 M. LEUNENBURGH
 Tuinman.

Handel in kerstboomen.

De handel in kerstboomen tegen den tijd van het Kerstfeest is verbazend groot. De grootste markt daarvan in Duitschland is te Berlijn, waar men rekent, dat ruim 400,000 kerstboomen, in hoogte afwisselend van 2 tot 30 voet, worden verkocht. De tweede gewichtige markt is te Dresden; ongeveer 200,000 dezer kleine sparreboomen komen direct uit den Harz in de Saksische hoofdstad, en men verzekert, dat er nog ruim zooveel uit andere streken worden aangevoerd. In het groot worden de boomen verhandeld bij het schock of 60 stuks; groote en kleine boomen door elkander gemiddeld tegen 20 tot 22½ mark het schock. De kleinhandelaars verkoopen Kerstboompjes van 2 voet en daaronder voor een halve mark; die van 3 voet loopen tot 75 pfennig (f 0.45). Het meest gewild zijn boompjes van 7 tot 10 voet hoogte die voor 1 à 2 mark te krijgen zijn. Fraaie boomen van 20 voet kosten 10, somtijds zelfs 15 mark. De potten, waarin de kleine boomen staan, zijn altijd in den koop begrepen.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Pomologische Vereeniging te Boskoop, gehouden op Maandag 1 December.

De vergadering wordt op de gewone wijze geopend. De notulen worden gelezen en goedgekeurd. Door het vriezend weder kan de verkoop der appelboompjes niet plaats hebben, hetwelk uitgesteld wordt tot de volgende vergadering. Sedert het laatste verslag zijn als leden aangenomen L. J. Endtz en J. Blauw, terwijl, volgens ingekomen schrijven, als lid bedankte de heer P. Ouwerkerk, wegens vertrek naar Amerika.

Verder is ingekomen een schrijven van den heer J. M. Otto, alhier, begeleidend de rekening der Commissie van de laatste Rozen-tentoonstelling. Uit die rekening bleek dat er een nadeelig saldo was van f 19.70. Aan den Penningmeester werd opgedragen ⅓ deel van dit te kort aandeel der P. V. uit te betalen aan genoemde Commissie. (Deze tentoonstelling was gehouden door de Afdeling »Boskoop» der Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantk., de vereeniging »Plantenbeurs» en de Pomologische Vereeniging.)

Nog was ingekomen een afschrift adres door het Hoofdbestuur der Ned. Maatschappij voor Tuinb. en Plantk. aan den Minister van Justitie in zake de Jachtwet, met begeleidend schrijven. Hoewel zulks in genoemd schrijven niet werd

verzoocht, besloot men toch een adres van adhaesie in te zenden.

Nog was ter tafel een vrucht van de peer Beurré Chaudy, een fienke peer, van goeden smaak, herinnerende aan Beurré Diel, was echter dunner van schil en niet zoo steenig aan het klokhuis; een zeer goede late peersoort.

Ook werd er nog besloten voor een paar exemplaren in te teekenen op het werkje van G. A. Knijk, voor het vervroegen van groenten en vruchten.

Eindelijk waren nog ingekomen lijvige boekdeelen te samen uitmakende het verslag van den Landbouw in Nederland, toegezonden van wege het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

De Voorzitter leest een en ander voor uit dft verslag van hetgeen daarin werd meegedeeld omtrent Boskoop.

De Verslaggever wijst, na uitgebreide mededeelingen omtrent den toestand der kwekerijen etc. in een kort maar krachtig betoog op hetgeen Boskoop ontbreekt ten einde tot grooteren bloei te geraken niet alleen, maar ook op hetgeen noodig is als eenigen waarborg ten einde in den strijd om het bestaan niet onder te gaan.

1°. Is daarvoor noodig: verbetering van den Waterweg tusschen Amsterdam en Rotterdam voor sneller en beter goederen- en personenvervoer binnenslands, vooral met het oog op de lage spoorwegbruggen, die het grootst gedeelte van den dag, de vaart op de Gouwe afsluiten.

2°. Aansluiting aan het spoorwegnet, daar de honderden wagons boomen en planten, die jaarlijks verzonden worden naar het Buitenland, niet anders dan met groot verlies van tijd en geld te Alfen of Gouda geladen kunnen worden, zoodat Boskoop de concurrentie op deze wijze moeilijk zal kunnen volhouden.

3°. Eene Tuinbouwschool (Vakschool) zoo noodzakelijk om goed theoretisch onderwijs te verzekeren aan de Boskoopse jongelui en aan de vele jongelieden, die van elders B. bezoeken om praktische kennis op te doen.

Wanneer aan deze eischen is voldaan zoo eindigt de verslaggever, kan men de toekomst van Boskoop met gerustheid te gemoed zien.

Hierna niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Namens de P. V.

P. A. OTTOLANDER, Secretaris.

Weeknieuws.

Naar wij vernemen heeft de firma J. D. Zocher en L. P. Zocher voor de uitnoodiging om mede te dingen naar de door het Gemeentebestuur van Amsterdam uitgeschreven prijsvraag voor het ontwerp van een Park aldaar bedankt.

Dit kan geen verwondering baren, immers aan een Firma als deze draagt men het ontwerpen van zulk een plan op, zonder haar met anderen te doen concurreeren. Intusschen is deze handelwijze van het Amsterdamsche Ge-

meentebestuur, zooal niet wettelijk noodzakelijk, toch ook zeer goed te begrijpen en te verdedigen. Men verlangt verscheidenheid van ontwerpen om uit te kiezen en het mindere (altijd beschouwd van het standpunt waarop de tuinarchitectuur zich plaatst) kan, wegens plaatselijke, financiële of om welke andere reden ook, de voorkeur verdienen boven het betere. Het is met dit al jammer dat deze oud bekende Firma zich buiten het strýdpark houdt, al is men in zeker opzicht geneigd dit te billijken.

Verschillende mededeelingen.

De vereeniging »Westland«, opgericht ter verbetering van den wijnenden Westlandschen aardappel- en fruithandel, heeft vooral dezen zomer, het tweede jaar van haar bestaan, met uitmuntend succes gewerkt. Ten vorigen jare gaf zij den telers gelegenheid onder een gedeponeerd handelsmerk hunne waren naar de buitenlandsche markten te verzenden, mits die waren konden voldoen aan strenge eischen eener controle, qualiteit, verpakking en maat betreffende. De resultaten waren reeds den eersten zomer merkbaar: de onder 't merk verzonden Westlandsche waren vonden beter aftrek en werden duurder betaald in Engeland, dan de op de gewone wijze verzonden producten. Doch het bezwaar, dat er zoo weinig meer naar Engeland gezonden wordt, was daarmee nog niet opgeheven. Het hoofdbestuur meende daarom dit jaar een anderen weg te moeten inslaan, om op uitgebreide schaal te kunnen werken en ook 't belang te kunnen bevorderen van die tuinders, welke niet rechtstreeks op 't buitenland werken. Onder behoud van 't merk en de door beëdigde keurmeesters uitgeoefende controle, besloot zij tot het houden van publieke veilingen waarop elk lid zijne waren ten verkoop kon aanbieden. Deze hebben uitmuntende resultaten opgeleverd en zijn door alle tuinders als nuttig en voordelig erkend, vooral omdat zij een eerlijken en zuiveren handel in 't leven riepen, zoowel van de zijde der telers als der handelaars. Vooral in dit opzicht hebben de veilingen verbetering aangebracht. De bestaande stelsels van handel loopen gemeenlijk altijd uit op nadeel voor de telers, ten gevolge van niet te beteugelen misbruiken.

De consignatie- en commissiehandel op binnen- en binnenlandsche markten hebben reeds lang het vertrouwen der tuinders verloren, doch hoe ook geschuwd, zij moesten zich toch altijd weer van deze stelsels bedienen.

Het hoofdbezwaar, aan deze wijze van verkoop verbonden, is voornamelijk, dat de telers alle recht op hunne waren kwijt zijn en zich tevreden moeten stellen met hetgeen de verkooper zendt, terwijl bovendien geen orde in dezen handel is, waardoor de markten dikwijls overvoerd worden. De misbruiken bij dit stelsel zijn legio. De handel in ploegen voldoet beter, wijl hierbij de belangen der telers meer rechtstreeks kunnen worden bevorderd. Even-

wel ontbreekt het ook hierbij aan genoegzame controle en wordt er te weinig rekening gehouden met de behoeften der markten. De handel in voorkoop is de eenige, waarbij de teler zelf verkooper is. Doch zij geschiedt veelal door tusschenkomst van »loopers«, wat ten gevolge heeft, dat de koper dikwijls niet wil accepteren wat zijn dienaars gekocht hebben, vooral wanneer de markt dalende is en hem nadeel wacht. Contractbreuk is hierbij aan de orde van den dag.

Door de veilingen vervallen al deze bezwaren. De tuinder is middellijk zelf verkooper en hij houdt zijn waren op, wanneer de opbrengst hem niet voldoende is. Hij heeft slechts zorg te dragen aan de eischen der controle te voldoen, en hij is van een zuiveren en degelijken handel verzekerd, waarbij geen sprake is van kosten, slechte betaling, weigering of andere misbruiken, die zooveel reden tot klagen geven. De vereeniging zal zich den wintertijd ten nutte maken, om met de leden en kooplieden van gedachten te verwisselen over de gebreken, die het nieuwe stelsel nog aankleven, waarvoor de afdeelingen vergaderingen zullen houden.

Bij een publieke veiling te Kesteren gehouden, brachten 12 iepesboomen de som van ruim f800 op; wel een bewijs, dat het iepehout thans zeer hoog in prijs is.

Vraagbord.

No. 778. Kan en wil een der lezers mij mededeelen van welken oorsprong Chili-krop-salade is. Is zij een binnen- of een buitenland-sche aanwinst?

Gr.

A.

Ontvangen Prijs-Couranten.

Sluis en Groot, Enkhuizen. Prijscourant van Tuin- en Landbouwzaden, enz.

Ludwig Möller, Erfart. Führer durch die Gartenbau-Literatur.

Correspondentie.

In dank ontvangen: *Rotarium, Eerste Nederlandsche Maandschrift, gewijd aan Rozencultuur*, onder Redactie van F. F. van Walsem, te Vucht. Dit blad zal den 15den van elke maand verschijnen. De abonnementsprijs bedraagt f1.25 per jaar.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 50, van 13 December.

Officieel gedeelte: Antwoord van den Minister van Justitie aan het Hoofdbestuur. — Boekertij.

Niet officieel gedeelte: Tuinbouw-onderwijs. — Vollegrondsplanten: Het planten van Boomen en Heesters. — Chrysanthemum. — Groenten en Vruchten: De vroege winter. — Wenken aangaande vruchten-cultuur. — Verslagen van Vergaderingen. — Weeknieuws. — Vraagbus. — Vergaderingen van Afdeelingen. — Advertentiën.

Verstelmachine!

Kan zelfs door een kind behandeld worden.

339000 Stuks zijn reeds verkocht op de Grootte Tentoonstelling te Parijs,

Deze Verstelmachine, vervaardigd door een Amerikaansche Maatschappij, is in alle landen geëxporteerd. 1377

Zij ver stelt alle, soorten van geweven stoffen, als Jachtvesten, Kousen, Sokken enz. vlug en goed, als nieuw.

In Amerika, Engeland en Oostenrijk, meer in het bijzonder nog te Weenen, vindt men geen gezin of huis waar deze praktische Machine ontbreekt. Het zal niet lang meer daren of ze zal algemeen verspreid zijn, daarom haasten wij ons het publiek te doen weten, dat wij nog een beperkt aantal in voorraad hebben, die wij aanbieden franco door geheel Europa à 5 francs het stuk na ontvangst van het bedrag of postzegels.

D. KLEHNER,

Postgasse 20. WEENEN I.

Prijsvermindering Raffiabast.

Prima lange blanke gebreide RAFFIA, per 3 kilo f 1.40, per 5 kilo f 2.25 franco per post. Bij groote hoeveelheden zeer billijk. 1378

Gebr. VAN NAMEN,
Zwijndrecht.

De Levensverzekering Maatschappij „UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1379

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caoutchoucfabriek van POMPE & Co., te Amsterdam, levert prima CAOUTCHOUC VLOERMATTEN in diverse maten.

Dessinboek franco op aanvraag. Winkeliers rabat. 1380

VERSCHENEN:

een nieuwe feestgave

De Kunstspiegel 1890/1891.

Prijs 75 Cent.

Met Tekst van de beroemste Nederl. Letterk. 5 NIEUWE oorspronkelijke muziekstukken van Nederl. Componisten en 23 KEURIGE GRAVUREN.

Is de prijs van 75 Cent voor al het bovenstaande reeds

FABELACHTIG GOEDKOOP

toch bieden de uitgevers aan een PREMIE op iedere 25 exemplaren bestaande in twee Etsen naar schilderijen van den beroemden schilder ANTON MAUVE, groot 78 x 56 centimeters, handelswaarde 1381

f 15.—

waarvan de verloting in Januari zal plaats hebben.

Bij alle Boek- en Kunsthandelaren is het bovenstaande te verkrijgen en bij de uitgevers

AMSTERDAM. M. M. OLIVIER en J. M. SCHALEKAMP.

Zie gunstige beoordeeling Handelsblad, Dagblad Amsterdamer 23 Nov., Amsterdamsche Courant 24 Nov., Nieuws v/d Dag, Arnhemsche Courant 27 Nov., Prov. Groninger Courant 25 Nov., Haarlemmer Courant 1 Dec., enz.

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & Co., te AMSTERDAM.

1382

AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

Verschenen bij M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam:

DE KANKERZIEKTE DER BOOMEN,

DOOR

K. ADMIRAAL Mz.,

met een Voorwoord van Prof. HUGO DE VRIES,

1383

met 5 platen.

Verhandeling bekroond door de Nederl. Maatsch. voor Tuinb. en Plantk.

Prijs f 3.50.

Waterleidingen op Landgoederen, Buitenplaatsen, enz., tot besproeiing van Gazons en Moestuinen; Aanleg van Fonteinen en Water-vallen; Stroomend houden van Vijvers, enz. enz., Uitgevoerde werken in exploitatie te zien. Technisch Bureau GEVEKE & Co., Amsterdam. 1384

Zie *Sempervirens* No 34.

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
1385 LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

Schitterend Roode

Zwaardlelie,

(*Gladolus gandavensis*
Brenckleyensis).

Per 10 f 0.40, per 100 f 2.50.

Fransche Zwaardlelie,

(*Gladolus gandavensis*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f 0.90, per 100 f 7.50.

Nieuwe grootgevekte ZWAARDLELIE,

voor den vollen grond.

(*Gladolus Lemoinéi*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f 1.20, per 100 f 10.—

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

GLADIOLUS LEMOINÉI HYBRIDUS.

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste
soort Grasboter, 4 Kilo
f 5.—, zendt franco Rembours
G. JAGER,
1386 Vledder bij Steenwijk.

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel
a f 1.80, zend ik franco 4 1/2
K.G. Winter-Vijgenperen.
W. WILLEMSE.

Dodewaard. 1387

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit,
elken Woensdag avond verzonden
geïllustreerd weekblad, be-
draagt per half jaar voor 26 nrs.
f 2.—, franco door het geheele
Rijk. 1388

NEDERLANDSCHE

Stoom-Vruchtensapfabriek

Alfen a/d. Rijn.

FABRIEK van BESSENSAP,
FRAMBOZENSAP, BESSEN-
WIJN, LIMONADES en SIRO-
PEN. 1389

VRUCHTENGELEIEN EN JAMS.
Wed. C. ROK & ZOON, J. DE PIJPER,
HOFLEVERANCIERS

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT,
vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs.
Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1390

No. 52. VRIJDAG 26 DECEMBER 1890. 19e Jaargang.

ADVERTENTIËN van een tot zes gewone regels f 0.50, elke regel meer 10 cent, bij abonnement per 12 maanden voor 100 regels à 9 ct., 250 regels à 8 ct., 500 regels à 7 ct., 1000 regels à 6 ct., 2000 regels à 5 ct., 3000 à 4 ct. Uiterlijk vóór of op Woensdag te zenden aan den Uitgever M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam.

AANBESTEDING.
BURGEMEESTER en WERKHOUDERS der GEMEENTE ARNHEM zullen Zaterdag 3 Januari 1891, des voormiddags 11½ uur, in het openbaar ten Gemeentehuize.

AANBESTEDEN:
Bestek No. 8.
Het leveren en plaatsen van Pot- en Sierplanten voor de Bloemperken in de Gemeente, met het onderhoud daarvan in 1891.

(Begroting f 1590.)
Inlichtingen worden alle werkdagen, tot den dag der aanbesteding, tusschen 10 en 12 uur gegeven aan het Bureau Gemeentewerken ten Gemeentehuize, bestek met gezegeld inschrijvingsbiljet tegen betaling van f 0.50 ter Secretarie verkrijgbaar. 1898

TUINMAN.
Gevraagd op een buiten bij Groningen tegen Mei of eerder: een gehuwd TUINMAN, P.G., liefst zonder kinderen, zijn vak grondig verstaande. Brieven, met opgave van ouderdom en tegenwoordige betrekking, onder letter S, bij de Boekhandelaars SCHOLTENS & ZOON, te Groningen. 1899

RAFFIA.
De beste, zachtste en voordeeligste bindbast.
Per kilo f 0.70, per 10 kilo f 6.50
Verkrijgbaar bij GROENEWEGEN & Co., Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars, Linnaeusstraat 55, Amsterdam. 1400

GROENEWEGEN & Co.,
Hofleveranciers,
Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
Linnaeusstraat 55,
AMSTERDAM.

PLANTENKUIPEN,
van Djatihout vervaardigd en netjes afgewerkt.
Wel te onderscheiden van die van gewone houtsoorten gemaakt. De maten zijn buitenwerks genomen en de prijs is per stuk berekend. 1401

Hoog en breed 24 cM.	f 1.15
" " " 29 "	1.30
" " " 32 "	1.60
" " " 36 "	2.30
" " " 40 "	3.40
" " " 45 "	4.10
" " " 50 "	4.70
" " " 55 "	6.50
" " " 60 "	8.—
" " " 65 "	10.—
" " " 70 "	12.—
" " " 75 "	15.50
" " " 80 "	18.75
" " " 90 "	22.75
" " " 100 "	29.—

H. G. HUFEN,
Stoom-Timmerfabriek,
NAARDEN,

biedt aan:
1000 Boom-etiquetten 8 bij 1½ cM. f 2.00
1000 " " 10 " 1½ " " 2.25
1000 " " 10 " 2 " " 2.75
1000 Steek " 10 " 1½ " " 1.40
1000 " " 12 " 2 " " 2.00
1000 " " 16 " 2 " " 2.50

bij 5000 10% rabat.
Geel en gegalvaniseerd draad, rood koperdraad of dof wit, 25 ct. p. 1000 hooger. 1402

Groen geverfde Bloemstokken.
50 stuks, 1.25 M. lang f 4.—
50 " 1.00 " " " 3.—
50 " 0.75 " " " 2.25
50 " 0.50 " " " 1.75

Geschaafde en met geverfde BLOEMSTOKKEN.
100 stuks, 1.25 M. lang f 1.50
100 " 1.00 " " " 1.25
100 " 0.75 " " " 0.75
100 " 0.50 " " " 0.50

1 Bos Rozen-kistjes, 6 stuks, variërende maat f 1.53
Groene Bonquetten-Dozen van af f 2.00

VERSCHENEN:
SUPPLEMENT OP HET HANBOEK
tot de praktische kennis der voornaamste
BOOMEN, HEESTERS EN CONIFEREEN,
voor den vrijen grond geschikt, door

C. DE VOS.
Prijs 10 cent.
De prijs van het Handboek met Supplement is thans f 2.—

Uitgave van M. M. OLIVIER, Rokin 70 Amsterdam. 1403

VERSCHENEN:

een nieuwe feestgave

De Kunstspiegel 1890/1891.

Prijs 75 Cent.

Met Tekst van de beroemste Nederl. Letterk. 5 NIEUWE oorspronkelijke muziekstukken van Nederl. Componisten en 23 KEURIGE GRAVUREN.

Is de prijs van 75 Cent voor al het bovenstaande reeds

FABELACHTIG GOEDKOOP

toch bieden de uitgevers aan een PREMIE op iedere 25 exemplaren bestaande in twee Etsen naar schilderijen van den beroemden schilder **ANTON MAUVE**, groot 78 x 56 centimeters, handelswaarde 1412

f 15.—

waarvan de verloting in Januari zal plaats hebben.

Bij alle Boek- en Kunsthandelaren is het bovenstaande te verkrijgen en bij de uitgevers

AMSTERDAM.

M. M. OLIVIER en J. M. SCHALEKAMP.

Zie gunstige beoordeeling Handelsblad, Dagblad Amsterdamer 23 Nov., Amsterdamsche Courant 24 Nov., Nieuws v/d Dag, Arnheemsche Courant 27 Nov., Prov. Groninger Courant 25 Nov., Haarlemmer Courant 1 Dec., enz.

Onversneden

Algiersche Tafelwijn.

Vin des Côtes d'Algerie,

geheel en al overeenkomende met zuiveren Bordeaux Wijn, doch veel goedkooper.

f 7.50 p. proefkistje van 12 fl.

„ 28.— > anker „ 48 „

„ 70.— > ½ oksh. van pl.m. 150 „

„ 135.— > okshoofd „ 300 „

inclusief fust en accijns. De gebottelde Wijnen inclusief accijns, fleschen en emballage à contant franco Boord of Spoor te Amsterdam geleverd. 1413

Per Okshoofd ontboden komt de prijs op circa 45 cent per flesch.

Caves Algériennes

O. Z. Voorburgwal No. 211,

AMSTERDAM.

„Sempercrescens”

Tuinbouw-Inrichting van

A. G. M. RICHARD,

NAARDEN. 1414

Verstelmachine!

Kan zelfs door een kind behandeld worden.

339000 Stuks zijn reeds verkocht op de Grootte Tentoonstelling te Parijs,

Deze Verstelmachine, vervaardigd door eene Amerikaanse Maatschappij, is in alle landen geëxporteerd. 1415

Zij ver stelt alle soorten van geweven stoffen, als Jachtvesten, Kousen, Sokken enz. vlug en goed, als nieuw.

In Amerika, Engeland en Oostrijk, meer in het bijzonder nog te Weenen, vindt men geen gezin of huis waar deze praktische Machine ontbreekt. Het zal niet lang meer duren of ze zal algemeen verspreid zijn, daarom haasten wij ons het publiek te doen weten, dat wij nog een beperkt aantal in voorraad hebben, die wij aanbieden franco door geheel Europa à 5 francs het stuk na ontvangst van het bedrag of postzegels.

D. KLEHNER,

Postgasse 20.

WEENEN I.

Zonder wedergade.

De nieuwe WEKKERKLOK, gevat in een fraai uitgesneden houten lijst, is van Wekker en Slagwerk voorzien, heeft bronzen gewichten en een lichtende Wijzerplaat.

Verkrijgbaar voor slechts 7 francs bij het Dépôt de la Fabrique d'Horlogerie.

D. KLEKNER,

Postgasse 20.

WEENEN I.

Elke Klok, die niet aan de verwachting beantwoordt wordt teruggenomen. De verzending heeft plaats na ontvangst van het bedrag of tegen rembourss 1416

LANDBOUW-COURANT.

44ste Jaargang.

ONDER REDACTIE VAN

G. REINDERS, te Wageningen.

De abonnementsprijs voor dit, elken Woensdag avond verzonden geïllustreerd weekblad, bedraagt per half jaar voor 26 nr. f 2.—, franco door het geheele Rijk. 1418

BLOEMIST GEVRAAGD.

Er wordt op een groot buiten in Limburg dadelijk een bloemist gevraagd, die ook boomsnoei en groententeelt verstaat en geneigd is het tafeldienen te leeren. Hij moet ongehuwd en protestant zijn. Zich te adresseeren aan de firma GROENEWEGEN & Co., te Amsterdam. 1966

SEMPERVIRENS.

No. 52.

VRIJDAG 26 DECEMBER 1890.

19e Jaargang.

Prijs per Jaarg., fr. per post, f 4.90. Voor het buitenland f 5.90. Uitgever M. M. OLIVIER, Amsterdam.

Inhoud: Lobelia Queen Victoria. — Een hoefijzer van bloemen, met een afbeelding. — Een bloemrijke Cattleya. — Een nieuwe zuiver witte Fuchsia. — Fraaie Chrysanthemum's. — Mirabilis californica, Wonderbloem van Californië. — Nicotiana Colossea. — Klimplanten langs boomman. — Het afslaan der noten. — Ingezonden. — Weeknieuws. — Verschillende mededeelingen. — Vraagbord.

Lobelia Queen Victoria.

DEZE vaste plant komt reeds sedert verscheidene jaren in de tuinen voor; ze is, zoowel om hare bladeren als om haren bloei een der beste planten voor groepen, zoodat het niet te verwonderen is dat ze daartoe hier en daar vlijtig gebruikt wordt. Wel te verwonderen echter is het, dat men haar op nog veel meer plaatsen te vergeefs zoekt.

Ze wordt vrij algemeen gehouden voor eene variëteit der *Lobelia cardinalis*, dat er bij mij echter maar niet goed in wil. Dichter komt ze m. i. bij *Lobelia fulgens*, die in het begin dezer eeuw door Humboldt en Bonpland uit Mexico ingevoerd en door Willdenow beschreven werd. Ik zou aarzelen tusschen deze en de *Lob. splendens* (van beiden zijn gelijktijdig door Humboldt en Bonpland de zaden overgebracht), wanneer ik hare stamsoort zocht, maar aan *cardinalis* zou ik niet denken.

Toch wil ik hierover niet twisten; er zou nauwkeuriger onderzoek toe noodig zijn dan waartoe ik op dit oogenblik gelegenheid heb. Wel liggen de afbeeldingen der drie genoemde soorten op het oogenblik nevens mij ¹⁾, maar ik heb geen levend exemplaar meer tot mijn beschikking. Ik dacht namelijk dat ze er nog waren, maar nu blijkt mij dat ze juist een paar dagen geleden afgesneden, en de nog bloeiende — schoon half bevroren — stengels opgeruimd zijn.

Wij noemen haar dus, gelijk dit bij de bloemisten algemeen gebruikelijk is, *Lobelia Queen Victoria*, zonder meer, en wijden haar eenige regels toe aanbeveling voor wie haar niet bezitten, haast had ik gezegd: »voor wie haar niet kennen«, maar ik geloof niet dat dit velen zullen zijn.

Het is een vaste of overblijvende plant, die echter niet tegen onze winters bestand is. Wel beweert men dat ze onder gunstige omstandigheden, gedekt, niet al te strenge winters doorkomt, maar dit zal dan toch maar alleen in droge gronden het geval zijn.

Beter is het, dit er niet op te wagen, maar, na tegen November de stengels afgesneden te hebben, de planten op te nemen en in een kouden bak te graven. Het is volstrekt onnoodig ze in potten te zetten. Allicht blijft er onder in een kouden bak een weinig ruimte over; men plaatst ze daar tegen elkaar aan en drukt ze met wat aarde vast.

Het is noodig dat dit een *koude* bak zij, en niet een, waarin de lucht bij vriezend weer door een warm water-buis verwarmd wordt, tenzij men met die verwarming zeer zuinig zij. Ik gebruik voor soortgelijke planten een bak, die bij vriezend weer slechts met een rietmat gedekt wordt, zoodat de planten er, bij aanhoudende en strenge vorst in vast vriezen. Alpinen, in potten gekweekt, *Sempervivum's* en andere vaste planten, die ik in potten in reserve houd of die buiten gevaar loopen, blijven op die wijze veel beter, dan bij meerdere warmte. Dat deze bak den geheelen winter door — bij vorst uitgezonderd — goed gelucht wordt, behoef ik niet te zeggen.

Worden de hier bedoelde *Lobelia's* 's winters te warm gehouden, dan loopen ze licht gevaar van ontijdig te gaan uitgroeien, en het is beter dat ze tot het voorjaar in rustige rust blijven verkeerden.

In Maart of het begin van April kan men ze uit haar winterkwartier opnemen en een weinig warmer — altijd onder plat glas — plaatsen. Ze zullen dan spoedig gaan werken, en nu is het zaak de stoelen te verdeelen.

Men kan ze, als het noodig is, gerust in even zoo veel deelen splitsen als er spruiten zijn, en zoo kan men bijvoorbeeld van een zestal oude planten er in het tweede jaar een aantal verkrijgen. Doet men dit, dan is het voorzichtig deze spruiten (waarvan alleen die bruikbaar zijn, welke wortels hebben) aanvankelijk in potjes te planten, bijv. van 8 cm., en ze nog een poosje onder glas te houden.

¹⁾ *Lobelia cardinalis* Bot. Mag. tab. 320; *Lob. splendens* Bot. Reg. tab. 60; *Lob. fulgens* Bot. Reg. tab. 166. Deze soorten zijn meermalen afgebeeld.

Heeft men echter planten genoeg, dan is zulk een splitsing niet raadzaam, en doet men beter met te zorgen dat elke plant uit minstens een drietal spruiten bestaat, waartoe men de oude plant, al naar die grooter of kleiner is in drieën of in tweeën scheurt. Dezen behoeven niet meer in potten geplant te worden. Men wacht daarmede tot half-Mei en kan ze dan gerust direct in den open grond planten.

Op deze wijze verkrijgt men bossige planten, die een flinker voorkomen hebben dan alleenstaande stengels; immers elke spruit heeft maar één stengel.

Reeds spoedig gaan ze doorgroeien, vooropgesteld dat ze niet in een kouden, kleffen grond staan. Het beste is een zandigen humusgrond; goede tuinaarde met wat ouden mest en zand vermengd.

Ofschoon ze een zonnige, warme standplaats beminnen, is die toch niet absoluut noodzakelijk, mits men niet in het tegenovergestelde uiterste vervalle. Ook op een half beschaduwde plek, waar de aarde slechts niet te vochthoudend en daardoor te koud is, groeien en bloeien ze zeer goed.

Hoe lichter ze echter staan, des te intensiever is de kleur der bladeren, en deze zijn een der sieraden dezer plant.

Stengel en bladeren toch zijn donker, glanzend, bruinrood; vandaar dat ze reeds van het eerste oogenblik harer ontwikkeling af effect maken.

Hierop rekent men dan ook bij de plaatsing.

Zij komen het mooiste uit, wanneer ze staan bij wit of zilverbonte planten; b. v. de *Zea Mays variegata* (ook wel *japonica* genoemd). Ik had twee jaren achtereen, op een Meter afstand van een *Musa Ensete* van middelbare grootte een cirkel in het gras uitgegraven van ruim 2 Meter middellijn en daarin om den andere een bonte *Mays* en een roode *Lobelia Queen Victoria* geplant. Dit kleurde goed en het stond vroolijk.

Ook kan men ze tot een groep vereenigen midden in een perk, en er dan zilverbonte planten (*Pelargonium zonale variegatum* b. v.) omheen planten, waar men dan de bloemen uit houdt, of wel er een alleenstaande groep in het gazon van maken.

Ze laten zich op velerlei wijzen gebruiken, zoowel aanvankelijk als blad — als later voor bloeiplanten.

Men moet er bij de planting echter op rekenen, dat ze tot 70 à 80 cM. hoog worden; ook dat ze niet breed uitgroeien, en

dus niet te wijd uiteen geplant moeten worden. De stengels blijven wel tot in het najaar toe geheel bekladend, maar zeshienten slank op.

Ze gaan reeds in het midden van den zomer bloeien, en mocht men soms denken dat de roode bloemen tegen die donker roode bladeren niet goed zullen uitkomen, zoo zou men zich schromelijk vergissen. De groote bloemen zijn bloedrood, en het verschil in kleur met de bladeren is zelfs zoo groot, dat ze ook op een afstand gezien krachtig daartegen afsteken.

De eerste bloemen ontfuiken van onderen, ongeveer ter halver hoogte van den stengel, terwijl deze zich nog steeds aan den top verlengt, door het voortbrengen van nieuwe knoppen, en zoo duurt de bloei onafgebroken voort tot de vorst er een eind aan maakt, of de najaarsstormen de planten vernielen.

De *Lobelia Queen Victoria* is zonder twijfel een der meest aanbevelingswaardige vaste planten, die wel wat meer zorg vereischt dan dit over het algemeen met de kruidachtige overblijvende planten het geval is, maar die deze moeite dan ook jaarlijks ruim beloont. 't Is een plant, die niet verveelt, en die men elken zomer met genoege terug ziet.

3—11,—'90.

W.

Een hoefijzer van bloemen.

(Met een afbeelding.)

Wij besluiten de reeks onzer afbeeldingen van dit jaar met een van die zonderlinge voorwerpen, zooals de hedendaagsche mode die verlangt.

Van bloemen maakt men harpen, scheepjes, opengeslagen boeken, enz. Waarom dan ook niet een hoefijzer?

Wat men er ook van zegge, als zulke modellen goed bewerkt zijn en vrij gehouden van wansmaak, zijn ze niet onaardig en bieden ze een aangename afwisseling aan.

De gravure komt voor in *Corona's Album*, dat wij reeds herhaaldelijk vermeld hebben.

Orchideeën.

Een bloemrijke *Cattleya*.

Cattleya Bowringiana.

Reeds in een paar voorgaande nummers der *Gardeners' Chronicle* vonden wij notitie's over de bloemrijkheid van *Cattleya Bowringiana*, deze worden echter allen overtroffen, door hetgeen de heer John C. Bowring, te Windsor, in de aflevering van 6 Dec.

van dit tijdschrift over deze *Cattleya* mededeelt. De plant, die deze heer van de firma Veitch & Sons ontving, vóór dat Prof. Reichenbach haar beschreef, bloeide in 1888 met 23 bloemen op één scheut, en in 1889 met 24 bloemen op één scheut.

Dit jaar heeft deze plant twee scheuten uit dien looper ontwikkeld, welke scheuten te gelijk in bloei waren en wel respectievelijk met 15 en 12 bloemen.

Meer en meer begint dan ook de overtuiging veld te winnen, dat *Cattleya Bowringiana* de bloemrijkste aller *Cattleya*'s is; voegt men daarbij dat zij zeer gewillig groeit dan zal verdere aanbeveling zeker wel onnoodig zijn.

L., 19—12,—'90.

E. TH. W.

Koude-kas.

Een nieuwe zuiver witte *Fuchsia*.

Op een Tuinbouwtentoonstelling, die onlangs in Engeland gehouden werd, was door de firma J. Holder & Co. eene nieuwe zuiver witte *Fuchsia* geëxposeerd onder den naam *Purity*. De bloemen waren allen fraai gevormd, met weinig naar achteren gebogen kelkbladeren, terwijl beiden kelk- en bloembladeren sneeuw wit zijn. De groei der planten was niet zeer krachtig maar wel gedrongen en de bloei buitengewoon rijk. Deze verscheidenheid kunnen we waarlijk als eene uitstekende aanwinst beschouwen, daar eene geheel zuiver witte *Fuchsia* nog niet bekend was; de *F. Countess of Aberdeen*, in het vorige jaar in den handel gebracht, komt het wit wel zeer nabij, maar altijd was er toch nog eene zwakke rose tint in de kelkbladeren.

Fraaie *Chrysanthemum*'s.

Het aantal soorten en verscheidenheden van *Chrysanthemum*'s is in de laatste jaren zoo verbazend vermeerderd, dat het zeer lastig is geworden uit zoo'n leger van namen (alleen in de lijst van de Meulenaere zijn 3500 soorten beschreven) een goede keuze te doen; vooral voor hen, die slechts weinige soorten behoeven, maar er toch op gesteld zijn iets goeds te hebben, is het ondoenlijk geworden. Daarom laten we hieronder volgen een zeer beperkt lijstje van eenige der beste soorten, die ons bekend zijn; zij munten uit door een uitstekenden bloemvorm maar vooral ook door sprekende kleuren.

Met bloemen van den Chineesch vorm (*incurved*) munten, bijzonder uit: *Antonelli*, *Bronze Jardin des plantes*, *Gen. Bainbrigge*, *Golden Beverley*, *Jardin des plantes* en *M. A. Haggas*.

Van de Japansche: *Comte de Germiny*, *Edw. Molyneux*, *Grandiflorum*, *l'Africaine*, *King of crimsons*, *Mad. Cl. Audiquier*, *M. Falconer Jameson*, *Source d'or*, *Stanstead surprise*, *Sunflower*, *Val d'Andorre*, *Cullingfordi* en *Roseum superbum*.

Drie goede Anemoonvormige zijn: *Glück*, *Lady Matheson*, *Queen of Anemones*.

Drie Pompons: *Magenta King*, *Golden Shah* en *Souvenir de Londres*.

Onder deze 25 soorten vindt men zeker het beste, dat de *Chrysanthemums* tot nu toe hebben opgeleverd.

Open grond.

Mirabilis californica.

Wonderbloem van Californië.

De *Mirabilis* zijn in onze tuinen voor velerlei doel te gebruiken; in een groep van bladplanten, ook alleenstaande in het gazon, als randplanten om bosschaadjes, altijd geven ze de meeste voldoening.

Ze groeien gemakkelijk in elken voedzamen grond, hoewel ze aan kleigrond de voorkeur geven, evenwel is zuiver water voor haar een eerste levensbehoefte, dit bevordert zeer den vluggen groei en dan ontwikkelen de planten zich het schoonst. Naast de verscheidenheden van *M. Jalapa* met haar fraai gekleurde bloemen is zeker *M. californica* een der schoonste. De *M. californica* is zeer fraai in rotspartijen.

Nicotiana Colossea.

De naam dezer Tabaksplant is reeds aan hen, die buitenlandsche tijdschriften lezen, bekend, als een sentatie makende nieuwigheid op het gebied der sierbladplanten voor den open grond. Ze werd in 1889 door den bekenden Orchideeënkweker Godefroy-Lebeuf, die er zaad van uit Brazilië had ontvangen, ingevoerd, en om hare reusachtige ontwikkeling zeer aanbevolen. Men twijfelde echter wel eenigszins en dacht aan een opgeschroefde reclame. Intusschen moet nu ook in Duitschland, zoo mede te Weenen, waar ze verleden jaar gekweekt werd, gebleken zijn, dat hare ontwikkeling bijna fabelachtig is. Zoo bericht o. a. de heer Heinemann dat hij hem in de tweede helft van Mei drie kleine plantjes, welke in Maart van zaad gekweekt waren, buiten werden uitgeplant. Hiervan werd reeds in 't begin van Augustus een photogram genomen; ze reikten toen ongeveer 70 cM. boven een volwassen mensch. Tegen het laatst van September werden ze weder gefotografeerd, en wel nadat een zware storm de onderste bladeren, door het heen en weer slaan

ook tegen andere planten, eenigszins beschadigd had, terwijl overigens de lederachtige bladeren over 't algemeen zeer goed weerstand aan den wind boden, toen de Musa-bladeren en zelfs die eener daar dichtbij staande *Chamærops* beschadigd werden.

De *Nicotiana Colossea* heeft een kruidachtigen, ronden, groenen stengel; de gaafrandige bladeren werden ongeveer 1 Meter lang en 55 cM. breed, ze staan aanvankelijk schuin rechtop, maar nemen later een meer naar beneden gebogen houding aan.

In de jeugd zijn ze viltig en hebben ze een roodachtigen weerschijn; later worden ze donkergroen, terwijl de nerven, door de roodachtige kleur, voordeelig tegen het groen der bladvlakte afsteken.

Van den grond tot den top met gave bladeren bezet, bereikt deze plant de verbazende hoogte van drie Meter! De krachtige stengel en de stevige bladeren bieden aan den wind goed wederstand; zeker voor zulk een plant een niet geringe verdienste.

In het eerste jaar komt haar karakter als bladplant volkomen tot zijn recht; terwijl de plant in het tweede jaar bloeit. Men zal dus wel doen, in geval men er zelf zaad van wil winnen of de plant in bloei wil zien, een paar zaadplanten in potten te houden, om die in het tweede jaar uit te planten. Deze zullen dan vermoedelijk niet zulke groote afmetingen krijgen.

Wij meenen onze lezers reeds nu op deze sierplant attent te moeten maken, daar denkelijk ook wel in dit seizoen zaad ervan door onze zaadhandelaars zal aangeboden worden.

W.

Klimplanten langs boomen.

Velen meenen nog dat klimplanten langs boomen geleid, schadelijk voor dezen zijn, doch niets is minder waar dan dit; al mag het zoo zijn voor zeer jonge boomen, voor ouderen is veeleer het tegenovergestelde waar, omdat de klimplant in vele gevallen hen zelf nog tot beschermmer kan dienen, en daarbij ziet een boom met eene fraaie klimplant b.v. met de klimmende *Rosa Aimée* Vibert, er, vooral in de lente en zomer, er veel gezelliger uit. Benige van de voor dit doel meest geschikte planten laten we hieronder volgen, de heer Geo Wythes verklaart er proeven mede genomen te hebben en had de beste uitkomsten.

Allereerst Noemop hij natuurlijk de talrijke soorten van Klimop voor zeer hooge boomen.

Voor al in den herfst is de tegenstelling daarmee dan zeer fraai; ook Klimop met den wilden wingerd te zamen om een boom

geplant, maakt een bijzonder verrassend effect. Wenscht men de boomen dicht en liefst spoedig bedekt te hebben, dan gebruike men daarvoor de *Aristolochia Sipho* voor hooge en de klimmende *Jasmin* voor lagere boomen.

Doch een der fraaiste blijkt altijd de oude *Clematis Vitalba*, die spoedig met lange ranken naar beneden hangt.

Op donkere plaatsen plante men vooral de *Clematis montana*, met *Cl. viticella* of *Cl. Flammula*. Andere geschikte planten zijn de *Lonicera Caprifolium*, *Vitis hederacea* en *Vitis heterophylla* en ook de *Humulus* (hop), die vooral in de herfstmaanden zeer voldoet.

Verschillende Rozen zijn ook zeer goed te gebruiken, als de Capucijner Rozen, de bekende Klimrozen, bijv. de *Persian Yellow*, wanneer de boom niet te groot is, anders, bij groote boomen of wanneer zeer spoedige bedekking verlangd wordt, vindt men goede soorten onder de doorbloeiende en *Noisette* Rozen.

Om goed te slagen is het een eerste vereischte gezonde, krachtige planten te gebruiken, anders kan men vrij zeker zijn dat de planten altijd ziekelijk blijven; verder moet men bij het planten verse aarde om de wortels aanbrengen, daar de grond rondom boomen meestal uitgeput is en nooit voldoende voedsel bevat; ook verlangen ze 's zomers van tijd tot tijd vloeibaren mest.

Door vluggen groei en overvloed van bloemen zullen ze dan ruimschoots deze moeite loonen.

Het afslaan der noten.

Over het dwaze gebruik, om de Noteboom bij het oogsten der vruchten te slaan, vond ik in een oud boek, over de teelt en het nut der vruchtboomen, het volgende versje.

Nux, Asinus, Mulier, simili sunt lege ligata.

Haec tria nil fructus faciunt, si verbera cessant.

dat is:

De Noteboom, de ezel en de lafaard zijn door een-
(zelfde wet verbonden.
Deze drie dragen geen vrucht als de slagen ontbreken.

De boom beklaagt zich met recht over deze dwaze handeling — als hij zegt:

Nux ego janota viae, cum sim sine crimine vitae.

A populo saxis praeteriente petor:

Nil ego peccavi! nisi si peccare fatemur,

Annua ultiore Poma referre suo.

dat is:

Ik noteboom bij den weg gelegen, terwijl ik geen
(schuld heb aan het leven,
door het voorbijgaande volk met steenen (gegooid:

Ik deed nimmer kwaad; tenzij dat men het kwaad,
(doen moet noemen-
Aan mijn kweeker jaarlijks vruchten te leveren.
H., Dec. 1890. J. J. v. T. Jr.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Wij zijn met trommel en fluit den winter ingegaan. Ieder zijn beurt dacht ik, toen ik dezer dagen de zwanen in het vondelpark in een kleine bijt zag liggen, terwijl hun watervlak voor een bijkans ontelbare menigte tot ijsbaan diende. Gelukkig

de vorst de pogingen zijner klanten om zelf Geraniums en Fuchsia's te overwintert zal dwarsboomen en dat er ook heel wat rozen zullen doodvriezen. Ik kan mij niet denken dat het verongelukken van planten veel voordeel kan opleveren, maar overigens geloof ik ook niet dat zoo'n vroege vorst veel nadeel toebrengt.

Hoe gaat het U met de koude? Het eigenlijke doel van mijn brief is u dit te vragen, want onder ons gezegd heb ik mij al een weinig ongerust gemaakt dat gij door de Chrysanthemumkoorts waart aangetast.

EEN HOEFLIJZER VAN BLOEMEN.

heeft een bloemist bij vorst niet veel te vervoeren, want de Spoorweg-Maatschappijen zeggen ook: ieder zijn beurt, als zij bepalen dat de ruimte voor vrachtgoederen vooraf moet besproken worden. Ieder zijn beurt, zeggen ook de handelaars in brandstoffen en men mag zich nog bevoorrecht achten als men, zonder iets noemenswaardigs te verkoopen, kostbare voorraden brandmateriaal ad libitum kan opgebruiken, om spoedig weder in te slaan. De dagen voor het Kerstfeest waren dit jaar, zooal niet zeer donker, dan toch zeer koud. De droge vorst is goed voor de muizen »en andere insecten« zegt mijn barbier. Menig tuinman hoopt dat

Het zou mij, voor U en voor mijn medelezers, spijten indien gij niet geheel gezond het nieuwe jaar tegemoet gingt.

Voor ons is uw welzijn lang geen onverschillige zaak. Neen!

Uw Vriend,
FOOTMAN.

Weeknieuws.

Naar wij uit een betrouwbare bron vernemen is op het oogenblik in België, te Gent, eene betrekking vacant, die voor een goed ontwikkeld tuinbouwkundige een schoone toekomst opent. Het is die van »Inspecteur des plantations de la ville de Gand«. Aan deze

betrekking is een honorarium verbonden van 4500 Francs, welke belooning voor verhooging vatbaar is. De Inspecteur heeft onder zich een Chef de culture, met een salaris van 2000 Frs.

Vereischen daarvoor zijn ¹⁾: *Beaucoup de goût artistique au point de vue de l'art des jardins; très au courant des travaux de terrassement et beaucoup de connaissance administrative.*

Hierop reflecteerende, adresseere men zich à Monsr. Bruneel, Echevin de la ville de Gand, en dit natuurlijk zoo spoedig mogelijk; de uiterste termijn voor aanmelding is ons niet bekend.

Men meene niet dat Hollanders daarbij niet in aanmerking zullen komen. Integendeel, wij hebben reden te gelooven (reden die wij niet kunnen mededeelen), dat aanmeldingen van degelijke, knappe sollicitanten uit Noord-Nederland zeer ter harte zullen genomen worden, waarom wij dit dan ook onmiddellijk nadat het ter onzer kennis kwam mededeelen. Betrekkingen als deze komen voor jonge tuinarchitecten zelden voor, en het is dus voor hen, die tot deze categorie behooren, wel iets dat een poging waard is.

Prof. Hugo de Vries, te Amsterdam, heeft de benoeming tot Redacteur van *het Nederlandsche Tuinbouwblad* aangenomen, en zal als zodanig met 1 Januari a. s. in functie treden.

Verschillende mededeelingen.

De heer Balk, eigenaar van een grooten bessenboomgaard en fabrikant van bessensap in de Bangert, onder Hoorn, zal zich tot den Minister wenden met een adres, waarin hij toestemming vraagt, in het aanstaande voorjaar jacht te mogen maken op de spreuwen, die den bessenboeren ieder jaar een groote schade veroorzaken. Het adres circuleert thans tot onderteekening bij alle eigenaars van bessenboomgaarden in de Bangert en in de Streek. Adressant toont duidelijk aan, dat het nut der spreuwen bij lange na niet opweegt tegen de schade, die zij veroorzaken.

Een goede combinatie van kunstmeststoffen voor ooftboomen is de volgende: 75 kilo chilisalpeter, 150 kilo superphosphaat, 75 kilo chloorkalium en 300 kilo gips, goed samen vermengd; men neemt daarvan, in den omtrek van den stam 400 Gr. of 4 ons per vierkanten meter.

Landbouw-Kroniek.

In een algemeene bestuursvergadering der vereeniging „Westland“, met de kooplieden, die op de veilingen dit jaar gekocht hebben, werden op verzoek van het hoofdbestuur bezwaren te berde gebracht tegen het nieuwe stelsel van handelen, teneinde vooral in het belang van den groothandel, toestanden te verbeteren.

¹⁾ Wij geven deze woordelijk, daar toch zij, die hiervoor in aanmerking meenen te kunnen komen, de Fransche taal natuurlijk meester zijn.

Er werd besloten het laden voor den koper gemakkelijker te maken op die plaatsen, waar de producten moeielijk bijeen te brengen zijn, door het vaststellen van hoogstens twee laadplaatsen, en hem voor de ontrangst 5 uren boven den vastgestelden tijd toe te staan, waarbij het bestuur de kosten van dekking en bewaking der waren draagt. De termijn van betaling der op de veilingen gekochte producten werd verlengd tot 10 of 8 dagen. Opzettelijk bedrog van de zijde der telers zal strenger worden gestraft dan met eene geldboete voor afgekeurde waren; een nadrukkelijke en openbare straf zal in de algemeene vergadering nader worden vastgesteld. In het belang van een degelijke verpakking der aardappelen voor den buitenlandschen handel werd door kooplieden en bestuurders een modelmand gekozen uit eenige monsters, die voortaan verzegeld in elke afdeeling voor ieder ter beschikking is; alleen deze mand of eene betere soort mag voortaan gebruikt worden voor onder 't werk verzonden producten. De zorg voor manden, zakken enz., is voortaan opgedragen aan de keurmeesters ten gerieve der kooplieden.

Het hoofdbestuur zal trachten voor de waren, onder controle der vereeniging verzonden, van de spoorwegmaatschappijen gunstiger tarieven te verkrijgen in 't belang van den binnenlandschen handel. Het ophouden der producten door de telers, zoo lastig voor de groothandel, zal worden beperkt; dit blijft een punt van bespreking voor de algemeene vergadering, evenals de vraag: of men voor Engeland per 50 of 51 kilo uien zal leveren.

Voorts werd nog de wenschelijkheid besproken van het openen van den handel in spruitkool op Engeland en in 't licht gesteld, dat de vereeniging dit jaar zeer naar genoegen der overzeesche afnemers had gewerkt.

Staande de vergadering werd een adres van rouwbeklag en verknochtheid gezonden aan H. M. de Koningin-Weduwe.

Vraagbord.

No. 779. Wat is cellulose papier?

Ik heb in den laatsten tijd van cellulose papier gelezen in de Duitsche vakbladen, het wordt daarin aanbevolen als een uitstekende dekking voor planten, die 's winters buiten blijven, zooals voor rozen etc. Wie is zoo vriendelijk mij te zeggen waar het uit bestaat of waar het verkocht wordt? Wellicht kan een lezer van dit blad mij eenige opheldering geven.

J.

Inhoud van het „Nederlandsch Tuinbouwblad“, No. 51, van 20 December.

Niet officieel gedeelte: Gloriosa superba L. var. grandiflora, met afbeelding. — Palmen in de huiskamer. — Orchidaceën: *Cypripedium's* in koude bakken. — Planten vertrootelen. — Boekbeoordeling. — Elk wat wils: De grootste boom. — Ingezonden. — Verslagen van vergaderingen. — Vraagbus. — Weeknieuws. — Correspondentie. — Vergaderingen van Afdelingen.

Alphabetisch Register der in dezen jaargang besproken planten.

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
Aardbezie. Big Rob	370	Amorphophallus Rivierii	294	Aralia Veitchii gracillima	199
Caprice	370	titanum	390	Araucaria Cunninghamii	514
France de Lyon	71	Ampelopsis quinquefolia	230	excelsa	173, 465
Jubilee	370	Royli	477	imbricata	534
Marlitt	370	Veitchii	230	Arenga saccharifera	505
Princesse royale	71	Ananassa Grande Frinidad	240	Artistotelia Maqui	144, 150
Souvenir de Bossuet	370	Reine d'Egypte	240	Aristolochia siphon	616
Abies. Douglasii	483	sativa var. microce-		Arnebia cornuta	53
nobilis glauca	483	phala	202	echioides	357
Pinsapo	483	Androlepis Skinnerii	205	Artropodium paniculatum	303
Abrus praeatorius	348	Andromeda speciosa	79	Arum Dracunculus	485
Abutilon striatum	193	Anemone coronaria fl. pl.	279	Asarum europaeum	368
Acacia vera	308	nemorosa	169, 369	Asparagus retrofractus arboreus	390
Acanthopanax pentophyllum		palmata alba	246	Asperula odorata	308
variëgatam	80	Anemonopsis macrophylla	423	Aspidium Filix mas	110
Acer (Negundo) cissifolium	582	Angræcum Leonis	137	Asplenium simplex	176
colchicum tricolor	582	sesquipedale	145	Aster bessarabicus	80
japonicum	582	Angulba Clowesii	21	dumosus	80
arg. varieg	582	Rückerii	21	Astilbe rivularis	375
lævigatum	582	Anomatheca cruenta	366	Ataccia cristata	202
Negundo varieg	484	Anona Cheirimolia	525	Athyrium Filix foemina	333
polymorphum	582	Anthericum Lilliastrum	271	Atropa Belladonna	369
atropurpureum	582	Anthurium andegavense	284	Attalea speciosa	549
laciniatum	582	Andréanum atropur-		Aubrietia erubescens	532
crispum	582	pureum	424	Azalea indica B. S. Williams	71
digitatum atro-		atropurpureum	67	Dr. Mezger	342
purpureum	582	Louise	67	Johanna Gott-	
dissectum	582	Madlle. de la Devan-		schalk	71
roseo-marg.	582	saye	284	President Auguste	
Kæmpferii	582	Marie Thérèse	284	van Geert	71
macrophyllum	582	R. C. Affourtit	475	Regieringsrath von	
ornatum	582	Rotschildianum	474	Eschwege	71
palmatifidum	583	Scherzerianum	284	mollis	286
roseo-var.	583	atropur-		Alphonse Lavalée	533
rubrum	583	pureum	148	Baron Edmond de	
palmatum	583	atrosan-		Rotschild	533
partitum	583	guineum	148	Baron de Constant	
pictum	583	grandiflorum	149	Rebecque	533
reticulatum	583	Palmerii	149	Charles Kekulé	533
speciosum	583	Williamsii	149	Chevalier A. de	
septemlobum san-		Aponogeton distachyum	148	Realii	533
guineum	583	Appel Brabantsche Bellefleur	497	Comte de Gomer	533
Pseudoplatanus	322	Arabis alpina	529	Comte de Quincey	533
pulchrum	588	arenosa	529	Comte Papadopoli	533
rufinervum	588	Aralia californica	186	Consul Cérésolo	533
rugosum	582	canescens	186	Consul Pécher	532
saccharinum	322	Chabrierii	199	Dr. Léon Vignes	533
Aceras antropophora	129	crassifolia	187	Ebnezer Pycke	533
Aconitum Napellus	521	integrifolia	187	Ernest Bach	533
Actinorhiza calapparia	549	spatulata	187	Isabelle v. Houtte	533
Adiantopsis radiata	424	edulis	186	Madl. Caroline Le-	
Adiantum pedatum	386	elegantissima	199	grelle Dhanis	533
Adonis amurensis	41	filicifolia	199	M. Arthur de Wa-	
Aëranthus Leonis	137	gracillima	187	relles	533
Agapanthus umbellatus	422, 441	heteromorpha	187	W. E. Gumbleton	533
fl. pl.	423	(Fatsia) japonica	186	procumbens	432
Agaricus campestris	586	Kerchoviana	199	Bactris speciosa	549
Agave americana	259	leptophylla	199	Bambusa Metake	369
Ageratum Cannell's dwarf	234	Massangeana	199	Begonia argenteo-gutlata	424
Johanna Pfitzer	234	Onana	199	Baumannii	546
Tapis blanc	234	papyrifera	186, 304	hybrida Veitchii Jean	
M. Delvaux	234	platanifolia	187	Hobian	500
Ailanthus glandulosa	186	quinquefolia	186	Juarezii	584
Allium atrocoeruleum	302	ramosa	186	erecta multiflora gracilis	500
falcifolium	279	Reginae	198	l'Avenir	500
giganteum	357	reticulata	200	lutea nana	500
oriophyllum	279	Sieboldii	186, 369	Madm. Cour-	
Alternanthera paronychioides		variegata	180	tois	500
major	372	sonchifolia	187	Madl. L. Ur-	
Amaryllis Belladonna	413	spatulata	187	bain	500
John Ruskin	304	spinosa	186	Soleil d'Au-	
Amasonia calycina	8	trifoliata	187	sterliiz	500
punicea	7	Veitchii	199, 200	rosea multiflora doublenain	500

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
<i>Begonia tuberosa</i> Carnation	341	<i>Catalpa syringæfolia</i>	594	<i>Colchicum autumnale</i> fl. albo-	
" " Dr. v. Hall	476	" " aurea	594	pleno	476
" " Dr. Westermann	341, 423	<i>Cattleya citrina</i>	204, 209	giganteum	423
" " var. erecta		" Boweringiana	614	<i>Colocasia esculenta</i>	88
" " gigantea	477	" labiata	353	<i>Convallaria majalis</i> fol. auro-	
" " var. erecta gigantea		" labiata Dowiana	77	striatis	278
" " duplex	477	" labiata Gaakeliana . 20,	476	" " var. auro-mar-	
" " erecta gigantiflora	423	" vera	353	" ginata	238
" " Glory of Overveen	341	" Mendelii	383	" Polygonatum	398
" " Lord Lewisham	474	" Mossiae	20, 342	" verticillata	398
" " Louise	341	" Madryæ	303	<i>Cordyceps militaris</i>	599
" " Marie	341	" Schroedera	238	" Robertii	599
" " Nec plus Ultra	341	<i>Clematis montana</i>	616	<i>Corylus Colurna</i>	53
" " Nelly	341	" Flammula	616	<i>Corypha Gebanga</i>	449
" " Phoebus	423	" vitalba	616	<i>Cotoneaster chinensis</i>	80
" " Prof. P. de Boer	341	" vitticella	616	<i>Cotyledon orbiculata</i>	100
" " R. C. Affourtit	341	<i>Centaurea candidissima</i>	98	<i>Crassula coccinea</i>	353
" " Rosamunda	341	<i>Cephalotus follicularis</i> . 202,	566	" jasminea	353
" " Tarentella	423	<i>Chamaecyparis nutkaënsis</i>	51	<i>Crataegus crenulata</i>	606
" " Venus	423	<i>Chelonanthera speciosa</i>	74	" Lalandei	606
<i>Benincasa cerifera</i>	256, 571	<i>Chionodoxa Luciliae</i>	147	" pyracantha	606
<i>Berberis stenophylla</i>	79	" sardensis	148	<i>Crinum Powellii</i>	423
<i>Bertolonia van Houttei</i>	231	<i>Chlorophytum Sternbergianum</i>	234	<i>Crococsmia aurea imperialis</i>	423
<i>Bignonia Catalpa</i>	570	<i>Choyisia ternatea</i>	176	" maculata	476
<i>Billbergia amoena</i>	38	<i>Chrysanthemum Adair</i>	573	<i>Crocus Susianus</i>	80
" Breauléana	39	" album plenum	573	<i>Cryptanthus Lacerda</i>	100
" Joseph Maréchal	26	" Alexander Dufour	562	" zonatus	100
" leodiensis	25	" Alfred Chantrier	561	<i>Cupressus Lawsonii</i>	51
" Queeneliana	206	" Alpheus Hardy	71	" " Westermanni	
" Quintusiana	209	" Barbara	562	" aurea	251
" Saundersii	209	" Cullingfordi	561	<i>Cuscuta epilinum</i>	34
" Skinnerii	205	" Early red Dragon	562	" epithymum	34
" vexillaria	76	" Edouard Audiguier	561	" europæa	34
" vittata	38	" Ed. Molyneux . 561,	573	<i>Cycas revoluta</i>	280
" vittato-nutans	25	" Elaine	561	<i>Cyclamen europæum</i>	171
" Windii	26	" Elsie	562	" " fl. alb.	476
" Wittmackiana	37	" Emily Dale	574	" giganteum	24, 36
" Worleana	26	" Etoile de Lyon	562	" Quarlesianum	148
<i>Blechnum Spicant</i>	172	" Eynsford white	574	<i>Cynochos maculata</i>	342
<i>Bletia hyacinthina</i>	152	" Fair Maid of Guernsey	216	<i>Cydonia Maulei</i>	80
<i>Borrage officinalis</i>	340	" Gordon	562	<i>Cymbidium elegans</i>	42
<i>Botrychium Lunaria</i>	520	" indicum 27, 41, 88, . 219		<i>Cyperus alternifolius</i>	173
<i>Botrytis Bassiana</i>	599	" Jamira	561	" antiquorum	173
<i>Brodiaea Hendersonii</i>	279	" Jenny Mester	562	" esculentus	473
<i>Brownea grandiceps</i>	230	" Fabian de Mediana	144	<i>Cyphomandra betacea</i>	297, 557
<i>Bupleurum verticale</i>	586	" L'Africaine	561	<i>Cypripedium Arago Moenaei</i>	306
<i>Butomus umbellatus</i>	375	" Lady Trevor Law-		" Arthurianum	306
<i>Buxus sempervirens</i>	52, 369	" rence	562	" Asburtoniae expansum	306
<i>Calanthe Masuca</i>	42	" Leda	562	" barbatum	42, 306
<i>Calligonum polygonoides</i>	81	" Leucanthemum	304	" bullatum	306
<i>Calochortus madrensis</i>	423	" Louis Boehmer	606	" Boxallii	306
" venustus	357	" Lord Beaconsfield	573	" callosum	306
<i>Calodracon Jacquinii</i>	230	" Madl. C. Desgrange	510	" caudatum	306
<i>Coltha palustris</i> fl. pl.	279	" Madl. Esbreyat	573	" Curtisii	306
<i>Calycanthus floridus</i>	308	" M. Astorg	561	" Dauthierii	306
<i>Camossia esculenta atro-coe-</i>		" M. Freeman	561	" Elliotianum	306
" rulea	278	" Mlle. Laing	574	" grande	306
<i>Camellia albo-plena</i>	360	" Mrs. Burrell	510	" Harrisianum	306
<i>Campanula Portenschlagiana</i>	387	" Rob Roy	562	" " superbum	306
" rotundifolia	387	" Soeur Dorothee		" insigne	42, 306
<i>Canna indica</i> Grootbloemige		" Souil	562	" insigne Chantini	306
" " Dwerg	124	" superbe flore	573	" Lawrencanum	306
" " Jules Chretien	137	" Thomas Hoch	562	" Lecanum	306
<i>Capsicum annuum</i>	168	" Val d'Andorre	561	" " superbum	306
" " var. Celestial	65	<i>Cicuta verosa</i>	375	" Morgania	306
" " baccatum	168	<i>Cineraria maritima</i>	98	" microchilum	306
" " fastigiatum	168	" Petasites	222	" nitens	306
" " frutescens	168	<i>Citrus decumana</i>	514	" " superbum	306
" " longum	168	<i>Cochlearia Armoracea varieg.</i>	303	" oenanthum superbum	306
<i>Carex Pseudocyperus</i>	420	" Cocos oleracea	549	" Orphanum	306
<i>Catalpa Bungei</i>	594	" nucifera	549	" praestans	306
" Kempferii	594	<i>Coelogyne cristata</i>	322	" Sallierii Hycanum	306
" speciosa	594	" " flaccida	42	" Schroedera	306
		" speciosa	73	" Sedenii	306

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
<i>Cypripedium selligerum majus</i>	306	<i>Epidendrum atropurpureum</i>	20	<i>Gentiana Pneumonanthe</i>	233
<i>Spicerianum</i>	306	<i>Epilobium angustifolium</i>	434	<i>punctata</i>	82, 521
<i>Stonei platytanum</i>	306, 396	<i>Dodonai</i>	434	<i>purpurea</i>	82, 521
<i>tessellatum porphyreum</i>	306	<i>Fleischerii</i>	434	<i>septemfida</i>	234
<i>vexillarium</i>	306	<i>Epiphyllum Russellianum</i> Gärt-		<i>thibetica</i>	233, 521
<i>villosum</i>	306	<i>nerii</i>	342	<i>verna</i>	233
<i>Cyrtanthus Mackenii</i>	423	<i>Equisetum palustre</i>	374	<i>Geranium argenteum</i>	434
<i>Cyrtostachys Rendah</i>	230, 549	<i>Eranthis hyemalis</i>	80, 497	<i>cinereum</i>	434
<i>Cytisus Andréanus</i>	443	<i>Eremurus Bungei</i>	303	<i>Endressii</i>	387, 434
<i>Dahlia Beauty of Brentwood</i>	474	<i>Erinus alpinus</i>	434	<i>machrorhizum</i>	434
<i>Crystal palace scarlet</i>	226	<i>Eryngium alpinum</i>	537	<i>pratense</i>	435
<i>F. C. Heynemann</i>	477	<i>amathystinum</i>	537	<i>Geum montanum</i>	204
<i>Glare of the garden</i>	226	<i>campestre</i>	537	<i>Gillenia trifoliata</i>	303
<i>gracilis</i>	168	<i>maritimum</i>	537	<i>Gladiolus Colvillii roseus</i>	422
<i>La Guill</i>	66	<i>pandanifolium</i>	537	<i>gandavensis</i>	422
<i>Le Rhone</i>	66	<i>Sanguisorba</i>	536	<i>Duchess of Five</i>	422
<i>Le Saone</i>	66	<i>Serra</i>	536	<i>Snowwhite</i>	422
<i>Lyon</i>	66	<i>Erythrina crista galli</i>	494	<i>Vulso</i>	422
<i>Marianne Harvey</i>	477	<i>Erythronium dens-canis</i>	369	<i>insignis</i>	356
<i>Mrs. Hunt</i>	474	<i>Escallonia macrantha</i>	365	<i>Leichtlinii</i>	357
<i>Pfirsichblüthe</i>	477	<i>Eucalyptus Globulus</i>	60, 100	<i>Lemoinei Oriflamme</i>	422
<i>Datura Stramonium</i>	110	<i>Eucharis amazonica</i>	196, 381	<i>Spitsberg</i>	422
<i>Delphinium hybr. fl. pl. Jean</i>		<i>grandiflora candida</i>	196	<i>nanceanns Charles Bal-</i>	
<i>Bandry</i>	477	<i>Mastersii</i>	196	<i>tet</i>	422
<i>Dendrobium Brymerianum</i>	322	<i>Sanderii</i>	196	<i>de Candolle</i>	422
<i>javanicum</i>	320	<i>Eulalia japonica</i>	484	<i>Maurice de Vilmo-</i>	
<i>nobile</i>	42	<i>variegata</i>	484	<i>rin</i>	422
<i>Dendrochilum Cobbianum</i>	42	<i>zebrina</i>	484	<i>Monsieur Lafor-</i>	
<i>cornutum</i>	309	<i>Euryale ferox</i>	500	<i>cade</i>	422
<i>filiforme</i>	42	<i>Evonymus japonicus</i>	52	<i>nanus</i>	356
<i>Deeringia Amherstiae</i>	183	<i>Fagus sylvatica asplenifolia</i>	553	<i>incomparabilis</i>	357
<i>Desmodium gyrans</i>	589	<i>Fatsia japonica varieg.</i>	183	<i>R. C. Affourtit</i>	357
<i>Deutzia gracilis</i>	80, 534	<i>Fendlera rupicola</i>	464	<i>papilio albus</i>	357
<i>aurea</i>	280	<i>Fuchsia Countess of Aberdeen</i>	615	<i>the Bride</i>	303
<i>Dianthus alpinus</i>	531	<i>Puriti</i>	615	<i>Gloriosa superba grandiflora</i>	364
<i>caesius</i>	531	<i>Ficus elastica</i>	88	<i>Gloxinia hybrida grandifl. alba</i>	422
<i>Caryophyllus</i>	357, 586	<i>Fittonia argyoneura</i>	231	<i>Désfiance</i>	422
<i>Margaritae</i>	424	<i>Verschaffeltii</i>	231	<i>Gnaphalium javanicum</i>	473
<i>nanus</i>	358	<i>Freesia refracta alba</i>	147, 284, 412	<i>Leontopodium</i>	226
<i>semper-</i>		<i>Fritillaria Meleagris</i>	201	<i>sericeum</i>	98
<i>florens flore pleno</i>		<i>oranensis</i>	147	<i>Gunnera scabra</i>	373, 385
<i>Margaritae</i>	116	<i>Fuchsia americana elegans</i>	450	<i>Hæmanthus obysynicus</i>	357
<i>superbus</i>	531	<i>coccinea</i>	450, 582	<i>Hamamelis asborea</i>	53, 92
<i>Dictamnus albus</i>	464	<i>Drame</i>	393	<i>Zuccarinii</i>	92
<i>flore rubro</i>	464	<i>Elysée</i>	393	<i>Hedera Canariensis</i>	368
<i>Dieffenbachia Bausei</i>	231	<i>Enfant prodigue</i>	393	<i>Helix</i>	368, 400
<i>Memoria Corsi</i>	231	<i>globosa</i>	450	<i>conglomerata</i>	400
<i>Digitalis purpurea</i>	110	<i>major</i>	451	<i>Hedysarum gyrans</i>	589
<i>monstrosa</i>	400	<i>microphylla</i>	452	<i>Helianthemum vulgare</i>	531
<i>Discula anomale</i>	605	<i>Molesworth</i>	185	<i>Helianthus annuus</i>	71
<i>Oncidii</i>	605	<i>Riccartoniana</i>	393	<i>Heliotropium de Fleur été</i>	222
<i>Dodecatheon integrifolium</i>	278	<i>Télégraphe</i>	393	<i>incanum</i>	222
<i>splendens</i>	278	<i>virgata</i>	450	<i>peruvianum</i>	222
<i>Meadia</i>	278	<i>Volontaire</i>	393	<i>Helleborus Bocconisuperbus</i>	84, 92
<i>album</i>	278	<i>Funkia ovata univittata</i>	378	<i>latifolius</i>	369
<i>Dracæna Draco</i>	321	<i>Sieboldii</i>	369	<i>niger</i>	369
<i>elegantissima var.</i>		<i>Galanthus Elwesii</i>	80, 148	<i>maximus</i>	369
<i>Affourtitiana</i>	258	<i>nivalis</i>	80	<i>Hemerocallis Sieboldii</i>	378
<i>Goldieana</i>	231, 316	<i>Galtonia candicans fol. var.</i>	358	<i>Heracleum giganteum</i>	468
<i>indivisa lineata</i>	357	<i>Gardemia macrantha</i>	502	<i>Heslia crispata</i>	563
<i>Durio zebethinus</i>	505	<i>malleifera</i>	502	<i>Hibiscus rosa sinensis</i>	528
<i>Hebeveria agavoides</i>	432	<i>oetomeria</i>	502	<i>syriacus</i>	80
<i>metallica</i>	100	<i>Stanleyana</i>	502	<i>fel. arg. var.</i>	80
<i>Elæagnus argentea</i>	99	<i>Gaura Lindheimerii</i>	509	<i>Hippialis virescens</i>	599
<i>macrophylla</i>	99	<i>Gazania splendens</i>	98	<i>Hippeastrum Acramanii</i>	428
<i>Elæis guineensis</i>	549	<i>Genista Andréana</i>	465	<i>pulcherri-</i>	
<i>Elæodendron Chabrierii</i>	139	<i>Gentiana acaulis</i>	233, 519	<i>mum</i>	428
<i>Elodea canadensis</i>	91	<i>alba</i>	233	<i>sulicum</i>	440
<i>Encephalartos caffer</i>	378	<i>asclepiadea</i>	233	<i>Autum Beauty</i>	441
<i>longifolius</i>	360	<i>bavaria imbricata</i>	520	<i>Brilliant</i>	440
<i>regalis</i>	338	<i>cruciata</i>	234	<i>Chelsonii</i>	440
<i>Entada monostachya</i>	393	<i>lutea</i>	82, 171, 233, 521	<i>Edith M. Wynne</i>	441
<i>scandens</i>	393	<i>nivalis</i>	520	<i>Empress of India</i>	428, 440
		<i>pannonica</i>	82, 521	<i>equestre</i>	426, 440

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
<i>Hippeastrum Favourite</i> . . .	441	<i>Laurus nobilis varieg.</i> . . .	475	<i>Mitraria coccinea</i> . . .	353
<i>Graveanum</i> . . .	428	<i>Lavatera arborea varieg.</i> . . .	184	<i>Monarda didyma</i> . . .	328
<i>John Heal</i> . . .	440	<i>Leontice Albertii</i> . . .	148	<i>Montbretia crocosmiflora</i> . . .	425
<i>Johnsonii</i> . . .	428	<i>Leontodon Taraxacum</i> . . .	416	<i> aurea</i> . . .	425
<i>Leopoldii</i> . . .	427, 440	<i>Leontopodium alpinum</i> . . .	517	<i> Bouquet parfait</i> . . .	425
<i>Mrs. Garfield</i> . . .	441	<i>Leucanthemum vulgare semi-</i>		<i> Drap d'or</i> . . .	425
<i>Mrs. Lee</i> . . .	441	<i>pleaum</i> . . .	304	<i> Eldorado</i> . . .	426
<i>pardinum</i> . . .	427, 440	<i>Leucocjum aestivum</i> . . .	496	<i> Elegans</i> . . .	426
<i>psittacinum</i> . . .	426, 440	<i>Libocedrus decurrens</i> . . .	483	<i> Étoile de feu</i> . . .	426
<i>Reginae</i> . . .	426	<i>Lievenia princeps</i> . . .	906	<i> Gerbe d'or</i> . . .	426
<i>reticulatum</i> . . .	426, 441	<i>Ligustrum ovalifolium</i> . . .	52	<i> Incendie</i> . . .	426
<i>solandriflorum</i> . . .	426	<i>Lobelia cardinalis</i> . . .	613	<i> Météore</i> . . .	426
<i>vittatum</i> . . .	426	<i>fulgens</i> . . .	613	<i> Phare</i> . . .	426
<i>Hippophaë rhamnoides</i> . . .	99	<i>splendens</i> . . .	613	<i> Pluie d'or</i> . . .	422, 426
<i>Hoteia japonica</i> . . .	375	<i>queen Victoria</i> . . .	613	<i> pyramidalis</i> . . .	426
<i>Hyacinth Black minstrel</i> . . .	164	<i>Lonicera Caprisolium</i> . . .	616	<i> Rayon d'or</i> . . .	422, 426
<i> Blanche hâive</i> . . .	12	<i>Lilium auratum</i> . . .	116, 204	<i> Soleil couchant</i> . . .	422, 426
<i> Duchess of Albany</i> . . .	164	<i> rubro vittatum</i> . . .	423	<i> Solfatare</i> . . .	426
<i> Roi des bleus</i> . . .	164	<i> var.</i> . . .	389	<i> Talisman</i> . . .	426
<i> Scarlet Star</i> . . .	164	<i> candidum</i> . . .	139, 228	<i> Tigridie</i> . . .	422, 426
<i> Wonderful</i> . . .	164	<i> davuricum umbellatum</i> . . .	563	<i> transcendant</i> . . .	422, 426
<i>Hyacinthus amethystinus</i> . . .	279	<i> Harrisii</i> . . .	280		
<i> albus</i> . . .	279	<i> neilgherriense</i> . . .	563	<i> Pottaii</i> . . .	425
<i>Humulus</i> . . .	616	<i> speciosum</i> . . .	401	<i> grandiflora</i> . . .	426
<i>Hydrocharis morsus ranae</i> . . .	376	<i> album Krocopri-</i>		<i>Mulgedium macrophyllum</i> . . .	473
<i>Hyoscyamus niger</i> . . .	110	<i> ses</i> . . .	422, 476	<i>Musa Cavendishii</i> . . .	325
<i>Hypericum calycinum</i> . . .	52, 368	<i> Szovitzianum</i> . . .	303	<i> chinensis</i> . . .	325
<i> Moserianum</i> . . .	424	<i> Thomsonianum</i> . . .	238	<i> Ensete</i> . . .	76, 280
<i>Iberis corifolia</i> . . .	532	<i> Wittei</i> . . .	293, 267	<i> lasiocarpa</i> . . .	235
<i>sempervirens</i> . . .	532	<i>Linaria Cymbalaria</i> . . .	530	<i> paradisica</i> . . .	235
<i>Imantophyllum robustum</i> . . .	166	<i>Linnaea borealis</i> . . .	544	<i> sapiantum</i> . . .	235
<i> elegans</i> . . .	84, 93	<i>Livistona altissima</i> . . .	549	<i> zebrina</i> . . .	230
<i> van Houttei</i> . . .	166	<i> chinensis</i> . . .	908	<i>Negelia cinnabarina</i> . . .	476
<i>Impatiens Hawkerii</i> . . .	131	<i> rotundifolia</i> . . .	549	<i>Narcissus elegans</i> . . .	476
<i>Ipomaea Horsfallii</i> . . .	527	<i> sp. Batjan wokka</i> . . .	549	<i> Gloriosa</i> . . .	366
<i>Iris anglica</i> . . .	366	<i> sp. Menado</i> . . .	549	<i> poeticus</i> . . .	366
<i> biflora</i> . . .	476	<i>Lodoicea sechellarum</i> . . .	213	<i> Pseudonarcissus</i> . . .	366
<i> Bornmüllervii</i> . . .	84, 93	<i>Lomaria Gibba</i> . . .	185	<i> Johnsonii</i> . . .	148
<i> florientina</i> . . .	278	<i>Lomidera pyrenaica</i> . . .	80	<i> serotinus</i> . . .	476
<i> germanica</i> . . .	278, 302	<i>Luffa acutangula</i> . . .	144	<i> Soleil d'or</i> . . .	366
<i> hispanica</i> . . .	302	<i> egyptiaca</i> . . .	144	<i> Tazetta Grand Emperor</i> . . .	93
<i> iberica</i> . . .	279	<i> cylindrica</i> . . .	144	<i>Negundo aceroides</i> . . .	198
<i> japonica</i> . . .	278	<i>Lunaria biennis fol. varieg.</i> . . .	275	<i> var. violaceum</i> . . .	174
<i> Kämpferii</i> . . .	41, 278	<i>Lycaste Schilleriana Lehmannii</i> . . .	240	<i> californicum</i> . . .	174, 198, 210
<i> persica purpurea</i> . . .	148	<i> Skinneri</i> . . .	161	<i> cissifolium</i> . . .	198
<i> Pseudacorus</i> . . .	278, 373	<i> alba</i> . . .	138	<i> fraxinifolium</i> . . .	198
<i> reticulata</i> . . .	148	<i>Lychnis Viscaria splendens fl. pl.</i> . . .	270	<i>Nepenthes albo-marginata</i> . . .	570
<i> Suziana</i> . . .	284	<i>Lysimachia Nummularia aurea</i> . . .	387	<i> ampullaria</i> . . .	570
<i>Jonopsis paniculata</i> . . .	21	<i>Mirabilis californica</i> . . .	615	<i> vittata</i> . . .	570
<i>Juniperus communis echinoformis</i> . . .	19	<i> Jalapa</i> . . .	615	<i> bicalcarata</i> . . .	570
<i> nana</i> . . .	543	<i>Musa Ensete</i> . . .	614	<i> Burckii</i> . . .	328, 570
<i> Oxycedrus echinoformis</i> . . .	12	<i>Mahonia Aquifolium</i> . . .	52	<i> Chelsonii</i> . . .	570
<i>Kalanchoë carnea</i> . . .	54	<i> japonica</i> . . .	80	<i> cincta</i> . . .	570
<i>Kalmia latifolia</i> . . .	52	<i> repens</i> . . .	52	<i> Courtii</i> . . .	570
<i>Kentia oostata</i> . . .	549	<i>Malus floribunda</i> . . .	80	<i> Curtisii</i> . . .	569, 570
<i> Lindenii</i> . . .	230	<i>Maranta Kegelmanii</i> . . .	231	<i> cylindrica</i> . . .	570
<i>Kniphofia hybrida Meteor</i> . . .	477	<i> Kerkhovei</i> . . .	348	<i> Dicksoniana</i> . . .	570
<i> Novelty</i> . . .	423	<i> Massangeana</i> . . .	231	<i> distillatoria</i> . . .	566, 570
<i> Westermannii</i> . . .	476	<i>Masdevallia Harryana</i> . . .	301	<i> Dormanniana</i> . . .	570
<i> Leichtlinii aurea</i> . . .	476	<i> coeruleocoma</i> . . .	301	<i> gracilis</i> . . .	567
<i> distachya</i> . . .	476	<i> hilacina</i> . . .	301	<i> major</i> . . .	570
<i> R. C. Affourtit</i> . . .	475	<i> purpurea</i> . . .	301	<i> Hibbertii</i> . . .	570
<i>Komkommer Hampell's white</i> . . .	475	<i> Shutleworthii</i> . . .	302	<i> Hookeriana</i> . . .	570
<i>Lachenalia aurea</i> . . .	147	<i> tovarensis</i> . . .	21, 348	<i> hybrida</i> . . .	570
<i> pendula</i> . . .	148	<i> Trochilus</i> . . .	21	<i> maculata</i> . . .	570
<i> tricolor</i> . . .	147	<i>Meloen Sekerpare</i> . . .	480	<i> intermedia</i> . . .	570
<i>Lactuca Scariola</i> . . .	586	<i>Mentha piperita</i> . . .	110	<i> Khasyana</i> . . .	567, 570
<i>Laelia purpurata</i> . . .	01	<i>Mesembryanthemum tricolor</i> . . .	500	<i> madagascariensis</i> . . .	569, 570
<i>Lapageria alba</i> . . .	32	<i>Methonica superba</i> . . .	527	<i> Masteriana</i> . . .	570
<i> rosea</i> . . .	32, 344, 487	<i>Metroxylon elatum</i> . . .	549	<i> var. atrorubra</i> . . .	570
<i>Lastrea Filix mas</i> . . .	385	<i>Mimosa Lophanta</i> . . .	590	<i> melanophora</i> . . .	568
<i>Lathyrus odoratus</i> . . .	370	<i> pudica</i> . . .	592	<i> hemistamphora</i> . . .	568
<i> var.</i> . . .	357	<i>Mimulus moschatus</i> . . .	386	<i>Morgania</i> . . .	570
		<i>Mina lobata</i> . . .	10, 270		

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
<i>Nepenthes Morganii</i> Northiana	516, 570	<i>Papaver bracteatum</i>	270	<i>Pterocarya caucasica</i>	388
<i>phyllamphora</i>	567, 570	<i>nudicaule</i>	530	<i>Ptychosperma Kuhlil</i>	230
<i>Rafflesiana</i>	567, 570	<i>Rhoeas</i>	204	<i>Puschkinia scilloides</i>	148
<i>Ratolliflora</i>	570	the Shirley	40	<i>Pyracantha crenulata</i>	606
<i>sanguinea</i>	570	<i>Passiflora coerulea</i>	389	<i>Lalandei</i>	79
<i>Sedenii</i>	570	<i>Constance Elliot</i>	275	<i>spinosa</i>	606
<i>Stewartii</i>	570	<i>Paulownia imperialis fol. var.</i>	358	<i>Pyrethrum roseum</i>	245
<i>Stuartii</i>	570	<i>Pear Giesser Wildeman</i>	60	<i>Quesnelia roseo-marginata</i>	148, 205
<i>superba</i>	570	<i>Pelargonium radiatum</i>	245	<i>rufa</i>	206
<i>Veitchii</i>	570	<i>Rose unica</i>	177	<i>Quisqualis indica</i>	527
<i>Wrigleyana</i>	570	<i>zonale</i>	256	<i>Ranunculus aconitifolius fl. pl.</i>	379, 588
<i>zeylanica</i>	568	<i>Phalanopsis amabilis</i>	197	<i>acris fl. pl.</i>	278
<i>Nephrolepis cordata compacta</i>	424	<i>Phalangium Liliastrum</i>	271	<i>anemonoides</i>	147
<i>Nerine hybrida Novelty</i>	563	<i>Phleum pratense</i>	380	<i>asiaticus superbiissimus</i>	302
<i>pudica</i>	563	<i>Phlox decussata</i>	228	<i>polyanthemus</i>	279
<i>Nicotiana affinis</i>	305	Paul Bert	424	<i>repens fl. pl.</i>	278
<i>collosea</i>	615	<i>Phoenix sylvestris</i>	549	<i>speciosus fl. pl.</i>	279
<i>colossea</i>	510	<i>Pholidocarpus Ihur</i>	549	<i>Robt Aimeé Vibert</i>	616
<i>Nuphar luteum</i>	376	<i>Phyllostachys bambusoides</i>	52	<i>Persian Yellow</i>	616
<i>Nymphaea (Nuphar) advena</i>	376	<i>Phylis peruviana</i>	563	<i>Raphia Ruffia</i>	549
<i>alba</i>	376, 478	<i>Picea excelsa</i>	386, 434, 442	<i>Reseda odorata</i>	66
<i>biradiata</i>	478	<i>nana</i>	386	<i>Rastrepia elegans</i>	21, 342
<i>rosea</i>	478	<i>pungens glauca</i>	563	<i>Retinospora filifera</i>	51
<i>candida</i>	499	<i>Pinus Cembra</i>	542	<i>obtusata</i>	51
<i>flava</i>	499	<i>montana</i>	543	<i>plumosa</i>	51
<i>hybrida chromatella fol.</i>		<i>Strobilus</i>	483	<i>Rhodea japonica</i>	245
<i>marmoratis</i>	499	<i>syvestris</i>	10	<i>Rhododendron Chamæcistus</i>	433
<i>roseacea</i>	499	<i>Pirus heterophylla</i>	356	<i>Duchess of Connaught</i>	476
<i>rubra superba</i>	500	<i>Plectranthus fruticosus</i>	547	<i>ferrugineum</i>	433
<i>sulphurea speciosa</i>	500	<i>Pleione maculata</i>	42	<i>hirsutum</i>	433
<i>lutea</i>	276	<i>Plumbago capensis</i>	528	<i>Nobleanum</i>	107
<i>odorata</i>	499	<i>Podophyllum Emodii</i>	292	<i>Prince Leopold</i>	424
<i>pygmaea</i>	499	<i>peltatum</i>	110, 292	<i>Souvenir de J. H.</i>	
<i>rubra splendens</i>	476	<i>pleianthum</i>	292	<i>Mangles</i>	316
<i>tuberosa</i>	499	<i>Polygonatum vulgare</i>	398	<i>Rhopaloblaste hexandra</i>	377, 549
<i>Odontoglossum Alexandræ</i>	29	<i>Polygonum orientale fol. varieg.</i>	423	<i>Ribes Grossularia</i>	397
<i>Cervantesii</i>	202	<i>shæostachyum</i>	423	<i>Ricinus communis</i>	162
<i>lilacea</i>	233	<i>Polypodium Dryopteris</i>	386	<i>Rodriguezia secunda</i>	21
<i>crispum</i>	99	<i>vulgare</i>	66	<i>Roos (thee) „Alba-rosea”</i>	18
<i>var. Popyan</i>	357	<i>Ponthuava Skinnerii</i>	205	<i>Blanche Rebatal</i>	546
<i>Lucianum</i>	21	<i>Populus alba nana aurea inter-</i>		<i>de la Reine</i>	221
<i>sceptum var. alba</i>	227	<i>texta</i>	358	<i>Gloire de Dyon</i>	23
<i>triumphans var. aurea</i>	227	<i>dilatata</i>	571	<i>Gloire des Polyantha</i>	546
<i>vexillarium</i>	202	<i>euphratica</i>	571	<i>La France</i>	23, 140, 585
<i>giganteum</i>	238	<i>nigra</i>	322	<i>Mad. Ducour</i>	503
<i>purpureum</i>	202	<i>Potamogeton crispus</i>	376	<i>Maréchal Niel</i>	347, 545, 585
<i>Oncidium ampliatum</i>	20	<i>Potentilla Anserina</i>	98	<i>Oscar II von Schweden</i>	156
<i>majus</i>	323	<i>Primula acanthis</i>	147, 369, 400	<i>Papa Gontier</i>	339
<i>Cebolleta</i>	20	<i>Auricula</i>	147	<i>Perle des Jardins</i>	142
<i>Lanceanum</i>	605	<i>caschmiriana</i>	147, 411	<i>Sombreuil</i>	23
<i>Papilio grandiflorum</i>	342	<i>chinensis</i>	412	<i>Souvenir de Wautton</i>	156
<i>Krameri</i>	342	<i>Olusiana</i>	147, 410	<i>The Rainbow</i>	339
<i>Oncosperma filamentosa</i>	549	<i>oortusoides</i>	251	<i>Rosa laxa</i>	210
<i>Onoclea sensibilis</i>	386	<i>amoena</i>	411	<i>multiflora</i>	354
<i>Ophrys arachnites</i>	152	<i>farinosa</i>	410	<i>rubrifolia</i>	65
<i>speculum</i>	152	<i>floribunda</i>	147	<i>Roscoeæ purpurea</i>	403
<i>Orchis bifolia</i>	152	<i>japonica</i>	369, 411	<i>Rubus fruticosus</i>	377
<i>latifolia</i>	172, 303	<i>mollis</i>	147	<i>phoenicolasius</i>	424
<i>maculata</i>	399	<i>minima</i>	410	<i>Ruscus aculeatus</i>	52, 369
<i>Morio</i>	172	<i>obconica</i>	147, 227	<i>racemosus</i>	369
<i>provincialis</i>	152	<i>officinalis</i>	369	<i>Sabal umbraculifera</i>	549
<i>Robertiana</i>	148, 152	<i>suffruticosa</i>	147	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	376
<i>undulatifolia</i>	152	<i>verticillata</i>	147	<i>Salicornia herbacea</i>	240
<i>Oreoclea regia</i>	549	<i>veris</i>	288, 369	<i>radicans</i>	240
<i>Orobanchæ carophyllacea</i>	33	<i>viscosa</i>	147, 410	<i>Salisburia adiantifolia</i>	321
<i>coerulea</i>	33	<i>nivalis</i>	147	<i>Salix babylonica</i>	544, 571
<i>major</i>	83	<i>Protea argentea</i>	98	<i>caprea pendula</i>	79
<i>ramosa</i>	83	<i>Prunus Mume</i>	41	<i>glaucæ</i>	399
<i>Osmunda regalis</i>	272, 386	<i>Peraica</i>	41	<i>Petzoldii pendula</i>	571
<i>Pæonia chinensis</i>	302	<i>Pissardii</i>	66, 116, 340	<i>reticulata</i>	399
<i>herbacea fl. pl.</i>	221	à feuilles de		<i>rigida pendula</i>	571
<i>Panax plumosa</i>	200	<i>Coleus</i>	66	<i>Samhuçus nigra fol. arg. var.</i>	80
<i>Papaver alpinum</i>	530	<i>virginiana</i>	10	<i>Sanchezia nobilis</i>	231, 377, 557

TUINBEELDEN, VAZEN, GROEPEN VAN PORTLAND-CEMENT, vervaardigd door de bekende firma BLATON-AUBERT, te Brussel, tegen den fabrieksprijs. Prijscourant met afbeeldingen gratis bij GROENEWEGEN & Co. verkrijgbaar. 1393

DE KOSTER, AMSTERDAM.

FABRIEK VAN

1394

Plantenkassen, Verwarmingstoestellen,
ROLJALOUSIËN

en vrijstaande IJZEREN KETELS.

Vele adressen van in 1889 uitgevoerde werken op elk gebied, waaronder 8 Plantenkassen, 90 vrijstaande Ketels, 2700 Meter Roljalousiën, worden op aanvraag verstrekt.

NIEUWE APPELGELEI

wordt in een Bus, inhoudende 2 Kilo, franco verzonden, na ontvangst van Postwissel groot f2.—, door J. v. d. BERG. te Alkmaar. 1395

De Levensverzekering Maatschappij
„UTRECHT”

sluit op voordeelige voorwaarden alle verzekeringen, die het menschelijk leven ten grondslag hebben en uit statistieke gegevens te berekenen zijn.

Leidsche Straatweg 4 en 5 te Utrecht. 1396

GROENEWEGEN & Co.,

Hofleveranciers,

Bloemisten, Zaad- en Bloembollenhandelaars,

1397 LINNAEUSSTRAAT 55, AMSTERDAM.

Schitterend Roode

Zwaardlelie,

(*Gladiolus gandavensis*
Brenckleyensis).

Per 10 f0.40, per 100 f2.50.

Fransche Zwaardlelie,

(*Gladiolus gandavensis*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f0.90, per 100 f7.50.

Nieuwe grootgevekte ZWAARDLELIE, voor den vollen grond.

(*Gladiolus Lemoinei*
hybridus).

In verschill. kleuren dooreen.
Per 10 f1.20, per 100 f10.—

GLADIOLUS GANDAVENSIS HYBRIDUS.

GLADIOLUS LEMOINEI HYBRIDUS.

TUINBOUWLECTUUR.

- R. C. AFFOUBET JZ. Tuinboekje voor iedereen, 5e druk f 0.80
- GEORGE GLENNY. Gardening for the million, 188ste f 0.35
- A. F. MABLET. Tuiniers-Maandgetijden, 4e druk f 0.30
- Dr. H. A. J. MEYER. Onze tuinbloemen, hare beschrijving, kweeking en verpleging, naar het Hoogduitsch, van Th. RUMPLER f 1.50
- J. NIEDEKEN. Tuin-almanak, naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd, omgewerkt door K. J. W. OTTOLANDER, 8e druk f 1.75
- LEONARD A. SPRINGER. De Kamertuin voor onze vrouwen en dochters, naar het Hoogduitsch, van H. DAVIDIS. — J. HARTWIG f 0.75
- J. C. KROOK. Handboek tot het aanleggen, beplanten, onderhouden enz. van Tuinen f 1.80
- H. WITTE. Davidis' Tuinboek, 5e druk f 1.80
- „ „ Handleiding tot het kweken van planten voor den handwerkstand, 4e druk f 0.25
- E. TH. WITTE. Handleiding tot het kweken van Planten in huis. Gebonden f 4.20
- H. WITTE. Handboek voor den bloementuin. 2e druk. „ „ „ „ „ Gebonden. f 2.95
- „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ Gebonden. f 3.25

Na ontvangst van postwissel worden bovenstaande boekwerken franco toegezonden door den Boekhandelaar M. M. OLIVIER, Rokin 70, Amsterdam. 1404

WINTER-VIJGENPEREN.

Na ontvangst van Postwissel
à f 1.80, zend ik franco 4 1/2
K.G. Winter-Vijgenperen.

W. WILLEMSE.

Dodewaard.

1405

Prima Natuurboter.

Gegarandeerd zuivere eerste
soort Grasboter, 4 Kilo
f 5.—, zendt franco Rembours

G. JAGER.

Vledder bij Steenwijk.

1406

GROENEWEGEN & ZOON,

De Bilt bij Utrecht.

BOOMKWEKERIJEN

voorheen van de firma GROENEWEGEN & C., te AMSTERDAM.
1407 AANLEG VAN

Tuinen, Buitenplaatsen en Boomgaarden.

EEN VOORTREFFELIJK

Zakmicroscop

vergroot 500 maal en kan v
allerlei doeleinden gebruikt w
den.

Onontbeerlijk voor han
laars, industrieelen, onder
zers, schelieren en zeer nut
ja zelfs noodig in ieder huis
zin voor het onderzoeken
dranken en groenten.

Bij elk microscop wordt
et al nog gevoegd eene lou
zeer geschikt voor personen,
zich met onderzoekingen be
houden.

Prijs, franco door geheel Eur
2 francs 50 centimes. Zendi
tegen vooruitbetaling of na o
vangst van postzegels door

D. KLEKNER, 14

Postgasse 25. WEENEN

Bij de uitgevers F. KLEE
WENS & ZOON, te Goes,
verschienen:

HANDLEIDING

VOOR

Houtkoopers, Houthandelaars
Eigenaars van Boomen,
om gemakkelijk de

waarde van hout op sta
te berekenen, bewerkt door
NIJSSEN, landbouwer te K
pelle.

Portefeuille-formaat, in w
doek, 50 ct., fr. p. post 52 1/2
Verkrijgbaar bij alle boekh
delaars. 14

NAAMLooZE VENNOOTSCH

„Corona”,
AMSTERDAM.

BLOEMWERKEN
VAN 14

Kunst en Smaal

Caoutchouc Matten.

De Amsterdamsche Caou
choucfabriek van POMPE & C
te Amsterdam, levert pri
CAOUTCHOUCVLOEI
MATTEN in diverse mate

Dessinboek franco op aa
vraag. Winkeliers rabat. 14

3 2044 102 811 502

